DECRETVM
GRATIANI
EMENDATVM, ET NOTATIONIBVS ILLVSTRATVM.

Vnà cum gloſsis,

GREGORII XIII. PONT. MAX. IVSSV EDITVM.

Ad exemplar ROMANVM diligenter recognitum.

WASHINGTON, D.C.

AVGVSTAE TAVRINORVM.
M. D. LXXXVIII.

Permiſſu, quorum intereſt.

348 1/2
Q 11 8

Cam. Law
BV
154
1588
v.1
t.1
folio

51992 a

SERENISSIMO CAROLO EMANVELI,

SABAVDIAE DVCI, ET PEDEMONTIVM PRINCIPI MAXIMO,

Bernardus Caſtaneus, & Socij. F. P.

QVANTVM *debeant Serenitati V. populi ſui, quamq; maxima ſemper fuerit, & ſit veſtra in omnes munificentia, inuictiſſime Dux, clariſſimum orthodoxæ religionis Principum lumen, nemo tanta eloquentia eſt, neque tam diuino, atque incredibili genere dicendi, qui veſtrorum magnitudinem, multitudinemq; in omnes beneficiorum non modo augere, aut ornare oratione, ſed enumerare, aut conſequi poßit. Serenitas namque V. præclara illa, & planè heroica glorioſæ, & nunquam ſatis laudatæ Sereniſſimi Em. Philiberti parentis ſui memoriæ geſta diligenter obſeruans, illiusq; veſtigia ſequens, ita ditionem ſuam omnem, & præcipuè patriam hanc Pedemontanam fideliſſimam optimis primùm inſtitutis, ac legibus, magnificentiſſimisq; operibus excoluit, & muniuit, vt meritò ſibi Imperatorum elogium tribui iure poßit, & verè inter Auguſtos, Auguſtus referri. Id denique de V. Serenitate memorabile recenſendum eſt, quòd ipſius fama iam ab ineunte ætate vehementer commoto vniuerſo terrarum orbe, ſic animos omnium ſingularium ſuarum virtutum ſplendore inflammauit, vt populos plurimos ſibi conciliauerit, deuinxerit, atque ita Imperij, & ditionis ſuæ amplitudinẽ penè diuino, immortaliq́ue merito auxerit. At longè amplius piæ religionis cultu, omniumq; artium, & ſcientiarum genere ſumma cura, & diligentia exornauit, innumeros aliqua modo virtute, nobiliúe arte præſtantes, è longinquis regionibus in vrbem hanc præſertim inducens: Sicq; præclara doctrinarum ſtudia excitauit, vt exteræ nationes vndique confluentes ad vrbem hanc ſtudijs, & perliberalibus artibus florentiſſimam, morumq; elegantia, & nobilitate illuſtriſſimam, tanquam ad Mineruæ templum accedant. Et ſuperioribus annis, vt literatorum omnium commodis conſuleret, Typographicam artem honeſtiſſimam, maximis ſumptibus à glorioſa memoria Sereniſſimi parentis ſui peregrè accitam, & in hanc eandem vrbem inductam, priuatis legibus, ac principalibus muneribus decorauit. Cuius nos plurimis, & immortalibus beneficijs allecti, propenſi etiam ad bene de republica merendum, nuperrimè in vnum denuò coiuimus, & huius noſtræ nouæ ſocietatis vinculo adſtricti, Serenitatis V. auſpicijs, noſtro labore tutandam, & omni ſtudio iuuandam, augendamq; ſuſcepimus. Et primum omnium, vt Chriſtianæ Reipub. & ſtudioſis omnibus gratiſſimam operam præberemus, nullis neque laboribus, neque impenſis parcentes, totius Iuris Pontificij volumina hæc, eruditiſſimorum virorum vigilantia, & ſolertia prius caſtigata, & natiuo candori reſtituta ex Romani exemplaris collatione, & imitatione, accuratiſſima diligentia nouis, & elegantiſſimis his noſtris typis, ſub nouiſq́ue inſignibus excudi mandauimus, ſub eis indies meliora pollicentes. Hunc nos totius Pontificij Iuris pretioſiſſimum theſaurũ, his nouis noſtris typis ſic diligenter excuſum, veluti ſtudij, gratitudinis, & obſeruantiæ noſtræ diuturnum teſtimoniũ, Serenitati V. quæ tot, ac tanta iam à primis annis, ingenij, magnanimitatis, liberalitatis, atque etiam prudentiæ, omnium denique virtutum documenta dedit, vt vniuerſorum Chriſtianæ Reipub. Principum oculos in ſui admirationẽ conuerterit, candido animo, piaq; mente dicamus, ſacramusq;: Deum Opt. Max. ſimul obſecrantes, vt excelſa cæpta veſtra prouehere, in omnibus conſilijs dirigere, omnibus votis annuere, & diutiſſimè incolumen tueri dignetur. Auguſtæ Taurinorum, Calen. Iunij. M. D. LXXXVIII.*

S·AVGVSTINVS

S·IERONIMVS

S·IOVANNES

MOISES

S·MATEVS

IOB

S·LVCAS

DAVIT

S·MARCHVS

ESAIAS

S·PAVLVS·

S·GREGORIVS·

S·AMBROSIVS·

IEREMIAS

EA, DE QVIBVS LECTOREM PRINCIPIO VISVM EST ADMONERE, HAEC SVNT.

IN Ecclesia Romana omnium ecclesiarum magistra, solitos esse asseruari conciliorum canones, & Pontificum decreta, ac cæteris ecclesiis communicari, planè compertum est. Atque in vsu præcipuè videtur fuisse collectio illa, quam Nicolaus Papa in c. si Romanorum. dist. 19. Codicem canonum nominat: in quo continebantur canones, & regulæ illæ, quæ recensentur à Leone I I I I. c. de libellis. dist. 20. Huius Codicis tria manuscripta exemplaria Romæ habentur in Vaticana bibliotheca. Extat etiam impressus Moguntiæ Anno Sal. M. D. XXV. Repertus est autem in vetustissimo Cardinalis Vercellensis codice Cresconij ad Episcopum Liberinum quidam quasi nomocanon: in quo, cum pluribus causarum titulis propositis, exponatur deinde, quibus synodorum, ac Decretalium epistolarũ locis causæ illæ tractentur: capita capitibus, Moguntini codicis, & numeri numeris optime respondent. Quæ quidem à Cresconio adhibita diligentia satis indicat frequentissimum fuisse huius collectionis vsum: & hæc ea est, quæ in notationibus, quæ nunc eduntur, absolutè Codex canonum vocatur. Ceterùm inter priuatos collectores, qui multo plura congerere studuerunt, perantiquus est, Isidorus: cuius collectio protenditur à canonibus Apostolorum, vsque ad concilium Hispalense secundum, habeturque in duobus codicibus: Vaticanæ bibliothecæ, & vno monasterij Dominicani sanctæ Mariæ supra Mineruam: extat autem impressa in editionibus conciliorum, in antiquioribus quidem purior, in recentioribus autem, multis alijs conciljs, scriptisque admista. Isidorum hunc Igmarus Archiepiscopus Rhemensis in libro de synodis celeberrimum illum Hispalensem fuisse affirmat, à quo testatur etiam Trittemius librum Decretorum esse conscriptum: ac certè multa verba, quæ in præfatione huius collectionis leguntur, sunt in libro quinto Etymologiarium. In codice autem Dominicanæ bibliothecæ initio præfationis ita legitur, Isidorus mercator seruus Christi lectori, conseruo suo, &c. nec multo secus in Vaticanis: quo loco in impressis est, Isidorus peccator seruus Christi, &c. Secutus deinde est (vt de ijs primum, quorum opera typis excusa sunt, loquamur) Burchardus Vuomaciensis Episcopus, Othonis III. & Henrici II. Bauari Imperatorum ætate: qui non ordinem temporũ, & prouinciarum, vt Isidorus, sed rerum, & causarum sibi sequendum putauit. Iisdem vestigijs institit non ita multo post Iuo Carnotensis Episcopus: sed exorta interim Berengarij hæresi, multa ad illam confutandam pertinentia addidit, ac multa etiam præterea ex Pandectis, & Codice: dum de laicorum quoque officijs sibi agendum putat: quod Burchardo minus necessarium visum fuerat. Extant autem duo volumina Iuonis nomine inscripta, eandemque habentia præfationem: quorum vnum, quod Pannormia, alterius, quod absolute Decretum inscribitur, quasi epitome quædam est. Verum in hoc eodem campo alij etiam grauissimi viri (quorum libri partim in publicis, partim in priuatis bibliothecis manuscripti habentur) Cresconius, Anselmus, Deusdedit Cardinalis, Gregorius presbyter, qui volumen suum Polycarpum inscripsit, alijque nonnulli præclarè se exercuerunt, suamque operam probauerunt. Nouissimus istorum omnium, præter auctorem Pannormiæ (nam is recentior fortasse est) Gratianus Monachus Benedictinus non tantum decretis colligendis, quod superiores fecerant, operam dedit: sed Iuonis fortasse præfatione excitatus eo potissimum incubit, vt certis quæstionibus propositis, quid in vtramque partem ex canonibus, qui inter se nonnumquam pugnare videbantur, dici posset, ipse & afferret, & explicaret; omninoque eorum varietatem, quæ speciem dissensionis habebat, ad concordiam reuocaret. Ceterum in longo, ac perdifficili opere multa à parum æquis hominibus exagitabantur: nonnulla pij etiam, & verecundi interdum desiderabant. Quamobrem ne huiusce vtilissimi & grauissimi Codicis vacillaret auctoritas, placuit primum Pio IIII. ac subinde Pio V. & Gregorio XIII. (apud quem etiam huius perfecti operis, quemadmodum & aliarum maximarum rerum, laus fuit,) vt illi corrigendo summa opera daretur, menda librariorum tollerentur, si qua etiam in re Gratianus, vt homo, minus vidisset, modestè notaretur, ipsaque omnino capita suis auctoribus, quàm diligentissime restituerentur. Itaque & Romæ Vaticana bibliotheca, & monasterij Dominicani supra Mineruam, aliæque non paucæ excussæ sunt, & ex alijs vrbibus, atque regionibus inuitati doctissimi homines, qui idem facerent, & si quid inuenissent, quod ad hanc rem pertineret, pro sua pietate libenter communicarent, atque ad Pontificem mitterent. Qua diligentia illud factum est, vt cum iam magnam partem suum vnicuique tributum sit, ac propterea intelligi plerumque possit, quæ synodorum generalium, quæ summorum Pontificum, quæ prouincialium conciliorum, quæ Patrum decreta, ac sententiæ, atque inter hæc, quæ sanctæ Romanæ sedi probata sint, quæ minimè, vix quisquam errare, atque incerta pro certis sequi, certa vero pro incertis suspecta habere posthac queat. Quod ad citationes auctorum pertinet, vbi error euidens erat, aut nonnulla Gratiani exemplaria cum veriore, atque ab alijs collectoribus allata citatione consentiebant, sublatis falsis inscriptionibus veræ sunt restitutæ. Vbi verò, quamuis caput apud alium auctorem esset inuentum, fieri tamen poterat, vt illius quoque esset, quem Gratianus citaret (sunt enim haud raro decreta tralatitia, & sententiæ similes in bonis auctoribus) retenta Gratiani citatione satis visum est locum, vbi hodiè habeatur, indicare. Et quoniam interdum aut capitis aliqua quidem pars illius auctoris est, qui citatur, aliqua vero minime, aut verba valde sunt mutata; id quoque est indicatum, adscriptumq; præterea in margine, quo loco idem caput in gloßa

De Codice canonum.

De collectione Isidori.

Burchardus. Iuo.

Pannormia.

Cresconius. Anselmus. Deusdedit. Cardinalis. Gregorius p̃sbyter auctor Polycarpi. GRATIANVS.

De citationibus.

Bibliorum ordinaria, in libris sententiarum, & apud cæteros collectores habeatur, eos præsertim qui in huius operis emendatione magno vsui fuerunt. Animaduersum vero est multa olim fuisse (quorum nonnulla hodiè etiam habentur) homiliarum ex varijs auctoribus collectarum volumina: quibus homilijs nomen auctoris aut non esset præpositum, aut etiam mutatum: quod decretorum collectoribus, qui fontes adire in illa librorum penuria plerumque non poterant, errandi interdum dederit occasionem. Sæpe etiam Gratianus multas Patrum sententias simul colligit, atque in vnum caput concludit, (quamuis in vulgatis codicibus plerunque in diuersa capita sint distractę, sed fere sine rubrica:) idque cum facit, non ipsa prorsus auctorum verba affert: sed arbitratu suo mutat, addit, imminuit, summatim complectitur: quod etiam Burchardus, & Iuo faciunt, cum citant hoc modò, ex dictis Augustini, ex dictis Hieronymi.

De emendatione textus.

In emendando textu, primum initia capitum ob vsitatas doctorum citationes non sunt mutata: sed vbi ab originali discrepabant: in margine, aut in notatione est indicata germana lectio. Deinde hęc glossæ ipsius habita ratio est, vt nihil in textu sit mutatum, vbi mutatio ipsa impeditura erat, quominus quid sibi auctor glossæ voluisset, animaduerti possit: sed eodem modo aut in margine, aut in notatione mendum est indicatum. Vbi verò hæc non obstabant, hæc ferè seruata corrigendi ratio est: vt si videretur voluisse Gratianus auctorum, quos citaret, ipsa prorsus verba referre, ea ex ipso originali emendarentur, & interdum etiam non leui proposita vtilitate, aliqua adderentur: nisi sicubi vulgata lectio visa est melior: nam tunc illa retenta notatum est, quomodo originale ipsum habeat. Sin autem Gratianus non eadem prorsus verba afferre voluerat, sed aut in summam quandam ipsa redigere, aut ab alijs redacta, vt ab auctore glossæ ordinariæ, ab Iuone, & alijs collectoribus referre, tunc nihil ferè emẽdatum, vel additum est: nisi fortè Patris illius, vnde collector acceperat, restituta lectio magnam afferre visa esset vtilitatem: multisque locis id notatum est, & verba ipsius originalis allata: vt lector identidem in memoriam huius adhibitæ cautionis reuocaretur, & labore ad originalia adeundi leuaretur. Quòd si idem caput ex pluribus vicinis alicuius Patris locis confectum est; (nam quę multum distabant, satis plerunque fuit in margine indicare) adiectę sunt in textu particulę illæ, & suprà & infrà: Scilicet, vbi seriem & nexum collectionis impeditura non erant. Vbi verò Gratianus ipse loquitur, ex manuscriptis huius libri exemplaribus pura, germanaque lectio est restituta. In codice canonum capita, quę ex grecis synodis recitantur, sunt à Dionysio Exiguo in linguam latinam conuersa: cuius prefatio manuscriptis ipsius codicis exemplaribus prępositа legitur. Isidorus autem partim hac ipsa Dionisij versione, quamquam raro, partim fortasse prisca illa, cuius mentionem in prefatione sua Dionysius facit, vsus est aut integris, aut aliquantulum immutatis, partim etiam alijs, quę tunc, vt ipsemet Isidorus testatur, extabant, hodiè, pręterquam apud istos decretorum collectores non extant. Quocirca mirandum magnoperè non est, si cęteri collectores, & omnium ferè postremus Gratianus, qui & codicem illum canonum, & Isidori collectionem, & alias etiam habebant, eundem canonem non semper ex eadem versione recitent. Qua de re sępe in notationibus lector est admonitus, & vbi necessarium visum est, græca canonis verba cum versione noua sunt allata: idemque in cæteris Patrum grecorum sententijs factum est. De nomine Paleæ sunt variæ doctorum hominum sententiæ. Multi ea capita, in quibus res inanes ac leues continerentur, hoc nomine appellari censuerunt: alij quasi τὰ παλειὰ, idest antiqua: alij quasi additiones quasdam, deriuata, aut potius deprauata voce ab aduerbio πάλιν. idest, rursum, quo scriptores etiam latini tempore Gratiani vterentur. Verum Ioannes Andreæ in addition. ad Spec. tit. de disputation. & allegatio. prope finem (quem Imola in rubr. de verbor. obligatio. Alexandrinus in proœmio Decre. Iason in rub. tit. de actio. & alij sunt secuti) putat quendam Protopaleam, quem Iason addit Cardinalem fuisse, collectioni Gratiani capita hæc adiunxisse. Atque vt in re tam incerta aliquid elici coniectura possit, exponetur, quid in collatis exemplaribus obseruatum fuerit. In tribus, quæ sunt antiquissima, & videntur scripta paulò post Gratiani ætatem, paucissima ex huiusmodi capitibus habentur. In vno valdè emendato sunt apposita in margine sine vlla nota, sed non omnia, quæ in impressis: quamuis vicissim in illo additiones aliquæ sint, quæ in his non habentur. In alio literis perantiquis descripto, Paleę ipsæ recentiori scriptura toti volumini præponuntur. In cæteris habentur aut omnes, aut pleręque, & partim quidem cum paleę nomine, partim verò sine vllo à cęteris capitibus discrimine. Ex qua obseruatione illud videtur posse colligi, has paleas esse additiones, non eodem tempore factas ad primam collectionem Gratiani, in margine primum adscriptas, ac nonnullis fortasse ab ipsomet Gratiano, vt fit, inter componendum, aut relegendum: quas deinde librariorum quidam omiserint, quidam in contextu posuerint, interdum coniunctę cum prioribus capitibus, interdum cum aliquo discrimine. Falsam verò esse illorum opinionem, qui eas contemnendas putant, ex eo constat, quòd multę & in Decretalibus, & apud vetustiores Gratiano collectores habentur: quod suis locis indicabitur. In plerisque vetustis huius collectionis exemplaribus hęc tamquam inscriptio rubris literis posita est, Concordia discordantium canonum, addita in quibusdam dictione, Incipit, sine vlla Gratiani mentione. Verum in Vaticano illo vetustissimo, cui voluminis ipsius, initio recentiori scriptura paleas esse prępositas dictum est, ante ipsas paleas est hic titulus. Decretum Gratiani monachi sancti Felicis Bonoñ. ordinis sancti Benedicti, compilatum in dicto monasterio Anno Domini Millesimo centesimo quinquagesimoprimo, tempore Eugenij Papæ tertij. In alijs verò duobus codicibus, in extremo est. Explicit Decretum compilatum à Gratiano monacho, monasterij sancti Felicis de Bononia. In chronico, quod inscribitur. Pomærium Ecclesiæ Rhauennatis, qui liber in Bibliotheca Vaticana seruatur, hæc de Gratiano leguntur, Anno Christi millesimo centesimo quinquagesimo primo, Gratianus monachus de Classa † ciuitate Thusciæ natus Decretum composuit apud Bononiam in monasterio sancti Felicis. Idem testatur Hugutio vetustissimus huius codicis interpres, secunda quæstione sexta, ca. post appellationem. & Vincentius in libro Historiarum bis semel libro vigesimotertio, ca. trigesimoprimo, loquens de Isidoro, & iterum libro vigesimoquinto, cap. octuagesimoquarto, agens de Iuone, & alijs Decretorum collectoribus: & sanctus Antonius par. 3. histor. tit. decimooctauo, cap. 6. Trittemius verò in libro de scriptoribus ecclesiasticis Gratianum agnoscit huius collectionis auctorem: itemque in libro secundo de viris illustribus ordinis sancti Benedicti: quo tamen loco addit (ipsam fortasse operis inceptionem spectans) fuisse ab eo compositum Anno Domini Millesimo centesimo vigesimoseptimo. Hanc collectionem Innocentius tertius in epistola ad Archiepiscopum Compostellanum vocat corpus Decretorum. Ob has igitur auctoritates, & receptã apud omnes opinionem in prima huius voluminis pagina præpositus est titulus nomine Gratiani. Quod ad glossas pertinet, quæ pios & catholicos auctores habuerunt; quæ in illis errata paulò maioris ponderis pro humani ingenij infirmitate obrepserunt, ea in margine sunt notata, & quid Catholicè sentiendum sit, ostensum est. Hæ autem notæ, quibus asteriscus affixus est, necessariò posthac in omnibus impressionibus apponendæ erant.

De versionibus.

De paleis.

De titulo.

† Alij, Clusio, alij Ginsa.

De notationibus in glossas.

INDEX LIBRORVM QVI VARIIS EX LOCIS SVNT HABITI.

A

AMbrosij sermones aliquot, qui adhuc non extant impressi, ex bibliothecis Vaticana, & monasterij Mediolanensis sancti Ambrosij.
Anselmi collectio canonum ex Vaticana, & Hieronymi Parisetti.
Alexandri ij. epistolæ aliquot, partim missæ ab Antonino Augustino archiepiscopo Tarraconensi, partim ex bibliothecis, Vaticana, Nicolai Ormanetti Episcopi Patauini, Michaelis Thomasij episcopi Ilerdensis.
Anastasij bibliothecarij chronicon, & versio septimæ synodi, & octauæ sub Hadriano ex Vaticana, & Cardinalis Sirleti.

B

Bonifacij Papæ concilium ex Hispania ex vetusto codice monasterij Populeti.
Bonifacij martyris epistola ex bibliotheca monasterij B. Mariæ supra Mineruam.

C

Cresconij Nomocanon ex bibliotheca Cardinalis Vercellensis.
Capitula aliquot Pōtificum ex eodē codice monasterij Populeti.
Capitularium liber septimus, & capitularia adiecta missa à Iacobo Amioto Episcopo Antissiodorensi ex bibliotheca ecclesiæ Belluacensis.
Collectio decretorum Romanorum pontificum ab Augustino Archiepiscopo Tarraconensi.
Codex canonum, qui apud veteres pontifices in vsu fuit, vt Vaticana, Dominicana, & Cardinalis Sirleti.
Collectio canonum incerti auctoris ex Vaticana.
Collectio canonum ex bibliotheca Mutinensis.
Collectio canonum pœnitentialium incerti auctoris ex bibliotheca Michaelis Thomasij Episcopi Ilerdensis.
Conciliorum Hispanienſium, & Carthaginenſium varietates lectionis ex bibliothecis Regis catholici Lucensi, & Sorienſi à Cardinali Quiroga.
Contij Camerarij liber de formis iuramentorum ex bibliotheca Achilis Stathij.
Concilij alicuius fragmenta quædam post Anselmi collectionem in codice Hieronimi Parisetti.
Cypriani operum exemplaria ex Vaticana, & monasterio sancti Saluatoris Bononiensi.

D

Decreti huius vnde uiginti exemplaria manuscripta, partim sine glossis, partim cum glossis, duodecim quidem ex Vaticana, reliqua verò ex bibliotheca Marcelli Papæ ij. Cardinalium Vercellensis, Sirleti, Michaelis Thomasij Episcopi Ilerdensi, Achillis Stathij.
Decretorum excepta ex bibliotheca sancti Trudonis ab Alberto Leonino nomine vniuersitatis Louanienſis.
Deusdedit Cardinalis collectio canonum, & libri quatuor de rebus ecclesiasticis ex Vaticana.

E

Eugenij ij. concilium ex Vaticana, & tertij ex Vaticana, & ex Gallia.
Emeritense concilium à Cardinale Quiroga.
Ephesini concilij primi antiqua versio ex Vaticana.

F

Fulberti Episcopi epistola descripta vetusto codice ecclesiæ Belluacensis à Iacobo Amioto Episcopo Antissiodorensi.

G

Gregorij iij. epistola ex bibliotheca monasterij supra Mineruam.
Gelasij scripta quædā, & aliorū Pontificum epistolæ ex Vaticana.
Gelasij epistola ab Antonino Augustino Archiepo Tarraconensi.
Gregorij j. epistolæ manuscriptæ ex Vaticana, & Epi Ilerdensis.
Gregorij vij. regestum ex Vaticana, & multis priuatis.
Gregorij iiij. epistola ad vniuersos episcopos per Galliam, &c. ex bibliotheca monasterij supra Mineruam.
Gregorij x. epistola ad regem Armeniorum ex bibliotheca Cardinalis Sirleti.
Græcorum patrum commentarij in sacram scripturam, aliaq; eorumdem scripta, & concilia ex Vaticana.

H

Humberti legati Leonis ix. ad libellum Nicetæ cōtra Latinos responsio ex monasterio S. Mariæ nouæ.

I

Isidori Hispalēsis operum codex ex monasterio Neapolitano sancti Augustini Carbonaria.
Isidori collectio canonū ex Vaticana, & Dñicana supra Mineruā.
Ioannis viij. epistolæ ex Vaticana.
Isidori collectionis canonum præfatio alia à vulgata, missa ab Archiepiscopo Tarraconensi, & Aluaro Gomez ex bibliotheca ecclesię Toletanæ.
Isidori epistola ad Lanfredum ex bibliotheca supra Mineruam.
Innocentij ij. concilium ex Vaticana.
Isidori Hispalensis regula monachorum ex Hispania.

L

Leonis iiij. epistolæ duæ, vna ex bibliotheca M. Antonij Mureti, altera ex bibliotheca Francisci Turriani.
Leonis ij. epistolæ à Cardinale Quiroga ex vetusto codice regiæ bibliothecę.
Leonis iiij. concilium ex Vaticana.

N

Nicolai primi plures epistolæ ex bibliotheca supra Mineruam.
Nicolai concilium aduersus Ioannem Rhauennæ Archiepiscopū, ex bibliotheca ecclesię Mutinensis.
Nicolaus ad consulta Bulgarorum ex Vaticana.

P

Pontificalia manuscripta ex Vaticana, & Cardinalis Sirleti.
Polycarpus, id est, collectio canonum Gregorij presbyteri ex Vaticana.
Petri Damiani oratio de priuilegio sedis Apostolicæ, & disceptatio inter regium aduocatum, & Romanæ ecclesiæ defensorem ex bibliotheca Cardinalis Sirleti.
Paschalis primi epistola, & decreta ex bibliotheca Ormanetti Episcopi Patauini, & fragmentum concilij apud Guardastallū ex Vaticana.

R

Rhemense cōcilium in pago Trosleiano habitum, missum ab Episcopo Antissiodorensi.

S

Scriptum de moribus, vita, & morte Agapiti ex Vaticana.
Stephani v. epistola in collectione canonum incerti auctoris ex Vaticana.
Sanctorum vitæ ex bibliotheta S. Mariæ maioris.
Stephani iiij. concilium in collectione Deusdedit Cardinalis ex Vaticana.
Synodus octaua ex bibliotheca Cardinalis Sirleti, & Vaticana.

T

Ticinense concilium à Iacobo Amioto Episcopo Antissiodorēsi.
Theodulphi capitula ex bibliotheca M. Antonij Mureti.
Theophanis cronicon ex Vaticana.
Toletanæ ecclesię priuilegiorum liber ex Hispania.
Toletana concilia xiiij. xv. xvj. xvij. à Cardinali Quiroga, & xvj. etiam à Petro Pontio Episcopo Placentino.

V

Vrbani ij. concilium Placentinum, & fragmentum alterius concilij, & epistola L. præpositō sancti Iuentij ex Vaticana, Synodus apud Melphiam ex Vaticana, & à Iacobo Pāmelio canonico Brugensi, & concilij Claremontensis apud Aluerniam summæ capitum à Francisco Ricardotto Episcopo Atrebatensi ex uetusto codice Lamberti Episcopi Atrebatensis, eiusdemque concilij fragmentum à Iacobo Pammelio.

Z

Zozimi, & eporum Africanorum ad ipsum epistolę ex Vaticana.
Zacharię decreta ex bibliotheca Ormanetti Episcopi Patauini, Synodus Romana ex Vaticana, Frācica ex Dominica supra Mineruam.

Hæc sunt, quorum nunc memoria suppetit. Ceterùm & alia aliunde habita: & omnium ferè librorum, quorum in hoc opere mentio fit, editiones cum manuscriptis codicibus Vaticanæ, & aliarum bibliothecarum diligenter collati sunt.

GREGORIVS PAPA XIII.

Vniuersis Christi fidelibus, præsentes literas inspecturis, salutem, & Apostolicam benedictionem.

EMendationem Decretorum, locorumque à Gratiano collectorum, (erat enim is liber mendis, & testimoniorum deprauationibus pleniſſimus,) à nonnullis Romanis Pontificibus prædeceſſoribus noſtris optimo conſilio ſuſceptam, ſelectiſque ad id negotium ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus, & alijs eruditiſſimis viris adhibitis commiſſam, multis autem, varijſque impedimentis hactenus retardatam, nunc tandem vetuſtiſſimis Codicibus vndique conquiſitis, auctoribuſque ipſis, quorum teſtimonijs vſus erat Gratianus, perlectis, quæque perperàm poſita erant, ſuis locis reſtitutis, magna cum diligentia abſolutam, atque perfectam, edi mandauimus. In quo magna ratio habita eſt operis ipſius dignitatis, & publicæ eorum præſertim, qui in hoc ſtudio verſantur, vtilitatis. Iubemus igitur, vt quæ emendata, & repoſita ſunt, omnia quàm diligentiſſimè retineantur, ita vt nihil addatur, mutetur, aut imminuatur. Datum Romæ apud ſanctum Petrum ſub annulo Piſcatoris die ſecunda Iunij. M.D.LXXXII. Pontificatus noſtri Anno vndecimo.

ANT. BVCCAPADVLIVS.

CONCOR.

DECRETVM ABBREVIATVM
SIGILLATIM CVNCTA ATTINGENS.

Liber Decreti diuiſus eſt in tres partes, quarum Prima eſt de Diſtinctionibus, Secunda de Cauſis, Tertia de Conſecratione.

Prima pars diſtincta eſt in diſtinctiones centum & vnam.

PRIMA Diſtinctio tractat de iure naturali & humano, ius ipſum naturale eiuſque ſpecies omnes diffiniens, & inter ius ſcriptum, & non ſcriptum differentiam ponens. col. 1.

Secunda, de iure Quiritum ſiue Romanorum, ipſum per ſpecies diffiniens. 7

Tertia, iuris canonici varia nomina diſtinguit, breuiterque exponit. 9

Quarta, ad quid leges inuẽtę ſunt: & quid ſacri canones mandent. 11

Quinta, quomodo ius naturale eſt immobile, nec obſtat quod ibi ponitur. 15

Sexta, an illuſiones nocturnę ad peccatum imputentur: & circa finem proſequitur de iuris naturalis dignitate. 18

Septima, ponit legislatores, oſtendendo qualiter ius inceperit. 23

Octaua ponit differentiam inter ius naturale & conſuetudinem. 24

Nona, auctoritate & exemplo probat conſtitutiones hominum iuri naturali cedere. 30

Decima, oſtendit, quòd leges Imperatorũ vincuntur à canonib. 35

Vndecima, dicit conſuetudinem legib. approbatis cedere. 42

Duodecima, habet laudabilem conſuetudinẽ eſſe ſeruandam: quæ nec canonib. ſacris, nec veritati, nec bonis morib. obuiet. 48

Decimatertia, vult quòd contra ius naturale non admittatur diſpenſatio, niſi in fuga maioris mali. 56

Decimaquarta, quòd quis non debet minus peccatum committere, vt aliud maius euitare poſſit. 60

Decimaquinta, notat de tempore quo ſacri canones, librique & concilia celebrata fuerunt: & quæ opuſcula ſunt admittenda. 61

Decimaſexta, ponit quòd canones Apoſtolorum ſunt recipiendi: poſteà oſtendit quo tẽpore & quo reſidente in papatu, vel imperio quodlibet concilium eſt celebratum. 69

Decimaſeptima, dicit non concilia ſed conuenticula celebrari ſine Papa. 79

Decimaoctaua oſtendit quod prouincialia cõcilia nihil generaliter poſſunt conſtituere: ideo conſequenter declarat ad quid ſint vtilia, & quoties in anno, & quo tempore anni, & cuius auctoritate ſunt celebrãda, & quòd metropolitanus nihil debet exigere ab epiſcopis ad concilium conuenientib. Addit de pœna epiſcopi qui vocatus ad ſynodum non venit. 84

Decimanona, vim Decretalium oſtendens, dicit mandata eccleſiaſtica deuotè ſeruanda. 92

Vigeſima, dicit quòd in cauſis diffiniendis ſacri canones, in exponenda verò ſacra ſcriptura ſancti doctores attenduntur. 102

Vigeſimaprima, tractat de diuerſis ordinib. & gradib. miniſtrorum. docendo qui ſunt executores ſiue miniſtri canonum, à maiori vſque ad infimum. Et differentias miniſtrorum locorum aſſignat: probans quòd maior à minori non debet iudicari. 104

Vigeſimaſecunda, de dignitate Romanæ eccleſię, & quarundam aliarum. 114

Vigeſimatertia, de ordinatione miniſtrorum, incipiens à Romano põtifice, & deſcendens vſque ad oſtiarium. 119

Vigeſimaquarta, de examinatione ordinandorum. 134

Vigeſimaquinta, de officijs clericorum: incipiẽdo ab oſtiario, & aſcendendo vſque ad epm. Circa medium Diſtinctionis, inchoat trede cim præcepta regulæ Apoſtolicę: & proſequitur ibi, Oportet epiſcopum eſſe ſine crimine. Et inde, nacta occaſione, ponit varias ſignificationes huius nominis crimen. Et oſtendit quod ſit mortale & quod veniale. 137

Vigeſimaſexta, exequitur ſecundum præceptũ Apoſtolicæ regulæ, Oportet epiſcopum eſſe vnius vxoris virum. 147

Vigeſimaſeptima, probat, quòd nolentes voue re continentiam, ad ſacros ordines promouendi non ſunt: aſſignans differentiam inter ſolemne & ſimplex votum. 152

Vigeſimaoctaua, probat quòd clericis habere vxores non licet in eccleſia occidentali: addens de ſubdiaconatu, qui olim prohibitus non erat. Vide quod ibi notatur. 155

Vigeſimanona, oſtendit quædam capitula tradita eſſe ex cauſa: quædam ex tempore: quædam ex loco, quædam ex perſona. 165

Trigeſima, quia dictum fuit. 28. diſtinct. ſupra, quòd ſacerdotes non debent à ſe abijcere vxores ſuas prætextu religionis: hic dicit quòd ex cauſa fuit hoc ſtatutum: ſcilicet propter quoſdam hæreticos, qui coniugia deteſtabantur. 166

Trigeſimaprima, probat & ponit exempla in terminis qualiter clerici continere debent, & quòd ab omnib. eſt ſeruanda continentia, niſi ab orientalibus. 171

Trigeſimaſecunda, adhuc proſequitur de continentia clericorum. Et dicit quòd conſtituti in quatuor ſacris ordinib. tenentur continere: & ſi habent publicas concubinas, nullus eorum Miſſam audiat. 178

Trigeſimatertia, oſtendit, quòd bigami, corpore vitiati, vſurarij, publicè pœnitentes, luſores in ſcena, ludentes, furioſi, arreptitij, accipientes meretrices in vxores, & concubinas habentes, promoueri non poſſunt. 188

Trigeſimaquarta, ponit quòd oportet epiſcopum vitare nimiam familiaritatem domeſticarum perſonarum, & etiam conſanguinearum, & quòd venari non licet. 192

Trigeſimaquinta, agit de tertio capitu. apoſtolicæ regulæ, Oportet ordinandum non eſſe vinolentum. 200

Trigeſimaſexta, exponendo illud, prudentem, dicit quòd clerici debent habere peritiam literarum ſacrarum. 205

Trigeſimaſeptima, oſtendit quòd clerici non debent libros gentilium reſpicere, peritiam tamen ſęcularium ſcientiarum debent habere. 208

Trigeſimaoctaua, probat quòd literis dẽbet eſſe eruditus ſacerdos, & canones ignorare non debet. Ignorantia enim ipſi eſt periculoſa. 216

Vrigeſimanona, oſtendit quòd oportet epiſcopum eſſe prudentem in negotijs ſæcularibus, vt ſua cautela reddantur eccleſiæ indemnes. 222

Quadrageſima proſequitur quintum capitulũ Apoſtolicæ regulæ, Oportet epiſcopum eſſe ornatum. Et primò de ornatu interiori, qui conſiſtit in virtutib. 222

Quadrageſimaprima, tractat de ornatu, qui conſiſtit in grauitate, inceſſu, habitu, & temperantia potus & cibi. 229

Quadrageſimaſecunda declarat illud, hoſpitalem. 233

Quadrageſimatertia, illa duo, pudicum, & doctorem. 236

Quadrageſimaquarta, illud non vinolentum, quod eſt pars eius quod diximus ſupra. 26. diſtinct. 242

Quadrageſimaquinta, illud, non percuſſorem. 246

Quadrageſimaſexta, illud, non litigioſum. 258

Quadrageſimaſeptima, illud non cupidum, domui ſuæ benè præpoſitum. 262

Quadrageſimaoctaua, illud, non neophytum. 268

Quadrageſimanona, prædicta præcepta apoſtolicæ regulæ ſub compendio & breuiter recapitulat. Et ponit cauſas & rationes quare criminoſi & vitioſi non debent in epiſcopos promoueri. 262

Quinquageſima agit de lapſu & reparatione clericorum. 273

Quinquageſimaprima, de curialib. ſiue officiarijs ratiocinijs obligatis, iudicib. & aduocatis ordinandis, vel non. 313

Quinquageſimaſecunda, de præpoſteratione ſacrorum ordinum, ſiue de clerico per ſaltũ promoto. 317

Quinquageſimatertia, de curiæ annexis in clero vel monaſterio recipiendis, vel non. Et ibi probat quare curiales & aliter obligati, ordinandi non ſunt. 318

Quinquageſimaquarta, de ſeruis à non dominis manumiſſis non promouendis, niſi libertatem ſint conſecuti. 319

Quinquageſimaquinta, de corpore vitiatis, bigamis, illiteratis, publicè pœnitentib. ordinandis vel non. 332

Quinquageſimaſexta, de filijs presbyterorum, & natis de fornicatione & adulterio non ordinandis. 339

Quinquageſimaſeptima, de baptizatis in ægritudine, an ordinentur. 346

Quinquageſima octaua, de monachis non ordinandis ſine licentia abbatis. 347

Quinquageſimanona quales eſſe debeant qui ad ſummum ſacerdotium aſpirant. 348

Sexageſima oſtendit ex quib. ordinib. aliquis eligendus ſit in præpoſitum, vel decanũ, vel archiepresbyterum, vel epiſcopum. 350

Sexageſimaprima, oſtendit quòd laici nõ ſunt eligendi in epiſcopos, ſed poſtulandi. 352

Sexageſimaſecunda, oſtendit quòd clericorum eſt eligere, & populi conſentire. 363

Sexageſimatertia, probat quòd nullo modo laici debent ſe ingerere electioni epiſcoporum. 365

Sexageſimaquarta, ponit quo tempore & quib. præſentibus debent epiſcopi conſecrari. 389

Sexageſimaquinta, dicit quòd præſentibus omnib. epiſcopis cõprouincialibus vel ſe excuſantibus debet epiſcopus cõſecrari ab archiepiſcopis. Et ibi dicit ℣ ſi cæteris ordinationi epiſco-

Decretum Abbreuiatum.

ni episcoporum consentientibus duo vel tres contradicant,obtineat plurimorum sen tentia. 392
Sexagesimasexta , de promotione archiepiscopi, qui ab omnibus episcopis comprouincialibus est ordinandus , & non est consecrandus à paucioribus quàm à tribus. 398
Sexagesimaseptima , de promotione siue ordine presbyterorum. 399
Sexagesimaoctaua,dicit quòd illi, qui sunt ordinati ab illis,quos non constat esse episcopos,iterum sunt ordinandi.Siue determinat de ordinatione non iteranda, & de chorepiscopis. 400
Sexagesimanona , quòd prima tonsura clerici de manu abbatis potest susci pi. Vel dic q̃ determinat de non ordinatis , ne in ecclesia Dei ministrent. 405
Septuagesima , tractat ne quis ordinetur sine tit. 406
Septuagesimaprima , ne quis ordinetur à non suo episcopo. 408
Septuagesimasecunda,ne ignotus clericus sine literis dimissorijs,siue commendatitijs recipiatur. 412
Septuagesimatertia , ostendit qualiter literæ formatæ & dimissorię fiant. 413
Septuagesimaquarta, tractat an inuitis ordines conferantur. 415
Septuagesimaquinta, de tempore & die consecrationis episcoporum, nec non de temporib.ordinationum aliorum clericorũ. 422
Septuagesimasexta, de ieiunijs quatuor tempo rum,& quare sunt ieiunanda. 426
Septuagesimaseptima , ponit qualiter clerici sunt per gradus ordinandi , & etiam tractat de interstitijs temporum. 434
Septuagesimaoctaua , in qua ætate sunt sacerdotes ordinandi. 440
Septuagesimanona,repetit de ordinatione summi pontificis,quæ à solis Cardinalib.fieri debet. 442
Octuagesima,in quib.locis sunt ponendi episcopi vel archiepiscopi. 448
Octuagesimaprima,& epilogando docet quòd ordinandus in episcopum debet esse sine crimine:nec clerici mulieribus cohabitare debent. 451
Octuagesimasecunda , docet quòd episcopus his qui suis manib.laborare non possunt,prouidere debet:& addit quòd si quis ministrorum fornicationem committat,& agat pœnitentiam,ex dispensatione potest in ordinibus remanere. 463
Octuagesimatertia , docetur quòd prælatus nõ solum à peccato immunis esse debet , sed etiam peccatis aliorum consentire non debet. 470
Octuagesimaquarta,vult quòd prælatus sit vigilans circa defensionem pauperum,releuationem oppressorum,& curationem monasteriorum. 472
Octuagesimaquinta , tractat de hospitalitate clericorum , quæ est episcopis necessaria. 476
Octuagesimasexta , probat quòd oportet episcopum essẽ doctorẽ , vt sciat subditos corrigere.Item liberalem circa patientes necessitatem,& non circa histriones. 478
Octuagesimaseptima,probat quòd viduis , orphanis , & oppressis , episcopus debet dare subsidium. 491
Octuagesimaoctaua,dicit quòd clerici cupiditatis causa negotiatores esse non debent:sed pietatis causa curam orphanis,& viduis impendere. 495
Octuagesimanona,dicit quòd oportet episcopum esse domui suæ bene præpositum, vt sciat in dispensatione rerum ecclesiæ regulam esse obseruandam. 500
Nonagesima, docetur qualiter litigiosi corripiendi sunt,& non ordinandi, tractans de licitis & honestis operib. 505
Nonagesimaprima,de modo cantandi in ecclesia,etiam de electi potestate.Dicit etiã quòd si clericis sua beneficia non sufficiant, possunt sibi necessaria quærere artificio suo licito. 509
Nonagesimasecunda,dicit quòd magis corde , quam vocib.cantandum est. 512
Nonagesimatertia, de obedientia minorum erga maiores,& quòd nullus debet communicare inimicis Romanæ ecclesiæ. 517
Nonagesimaquarta,de legato Romani pontificis,qui impediendus non est:& impedientes sunt excõmunicandi. Probat etiã quòd maior in officio minori vices suas committere potest:& de præsumptione archidiaconorum. 534
Nonagesimaquinta , dicit quòd etiam presentib.episcopis presbyteri quamuis eis subditi,possunt sacra mysteria celebrare,& prædicare. 536
Nonagesimasexta,dicit quòd laicis(etiam Imperatorib.)non licet aliquem ordinare, vel de rebus ecclesiarum iudicare. 544
Nonagesimaseptima, dicit quòd precib. ecclesiæ Imperator & cæteri principes possunt eam iuuare. subijcien. ecclesiam Romanam legationem vndecunque sine signatis apicib.non recipere. 558
Nonagesimaoctaua,dicit quòd clerici peregrini & vltramarini , sine testimonio quinque episcoporum recipiendi non sunt. 561
Nonagesimanona , dicit de Primatib. & potestate eorum,qualiter nullus est appellandus vniuersalis. 563
Centesima,tractat de pallio,& vsu eius. 566
Centesima prima , & vltima , dicit vnam prouinciam in duas non diuidendam. 573

Secunda pars , quæ est de Causis , distincta est in Causas xxxvi.quarum quælibet plures sub se,Quæstiones continet.

Prima causa quæstiones habet septem.

Prima,quærit vtrum vendere spiritualia sit peccatum. Sol.sic. 578
Secunda,an pro ingressu ecclesiæ vel monasterij pecunia sit exigenda vel persoluenda. sol. non. 664
Tertia vtrum prębendas ecclesię emere sit simonia.Sol.sic. 671
Quarta, vtrũ ille reus criminis sit , cuius pater pro eo ignorante simoniam commisit. Sol. ignorantia facti,non iuris,excusat eum. 684
Quinta, vtrũ liceat ei retinere quod pater pro eo simoniacè acquisiuit.Sol. de rigore iuris non,de misericordia secus. 694
Sexta, vtrum ignoranter à simoniaco ordinati sint abijciendi,vel non. sol.probata ignorantia misericorditer tolerantur. 697
septima, vtrũ renuntians suæ hæresi in episcopali dignitate sit suscipiendus.sol.rigor vult eũ deponi,sed dispensatio sustineri. 699

Secunda causa habet octo quæstiones , & in ea quinta præcedit quartam.

Prima, quærit vtrum in manifestis sit ordo iuris seruandus.sic,nisi sit notoria. 722
secunda,vtrum spoliatus ab aliquo sit iudicandus. Non,ante restitutionem. 743
Tertia, qua pœna sint feriendi in accusatione deficientes. Tallione. 746
Quinta, vtrum accusatore deficienre reus sit cogendus ad purgationem. Non , nisi infamia publica laboret. 753
Quarta, an duorum testimonio episcopus sit cõdemnandus.sic. 769
sexta,quo remedio causa subleuatur, Appellatione, quæ tamen ei danda non est, qui causa dilationis appellat. 772
septima,an laici,vel monachi,vel quilibet inferiorum ordinum sint admittendi in accusatione maiorum.Non,de iure nouo. 806
Octaua,qualiter accusatio fieri debeat. solu.in scriptis. 840

Tertia causa quæstiones xi.complectitur.

Prima, vtrum restitutio sit facienda quibuslibet spoliatis.sol.sic,si in casib. Nam infamatus, apostata,iustè spoliatus, præcisus.& suspectus non sunt restituendi. 844
secunda, q̃rit de inducijs, quo spatio sint dandæ : an post restitutionem tantum , an post vocationem ad causam quibuslibet concedendæ sunt.sol.ad arbitrium iudicis. 847
Tertia, quo spatio mensium sint vtrique concedendæ.sol.vt prius. 851
Quarta vtrum infames sint recipiendi ad testimonium.sol.non,nisi contra sui similes. 857
Quinta an testes domestici vel inimici sint producendi.sol.non. 861
sexta,vtrum reus extra prouinciam sit producendus.sol.non. 869
septima , vtrum criminosus possit esse iudex. sol.sic,ab ecclesia toleratus. 878
Octaua,vtrum episcopus possit ab vno iudicari.sol.non,nisi à xij.episcopis, reseruata sententia summo Pontifici. 888
Nona , vtrum accusatores vel testes in absentem vocem accusationis vel testificationis exhibere valeant.sol.non. 890
Decima , vtrũ deficientes in vno capitulo sint admittendi ad sequentia.sol.non. 898
Vndecima , vtrum accusatus in accusatorem possit conuertere accusationẽ. sol. non, nisi in maiori crimine. 900

Quarta causa habet vi.quæstiones.

Prima , an in excommunicatione constitutus alium accusare valeat.sol.non. 904
secunda,an infra xij. annos in criminali causa quis testificari possit sol.non. 906
Tertia,an ab accusatione prohibitus possit esse testis. sol.non. 906
Quarta,an idem possit esse accusator & testis. sol.non. 917
Quinta , an si vocatus ad causam non veniat sit excommunicandus.sol.sic,nisi iustam absentiæ causam probauerit. 920
sexta , an calumniator in propria causa sit audiendus. sol. sic , si causa non sit criminalis. 921

Quinta causa habes vi.quæstiones.

Prima,qua pœna sit feriendus qui famosum libellum scribit.sol.anathemate, nisi scripturam probauerit. 923
secunda , quoties quis sit ad causam vocandus antequam excommunicetur, sol.non tãtum semel,sed bis. 925
Tertia,an per procuratorem quis causam agere valeat criminalẽ.sol.non , nisi sit persona illustris. Causam verò iniuriarũ ciuilem, sic. 986
Quarta, an absque synodali audientia episcopus sit damnandus.sol.non. 930
Quinta,an sit habendus pro inimico qui aliquẽ accusat.sol. non , si hoc faciat ex charitate. 932
sexta,qua pœna sit plectendus qui non probat obiecta.sol.tallione. 935

Sexta causa quæstiones v.continet.

Prima,vtrũ criminosi vel infames religiosum episcopũ possint accusare de simonia.Non. 940
secunda,si episcopus accusationem in accusantem conuertere Voluerit,an eius verbo simplici fides adhibenda sit.Non. 952
Tertia,an liceat petere iudiciũ episcopi alteri prouinciæ.Non,nisi in causa damnationis 955

Quarta,

Materia XXXVI. causarum.

Quarta,cuius iudicium sit expetendum cũ episcopi prouinciæ in sua sententia discordant: Archiepiscoporum & episcoporum vicinæ prouinciæ. 958

Quinta,an accusatore deficiente reus sit ad probationem cogendus.Non, sed bene ad purgationem,si laboret infamia. 961

Septima causa habet ij.quæstiones.

Prima vtrum viuente episcopo alius poterit in eadem ecclesia ordinari.Non,nisi transferatur vel cedat.Tamen pro infirmitate vel senectute,datur sibi coadiutor. 963

Secunda, vtrum hi qui cesserunt causa infirmitatis,sanitate recepta possint cathedram repetere.Non. 998

Octaua causa quæstiones v.colligit.

Prima, vtrum liceat episcopo sibi successorem eligere.Non. 1000

Secunda,an amicorum patrocinia in electione valeant.Non. 1013

Tertia, an sit simonia post electionem pro indemnitate ecclesiæ iuramentũ præstare,Sic, si pactum super hoc præcessit. 1015

Quarta,an liceat clericis declinare iudicia episcopi de crimine accusati ante sentẽtiæ tempus.Non ante condemnationem,nisi per appellationem. 1017

Quinta , an accusatus coram apostolico , sine eius litteris debeat reuerti.Non. 1018

Nona causa habet iij.quæstiones.

Prima,an ordinatus ab excommunicato eijciẽdus sit. Non, si ignorauit illum esse excommunicatum. 1019

Secunda , an liceat archiepiscopo vel episcopo clericos alterius ordinare.Non, sine litteris proprij episcopi. 1022

Tertia,an liceat archiepiscopo clericos sui suffraganei absoluere vel damnare. Non , nisi data negligentia,vel appellatione interposita. 1027

Decima causa quæstionibus 3.est contenta.

Prima,an ecclesia cum omni dote ad episcopũ pertineat , vel ad eius ordinationes.Sol. sic. 1038

Secunda,an liceat episcopo res ecclesiæ distrahere.Sol.non,nisi in certis casibus. 1045

Tertia,quid à singulis ecclesijs nomine cathedratici valeat exigere.Sol.duos solidos.1054

Vndecima causa habet iij.quæstiones.

Prima,an clericus ante ciuilem iudicẽ sit trahendus.Non. 1062

Secunda,qua pœna dignus sit qui clericũ ad sęcularem iudicem traxit. Excõmunicatione. 1086

Tertia , qua pœna dignus sit qui sententiam episcopi non seruauerit. Depositione.1087

Duodecimæ causa quæstiones continet quinque.

Prima,an liceat clericis proprium habere. Nõ regularib. 1140

Secunda,an res ecclesiæ possint dare. Non,nisi in casibus. 1158

Tertia , vtrũ clerici acquisita de reb. ecclesiæ possint relinquere quib. voluerint.Non nisi ecclesiæ. 1203

Quarta,quib. possunt clerici relinquere quę de suis & ecclesię reb. prouenerunt. Partim ecclesię,partim hæredib. 1206

Quinta,an liceat clericis testamentum facere. Sic,de proprijs reb. 1207

Tredecima causa habet ij.quæstiones.

Prima:vtrum decimę sint dandæ ratione territorij vel personæ. Sol. ratione vtriusque. 1210

Secunda , an ius percipiendi & soluendi decimas tollatur ratione temporis. sol.sic. 1215

Decimaquarta causa habet vi.quæstiones.

Prima, an liceat clericis in iudicio sua repetere.sic. 1236

secũda,an super reb. ecclesiæ testes eiusdẽ sint audiendi.Sic. 1238

Tertia , an præter sortem aliquid accipere sit vsura.sic. 1241

Quarta,an liceat clericis vel laicis vsuras accipere.Non. 1243

Quinta,an eleemosynę sint de vsuris faciendę. Non. 1247

sexta , an vsurarij possint pęnitentiam agere. Nõ,si habeant vnde possint restituere.1254

Decimaquinta causa habet viij. quæstiones.

Prima,an ea quæ fiunt ab ignorantib. vel mente alienatis,sint eis imputanda.Non,nisi culpa sua ad ignorantiam deuenerint. 1258

secunda,an pro impensis patrocinijs liceat clericis munera exigere.sic. 1268

Tertia,an per confessionem mulieris cum qua peccauit sacerdos sit condemnandus. Non. 1269

Quarta,an die dominio debeant episcopi causas audire.Non. 1274

Quinta,an neganti crimẽ purgatio sit indicenda.sic,si laborat infamia. 1276

sexta,an in criminalib. confessio si extorquenda.Non. 1278

septima,an solus episcopus diaconum vel presbyterum deponere possit.Non. 1283

Octaua,si confessus vel conuictus de his quæ ante ordinationem commisit , valeat ministrare.Non. 1286

Decima sexta causa habet vij.quæstiones Et in ea,quinta quæstio ponitur in tertio loco.

Prima, an liceat monachis officium celebrare. sol.sic,cum permissione episcopi: & licentia abbatis. 1290

secunda,an liceat eis in capellis suis sacerdotes instituere.sol.sic,si quas possideant pleno iure. 1335

Quinta,an episcopus vel abbas iure territorij capellam valeant vendicare.sol.non. 1339

Tertia,an iura ecclesiæ per præscriptionem tollantur.sol.sic. 1341

Quarta,an ecclesia contra ecclesiam vel monasterium possit præscribere.soc.sic. 1359

sexta,si quis in rem ecclesiæ ab aliquo detentã sua auctoritate irrepserit , an cadat à causa. sol.sic,sed non ecclesia. 1361

septima,an liceat alicui ecclesiam de manu laici recipere.sol.non,nisi ecclesia vel monasterium habeat ius patronatus. 1366

Decimaseptima causa habet quattuor quęstiones.

Prima,an reus sit voti qui à proposito sui cordis recedit.solu.non,quantum ad ecclesiam, nisi ore pronuntiauerit. 1387

secunda, an beneficia ei reddenda sint qui eis in infirmitate renuntiauit.sol.sic,si non erat sui compos. 1389

Tertia,an liceat illi qui se monasterio tradidit postea ad propria redire.sol.non. 1392

Quarta,an discedẽs de monasterio sine sui abbatis licẽtia,possit sua vẽdicare.sol. nõ.1392

Docimaoctaua causa habet duas quæstiones.

Prima,an abbas factus episcopus acquirat ecclesiæ, vel monasterio. sol.dũ fuit abbas, acquisiuit monasterio: sed factus episcopus ecclesiæ. 1413

secunda , an per episcopum abbas sit eligendus vel instituendus.sol. ab episcopo est ordinãdus:à fratrib.verò eligendus. 1414

Decimanona causa continet iij.quæstiones.

Prima, an episcopus debeat permittere clericos transire ad monasterium.sol.sic. 1431

secunda,si noluerit, an liceat eis eo inuito transire.sol.sic. 1432

Tertia , an liceat canonicis regularib. transire ad monasterium monachorum. sol. non.sine licentia sui prælati 1433

Vigesima causa quæstiones iiij. comprehendit.

Prima,vtrũ pueri traditi monasterijs sint cogẽdi ibi manere. Non, nisi postquam venerint ad annos discretionis. 1439

secunda,si præter voluntatem parentũ intrauerint monasteriũ,an per eos inde possint extrahi. sic, infra annum & diem : si sint infra annos discretionis. 1445

Tertia,an qui inuitus cucullam induit , cogatur eam retinere. Non: nisi post consenserit. 1448

Quarta , an liceat ab vno monasterio ad aliud transire.sic. 1452

Vigesimaprima causa habet v.quæstiones.

Prima , an clericus possit in duab.ecclesijs inscribi.sol.non. 1454

secũda,an liceat clericis à sua ecclesia ad aliam transire. sol. non , sine literis vel licentia sui prælati. 1457

Tertia,an liceat clericis suscipere procurationem sæcularium negotiorum. sol.non, nisi causa pietatis. 1461

Quarta, an liceat clericis vestib. fulgidis ornari.sol.non. 1464

Quinta,qua pœna sint puniendi clerici ad iudicium sæculare fugientes.sol.excommunicatione. 1466

Vigesimasecunda causa gerit quæstiones quinque.

Prima an iuramentum sit præstandum.sic,causa necessitatis. 1468

secunda,an sit periurus qui iurat falsum,& credit uerum. sic, propter intentionem fallendi.tamen postea dicitur contrarium. 1478

Tertia,an liceat clericis denegare episcopo cõsuetam obedientiam.Non,ante condemnationem. 1492

Quarta,an iuramentum illicitum sit seruandũ. Non. 1473

Quinta,an periurus sit qui alium peierare cogit.sol.sic. 1505

Vigesima tertia causa habet viij.quæstiones.

Prima,an militare sit peccatum. Non , si iuste fit. 1316

secunda, quid sit bellum iustum. sol. Quod fit edicto superioris repetendarum rerum , aut propulsandarum iniuriarum causa. 1524

Tertia , an iniuria sociorum sit armis propulsanda.sic. 1525

Quarta,an vindicta sit inferenda. sic, ab eo cuius interest. 1530

Quinta, an sit peccatũ iudici vel ministro reos occidere.Non,causa iustitiæ. 1575

Decretum Abbreuiatum.

Sexta,an mali sint ad bonum cogendi.Sic. 1601
Septima,an hæretici sint spoliandi suis,& eccle siæ suæ bonis.Sic. 1605
Octaua , an liceat clericis arma mouere. Non manu propria, nisi causa necessitatis. 1609

Vigesimaquarta causa habet quæstiones iij.

Prima,an hæreticus aliquem possit excommu nicare.Non. 1630
Secunda,an post mortem possit aliquis excom municari.Sic,pro hæresi. 1662
Tertia,an pro peccato domini eius familia pos sit excommunicari. Non,sed interdicto sup-poni. 1669

Vigesimaquinta causa habet ij. quæstiones.

Prima, an auctoritate priuilegij quis contra ius commune valeat se tueri.Sol.sic. 1694
Secunda,an sequentia priuilegia derogẽt prio-ribus.Sol.sic,si ex certa scientia fuerint con-cessa. 1702

Vigesimasexta causa quæstiones 8.continet.

Prima,an sint sortilegi qui sub ficto religionis nomine futura promittunt.Sol.sic. 1716
Secunda,an sit peccatum esse sortilegum. Sol. sic. 1716
Tertia,à quib.genus diuinationis sumpsit exor dium.Sol.à Persis. 1721
Quarta,quot sũt genera diuinationis.Sol. qua-tuor secundum numerum, duo secundũ for mam,quod videre potes. ibid.
Quinta,an sortilegi sint excõmunicandi. Sol. sic. 1724
Sexta, an excommunicatus ab episcopo possit reconciliari à presbytero.Sol. non episcopo inconsulto , nisi in necessitatis articulo. 1734
Septima,an morientibus sit pœnitentia impo-nenda.Solu.non, tamen est eis innotescen-da.1741

Vigesimaseptima causa habet quæstiones ij.

Prima,an coniugium possit esse inter vouẽtes. Solu.non, si votum sit solemnizatum, secus si simplex fuerit. 1749
Secunda,an liceat sponso à sua sponsa recede-re.Solu.non,si desponsatio sit de præsenti. 1778

Vigesimaoctaua causa gerit quæstiones 3.

Prima.an coniugium sit inter infideles. Solu. Sic. 1807
Secunda , an liceat conuerso ad fidem,ducere aliam viuente priore.Sic,si sit diuisus ab ip-sa infideli. 1826
Tertia,an bigamus sit qui ante baptismum vnã vxorem,& post aliam habuit.Sic. 1827

Vigesimanona causa habet duas quæstiones.

Prima,an sit coniugium inter seruum & inge-nuam.Sol.sic, nisi error impediat. 1829
Secunda,si prius putabat hunc esse liberum, & postea deprehendit ipsum esse seruum , an possit eum deserere.Sol.sic. 1832

Trigesima causa habet quinque quæstiones.

Prima,an liceat reddere debitum vxori,quę fi-lium de sacro fonte leuauit.Sic,nisi ex con-sensu vtriusque sit factum. 1838
Secunda,an sponsalia contrahãtur inter infan-tes,Non. 1845
Tertia, an spirituales vel adoptiui filij,possint naturalibus copulari.Non. 1846
Quarta , an liceat alicui cõmatrem vxoris suæ ducere in vxorẽ.Sic, mortua vxore, si com-maternitas matrimonium præcesserit. 1850
Quinta,an clandestina desponsatio manifestę præiudicet.Non,apud ecclesiam. 1854

Trigesimaprima causa habet tres quæstiones.

Prima,an possit duci in vxorem,quæ prius fuit polluta per adulterium.Sol. sic , nisi adulter dederit ei fidem viũente viro , vel machina-tus sit in mortem eius. 1862
Secunda,an filia sit inuita alicui in vxorem tra denda.Sol.non. 1871
Tertia , an post patris sponsionem possit alij nubere.Sol.sic,si non consenserit. 1875

Trigesimasecunda causa habet octo quæstiones.

Prima , an liceat ducere meretricem in vxo-rem.Sic. 1876
Secunda,an sit vxor appellanda quæ ducitur in continentiæ causa.Non. 1886
Tertia,an mulier sequatur arbitrium aui libe-ri,an patris serui.Aui. 1898
Quarta,an viuente vxore liceat alicui ex ancil la filios quærere.Non. 1899
Quinta,an ea quæ patitur inuita, pudicitiã per dat.Non. 1911
Sexta , an adulter adulteram dimittere possit. Non. 1924
Septima,an viuente dimissa,aliam accipere pos sit.Non. 1926
Octaua,si in hoc saltem infidelem ducere pos-sit , ea conditione vt ad fidem conuertatur. Non. 1939

Trigesimatertia causa habet quin-que quęstiones.

Prima,an propter impotentiam coeundi sit ali qua à viro separanda.Sol.Sic. 1941
Secũda, an separata possit nubere cũ quo prius est fornicata.Sol.sic pęnitẽtia peracta.1945
Tertia an sola cordis contritione possit pecca-tum deleri. Sol. sic , vbi facultas confitendi non suppetit. 1960

Notandum hic quòd ratione huius tertiæ quæ-stionis,nota agitur de Pœnitentia,cuius tractatus per Distinctiones se-ptem est distinctus.

Prima,quærit an sola cordis cõtritio deleat pec catum.Sic,si confitenti facultas desit. 1961
Secunda:an charitas semel habita possit amitti. Sol.sic,in via:secus tamen in patria. 2026
Tertia,an pœnitentia possit reiterari. Sol. sic , pręter solemnem. 2064
Quarta , an peccata semel dimissa redeãt. Sol. non,simpliciter. 2100
Quinta,quis modus debeat obseruari in impo nenda & accipienda pœnitentia.Sol.ad arbi-trium proprij sacerdotis discreti. 2120
Sexta,cui quis confiteri debeat. Solu. proprio sacerdoti, si sit discretus : alioquin alteri de eius licentia. 2127
Septima,an pœnitentia timore mortis accepta sit fructuosa.Sol.sic. 2131
Quarta quæstio causæ supra proximę est , an actus coniugalis sit prohibitus tempore ora tionis.Sol.sic. 2133
Quinta,an vir sine consensu vxoris,& econuer-sò,vouere possit cõtinentiam.Sol.non.2141

Trigesimaquarta causa habet duas quæstiones.

Prima , an rea sit adulterij quæ credens maritũ mortuum nupsit alteri.Sol.non. 2152
Secunda, an redeunte priore cogenda sit rece-dere à secunda , & ad priorem redire. Solu. sic.2152

Trigesimaquinta causa habet ix.quæstiones.

Prima an liceat aliquam ducere de propria co gnatione.Sol.non. 2159
Secunda , an liceat aliquam ducere de cogna-tione vxoris suæ.Sol.non. 2163
Tertia vsque ad quem gradum debeat quis ab-stinere à consanguineis suis,& vxoris suæ.so lu. olim vsque ad vij. hodie vsque ad iiij. 2163
Quarta,quare vsque ad septimum gradum cõ putatur consanguinitas. sol.ad instar vij.ęta tum mundi. 2172
Quinta , quomodo gradus consanguinitatis sunt computandi. sol. sicut ostenditur in ar-bore. 2172
sexta,qui iusiurandum de propinquitate firma-re debent.solu.propinqui & vicini. 2191
septima,an incestuosi filij repetentur. solu. nõ. 2197
Octaua,si consanguinei ignoranter coniuncti, simul possint remanere.solu.non, nisi ex dis pensatione Papæ in quinto gradu vel supra. 2198
Nona,an matrimonium per falsos testes separa tum,si postea apparuerit ecclesiam fuisse de-ceptam,sit redintegrandum. sol.sic. 2200
Decima, si relicta alicuius in secundas nuptias transierit , an proles ex eis suscepta poterit copulari consanguineis prioris viri.sol.non. 2206

Trigesimasexta & vltima causa habet duas quæstiones.

Prima,an virginem opprimens raptum com-mittat.sic. 2208
secũda,an rapta raptori nubere possit. Vtiquè. 2211

Tertia pars est de Consecratione,quæ quin-que Distinctiones duntaxat com-plectitur.

Prima , agit de consecratione ecclesiarum , & missarum celebratione. 2217
secunda,de sacramento Eucharistiæ . 2248
Tertia,de festiuitatib. per anni circulum cele-brandis. 2311
Quarta,de baptismi sacramento. 2324
Quinta de confirmatione & ieiunio. 2398

DECRE-

DECRETI TOTALIS MATERIA

PER METRA NOTATVR SEQVENTIA.

DECRETVM DOMINI GRATIANI TRES HABET PARTES principales. Prima est de Distinctionibus, quæ sunt vna supra centum. Et singulas Distinctiones singuli versus sequentes luculenter aperiunt.

1 PRimo legat quisque diuinum ius, hominisque col. 1.
2 Altera dat textum quo nosces iura Quiritum. 7
3 Canonico varia iuri dat nomina terna: 9
4 Quarta docet legum quæ causa, modusque statuti. 11
5 Ius naturale probat immutabile quinta. 15
6 Sexta notat vitium distinctio ludificatum. 18
7 Septima signat eos qui leges composuere. 23
8 Parte sub octaua mores naturaque pugnant. 24
9 Nona statuta tenet naturæ cedere iuri. 30
10 In decima regum leges canon superabit. 35
11 Canonis & secli superatur legib. vsus. 42
12 Id quod Roma tenet, discretio sæpe relinquit. 48
13 Si perplexum te reddunt mala, tunc minus imple. 56
14 Non faciat leuia, quo quis vitet grauiora. 60
15 Canonis hæc ortum dabit, apocryphosque libellos. 61
16 Suadet Apostolici vim canonis ista teneri. 69
17 Auctor sit Papa, si concilium celebretur. 79
18 Dicitur hic quòd bis synodus celebretur in anno. 84
19 Hæc decretalis referat quid epistola possit. 92
20 Bisdena Papæ sanctorum dogmata cedunt. 102
21 Inferior summum non iudicat hac prohibente. 104
22 Ista locus distinguit & ordinat ecclesiarum. 114
23 Ordinat hæc omnes, maiores, siue minores. 119
24 Post examen honos est ordinis attribuendus. 134
25 Optat Apostolus hic quòd sit sine crimine præsul. 137
26 Sit post baptisma contentus coniuge sola. 147
27 Nullus post factum presumat nubere votum. 152
28 Ista sacratorum connubia pagina damnat. 155
29 Hac locus, & causa, tempus, persona notantur. 165
30 Connubium terdena probat contra Manichæos. 166
31 Tangitur hic quòd contineant offerre volentes. 171
32 Defere presbyterum qui scorta palam retinebit. 178
33 Lusori, bigamo ve sacer non traditur ordo. 188
34 Fœmina pontifici persona domestica non sit. 192
35 Non vinolentus præsul, sed sobrius esto. 200
36 Instruit hæc prudens quòd debeat esse sacrandus. 205
37 Hæc prohibet lege gentilia metra sacratum. 208
38 Scripturas sacras sacrandus scire iubetur. 216
39 Vult hæc pontifices callere negotia secli. 222
40 Internis pars dena quater virtutib. ornat. 222
41 Sit modus ingressu, cunctis, verboque, ciboque. 229
42 Clericus hospitijs peregrinos collocet omnis. 235
43 Factis & verbis doctor sis, atque pudicus. 236
44 Vites ingluuium, conuiuia, siue tabernas. 242
45 Atque caue quemquam palma linguave ferire. 246
46 Respuit hec hominem distinctio litigiosum. 258
47 Non bene præpositos domui, cupidosque repelle. 262
48 Abijcitur sacrandus in hac, si neophytus sit. 268
49 Crimina non delet reliquorum, crimine vinctus. 269
50 An reparetur habet pars quinquagesima lapsus. 273
51 Sacrari vetat hæc homines quos pondera stringunt. 313
52 Prepositus primo datus hic preposterus ordo. 317
53 Est ratione quis annexos ordinet vllos. 318
54 Hæc prohibet seruus sine libertate sacrari. 319
55 Cæsos ista viros reijcit, membrisque carentes. 332
56 Condemnatur in hac generatio presbyterorum. 339
57 Qui baptizatur æger, manet ordinis expers. 346
58 Hæc vetat abbate monachos nolente sacrari. 347
59 Officium negat hæc: nisi sit bene quisque probatus. 348
60 In sacris præsul vult sexagesima quod sit. 350
61 Non in pontifices laicos assumere debes. 352
62 Clerus, plebs, princeps, hic eligit, hec petit, hic vult. 363
63 Vsurpans laicus id vt eligat, audiat istam. 365
64 Pars hæc pontifices iubet à trib. esse sacrandos. 389
65 Vt sacretur ab omnib. archiepiscopus, hec vult. 392
66 Cum dissensio fit, à plurib. edita stabunt. 398
67 Presbyter institui valet hic à prefule solo. 399
68 Si dubius prefsul quos ordinet: hi resacrentur. 400
69 Si benedictus erit, lectoratum dabit abbas. 405
70 Expertes tituli pars septuagesima pellit. 406
71 Respice dicta patrum, ne promoueas quòd alienum. 408
72 Vlli non detur missoria, ni rogitetur. 412
73 Illius hec nobis formam distinctio prebet. 413
74 Inuitus nullus erit hic ad sacra trahendus. 415
75 Distinguit tempus hec in quo promoueantur. 422
76 Temporibus vult hec nos ieiunare quaternis. 426
77 Rectos indicat hec modulos interstitiorum. 434
78 Ista dat annorum numerum quo promouearis. 440
79 Ad Cardinales spectat electio Pape. 442
80 Vrbes prefulibus pars octogesima tradit. 448
81 Crimine quòd careat sacrandus, in hac replicatur. 451
82 Prefsul pauperibus dabis: & lapsos reparabis. 463
83 Nunquam peccatis consensum des alienis. 470
84 Solicitus quòd sis, & monogamus, iubet ista. 472
85 Non prefsul fies: hospes, nisi noscaris esse. 475
86 Corrigito, doceas, des, sed non turpibus vllis. 478
87 Libertos, inopes viduas defendere debes. 491
88 Respuitur clerus opus exercens, & auarus. 495
89 Ista beneficia te dispensare docebit. 500
90 placat piscordes pars nonagesima fratres. 505
91 Arte parabis opes, nisi sint ecclesie res. 509
92 Hec plus corde probat domino, quàm voce canendum. 512
93 Hec dat obedire maiorib. inferiores. 517
94 Sub leuita vices Papæ gestare valebit. 534
95 Presbyteris prefsente licent hic prefsule multa. 536
96 Hic secli princeps non ordinet ecclesia res. 544
97 Ecclesie precib. huic princeps auxilietur. 558
98 Vult ius muniri peregrinos quinque sigillis. 561
99 Vniuersalem nullum sinit ista vocari. 563
100 Pallia prelatis donat centesima multis. 566
101 Absit vt vna duos habeat prouincia patres. 573

DECRETI SECVNDA PARS

principalis est de causis, quæ sunt xxxvi.

Prima causa.

Causa prior labem condemnat simonialem. 577

Septem quæstiones primę causę.

1 Delinquit qui res mercatur spirituales. 578
2 Ecclesias intrans non cogatur dare nummos. 664
3 Si pro præbendis dederis quid, dicere Simon. 671
4 Ignaros maculant natos delicta paterna. 684
5 Vult rigor vt linquat natus sibi quę pater emit. 694
6 Ordinet ignaros ii quos Simon, tolerantur. 697
7 Abiurans hęresim prefsul poterit tolerari. 699

Secunda causa.

Accusare docet, ac appellare secunda.

Octo quæstiones secundę causę: & in ea quinta precedit quartam.

1 Si sit causa patens iuris non quęritur ordo. 722
2 Nemo suis reb. dijudicet expoliatum. 743
3 Talio punit eos qui falsò crimina ponunt. 746
4 Si cadit accusans, se non purget reus indè. 753
5 Per testes binos prefsul conuincitur aptos. 769
6 Qui causas differt appellans reijciatur. 772
7 Arguit inferior maiorem crimine vinctum. 806
8 Mandato legis datur accusatio scriptis. 840

Tertia causa.

Tertia restituens tempus dabit induciarum.

Vndecim quæstiones tertię causę.

1 Singula restituit ius omnib. expoliatis. 844

Decretum Abbreuiatum.

2 Inducias debet varias ſpoliatus habere. 847
3 Inducijs varium dat tertia quæſtio tempus. 851
4 Accuſare nequit hominem vir turpis honeſtum. 857
5 Ipſa domeſtica vox nulli nocet, aut inimica. 861
6 Sub cenſore reum proprio producere debes. 869
7 Hic non condemnet, ſimilis quem culpa remordet. 878
8 Solus pontificem iudex non iudicet vnquam. 888
9 Pellitur accuſans abſentem, teſtificansque. 890
10 Submoueri à reliquis teſtem defectus in vno. 898
11 Mutua nunquam ſit delatio iure vetante. 900

Quarta cauſa.

Quarta quis accuſet, quis poſſit teſtificari.
Sex quæſtiones quartæ cauſę.

1 Accuſare nequit aliquos anathemate vinctus. 904
2 Impubes teſtis in cauſa criminis haud eſt. 906
3 Qui nequit accuſare, nequibit teſtificari. 906
4 Teſtis & accuſans nemo ſimul eſſe valebit. 917
5 Non eſt ſtringendus anathemate, qui nequit eſſe. 920
6 Pontificis delator agit ciuilia tantum. 921

Quinta cauſa.

Quinta vocare docet, delatoremque ferire.
Sex quæſtiones quintæ cauſæ.

1 Mulctant ſcriptorem famoſi flagra libelli. 923
2 Eſt condemnandus ſemel & bis, teréque vocandus. 925
3 Nemo procuret crimen, ciuilia curet. 928
4 Præſulis in ſynodo ſit condemnatio ſola. 930
5 Celans crimen obeſt multò plus quàm manifeſtans. 932
6 Aut caput, aut lingua delatori copuletur. 935

Sexta cauſa.

Sexta dat infames, delatos atque forenſes.
Quinque quæſtiones ſextę cauſæ.

1 Non accuſabunt infames ſimonialem. 940
2 Accuſans verbo non vincis ſimplice præſul. 952
3 Quærere iudicium nunquam debes alienum. 955
4 Externi veniant, ſi ſit ſententia diſcors. 958
5 Si cadit accuſator, erit reus exoneratus. 961

Septima cauſa.

Septima pontificem tangit cathedrâm repetentem.
Duæ quæſtiones ſeptimæ cauſæ.

1 Pręſule viuente nullus det pontificatum. 963
2 Nec cathedram repetit præſul, quam ſponte reliquit. 998

Octaua cauſa.

Octaua legitur deſertio pontificalis.
Quinque quęſtiones octauæ cauſæ.

1 Vult ius ne ſtatuat ſucceſſorem ſibi præſul. 1000
2 Nullus amicorum mihi proſit vt eligar inde. 1013
3 Detur ab electo vitandi cautio damni. 1015
4 Linquendus non eſt (niſi ſit ſententia) pręſul. 1017
5 Ad dimiſſa redire nequis Papæ ſine ſcriptis. 1018

Nona cauſa.

Soluere nona vetat alienos, atque ligare.
Tres quæſtiones nonæ cauſæ.

1 Bannitus præſul nequit ordinis eſſe miniſter 1019
2 Alterius patriæ clerum tondere vetamus. 1022
3 Pontificis clerum primas non ordinet vllum. 1027

Decima cauſa.

Dena dat, in ſacra quid ſumat epiſcopus æde.
Tres quæſtiones decimæ cauſæ.

1 Baſilicæ iuri ſubduntur pontificali. 1038
2 Nullus eccleſię præſul fructus alienet. 1045
3 Nil præter ſolidos præſumat quęrere binos. 1054

Vndecima cauſa.

Præfigens vndena forum ligat, atque relaxat.
Tres quæſtiones vndecimæ cauſæ.

1 Non coram laico clericus producitur vllus. 1062
2 Officij punit tales ſuſpenſio culpas. 1086
3 Seu bona, ſeu mala ſit ſententia, dico timendam. 1087

Duodecima cauſa.

Eccleſiæ res ac proprias biſſena docebit.
Quinque quæſtiones duodecimę cauſę.

1 Clericus hic aliquid proprium prohibetur habere. 1140
2 Accipiens vel emens res eccleſię, ſibi reddat. 1158
3 Linquas eccleſiæ totum quod habebis ab illa. 1203
4 Ex re communi quæſitas diuide terras. 1206
5 Si fortaſſe vales teſtari, de proprio des. 1207

Tredecima cauſa.

Tertia poſt decimam decimas & funera tractat.
Duæ quæſtiones tredecimæ cauſæ.

1 Eccleſiæ dandæ baptiſmali decimæ ſunt. 1210
2 Tempora longa trahunt ius funeris & decimarum. 1215

Decimaquarta cauſa.

Improbat vſuras poſt denam quarta voraces.
Sex quęſtiones decimęquartæ cauſæ.

1 Quiſque poteſt licitè ſua quærere dummodo non plus. 1236
2 Pro propria valet eccleſia quis teſtificari. 1238
3 Si tulerit plus quàm dederit quis, fœnus habetur. 1241
4 Non petat vſuras laicus vel clericus vllas. 1243
5 Ex malè quæſitis eleemoſyna non fit egenis. 1247
6 Si malè parta tenet, dignè non pœnitet vllus. 1254

Decimaquinta cauſa.

In dena quinta furor & mulier memorantur.
Octo quæſtiones decimæquintæ cauſę.

1 In furia pœnam non desinam ſat furor vrget. 1258
2 Pro patrocinijs non quęrat munera clerus. 1268
3 Sola voce nequis condemnari mulieris. 1269
4 Nullas luce Dei cauſas tractare valemus. 1274
5 Infami detur purgatio probra neganti. 1276
6 Extorquenda rei pœnis confeſſio non eſt. 1278
7 Solus non tollit pręſul quem pręſtat honorem. 1283
8 Ordine non ſumpto tua te probra facta repellant. 1286

Decimaſexta cauſa.

In ſexta decima præbent monachi ſacramenta.
Septem quęſtiones decimęſextę cauſę. Et in ea, quinta quęſtio tertium locum occupat.

1 Dantur in hac monachi paſtores eccleſiarum. 1290
2 Pleno poſſeſſas dabit abbas iure capellas. 1335
3 Eccleſias iure terrę non vendicat abbas. 1339
4 Temporis eccleſię tollit pręſcriptio iura. 1341
5 Hęc quadragena dabit domibus ius religioſis. 1359
6 Vſurpans ſine iudicio, rem, decidet à re. 1361
7 Si dedit eccleſiam laicus, non hanc retinebis. 1366

Decimaſeptima cauſa.

Septima poſt decimam prohibet diſſoluere vota.
Quattuor quęſtiones cauſę decimęſeptimę.

1 Nulli facta Deo liceat dimittere vota. 1387
2 Gonſaldus tenuit ſua quę dimiſerat ęger. 1389
3 Abbas ad propria monachum nunquam ſinat ire. 1391
4 Dum reddit illicitè quę contulit, illa manebunt. 1392

Decimaoctaua cauſa.

Fratribus abbatem bis nona dat inſtituendum.
Duę quęſtiones decimęoctauę cauſę.

1 Si monachus fiat pręſul, bona parta bipartit. 1413
2 Inſtituit pręſul abbates à grege lectos. 1414

Decimanona cauſa.

Dat decimanoua pręſul clero monachatum.
Tres quęſtiones decimęnonę cauſę.

1 Pontifices clerum non impediant monachandum. 1431
2 Pręſule nolente clauſtrum bene clericus intrat. 1432
3 Multus canonicos canon prohibet monachari. 1433

Vigeſima cauſa.

Biſdena pueri traduntur religioni.
Quatuor quęſtiones vigeſimęcauſæ.

1 Quem pater offert, ſi placet exit cum fit adultus. 1439
2 Extrahit à clauſtro puerum pater illicò ſi vult. 1445
3 Cogitur inuitus nemo retinere cucullam. 1452
4 Strictius ad clauſtrum monacho tranſire licebit. 1456

Vigeſi-

In uerſibus.

Vigeſimaprima cauſa.

Ter ſeptena docet veſtes geſtare decentes.

Quinque queſtiones vigeſimæ cauſæ.

1 Prima ſit ex titulo: ſit commendata ſecunda. 1454
2 Præſulis eccleſiam ſine ſcriptis nemo relinquat. 1457
3 Hæc prohibet clero tractare negotia ſecli. 1461
4 Veſtib.hic claris inhibetur clericus vti. 1464
5 Si proprium linquas cenſorem ſis anathema. 1466

Vigeſimaſecunda cauſa.

Iurantes falſum damnat biſdena ſecunda.

Quinque quæſtiones vigeſimæſecundæ cauſæ.

1 Peccat periurans,non iurans quando neceſſe. 1468
2 Non eſt periurus iurans veluti putat eſſe. 1478
3 Pare maiori quanquam maius eſſe putetur. 1492
4 Debent iurata mutari,turpia ſi ſint. 1493
5 Si periurare cogis,periurus haberis. 1505

Vigeſimatertia cauſa.

Biſdena terna tractantur bellica geſta.

Octo quæſtiones vigeſimętertiæ cauſæ.

1 Ex iuſta cauſa multis licet arma mouere. 1516
2 Pro reb.licite bellum geritur repetendis. 1524
3 Ius eſt dum læſis ſocijs ſuccurritur armis. 1525
4 Inferri vindicta valet,quæ crimina purget. 1530
5 Occidens iudex peruerſos inde meretur. 1575
6 Ad bona præcipiunt compelli iura malignos. 1601
7 Eccleſiæ reb.ſunt hæretici ſpoliandi. 1605
8 Si ſis de clero,tu nunquam belliger eſto. 1609

Vigeſimaquarta cauſa.

Hæreſiarcharum dat nomina biſduodena.

Tres quæſtiones vigeſimæquartæ cauſæ.

1 Si ſis hæreticus,tua,ſit ſententia nulla. 1630
2 Sunt poſt facta mali nouum quam corripiendi. 1662
3 Ob domini labem non damnetur domus eius. 1669

Vigeſimaquinta ſunt cauſa priuilegia tacta.

Biſdena quinta ſunt priuilegia tacta.

Duæ quæſtiones vigeſimæquintæ cauſæ.

1 Tuta ſit eccleſia,quam lex priuata tuetur. 1694
2 Et ſi ſubſequitur lex altera,derogat illi. 1702

Vigeſimaſexta cauſa.

Biſdena ſexta ſunt ſortilegi reprobati.

Septem quæſtiones vigeſimæ ſextæ cauſę.

1 Qui ventura ſciunt per ſortes,ſortilegi ſunt. 1716
2 Peccat qui ſcriptis vel ſortibus abdita quærit. 1716
3 A Perſis reprobæ ſumunt exordia ſortes. 1721
4 Quatuor his genera Varro fert ſortibus eſſe. 1721
5 Ceſſent ſortilegi,ne ſint anathemate ſtricti. 1724
6 Quando neceſſe ſubeſt,vinctos à præſule ſolues. 1734
7 Aegris non dentur pœnę,ſed notificentur. 1741

Vigeſimaſeptima cauſa.

Edocet an ſponſa ducant ter Nona vouentes.

Duæ quæſtiones vigeſimæ ſeptimę cauſæ.

1 Si ſit ſolenne dirimit connubia votum. 1749
2 Sponſum ſponſa,virum non vxor deſerit vnquam. 1778

Vigeſimaoctaua cauſa.

Biſdena octaua gentiles nubere noſces.

Tres quæſtiones vigeſimæoctauę cauſæ.

1 Inter gentiles connubia dicimus eſſe. 1807
2 Deſerat vxorem vir Chriſtum deſpicientem. 1826
3 Vir poſt baptiſma reliquam ducens,bigamus fit. 1827

Vigeſimanona cauſa.

Coniugium ſeruile tenet vigeſimanona.

Duæ quæſtiones vigeſimænonæ cauſæ.

1 Connubij vires perſonæ diſſipat error. 1829
2 Inſcia cui nupſit dimittat libera ſeruum. 1832

Trigeſima cauſa.

Terdena claret cognatio ſpiritualis.

Quinque quæſtiones trigeſimæ cauſę.

1 Fonte leuans proprium puerum non vincula ſoluit. 1838
2 Infantes prohibet ius coniugium celebrare. 1845
3 Tu naturalem non iungito ſpirituali. 1846
4 Vxor compatris vxoris non mihi nubat. 1850
5 Fœdera non fiant clandeſtina coniugiorum. 1854

Trigeſimaprima cauſa.

Terdena prima mœcho polluta negatur.

Tres quæſtiones trigeſimæprimæ cauſę.

1 Ni certis cauſis mœcham bene ducit adulter. 1862
2 Inuitam ſponſo non det natam pater vlli. 1871
3 Tunc niſi conſenſum dederit:reliquo bene nubit. 1875

Trigeſimaſecunda cauſa.

An meretrix nubat,tangit terdena ſecunda.

Octo queſtiones trigeſimęſecundæ cauſæ.

1 Turpia linquentem bene ducit vir meretricem. 1876
2 Obſtat coniugio ſacro complenda libido. 1886
3 Liber auus neptem ſponſat ſeruo patre natam. 1898
4 Illicito prolem coitu quęrat ſibi nullus. 1899
5 Non ſine mente caro fertur violata puellę. 1911
6 Non valet vxorem mœchus vir linquere mœcham. 1924
7 Non aliam ducas vxorem ſuperſtite prima. 1926
8 Non duc gentilem ſi ſpondeat eſſe fidelem. 1939

Trigeſimatertia cauſa.

Terdena terna friget,compunctio,votum.

Quinque quæſtiones trigeſimętertiæ cauſæ.

1 Si vir ſit gelidus,ab eo ſeiungitur vxor. 1941
2 Nubere mœcha poteſt mœcho ſeiuncta marito. 1945
3 Quæritur an crimen purget contritio ſola. 1960

TRACTATVS DE POENITENTIA,

habens ſeptem Diſtinctiones hic inſeritur.

1 GRatia diuina contritis crimina delet. 1961
2 Perditur hic diuinus amor:non in paradiſ. 2026
3 Pœnam peccator bene pro vitijs iterabit. 2064
4 Iſta probat dimiſſa ſemel peccata redire. 2100
5 Vt purus ſias pro crimine plurima voluas. 2120
6 Crimina presbytero proprio dic,qui ſapiens ſit. 2127
7 Tandem letus erit,qui continue gemet iſtic. 2131

Redeamus ad quartam quæſtionem trigeſimætertię cauſæ.

4 Reddito temporib.poſcenti debita ſacri. 2135
5 Mens vtriuſque niſi ſit,non bene continet alter. 2141

Trigeſimaquarta cauſa.

Terdena quarta nubit viuente marito.

Duæ quæſtiones trigeſimæquartæ cauſæ.

1 Morte viri dubia quæ nupſit adultera non fit. 2152
2 Reddatur primo coniunx hæc nupta ſecundo. 2152.

Trigeſimaquinta cauſa.

Cognatos gradib.numerat trigeſimaquinta.

Decem queſtiones trigeſimęquintę cauſę.

1 Cognatam ducat propriam pro coniuge nemo. 2159
2 Omnes vxoris conſanguineas reprobabis. 2163
3 Copula ſeptenis gradib.talis prohibetur. 2163
4 Hic graduum numerus ętates reſpicit orbis. 2172
5 Truncus ponitur hic cum ramis,vt docet arbor. 2172
6 Edocet in teſtes aſſumi ſexta parentes. 2191
7 Filius eſſe nequit,inceſtu qui genitus ſit. 2197
8 Diſpenſat ſolus cum iuncti ſanguine Papa. 2198
9 Non bene ſeiuncta connubia priſca reformes. 2200
10 Non conſanguineis prolem viduæ dato primi. 2206

In uersibus.

Trigesimasexta causa.

Vltima de raptis tractabit causa puellis.

Duæ quæstiones trigesimæ sextæ causæ.

1 Raptum committens per vim rapiendo puellam. 2208
2 Hæc tibi iungetur,purgato crimine raptus. 2211

DECRETO TERTIA PARS ADIVNgitur, quæ est de Consecratione,quinque distinctiones continens.

1 COnsecrat ecclesias, missasque canit tibi prima. 2217.
2 Sacrati tractat panis sacramenta secunda. 2248
3 Tertia dat ferias,& post ieiunia ponit. 2311
4 Tempora baptismi distinctio quarta notauit. 2324
5 Frontes confirmans dabit vltima pneuma beatum. 2398

Expliciunt versus peculiares,quibus satis clarè vniuersalis materia Decreti comprehenditur.

Quæstiones causarum sunt clxxij.
Quæstio centuplex,& septuagesima duplex,
Est in causarum tractatu ritè notata.

Quot quæstiones habeat quælibet causa,ostenditur per v. carmina sequentia:in quib. sunt tot dictiones quot sunt causæ.s. 36. Et quælibet dictio causam vnam repræsentat. i. dictio primam causam,2.secundam, &c.Item quot sunt literæ in qualibet dictione,tot sunt quæstiones sub illa causa per illam dictionem repræsentatæ.Verbi gratia:prima dictio,s.discere, quæ primam causam repræsentat,septem habet literas , & hoc significat primã causam septem quæstiones continere. Secunda dictio est causarum , vbi sunt octo literæ, ad denotandum quòd secunda causa habet octo quæstiones.& sic de alijs.Aduerte tamen, quòd superior numerus significat causas & inferior quæstiones. Versus.

1 2 3 4 5
7 8 11 6 6
Discere causarum quarumlibet ordine membra.
6 7 8 9 10 11 12 13 14
5 2 5 3 3 3 5 2 6
Optes vt doceo, sed non sis deses, & anceps.
15 16 17 18 19 20 21 22
8 7 4 2 3 4 5 5
Instanti dabitur quod tu vis,quod petis illud.
23 24 25 26 27 28 29 30
8 3 2 7 2 3 2 5
Efficies. Res id famatum te dat ad omnes.
31 32 33 34 35 36
3 8 5 2 10 2
Vsu doctrinæ totum si constituas te.

Carmina subiecta eandem prorsus materiam complectuntur,neque sunt sententiæ salubris expertia.

Tempora labuntur vernantib.indita formis.
Diues te lædit res tua,nam miser es.
Sperna fluentia,respice:cras cras ea non tibi sumes.
Multa reeondis,cur? vt moriens ea des.
Da celer. est siquidem tutum.da pręueniens te.

Do.Baptista de sancto Blasio in repeti. primę rubricę Decreti,dicit canones esse ter mille & nonaginta,ponens tales versus,

Si numeres caute,ter mille capitula lector,
Atque decem nouies,Decretum continet in se.

Causę decreti sunt trigintasex.

Sub magni longa Decreti parte secunda,
Sex & triginta causas reperire licebit.

Causę ipsę xxxvj.patẽt per xxxvj.vocabula, in septem subiectis versib.posita,ex quib.non tantum numerum, sed etiam principalem materiam cuiuslibet facile cognosces.Quilibet quinque vocabula complectitur, dempto vltimo,qui sex habet.

1 2 3 4 5
Simon [a] appellat [b] spoliatus [c] teste [d] libello [e].
6 7 8 9 10
Infames [f] viuens [g] successor [h] solue [i] regendo [k].
11 12 13 14 15
Censuram [l] testator [m] funus [n] fœnus [o] furiosus [p].
16 17 18 19 20
Monachus [q] occidit [r] abbates [s] claustra [t] volentes [u],
21 22 23 24 25
Commendat [x] iurans [y] pugnas [z] hęresis [a] violatas [b].
26 27 28 29 30
Sortilegus [c] sponsis [d] infidis [e] seruiat [f] infans [g].
31 32 33 34 35 36
Mœcha [h] coit [i] mente [k] dubitans [l] gradibus [m] rapiente [n],

SECVNDA PARS DECRETI

VBI TRACTANTVR CAVSAE:

QVIA LONGE PROLIXIOR ET DIFFICILIOR EST

Reliquis : ideo diligentius pro eius cognitione elaborandum est.

Illius profecto obscuritatem paucis elucidatam conspiciet, quisquis hîc impressa diligenter adnotauerit.

a SIMON. Simoniacus est, & peccatum committit, qui spi-
1 ritualia vendit. Damnantur episcopi per pecuniam facientes ordinationem, & tunc lepram, non officium conferre dicuntur. Simoniacorum sacramenta effectum gratiæ non habent. Sacerdotes digniores facilius quam reliqui à Deo exaudiuntur. Et ibi de dignitate verbi Christi, quod eius corpori æqui paratur. capit. interrogo. Et in fine de crimine concussionis tractatur.

2 Simonia cõmittitur, si pro ingressu monasterij pecunia exigatur, vel exacta persoluatur. Ecclesiastica stipendia accipere non debet qui bonis patrimonialib. sustentari potest. c. clericos.

3 Simonia an committatur si præbendę emantur. Inuestitura ecclesiæ à laicis fieri prohibetur. c saluator.

4 Simonia paterna, an sit ignoranti filio nociua. & ibi tractatur an pro crimine vnius alter pœnam patiatur.

5 Simoniacè acquisita ecclesia per patrem, an possit per filiũ licitè obtineri. Item an possit filius fungi ordinatione, quã paterna pecunia est assecutus.

6 Simoniacus est, qui pecuniam largitur, vt eligatur.

7 Simoniaci in ordine malè accepto pœnitentiam agere non possunt, & ibi principaliter tractatur, an ab hæresi redeuntes sint in suis ordinib. & dignitatib. recipiendi: & qnòd decreta possunt temperari: & canones quandoque relaxari.

b APPELLAT. Appellare non est opus à sententia à non suo
1 iudice lata: quia talis sententia nulla est. ca. in primis. circa fi. & in prima q. huius ij. causę principaliter tractatur, an ordo iudiciarius sit in manifestis obseruandus, & quòd excommunicatio non est ferenda antequam causa fuerit examinata. c. nemo, & iudex peccatum sibi soli notum damnare non debet. capitu. si peccauerit.

2 Appellare posset spoliatus si ante restitutionem sibi factam accusatori respondere cogeretur. Nullus enim debet accusari dũ suis reb. fuerit spoliatus.

3 Appellandus est calumiator, qui sciẽter falsa crimina intẽdit. Præuaricator, qui vera crimina abscondit. Tergiuersator, qui in vniuersum ab accusatione desistit. §. notandum. & in hac. 3. quæstio. principaliter tractatur qua pœna feriendi sunt, qui in accusatione deficiunt.

4 Appellatur purgatio quædam vulgaris, quædam canonica, & ibi tractatur, an deficientib. accusatorib. reus sit ad purgationem cogendus.

5 Appellatur testimonium sufficiens quod ore duorum vel trium firmatur: & ibi tractatur principaliter quot testes requiruntur, non tãtum ad conuincendum episcopum, sed etiã contra quemlibet clericum.

6 Appellatio est remedium contra causas vitiatas. Appellatio intra decendium debet interponi. c. anteriorum, & ibi de libellis dimissorijs, & de iudicib. à quib. appellare non licet.

7 Appellatur quis altero maior, non ratione dignitatis, sed vitę. c. quanquam. Dignitas enim non facit episcopum, sed vita. cap. non omnes episcopi, & ibi tractatur principaliter, an laici possint episcopos accusare. Christiani per infideles accusari nõ possunt, nec sacerdotes per eos qui ad sacerdotium prohibentur eligi.

8 Appellatur & dicitur accusatio ritè facta quando fit in scriptis. Et regulariter accusator se debet inscribere ad pœnam talionis, pręter quam in sex casib. in summa positis.

c SPOLIATVS. Spoliatus & eiectus ante omnia venit reinte
1 grandus. c. redintegranda. Boni à malis semper molestantur.

2 Spoliatus & eiectus postquàm fuerit restitutus, quas inducias debet habere antequàm cogatur in iudicio respondere, & ibi in summa videas de multiplicitate induciarum.

3 Spoliatis episcopis, & alijs ad iudicium veniẽtib. inducię sunt præstandæ.

4 Spoliati commuuione ecclesiæ, & anathematizati, infames, incestuosi, sacrilegi, detractores, & multi alij sunt ab accusatione repellendi, & ibi dicitur quòd anathema differt ab excommunicatione. c. Engeltrudam.

5 Spoliatis & alijs quibuscunque inimici, iudices esse non possunt, nec accusatores, nec testes, vox. n. inimicorum cõtra nullos est audienda. Dicitur etiam ibi quòd testes familiares & domestici, & etiam consanguinei non sunt contra extraneos producendi.

6 Spoliatus & quilibet alius si aduersarium vult conuenire, ipsius forum sequi debet. c. pulsatus. Nec episcopi damnari, nec concilia celebrari possunt sine Papa.

7 Spoliati & alij volentes litigare, non debent, aduersarios suos coram infamib. trahere: quoniam tales, scilicet infames & criminosi non possunt esse iudices. Solus enim ille iudicare debet alios, qui nihil in se habet reprehensibile. c. iudices.

8 Spoliationem vel alium reatum cõmittens episcopus, à quot episcopis est iudicandus.

9 Spoliatorum & aliorum testes, testimonium dicant de his tãtum, quæ præsentialiter & veraciter nouerunt, nec contra absentes sunt producendi. Absentes enim non debent iudicari nec accusari.

10 Spoliatorum & aliorum testes in vno deficientes an sint in alijs admittendi. Et accusans de pluribus criminibus, si in vno deficiat, an in alijs admitti debeat.

11 Spoliati accusantes suos spoliatores & inuasores, ab eis accusari non possunt.

d TESTES. iuris dispositione excommunicati non possunt ad
1 accusationem admitti.

2 Testis esse non potest qui ad xiiij. annum nondum peruenit.

3 Testificantis personam assumere non potest qui ab accusatione prohibitus est.

4 Testis, accusator, & iudex, aliquis simul esse non potest.

5 Testantur iura illum non esse à communione repellendum, qui die statuta ad causam venire non potuit.

6 Testis est iuris dispositio, deficientem in episcoporum accusatione non posse de cætero agere nisi in ciuili & proprio duntaxat negotio.

e LIBELLO. Libello famoso vtentes, & ipsum contra aliquẽ
1 scribentes, qualiter puniendi sunt.

2 Libellum diffamatorium scribens, aut aliter reus, trib. citationib. debet in ius euocari. Et per scripta nullius accusatio debet suscipi.

3 Libelli famosi scriptor, aut aliter criminosus, an admittatur in iudicio per procuratorem.

4 Libellus accusatorius, si in episcopum datur, id est, si episcopus accusatur, eius causa à xij. episcopis audiatur.

5 Libellum famosum scribentes, aut aliorum crimina sponte confitentes, non debent ad accusationem admitti. c. illi. Et ibi habetur quòd nec qui parcit, est amicus, nec qui verberat, est inimicus. cap. non omnis.

6 Libellum famosum in alterum scribens, aut alteri crimen inferens, qua pœna feriatur, si crimen illatum non probetur.

f INFAMES. infames, excommunicatos, & criminosos, à sacer
1 dotum accusatione ius repellit. Et ibi tractatur qui dicantur infames. c. infames.

2 Infamis est quodammodo episcopus & reprehendendus, qui sibi soli dicit aliquem crimen suum fuisse confessum, & ibi dicitur quòd episcopis alios accusantib. non creditur, nisi probent quod obijciunt.

3 Infamem quodammodo dicimus & reprehendendum qui ponit falcem in messem alienã. c. 1. Et ibi dicitur quòd alicui, alterius parochianũ iudicare non licet, & quot ciuitates vnaqueque prouincia habere debeat. cap. scitote. Et quòd episcopus iudicio primatis, & non aliorum se subijcere debet.

4 Infamia aut criminalis accusatio si imponatur episcopo. i. si episcopus criminaliter accusetur, & episcopi comprouinciales de causa cognoscentes sint in sententia ferenda discordes, quid iuris.

5 Infamis esset quodammodo & reprehendus iudex, qui vellet reum cogere ad probandum, accusatore in probationib. deficiente, quia negatiua per rerum naturam est improbabilis, ca. accusator.

1 VIVENS. Viuens si adhuc sit tempus, alius sibi succedere

non

non valet, nec in eius locum ſubrogari, quod verum eſt, niſi
g eſſet depoſitus, vel de licentia Papæ renuntiaſſet, aut per ambitionem ſe ad aliam eccleſiam tranſtuliſſet. Epiſcopo autem ægrotanti, aut nimia ſenectute grauato dandus eſt coaditor. Epiſcopus eccleſiam ſuam deſerere non debet. c. ſicut vir. Nec etiam eſt à ſuis ſubditis relinquẽdus. c. denique. prælati duo in vna eccleſia eſſe non debent. c. in apib. Beatus Aug. acceſſit & non ſucceſſit Valerio Hipponenſi epiſcopo. c. non autem.

2 Viuens epiſcopus aut ſacerdos, qui pro ægritudine à miſſarum celebratione abſtinuit, an poſſit celebrare recuperata ſanitate. Et ibi habetur de morbo caduco laborantib.

h SVCCESSOR. Succeſſor an poſſit eligi ab epiſcopo viuen
1 te hoc eſt an ſucceſſorem ſibi poſſit epiſcopus eligere.

2 Et ibi habetur quòd locus regiminis eſt fugientibus offerendus.

3 Et epiſcopari poteſt qui prodeſſe deſiderat. capitu. qui epiſcopatum.

4 Succeſſor epiſcopi mortui non eſt eligendus munerum datione aut amicorum patrocinijs.

5 Succeſſor epiſcopi an poſt electionem teneatur iuramentum præſtare pro indemnitate eccleſiæ.

6 Succeſſus ſeu prouentus denegatur clericis, qui ante ſententiam ſuſpenſionis vel depoſitionis à ſuo epiſcopo diſcedere præſumunt. In tales enim ferenda eſt cenſura.

7 Succeſſus non continget epiſcopo à ſede Apoſtolica vocato, ſi ad propria reuertatur, niſi prius fuerit purgatus, & apoſtolicis literis munitus.

i SOLVE. Solue & ſolui procura teipſum ò prælate excom-
1 municate, alias non poteris ordinare, nec tua ordinatio erit rata.

2 Soluti ſunt clerici vnius prouinciæ à prælato alterius, adeo quod archiepiſcopus, primas, vel patriarcha clericos alterius prouinciæ non poteſt ordinare.

3 Soluere vel damnare ſubditos ſuffraganei non licet archiepiſcopo, illo inconſulto. Soluit Papa ab alijs excommunicatos, & cuiuslibet eccleſiæ clericos poteſt ordinare. Eſt enim ordinarius ordinariorum. capitu. cuncta per mundum.

K REGENDO. Regendo vnamquamque parochiam, & res
1 ipſius diſponendo facit epiſcopus quòd debet. c. regenda, & c.
2 nouerint. Regendi ſunt ſubditi per epiſcopus viſitantes, vt ca. placuit.

3 Regendi officium epiſcopus tranſgreditur, ſi bona eccleſiarum vſurpare nititur, quamuis de illis precarias facere poſſit.

4 Regendi ſunt ſubditi ſine exactionibus. Et ibi de cathedratico quantum nomine ipſius valeat epiſcopus habere.

l CENSVRAM. Cenſuram formidare debent qui clericos ad
1 iudices ſeculares trahunt. c. inolita. & c. placuit. Et ibi de coniuratoribus, & eorum punitione.

2 Cenſura ligatus, id eſt, excõmunicatus vel ſuſpenſus celebrãs eſt depoſitione dignus.

3 Cenſura ſiue iuſta ſiue iniuſta eſt timenda. Cẽſura ligati ſunt vitandi pluſquam pagani. c. ad menſam. Cenſura eccleſiaſtica feriri debet, & ore demonum diſcerpi qui ſuo epiſcopo eſt inobediens. cap. abſit. Cenſuras ex ira proferens grauiter delinquit. c. ira. & c. cum apud. Cenſura ſiue ſententia vel iudicium quatuor modis peruertitur. ca. quatuor modis. Cenſura ferendi ſunt & Iudæ proditori comparandi qui veritatem negant, & occultant, c. quiſquis, & c. abijt Iudas. Cenſura ſiue ſententia iniuſtè prolata, viribus caret. Epiſcoporum præceptis non ſemper obcdiendum eſt. Cenſurę ſeu anathematis forma habetur in c. debent.

m TESTOR. Teſtari ſeu teſtamenta facere cum de proprio li
1 ceat, an permittatur clericis proprium habere. Clericis cauſas agere non licet, c. duo ſunt genera Chriſtianorum.

2 Teſtamenta condentes clerici an poſſint quibus voluerint ea relinquere quæ de bonis eccleſiæ acquiſiuerunt. Teſtatur multiplex canon illos eſſe grauiter puniendos, qui res & prædia eccleſiaſtica inuadunt. De bonis eccleſiæ quatuor ſunt portiones faciendæ. c. quatuor. Et ipſarum rerum alienatio an ſit permiſſa. c. ſine exceptione, & c. terrulas. Liberti eccleſię an poſſint ab ea diſcedere. Res ſacræ ex quibus cauſis alienari valeãt. c. aurum habet eccleſia. Pauperibus eſt prouidendum. ca. gloria epiſcopi.

3 Teſtamentum an facere poſſint illi, qui prius nihil habentes tempore ſuæ adminiſtrationis aliqua acquiſiuerunt, & quid iuris de talibus bonis.

4 Teſtamenta an facere poſſint clerici dc bonis ex ſuis & rebus eccleſiæ quæſitis.

5 Teſtamenta facere de rebus eccleſiæ an ſit permiſſum ſacer-
1 dotibus. Et quis ſuccedat eis ab inteſtato.

n FVNVS. Funera, & exequias ſuas celebrare, & decimas ſoluere vbi debent illi, qui ſe de vna diœceſi, aut parochia ad aliam tranſtulerunt.

2 Funerandi iura an poſſint præſcribi. Funera, id eſt, corpora mortuorum, vbi debent ſepeliri. Et an pro ſepultura aliquid poſſit exigi. Funerum, id eſt, mortuorum animæ quatuor modis ſoluuntur. c. animę. Funera, id eſt, corpora mortuorum deflenda non ſunt, c. quàm prępoſterum.

o FOENVS. Fœnus ſiue vſuram quodammodo committit, &
1 peccat qui vltra debitum exigit. c. quod debetur. Et ibi principaliter tractatur an clerici poſſint ſua repetere, & pro illis litigare.

2 Fœneraria cauſa ſiue criminali aut etiã ciuili an poſſint produci teſtes domeſtici. Et an clerici poſſint pro ſua eccleſia teſtificari.

3 Fęnus ſeu vſura committitur ſi præter ſortem aliquid exigitur.

4 Fœnera ſeu vſuras nec clericis nec laicis licet exercere.

5 Fœnera ſeu vſuræ an ſint aptę vt inde fiant eleemoſynæ.

6 Fœneratores & vſurarij veram pœnitentiam agere non poſſunt, niſi reſtituant quæ rapuerunt.

p FVRIOSOS. Furioſos punire nõ decet ex his quæ faciunt,
1 cum ſint mente alienati, & ibi habetur de Loth & alijs ebrioſis.

2 Furioſis clerici quodammodo comparandi eſſent ſi patrocinijs impenſis munera exigere vellent.

3 Furioſo iudex comparari poſſet, qui ex mulieris confeſſione clericum condemnare veller. Regulariter enim mulieres contra clericos teſtimonium ferre non poſſunt.

4 Furioſi quodammodò ſunt eccleſiæ miniſtri, qui diebus dominicis & feriatis cauſas tractare volunt.

5 Furioſo ſimilis dici poſſet iudex qui neganti purgationem indiceret, niſi infamia laboraret.

6 Furoris quodammodò plena res eſſet, ſi à miniſtris & ſubditis confeſſio cruciatibus extorqueretur. Iuramenta quędam ſunt irritanda, quædam relaxanda. c. auctoritate. & c. alius. in c. habetur quòd ſolus Romanus Pontifex regem Franciæ tanquam inutilem depoſuit. Excommunicatis fidelitas ſeruanda non eſt.

7 Furioſe procederetur ſi diaconus vel presbyter ſine concilij examinatione deijceretur.

8 Furore quodam plenus cenſetur qui carnis fragilitate ante ordinationem lapſus, & in iudicio confeſſus vel conuictus, poſtea præſumit offerre, & in ordine ſuſcepto miniſtrare, quod verum eſt de crimine depoſitionem inducente.

q MONACHVS. Monachus an poſſit licitè officia populis
1 celebrare, & pœnitentiam dare, & baptizare. Decimę de conſenſu epiſcopi ſacerdotibus dari debent. c. reuertimini.

2 Monachi an poſſint in ſuis capellis presbyteros inſtituere.

3 Monachorum & eccleſiarum iura an per præſcriptionem tolli poſſint.

4 Monachi an poſſint præſcribere contra eccleſias & platos ſæculares.

5 Monachi & prælati res eccleſię ſua auctoritate repellere non valent.

6 Monachi epiſcopi, & alij prelati ſi ſua auctoritate vſurpant quæ ad ſe pertinere putant, an cadant cauſa.

7 Monachi & abbates an poſſint retinere eccleſias, decimas, & iura patronatus de manib. laicorum ſibi conceſſa ſine epiſcopi conſenſu. Et ibi habetur quòd epiſcopus habet diſpoſitionem omnium eccleſiarum quæ in ſua diœceſi conſtitutæ ſunt c. omnes baſilicæ. Et etiam ibi plenè de iure patronatus. c. quicunque. c. filijs. c. decernimus.

r OCCIDIT. Occidit ſeipſum ſpiritualiter qui à voto reſilit.

2 Occidit quodammodo temporaliter ſeipſum qui ſuum reſignat beneficium, ſed ſi in infirmitate reſignauit, an ſit ei reſtituendum poſtquam conualuerit. Et ibi habetur quòd ante probationem triennij nullus in monaſterio debet ſuſcipi.

3 Occidit animam ſuam monachus ad propria rediens, poſtquàm ſe & ſua monaſterio tradidit.

4 Occidens vel percutiens clericos diabolo ſuadente, eſt excommunicatus ipſo iure. c. ſi quis ſuadente diabolo. & ibi habetur quòd eccleſiæ conceſſa non ſunt reuocanda, & qui talia aufert, ſacrilegium committit, & eccleſiæ immunitas non eſt violanda.

s ABBATES. Abbates aut monachos & factos epiſcopos ius
1 obligat ad relinquendum quod ante habuerunt, monaſterio, quod poſt, eccleſiæ propriæ. c. ſtatutum.

2 Abbates ſunt à proprijs fratrib. eligendi, & non ab epiſcopis. Abbates expellere non eſt permiſſum monachis, neque cõmatres facere, Abbates & monachos poſſunt epiſcopi viſitare, & conditiones exigere tempore dedicationis conſtitutas. Abbates

bates & monachi cum sanctimonialib. habitare non debent, quia sexuum commistio est periculosa.c.diffinimus.

t CLAVSTRA. Claustra siue religionem intrare volentib.
1 clericis non est à suo episcopo denegandus ingressus.
2 Claustrum ingredi clericis permittitur etiam episcopo inuito.
3 Claustrum vnum petere altero derelicto an sit permissum monachis regularib.canonicis,sine permissione abbatum.

v VOLENTES. Volentes religiosi ad arctius monasterium
1 intrantes pueros,an cogant iura, religionis propositum tenere.Voluntariæ puellæ virginitatis propositum suscipientes, nuptias eligere non possunt.
2 Voluntate patris spreta, si filius religionem ingreditur, an à patre reuocari possit.
3 Voluntariè habitum religionis suscipientes, illū deserere nō possunt,sed qui coactus ingreditur,nullo modo obligatur.
4 Volentes religiosi ad arctius monasterium trāsire non sunt impediendi.

x COMMENDAT. Commendatam vnam ecclesiam potest
1 habere clericus in altera intitulatus. Commendandi sunt clerici qui in vna & non in pluribus ecclesijs volunt conscribi. & ibi habetur quod duobus episcopatibus potest quandoque quis præfici.capit.relatio.
2 Commendandi non sunt clerici qui sine literis dimissorijs de vna ecclesia transeunt ad alteram. Matrimonium spirituale cō trahitur inter curatum & ecclesiam, quæ non debet esse scortum.cap.sicut.
3 Commendatio nulla sed potius vituperium est clericis, qui sæcularium negotiorum procuratores esse volunt.
4 Commendandi sunt clerici,qui vestibus sibi congruentibns vtuntur,vnguenta & fulgida vestimenta fugientes.
5 Commendare non debemus clericum,qui à suo episcopo depositus Imperatorem aut iudicem sæcularem adit.

y IVRANS.Iurans verum non peccat, sed secus si peierat, &
1 per creaturas iurare non licet.
2 Iurans falsum quod putat verum, an sit periurus.Quot comites habeat iuramentum, & quot sunt genera mendacij.
3 Periurum prælatum & criminosum ante sententiam diffinitiuam derelinquere an licet.
4 Iuramenta illicita non sunt seruanda.
5 Peierare & contra iuramentum suum venire qui cogit aliquem licet periurus non fit, tamen mortaliter peccat. In qua ætatæ quis cogatur iurare.Et ibi ponitur forma iuramenti fidelitatis.c.de forma.

z PVGNAS. Pugnas committere seu militare an sit pecca-
1 tum.
2 Pugna siue bellum quod dicatur iustum.
3 Pugna an debeat committi pro repellenda sociorum iniuria.
4 Pugna non semper est exercenda contra malos. Mali enim sunt quandoque à bonis tollerandi, & non abijciendi. Quædam tamen mala sunt repellenda, & punienda, quædam toleranda.Mali sunt medicinali seueritate ad bonum cogendi. vt Nabuchodonosor. Et hæretici etiā inuiti sunt ad salutem trahendi.Pugnis & bellis sunt coercendi ecclesiasticæ religionis inimici.
5 Pugnas seu bella qui Deo auctore gesserunt, præcepta non occidendi minimè transgressi sunt.Et ibi an mali sint occidē di,habens gladij potestatem potest occidere,si hoc faciat amore iustitiæ.
6 Pugna & coactio est exercenda in malos vt teneant bonum iam susceptum.Non autem sunt ipsi mali ad bonum non susceptum cogendi.
7 Pugna si iusta sit,possunt hæretici & omnes hostes licitè suis rebus spoliari.
8 Pugna seu bellum an possit per clericos committi, & an possint clerici arma sumere. Qui sacramenta Dei tractant, iudicium sanguinis agitare non debent.

a HAERESIS.Hæresis quælibet ab ecclesia Romana destrui
1 tur.Hæreticus an possit alium excommunicare,priuare, vel sē tentia notare. Excommunicatus alium excommunicare non potest. Hæreticorum consortia & eorum sacrificia sunt à catholicis fugienda.
2 Hæretici etiam post mortem sunt excommunicandi. Ecclesia viuentes & non mortuos an ligare possit vel soluere.
3 Hæreticus si dominus est, aut alio crimine irretitus, an possit excommunicatio ferri in familiam suam pro delicto ipsius domini,& in filium pro peccato patris. Excōmunicandi sunt qui corrigi nolunt,& etiam illi qui duas vxores habent, testes falsi,homicidæ,& multi alij.Hæreticorum tandem variæ species ponuntur.

b VIOLATAS.Violatas Romanorum Pontificum censuras
1 à nullo decet esse.Violantes sacros canones in spiritum sanctum blasphemant. Violanda non sunt, sed seruanda sanctorum statuta,& eorum regulę in synodo constitutæ.
2 Violari non debent priuilegia ecclesiarum: nec archiepiscoporum.Violans ciuitates & occidens suos prę∫ules, episcopali dignitate priuatur.c.ita nos.

c SORTILEGVS. Sortilegus quid sit,siue qui dicantur sor
1 tilegi.
2 Sortilegum esse an sit peccatum, sortibus an sit credendum.
3 Sortes siue diuinationes à quibus exordium sumpserunt. Et
4 de multiplici genere diuinationis,& quot modis dęmones futura prænoscunt.
5 Sortilegi vel diuinatores an sint excommunicandi,si cessare noluerint.Sortilegia & magicam artem debent episcopi eliminare.Sortilegijs vel maleficiis nullo pacto debent sacerdotes operam dare,aliàs abijciendi sunt.
6 Sortilegus vel alius ab episcopo excommunicatus an per alium ipso inconsulto possit absolui, & an presbyteri possint reconciliare pœnitentes.Pœnitentia morientibus nō est denegan∂a,etiam à simplici sacerdote.
7 Sortilegis & alijs morientibus non est pœnitentia imponenda, sed bene innotescenda. In pœnitentijs imponendis multa sunt consideranda:melius est sacerdotem pęnitentiam imponentem esse nimis misericordem,quàm nimis seuerum.Sortilegi sunt & excommunicati, qui dies, menses, & annos paganorum ritu obseruant.

d SPONSIS. Sponsis Dei se Deo dedicantibus & virginitatē
1 vouentibus nuptias contrahere non licet.Sponsalia de præsenti siue matrimonia per vouentes solemniter contracta non tenent.
2 Sponsa vnius an possit à suo sponso recedere, & alijs nubere. Sponsa sine consensu sponsi & econtrà religiosam vestem suscipere non potest post copulam carnalem, secus ante.Sponsalia vera an fuerint inter Ioseph & Mariam. Sponsam alterius nullus rapiat,& ibi aliquid de raptu.

e INFIDIS.Infidis seu infidelibus coniugium contrahere li-
1 cet, & inter eos dicitur esse matrimonium licet non sit ratum.Infidelis vxor virum cogens ad malum, licitè dimittitur. Infidelium, vt Iudæorum,conuiuia & etiam coniugia sunt à Christicolis vitanda.
2 Infidelium vnus si conuertatur ad fidem altero remanente in infidelitate,an possit ad fidem conuersus alij se copulare.
3 Infidelis qui ante baptismum vnam vxorem habuit, & post baptismum aliam,bigamus est censendus, nec potest esse episcopus.c.acutius.ibi.

f SERVIAT.Seruire adstrictus,vt puta seruus,si contrahat cū
1 libera,quæ per errorem eum putabat liberum, nō est inter eos coniugium,quia error personæ & conditionis,impediunt & dirimunt,secus autem est de errore fortunæ,& qualitatis.
2 Seruum scienter acceptum in maritum non potest mulier dimittere, secus si ignoranter. Serui possunt matrimonia contrahere.

g INFANS. Infans proprius si teneatur à patre in sacro ba-
1 ptismate,licet per tale factum suæ vxori compater efficiatur, non propter hoc ab ipsa vxore separabitur, nisi ad seruandam continentiam possit induci.
2 Infantes sponsalia contrahere nequeunt,quia in illa ętate cō sentire non possunt.
3 Infantes siue filij spirituales vel adoptiui,an possint naturalibus per matrimonium coniungi.
4 Infantem siue filium aliquem non debet vxor simul cum viro suo in baptismate suscipere.ca.fi.quia esset eius commater. Et ibi dicitur quòd non potest quis ducere in vxorem relictā compatris suę vxoris,nec etiam duas commatres.
5 Infantibus si conceditur nuptias contrahere,ipsorum & quorumcunque aliorum nuptiæ seu matrimonia non debēt clam fieri, sed publicè, & sic non debent esse clandestina. Tandem instruuntur iudices ad cuncta rimandum.

h MOECHA. Mœcha seu adultera & ab aliquo per adulteriū
1 polluta an possit per eum duci in vxorem.Et matrimonia secunda conceduntur.c.quod si dormierit.
2 Mœcham sępe mulierem efficit coactio, & ideo nulla mulier est cogenda nubere, quia in matrimonio animus plena libertate potiri debet & gaudere.Non licet viro vxorem deserere,vt fecit Lotharius.
3 Mœchiæ notam an dicantur incurrere filij & filiæ, qui post sponsionem parentum cum alijs contrahunt, hoc est an filij & filiæ post promissionem & sponsionem parentum suorum possint licitè cum alijs contrahere.

Materia XXXVI. causarum.

i COIT. Coire solita (vt est meretrix) potest in vxorem du
1 ci si de eius correctione spes habetur. Coitus siue fornicationis causa potest vxor dimitti.

2 Coitus siue incontinentiæ causa ducta an sit coniunx appellanda. Abortum procurantes an sint homicidæ.

3 Coitu siue copulæ coniugali apta puella si habet patrem, & auum liberum, in matrimonio contrahendo sequatur de honestate arbitrium aui, & non patris qui liberum non habet arbitrium, cum sit seruus.

4 Coitu ancillari & illicito non licet prolem quærere, viuente enim vxore, ex quacunque causa, neque ex ancilla, neque ex alia licet prolem procreare. Mœchiæ nomine omnis illicitus concubitus intelligitur. c. Meretrices.

5 Coire, coacta & per violentiam accepta, an perdat pudicitiã & virginitatem. Carnis virginitas non seruatur si mens corrumpitur. Viro vxorem extra fornicationis causam derelinquere non licet.

6 Coiens vir cum alia, & sic adulter, vxorem adulteram dimittere non potest.

7 Coitus seu fornicationis causa dimittens vxorem, ea viuente aliam ducere non potest. Coitus contra naturam, & cum personis coniunctis est grauissimum peccatum.

8 Coitum siue incontinentiam incurrere non debet aliquis, vt aliqua ad fidem conuertatur. Et sic non licet ducere vxore infidelem sub ea conditione vt conuertatur, & fidelis efficiatur.

K MENTE. Mente seu voluntate mulier cupit vt fiat mater,
1 & habeat liberos. tamen eius vir est frigidus & maleficiatus, an propter hoc sit ab eo separanda.

2 Mens & voluntas est mulieri post mortem viri cum illo contrahere, cum quo prius fornicata fuit, an possit. Viro vxorem dimittere, propria auctoritate, sine iudicio ecclesiæ non licet, neque eam occidere. c. admonere.

3 Mente seu cordis sola contritione absq; oris confessione, an possint peccata deleri, & vtrum possumus Deo satisfacere. Istam quæstionem prolixè tractat Gratianus eius occasione interserens tractatum de pœnitentia septem distinctiones continentem.

4 Mentis scrupulo cessante, an possit maritus tempore orationis, & pœnitentiæ, vxori debitum reddere. Et ibi habetur quod tempore quadragesimali nuptias celebrare non licet.

5 Mens & voluntas est viro continentiam vouere. Non potest licite sine consensu vxoris tacitõ vel expresso, nisi sit sponsa nondum cognita. Mulier viro debet subesse, cum vir sit caput mulieris. c. hæc imago.

l DVBITANS. Dubitans vxor de morte mariti, & cre-
1 dens illum esse mortuum, si contrahat cum alio, an dicatur rea adulterij.

2 Dubitans mulier de morte mariti, si cum alio contraxit, & postea maritus eius redijt, an sit cogenda ad eum redire, & primum dimittere.

m GRADIBVS. Gradibus consanguinitatis nobis contingen
1 tes mulieres non possumus ducere in vxores. Quare constitutum fuit ne consanguineæ ducantur.

2 Gradum consanguinitatis vxoris contingentẽ, non licet vxorem ducere.

3 Gradus consanguinitatis & affinitatis secundum decreta vsque ad septimam generationem habent prohibitionem, hoc est quod ratione cõsanguinitatis & affinitatis prohibitum est matrimonium vsque ad septimum gradum.

4 Gradus vj. consanguinitatis quare prohibitus est secundũ canones.

5 Gradus consanguinitatis quomodo computandi sunt.

6 Gradibus prohibitis coniuncti, ad quorum accusationem, vel testificationem sunt separandi. Et ibi de iuramento separationis & reconciliationis. Et de iuramento eorum qui cõsanguinitatem probant. c. de parentela.

7 Gradu prohibito coniuncti si inuicem carnaliter misceantur, filij ex tali incestuoso coitu procreati non sunt filij appellandi.

8 Gradus consanguinitatis & affinitatis, quis dicatur esse dispensabilis, id est, quo gradu possit dispensari cum consanguineis & affinib.

9 Gradu prohibito coniuncti (licet forte sententia pro matrimonio fuerit lata) possunt separari. Sententia enim pro matrimonio vel cõtra ipsum lata potest retractari veritate cõperta, quia talis sententia nullo cursu temporis transit in rem iudicatam. Et ibi dicitur sentẽtiam etiam Romani Pontificis in melius, posse mutari. c. sententiam.

10 Gradus affinitatis (siue ipsa affinitas) in superstite non deletur. Item soboles ex secundis suscepta nuptijs, cõsanguineis prioris viri copulari non debet, secundum decreta, sed hoc corrigitur per c. non debet. de consang. & affin.

n RAPIENTE. Rapiente virginem per vim ab aliquo,
1 raptus committi dicitur.

2 Rapiens violenter puellam, potest illam peracta pœnitentia in vxorem ducere. Et sic rapta raptori iure canonico nubere potest. cap. denique. & melius extra de rap. c. cum causa. cum similibus.

DECRE-

DECRETI TOTIVS CANONES
HIC SECVNDVM ORDINEM
ALPHABETI IMPRIMVNTVR.

Quod præter cæteras vtilitates multimodæ correctioni eſt adiumento non mediocri.

De litera A.

B accuſato 3.qu.11. Gratian. 900
Ab antiqua. de conſecra.diſt.4. Grego. 2352
Abbas.18.q.2. Greg. 1415
Abbas.18. quæſtio.2. Mogunti. concilio. 1418
Abbati vel.diſt.54.Octaua ſynod. 331
Abbatem.18.q 2.Greg. 1415
Abbatem.18.q.2 Pelagius Papa. 1416
Abbates.18. qu. 2. Aurelianenſe concilium. 1. 1422
Abbatibus.12.quæſtio.2.Aurelianen.concil.3. 1182
Abbatib.18.q.2 Paſchalis. 1423
Ab eo.2.q.6.Theodoſianæ leges. 783
Ab epiſcopis.diſt.70.Grat. 406
Ab exordio.diſt.35.Hieronymus. 201
Ab excommunicatis.9. qu.1. Vrbanus.Papa.2. 1020
Abijt Iudas.11.q.3.Beda. 1124
Ab illo.14.q.4.Ambr. 1246
Ab Imperatoribus. 23.queſt.3.Carthagin. concil.5. 1550
Ab infirmis.26.qu.7.Theodor.in Pœnitentiali. 1741
Ab iſto die.35. quæſtio.6. Innocentius Papa.2. 2196
Ab iſto die.eadem cauſa.& quæſtio.Alexand.2. 2196
Abſens.1.3.q.9.Zepherinus Papa. 894
Abſens.2.3.q.9.Felix Papa. 897
Abſente.1.3.q.9.Calixtus Papa. 891
Abſente.2.3.q.9.Felix Papa. 893
Abſit.diſt.50.Aug. 289
Abſit.11.q.3.Anterus Papa. 1094
Abſque ſynodali.15.q.7.Grat. 1283
Accedens.diſt.50.Greg. 278
Accuſatus.3.q.6.Sixtus Papa.2. 871
Accuſatum.2.q.5.Syluester Papa. 761
Accuſator.6.q.4.Codex. 962
Accuſatori.3.quæſtio nona.Theleſphore Papa. 890
Accuſatores.diſtin.46.Carthagin.concilium.4. 259
Accuſatores. 1.3. quæſtio. 5. Anacletus Papa. 862
Accuſatores.2.3.q.5.Stephanus. 865
Accuſatores.3.q.8.Calixtus. 888
Accuſatores. 3. quæſtio. octaua. Zepherinus. 888
Accuſatorum.2.queſtio.octaua.Calixtus Papa. 840
Accuſatoribus. 3. quæſt. 5. Simmachus Papa. 863
Accuſatio.1.2.q.7.Anacletus. 811
Accuſatio. 2.2.quæſtio. ſeptima.Sixtus Papa. 813
Accuſationes.3.q.5.Hadrianus Papa in ſynod. Romana. 864
Accepiſti. 1.de conſecrat.diſtinctio.4. Ambroſ. 2368
Accepiſti.2.de conſe.diſt.4.Ambro. 2369
Acceſſerunt.de conſecratio.diſtinct.2. Auguſt. 2309
Accipite.de conſecratio.diſtinctio. 2. Hierony. 2308
Achab rex.de pœniten.diſtinct. tertia.Hierony. 2078
Achatius.1.24.q.1.Gelaſius. 1630
Achatius. .24.q.1.Felix Papa. 1631
Acolythus.diſt.23. Carthaginen. concilium.4. 131
Actione. 22. quæſtio. 4. Eliberitanum concil. 1498
Acutius.diſt.26.Aug. 147
Acutius.28.q.3.Aug. 1828
Adam.diſt.40.Gregorius. 227
Adam. de pœniten. diſtinctio. 1. Ambroſius. 2009
Adam.33.q.5.Ambroſius. 2150
Ad Deum.32.q.5.Aug. 1915
Addidiſtis.20.q.1.Gregorius. 1440
Additur.27.q.2.Hiero. 1783
Ad eius verò.diſt.5.Grego. 17
Ad epiſcopos.17.q.4.Gelaſius. 1397
Ad fidem.23.q.5.Auguſtinus. 1590
Ad hæc.13.q 2.Gratianus. 1215
Ad hoc. diſtinct. 89. Gregorius & Bonifacius. 505
Ad hoc.16.q.1.Gregorius. 1329
Ad hoc.de conſecratio. diſtinct.4. Auguſtinus. 2391
Adhuc inſtant perfidi.de pœn.diſtin.3. Auguſtinus. 2081
Adijcimus.16.q.1.Leo Papa. 1299
Ad limina.30.q.1.Ioannes Papa.8. 1842
Ad menſam.11.quæſtio. 3. Ioannes Chryſo. 1100
Admittuntur.diſt.54.Leo Papa. 330
Adminiſtratores. 23. quæſtio. 5. Ioannes. 8. 1589
Admonere.16.q.1.Grego. 1297
Admonere. 33. quæſtio. 2. Stephanus Papa.5. 1949
Admonemus. 16. quæſtio. 2. Ioannes Papa. 1337.
Admoneant. 26. quæſtio. ſeptima.Auguſtinus. 1746
Admonendi.2.q.7.Grego. 838
Ad nuptiarum.de conſec.diſtin.1. Aurelianenſe concil. 2235
Ad reatum.diſtin.81.Carthaginenſe concil. 4. 463
Adrianus.1.diſt.63.Octaua ſynod. 365
Adrianus.2. ead.diſtinct. Hiſtoria eccleſiaſtica. 376
Ad Romam. 1.2. quæſt. ſexta.Marcellus Papa. 774.
Ad Romam.2.Zepherinus Papa. 775
Ad ſedem apoſtolicam.35.qu.5. Alexander.2. 2172
Aduerſitas.7.q.1.Gregorius. 995
Adulterij. 32. quæſtio. ſeptima. Auguſtinus. 1931
Adulterio.31.q.1.Gratianus. 1862
Aduocauit. 34. quæſtio. prima. Ambroſius. 1644
Affectum.26.q.7.Octaua ſynod. 1744
Afros.diſt.98.Gregorius. 562
Agatho.diſt.63.Ex geſtis Romanorum. 375
Agathoſa.27.q.2.Gregorius. 1789
Agapitis.16.q.1.Gregorius. 1297
Agapitus.de conſecratio.diſtinct.1. Cregorius. 2228
Agite de pœn.diſt.1.Augu. 1983
Agnouimus. 26. quæſtio. 6. Cæleſtinus Papa. 1739
Agunt homines.de conſecra.diſtinct.4.Auguſt. 2370
Ait Cæleſtinus.24.quæſtio. 2. Nicolaus Papa. 1656
A iudicibus.2.quæſtio.6.Mileuitanum concil. 795
Aliud eſt. de conſecratio. diſtinct.4. Auguſtin. 2345
Aliud quidem.11.q.1. Leo Papa. 1076
Aliud quidem.de pœniten.diſtinct.1.Leo Papa. 2002
Alius item.15.q.6.Gregorius. 1282
Aliorum hominum. 9.quæſtio.3. Symmachus. 1035
Alia cauſa.16.q.1.Hierony. 1293
Alienus.diſt.90.Octaua ſynod. 507
Alienus.24.q.1.Cyprianus. 1642
Alieni.2.q.7.Dioniſius Papa. 815
Alieni.3.q.4.Iginus Papa. 857
Alienum.diſt.50.Leo Papa. 311
Alienum.19.q.2.Leo. 1432
Alienationes.12.q.2.Vrbanus Papa. 1179
Aliter legitimum.30. quæſt.5. Euariſtus Papa. 1854
Aliter ſe orientalium.diſt. 31. Stephanus Papa in conc. 177
Aliquando.32.q.2.Augu. 1891
Aliquanti.26.quæſtio. quinta.Agathen.conci. 1726
Aliquantos.diſt.51.Innocentius. 313
Aliquos.15.q.1.Augu. 1263
Aligant.26.q.7.Ioan.Chryſoſt. 1745
Altare.1.q.3.Paſchalis.2. 683
Altaris palla.de conſec. diſt.1. Clemens Papa. 2233
Altaria.1.de conſec.diſtin.1. Epaunenſe concil. 2231
Altaria.2.de conſec.diſtin.1.Agathenſe concil. 2232
A malis.23.q.4.Augu. 1534
Amputato.25 q.2.Iulius Papa. 1706
Ananias. 17.quæſtio.quinta.Gregor. in regeſt. 1388
Anaſtaſius ſecundus. diſtinct.19.Ex pontificali. 100
Ancillam.32.q.2.Leo. 1894
Animaduertendum.22.quæſt. 2. Hieronymus. 1478
Animæ defunctorum. 13. qu.2. Gregorij. Papa 2. 1229
Annis ſingulis.diſt.18.Bylon.conc. 91
An non diſtricta. 24. quæſt.3. Nicolaus Papa. 1681
An putatis.diſt.86.Ambroſius. 484
An quod in ſubditos.33.q.2.Ambro. 1946
Anteceſſor. 11. quæſtio. 2. Bonifacius martyr. 1135
Anteriorum.2.q.6.Iuſtinian.in nouel. 785
Ante baptiſmū.de conſe.diſt.4.Rabanus. 2355
Ante benedictionem de conſe. diſt. 2. Ambroſius. 2272

Ante

Decreti Canones.

Ante omnia. distinctio. 35. Agathense concil. 204
Ante omnia.dist.40.Augu. 226
Ante triennium.dist.31.Grego. 171
Ante viginti.de conse.dis.4.Bracharen.conc.2. 2356
Antiqui.33.q.2.Tolet.conc.6. 1959
Antiquos.10.q.1. Aurelianen.conc.1. 1041
Antiquis.9.q.3.Athanasius Patriar. 1034
Antiquitus.2.q.1.Ioan.Papa. 743
A paruulo.de consecratio.distinctio.4. August 2389
Apertè inquit. 24.q.1.Nicolaus. 1656
Aperiant.31.q.1.Hyieronmus. 1870
Apostolus.dist.81.Augu. 451
Apostolus.32.q.7.Augu. 1927
Apostolus.de pœn.dist.2.Aug. 2056
Apostolus.33.q.4.Augu. 2140
apostolorum vero canones.dist.16. Gratianus. 69
apostolicus.dist.79.Gratianus. 442
apostolicis.16.q.1.Hieronymus. 1333
apostolicos.12.q.2.Octaua synod. 1165
apostolica.dist.56.Alex.2. 344
apostolica.8.q.1.Innocentius 2. 1003
apostolica.de consec. dist.1. Anastasius episcopus. 2245
apostolicæ. 24. quæstio. tertia. Pelagius Papa. 1679
apostolicæ.35.q.9.Grego. 2203
appellantem.2.q.6.Fabia.Papa. 772
apud misericordem.32.quæstio. 1. Gregorius. 1882
apud nos.32.q.5.Hieronymus. 1922
apud omnipotentem. 36. quæst.2. Gregorius. 2213
apud veros.23.q.1.Augu. 1523
aquam sale de consec. distinct.3. Alexander 5. 2378
à quibus ordinibus. distinctio. 35. Gratianus. 200
à quib.26.q.3.& 4.Gratianus. 1721
à quodam Iudeo.de consec.distin.4.Nicolaus. 2335
archidiaconum. distinction. 81. Gregorius. 462
archidiaconum Florentinum. dist.85. Grego. 477
archiepiscopus. distinction. 66. Gratianus. 398
archiepiscopus. distinctio. 66. Anicetus Papa. 398
archiepiscopus. 9. quæstio. 3. Anicetus Papa. 1031
à recta ergo. 24. quæstio. prima. Lucius Papa. 1636
arguta.2.q.6.Nicolaus Papa. 778
arianorum.de consecra.distinctio.1.Gregorius. 2228
arianos.1.q.1.Innocentius. 625
artaldus.8.q.3.Vrbanus Papa 2. 1016
à sanctis patribus.16.quæstio.1.Chalced.conci. 1699
assumi aliquem.distinct.28. Arelaten. concil.2. 158
à subdiacono.distin.93.Synodus Romana San. Sylueſtri. 520
atho.27.q.11.Ioannes.8. 1804
attendendum. 17. quæstio. 4. Vrbanus Papa. 1398
auctoritatem. 15. quæstion. 6. Nicolaus Papa. 1280
audacter.8.q.1.Hieronymus. 1011
audi denique.1. quæstio. tertia. Hieronymus. 1097
audire episcopum. distinctio. 25. Clemens. 141
audite chariſſimi. distinctio. 34. Augustinus. 195
audiuimus.1.q.3.Greg. 671
andiuimus.3.q.2.Euaristus Papa. 848
audiuimus.24.q.1.Alex.2. 1632
audimus..33.q.2.Leo Papa. 1956
auditum est. 2. quæstio. quinta. Sixtus & Leo. 763
augurijs.26.quæstio.5. Carthaginense conci.4. 1728
augustino.12.q.2.Pelagius. 1159
aurelius.26.quæst.sexta.Carthaginense conc.2. 1736
aurum ecclesia habet. 12. quæstio. 2. Ambro. 1198
aut facta. de pœnit.distinctio. prima. Digestis. 1969

B

BAptismus.de consecr. dist. quarta August. 2336
Baptismi vicem.de consecra. distin.4. Augusti. 2341
Baptizatur. de pœn. distinct. tertia. Gregorius. 2070
Baptizari.dist.5.Grego. 16
Baptizandi.de consecrat.distinctio.4. Gelasius. 2333
Baptizandi.de consec.dist.4. Carthag.concil.4. 2357
Baptizandis.1.q.1.Gelasius. 647
Baptizandos.de consec.dist.4. Laodicen.conc. 2356
Basilicas.de consecr.distinct.1. Gelasius Papa. 2221
Beatus.3.q.4.Anacletus Papa. 857
Beatus Petrus.6.quęstio.prima.Clemens Papa. 942
Beatus Paulus. 22. quæstio. 2. Gelasius Papa. 1481
Beata Maria.27.quæstio.secunda. Augustinus. 1779
Beati Petrus & Paulus. 2. quæstio.7. Ambros. 825
Benedictio.1.q.1.Grego. 580
Benedictus.de pœn.distin.4. Paulus Apostolus. 2109
Bene nouit.dist.61.Greg. 362
Bene quidem.dist.96.Symmachus. 544
Bene valet.distin. quinquagesima. Augustinus. 287
Biduum.2.q.6.Digestis. 788
Bonæ rei.12.quæst.secunda.Toletanũ conci.9. 201
Boni principis.distinctio. 96. Marcellus Papa. 558
Bonorum auctori. distinctio. 47. Gregorius. 264
Breuiter quæ.dist.23.Gratia. 119
Breuiter monstratum. distinct.62. Gratianus. 363

C

CAlumniatur. 2.quæst.3. Damasius Papa. 746
Canon.dist.3.Isidorus. 9
Canones. dist. 15. constitutiones ecclesiasticæ Sanctorum patrum. 61
Canones. distinctione decimasexta Isidorus. 69
Canones. distinctio. quinquagesima. Innocen. 308
Canonum statutis. Tarraconense conci. 1244. 14.q.4. 1244
Canonica sanctorum.3.qu.5. Pelagius Papa 2. 864
Canonica instituta.11.qu.3.Arausicum concil. 1137
Canonici causa.14.Gratia. 1236
Canonicos. 19. quæstione tertia. Gratianus. 1433
Cantantes.dist. 92.Hieron. 502
Carnem de consecratio.dist.5.Fructuosus episcopus. 2409
Casellas.10.quæstio.secunda.Agathense concil. 1046
Catholicus.2. quæst.sexta.Carthaginen.conci. quartum. 794
Catholica ecclesia. distinctio. 11. Augustinus. 46
Catechismi.de consecra.dist.4. Nicolaus Papa. 2356
Cathecumenum.de consec.dist.4. Augustinus. 2344
Catinensis.dist.61.Pelagius Papa. 362
Caue.22.q.1.Ambro. 1824
Cauete.22.q.5.Ambro. 1515
Caueant iudices. 2. quæst.9. Eleutherius Papa. 890
Cauendum est.1. quæstio. 7. Meldense concil. 702
Cauendum est.10.quæstio.3.Cabilonense.concil.2. 1058
Cauendum nobis. de pœni.distinct. 3. Gregor. 2099
Causa vero.dist.4.Gratia. 11
Cæterum Dei traditio.distinct.86. Ambrosius. 487
Celebritatem.de consec.distin.3. Victor Papa 12.à Petro. 2319
Cellullas.18.quæst.secunda Agathense.concil. 1421
Cęnomanensem.distinct.56. Vrbanus Papa 2. 345
Cœpisti habere.11.q.3.Augu. 1110
Cœpit Ermigildus.24. qu. 1. Gregorius Papa. 1661
Certè ego. 12. quæstione prima. Augustinus. 1152
Certis.de causis.15.q.3. Digestis. 1271
Certum est.dist.10. Felix Papa. 37
Certum est.dist.10.Gelasius Papa. 41
Certum est.11. quæstio.3. Triburiense concil. 1109
Certum est. 23. quæstio. tertia. Quinta synod. 1677
Certum est.de consecra.distin.1.Gelasius Papa. 2227
Charitas quæ.de pœn. distincti. 2. Augustinus. 2027
Charitas est.de pœn. distin.2.Prosper & Augu. 2027
Charitas nunquam.de pœn.dist.2. Paulus Apostolus. 2031
Charitas est aqua.de pœn.distinctio.2. August. 2033
Charitas in quibusdam.de pœn.dist.2. August. 2038
Charitatem tuam.12.q.2.Greg. 1183
Chartæ quas dedit.3.q.9.Pelagius. 897
Christus quid fecit.1.q.1.Aug. 636
Christianis.11.q.1.Gelasius Papa. 1066
Christiana.32.q.5.Innoc. 1923
Christus panis.de conse.dist.2.Aug. 2286
Christiano.dist.34.Isidor. 195
Christiano.34.q.4.Aug. 2136
Cyprianus.21.q.3.Cyprianus. 1462
Circunciſio. de pœn. distinctio.2. Paulus Apo. 2041
Circunfelliones.23.q.5.Aug. 1575
Cito turpem.1.q.1.Ambro. 586
Citius ad hoc.de pœn.dist.2.Greg. 2058
Clemens.8.q.1.Petrus Apo. 1008
clementis librum.dist.16.Leo Papa. 70
Cleri plebis.dist.63.Cælestinus. 380
Cleros & clericos.dist.21.Isido. 106
Clericus professionem. dist.41. Garthaginen. conci.4. 232
Clericus.1. dist.46.Cartha.conc.4. 259
Clericus 2.Carthag. conc.4. 260
Clericus 3.Cartha.conc.4. ibid.
Clericus solus dist.83.Lucius Papa. 458
Clericus.1.dist.91.Cartha.conc.4. 510
Clericus.2.dist,91.Cartha.conc.4. 511
Clericus ab instanti.21.q.1.Septima syno. 1455

Decreti Canones.

Clericus aduerſus.2.q.7.Sylueſt.Papa in conc. Romano. 810
clericus verò.3.q.4.Stephanus Papa. 859
clericus ſiue laicus.11.quæſt.prima.Hadr.Papa. 1085.
clericus qui.11.quæſt.3.Carthaginen.concil.4. 1104
clericus qui.12.q.3.Hieron. 1143
clericus.24. quæſtio.3. Carthaginen. concil.4. 1686
clerici.diſt.23.Agathen.conci. 132
clerici.diſt.33.Nicolaus Papa. 190
clerici.diſtinctio.44. Carthaginenſe concl.3. 244
clerici vel continẽtes.diſt.81.Africanum conc. 462
clerici verò.diſtinctio.91.Aurelianen.conci.1. 512
clerici omnes.1.quæſtio.2.Agathenſe concil. 671
clerici.13.q.2.Agathen.conc. 1223
clerici ab indignis.14. quæſt.3.Gelaſius Papa. 1243
clerici.16.q.3.Agathenſe conc. 1350
clerici qui.19.q.1.Tolet.conc.4. 1431
clerici.23.q.8.Tolet.conc.4. 1611
clerico iacente.diſt.50.Vrbanus.2. 298
clericum ſcurrilem.diſt.46.Carthagin.conci.4. 260
clericum qui.diſtinctione 50. Nicolaus Papa. 276
clericum alienum.diſt.72.Carthagin.concil.4. 413
clericum cuiuslibet.11.q.1. Marcellinus Papa. 1062
clericum nullus.11.quæſtio.1.Agathen. concil. 1084
clericum nullus.11.quæſtio.1. Agathen.conci. 1068
clericum.21.quæſtio.1. Calcedonenſe concil. 1455
clericum.22.q.1. Cartha.conc.4. 1472
Clericos autem.1.q.2.Hieronymus. 668
clericos aut laicos.2.q.7.Chalcedonen.concil. 834
clericos in ſuis. diſtinctio.71. Calchedo.conci. 410
clericos nihil.12.q.2.Gratianus. 1140
clericos qui.de conſecr.diſtinct.1. Sexta ſynod. 2232
Cogitatio.de pœn.diſtinctio.prima.Gratianus. 1972
cogitationis.de pœniten.diſtinctio. 1. Digeſtis. 1965
cognoui ex dilecto.1.q.7.Cyrillus. 713
cognouimus.12.q.2.Greg. 1176
cognouimus.16.q.6.Gregorius. 1364
cognouimus.18.q.2.Greg. 1423
cognoſcamus.diſt.34 Ambroſius. 198
comeſſationes.diſt.44.Augu. 243
commendauit.de conſecra. diſtin. 2. Auguſtin. 2288
communis filius. diſtinctio. 23. Gregorius. 128
communiter diffinimus. diſtin. 33. Pius Papa. 190
Comperimus.14.q.6.Gregorius. 1256
comperimus.24.q.3.Grego. 1672
comperimus.de conſecratio.diſtin.2. Gelaſius. 2256
comprouinciales. diſtinctione 64. Anicetus. 390
comprouincialium. diſtinctio. 65. Gratianus. 392
concedimus.de conſecr.diſtinct.1.Triburienſe conc. 2231
conceſſo.12.q.2.Gelaſius. 1174
concilia ſacerdotum.diſ.17.Symmachus Papa. 82
concubinæ.32.q.2.Aug. 1889
concubuiſti.32.quælt.7.Zacharias Papa. 1937
concuſſionis.1.q.1.Digeſt. 663
confirmandum eſt.diſt.50. Carthaginenſe concil.5. 310
confidimus.23.q.1.Gelaſius. 1694
congregato. 16. quęſt. 7. Vrbanus ſecundus. 1368
congregatio.16.quæſtio.ſeptima. Tolet.conc. 1386
coniunx.27.q.2.Aug. 1782
coniuges.27.q.2.Iſidorus. 1781
coniunctiones. 35.quæſtion.3.& 4. Calixtus. 2164
coniurationum. 11.quæſtio.prima. Calc.conc. 1070
connubia. 32.quæſtio.ſecunda. Hieronymus. 1889
conqueſtus eſt. 9.quæſtio. 3. Nicolaus Papa. 1032
conſanguinitas. 35. quæſtio. ſexta. Fabianus. 2172
conſanguinei.3.quęſtio.quinta.Calixtus Papa. 861
conſanguineorum.3.quæſtio.4. Calixtus Papa. 858
conſanguineos. 35. quæſtione ſexta. Fabianus. 2191
conſecrationem.de conſecra. diſtin.1. Felix.4. 2217
conſentire.diſt.83.Grego. 471
conſequens.diſt.11.Nicolaus 1. 42
conſequens eſt. diſtinctio. 88. Gelaſius Papa. 455
conſiderandum nobis.diſtinctio.50. Gregorius 304
conſiderandum.16. quęſtio. ſeptima. Gregor. 1383
conſidera. 22. quęſtione prima. Hieronymus. 1472
conſideratio.16.q.1.Gelaſius. 1297
conſideranda.diſt.86.Ambroſius. 486
Conſideret.de pœn.diſt.5.Aug. 2120
conſpirationum.11.quæſtio.1. Calixtus Papa. 1070
conſpiratores. 3.quæſtione quarta. Calixtus. 858
conſtantinus.1.diſt.96. 553
conſtantinus 2.diſt.96. 554
conſtantinopolitanę diſt.22.Conſtantino. ſynodus.1. 117
conſtat autem.diſt.2.Gratianus. 7
conſtat baptiſma.de conſec.diſtin. 4. Iſidorus. 2334
conſtat multos.1.quæſtio. prima. Innocentius. 653
conſtat. de pęniten. diſtinctio. 4. Gregorius. 2102
conſtitutio.diſt.2.Iſid. 7
conſtitutio.diſt.63.Leo.4. 184
conſtituimus.diſtin.76. Moguntinum conci.1. 427
conſtituimus.3. quæſtione 5. Euſebius Papa. 865
conſtitutum eſt.7.quæſt.1. Carthagi. concil.5. 980
conſtitutum eſt.16.quæſtio.1. Toleta.concil.4. 1327
conſtituit ſanè.16.quæſtio.7. Mogunti. concil. 1386
conſtituit.17.q.4.Tolet.conc.4. 1405
conſtituit. 20. quæſtio.tertia. Mogunt. concil. 1452
conſtitutiones. diſtinction. decima. Gratianus. 35
conſtitutiones.diſtinct.10. In capitular.Hadri. 38
conſtitutiones. 16. quæſtio. 7. Paſchalis Papa. 1376
conſuetudo autem.diſt.1.Iſid. 3
conſuetudo.diſt.8.Cyprianus. 29
conſuetudo.diſt.12.codex. 51
conſuetudo.16.q.6.Greg. 1361
conſuetudinis.diſt.11.codex. 43
conſuetudinem.diſt.11.Pius Papa 1. 46
conſuluiſti.2.q.5.Stephanus.5. 766
conſuluit.diſt.74.Gelaſius. 421
cunſulto omnium.de conſec. diſt. 1. Euſebius & Sylueſter Papa. 2236
conſulendum.diſt.28.Nicolaus. 164
continua.11.q.1.cod. Theodo. 1063
contra idolorum.26.q.5.Greg. 1727
contra morem.diſt.100.Greg. 570
contra ritum.4.q.4. Nicolaus. 920
contra ſanctorum.16.q.7.Leo.4. 1380
contra ſtatuta. 25.q.1.Zozimus. 1697
contradicimus.55.q.2.& 3.Cabilonenſe conc. 2170
contrarium eſt.de pœn.diſtinctio.5. Leo Papa. 2124
contraria.de conſecratio. diſtinctio.5. Ambro. 2404
contumaces clerici.diſtin.50. Agathen. concil. 286
conuenit.de conſecra.diſtin.5.Agathen.conci. 2401
conuenior. 23. quæſtione octaua. Gregorius. 1618
conuenientibus.1.quęſt.ſeptima.Septima ſyno. 703
conuertimini.de pœnit.diſtinctio. prima. Ioel. 1978
conuiuia.diſt.44.Greg. 244
chorepiſcopi.diſtinctione 68. Damaſus Papa. 404
corpus & ſanguinem.de conſe.diſtinct.2.Augu. 2287
corpus Chriſti.de conſecr.diſtinct.2. Hilarius. 2301
corpore verò vitiati.diſt.55.Gratia. 332
corpora ſanctorum. de conſe. diſt.1. Moguntinen.conc.1. 2233
corporalia.1.q.1.Aug. 614
corporeum.de conſecratio. diſtinct. 2. Ambro. 2309
corripiantur. 24.q.3.Aug. 1680
corpus.21. quæſtione tertia. Nicaſius epiſcopus. 1462
credere in Ieſum.de conſecratio. diſt.2. Augu. 2287
crimen vel pœna. 1. quæſtione quarta. Digeſt. 686
criminationes. 2. quæſtione 7. Iginius Papa. 836
crucis Domini.de conſe.diſt.3.Euſebius Papa. 2318
cuius rei.29.q.2.Greg. 1835
cui eſt illata.11.q.3.Gelaſius Papa. 1110
cui portio.12.q.1.Ambro. 1144
cum autem vinolentus. diſtinctio. 44. Gratia. 242
cum autem ad eccleſiam.diſtinctio.92. Gratia. 512
cum à Iudæis. 23. quæſtione octaua. Innocen. 1610
cum accuſatus.3.q.3.Felix 2. 851
cum ad celebrandas.de conſec.diſt. 1. Aurelia. conc.1. 2244
cum ad verum.diſtinctio. 96. Nicolaus Papa. 549
cum Hadrianus.diſt.63.Greg. 382
cum apud Theſſalonicam.11.q.3. Ruffi.eccle. hiſto. 1118
cum aliquis. 11. quæſtio. tertia. Arauſi. concil. 1137
cum aliquis. 24. quæſtioue tettia. Origenes. 1676
cum baptizat.de conſecratio. diſtin.4. Auguſt. 2337
cum beatus.diſtinctio.45. Bracharen.concil.3. 250
cum beatiſſimus.24.quæſtio.prima.Leo Papa. 1639
cum caput.33.q.5.Hiero. 2149

cum

Decreti Canones

Cum de quorundam dist.84. Carthag.conci.5. 475
cum deuotissimam.12.q.2.Greg. 1161
cum ecclesiæ.3.quæst. secunda.Pelagius Papa. 847
cum enixa.dist.5.Greg. 16
cum ergo.24.q.3.Hiero. 1678
cum ergo.22.q.3.Gratia. 1492
cum exaudiero.dist.50.Hiero. 285
cum excommunicato.11. quæstio. 3. Isidorus. 1096
cum frangitur.de consecra. distinct.2. Prosper. 2270
cum grauia.13.q.2.Greg. 1227
cum homo.23.q.5.Aug. 1586
cum humilitatis.22.q.2.Aug. 1435
cum igitur.35. q.1.Augu. 2160
cum in captiuitate.34. qu.1. & 2. Innocentius Papa. 2154
cum in præterito.dist. 84. Carthagin. concil.2. 474
cum in lege.23.q.4.Greg. 1539
cum initiatur.27.q.2.Ambro. 1781
cum initiatur.27.qu.2.Ambr. 1798
cum ita puniantur.de pœn.distin.4.Hieronym. 2118
cum itaque.32.q.8.Gratia. 1939
cum itaque.dist.38.Gratia. 216
cum itaque.de consecra. distinct. 4. Leo Papa. 2374
cum liqueat.1.q.1.Greg. 586
cum longè.dist.63.Tolet.con.12. 379
cum maiores.6.q.1.Gratia. 449
cum multa.dist.86.Greg. 481
cum multæ.15.q.8.Tolet.conc.9. 1288
cum minister.23.q.5.Aug. 1585
cum omnis auaritia.1.q.1.Greg. 556
cum omne crimen.de conse.dist. 2.Iulius Papa. 2252
cum omnibus.distinctio.81.Carthag. concil.3. 461
cum ordinaretur.1.q.1.Ambro. 1586
cum pastoralis.2.q.7.Greg. 78
cum Paulus.1.q.1.Greg. 600
cum per bellicam. 34.quæst.1.& 2. Leo Papa. 2152
cum percussio.7.q.1.Greg. 964
cum piæ.25.q.2.Greg. 1705
cum pro vtilitate.16.q.1.Ilerd.conc. 1307
cum pro paruulis.de consec.distinctio.4.Augu. 2363
cum quibus.24.q.3.Gelasius. 1687
cum quisque.23.q.4.Aug. 1541
cum renuntiatur.32.q.1.Ambro. 1881
cum redemptor.12.q.2.Greg. 1196
cum sancti.24.q.3.Greg. 1679
cum sanctam.de pœn.dist.2.Greg. 2035
cum scriptura.1.q.1.Ambr. 630
cum scimus.9.q.2.Syno.septima. 1030
cum societas.27.quæstione secunda.Leo Papa. 1785
cum tantum.de consecratio.distinct.4. Augustt. 2354
cunctis fidelibus.16.quæstio. prima. Clemens. 1314
cuncta per mũdum.19.quæst.3. Gelasius Papa. 1036
cuncta per mundum.9.q.3.Gelasius. 1036
curandum ergo.dist.34. Hilarius Papa in syno. Romana. 196
curę sit omnibus.11.qnæst. 3. Honorius Papa. 1096
curiales autem.dist.53.Gratia. 318
custodi intus.11.q.3.Aug. 1112

D

DAibertum.1.q.7.Vrbanus.2. 718
Damnationis.24. quæstio. 2. Leo Papa. 1066
De abiectione.dist.64.Arausicanen.conc.1.390
De accusationib.3.q.5.Euse. 863
De accusatoribus. 3.quæstio.nona. Gratianus. 890
De accusatione verò.2. quęstio. 8. Gratianus. 840
De affinitate.35.q.2.& 3.Greg. 2163
De aliena.dist.71.Inno. 409
De Arianis.de consec.dist.4.Arelaten.concil.1. 2373
De benedicto. 32. quæstio. 1. Pelagius Papa. 1879
Debet homo.23.q.4.Aug. 1574
Debent duodecim. 11. qu.3. Zacharias Papa. 1137
De capitulis.dist.10. Leo 4. 39
De capellis.16.q.2.Gratianus. 1335
De cathecumenis.de consec.dist.4. Gerunden se conc. 2333
De cætero.1.q.1.Nicolaus Iunior. 653
Decessorum.25.q.2.Gelasius. 1710
Decernimus vt dum.dist.18.Toletanum conc. 92
Decernimus.dist.28.Inno. 156
Decernimus. 3. quæstione 9. Bonifacius Papa. 892
Decernimus. 16. quæstio.7. Toleta. concil.9. 1382
Decenter omnibus. dist.89. Toleta.concil.10. 504
Decimæ.16.q.1.Aug. 1332
Decimas à populo. 16. quæstio.1. Paschalis.2. 1317
Decimas.1.16.q.7.Gregorius 7.in conc.Later. 1366
Decimas.2.16.q.7. Moguntinense concilium. 1370
Decimas 3.16.q.7.Mogun.conc. 1370
Decimas.4. 16. quæstione 7. Vrbanus Papa 2. 1385
De clericis verò. distinctione 71. Gratianus. 408
De concilijs.dist.18.Leo 1. 84
De commmunione. 24. quæstio.2. Leo Papa. 1662
De constantinopolitana.distinctio.22. Grego. 117
De coniugali. 27. quæstione 2. Syricius Papa. 1805
De cõsanguinitate.35.quæst.2.& 3.Nicolaus 2. 2169
Decreuit sancta synodus. dist.88. Melchiades. Papa. 495
Decreuit.22.q.5.in conci. apud B.Medardum. 1513
Decreuimus.10.quæstio.1. Tarraconen. conci. 1042
Decreto nostro. 2. quæstio. sexta. Gregorius. 777
Decretis ergo. dist.21.Gratianus. 104
Decreta. 27. quæstio. 2. Gregorius in regesto. 1793
Decretum est.2.q.7.Mogun.conc. 809
Decretum est.10. q.1.Cabilon.conc.2. 1039
Decretales itaque.dist.20.Gratianus. 102
De crimine.15.q.3.Codex. 1270
De crimine.15.q.5.Stephanus. 1276
De decimis.16.q.1.Leo Papa 4. 1316
Dedit baptismum. 1. quæstio. prima. Augusti. 612
De diuersis.11.quæstio.1. Cartaginen. concil.3. 1083
De ea verò.35.q.10.Gratia. 2206
De ecclesiasticis.25.q.2.Greg. 1705
De eo autem.dist.50.Cyprianus. 297
De eo autem.14.q.2.Gratianus. 1238
De eo quod.30.quæst.1.Mogun.conc. 1841
De episcopis.23.q.8.Gratia. 1609
De epistolis.dist.19.Gratianus. 92
De esu carnium.de consec.dist.3.Leo.4. 2314
De eulogijs.dist.18.Leo 4. 88
De excommunicationis.24.q.3.Greg. 1680
De fabrica.de conse.dis.1.Vigilius Papa. 2228
Defensionis.dist.87.Gelasius. 491
De filia. 27.q.1.Martinus Bracharen.in conci. 1765
Deficientib.2.q.5.Gratia. 753
De forma.22.q.5.Fulberti episcopi. 1513
De gradib. verò.35.q.5.Gratianus. 2172
De gradib.vero.35.q. 8. Gregorius in regesto. 2198
De hac quidem.de conse.dis.2.Hiero. 2300
De hymnis.de conse.dist.1.Tolet.conc.4.2239
De hinc iterum.de conse.dist.4.Rabanus.2358
De his clericis.distinctione 50.Nicolaus Papa. 276
De his clericis. distinctio. 50. Ilerden. concil. 292
De his quæ.10. quæstio. 1. Aurelianen.conc.1. 1041
De his qui contra.distinctio.12. Tolet.concil. 55
De his qui.30.quæstio. prima. Nicolaus Papa. 1842
De his qui. 31.quæstio. 1.Neocæsarien. conci. 1866
De his qui.de pœn.distin.5.Aurelianen.conc.1. 2125
De his qui.35.quæstio.2. & 3. Ilerdense conci. 2167
De ijs quos.distin. 28. Toletanum concilium. 157
De his verò.dist.50.Rabanus. 296
De his verò.20.q.2.Gratianus. 1445
De his verò. 26.quæstione 6. Nicęnum conci. 1737
De his verò. 26. quæstion. 7. Nicolaus Papa. 1742
De his verò.33. quæst. secunda. Syricius Papa. 1955
De his vero.35.q.8.Gratianus. 2198
De his verò.de consec.dist.5.Melchiades Papa. 2399
De homine.de consecra.distinctio.5. Grego.3. 2401
De iciunio. distinctio. 76. Salegunstan. concil. 427
De illicita.24.q.3.Parisien.conc. 1674
De illo clerico.dist.32.Nicolaus. 180
De illis autem.6 q.3.Meldense conc. 957
De illis presbyteris.11.quæstio. tertia.Ioannes. 1138
De illis.24.q.3.Augustt. 1676
De incestis.35.quæstio.2.& 3.Agathen. conci. 2166
Deinde à Sacerdote.de consec.distin.4. Raba. 2359
Deinde ponitur.dist.26.Innoc. 148
De inducijs.3.q.2. Gratia. 847
De inducijs. 3.q.3.Felix.2. 852
De Iudæis.dist.45.Tolet.conc. 249
Delator.5.q.6.Eliberitanum conc. 939
Delatori.5.q.6.Hadrianus Papa. 938
De laicis.12.q.2.Vrbanus Papa in conc. 1184
De lapsis.16.q.6.Gregorius. 1365
De libellis.dist.20.Leo Papa 4. 102
De libertis.12.q.11.Hispalen.conc.2. 1193
Deliciæ quælibet.dist.41.Aug. 230
De Ligurib.23.q.5.Pelagius Papa. 1595
De locorum.de conse.dist.22. Gelasius. 2220
De manifesta.2.q.1.Stephanus Papa. 5. 736
De monachis.16.q.1.Inno. 1292
De monachis.18.q.2.Agathense conc. 1421
Dæmonum.26.q.7.Hieron. 1748
De neptis.31.q.2.Vrbanus. 2. 1872
Denique sacerdotes.dist.4.Greg. 14
Deniq; si in epistola.dist.21.Nicolaus Papa. 111
Denique hi.dist.96.Nicolaus Papa. 549
Denique.6.q.3.Nicolaus Papa. 956
Denique.7.q.1.Cyprianus. 968
Denique.14.q.5.Ambro. 1250
Denique.31.q.1.Augustt. 1863
Denique & puellæ.36.q.2.Ambro. 2214

De

Per ordinem Alphabeti.

Sextam synodum.distinct. 16. Hadrianus papa. 71
Si accusatorum.3.q.10.Felix papa. 899
Si accusatorum.4.q 6.Felix papa. 922
Si ad scripturas.dist.9.Augu. 33
Si ad peccatum 22.q.4.Augu. 1499
Si ad matris,de consecrat.dist.5.Augu. 2376
Si agamus,de pęn.dist.1.Hierony. 2002
Si aliquid.22.q.4.Beda. 1494
Si aliquid.22.q.iiii.Soterus papa. 1498
Si aliquis 26.q.6.Ephaunens.con. 1738
Si aliqua causa.22.quæstio.i.Ioannes Chrysostomus. 1473
Si Apostolus,de pęn.dist.3.Augu. 2066
Si apud.23.q.5.Hieron. 1588
Si audieritis.23.q.v.Cyprianus. 1590
Si auerterit,de pę.dis.4.Dominus Ezech. 2115
Si autem aliquis.9.quæst. tertia.anicetus papa. 1031
Si autem necdum. xxxvi. quæstio. ij. Melden. con. 2214
Si autem presbyteri.xv.quæstio.vij. Carthaginen.con.3. 1285
Si autem prouocatum.ij.q.vj.Africanum conc. 799
Si autem fine.xvij.q.iiij.Grat. 1392
Si autem vobis.ij.q.iij.Clemens. 1094
Si baptizata est,de con. distinctio.4. Augustinus. 2387
Si causa.33.q.4.Ambro. 2136
Si clericus. xj. quæstio.j. Calcedonense concilium. 1084
Si clerici.xj.q.j.Toleta.con. 1071
Si clericatus.xvj.q.j.Hierony. 1304
Si concupiscent a xv.q.j.Aug. 1265
Si consuetudinem.dist.8.Grego. 28
Si credas,de conse.dist.2.Ambr. 2308
Se autem.j.q.j.Aug. 605
Sic decet.xxv.q.ij.Siluerius papa. 1712
Sic enim.xxviij.q.j.Augu. 1815
Sic non sunt.de conse. dist.2. Hilarius episcopus. 2258
Sic non sunt.12.q.4.Augu. 1908
Sic in sanctificando. de consecratio. distinct.2. Cyprianus. 2249
Sic omnes.dist.19.Agatho papa. 95
Sic populus.1.q.j.Hierony. 620
Sic quidam. 10. quæstio. 1. Toleta. concil. iij. 1039
Sic quippe.27.q.2.Greg. 1802
Sic viue.16.q.j.Hierony. 1303
Sicubi. 12. quæstione 5. Tarraconense concilium. 1209
Si cui etiam,de pœn.dist.1.Augu. 1975
Si cuius patruus.35.q.10.Inno. 2208
Si cuius vxorem.distinct.34. Neocæsar. conc. 197
si cupis.16.q.j.Hierony. 1292
si custos.27.q.1.Greg. 1761
sicut Apostoli. xj. quæstio.iij. Fabianus episcopus. 1095.
sicut Achab de pœn.dist.3.Greg. 2080
sicut ait,de pœn.dist.3.Hierony. 2080
sicut alterius 7 q.j.Calixtus papa. 987
sicut antiquitus.xvi.q.4.Nicolaus. 1394
sicut bonum.27.q.j. Carthaginense concilių 4. 1750
sicut Christus.j.q.j.Hieronymus. 627
sicut crudelis. xxxij. qnæstione prima Ioannes Chrysostomus. 1877
sicut diocesim. xvj. quæst.3. Toletanum conc. iiij. 1343
sicut domini.16.q.7.Paschalis ij. 1376
sicut ecclesia.xij.q.ij.Gregorius. 1185
sicut enim.xi.q 1.Clemens. 1074
sicut enim.xxxij.quæstione 5.Ioannes Chrysostomus. 1916
sicut episcopum.1.q.ij.Greg. 667
sicut ergo.xxxv.q.ix.Gratianus. 2205
sicut verus,de conf.dist.2.Ambro. 2307
sicut eunuchus.j.q.j.Augustinus. 604
sicut excellentiam.23.q.4.Gregorius. 1570
sicut ficti.j.q.j.Augustinus. 606
sicut ij qui.dist.47.Ambrosius. 264
sicut inquit.2.q.7.Gregorius. 833
sicut in sacramentis, de consecra. distinctione 4.Augustinus. 2395
sicut in vna quaque.21.quæstio.secunda,Rhemense concilium. 1460
sicut Iudas, de consecrat. distin.2. Augustinus. 2290
sicut is.j.q.vj. Gregorius. 698
sicut neophytus. distinctione 43. Gregorius. 269
sicut non alij, de consecratione distinctione 1. Felix. 2223
sicut non est. xxiij. quæstione 4.Augustinus. 1542
sicut non omnis.xxxij.quæst.secunda Hierony. 1887
sicut non suo.distinctione 46.Leo papa. 260
sicut nostis,de consecrat.distinct.4.Aug. 2357
sicut omnino.xij.q.ij.Gregorius. 1167
sicut primi.de pœnit. distinct. prima Augusti. 2012
sicut quædam,distin.14.Leo papa. 61
sicut quamuis.distinctio 97.Gelasius. 557
sicut qui.17.q.4 Pius papa. 1397
sicut qui monasteria.xx.quæstio.j.Euge.ij.in syno. 1442
sicut sacerdotes.ij.q.septima Fabianus. 808
sicut sancti.dictinctione xv.Gregorius. 64
sicut satius.32.q.4.Augustinus. 1907
sicut semel.dist.lxviij.Gregorius. 401
sicut femina. xxxij.quæstione ij. Hieronymus. 1893
sicut seta. de pœniten. distinct. ij. Augustinus. 2038
sicut sine.ij.q.j.Gregorius. 723
sicut stellas.distinct.38.Zepherinus papa. 219
sicut tribus,de pęniten.distinct.ij. Augustinus. 2039
sicut vir. 7. quæstio. prima Euaristus papa. 970
sicut viri.dist.40.Isidorus. 227
sicut vrgeri. i. quæstione prima Augustinus. 613
si de area. xxv.quæstio.ij.Augustinus. 1720
si decreta.distinct.xx.Nicolaus j. 104
si de rebus. xxiij. quæstio. septima Augustinus. 1606
si diaconus.distinct. 81. Aurelianense concil. j. 456
si dicat vir. 33. quæstione 5. Augustinus. 2141
si dominus.xj.q.iij.Hieronymus. 1129
si ducturi. xxxij. quæstione sexta Augustinus. 1925
si duo forte.distinctione 79. Honorius. Augu. 446
si duo fratres.distinctio.50. Triburiense conc. 303
si duo vel.xxxv. quæstio. 6. Vrbanus in concil. 2193
si ea de quibus. xxiij. quæstio. 4. Augustinus. 1572
si ea destruerem.xxv.q.ij.Gregorius. 1704
si ecclesia.xxiij.q.4.Augustinus. 1567
si ægrotans.v.q.3.Romana syno.tempore Hadriani. 928
si enim.27.quæstio.ij. Ioannes Chrysostomus. 1802
si enim inquit, de pœn. distin. secunda Hiero. 2047
si eos de quibus, de conse. distinct.4. Augustinus. 2394
si episcopus. distin. 50. Agathense concilium. 277
si episcopus.xj.q tertia, Epaun.conc. 1107
si episcopus.3.q.ij.Felix. 849
si episcopus.xvj.quæstio.iii. Aurelianen. con.j. 1350
si episcopus.xij.q.ii. Toletan.concilium. 1201
si episcopus metropolitanus. distinctio. xviij. 90
si episcopus. xii. quæstio. v. Agathense concilium. 1209
si episcopo.ij.q.v.Vuormac.conc. 769
si episcopum.xvj.q.vj.Gregorius. 1363
si episcopum.xxj.q.5.Greg. 1468
si ergo.8.q.i.Origen.ex lib.Num. 1009
si euangelica,distinctione lv.Pelagius. 338
si ex bono,de pœn.distinct.4.August. 2104
si ex laicis. x. quæstio. j. Ilerdense concilium. 1039
si expositus.distinctio.87.Arelaten. concilio ij. 494
si fœmina.xxix.q.ij.In con. apud Vermeriam. 1835
si fœneraueris. xiiii. quæstione tertia Augusti. 1241
si forte.distinct.63.Leo papa. 388
si forte,de pęnitentia.dist.prima Codex. 1966
si forte.17.quæstio.4.Clemens. 1398
si forte.distinct.65.Sardicen.conc. 396
si forte.21.q.v.Arelatense concilium. 1467
si fortassis.xvi.q.6.Leo 4. 1365
si fur aut latro.13.quæstio. ii. Arelatense conc. 1235
si gens anglorum. distinct.56. Bonifa.martyr. 343
significastis.i.q.i.Fabianus. 638
signum est,de consecrat.distinct.2. Aug. 2266
si habes.24.q.iii.Augustinus. 1670
si hæreticus.ij.quæstio.vii.Nouel. consti.apud Iul. 817
si homo.35.quæstio.ii.& iii.in conc. apud Vermerias. 2165
si homo.27.q.i.Gregorius. 1762
si homicidium.xxiii.quæst.v.Augustinus. 1593
si igitur.24.quæstio.tertia Hieronymus. 1677
si ille qui,distinctio.50.Hormisda papa. 307
si ille.23.q.4.Gelasius. 1552
si imperator.dist.96.Ioannes papa. 552
si in adiutoriam. distinctio. 10. Augustinus 38
si infidelis.28.q.ii.Gregorius. 1826
si infidelis.28.q.i.Ambro. 1812
si in laicis.dist.38.Leo papa. 217
si inimicus est, dist. 93. petrus in ordinatione Clementis. 517
si inimicus. 11 quæstio. 3. petrus Apostolus. 1095
si in morte.23.q.8.Grego. 1617
si in plebibus.dist.63.Isid. 375
si in qualibet.10.q.2.Tolet.con. 1446
si inter bonos,de consecrat.distinct.4.Augusti. 2357
si inter episcopos.6. quæstio.4. Bonifacius papa. 959
si is qui præest.11.q.3.Isido. 1132
si is qui.23.q.4.Grego. 1552
si iubet.26.q.6.Cartha.con.ii. 1734
si iudas.de pęn.dist.4.Aug. 2101
si iustus.1.q.1.Augu. 604
si iuxta Apostolorum.dist.38.Hiero. 219
si laicus.dist.31.Hierony. 173
Si laici vxor. distinctio.34.Martin. Brachar.in concil. 197
si lapsis.dist.50.Greg. 274
si legitimi.ij.q.5.Agaten.conc. 760
Siluester.xj.q.j.Gelasius papa. 1067
Si mala fama.ij. quæstio.v. Hincmarus episcopus. 762
Si metropolitanus.vj. quæstio. iiij. Alexander. 960
Similiter.3.q.5.Iulius papa. 765
similiter.xvj.quæstio.j.Symmachus in vj.syno. 1325
Simili modo. xxviij. quæstione j. Eutichiam. 1809
Similem Dei, de pœniten. distinct. ij. Ambrosius. 2044

* * *

Decreti canones

Si monachus.xvj.q.j.Inno.papa. 1301
Si motũ fuerit,de conse.di.1.Iginus papa.2227
si mulier.dist.v.Gregorius. 16
sine exceptione.xij.q.ij.Leo papa. 1186
sine literis.viij.q.v.Gratianus. 1018
sine ornatu.21.q.4.Leo.iiij. 1465
sine pœnitentia,de conse.disti.4. Ambro.2371
si non sunt, de conse.distin. ij. Hilarius episco. 2258
si non sanctificatur, de cons.di.4. Aug. 2360
si non ex fidei.xxiij.q.4.Gregorius. 1571
si non licet.xxiij. q.v.Augustinus. 1582
si nulla.23.q.8.Nicolaus papa. 1614
si nulla,de conse.dist.4.Leo papa. 2375
singuli accipiunt,de conse. dist. 2. Hiero.2300
singuli ecclesiastici.dist.89.Gregorius. 501
si nupserit.dist.27.Hieron y. 154
sint manifeste.xij.q.j.Canon Apostolor.1154
sint tibi quotidiana,de consecra. distin. v.Hierony. 2403
sint tibi ieiunia,de cõse.dist.4. Hierony.2404
si officia.dist.lxx.Zozimus. 348
si omnia in hoc seculo.6.q.j. Anacletus. 943
si papa.dist.40.Ex dictis Bonifac. 224
si pater.30. q. iiij.Chalcedonen. concilio.1851
si Paulus.32.q.v.Hieronymus. 1916
si peccatum esset.xxij.q.j.Aug. 1474
si peccatum Dauid.de pœnit.dist.j.Greg.2011
si peccauerit.ij.q.j.Aug. 739
si per ebrietatem.de conse. dist. ij. Beda. 2264
si per ordinationem. dist. lxiij. Parisiense concil.j. 368
si per sortiarias.xxxiij.quæ.j. Hincmarus Rhemen.archiepiscopus. 1944
si per negligentiam,de cons.dist.2. Pius. 2263
si Petrus.xxiiij.q.j.Ambrosius. 1639
si Petrus.8.q.j.Ioannes iij. 1001
si plures.16.q.vij.Triburien.con. 1384
si post ordinationem. distin. 50. Martinus papa j. 280
si presbyter.j.q.j.Isidorus. 620
si presbyter.xxvj.q.vj.Iulius. 1739
si primates.v.q.iij.Felix papa ij. 927
si primatum.xij.q.j,Aug. 1158
si propterea 23.q.v.Aug. 1591
si propterea,de pœn.di.j.Aug. 1975
si publicis.22.q.4.Tolet.con.viii. 1493
si qua de reb. 12.q.2.Ancyra.synod. 1182
si qua fuerit.31.q.1.Eliberitan.conc. 1865
si qua monacharum.27.q.1.Greg. 1766
si qua mulier.35.q.11.Romana syn. 2208
si qua mulier.31.qu. 1. Ex conc. apud Vermerias. 1865
si qua mulier.dist.30.Gangren.con. 167
si qua mulier.suo.dist.30. Gangren.con. 167
si qua mulier.de conse.dist.4.Ex concil.Marti. Bracharien. 2376
si qua mulier.35.q.10.Innoc. 2208
si qua mulier.35. q.10. Hyginus papa. 2208
si qua mulier.19.q.3.Authentic. 1437
si qua vidua.di.28.Martinus Brach.concil.161
si qua virgo.27.q.1.Calcedonen.con. 1764
si quando videris,de pœ.dist.3.Hierony.2098
si quando.2.q.6.Hadrianus papa. 800
si quandoque à sacerdotibus. xv.qu.vj.Alexander Papa. 1278
si quatuor.23.q.8.In cõ.apud Vermerias.1629
si quæ causæ.xj.q.j.Innocen.papa. 1072
si quælibet.22.q.ij.Greg. 1489
si quem à clericatu. xvj. q.j. Gregorius. 1306
si quem forte.xxiiij.q.j.Aug. 1659
si quem pœnituerit.ij.q.iij.Capitularũ lib.750
si quid apud,de cons.dist.4.Aug. 2337
si qui à simoniacis.j.q.j. Vrbanus. 652
si qui clerici.dist.74.Carthag.con. 416
si qui clerici.xj.q.j.Chalcedonen.con. 1071
si qui clerici.j.q.j.Leo. 609
si qui clericorũ.xj.q.j.Aurelian.conc.iij. 1071
si qui episcopi.xxv.q.ij.Leo. 1713
si qui episcopi.j.q.1.Leo. 610
si qui episcopi.dist. xcij.Ancyran.conc. 515
si qui ex fratrib.xj.q.1.Clemens. 1075
si qui filij.dist.30.Gangren. conc. 166
si qui inuenti.v.q.j.Eliberitanum concil. 925
si quilibet.distinct.liiij.Gregorius. 328
si qui necessitate.de consecration. distinctione quarta Leo papa. 2333
si qui parantes. 31. q.3.Eliberit.concil. 1875
si qui presbyteri.j.q.vij.Cypria. 699
si qui sine examinatione,distinctione lxxxj. Nicænum concilium. 453
si qui sunt vituperatores. ij.qu. septima Euaristus papa. 813
si qui sunt.distinct.81.Gregorius vij. 456
si qui vel temeritate.j.q. septima Gelasius.711
si qui voluerint.i.q.septima Nicæna synod.708
si qui vero.7.q.prima Nicæn.concil. 981
si qui vero. de pœniten. distinct.v. Nicænum concil. 2125
si qui vero.distinctio.32.Gregorius. 179
si quidquid.de conse.distinct.4. Augustin.2342
si quid de quocunque.xv.quæst.7.Greg. 1284
si quid in ecclesia.2.q.septima Gelasius. 834
si quid inuenisti. xiiij.q.v.Augustinus. 1248
si quid veri.distinct.37.Augustinus. 214
si quid verò.dist.86.Gregorius. 483
si quis abbas.18.q.2.Triburiense conci. 1421
si quis ab episcopo. 2.quæst. septima Arelaten. concilium. 814
Si quis abscidit.dist.lv.Canon Apostolorũ.334
si quis acceperit.33.q.prima.in con.apud Compendium. 1943
Si quis à catholica.23.q.4.Augustinus. 1533
si quis à te.xxij.q.ij.Augustinus. 1488
si quis à medicis.dist.lv.Nicænum conci. 335
si quis Apostolicæ.d.79.Nicolaus papa.ij.442
Si quis à proprio. 11. quæstion. iij. Antiochenum con. 1087
Si quis à proprio.21.qu.v.Antiochenum concil. 1466
Si quis à vero.iij.q.iiij.Pius papa. 857
si quis amodo. dist.81. Alexander.ij. 457
si quis ancillam. xxix. q.ij.Iulius papa. 1834
si quis ariolos.26.q.v.Gregorius Iunior.1725
si quis artem.dist.37.Hieronymus. 212
si quis ausus,dist.71.Nicænum concil. 409
si quis autem.de consec.dist.4.Leo papa. 2332
si quis autem dist.18.Arelaten. conci.ij. 90
si quis autem.1. quæst.sexta Gregorius. 698
si quis autem,distinctio.94. Alexander.1. 535
si quis autem,de pœn.dist.7.Augustinus. 2132
si quis autem. de pœnit. distinct. tertia Augustinus. 2099
si quis basilicam.de consecratione distinct.prima Bracharen.concil.ij. 2223
si quis calendas.xxvj.q.7.Zacharias papa.1746
si quis carnem.dist.30.Gangren.concil. 169
si quis clericus. distinctione lxxxj. Aurelianen. synodus.iij. 455
si quis clericus.16.q.septima Paschalis.ij.1375
si quis clericus.14.qu.4. Tarraconense concilium. 1244
si quis clericus.17.quæstion e 4.Ex pœnitentiali Romano. 1398
si quis clericus. 26. quæstione v. Aurelianense concilium j. 1727
si quis clericus.3.quæst.sexta Sixtus. 878
si quis clericus. xj. quæstione.1.Sylvester.1065
si quis clericorum. distinctione 47. Eliberitanum concilium. 263
si quis circa. 2. quæst.tertia Gaius papa. 746
si quis coactus.22.quæstione v. Theodorus in pœnitentiali. 1506
si quis confugerit. 1. quæstione prima. Nicænum concilium. 616
si quis coniugatus.27.quęstione secunda, octaua synod. 1791
si quis contumax. 17. quæstione quarta Triburien.concilium. 1399
si quis conuictus.22.q.v.Matis. concil. 1.1507
si quis cum clerico.xj.quæstio.prima Carthagi nen.concilium iij. 1083
si quis cum duabus.33.quæ.2.Nicolaus. 1958
si quis cum duabus.34.quæstione prima & secunda Triburiense concilium. 2158
si quis cum matre.xxxiij.q.2.Nicol. 1959
si quis cum matre.34. quæst. prima & secuuda. Ex conc.Triburien. 2158
si quis cum matre.35.quæst.secunda.In concil. apud Vermer. 2165
si quis cum militibus.6.quæst.1.Codex. 951
si quis cum nouerca.32.quæst.septima Triburiense concilium. 1937
si quis cuiuslibet.21.quæ.5.Carthaginense concilium v. 1467
si quis dator.i.q.tertia Gregorius. 672
si quis de alio.de consecratione dist.4. Lugdunense concilium. 2379
si quis de alterius.dist.58.Carthaginen. concilium.v. 347
si quis de clericis.12. quæstio. secunda Agath. concil. 1177
si quis de clericis.12.quæstio.secunda Aurelianense concilium. 1181
si quis de corpore. 26.qu. sexta Martinus Brachar.in concil. 1736
si quis dederit.24.q.1.Iulius papa. 1660
si quis deinceps.17.q.4. Alexander ii. 1401
si quis deinceps.16.q.7.Gregor.vii. 1374
si quis de ordine.7.q. 1. Meldense concil. 983
si quis de laicis.distin. 34.Aurelian.concil.196
si quis de potentibus. 24. qu.3. Toleta concilium.1. 1682
si quis dereliquerit.distinct.30.Gangrense concil. 169
si quis de religioso.dist.77.Gelasius papa. 438
si quis despicit,dist.42.Gangrense.conc. 234
si quis desponsata.27.q.2.Ambrosius. 1799
Si quis desponsauerit.27.q.2.Iulius Pap. 1784
Si quis desponsauerit.27.q.2.in canon. 1783
Si quis diaconus.dist.50.Iudo. 292
Si quis discernit.dist.28.Gangren.conc. 164
Si quis diuinis.30.q.5.in Nouella. 1859
Si quis dixerit.11.q.3.Hiero. 1114
Si quis docet.dist.30.Gangren.conc. 168
Si quis docuerit.di.28.Canon apostolorũ. 163
Si quis dogmata.25.q.2.Nicolaus Papa. 1710
* Si quis ecclesiam.17.q.4.Iginus Papa. 1398
si quis eorum.dist.30.Gangren.conc. 168
si quis eorum.dist.32.Sexta syno. 184
si quis eps.27.q.1.Sexta syno. in Trullo. 1755
si quis eps ordinatus.dist.92.antioch.conc.514
si quis episcopus.dis.81.Canon apostolorũ.456
si quis episcopus.26.q.5.Tolet.conc.4. 1726
si quis episcopus.23.q.8.antioche.conc. 1624
si quis episcopus. 1.q.3.Greg. 677
si quis episcopus.dist.83.Greg.7. 470
si qs episcopus.16.q.7.Canon apostolorũ. 1375
si quis episcopus.7.q.1.Leo episc. 983
si quis eps.1.q.7.Martinus Brach.ex conc. 716
si quis eps. 11.q.3.Martinus Brac.ex conc.1091
si quis eps damnatus.11.q.3.Antioc.conc.1090
si quis eps.11.q.3.Euthychianus Papa. 1128
si quis eps. 6.q.4.Martinus Brach.in conc. 959
si quis eps. 2.q.6.Sardicense conc. 797
si quis episcopus.2.q.7.Romana syno. 835
si quis eps per manus.dist.92.Antioc.conc.516
si quis eps.dist.92.Antioch.conc. 516
si quis eps vacans. dist.92.Antioch.conci. 516
si quis episcopus.6.q.4.Antioch.conc. 958
si quis episcopus.6.q.4.Antioch.conc. 960
si quis eps.10.q.2.Martinus Brac.in conc.1053
si quis eps.1.q.1.Calced.conc. 582
si quis eps.21.q.5.Martinus Brac.in conc.1467
si quis episcopum.11.q.3.Damasus Papa. 747
si quis episcoporum.16.q.5.Nicol. Papa.1339
si quis episcoporum.3.q.6.Fabia. 870
si quis eporum.dist.18.Tarracon.conc. 91
si quis erga.2.q.7.Alexan. 812
si quis etiam.de conse.dist.1.Agath.conc. 2232
si quis ex clericis.dist.23.Greg.2. 132
si quis ex episcopis.dist.79.Stepha.Papa.3.444
si qs sacerdotib.di.79.Leo Papa 4.ex con.445

Si quis

Per ordinem Alphabeti.

Si quis extra ecclesiam.distin. xxx. Gangrense concil. 168
Si quis ex vno.xxx.q.4.Innocentius. 1852
*Si quis falsum.v. quæstio. vij. Octaua synod. 939
Si quis filiastrum.xxx. quæst.j. Ex concil.apud. Verme. 1840
Si quis fortitudinem.23.quæstio.3.Hieronym. 1529
Si quis frater.11.q.3.Syn.octaua. 1103
Si quis fuit.32.quæst.vij.Martinus Brachar. in concil. 1930
*Si quis gentilis. 38.quæstio. 1.Eutychia.papa. 1809
*Si quis habuerit.28.quæstio.2.Melden.conc. 1826
Si quis hæreticæ. 1.q.j.Leo. 610
Si quis hominem.xi.q.1.Hieronv. 1114
Si quis homicidium.dist.50. Matiscon. concil. 299
*Si quis iam.21. quæstio. 2. Chalcedo.concil. 1459
Si quis in atrio.xvii.quæstio.4.Triburien.con. 1395
Si quis in clero.vii.quæstio.j. Agathense conc. 982
Si quis in ęgritudine.distin.lvii.Neocæsariense concilium. 346
Si quis ingenuus.29.quæstio.ij.In concil.apud Verme. 1834
Si quis in infirmitate.dist.lv. Ilerdense concil. 336
Si quis in metropolitana dist.65. Tarroconense conc. 396
Si quis inquit.j.q.i.Cyprianus. 622
Si quis iratus.2.q.3. Fabia.papa. 747
Si quis iratus, de pęn. distinct. 1. In canonibus 1972
Si quis irascitur.13.q.iii.Augu. 1222
Si quis insaniens.xv. q. 1. Theodorus. 1267
Si quis in tantum.i.q.j.Codex. 693
Si quis intrat.de conse.dist.ii.Martinus Brac.in conc. 2258
Si quis Iudaicæ.28.quæstio.1. Vrbanen.conc. 1825
Si quis iudicem.ii.q. vi. Fabian.papa. 782
*Si quis laicus.16.quæstio. prima Mogun.con. 1315
Si quis laicus 11. quæstione tertia. Tolet.concilium primum. 1102
Si quis laicus. 22. quæstione quinta Augustinus. 1514
Si quis liber.29.q.ij.Zacharias. 1833
Si quis membrorum.23.q.viij.Eutychianus papa. 1627
Si quis monachus, distinct. xc. Octaua synod. 507
Si quis monachus.xvj.q.j Gelasius. 1304
Si quis necandi.de pœn.dist.j.Codex. 1965
Si quis necessitate.34.q.j.& ij. Ex conc.apud. Vermer. 2156
Si quis neque.j.q.j.Greg. 656
Si quis non dicam.36.q.2.Codex. 2212
Si quis non dicam. de pœn. distinct. 1. Codex. 1963
Si quis non iratus.xv.q.j.Hicro. 1267
Si quis non recto.24.q.iij.Hierony. 1673
Si quis nuptias.dist.30.Gangren.conc. 169
Si quis obiecerit.j.q.iij.Paschalis papa. 674
Si quis obligatus.dist.54.Martinus Br .charen. ex con. 322
Si quis oblitus.14.quæstio.4.Mart.Brachar.ex concil. 1244
Si quis omnem.j.q.vij.Septima synod. 700
Si quis ordinatus.dist.xcij.Mart.Brach.in concil. 514
Si quis papa. distinct. lxxix. symmachus papa. 443
Si quis pecunia. ibi.distinct.79. Nico. papa. ij. 546
Si quis peierauerit.22.q.v.Gela. papa. 1506
Si quis per capillum.22.q.j.Pius papa. 1472
Si quis per ignorantiam.j.q.j. Isido. 629
Si quis per superbiam.distinct.30. Gang.conc. 168
Si quis per vetus.22.q. 2.Greg. 1488
Si quispiam.dist.81.Eugenius papa. 459
Si quis post.dist.33.Canon.Apost. 189
Si quis positus.de pœn.dist.vij.Aug. 2131
Si quis post baptismum.distinct.lj. Toletanum conc.j. 189
Si quis post remissionem. dist.50.Innoc. 308
Si quis potestatem.23.q.4.Ambr. 1555
Si quis præbendas.j.q.iij.Innoc.ij. 683
Si quis præpropera. distinctio. 50. Cyprianus. 289
Si quis presbyter. distinct. 24. Bracha. concil. Martini. 137
Si quis presbyter,de conse.distin.iiij. Canones Apostolorum. 2364
Si quis presbyter.vij.q.j.Anthioche.con. 981
Si quis presbyter.2.q.v.Greg 3. 755
Si quis presbyter. distin.30. Ex concil. Marti. Brach. 170
Si quis presbyter.dist.50.Marti.Brach. 286
Si quis presbyter.distin.92.Martinus Bracha.in con. 517
Si quis presbyter.xv.quæ.viij.Martin.Brach. ex con. 1288
Si quis presbyter. 11.quæst. iij.Cartha.conci.ij. 1090
Si quis præuentus.22.q.4.Isidor. 1499
Si quis principum.16.q.vij.Calix.papa. 1378
Si quis propter.1.q.2.Prosper. 669
Si quis propter Deum.distinct.30.Grat. conci. 167
Si quis pro ægritudine .. distin. lv. Ex Martino Brach. 336
Si quis pulsatus,de pœniten.distin. j. Digestis. 1965
Si quis putauerit.2.q.vj. Victor. 775
Si quis putauerit.ij.q.6.Sixtus papa 2. 780
Si quis qualibet.12.q.2.Agath.con. 1188
Si quisquam.11.q.1.Pelagius. 1068
Si quis rapuerit.27.q.1.Nouella Iust. Imperatoris. 1767
Si quis dereliquerit.dist.30.Gang.con. 169
Si quis romipetas.24.q.3.Calix.papa. 1682
Si quis sacerdos.30.q.i.Cælest. 1844
Si quis sacerdotum.dist.81.Alexander ij. 457
Si quis sacerdotum.11.q.1.Pius papa. 1069
Si quis sacro.27.q.j.Aurelianen.con. 1761
Si quis seruum.17.q.4.Gangren.con. 1409
Si quis seruum.vi.q.4.Mart.Brach. 1409
Si quis semel,de pœn.dis.2.Octaua syno.2026
Si quis sponsam.27.q.ii.Triburien.con. 1796
Si quis suadente.17.q.4.Innoc. 1404
Si quis super his.ii.q.vij.Grego. 830
Si quis tam fœminam.de pęn.distinct. j.Digestis. 1965
Si quis tanquam.dist. 30.Gangren.con. 168
Si quis trigesimum.dist.78.Boni.papa. 440
Si quis tumidus.xv.quæstio.vij.Carth.concil.j. 1284
Si quis vel virginitatem.dist.xxx.Gangren.concil. 167
Si quis vero.3.q.4. 857
Si quis vestrum.ij.q.vj.Sixtus papa. 773
Si quis vero.xj. q.iij.Amb. 2094
Si quis vero.v.q.vj.Agath.con. 939
Si quis viduam.di.50.Ex Martino Brach. 277
Si quis viduam.dist.xxxiiij. Inno.papa. 198
Si quis viduam.distin.34. Canones Apostolorum. 196
Si quis viduam.xxxij.quæst.vij.Magunt,conci. 1936
Si quis virginem.xxxvj.q.ij.Greg.ij. 2212
Si quis virorum.dist.xxx.Gang.conc. 169
Si quis vituperat.dist.xxxj.Gangren.con. 174
Si quis viuente.31.q.j.Triburien.con. 1864
Si quis voluntate.distin.50.Marti.Brachar. ex capitulis. 381
Si quis voluerit.de conf.dist. iiij. Ex con. apud Beluacum. 2379
Si quis votum.xxvij.q.j.Theodorus. 1776
Si quis vsuram.xiiij.q.iiij.Ambr. 1246
Si quis vult.xvj.q.vij.Bonifa. 1386
Si quis vult.dist.xxxvj.Hierony. 207
Si quis vxorem.xxxij.q.4.Ioan.Chrisosto.1879
Si quis vxorem.xxxij.q.j. Theodorus in pœniten. 1880
Si quis vxorem.27.q.2 Greg. 1784
Si quod verius.33.q.2.Augu. 1952
Si quos de seruis.12.q.ij.Aga.con. 1188
Si quos.23.q.4. Greg. 1570
Si quotiescunque. de conf. distinctio.2. Ambro. 2257
Si resurgentes. de pœn. dist.4. Petrus Apostolus. 2116
Si res aliena.14.q.6.Augu. 1254
Si reuera.de conse.dist.4.Pela.papa. 2338
Sit rector.dist.43.Greg. 236
Si Romanorum.dist. xix.Nico.Papa. 92
Si sacerdos.6.q.j. Anacle.papa. 940
Si sacerdos.de pęn.dist.1.Hierony. 1996
Si sacerdos.16.q.3.Toiet.con.ix. 1349
Si sæculi. 12.q.2.Greg. 1162
Si se cuiquam.dist.28.Aure.con.j. 161
Si sermo meus.de pœn.dist.2.Aug. 2039
Si seruus.dist.54.Aurelianen.9.con. 329
Si seruus.dist.54.Iustinia.Auth.de san.episcop. 328
Si solus.dist.8.Cyprian. 329
Si subdiaconus. distinctio. 34. Marti. Bracha. 199
Si tantum episcopus.6.quæst.2.Vasense concilium.j. 953
Si testes omnes.4.quæst.2.& 3.Digest. 903
Si tranſitus.dist.79.symmachus papa. 447
Si tributum.11.q.1.Ambro. 1072
Si triginta annorum.distin. 78.Zacharia. 442
Si tu abstines.27.q.2.Ioan.Chryso. 1791
Siue de coniugij.33. quæstio.2. Nicolaus papa. 1947
Siue hæreticus, de consc. distinctio. 4. Beda. 2355
Siue paruuli.de conf.distinct.4.Cœlestinus papa. 2355
Si vero qui.dist.50.gerunden.con. 306
Si verum.31.q.2.Vrbanus. 1871
Si vir simplex.distin.27.Theodor. 153
Si vir & vxor.35.q.2.& 3.Augu. 2168
Si vir & vxor.27.quæstio.2. Eugenius papa in synod. 1791
Si virgo.34.q.1.& 2.Aug. 2156
Si vos contra.23.q.5.Augu. 1591
Si vobis fratres. 23. quæstion.8. Osius episcopus. 1625
Si vxorem.32.q.5.Augu. 1922
*solet quæri.32.q.2.Augu. 1890
Solet etiam,de conse.distin.4.Augu. 2338
Solet plures,de conse.dist.1.Cabilonen.concil. 2237
Solemnitates,de conse.distinctione prima Felix papa. 2225
Solemnitates, de consecr. distinct. 1. Grego. 2226
Solicitum quoque.dist.84.Gtatian. 471
Solicitudo.dist.52.Alexander 2. 317
Solicitatores, de pęn. distinctione 1. Digestis. 1967
Sors non.16.q.2.August. 1716
Sortes.26.q.5.Leo.4. 1727
Sortilegi sunt.26.q.j.Isidorus. 1716
*Species & similitudo.de cōs.di.2.Greg. 2266
Spiritus sanctus.1.q.1.Leo. 619
Spiritus sanctus.de consecr.dist.v. Melchiades papa. 2398
Sponsus ille.dist.lvi.Augu. 342
Sponsus & sponsa. dist.23. Carthaginens. concil.4. 134
Sponsus & sponsa.30.qu. 5.Carthaginen.concil. 1878

Sponſalia.30.quæſtione 2.Gratian. 1845
*Statuit quoque.ii.q.v.Saleguſt.conc. 768
ſtatuimus.xvi.q.i.Anaſta. 1323
ſtatuimus.xix.q.3.Vrban.ii. 1434
ſtatuimus.20.q.2. Eutychianus papa. 1447
ſtatuimus.diſtin.4. Teleſphorus papa. 13
ſtatuimus.xij.q.2.Agath.conc. 1177
ſtatuimus.diſt.61.Leo. 356
ſtatuimus.11.q.i.Fabian.papa. 1075
ſtatuimus etiam.diſt.lxxvi.Vrbanus. 428
ſtatuimus decretum.1.qu.1. Nicolaus papa. ii. 651
ſtatuimus vt ſicut. 1. quæſt.1. Cabilon.concil. 650
ſtatutis.ii.q.1.Codex. 730
ſtatutum eſt.27.q.ii.Tolet.conc. 1797
ſtatutum eſt.ii.quæſtio.6.Carthagin. concil.v. 798
ſtatutum eſt.8.quæſtio.1.In conc. apud Alteū. 1414
Studendum eſt.diſtinct.90. Carthaginen.concil.4. 508
ſtatuendum nobis.xvj.quæſtio. 2. Fanen.conc. 1338
Studeat ſanctitas. diſtinct. 50. Nicolaus papa. 299
Studij veſtri.diſt.lxj.Grego. 360
Subdiaconus.diſt.77.Sexta ſynodus. 437
Subdiaconus.diſtinct.23. Carthaginen. concilium 4. 131
Subdiaconus.24.quæſtio.1. Augu. 1658
Subdiacono etiam.diſt.xciiij.Gratia. 534
Subdiaconis tuis.diſtin.32.Grego. 185
Submittitur.diſtin.21.Nicol.papa. 113
Sufficit pœnitenti.de pœ. diſtinct. j.Leo papa. 2001
Sufficit ſacerdoti.de conſe. diſt.j. Alexander ij. 2239
Sufficiat.xxvij.q.2.Nicol.papa. 1779
Suggeſtum nobis eſt.7.quæſtio.1.Liberius papa. 993
ſuggero.3.q.8.Felix epiſcopus.Cartha. conc.2. 889
Summa iniquitas.6. quæſtio. 1. Alexander papa. 947
Summa militiæ.23.quæſt.1. Gregor. 1523
Summopere.11 quæſt.3.Gregor. 1119
Sunt in eccleſia.8.q.1.Augu. 1011
Sunt nanque.diſt.45.Grego. 255
Sunt nonnulli.xvi.q.1.Bonifacius papa. 1302
Sunt nonnulli.1.quæſt.1.Grego. 655
Sunt nonnulli.diſt.xlvj.Grego. 259
Sunt nonnulli. ii. quæſtio. 7. Euariſtus papa. 814
Sunt plures, de pœnit. diſtinctio. 3. Auguſti. 2094
Sunt plurimi.6.quæſt.j.Grego.papa. 945
Sunt quædam.xvii.quæſt.1.Aug. 1387
Sunt quædam.24.quæſt.5. Haymo. 1592
Sunt qui arbitrantur,de pœn. diſtinct. 1. Ambroſius. 1993
Sunt qui dicunt.27.quæſt.2.Greg. 1787
Sunt qui opes.17.quæſt.4.Ambroſius. 1393
Sunt quidem.1.quæſt 1.Paſchalis 2. 661
Sunt quidam 25. quæſtio. 1. Vrbanus papa. 1696
Super cauſa.2.q.5.Alexander. 760
Super quib.30.qu.3.Vrbanus. 1849
Super trib. de pœniten. diſtinct. ii. Hierony. 2006
Super tribus de pęniten. diſtinct. 1. Hierony. 2040
Super prudentia.14.q.2.Paſchalis 2. 1239
Superueniente.1.q.1.Grego. 625
Suppliciter gloriæ veſtræ. 23. q.8. Gregorius. 1615
Suſcipitis ne.diſt.10.Greg.Nazian. 38
Suſpectos.3.q.5.Pontianus papa. 863
Suum vero.21.q.4.Gratianus. 1466
*Symbolum.de conſe.diſt.4. Agathen. concil. 2356
Synodum epiſcoporum. diſtinct.17. Iulius papa 1. 79

T

TAbernaculum de conſe. diſtinct.1.Felix 4. 2217
Talis mihi.de pœ.diſt.3.Ioann.Chryſoſt.2079
Tali coniugio.i.qu.7.Meldenſe conc. 714
Tales ad miniſterium.diſt.23.Clemens. 125
Tales & ſi.16.q.5.Gratian. 1339
Talia quidem viii.q.iij.Pelagius papa. 1015
Talibus Deum,de pœn.diſt.ij.Hierony. 2041
Tam ſacerdotes.xxiiii.quæ.iij. Anacletus papa. 1680
Tutum valet.xxxij.q.vij.Aug. 1398
Tantis Daniel.diſt.lxxxj.Cæleſtinus. 452
Tanta nequitia.j.q.vij.Greg. 710
Tanta nequitia.diſt.lxxx.Greg. 488
Tandiu.iij.q.ij.Felix ij. 849
Tempus quod inter.xiij.q.ij.Aug. 1230
Tempus autem.diſt.lxxv.Gratianus. 422
Tempus quoque.diſt.xxxj.Gratian. 171
Tempus verò. de pęnit. diſtinct. vij. Gratian. 2131
Temp oris qualitas.vij.q.1.Greg. 991
Tempora pœnitudinis. xxvj.qu. vij. Leo papa. 1741
Temerarium.xj.q.iij.Aug. 1110
Tenere debet.diſt.xxxj.Innocen. 175
Teneamus.j.q.j.Augu. 617
Te quid.xj.q.j.Clemens. 1073
Tertio quæritur.xv.q.iij.Gratian. 1269
Terrulas.xij.q.ij.Agath.con. 1187
Teſtamentum.diſt.vj.Greg. 19
Teſtamenta vero.xij.q.v.Gratian. 1207
Teſtes per quacunque.iij. q.ix. Calixtus papa. 894
Teſtes abſque.ij.q.vij.Damaſus papa. 827
Teſtes autem.iiij.quæ.ſecunda,& tertia.Carth. con. 907
Teſtimonium.xj.q.j.Sylueſ. 1064
Teugualdum.xj.q.3.Nicolaus papa. 1092
Tibi domino.diſt.63.Leo.4. 385
Timorem,de conſecra. diſt.ij. Baſilius epiſcopus. 2262
Tolle charitatem, de pœn.diſt. ſecunda Auguſtin. 2042
Tolerandi ſunt.xxiij.q.iiij.Aug. 1531
Tolerabilius.xxxij.q.v.Ambro. 1912
Tonſura vero.diſt.lxix.Gratian. 405
Totum.1.q.3.Aug. 674
Totam pœnitentiam,de pœn.diſt.3. Hieronymus. 2074
Tranſmarinos. diſt.xcviij.Anaſtaſius. 561
Transferunt.xxiiij.q.iij.Hierony. 1685
Tres perſonę.xxiij.q.quarta Augu. 1536
Tres ſunt autem, de pœn. diſt.prima Auguſtinus. 2009
Tria legitima.xxxvj.q.ij.Hierony. 2213
Tria ſunt genera.diſtin.xlv.Albinus,& Alcuinus. 255
Tribus ex cauſis,de conſe. diſtinct.1. Auguſtinus. 2233
Tribus gradibus,de conſe.diſtin.ſecunda Clemens papa. 2260
Tributum.23.q.octaua Vrba. 1620
Triforme eſt.de conſe.di.2.Sergius papa.2260
Tua ſanctitas.xxxj. quæſtio.ij. Hormiſda papa. 1872
Tu bonus.xxiij.q.iiij. Aug. 1531
Tu dixiſti.xxiii.q.v.Augu. 1584
Tu malum.xxij.q.j.Aug. 1471
Tunc ſaluabitur. xxxiij. quæſtio. v. Hierony. 2145
Tunc vera.xj.q.iij.Greg. 1115
Tunc eis,de conſ.diſt.4.Aug. 2309
Tunc valere. de conſecrat. diſtinct.4. Auguſtinus. 2351
Turbat acumen.diſt.xxxvij.Beda. 211
Turbatur nauicula.j.q.4.Ambr. 692

V

VAlet interdum.lxxxj.diſt.Iſidor. 455
Valentinianus.diſtinct.lxii.Hiſt. Tripar. 366
Valentino clerico,Pelagius papa. 200
Valida eſt,de pœn.diſt.1.Greg. 2027
Valde neceſſarium.diſt.94.Greg. 534
Vaſa in quibus, de conſecr. diſt.1. Triburienſ. conc. 2235
Vaſis iræ.23.q.4.Aug. 1543
Vbi iſta didiciſti.diſtin.lxxiiij.Simplicius papa. 418
Vbi non eſt.xxx.q.ij.Nico.papa. 1845
Vbi ſana.xxiiij.q.j.Aug. 1650
Vbi pars eſt, de conſecra. diſtinctio. ij. Hilarius. 2300
Vbi nam legiſtis.diſt.96.Nicolaus. 548
Vbicunque.xvj.q.j.Triburien.conc. 1297
Vbicunque.xiij.q.ij.Triburien.con. 1220
Vbicunque.xiij.q.ij.Ioan.Chry. 1232
Væ eis,de pœn.diſt.4.Oſee. 2117
Væ qui dicitis.xj.q.iij. Eſaias. 1114
Venit ſacerdos,de conſecrat. diſtin.4. Ambro. 2359
Veniſti ad fontem,de conſecrat.diſtinct.quarta Ambroſius. 2367
Veniam nunc.xxxv.q.ix.Innoc. 2203
Ventum eſt.j.q.j.Innocentius. 589
Vendentes.j.q.tertia Gregorius. 681
Venerabiles, de conſecratione diſtinct. tertia Septima ſynod. 2322
Venerabiles,de conſecratio. diſtinct. 4. Gelaſius papa. 2333
Venter mero.diſt.xxxv.Hieronymus. 203
Verbum Dei,de pœn. diſt. prima Ambroſius. 1988
Verus baptiſmus,de conſe.di.4.Proſper. 2395
Veritate.diſt.octaua Auguſtinus. 27
Vera iuſtitia.diſt.xlv.Gregorius. 256
Vereor.viij.q.prima Hierony. 1012
Verum hoc,diſtin.4.Gratianus. 60
Veſtram flagitamus.diſt.10.Leo iij. 41
Veſtimenta eccleſiaſtica,de conſ. di.j. Stephanus. 2235
Victor honorius.diſt.97. Honorius ad Bonifa. papam. 560
Vide benignum.de pęn.diſt.1.Hierony. 2004
Vide quantum.1.q.1.Hierony. 621
Vides fili.diſt.10.Ioann.viij. 40
Vides vt opinor.23.q.6.Augu. 1603
Vident homines.diſt.86.Augu. 483
Videntes autem. 12. quæſtio.1. Vrban. papa. 1151
Videtur nobis.35.q.6.Cæleſt.papa. 2195
Vidua.27.q.1.Nicolaus. 1769
Vidua eſt.diſt.34.Hyeron. 199
Vidua.20.q.1.Tolet.conc.x. 1445
Viduæ.27.q.1.Augu. 1769
Viduæ quæſt.diſt.81.Cartha.conc.3. 463
Viduæ.27.q.1.Arelat.con. 1770
Viduas.27.q.1.Greg. 1752
Viduas autem.27.q.1.Martin.Bra.in con. 1756
Viduas honora.1.q.2.Paulus apoſt. 668
Viduas.27.q.1.Aurelian.conc. 1760
Viduis autem.diſt.87.Gratian. 491
Viduitatis.27.q.1.Arauſic.conc. 1769
Viginti tantum.diſt.16.Stephanus papa. 78
Viliſſimus.1.q.1.Symmachus. 612
Vino inebriantur.diſt.37.Hierony. 209
Vinolentum ſacerdotem.di.35.Hierony. 203
Violatores.25.q.1.Damaſus papa. 1696
Vir cum propria.33.q.4.Grego. 2137
Virum catholicum.diſt.47.Leo. 264
Virginem.27.q.1.Tribur.conc. 1758
Virgines non velētur. 20.q.1. Pius papa. 1444
Virgines. 27.quæſtio. 1. Eliberitanum concil. 1765
Virgines.diſt.xxvij.Hieronymus. 155
Virgines ſacræ.xx.q.4.Tribut.con. 1452
Virginib.xxvij.q.1.Tribu.conc. 1759

Viſum

Per ordinem Alphabeti.

Visum præterea. de conse.distinct.1. Cabilon. concil. 2246
Visis literis.16.q.ij.Ioannes papa. 1335
Visitandi.18.q.ij.Gregorius. 1428
*Vltra prouinciarum.3.q.6.Stepha. 871
Vltima voluntas.13. quæstione 2. Gregorius. 1218
*Vnus ex vobis.2.q.1.Augu. 724
Vnaquæque mulier.13.q.2.Augu. 1217
Vnaquæque.iij.q.6.Anacletus. 877
Vna tantum.dist.26.Ambrosius. 151
Vna sola.33.q.5.Augu. 2144
Vnctio inuisibilis.de pœn.dist.2.Aug. 2031
Vnde quæritur.35.q.9.Gratianus. 2200
Vnde ipse.8.q.1.Clemens. 1001
Vndecunque.dist.56.Augu. 340
Vnio nostræ.10.q.3.Tolet.conc.xvj. 1055
Vnius vxoris.dist.25.Hieronymus. 147
Vnicuique.11.q.3.Pelagius papa.ij. 1124
Vnicuique fidelium.de conse.distin.1.Aurelianense conc. 2232
Vnum abbatem.21.q.1.Agathen.con. 1456
Vnum orarium.dist.25.Tolet.con.iiij. 141
Vnum solum.23.q.5.Augustt. 1575
Vnusquisque.22.q.4.Ambrosius. 1495
*Vobis enim.12.q.2.Gelasius. 1172
Vocatio autem.v.q.2.Gratianus. 925
Vocatio ad synodum.v.q.2.Damasus. 925
Volumus vt frater.dist.89.Gregorius. 502
Volumus.16.q.4.Grego. 1359
Volumus.dist.81.Gregori. 460
Volumus.11.q.1.Codex. 1077
Voluissent.de pœniten. distinct.1. Gregorius. 1997
Vos ante omnia.de conse. distinct.4. Augustinus. 2372
Vos autem.16.q.1.Augu. 1305
Vota ciuium.dist.63.Leo.j. 380
Volentib.dist.27.Hieronymus. 153
Vouentib.17.q.1.Hieronymus. 1388
*Vrbes & loca.dist.80.Lucius papa. 448
*Vsque adeo.32.q.7.Aug. 1939
Vsque adeo.dist.13.Gelasius papa. 191
Vsus auctoritati.dist.11.Isido. 42
Vsus naturalis.32.q.7.Aug. 1932
Vsura est.14.q.3.Agathen.conc. 1243
*Vt calix domini.de conse. distin. 1. Rhemen. conci. 2236
Vt cognouerunt.de pœn.dist.2.Ambro. 2044
Vt constitueretur.dist.50.Augu. 288
Vt episcopi.de consec.dist.v.Melden.concilio 2490
Vt euidenter.1.q.1.Augu. 630
Vtilem.22.q.2.Hieronymus. 1490
Vt ieiuni.de conse.dist.v.Aurelian. con. 2400
Vt illud.de conf.dist.j.Soter. 2242
Vtinam omni tempore.dist.76.Hierony. 433
Vt lex.27.q.1.Innocen.ij. 1771
Vt noueritis.22.q.1.Aug. 1470
Vt ostenderet.de consec.dist.4.Augu. 1388
Vt pridem.23.q.8.Gregor. 1614
Vt presbyteri.17.q.4.Tribur.conc. 1403
Vt quid paras.de conse.dist.2.Aug. 2278
Vtraque q.34.q.1.& 2.Grat. 2152
Vtrum vero.28.q.3.Gratian. 1827
Vtrum sola.de pœn.di.1.Grat. 1961
Vtrum sub figura.de conse.dist.2.Augu. 2295
Vt veterum.dist.9.Augu. 32
*Vulgaris.de pœn.dist.1.Digest. 1967
Vulteranæ.12.q.2.Gelasius. 1173
*Vxor à viro.32.q.7.Ambrosius. 1934
Vxor Felicis.17.q.4.Gelasius. 1406
Vxor legitima.28.q.1.Augu. 1810

FINIS.

NOTATV DIGNA IN GLOSSIS.
ET NOVIS NOTATIONIBVS.

Litera,excludit. 520
Aaron ſacrificanit hircum, & ignis egreſſus à domino deuorauit holocauſtum. 2085
Ab,pro poſt,ponitur. 1565
Abbas in aliquibus diſpenſat. 1453
Abbas an minores ordines hodie conferre poſſit. 131.& 406
Abbas monachum excommunicatum abſolue re poteſt. 507
Abbas in epiſcopum quandoque non eligitur. 1310
Abbas quem ordinem debet habere. 279
Abbas nihil proprij habet. 331
Abbas factus epiſcopus cui eccleſiæ acquirit. 1413
Abbas non conſecratur. 1179
Abbas an poſſit donare. 1181
Abbatem ab abbatia poteſt ſolus epiſcopus deponere. 1421
Abbates tenentur ad concilium epiſcopi venire. 90
Abbates & chorepiſcopi minores ordines conferunt. 131
Abbates non exerceant epiſcopalia. 1295
Abbatiſſa debet eſſe ſexageneria. 1444
* Abiurandæ hæreſis modus ex vij. ſynodo. 706
Abolitio fit tripliciter. 734
*Abortum. 1891
Abraham,Paulus,& Iehu, an fuerint mendacij expertes. 1486
Abraham an ſit mentitus. 1491
Abrogare. 13
Abſens an poſſit condemnari. 889
Abſens in criminali poteſt in bonis puniri. 889
Abſens an poſſit excommunicari & abſolui. 736
Abſens non eſt feſtina ſententia condemnandus. 965
Abſenti vtrum ſubueniatur. 790
Abſentes vnde vocantur ad electionem. 370
Abſentes an ſint ad electionem vocandi. 966.& 1736
Abſentes poſſunt per literas conſentire. 390
Abſens quis dicitur. 1355
Abſentiæ ex cauſa reſcinditur ſententia. 286
Abſoluo & abſolutus qualiter propriè accipiatur. 751
Abſolutio non eſt differenda. 1558
Abſolutio ex cauſa differri poteſt. 90
Abſolutus ſemel in duobus caſib.accuſari poteſt. 757
Abſtinere à licitis quandoque debemus. 461
abſtinere à venialibus difficillimum eſt. 2394
abſtinentia Chriſti & Ioannis Baptiſtæ diuerſa fuit. 231
abſtinendum eſt quandoque ab vxore. 2120
abſtinendum eſt ab omni ſpecie mali. 650
accidentale quandoque magis attenditur. 429
acephalitæ. 1692
accœphali. 521
actor & procurator, & Syndicus, differunt. 812
actor libellum offerens, duplicem cautionem præſtare debet. 855
actoris punitio reum ad iudicem non ſuum trahentis. 1081
actori denegantur inducię. 854
actore non probante reus abſoluitur regulariter. 961
actio propter culpam reuiuiſcit. 2393
actio perpetuatur litis conteſtatione. 1355
Actio ſecundum canones, non eſt de neceſſitate proponenda. 778
Actio vtrum ſit proponenda de iure canonico. 25
actio non datur ex improbitate. 1500
actiones,ſed non paſſiones,communicantur inter coniuges. 1852
Actiones plures habens, an vna electa perdat alias. 1215
Actiones quatuor ex contractu infamant. 884
Accuſans vxorem adulteram qualiter conuincitur de adulterio. 1924
accuſatus lite pendente promotus an ſit deponendus. 452
accuſatus quandoque dat expenſas accuſatori. 831
accuſatoribus quandoque præmium datur. 444
accuſare ſe poſſunt mutuo vir & vxor de adulterio. 1883
accuſare prohibitus,an à teſtimonio repellatur. 906
accuſare ſimul plures,an liceat vni. 733
accuſare an quis cogatur. 1473
accuſare prohibentur aliqui. 922
accuſare quis quandoque cogitur. 834
accuſare non poteſt de crimine conuictus in modum exceptionis. 826
accuſare cogitur aliquis quandoque. 921
accuſare ſolemniter nemo compellitur. 927
accuſatio tollitur per Baptiſmum. 1809
accuſari poteſt quis poſt mortem. 500
accuſari quis non poteſt ſimul de plurib. criminibus. 793
accuſari poſſunt plures ſimul. 453
accuſari poteſt quis de crimine per pœnitentiam purgato. 1950
acquiſita de bonis eccleſiæ,& de bonis clericorum,ad quos pertinebunt. 1205
accuſari poſt mortem an poſſit aliquis. 1662
accuſator calumnioſus cogitur ſe purgare. 764
accuſator an & quando poteſt deſiſtere. 508
accuſator, pendenre accuſatione, poteſt deſiſtere. 508
accuſator,& iudex,poteſt idem eſſe. 2195
accuſator,& teſtis, idem eſſe non poteſt in cauſa matrimoniali. 2192
accuſator deficiens in vno an admittatur ad alia. 898
accuſator in quinque peccare poteſt. 746
accuſator non ſemper cogitur ſe ad pœnam talionis inſcribere. 839
accuſatori an dandæ ſint induciæ. 747
accuſatori in cauſa ſanguinis licet pecuniam dare. 733
accuſato abſente poteſt dari libellus. 841
accuſati punitio. 840
accuſatio præſumitur ſemper inuidiæ cauſa fieri. 1777
accuſatio ex charitate debet prouenire. 835
accuſatus an pendente accuſatione poſſit ſuũ accuſatorem accuſare. 900
accuſatio, denuntiatio, & infamatio diuerſa ſunt. 839
accuſatio adulterij poſt quinquennium non auditur. 1950
accuſatio epiſcoporum præſumitur ex odio fieri. 528
accuſationem admonitio debet præcedere. 679
accuſationem deferens qualiter punitur. 750
In accuſationibus non cogitur quis diem commiſſi criminis ponere. 1710
*accuſationem deferenti quomodo B. Gregorius veniam dederit. 748
accuſatur ne quis de diuerſis criminib. 1597
actus & potenita. 267
actus reſoluitur in potentiam. 1487
*adam & Eua confeſſi ſunt. 1986
adam ante peccatum habuit duplicem ſtatum. 2042
adam ſi non peccaſſet ſemper iuuenis fuiſſet. 2396
adam erat immortalis. 2396
adam ſi non peccaſſet nulla in coitu voluptas eſſet. 1887
adam ante peccatum erat nudus. 1984
adam ſi viueret, vxorem habere non poſſet. 2159
adamiani. 1689
adhęc dictio. 1215
admonitio quandoque eſt neceſſaria, quandoque non. 863
admonitio præcedat denuntiationem. 811
admonitio ſemper vindictam præcedat. 1171
adoptio & arrogatio differunt. 1846
adorationis duę ſpecies. 2322
aduerſarius an debeat aduerſario aperire quæ dicit. 1820
aduocatus pauperi tenetur gratis patrocinari. 1120
aduocatus primę cauſæ, an teneatur in ſecunda cauſa. 961
Aduocationis officium an de iure diuino. 2048
aduocatus,an poſſit operas ſuas locare. 1119
aduocatus idem ius ſæpius allegare poteſt. 1608
aduocatus an teneatur ad decimas de patrocinio. 1333
aduocati militant. 1522
aduocati ſunt audiendi. 2205
aduocato quandoque ſilentium imponendum eſt. 881
aduocato qualiter fit ſatisfactio. 881
adulatio tripliciter fit. 144
adulatio quid. 242
adulter & adultera poſſunt eodem libello accuſari. 769
adulterium & fornicatio qualiter probentur. 456
adulterij in accuſatione ſuccumbens qualiter puniatur. 1883
Æmulor varia ſignificat. 240
adulterium non fit ſine dolo. 1261.& 2758
adulterium & periurium ſolo animo committuntur. 1920
adulterium & ſimonia poſſunt eſſe ex parte vnius. 1914
adulterium quandoque cum propria vxore cõmittitur. 1764
adulterium nõ committitur ſi coniugata ignoranter cognoſcitur. 2157
adulterium cum ſponſa non committitur. 1796
adulterio polluta an poſſit à ſuo corruptore duci. 1862
adulterio multa ſunt grauiora. 1933
adultera etiam poſt pęnitentiam accuſari poteſt. 1881
adultera licet interficiatur,dos tamen ad eius filios deuoluitur. 1949
*aetiani. 1690
aer eſt communis.
aetiani. 1690
aetas virilis diuerſimodè interpretatur. 438
aetas in honorib.& multis alijs neceſſaria eſt. 437
Aetatis probatio cui incumbit. 441
aetatis ratio in pœnitentijs eſt habenda. 309

Et nouis notationibus Decreti.

Æternum & perpetuum quod dicatur. 407
*Affectus, & effectus non æqualiter puniuntur. 1967
Affectus sine effectu punitur. 676
Affinitas spiritualis maior est carnali. 1795
Affinitas tantum per carnis commistionē contrahitur. 2165
Affinitas non nascitur sine carnis commistione. 2168
Affinitatis genus per quàm regulam cognoscitur. 2187
Affinitas per coitum nefarium contrahitur. 2167.& 2187
Affinitatis definitio. 2187
Affinitatis gradus comparantur sicut gradus consanguinitatis. 2188
Affinitatis prohibitio inter ascendentes,& descendentes est perpetua. 2190
Affinitas per notabilia declaratur. 2189
Affinitas pro consanguinitate accipitur. 2163
Affinitatis arboris formatio. 2188
Affirmatio ex negatione sequitur. 2110
Affirmatiua in negatiuam resoluitur. 465
Afflictio quandoque datur afflictis. 16.& 964
*Ager & mansus, differunt. 1622
Agilitas est dos corporis Glorioſi. 2249
*Agnoitæ. 1692
*Alabastri fractio, quid significet. 1991
*Alaricum ex varijs libris volumem suum collegisse, & vsum esse episcoporum opera. 733
Alienatio facta ab ecclesia quandoque tenet, quandoque non. 1186
Alienatio quid comprehendit. 1158
Alienarè prohibitus, quæ & quando possit. 1046
Alienigena quis sit. 865
Alimentorum nomine comprehenduntur vestes & habitatio. 1053
Aliud est in via, aliud in inuio. 2115
Allegatio generalis sufficit. 247
Alogij. 1689
Altare quando reconsecrandum. 2227
Altaris mysterium est incomprehensibile. 631
Altaria ante consecrationem erigi possunt. 403
Alter alteri stipulari de iure canonico potest. 709
Amare aliquem quis dicendus sit. 1592
*Ambiguitas est triplex. 191
*Ambrosium electum à Syno. non ab Imperatore. 358
*Ambrosij librum de alendis pauperib. desiderari. 487
Amentibus a natiuitate an sit dandum corpus Christi. 1737
Amicos facere de mammona iniquitatis, quid est. 114
Amittit, quis quod nunquam habuit. 130
Amusis. 829
Anastasius papa immerito reprehensus à Gratiano. 98
Anathema. 860
Ancilla contrahere permissa eripitur in libertatem. 1908
Ancilla cum domino contrahens, libera efficitur. 198
Ancillam ignoranter ductam etiam post manumissionem potest liber dimittere. 1834
Ancillam qui oppressit opinione grauatur. 827
Angaria perangaria. 661
Angelici. 1689
Angeli non fuerunt ex traduce. 2060
Angelorum bonorum numerus diminutus, electorum hominum numero supplebitur. 2241
Anianus interpres Pauli. 2177
*Anima sine virtutibus corruit. 629
Anima pro homine ponitur. 589
Anima plus similitudinis habet cū Deo quod corpus. 2082
Anima marib. citius infunditur quàm fęminis. 16
Anima nostra vnde procedit. 1891
Animæ infirmitas est duplex. 1258
Animæ vnius perditio est grauior quàm mille corporum. 1506
Animæ vis est dulpex. 1258
Animalia immunda, quæ dicebātur esse. 1884
Animatum & non animatum interficiens, qualitet punitur. 1892
Animositas quandoque in bonam, quandoque in malam partem sumitur. 492
Animus & opinio præfertur veritati & facto. 1480
Annus quandoque à martio incepit. 426
Annus quo pater filiū à religione reuocare potest, quando incipit currere. 1447
Annus pro septimana & vnde dicitur. 173
Annus quot dies habet. 2403
Annus bissextilis duos dies fecit hēri pro vno. 333
Annus in æstatem & hyemem diuiditur. 427
Anni excursus aliqua facit. 1195
Annulus nuptæ quid notat. 1856
Annuli datio, facit præsumi pro matrimonio. 1857
Annotatio quid sit. 1708
Antiquitas non dat priuilegium. 526
Antidicomaritæ. 1691
Anthropomorphitæ. 1690
Antiochus multa facinora perpetrauit. 604
Aphorismus vnde dicatur. 2403
Apostolus vsus est poeticis sententijs. 211
Apostoli vtrum potuissent conficere in triduo. 2262
Apostoli de continentia nihil constituerunt, sed solo exemplo, illam docuerunt. 465
Apostoli de passione domini doluerunt. 2122
Apostoli vtrum omnes fuerunt episcopi. 399
Apostoli vindictam desiderantes an peccauerunt. 550
Apostoli quando fuerunt consecrati. 109
Apostolici. 1689
Apostolos non petens intra tempus, videtur renuntiare appellationi. 792
Apostolorum locum tenent viri ecclesiastici diuersimodè. 1151
*Apostolicá sedē in tribus locis esse vnā. 109
Apostata quilibet an sit excommunicatus. 132
Apostatę qui dicuntur. 312
Apochrysarius. 703
Apolugia. 431
Apelitæ. 1685
Apoliaristæ. 1691
*Appellatio à iudicib. ex consensu partium electis, an detur. in c. sanè si ex consensu. 2. quæst. 796
Appellat qui ad superiorem iter arripit. 1913
Appellat coniunctus pro coniuncto. 791
Appellatur de episcopis prouinciæ ad metropolitanum. 81
Appellatur ad Papam omisso medio. 774
Appellatur à iudice sæculari ad ecclesiasticum. 773
appellare tertio non licet. 774.& 1874
appellare ante sententiam sine lege non licet. 564
appellare à iudice communiter electo an licitum sit. 795
appellare non licet à compromissaria. 796
appellare, aut iudicem recusare non semper licet. 791
appellare ante sententiam vtrum liceat. 781
appellare non licet à maiori ad minorem. 787
appellare quando non licet. 474
appellari nō potest in tributis & decimis. 805
appellari non pōt ab excommunicatione. 1104
appellandum ne est, iudice præsente. 799
appellandum non est omisso medio. 956
appellans fruſtratoriè iudicem offendit. 290
appellās per calumniam, ad quid punitur. 779
Appellans secundo multis in casib. non auditur. 787
Appellans à delegato, ad quem appellare debet. 772
Appellans absente iudice quid debet facere. 794
Appellans à grauamine iustè appellat. 791
Appellantis iniustè punitio. 784
Appellanti, diuersa tempore dantur ad prosequendum. 801
Appellanti impedito, quomodo succurritur. 786
Appellatio & nuntiatio noui operis differunt. 793
Appellatio plurium. 794
Appellatio ab executore facit fructus sequestrari. 784
Appellatio potest ad Papam, omisso medio, interponi. 118
Appellatio in multis casib. non admittitur. 773
Appellatione remota, clausula. 775
Appellationis tempus potest iudex moderari. 772
appellationis causa est eadē cū principali. 799
appellationis causa non est ad iudicem à quo remittenda. 797
appellationis terminus est triplex. 801
appellationis causa vtrum sit assignanda. 781
appellationis tēpus an sit vtile, an continuum. 785
appellationis dies computatur in decendio quod datur ad appellandum. 785
appellationis diffinitio. ibid.
appellationē pro me factam an tenear ratificare. 791
appellationes friuolas recipiens punitur. 805
apulia est patrimonium beati Petri. 1436
aqua an sit de necessitate consecrationis. 2249
aqua baptismi an sit sacramentum. 617
aqua quæ fluxit de latere Christi, an fuerit vera aqua. 2249
aqua de petra fuit signū sāguinis Christi. 2302
aqua in baptismo est sacramentum, id est ablutio cum aqua. 2324
aqua multipliciter accipitur. 2253
aqua de petra, populum p desertum secuta est. 2305
aquarij. 1689
arabici. 1907
arbiter non potest esse seruus vel monachus. 1074
arboris consanguinitatis formatio. 2179
arbitros eligere quandoque coguntur litigantes. 1084
arbitrium liberum ad quid valet. 2397
arbitrium inimici an sit tolerandum. 1608
arbitrorum duo sunt genera. 795
archiepiscopus, antè pallij susceptionem, non conuocat Synodum. 570
archiepiscopus, an sit iudex ordinarius totius prouinciæ. 1028
archiepiscopus solus causam episcopi audire non potest. 193
archiepiscopus in confirmatione non tenetur primatem consulere. 394
archiepiscopus de causis subditorum episcopi cognoscere non potest. 1032
archiepiscopus quot habet suffraganeos. 107
archiepiscopus non conuocat synodum ante pallij susceptionem. 570
archiepiscopus cōsecrat̄ à suis suffraganeis. 573
archiepiscopus à quibus est consecrandus. 317
archiepiscopi pallium non petentis negligentiam quis supplere debet. 567
archiepiscopi subsunt Patriarchis. 1032
archiepiscopum negligentem circa pallij petitiones quis monere debet. 568
archidiaconus an habeat iurisdictionem delegatam. 535
archidiaconus an possit instituere. 1373
archidiacon⁹ instituēdos examinare deb t. 136

Notatu digna in gloſsis

Archidiaconi ſunt oculi epiſcopi. 521
Archidiaconi multare poſſunt. 535
Archidiaconatum quis conferre poteſt. 350
Archimandrita. 713
Archontiaci. 1689
Archiuium. 1839
Archiflamines. 448
*Arelatenſem Archiepiſcopū pertinere nō ad Narbonenſem, ſed ad Vienenſem. 1017
Arenæ non ſunt ſine cœmento ligandæ. 479
Argumentum ab ordine verborum ſumitur. 239
Argumentum à contrario ſenſu eſt fortiſſimū. 1271
Argumentum ſumi poteſt ex rubricis. 1968
Argumentum à contrario eſt in iure fortiſſimum. 31
Argumentatur quādoque ex iure abrogato. 24
Argumentamur in iure varijs modis. 1650
*Arianos ſolitos fuiſſe rebaptizare. 2373
Ariani. 1691
Artotyritæ. 1689
Articulus ſuper quo eccleſia eſt fundata. 97
Articulos fidei omnes ſcire tenemur. 1655
* ἀσκησις quid ſit apud Græcos patres. 283
Aſcriptitij dupliciter fiunt. 325
Aſinæ, quam dominus equitauit, feſtum non eſt celebrandum. 2318
Aſſecla. 611
*Aſſeſſoris officium. 1570
Aſſiduitas facit aliquid eſſe peccatum. 1471
Aſſiſterium quid ſit. 1767
Aſtronomia non eſt reprehendenda. 1725
Aſtutus quis ſit. 472
Atritio in contritionem reducitur. 1962
Atritus fit contritus per ſacramentum. 124
Atrium eſt cœmeterium. 1143
Attentatio ſola & ſolus conatus, quandoque puniuntur. 1965
Auguſtini opuſcula de communi vita clericorum ſæpius ſub diuerſis titulis haberi. 481
Auguſtino quæ attribuantur eſſe apud Paſchaſium. 628
Auguſtini ſentētiam de veritate ſacramentorū etiam in hæreticis eſſe certiſſimam, licet eam Gratianus tanquā dubiā proponat. 645
Auguſtini epiſtolam ad Iulianum Comitem in recentiorib. editionib. haberi ſub titulo de ſalutarib. documentis. 887
*Auarus eſt inſatiabilis. 1264
Auari non dant peccatorum remiſſionē. 608
Auaritia promouendum impedit. 477
Auaritia eſt fornicatio. 1811
Auaritia eſt idolorum ſeruitus. 591
Auctoritas canonis eſt maior auctoritate ſanctorum. 103
Auctoritas ſanctorum quandoque Papali præfertur auctoritati. 101
Auctoritas maioris in omnib. pactis ex except. 778
Auctoritates poetarum allegari poſſunt. 634
Auernus vnde dicitur. 2059
Authentica ſcriptura quot modis dicatur. 1709
Audientia eſt multis deneganda. 122
Auguſtinus quandoque dormitauit. 1773
Auguſtinum diſputationes, Hieronymū translationes, & Gregorium moralia commendant. 33
Aures male intelligentib. ſunt euellendę. 209
Auturgia. 1169
Aurum pro ſapientia ponitur. 2057
Azael fuit rex Damaſci. 2005

B

BAbylonia eſt in Chaldæa regione. 1918
Babyloni, per quos reges fuerunt in captiui. 1917
Balthaſar vaſis Domini abuſus eſt. 2235
Balneæ multis periculoſæ ſunt. 462
*Baptiſmus fit in nomine, & non in nominib. patris, &c. 2355
Baptiſmus quando fuit inſtitutus. 2327
Baptiſmus eſt ſacramentum fidei. 2363
Baptiſmus non vitiatur precum vitio. 2360
Baptiſmus an poſſit conferri furioſo. 2337
Baptiſmus paſſionem Chriſti ſignat. 2051
Baptiſmus vtrum tollat infamiam. 701
Baptiſmus an poſſit dari in nomine Xpi. 2365
Baptiſmus eſt prima tabula. 1987
Baptiſmus & pœnitentia miniſtrantur tempore interdicti. 2007
Baptiſmus eſt efficacior pœnitentia. 2371
Baptiſmus an poſſit dari per laicos. 2343
Baptiſmus Ioan. non fuit propriè baptiſmus. 2327
Baptiſmus Ioannis non conferebat peccatorum remiſſionem. 613
Baptiſmus an tollat irregularitatem. 346
Baptiſ. adultorum an valeat ſine ſatisfactione. 2361
Baptiſmus Ioan. non fuit remiſſionis operatiuus. 2346
Baptiſmus tollit infamiam precedentem. 150
Baptiſmus ſolemnis bis tantum in anno celebrat. 1370
Baptiſmus in maris littore factus, non conſecrat totum mare. 617
Baptiſmus an præſumatur eſſe in aliquo. 2394
Baptiſmus vtrum ante paſſionem fuit inſtitutus. 2345
Baptiſmus an fictè accedenti dandus eſt, & vide notata ex B. Tho. in ver. ficti. 606
Baptiſmus triplex eſt. 1262
Baptiſmus ante Chriſti paſſionem nulli erat neceſſarius. 613
Baptiſmus omnem peccati maculam tollit. 562
Baptiſmus delet actualia cum originali. 2388
Baptiſmus eſt oīum ſacramētorum ianua. 436
Baptiſmi effectus. 2324
Baptiſmi forma debet eſſe ſimpla. 509
Baptiſmi definitio. 2324
Baptiſmi forma corruptè prolata, non vitiat ipſum. 2354
Baptiſmi tria ſunt Genera. 2324
Baptiſmi forma an vitietur ſi aliquid ſuperfluum apponatur, aut interponatur, aut ſi ipſius ordo mutetur. 2360
Baptiſmi forma apud Græcos & Latinos eſt eadem. 2365
Baptiſmi ſacramentum, etiam imperfectum, non iteratur. 619
Baptiſmi forma. 2324
Baptiſmi vis, quando data fuit aquæ. 2331
Baptiſmi ſeptem ſunt dona. 1839
Baptiſmi in materia verſus. 2358
Baptiſmus fluminis nō ſemper neceſſarius. 609
Baptiſmus viſibilis & inuiſibilis. 614
Baptiſmo an fiat iniuria per reiterationem. 616
Baptiſmo carens, neque corpus domini ſumat, neque prædicet. 2359
Baptizare ſeipſum nemo poteſt. 647 & 2342
*Baptizatum in lecto non conſueuiſſe Romæ in clerum aſſumi. 346
*Baptizari quid ſignificet apud B. Cyprian. 2381
Baptizare poteſt paganus. 182
Baptizare ſolemniter laicus non poteſt. 294
Baptizandus, ter debet immergi. 2364
Baptizandis ius non habent laici. 641
Baptizando an ſit opus totum corpus immergere. 2332
Baptizando non ſufficit habere bonam conſcientiam. 2395
Baptizo te in nomine Genitoris, &c. an valeat. 2365
Baptizans debet habere intentionem baptizandi. 2335
Baptizatur quis in nomine Chriſti, non autem in nomine Trinitatis. 2335
Baptizatus in ęgritudine non eſt promouendus. 346
Baptizatus vel ordinatus pluries, an plures recipiat characteres. 402
Baptizatus iocosè, non eſt baptizatus. 619
Baptizatus ſola voluntate an poſſit cum Chriſtiana contrahere. 1824
Baptizati à Ioanne, an debuerint rebaptizari baptiſmo Chriſti. 612
Baptizatum ſe dicenti creditur. 401
Barbari qui, in iure. 337
Baſilius à Symmacho rogatus interfuit electioni papæ. 544
Baſiliani. 1688
*Baſilij regulæ citantur nomine octauæ ſyn. 1744
*Beati immaculati, continet xxi. diſtinctio. 2093
Beemoth, qualiter interpretatur. 2061
Bella an ſint permiſſa, & quibus. 1516
Bellū poteſt indici à iudice eccleſiaſtico. 1281
Bellum dicitur quinque modis iniuſtum. 1623
Benefeceris cui, ſcito, ſi benefeceris. 234
Beneficia clericorum communia. 456
Beneficium non perditur, per clerici longam in carceribus detentionem. 2153
Beneficium quandoque ſine officio retinetur, & econtrà. 294
Beneficium conferens indigno propter amorem, ſimoniacus eſt. 657
Beneficium quandoque permittitur, & non officium. 457
Beneficium poteſt auferre Papa. 1037
Beneficium conferri poteſt inuito. 470
Beneficium coniugatis interdicitur. 1788
Beneficium inuito confertur. 254
Beneficium iuris ſpernens ſibi debet imputare. 1406
Beneficium per timorem obtinens peccat mortaliter. 698
Beneficij ſpe ordinem recipiens, non peccat. 357
Beneficij renuntiatio vt alij detur, non eſt ſemper ſimoniaca. 655
Beneficij collatori reuerentia debetur. 1014
Beneficij fructus an vendi poſſunt. 1180
Beneficio ſine culpa ſua nemo priuari debet. 1385
Beneficio priuatur, qui priuatur officio. 671
Beneficio quis priuari non debet, niſi ſecundum ordinem iuris. 761
Beneficia ſub conditione non dantur. 989
Beneficiatus in diœceſi b. duorum epiſcoporum ab vtroque iudicatur. 1458
Beneficiatus ſuis conſanguineis ſubuenire poteſt. 175
Beneficiatus tranſiens de vna eccleſia ad aliā, an ſtatim perdat primam. 1459
Benemeritus quis dicitur. 1188
*Bibliothecæ. i. Bibliorum prologus primus B. Hieronymi. 837
Bigamus. 151
Bigamus eſt, cum corrupta etiam ignoranter contrahens. 186
Bigamus, propter quatuor rationes promoueri non poteſt. 147
Biſextus an computetur in numero dierum. 334
Blandiri poſſumus infidelib. 666
Bonus & malus quis ſimul eſſe non poteſt. 1881
Bonus non eſt qui malos non tolerat. 997
Bona mortificata, per pęnitentiam reuiuiſcūt. 2116
Bona ſeipſos interimentium quando fiſco applicentur. 1562
Bona in peccato facta quo ad aliqua proſunt. 2097
Bona prima per ſequentia mala mortificantur. 2042
Bona inſtanter ſunt facienda. 1995

Et nouis notationibus Decreti.

Bona deuouentis se religioni, ad quos deuoluuntur. 1756
Bona mortificata reuiuiscunt, sed non mortua. 2098
Bonus quis magis admirabilis. 341
Bonum facere, vtrum quis cogatur. 1601
Bonum quodlibet desursum est. 2107
Bonum facere nemo cogitur. 1560
Bonum prouenit ex malo. 1596
* Bonifacij nomine ea interdum referri quæ habeantur in nouellis apud Iulianum antecessorem. 489
* Bonifacij archiepiscopi Moguntini & Martyris verba de Pontifice Romano. ex collatione Deus dedit. 225
* Bonifacij nomine qui citantur plerumque habentur apud Iulianum antecessorem. 1064
Bonosiani. 1691
Brephotrophium quid. 1622
Britania est duplex. 1704
Bulgari qui sunt. 164
Bulgari cur haberent presbyterum coniugatum. ibid.
Bustum, rogus & pyra differunt. 1619

C

CAiphas prophetauit. 607
Caiani. 1689
Calendæ pro mense ponuntur. 2318
Caligo quid, & vnde. 1956
Calix an possit esse ligneus aut vitreus. 2236
Calumniator non semper punitur talione. 746
Calumniator. 746
Calix qualiter sumitur. 2052
Candor munditiam signat. 2368
Candelabrum qualiter sumitur. 2053
Cana deliberatio. 866
* Canones synodi quæ in Trullo, quo tempore sint editi, & quam vim habeant ex Theophaneo, Huberto, Anastasio. 73
Canones præferuntur legib. 35
Canon canoni an præiudicet. 291
Canon dicitur regula. 2411
Canone non definiente, definire non licet. 1870
Canones Apostolorum vtrum sunt recipiendi. 69
Canonicus pro canonico testificari potest. 1239
Canonicus de communi iure non potest duas prębendas habere. 572
Canonicus de gremio præfertur extraneo. 477
Canonici contra episcopum agentes, procuratorem constituere possunt. 930
Captus in bello an licitè possit aufugere. 6
Capitulum non potest licentiare clericum sede vacante. 410
Capitulum vacante sede non confert præbendas. 135
Capitulum eligendo indignum, quandoque dispensat. 1294
Capitum numerum interdum citari, vt est in codice canonum. 834
Capellæ olim non erant ecclesiæ. 2231
Character hodie sine missa non confertur. 438
Character non amittitur. 640
Chrysostomi idest operis imperfecti in Matthæum (qui verè Chrisostomus non est) multas sententias partim reijciendas, partim piè interpretandas. 499
Cardinales, inferiores episcopis sunt, ordinis dignitate. 824
Cardinali noto sine literis credi potest. 561
Cardinales an suppleāt defectum mortui Papę. 445
Cardinales presbyteri dicuntur maiores diaconibus. 444
* Cardinare & cardinalem constituere quid significet. 411
Carmina singularia circa Eucharistiæ sacramentum. 2280
* Caro peccati vocatur interdum quæ habet tantum similitudinem carnis peccati. 2328
Carnem Christi non manducat qui ab eo discordat. 2289
Carnes hœdinæ prouocant dęmones. 1000
Carnes comedere die sabbati, vtrum sit licitum 2315
* Caroli magni modestia in causis ecclesiasticis. 765
Carpocratiani. 1689
* Carthaginensis vnica synodus quæ sit. 103
Castitas est inter coniugatos. 1870
Carthaginensis 8. nomine videri significat Mileuitanum. 1065
Castrati an possint matrimonium contrahere. 1938
Castaldiam emere peccatum est. 582
Castaldus. 677
Castigatio quibusdam committitur. 1413
Cassanda sunt facta ab intrusis. 101
Casus fortuiti non possunt præuideri. 303
Casus fortuitus, & impedimentum, vt probentur. 920
Casu occidens an possit promoueri. 1267
Casus tripliciter ponitur. 1349
Casula non fiat de veste domicellæ. 2235
Catacliſmus. 1868
Cathari. 1690
Cathedra non facit magistrum. 1012
Cathedratici nomine quid exigendnm sit. 1054
Cateclysmus est diluuium. 1868
Cataphriges. 1690
* Cathaphrigas esse baptizandos cum ad catholicam confugiunt. 616
Cathecumenus si moriatur sine baptismo, an sit imputandum presbytero. 2333
Cathecumeni quandoque sunt de ecclesia expellendi. 2237
Cautio iuratoria an possit peti ab eligendo vel electo. 1015
Cautio idonea quæ est. 2362
Cautionis nomen per se positum nudam promissionem designat. 1880
Cautela ad obligandas mulieres. 792
Causa inter clericum & episcopum coram quo debet tractari. 1030
Causa quælibet ecclesiastica per Papam laico committi potest. 546
Causa pendente super matrimonio non est denegandum debitum. 2198
Causa pauperis est tractanda prius quàm diuitis. 725
Causa reconuentionis est eadem cum principali. 888
Causa est duplex. 1061
causa secularis est duplex. 1062
Causa criminalis secundum canones delegatur. 1626
Causa eadem diuersos effectus non operatur. 150
Causa sanguinis multos impedit promoueri. 313
Causę graues quæ dicantur. 929
Causæ matrimoniales an sint legib. decidendę. 40
Causas mediocres tractant episcopi. 1321
Cæcus cæco ducatum præstare non debet. 645
Cæteri & alij quandoque ponuntur impropriè. 149
Cœli portam quæ est Christus, ingredimur. 2037
Celebrare nullus debet ante digestionem. 976
Celebrare pransо non licet. 976
Celebrare quandoque licet sub dio. 2224
Cerdoniani. 1689
Ceremoniæ. 248
Certum tenendū, & dimittēdum incertū. 1597
Cessante causa cessat constitutio ex ea orta. 708
* Cephas quot modis exponatur. 116
* χειροθεσία quid significet. 295
Chaos quid. 1958
Character quando imprimatur. 318
Character sacramenti imprimitur etiam indignè suscipientibus. 2324
Charitas semel habita potest admitti. 2025. & 2056
Charitas & odium sunt immediatè contraria. 2042
charitas perfecta multa facit. 2034
charitas in Maria erat per gratiam confirmata. 2040
charitas in infinitum crescere potest. 1983
charitas per pœnitentiam recuperatur. 2042
charitatem habet qui pro Christo sustinere paratus est. 2037
charitatem se habere an possit aliquis cognoscere. 2046
charitatem habens, multa potest. 2028
chaldæi ignem pro Deo colebant. 2162
chirintiani. 1689
* χηρυσσφ interdum significat benedictionem, non ordinationem. 708
christus in ecclesia habitat. 1648
christus seipsum communicauit. 2281
christus est mihi viuere, &c. quid sibi vult. 2038
christus nemini fuit subiectus. 1073
christus quare post cęnam corpus suum dedit. 2282
christus qualiter nos dilexit. 2295
christus tres suscitauit. 2039
christus fecit nos corpus suum. 2270
christus officium sacerdotis & Imperatoris gessit. 549
christus manducatur duobus modis. 2277
christus quędam vt Imperator & Rex gessit. 549
christus pro dęmonib. & angelis non est passus. 2036
christus fuit Imperator & Sacerdos. 39
christus est in nobis, & nos sumus in Christo. 2304
christus post dies 40. ascendit in cœlum. 431
christus qua ætate baptizatus est. 440
christus quare baptizatus fuit. 2308
christus induitur in baptismo. 2287
christus tributum soluit. 1113
christus non est filius adoptiuus Dei. 2268
christus seipsum comedit. 2308
christus pro omnibus mortuus est. 2281
christus ecclesiæ Romanæ primatum dedit. 873
christus est aliquid secundum quòd homo est. 1638
christus vtrum Iudam prodiderit. 2253
christus bis in carne transfiguratus est. 644
christus nunquid reuelauit crimen Iudæ. 740
christus non pingatur figura agni. 2322
christus est nobiscum vnum. 2304
christus humilitate sua nos erexit. 550
christi humanitas magna veneratione est adoranda. 2309
christi patres fuerunt duplices. 1004
christum negat qui mortaliter peccat. 2378
christum negans etiam solo ore, peccat. 1125
christiani quæ teneantur scire ad beatitudinem consequendam. 219
christiano qui fit Iudæus quę pęna imponenda. 1560
christianum occidere an grauius sit quàm paganum. 2373
chrisma vendi non potest. 649
cibaria omnia sunt in necessitate communia. 487
* cinctus iudex. 1076
circuncisio non fuit facta in deserto. 1720
circuncisio quare fiebat. 201

Circun-

Notatu digna in glosis.

Circumcisio & baptismus,differunt. 202
circunstantiæ peccata aggrauantes. 224
circumcelliones. 1691
citatio nulla non arctat citatum. 1064
citatio peremptoria an possit à quocunque iudice mitti. 1674
citatio in multis casibus non valet, nec astringit citatum. 849
citatio de iure debet esse trina. 919
citatio peremptoria quantum tempus continere debet. 1675
citandæ sunt partes in appellationis causa. 802
citatus impeditus,an mittere teneatur. 89
citatus die feriato an debeat comparere. 1276
* citandi modus Gratiano vsitatus. 730
citati multis causis excusantur. 87
ciuitas,villa,& castrum,quid sint. 449
ciuitas pro delicto personarum puniri potest. 1590
ciuitatis appellatione, eius territoria non comprehenduntur. 384
ciuitate tota excommunicata qui nascuntur, quando sunt excommunicati. 1670
ciuitates sex destruxit Dominus iuxta Iordanem. 1985
ciuitates refugij erant tres. 1264
cyprianus semel tantum immergebat. 2365
citharistæ alij varijs vtentes instrumentis an peccent. 482
claudus an possit promoueri. 336
clauis sacerdotalis an sit vna,an plures. 102
clemens noluit esse Pap. statim post Petrum. 1001
* clemens vir arma sumens non æquè punitur ac seditiosus. 1972
clericatus ratione fortitur quis forum. 869
clerico vxorato qui succedat. 1209
clericus potest esse aduocatus pro accusato de crimine. 1580
clericus duas habens ecclesias vnam contra alteram sustinere non debet. 700
clericus coram seculari quandoque conuenitur. 1068
* clerica ordinatio. 1463
clericus ciuitatensis est extraneo præferendus. 407
clericus an possit reconueniri coram iudice seculari. 888
clericus infelix esurit in plateis. 407
clericus laico præfertur. 439
clericus à laico citatus venire non tenetur. 1619
clericus de crimine conuictus, qualiter punitur. 851
clericus laicum accusare non potest. 808
clericus perdit administrationem per diutinam absentiam. 2412
clericus tutor esse potest,si vult. 492
clericus locare per totam diem operas suas nō potest. 511
clericus qui vxorem accepit, an statim sit suspēdendus 457
clericus stans contra ecclesiam, illius beneficium perdit. 553
clericus an de omni crimine possit iudicare. 953
clericus legem de interficiendo potest exponere. 1628
clericus amplectens mulierem præsumitur bene agere. 1094
clericus propter cuius conquestionem laicus occisus est,an teneatur. 1527
clericus statim traditur curię seculari in aliquibus casib. 1069
clericus iniuriam ecclesiæ factam,remittere nō potest. 812
clericus coniugatus, an teneatur ferre tonsuram. 1449
clericus inuito episcopo,non sit episcopus, sed bene monachus. 1006
clericus arma ferens an perdat priuilegium. 1400
clericus ecclesiam mutat quinque causis. 978
clericus an possit foro renuntiare. 876
clericus proprijs manib.sibi victum quęrere potest. 510
clericus potest relegari. 251
clericus sine sui prælati licentia, non est transferendus. 347
clericus secularis est dignior monacho. 520
clericus per quem castigandus est episcopo iubente. 489
clericus solemniter non potest pœnitere. 159
clericus depositus non semper est curiæ seculari tradendus. 813
clericus sub pœna se potest obligare. 127
clericus coniugatus,non gaudet priuilegio clericali. 132
clericus tabernam habere potest. 498
clericus an possit furem tradere iudici. 1255
clericus an possit per episcopum cogi transire ad maiorem ecclesiam. 987
clericus an possit fideiubere. 1073
clericus an possit verberari. 247
clericus contrahens cum corrupta perdit omne priuilegium clericale. 475
clerici maiores aliter puniuntur, quam minores. 286
clerici non coguntur testificari. 1240
clerici cum mulierib. consanguineis habitare possunt. 460
clerici non sunt æqualiter verberandi. 250
clericus dat decimas de proprijs prædijs. 1315
clericus habens paupérem ecclesiam, quærat victum artificio honesto. 1455
clerici clericos accusare possunt. 807
clerici an obedire teneantur episcopo,qui ciuitatem suam amittit. 409
clerici incorrigibiles possunt à iudice seculari corrigi. 1576
clerici possunt pecuniariter puniri. 83
clerici de diœcesi sunt extraneis præferendi. 411
clerici possunt habere proprium. 1140
clerici nunquam fuerunt de iurisdictione secu lari. 553
clerici debēt esse deuotiores quàm laici. 2259
clerici seculares principatus habere possunt. 1449
clerici an possint aduocare. 1268
clerici quomodo appellantur Dij. 550
clerici an possint pro testimonio torqueri. 935
clerici in tabernis possunt quandoque comedere. 235
clerici percussionem ratificans an sit excommunicatus. 1394
clerici non debent laico fidelitatem iurare. 368
clerici an libros Gentilium respicere possint. 208
clerici sunt à muneribus ciuilibus exempti. 1197
clerici communiter viuentes & monachi habent idem priuilegium. 1317
clerici an possint esse tutores. 1462
clerici an possint in iudicem non suum consentire. 1081
clerici quandoque licitè iurant. 755
clerici nihil possunt dare in vltima voluntate. 1153
clerici sine literis suorum episcoporum non sunt recipiendi. 561
clerici ludere aut lusores spectare non debent. 201
clerici an possint emere & vendere. 1241
clerici duo ad minus debent esse in ecclesia. 2223
clerici soli ad reparationem fabricæ compellantur. 1175
clerici an possint sua repetere. 1235
clerici in sua ecclesia morari. 665
clerici seculares non eliguntur ad prælaturas regulares. 1309
clerici in quatuor sacris ordinib. constituti continere tenentur. 178
clerici quæ bona habent. 1157
clerici an possint negotia secularia exercere. 1461
clerici non sunt personæ priuatæ. 1240
clerici insecutor an incidat in canonem. 1966
clerico excommunicato est subtrahendum beneficium. 181
clerico criminoso quis pœnitentiam imponit. 1283
clericum percutiens non semper incurrit excommunicationem. 1403
clericum depositum verberans incidit in canonem. 454
clericis continentiam quis primo indixit. 465
clericis indigentibus est prouidendum. 670
clericorum arma quæ sunt. 677
clericorum bona an præsumantur esse de bonis ecclesiæ. 1154
coactio in ordinib.excusat. 654
coactio est duplex. 249.1279.& 2377
coacto subuenitur. 1601
coactio impedit obligationem. 1448
coadiutor an sit prælatus. 418
coadiutor debet habere liberam administratiōnem. 964
cogitatio sola punitur. 262
cogitatio ad consensum perueniens,est mortalis. 1966
cogitatio est triplex. 1846
cognatio spiritualis vltrà paternitatem, vel liliationem non extenditur. 1850
coitus coniugalis an careat peccato. 57
coitus carnalis sine peccato exerceri potest. 1889
collatio numeri ad numerum, &c.est in electione facienda. 387
collegium apud B. Cyprianum sensu non ita vsitato. 967
collegium,populus, grex, ex quot fiunt. 1039
collegium nunquid iurare possit. 466
collumba quæ descendit in baptismo Christi, vera fuit. 2323
columba in aquam descenderat antequam Christus baptizaretur. 2346
columba descendit super Iesum, dum baptizaretur,& mansit super ipsum. 2030
colluhiani. 1691
comam tondere an moniales debeant. 167
comitatus,ciuitas,districtus, & territorium, in quo differant. 564
comitatus. 564
commendatio sui ipsius quandoque permittitur. 1532
commendare est deponere. 1456
commendare potest aliquis seipsum. 173
commissum est sceleratius quod punitur durius. 587
communicare quis non cogitur. 170
communitas discordiam parit. 409
* communionem neque in fine dare in aliquot canonib.concilij Elibertani. 747
communio an semper detur in fine vitæ. 939
compagi. 525
compaternitas an contrahatur si christianus filium Iudæi de fonte sacro suscipiat. 1838
compaternitas contrahitur per cathechismum. 2371
compaternitas an per fornicarium coitum contrahatur. 1852
compaternitas viri porrigitur ad vxorem. 1851
compaternitas vtrum contrahatur ex his quæ baptismum pręcedunt. 1839
compaternitas an contrahatur per sacramentum pœnitentiæ. 1843
comedere possumus ad mensam Saracenorum. 1613
comedere ante horā,est peccatum mortale. 144

Comedens

Et nouis notationibus Decreti.

comedens plus quàm debeat, mortaliter non peccat. 1823
compensatio in pęnitentiali foro non admttitur. 61
competentes qui dicuntur. 2356
compitum. 1167
compromittere cogi possunt per iudicem, qui diù litigauerunt. 508
conatus solus quandoque punitur. 2212
concedenda sunt quædam cum instantia. 412
concesso aliquo, eius cohærens conceditur. 627
concessa intelliguntur quę prohibita non sunt. 766
concilium prouinciale an possit de archiepiscopo cognoscere. 81.833
concilium est multiplex. 79
concilium facit vt quis puniatur. 1726
concilium quomodo contra Apostolum dispenset. 468
concubinam an licuerit olim habere. 1909
concubinarij an sint in officio fugiendi. 180
concubinarum duplex genus, in quorum vno permittebatur habentib.communicare. 194
concubinarium promouens an videatur cum ipso dispensare. 316
concussoris pœna. 1522
concussionis pœna. 88.504
concutere quid sit. 1520
condemnatus de crimine an possit accusare. 901
condemnati & iustè & iniustè, sunt ab ecclesia iuuandi. 1580
condemnatur quis aliquando sine accusatore. 736
condictio l.si quis in tantum.non habet locum in rebus ecclesiæ. 1362
conditio affirmatiua & negatiua diuersimodè exponuntur. 924
conditiones in matrimonijs appositæ sunt in multiplici differentia. 1890
conditiones aliquæ sunt in iuramentis intelligendæ. 1940
confessio iure diuino omnibus necessaria. 2119
confessio non reuelanda, nisi de consensu confitentis. 2130
confessioni non statur, nisi perseueret confitens.
confessio quid, ex Chrisostomo. 1981
confessio non est diuidenda. 2123
confessio extra ius quandoque valet. 895
confessio latronis contra latronem auditur. 1274
confessio cui facienda est. 2127
confessio confitenti non nocet.nisi multa interueniant. 723
confessio est maxima pars pęnitentiæ. 1755
confessio oris necessaria est. 2019
confessio eiusdem peccati quandoque debet iterari. 2016
confessio & satisfactio mundant. 1981
confessio est præcepti. 1984
confessio est duplex. 1981
confessio facta in instrumento an præiudicet. 1874
confessio contra aliquem extorta non præiudicat illi. 2141
confessio vnius an alteri noceat. 768
confessio quando facienda est. 2120
confessio vnius quandoque nocet alteri. 349
confessio vbi fuit instituta. ibidem
confessio an debeat fieri de venialib. 1982
confessioni metu tormentorum factę non statur. 722
confessionem reuelantis punitio. 887
confessus de crimine an habeatur pro conuicto. 137
conficere non licet in sexta feria ante Pascha. 2246
conficere an potest pransus. 2282
confirmatio Papę tria operatur. 1397
confirmatio à solis episcopis confertur. 2398
confirmationis Papalis effectus. 47
confirmatus quandoque deponitur. 568
confitens extraneo sacerdoti non consequitur remissionem. 111
confitere primo Deo,dehinc sacerdoti. 1978
confiteri pluribus vtile est. 2022
coniugatus in Papam electus an debitum reddere debeat. 446
coniugatus promoueri potest, licet vxor religionem non ingrediatur. 160
coniugati an possint promoueri. 436
coniugalis prohibitio in recta linea est perpetua. 2182
coniugale debitum non est in ecclesia reddeudum. 2140
coniuges an commiscendo mereantur. 1787
coniuges infideles si efficiantur Christiani,vtrũ teneantur se mutuo recipere. 1809
coniuges quantum ad votum continentię non sunt pares. 2147
coniugia imparia dicuntur tribus modis. 1828
coniugum infidelium si alter conuertatur ad fidem,an possit cum infideli habitare. 1807
coniugum separatio non fit sine ecclesiæ auctoritate. 1791
coniunx ne est quæ causa incontinentiæ ducitur. 1886
coniuratio an sit licita. 1971
coniunctorum vno probato,alind est probatum. 174
connexorum quando vno cassato cętera cassentur. 34
connexorum est idem ius. 26
consanguinei præferuntur extraneis quando super matrimonio est quæstio. 2191
consanguinitas elidit suspicionem. 1053
consanguinei & affines quo iure prohibentur coniungi. 2190
consanguinitas vsque ad quorum gradũ impedit matrimonium. 2159
consanguinitatis diffinitio. 2181
consanguinitas non probatur per coniuges, nisi fama concurrat. 2193
conscientia dupliciter sumitur. 2075
conscientia sola damnandos accusabit. 293
conscientia sola non sufficit. 2243
conscientia quando iudicandum sit. 1273
consecratio fit in instanti. 2272
consecratio altaris est sacramentum largè sumptum. 683
consecratio rei animatæ & inanimatæ est diuersa. 324
consecratio rei inanimatæ tollit dominium secus in re animata. 1256
consecratio an possit fieri interueniente promissione. 688
consecratio ecclesiæ in quo consistit 2227
consecratio episcopi & archiepiscopi differunt 398
consecratio ecclesiæ & altaris est diuersa. 2226
consecratio episcoporum quandoque differtur vltra annum. 357
consecratione facta substantia panis non est. 2266
consecrare quid est. 127
consecrans est inferior consecrato. 121
consecrandus an sit ante examinandus. 123
consentit quis tripliciter. 731
consensus maioris partis præiudicat. 394
consensus matrimonij an sit voluntarius. 1778
consensus in electionibus & alienationibus debet interuenire. 593
consensus clericorum non sufficit in contractibus rerum ecclesiasticarum. 544
consensus parentum an sit in matrimonio requirendus. 1779
consensus plebis est in electione requirendus. 364
consequitur quis ex alterius persona quod non habet ex sua. 533
consiliarij quandoque plus puniuntur, quam facientes. 489
consobrini qui sunt. 2165
consulere sibi potest quis cum alterius iniuria. 1484
consilio bono est acquiescendum. 473
consilium neminem obligat. 1485
consilium facit vt quis puniatur. 277
consilium facit quem puniri. 1726
constantini tempore multi episcopi fuerunt in exilium missi. 1644
* constantinopolitani primi concilij canon quintus fere à Romana sede receptus. 117
* constantinopolitani primi concilij canonem sextum & etiam cæteros diu in ecclesia Romana habitos non fuisse. 906
constantinopolitani concilij canon 6. de excommunicatis & schismaticis ponderatus. 906
constitutio & edictum diuersa sunt. 8
constitutio à qua Moyses cœpit iudicia sua. 23
constitutio secunda an reuocet priorem de illa mentione non facta. 87
constitutio publicè promulgata intra quod tempus ligat. 466
constitutionis causa cessante,an cesset ipsa constitutio. 357
constitutionem præuenientia non sunt irritanda. 1903
constitutiones quandoque ad præterita trahuntur. 859
consuetudo legi contraria non tollit ius commune,in eo municipio vbi obtinet, nisi de consensu principis. 42
consuetudo parificatur priuilegio. 1033
consuetudo quamuis in scriptis redacta, si tamen probatione opus sit, adhuc dicitur consuetudo. 4
consuetudo quando loco constitutionis habeatur. 51
consuetudo rationabilis & præscripta quæ sit. 541
consuetudo debet esse rationabilis & præscripta. 541
consuetudo an possit annuas præstationes inducere. 1430
consuetudo quam scholares & peregrini debent sequi. 26
consuetudo generalis est sequenda. 531
consuetudo antiqua non excusat. 467
consuetudo an possit inducere vt aliquid recipiatur in spiritualib. 381
consuetudo non excusat simoniam. 683
consuetudo in multis præiudicat iuri. 29
consuetudo vtrum vincat legem. 43
consuetudo illicitum non facit licitum. 27
consuetudo ecclesiarum non potest esse vniformis. 572
consuetudo vtrum præiudicet iuri scripto. 4
consuetudo in electione attenditur. 52
consuetudo quot vicib.inducitur. 1713
consuetudo quandoque excusat à crimine. 1906
consuetudo est obseruanda in matrimonio. 186
consuetudo duplex est 11. consnetudo multa tribuit. 1033
consuetudo an excuset in delictis. 14
consuetudo particularis an excuset. 46
consuetudo à Cain, constitutio à Moyse cœpit. 22
consuetudo Romana non semper est seruanda. 42
consuetudo rei debet à iudice seruari. 51
consuetudo præsumitur iusta. 53
consuetudo & præscriptio differunt. 1430
consuetudo attenditur quandoque circa ordinandos. 312
consuetudo an egeat institutione. 3

Notatu digna in glosis,

Consuetudinis multę sunt conditiones. 29
Consuetudinis transgressor punitur vt transgressor legis. 45
Consuetudini præceptum Dei præfertur. 27
Ex consuetudine sola nunquam ius aliquod quæritur. 1430
consuetudo præscripta & præscriptio quomodo differunt. 1431
Ad consuetudinem probandam multa requiruntur. 1431
Consuetudo veterum in signum repudij. 1994
Cõsuetudinem in vsu vestium debemus obseruare. 169
Consulens quandoque plus punitur quàm cõmittens. 489
Continentia Clericorum. 156
Cõtinuum dicitur quod etiam interuallum habet. 2404
Contractus duo sunt gratuiti. 1241
Contradicere potest vnus multis. 176
Contrahentes se frequenter decipiunt. 2124
Contraria duo quandoque sunt bona. 188
Contraria allegans audiri non debet. 416
Contraria possunt proponi agendo vel excipiendo. 1860
Contraria contrarijs curantur. 1744
Contraria contrarijs opponuntur. 579
Contrahere licet in quadragesima. 1856
Contritio virtus. 1976
Contritio sola an tollat peccatum. 1962
Contritio præcedit remissionem. 1978
Contritio, dilectio, iustificatio, & remissio simul sunt. 1963
* Contritio vera includit propositum confitendi, In notationi marginali. 1962
Continentia difficilior est virginibus quam viduis. 1753
Continentia per coniuges promissa, si alter fornicetur, an possit reliquus ab eo debitum petere. 1841
Continentia est duplex. 1916
continentia ratione delicti quandoque imperatur. 1885
Continentia nihil melius. 1696
continere difficile est. 283
Contra rationem communem pro religione iudicatur. 1229
Contumax in quas expensas condemnetur. 727
Contumax quo ordine punitur. 420
Contumax non appellat. 1675
Contumacia tanto maior est quanto ex re minori consurgit. 552
Contumacia prima an facit aliquem puniri. 420
Conuertimini ad me, & ego conuertar ad vos qualiter intelligitur. 1978
Conuersus an intelligatur proprijs renuntiasse. 1771
Conuersum verberans incidit in canonem. 1144
Conuentus sit cautus circa spoliationem oppugnandam. 744
Conuiuia reprobata. 242
Conuincitur quis quadrupliciter. 722
Corpus Christi sumere volens quale propositum debet habere. 2257
Corpus Christi saltem semel in anno suscipiatur à laicis. 2255
Corpus Domini an possit ab amentibus recipi. 1737
Corpus est animæ vestimentum. 2050
Corpus Christi quotidie sumimus. 2294
Corpus Christi sumitur cum diuinitate & anima. 2277
Corpus Christi dupliciter dicitur. 2308
Corpus Christi sub alia specie sumitur triplici ratione. 2275
Corpus Christi suscipere volens, tria debet habere. 2261
Corpus Christi sine sanguine non sumitur, nec sanguis sine corpore. 2255
Corpus Christi, nunquid erat totum ante fractionem sub qualibet parte hostiæ. 2270
Corpus Christi à mure non sumitur. 2310
Corpus Christi an circunscribatur loco. 2301
Corpus glorificatum lædi non potest. 2286
Corpus est iumentum. 204
Corpus Christi excedit alia sacramenta quo ad reuerentiam. 632
Corpus non est homo. 2029
Corpus Christi & sanguis an consecrentur separatim. 2253
Corpus Christi non consecratur, nec etiam panis. 632
Corpus Christi non digeritur vt cæteri cibi. 2285
Corpus liberum æstimationem non recipit. 1627
Corpus Christi possumus quotidie facile comedere. 2287
Corpus Domini an possit etiam in fine quibusdam denegari. 1952
Corpus Domini non datur paruulis. 2337
Corporis Christi partes quid signant. 2260
Corporis Christi sumptio quid signat. 524
Corporalia debent esse linea certa ratione. 2236
Corpore vitiati sunt à promotione repellendi. 332
Cor omne Deo patet. 527
cordis deuotione magis quàm vocis iubilatione cantandum est. 512
Chorepiscopi aliquid habeant vltra presbyteros. 403
Chorepiscopi an fuerint ab apostolis instituti. 404
Correctio fraterna an sit de præcepto. 740
Correctio occulta est præcepti. 1558
Corona non debet esse magna. 132
Corrigens debet multa attendere. 247
Corrumpere aliquem pro vita conseruanda, reo licet. 1502
Corruptus, in episcopum consecrari potest, sed non corrupta inter virgines. 148
Cothurnus quid sit. 2303
credit parum qui incipit credere. 2036
creditor aliquando oneratur. 1047
Credulus non debet quis esse nimis. 290
crimen quodlibet est ecclesiasticum. 493
Crimen quadrupliciter dicitur. 142
Crimen suum in ordinatione vel in iure an teneatur quis prodere. 305
Crimen ciuiliter probatum depositionem inducit. 269
Crimen indicans non semper dicitur maleuolus. 932
crimen quodlibet infamat. 947
Crimen ante ordinationem commissum an impediat frui officio. 1286
Crimen alterius nocet innocenti. 602
Crimen falsi qua pœna punitur. 937
Crimen fraudatæ annonæ. 734
Crimen publicum quod dicitur. 930
Crimen concussionis. 663
Crimen sacrilegij & læsæ maiestatis quandoque comparantur. 729
Criminis probatio an semper remoueat promotum. 726
Crimina quæ sunt depositione digna. 1286
Crimina leuia nõ impediunt celebrationem. 9
crimina sunt defienda. 2122
crimina facta palam sunt occultis grauiora. 1905
crimina quædam nullis sacrificijs mundabantur. 2089
crimina occulta vindictam non habent. 551
crimina quædam matrimonium impediunt, sed non dirimunt. 1759
crimina digna depositione quæ sunt. 451
criminosus etiam à minimo ordine prohibetur. 451
criminosus post pœnitentiam an possit admitti in testem. 1923
criminosus occultus, an debeat vitari à scientibus ipsum esse talem. 953
criminosus vbi debet puniri. 869
criminosus quandoque potest accusare. 924
criminosum se dicenti an sit credendum. 417
criminosi in exceptis criminibus testificari possunt. 940
criminalis causa an possit delegari. 1570
crucis signaculum in quibus membris debet fieri. 44
culpa leuis est quæ temporaliter punitur. 2097
culpa de latere, & gratia de latere. 2306
culpa lata in lege Cornelia non venit. 302
culpa & dolus purgantur tempore. 587
culpa est subiectionis causa. 117
cupidus deuiat à veritate. 264
curator datur causa cognita dicenti se dementem. 2310
curiales qui dicuntur. 313
curiales triplici ratione non possunt promoueri.
chusarsaton quid repræsentat. 2004

D

DAmasi nomine citari ea quæ in Pontificali etiam post ipsius mortem sumpta sunt. 340
Damnum dedisse videtur, qui occasionem damni dat. 649
Damni dans causam damnum fecisse videtur. 299. & 1791. & 1873.
Damni dans occasionem, nõ semper damnum dedisse videtur. 1581
Dantis affectum considerat Dominus. 1649
Daniel & socij sui. 212
Dare turpibus an sit permissum. 482
Dare an potest quis quod non habet. 2335
Dari aliquid pro rebus spirtualibus incorporalibus, an liceat. 578
Dauid peccatum multipliciter excusatur. 2075
Dauid prohibitus est ædificare. 281
Dauid etiam post pœnitentiam non est permissus ędificari templum. 701
Dauid quare fuit prohibitus templum ædificare. 2218
Dauid pro plebe morti se obtulit. 2078
Dauid, Vrias, & Bethsabee qualiter interpretatur. 1866
De Babylonica captiuitate. 629
Debitum petens impendat quod debet. 1926
Debitor non cogitur seruire creditori. 2219
Deceptio quandoque permittitur. 1524
Deceptus semel, cautius sibi cauet. 2124
Decretalis epistola. 9
Decretales canonibus æquipollent. 65. & 91
Decretales sunt duplices. ibidem
Decretum non ligat ignorantes. 466
Decretum fuit editum anno 1150. 794
Decretum. 8
Decimarum quantitati vtrum possit præscribi. 1369
Decima nunquid potest dari laico. 682
Decimæ pecorum vbi sunt dandæ. 1213
Decimæ qua actione peti possunt. 1302
Decimæ cui ecclesiæ sunt dandę. 1210
Decimæ an sint de illicitè acquisitis dandæ. 1332
Decimæ olim dabantur quatuor modis. 1213
Decimæ an possint concedi laicis. 1334
Decimæ an possint præscribi per laicos. 1357
Decimæ sunt soluendæ ecclesijs baptismalibus & non capellis. 1316
Decimæ quo tempore sunt dandæ. 1331
Decimæ sunt tributa egentium. 1332
Decimæ cui ecclesiæ sunt soluendæ. 1323
Decimæ sunt à colonis partiarijs dandæ. 1317
Decimæ an possint præscribi. 1215
Decimas soluere pauper non tenetur. 1146

Deci-

Et nouis notationibus Decreti.

Decimarum dominium est penes ecclesiam. 1301
De circunciſione Domini. 607
Decus eccleſiæ hodie creuit. 1456
Defenſio cuilibet eſt permiſſa. 1526
Defenſores plurimi dicuntur. 435
Defunctus de quibuſdam criminib. poteſt accuſari. 130
Defuncti vtrum ſciant quæ hic aguntur. 1233
Defuncti voluntas an ſit ſemper ſeruanda. 1218
Degradatum percutiens incurrit excommunicationem. 278
De igne Hieremiæ. 604
Delegatus non habet plus iuriſdictionis quam delegans. 534
Delegatus vtrum criminales cauſas audire poſſit. 1321
Delegatus epiſcopi an poſſit citare. 1079
Delegatus etiam Papæ poteſt recuſari. 534
Delegatus mandatum ſine literis probare poteſt. 561
Delegati inferiorum ſuas ſententias exequi nõ poſſunt. 782
Deleri de libro vitæ quid ſit. 2108
Delicta iam dimiſſa an redeant. 2066
Delicta excuſantur auctoritate maioris. 1251
Delicta commiſſa in Deum remittere non poſſumus. 290
Delicta paria pari pœna ſunt punienda. 2212
Delicta maiorum alios corrumpunt. 471
Delictum ſuperueniens non vitiat legitimè factum. 696
Delictorum quadruplex eſt generatio. 687
Delictorum memoria an ſit bona. 455
Delictum non eſſe delictum facit conſuetudo. 381
Delinquens in alterius territorio an tenetur ibi crimen confiteri. 1291
Delinquens publicè, publicè arguendus eſt. 257
Delinquens pluriés,pluries pęniteat. 944
Delinquentes quandoque ſunt patienter expectandi. 1555
Dęmon quare nos perſequitur. 228
Dæmones an futura prædicere poſſunt. 1722
Dæmones malis prælatis dominantur. 822
Dæmoniacorum promotorum & promouendorum diſtinctio. 190
* Denominari ad eccleſiam quid ſignificet. 1380
Denuntiatio alia euangelica alia canonica. 1508
Denuntiatio canonica omnibus præcipitur. 1548
Denuntiatio. 840
Denuntiati punitio. ibidem
Deo nihil nocet. 1330
Depoſitio eſt perpetua. 274
Deprehenſus in crimine poteſt per 20.horas detineri. 296
Deprehenſio ſola in crimine an ſufficit ad aliquem condemnandum. 292
Derogare. 12
Defertor quis ſit. 1608
Deſideria dilatione creſcunt. 2110
Deſidia nimia in prælato caſum inducit depoſitionis. 1762
Deſiſtere ab accuſatione vſque ad quod tempus liceat. 750
Deſperandum eſt de nemine. 507
Detrahe verbum ab aqua, &c. quid ſignificat ibi verbum. 617
Detrahere quid ſit. 1974
Detractores dicuntur homicidę. 1974
Detruſus in monaſterium an cogatur ibi perpetuo eſſe. 454
* Deus quomodo ſolus peccata dimittat, in notatione margina. 1961
Deus membra non habet. 1649
Deus à quo poteſt videri. 1994
Deus non iudicat bis in ipſum,qualiter intelligitur. 1093
Deus eſt non ſolum miſericors, ſed etiam iuſtus. 1983
Deus quomodo dicatur tradere hominem peccato. 1544
Deus vendi non poteſt. 1124
Deus nullum ſine cauſa punit. 1974
Deus non eſt auctor mali. 1544
Deus qualiter abſtulit peccatum Dauid. 2074
Deus tripliciter loquitur. 1496
Deus præſumitur plus diligere illos quibus plus perfectionis tribuit. 2061
Deus quæ à ſe dicta reuocet. 1496
Deus non ſanat aliquem niſi ex toto ſanet. 296
Deus propter ſe diligendus. 167
Deus vitijs tantum iraſcitur, non hominibus 146
Deum nemo vidit vnquam. 1002
Dei ſerui ſumus omnes. 1633
Deo propter Deum eſt ſeruiendum. 421
Diabolus morte Chriſti eſt in inferno relegatus. 20055
Diabolus à Chriſto fuit deceptus. 1490
Diabolus an ſit auctor omnis peccati. 2048
Diabolus dicitur oriens vetus. 1646
Diabolus crucem timet. 2357
Diabolus perdit vires per baptiſmum. 2382
Diabolus dicitur mundi princeps. 1887
Diabolus dicitur tranſiens. 1918
Diabolus an habuerit charitatem. 2062
Diabolus quomodo pater dicitur. 527
Diabolus intrat ĩ homines p duas portas. 2049
Diabolus eſt pater mendacij. 527.579
Diabolus quomodo bonum operetur. 2049
Diaboli vtrum cognouerunt Chriſtum eſſe filium Dei. 214
Diabolum multa latent, & quotidie diſcit. 1887
Diaconus poteſt baptizare, & corpus Chriſti ægris erogare. 523
Diaconi ſeptem debent eſſe in eccleſia epiſcopali. 522
Diaconi Cardinales vtrum præponantur omnib.presbyteris. 531
* Diaconis in Latina eccleſia nunquam fuiſſe permiſſum vſum coniugij. 185
Dico,præceptiuè & admonitiuè ponitur. 1818
Dicto plurium ſtatur. 825
Dies & anni ſunt obſeruandi. 1746
Dies qualiter accipiatur. 424
Dies quando incipit. 2311
Dies pro anno ponitur. 173
Dies pro anno inuenitur. 464
Die dominico incæpit dominus mundum facere. 203
Difficile dupliciter ſumitur. 789
Dignitas aggrauat peccatum. 1287
Dignitas. 14
Dignitas an compenſetur cum numero. 97
Dignitas augmentat vtilitatem. 572
Dignitati regiæ defertur. 90
Dignitate præditus, minus punitur quàm alter. 841
Dignitates & matrimonia non debent eſſe venalia. 720
Dignitates conferantur ſecundum merita. 1174
Dignitatum electio ad quos ſpectat. 107
Dilationis in cauſis dandæ. 853
Diligens in ſuis debet & in alienis ſimiliter facere. 1562
Diligere proximum ſicut ſe ipſum, quid ſit. 2029
Diluuium aquarum. 615
Dimiſorias dare non poſſunt Chorepiſcopi. 403
Dina filia Iacob fuit à Sichem oppreſſa. 2123
Dioceſis pro regione ponitur,& ęcontra. 1025
Dioceſes fuerunt à Dionyſio diſtinctæ. 1057
Dionyſius per predicationem Pauli fuit conuerſus. 211
* dipthyca. 1667
Diſcendum eſt ſemper. 1671
Diſciplina eccleſię non eſt deſerenda. 1597
Diſcordia eſt in pluralitate. 1640
Diſcretione maiore in maioribus opus eſt. 234
Diſſimultatio eſt multiplex. 1637
Diſſimulare an liceat. 1861
Diſpar habitus quandoque eſſe poteſt in eodem choro. 1434
Diſpenſare. 707
Diſpenſare cum ſimoniaco qui poteſt. 680
Diſpenſari vtrum poſſit cum occulto peccatore. 296
Diſpenſari quandoque non poteſt. 707
Diſpenſatur quandoque in vno matrimonio,& non in ſecundo. 1959
Diſpenſatur cum bigamo facilius quàm cum pœnitente. 312
Diſpenſatur facilius in ſumpto quàm in ſuſcipiendo ordine. 306
Diſpenſatur quandoque in beneficio, non in officio. 300
diſpenſationes quædam mutilandæ ſunt. 717
diſpenſandum eſt certis ex cauſis. 717
diſpenſatio. 707
diſpenſatio circa matrimonia inducitur propter tria. 2197
diſpenſatio vtrum poſſit cum bigamo fieri. 197
diſpenſatio quandoque fit. 707
diſpenſatio quandoque eſt debita. 288.& 714
Diſpenſatio quæ epiſcopis permiſſa fit. 156
diſpenſatio ſemel facta non eſt reuocanda. 708
diſputari vtrum poſſit de fide catholica. 547
diuertiſſe quando quis videatur. 213
dives aut pauper fieri,nemo appetat. 910
diuites aliqui boni ſunt. 170
diuitię facilius in ciuitate quàm extra congregantur. 1456
diuitię an bonę ſunt. 1455
diuitiarum effectus ex diuo Hieronymo. 170
diuitias habere peccatum non eſt. 1143
diuinatio an poſſit eſſe prophetia. 599
diuinus à deitate & à diuinatione dicitur. 592
diuortio facto non debetur mutua ſeruitus. 1931
diuortium & repudium differunt. 1795
diuortium quid propriè ſignificet. 1782
diuortium vnde dicitur. 1926
diù dictio quandoque reſtringitur. 1446
dixiſſe quis creditur quod mente agitauit. 1638
docere ſe velle promittens, Deo obligatur. 281
docilis & docibilis differunt. 123
doctores reprehendendi non ſunt. 2296
doctoribus bona dona danda ſunt. 881
doctrina eſt ab omnib.accipienda. 473
doctrina epiſcopi in quo conſiſtit. 479
dogma & doma,differunt. 550
dogma. 9
dolo alterius renuncians reſtituitur. 744
dolus in hoſtem bonus eſt. 1490
dolus bonus. 240
doli capax. 619
doloſus an poſſit in perpetuum conueniri. 845
domeſtici qui dicantur. 861
domeſtici de iure communi admittuntur in teſtimonium. 165
dominus vobiſcum quare ſepties dicatur in miſſa. 2244
dominus non poteſt in ſeruum ſęuire. 301
dominus vobiſcum,vnde ſumitur. 2244
dominus eſt iudex in cauſa ſerui ſui. 811
dominus miſcuit aquam cum vino. 2251
domina adultera an poſſit à ſeruo ſuo accuſari. 1191
dominium an transferatur in vſurarium. 1245
dominium non ità facile perditur vt poſſeſſio. 1778

domi-

Notatu digna in glosis,

Dominica & ieiunium simul concurrere non possunt. 428
domus pro & familia & pro ecclesia accipitur. 500
domui suæ bene præpositus quis dicatur. 265
domum donans videtur connexa donare. 1202
donare præsumitur coniuncta persona. 470
donatio in aliquibus tenet, quam maritus vxori facit. 2413
donare & dare differunt. 1604
donatistæ. 1691
dona quæ contrahuntur per cathechismum, ad quid prosunt. 1840
dormiendum non est in scholis. 1993
doti non renunciat quę à viro legatum recipit. 1457
* drachma est siclus. 2213
* dubitatio facit vitiosa tolerari. 1099
dubitatio notabilis. 235
dubitationis ratione fiunt aliqua. 1228
dubitandum non est de fide. 550
duplicitas reprobatur. 1176

E

EBionitæ. 1690
Ebrietas veniale peccatum. 1265
Ebrietas quandoque est mortalis. 143
Ebrietatis mala. 203
Ecclesia potest sine Missa consecrari. 422
Ecclesia quælibet potest sibi ius statuere. 84
Ecclesia in sex casibus est consecranda. 2226
Ecclesia fugientes ad se tutatur. 1396
Ecclesia non iudicat de occultis. 186
Ecclesia est vxor clerici. 2153
Ecclesia sine dote consecrata, à quo debet dotari. 2223
Ecclesia iudicat aliquando de his quæ sunt foris. 1822
Ecclesia de manu laici non potest recipi. 1334
Ecclesia potest pœnam pecuniariam infligere. 1323
Ecclesia successiuè reparata quando est reconsecranda. 2229
Ecclesia est duplex. 1634.& 1647
Ecclesia multipliciter dicitur. 967
Ecclesia est mater nostra. 1901
Ecclesia pro derelicto habita an possit repetere integra. 990
Ecclesia euicta, an possit agi contra episcopum, qui illam contulit. 965
Ecclesia ab hęreticis consecrata an sit reconsecranda. 2228
Ecclesia præsens dicitur area. 1902
Ecclesia secularis potest conueniri in monasterium sed non ècontra. 1201
Ecclesia pro infidelib. orat. 2048
Ecclesia an nullum cogat continere. 156
Ecclesia nunquam moritur. 332
Ecclesia tota deficere non potest. 2050
Ecclesia habet carcerem. 1398
Ecclesia est Christi sponsa, & non vxor. 342
Ecclesia in prædio tributario fundata an tenea tur pro illo ad tributa. 1623
Ecclesia in limite diœcesis posita cuius est. 1345
Ecclesia semper aliquos bonos habet. 676
Ecclesia ignorat quis ad prædestinationem pertineat. 1987
Ecclesia est mater, vxor, & filia. 405
Ecclesia quandoque cogit ad eleemosynam dandam. 265
Ecclesia suum quandoque cum augmento repetit. 504
Ecclesia an possit petere rem suam cum augmento. 1164
Ecclesia non subijcitur legibus. 1619
Ecclesia de his quæ foris sunt quandoque iudicat. 1405
Ecclesia quare permittit Iudæos mortaliter peccare. 248
Ecclesia non semper vicem defuncti sustinet. 392
Ecclesia parochialis an potest conferri existenti in minorib. 350
Ecclesia magnam habet iurisdictionem in laicos. 377
Ecclesia quanto tempore potest rem priuati pręscribere. 1348
Ecclesia non iudicat de occultis. 186
Ecclesia quod tenet, hoc credendum est ab Apostolis etiam institutum. 1518
Ecclesia abundans, per episcopum in plures diuidi potest. 1460
Ecclesia dote sua non tenetur ad tributa.
Ecclesia nunquam moritur. 332
Ecclesia cum ecclesia permutari potest. 1386
Ec clesia an possit pro omnibus orare. 1228
Ecclesia potentibus laborare non debet prouidere. 463
Ecclesia potest in duos consentire. 361
Ecclesia non potest errare, de qua ecclesia intelligitur. 1636
Ecclesia quandoque cum augmento repetit. 504
Ecclesia qualiter potest ligare. 1673
Ecclesia non dispensat in aliquibus casibus. 700
Ecclesia ex pluribus adunatur. 2270
Ecclesia quatuor genera hominum continet. 2005
Ecclesia si ab vno suum ius consecuta est, an possit alium conuenire. 1168
Ecclesia & non Corpus Christi protegit malefactorem. 1234
Ecclesia corporaliter & pecuniariter punit. 738
Ecclesiam & clericos possessiones & bona habituros, præuiderunt Apostoli. 1154
Ecclesiæ creditor quid probare debeat. 1047
Ecclesiæ quod datur, dat monasterio. 1338
Ecclesię res non confiscantur. 1365
Ecclesiæ seculari offerens se & sua, an possit postea contrahere. 1771
Ecclesiæ prędia de quibus tributum non soluitur an possint vindicari. 1072
Ecclesiæ immunitatem violans qualiter punitur. 1400
Ecclesiæ immunitate non omnes malefactores potiuntur. 1256
Ecclesiæ stipendia non sunt diuitibus danda. 668
Ecclesiæ ingressus an sit alicui pro peccato mortali prohibendus. 2130
Ecclesiæ seruire spe stipendiorum licet. 355
Ecclesiæ an dare aliqua pro sua sustentatione non licet. 669
Ecclesiæ bona cum qua solemnitate sunt alienanda. 1159
Ecclesiæ & clericorum bona eodem potiuntur priuilegio. 1375
Ecclesię concedens aliquid, an possit illud ab episcopi administratione eripere. 1039
Ecclesię data cum episcopo diuiduntur. 1204
Ecclesię res confiscari non possunt. 1324
Ecclesiæ ingressus quibus est interdicendus. 2002
Ecclesiæ res aliquãdo nullo modo possunt alienari. 1046
Ecclesiæ immunitate multi priuantur. 1395
Ecclesiæ varijs modis vniuntur. 1319
Ecclesiam recipiens à laico, vtrum sit suspensus. 1374
Ecclesiam etiam pauperem tenetur clericus officiare. 511
Ecclesiam suam quilibet defendere tenetur. 846
Ecclesiam pauperem quam dicemus esse. 1455
Ecclesiam Romanam non permittet Deus errare. 1635
Ecclesiam recipiens à laico, est excommunicandus. 368
Ecclesiam à patre emptam vtrum quis possit retinere. 694
Ecclesiarum maiorum ordo. 114
Ecclesias plures in sex casibus habere licet. 1456
Ecclesias duas non potest quis habere in titulum. 407
Ecclesiastes & Ecclesiasticus. 1225
* Ecclesiasticum citari nomine Salomonis. 1225
Ecclesiasticæ res sunt pauperum. 1334
Ecclesiasticæ res in quatuor casib. licitè alienantur. 1159
Ecclesiasticæ res facilius possunt alienari hodie quàm olim. 1151
Ecclesiasticam vnitatem impugnare grauissimum est. 1997
Ecclesiasticarum rerum prælati sunt procuratores. & non domini. 1607
Ecclesiasticarum rerum dominium apud quę est. 1149
Ecclesiasticas res malè alienans qualiter punitur. 1165
Edictum ligat tantum eos ad quos peruenit. 1492
Ædificium de pecunia ecclesiæ factum an acquiratur ipsi ecclesiæ. 1165
Editio facienda est sine die & consule. 1710
Æmulor varia significata habet. 240
* Effectus vini est duplex. 204
Effractor. 1970
Effusio duo notat. 1331
* Electus semel approbatus, an possit postea reprobari. 1014
Electus per quæ verba consentire debet 1006
Electus à maiori parte capituli dicitur electus. ab ecclesia. 344
Electus quod ius habet. 370
Electus in archiepiscopum & confirmatus electos in episcopos confirmat. 567
Electus ante confirmationem non administrat 122
Electus suo superiori multa cum iuramento promittit. 127
Electus confirmatus à quo debet consecrari. 389
Electo ius acquiritur per consensum eligentium. 370
Electum salutans electioni eius prębet consensum. 383
Electum laici possunt accusare. 126
Electio facta per Cardinales si dicatur contra fas esse, quis erit iudex. 445
Electio vel postulatio de clerico alteri subdito facto an valeat. 372
Electio Papæ habet aliqua specialia. 442
Electio an fieri debeat intra tres menses. 279
Electio sit communis, consonans & canonica. 365
Electio facta de bono an valeat vbi melior est. 1009
Electio an possit fieri de eo qui non est de gremio. 359
Electio facit quem præsumi meliorem. 355
Electio debet fieri intra trimestre. 423
Electio est periculo eligentium. 367
Electio principi præsentanda est. 1415
Electio quæ fit in loco non determinato, nulla est. 121
Electio sola non facit verum Imperatorem. 531
Electio ad clamorem populi non debet fieri. 1010
Electio vtriusque electi cassatur timore scandali. 388
Electio ex causa potest differri. 362
Electio canonicorum ad quos spectat. 105
Electio facta sine decreto tenet. 358

Et nouis notationibus Decreti.

Electio imperiti qui credebatur peritus, an debeat cassari. 2204
electio ad quem spectat de iure communi. 367
electioni an possit populus contradicere. 1009
electioni nullus laicus debet interesse. 365
electioni abbatis qui consentire debet. 398
electioni episcopi qui debent interesse. 371
electioni possunt laici contradicere. 124
electioni qualiter consentiendum est. 1005
electionem tractatus præcedere debet. 120
electione dicitur quis tripliciter excludi. 387
electionis tempus an sit continuum. 363
electorum numerus soli Deo cognitus. 2241
electis duobus æqualiter, quis alteri preferatur. 388
eleemosyna redimit peccata. 2008
eleemosyna danda est anathematizato. 666
eleemosyna quibus est danda. 234
eleemosyna liberat à morte. 2004
eleemosyna de male acquisitis fieri non debet. 691. & 1247
eleemosyna an possit fieri per vxorem sine licentia viri. 2143
eleemosyna vtrum fieri possit de illicitè acquisitis. 1247
eleemosyna in peccato facta non est propriè eleemosyna. 2071
eleemosyna magna. 255
eleemosyna de eleemosynis est facienda. 487
eleemosyna vnde dicitur. 2071
eleemosynæ dator potest venialiter peccare. 255
eleemosynæ defunctis prosunt. 1231
eleemosynæ fieri possunt de bonis per oppressionem quæsitis. 506
eleemosynam sibi primo quisque facere debet. 1583
eleemosynam primo nobis faciamus. 2008
eligit seipsum nemo. 1007. & 1651
eligendi ius præscribitur. 476
eligi non debet in episcopum habens vxorem & filios. 162
eligendus, an potius est qui peccauit & pœnituit, quàm qui nunquam peccauit. 304
eligendus est magis exercitatus. 354
eligendus, an debeat esse de gremio ecclesiæ. 121
eligendus in quo ordine debet esse. 350
eligens vnum renuntiat alteri. 457
eligentes an variare possunt. 162
emansor quis dicitur. 1970
emere administrationem rei ecclesiasticæ simoniacum est. 677
emptio administrationis ecclesiasticæ est simoniaca. 672
emptor inter præscribendum si percipiat venditorem non fuisse dominum, quid faciet. 2156
emphyteuta non soluens canonem expellitur. 1048
emunitas ecclesiæ quæ est. 1162
* emunitas. 1395
enchiridion est liber manualis. 2070
encratistę. 1689
energumeni. 131
energumeni qui sunt. 2401
* engeltrudam viuere potuisse Ioannis 8. tempore. 860
epilepticus an possit celebrare. 999
epileptia quid, & quomodo causetur. 190
epimenides Thebanus sacerdos malus fuit. 634
epiphania & Theophania idem. 2312
episcopus potest dare quinquagesimam vel cẽtesimam. 1201
episcopus ecclesiam à se totaliter non ptest eximere. 1336
episcopus an possit clericum infamatum cogere ad purgationem. 1277
episcopus quandoque peccat si non dispensat. 291
episcopus nec per se nec per laicum verberet clericos. 1577
episcopus iurans non tenetur sacra tangere. 1765
episcopus semel monasterium ingressus an possit iterum redire ad episcopatum. 992
episcopus sine diacono non celebret. 527
episcopus in sua ecclesia nouam consuetudinem inducere potest circa officia. 510
episcopus superintendens dicitur. 482
episcopus dispensat in incestu. 1759
episcopus non corrigens subditum est suspendendus. 648
episcopus an possit dispensare in simonia ordinis vel beneficij. 697
episcopus seruum ecclesiæ an possit manumittere. 1181
episcopus duarum ecclesiarum an possit aliquis esse. 989
episcopus potest suorum subditorum factum promittere. 510
episcopus œconomum corrigere potest. 503
episcopus an possit semper dispensare. 274
episcopus diebus dominicis debet esse in ecclesia sua. 2313
episcopus quandoque sumit & quandoque deponit mitram & baculum, non sine causa. 253
episcopus non debet esse solus. 449
episcopus an maior sit presbytero Cardinali. 824
episcopus nullam secum habeat mulierem. 461
episcopus an possit aliquem propria iniuria excommunicare. 812
episcopus iurans non debet tangere librum. 709
episcopus non potest sanctum canonizare. 2312
episcopus in multis casibus dispensare non potest. 275
episcopus non erubescat à subdito doceri. 1671
episcopus deponitur & restituitur à solo Papa. 1116
episcopus debet esse prudens in negotijs secularibus. 221
episcopus prædicans habeat mitram & baculum. 2242
episcopus etiam hæreticus confert ordinem, sed non ordinis executionem. 588
episcopus paruæ ciuitatis contemnitur ab idiotis. 531
episcopus non plus potest petere ab ecclesijs qaam quod ex canonibus sibi deberi probat. 1415
episcopus quando visitet monasteria. 1428
episcopus clericum alienum recipiens est puniendus. 1457
episcopus procurator dicitur ecclesiasticarum rerum, ideo illarum conditionem deteriorem facere non potest. 152
episcopus iniuriantem sibi non potest excommunicare. 1551
episcopus inter ordinandum debet obseruare interstitia temporum. 330
episcopus solus beneficia conferre non potest cessante consuetudine. 400
episcopus beneficio priuare non potest clericum cuius parentes ipsum offenderunt. 685
episcopus excommunicat propter conuitium sibi factum. 814
episcopus an possit solus delinquentem condemnare. 1285
episcopus an possit vni auferre, & alteri dare. 1316
episcopus an possit iniuriam sibi factam remittere. 379
episcopus patri, & ecclesia filio comparatur. 405
episcopus conuertens ecclesiam secularem in regularem quorum clericorum consensum requirere debeat. 1201
episcopus potest aliquos verberibus castigare. 127
episcopus in quibus criminibus dispensat. 274
episcopus aliorum doctrina non debet egere. 206
episcopus à suis familiaribus potest accusari. 903
episcopus demandat tam ea quæ sunt ordinis, quàm ea quæ sunt iurisdictionis. 537
episcopus clericum alterius episcopi non ordinet. 1022
episcopus debet habere capituli consensum in multis. 137
episcopus solus consecrare non potest. 127
episcopus quid iuris habeat in ecclesia quam fundauit. 1339
episcopus in causa inquisitionis quos debet cõuocare. 488
episcopus in hæresi dispensat. 287
episcopus an innitis possit dari. 359
episcopus est iudex corporum & animarum. 205
episcopus vtrum sit iudex omnium clericorum suæ diocesis. 310
episcopus per laicum non verberet clericum. 205
episcopi subditos debent fratres appellare. 541
episcopi an possint circa beneficiorum pluralitatem dispensare. 1459
episcopi consensus cum canonicis sufficit in rei alienatione. 1501
episcopi duo quandoque possunt esse. 971
* episcopi damnari non possunt sine auctoritate Romani Pontificis. 724
episcopi inscio Metropolitano cõsecrati, quid facere debent. 396
episcopi possunt condere canones. 2312
episcopi morientis bona cui sunt reseruanda. 1184
episcopi præceptum etiam difficile est adimplẽdum. 1523
episcopi literatos secum habeant. 542
episcopi causa à quibus est audienda. 887
episcopi clericos sine examinatione ordinantis punitio. 453
episcopi an possunt interesse bellis. 1612
episcopum vtrum hodie possint circa beneficiorum pluralitatem dispensare. 407
episcopi cum multis dispensant. 707
episcopi an citius propinquis quàm alijs dant. 504
episcopi donatio sine subscriptione non valet. 569
episcopi & archiepiscopi à quot sunt consecrãdi. 316
episcopi duo in vno episcopatu esse non possunt. 1651
episcopi & monachi non possunt esse tutores. 1311
episcopi petitio est per canones limitata. 1706
episcopi sibi mutuum debent præstare auxiliũ. 509
episcopi an olim erant pauperes. 1041
episcopi dicun ur summi. 2399
episcopi episcopum deponere non possunt. 771
episcopi non sint tantum custodes chartarum. 1612
episcopi literas habeat, qui peregrinari vqlet. 2412
episcopo viuente an possit alius subrogari. 963
episcopo debet synodus prouidere, qui ad ecclesiam suam non audet accedere. 514
episcopo visitanti dandum est lac ad bibendũ. 1056
episcopo inuito an possit in sua dioceſi nouus episcopatus fieri. 1320

Notatu digna in gloſsis,

epiſcopum damnare quis poteſt. 724
epiſcoporum conſecratio fit hora tertia. 422
epiſcopum conſecrare quid ſit. 127
epiſcoporum conſecratio fit tantum die Dominico. 424
epiſcopis an liceat leges audire. 208
epiſcopatus ſunt diſtinguendi interuallo conuenienti. 450
epiſcopatus eſt ordo. 178.523
epiſcopatum ſuſcipere poteſt quis cogi. 362
epiſcopatum deſiderare an poſſimus. 1007
epiſcopatum deſiderare eſt valdè periculoſum. 226
epiſcopatus & parochia à quo diuidi poſſint. 36
epiſcopi an ſint illuſtres, vel ſpectabiles. 1078
epiſcopi & presbyteri differentia. 530
epiſcopus nomen dignitatis. 824
epiſcopus poteſt eſſe iudex in cauſa ſuæ eccleſię. 813
epiſcopus quando inconſultis canonicis alienet. 1186
epitimium quid ſignificat. 1464
eraclitæ ſiue Hierachitæ. 1690
eremita an ſit perſona religioſa. 1793
eremitæ habent proprium. 1437
eremita licitè tranſit ad monachatum. 1303
eremitæ ſubſunt epiſcopo. 521
eremitæ ſubſunt epiſcopis,& poſſunt ad prælaturam vocari. 1296
errare. 219
errare, ignorare, neſcire, & titubare differunt. 219
errans in meliori conditione an poſſit matrimonium dirimere. 1832
error Pelagianorum. 2105
* error ſynodi quæ in Trullo Cypriani ſynodum probantis. 74
error qualitatis diſſoluit matrimonium ſpirituale. 418
error à multis corrigi poteſt. 2202
error quandoque eſt peccatum mortale. 1114
* error in inſcriptionibus ſæpè oritur ex interpoſitione palearum. 1865
error Monothelitarum. 2352
error baſilidis hæretici. 621
error Sabellianorum. 615
error Paulianiſtarum. 615
error perſonæ non facilè committitur. 1829
error aliorum non eſt defendendus. 1762
error eſt contrarius conſenſui. 1830
errores Petiliani. 634
eruca. 1331
erugo. ibidem
æquum,& ius differunt. 2
æſopus. 658
euaquare de coſta Adæ facta eſt. 2151
euchariſtia etiam ſuſpendendis in patibulo nõ eſt deneganda. 1736
euchariſtia non eſt danda exiſtenti in crimine notorio. 2311
euchariſtia gladiatoribus non danda. 767
euchariſtiæ ſacramentum non eſt ab hæretico accipiendum. 1659
euchariſtiæ ſacramentum à quo fuit inſtitutum. 2248
euchariſtię ſacramento tria continentur. 2248
euchariſtiam infirmus euomens punitur. 1738
euenientia de nouo per quem ſunt diuidenda. 528
eulogia. 1429
eulogiæ. 88
eunuchi ſunt triplices. 1930
eunomiani 1690
* euſtathiani & Bogomilici quid ſenſerint de perfecta vitæ ratione. 168
eutychiani. 1692
excedendum eſt potius circa miſericordiam, quàm circa crudelitatem. 282
excellentia quandoque præfertur temporis anterioritati. 426
Exceſſus modicus non attenditur. 2291
Exceptio iudicis recuſatoria eſt dilatoria. 855
Exceptio in teſtem quando eſt obijcienda. 728
Exceptio ſpoliationis eſt dilatoria. 744
Exceptio reuocandi domum. 925
Exceptio eſt duplex. 1709
Exceptionem vnam opponens,ad aliam tranſire poteſt. 1215
Exceptiones ſunt multiplices, & varijs temporibus opponendæ. 870
Excipiendo conſequimur quod non conſequimur agendo. 1925
Excommunicare poteſt ſimplex presbyter. 731
Excõmunicare ſeipſum nemo poteſt. 709. & 1132
Excommunicare non poteſt hæreticus hæreticum. 1630
Excommunicari nequit eccleſia vel ciuitas. 970
Excommunicari poteſt abſens per ſcripturam. 858
Excommunicari & abſolui poteſt quis per literas. 758
Excommunicari poſſunt qui decimas non ſoluunt. 181
Excommunicari poteſt quis ſub conditione. 378
Excommunicatur quis à mortuo. 378
Excommunicandus maximè hęreticus,quoties admoneri debet. 1594
excommunicandus quis non eſt pro minimis cauſis. 552
excommunicandus eſt populus ſuum non recipiens epiſcopum. 514
excommunicatus an poteſt reconuenire & excipere & excompenſare. 904
excommunicatus nihil poteſt poſſidere nomine eccleſiæ. 982
excommunicati beneficium cui eſt aſſignandum. 511
excommunicatus an poſſit abſolui non præmiſſa ſatisfactione. 1402
excommunicatus an poſſit abſolui aduerſario ignorante. 196
excommunicatus conquerens metropolitano an poſſit ab eo abſolui. 1089
excommunicatus à quo eſt abſoluendus. 1095
excommunicatus eligere non poteſt. 1022
excommunicatus matrimonium poteſt contrahere. 538
excommunicatus vitandus eſt. 1103
excommunicatus non intret eccleſiam. 1096
excommunicatus perpetuo tripliciter exponitur. 582
excommunicatus vtrum quis poſſit eſſe in vna eccleſia,& non in alia. 89
excommunicatus ratione ſocietatis toleratur. 229
excommunicatus iniuſtè celebrans an ſit puniendus. 1116
excommunicatus excommunicari non poteſt. 860.& 1631.
excommunicatus an ſimplici verbo poſſit abſolui. 1138
excommunicatus an poſſit poſt abſolutionem accuſare. 903
excommunicatus prælatus an poſſit ordines cõferre. 1019
excommunicatus eſt qui communicat excommunicato à canone,etiam ante denuntiationem. 1665
excommunicato an debeat fieri ſolutio. 1282
excommunicato communicans, à quo abſolui debet. 1104
excommunicatum celebrantem non abſoluit epiſcopus. 1091
excommunicatum ab epiſcopo non abſoluit archiepiſcopus. 1032
excommunicatio duas habet ſpecies. 1095
excommunicatio an pro ſola contumacia feratur. 1091
excommunicatio an feratur per hæc verba,Precipio ſub pœna excommunicationis. 378
excommunicatio pro modica iniuria non eſt ferenda. 729
excommunicatio eſt maxima pœna. 732
excommunicatio lata ſub conditione tenet. 788
excommunicatio Domini nõ liberat vaſallum à ſacramento. 1129
excommunicatio & abſolutio ſolo verbo fieri poſſunt. 1672
excommunicatio an poſſit poſt mortem in aliquem ferri. 1666
excommunicatio non eſt pro quolibet mortali peccato ferenda. 1775
excommunicatio eſt mucro epiſcopi. 1680
excommunicatus abſolutus an percipiat fructus medij temporis. 299
excommunicatus non poteſt iterum excommunicari. 738
excommunicationis ſententia in duob.caſibus, non eſt timenda. 1088
excommunicationis duo ſunt effectus. 861
excommunicationem incurrit quandoque iuſtè impeditus. 920
excommunicationem opponere viro vxor non poteſt. 1135
excommunicatis ſine periculo communicat eorum familia. 1134
excommunicatis communicare non poſſumus ſed bene paganis. 1100
excommunico te,& abſoluo te, an liget vel ſoluat. 1133
excuſantur ne hi,ad quos Apoſtolorum prædicatio non peruenit. 216
excuſatio quæ legitima. 87
executor an poſſit recuſari, & ab eo appellari. 805
executor an poſſit de incidentibus quæſtionib. cognoſcere. 1709
executori & nuntio creditur. 912
executio eſt duplex. 1709
exhedræ. 1226
exempti delinquentes in dioceſi epiſcopi, an poſſint ab eo puniri. 957
exemptio ſimpliciter, an eximat vniuerſaliter. 1321
exemplis quibus eſt vtendum. 104
exemplis non eſt arguendum. 787
exemplaria correctoria quæ ſunt. 33
ex,& de,ſignificant deformitatem. 1652
exilium eſt temporale, & perpetuum. 1625
exilium eſt perpetuum. 1625
exorciſta. 439
exorcizare quid ſit. 2356
exorciſmi fiunt trib.dieb. 2357
exorciſmi effectus. 2355
expenſæ circa infantem expoſitum an poſſint repeti. 494
expenſæ ſemper ſunt deducendæ. 1172
expenſarum materia. 726
expediunt non omnia. 2001
expilare quid ſit. 1970
exponens filium vel ſeruum an poſſit recollige re. 494
expoſitorum materia vbi. 494
* ex presbyteri nomen apud B.Greg. 279
extra eccleſiam eſt qui cum epiſcopo non eſt. 519
ezechiæ commendatio. 382
exech.prophetæ viſio. 1984

F

FAbulas poetarum prædicando moraliter exponere non multum laudatur. 481
Facere amicos de mammona iniquitatis quid ſit. 601

Faciat

Per ordinem Alphabeti.

De nominib.de conse.dist.1.Inno. 2247
Denuntiamus.25.q.2.Simplicius Papa. 1712
De obseruatione.de consec. distin.3. Arelaten. conc.1. 2321
De occidendis.23.q.5. Aug. 1580
De ordinationib.1.q.1.Greg. 657
De parentela.35.q.6.Vrbanus Papa. 2194
De parentela.35.q.6.Inno.2. 2195
De pœnitentib.de conse.dist.3.Inno. 2317
De pertuso.de pœn.dist.4.Greg.Papa. 2116
De persona.dist.65.Leo Papa. 394
De persona.11.q.1.Greg. 1078
De Petro.dist.46.Greg. 263
De precarijs.10.q.2.Carthag.conc. 1032
De præsentium.16.q.1.Pelagius. 1300
De presbyterorum.17.quæst.4.Nicolaus Papa. 1402
De primatib.dist.99.Grat. 563
De prima quæstione. 10. quæstio.1. Gratianus. 1038
De prima quæstione. 4. quæstio. 1. Gratianus. 904
De prima. 5.q.1.Grat. 923
De propinquis.35.q.2.& 3.Fabianus. 2164
De pudicitia.32.q.5.Aug. 1915
De puellis.36.quæstio.2. Cabilonense concil. 2212
De quarta verò.4.q.4.Grat. 917
De quinta verò.4.q.5.Grat. 920
De quib.dist.20.Innocentius Papa. 104
De quibusdam.dist.37.Eugenius Papa. 273
De quotidianis.de pœnit.distin.3. Augustinus. 2071
De raptoribus. 36.quæstio.1. Aurelian. conci. 2210
De rebus verò. distinct. 54. Toletanum conc. 322
De reb.12.q.2.Nicolaus Papa. 1171
De reditibus.12.quæstione 2. Simplicius Papa. 1175
De seruorum ordinatione.dist.54.Tolet.conc. 321
De Syracusanæ.dist.28.Pelagius. 161
Designata sunt.dist.51.Inno. 314
De spiritu.de conse.distin.5.Ephesinum conci. 2413
Desponsatam.27.quæstione 2. Eusebius Papa. 1793
Desponsatas.27.quæstio.2.Ancyranum conci. 1804
Deteriores.6.q.1.Anacletus. 947
Detractores.3.quæstione 4. Zepherinus Papa. 860
Detrahe verbum.1.q.1.Aug. 617
De tempore.26.q.7.Grat. 1741
De tertia.32.q.3.Grat. 1898
De trina mersione. de conse.di.4.Greg. 2364
De vltima.15.q.8.Gratia. 1286
De viduis.27.q.1.Toleta.conc.4. 1755
De viduis.27.q.1.Gelasius. 1776
De viro nefando.12.q.2.Nicolaus Papa. 1167
Deuotam.27.q.1.Tolet.conc.1. 1766
Deuotis.20.q.1.Gelasius. 1443
Deus definitionem. de pœn.distinct.1. Ambro. 2008
Deus ergo.3.q.1.Fabianus Papa. 846
Deus masculum.31.Aug. 1870
Deus omnipotens.2.quæst. 1. Euaristus Papa. 741
Deus quando.24.q.3.Vrbanus. 1688
Diaconus.dist.23.Carthag.con.4. 129
Diaconus.dist.27.Martinus Bracha. 152
Diaconis.dist.93.Cartha.conc.4. 525
Diaconi ecclesiæ.dist.93.Clemens. 521
Diaconi ita.distinct.93.Carthaginen.concil.4. 524
Diaconi qui. dist.93.Euaristus. 522
Diaconi quicunque.distin.28. Ancyrana syno. 158
Diaconi septem.distin.93.Neocesarien.concil. 522
Diaconi sunt. distinctione 93. Hieronymus. 526
Diaconi vel presbyteri.12.q.2. Agathen.conci. 1178
Diaconum verò. distinctione 89. Gregorius. 502
Diaconos propriam.distinct.93.Gelasius Papa. 523
Diaconissam.27.quæstio. 1. Calcedon.concil. 1764
Dicat aliquis.23.quæstione quinta.Ambrosius. 1588
Dicat aliquis.22.quæstione quarta.Ambrosius. 1907
Dicenti.25.q.2.Pelagius. 1707
Dictum est nobis.distinct.81. Mogunt.concil. 454
Dictum est. distinctio. 84. Cabilonense concil. 535
Dictum est.1.q.1. Aug. 638
Dictum est.1. quæstione 1.Triburiense concil. 650
Dictum est.29. quæstione 2.Cabilonen. conci. 1837
Dictum est.30.quæstio.1.Cabilonense conc.2. 1841
Dictum est nobis.de consecr.dist. 5. Tarracon. conci. 2400
Didici à diligendo.1.quæstio.septima Cyrillus. 711
Didicimus.24. distinctione prima. Cyprianus. 1650
Didicimus.de consecra.distinct.2. Sexta synod. 2251
Differt autem.dist.8.Grat. 24
Diffinitio.22.quæstio.4. Eliberitanum concii. 1498
Diffinimus.dist.22.Octaua syno. 119
Diffinimus.4.quæstio.prima. Carthag.conci.7. 904
Diffinimus. 18. quæstione 2. Septima synodo. 1424
Diffniuit.17.quæstio. 8.Toletanum conc.12. 1407
Dignum est.3.quæstio.9. Toletanum conci.6. 892
Dilectio tua.16.q.3.Gelasius. 1347
Dilectionis tuæ.dist.76. Pelag. 433
Dilectissimi.8.quæstione secunda. Gregorius. 1014
Dilectissimi.12.q.1. Clemens. 1141
Dimissorias vero. dist.72.Grat. 412
Disciplina.distin.quadragesimaquinta. Gratia. 251
Discipulos.de consecrat.distin.5.Ex dictis Apolonij. 2406
Discordantes.dist.90.Carthag. conc. quartum. 506
Discutere. 3. quæstione sexta. Damasus Papa. 871
Dissidentes episcopos.dist.90.Carthag.conc.4. 508
Dispar. 23. quæstione octaua Alexander 2. 1613
Dispensatio.dist.quadragesimatertia.Nicolaus. 241
Dispensationes.1.quæstione septima. Cyrillus. 713
Displicet. 23. quæstione quarta. Augustinus. 1561
Diuina clementia. de pœnit. distin.4. Gelasius Papa. 2119
Diuinæ retributionis. distinctio. 87. Gelasius. 492
Diuinis præceptis.25 q.1. Leo. 1694
Diuortium.de pœnit.distinct. prima. Digestis. 1972
Diuturni mores.distinct. 12. Iustinianus instit. 57
Dixit Apostolus.24.quæstio.tertia.Augustinus. 1251
Dixit dominus. xiiij. quæstio. quinta Augustinus. 1251
Dixit dominus.xxxij.quæstio.prima.Hieronymus. 1887
Dixit dominus.de pœniten.distinct.quarta. Augusti. 2102
Dixit Sara. 32. quæstione quarta. Ambrosius. 1903
Dixit confitebor.de pœn.dist.1. Ambrosius ex Dauid. 1962
Doctos. 16. quæstione prima Ambrosius. 1301
Doctorem autem. distinctio. 86. Gratianus. 478
Docendus est.distinctio.62.Cœlestinus. 364
Domesticarum. distinctione 34. Gratianus. 192
Dominus ad illud.32.q.7.Augu. 1929
Dominus declarauit.1.q.1.August. 633
Dominus noster.dist.56.Hieronymus. 342
Dominus noster.dist.93.Cyprianus. 532
Dominus noster.23.q.2.Augu. 1524
Dominus non vult.dist.86. Ambrosius. 485
Domino sancto.di.50.Isidorus. 290
Domui quoque.di.89.Gratianus. 500
Domare res suas.dist.86.Augu. 482
Donatum autem.1.q.7.Leo. 715
Dudum.3.q.6.Iulius papa. 873
Dudum.18.q.2.Gregorius. 1427
Duæ sunt eleemosynæ.dist.45.Augu. 255
Duæ sunt.19.q.2.Vrbanus ij. 1432
Duo ista.23.q.4. August. 1558
Duo mala.di.13. Toletanum conc. 57
Duo sunt quippe.dist.96.Gelasius. 551
Duo sunt Genera.12.q.1.Hieronymus. 1144
Duo tempora.de consecra. distin.4. Leo papa. 2330
Duob.modis.27.q.2.Augu. 1806
Duodecim.5. q.4.Zepherinus papa. 931
Dupliciter.de consec.distinct. 2. Hieronymus. 2280

E

EA enim.x.q.ij.Codex. 1046
Ea quæ à sanctis.j.q.3.Vrbanus. ij. in conc. Placentino. 674
Ea vindicta.xxiij.q.4.Aug. 1572
Eadem lege.1.q.1.Digest. 663
Ebron.13.q.ij.Hieronymus. 1217
Ecce à quib.di.49.Gratianus. 249
Ecce autem.24.q.3.Prosper. 1681
Ecce dico.xxij.q.v.Augu. 1509
Ecce ego dico.di.95.Hieronymus. 540
Ecce in præfatione.di.99.Gregorius. 565
Ecce inquiunt.23.q.iiij.August. 1532
Ecce nunc tempus.de pœn. dist. 1. Ambrosius. 1981.
Ecce ostensum.di.28.Gratianus. 156
Ecce ostensum est.di.60. 350
Ecce plenarie.dist.39.Gratianus. 222
Ecce quib.dist.41.Gratianus. 229
Ecce quòd criminosi. distinct. 51. Gratianus. 313
Ecce quòd ista.32.q.6.Gratianus. 1924
Ecce quòd in sacris. distinct. 33. Gratianus. 188
Ecclesia.1.q.4.Gregorius. 688
Ecclesia.16.q.1.Hieronymus. 1293
Ecclesia Christi.de pœn.dist.j.ex B.Hieronymi 2005
Ecclesia.de consecr. distinctio.j. Nicolaus Papa. 2222
Ecclesia.de consec.di.iiij.Aug. 2353
Ecclesiæ antiquitus.16.q.1. Cabilonense conc. 1315
Ecclesiæ charitas.de consecr.di.iiij.Aug. 2391
Ecclesiæ meæ.distin.97. Bonifacius episcopus. 558
Ecclesiæ principes. distinct. 35. Hieronymus. 202

Decreti Canones.

Ecclesiæ vel altaria.de conse.distin.1.Meldense conc. 2226
Ecclesiam.1.de consec.dist.1.Aurelian.concil. 2230
Ecclesiam.2.de consec.distinct.1.Agrip. conc. 2230
Ecclesiarum seruos.12.q.2. Toletanum con.3. 1197
Ecclesijs semel.distinctio.68. Nicænum conci. 402
Ecclesiæ semel.de consec.distinct.1. Nicænum conci. 2227
Ecclesias.13.q.1.Dionysius Papa. 1211
Ecclesias.16.q.7.Clemens. 1380
Ecclesias.de conse.dist.1.Clemens. 2224
Ecclesias de consec.distinctio.1. Ioannes Papa. 2227
Ecclesiastica.distinctio.23.Bracharen. conci.3. 127
Ecclesiastica.dist.38.Hiero. 221
Ecclesiasticæ.25.q.2.Greg. 1706
Ecclesiasticis.12.q.2.Greg. 1196
Ecclesiasticarum.dist.11.Basilius. 43
Ego autem.1.q.6.Symmachus. 698
Ego Berengarius.de consecr.distinctio.2. Aug. 2273
ego dixi.34.q.1.& 2.Hermes. 2157
ego Ludouicus.dist.63.Greg. 183
ego solis.dist.9.Aug. 32
egressus itaq;.17.quæst. secunda. Hieronymus. 1820
ægrotantes.de consec.dist.4. Carthag. conci.2. 2262
eiectis.3.q.2 Gaius. 849
electionem verò.distinctio.79.Anacletus Papa. 447
eijcieus Dominus.distin.88.Ioannes Chrysost. 498
ei qui appellat.2.q.6.In Auth.Const. 801
eleemosyna.14. quæstione quinta. Gregorius. 1249
eleutherius.dist.91.Pelagius. 509
eleutherius.18.q.2. Pelagius. 1429
emendari.1.quæstio.prima. Eliberitan. concil. 650
emersisti.de consecratio. distinct.4. Ambrosius 2368
engeltrudam.3. quæstione 4. Ioannes Papa 8. 860
enimuero.dist.19.Stephanus Papa. 96
eodem modo.de consec.distin.4.Hieronymus. 2365
eos ad sacrificia.dist.31. Inno.1. 173
eos autem.27.q.1.Greg. 1767
eos etiam dist.81.Alex.2. 458
eos qui post.dist.32.Vrbanus Papa.2. 185
eos qui ad ecclesiam.dist.87. Arausica. conc.1. 492
eos qui per pecunias.1.q.1.Tarasirius Constan. episcopus. 592
eos qui.1.q.5.Vrbanus. 696
eos qui. 3. quæstione 10. Arelatense concil.2. 899
eos qui.20.q.3.Calced.conc. 1449
eos qui.36.q.2.Calced.conc. 2211
eos quos. de consecratio. distin. 4. Felix Papa. 2377
eos sacerdotes.7.q.1.Damasus Papa. 990
eos vero.dist.90.Ancyranum conc. 258
eorum qui accusantur. 11. quęstio. 3.Damasus. 1121
eorum qui pauperes.dist.90. Carthag.concil.4. 508
ephesijs.dist.43.Greg. 241
epiphanium.5.q.6. Greg. 938
episcopus ad synodum.dist.18.Cartha.conci.4. 89
episcopus aut presbyter.dist.35. Canon.Apost. 201
episcopus aut presbyter.dist.47. 261
episcopus aut presbyter.di.88.Cano.Apos.496
Episcopos autem.distinctione 100.Gratianus. 565
Episcopus benedictionem.dist.77.Agath.conc. 437
episcopus cum ordinatur.di.23. Cartha.con.4. 127
episcopus de loco.7.q.1.Carthaginen.conci.4. 988
episcopus Deo.de consec.distin.1.Anacl.Papa. 2242
episcopus dum fuerit.dist.61. Greg. 358
episcopus ecclesiasticarum.11.q.1. Antiochenū conci. 1154
episcopus gentilium.dist.37.Carthagi. conci.4 208
episcopus gubernationem. dist. 88. Carthagin. conc.4. 497
episcopus habeat.10.quæst.2.Mar.Bra.ex conc. 1052
episcopus in ecclesia.dist.95. Carthagi.conci.4. 543
episcopos in quælibet. dist.95. Carthagi.conci. 544
episcopus in diœcesim.7. quæstio.1.Anacletus. 982
episcopus in synodo.35.q.6.Euthychian.Papa. 2194
episcopus nec.14.quæstio.1. Carthagi.conci.4. 1237
episcopus secundum.dist. 17.Greg. 83
episcopus non debet.distin. 18. Turon.concil. 90
episcopus non est.distinct.65.Antioche.conci. 394
episcopus nullius.15.quæst.7. Carthag.conc.4. 1286
episcopus nullū.de conse.dist.1.Cartha.conc.4. 2245
episcopus nullam.distinct.88. Cartha.conci.4. 497
episcopus pauperibus.distinc.82. Aurelianense conc. 1. 463
episcopus presbyter.11.qu.3.Maguntin.conci. 1116
episcopus qui filios.12.quæst.2.Agathen.conc. 1178
episcopus qui inuitum.distin.74.Aurel.conc.3. 415
episcopus qui mancipium.12.q.2.Tolet.con.4. 1189
episcopus sacerdotibus.dist.67. Hispal.conc.2. 400
episcopus sacerdotibus.15.q.7. Hispal.conc.2. 1286
episcopus si clerico.6.q.2. Catthagi.concil.4. 953
episcopus si infirmitate.de consec.dist.3.Aurel. conc.1. 2313
episcopus si tertiam.12.qu.3. Toleta. conci.9. 1205
episcopus sine concilio.dist.24.Carthag.conci. 137
episcopus subiecto.distinctione 72. Leo Papa. 412
episcopus tuitionem.dist.88.Carthagi.conc.4. 497
episcopus vilem.distinct. 41. Carthag.conci.4. 232
episcopi ab omnib.dist.64.Nicænum conci.1. 389
episcopi de reb.12.q.1.Aga.conc. 1153
episcopi eorumque ministri. 26.q.5. Aquirense conc. 1728
episcopi iudicio.distinctio.24.Laodicen.conc. 135
episcopi lectioni. 2. quæstio.7.Paschalis Papa. 839
episcopi non in castellis. distinct. 80. Anacle. 449
episcopi presbyteri.21.quæstio.4. Zach.Papa. 1465
episcopi qui.19.quęstio.2.Constantinop.syn.1. 1026
episcopi si à proprijs.3.quæstione 1. Fabianus. 844
episcopi si sacerdotal.12.quæst.3.Agath.conci. 1091
episcopi vel presbyteri.7.q.1. Carthag.conci.4. 987
episcopo non licere.8.quæst.1.Antioch. conci. 1001
episcopo non liceat.8.q.1.Martinus Brachar.ex conci. 1002
episcopo non licet.16.quæst.6.Magont.conci. 1366
Episcopo scribit.9.q.3.Beda. 1033
episcopum aut presbyterum.distin.45. Canon Apostolorum. 250
episcopum de diœcesi.7.qu.1.Antioche.concil. 982
episcopum non oportet.dist.61.Laodicen.con. 355
episcopum non debere.9.q.2.Antiochen.conc. 1025
episcopum oportet.di.64. ex conc.Marti.Brac. 392
episcopum per cunctas.10.q.1. Tolet.conci.4. 1042
episcopum presbyterum.dist.34.Aurel.conc.4. 193
episcoporum etiam.dist.74. Agathense concil. 417
episcoporum igitur.dist.18.Gratia. 84
episcopos autem.dist.100.Grat. 565
episcopus per Aemiliam.dist.63. Nicola.Papa. 372
episcopos presbyteros.dist.31. Cartha.conc.2. 172
episcopos secundum.dist. 17.Greg.1. 83
episcopis suis.3.q.1.Gaius Papa. 844
æqualiter.35.quæstione 2. & 3. Iulius Papa. 2168
erga eum.26.quæstio. 7. Octaua synod. 1745
erga simoniachos.1.quæst.1. Nicolaus Iunior. 653
erit autem.dist.4.Isido. 12
error cui non resistitur.distinctione 83. Innoc. 471
erubescant.dist.32.Vrbanus 2. 185
esau venator.dist.86.Hiero. 483
est aliud.24.q.1.Ambr. 1636
est etiam contra.22.q.4.Ambr. 1493
est iniusta.23.q.4.Ambr. 1557
est ordo.33.q.5.Aug. 2148
esto subiectus.dist.95.Hiero. 542
estote ergo.1.q.1.Greg. 659
est probanda.dist.86.Ambr. 485
est vnitas.de consecr. distinctio.4. Augustinus. 2354
& dixit dominus.de consecrat.distin.2.August. 2262
& hoc attendendum.de consec.distin. 1.Augu. 2239
& hoc diximus.16.q 7. Origc. 1370
& hoc quoque.35.q.2.& 3.Iulius Papa. 2168
etiam corde.1.q.1.Aug. 654
& iurabunt. 22. quæstione prima. Augustinus. 1472
et purgabit. dist.50.Hiero. 282
et qui emendat.dist.45.Aug. 254
et qui aliquos.27.q.1.Greg. 1770
et si ad tempus.11.q.3.Aug. 1112
et si illa.1.q.7.Gelasius. 717
et si illi.12.q.2.Tolet.conci.4. 1181
et si Iudęorum.distinctio.54.Toleta.conci.12. 328
et si non frequentius.de conse.dist.2. Fabianus Papa. 2258
Et sacrorum.12.q.1.Greg. 1166
et sancta. de conse.dis.2.Aug. 2289
et temporis.16.q.1.Greg. 1318
et venit.de pœn.dist.1.Hiero. 1984

Per ordinem Alphabeti.

Eum qui asseuerat.dist.50.Codex. 301
Eum qui.7.q.1. Greg. 988
Eunuchus.distinctio.55. Cano. Apostolorum. 336
Euphemium.2.q.3.Greg. 748
Ex antiquis.dist.54.Gelasius. 323
Ex auctoritate.16.q.1.Greg. 1302
Ex catholica.1.q.1.Aug. 605
Excellentissimus.11. quæst.3. Nicolaus Papa. 1133
Excommunicati.9.q.1.Palea. 1019
Excommunicatos.13. quæst.3. Calixtus Papa. 1095
Excommunicatorum. 23. quæstio.5. Vrba. 2. 1598
Exemplum domini.12.quæstio. 1. Augustinus. 1149
Ex eo quod prohibet. 15. quæstio. 3. Digestis. 1270
Ex epistola.distinctio.23.Hispalense concil.2. 129
Ex his autem.12. quæstio.1. Canones Aposto. 1154
Ex hinc iam.de consecr.distinctio. 4. Rabanus. 2358
Existimant quidam.2.quæstio.3. Hieronymus. 1124
Exigunt causæ.1.q.7.Leo. 714
Ex merito.6.q.1.Anterus Papa. 946
Ex multis temporibus. 1.quæstio. 3. Alexan.2. 679
Exorcista.distinct.23. Carthaginense concil.4. 131
Ex pœnitentib.50.dist.Carth.conc. 305
Expedit.12.q.1.Prosper. 1149
Experientiæ.11.q.1.Pelagius. 1068
Ex præmissis.dist.50.Grat. 273
Ex quo instituta.de consecr.distinct.4. August. 2327
Extra catholicam. 1. quæstione 1. Augustinus. 625
Extra conscientiam.distinctio. 64.Innoc.Papa. 390
Extra prouinciam.3.q 6.Grat. 869
Extraneo clerico.distinct.71. Calcedon.conc. 412
Extra ordinaria. 35.quæstio.2.& 3. Vrbanus.2. 2167

F

FAciat homo.22.q.2.Aug. 1437
Facientis.dist.86.Ioan.8. 479
Facilius.de pœniten.distinctio.prima. Prosper. 1976
Factus est.7.q.1. Cyprian. 966
Facta subditorum.11.quæst.3. Anterius Papa. 1035
Factæ sunt.dist.4.Isido. 11
Facultates.13.q.2.Gelasius Papa. 1215
Falsas pœnitentias.de pœn. dist.5. Gregorius 8. 2126
Fatendum est.13.q 2.Augu. 1234
Felix episcopus.15.quæst.7. Carthag. concil.2. 1284
Felix episcopus.16.quæstio.1.Carthag. conc. 2. 1320
Fœminæ.30.q.5.Isid. 1858
Feminas.dist.81.Syricius Papa. 462
Ferrum de terra.dist.50.Greg. 284
Fertur simoniaca.1.q.1.Greg. 602
Ficta charitas.de pœn.dist.2.Ambr. 2033
Fidelis fœmina.32.quæstio.7. Eliberita.concil. 1930
Fidelior factus.dist.50.Ambrosius. 304
Fieri potest.32.q.7.Aug. 1928
Filius Dei.de consecrat.distinct.4. Augustinus. 2327
Filium vestrum.1.q.1.Greg. 660
Filius vel nepotib.16.q.7.Conc.Tolet. 1381
Firma autem.20.q.1.nona synod. 1440
Firmum Dei.de pœnit.distinct.2. Hieronymus. 2041
Firmissimę.1.q.1.Aug. 617
Firmissimę.15.q.1.Aug. 1262
Firmissimę.de consecr. distinct.4. Augustinus. 2326
Fixum ab hinc.12.quæst. 5. Hispalense concil. 1209
Flagitia.32.q.7.Aug. 1932
Fleat pro te.de pœniten.distin. 1. Ambrosius.2. 2009
Florentinum archidiaconum.dist. 85. Gregor. 477
Fortè aliquis. 14. quæstio. quinta. Augustinus. 1248
Fortè dicas.de consecra.distinct.2. Ambrosius. 2274
Fortè in populo.23. quæstione 4. Augustinus. 1535
Fortè nata. de pœnit. dist.2. Augustinus. 2038
Fornicari omnibus. distinctio. 88. Augustinus. 497
Fortitudo.23.q.3.Ambr. 1529
Frater & coepiscopus.17. quæstio. 4. Gelasius. 1396
Frater noster.16.q.1.Greg. 1320
Frater vester.dist.50. Codex. 302
Fratris & coepiscopi. 11. quæstio. 1. Gregorius. 1079
Fratrem nostrum. distinctione.86. Gregorius. 482
Fratres nostros.de pœnit.distinct.5.Innocen.2. 2126
Fratres non solum.33. quæstio. 4. Ambrosius. 2136
Fratres quos.9.q.3.Sixtus Papa 2. 1037
Fraternitas.12.q.2.Greg. 1164
Fraternitatis.dist.34.Pelagius Papa. 196
Fraternitatis vestræ.35.quæstio.10. Gregorius. 2206
Fraternitatem tuam. distinctio.71. Gregorius. 410
Fraternitatem tuam.distinctio. 80. Gregorius. 450
Fraternitatem vestram.distinct.54. Gregorius. 327.
Frequens.dist.54.Gelasius. 324
Frigentius.16.q.7.Gelasius. 1379
Frustra dist.8.Aug. 28
Fucare. de consecrat. distinctio.5. Augustinus. 2412
Fuerunt autem.dist.17.Isid. 23
Fugitiui.12.q.2.Agath.conc. 1187
Fuit semper. 9.quæstio. 3. Athanasius Patriar. 1034
Fur autem.14.q.6. Hier. 1256
Fures.13.q.2.Mogun.conc. 1235
Futuram.12.q.1.Melchiades Papa. 1150

G

GEneralis.dist.54.Gelasius. 325
Generali.25.q.1.Hadr.Papa. 1698
Generalia concilia.dist.17.Grat. 79
generaliter etiam.dist.82.Grat. 463
generaliter sancimus.16. quęstione 1. Codex. 1312
genuit Ioseph.27.quæstio. secunda. Hierony. 1800
gesta quæ nobis. distinctione 74. Gregorius. 416
gloria episcopi. 12. quæstione 2. Hieronymus. 1199
gonsaldus.17.q.2.Grat. 1389
gratia si non gratis.1. quæstio.prima.Leo Papa. 578
gratia quæ per Christum.de consec.dist.3. Augustinus. 2392
gratiam.1.q.1.Ambrosius. 586
graue non. 35. quæstione nona. Innocentius. 2205
graue satis.11.q.3.Greg. 1121
gregorius.35. quæstione nona. Ex Pontificali. 2205
guilisarius.23.quæstio. quarta. Siluerius Papa. 1554

H

HAbeo librum.dist.16.Petrus episcopus Nicomediæ. 71
Habet hoc proprium.2.q.5.Gregorius. 756
Habemus.22.q.1.Hieron. 1473
Habent forsitan.13.q.2.Anastasius Papa. 1233
habuisse te.dist.33.Greg. 192
habebat dominus.12.q.1.Aug. 1152
habita dinumeratione.2.quæstio.6.Cod.Theo. 783
habetur quoque.3.q.9.Damasus. 891
habeatur semel.distinctio.18.Nicęnum concil. 85
hæc consona.25.q.1.Greg. 1698
hac ratione.31. quæst. 1. Ioannes Chrysostom. 1867
hadrianus Papa. distinctione 63. Octaua syno. 365
hadrianus.dist.63.Ex histor.eccle. 376
hanc consuetudinem.10.qu.1. Damasus Papa. 1044
hanc ergo.17 q.4.greg. 1411
Hanc regulam.1.q.1.Leo. 618
Hanc societatem.de pœn.distinct.4. Gratianus. 2112
hæc autem scripsimus. distinct.30. Gratianus. 169
hæc autem verba.de pœniten.distin.1. Digestis. 1968
hæc autem vita.23.q.4. Greg. 1537
hæc de charitate.de pœnit.distin.3.Grat. 2064
hæc de ordinandis. diltinctione 81. Gratianus. 450
hæc est fides.23.q.1. Hiero. 1637
hæc huius placiti.12.q.2.Ilerden.conc. 1180
hęc imago.33.q.5. Aug. 2148
hæc quæ priuilegijs.dist.5.Gratia. 15
hæc salubri er.35.quæstio.8.Grego.in regesto. 2199
hęc quippe.3.q.7.Ioan.Papa. 874
hæresis.24.q.3.Hiero. 1684
hæreticus.24.q.3.Aug. 1684
hæretici cum à fide.24.q.1. Innocentius Papa. 1650
hæretici non. de pœn. distinct.4. Hieronymus. 2118
hę verò.27. quæstio.prima. Innocentius.Papa. 1756
hic ergo.de eonse.dist.1.Clemens. 2224
hi de quibus.de consec. distinctio.4. Leo Papa. 2345
hi duo solummodo.de consec. distin.1. Leo 9. 2240
hi ergo. 26. quæstione 1. Triburiense concil. 1759
hinc considerandum.distinctio.64. Gratianus. 389
hinc est etiam.16.q.1.Greg. 1310
hinc etenim.dist.49.Greg. 270
hi qui arborem. distinctio. 50. Nicolaus Papa. 302
hi qui altario. distinctione 50.Ilerdense conci. 303
hi qui altario.15.quæstione 8. Ilerden. concil. 1287
hi qui baptismum.1.q.1.Leo. 615
hi qui de paginis.26.q.2.Aug. 1717
hi qui episcopos.3.q.4.Alex.2. 859
hi qui in furtis.14.quęstione sexta.Gregorius. 1256
hi qui in ecclesia.21. quęstio. tertia. Cyprianus. 1463
hi qui intrant.de consec.dist.2.Tolet. conci.1. 2259

Decreti Canones.

Hi qui matrimonium.32.quæstio.7.Nicolaus. 1388
Hi qui post sanctam.dist.50.Arelaten. conc.2. 312
Hi qui se carnali,dist.55.Arelat.conc.2. 335
Hi quoscunque.1.q.1.Hiero. 611
Hi à quibus.23.quęstio.8.Toletan.concil. 11. 1626
His breuiter.de pœnit.distinctio.1. Gratianus. 1960
His igitur.dist.23.Isido. 124
His potestatis.de pęniten.distinctio.1. Ambro. 1992
His qui tempore necessitatis. 26. q.6. Leo episcopus. 1738
His qui diuersorum.26.quæstio.7.Laudi. conc. 1742
His temporib.dist.77.Grat. 434
Historia.33.q.2.Nicol. 1946
Hi vero qui vxores.32.q.7.Greg. 1936
Hi verò hæretici,de conse.dist.4.Greg. 2366
Hoc ad nos.dist.59.Greg. 349
Hoc capitulo,dist.97.Grat. 558
Hoc est quod dicimus.de consec. dist.2. Augu. 2278
Hoc etiam placuit.2.q.6.Carth.conc.3. 798
Hoc habet.dist.46.Greg. 258
Hoc ipsum.33.q.2.Isid. 1913
Hoc nequaquam.7. qu.1. Eugenius Hostiensis episcopus. 991
Hoc nobis.de pęn.dist.4.Greg. 2116
Hoc quoque.de consecra. distin.1. Soter Papa. 2243
Hoc sacramentum.de consec.distin.2.Augusti. 2288
Hoc sanctum. 32. quæstio. 2. Toleta. conci.3. 1897
Hoc si in iudicio. 26. quæst. 7. Octaua synodo 1744
Hoc solum.33.q.5.Hiero. 2145
Hoc tantum.18.quæst.2. Toletanum concil.4. 1415
Hoc tamen.23.q.5.Aug. 1579
Hoc vestræ.dist.11.Leo Papa. 47
Hoc videtur.22 q.5.Augustinus. 1508
Homo Christianus.40. dist. Ioannes Chrysost. 224
Homini.1.q.4.Gregorianus. 687
Homines.22.q.2.Aug. 1479
Homicidium.de pœnit.distinct.1. Augustinus. 1975
Homicidiorum.de pęnit. distinct. 1. Clemens. 1974
Homicidas.32.q.5.Hierony. 1590
Honestum.22.q.5.Cornelius Papa. 1512
Honoratus.dist.74.Greg. 419
Honorantur.32.q 2.Ambr. 1895
Horrendus.32.q.5.Ambro. 1922
Hortamur.3.q.9.Pelagius. 897
Hortamur.dist.71.Aug. 412
Hortatu.23.q.8.Alcuinus. 1612
Hospitalitas vero. distinctione 85. Gratianus. 476
Hospitalem.dist.42.Grat. 233
Hospitiolum.dist.32.Hieron. 187
Huic soli.dist.17.Damasus Papa 1. 80
Huiusmodi beneficij.10.q.2.Codex. 1050
Huius obseruantiæ.dist.76.Leo Papa. 428
Humanum genus.dist.1.Grat. 1
Humanæ.22.q.5.Greg. 1509

I

Iacobus frater.de conse. dist.1. Sexta synod. 2236
Iam itaque.1.quæst.4.Aug. 686
Iam nunc.28.q.1.Aug. 1813
Iam vero.23.q.6.Greg. 1603
Ibi adunati.7.q.1.Greg. 998
Ibi semper.3.q.6.Fabianus Papa. 870
Idcirco frater.de pœn.dist.7.Aug. 2133
Id constituimus.17.q.4.Aurelianense conci.1. 1408
Ideo diuina.24.q.3.Aug. 1694
Ideo huic sanctæ.2.q.6.Iulius Papa. 776
ideo huic sanctæ.2.q.7.Iulius Papa. 786
ideo permittente.25.q.1.Leo Papa 4. 1699
ideo prohibetur.dist.37.Isid. 215
idololatria.28.q.1.Aug. 1811
id semper de consec.distin.5.Gerunden.conci. 2402
ieiunium.dist.76.Calixtus Papa. 427
ieiunium quarti.dist.76.Hiero. 429
ieiunium.de consec.distin.3. Melchiades Papa. 2316
ieiunium.de conse.dist.5.Aug. 2406
ieiunia.de consec.dist.3.Ex dictis sancti Apollonij. 2316
ieiunia.de consec. distinctio.5. Eusebius Papa. 2403
iesus.dist.50.Hiero. 285
igitur cum sæpè.23.q.8.Leo.4. 1611
igitur genus. 26. quæstio. 3. & 4. Augustinus. 1721
igitur post sanctæ. distinctione. 76. Leo Papa. 428
igitur secundum sanctorum.25.quæstio.2.Leo. 1704
ignis succensus.de pęnit. distin. 3. Augustinus. 2096
ignorantia.distinctio. 38. Toletanum conc.4. 216
illa anima.de pęniten. distinctio.2.Ambrosius. 2044
illa autem.dist.12.Aug. 53
illa cauenda.15.q.1.Ambr. 1264
illa præpositorum.11.q.3.Greg. 1118
illæ autem. 32.q.5.Leo Papa. 1920
ille gladium.23.q.4.Aug. 1559
ille pęnitentiam.de pęn.distinct. 3. Smaragdus. 2068
ille proculdubio. dist.93.Anacletus. 522
ille qui.22.q.5.Aug. 1506
ille rex.de pęn.dist. 3.Ambrosius. 2075
illi autem.12.q.1.Prosper. 1156
illi offerunt.1.q.1.Hiero. 621
illi qui aut.5.q.5.Eusebius Papa. 934
illi qui illa.q.1.Fabianus Papa. 941
Illi qui peregrinos.24. quæstione 3. Nicolaus. 1683
illiteratos.dist.36.Gelasius Papa. 205
illos planetarios.26.q.2.Aug. 1720
illud autem.dist.30.Gratianus. 166
illud autem.dist.40.Ambro. 227
illud autem.dist.93.Greg. 526
illud autem.dist.96.Grat. 544
illud autem.20.q.1.Marcellus Papa. 1442
illud breuiter.dist.12.Hieron. 50
illud diuini.7.quæstio.prima.Toleta.concil.11. 974
illud etiam.13.q.2.Gelasius Papa. 1219
illud etiam.23.q.4.Inno. 1570
illud etiam.30.quæstione 3.Triburiense conci. 1850
illud generaliter.distinct.64.Nicęnum conci.1. 392
illud inferendum.8.quæstio.1.Hierony. 1012
illud magnitudinem. 10. quæstio. 3. Pelagius. 1060
illud nos.dist.77.Caius Papa. 434
illud perscrutari.de consecrat.distin.4.Augusti. 2327
illud planè.11.q.3.Aug. 1126
illud quidem.8.q.2.Greg. 1014
illud quod.12.q.2.Inno.2. 1184
illud quod.26.q.ij.Aug. 1718
illud quoque.dist.50. Syricius Papa. 311
illud quoque.distinct. 71.Ianuarius episcopus. 409
illud quoque.21.q.1.Greg. 1457
illud relatum.15.q.1.Digest. 1261
illud sacramentum.35.q.6. Ordo Rom. 2194.
illud sanè.dist.80.Leo Papa. 449
illud sanè. 24.q.3.Leo Papa. 1686
illud statuendum.distinct.23.Carthagin. conci. 126
illud statuendum.16.q.6.Gelasius. 1366
illud superfluum.dist.95.Inno. 538
illud te volumus.10.q.3.Pelagius. 1056
illud vero.4.q.6.Cartha.conc.2. 922
illud verò.31.qu.1. in concilio apud Althæum. 1863
illud verò.de pœniten.distinctio.3. Ambrosius. 2077
imitare Petrum.6.q.1.Ambr. 944
immolans.14.q.5.Aug. 1247
impœnitentia.de pœnit.distinctio.5. Gratianus. 2120
imperium vestrum.dist.10.Nico.Papa. 38
imperiali.25.q.2. Greg.in regesto. 1706
imperatores.dist.9.Aug. 30
imperatores.11.q.3. Aug. 1130
importuna. de pœnit. distinct. 1. Hieronymus. 1995
impudicas.27.q.1.Tribur.conc. 1758
in actione.de pęniten.distinctio.1. Augustinus. 213
in adolescentia. 33. quæstione 2. Leo Papa. 1956
in altari.de consec.distinct.2.Vrbicum concil. 2311
in antiquis.12.q.2.Ioan.Papa.1. 1161
inanis est.de pęniten. distinctio.3. Augustinus. 2069
in apib.7.q.1.Hiero. 888
in baptismate.de consec.distin. Mogunt.conc. 2371
in calicem.de consecr.distinctio.2. Ambrosius. 2305
in canonicis.dist.19.Aug. 96
in canonib.16.q.1.Symmachus in syn.6.Rom. 1324
incautè sunt.22 q.2.Greg. 1485
in cathechismo.de conse. distin.4. Iginus Papa. 2371
incassum.de pęniten.distinctione 3.Gregorius. 2070
in capite quadragesimæ.dist.56.Agathen.conc. 309
incestuosi.23.q.5.Turonen.conc.3. 1587
incestuosi.35.q.8.Aurelia.conc. 2200
in cœna domini.de conse.distin.2. Soter Papa. 2258
in Christo pater.de consecra. distinct.2. Hilar. 2302
in Christo semel.de consecr.dist.2.Ambrosius. 2281
in clericorum.11.q.1.Hadr.Papa. 1086
in commutabili.22.q.4.Tolet.conc.8. 1496
in coniugio.32.q.1.Hieronymus. 1878
in copulatione.35.q.2.& 3.Vuormacien. con. 2169
in criminalib.5.q.4.Hadr.Papa. 929
in cunctis.11.q.3.Greg. 1111
in decima actione.18.quęstio.2. Hispal.concil. 1425
indicas.3.q.9.Nicolaus Papa. 894
indicatum est.dist.89. Greg. 503
in die. de consecra. distinctio.5. Gregorius 7. 2402
indignum.dist.38.Greg. 221
iudignè.12.q.2.Symmachus in syno.sexta. 1170
indignantur.32.q.6.Aug. 1925
in dolo.22.q.2.Augu. 1478
in dominicis dieb.9.q.2.Nanneten.conc. 1024
in domo patris.de pœniten.distinct.4.August. 2110
in duab.21.q.1.Grat. 1454
inducię.3.q.3.Eleuther.Papa. 853
inducię.3.q.3.Damasus. 853
in ea synodo.dist.100.Grego. 569
inebriauerunt Lot.15.q.1.Aug. 1265
in ecclesia.1.q.1.Leo. 622

In

Per ordinem Alphabeti.

In ecclesia.de conse.dist.4.Aug. 2386
in ecclesiastico.13.quæst.2. Triburien. concil. 1225
In eo.32.q.4.Hieronymus. 1909
In eum,qui.1.q.1.Digest.lib.3. 662
Infans.20.q.1.Theodor.in pœn. 1441
Infamis persona.3.q.7.Romana Syno.in capitular. Hadriani. 878
Infames.3.q.7.Digest. 879
Infames.6.q.1.Stephanus. 947
Inferior sedes.dist.21.Nicol.Papa. 111
Inferiorum.dist.86.Leo episc. 479
Infidcles.23.q.4. Aug. 1540
In Galliarum.25.q.2.Greg. 1703
in grauib.3.q.7.Greg. 886
In his reb.dist.11.Aug. 46
In illo sacramento.de conse.dist.2.Amb. 2307
In illis verò.dist.80.Clemens Papa. 448
In istis temporalib.dist.4.Aug. 12
In ipsarum.22.q.2.Aug. 1482
Iniquum est.32.q 6.Aug. 1925
Iniustium iudicium.11.quæst.3.Calixtus Papa. 1128
Iniustum videtur.12.quæst.2. Tansiacum conc. 1187
In lectum.34. quæst.1. & 2. & Triburi.concil. 2157
In legib.12.q.2.Eusеb.Papa. 1163
In libro.2.q.5. Greg. 767
In loco.5.q.4.Tolet.conc.11. 932
In malis.21.q.4.Isido. 1494
In mandatis.dist.43.Clemens. 239
In memoriam.dist.19.c.Caroli. 95
in necessitate.de conse.dist.4.Aug. 2334
Innocens.22.q.4.Ambrosius. 1502
In nona actione.16.quæstio.7.Hispal. conci.2. 1377
in nouo testamento.dist.21.Anacle. 109
In nouo testamento.22.q.1.Aug. 1470
Innouamus.dist.60.Innoc.2. 351
In nomine Domini.dist.23.Nicol.Papa.2.119
In nomine patris.dist.73.Litera formata. 413
In nullo loco.18.q.2.Greg.in reg. 1425
Inolita.11.q.1.Mileuit.conc. 1081
In omni.27.q.2.Ambr. 1798
in omnib.dist.81.septima synod. 461
In omnibus de consecr. dist.5. Capitul.libro 5. 2411
in oratorio dist.42.Aug. 236
in ordinatione.distin.61.Ex regul.B.Benedicti. 360
In parochia.16.q.1.Pelagius Papa. 1305
In pœnitentia.de pœnit.dist.5.Grat. 2120
In præsenti.13.q.2.Hiero. 1229
in primis.2.q.1.Greg. 724
in qualibet ciuitate.23.q.8.Codex Theodosia. 1621
Inquit Apostolus.de consecratio. dist.2.Augu. 2302
In quib.22.q.2.Aug. 1482
In quib.de consec.dist.2.Leo. 2271
In sabbato.de consec. distinct.4. Capitu.lib.6. 2380
In sacerdotibus distinctio. 61. Hormisda Papa. 353
In sacramento.de conse.dist.2. Carthag con.3. 2251
In sacramentorum.de consec. distinct.2. Alex. 2248
In sacris.16.q.1.Anastas. 1323
In salicib.de pœn.dist.3.Amb. 2090
in sancta Romana.dist.92.Greg. 313
in Sancta ac Apostolica.de conse.dist.1. Sixtus Papa. 2234
In sancta Nicœna.2.q.7.Iulius Papa. 807
In scripturis.dist.96.Nicolaus Papa. 551
In scripturis.2.q.2.Eusebius. 744
In scripturis.8.q.1.Grego. 1004
in sede.24.q.1.Eusebius Papa. 1637
In singulis.dist.77.Zozimus. 434
In singulis.dist.86.Ambrosius. 486
In synodo.dist.63.Leo Papa. 377
In synodo.de consec.dist.4.Zacha. 2366
Insolitum est.12.q.2.Codex. 1192
institutio.27.q.2.Aug. 1799
Institutionis.25.q.2.Greg. 1705
Institutio missarum.de consec. dist.3. Gerundense conc. 2265
Intantum.dist.21.Nicol.Papa. 114
Intantum hominum.de pœnit.distin.3.Augusl. 2084
Integritas.32.q.1.Ambro. 1885
Intelligi.26.q.2.Aug. 1718
Inter cætera.10.q.3.Tolet.con.7. 1059
Inter cætera.22.q.4.Aug. 1500
Interdixit.dist.32.Nicen.conc. 187
Interdicimus.16.q.1.Calixtus.2. 1295
Interfectores.33.q.2.Nicol.Papa. 1948
Inter hęc.33.q.2.Nicol.Papa. 1948
Inter hæc.de pen.dist.2.Greg. 2040
Inter hæc hircum.de pęn. dist.3. Adamantius. 2085
Inter hæc hircum.de pęn. dist.3. Ischius. 2088
Inter hæresim.24.q.3.Hiero. 1684
Inter memoratos.16.q.3.Inno.Papa. 1346
Intermittentes.de pœn.distin.4. Paulus Apost. 2116
Inter nos.dist.63.Leo 4. 184
Inter querelas.23.q.4.Greg. 1551
Interrogo.1.q.1.Aug. 637
Interrogatum est.2.q.5.Salegustan.conc. 768
Interueniente.32.q.7. 1926
Inter verba.11.q.3.Greg. 1112
Intra catholicam.1.q.1.Aug. 628
In tuis literis.7.q.2.Alex.2. 999
In venditionib.17.q.4.Agath.conc. 1410
Inuenta est.27.q.2.Origen. 1802
Inuenimus.de conse.dist.1. Pelagius.2. 2246
Inuentum est.16.quæstio.7. Cabilon. concil.2. 1384
In veteri lege.distinctio.77. Toletan. concil.4. 437
Inuitat dominus.de consecrat. distin.2.Augusl 2293
Inuito vero.19.q.3.Gra. 1432
In vna autem.dist.101.Grat. 573
Inutile.dist.88.Greg. 497
Ioannes Chrysosto.dist. 50. Martinus Papa.1. 280
Ipsa pietas.23.q.4.Aug. 1547
Ipse ligandi.11.q.3.Greg. 1115
Ipsi Apostoli.2.q.7 Fabianus. 826
Ipsi sacerdotes.1.q.1.Greg. 637
Ipsi sunt canones.ix.q.3.Gelasius papa. 1036.
Ita sępe.2.q.3.Ambrosius. 1118
Irreligiosum.dist.lxxxvij. Gelasius. 492
Irreligiosa.de consecra.distin.3. Tolet.conci.3. 2312
Irrisor est. de pœniten. distinctio. 3. Isidorus. 2069
Irritam esse.3. quæstio. 6. Fęlix. Papa primus. 875
Irritam esse.11.q.3.Cartha.conc.4. 1106
Is autem.22.q.2.Aug. 1480
Ismael.dist.56.Aug. 343
Is qui pœnitentiam.26.q.6. Carthagi.concil.4. 1737
Is qui non habet.distinct. 34. Toleta. conci.1. 194
Istæ Abrahę.32.q.4.Aug. 1899
Istud est.2.q.1.Greg. 1070
Ita corporis.11.q.3.Nico. Papa. 1130
Ita diligere.30.q.3.Nico.Papa. 1846
Ita dominus.dist.19.Leo Papa.1. 97
Ita ergo.22.q.1.Aug. 1471
Ita fit verbum.1.q.1.Aug. 629
Ita ne.32.q.5.Aug. 1913
Ita nos Scyllacenorum.26.q.2.Gela. 1713
Ita planè.23.q.4.Aug. 1533
Itaque censuimus.24.q.3.Agathen.conc. 1682
Item aduersus.dist.13.Gratianus. 56
Item laici.dist.61.Grat. 352
Item ex monachali.distinctione 58.Gratianus. 347
Item qui ecclesiasticis. distinct. 59. Gratianus. 348
Item qui in ægritudine.distinct.57. Gratianus. 346
Iteratur quotidie.de consec. distinct.2. Pascha. 2294
Iubemus.1.q.1.Codex.lib.9. 662
Iubemus eos qui.16.q.3.Codex. 1356
Iubemus.de consec.dist.2.Lucius Papa. 2243
Iudas.17.q.4.Gelasius. 1407
Iudas pęnituit.de pęnit.dist.1.Ioan. Chrysosto. 2089
Iudex criminosum.2. q.1. Constantinus Impetor. 723
Iudex non est. 23. quæstione 5. Hieronymus. 1590
Iudæi baptizati.1.q.4.Tolet.conc.4. 686
Iudæi. 28.q.1.Tolet.conc.4. 1821
Iudæi quorum.de conse.dist.4.Agathen.conci. 2369
Iudæorum. 28.q.1.Tolet.conc. 1822
Iudicare.11.q.3.Greg. 1115
Iudicantem.30.q.5.Eleutherius. 1860
Iudices autem.11.q.1.Nicę.conc. 1063
Iudices inquit.1.q.1.Hieronymus. 597
Iudicet ille.3.q.7.Ambro. 885
Iudicet seipsum.de pęni.distinct.1.Augustinus. 2013
Iudicium verò.6.q.3.Grat. 955
Iulianus.11.q.3. Ambrosius. 1129
Iuramenti.22.q.5.Chromatius. 1510
Iurauit Dauid.22.q.4.Aug. 1494
Iuratos.15.q.6.Vrbanus. 2. 1283
Ius generale.dist.1.Isid. 2
Ius autem dist.1.Isido. 4
Ius naturale.dist.1. Isid. 5
Ius ciuile.dist. 1.Isido. 5
Ius gentium.dist.1.Isid. 6
Ius militare.dist.1.Isid. 6
Ius publicum.dist.1.Isid. 6
Ius Quiritum.dist.1.Isid. 7
Ius autem.dist.7.Grat. 23
Iustitiæ.25.q.1.Greg. 1699
Iustum est bellum. 23.quæstione 2. Isidorus. 1524
Iustum est principem.dist.9.Isid. 31
Iustum est, vt qui. 24. quæstione 3. Calixtus. 1530
Iuuenculas.20.quæstione 1.Gregor.in regest. 443
Iuxta Calcedonensis.16.q.1.Alex.2. 1296
Iuxta sanctorum.dist. 93. Anacletus & Zacharias Papa. 519

L

LAchrymæ.de pen.dist.1.Ambrosius. 1962
Laici in accusatione.2.q.7.Anacletus. 810
Laici verò nullo modo.distinct.63.Gratianus. 365
Laici presbyteros.16.q.7. Moguntinen. concil. 1384
Laici qui.dist.33.Inno.1. 192
Laico non licet.2.quæst. 7. Marcellinus Papa. 807
Laicos non accusare. 2. quæstio. 7. Eusebius. 808
Laicis quamuis.16.quæst.7.Eulalius episcopus. 1378
Lator Nemesion.2.q.7.Greg. 831
Lator præsentium.dist.35.Stephanus. 336
Lator præsentium.16.quæstione 5.Gregorius. 1340
Latorem præsentium.1.quæstio. 1. Gregorius. 660
Latorem præsentium.33.quæstio.2. Nic. Papa. 1957
Lauamini. de pęnit. distinctione 3. Gregorius. 2070

Lector cum ordinatur.dist.23. Carthag.con.4. 131
Lector si viduam,distinctio.34.Marti.Brachar. 199
Lectores cum ad annos. distin. 32. Carthagin. conc.3. 185
Lectis sagacitatis.distinctione 63. Stephanus. 374
Legatur. 24. quæstio. secunda .Gelasius Papa. 1663
Legant episcopi. distinctio. 37. Hieronymus. 209
Lege Imperatorum. distin. 10. Nicolaus Papa. 35
Lege Iulia.1.q.1.Digest.lib.3. 663
Legem quam pijssimus.distinct.53.Gregorius. 318
Leges ecclesiæ. 3. quæstio. 6. Anacletus Papa. 876
Legi epistolam.16.quæstio.prima. Augustinus. 1307
Legi Syromasten. 33.quæstio.8. Hieronymus. 1613
Legitur quod beatus.distinctio.81.Gregorius. 461
Legimus aliqua.dist.37.Ambro. 212
Legimus de beato.dist.37.Rabanus. 210
Legimus in Esaia.distinctio. 93. Hieronymus. 529
Legimus quosdam.de consec.distin. 5. Hieron. 2408
Legum ecclesiasticarum.2. q. 1. Hincmarus ex conc.apud Medardum. 730
Lex continentiæ.dist.31. Leo Papa. 174
Lex diuinæ. 27. quæstio. 2. Benedictus Papa. 1785
Lex est.dist.1.Isidorus. 3
Lex est.dist.2.Isidorus. 7
Lex æterna.23 q.5.Aug. 1585
Lex illa.27.q.2.Gelasius Papa. 1805
Lex illa.36.q.1.Gelasius. 2209
Libenter ignosco.de pœn.distin.1. Ambrosius. 1986
Liberorum. 32. quæstione 4. Hieronymus. 1911
Liberi dicti.ead. 1911
Liberti.dist.87.Tolet.conc.4. 494
Liberti ecclesiæ.12.quæstio.2.Toleta.conci.4. 1192
Liberti. 12. quęstio. 2. Toletanum concil. 4. 1195
Libertos. distinctione 87. Agathense concil. 493
Licet aliquid.26.q.2.Ambro. 1721
Licet appellatori.2. quæstio. 6. Fabianus Papa. 772
Licet ergo.8.q.1.Hieron. 1008
Licet in regulis.16.q.3.Gelasius. 1345
Licet nonnunquam. distinctio. 45. Leo Papa. 250
Licet omnib.dist.87.Gelasius. 491
Licet plerumque. distinctio. 45. Gregorius.4. 248
Liceat etiam.2.q.6.Fabianus. 782
Licitè dimittitur.32.quæstione 7. Augustinus. 1927
Ligna ecclesiæ.de conse.dist.1. Hyginus Papa. 2233
Liquido.de conse.dist.2.Aug. 2282
Litigiosus.dist.90.Grat. 505
Literas charitatis.distinctio.63. Pelagius Papa. 372
Literis vestris.de consec. dist.3. Fabianus Papa. 2317
Loca verò in quibus.distinctio.80. Gratianus. 448
Loci nostri. 35. quæstione nona. Stephanus 5. 2201
Locutio diuinarum.dist.38. 221
Longinquitate.12. quæstio.2. Toleta.conci.6. 1194
Loquitur Dominus,24.quæstio.1. Cyprianus. 1640
Lotharius.31.q.2.Nicolaus. 1873
Lugdunensis.9.q.2.Vrbanus Papa. 1027
Luminoso.18.q.2.Greg. 1417
Luxuriam facit.dist.35.Prosper. 203
Luxuriosa. res. distinctione 35. Hieronymus. 202

M

MAgnus episcopus.distinct.54. Carthagin. conc.1. 320
Magna pietas.de pœnit.distinct. 1. Augustinus. 1963
Magnum quidem.11.quæstione 1.Ambrosius. 1073
Magnæ sapientiæ.22.q.4.Augu. 1496
Magis.32.q.5.Aug. 1916
Maiores.16.q.7.Aug. 1370
Maiores.24.q.1.Gelasius. 1631
Maiorum quispiam.2. qu.7. Zepherinus Papa. 810
Mala consuetudo.distinctio.8. Nicolaus Papa. 27
Maledicam.1.q.1.Hieronymus. 627
Mali sunt.23.q.4.Aug. 1575
mancipia Christiana.distinctio.54.Gregorius. 327
Mandamus.19.q.3.Vrbanus 2. 1434
Mandastis.2.q.5.Sixtus Papa 3. 759
Manet ergo.24.q.1.Leo Papa. 1634
Manifesta.2.q.1.Ambro. 735
Manifesta.12.quæstio.1.Marti. Brach.in conci. 1153
Manifestum est.1.q.1.Leo. 622
Manifestum est.33.q.5.Aug. 2147
Manus impositio.1.q.1.Aug. 626
Manus quoque.de conse.dist.5.Eusebius Papa. 2399
Marchion,& Basilides.1.q.1.Hiero. 621
Maritum duarum.dist.33.Greg. 189
Mater ecclesia.de consec.distinctio.4. Augusti. 2390
Matrimonium.27.q.2.Isido. 1778
Maximianus.dist.81.Innoc. 453
Maximianus.22.q.3.Aug. 1528
Maximum quoque.1.q.7.Leo. 715
Medicina.de pœn.dist.1.Ambrosius. 2007
Medicamentum.de pœn.dist.1. 2008
Meliore.27.q.1.Aug. 1763
Memor sum,24.q.1.Sixtus Papa. 1636
Mennam.2.q.5.Greg. 757
Mensuram autem.de pœnit.distin.1. Hierony. 2014
Meretrices esse.32.q.4.Aug. 1908
Merito quæritur.15.q.1.Aug. 1260
Merito.32.q.2.Aug. 1897
Metropolitano.dist.63.Leo 1. 374
Metropolitanum.2.q.7.Greg. 832
Metuentes.17.q.4.Gelasius. 1406
Mihi autem.22.q.2.Aug. 1485
Miles,23.q 4.Aug. 1585
Militare.23.q.1.Aug. 1522
ministri altaris.distinctione 81. Lucius Papa. 458
ministri.14. quæstione 4. Arelatense concil.1. 1243
ministrum. distinctione 23. Laodicen. concil. 133
ministrare.26. quæstione 6. Agathense concil. 1735
miramur tantum.dist.61.Leo. 353
miramur.24.q.1.Nicolaus. 1656
miratus valde.93.dist.Greg. 519
mirandum est.de pœn.dist.2.Aug. 2057
miror autem.de pœnit.distinctio.1.Cyprianus. 1995
miror minus.dist.50.Ioan.8. 275
miror quomodo.17.q.4.Aug. 1395
miserum est.dist.61.Innoc. 353
missas die.de consecra. distin.1.Agathen.conci. 2244
missarum solemnia.de consecr. dist.1. Tribur. conc. 2224
moderamine.16.q.1.Greg. 1301
modo quæritur.35.q.4.Grat. 2172
moyses.dist.7.Isidorus. 23
moyses.8.q.1.Hiero. 1002
moyses.32.q.2. Aug. 1892
mollitijs.21.q.3.Cyprianus. 1463
monachus vero. distinctio. 77. Gelasius Papa 438
monachus.16.q.1.Hiero. 1292
monachi.1.16. quæstione 1. Agathense concil. 1306
monachi.2. 16.quæstio. 1. Tarraconen.concil. 1307
monachi sibi.de consecra.dist.4. Capitularium liber. 2372
monacho.20.q.4.Basilius. 1453
monacho.27.quæstio.1. Aurelianen. concil.1. 1768
monachum.20. quæst.1. Toletanum concil.4. 1441
monachum.20.q.4.Agathen.conc. 1453
monachos quoque.16.quæst.1. Syricius Papa. 1304
monasterium.16.quęst.7.Eugenius 2.& Leo 4. 1383
monasteria.18.quæst.2.Arelatense, vel Aureli. conci. 1422
monasteria.18. quæstione 2. Agathense concil. 1425
monasterijs.19.q.3.Grego. 1435
monemus.12.q.2.Leo.4.in conc. 1168
monomachiam.2.q.5.Nicol.Papa. 768
mos antiquus. distin. 65. Nicænum concil. 2. 395
mos est.dist. 1.Isidorus. 3
mos est.12.q. 2.Greg. 1176
mouet te.22.q.2.Aug. 1475
mulier debet. 33. quæstio. quinta. Ambrosius. 2151
mulier quamuis.dist.23.Carthaginen. conci.4. 133
mulier quamuis.de consec. distin. 4. Carthagi. conc.4. 2334
mulier quæ accesserit.15.quæst. 1.Augustinus. 1263
mulier si fide.22.q.4.Aug. 1500
mulier si quidpiam.32. quæstio. 2. Ambrosius. 1896
mulier si sine.33.q.5. Ex concilio apud Compendium. 2142
mulierē constat. 33.q.5.Aug. 2150
mulieres.dist.32.Laodic.conc. 188
mulieres.27. quæstione prima. Eugenius Papa. 1768
multum stupro. tertia. quæstione sexta. Leo. 872
multi bene.de pœnit. distinctio. 2. Gregorius. 2057
multi corriguntur.secunda quæstio.1.Augusti. 737
multi sacerdotes.distinct.40.Io.Chrysostomus. 228
multa secularium. prima quæst. 1. Gregorius. 631
multi sine. 14. quæstione quinta. Hieronymus. 1249
multi sunt.de consec. distin. 4. Pelagius Papa. 2365
multiplex.de pęn.dist.1.Leo. 1987
multorum auctoritatibus.1. quæstione 2. Gratianus. 671
multorum relatione.distinctio. 32. Gregorius. 179
multorum relatione.27.quæstio.2. Gregorius. 1788
multorum relatione.25.quæst.6. Alexander.2. 2195

Multis

Per ordinem Alphabeti.

Multis ab vrbe, distinctione 44. Gregorius. 244
multis concilijs. 16. quæstione 1. Africanum conc. 1320
multis denuo, distinctio. 17. Pelagius Papa 2. 82
Multos de ecclesiastica. distinct. 54. Gregorius. 331
Multæ autem operationes. 1. quæstio. 1. Augu. 607
Multipliciter. 1. qu. 1. Tarasius episcopus Constanti. 595
Mutationes. 7. quæstio. prima. Anterus Papa. 984

N

NAbuchodonosor. 23. quæstio. 4. Augusti. 1542
Nam qui Deo. 16. q. 2. Ambrosius. 1338
Nam sicut. dist. 31. Inno, 1. 173
Nam si consenserimus. dist. 27. 154
nasci de adulterio. distinctio. 56. Hieronymus. 341
Nauum prophetam. de pęniten. dist. 3. Hieron. 2081
ne amisso. 23. quæstione tertia. Augustinus. 1558
nec aliqua. 27. quæstione prima. Cyprianus. 1754
nec artificioso. 22. quęstio. secunda. Augustinus. 1486
nec damnosa 25. q. 2. Codex. 1707
nec eam quam. 35. quæstio. 2. & 3. Gregorius. 2167
nec extra. in 3. q. 9. Damasus. 891
nec emeritis. dist. 16. Cælestinus. 359
nec sortis. 1. q. 1. Aug. 605
nec hoc quoque. 14. q. 4. Leo Papa. 1245
nec illud. 30. q 5. Ambro. 1858
nec illud. 33. q. 5. Ambrosius. 2151
nec is qui inuitus. 15. quæstio. 1. Ambrosius. 1266
nec licuit. distinctio. 17. Gregor. al. Pelagius. 80
nec mirum. 26. quæstio. 5. Augu. 1730
nec Moyses. de consecratio. distinctio. 2. Hiero. 2308
nec nouum. 8. q. 1. Gregorius. 1010
nec numerus. 10. q. 3. Gelasius. 1056
nec quemquam. de consec. distin. 4. Cyprianus. 2380
nec quisquam. 24. quæstione 2. Gelasius Papa. 1665
nec solo. 32. q. 5. Aug. 1919
nec sufficere. 8. q. 1. Beda. 1013
nec vxorem. 23. q. 4. Nicolaus Papa. 2140
necesse est. dist. 29. Hierony. 166
necesse est. 1. q. 1. Greg. 637
necesse est. 3. q. 9. Nicolaus Papa. 898
necesse est. 22. quęstione 4. Toletanum conci. 1447
necesse est. de consecra. distinctio. 1. Leo Papa. 2238
necessarium est, de consecr. distinct. 4. Augusti. 2324
necessaria. 1. q. 7. Gelasius. 707
necessaria. 12. q. 1. Eug. 2. & Leo 4. 1143
necessario. de consec. dist. 2. Ephesinum symbolum. 2301
ne fortè de pœn. dist. 1. 2006
ne fortè. de pęn. dist. 4. Osee. 2118
neganda. 1. 3. q. 2. Stephanus Papa. 900
neganda 2. 3. q. 2. Codex. 900
negare non possum. distinction. 9. Augustinus. 32
negotium. de pœn. distinctione 5. Gregorius. 2126
negotiatorem clericum. distinctio. 88. Hieron. 497
negligere. 2. quæst. septima. Eleutherius Papa. 837
nemo ad sacram. distin. 32. Vrbanus secundus. 186
nemo contemnat. 2. quæstio. 1. Ioan. Chrysost. 1104
nemo blandiatur. 32. quæstione 4. Ambrosius. 1904
nemo de annorum. 16. quęstione 3. Ioannes. 8. 1358
nemo desperandus. de pęn. dist. 7. 2131
nemo ecclesiam. de consec. dist. 1. Aureli. conci. 2222
nemo episcopus. 2. q. 1. Constit. apud Iulia. antecess. 732
nemo episcoporum. 2. quęst. 3. Melden. concil. 1108
nemo iudicabit. 2. quęstio. tertia. Innocentius. 1034
nemo peritorum. 2. quęstio. tertia. Augustinus. 1123
nemo per ignorantiam. de consec. distin. 1. Clemens Papa. 2233
nemo potest. 16. q. 1. Greg. 1291
nemo potest. de pœn. distinctio. 1. Ambrosius. 1988
nemo presbyter. dist. 78. auth. de san. episcopis. 440
nemo quippe. dist. 83. Greg. 471
nemo qui rapit. 14. quæstione 5. Hieronymus. 1248
nemo rectè. distinctio. 81. Symmachus Papa. 452
nemo tollit. de consecra. distinct. 4. Augustinus. 2391
nemo vel in foro. de pœnit. distinct. 1. Codex. 1964
nemo vnquam. 11. quæstio. prima. Caius Papa. 1062
nemini est. 17. q. 4. Nicolaus. 1405
nemini præterquam. 15. quęstio. 3. Iulius Papa. 1274
nemini regum. 16. quæstio. septima. Syluester. 1585
neminem absolutè. dist. 70. Calcedonen. conci. 406
neminem exire. 3. q. 6. Romana syno. in capitular. Hadriani. 877
neminem putes. de pęn. distinct. 1. Augustinus. 1983
neminem quisquam. dist. 45. Romanum. conci. sub Syluest. 247
neophytus. dist. 61. Ambro. 356
neophyti. de conse. dist. 5. Carthaginen. conc. 4. 2401
ne pro cuiuslibet. 16. q. 1. Greg. 1309
neque ad Cain. dist. 90. Cyprianus. 506
neque apud altare. dist. 88. Cypria. 500
neque decennij. 16. quæstio. 4. Iustinia. Nouel. 1360
neque enim. 14. q. 5. Aug. 1249
neque furiosus. 32. q. 7. Fabianus. 1398
neque in homine. 1. q. 1. Aug. 606
neque potest. 1. q. 1. Aug. 638
neque quorumlibet. dist. 9. Aug. 34
neque viduas. 27. quæstione prima. Cyprianus. 1753
ne quis arbitretur. 22. quæstione secunda. Aug. 1486
ne quis ieiunet. de conse. dist. 3. Cęsar August. conc. 2316
ne quod absit. de consec. distinct. 4. Gregorius. 2370
nerui testiculorum. dist. 13. Greg. 57
ne tales. de consecratio. distinct. 5. Hieronymus. 2407
nicęna synodus. distinctio. 31. Historia Tripart. 176
nihil contra. 2. q. 1. Eleutherius episcopus. 723
nihil contra. 7. quæstio. 1. Toletanum conci. 7. 975
nihil enim prodest. de consec. dist. 5. Pius Papa. 2404
nihil enim. de consc. dist. 5. Ioan. Chrysostomus. 2407
nihil est aliud. de consecra. distin. 4. Augustinus 2363
nihil illo. dist. 83. Anacletus Papa. 472
nihil iniquius. 32. q. 6. Aug. 1924
nihil in sacrificijs. de consecra. distin. 2. Alex. 5. 2254
nihil iudæ. de pœnit. distinctio. tertia. Hierony. 2092
nihil prodest. de pœnit. distinctio. 3. Pius Papa. 2072
nihil sic debet. 11. q. 3. Aug. 1105
nihilominus quoque. 3. quæstione nona. Leo. 896
nimium certè. 23. quæstio. 8. Ioannes Papa 8. 1610
nimium sunt. 23. q. 4. Aug. 1559
nisi aut in cœnobijs. distinctione 56. Vrbanus. 344
nisi bella. 23. q. 1. Greg. 1518
nobis dominus. dist. 63. Leo. 4. 374
nobilis homo. 2. quæstio. 5. Triburiense conci. 761
nobilissimus vir. distinctio. 97. Nicolaus Papa. 560
nocte sancta. de consec. distin. 1. Thelesphorus. 2237
noli existimare. 23. q. 1. Aug. 1520
noli frater. dist. 9. Aug. 33
noli meis literis. dist. 9. Aug. 32
noli putare. de pœn. dist. 1. Aug. 1975
nolite errare. dist. 11. Iulius Papa. 42
nolite nos existimare. distin. 21. Nicolaus Papa. 111
nolite recedere. 11. q. 3. Hiero. 1098
nolite timere. 11. qu. 3. Ioannes Chrysostomus. 1126
nolite velle. 14. q. 5. Aug. 1247
Nolo vt aliquis. 12. q. 1. Aug. 1147
noluit itaque. 33. q. 5. Aug. 2150
nomen presbyteri. 2. q. 1. Aug. 732
non afferamus. 24. q. 1. Aug. 1643
non autem. 7. q. 1. Aug. 971
non confidat. dist. 50. Gelasius. 3007
non cogantur. dist. 41. Aug. 230
non debet. distinctione 65. Martinus in conci. 393
non debet. 11. q. 3. Greg. 1116
non debet. 30. quæstione 1. Cælestinus Papa. 1844
non debere. distinctio. 80. Laodicen. concil. 450
non decet. dist. 12. Calixtus. Papa 1. 48
non dico. de conse. dist. 4. Hiere. 2403
non dicatis. 12. q. 1. Aug. 1148
non dubito, de consecra. distinctio. 4. Augusti. 2394
non enim. 32. q. 1. Aug. 1883
non est à plebe. 2. q. 7. Euaristus. 807
non est aqua. de consecratio. distinct. 4. August. 2355
non est credendum. 3. qu. 11. Hadrianus Papa. 901
non est crudelis. 23. quæstio. 5. Hiero. 1589
non est contra. 22. q. 1. Aug. 1469
non est contra. 22. q. 1. Isid. 1472
non est culpandus. 32. quæstio. 1. Hieronymus. 1885
non est dubium. 27. q. 2. 1785
non est facilè. dist. 40. Hierony. 223
non est Innocentiæ. 23. quæstio. 5. Augustinus. 1592
non est iniquitatis. 23. quæstione 5. Augusti. 1585
non est nostrum. 23. quæstio. 5. Hieronymus. 1584
non est obseruandum. 22. quæstio. 4. Isidorus. 1497

Non eſt peccatum.diſt.6.Greg. 22
Non eſt permittendum.diſtinct.63. Laodicen. conc. 368
Non eſt putanda.1.q.1.Greg. 601
Non eſt quòd cuiquam.15.quęſt.1.Ambroſius. 1265
Non eſt tam iniuſtus. de pœn. diſt.2. Hierony. 2042
Non æſtimemus.13.q.2.Augu. 1228
Non erit turpis.32.q.1.Aug. 1881
Non exemplo.26.q.2.Beda. 1717
Non ex quo.de conſecra.diſtin.4. Auguſtinus. 2392
Non fidelib.32.q.5.Aug. 1914
Non fruſtra.23.q.5.Aug. 1586
non furem.7.q.1.Leo.4. 970
Non habenti.12.quæſtio.2. Africanum conci. 1185
non hoc corpus.de conſecratio.diſt.2. Auguſti. 2277
non illud.de conſec.diſt.4.Augu. 2340
non imputantur.1.q.4.Aug. 688
non iſte panis.de conſecratio. diſtin.2. Ambro. 2285
non inuenitur.23.q.4.Aug. 1566
non inuitati.9.q.2.Conſtantinopolita.ſynod.1. 1026
Non in perpetuum. 24. quæſtio. 3. Rabanus. 1673
non inferenda. 23. quæſtione 2. Ambroſius. 1529
non in vobis.de conſecra.diſtinctio.4. Auguſt. 2352
non ita.2.q.6.Eutychianus Papa. 781
non ita.22.q 2.Aug. 1485
non licet. diſtinctione 10. Symmachus Papa. 37
non licet.diſtinctione 46. Laodicenſe concil. 260
non licet.diſtinct. 63.Martinus Papa ex conci. 369
non licet.11.q.3.Augu. 1120
non licet. 26. quæſtio.5. Martinus Bracharen. 1725
non licet.33.q.4.Martinus Bracharen.in conc. 2139
non licet.1.de conſe.diſt.4.Antiſiodoren.conci. 2371
non licet.de conſe.diſt. 4.Carthaginen.conc.3. 2373
non licet.diſtinctio. 86. Agathenſe concilium. 489
non liceat.1.diſtinctio. 22. Bracharenſe concil. 134
non liceat. 2. diſt.22. apud Martinum Brachar. 134
non liceat.diſt.44.Martinus Brachar. ex conci. 246
non liceat.diſt.92.Martinus Brachar. ex conci. 513
non liceat.1.q.1.Martinus Bracharen.ex conci. 622
non liceat.3. quæſtio. ſexta. Innocentius Papa. 876
non liceat. 12. quæſtione 2. Symmachus Papa. 1170
non liceat.12.q.2.Chalced.conc. 1182
non liceat.12.quæſtio.2. Innocentius Papa 2. 1185
non liceat.19.q.3.Nouella.123. 1438
non liceat.26. quæſt.7.Mart. Bracha. in conci. 1746
non liceat.de conſecr.diſt.3.Martinus Bracha. in conc. 2314
non liceat.de conſec.diſt.4. Martinus Brachar. in conc. 2357
non loca.diſt.40.Greg. 224
non mœchaberis.32. quæſtio.quinta. Iſidorus. 1921
non mœchaberis. 32. quæſtio. 6. Auguſtinus. 1926
non mediocriter. de conſecra. diſt.5. Hierony. 2405
non multum.diſt.100.Gregorius. 570
non negamus. diſtinctio. 61. Hormiſda Papa. 353
nonne vobis.diſt.37.Hiero. 208
nonne directa.8. quæſtio.4. Symmachus Papa. 1017
nonne Sodomitę. 1. quæſtione 1. Auguſtinus. 606
nonne vobis. diſtinctione 37. Hieronymus. 208
nonnulli diaconi.diſtinctio.93. Tolet.conc.4. 525
nonnulli.de pœn.diſtinctio.prima.Ambroſius. 1993
non nocet.1.q.1.Greg. 636
non nos beatum.diſtinctione 40. Symmachus. 223
non obſeruetis. 26. quæſtione 7. Auguſtinus 1747
non omnis. diſt.37.Auguſtinus. 216
non omnis.5.q.5.Aug. 933
non omnes.2.q.7.Hiero. 821
non omnis: 32. quæſtione ſecunda. Leo Papa. 1894
non omnis de conſecratio. diſtin.2. Auguſtin. 2288
non omnis qui 2.q.7.Aug. 822
non oportet diſtinctione 18. Laodicen.concil. 86
non oportet.1. diſtinctio. 23. Laodicen.conci. 133
non oportet.2.diſtinct. 23. Laodicenſe concil. 133
non oportet.3. diſtinctio.23. Agathen. concil. 133
non oportet.1.diſtinctio.42. Laodicen.concil. 235
non oportet.2.diſtinctio.42. Laodicen.concil. 235
non oportet.1.diſtinctio.44. Laodicen.concil. 243
non oportet.1.diſt.45.Laodic.conc. 246
non oportet.diſtin.69.Laodicen.conc. 406
non oportet. diſtinctio. 81. Laodicen. concil. 461
non oportet.diſtinctione 93. Laodicen.concil. 524
non oportet. diſtinctio.93. Laodicenſe concil. 524
non oportet. diſtinctio. 95. Laodicen. concil. 542
non oportet.1. quęſtio.1. Laodicenſe concil. 622
non oportet.3.q.9.Marcellus. 891
non oportet.7.q.1.Nice.conc. 979
non oportet. 26. quæſtio. 5. Laodicen. concil. 1726
non oportet. 28. quæſtio. 1. Agathenſe concil. 1825
non oportet.30.quæſtio.3. Zach.& Deus dedit 1448
non oportet.33.quæſtio.4. Laodicenſe concil. 2139
non oportet. 33. quæſtio. 4. Ilerdenſe concil. 2140
non oportet.de conſec.diſtin.1.Martinus Brachar.in conc. 2231
non oportet.de conſec.diſt.2. Martinus Bracha ren.in conc. 2250
non oportet.de conſec.diſt.3. Laodicen.conci. 2314
non oportet.de conſe.diſtin.5. Laodicen.conc. 2412
non oportet.de conſec.diſtin.5. Laodic.conci. 2412
non oſculatur.5.q.5.Ambroſius. 934
non peierabis.22.q.4.Leuiticum. 1497
non pila.23.q.8.Ambroſius. 1610
non placuit.16.q.7.Symmachus. 1378
non plures,de conſecra.diſtinctio.4.Leo Papa. 2377
non poteſt.2.q.7.Tolet.conc.4. 816
non poteſt. 23. quęſtione quarta. Auguſtinus. 1556
non poteſt. 32. quæſtione quinta. Iſidorus. 1916
non poteſt. de pœnit. diſtinctio.1. Ambroſius. 1981
non poteſt.de pœn.diſtin.1. Ioannes Chryſoſt. 1982
non poteſt.de conſec.diſt.4.Ioannes Chryſoſt. 2326
non prohibeat.de conſecratio. diſtinct.2. Aug. 2290
non putes.23.q.5.Aug 1592
non quales. prima quæſtione prima. Nicolaus. 633
non ratione,de conſec. diſtin.4. Syricius Papa. 2330
non regenerabantur, de conſec.diſt.4.Auguſt. 2389
non reuertebantur.de pęn.diſtin.2. Gregorius. 2032
non ſanat,prima quæſtione prima.Ambroſius. 615
non ſanè.14.q.5.Aug. 1252
non ſatis.diſtinctio.86.Ambroſius. 484
non ſatis.34.quæſtione prima & 2. Hieronym. 2154
non ſemel.18.quæſt.ſecunda. Aurelian. concil. 1429
non ſemper.11.q.3.Aug. 1128
non ſemper.22.q.4.Ambroſius. 1497
non ſolent.ſecunda quæſtione ſexta. Vlpianus. 791
non ſolum.1.q.3.Beda. 681
non ſolum.1.2.q.3.Synodus.8. 1122
non ſolum.2.2.q.3.Aug. 1125
non ſolum.22.q.4.Beda. 1495
non ſolum.23.q.5.Hiero. 1589
non ſolum.28.q.1.Augu. 1812
non ſolum.32.q.7.Iſidor. 1933
non ſolum.32.q.8.Aug. 1939
non ſufficit.de pęn.diſt.1.Aug. 2001
non ſunt audiendi.2.q.3.Aug. 1113
non ſunt.11.q.3.Aug. 1113
non ſtatim.26.q.2 Hiero. 1717
non turbatur.24.q.1.Ambro. 1635
non vos hominum.23.q.5.Pelagius. 1593
non vos iudicetis. 5.q.5.Aug. 933
nos ad fidem.diſt.96.Calced.conc. 548
nos autem.de conſec.diſt.2.Aug. 2273
non conſecrationem.9.q.1.Greg. 1019
nos conſuetudinem.diſt. 12.Greg. 52
nos in hominem.9.q.1.Greg. 1022
nos in quemquam.2.q.1.Aug. 722
nos nouimus. 17.q.2.Aug. 1390
nos qui præſumus diſt.40.Greg. 224
nos ſacramentum. 2.qu. 5. Cornelius Papa. & Tribu.conc. 754
nos ſanctorum.2.q.5. Cornelius Papa.& Tribu rien.conci. 754
nos ſanctorum.15.q.6.Greg.7. 1282
nos ſequentes.6.q.1.Euſeb.Papa. 949
nos ſi incompetenter. 2. quæſt. ſeptima. Leo 4. 829
noſſe credo.diſt. 76. Ambroſ. 432
noſſe deſideras. 30. quæſtio. 1. Nicolaus Papa. 1840
noſſe tuam.diſt.63.Stepha. 372
noſſe vos.de conſe.diſt.3.Pius. 2319
noſtrates.30.q.5.Nicolaus. 1856
noſtri.23.q.3.Augu. 1528
notandum eſt.23.q.2.Aug. 1525
notandum eſt.24.q.3.Vrbanus. 1687
notificaſti.33.q.5.Alex.2. 2141
notificamus.35.q.6.Vrbanus. 2192
notum ſit.2.q.1.Nicol.Papa. 731
nouatianus.7.q.1.Cypria. 967
nouerint. 10.q.1.Tolet.conc.4. 1040

Nouiſ-

Per ordinem Alphabeti.

nouiſſime. de conſecra. diſtinct. 5. Raban. 2299
nouit Deus. de pœn. diſtinct. iiii. Auguſtin. 2109
Nouit dominus de pœn. diſtinct. Ambro. 2002
Nouit fraternitas. diſt. xii. Greg. 52
Nouit ſanctitas. diſt. 100. Greg. 568
Nubendi. xxvii. quæſtio. 1. Auguſti. 1763
Nullus abbas. 1. q. 2. Vrbanus papa. 667
Nullus abbas. xix. quæſt. 3. Educenſe conci. ſub Greg. vij. 1433
Nullus acolythorum. diſt. 24. Sylueſter papa. 134
Nullus ad eccleſiaſticum. diſt. 58. Gregorius. 347
Nullus aliqua. diſt. 98. Sylueſter papa. in conci. generali. 561
Nullus alterius. 9. q. 2. Calixtus. 1023
Nullus anathematizatorem. iii. qu. iiii. Steph. Papa. 858
Nullus autem. de conſ. diſt. 4. Augu. 2347
Nullus clericus. xj. q. 1. Matiſcon. conc. j. 1063
Nullus clericus. 11. q. 1. Sylueſt. Papa. 1075
Nullus clericorum. xiiii. q. iiii. Carthagin. con. iii. 1244
Nullus clericorum. xvii. quæſtio. iiii. Ilerdenſe. conc. 1309
Nullus debitæ de pœn. diſt. j. Augu. 1982
Nullus decima. xvi. q. ii. Leo papa. 1338
Nullus ducat. xxxj. q. j. Leo. 1863
Nullus eorum. 21. q. 4. Sexta ſynod. 1465
Nullus eorum. xxviii. q. 1. Sexta ſynod. 1822
Nullus eorum. de pœn. diſt. ij. Hieron. 2041
Nullus epiſcopus. diſt. trigeſimaoctaua, Clemens papa. 221
Nullus epiſcopus. diſt. 60. Vrbanus. in concilio celebrato Auerniæ. 350
Nullus epiſcopus. 1. queſtio. 1. Gelaſius ex vj. Synod. 647
Nullus epiſcopus. j. q. j. Grego. vii. 661
Nullus epiſcopus. v. q iiii. Iulius papa. 931
Nullus epiſcop. xj. q. j. Bonifacius. 1064
Nullus epiſcopus. xv. quæſt. iiii. Hadrian. papa. 1276
Nullus epiſcopus. xxii. q. v. Vrban. 1516
Nullus epiſcopus. de conſe. diſtin. 1. Zacharias Papa. 2242
Nullus epiſcoporum. diſt. 54. Leo. 319
Nullus epiſcoporum. ii q. ii. Stephan. 744
Nullus epiſcoporum. xv. qu. iiii. Taraconenſe con. 1275
Nullus ex eccleſiaſtico. xxii. quæ. v. Rhemenſe conci. 1515
Non eſt à plebe. ii. quæſtio. 7. Euariſtus papa. 807
Nullus expectet. de pœn. diſtinct. vii. Auguſti. 2133
Nullus fidelis. xxx. quæſtio. v. Hormiſda papa. 1855
Nullus in epiſcopum. diſt. lxii. Calixtus Papa. 364
Nullus in epiſcopatum. diſt. lx. Vrbanus Papa. 352
Nullus in præpoſitum. diſt. 60. Calixtus Papa. 351
Nullus inuitis. diſt. lxi. Cæleſtinus. 359
Nullus introducat. 4. q. 4. Damaſus Papa. 918
Nullus itaque. 1. q. 1. Symmachus. 658
Nullus iudicum. 11. q. 1. Caius papa. 1062
Nullus laicus. ii. q. vii. Sylueſter papa. 807
Nullus laicorum. diſt. lxiii. Hadrianus papa. in viii. ſyn. 365
Nullus laicorum, xvi. q. vii. Paſchalis ij. 1376
Nullus miniſtrorum. de conſe. diſt. iiii. Arauſicanum concil. 2380
Nullus miſſam. diſtinctio. xxxii. Nicolaus. 180
Nullus monachus. ii. q. vii. Pelagius ij. 836
Nullus monachus. xviii. q. ii. Aurelian. conci. j. 1421
Nullus neque. xxxvi. q. ii. Pariſiēſe concil. 2212
Nullus mortuus. xiii. quæſtione ii. Mogun. conc. j. 1227
Nullus omnino. vi. queſtio. i. Codex. 952
Nullus omnino. xvi. q. vii. Calixtus papa. 1373
Nullus ordinetur. diſt. xxiiii. Carthagin. con. iij. 134
Nullus patriarcharum. diſt. 99. Pelagius ſecundus. 565
Nullus pœnitentem. diſtinct. 55. Arelatenſe conc. iii. 333
Nullus pontifice. diſtin. 79. Bonifacius iij. ex concil. 445
Nullus poteſt. 2. quæſtione 2. Iulius Papa. 745
Nullus presbyter. ix. quæſtio. ii. Nannetenſe concil. 1024
Nullus presbyter, de conſecra. diſtin. 1. Silueſter papa. 2225
Nullus presbyter, de cōſecra. diſtin. 1. Hormiſda papa. 2229
Nullus presbyterorum, diſtinct. 44. Nannet. con. 245
Nullus presbyterorum, de conſe. diſt. 5. Nannetenſe conc. 2411
Nullus primas. 9. q. 2. Calixtus. 1023
Nullus primas. 9. q. 3. Calixtus. 1031
Nullus res eccleſiæ. 17. q. 4. Carth. con. 1409
Nullus ſacerdotum. 11. q. 3. Aruen. conc. 1108
Nullus ſeruus. 3. q. 5. Felix papa ij. 865
Nullus vnquam, diſtinct. 79. Stephanus papa. 3. ex conc. 444
Nullus vnquam. 4. q. 4. Fabianus. 917
Nullius crimen. 1. q. 4. Aug. 684
nulli archiepiſcopi, diſt. 99. Anicetus. 564
nulli ciuium, de conſe. diſtin. 3. Aurel. conc. 1. 2313
nulli clerico diſt. 44. Sexta ſynod. 244
nulli de ſeruili, diſt. 54. Tribur. conc. 320
nulli dubium. 3. q. 1. Alexander papa. 845
nulli dubium. 12. q. 5. Gregorius. 1207
nulli epiſcopi. diſt. 42. Carth. conc. 3. 235
nulli epiſcoporum 3. q. 5. Paſchaſius. 866
nulli epiſcoporum. 12. q. 1. Romana ſynod. habita ab Eugenio 2. 1157
nulli epiſcoporum. 16. q. 1. Leo papa 4. in cōc. 1328
nulli eſt, de conſe. diſt. 4. Augu. 2387
nulli ex propinquitate. 35. queſ. 2. & 3. Lugdunenſe con. 2169
nulli fas, diſt. 19. Gregorius 4. 96
nulli fas ſit 25. q. 1. Hilarius papa. 1695
nulli liceat. 12. quæſtio. 2. Bonifacius papa. 1160
nulli ſacerdotum. diſt. 38. Cæleſtinus. 217
nulli vnquam. 3. qu. 4. Eutychianus papa primus. 860
nulla ædificia. 12. q. 1. Nicol. papa. 1143
nulla officia, diſt. 54. Toiet. conc. 3. 327
nulla præter, de conſ. diſt. 4. Aug. 2391
nulla ratio, diſt. 62. Leo papa. 364
nulla ratio, diſt. 93. ex conc. Pariſ. 521
nulla damnationem, ii. q. iii. Leo 4. 771
nullam poteſtatem. 18. quæſtio. ij. Pelagius papa. 1419
Nullum abſque formata, diſtin. 71. Antiochenum concil. 412
nullum ante, xxx. q. v. Euariſt. papa. 1860
nullum epiſcoporum. 9. q. 2. Antiochenum concilium. 1024
nullum facere, diſt. 28. Gregorius. 156
nullum in vtroque. 35. quæſtio. 2. Iulius papa. 2165
nullum ſine dote, xxx. q. v. Arelaten. con. 1857
nunc autem, diſt. xxj. Nicol. papa. 112
nunc autem. 1. q. vij. Gratianus. 699
nunc autem, xxxij. q. 7. Gratianus. 1926
nunc autem, de conſe. diſt. 4. Aug. 2353
nunc autem. 23. q. 7. Gratianus. 1605
nunc autem quæritur, v. q. v. Gratianus. 932
nunc ergo. i. q. 4. Gratianus. 684
nunc quæritur. 12. q. 2. Gratianus. 1158
nunc quæritur, 12. q. 3. Gratianus. 1203
nunc quæritur, xxxv. q. vj. Gratianus. 2191
nunc quæritur. xxxvj. q. ij. Gratianus. 2211
nunc vero, 9. q. 3. Stephanus epiſc. 1037
nuntiatum eſt, diſt. 84. Gregorius. 473
nunquam aquę, de conſecra. diſtin. 4. Chromatius. 2329
nunquam de manu, de conſecra. diſtin. 5. Hieronymus. 2409
nunquam de pontificibus. diſtin. 96. Gelaſius. 553
nunquam de vitijs, diſt. lvj. Chryſoſt. 341
nunquam diuinatio, 1 q. 1. Hieron. 599
nunquid Cain. de pœn. diſt. 1. Cyprian. 1974
nunquid non erunt, xxviij. q. i. Innocen. 1868
nunquid non omnia, de conſecr. diſti. v. Stephanus v. 2401
nuper foro populenſis. 7. q. 2. Gelaſius. 999
nuptiæ terram implent. 32. quæſt. 1. Ambroſius, 1884
nuptiarum bonum, 27. q. 1. Aug. 1772

O

OBedientiam, diſt. xciij. Gratianus. 517
Obeuntibus, di. lxiij. Innocen. in ſyn. 367
Obitum victoris, diſt. lxj. Gregorius. 361
Obitum, xij. q. v. Gregorius. 1208
Obijciuntur, xxxij. q. iiij. Auguſtinus. 1906
Oblationes diſſidentium, diſtin. xc. Carthagin. conc. 4 506
Obſeruandum quoque, xv. qu. ij. Tarraconen. conc. 1268
Obtineri, xxiij. q. 4. Gregorius. 1542
Occidit Phinees, xxiij. q. 8. Ioan. Chryſoſtomus 1614
Octaua diſcuſſio, xij. quæſtio. ij. Hiſpalen. cōc 1193
Odi & proieci, xxiiij. q. 1. Hieronym. 1649
Odio habeantur, diſt. 86. Leo epiſc. 479
Odit Deus, i. q. prima Hieronymus. 621
Offerebat, xxxij. q. vij. Ambroſius. 1932
Officij noſtri, 24. q. prima Iulius papa. 1637
Officia, xxiij. quæſt. v. Auguſtinus. 1585
Olim idem erat, dif. xcv. Hieron. 539
Olim iuſſus, viij. q. prima, Auguſt. 1004
Omnis autem, diſt. 3. Iſidorus. 10
Omnia talia. diſt. xij. Auguſt. 54
Omnis Chriſtianus, xj. q. iij. Auguſt. 1104
Omnis Chriſtianus, de conſecr. diſt. 1. Greg. 7. in ſyn. Rom. 2245
Omnis cuiuslibet, prima. q. 1. Leo. 654
Omnis electio, diſt. 63. Septima ſynod. quę eſt ſecunda Nicæna. 368
Omnis ætas, xij. q. prima, Tolet. conc. 3. 1140
Omnis homo, de conſ. diſtin. 2. Eliberitanum con. 2260
Omnis iactantia, xxj. q. 4. Septima ſynod. 1464
Omnis iniquitas, de pœn. diſt. 1. Hieronymus. 1974
Omnis oppreſſus. 2. quæſtio. 6. Anacletus. papa. 773
Omnis presbyter, de conſecra. diſtin. 4. Ilerdenſe concilium. 2372
Omnis qui alijs. 5. q. 6. Hadrianus papa. 936
Omnis qui gemebat. 7. q. 1. Pelagius. 986
Omnis qui iam. de conſe. diſ. iiii. Auguſtinus. 2370
Omnis qui iuſtè. diſ. xlv. Iſidorus. 254
Omnis qui nō diligit. de pœn. diſtin. 1. Ioannes. 1980
Omnis qui recedit. xxiiii. q. i. Beda. 1645
Omnis res. xxvii. q. ii. Ioannes Chryſoſtomus. 1780
Omnes cauſationes. xxxii. quæſt. vii. Hieronymus. 1929
Omnes baſilicę. xvi. quæſt. vii. Aurelian. conc. j. 1373

Omnes

Omnes basilicæ. de consecra. dist.i. Iginus Papa. 2220
Omnes decimæ xvi.qu.vii.Rothomagen.concil. 1369
Omnes deinceps.xxviii. quæst.i.Agathense cõcil. 1823
Omnes ecclesiæ.xvii.q.4. Lucius episc. 1394
Omnes episcopi.ii.qu. vi.Syxtus papa. 774
Omnes fœminæ.27.q.1. Tolet.conc.10. 1770
Omnes fideles.de conse.dist. 1.canon Apostolorum. 2244
Omnes fideles. de conse.dist.5.Vrbanus Papa. 2398
Omnes hæ species.dist.3.Grat. 9
Omnes huius.dist.47.Greg. 262
Omnes illi.vi.q.i.Fabianus. 941
Omnes itaque.xi.quæst.i. Codex Theodosianus. 1077
Omnes leges.dist.i. Isidorus. 2
Omnes leges.ii.q.ii.Nicol.Papa. 744
Omnes presbyteri.xvii.q. iiii.Triburiense concil. 1403.
Omnes psallentes.distinct.xxxviij.ex dictis Au. 218
Omnes qui aduersus.iii.quęsti. v. Pelagius Papa ii. 866
Omnes qui in peregrinatione. dist.98.Eliberitanum concilium. 562
Omnes quos. iii. q.4.Fabianus papa. 859
Omnes quos.30. quæstio. 1. Symachus papa. 1844
Omnes quos.de conse. distinct. 3. Augustin. 2323
Omnes siue patriarchi.distin.12. Nico.Papa ij. 115
Omnes vero. 6. quæstio. 1. Hadrianus Papa. 940
Omne genus.22.q.2.Isidorus. 1487
Omne itaque.27.q 2.Augu. 1782
Omne quod.22.q.1.Tolet.conc.8. 1469
Omne quod. 25.quæstio. 1.Marcellinus Papa. 1697
Omnem vim. distinct. 37. Hadrianus papa. 210
Omnino confitemur.dis.31.Leo ix. 175
Omnino puniendus est.2.qu. 6. Theodosiana lex. 784
Omni die.de conse.dist.5.Carthaginens. concil.4. 2401
Omni timore.23.q.8.Leo papa. 1612
Omni tempore.de consec. dis.4. Martin. Bracha.in conc. 2379
Omnium sacerdotum. distinct. 32. Leo papa. 178
Omnium vestrum.23.q.5.Nicola. 1598
Omnia decretalia.25. quæstio.1. Damasus papa. 1698
Omnia quæ aduersus.3.quæstio. 9. Cornelius Papa. 891
Omnia quęcunque.de conse.distinct.2.Ambrosius. 2299
Omnia sacramenta.1.q.1.Augu. 628
Omnia talia.dist.12.Augu. 54
Omnib.consideratis.24.q.1.Augu. 1642
Omnib.modis.35.q.9.Gregor. 2201
Omnib.nobis.29.q.2.Iulius papa. 1833
Omnib.quib.4. quæstio.6. Carthagin.conci.7. 922
Omnib.seruis.distinct.34. 194
Omnib.vobis.2.q.5.Leo. 764
Oportet episcopum. 28. quæstio. 3. Hierony. 1827
Oportet eum.8.q.1.Petrus apost. 1008
Oportet infantes.20.quæstio. 2. Nona synod. 1448
Oportet ordinandum.dist.36.Grat. 205
Oportet quoque. distinctione xl. Gratianus. 222
Oportet sacerdotes,dist. 81.Greg. 460
Oportet vt primum 3. q. 2. Stephanus papa v. 848
oportebat,dist. 79.Stephanus papa iij. 444
o propheta.1.q.1.Hieron. 629
optatum tibi. distinctione 100. Ioannes episcop. 569
oratorium, distinctione 42.ex dictis Benedicti. 236
ordinatos.dist.59.Cęlestinus. 350
ordinationes.dist.64.Anacletus. 389
ordinationes, distinctione 75.Anacletus Papa. 422
ordinationes. distinctione 75. Zepherinus papa. 424
ordinationes. distinctione 75. Gelasius. 426
ordinationes.1.quæst.1.Gregorius 7. 655
ordinationes. 9. quæstio.1. Vrbanus in synod. 1021
origo.32.q.4.Hierony. 1905
osius episcopus, distinctio.61. Sardicense concil. 357
osius episcopus.6.qu. 4. Sardicense concilium. 960
osius papa.dist.56.Damasus papa. 339
ostendit propheta.23.quæstione 4.Augu. 1530
ostensum est.16.q.4.Grat. 1359
ostenditur illos.de conse.dis.4.Augusti. 2339
ostiarius.dis.23.Carthagin.conc.4. 131
oues pastorem.6.q.1.Pius Papa. 944
oues quæ.2.q.7.Eusebius Papa. 810

P

PAcem igitur. de consecra. distinct. 2.Inno. 2254
Pagani.2.q.7.Caius Papa. 817
Palam est.dis.11.Augu. 46
Pallium tibi.dis. 100.Grego. 570
Pallium vobis.dis.100.Grego. 577
Panis est.de conse.dis.2.Ambrosius. 2283
Panis & Calix.de conse.dis.2.Ambros. 2272
Panem cælestem.de consecra.disti. 2.Augustinus. 2288
Paratus,23.q.1.Augustinus. 1518
Parentelę.35.q.5.Zacharias. 2176
Parsimoniam,dist.41 Gangrense conc. 231
Paruuli,22.q.5.Capitular. 1512
Parruli,de conse.dist. 4.Isidorus. 2362
Paruulos,de consecra.distinctio.4. Gregorius. 2374
Paruulli,de consecr. distinctio. 4.Augustinus. 2390
Pasce fame,dist.86.Ambrosius. 487
Paschæ solemnitas,de conse. dist.3.Carthagin. conc.4. 2320
Pastor ecclesiæ,1.q.2.Prosper. 668
Pastoralis officij,7.q.1.Gregorius. 989
Patet profecto,9.q.3.Nicolaus papa. 1033
Patet simoniacos,1.quæ.7.Paschalis papa. 720
Paternarum,24.q.3.Vrbanus papa. 1683
Patrem,32.q.3.Pelag. 1898
Paulus Dyaclinæ,2.quæst.7.Gregorius. 831
Paulus dicit,2.q.7.Gregorius. 821
Paulus Petrum , 2. quæstion. 7. Hieronymus. 824
Paulum itaque,2.q.3.Gregorius. 748
Paulianistę,1.q.1.Innocentius. 616
Pauper.xi.q.3.Isidorus. 1120
Peccatum , de pœniten. distin. 4. Augustinus. 2103
Pecunia.17.quæstio.4. Theod.in pœnitential. 1398
Pœna illorum, 23. quæstione 5. Augustinus. 1577
Pœnale,14.q.5.Augustinus. 1251
Pœnæ sicut , de pœniten. distinct. 1. digestis. 1969
Pœnitentia,de pœn.dist. 1.Leo. 2001
Pœnitentia,de pœn.dist.3.Augustinus. 2065
Pœnitentiam agere,de pœn.dist.3.Greg. 2067
Pœnitentiam , 33. quæstio.4.Arelatense conc. 2140
Pœnitentia,de pœn.dis.3.Ambrosius. 2064
Pœnitentem,26.q.7.Octaua synod. 1744
Pœnitentes,dist.50.Agathense conc. 309
Pœnitentes,distin.55.Hilarius in cõc.Roman. 334
Pœnitentes,de pœn.dist.3. Augustinus. 2068
Pœnitentibus.26. q.7.Carthaginense concil.4. 1743
Pennata,de pœn. distinct. secunda Gregorius. 2031
Per adoptiones , xxx. quæstio.iij. Paschalis ij. 1849
Per aquam, de consecra. distinctio.4. Ambrosius. 2328
Peracta.de consecra. distincti.2. Anacletus papa. 2255
Per baptismum,de consecra.distinct.4. Augustin. 2325
Per Esaiam,prima q.prima.Augustinus. 646
Per illicitam,prima qu.septima.Damasus papa. 719
Per illicitam, 9. quæstio. prima. Damasus papa. 1019
Per laicos, xvi. quæstio. septima. Alexander ij. 1376
Per principalem, 1. quęst.prima. Nicolaus papa. 660
Per principalem,9. quæsti.tertia.Nicolaus papa. 1037
Per scripta, secunda quæstio. 8. Stephanus papa. 841
Per singulas, j. quæ.3.Martinus Bracharẽsis in conc. 1028
Per singulas ij. 9. quæstio.3. Antioc. concilio. 1028
Per singulas,xvj.q.tertia,Chalced.conc. & Gelasius papa.& Tolet.conc. 1342
Peregrina iudicia,tertia quæstio. 6. Syxtus papa 3. 876
Perfecta pœnitentia,de pœn. distin.1 .Ioannes Chrysost. 1982
Perfecta pęnitentia,de pęn. distinct.3. Ioannes Chrysostomus. 2068
Perniciosè , de pęniten. distinct.j. Augustinus. 1973
Perlatum ad nos,de consecr. distin.3. Gregorius. 2321
Perlatum est, dist. 88.Gregorius. 496
Perlatum est,dist.90.Victor papa. 509
Perlatum est,xix.q.3.Gregorius. 1437
Perlatum est,xix.quæstio.ij. Triburiense conc. 1836
Perlectis,distin.25.Isidorus. 138
Pernicioſam , 18. quæstio. 2. Innocentius ij. 1426
Peruenit ad nos , 18. quæstio. 2. Gregorius. 1423
Peruenit ad nos,ij.quæstio.7.Gregorius. 838
Peruenit ad nos , vii. quæstio. 1. Gregorius. 980
Peruenit ad nos,distinct.50.Gregorius. 278
Peruenit ad nos.dist.101.Chalcedonense concilio. 574
Peruenit ad nos, xvi. quæstio.7. Gregorius.vij. 1368
Peruenit ad nos ,prima. quæstio. tertia , Gregorius. 682
Peruenit ad nos, xxx.q. 1. Deus dedit. S. R. E. episcopus. 1838
Peruenit ad nos , xviii.quæstio. 2. Gregorius. 1423
Peruenit ad nos,26.q.5.Gregorius. 1727
Peruenit ad nos.xvi. quæst. prima Paschalis ii. 1245
Peruenit ad nos,dist.84. Gregorius. 472
Peruenit ad nos,xxvii.q.prima.Gregori⁹. 1760
Peruenit ad nos,dist.xciii.Gregorius. 525
Peruenit ad nos,xi.q.prima.Gregorius. 1079
Peruenit ad nostras, distin. xviii. Chalced.concilio. 86
Peruenit ad notitiam, de consecr. dist.2. Rhemense conc. 2264

Decretum Abbreuiatum.

Peruenit ad ſanctum, diſtinct. xciii. Nicænum conci. 523
Peruenit ad ſanctam, diſt. lxxxvi. Chalcedonenſe conc. 490
Peruenit ad me, 18. quæſtio. 2. Gregorius. 1427
Peruenit ad me, de conſec. diſtin. 3. gregorius. 2315.
Peruenit in ſanctam. 21. quæſtio. 3. Nicaſius epiſcopus. 1461
Peruenit quoque, diſtinct. 95. Gregorius. 536
Peſſimam, 23. q. 8. Innocentius. 1627
Perimus, ii. q. 1. Carth. conc. iii. 1069
Petiſti, 7. q. prima Zacharias papa. 976
Petrus cum Simon, prima quæſt. 1. Ambroſius. 591
Petrus diaconus, diſti. 39. Gregorius. 222
Petrus doluit, de pęn. diſt. 1. Ambroſius. 1961
Petrus poteſtatem, ii. quæſtio. vii. Gregorius. 328
Petrus qui Thabitam, xxiii. quæſtio. viii. Gregor. 1614
Piæ mentis, 17. quæſt. 7. Gelaſius papa. 1379
Pium eſt, de pęn. diſt. iii. Auguſt. 2098
Pictacium, 30. q. 3. Zacharias. 1847
Placet omnibus, diſtin. 65. Carthagin. conc. ſecundum. 395
Placuit communi, 16. quæ. prima. Eugenius papa. 1294
Placuit de infantibus, 1. quæſtio. 4. Afric. con. 684
Placuit de infantibus, de conſec. diſtin. 4. Carthaginenſe çonc. v. 2374
Placuit epiſcopos, diſtin. xxxii. Carthaginenſe conc. v. 186
Placuit eorum, ij. quæſtio. vij. Hadrianus papa. 836
Placuit etiam, diſtinct. xc. Agathen. concilio 508
Placuit huic ſanctæ, diſtinct. xvi. Sexta ſyno. 70
placuit huic ſanctæ, xvj. quæſtio. iij. Gelaſius. 1347
placuit igitur, de conſecr. di. iiij. Mileuitanum 2396
placuit omnibus, diſtinct. xij. Bracha. concilio. 56
placuit omnibus, 10. quæſt. 1. Bracharenſe concil. 2. 1043
placuit omnibus, xvj. quæſtio. 1. Nicæna ſyn. 1291
placuit per omnia, 13. quæſtio. 2. Melchiades papa. 1221
placuit pro communi. 6. quæſt. 3. Concilium apud Compendium. 957
placuit ſancto conuentui, 4. q. 2. Matiſcon. concil. 907
placuit vniuerſo, xi. quæſtio. iij. Africanum conc. 1092
placuit vt altaria, de conſecr. diſt. j. Africanum conc. 2230
placuit vt à nullo, 7. quæſtio. 1. Carth. conc. iij. 982
placuit vt à quibuſcunque, 2. quæſtio. 6. Iulius papa. 776
placuit vt ante, xx. quæſtio. j. Carth. con. iij. 1444
placuit vt clericus, xxj. quæſtio. v. Agath. concil. 1466
Placuit vt deinceps. 9. q. 2. Vrbanus. 1023
placuit vt deinceps. de pœn. diſt. 6. Vrbanus papa ij. 2131
placuit vt dies, de conſe. diſti. iii. Carth. concil. 2321
placuit vt hi, xxxvj. quæſtio. ij. Aquiſgranenſe conc. 2215
placuit vt nullus, i. quæſtio. j. Brachac. concil. ii. 649
placuit vt nullus. 10. qu. 3. Bracharenſe concil. ij. 1054
placuit vt vnuſquiſque, j. q. j. Bracharenſe concil. ij. 649
placuit vt conſeruato, diſtin. 18. Cabilon. concil. 84
placuit vt quicunque, de conſe. diſt. 4. Mileuitanum conc. 2397
placuit vt quicunque. diſtinct. 72. Mileuit. concilio. 413
placuit vt quicunque, diſt. 74. Carth. conci. iiij. 417
placuit vt quicunque, diſtin. 74. Carth. con. iiij.
placuit vt quicunque, de conſec. di. 4. Mileuitanum conc. 2397
placuit vt qui, xxiij. quæſtio. v. Brachar. concil. j. 1584
placuit vt quicunque, 16. quæſt. 6. Mile. conc. 1362
placuit vt quicunque, xj. quæſtio. j. Carth. con. viij. 1066
placuit vt quicumque, xvj. quæſtio. iij. Afric. conc. 1352
placuit vt omnes, de conſe. diſtin. iij. Agathen. conc. 2314
placuit vt poſtquam, de conſe. diſt. 3. Bracharenſe. conc. ij. 2321
placuit vt ante, diſtinct. 77. Carth. concilio iij. 437
placuit vt nemini, vij. quæſtio. 1. Carthag. concilio v. 980
placuit vt ordinandis, diſtinct. 38. Carthaginenſe conc. iij. 219
placuit vt quiſquis, xj. quæſtio. j. Car. conc. iij. 1082
placuit vt presbyteri, 2. quæſtio. 6. Mile. conc. 796
placuit vt presbyteri, xij. q. ij. Cartha. con. vnicum. 1186
Placuit vt quicunque de conſe. diſt. 4. 2398
placuit vt quoties, j. quæſt. ij. Bracharenſ. conc. 665
placuit vt quotieſcunque, diſtinct. 18. Carth. conc. v. 89
placuit vt quotieſcunque, 3. quæſt. x. Carthaginenſ. conc. vij. 898
placuit vt ſi quis, ij. quæſtio. iiij. Brach. concil. 770
placuit vt ſi quis, xxj. quæſtio. ij. Hiſpal. conc. ij. 1458
placuit vt pœnitentes, diſt. 50. Tolet. conc. j. 312
placuit vt de ordinatione, 1. quæſt. j. Brac. concil. ij. 594
placuit vt epiſcopi, 12. quæſtio. 3. Cartha. conc. iii. 1203
placuit vt epiſcopi, xxj. quæſt. iij. Cartha. concil. iij. 1462
placuit vt ſi. 6. quæſtio. 2. Africanum concil. 954
placuit vt ſi. 32. quæſtio. ij. Toletanum concil. 1953
placuit vt ſecundum, xxxij. quæſtio. vij. Mileuit. conc. 1929
placita ſæcularia, 15. q. 4. Ex con. apud Erphesfurt. 1275
plebs Diotrenſis. diſt. 63. gelaſius. 371
plebiſcita. diſt. ij. Iſidorus. 7
plerique, 8. q. 1. Hilarius papa. 1002
plerique, 14. q. 3. Ambroſ. 1242
plerique, de conſ. diſtinct. 4. Toletanum concil. 4. 2369
pleruuque boni, ii. q. 7. Aug. 818
plerunque contingit, xj. quæſtio. iij. gregorius. 1127
pluit Dominus, de pœniten. diſtinct. 3. grego. 2093
plures, xvj. q. 1. pelagius. 1322
plurimos ſacerdotes, diſtin. 82. Syricius papa. 467
ponderet, diſtin. 50. Calixtus. j. 281
pontifices, 7. quæſtione. 1. Nicolaus papa. 966
pontifices, xij. q. iij. Agathenſe conc. 1204
porro de affinitate, 35. quæſtio. 5. gregorius. 2176
porro duorum, xxxv. quæſtio. 4. paſchalis ij 2171
porro & Hieroſolymitanus, diſtinct. 66. Anacletus. 399
porro cuius, vj. q. 4. gratianus. 958
porro gloria, de conſec. diſtinct. 1. Nicolaus. 2241
porro illi, de pœniten. diſtinct. 1. proſper. 1976
porro Moyſi, diſt. 84. Anacletus 476
porro ſcias, diſt. lxiii. Nicolaus j. 368
porro ſi, 16. q. 3. Ioannes papa 8. 1352
poſſeſſio, 16. quæſtio. 5. Toletanum concil. 3. 1340
poſſeſſiones, 16. quæſtio. 1. Symmachus papa. 1328
poſſeſſiones, 16. q. 4. Vrbanus ij. 1359
poſt appellationem, ij. quæſtio. vj. Digeſtis. 792
poſt baptiſmum, de conſe. diſtin. 4. Romanus. 2368
poſt paſcha, diſ. 76. Iſidorus. 432
poſt quingentos, 16. quæſtio. 3. gelaſius papa. 1348
poſt ſuſceptum, xxx. quæſtio. iij. paſchalis 2. 1849
poſt vxoris, xxx. q. iiij. paſchalis ij. 1852
poſtea ſignatur, de conſe. diſtinct. 4. Raba. 2357
poſtea tanguntur, de conſec. diſt. 4. Rab. 2358
poſtea quam, 25. q. 2. pelagius. 1711
poſtquam aſcendit, de conſ. diſtinct. 4. Rab. 2368
poſtquam hoſtilis, 16. quæſtio. 1. gregorius. 1319
poſtquàm pretio, 13. quæſtio. 2. Hieronymus. 1225
poſtquam quemquam, diſtinct. 50. Gregorius. 279
poſtquàm ſe, de conſec. diſtinct. 4. Rabanus. 2357
poſtquàm vos credere, de conſecr. diſtin. 4. Auguſtinus. 2364
poſtulatus, iij. q. 7. Beda. 886
poteſt diſcurſus, de pœniten. diſtinct. ij. greg. 2032
poteſt fieri, de pœn. diſt. 1. Ambroſius. 1989
Precarię. 10. quæſtio. 2. ex conc. Beluac. 1052
precarie j. x. q. ij. Mediomat. conc. 1051
precariæ. xij. quæſtio. ij. Mediomatric. concil. 1183
præceptum, ij. quæſtio. ij. Zepherinus papa. 745
præceptum, xxxij. quæſtio. v. Toletanum concil. xij. 1922
præcepta canonum, diſt. lv. gelaſius papa. 337
præcepta ſynodalia, de conſecra. diſtin. 1. gelaſius. 2220
præcepit, xxxij. q. v. Hieronymus. 1922
præceptis apoſtolicis, diſ. xij. greg. papa 4. 49
præcipimus, diſ. xxxiiii. gregorius. 197
præcipimus, diſ. xc. Innocentius ij. 509
præcipimus, diſt. 93. Sexta ſynod. 533
præcipimus. xij. q. 1. Can. Apoſt. 1155
præcipimus, 16 q. 1. greg. iunior. 1322
præcipimus, xvj. q. ij. Nicolaus ij. 1338
præcipimus, xij. quæſtio. ij. Innocentius 2. 1461
præcipimus, xxi. q. iiii. Innocentius ij. 1466
prędipue, xi. q. iii. Nicolaus papa. 1088
præcipiendum eſt. xiii. q. ii. Varenſe conc. 1226
prædia, xii. q. ii. pius papa. 1161
prædixerat, de pœn. diſt. 1. 2007
prædicator, 16. q. 1. Septima ſynod. 1329
prædicandum eſt. xxii. q. 1. Eutychianus papa. 1477
prędſumunt, ii. q. 7. Augu. 815
prędſul non damnatur, ij. qu. iiii. Sylueſter papa. 770

Præſu-

Præſulum,16.q.3.gelaſius. 1343
Præſens,xx.q.3.Nicolaus papa. 1450
Præſenti concilio,diſtin.54. Matiſconen.concil.j. 328
Præſenti decreto,5.q.2. Silueſter. 926
Præſente presbytero,diſtin. 93. Carthag. concil.4. 525
Præſentium latoris,7. quæſtione. 1. gregorius. 964
Præſentium portitorem,1.quæſtio.5.Vrban.2. 696
presbyter ante, diſt. 78. Neocæſarienſe concilium. 441
presbyter aut diaconus,diſt.91.Canon Apoſtolorum. 455
Presbyter aut diaconus. xv. quæſtio. v. Nicol. 1277
Presbyter cum ordinatur,diſt. xxiii. Carthaginenſe conc.4. 127
Presbyter cum diœceſis,xii.q.iiii.Agath. conc. 1207
Presbyter euchariſtiam,de conſec.diſt.2.Vuormacenſe conc. 2310
Presbyter inconſulto,xxvi.quæſt.vi. Carthaginenſe conc.3. 1735
Presbyter,xxvi.q.vi.Carth.conc. 1740
Presbyter mane, diſt. xc. Nanetenſe concilio. 550
Presbyter præſente, di. xcv.Martinus Brachar. in conc. 543
Presbyter quidam, diſtinct. xxxii. Gregorius. 188
Presbyter ſi vxorem,diſtin. 28. Neocæſarienſe concil. 159
Presbyter ſi fornicarionem,diſt.82.Hybernenſe conc. 468
presbyter ſi per pecuniam,1.quæ.1. Ex regeſto Gregorij. 579
presbyter ſi à plebe,ii.qu. v. Ilerdenſe concili. 760
presbyter vel quilibet, ii.qu. v. Gregorius papa 3. 755
presbyteri baptizatos,de conſec.diſt.4. Gregorius in regeſt. 2378
presbyteri diaconi,diſtinct.xxiiii.gelaſius papa. 135
presbyteri diaconi diſtinct.34.Agathenſe concil. 199
presbyteri diaconi,ii.q.iii. Mileuitanum conc. 1105
presbyteri de occultis, xxvi. q.vi.Euariſtus papa. 1736
presbyteri iuris in eccleſia,diſt. xcv. Neocæſarienſe conc. 543
presbyteri qui diœceſanas,de conſecr. di.4. Ex conc.apud Valentias. 2379
presbyteri qui per diœceſes, diſt. xcv. Carthaginen.conc.4. 539
presbyteri quos,diſt.68.Gregorius 3. 401
presbyteri verò, diſt.67.Gratianus. 399
presbyterum, diſt. 28.Sexta ſynodus in Trullo. 164
presbyterum,diſt.50.Gregorius. 275
presbyterorum etiam,diſtinct.lvi.Vrbanus papa 2. 339
presbyterorum filios,diſt.56. 339
presbyteros, diſtinct. 50. Ancyranum concilium. 294
presbyteros,diſt.xcv.Gelaſius. 537
presbyteros,16.q.1.Gregorius. 1309
presbyteris,diſt.27.Calixtus papa ij. 155
presbyteri, de conſecr. diſtinct.4. Innocentius. 2378
præter hoc.diſt.xxxii.Alexander ii. 180
præterea deuotionis, xxiii. quæſtio. viii. Ioannes 8. 1613
præterea frequenter, diſtinct. 51. Innocen. 315
præterea placuit,diſt. 28. Arelatenſe concil. 3. 158
præterea ſciſcitaris,di.23.Nicolaus papa .129
pridem præcepimus, 18. quæſtio. 2.Grego. 1418
primus homo, de pœn. diſtinct. 2. Ambroſius. 2043
prima actione,16.q.3. Hiſpalenſe concilio. 2. 1351
prima adnotatio,diſt.16.Beda. 76
prima autem,diſt.16.Beda. 74
prima conſolatio,de pœn.diſt.iii. Ambroſius. 2093
prima igitur,de conſecr. diſtinct. 4. Auguſtin. 2361
prima quæſtio , 18. quæſtio .1. Gratianus. 1413
Prima quidem , de conſe. diſtinct. 2. Auguſti. 2275
prima ſalus,xxv.q.i.Cormiſda papa. 1697
primum eſt, 22. q.2.Augu. 1483
primum itaque,diſt.25.Hieronymus. 146
primum interrogetur,de conſec. diſt.4. Rabanus. 2370
prima ſedis, diſtinct. 99. Africanum concilio 564
primo gradu,35.q.5.Iſidorus. 2177
primo ſemper, 2. quæſtio.1. Melchiades papa. 732
primatus epiſcopus,diſtinct.71. Carthaginenſe conc. 411
primates,ii.q.i.Felix papa j. 723
principatus,i.q.1.Leo epiſcopus. 600
princeps vitiorum,de pœn. diſt.ij. Auguſtinus 2043
principes,xxiii.q.v.Aug. 1586
principali,diſt.63.Pelagius. 373
principium,de pœn.diſt.2.Greg. 2060
priſca conſuetudo,diſt.100.Greg. 568
priſcis igitur,diſt.lv.Gelaſius. 333
priſcis quidem,10.quæſtio.3.Emeritenſe concil. 1054
priuilegium,xi.q.3.Grego. 1116
priuilegia,diſt.3.Iſidorus, 10
priuilegia,j.xxv.q.ii.Anacletus. 1702
priuilegia ii.xxv.q.ii.Leo papa. 1703
priuilegia iii.xxv.q.ii.Leo papa. 1709
prius ergo,iii.q.ii.Euſebius papa. 849
prius eſt,iii.q.xi.Codex. 902
priuſquam diſt.xxviii.Greg. 156
priuſquam conuenirent,xxvij.q.ij. Ioan. Chriſo. 1801
probinum.xvi.q.j.Pelagius. 1298
procliuis,xx.q.iii.Toletanum conc.vi. 1448
prodeſt,xxiii.q.v Aug. 1578
pro dilectione,de conſe.di.2.Cyprianus. 2311
productior eſt,de pœn.diſt.3. Aug. 2067
progeniem ſuam,35.quæſt.2.& 3.Greg. 2168
prohibendum,diſt.liiij.Eliberit.conc. 332
Prohibentur,diſt.48.Grat. 268
prohibentur,diſt.88.Gratianus. 495
prohibentur,ii.q.i.Digeſtis.i. 733
prohibere,diſt.xxiii.Ancetus papa. 132
pro impenſis,xv.q.ii.Gratian. 1268
pro membris,xxiii.q.iii.Aug. 1528
pronuntiandum,de conſe.diſtin.iii.Lugdunen. conc. 2311
pro obeuntib.xiii.q.ii.Greg.papa ij. 1229
propter eccleſiaſticas, diſt.18. Antioc. concilio 91
propter eccleſiaſticas,diſt.18.Conc.Martini papæ. 85
propter eos,7.q.1.Chalced.conc. 982
propter gloriam,de conſec.diſt.4.Amb. 2358
propter ſuperfluam,ii.quæſtio.vi. Theodo.leg. 783
propter totius, diſtinct. 19. Conſtant.ſynod. 101
propter vitandum, de conſe. diſtin. 4. Toletanum conc.iiii. 2367
proprie,de conſe.diſt.4.Leo papa. 2330
prophetauit,i.q.i.Augu. 628
propoſitum,xx.q.iii.Leo papa. 1448
propoſito,32.q.5.Augu. 1913
propoſuiſti,diſt.82.Innocentius. 464
pro qualitate,xxvi.q.vii. Octaua ſynod. 1744
pro reuerentia,diſt.44. Tollet.conc. 246
prouidendum quoque,diſt.83.Grat. 470
prouinciæ,diſt.99.Anacletus papa. 563
pſalmiſta,diſt.23.Carth.conc.iiii. 132
pudenda, 24.q.1.Pelagius papa. 1652
pudicus,diſ.43.Grat. 236
pudor eſt,32.q.2.Ambroſius. 1886
pueri ad ſacros,j.q.j.Grego. 659
pueri ante annos,xxii.q.5.Eliberitanum conc. 1512
puella,xx.q.ii.Triburienſe conc. 1447
puellæ,xx.q.1.Leo. 1442
pulchra etiam,diſt.86.Ambro. 486
pulſatus,iii.q.6.Fabianus. 871
pura & ſimplex,3.q.9.Ambroſius. 896
purgationem.15.q.5.Grat. 1276
puro Chriſtianum,xxxii.q.v.Augu. 1921
puto quod ſine,ii.q.7.Aug. 824
putant quidam,xiiii.q.iii. Hieronymus. 1241

Q

Qva autem,ii.q.iii.Gratianus. 746
quacũque arte,xxii.q.v. Iſidorus.1509
quadrageſima,ii.diſ.4.Ambr. 13
quadrageſima.de conſec.diſtinct.v. Gregorius. 2402
Qualis condemnatio, ii. quæſtio. 7. Clemens. 809
Qualis debeat , 30. quæſtione 5. Leo papa. 1856
Qualis enim,8.q.1.Hieronymus. 1012
Qualis hinc,diſt.xxv.Gregorius. 145
Quali nos,xxiii.q.v.pelagius. 1596
Qualiter epiſcopus, diſtinct. 24. Gratianus. 134
Qualiter ordinari.7.q.1.Gregorius. 972
Qualiter verò,d ſt.63.Gratianus. 413
Qualitas lucri,de pœn.diſt.5.Leo papa. 2124
Quam magnum,xxiii.q.iiii.Augu. 1535
Quamobrem,de pœn. diſtin. 1. Hieronymus. 2003
Quam periculoſum,7.q.1.Cyprianus. 968
Quam pio mentis,1.q.2.Bonifacius. 665
Quam prępoſterum,xiii.q.ii.Cyprianus. 1232
Quam ſit neceſſarium,18.q.2.Gregor. 1416
Quamuis caute.diſt.50.Augu. 308
Quamuis caute,de pœnit. diſtinct. 3. Auguſtinus. 2072
Quamuis corepiſcopis , diſtinct. 68. Leo. i. 403
Quamuis dictum,xxii.q.i.Augu. 1475
Quamuis errare,diſt,xxxviii.Augu. 219
Quamuis liceat,3.q.6.Eleutherius. 872
Quamuis plenitudo,de pœn.diſtinctio.1.Leo. 2024
Quamuis triſte,7.q.1.Gregorius. 973
Quamuis vera,xi.q.3. Augu. 1121
Quamuis vniuerſæ,diſt.21.Gelaſius. 110
Quamuis vnum,de conſe.diſtinct. 4.Auguſtinus. 2337
Quamquam omnes, diſ.23. Toletanum conc. 126
Quanquam ſacerdotum, 14.qu. 2.Eugen.ii.in ſyno.habita Romæ. 1240
Quanquam ſecundum honorum, ii.q.vii. Augu. 824
Quando ab Hieroſolymis.de conſe. diſt.4.Augu. 2394
Quando Adam, de pœn. diſt.2. Ambr. 2043
Quando autem,diſtinct.44. Nannetenſe concil. 245
Quando autem, de conſe. diſtinct. 1. Cyprianus. 2246
Quando epiſcopus,diſt.24. Nannetenſe conc. 136
Quando ergo , 11. quæſt.3. Hieronymus 1100
Quando & vbi,diſt. 75.Ordo Romanus. 426

Per ordinem Alphabeti

Quando neceſſitas.diſt.86.Aug. 480
Quando presbyteri.diſtinct.28.Tolet.conc.ij. 156
Quando presbyteri,diſt.38.Toletanum.conc. iiii. 217
Quando presbyteri , diſtinct.44. Nannetenſe concil. 245
Quando quis,de conſ.diſtin.4. Ioannes Chryſoſt. 2381
Quando vult Deus,xxiii. quæſtio.iiii.Auguſti. 1563
Quanto à nobis , 2. quæſtione 5. Gregorius. 758
Quanto Apoſtolica , diſtinct. 63. Gregorius. 370
Quanto tempore, 3. quæſtio. 2. Ioannes papa. 847
Quantum dicit , diſtinct. 50. Gelaſius papa. 302
Quantumlibet,diſt.47.Augu. 266
Quantus,23.q.4.Augu. 1537
Quantuslibet , de Pœniten. diſtinct. 1. Ambr. 1991
Quapropter,ii.q.vii.Gelaſius. 834
Quapropter,27.q.2.Hieronymus. 1798
Qua traditione , diſtinct. xxii. Gelaſius papa. 118
Quatuor autem,12.q.2. Gelaſius. 1175
Quatuor modis. xi. quæſtio. iii. Gregorius. 1122
Qua verò ætate,diſt.77.Gratianus. 440
Quæ ad perpetuam , 25. quæſtio. 1.Leo Papa. 1695
Quæ Chriſto , xxvii. quæſtio. 1. Innocentius. 1757
Quę circa ordinandos, diſtinct. 98. Gratianus. 561
Quæ contra mores,diſt.8.Aug. 26
Quę de cauſa,2.q.5.Gregorius. 759
Quæ dignior , xxiiii. quæſtione. 1. Ambroſius. 1648
Quæ ipſius ſacerdotibus,diſt.38 . 218
Quę Lotharius , ii. quæſtio.1. Nicolaus papa. 735
Que ſemel ſunt.19.quæſtio. 3.Chalced. conci. 1435
Quęcunque contentiones,xi.quæſt. 1.Marcellinus papa. 1064
Quæcunque enim,de pœniten.diſtin.4. Beda. 2103
Quęcunque à parentibus,25.q.2.Cod.Theod. 1710
Quæcunque mulier , diſtinct. 30. Gangrenſe concil. 167
Quæcunque res,10.quæſtio.1.Antioch. conc. 1040
Quædam capitula,diſt.96.Chalced.conc.in vi. actione. 548
Quædam cum fratre,32.q.7. Cõcilium quoddam,ſiue capitular. 1935
Quædam etiam.diſ.2.Iſidorus. 8
Quędam lex terrena,35. quæſtio.2.& 3. Greg. 2170
Quælibet occulti,diſ.40.Greg. 227
Quem pœnitet.de pœ.diſt.1.Aug. 2021
Quem progenitores, 20. quæſt.1. Triburienſe concil. 1441
Quemadmodum,diſ.xii.Grego. 52
Quemadmodum , xxiii. quæſtio. vii. Auguſti. 1608
Quemadmodum , xxxii. quæſtio. vij. Auguſti. 1931
Quærat hic aliquis,de pœniten.diſtin. 3.Hier. 2096
Quærendum eſt,ii.quæſtio. vii. Calixtus papa. 813
Quærendum eſt,de pœniten.diſtinct.2. Beda. 2030
Quæris à me , de conſ. diſtinct. 4. Auguſti. 2382
Quæritur de his,diſtin.74.Gratianus. 415
Quæritur de illis , diſtinct. 68. Gratianus. 400
Quæritur pater,ii.q.vii.Aug. 825
Quæritur,22.q.2.Augu. 1491
Quæro ergo,6.q.1.Augu. 950
Quæſitum eſt.1.quæſtio.3. Vrbanus ex concil. 673
Quæſitum eſt.13.quæſtio.2.Mogunt. conc.ij. 1234
Quæſitum eſt. 23. quæſtio. 4. Innocentius. 1569
Quę ſemel. 19. quæſtio. 3. Chalced. concil. 1435
Quæſta eſt nobis. 13. quæſtio. 2. Gregorius. 1224
Quæſti ſunt. 16. quæſtio. 1. Mogunt. concil. 1317
Quæſti nobis ſunt. 17. quæſtio. 4. Gregorius. 1411
Quæſtionem. 12. q.2.Codex. 1191
Qui abſtulerit.12.q.2. Anacletus. 1161
Qui accuſare.3.q.9.Damaſus. 892
Qui admiſſa. 1. de pœniten. diſtinct. 3. Greg. 2070
Qui admiſſa ii. de pœn. diſtinct. 3. Gregorius. 2070
Qui admiſit.15.quæſtio. 8. Neocæſarien.conc. 1286
Qui aliorum. 24. quæſtio. 3. Vrbanus papa. 1685
Qui ambulat.5.q.5.Prouerb.c.2. 935
Qui apud.i. quæſtio.iiii. Africanum concilio. 685
Qui autem,de pœniten. diſtinct. 6.Gratianus. 2127
Qui autem.diſtinct.91.Gratianus. 509
Qui autem.5.q.6.Gratianus. 935
Qui bona agunt.17.qu.1. Gregorius in regeſ 1388
Qui bis ignoranter,de conſ.diſ.4. Theodorus in pœnitentiali. 2376
Qui bene,de conſe. diſtinct. 2. Arelatenſe con. 2310
Qui calumniam.5.q.6.Gregorius. 936
Qui cathedram,diſt.93.Cyprianus. 519
Qui Chriſti. 12. quæſtio. 2. Stephanus papa. 1159
Qui Clementiam.diſtinctio.86.Hieroymus. 488
Qui communicauerit.11.qu. 3. Carthaginenſe concil.iiii. 1096
Qui compulſus , xxii. quæſtio. v. Pius papa. 1505
Qui conſentit,xi.q.iii.Iſidorus. 1132
Qui contra , xxiiii. quæſtio. 1. Liberius papa. 1652
Qui contempta.diſ.8.Auguſtinus. 28
Qui crimen.ii.q.8.Syxtus iii. 841
Qui crimen.iii.q.vi. Hadrianus papa in capitula. 878
Qui crimen.6.quæſtio.1.Hadr. papa in capitu. 942
Qui de menſa,diſt.37.Hieronymus. 212
Qui deſponſatam.27.q.2.Grex. 1783
Qui die ſolenni,de conſe.diſti. 1.Carthaginenſe conc.4. 2244
Qui diſcordat , de conſe. diſtinct. ii. Auguſti. 2289
Qui diuina.13.quæſtio.2.Toletanum conc.iii. 1233
Qui diuinationes,xxvi.quæſtio.v.Ancyra concil. 1725
Qui diuini,de pœn.diſ.4.Augu. 2103
Qui dormierit.xxvii.q.ii. Aurelianenſe concil. 1796
Qui dormierit. xxxii. quæſtio. vii. Mogunt. concil. 1936
Qui ea quæ Dei ſunt,diſ.38.Greg. 219
Qui eccleſiaſticis,diſtinct. xxxvi. Zozimus papa. 205
Qui eccleſiaſticis,diſt.lix.Zozimus papa. 348
Qui egerit veraciter pœnitentiam,de pœn.diſ. 7.Auguſt. 2132
Qui epiſcopus, diſtinct. 23. Carthag.concilio. 123
Qui epiſcopatum deſiderat.8.quæ.1. Auguſtinus. 1007
Quieſcamus.diſ.42.Io.Chryſoſtomus. 234
Quieſcite.6.q.1.Felix ij. 946
Qui & diuinis.12.q.2.Gelaſius. 1173
Qui ex familijs.diſtin.54.Tolet.concil.ix. 321
Qui exigit.xxii.q.v.Aug. 1507
Qui habetis.14.q.5.Aug. 1252
Qui in caſtigatione.33. quæſtio.4.Io. Chryſo. 2137
Qui in maternis , de conſ. diſtinct. iiij. Iſid. 2376
Qui in aliud.diſ.xxv.Augu. 146
Qui in aliquo.diſ.xlj.Tolet.con.iij. 316
Qui in qualibet.i.q.vii.Felix papa. 710
Qui in eccleſia,xxiiij.q.iij.Aug. 1685
Qui in alterius.v.q.i. Hadrian. Papa in capitular. 923
Qui iubente.xj.q.ii.Ilerden.con. 1107
Qui iuſtus eſt.xj.q.ii. Augu. 1128
Quiſibet fratrum.viij. quæſt. v. Syxtus papa j. 1018
Qui malos,xxiij.q.v. Hiero. 1589
Qui manducant.de conſe.diſtinct. ij. Auguſti. 2286
Qui manducat.de conſe.diſ.ij.Aug. 2300
Qui merito.xj.q.iiii. Carthag.conc.ij. 1104
Qui natus eſt.de pœniten.diſtinct.1.Io. Euangel. 1980
Qui nec regiminis.ij.q.vij.Augu. 823
Qui negligunt , xxiiij. quæſtio. ij. Hierony. 1673
Qui non probauerit.ij.q.iii. 747
Qui oblationes j.xiij. qu.ij. Carth.concilio.iiij. 1222
Qui oblationes 13.q.ij.Vaſenſe conc.j. 1223
Qui occiderit . xvij. quæſtio.iiij. Capitularium lib.vj. 1404
Qui omnipotentem.xj.quæſt. ii.Fabian. Papa. 1129
Qui partem.diſ.lv.Innoc. 335
Qui peccat.xxiij.q.iiij.Augu. 1564
Qui peierat.xxij.q.v.Pius papa. 1505
Qui peierare.xxij.quæſtio.v.Chromatius. 1511
Qui per pecuniam.j.q.j.Octaua ſynod. 583
qui perfectionem.j.q.j.Inno. 588
Qui plures.xxj.q.ij.Leo iiij. 1456
Qui poteſt.xxxiij. qu. iij.Anaſtaſius & Damaſus Papa. 1529
Qui presbyterum. xvij. quæſtio. iiii. Mogunt. conc. 1402
Qui propinquam.xxxv. quæſtio. ii.& iii. Fabi. papa. 2164
Qui rapit.17.q.4.Anacletus. 1399
Qui rectè iudicat.xj.q.iij.Greg. 1117
Qui recedit.de pœn.diſ.4.Proſper. 2115
Qui recedunt.26.quæſtio.6. Arauſicum.conc. 1736
Qui religioſis.xviii.q.ij.Carth.conc.iiii. 1420
Qui reſiſtit.xi.q.iii.Aug. 1130
Qui ſacrum.diſt.50.ff.tit.de fur. 301
Qui ſanctus,de pœn.diſ.j.Hiero. 2002
Qui ſacramento.xxii.quæſt.iiii.Ilerdenſ.conc. 1496
Qui ſcelerate de conſe.diſt.2.Iſidorus. 2261
Qui ſecundum carnem.xxiii.quæſtio. iiii.Hieronym. 1537
Qui ſe ſcit.ii.q.vj.Vigilius papa. 778
Qui ſcit ſe.ii.q.vj.Leo papa. 779
Qui ſemel.diſ.50.Mart.Papa j. 274
Qui ſincera.diſ.xlv.Greg. 247
Qui ſine peccato eſt.iii.q.vii.Grego. 884
Qui ſine crimine.diſ.xxvi.Ambroſ. 152
Qui ſine ſaluatore.xxv.q.ii.Aug. 1719
Qui ſint.xxvi.q.1.Gratia. 1716
Qui ſitit.xxxiii.q.v.Hieronym. 2145
Qui ſpiritualem.xxx.q.iiii. Trib.conc. 1852

Qui

Decreti Canones

Qui ſtudet.j.q.j.Greg.Nazianzenus. 584
qui ſub gradu.diſ.50.Baſilius. 294
qui ſubdiaconum.17.quæſt.4. Capitularium libro ij. 1404
qui ſuis epiſcopus.diſ.xciii.Clemens. 521
qui venatorib.1.diſ.lxxxvi.Aug. 483
qui venatorib.ij.diſ.lxxxvj.Aug. ibid.
qui verè.xvi.q.j.Chalced.conc. 1296
qui verò.diſ.50.Maticen.conc. 300
qui verò.dif.lii.Gratia. 317
qui verò.xi.q.iii, Gelaſius. 1107
qui verò.xxi.q.ii.Gratian. 1457
qui viderit,xxxii.q.v.Greg. 1919
qui vitijs,xxiii.q.v.Auguſ. 1592
qui vos ſpernit.viii.q.i.Hiero. 1008
qui vult confiteri. de pœ. diſtinct. vi. Auguſti. 2127
qui vult facere, de pœniten. diſtinct.ij. Augu. 2037
qui vult ordinatè,de pœniten.diſtin.iii. Augu. 2071
qui vxorem ſuam.xxxiii.qu.v.Rhemenſe conc. 2146
quia agatho,xxvii.q.ii. Greg. 1792
quia alij,xiii.q. ii. Ambroſius. 1231
quia aliquanti. diſtinct. lxxxii. Syricius papa. 467
quia autem.20.q.1.Greg.in regeſt. 1441
quia cognouimus.x.q.iii.Toletanum conc.iii. 1057
quia corpus.de conſ. diſt. 2. Euſebius Emiſſenus. 2267
quia dies. de conſe. diſtinct. v. Grego. vii. 2409
quia diuinitatis, de pœni. diſtinct.j. Hierony. 2006
quia ea.iii.q.ii.Pelagius papa. 850
quia epiſcopo.5.q.3.Anacletus Papa. 930
quia ego.xxxv.q.ii.& iii.Grat. 2163
quia ergo.diſt.xxii.Grat. 114
quia ex ſola.xxiiii.q.j.Greg. 1643
quia frater.vii.q.1.Pelagius papa. 977
quia igitur.diſ.lxiii.Gregorius. 369
quia ingredientib.19.q.iii.Greg. 1436
quia in quibuſdam,diſtinct.89.Chalcedonenſe concil. 502
quia Ioannes.xii.q.v.Greg. 1208
quia iuxta.v. q.vj.Greg.in regeſto. 936
quia iuxta. 26. quæſt.1. Cap. Caroli,& Ludouici. 1325
quia morte, de conſe. diſtinct. ii. Ambroſius. 2280
quia paſſus eſt, de conſe. diſtinct. ii. Auguſti. 2269
quia per ambitiones,diſt.64.Gelaſius. 391
quia præſulatus.j.q.iiii.Leo.iiii. 685
quia radix.de pœn.diſ.ii.Augu. 2033
quia res.ix.q.1.Gelaſius papa. 1086
quia ſacerdotes.10.q.1.Hierony. 1043
quia ſancta.diſ.lxiii. Stephanus. 381
quia ſanctitas.diſ.50.Greg. 283
quia ſimpliciter.diſt.lvi.Vrbanus. 345
quia ſunt.diſt.28.Greg. 159
quia te quaſi.diſ.50.Stephanus v. 298
quia tua fraternitas.12.q.1. Greg. 1145
quia verò.de pœ.diſ.2.Gratian. 2026
quia verò.de pœ.diſ.4.Grat. 2100
Quia verò,diſt. 6.Grat. 18
Quib.epiſcopi.11.q.3.Vrbanus. 1103
Quib.peccata.13.q.2.Augu. 1226
quibuſdam narrantib. 1. quæſtio. 1. Grego. 657
Quib.temporib.diſt.76.Grat. 426
Quicquid.1.q.1.Toletanum con. 648
quicquid.12.q.2.Agathenſe conc. 1179
Quicquid xxxii.q.ii.Aug. 1888
Quicquid.32.q.5. Nicolaus papa. 1923
Quicquid de conſe.diſt.5.Hierony. 2407
Quicunque, diſtinct. xxxi. Gangrenſe concil. 174
Quicunque,diſt.50.Hieronymus. 294
Quicunque,diſt.50.Syricius papa. 306
Quicunque,diſt.liiii.Tolet.conc.iiii. 321
Quicunque,diſt.lxxvii.Syricius papa. 435
quicunque, diſtin. lxxxi. Nicænum concilio. 453
quicunque.1.q.i.Greg. 579
Quicunque ſacros.i.q.i.Greg. 585
Quicunque.i.q.v.Vrbanus in conc. 695
Quicunque.ii.q.vi.Theodoſ.lex. 784
Quicunque,vi.q.1.Fabianus papa. 948
quicunque,xi.q.i.Codex. Theodoſ. 1076
Quicunque,xi.q.iii. Petrus Apoſtolus. 1094
Quicunque,xi.q.iii.Gelaſius. 1106
Quicunque, xii. quæſtio. v. Tribur. concil. 1210
Quicunque,xii.q.ii.Greg.7. 1160
Quicunque,xi.q.iii.Hieronymus. 1123
Quicunque,xij.q.ii.Tolet.conc.4. 1195
Quicunque,xii.q.iii.Tolet.conc.ix. 1203
Quicunque,xii.quæſt.4. Bracharenſe concil.3. 1206
Quicunque, xiiii. quæſtio. iiii. Iulius papa. 1245
Quicunque,xvi.quæſtio. i. Vuormacien. conc. 1315
Quicunque,xvi. quæſtio. ii. Tolet.concil. iiii. 1344
Quicunque,xvi.q.vii.Ambroſius. 1369
Quicunque xvi.quæſtio.vii. Tolet. concil. iiii. 1381
Quicunque,xvii.qu.iiii.Symmachus. 1392
Quicunque,xvij.q.iiii.Augu. 1412
Quicunque,xx.q.i.Iſidorus. 1441
Quicunque,xxiij.q.vii.Augu. 1605
Quicunque,xxiii. quæſtio. viii. Meldenſe concil. 1611
Quicunque,xxiii.q.viii.Triburienſe conc. 1610
Quicunque.xxiii.q.viii.Augu. 1628
Quicunque, xxiiii.q.i.Beda. 1649
quicunque,xxvi.q.v.Toletanum con.23. 1730
quicunque,27.q.2.Iſidorus. 1781
quicunque,33.q.2.Pius papa. 1949
quicunque,de pœn.diſt.i.Codex. 1965
quicunque, de conſ. diſtinct.4. Martinus papa iii. 2334
quid autem,diſt.xlv.Greg. 247
quid autem,viii.q.i.Ambroſius. 1013
quid autem,24.q.3.Leo papa. 1685
quid crudele, 23.q.4.Augu. 1569
quid culpatur,xxiii.q.i.Augu. 1521
quid dicam, xiiii. quæſtio. iiii. Auguſtinus. 1246
quid enim prodeſt,diſ.lxxxiii.Pius. 471
quid ergo,xi.q.iii.Gregorius. 1131
quid ergo,xxiii. q.iiii.Auguſtinus. 1531
quid ergo,xxiii.q.v.Hieronymus. 1579
quid ergo,de pœn. diſt.iii. Ioannes Chryſoſtomus. 2099
quid eſt aliud,diſt.lxxxviii.Caſſiodorus. 499
quid eſt Chriſtum,de conſ. diſt.2. Auguſtinus. 2277
quid eſt hoc,diſt.50.Gregorius. 284
quid eſt manus,diſtinct.lxxviii.Leo papa. 441
quid eſt quicunque,xxxv.quæſtio.vii. Auguſti. 2197
quid eſt quod dicitur,de pœn. diſt. iiii.Gregorius. 2114
quid faciet,xxiii.q.iiii.Augu. 1550
quid in omnibus, xxxii. quæſtio. vii. Clemens. 1933
quid obeſt,xi.q.iii.Auguſt. 1111
quid prodeſt ieiunare,diſt.lxxxvi.Ambr. 484
quid proderit,diſt.lxi.Cæleſtinus. 355
quid ſit ſanguis.de conſec.diſtin. ii.Gregorius Papa. 2297
quid verò, 1.q.6.Gratianus. 697
quid verò,x.q.iii.Gratianus. 1054
quidam autem hæretici,xxiiii.q.iii.Iſid. 1688
quidam verò econtrario,xxiii.q.iiii.Aug.1540
quidam clerici,diſt.lxxxi.Toletanum conc.iiii. 462
quidam Deo,de pœn.diſt.1.Theodorus archiepiſcopus Cantuar. 2024
quidam deſponſauit, xxvii. qu.ii. Triburienſe conc. 1796
quidam fornicatus,xxiiii.q.1. Tribur. concil. 2158
quidam maligni,v.q.1.Gregorius. 923
quidam monachi,xvi.quæſt. 1.Chalcedonenſe concil. 1298
quidam monachorum,xviii.q.ii. Chalcedonenſe conc.iiii. 1419
quidam nubentes,diſt.xxvij.Aug. 153
quilibet fratrum, viii. quæſtio.v.Syxtus papaj. 1018
quinque modis, de conſe. diſtinct.iiii. Grego. 2404
quis aliquando,de pœn.diſt.1.Ioannes Chryſoſtomus. 2015
quis aut leges,diſt.54.Gelaſius. 324
quis autem,diſt.10.Gelaſius. 41
quis autem,de conſe.diſt.4.Augu. 2391
quis dubitet,diſt. 96. Gregorius vii. 551
quis enim noſtrum.13.q.5.Aug. 1598
quis exiſtimaret,26.q.7.Augu. 1748
quis ignorat,32.q.4.Hieronymus, 1906
quis locus,i.q 4.Augu. 684
quis neſciat,diſt.9.Aug. 33
quis neſciat,diſt xi.Innocentius i. 47
quis nos,23.q.4.Augu. 1568
quiſquis Chriſtianum,23.q.4.Aug. 1574
quiſquis clericus,diſt.84.Syricius papa. 476
quiſquis cum militibus,de pœn.diſt.1.Codex. 1965
quiſquis dixerit,de conſecr.diſtinct. 4. Mileuitanum conc. 2397
quiſquis epiſcopus,12.q.ii.vii.Syno. 1169
quiſquis epiſcoporum.iiii. queſt. 5. Carthagine.conc.iij. 920
quiſquis ex concupiſcentia,de conſe.diſt. 4.Auguſti. 2390
quiſquis ille,ii.q.viii.Eutychianus papa. 841
quiſquis inuentus,17.quæſt.4.Ioan. papa. viii. 1400
quiſquis metu,xi.q.iii.Aug. 1123
quiſquis in negotijs, diſtinct. 87. Gelaſius. 492
quiſquis per pecuniam,1.q.i.Greg.i. 580
quiſquis per dolum,xxiiii. qu.iii. Grego. papa. 1682
quiſquis præceptis,xiiii.q.i.Augu. 1238
quiſquis probatus, ii.q.vi. Mileuitanum conc. 781
quiſquis pro aliquo,xxiiii.quæſt.i. Auguſtinus. 1658
quiſquis reb.diſt.xli.Aug. 229
quiſquis vel quòd,xxiii.q.iiii.Augu. 1532
quo auſu.xxiii.q.viii.Gelaſius. 1624
quo iure,diſt.viii.Aug. 25
quod autem,xv.q.1.Gratianus. 1258
quod autem. de conſ. diſtinct. 4. Grego. 2326
quod autem pro peccato,24. quæſt.3. Gratianus. 1669
quod autem.20.q.iij.Gratianus. 1448
quod autem.24.q.j.Grat. 1630
quod autem.31.q.ij.Grat. 1871
quod autem.33.q.ij.Gratianus. 1945
quod autem.26.q.ij.Gratian. 1716
quod autem.35.q.j.Gratian. 2159
quod autem.23.q.vj.Grat. 1601
quod autem.33.q.j.Grego. 1942
quod autem.28.q.j.Gratianus. 1807
quod autem.33.q.1.Gratianus. 1941
quod autem.diſt.xcv.Gratianus. 536
quod autem.26.q.v.Grat. 1724
quod autem.29.q.j.Gratianus. 1829
quod autem.24.q.ij.Gratian. 1662
quod autem.vij.q.j.Gratianus. 963
quod autem.23.q.vij.Augu. 1607
quod autem.9.q.ij.Grat. 1022
quod autem.ix.q.iij.Gratian. 1027

Quod

Per ordinem Alphabeti

quod autem.30.q.j.Gratian. 1838
quod autem.26.q.vj.Grat. 1734
quod autem.xxij.q.v.Gratian. 1505
quod autem.dist.47.Gratian. 261
quod autem.32.q.4.Gratia. 1899
quod autem.31.q.3.Gratian. 1875
quod autem,vj.q.v.Gratianus. 961
quod,vj.q.v.Gregorius. 961
quod autem,xvj.q.vij.Gratian. 1366
quod autem.32.q.v.Gratian. 1911
quod autem.30.q.4.Vrbanus ij. 1853
quod autem.xxvij.q.ij.Grego. 1794
quod autem.iij.q.viij.Gratian. 888
quod autem,xvij.q.3.Gratian. 1392
Quod autem,vij.q.ij.Gratian. 998
quod autem,xxij.q.ij.Gratia. 1478
quod autem,xxij.q.ij.Aug. 1488
quod autem,xxij.q.iiij.Gratian. 1493
quod autem,vj.q.ij.Grat. 952
quod autem,xxxij.q.j.Grat. 1876
quod autem,xxiij.q.v.Grat. 1575
quod autem.14.q.j.Gratian. 1236
quod autem,viij.q.1.Gratia. 1000
quod autem.35.q.v.Alexander ij. 2176
quod autem,xxiij.q.4.Grat. 1530
quod autem,32.q.1.Augu. 1880
quod autem.xv.q.1.Gratian. 1258
quod autem.23.q.ii.Grat. 1524
quod autem.30.q.iii.Grat. 1846
quod autem.30.q.v.Gratia. 1854
quod autem,xxxiii.q.4.Grat. 2135
quod autem,xxxiij.q.v.Grat. 2141
quod autem.16.q.6.Gratia. 1361
quod autem.8.q.3.Grat. 1015
quod autem,vij.q.4.Grat. 1017
quod autem,14.q.iij Grat. 1241
quod autem hi qui.4.q.1.Nicolaus. 905
quod autem.16.q.iii.Grat. 1341
quod autem.35.q.vij.Grat. 2197
quod autem.i.q.i.Grat. 578
quod autem.xxv.q.ii.Grat. 1702
quod autem.6.q.i.Grat. 940
quod autem.32.q.ii.Grat. 1886
quod autem.8.q.2.Grat. 1013
quod autem.21.q.iii.Gratianus. 1467
quod autem.v.q.iiij.Gratian. 930
quod autem.dist.9.Gratianus. 30
quod autem.v.q.iii.Gratianus. 928
quod autem.dist.27.Grat. 152
quod autem,xii.q.4.Grat. 1205
quod autem.36.q.i.Grat. 2208
quod autem.ii.q.i.Grat. 722
quod autem.ii.q.ii.Grat. 743
quod à patribus, distinctione 75. Leo episcopus. 424
quod à voto,xvii.q.i.Grat. 1387
quod absque,dist.xii.Grat. 48
quod ad nos,dist.47.Cyprianus. 267
quod ait Sodomitis, distinctione 13. Augustinus. 60
quod bene.6.q.4.Nicolaus papa. 960
quod Christus.23.q.4.Ambro. 1550
quod clericus.xj.q.1.gratia. 1062
quod conditio.27.q.ij.Isidorus. 1781
quod Dauid,xxii.q.4.Augu. 1493
quod debetur.14.q.1.Aug. 1237
quod Deo patri.33.q.v.Aug. 2143
quod dicit dominus.dist.41.Aug. 230
Quod dicitis.dist.16.Nicol.papa. 79
Quod die dominico.dist.75.Leo. 425
Quod episcopus.19.q.1.Grat. 1431
Quod errauerat.23.q.6.Aug. 1602
Quod interrogasti.dist.27.Nicolaus papa. 154
Quod intra.20.q.1.Gratianus. 1439
Quod iudex.3.q.7.Gratianus. 878
Quod iuramentum. 22. quæstio. 1. Gratianus. 1468
Quod militare.23.q.i.Grat. 1516
Quod monachi.16.q.1.Grat. 1290
Quod nullus.dist.25.Gratian. 137
Quod ordinatio.9.q.1. Gratian. 1019
Quod prædecessor. ii. quæst.3. Zacharias papa. 1136
Quod priori.13.q.1.Gratianus. 1210
Quod pro remedio.1.quæst.7.Innocentius papa. 707
quod pro necessitate.1. quæstione 1. Innocentius. 609
Quod proposuisti.32.q.7.Greg. 1934
Quod quidam.1.q.1.Augu. 640
Quod quis commisit.35. quæst. 9. Hilarius in concil. 2202
Quod restitutio.3.q.1.Grat. 844
Quod si accusatorum.4.qu. 6.Hadrianus papa in concil. 922
Quod si dormierit.31.q.1.Aug. 1870
Quod si pœnitentiam. 27. quæstio. i. Cypria. 1754
quod suspecti.3.q.v.Nico.papa. 867
quod verò.dist.11.Grat. 42
Quod verò.2.q.4.Gratian. 769
quod verò 14.q. 5.Gratianus. 21
Quod verò.2.q.7.Gratian. 806
Quod verò.14.q.4.Grat. 1243
Quod verò.3.q.3.Gratian. 851
Quod verò.23.q.3.Gratian. 1525
Quod verò.3.q.4.Gratianus. 857
Quod verò.25.q.2.Gregorius. 1706
Quod verò.3.q.5.Gratianus. 861
Quod verò.25.q.i.Gratianus. 1694
Quod verò.3.q.10.Gratianus. 898
Quod verò.14.q.6.Gratianus. 1254
Quod verò.1.q.5.Gratianus. 694
Quod verò.15.q.4.Gratianus. 1274
Quod verò.11.q.2.Gratianus. 1086
Quod verò.15.q.6.Gratianus. 1278
Quod verò.32.q.1.Augustinus. 1802
Quod verò.28.q.2.Gratianus. 1826
Quod verò.20.q.4.Gratianus. 1452
Quod verò.21.q.4.Gratianus. 1464
Quod vouentes.27.q.1.gratianus. 1749
Quodam loco.26.quæstio.3.& 4. Augustinus. 1724
Quodcunque 24.q.1.Augustinus. 1634
Quomodo exaudit.de conse.dist. 4. Augustin. 2348
Quomodo renouari.de pœn.dist.2.Aug. 2043
Quomodo sacerdos.11.q.3.Hierony. 1109
Quomodo virginibus.31.q.1.Hierony. 1868
Quoniam à quibusdam. 19.qu.3. Septima syn. 1435
Quoniam de iure.dist.xv.gratianus. 61
Quoniam diuersarum, xxj.quæ.2. Sexta synodus. 1457
Quoniam festus,dist.lxj.Gregorius. 363
Quoniam idem,distin.x.Nicolaus papa. 39
Quoniam inuestitura,xvj.quæ. vij. Gregorius vij. 1374
Quoniam in quibusdam,dist.xxxij.Chalcedon. conc. 187
Quoniam in quibusdam,xvj. q.vij. Chalcedonense conc. 1377
Quoniam in Romani.dist.xxxj.Sexta syn. 176
Quoniam mos,dist.lxv.Nicænum con. 396
Quoniam multi. dist. xlvij. Nicænum concil. 261
Quoniam multi.4.quæst. 4. Nicænum concil. 1245
Quoniam multos,xj.quæstio.3. Gregorius vij. 1134
Quoniam multa.dist.xlviij. Nicænum concil. 268
Quoniam non cognoui. distinct. lxxxviij. Ex verbis Augustini. 499
Quoniam quidem. distin.18. Septima synodus. 87
Quoniam quicquid.1.q.7.Hilarius papa. 711
Quoniam quicquid.xvj.q.j.Hierony. 1334
Quoniam quidam.distinct.lxxv. Chalcedonense conc. 423
Quoniam quidam,distinct.100. Pelagius papa. 567
Quoniam quidam,dist.xviij.Septima syn. 87
Quoniam sanctæ,dist.xvj.Sexta synodus. 73
Quoniam sunt.de conse.dist.3.Nicænum con. 2314
Quoniam velina. xij. quæstio. j. Gregorius. 1150
Quoniam vetusto. 24. quæstio. j. Hieron. 1646
Quoniam videmus,distinct.lxix.Septima syno. 405
Quorum vices, distinct. lxviij. Vrbanus ij. 404
Quorundam clericorum,distinct.xxiij.Toletanum conc.& Hispalen.ii. 130
Quorundam. distinct. xxxiiij. Nicolaus papa. 192
Quorundam.distinct.lxxiiij. Gregorius. 418
Quos à paganis.de conf.dist.4.Greg. 2355
Quos constiterit.j.q.j.Gelasius. 581
Quos Deus coniunxit.xxxiij.q.2.Isidor. 1959
Quoties à populis.j.q.vii.Innocentius. 711
Quoties.24.q.1.Innocentius papa. 1637
Quoties.i.q.7.Gregorius. 708
Quoties episcopi.2.q.6.Felix.ij. 780
Quoties.2.quæst.5.Innocentius. 762
Quoties.22.q.v.Hieronymus. 1515
Quoties post. 2. quæstio. vj. Theodosiana lex. 784
Quotiescunque.33.q.4.Augustinus. 2135
Quotquot, xxvij.quæstio.1. Ancyra. synod. 1764
Quotidie, de consecr. distinct. 2. Augustinus. 2256

R

RAdicata est.de pœn.distinct.i. Augustinus. 2027
Raptor.27.q.2.Capitular. 1797
Rapinam emere.14. quæstione 5. Ambrosius. 1248
Raptores igitur.36.q.2.Symmachus. 2211
Raptus est.27.q.2.Isidorus. 1805
Raptus quoque.36.q.i.Isidorus. 2208
Raptio nulla.17.q.4.Greg. 1393
Rationis ordo.dist.100.Gregorius. 572
Rationis,xvj.q.7.Grego. 1383
Reatina ecclesia.dist.lxiij.Leo 4. 373
Rebaptizare. de conse. distinct. 4. Augusti. 2373
Recurrat.32.quæst.4.Augu. 1900
Recedite,dist.xlv.Hierony. 256
Recedite.23.quæst.4.Augu. 1534
Regum officium.23.quæst.5.Hierony. 1588
Regula vestra.dist.17.Marcellus papa. 80
Regula.dist.3.Isidorus. 9
Regulæ sanctorum.dist.29.Greg. 165
Regenda est.10.q.j.Leo papa 4 1040
Regenerante.de conse.distin.4.August. 2389
Redintegranda.3.q.j.Ioannes papa. 845
Redintegranda.3.q.1.Eusebius. 845
Relatum est.31.q.i.Triburien.conc. 1864
Relatum est.de conse.di.2. Toletanum conc. 12. 2255
Relatum nobis. distinctio.27. Clemens papa ij 214
Relatum est.10.q.3.Greg. 1060
Relatum.11.q.j.Alexander. 1067
Relatum est.5.q.2.Damasus. 926
Relatio.21.q.j.Grego. 1456
Relata est.10.q.j.Toletanum conc. 1041
Relegentes.24.q.v.Pelagius. 1595
Reliqui sacerdotes. distinct. 67. Anacletus. 400
Religiosam.12.q.ii.Grego. 1202
Relictam.30.q.4.Grat. 1350
Remittuntur.23.q.5.Ambrosius. 1599
Remissionem.j.q.j.Augu. 603

Remoto.7.quæſt.j.Hilarius papa. 983
Renouantes.diſt.21.Sexta ſynod. 118
Reos ſanguinis.23.q.5.Greg. 1580
Reperiuntur j.q.j.Ambroſ. 581
Reperiuntur,de pœn.diſt.3.Ambroſ. 2064
Reprehenſibile.23.q.viij.Nicolaus. 1617
Requiſiti.33.q.j.Greg. 1942
Requiritis.i.q.vii.Leo iiij. 706
Res autem.xxiii.q.v.Leo papa. 1587
Res eccleſiæ.j.q.3.Vrbanus papa. 682
Res eccleſiæ.12.q.1.Vrbanus papa. 1157
Res in epiſcopatu.xij.q.ij.Gregorius. 1164
Reſponſa.diſt.ii.Iſidorus. 8
Reſecandæ.xxiiij.q.ii.Hieronymus. 1680
Reſuſcitatus,de pœn.diſt.j.Auguſtinus. 1979
Reſcripta.xxv.q.ij.Codex. 1707
Retulerunt,de conſecrat.diſt.4. Zacharias papa. 2367
Reum ad eccleſiam.xvij.q.iiii.capitu.v. 1396
Reuertimini.xvj.q.j.Hieronymus. 1330
Reuertar,de pœn.diſt.4.Beda. 2103
Reuera,de conſe.diſt.2.Ambroſius. 2290
Reuera.3.q.9.Nicolaus papa. 893
Reuera.32.q.v.Ambro. 1912
Rex debet.xxiii.q.v.Cyprianus. 1593
Rhodie.diſt.ij.Iſidorus. 9
Ridiculum eſt.xii.Nicolaus papa. 51
Ridiculum eſt.xij.q.iij.Augu. 1109
Rogo hortor,& moneo.xj.q.3.Greg. 1102
Rogamus vos.24.q.j.Marcellus papa. 1638
Rogationes,de conſ.diſtin.iii.Aurelian.conc.i.
Romanus.diſt.81.Pelagius papa. 455
Romanus pontifex,de conſ.diſtin.4. Iſidorus. 2335
Ruſus.xj.q.iii.Carthaginen.conſ.v. 1106

S

Sabbato,de conſe.diſ.3.Innocentius. 2315
Sacerdos.xxvi.q.vii.Carthag.conc.4. 1743
Sacerdos.iii.q.vij.Aug. 887
Sacerdos,de conſe.diſt.2.Hierony. 2309
Sacerdos.1.q.ii.Proſper. 670
Sacerdos,de pœn.diſt.6.Greg. 2130
Sacerdos.diſt.81.Eugenius papa. 454
Sacerdos.diſt.50.Aug. 287
Sacerdote,de conſ. diſt.1.Carthaginenſe conc. iiii. 2244
Sacerdotes,de conſe.diſt.4.Greg. 2358
Sacerdotes.diſt.37.Hierony. 208
Sacerdotes.6.q.1.Teleſphorus. 943
Sacerdotes.ii.q.7.Clemens. 809
Sacerdotes.xii.q.iiii.Toletanum con.ix. 1205
Sacerdotes.i.q.i.Hieronymus. 636
Sacerdotes.diſt.50.Hieronymus. 272
Sacerdotes verò.diſt.93.Clemens. 521
Sacerdotes.diſt.50.Nicolaus papa. 296
Sacerdotes.ii.q.vii.Damaſus papa. 835
Sacerdotum,de conſecrat.diſ. 2. Clemens papa. 2265
Sacerdotium.xxi.q.iii.Cyprianus. 1464
Sacerdotibus.xj.q.i.Gregorius. 1080
Sacerdotibus.diſt.31.Beda. 172
Sacerdotibus,de conſecrat.diſtin. iii.Aurelian. concil. 2313
Sacerdotale officium.diſt.lxi.Gregorius. 352
Sacratas.diſt.23.Soter papa. 132
Sacramentum hactenus.ii.q.v.Cornelius. 754
Sacramenta.i.q.i.Auguſtinus. 606
Sacramenta altaris,de conſe.diſ.1.Africanum concilium. 2237
Sacrificium, de pœn. diſt.1. Ambroſius ex Dauid. 1962
Sacrificium,de conſe.diſ.ii.Auguſtinus. 2265
Sacrilegium.xvij.q.iiii.Gregorius. 1394
Sacroſancta religio.i.q.i.gelaſius. 637
Sacroſancta Romana.diſ.22.Anacletus. 115
Sacrorum canonum. diſ.163.Ex Capitular.Caroli.Imperatoris. 386
Sacrorum canonum. 12. quæſtione ii. grego. 1166
Sal cęleſtis,de conſecrat.diſt.4.Beda. 2358
Saluator.i.q.iii. Vrbanus ii. 675
Saluator,de conſ.diſ.v.Didymus. 2414
Salomon.22.q.4.Gregorius. 1910
Salonnitanæ.diſ.lxiii.gregorius. 378
Saluo in omnibus.xi.q.iii.Higinus. 1030
Saluberrimum.i.quæſ.ſeptima Leo. 716
Sancimus.12. quæſt.ii. Toletanum concilium. 1176
Sancimus.i.q.vii.Codex. 719
Sancitum eſt.iiii.q.23. Vuormacen.con. 1623
Sancitum eſt yt.vii.q.i.Rhothom.con. 984
Sancta Romana.diſ.xv.Gelaſi. 64
Sancta octo.diſ.xvj.Ex diurno lib.&c. 74
Sancta quippe.ii.q.vii.Hierony. 837
Sanctum eſt,de conſ.diſ.iiij.Augu. 2343
Sanctiſſimo in Chriſto .Epiſtola formata.diſt. 73. 414
Sanctimoniales.xx.qu.j. Carthaginenſe conc. iii. 1444
Sanctimonialis.di. Carthaginenſe concilium 4. 132
Sanctis quippe.xj.q.iii.Vrbanus ii. 1139
Sanctorum canonum. diſtin. 70. Vrbanus ij.ex concil. 407
Sanctorum patrum.x.q.i.Calix.pę.ii. 1044
Sanctorum patrum.i.q.i.Calix.papa. 583
Sana quippę.diſ.ix.Aug. 35
Sane cauendum,de pœn.diſ.iii.Aug. 2071
Sane conſanguinitatis.35.q.ii.Iſidorus. 2168
Sane diximus.xv.q.i.Ambro. 1264
Sane percuſſor.diſ.xlv.Anacletus papa. 257
Sane profertur.24.q.ii.Quinta ſyn. 1666
Sane quia.xvj.q.ii.Vrba.ij. 1338
Sane quiſquis.xv.q.iii.Codex. 1272
Sane quod ſuper.xxiiii.q.ii.Vrba.ii. 1664
Sane ſi communi.diſt.lxv.Nicænum con. 393
Sane ſi ex conſenſu.ii. quæſ.vj. Carthagi. conc. iii. 795
Sane Theſſalonicen.xvj.q.7.Anaſtaſius Bibliothec. 1375
Sapiens non eſt.vi.q.j.Lucius papa. 946
Sapiens nunquam,de pœnit.diſ.ij.Ambroſius. 2044
Satisgendum.25.q.j.Pelagius papa. 1697
Satyra.diſ.ij.Iſidorus. 8
Satis euidenter.diſt.xcvj.Nicolaus papa. 550
Satis hinc apparet.xxxiii.q.v.Aug. 2149
Satis oſtendimus, de conſ.diſt. 4.Aug. 2354
Satis peruerſum.diſ.lvj.Greg. 342
Satisfactio pœnitentiæ,de pœn. diſt. iii. Auguſtin. 1065
Scelus.ii.q.i.Nico.papa. 743
Sceleratior omnibus,de pę.diſtin.iii.Leo papa. 2092
Scemcis,de conſ.di.2.Carthaginen.conciliū.3. 2311
Scit ſancta.diſt.xij.Leo ix. 50
Scitote.vi.q.iii.Pelagius papa ij. 955
Sciant cuncti.ii.q.8.Codex. 840
Scias frater.7.q.i.Pelagius papa. 985
Sciatis fratres.33.q.4.Hieron. 2135
Scire debet.diſt.76.Ambro. 431
Scire debes.vii.q.i.Cyprianos. 968
Scire vos oportet.xxiii.q.8.Leo. 1612
Scimus autem.diſt.43.Anacletus. 240
Scimus vos non ignorare.xij.q.i. Vrbanus papa. 1146
Sciendum.8.q.i.Grego. 1006
Sciendum.26.q.3.& 4.Auguſtinus. 1722
Sciendum eſt 27.q.1.Arelaten.con. 1770
Sciendum,de pœn.diſt.ii.Grego. 2039
Sciendum.diſt.29.Iſidor. 165
Scindite corda,de pœn.diſt.i.Ioelis. 1977
Sciſcitaris.7.q.1.Nicolaus papa. 994
Sciſcitatus.30.q.4.Nicolaus papa. 1851
Sciſcitantibus.15.q.8.Nicol.papa. 1238
Sciſma.24.q.i.Pelagius. 1654
Schiſmatici.xxiii.q.6.Augu. 1601
Scriptura dicit,de conſecrat. diſt.ii. Cyprianus. 2250
Scripſit mihi.7.q i.Greg. 963
Scripſit nobis.27.q.ii.Nico. 1792
Scriptum eſt.vi.q.iii.Greg. 955
Scriptum eſt.14.q.5.Greg. 1250
Scriptorum verorum.diſt.100.Greg. 573
Sæculares.33.q.ii.Cartha.con. 1945
Sæculares,de conſe.diſtinct.2.Agatenſe concilium. 2259
Secunda autem.4.q.ii.& iii.Gratian. 906
Secunda quæſt.29.q.2.Gratian. 1832
Secunda,de pœn.diſt.1.Hierony. 2006
Secundum.18.q.ii.Gratianus. 1414
Secundum canonicam. 23. quæſt. 8. Pariſien. concil. 1622
Secundum catholicam. xj. quæſt.3. Auguſtinus. 1110
Secundum eccleſiæ. diſtinct. 19. Anaſta. ii. 98
Secundum verba.33.q.v. 2144
Secuti ſunt.2.q.7.Beda. 822
Sed adhuc.1.q.3.Gratia. 671
Sed cum in epiſcoporum.10.quæſtione ii.Gratia. 1046
Sed continuo,de pœn.diſt.1.Ambro. 1985
Sed & iliud.26.q.ii.Hierony. 1720
Sed illud.diſt.45.Origenes. 256
Sed ne Adam,de pœn.diſt.2.Ambro. 2044
Sed notandum.diſt.29.Gratia. 165
Sed penſandum.diſt.6.Grego. 20
Sed ponatur.11.q.3.Gratia. 1087
Sed quæritur.diſt.37.Gratianus. 203
Sed ſi forte.diſt.81.Lucius papa. 459
Seditionarios.diſt.46.Carthaginenſe concilio. iiii. 260
Sedulo monendi.diſt.38.Auguſtin. 220
Semel Chriſtus,de conſe. diſtinct.2. Auguſtin. 2280
Semel immolatus,de conſe.diſtinct.2. Proſper. 2281
Sententia Cham.2.q.7.anacletus papa. 810
Sententia paſtoris.11.q.iii.Grego. 1087
Sententiam Romanæ.xxxv.quæſt.ix. Nicolaus papa. 2204
Senatuſconſultum.diſt.2.Iſidorus. 7
Senti.11.q.iii.Auguſtin. 1111
ſæpe. contingit. diſt.50. Vormacienſe concilium. 303
ſæpe contingit.2.quæſt.5. Vuormacienſe concil. 768
Sæpe ſit.xii.q.2.Tolet.conc.vi. 1200
Sæpe malorum.28. quæſt.1. Toletanum conlium iiii. 1822
Sæpe principes. 23. quæſt. octaua Toletanum conc.iiii. 1625
Sæpe ſe vitia.diſt.41.Grego. 232
Septuaginta.diſt.xvi.Zepher. 69
Septies cadit,de pœn.diſt.3.Hierony. 2074
Sequitur in vtraque.diſt.26.Gratian. 147
Sequitur non percuſſorem. diſtinct. 45. Gratianus. 246
Sequitur non litigioſum.diſt.45.Gratia. 258
Sequitur ſecunda.i.q.ii.Gratian. 664
Sequitur ſecunda.xxvii.q.ii Gratia. 1778
Sequitur ſexta.ii.q.vj.Gratianus. 772
Seruatis priuilegijs.xxv.quæſt. j. Hormiſda papa. 1704
Seruanda eſt.diſt.32.Gratia. 178
Seruetur.xi.q.iii. Nicænum con. 1120
Serui autem.diſt.54.Gratia. 319
Seruitium.18.q.ii.Vrbanus ij. 1430
Series conſanguinitatis.xxxv.quæſtio.5. Iſido. 2172
Serpens decipit,de pœn.diſt.1.Ambro. 1986
Sex differentiæ.23.q.iii.Aug. 1526
Sexaginta.diſt.15.Zepherinus. 69
Sexto die.diſt.5.Ambro. 203
Sexta actione.15.q.7.Hiſpalen.con.ii. 1283
Sexta ſynodus.diſt.16.Beda. 74
Sexta vero.4.q.5.Gratia. 921
Sextam ſanctam,de conſ.diſt.iii.Hadrianus papa. 2322

Et nouis notationibus Decreti.

Faciat quilibet quæ suæ conueniunt conditioni. 1588
Facieshumana non est deturpanda. 2358
Faciens & consentiens pari pena tenẽtur. 1484
Facinus & flagitium quid. 1932
Facta ab inuitis an sint imputanda. 17
Facto ipso suspensi,etiam facto ipso possunt restitui. 457
Factum alienum quis nequit promittere. 510
Factum suum nemo debet ignorare. 1506
Facti causa est inquirenda. 1614
Factis mentimur,sicut verbis. 1515
Facto quandoque licet quod non licet verbo. 1484
Facto proprio potest quis contrauenire. 334. & 1152
Facta publica debent ab omnib.sciri. 79
Facta per intrusos non valent. 2225
Facta tenent multa quæ fieri prohibentur. 40
Factũ non dicitur quod non perseuerat. 1972
Factum legitimè irritatur delicto superueniente. 720
Falcidia est triplex. 8
Falcidiæ appellatione an veniat Trebelliani-ca. 8
Fallere & falli quandoque parum differunt. 1482
Fallere & falli vitium est. 1293
Feria per se nihil probat. 914
Fama an probet. 739
Fama non probat. 2344
Fama. 2193
Fama bona cum conscientia requiritur. 1111
Fama sola non sufficit vt excommunicatus vitari debeat. 518
Fama sola non sufficit ad depositionem. 743
Famæ diffinitio. 883
Familia an pro delicto domini sit excommunicanda. 1135. & 1669
Familia pro domini delicto non est excommunicanda. 1235
Familiæ delictum,an dominum obliget. 386
Familiaritas nimia parit contemptum. 480. & 1419
Familiaritas in cibo est maior quam in colloquio. 1823
Familiares inimici sunt pestiferi. 518
Famis necessitas multa licere facit. 1907
Fatuus est qui fatua loquitur. 529
Fœmina ventriloqua Paulum sæpè secuta est. 1719
Fœmina calore excusatur. 1972
Fœmina an possit esse iudex. 1269
*Fœminis non comitti causas purgationis presbyterorum, quod videbatur colligi ex capit. Mennam.2.q.5.& auctori glossę admirationem attulerat. 758
Feriatis dieb.an possit litigari. 1274
Feriæ legitimæ sunt tres. 469.1506.& 2419
Festiuitates martyrum habentur loco sacramentorum. 2311
Feudum potest auferri excommunicato. 1923
Feudum de nouo concessum non dicitur nouum si prius fuit concessum. 1711
Fictio intentionis,& fictio operis. 154
*Fides vera habetur sine charitate, sed non vera fidei virtus. 2339
Fides multipliciter dicitur. 1476
Fides est fundamentũ omnium bonorum. 621
Fides an sit exemplo adibenda. 1655
Fides mala defuncti an noceat successori. 726
Fides hosti seruanda est. 1520.& 1932
Fides inter coniuges est duplex. 1781
Fides recta in principe splendet. 572
Fidei quæstio est referenda ad sedem Petri. 449
Fidei disputatio cũ hæreticis est prohibita. 1687
Fidem suscipere nemo cogitur. 247
Fidei iubere debenti an sufficiat dare pignora. 855
fidelis quilibet debet esse rex & sacerdos. 2368
fideles sunt domus Dei. 680
fideles sunt in ecclesia:& ipsa in ipsis. 2391
fideles dicuntur aquilæ. 2272
fideles omnes sunt proximi nostri. 485
fieri quid potest quatuor modis. 1488
filia nubere pọt sine parentum volũtate. 1897
filius Dei & diaboli nemo esse potest. 2095
filius in diuinis quidquid habet, à patre habet. 2416
filius temporalis est lege incognitus. 1890
filius patrem conuenire potest. 825
filius quandoq; potest dici maior patre. 2148
filius pro patre potest donationem patris reuocare. 1412
filius ambulans super terram,testatur patris incontinentiam. 464
filius matrem quãdoq; potest exhæredare. 863
filius contra patrem & èconuerso agere potest. 1567
filius qui se mimis sociat,exheredari pọt. 2311
filius egentem patrem cogitur alere. 5
filius patrem corrigere non debet. 551
filius non est qui bonus non est. 2197
filius in trib.patrem sequitur. 1907
filius sacerdotis ecclesiam paternam habere nọ potest. 1003
filius Dei quare dicitur verbum. 1988
filius quandoque facit quem præsumi maiorẽ. 362
filius monialis ex monacho genitus cui monasterio applicabitur. 1758
filius apostatæ est baptizandus inuito patre. 2388
filius familiàs testari non potest. 1436
filij vtrum post parentum sponsionem possint cum alijs contrahere. 1875
filij sacerdotum an sint serui ecclesiæ. 343
filij Dei erimus secundum animam & corpus. 2113
filij Iudæorum baptizati, sunt à parentibus separandi. 2369
filij presbyterorum duplices sunt. 339
filij sunt quadruplices. 1911
filij Iacob ex ancilla geniti,cum alijs ei successerunt. 1894
filij Dei & filij hominum qui dicuntur. 2162
filium religionẽ ingressum an possit pater reuocare. 1446
filium de sacro fonte leuans, & multi alij perdunt ius debiti exigendi. 1841
filij ex matrimonio illicito nati possunt esse legitimi. 2197
filiorum appellatione nepotes cõtinentur. 339
Phinees Hebræorum occidit. 1555
fisci interest subiectos habere locupletes. 625
flamines. 448
floriani. 1691
fluuius etiam quando arescens dicitur perennis. 431
formatæ siue dimissoriæ. 403
*formula vsitata in epistolis Pontificum restituta. 338
fornicatio nulli vnquam impunè conceditur. 448
fornicario vxoris maculat corpus viri. 1928
*formata & Pacifica. 413.& 414
fornicatio est crimen canonicum. 1994
fornicatio simplex non est digna depositione. 831
fornicatio separat coniuges. 970
fornicationis causa hodie nemo est deponendus. 468
fornicationis suspicio an sufficiat ad vxorem dimittendam. 1878
fornicationem pauci euitant. 1287
fornicariam abiurans, an cum illa contrahere possit. 2203
fornicantur aliqui citius quàm furentur. 2029
fortes in fide dicuntur ossa. 996
forum sortitur quis multis modis. 869
forum rei sequi debet actor. 829
forum mutare an alicui liceat. 1221
fotiniani,seu Photiniani. 1690
francorum rex an subijciatur imperio. 376
frangenti fidem fides frangatur eidem. 542
frater an cum sorore in casu posset prolem suscitare. 2161
fraus est genus doli. 451
fraudator plus lædatur quàm læsus. 1251
frequentię ratione præsumitur.cõtra aliquem. 459
frigidus naturaliter nullus est secundum Cardinalem. 2146
frigiditas quandoque mutari non potest. 1942
fructus an ab omni possessore sint restituendi. 1170
fructus diù expectatus gratissimus est. 1799
fructus in stipulatione rei quandoque veniunt, quandoque non. 1819
fructuarius non præscribit. 1200
funiculus quid sit. 1144
furari intendens quandoque furtum non committit. 1248
fur & communicator differunt. 643
fur ad pœnam dupli vel quadrupli potest conueniri. 1237
furtum committitur ratione accessionis. 301
furtum non committens quandoque furti tetur. 2152
furtum an sępius committatur si sæpius eadem res contrectetur. 1968
furtum in duobus committitur. 2210
furtum sæpè committitur, & tamen furti actio non nascitur. 1968
furtum non fit sola cogitatione. 1967
furtum sui ipsius quis committit. 329
furti agitur pro modico. 1257
furem tenetur quis indicare. 643
furem nocturnum,sed non diurnum licet occidere. 1586
fures nocturni acerbius puniuntur. 1970
furor satis punit. 894
furiosus consensu caret. 1938
furiosum probandi modus. 1390
furiosus & prodigus an ante interdictionem vel post alienare possint. 1263
futurum pro præterito ponitur. 328

G

GAllia est triplex. 1703
Gazophylacium quid sit. 506
Gerontoconium quid sit. 1622
Gerulum quid sit. 1621
Gladius materialis spiritualem adiuuat. 1762
Glossam Iohanis suppleuit in multis Bartholomeus Brixien. 1
*Glossę error in c.Noli frater.quod est B.Augustini. 34
*Glossę error in c.De capitulis. quod est Leonis 4.vnde occasionem sumpserit, & ibi locus restituendus ex coniectura. 40
*Glossæ & fortasse Gratiani error in c.de constantinopolitana. 118
*Glossæ error in c.Fatendum. 13.q.1.ex textu deprauato. 1234
*Glossę error putantis Papam minori testium numero condemnari, quàm eos qui sunt in minorib.ordinib. 770
*Gradus ascendendi ad Pontificatum ex Stephano 3. 444
Gradus altior aggrauat delictum. 658
Gradatim ascenditur ad honores. 348
Gradus descriptio. 2181
*Gratiani mos citandi causas. 997
Gratianus quandoque deceptus fuit. 753
Gratia in omnib.in baptismo confertur. 2382
Gratiam primam nemo mereri potest. 2076
Gratia confertur in collatione sacramenti. 423
Gratia datur in baptismo omnibus æqualiter. 2354

Notatu digna in gloſsis,

Gratia in ſepultura non confertur. 648
Grauitas in prælatis requiritur. 612
* Græcis poſtquam ad ſacros ordines aſcendiſſent non licuiſſe contrahere matrimonium. 178
Græci in ſacris ordinib.non poſſunt contrahere. 184
Græci conficiunt in panib.fermentatis. 2250
* Gunebodigni cogebāt paruulos iurare. 1512
* Gregorio interdum tribui quod eſt Ioannis Diaconi. 937
* Gregorij 7. ſententia de caſtitate ab ijs qui ſunt ſacris ordinib.initiati, ſeruanda. 457
Gemmæ ſunt nodi virgarum. 2410
* Gennadius auctor libri de eccleſiaſticis dogmatibus. 2257
Gerens ſe pro milite qui non eſt, punitur. 2230
Germani vnde dicuntur. 192
Genoitæ,legendum Agnoitæ. 1692
Gnoſtici. 1689

H

HAbere dupliciter ſumitur. 1607
Habenti dare,eſt perdere. 487
Habitantes perpetuo ſoli obligantur legi ciuitatis. 26
Habitationis ratione per decennium quis forum ſortitur. 1221
Habitum mutare nō debet Monachus electus in epiſcopum. 132
Habitus ſolus non ſolennizat votum. 1751
Habitus eſt triplex. 1751
* Hadriani capitula indicari ſynodi Romanæ nomine. 864
Hebræi vnde dicuntur. 2162
Helias Iezabel fugiens quib. verbis vſus eſt ad populum. 273
* Hæptateuticum interdum à latinis vocatur Heptaticum. 68
Heptateuchum quid dicitur. 973
Hæreditas. 7
Hæreditas parentum debetur filijs. 1329
Hæres non adimplens defuncti voluntatem qualiter punitur. 1067
Hęres an teneatur ex maleficio defuncti. 1364
Hæres onera defuncti ſuſtineat. 1178
Hermaphroditus an poſſit eſſe teſtis iu teſtamẽto,& vtrum poſſit ordinari. 913
Hermogeniani. 1690
Hæreticus omnis eſt excommunicatus. 1630
Hęreticus eſt qui in fide titubat. 1655
Hæreticus quando vitandus. 1685
Hæreticus nunquam accuſat. 818
Hæretici ignem accendunt in eccleſia. 2088
Hæretici baptizare poſſunt. 2354
Heretici diuerſimodè ab eccleſia recipiuntur. 2353
Hæretici vario modo poſſunt ab eccleſia puniri. 1591
Hęretici qualiter ſunt in ſymbolo nobiſcum. 2352
Hæretici nullum poſſunt excommunicare. 1658
Hęretici an poſſint acquirere eccleſiæ. 1901
Hæretici non conferunt effectum ſacramenti. 614
Hæretici ſu nt duplices. 1629
Hæretici & ſimoniaci æquiparantur. 646
Hæretici non poſſunt ligare. 640
Hæretici quando loqui poſſimus. 240
Hæreticorum diuerſa nomina. 67
Hæreticorum ſectæ. 1688
hæreticus bene acquirit loco religioſo. 1179
hęreticus dicitur pluribus modis. 225
hæreticum reconciliare poteſt epiſcopus hodie ſine concilio. 297
hæreticis reſiſtendum eſt. 1565
hæreſis,& ſchiſma differunt. 1684
* hæreſis de communione vxorum. 1142
Hæreticorum ſacramenta ſunt vera. 604
hæreticorum bona cui applicantur. 1605
hierobaal vnde dicatur. 630
* hieronymi nomine ſæpè citari ſcripta Origenis. 208
* hieronymi locus in c.ſicut Chriſtus.1.qu. 1.§. Sed hoc explicatus. 627
* hieronymum citari pro Origene. 1008
hieruſalem quando fuit capta. 430
hieruſalem varia habet nomina. 395
hircus pro peccato principis oblatus non fuit à filijs Aaron comeſtus. 2085
hirci oblati hiſtoria quid repræſentet. 2085
hiſpidus eſau. 267
hiſtoria vnde dicitur. 430
* Hiſtoria de rebus eccleſiæ non alienandis ex capitulis Gallicis manuſcriptis. 1326
hiſtriones à promotione prohibentur. 482
hoc eſt enim, &c. quid demonſtrat ly hoc. 2260
holocauſtum. 621
homo in alia vita apparebit eſt filius Dei. 2113
homo non habet natiuitatem à Chriſto. 2304
homo liber verberari non debet. 1519
homo eſt imago Dei. 2148
homo ratione carens non eſt homo. 1762
homo liber an poſſit obligari. 1616
homo eſt digniſſima creaturarum. 2358
hominis dies ſunt 120.anni. 2007
hominum genera quatuor ſunt. 1230
hominum duo ſunt genera. 1900
Homicida quis ſine actu exteriori dicitur. 1974
homicida eſt etiam qui non occidit. 1629
homicida & adulter an conficere poſſint. 627
homicida ante baptiſmum, an promoueri poſſit. 277
homicida non admittitur ad ſacra. 2218
homicidium clerici eſt grauius quàm laici. 1397
homicidium vtrum impediat promouendos,& deijciat iam promotos. 276
homicidium tres, periurium duos offendit. 57
homicidium quid ſit. 1974
homicidium grauius eſt adulterio. 1952
honor an peti poſſit. 699
honores non ſunt inuitis dandi. 415
honores mutant mores. 628
horatij in epiſtolis carmen. 658
hoſtem æquiuocando deludere an licet. 1491
hoſpitale ſine licentia epiſcopi conſtitui non poteſt. 1420
humana dies. 942
humanus ſtatus inſtabilis. 505
* humberti reſpõſionem tribui Leoni nono, & librum Ennodij Symmacho, & orationem Petri Damiani Nicolao ſecundo. 175
humilitas Deum placat.in tex. 1730
humilitas nimia prelatorum contemnitur. 565
* hypereretæus menſis non idem apud omnes. 1676
Hyperberethæus. 2434
hypocrita plus peccat quàm manifeſtè delinquens. 1153
hypocritæ non habent Spiritum ſanctum. 907
hypocritæ videntur deaurati. 2058
hypocritæ ſunt iuncis ſimiles. 2055

I

IAcobus frater Domini nuncupatur. 399
Iacobus fuit primus archiepiſcopus. 399
Iacobus dicebatur frater Domini. 2236
Idem iuris eſt in toto quod in parte. 673
idoneus ordinatus ſine examine eſt deponendus. 137
idem incipit & deſinit in eodem inſtanti. 617
ieiunare per alium vtrum aliquis poſſit. 2066
ieiunare ſemper non reprobatur. 2316
ieiunari poteſt per alium. 469
ieiunia quatuor temporum. 428
ieiunia an redimi poſſint. 469
ieiunium an frangatur ſi inter manducandum, acto negotio,quis redierit. 2314
ieiunium plus prodeſt viuis quàm defunctis. 1229
ieiunium eſt duplex. 2313
ieiunium quadrageſimale eſt decima dierum. 2403
ieiunandum eſt in vigilijs Apoſtolorum. 431
ieiunandum non eſt inter Paſcha & Pentecoſt. 2313
ieiunus quis dicitur. 2237
ieiuno ſtomacho conficiendum eſt. 2237
ieiunat nihil,qui per vnum diem deficit. 2314
ieiunantes,in veſpera comedere debent. 468
iezabel præcipitata fuit de turri. 2079
ignis alienus quis dicebatur. 2262
ignis diù occultari miraculoſa inuentio. 603
ignominia ſatis punit. 303
ignorãtia iuris quandoque excuſat. 467.& 660
ignorantia facti eſt multiplex. 216
ignorantia iuris quatuor genera perſonarum excuſat. 693
ignorantia iuris eſt duplex. 692
ignorantia iuris eſt multiplex. 216
ignorantia iuris facilius diſpenſari facit. 467
ignorantia probatur dupliciter. 1173
ignorantia iuramento probatur. 2157
ignorantia eſt triplex. 1258
ignorantia eſt duplex, ſcilicet facti & iuris. 692
ignorantia non excuſat illum qui ſcire potuit per ſe vel per alium. 473
ignorantia quomodo probatur. 466
ignorantiam probare quis cogitur propter præſumptionem. 466
ignorantiam allegans, illam probare debet. 1021
ignorantiam allegans, eam probare tenetur. 652
ignoti ſunt examinandi,& non alij. 134
ignoti prorſus quare non promoueantur. 864
illegitimi ſunt poſtulandi. 345
* ille,antiquam eſſe notam. 710
imago eſt triplex. 1996
imago pœnitentiæ. 625
imperatoris omnia eſſe quomodo intelligendum. 1618
imperator lepra percutitur ſi officium ſacerdotale vſurpat. 38
imperator inferior eſt epiſcopo. 37
imperator imperij res alienare poteſt. 384
imperator an aliquem debeat habere ordinem. 368
imperator vtrum habet iuriſdictionem à Papa. 448
imperator pro quo peccato deponi poteſt. 226
imperator iurat Papę. 1513
imperator ab epiſcopo excommunicari poteſt. 1093.& 1530
imperator verus quis eſt. 553
imperator imperium diuinitus conſecutus eſt. 552
imperator poteſt à Papa deponi. 1282
imperator quare dicatur Auguſtus. 366
imperator poteſt ab epiſcopo excommunicari. 367.& 1530
imperiũ & ſacerdotiũ ab eodem procedunt. 37
imperium tranſtulit eccleſia Romana. 988
imperij meri eſt de criminibus cognoſcere. 837
imperium non poteſt ſacerdotium impugnare. 557
imperium Frãci primo, deinde Theutonici habuerunt. 384
imperium minus eſt ſacerdotio. 552
imperatores duo eodem tempore fuerunt. 112
imperatores multa perdiderunt priuilegia. 377
imperare ſibi nemo poteſt. 1101
imperitia non facit quem deponi. 220

Et nouis notationibus Decreti

Imperitia culpæ adnumeratur. 1593
Imperitus non potest esse iudex ecclesiasticus. 101
Imperfecta duo non constituunt vnum perfectum. 230
Imperfecta duo faciunt vnum perfectum. 976
Impeditus per alium expedire potest officium suum. 520
Impedimentum ligationis quale est. 2151
Impedimentum non præstat quod nihil est. 590
Impœnitentia finalis capitur duobus modis. 1998
Imperator lepra percutitur si officium sacerdotale vsurpat. 38
Impenitentia finalis est peccatum in Spiritum sanctum. 629
Impostor quis dicitur. 2068
Impositio manus est multiplex. 626
Impossibile multipliciter dicitur. 362
Impossibitas coeundi est triplex. 1941
Impotentiæ causam non est necesse proponere 1943
Impuberes an possint iurare. 1511
Impuberes testificari non possunt. 907
Imputatur mihi quod mea culpa accidit. 2381
Imputantur multa propter vnum delictum. 276
Imputandum non est ei per quem non stat. 241
Incendiarius an sit ipso iure excommunicatus. 1162
Incendiarij qualiter sunt puniendi. 1628
Incestuosus an possit matrimonium contrahere. 1958
Incestuosi quantum ad aliqua sunt ipso iure suspensi. 2166
Incitatio optima ad dicendum. 221
Incorporalia dicuntur quandoque possideri. 476
Indebitum per errorem solutum an possit repeti. 694
Indignus minoribus ad maiora non promouetur. 416
Indignari & dedignari, differunt. 256
Inducię non dantur ob aduocati absentiam. 852
Inducię sunt arbitrariæ. 850
Inducię duplices. 748
Inducię quinque sunt genera. 847
Inducti ad vendendum nullus est contractus. 1495
Indulgentia an sit ius. 1948
Inermes non possunt inimicis resistere. 745
*Infamis ne est in adulterio deprehensus. 1289
*Infamis an possit accusare. 857
*Infamis an possit esse procurator. 878
*Infamis infamem regulariter accusare non potest. 817
*Infamis potest esse procurator. 279
Infamis est de bello publico fugiens. 641
Infamis arbiter esse potest. 879
Infames quandoque possunt postulare. 880
*Infames efficiuntur qui mortali peccato asperguntur. 2320
*Infamia aboletur in baptismo. 2325
Infamia sequitur depositum. 697
Infamia irrogatur dignitatem petenti. 658
Infamia canonica tollitur pœnitentia. 942
Infamia an possit per pœnitentiam purgari. 941
Infamia est duplex. 883
Infamiam potest episcopus tollere. 291
Infamiam tollit episcopus. 749
Infamatus super crimine non est statim suspendendus. 761
Infernus & paradisus vbi sunt. 1537
Infideles postulare non possunt. 1964
Infideles qui dicuntur. 2136
Infideles possunt esse in ecclesia vsque ad missam cathecumenorum. 2369
Infirmitas carnis duplex. 1258
Infirmus fortior resurgit. 304
Infirmitas sæpè nos armat contra Diabolum. 1990
Infirmitas non repellit ab officio diuino. 999
Ingenium & alia tempus supplere possunt. 439
Iniuria an possit repelli,& à quib. 1517
Iniuria sociorum an sit armis repellenda. 1525
Iniuria duob. modis remittitur. 1553
Iniuriam nobis factam an teneamur remittere 1551
Iniuriam ecclesiæ illatam an possit episcopus remittere. 1552
Iniuriæ non est certa pœna definita. 1969
Inimici sunt diligendi. 2262
Inimicitiæ repellunt ab accusando & testificando. 862
Inimicorum amicus est suspectus. 518
Iniquitas omnia præcipitat. 352
Initium quandoque sumitur à tormentis. 1192
Initium spectandum est. 600
Inobediens prælato, est ei inimicus. 293
Inobedientia an sit capite punienda. 1095
Innocens pro stulto quandoque sumitur. 1502
Innocentiæ tres sunt gradus. 480
Innoxius accusatus à promotione remouetur. 452
Inofficiosa quæ dicuntur. 33
Inquirens, quos testes admittere debeat. 741
inquisiti punitio. 840
inquisitio. ibid.
inquisitio an possit fieri contra volentem se purgare. 756
inquisitio quando fieri debet, 756
in quo quis deliquit, in eo puniri debet. 611
inseruitus. 1835
instantiam dare. 613
instructio respondentis. 613
instrumentum pro parte verum & pro parte falsum esse potest. 654
instrumentum quare fit. 1712
instrumentum multa habere debet. 842
instrumentum an corruat totum aliquib. necessarijs deficientib. 569
instrumenta possunt pro parte approbari, & pro parte reprobari. 214
intentio quandoque approbatur, & factum reprobatur. 2321
intentio bona, malum factum. 1904
intensiuè & extensiuè. 100
interficit iustè & licitè iudex. 253
interrogans non confitetur. 1491
interrogationes à quib. possunt fieri. 1861
interrogans ponit. 1870
interemptores sunt proxenetæ. 511
interpretatio est triplex. 1074
inter lepram & lepram vnde dicatur. 102
interdictum. 9
interiora dignoscuntur per exteriora. 1754
interruptio fit tripliciter. 1355
interesse consecutus in bello, vtrum possit adhuc de hoc agere in iudicio. 1524
intrusus an recipiat quæ ecclesiæ contulit. 516
in via & in inuio differunt. 686
ioannes dicitur filius tonitrui. 530
Ioan. & Mambres Magi tria fecerunt miracula 618
Ioseph fuit pater putatiuus Domini. 1800
ioseph venditio. 603
ioseph tempore passionis viuebat: à Virgine separatus fuerat. 1802
ioseph in sepulchro maiorum sepultus fuit certa ratione. 1218
iouinianistæ. 1691
ipso facto multa fiunt. 1125
ira duos habet effectus. 747
irregularitas tollitur per monachatum. 1438
irregularitas per pœnitentiam non aboletur. 590
irregularitas ex solo actu interiori non incuritur. 1974
ita, dictio duos habet effectus. 747
iteratio arguit deliberationem. 748
*iterari non est contra rationem sacramenti illius quod characterem non imprimit. in notatione marg. 2064
*isidori prefatio in conciliorum collectionem alia à vulgata,& prope contraria. 69
iube domine benedicere. 437
iudas an mortuus sit ante Christum. 2091
iudas quare se suspendit. 1214
iudas vendens Christum commisit simoniam & plagium. 584
iudæ Machabęi somnium. 1997
iudæi filios suos ad ecclesiam conuersos exhæredare non possunt. 686
iudæi vtrum constitutionibus humanis regantur. 30
iudæi peiores fuerunt Sodomitis. 606
iudæi tenentur ad decimas personales. 1333
iudæi an mortaliter peccassent si Christum nō crucifixissent. 56
iudæi & Gentiles subsunt Imperio. 7
iudæi lingua solum Christum crucifixerunt. 1973
iudæi facilius fallunt animas quàm pagani. 1808
iudæorum sacramenta fuerunt vera. 606
iudæorum filij non sunt per vim baptizandi. 1822
iudæis & Sarracenis sua auferre non debemus. 1606
iudæis non licebat interficere quemquam, qualiter intelligitur hoc. 1973
iudæi alios quam suos circuncidētes qua pœna puniendi. 2369
iudex à quo, quando possit in causa appellationis esse iudex. 882
iudex de legib. firmatis minimè iudicare, sed secundum ipsas debet. 12
iudex in causa propria princeps quando sit. 829
iudex minus iudicans declarare potest. 804
iudex non sit quis, vbi de domo sua est actor, vel reus, vel testis. 919
iudex officium suum miserabilibus non implo ratus debet impartiri. 1140
iudex potest corporaliter punire pro offensa sua. 1554
iudex quomodo possit conueniri. 720
iudex sit amator æquitatis & misericordiæ. 249
iudex an possit quandoque propriam sententiam impugnare. 888
iudex appellationis an possit de principali cognoscere. 806
iudex mediocritatem sequatur. 252
iudex ecclesiasticus an de causa sanguinis se intromittat. 11
iudex an possit suis ius dicere. 882
iudex vsque ad quam horam expectare debent. 789
iudex suspectus dupliciter deseritur. 780
iudex iudicando an loci consuetudinem seruare debeat. 50
iudex opinionem suam potius quàm aliorum sequi debet. 835
iudex corrumpitur multis modis. 1122
iudex, aduocatus, assessor & executor non possunt esse testis in causa appellationis. 799
iudex pœnam arctare & ampliare potest. 751

Notatu digna in glosiis,

Iudex secundum allegata iudicet. 1860
Iudex delegatus an possit absoluere quem excommunicauit. 1763
Iudex de quo potest supplere. 1861
Iudex qualiter potest habere rigorem & miseri cordiam. 253
Iudex ex officio potest aliquid obijcere. 263
Iudex per quæ iura debet iudicare. 4
Iudex ordinarius recusari potest. 868
Iudex à quo rescribere debet iudici ad quē. 961
Iudex citàs pemptoriè, hoc dēt exprimere. 925
Iudex de subditis iustitiam non exhibens potest conueniri. 885
Iudex lachrymis flecti non debet. 1557
Iudex quandoque de facto supplet. 157
Iudex ecclesiasticus potest virga punire. 934
Iudex male iudicans qualiter punitur. 1110
Iudex an possit inter partes componere. 927
Iudex etiam delegatus die feriato procedere non debet. 1276
Iudex non sit iuris ignarus. 2129
Iudex facilius repellitur quam testis. 866
Iudex ad concordiam laborare debet. 506
Iudex an possit dari ad arbitrium rei. 1063
Iudex falsus non est iudex. 256
Iudex non iudicet secundum conscientiam suam. 2289
Iudex male iudicans facit litem suam. 1946
Iudex parte non petente, multa pōt facere. 816
Iudex an secundum conscientiam debeat iudicare. 1119
Iudex non condemnat, sed lex. 1
Iudex ecclesiasticus causam sanguinis alij committere potest. 376
Iudex ecclesiæ potest in exilium mittere. 859
Iudicis male iudicantis punitio. 798
Iudicis corrupti pœna. 681
Iudicis instrumento & dicto creditur. 799
Iudici qualiter fit contumelia. 1082
Iudici dans pecuniam vt iustè iudicet, an peccet. 1118
Iudicem duo faciunt. 1068
Iudicij principiū non semper cōsideratur. 787
Iudice ecclesiastico negligente non recurritur ad secularem. 1065
Iudice recusato quid fiet. 1079
Iudices plures si in sententia discordant, quid iuris. 803
Iulij Pauli sententiæ citantur nomine Theodosianarum legum. 783
Iumento nostro adhibeamus saccum paleam & flagellum. 2029
Iura vario modo possunt exponi. 284
Iurare per creaturas non licet. 1472
Iurare coguntur presbyteri in sex casib. 710
Iurare quid sit. 1468
Iurare nolens est habendus hæreticus. 1470
Iuramentū contra bonos mores non oblig. 37
Iuramentum non est iniquitatis vinculum. 58
Iuramentum quod Iudæi Gabaonitis præstiterunt, non fuit seruandum. 1502
Iuramentum filij an possit à patre reuocari. 1896
Iuramentum de calumnia præseruat à condemnatione expensarum. 727
Iuramentum vtrum infamet. 948
Iuramentum non semper est adimplendum. 1494
Iuramentum an possit retractari. 960
Iuramentum per vim extortum vtrum obliget 1280
Iuramentum per coactionem extortum non tenet in quatuor casibus. 1501
Iuramentum illicitum an propria auctoritate possit infringi. 1503
Iuramentum tripliciter dicitur illicitum. 1504
Iuramentum expurgationis non debet clericus præstare coram laico. 1516
Iuramentum de re illicita factum non infamat. 1497
Iuramentum non est recipiendum ab illo quē scimus falsum iuraturum. 1475
Iuramentum duplici causa est institutum. 1468
Iuramentum an semper sit mortale peccatum. 144
Iuramentum plus operatur quàm simplex promissio. 1511
Iuramenta sunt & oneris & honoris. 1512
Iuramenta qualiter sunt intelligenda. 1508
Iuramenti differentia secundum tria tempora. 1469
Iuramenti forma. 1469
Iuramentum ab infamato iudex potest recipere licet sciat eum falsò iuraturum. 1505
Iuramenti transgressio non est peccatum aliquando. 1494
Iuramentum quando temerarium. 477
Iuramentum sex modis dicitur illicitum. 1493
Iurandum iterum in causa appellationis. 799
Iuramentum propter vtilitatem. 1471
Iurandum ne est de indemnitate ecclesiæ ante electionem. 381
Iurans ad episcopatum non accedere, an sit ab episcopatu repellendus. 477
Iurans de cætero non cognoscere concubinam, si cum illa contrahit, periurium non incurrit. 1863
Iurans nunquam mulierem cognoscere, an possit postea matrimonium contrahere. 1776
Iurans per Deum an plus obligetur quàm iurans per Euangelium. 1473
Iurans per Deos falsos an peccet. 1476
Iurans soluere certo tempore, si post soluat, nō est periurus. 1882
Iure cuius non est auctor, vtrum possimus vti. 257
Iure suo multis modis quis priuatur. 118
Iuri suo renuntians, illud repetere non potest. 968
Iuris abrogati notitia est necessaria. 93
Iurisdictio episcopi sine causa non potest declinari. 832
Iurisdictio archidiaconi est ordinaria. 139
Ius aliquod est nec æquum nec iustum. 2
Ius ciuile quadrupliciter dicitur. 5
Ius eligendi potest in vno remanere. 397
Ius patronatus quadrupliciter transfertur. 1379
Ius patronatus quale est. 1379
Ius patronatus ad quos hæredes transit. 1381
Ius patronatus qualiter diuiditur inter hæredes 1384
Ius patronatus transire facit nouus hæres. 1380
Ius naturale in quatuor differt ab alijs. 15
Ius naturale dicitur multipliciter. 5
Ius naturale reliquis antiquius est. 1
Ius multa fingit. 285
Ius idem est in toto quod in parte. 673
Ius commune propter personam est non relinquendum. 354
Ius ignorare quib permittitur. 1504
Ius canonicum est excellentius ciuili. 2182
Ius commune propter tumultum populi non est violandum. 354
Ius positiuum ex constitutione licitum non tamen semper æquum est. 2
Ius primogenituræ an sit spirituale. 958
Ius vniuersitatis penes vnum stat. 390
Ius vnde incepit. 2062
Ius spirituale an possit redimi. 1370
Iustiniani pater. 72. & patria. 369
Iustus seipsum accusat. 2287
Iustus non ex operibus iustificatur sed fit commendabilis. 1987
Iustorum preces facilius exaudiuntur. 608
Iustitiam, sitiens beatus est. 2034

L

LAbor est remunerandus. 998
Laicus in episcopum postulari potest. 352
Laicus quandoque potest clericos suspendere & excommunicare. 182
Laicus nunquam est eligendus. 357
Laicus non conuenitur coram iudice ecclesiastico, nisi in quinque casib. 1062
Laicus si in necessitate peccata mulieris audiuit, an cum ea postea contrahere possit. 1843
Laicus etiam in exceptis criminib. non admittitur contra clericum. 811
Laicus an possit ordinari à non suo episcopo. 411
Laicus in episcopum postulatur. 1376
Laicus an possit de rebus ecclesiæ iudicare. 445
laicus potest decimas petere quib. spoliatus est 1236
laicus an episcopi auctoritate possit in ecclesia aliquid constituere. 546
laicus contra clericum testificari nequit. 456
laicus vtrum rem ecclesiæ possit præscribere. 545
laicus potest excommunicare ex Papæ delegatione. 545
Laici an possint in ecclesia cantare. 513
laici coram iudice ecclesiastico possunt quandoque conueniri. 503
laici iurisperitiam debent habere. 217
laici quandoque in clericos habent iurisdictionem. 1587
laici an possint clericos accusare. 807. & 835
laici ecclesias aut decimas habere non possunt. 1367
laici ad aliqua spiritualia inuitantur. 366
laici vtrum possint aliquando clericos punire. 81
laici super clericos quandoque iurisdictionem habent. 557
laici de reb. ecclesiæ nihil possunt constituere. 543
laici an possit sine peccato decimas percipere. 1367
Laici cogi possunt ad oblationes. 1044
laico delegatur quandoq; spirituale negotium. 757
Lamech punitio. 1869
Lamech plus peccauit quàm Cain. 1869
Lamech fuit venator. 201
lampsorum reparatio tribus regulis declaratur 273
lardum an comprehendatur nomine carnis. 1951
lasciuia & violentia diuersa sunt. 1970
latronem insidiantem in itinere licet cuilibet occidere. 1586
latro bonus an fuerit martyr. 1995
latrones occidi possunt. 1529
latronum punitio. ibidem
latria & dulia quid exigunt. 2321
laus ciuilis sapientiæ. 682
laudis præconium superbire facit. 529
legatus vtrum possit concilium facere. 10
legatus an possit clericos episcopi loci iudicare. 1705
legatus quam potestatem habeat. 1704
legatus posterior an reuocet priorem. 1703
legatus an virtute generalis mandati dispensare possit. 759
legato sine literis suæ legationis credendum non est. 560
legata ecclesiæ an possint defalcari. 1204
legatum alicui, si non fecerit quid vsque ad quinque annos, si antea decesserit, non debetur. 1590
leges seculares ecclesiam non adstringunt. 36
leges vbi debent legi. 449
leges allegari possunt in causis matrimonialib. 1794

leges

Et nouis notationibus Decreti.

Leges posteriores trahunt ad se priores. 2320
Leges licet allegare in spiritualib. 550
Leges an habeat locum in matrimonio. 1833
Legis auctoritas excusat à peccato. 1474
Legi fit fraus quadrupliciter. 1242
Legis duodecim tabularum origo. 23
Legib. an sit vtendum in causis spiritualib. 550
Legitimatus à principe non est quo ad ecclesiam legitimatus. 348
Legitimatus quo ad temporalia non censetur quo ad spiritualia. 36
Legum contemptor an peccet. 41
Legitimis deficientibus assumuntur minus legitimi. 333
Lenocinium multipliciter committitur. 1882
* Leonis 4. in c. vestram. petitio. exaudita. 41
* Leonis 9. nomine citatur Humbertus eius legatus, 70
* Leonis tertij purgatio quam cautè facta sit. 763
* Leonis 9. caput in vulgatis Gratiani codicib. omissum. 1222
Lepræ genera sunt quatuor. 1999
Leues qui dicuntur. 765
Leuita à leui dicitur. 438
Leuitæ officium. 438
Lex diuina an recipiat mutationem. 22
Lex diocesana & iurisdictionis in quo consistunt. 1038
Lex tripliciter sumitur. 590
Lex vetus vim Euangelicam obtinet in moralibus. 2213
Lex qualis esse debeat. 716
Lex abrogata an sit abroganda. 24
Libellus est in causa appellationis porrigendus. 800
Libellus repudij quare fuit permissus. 1867
* Libellus de duodecim gradib. abusionum ab aliquib. tribuitur Cypriano. 1593
Libellum famosum componens, qua actione punitur. 923
Liber qui ignoranter cum ancilla contraxit, an sine iudicio ecclesiæ illam dimittere possit. 1835.
Libri Iudæorũ sunt legendi ex præcepto. 1518
Liberorum numerus ad quid prodest. 8
* Liber de ecclesiasticis dogmatib. cui actori adscribatur. 189
Liberalis in necessitate est nemo. 2146
Libera quæ ignoranter cum seruo contraxit, an ab eo recedere possit. 1832
Libertus proprijs sumptib. præstare debet operas patrono. 1305
Libertus cõtra patronum non testificatur. 911
Libertus dominis poterit seruire duob. 2410
Libertus an teneatur ad operas. 1192
Libertus propter ingratitudinem reuocatur in seruitutem. 1193
Libertus patronum quandoque alere tenetur. 486
Liberti patronum in ius sine venia vocantis ruficitati parcendum non est. 693
Liberti ecclesiæ differunt à libertis priuatorũ. 1178
Libertorum ecclesiæ filij sunt ecclesiæ obnoxij 1193
Liberum arbitrium quomodo habeant angeli, homines, & dæmones. 123
Libri apocriphi qui sint. 67
Licita quando non sint sequenda. 461
Licet post, quod non licet ante. 666
Licitum dupliciter dicitur. 2136
Licentia coacta nulla est. 2141
Limes diocesis est impræscriptibilis. 1344
Lincę definitio & eius multiplicitas. 2181
Litigiosus duplici ratione ordinari non debet. 258
Litigiosa res quæ dicitur. 1086
Litigiosa res in certis casib. alienari põt. 1086
Literę dicuntur fallæ multipliciter. 95
Literas esse à quocũq; signatas an sufficiat. 561
Literis episcopi an sit credendum. 1007
Literatura æquipollet dignitati. 140
Literæ episcopi sunt authenticæ. 411
Loci non tuti ratione, licita est appellatio. 1947
Locus aggrauat rem gestam. 842
Locus quando inducat præsumptionem. 267
Locus religiosus quando per sepulturam fiat. 2221
Locus facit præsumi contra aliquem. 2155
Locus non sanctificat. 340
Locus non sanctificat hominem. 1912
Locus sta regem non habet. 1296
Loci intemperies excusat. 128
* Lothari capitulare compositum ex canone Eugenij & Leonis. 930
Loth etiam ebrius peccauit. 1265
Lotio Mediolanensium. 650
Luciferani. 1691
Lucretia adulterium commisit. 1914
Ludo perditum an repeti possit. 201
Lupanaria castitatem non infamat. 1985
Lupi qui in ecclesia. 472
Luxuria quandoque plus iuris habet quàm castitas. 195
Luxuria & immunditia differunt. 1910
Luxuriæ sedes vbi est. 2055

M

MAcedoniani. 1691
Machometus quis fuerit. 821
Magisterio quem duobus saltem mensibus subesse oportet vt magister fiat. 353
magistralia vocabula non contemnenda. 847
magister pro docendo an possit collectam facere. 215
magister perhibet testimonium de discipulo. 1140
magister & pater clericum verberantes non incidunt in canonem. 1576
* magister diuinorum officiorum Imperatoris 1079
magistri debent gratis docere. 88
magistro plus quàm discipulis credendum est. 429
maior est dignitas in quibusdam ecclesijs. 502
maioris auctoritas non semper excusat. 1171
maiori licet quod licet minori. 538
maiores minoribus in electione prefertur. 477
maius non licet cui non licet minus. 1024
malam potestatem quare permittit Deus. 1011
maledicere Deo & Principi. 1580
maledictum dicitur multipliciter. 1902
male meriti debent egere. 974
maledicens an semper puniri debeat. 1678
malefici qui sunt. 865
maleficium omne praue præsumitur actum. 302
maleficium nullum secundum aliquos est perpetuum. 1945
In maleficijs voluntatem magis quàm exitum spectari. 1972
* maledictio mulieris sterilis non inuenitur expresse in scriptura. 1903
mali sunt bonis misti. 2054
mali hic prosperantur, & boni patiuntur. 2099
mali dicuntur paleæ. 2350
malis iussionibus non est obtemperandum. 42
malum in parte excusatur propter publicam vtilitatem. 1904
malum vnde prouenit. 2060
malum minus permittitur, vt maius euitetur. 1717
malum propter bonum non est faciendum. 1248
málos non corrigere, an sit peccatum. 837
mammona iniquitatis quid sit. 1908
mancipium dicitur nouum quod per annum non seruiuit. 2199
mandatum. 8
mandatum præceptum diuersa sunt. 1238
manducatur Christus dupliciter. 2279
mambres & Iamnes magi, tria fecerunt miracula. 613
manichæi. 1690
manifestum. 735
manna vnde dicatur. 2290
manifesta non recipiunt interpretationem. 717
mansiones multæ paratę sunt in domo domini. 2109
manumissi ab ecclesia vbi sunt conuenieudi. 493
mappulæ quid signent. 525
marantha. 1554
marcus Crassus, Iulius Cæsar, & Pompeius fuerunt contemporanei. 642
marcus sibi pollicem abscidit. 334
marcus, Petrus & Clemens fuerunt contemporanei. 530
marcionistæ. 1689
Maria, Ioh. Bapt. & Ierem. an concepti in originali peccato. 2326
matrimonij sacramentum au conferat gratiam Spiritus sancti. 124
Maria & Ioannes apostolus peccare non potuerunt. 2325
Maria vnicum genuit. 1800
Maria continentiam non vouerat absolutè 1780
maritus ab vxore per sententiam separatus si, postea adulteratur, an sit ei restituendus. 1928
maritus ab accusatione adulterij repellitur in casibus septem. 1924
maritus qui vxorem propter fornicationem dimisit, an aliam ducere possit. 1926
maritus permittens vxorem velari, an teneatur continere. 2146
maritus ab vxore quæ simulacrum facit, debet recedere. 1812
maritus an possit religionem intrare solo consensu vxoris interueniente. 1789
maritus quandoque abstinere potest ab vxore etiam contra præceptum episcopi. 624
maritus sine metu bigamiæ an vxori debitum reddere possit, pendente accusatione adulterij. 197
maritus religiosus ab vxore repetitus an possit debitum exigere. 1790
maritus an possit vxorem criminosam relinquere, vel an debeat eam accusare. 1877
maritus duplici iure potest vxorem accusare. 919
maritus vxorem castigare potest. 144
maritus proprium filium de fonte suscipiens non ob hoc est ab vxore separandus. 1838
maritus continentiam sine consensu vxoris vouere non potest. 2141
maritus qui inuita vxore vouit religionem, an post eius mortem continere debeat. 2141
maritus exactus semper tenetur reddere debitum. 2135
maritus vxorem castigare potest. 987
maritus vsque quo potest vxorem suam reuocare, quæ sine eius consensu religionem ingressa est. 2142
maritus an possit dimitti propter opus Sodomiticum. 1229
maritum leprosum an teneatur mulier sequi. 1922
* martini Papæ concilium appellantur capitula Martini Bracharensis episcopi. 91
martyr dicitur confitens. 2341
martyrium non semper prodest ad salutem æternam. 621
martinus dicitur canonum renouator. 91
mater & pater quandoque pro filio testificari possunt. 913

Notatu digna in gloſsis

Mater pro filio agere non poteſt. 792
Mater nō poteſt filium religioni tradere. 1440
mater non reuocat à religione filium à patre oblatum. 1446
matrimonium an contraham ſi dicam , iuro quod te pro vxore habebo. 1859
matrimonium vnde dicitur. 1749
matrimonium non poteſt contrahi per inceſtuoſos. 1958
matrimoniū eſt antiquius & communius alijs ſacramentis. 1748
matrimoniū an ſit īter ſponsū & ſponsā. 1778
matrimoniū p̄t eſſe inter ſeruū & liberā. 1833
matrimonium ſoluitur voto, ſed non iuramento. 1776
matrimonium à vouente contractum vtrum teneat. 1749
matrimoniū inter abſentes cōtrahi poteſt. 1858
matrimonium vtrum per coactionem impediatur. 1051
matrimonium non tenet, ſi mulier inuita alicui tradita ſtatim fugerit. 653
matrimonium eſt res ſacratiſſima. 1781
matrimonium qn̄que fuit de præcepto. 1886
matrimonium infideliū bene diſſoluitur. 1778
matrimonium ſine dote tenet. 858
matrimonium multipliciter impeditur ſine cō ſtitutione eccleſiæ. 2161
matrimonium ſerui an poſſit ad teſtimonia ſeruorum diſſolui. 2192
matrimonium nouum eſt quod non excedit annum. 2318
matrimonium inter paucas perſonas olim fuit prohibitum. 2160
matrimonium vtrum errore impediatur. 1829
matrimonium ſpirituale timore paterno impeditur. 1451
matrimonium coactè factum non tenet. 1260
matrimonium an poſſit ſucceſſiuè contrahi cū duabus commatribus. 1850
matrimonium per procuratorem contrahi poteſt. 1896
matrimonium fidelium ob duplicem fornicationem ſeparatur. 1810
matrimonium claudicare non poteſt. 1827
matrimonium raptoris,& raptæ tenet. 1797
matrimonium an eſt inter infideles. 1807
matrimonia tria ſunt neceſſaria. 1845
matrimonium vbi & per quæ verba fuit inſtitutum. 1749
matrimonium verum fuit inter Mariam & Ioſeph. 1800
matrimonium ad tēpus non contrahitur. 1782
matrimonium vtrum impediatur ob delicti enormitatem. 1862
matrimonium quantum ad diuerſos ſoluitur & non ſoluitur. 272
matrimoniū fuit inter Dauid & Bethſabee. 1865
matrimonium quandoq; ex vna parte tantum tenet. 1891
matrimonium inter liberam & ſeruum contractum poteſt etiam à ſeruo diſſolui. 1834
matrimoniū tenet inter raptā & raptorem. 713
matrimonij contrahendi cāæ multiplices. 1749
matrimonium vnde dicitur. 1749
matrimonium inter abſentes cōtrahītur. 1785
matrimonium vtrum inter aliquos præſumi poſſit. 1851
matrimonium poteſt eſſe ſine dote. 1856
matrimonium per quid conficitur. 1798
matrimonium poteſt à ſenib. contrahi, ſed non à ſpadonib. aut frigidis. 1772
matrimonij bona ſunt tria, quidquid dicat Gandulphus. 1749.& 1782
matrimonij impedimenta. 1749
matrimonij ſeparatio ratione impotentiæ quomodo & quando fieri poſſit. 1941
matrimonium & ius matrimonij diuerſa. 1827
matrimonio accuſato poteſt vxor petere vt detur libertati ſuæ. 1947
matrimonio tria ſunt neceſſaria. 1845
matrimonio propter conſanguinitatem ſeparato, an filij prius nati ſint legitimi. 2153
matrimonia clandeſtina quæ ſunt,& vtrum teneant. 1854
matrimonialis cauſa eſt miſta. 2191
matrimonialis cauſa ad ep̄m pertinet. 1946
* maximum de quo in cap. Propter totius, non fuiſſe epiſcopum, ideoq; ordinatos ab eo nō recepiſſe ordinis characterem. 101
mauſoleum quid ſit. 545
medicus pro ſanitate conferenda poteſt pecuniam recipere. 584
medicus poteſt promoueri. 335
medium ſeruare difficile eſt. 2035
media via eſt tenenda. 332
media inter virtutes & vitia nō appetenda nec fugienda. 2042
mediana Hebdomada quæ ſit. 1306
mediocres cauſæ quę ſint. 1321
mediocritas ſequenda. 252
melancholia triſtitiam inducit. 2405
melchiſedech vinū lymphatum obtulit. 2305
melchiſedechiani. 1689
* melchiadi cur tribuatur ſcriptum de primitiua eccleſia. 495
mēbra in ſacra Euchariſtia nō ſunt miſta. 2301
membra poteſt quis quandoque diminuere vt Hier. & Eſaias. 335
menandriani. 1688
mendacium eſt triplex, nec eſt ſemper mortale. 1486
mendacium ſaluans aliquem à morte, an ſit mortale. 56
mendacio quomodo ducitur quis ad æternam ſalutem. 1484
mendax ſimplex & iuratus. 1511
mens legis & verba legis æquipollent. 198
mens maior quam corpus. 191
menſibus quatuor anni ſeruiens, totius anni reditus conſequi videtur. 1463
mens potius quàm verba attendi debet. 1510
menſura doloris eſt conſideranda. 1740
menſtrui tempore an coniugale debitum debeat reddi. 17
mente alienato an ſit imputandum quod fa.it. 1258
mentiens nihil dicit. 1480
mentiri Deo poſſumus, ſed non ipſum fallere. 619
mentitur quis operibus & ore. 699
meretur nullus niſi in corpore. 2381
meretrix. ibi.
meretrix poteſt duci. 1876
meretricis diffinitio. 1909
meretricibus ſine peccato dari nequit. 482
meridies vnde dicitur. 2312
merita baptizantium an operentur. 530
meritum penes voluntatem conſiſtit. 1591
metagiſmonitæ. 1691
metropolitanus an poſſit circa ordinem diſpēſare. 352
metropolitanus an poſſit abſoluere ſuffraganei ſubditum, qui ad ipſum nō appellauit. 1733
metropolitanus clericos ſuffraganei iudicare non poteſt. 1027
metropolitanus à ſuffraganeis reprehendi poteſt. 1031
metropolitanus neminem contemnat cum ſuffraganeum conſecrat. 390
metropolitanus & ſui ſuffraganei ſi diſſentiant in cōſecratione epiſcopi, quis præfertur. 393
metropolitanus in propria ciuitate eſt conſecrandus. 317
metropolitanus de cauſa criminali epiſcopi cognoſcere poteſt. 790
metropolitanus ſuffraganeos excōmunicat. 55
metropolitanus delinquens in aliena dioceſi, an poſſit ibi puniri. 870
metropolitani vtrū poſſint canones condere. 10
metropolitani iuriſdictio. 546
metropolitanos confirmare ad quem pertinet. 369
metus attenuat peccatum. 2378
metus deſperationis plerunque retrahit à peccato. 2052
metus quandoque attenuat peccatum. 726
metus verborum excuſat. 24
metus cadens in conſtantem virum qualis eſt. 1279
metus probatur per proteſtationem. 1874
meum amplius meum eſſe non poteſt. 1621
meum & tuum turbant humanum otium. 114
miles eſſe non poteſt qui caret teſticulis. 337
miles poteſt eſſe clericus. 1450
milites olim ſignabantur quadam nota. 640
milites an promoueri poſſint. 315
militari manu poteſt quandoque alicui res auferri. 1069
miniſtri ſacramentorum debēt eſſe boni. 2336
minor agere & conueniri non poteſt niſi in certis caſibus. 1271
minor læſus cōtra quem habet actionem. 492
minor quieſcit præſente maiore. 112
minor. 25. annis cur non debeat eſſe prælatus. 1325
minor ſeruire debet maiori. 520
minor læſus contra quem habeat actionem. 492
minores annis dicuntur multis modis. 1750
minores non poſſunt quod maioribus eſt denegatum. 1917
minus malum de duobus eſt faciendum. 60
miraculum eſt quod raro accidit. 532
miracula bonis & malis ſunt communia. 619
miſericordia quandoque eſt iniuſta. 486
miſericordia eſt rigori anteponenda. 714
miſericordia eſt rigori præferenda. 2204
miſericordia eſt debita. 1521
miſericordia eſt præferenda rigori. 1745
miſſa per vnum inchoata, an poſſit per alterum terminari. 975
miſſa an ſit de conſecrationis ſubſtantia. 2219
miſſa triplex in natiuitate Domini poteſt cantari. 2237
miſſa in die Dominico eſt de præcepto. 2244
miſſa à ſolo cantari poteſt. 2243
miſſa vna an tantum proſit omnibus quantum vni. 2405
miſſæ peculiares & publicæ. 2239
miſſionis in poſſeſſionem ſententia. 722
miſſio in in poſſeſſionem non eſt ſtatim facienda. 804
Moabitæ & Amonitæ fuerunt idololatræ. 587
monemus verbum quandoque preceptiuum. 731
mortalia quædam ſunt grauiora quædam leuiora. 401
morte alium liberare quilibet tenetur ſi poteſt. 1548
mortis in articulo pœnitere vix poſſumus rectè. 2131
moſes fuit ſacerdos. 105
moſes petit deleri. 252
moſes fuit de tribu Leui. 1002
moſes fuit maior Aron. 116
moſis oratio pro populo in quo fuit exaudita. 253
moſem filia Pharaonis in filiū adoptauit. 2045
moli debemus inter duas molas. 1986
monachus ſæpius peccans qualiter punit̄. 1755
monachus ius ſuccedendi non dat monaſterio. 1414
monachus an poſſit conueniri. 1078
monachus abbati potius quam epiſcopo obedire debet. 1130
monachus factus epiſcopus proprium habere non poteſt. 1145
monachus plus ſubeſt abbati q̄ vxor viro. 2150
monachus nō p̄ot eſſe ſecularis canonicus. 418
monachus albus an poſſit habere locum inter nigros. 1166

Mona-

Et nouis notationibus Decreti.

Monachus vtrum possit præfici ecclesiæ parochiali. 333.& 1290
Monachus an possit eleemosynã facere. 1293
Monachus potest in ecclesia seculari esse prælatus. 347
Monachus factus Papa sine licentia abbatis, redire debet. 1416
Monachus potest esse procurator. 1507
Monachus an possit esse Iudex vel aduocatus. 1300
Monachus ad clericalem vitam transire permittitur. 1306
Monachus ẽps carnes non comedat. 2409
Monachi olim non erant clerici. 520
Monachi non tenentur ad decimas. 1146
Monachi an teneantur ad decimas. 1212
Monachi accusare possunt. 838
Monachi an possint ad vitam strictiorem compelli. 1885
Monachi fugitiui cui ecclesiæ acquirunt. 1422
Monachi latent. 330
Monachi subsunt episcopo. 1297
Monachi sunt ad successionẽ admittendi. 1450
Monachi leuando compatres fieri nõ possunt, sed bene baptizando. 1424
Monachi quo ad renuntiationem proprietatis tenent locum Apostolorum. 2399
Monachi an faciant publicã pœnitentiã. 1448
Monachi quid iuris habent suis capellis. 1335
Monachi tenent locum apostolorum. 2399
Monachi possunt terras ad firmã habere. 490
Monachi an teneãtur ad decimas de agris suis. 1314
Monacho malo nil deterius. 2015
Monachum pluries exeuntem tenetur abbas pluries recipere. 1760
Monachum à patrono præsentatum, debet episcopus instituere. 1305
Monachum inuito abbate sibi potest episcopus sociare. 838
Monachorum laus. 267
Monachorum coercitio ad quem spectat. 1415
Monachis inuitis an districtior vita possit imponi. 416
Monasterium sæpè arguitur negligentiæ. 1767
Monasterium intranti an sit pœnitentia imponenda. 2015
Monasterium intrante vno coniugum an possit alter in sęculo remanere. 1787
Monasterium ingressus ante perfectam ętatem an possit postea exire. 1439
Monasterium potest esse sub iurisdictione archidiaconi. 1293
Monasterium intrare an possit alter coniugum post copulam altero consentiente. 1790
Monasterium cogitur quis intrare propter delictum. 1442
Monasterio destructo possunt licitè ligna comburi. 1435
Monasteria sunt exẽpta à lege diocesana. 1059
Monasteria à lege diocesana non sunt prorsus exempta. 1430
Monasteriorum regimen, ad quem spectat. 55
* Monialis publicè nubens nunquam potest recipere corpus Christi. 1765
Monialis delinquens in vno monasterio, cũ sit ad aliud cum suis bonis transferenda, an primo præiudicet. 1768
Monialem corrumpens, triplex peccatum committit. 1760
Moniales vinum non bibant. 2409
Moniales velle non habent. 2211
Moniales visitare non licet. 1424
Moniales otiosæ esse non debent. 463
Montani. 1696
* Monomachiam in qua causa prohibuerit Nicolaus Papa. 768
* Monophysitæ. 2353
* Mora potest purgari. 85.496
Morbo caduco laborantes an ministrare possint. 190
moriuntur boni & mali. 1092
mors Christi sufficit ad omnia peccata delenda. 2051
mors est duplex. 2388
mors & aliæ pœnalitates pro peccato originali sunt inflictæ. 2012
mortale quodlibet est dignum excommunicatione. 2258
mortali peccato tria attenduntur. 1982
mortem timere, naturale est. 1126
morticinium tangere quis dicitur. 2381
mortuus si suscitatur, an debeat iterum baptizari, & vxorem & bona recipere. 1927
mortuus etiam sine pœnitentia admittitur ad ecclesiæ orationes. 1584
mortui semel semper viuamus. 2330
mortuũ tangens erat 7. dieb. immundus. 2069
mos & mores differunt. 3
motus primi non sunt puniendi. 1678
motus primi nõ sunt in nostra potestate. 2040
mox varia tempora complectitur. 1446
* mulier an possit esse testis. 1269
mulier nubens intra tps luctus, non infamatur. 753
mulier si credit maritum mortuum, an possit alij nubere. 2152
mulier an possit testificari in crimine contra clericum. 1269
mulier ad fidem conuersa debet virum infidelem relinquere, sed non èconuerso. 1821
mulier si dicat se incognitam, & vir contrarium cuius probatio admittetur. 1794
mulier prægnans, an baptizari possit. 2375
mulier p̃gnans mortua vbi est sepeliẽda. 2230
mulier an teneatur sequi virũ vagabũdũ. 2156
Mulier debet caput velare. 2151
Mulier dat dotem & vir donationẽ facit. 1796
Mulier ĩ pluries simul cõsentiẽs nihil agit. 1868
Mulier intra tempus luctus certis ex causis contrahere prohibetur. 1783
Mulier post conceptũ deberet continere. 1906
Mulier sumitur diuersimodè. 1896
Mulier infidelis an possit duci sub ea conditione vt conuertatur. 1939
Mulier vacans est quæ virum non habet. 516
Mulier quæ sciente cum frigido contraxit, an separationem petere possit. 1944
Mulier adultera qualiter puniatur. 2149
Mulier potest virum accusare ad effectum pœnę, ad separationem tori, 1882
Mulieris committentis adulterium pęna. 1879
Mulieris violatio per quid cognoscitur. 2149
Mulieri quare permittitur coma. 309
Mulieri interdicẽti sed nõ dãti subuenitur. 504
Mulieres prædicare possunt. 1299
mulieres enixę non tenentur hodie ab ingressu ecclesiæ abstinere. 16
mulieres ad quid producuntur. 341
mulieres quæ Pharaoni promiserunt omnes mares interficere, bis sunt mentitæ. 1489
mulieres filios adoptare poterant secundum legem Moysi. 291
mulieres ordinari non possunt, nec charecterem recipiunt. 1764
mulieres, & pro clerico & contra clericum possunt testificari. 1425
mulierũ cũ clericis contrahentiũ punitio. 462
multi & pauci. 711
multitudo est reprobata. 125
multitudo non excusat à delicto. 519
multitudini est parcendum. 711
multitudine crescente multa fiunt. 564
multitudine crescente an possit ecclesia in alterius parochia sine ipsius cõsensu cõstrui. ibi.
multitudinem fidelium fecit Deus vnum secum. 2207
multiplex Papæ mutatio 120
manus fraudulentum. 657
Munus fraudulentum. 657
munus pro spiritualibus quando possit recipi. 665
mutabilia sunt omnia. 2468
mutaster baptizare potest. 618
munda animalia cur ingressa sunt arcam in pari numero. 1884
mutus & surdus, testificari possunt. 895

N

NAbuchodonosor. 430
Nabuchodonosor vidit somnium. 2003
Natales qui dicuntur. 2140
natiuitates duæ. 2326
natura nihil permittit esse in pendenti. 1756
* narbonensem archiepiscopum ad Toletanas Synodos aliquando conueniri solitum. 1059
naues sunt duplices. 1647
nazarei. 1689
necat qui non alit. 1501
necessitas. 415
necessitas qñque excusat, qñque nõ. 87.& 268.
necessitatis occasione, multa licẽt. 442.& 1661.
necessitate vrgente multa licent, quæ alias non licerent. 2406
necessitas contraria est voluntati. 1907
necessitas votum excusat. 1940
necessitate peccans pœnam non meretur. 57
necessitates publicæ sunt ab omnibus supportandę. 1707
negatiua est triplex. 962
negatiua testis depositio est benignè interpretanda. 1017
negligentia quandoque dolo comparatur. 454
negligentia prælati suppletur per subditos. 502
negligentia crimen magnum. 265
negotia maiora an excusent à iuramento. 1481
negotia multa sunt, q̃ vix sine peccato fiũt. 145
negotiatio vix potest esse sine peccato. 1332
negotiationes per clericos quacunque causa exerceri non debent. 495
nemo dat quod non habet. 579
nemo se opponat illi à quo beneficium recipit. 533
neophytus. 268
nescio vos, id est non approbo. 2123
nescire quædam melius est quàm scire. 1726
nescire dicitur quis multipliciter. 1260
nestoriani. 1692
* nicenum concilium integrũ in Armenia. 78
* nicænæ synodi canones esse ex Arabico in lanum sermonem conuersos. 522
nicolaitæ. 1689
* nicolai factum à Rheginone recitatum. 1093
nidoi quid significat. 2408
nihil mihi conscius sum, qualiter exponitur. 2083
nobiles an sint maiori pœna afficiendi quàm ignobiles. 1651
nobilis aliter quàm ignobilis punitur. 1970
nobilium & ignobiliũ pœna non est ęqua. 230
nobilitas in electionib. nõ est attendenda. 1647
nobilitatis ratione pro aliquo præsumitur. 227
noctis quatuor sunt partes. 625
noetiani. 1690
nomen amittitur ex virtute vel peccato. 1980
nomen clericorũ quandoque restringitur. 387
nomen aufertur à malitia. 823
nomina aliquorum non sunt in missa exprimenda. 2247
nominatio an tribuat aliquid iuris nominato. 370
non omni verbo credendum. 624
nota quærere licet. 138
* notoria & notoria. 1577
notarius an pro scriptura possit ab ordinato aliquid recipere. 667
notarij vbi dicuntur iudices. 1097
notarius an ꝑpriũ signũ possit omittere. 1197
notoria ars quid sit & an licita. 1719
notissimum potest amplius probari. 1653
notorius non conuincitur testibus nec appellare potest. 804
notorium est triplex. 735
notoriũ & fama p duos testes ꝓbari pñt. 742

Notatu digna in glosis

Notus non examinatur. 263
Normani feroces sunt. 337
Normani bibunt fortiter, ne eorum anima in fico habitet. 1893
Noualia & nouum feudum quando esse dicatur. 2199
Nouatiani. 1690
* Nouellæ locus illustratus, qui Gratiano negotium dedit. 1274
Nouum. 49
nubere de cętero non possunt sanctimonialib. copulati. 1759
nubere non est aliqua cogenda. 1871
nubere expedit,& non expedit. 1816
nubens post votum peior est adultero. 154
nubens secundo non benedicitur. 1760
numerus minor non excludit maiorem. 2164
* numeri verbum militare quid significat. 319
nundinarum priuilegium temporale. 1703
nuntij periculum quando fit mittentis. 539
nuntij missio an habeatur ꝑ appellatione. 792
nuptiarum opera non sunt mortalia. 1910
* nyctages. 1692

O

OBedientia in trib.consistit. 517
Obedientia est summè necessaria. 1131
Obedientię commendatio. 1433
obediendum est etiam in dubijs. 1522
obediendum non est alicui in malo. 378
oblatio Cain grata non fuit. 2308
oblationes an sint debitæ à parochianis. 2245
* oblationes etiam voluntarias in collatione ordinum interdici. 649
oblationes facere multis est vetitum. 506
obligare se pōt aliquis sub pœna beneficij. 755
obligatio non inducitur tempore. 1058
obligatio non contrahitur in turpib. 1499
obligatio extincta non renascitur. 2385
obligatur ne qui rē vitiosam cōmendat. 1432
obligatur & soluitur quis eodem momento. 2351
obligant parentes in baptismo, sed non voto. 1441
obligatus ad aliquid faciendum non impeditur ingredi monasterium. 315
obligans per alium, per alium liberari potest. 2362
obtemperans casu fatali non videtur obtemperare. 1600
obtenta per surreptionem absente aduersario, retractantur. 2204
* occidere seipsum nemini est ꝑmissum. 1583
occidere vtrū liceat clerico in necessitate. 298
occidere an sit alicui permissum. 1575
occidens in ludo an sit puniendus. 361
occidens hominem qua lege tenetur. 765
* octaua dies proferri solita nomine multitudinis,id est,octauæ. 69
oculis multa subijciuntur. 2181
occultare licet ex causa. 1802
occupare quis procurator dicatur. 794
oculus & auris quos in ecclesia significant. 501
oculos quos in culpa claudit pœna aperit. 2401
odero si potero si non inuitus amabo. 211
œconomus debet esse clericus. 678
œconomus & procurator diuersimodè iurant. 385.& 1406
œconomus à quo eligatur. 1377
œconomus quid. 1029.& 1377
* Ω, & α, quid signent. 1225
* offendens in vno factus est omniū reus. 2121
offensa prima debet esse impunita. 517
offerentes qui dicuntur. 458
* officiū quandoque est damnosum. 981.& 1581
officio subtracto,subtrahi debet beneficiū. 415
officiosa & inofficiosa dicuntur. 33
officio priuatus,beneficio priuari debet. 451
officiosa quæ dicuntur. 33
officia virilia sunt mulieribus interdicta. 2150
officia Matutina & vespertina. 517
officiales solū notoria denuntiare debent. 918
officium qui non facit non debet percipere beneficium. 181
* oleo quæ membra sunt vngenda. 44
* omnia processerunt ab Adam. 2148
omnia sunt communia iure naturali. 2
omnia licent.sed non omnia expediunt. 1076
* operi coniugali an liceat tempore orationis vacare. 2135
opera Trinitatis sunt indiuisa. 2288
opera mortificata vtrum remunerentur à Deo. 1990
opera Trinitatis qualiter sunt inseparabilia. 1816.& 2414.
opera sunt duplicia. 2414
opes dispensari & non fundi vult dominus. 255
ophitæ. 1689
opinio publica non est fallenda. 459
opinio communis multum operatur. 879
opinio præfertur veritati. 1481
opinio mutari potest. 1603
oportet, non semper est verbum necessitatis. 1694
oppositio in accusatione iudicis. 662
oppressis debet prælatus patrocinari. 491
optatus malus fuit catholicus. 635
opus coniugale an possit sine peccato exerceri. 2138
opus per se laudabile,ratione temporis reprobatur. 650
opus duplex fuit in Christi passione. 1773
orare publicè,quàm clam,melius est. 232
orare non desinit, qui bene facit. 2136
orare pro quibus mortuis & quomodo debeamus. 1228
orandum est versus Orientem. 44
orandum ne est pro his, qui in mortali peccato decesserunt. 1229
orarium,quid significat. 1769
oratio pro defunctis fiat in omni Missa. 2246
oratio sit assidua. 2007
oratio breuis debet esse. 55
oratio,quæ post consecrationem dicitur, superflua non est. 2296
oratione speciali pro hęreticis orare licet. 1128
orationes malorum an noceant. 886
ordinari nequit,qui baptizatus non est. 616
ordinati à Papa subsunt episcopis. 660
ordinandus est quis inuitus suadente vtilitate, aut necessitate. 415
ordinandi de quibus sunt examinandi. 136
ordinatus sine titulo,deponi debet. 406
ordinatus à simoniaco occulto,an recipiat ordinis executionem. 652
ordinatus semel an possit iterum ordinari. 401
ordinatus prius alijs præfertur. 426
ordinatus coactè an ordinem recipiat, & continere debeat. 419
ordinatus à maiore,maioris est dignitatis. 533
ordinatus ordinem quem habet confert Papa delegante. 2399
ordinatus à simoniaco caret executione. 1021
ordinatio clericorum facilius fit,quàm depositio. 1284
ordinato an teneatnr episcopus ꝑuidere. 329
ordinantis iniustè punitio. 206
ordinantium indignos punitio. 611
ordinandus sine crimine esse debet. 940
ordo an sit vnum sacramentum. 178
ordo scripturæ & verborum quando attendendus. 239
ordo sit in honoribus gerendis. 659
ordo iuris est duplex. 721
ordo inter beneficiatos. 83
ordo literæ. 115
ordo præfertur scientiæ & militiæ. 330
ordo purgat infamiam. 242
ordo seruandus in pluribus quæstionibus. 901
ordo nominum multum operatur. 2304
ordinis susceptio obligat ad continendum. 164
ordinem recipere cogitur quis. 351
ordinem suscipere non potest qui baptizatus non est. 600
ordine quē pater emit,an qs possit fungi. 694
ordines conferendi sunt tm̄ die sabbati. 424
ordines minores an simul conferri possint. 436
ordinum emptores & venditores qualiter pęnitere debent. 705
ordinarius,an possit esse arbiter. 883
ordinarius,& delegatus possunt esse arbitri. 796
orientales ab occidentalib.differunt. 159
origenes se eunuchum fecit. 334
origeniani. 1690
origenarius filium nō habet in potestate. 1898
origenarij qui sunt. 325.& 1876
* origenarij fundis & possessionib. addicti, vnde emēdatus est locus ī c.Gnalis.di. 54. 325
originale peccatum an in totum tollatur per baptismum. 265
originalia secundum aliquos sunt plura. 2138
ornatus exterior clericorum. 229
orphanotrophium quid sit. 1622
othoniel fuit filius Senem. 2005
oua & casæi æquiparantur sagimini seu lardo. 468

P

PActum super futura iniuria non valet. 2391
Pactio in spiritualib. an interuenire possit. 1429
pactio quandoque licitè fit in spiritualib. 1574
pactio an in spiritualib.interuenire possit. 1060 & 1429
pactiones interuenire possunt in spiritualium donatione. 570
pagani & Iudæi etiam,in exceptis criminibus non sunt audiendi. 817
pagani citius trahuntur ad fidem quàm Iudæi, 1821
paganum interficere an sit grauius quàm Christianum. 1672
palla quid sit. 2233
pallium quid confert,& quādo peti debet. 567
panem subtrahens,alium occidit. 487
panes propositionis. 1045
panis ad conficiendum debet esse ex frumento 2250
panis ante consecrationem non est sacramentum. 2284
panis conuertitur in corpus,sed non fit corpus 2268
panis rubeis & viridibus clerici non vtantur. 1238
papa papam inducit in testem. 1034
papa iudicatur à nemine. 225
Papa per suum mandatum an iuri alterius derogare velit. 565
Papa an de suo successore possit cum cardinalibus deliberare. 447
Papa de homicidio vel adulterio accusari nequit. 223
Papa an possit esse quis non idoneus. 121
Papa solus condemnat episcopos. 49
Papa an de crimine accusari possit. 225
Papa siue Apostolicus sp̄ p̄sumitur bonus. 223
Papa dat gladij potestatem. 377
Papa habēs vtrūq; gladiū trāstulit imperiū. 115
Papa in absentē,an sententiā ferre possit. 488
Papa delinquens debet sine venia puniri. 1035
Papa seipsum deponere potest. 829
Papa vtrum possit in primo, vel secundo gradu dispensare. 1847
Papa à quibus & quando est eligendus. 442
Papa an omnia iura habeat in pectore suo. 129
Papa bene diffinitum rescindere nō pōt. 2205
Papa sibi alios præponit. 559
Papa an possit in iuramento dispensare. 1281
Papa iudex esse nō debet in causa propria. 1361
Papa communicās cum excōicato nō incidit ī excōmunicationem,nec eum absoluit. 518
Papa vtrum possit delegare simplici sacerdoti vt in fronte chrismet. 537

Papa

Et nouis notationibus Decreti.

Papa qñque nimium papaliter diſpenſat. 757
Papa diſpenſare põt cũ ſimoniacè ordinato, licet ordini male ſuſcepto non renuntiet. 656
Papa an habeat vtrumque gladium. 39
Papa dicitur ſeruus ſeruorum. 709
Papa vtrum poſſit contra Apoſtolũ diſpenſare, vide quæ ibi notantur. 1281. & 1696
Papa ſolus cũ ſolẽniter depoſito diſpẽſat. 286
Papa an quandoque ſubeſt Imperatori. 1698
Papa tranſtulit imperium. 553
Papa in aliquibus non diſpenſat. 1695
Papa Papam ligare poteſt. 1630
Papa à nemine iudicatur. 105
Papa vtrum poſſit accuſari de ſimonia. 446
Papa non diſpenſat in duob. caſib. 679
Papa neminem odio habeat. 518
Papa laico cãm ſpiritualem cõmittere põt. 534
Papa an poſſit abſoluere à licito iuramẽ. 1495
Papa confeſſori ſuo parere debet. 1034
Papa ſolus an clericũ depoſitum reſtituat. 776
Papa ligat in cœlo p approbationem. 1634
*Papa de hęreſi condemnari poteſt cum pertinax fuerit. 113
papa & imperator ſunt ſuper omnes gradus dignitatum. 987
Papa reſeruat ſibi diſpẽſationẽ in caſibus. 716
Papę auctoritate factũ non ſemper firmũ. 757
Papæ duo non poſſunt eſſe. 971
Papæ ſtatutis nõ obediens, an ſit hæreticus. 96
Papę ſentẽtia pręfertur. ſnię omniũ cẽporum. 12
Papę electio olim p triduum differebatur. 384
Pape ſoli competens generali mandato non transfertur. 80
Papæ eſt terminare qõ de fide motam. 1637
Papę mentiens, ſacrilegus eſt. 1986
Papam nullus mortaliũ iudicare poteſt. 1169
Papam imitari debemus. 92
Papalis confirmationis vires. 93
Papatus eſt primus locus. 226
Paradiſus vnde dicitur. 2353
*Par in parem quãdoque imperium habet. 397
Par pari poteſt cauſam delegare. 958
*Paritatem non induci ẽpi Romani & Alexandrini ex c. Mos antiquus. diſtinct. 65. 395
paradiſus eſt duplex. 2353
Parentes an poſſint iurare quòd filios & filias ad inuicem nuptui dabunt. 1845
*Parochiæ nomen cur ſit retentum. 135
Pars continetur in toto. 532
Pars eſt turpis, quæ toti ſuo non cohæret. 1642
Pars pro toto & econtrà. 425
Parſimonia. 231
Partes non ſiunt de corpore Chriſti. 2274
Partiarij coloni qui ſint. 1317
Partus eſt pars viſcerum. 686
Paruulus nõ confirmatus minorẽ habebit gloriam. 2400
Paruuli poſſunt ĩ omni tẽpore baptizari. 2333
Paruuli ſine charitate in actu vadunt in patriã. 2363
*Paſcha citra qđ & vltra qđ tẽp' dẽt eſſe. 2320
*Paſchaſij & Rabani idem fere opus eſt inſcript um. de ſacramento altaris. 2297
Paſſio ſuppelt defectum baptiſmi. 2341
Paſſitis quid ſit. 1395
Paſtinare. 1214
*Pater eſt in filio, qualiter intelligitur. 2304
pater tenẽt dotare filiã, q̃ eo inuito nupſit. 2210
Pater ſpiritualis licitè copulatur ſorori filię ſpiritualis. 1850
Pater ſine cã filiũ exhęredare nõ poteſt. 1222
Pater in cauſa filij poteſt teſtificari. 770
Pater etiam impius eſt paſcendus. 487
Pater loquitur de filio, quid ſignificat. 2415
Pater & mater filium denegare non præſumuntur. 494
Pater mal' an ſit extraneo bono pferẽdus. 166
Pater carnalis an plus ſit diligendus quam ſpiritualis. 1848
Pater filiam (ſed non maritus vxorem) turpiter coeuntem poteſt occidere. 1948
Pater mundus immundum producit. 2388
Pater in cauſa filiorũ qñ iudex eſſe poſſit. 861
Paterniani. 1691
Patri infideli an potius ſubueniendũ ſit, quam extraneo fideli. 484
Patrini filios inſtruere debent. 2372
Patris delictum etiam grauiſſimum non tollit filio beneficium. 342
Patris delictum an noceat filio. 340
Patris iniquitas non reſpicit filium. 2102
Patria ſi tenuis ſit potius iuuanda quam ſpolianda. 1328
Patria poteſtas ſoluit adueniente adulta ætate quo ad matrimoniũ & iuramentũ. 1897
Patriarchis ſubſunt archiepiſcopi. 1032
Paricidæ punitio. 1970
Patritiani. 1691
Patripaſſiani. 1691
Patronus tribus cauſis efficitur. 1379
Patronus an poſſit iuri ſuo renuntiare. 1383
Patrocinium à libertis debitum an poſſit remitti. 1189
Patronus à liberto non poteſt conueniri. 1190
Patronus ſacerdotem accuſat. 1382
Patronus tria cõſequit ex iure patronat9. 1379
Patron' plures pſẽtare põt ad vnã eccleſiã. 1340
Patronus prælatum de dilapidatione accuſare poteſt. 453
Patronus vtrum inſtituere poſſit. 373
Patronus laicus an poſſit clericum de dilapidatione criminaliter accuſare. 1327
Patronus quæ iura põt libertis remittere. 322
Patrono pauperi dẽt ab eccleſia ſubueniri. 1381
Patrono debetur honor, onus, & emolumentum. 1379
Patroni non exigant xenia ab eccleſia. 2223
Patronis diſcordantibus, quid faciendũ. 1383
Patronus æquè eſt q̃ minus q̃ qui plus dat. 365
Pauci quot dicantur. 253
*Paulus prædicans nihil accipiebat. 1814
Paulus & Barnabas epiſcopi fuerunt. 425
*Paulus primus eremita ĩteſtatus mortuus eſt. 1437
Pauli charitas magna fuit. 824
Pauliani. 1690
Pauper parcè viuendo non meretur. 2052
paupertas in delictis non excuſat. 1164
Paupertas qñque repellit à teſtimonio. 734
Paupertas non facit mulierem abiectam. 531
Pauperibus qñque ſufficit bonis cedere. 1254
*Pax non datur in Miſſa defunctorum, nec inter monachos. 2255
Pax vobis, dicitur primo ab epiſcopo. 2244
Peccandi tres modi ſunt. 1485
Peccans quando melioris conditionis quàm non peccans. 278
Peccantes poteſt, in ſecreto epiſcopus inhibere à communione. 954
Peccata dimiſſa an redeant. 2115
Peccata mortalia quomodo in venialia & rurſus in mortalia redeant. 2072
Peccata venialia & mortalia quare dicãt. 2129
Peccati circunſtantiarum diſtinctio. 2120
Peccatũ qñ ſine oris cõfeſſione remittat. 2020
Peccatur ſex modis in ſpiritum ſanctum. 1998
*Peccare vter magis dicitur, an occultæ, an manifeſtè delinquens. 459
Peccare grauius eſt in mortuũ, q̃ in viuũ. 1668
Peccatur vario modo in patrem & filiũ & ſpiritum ſanctum. 145
Peccatũ cõparat ſalici, & organũ oratiõi. 2090
Peccatum & peccati pœna, diuerſa ſunt. 1259
Peccatũ iteratũ eſt grauius puniendum. 1755
Peccatum mortale & non veniale eſt prohibitum. 1819
Peccatum in ſpiritum ſanctum quod dicitur, & quot ſunt eius ſpecies. 1997
Peccatũ cõtra naturã peſtilẽtias inducit. 1932
Peccatum diuerſimodè accipitur. 2011
Peccatum originale quando contrahitur. 2392
Peccatum quare dimittitur. 2023
Peccatũ in ſpiritũ ſanctũ eſt irremiſibile. 1992
Peccatũ mortale nõ ſp deijcit iã promotũ. 261
Peccatum ducit ad non eſſe. 1979
Peccatum veniale dicitur multifariam. 1985
Peccatum quando dicitur donari. 2076
Peccatum nullum eſt in corpore tantũ. 2095
Peccatum vitam abbreuiat. 1142
Peccatum originale dimiſſum non redit. 2114
Peccatum originale diuerſos habet effectus in hominibus. 2102
Peccatum originale nõ tenemur cõfiteri. 2119
Peccatum dicitur largè & ſtrictè. 2077
Peccatũ vnũ cõmittens multa cõmittit. 1485
Peccatum ignorantis minus eſt q̃ ſcientis. 949
Peccatum per pœnitentiam purgatum an poſſit in accuſationem deduci. 1553
Peccatum futurum Deus non indulget. 559
Peccatum & delictum an ſint idem. 2011
Peccatum quo tẽpore pęnitẽtiæ remittit. 2020
Peccatum diaboli fuit irremediabile, ſed homi nis remediabile. 1999
Peccatũ mortale an priuet quẽlibet ab introitu eccleſiæ. 585
Peccati occaſiones ſunt fugiendæ. 2065
Peccati originalis pœna quadruplex. 2325
Peccati dimiſſio & eiuſdem remiſſio ſimul fiunt. 2102
Peccati conſcius an poſſit propria auctoritate à communione abſtinere. 2002
Peccat qui de nummis ambitioſe loquit. 228
Peccat mortaliter qui aliũ cogit peierare. 1505
Peccator an tandiù debeat pœnitere quamdiù fuit malus. 263
Peccator quilibet occultus eſt ſuſpenſus. 582
Peccator habet duo remedia. 1987
Peccatorem ſe dicens vtrum peccet. 1485
Peccatores ſunt cauendi & recipiendi. 1744
Peccamus quotidiè. 2239
Peccamus plus erga patres ſpirituales quàm carnales. 809
Peccatorum venia eſt triplex. 2080
Peccans in multos grauius peccat. 535
Peccantibus voluntariè non relinquitur hoſtia pro peccato, qualiter exponitur. 2079
Peccata adulti an dimitantur per fidem ante baptiſmum. 1803
Peccata quis reſecat tripliciter. 2093
Peccata vtrum deleantur ſola cõtritione. 1961
Peccata quædam teguntur. 2076
Peccata ſine charitate non delentur. 1982
Peccata ſemel dimiſſa an redeant, ſunt opiniones. 2101
Peccata non ſunt à Deo creata. 2082
Peccata actualia & originalia differunt. 2393
Peccata per quos remittuntur. 2349
Peccata non faciunt miſeros. 2269
Peccata cardinalia ſunt ſeptem. 1933
Peccata in patrem & filium. 2039
Peccata quædam in baptiſmo non ita delentur, vt nõ relinquãt aliqd impedimẽti. 1864
Peccata ſolius voluntatis, ſola voluntate deleri non poſſunt. 1893
Peccata publicè puniri intereſt. 2071
peccata grauia grauiter ſunt punienda. 2097
peccunia ſimoniaca cui eſt reſtituenda. 672
pecunia pro ſpiritualibus interuenire poteſt in quinque caſibus. 578
pecunia quid continet. 674
pecuniæ interuẽtu nõ vitiat matrimoniũ. 1895
pecuniam ſeruare, vtrum ſit licitum. 1145
pecuniam dans iudici, vt iuſtè iudicet, an illã repetere poſſit. 1253
peculatum cõmittitur in re ſacra vel religioſa. 1532
peculium ſerui. 323
peculiũ ſer' habere põt, ſ3 nõ liber homo. 493
peculiũ manumiſſis iter viuos vĩ cõceſſũ. 1197
pecus occidi iubetur, cum quo peccauit mulier. 2263
pedes pro affectionibus accipiuntur. 1994
pedes, ĩ literis ſacris. ſignificãt affectiones. 650

pela-

Notatu digna in gloſsiis,

Pelagiani. 1692
*Pelagij integra epiſtola apud Anſelmū. 1070
Pellices vnde dicuntur. 2053
Pęnitet me feciſſe hominem, qualiter exponitur. 2066
Pœnitere per alium quis non poteſt. 1770
Pœnitendi tempus. 1994
Pęnitentes vti non poſſunt armis. 1520
Pœnitentes ſolemniter, extra eccleſiam quanto tempore debeant eſſe. 310
Pœnitens eſt interrogandus ſpecialiter. 2129
Pęnitens ſolemniter, an poſtea ad honorē redire poſſit. 1956
Pęnitēs verè ꝑt dignè Xꝑi corp⁹ ſumere. 1990
Pęnitens ſolemniter,an poſteà poſſit matrimonium contrahere. 1955
Pęnitens verè quis dicitur. 2070
Pęnitentia quare pro peccato imponit̄. 2012
Pęnitentia an poſſit ab hæreticis recipi. 183
pęnitentia nouum hominem parturit. 2010
pęnitentia non impedit accuſationem. 943
pœnitētia ſolemnis nō de facili iuuenibus imponitur. 1957
pœnitentia in mortis articulo iniuncta vtrum ſit vtilis. 2131
pœnitētia licet ſacramētū ſit bene iterāt. 2340
pęnitētia eſt arbitrio ſacerdotis iniūgēda 1741
pęnitentia non tollit pęnam ciuilem. 2024
pœnitentia non valet ad ſalutem niſi perſeueret vſque ad finem. 657
pœnitentia eſt arbitraria. 507
pœnitentia ſolemnis tantum pro notorio imponitur. 1740
pęnitentia publica non eſt violatoribus voti ſimplicis imponenda. 1752
pęnitētia ex cauſa minuitur vel augetur. 1497
pœnitētia ſeptēnis debetur pro quolibet mortali. 1477
pœnitentia impoſita, auctoritate propria mutari non poteſt. 469
pœnitentia eſt à ſacerdotib. imponenda. 2038
pœnitētia ſit longa ſi longa fuerit culpa. 2067
pęnitētia ꝑſeuerātis ī peccato,an ſit vtilis. 2100
pęnitentia non eſt morientibus iniūgēda. 1741
pœnitentia minor an liberet pœnitentē. 2014
pœnitentia iteranda. 2064
pœnitētia interiori & exteriori dolēdū eſt. 2121
pœnitentia ſolemnis an poſſit agi per ſanctimonialem. 1755
pœnitentia vnius peccati non prodeſt ad ſalutem in altero exiſtenti. 1757
pœnitentia an poſſit agi in peccato. 1894
pœnitentia ſacerdotis filiam ſpiritualē cognoſcentis. 1844
pęnitentia tribus modis agitur. 2009
pęnitētia an ſit imponēda illi q̄ tpe opportuno ſegetē ſecuit,& illa relicta diſceſſit. 1968
pęnitētia poſt baptiſmū ſæpius eſt vtilis. 2085
pœnitentia eſt vtilis,licet ſequat̄ offenſa. 2076
pęnitentia in tribus continetur. 1991
pœnitentia fortificat. 283
pœnitentia publica vtrum per ſacerdotem agi poſſit. 1844
pęnitentia ſeptēnis cuilibet mortali debetur. 2095
pęnitentia ſolemnis impedit clericatum. 308
pœnitentia ſup̄ vno peccatō non eſt denegāda. 2072
pœnitentia perfectiſſima quæ eſt. 2065
pœnitentia vera quæ eſt. 2080
pœnitentia ſolemnis non iteratur. 308
pœnitentia infirmis non eſt imponenda. 307
pœnitētia an faciat vt quis reuertatur ad priorem ſtatum. 285
pœnitentia puerorum & adultorum debet eſſe diuerſa. 2378
pœnitentia publica imponitur raptori. 2214
pœnitentia peracta an ſit licitum ad ſæcularem militiam redire. 2124
pœnitentia circa multa eſt attendenda. 1961
*pœnitentia inceſtorum. 2200
pœnitentia ſeptēnis eſt pro mortali imponenda. 1954
pęnitentiæ ſunt arbitrariæ. 1954
pœnitentiæ effectus quis eſt. 2064
pęnitentiæ ordo. 2013
pœnitentiæ omnes ſunt arbitrariæ. 1742
pœnitētiæ mēſura per canones nō punit̄. 1954
pęnitentiæ tractatus 7. diſtinctio. cōtinet. 1961
pœnitētiā injungēs dēt eſſe ſine peccato. 2129
pœnitentiam à Papa impoſitam,poteſt epiſcopus ex cauſa relaxare. 1958
pœnitentiam ſibimet nullus pōt iniūgere. 1987
pęnitentiam ſeptennē agens, an ſingulis annis in cœna domini debeat in eccleſia introduci. 2317
pęnitentiam facere compellitur quis. 1949
pęnitētiā an dare pōt laicus in neceſſitate. 1291
*pœna vna in aliam commutatur. 1503
pęna infligatur ſecundum delictum. 611
pęna ſapientiam facit. 474
pęna ſapientiorem efficit. 1753
pęna corporalis ab eccleſia poteſt infligi. 1255
pœna legis Corneliæ. 663
pœna eſt triplex. 684
pœna vnius nō debet eſſe præmiū alterius. 338
pœna in dubio intelligitur de minori. 1969
pœna eſt imponenda ſine mora. 395
pœna an poſſit peti cum re. 1711
pœna corporalis eſt duplex. 684
pœna pecuniaria an poſſit infligi ab eccleſia. 1161
pœna quare infligitur à Deo. 2068
pœna ſpiritualis eſt quadruplex. 684
pœna an poſſit excedere quadruplum. 1162
pœnā & ꝑmiū cōſequitur qs ex eodē facto. 1489
pęnā quadrupli qñq; pōt iudex excedere. 1401
pœnarum mutatio eſt permiſſa. 469
pęnæ fugientis in bello. 6
pęnæ legatos impedientis. 6
pœna in ſpiritualibus commutari poſſunt. 230
pœna periurij. 1469
pęna extenditur qñque vltra delictum. 1712
pęna temporalis ſuccedit in locū ęternę. 2097
penè dictio ad magnam quātitatē refertur. 885
pœnitentes adiuuandi non terrendi. 2086
pœnitentiæ ſacramenti partes & ſigna. 1961
pentecoſtes feſtū habetur pro ſacramēto. 2311
*Percuſſio eſt duplex. 247
perdere verba leue eſt. 658
perdit quis quod nunquam habuit. 936
*perdiſena dies quid. 2385
perfectus non cito quis fit. 263
perfectio non eſt præcepti. 2146
perfectum amplius perficitur. 1136
perfectio hominis non facit ex veniali mortalè. 1486
perfectio multiplex. ibidem.
perfectus quando deterioris conditionis quā imperfectus. ibidem
periculum ad tutorem quando ſpectet. 1681
peribit qui in eccleſia non inuenietur. 1646
periurus quandoque punitur capite. 1593
periuro non eſt credendum. 907
periuri teſtimoniū non eſt amplius recipiendum. 1616
periurium quatuor modis committitur. 1478
periurus quando repellatur ab agendo. 1512
permiſione cōparatiua matrimonia diſſoluuntur. 36
permittuntur aliqua propter Scandalum. 162
permittente lege quod fit impune fit. 1794
permiſſio fit tripliciter. 10
permiſſio comparatiua. 11
pernoctantes. 432
perpetuum dicitur multipliciter. 1048
perplexitatis varietas. 56
perſeuerantia laudatur. 2107
perſeuerantiam ad bonum deus quibuſdam tātum cur det. 2057
perſecutio eſt duplex. 995
perſecutiones propter peccata ꝑmittūtur. 994
perſona loquentis non includitur in generali ſermone. 149.& 1483
perſona loquentis,an in generali ſermone cōprehendatur. 149
perſonæ deteſtatio,an faciat illius dicta reprobari. 607
perſonæ quæ poſſunt corrigere. 251
perſonarum coniūctarū ſeparatio dura eſt. 462
perſonarū acceptio nō dēt eſſe in iudicio. 918
perſuadere peius quàm compellere. 1153
*pes. 918
pes & naſus an ſint ī Euchariſtia cōiūcta. 2300
*petēdū nihil eſt pro ingreſſu monaſterij. 664
petenti inſtantia prodeſt. 568
petra qualiter ſequebatur filios Iſrael. 2291
petrus non dicitur cecidiſſe qui ſtatim ſurrexit. 2050
petrus propter Chriſtū abnegauit ſeipſū. 669
petrus noluit & voluit pedes ſuos à Chriſto lauari. 1481
petrus quando peccauit,herba non fuit. 2036
petrus præfuit alijs in iuriſdictione. 1636
petrus Malchi aurem abſcidit. 1639
petrus cecidit non ſine cauſa. 256
petrus per quæ verba fuit factus papa. 304
petrus in adminiſtratione maior alijs fuit. 109
petrus & paulus eodem die paſſi ſunt. 110
petrus ſe vocat presbyterum. 530
petrus vtendo gladio peccauit. 1528
petrus poſt paſſionem fuit paſtor creatus. 109
petrum fuiſſe maiorem Moyſe. 633
petrus & Paulus aquales in paſſione. 825
*pharao regem Medorum oppugnauit. 2054
philoſophicum temperamentum. 641
phinees Hebręum occidit. 1555
photiniani. 1690
phutifar gener pharaonis in ſacerdotio fuit exectus. 603
*piaculare flagitium. 580
pietas multa facit. 711
pignus prætorium & conuentionale. 845
pinguius ius habent monachi in eccleſijs quā laici. 1339
piper frumēto additū nō trāſit in corpus. 2251
piſcatio non prohibetur. 483
*plebis nomine quid cenſentur. 380
plurale in ſingulare reſoluitur. 2
plures vnum accuſare non poſſunt. 727
plures eccleſiæ ab eodem quibus caſibus haberi poſſint. 1454
plurimas,dictio importat numerū trium. 195
plus petendo diabolus amiſit totum. 1712
plus punitur conuictus quàm confeſſus. 275
pollicitatio nuda quandoque obligat. 1146
pollutio nocturna an ſit peccatum. 19
pollutio tripliciter accidit. 19
pollutio nocturna turpem cogitationem ſequens imputatur. 19
pomerio interdicto interdicitur ciuitas. 1958.
pontifex debet eſſe humilis. 353
populus vtrum legem poſſit conſtituere. 7
populus tantum habet iuriſdictionem. 1530
populus idem nunc eſt qui fuit mille annos ante. 969
porrò quandoque copulatiuè tenetur. 2117
portiones quatuor non ſolū de decimis fiunt, ſed etiā de penſionib.& alijs redditib. 1329
poſſeſſionis titulum probari qñ oporteat. 754
poſſeſſio ſine cauſa poſſidendi non ſufficit ad prę ſcriptionem. 1058
poſſeſſio vbi eccleſia eſt fundata, debetur ipſi eccleſiæ. 1223
poſſeſſio an ſit de iure diuino an humano. 25
poſſeſſio momentanea. 806
poſſeſſor titulū ꝓbare debet quinq; caſib. 754
poſſeſſor lite pendente fructib. vtitur. 875
poſſidens rem eccleſię ſiue ſuo ſiue alieno nomine,an ſemper ſit conueniendus. 1160
poſſidēs ab imperatore,nō eſt ſemp tutus. 1161
poſterior ī duob. caſib. eſt priori ꝓferēdus. 417
poſtliminium. & poſtliminij diffinitio. 1351

poſtula-

Et nouis notationibus Decreti

Postulare. 880
postulare quid est. 880
postulatio qualiter fit. 357
Postulatus potest postulantes conuenire vt sibi prouideant. 358
Postulantium ordo aliquis esse debet. 625
postulare & eligere quomodo differunt. 406
Potentia ad multa refertur. 1487
potest quis per alium quod nō pōt per se. 497
Potestas papæ & episcoporum diuersa est. 42
Potestas ligandi & soluendi solis est sacerdotibus tradita. 1988
Potius quandoque prius significat. 1567
pragmatica sanctio. 574
*pragmaticum sacrum. 574
præbenda dicitur dupliciter. 671
præbendam potest quis habere, & tamen non erit canonicus. 1455
plures præbēdæ an possint alicui conferri. 408
precariæ,precaria,& præcarium differūt. 1052
preces quandoque simoniam inducunt. 655
preces iustæ sunt exaudiendæ. 481
preces pro digno,simoniam nō inducūt. 2204
preces dignas pro se potest quis offerre. 660
preces carnales pro digno porrectæ simoniam non faciunt. 658
preces an inducant simoniam. 1003
pretiū in emptione debet esse in numerata pecunia. 592
præceptū an morte expiret sicut mādatū. 1428
præceptū si peccauerit,an ad oēs ptineat. 1592
præcepta etiam moralia quædam sunt per ecclesiam mutabilia. 429
p̄cepta decalogi cōtinebāt ī duab.tabulis. 1933
præcipere & imperare differunt. 1238
præceptio vnius contrarij est alterius prohibitio. 1
præcipitans se an mortaliter peccet. 59
præcedentia per sequentia præsumuntur. 86
præcedentia determinant sequentia. 1928
præcedentia episcoporum. 83
p̄da publica est domini sub quo militat. 1588
prædestinatio est Deus prædestinans. 1544
prædestinati quodam signo distinguuntur à dānandis. 2041
prædium est duplex. 545
prædia monasterij inconsulto episcopo nō possunt alienari. 1410
prædicare est officium sacerdotis. 441
prædicare nemo potest nisi mittatur. 133
prædicatores quandoque dicuntur angeli. 495
prædicatio est quo ad aliquid efficacior corpore Christi. 637
prædicant & veri & falsi prædicatores. 1299
præiudicium est prauum iudicium. 630
prælatus an sit recipiendus qui ad ecclesiam dimissam redit. 515
p̄latus à subditis aurū vel argentum non exigat. 1329
prælatus ex negligentia sua tenetur. 680
prælatus sententialiter depositus si appellauit, an interim possit subditum excōicare. 1017
prelatus negligens est deponendus. 1421
prælatus quid facere debet. 1540
prælatus quandoque suspendit à subdito suo. 980
prelatus modū excedens in correctione an debeat à subditis veniam petere. 480
prelatus columbam imitetur. 207
prælatus nolentibus non est dandus. 110
prelatus vtrū pro propria iniuria possit punire. 254
prælatus qui potest remoueri à testimonio, an possit repelli à iudicio. 1658
prelatus quid debet facere de re quam scit nō esse ecclesiæ suę. 326
prelatus propter persecutionem non deserat prædicationem. 240
prælatus an possit criminosos repellere. 1533
prælatus quilibet presbyter esse debet. 441
prælatus quandoque debet mortē subire. 1618
prælatus tenetur acquirere ecclesiæ suæ. 1206
prælatus an propter persecutionem licitè possit ecclesiam deserere. 995
prælati in multis excedunt. 610
prælati criminosi ante sententiam derelinqui possunt. 809
prælati crimen tenetur quilibet clericus denunciare. 834
prelatus excedens modum in corrigendo deponi potest. 1565
prælati tacere non debent. 225
prælati delictum an redundet in ecclesiæ damnum. 1713
prælati non sunt tutorib.comparandi. 930
prelati confessio an noceat ecclesiæ. 117
prælati præcepū etiā iniustū est faciendū. 571
prælati dicuntur procuratores rerum ecclesiasticarum. 1158
p̄lati negligētia aufert capitulo i° eligēdi. 568
prælato negligenti auferatur iurisdictio. 1037
p̄lato q̄ fecit qđ in se est,imputari nō dēt. 1776
prælatorū exēpla mala alios corrumpunt. 821
prælatorum ecclesias negligentiū puniti o. 286
prælatio quælibet post iudicium cessabit. 505
prælatio inter ministros ecclesiæ ad quid facta fuit. 530
præordinatio Dei duos habet effectus. 2111
præpositus & œconomus differunt. 677
presbyter simplex an possit benedicere episcopo præsente. 540
presbyter pauper pro celebratione missæ accipere potest. 598
presbyter an pro simplici fornicatione sit deponendus. 454
presbyter fornicans quomodo plus punitur q̄ legitimè contrahens. 159
presbyter in adulterio deprehensus quanto tēpore detineri possit. 456
presbyteri quæ possint sine permissu epi. 1314
presbyter,nomen ætatis. 824
*presbyteris nō imponebatur pœnitentia more laicorum. 171
*presbyteræ vel præsidentes mulieres. 188
p̄sbyter an sine ministro possit celebrare. 220
presbyter excōmunicatus tenetur ad horas dicendas. 164
presbyter an possit ab inferiori episcopo iudicari. 1077
presbyter simplex, an possit aliquem recōciliare ecclesiæ. 1735
presbyter malus,coruo æquiparatur. 822
p̄sbyteri plus ī decimis habeāt q̄ diaconus. 421
presbyteri conductitij qui dicuntur. 1461
presbyterum verberās plus peccat quàm verberans simplicem clericum. 1506
*prēscientię duplex est effectus. 2103
prēscribere non possunt aliquæ personæ. 1350
præscriptio dupliciter interrumpitur. 1342
prēscriptio vtrū possit currere contra Ro. ecclesiam. 1360
præscriptio non defendit inualidum. 2143
præscriptio an currat contra Cisterciēses. 1360
præscriptio quæ & quotuplex est. 1342
præscriptio interrumpitur dupliciter. 1342
præscriptio non habet locū in multis reb. 1350
prēscriptio non currit in aliquib. casib. 1351
præscriptio ad quid est inuenta. 1343
præscriptionis effectus. 1342
præscriptionem probans, an debeat docere de continua possessione. 1360
præscriptione completa si superueniat mala fides an debeat restitui. 1254
præscribi potest res episcopi. 1359
præscribi quid potest in alterius diœcesi. 1344
præscribi non possunt aliqua. 526
præscribi non potest procuratio. 1042
præscribit q̄nq; triennio iuri episcopali. 1353
præsens,& absens,qui dicuntur. 1354
præsens pro futuro quādoque ponitur. 2315
præsentari dicitur quis per literas. 393
præsentatus est admittendus. 1383
præsentia non exhibetur per alium. 534
Præsentia per literas supleatur. 393
Præsumens & dubitans de Papa peccat mortaliter. 223
præsumptio contra aliquem & pro aliquo ex multis sumitur. 1425
præsumptio ex signis colligitur. 2375
præsumptio an semp sit pro matrimonio. 193
præsumptio est triplex. 944
præscriptio præcedat tormenta. 911
præsumptio vario modo contra aliquem sumitur. 244
præsumptio sumitur ex solitudine & societate. 459
præsumptio sumitur ratione numeri, loci, tēporis,& personę. 461
præsumitur in multis contra tacentem. 398
prēsumitur ex prēsenti circa prēteritum. 2153
præsumit̄ p illo,qui aliqd facit ex officio. 798
præsumitur plus pro illo qui plura habet stipendia. 349
prēsumitur ex pensentibus circa futura. 467
prēsumitur contra aliquos. 814
prēter, quandoque inclusiue sepius exclusiuè ponitur. 1217
prēteritum pro futuro ponitur. 2109
prētor contra legem neminem tuetur. 1815
prēuaricator. 746
*primas & patriarcha idem. 448
primas in concilio archiepiscopi non debet interesse. 84
primatis iurisdictio. 564
primitię vt decimę soluendę sunt. 1212
princeps habet omnia iura. 1708
princeps etiam ab epo pōt excōmunicari. 552
princeps ex certa scientia quomodo & quæ possit. 1701
pincipis mandato contradicere licet. 1008
principis consensus est electione celebrata requirendus. 374
principis sunt omnia. 6
principes ecclesias tueri debent. 1563
principium,medium, & finis, an vnum trahat aliud. 160
principio malo inchoata non conualescūt. 516
prior non semper potior. 76
*prisciliani stę. 1691
priuati dupliciter dicuntur. 10
prinata lex in tribus casibus videtur prēiudicare publicę. 1433
priuati qui sunt. 1651
priuilegium dari non pōt rei,quę nō est. 1892
priuilegium à quibus potest dari. 1701
priuilegium qnq; personę,qnq; rei datur. ibidē
priuilegium multis ex cautis perditur. 1115
priuilegium exemplatim exhibere vtrum sufficiat. 571
priuilegia quędam,licet personalia,transcūt ad successores. 573
priuilegium à consuetudine inducitur. 391
priuilegium potest concedi à primate. 1363
priuilegium & confirmatio,differunt. 1701
priulegia vnde dicantur. 1700
priuilegiū cōtra ius diuinū,an cōcedi pōt. 1317
priuilegium debet esse mansurum. 1702
priuilegium vnius ad alterū nō extendit. 1310
priuilegiū,priuilegio qnque derogat. 1702
priuilegium lędens an possit tolerari. 1707
priuilegiū cessat cessante ipsius cā. 1312.& 1715
priuilegij tenor,est attendendus. 1704
priuilegio & iuri cōi,licet qnque inniti. 571
priuilegiorū verba causaliter ponenda sunt. 10
*priuilegiū Romanę ecclesię datū à Cōstātino, & lectionis varietates ex Balsamone grēco. 556
Priuilegium est inutile cuius verba non sunt certa. 10
Priuilegium quandoque in alterius odium cōfertur. 421
prius,quandoque non notat ordinem. 1801
*probare tenetur qui dicit se nō citatū. 466

probari

probari quis quanto tempore debet. 319
probatio p obstetrices facta,est inualida. 1754
probatio q̄ fit p suū cōtrariū est optima. 1006
Probationis in religione tempore,clericus beneficijs gaudet. 1793
Probatum quid dicatur. 107
Probatio quandoque fit ex abundanti. 736
probatio non auditur contra iuris præsumptionem. 1943
probatio quandoque reo incumbit. 324
Probatio vtrum contra præsumptionem admittatur. 285.329
Probatio admittitur contra violētam præsumptionem. 2167
Probatio incumbit actori. 1835
Probatio vno cōiunctorum ꝓbat reliquū. 174
processiones Rogationum. 217
procurator in animā domini iurare dēt. 1406
procurator quandoque causam criminalē potest tractare. 874
procurator in cā populari nō potest dari. 928
procurator reuocatus si aliqua fecit an teneāt. 385
procurator in causa liberali interuenit. 324
procurator in causis criminalib. interuenit quā doque. 800
procuratoris constituendi forma quædam reprobata. 1457
procuratorem nō tenetur mittere habens iustam causam absentiæ. 928
procuratores possunt esse plures. 794
procuratio nō semp est debita episcopo. 1428
procurationes exigit in ciuitate manens. 1059
prodere est in publico dicere. 305
proditor. 1126
proditor multipliciter dicitur. 259
professio facta ante xiiij. ann. an statim post obliget. 1443
*professio fidei quando quis in Romanum pōtificem promouebatur,in collectione Deus dedit Cardinalis. 74
professio religionis impedit matrimoniū. 1750
prohibitio & permissio contraria non sunt. 2
prohibitum videtur quod concessum nō ostenditur. 526
promissa ob reuerentiam non ligant. 1496
promissiones negatiuæ ad duo obligant. 1514
promissi ocasione apud quos nō dēt actio. 1196
promoueri vtrum possit ille qui semel peccauit. 146
promoueri non possunt rebaptizati etiā ignoranter. 2377
*pronuntiatio ordinandi facta per archidiaconum. 407
promouendus crimen suum cōfiteri dēt. 1006
prompti ad loquendū sunt arguendi. 241
prophetia quid. 599
propositi nomine quid significetur apud B. Augustinum. 679
propinq; pręferuntur alijs in certis casib. 2192
proreta est nauis rector. 994
proselyti qui dicerentur. 587
prosperitas in hoc sæculo est periculosa. 1489
protestatio an valeat. 152
Protoflamines. 448
prouerbiorum locum variè legi. 935
prouerbiorum nomine non semper significatur liber prouerbiorum. 1517
prouinciæ quo tempore fuerūt distinctæ. 563
proximi qui sint. 1301
prudentia cōsistit in literarum scientia. 472
psalmi tres & lectiones totidem dicuntur in hebdomada paschæ & pentecostes. 2402
psalmi dicuntur soliloquia. 2069
psalmistatus est primus ordo. 434
ptochotrophium quid sit. 1622
*ptochium. 1420
puberras quando finitur. 436
publicē factis nemo contradicere potest. 320
pudicitia an possit per violētiam auferri. 1912
puella nata patre seruo & auo libero,cuius cō sensum requirere debet. 1898
puer nouennis nutricem grauidauit. 1440
puer quid significat. 438
puer in sacris ordinatus characterē recipit. 659
pueri beneficia,sed non prelaturas habere pos sunt. 158
pueri qui sunt. 659
pueri septennes possunt mentiri, & verum dicere. 2362
pueri dicuntur fideles. 2279
puerilis ætas durat ad pubertatem. 821
pueros in baptismo tenere non possunt qui Christiani non sunt. 2372
puniatur quis in eo quo peccat. 535
punitur temporaliter vnus pro alio. 688
punitur quis & meretur ex eodem facto. 189
punitur ne aliquis in purgatorio pro mortali peccato. 143
punietur in futuro qui hic nō pœnitet pro peccato. 1985
puniri non debet altero pro altero. 1250
pupillus. 391
pupillus vbi debet educari. 1148
purgatoriū nō sentiet qui verè pœnituit. 2132
purgatorij pœna est acerbior omni mūdana. 184
purgatio,est duplex. 754
purgatio episcopi qualis. 757
purgatorij pœna quomodo minuatur per elemosynam. 1231
purgatorij duo sunt ignes. 1758
purgans se quid debet asserere. 763
pyctatium quid sit 1847

Q

Quadragesimę sunt tres. 2424
Quæstio circa homicidium. 1629
Quæstio duplex circa matrimonium. 1860
Quæstio in quibus causis fit. 792
*Quæstionū ordo cur à Gratiano mutatus. 753
Quæ ad alium vsum cōuerti non possint. 1435
Quinquagesima hodie non seruatur. 13
Qui nihil habet,nihil dat. 718
Quinimo dupliciter ponitur. 752
Qui non habet in ære,an sit puniendus in corpore. 485
Quod approbo,non reprobo. 916
Quod in vno negotio statuitur, ad omnia extenditur. 1345
Quodcūq; ligaueris, &c. qualiter intelligitur. 1664
Quod minus plenè fit,est iterandum. 718
Quod non est,non potest dissolui. 155
Quod omnes tangit, debet ab omnibus approbari. 458
Quod per superabūdantiam dicitur, vni soli conuenit. 375
Quod vix fit,fieri dicitur. 519

R

Rancorem dimittere tenemur. 254
Rancorem,sed non iniuriam, an tenemur dimittere. 508
Rapere rem etiam propriam non licet. 6
Rapere aliena dicitur,qui vltra necessitatem sibi retinet. 170
Raptor raptam bene ducit. 2211
Raptū in spōsam suam qs nō committit. 2209
Rapta nubēs raptori punit secūdū lege. 2212
Ratio multorum est habenda in pœnitentia imponenda. 1742
Ratio deprauata ac infirma dicitur quæ non proficit ad salutem. 4
Ratiocinijs obligatus non pōt promoueri. 313
Ratihabitio retrahitur. 409
Ratihabitio quando cōparetur mandato. 1394
Recedens ab ecclesia an perdat illam. 979
Recipere licet quæ non licet exigere. 665
Reconciliatio est duplex. 1733
Reconciliatio, siue manus impositio, qualiter fit. 2345
Reconciliatio pœnitētiū est ēpalis officij. 2317
Reconuentio cessat in certis casibus. 888
Recusari pōt qs,nō tamen ab eo appellari. 808
Recusationis causas sufficit proponere. 781
Recusatoria exceptione omissa, an ad eam rediri possit. 856
Recusatur iudex facilius quàm testis. 1123
Recurritur quādoq; de similib. ad similia. 212
*Reditus eorum qui sunt in eadem ecclesia,debent esse pares. 1368
Redemptio quandoque est necessaria. 1167
Redemptus ab ecclesia illi seruiat per quinquēnium. 1166
Rediens ab hæresi an possit ordinari. 52
Refugij ciuitates quæ. 1264
*Regem Francorum Papa deponere pōt. 552
Regem imitantur subditi. 946
Reges eligendi sunt. 1002
Regis filius rex vocari debet. 1661
Regi an metropolitano potius debeat obedire episcopus. 1617
Regula lineę rectę. 2182
Regula collateralium. 2182
Regula canonica pro collateralibus in linea æquali. 2183
Regula ciuilis pro collateralib. in linea æquali. 2183
Regula canonica in linea inæquali. 2183
Regula ciuilis in linea inæquali. 2184
Regula magistralis gradus affinitatis & genus manifestans. 2188
Regula Apostolica habet xiij. capitula. 141
Regulę diffinitio. 9
Regularis pro culpa leui remouetur. 1385
Regum Hispaniæ reprehensio. 713
Regum filij debent esse reges. 969
Rei familiaris cura sine peccato vix pōt exerceri. 1153
*Rei venialis commendatio an sit licita. 678
*Religio intratur dupliciter. 1436
Religio vtrum soluat vinculū iuramenti. 1794
Religio in quo habitu probari debet. 1391
Religio fidei non impedit matrim. vti. 1826
Religio multa soluit. 1950
Religio quid dicatur. 1483
Religiōis asperitas i quo habitu ꝓbāda ē. 319
Religionis ingressus morti æquiparatur. 1294
Religionem quādoque cogitur qs intrare. 195
Religiosus ēt i veste ꝓprietatē nō habet. 1148
Religiosi possunt intrare balnea. 1645
*Religiosorum consensus an sit in episcoporum electione requirendus. 387
Religiosa vestis potest in domo accipi. 1755
*Remissio peccatorū per quid habetur. 1350
Remoti qui dicuntur. 520
Remotus ab administrōne qñ sit infamis. 851
*Renuntiatio illicita non priæudicat. 1389
Renuntiatio illicita an teneat. 956
Reparare ecclesiam quando teneatur ēps. 1055
Repellitur quis defectu ætatis. 476
Reprehensio est triplex. 112
Reprobare non possum pro me inductū. 93
Reꝓbant multa ne sint exemplo pniciosa. 600
Reputamur nos fecisse quod alter mādato nostro fecit. 1505
*Requiēscere super Dominū quis dicitur. 597
*Res desiderata tanto amplius cupitur, quāto amplius subtrahitur. 2110
Res ecclesiæ res publica appellatur. 1532
Res est nomen generale. 676
Res inaīata cōsecrata Dño nō ē restituēda. 982
Res iter alios acta,alijs regulariter nō nocet. 603
Res iudicata veritati non præiudicat. 2202
Res ecclesiæ omnib. sunt communicādæ. 1369
Res permutata,donatio,venditioque. 1380
Res sacræ an possunt vendi. 578
Res sua quæ dicitur. 913
Res spirituales emi non possunt. 674
Rescriptum contra ius reijciendum. 1707
Rescriptū q̄tum ad verba qñq; nō seruat. 1136
Rescripto nō pt qs trahi extra suā ꝓuinciā. 877
Rescripta Apostolica nihil reprehensibile contineant. 2203

Et nouis notationibus Decreti.

Restitutio petitur quatuor auxilijs. 843
Restitutionē qñq; petit q̄ possidere neqt. 1236
Restitutionem petenti crimen non obest. 760
Resurrecti erunt non potentes mori. 2012
Resurrectio negabatur à Sadducæis. 1870
*Reuertens in breui non diuertit. 1985
Reuocantur facta contra violēter detentū. 88
Reuocatio quando inducatur. 87
Reus innocentia purgatur. 1013
Reus ī duob. casib. tenēt edere instrumēta. 915
Reus est omnium, qui in vno offendit. 1651
*Rex desinit esse rex si monachus efficiat. 1792
Rex præbendas dare non potest. 83
*Rigor quandoque præfertur æquitati. 3
Rigor, dispensatio, & ius differunt. 288
Rigor iuris ex multiplici causa mitigatur. 289
Riuales qui dicuntur. 1921
*Rogo, qualiter ponitur. 1102
Romana ciuitas nō est Imperatoris, sed Papę. 1611
Romana ecclesia non est episcopatus. 1150
Romanę ecclesię primatum quis dedit. 83
Romulus Remum interfecit. 988
*Rubus ardens qui non comburebatur, quid repræsentabat. 1994
Rusticus dupliciter sumitur. 1595
Rumor quid dicatur. 2193

S

SAbbelliani. 1691
*Sacerdos proprius propter imperitiam potest deseri, & alius adiri. 2131
Sacerdos præcisus conficere potest. 635
Sacerdos melior ꝑ cōfessiōe est eligēdus. 2128
Sacerdos debet esse hospitalis. 233
Sacerdos tempore pœnitentiæ an possit suum officium exercere. 297
Sacerdos quilibet infirmum, sed non mortuū absoluit. 1739
Sacerdos emens aliquid, cui acquirit. 1203
Sacerdos malus conficit. 628
Sacerdos quilibet pro mortui peccato suspensus est quo ad se. 636
Sacerdos parochialis cui dabit censum. 1388
Sacerdos potest excommunicare. 1657
Sacerdos tam bonus quàm malus gaudet priuilegio clericali. 553
Sacerdos grauius punitur q̄ episcopus. 648
Sacerdos simplex psalmistatū cōferre pōt. 106
Sacerdos præconis officium suscipit. 2228
Sacerdos qs non efficit sine alijs ordinib. 317
Sacerdos non efficiatur qui vinum bibere nō potest. 826
Sacerdotes magis cęteris peccant. 625
*Sacerdotibus, & diaconis semper apud Latinos fuisse interdictum vsum coniugij. 171
*sacerdos si peccauerit, qs orabit pro eo; an hęc sentētia habeatur in scriptura. 311. & 1996
*saterdotibus in ecclesia Latina nunquam licuisse vti coniugio. 345
Sacerdos plenam potestatem habet circa canones pœnitentiales. 298
Sacerdos potest quandoque publicam pœnitentiam facere. 298
Sacerdotis fornicarij pœnitentia. 468
Sacerdotis solius est prædicare. 513
Sacerdotis imperitia est inexcusabilis. 205
Sacerdotes iubētur litigare ꝑ ꝓcuratores. 930
Sacerdotes dicuntur medici. 1979
Sacerdotes comedunt peccata populi. 637
Sacerdotium quemlibet ordinem ecclesiasticū comprehendit. 583
Sacramēta episcopalia an possunt, epo cōceden te, per simplicem presbyterum cōferri. 2379
Sacra nō ꝑsumunt excepto matrimonio. 401
Sacramenta omnia in virtute spiritus sancti p ficiuntur. 2413
Sacramenta necessitatis sunt quinque. 609
Sacramēta triplici ratione fuerūt īstituta. 2265
Sacramenta sunt duplicia. 605
Sacramenta dignitatis. 509
Sacra conferri possunt post comestionē. 425
Sacramentorum distinctio rōe effectus. 2217
Sacramentorū veritas an sit apud hæreticos. 99
Sacramentum altaris pōt dici sacramēta. 2284
Sacramētū fuit īter Christū & synagogā. 2162
Sacramentum quadruplex est circa causas matrimoniales. 2193
Sacrm vni est salutiferū, alij mortiferum. 2257
Sacramentum vnum est altero dignius quatuor modis. 2254
Sacramentū vnum dicitur altero maius multifariam. 540
Sacramentum omne salutem confert. 1840
Sacramentum triplex est in matrimonio designatum. 148
Sacramentū quodlibet sp hēt suū effectū. 2349
Sacramētū gratiæ dat Deus etiā ꝑ malos. 614
Sacrīn male acceptū duplici caret effectu. 609
Sacramenti effectus non est apud infideles, & hæreticos. 623
*Sacramenti vulgata definitio ex quibus B. Augustini locis colligatur. 2266
Sacramēto cadēte an cadat corpꝰ Christi. 2263
Sacra lectio. 581
Sacrificium Deo offerimus non in forma carnis, neque sanguinis. 2301
Sacrilegus triplici pœna punitur. 1401
Sacrilegi an sint ipso iure excōmunicati. 1137
Sacrilegi pœna. 1393
Sacrilegi, homicidæ, & venefici capite puniuntur. 1589
Sacrilegium est depositione dignum. 1673
Sacrilegium tripliciter committitur. 1393
Sacrilegij diffinitio. 1393
Sagax quis sit. 2206
*Sagimē & lardū die veneris comedere 13. 468
Salarium aduocatus quando percipiat. 681
Saluo iure suo consentire. 379
*Sal miscetur cum aqua benedicta. 2318
Salomoni bis fuit Deus reuelatus. 2054
Salua apostoli ca auctoritate. 716
Salus æterna non omnibus dabitur. 1668
*Samuel inunxit Dauid. 422
Sancta malis obsunt. 2289
Sanctio. 9
Sanctimonialibus pauperibus debet prouidere episcopus. 463
Sanctificabor in his, &c. qualiter exponit. 2089
Sanguis pro peccato accipitur. 2089
Sanguis Christi non est seruandus. 2310
Sanguis Christi vtrū possit ex vino sine aqua confici. 2249
Sanguis subditorum requiretur de manibus prælatorum. 637
Sanguinis sumptio quid repręsentat. 524
Sanitatis causa multa toleranda sunt. 2123
Sapientia est soror mea, dicit Salomon. 2028
Sara persequebatur ancillam. 1567
Saraceni, & Iudæi sunt à nobis diligēdi. 2029
*Sardicensis concilij canones à Latinis latinè, à Græcis græcè scriptos fuisse. 397
*Sardicēsis cōcilij. c. xviii. nō haberi grękè. 409
*Satiandi vox apud B. Cyprianum qua notione vsurpetur. 970
Satisfactio q̄ requirat in peccante publicè. 257
Satisfactionem non sed rancorem tenemur. dimittere. 1526
*Saul adorauit dæmonem. 1831
Saul prophetauit. 2046
Scacorum in ludo, consuetudo loci attendenda est. 26
Scandali uitandi causa plus fit quam propter consuetudinem. 52
Scholares quibus confiteri debent. 2131
Scholares aliqui vadunt ad ecclesias vt videāt dominas. 1649
*Scandali ratione toleranda crimina. 14
Scandali ratione aliqua tollerantur. 314
Scenophegiæ festiuitas quæ erat. 2006
Scientia prælati sit saltem sufficiens. 612
Sententia sit coniuncta misericordiæ. 249
Scientia aliqua an sit à diabolo. 1719
Scientia aliqua dicitur mala. 220
Scientia mediocris sufficit. 205
Scientia vnde est. 1719
Scientiæ seculares non satiant. 210
Scientiam ignorans ignorat Christum. 219
Scire debet quisque ad alios pertinere quod suum non est. 528
Schisma est grauissimum peccatum. 1643
Schisma est non habere caput Romanam ecclesiam. 1594
Schisma an sit maius peccatū quā hęresis. 1643
Schisma committit qui se à bonis separat. 997
Schismaticus omnis est hæreticus. 1650
Schismatici sunt in duplici differentia. 1655
Scribi in libro vitę secundum præscientiam & prędestinationem quid sit. 2108
Scriptum ita esse sufficit quamuis sit &c. 464
Scriptura non mentitur. 32
Scripta sanctorum an sunt ad vnguem obseruanda. 32
Scriptura diuina quadrupliciter exponi pōt. 430
Scripturæ lapidis creditur. 1667
Scripturæ canonicæ an sint in eadem veneratione. 97
Scripturas concordabis, si tpa cōcordes. 1568
*Sculta. 1616
*Secretorum proditor capite punitur. 1514
Secretarium. 133
Sedes transfertur propter malitiā plebis. 2233
Sede vacante an possint clerici de rebus ecclesię disponere. 1182
Seminiuerbius quis dicatur. 239
Scribi in libro vitę secundum prędscientiam & prędestinationem quid sit. 2108
Sennacherib fuit rex Assyriorum. 1600
Senecæ dictum aureum. 220. 1260
Senectus impedit promouendum. 477
Senectuti, & simplicitati parcendum est. 489
Senes non debent erubescere à iuuenibus discere. 117
Senex calescere potest. 1772
Seniores in multis sunt iunioribus anteponendi. 356
Sensus spiritualis absconditur indignis. 1642
Sensus contrarius non est semper pro lege suscipiendus. 1653
Sensualitas est lex. 1917
Sensualitas rationi repugnat. 1981
*sententia cōtra ius litigatoris lata valet. 803
Sententia potius quā verba attendi debet. 220
Sententia lata contra eum ad quem citatio nō peruenit, an valeat. 890
Sententia nulla an possit retractari. 724
Sententia principis an possit retractari. 2203
Sententia super crimine in clericum lata in causa reconuentionis per iudicem sæcularem, an ipsum infamet. 737
Sententia triplici modo retractatur. 2201
sententia à qua non est appellatum, non est retractanda. 2201
Sētētia principis etiā nō scripta facit ius. 1705
Sententia potest in pariete scribi. 887
sententia dictari debet secundū petitionis formam. 674
Sentētia lata cōtra electores prędiudicat electo. 874
Sententia interlocutoria vtrum obsit. 873
Sententia super crimine lata statim mandatur executioni, præterq̄ in casibus quinq;. 1119
Sententia non dat nouum ius. 1109
Sententia per peccuniam data, est nulla. 681
Sententia est duplex. 802
Sententia in dubio fertur pro reo. 893
Sententia in confessum ferenda est. 722
Sētētia pt ꝑ parte tenere, & pro parte nō. 793
Sententia absolutionem aut condemnationē continere debet. 788
Sententia est triplex. 721
Sententia pro reo ferenda est, data paritate probationum, nisi in quatuor casibus. 909

Notatu digna in gloſsis

Sentẽtia dicit iuſta vel iniuſta tripliciter. 1087
Snĩa cõtra res prius iudicatas qñq; valet. 803
Sententia nulla an poſſit ratihabitione confirmari. 1023
Sententia eſt multiplex. 1087
Sententia multipliciter retractatur. 2201
Sententia pro matrimonio vel contra ipſum lata retractari poteſt. 2200
Sententia an poſſit corrigi. 2202
Sententia non eſt ſub cõditione ferẽda. 2203
Sententia ſit coniuncta miſericordiæ. 249
Sententia intra qꝑ tp̃s mandat̃ executioni. 1119
Snĩa lata contra vnũ aliqñ alter p̃iudicat. 452
Sẽtẽtia legis eſt præferenda ipſius verbis. 1909
Sentẽtia miſſionis in poſſeſſionem requirit ſemiplenam cauſæ cognitionem. 722
Sententia poteſt moderari. 2202
Sentẽtia à ſuo iudice lata qñq; nõ tenet. 1088
Sententia in vno iudicio lata quando fidem in alio faciat. 738
Sententia ius inter litigantes facit. 723
Sententia lata contra iuris ordinem. 724
Sententiarum diſcrepantium quæ teneat. 803
*Separatio à corpore Chriſti eſt quædam damnatio. 2123
Sepeliri poſſunt ſuſpenſi. 1234
Sepeliantur corpora in eccleſiis aut cœmeterijs. 1227
Sepultura dẽnegat̃ mortuis ĩ torneamẽtis. 1611
Sepultura an poſſit vendi. 1224
Sepultura quandoque contrito denegat̃. 1584
Sepulturæ electio vnicuique libera eſt. 1216
Sepulturam an poſſit aliquis ſibi eligere. 1220
Septies, id eſt omnib. modis. 2074
Sequeſtratio fit in aliquib. caſib. 793
Serpens in gremio prouerbium. 1214
Seruitus ex preſcriptione ſeptennij quãdoque inducitur. 23
Seruus hæredem habere non poteſt. 1220
Seruus poteſt agere contra dominum. 1567
Seruus ab eccleſiæ ſacramentis non eſt amouendus. 1832
Seruus nõ canonicè ordinatus an gaudeat priuilegio clericali. 320
Seruus priuati ſine libertate non poteſt promoueri. 319
Serui inutiles ſumus. 2048
Serui ſine libertate ordinati an ſint in ſeruitutem reuocandi. 322
Serui Iudæorum ſi volunt baptizari, an eripiãtur ſtatim in libertatem. 326
Serui ordinati poſſunt qñque propter ingratitudinem in ſeruitutem reuocari. 321
Seruos manumittere eſt opus miſericordię. 331
Seſcuplum. 260
*Seſcuplæ & ſequialteræ vſuræ q̃ eſſent. 260
Sethiani. 1689. Seueriani. 1689
Seueritati an propter multitudinem vel paucitatem detrahatur. 243
*Sica quid ſignat. 1965. Sicera. 1950
Sicilia eſt de patrimonio Petri. 534
Siclus quid eſt. 2213
Si Deus præuidit aliquid neceſſariò illud euenit, habet duplicem ſenſum. 1545
Sigilla non ſtatim ſunt recipienda. 624
Sigillis ignotis fides non eſt adhibenda. 562
Siloe eſt fons. 2356
Similago eſt flos farinæ. 645
Simonia an ĩducat̃ p amicorũ patrocinia. 1014
ſimonia non fit in modico. 1257
ſimonia vtrũ committatur ſi qs emat ſeipſum vt promoueatur. 325
ſimonia dicitur hęreſis. 446
ſimonia & crimen lęſæ maieſtatis non omnino conueniunt. 1272
ſimonia eſt dare pecuniam pro hoſpitali. 702
ſimonia an in modico committatur. 1243
ſimonia quandoque deletur. 579
ſimonia quatuor exemplis eſt deteſtabilis. 584
ſimonia dicitur à Simone mago. 577
ſimonia in omni ſacramento committitur. 124
ſimonia eſt emere vel vendere res corporales eccleſiæ. 676
ſimonia committitur & circa ordinem, & circa beneficium. 584
ſimonia & crimen læſæ maieſtatis æquiparantur. 582.& 1272
ſimonia tribus modis contrahitur. 577
ſimonia dominatur in frantia. 602
ſimonię in materia bona quæſtio. 658
ſimoniæ definitio. ibidem
ſimoniæ crimen dicitur cæteris grauius. 721
ſimoniam nunquid committit dans pecuniam pro ſpiritualibus ſicut accipiens. 673
ſimoniã nõ cõmittit q cũ Deo contrahit. 469
ſimoniacus nõ ſp̃ eſt q ꝑ beneficio ſeruit. 656
ſimoniacus furi comparatur. 655
ſimoniacus an ſit ipſo iure excõmunicatus. 581
ſimoniacus an ſocium accuſare poſſit. 444
ſimoniac⁹ & fornicator tripliciter differũt. 183
ſimoniacus prælatus ſi vult ſubditum inuitum ordinare, quid iuris. 652
ſimoniacus an quis fiat ſola voluntate. 581
ſimoniacus ſit dupliciter. 579
ſimoniacus duobus modis poteſt cõuinci. 579
ſimoniacus an ſit ſuſpenſus. 182
ſimoniacus ex ſola voluntate non eſt excommunicandus. 584 ſimoniani. 1688
ſimoniaci dicuntur ſacrilegi. 662
ſimoniacum eſt emere officium pulſandi campanas. 671
ſimoniacum quilibet poteſt accuſare. 577
ſimoniacè ordinatus ordinatorem ſuum conuenire nequit. 952
ſimoniaci quadruplex pœna imponitur. 577
*ſimoniacorum ſacerdotium quomodo dicatur non ſubſiſtere. 588
ſimplex pro compoſito exponitur. 2208
ſimplex quis dicatur. 418
ſimplicitas eſt duplex. 222.& 1293
ſimplicitas promouendum impedit. 418
ſimplicitati pareendnm eſt. 335
ſimulatio fit ex cauſa duplici. 854 ſimultas. 85
ſimulatio quomodo probanda. 719
Si, non ſemper conditionem notat. 570
ſi peccauerit in te, &c. de quo peccato debet intelligi. 739
ſi vinco vincentẽ te, vinco te. qñq; fallit. 1032
ſi vinco vincentem te, vinco te. 1638
Socius in crimine non ſemper repellitur à teſtimonio. 915
ſocij mei ſocius non eſt meus ſocius. 461
ſocietas inter bonũ & malũ cõtrahi põt. 1886
*ſolemnitas non eſt de eſſentia ſacramenti. In notatione marg. 2064
ſolemnitas actus quandoque ꝓbanda eſt. 1873
ſolẽnitas non eſt de ſubſtãtia matrimonij. 1775
ſoliloquium eſt pſalmus. 814
ſolicitudo nimia eſt prohibita. 1152
ſol, pro labore ponitur. 2031
ſolui poteſt reo accuſato. 1018
ſolutio an poſſit fieri ante tempus. 2238
ſolutio partis non liberat pignus. 2094
ſonus eſt duplex. 618
ſors in electionibus eſt reprobata. 106
ſortes ſunt in duplici differentia. 1716
ſors propter dubium factum permittur. 1718
ſorte an ſit quid dirimendum. 1716
ſortilegos conſulentes & ipſi ſortilegi qualiter puniuntur. 1715
ſpecialitas an ſit generalitate præferenda. 126
ſpecies ſacramentales an deſcendãt in ſtomacum. 2260
ſpes vtrum inducat ſimoniam. 349
ſpirituſſanctus qñ deſcẽdit in Apoſtolos. 2400
ſpirituſſanctus olim viſibiliter, nunc inuiſibiliter operatus. 630
ſpirituſſanctus extingui non poteſt. 1790
ſpirituſſanctus per partes non datur. 2382
ſpiritualis iudicat omnia. 1503
ſpiritualia tribus modis dicuntur. 578
ſpirituſſanctus à patre & filio procedit quid dicant Græci. 2414
ſpoliator vtrum ſpoliato referat quęſtionem proprietatis. 832
ſpoliatus à iudice quo remedio vtatur. 965
ſpoliatus à ſpoliatore reconueniri poteſt. 844
ſpoliatus eſt ſp̃ reſtituendus regulariter. 843
ſpoliat⁹ ꝑ vim vel metũ agit ad quadruplũ. 845
ſpoliatus reſpondere non tenetur. 848
ſpoliatus reſtitutus an recipiat fructus medij temporis. 760
ſpoliato in multis caſib. denegatur reſtitut. 843
ſpoliato à ſpoliatore nullũ crimẽ p̃t obijci. 745
ſpoliator an poſſit ſpoliatum poſt reſtitutionẽ accuſare. 844
ſpoliationis ratione quis conueniatur. 731
ſponſus, ſi religionem ingrediatur quanto tempore expectabit ſponſa. 1793
ſponſa vtrum cogatur ſtare cũ ſponſo. 1803
ſponſa non eſt vxor. 1783
ſponſa fornicata an erat olim lapidanda. 1802
ſponſalia & matrimonium denotãt duplex ſacramentum. 1786
ſpõſalia q̃ sũt nulla, impediũt mr̃imonia. 1784
ſponſalia ſoluuntur multis caſibus. 1804
ſpõſalia añ ętatẽ legitimã cõtracta, an ſola taciturnitate poſt aptã ætatẽ confirmẽtur. 1846
ſpõſalia an inter infantes cõtrahi poſſint. 1845
ſponſalium definitio. 1778 ſportula. 209
ſportulæ iudicibus debitæ 855
ſpurius ſuccedit matri. 1288
ſpurij vnde dicantur. 1911
ſtatuere verbum rem perfectum denotat. 274
ſtatuta vniuerſalis concilij per quẽ poſſunt interpretari. 80
ſtatuti cauſa eſt aſſignanda. 54
ſtatus ſaluandorum eſt triplex. 1984
ſtipulatio intercedit in baptiſmo, per quã obligantur paruuli. 2362 ſtrena. 209
ſtudere die feriata ſcolaribus an ſit licitũ. 2317
ſtultitia per verba & ſigna perpenditur. 258
ſtultus vnde dicitur. 117
ſtuprum in quibus perſonis committit̃. 2209
ſtuprum in multis perſonis cõmittitur. 1904
ſubdiaconus an de licentia papæ poſſit contrahere. 179
ſubdiaconus an olim poterat coniugari. 1789
ſubdiaconus in epiſcopum poteſt eligi. 350
ſubditus an ſemper teneatur obedire p̃lato. 58
ſubditum laxare non cogitur quis. 478
ſubditi non debent plus eſſe ſubditi quàm expediat. 1419
ſubdiaconos etiam ante legem B. Gregorij in pleriſque eccleſijs abſtinuiſſe ab vxorib⁹, nõ tamen in omnibus. 179
ſubſcriptio in quibus caſibus requiratur. 544
ſubſtantiæ tres non ſunt in trinitate contra Arianos. 2303
ſubſtitutio mortuo an poſſit qui renuntiauit, ab eccleſia repeti. 990
ſubtilitas reprobatur. 1208.& 1679
ſucceſſor factum anteceſſoris confirmare tenetur. 1107
ſucceſſorem ſibi Prelatus decernere põt. 1001
ſucceſſorem ſibi inſtituere nulli licet. 1001
ſucceſſores prædeceſſorum ſtatuta mutare poſſunt. 382
ſuffraganei qñq; ſupplẽt defectũ archiep̃i. 796
ſumma minima. 787
ſummè malus, aut ſummè bonus quis eſſe non poteſt. 2079
ſummè malus an nullus poteſt eſſe, vide quod ibi notatur. 263
ſuperioris auctoritas non ſemper excuſat. 81
ſuperius infinitatum efficitur pars inferioris infinitati. 1977
ſupplicium patietur ętternum qui temporale non ſubijt. 1976
ſuſcipiendus non eſt aliquis vltra facultates eccleſiæ. 668
ſuſpectus an poſſit ab omnibus accuſari. 851
ſuſpenſus quis eſt. 851

ſuſpen-

Et nouis notationibus Decreti.

ſuſpenſus quid interim exercere poterit. 1631
ſuſpenſus in vna eccleſia, eſt in omnibus ſuſpenſus. 921
ſuſpitionis cauſa appellari poteſt. 780
ſuſpicio eſt triplex. 733
ſymbolum. 62
ſymbolum vt cantetur in miſſa Damaſus papa conſtituit. 62
ſymmachi noīe indicari libellum Ennodij. 223
ſynodum nullam abſque p̄cepto ſummi Pontificis debere generalem vocari, ex dictatu Greg. vi. 81
ſynodaticium quare dicatur. 1054
ſynodus non eſt in eunda cum hęreticis. 703
ſynodus quando maior Papa. 100
ſynodi prouinciales quomodo prohibeant̄. 81
ſynodus Beneuentana tēpore Victoris iij. 352
ſynodi octauæ nomine ſignificari regulas B. Baſilij. 461
ſynodi nomine ſignificari B. Baſilij libellū de īſtitutis Monachorū interprete Ruffino. 507
ſynodi cōſtantinop. ſub Ioan. viij. locus grękè & noua cum verſione. 992
*ſynodus octaua duplex. 1103
ſynodo octauæ multa tribui, quæ habentur in ſcriptis ad monachos pertinentib. 1103
*ſyromaſtes. 1613

T

TAbernaculum. 438
Tabernę appellatione quid veniat. 498
Tabula qua nauigamus in hoc ſæculo, eſt duplex. 2006
Tacens non conſentit. 2363
Tacens an conſentiat. 152
Tacens habetur pro contumace. 330
Taciturnitas quando noceat. 582
Taciturnitas Prælati quādoq; excuſabilis. 243
Tatiani. 1689
Taciturnitas quandoque non obſtat. 818
Taciturnitas in p̄latis eſt peccatū mortale. 144
Taciturnitas in nō puniēdo ſimoniacè nocet. 580
Telum quid comprehendit. 1965
*Talamaſcas. 245
*Taraſij epiſtola ad Hadrianū græcè & noua conuerſione ex qua apparet flagitioſū mendū in impreſſa verſione Balſamonis. 593
*Templū Hieruſalem ter cōſecratū fuit. 2226
Templarij & hoſpitalarij non ſunt laici. 133
Tempus feriarū vtrū impediat & dirimat matrimonium. 2139
Tēpus nō eſt modus tollēdæ obligationis. 661
Tempus vnum pro altero ſæpè ponitur. 2303
Tēpore neceſſitatis omnia ſunt cōmunicāda. 5
Tēporū īterſtitia sūt ī ordinib. obſeruāda. 434
*Tēpora quatuor ieiuniorum in concilio Moguntino non rectè accipi. 427
Temporalia ad agendum ſunt perpetua ad excipiendum, quomodo intelligatur. 870
Tēporis acceſſione auctoris ſui qs vtatur. 1356
Temporis proceſſu qn̄que purgat̄ vitium. 157
Temporaliter remunerantur aliqui vt puniantur æternaliter. 1579
Tentare nō eſt facere. 1643
Tergiuerſator. 746
Terminus primus an poſſit eſſe perēptori⁹. 921
Territorium quid ſit. 1340
Tertia oblationū an pertineat ad ep̄m. 1055
Tertullianiſtæ. 1692
Teſſareſcedecatitæ. 1692
*Teſtamentum vtrū per ingreſſum monaſterij rumpatur. 1437
Teſtamentum imperfectum nullum eſt. 2070
Teſtamentum ſecundū an reuocet primū. 87
Teſtamenta coram quo ſunt aperienda. 497
Teſtamentorum exequutio quando ad epiſcopos ſpectet. 497
Teſtes an ſint de tempore interrogandi. 913
Teſtes quinque capitula iurare debent. 771
Teſtes an poſsūt ꝓduci poſt publicationē. 916
Teſtes ſi cōtradicūt inſtrumēto, qd iuris. 909
Teſtes in criminib. exceptis q dēnt admitti. 583
Teſtes præferendi ſunt q ꝓ reo deponūt. 463
Teſtes deponere poſſunt de actu continuo diuerſis horis viſo. 896
Teſtes ℈ quodlibet inſtr̄m admitti p̄nt. 909
Teſtes noui publicatis atteſtatio. quandoque poſſunt admitti. 1450
Teſtes duo ęquippollent tabellioni. 1356
Teſtes ſæpius poſſunt interrogari. 2205
Teſtes an debeant eſſe rogati. 895
Teſtes lite non cōteſtata p̄nt qn̄que recipi. 890
Teſtes contra matrimonium deponentes quid tenentur facere. 2195
Teſtes ſynodales quid iurant. 2194
Teſtes viles poſſunt torqueri. 934
Teſtes multi ſub vna dilatione p̄nt ꝓduci. 853
Teſtes coram vtraque parte iurare debet, ſed non deponere. 728
Teſtes in cā criminali debent eſſe p̄ſentes. 894
Teſtib. eſt præſtanda ſecuritas. 897
Teſtificari quis cogitur. 710.&910
Teſtificari poſſunt quandoque domeſtici. 1238
Teſtificari multi prohibentur. 862
Teſtificari contra collaterales nemo cogit̄. 862
Teſtificari licet de his quæ viſa ſunt in ætate pupillari. 2375
Teſtificari p̄ot quis de eo quod vidit in ætate puerili. 215
Teſtimonium de auditu vtrum valeat. 1507
Teſtimonium per literas poteſt exhibere. 927
Teſtimonium viſus quandoque fallitur. 1754
Teſtimoniū de auditu admittitur in matrimonio. 2194
Teſtimoniū de auditu ſæpè admittitur. 895
Teſtimoniū de auditu quādo propriè fit. 1508
Teſtimoniū p̄ris pro filio admittit̄ aliq̄n. 1450
Teſtimonio vnius creditur in baptiſmo, & in conſecratione eccleſiæ. 2374
Teſtimonia coniunctorum an faciāt fidem in cauſa matrimoniali. 1859
Teſti ſoli quandoque creditur. 915
Teſtis non eſt talione puniendus. 2149
Teſtis qui ſemel contra aliquem depoſuit, an iterum contra eundē teſtificari poſſit. 907
Teſtis an deponere debeat de die. 842
Teſtis & accuſator an poſſit qs ſimul eſſe. 917
Teſtis præſumitur nolle peierare. 720
Teſtis rationem ſui dicti aſſignare debet. 1671
Teſtis an ſit repellendus propter crimen ſibi obiectum. 826
Teſtis repellitur probato crimine ℈ ipſum. 942
Teſtis obſcurus eſt ſuſpectus. 913
Teſtis an teneatur dicere cauſam ſuæ depoſitionis. 914
Teſtis quando repellitur. 827
Teſtis volens corrigere dictum ſuum quando à iudice ſit admittendus. 2202
Teſtis quandoque vnus ſufficit, quandoque plures duobus requiruntur. 769
Teſtis eſt de ſua cōuerſatione examinādus. 813
Teſtiū depoſitiones ℈riæ an fidem faciant. 908
Teſtium dignitas, an ſit attendenda. 910
Theodoſiani. 1692
Theodoricus & Theodebertus. 603
Theſauri qui dicantur. 1165
Theologi & Decretiſtę docētes, an poſſunt aliquid accipere. 681
Theſaurus inuentus cuius eſt. 1249
Tymelici qui ſunt. 2412
Thymele. 2411
Timotheus fuit circunciſus. 2205
Timor tollit meritum. 1591
Timor eſt duplex. 284
Timor initialis quis eſt. 2038
Timor charitatem introducit. 2038
Timor patris īpedit m̄rimoniū ſpirituale. 1451
Titubans pro ignorante habetur. 1535
Titulus quid ſit. 1341
Titulum patrimonij ad quem quis ordinetur nō haberi ī capitulo neminē. diſt. 70. 407
*Toletanum iiij. vocari vniuerſale. 1195
Tonſura prima eſt ordo. 106
Tonſura quandoq; tres minores ordines comprehendit. 405
Tonſuram ferre nō tenetur qui in minoribus contrahit. 312
Tormēta nō ſunt ſine p̄ſumptiōe īfligēda. 383
Torquere poteſt iudex aliquas perſonas. 1278
Tot aſcendent ad gloriā, quot ceciderūt. 2241
Totius & partis idem ius. 48
*Tractatoria & Tractaria. 89
Tragœdia vnde dicitur. 512
Tranſactio in ſpiritualibus īteruenire nō poteſt, ſed bene amicabilis compoſitio. 674
Tranſcriptum an valeat ſine originali. 430
Tranſigi licet in aliquibus criminibus. 752
Tranſire ꝑ agrū alienū multis ī caſibus licet. 2
Trāſitus ad religionem arctiorem permiſſus eſt, non ad parem. 1431
Tranſubſtantiatio fit ad vocē ſacerdotis. 2297
Tremiſſis eſt media pars ſolidi. 649
Tres dicuntur multi. 400
Tres quæſtiones. 589
Tres regulæ notabiles. 572
Tribulatus agere debet gratias Deo. 1467
Tributum eſt ſignū ſubiectionis. 1621
Trifaria. 44
Triſmegiſtus. 23
Triſtitiæ cauſa permittuntur aliqua. 1729
Tritheitæ. 1692
Tropologia. 209.&2006
Turpitudinem allegans, audiri non dēt. 1874
Tutela eſt triplex. 490
Tutelam non tenentur clerici recipere. 490
Tutor teſtamentarius nō tenet̄ ſatiſdare. 1025
Tutor pupilli noīe nō dēt vſuras exigere. 260
Tutor etiā qn̄q; finito officio p̄r. cōueniri. 261
Tutor an teneatur de leuiſſima culpa. 492
Tutiorem in partem interpretandum eſt vbi periculum vertitur. 1855
Tutoris dolus pupillo non obſtat. 2382

V

VAlentiniani. 1689
Vaſallus eccleſię cui debet fidelitatis iuramentum præſtare. 385
Vaſallus dominum non accuſat. 1514
Vaſallus an teneat̄ ℈ oēs dn̄m ſuū iuuare. ibid.
Vaſallus p̄t ſeruire qn̄q; p ſubſtitutum. 1958
Vaſe corrupto corrumpitur qd̄ accedit. 2087
Vectigalia noua à ſolo p̄cipe īduci p̄nt. 1682
Vel dictio quandoque coniungit. 1304
Velum quibus diebus imponi debet. 1444
Velum eſt quadruplex. 1443
Venatio eſt multiplex. 483
Venatio prohibetur, ſed non piſcatio. 483
Vendere quandoque quis compellitur. 592
Vendere quandoque qs cogit̄ rem ſuam. 328
Vendens duobus ſucceſſiuè, & tradens poſteriori ipſum efficit potiorem. 1831
Vēditio hominis liberi tenet, quinque interuenientibus. 1836
Venditio tripliciter reſcinditur. 1831
Venditio non eſt, vbi in materia erratur. 1831
Venditor non tenetur de partu euicto. 2343
Veneti patriarcham & epiſcopum habēt. 449
Veniam vnius peccati non poteſt quis obtinere niſi de omnibus ſatisfacias. 2092
Veniale ſine mortali non remittitur. 2179
Veniale poteſt ne qs committere vt alter euitet mortale. 60
Venialia delentur ſacrificijs. 2319
Venialia triplicia ſunt. 143
Venialia multa an conſtituant vnum mortale peccatum. 2010
Venialia remittuntur varijs modis. 142
Venire poteſt quis contra factum ſuum. 334
Verbū vnius tēporis ſæpe ꝓ alio ponit̄. 1917
Verbum indefinitè prolatum, eſt generaliter intelligendum. 1583
Verbum generale omnia dēt cōprehēdere. 93
Verba bona qn̄q; mala intentione ꝓferūt. 1510
Verba rebus deſeruiunt. 621
Verba an ſint ſemper attendenda. 1480
Verba ad quod inſtituta fuerint. 2293
Verba in ſacramentis ſunt neceſſaria. 605
Verba in contrahendo matrimonio an ſint de neceſſitate. 238
Verba ex qualitate contractus accipiunt̄. 1102

Verbum

Notatu digna in gloſsis,

Verbum generaliter prolatū qñ reſtingat. 540
Veritas à quocūq; dicat eſt omnib⁹ ꝓferēda. 32
Veritas, figura, & res ſacramenti ſunt in altaris ſacramento. 2295
Veritas conſcientiæ à furto excuſat. 1478
Veritas diſciplinæ quandoque pōt deſeri. 1541
Veritas præiudicat opinioni. 27
Vertex, quid ſit. 1839
Veſtib⁹ rubeis & miridis clerici nō vtant. 1463
Veſtis pennulla quæ. 38
Veſtes ferāt ſecūdū regionis cōſuetudinē. 1463
Veſtis domini indiuiſa remanſit. 1654
Vetus ius manet ſimul cum nouo niſi expreſsè corrigatur. 1459
Vexationem redimere vtrum licitum ſit. 661
*Via paradiſi eſt arcta. 2059
Vię Domini miſericordia & veritas. 1665
Vicarij conductitij ꝑsbyteri dici poſſunt. 1461
Vice dominus quis dicatur. 502.& 1377
Vicinorum facta præſumimur ſcire. 1519
Victimę impiorū abominabiles dicūtur. 2263
Victus & veſtitus ſufficit clerico. 242
Victus nomine, comprehenditur veſtitus. 175
*Vidua. 491
Vidua non benedicitur. 1775
Viduę poſſunt indiſtinctè contrahere. 1869
Viduę ſunt ſumptib. eccleſię ſuſtentandę. 668
Viduę & pupilli ſūt circa forū priuilegiati. 491
Vigilia Pētecoſtes eſt neceſſario iciunāda. 432
vigilantib. iura ſcripta ſunt. 474
Vilitas eſt fugienda. 308
Vim vi repellere licet. 392
Vim faciens non ſemper vi poſſidet. 2074
Vindicta infertur duplici ex cauſa. 1530
Vindicta ratione multitudinis relaxatur. 1556
Vinum & aqua vtrum tranſeant in ſanguinem tantū, & vide quod ibi notatur. 2251
Vinum tranſubſtantiatur in corpus, hęc propoſitio concedenda non eſt, nec iſta, panis trāſubſtantiatur in ſanguinem. 2256
Violentia infertur perſonis & reb. 1517
Violentia animo non infertur. 1260
Vir & vxor erunt duo in carne vna, qualiter exponitur. 1787
Vir non ſit vxoris ardens amator. 1906
Vir pro dote non tenetur fideiubere. 1155
Vir virū puniebat talione in veteri lege. 2149
Vir & vxor tenentur duplici ſeruitute. 1827
Vir & mulier non debent iudicari ad imparia. 1922
Vir debitum vxori nō ſemper, nec vbique reddere tenetur. 176
Vir qñq; habet ab vxore, & nō habet eā. 1936
Vir non poteſt eſſe curator vxoris. 2150
Vir cur miſceatur vxori, cauſæ quatuor. 1888
Viro non licet adulterum interficere. 1754
Virgo dici poteſt etiam corrupta. 984
Virgo velata repræſentat eccleſiam. 1760
Virgo beata & ſanctus Ioannes fuerunt in vtero ſanctificati. 142
Virginitas ſoror eſt angelorum. 1884
Virginitas æquiuocatur. 2140
Virginitatis laudes. 1773
Virginitatem Deus reſtituere nō poteſt. 1917
Virgiliū putare eſſe Platonē, ſic ſpotibile. 1830
Virtus omnia percunctatur. 1673
Virtus non eſt ſine fide & charitate. 1824
Virtus quælibet intenditur & remittitur. 2035
Virtutis diffinitio. 1915
Virtus falſa. 256
Virtutem ingreditur qui malitiā egrediť. 1549
Virtutes omnes habet, qui vnam habet. 2339
Virtutes omnes ab vno vitio detrimentum patiuntur. 528
*Viſitator an ius habeat in electione. 361
Viſitatorem quis conſtituere poteſt. 363
Viſitatio quoties fieri debet. 1042
Viſitans ſit contentus euictionib. à iure taxatis. 1059
*Vita an ſit pecunia redimenda. 470
Vita actiua an eſt cōtēplatiuæ præferenda. 837
Vita hominis eſt peregrinatio. 1902
Vita præſens ſine venialib. non ducitur. 2288
Vitæ præſentis tempus breue dicitur eſſe. 529
Vitæ mutatio non eſt facilis. 2065
Vitam hominum corrigi bonum eſt. 479
Vitijs reſiſtere eſt verum poſſe. 2063
Vnctio ſacra infirmorū an ſit ſacramētū. 2398
*Vnctio extrema poteſt iterari. 538
Vnctio extrema an poſſit fieri ſine oleo. 537
vngere an poſſit qs ſine oleo nō ꝑsecrato. 538
Vnguntur varijs varia membra. 537
Vnguntur infirmi propter duas cauſas. 537
Vnigenitus quare dicat dominus noſter. 1800
Vni ſoli quandoque creditur in marg. 561
Vnitas perfecta eſt inter nos & Chriſtū. 2303
Vnius dicto quandoque creditur. 32.& 489
Vniuerſitas delinquere poteſt. 970
Vniuerſitas an poſſit accuſari. 1180
*Vniuerſale concilium vocari interdum ipſius Africæ. 921
Vniuerſalis ex indefinita colligitur. 678
Vniuerſalis Papæ nomem qua notione Romano conueniat. 566
Vnus an puniatur pro alio. 684
Vnus vicem plurium ſupplere non poteſt. 501
*Vocatis ad munera quot dies dentur ad ſe excuſandum. 789
Vocem aptare ad clarius cantandū nō eſt peccatum. 512
Voci vnius quandoque creditur. 561
Voci viuæ magis credēdū eſt q̄ mortuæ. 562
Volo, id eſt, velle debeo. 1
Voluntas verbo aut facto declarari pōt. 1784
Volūtas etiā in bonis nō operat ꝑ facto. 1963
Vtilitas potius quàm factum attendi dēt. 913
Voluntas ſola non punitur. 951
Voluntas manifeſtatur ſignis, & voce. 416
Voluntas ſine effectu non punitur. 1969
Voluntas an ſit magis attenda, quàm perſeuerantia. 1971
Voluntas bona ſufficit. 484
Voluntas nuda eſt quandoque plectenda. 685
Voluntas ſola facit ſimoniacum. 579
Volūtas minus ſolemnis in qbus ſufficiat. 770
Voluntas quæ puniatur ab eccleſia. 577
Voluntas ſemper preſumitur durare. 154
Voluntate delinquendi efficitur qs reus. 1976
Voluntates duæ fuerunt in Chriſto. 71
Voluptas eſt ſpernenda teſtimonio Horatij. 2408
Voto ſtare qui teneantur. 1753
Votum de præſenti plus obligat quam votum de futuro. 2078
Votū cōtinētiæ tribus modis ſolemnizat. 1751
Votum quodlibet aliquas conditiones continet. 1481
Votum ſolemnizatur tripliciter. 153
Votum quoddam eſt expreſſum: quoddam tacitum. 1780
votū ſimplex frāgēs an ſit adulterio peior. 1763
Votū an impediat & dirimat matrimoniū. 1749
Votum an pro opere ſit reputandum. 1963
Votum diuerſa ſortitur vocabula. 1753
Votū ſolemne ꝑt fieri corā priuata ꝑſona. 1445
Votum vxoris poteſt maritus impedire. 1129
Votum emittens an ſemper teneatur illud ſeruare. 1393
Votum deferere vtrum ſit permiſſum. 1387
Votum ſolemne quod dicemus eſſe. 1750
Voti ſimulatio obligat. 1752
Voto nemo obligat ante legitimā ętatē. 1440
Vouere non omnibus eſt permiſſum. 1388
Vouere religionē & vouere continentiam differunt. 1751
Vouentes ſimpliciter an poſſint ad inuicē contrahere. 1776
Vouentes contrahendo contrahere volendo peccant. 1773
Vouens ſimpliciter qui contraxit, an mortua vxore continere teneatur. 1775
Vox præconia paucis innoteſcit. 1492
*Vrbani. 11. decretum ex codice manuſcripto de loco vbi dandæ ſint decimæ. 1317
Vrbani. 11. capitula duo ex vetuſtis Gratiani codicibus relata. 1224
Vſucapio qd ſit, & quot in ea exigantur. 1341
Vſucapio non currit contra creditores. 1354
Vſucapio. 7
Vſus quatuor ſpecies. 1884
Vſucapi nequeunt res aliquæ. 1358
Vſusfructus an tollatur per ingreſſum religionis, vel an quæratur monaſterio. 1438
Vſusfructus eccleſiæ relictus durat centum annis. 1358.1328
Vſura quādoque non ſit licet pro quatuor qnque ſoluantur. 1243
Vſura centeſima. 1047
Vſura aliquando non committitur licet vltra ſortem quid accipiatur. 1241
Vſurarij & alij multi nō poſsūt ꝑmoueri. 189
vſurario poſt mortē nō eſt cōmunicādū. 1665
vſurę, cauſa damni vitandi poſſunt peti. 1245
vſuræ etiam ſecundū leges nō ſunt dādæ. 1246
Vſurpare. 739
vt, dupliciter ponitur. 799
vt, eſt conſecutiuum. 580
vtile per inutile quandoque vitiatur. 897
vtile non debet per inutile vitiari. 2360
vtilitas. 415
vtilitatē ſuā an poſſit qs præferre publicę. 985
vulnerans occidiſſe dicitur. 1626
*vuiregeldum. 1398.& 1405
vxor quæ à viro diſceſſit, in tribus caſib. ſibi nō reſtituitur. 1945
vxor inconſultè dimiſſa eſt reſtituenda. 1790
vxor adultera perdit dotem. 1949
vxor & filij de bonis eccleſiæ paſci poſſunt. 300
vxor clerici eſt de foro eccleſiæ. 185
vxor à viro ſeparata, ſub qua cautione eſt ei reſtituenda. 1880
vxor dans viro licentiam promouendi, vouere videtur. 1789
vxor duplicem ſeruitutem viro debet. 2143
vxor quæ plures viros habuit, cum quo ſepelietur. 1218
vxor ſequitur forum viri. 1062
vxor an teneatur ſequi virum vagantem. 1217
vxor viro leproſo an debitū reddere teneatur. 590
vxor promoti an matrimonium cōtrahere poſſit. 187
vxor poteſt accuſare virum de adulterio. 1923
vxori, virū impotētem alleganti, vtrum ſit credendum. 1944
vxori virū petenti nō ſemp fit reſtitutio. 545
vxore adulterante, an perdat vir ius exigendi debitum. 878
vxorē occidere grauius eſt quam matrem. 1951
vxorem habens, nauiganti in periculis comparatur. 1390
vxorem cognoſcens cum qua votum emiſit, in ceſtum committit. 458
vxores à viris per dominos nō ſeparent. 1837
vxores plures ſimul habere non licet. 1867
vxores quare debent eſſe viris ſubditæ. 2150
vxores ordinandorū quid vouere debeant. 161
vxores viris ſubſunt. 1765
vxores clericorum ſi peccent, quid iuris. 1953

X

Xenodochium. 1622

Z

Zelus domus tuæ comedit me, qualiter exponitur. 1565
Zelum bonum quidam ex Iudæis habuerunt. 1259
Zizania eſt à tritico ſeparanda. 634

FINIS.

QVoniam nouis superuenientibus causis, nouis est remedijs succurendū: " idcirco ego Bartholomæus Brixiensis cōfidens de magnificētia Creatoris, apparatū Decretorū duxi ī melius reformā dum, nō detrahendo alicui, nec attribuēdo mihi glossas, quas nō feci: sed supplendo defectū solūmodo, vbi correctio necessaria vi debat, vel pp subtractio nē decretaliū, & diminutionē earundem, vel pp iura, quæ superuenerūt de nouo. Iterūm ēt solutiones interposui, q̄ prætermissę fuerāt à Ioanne. Hoc feci ad honorē oīpotentis Dei, & Ecclesiæ Romanę, & ad cōem vtilitatē omnium studentium in iure canonico. Bart.

" Gl. Ioan. suppleuit ī multis Bar. Brix.

de hoc ti. dictum est in præfatione.

CONCORDIA DISCORDANTIVM Canonum:

AC PRIMVMA DE IVRE DIVINAE & humanæ constitutionis.

DISTINCTIO PRIMA.

HVmanū genus.] Hæc dis. diuidit in duas partes. In prima probat p quatuor canones, q̄ humanū genus regit duobus, s. iurib', & cōsuetudinib. In scda parte, q̄ ici. ibi, *Est & alia.* ponit septē differentias iuriū. Ioan. de Fant. & Petr.

Matth. 7.

CASVS. iste sic ponit. Dicit hic, q̄ duo sunt īstrumēta. p q̄ genus humanū regit & gubernatur, s. ius naturale, & cōsuetudo, siue mos. Ius naturale est qđ in lege & in Euāgelio cōtinet: quo iure quisque iubet alij facere, qđ sibi vult fieri, & hoc prohibet alij inferre, qđ sibi nolit fieri: & hoc probat auctoritate Christi dicētis Omnia quęcūque, &c.

a ¶ *Humanum genus.*] Tractatur' dns Gratianus de iure can. prio incipit à simplicioribus scdm naturā, s. à iura naturali, " qđ antiqius & dignius est [a]. Cœpit enim ab ipsa rationali creatura, vt Inst. de rer. di. §. commodius. Assignat ergo multas differentias iuris naturalis ad alia iura, vsque ad 15. dist. in qua aggreditur principale propositum de iure can. originem eius assignans.

" Ius natu. reliquis antiquius est.

a Vt 5. dis. c. j. in princ.

b ¶ *Duobus.*] signatur contrarium. j. 96. di. duo. sed illis duobus regitur tanquam auctoribus, istis tanquam instrumentis. 11. q. 1. c. sicut enim. §. ex his.

b Idē Ale. & Im. in l. militis. C. de testa. mil.

c ¶ *Naturali.*] id est, diuino [b].

d ¶ *Moribus.*] ideſt, consuetudinario iure, vel etiam iure humano, siue scripto, siue non scripto. 25. q. 2. institutionis.

e ¶ *Vult*] Sed nonne ego volo q̄ alter det mihi rē suā, non tn ego volo ei dare rem meā? Expone ergo, "vult, i. dēt velle. & sic exponitur ibi, Habe charitatem, & fac qđ vis. & sic exponitur lex. ff. de sol. l. j. vel expone, iubetur, i. consulit [c]. sic ecō uerso verbū rogandi pro verbo ꝓcipiendi ponit 11. q. 3. rogo.

" volo, i. vel le debeo.

c Cōsulitur & malè, qa oīno præcepta ē, sed expone, vult ex eodē naturali dictamine, nō autem ex perturbōe concupiscetię.

f ¶ *Prohibetur.*] Nunquam inuenimus expressè prohibitum in lege, vel in Euangelio, nisi per quandā consequentiam. Nā vbi vnū contrariorū præcipitur, per consequens aliud prohibitur: sic vbi aliquid iudicatur meum esse, per consequens iudicatur tuum non esse. ff. de proc. Pomponius. §. 2.

g ¶ *Inferre.*] Sed nonne iudex vult inferre mortem reo, sed tamen non vult vt sibi mors inferatur? Sed dic, " quòd iudex non infligit mortem, sed lex, vt 23. q. 5. homicidas. & c. cum homo. Vel intelligas hęc omnia de operibus misericordię, ad quæ quilibet tenetur, vt 86. dist. non satis. Io.

" Iudex nō cōdemnat, sed lex.

h ¶ *In Euangelio.*] Matth. 7.

i ¶ *Uultis.*] id est, debetis velle.

ps 1 HVmanū genus [a] duob' [b] regit, naturali [c] videlicet iure, et moribus. [d] *Ius naturale est, quod in lege & Euangelio continetur: quo quisque iubetur alij facere, q̄d sibi vult* [e] *fieri, & prohibetur* [f] *alij inferre* [g], *quod sibi nolit fieri. Vnde Christus in Euangelio* [h]: *(Omnia quæcunque vultis* [i] *vt faciant vobis homines, & vos eadem facite illis. Hæc est enim* [k] *lex & Prophetæ.)*

Hinc [l] *Isid. in v. li. etymolo. c. 2. ait.*

NOT. [a] ¶ Ac primùm.] *Hoc loco in manuscriptis codicibus magna est varietas. Nam partim nulla est hoc loco inscriptio: partim verò legitur*, De iure scripto, & nō scripto, & quod cui prępona. & legū auctoribus, & duorū malorū electione, siue dispensatione. *Aut*, Ac primùm de iure cōstitutionis naturæ diuinę & humanæ. *Aut*, De iure naturæ, & humanæ cōstitutionis, *quam Dominic. de Gem. agnoscit, & extat in nōnullis antiquioribus editionibus. Aut*, De iure naturę, & cōstitutionis: *quæ inscriptio maximè videtur conuenire tractationi Gratiani, qui sæpe ad hæc capita reuertitur, vt initio dist. 5. 7. 8. 15. & 11. q. 1. c. si quæ causę. hunc totum locū indicans scribit*: Require in principio, vbi differentia signatur inter ius naturale, & ius cōstitutionis. *Verūtamen in hac tanta varietate, quæ vt aliæ cōiecturæ mittantur, argumento esse potest, nullam hic à Gratiano ipso positam esse rubricam, satis visum est retenta vulgata lectioe cęteras indicare.*

¶ Diuinæ leges, natura, humanæ moribus constant.

CAP. I.

OMnes leges [m] aut diuinę sunt, aut humanæ. Diuinæ natura, humanæ moribus constant: ideoque hæ discrepant [n], qm̄ alię alijs [o] gētibus placēt. ¶ Fas lex diuina est: ius lex humana. ¶ Trāsire ꝓ † agrū alienum [p] fas est [q], ius nō est.

Ex verbis huius auctoritatis euidenter datur intelligi, in quo differāt inter se lex diuina & humana, cum omne quod fas est, noīe diuinæ, vel naturalis legis accipiatur; noīe verò legis humanæ, mores iure coscripti, & traditi intelligant. Est aūt ius generale nomē, multas sub se continēs species. Vnde in e li. etym. c. 3. Isi. ait.

¶ Ius genus, lex autem species est.

CAP. II.

IVs generale [r] nomē est; lex autem, iuris est species. Ius

" Plurale ¶ singulare resolutur.

† per alienū.] in Isid. manu.

d Ibi, si alij accusatores, &c.

" ꝓhibitio & permissio cōtraria nō sunt.

" Oīa sunt cōia iure naturali.

e Vel dic, i. licitū est, s. dño nō ꝓhibēte. ꝓhibitio em̄ dñi tollit hāc ꝓmissionē. Et dicas licitū esse eī suā naturā, & à iure naturali permissū, & à l. Mosaica. nā ius positiuū ex cōstōne licitū est, nō semper æquum est, secundū Laur.

o ¶ *Alijs.*] vt j. 12. dist. illa. & j. 32. distin. placuit.

p ¶ *Alienum.*] " Sed nonne iure naturali oīa sunt cōia, vt j. c. ius naturale. & j. dist. 8. quo iure? non ergo aliquis ager alienus est: ideo expone, alienum, ideſt. qui est alienus modo.

q ¶ *Fas est.*] i. æquū est cū subest cā, & innoxius est transitus vt 23. q. 2. c. vlt. Itē iure diuino licitū ē comedere vuas in agro alterius, sed nō exportare: cōterere spicas & comedere licitū est. 6. q. 3. c. 1. sed nō mittere falcē, vt j. de cons. dist. 5. discipulos. sed licet sit ęquū iure diuino, tn̄ nō est ius, i. ius nō dat ciuilē actionem. Vbi enim aliquid mihi prodest, & tibi nō nocet, æquū est vt mihi non prohibeas, licet ius ibi defficiat, vt ff. de aq. plu. arc. in summa. §. item Varus. Transire tn̄ per agrū alienū licet in casibus, s. si seruitutē debeat, vt C. de serui. per agrū. Itē si thesaurū suum quis vult effodere. ff. ad exhib. thesaurus in fi. Item si glans mea decidit in agrum tuum. ff. de glan. leg. l. vnic. & dum quęro hominem fugitiuum. ff. de fer. fug. diuus. & in alio casu. 23. q. 2. c. vlt. Item dum via publica destructa est, vt ff. quemad. ser. am. si locus. §. vlt. Ioan.

EX VERBIS. CASVS. Concludit Gratianus ex supradicto c. differentiā esse inter legem diuinam, & legem humanam: cùm omne q̄ fas est, noīe diuinę, vel naturalis legis intelligatur: nomine verò legis humanæ mores conscripti, & traditi intelligantur. In fine dicit, q̄ ius est generale nomen multas continens species: & hoc probat per sequentia.

IVs generale.] Casus trium capitulorum sequēntium planus est, & per te uidebis.

r ¶ *Ius generale.*] quia iussū est: nec iudex dicitur nisi iustus sit, vt

sit,vt 23.q.2.c.1.Quandoque est aliquod ius quod non est æquum,nec iustum,vt si alicuius vxor adulteratur,quòd ille nō possit promoueri,vt 34.dist.si cuius.quod intelligo si ille postea cognouerit eā *a* : quia sine culpa sua puniri non dēt, vt 16.q.7.inuentū. Item æquū & iustū est, vt nemo cū alterius iactura locupletetur,vt ext.de pœ.suam.& ff.de cond. ind. nam hoc. & tñ contra illam æquitatem inducta est vsucapio,siue prescriptio.Itē iniquum est vt vnus puniatur pro alio: quia nō dēt vltra progredi pœna quàm reperiatur delictū,vt extr.de his quæ fi.à ma. par. c. quæsiuit. tamen cōtra hanc æquitatē multa iura loquuntur,vt 1.q.4.ecclesia. §. item ex peccato Achor & 6. q. 1. sunt plurimi. §.verū. & extr. de spōn. non est vobis. " Sed dic q̄ in omnibus casibus ex cā, & pro bono pacis,vel publico inducitur qñque rigor contra naturalem equitatē: quandoque tamen sine rōe inducit rigor contra æquitatē: & hoc solùm pro ratione sufficit,quod ita scriptū est, vt ff. qui & à quibus manu. liber. non fi. prospexit.

a Siue scienter, siue ignoranter.

1 Isid.c.c.3.

2 Isid. ibid. Iuo par.4.c. 200.

† tantumdē in Orig.manusc. & aliquot Gratiani.

" Rigor qñdoque præfertur æquitati.

3 Isid. ibid. Iuo ibi. Panno.l. 2. cap. 161.Tertul. in l. de corona militis.

a *Lex est,&c.*] iustum præcipiēs, & contrariū prohibens. 23.q.4.si ecclesia.in fi. & dicitur lex eo quòd legitimè ligat.2.dist.omnibus. Archid.

b *Mos est longa.*] Quam consuetudinem dicis esse longam,vel quot vices dicis inducere consuetudinem? nunquid illud qđ bis factū est,vt 25.q. 2.ita nos. Vel illā quę ter facta est,vt extr.de cle. venerabilem.in fi. Vel illam quę sæpius quàm ter est facta,vt extra de causa poss.& prop.cum ecclesia Sutrina. Vel illam quæ decies facta est: sicut longa præscriptio dicitur quæ est x.annorum, vt C.de præscr.lon.temp. per totū. Vel illā cuius non extat memoria,vt 3.q.6.hęc quippe.ff.de aqua quoti.hoc iure.§.ductus aquæ? " Dici consueuit q̄ in criminalibus duæ vices inducunt consuetudinē: sed in alijs tres nō sufficiunt.C.de epis.au.l.4.in fi.Io. Hoc teneas pro certo, q̄ secundum ius canonicū non valet consuetudo, nisi præscripta sit & rationabilis, vt extra de consuet.c.vltim. Videtur tamen hic quòd quaternarius actus inducat consuetudinem.C.de ser.l.vltim.Bart.Brix.

" Consuetudo quot vicib. inducitur.

c ¶ *De moribus.*] Hæc descriptio dupliciter videtur inconueniens,& quia idē ponitur in descriptione quod in descripto: & quia idem ponitur pro specie & genere. Sed dic q̄ aliter sumitur hic hoc nomen,mos,& aliter hoc nomen,moribus, & aliter hoc nomen,consuetudo. " Nam mos sumitur pro iure non scripto,consuetudo sumitur generaliter pro iure scripto & non scripto,vt ī.cap.prox. sed hoc nomen moribus,sumitur hic pro frequentibus actibus hominum.Ioan.

" Mos & mores differūt.

C *Onsuetudo.*] Casvs. Capitulum istud diuiditī in tres partes.In prima parte ponitur diffinitio cōsuetudinis, q̄ talis est. *Consuetudo est ius quoddam,&c.* In secūda parte quæ incipit ibi, *Nec differt.* dicitur quòd non refert vtrum cōsuetudo sit scripta, an sola ratione, id est sine scriptura constet: quoniam & legem ratio commendat.In tertia parte quæ incipit ibi,*Porrò.* dicitur q̄ lex est ratio: quia rationem habet: & consuetudo erit lex,i.seruabitur pro lege,quæ rationē habet, dummodo religioni congruat,disciplinę cōueniat,saluti proficiat: & dicitur consuetudo,quia in vsu communi est.

d ¶ *Institutum.*] " Videt hic manifestè, q̄ plures vices non sufficiunt ad hoc vt aliquid dicat cōsuetudo,nisi institutū sit, q̄ illud pro consuetudine amodo seruetur. nam pōt esse q̄ ex gratia,vel tolerantia hoc sæpius permissum sit,vt extra de ver. sign.abbate.& 10.q.3.quia cognouimus.vnde licet aliquid sępius factum sit, nisi eo animo factū sit vt in posterū fieret: ēt si suo iure id faceret, talis vsus non dicitur vsus, vt ff.de itin. actuq; priuat.l.1.§.Iulianus rectè ait. & l. vlt. Itē alia ratione patet,q̄ solæ vices nō inducunt consuetudinē: quia licet pluribus vicibus aliquid iudicatum sit, non ideo in posterū ita iudicandum est: quia non exemplis, sed legibus est iudicandū, vt C.de sent.& inter.nemo.sed secundum consuetudinē bene iudicatur *b* , vt extra de eo qui mit.in pos.cum veniissent. 12. dist.illa.& 32.dist.placuit.Item multa alia requiruntur ad hoc vt aliquid dicatur consuetudo.vt dicemus ī.dist.8.frustra.

" Consuetudo an egeat institutione

b Arg.ext.de test. Raynutius.§ dict⁹. ver. pcedit, de hoc not. 12. dist.illud in gl.arg.cōtra ibi videas.

e ¶ *Cum deficit lex.*] Hic videtur q̄ tunc demum recurrendum est ad cōsuetudinem, cum lex deficit.Et sic est argu. q̄ nunquam secundum consuetudinē est iudicandum, si ius contrariū præcipiat,& arg. ī.11.dist.cōsuetudinis. & c.cōsequens. & ī.dis. 8. si consuetudinē.& c. consuetudo.& extra de sen.& re iu. cū causa. & extra de for. comp. qđ clericis. Rndetur,quòd non secundum consuetudinē, sed secundum iura est iudicandum, vt ff.de sepul. viol.l.3.§.diuus. secūdū hoc multa occurrunt contraria,vt ī.dist.32.placuit.& extra de eo q mit. in pos. cum veniissent. & extra de cog.spir. super eo.& extra de arb. dilecti. & ext.de cōsuet.c. 2.& extra de test.c. ad hęc.Ex istis omnibus habetur,quòd consuetudini statur cōtra ius scriptum.Solutionem autem istius quando consuetudo præiudicet iuri,dicemus ī.8.distinc.fruſtra.Io.Hoc tene. " quòd cōsuetudo rationabilis & præscripta iuri scripto præiudicat.ita mihi videtur,vt extra de consue.c.vl.etiam si alia interueniāt, de quibus facit mentionem Io.in illo c.frustra. B.Sed ad quā consuetudinem dicis recurrendū? an ad consuetudinē terræ: an ad Romanam consuetudinem: an ad consuetudinē loci vbi contractū fuit: an ad consuetudinem vicinarum prouinciarum? Videtur q̄ ad consuetudinē Romanā,vt ī.11.dis.c. vlt.Inst.de satisd.§.vlt.Econtra videtur,q̄ ad consuetudinem loci,vt 12.dist.illa.& C.de ędi.priu.an in totum.& iura præal. ad hoc inducas. " Ad hoc dico, q̄ iudex maxime delegatus primò secundum canones iudicabit: deficientibus canonibus iudicet secundū leges *c* , vt extra de no.ope.nun.intellexim⁹ & ī.dist.10.si in adiutoriū.deficiēte omni iure procedat ad generalē consuetudinē *d* , vel etiā particularem, cum defuerit generalis: licet quidam tunc dicant recurrendū ad consuetudinem Romanā: deficiente iure & consuetudine procedat de similibus ad similia, vt 20. dist.de quibus.ff.de legib.l.non possunt.omnibus deficientibus, ad Romanam consuetudinē procedat,vt ff.de leg.& const.de quibus.in prin.licet sit arg q̄ ad consuetudinem vicinarum prouinciarum sit recurrēdum, vt extra de cen.super eo.

" Iudex p q̄ iura debet iudicare.

c De hoc 16 q. 3. §. cum autem. ver. sed ficut.

f ¶ *Ratione.*] Arg.quòd deficiente lege,vel canone potest allegari ratio,vt 19.dist.si Romanorum.& dist.8.frustra.

d Adde Bal. in l.aduers⁹ C.si ad.rem iu.& Ale.de Im. ī l.solet ff. de iu.om. iu. circa prī.

g ¶ *Quod religioni conueniat.*] multa enim sunt contra rationem †, tamen congruunt religioni, vt virginem peperisse.

† propriè ñ sunt contra rationem,ſ supra rōem.

h ¶ *Quod disciplinæ congruat.*] quia licet prelatus de ratione possit coercere subditum delinquentem: tamen disciplinatè tenetur ipsum coercere, vt proficiat ei ad salutem, vt 45. distinctione.cum beatus.

i ¶ *Quod saluti proficiat.*] licet ratio † sit quòd homo debeat persequi inimicum: tamen non proficit hoc ad salutē.

† est rō vel deprauata, vel infirma, cum nō proficit ad salutem.

Cvm itaqve. Casvs. Infert ex supradicto capitulo consuetudo.dicens,cum non refert, an scripta sit consuetudo,vel non sit scripta: apparet quòd quædam consuetudo est tradita in scriptis: quædam moribus vtentium reseruatur.quæ autem scripta est, constitutio siue ius vocatur: quæ scripta non est,consuetudo vocatur. Et dicit etiam quod est alia diuisio iuris,& ad hoc inducit sequens capitulum, exempla ponendo de quolibet membro diuisionis.

Ius autem.] Casvs. Capitulum istud diuiditur in tres partes. In prima diuidit Isidorus ius trifariam, in ius naturale, in ius ciuile,& in ius gentium. In secunda parte,quæ incipit,*Ius naturale.* dicitur quòd ius naturale est commune omniū nationū,eo q̄ instinctu naturæ procedit, & nō ex cōstitutione

legem ratio cōmendat. ¶Porrò si ratione [f] lex constat †: lex erit omne iam quod ratione cōstiterit,dumtaxat, quod religioni conueniat [g], quod disciplinæ congruat [h], quod saluti proficiat [i]. Vocatur autem consuetudo, quia in communi est vsu.

Cum itaque dicitur, non differt vtrum consuetudo scriptura,vel ratione consistat,apparet,quòd consuetudo est partim redacta in scriptis, partim moribus tantum vtentium est reseruata. Quæ in scriptis redacta est,cōstitutio, siue ius vocatur † quæ verò in scriptis redacta non est, generali nomine,consuetudo videlicet appellatur. Est autem & alia diuisio iuris, vt eod.libr. 5.c.4.testatus Isidorus indicens.

¶Quid sint species iuris.

C A P. V I.

IVs † autē aut naturale est, aut ciuile, aut gentium 4.

† ius autē naturale) Ori. & aliquot Gratiani codices.

4 cōcor.tex. in §. huius studij. versi. dicendū. Instit. de iu. & iur.

" Consuetudo vtrū præiudicet iuri scripto.

stitutione aliqua. In tertia quæ incipit ibi, *Vt viri.* ponit 8. quæ ex naturali iure procedunt, vt viri & fœminæ coniunctio, &c. nam ista aut his similia de iure naturali procedunt.

a *Ius naturale.*] Ad intelligẽtiam istorum nota " q̃ natura multis modis dicitur: quandoque dicitur natura vis insita rebus similia de similibus procreans. Secũdo modo dicit natura quidã stimulus, seu instinctus naturæ ex sensualitate prouenicns ad appetendum, vel ad procreandum, vel ad educandum. 32.q.5. horrẽdus. ff. de ven. inspic. l.j. §. ius naturale. Instit. de iure nat. gent. & ciuil. in prin. Tertio modo dicitur instinctus naturæ ex rõne prouenicns, & ius ex tali natura ꝓueniens dicitur naturalis æquitas, & secũdũ hoc ius naturę dñr oĩa cõia, idest, cõcanda tpe necessitatis, vt 47. dist. sicut. Quarto modo dicit ius naturale præcepta naturalia, hoc est: Non furtum facies: Nõ mœchaberis. 32. q. 7. quid adulterio. Instit. de obli. quæ ex delic. nasc. circa prin. & omne ius diuinum † dicitur naturale ius. & secundum istud ius similiter oĩa dicunt cõia, idest, communicãda, bene enim fuit aliquid proprium † de iure diuino. nam ipsi Adę fuit dictum: In sudore vultus tui vesceris pane tuo. & alibi: Non concupisces rem proximi tui. 47 dist. virũ. Similiter ius ciuile dicit varijs modis. " Quandoque dicitur ius ciuile illud ius, q̃ nõ est naturale, vel ius gentium. secundum hoc ius canonicum dicitur ius ciuile, secundum quòd hic sumitur. Sc̃o modo dicitur ius ciuile omne illud, qd̃ nõ est canonicũ ius. Tertio modo ius ciuile dicitur lex 12. tabu. ff. de orig. iuris. l. 2. §. exactis. Quarto modo dicitur ius ciuile ad differentiam iuris prætorij. Ioan.

b ¶ *Coniunctio.*] si intelligas de coniunctione corporum, secundum hoc est ius naturale prouenicns ex sensualitate. Si intelligas de coniunctione animorum *a*, est ius naturale ex ratione prouenicns. extra de bigam. debitum.

c ¶ *Successio.*] Non intelligas de successione, quæ fit per hæreditatem, cum illa nõ sit naturalis: sed de successione per carnis propaginem. Vel etiam intelligi potest de illa, qua liberi iure naturę succedunt parentibus. ff. vnde lib. l. 1. & l. scripto. §. non sic.

d ¶ *Educatio.*] Patres enim thesaurizant filijs, non filij parentibus, vt 16. q. 1. prædicator. " similiter filius patrem egentẽ cogitur alere. 22. q. 4. inter. & C. de alien. li. l. 1. & 2. & in casu mater filium, & libertus patronum, vt ff. de lib. ag. si quis. §. idem in liberis. & §. solent.

e ¶ *Communis omnium.*] id est, nihil erat proprium alicui in re diuino *b*. Vel dic cõis, id est, communicanda tempore necessitatis, vt 47. dist. sicut. " nam etiam secundũ legem Rho. tpe periculi cibaria maximè erant cõia, vt ff. ad l. Rhod. l. 2. §. cum in eadem naue. in fi. 12. q. 1. dilectissimis.

f ¶ *Capiuntur.*] Hæc enim & alia, quæ in nullius bonis sunt, cedunt occupanti, vt instit. de rer. diui. §. feræ.

g ¶ *Item depositę.*] Fallit in duobus casibus, vt j. 22. q. 2. c. ne quis. & si dominus & deponens simul petunt rem, potius restituitur domino, vt ff. depos. bona fides.

h ¶ *Commendatę.*] commendare idem est qd̃ deponere, vt ff. depo. Lucius Titius.

i ¶ *Per vim.*] qd̃ cuilibet licet, vt ff. de iust. & iur. vt vim. in fi. extra de sent. excom. c. 3. §. si verò. in fi. De illa materia habes no. 23. q. 1. in summa. Ioan.

Ius naturale dicit multipliciter.

1 Isid. eod. cap. 4.

† Al. & puerorum educatio.

† al. commodatæ restitutio.

† declaratur j. dist. 6. c. nõ est peccatũ §. hinc itaque

† vide B. Th. 2:2. q. 57. artic. 3.

2 Isid. eod. l. cap. 5.

3 cõcor. tex. in §. ius aũt ciuile. instit. de iu. na. gẽ. & ci.

* Ius ciuile quadruplicit er dicitur.

a Sub. d̃ qua cõiunctione est intelligẽdum secundùm Ber.

" filius egẽtem patrem cogitur alere.

bconcor. te. in l. ex hoc iure. cũ ibi no. ff. de in. & iur.

" Tempore necessitatis omnia sunt communicãda.

¶ Quid sit ius naturale.

CAP. VII.

1 Ius naturale[a] est commune omnium nationũ, eo quòd vbique instinctu naturę, non cõstitutione aliqua habetur; vt viri & fœminæ coniunctio[b], liberorũ successio[A][c], & educatio[d] †, cõmunis omnium[e] possessio, & omnium vna libertas, acquisitio eorum, quæ cęlo, terra, marique capiũtur[f]; itẽ depositę[g] rei, vel cõmẽdatę †[h] pecunię restitutio, violentię per vim[i] repulsio. ¶ Nã hoc, aut si quid huic simile est, nunquam iniustũ, sed naturale, æquumque habetur.

A ¶ Successio.] *In tribus codicibus manuscriptis Isidori, & aliquot Gratiani legitur,* liberorum suceptio, & educatio, *quæ lectio conuenit cũ l. ff. de iust. & iu. versi. hinc descendit.*

¶ Quid sit ius ciuile.

CAP. VIII.

2 Ius ciuile est, quod quisq; populus, vel quæque ciuitatis[k] sibi proprium diuina[l], humanaq; causa constituit 3.

¶ Quid sit ius gentium.

Ius ciuile.] Casvs. Dicit hic ius ciuile qd̃ populus, vel ciuitas sibi proprium constituit causa Dei, vel hominum.

k *Vel quęque ciuitas.*] sic aliqua ecclesia ius sibi statuit, vt j. dist. 11. catholica. & de consec. dist. 3. pronunciandum.

l ¶ *Diuina humanaq;.*] i. cõtẽplatione Dei. de cõsec. dist. 3. c. 3. & hoĩm, vt ff. d̃ fer. l. j.

CAP. IX.

4 Ius gentiũ est sedium[m] occupatio, ędificatio, munitio, bella, captiuitates, seruitutes[n], postliminia[o], fœdera, paces, induciæ 5, legatorum[p] non violandorum religio, connubia inter alienigenas[q] prohibita. Hoc † inde ius gentiũ appellatur, quia eo iure omnes ferè gentes ũtuntur.

¶ Quid sit ius militare.

CAP. X.

6 Ius militare est belli inferendi solemnitas, fœderis[r] faciendi nexus, signo dato egressio in hostem, uel pugnæ commissio; item signo dato receptio: itẽ flagitij militaris disciplina, si locus deseratur[s]: item stipendiorũ modus[t], dignitatum[u] gradus; præmiorũ honor ueluti cũ corona[x], uel torques[y] donantur; itẽ prædę de cisio, & pro personarum qualitatibus, & laboribus † iusta diuisio, ac principis portio[z].

¶ Quid sit ius publicum.

CAP. XI.

7 Ius publicum est[a] in sacris, & in sacerdotibus, & in magistratibus.

Ius gentiũ.] Casvs. Hic enumerãtur xj. quæ procedunt à iure gentium, sc. fediũ occupatio, &c. & dicitur ius gentiũ: quia ferè oẽs gẽtes indifferenter vtũtur eo.

4 Isid. eod. l. cap. 6.

5 cõcor. tex. in l. ius aũt gentiũ cum gl. in ver. bella. Instit. de iur. na. gen. & ciui.

† & inde ius gentium, quia eo.] Orig.

m ¶ *Sedium.*] s. hostiliũ vt 23. q. 7. si de rebus. & q. 5. dicat aliquis. Insti. de re. dist. §. itẽ quæ ex hostibus. ff. de acq. rer. do. naturalem. §. fi. Vel dic fediũ vacantium, q̃ occupanti concedunt, vt Instit. de rer. diu. §. ferę. Alioquin si propria auctoritate raperet etiã rem suam, cadit à dominio, c vt vt j. 16. q. 6. placuit. ff. quod met. causa. extat. C. vnde vi. si quis in tantã. nisi fortè alio modo non posset eam cõsequi per iudicem, vt 23. q. 2. c. 1. & 2. & ff. quæ in frau. cre. ait prætor. §. si debitorem. Ioan.

6 Isid. cad. l. cap. 7.

c Ad huius dicti declarõnem vide qd̃ no. ex. de cauſ. poſ. & ꝓp. paſtoralis. in gl. ſed nunquid. & in glo. ſed ſi non potuit.

† laboris.] Orig.

n ¶ *Seruitutes.*] alibi dicitur q̃ seruitus sit inducta per ebrietatem. 35. dist. sexto die. alibi videt inducta ex p̃scriptione septennij, vt dicam j. dist. 7. §. ius aũt. in summa. in gl. quę incipit, à iudicijs. sup illo ver. iustificationibus. sed dicitur inducta de iure gentiũ: quia ius gentium eam approbat, nõ quòd eam primò inuenerit. Si ergo bellum iustum est, qui capitur, fit seruus capientis, vt 23. q. 5. dicat. " & secundum hoc peccat taliter captus, si recedat à dño suo, vt 17. q. 4. si quis seruum. sed si bellum nõ est iustũ, licitum est ei fugere dum potest, vt ff. de cap. nihil interest. Io.

7 Isid. e. l. c. 8. l. 1. §. i⁹ publicũ. ff. de iust. & iu.

" Captus in bello an licitè possit aufugere.

o ¶ *Postliminia.*] Postliminium est ius, quo restituitur alicui res quam post captiuitatem amiserat, vt 16. q. 3. prima actione. & 34. q. 1. cum per bellicam. nisi sint arma, quæ non restituuntur: quia illa turpiter amisit, vt ff. de capt. l. 2.

p ¶ *Legatorum.*] si quis legatum vel amicorum vel hostium impedit, secundum canones excõicatur, vt 94. dist. si quis. 24. q. 3. si quis. secundum leges traditur hostibus, vt sit seruus illorum. ff. de leg. l. vlt. Ioannes Theutonicus.

q ¶ *Alienigenas.*] vt 28. q. 1. caue. &c. seq.

Ius militare.] Casvs. Hic ostendit Isidorus quæ spectant ad ius militare: videlicet belli inferendi solemnitates, fœderis faciendi nexus, &c.

r ¶ *Fœderis.*] id est, pacis componendæ.

s ¶ *Deseratur.*] " scd̃m canones qui fugit in bello publico, infamis est, vt 6. q. 1. infames. secundum leges capite punitur, vt ff. de re mil. omne. §. qui in acie. Ioannes Theutonicus.

" Pœnæ fugientis in bello.

t ¶ *Modus.*] j. 12. q. 2. Vulteranæ. & j. 16. q. vl. c. 1. & c. cõtra.

u ¶ *Dignitatum.*] quis sit dignior, vel superior alio.

x ¶ *Cum corona.*] idest maius munus.

y ¶ *Vel torques.*] idest, minus munus.

z ¶ *Ac principis portio.*] nõ ergo oĩa, q̃ capiunt in bello, sunt prĩcipis, & sic est cõtra. 23. q. 5. dicat. vbi dicit q̃ regis sũt oĩa. Sed dic q̃ prĩcipis sũt oĩa quo ad tuitionẽ: sed ipse tenet ea diuidere scd̃m merita p̃sonarũ. 12. q. 2. Vulteranę. & c. cõcesso.

Ius Publicum.] Casvs. Ius publicum cõsistit in sacris, sacerdotibus & magistratibus, quia si aliquis istos, vel alias publicas personas offendit, ius publicũ est & contra publicũ facit, cũ hæ personę principaliter ad statũ reipublicę spectent.

a ¶ *Ius publicũ est.*] Vñ qui lædit sacerdotes, vel res sacras, ab oĩbus tanq̃ ꝓ publico crimine p̃t accusari. ar. 2. q. 1. in primis.

IVs Quiritum.] CASVS. Hoc ca. diuiditur in duas partes. In prima dicitur, quòd ius Quiritum est propriè Romanorum, quod nulli habent nisi Romani, vel eis subiecti. In secũda parte dicitur ꝙ iure Romanorũ agitur de legitimis hæreditatibus, de cretionib. & tutelis, & de vsucapionibus: quæ oĩa tantùm Romanis cõpetũt. Scda pars ibi, *ĩ quo.*

¶Quid sit ius Quiritum. C. XII.

1 IVs Quiritum [a] est propriè Romanorum, quod nulli [b] tenent, nisi Quirites, id est, Romani. 2 ¶In quo agitur de legitimis hæreditatibus [c], de cretionibus [A], de tutelis, de vsucapionibus [d]: quę iura apud nullum alium populum reperiuntur, sed propria sunt Romanorum, & in eosdẽ solos constituta.

A ¶Cretionibus.] *Antea legebatur*, vel curationibus, vel de contractibus. *Emendatum est ex codicibus Isidori tam impressis, quàm manuscriptis. Quid autem sit cretio, declarat Vlpianus in suis titulis c. 22. & ipsemet Isidor. eod. lib. 5. Etymolog. cap. 24.* 3

DISTINCTIO II.

ps 1 *ONstat* 4 *autem ius Quiritũ ex legibus: & plebiscitis, & senatũsconsultis, & constitutionib. principum, & edictis* †, *siue responsis prudentum.*

¶Quid sit lex. C. I.

5 LEx est constitutio populi [f], qua maiores [g] natu simul cum plebibus aliquid sanxerunt:

¶Quid sit plebiscitum. C. II.

6 PLebiscita [h] sunt, quę plebes tantum constituũt. & vocantur † plebiscita, quòd ea plebs sciat; vel quòd sciscitatur, & rogat, vt fiant:

¶Quid sit senatusconsultum.

CAP. III.

7 SEnatusconsultũ est, qd̃ tantùm senatores populis consulendo decernunt †.

¶Quid sit constitutio, vel edictum.

CAP. IIII.

8 COnstitutio [i]; vel edictũ est, qd̃ Rex, vel Imperator constituit, vel edicit †.

¶Quæ sint responsa prudentũ.

CAP. V.

9 REsponsa [k] prudẽtum sunt, quę iurisconsulti 10 respondere dicuntur consulẽtibus: vnde & responsa Pauli dicta. Fuerunt enim quidam prudentes, & arbitri ęquitatis, qui institutiones † ciuilis iuris compositas ediderunt, quibus dissidentium lites, contentioneſque sopirent [l].

¶Quæ sint tribunitiæ, vel consulares leges. C. VI.

ps 2 QVædam 10 etiam leges dicũtur ab ijs, qui eas condiderunt: vt consulares Tribunitiæ, Iuliæ, Corneliæ. Nam & sub Octauiano Cæsare suffæcti consulẽs Papius [A], & Poppęus legẽ tulerunt, quæ à nominibus eorũ appellatur Papia, Poppæa: continens patrũ præmia [m] pro suscipiendis liberis. Sub eodẽ quoque Imperatore Falcidius Tribunus plebis legẽ fecit, ne quis plus extraneis [B] in testamẽto legaret, quã vt quarta pars superesset hæredibus, ex cuius noĩe lex Falcidia nuncupata est.

A ¶Papius.] *Antea legebatur* Papius, & Pompeius. *& paulò post*, Papia & Pompeia. *Emendatum est ex manuscriptis exemplaribus Isidori. Nam in impressis notauerat errorẽ Alciatus lib. 3. disp. c. 3. in tabulis autem Capitolinis anno vrbis* DCCLXI. *ex Kalen. Iul. suffecti consules numerantur M. Papius, Q. Poppęus.*

B ¶Extrancis.] *Hæc dictio non est in Chronico Eusebij à D. Hieronymo latinitate donato, ac locupletato (vnde hæc videt sumpsisse Isidorus) neq; in l. 1. §. 2. ff. ad l. Fal. vbi referuntur propria verba ipsius legis. Est tamẽ apud Isidor. etiam in codicibus manuscriptis.*

¶Quæ sit lex Satyra. C. VII.

11 SAtyra † [A n] verò lex est, quæ de pluribus simul re quatuor Octauianum Cæsarem præcesserunt: tres autem fuerunt sub octauiano Cæsare: scilicet Papius & Poppæus qui leges condiderunt, pręmia pro suscipiendis, ideſt susceptis liberis continentes, & Falcidius tribunus plebis, qui parentibus permisit facere de sua substantia quicquid vellent, & extraneis relinquere, pręter quartam quam suis hæredibus relinquere tenentur iure naturæ. Casus autem duorum seq. c. planus est, & per te pone.

m ¶*Pramia.*] Hæc fuerunt pręmia, quòd si quis haberet Romæ tres filios, in Italia quatuor, in prouincia quinque, non poterat vocari ad onus tutelę *e*. Instit. de excusa. tu. in prin. Vel aliter constitutũ est quòd si quis habet minus quam xxv. an. excluditur ab honoribus: tamen si esset xx. an. & haberet quinque filios, numerus filiorum supplet numerum annorũ. ff. de mun. & hon. ad rem. & ff. de minorib. l. 2.

n SAtyra.] De hac satyra nihil habemus: sed tangitur in C. de lat. lib. l. vnica. in princip. & in proœ. digest. §. & antea. in fine. *f*

a ¶*Rhodiæ.*

---

i Isid. ib. c. 9.

a ¶*Ius Quiritum.*] à Quirino, i. Romulo.

b ¶*Quod nulli.*] cõtra C. de Iudæis. Iudęi. vbi dicitur, ꝙ Iudęi vtunt Romano iure. Sed ibi oẽs vocãtur Romani subiecti Romano imperio: prout dicit Propriũ Romanorũ est habere filios in potestate: prout ẽt gẽtiles sũt sub Romano imperio. nã imperator est princeps totius mundi, vt 7. q. 1. in apibus. sed in diuersis prouincijs diuersi reges sub eo cõstituti sũt 6. q. 3. scitote. & ff. ad le. Rho. de iact. qui leuandæ. & l. deprecatio. Qui ergo non vult esse sub Romano imperio, nec hæreditatẽ habere põt, nec alia quę hic de iure Romano enumerãtur. arg. 8. dist. quo iure.

c ¶*De legitimis hereditatibus.*] ab intestato, vel ex testamento delatis. Et hæreditas est successio in vniuersum iº quod defunctus habuit tempore mortis, vel quod supereſt deducto ære alieno.

d ¶*De vsucapionibus*] vsucapio est acquisitio dñij per continuationẽ possessionis temporis legę diffiniti. ff. de vsu. l. 3. *a*

ONstat aũt. Hæc di. diuidit ĩduas partes. In prima partẽ ponit quinque differentias seculariũ legũ. Scd̃a ibi, *Quędam.* Ioan. de Fan.

CASVS. In superiori dist. facta fuit mẽtio de iure Quiritum, ideo Gratianus annectit 2. distinctio. in qua ostendit ꝙ ius Quiritum constat ex legibus, plebiscitis, & senatusco sultis, constitutionibus principum, edictis senatorum, & prudentum responsis. Interserit etiam de quibusdam legibus, quę à nominibus conditorum nominantur, vt cõsulares & tribunitię, &c. Et exempla ponit de singulis. Quatuor autem seq. cap. plana sunt, & per te videbis.

e ¶*Constat.*] In hac 2. dis. agitur quæ sunt partes, siue species Romani iuris: agitur etiam quare leges consulares, vel tribunitiæ, vel aliæ sic sunt appellatæ, &c.

f *Lex est.*] *Populi.*] olim populus statuit leges: sed hodie non, quia transtulit hanc potestatem in Imperatorẽ *b*; vt Insti. de iu. nat. §. sed quod principi. Vel dic quòd populus hodie potest, & quod dicitur ibi, transtulit, ideſt concessit.

g ¶*Qua maiores natu.*] Maiores natu dicuntur nobilitatẽ, antiquitate, dignitate, scientia, vt 2. quæstio. 7. quærendum. & cap. criminationes.

h *Plebiscita sunt.*] Plebiscita primò facta fuerũt propter discordiam, quę fuit inter nobiles & plebeios, vt ff. de ori. iu. l. 2. §. eisdem temporibus.

i *Constitutio vel edictum est.*] Proprię dicuntur constitutiones principum, & edicta prætorum *c*. Dicitur etiam edictum iudicis, vt est citatio. 24. q. 3. de illicita. ff. de re iud. contumacia.

k *Responsa.*] CASVS. Dicitur hic ꝙ responsa sunt quæ iurisconsulti interrogantibus respondebant, vt fuerũt responsa Pauli. Fuerunt enim quidam prudentes electi ęquitatis arbitri, qui responsiones suas ediderũt in scriptis, quibus dissidẽtium lites sopiebant.

k ¶*Responsa*] olim † licuit cuilibet totã hæreditatem suam relinquere alteri: sed Falcidius statuit, quòd quarta pars hæreditatis deberet relinqui legitimis hæredibus. Est autem triplex Falcidia. Vna est debita iure naturæ, quæ competit legitimo hæredi. Alia est debita iure institutionis, quam potest iure hæres institutus petere, cùm tota hæreditas est exhausta. Ioan. Et istas duas potest hodie habere filius institutus. extra de test. Raynaldus. & ità cessat opin. doctorum. C. ad legem. Fal. quanquam. B. Tertia quæ dicitur quarta Trebellianica *d*: & competit hæredi instituto, qui rogatus est hæreditatem alteri restituere, vt legitur extra de test. Raynutius. Ioan.

l ¶*Sopirent.*] nec ẽm licet iudici ab eorũ responsis deuiare, vt Institutio. de iu. nat. §. responsa.

QVædam etiam.] Hęc est 2. pars distinctiõis, in qua ponit quasdam leges denominatas à conditoribus. Ioan. de Fan.

CASVS. Hic enumerantur septem leges de nominatę à nominibus conditorum, quorum

---

1 Tex. est si. §. sed ius qdẽ ciuile. cũ gl. in ver. ius Quiritũ. & ĩ ver. à Quirino. instit. de iu. nat. gent. & ci.

2 Alc. 3. dispunct. c. 7.

3 Ex Isid. ibi.

4 antea legebatur] ex edictis senatorum.

5 Isid. e. l. c. 10.

6 Isi. e. l. ca. 11. †vocata scita] Orig.

7 Isi. e. l. c. 12. † cõcor. tex. in §. constat aũt. vers. senatusconsultũ. cũ glo. in ver. senatus. inst. d̃ iu. nat. gen. & ci.

8 Isi. e. l. c. 13 †antea legebatur edidit

a De hoc dic, vt plenè not. 16. q. 3. in prin.

b Adde an possit facere statutũ, & si põt: an principe existente in ciuitate nõ cõsentiẽte. no. Bal. in l. humanum. C. de leg.

c d̃ hoc no fi. d̃ ędi. ed ꝙ tot. Lau

9 Isid. e. l. 14.

†al. constitutiones.

†Hæc gl. e transpositi pertinet ad. c. prox seq.

10 Isid. ib c. 15.

Falcidia t plex.

d Adde a appel. falc veniat Tre bellianica not. in l. 2. qs ali. testa phi. & in l. ff. d̃ iu. co

11 Isid. ibi c. 16.

† al. Satura

e Et habere præmium. C. qui mor. se excu. l. 1.

f Dicitur. n. hęc l. de latina liberta te esse, quæ quasi p saty rã fuit introducta secundum Hug.

a *Rhodię.*] Iniquissima est illa l. scilicet quòd patientibus naufragium inhabitatores omnia auferant, vt ff. e. Modestinus. Sed hodie lex illa correcta est. C. de fur. Auth. nauigia. & extra de consuet. c. fin. imo tales sunt excommunicati ipso iure, vt extra de rapt. excommunicationi.

Mnes hę.] Hæc dist. diuidit in tres partes. In prima probat quid sit canon. Secunda ibi, *Porrò*. Tertia ibi, *Officium*. Ioan. de Fan.

Casvs. Ab illo c. ius autem naturale. assignauit partes legum secularium: sed quia constitutio alia est ciuilis, quę ius ciuile vel forense appellatur, alia ecclesiastica, de qua principaliter intendit tractare, ideo supponit distin. 3. in qua ostendit quo nomine lex eccclesiastica censeatur, & dicit quòd nomine canonis censetur. Interserit etiam qd sit priuilegium, & quod sit officium legis. Casus autem sequentis c. patet per se.

1 Isido. ibi. c. 17.

b ¶ *Omnes.*] Sed quia s. tractauit đ speciebus secularium legum, modò vult tractare de ecclesiasticis constitutionibus, quæ varijs nominibus appellantur. quãdoque illud appellatur canon, quandoque decretum, quandoque decretalis epistola. Canõ dicitur id quod statuit in vniuersali concilio. extra de biga. altercationis. Decretum dicitur qđ Papa statuit de consilio Cardinalium suorum ad nullius consultationẽ. Decretalis epistola dicitur quam statuit Papa vel solus, vel cũ Cardinalibus ad cõsultationem aliuius. 59. dist. hoc ad nos. 19. dist. si Romanorum. Item adhuc alias inuenimus appellationes canonicæ constitutionis, vt dogma, mãdatum, interdictum, sanctio, vt 25. q. 2. si quis dogmata, Dogma est, quod consistit in doctrina fidei Christianæ. 23. dist. qui episcopus. Mandatum quod consistit in doctrina de moribus. 13. dist. his igitur. Interdictum in quo nulla pœna adijcitur. 32. dist. interdixit. Sanctio vbi pœna adijcitur. 36. dist. c. 2.

2 Isid. ibid.

† aliàs, aliquem.

c *Anon.*] Habet autem canon sub se quatuor species, vt 25. q. 2. si quis dogmata.

Regula.] Casvs. Regula dicta est, eo quod rectè ducit: nec aliorsum nos trahit quàm ad rectitudinem. Alij dixerunt regulam esse eo quòd regat, vel quod normam viuendi præbeat, vel prauum corrigat.

d ¶ *Aliorsum.*] Ergo si regula nunquam trahit aliorsum, omnis regula est ius. malè ergo dicit lex quæ ita diffinit regulam. Regula est quæ rem breuiter enarrat, non vt ex ea ius fiat. ff. de reg. iur. l. 1. Ad hoc dicas quòd si illud appellas regulam, in quo aliquid generaliter statuitur nõ adiunctis exceptionibus secundum hoc ex regula non sumitur ius: & ita loquitur lex. sed si appellas regulam id quod includit in se suas exceptiones, secundum hoc regula nunquam fallit: & ita sumitur hic.

Porrò. Hæc est ij. pars. dist. in qua distinguitur inter concilia prouincialia, & generalia, & priuilegia. Io. de Fan.

bus loquitur; dicta à copia rerum, & quasi à saturitate: vnde & satyram scribere est poëmata varia condere; vt Horatij, Iuuenalis, & Persij.

a ¶ Satyra.] *In aliquot Gratiani manuscriptis codicib. & vno Isidori legitur* Satura, *de qua ita Festus:* Satura est cibi genus ex varijs rebus conditum; & est lex multis alijs conferta legib. Itaque in sanctione legum adscribitur; neue per saturã abrogato, aut derogato. *& alia quædam in hanc sententiam.*

¶ Quæ sint Rhodię leges.

CAP. VIII.

1 Rhodię [a] leges naualiũ commerciorum sũt ab insula Rodo cognominatæ, in qua antiquitus mercatorum vsus fuit.

DISTINCTIO III.

Mnes b *hæ species secularium legum partes sunt. Sed quia constitutio alia est ciuilis, alia ecclesiastica; ciuilis verò forense, vel ciuile ius appellatur; quo nomine ecclesiastica constitutio appellet̃, videamus. Ecclesiastica constitutio, canonis nomine censetur. Quid autem sit canon, Isidor. in lib. 6. Etymolog. c. 16. declarat dicens.*

¶ Quid sit canon.

CAP. I.

Canon [c] Grecè, latinè regula nuncupatur.

¶ Vnde dicatur regula.

CAP. II.

2 Regula dicta est, eo quòd rectè ducit; nec aliquando † aliorsum [d] trahit. Alij dixerunt regulam dictam, vel qꝙ regat, vel quòd normam rectè viuendi prębeat: vel quòd distortum, prauumq; † corrigat.

Casvs. facit hic Grat. quandam dist. scilicet canonum alij sunt decreta Pontificum, alij sunt statuta conciliorum vniuersalium, alij sunt statuta prouincialium conciliorum, quæ quãdoque fiunt auctoritate Papæ vel patriarcharum, vel archiepiscoporum. & hæc quidem generales regulę dicuntur. Sunt autem quædam priuatę leges, quæ priuilegia appellantur. & ad hoc inducit seq. cap. cuius casus planus est.

† prauumq; quid] Orig.

e ¶ *Legato.*] Ad hoc specialiter destinato. " licet enim aliquis sit generalis legatus, non tamen potest facere generale, vel etiam prouinciale concilium: quia ea quæ specialiter Romano Pontifici conceduntur, mandata generali iurisdictione non transferuntur, vt extra de offic. legat. quòd translationem. & mandata generali iurisdictione concilium non potest exercere is cui mandatur, vt ff. de offic. eius cui man. est iu. l. 2. " sed nunquid metropolitani in suis concilijs possunt condere canones? Non videtur, vt infra 17. distinction. nec licuit. & capit. seq. Argu. contra. infra 11. distinctio. catholica. & de consec. distin. 3. capit. 1. Dicas *a* quòd de paruis negotijs, & de his quæ spectant ad onus, possunt condere canones: de magnis rebus non possunt, vt 17. distin. multis. & 24. quęstio. 1. quotiens.

" Legatus vtrũ possit cõcil. facere

Additio. Et de hoc not. 18. distin. in summa. & hanc sequitur de verbo ad verbũ. Ioan.

f *Priuilegia.*] *Priuatorum.*] " Priuati dicuntur propriè qui non sunt constituti in aliqua dignitate, vt 24. quæstio. 1. qui contra. Sed hic priuati dicuntur omnes exempti à iure communi: siue sit collegium, siue aliqua specialis persona. 7. quæstione. 1. petilli. " Hic patet ratio quare verba posita in priuilegijs potius ponuntur causaliter quàm conditionaliter, cum dicitur, sicut iustè possides. si illud verbum inuenis in priuilegio, exponas, sicut, pro quia. & hac ratione, quia cum priuilegium sit lex, & lex debet esse certa, vt infra distinctio. proxim. capitul. erit. & verba priuilegij debent esse certa *b*. hanc rationem assignat Innocent. extra de verborum significat. abbate. & super versi. prætetiti temporis moram.

" Priuati dupliciter dicuntur.

" Priuilegiorum verba causaliter ponẽda sũt.

b Aliàs inutile esset priuilegiũ. ext. de priuil. in his. arg. ff. đ leg. j. si quãdo. Io.

g ¶ *In priuato.*] ideſt, in priuatis.

Officivm. Hæc est iij. pars, in qua dicit quid sit officium legis. Ioan. de Fan.

Casvs. Dicitur quòd officium legis est præcipuè necessaria prohibere mala: permittere licita, & quandoque illcita, ne grauiora fiant.

Omnis autem.] Casvs. Dicitur hic quòd quadruplex est officiũ legis aut enim permittit aliquid, vt si vir fortis præmium petat: aut vetat, vt monialium petere nuptias: aut punit, vt qui cædem fecerit, capite plectatur: aut præcipit, vt diliges Dominum Deum tuum.

" permissio fit tripliciter.

h ¶ *Permittit.*] " Tribusmodis dicitur aliqd permitti. Vno

modo quod nullo iure prohibetur, vt secundas nuptias contrahere, vt 31.q.1.hac rõe. Secundo modo quod cõtra cõstitutiones humanas indulgetur, vt cõtrahere in quinto gradu, vt 35.q.3.quædã.& est hæc vera permissio; & dicitur absoluta permissio. Tertio modo dicit illicitũ permitti, vt magis illicitũ vitet, vt comessationes die dñico, vt dis. 4.denique.& permittit adulteriũ, ne fiat homicidiũ, vt 33.q.2.si quod verius. & permittit sub diacono habere vnam fœminam, ne peccet cum pluribus, vt extra qui cler. vel vo. significauit.& " hæc dicit cõparatiua permissio *a*: sed potius appellat tolerantia, quàm permissio.& scdm hãc permissionẽ dicit canon cp ea, quæ permittimus, non approbamus, vt 31.q.1. hac rõe.& scdm hanc permissionẽ dicit decr. cp multa toleram⁹ quæ si in iudiciũ deduceremus, cassarent, vt extra de præb. cũ iam dudũ.

" Permissio cõparatiua

a De hoc loquit 26. q. 2. hi qui.

Deut.6.

a ¶*Vt qui cædem.*] " Sed nunquid iudex ecclesiasticus possit aliter dictare sententiam in causa sanguinis: cũ nec causis sanguinum possit itereſſe, vt 23. q. 8.his à quibus? Sed dic cp iudex ecclesiastic' pt dicere ius interroganti: sed nõ potest illud præcipere, vt consulere.sic. 5,q.vlt.delatori. 23.q. vlt,pessimã.Io.sed videtur hodie correctũ de excess.præl. ex literis.B,

" Iudex ec clesiasticus an de cã sãguinis se intromittat.

b ¶*Fecerit.*]vt de pœ. distinct. 1. si quis cum telo.

c ¶*Eius.*] id est,legis.

d ¶*Pręmio.*] idest,permissione.

e ¶*Moderat.*] passiuè.

f ¶*Diuina autem præcipit.*] hoc respicit superiora.

1 c.11. & l. 2.c.10.

petat præmium; aut vetat, vt sacrarum virginũ nuptias nulli petere liceat; aut punit, vt qui cędem [a] fecerit [b], capite plectatur, ei⁹ [c] enim præmio [d], aut pœna vita moderatur [e] humana: diuina [A] autem præcipit [f], vt [Diliges Dominum Deum tuum.

A ¶Diuina.] *Hinc vsque ad finem non sunt in codicibus Isidori: neque in aliquot exemplaribus vaticanis Gratiani. In alijs verò, omißa voce,* diuina, *legitur*, aut præcipit, vt diliges dominum Deum tuum.

DISTINCTIO IIII.

Ausa g *verò constitutionis legũ est, humanam coërcere audaciam,& nocendi facultatẽ refrenare; sicut in eo.lib.c.20.Isidorus testatur dicens.*

¶Quare leges factæ sint.

CAP. I.

FActæ sunt autem leges. vt earum metu humana coërceatur [h] audacia, tutaque [i] sit inter improbos innocentia, & ĩ ipsis improbis formidato sup plicio refrænetur nocendi facultas.

2 ps. *Præterea in ipsa constitutione legum, maximè qualitas constituendarum est obseruanda, vt contineant in se honestatem, iustitiam, possibilitatem, conuenientiã, &c. quę in eo.lib.Isidorus enumerat dicẽs.* 1

¶Qualis debeat esse lex.

Ausa.] Hęc dist.diuidit in quatuor partes. In pria quæritur quare sunt factæ leges, Secunda ibi, *Prę rea.* Tertia ibi, *ideo autem.* Quarta ibi, *Hæc etsi.* Ioan.de Fan.

CAsvs. Dixit ſ.quod sit legis officiũ: in hac 4.dist. ostendit ad quid sit lex instituta, & quid in ea contineatur, & quando instituitur: & cp etiam quædam capitula sunt abrogata.

g ¶*Causa.*] Hic intitulatur 4.dist.in qua ostendit qualiter lęges sint inuentæ: secundò ostendit quæ sint consideranda in constituendis legibus: vltimò ostendit quasdam leges esse abrogatas per contrariam consuetudinem.

Factæ.] CAsvs. Quæsitum fuit ab Isidor.quare leges sũt factæ & institutæ: & respondet, quòd triplici de causa factæ sunt. Vna, vt earum metu humana audacia coërceatur. Secunda, vt tuta sit inter improbos innocentia. Tertiò, vt vnius supplicio aliorum facultas nocendi refrænetur.

h *Coërceatur.*] nam per leges nemo cogitur benefacere, sed malefacere prohibetur, vt 23.q.5. ad fidem.

i ¶*Tutaque.*] id est, vt boni inter malos quietè viuant, vt 23. q.5.non frustra.Ioan.

PRÆTEREA. Hæc est ij. pars dist.in qua ponit viij.quæ sunt seruanda in legibus promulgandis.Ioan.de Fan.

CAsvs. Modò dicit Grat.quæ sint illa quæ in lege constituẽda considerantur, vt contineat, &c.& ad hoc inducit c.seq.

Erit.] CAsvs. In hoc c. enumerat Isidorus decẽ, quę lex in se continere debet, ita quòd hæc, scilicet patriæ, loco, emporiq́ue conueniens, pro vno ponantur, scilicet honesta, iusta, possibilis, &c.

k ¶*Honesta.*] quia in iure nõ tam desideratur iustitia, quàm honestas. 35.q.3.porrò.

l ¶*Iusta.*] aliter enim non est ius, nisi sit iustum, vt ſ.distin. 1.ius generale.

CAP. II.

2 ERit autẽ lex honesta [k], iusta [l], possibilis [m], secundũ naturam [n], secundum patrię consuetudinẽ [o], loco [p] temporiq́ue [q] conueniens, necessaria [r], vtilis [s], manifesta [t] quoque, ne aliquid per obscuritatem in captionem [A] [u] contineat: nullo priuato [x] commodo, sed pro communi ciuiũ vtilitate conscripta.

A ¶In captionem.] *Antea legebatur,* incautum captione. *Restituta est vera lectio ex codicibus Isidori manuscriptis lib. 5. c. 12.& ex impressis etiam lib.2.c.10.vbi eadem scribuntur, partimq́ue ex antiquis Gratiani exemplaribus, à quibus abest dictio,* cautum. *Simili verò locutione vtitur Paulus lib.5.sen.tit. 33.c.2.* Ne quis, inquit, in captionẽ verborum in cauendo incidat.

3 ps. *Ideo autem in ipsa constitutione ista considerandа sunt, quia cum leges institutæ fuerint, non erit liberum iudicare de ipsis, sed oportebit iudicare scdm ipsas. Vnde Augustinus ait in lib.de vera religiõe. c.31.*

¶De legibus tunc est iudicandum, cum instituuntur, non cum institutæ sunt.

CAP. III.

3 INstis temporalibus legibus, quanquam de his homines iudicent [y], cum eas instituunt; tamen cum fuerint institutæ, & firmatæ, non licebit [z] iudici de ipsis iudicare, sed secundum ipsas.

2 Iuo pa.4. c.168.Pan. l.2.c.142.

m ¶*Possibilis.*] quia si de impossibilitate legis quis transgrederet, frustra imputaretus ei ad pœnã, vt 15.q.1.nõ est. 23.q.4.Nabuchodonosor.& ff.qñ appellan.sit l.1. §. dies autem istos.

n ¶*Secundum naturã.*] idest, naturalẽ rationẽ. ſ.dis. 1.cõsuetudo. Ioã.

o ¶ *Secundũ patriæ cõsuetudinem.*] quia si est contra consuetudinem inhabitantium, per contrariam consuetudinẽ abrogat, vt j.eo:§.leges &c.statuimus. Itẽ quia cõsuetudo interpretat legẽ. vt extra de verb. sig. abbate. ff. de legib. cum de cõsuetudine.& l.si de interpretatione.

p ¶*Loco.*] quia in aliquibus locis aliqua statuuntur, quæ alibi non reciperentur, vt 31.dis. ante.& c.aliter. Item in iure constituendo cõsideranda est vicinitas locorum, vel remotio, vt 63.dist.cum longe,

q ¶*Temporiq́ue.*] Omnia enim debent conuenire suis tẽporibus, vt 23.q.4. si ecclesia.& 2. q.1.si peccauerit.

r ¶*Necessaria.*] quia non nisi instante necessitate ius statui debet, vt 29.dist.regulę.

3 Iuo part. 4.c.169. Pann.l.2.c. 143.

s ¶*Vtilis.*] quia inutilis esset abijcienda. 68. dist.corepiscopi, 12.distin.omnia.

t ¶*Manifesta.*] 4.q.3. non in testibus.

u ¶*Captionem.*] ne aliquis captiosè possit eã interpretari, vel etiam ne alicui laqueus paretur per eam *b*. 27.q.1.de viduis.Ioan.

b Vide qd no. 14.q.3. plerique.& ff.de le.cõtra legem. Io.de Fan.

x ¶*Priuato.*] Tunc enim esset priuilegium.

IDEO AVTEM. Hæc est iij.pars dist.in qua ponit, quòd leges per desuetudinem abrogãtur,& per consuetudinem cõfirmantur.& hoc probatur per 4. auctoritates.Io.

CAsvs. Dicit Grat. cp ideo ista in lege considerantur statuẽda: quia cũ institutæ fuerint, nõ erit liberũ de ipsis iudicare: sed postquã institutę fuerint, minori iudici nõ licebit iudicare de ipsis; sed secundum ipsas,& ad hoc inducit c.seq.

" Papæ sententia præfertur sententiæ omniũ episcoporum.

In istis.] CAsvs. Dicit Aug. cp quando leges instituunt, põt quis de ipsis iudicare; sed postquã institutæ fuerũt, minori iudici non licebit de ipsis iudicare, sed secundum ipsas.

c Vñ dicas, cp hęc lra loquit de inferiori iudice. nã si inferior iudex vellet aliquid proponere, quare lex illa nõ dret condi, facilius audiret prio q̃ postea. ad hoc arg. 31.di. Nicę na.nã multa impediũt promouendũ, &c.15. q.1. cap. fi. secundum Lau.

y ¶*Iudicent.*] cũ ergo Papa vult cõdere canones, epi possũt contradicere,& dicere, canon iste non conuenit consuetudini regionis nostræ, vt ſ.c.prox. Sed nunquid potius stabitur sententiæ Apostolicæ, vel omnium eporum? Videtur cp omniũ eporum: quia orbis maior est vrbe, vt 93.dist. legimus. Arg. " cp sententia Papæ prævalet. 35.q.9. veniam. nam etiam error principis ius facit, vt ff.de sup.le.l.3.in fi. Dicas cp sentẽtiæ Papæ stabitur contra omnes. 9.q.3.nemo.& c.cuncta. nisi contra fidem dicerent. 25.q.1.sunt quædam.

z ¶*Non licebit.*] Agum. quod semel est approbatum, amodo non potest reprobari, vt 8. q.2.dilectissimi.& cap.licet.& 32.q.5.horrendus *c*. Ioan. Nisi ex noua causa. extra de offi. delegat.cap.insinuante.

LEGES. CASVS. Iste §.diuiditur in ij.partes. In prima parte dicitur ꝙ leges instituuntur,cũ promulgantur, & cõfirmantur,cũ mõrib.vtentiũ approbãtur.In secunda parte,quæ incip.ibi,*Sicut*.dicitur, ꝙ sicut leges moribus vtentiũ confirmantur: ita quædã leges sunt per desuetudinẽ abrogatæ: sicut & illud Telesphori abrogat̃ qđ dixit de ꝓposito ieiunandi suscipiendo à clericis à quinquagessima.& ad hoc ĩducit seq.cap.

a ¶*Abrogatæ*.]Abrogare est in totũ tollere legẽ: derogare est pro parte detrahere legi, vt ff.de ver.sig.derogatur. sed qualiter potest populus abrogare canonẽ cũ non possit condere canonem? maximè ex quo tota potestas transl ata est ĩ principẽ. ff. de consti. prin.l.1.Sed dic ꝙ non pót abrogare nisi per expressum cõsensum Papæ: vt extra de preb.cũ iam dudũ.licet quidam dixerint, ꝙ sufficeret sola scientia Papæ.Ioan.Sed credo, ꝙ consuetudo rationabilis & ꝓscripta tollit leges, vt extra de cõsuet. c.vlt.ẽt sine sciẽtia principis. difficile em̃ esset eũ omnes consuetudines, q̃ seruant̃, scire.B.

1 Iuo p.4.c. 25. Pann.l. 2.c.174.

† al. carne & delicijs.

Statuimus.]CASVS. Hoc ca. diuiditur in duas partes. In prima dicitur, ꝙ clerici debẽt incipere ieiuniũ à quinquagessima: vt clericorũ vita à laicali discernatur. In ij.parte, quæ incip.ibi,*Has ergo*.dicitur ꝙ per septẽ hebdomadas ante Pascha clerici ieiunando,hymnis, vigilijs,& orationib⁹ insistere dñt die noctuq;.

b ¶*Statuimus vt septẽ*.]istis duobus c. ob. j.de consec.dist.3.à sacerdotibus. vbi quadragesima præcipitur seruari. Sed dic ꝙ istud c. non tenet:" quia hodie quinquagesima nõ seruatur,cum ipsa celebretur post Pascha.Ioan.

" Quinquagesima hodie non seruatur.

c ¶*Statuimus*.]i.abrogamus: vel ponitur statuimus pro cõsulimus.

d ¶*Clericorum*.] aliàs viles reputentur. 1.q.1. vilissimus.

Quadragesima.]CASVS. Istius c. patet per se. Et hæc duo c.abrogata sunt,sicut & seq.c.in prin.& hoc dicit seq.§.quod similiter.

Denique.]CASVS.Istđ c. diuiditur in 5. partes.In prima parte quærebat Aug.à Greg.an clerici incipere debeant ieiuniũ à quinquagesima. & resp. ꝙ sic.vt sicut loco prẽcellũt laicos,ita & religione præcellant. In ij.parte quæ inci.ibi, *De ipsa verò*. quærebatur an laici qui in diebus dñicis consueuerint solemnius epulari,debeant à tali consuetudine remoueri? & resp.ꝙ nõ,nẽ deteriores fiant,& hoc probatur auctoritate Salo.dicentis,ꝙ qui nimis emungit, elicit sanguinẽ. In tertia parte,quę incipit ibi, *Et post pauca*.quærebatur an tẽpore ieiuniorum sit abstinendum ab ouis,caseo, & lacte,& resp. Greg.ꝙ sic: quia sicut à carnibus,ita ab omnibus quæ trahũt semẽtinam originem carnis,est abstinendũ.In iiij.parte quę inc.ibi,*Et post pauca.cæterùm*.quærebatur an piscibus in quadragesima sit vtendũ,& resp.ꝙ sic,ad infirmitatis solatium, & non ad luxuriam: & non magnis piscibus,sed paruis.Quintò loco in fi.c.quærebatur an vino sit vtendum, & respon.quòd sic, vt tamen ebrietatẽ vitemus.

Leges instituuntur,cũ promulgantur firmantur, cum moribus vtentium approbãtur. Sicut enim moribus vtentium in contrariũ nonnullæ leges hodie abrogatæ a sunt, ita moribus vtentiũ ipse leges confirmantur.Vnde illud Telesphori Papæ, (qui decreuit, vt generaliter clerici à quinquagæsima B carnibus,& delicijs ieiunent) quia moribus vtentium approbatum non est,aliter agentes, transgressionis reos non arguit.

Telesphorus vrbis Romę episcopus omnibus episcopis,epist.1.

B ¶Quinquagesima.] *Post hoc verbum in codicibus impressis sequebatur*, ieiunandi propositum susciperent,& à carnibus,& delicijs abstinerent: *sed omnes ferè manuscripti habent eo modo, quo restitutum est.*

¶Septem hebdomadibus à carne, & delicijs ante Pascha clerici abstineant.

CAP. IIII.

1 STatuimus [b], vt septẽ [c] hebdomadas plenas ante sanctũ Pascha oẽs clerici in sortẽ Domini vocati à carne † ieiunẽt: quia sicut discreta debet esse vita clericorũ [d] à laicorum conuersatione,ita & in ieiunio debet esse discretio.

& infra. ¶Has ergo septẽ hebdomadas omnes clerici à carne,& delicijs ieiunent,& hymnis,& vigilijs,atque orationibus Domino inhærere die noctuque studeant.

Itẽ Ambrosius in lib. sermonum A.

A ¶Sermonum.]*Inuenti sunt Romæ in bibliotheca Vaticana,& Mediolani in bibliotheca monasterij S. Ambrosij sermones aliquot manuscripti, Ambrosii nomen præferentes: inter quos est sermo de sexagesima, cuius initiũ est:* Adest tempus, *Vnde hoc caput sumptum est.*

¶Septimam hebdomadam Telesphorus quadragesimę addidit.

CAP. V.

QVadragesima sex septimanas habet, cui addidit Telesphorus Pontifex septimam hebdomadam: & vocatum est hoc tempus quinquagesima.

Quod similiter de eo capitulo est intelligendũ, quod B.Gregorius Augustino Anglorũ epo scribit dicens.

¶A quinquagesima ieiunandi propositũ sumãt, quos ecclesiastici gradus dignitas exornat.

CAP. VI.

2 DEnique sacerdotes,& diaconi,& reliqui omnes quos dignitas [e] ecclesiasti ci gradus exornat, à quinquagesima propositum ieiunandi suscipiant, quo & aliquid ad pensum [f] sanctæ institutionis adijciant, & eorum, qui in laicali ordine consistunt, obseruantiam, sicut loco [g], ita religione prẽcellant.

¶De ipsa verò die dominica [h] hæsitamus [i], quidnam dicendum sit: cum omnes laici, & seculares [k] illa die plus solito cæteris diebus accuratius cibos carnium appetant: & nisi noua quadam auiditate vsque ad medias noctes se ingurgitent, non aliter se huius sacri temporis obseruationem susci pere putant; quod vtique nõ rationi, sed voluptati,imo cui dam mentis cæcitati adscribẽdum est: vnde nec à tali consuetudine [l] auerti possunt: & ideo cum venia [m] suo ingenio relinquendi sunt, ne fortè peiores [n] existant 3, si à tali consuetudine prohibeantur. Vt enim ait Salomon. [Qui multum emungit, elicit sanguinem [o].] *& post pauca.*

¶Par [p] autem est, vt quibus diebus à carne † animaliũ abstinemus, ab omnibus [q] quoque,quæ semẽtinam † [r] carnis trahunt originem, ieiunemus: à lactè videlicet,caseo,& ouis.*& post pauca.*¶Cęterũ pisciũ esus ita Christiano relinq tur, vt hoc ei infirmitatis solatiũ, non luxuriæ pariat incen-

2 Iuo part. 4.c.29.

e ¶*Dignitas*.]Hic habes ꝙ quilibet ordo ecclesiasticus dicetur dignitas vel honor, vt 1. q.1.reperiuntur. quandoque seculares potestates dicuntur dignitates.23.q.6. administratores. quandoque constantes homines dicuntur habere dignitatem, secundũ quod serui dicuntur habere dignitatem, vt ff.de vsufru.sed & si quid.§.1.Et ex hoc patet clericos non esse priuatas personas: cum illæ solæ dicantur priuatæ personæ, quæ non habent dignitatem, vt 24.q.1.qui contra.

f ¶*Ad pensum*.]idest, ad quantitatem *a*, vt sint duæ partes.

a Siue mensuram, siue instructionem.

g ¶*Sicut loco*.]idest, dignitate.E est hic arg. ꝙ qui præcedit aliũ dignitate,debet etiã præcedere in alijs,vt 1.q.1. vilissimus.Ioan.

h ¶*Dominica*.]carnispriuij.

i ¶*Hæsitamus*.] Non quid iuris sit, sed quid statuendum sit, ne scandalum oriatur.C.de testa.l.oĩm.1.q.2.q̃ pio.

k ¶*Et seculares*.] Et pro,id est.

l ¶*Consuetudine*.] Argu. " quòd cõsuetudo excusat in delictis, vt hic, & 32.q.4.obijciuntur. & extra de temp. ord. sane *b*.Sed contra consuetudo nõ minuit peccatum, sed auget, vt 24.q.1.schisma. 32.q.7.flagitia.extra de si.non satis *c*. imo cõsuetudo veniale peccatũ facit mortale,vt 25. dist.vnũ orarium.§.criminis.Sol. consuetudo excusat à pœna temporali,sed nõ à gehennali.

" Cõsuetudo an excusat in delictis.

b vbi plenè de hoc.& j. dist.8.mala.

c Ext.de cõsue. cum tã to.

m ¶*Venia*.] Quid est ergo quod dicitur alibi nunquam esse veniam datã impęnitẽti, vt 24. q.2.legat̃?ideo intelligas de venia pęnæ, nõ de venia culpę.tolerat ergo Greg.crimẽ tale pp periculũ schismatis, vel scãdali.vñ nõ est dicendũ ꝙ ignoscatur eis: licet nõ puniat eos pp multitudinẽ, vel scandalũ. " sustinenda em̃ sunt crimina rõe scãdali,vel schismatis,vt 23.q.4. nõ pt.& rõe multitudinis,vt 50.di.cõstitueret.hodie ñ tolerat̃,vt ext.đ vi.&ho.cl.à crapula.

3 Adde ferè simile per Iaſ. in l.cunctos.col.12: C. de sum. trinit. Prouerb. 30.

† Aliàs,Par auté est, vt nos qui his diebusà carnibus.

† al.sementiuam.

" Scandali rõe toleran tur crimina

n ¶*Ne fortè peiores*.] hæc est comparatiua permissio.

o ¶*Sanguinem*.]sic qui multum corrigit,offendit,vt 45.dist. cum beatus.& alibi dicitur: Noli esse nimiũ iustus, vt de pœ. dist.1.serpens.2.q.7.c.plerunque.§. de his.

p ¶*Par*.]idest, æquum & iustum.

q ¶*Ab omnibus*.]q.d.ex quo caro prohibetur: ergo & omnia quæ de carne procedunt.

r ¶*Sementinam*.]id est,semen.

a ¶ *Sumptuosiora.*] sed paruos piscículos potest homo comedere, vt ĩ. 82. dist. presbyter.

b ¶ *Alioqui.*] Arg. ex quo vnũ conceditur: ergo omnia similia intelliguntur esse cõcessa, vt ĩ. dist. proxi. ad eius. & 27. dist. quod interrogasti. 22. q. 2. si quis per testamentum *a*.

HÆC ETSI. Hęc est iiij. pars distinct. in qua soluit supradicta. Archid.

CASVS. Dicit Grat. qp hæc tria cap. supradicta sunt abrogata: & ideo qui non obseruant ea, non dicuntur transgressores: sed si non essent abrogata, non obedientes eis proprio priuarentur honore, nisi forte quis velit dicere, qđ hæc supradicta cap. loquãtur de concilio, & non de præcepto.

c ¶ *Conscripta.*] nam qui exhortatur, mandatoris opera non fungitur. ff. de his qui nota infam. ob hæc verba.

H *Hæc quæ.*] Hæc dist. diuidit in duas partes. In prima probat, quòd naturale ius non mutatur. Secunda ibi, *Sed cum naturale.*

CASVS. Continuat magister dicta ab illo c. priuilegia. hucusque dicendis: & dicit quòd illa omnia conueniunt tam secularibus, quàm ecclesiasticis legibus. Nunc autem in hac 5. dist. reuertitur ad ius naturale, assignando differentiam iuris naturalis ad alia iura: nam istud ius priuatum obtinet inter alia iura tempore & dignitate: tempore, quia cœpit ab exordio rationalis creaturæ: dignitate, quia non variatur. Sed cum ius naturale dicatur s. comprehẽsum lege & Euangelio, quædam autem contraria legi nunc inueniantur concessa, apparet qp i⁹ naturale mutabile * est & variatur. & hoc probatur exemplo mulieris, quæ statim post partum & menstruum potest nunc ingredi ecclesiam: licet aliter esset secundùm legem: & puer statim cum natus est potest baptizari. & ad hoc inducit c. sequentia.

d ¶ *Hæc quę.*] In hac 5. dist. incipit assignare differentiam iuris naturalis ad alia iura. " No. ergo quòd ius naturale in iiij. differt ab alijs iuribus, in origine, dignitate, amplitudine, & sententiæ rigore. In origine differt: quia cœpit ab exordio rationalis creaturæ, vt Instit. de rer. di. §. commodius. sed alia iura ortum habent ab inuentione hominum *b*. ĩ. dist. 6. c. vlt. Dignitate differt: quia hoc ius nullam patitur immutationẽ. Inst. de iu. na. §. pe. nam si quid est contrarium iuri naturali, illud iniquum est. s. dist. 1. ius naturale. in fi. Item amplitudine: quia iure naturali omnia sunt cõmunia, sed hoc non est alio iure. Item sententiæ rigore: quia contra ius naturale nulla fit dispensatio, sed aduersus alia iura sæpe.

e ¶ *Cœpit.*] per intelligentiam, non per essentiam: imo verius dium. Denique qui à carne abstinet, nequaquã sumptuosioria [a] marinarum beluarum cõuiuia præparet. Vinum quoque ita bibere permittitur †, vt ebrietatem omnino fugiamus: alioqui [b] restat, vt omnia, quæ corpori libent, similiter faciamus.

4 ps 1 *Hęc etsi legibus constituta sunt, tamen quia cõmuni vsu approbata non sunt, se nõ obseruantes trãsgressionis reos non arguunt; alioquin his non obedientes proprio priuarentur honore, cũ illi, qui sacris nesciunt obedire canonibus, penitus officio iubeantur carere suscepto, nisi si fortè quis dicat hęc nõ decernendo esse statuta, sed exhortando conscripta* c. *Decretũ verò necessitatẽ facit: exhortatio aũt liberã voluntatẽ excitat.*

DISTINCTIO V.

ps 1. H *Aec, quæ* d *de priuilegijs, & cęteris infra positis scripta sunt, tã secularibus, quàm ecclesiasticis legibus conueniunt. Nunc* A *ad differentiam naturalis iuris, & cęterorum reuertamur. Naturale ius inter omnia primatum obtinet tempore, & dignitate. Cœpit* e *enim ab exordio rationalis creaturæ, nec variatur tempore, sed immutabile* f *permanet.* ¶ *Sed cum naturale* g *ius in lege & Euangelio supra dicatur esse comprehensum: quędam autem contraria his, quę in lege statuta sunt, nunc inueniantur concessa, non videtur ius naturale immutabile permanere. In lege namque precipiebatur, vt mulier si masculũ pareret, quadraginta* h: *si verò fœminam, octuaginta diebus à templi cessaret ingressu: nunc aũt statim post partũ ecclesiam ingredi non prohibetur. Itẽ mulier, quę menstrua patitur, ex lege immunda esse reputabatur: nunc autẽ nec statim intrare ecclesiam, nec sacræ communionis mysteria percipere, sicut nec illa, quæ parit, vel illud, quod gignitur, statim post partũ baptizari prohibetur. Vnde eidem Augustino Anglorum ępo Gregorius scribit dicens.*

f ¶ *Sed immutabile.*] quo ad præcepta & prohibitiones, vt distin. 6. §. vlt.

A ¶ Nunc ad differentiã.] *In vulgatis legebatur,* Nũc aũt ad doctrinã. *Emendatũ est ex vetustis codicibus, & ex prin. dis.* 15. *vbi hoc repetitur.*

PALEA B C. I.

2 CVm enixa fuerit mulier, post quot dies intrare ecclesiam debeat, testamenti veteris præceptione didicisti: qa pro masculo xxxiij. pro fœmina verò lxvj. diebus debet abstinere: quod tamen sciendum, quia in mysterio accipitur.

B ¶ Palea.] *De paleis vniuersè in prefatione dictum est. Hęc verò, cui primum pręponitur nomen Paleę, habetur etiam in manuscriptis exẽplaribus (exceptis duobus Vaticanis:) & in quatuor coniunctum est cum sequenti. c.* Si Mulier. *addita ad illius initium voce,* Nam, *quemadmodum est apud Gregorium.*

¶ Mulier enixa gratias actura ecclesiam intrare hora eadem non prohibetur. C. II.

3 SI mulier [i] eadem hora, qua genuerit, actura gratias intrat ecclesiam, nullo põdere peccati [k] grauatur: voluptas etenim carnis, non dolor in culpa est. In carnis autem commistione voluptas est: in † prolis verò partu dolor, & gemitus. Vnde & ipsi primæ matri omnium † dicitur (in doloribus paries.) Si itaque enixã mulierem prohibemus intrare ecclesiam, ipsam ei pœnam [l] suam, in culpam deputamus †.

Idem ad eũdem.

¶ Mulierẽ enixam, vel quod ab ea genitum fuerit, eadẽ hora nihil prohibet baptizari. C. III.

4 BAptizari aũt vel enixã mulierẽ, vel hoc quod genuerit, si periculo mortis vrgetur, vel ipsa hora eadẽ qua gignit, vel hoc quod gignitur,

g ¶ *Sed cum naturale.*] Hæc est 2. pars distin. in qua obijcit contra id quod dicit, quòd ius naturale non mutatur, & probat per tria seq. ca. quòd mutetur. Sol. ponet infra distin. proxim. §. his itaque. Et est talis obiectio magistri. Puerpera & menstruata vsque ad certum tempus prohibebantur intrare ecclesiam: sed modò neutra prohibetur, & hæc prohibitio est de iure naturali, ergo restat quòd ius naturale sit variatum.

h ¶ *Quadraginta.*] " quia tot diebus mortuus est partus ante infusionem animæ; sed fœtus fœmineus lxxx. diebus. secundùm hoc videtur, quòd tempore quo concipit, debet abstinere: sed ratione dubitationis secus est: quia nescitur quo tempore concipit: item qa nescit vtrum masculum, vel fœminam pariat. Ioan.

SI mulier.] CASVS. Mulier statim post partum potest ecclesiã ingredi: nam ex hoc, nullo peccato grauatur: quia voluptas carnis in culpa est, non dolor: alioquin dolorem partus sibi verteremus in culpã. hoc dicit.

i ¶ *Si mulier.*] quidam libri habent, cum enixa: sed illud est palea vsque ad hunc locum.

k ¶ *Pondere peccati.*] Sed nonne in brocardo legitur in pœnitentiali Theodori, quòd fœmina post partum masculi abstinebit xxxiij. diebus ab ingressu ecclesiæ: sed post partum fœminæ lxvj. & si ante intrabit, tot diebus pœnitebit in pane & aqua, quot diebus ante intrauit ecclesiam: & qui illis diebus commiscetur ei, x. diebus pœnitebit in pane & aqua? Item consuetudo est contraria illis c. Greg. Sed illud Theodori intelligas de ea, quæ non ex deuotione intrat: vel de illa quæ sine necessitate intrat. " Sed verius credo quòd potest intrare siue sit necessitas, siue non: vt extra de pur. post par. volens. consuedo tamen in contrarium se habet. Ioan.

l ¶ *Pœnam.*] Afflictis enim non debet afflictio addi, vt septima, quæstione prima. cum percussio. istud tamen fallit: quia corrupta per violentiam non consecratur. infra 26. dist. Acutius. & 23. quæst. 5. ille autem. " & mutilati membris nõ proueniunt, vt 55. dist. per totum *d*.

B *Aptizari.*] CASVS. Mulier vel quod ex ipsa natum est, statim in periculo mortis baptizari potest: ne parua mora imminente inueniri non possit quod redimatur.

a ¶ *Mora*

---

a Ad hoc fa. qđ le. & no. 95. di. illud. in gl. arg. omnia, &c.

† al. permittimur.

1 Ex Greg. ĩ. 25. q. 1. hac consona.

Leuit. 12.

† Declarat ĩ. dist. 6. c. nõ est peccatũ. §. his itaq;

" Ius naturale in 4. differt ab alijs

b Vt in fi. ꝓced. §. & ĩ. dist. prox. §. his itaque.

Leuit. 15.

c Et exercitiũ: nã tũc creaturę cęperunt eo vti. Arc.

2 c. 10. adi. terrogata Augustí. Anglorum epi scopi.

3 Greg. ibi. cõtinenter. Beda li. 1. đ hist. Ang. c. 27. Nico. ad cõsulta Bulgarorum. c. 68.

" anima maribus citius infundit q̃ fœminis.

† nã in prolis prolatione gemit⁹] Orig. Gen. 3.

† Aliàs, vñ &ipsi primę mulieri dã

† Aliàs, ipsã eius pœnam vertimus in culpam.

" Mulieres enixæ non tñr hodie ab ingressu ecclesiæ abstinere.

" Afflictio afflictis qñque datur.

d de hoc no. ĩ. é. ad eius. in glos. hoc est. Archid.

a ¶*Mora.*]ar quòd mora est vitanda vbi timetur periculum, vt 28.dist.de Syracusanæ.de consec.dist.4. ne quod absit.arg. contra,ff.de iudi.si debitori.& ff.de sol.l.quod dicimus. Sol.illud in contractib.istud in periculo animę.Ioan.

Ad eius.]Casvs.Tria dicit præsens c. Primò quod vir non dēt dormire cum vxore sua tpe purgationis anteq̄ puer ablacterur: nec alij debet tradi ad nutriēdum cā incōtinentiæ. Secundò ibi,*Quæ tamen.* dicit q̄p mulier tempore purgationis pōt ecclesiā ingredi: quia superfluitas non dēt culpę adscribi. Tertiò ibi,*Sāctæ quoq;* dicit q̄p mulier tempore partus nō est arcēda à corpore Christi.: si tñ abstinet ex deuotione, laudanda est.

b ¶*Ablactetur.*]tempus ablactatiōis hic appellat tempus post partum, qñ mulier nimis abundat lacte: & nisi extraherętur per puerū oporteret ipsam infirmari. ideo aūt prohibetur illis temporibus cō miscęri cū eis, quia ex tali coitu nascunt morbosi & leprosi. " sed qd si mulier petat debitū à viro tempore menstrui,vel tēpore purgationis? Dico q̄p nō reddet debitū ei,nisi timeret fornicatio eius. 13. dist.duo mala. Item si vir petit debitū tēpore mēstrui à muliere,mulier negabit, & exponet ei causam quare nō potest.ff. de sol.l.quod dicimus.

c ¶*Prohibeantur.*] id est,sub forma p̄hibitionis dissuadeātur.sic exponunt quidam.

d ¶*Inuita.*] hoc est regulare,vt qđ quis inuitus patitur, non afferat ei præiudicium, vt hic, & 50. dist. presbyteros. & C.de instit.& substit. l.1.& C.qui pe.tut.l.cū à matribus. C. de app. prędes.Arg.cōtra.j.55. dist.c.vlt.49.dist.c. vlt. C.de condit.inser. legatum. " Item arg.q̄p quę fiunt ab inuitis & nolē tibus,eis imputari non debent *a*, vt de consecra. distinct.5. discipulos.15.quæst.1.aliquos. & quæstione 5.c.1.& 31.quæstione secunda,Lotharius.Ioan. Solut. si aliquis cogitur coactione absoluta aliquid facere contra Deum non imputatur ei quo ad Deum: secus si conditionali coactione,vt extra quod metus causa.sacris. 50.distinct.presbyteros. In contractibus si aliquis cogitur per metum qui debuerit cadere in constantem virum, non imputatur ei, vt ibi. & quod metus causa. ad audientiam. nisi culpa sua incideret in talem metum,vt ff.quod met. caus.si mulier. Sed in ordinibus secus.nam si quis per vim mutiletur, promoueri non potest,vt extra de corp.vit.exposuisti. etiam corrupta per vim non consecrabitur inter virgines, vt 32. quæstione. 5.ille. & hoc fit propter reuerentiam sacramentorum, & defectū mysterij.sic mihi Bar.vidēt breuiter distinguendū.

1 Greg.ibid. cōtinenter. Nicol.ad cō sulta Bulg. c.68. Beda lib. 1. histo. Angl. c.27. Iuo p. 8.ca. 88.

" Menstrui tpe cōiugale debitum an debeat reddi.

† al. carnis incontinentia.

†trāsierint] Orig. Leuit.15.

" Facta ab inuitis an sint imputanda.

a Nec talia pńt,vt patet in eo qđ legit. & not.j. 13.q.2. quā prępositerū.

A ¶Quia sicut.]*Hinc Vsque ad ver.*Nedum. *addita sunt ex B.Gregorio.*

Item.

¶Antequam puer ablactetur, vel mater purificetur, ad eius cōcubitum vir non accedat. C. IIII.

1 Ad eius verò concubitum vir suus accedere nō debet quousque q̄ gignitur,ablactetur [b].Praua autē in coniugatorū moribus cōsuetudo surrexit, vt mulieres filios, quos gignunt, nutrire cōtemnant, eosque alijs mulieribus ad nutriendū tradant:qđ videlicet ex sola causa † incōtinentiæ videtur inuentū: q̄a dū se cōtinere nolunt, despiciunt lactare quos gignunt. Hæ itaque quæ filios ex praua consuetudine alijs ad nutriendum tradent, nisi purgationis tempus prius transierit †, viris suis non debent admiscere:quippe cum & sine partus causa,cum in consuetis menstruis detinentur, viris suis miscęri prohibeantur [c]: ita vt morte lex sacra feriat,si quis vir ad menstruatam mulierem accedat. Quæ tamen mulier, dum ex consuetudine menstrua patitur,prohiberi ecclesiam intrare non debet, quia ei naturæ superfluitas in culpam non valet imputari: & per hoc quod inuita [d] patitur, iustum non est, vt ecclesię ingressu priuetur. Nouimus namque,quòd mulier quę sanguinis fluxum patiebatur, post tergum Domini veniēs†, vestimenti eius fimbriam tetigit, atque statim ab ea sua infirmitas recessit. Si ergo in fluxu sanguinis posita,laudabiliter potuit Domini vestimentum tangere: cur quę menstruum sanguinis patitur, ei non liceat Domini ecclesiam intrare?*& infrà.*¶ Si igitur bene pręsumpsit, quę vestimentum Domini in languore posita, tetigit, quod vni personę [e] infirmanti conceditur, cur non concedatur cunctis mulieribus,quæ naturę suę vitio infirmantur? ¶Sanctę autē † communionis mysterium in eisdem diebus percipere non debet prohiberi. Si autem ex veneratione magna percipere non pręsumit, laudanda est:sed si percipiat, non iudicanda. Bonarum quippe mentium est ibi etiam[aliquo † modo] culpas suas agnoscere [f], vbi culpa non est: quia sępè sine culpa agitur quod venit ex culpa. Vnde etiam cū esurimus, sine culpa [g] comedimus, quibus ex culpa primi hominis factum est, vt esuriremus.

DISTINCTIO VI.

2 *Via verò* h *de naturæ superfluitate sermo cœpit haberi, quæritur, an post illusionē, quæ per somnium solet accidere, vel corpus Domini quilibet accipere valeat, vel si sacerdos sit, sacra mysteria celebrare.*

3 *De his ita scribit B. Gregorius Augustin.Anglorū episcopo,resp.* 11.

b Sicut & ipsa cogitatio ex qua procedit.

c Sub. sicut innuitur. j. in fi.c.seq.& in palea,sed pēsandum.

d Hoc respicit dictū antecedens, ibi, sed cogitatio,&c.

e ¶*Quod vni personę.*] Argument. quod vni conceditur, p̄ cōsequens videtur alijs esse concessum.sic suprà distinct.quarta.denique. & hoc verum est si de iure communi aliquid concedit.secus si ex priuilegio,vt 16.q.1. hinc est.& 7.q.1.petisti.

f ¶*Agnoscere.*] Argum.contra j. 22.q. 2. cum humilitatis. Dic quòd quilibet potest dicere se peccatorem, dum tamen non credat contrarium. de pœnit. dist.3.ad hæc. Matth.9.

g ¶*Sine culpa.*] Arg. quòd non semper imputatur factum, vbi culpa præcedit. 15. q. 1.sanè. †al.humiliter veniens.

Q*Via verò.*] Casvs. Grat. quę rit an post nocturnā pollutionē, vel illusionem valeat quis sumere corpus Christi: & an sacerdos Missam valeat celebrare?& de hoc quid iuris sit,in cap.seq. distingui tur.

h ¶*Quia verò.*] Hic intituiatur. distinct. 6. in qua. qa fecerat mentionem de superfluitate naturæ, digreditur à principali proposito agens de nocturna pollutione. ostendit ergo auctoritate Gre. quibus modis, & ex quibus causis contingit,& quando sit peccatum, & quando non: postea respōdet obiectioni factæ in præmissa distinctio. in illo §. his itaque. Et no. secundùm quosdam, quòd nocturna pollutio, & illusio, quę procedit ex infirmitate non est peccatum, etiam veniale, maximè cum sit pœna, vt infra c.proximo.ibi,omnino hæc pollutio, vel illusio non est timenda, quia animus, &c. Illa verò quæ procedit ex crapula, est venialē peccatum, vt infrà c. proxim. ibi, habet exinde animus aliquem reatum. similiter illa quæ prouenit ex cogitatione præcedente, peccatum est, sed distinguitur, quia si illa cogitatio non processit ad cōsensum, veniale peccatum est *b* pollutio ex ipsa proueniens. Si verò processit,tunc est mortale *c*, secundùm istorum opin.accedit, quòd aliquis nescions peccat mortaliter & venialiter *d*,& operatur bonum,& etiam meretur vitam æternam:quia si corpus dormit, anima vigilat. Vnde illud:Cor meum vigilat ad te Deus. Idem in furioso dicunt, si culpa sua deuenit ad furorem. argum.decimaquinta quæstione prima,si quis. in fi.imo nescions peccat. trigesimasecunda quæstione septima.quemadmodum.Argumentum contra.ff. de action. & obligat. ex maleficio. §. si quis absens. vbi dicitur, quòd nescions non peccat.Alij dicunt, quòd dormiētes non peccant.decimaquinta quæstione prima, si concupiscentia.& capit.aliquos.dormiens enim furioso comparatur. ff.de acquirenda possessione.l. prima.§. adipiscimur. & ita nō peccat. Si

† aliàs,quoque.

† additę sūt istę duæ voces ex B. Gregor. & Beda.

2 ex 11. inter rogone Aug. Angl. epi.

3 Beda lib. 1.hist. Ang. c.27.

car. Si ergo in nocturna pollutione homo non venit ad consensum, nullo modo peccat: si verò peruenit, peccat mortaliter scdm istos, nisi forte imaginetur cum vxore propria: quia tunc dirigit affectū in vxorē, & nō peccat mortaliter. hāc opinionē fouet H. & probatur insa eadē distinctione. non est. ibi, luxurię, &c. Sed hoc nō est verū: quia nullo modo peccat, vt infra cap. proxim. & decimaquinta quæstione prima. aliquos. " Sed cōtra priorē opinionē obijcitur, quid si cogitaui turpiter, sed antequā dormiui statim pœnitui, postpolluor in somno, peccaui, vel nō? & videtur ꝙ sic? Resp. licet contritus sim: tamen vestigia remanēt, & reliquię sicut in liberto vestigia seruitutis. vñ patronus ei succedit, Inst. d̄ succ. lib. §. sed nostra. sic matrimonium in furiosis manet ꝓpter reliquias prioris voluntatis. ff. de his qui sui, vel alie. iuris sunt. l. patre furioso. Imputetur ergo mihi saltē si initialiter turpiter cogitaui.

" Pollutio nocturna turpem cogitationem sequens imputatur.

1 Burch. l. 5. c. 43. Iuo p. 2. cap. 52. Pan. l. 1. cap. 160. Poly. l. 3. tit. 16.

† al. vesperū

†Paulo aliter in Orig. & apud cęteros collectores.

† al. quia

2 Iuo par. 9. c. 111.

¶De multipliçi genere illusionis.

CAP. I.

1 TEstamentū [a] veteris legis hūc [b] pollutū Dño dicit, & nisi lotū aqua, ēt vsq; ad vesperam † intrare ecclesiā non concedit. ¶Quod † tamē aliter intelligens populus spiritualis quasi per somnium eū illudi reputat, qui tentatus im mūditia [c], veris [A] imaginibus [d] in cogitatione inqnatur. Sed lauandus est aqua [e], vt culpam cogitationis lachrymis abluat, & nisi prius ignis tētationis recesserit, reum se quasi vsq; ad vesperam [f] cognoscat. ¶Sed est in eadē illusione valde necessaria discretio, qua † subtiliter pensari dēt, ex qua re accidat menti dormientis. Aliqñ enim ex crapula, aliquando ex natu rę superfluitate, vel infirmitate, aliquando ex cogitatione contingit. Et quidē cum ex natura superfluitate, vel infirmitate euenerit, omnimodo hæc illusio non est timenda, quia hanc animus nesciens ptulisse [g] magis dolendus est, quàm feciſſe. Cum verò vltra modū appetitus gulę in sumēdis alimentis rapitur, atq; idcirco humorum receptacula grauant: hēt exinde animus aliquē reatum [h], non tamen vsq; ad prohibitionem percipiendi sacri mysterij, vel missarum solēnia celebrādi: cum fortasse aut festus dies exigit, aut exhibere † mysterium pro eo, ꝙ sacerdos alius in loco deest, ipsa necessitas [i] cōpellit. Nā si adsunt alij, qui implere mysterium valeāt, illusio ꝓ crapulā facta, à perceptione sacri mysterij prohibere nō dēt: sed ab immolatione sacri mysterij abstinere †, vt arbitror, humiliter [k] debet: si [B] tamen [l] dormiētē turpi imaginatione illusio non cōcusserit [m]. Nam sunt, quibus ita plerunq; illusio nascit, vt eorū animus ēt in somno corporis positus non fœdetur turpibus imaginationibus. ¶Qua in re vnum ibi ostenditur, ꝙ ipsa mēs rea [n] nō sit tunc [c]: sed suo iudicio penitus libera [o], cum se, etsi dormienti corpore nihil meminit vidisse, tamē in vigilijs corposis meminit in ingluuiem † cecidisse. Si verò ex turpi cogitatione vigilātis oritur illusio in mente dormiētis, patet animo suus reatus: Videt enim à qua radice [P] inquinatio illa processerit, quia †, qd̄ cogitauit sciēs, hoc pertulit nescius, & [D] propter talem pollutionē à sacro mysterio ea die abstinere oportet.

† Aliàs, meminit se in ingluuiem ventris.

a Sub Iudęi. à contactu mortui in pollutis, de cons. dist. 4. nec quenquam.

† al. qui.

a ¶*Testamentum.*] In Leuitico legitur Dominum dixisse, Si fuerit homo pollutus nocturno semine, egrediatur extra castra, & non reuertatur vsque ad vesperam, donec lauetur, & post solis occasum reuertatur ad castra. hoc Greg. exponit hic, & retorquetur ad illos qui polluntur mēte.

b ¶*Hunc.*] talem morem, de quo quæris, adhuc Romani seruāt *a*, vt 33. q. 4. vir cum propria vxore.

c ¶*Immunditia.*] idest immunda cogitatione.

d ¶*Veris imaginibus.*] cum videt mulierem, & delectatur in ea.

e ¶*Aqua.*] idest pœnitentia.

† al. qui.

f ¶*Ad vesperam.*] idest quousque receſſit ignis tentationis.

ADDITIO. Idest prauę cogitatiōis. idest quousque cedat illa cogitatio reatu: licet. n. peccatū transeat actu, remanet tñ reatu. 22. q. 7. non solū. de consec. dist. 4. non ex quo. Vel dic, ad vesperā, i. pœnitentiā, quia vespera, i. finis est peccati. & idē sensus est. Hu.

g ¶*Pertulisse.*] q. d. potius intelligitur tūc pati, quàm facere.

h ¶*Reatum.*] i. veniale peccatū, & ideo nō prohibet à sumptione Eucharistiæ, sed prohibet vel dissuadet à cōfectione, nisi sit necessitas.

i ¶*Necessitas.*] quæ legem non habet. de cō sec. dist. 1. sicut.

k ¶*Humiliter.*] ergo est consilium. bene eñ potest celebrare, si vult: nam pro leuibus crimi nibus nō abstinebit sacerdos à celebratione missarum. sed pro talibus abstinebit, pro quibus posset excommunicari, vt de consec. di. 2. si non sunt. & c. quotidie. tamen pro quolibet mortali peccato quilibet est suspensus quo ad se, vt ext. de coha. cl. & muli. cap. vlti. nisi peregerit pœnitentiam, vt extr. de temp. ord. quæsitum. Hu.

2 Beda ibi, Burc. l. 5. c. 43. Iuo par. 2. c. 52.

l ¶*Tamen.*] idest maximè.

m ¶*Non concusserit.*] pollutio ipsa.

n ¶*Rea.*] quasi dicat, nec mēs est rea in somno, nec est rea post somnum. cum est libera in suo iudicio: sed tunc fuit rea quando se ingurgitauit. vnde satis patet hic, quòd hō in somno non peccat.

† al. cū priuiam.

A ¶Veris.] *In plerisque codicib. B. Gregorij, & apud Bedam, & in collectione conciliorum Coloniæ 1530. impręssa, legitur* vanis: *in aliquibus verò B. Gregorij codicib.* varijs: *sed ob glossam non est mutatum.*

B ¶Si tamen.] *In codicibus B. Gregorij, & apud Bedam est*, si tamen dormientis mentem turpis imaginatio non concusserit. *In collectione verò Isidori etiam manuscripta*, si tamen animum dormientis turpes imaginationes concusserunt: *quem sensum retinet etiam lectio Panormię: nam Burchardus, & Iuo parū ab originali discrepant.*

C ¶Non sit tunc: sed suo.] *Omnia ferè Gratiani manuscripta exemplaria habent*, vel suo: *Cęterùm magna hoc loco est inter cæteros collectores, & Bedā, & B. Gregorij codices varietas. In collectione Isidori etiā manuscripta est*, qua in re vnum ibi ostenditur, ipsa mens non rea, nec tamen suo iudicio libera. *Verùm ob codicum varietatem nihil est in contextu mutatum.*

D ¶Et propter.] *Hæc vsq; ad finē, neque in codicibus B. Gregorij, neq; apud Bedam, neq; in tribus vetustis Gratiani exemplaribus habentur. Sunt tamen apud Burchardum, & Iuonem, & Pannormiam, & Polycarpum.*

¶Peccatum non dictur perpetratum cogitatione solùm, sed delectatione, & consensu. PALEA. A

CAP. II.

2 SEd pensandū est, ipsa cogitatio vtrū in suggestione, an delectatione, vel (quod maius est) peccati consensu acciderit. Tribus enim modis impletur omne peccatum, videlicet suggestione, delectatione, consensu: suggestio quippe fit per diabolum, delectatio per carnem, consensus per spiritum; quia & † primo culpam serpens suggessit, Eua velut caro delectata est, Adam velut spiritus cōsensit.

" Pollutio triplicitèr accidit.

† al. exhiberi.

† al. abstinere.

cat. Si ergo in nocturna pollutione homo non venit ad consensum, nullo modo peccat: si verò peruenit, peccat mortaliter scdm istos, nisi forte imaginetur cum vxore propria: quia tunc dirigit affectū in vxorē, & nō peccat mortaliter. hāc opinionē fouet H. & probatur insa eadē distinctione. non est. ibi, luxurię, &c. Sed hoc nō est verū: quia nullo modo peccat, vt infra cap. proxim. & decimaquinta quæstione prima. ali quos. " Sed cōtra prio rē opinionē obijcitur, quid si cogitaui turpiter, sed antequā dormiui statim pœnitui, post polluor in somno, peccaui, vel nō? & videtur ꝙ sic? Resp. licet contritus sim: tamen vestigia remanēt, & reliquię sicut in liberto vestigia seruitutis. vñ patronus ei succedit, Inst. d̄ succ. lib. §. sed nostra. sic matrimonium in furiosis manet ꝓpter reliquias prioris voluntatis. ff. de his qui sui, vel alie. iuris sunt. l. patre furioso. Imputetur ergo mihi saltē si initialiter turpiter cogitaui.

Testamentum.] CAsvs. Capitulum istud diuiditur in tres par. In 1. par. dicitur, ꝙ si quis pollutus fuerit pollutione nocturna, nisi aqua lot⁹ fuerit, ei vsq; ad vesperā intrare ecclesiā non cōceditur. In 2. parte quę incipit ibi, *Quod tamen.* dicit Greg. ꝙ hoc potest intelligi spiritualiter. s. de illo qui in mēte prauis cogitationib. est pollutus, quia qua pęnitētię lauandus est, & nisi prius ignis tentationis recesserit, se reū vsque ad vesperā cognoscat. In tertia parte, quæ incipit ibi, *Sed est.* " dicitur, ꝙ pollutio tripliciter accidit. Aliqñ. n. accidit ex supfluitate naturę, vel infirmitate, aliquando ex crapula, aliquando ex precedenti turpi cogitatione. Cū ex superfluitate vel infirmitate naturę procedit, poliutio non imputatur alicui: qa potius est pœna quā peccatū. Cum verò procedit ex crapula, talis pollutio hēt aliquem reatum: verumtamen si necessitas adest, pp hoc sacerdos non prohibetur à celebratione missarū, sed si alij sacerdotes adsint, celebrare non dēt: sed à corpore Christi non prohibetur, maximè, si dormientem turpi imaginatione non concusserit pollutio. Cum āt ex turpi cogitatione precedenti procedit, abstinere debet ab vtroque: quia animo patet reatus su⁹:.

o ¶*Llbera.*] supple. sed prius peccauit.

p ¶*Radice.*] id est, mala cogitatione.

Non

On est.] CASVS. Quęsitum fuit ab Isidoro, an peccet homo cum dormiens nocturna illuditur pollutione? & respondet q̃ uon, nisi adsit concupiscentia: sed tunc peccauit cum vigilans luxuriam prouocauit: sed tamen quocunque modo accidit pollutio, sue culpę attribuere debet.

† al iàs, consensum.

a ¶*Non concupiscendo.*] idest absque libidine præcedẽtis ardoris.

HIS ITAQVE. CASVS. Iste §. diuiditur in duas partes. In prima par. soluit Gratianus quæstionem, quam fecit s̃. in illo. c. hæc quæ. de priuil. in 5. distin. de mutabilitate, & variatione iuris naturalis dicens, quòd ius naturale in lege, & in Euangelio continetur, sed tamen non omnia quæ sunt in lege & in Euangelio cohęrent iuri naturali quantum ad superficiem. Sunt enim in lege quædam præcepta moralia, vt non occides, &c. ista non mutantur, nec ius naturale in eis: quædam mystica præcepta, vt de agno sacrificando, & his similia. ista mutantur quantum ad superficiẽ, & non quantum ad moralem intelligentiam; & quantum ad hoc ius naturale immobile perseuerat, & permanet sicut fuit ab exordio rationalis creaturæ. In secunda parte, quæ incipit ibi, *Ius verò consuetudinis.* dicitur, quòd ius consuetudinis cœpit post legem naturalem: ex quo homines cœperunt simul habitare, quod creditur factum eo tempore quo Cain legitur ędificasse ciuitatẽ: qđius cũ ferè esset extinctũ propter diluuium, fuit reparatũ à Nembroth, siue potius immutatũ, quia cœpit opprimere homines. & hoc probatur auctoritate Gen. ibi, *Cœpit Nembroth*, etcętera.

Rom. 7.

† al. legem.

b ¶*His itaque.*] Hic ponit Magister sol. obiectionis quam fecerat in præcedenti distin. Nos ergo cum ipso plenius distinguamus, quòd eorum quæ continentur in lege, alia sunt moralia, alia mistica. moralia sunt quæ mores informant, & sic sunt intelligenda, Et necessaria est magna discretio, vt inter suggestionem B, delectationem, & consensum iudex sui animus p̃sideat. Cũ enim malignus spiritus peccatum suggerit in mente: si nulla peccati delectatio sequatur, peccatum omnimodo perpetratum nõ est: cum verò caro delectari cœperit, tunc peccatum incipit nasci: si autem etiam ad consensionẽ † ex deliberatione descendit, tunc peccatum cognoscitur perfici. In suggestione igitur peccati semen est, in delectatione fit nutrimentum: in consensu perfectio. Et sæpè cõtingit, vt hoc quod malignus spiritus seminat in cogitatione, caro in delectationem trahat, nec tamen animus eidem delectationi cõsentiat. Et cum caro sine anima delectari nequeat, ipse tamen animus carnis voluptatibus reluctans in delectatione carnali aliquo modo ligatur ĩuit°, vt ei ex rõe cõtradicat, nec consentiat, & tñ delectatione ligat° sit, sed ligatũ se vehemẽter ingemiscat. Vñ, & ille cęlestis exercitus precipuus miles gemebat dicens: [Video aliã legẽ in mẽbris meis repugnantẽ legi mentis meæ, & captiuũ me ducentẽ in lege † peccati, q̃ est in mẽbris meis.] Si aũt c captiuus erat, minimè repugnabat, quapp & captiuus erat, & repugnabat. Igitur legi mẽtis eius lex, quæ in mẽbris est, repugnabat: si aũt repugnabat, captiuus, nõ erat. Ecce itaque homo est (vt ita dixerim) captiuus, & liber, liber ex iustitia, quàm diligit, captiuus ex delectatione, quam portat inuitus.

A ¶Palea.] *Abest hæc palea non solum à primo, & decimo Vaticanis, verùm & ab alijs, quæ aliquot paleas habent. Rubrica autẽ abest ab omnibus. In quibus enim caput hoc reperitur, eoniunctè ponitur cum superiore, quemadmodũ etiam apud Burchardum, & Iuonem.*

B ¶Suggestionem.] *Sic emendatum est ex originali, à quo parum discrepat Iuo. antea legebatur*, & necessaria est magna discretio inter suggestionem, & delectationem, & inter delectationem, atque consensum, iudicem sui faciat animum prędicẽ. *Burchardus*, iudicem sui prędidere animũ. *Reliqua ferè vt Gratianus. Apud Bedam verò*, & inter suggestionem, atque delectationem, inter delectationem, & consensum iudex sui animus præsideat. *In collectione Isidori*, & necessariũ est magna discretione inter suggestionẽ, & delectationem, atque consensum iudicem sui prodere animum.

c ¶Si autem.] *Magna etiam hoc loco codicum varietas est: breuissima, & satis integra lectio est in codice epistolarum B, Gregorij olim Lutetiæ impresso.* Si autem captiuus erat, minime pugnabat, quapropter captiuus non erat. Ecce itaque, &c.

Item Isidorus lib. 3. sententiarum de summo bono. cap. 6.

¶Quando sit peccatum nocturnis imaginibus illudi.

CAP. III.

NOn est peccatum, quãdo nolentes imaginibus nocturnis illudimur: sed tunc est peccatum, si, antequã illudamur, cogitationis affecti bus prẹuenimur. Luxurię quippe imagines, quas in veritate gessimus, sæpe dormientibus in animo apparent: sed innoxiæ †, si non concupiscendo a occurrunt. Qui nocturna illusione polluitur, quãuis extra memoriam turpium cogitationum sese persentiat inquinatum, tamen hoc vt tentaretur, culpę suæ tribuat, suamque immunditiam statim fletibus tergat.

His itaque † b *respondetur. In lege, & in Euangelio naturale ius cõtinetur, non tamen quæcunque in lege & Euangelio inueniũtur, naturali iuri cohęrere probãtur. Sunt enim in lege quædam moralia præcepta, vt non occides: quædam mystica, vt pote sacrificiorum præcepta, vt de agno, & alia similia his. Moralia mãdata ad naturale ius spectant, atque ideo nullam mutabilitatem recepisse monstrantur. Mystica verò quãtum ad superficiẽ à naturali iure pbantur aliena: quantum ad moralẽ intelligentiam, inueniuntur sibi annexa, ac per hoc, etsi secundum superficiem videantur esse mutata, tamen secundũ moralem intelligentiam mutabilitatem nescire probantur. Naturale ergo ius ab exordio rationalis creaturæ incipiens, vt supra dictũ est, manet immobile. Ius c verò cõsuetudinis post naturalem legẽ exordium habuit, ex quo homines conuenientes in vnum cœperunt simul habitare, quod ex eo tempore factum creditur, ex quo Cain ciuitatem ædificasse legitur: quod cũ diluuio propter hominum raritatem ferè videatur extinctum* d, *postea à tempore Nembroth reparatũ, siue potius immutatum, existimatur; cum ipse simul cum alijs alios cœpit opprimere, alij sua imbecillitate eius ditioni cœperũt esse subiecti: vnde in Genesi legitur de eo [Cœpit Nembroth robustus venator esse corã Domino* e] *idest* A *hominum oppressor, & extinctor, quos etiam ad turrim ędificandam allexit.*

vt ipsa verba sonant, vt diliges Deum: non occides: honora patrem, de quibus notatur. 32. quæstio. 7. quid in oĩbus. mystica sunt figuralia, quæ aliud significant præter id qđ litera sonat. horum alia sunt sacramentalia; alia sunt cæremonialia. Sacramentalia sũt de quibus ratio reddi potest: quare ad literam sic fuerint præcepta, vt de circuncisione, & obseruatione sabbati, de quibus habes ext. de bap. maiores. & ext. de constitu. translato. Cæremonialia sunt de quibus ratio reddi non potest, quare ad literam sint mandata, vt non arabis in boue & asino, vt 16. quæstio. 7. in noua. non seres vestem de lana, & lino contextam. non seres agrum diuerso semine. Lex ergo quantum ad moralia non recipit immutationem: sed quantum ad sacramentalia, & cæremonialia mutatur quãtum ad superficiem literæ: sed non ob hoc dicitur esse mutatum ius naturale, quia in his non consistebat ius naturale, quo ad superficiem literę, secundum quã hæc sunt mutata sed quo ad mistycam intelligentiam, secundũ quam non sunt mutata: sed mysticus eorum intellectus non est mutatus. vnde lex non dicitur mutata. 1. q. 1. Marchion.

1 Iuo part. 9. c. 112.

† Aliàs, sed innoxiæ sunt.

† al. ita.

c ¶*Ius.*] nunc ostendit à quo tempore cœpit ius consuetudinarium, & constitutionis, & dicit, quòd à tempore Cain cœpit ius consuetudinarium, qui primò ędificauit ciuitatem, quam ex nomine filij sui vocauit Enoch: sed ius constitutionis à Moyse *a*. Ioan.

a Hoc non dẽt hic esse qa hoc dr in seq. dist. nec hoc ponit Hug. nec Lau. nec ẽt ponitur in antiqua glo. Io.

d ¶*Extinctum.*] ius ergo non terminatur, idest, non finitur in 7. sicut nec incipere potest à 7. quia ad minus x. debent facere plebem, vt infrà 10. quæst. 3. vnio.

e ¶*Coram domino.*] id est eorum qui sunt Domini, vel permittente Domino, quicquid enim fit, iudicio Dei fit, vt 26. quæstione. 5. nec mirum.

Ius

IVs autem.] Hæc distinctio diuiditur in duas partes.secunda,ibi: *Paulatim.*

Genes.4. Genes.7. Genes.10. CASVS. Supra ostensum est,quo tempore ius naturale, & ius consuetudinis incœperunt.Nunc autem ostendit in hac 7.dist. quo tempore incœpit ius constitutiõis, & dicit Gratiã. ꝙ primò ĩcœpit à Moyse,& postea ab alijs, vt dicitur in seq.cap.

a ¶ *Ius autem.*]In hac 7.dist.ostendit qñ, & à quibus cœperint constitutiones humanæ tã ecclesiasticę,quàm seculares.Ecclesiasticæ cœperunt à Moyse,& tempore Moysi: Seculares à diuersis, & tempore diuerso cœperunt, vt patet in seq.c.

b ¶ *A institutionibus.*]i.à iudicijs.legitur in Exod. quòd Dominus dixit filijs Israel p Moysen: Si emeris seruũ Hebreum, scilicet qui ante seruus nõ fuit 6.an.seruiat tibi,nisi annus iubilæus interueniat.in 7.an.egrediatur liber & gratis,cum quali veste intrauit. si habuit prius vxorem cũ filijs, cum vxore & liberis exeat: si domin⁹ dedit ei vxorem, mulier cum filijs erit domini: sed si elegerit seru⁹ manere cũ domino amore domini, vel vxoris, & filiorum, offeret eũ dominus dijs.i.sacerdotibus: & applicabit ad ostium tabernaculi: & perforabit aurem eius cum subula in signum perpetuę seruitutis *a* : & eius erit seruus vsq; dum viuet, vel vsque ad annum iubilæum: Ab hac constitutione cœpit Moyses iudicia sua: vt dicit ĩ Exod.Io. c ¶ *Quas.*] nam & à diuinis scripturis ornatus omnis scientię sumpsit initium, vt ĵ 37.dist. legimus. §. hinc etiam.

Exod.11.

† al. seditiosus.

a Et ita hic inducit seruitus ex prę scriptiõe septennij, vt no.1.dist.ius gentium.

MOyses.]CASVS. In prima par.huius ca.enumerantur septem personæ,quæ primò leges alijs ediderũt vt Moyses Phoroneus, Mercurius, &c.In secda par.quæ ẽt ibi,*Deinde*.dicitur ꝙ populus Romanus ordinauit x.viros qui leges ex libris Solonis x.tab. transtulerunt in latinũ sermonẽ: & eas postea exponẽtes duas tabulas addiderũt.

† Isid.ibid. cõtinenter.

a Adde tex. sim.in l.2.§. iuris ciuilis. cũ §. seq. ff. de orig. iur.

d ¶ *Trismegistus.*]propter tres potentias.s.eloquentiam,sciẽtiam,& virtutem.de quibus habes 37.di.relatum.& 16.q.1.sic viue.C.de profes.l.magistros.

e ¶ *Primus.*] imo prius Romulus tradidit: sed paucas. ff.de ori.iur.l.2.& quia paucas: ideo dicitur iste primus edidit *b* .

b Vt ff. de orig.iur.l.2. Laur.

f ¶ *Decemuiros.*] cũ enim leges pp discordiam plebeiorũ cũ nobilib.ferè per 30.an. in desuetudinem abijssent,creati sunt x.viri, qui de Græcis ciuitatib.leges collectas transtulerũt in latinũ, & eas in tabulis eburneis scripserunt. postea ijdẽ x.viri accepta potestate corrigendi, & interpretandi leges, videntes multa deesse tabulis x. postea duas tabulas superaddiderũt:& appellatæ sunt illę leges 12. tabularum: qui autem fuerunt illi x.viri,statim determinat Isid.dicens seq.cap.

A ¶Idest.] *Glossa ordinaria ad istũ locum ex Alcuino ita habet.* idest hominum oppressor, & extinctor: quos allexit, vt turrim contra Deũ construerent.

DISTINCTIO VII.

IVs autem a *constitutiõis cœpit à iustificationibus* b, *quas* c *Dominus tradidit Moysi dicens:* [*Si emeris seruum Hebræum, &c.*]

Vnde Isidorus in libr.5.Etymol. cap.1.ait.

¶De conditoribus legum.

CAP. I.

MOyses gẽtis Hebrææ primus omniũ diuinas leges sacris literis explicauit. Phoronæus Rex Græcis primus leges, iudiciaque constituit.Mercurius Trismegistus d primus leges Aegyptijs tradidit.Solon primus leges Atheniensibus dedit.Lycurgus primus Lacedæmonijs iura ex Apollinis auctoritate cõfinxit. Numa Pompillius,qui Romulo successit in regno, primus e leges Romanis edidit. Deinde, cum populus seditiosos † magistratus ferre non posset, Decemuiros f legibus scribendis creauit, qui leges ex libris Solonis in Latinum sermonẽ translatas. xij. tabulis exposuerunt.

¶Nomina eorum, qui leges xij.tabularum exposuerunt.

CAP. II.

1 FVerunt autẽ hi 2, Ap. Claudius,T.Genucius, P.Festius,Sp.Veturius, C.Iulius,A.Manlius,Ser.Sulpicius P.Curatius, T.Romilius, Sp. Postumius. Hi Decemuiri legum conscribendarum † electi sunt. Leges autem redigere in libris † primus cõsul Põpeius instituere voluit: sed nõ perseuerauit obtrectatorum metu g . Deinde Cæsar cœpit id facere: sed ante interfectus est. Paulatim autem antiquæ leges vetustate, atque incuria obsoleuerunt † , quarum etsi nullus iam vsus est, notitia tamen necessaria h videtur.

¶ 3 Nouæ leges à Constanti no Cæsare cœperunt, & reliquis succedentibus: erantque permistæ, & inordinatæ. 4 Posteà Theodosius minor † Augustus ad similitudinem Gregoriani,& Hermogeniani codicem factum constitutionum à Constantini tẽporibus sub proprio cuiusque Imperatoris titulo disposuit, quem à suo nomine Theodosianum vocauit i .

DISTINCTIO VIII.

ps 1 DIffert autem k *ius naturale* † *à cõsuetudine, & constitutione. Nam iure naturali omnia sunt communia omnibus: quod non solum inter eos* l *seruatum creditur, de quibus legitur.*[*Multitudinis autem credentium erat cor vnum, & anima vna, &c.*] *verum etiam precedenti tempore à philosophis traditũ inuenitur. vnde apud Platonem illa ciuitas iustissimè ordinata traditur, in qua quisque proprios nescit* m *affectus. Iure verò consuetudinis, vel constitutionis hoc meum est, illud alterius. Vnde Augustinus ait tract.6.ad ca.1.Ioannis.*

F *Verunt.*]CASVS.Hoc c.diuiditur in tres par. In 1.par.ponuntur nomina x.virorum, qui leges primò transtulerũt: & dicitur ẽt, quòd Pompeius primus consul, & Cæsar leges condere voluerunt, sed non potuerunt perficere. In 2.parte dicitur quòd leges propter vetustatem ab vsu ceciderunt,quarum notitia est necessaria,etsi in vsu non sint. In 3.part.dicitur,ꝙ nouæ à Cõstãtino & eius successorib.cœperunt: sed quia per mistę & cõfusæ erant,Theodosius minor ad similitudinẽ Gregoriani,& Hermogeniani codicis, composuit codicem ex constitutionibus Imperatorum,quem Theodosianum vocauit. secunda pars incipit ibi: *Paulatim.*tertia ibi: *Nouę.*

† Aliàs, cõscribẽdarũ causa.

† al. libros.

† exoleuerunt.] Orig. † aliàs, abo leuerunt.

g ¶ *Metu.*]Arg.ꝙ metus verborum excusat. ar.ĵ.23.q.8.conuenior. ibi, dic aliquod verbũ in Deum,& morere.& ar.ff.de acq.hę.l.6.in fi. arg. contra, ext. quod met.cau.sacris.

3 Adde an lex abrogata sit abroganda, not. C. de la. li. tol.l.1.& C. de no.Cod. comp. l. 1. 4 Iuo p.4.c. 170. Pan.l. 2.c.144.

h ¶ *Necessaria.*] sed si nullus est earum vsus, vtquid membranas occupant.16.di.si Romanorum? sed iõ notitia est necessaria,vt sciatur casa quare tollantur,vt C.de cad.tol.l. vna. qa & ipse Papa argumentatur ex abrogato iure, vt ext.de iud.nouit.Vel est necessaria nõ vt probentur,sed vt reprobẽtur male dicta, vt 37. distin.legimus.& c. qui de mensa.

† al. naturę.

i ¶ *Vocauit.*] hunc tamen immutauit postea Iustinianus, & fecit vnum codicem ex tribus. C. de nouo cod. com. versic. prin.Ioan. Theutonicus.

Act.4.

DIffert aũt.] Hęc distinctio diuiditur ĩ duas partes, in quarum prima probat, quòd de iure naturali omnia sunt cõmunia. Secunda, ibi: *Dignitate.*

CASVS. Supra in 5. dist. assignata fuit differẽtia iuris naturalis ad alia iura in origine, & dignitate. nunc autem assignat differentiam iuris naturalis ad alia iura in amplitudine, quia hoc iure omnia sunt communia: sed non alio iure. Repetit etiam de dignitate. Dicitur ergo in hoc. §. quòd hoc ius naturale differt à consuetudine, & constitutione: nam iure naturali omnia sunt communia. & hoc probatur auctoritate noui testam. & auctoritate Platonis: sed iure consuetudinis dicitur hoc meum, illud tuum: & ad hoc inducitur seq.cap.

b Vt ff. de orig.iur.l.2.

k ¶ *Differt autem.*] in hac 8.dist. ostendit magister qualiter ius naturale excellat alia iura amplitudine, quia secundũ hoc ius omnia sunt communia.

l ¶ *Inter eos.*]idest,apostolos.12.q.1 dilectissimis.

m ¶ *Nescit.*] quisque enim tantum diligit alium, vt se *c* : finxit enim Plato quadam rempublicam, in qua omnia sunt communia.12.q.1.cap.2.

c Vt de pœ. dist.2. charitas est. iusta fi.

Quo iure.]CASVS. Quidam hæretici conquerebantur se iniustè expoliatos rebus quas nomine ecclesiç possidebant, cõtra quos inuehit Aug. dicens eos nõ posse conqueri. nam aut possident iure diuino, aut iure humano. si iure diuino omnia sunt cõia, & ita res ecclesiæ possidere non possunt: si iure humano, sed iura humana sunt leges Imperatorũ, quæ statuunt, vt hæretici nil nomine ecclesiæ possiderent. si ergo renuntiant legibus Imperatorũ, per consequens & possessionibus: siue nõie ecclesiç, vel proprio nõie velint possidere: cũ Apostolus Reges pceperit honorari.

1 Ansel. l. 12. c. 62. Iuo p. 3. ca. 194. Pann. l. 2. c. 63.

a ¶ *Defendis.*] idest petis, vel defendendo retines.

b ¶ *Nam iure diuino.*] "ex hoc videtur, ꝙ tantũ iure humano aliqua possideantur, & non diuino. & sic ob. j. 23. q. 7. c. 1. vbi dicitur, ꝙ iure diuino aliquid possidetur. Sed non est contrariũ, quia dicitur ibi, ꝙ iustorũ sunt omnia communia iure diuino & bene potest eẽ, ꝙ iure diuino aliquid sit ꝓ priũ, sed ideo dicit hic, ꝙ iure humano possidentur possessiones, ꝙa iura humana potissimè tractant de possessionibus, sed ius canonũ principaliter d decimis, vel primitijs. Vel dic, ꝙ ibi ius diuinum strictè sumit pro iure canonico: sed hic ius canonicum cõprehenditur sub iure humano. & hinc *a* habes, ꝙ petenti restitutionem obstat exceptio hęresis. Hæretico enim nihil est licitum possidere, vt 23. q. 5. si vos. & q. 7. c. 1. & 2. Itẽ hic est arg. ꝙ àpetente restitutionem possumus quærere quo iure petat: an per interdictum, vel iudicis officio. Itẽ quòd causam petẽdi tenetur explicare: & ꝙ secundum iura can. actio sit proponẽda: habes ext. de iud. examinata. & ext. de lib. ob. dilecti. nec ob. ext. de iu. dilecti *b*. Io. Sol. ego credo, ꝙ causa, & modus agendi est proponendus, vt secundum illũ modũ iudex ferat sententiã. ext. de si. licet Heli. licet nõ cogatur actionem proponere, quia etiam secundum leges, sola causa sufficit, vt C. de edi. di. Adr. tol. l. 3. Bart.

Psal. 23. Gen. 2.

« Possessio an sit de iure diuino an humano

† dicit] Orig. † iure ergo humano iure imperatorum, quare] Orig.

2 Concord. text. in l. ex hoc iure. cũ ibi no. ff. de iust. & iur.

3 C. li. 1. tit. 5. c. 4. & Codi. Theod. li. 16. ti. 5. c. 43. 52. & 54.

† al. vt

a Istud hinc elicit secundum illã expositionẽ q̃ sit s. e. ī ver. defendis. i. petis, secundum. Ioan. de Fan.

c ¶ *Meus est.*] hęc verba meum, & suum spectant ad dominum nõ ad bonæ fidei possessorem, vt ff. de re. & sump. fu. l. 2. §. 1.

1. Petr. 2. b Vbi de hoc & 2. q. 6. decreto.

† al. Noli ergo dicere.

† ad ipsa] Ori. & Iuo.

¶ Iure diuino omnia sunt communia omnibus: iure verò constitutionis hoc meum, illud alterius est.

CAP. I.

1 QVo iure defendis [a] villas ecclesiç A? diuino an humano? Diuinum ius in scripturis habemus: humanũ ius in legibus Regum. Vnde quisque possidet, quod possidet? nõne iure humano? Nã iure [b] diuino [Domini est terra, & plenitudo eius.] Pauperes, & diuites Deus de vno limo fecit: & pauperes, & diuites vna terra supportat. Iure tamen humano dicitur †, hęc villa mea est. hæc domus mea, hic seruus meus est [c]. Iura † autem humana, iura Imperatorum sunt: quare? Quia ipsa iura humana per Imperatores, & Reges seculi Deus distribuit generi humano. *Item ibidem paulò inferius.* ¶ Tolle iura Imperatorum: & quis audet dicere, mea est illa villa, aut meus est ille seruus, aut domus hæc mea est 2? si autem, vt teneãtur ista ab hominibus, regum iura fecerunt: vultis, vt reticeam [d] leges, vt gaudeatis [d]? *Item ibidem paucis interiectis.* ¶ 3 Legantur B leges [e]; vbi manifestè præceperunt Imperatores, eos †, qui præter ecclesiæ catholicę communionẽ vsurpant sibi nomen Christianum: nec volunt in pace colere pacis auctorem, nihil nomine ecclesiæ audeant possidere [f]. Sed quid nobis & Imperatori? Sed vt iam dixi: de iure humano agitur: & tamen Apostolus voluit seruiri Regibus: voluit honorari Reges, & dixit (Reges reueremini.) Nolite dicere [g], quid mihi, & Regi? Quid tibi ergo, & possessioni? Per iura Regum possidẽtur possessiones. Dixisti, ꝙd mihi & Regi? Noli † dicere possessiones tuas, quia ipsa † iura humana renuntiasti, quibus possidentur possessiones.

A ¶ Ecclesiæ.] *Hæc dictio non est apud B. Augustinum. Nam ibi agit contra Donatistas, qui legibus Imperatorum villas sibi ademptas, & Ecclesię catholicę attributas ęsse querebantur. Quare, cum Donatistę dicerent,* villas nostras tulerunt: fundos nostros tulerunt, *vt eos ipse conuincat nullum ius in illis habuisse, aut habere: quibusdam prępositis addit ista.* Quo iure defendis villas? diuino, &c. *Et infra* 11. *q.* 1. *c. si quę causę. vbi Gratianus citat initium huius capitis, ista dictio Ecclesiæ non habetur. Est tamen apud Anselmum, Iuonem, & in Pannormia locis indicatis.*

d ¶ *Gaudeatis.*] retinendo possessiones, vel eas recuperando.

e ¶ *Leges.*] constitutiones Imperatorum super rebus ecclesiasticis, non valuissent, nisi postea confirmatæ fuissent ab ecclesia, vt 96. dist. bene.

f ¶ *Possidere.*] hoc canones præcipiunt, vt 23. q. 7. c. 1. & 2.

B ¶ Tolle.] *Quoniã glossa obstitit, ne oĩa emẽdarent, aut redderent, quę cunque addenda videbãtur, placuit integrum apponere locum B. Augustini. Apud ipsum igitur post ver.* humano. *antecedentis paragraphi, hęc sequuntur:* Vultis legamus leges Iurisperitorum? & secundum ipsas agamus de villis? Si iure humano vultis possidere, recitemus leges Imperatorum: videamus, si aliquid voluerint ab hæreticis possideri. Sed quid mihi est Imperator? secundum ius ipsius possides terram. Aut tolle iura Imperatorum, & quis audet dicere, mea est illa villa, aut meus est ille seruus, aut domus hæc mea est? Si autem vt teneantur ista ab hominibus, iura acceperunt Regum, vultis recitemus leges, vt gaudeatis, quia vel vnum hortum habeatis, & non imputetis nisi mansuetudini columbæ, quia vel ibi vobis permittitur permanere? leguntur enim leges manifestæ, vbi præceperunt Imperatores, &c.

g ¶ *Dicere.*] arg. est hic, quòd qui vnum dicit, dicit & omnia quæ sequuntur ex illo, vt 11. q. 3. æstimant. & c. seq. extr. de dol. & cõtu. cum dilectus filius. & ff. quod me. cau. l. 1. Item arg. " quòd idẽ iuris est in vno connexorum, quod in reliquo, vt 1. quæstio. 3. si quis obiecerit. & 3. q. 6. hæc quippe. Item argu. quòd qui renũtiat vni, renũtiat omnibus quæ sequuntur ex illo, & ẽt omnibus cohærẽtibus, vt 81. dist. si quis sacerdotum. & 1. q. 1. si quis episcopus. & 9. quæst. 2. nullus primas.

« Connexorum est idẽ ius.

2 *Dignitate* h *verò ius naturale similiter pręualet consuetudini, & constitutioni. Quęcunque enim, vel moribus recepta sunt, vel scriptis comprehensa, si naturali iuri fuerint aduersa, vana & irrita habenda sunt.*

Vnde Augustinus ait libr. 3. *confes. capit.* 8.

¶ Aduersus naturale ius nulli quid quam agere licet.

CAP. II.

4 QVæ cõtra mores [i] hominum sũt flagitia [k], pro morum diuersitate [l] vitanda sunt, vt pactum inter se ciuitatis, aut gentis consuetudine, vel lege firmatum, nulla ciuis, aut peregrini [m] libidine violetur. Turpis enim omnis pars est suo vniuerso non congruens. Cum autem Deus aliquid contra morem, aut pactũ aliquorumlibet iubet, etsi nũ-

Dignitate. CASVS. Ostendit, quòd differt dignitate ab alijs ius naturale, ꝙa si constitutio, vel consuetudo aliqua sit huic contraria, irritatur: & hoc probatur seq. ca.

h ¶ *Dignitate.*] hic incipit 2. pars dist. in qua ostendit quare ius naturale si dignius quàm alia iura: nam quecũque constitutio, vel cõsuetudo est contra illud ius, est irrita, & ad hoc inducũtur omnia cap. seq.

Quæ contra.]CASVS. Dicitur in hoc c. quòd flagitia quæ sunt contra mores hominũ vitari debent: ita vt pactum hominũ, vel consuetudo ciuitatis seruetur, nec ab aliquo violetur: sed perpetua gaudeat firmitate: si tamẽ Deus iubet aliquid fieri contra pactum, vel consuetudinem, ei est obtemperandum: nam si regi est obtemperandum in regno, vel ciuitate sua, multò fortius regi vniuersæ creaturæ est obediendum.

i ¶ *Mores.*] bonos.

k ¶ *Flagitia.*] idest quasi flagitia. 32. quæst. 7. flagitia.

l ¶ *Diuersitate.*] id est aduersitate. Io.

m ¶ *Aut peregrini.*] nunquid ergo peregrini, & Scholares tenentur sequi consuetudinem illorũ inter quos commorantur? Argu. videtur hic quòd sic *c*, & 12. di. illa. & 41. dist. cap. 1. Arg. contra quia viatores nõ fortiuntur forũ illius loci per quẽ transeunt, vt ff. de iud. hæres. §. 2. Et est ar. quòd soli perpetuo habitantes obligantur legi ciuitatis, vt ff. de pi. debitor.

4 Iuo part. 4. cap. 178.

c Et est hic arg. ꝙ consuetudo loci attendenda est in scacorũ ludo, secundum Lau. sed ar. contra 41. distin. illud in fine.

a ¶ *Imo.*

a ¶ *Imo*.] q.d.non est contra pactum humanæ societatis ei obtemperare: imo secundum pactum, quia in omni pacto semper intelligitur excepta maioris auctoritas, vt extra de iureiu.venientes.

† al.in qua.

b ¶ *Generale*.]id est generalis lex.

c ¶ *Sicut*.] in hoc facit ad propositum:quia id quod Deus præcipit cum sit de iure naturali præfertur consuetudini, vel constitutioni.

d ¶ *Maior*.] ergo magis obedit monachus episcopo quam Abbati *a*: quod falsum est, vt ς 8.distin.cap.2. & 2. sed de hoc dic, vt not. 11.quæstione.3.qui resistit.

a Ad hoc facit qđ no.2. q.7. cum pastoralis. sed cõtra 18.q. 3.in fi. Arc.

Mala.] Casvs: quædam praua consuetudo inoleuit in archiepiscopatu Remẽ. quare Papa p̃cipit Hincmaro Remen. archiepiscopo, vt illam consuetudinem tollat: quia nisi illa consuetudo radicitus euellatur,ab impijs in ius assumetur: & præsumptiones incipient pro legibus venerari.

† al.Ignaro

e ¶ *Mala aũt consuetudo*:]ar.quòd id quod aliàs est illicitum, ratione consuetudinis nõ fit licitum.Ar.contra. suprà dist.4.denique. arg.contra.extr. de consue.cap. vlt: etiam minus rationabilis consuetudo inducit ius. extr.de in integ.rest.constitutus:Itẽ hic est arg.quòd honesta consuetudo inducit priuilegium, vt 9. q.3. conquestus.& 82. dist. plurimos.

1 Iuo p.4.c. 203. Pan.l. 2.c.28.

2 concord. tex. in Aut. habita.cum gl. in ver.puersa cõsuetudine. C. ne fil. p pa. & in c.Massana.de ele.

† al.vanæ.

f ¶ *Non minus*.] hæc 7.cap. de mala consuetudine loquuntur.

Casvs.autem sequẽtis cap. planus est, & p se patet.

3 Sub persona Liboſi Vagensis.

g ¶ *Veritate*.]arg.ꝙ Veritas præiudicat opinioni, vt hic. & 81.distin. quicunque & extr. de big.nuper.extr.qui fil. sint legiti. per tuas.& extr. de pur.vul.

4 Iuo p.4.c. 208. Pan.l. 2.ca.165.j. ead. ca. qui contempta.

5 Ibid. c. 8. sub persona Felicis à Bussacenis.

† al. Guitmundo.

h ¶ *Manifestata*.] per doctrinam, & reuelationem:

i ¶ *Dubitet*.] quãdoque tamen consuetudo præualet legi. extr. de consuetu. capitul. vlt.

quam ibi factum est, faciendũ est, & si omissum, instaurandum est, & si institutum non erat, instituẽdum est. Si enim Regi licet in ciuitatẽ,cui † regnat,iubere aliquid, quod neque ante illum quisquam, nec ipse vnquam iusserat, & non contra societatẽ ciuitatis eius obtemperatur, imo [a] contra societatem non obtemperatur (Generale [b] quippe pactum est societatis humanæ obedire Regibus suis) quanto magis Deo regnatori vniuersæ creaturæ suæ,ad ea quæ iusserit, sine dubitatione seruiendũ est? sicut [c] enim in potestatibus societatis humanę maior [d] potestas minori ad obediendũ præponitur,ita Deus omnibus.

Itẽ Nicolaus Papa Hincmaro Remensi Archiepiscopo. †

¶ *Caput hoc est ex epistola Nicolai quę incipit*, Epistolam Beatitudinis tuæ, *extatque vna cum alijs eiusdẽ & aliorum Pontificum epistolis manuscriptis Romæ in Bibliotheca monasterij Dominicanorũ, ex qua hoc caput emendatum est.*

¶ Radicitus est euellenda pernitiosa consuetudo.

CAP. III.

1 Mala [e] consuetudo, quæ non minus [f] quàm pernicioſa corruptela 2 vitanda est,nisi citius radicitus euellatur, in priuilegiorũ ius ab improbis assumitur: & incipiunt præuaricationes, & variæ † præsumptiones celerrimè non compressæ pro legibus venerari; & priuilegiorum more perpetuò celebrari.

Item Augustinus lib. 3.de baptismo contra Donatistas.c.6. 3

¶ Veritati & rationi consuetudo est postponenda.

CAP. IIII.

4 Veritate [g] manifestata [h] cedat cõsuetudo veritati: planè respondeo, qs dubitet [i] veritati manifestatę debere consuetudinẽ cedere? *Item.* 5 Nemo cõsuetudinem rationi, & veritati præponat: quia consuetudinem ratio, & veritas semper excludit.

Item Gregorius A *VVimundo* † *Auersano Episcopo.*

A ¶ Gregorius.] *In aliquot manuscriptis, & apud Iuonem est*, Gregorius vij. *Et in huius Pontificatu Guitmundus Auersanus episcopus scripsit de corpore & sanguine Dñi cõtra Berengarium, qui liber extat.*

¶ Quelibet consuetudo veritati est postponenda.

CAP. V.

6 SI consuetudinem fortasse opponas,aduertendũ est, ꝙ Dominus dicit [k]: [Ego sum veritas,& vita.]Non dixit Ego sum consuetudo.sed veritas 7. Et certè (vt Beati Cypriani vtamur sententia) quælibet consuetudo, quãtumuis vetusta [l], quantumuis vulgata,veritati omnino est postponenda: & vsus qui veritati est contrarius,abolendus.

Item Augustinus lib. 3.de baptismo contra Donatistas.c.5. 8

¶ Veritate reuelata,consuetudinem sibi cedere oportet.

CAP. VI.

9 QVi cotempta veritate præsumit consuetudinem se qui, aut circa fratres inuidus est,& malignus, quibus veritas reuelatẽ, aut circa Deũ ingratus est, cuius inspiratione ecclesia eius instruitur. *& infrà.* In Euangelio Dominus,Ego sum, inquit, veritas: non dixit, ego sum consuetudo.Itaque veritate manifestata,cedat consuetudo veritati: *& infrà.*¶ 10 Reuelatione facta veritatis, cedat consuetudo [m] veritati: quia & Petrus, qui prius circuncidebat [m], cessit Paulo veritatem prædicãti: *& infrà.* 11 Cum Christus veritas sit, magis veritatẽ, quàm consuetudinem sequi debemus, 12 quia [n] consuetudinem ratio, & veritas semper excludit:

6 Iuo p.4.c. 213. Pan.l. 2.c.166.

Ioan.14.

7 Cypr. in totbillo suo concilio.

8 Sub persona casti Sicensis.

9 Iuo p.4.c. 234. ibid.c. 6. sub persona Liboſi Vagensis.

Ioan.14.

10ũ.e.c.veritate.ibi.c.7. sub persona Zozimi à Tharalla. Gal.2.

11 Ibi.c.9. sub persona Honorati à Tucca.

12 ũ.e.c.veritate.

13 Hic refert B.Aug. verba B.Cypr. in epist. ad Iubaian. Iuo pa. 2.c. 94. & p.4.c. 235.

l ¶ *Vetusta*.] 1. q.3.si quis præbendas. ar.contra.ff.de legi.de quib.§. inueterata. communia præd. l. venditor. §. si constat. & ext. de consuetu. cum dilectus. & extr.de iurepat.cap.cura pastoralis.in his propter diuturnitatem tẽporis sustinetur id qđ est minus rationabile, dic, quòd vetustas est seruanda, si potest sine scandalo seruari.contra dist.4.denique.

Qui contempta.] Casvs. Quidam contempta veritate consuetudinem sequebant̃,quos dicit Aug. facere contra fratres, & contra Deum, qui dixit: Ego sum veritas: & non dixit, ego sum consuetudo.& hoc etiam probatur exemplo Petri, qui cessit Paulo veritatem prædicanti. Ratio igitur & veritas consuetudinem excludit.

m ¶ *Circuncidebat*.]& cibos discernebat, propter quod Paulus ei restitit in faciem, vt 2.q. 7.cap. Paulus Petrum. 27.quæst.1.sicut enim. ver.cccc.

Frustra.] Casvs. Quidam contra sacramenta, & alia spiritualia consuetudinem veritati pręponebant, quare quæsitum fuit ab Augustino, quid iuris esset? Et respon.Aũstinus, quòd frustra obijciunt consuetudinem veritati. si tamen cõsuetudini veritas suffragatur,nil oportet firmius retineri.

n ¶ *Consuetudinem*.] ex his omnibus.cap. videtur quòd semper ius pręiudicet consuetudini. Videamus ergo quãdo consuetudo præiudicet

B ¶ Cedat consuetudo.] *Apud B. Augustinum, & Iuuonem, & in pãnormia legitur*, cedat error. *Sed verè B. Augustinus ex ipsiusmet Zozimi verbis colligit, quod ille errorem appellabat, fuisse consuetudinem. Ita enim respondet.* Noluit quidem iste dicere, cõsuetudinem, sed errorem. Verumtamen, cũ dicit quia & Petrus, qui prius circumcidebat, cessit Paulo veritatem Prædicanti, satis indicat, quòd aliud etiam de baptismo fieri solebat.

c ¶ Quia consuetudinem.] *verba hæc vsque ad finẽ apud Iuonem, & Gratianum satis commodè hic adnectuntur, repetita ex verbis Felicis, quæ referuntur* ũ.c.veritate.

¶ Consuetudo rationi frustra opponitur.

CAP. VII.

13 FRustrà, inquit quidam, qui ratione vincuntur, consuetudinem [n] nobis obij-

dicet iuri. " Ecce inuenio in electione consuetudinem præiudicare iuri. nã persona, quæ aliàs est ineligibilis, ratione cõ suetudinis fit eligibilis, vt j. 12. di. nos consuetudinem. Item ratione cõsuetudinis coguntur aliqui eligere de aliena ecclesia, vt ext. de consuet. cum dilectus. in fi. Item ratione consuetudinis potest eps eligi in præpositum. extr. de conce. preb. cũ nostris. Item ratione consuetudinis eligit minor ecclesia cũ Cathedrali. extra de eã pos. & ppriet. cũ ecclesia. ext. de cõc. præb. & ec. nõ va. cũ nostris. & ca. literas. Itẽ ratione consuetudinis solus abbas sine cõsensu fratrũ confert stipẽdia, vt extra de his, quę fi. à præla. sine con. ca. ea noscitur, Itẽ in sacramẽto baptismi præualet consuetudo, vt j. de conse. dist. 4. c. de trina. Itẽ in matrimonio respicitur consuetudo. ext. de co. spi. super eo. Itẽ in continẽtia clericorum. 84. dis. cum de quorũdam. Itẽ in alijs casib. quos no. s. 1. di. c. cõsuetudo. " Scias ergo, qp ad hoc qp consuetudo præiudicet iuri, requiritur qp sit pscripta, vt ext. de caus. poss. cum ecclesia. & extr. de cõsue. ca. vlt. Item qp obtinuerit in contradictorio iudicio populi, vt ext. de ver. sig. abbate. ff. de le. cum de cõsuetudine. Item qp eo animo fiat, vt credant se ius habere, & ĩ posterum illud intendant facere. alioquin talis vsus non dicitur vsus, vt ff. de iti. actuq. pri. l. 1. §. 1 u lianus rectẽ ait. Item vt res illa sit præscriptibilis, vt 93. dis. c. illud. Itẽ qp possit dici antiqua & approbata, vt ext. de postu. præl. bonæ. 2. Itẽ continere debet naturalem æquitatem. extr. de do. & contu. c. 1. ext. de de consue. ex parte. Itẽ qp sit de scientia principis inducta, non tamen de tolerantia *a*, vt extr. de preb. cum iamdudum. Item qp nõ per errorem sit inducta. ff. de le. quòd non ratione. j. eo. consuetudo. Item qp maior pars populi consueuerit illa consuetudine vti: quia sicut minor pars populi non posset inducere legem: sic nec consuetudinem. Quidam tamen dicunt, quòd illa consuetudo præiudicat iuri, quæ excedit hominum memoriam. Illud enim loco constituti habetur, vt ff. de aq. quot. & æsti. hoc iure. §. ductus aquæ. & 3. q. 6. hęc quippe. Io. Hoc breuiter teneas, qp sufficit secũm canones, qp sit rationabilis, & prescripta, vt ext. de consue. c. vl. Bar. Brix.

« Consuetudo in multis præiudicat iuri.

1 Hic B. August. respondet

† aliàs, irrepserat.

« Cõsuetudinis multę sunt conditiones.

Esdr. 3. & 4.

1. Tim. 1.

a Idem sentit Inno. qđ dic, vt plenè not. extr. de cõs. in prin. ibi videas. & e. ti. c. vlt. in gl. arg. cõtra, qa, &c. quã gl. quidam habẽt signatã ad ti. ex parte. De hoc ẽt not. 3. di. ca. in istis.

† leges. ibi videas. Arc.

Consuetudo.] Casvs. Hoc cap. diuiditur in duas partes. In prima parte dicitur quòd consuetudo praua, quę apud quosdam obrepserat, præiudicare non debet veritati, & rationi. & hoc probatur exemplo Esdræ, qui dicit, veritas valet, & inualescit. In secunda parte, quæ incipit ibi, *Idem Ignosci*. dicitur qp simpliciter erranti potest & dẽt ignosci: & hoc probatur exemplo Pauli dicentis: Misericordiã merui, quia ignorans feci: sed qui scienter facit, veniam non meretur.

a ¶ *Consuetudo*.] pone casum, vt j. de conse. dist. 3. c. 2. & 3.

b ¶ *Esdram*.] quando prohibuit Iudæis ne alienigenas ducerent vxores, nisi essent de tribu sua: ipsi autem duxerunt alienigenas de filijs Chananæorũ, vt 28. q. 1. §. 1. Vel tangit qualiter bibliotheca & psalterium à Babilonijs destructa, per Esdram reparata sit. Vel aliter q̃sitũ est quæ virtus esset maior? Resp. quidam mulieris, alius regis, alius viri, alius vini, aliꝰ veritatis. hanc approbauit Esdras.

c ¶ *Quia ignorans*.] Argu. quòd ignorantia iuris excusat, vt hic, & 30. q. 1. de his. & 2. q. 3. si quem §. notandũ *b*. & 24. q. 1. si quis dederit. & 28. distin. presbyterum.

2 Anſ. l. 6. c. 7. Matth. 17 Hic est filiꝰ meus, &c. Esa. 29. Matth. 15.

b No. ẽt 38. dist. in prin. de cons. dis. 2. c. 3.

Si solus.] Casvs. Dicit Cyprianus in hoc ca. quòd non omnis consuetudo imitanda est, sed Christi veritas, & illud qđ ipse fecerit, q̃ prior est ante omnes. Et hoc probatur auctoritate Esaię reprehendentis Iudæos, qui veritatem non sequebantur.

d ¶ *Si solus*.] i. nullus ei contrarius. sic. j. 8. q. 1. sciendum. in fi.

e ¶ *Hominum*.] ergo " Iudęi reguntur humanis constitutionibus. & sic est contra. j. 12. dis. omnia. vbi dicitur qp Iudæi tantũ diuinis constitutionibus regũtur: sed verũ est qp olim regebantur constitutionibus humanis, scilicet Scribarũ & Phariseorum, vt hic dicit. sed hodie non, vt ibi.

" Iudęi vtrũ constitutionibus regãtur.

Vòd autẽ.] Hęc distinctio diuiditur ĩ duas partes. In prima probatur quòd non valet cõsuetudo contra Deum. In secunda ibi, *noli*. probatur per 9. ca. qp commenta Sanctorum nõ præiudicãt nouo & veteri testa. Ioan. de Fan. Casvs. In superiori distin. ostensum est quòd ius naturale præponitur consuetudini, in hac 9. distinct. ostendit quòd ius naturale præponitur constitutioni: & hoc probatur per sequentia capit. & intellige hoc de iure naturali quod cõsistit in prę ceptis & prohibitionibus.

f ¶ *Quòd autem*.] s. prox. dist. 8. ostendit qualiter ius naturale præualet consuetudini. In hac 9. dist. ostendit qualiter ius naturale pręiudicat & pręualet constitutioni hominum, & sumitur per totam hanc dist. ius naturale pro iure diuino, quod cõtinetur in lege & in Euangelio. Item per totam hanc dist. vocat canonicam scripturam nouum & vetus testamentum.

Imperatores.] Casvs. Dicitur in hoc c. quòd qui bonis legibus, & quæ pro veritate latæ sunt, non obtẽperat, puniri debet: qui verò malis legibus, & qę contra Dei voluntatem latę sunt, non obtemperat, remunerari debet.

a ¶ *Quicun-*

ignorans feci: sed qui scienter facit, veniam non meretur.

A ¶ Ignosci.] *Apud. B. Cyprianum legitur*, Ignosci enim potest, *& his antecedunt ea quæ leguntur* s. c. frustra. *vsque ad ver*. reuelatum.

Idem lib. 2. epist, 3. ad Cæcilium.

¶ Dei veritatem, non hominum consuetudinẽ sequi oportet.

CAP. VIII.

Consuetudo [a], quę apud quosdam obrepserat [†], impedire non debet, quominus veritas præualeat, & vincat. Nam consuetudo sine veritate, vetustas erroris est: propter quod relicto errore sequamur veritatem, scientes, quia & apud Esdram [b] veritas vicit, sicut scriptũ est: [Veritas manet, & inualescit in æternum, & viuit, & obtinet in sæcula sæculorum.]

Idem in epist. ad Iubaianum circa med.

Ignosci A potest simpliciter erranti, sicut de seipso dicit Apostolus Paulus [Qui primò, *inquit*, fui blasphemus & persecutor, & iniuriosus: sed misericordiam merui, quia ignorans [c] feci.] post inspirationem verò, & reuelationem factam, qui in eo quod errauerat, perseuerat, prudens & sciens, sine venia ignorantiæ peccat: præsumptione enim, atque obstinatione quadam nititur, cum ratione superetur.

Item Cyprianus in epistola ad Põpeium contra epistolam Stephani.

¶ Rationem consuetudo impedire non debet.

CAP. VIII.

Consuetudo [a], quę apud quosdam obrepserat [†], impedire non debet, quominus veritas præualeat, & vincat. Nam consuetudo sine veritate, vetustas erroris est: propter quod relicto errore sequamur veritatem, scientes, quia & apud Esdram [b] veritas vicit, sicut scriptũ est: [Veritas manet, & inualescit in æternum, & viuit, & obtinet in sæcula sæculorum.]

Idem in epist. ad Iubaianum circa med.

Ignosci A potest simpliciter erranti, sicut de seipso dicit Apostolus Paulus [Qui primò, *inquit*, fui blasphemus & persecutor, & iniuriosus: sed misericordiam merui, quia ignorans [c] feci.] post inspirationem verò, & reuelationem factam, qui in eo quod errauerat, perseuerat, prudens & sciens, sine venia ignorantiæ peccat: præsumptione enim, atque obstinatione quadam nititur, cum ratione superetur.

Si solus [d] Christus audiẽdus est non debemus attendere, quid aliquis ante nos faciẽdum putauerit, sed quid qui ante omnes est, Christus, prior fecerit. Neque enim hominis consuetudinem sequi oportet, sed Dei veritatem, cum per Esaiam prophetam Deus loquatur, & dicat § Sine causa autem colũt me mandata & doctrinas hominum [e] docentes. §

Liquidò igitur apparet, quòd consuetudo naturali iuri postponitur.

DISTINCTIO IX.

ps 1

Vòd autem f & constitutio naturali iuri cedat, multiplici auctoritate probatur.

Ait enim Augustinus ad Bonifacium comitem, epist. 50.

¶ Leges principum naturali iuri præualere non debent.

PALEA. CAP. I.

Imperatores, quando pro falsitate contra veritatem constituunt malas leges, probantur bene credentes, & coronãtur perseuerantes: quando autem pro veritate contra falsitatem constituunt bonas leges, terrentur sæuientes, & corriguntur intelligentes.

a ¶*Quicunque.*] Hic incipit cap.aliud est palea. & habes idem 23. quæstione.4. non inuenitur.

1 Quicunque c [a] ergo legibus [b] Imperatorum, quæ pro Dei veritate feruntur, obtemperare non vult, acquirit grande supplicium. Quicunque verò legibus Imperatorum, quæ contra veritatẽ Dei feruntur, obtemperare non vult, acquirit grande præmium. Nam & temporibus prophetarum omnes reges, qui in populo Dei non prohibuerunt, nec euerterunt quæ cõtra Dei præcepta fuerant instituta, culpantur: & qui prohibuerunt, & euerterunt, super aliorũ merita laudãtur. Et rex Nabuchodonosor, cũ seruus esset idolorũ, cõstituit sacrilegam legem, vt simulachrũ adoraretur: sed eius impiæ constitutioni qui obedire noluerunt, piè fideliterque fecerunt. Idem tamen rex diuino correctus miraculo piã, & laudabilem legẽ pro veritate constituit, vt quicunque diceret blasphemiá in Deum †. Si drac, Misac, & Abdenago, cũ domo sua penitus interiret.

1 Iuo p.4.c. 184. Pann. l.2.c.154.

c Arg.à cõtrario, est in iure fortissimum.

a De hoc legitur. & no. 8.q.1. scien dũ. iuxta fi.

Dan.3.

b ¶*Ergo legibus* .] Not.argu. à contrarijs, vt 15.quæstione. 3. de crimine. & 24. quæst. 1.quodcunque ligaueris.& ead. causa.quæst. 2.sanè. 35. distin.qualis. " & fortissimũ est argu. à contrarijs [a] . ff.de offi.eius cui man. est iurisdi. l. 1. & 11. quæstione.3. Imperatores.

N *Oli meis* .] Cavs. Quęrebãt quidam ab Aug. vtrũ scriptis eius esset fides adhibenda tanquam scripturis canonicis no ui & vet. testa. & resp. quòd non . In scriptu

ibid. ris enim canonicis qđ inuenitur, incunctanter credendum est. in scripturis autem Augustini quod reperitur non est habendum pro

† Deum verum] Orig. firmo nisi certum appareat.

c ¶*Canonicis* .] quia de canonicis scripturis non possumus disputare an iustę sint, vel non, vt infra eodem quis nesciat.

d ¶*In istis* .] loquitur hic secundum illa tempora, cum adhuc scripta Augu. & aliorum sanctorum Patrũ non erant authentica: sed hodie iubentur † omnia teneri vsque ad vltimum iota, vt infra 15. distin. cap.vlti. Vel hoc ideo dicit, vt

† hoc in c.illo.vlt.iubetur de epist. B. Leonis ad Flauianum. ostendat quòd maior sit auctoritas veteris testamenti, quàm sanctorum Patrum, vt 19. distinctione. in canonicis.

2 Burc.l.15 c.42. Iuo p. 16.c.43. N *Egare* .] Cavs. Vinc. reprehendebat opuscula Augu. dicens ibi esse multa mendacia. Et certè non est mirũ, dicit Aug. si sua opuscula culpanda sunt, cũ maiorum opuscula reprehendantur.

† conuenit frustrare iura] Orig. e ¶*Negare.*] iusto iudicio. Vnde Aug. multa opera postea retra-

b Ad idẽ 26 q.4.c.vlt. ctauit [b] , vt 29.quęstione.6. vides. 12.quæstione. 1. certè. & 26. q. 4. quodam loco.

E *Go solis* .] Cavs. Quæsiuit Hiero. ab Aug. an credat scriptores vet. & noui testamen. errasse in scribendo. Et respondet. Augu. quòd non: sed si aliquid in illis scriptis mendacij inuenitur, dicendum est codicem esse mendosum, vel interpretem non bene de græco in latinum transtulisse, aut dicam me nó intelligere quod scriptum est. Alijs autem scriptoribus non est credendum, & si sancti sint, nisi quod scripserint probauerint p canonicas auctoritates.

3 Iuo pa.4. c. 17. Pann. l.2.c.120.

† al.certum habebas] exemp.

† al.firmiter retinere] Orig.

f ¶*Scriptorum.*] ideſt, scriptoribus.

g ¶*Erraße* .] " Nefas enim est dicere, quòd scriptura mentiatur, vt 23.quæst.5. quid ergo. imo qđ in eis dicitur, defendere debemus vsque ad sanguinis effusionẽ, vt 25. q.1.sunt quidam.

" Scriptura nõ mentit.

4 Iuo pa.4. cap.73.

† moribus] Ori. & Iuo.

h ¶*Quantalibet.*] Ar. quòd non est considerandum quis dicat, sed quid dicatur, vt 19.distinct. secundum. & est arg. pro dictis quorundam testium, quòd nõ est credendum magis honorabiliori personę quàm alij: " quia veritas à quocunque prolata semper prę ferenda est, vt 2.q.7. quæritur. & infrà eo. neque. ff.de supp.le.l. Labeo. Eis enim magis creditur qui rei aptiora dicunt, vt 4. q. 3. §.item in criminali. ver. si testes. Nec sanctitas personæ prodest, vt citius credatur. 50. distin. si quis prępostera. & arg. ad idem 1. q. 1. teneamus. 6. quæstio. 2. placuit. & 3. q. 9. cap. vlti. Arg. contra [c] 11. q. 1. quicunque. 97. dist. nobilissimus. & 8. quæst. 3. cap. 1. & 41. dist. c. 1. & 11. q. 3. absit.

5 Iuo pa. 4. c. 74. Pann. l.2.c. 119.

" Veritas à quocunque dicat, oiõ est præferẽda.

i ¶*Probabiles.*] Arg. quòd ratio æquiualet canoni, vt s. dist. 1. consuetudo. & j. c. sanè. Io.

† scripturarum libris] Ori. & Pan.

V *T veterum.*] Cavs. Dicitur in hoc cap. quòd sicut recurrendum est ad volumina Hebręorum, si dubitatio aliqua oriatur de veteri testamento: sic si dubitatur super libris noui test. recurrendum est ad Grę corum scripta.

† eorũ auctorẽ in scribẽdo ãliqd errasse firmissimè credam] Orig. Iuo, & Pan.

k ¶*Veterum.*] ideſt, veteris testamenti.

c Ista cõtraria oĩa q̃ sequũtur, aut nullo modo cõtradicũt, aut vilia sunt cõtraria. vel dic, q̃ in hocsũt contraria, quia vni soli qñq; creditur, vt illa iura probãt pp dignitatẽ pſonę, secundum Io. de Fan.

† ppolleãt] Orig.

† Adde Iac. Lu. & ẽt aliquid p Bar. in l. in tm̃. §. fi. cũ l. seq. ff. de re. di. & Ale. de Im. in l. bene ad cogitationẽ. co. 9. ff. si cert. peta.

CAP III.

3 NOli meis literis, quasi canonicis [c] scripturis inseruire. Sed in illis, & quod non credebas, cum inueneris, incunctanter crede: in istis [d] autem quod certum † non habebas, nisi certum intellexeris noli firmum † tenere.

Idem ad Vincentium Victorem libr.4.de anima, & eius origine.c.1.

¶In tractatorum opusculis multa corrigenda inueniuntur.

CAP. IIII.

4 NEgare [e] non possum, nec debeo, sicut in ipsis maioribus † , ita multa esse in tam multis opusculis meis, quæ possint iusto iudicio, & nulla temeritate dãnari.

Idem ad Hieronymum, epist. 19.

¶In scriptis canonicis mẽdacia non admittuntur.

CAP. V.

5 EGo solis eis scriptorũ † [f], qui iam canonici appellantur, didici hunc timorem, honoremque deferre, vt nullum eorum † scribendo errasse [g] audeam credere: ac si aliquid in eis offendero, quod videatur contrarium veritati; nihil aliud quàm vel mẽdosum esse codicem, vel interpretem non assecutum esse qđ dictum est, vel me minimè intellexisse non ambigam. Alios autem ita lego, vt quãtalibet [h] sanctitate, doctrinaque polleant † , non ideo verum putem, quia ipsi ita senserunt, sed quia mihi [A] per alios auctores, vel canonicas, vel probabiles [i] rationes, quod à vero non abhorreat, persuadere potuerunt.

A ¶Mihi per alios.] *Sic etiam in manuscriptis, & in glossa apud B. Augustinum est*, mihi vel per illos auctores canonicos, vel probabili ratione, *nec multò secus apud Iuonem. Alias verò nonnullas veritates satis visum est in margine indicare.*

Idem B .

B ¶Idem.] *Verba huius capitis sunt B. Hieron. ad Lucinium Baticum epist.28. sed mutata non est inscriptio ob glossam.*

¶Libris veterum hebræa volumina, nouis græca auctoritatem impendunt.

CAP. VI.

VT veterum [k] librorum † fides de hebeæis voluminibus examinanda est, ita nouorum, græci

a ¶*Græci.*] Hiero. in secundo prologo Bibliæ contra ait dicens, ꝙ emendatoria sunt exemplaria latina quàm græca, & græca, quàm hebræa. Sed Aug. ad primitiuam ecclesiam respicit, quando exemplaria græca & hebræa non erant corrupta: sed procedente tempore cum populus Christianus multum esset auctus, & hæreses multæ essent factæ inter Græcos, in inuidiã Christianorum Iudæi & Græci sua exemplaria corruperunt: & sic factum est, ꝙ exemplaria eorum magis corrupta sunt quam latinorum, ad quod tempus respicit Hierony. Vel respicit ad latina exemplaria à fidelibus interpretibus translata. Augustus respicit ad exemplaria latina à non fidelibus & falsatoribus translata: in quibus si quid falsitatis videatur, dicit eũ dum esse ad originalia. Vel dic ꝙ in hoc magis credendum est Hiero. quam Augu. quia inter istos tres Aug. Hieron. & Greg. " Augustus magis credendum est in disputationibus, Hiero. in historijs, & translationibus: Grego. in moralibus præponitur, quia nõ omnes in omnibus: sed certi per certa, &c. C. de vete. iu. enucl. l. 1. ibi, quia non omnes. Et est hic arg. ꝙ quantumcunque authenticum sit aliquod instrumentum: si tamen de ipso aliquid in dubium reuocetur, semper exhibendum sit illud à quo originem ducit, vt 76. dist. cap. ieiunium. in prin. & j. 25. q. 2. sancimus. & optimè extra de sent. & re iud. cum inter. Et hoc contra d. Alb. qui dicit, ꝙ si vna publica charta originẽ ducit ab alia publica charta, non est necesse exhibere originale. arg. in Authen. vt fratrum filij. §. quia verò. colla. vlt. secus in priuata. Authen. vt spon. lar. §. & hoc insuper. col. 8. arg. pro ipso 19. dist. si Roma. Quid iuris sit de hoc, dixi j. 100. dist. contra morem.

1 Iuo p. 4. c. 215.
† al. velut officiosa.] ori.
al. fuerint officiosa.
¶ al. subruatur.
2 Iuo p. 4. ca. 227. Poly. lib. 3. tit. 21.
" Aug. disputatiões, Hierony. trãslatiões, & Grego. moralia cõmendãt.
3 Deus dedit par. 2. Anſ. lib. 4. c. 58. Iuo p. 4. c. 236.
† al. doctiocumque.

ci [a] sermonis [b] normam desiderat.

Item Augustus ad Hieronymũ, epist. 9.

¶Nihil auctoritatis canonicis remanebit scripturis, si ad eas mendacia fuerint admissa.

CAP. VII.

1 SI ad scripturas sanctas admissa fuerint † officiosa mendacia; quid in eis [d] remanebit auctoritatis? Quæ tandem de scripturis illis sententia proferetur, cuius ponderе [e] contentiosæ falsitatis obteratur † improbitas?

Idem de baptismo contra Donatistas lib. 2. cap. 3.

¶Literis omnium episcoporũ sacra præponitur scriptura.

CAP. VIII.

2 QVis nesciat sanctam scripturam canonicã tam veteris, quam noui testamenti certis suis terminis [f] cõtineri, eamque omnibus posterioribus episcoporũ literis ita præponi, vt de illa omnino dubitari, & disceptari [g] non possit, vtrum verum, vel vtrum rectum sit quidquid in ea scriptũ esse constiterit? Episcoporum autem literas, quæ post confirmatum canonem vel scriptæ sunt, vel scribuntur, & per sermonem fortè sapientiorem cuiuslibet in ea re peritioris, & ꝑ aliorum episcoporum grauiorem auctoritatem, doctiorẽq; † prudentiam, & per concilia licere reprehendi, si quid in eis fortè à veritate deuiatum est?

Idem ad Vincentium epist. 48. contra donatistas.

¶Ex dictis quorumlibet episcoporum contra diuina mandata calumniæ non colligant.

CAP. IX.

3 NOli frater contra diuina tam multa, tam clara, tam indubitata testimonia colligere velle calumnias [h] ex episcoporum scriptis, siue nostrorum, sicut Hilarij, siue [A] (antequam pars donati [i] separaretur,) ipsius vnitatis, sicut Cypriani, & Agrippini: primò, quia hoc genus literarum ab auctoritate canonis distinguendum est: non enim sic leguntur, tanquam ita ex eis testimonium proferatur, vt contra sentire nõ licrat, sicubi forte aliter sapuerint, quàm veritas postulat. In eo quippe numero sumus, vt non dedignemur etiam nobis dictum ab Apostolo accipere. [Et si quid aliter sapitis, id quoque Deus vobis reuelauit [B].]

A ¶Siue antequam.] *Antea legebatur,* siue Cypriani, & Agrippini, antequam pars Donati separetur. *Restituta est vera lectio ex B. Augustino, & aliquot exemplaribus Gratiani, & Iuone. Cyprianus enim, & Agrippinus multò ante Donati schisma in ecclesiæ vnitate decesserant: qua in re errauit auctor glossę.*

B ¶Reuelauit.] *Ita etiam originale, & Iuo, & aliquot editiones noui testamenti. Sed idem B. Augustinus in Ioannem tract. 5. 45. 53. & 98. & alibi ferè semper legit,* Reuelabit, *& explanat. Grçce* ἀποκαλύψει.

Item ad fortunatianum, epist. 3.

¶Non debetur par auctoritas canonicis scripturis, & expositionibus earum.

CAP. X.

4 NEque quorũlibet disputationes [k], quãuis catholicorũ, & laudatorũ hoĩum, velut scripturas canonicas habere debemus, vt nobis nõ liceat salua honorificentia, quæ illis debetur hominibus, aliquid in eorũ scriptis [l] improbare, atq; respuere, si fortè inuenerimus ꝙ aliter senserint, quàm veritas habet, diuino adiutorio vel ab alijs intellecta, vel à nobis.

a sc. super diuersis artic. s. si ille articul⁹ nõ est vitiosus in quo tota est vis quæstionis, vt in hac decr. ex literis. & sic intelligitur C. de test. si vnus & ff. d fid. instr. l. 2. secundũ Io. de Fan.

ex literis. *a* Ioan. ego dico quòd si aliquid falsitatis reperiatur in instrumento, ꝙ totum redditur suspectũ: nec ei creditur, vt ff. de fide instr. l. 2. in fi. & hoc notaui in quæstionibus. Bart. Brix.

e ¶*Pondere.*] ideſt, auctoritate.

Quis nesciat sacrã. CASVS. Dicitur in hoc c. quòd quilibet debet scire scripturam veteris & noui testa. præponi scripturis episcoporum: & nemo debet dubitare de ea vtrũ verum sit, vel rectum quod in ea continetur. scripta vero aliorũ possunt reprehendi ꝑ homines peritiores, & diligentiores, & qui sunt maioris auctoritatis.

f ¶*Terminis.*] ideſt libris.

g ¶*Disceptari.*] ita vt in dubium reuocentur quæ ibi statuta sunt. Sed disputare licet de eis ad maiorem intelligentiam, non reprobando. 96. dist. fatis.

Noli.] CASVS. Vincen. Donat. ista reprehendebat scripta noui & vet. testa. quia in scriptis quorundam episcoporum quædam reprehendẽda inueniebantur. Sed cum reprehendit Augu. quia illa reprehẽdenda nõ sunt: hæc verò sic: quia ab auctoritate canonũ distinguuntur. vnde reprehendi possunt, si cõtra veritatem scripta sunt. Et hoc probatur auctoritate Pauli: Et si quid aliter sapitis, &c.

4 Iuo par. 4. c. 237.

h ¶*Calumnias.*] verba enim iuris non sunt calumnianda. j. 37. distinct. relatum. & ff. ad exhi. l. pen.

i ¶*Donati.*] Donatus primò fuit catholicus: sed postea est in hæresim lapsus, cuius hæresi adhæserunt Cyprianus, & Agrippinus.

Neque.] CASVS. Augu. reprehendebat dicta quorundam peritotum, de quo Fortunatus eum reprehendebat. Nunc autem ei rescribit & dicit quòd non vult adhibere tantam fidem illis scripturis quantam adhibet canonicis. & licet eis honor debeatur, tamen vult eas corrigere si quid inuenerit in eis corrigendum. Idem vult fieri de suis scripturis.

k ¶*Disputationes.*] id est, expositiones. non enim ex ipso leditur fama alicuius per id qđ reprobatur testimonium suum, vt ext. de exc. denique.

l ¶*Eorum scriptis.*] ar. quod quisque iuris in alterum statuit, &c. sic 2. q. 6. qui se scit. 22. q. 5. de forma. ff. quod quisque iur. l. 1. ext. de const. cum omnes.

" officiosa quæ dicuntur.
" inofficiosa quæ dicũtur.

d ¶*Quid in eis.*] Argu. quòd si instrumenta, vel attestationes pro parte inueniuntur falsæ, quòd in totum reprobantur, vt j. 16. dist. canones. & 3. q. 9. pura. & j. de conse. dist. 3. non liceat. & ff. de ædil. edi. eiusdem. Arg. contra. 37. distinct. qui de mensa. 12. q. 2. si quis. & de conse. dist. 4. si non sanctificatur. & 17. q. 4. quæsti sunt. & extra de arb. cum tempore. & de præb. dilectus. & C. de transa. si ex falsis. Sol. si plura c. sibi connexa sunt, vel vnum est accessorium alteri, vno cassato connexa & accessoria cassantur: secus si diuersa & separata sunt. ff. de mi. etiam. §. fi. & ff. de neg. gest. eum actum. & 2. q. 6. diffinitiua. ver. est autem quandoque. circa fi. Vel distingue, vt distinguitur extra de fide instru.

b ¶*Sermonis.*] totum enim nouum testamentum scriptum est græcè præter Euangelium Matthæi & epistolam Pauli ad Roma. quæ est scripta latine. Ioan.

Si ad.] CASVS. Dicit Augu. ꝙ si in sacris scripturis inueniatur mendacium etiam officiosum, nihil auctoritatis remanebit in eis: nec ex illis potest sententia ferri.

c ¶*Officiosa.*] " Officiosa dicuntur quæ continẽt pietatem, quæ nulli obsunt, & alicui prosunt: " sicut inofficiosum dicitur testamentum, quod est contra officium pietatis, vt ff. de inoffic. testa. l. 3.

S*Ana.*]Casvs.Quęsitum fuit ab Aug. vtrũ ratio iuris naturalis sit exemplis anteponenda? Et respondet,ꝙ sic, sed non illis quæ cum ratione concordant.

a ¶*Sana.*]aliàs sanè.

b ¶*Cui.*]rationi.

c ¶*Concordant.*]quandoque.

†al.qualis] Orig Antu. †al.tales.

Talis † ego sum in scriptis aliorũ quales † volo esse intellectores meorum.

*Idem ad Marcellinum de ciuitate Dei.lib.*1.c.23.

¶Exemplis ratio sana præfertur.

CAP. XI.

1SAna [a] quippè ratio etiam exemplis anteponẽda est, cui [b] quidem & exẽpla cõcordant [c], sed illa [d], quæ tãto digniora sunt imitatione,quãto excellentiora [e] pietate [f].

Cum ergo g *in naturali iure nihil aliud præcipiatur, q̃ quod Deus vult fieri,nihilq; vetetur,q̃ qđ Deus probibet fieri,deniq; cum in canonica scriptura nihil aliud, q̃ in diuinis legibus inueniatur, diuinæ verò leges natura consistant,patet, ꝙ quæcunq; diuinæ voluntati, seu canonicæ scripturæ contraria probantur, eadem & naturali iuri inueniuntur aduersa. Vnde quæcunq; diuinæ voluntati,seu canonicæ scripturæ, seu diuinis legibus posꝑponenda censentur,eisdẽ naturale ius præferri oportet.Constitutiones ergo vel ecclesiasticę, vel seculares, si naturali iuri contrariæ probantur, pœnitus sunt excludendæ.*

a Sed in rõne. q. d. vbi exemplum non concordat rõni, nõ est sequẽdũ nam illud exemplum Lucretiæ ñ concordat rõni. Arch.

b Et ext. de sorti.c. 2. in parte decisa.

DISTINCTIO X.

ps 1 *Constitutiones* h *verò principũ ecclesiasticis constitutionib. non prꝫeminent,sed obsequuntur.*

Vnde Nicolaus Papa scribit episcopis in concilio apud Conuicinum congregatis.

¶Lex Imperatorum ecclesiastica iura dissoluere non potest. C.I.

2LEge [a] Imperatorum nõ in omnibus ecclesiasticis controuersijs vtendum est, præsertim cũ inueniatur euangelicæ, ac canonicæ sanctioni aliquotiens obuiare. [b] *Item.* †

¶ 1 Lex Imperatorum non est supra legẽ Dei,sed subtus. Imperiali iudicio non possunt ecclesiastica iura dissolui. 2 Ad qđ oñdẽdum duorum horũ †, scilicet Innocentij, & Gregorij satis sufficiunt testimonia. Sanctus quidem Innocentius ĩ decretali epistola sua ad Alexãdrum Antiochenum episcopum ait. [3 Nam quod sciscitaris,vtrum diuisis [i] imperiali iudicio prouincijs,vt duæ metropoles fiant, sic duo metropolitani episcopi debeant nominari,non visum † est ad mobilitatem necessitatum mundanarũ Dei ecclesiam [k] commutari, honoresq;, aut diuisiones [l] ꝑpeti, quas pro suis causis faciẽdas duxerit Imperator.]4Beatus aũt Gregorius scribens ad Theoctistam patritiã,inter cætera:[Si,inquit,religionis causa coniugia debere dissolui dicantur,sciendũ est, qa etsi hoc lex humana [m] concessit,lex tñ diuina prohibuit.] 5 Ecce quẽ admodũ imperiali iudicio nõ pñt ecclesiastica iura dissolui. Ecce qualiter, quod lex humana concessit,diuina lex prohibuit. ¶Non quòd Imperatorũ leges(quibus sæpè ecclesia vtitur cõtra hæreticos [n], sæpè cõtra tyrannos,atq; cõtra prauos quosque defenditur) dicamus pẽnitus renuendas, sed quòd eas euangelicis,apostolicis,atque canonicis decretis (quib. postponẽdæ sunt)nullum posse inferre ꝓiudiciũ asseramus.

†Vide ś. dis. 6. c. non est peccatũ. §. his itaq;.

2 Iuo p.4.c. 87. Pãn.l.2. c.138. Ans. l.1.c.97. Poly.l.1.ti.27.

Constitutiones.] Hęc dist.diuiditur in duas partes, in quarũ prima probat ꝓ quinq; capitula,ꝙ leges principum nõ prę iudicant canonibus.Secunda ibi,*Ecce.* Io.de Fan.

Casvs. Ostensum est supra, ꝙ ius naturale prefertur cõsuetudini & cõstitutioni tam ecclesiasticę, quàm seculari. In hac verò 10.dist.ostenditur,ꝙ constitutio ecclesiastica præfertur seculari constitutioni,& ad hoc inducuntur sequentia c.

h ¶*Constitutiones.*] in hac 10.dist.ostendit magister, ꝙ secularis constitutio cedit ecclesiasticæ. "quia sacræ leges non dignantur sequi sacros canones,vt 2.q.3.§.hinc colligitur.extra de iud.clerici *c*.

" Canones præferũtur legibus.

c Concord. tex.in l. 1.leges sacratiss imæ. cum concor. vul. C. de epis. & cler.

Ege.]Casvs.Hoc c.diuiditur in tres partes. In prima par. quærebatur à Nicolao,an legibus imperatorum sit in oĩbus.controuersijs ecclesiasticis vtendum. Et respon. ꝙ non, vbi leges videntur canonibus obuiare. In secunda par. quæ incip. ibi, *item,&c.* quærebatur an lex Imperatoris præsit diuinæ, vt per eam iura ecclesiastica dissoluantur. Et respon. ꝙ non: & hoc probatur duorum auctoritate, scilicet Innocentij, & Gregorij. Dicit enim Innocentius, quòd in vna prouincia non debet esse nisi vnus metropolitanus: cum ecclesia hoc statuat. Vnde si Imperator diuidat vnam prouinciam in duas,non propter hoc erunt ibi duo metropolitani. Item statutum est ab ecclesia, vt dicit Gregorius, vt post carnalem commistionem alter coniugum non possit ad religionem transire sine consensu alterius: sed lex secularis statuit contrarium. sed statutum ecclesiæ prævalet: quia etsi lex humana concessit,lex tamen diuina prohibuit. In tertia parte quę incipit ibi, *Non quòd.*circa finem, dicitur quòd bene vti possumus legibus vbi canonibus non contradicunt.

i ¶*Diuisis imperiali iudicio prouincijs.*] Imperator diuidit prouincias, vt ff.de off.assess. si eadem.& Papa episcopatus diuidit: & vnit episcopus ecclesias, vt extra de excess.pręla. sicut vnire. Quid autem iuris sit dum vniuntur vel diuidũtur, not.16. q.1.postquam. & ca. & temporis. Licet ergo Imperator diuidat vnã prouinciã in duas, non ideo erunt duæ metropoles, vt hic. & 101. distin. peruenit. "Et est hic arg quòd si princeps legitimat aliquem in temporalibus non ideo est legitimatus in spiritualibus extra qui filij sint leg. per venerabilem. nisi vbi princeps restituat aliquem, qui fuit infamis ratione paterni criminis, vt 6. quęstio. 1. §. verum.

k ¶*Ecclesiam.*] "Ecclesia non adstringitur mundanis legib. 33. q. 2.inter.nec etiam de rebus ecclesiasticis potest Imperator legem condere, vt 96.distin. bene *d*. nisi hoc ecclesia petat, vt 17. dis. §.hinc etiam. & nisi in ecclesię priuilegiũ statuat aliquid,vt 16.q.1. generaliter. & q.3. nemo.Ioan.

l ¶*Diuisiones.*] Argu. quòd episcopus inuito plebano non potest diuidere parochiã cius, nec Papa inuito episcopo diuidere episcopatum,vt 16. quęst. 1.multis.quod enim est vnum diuidi non potest, vt 24.qõ.1. loquitur.& cap.schisma. Io. Sed credo quòd Papa hoc possit facere ex causa, & etiam episcopus *e*, vt in ea.decret.si vnire. Bart.

m ¶ *Lex humana.*] vt habes 27. qnęst. 2. sunt qui dicunt. Sed mirum est cum Iustinianus fuerit valde catholicus Imperator: qualiter illud statuerit contra legem Domini: cum Dominus dixerit quòd ob solam causam fornicationis mulier possit separari à viro, vt 33. quęstio. 2. quos Deus. Sed dic (vt quidam dicunt) quòd ignoranter fecit: & ideo veniam meruit, vt supra 8. distinct.consuetudo. Vel errauit simil. Hiero.vt 26.distin.cap.1. Vel ideo permisit *f* hoc, vt grauia vitarentur: sicut vsuras permisit vt vitarentur rapinę, & coniugia permisit dissolui, vt vitaretur vxoricidium,vt 33.q.2.si quod verius.

n ¶*Contra hęreticos.*] Et sic vtor pro me quo non vtor contra me. infra 37. distinctio. si quid verius. & secunda quęstione septima, si hęreticus. & sic est contra 19. distinctio. si Romanorum. in fine quarta quęstio.tertia. cap.si testes. §.item si quis testibus.

†al.Idem. 1 In c.adiectis.c.17.

2 Burch.l. 15.c.10. Iuo p.16.c. 11.Pan.l.2. c.129.

†herοum.] Orig.

3 Inno.1.epist.18.c.2.

† Verè visũ Orig.

"Legitimatus quo ad tpalia non censetur quoad spiritualia.

4 Lib.9.reg. epist.39.

5 Iuo p.4.c. 187. Pann. l.2.ca.140. ex ca. adiectis.c.17.

"Leges seculares ecclesiam nõ adstringũt.

d Vide qđ no.5.a.6.ꝑsbyter.2.& 22.q.8. con uenior. i gl. ecclesia enim, &c.

eSub.& hoc est verũ cũ nulli fit ꝓiudiciũ. aliàs secus.2.q.6. qui se scit. Io.de Fan.

f De cõparatiua permissione, de qua not. 3. dist.c.vlt.

Non

a Sed illud ex permissione eccle siæ.

a ¶*Non licet.*] Casum præsentis capituli pone per teipsũ. ¶*Non licet.*] arg.contra illas leges quæ permittunt vsuras exigere.arg. 11.q.1.c.quicunq; litem.& 9.dist.c.1.vers. quicunq;.& 96.dist.bene.11.q.3.qui omnipotentem.15.q.1. omne quod.& c.nulli,& c.generali.23.q.8. conuenior. argu. contra dist.63.ca. Hadrianus.2. *a*

Certum.] Casvs. Imperator volebat prẽesse rebus ecclesiasticis, & prælatis ecclesiarum obedire nolebat :imo quod plus est, eis dominari volebat, & iura præfigere, quem Felix Papa docet ecclesiæ debere colla submittere,& nõ vel le eius sacerdotibus dominari : ne si cõtra fiat eatur in contumeliam creatoris.

b ¶*Certum est.*] Hoc c.& c.suscipitis. & cap. quoniam. loquuntur quasi de eadem materia.

† Vt ẽ hæc dictio ĩ aliquibus vetustis vel contextu.

c ¶*Et sacrosancta.*]id-est, præcepta. †

d ¶*Cuius.*] scilicet ecclesiæ.

e ¶*Submittere.*] Imperator.n. filius est ecclesiæ,nõ prẽsul,vt 96. dist.si Imperator.& "inclinabit caput suũ episcopis,vt 63.dist.Valẽtinianus. & excõicari põt ab episcopo,vt 18. dist. quoniam quidem. & 96.dist. duo.

1 & Calixtus epi.1.& Marcellin⁹ in extrema epist.2.& in c.Hadriani capi.76. ex quo citant Burchar. & Iuo par.16. c.9.

f ¶*Mensura.*]i.Imperator excedit mensuram suam.

" Imperator inferior est ẽpo.

"casus duorum istorũ capitulorũ planus est.

g ¶*Constitutiones.*] " Nunquid ergo legibus semper derogatur per canones ? Absit , nisi quo ad causas spirituales. & hoc est quod dicitur de consec. distinc. 3.celebritatem.ibi alia est ratio causarum secularium, alia diuinarum.arg.s̃.cod. cap. 1. vtrunque enim suo modo rationabiliter constitutum est , sed diuerso modo.ar.s̃. ea. certum.Nec Papa potest leges tollere , nisi quo ad suum forum. " Imperium enim & sacerdotium ex eodem principio prodierunt, vt in Authentica quo modo oporteat episcopos.in princ.coll.1.argum.j.ead.distin.quoniam.Sed hoc non credo , vt extra de prẽscriptio. quoniam omne.

2 Deus dedit p.j. & 3. Burch.l.15. c.8.Iuo p.4. c.231.& pa. 16.c.9.Pan. l.2.ca.141. Poly.l.6.titu.1.

† In exemplari Veronen. est] Felix iij.

3 Ans. l.4.c. 11.Poly.l.j. c.18.

† al. ecclesiæ.

" Imperiũ, & sacerdotium ex eodem procedunt.

† al. dispensationis.

† antea legebatur] Idẽ . Hr̃ in c.Hadriani num.39.

"Iurm contra bonos mores, non obligat.

h ¶*Mores.*]" Nec iuramentum obligat cõtra bonos mores,vt extra de iureiur.quemadmodum.& ff.de leg.1. si quis inquilinos. §. vlti.

i ¶*Imperium .*] *Administrationibus .*] Distincta est enim potestas sua à potestate Pontificali , vt infra . ead.quoniam. & 96.distinct.cum ad verum. " Alioquin si vsurpat eorum officia,lepra percutitur,vt Ozias.2.quæst. 7. §. item Dauid . Tamen inuenitur, quòd reges conferunt decanatus, vt ext. de consue. cum inter. in parte decisa. Ioan.

" Impator lepra ꝑcutitur, si officium facer dotale vsurpat .

4 Deus dedit p.j.& 3. Ans.l. 3.c. 88. Burc. l. 15.c.9. Iuopa.5. c. 38. & p. 16. ca. 10. Poly. l. 1.c.fi.

4 Constitutiones[g] contra canones,& decreta prę sulum Romanorũ, vel bonos mores[h] nullius sunt†momẽti.

Item Nicolaus Papa I. in epistola ad Michaëlem Imperatorem, cuius initium est, [*Proposueramus.*]

¶Quæ sacerdotũ sunt,regibus vsurpare non licet. C. V.

Imperium vestrũ suis publicæ rei quotidianis administrationibus[i] debet esse contẽtũ,nõ vsurpare quæ sacerdotibus Domini solũ conueniũt.

Itẽ Gregorius Nazianzenus in oratione ad ciues Nazianzenos angoris plenos,& Magistratũ iratum.

¶Tribunalia Regum sacerdotali sunt potestati subiecta. Cap. VI.

Suscipitisne libertatem[k] verbi?libenter accipitis[l] , ꝙ lex Christi sacerdotali vos subijcit potestati, atq; istis tribunalibus subdit? Dedit.n. & nobis potestatẽ : dedit & principatum multò perfectiorẽ[m] principatibus vestris.Aut nunquid iustum vobis videtur , si cedat spiritus[n] carni[o] ; si à terrenis cælestia superentur ; si diuinis præferantur humana?

2 Ecce quòd constitutiones Principum ecclesiasticis legibus postponendæ sunt.Vbi autem Euangelicis,atq; canonicis decretis non obuiauerint , omni reuerentia dignę habeatur. vnde Augustinus ait in dialogo, idest lib.2. contra literas Petiliani.c.58.

¶Leges Imperatorum in adiutorium ecclesiæ[A] licet assumere †. C. VII.

5 Si in adiutorium[p] vestrum etiam terreni imperij leges assumendas putatis, nõ reprehendimus.¶Fecit hoc Paulus, cũ aduersus iniuriosos ciuem[q] Romanum se esse testatus est.

A ¶Ecclesiæ.]*Auctor huius rubricę caput hoc ita accepit , quasi hic agatur de legibus Imperatorum in fauorem ecclesię latis,cũ ibi B. Augustinus Petiliano,& Donatistis hęreticis concedat,legibus Imperatorũ ipsos in adiutorium suum vti posse, modò id fallaciter non facerẽt, quod eos fecisse conuincit .*

Item Nicolaus Papa I.in epistola 7. ad Michaelem Imperatorem.

B ¶*Huic capiti in codicib.impressis erat ꝑpositus hic titulus*, Cyprianus Iuliano Impatori: *qđ est cotra oẽm*

†al.assumi.

5 Iuo p. 4. c.183.Pan. l.2. c. 153. Act.22.

b Id est in causis ecclesiasticis recipiẽdæ.

c Ad horsi intelligentiam scias, quòd gl. 2. titu.3.dicit sic, Penula vestis erat consularis, qua induebantur consules ingredientes curiam.

QVoniam.] CASVS. Iulianus Imperator vendicabat sibi imperium,& pontificatum: quod locum habuit in veteri testamento.Sed dicit Cyprianus,quòd postquã Christus venit,sic officia vtriusque potestatis discreuit, vt Imperator terrenis, Pontifex cælestibus præsideret: ne propter duplicem potestatem homo superbiens rursum ad inferna demergatur:sed cũ opus est, altera potestas vicissim alterã sublevaret. Idẽ casus est 96. dist. cum ad verum.

a ¶*Quoniam.*] Hoc c.est pars illius 96.dist. cum ad verum.

b ¶*Dei & hominum.*] idest, diuinæ & humanæ naturæ.de conse. distinctio. 2. in Christo pater.

c ¶*Sic actibus.*] scilicet ipsorum officiorũ. "Quædam enim fecit tanquam Imperator, cum vendentes,& emẽtes flagellando de templo eiecit.j.q.3.ex multis *a*.& cap.vendentes. Quædam vt sacerdos, cum seipsum obtulit hostiam discipulis suis dicens: Hoc est corpus meum,&c. de consecr. dist.2.sacerdos. Sed cõtrarium probatur per auctoritatem: istam scilicet ꝙ Deus noluit ea esse distincta, cum per seipsum vtriusq; potestatis actus exercuit. Resp.hoc ideo fecit, vt ostenderet, ꝙ vtraque potestas ab eo processit *b*, non ꝙ vna persona illa duo officia exerceat,vel gerere debeat. hæc enim duo dona, imperium, & sacerdotium, ab eodem principio sunt, vt in Authen. quomodo opor. episc. in pr.col.1.

d ¶*Discreuit.*] Cum ergo potestates istæ sint distinctæ, est hic argu. "ꝙ imperiũ nõ habet à Papa, & ꝙ Papa nõ hẽt vtrunq; gladiũ. nã exercitus facit Imperatorem, vt 93. dist. legimus. & imperium à solo Deo habetur, vt 23.q.4.quæsitum. alio quin si ab ipso haberetur, licitè appellaretur in temporalibus ad ipsum,qđ prohibet Alex. & dicit ꝙ illa non contingunt suam iurisdõnem.ext.de app. si duobus, & ext. qui fil. sint leg.causam *c*.& c. lator. item ecclesiæ soluunt tributum Imperatori, vt 11.q.1. magnum.Sed contra,& cælestis,& terreni imperij iura sunt ei concessa,vt 22.dist.c.1.Item Imperator iurat Papæ,vt 63.dist.tibi dño. & Papa deponit Imperatorem,vt 15.q.6.alius.Item ipse trãstulit imperium de Oriẽte in occidentem.ext.de elect. venerabilem.Ego credo potestates esse distinctas, licet Papa quãdoque vtranq; potestatem sibi assumat:s. cum legitimat aliquẽ in spiritualibus,& temporalibus,vt ext.qui fil.sint leg.per venerabilem.sed illud fuit ad petitionem regis, qui hoc ipsum fecisse potuit,vt ibi dicitur.Nec ob. ꝙ à secu lari iudice appellatur ad Papam: quia hoc fit pp defectum iudicis secularis, vt exprimitur ext. de fo. comp. licet. sed facit ad petitionẽ regis. Nam ẽt vacante imperio supplet defectum imperij,vt ext.de fo.comp. licet.

e ¶*Pro cursu.*] Argu. "ꝙ in matrimonio, & cæteris causis spũalib. non sit vtẽdum legib. imperialibus.Sed contra.35.q.5. ad sedem. Dic ergo ꝙ illud tantummodo determinat illud verbum tpalium: sed non illud verbum, vterentur,vt sicut spũales causæ ad iudicẽ secularem non pertinẽt, sic nec causa sanguinis ad ecclesiasticum,vt j. 32.q.8. sæpe principes. & c.his à quibus.

DE capitulis.] CASVS. Lotharius audiuerat,ꝙ Leo Papa nolebat leges seruare imperiales: vñ interrogauit de hoc Papã, an esset verum.quare Leo scribit ei,& dicit, ꝙ ipse vult leges obseruare irrefragabiliter, & qui aliter dicit, mẽdax est.

f ¶*Pontificum.*]Imperatores.n. olim pontifices appellabantur, vt 21.dist.cleros.

g ¶*Mendacem.*]ex magna humilitate hic loquitur,sicut alibi, j. 2. q.7. nos si incõpetẽter.

VIdes.] CASVS duorum seq.cap. planus est.

h ¶*Dissolui.*] j.25.q. 2.imperiali.hęc regula suppletur per aliam regulam, ꝙ principali destructo destruitur accessorium, & omne qđ sequitur ex eo *d* vt ext. de fi.inst.inter dilectos. in fine. sed hæc regula multas recipit istãtias, contra legẽ.n.fit si contrahitur post simplex votum, tñ contractus tenet,vt 27.q.1.nuptiarũ. "Item prohibetur ne sentẽtia feratur sub cõditione,tñ si lata fuerit tenet, vt 2. q. 6. §. biduum circa prin. Item ꝙphibetur ne episcopus consecret alterius ecclesiam, tamen si consecrauerit, tenet consecratio,vt 7.q.1. episcopus in diœcesi.Sed dic, quòd hęc regula intelligitur de talibus vbi est perpetua causa prohibitionis

"Christus fuit Imperator, & sacerdos.
1 Iuo p.4.c. 188. j. dist. 96. c. cũ ad verbum.
1.Tim.2.
a 2.q.7.accusator.
b Ad hoc 23.q.4.quæsitum.
† al.& militans.
† al. ne
"Papa an habeat vtrũque gladiũ.
2 Iuo p.4.c. 176. Pann. l.2.c.249.
c 2. vbi de hoc in gl.sic patet. & de iudi. nouit. in gl. 2.
"Causę matrimoniales an sint legibus decidẽdæ.
"Facta tenent multa quæ fieri ꝓhibentur.
3 Iuo 4. p. d Ad hoc l. non dubiũ. & ibi no. C. de leg. & l. eius. C. de vsu.& instit. de pu. subst. §. si libert⁹.

¶Reges Pontificibus pro æternis, & Pontifices regibus pro temporalibus indigent. C. VIII.

1 QVoniam a idem mediator Dei b, & hominum homo Christus Iesus sic actibus c proprijs, & dignitatibus distinctis officia potestatis vtriusq; discreuit d propria c,volens medicinali humilitate hominum corda sursum efferri, nõ humana superbia rursus in inferna demergi:vt & Christiani Imperatores pro æterna vita pontificibus indigerent, & pontifices pro cursu e temporalium tãtum modo rerum imperialibus legibus vterentur, quatenus spiritualis actio à carnalibus distaret incursibus, & †ideo militans Deo minimè se negotijs secularibus implicaret;ac vicissim nõ †ille rebus diuinis pñsidere videretẽ, qui esset negotijs secularib.implicatus.

c ¶Propria.] *In originali est*, propriam volens medicinali humilitate sursum efferri. *Iuo habet vt gratianus hic in plerisq; codicibus. In nonnullis tamen est*, propria volens medicinali humilitate sursum efferri, *quemadmodum etiam infra dist. 96.c.cum ad verum. Apud Gelasiũ loco indicato legitur*, sic actionibus proprijs, dignitatibusq; distinctis officia potestatis vtriusque discreuit, suos volens medicinali humilitate saluari,nõ humana superbia rursus intercipi,vt & Christiani,&c.

Item Leo iiij. Lothario Augusto.

¶Leges Imperatorum custodiri oportet. C. IX.

2 DE capitulis, vel præceptis imperialibus vestris,vestrorumq;D pontificũ f, prædecessorum irrefragabiliter custodiendis, & conseruandis,quantum ualuimus, & *temporum rationem. In manuscriptis omnibus,excepto vndecimo Vaticano, abest dictio*, Imperatori, *quemadmodum & apud Iuonem. Nonum autem habet*,Iuliano episcopo, *aliud peruetustum*, Iubiano. *Ceterùm integrum hoc caput est in epistola Nicolai ad Michaelem Imperatorem, quæ incipit*, Proposuera mus. *ex quo refertur* j. *dist. 96. c. cum ad verum. vnà cum alijs verbis eiusdem epistolæ,ex quibus hæc pendent. Et sumptum est ex Gelasio in tomo de Anatematis vinculo.*

ualemus Christo propitio, & nunc & in æuum † nos conseruaturos modis omnibus profitemur. Et si fortasse quilibet aliter uobis dixerit, uel dicturus fuerit, sciatis eum pro certo mendacem g.

D ¶Vestrorumque.] *Epistola hæc non est inuenta:& in istis verbis videtur subesse mendum, ex quo auctor glossæ errandi occasionem sumpserit, qui Christianis Imperatoribus, cuiusmodi fuerant prædecessores Lotharij, attribuat illud, quod Isidorus de ethnicis dicit, nimirum Imperatores solitos fuisse appellari Pontifices.de qua re optimè Gelasius in tomo de Anathematis vinculo, & infra dist. 21. c. cleros. Apud Iuonem legitur*,vestris,nostrorumque etiam Pontificum prædecessorum,*in Pannormia*, nostris nostrorumque Pontificum, & prædecessorum. *Sed fortasse cetera quidem rectè apud Gratianum habent:tantummodo ante dictionem*, prędecessorum, *est addenda coniunctio*, &, *quemadmodum est in Pannormia. Nam hoc significabitur, imperatores illos solitos fuisse edere capitula adhibitis in concilium Pontificibus regni, quod verissmum est.Omnino hæc, quæ à Leone scribuntur,spectare videntur ad capitula Caroli, & Ludouici, quæ Lotharius in vniuersa Italia seruari mandauerat.Nam in legibus Longobardicis,lib. 3.tit. 35. Lotharius ita constituisse traditur.*Placuit nobis, vt capitula, quæ excerpsimus de capitulari bon. mem. gloriossimi Domini nostri Caroli,& genitoris nostri Lodouici Imperat. inuictissimi,his omnibus, & fidelibus nostris, & sanctæ ecclesiæ in regno Italiæ consistentibus per legem teneantur,& seruentur: & quicunque horum capitulorum contemptor extiterit,sexaginta solidis componatur. *Id populo Romano, qui iure antiquo Romanorum vti prohiberetur, valde displicuit: sicut ex c.fi.* j. *ead.distin. colligi potest: disseminatusq; etiam rumor fuit eandem esse Pontificis ac populi sententiam. De qua re Leo hac se epistola videtur purgare voluisse:& tamen postea pro conseruando iure ciuili Romanorum,cum eodem Lothario iterum diligentius egit: quod apparet ex d.c.fi.*

Item Ioãnes viij.Ludouico Imperat.

¶Legis auctoritate dissoluitur quod contra eã fit. C. X.

3 VIdes fili charissime,quia qđ contra leges accipitur,ꝓ leges dissolui h meretur.

Item Gelasius Rufino, & Aprili episcopis.

tionis [a], scilicet ne filius contrahat cum matre. Vel dic, quòd merentur dissolui, nisi vbi per constitutionem aliam tolerarentur. arg. contra. 45. dist. de Iudæis. sed hoc in fauorem fidei. ff. de rel. & sump. fun. sunt personæ.

a De hoc satis no. ext. de spō. du. tuas vbi hæc sol. approbatur p Vin. Tan. Gof. & Ber. hoc latius vide per Arc.

a *Vis autem.*] ¶ *Contemni.*] " qui contemnit leges, peccat, non tamen omnis peccat qui non paret legibus vbi de consilio loquuntur, vt 14. q. 1. quisquis & sic aliud est contemnere [b], aliud est non parere. Ioan.

" Legum contemptor an peccet.

¶ Leges principum, aut regulas patrum contemni non licet.

CAP. XI.

1 QVis autem † leges principum, aut regulas patrum, aut admonitiones paternas † dicat debere contemni [a], nisi qui impunitum sibi tantum æstimet transire commissum?

1 ĵ. dist. 53. c. quis aut. Iuo par. 4. c. 179. Pan. l. 2. c. 150. † al. aut. † al. modernas.

Item Theodorico regi.

¶ Leges Romanorum principum seruandę sunt ab omnibus.

CAP. XII.

2 CErtum est magnificentiam vestram leges Romanorū principum, quas [b] in negotijs [c] hominum custodiendas esse præcepit, multò magis circa † reuerentiam beati Petri apostoli pro suæ felicitatis augmento velle seruari.

Item Leo iiij. Lothario Augusto.

¶ Romana lex nullius temeritate debet corrumpi.

CAP. XIII.

3 VEstram [A] flagitamus clementiam, vt sicut hactenus Romana lex viguit absque vniuersis procellis, & pro nullius [d] persona hominis reminiscitur [e] esse corrupta; ita nunc suum robur, propriúque vigorem obtineat.

b Ad huius declarationem vide qđ no. 2. q. 7. metropolitanum. in glo. ea ex contẽptu.

2 Iuo p. 4. c. 180. Pann. l. 2. c. 151.

† al. propter.

3 Iuo p. 4. c. 181. Pann. l. 2. c. 152.

A ¶ Vestram.] *Videtur Lotharius populo Romano, quod hic Leo petijt, concessisse. Nam in legibus Longobardicis lib.* 11. *ti.* 57. *sic habetur*, vt interrogetur populus Romanus qua lege vult viuere, *& sequitur constitutio.*

Lotharius Imperator.

¶ Volumus, vt cunctus populus Romanus interrogetur, qua lege vult viuere, vt tali lege, quali lege viuere professi sunt, viuant: illisque denuntietur, vt hoc vnusquisque tam iudices, quàm duces, vel reliquus populus sciat, quòd si offensionem contra eandem legem fecerint, eidem legi, qua profitentur viuere per dispensationem Pontificis, & nostram subiacebunt.

Vòd vero.] Hæc dist. diuidit in duas partes. In prima probat Gtat. quòd consuetudo cedit legi. secunda ibi, *Cum verò.* Io. de Fā. CASVS. ĩ. in 8. distin. dictum est, ꝙ consuetudo cedit iuri naturali: nunc autem dicit, ꝙ consuetudo cedit diuinæ, & humanæ constitutioni, & ad hoc inducit c. seq. quorum primum planum est, & intelliguntur. c. vsque ad §. *Cum verò.* de praua consuetudine, reliqua vsq; ad finem, de bona.

3 Iuo p. 4. c. 181. Pann. l. 2. c. 152.

f ¶ *Quod verò.*] Hic intitulatur. 11. dist. in qua dicitur, ꝙ consuetudo praua cedit legi tam ecclesiasticę, quàm seculari. Sed no. " ꝙ consuetudo quædam est generalis: quædam est specialis. Specialis, vt ĵ. ea. catholica. & 12. dist. illa. Generalis est, quæ vniuersaliter consensu omnium est approbata, & omnes adstringit, & hæc tanquàm canon, vel tanquàm lex est obseruanda, vt ĵ. ea. eccleſiasticarum. & c. quis nesciat. Specialis siue particularis est illa, quæ homines alicuius loci adstringit, & in eodem loco habet legis vigorem, vt ĵ. ea. dist. catholica. nisi sit onerosa, vt 12. dist. omnia. 68. dist. corepiscopi. vel nisi pariat occasionem malignandi: tunc enim reijcitur. argu. 2. dist. nos consuetudinem. Olim enim Donatistæ de facili recipiebantur, & de consuetudine ad primariam promouebantur, quod abolitum est: quia hæretica prauitas inde minus cauebatur, vel nisi sit cõtraria cõstitutioni [c], vt ĵ. c. c. 2. & 3. Et nisi consuetudo sit prodita ex illis causis, vt ĵ. 29. dist. sciẽdum. vel nisi princeps consentiat. vel nisi sit super tali articulo, qui indifferens est, vt ĵ. ꝑx. dist. illa. Hu. Sed melius distingue, vt dixi ĩ. 8. dist. frustra. Io.

" Potestas Papę, & cporum diuersa est. Hebr. 13.

7 Ansl. l. 1. c. 8. Poly. l. j. c. 17.

8 Ansl. l. 5. c. 4. Pol. l. 3. titu. 3.

" Consuetudo duplex est.

DISTINCTIO. XI.

10 ps 1. QVòd vero [f] legibus consuetudo cedat, [4] *Isidorus testatur dicens in synonimis, lib. 2.*

4 In Synonymis c. 16. ꝙ malis iussionibus nõ sit obtemperãdum.

¶ Prauus vsus ratione superatur, & lege.

CAP. I.

20 5 VSus [g] auctoritati [h] cedat; prauum vsum lex & ratio vincat [i].

Item Nicolaus Papa I. Michaeli Imperatori.

¶ Non potest statutis Pontificum consuetudo cuiusqnam refragari.

30 CAP. II.

6 CONsequens est [k], vt qđ ab huius sedis rectoribus plena [l] auctoritate sancitur, nullius consuetudinis [m] præpediente occasione, propriis tantùm sequendo voluntates remoueatur: sed firmiter, atque inconcussè teneat.

Item Iulianus Papa ad episcopos Orientales, epist. 1.

¶ A consuetudine Romanæ ecclesiæ membris dissentire non licet.

CAP. III.

50 7 NOlite errare fratres mei charissimi: Doctrinis varijs, & extraneis nolite abduci. En, instituta Apostolorũ, & Apostolicorum virorum, canonesque habetis: his fruimini, his circundamini [A], his delectamini, his armamini; vt his freti, circundati, delectati, armati, contra cuncta inimicorum iacula persistere valeatis. 8 Satis enim indignum est, quemquam vel Pontificum, vel ordinum subsequentium, hanc regulam refutare, quam beati Petri sedem & sequi videat, & docere [n]. Multum enim conuenit, vt totum corpus ecclesiæ in hac sibimet obseruatione concordet, quę inde auctoritatem habet, vbi Dominus ecclesiæ totius posuit principatum.

4 Ansl. l. 1. c. 8. Poly. l. j. c. 17.

8 Ansl. l. 5. c. 4. Pol. l. 3. titu. 3.

g VSus.] malus.

h ¶ *Auctoritati.*] scriptæ.

i ¶ *Et ratio vincat.*] vt ŝ. dist. 8. veritate. Io.

5 Iuo par. 4. c. 207. Pan. l. 2. c. 165.

Consequens.] CASVS. Ignatius Patriarcha Constantinop. iniustè fuit à suis suffraganeis depositus fauore Michaelis Imperatoris, & auctoritate: sed Nicolaus Papa eũ reprehendit se propter consuetudinẽ excusantem. Dicit ergo Nicolaus in hoc ca. ꝙ nulla consuetudo potest impedire, quin illud, quod statuitur à Papa, inconcussè seruetur.

6 Sententia elicitur ex epi. cuius initium, propositum fueramus Iuo part. 4. c. 211.

k ¶ *Consequens est.*] id est, conueniens.

l ¶ *Plena.*] " Papæ auctoritas plena est, aliorum episcoporum semiplena est: quia ipsi sunt in partem sollicitudinis vocati, non in plenitudinem potestatis, vt 2. q. 6. decr. & ca. qui se scit.

m ¶ *Consuetudinis.*] nisi talis sit consuetudo, q̃ possit præiudicare iuri, vt no. ŝ. 8. di. frustra. I.

Nolite.] CASVS. Quidam episcopi deferentes regulã Ro. ecc. varijs doctrinis, & consuetudinibus multum extraneis abducebantur, quos Iulianus Papa reprehendit, dicens eos seruare debere regulam, quam Sedem beati Petri sequi videant & docere, vt inde auctoritatem habeant vbi Dominus posuit principatum.

n ¶ *Et docere.*] patet hic, " quòd non semper consuetudinẽ Rom. eccl. tenemur sequi, nisi ipsa præcipiat eam esse seruandam, vt ĵ. e. c. vlt. multa. n. seruat Rom. eccl. quę alię nõ seruãt, vt 31. dist. aliter. & de consecr. di. 4. de trina. & di. j. de hymnis.

" Consuetudo Romana non semper est seruãda.

Consuetudinis.] CASVS. Dicitur hac lege, ꝙ magna est auctoritas consuetudinis, & non vilis: veruntamen nō est tantæ auctoritatis, vt generaliter vincat rationem, aut legem, sed tantùm in eo loco in quo obseruatur vincit. Quidam tamen intelligunt primam partem de bona consuetudine, & secundā de mala, quod non credo.

a ¶ *Vincat.*] argu. ꝙ consuetudo nunquam tollit legem. vt ſ. 1. dis. consuetudo. "Sed obijcitur hæc lex, aut loquitur de bona consuetudine, aut de mala: si de bona, illam nulla ratio vincet: si de mala, de illa non potest dici, ꝙ non sit vilis eius auctoritas. Ad hoc dicunt quidam, ꝙ principium loquitur de bona, finis autem de mala consuetudine: sed ille intellectus ineptus est qui separat caudam à capite, quod non licet. ext. de bap. maiores. Alij ferè omnes ita exponunt, ꝙ hic dicitur. nō vincit[a] legem, supple generalem, sed in eo municipio bene vincit vbi seruatur. Sed certe de hoc nunquam aliquis dubitauit, ꝙ consuetudo particularis non debet vincere legem in omnibus alijs locis: ideo exponas de consuetudine particulari, quæ licet bona sit, tamen non vincit legem etiam in illo loco, nisi adsint illa quæ dixi[b] ſ. dist. 8. frustra.

"Consuetudo vtrū vingat legem.

1 tit. 53. l. 2.

2 Iuo p. 4. c. 202. Pann. l. 2. c. 163.

2 Sub. imo æquparatur ei. ſ. c. in his.

b Idem sentit Io. de Fā.

b ¶ *Cum verò.*] Hæc est secunda pars, in qua probat per 7. ca. quòd consuetudo bona est amplectenda. Io. de Fā. CASVS. Ab hoc loco tractat de bona consuetudine vsq: in finē.

c ¶ *Legibus.*] 25. q. 1. ideo. Archid.

Ecclesiasticarum.] CASVS. Quidā nolebāt vti cōsuetudine, nisi quę in scriptis esset redacta à Patrib., quos reprehendit Augu. in hoc c. ostēdens tria genera institutionū esse in ecclesia, quasdam, sc. in scripturis, quasdam ab apostolis traditas, & p successores in ministerio cōfirmatas: quasdā verò sola consuetudine roboratas: quibus omnibus par ritus, & affectus debetur. Alioquin nisi consuetudines in ecclesia seruarentur, christiana religio multum detrimenti pateretur: & hoc in prima parte. In secunda parte, quæ incipit ibi, *Quæ enim.* probat quòd hic supradicta in ecclesia seruari debent. & hoc probatur, vers. *Exemplis.* Primum est de crucis signaculo Secundum est de verbis trifariā digestis, i. ter repetitis sup panē, & calicem. Tertiū de oratione q̄ fit versus orientē. Quartū de benedictione baptismatis cū oleo. Quintū de olei vnctione, quę fit in baptizato. Sextum de abrenunciatione satanæ & angelorum eius.

¶ Non potest vsus, & consuetudo legem, & rationem vincere.

CAP. IIII.

2 CONsuetudinis, vsusque longæui non vilis auctoritas est, verùm non vsque adeò sui valitura momento, vt aut rationem vincat[a], aut legē.

2 *Cum verò*[b] *nec sacris canonibus, nec humanis legibus*[c] *consuetudo obuiare monstratur, inconcussa seruanda est.*

Vnde ex dictis A *Basilij.*[3]

¶ Inuiolabilis est consuetudo, quæ nec humanis legibus, nec sacris canonibus obuiare monstratur.

CAP. V.

4 ECclesiasticarum institutionum quasdā scripturis, quasdam verò Apostolica traditione per[d] successiones in ministerio[e] confirmatas accepimus: quasdam verò cōsuetudine[f] roboratas approbauit vsus, quibus par ritus, & idē vtrisque pietatis debetur affectus: vnde[g] quis vel[h] aliquantulum sacrarum expertus scripturarum hęsitauerit[i]? Si enim attentauerimus cōsuetudines ecclesiæ non per scripturas[k] à Patribus traditas nihil æstimare[l], quantum religio detrimenti sit latura[m], intentè[n] inspicientibus liquidò constabit. ¶ Quæ enim (vt inde ordiamur) scriptura[o] salutiferæ crucis signaculo fideles docuit insigniri? vel quæ trifariam[p] digesta super panem & calicem prolixæ orationis, vel consecrationis verba commendauit? Nam non modò, quod in Euangelio continetur, vel ab Apostolo insertum est, in secretis dicimus: sed & alia[q] plura adijcimus, magnā quasi vim commendantia † mysterijs. Quæ oriētem[r] versus nos orare literarū forma docuit? Benedicimus fontē baptismatis oleo vnctionis. Huc accedit, ꝙ ter oleo[s] inungimus, quos baptisamus: verbis abrenuntiare. Satanæ, & angelis eius informamus. Vnde hæc, & alia in hunc modū non pauca, nisi quia tacita, & mystica traditione à Patribus ecclesiastico more, reuerentiori diligentia sunt in mysterijs obseruata silentio, quàm publicata scripto?

† al. consummandis accommodantia] Burch.

A ¶ Ex dictis.] *Hoc c. anteà citabatur* ex August. in lib. ex dictis Basilij. *In codice Vercellensi est:* Vnde Aug. ait, vel ex dictis Basilij, *& retenta est posterior pars huius disiuncti, quoniam ita citant Burch. & auctor Pannor. Iuo autem citat, ex lib. Basil. de spiritu sancto, 127. quomodo in margine est indicatum. Cæterùm, quoniam multis locis glossa obstitit ne emendaretur, necessarium visum est integrum B. Basil. locum & Græcè, & Latinè afferre.*

Τῶν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ πεφυλαγμένων δογμάτων καὶ κηρυγμάτων, τὰ μὲν ἐκ τῆς ἐγγράφου διδασκαλίας ἔχομεν, τὰ δὲ ἐκ τῆς τῶν ἀποστόλων παραδόσεως διαδοθέντα ἡμῖν ἐν μυστηρίῳ παραδεξάμεθα, ἄπερ ἀμφότερα τὴν αὐτὴν ἰσχὺν ἔχει πρὸς τὴν εὐσέβειαν, καὶ τούτοις οὐδεὶς ἀντερεῖ, ὅστις γε κἂν κατὰ μικρὸν γοῦν θεσμῶν ἐκκλησιαστικῶν πεπείραται. εἰγὲν ἐπιχειρήσομεν τὰ ἄγραφα τῶν ἐθῶν, ὡς μεγάλην ἔχοντα τὴν δυναμιν παραιτεῖσθαι, λάθοιμεν ἂν εἰς αὐτὰ τὰ καίρια ζημιοῦντες τὸ εὐαγγέλιον, μᾶλλον δὲ εἰς ὄνομα ψιλὸν περιιστῶντες τὸ κήρυγμα. οἷον, ἵνα τῆς πρώτου καὶ κοινοτάτης πρώτον μνησθῶ, τῷ τύπῳ τῆς σφραγῖδος τῆς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἡλπικότας κατασημαίνεσθαι, τίς ὁ διὰ γράμματος διδάξας; τὸ πρὸς ἀνατολὰς τετράφθαι κατὰ τὴν προσευχήν, ποῖον ἐδίδαξεν ἡμᾶς γράμμα; τὰ τῆς ἐπικλήσεως ῥήματα ἐπὶ τῇ ἀναδείξει τοῦ ἄρτου τῆς εὐχαριστίας καὶ τοῦ ποτηρίου τῆς εὐλογίας τίς τῶν ἁγίων ἐγγράφως ἡ-

r ¶ *Quæ orientem versus.*] ſ. noui & vet. test. "Sed tamen legitur, quòd Daniel in Babylonica captiuitate orabat versus templum, & Iudei similiter. templum autem erat versus oriētem. & in Salomone legitur, mane ad solem orabis. sed dic, quòd illa faciebant in venerationem templi.

"Orandum est versus Orientem.

ADDITIO. Potest tamen dici secundum Ioan. Damas. ꝙ octo sunt causę quare ecclesiæ sic sunt ordinatæ, quòd fideles orent versus orientem, quę habentur in Archid. hoc loco.

"Oleo quæ mēbra sunt vngenda.

ſ ¶ *Oleo.*] "oleo in scapulis, & pectore. vt de cons. dis. 4. deinde. tertiò

¶ Casus seq. ca. per se patet.

d ¶ *Traditione.*] sine scriptis. Io.

e ¶ *In ministerio.*] diuino.

f ¶ *Consuetudine.*] non ab Apostolis, sed nescitur à quo.

ADDITIO, sc. ritu, id est, obseruantia. Hu.

g ¶ *Vnde.*] i. de quo ritu, vel obseruantia.

h ¶ *Vel.*] id est, etiam,

i ¶ *Hæsitauerit.*] q. d. nemo etiam inscius hic dubitat.

k ¶ *Non p scripturas.*] sed p cōsuetudinem.

l ¶ *Aestimare.*] id est, valere.

m ¶ *Latura.*] i. passura.

n ¶ *Intentè.*] i. mente.

o ¶ *Scriptura.*] veteris vel no. test. nō enim scriptura vet. vel no. test. hoc docuit, "sed docet canonica in frōte, & in alijs membris signaculum crucis debere fieri. de consecra. dist. 4. postea signatur. & dist. 5. nunquid[t] verūtamen videtur signū crucis traxisse originē ex vet. testa. [d] quia cū Angelus deberet occidere primogenita Aegypti, præceptum est filijs Israel vtrunque postem linire de sanguine agni ad modū thau literæ, quæ est ad modum crucis: & dicit, ꝙ Iacob cācellatis manibus suis bñdixit filijs Ioseph, sc. Ephraim, & Manasse. Itē ī Ezechiele legitur, ꝙ cum apparuissent ei sex viri vasa habētes in manib. & q-dam vir apparuisset in medio eorū habēs atramētariū ad renes, Dñs dixit ad eū, signa thau in frontib. dolentium & gemētium: sed illud fuit tm̄ in figura præceptū. 12. q. 2. gloria.

"Crucis signaculū in quib. membris debet fieri.

t Istę cōcor. nō erāt scriptæ tempore Aug. & ipse sic loqtur: nam hodie secus secundum Io. de Fan.

d Vel vt no. in pd. c. nunquid. Eze. 8.

p ¶ *Trifariam.*] trifaria dñr verba: quia eadē tertiò repetuntur in secretis, ſ. hostiā sanctā, hostiā purā, hostiā immaculatam. Hic ordo, nec in veteri testam. nec in nouo est p̄fixus, sed à sanctis Patribus vsualiter traditus: vel iō dicunt trifaria quasi sub triplici silētio fiāt. primum est vsque ad sanctus. scdm vsq; ad dominicam orationē. tertiū vsq; ad agn⁹ Dei.

q ¶ *Alia plura.*] hæc habes ext. de celeb. mis. cum Marthæ.

de. tertiò in vertice fit vnctio: sed hoc fit chrismate, vt de conſ. di.4. poſtquàm aſcendit. ſed larga acceptione hic appellatur oleũ chriſma. ſicut èconuerſo. j. 95. diſtin. illud ſuperfluum. Ioan.

C *Conſuetudinem.*] Caſus huius cap. per ſe patet.

a ¶ *Conſuetudinem.*] j. diſt. 12. c. nos conſuetudinem. & j. di. prox. omnia. cõtra. ibi enim dicitur, quòd quamuis conſuetudo non ſit cõtra fidem, tamen. eſt repellenda. Sol. hic de tolerabili, ibi de ſuperſtitioſa, & intolerabili conſuetudine: & ſic omnes auctoritates intelligendæ ſunt, quæ contra illud cap. reclamare videntur.

b ¶ *Contra fidem.*] id eſt, contra bonos mores, & quòd ita † ſit exponendum, habes de conſ. diſt. 4. ſi non ſanctificatur. vbi ex neceſſitate oportet facere eandem expoſitionem.

† Longè rectius exponitur ibi in gl. ca. ſi non ſanctificatur. de cõſe. diſt. 4. Vide Turecr. ſuper hoc c.

I N *his.*] Casvs. Quærebat Caſulanus ab Aug. vtrum cõſuetudines eſſent ſeruandæ vbi nihil ſtatuit diuina ſcriptura certum. Et reſpon. q̃ ſic: & tunc pro lege ſeruãdæ ſunt, & ſicut tranſgreſſores legum puniuntur, ita & contemptores eccleſiaſticarũ conſuetudinum puniri debent.

c ¶ *Pro lege.*] ſemper diuturni mores pro lege ſeruantur, vt j. diſt. prox. diuturni. ſic s̃. ea. diſt. conſuetudinis.

d ¶ *Conſuetudinum.*] no. " quòd æquè punitur tranſgreſſor conſuetudinis, ſicut tranſgreſſor legis. vt 1. q. 7. ſi quis omnem. & s̃. e. eccleſiaſticarum. vnde ſicut canonicè non licet obuiare legi ſine licentia Papæ, ſic ne cõſuetudini [a], vt dicitur in hoc e. c. & tamen de cõmuni conſenſu poſſunt venire contra cõſuetudinem etiam iuramento firmatam, ſi cauſa ſubeſt, vt ext. de his quæ fi. à ma. par. ca. cũ in cunctis. ſed contrarium eſt in ſtatutis. 15. q. 6. auctoritatem. Io. [b]

" Conſuetudinis tranſgreſſor punitur. vt trãſgreſſor legis.

à Antiquę conſuetudinis ordo ſub decreto mã datur obſeruari, vt 10. q. 3. decerni mus. in pr.

b Ad idem ext. de iureiur. ſicut noſtrum. Arc.

C *Atholica eccleſia.*] Casvs. Tria ſunt quibus eccleſia per orbem diffuſa regitur, & ſubſiſtit. ſc. ſcriptura ve. & no.te. & traditio patrum, & vniuerſalis, & particularis inſtitutio, vel conſuetudo. Primis duobus modis vniuerſaliter tota regitur eccleſia: particulari verò inſtitutione, vel conſuetudine nõ tota: ſed pro locorum varietate regitur, & gubernatur, prout vnicuique viſum eſt.

1 Burc. lib. 3 c. 124. Anſ. l. 4. c. 42. Iuo par. 4. c. 66. Pann. l. 2. c. 157. Pol. l. 3. tit. 23.

e ¶ *Particularis.*] ſed contra j. c. diſ. 100. contra morem. vbi dicitur " quòd particularis cõ ſuetudo non excuſat, ſed tantùm generalis. Sed hoc verum eſt in illis, quæ tantùm ex priuilegio poſſunt haberi, vbi non valet cõſuetudo, niſi vniuerſalis ſit.

" Conſuetudo particularis an excuſet.

f ¶ *ſed auctoritate.*] ſcilicet ſcripturæ.

g ¶ *Tota.*] eccleſia.

h ¶ *Regitur.*] quia q̃libet prouincia abundat in ſuo ſenſu, vt 76. di. vtinam. & ext. de ſepul. c. certificari.

2 Anſel. l. 4. c. 43. Burc. l. 3. c. 126. Iuo par. 4. c. 68. Pann. l. 2. c. 158. Poly. l. 3. tit. 23. c. fi.

P *Alam.*] Casvs. Manichæi dicebãt, quòd auctoritas Rom. Eccle. in re dubia non debebat introduci ad fidem faciendam. Contra quos inuehit Aug. dicens, quòd auctoritas Ro. Eccl. ad fidem faciendam valet, cum ſit ab ipſis Apoſtolis, & eorum ſucceſſorib. cõfirmata.

i ¶ *Palam eſt.*] in his tribus cap. loquitur de generali conſuetudine Rom. eccl. quam etiam in alijs eccleſijs ſtatuit obſeruandam.

k ¶ *Ad fidem.*] ſcilicet aſtruendam.

l ¶ *Catholicæ.*] ſ. Romanæ; ad quam recurritur in dubijs, vt 20. diſtin. de libellis. & ſic ſeruandæ ſunt leges Apoſtolicæ, ſicut leges Petri. 19. diſt. ſic omnes.

m ¶ *Et tot.*] arg. q̃ priuilegium, quod à pluribus epiſcopis datur, prævalet illi, quod à paucioribus datur. & ar. 19. di. in canonicis [c].

c Arg. cõtra ext. de pę. & re. li. 6. c. indulgentiæ.

Hoc

¶ Laudabilis eſt conſuetudo, quę nihil fidei contrarium vſurpat.

CAP. VI.

1 C Onſuetudinem [a] laudamus, quæ tamen cõtra fidem [b] catholicam nihil vſurpare dignoſcitur.

¶ *Verba huius cap. quod anteà tribuebatur B. Aug. leguntur in editione conciliorum Colonienſi tribus tomis inter decreta Pij I. decreto 7. & in epiſtola eiuſdem Pij ex codice ſexdecim librorum, lib. 3. cap. 19. quã et citant Burch. Iuo, & auctor Pannormię: cuius tamen epiſtolæ omnia ferè verba habentur 1. lib. regeſti B. Greg. (qui citatur in Polycarpo) epiſto. 75. & ea, quæ ad hoc c. pertinent, referuntur j. diſt. 12. c. nos conſuetudinem.*

Item B. Auguſt. ad Caſulanum, epiſt. 86.

¶ Vbi auctoritas deficit, mos populi, & maiorum inſtituta pro lege ſeruantur.

CAP. VII.

2 I N his rebus, de quibus nihil certi ſtatuit diuina ſcriptura, mos populi Dei, & inſtituta maiorum pro lege [c] tenenda ſunt. Et ſicut [A] prævaricatores diuinarum legum, ita contemptores eccleſiaſticarũ conſuetudinum [d] coërcendi ſunt.

A ¶ Et ſicut.] *Hinc vſque ad finem non ſunt in epiſtola indicata: ſed à Burchar. etiam & Iuone, & in Pannormia referuntur.*

Idem in libro de fide Chriſtiana.

¶ *Hodie inter opera B. Aug. nullum extat hoc titulo. In epiſt. verò ad Ianuar. quæ eſt 118. c. 1. & 2. hæc eadem ſeutentia copioſè exponitur.*

¶ Auctoritate, & traditione generali, vel ſpeciali, eccleſia regitur.

CAP. VIII.

C Atholica eccleſia per orbem terrarum diffuſa tribus modis probatur exiſtere. Quidquid enim in ea tenetur, aut auctoritas eſt ſcripturarũ, aut traditio vniuerſalis, aut certè propria, & particularis [e] inſtitutio. Sed auctoritate [f] tota [g] conſtringitur, vniuerſali traditione maiorum, nihilominus tota: priuatis verò cõſtitutionibus, & proprijs informationibus vnaquæque pro locorum varietate, prout cuiq; viſum eſt, ſubſiſtit, & regitur. [h]

Idem in libro contra Manichæos.

¶ Valet ad fidem, catholicæ auctoriras eccleſię.

CAP. IX.

P Alam eſt [i], quòd in re dubia, ad fidem [k] valeat auctoritas eccleſiæ catholicæ [l], quæ ab ipſis fundatiſſimis ſedibus Apoſtolorum vſque ad hodiernum diem ſuccedentium ſibimet epiſcoporum ſerie, & tot [m] populorum conſenſione firmatur.

Hoc vestræ.] CASVS. Quidam episcopi volebant recedere ab institutis,& consuetudine Ro. ec. sed Leo Papa ꝑcipit ne hoc faciãt, ꝙa de cætero nõ poterit iultũ remanere.

a ¶ *Post hoc.*] arg. quòd grauius punitur delictum iteratum, vt 15. q. 8. hi qui.

b ¶ *Ad Decentium.*] iste fuit electus in epm & licet sciret consuetudines Ro. Ec. tamen petijt à Papa, vt ei scribat eas propter maiorem auctoritatem. 25. dist. quanquam.

Quis nesciat.] CASVS. Quidam cui nota erat institutio, & consuetudo Ro. eccle. electus est in episcopũ in ciuitate quadam vbi erant homines, qui superinducebant alias institutiones, & consuetudines, q̃ B. Petrus docuit, & successores ipsius, quod patefaciens eps dño Papæ supplicauit, vt sibi institutiones Ro. Eccl. scriberet, quibus suum populũ erudire volebat. cui Papa respõdet dicens: Licet noueris consuetudinẽ nostram in qua toties interfuisti, vt sufficiat ad informationem ecclesiæ tuæ: quia tamen auctoritate nostra tuũ vis populum informare: faciemus quod petisti, vt populum tuum instruas,& errantes cõmoneas, aut nobis indices, vt qui sint scire valeamus.

1 Anſ. lib. 1. c. 45. Pol. l. j. ti. 17.

2 Burc. lib. 3 c. 125. Anſ. l. 1. c. 41. Iuo par. 4. c. 67. Poly. l. 1. tit. 17. & l. 3. tit. 24.

c ¶ *Petrus Apostolus.*] vel aliquis ex eius mandato, vt Paulus: nã Petrus Paulo dedit licentiam prædicandi auctoritate Domini, dum dicit: Segregate mihi Paulum, & Barnabam, vt 75. dist. quod die.

† al. auctoritatem debeat aliũde accipere, vel exemplum?

d ¶ *Alius.*] id est cõtrarius [a], sic ponitur 11. q. 3. c. 2.

a Non videtur hæc bona expositio quia nullus apostol⁹ fuit Petro cõtrarius, & iõ alij subaudiunt primo ex xij. nullus nisi Petrus, vel ab eo missus. Arc.

e ¶ *Morẽ.*] sic cõstrue, satis certũ haberemus dilectionẽ tuam agnouisse quem morem in celebrandis, &c.

e ¶ *Teneat.*] s. Roma. Ecc. vel teneat, i. tenere debeat dilectio tua.

g ¶ *Haberemus.*] scilicet tuam dilectionem.

h ¶ *Duxißet.*] dilectio tua.

i ¶ *Ignorare.*] hic indicat eum scire, & nescire: sed vulgariter loquitur quasi dicat, satis crederem te scire, nisi à me quæsiuisses.

" Confirmationis Papalis effectus.

k ¶ *Auctoritate.*] cum iste ẽps hoc sua auctoritate poterat facere ", & per confirmationem Papæ nihil noui iuris datur [b], vt j̃. dist. prox. præceptis. qui enim cõfirmat nihil donat, vt ext. de fid. inst. inter dilectos. in quo est ergo maioris auctoritatis? Dicunt quidam, ꝙ solet plus timeri, &c. vt 23. dis. quanquàm. imo dico, ꝙ auctoritas Papæ, vel eius cõfirmatio id qđ minus fuit validũ facit validũ. vt ext. de transact. c. 1. Item quia nulli

b Ad hoc 25 q. 2. nõ tam nouũ. & no. s. e. q. in summa. ibi videas. Arc.

¶ *Apud B. Aug. lib. 11. contra Faustum Manichæum c. 2. legitur* Et vides in hac re (de fide exemplarium loqtur) ꝙd ecclesiæ catholicæ valeat auctoritas, quæ ab ipsis, &c, *Hanc verò episcoporum successionem potißimum in sede Petri, & in libro contra epistolam Fundamenti, & in epist. 165. de schismate Donatistarum meritò certissimum putauit ecclesiæ catholicæ indicium.*

Item Leo Papa ad Episcopos per Siciliam constitutos, epist. 4. c. 6.

¶ Ab Apostolicis institutis non licet recedere.

CAP. X.

1 HOc vestræ indicimus charitati, vt ab Apostolicis institutis nullo vlterius recedatur excessu: quia inultum post hoc [a] esse non poterit, si quisquam Apostolicas regulas in aliquo crediderit negligendas.

Item Innocentius I. ad Decentiũ [b] Episcopum Eugubinum, epist. 1.

¶ Ab omnibus seruari debet, quod Romana seruat ecclesia.

CAP. XI.

2 QVis nesciat, aut nõ aduertat, id quod à principe Apostolorum Petro Romanæ Ecclesiæ traditum est, ac nunc vsque custoditur, ab omnibus debere seruari? nec superinduci, aut introduci aliquid, quod aut † auctoritatem non habeat: aut aliunde accipere videatur exemplum? præsertim cum sit manifestum in omnem Italiam, Gallias, Hispanias, Africam, atque Siciliam, insulasque interiacentes, nullum instituisse ecclesias, nisi eos, quos venerabilis Apostolus Petrus [c], aut eius successores constituerunt sacerdotes: aut legant, si in istis prouincijs alius [d] Apostolorũ inuenitur, aut legitur docuisse. Quòd si non legunt, quia nusquam inuenitur, oportet eos hoc sequi, quod ecclesia Romana custodit, à qua eos principium accepisse non dubium est: ne dum peregrinis sermonibus † studeant, caput institutionum videantur omittere. † Sæpè dilectionem tuam ad vrbem veniße, ac nobiscum in ecclesia cõueniße, & quem morem [e] vel in consecrandis mysterijs, vel in cæteris agendis arcanis teneat [f] cognouisse A. Quod sufficere arbitraremur ad informationẽ ecclesię tuę, vel reformationem: si prædecessores tui minus aliquid, aut aliter tenuerint, & satis certũ haberemus [g]; nisi de aliquibus consulẽdos nos esse duxisset [h]: quibus idcirco respondemus, non ꝙ te aliqua ignorare [i] credamus; sed vt maiori auctoritate [k] tuos instituas: vel si qui à Romanæ ecclesiæ institutionibus errant, aut commoneas, aut nobis indicare non differas: vt scire valeamus, qui sint, qui aut nouitates [l] inducunt, aut alterius [m] ecclesiæ, quàm Romanæ, existimant consuetudinem esse seruandam.

† al. assertionibus.

† al. amittere.

A ¶ Cognouisse.] *Locus hic in originali concilijs quatuor tomorum inserto sic habet*, cognouisse non dubium est. Quod sufficere ad informationem ecclesię tuæ, vel reformationem, (si prædecessores tui minus aliquid, aut aliter tenuerunt) satis certum haberem, nisi de aliquibus consulendos nos esse duxisses: *Sed ob glossam præcipuè in ver. morem. non est mutatum.*

c De hoc &c legi. & not. 17. q. 4. frater. & ext. de trãs. veniẽs. ibi videas. & de const. cape. & ꝑ Inn. ext. de decidudum.

DISTINCTIO. XII.

1 ps

Vòd [n] absque discretione iustitiæ nulli agere licet.

Vnde Calixtus Papa primus omnibus Episcopis ait in epistola prima ad Benedictum episcopum.

¶ Nulli agere licet sine discretione iustitiæ contra disciplinam Romanæ ecclesiæ.

CAP. I.

3 NOn decet à capite mẽbra [o] discedere: sed iuxta sacræ scripturæ testimoniũ omnia membra caput sequantur. Nulli verò dubium est, quòd Apostolica ecclesia mater est omnium [p] ecclesiarũ à

Non decet.] CASVS. Quidã epi deuiabãt à regulis Ro. Eccl. quare Calixtus Papa scribit omnibus epis, vt ipsi tanquàm membra Ro. Eccl. quę est caput, non discedant sine discretione: sed voluntatẽ eius faciãt velut suę matris: sicut Xps venit facere volũtatẽ patris.

d Lau.

e Nã qđ iuꝛ est in toto quo ad totũ, est in parte quo ad partẽ. ff. de admin. tu. si duo. & de vsu. q. scit. in pr. secundũ Io. de Fan.

l ¶ *Nouitates.*] j̃. 33. dist. & hæc autem scripsimus. & ff. de const. prin. in rebus. s̃. 4. dist. erit autem lex.

m ¶ *Alterius.*] scilicet contrariæ bonis moribus, sic soluitur contra. j̃. dist. prox. nouit contra. sic. Inst. de satisda. §. vlt.

n ¶ *Qnòd.*] i. vt noua cõsuetudo teneatur. In hac 12. distin. magister prosequitur materiam precedentis dist. s. quòd cõsuetudo sit seruãda, quę nõ est contraria iuri naturali, vel constitutioni. In fi. dicit, quòd omnes ecclesiæ debeãt seruare cõsuetudinem Metropolitanæ ecclesię, vt j̃. ea. dist. de his. nisi sint monasteria, vt ibi dicitur. Ponit autẽ in principio duo c. per quæ vult interpretari vlt. c. precedentis dist. vbi dicitur, quòd à consuetudine Romanę Ecclesiæ deuiare non debemus: & sic intelligit, quòd sine discretione deuiare non debemus: sed cum ratione possumus, quod probat per duo c. prox. à contrario sensu. Io.

ADDITIO. Et malè: Nam non est in eo argumentandum à contrario sensu, secundum Lau. sed contra hoc dictum Lau. est 56. distinct. c. 2. in fi. Hu. tenet contra.

3 Anſ. l. 1. c. 12. Polycar. l. 1. c. 17.

o ¶ *Membra*] sic j̃. de consec. dist. 3. celebritatem & in auth. de eccle. ti. in prin. [d] Et est hic ar. idem iuris esse in toto, quod in parte [e], vt 1. q. 3. si quis episcopus. vbi de hoc.

p ¶ *Omnium.*] ergo & Grecorum, vt 24. q. 1. rogamus.

Discretione.

a ¶ *Discretione.*] nunquid ergo cum discretione licitum est contra illam agere? certè non, vt 17.q.4.§. qui autem. vnde hic vacat ar. à contrario sensu.

Præceptis.] Casvs. Quidã Patriarchæ, vel archiepiscopi contra statuta Rom. Ecc. faciebant, episcopos sine licentia sedis Apost. deponẽdo: quos Greg. reprehẽdit dicens, ꝙ accusatio episcoporum, & depositio sicut quæstio fidei tantùm ad sedẽ Apost. spectant: sicut antiqua statuta declarant, q̃ Greg. in hoc c confirmat, nihil nouũ circa hoc statuendo: quare prẽcipit eis Greg. ne caput suũ omittant, vnde normã assumere debent. & qui contra hoc fecerit, deponetur.

b ¶ *Non dura.*] quam uis graue, & intolerabile sit, tñ adimplendum est, vt 19.dist. in memoriam. & 100.dist. cõtra morẽ. vel assignetur ratio quare adimpleri nõ possit, vt ext. de rescrip. si quando.

c ¶ *Non nouum.*] arg. ꝙ non dicitur nouum, quod qñque statutum fuit, licet modò renouet[a], vt 24.q.1. Achatius. & 34.q.1. nõ satis. vnde si episcopus iurauit, ꝙ non alienabit nouum feudum, tñ feudũ de nouo vacans potest licitè alienare, vt extr. de feu. ex parte. Itẽ habes hic, ꝙ per confirmationem Papæ nõ datur ius nouum, vt extr. de confir. vti. vel inuti. cum dilecta. Quid iuris sit, dixi de hoc s̃. distin. proxi. c. vlt.

d ¶ *Causatio*] i. accusatio episcoporum. " solus enim Papa potest condemnare episcopũ, licet ab alio possit absolui, vt 3.q.6. quãuis, & c. dudum. & 5. q. 4. duodecim. Item solus Papa restituit eum, vt 2.q.6.ideo.1. Item solus agit de corũ renũtiatione, vt 6.q.3.deniq;. & de corũ mutatione, vt 7. quæst. 1. mutationes. & de eorum exemptione, vt 16.quæst.1. frater.

Scit sancta.] Casvs. Reuertit modò Gratianus ad propositum suum ostendens, ꝙ consuetudo quę non obuiat iuri naturali, vel constitutioni est seruanda. Dicitur ergo in hoc c. ꝙ bene possunt diuersæ consuetudines pro locis & temporib. obseruari, dummodo illis canonica auctoritas non obstaret, nec obest hoc saluti credẽtium.

e ¶ *Consuetudines.*] vt 31.distin. aliter. & de consecr. dist. 4. de trina. & de consec. dist. 2. quotidie.

Additio. Ad idem infra ead. dist. illa.

Illud.] Casvs. Lucinius inueniebat varias cõsuetudines, & diuersas, vnde dubitabat vtrum altera deberet alteri præiudicare: & de hoc Hieron. consulebat: qui respondit dicẽs, quòd consuetudines à sanctis patribus traditæ obseruari debent, quæ fidei non obstant: nec vnius loci consuetudo alterius loci consuetudine debet subuerti. Tria autem seq. cap plana sunt.

f ¶ *Traditiones.*] i. consuetudines. 8. distin. quæ contra mores.

g ¶ *Præsertim.*] i. tantùm. sic ponitur 11.q.3. si quis episcopus damnatur. & 16. qõ. 3. per singulas. 7. quęst. 1. si quis presbyter. & 27. q. 2. multorum. Et dic non officiãt, idest, quę fidei non aduersentur, vel moribus bonis, vt j̃. ea. omnia.

h ¶ *Contrario more.*] arg. est hic contra episcopos qui sic argumẽtantur contra ecclesiã aliquam: ex quo aliæ ecclesiæ hoc, vel illud faciunt: ergo & ista idẽ faciet. Respondeatur ergo eis, ꝙ consuetudo vnius ecclesiæ nõ subuertitur propter cõtrarias cõsuetudines aliarum. arg. tamen est pro eis 100. dist. cõtra morem. extr. de censib. ex parte.[b] arg. contra extr. de cap. mo. dilectus. circa fin. Io. Sol. quælibet ecclesia faciat id quod aliæ faciunt de iure cõmuni. 61. distin. miramur. nisi præscripserit, vt extr. de præs. auditis. vel nisi habeat priuilegium. 16.q.1. hinc etiã. B. Ex his duobus c. videtur " quòd iudex delegatus iudicabit secundum cõsuetudinem loci, vt j̃. ead. dist. illa. & s̃. dist. 8. cap. quæ contra mores. vbi dicit, nulla ciuis, vel peregrin. & extra de consuetu. cum olim. in fin. & de cog. spir. super eo. & optimè extr. de eo, qui mit. in possess. cum venisset. & C. de ædi. pri. an in totum. vbi dicitur, ꝙ iudex seruabit[c] ea quæ in oppido frequenter seruata sunt[d]. Et legatus seruabit consuetudinem prouinciæ. nam magnũ existimant prouinciales sibi seruari cõsuetudines suas. ff. de offic. procon. obseruare. Item lex prẽcipit, quòd iudex seruet consuetudinem prouinciæ. ff. de testa. l. 3. in fin. Econtra probatur, quòd iudicabit secundum ius Romanum. vt s̃. distin. prox. cap. vlti. & c. consuetudinis. & in satisdatione dicit lex seruandam consuetudinem vrbis Romanæ, vt Instit. de satisd. §. vltim. & extra de sen. & re iud. in causis. & c. cum causa. & 25. quęst. 2. seruatis. in fin. Item quia delegatus non sua, sed delegantis vice fungitur[e], vt 93. distin. cap. vlt. extra de offi. deleg. sanè. 2. ff. de off. eius cui man. est iu. l. 1. & 3. Item magnum sequeretur inconueniens, si secundum consuetudinem loci iudicaretur, quia si illa loca haberent diuersas consuetudines in quibus iudicatur: iam sequeretur, ꝙ eadem causa regeretur secundum consuetudines contrarias. 12.q.2.monemus. Item videtur, ꝙ secundũ consuetudinem rei sit iudicandum: tum quia actor semper sequitur forum

cuius vos regulis nullatenus conuenit deuiare. Et sicut Dei filius venit facere voluntatem patris: sic & vos volũtatem vestræ impleatis matris, quæ est ecclesia: cuius caput, vt prædictum est, Romana existit ecclesia. Quidquid ergo sine discretione[a] iustitiæ cõtra huius disciplinam actum fuerit, ratum haberi ratio nulla permittit.

Item Gregorius a *Papa quartus.*

a ¶ Gregorius.] *Integrum hoc c. inuenitur in epistola Gregorij iiij. vniuersis episcopis per Galliam, Germaniam, Europam, & vniuersas prouincias constitutis: quæ est in codice suprà citato Bibliothecæ monasterij Dominicanorum. Initium verò est etiam in epist. Anastasij ij. ad Anastasium Augustum. c. 6.*

¶ Apostolicis præceptis nullus superbè resistat.

CAP. II.

1 PRæceptis Apostolicis nõ dura[b] superbia resistatur; sed per obedientiam, quæ à sancta Romana ecclesia †, & Apostolica auctoritate iussa sunt, salutiferè impleantur: si eiusdem sanctæ Dei ecclesiæ, quæ est caput vestrum, cõmunionem habere desideratis. *& post multa.* ¶ Non nouum[c] aliquid præsenti iussione præcipimus: sed illa, quæ olim videntur indulta, firmamus: cũ nulli dubium sit, quod non solũ Pontificalis causatio †[d], sed omnis sanctę[B] religionis relatio ad sedem Apostolicam, quasi ad caput ecclesiarũ debeat referri, & inde normam sumere, vnde sumpsit exordiũ: ne caput institutionis videatur omittere. Cuius auctoritatis sanctionem omnes teneant sacerdotes, qui nolunt ab Apostolicæ petræ, super quam Christus vniuersalẽ fundauit ecclesiam, soliditate diuelli. Si quis hæc † Apostolicæ sedis præcepta non obseruauerit, percepti honoris esse hostis non dubitetur.

B ¶ Sanctæ religionis.] *Sic emendadatum est ex ipsa epistola, & aliquot manuscriptis Grat. codicib. inductis his vocibus*, spei Romanę ecclesiæ.

Item Leo ix. Michaeli Episcopo Constantinopolitano epist. 1. c. 29. & Nicolaus 1. epist. 2. ad Photium.

¶ Non est resistendum consuetudini, cui canonica non obstat auctoritas.

CAP. III.

2 SCit sancta Romana ecclesia, quòd nihil obsunt saluti credẽtium diuersæ pro loco, & tempore consuetudines[e]: si illis canonica non obsistat auctoritas, pro qua eis obuiare debeamus: vñ nil iudicamus eis debere, vel posset resistere†.

¶ *Caput hoc confectum est ex duobus longè diuersis locis. Nam vsque ad versi.* si illis. *sumptum est ex prima epistola, seu libello Leonis ix. aduersus inauditas præsumptiones Michaelis Constantinopolitani, & Leonis Acridani episcoporum, c. 29. vbi loquens de Romana ecclesia ait:* Scit namque, quia nihil obsint saluti credentium diuersæ pro loco & tempore consuetudines, quando vna fides per dilectionem operans bona, quæ potest, vni Deo commẽdat omnes: *& hæc ferè ab Iuone, et in Pãnormia referuntur. Altera verò pars accepta est ex epistola secunda Nicolai ad Photium, quæ incipit,* Postquàm beato Petro. *Ibi enim habentur hæc:* De consuetudinibus, quas nobis opponere vili estis, scribentes per diuersas ecclesias diuersas esse consuetudines: si illis canonica nõ obsistat auctoritas, ꝙ qua obuiare debeamus, nihil iudicamus, vel ei resistimus.

Item Hieronymus ad Lucinium epist. 28.

¶ Consuetudines, quæ fidei non officiunt, vt à maioribus traditæ sunt obseruentur.

CAP. IIII.

ILlud breuiter te admonendum puto, traditiones[f] ecclesiasticas, præsertim[g] quæ fidei non officiunt, ita obseruandas, vt à maioribus traditæ sunt, nec aliorũ consuetudinẽ, aliorum contrario more[h] subuerti.

1 Anſ. l. 1. c. 10. Polycar. l. 1. c. 17.

a Et est arg. cõtra illos, qui innouatas quæstiones vilipendunt. 22. dist. renonantes. 20. q. 1. anti quos. L.

† abest ab Orig. & aliquot vetustis Gratia. exẽplarib.

† al. accusatio.

" Papa sol' condemnat episcopos.

† al. hoc prę cepto sedis Apostolicæ præcepta] Orig.

2 Iuo p. 4. c. 223. & p. 5. c. 44. Pann. l. 2. c. 55.

† al. resisti.

b Et c. sopitæ. vbi de hoc. & c. super eod. vbi de hoc extr. de of. arc. c. fi. vbi plenè de hoc per Inn. & fa. ad hoc qđ not. ext. de deci. quoniam.

" iudex iudicando an loci consuetudinẽ seruare debeat.

c In iudicãdo.

d scilicet in simili genere cõtouersiarũ. Arch.

e Idẽ Bal. in l. aduersus. C. si ad. rem iu. & Ale. de Imo. in l. solet. ff. de iu. om. iud. circa prin.

forum rei,vt 11.q.1.experientiæ. tum quia fauorabiliores rei sunt quàm actores.ff.de reg.iur.fauorabiliores. Ad hoc dicunt quidam, ꝙ si aliqui se sponte subijciant iudicio alicuius, vel sponte petant iudices delegatos, ꝙ semper secundum consuetudinem delegantis iudicandum sit.si autē inuitis datus sit iudex: tunc iudicabitur secundum consuetudinem litigantium,& potius secundum consuetudinem rei,quàm actoris,vt in d.l.fauorabiliores. Melius potest distingui, aut appellatur ad Papam, aut non: si propter appellationem obtinetur iudex, dico tunc delegatum debere sequi consuetudines illius loci à quo est appellatum.quia iudex appellationis tenetur sequi legem prioris sententiæ, vt in Auth.coll. 8.vt cum de ap.cog. in prī.ar.adhoc ext. de test. Rainutius. vbi iudex app.sequitur consuetudinem loci à quo fuit appellatum. Sed si sine app.impetretur iudex: tunc tenetur sequi consuetudinē delegātis.ar. ad hoc ff.de cōdi.& demon. quę cōditio.in fi. Io. " Ego credo, ꝙ iudex iudicabit, secundū consuetudinem rei, cū actor forum rei sequatur: vt ext.de fo.comp. cum sit generale.nisi ratione cōtractus, vel maleficij factus sit de foro alterius: quia tunc seruabitur consuetudo loci vbi cōtraxit, vel vbi delinquit, vt 8.dist. quæ contra mores. & ext.de for.comp.c.vlt.Bar.

1 Iuo p.4.c 212.Pann.l. 2.c.156.

" Consuetudo rei debet à iudice seruari.

2 Iuo p.4.c. 194.Pann.l. 2.c.160.

3 Iuo p.4.c. 201.Pann.l. 2.c.162.

¶ *Contrario more.*] C.de temp.in inte.rest. l.vlti. cōtra, vbi dicitur quòd absurdum est ex locorum differētia aliquod induci discrimē. Sol. verum est, ꝙ propter loca diuersa non debet induci ius diuersum,nisi alia ratio subsit.29.dist. sciendum.

a *Ridiculum est.*] ff. de interd. & rele. l.relegatorum.§. vlt.

b *Diuturni.*] Hoc dicitur Instit.de iu. natu.§. ex non scripto.

c *Consuetudo.*] vbi non est contraria iuri scripto.

d ¶ *Contra longam.*] sed longum est illud quod est x.vel xx. annorum,vt C.de præscr.long.temp.per totum.Non ergo requiritur,ꝙ consuetudo excedat hominum memoriam, vt dicunt quidam,vel etiam,ꝙ sit præscripta.Sed illud verū est, vbi consuetudo non est contra ius, vel quando est vetusta: ita vt excedat memoriam hominum.ff.de aqua plu.arcen.in summa. §.item varus. quia tunc habetur loco constitutionis, vt l.hoc iure.§.ductus aquæ.ff.de aqua quotid.& æsti.vbi autem est iuri contraria,requiruntur ea, quæ no.s̄. 8. dist.frustra.[a]

a Sub.& tūc p fertur, vel qñ est vetusta, ita ꝙ excedit memoriā hominū. ff.de aq.plu. arc. in summa.§. Cassius.tunc autē loco constitutiōis habetur:vt d.l. hoc iure. §. ductº aquæ. L.

Item Nicolaus Hincmaro Archiepiscopo.

¶ Traditiones à Patribus institutæ non sunt infringendæ.

CAP. V.

1 RIdiculum est[a], & satis abominabile dedecus, vt temporibus nostris vel falsò insimulari sanctam Dei ecclesiam permittamus, vel eas traditiones,quas antiquitus à Patribus suscepimus, pro libitu semper errantium infringi patiamur.

¶ *Habetur in epistola scripta Hincmaro,& cæteris Archiepiscopis, & Episcopis in regno Caroli ecclesias regentibus: quæ extat in codice iam memorato Bibliothecæ Dominicanorum, & ex ea caput hoc locupletatum est. Nam anteà breuius erat, vt etiam apud Iuonem, & in Pannormia.*

Item Iustinianus Institutionum libro 1.tit.2.

¶ Diuturni mores pro lege sunt habendi.

CAP. VI.

2 DIuturni[b] mores consensu vtentium approbati legem imitantur.

Item Cod.lib.8.titu.quæ sit longa consuetudo. l.1.

¶ Quidquid contra longam consuetudinem fit,reuocari oportet.

CAP. VII.

3 ¶ COnsuetudo[c] præcedens, & ratio,quæ consuetudinem suasit,tenēda est.Et quidquid A contra longam[d] consuetudinem fiet; ad solicitudinem suā reuocabit præses prouinciæ.

A ¶ Quidquid] *In originali est*, & ne quid contra longam consuetudinem fiat, *sed quoniam rubrica videtur magis conuenire lectioni Gratiani,quæ est etiam apud Iuonem, & in Pannormia: non est mutatum.*

Item Gregorius vniuersis episcopis Numidiæ lib.1.epist. 75.

¶ Immota permaneat consuetudo, quæ contra fidem catholicam nihil vsurpare dignoscitur.

debet: licet in dignitatibus ex dispensatione tolerentur, cum in quibusdam anteà consistebant.

e ¶ *Immotam.*] contra extra de consuet.cum venerabilis. sed ibi de consuetudine circa statuta canonum, vt 22. quæst. 1 & iurabunt.

CAP. VIII.

4 NOs consuetudinem,quæ tamen contra fidem catholicam nihil vsurpare dignoscitur, immotam[e] permanere concedimus; siue de primatibus[f] constituendis,siue de cæteris capitulis, exceptis ijs, qui ex Donatistis ad episcopatum perueniunt: quos prouehi ad primatus dignitatem (etiam cum[g] ordo[h] clericorum B eos ad locum eundem deferat)modis omnibus prohibemus[i].Sufficiat autem illis commissæ sibi plebis†curā gerere:non autem etiā illos antistites,quos catholica fides in ecclesiæ sinu & edocuit, & genuit,ad obtinendum culmē primatus anteire.

B ¶ Ordo clericorum.] *Sic etiam legitur in aliquot vetustis Grat. & in aliquibus B. Gregorij codicibus: sed auctor glossæ non videtur habuisse verbum* clericorum: *quemadmodū neque Iuo,neq; pleraq; Gratiani manuscripta exemplaria, neque aliquæ etiam B.Gregorij operum editiones.*

Idem Gregorius ad Maximum Salonitanum Episcopum libro 7.regul. epist. 81.

¶ Non negantur, quæ consuetudinis sunt.

CAP. IX.

QVemadmodum illicita perpetrari nō patimur: sic[k] quæ sunt consuetudinis non negamus.

Idem Gregorius ad Augustinum Anglorum Episcopum, resp.3.

¶ Non locus consuetudinem, sed consuetudo locum commendat.

CAP. X.

5 NOuit fraternitas tua Romanæ ecclesiæ consuetudinem, in qua se meminit enutritam. Sed mihi placet, vt siue in Romana,siue in Gallicorum †[l], siue in qualibet ecclesia aliquid inuenisti, quod plus omnipotenti Deo possit

f ¶ *De primatibus.*]ar. est hic," ꝙ consuetudo attēditur in electione, vt 24 q.1.pudēda.in fi. & extra de elect. cum inter vniuersas. & c. cū ecclesia. de causa possessio.& prop. Item est hic arg.quòd persona, quæ aliàs est ineligibilis, ratione consuetudinis fit eligibilis. & sic extra de clericis coniugat.cum olim.[b] & ff.de decurion. non tantùm. in fi.argu. contra extra de consuet. cum venerabilis. Item habes hic, quòd dispēsatur in vno ordine cum aliquo,qui tamen non potest promoueri ad superiorem ordinem, vt 34.dist.lector. & 1.q.5. cap. 1. & q.7.saluberrimum. potest enim aliquis habere minorem honorem, qui non potest habere maiorem, vt ff. de interd. & releg.relegatorum.§.vlti. & 15.q.vlt. cap.1.

" Consuetudo ī electione attendit.

4 s̄.di. 11.c consuetudinem. Iuo p. 4.c.204.

g ¶ *Etiam cum.*]id est quamuis.

h ¶ *Ordo.*] licet sint talis ordinis, ꝙ possint esse primates.

i ¶ *Prohibemus.*] 23. quæstio. 4. ipsa pietas.[c] versic.item si contra. 1. q.1. si quis hæreticæ. 1. q.7. cap. 1. & cap. conuenientib.contra.Sol." de iure communi est ꝙ nullus rediens ab hæresi potest ordinari. 1. quæst. 7. cap. 1. sed dispensatur cum eis multipliciter. Dispensatur enim cum eis quandoque semiplenè,quando ad minores ordines promouentur, vt 1.q.1. si quis hęreticæ.plena est, quando potest fieri sacerdos, & non vltra. 1. q 7.conuenientib. plenior quando potest fieri episcopus, sed non primas, vt hic.plenissima quando ad omnes ordines, & dignitates promouetur.23. q.4. ipsa pietas.

b Potest dici id qđ dr̄ in hac decret. plus fieri ꝓpter scandalum vitādū, quàm ꝓpter consuetudinem: vt in hoc cap.nos consuetudinem.

† tantummodo.] Orig.

c Hoc c. potius est concordātia cū hoc,& ibi tales permittantur eṕari, secūdum Hug.

" Rediēs ab hæresi an possit ordinari.

5 Iuo par.2. c.80.

† Gallicanorum] Orig. Gallicana. Iuo.

k ¶ *Quemadmodum.*] Casus huius c. per se patet.

k ¶ *Sic.*] similis comparatio est secunda, quæstione prima. sicut sine.Ioan.

Nouit.] CASVS. Gregorius misit Augustinum monachum suum ad prædicandum Anglicis, qui iuit, & conuertit eos,& factus est ibi episcopus. Vnde quæsiuit à Gregorio, an secundum consuetudinem Romanæ eccleſiæ, quam Aug. bene nouit, deberet Angliam informare? Et respondet Greg. quòd vbicunque inuenerit bonas consuetudines, illas assumat, quibus in vnum collectis Anglicorum mores informet: nec debet propter loci dignitatem consuetudinem approbare quia non res propter loca,sed loca propter res, & cōsuetudines sunt amanda.

l ¶ *Siue in Gallicorum.*] s̄.prox.distin.c.vlt.contra. Sed ibi de

generali

generali consuetudine. Vel ibi de illa quæ consistit in ordine. 54.dist.ex antiquis.hic de illa,quæ consistit in obsequijs.

a ¶ *Res.*] i.consuetudines.q.d.non ideo est cõprobanda consuetudo mala: quia bonus locus est.40.dist. non loca.

ADDITIO. Nec bona cõsuetudo repellenda est,ideo quia locus sit vilis ac ignobilis,secundùm Hug.

placere, solicitè eligas: & in Anglorum ecclesia,quę adhuc in fide noua est, institutione præcipua,quæ de multis ecclesijs colligere poteris †, infundas. Non enim pro locis res [a], sed pro rebus † loca amanda sunt. Ex singulis ergo quibusque ecclesijs, quæ pia, quæ religiosa,quæ recta sunt,elige: & hæc quasi in fasciculum collecta apud Anglorum mentes in consuetudinem depone.

Item Aug.ad Ianuarium, epistola. 118.*cap.*1.

¶ Quod neque contra fidem,neque contra bonos mores esse conuincitur, indifferẽter est habendum.

CAP. XI.

ILla autem,quæ non scripta, sed tradita custodimus, quæ quidem toto terrarũ orbe obseruantur; datur intelligi [b] vel ab ipsis Apostolicis,vel plenarijs concilijs,quorum est in ecclesia saluberrima auctoritas, commendata [c], atque statuta retineri [d]: sicuti quòd Domini passio, & resurrectio,& ascẽsio in cœlum, & aduentus de cœlo Spiritus sancti, anniuersaria solemnitate celebrantur: & si quid aliud tale occurrerit, quod seruetur ab vniuersa, quacunque se diffundit,ecclesia. ¶ 1 Alia verò,quæ per loca terrarum, regionesq; variãtur, sicuti est,quòd alij ieiunãt sabbato, alij verò non: alij quotidie communicant corpori, & sanguini dominico, alij certis diebus accipiunt: alibi nullus dies intermittitur,quo non offeratur: alibi sabbato tantùm, & dominico, alibi tantùm dominico: & si quid aliud huiusmodi animaduerti potest, totũ hoc genus rerum liberas [e] habet obseruationes. Nec disciplina vlla est in his melior graui, prudentique Christiano, quã vt eo modo agat,quo agere viderit ecclesiam, ad quamcunq; fortè deuenerit. 2 Quod enim neque cõtra fidem, neq; contra bonos mores iniungitur †, indifferenter est habendum, & pro eorum inter quos viuitur, societate [f] seruandum est. Mater mea [A] Mediolanum me consecuta inuenit ecclesiam sabbato non ieiunantem: cęperat fluctuare quid ageret. Tunc ego consului de hac re beatissimæ memoriæ virũ Ambrosium. At ille ait: cum Romam venio,ieiuno sabbato: cũ Mediolani sum, non ieiuno. Sic etiam tu, ad quam fortè ecclesiam veneris [g], eius morem serua: si cuiquam non vis esse scandalo, nec quenquam tibi. Hoc,cum matri renunciassem, libenter amplexa est [h].

† potuisti.] Orig.

† bonis rebus] Orig.

[a] Ibid. c.2.

[b] ¶ *Intelligi.*] arg.“ ꝙ præsumendum est consuetudinẽ esse iustã, & ex iusta cã processisse, nisi ꝓbetur contrariũ. argu.contra,j.ead.dist. oĩa.& 68.dist.corepiscopi.& extr.de cens.peruenit.vbi habes,ꝙ licet ordo episcoporũ diu seruatus ab omnibus fuerit: tamẽ aboletur,quia causa ĩstitutionis ignoratur [a]. Sed illa consuetudo mala fuit & onerosa, & ideo fuit extirpata. Hic autem loquitur de bona consuetudine, & non onerosa,vt in auth.de reser.§.fi.Item est hic arg. ꝙ ex tempore præsumitur aliquid esse debitum, vt 18.q.2.seruitium.

“ Cõsuetudo præsumitur iusta.

2 ferè idem epist. 119. c.18.

a potest dici sin Laur. ꝙ ibi non negat Damasus eos in cõcilijs institutos fuisse, sed causam institutionis dicit se nescire.

c ¶ *Commendata.*] esse.

d ¶ *Retineri.*] id est, vt retineantur.

e ¶ *Liberas.*] Hic dicit Aug. ꝙ liberum est sabbato ieiunare quantum ad extraneos,non quantum ad illos vbi talis consuetudo seruata est.Sed contrarium dicit Inn.j. de consec.dist.3. sabbato.Sed ibi loquitur de consilio.Vel specialiter illud præcipitur Romanis. 76.dist. vtinam.

f ¶ *Societate.*] arg.ꝙ quilibet tenetur viuere secundum consuetudinem illorum, inter quos versatur,vt ꝫ. 8.dist.quæ contra.& 41.dist.quisquis B. Vnde versus.

Si fueris Romæ, Romano viuito more.
Et si sis alibi, viuito sicut ibi.

g ¶ *Veneris.*] argu. ꝙ viatores tenentur sequi consuetudinem loci, ad quem veniunt: vt hic,& suprà distin.8. quæ contra.argu. contra. ff.de iud. hæres absens. Sol.vt in distinct. quæ contra. quia refert an sint moraturi, vel cito recessuri, vel an sit consuetudo apparens, vel latens.

† al.esse conuincitur.

h ¶ *Amplexa est.*] sed fortè non libenter ieiunauit.

HOC AVTEM. Hæc est secũda pars in qua dicitur, quòd licet consuetudo non sit cõtra fidem,si tamen grauat, remouenda est si potest fieri sine scandalo. Io.de Fant.

CASVS. Hic assignat Grat. quòd supradicta cap. loquuntur de generali consuetudine, vel particulari rationabili,quæ omnino seruari debent, & si malæ, vel oneroſę cõsuetudines sint, resecari debẽt opportunitate inuenta. & ad hoc probandum inducit c. sequens.

i ¶ *Hoc autem.*] quod ꝫ. dictum est de consuetudine seruanda.

OMnia.] CASVS. Quædam cõsuetudines onerosæ inueniebantur,quæ nec auctoritatibus scripturarum, nec in concilijs episcoporum,nec consuetudine vniuersali roboratæ erant, & vix ratio poterat inueniri quare essent inuentæ. Vnde Ianuarius ab Augustino quæsiuit,an tolerandæ essent? Et respondet,quòd nõ: imo resecandæ cum se facultas obtulerit: quia Deus voluit religionẽ Christianam liberam esse in paucissimis sacramentis: nec eam voluit seruilibus onerib. premi, quæ hodie in tãtum ecclesiam premũt, vt tolerabilior sit conditio Iudæorum,quàm nostra: qui licet legem Christi non susceperint :legalibus tamen sacramentis, non præsumptionibus subijciuntur humanis.

3 Iuo p.4.c. 206.Pann.l. 2.c.168.

† vniuersę.] Orig. Iuo, Pann.

k ¶ *Omnia talia.*] Loquitur de consuetudine irrationabili, ne sit contra,ꝫ.eod.illud.

“ Statuti cã est assignanda.

l ¶ *Causæ.*] arg.“ quòd non sufficit dicere ita statutum, nisi causa statuti assignetur, vt extra de censibus, peruenit.j.2.q.3. consuluisti.j.de consecr.dist.1. placuit.j. 68.dist. corepiscopi. arg.contra.ff.de leg. non omnium [b].

b de hoc extra de reser. si qñ.23.qõ 4. Nabuchodonosor. in prin.

m ¶ *Facultas.*] id est, vbi potest fieri sine scandalo, vt 50.dist. vt constitueretur.

a ¶ *Reli-*

a ¶ *Religionem.*] Christianam.
b ¶ *Quam pauciſſimis.*] arg.contra illos, qui nimias fundunt orationes.ff. quod met. cauſ.l. 1. quia gaudent breuitate Moderni, vt not.ff.eod.tit.l. 1.
c ¶ *Manifeſtiſſimis.*] ſupra, diſt.4.erit.

D *Eijs.*] Hæc eſt tertia pars,in qua dicitur, quòd conſuetudo in celebrandis officijs, quam obtinet metropolitana eccleſia debet obſeruari in omnibus eccleſijs, exceptis monaſterijs, in quibus celebrantur officia ſecundum regulam beati Benedicti.Hug.

†al.adeo ſeruilibus operibus.

CASVS.Quidã erant epiſcopi, qui non ſeruabant ordinem in diuinis officijs, quem ſeruabat metropolitana eccleſia : quare ſtatutum fuit in cõcilio Tolet. vt omnes epiſcopi eundem modum in officijs ſeruent, qui in eccleſia metropolitana ſeruatur. Abbates verò officia publica,ideſt veſperas,matutinas,&miſſas celebrent ſicut in eccleſia principali celebrantur: alia verò officia dicant ſicut in eorũ regula continetur. Et hæc in prima parte. In ſecunda parte quæ incip.ibi, *Quiſquis.* dicitur,quòd ſi quis contra hoc fecerit, vj.menſib. excõmunicationi ſubdatur. In tertia parte quæ incip.ibi, *Sub iſta.* dicitur, quòd metropolitani debẽt epiſcopos ſuos prouinciæ cogere ſupradictum modum ſeruare, & epiſcopi ſibi ſubiectos rectores ſupradictam regulam ſeruare compellant.

† farcinis.] Orig.

†al.prouinciales.

†al.eccleſiã

Epheſ.4.

†pontifices.

† al. à

d ¶ *Voluntatem.*] ſcilicet doctrinis varijs nolite abduci, vt ſ.diſtin. prox.nolite.

a ideſt, reſpondent.

e ¶ *Ciues.*] ciues ergo cantant[a] cum clericis. & dicunt amen.38.diſt. ſedulò.

" Monaſteriorum regimen ad quẽ ſpectat.

f ¶ *Sui epiſcopi.*] arg. " q̃ regimen omnium monaſteriorũ ſpectat ad epiſcopum[b], vt 9.q. 3. per ſingulas. & 16.q. 1.qui verè.& 61.diſtin.obitum. Sed nonne monaſteria monachorum potius ſunt ſecundum Abbatem regenda,ad quem tota poteſtas monaſterij ſpectat. 18.quæſt.2.cap.nullam? Sed illud verum eſt de regulis viuendi, non de regulis cantandi. 12.q.1.non dicatis.

b Dicit Hugo q̃ hoc non colligitur hic. & eſt ſenſus ſecundum voluntatem ſui epi: q̃a ep̃s hoc ẽt velle debet. nõ q̃ eis formam huius rei dare debeat. Arg.j̃.16.q. 1.Agapitus.

g ¶ *Publica.*] ſcilicet clericorum ſecularium, quorum officia publica ſunt, cum ipſi populum habeant: ſed monachi non ſemper habent populum, vnde ipſi non faciunt publica officia,vt 16.q.1.interdicimus.

" Metropolitanus ſuffraganeos excõicat.

h ¶ *Adſtringat.*] arg. " metropolitanum poſſe ſuſpendere, & excommunicare ſuum ſuffraganeum,vt j̃.18.diſt. placuit.& c. ſi epiſcopus.j̃.10.q.3.quia cognouimus.11.q.3. ſi quis ep̃s.

c Idẽ dicũt hic Hug. Laur. & Io. de Fan.

P *Lacuit.*] Caſus huius c.planus eſt,qui de eadem materia loquitur cum ſuperiori.

i ¶ *Placuit.*] j̃.de conſe.diſt.5. conuenit. iſtis tamen capitulis derogatur per contrariam conſuetudinem.[c]

hoc inueniri poſſit, quomodo contra fidem ſint: ipſam tamẽ religionem[a], quam pauciſſimis[b], & manifeſtiſſimis[c] celebrationum ſacramentis miſericordia Dei eſſe liberam voluit, ſeruilibus oneribus † premunt,vt tolerabilior ſit conditio Iudæorum, qui etiã ſi tempus libertatis nõ agnouerint; legalibus tamen ſacramẽtis †, non humanis præſumptionibus ſubijciuntur.

Item ex concilio Toletano 11.c.3.

¶ Omnes prouinciæ † eundem in pſallendo modum teneãt, quem metropolitanam ſedem † habere cognouerint.

CAP. XIII.

3 DE ijs,qui cõtra Apoſtoli voluntatem[d] circunferuntur omni vẽto doctrinæ, placuit huic ſancto cõcilio, vt metropolitanæ ſedis auctoritate coacti vniuſcuiuſq; prouinciæ A, ciues †[e], rectoresque eccleſiarum vnum, eundemque in pſallendo teneant modum, quem in † metropolitana ſede cognouerint inſtitutum; nec aliqua diuerſitate cuiuſque ordinis, vel officij à metropolitana ſe patiãtur ſede diſiungi. Sic enim iuſtum eſt, vt inde vnuſquiſq; ſumat regulas magiſterij, vnde honoris cõſecrationem accipit, vt iuxtà maiorum decreta, ſedes, quæ vnicuique ſacerdotalis dignitatis eſt mater, ſit eccleſiaſticæ magiſtra rationis. Abbatibus ſanè, indultis officijs, quæ iuxta voluntatem ſui epiſcopi[f] regulariter illis implenda ſunt, cætera officia publica[g], id eſt veſperas, matutinũ, ſiue miſſam aliter quàm in principali eccleſia,celebrare nõ liceat.¶Quiſquis autẽ horum decretorum violator extiterit, ſex mẽſibus cõmunione priuatus apud metropolitanum ſub pœnitentiæ cenſura permãneat corrigendus: quatenus apud illum & præteritæ tranſgreſſionis culpam lachrimis diluat,& neceſſariam officiorum doctrinam ſtudiosè addiſcat. ¶Sub iſta ergo regula diſciplinæ, non ſolùm metropolitanus totius ſuę prouinciæ pontifices, vel ſacerdotes adſtringat[h]: ſed etiam cæteri epiſcopi ſubiectos ſibi eccleſiarum rectores obtemperare his inſtitutionibus cogãt.

A ¶ Prouinciæ ciues.] *in codice Lucenſi peruetuſto bibliothecæ Regis catholici, & in concilijs impreſſis,in margine legitur* : prouinciæ pontifices.*quæ dictio in fine huius c. repetita oſtendit hanc eſſe veram lectionem. Verùm in omnibus conciliorum editionib. in textu, & duobus codicibus Vaticanis legitur*, ciues.

[i] *Item ex concil.Bracarenſi* 1.c. 19.

¶ Ordo ſeruetur in matutinis, & veſpertinis officijs vnus & idem.

CAP. XIIII.

PLacuit[i] omnibus communi conſenſu,vt vnus atque idem pſallendi ordo in matutinis, vel veſpertinis officijs teneatur, & non diuerſæ, ac priuatæ, neque B monaſteriorum conſuetudines cum eccleſiaſtica regula ſint permiſtæ.

B ¶ Neque monaſteriorum.] *In concilio ipſo poſtremo Coloniæ excuſſo, abeſt vox*, neque. *In cæteris autem editionibus ſic legitur*, priuatæ monaſteriorum conſuetudines contra eccleſiaſticas regulas ſint permiſtæ.

DISTINCTIO XIII.

1. ps

ITem aduerſus[k] *naturale in nulla diſpẽſatio admittitur ; niſi fortè duo mala ita vrgeant, vt alterum eorum neceſſe ſit eligi.*

Vnde in concil. Tolet.8.c.2.legitur.

ITem *aduerſus.*] Hęc diſt. diuiditur in duas par.2. ibi,*Eſt tamen.* CASVS. Suprà in 5.diſt.oſtendit Grat. ius naturale p̃ferri alijs in origine & dignitate,& ſ.in 8.diſ.oſtendit,q̃ p̃fertur amplitudine. In hac verò 13.diſt.oñdit,q̃ prę̃fertur in ſnĩæ rigore:quia nulla diſpenſatio admittit contra ius naturale in præceptis,& ꝓhibitionibus,niſi duo fortè mala ita vrgeãt, vt neceſſe ſit alterum eligi, & ad hoc probandum inducit ſequentia c.

k ¶ *Item aduerſus.*] Aſſignauit magiſter differentiam iuris naturalis ad alia iura in origine, & dignitate, & amplitudine:nũc aſſignat differentiam eiuſdẽ iuris ad alia iura in ſnĩæ rigore: nã contra alia iura admittitur diſpẽſatio.25. q.1.c.ſi.[d] ſed contra ius naturale, qđ cõſiſtit in præceptis & prohibitionib.nunq̃: magiſter tñ excipit vnum caſum de pplexitate,& malè. Videamus ergo quid iuris ſit de perplexitate. " Dicunt quidam, qđ aliquis põt eſſe perplexus inter duo mortalia, vt Iudæi qui crucifixerũt Chriſtum,peccauerunt mortaliter.de pœ. diſt. 1.periculosè.& ſi nõ occidiſſent, ſimiliter peccaſſent mortaliter:quia feciſſent cõtra cõſcientiã,quæ dictabat eis cõtrarium: quia dictũ erat eis, Quicunq; fecerit ſe filium Dei,morte moriatur, & omne qđ fit contra conſcientiã, ædificat ad gehẽnã.28.q.1. c.1.§.ex his.ext.de p̃ſcr. qm̃.Item vt dicunt,põt aliquis eſſe perplexus † inter mortale,& veniale, vt cũ aliquis quærit aliquem inimicũ ſuũ, quẽ ſcio eſſe in loco aliquo, ſi dico q̃renti illũ eſſe in loco illo; pecco mortaliter[e]: quia ꝓdo eum," ſi nego eum eſſe ibi, pecco ſaltem venialiter, vel etiam mortaliter ſi ſum perfectus, vt 22.qõ.2. ne quis. ſi taceo, ex taciturnitate mea præſumitur eum eſſe in loco illo. Item in alio exemplo: ſi vxor petit debitum à viro,& vir negat,peccat mortaliter. ſi reddit, videtur peccare venialiter: quia delectatio carnis non poteſt eſſe ſine veniali peccato, vt videtur 33.q.4. vir cum propria. & ſic eſt perplexus[f]. Similiter videtur, quòd aliquis poteſt eſſe perplexus inter duo venialia, vt ſi aliquis ſimplici verbo promiſit ſe bibere pluſquàm poſſit: ſi plus bibat peccat venialiter. 25. diſtin. vnum orarium. §. criminis. ſi contra verbum ſuum facit peccat venialiter, vt 22. quæſtio. 2. primum. Sed dicendum eſt, quòd nullus poteſt eſſe perplexus inter duo mala: quia ſecundum hoc ſequeretur, quòd aliquis ex neceſſitate teneretur facere malum: ſed dicit canon,quòd Deus nunquam redderet interitum, niſi ſpontaneum reperiretur homo habere delictum, vt 23. quæſtio.4. Nabuchodonoſor.verſicul. vaſis iræ. Præterea ſi ex neceſſitate teneremur aliquid mali facere, lex quæ illud prohibet eſſet impoſſibilis: cum tamen omnis

d Vtj̃. diſt. prox.§.conſuetudinis, & c.ſeq.

" Perplexitatis varietas.

1 Snĩa habetur etiam in Toletano 4. c.2.

† Vide D. Tho.3.ſent. di.38.q.1.4. quartum.

e 27.q.2.ſi tu.33.q.5.ſi dicat.

" Mendacium ſaluans aliquẽ à morte, an ſit mortale.

f i.neceſſitate adſtrictꝰ ad aliquod malum perpetrandum, ſm Lau.

omnis lex debeat esse possibilis *a*, vt ꝛ. dist. 4. erit. Perplexio ergo quantum ad rem nihil est: sed quantum ad animum, & ad stultam opin. alicuius perplexio aliqua est: vnde Iudæi nō erant perplexi nisi q̄tum ad animum, & ideo debuissent consulere peritiores, vt Apostolos, vel sacras scripturas. In alio exemplo dicitur, q̄ ille q̄ interrogatur debet tacere: nec hoc ei nocet, si alter ex taciturnitate sua aliquid præsumat. Absit enim quòd ea quæ, &c. vt 23. q. 5. de occidendis. præterea non semper sequitur, quòd qui tacet consentit, vt 86. dist. tanta. Quod autem obiicit de vxore, non credo quòd talis delectatio sit aliquod peccatum, vt 32. q. 2. quidquid. "Si tamen vis tenere, quòd sit ibi veniale peccatum, dicas cum H. quòd vir debet mulierem petentem debitum prudenter eludere, promittendo se postea facturum donec ipsa efferueat: & si nec sic illa desisteret, tunc vir det ei copiam corporis sui, vt quàm cito mulier expleuerit libidinem suam, statim vir secedat, nec procedat ad actum.

a Item q ex necessitate peccat, pœnā non meretur, quia volūtarios reos, &c. 15 q. 1. illa.

1 Iuo p. 12. c. 16. Pann. l. 8. c. 119.

†al tētare] al. temperare] al. temerare.

† obligari] Orig. Iuo, Pan. & Gt.

† al. piæ.] al. pio.] al. pietatis acumine.

"Coitus coniugalis, an careat peccato.

†al. illinc.] Gra.

† percutimur] Orig. † al. linc.] Gra.

¶Minus malum de duobus eligendum est. C. I.

DVo mala [a], licet sint oīno cautissimè præcauēda, tamē si periculi necessitas [b] ex his vnum perpetrare † compulerit, id debemus resoluere [c], quod minori [d] nexu noscitur obligare †.

¶Quid aūt ex his leuius, quid vè sit grauius, puræ † rōnis acumine inuestigemus. Etenim dū peierare [e] cōpellimur, creatorem quidē offendimus, sed nos tātummodo maculamus. Cum verò noxia promissa cōplemus, & Dei iussa supbè contemnimus, & proximis impia credulitate nocemus, & nos ipsos crudeliori gladio trucidamus. Illic † [f]. n. duplici [g] culpa rum telo perimimur †, hic † [h] tripliciter iugulamur.

¶*In ipso concilij capite multa antecedūt, & sequuntur, q̄ perlegēda sūt. Item Gregorius in moralibus in c.* 40. *Iob, lib.* 32. *c.* 18. 19. *&* 20.

¶De eodem. C. II.

NErui [i] testiculorum [k] Leuiathan [l] pplexi sunt [m], quia suggestionum † illius argumēta implicatis [n] inuētis † [o] illigantur, vt plerosq; ita peccare faciant, quatenus si fortasse fugere peccatum appetant, hoc sine aliquo peccati laqueo non euadant, & culpam faciant, dum vitant, ac nequaquam se ab vna valeant soluere, nisi in alia cōsētiāt se ligari ¶Quod melius ostendimus, si qua ex cōuersione † hominū illigationis huius exēpla proferamus † . *& nōnullis interiectis.* ¶Ecce quidam dum mūdi huius amicitias appetit, cuilibet alteri similem sibi vitam ducēti, quod secreta illius omni silētio contegat, se iureiurando constringit. Sed is, cui iuratū est, adulterium perpetrare cognoscitur, ita vt ēt maritū adulteræ occidere conetur. Is autē qui iusiurandum præbuit, ad mentem reuertitur, & diuersis hincinde cogitationib. impugnatur, atq; hoc silere formidat, ne silētio † adulterij simul & homicidij particeps [p] fiat, & prodere trepidat, ne reatu se p iurij obstringat. Perplexis ergo testiculorum neruis ligatus est, quia in quamlibet partē declinet, metuit, ne à transgressionis cōtagione [q] liber nō sit. ¶Alius cuncta, quæ mūdi sunt deserens, atq; per omnia frangere proprias voluntates quęrens, alieno se subdere regimini appetit, sed eū, qui sibi apud Deum præesse debeat, minus cauta inquisitione discernit: cui fortasse is, qui sine iudicio eligitur, cum præesse iam cęperit, agere † quę Dei sunt, prohibet, quæ mūdi sunt, iubet. Pensans itaq; subditus, vel quæ sit culpa inobediētiæ, vel quod contagium secularis vitæ, & obedire trepidat, & nō obedire formidat [r], ne aut obediens, Deum in suis præceptis deserat, aut rursus nō obediēs, Deū i electo priore cōtemnat.

Iob 40.

†al. per suggestionum.

†al. inuentionibus] Orig.

Ibid. c. 19.

†alias conuersatione

a ¶*Duo mala.*] intellige quantum ad fatuam illius op. qui se credit perplexum, & sic intelligas omnia verba hic posita: nō enim vtrunq; illorum malum est, licet ille opinetur vtrunq; esse malum.

b ¶*Necessitas.*] id est casus, vel refertur ad opin. stultam.

c ¶*Resoluere.*] id est facere.

d ¶*Quod minori.*] secundum q̄ ipse opinatur, cum alterum illorum non obligat ipsum.

e ¶*Peierare.*] secundum quod talis opinatur non. n. peierat, licet non seruet tale iuramentum, vt 22. q. 4. si aliquid.

f ¶*Illic.*] idest in iuramento.

"Homicidium tres, periurium duos offendit.

g ¶*Duplici.*] "Non intelligas, quòd in homicidio tria peccata committantur *b*, & in periurio duo: sed ibi dicit, quod in homicidio tres offenduntur, in periurio duo. Et est hic ar. quòd qui plures offendit, plus peccat, 94. dist. si quis autem legationem. & 11. q. 3. præcipuè. Item est hic ar. quòd pro illo potius est iudicandum pro quo plures rationes faciūt, vt ext. de prob. licet. in fi. & qui potiora iura ostenderit obtinebit. 21. dist. §. 1. & C. de edi. di. Adr. tol. l. vlt. Sic & deterior est causa illius contra quem plura faciunt, vt 28. dist. de Syracusanæ. Item contrarium hic signatur. 22. q. 5. ille qui. vbi dicitur, q̄ periurium sit maius homicidio. Sed ibi soluitur.

b Sub. Sed vnum tātū: sed hoc dī ad exaggerationem, ar. 23. q. 5. relegētes. secundùm Laur.

h ¶*Hic.*] scilicet in homicidio.

NErui testiculorum. CASVS. Hoc c. diuiditur in tres par. In 1. part. ostenditur, q̄ perplexitas prouenit ex suggestione diaboli. In 2. part. que inc. ibi, *Quid melius.* ponuntur tria exempla perplexitatis. vnū est de illo, qui iurat se celare omnia secreta socij sui quem scit velle interficere maritum adulteræ suę, sed timet eum propter iuramentum, quod fecit, manifestare. Secundum de eo, qui malo prælato obedientiam fecit, timens si non obediat ei etiā in malo, propter obedientiam quam ei fecit. Tertium exemplum est de eo, qui per simoniam prælaturam acquisiuit, qui timet peccare si gregem sibi commissum derelinquat. In 3. par. que inc. ibi, *Est tamen.* datur consilium quid in huiusmodi perplexitatib. sit faciendum. Nam dicitur, q̄ de duob. malis, minus malum est eligendum, & hoc probatur exemplo Pauli, qui concessit minima, i. matrimonia, & coitum coniugalem causa incontinē tiæ, vt maiora, & grauiora vitentur, s. fornications.

† conferamus.] Ori.

† al. silēdo.

i ¶*Nerui.*] i. suggestiones diaboli neruosæ, ideſt callidæ, & illaqueantes.

k ¶*Testiculorum.*] testiculi dicuntur suggestiones eius, quia sicut testiculi sunt ministri & instrumenta humanæ generationi, & in se continent omne incētiuum libidinis *c*, ita suggestiones diaboli generant in hoībus vitia, & ad omnia illicita accendunt. ꝛ. 6. di. sed pensandum.

†agi] Orig.

c Ad hoc 44. dist. §. j.

l ¶*Leuiathan.*] id est diaboli.

m ¶*Perplexi sunt.*] i. perplectentes, & sic omnia verba intelligas actiuè.

ADDITIO. Perplectentes dicit, quòd reddunt hominem perplexum, in veritate tamen perplexio nihil est. Arch.

n ¶*Implicatis.*] id est implicantibus.

o ¶*Inuentis.*] id est, inuentionibus.

p ¶*Particeps.*] secundum opinionem eorum stultam semper intelligas.

q ¶*A transgressionis contagione.*] Iste admonebit illum ne faciat, vt 2. q. 1. si peccauerit. Si nolit cessare, faciat quod dicitur 22. q. 5. hoc videtur. & sic liberabit se. "q̄a sacramentū non fuit inuentum; vt esset vinculū iniquitatis. 22. q. 4. inter cætera: vñ si q̄s iurauit aliū non accusare, tñ pōt denuntiare crimē eius: vt ext. de iureiu. quēadmodū. in fi. cum aūt non pōt probare, debet tacere, vt 2. q. 7. pleriq;. si aūt pōt probare, faciat q̄d dicitur. 2. q. 1. si peccauerit. vel dicat alij sic: frater scias, q̄d q̄dā te vult occidere, non tñ nominādo aliquem. ext. de of. iud. ord. si sacerdos. Contra tñ est ext. de fur. qui cum fure. sed nō est cōtra, quia fur non manifestauerat furtum indicanti.

"Iusiū non est iniquitatis vinculū.

r ¶*Formidat.*] Quid si subditus credit, q̄d præceptū prælati sit cōtra Deum? securè non obediat: "q̄a licet gn̄aliter iurauerit ei obedire in oīb̄us, non tñ est intelligendū nisi de licitis & iustis, & honestis *d*, vt 11. q. 3. non semper. & c. si dñs. & c. Iulianus. & ext. de iureiu. ad nostram. 2. & c. venientes. ff. de pi. obligatione generali. Sed si dubitet an sit cōtra Deū, obedire debet,

"Subditus an semp teneatur obedire p̄lato.

d Ad hoc ext. lib. 6. d̄ iureiu. contingit.

debet,vt 23.q.1.quid culpatur.in fi:Vtrum aũt teneatur reci pere ordines ab eo quem ſcit ſimoniacum eſſe.no.1.q.1.ſi qs à ſimoniacis.

a ¶ *Suſcepti.*]Iſte ſi vult ſaluari, dimittat locũ, & ſit in ppetua pœnitentia,vt 1.q.1.ſi quis neq;.& q.7.requiris. & ext. de ſi. Matthæus.nõ tamẽ dimittat ſine auctorita te Papæ *a*, vt 7. q.1. mutationes.& c. fugge ſtum.Sed credo, vt Io. de Fan. dicit qđ bene põt dimittere ſine licẽ tia Papæ: quia rem hẽt furtiuam:vñ ipſam tenetur ſtatim reſtituere aliter non pœnitet. 14. q.6.ſi res aliena. & fur ſemper eſt in mora, vt ff.de cond.fur.ſi ꝓp furẽ. §. vl. Sed ar.contra ext.de ren.c.niſi. & ca. poſt tranſlationẽ. Sed illa intelligũtur in his, qui non per oſtium in trauerunt,vt 1.q.1.ordinationes.

a Iſta etiã fuit ſententia Hug. q̃ ſequitur Lau.ad hoc 6.q.3.denique. Arch.

† Fructus.] Orig.

EST TAMEN. Hæc eſt ſecunda pars diſtin. in qua cõſulit quid in prædictis perplexitatibus faciẽdũ ſit.Archi. b ¶ *Præcipitat.*]"quid ſi percipitet ſe in fugã, & moritur, vtrum pec cet mortaliter, quærit? Et diſtinguendũ eſt *b*, quòd ſi non ita eſſet al tus murus, quòd bene præſumebat ſe euadere,non peccat mortali ter:aliter ſic. Argu.pro primo.23.q.5. de occi dendis. pro ſecũdo ar. 23.q.5.ſi nõ licet. & c. non eſt noſtrum.& ma ximè ſi ex honeſta cau ſa ſe ꝓcipitaſſet,vt ext. de ſepult.ex parte 2.

† al. gregis.

" Præcipitans ſe, an mortaliter peccet.

b Hæc fuit diſt. Hug.

c ¶ *Conceſſit.*]id eſt,cõceſſum oſtendit: ſicut alibi exponitur da, id eſt datum pronuntia, vt 23.q.5.c. remittuntur.§.hinc notandum.

Ibid. c. 10. † tiliter] Orig.vt j.

d ¶ *Minima.*] id eſt, matrimonia *c*.

c Sub. quæ dicuntur minima reſpectu continẽtiæ.27. q.1. nuptiarum.

e ¶ *Maiora.*]id eſt fornicationem.Vel minima appellat immoderatam exactionem debiti coniugalis.& illud potius permiſit Apoſtolus, quàm fornicationẽ,vt 22.q.2. quicquid.& ſecundum hoc proprie ponitur cõceſſit.ſecundum priorem intellectũ ponitur conceſſit, id eſt cõceſsum oſtendit.

1.Cor.7.

f ¶ *Et quia.*]Arg.contra H. qui dicit, ꝙ vir nũquam poteſt cognoſcere vxorem ſine peccato,vt no.33.q.4. vir cum propria.

g ¶ *Sed pro ſuſcipienda.*] Et cauſa reddendi debitum,vt not. 32. q.2.quidquid.

h ¶ *Minimis.*]quoties.n.ſine captione nihil fieri poteſt,id faciendum eſt quod minus captioſum eſt,vt ff.de reg.iur. quotiens.& l.ſemper.

i ¶ *Sine venia.*]ſimile dicitur alibi.Quod permittimus, nolentes præcipimus,vt 31.q.1.hac ratione.

& infrà. ¶Alius penſare pondus honoris eccleſiaſtici negligens, ad locum regiminis præmijs aſcendit. Sed quia oẽ quod hic eminet, plus mœroribus afficitur, quam honorib. gaudet, dum cor tribulationibus premitur, ad memoriã culpa reuocatur, doletq; ſe ad laborem cum culpa peruenisſe, & quàm ſit iniquum qđ admiſerit,ex ipſa fractus † difficulta te cognoſcit. Reũ igitur ſe cũ impenſis præmijs agnoſcens, vult adeptæ ſublimitatis locũ deſerere,ſed timet,ne grauius delictum ſit ſuſcepti gregis cuſtodiam reliquiſſe: vult ſuſcepti [a] gregis curam gerere, ſed formidat,ne deterior culpa ſit, regimina paſtoralis gratię †empta poſſidere. Per honoris ergo ambitũ,ligatum culpa hinc inde ſe conſpicit. Eſſe quippe ſine reatu criminis neutrũ videt,ſi aut ſuſceptus ſemel grex relinquatur, aut rurſum ſacra actio ſeculariter empta teneatur. Vndique metuit,& ſuſpectus latus oẽ ptimeſcit, ne aut ſtans in empto regimine nõ dignè,lugeat, ꝙ non etiam deſerẽs A emendat,aut certè regimen deſerens, dum aliud flere nititur,rurſus aliud de ipſa gregis deſtitutione committat.

& infra.

2 ¶Eſt tñ ꝙ ad deſtruẽdas Beemoth verſutias ſubtiliter† fiat, vt dum mens inter minora, & maxima peccata conſtringitur ſi omnino nullus ſine peccato euadẽdi aditus patet, minora ſemper eligantur: quia, & qui murorũ vndiq; ambitu, ne fugiat,clauditur, ibi ſe in fugam præcipitat [b], vbi breuior murus inuenitur. Hinc Paulus, cum quoſdam in eccleſia incontinentes aſpiceret, conceſſit [c] minima [d], vt maiora [e] declinarent, dicens [Propter fornicationem autem vnuſquiſque vxorem ſuam habeat.]Et quia [f] tunc ſolùm coniuges in admiſtione ſine culpa ſunt, cum non pro explenda libidine, ſed pro ſuſcipienda [g] prole miſcentur, vt hoc etiam,quod conceſſerat, ſine culpa(quamuis minima)non eſſe monſtraret, illico adiunxit[Hoc autem dico ſecundũ indulgentiam, non ſecundum imperium.]Non enim eſt ſine vitio:quod ignoſcitur,non præcipitur.Peccatum profectò vidit,quod poſſe indulgeri præuidit.Sed cum in dubiis conſtringimur, vtiliter minimis [h] ſubdimur,ne in magnis ſine venia [i] peccemus. ¶Itaque plerunque neruorum Beemoth iſtius perplexitas ſoluitur,dũ ad virtutes maximas per commiſſa minora tranſitur.

A ¶Emendat.] *Hoc loco in originali videtur conſtructio verborum perturbata, & reſtituenda ex Gratiano.*

DISTINCTIO XIIII.

Verùm.] Hęc diſt.diuiditur in duas part.in quarũ prima probat, ꝙ nullus debet peccare minus,vt maius ſiue grauius alius non peccet.Secũda ibi. *conſuetudinis.*

Minus malũ de duob. eſt faciẽdũ

Casvs. hic dicit Grat. ꝙ illud quod dictum eſt in ſuperiori diſ.de minori malo eligendo, intelligendum eſt cum duo mala circa eandem pſonã contingunt. ſed ſi circa diuerſas contingant,vtrũ minus malum ſit eligẽdum,& faciendum, vt alius vitet maius,quæritur in hac diſt. & probatur ꝙ non,per capitulum ſequens.dicitur ẽt qđ ius conſuetudinis, vel conſtitutionis relaxatur quandoq;.

Ibidem 6.

k ¶ *Verùm.*]in hac diſ. 14.quęritur,an aliquis debeat minus malum cõmittere vt alter euitet grauius malum? Et dicendũ eſt quod non, vt j.c.prox.& cõtinuatur iſte §. ad id quod dixerat in ſuperiori diſtin.ſ.ꝙ cùm duo mala nobis inſtant,minus eſt eligendum: ſed hoc non eſt verum circa diuerſas perſonas.

Verum k *hoc in vna eaque perſona intelligitur. Cęterùm an in diuerſis eadem diſpenſatio locũ habeat, videlicet,vt committamus minora, ne alij grauioribus implicentur, meritò quæritur.*

*De his ita ſcribit Auguſtinus lib. Quęſt.ſuper Gen.c.*42.

¶Non ſunt à nobis aliqua cõmittenda delicta,ne alij grauiora committant. C.I.

2 QVod ait [l] Sodomitis Loth [Sunt mihi duæ filię quæ nondum nouerunt viros: producam illas ad vos,vtimini illis quomodo placuerit vobis tãtũ in viros iſtos ne faciatis iniquum:quoniã proſtituere volebat filias ſuas hac compenſatione, vt viri hoſpites eĩ nihil à Sodomitis tale paterentur,vtrum admittẽda ſit compenſatio flagitiorũm,vel quorumcunq; peccatorum, vt nos faciamus mali aliquid, ne alĩ grauius malũ faciat, an potius perturbationi Loth,non conſilio tribuendum ſit,quia hoc dixerit, meritò quæritur. Et nimirum periculoſiſſimè [m], tale committere,vt alius euitet maius mortale, " ſed veniale dẽt cõmittere,vt alter euitet mortale. nam ẽt aĩam quis dẽt ponere pro proximo *d*, & ſic mortẽ tpalem põt aliquis ſubire,ne alter incurrat pœnã æternã.de pœ.diſt.2.charitas. & §. prox.ſed pro veniali debetur tm̃ pœna tpalis *e*, pro mortali æterna.11.q.3.nemo ergo aliquis põt peccare venialiter, ne alter peccet mortaliter.Itẽ qa Apoſtolus dicit: Orabam eſſe anatema ꝙp fratrib.meis.ſed nemo anathematizatur niſi pro mor-

1 Iuo p. 9. c.117. † Gene.19.

1 ¶ *Quod ait.*] verba ſunt Aug.& incipit ibi meritò quæritur.

m ¶ *Periculoſiſſimè.*] Hic dicit Aug. qđ nemo debet minus malũ cõmittere, vt alter euitet maius malum:& intelligũt hoc quidã qđ nemo dẽt minus mortale committere,vt alius euitet maius mortale, " ſed veniale ꝑt ne qs cõmittere vt alter euitet mortale.

d De pę.di. 2.qui vult. & c.ſeq.

e 25.diſt.§. peccata. ad Rom.9

mortali,vt 11.q.3.nemo. Itē cùm virtus & vitiū sint cōtraria nec se compatiantur,vt 32.q.1.cum renuntiatur,sed venialia simul cum virtutibus insunt homini.nō ergo propriè dīr vitia,vt de pœ.dist.3.septies. Alij dīt, quòd nullum peccatum debet hō facere,vel pro suo bono,vel alterius,vt 23.q.5.cum hō. ver.qđ si alius.non n. Deus vult tale damnum cū tali lucro cōpensari,vt 33.q.5.si dicat.non.n. debet quis crimē suum alienis cō modis impendere, vt 46.dist. sicut non suo. Præterea neq; pro salute alterius ꝑpali, vel æternali debet qs peccare venialiter: quia nullus ꝑducendus est ad salutem *a* opitulante mendacio,vt 22.q.2.c. faciat.& c.primū. Ioā. Sed quare redarguitur hic Loth ab Aug.cum alibi cōmendetur ab Ambrosio, vt 32.q.7. offerebat? Sed Ambrosius considerauit pietatem quam habuit ad hospites.Aug. verò de lictum filiarum.26. distin.c.1.& 2.

a de hac materia no.ex. ne cleri. vel mon.c.3. in glo. argu. ꝙ &c. Arch.

1 Pan.in ꝑlo.c.12. Ordo verborum non restitutus ob gl.

† conditione]Orig.

a ¶ *Hæc compensatio.*] Arg. quod non est admittenda compensatio in malis, vt 24.q.5.fortè. & 23.qu.5.c.1.& 32.q.8. non solùm.& 1.qu.1.non est putanda.admittitur tamen compensatio in criminibus, vel excipiendo, vel replicando,vt 32.q.6. nihil. & ff. sol. mat. viro.“ verum est in iudiciis admittitur compensatio, non in foro pœnitentiali.34.q.5.qđ Deo.

“ cōpēsatio in pœnitentiali foro nō admittit.

CONSVETVDINIS. Hæc est secunda pars huius distinctionis:in qua dicitur quando rigor est relaxandus, & quando non.Ioan.de Fan.

2 Pann.lib. 2.c.104.

Casvs.Iste §. continuatur ad illud quod dictum fuit supra in principio 13. dist. vbi dictum fuit, quòd aduersus ius naturale non admittitur dispensatio:sed hic dicitur,quòd consuetudinis vel constitutionis rigor relaxatur quandoque etiam. hoc probatur in seq.c.

Sicut. Casvs. Quęsitum fuit à Leone Papa,vtrum contra consuetudinem,& constitutiones possit dispensari. qui respondit,dicens quod sicut sunt quædam contra quæ dispensari non potest,vt ius naturale: sic quædā sunt vt cōsuetudines & constitutiones contra quas ratione temporū, & ætatum potest dispensari:hac habita discretione, vt in dubijs nihil contra Euangelium,vel decreta fiat patrum.

b ¶ *Sicut quędam sunt.*] vt præcepta decalogi, & forma baptismi:& forma conficiendi *c* corpus Christi.de conse.dist. 4.propriè.& dist.2.accipite.

b Ext.de baptis.c.1.

c ¶ *Temporum.*]vt 1.q.7. quod pro remedio.& 81.dist. presbyter.& 34.dist.fraternitatis.

c De cōsec. dist.2.c.2.

d ¶ *Ætatum.*] vt j. 33.q.2.in adolescentia. *d* & 86.distinctio.tanta.

d Hoc c.loqtur de iuuenili ætate, sed seq. concord. loqui-

e ¶ *Consideratione.*]j.29.dist.sciendum.

f ¶ *Vel dubia.*]ext.de sponsi.iuuenis.

admittitur hæc cōpensatio [a]. Si aūt perturbationi humanæ tribuit, & menti tāto malo pmotę,nullo modo imitāda est.

2 *Consuetudinis aūt, vel constitutionis rigor nonnunquam relaxatur.*

Vnde Leo Papa ait ad Rusticum Narbonensem Episcopum,epist.90. ante caput 1.

¶Quæ constitutiones valeant temperari,vel quę non. C. II.

1 SIcut quædam sunt [b] quæ nulla pūt rōne conuelli, ita multa sunt, quæ aut pro necessitate temporum [c], aut pro cōsideratione ætatum [d], oportet temperari: illa cōsideratione † [e] semper seruata, vt in ijs, quæ vel dubia [f] fuerint,aut obscura,id nouerimus sequendū qđ nec præceptis Euangelicis contrariū nec decretis sanctorūPatrū inueniatur aduersum.

DISTINCTIO XV.

Quoniam de iure naturali g *& constitutione,vel cōsuetudine hactenꝰ diſſeruimus, differentiam, qua inuicem discernuntur,assignantes, nunc ad ecclesiasticas constitutiones stylū vertamus,earum originem, & auctoritatem,prout ex libris sanctorū Patrum colligere possumus, breuiter assignantes.*

¶Quo tempore cœperint canones generalium conciliorum. C.I.

2 CAnones generaliū conciliorum(vt Isidorus ait lib.6.etymol.c.16.) à tꝑoribus Constantini [h] cęperunt.In prę cedentibus namq; annis persecutione feruente, docendarū plebiū minimè dabatur facultas.Inde Christianitas in diuersas hæreses scissa est: quia non erat licentia ep̄is in vnū cōueniendi, nisi tpe supradicti Imperatoris. Ipse.n.dedit facultatem Christianis liberè congregari. Sub hoc ēt sancti patres in cōcilio Nicæno de oī orbe terrarū cōueniētes iuxta fidē Euangelicā & Apostolicā, secundū post Apostolos [i] symbolum tradiderūt. ¶Inter cætera aūt concilia, quatuor esse scimus venerabiles synodos,q̄ totā principaliter fidē cōplectunt̄, quasi quatuor Euangelia, vel totidem paradisi flumina. ¶Harū prima Nicęna synodus 318. [k] ep̄orū Constantino Augusto imperāte peracta est: in qua Arianæ ꝑfidiæ condemnata blasphemia, quā de inæqualitate [l] S.Trinitatis idē Arius asserebat, cōsubstantialē Deo p̄ri Deū filium eadē sancta synodus ꝑ symbolum definiuit. ¶Scđa synodus cl.Patrum sub Theodosio seniore Constantinopoli [m] cōgregata est,q̄ Macedoniū [n] Spiritū sanctū Deū esse negātē condemnans,consubstātialem patri,& filio Spiritū sanctū demonstrauit,dans symboli formam, quam tota [o] Græcorū,& Latinorū cōfessio in ecclesijs prædicat. ¶Tertia synodus Ephesina [p] prima cc. æp̄orum sub iuniore Theodosio Augusto edita est, quæ Nestoriū duas ꝑsonas [q] in Christo asserētē, iusto anathemate cōdemnauit,ostēdēs manere [r] in duab.naturis vnā Dñi N. Iesu Christi ꝑsonam.¶Quarta synod' Chalcedonēsis DCXXX. sacerdotū sub Martiano principe habita est, in qua Eutyhoc verbum generaliter,soluit contrarium.

g Sub ei⁹ diuisiones & differentias ad cætera iura multiplices assignans, vt cō petētius ad tractandum de iure can. descēderet. nūc ad, &c. Hug.

i ¶ *Apostolos.*] Apostoli.n.fecerunt primum symbolum, sc. Credo in Deum p̄rem: sꝫ Nicæna synodus fecit, Credo in vnum Deum *g*.& dicitur à syn,quod est cum: & bolos,quod est morsellus: quia quilibet Apostolorum de suo morsello aliquid apposuit.

k ¶ *Cccxviij.*]Alibi dicitur de ccc.episcopis, vt 10.q.1.hanc. Sed dic ꝙ minor numerus non excludit maiorem.ff. de in lit. iur.cum furti.

l ¶ *Quam de inęqualitate.*]dicebat.n.patrem maiorem filio, & filiū maiorē spiritu sancto.24. q.3.quidā.ver.Ariani.Hug.

m ¶ *Constantinopoli.*]s̄.e.sicut.

n ¶ *Macedonium.*] qui dixit spiritum sanctum seruum patris & filij.vt 1.q.1.eos qui.24.q.vlt. quidam. ver. Macedoniani.

o ¶ *Quam tota.*]Hoc non hēmus:quia non hēmus nisi Apostolorum,& Nicænum,& athanasij.Quicunque vult.

p ¶ *Ephesina.*] hoc dicit ad differentiam secundæ, quæ fuit reprobata,vt j.16.dis.quoniam sanctæ.

q ¶ *Personas.*]verbi & hominis.

r ¶ *Vnam.*] Vna est persona, sed habet duas naturas, scilicet diuinam

tur de senili. ad hoc 26.q.7. tpa. & c. hoc fit.

Casvs.Supra de naturali iure, consuetudine & constitutione dixit Gratianus, inter ista differentiam assignando.In hac verò dist. reuertitur ad constitutiones ecclesiasticas, & earū originem & auctoritatem breuiter ostendit.

g ¶ *Quoniam de iure naturali.*] Hactenus tractauit magister de naturali *e* iure:hic incipit tractare de iure canonico. assignat itaque rationem & originem ipsius. & ostendit quę opuscula recipiantur ab ecclesia, & quæ non.

e Sub. ei⁹ diuisiones & differentias ad cætera iura multiplices assignans, vt cō petētius ad tractandum de iure can. descēderet. nūc ad, &c. Hug.

Canones.]Casvs. hoc c. diuiditur in tres par.In 1.p.ostenditur,ꝙ à tpe Constantini canones gñalium conciliorum incœperunt. Ipse.n. primò dedit auctoritatem Christianis liberè congregandi: cum ecclesia antea fuisset passa persecutionem. In 2.par.quę inc.ibi, *Inter cętera.* dicitur ꝙ sub quatuor Imperatorib. sunt quatuor concilia vniuersalia celebrata, s.subCōstantino,Theodosio seniore,Theodosio iuniore, & Martiano:& ostenditur quod in eis fuerit reprobatum: & ꝙ ista quatuor concilia & his similia debent inuiolata seruari.In 3.par.q̄ inc.ibi, *Synodus.* ponit etymologias istorum nominum scilicet synodus,concilium,& cœtus.

h ¶ *Constantini.*]j.16. di. Isidorus. contra ibi dicitur à tpe Clementis fuerunt celebrata concilia. ref. ꝙ añ.fuerunt celebrata: sꝫ non ita gñaliter *f*: & ita

f Qđ dicit litera generaliter, innuit solutionem Hug.&Lau. & Arch.

g Not.ꝙ Damasus Papa cōstituit vt symbolum cantaret̄ in Missa ex decreto sāctæ synodi vniuersalis apud Constātinopolim celebratæ. Arch.

diuinam & humanam.j.c.ſicut.ver.quintum.

a ¶ *Eutychen.*] qui poſt reſurrectionẽ Chriſtum habere vnã naturam dixit,ſcilicet diuinam.16.diſt.c.6.ver.4.

ADDITIO.Habet.n.vtranq;,ext.de hær.cum Chriſtus.vbi notat Ala.q̃ ante illam definitionẽ,de qua loquitur ipſa decre. eõtrariũ dicere licebat cum prohibitum nõ eſſet:ſed poſt,nequaq̃:ergo qđ prius nõ fuit fidei articulus,poſt conſecrationem factus eſt fidei articulus. Arch.

† alias, Neſtoriũ eſpm.

b ¶ *Defenſorem.*] Peccabat ergo in fide, ex quo erat defenſor hæreticorum,vt 24.q.1.c.1.& q.3.qui aliorũ. & ext.de hæ.vergentis *a*. ſicut dicit lex de latrone.C.de his qui la.oc.l.1.Sed contra.21.diſ.in tm̃.& 24.q.2. ſane profertur.ver.item Romanorum.ibi.n.dicitur,q̃ Dioſcorus non peccauit in fide,ſed expone, non peccauit in fide,i. nõ peccauit in fide tm̃ qa in hoc peccauit, q̃ auſus fuit Papã Leonẽ excommunicare. 21. diſt.in tantum.

a Parũ aut nihil facit, ſed melius c.ti. ſicut.& ca.excõicamus.§. credentes Pet.

c ¶ *Fidei.*] articulos.

d ¶ *In hoc opere.*] Iſidne ſit cõtra 19.di.ſiRomanorũ.ver. p̃ſertim.

S *Icut ſancti Euangelij.* CASVS. In 1. p.huius ca. dicit Greg. qđ ita vult ſeruare quatuor cõcilia ſicut quatuor Eũangelij libros: & oñdit in vtroq; illorũ qd fuit reprobatũ. In 2.p. q̃ inc.ibi, *quintum.*dicit Greg. q̃ qntũ cõciliũ vult venerari,in quo tria ſunt re p̃bata, ſ. epiſtola erroris plena.q̃ Ibę dicebatur, & opinio Theodori, q̃ p̃ſonã Chriſti mediatoris Dei, & hominũ in duab. ſubſtãtijs ſeparabat.i.p̃ſonis,dicẽs Chriſtũ duas habere p̃ſonas & ſcripta Theodori, q̃ vitã B.Cyrilli,& fidem repræhendebat:& q̃ ſupradicta cõcilia nõ obſeruat, ſeipsũ deſtruit.

e ¶ *Ibæ dicitur.*] ab inuentore.

f ¶ *Mediatoris.*] id eſt Chriſti.Ioan.

g ¶ *Subſtantijs.*]ſcilicet perſonis.

h *Præſumit.*] Videtur ergo,q̃ Papa non poſſit deſtruere ſtatuta cõcilij: quia orbis maior eſt vrbe.93.diſtin.legimus. circa medi. vnde requirit Papa conſenſum cõcilij.19.di. Anaſtaſius.Arg. contra 17. diſt.§.hinc ẽt.& extr.de ele.ſignificaſti.vbi dicitur quòd conciliũ non poteſt Papæ legem imponere.& 35.q.9. veniam. Sed intellige.quod hic dicitur,circa articulos fidei. 25. q.1.ſunt quidam.

S *Ancta Romana Eccleſia.*] CASVS. In hoc c. ponuntur ferè eadem,quæ dicta ſunt in illo c.canones. & in c. ſicut. Dicit enim Gelaſius, q̃ ſupradicta quatuor concilia vult venerari:& ſi qua alia fuerunt à ſanctis Patribus inſtituta: & oſtẽdit quę opuſcula ſanctorũ Patrum in Eccleſia recipiantur.

Iſidori, editioni Pariſienſi cõciliorũ præpoſita,quę cum aliquot vetuſtis codicibus collata eſt,ſic legitur: Cõcilij verò nomen tractum ex cõi intentione, eo q̃ in vnum dirigãt oẽs mentis obtutum.Cilia.n.oculorum ſunt.vñ & qui ſibimet diſſentiunt,non agunt concilium,quia non ſentiunt vnum. Cœtus verò conuentus eſt, vel congregatio à coẽundo.i.conueniendo in vnum: vnde & conuentus eſt nuncupatus,q̃ ibi homines conueniant.Sicut conuentus, cœtus,vel concilium à ſocietate dicitur multorum in vnum. *In Gratiani codicibus ſunt multæ varietates,ex quibus ea lectio retenta eſt,quæ viſa eſt melior,quamuis adhuc aliquid fortaſſe deſideretur.*

De quatuor verò † concilijs ſcribit B.Greg.ita dicens,lib.1. Regeſti,epiſt.24.

† al. quoq;

¶ De auctoritate quatuor conciliorum. Cap. II.

SIcut ſancti Euangelij quatuor libros,ſic quatuor concilia ſuſcipere,& venerari me fateor,Nicęnũ .ſ.in quo peruerſum Arij dogma deſtruitur, Conſtãtinopolitanũ quoq;, in quo Eunomij, & Macedonij error cõuincitur,Epheſinum etiam primum, in quo Neſtorij impietas iudicatur, Chalcedonenſe verò, in quo Eutychis,Dioſcoriq; prauitas reprobatur, tota deuotione complector, & integerrima approbatione cuſtodio:quia in his velut in quadrato lapide, ſanctæ fidei ſtructura conſurgit, & cuiuslibet A vitæ atq; actionis norma conſiſtit. ¶ Quintum quoq; concilium pariter veneror,in quo epiſtola, quæ Ibæ dicitur e, erroris plena reprobatur, in quo Theodorus p̃ſonam mediatoris f Dei,& hominũ in duab. ſubſtãtijs g ſeparans, ad impietatis perfidiam cecidiſſe cõuincitur; & in quo ſcripta quoq; Theodoriti, p̃ quæ beati Cyrilli fides reprehenditur, auſu demẽtiæ prolata refutantur. Cunctas verò,quas præfata veneranda concilia p̃ſonas reſpuunt,reſpuo,quas venerãtur amplector,quia,dum vniuerſali ſunt conſenſu cõſtituta,ſe,& non illa deſtruit, quiſquis p̃ſumit h aut ſoluere,quos religant †, aut ligare †, quos ſoluunt.

† al.ligant. † al.religare

A ¶ Cuiuſlibet.] *Apud B.Gregorium legitur:* Et cuiuſlibet vitæ,atq; actionis exiſtat,quiſquis eorum ſoliditatem non tenet,etiam ſi lapis eſſe cernitur,tamen extra ædificiũ iacet. Quintum,&c. *& in ſequentibus ſignificantur tria illa capitula, quorum occaſione nonnulli quintam ſynodum non recipiebant.*

De ijſdem etiam Gelaſius in concilio habito Romæ cum 70. Epiſcopis ſcribit dicens.

¶ Quæ † concilia ſancta Romana Eccleſia ſuſcipiat.

† alias quas ſcripturas. 1 Burc. lib. 3. cap. 220. Iuo par.4.c. 64. Pan.l. 2. ca. 91. Pol.l.3. tit.20.

CAP. III.

1 SAncta Romana Eccleſia poſt illas veteris teſtamenti,& noui ſcripturas, quas regulariter ſuſcipimus,ẽt has ſuſcipi non prohibet: Sanctam ſynodũ Nicænam cccxviij. patrum mediante Conſtantino Maximo Auguſto,in qua Arius hæreticus cõdemnatus eſt:Sãctam ſynodum Conſtãtinopolitanam,mediante Theodoſio ſeniore Auguſto,in qua Macedonius hæreticus debitam damnationem excepit: Sanctam ſynodum Epheſinam,in qua Neſtorius damnatus eſt conſenſu beatiſſimi Papæ Cæleſtini, mediante Cyrillo Alexandrinæ ſedis antiſtite, & Arcadio epo ab Italia deſtinato:Sãctam ſynodum Chalcedonẽſem,mediãte Martiano Auguſto,& Anatolio Cõſtãtinopolitano epo,in qua Neſtoriana,& Eutychiana hæreſes ſimul cum Dioſcoro,eiuſq; complicibus damnatæ ſunt:ſed & ſi qua ſunt cõcilia à ſanctis patrib.hactenus inſtituta,poſt † iſtorũ quatuor auctoritatem & cuſtodiẽda,& recipienda decernimus, &

† al.præter.

manda-

mandamus. ¶Iam nunc subijciendum est de opuscu lis sanctorum Patrum, quę in ecclesia catholica recipiuntur. ¶Opuscula B. Cypriani martyris, & Carthaginensis episcopi. ¶Item opuscula B. Athanasij Alexandrini episcopi. ¶Item opuscula B. Gregorij Nazianzeni episcopi. ¶Item opuscula B. Basilij Cappadocię episcopi. ¶Item opuscula B. Ioannis Constantinopolitani episcopi. ¶Item opuscula Theophili Alexandrini episcopi. ¶Item opuscula B. Cyrilli Alexandrini episcopi. ¶Item opuscula B. Hilarij Pictauiensis episcopi. ¶Item opuscula B. Ambrosiij Mediolanensis episcopi. ¶Item opuscula B. Augustini Hipponensis episcopi. ¶Item opuscula B. Hieronymi presbyteri. ¶Item opuscula B. Prosperi viri religiosissimi. 1 ¶Item epistolam B. Leonis Papæ ad Flauianum Constantinopolitanum episcopum destinatam: cuius textum quispiam si vsq; ad vnum iota disputauerit, & non eam in omnibus venerabiliter receperit, anathema sit. ¶Item opuscula, atq; tractatus omnium patrum orthodoxorum, qui in nullo à sanctæ Romanę Ecclesię consortio deuiauerunt, nec ab eius fideli † prædicatione seiuncti sunt, sed communionis ipsius, gratia Dei, vsque ad vltimum diem vitæ suæ participes fuerunt, legenda decernimus. ¶Item decretales epistolæ, quas beatissimi Papæ diuersis temporibus ab vrbe Romana pro diuersorum Patrum consultatione dederunt, venerabiliter suscipiendæ sunt. 2 ¶Item gesta sanctorum martyrum, qui multiplicibus tormentorum cruciatibus, & mirabilibus confessionum triumphis irradiant. Quis † ita esse catholicorum dubitet, & maiora eos in agonib. fuisse perpessos, nec suis viribus, sed gratia Dei, & adiutorio vniuersa toleraſſe? Sed ideo secundum antiquam consuetudinem singulari cautela in sancta Romana ecclesia non leguntur: quia & eorum, qui conscripsere, nomina penitus ignorantur, & ab infidelibus, aut idiotis † superflua, aut minus apta, quàm rei ordo fuerit, scripta esse putantur: sicut cuiusdam Quirici, † & Iulitæ: sicut Georgij, aliorumq; huiusmodi passiones, quæ ab hæreticis perhibentur conscriptæ. Propter quod, vt dictum est, ne vel leuis subsannandi oriretur occasio, in sancta Romana ecclesia non leguntur. Nos tamen cum prædicta ecclesia omnes martyres, & eorum glorioſos agones, qui Deo magis quàm hominibus noti sunt, omni deuotione veneramur. ¶Item vitas Patrum, Pauli, Antonij, Hilarionis, & omnium eremitarum, quas tamen vir beatissimus scripsit Hieronymus, cum omni honore suscipimus. ¶Item Actus B. Siluestri Apostolicæ sedis præsulis, licet eius, qui conscripsit, nomen ignoremus, à multis tamen in vrbe Roma catholicis legi cognouimus, & pro antiquo vsu multæ hoc imitantur ecclesiæ. ¶Item scripta de inuentione sanctæ Crucis Dominicæ, & alia scripta de inuentione capitis B. Ioannis Baptistæ, nouellæ quidem † reuelationes sunt, & nõnulli eas catholici legunt: Sed cum hæc ad catholicorum manus peruenerint, B. Pauli Apostoli sententia præcedat, [Omnia probate, quod bonum est, tenete.] ¶ Item Ruffinus vir religiosus plurimos ecclesiastici operis edidit libros: nõnullas etiam scripturas interpretatus est: sed quoniam beatus Hieronymus in aliquibus cum de arbitrij libertate notauit, illa sentimus, quæ prædictum beatum Hierony. sentire cognoscimus: & non solũ de Ruffino, sed etiam de vniuersis, † quos vir sæpius memoratus zelo Dei, & fidei religione † reprehendit. ¶Item origenis nonnulla opuscula, quæ vir beatissimus Hieronymus non repudiat, legenda suscipimus: reliqua autem omnia cum auctore suo dicimus esse renuenda. ¶ Item Chronicum † Eusebij Cæsarienſis, atque eiusdem historiæ ecclesiasticæ libros, quamuis in primo narrationis suæ libro tepuerit, & postea in laudibus, atque excusatione Origenis schismatici vnum conscripserit librum: propter rerum tamen notitiam singularem, quæ ad instructionem pertinent, vsquequaque non dicimus renuendos. ¶ Item Orosium virum eruditissimum collaudamus, quia valdè nobis necessariam aduersus Paganorum calumnias ordinauit historiam, miraque breuitate contexuit. ¶ Item venerabilis viri Sedulij Paschale opus, quod heroicis descripsit versibus, insigni laude proferimus. † Item Iuuenci c nihilominus laboriosum opus non spernimus, sed miramur. Cæterùm, quæ ab hæreticis, siue schismaticis conscripta, vel prædicata sunt, nullatenus recipit Catholica, & Apostolica ecclesia Romana.

¶E quibus pauca, quæ ad memoriam venerunt, & à catholicis vitanda sunt, credimus esse subdenda. 3 In primis Ariminensem synodum à Constantino Cæsare Constantini filio congregatam mediante Tauro præfecto, ex tunc, & nunc, & vsque in æternum confitemur esse damnatam. Item itinerarium nomine Petri Apostoli, quod appellatur sancti Clementis lib. 8. † apocryphum. Actus nomine Andreæ Apostoli, apocryphi. Actus nomine Philippi Apostoli, apocryphi. Actus nomine Petri Apostoli, apocryphi. Actus nomine Thomæ Apostoli apocryphi. Euangelium nomine Thaddæi, apocryphum. Euangelium nomine Thomę Apostoli, quo vtuntur Manichęi, apocryphum. Euangelium nomine Barnabę, apocryphum. Euangelium nomine Bartholomęi Apostoli, apocryphum. Euangelium nomine Andreę Apostoli, apocryphum, Euangelia, quæ falsauit Lucianus, apocrypha. Euangelia quæ falsauit Hyrcius, † apocrypha. Liber de infantia Saluatoris, apocryphus. Liber de natiuitate Saluatoris, & de sancta D Maria, & de obstetrice Saluatoris, apocryphus: Liber, qui appellatur Pastoris, apocryphus. Libri omnes, quos fecit Lenticius † discipulus diaboli, apocryphi. Liber, qui appellatur, fundamentum, apocryphus. Liber, qui appellatur thesaurus, apocryphus. Liber, qui appellatur de filiabus Adę, vel † Geneseos, apocryphus. Centimetrum de Christo virgilianis compaginatum versibus apocryphum. Liber, qui appellatur, Actus Teclę, & Pauli apostoli, apocryphus. Liber, qui appellatur Nepotis, apocryphus. Liber prouerbiorum, qui ab hæreticis conscriptus, & S. Xysti † nomine signatus est, apocryphus. Reuelatio, quæ appellatur Pauli apostoli, apocrypha. Reuelatio, quæ appellatur Thomæ apostoli, apocrypha. Reuelatio, quæ appellatur Stephani, apocrypha. Liber, qui appellatur transitus † sanctæ Mariæ, apocryphus. Liber, qui appellatur pœnitentia Adę, apocryphus. Liber Ogiæ nomine gigantis, qui ab hęreticis cum dracone post diluuiũ pugnasse perhibetur, apocryphus. Liber, qui appellatur testamentum Iacob, † apocryphus. Liber, qui appellatur pœnitentia Origenis, apocryphus. Liber, qui appellatur pœnitentia S. Cypriani, apocryphus. Liber, qui appellatur pœnitentia Iannis, † & Mambrę, apocryphus. Liber, qui appellatur, sortes Apostolorum, apocryphus. Liber Lusanæ, † apocryphus. Liber canonum Apostolorum, apocryphus. Liber Physiologus, qui ab hæreticis conscriptus est, & B. Ambro-

† fide, vel prædicatione] Orig. & Burc. Decretales epistolæ Sãctorum Põtificum suscipiendæ.

2 Nicol. in epist. impſſa ad eposGallir, cuiº initium, [Quamuis] † al. ista.

† al. dictis.

† al. Cyrici.

† quædam relatiões.] Orig.

1. Thes. 5.

† al. diuersis] Orig. † al. religiosè.

1 Anſ. lib. 6. c. 193.

† al. Chronica] Orig.

† al. præsentiº.] Orig.

3 Burc. l. 3. ca. 221. Iuo p. 4. cap. 65. Pan. l. 2. ca. 123.

† decem] Orig.

† abest ab Orig.

† al. Sixti.

† transitus, idest, assumptio] Orig.

† al. Iob] Orig.

† aliàs, iãnę. † qui appellatur, Iaus Apostolorum] Orig.

† al. Esitius] al. Hesychiº

† al. Lẽtius. al. Leutius.

a ¶ *Cyrici.*]al.Quirici.

† Tertullia ni apocryp. Opuscul. Lactantij apocrypha. Opuscula Africani apocrypha] Orig.

† Opuscula Commodia ni apocrypha]Orig.

† Opuscula Tatij, Cypriani, apocriph.

Opusc. Arnobij, apocryph.

Opusc. Tyconij, apocrypha.] Orig.

† al.Pitabionensis.

† al. Frumẽ ri ꝯci]Ori.

† African⁹] Orig.

†al.Calist⁹. † Iulianus Celanensis, Cęlestinus, &c.]Orig.

† Orig. Priscillian⁹ ab Hispania, Nestorius Cõstantinopolitanus, Maximus, Vnicus, Lãpetius.

† hæretici, eorumq; discipuli.] Orig.

1 Burc. l. 3. c. 222. Iuo p.4.c.63. Pann. l.2.c. 90.

Tren.1.

1.Cor.11.

1.Cor.10.

Hebr.4.

Heb.5.

Heb.9.

Hebr. 10.

† al.octaua.

† al.octauã.

† Iudith, Hester.] Iuo.

† libros] Iuo.

† al. in natalem. † al.i.vigilia natalis Domini] Burc. & Iuo, & ordo Romanus. Esa.9. 40.& 52.

Esa.55.

Esa.60.

Esa.61.

ſij nomine præſignatus, apocryphus. Hiſtoria Euſebij Pãphili, apocrypha. Opuſcula Tertulliani, † ſiue Africani, apocrypha. Opuſcula Poſthumiani,& Galli,apocrypha. Opuſcula Montani, Priſcillæ, & Maximillæ apocrypha. Opuſcula omnia Fauſti Manichæi, apocrypha. † Opuſcula alterius Clementis Alexandrini, apocrypha. † Opuſcula Caſſiani presbyteri Galliarum, apocrypha. Opuſcula Victorini Pictauienſis †apocrypha. Opuſcula Frumentij, † apocrypha. Epiſtola Ieſu ad Agbarum regem,apocrypha. Paſſio Georgij,apocrypha. Paſſio Cyrici, [a] & Iulitæ, apocrypha. Scriptura quæ appellatur, cõtradictio Salomonis,apocrypha. Philacteria omnia, quæ non Angelorum, vt illi confingunt, ſed dæmonum magis arte conſcripta ſunt,apocrypha. ¶Hæc,& omnia his ſimilia,quæ Simon Magus, Nicolaus, Cerinthus, Marcion, Baſilides, Ebion, Paulus etiam Samoſatenus, Photinus & Bonoſus, & qui ſimili errore defecerunt, Montanus quoq; cum ſuis obſcœniſſimis ſequacibus, Apollinaris, Valentinus, ſiue Manichæus, Fauſtus, † Sabellius, Arius, Macedonius, Eunomius, Notatus, Sabbatius, Cæleſtius † Donatus, Euſtathius, Iouinianus, Pelagius, Iulianus, & † Latienſis, Cæleſtinus, Maximinus, Priſcianus † ab Hiſpania, Lampedius, Dioſcorus, Eutyches, Petrus, & alius Petrus: èquib. vnus Alexandriam, alius Antiochiam maculauit; Acacius Conſtantinopolitanus cum cõ ſortib. ſuis, nec nõ & oẽs hęreſes † quas ipſi, eorumq; diſcipuli, ſiue ſchiſmatici docuerũt, vel conſcripſerũt: quorum nomina minimè retinentur, non ſolùm repudiata, verumetiã ab omni Romana, & Apoſtolica eccleſia eliminata, atq; cum ſuis auctoribus, auctorumq; ſequacib. ſub anathematis indiſſolubili vinculo in æternum confitemur eſſe dãnata. ¶Ceterũ, [B] qui libri in eccleſiaſticis officijs per anni circulum à nonnullis legantur (ꝙ ritum illum Apoſtolica non reprobat, ſed ſequitur eccleſia) pro fidelium ædificatione adnotandũ cenſuimus. 1 Quidã, ꝙ in Septuageſima ponunt Pẽtateuchum [F] vſq; in xv. diem ante Paſcha, xv. die ponunt Hieremiam vſq; in cęnam Domini. In cęna Domini legunt tres lectiones de lamentatione Hierem. [Qũo ſedet ſola ciuitas, &c.] & tres de tractatu S. Aug. in pſal. 54. [G] [Exaudi De⁹ orationem meam, & ne deſpexeris.] & tres de Apoſtolo, vbi ait in epiſtola ad Corinth. [Conuenientib. vobis in vnum.] Secunda lectio ſic incipit, [ſimiliter & calicem poſtquàm cœnauit.] Tertia, [De ſpiritualibus autem nolumus vos ignorare fratres.] In Paraſceue tres lectiones de lamẽtatione Hierem. & tres de tractatu S. Aug. in pſal. 63. [Exaudi Deus orationem meam, cum deprecor.] & tres de Apoſtolo, vbi ait in epiſt. ad Heb. [Feſtinemus ingredi in illam requiem, &c.] Secunda lectio, [Omnis namque pontifex.] Tertia, [De quo grandis nobis ſermo.] In ſabbato Sancto tres lectiones de lamentatione Hierem. prophetæ, & tres de tractatu S. Aug. in eundem pſal. 63. [Exaudi Deus orationem meam, cũ deprecor.] & tres de Apoſtolo, vbi ait in epiſt. ad Hæb. [Chriſtus aſſiſtens pontifex futurorum bonorum.] Secunda lectio, [Vbi enim teſtamentum eſt.] Tertia, [Vmbram enim habens lex futurorum bonorum.] In Paſcha Domini homilias ad ipſum diem pertinentes, infra hebdomadam homilias. In octauis [H] † Paſchæ ponunt actus Apoſtolorum, & epiſtolas canonicas, & Apocalypſim vſque in octauas † Pentecoſtes. In octauis Pentecoſtes ponunt Libros Regum, & Paralip. vſque in Kal. Auguſti. In Dominica prima menſis Auguſti ponunt Salomonem vſque in Kalend. Septemb. In Dominica prima Septemb. ponunt Iob, Tobiam, † Heſter, Eſdram vſque in Kalend. Octob. In Dominica prima menſis Octob. ponunt librum † Machabæorum vſque in Kalend. Nouembr. In Dominica prima menſis Nouemb. ponunt Ezechielem, & Danielem, & minores prophetas vſque in Kalen. Decemb. In Dominica prima menſis Decemb. ponunt Eſaiam prophetam vſque ad † Natiuitatem Domini. In Natali 1 † Domini legunt primùm de Eſaia tres lectiones. Prima lectio, [Primo tempore alleuiata eſt terra Zabulon, &c.] Secunda, [Conſolamini, conſolamini.] Tertia, [Conſurge, conſurge.] Deinde leguntur ſermones, vel homiliæ ad ipſum diem pertinentes. In natali S. Stephani homilia de ipſo die. In natali S. Ioannis ſimiliter. In natali Innocentium ſimiliter. In natali S. Silueſtri ſimiliter. In octaua natalis Domini homilia de ipſo die. In Dominica prima poſt Natiuitatem Domini ponunt epiſtolas Pauli vſque in Septuageſimam. In Epiphania lectiones tres de Eſaia. Prima lectio incipit, [Omnes ſitientes.] Secunda, [Surge, illuminare Hieruſalem.] Tertia, [Gaudens gaudebo in Domino.] Deinde leguntur ſermones, vel homiliæ ad ipſum diem pertinentes.

A ¶Mandamus.] *Poſt hoc verbum in Decreto Gelaſij ſequitur continenter:* Item opuſcula beati Cypriani, &c. *Sed Burchardus, & Iuo, & Pannormia habent vt Gratianus. Ac certè in toto hoc capite tot modis diſcrepant collectiones ab originali, vt ſatis certò ſtatui non poſſit, quę vera, & pura ſit Gelaſij lectio: nec magnopere ſit mirandum, ſi nonnulla ſint, quæ difficultatem faciunt. Quamobrem, quæ auxilio codicum tutò emendari poterant, ea ſunt emendata: cæteris locis partim indicatæ varietates, partim, quoniam omnes indicare infinitum fuiſſet, labor hic ad libros adeundi accurato lectori eſt relictus.*

B ¶Item geſta.] *Hinc vſque ad fi. c. omnia abſunt à pleriſque vetuſtis Gratiani codicibus: quod etiam Archid. adnotauit. Sunt tamen eiuſdem Gelaſij vſq; ad verſ.* Cęterùm qui libri, *et apud Burchard. & Iuonem referuntur proximè poſt ſuperiora.*

C ¶Iuuenci.] *Antea legebatur,* Item Vincentij. *reſtituta eſt vera lectio ex Gelaſ. Burch. & Iuone. De quo Iuuenco meminit B. Hieronymus in catalogo.*

D ¶De ſancta Maria.] *in collectione Iſidori legitur,* & de Maria & obſtetrice. *Apud Burch.* & de Maria vel obſtetrice. *Apud Iuo. verò,* & de ſancta Maria, vel de obſtetrice Saluatoris.

E ¶Cęterùm.] *Hinc vſque ad fi. neq; in collectione Iſid. neq; in vllo veteri codice Gratiani eorum, quæ collata ſunt, inueniuntur. A verbo tamen,* in Septuageſima ponunt. *referuntur à Burchar. & Iuone ſine auctoris nomine, in Pannormia ex Gelaſio ipſo cum lxx. epiſcopis. Ferè autem omnia habentur ſparſim in lib. qui ordo Romanus nuncupatur.*

F ¶Pentateuchum.] *Apud Iuonem legitur.* Heptateuchum, *vt vltra quinq; libros comprehendat librum Ioſue, & Iudicum, qua voce, ac librorum coniunctione beatus Hieronym. ad Lucinium ſcribens vtitur. Alij verò Heptaticum appellant, vt ſanctus Greg. lib. 7. ind. 2. epiſt. 48. & lib. 10. epiſt. 22. & alibi, & Rabanus in præfatione in Hieremiam, & ordo Romanus, c. de Septuageſima.*

G ¶In Pſalmum 54.] *ſic etiam apud Iuonem. In ordine Romano, c. de officijs diuinis à cęna Domini vſque in octauas Pentecoſtes, & apud Burcar. legitur,* in Pſalmum. 63. *ideſt,* Exaudi Deus orationem meam, cum deprecor. *Itemque in c. de ordine in nocte Paraſceues.* Tres de tractatu ſancti Auguſtini de Pſalmo 63.

H ¶In octauis.

Postolorum.]Hæc dist.diuiditur in duas partes.secunda ibi, *Et soluta.*

Casvs. In hac 16.dist. ostendit Gratianus canones Apostolorum esse recipiendos. primò tñ ponit quandam cõtrarietatem de canonib.apostolorum: primò de non recipiendis, & postea de recipiendis, & eam soluit.

a ¶*Apostolorum.*]hic intitulatur 16.distin.in qua probat, q̃ canones apostolorum sunt recipiendi: postea ostẽdit quo tẽpore & quo residente in Papatu,vel Imperio quodlibet cõcilium est celebratum. Et notat q̃ Gratia.ponit quandam contrarietatem de canonibus Apostolorum, & eam non soluit. probat eñ auctoritate Isidori, q̃ canones apostolorum non sunt recipiendi, quia sunt apochryphi: postea probat auctoritate Zepherini & Leonis,quòd sunt recipiendi,& non sunt apocryphi.Scl.breuis est,quia illi canones sunt recipiendi, qui à veris Apostolis sunt editi:sed illi non,qui à pseudo apostolis sunt editi.s̃.prox. di.ver.item gesta.

Canones.]Casvs. Quærebatur ab Isidoro, an canones qui dicũtur Apostolorum, sint approbandi:& respondet quoniam ab hæreticis sub nomine Apostolorum sunt cõpositi,nec Rom. eccle. nec sancti Patres eos approbauerunt, quamuis in eis multa vtilia inueniantur, tamen apocryphi reputantur.

a Ad idem 3.q.9.pura. Archi.

b ¶*Canones.*] Sic construe : quamuis in eis canonib. qui canones dicuntur Apostolorũ.

† Quinimo libri illi non apocryphi, sed canonici sunt, q̃uis olim qdã ẽt catholici de illis dubitauerint. Cõc. Trid.sess.24. de can.scri.

c ¶*Utilia.*]Arg. q̃ vtile vitiat̃ p̃ iutile,[a]vt no. s̃.dis.9. si ad scripturas.

b Vel dic, q̃ ideo itinerariũ appellatur, quia ibi agitur de itinere.i. actione h° mundi.i.de nobis in hoc mundo remanentib.quid.s.facere debeamus. Io. de Fan.& Hug.

d ¶*Atque inter apocrypha.*]id est,sine certo auctore,† vt sapientia Salomonis: liber Iesu filij Sirach,qui dicitur ecclesiasticus: & liber Iudicum, & Thobiæ,& liber Machabęorum : hi apocryphi dicũtur,& tñ legunt: sed fortè non generaliter.

1 Iuo p. 4. c. 107. Pan. l.2. ca. 105. Polyc. l. 3. tit.20.

† al. præfixerunt] Orig.

S*Exaginta.*] Casvs. tria seq.c.plana sũt.

e C*Lementis.*] i.qui sub nomine Clementis compositus est ab hæreticis.

f ¶ *Itinerarium.*] qui actus Petri continet, quos per orbem itinerando peregit. [b]

g ¶*Exceptis.*]impropria videt̃ hęc exceptio: quia hoc excipitur à veris canonibus aut à falsis. non de falsis,quia nullus ex illis obseruatur.Item non de veris:quia nullus eorum est apocryphus. Vel dic, q̃ hoc nomen, canones, sumitur largè,tam pro veris,quam pro falsis canonibus,vt ponitur inf.32.dist.§.verùm.

h ¶*Orthodoxæ.*]id est, rectæ. orthos, rectum, doxa, gloria.Inde dicitur fides orthodoxa,id est, catholica recta, s.in qua rectè gloriamur. Ioan.de Fant.

i P*Lacuit.*] Ex his tribus capit.surgit cõtrarietas,quam Gratianus non soluit, nec ponit. sexta synodus dicit lxxxv. capitula canonum Apostolorum esse seruanda: Zepherinus lx.& Leo quinquaginta.Quidam [c] ita soluunt, q̃ sexta synodus fuit ante Zepherinum, & Zepherinus añ Leonem,& obseruabantur lxxxv. canones, prout dicit sexta synodus.sed postea in desuetudinẽ abierunt xxv.& remanserunt lx. vt dicit Zepherinus. procedente verò tpe decem ex illis perierũt,& sic remanserunt tm̃ qnquaginta,vt dicit Leo. Sed hæc solutio stare non põt: nã Zepherinus pręcessit vj.synodum. nam vj.synodus fuit celebrata tpe Agathonis,vt j̃.eadem distinctione,ca. 6. qui longo tpe fuit post Zepherinũ,vt ex chronicis apparet. Omissis alijs solutionibus, dic, q̃ non contradicunt sibi : quia dicebat synodus octuaginta quinq; fuisse capitula: Leo dicebat qnquaginta fuisse capitula:Zepherinus non dicit de capitulis, sed de sententijs: & potest esse, q̃ in vno capitulo sunt snię plures.

c Vt Goffr.

2 Iuo p.4.c. 105.Pann.l. 2.c.124.

† al.regulis orthodoxis] al.regulis orthodoxiæ.

3 Iuo p. 4. c. 106. Pan. l.2. c. 125.

4 Iuo p. 4. c. 107. Pan. l.2.c.225.

Isidvs. Casvs: Probat Isidorus in hoc c.canones Apostolorũ esse recipiendos trib.rationibus. Primò, quia plures eos receperunt. Secdò, qa sancti Patres eorũ snias cõfirmauerunt,& eas inter canonicas cõstitutiones posuerunt. Tertiò, quia positi sunt & inserti in Breuiario, in quo decreta diuersorum conciliorum posita sunt: quod factũ fuit à Clemente vsque ad Siluestrum. Quæ autem sequuntur,plana sunt.

k ¶*Præponim°.*] Arg. q̃ illi qui sunt maioris auctoritatis, debent habere priorem vocem in elect. 19. dist. in canonicis. [d] vñ licet

d Ad idẽ ff. de pact.maiorem. Arc

DISTINC. XVI.

1. ps A*Postolorum* [a] *verò canones, qui per Clementem Pontificem Romanum, sicut quidam asserunt, dicuntur esse translati,* A *sunt quinquaginta.*

A ¶Translati.] *in titulo qui præponitur canonib. Apostolorum in collectione Isidori, & in concilio Stephani Papæ iiij.(cuius magnam partem Deusdedit Cardinalis in sua canonum collectione refert) pro voce,* translati,*habetur,*prolati.*Dionysius certè Exiguus nullam huius versionis mentionem facit, & aliqui scriptores solent epistolas Clementis hoc modo citare,*ex dictis Petri Apostoli per Clementem prolàtis, *vt auctor Polycarpi,& alij.*

Hos non recipiendos, sed inter apocrypha deputatos Isidorus scribit dicens.

¶Apostolorum canones Apostolica reijciuntur auctoritate.

CAP. I.

C*Anones* [b] qui dicuntur Apostolorũ, seu quia eosdem nec sedes Apostolica recepit,nec sancti Patres illis assensum præbuerunt, pro eo q̃ ab hæreticis sub nomine Apostolorum compositi, dignoscũtur, quamuis in eis vtilia [c] inueniantur: tamen ab auctoritate canonica, atque Apostolica eorum gesta constat esse remota,atque inter apocrypha [d] deputata.

¶ *Caput hoc est in prefatione Isidori ad collectionem conciliorum, quæ ex bibliotheca ecclesiæ Toletanę descripta Romam missa est. Nam in illa, quæ vulgata Isidori collectioni, de qua initio dictum est,præponitur, contrarium potius videtur dici, & refertur* j̃.c.placuit. *hac ead. dist. si modo idem est Isidorus.*

Zepherinus autem econtra scribit episcopis per Siciliam constitutis, epist.1.

¶Apostolorum canones sunt recipiendi.

CAP. II.

1 S*Exaginta* B *sententias Apostoli præscripserũt* † *cũ alijs plurimis episcopis,& seruandas censuerunt.*

B ¶Sexaginta.] *Iuo etiam, & auctor Pannormiæ habent,* Sexaginta. *Itemque originale in margine. sed in textu,* Septuaginta. *Polycarpus,* Quinquaginta.

Item Leo C *Papa nonus contra epistolam Niceta abbatis.*

¶Exceptis quinquaginta capitulis, canones Apostolorum inter apocripha deputantur.

CAP. III.

2 C*Lementis* [e] *librum,idest* Petri Apostoli itinerarium, [f] & Apostolorum canones numerant Patres inter apocrypha,exceptis [g] quinquaginta capitulis, quæ decreuerunt orthodoxæ † [h] fidei adiungenda.

C ¶Item Leo.] *Hoc c.sumptum est ex responsione Humberti legati Leonis noni ad libellum Niceta presbyteri,& Monachi contra Latinos editum,quæ Romæ in Monasterio sanctæ Mariæ nouæ, & in multis priuatis bibliothecis extat manuscripta. Meritò autem potuit citari Leo ix. quòd eius auctoritate, & iussione Humbertus legatus sedis Apostolicæ eam scripserit.*

Item 6. synodus,c.2.

CAP. IIII.

3 P*Lacuit* [i] *huic sanctæ synodo,vt amodo confirmata & rata sint canonum Apostolorum lxxxv.capitula.*

Epistola D *Isidori in capite canonum.*

4 Isidorus E *seruus Christi lectori suo conseruo.* ¶*Propter eorum auctoritatem cæteris concilijs præponimus* [k] *canones,qui dicuntur Apostolorũ, licet à quibusdam apocryphi dicantur,quoniam plures eos recipiũt, & sancti Patres eorũ sententias synodali auctoritate roborauerunt,& inter canonicas posuerunt constitutiones.* *Item infrà.*¶Primò quidem ordo,vt prædictum est,de celebrando concilio insertus habetur : & postmodum canonũ Apostolorum, ac primorum apostolicorum (id est à sancto Clemente vsque ad Sanctum Siluestrum) decretorum,atq; diuersorum conciliorum breuiarium interpolatur sequens ordinem suum.

Ancyrana synodus fuerit prior Nicæna, tamen propter maiorem auctoritatem Nicæna præponitur, vt j.e.di.c. 6. ibi, *Prima adnotatio, &c.* arg. extra de re scri. ab excõmunicato.

S *Extam.*] sed dubitatur. CASVS. Probat Gratianus, ꝙ sexta synodus canones fecit, & hoc probat per seq. c.

a ¶ *Sextæ synodi.*] Falsa est litera, & debet ibi esse septimæ *a* synodi. qualiter enim dubitaret sexta synodus, de eo quod ipse fecerat.

† al. fideli.

a Tu dic, ꝙ in c. sextam synodum facit mentionem de sexta synodo cõgregata, quæ debet septima dici: sed ppter eos patres q in vtraque fuerunt, nõ mutat nomẽ, & ꝑ hoc patet ꝙ illa litera septimæ, &c. est falsa, & illa sextæ est vera, secundũ Io. de Fant. Arch.

† al. septima synodo, siue concilio] al. sexta synodo, siue in sexto concilio.

H *Abeo.*] CASVS. dicitur in hoc ca. ꝙ sexta synodus canones fecit, quæ congregata fuit sub Constantino Imperatore, reprobans perfidiam hæreticorum quorũdam dicentium, Christum fuisse tantùm operatum secundum opera humanitatis, vt comedere & ambulare: alia verò virtutis opera, vt resuscitare mortuos, & ambulare super aquas, phantastica fuerunt, & non vera. & hoc in 1.part. In 2. part. quæ incipit ibi, Et soluta. dicitur, quòd hæc sexta synodus fuit postea congregata sub Iustiniano filio Constantini: in qua iidem plures patres eosdem canones condiderunt, q primò fuerant conditi in eadem sexta synodo. In 3. parte quæ incipit ibi, *Eadem sancta.* repetit ferè ea, quæ dicta erant in secunda parte.

1 Iuo p. 4. c. 122.

¶ Casus §. planus est.

b ¶ *Voluntatem.*] quidam dicebant tantùm vnam fuisse voluntatem in Christo. " Sed dicendum est, ꝙ duæ fuerunt voluntates in eo ꝙ homo fuit, vna sensualitatis, secũdum quam ipse dixit: Pater si fieri potest, transeat à me, & c. alia rationis, secundum quam ipse dixit: verumtamen non sicut ego volo: sed sicut tu vis.

" Volũtates duę fuerunt in Christo.

c ¶ *Constantini.*] non illius magni Constantini, qui fuit tempore Siluestri: sub eo. n. fuit Nicænum concilium tempore Siluestri.

c ¶ *Constantini.*] contra Inst. de do. §. est & aliud. Insti. qui. non est per. fa. te. §. secus. vbi Iustinianus vocat patrem suum Iustinum. Sed loquitur hic de alio Iustiniano, sub quo sexta synodus celebrata fuit tempore Agathonis Papæ, vt j.e. ca. sexta. Sub Iustiniano autem, cuius leges leguntur, celebrata est quinta synodus, vt j.e. c. sexta.

3 Iuo p. 4. c. 121.

d ¶ *Sub Iustiniano.*] Sed certè nec sic cessat contrarietas: quia tam Leo quàm synodus loquitur de c. Tu distingue tempora, & cõcordabis scripturas. 2.q.1. multi.

e ¶ *Eadem.*] No. quòd eadem dicit synodus, quia iidem patres illic conuenerunt. simile 7. q. 1. deniq;. & ff. de iud. proponebatur. Et est hic argum. ꝙ eadem sit causa *b* appellationis, cum cã principali. 2.q. 6. si quis in quacunq;.

b Idẽ Spec. & Io. An. in ti. de iur. ca. §. sequitur. ver. quod de cã. & plenè per Cyn. & Sal. in l. inuitus. C. de proc. & per Alexan. de Imo. in l. ita demum. col. 3. e. tit.

2 ex actione quarta septimæ synodi.

2 ex actione quarta septimæ synodi.

a ¶ *Sextam.*] *Hoc habetur in secunda actione septimæ synodi in epistola Hadriani ad Tharasium. Sed eo in loco Hadrianus refert verba synodicæ epistolæ à Tharasio ad se missæ. Et hic Gratianus non refert propria eius epistolæ verba. In versione enim Anastasii bibliothecarij sic legitur*, Inuenimus autem in prædicta synodica epistola sanctitatis vestræ, post plenitudinem fidei, & confessionem sacri symboli, & omniũ sanctarum sex synodorum, & de sacris & venerabilibus characteribus miraculum laude ac veneratione dignissimum contineri. Quare & easdem sanctas sex synodos suscipio cum omnibus regulis, quę iure, ac diuinitus ab ipsis promulgatæ sunt. *Et hæc quidem postrema verba sunt etiam in illa ipsa Tharasii epistola: quod ex concilio Græco, & noua interpretatione clarè apparet.*

Sed dubitatur de ea, an canones conscripserit: quod ex quarta actione sextæ b *synodi facilè absoluitur.*

b ¶ Sextæ.] *In secundo & xij. Vaticanis est*, sextæ, aliàs septimæ, *& verè septimæ est, sed ob glossam nihil est mutatum.*

Ait enim Petrus episcopus Nicomediæ.

¶ Sexta synodus canones conscripsit.

CAP. VI.

2 HAbeo c librum continẽtem canones sanctæ sextæ synodi. Patriarcha dixit.

¶ 3 Quidam scandalizantur per ignorantiam pro canonibus istis, dicentes, nunquid sexta synodus canones fecit? Sciant ergo, quoniam sancta synodus sexta sub Constantino congregata est contra eos, qui dicebant vnam operationem, & vnam voluntatem b esse in Christo: in qua sancti Patres illos, vt hæreticos anathematizauerunt, & orthodoxam fidem explanauerunt. 2

¶ Et soluta synodus est Constantini c xiij. anno. Post quatuor verò, aut quinque annos iidem sancti Patres congregati sunt sub Iustiniano d filio Constantini, & prędictos canones promulgauerunt: de quibus nullus dubitet. Qui enim sub Constantino in synodo fuerunt, iidem ipsi episcopi sub Iustiniano istis canonibus subscripseruut. Oportebat enim vt synodus vniuersalis canones ecclesiasticos promulgaret. *Item.* 4

¶ Sancta sexta synodus post promulgatam ab ea definitionem contra Monothelitas, Constantino Imperatore, qui eam congregauerat, non multò post defuncto, & Iustiniano eius filio regnante pro eo.

¶ Eadem e sancta synodus diuinitus inspirata, iterum Constantinopoli quarto, aut quinto anno congregata est, & canones numero cij. ad correctionem ecclesiæ promulgauit.

c ¶ Habeo librum.] *Verba sunt Petri episcopi Nicomedię, ac Tharasij patriarchæ Constantinopolitani actione quarta septimæ synodi: quod quidem ipsi de centum, ac duobus canonib. dixerunt, qui in Trullo tempore Iustiniani Rhinotmeti secundo anno suæ reuocationis ad Imperium, editi sunt. Verùm ex his ipsis verbis Tharasii apparet, eos canones non esse proprios sextæ synodi, quia fatetur post annos quatuor, aut quinque, quàm ea synodus fuerat absoluta, canones illos fuisse editos, quo tempore certissimum est neque eundem Romanum Pontificem, neque eosdem episcopos fuisse. Quanquàm in hac ratione temporis potius credendum est diligentissimis chronologis Theophani, (cuius etiam verba qua ad hunc locum pertinent ex originali Græco, quod in bibliotheca Vaticana extat, satis fiaeliter tralata leguntur apud Franciscum Turrianum libro de vi. & 7. & octaua synodo) & Anastasio, & Georgio Cedreno, quàm Tharasio. Illi enim non quatuor, aut quinque, vt Tharasius, sed viginti septem annos a fine sextæ synodi tẽpore Agathonis habitæ, vsque ad hanc huiusmodi Decretorum editionem aßerunt interceßißæ. Episcopos verò, qui hos ediderunt, noluißè ipsos edere tanquam canones sextæ synodi sed voluißse supplere, quod videbatur in quinta, ac sexta synodo deesse, ipsamet illorum ad Imperatorem allocutio teßatur. Itaq; noua dicenda est hęc episcoporum coitio, ideoque Græci illam, vt scribit Balsamon πενθέκτην, ideßt quintam sextam synodum appellant. Cęterùm non fuißæ omnes illos canones à Romana ecclesia receptos, duo viri rerum ecclesiasticarum peritißimi, Anastasius Bibliothecarius, & Humbertus Leonis ix. Legatus apertè teßantur. Humbertus quidem his verbis.* Non autem miror, si Agathoni Papæ, & sanctis Patribus sextæ synodi vestra imputetis deliramenta, & quæ aut corrupistis, aut finxistis capitula: cum & ipsi Domino Iesu, & Apostolis eius imputetis figmenta. Vnde nos scientes sextam synodum ad destruendam hæresim Græcorum Monothelitarum, non autem ad tradendum Romanis nouas constitutiones congregatum, capitula, quæ nobis sub eius auctoritate apponitis, omni no refutamus: quia prima & Apostolica sedes nec aliquando ea accepit, nec obseruat hactenus. *Anastasius verò in præfatione*

fatione in septimam synodum ad Ioannem viij. Romanum Pontificem ita scripsit: Ergo regulas,quas Græci in sexta synodo perhibent editas, ita in hac septima synodo principalis sedes admittit,vt nullatenus ex his illæ recipiantur,quę prioribus canonibus, vel decretis sanctorum sedis huius Pontificum,aut certè bonis moribus inueniuntur aduersæ: quamuis omnes hactenus ex toto maneant apud Latinos incognitæ, quia nec interpretatæ. Sed nec in cęterarum Patriarchalium sedium,licet Græca vtantur lingua, repęriuntur archiuis:nimirum, quia nulla earum, cum ederentur, aut promulgans, aut consentiens,aut saltem præsens inuenta est. Quanquam eosdem Patres illas Græci promulgasse perhibeant, qui in sexta synodo sunt inuenti: sed nullis certè probare possunt indicijs.

Ex his ergo colligitur, quòd sexta synodus bis congregata est,primò sub Constantino,& nullos canones constituit: secundò sub Iustiniano filio eius, & prefatos canones promulgauit.

a Iuo septimam vocat. 1 *Vnde sancti Patres in eadem synodo secundò congregati dixerunt.*

¶ Constitutiones synodi sextæ.

CAP. VII.

2 Iuo p.4.c. 123. In oratione allocutoria Patrum,qui i Trullo cōuenerāt, ad Iustinianū Imperatorem.

a *Quoniam sanctę.*] CASVS. Dicitur in hoc c. q̄ quinta, & sexta synodus non ita plenè canones fecerunt,sicut ceterę synodi,& ideo sancti patres eiusdem sextæ synodi conuenerunt apud Cōstantinopolim, vt canones conderent in eadē sexta synodo sub Iustiniano congregata, super quo iā primo fuerant congregati, & dicitur quinta primo cōgregata sub Iustiniano propter maiorem auctoritatem, quia in ea confirmati fuerunt canones facti sub Constantino,quæ etiam sexta fuit. Sequentia capitula plana sunt vsque ad c.quod dicitis.

3 ca.2.eius synodi.s.ea.c.placuit.

4 Iuo 4. 106. Iuo p. 4.cap. 114. Pann. l. 2.c. 119.

b *Sancta.*] viij. hæc concilia dicuntur, octo, quia octies sunt celebrata,vt hic dicuntur, quatuor, quia in quatuor locis celebrata, vt s. dist. prox. sicut.

† Aliàs, Trimegisti.

c *Sexta synodus. &c.*]

2 QVoniam A sanctæ,a & vniuersales synodi,quinta sub Iustiniano Augusto, sexta sub Constantino patre tuo Augusto de mysterio B fidei plenissimè disputantes, canones non fecerunt, sicut cęterę quatuor vniuersales synodi, propterea nos conuenientes in hanc Imperialem vrbem sacros canones conscripsimus. *Item.* ¶ 3 Placuit huic sanctæ synodo,vt amodo confirmata, & rata sint canonum Apostolorum lxxxv.c. *Item.* ¶ 4 Confirmamus c & cæteros sanctorum canones,& synodos,id est Nicænam, Ancyranam, Neocæsariensem, Gangrensem, Antiochenam, Laodicensem, Constātinopolitanam,Ephesinam primam, Chalcedonensem,Sardicensem, & Carthaginensem, D & opuscula Theophili Alexandrini episcopi,& Dionysij E Alexandrini episcopi,& Petri Alexandrini episcopi & martyris, Gregorij Thaumaturgi † Neocæsariensis episcopi, Athanasij episcopi Alexandrini,Basilij Cęsareę Cappadociæ episcopi, Gregorij Nyseni episcopi, Gregorij Theologi, Amphilochij Iconiensis episcopi,Timothei Alexādrini episcopi,Gennadij † Constantinopolitani episcopi, Cyrilli Alexandrini episcopi, Cypriani Carthaginensis episcopi,& synodum F suam.

† al.Germani.

A ¶Quoniam.] *Emendata sunt multa in hoc capite ex canone secundo eorum qui sextę synodo tribuuntur,in quo indicantur concilia,& auctores canonum, quibus Graci vtebantur. Sunt autem verba illius canonis apud Gratianum, & Iuonem in summam redacta.*

B ¶De mysterio.] *Græcè est,* τὸ περὶ τῆς πίστεως πατρικῶς διατρανώσαι μυστήριον, id est fidei mysterium paternę declarantes.

c ¶Confirmamus.] *Iuo habet,*confirmamus sanctorum patrum canones,& synodos,&c. *Græcè est,* ἐπισφραγιζόμεθα καὶ τοὺς λοιποὺς πάντας ἱεροὺς κανόνας τοὺς ἀπὸ τῶν ἁγίων, καὶ μακαρίων πατέρων ἡμῶν ἐκτεθέντας, τοὺς ἐν Νικαίᾳ συναθροισθέντων, &c. ideſt, obsignando autem confirmamus, & cęteros oēs sacros canones, qui à sanctis, & beatis Patribus nostris sunt editi,ideſt abiis,qui Nicææ conuenerunt, &c.

D ¶Carthaginensem.] *Apud Iuonem sequitur*, Constantinopolitanam sub Nectario,& opuscula Theodosij,al. Theophili, &c. *Græcè autem est,* καὶ τῶν ἁγίων ἐν ταυτῇ τῇ θεοφυλάκτῳ, καὶ βασιλίδι πόλει συνελθόντων ἐπὶ Νεκταρίου τοῦ τῆς βασιλίδος ταύτης πόλεως προέδρου, καὶ Θεοφίλου τοῦ γενομένου Ἀλεξανδρείας ἀρχιεπισκόπου. *ideſt,* & eorum, qui rursus in hac à Deo custodita,& imperiali vrbe conuenerunt sub Nectario imperialis huius ciuitatis prędside, & Theophilo, qui Alexandriæ fuit archiepiscopus.

E ¶Et Dionysij.] *In canone Gręco vulgato ferè est,quemadmodum antea apud Gratianum,* Dionysij Alexandrini episcopi, & martyris. *Sed apud Balsamonem, & Iuonem legitur, quemadmodum restitutum est*, Dionysij archiepiscopi Alexandrinorum megalopolis,& Petri Alexandriæ archiepiscopi, & martyris. *Reliquas varietates per se accuratus lector notabit.*

F ¶Et synodum.] *In isto canonis loco est error: quia illa synodus Cypriani probatur,in qua ipse cum multis aliis Africę episcopis putauit baptizatos ab hęreticis verum baptisma non recepisse:cum tamen B. Augustinus asserat aliam extitisse traditionem Apostolorum, & ipsam Cypriani sententiam plenario totius orbis concilio exclusam fuisse testetur.*

Item ex diurno G *libro professio Romani Pontificis.*

¶Auctoritate Romani pontificis sancta octo concilia roborantur.

CAP. VIII.

5 Iuo p. 4. c. 132. Pan. l. 2. c. 103.

5 SAncta b octo vniuersalia concilia, id est, primū Nicænum,secundum Constantinopolitanum, tertium Ephesinum,quartum Chalcedonense,item V. Constantinopolitanum, & VI. Item Nicænum VII. Octauum quoque Constantinopolitanum vsque ad vnum apicem immutilata seruare,& pari honore,& veneratione digna habere, & quæ prædicauerunt & statuerunt modis † omnibus sequi & prædicare,quæque condemnauerunt, ore & corde condemnare profiteor.

† al. omnimodis.] Iuo.

G ¶Item ex diurno.] *Integram professionem fidei, quando quis in Romanum Pontificem promouebatur, refert Deusdedit Cardinalis in collectione canonum, quę seruatur in bibliotheca Vaticana.*

Quo autem tempore sexta synodus,& prima, secunda,tertia,quarta,& quinta congregatę sint, Bed. in lib.de temporib. cap.65.scripsit dicens.

¶De temporibus conciliorum.

CAP. IX.

6 Iuo p.4.c. 125.Pann.l. 2.c.113.

6 SExta synodus c vniuersalis Constantinopoli celebrata est,& græco sermone conscripta temporibus Papæ Agathonis,exequente,ac residente pijssimo principe Constantino intra palatium suum, simulq; legatis Apostolicæ sedis, & episcopis cl. residentibus. ¶Prima enim vniuersalis synodus in Nicæa congregata est contra Arium cccxviij. Patrum, temporibus Iulij H Papæ sub Constantino principe. ¶Secunda in Constantinopoli cl. Patrū contra Macedonium, & Eudoxium temporib. Damasij Papæ, & Gratiani principis,quando Nectarius eidem vrbi est ordinatus episcopus. ¶Tertia in Epheso ducentorum Patrum contra Nestorium Augustæ vrbis episcopum sub Theodosio magno principe,& Papa Cęlestino. ¶Quarta in Chalcedone DCXXX. Patrū sub Leone Papa. temporibus. Martiani principis contra Eutychem nefandissimorum præsulem monachorū.

7 Pann.l.2. c.113.

¶ 7 Quinta item Constantinopoli temporib. Vigilij Papæ sub Iustiniano principe contra Theodorum & omnes hæreticos.

H ¶Iulij.] *Certum est synodum Nicenam primam celebratam esse tempore Siluestri. Sed in illa temporum obscuritate mirandum non est Bedam,& alios errasse.*

CAP. X.

8 Anſ. in ꝓ legom. in pricipio collectionis cōciliorum.

8 PRima I autem synodus in Nicena cccxviij. Patrum contra Arium Alexandrinum presbyterum, qui tres gradus in Trinitate asserebat,

patrem ſcilicet maiorem, filium minorem, Spiritum ſanctum creaturam temporibus Conſtantini principis, & Silueſtri Papæ Romani, Macharij Hieroſolymitani, Alexandri k Alexandrini, qui condemnata eadem hæreſi ſtatuerunt canones viginti: quorum auctor maximè præfatus † Alexander epiſcopus fuit.

† Sanctus Alexãder] Orig.

¶Secunda in Conſtantinopoli contra Macedonium, Conſtantinopolitanum epiſcopum, qui negabat Spiritum ſanctum Deum eſſe, temporibus Gratiani, & Theodoſij principum, Damaſi Papæ Romani, Cyrilli Hieroſolymitani, Nectarij l † Conſtantinopolitani, qui condemnata præfata hæreſi ſtatuerunt canones tres: quorum maximè auctor Nectarius Conſtantinopolitanus fuit. ¶Tertia in Epheſo ducentorum Patrum contra Neſtorium Conſtantinopolitanum epiſcopum, qui dicebat beatam Virginem Mariam non Dei, ſed hominis tantummodo genitricem, vt aliam perſonam carnis, aliam faceret deitatis, temporibus Theodoſij principis † iunioris, Cæleſtini Papę Romani, Iuuenalis Cõſtantinopolitani epiſcopi, Cyrilli epiſcopi Alexandrini: qui duodecim † capitula contra Neſtorij blaſphemiarum totidem capitula, auctore eodem ſancto Cyrillo anathematizando conſcripſerunt. ¶Quarta in Chalcedone ſexcentorum triginta Patrum, contra Eutychem Conſtantinopolitanum abbatem, qui aſſerebat Chriſtum poſt humanam aſſumptionem nõ ex duabus naturis exiſtere, ſed ſolam in eo diuinam naturam permanere, temporibus Martiani principis, Leonis Papę Romani, Iuuenalis Hieroſolymitani, Anatolij Conſtantinopolitani, qui condemnata prę ſcripta hæreſi ſtatuerũt canones vigintiſeptem, quorum auctor maximè idem ſanctus Anatolius Conſtantinopolitanus epiſcopus fuit. ¶Quinta in Conſtantinopoli contra Theodorum Mopſueſtenum, & omnes hæreticos, qui Theodorus dicebat aliud † eſſe Dei verbum, & aliud Chriſtum, & ſacram Virginem Mariam negabat Dei genitricem fuiſſe, temporibus Iuſtiniani principis, Vigilij Papæ Romani Domnini † Antiocheni, Eutychij Conſtantinopolitani; qui quatuordecim capitula anathematizando ſcripſerunt contra Theodori, & ſociorum eius blaſphemias. ¶ Sexta in Conſtantinopoli c l. Patrum contra Macharium Antiochenum epiſcopum, & ſocios eius. qui vnam voluntatem, & operationem in Chriſto falſa ſuſpicione † aſſerebãt, temporib. Conſtantini principis, Agathonis Papæ Romani, Georgij Conſtantinopolitani: qui condemnata hæreſi præfata, anathematizando ſcripſerunt nouem m capitula inferius annexa.

† magni principis] Orig.

† Aliàs, xv.

† al. alium Deum eſſe verbum, & alium Chriſtum.

† al. Domni.

† aliàs, opinione.

1 ¶Prima.] *Caput hoc inuenitur & in recentioribus editionibus conciliorum, & in vetuſtiore Colonienſi An. MDXXX. & in manuſcripta collectione, quam dictum eſt aſſeruari in bibliotheca Vaticana: ſed non in collectione, quæ eſt in bibliotheca monaſterij Dominicanorum. Ponitur autem ante præfationem, quæ nomen Iſidori, mercatoris, quidem in manuſcriptis, peccatoris autem in impreſſis præfert. Et ſanè in illa præfatione tantùm quatuor generalium synodorum mentio fit, ſexta verò poſt Iſidori Hiſpalenſis ætatem eſt habita.*

k ¶Alexandri.] *Apud Anſelmũ eſt vt apud Gratianum. In originali*, Alexandri Conſtantinopolitani. *Sed integra videtur lectio, ſi vtraque coniungatur. Nam & epiſcopus Conſtantinopolis, & epiſcopus Alexandrię, tempore illius synodi, Alexandri nomine vocabantur.*

l ¶Nectarij.] *Antea legebatur quemadmodum etiam apud Anſelmum*, Nectarij Alexandrini. *Emendatum eſt ex originali. Sed fortaſſe & hoc loco integra lectio hęc eſt*, Nectarij Conſtantinopolitani, & Timothei Alexandrini.

m ¶Nouem.] *In loco citato ex collectione Iſidori legitur*, ſcripſerunt octo capitula, *& verba illa*, inferius annexa, *ibi non habentur. In concilijs deinde Colonię impreſſis poſt actionem ſextę synodi ex vetuſto codice monaſterij S. Bauonis reperiuntur nouem capitula, & ante primum capitulum ſunt hę verba*, ſcripſerunt nouem capitula inferius annexa, *quę apud Anſelmum quoque habentur.*

CAP. XI.

1 PRima a adnotatio Ancyranę ſynodi, quę ante Nicænam fertur fuiſſe, ſed propter auctoritatem maiorem [a] poſtponitur; in qua Patres 18. ſtatuerũt canones xxiiij. † quorum auctor maximè Vitalis Antiochenus epiſcopus extitit. ¶Secunda Neocæſarienſis, quæ poſt Ancyranam, & ante Nicænam b legitur fuiſſe, in qua patres ſexdecim ſtatuerũt canones xiiij. † quorũ auctor maximè Vitalis epiſcopus Salaminius † extitit. ¶Tertia Gangrenſis, quæ poſt Nicænam legitur fuiſſe, in qua patres xvj. ſtatuerunt canones xx. propter quaſdam neceſſitates eccleſiaſticas: maximè contra Euſtathium, qui dicebat, quòd nullus in coniugali ordine poſitus, nec vllus fidelis, qui non omnibus renuntiaret, quæ poſſideret, ſpem apud Dominum haberet; & multa alia veneno ſa, quæ enumerare longum eſt. ¶Quarta Sardicenſis, in qua patres ſexaginta c ſtatuerũt canones xxj. quorum auctor maximè Oſius Cordubenſis epiſcopus, & Vincentius Capuanus epiſcopus, & Ianuarius d Beneuentanus, & Calepodius Neapolitanus ſanctæ Romanæ eccleſiæ legati extiterunt. ¶Quinta Antiochena, in qua Patres xxix. † ſtatuerunt canones xxv. quorum maximè auctor Euſebius Palęſtinenſis epiſcopus extitit. ¶Sexta Laodicenſis, in qua Patres xxxij. ſtatuerunt canones lix. quorum auctor maximè Theodoſius epiſcopus extitit. ¶Septima Carthaginenſis, in qua patres ccxvij. † ſtatuerunt canones xxxiij. quorum auctor maximè Aurelius Carthaginenſis epiſcopus extitit. Etiam S. Auguſtinus Hyponenſis epiſcopus in eadem ſynodo legitur fuiſſe, temporib. Honorij Auguſti. ¶Octaua Africana ſub Theodoſio minore Auguſto: ĩ qua Patres ccvij. † recitauerũt, & firmauerunt canones cv. q p diuerſa concilia Africanę prouincię tporib. Aurelij Carthaginenſis epi leguntur eſſe conſcripti. ¶Nona Arelatenſis, in qua patres cc. † ſtatuerunt canones quatuor: quorum auctores maximè Silueſter vrbis Romę epus, & S. Marinus Arelatenſis epus extiterũt, tporib. Conſtantini Auguſti, ſicut quidam aſſerunt. ¶Decima itẽ Arelatẽſis, in qua Patres xix. † ſtatuerũt canones: quorũ auctor maximè S. Cęſarius Arelatenſis epus extitit. ¶Vndecima itẽ Arelatenſis, ĩ qua Patres xvi. † ſtatuerunt canones. ¶Duodecima item Arelatẽſis in Vico Hortẽſii, † in qua patres xi. ſtatuerunt canones: quorum maximè auctor S. Cæſarius Arelatenſis epus extitit. ¶Tertiadecima item Arelatenſis, in qua Patres xix. ſtatuerũt canones: quorum auctor maximè Sarpidius † Arelatenſis epus extitit. ¶Quartadecima Arauſicẽſis, in qua patres xvi. † ſtatuerũt canones: quorũ auctor maximè Hilarius epus extitit. ¶Quintadecima Epaunenſis, f in qua patres xxvi. ſtatuerunt cauones xxxix. † quorũ auctor maximè Cęſarius epus extitit. ¶Sextadecima Agathẽſis, in qua patres xxix. † ſtatuerũt canones: quorũ auctor maximè Cęſarius epus extitit. ¶ Septimadecima g

Aurelia-

[a] *Prima adnotatio.* ¶ *Maiorem.*] arg. quòd nõ qui prior eſt tempore potior eſt iure: ſed melior præferẽdus eſt: *a* quia non gradus elegantior, ſed vitæ melioris actio cõ probatur: vt 23. q. 4. ſicut. & 40. diſt. non loca. & cap. multi. in fin. Auth. de monachis. §. ordinatione. honeſtiorib. enim honores debentur. arg. ĩ. 25. diſt. c. 1. in fi. & ff. de mu. & hon. honores. Arg. contra. C. de offi. mag. officiorum. nemo agentiũ. & 41. diſt. miramur. & arg. contra. 65. diſt. capen. & vlt. vbi de hoc ĩ fin. & not. de hoc 67. diſt. epiſcopus. Arch.

1 Deus dedit Cardinalis Anſelmus in proleg. Ante eandem Iſidori collectionem. † In Græco vulgato, & apud Balſamonẽ ſunt 25. † Ibid. ſunt 15. † al. zelamitanus.

a De hoc ẽt no. ĩ. 74. diſt. eporũ. & facit ad hoc qđ dixi ſ. eod. qm. verſ. ſexta. ibi videas Archid.

† al. 30.

† al. 218.

† aliàs, 229.

† abeſt numerus à collectione ẽt Vaticana.

† aliàs, 18.

† aliàs, 18. † al. Hortẽſico.

† al. Saparidus] al. Sapidius.

† al. 26.

† aliàs, 9.

† al. 34.

Aurelianenſis, in qua patres lxxij. ſtatuerunt canones: quorum auctor maximè Aurelius † Arelatenſis epiſcopus extitit, temporibus Clodouei Regis.

¶ Octauadecima item Aurelianenſis, in qua patres xxxi. ſtatuerũt canones. quorum auctor maximè Melanius Rhedonenſis epiſcopus extitit. ¶ 1 Nonadecima item Aurelianenſis, in qua patres xxx. ſtatuerunt canones: quorũ auctor maximè S. Albinus Andegauenſis epiſcopus extitit. ¶ Vigeſima Aruernenſis, in qua patres xv. ſtatuerunt canones: quorum auctor maximè Honoratus Breutenſis † Epiſcopus extitit. ¶ 2 Vigeſimaprima Maticenſis, † in qua patres xxi. ſtatuerũt canones: quorum auctor maximè Priſcus Lugdunenſis epiſcopus extitit. ¶ Vigeſimaſecũda item Maticenſis, in qua patres lxxxvi. † ſtatuerũt canones: quorum auctor maximè idem Priſcus Lugdunẽſis epiſcopus extitit. ¶ Vigeſimatertia Lugdunenſis, in qua patres xviij. ſtatuerunt canones: quorum auctor maximè Philippus Viennẽſis epiſcopus extitit. ¶ Vigeſimaquarta item Lugdunenſis, in qua patres xx. conſtituerũt canones: quorum auctor maximè idem Priſcus Lugdunen. epiſcopus extitit.

† Aliàs, Aurelianus.

1 Hactenus in collectione Iſidori impreſſa.

† al. Briuatenſis] al. Bituricenſis.
† al. Matiſcenſis.
2 Hactenus in collectione Vaticana.
† Aliàs, 76.

A ¶ Prima.] *Maior pars huius capitis, ideſt vſque ad fi. verſiculi,* Nonadecima, *habetur in collectione Iſidori impreſſa, ante prefationem ipſius Iſidori: In Vaticana autem vſqae ad finem verſ.* Vigeſimaprima. *Deus dedit, & Anſelmus integrum ante ſuas collectiones habent. Neque verò ſummula hęc eiuſdem Iſidori eſſe poteſt: nam neque prefationi ipſius, neque collectioni reſpondet, in qua vt cętera mittantur varietates, multa referuntur concilia Hiſpanię, quorum hic nulla mentio.*

B ¶ Ante Nicænam.] *Sic eſt emendatum ex Anſelmo, & Deus dedit, & Vaticana collectione. Nam ante legebatur.* Antiochenam. *In collectione autem Iſidori impreſſa legitur quidem,* Nicænam. *ſed deeſt vox,* ante. *Sic autem legendum eſſe, quemadmodum eſt emendatum, oſtendunt verba, quæ ipſum Neocęſarienſe concilium antecedunt,* οἱ τίνες δεύτεροι μὲν εἰσι τῶν ἐν ἀγκύρᾳ, τῶν δὲ ἐν Νικαίᾳ προγενέστεροι, *id eſt* qui canones poſteriores quidem Ancyranis, anteriores autem Nicænis ſunt, *quo loco in collectione Iſidori impreſſa menaosè eſt,* Et hic qui dem canones ſecundi ſunt eorum, qui in Ancyra, & Cæſarea expoſiti ſunt. *redundat enim illud, & Cæſarea, quare in recentioribus editionibus conciliorum omiſſum eſt. Similis error eſt in codice canonum Moguntino.*

C ¶ Sexaginta.] *In codice canonum lx. epiſcopi reperiuntur ſubſcripſiſſe: ſed poſtea additur,* & cæteri, & ſubſcripſerunt omnes epiſcopi diuerſarum prouinciarum, vel ciuitatum, nu. 121. *Socrates lib. 2. c. 16. in eo concilio ex occidentis partib. epiſcopos circiter ccc. conueniſſe, dicit, ex orientis verò lxxvi. qui etiam ſucceſſionem fecerunt. Idem Nicephorus lib. 9. c. 12. & Tripertita. Theodoritus autem lib. 2. c. 7. docet ex antiquis narrationibus, epiſcopos ccl. conueniſſe. Omnino & in his, & Patrum, & canonum numeris multa ſunt emendata. Sed in multis etiam ſatis viſum eſt indicare varietates: nonnulla autem lectoris diligentię ſunt reſeruata.*

D ¶ Et Ianuarius.] *Anſelmus habet vt Gratianus. In collectione indicata eſt,* & Vincentius Capuanus epiſcopus, & S. R. E. Legatus extiterũt. *In concilio ipſo c. 18. nominatur Ianuarius epiſcopus. In ſubſcriptione verò in codice canonum, non nominatur, ſed tantùm Vincentius Capuanus* S. R. E. *Legatus, & Calipodius Depolitanus legatus* S. R. E.

E ¶ Septima.] *hic numeratur tantummodo vnica ſynodus Carthaginenſis, quę habetur in codice canonum, de qua inferius xx. diſt. c. de libellis. dicetur.*

F ¶ E Paunenſis.] *Ita emendatum eſt ex aliquot manuſcriptis, & collectione Iſidori Vaticana. Nam ante legebatur,* Empanenſis. *Verumtamen in concilio Epauncnſi impreſſo nullus Cęſarius nominatur: ſed Auiti primùm eſt mentio.*

G ¶ Septimadecima.] *Hic numerantur tria concilia Aurelianenſia, quorum hoc in concilys impreſſis indicia inueniuntur. In quinto Aurelianenſi, ſubſcribit primo loco Aurelius Arelatenſis. In primo inter alios legitur nomen Melanij Rhedonenſis. In tertio ſubſcribit quarto loco Albinus epiſcopus Andegauenſis.*

Sed quòd Nycęna ſynodus xx. canones ſupra ſtatuiſſe dicitur, contrarium videtur ei, quod in epiſtola Athanaſij inuenitur. 3 *ſcribit enim Athanaſius Alexandrinus Epiſcopus Marco Papæ ita dicens.*

3 In epiſtola Athanaſij, & vniuerſorum Aegypti eporũ ad Marcum Papam ſed copioſius quàm hic.

¶ Epiſtola Athanaſij poſtulantis capitula Nicæni concilij.

CAP. XII.

4 SEptuaginta A [a] Nicæni concilij capitula, quæ de præfata ſynodo, iubente domino meo Alexandro, decreto omnium epiſcoporum attuli, quæ ſunt igne combuſta, optamus, vt à veſtræ ſanctæ ſedis auctoritate percipere per prę-ſentes legatos mereamur. *Itẽ.* ¶ Præſentibus nobis octoginta † capitula in memorata ſynodo tractata ſunt; quadraginta à Græcis, græca edita lingua, & quadraginta à latinis ſimiliter latina edita lingua. Sed viſum eſt cccxviij. epiſcopis † Spiritu ſancto repletis, & maximè iam dicto Alexandro, & Apoſtolicæ ſedis Apocryſarijs, vt decem capitula adunarentur alijs, atque congruis locis inſererentur, & ad formam ſeptuaginta diſcipulorum, vel totius orbis terræ linguarum, ſeptuaginta tanti, & tam excellentis concilij fierent capitula; quæ omnem Chriſtianorum informarent orbem.

a *Septuaginta.*] Sed contra. 21. diſt. in nouo. 68. diſt. cor epiſcopi. ibi enim dicitur, quòd diſcipuli fuerunt lxxij. ſecundum Hug. dic, ꝙ minor numerus non excludit maiorem. arg. 10. q. 1. hanc. ſic not. ẽ. 15. diſt. ca. 1. ver. harum.

4 Iuo p. 4. c. 108. Pan. l. 2. ca. 196. Anſil. 1. ca. 59. Polyc. l. 3. titu. 20. Ibid. paulò ſuperius.

† Aliàs, 70. & paulò poſt ꝑ 40. 30.
† patribus] Orig.

A ¶ Septuaginta.] *Ex his Athanaſii verbis conſtat, non omnes Nicænæ ſynodi canones aut grece, aut latine nunc haberi. Et Iulius Papa ad orientales, & Innocentius Victricio, & alij multos ex illa canones citant, qui non ſunt in his viginti, qui in manibus omnium verſantur. De qua reſcribit Iſidorus in prefatione conciliorum tomis inſerta. Et ex epiſtola quadam Gregorij decimi ad Regem Armeniorum, cum concilium Lugdunenſe indixiſſet (quam manuſcriptam habet Cardinalis Sirletus) intelligitur integrum Nicęnum concilium in lingua Armeniorum eo tempore extitiſſe. Sic enim ſcribit:* Quia verò multipliciter expedit, vt in eiuſdem celebratione concilij, antiquorum conciliorum copiam habeamus, celſitudinem regiam rogamus, & hortamur attentè, quatenus integrum Nicænum concilium, & alia concilia, quæ habere diceris in Armenica litera, cum aliquibus peritis interpretibus, nobis cum ea, qua poteris, celeritate tranſmittas. *Tuneti quoque, & Alexandria inuenti ſunt lxxx. canones Arabice ſcripti ſub nomine huius concilij, qui Romæ in Arabica, & Armenia lingua ſcripti penes eundem Cardinalem Sirletum ſunt, & nuper etiã in latinam linguam conuerſi ſunt, & impreſſi.*

Quomodo ergo viginti tantùm capitula in Nicęna ſynodo ſtatuta dicuntur, cum ſeptuaginta capitula (vt Athanaſius ſcribit) in ea ſtatuta monſtrentur? ¶ *His ita reſpondetur; Capitulorum Nicænæ ſynodi quædam in deſuetudinem abierũt: viginti tantùm in Romana eccleſia habentur.*

Vnde Stephanus Papa ſcribit dicens Luythobio Epiſcopo Moguntino.

¶ Niceni concilij viginti tantùm capitula habentur.

CAP. XIII.

5 VIginti [b] tantùm capitula Nicænæ ſynodi in ſãcta Romana eccleſia habentur, ſed quo neglectu alia defecerint, ambiguum eſt. Plurimi arbitrantur ea Antiocheno concilio eſſe inſerta.

b ¶ *Viginti.*] A Sardicenſi.

5 Iuo p. 4. c. 232. Pan. l. 2. c. 107.

¶ *Apud Iuonem parte 4. c. 232. habetur magis integrum hoc caput,* Capitula Niceni concilij teſtimonio Athanaſij ſeptuaginta in figuram ſeptuaginta diſcipulorum ſcripta non dubitamus, è quibus viginti tantùm in eccleſia ſancta Romana, & quæ ſequuntur.

Sardicenſe quoque concilium auctoritate Nicolai Papę recipitur.

6 *Vnde idem ſcribit Clero* † *Conſtantinopolitano.*

¶ Auctoritate Apoſtolica Sardicenſe concilium recipitur.

6 Hĩ epiſt. 6. q̃ prima ad Photiũ eſt.
† al. electo

Quod dicitis.] CASVS. Clerici Constantinopolitani dicebant se non habere statuta concilij Sardicẽsis, vel sanctorũ Patrum, nec recipere, sed Papa redarguit eos dicens, non esse facilè credendum eos non habere statuta illa, cum publicè penes eos facta fuerunt, & cum tota ecclesia ea recipiat, Constantinopolitana ea recipere debet.

1 Iuo p. 4. c.135. Pan. l.2. ca.117. vers. quod dicitis.]

a ¶*Regionibus.*] hic est duplex arg. vnum tale, ex quo omnes alij hoc faciunt, ergo & tu obseruabis hoc, vt no. ſ. 12. distin. illud. & ca. quemadmodum. item arg. "quòd nulli licet ignorare ea, quæ publicè facta sunt. 12. q. 2. qui & humanis. 8. q. 1. licet. 11. q. 3. curæ. 20. dist. si decreta. 87. dist. c. vlt. 33. q. 1. paratus. ff. de insti. act. sed & si. §. proscribere. C. de liber. cau. si filia. ext. de post. præla. ad hanc. *a* arg. contra. 82. distin. proposuisti. & 1. q. 1. si qui à simoniacis. & 24. q. 1. si quis dederit. primũ regulare, secũdum casuale propter casum ignorantis. ext. qui ma. ac c. pos cum in tua.

" Facta publica debẽt ab omnib. scīri.

† *al. cõuenerat.*

2 Ibi d hoc & extra de constit. cognoscẽtes. in glo. vlt. Arch.

Generalia.] Hæc dist. diuiditur ī tres partes. In quarum prima magister intendit probare, quòd nullum robur habet concilium generale sine licentia Papæ celebratum. Secunda ibi, *Quapropter.* Tertia ibi, *Hinc etiam.* CASVS. Supra dist. 15. c. 1. & 16. ca. sexta. ostensum est quo tempore generalia concilia celebrata fuerunt, & quorum auctoritas cæteris præeminebat est similiter ostensum. In hac verò. 17. distin. ostendit, quòd tantùm auctoritate sedis Apostolicæ possint congregari, & hoc probat per cap. seq.

2 Anſ. l.2. c.60. Iuo p. 4. c.240. Poly. l. 1. c. al. tit. 13.

b ¶*Generalia quoque concilia.*] In hac distin. ostenditur qui possunt facere concilia. Sunt autem conciliorũ quędam vniuersalia, quædam particularia siue prouincialia, quædam episcopalia. Vniuersale est quod à Papa, vel eius legato cum omnib. episcopis statuitur: *b* particulare, siue prouinciale est, quod metropolitanus, vel primas facit cum suffraganeis suis, vt 18. dist. c. 1. 92. dist. si quis episcopus. Sed vniuersale non dẽt fieri sine auctoritate Papę, vt hic, nec particulare sine auctoritate metropolitani, vel primatis, nec ep̃ale sine auctoritate ep̃i, metropolitanus tamen pōt facere conciliũ sine auctoritate primatis, vt 92. dist. si quis ep̃us. similiter ep̃us sine auctoritate metropolitani, vt 38. dist. qn̄. & 12. q. 2. placuit. Nec obst. quod legitur j̄. dist. prox. c. propter. in fi. & c. pe. quia illud est intelligendum de prouincialib. concilijs, vel intellige illud de canonibus constituendis. Ioan.

b Vniuersale. n. concilĩ sine auctoritate Papæ, vel eius legati celebrari n̄ pōt. j̄. ca. 1. & 2. ſ. dist. 3. §. porrò. Arch.

Synodum.] CASVS. Maxentius episcopus volebat generalem synodum ad condendũ canones congregare: sed Marcellus dicit, quòd non potest sine licentia Papę: quamuis possit particularem synodum facere.

c ¶*Synodum.*] ſ. generalem.

ADDITIO. Vel etiam prouincialem ad aliquid generaliter statuendum Archidiac.

CAP. XIIII.

1 QVod dicitis neq; Sardicense concilium, neq; decreta † alia vos habere sanctorum Pontificum, non facile nobis facultas credendi tribuitur, maximè cum Sardicense concilium, quod penes vos in vestris regionib. [a] actum est, & omnis ecclesia recipit, quaratione conuenerit, † vt hoc sancta Constantinopolitana ecclesia abijceret, & vt dignũ est, non retineret?

1 Iuo p. 4. c.135. Pan. l.2. ca.117. vers. quod dicitis.]

† *decreta lia vos.*

DISTINC. XVII.

1. ps *Generalia* [b] *concilia quorum tempore celebrata sint, vel quorum auctoritas cęteris prę̨emineat, sanctorum auctoritatibus supra monstratum est. Auctoritas verò congregandorum conciliorum penes Apostolicam sedem est.*

Vnde Marcellus Papa scribit Maxentio. [B]

B ¶Maxentio.] *Antea legebatur*, Maxentio episcopo. *In tomis autẽ conciliorum in epistolę inscriptione est*, ad Maxentium tyrannum; *sed in principio epistolę ipsius est*, Marcellus Maxentio, *quę lectio visa est retinenda.*

¶Absque Romani Pontificis auctoritate synodus congregari non debet.

CAP. I.

2 SYnodum [c] episcoporum absque huius sanctæ sedis auctoritate (quanquam quosdam episcopos positis cõgregare [d]) non potestis regulariter facere. Neq; [A] vllum episcopum, qui hãc appellauerit Apostolicam sedem, damnare: antequam hinc sententia definitiua procedat. Nam si seculares in publicis iudicijs libellis vtuntur appellatorijs, quanto magis sacerdotib. hæc eadem agere licet, qui super illos sunt? De quib. dictum est [Ego dixi, Dij estis.]

A ¶Neq; vllum episcopum.] *hinc vsque ad finem non habentur in aliquot manuscriptis Gratiani exemplaribus.*

Item Iulius Papa primus in rescripto contra orientales pro Athanasio cap. xxix.

¶Non est ratum concilium, quod auctoritate Romanæ ecclesię fultum non fuerit.

CAP. II.

3 REgula vestra nullas habet vires, nec habere poterit: quoniam nec ab orthodoxis episcopis hoc concilium actum est, nec Romanæ ecclesiæ Legatus † [e] interfuit: canonibus præcipientibus sine eius auctoritate concilia fieri non debere. Nec vllum ratum est, [f] aut erit vnquam concilium, quod non fultum fuerit eius auctoritate.

3 Anſ. l.2. c. 47. Poly. l. 1. c. 13.

† *al. legatio.*

Item Damasus Papa I. ad Stephanum, epist. 3.

¶Nullus vsurpet concessa Romanę ecclesiæ.

CAP. III.

4 HVic soli † sedi concessa [g] nullus vsurpare sine eius consultu præsumat, qui non vult honore ecclesiastico indignus, vt contemptor, iudicari.

Pſal. 81.

Item Gregorius. † [B]

¶Absque Apostolicæ sedis auctoritate synodum particularem contra vniuersalem aliquibus congregare non licet.

CAP. IIII.

5 NEc licuit alicui aliquando, nec licebit particularem [h] synodum congregare: sed quoties aliqua de vniuersali synodo aliquibus dubitatio nascitur, ad recipiendam [i] de eo, quod non incens, qđ si aliqua dubitatio emerserit de statutis in eodẽ concilio, mittere dẽbant ad sedẽ Apostolicam. Si verò fuerint cõtumaces, ab ecclesia sunt coërcendi, & si per ecclesiam non possunt, per secularem debent comprimi potestatem.

5 Iuo p. 4. c.239. Anſ. l.12. ca. 43. Polyc. l. 1. c.14.

h ¶*Particularem.*] Ad aliquid gn̄aliter statuẽdum, *c* vel ad reuocandũ illud, qđ in vniuersalib. concilijs est statutũ, vt isti ep̃i, qui volebant retractare statuta Constantinopolitanæ synodi. vī hic, ꝙ ad solum Papā spectat interpretari statuta vniuersalis concilij, vt ext. de concef. p̄b. & eccl. non vac. dilectus. Arg. cõtra, " ꝙ ab omnib. ep̃is, vel à saniori parte eorũ qui interfuerunt, potest fieri interpretatio: quia ab eo iudice prodire debet interpretatio, qui ius statuit. extra de senten. excom. inter. de iudic. cum venisset.

c Vel dic ꝙ particularem dicit pp illos, q partem faciunt, ſ. hæreticos, qb. nullo modo licet cõcilium celebrare, secũdùm Laur. " Statuta vniuersalis cõcilij per quem p̄nt interp̄tari.

i ¶*Ad recipiendam.*] Eo ipso ꝙ quis errat, non dī hæreticus, si paratus

d ¶*Congregare.*] Cum conueniũt episcopi ad examinandam causam criminalẽ alicuius clerici in sacris; & secundum hoc est arg. ꝙ talis congregatio episcoporum non dicitur synodus generalis.

" Papæ soli competens, generali mandato non trāsfertur.

Regula.] CASVS. Orientales episcopi facti hęretici multas fecerunt facto cõcilio constitutiones: cui concilio, nec Papa, nec eī legatus interfuit. Et iõ Iulius Papa dicit illud nullas vires habere, vel quod in eo est statutum. & hoc probat auctoritate canonum dicentium, concilia sine auctoritate sedis Apos. fieri non debere. CASVS. seq. ca. patet. e ¶*Legatus.*] ad hoc specialiter destinatus, aliàs non posset legatus facere concilium, vt no. ſ. dist. 3. c. regula. §. porrò. & ext. de offic. leg. ꝙ translationem. f ¶*Ratum est.*] arg. ꝙ id quod nullum est, nõ potest ratum haberi, vt no. 9. q. 2. c. nullus alterius. ext. de cle. auditis. g ¶*Vic soli sedi concessa.*] " Hic expressè habetur, ꝙ illud quod soli Papæ competit, non transfertur generali mãdato, nisi specialiter mandetur, vt extra de offi. leg. quod translationem. quę autem illa sint, dixi 12. distin. præceptis. & alia habes extra de offi. leg. quod translationem.

4 Anſ. l. 1. ca. 55. Polyc. l. 1. c. 17. † *sanctæ.* † al. Pelagius Papa Valeriano Patritio.

Nec licuit.] CASVS. Celebrato concilio quinto apud Cõstantinopolim, episcopi Venetię, Histriæ & Liguriæ volentes recipere statuta illius cõcilij, conuenerunt ad examinandum, an illa statuta essent bona, vel mala, contra quos inuehitur Gregorius, di-

5 Iuo p. 4. c.239. Anſ. l.12. ca. 43. Polyc. l. 1. c.14.

si paratus est corrigi,vt 24.q.1.hæc est fides. sed si dubitat de fide,hæreticus dicitur,vt extra de hæret.c.1.

a ¶*Per seculares.*] " Pñt ergo laici coërcere *a* clericos etiã non depositos in casibus,vt no.23. q. 5.principes.aliàs aũt ẽt depositum non põt laicus punire,nisi incorrigibilis sit, vt ext. de iud.cũ non ab homine.nunquã. n. clericus quantumcunq; sit criminosus tradendus est curiæ seculari,dummodo possit corrigi per ecclesiasticam ptãtem,vt 81.dist.dictum. ext. de iudi. at si clerici. nisi in crimine falsi literarum Apostolicarum. vt ext. de cri.fal.ad falsariorũ. Item habes hic,q vbicunq; deficit ecclesiastica potestas,semp recurrit ad brachium seculare,11.quæst.1.petimus. & 23.q. 5. de Ligurib. ADDITIO. Ad idẽ eadem quæst. administratores.

" Laici vtrũ possint aliqñ clericos punire.

a Hic videas quod leg. & not. 17. q. 4. de presbyterorum. Arch.

† *Apostolicas sedes*] Iuo. † *al. percipienda.* † *al. quibusdam.*

† *al. opprimi.*

Vltis.]CASVS. Hoc c. diuiditur in duas partes: In prima parte dr̃, q Constãtinopolitani epi celebrauerunt concilium ad vocationem Ioãnis, qui tunc erat patriarcha: quod factum fuit absq; sedis Apostolicæ licentia:quare Papa cõ cilium illud euacuat & & cassat, & quidquid ĩ eo fuit constitutum, & prohibet ne decætero talia fiant. In secunda parte,quę incipit ibi,*Si verò.* dicitur, q si episcopi cœperunt super aliquo discrepare negotio, referatur qõ ad sedem archiepiscopi, vel patriarchæ, & si ibi non põt terminari, reseruetur ad synodum eporum: difficiliores verò quæstiones ad sedem Apostolicam reseruentur.

b ¶*Hortatu.*] Arg. q auctoritas superioris non excusat, vt 12.q.2. quicunq; militum. arg. contra. 12. q. 2. de reb. 63.dist. Salonitanæ. *b* Tu dic, q in leuib.excusat,aliàs non.

b Vbi de hoc. & 86. dist. an putabis, Arc.

c ¶*Ad maiorẽ.*]idest. ad metropolitanum: " & ita cum appellatur ab omnib. epis prouinciæ ad metropolitanũ, vr̃, q metropolitanus solus maior sit omnib. epis prouinciæ:quia de pari ad parem non licet appellare. 2.q.6.ca. anteriorum. vers. illo videlicet. Item hic appellatur à metropolitano ad concilium metropolitanum.j.2.q.6. omnis.& sic cõcilium est maius ꝫ ipso metropolitano.& sic appellat̃ ab aliquo ad seipsum cum alijs,& est simile ff.quan.ap.sit.l.1.§.solẽt.Sed quid est,quod hic dr̃,q si dissentiunt epi,recurratur ad superiorem? quare non statur hic sniæ plurium.65.dis.sanè?Intelligunt quidam, q hoc dr̃ in cã criminali epi, vbi oportet oẽs epos consentire,vt 6.q.4.c.1.& 2.Sed potest intelligi in eo casu, qñ in prouincia dubitatur de negotio aliquo inter epos: tunc recurritur ad sedem superiorem. Vel intelligas in eo casu etiam,qñ dissentiũt episcopi in snia, non q snìam aliquam proferant, sed quia videtur quibusdam vno modo sententiandum, alijs alio modo.

" Appellatur de epis prouinciæ ad metropolitanum.

c Ex hoc dicto vr̃, q concilium posset cognoscere d causis delictorum metropolitani. de hoc dicam 11. q.1. si clericus. vbi videas. Arch.

d ¶*Maiores.*] vt de fide, vt 24. quæst. 1. quoties.

¶Non est concilium,sed conuenticulum, quod sine sedis Apostolicæ auctoritate celebratur.

CAP. V.

1 MVltis denuo Apostolicis,& canonicis,atque ecclesiasticis instruimur regulis,nõ debere absq; snia Romani Pontificis cõcilia celebrari. ¶Quapropter, vt iã dictũ est, rectè non concilium, sed vestrum quenticulũ vel concilia bulum cassatur, & quidquid in eo actum est,irritum habetur,& vacuum. Vos quoq; deinceps videte, vt nullius hortatu [b] talia præsumatis, si Apostolicę sedis communione carere non vultis.& *infrà*. ¶ Si verò in qualibet prouincia ortæ fuerint quæstiones, & inter ipsius prouinciæ episcopos discrepare cęperit ratio,atq; inter ipsos dissidentes non conueniat:ad maiorem tunc sedem referantur. Et si illic facilè, & iustè non discernũtur,vbi fuerit synodus regulariter congregata,canonicè, & iustè iudicẽtur. Maiores [d] verò & difficiliores † quæstiones (vt sancta synodus statuit, & beata consuetudo exigit) ad sedem Apostolicam semper referantur.

1 Anst. l. 2. c. 36. Poly. l. 1. c. 14.

d Vbi de hoc. Arch.

† al. difficiles.

Item Symmachus Papa. 2

¶Prouincialia concilia sine Romani Põtificis præsentia pondere carent.

CAP. VI.

3 CConcilia sacerdotum [e] ecclesiasticis legib.quotannis decreta per prouincias, quia præsentiam Papę non habent, valitudinem pęrdiderunt. A [f] Legistis † insaniissimi, aliquando in illis pręter Apostolici apicis sanctionem aliquid constitutum, & non de maiorib.negotijs ad consultationem, † si quid occurrerit, præfatæ sedis arbitrio fuisse seruatum?

Orig.

2 In lib. Enno. pro defensiõe. 4. & 5. syn. sub Sym. Pap.

3 Iuo p. 4. capit. 242. Anst. l. 2. ca. 56. Poly. l. 1. tit. 7.

† al. Legite.

† *collationem.*]

a ¶Perdiderunt.]*Hic in libello Ennodij in recentioribus editionibus est nota interrogationis. Sunt enim verba inimicorum Symmachi hoc tanquam absurdum quidpiam obijcientium. Quibus Ennodius in sequentibus verbis respondet*, Legite, &c.

Item Pelagius Papa II.episcopis, qui conuenerant ad illicitam vocationem Ioannis Constantinopolitani,epist.1.c.1.

B ¶Gregorius.] *Hoc proculdubio est Pelagij, sicut ab Anselmo & Iuone citatur. Sunt autem apud Gratianum multa capita ex Pelagio huius argumenti, ad Apostolicas sedes recurrendum esse, cum inferiores episcopi, aut quiuis alij cognoscere desiderarent quid in aliqua vniuersali synodo esset constitutum, & valdè illos condemnandos, qui Apostolicis sedibus non communicant,vt 23.q. 5.cap. non vos, & c. de Liguribus. Ex hoc autem capit. nec licuit.& c.istud. 11. q. 1. habetur integra epistola Pelagij, quemadmodum ab Anselmo refertur. Verùm in Polycarpo citatur ex Gregorio, & in margine est additum,* ad episcopos Mauritaniæ. *Atque in summarijs capitum dictatus ipsius Papæ, qui habetur libro.2.Regesti Gregorij septimi inter cætera hoc est,* quòd nulla synodus absque præcepto summi Pontificis debet generalis vocari.

c ¶Synodum.] *apud Anselmum, Iuonem, & in Polycarpo adduntur hæc,*ad iudicandum vniuersalem synodum.*Hoc enim est, quod prohibetur hic à Pelagio. Multi enim eo tẽpore aut ignorantia, aut animi peruersitate adducti nolebant quintum concilium recipere,* (*Qua de re B. Gregorius,lib.7. epist. 53.& alibi sæpe*)*& particularem synodum vniuersali, ac sedium apostolicarum auctoritati præferebant. Itaque hoc capite non prohibet Pelagius, siue Gregorius, ne episcopi possint diœcesanas, & Metropolitæ prouinciales synodos conuocare,sed ne ipsas ad iudicandum vniuersalem synodum congregent, atque ita est in rubrica emendatum.*

a ¶ *Præcepisset.*] Isti episcopi venerunt ad citationem Regis, non ꝙ venire tenerentur, sed vt reuocarent eum ab errore suo. Simile ad hoc extra de except. olim.

b ¶ *Iußione Domini.*] Habet ergo Romana ecclesia auctoritatem à concilijs, sed Imp. à populo, vt 93. dist. legitimus. in fi. Contrarium huic signatur 21. dist. quãuis. & 22. distin. omnes. vbi dr, ꝙ Romana ecclesia habet primatum à Domino, & non à concilijs. Sed dic principaliter habuit à Domino, sedario † à concilijs.

c ¶ *Reuerentiam*] Debet Imp. reuerentiam ecclesiæ: sed de reb. ecclesię nihil põt disponere, vt 96. dist. bene. vñ nec dignitates, nec præbendas dare potest, *a* vt 16. q. 7. si quis deinceps. arg. contra, ext. de consuet. cum inter. in parte decisa. vbi dr rex conferre decanatum: sed hoc fortè ex cõsuetudine, & ex priuilegio 16. q. 1. hinc etiam.

d ¶ *Immunis.*] j. 2. q. 7. §. item cum Balaam. in fi. cõtra, ibi dr, ꝙ simoniacus post restitutionem tenetur rñdere ac cusatorib. Sed dic, ꝙ primò fuit accusatus de hærcsi, sed cum appareret calumnia accusantis, postea fuit absolutus, vt hic dicitur.

e ¶ *Ante tempus.*] qd fieri non debuit, vt 8. q. 4. nonne. §. illud.

f ¶ *Synodo.*] vt 96. dist. bene.

g ¶ *Episcopos.*] *Tempus* [" Generale est, ꝙ qui prius dignitatem receperunt, præferendi sunt alijs, *b* vt 74. dist. episcoporum. & 75. dist. c. vlt. & extra de ma. & obed. c. 1. qñ ille gradu cæteros antecedit, quem labor prolixior & stipendia longiora fecerunt anteire, vt C. de off. ma. off. l. nemo. nisi aliquis receperit dignitatem à principe: ille enim præponitur alijs, vt ext. de ma. & obe. per tuas, & ff. de alb. scri. l. 2. & nisi sint loco metropolitani, vel alicuius maioris dignitatis, qui licet sint posterius ordinati, tñ præponunt alijs, vt hic ĩ Palea, placuit. dis. px.

¶ *Episcoporũ.*] Hæc distinctio diuiditur in tres partes: In prima probat, ꝙ concilia eporũ debent fieri bis in anno, & hoc probat per sex canones: quod tñ correctum est. Secũda

† Verba oĩa sumpta sũt ex quarta synodo Romana sub Symmac.

† Concilia propriè non dederũt primatũ Rom. eccl. sed explicarunt datũ à Domino.

† iussionẽ] Vatic. cod. & Nicol. ad Michaelem Imp. p. 501. a Cõtra no. 10. dist. imperium. ibi dixi. Arch.

† Christianis omnib. redderet] Orig.

a Ibid. j. † al. propositionibus.] Orig.

" Ordo inter beneficiatos.

† Vt eos satisfacientes episcopo suo misericordia subsequatur] Orig.

b Contra 16. dist. 6. synodus. ver. prima adnotatio. vbi de hoc. Arch.

3 Ansel. l. 6. c. 134.

21 [*Hinc etiam cum auctoritas Theodorici Regis ex diuersis prouinciis ad vrbem Romam sacerdotes conuenire præcepisset*, a *vt sanctum concilium iudicaret de iis, quę venerabili Papę Symmacho præsuli Apostolicę sedis ab aduersariis ipsius dicebantur impingi, Ligurię, & Æmilię, seu Venetiarum episcopi suggesserunt ipsum, qui dicebatur, impetitus, debere synodum conuocare, scientes, quia eius sedi, primum Petri Apostoli meritum, deinde secuta iußione † b Domini, conciliorum venerãdarum auctoritas singularem in ecclesiis tradidit potestatem, nec antedictę sedis antistitem minorũ subiacuisse iudicio.*] *& infrà.*

¶ [*Ad hęc serenissimus Rex, Deo adspirante, respondit synodalis esse arbitrij in tanto negotio sequenda præscribere, nec aliquid ad se præter reuerentiam* c *de ecclesiasticis negotijs pertinere; committens etiam potestati Pontificum, vt siue propositum vellent audire negotium, siue nollent, quod magis putarent vtile deliberarent, dummodo venerandi prouisione concilij pax in ciuitate Romana daretur:* † *episcopi verò in synodo residentes congregata auctoritate eiusdem Symmachi dixerunt:* 2 *Symmachus Papa sedis Apostolicę præsul ab huiusmodi oppositionibus* † *impetitus, quantum ad homines respicit, sit immunis,* d *& liber, cuius causam totam Dei iudicio reseruamus.*] *& infrà.* ¶] *De clericis verò memorati Papę, qui ab episcopo suo ante tempus* e *contra regulas discesserunt, & schisma fecerunt: hoc fieri decernimus, vt* † *illi satisfacientes episcopo suo misericordiam consequantur, & officijs ecclesiasticis se gaudeant restitui,*] *Ibidem infrà.*

¶ [*Laurentius ecclesię Mediolanensis episcopus huic statuto nostro, in quo totam causam Dei iudicio commisimus, subscripsit. Petrus ecclesię Rauennatis episcopus sub eisdem verbis subscripsit, & post eum septuaginta quinque episcopi.*] *Illud de clericis pro pace in vrbe reformanda misericorditer, & dispensatiuè factum dignoscitur.*

¶ *Hoc quoque notandum est, quòd in hoc concilio, & in alia synodo* f *Symmachi Papę, ante Rauennatem episcopum Mediolanensis subscripsisse, & respondisse legitur, ex quo & sedis prærogatiuam ante eum habere colligitur.*

Ait enim Gregorius primus lib. 7. reg. epistol. 112. Syagrio episcopo Augustudunensi.

CAP. VII.

3 EPiscopos secundum ordinationis suæ tempus, g siue ad consedendum in concilio, siue ad subscribendum, vel in qualibet alia re, sua attende

ibi, *Quoniam quidem.* Tertia ibi, *Singuli.*

Casvs. Dictum est supra & ostensum, ꝙ episcopi non pñt celebrare concilia sine licentia Romanæ sedis, in quibus aliquid gñaliter definiant, vel statuant: ad correctionem tamen concilia celebrare, & indicere quæ iam statuta sunt gñaliter, vel specialiter, possunt.

re loca decernimus, & suorum sibi prærogatiuam ordinum vindicare.

Verum tempus ordinationis non ad ecclesias, sed ad personas refertur, sicut ex consuetudine Cardinalium sanctę Romanę ecclesię, & episcoporum vniuscuiusque prouincię euidenter apparet.

DISTIN. XVIII.

1. p. *Piscoporum* h *igitur concilia, vt ex præmißis apparet, sunt ĩualida ad definiendum, & cõstituendum,* i *non autem ad corrigendum. Sunt enim necessaria episcoporum concilia ad exhortationem, et correctionem, quę etsi non habent vim constitutionis,* † *habent tamen auctoritatem imponendi, & indicendi, quod aliàs statutum est, et generaliter, seu specialiter obseruari præceptum.* †

[*Ex Cabilonensi concilio, c. 6.*]

¶ *In peruetusto Gratiani codice palea hęc est in extremo præcedentis distinctionis, conuenitque cum vltimo illius capite,* episcopos. *Ex Cabilonensi autem citant etiam cęteri collectores. extat verò in Bracarensi primo, c. 24. & concordat cum cap. 13. concilij Miletuitani, & capit. 53. concilij Africani.*

PALEA. C. I.

4 PLacuit, vt cõseruato Metropolitani primatu, cęteri episcopi secundum suæ ordinationis tempus alius alij deferat † locum.

Vnde Leo primus, epist. 82. ca. 7. Anastasio Thessalonicensi Episcopo.

¶ Bini conuentus per singulos annos ab episcopis celebrentur.

CAP. II.

5 DE concilijs autem episcopalib. non aliud indicimus, quàm sancti Patres salubriter ordinarunt; vt ſ. bini k conuentus per annos singulos habeantur, in quibus de omnibus l querelis, quæ inter diuersos ecclesię ordines m nasci assolent, iudicetur. 6 At si fortè inter ipsos, qui præsunt, de maiorib. (quod absit) peccatis cã nascatur, quæ prouinciali nequeat examine definiri, fraternitatem tuam de totius negotij qualitate Metropolitanus n curabit instruere; o & si coram positis partibus nec tuo fuerit res sopita iudicio, ad nostram cognitionem quidquid illud est, transferatur.

c ſ. dist. pr. ead. cõcilia. secundùm Hug.

d Vtj. e. c. l. 2. & 3. c. p uenit. & ca. quoniam.

† al. constituendi. † aliàs, & ꝙ generaliter, seu specialiter obseruari præceptũ est.

" Ecclesia q̃libet pt sibi ius statuer.

4 Burc. l. 1. c. 55 Iuo p. 5. cap. 165. Pann. l. 4. cap. 20.

† al. sedendi deferat.

5 Burc. l. 1. c. 43. Iuo p. 4. capi. 241. Pann. l. 4. c. 13. Polyc. l. 3. tit. 19.

6 Polyc. l. 1. tit. 15.

" Primas in concilio archiepi non debet interesse.

De concilijs.] Casvs. In hoc c. statuit Lo, vt cõcilia eporum fiant bis in anno, & ibi clericorũ quęstiones dirimantur: & si ibi dirimi non possunt, referantur ad primatem, & si nec ibi poterunt terminari, ad sedem Apostolicam referantur.

k ¶ *Bini.*] Hoc corrigitur. j. eod. quoniam. & ext. de acc. sicut olim.

l ¶ *De omnibus.*] ad eos spectantibus.

m ¶ *Ordines.*] i. laicos, vel clericos. loquit. Primati, vel Patriarchę.

n ¶ *Metropolitanus.*] No. ꝙ in magnis negotijs semper cõsulet archiepiscopus suum Primatẽ, vt hic, & 65. dist. de persona. & 6. q. 4. si inter epos. " Item habes hic, ꝙ Primas non debet interesse concilio metropolitani. & 92. dist. c. pen. & 11. q. 1. si clericus aduersus.

o ¶ *Instruere.*] Ergo iudex à quo appellatur, potest instruere iudicem ad quem appellatur, & eius causam

quare

quare non recipit eius appellationem, & exemplũ sibi redde re debet,vt ff.de app.reci.l. sciendum. non tamen tanquam te stis,vt 2.q.6.statuendum.

H*Abeatur.*] Casvs trium seq.c.plani sunt.

¶ *Dies quadrageſimæ.*] In seq.c. dicitur, ꝙ post tertiã hebdomadam Paschæ, sed iste canon præiudicat illi: quia iste canon est Nicæni concilij *a*, vel loquit secundũ diuersas consuetudines. 16.distin.c.sexta.ver. 1. Additio. arg. 76. dist.vtinam.Archi.

a Sub. ꝙ inter alia primatum obtinet. 15. dis.c.1.&2. 1 Polyc. l. 3.tit.19.

b ¶ *Simultatibus.*] Simultas est odium priuatum.65.dist.c.3.

c ¶ *Circa tempora.*] Idibus Octobris,vt j.c.se.

d *Propter.*] ¶ *Admoneant.*] id est, conuocent, vel propriè,& sic est argu.quòd mora p̃t purgari, licet certus dies sit appositus *b*, aliàs quare admonerẽtur? sic j.ead.dist.qm̃.& extr.de concess.p̃b.& ecclę.non vac. quia diuersitatem. & ff. de per. & com.rei ven.l.1. §.licet autem. Arg.contra extra de elect. cũ in cunctis. arg. contra.7. q.1. p̃sentiũ.& 20.q.2.puella.& C. de cõtrah. stip. magnã.& extra de dol. & cont.cũ dilecti.Solu. vbi dies præfigit à canone, mora pót purgari:secus si ab homine p̃figit dies.arg.ff.de arbi. si cũ dies.§. vlt.& l.Celsus.Io.Sed hoc non est verum,vt extra de supl. negli.præl.licet.ibi dici videt, ꝙ mora purgari non possit.sed certè noua decret.dicit quòd in solutione pẽsionis mora intra breue tempus possit purgari, vt extra de loc.c.vlt. sed illa loquitur in alio casu quã decr.licet. Vel dic, ꝙ illa corrigit decr.licet.B.

b i.adiectio diei non facit aliquem esse in mora.Laur.

2 Burc.l.1. c.44.Iuo p. 5.c.154. Pann.l.4.c. 15.Polyc.l. 3.tit.19.

e ¶ *Idibus.*] Hoc falsum videtur: quia idus semper est in 13. die, vel 15. secũdum quod nonæ præcedunt: si.n. mensis habet 4. nonas, sunt idus in 13. die. si vero sex nonas, sunt in 15.die. Et ita idus nunquam sunt in 10.die,verum est apud nos, sed apud Græcos bene est in 10. die. Dicunt quidam *c*, quòd idus quandoque dicitur largè, vt hic, scilicet totũ illud tempus ex quo post nonas statim incipiunt computari, vt cum dicitur 8. idus. 7. idus. & sic deinceps: nam in principio mensis dicitur Kalendæ,deinde 4. vel 6. nonas, deinde terminatis nonis dicitur 8.idus. 7. idus.quare ergo dicitur,quòd sit decimus. Sed dicas quòd hic vocat hoc nomine idus quemlibet diem qui est inter illos dies qui dicuntur idus, non vltimum diem illorum, qui propriè & absolutè dicitur idus. Alia expositio quæ fit hic,non valet.

3 Vide in hunc locũ Ioan. Bapt. Pium adnota. posterio rum.ca.66. Kalẽdę nonæ,& id.

c Vt Laur.

Item ex Nicæno concilio,c. 5.

¶ Quo tempore concilia episcoporum sint celebranda.

Cap. III.

1 HAbeatur semel concilium ante dies quadrageſimę, [a] vt omnibus, si quæ sunt, simultatib. [b] amputatis, mundum [A] ieiunium,& solemne Deo possit offerri: secundum verò agatur circa tempora [c] autumni.

A ¶Mundum.] *Caput hoc est ex versione,qua vsus est Isidorus. In ea tamen hoc loco est,* mundum solemne Deo munus, *quemadmodum & in Polycarpo, & in aliquibus Gratiani codicibus est,* mundum, & solemne Deo munus. Græcè est. ἵνα πάσης μικροψυχίας ἀναιρεμένης τὸ δῶρον καθαρὸν προσφέρηται τῷ θεῷ, ideſt, vt omni sublata animi angustia munus purum Deo offeratur.

Item ex Antiocheno concilio, cap. 20.

¶Ad morum correctionem,& controuersiarum dissolutionem bis in anno episcopale concilium fiat.

Cap. IIII.

2 PRopter ecclesiasticas causas,& quæ existunt, controuersias dissoluendas, sufficere visum est bis in anno per singulas prouincias episcoporum concilium fieri;semel quidem post tertiam hebdomadã Paschalis festiuitatis, ita vt in quarta hebdomada, quæ consequitur,id est A media Pentecoste, cõcilium compleatur. B Admoneant [d] autem comprouinciales episcopos ij, qui in amplioribus, id est in metropolitanis ciuitatibus degunt. ¶ Secundum verò concilium Idib. [e] Octobris habeatur, qui dies apud Græcos hyperberetæi 3 mensis, [f] decimus c inuenitur. In ipsis autem concilijs, & præsbyteros, & diaconos præsentes esse oportet, & omnes [g] quotquot se læsos existimant,& synodicam expectare sententiam. Nec liceat aliquibus apud semetipsos cõcilia [h] sine Metropolitanorum episcoporum conscientia facere, quibus de omnib. causis constat [i] permissum esse iudicium.

A ¶Id est media.] *Antea legebatur,* & in medio temporis inter Paschа & Pentecosten, *nec multo aliter apud Iuonem,* id est medio,temporis,&c. *Sed reposita est hæc lectio, ex plerisq; Gratiani exemplaribus, & collectione Isidori, in qua est hæc eadem versio. Nam cæteri collectores secuti potius videntur versionem Dionysii,quæ est in codice canonum: quamuis & Burchardus, & Pannormia hoc loco habeant,* ideſt medio Pentecostes, vel in medio Pentecoste. *vbi in versione Dionysii est,* ita vt quarta septimana Pentecostes, *verbum plane è verbo. Græcè enim est:* ὡς ἐπὶ τῇ τετάρτῃ ἑβδομάδι τῆς πεντεκοστῆς.

B ¶Compleatur.] *vocem,* ἐπιτελεῖσθαι, *Dionysius vertit,* cõueniat.

C ¶Decimus.] *prorsus ex Græco. Dionysius autem,quem Burchardus, & Iuo sequuntur,habet,* Idibus Octobris, id est, quintodecimo die mensis Octobris, quem hyperberetæum Græci cognominant. *In canone autem Apostolorum 37. legitur secundam anni synodum celebrandam esse,* ὑπερβερεταίου δωδεκάτῃ, *id est,* duodecimo die hyperbereteĩ. *Non conuenire autem omnino Latinorum menses cum græcorum satis constat. Suidas quidem scribit apud Macedonas hyperberetęum eundem esse qui October; Galenus autem Pergami eundem qui September.*

Item ex concilio Laodicem. c.40.

¶Semetipsos accusant, qui vocati ad synodum venire contemnunt.

Cap. V.

4 NOn oportet vocatos episcopos ad synodum,cõtemnere:sed adire † debere, & aut docere, aut doceri, [k] quæ sunt ad ecclesiæ cæterorumq; correctionem vtilia: ꝙ si contempserint, seipsos videntur accusare, [l] nisi fortè pro infirmitate ire non possint.

Item ex concilio Chalcedonensi, cap. 19.

¶Corripiantur episcopi, qui ad concilium vocati, venire contemnunt.

Cap. VI.

5 PEruenit ad nostras aures, ꝙ in prouincijs cõstituta episcoporum concilia minimè celebrentur. Hoc [D] ex eo probatur, ꝙ multæ, [m] quæ correctione opus habent, ecclesiasticæ res negligantur. Statuit ergo hęc sancta synodus,scđm regulas Patrum bis in anno in vnum conuenire per singulas prouincias episcopos, vbi singula, [E] quæ emerserint, corrigantur. Qui verò noluerint cõuenire epi constituti in suis ciuitatibus,& hoc maximè,cũ sui corporis sanitate cõsistentes,etiam ab omnib. alijs vrgẽtib.necessitatib. † [n] & in excusabilibus negotijs liberi sunt, licere eos fraternæ charitatis admonitionibus corripi.

d De hoc j.eo. c. pen. Laur.

e Ad idem 36.distin.§. ecce.

4 Burc.l.1. c.47.Iuo p. 5.c.157. † al. abire.

5 Anſ.l.6. c.199. Iuo. p.4. c.243. "præcedentia per sequentia ꝓsumuntur.

† abest à collectione Isid.& Iuone.

f ¶ *Hyperberetbæi mẽsis.*] id est Octobris.

g ¶ *Et omnes.*] Et ꝓ, id est:aliàs si omnes debent conuenire de prouincia, quare episcopus referaret eis omnia ea quæ fierent *d* in synodo,vt j.cap.decernimus.

h ¶ *Concilia.*] Prouincialia, quia quilibet episcopus irrequisito metropolitano potest facere concilia episcopalia, vt 38. distinctio. quando.

Additio. Sic legitur & not.j.ea.d.c.pen. in fi.Arch.

i ¶ *Causis constat.*] quæ ad statum prouinciæ spectant.

k *Non oportet.*] ¶ *Doceri.*] Licet enim non debeant indigere doctrina, vt 1.q. 7. cõuenientibus *e*. tamen discere debent. 24.quæstio. 3. si habes. Laur.

l ¶ *Accusare.*] id est, debent excõicari, vt 2. q. 6. quisquis probatus.

Peruenit.] Casvs. Quidam erant episcopi, qui concilia non celebrabant, quod apparebat ex eo,quòd correctione egebant multæ res ecclesiasticæ,quę iam neglectæ fuerant: Quare statutum fuit in synodo,vt bis in anno eporum cõcilia celebrentur ad correctionẽ eorum quæ fuerunt emendanda. Statuit etiam ꝙ omnes episcopi prouinciæ interfint, nisi necessitate aliqua excusentur, alioquin corripiantur.

m ¶ *Multę.*] Argu. "ꝙ per sequentia intelliguntur, & præsumuntur præcedentia: nam si quis ab hæreticis per violentiã tractus fuerit, & per mensem steterit cum eis, præsumitur non tractus:vt 1.q.1.cõstat.Item argu. contra prælatos ex vitijs subditorum,& contra magistros ex vitijs discipulorum, vt 28.dist. priusquam.& 22. q.2. quod aũt ait.53.dist. legẽ.12. q.2.quatuor.44. distin. multis.34. q.1.cum per bellicam. & C.de adul. si qui.

n ¶ *Necessitatibus.*] Quæ necessitas excusset, habes de consecra. dist.4.

a Et 23. di. cum omnis filius. vbi de hoc in glo. not. qđ Arc. " citati multis cauſis excuſantur.

diſt.4. hi qui. *a* " Item ſi quis propter tempeſtatem, vel flumen, vel quia vocatus eſt ad teſtimonium, vel ad dignitatẽ, vel ſi incipit abeſſe cauſa reipublicæ, vel ſi domeſtico funere impeditur, vel ſi maius negotium ipſum trahit, excuſatur, vt ff. ſi quis cau. l. 2. §. 1. & 2. & l. 4. & ff. ex qui. cauſ. ma. item hi. vel ſi ad maius tribunal vocatus eſt, vt ff. de re iud. contra pupillum. §. is qui. Item timor hoſtiũ. extra de app. ex parte.

Quoniam quidem.] Hęc eſt ij. pars huius diſt. in qua probat, ꝙ ſufficit ꝙ ſemel in anno fiat prouinciale conciliũ. Io. de Fan. & ꝙ ſingulis annis concilium prouinciale debeat celebrari, ponitur ſub præcepto. Arch.

CASVS. Hoc c. diuiditur in duas partes: In prima parte dr̃, ꝙ anti qua regula pręcipiebat ſynodũ bis in anno celebrari: Sed qa hoc difficile erat, ideo ſexta ſynod⁹ ſtatuit ſemel ī anno fieri. Princeps verò qui hoc prohibuerit, excõicetur, & metropolitanus qui concilium neglexerit celebrare, canonicè punietur. In ſecunda parte, quæ incipit ibi, *Dum autem.* dr̃ ꝙ donec ſynodus agitur, epi debent eſſe intenti diuinis mandatis: & ꝙ metropolitan⁹ non heat licentiam petendi aliquid ab epiſcopis venientib. ad ſynodum: & ſi cõuictus fuerit aliquid exegiſſe, in quadruplum reſtituet.

1 Ex verſione Anaſtaſij.

2 In concil. Nicęno. c. 5. & Antiocheno. c. 20. Iuop. 5. c. 373. §. ea. c. habeatur. & ca. pp Cap. 9.

a ¶ *Quoniam quidem regula.*] Illud. no. ꝙ cũ hęc ſynodus *b* velit corrigere antiquam cõſtitutionẽ, facit mentionem, de ipſa: & ſic eſt arg. " ꝙ vna conſtitutio non reuocetur per aliam, niſi faciat mentionẽ illius: ſic eſt in reſcriptis: quia aliter non videtur Papa ex certa ſcientia contrarium cõſtituere. Sed hoc non dico verum: & licet in reſcriptis & priuilegijs requiratur ꝙ fiat mentio priorum, ad hoc vt priora reuocentur, *c* non tamen eſt ita in cõſtitutionibus: & hoc ideo quia cõſtitutio procedit ex libero motu domini Papę: & quia omnia iura habet in ſcrinio ſui pectoris, vt C. de teſtam. omniũ. Item & eſt arg. ad hoc ext. de cog. ſpi. c. 1. ſimiliter in teſtamẽtis non requiritur ꝙ fiat mẽtio prioris: quia teſtm̃ ꝓ lege ſeruatur. 13. q. 2. c. vlt. niſi in duob. caſibus, vt ſi ſit teſtm̃ factum inter liberos, *d* vt C. de teſt. l. hac conſultiſſima. §. ex imperfecto. & auth. hoc inter liberos. & niſi ipſe teſtator legem ſibi teſtandi dixerit, cum dixerit, ſi fecero aliud teſtm̃, non valeat: quia tunc faciendo ſecundum, oportet ꝙ faciat mentionem de primo: vt ff. de leg. 3. ſi quis in prin. in conciciliis autem antiquius obtinet, ſi eſt potioris auctoritatis, vt 50. diſt. domino ſancto. in fi. Io. Verum eſt ꝙ in reſcriptis continetur: ſed omnium factorum habere memoriam, potius eſt diuinitatis quã humanitatis. C. de ve. iu. enu. l. 2. §. ſi quis. nec præſumitur Papa ex certa ſcientia indulgere per ſecundum reſcriptum poſt primum ſuper eodẽ: ſed præſumitur ꝙ hoc faciat immemor prioris. ext. de off. deleg. ex parte. 1. Ipſum enim fallit obliuio. 23. diſt. præterea. ſed vt tangitur in glo. Ioan. ipſe habet vel præſumitur habere omnia iura in ſcrinio pectoris ſui. In legib. & conſtitutionib. continẽtur iura: & poſterior tollit priorem, licet non faciat mentionem de ipſa. ff. de legi. non eſt nouum. " In teſtamentis autem alia eſt ratio, ne libertas ſu-

b ſ. ſeptima ſcđm Hug. Io. de Fan.

" cõſtitutio ſecunda an reuocet priorem de illa mentione nõ facta.

c Ext. de p̃ſcri. veniẽs. & de reſcri. cum ordinẽ. Arch.

d Item & ſi primum derogatorium eſt ſecnndo. ff. de le. 1. ſi mihi & tibi. §. vlt. Arch.

" Teſtm̃ ſecũdũ an reuocet primum.

premi iudicij infringatur: quod eſſe non debet. ff. pro ſoc. cum duob. §. idem reſpondit. quia nihil eſt quod magis hominib. debeatur, q̃ quod ſupremę voluntatis liber ſit ſtylus: & liberum quod iterum non redit arbitrium. C. de ſacroſ. eccl. l. 1. in fi. ſed in duob. caſib. s̃. no. in gl. Io. eſt ſpeciale. Bar.

ADDITIO. Et 33. q. 2. hoc ipſum. in fi. Arch.

b ¶ *Excuſatione.*] friuola: nam rationabiles exceptiones ſemp admittuntur, *e* vt extra de of. deleg. ex parte.

e ſ. e. c. pxi. j. e. ſi epiſcopus. Arc.

c ¶ *Communione.*] Not. principes poſſe excõicari, quod verum eſt ẽt à ſacerdotib. vt j. diſt. 96. duo ſunt. 11. q. 3. ſi autem vobis. & C. vbi de crim. agi opor. auth. qua in prouincia.

d ¶ *Vel vi.*] " Vĩ ergo ꝙ ſi aliquis per vim detineatur ab aliquo, & aliqd interim fiat cõtra ipſum, ꝙ retractari poſſit illud. Idem eſt ſi per dolum alterius nõ veniat: vt ext. de in inte. reſt. ex literis. Sed cõtrarium legitur ff. ſi qs caut. l. 2. §. vlt. & ff. đ eo per quem fa. erit. l. vlt. vbi dr̃, ꝙ ſi per dolum aut ꝓ vim alicuius aliquis non venerit ad iudicium, non reuocatur id quod factum eſt, ſed datur actio contra ipſum impediẽtem. Sed dic ꝙ non reuocatur ipſo iure: ſed per in integrum reſtonẽ: *f* vel in eo caſu reuocatur quando detentor non eſt ſoluendo. extra de reſt. ſpol. olim.

" Reuocantur facta cõtra violẽter detentum.

f ff. de eo ꝓ quẽ fa. eſt. l. vlt. §. j. Arc.

e ¶ *Quadruplum.*] arg. " ꝙ clerici pñt pecuniariter puniri & punire, vt 23. diſt. quanquam. in fi. & 17. q. 4. definiuit. & cap. ſi quis deinceps. & 25. q. 5. de Ligurib. Argu. contra, ext. de pœ. licet. *g* Sed dic ꝙ vbi pœna ſpiritualis eſt in iure ſtatuta, non debet infligi pecuniaria: aliàs ſecus. ext. vt lit. non conte. qm̃. in fi. ideo autem punitur in quadruplum: quia crimen concuſſionis *h* commiſit: quod punitur pœna quadrupli. 1. q. 1. quidam. & q. 7. ſancimus. in fi. & tam laicus, quàm clericus punitur pœna concuſſionis, vt 23. q. 1. militare. hic ſignatur contrarium. 12. q. 2. fraternitas. vbi dicitur, ꝙ eccleſia non debet ſuum cum augmento recipere. Sed dic ꝙ hic non recipit nomine eccleſiæ, ſed proprio nomine. 16. q. 6. ſi epm̃.

" clerici pñt pecuniariter puniri.

g Dic vt no. j. 23. qu. 5. ſi vos. Arch.

DE eulogijs.] CASVS. Quærebat quidam epiſcopus à Papa, vtrum presbyteri tempore ſynodi deberent afferre eulogias, id eſt, munuſcula epiſcopis? Et reſpondet Papa nil ſe inueniſſe à maioribus definitum: ſed eſt in arbitrio cuiuslibet presbyteri, qui voluerit exhibere. Nam ſi definitum eſſet aliquid tempore ſynodi à presbyteris dandum, minus libenter venirent ad ſynodum. Vnde eulogiæ ab aliquo peti non debent: nec delatæ reſpui.

f ¶ *Eulogiis.*] Eulogiæ dicuntur munera, quæ deferunt ſubditi ſuis prælatis.

g ¶ *Minus.*] Arg. " ꝙ magiſtri nõ petant collectam à ſcholaribus vt libentius veniant ad ſcholas. ſic 1. q. 1. baptizandis. & c. placuit, vt vnuſquiſque. 1. q. 2. vendentes.

" Magiſtrĩ debent gratis docere.

h ¶ *Reſpuendæ.*] Arg. ꝙ quædam licitè poſſumus recipere, quæ tamen petere prohibemur, vt 1. q. 2. placuit. ea. q. quàm pio. 13. q. 2. queſta.

ADDITIO. Ad idem ff. de orig. iur. l. 2. iuxta fi. §. diuus. vbi de hoc. Arch.

Epiſcopus.]

norum hoc neglexerit agere abſque neceſſitate, vel vi, d ſeu aliqua rationabili occaſione; canonicis pœnis ſubiaceat. Dum autem ſynodus agitur ſuper canonicis, & euangelicis negotijs; oportet congregatos epiſcopos in meditatione, & ſolicitudine fieri cuſtodien dorum diuinorum, & viuificorum Domini mandatorum. & *poſt pauca.* ¶ Porrò non habeat metropolitanus licentiam ex his, quæ defert epiſcopus ſecum, ſiue iumentum, ſiue aliã ſpeciem expetendi. Quòd ſi hoc egiſſe conuictus fuerit, ſoluat quadruplum. e

f ¶ Et vt opportunè.] *Græce eſt:* καὶ τὸ ἐνδεᾶς ἔχειν πρὸς ὁδοιπορίαν. ideſt. Et quòd non bene parati ſunt ad iter faciendum.

Item Leo iiij. ad epiſcopos Britannię, cap. 3.

¶ Non cogantur presbyteri ad ſacra concilia eulogias deferre.

CAP. VIII.

DE eulogijs f ad ſacra concilia deferendis nihil inuenimus à maioribus terminatum: ſed ſicut vnicuiq; preſbytero placuerit. Nam ſi conſtitutum fuerit illo in tempore benedictiones afferri, forſitan minus g libenter ad ſynodos occurrent: & magis venire obtrectabunt. Quæ, vt arbitror, non ſunt rationabiliter quærendæ; nec vltrò delatæ, reſpuendæ. h

CAP. VII.

1 2 QVoniam quidem regula a eſt, quæ dicit, bis in anno per ſingulas prouincias oportere fieri per conuentum epiſcoporum regulares inquiſitiones; propter fatigationem, & vt opportunè f habeantur ad iter agendum hi, qui congregandi ſunt, definierunt ſextæ ſynodi ſancti Patres, omni excuſatione b remota, omnibus modis ſemel in anno fieri, & deprauata corrigi. Hunc ergo canonem & nos renouamus: & ſi quiſquam princeps inuentus fuerit hoc prohibere, communione c priuetur. Si quis verò metropolita-

D ¶ Hoc ex eo.] *In collectione Iſidori, vbi alioquin eadem videtur eſſe verſio, legitur*, ex hoc probatur, ꝙ multæ, &c. *itemq; apud Iuonem, addita tamen particula, &, Græcè eſt:* καὶ ἐκ τούτου πολλὰ παραμελεῖται τῶν διορθώσεως δεομένων ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων. *id eſt*, & propterea multæ ex rebus eccleſiaſticis, quæ correctione egent, negliguntur.

E ¶ Vbi ſingula.] *Ita in collectione Iſidori, & apud Iuonem, & Anſelmum. Græcè eſt:* ἔνθα ἂν ὁ τῆς μητροπόλεως ἐπίσκοπος δοκιμάσῃ, καὶ διορθῶνται κατὰ ἀνανεούμενα. *quę Dionyſius ſic vertit:* Quò metropolitanus Antiſtes probauerit, & corrigere ſingula, ſi qua fortaſſis emerſerint.

Item ex ſeptima ſynodo. c. 6. 1

¶ Canonicis ſubiaceat pęnis metropolitanus, qui ſaltem ſemel in anno celebrare concilium negligit.

E *Piscopus.*] CASVS. Dicitur hic q̃ episcopus vocatus debet ire ad synodũ, nisi graui necessitate fuerit impeditus: & tunc mittat pro se legatum, qui suscipiat quæ in synodo statuentur.

a ¶ *Legatum*] Arg. " q̃ licet citatus ad iudiciũ venire non possit: nihilominus tenetur mittere procuratorum. 5. q. 3. si ægrotans. & extra de appel. constitutus. Argu. contra, extra de proc. querelam. De hac materia quæras. 5. q. 3. si ægrotans. sed illud c. querelam. loquitur in ardua causa.

" Citatus impeditus an mittere teneatur.

2 Ansel. l. 7. c. 188.

P *Lacuit.*] CASVS. Lr̃ in hoc ca. q̃ epi nisi fuerint impediti, semp debent ad synodum ire: & si ire nõ potuerint, suas excusationes in literis mittant: q̃ si neglexerint ad Primatem mittere, à cõione fratrum priuentur, & ecclesia sua tm̃ sint contenti. Idem ferè est casus trium c. seq. & p te videbis. Additur tm̃ ibi, q̃ priuantur communione fratrum vsq; ad sequentem synodũ.

b ¶ *Neq; ægritudine.*] graui, vt j. ead. si quis eporum. non. n. excusat leuis febricula, vel vetus quartana, vt ff. de ẽdi. ed. l. j. §. sed sciẽdum. ADDITIO. Arg. cõtra 7. q. 1. pñtium. & extra de proc. quædam. vbi de hoc. Archid.

c ¶ *Literatorie.*] vel ẽt per certum nuntium, a cui credi possit, vt 97. dist. nobilissimus, extra de offi. dele. prudentiã. extra de rescr. ex parte. & c. sciscitatus.

a tenet hoc idem Hug.

d ¶ *Rationem.*] Not. non sufficit dicere se non posse venire, nisi rationem impedimenti assignet. sic extra de of. & po. iu. dele. prudẽtiam. & de rescr. sciscitatus. & illã cãm ꝓbabit, vt 4. q. 5. quisquis. in fi. & per vnum testẽ eam potest probare, vt ext. de proc. ex insinuatione. licet sit arg. contra, ext. de in integ. rest. ex literis. b Io. Sed certè credo hoc speciale, vt vni testi credatur cum suo iuramento.

b vbi de hoc & ext. de testi. veniens. 1. ibi videas.

e ¶ *Cõione.*] " Vr̃ q̃ aliquis põt esse excõicatus in vna ecclesia, & non in altera, vt hic, & 58. dist. si quis de alterius. & sic est contra 4. q. 5. quisquis. Sed dic q̃ iste non est excõicatus, sed cum alijs epis non cõicabit: qa non venit ad negotia ipsorum, vel ad consecrandum episcopum cum alijs.

" Excõicat' vtrum quis possit esse ĩ vna ecclesia & nõ in alia.

¶ *Habetur hæc epistola Romæ manuscripta, vt in indice dictum est.*

Itẽ ex concilio Carthagin. 4. c. 21.

¶ Sine graui necessitate episcopus ad synodum ire non tardet.

CAP. IX.

1 EPpiscopus ad synodum ire non tardet, nisi satis graui necessitate inhibeatur: sic tamen, vt in persona sua legatum [a] mittat, suscepturus salua fidei veritate, quidquid synodus statuerit.

¶ *Similem sententiam, & penè eadem verba referunt Burch. l. 1. c. 51. & Polycar. l. 2. tit. 16. ex Felice.*

Itẽ ex concilio Carthagin. 5. c. 10.

¶ Excusatorias literas dirigant, qui grauati ad synodum ire non possunt.

CAP. X.

2 PLacuit, vt quotiescunq; congregandum est concilium: episcopi, qui neq; ætate, neque ægritudine, [b] neque alia grauiori necessitate impediuntur, competenter occurrant. *& infra.* ¶ Quòd si non potuerint occurrere, excusationes suas literatoriè [A c] conscribant: nisi autem [B] rationem [d] impedimenti sui apud primatem suum reddiderint, ecclesiæ suæ communione [e] debent esse contenti.

A ¶ Literatoriè.] *In concilijs impressis legitur,* in tractatoria. *Dubitatum fuit, an legendum esset,* in tractoria. *Nam epistolæ, quibus Imperatores, vel reges suos præsides vocabant, vel eurctionẽ aliquam concedebant, tractoriæ dicebantur. Sic in codice Theodosiano lib. 8. tit. 6. est,* de tractorijs, & statiuis, *& sic videtur emendandum in lib. C. 12. quamuis in impressis legatur,* de tractatorijs. *quam vocem* tractoriam, *eadem significatione Carolus Magnus in suis capitularibus vsurpauit lib. 4. c. 30. & 69. & eadem notione est in concilio Meldensi, c. 71. Sanctus quoque Augustin. in lib. post collationem contra Donatistas, c. 24. tractoriam pro epistola vocatoria vsurpat, his verbis:* Sic autem à Primate suo p tractoriam fuerunt euocati. *Atque in hoc canone, vbi de vocandis episcopis ad concilium agitur, vox ista esset aptissima. Nam in concilio Africano inserto in codice canonum c. 43. vbi de hoc idem reperitur, & c. 57. §. Lucianus. & §. Alypius. in vetustis codicibus semper legitur,* tractoria. *vbi in impressis est,* tractatoria. *& in Carthaginensi Græco, ca. 91. est,* ñ συνοδικὴν. *Verùm idem B. Augustin. vtitur dictione,* tractatoria. *in eam, quæ nunc subijcietur sententiam. Loquens enim de episcopis, si vocati noluissent venire ad concilium, & ibi obiecta crimina purgare, epist. 162. ait:* Quod si non fecerint, ibi etiam eorum prauitas, & peruersitas innotesceret: missaq; tractatoria super eorum nomine per totum orbem terrarum, quacunq; iam Christi ecclesia dilatata est, ab omnibus ecclesijs, eorum communio præcidetur. *In concione quoque secunda in Psal. 36. eadem vox qualiter inuenitur: & epistola Syricij, quæ recitatur in concilio Telepten si, ibi vocatur tractatoria. Cuius mentionem faciens Innocentius in epistola ad Exuperiũ Tolosanum c. 1. ait:* De his, & beatæ recordationis viri Syricij episcopi monita cuidentia commearunt: *quib. verbis videtur indicare non ad solos Africæ episcopos, sed ad omnes prouincias missã fuisse illam Syricij tractatoriam. Ita Leo Papa II. postquam sextum vniuersale concilium finem habuerat, breuem eius concilij summam ad Hispaniæ episcopos, vt ei subscriberẽt, misit, quam tractatoriam vocat, quæ Leonis II epistolæ, manuscriptæ ex Hispania Romam sunt missæ.*

B ¶ Nisi autem.] *In originali est,* vel si post aduentum tractatoriæ aliquę necessitates repente forsitan ortæ fuerint, nisi rationem impedimẽti sui apud suum Primatem reddiderint, ab ecclesiæ communione debere esse contemptos. *In Africano. ca. 43. reliqua eodem modo. Sed in extremo est ferè vt apud Gratianum:* ecclesiæ suæ communione debere esse contentos. *Itemq; in Carthaginensi Græco:* ὀφείλειν τὸς τοιούτους τῆ κοινωνία τῆς ἰδίας αὐτῶν ἀρκεῖσθαι ἐκκλησίας. *Similis quædam pœna imponitur in eodem cocilio, j. dist. 58. c. si.*

Item ex concilio Turonensi, c. 2.

PALEA. C. XI.

3 EPiscopus non debet abbatem cogere ad synodum ire, nisi aliqua rationabilis causa existat.

¶ *Hæc Palea abest ab illis tantùm exemplaribus, in quib. paucissimæ reperiuntur, & refertur* j. *18. q. 2. post c. si. à Grat ex eodem Turonico: quẽ admodũ et à Burchar. & Iuone.*

Itẽ ex concilio Arelatẽsi, 2. c. 19.

¶ A communione sit alienus, qui synodo adesse contempserit.

CAP. XII.

4 SI quis autem synodo adesse neglexerit, vel cętum fratrum, antequam dissoluatur concilium, crediderit deserendum, alienum se à fratrum communione cognoscat: nec eum recipi liceat, nisi in sequẽti synodo [f] fuerit absolutus.

Item ex concilio Agathensi, c 35.

¶ Vsque ad proximam synodum à communione abstineat, qui à metropolitano vocatus absque graui necessitate synodo adesse neglexerit.

CAP. XIII.

5 SI episcopus metropolitanus ad comprouinciales episcopos epistolas direxerit, in quibus eos aut ad ordinationem summi Pontificis, [g] aut ad synodum inuitet, postpositis omnibus (excepta graui infirmitate corporis, aut præceptione [h] regia [i]) ad constitutum diem adesse non differant. Quòd si defuerint (sicut prisca canonum præcepit auctoritas) vsque ad proximam synodum à charitate fratrum, & ecclesiæ communione priuentur.

Item

c Hãc gl. q-dã no hñt, sed ista est ĩ antiquo apparatu. Ioã.

" Aabates tñr ad cõcil. cpi venire.

d Cũ trib⁹. c. seq. ibid.

3 Burc. l. 8. c. 73. Iuo p. 7. c. 91.

4 Burc. l. 1. c. 50. Polyc. l. 2. titu. 15. Iuo p. 5. ca. 160. ex concilio Spalẽsi, vt Burc.

e Arg. contra 36. q. 2. nullus. vbi de hoc. Arc.

f Et videas quod leg. & not. ext. de ap. cũ parati. in gl. arg. quòd, &c. Arch.

5 Burc. l. 1. c. 49. Iuo p. 5. cap. 159. Pann. l. 4. c. 17.

SI quis episcoporum.] Nihil notatur.

PRopter ecclesiasticas.] CASVS. Dicitur in hoc c.ꝙ metropolitanus bis in anno debet conciliū congregare, omnes epos prouincię conuocando: ad quod ēt conuenire debēt sacerdotes vel diaconi, vel oēs qui se læsos existimant: & qui in aliquo delicto inuenti fuerint, scd̄m rōnem excōicentur. In fi. c. dr̄ ꝙ nullus eps pōt concilium celebrare, nisi fuerit metropolitanus.

1 Simile in Pann. l.4. c. 18. ex Auernensi.

a ¶ *Propter ecclesiasticas causas.*] Martinus q̄ fuit solicitus pro Republica, renouauit canones: vnde dicitur renouator canonum.

† al. censuerunt.

b ¶ *Vel hi.*] q.d. vel oēs veniant: vel saltem hi qui sunt læsi: [a] non. n. omnes tenentur venire, vt j̄. ea. c. prox.

a Vt s̄. ea. c. propter. vbi de hoc.

c ¶ *Communi consensu.*] episcoporum, Io.

2 Apud Martinum Bracar. epm in ca. synod. græc. c. 18.

d ¶ *Sententiam.*] absolutionis.

3 Polyc. l. 3. tit. 17.

e ¶ *Concilia.*] prouincialia. sc. cū alijs epis. sed episcopale pōt, [b] vt 38. dist. ca. quando. 12. q. 2. c. placuit.

b Vel dic vt s̄. eo. in summa. in fi.

SINGVLI VERO. Hæc est 3. pars dist. in qua dr̄, ꝙ singuli episcopi ecclesijs suis notificare debeant quę in concilijs statuuntur.

†procedāt.] Orig.

DEcernimus, vt dum.] CASVS. In hoc ca. dr̄, ꝙ eps postquam redierit à concilio archiepi, intra sex menses debet oēs suos subditos conuocare, & eis indicare q̄ sunt in synodo acta: qd̄ si non fecerit, duob. mensibus excommunicetur.

f ¶ *Vt dum.*] i. postq̄.

g ¶ *Abbates.*] imo abbates non vocabit ad synodum, vt s̄. e. in illa palea, episcopus. †

† Dic vt ibi in glo.

h ¶ *Excommunicationis.*] i. suspensionis ab officio duorum mensium. sic 86. dist. tanta. & 10. q. 3. vnio. in fi.

DE epistolis.] Hęc dist. diuiditur in duas partes. In prima dr̄ quod dictum est, s. ꝙ decretales vim habent canonum P. Secunda ibi, *Sit ergo.*

CASVS. Supra tractauit Grat. de auctoritate canonū, & constitutionib. sanctorū in dis. 18. In hac verò 19. dist. tractat de epistolis, quę emanant à Papa: " & ostendit ꝙ decretales epistolæ eandem vim habent & auctoritatem quam & canones: & hoc per sequentia c. patet.

" Decretales canonib. æquipollēt. c Subaudi & cōstitutionib. sanctorum, vt 25. di.

" Decretales sunt duplices.

i ¶ *De epistolis.*] s̄. in prox. dist. tractauit magister de auctoritate canonū. [c] Hic agit̄ de auctoritate decretalium: & ostēdit hic ꝙ eiusdē sint auctoritatis decretales & canones. " Scien-

Itē ex concilio Tarraconensi, c. 6.

¶ Acommunione priuetur episcopus, qui à metropolitano vocatus ad synodum venire contemnit.

CAP. XIIII.

1 SI quis episcoporum commonitus à metropolitano ad synodum, nulla graui inter cedente necessitate corporali, venire cōtempserit, sicut statuta Patrum sanxerunt, † vsq; ad futurum concilium cuncto rum episcoporum charitatis communione priuetur.

Item ex cōcilio Martini A Papę. 2

¶ Presbyteri, & diaconi, & cuncti, qui se læsos existimant, ad metropolitanam synodum conueniant.

CAP. XV.

3 PRopter ecclesiasticas causas, [a] & altercationum solutiones, bene placuit per singulas prouincias bis in anno cōcilium fieri, cōuocante metropolitano episcopo omnes prouinciales epos, ita vt ad cō cilium veniant † omnes presbyteri, & diaconi, vel B hi, [b] q̄ se læsos existimant, vt in concilio causæ examinatæ ad iustū iudicium perducantur. Et si qui manifestè epi, vel presbyteri, aut diaconi inuenti fuerint in offensa, scd̄m rōnē excommunicentur: quandiu cōi cōsensu [c] de his placuerit dare snīam. [d] Nulli autem epo liceat ꝓpria apud semetipsum cōcilia [e] facere, pręter eos, qui bus metropoles sunt creditæ.

a Vt s̄. ea. c. propter. vbi de hoc.

2 Apud Martinum Bracar. epm in ca. synod. græc. c. 18.

3 Polyc. l. 3. tit. 17.

b Vel dic vt s̄. eo. in summa. in fi.

† procedāt.] Orig.

A ¶ Martini.] *Gratianus hoc primū citat nomine Martini Papæ, deinceps eodem nomine multa citaturus: quæ omnia sumpta sunt ex libro capitulorum Græcarum synodorum Martini episcopi Bracarensis. (antiquitus. n. epi Papę dicebantur.) Hic enim, cum esset Græcus, ad vtilitatē ecclesiarum Hispaniæ, vbi episcopatum obtinebat, ea capitula latina fecit: & in nonnullis quædam addidit: in alijs verò aliqua detraxit, quemadmodum in hoc capite, quod sumsit ex concilio Antiocheno, c. 20. s̄. ea. c. propter. Aliqua etiam ex Toletanis conciliȳs in eum libellū retulit.*

B ¶ Vel hi.] *In aliquot conciliorum editionibus legitur,* vt eorum, qui se læsos existimant, in cōcilio cāę, &c.

[*Item ex concilio Bylon*]

PALEA. c C. XVI.

ANnis singulis episcopus in sua diœcesi synodum dū itaq; ꝙ quędā decretalis epistola est gn̄alis, quædā spālis. Gn̄alis [d] est, quę ad oēs dirigit̄, vt 2. q. 5. omnib. Spālis est, quæ spāliter ad aliquos mittit, vt 35. q. 3. ꝙ scripsit. 7. q. 1. petisti. siue sit gn̄alis, siue sit spālis: dummodo aliqd definiat̄ ꝓ eā, ꝓ iure gn̄ali hn̄da est: vt 16. q. 3. licet. ext. de sen. & re iu. ī causis. nisi sit tradita ex tpe, ex loco, & ex cā: vt 29. dist. sciēdū. Sed si dubiū est an sit decretalis, recurrēdū ē ad registrū, vt s̄. dist. 9. vt veterū. Prę sumit tn̄ ꝙ sit decretalis, si reperit̄ iter alias decretales: ad instar illius q̄ reperit̄ inter alias moniales, quę p̄sumitur ex hoc monialis. arg. 20. q. 1. quē ꝓgenitores. Vel si plures eā tenēt, tenēda est, vt 16. dist. Isidorus. distingue prout dr̄ ext. de fi. istr. pastoralis.

d hanc sententiam hic sequit Hug. & Lau.

faciat de suis clericis, necnon abbatibus: & discutiat alteros † clericos, & monachos.

† aliàs, in quibusdam legitur adulteros.

Singuli verò episcoporum suis ecclesiis notificare studeant, quę in cōciliis statuuntur.

c ¶ Palea.] *In nullo collatorum exē plarium habetur. sed versi.* singuli. *coniunctus est præcedenti. c.* Propter ecclesiasticas. *sūtq̄; verba Gratiani.*

Vnde in concilio Toletano, 16. c. 6.

¶ Quæ in concilijs statuuntur, singuli episcoporum suis ecclesijs notificent.

CAP. XVII.

DEcernimus, vt dum [f] in qualibet prouincia conciliū agitatur, vnusquisq; episcoporum admonitionib. suis intra sex mensium spatia oēs abbates, [g] presbyteros, diaconos, atq; clericos, seu etiā omnem conuentum ciuitatis ipsius, vbi præesse dignoscitur, necnon & cunctam diœcesis suæ plebem aggregare nequaquam moretur: quatenus D coram eis plenissimè omnia referet quæ eodem anno in concilio acta, vel definita esse noscūtur. *& infrà.* ¶ Quòd si quispiā hæc paruipendenda crediderit, sentētia excommunicationis [h] duorum mēsiū curriculo ꝓsistat vsquequaq; multatus.

f ¶ Dum.] i. postq̄.

g ¶ *Abbates.*] imo abbates non vocabit ad synodum, vt s̄. e. in illa palea, episcopus. †

† Dic vt ibi in glo.

h ¶ *Excommunicationis.*] i. suspensionis ab officio duorum mensium. sic 86. dist. tanta. & 10. q. 3. vnio. in fi.

D ¶ Quatenus.] *In duob. exemplarib. huius 16. concilij Toletani, locus hic ita legitur,* quatenus coram eis publicè omnia referata, de his, quæ eodem anno in concilio acta, vel definita extiterint, plenissimè notiores efficiantur.

DISTINC. XIX.

1. ps *DE epistolis* [i] *verò decretalib. quæritur, an vim auctoritatis obtineant, cum in corpore canonum non inueniantur. De his ita scribit Nicolaus Papa Archiepiscopis, & Episcopis per Gallias constitutis.*

¶ Decretales epistolæ vim auctoritatis habent.

CAP. I.

4 SI Romanorum Pontificū decreto, cęterorū opuscula tractatorū approbātur, [k] vel reprobātur; ita vt, quod sedes Apostolica probauit, hodie teneat̄ acceptum; & qd̄ illa repulit, hactenus inefficax habeat̄: hoc inducit c. Gelasij. In tertia parte quæ incipit ibi, *His itaque.* concludit ex supradicto decreto tales epistolas sicut canones esse recipiendas, breuiter recapitulando s̄. dicta.

4 Iuo p. 4. c. 33.

" Papā imitari dēmus.

k ¶ *Approbantur.*] Arg. " ꝙ illud quod Papa approbat, vel reprobat, & nos approbare vel reprobare debemus, vt 24. q. 1. hæc est fides. & 35. q. 9. veniam.

2 ¶ *Quanto.*]

quanto [a] potius, quę ipsa pro catholica fide, pro sanis dogmatibus, pro varijs, & multifarijs ecclesiæ necessitatibus, & fidelium moribus diuerso tempore scripsit: omni debent honore præferri, & ab omnib. prorsus in quibuslibet oportunitatibus discretione, vel dispensatione magistra reueren ter assumi? Quanquam quidam vestrûm scripserint, haud illa decretalia priscorum Pontificum in toto canonem codicis corpore contineri descripta, † cum [A] ipsi, vbi hæc suæ intentioni suffragari [b] conspiciunt, illis indifferenter vtantur: & solùm nunc ad imminutionem sedis Apostolicæ pote statis, & ad suorum augmentum priuilegiorum minus accepta esse perhibeant. *Item infrà.* ¶ 1 Si ideo non esse decretales epistolas priscorum †Pontificum Romanorum admittendas dicunt, quia in codice canonum non habentur ad scriptæ, ergo nec S. Gregorij, nec vllius alterius, qui ante, vel post ipsum fuit, est aliquod institutum, vel scriptum recipiendum, eo ꝙ in codice canonum non habeatur adscriptũ. Ergo doctrinam eorum, & sanctiones, quę ab omni lingua venerantur, quia in codice canonum non habentur adscriptę, de codicibus suis eradant. Vt quid vel membranas [c] occupant, postquam non habentur acceptæ? Sed quare multum immoramur, cum nec ipsas diuinas scripturas veteris, & noui testamẽti iam recipiemus, si istos duxerimus audiendos? Etenim † neutrum horum in codice canonum ecclesiastico rum habetur insertum. Sed re sponsuri sunt isti, qui non ad obediendum potius, quàm ad resistendum semper sunt parati, dicentes, † ꝙ inter canones inueniatur capitulum sancti 2 Papæ Innocentij, cuius auctoritate doceatur à nobis vtrum que testamentum esse recipiẽ dum, quanquam in ipsis paternis canonibus nullum eorum ex toto contineatur insertum. Quibus ad hęc asserendum † est: quoniam si vetus, nouumq; testamentum recipienda sunt, non ꝙ codici canonum ex toto habeantur annexa, sed ꝙ de his recipiendis sancti Papę Innocentij prolata videatur esse sententia: restat [d] nimirum, ꝙ decretales epistolæ Romanorum Pontificum sunt recipiendæ: etiam si non sint codici canonũ compaginatæ: quoniam inter ipsos canones vnum 3 B. Leonis capitulum [e] constat esse permissum: quo ita omnia decretalia constituta sedis Apostolicę custodiri mandantur, vt si quis in illa commiserit, nouerit sibi veniã denegari. Ait enim cap. decimo † suarum decretalium. [Ne quid verò sit quod prætermissum à nobis fortè credatur, omnia decretalia constituta tam beatę recordationis Innocentij, quàm omnium decessorum † nostrorum, quæ de ecclesiasticis ordinibus, & canonum promul gata † sunt disciplinis, ita à vestra dilectione custodiri mandamus: vt si quis in illa commiserit, veniam sibi deinceps nouerit denegari.] Dicendo [f] verò [omnia decretalia constituta] nullum de decretalibus constitutis prætermisit, quod non mandauerit esse custodiendum. Et rursus asserendo [omnium decessorum nostrorum] nullum Pontificum Romanorũ, qui ante se fuerunt, excepit: cuius ita non præceperit decretalia constituta ab omnibus custodiri: vt si quis in illa commiserit, veniam sibi deinceps nouerit denegari. Itaque nihil refert, vtrum sint omnia necne decretalia sedis Apostolicæ constituta inter canones conciliorum immista: cum omnia in vno corpore compaginari non possint: & illa eis intersint, quæ firmitatem his, quæ desunt, [g] & vigorem suum assignent: præsertim cum synodalia gesta, inter quæ ipsi canones statuti sunt, in codice canonum non habeantur: sed à nobis omni cultu debito venerentur. Consonat autem huic beatissimo Papæ Leoni sanctus & facundissimus in decretis suis Papa Gelasius, ita inquiẽs: [4 Decretales epistolas, quas beatissimi Papæ diuersis temporib. ab vrbe Roma pro diuersorum Patrum consultatione dederunt, venerabiliter suscipiendas decernimus.] In quo notandum est: ꝙa non dixit decretales epistolas, quæ inter canones habentur:] nec tantùm [quas moderni Pontifices ediderunt:] sed [quas beatissimi Papæ diuersis [h] temporib. ab vrbe Roma dederunt.] Dictis autem [diuersis temporib.] etiam illa tempora vir sanctus comprehendit, quæ crebrescentib. paganorum persecutionibus, ad sedem Apostolicam deferri causas episcoporum difficillimè permittebant. His ita diuina fauente gratia prælibatis, ostendimus nullam differentiam esse inter illa decreta, quę in codice † canonum habentur, sedis Apostolicæ præsulum, & ea, quæ præ multitudine vix per singula voluminum corpora reperiuntur: cum omnia, & omnium decessorum suorum decretalia constituta, atque decretales epistolas, quas beatissimi Papæ diuersis temporibus ab vrbe Roma dederunt, venerabiliter fore suscipiendas, & custodiendas, eximios præsules, Leonem s. & Gelasium mandasse probauimus.

telligendum: vt 1. q. 3. saluator. & 15. q. 1. nec his. 28. q. 1. idololatria. 31. q. 1. ꝙ si dormierit. arg. contra. 1. q. 1. sunt nonnulli.

ADDITIO. Pro prima par. habetur. ext. de pri. quia circa. & extra de test. relatum. 2. in prin. vbi de hoc. Archi.

3 Leo PP. 1. epi. 1. in fi.

† al. quinto suorũ decr.

† aliàs, prædecessorũ.

† al. ordinata.

4 Gelasius Papa 1. cum 70. epis. hr̃ s. 15. dist. c. sancta Romana. §. itẽ decretales.

† al. corpore.

a ¶ *Quanto.*] Satis. n. absurdum est aliquem alij opitulari, & non sibi, vt C. de nat. lib. l. nuper. in fi.

b ¶ *Suffragari.*] Argu. "ꝙ illud quod ꝓ se qs inducit ẽt cõtra ipsum inductum nõ debet reprobare, vt instr̃a, & si qua similia sunt. argu. dist. 9. neq; quorumlibet. & 4. q. placuit. §. item in ctiminali. ver. si quis testib. & 4. q. 8. cuius in agendo. extra de cẽ. cũ olim. Arg. cõtra. 2. q. 7. si hæreticus. contra. dist. 38. si qd veri. & s̃. dist. 10. lege. primũ regulare, scdm speciale in odiũ hr̃icorum, & fauorem fidei & religionis. arg. ad hoc ext. de fo. cõp. cũ sit gñale.

c ¶ *Membranas.*] "licet leges abrogatas nõ teneamus, tn̄ notitia earũ est necessaria. s̃. dist. 7. fuerũt. & est hic arg. ꝙ nullum verbum positũ in aliqua scriptura debet vacare, vel superfluè poni, vt 28. q. 1. sicẽm. & ext. de maiorit. & obed. solitæ. [a] & ff. de vsur. l. 4. Arg. cõtra. C. de fideiuss. nõ rectè.

d ¶ *Restat.*] quasi diceret, quod obtinet ab vno, debet obtinere in omnib. similib. vt quarta dist. denique. in fi. & 26. dist. deinde.

e ¶ *Capitulum.*] Illud c. est 26. q. 1. oĩa. vbi tn̄ attribuit Damaso Papæ: & põt esse ꝙ vterq; fecerit illud. & ẽ simile 1. q. 1. de cętero. & de consc. dist. 1. consulto.

f ¶ *Dicendo.*] Arg. "ꝙ verbo gñali oĩa debẽt cõprehendi, vt hic, & 1. q. 1. sunt nõnulli. & 14. q. 3. putant. & 12. q. 1. dilectissimis. & 13. q. 2. non ęstimemus. Cõtra de consc. di. 2. reuera. & j. 75. di. quòd dic.

g ¶ *Desunt.*] Est hic ar. ꝙ si Papa in aliquo priuilegio, vel rescripto cõfirmat alicui ecclesię priuilegia exemptionis, vel alterius rei, q̃ hẽt in priuilegijs suis ꝙ eo ipso robur hẽant illa priuilegia, [b] licet nõ possint exhiberi: dr̃ ẽm hic, ꝙ decretales sint recipiendæ, cum capitulum Leonis qd̃ est in corpore canonum, de hoc dicat: quãuis illæ non sint in corpore canonum. De hoc dixi s̃. dist. 9. vt veterum.

h ¶ *Diuersis.*] Not. ꝙ verbum indefinitè prolatum gñaliter est intelligendum: vt 1. q. 3. saluator. & 15. q. 1. nec his. 28. q. 1. idololatria. 31. q. 1. ꝙ si dormierit. arg. contra. 1. q. 1. sunt nonnulli.

A ¶ Cum ipsi.] *Locus fuit emendatus ex ipsa epistola Nicolai, quæ Romæ manuscripta habetur: & nuper impressa est in appendice bibliothecę sanctorum Patrum, vt dictum est, s̃. dist. 10. c. leges. in qua epistola multa alia habentur ad epistolas decretales etiam antiquissimas pertinentia.*

Item Agatho Papa omnibus Episcopis.

¶ Omnes sanctiones Apostolicæ sedis irrefragabiliter sunt obseruandæ.

CAP.

« Reprobare non possum ꝓ me inductum.

† aliàs, additur, & ideo inter canones non assumenda.

« Iuris abrogati notitia est necessaria.

1 Concord. l. ab hostib. §. sed quòd simpliciter. ff. ex q. cau. ma. & ff. de off. prę si. l. 3.

† al. sanctorum.

a Vltra med. ca. ver. sinautem. vbi de hoc. Arch.

« verbũ gñale oĩa debet comprehendere.

† al. etiam.

2 Inn. Pap. 1. ad Exuperium, epist. 3. c. vlt.

† al. aientes.

b Cum ista gl. concord. no. per Bal. Ang. & Io. de Im. l. sciẽdum. in pr. ff. ꝺ ver. ob. & quę no. ꝓ Bal. in aut. si qs in aliquo. col. 2. C. de eden. & ꝓ Ang. in §. & hoc in super. col. 3. in auth. vt sponsal. lar. & ꝓ Alex. de Imo. in l. ad monendi. ff. de iureiur.

† al. referendum. aliàs, respondendum.

Sic omnes.] CASVS. huius c. planus est.

a ¶ *Petri.*] nam Papa sanctitatem recipit à cathedra, vt 40. d. non nos. Io.

In memoriam.] CASVS. Hoc ca. diuiditur in duas part. In 1. par. dr̃ ꝙ Romana ecclesia ob reuerentiam B. Petri intm̃ dẽt honorari, vt si ẽt vix ferendum pręcipiat, tm̃ tolerari dẽt. In 2. par. quæ incipit ibi, *Si verò.* dr̃, ꝙ si quis presbyter vel diacon' arguatur ab Apostolica sede, falsã epistolam detulisse: lcia sit ep̃o tenere eũ in carcere, vel alia custodia, donec cõsulat Papam per literas vel legatos, quid de hoc voluerit definire: vt is corrigatur, & certus modus imponatur.

b ¶ *Iugum.*] vt 100. di. cõtra morẽ. 11. q. 3. qd ergo. idẽ ẽ ĩ alijs p̃latis, vt 2. q. 7. sacerdotes.

c ¶ *Falsam.*] " Dicit̃ charta falsa ex dicto, vel tacito: & in tali falso distinguitur, vt ext. de re scri. sup literis. & talis dr̃ bene falsarius, vt ff. de fal. si qs obrepserit. Itẽ dr̃ falsa scriptura, vt cum scribitur oẽs, vel maiorem partẽ fratrũ fuisse p̃sentẽ, q̃ non fuit verè p̃sens: vt ext. de his q̃ fi. à pl. si. conf. c. quanto. & talis falsarius suspenditur ab officio & bñficio, vt ext. de test. tam literis in fi. Item ipso facto dr̃ falsarius, vt si charta appareret rasa, vel immutata. a & talis falsarius deponitur, vt extra de cri. fal. ad audientiam. Qui aũt falsã chartã fabricat de nouo, non solũ deponitur, sed & curię traditur. b vt ext. de fal. ad falsariorum. Pęna falsitatis secundum leges est depositio, & oĩm bonorũ cõfiscõ in libero: in seruo mors. ff. de fal. l. 1. Dr̃ ẽt falsa charta q̃ non hẽt testes inscriptos, vt extra de proc. c. 1. Itẽ dr̃ falsa q̃ hẽt subscriptiones varijs manib. notatas: & q̃ non est perfecta eadẽ manu, vt ext. de priui. ca. cũ olim. in fi. nisi ex hoc sit ibi diuersitas, ꝙ sit ibi calami, vel attramenti mutatio, vt in auth. de fid. inst. & cau. in pr. col. 6. Itẽ dr̃ falsa si est alieno sigillo sigillata, dummõ ille habuit ꝓprium: vel nisi dixerit ꝙ tunc non habuit propriũ, vt ext. de ap. significauit. Item dr̃ falsa si est contraria alteri ex cadẽ parte ꝓlatæ, vt ext. de fi. inst. imputari. & C. de fi. inst.

1 Deus dedit p. 3. Poly. l. 1. ti. 17. Iuo p. 4. ca. 138.

2 Extat in cõcilio Triburiensi, ca. 30.

" Literæ dñr falsæ multipliciter.

3 Burc. l. 1. ca. 220. Iuo p. 5. c. 50.

† al. apostolico detulisse.

a Ext. de fi. inst. c. 1. ext. de fal. c. fin. extra de priuil. cũ olim. Arch.

† al. conuenerit.

b Sed qd si ille q vtitur falso instro vult se purgare, quod ignorauit, est ne audiẽd⁹? Resp. sic, si & se purget, & deceptorem exhibeat. C. ad l. Corn. de fal. l. maiorẽ. ff. e. ti. l. diuus. Sed contra ext. de cri. fal. ad falsariorum. Sed ibi cum ignorãtia est supina, vel cũ ñ exhibet deceptorẽ, secũdũ Laur.

† al. Stephanus v.

CAP. II.

1 SIc omnes Apostolicæ sedis sanctiones accipiendę sunt, tanquam ipsius diuini Petri [a] voce firmatæ sint.

Item ex capitulis B *Caroli Imperatoris.*

¶ Tolerandum est iugum, quod à sancta sede imponitur licet importabile videatur.

CAP. III.

2 IN memoriam Beati Petri Apostoli honoremus sanctam Romanam, & Apostolicam sedem: vt quæ nobis sacerdotalis mater est dignitatis, esse debeat ecclesiasticæ magistra rationis. 3 Quare seruanda est cum mansuetudine humilitas: vt licet vix ferendum ab illa sancta sede imponatur iugum, [b] tamẽ feramus, & pia deuotione toleremus. Si verò (quod non decet) quilibet, siue sit presbyter, siue diaconus, aliquam perturbationem machinando, & nostro ministerio insidiando, redarguatur falsam [c] ab apostolica † sede detulisse epistolam, vel aliud quid, quod inde non venerit, † salua fide, c & integra circa Apostolicum humilitate, penes episcopum sit potestas, vtrum eum in carcerem, [d] aut aliam detrudat custodiã, vsquequo per epistolam, aut per idoneos suæ partis legatos Apostolicam interpellet sublimitatem, vt potissimùm sua sancta legatione dignetur decernere, quid de talibus iusto ordine lex Romana statuat definire, vt & is corrigatur, & cæteris modus imponatur.

B ¶ Capitulis.] *Sic emendatum est ex aliquot manuscriptis, & Iuone. Ac Nauclerus vol. 2. gen. 28. narrat hoc esse vnum ex viginti tribus legum capitulis, quæ Carolus Magnus ad omnes suas prouincias misit. Burchardus autem citat ex concilio Triburiensi, cap. 30. vbi etiam extat.*

c ¶ Salua fide.] *Apud Burchardũ est*, est falsa fide, & non integra.

Item Stephanus † Papa.

¶ Quidquid Romana ecclesia statuit, vel ordinat, ab omnibus obseruandum est.

scripturæ. Item dñr falsę literę Papę propter falsam grãmaticã. ext. de resc. ad audientiã. Itẽ dñr falsæ, si sint suspectæ, & eis non imponitur fides, vt C. de ꝓb. iubemus. Itẽ dr̃ falsa charta, si sigillum est fractum: vel si non est annus indictionis appositus, vt ext. de fi. inst. inter. Itẽ si filũ est ruptum, vt ext. de crim. fal. licet. Itẽ si sunt impetratæ literæ pendẽte applõne, vt ext. de testi. cãm. Itẽ si sunt impetratæ sine mãdato dñi, vt ext. de resc. nonnulli.

CAP. IIII.

10 ENimuero, quia in speculum, [c] & exemplum sancta Romana ecclesia, cui nos Christus pręesse voluit, proposita † est: ab omnibus quidquid statuit, quidquid ordinat, perpetuò, & irrefragabiliter obseruandum est.

Item Gregorius iiij.

¶ A Pontificalibus sit alienus officijs, qui Apostolicis non vult obedire præceptis.

CAP. V.

4 NVlli fas est vel velle, vel posse transgredi Apostolicæ sedis pręcepta, nec nostrę dispositionis ministeriũ, quod vestram sequi oportet charitatem.

2 ¶ Sit ergo ruinæ suæ dolore prostratus, [f] quisquis Apostolicis voluerit contraire decretis, nec locum deincepsinter sacerdotes habeat, sed extoris † à sancto ministerio fiat: nec de eius iudicio [g] quisquam posteà curam habeat, quoniam iam damnatus à sancta, & Apostolica ecclesia, ac auctoritate, sua de inobedientia, atq; præsumptione à quoquam esse non dubitatur: quia maioris [h] excommunicationis deiectione est abijciendus, † cui sanctæ Ecclesiæ commissa fuerit disciplina, qui non solùm præfatæ sanctæ Ecclesiæ iussionibus parere debuit, sed etiam alijs, [i] ne præterirent, iusinuare. Sitque alienus à diuinis, & Pontificalibus officijs, qui noluit pręceptis Apostolicis obtemperare. †

¶ *Caput hoc est in eadem epistola Gregorij iiij. ex qua sumptum est ca. Decreto nostro. ĵ. 2. q. 6. Extat autem in codice sępe memorato bibliothecæ Dominicanæ.*

Item Augustinus de doctrina Christiana, lib. 2. c. 8.

¶ Inter canonicas scripturas Decretales epistolę connumerantur.

CAP. VI.

5 IN canonicis scripturis ecclesiarum catholicarum

c Forsã speciale est in falsario lrarũ Dñi Papæ. Arch.

† al. posita est omnib⁹, quidquid.

In canonicis.] CASVS. Hoc c. diuiditur in duas par. In 1. par.

4 Poly. l. 1. tit. 17. Ans. l. 2. c. 21. Iuo p. 5. c. 11. & 349.

Nvlli.] CASVS. Qui dã erant epi erigẽtes calcaneũ cõtra Romanã ecclesiã, & nolẽtes sedis Apostolicę p̃cepta obseruare, sed Grecos reprehendit, & hortat̃ eosdẽ ne ab Eccle. Romana recedant: alioqn deponent̃, & eorũ sniæ inutiles erũt: qa quantò maiora eis cõmittuntur, tantò magis puniri debent.

† aliàs, exors.

f ¶ *Prostratus.*] " Hic vr̃ ꝙ oĩs qui nõ obedit statutis Romanæ sedis sit hr̃tic⁹: & varios modos hr̃sis notaui 24. q. 3. §. qa verò. & c. qdã. S3 itelligas, ꝙ hic dr̃, ꝙ q dicit Romanã ecclesiã nõ esse caput, nec posse cõdere canones, iste est hr̃ticus, vt 22. dis. c. 1. & 25. q. 1. violatores. & q. 2. si qs dogmata. Sed si qs aliàs trãsgredit̃ eius mãdata, nõ ꝓpea est hęretic', licet peccet. ext. de resc. si quando Io.

" Papæ statutis ñ obediens, an sit hæreticus.

† al. exigendus.

g ¶ *Iudicio.*] Sed cõtra 24. q. 1. subdiacon⁹. S3 ibi nõ admittit damnatum ab hęreticis: sed si vult penitere, admittit eũ: sed hoc nõ est iõ qa hęreticis eũ damnauit, sed qa aliàs malus est.

d Intellige cũ determinatiõe eius quod leg. & not. ext. de resc. si qñ. & dr̃t Hug. ꝙ canõ iste ꝓt intelligi eé latæ sniæ. & pro hoc faciũt illa verba, ꝓstratus & ibi iã dãnatus. Arc.

h ¶ *Maioris.*] Ar. ꝙ q̃tò aliqs delinquens est maior, tãtò magis ẽ puniendus, vt 40. dist. hõ Christianus. 11. q. 3. p̃cipuè 25. q. 1. nulli fas.

† al. obedir.

i ¶ *Sed etiam alijs.*] ar. ꝙ q tenet̃ aliquẽ defendere contra alios, multo fortius contra se, vt 16. q. 1. in canonib. & ff. si ser. ven. altius.

5 Poly. l. 1. tit. 25. Ans. l. 3. c. vlti. & l. 6. c. 212.

e Arg. ext. de na. ex li. vẽ. c. 1. l. altius. in glo. alleg. ff. de cõd. ind. frater à fratre. ff. de pac. cũ in eo.

part.dicitur ꝙ bonus indagator diuinarum ſcripturarum debet ſequi auctoritatem catholicarum eccleſiarum in ſcripturis recipiendis & ꝓponẽdis: inter quas ſcripturas ꝓponendę erũt ſcripturę ſedis Apoſtolicę. In 2.par.q̃ incipit ibi, *Tenebit igitur*. dicitur, ꝙ illæ ſcripturæ q̃ recipiuntur ab omnib. ſunt ꝓponẽdæ illis, quas nõ recipiunt q̃dam: inter illas verò q̃ non recipiuntur ab oĩb. ꝓponendas eas, quas plures & grauiores recipiũt eis, quas pauciores & minoris auctoritatis recipiũt. S3 ſi alię à grauiorib. aliæ à plurib. recipiãtur, æqualis erunt auctoritatis, licet hoc de facili ĩuenire nõ poſſit.

a ¶ *Inter quas.*] canonicæ ſcripturæ ſunt epiſtolæ.

b ¶ *Habere.*] meruit ab alia eccleſia.

c ¶ *Præponat.*] arg. ꝙ ſemper præſumitur ꝑ multitudine, vt 61. di. nullus inuitis. Itẽ ar. ꝙ à plurib. recipitur maioris eſt auctoritatis q̃ ꝙ à pauciorib.[a] vt. 16. di. Iſidorus. & 2. q. 7. puto. 63. diſt. c. vl. Sed qualiter ſtare ꝓt quod hic dicitur? Nonne oẽs canonicæ ſcripturæ æqualiter ſunt recipiẽdæ, ar. 15. di. ſancta Romana? Q̃o ergo vna ꝓponitur alijs? Reſp. "ꝓt eſſe ꝙ oẽs recipiantur, non tñ ꝙ oẽs in eadẽ veneraõe hẽantur. Vel intelligas iſtud de localib. canonib. vt ille ꝓponatur alijs, q̃ à plurib. tenetur: & ſic ꝓt ĩtelligi 50. di. dño sãcto. in fi. vbi de hoc in gl. nõne.

a ¶ *Scripturæ canonicę ñ ſunt i eadẽ veneratiõe.*

d ¶ *Plures.*]"No. ꝙ hic dignitas perſonarũ cõpẽſatur cũ numero, ſimiliter in teſtib. vt ext. de teſt. in noſtra. ſimiliter in creditorib. vt ff. de pac. maiorem. Sed in electione ſemꝑ par numerus præiudicat, licet maior ſit dignitas ex parte altera, & maius meritũ pſonæ, vt ext. de ele. dudum. 1. licet ſit ar. contra. 63. di. c. vl. & 76. di. ieiuniũ. §. ñ aũt.[b]

a ¶ *Dignitas an cõpenſetur cum numero.*

† facile] Ori. Antuerp.

b Iuxta finẽ, ibi, æqualis eorum, &c. Arch.

ADDITIO. Non eſt cõtra: ibi enim erant æquales in numero, non in meritis. Cy.

c ¶ *Inueniri.*] Ar. ꝙ iura aptantur ad ea, q̃ raro accidunt. de cõſe. di. 4. ſanctũ eſt. & ff. ſi pars hær. pe. anti. Ar. cõtra 28. diſ. de Syracuſanæ. 14. q. 5. denique. ff. de leg. nam ad ea.

Pſal. 18.

ADDITIO. Ad idem in Auth. de conſul. coll. 4. in auth. vt ſine ꝑ phi. matr. &c. circa medium. col. 7. Archidiaconus.

quamplurimũ diuinarum ſcripturarũ ſolertiſſimus indagator auctoritatem ſequatur, inter quas [a] ſanè illæ ſint, quas Apoſtolica ſedes habere [b], & ab ea alij meruerunt accipere epiſtolas. Tenebit igitur hunc modum in ſcripturis canonicis, vt eas, q̃ ab omnibus recipiuntur eccleſiis, præponat [c] eis, quas q̃dã non accipiunt. In eis verò quæ non accipiuntur ab omnibus, ꝓponat eas, quas plures [d], grauioreſque accipiunt eis, quas pauciores, minoriſque auctoritatis eccleſiæ tenent. Si autem alias inuenerit à pluribus, alias à grauioribus haberi (quamquã hoc inueniri [e] vix poſſit) æqualis tamen auctoritatis eas habendas puto.

¶ Caput hoc apud B. Auguſtinum loco indicato ſic habet: In canonicis autem ſcripturis eccleſiarum catholicarum quamplurium auctoritatẽ ſequatur: inter quas ſanè illę ſunt, quę Apoſtolicas ſedes habere, & epiſtolas accipere meruerunt. Tenebit igitur hunc modum in ſcripturis canonicis, vt eas, quę ab omnibus accipiuntur eccleſijs, præponat eis, quas quædã nõ accipiunt. In eis verò, quæ non accipiuntur ab omnibus, ꝓponat eas, quas plures, grauioreſque accipiunt, eis, quas pauciores, minoriſque auctoritatis eccleſiæ tenent. Si autem alias inuenerit à pluribus, alias à grauioribus haberi, (quanquã † hoc inuenire nõ poſſit) æqualis tñ auctoritatis eas habẽdas puto. *Quæ quidẽ B. Aug. ſententia non ad decretales Romanorum Pontificũ, ſed ad canonicas, & ſacras ſcripturas referenda eſt.*

Itẽ Leo Papa I. ad epiſcopos Vienenſes, epiſt. 87.

¶ Miniſterij † diuini ſe exortem intelligat, qui à ſolliditate Petri recedit. C. VII.

1 ITa Dñs noſter Ieſus Chriſtus humani generis ſaluator inſtituit, vt veritas, quæ antea legis, & prophetarum ꝓconio cõtinebatur, per Apoſtolicam tubã in ſalutem vniuerſitatis exiret: ſicut ſcriptũ eſt. [In omnẽ terram exiuit ſonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorũ.] Sed huius muneris ſacramentum [f] ita Dominus ad omniũ Apoſtolorũ officiũ pertinere voluit: vt in beatiſſimo Petro Apoſtolorũ omniũ ſummo principaliter collocaret: vt ab ipſo quaſi quodã capite dona ſua, velut in corpus omne diffunderet: vt exortem ſemyſterij† intelligeret eſſe diuini, qui auſus fuiſſet à Petri ſoliditate recedere. Hunc [g] enim in cõſortium indiuiduę [h] vnitatis aſſumptum, id q̃d ipſe erat [i], voluit nominari dicẽdo. § Tu es Petrus, & ſup hanc petram [k] ædificabo eccleſiam meam, § vt æterni ædificatio templi mirabili munere gratię Dei in Petri ſoliditate conſiſtere, hac eccleſiam ſuam firmitate corroborans, vt illã nec humana temeritas poſſet appetere [l], nec portæ [m] contra illam inferi præualerent. Verũ hanc petræ iſtius ſacratiſſimam firmitatem Dño, vt diximus ædificante conſtructam, nimis impia vult præſumptione violare, quiſquis eius poteſtatẽ tentat infringere, fauendo cupiditatibus [n] ſuis, & id q̃d accepit à veteribus [o], non ſequendo.

Hoc autem [p] intelligendum eſt de illis ſanctionibus, vel decretalib. epiſtolis, in quibus nec prędecentiũ Patrum decretis, nec Euangelicis præceptis aliquid cõtrarium inuenitur. Anaſtaſius [A] enim ſecundus fauore Anaſtaſij Imperatoris, quos Acacius [q] poſt ſentẽtiam in ſe prolatam ſacerdotes, vel leuitas ordinauerat, ritè fungi acceptis officijs debere decreuit, ita inquiens.

A ¶ Anaſtaſius.] *Minimè verum eſt ſenſiſſe Anaſtaſium, ordinatos ab Acacio poſt latam in ipſum ſnīam, ritè fungi acceptis officijs potuiſſe. Hoc enim duntaxat inquit in capite ſequenti, firmam eſſe ſacramẽti gratiam ab Acacio traditam. quod verißimum eſt, ſicut & aliæ omnes ſententiæ quas in ea epiſtola ex B. Auguſt. Anaſtaſius accepit, veræ ſunt. Habetur autem hæc eadem Anaſtaſij Papæ ij. epiſtola in corpore canonum, quod Romana eccleſia ſemper approbauit, vt infra diſt. 20. c. de libellis. eſt adnotatum. Itaque ſine cauſa reprehenditur hoc loco Anaſtaſius à Gratiano.*

Anaſtaſius II. ad Anaſtaſiũ Auguſtum, epiſt. 1. c. 7. & 8.

¶ Nulla læſionis portio attingit eum, qui ab hæreticis iam damnatis ordinatur.

2 SECVN- CAP. VIII.

a Scripturæ canonicę ñ ſunt i eadẽ veneratiõe.

d ¶ *Plures.*]"No. ꝙ hic dignitas perſonarũ cõpẽſatur cũ numero, ſimiliter in teſtib. vt ext. de teſt. in noſtra. ſimiliter in creditorib. vt ff. de pac. maiorem. Sed in electione ſemꝑ par numerus præiudicat, licet maior ſit dignitas ex parte altera, & maius meritũ pſonæ, vt ext. de ele. dudum. 1. licet ſit ar. contra. 63. di. c. vl. & 76. di. ieiuniũ. §. ñ aũt.[b]

† facile] Ori. Antuerp.

b Iuxta finẽ, ibi, æqualis eorum, &c. Arch.

ADDITIO. Non eſt cõtra: ibi enim erant æquales in numero, non in meritis. Cy.

c ¶ *Inueniri.*] Ar. ꝙ iura aptantur ad ea, q̃ raro accidunt. de cõſe. di. 4. ſanctũ eſt. & ff. ſi pars hær. pe. anti. Ar. cõtra 28. diſ. de Syracuſanæ. 14. q. 5. denique. ff. de leg. nam ad ea.

Pſal. 18.

ADDITIO. Ad idem in Auth. de conſul. coll. 4. in auth. vt ſine ꝑ phi. matr. &c. circa medium. col. 7. Archidiaconus.

I Ta Dominus.] CASVS. Quidam epi contra eccleſiam Romanã erigebãt ceruicem, ei obedire nolẽtes: nec volebant ſeq̃ doctrinam, q̃ à veterib. receperunt, contra quos inuehitur Leo, ꝑbãs, ꝙ ab eccleſia Romana non debent recede-

quaſi quoddam caput illius ꝓdicationis: & q̃cũque à Petri ſoliditate recedere voluerit, deponatur.

f ¶ *Sacramentum.*] id eſt hoc ſanctum munus.[c]

† al. miniſterij.

c ſ. ꝓdicãdi, q̃d é Petro conceſſum. 11. diſt. c. vl. Sed id ideo dicit ſacrm, quia oĩa fiebant in figura. 43. diſ. ſit rector. Arc.

g ¶ *Hunc.*]i. Petrum.

h ¶ *Indiuiduæ.*] ſcilicet Eccleſiæ.

i ¶ *Erat.*]i. ab eo q̃d ipſe Dominus erat, ſ. petra: voluit eum vocari Dñs Petrum. de conſe. diſt. 2. reuera.

k ¶ *Et ſuper hanc Petram.*] Per hãc dictionẽ non credo Dominum aliud demonſtraſſe, q̃ hæc verba quæ Petrus reſpõdit Domino cum dixit: Tu es Chriſtus filius Dei viui: quia ſuper illo articulo fidei fundata eſt eccleſia [ergo ſuper ſeipſo fundauit Deus eccleſiam.]

Matth. 16.

l ¶ *Appetere.*] ideſt, laceſſere & calumniari.

m ¶ *Nec portæ.*]id eſt, vitia vel etiam hæreſes: quia eccleſia non poteſt errare, vt 24. quæſt. 1. à recta. Nec eccleſia poteſt eſſe nulla, vt 24. quæſt. 1. pudenda. quia ipſe Dominus rogauit pro ea vt non deficeret, vt 21. diſtinc. cap. 1. in fine.

n ¶ *Cupiditatib.*]id eſt, voluntatibus.

o ¶ *A veteribus.*] Arg. quòd dicta veterũ ſunt ſequenda, vt 37. diſt. relatum. 24. q. 3. transferunt. & j. diſt. prox. de quibus.

HOC AVTEM. CASVS. Dictũ & ꝓbatum eſt ſupra, ꝙ decretales epiſtolę vim habent auctoritatis: quod verum eſt (ſicut dicit Grat.) de decretalibus quæ decretis patrum & ſcripturis Euangelicis nõ cõtradicunt. Vñ q̃a Anaſtaſius Papa fauore Anaſtaſij Imperatoris ordinatos ab Acacio hæretico decreuit ritè & de iure communi poſſe ſuis officijs fungi: ideo Romana eccleſia eius decretum repudiauit.

p ¶ *Hoc autem.*] ſ. ꝙ decretales epiſtolæ ſint paris auctoritatis cum canonibus.

2 In codice canonũ, fol. 156. B. Poly. l. 3. titu. 10. Anſ. l. 9. ca. 62. Iuo p. 1. c. 151.

q ¶ *Acacius.*]Hæreticus & excommunicatus. 24. q. 1. Acacius.[d] fuit enim excommunicatus propter hęreſim à Gelaſio, & à Felice Papa, vt ibi dicitur.

SEcundum.] CASVS. Acacius hæreticus baptizauit & ordinauit multos tpe ſuæ hæreſis, quos dicebat quidam non poſſe

d Secũdùm Arch.

sua officia de iure cõi exequi: quare Anastasius Imperator de hoc dubitans quæsiuit à Papa, qui rñdit eos posse de iure cõi suis officijs fungi: nec p malitiam Acacij lędi posse. Nam baptismata & ordines à malo collata, per ipsius malitiam nõ impediuntur. Et probatur hoc 6. ratiõib. Prima ratio ẽ: qa in sacramẽtis virtus Christi operatur, quę omnem maculã repellit. Secunda est de radijs solis, q & si trãseãt p loca fœtida, tamen non coinq-nant. idẽ est de sacramẽtis per malos ministratis. Tertia est de Iuda qui licet malus fuisset, multa tamẽ fecit, q̃ rata sunt habita. Quarta est de auctoritate Domini, qui præcepit verba Scribarũ & Pharisæorũ seruanda & implẽda. Quinta ratio est, q̃p omne bonũ à quocũque fiat, fit à Deo. Sexta ratio est, qa in sacramẽtis non est attendendũ qualis, vel quis cõferat, sed qd conferatur: quia incrementũ solus Deꝰ p̃bet, & neque qui plantat, neque q̃ rigat est aliqd: sed qui incremẽtũ, &c. Postea cõcludit ex supradictis q̃p sacramẽta eius seruari dẽnt.

a ¶ *Secundum.*]Varijs modis ponit casus huius c. G. inducit quasi sit abrogatũ: & Melendus sentit cũ eo, & oẽs q̃ dicunt "veritatẽ sacramentorum non esse apud hęreticos, vt 24. q. 1. schisma. & 1. q. 1. extra ecclesiam. H. dicit q̃p nec capitulũ est re p̃batũ. nec auctor p̃ ijs q̃ hic cõtinent, damnatus fuit: qa nihil hic cõtinetur qd̃ nõ canonicè dicatur: sed ideo fuit iste damnatus: qa cõicauit Photino hæretico: & qa voluit reuocare Acacium hæreticũ post morte & ideo iste Anastasius fuit dãnatus, vt j. c. Anastasi⁹. Alij dicũt, q̃p hoc c. cũ auctore reprobatũ est: qa voluit dicere q̃p ordinati ab hæretico sine oi dispensatione de iure pñt sua officia exercere. Dicit. n. H. q̃p hęretici hñt veritatẽ sacramẽtorũ, sed nõ hñt executionem eorum, vt de conse. dist. 4. sicut in sacramentis. & c. non in vobis. vt no. 1. q. 1. qui perfectionem. & c. dominus.

1 Nicolaus ad consulta Bulg. c. 15.

†In veterib. additur, hic est filius meus, &c.

Ioan. 1.

Ioan. 12.

"Sacramentorum veritas an sit apud hæreticos.

Matth. 13.

†al. implendo diuinitatis effectũ.

1. Cor. 3.

b ¶ *Baptizauit.*]in forma ecclesiæ.

c ¶ *Munus.*]i. baptisma.

d ¶ *Quia vox.*]Hic est q̃ baptizat. de cõs. di. 4. baptismus. in fi.

e ¶ *Per columbam.*]i. p̃ spiritũ sanctũ in specie colũbę. Hu.

f ¶ *Et igne.*]id est charitate.

g ¶ *Nam si visibilis.*] 1. q. 1. si fuerit.

h ¶ *Contineri.*]i. perfici.

i ¶ *Implente diuinitatis effectu.*]id est, Deo cooperante.

k ¶ *Plantaui.*]prædicando.

l ¶ *Apollo.*]discipulus Pauli.

m ¶ *Rigauit.*]baptizando.

n ¶ *Incrementum.*]i. gratiam & remissionẽ peccatorum.[a]

o ¶ *Vel qualis.*]hoc intellige de toleratis, aliàs bñ q̃ritur, vt 24. di. q̃escamus. nã nemo p̃t p̃dicare nisi mittatur, vt 16. q. 1. adijcimus. & ext. de hæ. cũ ex iniuncto. Vel loquitur secundum antiqua tempora, quando omnes poterãt prædicare.

a 23. q. 5. c. vlt. Arch.

† al. quem. Philip. 1.

p ¶ *Prædicet.*]sed quæ prædicet.

q ¶ *Vt inuidos.*]id est, pseudapostolos.[b]

†al. ipso. c. 8

r ¶ *Affirmet.*]Et hoc i epistola ad Philippẽses, cũ dicit, siue p̃ veritatẽ, siue alio mõ Christus p̃dicetur, i hoc gaudeo & gaudebo.

b Sub. q̃ ex inuidia bonorũ, & cã lucri Christũ prędicabãt. 28. q. 1. iam nũc. in fi. Arch.

s ¶ *Inuidiam.*]i. inuidiam.

† Quod cũ ita sit, aliquorum in tantũ se extẽdit curiosa]Orig.

t ¶ *Et hic.*]s. Acacius.

u ¶ *Alijs.*]s. ignorãtib.

x ¶ *Suæ virtutis.*]quo ad veritatẽ sacramẽti.

y ¶ *Generaliter.*] i. in omni sacramento.

z ¶ *Vt imaginentur.*]s. Acacium.

a ¶ *Metuere.*]s. secũdũ suam opi. falsam. Nam in veritate susceperũt ordinẽ, sed nõ executionẽ. 1. q. 1. ordinationes. 1. q. 7. Daibertum.[c]

†al. ministeria.

c Quia concluditGrat. secũdũ opi. fortè suã, s. qua asserit veritatẽ sacramentorũ nõ cẽ apud hñticos, qd falsum est. Io. de Fan.

QVIA ERGO. CASVS. Concludit Gratianus ex supradictis, & dicit q̃p qa Anastasius ita decreuit, iõ Felix, & Gelasius & Hormisda eũ excõicauerunt: sed Acacium prius.

ANastasius. CASVS. Photinus diaconus Thessalonicen. cõicauit Acacio in hęresi. Post mortem verò Acacij Anastasius Papa cõicauit Photino sine concilio clericorum, & occultè voluit reuocare Acacium defunctũ in hæresi, vt orationes p̃ eo in ecclesia fierẽt, & ideo multi clerici recesserunt ab obedięntia ei⁹, & lepra p̃cussus est. ¶ Casus autem sequentis §. planus est.

1 Ex libro (vt i corpore cõciliorũ citatur) Põtificali. Iuo p. 14. c. 40.

b ¶ *Abegerunt.*]i. remouerunt. 32. di. c. pręter hoc. §. verũ. Sed contra. 8. q. 4. nonne. vbi dicit, q̃p ante tps snĩæ nõ pñt clerici recedere ab ep̃o. Sed hic non recesserunt ante sententiã: qa inciderũt in hęresim iam damnatam, vt 24. q. j. c. 1. 2. & 3.[d]

d Hic videas qd̃ no. 2. q. 7 sacerdotes.

c ¶ *Concilio.*]Videtur ergo q̃p Papa tenet̃ requrere cõciliũ episcoporũ, qd̃ verum est vbi de fide ãgitur: & tunc synodus † maior est Papa, vt 15. dist. sicut. in fi. Arg. ad hoc 93. dist. legimus.

†Synodus simul cũ Papa (de qua nũc gl. loqtur) est maior Papa solo extẽsiuè nõ intẽsiuè. Vide Caie. Apolog. p. 2 c. 13. ad 6. & Turrec. sũma de eccl. lib. 3. c. 64. Nec tex. citati, si qd faciunt, aliud cõcludunt.

c ¶ *Qui communicauerat.*]cõtra 11. q. 3. quoniã. vbi dicit̃, q̃p excõicatio non transit in tertiã personã: sed hic cõmunicauit in maleficio, vnde potuit transire ad tertiã personam, vt extr. de sen. exc. nuper.

d ¶ *Occultè.*]magis inde præsumitur cõtra ipsũ, vt ext. vt ec cl. benef. vt nostrum. extr. de of. dele. consuluit. ff. de rit. nupt. palam. ff. de adm. tu. non existimo. Lau.

e ¶ *Diuino.*]quia dum asellaret, emisit intestina ignominiosè lapsus.

Pro-

sed quid† prędicet, vt inuidos[q] ẽt bene Christũ prædicare affirmet[r]: quo malo ipse diabolus deiectus est, & hoc[s] ipse† prædicare non desinit. Iõ ergo & hic[t], cuius nomen dicimus reticendum, malè bona ministrando sibi tm̃ nocuit. Nã inuiolabile sacr̃m, quod per illũ datum est alijs[u]: perfectionẽ suæ virtutis[x] obtinuit. Quod† quidem generaliter[y] verum est, nisi aliquorum intãtum se extenderet curiosa suspicio, vt imaginentur[z] prolato à Felice Papa iudicio, posteà inefficaciter in sacramenis, quæ Acacius vsurpauit, egisse: ac proinde eos metuere[a], qui vel in consecrationibus, vel in baptismate mysteria† tradita susceperunt, ne irrita beneficia diuina videantur.

Quia ergo illicitè, & non canonicè, sed contra decreta prædecessorũ, & successorum suorum hæc rescripta dedit (vt probat Felix, & Gelasius, qui Acacium ante Anastasium excõicauerunt, & Hormisda, qui ab ipso Anastasio tertius eundem Acacium postea damnauit) ideo ab ecclesia Romana repudiatur, & à Deo percussus legitur fuisse hoc modo.

¶ Anastasius à Deo reprobatus, nutu diuino percussus est. C. IX.

1 ANastasius A secundus, natione Romanus, fuit tp̃ib. Theodorici Regis. Eodẽ tpe multi clerici, & presbyteri se à cõione ipsius abegerunt,[b] eo q̃p communicasset sine concilio[c] ep̃orum, vel presbyterorum, & cleri cũctæ ecclesię catholicæ, diacono Thessalonicensi, nomine Photino, qui cõmunicauerat[d] Acacio: & qa voluit occultè[e] reuocare Acacium, & non potuit, nutu diuino[f] percussus est.

A ¶ Anastasius.] *Caput hoc habetur quidem tomo secundo conciliorũ in vita Anastasij: sed esse omnino cõfictum, cum ex multis alijs argumẽtis, tum ex hoc manifestè ostenditur, q̃p Acacius (sicut Nicephorus libro*

m ¶ *Rigauit.*]baptizando.

n ¶ *Incrementum.*]i. gratiam & remissionẽ peccatorum.[a]

o ¶ *Vel qualis.*]hoc intellige de toleratis, aliàs bñ q̃ritur, vt 24. di. q̃escamus. nã nemo p̃t p̃dicare nisi mittatur, vt 16. q. 1. adijcimus. & ext. de hæ. cũ ex iniuncto. Vel loquitur secundum antiqua tempora, quando omnes poterãt prædicare.

a 23. q. 5. c. vlt. Arch.

† al. quem. Philip. 1.

p ¶ *Prædicet.*]sed quæ prædicet.

q ¶ *Vt inuidos.*]id est, pseudapostolos.[b]

†al. ipso. c. 8

r ¶ *Affirmet.*]Et hoc i epistola ad Philippẽses, cũ dicit, siue p̃ veritatẽ, siue alio mõ Christus p̃dicetur, i hoc gaudeo & gaudebo.

b Sub. q̃ ex inuidia bonorũ, & cã lucri Christũ prędicabãt. 28. q. 1. iam nũc. in fi. Arch.

s ¶ *Inuidiam.*]i. inuidiam.

† Quod cũ ita sit, aliquorum in tantũ se extẽdit curiosa]Orig.

t ¶ *Et hic.*]s. Acacius.

u ¶ *Alijs.*]s. ignorãtib.

x ¶ *Suæ virtutis.*]quo ad veritatẽ sacramẽti.

y ¶ *Generaliter.*] i. in omni sacramento.

z ¶ *Vt imaginentur.*]s. Acacium.

a ¶ *Metuere.*]s. secũdũ suam opi. falsam. Nam in veritate susceperũt ordinẽ, sed nõ executionẽ. 1. q. 1. ordinationes. 1. q. 7. Daibertum.[c]

†al. ministeria.

c Quia concluditGrat. secũdũ opi. fortè suã, s. qua asserit veritatẽ sacramentorũ nõ cẽ apud hñticos, qd falsum est. Io. de Fan.

QVIA ERGO. CASVS. Concludit Gratianus ex supradictis, & dicit q̃p qa Anastasius ita decreuit, iõ Felix, & Gelasius & Hormisda eũ excõicauerunt: sed Acacium prius.

ANastasius. CASVS. Photinus diaconus Thessalonicen. cõicauit Acacio in hęresi. Post mortem verò Acacij Anastasius Papa cõicauit Photino sine concilio clericorum, & occultè voluit reuocare Acacium defunctũ in hæresi, vt orationes p̃ eo in ecclesia fierẽt, & ideo multi clerici recesserunt ab obedięntia ei⁹, & lepra p̃cussus est. ¶ Casus autem sequentis §. planus est.

1 Ex libro (vt i corpore cõciliorũ citatur) Põtificali. Iuo p. 14. c. 40.

b ¶ *Abegerunt.*]i. remouerunt. 32. di. c. pręter hoc. §. verũ. Sed contra. 8. q. 4. nonne. vbi dicit̃, q̃p ante tps snĩæ nõ pñt clerici recedere ab ep̃o. Sed hic non recesserunt ante sententiã: qa inciderũt in hęresim iam damnatam, vt 24. q. j. c. 1. 2. & 3.[d]

d Hic videas qd̃ no. 2. q. 7 sacerdotes.

c ¶ *Concilio.*]Videtur ergo q̃p Papa tenet̃ requrere cõciliũ episcoporũ, qd̃ verum est vbi de fide ãgitur: & tunc synodus † maior est Papa, vt 15. dist. sicut. in fi. Arg. ad hoc 93. dist. legimus.

†Synodus simul cũ Papa (de qua nũc gl. loqtur) est maior Papa solo extẽsiuè nõ intẽsiuè. Vide Caie. Apolog. p. 2 c. 13. ad 6. & Turrec. sũma de eccl. lib. 3. c. 64. Nec tex. citati, si qd faciunt, aliud cõcludunt.

c ¶ *Qui communicauerat.*]cõtra 11. q. 3. quoniã. vbi dicit̃, q̃p excõicatio non transit in tertiã personã: sed hic cõmunicauit in maleficio, vnde potuit transire ad tertiã personam, vt extr. de sen. exc. nuper.

d ¶ *Occultè.*]magis inde præsumitur cõtra ipsũ, vt ext. vt ec cl. benef. vt nostrum. extr. de of. dele. consuluit. ff. de rit. nupt. palam. ff. de adm. tu. non existimo. Lau.

e ¶ *Diuino.*]quia dum asellaret, emisit intestina ignominiosè lapsus.

a Dic vt no. d ele. nihil. in gl, vlti. & de schis. c. 1. & de cōs. di. 1. hi ergo. & 1. q. 1. si q à pseudo. ibi videas. Arc.

a PRopter [¶obteneant.] qa prꝛeter formam ecclesiæ contulit. 1. extra ecclesiam.

b ¶Quę circa eum.] ar. qꝛ quidquid fit ab intrusis, vel vitiosè electis, totum cassatur, vt 12. q. 2. alienatiōes. 25. q. 1. omne. Arg. cōtra 3. q. 7. c. īfamis. §. verūtamē. in pr. & C. de sacros. ecel. l. decernimus.[a] Sed hic fauor tutorū ecclesiæ: quia aut sunt in vtilitatem ecclesię, & tūc valent, aliàs non. 16. q. 6. si episcopum.

DEcretales.] CASVS 1. Supra ostēdit Gratianus decretales epistolas parem vim habere cū canonib. cōciliorū. In hac verò 20. dis. qrit an expositiōes sanctorū Patrum exæquētur canonib. & decretalib. vel præferantur. Quòd prꝛferātur videtur, qa maioris auctoritatis uidētur, cū pleniori gratia spiritus sancti ea præcellāt. Vnde expositiones Augustini, Hieronymi, & aliorum videntur præponendæ statutis Pontificū, & hoc in 1. parte. In 2. parte, quę incipit ibi, *sed aliud.* solvit Gratianus, & dicit qꝛ in negotijs definiendis non solū necessaria est scięcia, sed etiam potestas: qđ significatur p claues, quas Christꝰ tradidit Petro. In quarū altera denotatur scientia discernendi inter lepram & lepram: in altera verò notatur potestas soluendi, & ligandi. Cum ergo in causis definiendis necessaria sit potestas, apparet, qꝛ Pontifices expositoribus p̄ferunturꝫ & hoc probatur per seq.

c ¶*Decretales.*] In hac 20. dist. magister quærit de expositionibus sacrę scripturæ, an sint paris auctoritatis cum canonibus & decretalibus. & infrà soluit, qꝛ "quantum ad sacrā scripturam exponendam p̄ualet sanctorum auctoritas: quantum autem ad causas definiendas prævalet auctoritas Romanorum Pontificum.

"auctoritas sanctorū qñque papali præfertur auctoritati.

d ¶*Scientia.*] Arg. "qꝛ nullus pōt esse iudex, maximè ecclesiasticus, nisi sit peritus, vt ext. de consa. & affini. ex literis. in fi. & 1. q. 1. vt euidenter. 11. q. 3. & si ad tꝑs.[b] 24. q. 3. si qs non. de pę. dis. 5. consideret. & dist. 6. qui vult. & qa leges scire tenetur. in auth. de iud. coll. 6. §. qa verò. Itē quia sꝑia ferēda est in scriptis, vt 2. q. 1. in primis. in fi. Item quia iudices p se debent scribere sꝑias

"Impitus ñ pt cē iudex ecclesiasticꝰ

b Ista cōcor. & prox. seq. parū aut nihil faciunt ad hoc, nec eas ponunt Hug. & L. quorū fuit istud dictū. Arc.

16. c. 12. & *Euagrius lib. 3. c. 18. & sequentibus, & clarissimè Anastasius bibliothecarius in chronologia testantur*) *tempore Felicis iij. obijt, cui succeßit Gelasius, & Gelasio Anastasius, qui initio epistolæ suæ, & c. 1. ad Anastasium Imperatorē, Acacium mortuum iam & ante iudicem Christum vnà cum Felice adstare scripsit, vt Gelasius quoque ante ipsum scripserat, & habetur infrà 24. q. 2. cap.* nec quisquam. *quomodo ergo potuit Anastasius de eo reuocando tractare, q iam obierat?*

Hinc etiam de Maximo B *Episcopo in Costantinopolitana synodo statutum est sub Damaso Papa. c. 6.*

¶Quæ circa indisciplinatos, vel ab eis geruntur, in irritum reuocentur. C. X.

PRopter totius indisciplinationis eius doctrinam, quę Constantinopoli orta est, statutum est, ne Maximus fuisse, aut esse iam putetur epꝰs, neq; hi, q ab eo sunt ordinati, qualemcunque gradū clericatus obtineant[a]; omnibus scilicet, quæ circa eum[b], vel ab eo gesta sunt in irritum reuocatis.

B ¶De Maximo.] *Ex verbis huius canonis præsertim græcis, & interpretatione Balsamonis, ac uita Georgij Theologi per Gregorium presbyterum descripta, & alijs ex locis (tametsi Theodoretus videtur parū diligenter hoc tractasse) apparet hunc Maximum nūquam fuisse episcopū, ac propterea rectè statui nullum ab eo potuisse imprimi ordinis characterem, quod non erat de Acacio asserendum. Verba græca huius canonis hæc sunt:*

Περὶ Μαξίμου τοῦ κυνικοῦ, καὶ τῆς κατ' αὐτὸν ἀταξίας, τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει γενομένης ὡστε μήτε Μάξιμον ἐπίσκοπον γενέσθαι, μήτε εἶναι, μήτε τοὺς παρ' αὐτοῦ χειροτονηθέντας ἐν οἱῳδήποτε καθεδρῷ κλήρου, πάντων, καὶ τῶν περὶ αὐτὸν, καὶ τῶν παρ' αὐτοῦ γενομένων ἀκύρων διεντων: *id est*, De maximo cynico, deq; ijs rebus, quę nullo ordine circa ipsum Constantinopoli gestæ sunt. Neque Maximum fuisse, aut esse epm, neq; eos, qui ab ipso sunt ordinati, in vllo cleri gradu censendos: omnibus, quæ & in ipso, & ab ipso facta sunt, infirmatis. *Ac de eodem Maximo, qꝛ nunquam fuerit episcopus, est locupletissimum testimonium in epistola Hadriani Papæ scripta Basilio Imperatori, quæ habetur actione prima octauæ synodi manuscriptæ, quæ est penes Cardinalē Sirletum. Citans enim Leonem primū ait.* Dicit. n. altisona tuba, sanctus videlicet sedis Apostolicæ Papa Leo, cuius sñiam, quicquid vbique catholicum est, velut cęleste miraculum celebrat, & veneratur oraculum; Cum sæpe qō de malè accepto honore nascatur, quis ambigat nequaquam istis esse tribuendum, quod non docetur fuisse collatum. Neque enim inter Photium mœchum, & Maximum cynicum à synodo secunda damnatum, vel inter ordinationes huius & illius, distinctionis aliquid esse conuicimus.

DISTINCTIO XX.

ps 1. DEcretales[c] itaque epistolæ canonibus conciliorū pari iure exę quantur. Nunc aūt q̄ritur de expositionibus † sacræ scripturæ, an æquentur, an subijci antur eis. Quo enim quisque magis ratione nititur, eò maioris auctoritatis eius verba esse videntur. Plurimi autem tractatorum, sicut plenio ri gratia sancti spiritus, ita ampliori scientia alijs præcellentes, rationi magis adhæsisse ꝓbantur. Vnde nonnullorum Pontificum constitutis, Augustini, Hieronymi, atque aliorū tractatorū dicta vidēntur esse prꝛferēda.

2 ¶*Sed aliud est causis terminū imponere: aliud sacras scripturas diligenter exponere. In negotijs definiendis nō solū est necessaria scientia,*[d] *sed etiam potestas. Vnde Christus dicturus Petro* [*Quodcunque ligaueris super terram, erit ligatum & in cælis, &c.*] *prius*[e] *dedit*[f] *sibi claues regni cælorum: iu altera dans ei scientiā desernēdi inter leprā & leprā,*[g] *in altera dās sibi potestatem eijciendi aliquos ab ecclesia, vel recipiendi. Cum ergo quælibet negotia finē acciant vel in absolutione innocentiū, vel in condemnatione delinquentiū; absolutio verò vel condemnatio non scientiam tantùm, sed etiam potestatem præsidētium desideret, apparet, qꝛ diuinarū tractatores scripturarū, etsi scientia Pontificibus præemineant, tamen, quia dignitatis eorum apicem non sunt adepti, in sacrarum quidem scripturarum expositionib. eis præponuntur: in causis verò definiēdis secūdū post eos locū merētur.*

Vnde Leo Papa IIII. scribit Episcopis Britanniæ.[1]

¶Aliorum scripturæ Romanorum Pontificum decretis non sunt præponendæ. C. 1.

2 DE libellis,[h] & commentarijs aliorum[i] non cōuenit aliquem iudicare, & sanctorum conciliorū canones relinquere, vel decretaliū regulas, id est, quæ habentur apud nos simul cum † canonib. Quibus aūt in omnibus ecclesiasti cis vtimur iudicijs, sunt canones A Apostolorū †, Nicęnorū, Ancyranorum, Neocæsariensium, Gangrēsium, Antiochēsium, Laodicensium, Constantinop. Ephes. Chalcedonēsiū, Sardicensium, Africanēsium, Carthaginensium B, & cum

dicandum omissis canonibus. 50. dist. si ille.

a ¶*Indicandum.*] idest, Hieronymi & Aug. ꝓ quorum scripta non est iu-

e ¶*Prius.*] Arg. ex ordine facti aliquid prꝛesumendū, vt 23. q. 4. displicet. & 1. q. 1. vt euidenter. Similiter ex ordine verborū, vt 43. dis. sit rector. & ext. de rescr. cum dilecta. ff. de sol. nec. n. ordo. contra.

f ¶*Dedit.*] G. hic videt velle, qꝛ alia sit clauis ligandi, & soluendi, alia scięcię: & ita qꝛ sint duę claues. "Sed dico tantū vnā esse, sed & dñr duæ esse ꝓꝓ duos effectus. Sed qualiter scīa dicit esse clauis, cum aliquis possit debere scīam, q non hēt clauem: & ecōtra? Sed dic, qꝛ licet scīa prius non fuisset clauis anteq̄ haberet ordinē, tñ post ordinē incipit esse clauis. Si tñ queras quid propriè sit clauis sacerdotalis, dico ipsā ptātem sacerdotalem, per quā ligat & soluit.

"Clauis sacerdotalis an sit vna, an plures.

† al. expositoribus] Exemp.

g ¶*Inter lepram & lepram.*]" i. inter cām & cām. alludit ei quod fiebat in lege. cum n. dubitabat de aliquo an esset infectus lepra, ducebat ad sacerdotes: & secūdum eorum arbitriū vel recipiebat, vel deijciebatur, vt 11. q. 3. quomodo. de pen. dist. 1. §. ex his. ver. Moysi.

" Inter leprā & leprā vñ dicatur.

Matth. 16.

ADDITIO. Hug. & de pę. dist. 1. §. deniq;. versi. Moysi. & ext. q fil. sint leg. per venerabilem. §. rationibus. Arch.

DE libellis.] CASVS. Episcopi Britanniæ iudicabant causas tantùm secundum expositiones Augustini & Hieron. & aliorū, postponentes canones conciliorum, & decreta Pōtificum: quos Leo redarguit, ostendēs quòd in causis definiēdis primò recurrēdum est ad canones conciliorum, & ad decreta, vel decretales Pontificum. Secūdò ad sanctorum expositiones, scilicet Hieronym. & Augustin. & aliorum sanctorum, in quibus si veritas non reperiatur, tunc recurrendum est ad sedem Apostolicam, cuius stat tuta qui non recipit, hæreticus esse conuincitur.

1 In suo regesto.

2 De usdedit p. 2. Poly. p. 3. ti. 20. Ansel. l. 3. c. vlt. Iuo par. 4. c. 72. Pan. l. 2. c. 118.

† al. cū illis in canone.

† al. qui dicuntur apostolorum.

h ¶*De libellis.*] idest, secundum libellos, & commentarios.

i ¶*Aliorum.*] idest, Hieronymi & Aug. ꝓ quorum scripta non est iu-

a ¶ *Iunioris.*]Ecce hic approbantur dicta Gregorij iunioris, alibi vñr reprobari. 32.q.7.c.quod propoſuiſti.& in ſeq.§.vbi dicit G. quòd ſunt contraria Euangelio.ſed illud c.intelligitur de arcta,& ſic bene tenet. Ioan.

b ¶ *Illorum.*]"Hic videt̃,q̃ potius iudicandum ſit ſecundū illum,qui innitit̃ auctoritati canonis,q̃ ſecundùm illum, qui innitit̃ auctoritati Hieron.vel Aug.qđ verùm eſt, niſi Aug. iuuet̃ auctoritate no.vel vete.teſta. *a* vel ẽt aliquo canone. nam licet concilium apud Aquiſgranum factum, conſtituerit, q̃ raptor non poſſit matrimonia liter iungi cum rapta, vt 36.q.2.placuit.tamẽ Hierony. contrarium ſtatuit, & ei ſtatur, vt 36. q. 2. tria. Sed hoc eſt quia iuuat̃ auctoritate Meldenſis concilij. ea.cã & q. c.ſi autem.

illis regulæ præſulū Romanorum, 1 Silueſtri,Syricij,Innocentij, Zozimi,Cęleſtini,Leonis, Gelaſij, Hilarij, Symmachi, Hormiſdæ, Simplicij,& Gregorij iunioris [a]. Iſti oĩno ſunt & per quos iudicant epi, & per quos epi ſimul iudicantur,& clerici. Nã ſi tale emerſerit, vel contigerit inuſitatū negotium,qđ minimè poſſit p iſtos definiri:tunc ſi illorum [b], quorum meminiſtis,dicta,Hieronymi,Auguſtini,Iſidori, vel cæterorum ĩmiliter ſanctorū doctorum ſimiliū reperta fuerint: magnanimiter ſunt retinenda,ac promulgãda: vel ad Apoſtolicam ſedẽ referendū de talib. Quam ob cãm luculentius,& magna voce pronũtiare nõ timeo:quia,illa, †quæ diximus, ſanctorum patrũ ſtatuta, quæ apud nos canonum noĩe prætitulantur, (ſiue ſit ille eps,ſiue clericus,ſiue laic[c]) nõ c indifferenter recipere cõ uincitur [c]: nec catholicam,& Apoſtolicam fidem, nec ſancta quatuor Euãgelia vtiliter, & efficaciter ad effectũ † ſuum retinere,vel credere probatur.

A ¶ Sunt canones.] *Indicat canones & regulas,ex qbus conſtat corpus,vel codex canonum, de quo in præfatione dictum eſt, quo Romani Pontifices, præſertim in iudicis vtebantur,in quo codice ſunt canones tantùm,non ſynodalia geſta, vt ſuperius Nicolaus,in c. Romanorum, 19.diſt.ſcripſit.*

B ¶ Carthaginenſium.] *In codice canonum vnica eſt ſynodus Carthaginenſis,continens canones triginta tres: q ex varijs cõcilijs Carthagini habitis collecti fuerunt.Eos canones ſedes Apoſtolica videt̃ probaſſe, & vſa eis eſſe,quando in codicem canonum referendos curauit. Eoſdẽ etiã Græci, quo ordine apud Latinos habẽtur,cum alijs ẽterea multis Africanarum ſynodorum coniunctos in linguam ſuam verterunt, & hi ipſi ſunt,quos ijſdẽ numeris Anſelmus, Burchardus,& Iuo citant: quamuis Gratianus interdũ quidem his vtatur, interdum verò ex ſingulis Carthaginenſibus concilijs canones accipiat: quod ſuis locis indicabitur. Et de hac vnica Carthaginenſi ſynodo intelligẽdum eſt, quod habetur ſupra diſt. 16.cap. prima adnotatio. verſi. ſeptima. quod hic declarandũ allatum fuit.*

g ¶ *Apoſtolorum.*]id eſt, Apoſtolicorum.

h ¶ *Exempla.*]arg.per exempla poſſe iudicari, *b* vt 37. diſ. q de menſa.& 24.q. 3.ſi hẽs.arg.cõtra.C.de ſen.nemo. Sed illud intelligit̃ cum ius habet̃:tunc. n.p exempla nõ eſt iudicandũ. Vel dic,"q̃ exemplis priuatorum non eſt vtendũ, ſed exemplis publicæ pſonę ſiue authenticæ, vt exẽplis Prĩcipis primi, ſiue Apoſtolicorũ, vt 16.q.3. licet.ext.de ſen.& re iudi.in cauſis. "vel dic, q̃ exẽplis paucorũ nõ eſt vtendũ, ſed pluriũ bñ.

c ¶ Non indifferenter.] *Anſelmus, Deuſdedit, & Gregorius presbyter in Polycarpo habent,* qui eadem indifferenter non recipit, ipſe ſe conuincit minimè catholicam, & Apoſtolicam fidem ad effectum ſuæ retinere ſalutis.

2 *Item Nicolaus I.Photio, in epiſtola,cuius initium eſt [poſtquã beato Petro.]*

¶ Corripiendi ſunt qui decreta Romanorum Pontificum non habent,vel non obſeruant. C. II.

3 SI decreta Romanorũ Pontificũ non habetis [d]: de neglectu [e],atque incuria eſtis arguendi.Si verò habetis,& non obſeruatis, de temeritate eſtis corripiendi [f], & increpandi.

Item Innocentius D *Papa.*

¶ Ad quos ſit recurrendum,cum ſacræ ſcripturæ auctoritas non occurrit. C. III.

4 DE quibus cauſis nulla ſoluendi, ligandiq; auctoritas in libris veteris teſtamenti, quatuor Euangeliorũ cũ totis ſcriptis Apoſtolorũ [g] appareat : ad diuina recurre ſcripta greca. † Si neq; in illis, canones E Apoſtolicæ ſedis intuere.Si nec in illis,ad catholicę eccleſię hiſtorias catholicas à doctorib. catholicis ſcriptas manum mitte. Si nec in illis: ſanctorum exempla [h] perſpicaciter recordare.Quòd ſi oĩb. his inſpectis, huius qõnis qualitas non lucidè inueſtigatur, ſeniores [i] prouinciæ cõgrega, & eos interroga. Facilius nãque inuenitur qđ à pluribus [k] ſenioribus quæritur. Verus.n. repromiſſor Dñs ait § Si duo ex vobis, vel tres conueniunt ſuper terram in nomine meo, de omni re quamcunque petierint, fiet illis à patre meo. §

D ¶ Innocentius] *Caput hoc non eſt inter epiſtolas Innocentij primi, quę multę extant,neque verò Innocentij ſecundi eſſe poteſt, cum ante ipſum ſcripſerint Burchardus,& Iuo,à quibus hoc ipſum citatur.*

E ¶ Canones.] *verba hęc, q̃ apud Gratianum deerant,ſunt apud Burchardum,& Iuonem,& Polycarpũ, in quo Polycarpo habentur hoc ipſo loco,in quem ſunt reſtituta.*

ps 1. DISTINCT. XXI.

DEcre-

"auctoritas canonis eſt maior auctoritate sãctorum.

a Idẽ Bal.in auc.ad hæc. col.2. C. de vſur.& Ale. de Imo.in l. bene ad cognitionem. col. 8. ff. ſi cer. pet. vbi dicit illã gl. ſing.

†al.quia qui illa.

†al.,pfectũ,

b Adidẽ 3. q. 5. qa ſuſpecti. C.de ædi. priu.an in totũ.ff.de leg.nam Imperator.2.q. 5. de Liguribus.in fi.Ar.

"Apud Anſel. & Poly. deſunt omnia Pontificũ nomina.

" Exemplis quibus eſt vtendum.

2 Eſt eadem epiſtol. 6.ex qua ſumptũ eſt c.qđ dicitis. ſ.diſ.16.

3 Anſ.l. 3. c. 33.

4 Polyc.l.7. tit.3.Burc.l. 3.c.128.Iuo p.4.c.75.

†al.greece.

Matth.18.

nanda. Nam alij appellantur simpliciter sacerdotes, &c. Et hæc discretio incepit à paganis, qui habebant flamines, & archiflamines. Similiter in nouo testamẽto incepit à Christo, q̃ Petrum in summũ sacerdotem constituit. xij. Apostolos maiores sacerdotes, 72. discipulos minores. Sed nunc, loco Petri est Papa: loco duodecim Apostolorum episcopi, loco 72. discipulorum sunt archipresbyteri. Leuitas verò statuerũt Apostoli. Ecclesia verò sub diacones, & acolythos sibi constituit.

a ¶ *Decretis.*] Hic agitur de ecclesiasticis ordinibus, & ostendit originem ipsorum, & vnde *a* sic appellentur: postea ostendit, quòd ille qui est in maiori ordine, vel dignitate, non potest iudicari à minori, & "sic Papa à nemine potest iudicari.

a i. quare.

Exod. 28. 1. Paralip. 25. & 2. 23.

"Papa à nemine iudicatur.

ADDITIO. Vt j. c. inferior. & c. submittitur. Arch.

b ¶ *Et minores.*] Cùm ergo Moses elegerit sacerdotes in veteri testamẽto. & Dominus in nouo, vt j. c. in nouo. videtur "quòd ad episcopũ de iure spectet electio canonicorum. Et Imperator dicit, quòd episcopus eligit clericos in Constantinopolit. ciuitate, vt in Auth. de mẽsura ordinandorum clericorum. ĩ 1. §. col. 3. Ad hoc dicas, q̃ episcopus de iure cõmuni cũ alijs eligit, vt extr. de ijs quæ fi. à prela, sine cons. cap. nouit. & c. ea nosci tur. consuetudo tamẽ est seruanda, vt extr. de cle. cum ecclesia. *b* Item videtur ex loco isto, q̃ Moses fuit sacerdos, cũ vnxerit sacerdotes, & idẽ dicit Inn. ext. de ma. & obe. solitę. Sed contra homicida fuit, ergo non potuit esse sacerdos, vt 23. q. 3. non inferenda. Sed dic, q̃ olim sacerdotes bene erãt homicidæ, vt 2. q. 7. §. his ita. Sed Dauid primò fuit ꝓhibitus construere tẽplum, quia vir sanguinum erat. *c* de cons. dist. 1. ca. 1: Quare autem iudices & executores testes & aduocati in causa sanguinis promoueri non possunt, dic vt notaui in quæstionibus in illa q̃stione quę sic incipit: Aliquis ex officio suo hominem interfecit. De hoc dixi quinquagesima dis. p̃ totum. Quæstio venerialis est. Archid.

Luc. 11.

"Electio canonicorum ad quos spectat.

b Hæc sñia cõiter ap. p̃batur p̃ Io. Vinc. Laud. Gof. & Ber. in ista decr. cũ ecclesia.

c Vt 1. q. 7. si quis omnẽ. de cons. di. 1. c. 1. Arch.

c ¶ *Alij primates.*] Hęc diuisio non est nisi ratione nominatum: quia ijdem sunt primates, quod patriarchæ. 99. di. c. 1.

d ¶ *Lxxij. discipulos.*] Contra j. e. dist. in nouo. vbi dicitur, quòd discipuli Domini, ideſt, Apostoli elegerũt 72. discipulos, hic dicitur, quòd à Domino, Sed dic, quòd Dominus bene dicitur fecisse quod eius minister facit: quia qui per alium facit, per seipsum facere videt, vt extr. de sent. exc. mulieres.

e ¶ *Ordinatos.*] vt 93. dist. Dominus noster. & c. diaconi.

† Sẽper fuit sacer, licet olim qdã ꝺ hoc dubitauerint. Vid gl. ĩ c. à multis. de æt. & qualit. ordi. ver. solos. & B. Th. 4. sẽ. dist. 24. art. 2. q. 3.

f ¶ *Subdiaconos.*] Non videtur verum dicere, quia tempore Apostolorum aliqui fuerunt subdiaconi, vt 35. dist. episcopus. quia ille est canon Apostolorum. Sed dic, quòd subdiaconatus tunc fuit: sed non † fuit sacer ordo adhuc. ext. de æta. & qual. à multis.

Leros. CASVS. Hoc c. diuiditur in tres partes. In prima ostendit Isidorus, quo nomine generaliter ministri ecclesiæ, vocentur. & dicit, quòd generaliter clerici vocantur; & dicit quare sic vocantur: & ponit nomina, & numerum ministrorum. In secunda parte, quæ incipit ibi, *Ordo verò.* facit quadrimembrem diuisionem huius nominis, episcopi. & ponit etymologiam eorum, quæ sub diuisione illa continentur. In tertia parte, quæ incipit ibi, *Pontifex princeps sacerdotum.* ponit officia singulorum ordinum, inferendo interpretationes eorum.

tis a ergo Romanorum Pontificum, & sacris canonibus conciliorum ecclesiastica negotia, vt supra monstratum est, terminantur. Ministri verò sacrorum canonum, & decretorum Pontificum sunt summi Pontifices, & infra præsules, ac reliqui sacerdotes, quorum institutio in veteri testamento est inchoata, et in nouo plenius cõsummata. ¶ Summi enim Põtifices, & minores b sacerdotes à Deo sunt instituti per Moysem, qui ex præcepto Domini, Aaron in summum Pontificem, filios verò eius unxit in minores sacerdotes: Postea verò Dauid, cum ministeria domus Domini ampliaret, ianitores & cantores instituit. Porrò Salomon quendã modum exorcizandi inuenit, quo demones adiurati, ex obsessis corporibus pellebantur: huic officio mancipati, exorcistæ vocati sunt, de quibus Dominus in Euangelio, [Si ego in Beelzebub eĳcio dæmona filij vestri (videlicet exorcistę) in quo eĳciunt? [Hæc omnia in nouo testamento ecclesia imitata, habet ianitores suos, quos ostiarios appellamus. Pro cantoribus lectores & simul cantores instituit. Exorcistas autem nomine antiquo, & officio pmanente recepit. Pro filijs vero Aaron, omnes infra summum Pontificẽ sacerdotium administrantes sunt cõsecrati. ¶ Inter eos quædam discretio seruata est, vt alij appellẽtur simpliciter sacerdotes, alij archipresbyteri, alij corepi, alij epi, alij archiepi, seu metropolitę, alij primates c, alij patriarchæ, alij summi Pontifices. Horum discretio à gentilibus maximè introducta est, qui suos flamines, alios simpliciter flamines, alios archiflamines, alios protoflamines appellabant. Simpliciter verò maiorum, et minorum sacerdotum discretio in nouo testõ ab ipso Christo sumpsit exordium, qui 12. Apostolos tãquam maiores sacerdotes, & lxxij. d discipulos quasi minores sacerdotes instituit. Petrum verò quasi in summum sacerdotem elegit, dum ei præ omnibus, et pro omnibus claues regni cęlorum tribuit, & à se petra, Petri sibi nomẽ imposuit, atque pro eius fide se specialiter rogasse testatus est, & vt cæteros confirmaret, sibi iniunxit, dicens [Ego rogaui pro te Petre, vt non deficiat fides tua: & tu aliquando conuersus cõfirma fratres tuos.] Hanc eandem formã Apostoli secuti in singulis ciuitatib. episcopos, & presbyteros ordinauerũt. Leuitas autem ab Apostolis ordinatos e legimus, quorum maximus fuit B. Stephanus. Subdiaconos f, & acolythos procedente tempore ecclesia sibi constituit.

¶ De his ita scribit B. Isidorus lib. 7. etymol. c. 12. noĩa illorum, & nominum causas exponens, ita inquiens.

¶ Vnde nomina ecclesiasticorum graduum sumantur. C. I.

1 CLeros g, & clericos hinc appellatos credimus, q̃a Mathias h sorte electus est, quẽ primũ i p̃ Apostolos legimus ordinatũ. Κλῆρος n. græcè, sors latinè, vel hĩreditas dr. Propterea ergo dicti sunt clerici, quia de sorte Dñi sunt, vel q̃a Dñi partem k habent. Generaliter aũt clerici nuncupantur oẽs, qui in ecclesia Christi deseruiunt: quorũ gradus, & nomina sunt hæc, ostiarius, psalmista l, lector, exorcista, acolythus, subdiaconus, diaconus, p̃sbyter, epus. m ¶ Ordo episcoporũ quadripertitus est, ideſt in patriarchis n, archiepis o, metropolitanis, atque epi-

1 De officijs l. 2. c. 1. Rab. de instit. cle. l. 1. c. 2.

Act. 1.

"Sors in electiõib. est reprobata.

g ¶ *Cleros.*] Primò ostẽdit Isidorus quo nomine vocentur ministri ecclesiæ, & quare sic vocentur ministri ecclesiæ. Secundò ponit quadrimembrem diuisionem episcoporum. Tertiò ponit interpretationes omnium ordinum ecclesiasticorum, & eorum officia. Secunda pars incipit ibi, *Ordo verò episcoporum.* tertia ibi, *Pontifex.*

Luc. 22.

Act. 6.

h ¶ *Mathias.*] Cũ quo fuit electus Ioseph. 26. q. 2. c. 1.

ADDITIO. Hic habetur, q̃ hoc nomen, clericus, à Mathia incepit. ipse enim sorte electus est Hug.

i ¶ *Primum.*] In clericum scilicet, alius scilicet Iacobus fuit primò episcopus factus, vt j. 66. dist. pòrrò. "Et est hic argum. pro sorte facienda, vt ff. de iud. sed cum ambo. & quòd in electionibus tempore necessitatis possumus secũdum sortẽ procedere, vt 26. q. 2. non exemplo. contra ext. de elect. ecclesia vestra. & ita ista gl. non valet. extra de elect. quia propter. Vel dic tunc esse vtendum sorte, cum est vtrobiq; paritas in omnibus, & subest causa necessitatis, vt cum est cõtentio de electione. 26. q. 2. non exemplo.

Act. 1.

"Sors in electiõib. est reprobata.

k ¶ *Partem.*] id est decimas, & primitias, quę dicuntur Dei, *d* vt

d Subaudi quãuis Dñi sit terra, & plenitudo eius, vt in Ps. 8. di. quo iure. Arc.

12. q. 2. ca. quisquis. Io. &c.

l ¶ *Psalmista.*] Hic patet, quòd psalmista, & ostiarius, & lector sunt clerici. 25. dis. perlectis. & 32. dist. seriatim. & 72. dis. clericum. & 11. q. 1. de persona. & deponi possunt sicut alij clerici, vt 27. q. 1. si quis episcopus. & q̃ injicit manus in istos, excommunicatus est, vt 17. q. 4. si quis. & extra de senten. excom. non dubium. & c. parochianos. Et per primam tonsuram fit aliquis Psalmista, vel clericus, "& illa tonsuram est sacramentale signum, vt 12 quæst. 1. duo. Sed si hoc dicatur, tunc erunt nouem ordines: Veruntamen videtur, quòd non sit ordo: quia vbi tractatur, quòd clericus alij obedientiam præstabit, nihil agitur de istis ordinibus, vt 93. distinctio. à subdiacono. similiter alibi, vt 77. distinctione illud. Sed dic quòd tantùm septem sunt ordines qui conferuntur cum solemnitate, sed tamen nouem sunt. Ioannes. "Sed certè omnes conferuntur cum solemnitate hodie præter Psalmistatum, qui à solo sacerdote confertur, vt 23. distinctio. Psalmista. Barto.

"Tonsura prima an sit ordo.

"Sacerdos simplex psalmistatũ conferre põt.

m ¶ *Episcopus.*] argum. quòd episcopatus est ordo, *e* vt 93. dist. diacones.

e Quid sit ordo, hẽs j. 32. dist. c. 1. ibi de hoc. & ad idẽ extra de renũ. post translationẽ. §. vlt. vbi de hoc.

n. ¶ *In patriarchis.*] Quo nomine comprehendit principales patriarchas, vt Romanum, Constantinopolitanum, Alexandrinum, Hierosolymitanum, Antiochenum.

o ¶ *Archiepiscopis.*] id est, primatibus, quo nomine comprehendit alios patriarchas siue primates, vt Aquilegiensem *f*, Cantuariensem, Bituricensem.

f Sub. ꝺ quo hĩ 9. q̃. 3. nunc verò. Arc.

a ¶ *Amen-*

* Archiepſ quot ſuffragan. héat.

a ¶ *A menſura.*]"Quia x.vel xj.debet ſub ſe habere,vt 6. q. 3. ſcitote. Vel dicitur à metros, quod eſt mater, & polis,quod eſt ciuitas, qa eſt mater aliarum ciuitatum. 12.diſ.de his.

b ¶ *Licet.*]de ijs, quæ ſpectant ad totam prouinciam:ſed de ijs,quæ ad ſuam diœceſim ſpectant, ſine eorum licentia poſſunt diſponere. 11.q.3.c.1.& 2.

c ¶ *Diſponit.*]Ergo epiſcopus confert dignitates eccleſiaſticas,vt 73. di.eporum. *a* Ar.contra.93.di. legimus. vbi dicitur, qp tantùm ad epm ſpectat confirmatio: ſed hoc refertur ad diuerſas cõſuetudines, vt ext. de elect. cum in cunctis. & c.cum eccleſia vulterana. Io. "Ego credo,qp de iurẽ cõi tm electio dignitatum ſpectet ad capitulum,cum epo,vt ext.de ijs quę ſi. à prel. ſine conſenſu c. ea noſcitor.& c. quãto.

d ¶ *Ex gręco.*]ſ. dos, quod eſt datio.

e ¶ *Virga.*]qua arcebant aues à carnibus ſacrificiorum.

f ¶ *Nudis.*]Arg qp nõ incedit nudus qui filũ fert in capite.

g ¶ *Dignitatem.*]vt 84. diſt.porrò.

h ¶ *Et non ętatis.*]tantum ſupple: quia alibi dicitur,qp eſt nomẽ ętatis,vt 93.diſt.legimus.

i ¶ *Nathinęi.*]Iſti dñr miniſtri miniſtrorum, & interpretantur in humilitate Deo ſeruientes,vel Deo donati. & ſunt dicti ab eo tẽpore, quo Ioſue Gabaonitas donauit ad miniſteriũ templi,ſ.vt ligna ibi cæderent in ipſo, & aquã portarent ad opus ſacrificij, de quibus dicit 22.q.4.innocens.H.Et no. qp iſti Nathinæi lauabant hoſtias in probatica piſcina"Probaton grecè, dicitur ouis latinè. ſic ergo dicta erat, quia in ea Nathinæi,&c.ſicut prędixi,vt legitur in hiſtorijs euãgelij cap.poſt hoc erat, &c. Arch.

k ¶ *Prędicant.*]i.legũt recitando, non autem prædicando: quia illud eſt officium ſacerdotũ. 16 q.1.adijcimus.

l ¶ *Miſerabiliter.*]Nõ per prauam, vel raucã vocem: ſed potius per altam vocem & ſonoram, & iſte intellectus patet ex litera ſequenti,vbi dicit,tanta enim & cætera.

a 60.diſt. c. 1. Arch.

† al.doctrinę & ptăti.] Orig.

"Dignitatũ electio ad quos ſpectat.

"Probaton qd dicitur.

†ſupereffici tur, ſuperintendat] ori. & Rab.

ſcopis. Patriarcha, græca lingua, ſummus patrum interpretatur:quia primũ, id eſt A Apoſtolicum retinet locũ, & ideo, quia ſummo honore fungitur, tali nomine cẽſetur,ſicut Romanus,Anthiochenus, & Alexandrinus.Archiepiſcop' græco dicitur vocabulo, qp ſit ſummus epiſcoporum: tenet enim vicem apoſtolicã, & præſidet tam metropolitanis, quàm cæteris. Metropolitani autem à menſura [a] ciuitatum vocãtur: ſingulis enim prouincijs præeminent, quorum auctoritati, & doctrinæ† cęteri ſacerdotes ſubiecti ſunt,ſine quibus nihil reliquos agere licet [b] epiſcopos: ſolicitudo enim totius ꝓuinciæ ipſis commiſſa eſt. Omnes autem ſuperius deſignati ordines vno eodemq; vocabulo epiſcopi nominantur:ſed ió priuato nomine quidam vtuntur,propter diſtinctionem poteſtatum, quam ſingulariter acceperunt. Patriarcha patrũ princeps: Ἀρχή emñ princeps: inde archiepiſcopus princeps epiſcoporum,ſicut metropolitanus à menſura ciuitatum.

¶ Epiſcopatus autem vocabulum inde ductũ,quòd ille, qui efficitur†epiſcopus,ſuperintẽdat, ſcilicet curam gerens ſubditorum: Σκοπεῖν enim græcè, latinè intendere dicitur. Epiſcopi autem græcè,latinè ſpeculatores interpretantur:nam ſpeculator eſt prępoſitus in eccleſia dictus, eò qp ſpeculetur, & perſpiciat populorum infra ſe poſitorum mores, & vitam. ¶ Pontifex princeps ſacerdotum eſt,quaſi via ſequentium. Ipſe & ſummus ſacerdos, ipſe & Pontifex maximus nuncupatur. Ipſe enim efficit ſacerdotes, atque leuitas: ipſe omnes ordines eccleſiaſticos diſponit [c]:ipſe,quid vnuſquiſq; facere debeat,oſtendit. Antea autem qui Reges erant, & Pontifices erant. Nam maiorũ hęc erat conſuetudo, vt Rex eſſet ẽt ſacerdos & Pontifex. Vnde & Romani Imperatores Pontifices dicebantur. ¶ Vates à vimentis appellatus eſt,cuius ſignificatio multiplex eſt: nam modò ſacerdotem,modò prophetam ſignificat, modò poëtã. ¶ Antiſtes ſacerdos dictus eſt,qđ anteſtat: Primus eſt.n. in ordine eccleſię,ſupra ſe nullum habet. ¶ Sacerdos autem nomen habet compoſitum ex gręco [d] & latino, quaſi ſacrum dans: ſicut enim rex a regẽdo, ita ſacerdos à ſacrificando vocatus eſt:conſecrat enim, & ſacrificat. Sacerdotes aũt gentilium flamines dicebantur. Hi in capite habebant pileum,in quo erat breuis virga [e] deſuper habens lanæ aliquid, quod cum ꝓp æſtum ferre non poſſent,filo tantùm capita religare cœperunt. Nam nudis [f] penitus eos capitibus incedere nefas erat. Vnde à filo,quo vtebantur, flamines dicti ſunt,quaſi filamines. Verùm feſtis diebus filo depoſito pileum imponebant pro ſacerdotij eminentia. ¶ Presbyter græcè, latinè ſenior interpretatur: nõ modò pro ætate,vel decrepita ſenectute, ſed etiam ꝓp honorem,& dignitatem [g],quam acceperunt,presbyteri nominantur.vnde B & apud veteres,ijdẽ epi, & presbyteri fuerunt: quia illud nomen dignitatis eſt,& non ętatis. [h] Ideo autem & presbyteri ſacerdotes vocantur,quia ſacrum dant,ſicut & epi:qui licet ſint ſacerdotes,tamen Pontificatus apicem non habent:quia nec chriſmate frontem ſignant, nec paraclitum ſpiritum dant, quod ſolis deberi epiſcopis lectio Actuum Apoſtolorum demonſtrat. Leuitæ ex noĩe auctoris vocati. de Leui. n. Leuitæ exorti ſunt: à quibus in templo Dei myſtici ſacramenti miniſteria explebantur. Hi gręcè diaconi,latinè miniſtri dicuntur,quia ſicut in ſacerdote conſecratio, ita in diacono miniſterij†diſpẽſatio hr̃.Hypodiacones gręcè, quos nos ſubdiaconos dicimus,qui ideo ſic appellãtur,quia ſubiacent præceptis, & officijs Leuitarum. Oblationes enim in templo Dei à fidelibus ipſi ſuſcipiunt,& Leuitis ſuperponendas altaribus deferũt: hi apud Hebræos Nathinæi [i] vocantur. Lectores à legendo, pſalmiſtæ à pſalmis canendis vocati: illi enim prædicant [k] populis, quid ſequantur: iſti canunt, vt excitent ad compunctionem animos audientium: licet & quidam lectores ita miſerabiliter [l] pronuntient, vt quoſdam ad luctum, lamentationemque compellant. Ijdem etiam & pronuntiatores vocantur, quòd porrò † annuntient. Tanta enim & tam clara erit eorum vox, vt quamuis longè poſitorum aures adimpleant. Cantor autem vocatur, qui a vocem modulatur in cantu. Huius duo genera dicuntur in arte muſica, ſicut ea docti homines latinè dicere potuerunt, præcentor, & ſuccentor: præcentor ſcilicet, qui vocem præmittit in cantu: ſuccentor autem, qui ſubſequenter canendo reſpondet. Concentor autem dicitur, quia conſonat: qui autem non conſonat, nec concinit, nec cantor,nec concentor erit. 1 Acolythi græcè, latinè ceroferarij dicuntur,à deportandis cereis,quando legendum eſt Euangelium, aut ſacrificium offerendum: tunc enim accenduntur luminaria ab eis, & deportantur, non ad effugandas tenebras, dum ſol eodem tempore rutilet, ſed ad ſignum lætitiæ demonſtrandum, vt ſub typo luminis corporalis illa lux oſtendatur, de qua in Euangelio legitur § Erat lux vera, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. § Exorciſtæ ex græco in latinum adiurantes, ſiue increpantes vocantur: inuocant enim ſuper cathecumenos, vel ſuper eos, qui habent ſpiritum immundum, nomen Domini Ieſu, adiurantes per eum, vt egrediatur ab eis. Oſtiarij ijdem, & ianitores, qui in veteri teſtamento electi ſunt ad cuſtodiam templi, vt non ingrederetur in illud immundus in omni re. Dicti autem oſtiarij, quòd præſint oſtijs templi. Ipſi enim tenentes clauem, omnia intus, extra-

a ¶ Et

A&.8.

† al. myſterij.

† al.populo

1 Iuo p.6.c. 8.

Ioan.1.

a ¶*Et respuunt infideles.*] i. excommunicates. Et ita ostiarius remouet *a* excommunicatos ab ecclesia, *b* vt hic,& 25. dist.per lectis.

a Scilicet, ab ingressu ecclesię corporaliter arcẽdo. Hug.

IN *nouo testamento.*] Hęc est secunda pars huius distinct. in qua probatur quòd Romana ecclesia sit caput, ab ipso Domino specialiter instituta, secundariò à cõcilijs. Ioan.de Fan.

b Arg. contra 1.q.1.§ studet. in fi. ibi videas qđ not. ibi. sic etiã no. 23.dist.ostiarius. Arc.

CASVS. In hoc c. ostendit Anacletus, qp primus sacerdos post Christum fuit Petrus, cui data est potestas ligandi & soluendi:cæteri vero Apostoli, q cũ eo parem honorem assecuti sunt, ipsum in principem elegerunt, loco quorum hodie sunt episcopi. Videntes autem Apostoli prę dicatores paucos,elegerunt 72.discipulos, loco quorum sunt prębyteri in ecclesia: & q hos recipit, Christum recipit, & qui hos spernit, Christum spernit, & ab eo spernetur.

b ¶*Tu es Petrus.*] videtur ergo, quòd p hęc verba,tu es Petrus, &c. datus fuit Petro pontificatus, & ita ante passionem, quia ante fuit ei dictum: & ita videtur contradicere 50.di. considerandum. & c.fidelior.nam ibi dicitur, quòd post passionem fuit datus ecclesiæ pastor,& non ante. Solut. primò fuit Apostolus ante passionẽ: sed post passionem fuit pastor creatus per illa verba: Si diligis me,&c.vt ext. de elec. significasti. qđ etiam hic innuitur cũ dicit, tibi dabo claues, &c. *c* hoc enim est ꝓmittere,& non dare.

g Anſl.1.c.1.Burc.l.1.c.1.Iuo p.5.c.1.Pan.l.3.c.82.

Matth.16.

c Idẽ tenet Ale. de Im. in l.iurisgẽtium. col.3. ff. de pac.

ADDITIO. Ad huius verbi declarationem vide quod leg.& not.23. q.6. iam verò. §. ex his. iuxta prin. in glo. sed qualiter. Arch.

c ¶*Pari.*] Arg. quòd omnis episcopus sit par Apostolico quantum ad ordinem & rationẽ consecrationis.24. q.1. loquitur, in prin.

Matth.vlt.

" Petrus in administratiõe maior alijs fuit.

" Petrus tamen maior fuit alijs in administratione,vt 2.q.7. puto.potest enim aliquis esse maior alio in ordine, sed tamen minor in administratione, vt archipresbyter maior est archidiacono, vt 25. di. prelectis. "De Apostolis qñ fuerunt consecrati,non legimus: Dicunt tamen qdam qp in cœna,qñ dictũ est eis:Hoc facite in meam commemorationem. De consecr.di.2. in Christo.in fi. Alij dicũt, qp cum dictum est eis: Ite,baptizate omnes.de cõsec.dist.3. propriè. De Paulo & Barnaba hẽmus 75.di.qp die.& Iacobo.66.di.porrò.

" Apostoli qñ fuerunt consecrati.

extraque custodiunt, atque inter bonos & malos habentes iudicium, fideles recipiunt, & respuunt infideles [a].

a ¶Id est Apostolicum.] *Antea legebatur,* post Apostolicum. *Restituta est vera lectio non modo ex Isidori, & veterum exemplarium Gratiani fide, sed ex ipsa ab Isidoro allata ratione,qui Romanum, Antiochenum, & Alexandrinum, Patriarchas,ppterea vocat: quia Apostolicum locum tenent. Hoc idem B. Gregorius lib.6. epist. 37. scribens Eulogio Alexandrino, declarat his verbis:* Itaque cum multi sint Apostoli,pro ipso tamen principatu sola Apostolorum Principis sedes in auctoritate conualuit,quę in tribus locis vnius est. Ipse enim sublimauit sedem, in qua etiam quiescere, & præsentem vitam finire dignatus est:ipse decorauit sedẽ, in qua Euã gelistam discipulum misit: ipse firmauit sedem, in qua septem annis, quamuis discessurus, sedit.

Atque hoc idem ait Anacletus. c.sacrosancta.infra.dist.22.

b ¶Vnde & apud.] *Restituta hæc sunt in locum suum,quo loco habentur apud sanctum Isidorum.*

c ¶Et non ætatis.]*In orginali est, hoc ætatis,& ita apud Hieronymũ in epist.83.ad Oceanum,sed ob glossam non est mutatum.*

Itẽ Anacletus ad epos Italię,epis.2.

¶Romana ecclesia à Christum primatum accepit. C. II.

1 IN nouo testamento post Christum Dominum à Petro sacerdotalis cœpit ordo: quia ipsi primo Põtificatus in ecclesia Christi datus est,Dño dicente ad eum: § Tu es Petrus [b], & super hanc petram ædificabo ecclesiam meam: & portę inferi non ꝑualebunt aduersus eã: & tibi dabo claues regni cęlorum. § Hic ergo ligãdi,atq; soluẽdi ptãtem primus accepit à Dño, primusq; ad fidem populum virtute suæ prædicationis adduxit. Cæteri verò Apostoli cum eodem pari [c] cõsortio honorem, & ptãtem acceperunt: ipsumq; principẽ eorum esse voluerunt: qui etiã iubente Dño in toto orbe dispersi Euangelium prædicauerunt. Ipsis quoq; decedẽtibus in locum eorum successerunt epi: quorum ordinatio prætaxato [d] dẽt fieri ordine, & modo: quos qui recipit, & verba eorum,Deum recepit: qui aũt spernit eos,eũ, à quo missi sunt & cuius legatione funguntur, spernit: & ipse indubitanter spernetur à Dño. Videntes autem ipsi Apostoli messem esse multã, & operarios [e] paucos: rogauerũt [f] dñm messis,vt mitteret operarios in messem suã: inde ab eis electi sunt lxxij. discipuli,quorum typum gerunt presbyteri,atque in eorum locum sunt cõstituti in ecclesia.

Item Gelasius vrbis Romæ Episcopus omnibus orthodoxis. 2

¶ Primatum Romanæ ecclesię nõ aliqua synodus, sed Christus instituit. C. III.

3 QVãuis vniuersæ per orbem Catholicę ecclesię vnus thalamus Christi sint, sancta tñ Romana,Catholica, & Apostolica Ecclesia nullis synodicis constitutis [g],cæteris ecclesijs ꝑlata est, sed Euangelica voce Dñi, & saluatoris nostri primatũ obtinuit, § Tu es Petrus(inquiens) & super hãc petram, ædificabo ecclesiam meam: & portę inferi non prævalebunt aduersus eã. Et tibi dabo claues regni cęlorum,& quodcunq; ligaueris super terram,erit ligatum & in cęlis, & quodcunq; solueris super terrã,erit solutum & in cęlis. § 4 Cui data est societas beatissimi Pauli vasis electionis, q nõ diuerso (sicut hęretici garriũt) sed vno tpe, vno eodemque die [h] glorioſa morte cũ Petro in vrbe Roma sub Cęsare Nerone agonizans coronatus est, & pariter supradictam sanctã Romanam ecclesiam Christo dño consecrarunt [i], eamque omnibus vrbibus in vniuerso mundo sua pñtia,atque venerando triumpho prętulerunt. Est ergo prima [k] Petri Apostoli sedes Romana, ecclesia non habens maculam,neque rugã, nec aliquid [l] huiusmodi.

3 In his omnibus,quanto gradus m celsior,tanto maior auctoritas inuenitur. In maioribus siquidem est regendi,& iubendi potestas: in minoribus obsequendi necessitas.

Vnde Nicolaus Papa ad Michaelem Imperatorem in epistola cuius initium est [*Proposueramus.*]

d ¶*Prętaxato.*]in parte c.quæ hic non est.

e ¶*Operarios.*]arg.hic signauerunt doctores *d* qp licet sit statutus certus numerus canonicorum: si tamẽ excrescant ecclesiæ facultates,qp præbẽdæ debent augeri,vt extra de vi.& ho. cl.quoniã.hoc expeditũ est ext.de cõst.cum M. Fer.& ext. de cen.quanto.

d Vt Lau.

f ¶*Rogauerũt.*]"Arg. qp non nisi volentib.da bitur prelatus,etiã à Papa,vt j.dis.prox.sacrosancta.si.8.q.1.sciẽdũ.*e* & c.audacter. Dic, à prĩcipio non datur inuitis,sed ex postfacto sic, si sint negligentes. 61. dist.nullus inuitis.

" Prælatus nolẽtib. nõ est dandus.

e al.si ergo.

Luc. 10. Matth.9.

QVamuis.]CASVS. Dicitur in hoc c. qp ecclesia Romana caput est aliarum ecclesiarum, & qp ꝑfertur alijs. Et hoc probatur duab. rationib.Prima est, qa Christus dedit ei primatũ & auctoritatem voce sua,dicens: Tu es Petrus & super,&c. Secunda est, quia Petrus, & Paulus vna die gloriosa morte in vrbe Romana sub Cæsare Nerone coronati, ecclesiã Romanam consecrauerunt,& eam alijs sui ꝑsentia prætulerunt. Et ostenditur hic quis minister præsit alijs: vnde facit ad propositũ Gratiani.

2 In decretis cum 70. episcopis.

3 Polyc.l.1.ti.2.Ans.l.j.c.69.Burc.l.3.c.220. Pan.l.4.c.3.

Matth.16.

g ¶*Constitutis.*] scilicet,tantum.

h ¶*Eodemque die.*] ,, Hic videtur qp eodem die Petrus & Paulus fuerunt crucifixi. 2. q. 7.beati.dicunt tamen qdam qp reuoluto anni spatio Paulus fuit decollatus, sed eodẽ die post annum.Historia *f* tamen dicit,14.an. imperij Neronis cos fuisse occisos.

" Petrus & Paulus eodẽ die passi sunt.

4 j. dist. 22. c. sacrosancta. ex Anaclet.

f Scilicet, Romana. H.

i ¶*Consecrarunt..*]Sic ergo ecclesia consecratur sanguine alicuius, sicut aliquis baptizatur in sanguine suo, vt de consec. dist. 4. baptismi vicem.

k ¶*Prima.*]dignitate. Nam ecclesia Antiochena præcessit istã, vt 24.q. 1. rogamus.

l ¶*Nec aliquid.*] Arg. qp vbicunque sunt boni,ibi est ecclesia.

IN HIS. Hæc est tertia pars dist. in qua ponit sex c. de materia de pœnis Ignatij Constantinop. patriarchæ, qui fuit depositꝰ à suis subditis & excõicatus, & postea per Romanam ecclesiã restitutus. 63. di.Hadrianꝰ.Io.de Fan.

CASVS. Dicit Gratianus in hoc §.qp quanto gradus est celsior, tanto maior est auctoritas in maiorib. & regendi potestas:in minoribus obsequendi necessitas.

m ¶*Gradus.*] In ordinibus g de quib. ꝛ. dixi.e. dist.cleros.

g Et ordinatis.Arch.

INferior] CASVS. Omnia c. se. loquuntur de Ignatio Constantinopolitano patriarcha, qui fuit depositus à suis suffraganis auctoritate & fauore Michaëlis Imperatoris, contra quos inuehitur Nicolaus Papa dicens, quòd suffraganei Ignatium deponere non potuerunt: quia inferior sedes non potest superiorem absoluere, vel ligare. & hoc probatur auctoritate Esaiæ dicentis: Nunquid gloriabitur securis, &c.

¶Inferiorum facta, superiorum sententijs obnoxia sunt. C.IIII.

INferior [a] sedes superiorem absoluere non potest. Sola ergo potior inferiorem conuenienter absoluit. Hinc [b] liquidò peruidetur: quia quem non potest absoluere, non potest iudicio inferior potiorem ligare. *& infrà*. Vnde prophetа [c] ait: [Nunquid gloriabitur securis contra eum, qui secat in ea? aut exaltabitur serra cõtra eum, qui trahit eam?] His ita ex diuina scriptura, & probabilium Patrum doctrina cõmemoratis, sole clarius exhibuimus [d], non posse quẽquã, qui minoris auctoritatis est, eũ, qui maioris potestatis est, iudicijs suis addicere, aut proprijs definitionib⁹ subiugare.

Idem eadem epistola.

¶De eodem. C. V.

NOlite nos existimare facta cuiuscunque proximorum nostrorum, quæ sunt digna reprehensione, velle defendere; sed quòd ita vélimus filios circa spiritualem patrẽ, & discipulos erga magistrum deuotos, ac sobrios esse, vt nulla penitus temeritate ad eorũ vitam (vt non dicam diiudicãdam) sed nec saltem tenuiter reprehendẽdam [e] prosiliant.

Idem Nicolaus Papa eadẽ epistola.

¶Inferiores maioribus nec benedicere, nec maledicere possunt. C.VI.

1 DEnique si in epistola legimus ad Hebræos [f], ꝙ minor à maiore benedicitur: restat profectò, vt exigente ratione etiam maledicatur [g]. Siquidem hæc vtique prænoscẽtes periculosa tẽpora illi, qui ante nos fuerunt, prouidam in ecclesijs consuetudinem tradiderunt, hodieque in Romana ecclesia, quæ magistra est omnium ecclesiarum, impræter-missa† seruatur: ita vt nullus sacerdos maiores [h] suo non innuente† consacerdote, cuilibet rei benedictionem † dare nitatur: sed & anterior stans ad pronuntiandam aliquam lectionem, benedictionẽ quidem postulat, sed ei quilibet inferior non audet penitus benedicere [i]. Cur hoc? nunquid benedicere peccatũ [k] est? absit. De maledicis enim, non de benedicis dicit Apostolus, ꝙa regnum Dei nõ possidebunt: sed per hoc innuitur, quantæ censuræ fræno inferiores quique à suis præpositis iudicandis coercendi sunt, si his nec etiam benedicendi ius vllum penitus obtineant.

Idem eadem epistola.

¶De eodem. C. VII.

2 NVnc autem diuina inspiratione nõ nos pigebit, nec nobis impossibile erit, ostẽdere vobis (si tamen audire velitis) non posse quemquam ritè ab ijs, qui inferioris dignitatis, vel ordinis sunt, iudicialibus submitti definitionibus. Siquidem tempore Diocletiani [l], & Maximiani Augustorum Marcellinus [m] episcopus vrbis Romæ, qui postea insi-

a De hoc ét hĩ 26.q.1.in sũma. Arc.

Esa.10.

† Coniunge l. est receptum. ff. de iurisd. om.iu.

1 Anſ.l.7.c. 144. Iuo p. 5.c.17.& p. 6.c.355. Heb.7.

"Confitens extraneo sacerdoti non cõsequitur remissionẽ.

b Vbi d hoc extr. de ma. & obe. cum inferior. ibi in glos.1.dic vt ibi.Arch.

c Hoc c.potius facit ꝓ, ꝙ cõtra, prout ibi not.in gl.vlti. Arc.

"triplex est reprehensio, imperiosa, ꝙ fit imperio ptãtis: hæc tm̃ maiorib. concedit̃.43.dist. sit rector. vt hic. Alia socialis, hæc minorib. cõcedit̃.81.dist.in oĩb. Tertiã temeraria est, ꝙ infam̃andi cã fit: & hæc nulli cõcedit̃, vt 5.q.vlt. delator. ADDITIO. Quarta humilis & deuota, vt 2.q.7.nos si.§.item cum Balaam.

"reprehensio est triplex.

DEnique.] CASVS. Probat Nicolaus in hoc cap. ꝙ maiores possunt iudicare minores, & benedicere, sed non econtra. Et hoc ꝓbat exemplo Melchisedech, qui sicut legitur ĩ epistola ad Hebræos, benedixit minori, scilicet Abrahæ. Similiter hoc probatur consuetudine ecclesiæ: ꝙa nunquam maior legens lectionem, benedicetur à minori. Vnde patet ꝙ maiores pñt iudicare minores, cum ab eis benedici non possint.

† al. impræmisse.

† al. iubente

† al. benedicere nitat.

f ¶*Ad Hebræos.*] vbi legitur, quòd Melchisedech benedixit Abrahæ. & per hoc probat Apostolus Melchisedech fuisse maiorem.

Gal.5.

g ¶*Etiam maledicatur.*] Contrariorum. n. eadem est ratio, vt ĩ.ea. inferior. ff. de verb. ob. inter stipulantem.

h ¶*Maiores.*] Arg. "ꝙ minor iudex non põt exercere iurisdictionẽ suam pñte maiore iudice, vt 95.distin. presbyter. ff. de offic. procon. l. vlt. Arg. cõtra. 11.q.1. peruenit. & C. de don. in hac. 95.dist. ecce. Dic ꝙ si minor habet iurisdictionem à maiore, nihil agit, quod sit ad derogationem illius. ext. de off. leg. volentes.

"Minor qescit præsente maiore.

2 Polyc. li. 1, tit. 20. Anſ. l. 2. c. 67. al. 65. Iuo p. 5. c. 8. Pann. l. 4. c. 6.

i ¶*Benedicere.*] Sed dicitur ẽpo, qui postulat hãc benedictionẽ. Ora pro nobis pater sancte. in quibusdam locis ipse inferior dicit episcopo: Iube domine benedicere. & episcopus benedictione facta legit.

k ¶*Peccatum.*] Arg. ꝙ aliquid prohibetur, non ꝙ ipsum malum sit, sed quòd inde malum potest sequi, vt 22.q.1. in nouo. & 11.q.3. nolite. & 63.dist. cum Hadrianus. §. verum.

NVnc autem.] CASVS. Probat Nicolaus in hoc c. quòd subditi nõ possunt iudicare prælatos. Et hoc facit duob. exemplis, s. Marcellini Papæ, qui licet confessus fuisset in synodo episcoporum se à Paganis compulsum grana thuris diabolo immolasse: nullus tamen episcoporum ausus fuit eum iudicare, sed omnes dixerunt: Ex ore tuo iudica teipsum: quia prima sedes non iudicabitur à quoquam. Et exemplo Xisti Papæ: cui cum in concilio vbi Valentinianus Imperator interfuit, multa obijcerentur: tribuit ei Imperator potestatem iudicandi seipsum: cum ipse nõ sit subiectus iudicio minorũ.

"Imperatores duo eodem tempore fuerunt

l ¶*Diocletiani.*] "No. simul duos fuisse Imperatores. Dic ꝙ erant duæ personæ, sed tm̃ erãt loco vnius. Sed cõtra 7.q.1. in apib. Sed fortè vnus habuit dignitatẽ: alter administrationẽ. ADDITIO. Dic ꝙ huic cõtrario standũ est: ꝙa nõ dẽt esse nisi vnus. Ad hoc ext. de off. or. q. ñ. §. j. & hoc casuale fuit ĩ Pet.

m ¶*Marcellinus.*] Sed de isto legitur, ꝙ concilio congregato confessus est ꝙ fecerat, & in se tulit sñiam depositionis: & veniens coram Diocletiano confessus est se Christianũ esse: & excõicauit quicunque eum post mortem sepeliret. Sed videtur ꝙ hæc sñia, qua præcepit, non sepeliri corpus suum,

conti-

contineat errorem: vnde nulla deberet esse, vt extra de sentē. excommu. per tuas. si quis enim præcipiat quòd corpus suum non sepeliatur, hoc præceptum non est adimplendum, vt ff. de condi. inst. quidam. Præterea qualiter poterat iste seipsum excommunicare *a*, vel deponere, cum par in parem non habeat imperium, vt extr. de electio. innotuit? Ad hoc potest dici, q̄ non fuit sententia quam tulit, sed quædam interpretatio, & infuit ei tacita conditio, scilicet nisi Deus aliter reuelauerit, *b* & Dominus reuelauit aliter: quia sepultus fuit post 30. dies post mortem. Itē quæritur, quare isti episcopi non deposuerunt Papam cum esset confessus de hęresi, vt 40. di. si Papa? Dicit Hug. q̄ paratus erat corrigi. licet. n. Papa, vel alius sit hęreticus, si tamen paratus est corrigi, *c* non deponitur, vt 24. q. 3. dixit Apostolus. Vel ideo non debebant ipsum deponere, q̄ coactus fecit. 50. dist. presbytero.

a ¶ *Compulsus.*] Conditionali non absoluta coactione. si. n. fuisset absoluta, non deliquisset, vt 50. di. presbyteros.

b ¶ *Ex ore.*] Arg. q̄ aliquis p̄t esse iudex in ꝓpria causa. sic ff. de adopt. l. 3. C. de fideic. l. vlt. sed Iudex ibi improprie dicitur. i arbitrator. in iurisdone cōtentiosa non potest, sed in voluntaria sic. *Submittitur.*] Casus. Probat Nicolaus in hoc c. q̄ Ignatius non potuit deponi à subditis, quia canones & exēpla sanctorum patrum præcipiunt semper esse recurrendum ad maiorē sedem in causis episcoporum: quod non solū à catholicis, sed etiā ab ipsis hæreticis obseruatur, quia etiam clericus à solo episcopo iudicari nō potest, & nisi Dominus Papa interfit vbi episcopus iudicatur, acephalū erit tale concilium.

c ¶ *Hęreticis.*] Arg. q̄ ab exemplis gentilium est argumentandum, vt 11. q. 1. sacerdotibus. 13. q. 2. questa. & c. non æstimemus.

d ¶ *Inferioris.*] j. 15. q. 7. si autem. in fi. contra, vbi dicitur, quòd solus episcopus illorum causas potest audire. Sed non excludu ntur ibi clerici, sed alij episcopi. 15. q. 7. episcopus nullius.

In tantum.] Casus. Dioscorus in trib. deliquit, quia, s. per Regem fuit inthronizatus in ecclesia Constantinopolitana, vñ multi clerici recesserūt ab eo. Itē qa factus fuit hęreticus. Post hęc duo delicta ausus fuit excōicare Papā Leonē: vñ sancti patres apud Chalcedonē cōgregati ipsum dānauerunt, non tantum de hæresi, sed etiam quia ausus fuit suum maiorem excommunicare.

1 IN tantū hanc præsumptionem *e* sancti patres apud Chalcedonem detestati sunt, vt Dioscorum *f* Alexandrinū Antistitem inter cætera, idcirco potissimum sine vlla restitutione damnauerint, quia in cōtumacia A permanens erga primæ sedis Romanæ priuilegiū, resipiscere à suis superstitionibus, vt seruaretur à prima sede Apostolica, noluit: & ponens in cęlo os suum, & lingua eius transeunte super terram, excōmunicationem in S. Leonem Papam dictauit, ita vt in sniam contra ipsum prolata, hoc videantur memorare præcipuè, dicentes: [Quoniam secūdis *g* excessib. priorem iniquitatem valde transcendit. Præsumpsit enim & excōicationem dictare aduersus sanctissimum, & beatissimum archiepm magnę Romæ Leonem.] Nūquid ibi legitur inquisitionem fuisse factam, vtrum iustè, an iniustè ipsam Dioscorus excōicationē dictasset? Non planè: sed absq; omni controuersia hoc in eo vlti sunt: quia cum esset inferior, potiorem quibuslibet conatus est lacessere contumelijs, teste Anatolio Constantinopolitano præsule: qui dicit. [2 Propter fidem *h* non est dānatus Dioscorus: sed qa excommunicationē fecit domino archiepiscopo Leoni.]

e ¶ *Præsumptionem.*] s. depositionē Ignatij.

f ¶ *Vt Dioscorum.*] qui inthronizatus fuit per Regem, *d* q̄ postea excōmunicauit Papā.

g ¶ *Quoniam secūdis.*] Videtur hic, q̄ iudex i snīa tenetur exprimere cām q̄ ipsum mouit, vt C. de iud. ꝓperandū. §. illo. & ff. de ijs q̄ no. infa. l. qđ ait. §. pe. arg. cōtra, ext. de sen. & re iu. sicut. Ad hoc dico, q̄ ſp tenetur exprimere cām, si tñ nō expreserit, tenet sententia. 2. q. 6. biduum.

ADDITIO. De hoc no. in præd. c. sicut. & ext. lib. 6. de sen. exc. cū medicinalis. ī prī. Arc.

h ¶ *Fidem.*] tm̄, ne sit contra, s̄. 15. dist. canones. circa med. versic. quarta synodus. Psal. 72.

Via ergo.] Hęc dist. diuiditur in ij. partes. Secunda ibi, *prima ergo.* Casus. Dictū est s̄. q̄ maior à minori iudicari non p̄t. In hac vero 22. di. videndū est q̄ dicatur prima sedes, quæ secunda, & quæ tertia. & qdē primū locū obtinet Ro. ecc. Alexandrina secūdū. Anthiochena tertiū. & hoc probat Grat. p 7. c. sequentia.

i ¶ *Quia ergo.*] In hac dist. ostēdit "ordinem maiorū ecclesiarū. Et primò ostēdit quē ordinem habuerunt secundum antiqua tpa. Secū dò ostendit quē ordinē habuerunt postea secū dum moderna tpa. Secundū antiqua tpa talis fuit ordo: Prima fuit Romana ecclesia: Alexandrina secunda: Antiochena tertia: quarta Hierosolymitana, vt j. ca. §. 1. & c. 2. sed Constantinopolitana nullū locum habuit, vt j. ead. c. qua tradōne. sed post quā imperium fuit trāslatum Constantinopolim, Constantinopolitana ecclesia obtinuit secundum locū post Ro. Alexādrina tertium: Antiochena quartū: Hierosolymitana quintū. & hoc dicitur infra ea. renouātes. extra de priuil. antiqua.

2 In cōcilio Chalcedoñ. actione 5.

" Ecclesiarum maiorum ordo.

† iunior] Ans.

3 Ans. l. 1. c. 63. al. 64.

DISTINCTIO XXII.

Via ergo maior à minori iudicari nō debet, videndū est, quę inter cæteras ecclesias primum locum, quę secundum, vel tertium obtineat: Romana ecclesia (sicut supra dictum est) primum locum inter cęteras obtinet: Alexādrina secundum; Antiochena ecclesia tertium ab ea locum accepit.

¶ *Vnde Nicolaus Papa ij.† scribit Mediolanensibus per Petrū Damianum legatum suum.*

¶ Romana ecclesia cæterarum primatum tenet.

CAP. I.

Omnes.] Casus. Mediolanenses nolebant Rom. ecclesiā sequi, nec ei reuerentiam exhibere, sed Nicolaus Papa probat q̄ Ro. eccl. oībus est p̄lata, & omnes alias instituit: & hoc probat duob. modis. Primo quia illud verbū p qđ cęlū & terra

† al. præstolandum.

† Orig. non habet.

† al. dicerēt.

c Imo dicit Hug. q̄ nec potuerunt, nec debuerunt eū condemnare, inde, qa sponte & humiliter cōfessus est errorem suū. tunc. n. Papa p̄t cōdēnari đ hęresi, cū ptinax fuerit, aliàs ñ. Hu.

† al. non boni] Orig.

† al. Vñ, q̄ bene 11. q. 3. si is qui. vbi de hoc. Arc.

† al. Ar. ad hoc 27. q. 2. §. cū vero. Arc.

1 Pol. l. 1. tit. 20. Ans. l. 2. c. 65. Iuo p. 5. c. 8. Pann. lib. 4. c. 6. & 7.

d Vt 16. q. 7. sanè. Arch.

terra & cætera elemen ta ſunt creata, dedit Pe tro ptātem cœleſtis & terreni imperij. Vñ qui priuilegijs Ro. ecc. detrahit, hæreticus eſt: q verò alijs, iniuſtitiā facit. Scđo probat exem plo Ambroſij, qui con feſſus eſt in oīb. ſe velle ſequi Ro. ec.

" Ordo lr̃ę. a ¶ *Omnes.*] "Sic con ſtrue. Ro. ecc. inſtituit omnes, ſ. prælatos, ſiue apicem cuiuslibet patriarchæ. i. patriarchatus. & per hoc patet q̃ ſolus Papa nouas facit dignitates.

b ¶ *Mox.*] i. ab initio.

c ¶ *Naſcentis.*] quantum ad nouum teſtm.

" Papa hñs vtrunq; gladiū trāſtulit imperium. d ¶ *Cœleſtis.*] Arg. " q̃ Papa hēt vtrunque gladium, ſ. ſpiritualem & temporalem. 63. diſt. tibi domino. & 15. q. 6. alius. & c. nos ſanctorū. & c. iuratos. & 1. q. 4. quia præſulatus. & 86. diſt. duo. tranſtulit eñ de Græcia imperium, vt ext. de elect. venerabilem. argu. contra 96. diſt. duo. *a* & 93. diſt. legimus. & 21. diſt. §. 1.

a Et c. ſi Imperator. in prin. vbi de hoc. & 2. q. 6. §. item cū dicit. Arch. e ¶ *Iniuſtitiam.*] Nec Papa dēt vni eccleſiæ detrahere, *b* & dare alteri, vt 99. diſt. ecce. & c. nullus. & 25. q. 2. de eccleſiaſticis. niſi ſub ſit cā, vt 9. q. 3. conqueſtus. & c. nunc verbo. & c. per principalem.

b In cuiusq̃ n. iniuriam bñficiū tribuere nr̃i moris ñ eſt, đt impator. C. de eman. nec au⁹. ar. ad hoc 15. q. 5. denique. Arch. f ¶ *Conatur.*] ſolus ergo conatus hic punit̃, vt 6. q. 1. quæro. §. verū. & 1. q. 1. qui ſtudet, de pœn. diſt. 1. ſi quis.

1 Lib. 3. đ ſacramen. c. j. g ¶ *Profitetur.*] arg. q̃ cōfeſſio prælati nocet eccleſiæ ſuæ. arg. j̃. cod. de Conſtantinopolitana. in fi.

2 In p̃fatiōe cōcilij Nicęni Polyc. l. j. ti. 2. Anſ. l. j. cap. 2. & 65. Iuo p. 5. c. 2. & 26. Pann. l. 4. c. 2. *Acroſancta.*] Cassvs. Hoc c. diuidit in tres partes. In prima parte probat̃ Ro. eccl. primam eſſe ſiue priorem, & alijs præferri. & hoc oſtenditur trib. modis. Primò auctoritate Chriſti dicentis: Tu es Petrus, &c. Scđò in glorioſa morte Petri & Pauli, q̃ Ro. eccl. conſecrauerunt: & eam alijs ſui p̃tia prætulerunt. Matth. 16. 3 s. dis. 21. c. quamuis. Tertiò ſpāli oratione facta pro Romanis. In ſecunda parte, quæ incip. ibi, *Primo ergo.* dicitur q̃ prima ſedes eſt Romana: Secunda Alexandrina: Tertia Antiochena. In tertia parte q̃ inci. ibi, *Et poſt pauca.* diſcretio fuit inter Petrum & alios Apoſtolos: quæ hodie eſt inter nes [a] ſiue patriarchij cuiuſlibet apices, ſiue metropoleon primatus, aut eꝑatuū cathedras, vel eccleſiarū cuiuſlibet ordinis dignitates inſtituit Romana eccleſia. Illam verò ſolus ille fundauit, & ſuper petram fidei mox [b] naſcentis [c] erexit, q̃ beato æternæ vitæ clauigero terreni ſimul & cœleſtis [d] imperij iura commiſit. Non ergo quęlibet terrena ſnīa, ſed illud verbū, per qđ conſtructum eſt cęlum, & terra; per qđ deniq; oīa condita ſunt elemēta, Romanam fundauit eccleſiā. Illius certè priuilegio fungitur, illius auctoritate fulcitur. Vñ non dubium, quia quiſquis cuilibet eccleſiæ ius ſuum detrahit, iniuſtitiam [e] facit. Qui aūt Romanæ eccleſię priuilegium ab ipſo ſummo oīum eccleſiarum capite traditū auferre conatur [f], hic proculdubio in hæreſim labitur, & cum ille vocetur iniuſtus, hic eſt proculdubio dicendus hæreticus. Fidē quippe violat, qui aduerſus illam agit, quæ mater eſt fidei: & illi contumax inuenit̃, qui eam cunctis eccleſijs p̃tuliſſe cognoſcitur, *& infrà.* ¶ Vñ & ipſe 1 S. Ambroſius ſe in oībus ſequi magiſtram ſanctā Romanam profitetur [g] eccleſiam.

Item Anacletus ſeruus Chriſti Ieſu ad omnes epiſcopos, epiſt. 3. c. 3.

¶ Non ab Apoſtolis, ſed ab ipſo Domino Romana eccleſia primatum accepit. C. II.

2 SAcroſancta Romana, & Apoſtolica eccleſia nō ab Apoſtolis, ſed ab ipſo Dño ſaluatore noſtro primatum obtinuit: & eminentiam ptātis ſuper vniuerſas eccleſias, ac totū Chriſtiani populi gregem aſſecuta eſt: ſicut ipſe B. Petro Apoſtolo dixit: § Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo eccleſiam meam; & portæ inferi non p̃ualebūt aduerſus eam: & tibi dabo claues regni cęlorum, & quodcunque ligaueris ſuper terram, erit ligatū & in cęlis: & quodcunque ſolueris ſuper terrā, erit ſolutū & in cęlis. § 3 Adhibita eſt ēt ſocietas in eadem Romana vrbe beatiſſimi Apoſtoli Pauli vaſis electionis, qui vno die, vnoq; tpe glorioſa morte cum Petro ſub principe Nerone agoni coronatus eſt: & ambo ſanctā eccleſiam Romanam cōſecrauerunt, alijſque oībus vrbibus in vniuerſo mundo ſua p̃tia, atque venerando triumpho p̃tulerunt. Et licet pro oībus aſſidua apud Deum oīum Sanctorum effundatur oratio; his tñ verbis Paulus Beatiſſimus Apoſtolus Romanis proprio chirographo pollicetur dicēs: § Teſtis. n. mihi eſt Deus, cui ſeruio in ſpiritu meo in Euangelio filij eius: quod ſine intermiſſione [h] memoriā veſtri facio ſemper in or̃onib. meis. §

2 ¶ 4 Prima ergo ſedes eſt cæleſti beneficio Rom. eccleſiæ, q̃ (vt memoratum eſt) beatiſſimi Petrus, & Paulus ſuo martyrio conſecrarunt. Secunda aūt ſedes apud Alexandriā, B. Petri noīe à Marco [i] eius diſcipulo atque Euangeliſta conſecrata eſt; quia [A] & ipſe in Ægypto primum verbum veritatis directus à Petro prædicauit: & glorioſum ſuſcepit martyriū; cui venerabilis ſucceſſit Abilius. Tertia verò ſedes apud Antiochiam eiuſdem, i. B. Petri Apoſtoli noīe hr̃ honorabilis: quia illic, priusq̃ Romā veniret, habitauit, & Ignatium eꝑm conſtituit: & illic primū [k] nomē Chriſtianorum [l] nouellæ gentis exortum eſt. *& poſt pauca.* ¶ 5 Inter B. Apoſtolos quædam fuit diſcretio† ptātis: & licet oēs eſſent Apoſtoli, Petro tñ à Dño conceſſum eſt (& ipſi inter ſe idipſum voluerūt) vt reliquis oībus pręeſſet Apoſtolis, & Cephas, [B] id eſt caput, & principiū teneret Apoſtolatus: qui & eandem formā ſuis ſucceſſoribus, & reliquis [c] epiſtenendam tradiderunt. Et non ſolùm hoc in nouo teſtō eſt conſtitutum, ſed ēt in veteri fuit: vnde ſcriptū eſt § Moyſes [m], & Aaron in ſacerdotibus eius. § ideſt primi inter eos fuerunt. *& poſt pauca.* ¶ 6 Hęc verò Apoſtolica ſedes cardo, & caput (vt prætactum eſt) omnium eccleſiarum à Dño, & non ab alio eſt conſtituta: & ſicut cardine oſtium regitur: ſic huius ſanctæ ſedis auctoritate omnes eccleſię (Domino diſponente) regunt̃ur.

Rom. 1.

c quaſi fieri ſine intermiſſiōe dicatur, licet medius actus interueniat. ar. ff. de du. re. duos. §. duo. Arc. Rom. 1.

4 Pan. l. 4. c. 4.

5 Pol. l. j. tit. 1. Anſ. l. 1. c. 7. Burch. l. j. c. 159. Iuo p. 5. c. 269.

† al. diſcretio, & licet.

d Nā in hoc caſu dr̃ qs minor alio. 2. q. 7. Paul⁹ Petrū. Arc.

Pſal. 98.

6 Poly. l. j. ti. 2. Anſ. l. 1. c. 2. Bur. l. 1. c. 178. Iuo p. 5. c. 294.

A ¶ Quia.] *Hinc vſque ad ver.* Tertia. *addita ſunt ex originali: quemadmodum & alia nonnulla.*

B ¶ Cephas.] *In Euangelio Ioan. c. 1. Cephas (quæ vox Syriaca eſt) exponitur πέτρος quod græce petram ſignificat: idque docet etiam B. Hieronymus in com. epiſt. ad Galatas, c. 2. neque credendum eſt ignoraſſe Anacletum, ſed voluiſſe eam dictionē ad græcam linguam eo tempore notiſſimam referre. Quod fecit Cyrillus Hieroſolymitanus catecheſi decima in nomine, Ieſus, non modo hebraicam, ſed etiam græcam illi etymologiam tribuens. Atquì hoc ipſum nomen Cephas, Optatus Afer antiquus, & probatus auctor, quem Hieronymus, & Auguſtinus magni faciunt, libro 2 eodem modo, quo Anacletus, accepit, his vtens verbis:* Igitur negare non potes, ſcire te in vrbe Roma, Petro primo cathedram epiſcopalem eſſe collatā, in qua ſederit omnium Apoſtolorum caput Petrus: vnde & Cephas appellatus eſt. *Et Iſid lib. 7. Etymol. c. 9. ſic de Petro loquitur:* Cephas dictus, eo q̃ in capite ſit conſtitutus Apoſtolorum Κεφαλὴ enim græcè caput dicitur. *Verùm apud Burchard. & Iuonem ſic habetur:* vt reliquis omnibus præeſſet Apoſtolis Cephas, id eſt, vt Petrus principatum teneret Apoſtolatus.

c ¶ Et reliquis.] *In originali eſt,* & reliquis Apoſtoli epis.

Rom. 1. Papam & alios epos. & Hoc etiam fuit in veteri teſtō. Vnde Moyſes & Aaron cæteris præfuerunt ſacerdotibus.

¶ Caſus autem ſeq. §. & c. per ſe patet.

h ¶ *Sine intermiſſione.*] Non tñ in quolibet inſtanti, ſed horis conſtitutis, *c* ſic j̃. 31. diſt. ſi laicus. & 37. diſt. de quibuſdam.

i ¶ *A Marco.*] vt 24. q. 1. cum beatiſſimus.

k ¶ *Primum.*] vt 7. q. 1. mutationes.

l ¶ *Chriſtianorū.*] Primo. n. oēs fideles fuerunt dicti diſcipuli. de conſe. diſt. 2. prima. vel fratres. 11. q. 3. ad menſam. ſed poſtq̃ Apoſtoli fecerunt concilium Antiochenū, dicti ſunt Chriſtiani. 24. q. 1. rogamus.

m ¶ *Moyſes.*] Licet Moyſes & Aaro primi & sūmi dicti ſint ſacerdotes: tñ Moyſes fuit maior q̃ Aaron in adminiſtratione, non quò ad cōſecrationem ſacerdotalem. In hoc. n. ambo pares fuerunt: Moyſes tñ hoſtias non offerebat: ſed vota offerebat pro populo: vt 36. diſt. ſi quis vult, & 88. diſ. decreuit. Item & in hoc erat maior Moyſes, q̃ Aaron: quia inſtruebat & redarguebat eū tanquam minorem, *d* vt de pœn. diſt. 3. inter hæc hircum.

Conſtan-

a *Constantinopolitanę.*] ¶*Roma noua.*]dicta est Constãtinopolis;quia Constantinus illuc cum alijs Romanis iuit,& eam constituit. vnde & Constantinopolis & *Roma noua* est dicta.96.dis.Constantinus.

De Constantinopolitana.]Casvs.Dicit Greg. in hoc c.ꝙ nullus debet dubitare Constantin. ecclesiam esse Romę subiectam: & tñ si quid boni habet ipsa, vel alia ecclesia,libenter sumere ab ea paratus est : qa stultus, &c. Nam cum Constant. ep̃s confitea tur eam esse subiectam Ro.eccl. nullus de hoc dubitare debet.

1 Ex prisca versione. Pol. l. 2.tit. 22.

b ¶ *De Constantinopolitana.*] imo ipse Imperator eam fatetur subiectam Rom.eccl.vt in Auth. de eccles.titu. in prin.coll.9.

Additio. Et C.de summa Tri.l.inter claras.Lau.

« stultus vñ dicitur.

c ¶*Stultus.*]"Stultus, ta,tũ. dicit quasi extultus, ab extollo, lis. qa se extollit. vel dicitur stultus, quasi statim vlt° ab vlciscor,eris.quia stultus statim vltionẽ expetit : nec deliberat.Vel dic, ꝙ propriè stultus est q ꝑ stuporem nõ mouetur iniuria, sęuitiam.n. pfert, nec vltus est, nec vllo ignominiæ mouetur dolore : qa stultus est hebetior corde. vnde qdã ait : Ego me esse stultũ existimo : fatuũ esse ñ opinor, i.obtusis qdẽ sẽsib. nõ tñ nullis: secundũ Pap.& Hug.

"senes non debent erubescere à iuuenibus discere.

d ¶*Discere.*]"Arg. est hic cõtra seniores qui erubescũt discere à iuuentib.sic 38. dist.nullus.& 24. q. 3.si hẽs. &

2 Ans.l.2.c. 66.

84. dis. peruenit. Item habes hic quòd maiores tenẽtur seq exempla minorum si bona sunt.1.q. 1. si fuerit. & ca.neque in homine. & 19.dist.secundum.

e ¶*Bizanzenus.*] i. Cõstantinopolitanus , primo.n. Cõstãtinopolis dicta fuit Bizantiũ.

f ¶*Subijci.*] ita demũ si qua culpa , &c.

g ¶*Nescio.*] q. d. ex quo Cõstãtinopol. ep̃s fatetur se esse subiectũ Rom. eccl. multo magis & alij tenentur fateri."Sic videtur ꝙ cõfessio prẹlati nocet ecclesię, vt ext. đ ca. mo.dilectus. & de sen. & re iu. suborta. & de postu.præl.ad hæc.Io. *a* quod credo verũ esse si de cõsensu sui capituli facta est in iudicio , vt ext. de iud. causam & de proc.c. 1.B.

"Prælati cõfessio an noceat ecclesiæ.

a De hoc teneas vt leg. & no.ext.li. 6. de testib. pñtium.quę est Inn. 4.& no. de elec. dudum . 2. Arch.

h ¶*Humilitatis.*] Hoc vult dicere , quòd oẽs essent æquales,si omnes vellent esse boni : sed quia aliq peccare volunt, necesse est quòd aliqui sint maiores q puniant peccata eorũ.

"culpa. n. cã subiectionis est,nam nõ peccãtes legi nõ subijciunt,vt ĩ auth.de incest.nup.§.si verò. coll.2.19.q.2.duę sunt.

Et aliter nõ posset cõsistere genus humanũ nisi qdam essent maiores,& alij minores,sicut est in Angelis,vt 89.dis.ad hoc.

Qva traditione.] Casvs. Acacius Constant. patriarcha cum esset in hæresi, excõicauit Alexandrinum , & Antiochenum patriarchas,& eos à suis sedibus fecit expelli , qa sibi nõ faucbant in suo errore. quare Gelasius Papa in illa synodo cõgregata excõicauit Acacium, & Constantinopolitanos ei fauentes qui inciderant in hæresim iam damnatã.Acacius verò Constantinopolitanus ep̃s & complices conquerentes dicebant , Papam nõ debuisse eos excõicasse nisi in synodo congregata,& sic volebant cogere. Papam congregare concilium,vt de suo facto iterum cognoscere tur in synodo , & hoc intẽdebant probare auctoritate quorundã canonum,quos fallaciter inducebant.Sed Gelas. contra eos dicit, ꝙ iustissimè sunt damnati , cum illi iniustè condẽnauerũt Alexandrinũ , & Antiochenũ patriarchas : nec auctoritates quas allegant , eos defendere possunt *b* .

† al. ei ep̃s subiectus.

3 Iuo p. 5.c. 9.

b de hac materia loquit 24.q.3.cum quibus.

¶Capitula quę sequũtur cum §. plana sunt vsque ad finem dist.

i ¶*Vocant.*] ad concilium faciendum *c* .

c s.ꝑp damnationẽ alicuius, quasi Papa ñ possit sine cõcilio aliquem dãnare , qđ falsũ est. H.

k ¶*Depelli.*]ab Acacio Constant.patriarcha.

l ¶*Inimicus.*]Acacius.

m ¶*Qui sacri.*] ironicè dicit .

n ¶ *Nullum nomen.*] quia tpe Gelasij Constantinopolitana eccle sia non habuit secundũ locum adhuc. vel nullum vocat propter hæresim ibi statutam.

o ¶*Enouantes.*] ¶*Similia.*] Simile priuilegium hẽt in quibusdam : "qa ad ipsum appellat̃ medijs prætermissis , vt 11. q. 1.si clericus . Et quia deponit ep̃m, vt videt, vt 3. quæst. 5. quia suspecti . Et Imperator dicit , quòd idem iuris habet in suis subditis, quod Papa in suis , vt in Authent. de eccles. tit.§. 1.coll.9. Similiter Alexandrina ecclesia fortè in prædictis simile habet priuilegium Romanæ,vt 65.distinctio.quoniam.& capitu.mos antiquus.

"appellõ ꝑt ad Papam omisso medio interponi.

† ὁρίζομεν, i. statuimus.

p ¶*Priusquam.*]"Sic ergo aliqua ecclesia priuat̃ iure suo sine culpa sua,& hoc fit qñque ꝑp fauorem,qñque ꝑp odiũ. Propter fauorẽ multipliciter,vno modo vt hic: alio modo fauore sacerdotij,vt 54.dis.frequens. Et alio modo ꝑp vim consecrationis,vt 14 q.6.comperimus.Quandoque ꝑp fauorem religionis,vt ext.de eccl.ædi.ad audientiam.2.Quandoque propter scandalum,vt ext.de cler.ægr. tua. Quandoque propter defectum sacramenti,vt 34.distinctio. si cuius . Item propter odium

" Iure suo multis modis quis priuatur.

¶ Constantinopolitanus Episcopus auctoritate Romani Põtificis deponitur. C. V.

3 QVa traditione maiorũ, Apostolicam sedem in iudicium vocant [i] ? An secũdę sedis Antistites,& tertiæ,cæteriq; bene sibi conscij sacerdotes depelli [k] debuerunt;& qui religionis extitit inimicus,[l] depelli non debuit? Viderint ergo, si alios hñt canones, quib° suas ineptias exequantur. Cæterùm isti,qui sacri [m],qui ecclesiastici,qui legitimi celebrantur, sedem Apostolicã ad iudicium vocare non pñt,& Constãtinopolitanæ ciuitatis ep̃s, quæ vtique per canones inter sedes nullum nomẽ [n] accepit, in cõionem recidens perfidorum,non debuit submoueri?

Item ex vi.synodo sub Iustiniano congregata,c.36.

¶ Constantinopolitana ecclesia secundum à Romana obtinet locum. C. VI.

REnouantes [o] S. Constantinopolitani decreta concilij,petimus† vt Cõstãtinopolitana sedes similia [p] priuilegia,q̃ superior [q] Roma hẽt,accipiat;nec non [r] in ecclesiasticis reb. magnificet̃ , vt illa:sed hæc scđa post illam existens, prius q̃ [s] Alexãdrina sedes numeret̃: deinde Antiochena,& post eam Hierosolymitana.

odium alterius,vt 70.dist.neminem.16.q.7. decernimus.Propter paupertatem.10.q.3.c.vnio.Item ꝓpter ordines, vt dist. 54.frequens.Aliàs regulare est, quòd nemo sine culpa sua priuandus est iure suo,vt 16.q.7.inuentum.& 56.dist. satis puersum. *a* Hic potest habere locum distinctio, quòd quandoque perditur priuilegiũ propter fauorem, vt hic, qñque ꝓp enorme damnum, vt ext.de deci.suggestum. quandoque ꝓp abusum. 11.q. 3. priuilegium.quandoque propter delictum. 25.q.2. ita nos. quãdoque propter negligẽtiam. ff. de nund. l. j. quandoque propter cõtrarium factum. ext. de priuil. si de terra. & c. accedentibus. Et no.ꝙ licet quis sine culpa ꝓdat priuilegium. nunquam tamen sine causa. ext. vt lit. non contest. quoniam frequenter.§ porrò. Vñ versus:

Paupertas,odium,vitium,fauor, & scelus, ordo,
Personas spoliant & loca iure suo.

a De hoc ẽt not. extr.de priuil. antiqua. Archi.

bs.q patriarchalib. sedibus ꝓsidẽt, vt Pisan⁹,Biturices.Grãdẽsis.nã plures debent esse q in capite cuiusq; prouinciæ, &c.99. di.c. j. scdm Hu.

1 De⁹ dedit p.3. Ans.d. 2.c.72.

a ¶ *Diffinimus.*] ¶ *Ac Hierosolimorũ.*] Sunt & alij *b* patriarchæ, vt Bituricen. Aquilegien.vt 9.q.3.cõquestus.& c.nunc verò. j. 32.dist.erubescant.

¶ *Reuiter.*] Hæc dist. diuidit in sex partes, in quarum prima ponit quid iuris sit de electione Romani Pontificis.Secunda ibi,*Episcopi verò.* Tertia ibi, *His igitur.* Quarta ibi, *Dalmaticis.*Quinta ibi, *Quæritur.*Sexta ibi,*Subdiaconus.*]Casvs.s̃. ostensum est q̃ differentia sit inter ecclesiastica officia, & ministros ecclesiæ in illo c. cleros. In hac verò 23. dist. ostẽditur qualiter quisq; debet ordinari à summo vsq; ad vltimum gradum.

b ¶ *Breuiter.*] In hac dist. 23. ostẽditur qualiter singuli ordines sũt cõferendi. Et primò ostendit qualiter dẽt Papa eligi & ordinari. *c* Secundò qualiter ordinãdus in ep̃m debeat examinari. *d* Tertiò qualiter ep̃s, & alij inferiores sint ordinandi. *e* Quartò annectit ꝺ habitu clericorũ, & ꝙ moniales nõ dẽnt contingere sacra vasa.

c j.eo.c.1.

d j.eo.c.2.

2 Pan.l.3.c. 1.

e j.e.c. 3. & ca.se annectit.& qd iuris sit,si aliqua orta fuerit cõtradictio in cõsecratione ep̃i. & de cõfessiõe obediẽtiæ, quã debẽt inferiores facere suis ꝓlatis,j. e. c.illud. & c. se. Ioã.de Fan-

¶ Renouantes.] *Hic agitur de qnto illo canone primæ Synodi Cõstantinopolitanæ, de quo sup. ea.c. Constantinopolitanæ. dictum fuit.Et qꝺ attinet ad omnes hos canones, qui sextæ synodo tribuuntur, videnda est notatio ad c.sextam suprà 16.dist.*

b ¶ Superior.] *ita habetur in aliquot vetustis exemplaribus:nam in vulgatis erat*, inferior. *græce est*, τῆς πρεσβυτέρας ῥώμης, *i.* antiquioris, vel senioris Romæ; *vt inf.c. proximo. Omnino autem caput hoc longè breuius est in hac versione,quàm in græco exemplari, vno tantùm loco copiosius, quòd Antiochenã numerat sedem: cuius in græco vulgato nulla mentio.*

c ¶ Nec non.] *sic emendatum est ex aliquot manuscriptis, & græco, antea enim legebatur*,non tamen.

Hinc datur intelligi, quòd Alexãdrina ecclesia de secunda facta sit tertia, & Antiochena de tertia sit quarta,nisi fortè quis duas contendat esse secundas, vt Constantinopolitanam, & Alexandrinam parem suę dignitatis velit locum obtinere.

Vnde in viij. synodo habita sub Hadriano Papa ij.can.21.

¶ Quæ Patriarchalium sedium primum, vel deinceps teneat locum. C. VII.

1 Diffinimus neminẽ prorsus mundi potentũ,quẽ quam eorum,q Patriarchalib⁹ ꝑsunt sedibus,inhonorare, aut mouere à proprio throno tentare:sed oĩ reuerentia, & honore dignos iudicare, præcipuè quidem sanctissimũ Papam senioris Romę, deinceps autem Cõstãtinopoleos Patriarchã, deinde verò Alexãdrię,ac Antiochię, ac Hierosolymorum [a].

DISTINCTIO XXIII.

1 ps ¶ *Reuiter* b *quę inter Ecclesiastica officia sit differentia, monstrauimus. Nunc à summo incipientes, & vsque ad vltimum gradũ descendẽtes, qualiter quisque eorum debeat ordinari,sanctorum auctoritatibus ostendamus.*

Vnde Nicolaus Papa ij. in conci. Lateranensi.

¶ Decretum Nicolai Papæ de electione summi Pontificis. C.I.

2 In nomine [c] Domini nostri, & saluatoris nostri Ie-

In nomine Domini.]Casvs.Hoc c.diuiditur in tres partes. In prima parte ponuntur verba notarij.In ij.parte,quæ incipit ibi, *Nouit beatitudo.* dicit Nicolaus, quòd mortuo Stephano Papa ecclesia multas passa fuit tribulationes, & iniurias.& ideo volens futuris casibus prouidere statuit, vt quoties mortuo Papa electio de successore eius imminet facienda,cõuenire debeant Cardinales,& vocare qui vocandi sunt, qui debent eligere vnum de seipsis,si ibi idoneus inueniatur: alioquin de alia ecclesia eligatur, & consecrabitur à Cardinalibus,sicut archiep̃i cum episcopis suis consecrant, & confirmant ep̃os:& hęc electio fiat in ciuitate Romana,vel alibi in necessitate, & ex sola

su Christi Anno ab incarnatione eiusdem MLIX. mẽse Apri li,indictione [d] xxij.†propositis sacrosanctis Euangelijs,præsidente quoq; reuerendissimo†, ac beatissimo Nicolao Apostolico Papa in basilica Lateranensis Patriarchij, [e] quæ cognominatur Constantiniana, considentibus etiam reuerendissimis episcopis, abbatibus, presbyteris, diaconis, idem venerabilis Pontifex auctoritate Apostolica decernens de electione summi Pontificis, inquit. ¶ Nouit beatitudo vestra,dilectissimi fratres,& coepiscopi, inferiora quoque mẽbra Christi non latuit, defuncto piæ memoriæ Domino Stephano prædecessore nostro,hæc Apostolica sedes,cui auctore Deo, deseruio, quot aduersa pertulerit, quot denique per simoniacæ hæresis trapezitas [f] repetitis malleis,crebrisque tunsionibus subiacuerit: adeo [g], vt columna Dei viuentis iam iam penè videretur concussa nutare, & fagena summi piscatoris, procellis intumescentibus cogeretur in naufragij profunda sub mergi. Vnde, si placet fraternitati vestræ, debemus,auxiliante Deo,futuris casibus [h] prudenter occurrere, & ecclesiastico statui, ne recidiua† (quod absit) mala pręualeant, præcauere. Quapropter instructi prædecessorum nostrorum, aliorumque sanctorum Patrum auctoritate, decernimus,atque statuimus, vt obeunte huius Romanæ vniuersalis ecclesiæ Pontifice, in primis Cardinales episcopi diligentissimè simul de electione tractantes [i], mox Christi † clericos Cardinales adhibeant: sicque reliquus clerus, & populus ad consensum nouæ electionis accedat, nimirum præcauentes, ne venalitatis morbus aliqua occasione subrepat. Et ideo religiosissimi [k] viri prædu-

ben.vt nostrum.& ff.ad l.Aquil.si putator.

i ¶ *Tractantes.*]"Videtur ꝙ electionem semper dẽt præcedere tractatus alioquin electio nulla est, sicut alienationem dẽt præcedere tractatus,vt 12.q.2.sine.Io.ꝙ hodie expressum est ext.de elec.in Genesi.& c.quia propter.B.*g*

k ¶ *Religiosissimi.*]i.episcopi Cardinales.

tal. xij.

tal.reuerendissimo.

f Nũqd iste sic electus. posset accusari de simonia?ar.ꝙsic. 79.dist.si qs pecunia.vbi de hoc.j.ea. dist.c.1.

† al. rediuiua.

† al.episcopi

g Et not.ꝙ hinc ẽt colligit ꝙ clerici prius deberẽt in aliquẽ cõsentire,& postea alijs religiosis viris vel laicis renunciare.Laur.

a ¶ *Præ-*

« Electionẽ tractatus ꝓcedere dẽt.

a ¶ *Prędúces.*]j.di.89. c.1.contra.Sed hic dixit,præduces nõ reſpectu Cardinalium, ſed aliorũ clericorum.Vel religioſos appellat hic epiſcopos Cardinales.
b ¶ *Legitimus.*] i. canonicus.
c ¶ *Nulla.*] di.62.c.j.
d ¶ *Funguntur.*] Non tñ iõ ſunt matores Papa:"qa conſecrant eũ: quia ſuffraganei conſecrant metropolitanũ, non tamen ideo ſunt maiores,vt 66. diſ.c.1.
e ¶ *Gremio.*] " Ergo aliquis in Ro. eccl.põt eſſe nõ idoneus ad papatum:& ſic eſt contra 21.diſ.quãuis.in fi.vbi dicit, ꝙ ibi nõ eſt macula nec ruga,ſed bene põt eſſe,ꝙ oẽs sũt ſancti,non tñ oẽs ſunt idonei ad papatum, vel qa sũt corpore vitiati, vel aliud habent impedimentum."Item habes hic,ꝙ ſp de clericis ipſius eccleſiæ eligendus eſt prælatus, ſi ibi eſt idoneus.vt 61. diſ.nullus.& c.obitũ.& 63.di. metropolitano. idẽ in Abbate,vt 18.q.2. quã ſit. *a* & tunc ſufficit, ꝙ ſit bonus. *b* ſed ſi de altera eccleſia eligitur,requirit ꝙ ſit optimus,vt dñt quidam. & eſt arg. ad hoc ff.de tut. & cur. diuus. de hac materia plenè inuenies. 8.q.j.licet Io. & tñ tali iuri põt renuntiari. vñ ſi maior pars capituli eligat de alia eccleſia,valebit electio.ext.de ele. cum nobis olim.& c.cum inter canonicos.& c.in cauſis.licet Io.dixerit contra.& ſufficit ẽt tunc ꝙ ſit bonus,vt in prædic. decr.cum nobis.B.
f ¶ *Perſonaliter hoc.*] ex his verbis apparet perſonale priuilegium fuiſſe: & ideo ad alios nõ ꝓgari.ff.de cenſ. ætatẽ.& 7.q.1. hoc petiſti.& 16.q. 1. hinc ẽt.
g ¶ *Fieri in vrbe.*]Sẽper. n. ibi facienda eſt ordinatio, & examinatio clericorum, vt 24. diſt. qñ. " & ſi alibi fit electio, quã in loco ad hoc determinato, electio eſt nulla,vt ext. de ele.venerabilẽ.niſi ſubſit cã,vt hic dicit,& 63. diſtin.quanto.& ext.de elec.bonæ memoriæ.
ADDITIO. Nam duæ partes Cardinalium ſp debent adeſſe, extr. de ele.licet. niſi ſint valde remoti. Ioan.de Fan.
h ¶ *Laicis licet.*] hoc

1 j. diſt. 62. nulla ratio.
« cõſecrans eſt inferior conſecrato.
« Papa an poſſit eẽ qs nõ idoneus.
« eligendus an dẽat eſſe de gremio eccleſiæ.
2 Et c.Abbatẽ.22.Arch.
b Ad hoc extra ď ele. cũ nobis olim. imo ſufficit ne malꝰ exiſtat. vt 16.q. fi.monaſterium.
« Electio q̃ fit in loco ñ determinato,nulla eſt.

ces [a] ſint in promouenda Pontificis electione, reliqui autem ſequaces. Certus verò,atque legitimus [b] hic electionis ordo perpẽditur:ſi perſpectis diuerſorum Patrũ regulis, ſiue geſtis,etiam illa B.Leonis prę deceſſoris noſtri ſententia recolatur.§ 1 Nulla [c],inquit,ratio ſinit,vt inter epiſcopos habeãtur, qui nec à clericis ſunt electi, nec à plebibus expetiti, nec à comprouincialibus epis cũ metropolitano iudicio cõſecrati.§ Quia verò ſedes Apoſtolica cunctis in orbe terrarũ pręfertur eccleſijs,atque ideo ſuper ſe metropolitanum habere non poteſt: Cardinales epi proculdubio metropolitani vice funguntur [d],qui videlicet electum epiſcopum ad Apoſtolici culminis apicẽ prouehant.Eligatur autem de ipſius eccleſię gremio [e], ſi reperitur idoneus, vel ſi de ipſa non inuenitur, ex alia aſſumatur: ſaluo debito honore,& reuerẽtia dilecti filij noſtri Henrici, qui in pręſentiarum Rex habetur,& futurus Imperator, deo cõcedente, ſperatur, ſicut iam ſibi conceſſimus,& ſucceſſoribus illius,qui ab hac apoſtolica ſede perſonaliter hoc [f] ius impetrauerũt. Quòd ſi prauorum, atque iniquorum hominum ita peruerſitas inualuerit, vt pura,ſyncera, atque gratuita fieri in vrbe [g] non poſſit electio, Cardinales epi cum religioſis clericis,catholicisq; laicis,licet [h] paucis,ius ptãtis obtineant,eligere Apoſtolicę ſedis Pontificem,vbi congruere viderint.Planè, poſtquam electio fuerit facta,ſi bellica tẽpeſtas, vel qualiſcunq; hominũ conatus malignitatis ſtudio reſtiterit,vt is,q electus eſt,in Apoſt. ſede iuxtà conſuetudinẽ inthronizari non valeat: electus tamen, ſicut verus Papa, obtineat auctoritatem regendi Rom.eccleſiam,& diſponẽdi [i] omnes facultates illius: quod beatum Gregorium ante ſuam conſecrationem feciſſe cognouimus. Quòd ſi quis contra hoc noſtrum decretum ſynodali ſententia promulgatum,vel ſeditionem, vel præſumptionem, aut quolibet ingenio electus,aut etiam ordinatus, ſeu inthronizatus fuerit,auctoritate diuina, & ſanctorum apoſtolorum Petri & Pauli, perpetuo anathemate cum ſuis auctoribus, fautoribus,& ſequacibus à liminibus ſanctæ Dei eccleſię ſeparatus abijciatur, ſicut Antichriſtus, inuaſor, & deſtructor totius chriſtianitatis:nec aliqua † ſuper hoc ei audientia [k] reſeruetur: ſed ab omni eccleſiaſtico gradu, in quocunque fuerat prius,ſine retractatione deponatur: cui quiſquis adhæſerit, vel qualemcunque tanquam Pontifici reuerẽtiam exhibuerit, aut in aliquo cum defendere præſumpſerit, pari ſententia † ſit mancipatus. Quiſquis autem huius noſtræ † decretalis ſententiæ temerator extiterit, & Romanam eccleſiam ſua præſumptione confundere, & conturbare contra hoc ſtatutum tentauerit,perpetuo anathemate, atque excommunicatione damnetur, & cum impijs, qui non reſurgent in iudicio, reputetur:Omnipotentis iram contra ſe ſentiat, & ſanctorum apoſtolorum Petri & Pauli, (quorum eccleſiam præſumit confundere)in hac vita, & in futura furorem [l] ſentiat:fiat habitatio eius deſerta, & in tabernaculis eius non ſit,qui inhabitet: fiant filij eius orphani, & vxor eius vidua: commotus amoueatur ipſe, & filij eius, & mendicent: & eijciantur de habitationibus ſuis:ſcrutetur fœnerator omnem ſubſtãtiam eius, & diripiãt alieni labores eius, orbis terrarum pugnet contra eum, & cuncta elementa [m] ſint † ei contraria, & omnium ſanctorum quieſcentium merita illum confundant [n]: & in hac vita ſuper eum apertam vindictam oſtendant. [o] Obſeruatores autem huius noſtri decreti, Omnipotentis Dei gratia protegat,& auctoritas beatorum apoſtolorum Petri & Pauli ab omnium peccatorũ vinculis abſoluat.

¶ *Huius decreti integrum exẽplum eſt in vetuſtiſſimo libro Abbatiæ monaſterij Farſenſis literis Longobardicis ante annos penè quingentos ſcripto, & alibi.*

2 *Epiſcopi verò, & cęteri ordines infra conſtituti, qualiter ordinari debeant,ex auctoritate Carthaginenſis concilij quarti, c. 1. cui interfuit Auguſtinus tempore Honorij Auguſti,oſtendamus,ab eorum examinatione incipientes.*

¶ Quomodo ſit examinandus, qui in epiſcopum eligitur.

tm̃ ad laicos refertur.
i ¶ *Et diſponendi.*] In alijs prælatis ſecus eſt. " nam illi ante confirmationem [c] non hñt ius adminiſtrandi,vt extra de ele.noſti.niſi ſint archiepi trãſmontani, ext.de elec.ꝙ ſicut. vel niſi ſint exempti, qui ſi trnſmontani ſunt, ſtatim põt adminiſtrare, vt ext.de elec.nihil. ſed certè videtur, ꝙ in omnib.idem iuris eſt, vt ſi electus non poſſet intrare poſſeſſionem rei ad q̃ eſt electus,nihilominus ꝓ poſſeſſore eſt habendus, vt 92. diſ.ſi quis epſs. & ext.de reſt. ſpo.ſæpè.ſed illa cap.loquuntur qñ impeditur per aduerſarium: ſecus poſſet dici qñ impedimentum eſt in ſe ipſo: puta quia nondum eſt conſecratus.ext.de dolo & contu. contingit.
k ¶ *Audientia.*]"Hic hẽs caſum vbi alicui denegatur audientia,ſ. in caſu intruſionis. & 3.q.1.§.patet. Item & in caſu ſchiſmatis, vt 23.q.5.non vos. Item cum quis recipit eccleſiam de manu laici, vt 16.qõ. 7. ſi quis deinceps.Item cum quis excõicat ſuum maiorem, vt 21.diſ.intantum. vñ videtur quòd ſpoliatus pro aliquo iſtorum ca ſuum non poſſit petere reſtitutionem, ex quo ei denegatur audiẽtia. arg.contra ext.de reſti. ſpo.in literis. Io ſol.q-libet ſpoliatus reſtitui debet, niſi ſpoliatus ſit à iudice iuſta de cã, vt ext.de reſcr.dilectus. *d* & niſi in caſibus exceptis,vt ext.de reſt.ſpol. literas. & c.ex tranſmiſſa.3.q.1.in ſumma.nec excommunicatus directè poterit reſtitutionẽ petere, *e* vt ext. de except.cum inter. 3. q.1. in ſum. vbi de hoc B.
l ¶ *Furorem.*] id eſt, vindictam.
m ¶ *Elementa.*]id eſt, ſiue ſit in terra, ſiue in aqua, puniatur.
n ¶ *Confundant.*]i.à cõfuſione non liberẽtur.
o ¶ *Oſtendant.*]nec peccauit iſte maledicẽdo: quia maledictorũ duo ſunt genera.24.q.3.cũ ſancti.
EPISCOPI VERO. Hæc eſt 2. pars diſt. in qua ponit q̃ ſunt querẽda in epõ tpe conſecrationis. Ioan.de Fan.
¶ Caſus huius §. per ſe patet.

« electus añ cõfirmationem nõ adminiſtrat.
c ſubaudiũt qdã, & inſtallationé. alij dñt ſolã confirmõem ſufficere: & hoc verius. De hoc no. Inn. extr.de cau. poſſ. cũ ſuper.ĩ gl.2. ibi videas.
† al. aliqñ.
† al.ſentẽtię
† al. noſtro.
« Audientia eſt multipliciter deneganda.
Oſal.1.
Pſal. 68.
Pſal.108.
†Sap.5.
d Ad idẽ 7. q.1.ꝓſentiũ. 64.diſ. quorũdã. Arch.
eIdẽ no. In. ext. de cõc. ꝓb. cũ nris. in gl. pe. iuxta fi. & facit qđ no.3.q.7. §. verũ. i gl. eccẽſi fi.Ar.

Qui episcopus.] CASVS. In hoc c. ostenditur quot & q̃ ab electo in epm & cõfirmãdo sint q̃rẽda tpe consecrationis: in quib. si inueniatur instructus, ab omnib. epis cõsecretur pñte archiepiscopo, vel auctoritatem prestante.

a ¶ *Ordinandus.*] "i. cõsecrãdus: qa tũc est scrutiniũ faciendũ.

"Cõsecrãd' an sit ante examinãd'.

b ¶ *Examinetur.*] Ista examinatio nõ est faciẽda, nisi circa ignotos. [a] 47. dist. de Petro. & 94. dist. valde. & hoc verum est de scrutinio electionis, nisi fortè sũmatim ẽt circa notum q̃reret̃ de modo eligendi, & de ijs q̃ hẽs ext. de elec. cũ in cunctis. Scrutinium aũt qđ fit in cõsecrãdo, illud nunq̃ est omittendũ, ẽt circa notũ, vt hic, & 65. dist. c. 1. 2. & 3. & 75. dist. c. j. imo repellit̃, & si in vno deficiat. 38. dist. quæ ipsis.

a Argum. ad hoc j. dist. pxi. nullus. vbi de hoc.

1 Ordo Romanus pag. 95. Burc. l. j. c. 8. Iuo p. 5. c. 62. Poly. l. 2. tit. 9.

c ¶ *Si docibilis.*] Meli' diceret̃, docilis: "quia homo est docilis & doctrinalis, liber docibilis: q̃nque tñ ponit̃ vnũ p alio, vt hic: & Ioã. in Euã. Et erũt oẽs docibiles Dei. dẽt aũt rõnẽ reddere, oĩ poscẽti. 36. dist. c. q eccles. §. ecce.

"Docilis & docibilis differunt.

d ¶ *Temperatus.*] j. 11. q. 3. illa præpositorum.

† al. singulã quamque personam.

e ¶ *Vita.*] j. dist. 53. legẽ.

f ¶ *Cauens.*] Nam pp simplicitatem repellit̃ qs, vt 39. di. Petrus: sed iã pmotus nõ deponit̃, sed ei coadiutor datur. 7. q. 1. qa frater noster.

g ¶ *Fidei documenta.*] id est, fidem.

h ¶ *Simplicibus.*] i. apertis non implicitis. extr. de sum. trin. firmiter. & s̃. dist. 4. erit autem. non inusitatis. [b] j. dist. 36. illiteratos. melius 37. dist. relatum. arg. ad testes repellendos. arg. 4. q. 3. si testes. §. itẽ in testib. arg. contra instrumẽta.

b Vñ Apost. ad Tim. profanas vocũ nouitates deuita. Ioã. de Fan.

i ¶ *Asserat.*] Profiteri dẽt q̃p obseruabit patrũ regulas. in authen. qũo opor. epis. §. ad nos ergo. circa prin. col. 1.

k ¶ *Non per conditionem.*] i. per creationẽ. [c] vult. n. dicere, q̃p nõ est creatus malus, vt quidã dñt, sed ex libero arbitrio factus est malus, imo adhuc habet liberũ arbitrium, sed illud est ad malum tm̃: alioquin, si non haberet liberum arbitrium, non demereretur. 23. q. 3. vasis iræ. imo quotidie fit † peior. similiter angelus habet liberum, sed illud est tm̃ ad bonũ, & p id quotidie meretur, & fit melior. Hõ hẽt liberũ arbitriũ æquè ad bonum & ad malum, vt 23. q. 4. Nabuchodonosor.

c Sub. non necessitaté.

† al. receptione.

†Nec diabolus fit peior, nec Angel' melior, neq; eorum meritum vel demeritum augeť, nisi quo ad pœnã, vel præmiũ accidentale. vide B. Th. 4. di. 50. ar. 1. 1. q. 6. & 1. par. q. 62. arti. 9.

† al. gloriã † al. improbet.

l ¶ *Dimittantur.*] i. † dimissa oñdant̃. nam per contritionẽ dimittunt̃ adulto peccata, non p baptismum [d], aut. n. adultus accedit ad baptismum cum charitate, aut nõ: si cũ charitate, iã nullũ in eo est peccatũ, vt legit̃ de Cẽturione, vt 26. dist. deinde. & de cõse. dist. 4. non dubito. si sine charitate, nullũ peccatũ ei dimittit̃. de conse. di. 4. ostẽdit̃. Dimittunt̃ tñ satisfactiones, quas p peccatis facere dẽt, vt de consec. dist. 4. sine pœnitentia. Item & originalia dimittunt̃ p baptismũ adultis. sed nullum mortale, si nõ hẽt charitatem. 1. q. 1. vide. m ¶ *Extra ecclesiam.*] 1. q. 1. extra ecclesiã catholicã. & c. ex ecclesia. n ¶ *Et laicorum.*] Sed quare hic post examinationem requirit̃ cõsensus clericorum & laicorum? qui enim electioni consensit, postea electo nihil obijcere põt, vt 8. q. 2. dilectissimi. Sed dicas hic loqui de examinatione, q̃ fit tpe cõsecrationis: nec aliud vult dicere, nisi q̃p consecrari debet, si ita est, q̃p omnes consenserint in eum. Item patet hic, q̃p laici possunt contradicere electioni, vt dicam j. c. illud, &c.

d Sed remanet iniqtas iĩpa, i. fomes peccati, de pœ. dist. 4. c. ille rex. & videas qđ leg. & no. đ cõs. dist. 4. c. 2. & cap. non ex quo. Arc.

electiõi pñt laici contradicere.

His igitur.] Hæc est tertia pars dis. in qua ostendit Isidorus qualiter clerici debeant viuere, & quæ vitare, & q̃ obseruare debent, vt doctrinæ gratiã possint populis ministrare. Io. de Fant. & P. & hæc sint loco cas'.

o ¶ *Non spectaculis.*] vbi turpes ludi exercentur, vt j. de consec. dist. 5. non oportet. & 34. dist. presbyteri.

2 Refert in cõcilio Magũtin. 1. c. x.

p ¶ *Pudica.*] i. cõtinentia quo ad sermones lasciuos [e], & quotidie esurire debent, & esse cũ vacuo ventre, vt j. de cõse. dist. 5. sint tibi.

e s. vt nõ dicant̃ ibi vel fiãt impudica, vel inhonesta. 44. di. cõuiuia. secundũ Hug.

q ¶ *Pecuniæ.*] Diuites tñ nõ sunt abijciendi cum bonis operibus. 30. di. hæc autem scripsimus.

r ¶ *Pro beneficijs.*] & p sacramẽtis ecclesiasticis, q̃ dñr medicina, qa sanãt vlnera peccatorũ. 13. q. 2. animæ. "Io. Fan. dixit in omnib sacramẽtis cõmitti simoniã, nisi in matrimonio, iõ fortè quia ibi non confertur gratia† Spũssancti, vt 32. q. 2. connubia. sed in alijs sacramentis confertur, vt 1. q. 1. qdquid inuisibilis. Greg. dixit, q̃p ibi cõmittitur simonia, cum sit maius inter sacramẽta, vt dixi 32. q. 2. honorantur.

" Simonia in oi sacro cõmittitur.

† Mrimonij ẽt sacrm cõfert gratiã, nec tex. alleg. facit ad propositũ. & vide conci. Trid. sess. 24. c. j. & B. Th. 2. 2. q. 100. art. 2. ad 6. arg. & 4. di. 25. q. 3. ar. 2. q. 1. ad 2. di. 26. q. 2. ar. 3. per tot.

† al. tumido q̃ gressu.

a ¶ *Fre-*

CAP. II.

1 QVi episcopus ordinandus [a] est, antea examinetur [b], si natura sit prudens, si docibilis [c], si moribus temperatus [d], si vita [e] castus, si sobrius, si semper suis negotijs cauens [f], si humilis, si affabilis, si misericors, si literatus, si in lege Domini instructus, si in scripturarum sensibus cautus, si in dogmatibus ecclesiasticis exercitatus; & ante omnia, si fidei documenta [g] verbis simplicibus [h] asserat [i], id est, patrem, & filium, & spiritum sanctum vnum Deum esse confirmans, totamq̃ Trinitatis deitatem coëssentialẽ, & consubstantialẽ, & coæternalẽ, & coomnipotentem prædicans, si singulas † quasque in Trinitate personas plenum Deum, & totas tres personas vnum Deum: si incarnationem diuinam non in patre, neq; in spiritu sancto factam, sed in filio tantùm credat, vt qui erat in diuinitate Dei patris filius, ipse fieret in homine hominis matris filius, Deus verus ex patre, homo verus ex matre, carnem ex matris visceribus habens, & animam humanã rõnalem, simulq; in eo veritas vtriusq; naturæ, idem Deus & hõ, vna persona, vnus filius, vnus Christus, vnus Dominus creator omnium, quæ sunt, & auctor, Dñs, & rector, cũ patre, & spiritu sancto, omnium creaturarum: qui passus sit vera carnis passione; mortuus vera corporis sui morte: resurrexit vera carnis suæ resurrectione†, & vera aĩę resumptione: in qua veniet iudicare viuos & mortuos. Quærẽdum ẽt ab eo, si noui, & veteris testamenti, id est legis, & propheta rum, & Apostolorum vnum eundemq; credat auctorem, & Deum: si diabolus non per cõditionem [k], sed per arbitriũ factus sit malus. Quęrendum ẽt ab eo, si credat huius, quã gestamus, & non alterius carnis resurrectionem: si credat iudicium futurũ, & recepturos singulos pro his, q̃ in carne gesserunt, vel pœnas, vel præmia: † si nuptias non prohibeat†: si secunda matrimonia non damnet, si carnium perceptionem non culpet, si pœnitentibus reconciliatis cõicet, si in baptismate omnia peccata, id est, tã illud originale contractum; q̃ illa, quæ voluntariè admissa sunt, dimittantur [l]: si extrà ecclesiam [m] catholicã nullus saluetur. Cum in his omnibus examinatus, fuerit inuentus plenè instructus: tunc cum cõsensu clericorum, & laicorũ [n], & conuentu totius prouinciæ episcoporũ, maximeq; metropolitani, vel auctoritate, vel p̃sentia ordinetur episcopus. Suscepto in nomine Christi episcopatu, non suæ delectationi, nec suis motibus, sed his Patrũ definitionib. acquiescat. A

¶ *Caput hoc integrum extat in ordine Romano, additis ad initium his vocibus,* Statuta ecclesiastica, *cui similẽ titulum toti Carthaginensi quarto concilio esse p̃positum in aliquot vetustis codicibus, testantur illi, qui tomos conciliorum ediderunt.*

A ¶ Acquiescat.] *Post hoc verbũ tam in concilio, quàm in ordine sequitur,* In cuius ordinatione etiam ætas requiratur, quam sancti Patres in præeligendis episcopis constituerunt.

Item Isidorus de ecclesiasticis officijs, lib. 2. c. 2.

¶ Qualis esse debeat clericorũ conuersatio. C. III.

2 HIs igitur lege Patrũ cauetur, vt à vulgari vita secluſi, à mundi voluptatibus sese abstineant: non spectaculis [o], non pompis intersint: cõuiuia publica fugiant, priuata non tantùm pudica [p], sed & sobria colant: vsuris nequaquam incumbãt, neque turpium occupationes lucrorum, fraudisq̃ue cuiusquam studium appetant: amorẽ pecuniæ, [q] quasi materiem cunctorum criminum fugiant, & secularia officia, negotiaq̃ue abijciant, honoris gradus p ambitiones nõ subeant: pro beneficijs [r] medicinæ Dei munera non accipiant, dolos, & coniurationes caueant: odium, æmulationẽ, obtrectationẽ, atque inuidiam fugiant: non vagis oculis, non effræni lingua, aut petulanti, fluidoq̃ue † gestu incedant: sed pudorem, & verecundiam mentis simplici habitu, incessuq̃ue ostendant: obscœnitatem

a ¶*Frequentationē.*]No.ſolam frequentationem prohiberi. ex co.n.q̄ frequenter fit,præſumitur q̄ malè fiat,vt 81.diſtin. clericus.& ſi quiſpiam.& volumus. & 32.diſt.hoſpitiolum.
b ¶*Senioribus.*]i.prælatis.
c ¶*Exercitio.*]ĵ.de conſe.diſt.5.nunquid.

Tales.] Casvs. Quidam epi multitudinis ordinandorum Pompam quærentes, promouebāt indignos, quos Papa reprehendit, dicens,q̄ melius eſt habere paucos & bonos, q̄ multos & inutiles, q̄ graue onus ordinatori afferant.

¶al.viſitationes frequentiſſimas.

d ¶*Multos.*]Multitudo.n. aliquos facit magis viles,vt 93.diſt. legimus.& multitudo ē canonib. inimica, vt extr. de præb. quia intantū. & multitudo onerosa nihil hēt honeſti, vt in auth. de referendar. in fi. col. 2. Itē eſt hic arg. contra illos q̄ allegant multa.de cōſec.di. 5. nō mediocriter. 24. q. 1. odi, & proieci.nam vtilius eſt pauca effundere,&c.C. de ve.iu. enu. tanta.§.ſi quid autem.

†al.iugi.

e ¶*Graue.*]Qui ex certa ſcientia indignū ordinat, aut deponit, aut priuatur poteſtate ordinādi,[a] vt 50.diſt. ex pēnitentibus. & 51. diſt. aliquantos.

a de hac materia legi.& no.36.diſ.q ecclesiaſticis.& ibi dicam. Arc.

Illud.]Casvs.Quidam epi conueniunt ad epm conſecrandum in ſcrutinio. cōtradicūt quidam ne conſecretur,& crimina obijcientes deficiunt in ꝓbatione. cogitur clericus ad purgationem ꝓp infamiam, quærebatur per quot vel vbi debeat fieri purgatio? Et reſpon. quòd non tantum cum trib. ſed cum quinque vel ſex debet ſe purgare,& dēt fieri purgatio coram plebe, cui ipſe eſt præferendus, & facta purgatione ordinari debet. Poteſt & alio mō poni caſus.Quidam epi conuenerunt ad conſecrandum epm. cōtradicitur ei, non debet ordinari niſi de cauſa cognoſcatur. ſed de cā illa cum ſit criminalis, non debent cognoſcere pauciores q̄ ſex epi:& ſi tres cōueniant,addantur tres: ſi quatuor, addantur duo:& tunc ſi accuſator deficiat, ille ſe purget publicè,& poſtea ordinetur.

¶Poly.lib.4. tit.31.

2 Etin cōc. Afri.c. 17.

f ¶*Illud.*]Si electo conſecrando obijcitur crimen, non eſt conſecrandus ante cauſe exāminationem,& ſi prius venerant quatuor epi ad conſecrationem,adhuc veniant duo: & ſi ante venerant tres, veniant adhuc alij tres ad audiendam cām criminis obiecti.& ſecundum hoc exponas, eligendum,i. conſecrandū.[b] & expone,purgandum.i.examinandum. & ita intelligo, q̄ hic obijciebatur crimen in modum accuſationis. nam ſi eſſet obiectum in modum exceptionis, non viderentur neceſſarij tot epi, cum cauſa illa poſſet expediri per ꝓcuratorē, vt ext.de acc.ſuper his.& ſic patet,q̄ metropolitanos poſſit audire cauſam criminalem epi,licet non poſſit eum deponere: tamen requiritur præſentia plurium eporum.Alij intelligunt tm̄ de eo q̄ tenet ſe purgare.Dic vt 3.q.6.c.q̄is.& c.accuſat[a].

b Sub. & ſic tenetur. ſic impropriè exponit eligere. i. confirmare.7.q. 1.remoto.& eligere. i.cō ſecrare.8.q. 1. cpo. in fi. ſcdm Hu.& Io.de Fan.

g ¶*Ad eligendum.*]id eſt,conſecrandum.
h ¶*Oborta.*]id eſt,quod obijcitur crimen ei.
i ¶*Ad purgandum.*]id eſt,examinandum.
k ¶*Tres.*]qui ſoli poſſent conſecrare eum: ſed ipſi non poſſunt audire cauſam criminalem.

etiam verborum, ſicut & operum penitus execrentur:viduarum & virginum frequentatio nē †[a] fugiant: cōtubernia extranearum feminarū nullatenus appetant,caſtimoniā quoque inuiolati corporis perpetuò conſeruare ſtudeant: aut certè vnius matrimonij vinculo fœderentur:ſeniorib'[b] quoque debitā obedientiam prębeant,neque vllo iactantię ſtudio ſemetipſos attollāt, poſtremò doctrinæ lectionibus,pſalmis,hymnis, canticis, exercitio[c] iugiter † incūbant. Tales enim debent eſſe,q̄ diuinis cultib. ſe mancipādos ſtudent exhibere:ſcilicet,vt dum ſcientię operam dant, doctrinæ gratiā populis adminiſtrent.

Item Clemens ad Iacobum fratrē Domini,epiſt. 2.

¶Qui dignè ſacramenta tractare non poſſunt,ad miniſterium non eligantur diuinum. C. IIII.

1 Tales ad miniſterium eligantur clerici,qui dignè poſſint dominica ſacramenta tractare.Melius eſt enim domini ſacerdoti paucos habere miniſtros, qui poſſint dignè opus Dei exercere, quàm multos[d] inutiles, qui onus graue[e] ordinatori adducant.

Item ex concilio Carthaginenſi 3. c.40.[2]

¶Si electo in epiſcopum aliqua obijciuntur,quinque,vel ſex epi ad eius purgationem conueniant. C. V.

¶al.tantùm accedere.

¶al.ſupradictum.

¶al.puehit.

l ¶*Tantùm.*]ſcilicet accedere,aliàs eſt in textu, accedere.
m ¶*Et in eadem.*]Ibi enim melius poteſt inquiri de crimine,vbi aliquis cōuerſatus eſt,vt 24.q.1.pudenda.extra de ele. poſtquam.
n ¶*Plebe.*]"No. arg. q̄ laici admittūtur ad accuſandū electum, vt ſ. ca. qui eps. in fi.61. diſt. ſtudij.63. diſt. vota. nam eps dēt habere bonum teſtimonium ab his qui foris ſunt, vt 8.q.1.licet.& d conſe.diſt.1. iubemus. Item quia intereſt ipſorum,vt ext.de teſtib. c. decætero. & eſt arg. ad hoc ext.de teſt.ex parte Adæ.& in auth.de ſanc. epi.§.ſi qs aūt.col.9. & eſt arg.ad hoc 81. diſt. Maximianus.arg. contra 28.di. conſulēdum. vbi ēt ad denūciationē non admittunt laici, ſi malo zelo ducant. Itē, ſi iō dicis admittendos laicos,quia ipſorū intereſt, ergo ſiue ſint bonæ famæ,ſiue malæ,admittunt, quia nullus remouet ab accuſatione, qui ſuam iniuriā proſequit,vt 4.q.6.oīb. malè ergo dicit decretum,q̄ laici infames non admittunt ad accuſationē clericorū,[c] vt 2.q.7. accuſatio. Pōt hic dici, q̄ hic loquitur cū ciuiliter agitur,& in eo caſu quilibet admittitur, ēt fęmina,vt extra de teſti.ram literis.ſi quæris: quare ergo tot epi conuocantur, cum ciuiliter agitur? Reſpō.quia agitur de crimine, licet non criminaliter. Vnde oportet etiam inſcribi ad pœnam extraordinariam, vt ext.de accu. ſuper his.Et eſt arg. ad hoc 3.q.6. hæc quippe. vbi xij.epi requirunt,& tamen ibi ciuiliter agitur, vt videtur.

" Electū laici pñt accuſare.

3 Pol.l.2. ti. 8.Anſ.l.6.c. 65.Burch.l. 1.c.6.Iuo p. 5.c.60.

† al.ſupradictum.

† al. dignationis.

c ꝓterea ex hoc ſequeretur, q̄ ſiue iſte electus malæ famæ fuerit, ſiue non,ſemper admittūtur laici p illud c.oīb.qđ tñ falſum eſt. 2.q.1. in primis. verſ. ſi. Io.de Fan.

4Anſ.l.7.c. 88.

o ¶*Illa quæ obijciuntur.*]ſi ſint grauiora, vel non.
p ¶*Et cum purgatus fuerit.*]i.iudicatus innocens.

3 Illud[f] ſtatuendum eſt, vt qñ ad eligendum[g] epiſcopum conuenerimus: ſi qua cōtradictio fuerit oborta[h], (quia ſæpè talia facta sūt apud nos) non pſumant ad purgandum[i] eum,qui ordinandus eſt tres[k] tantùm †[l]: ſed poſtulentur ad numerum ſupradictorū † duo, vel tres,& in eadem[m] plebe[n], cui ordinandus eſt, diſcutiantur primò perſonę contradicētium:poſtremò illa etiam,quæ obijciuntur[o],pertractētur, & cum purgatus fuerit[p] ſub conſpectu publico,ita demū ordinetur.Si hoc cum veſtrę ſanctitatis animo concordat, roboretur veſtræ dignitatis † reſponſione. Ab vniuerſis epiſcopis dictum eſt:Satis placet.

Item ex concilio Toletano xi.capitu.10.

¶Vota ſuæ promiſſionis ſpondeant,quos eccleſiaſtica promouet diſciplina. C. VI.

4 Quanquam omnes, qui ſacris[q] mancipantur ordinibus, canonicis regulis teneantur adſtricti, expedibile[r] tñ eſt,vt promiſſionis ſuæ vota ſub cautione[ſ] ſpondeāt, quos ad promotionis gradus eccleſiaſtica probat † diſciplina. Solet.n.plus[t] timeri, quod ſingulariter pollicetur, q̄ quod generali ſponſione concluditur. Et iō placuit huic ſancto concilio,vt vnuſquiſque,qui ad eccleſiaſticos gradus eſt adſcenſurus, non ante honoris conſe

Quanquam.] Casvs. Quæſitum fuit in concilio Tolet. an clerici qui promouent ad ordines, & p̄laturas promittere dēant ſuis maiorib. viuere iuxta fidē catholicā, & eis reuerētiā & obedictiā p̄ſtare;& rñ.q̄ q̄uis ad hoc teneant gñaliter:tñ ab eis hoc exigit expreſsè. Solet.n.plus timeri,&c.& q̄ cōtra hoc ꝓmiſsū venerit,iuxta cōſuetudinē,pœnā perſoluat.

q ¶*Sacris.*]i.eccleſiaſticis.
r ¶*Expedibile.*]i.iuſtum.
ſ ¶*Cautione.*]ſ.iuratoria.
t ¶*Plus.*]Si ergo aliquis iure cōi ſe poteſt tueri, [d] & priuilegio.87.diſ.quiſquis.& ext.de reſcr.c.1.arg.contra de ſi.inſtru. inter.vbi dicit,q̄ idē non pōt dari & confirmari.Itē arg.cōtra. C.de theſau.l.vnica.de hoc plura arg.inuenies 100.di.contra morē.Sed ita dicat conſilio meo,ſi q̄rat ab eo:hoc hēo de iure cōi:& ſi hoc non eſſet,hēo ex priuilegio,vt ext.de p̄ſcr.veniens."Item no.q̄ plus valet ſpālis cautio, q̄ gñalis,vt hic, & ff.ſi qs cau.l.ſed & ſi.§.q̄ſitum.Itē & plus ſpālis confirmatio q̄ gñalis.ext.de confir.bonæ.Item ſpālis appellatio q̄ gñalis, vt ext de ap.ſuper eo.& ſpālis delegatio q̄ gñalis,vt ext.de reſcri. ad hoc.& ſpālis ſubſcriptio q̄ gñalis.ff.ad l.Cor. de fal. diuus. 1.reſp.& ſi ālē mandatū,vt ext.de reſcr.c.1.& melius c.paſtoralis.aliàs tñ plus valet generalis correctio,q̄ ſpālis, qñ multitudo eſt in cā.23.q.4.non pōt.& gñalis petitio,vt 13.q.2.non æſtimemus.& generalis qō.ff.de quæſt.l.1.§. qui quęſtionem.

d ſ.cōtra ꝓmittentē,& dic, ſolet.n. &c. q.d. ad cautelā fit: hic.n.nō magis tenet ſi ſpāliter promittatur q̄ ſi gñaliter, & qđ ēt gl. ex priuileg. dic iure ſpāli,ſ.ex ſua promiſſiōe. Ar.

" Specialitas an ſit generalitati ꝓferēda.

a ¶*Pla-*

a ¶ *Placiti.*]id est,pacti.
b ¶ *Adnotatione.*]id est,scriptura.
c ¶ *Vt fidem.*]No. quòd quilibet clericus suo prælato præstabit obedientiam,vt ℨ.de consec.di. 5.in oīb. & not. "quòd præstat electus suo maiori iuramentum de fide & canonib.seruandis,vt hic.de indemnitate rerū ecclesiæ seruanda,vt 28.dist.de Syracusanæ. de immoderata exactione non facienda.x.q. vlt.c.j.in fi. Item de fidelitate. ext. de iureiu. ego N. Item de pēsionib. debitis soluendis. arg. ext. de no. ope.nun. cum ex iniuncto.ext. de elect. qualiter. Item de pensionibus non augendis. arg. ext.de iureiu.tua.Itē suspectus de inobedientia, iuramentū præstat de obedientia seruanda. ext. de ma. & obed. cum in ecclesijs. in fi. Nec obstat contrariū extra de maior.& obed. legebatur. quia ibi loqtur de iam promoto, & non suspecto.

" Electus suo superiori multa cū iurō promittit.

† al.placita sibi.

1 Epist. 82. ad Anastas. Thes. epm.

†al.tamen] Orig.

†al.inferenda.

d ¶ *Trāsgessores.*]"Hic habes, quòd clericus se potest obligare sub pœna spirituali,& pecuniaria.ad spiritualē pœnam se potest obligare, s. ad pœnā depositionis, vel anathematis, vt 1. q.7. quoties. de consec. dist. 2.ego Berengarius.ext. de elect. cum dilectus. in fi. similiter ad pecuniariam pœnam se potest obligare. 21.q.5. si quis cuiuslibet. ext. de arb,cum dilecti. [a] Sed nunquid pœna soluta potest agi ad obedientiam, vel ad id quod ꝓmissum est sub pœna, vel an sufficiat tm̄ pœna esse contentum? De hoc dic, vt nota. 25. quæstione 2. quæcunque.

" Clericus sub pœna se pt obligare.

2 Ordo Roman⁹, pag. 100.Pol.l.2. ti.9.Ans.l.6. ca.49.al.55. Iuo p.5.cap. 124.Pann.l. 3.c.18.

†al. ponant manus, &.

a De hoc ét notat.2.q.4. si qs presbyter. Arch.

3 Ex eo. cōcil.c. 3.Pol. l.2.ti.32.Antel.l.7.c.53. Iuo p. 6. ca. 12.Pan. l.3. c.33.

DEHINC. Supra ostensum est de electione, & ordinatione Papæ, & de examinatione episcoporum,& quales esse debeant episcopi, & alij clerici. Nunc verò ostendit qualiter debeat fieri ordinatio, primò episcopi & postea cæterorum.

EPiscopus.]CASVS. Quando ordinatur episcopus, duo episcopi debent tenere librū Euangeliorum super caput ordinādi. tertius super eum fundat benedictionem: reliqui episcopi qui adsunt caput eius tangant.

¶ Casus sequentis c.& §.per se planus est.

e ¶ *Codicem.*]Consueuit quæri, an quilibet istorum episcoporum ordinet episcopum, & an appositio libri sit de substantia consecrationis?"& potest dici, quòd nullus solus eum ordinat, sed quilibet eorum consecrat cum "quia cōsecrare est cum alio sacrare,vt 24. q.1. pudenda. sicut plures ferunt trabem,ita quòd nullus per se.ff.ad l. Aquil. ita vulneratus.§. 1.

" Eps solus cōsecrare ñ pōt epm.

"Consecrare quid est.

crationē accipiat, q̄ placiti † [a] sui adnotatione [b] promittat,vt fidem [c] catholicā sincera cordis deuotione custodiens, iustè & piè viuere debeat, & in nullis operibus suis canonicis regulis contradicat: atque vt debitum per omnia honorem, atque obsequij reuerentiā pręeminenti sibi vnusquisque dependat, iuxtà illud B. Leonis Papæ edictum: § 1 Qui se scit aliquibus esse præpositum, nō molestè ferat aliquem sibi esse prælatum:sed obedientiam, q̄ exigit,ēt ipse dependat.§ Pœna etiam † iuxtà ecclesiasticæ consuetudinis morem, & placitis talium inferenda †, & ab ijs,qui trāsgressores [d] fuerint, persoluenda est.

De hinc disponitur,qualiter eccle siastica officia ordinantur, in concilio Carthag.4.c.2.

¶Qualiter ordinetur episcopus. C.VII.

2 EPiscopus,cum ordinatur, duo episcopi ponant,† & teneant Euangeliorum codicem [e] super caput, & ceruicē eius,& vno super eum funden do benedictionem, reliqui omnes episcopi,qui adsunt,manibus suis caput eius tangant.

¶Qualiter ordinetur presbyter. C.VIII.

3 PResbyter cum ordinatur, epō eum benedicente, & manum super caput eius tenente,etiam omnes presbyteri, qui præsentes sunt, manus suas iuxta manū epi sup caput illius teneant. Sicut aūt in die suę ordinationis sacerdos orario,vtroque humero ambit̄,ita tempore consecrationis, eodē orario debet vti instanter.

Vnde in concilio Bracharensi. 3. c.3.legitur.

¶Quod quisque accepit tempore consecrationis, ferat tempore oblationis. C. IX.

ECclesiastica,& antiqua institutione præfixū nouim⁹, vt omnis sacerdos,cum ordinatur, orario [f] vtroque humero ambiatur,scilicet,vt qui imperturbatus præcipitur consistere inter prospera & aduersa, virtutum semper ornamento, vtroque circūseptus appareat humero. Qua ergo ratione tēpore sacrificij non assumit, qd se in sacramento accepisse nō dubitat: Proinde modis omnibus conuenit, vt quod quisque percepit in consecratione honoris, hoc retineat & in oblatione,vel perceptione suæ salutis; scilicet,vt cum sacerdos ad solēnia missarum accedit, aut per se Deo sacrificium oblaturus,aut sacramentum corporis [g] & sanguinis Domini nostri Iesu Christi sumpturus, non aliter accedat, quàm orario, vtroque humero circunseptus, sicut & tempore ordinationis suæ dignoscitur consecratus,ita vt de vno,eodemque orario ceruicem [h] pariter & vtrumque humerum præmens, signum in suo pectore præparet†crucis. Si quis autē aliter egerit, excommunicationi debitæ subiaceat.

4 *Dalmaticis autem nec episcopis, nec diaconis absque Apostolica licentia vti permittitur.*

Vnde Gregorius Aregio episcopo Francorum.lib. 7.epist. 111.

¶ Absque Apostolica licentia Dalmaticis,nec episcopis, nec diaconis vti licet. C. X.

4 COmmunis filius [i] Petrus Diaconus nobis innotuit, quòd fraternitas vestra tempore,quo hic fuit, poposcerit, vt sibi & archidiacono suo vtendi dalmaticis licētiam præberemus. Sed quia ita hominum suorum infirmitate [k] compulsus festinanter abscessit, vt nec ipse mœror incumbens diutius (vt dignū erat, & res desiderata poscebat) sineret permanere, & nos in multis implicitos, ecclesiasticæ rationis consideratio nouum [l] hoc inconsultè, & subitò non permitteret indulgere: idcirco postulatæ rei prolongatus effectus est. non aūt credo,quòd liber sit de substantia consecrationis.

ECclesiastica.CASVS.Quidam episcopi vel sacerdotes cū cantabant Missam,non habebant orarium,i.stolam. Quę situm fuit in concilio Bracharen.quod iuris esset? Et resp. ꝙ sicut in die suę ordinationis habuerunt orarium, sic cū Missam cantant, orarium teneant, quod vtrique humero attribuatur, & qui aliter fecerit,dēt excommunicari. Sequens §.patet.

f ¶ *Orario.*]i. stola.

g ¶ *Corporis.*[b]]No. ꝙ si in ęgritudine sumit sacerdos Eucharistiā, circūdabit stola vtrūque humerum[a].

b Consecratiōis Eucharistiæ. Hug.

h ¶ *Ceruicem.*]si sacerdos legit Euangelium, nunquid vtetur stola secundum quod diaconus? Argu. quòd sic, vt 93. dist. præcipimus & 94. di.c. 1. & 2. potius credo sequendam consuetudinem,vt 12.dist. scit.maximè de his,quę breuiter sunt edita. ff. de ven.insp.l. 1.§. vlt.[c]

cLau.& Hu. dñt hoc nō esse in iure determinatū: & iō statur cōsuetudini, aliàs credit verū eé qd̄ s. ꝑx. dcm̄ est, sc. qd̄ dēt stolā hre vt diaconus. Scripsit ēt Lau. de subdiacono: stola q̄ portat ī manu sinistra cōsuetudine reperitur nō iure.

DALMATICIS. Hæc est quarta pars vbi quæritꝫ qd iuris de dalmaticis. Io. de Fā. & P.

COmmunis filius.] CASVS. Episcopi & archidiacōes olim dalmaticis non vtebantur, nisi Papa eis concederet specialiter: quare Aregius episcopus supplicauit Papæ per Petrum diaconum,vt concederet sibi, & archidiacono suo vsum dalmaticarum: sed tunc temporis Papa non concessit,quia Petrus nuntius episcopi cito recessit propter infirmitatem suorum hominum, & quia multis implicitus negotijs erat,illud nouū subitò & inconsultè sibi concedere non potuit: nunc verò concedit eis priuilegiū vtēdi dalmaticis,& eas per Cyriacū abbatem sibi transmittit. Quod sequitur, planum est vsque ad c,prętera.

† perferat.] manuscr.

4 Ansl. 6. c. 88. al. 95.

i ¶ *Communis filius.*] ille diaconus.

k ¶ *Suorum infirmitate.*]No. quòd propter infirmitatem suorum potest aliquis se excusare,sicut propter timorē suorum,vt ext.de ap.ex parte."Item. not.quòd propter intemperiem loci aliquis excusatur, vt hic, & 74.dist.quorundam. Arg.contra,extr. de do. & cōt. cum dilecti.in fi.Io.

" Loci intemperies excusat.

l ¶ *Nouum.*]No. quòd ea quæ de nouo petuntur, non sine magna deliberatione conceduntur,vt hic,& 16.q. 1.in parochia.maxime à Romana ecclesia, quę omnia cum magna maturitate solet tractare,vt 35.q.9.Apostolicæ. qa in reb. nouis constituendis euidens debet esse vtilitas, vt ff.de const. prin. in rebus. hodie verò diaconi indistinctè vtuntur dalmatica, vt 11.q.3.episcopus aut presbyter. [d] 76.dist.de ieiunio.

d Hoc c. nō vī hoc ꝓbare:qm̄ ibi hī de alba sic. 93.di. diaconus in cōuētu.ſ3 Hu. & Lau. intelligūt albā. i dalmaticā, sic ēt exponitur in ꝓcedenti c.diaconus.

Diaco-

a *Diaconus dum ordinatur, solus episcopus.*] Sacerdoti autem imponunt manus omnes presbyteri astantes, vt s. ead. presbyter.

QVÆRITVR. Hæc est 5. pars distin. vbi quæritur, vtrum sacerdotes vngant oleo vel chrismate, & respõdetur quòd oleo tantùm. Io. de Fan.

Præterea.] Casvs. Bituricen. archiepiscopus q̃siuit à Papa an manus presbyteris tm̃ debent vngi chrismate: an etiam presbyteris & diaconibus q̃n ordinantur? & respon. Papa, q̃ neutris debet hoc fieri: sed transmittit eum ad decreta Innoc. vbi ī 1. pagina ad Decentium episcopũ missa inueniet quę sũt in consecrationibus obseruanda.

1 Ex cõcilio Cartha. 4. c. 4. Ordo Romanus 91. col. 2. Poly. l. 2. titu. 32. Ansel. l. 7. c. 52. al. 60. Iuo p. 6. c. 13 Pã. l. 3. c. 34.

b ¶ *Chrismatis.*] Manus sacerdotis inunguntur oleo: similiter inungitur & brachiũ siue humerus principis: sed & manus & caput episcopi inungitur chrismate, vt extra de sacra vnct. cum venisset. in fi. contrarium hic assignatur. 16. q. 1. §. ecce sufficienter. vbi dicitur, q̃ manus sacerdotis sicut manus episcopi consecrantur: sed verum est, quòd consecrantur oleo: sed non chrismate [a], vt dixi. si autem aliquis est vnctus oleo pro chrismate, vel èconuerso, nihilominus ordinatus est, sed suppleri debet, id quod omissum est: vt ext. de sac. non ite. pastoralis.

2 Iuo p. 6. c. 121. 3 Inno. PP. 1. epist. 1. † al. ordinationib. a Vñ q̃d hic dt, chrismate. fol. cõtrariũ. nã ī contrario dt de vnctiõe olei, secundũ L. b Hoc nõ vr̃ ꝓcedeꝛ hic. nam hic nõ erat obliuio iuris, sd exẽplorũ, secundũ Lau. 4 Adde de hãc dictiõe affatim, no. in c. vnt. in glo. sup ver. affatim. ext. de relig. do. lib. 6. & per Arc. hic. 5 Ex cõc. Hispalẽsi. 2. c. 5 Burc. l. j. c. 3 Iuo par. 5. c. 213. & 6. ca. 102. c Ad hoc fa. l. pen. C. de his qb. vt indi. q̃q; tñ Papa vel Imperator errãti iure, vt l. 3. §. fi. & ibi gl. ff. de sup. le. adde Bal. in l. pscriptione. col. 6. C. si cõt. ius vel vtil. pu.

c ¶ *Fallat.*] Non ergo Papa habet omnia iura in pectore suo. [b] vnde etiam Vrbanus dicit quòd non reperitur prohibitum quin vir & vxor simul possint suscipere puerum, vt 30. q. 4. quod autẽ. & tamen antecessor huius Leo illud prohibuerat. de conse. dist. 6. non plures. & hoc concedo. Quod autem dicitur: q̃ Papa habet omnia iura in pectore suo [c], vt C. de test. omnium. verum est per interpretationẽ: quia omnia interptetari potest. nam & quandoq; impeditur minori intelligentia. vt extra de censi. cum instantia.

Nunc verò charitatis tuæ bona reuocantes ad animum, huius auctoritatis nostræ serie, petita concedimus, atque te, & Archidiaconum tuum dalmaticarum vsu decorandos esse concessimus, easdemque dalmaticas dilectissimo filio nostro Cyriaco abbate deferente transmisimus.

¶ Qualiter ordinetur diaconus.

CAP. XI.

1 Diaconus dum ordinatur, solus episcopus [a], q eum benedicit, manum super caput illius ponat: quia non ad sacerdotium, sed ad ministerium consecratur.

5 *Quæritur autem, an post benedictionem manus presbyterorum, & diaconorum chrismatis liquore debeat perungi.*

De his ita scribit Nicolaus Papa Radulpho Archiepiscopo Bituricensi.

¶ Nec presbyteris, nec diaconis in consecratione, chrismate manus perungere licet.

CAP. XII.

2 Præterea sciscitaris, vtrũ solis præsbyteris, an & diaconis debeant, cum ordinantur, manus chrismatis [b] liquore perungi. Quod in sancta hac Romana ecclesia, cui Deo auctore deseruimus, neutris agitur. Sed & quia sit à nouæ legis ministris actum, nusquam (nisi nos fallat [c] obliuio) legimus. 3 Ergo ad B. Innocentij Papæ canonica decreta sanctitatem tuam transmittimus, & quæ tibi sint in consecrationibus, & ordinibus † obseruanda, principia paginæ ad Decentium Eugubinum episcopum missæ te affatim † edocebunt.

PALEA CAP. XIII.

5 Ex a epistola simplicij Papæ Seuero, & Florentino episcopis directa. Ad cognitionem nostri examinis, Gabrenensis diaconi relatu, peruenit de quibusdam ipsius ecclesiæ clericis, quorum cum vnus ad presbyterium, duo ad leuitarum ministerium consecrarentur, episcopus eorum, oculorum dolore detentus fertur manum suam super eos tantùm posuisse, & presbyter quidam illis contra ecclesiasticum ordinem benedictionem dedisse: qui propter tantam præsumptionis audaciam poterat accusatus iudicio præsenti damnari, si adhuc in corpore positus, non fuisset mortis vocatione præuentus. Sed quia iam ille examini diuino relictus, humano iudicio accusari non potest, ij, qui supersunt, & ab eo non consecrationis titulum, sed ignominiæ potius elogium acceperunt, ne sibi licentiam talis vltra vsurpatio faciat, decreuimus, vt à gradu sacerdotalis, vel leuitici ordinis, quẽ peruersè adepti sunt, depositi æquo iudicio abijciantur. Tales enim meritò iudicati sunt remouendi, quia prauè inuenti sunt constituti.

a Ex epistola.] *Hæc palea in nullo manuscripto exemplari est inuenta. Burchardus, & Iuo ante hoc caput, quod incipit*, Ad cognitionem, *referunt aliud quoddam caput, quod incipit*, Relatio, *ex epistola Simplicij missa Equitio, Florentio, (siue Florentino) & Seuero episcopis. Quamobrem indè potest huc esse translatus titulus. Cæterùm caput hoc à Burchardo citatur ex concilio Bragga. ab Iuone in quinta quidem parte cap. 213. ex Carthaginensi, in sexta verò. cap. 102. ex Hispalensi 2. c. 5. quo etiam loco extat. & sequens caput,* Quorundam, *est quasi huius summa.*

Item quæritur, an eorum ordinatio sit rata habenda, quibus episcopus oculorum languore detentus manus imponit, & presbyter super eos orationem dicit.

De his ita statutum est in concilio Toletano. [6]

¶ Et ordinator, & ordinatus damnationis subeat pœnam, cum episcopus manum imponit, & alius orationem dicit.

CAP. XIIII.

Quorundam clericorum, dum vnus ad presbyterium, duo ad leuitarum ministerium sacrarentur, episcopus oculorum dolore detentus, fertur manum suam super eos imposuisse [d] tantùm, & presbyter quidam illis contra ecclesiasticum ordinem benedictionem dedisse. Sed quia iam ille examini diuino relictus, humano iudicio accusari non potest [e], ij, qui supersunt, gradum sacerdotij, vel leuitici ordinis, quem peruersè depti sunt, amittant. [f]

Quorundam.] Casvs. Vnus ī presbyterum, duo in leuitas promoueri volebant, episcopus autem cum pateretur infirmitatem oculorum, manum super caput ordinãdorum imposuit, & presbyter quidam orationem dixit, quærebatur quid deberet fieri de episcopo, & de ordinatis. & respondet, vt episcop⁹ qui defunctus est, relinquatur diuino examini: ordinati verò careant ordine, quem peruersè acquisiuerũt.

¶ Casus autẽ alij qui sequuntur vsque in fi. dist. plani sunt, & per te facilè videbis.

d ¶ *Imposuisse.*] Hic habes q̃ duo imperfecta sacramenta non cõstituunt vnũ perfectũ [d]. & hoc ideo, qa sacramẽta sunt vnitatis. de conse. dis. 2. qa passus. & vnitas diuisionẽ nõ recipit. 24. q. 1. loquitur [e]. Idem dico in sacramento baptismi, & eucharistiæ, & in omnib. illis, vbi certa forma dẽsideratur, q̃ duo imperfecta nõ faciunt vnũ perfectũ. Idem est in excusatione tutorum quòd duæ imperfectæ excusationes nõ faciunt vnã perfectã, vt C. qui numero tutela. l. 1. Idem est ī stipulatione, qa illa non diuiditur. ff. de verb. obl. l. 1. & l. continuus. Sed sacramẽtũ solẽnitatis (vt est Missa) bñ diuiditur: & ibi duo imperfecta faciunt vnum p̃fectum, vt 7. q. 1. nihil.

e ¶ *Non pot.*] qa crimina morte extinguũtur, & nullus post mortẽ p̃t accusari, vt 24. q. 2. c. 1. ff. de bo. cor. qui ante sententiam mortem sibi consci l. vlt. & 23. q. 2. admonere. " nisi in crimine hæresis, vt 24. q. 2. sanè. 2. vel si aliquis hæreticos instituit hæredes, vt ext. de hær. si qs eps. vel si in notorio crimine decessit, vt 88. dist. neq;. prout consueuit notari 24. q. 2. in summa.

f ¶ *Amittant.*] & tamẽ nũquam eum receperunt: " & ita aliqs dicitur amittere quod nũquã habuit, vt 5. q. 6. qa. 23. q. 4. Guilisari⁷.

Additio. Ad idẽ 17. distin. concilia. vbi de hoc. Arch.

d Arg. cõtra 16. q. 3. §. prę scriptionũ. vers. q̃ si ab eo. vbi de hoc ī gl. arg. aliqua, &c.

e Adde glo. huic contrariã ī c. nihil. ver. p̃sbytero. 7. q. 1. & concor. eas, vt ibi.

6 In cõc. Hispal. 2. c. 5.

" Defunct⁹ de quibusdã crimiñb. p̃t accusari.

" amittit qs qd̃ nunquã habuit.

S*Vbdiaconus.*] Hęc est sexta pars dist. in qua probat per 17. c. qualiter maiores ordinantur. Io. de Fan. & P. Ab hoc loco vsque ad finē distinctionis pone casum, quia litera plana est.

1 Ordo Romanus, pag. 91. Raban⁹ de instit. cleric. li. 1. c. 8. Isido. libr. 2. offic. c. 10. Poli. lib. 2. titu. 32. Ans. l. 7. ca. 57. Iuo p. 6. ca. 14. Pan. l. 3. c. 35.

a ¶ *Quia manus.*] s. cōsecratoriam, sed ordinatoriam accipit.

b ¶ *Impositionem.*] verum est, ꝙ non imponitur manus super caput [a] subdiaconi sicut super caput diaconi vel sacerdotis: sed imponitur manus super ipsum secundū ꝙ impositio manus idē est, ꝙ ordinatio: & sic nō ob. contrarium 79. di. quoniam. vbi dicitur quòd etiā lectori manus imponitur.

a Hic videas quod leg. & not. 5. q. 6. quia. j. resp.

2 Poly. ibid. Ans. l. 7. ca. 58. Iuo p. 6. c. 15. Pann. li. 3. c. 85.

c A *Colytus.*] ¶ *Ceroferarium.*] i. candelabrum.

d ¶ *Ad accendenda.*] non in lampadib. sed cum legitur euangelium, vt 21. dist. cleros.

e *Vrceolum.*] ad vinū.

f ¶ *Eucharistiā*] i. calicē

g E *Xorcista cum.*] ¶ *Super energumenum.*] "Energumeni dicuntur lunatici, & obsessi à dæmonib. ab en ꝙ est in: & erge, quòd est labor, & mene, quòd est defectus: quod est quasi in opere deficiens. Arc.

3 Pol. l. 2. ti. 32. Ans. l. 7. c. 57. Iuo p. 6. c. 16. Pan. l. 3. c. 37.

" Energumeni.

h L *Ector.*] ¶ *Spectāte.*] 67. di. reliq. contra, vbi dicitur, ꝙ episcopus minores ordines potest conferre sub testimonio trium. Sed hic loquitur de ignotis.

i O *stiarius.*] *Claues.*] vt eijciat excommunicatos, & infideles [b], vt 21. dist. c. 1. in fi.

4 Poly. ibid. Ans. l. 7. ca. 55. Iuo p. 6. c. 17. Pan. l. 3. c. 38.

b & recipiat fideles. Arc. c s. bñdictis. aliàs nō est verum ꝙ minores cōferāt, vt dicā ī hoc ca. qm̄. hic all. Arc.

k P *Salmista.*] ¶ *Sola.*] de abbatib.[c] non dubitabatur, & corepiscopis, quin minores ordines conferant, vt j. 68. distinct. quamuis. & 69. distin. quoniam. similiter episcopus, qui renuntiauit episcopatui. extra de eo qui renunt. episc. requisiuit. Sed qualiter sacerdotes cō ferunt ordinem primum, cum ordinari nemo possit sine titul. vt 70. dist. c. 1. & solus episcopus titulum cōfert, vt 16. q. 7. c. nullus. & extra de offi. archid. cum satis? Sed hoc verum est de maioribus ordinib. Vel

† bene administrauerunt] ordo Rom.

5 Poly. ibid. Ansel. l. 7. c. 54. Iuo p. 6. c. 18. Pan. l. 3. c. 39.

Item ex concilio Carthag. 4. c. 5.

¶ Qualiter subdiaconus ordinetur

CAP. XV.

1 SVbdiaconus, cum ordi-
6 S natur, quia manus [a] impositionem [b] non accipit, patenam de manu episcopi accipiat vacuam, & calicem vacuum: de manu verò archidiaconi accipiat vrceolum cum aqua†, manile, & manutergium.

Item ex eodem concilio, c. 7.

¶ Qualiter acolytus ordinetur.

CAP. XVI.

2 A Colythus cum ordinatū, ab episcopo quidem doceatur, qualiter in officio suo agere debeat: sed ab archidiacono accipiat cerofe rarium [c] cum cereo, vt sciat se ad accēdenda [d] eccleſiæ lumi naria mancipari: accipiat & vrceolum [e] vacuum ad sugge rendum vinum in Eucharistiam [f] sanguinis Christi.

Item ex eodem, c. 7.

¶ Qualiter exorcista ordinetur.

CAP. XVII.

3 E Orcista cum ordinatur, accipiat de manu episcopi libellum, in quo scripti sunt exorcismi, dicente sibi episcopo § Accipe, & commenda memoriæ, & habeto potestatem imponendi manus super energumenum [g], siue baptizatum, siue cathecumenum. §

Item ex eodem concilio, c. 8.

¶ Qualiter lector ordinetur.

CAP. XVIII.

4 L Ector cum ordinatur, faciat de illo episcopus verbum ad plebem, indicans eius fidem, ac vitam, atq; ingenium: post hæc spectāte [h] plebe tradat ei codicem, de quo lecturus est, dicens ad eum § Accipe, & esto relator † verbi Dei, habiturus, si fideliter, & vtiliter impleueris officium, partem cum eis, qui verbū Dei ministrauerint †. §

Item ex eodem, c. 9.

¶ Qualiter ostiarius ordinetur.

CAP. XIX.

5 O Stiarius cum ordinatur, postquam ab archidiacono instructus fuerit, qualiter in domo Dei debeat conuersari, ad suggestionem archidiaconi tradat ei episcopus claues [i] ecclesiæ de altario, dicens § Sic age, quasi redditurus Deo rationē pro his rebus, quæ his clauibus recluduntur. §

Item ex eodem concilio, c. 10.

¶ Qualiter psalmista ordinetur.

CAP. XX.

6 P Salmista, idest cantor, potest absque licentia episcopi, sola [k] iussione presbyteri officium suscipere cantandi, dicente sibi presbytero: § Vide, vt quod ore cantas, corde credas, & quod ore credis, operibus comprobes. §

Clerici comam nutrire prohibentur, quorum caput desuper in modum sphæræ rasum esse debet. [l]

Vnde Anicetus Papa episcopis Galliæ.

¶ Clerici comam nutrire prohibentur.

CAP. XXI.

7 P Rohibete fratres ꝑ vniuersas regionum vestrarum ecclesias, vt clerici iuxtà Apostolum [m] comam non nutriant, sed desuper caput in modum sphæræ [n] radant.

Itē ex concilio Agathensi, c. 20.

¶ De eodem.

CAP. XXII.

8 C Lerici [o], qui comam nutriunt, ab archidiacono etiam si noluerit, inuiti detondeātur. Vestimenta ēt, vel calceamenta eis, nisi quæ religionem [p] deceant, vti, aut habere non liceat.

Item Gregorius ij. in concilio Romæ habito ī Basilica S. Petri, c. 17.

¶ De eodem.

CAP. XXIII.

9 S I quis ex clericis relaxa
50 S uerit comam [q], sit anathema [r].

Item ex cōcilio Carthag. 4. c. 11.

¶ Quibus vestibus monialis sit induenda, cum consecratur.

CAP. XXIIII.

10 S Anctimonialis virgo, cum ad consecrationē suo † episcopo offertur, in talibus vestibus applicetur, qualibus semper [s] vsura est, professioni, & sanctimoniæ aptis.

Vasa quoque sacrata, & vestimenta altaris mulieres Deo dedicatę contingere, & incensum circa altaria deferre prohibentur.

Vnde Soter Papa omnibus episcopis Italiæ, epist. 2.

¶ Vestimenta altaris, & vasa sacrata mulieres tangere prohibentur.

CAP. XXV.

11 S Acratas Deo fęminas, vt
80 S monachas [t] sacra vasa, vel sacratas pallas [u] penes vos cō dic quod possunt assignare titulum, sed nō curam animarum. Signatur cōtrarium 25. dist. perlectis.

vbi dicitur, quòd collatio illorum ordinū spectat ad episcopum: sed illud verum est de solemni ordine.

l ¶ *Debet.*] parum. " Nam magnitudo coronæ est signum conuersionis, vt ext. de succes. ab inte. cum dilectus. in parte decisa. 12. q. 1. duo.

6 Pol. ibid. Ansel. l. 7. c. 53. Iuo p. 6. c. 19. Pann. l. 3. c. 40.

" Corona ñ debet esse magna.

m P *Prohibete.*] ¶ *Iuxta Apostolum.*] in epistola ad Corinthios dcitur [d]: Vir si comā nutrit, ignominia est ei. mulier si comā nutrit, gloria ē ei.

d Apostolus tñ dixit illud gñaliter non de clericis tm̄, secū dum Lau.

n ¶ *Sphæræ.*] j. 12. q. 1. duo.

7 Iuo p. 6. c. 46.

o C *Lerici.*] ēt vxorati, vt ext. de vi. & ho. cle. cleric⁹ 32. di. si q verò. sed illud p̄t intelligi si vult gaudere priuilegio clericali, aliàs secus. vt 84. dis. quisqs. Io. " Ego dico, ꝙ clericus coniugatus non p̄t gaudere priuilegio clericali: nec dēt ferre tonsurā, cū hoc faceret in vitūperium ordinis clericalis, vt extra de cle. coniu. ca. Ioannes. Bart.

" Clericus coniugatus non gaudet priuilegio clericali.

8 Iuo cōcor. p. 6. ca. 265. & 378.

ADDITIO. Ad hoc plenè notatur 50. di. c. vlti. 20. q. 3. eos. & 32. dist. si qui Arch.

9 Ext. de vi. & ho. cler. c. si quis.

p ¶ *Religionem.*] alio quin perdit priuilegium clericale. ext. de vi. & ho. cler. c. vlt. ext. de sent. excō. in audiētia. De habitu clericorum plenè habes 21. q. 4. in summa.

" Apostata quilibet an sit excōicatus.

10 Poly. l. 4. tit. 33. Bur. l. 8. c. 23. Iuo p. 7. c. 43.

q S *Iquis.*] ¶ *Comā.*] vel barbā, vt ext. de vi. & hon. cle. c. 5.

† al. sui.

† Al. si quis verò à suo.

r ¶ *Sit anathema.*] " Videt ergo, ꝙ oīs apostata sit excōicatus, vt ext. de apost. c. 1. & infamis est. 3. q. 4. si qs à verò. † 6. q. 1. infames. qđ non concedo [e]: & expone sit, i. fiat. nā & monachus ī apostasia p̄t recipere ordinē. vt ext. de temp. or. ex parte. & Inn. dicit, ꝙ admoneri dēt priusquā suspendatur, vt ex. de sen. excom. sacro.

e Dicas ꝙ hoc ñ p̄t verū intelligi ī clerico seculari, nā in regulari secus, vt extr. lib. 6. ne cle. vel mon. vt periculosa. Arch.

s S *Anctimonialis.*] f. S ¶ *Semper.*[f]] etiā in lecto, & in infirmitate, vt 20. q. 1. vidua.

11 Pol. l. 3. titu. 9. Ans. l. 7. cap. 240. Burc. l. 3. ca. 215. Iuo p. 2. c. 72. & p. 3. c. 265.

f Et est arg. ꝙ monach⁹ elect⁹ ī eṕm ñ d3 habitū mutare, secundū Lau. Ad idé ext. de vi. & ho. cler. in magno. in fi. & hoc arg. sumitur ex eo qđ hic dicitur, semper.

t S *Acratas.*] ¶ *Monachas.*] non sacratas.

u ¶ *Sacratas pallas.*] s. corporalia.

a ¶*Et ne pestis.*] sic 5.8.dist.mala.

On oportet subdiaconos.]

b N ¶*Sacrarium.*] id est.altare : ne sit contra j. eod. non liceat.

c ¶*Diaconium.*] Diaconium appellatur altare:quia ibi diaconus ministrat sacerdoti.

d M *Inistrum.*] i. subdiaconũ.

e ¶*Derelinquere.*] sed sumere debet eas cum alijs ministris,vt de cõsecr.dist.2.tribus.

f M *Vlier.*] ¶*Docere non præsumat.*] Hoc enim est sacerdotale officium, vt 16.q.1.adijcimus.idem plenius habes 33.q.5. mulierem.

ADDITIO.Idem Hug.no. hic, sc. ℣ habent à Papa liberam licentiam docendi, & ꝑdicandi populo,secundum Lau.

g ¶*Laicus.*] Argum. contra templarios & hospitalarios. " Sed illi non dicuntur laici, cum sint Deo deuoti, vt 12.q.1. duo. vel ipsi habent hoc ex speciali priuilegio.

1 Anſ.l.7.c.90. Iuo p.3.c.105. "Téplarij & hoſpitalarij nõ sũt laici.

h ¶*Præsentibus.*] maximè:nam nec absentibus; quomodo enim prædicabit quis, nisi mittatur?extr.de hæ. ad abolendam.& cap.cum ex iniuncto.

2 Anſ.l.7.c.88.

i N *On oportet insacratos.*] i. nõ sacros.

k N *On liceat.*] ¶*Portare.*] in processione. & vocat. hæc vasa sacra,vbi continentur reliquiæ.

l N *On liceat.*] ¶*In secretario.*] hic secretarium dicitur locus,in quo sacra vasa ponuntur. & sic non est contra 5.e. dist. non oportet. vbi dicitur, ℣ subdiaconi secretariũ ingredi non debent.

3 Anſ.l.7.c.83.

m S *Ponsus.*] ¶*Vel à paranymphis.*] i. parentibus vel ancillis. & dicuntur paranymphę, quasi parantes nympham.

4 j.de conſ. dist.4.c.mulier. Burc.l.8.ca.83.Iuo p.7.c.101.& p.9. c.324.

ADDITIO.Dicas ℣ paranymphi, vel paranymphę sunt custodes puellæ ei assistentes, & docentes qualiter se debeat habere: à para, quod est iuxta, & nympha,quod est puella,secundum Hug. Vel dic,lympha,idest,aqua, secundum Lau.

5 Ibid.c.98.

6 ferè idem 5.cad. c.non oportet subdiaconos.

n ¶*In virginitate.*] Alibi dicitur de biduo vel triduo,vt 30.q.5.aliter. Sed intelligo & illud & istud esse consilium,

tingere, & incensum circa altaria deferre perlatum est ad Apostolicam sedem: quæ omnia reprehensione plena esse, & vituperatione, nulli rectè sapientum dubium est. Quamobrem huius sanctæ sedis auctoritate hæc omnia vobis resecare funditus,quantò citius poteritis,censemus.Et ne pestis a hæc latius diuulgetur, per omnes prouincias abstergi citissimè mandamus.

Item ex concilio Laodicensi.c.21.

¶Sacrarium Subdiaconis ingredi non licet.

CAP. XXVI.

1 NOn oportet subdiaconos licentiam habere in sacrarium b, siue secretarium(quod Græci diaconium c appellant) ingredi, & contingere vasa Dominica.

Item ex eodem,c.22.

¶De eodem.

CAP. XXVII.

2 MInistrum d non oportet vti orarijs, nec hostias A derelinquere e.

A ¶Hostias.] *Vera lectio, quæ habetur etiam in aliquot manuscriptis, est,*ostia,*sed ob glossam non est restituta.*

Item ex eodem, c.23.

¶De eodem.

CAP. XXVIII.

3 NOn oportet lectores, aut psalmistas orarijs vti,& sic legere,aut psallere.

Item ex concilio Carthag.4.c.99. & 98.

¶Mulier in conuentu viros docere non permittitur.

CAP. XXIX.

4 MVlier quamuis docta, & sancta, viros in conuentu docere f non præsumat. 5 Laicus g autem prẹsentibus h clericis (nisi ipsis rogantibus) docere non audeat.

Item ex concilio Agathensi,c.66.

¶Ministris non sacratis vasa Dominica contingere non licet.

CAP. XXX.

6 NOn oportet in sacratos i ministros licentiam habere in sacrariũ (quod græci diaconium appellant) ingredi,& contingere vasa Dominica.

Item ex concilio Bracarensi 1.80 *cap.28.*

Valiter episcopus.] Hæc dist.diuiditur in tres par. in quarum prima dicitur ℣ probatæ vitæ debent esse ad ecclesiam sacerdotes: & ad hoc tres canones inducuntur.Secunda:ibi,*Cum itaque.* Tertia: ibi,*Queritur quid fieri.*Io.de Fan.

¶Cuilibet ex lectoribus vasa sacra altaris portare non licet.

CAP. XXXI.

7 NOn liceat cuilibet ex lectoribus sacra altaris vasa portare k, nec alijs, nisi ijs, qui ab episcopo subdiaconi fuerint ordinati.

Item ex concilio Martini Papę, c.41.

¶De eodem, vt clerici comam non nutriant.

CAP. XXXII.

8 NOn liceat cuilibet ministeria tangere, nisi subdiacono, aut acolytho in secretario l vasa Dominica. ¶Nec oportet clericos comam nutrire,& ministrare, sed attonso capite, patentibus auribus, & secundum Aaron talarem vestem induere, vt sint in habitu ornato.

Item ex concilio Carthag. 4.c.13.

¶Qualiter sponsus & sponsa sint benedicendi.

CAP. XXXIII.

9 SPonsus & spõsa cum benedicendi sunt à sacerdote,à parentibus suis,vel à paranymphis m offerantur;qui cum benedictionem acceperint,eadem nocte pro reuerẽtia ipsius benedictionis in virginitate n permaneant.

DISTINCTIO XXIIII.

1 ps *Valiter episcopus sit examinãdus,& qualiter ipse simul cum reliquis infra ipsum constitutis sit ordinandus, breuiter monstratum est. Nunc autem o videndum est de sacerdotibus, & reliquis an sine examinatione sint promouendi. De his ita scribit Paulus ad Thimotheum*] 10 *Manus* p *nemini citò imposueris, & nihil sine præiudicio* q *facias in alteram* r *partem declinando.*]

Ex decretis Siluestri Pap.in syno. Rom.c.9.

¶De eodem. CAP. I.

11 NVllus acolythorum,vel subdiaconorum A rem consecratam à presbytero alijs porrigat (quia aliud est minister, aliud assistens) nisi tantum supportet,quod ei sacerdos imposuerit suo ore benedictum.

A ¶Vel subdiaconorũ.] *Verba hæc nõ sũt ĩ synodo Romana sub Syluestro,sed habentur apud Burchardum, & Iuonem, & in ijs Vaticanis Gratiani exemplarib. in quibus est hoc caput. Nam in antiquioribus non est:sed post versiculum*, declinando *sequitur continenter.*Nullus ordinetur.

Item ex concilio Carthag.3.c.22.

¶Ante probationem nullus ordinetur clericus.

CAP. II.

12 NVllus ordinetur clericus nisi† probatus fuerit, vel eporum examine,vel populi testimonio. ‡

CASVS. Supradictum est, qualiter episcopus sit examinandus,& qualiter ipse sit ordinãdus. In hac verò 24.distinc. quæritur de sacerdotibus & reliquis clericis, an sine examinatione sint promouendi : & probat Gratianus auctoritate Pauli., ℣ examinandi sunt, dicentis: Manum citò nemini imposueris: & nihil sine præiudicio facias,i. præcedente iudicio, id est sine examinatione. Item probatur per sequentia.Et casusprimi capituli per se patet.

7 apud Mar. Bracar. j. c. Græc. syno. c.41.&66.

8 Iuo p.6. c.377. Ibid. c.66. Iuo p.6.cap. 378. Exod.22.

o ¶*Nunc aũt.*] In hac distin. agit magister de examinatione clericorum. Primò ostendit omnes examinandos esse a. Secundò ostendit qualiter & quando examinandi sunt, & à quibus b. Tertiò qualiter puniantur,qui sine examinatione ꝓmouent. p ¶*Manus.*78. distin. quid est.

a & hoc vsq; ad §. j. c. cũ itaque.

b & hoc facit ab illo §. cum itaq; vsque ad §.qritur.

ADDITIO.Et extra de elect.cum nobis olim. & est hoc c. secundùm Hug.& Lau.

9 j.30.q.5. spõsus. Bur. l.9.ca.5.Iuo p.8.c.143.

q ¶*Præiudicio.*]id est, præcedenti iudicio.

r ¶*In alteram.*] i. in contrariam, prout ponitur 2.quęstio.3.§.notandũ ibi,prẹuaricator.

s N *Vllus.* ¶*Testimonio.*] hic habes, quòd testimoniũ populi æquiualet examinationi. Vnde sufficit quòd clericus ordinandus habeat famam pro se : " & per hoc etiam patet, quòd noti non sunt examinandi : sed tantùm ignoti, vt 47.distin&io.de Petro. 94. distinct. valdè. extra de præsum. mandata t.

" Ignoti sũt examinãdi, & non alij.

10Epis.1.c.j Paulo. alter in Orig. c de hoc no. 5.dist.proxi. qui ẽps. in prin.Arc.

11Burc.l.5. c.34.Iuo p. 2.c.43.

12 Anſ.lib. 7.c.89.

† nõ probat° vel j Orig.

PResbyteri.] Casvs. Vacante Stomensi ecclesia, defecit sacerdos in ecclesia beati Eleutherij martyris: & cum illa ecclesia episcopo indigeret, nec erat episcopus qui eam ordinaret: clerici Stomensis ciuitatis supplicauerũt Papæ, vt præcipere t Cęlestino episcopo, quatenus nomine visitatoris tantùm, & non tanquam proprius episcopus ordinaret in præfata ecclesia Iulianum presbyterum diaconem in locum deficientis presbyteri electum. Præcipit ergo Papa episcopo Cęlestino, vt Iulianum diaconem promoueat in presbyterum in prædicta ecclesia tantùm nomine visitatoris: & Fęliciſſimũ in locum Iuliani substituat diaconem, vt ecclesia illa nec sacerdote indigeat, nec ministro.

1 Ans. lib. 7. c. 85. al. 89. 93.

† Storiensis] Ans.

¶ Casus sequentis capituli & §. patet.

a ¶ *Ciuitatis.*] carentis epo. Sed nonne vacante sede episcopali capitulũ potuit dare inuestituram, vt ext. de hęr. ad abolendam. & extr. de ele. quia diligẽtia [a]? Resp. quòd inuestitura tantùm ad episcopos spectat, vt 16. q. 7. nullus. Ioã. & est hodie expressum ext. ne se. va. illa. vbi dicitur, quòd capitulum nõ supplet defectum episcopi in collationib. præbẽdarum. B. Vel dic, quòd capitulum, istum diaconum non potuit alienare sede vacante: quia ecclesiasticæ res alienari nõ possunt sede vacãte, vt 12. q. 2. si qua de rebus. & 71. dist. fraternitatẽ. & maior est alienatio [b] personæ quàm alterius rei, vt 12. q. 1. præcipimus. Sed quare non petebant hoc ab archiepiscopo? Fortè quia ecclesia erat exempta. Itẽ quare nõ petebant hoc à vicinis episcopis, vt 65. distin. si fortè? Resp. fortè nolebant. poterãt enim ire ad Papam omnibus omissis medijs, sicut ad eum appellatur omissis medijs. 2. q. 6. ad Romanam. & c. omnes. Vel capitulum ipsum elegit, & petijt à Papa confirmationem. nam idem non potest eligere & confirmare.

a Istæ decr. ñ ꝓbant intuenti id, ad qđ ꝓbandũ inducuntur.

b Dic qđ ꝓ cõfirmõem nulla fit alienõ, nec ꝓiudicatur futuro epo, & sic loquitur ext. đ ma. & obe. his q̃. & ca. cũ olim. Io. de Fan.

b ¶ *Sciturus.*] Semper hoc ergo est exprimendum, ne pro iure possit hoc inposterum sibi vendicare, vt 7. q. 1. pontifi. extr. de iure pat. ex literis.

c ¶ *Creasse.*] id est, ordinasse illum.

d ¶ *Nec ministro.*] Et ita quælibet ecclesia habebit sacerdotem & diaconum: alibi dicit quòd habebit duos sacerdotes. 7. q. 1. illud. & ext. de fil. presb. proposuit.

c Idẽ Ale. đ Imo. in l. cũ qđ. circa pr. ff. si cer. pet.

e ¶ *Piscopi.*] ¶ *Qui plurimo.*] Tales enim præferendi sunt alijs in ordine, & in dignitate [c]: vt 61. distin. c. statuimus. 75. dist. c. vlt.

CVM ITAQVE. Hæc est secunda pars, in qua dicitur, quod ordinandi sunt examinandi. Io. de Fan.

Item Gelasius Papa Cęlestino Episcopo.

¶ Ad ministerium alicuius ecclesiæ, clerici eiusdem promoueantur.

CAP. III.

1 PResbyteri, diaconi, & vniuersi clerici Stomensis † ciuitatis [a] petitorio nobis suggessere porrecto, ī ecclesia beati martyris Eleutherij episcopi (quæ in supradicta ciuitatis parochia [b] probatur esse constructa) presbyterum, qui constitutus fuerat, defeciſſe, atque in eius locum Iulianum diaconũ ipsius ecclesiæ pro celebritate ipsius loci quantocyus debere ordinari. Et ideo frater chariſſime, si de eius vita, vel moribus nihil est, quod cõtra canonum veniat statuta, suprascriptum presbyterij honore decorabis, sciturus [b], eum visitatoris te nomine, non Cardinalis creasse [c] pontificis. Pariter etiam & Feliciſſimum diaconũ in eius ecclesiæ ministerio, si cõuersatio eius patitur, subrogabis, vt locus processionis celeberrimus ad mysteriorum † consecrationẽ nec sacerdote indigeat, nec ministro [d].

† al. ministeriorum.

A ¶ Parochia.] *In omnibus antiquis codicibus tam impressis, quàm manuscriptis sic legitur, cuius vocis loco in recens impressis erat positum* parœcia. *sed visum est antiquam lectionem esse retinendam: præsertim cum dictio hæc etiam græcè aptißimam habeat etymologiam.*

Item ex concilio Laodicensi, c. 12.

¶ Metropoliranorum, & episcoporum examine promoueantur episcopi.

CAP. IIII.

2 EPiscopi iudicio metropolitanorum, & eorum episcoporum, qui circũcirca sunt, prouehantur ad ecclesiasticam dignitatem †; ij videlicet, qui plurimo [c] tempore probantur

2 Dist. 61. c. epm. & 63. c. non licet. Burc. l. j. c. 9. Iuo p. 5. ca. 63.

† al. potestatem.

QVãdo.] Casvs. Dicitur in hoc c. qđ in feria quarta ante sabbatum ordinationis archipresbyteri & sacerdotes debent præsentare ordinandos in ciuitate: & tunc episcopus ad examinationem illorum trib. diebus continuis faciendam debet eligere viros prudentes, qui diligenter de vita & statu eorum inquirant: & illi quib. hoc committitur sint tales, qui gratia vel pecunia non corrumpantur: quòd si secus fecerint, deponantur, & promoti repellantur.

tam verbo fidei, quàm rectę cõuersationis exemplo.

2 Cum itaque sine examinatione nullus sit ordinãdus, quemadmodum, & quo tempore sacerdotum, & cæterorum infrà positorum examinatio debeat fieri, considerandum est.

De his in concilio Nannetensi, ca. 11. ita legitur.

¶ Qui ordinandi sunt, feria quarta ad examinationem conueniant.

CAP. V.

3 QVando episcopus ordinationes facere disponit, omnes, qui ad sacrum ministerium accedere volunt, feria quarta ante ipsam ordinationem euocandi sunt ad ciuitatẽ vnà cum archipresbyteris †, qui eos repręsentare debent: & tũc episcopus à latere suo eligere debet sacerdotes [f], & alios prudentes viros gnaros diuinæ legis, & exercitatos in ecclesiasticis sanctionibus: qui ordinandorũ vitam, genus, patriam [g], ætatem, institutionem [h], locũ, vbi educati sunt, si sint bene literati, si instructi in lege Domini, diligenter inuestigent [i], ante omnia, si fidem catholicam firmiter teneant, & verbis simplicibus asserere queant. Ipsi autem, quibus hoc committitur, cauere debent, ne aut fauoris gratia, aut cuiuscunque muneris cupiditate illecti à vero deuient, vt indignum, & minus idoneum ad sacros gradus suscipiẽdos, episcopi manibus applicent. Quod si fecerint, & ille, qui indignè accessit, ab altari remouebitur: & illi, qui donum sancti spiritus vendere conati sunt, coram Deo iam condemnati [k] ecclesiastica dignitate carebunt. Igitur per tres continuos dies diligenter examinentur: & sic sabbato, qui probati inuenti sunt, episcopo repræsententur.

† al. presbyteris.

f ¶ *Sacerdotes.*] ¶ Tamen hoc videtur esse officium archidiaconi, & repræsentare abbates ordinandos, & abbatissas in sede ponere, vt extr. de offi. arch. vt nostrum. Et est ar. ad hoc suprà. distin. prox. ostiarius. " Et secundum hoc videtur, ꝙ si archidiaconus debet examinare instituendum, ꝙ tenetur ordinato ad beneficium cõferendum. ar. 54. dist. si seruus. ar. contra ext. de præb. episcopus. Solu. illud est quando episcopus ordinat sine repræsentatione: vel quando repræsentans non est soluendo.

" Archidiaconus instituẽdos examinare dẽt.

3 Burc. li. 2. c. 1. Iuo p. 6. c. 21. Pol. l. 2. tit. 19. Pan. l. 3. c. 21.

ADDITIO. De hoc no. extra de offic. archi. ad hæc.

g ¶ *Patriam.*] Nam ꝓpter natiuitatem vel patriã carius vel vilius emitur mancipium. ff. de ędili. edict. quòd si nolit. §. qui mancipium.

h ¶ *Institutionem.*] id est, titulum.

i ¶ *Inuestigẽt.*] Sed nũquid ordinandi ita rigidè sunt examinandi? quod videtur, vt ext. de pur. can. constitutus. & extra de electio. cum in cunctis. Archid. contra. ff. de ædil. edict. si quid venditor. in princip. vbi dicitur, quòd non ita amarè, sed cum quodam temperamento accipiendum est, vt non requiratur nimia perfectio. extra de electio. cum nobis, olim.

" Ordinãdi đ quib. sunt examinãdi.

,, Hæc autem tria potissimè requirẽda sunt, ætas legitima, literatura sufficiens [d], morum honestas, vt extra de electio. cum in cunctis. & si non fuerit in his tribus examinatus, deponendus est, vt extra de election. nihil est.

d Hæc ī monacho ñ est necessaria, vt le. & not. j. 16. q. j. leg.

k ¶ *Iam condemnati.*] Sunt ergo tales ipso iure suspensi. 1. q. 1. reperiuntur.

ALIAS. Dictum est supra quòd clerici collatorales episcopi debent probare & examinare ordinandos: & ordinandi debent esse probati populi testimonio. Nunc verò dicitur, quòd si neutrum istorum interueniat, episcopus non debet præsumere facere ordinationem.

¶ Casus seq. cap. cum §. patet.

Alias.

a ¶*Aliàs.*] i. si non sunt examinati à collateralib. episcopi [a], vel probati per testimonium populi. ad hoc suprà eodem, nullus.

b E*Piscopus.*]¶*Clericorum.*] sed contra 15.q.7.cap.vlt.ibi dicitur, ꝙ solus eps honorem dare potest: solus auferre non potest. Sed ibi hęc dictio, solus, non excludit clericos suos: sed alios episcopos. adhuc signatur aliud contrariũ 67. dist. reliqui. Sed illud loquitur de notis clericis. "requiritur ergo consensus canonicorũ in ordinib. conferendis, vt hic. Itẽ in causarum diffinitionib. vt 15.quæst.7.episcopus. Item in conferendis beneficijs. extr. de his quæ fi. à præl. sine cons. cap. ea noscitur. 93. distin. legimus. Item in priuilegijs cõferendis, & alijs negotijs, vt extr. de ijs quæ fi. à præl. quanto [b].

QVÆRITVR QVID FIERI. Hæc est tertia pars dist. in qua dicit, quòd si aliqui sine examinatione ordinãtur: si criminosi sint, deponantur. Ioan. de Fan.

S*I quis.*] CASVS. Tres casus in hoc cap. continentur. Primus est, ꝙ si quis presbyter vel diacon' sine examinatione fuerit ordinatus, debet deponi. Secundus est, quòd si examinatur, & confitetur crimina sua in examinatione, debet repelli & non promoueri. Tertius si examinatur, & non confitetur crimina sua: si posteà inde conuincatur, debet deponi. Idem dicendũ est de cæteris clericis inferioribus.

c ¶*Confessi.*]" Si metu probationũ aliquis confitetur crimen, talis habetur pro conuicto. sed si spõte aliquis confitetur crimen nulla examinatione præcedente, seruatur quod legitur 15.q.8.qui admiserit. & c. si quis presbyter. & ponit hoc verbũ, abijciãtur, impropriè: vno mõ exponit q̃tum ad ordinãdos: alio mõ q̃tũ ad ordinatos. Et qđ dicit, ordinatũ deijciẽdũ, si prius fuerit criminosus, ĩtelligas de maiori crimine: qa si qs in minori crimine existẽs ordinari se pmiserit, nõ deponitur: sed imponitur ei pœnitentia, vt 68. distinct. cap. 1. 82. distinct. presbyter. ext. de ren. nisi. §. propter criminis conscientiam. Qui ergo tempore ordinationis suæ tacet crimen suum, deponitur, vt 50. distinct. ex pœnitentib. vel si quis sine examinatione promotus fuerit, vt 84. distinct. quisquis. & 81. distinct. si qui sine examinatione. Sed pone, quod in omnib. sit idoneus, qui ordinatus est sine examinatione: nunquid propter hoc solùm deponendus est [c], quòd non est examinatus? ita videtur hic dici: & hoc nõ est propter suum vitium, sed propter vitium ordinantis, vt 70. distinct. capitu. 1. & 16. quæstio. 7. decernimus. Item quia non intrauit per ostium, vnde mori debet, vt Rhemus. ff. de re. di. l. vltim. Alij contrarium dicunt: argumen. contra extr. de præben. cum secundum. Ioan.

d ¶*Quod irreprehensibile.*] Ergo minores ordines cum examinatione [d] conferendi sunt. Nam & deponitur quis à minoribus ordinib. vt 27.q.1. si quis episcopus.

Aliàs [a] autem sine clericorum videlicet concilio, & populi testimonio nullum episcopus ordinare præsumat.

Vnde in concilio Carth. 4. c. 22. legitur.

¶Sine clericorum suorum concilio Episcopus clericos non ordinet.

CAP. VI.

E Piscopus sine cõcilio † clericorum [b] suorũ clericos non ordinet, ita vt ciuium cõniuentiam †, & testimonium quærat.

Quæritur, quid fieri debeat de his qui sine examinatione prouecti sunt.

De his ita legitur in concilio Martini P.

¶De ijs qui sine examinatione ordinantur, & postea peccata sua confitentur.

CAP. VII.

I SI quis presbyter, aut diaconus sine aliqua examinatione ordinati sunt; aut certè, cum discuterentur criminosa peccata sua confessi [A] [c] sunt; aut post ordinationem ab alijs detecti sunt, abijciãtur ex clero. Similiter verò, & de vniuerso ordine clericorum seruetur: Nam hoc sibi, quod irreprehensibile [d] est, sancta catholica defendit ecclesia.

A ¶Confessi sunt.] *In originali est,* confessi non sunt post ordinationem, &c. *verùm in concilio Niceno, c. 9. vnde hoc caput videtur sumptũ, habetur sine negatione, quemadmodũ hic: & infrà dist. 81. c. si quis sine.*

DISTINCTIO XXV.

ps 1 *Vòd nullus sine examinatione ordinandus sit, breuiter demonstratũ est. Quid autem [e] ad episcopum, quid ad vnumquemque inferiorem pertineat, Isidorus Hispalensis Episcopus in epistola ad Ludifredũ † scribit ita dicens.*

¶ *Integra hæc epistola habetur in codice bibliothecæ monasterij Dominicanorum.*

¶Quod episcopi & cæterorum sit officium in ecclesia.

CAP. I.

2 PErlectis sanctitatis tuæ literis gauisus sum, quòd optatam salutem tuam earum relatu cognoui. De his autem, quæ in sequentibus insinuare eloquij tui sermo studuit, gratias ago Deo, quòd solicitudinem officij pastoralis impendis, qualiterq; ecclesiastica officia ordinentur, perquiris: & licet omnia prudentiæ tuæ sint cognita [f], tamen, quia affectu fraterno me consulis, ex parte, qua valeo, expediam: & de omnibus ecclesiæ gradibus, quid ad quemq; pertineat, eloquar. Ad ostiarium namq; pertinẽt claues ecclesiæ, vt claudat & aperiat tẽplum Dei, & omnia, quæ sunt intus, extraque custodiat: fideles recipiat, excommunicatos, & ĩfideles [g] excipiat. †

¶Ad exorcistam pertinet exorcismos memoriter retinere, manusq; super energumenos, & cathecumenos in exorcizando imponere. ¶Ad acolythũ pertinet præparatio luminariorũ in sacrario: ipse cereum portat: ipse suggesta † pro Eucharistia, calices subdiaconis præparat. ¶Ad psalmistam pertinet officium canendi, dicere benedictiones [h], laudes † [i], sacrificium [k], respõsoria, & quidquid pertinet ad canendi peritiam. ¶Ad lectorem pertinet lectiones [l] pronũtiare, & ea quæ prophetæ vaticinarunt, populis prædicare [m]. ¶Ad subdiaconum pertinet calicem, & patenam ad altare Christi deferre, & leuitis tradere, eisque ministrare, vrceolum quoque, & aquam †, manile, & manutergium tenere, episcopoque, & presbytero, & leuitis pro lauandis manibus aquam porrigere.

f ¶*Cognita.*] "Not. quod quærere possumus ea quæ sunt nobis nota, vt 11. distin. quis nesciat. 24. quæstio. 1. pudenda. versic. fin. "Nota quæ rere licet.

g ¶*Infideles.*] Contra j. de consecr. dist. 1. episcopus nullum. sed illud non tenet: quia cõtraria cõsuetudine abrogata sunt. dist. 4. §. leges.

ADDITIO. hoc legitur & not. 1. quæstio. 1. non liceat. ibi videas. Vel dic vt not. in prædic. ca. episcopus. & 30. quæstio. 3. de incestis. in glo. de hac materia, &c. sed quòd hic not. fuit in summa Gof. Arch.

h ¶*Benedictiones.*] id est, benedicamus.

i ¶*Laudes.*] id est, alleluia. vel illud, Christus vincit, &c.

k ¶*Sacrificium.*] id est offertorium.

l ¶*Lectiones.*] legendas in matutinis.

m ¶*Prædicare.*] id est, legere: nec sit contra 16.q.1. adijcimus.

[a] Vtꝫ. c. proxim.

[b] ſ. in dispẽsatione rerum eccleſiæ. 12.q.1. ſi qua de reb. Item in alienatiõe. 12.q.1. ſine exceptione. 10.q.2. hoc ius. Item in omnib. communib. negotijs, vt qđ oĩb. incũbit ab oĩb. comprobet. ext. de prẽſcrip. accedens. Arch.

[c] apud Mar. Bracarensẽ ca. 24. Facit ad hoc c. epiſ. 5. Zach. ad Bonifac. epm, & 15. q. 8. ſi quis presbyter. Anſ. l. 8. capit. 13.

"Confeſſus de crimine an habeaꝫ pro conuicto.

[d] Arg. cõtra j. c. diſt. qñ. ſumpto ar. à cõtrario sẽ ſu. ſed iſta hic & ibi ſub. maximè. Arc.

[e] Hęc depoſitio fieri debet non ab eo q eũ ordinauit, cũ ipſe debeat deponi, ſed ab eius ſuperiore, ſecũdũ Hug. Idẽ ſentit Goff.

[1] Burc. l. 3. cap. 50. Iuo par. 6. c. 20. Pann. l. 3. c. 41.

† al. Lantfredum.

† aſſenſum, & conniuẽtiam] Orig.

† al. eijciat.

e Et hoc vſque ad §. nunc autẽ.

† al. vaſa ſuggeſta.

† laudis ſacrificium] Orig.

† aqua manilẽ] Orig.

a ¶ *Apostolum.*] ideſt, epiſtolam: cum deeſt ſubdiaconus.
b ¶ *Precum.*] dicendo litanias.
c ¶ *Et recitatio.*] ordinandorum, & baptizandorum, & mortuorum, & excommunicatorum. 2.q.1.legum.
d ¶ *Prę monet.*] cum dicit, Humiliate vos, &c.
e ¶ *Clamare.*] Kyrie eleiſon in rogationibus. Idem Gof.
f ¶ *Pacem.*] cū dicit, Dominus vobiſcum. vel pax vobiſcum: ſecūdum cōſuetudinem alteri⁹ loci. Vel cū dicit, Agnus Dei, &c. Lau.
g ¶ *Annuntiat.*] feſtiuitates.
h ¶ *Chriſmatis.*] alia plura ſpectāt ad epiſcopū, vt 68. diſt. quāuis.
i ¶ *Et ſacrificij.*] portandi ad altare.
k *Et iurgia.*] Hic videtur q̄ archidiaconi habeant ordinariā iuriſdictionem: & quòd poſſint inſtituere clericos, & ſuſpendere vel excommunicare *a*, vt 63. diſt. ſi in plebibus. & extr. de pœn. licet. & ext. de excеſ. præla. ad hoc. & de off. deleg. ſuper eo. & de prēb. referente. & extr. de inſt. cū veniſſet. Ar. contra 16. q. 7. nullus. & extr. de off. archid. c. 4. & 5. Itē vicarius eſt epi, vt j. ca. 1. & ext. de off. arch. c. 1. ergo habet delegatā iuriſdictionem, non ordinariam. Ad hoc dico, q̄ archidiaco. habet ordinariam iuriſdictionem *b*: & quod legitur extr. de off. arh. cap. 4. intelligo cum archidiaconus extendebat manus ad ea quæ ſibi non competebāt ex officio: niſi conſuetudo ſit præſcripta, vel generalis aliarum eccleſiarum illius diœceſ. Nec ob. q̄ dicitur eſſe vicarius epiſcopi: quia nihilominus eſt ordinarius iudex. nam & vicarius alicuius eccleſiæ perpetuus dicitur & ordinarius, vt ext. de prēben. de monachis. Sic video quòd vicarius iudicis ordinariam habet poteſtatē: quod ex eo patet, quia interponit decretum de non alienādis rebus minorum. C. de off. eius q̄ vi. alic. gerit. l. 2. ſed hoc non poſſet facere, ſi haberet delegatam iuriſdictionem, vt ff. de offic. eius cui man. eſt iuriſd. l. 2. videtur tamen ex hoc quòd habeat delegatā iuriſdictionē: quia appellatur ab ipſo ad archiepiſcopum, vt extr. de præb. referente. ſed ſi haberet ordinariā iuriſdictionē, gradatim fieret appellatio, vt 2.q.6. anteriorū. Itē alia ratione videtur hoc, quia tātùm de humiliorib. negotijs cognoſcit, vt hic dicit: ergo eſt pedaneus iudex, vt C. de ped. iud. l. vlt. ſed pedanei iudices delegati ſunt, vt C. de ped. iudi. l. pe. Item quia ep̄s hoc officiū delegat alijs, vt 10.q.1. ep̄m. Sed illud intelligas de illo iure viſitandi, qđ ep̄o cōpetit. H. dicit ipſum habere ordinariā: ſed tn̄ eam nō poteſt exercere ſine auctoritate ep̄i, ſicut metropolitanus ius habet conſecrādi ep̄m: illud tn̄ ius nō p̄ot exercere ſine alijs ep̄is. 64. diſt. c. 1. Io. Mihi videtur q̄ ſolus ep̄s in ciuitate ſua debeat eſſe iudex ordinarius, vt 7.q.1. in apibus. niſi ſecus ſit de conſuetudine iam præſcripta, vt extra de p̄ſcr. de quarta. & c. auditis. & melius de offic. archi. cap. vlt. qđ eſt Honorij. B.

a Ad hoc. fa. qđ no. 9. q. 4. nullus primas. in gloſſ. ergo. & j. dicam. & etiam de hoc dicam 24.q.3. tam ſacerdotes. ibi videas. Arch.

b Idē Bal. in l. p̄cipimus. in pr. C. de ap. & Alex. de Imol. in rub. ff. de offi. eius cui man. eſt iu. colū. 4. vbi ad hoc multa adducit iura.

1 ¶ *Pro reparandis.*] Alibi dicitur, qđ hoc ad præpoſitum ſpectet, vt 70. diſt. ſanctorum. ſed ibi nomen præpoſiti largè ſumitur, vt ext. de verb. ſign. quamuis.
m ¶ *Sacerdoti.*] id eſt, epiſcopo.
n ¶ *Cum iuſſione.*] generali: qn̄ recipit archidiaconatum ab ep̄o.
o ¶ *Baſilicarum.*] ruraliū: quia ea quæ ſunt in vrbe, cuſtodit primicerius.
p ¶ *De communione.*] ideſt de oblationibus.
q ¶ *Diaconus.*] Cum ergo poſſit vices ſuas delegare, ergo eſt ordinarius. vt C. de iud. à iudice.
r ¶ *Archipresbyter.*] In quibuſdam eccleſijs vocatur iſte decanus. 50. diſt. iñ capite. ſed ille eſt archipresbyter ruralis *c*.
ſ ¶ *Collectas.*] ſcilicet orationes.
t ¶ *Signum.*] id eſt, pulſatio campanarū.
u ¶ *Modus.*] id eſt, cū organo, vel ſine eo.
x ¶ *In vrbe.*] ſed archidiaconus extra vrbem, vt ſuprà dictum eſt.
y ¶ *Clericos.*] Ciuitatenſes.
z ¶ *Baſilicanos.*] ideſt, cuſtodes baſilicarū *d*.
a ¶ *Et matriculā.*] id eſt, tabulam: nā in matricula faciat ſcribi, qđ quilibet canonicus legere debeat.
b ¶ *Aut lege.*] i. ordine. & eſt arg. "literaturam æquipollere dignitati.
c ¶ *Ordinatio.*] id eſt, vt ordinet ea, quę ſunt neceſſaria ad baſilicā, ſ. claues & candelās.

† al. ſacrificium.

† ſolemnitatem] Orig. & Pann. Solemnitatum] Burc. & Iuo.

† parochitarum] Orig.

† parochiā.

† parochitanorū] Orig.

† al. & libertatum.

† al. reſponſorium.

† al. canēdi.

† al. parochianis.

c de quo hic non loquitur, ſecūdum Lau.

† baſilicarios.

† al. matriculas] Ori. & manuſcr.

† loco.] Orig.

d Aliter accipitur. 50. diſt. contumaces. Arc.

† reparatio] Orig.

† præparatio ſacrificij] Orig.

"literatura æquipollet dignitati.

EX HAC EPISTOIA. Hæc est secunda pars huius distin. in qua ponit de ordinatione presbyterorum & diaconorum.

a AVdire.] ¶ *Oportet.*] subditos.

b ¶ *Monita.*] idest, conuersationem.

c ¶ *Disciplinę.*] id est, regulam viuendi, vt 16.q.1.sicut.

d VNum.] ¶ *In sinistro humero.*] Et hoc ideo, vt ostendatur, quòd debet transire de læua ad dexteram, id est, de temporalibus ad spiritualia: & hoc ostenditur cum circumflectitur posteà versus dexteram.

NVNC AVTEM. Hæc est tertia pars huius dist. in qua ponuntur 13. capitula apostolicæ regulæ: & sub hac occasione ponit quatuor acceptationes criminis Ioan. de Fan.

CASVS. Ostenso qualiter in quolibet ordine sint examinãdi clerici & ordinandi, nunc Grat. breuiter vsque ad 12. causam tractat ex quibus ordinibus quis valeat promoueri: & qui post lapsum valeant reparari, & qui bus culpis deijci mereantur, & quo accusante, & quibus testificantibus possint conuinci clerici: & sub quo iudice sint absoluendi vel damnandi. Et incipiendo ab episcopo prosequitur 13. ca. apostolicæ regulæ. Primùm ca. est, oportet episcopum esse irreprehẽsibilem, vel sine crimine. Et dicitur primò crimen quodlibet peccatum mortale, vel veniale ex deliberatione procedens, vel sine: de quo dicitur, res penè contra naturam est, &c. sed talis eligatur cuius comparatione cæteri grex dicantur. Secundò dicitur crimen accusatione & condemnatione dignum: vel infamia criminalis. Quod autem dicitur, oportet epm esse sine crimine, intelligitur post baptismũ, & non ante.

1 Anſ. lib. 7. c. 76. ar. 81.

2 Anſ. l. 7. c. 80. al. 86.

a Quam tractat vsq; ad 50. dist. per ordinẽ: demũ repetit eadẽ & ordinate à distin. 81. vsq; ad dist. 91. si qua alia interponit distinctionũ. vel in causis, incidẽtia sunt, vt j. sequitur in gl. secũdũ Hug. Regulaapostolica hẽt 13. cap.

Ex hac epistola liquet, quid cuiusque officij sit. ¶ Est etiam alia distinctio episcoporum, presbyterorũ, diaconorum, quam fecit Clemens in epistola sua tertia ita dicens.

¶ Quid ab episcopis, quid à presbyteris, quid à diaconis audire oportet. CAP. II.

1 AVdire episcopum attẽtius oportet [a]: & ab ipso suscipere doctrinam fidei: monita [b] autem vitæ à presbyteris inquirere, à diaconis verò ordinem disciplinæ [c].

Sacerdos quoque vtrumque humerum orario ambit: diaconus verò sinistrum tantùm, vt ad ministerium expeditius discurrat.

Vnde in concilio Tolet. 4. c. 39.

¶ Quare leuita vnum tantùm humerum orario ambit.

CAP. III.

2 VNum orarium oportet leuitam gestare in sinistro humero [d], propter quòd [e] orat, id est, prædicat: dexteram autem partem oportet habere liberam, vt expeditius ad ministerium sacerdotale discurrat.

3 Nunc autem f per singulos gradus ordine recurrentes: qui ex quibus ordinibus in quem gradum conscendere possint, qui post lapsum valeant reparari, vel qui non, quibus culpis à proprio gradu mereantur deijci, quo accusante, quibus testificantibus possint conuinci, cuius sententia sint absoluendi, vel condemnandi, breuiter g consideremus. Ac primùm à Pontificali gradu iucipientes, qualem oporteat eum esse, qui in episcopum est ordinandus, diligenter inuestigemus, Apostoli regulam h secuti, quam in huiusmodi re Timotheo, & Tito scribit dicens [3 *Oportet episcopum irreprehensibilem esse.*] *id est non obnoxium reprehensioni. Hoc ad Timotheum* 1. *Ad Titum autem* [*Oportet Episcopum sine crimine esse*] *quod* (*vt Hieronymus scribit ad Oceanum*) *idem est. Nomine autem* k *criminis* l *quodlibet peccatum intelligitur: vnde in eadem epistola* m *Hieronymus dicit* [4 *Res* A *contra naturam penè* n *est, vt sine peccato aliquis sit: sed talis eligatur, cuius comparatione cæteri grex* o *dicantur.*] *In epistola verò ad Titum, crimen vocatur criminale peccatum, vel* p *criminalis infamia: vnde ibi* B *legitur* [5 *Crimen est querela, id est peccatum accusatione, & damnatione dignum.*] 6 *Quod autem sine criminatione iubetur esse, qui in episcopum eligitur, nõ ante baptisma, sed post baptismũ intelligendum est: vt à tempore videlicet baptismatis nullius criminis conscientia mentem eius remordeat.* C. ¶ 7 *Criminis autem appellatio alias latè* q *patet, complectens omne peccatum, quod ex deliberatione procedit. Vnde Beda* D *super epistolam Iacobi* [*Peccata, quę ex ignorantia* r, *vel infirmitate humana committuntur, dicit, & præcipit alterutrum confiteri, quia facilè* ſ *dimittuntur: quæcunque verò fiunt ex deliberatione, nõ, nisi per pęnitentiã.* ¶ *Hinc etiam* t *Augustinus*

Ex hac epistola] Hæc est secunda pars huius distinctionis in qua ponit de ordinatione presbyterorum & diaconorum.

a Audire.] Oportet.] subditos.

b Monita.] idest, conuersationem.

c Disciplinę.] id est, regulam viuendi, vt 16.q.1.sicut.

d Vnum.] In sinistro humero.] Et hoc ideo, vt ostendatur, quòd debet transire de læua ad dexteram, id est, de temporalibus ad spiritualia: & hoc ostenditur cum circumflectitur posteà versus dexteram.

Nvnc avtem. Hæc est tertia pars huius dist. in qua ponuntur 13. capitula apostolicæ regulæ: & sub hac occasione ponit quatuor acceptationes criminis Ioan. de Fan.

Casvs. Ostenso qualiter in quolibet ordine sint examinãdi clerici & ordinandi, nunc Grat. breuiter vsque ad 12. causam tractat ex quibus ordinibus quis valeat promoueri: & qui post lapsum valeant reparari, & qui bus culpis deijci mereantur, & quo accusante, & quibus testificantibus possint conuinci clerici: & sub quo iudice sint absoluendi vel damnandi. Et incipiendo ab episcopo prosequitur 13. ca. apostolicæ regulæ. Primùm ca. est, oportet episcopum esse irreprehẽsibilem, vel sine crimine. Et dicitur primò crimen quodlibet peccatum mortale, vel veniale ex deliberatione procedens, vel sine: de quo dicitur, res penè contra naturam est, &c. sed talis eligatur cuius comparatione cæteri grex dicantur. Secundò dicitur crimen accusatione & condemnatione dignum: vel infamia criminalis. Quod autem dicitur, oportet epm esse sine crimine, intelligitur post baptismũ, & non ante.

e Propter quod.] idest, quia. simile ponitur 22. distinct. de Constantinopolitana. ver. nam quòd.

f Nunc autem.] Ab hoc loco vsque ad 49. distinc. assignat 13. ca. apostolicæ regulæ *a*, quæ in locis suis distinguemus. & pertingit hic tractatus vsq; ad 12. causam, assignando quales in quolibet ordine, & ex quo, & in quem debeant promoueri, qui lapsi valeant reparari, & qui non: & sub quo iudice quilibet accusetur, sub quo iudice sint ligandi vel absoluendi. si qua autem alia interponit, incidentia sunt, vt in 6.7.8.9. & 10. causis. continua.

¶ Hactenus ostendimus, quales sint promouendi, & qualiter sint examinandi: nunc autem ostendit quales in quolibet ordine debeant ordinari. Ioan. de Fan.

g Breuiter.] id est, vsque ad 12. causas.

h Regulam.] Hæc sunt 13. capitula quę prosequitur: Oportet episcopum esse sine crimine, Vnius vxoris virum, Non violentum, Prudentem, Ornatum, Hospitalem, Pudicum, Doctorem, Non percussorem, Non litigiosum, Non cupidum, Domui suæ bene præpositum, Non neophytum.

i ¶ *Ad Timotheum.*] scribit.

k ¶ *Nomine autem.*] Gratianus volens exponere auctoritatem Apostoli, oportet epm esse sine crimine, assignat hic plures significationes huius nominis, crimen: licet hic quidã quinq; significationes assignẽt: ego non assigno nisi quatuor. Dicitur enim quandoq; crimen omne delictũ siue mortale, siue veniale, siue ex deliberatione pcedat, siue ex ignorãtia, secũdum quod dicitur, Nemo sine crimine viuit. & hãc significationem innuit ibi, nomine aũt criminis. Qñque dicit crimen infamia procedens ex crimine: prout ibi sumitur in epistola ad Titum. quandoque dicitur crimen solùm id, qđ ex deliberatione procedit: siue illud sit mortale, siue veniale: prout ibi sumitur criminis appellatio, &c. Quarto modo dicitur crimen solùm id, quod est dignũ depositione, prout ibi sumit: aliàs ea demum. 10. Deinde exẽplificat qđ crimen sit mortale, qđ veniale: ostendens qđ mortalia delentur per pœnitentiam, venialia in purgatorio. hæc videas quaeter dixi in casibus. B.

1 Tim. 3.

3 Ex glos. interlineari ad eum locum. cap. 1.

4 Epist. 83. & j. ca. c. 1. & in gl. ord. ad locũ epistо, ad Timoth.

5 In glo. interlineari. 6 j. dist. 81. cap. Apostolus. j.

l ¶ *Criminis.*] in præcedenti auctoritate.

m ¶ *Vnde in eadem epistola.*] sic continua: licet quodlibet delictũ dicatur crimen, non tñ ita accipitur in præcedenti auctoritate: quia secũdum hoc ferè nullus esset idoneus, &c.

7 ead. c. j.

n ¶ *Penè.*] j. de pœn. dist. 1. c. vlt.

n ¶ *Penè.*] "pene dicit propter Beatã Virginem, & sanctum Ioannem, qui fuerunt sanctificati ĩ vtero. vel est philosophicũ temperamentum.

"Virgo beata & sanctꝰ Ioãnes fuerũt in vtero sanctificati. Iac. vlt.

o ¶ *Grex.*] sic 1. q. 1. vilissimus. 61. dist. in sacerdotibus.

p ¶ *Vel.*] pro id est.

Crimins. Appellatio. Casvs. Ponitur tertia acceptio huius nominis, crimẽ. Dicit. n. crimẽ quodlibet mortale peccatũ, vel veniale qđ ex deliberatione pcedit: & non delet nisi pęnitẽtiã. † Quæ verò pcedũt ex infirmitate vel ignorantia, præcepit Iacobus † alterutrũ confiteri: quia facilè dimittunt.

†Vide Turrecre. hic. †vide S. Th. 4. dist. 17. q. 3. art. 4. q. 1. ad j.

q ¶ *Latè.*] sed latius ſ. ibi. nomine autem. hoc enim solũ mortale & veniale quod ex deliberatione procedit.

†Nec venialia, nec mortalia possumus confiteri sacramẽtaliter, nisi sacerdoti, vide B. Th. 4. dist. 16. q. 3. artic. 4. q. 2. & 3.

r ¶ *Ex ignorantia.*] scilicet venialia peccata.

ſ ¶ *Quia facilè.*] Quia ẽt laico † possumus ea cõfiteri, quãuis habeat copia sacerdotis: sed mortalia nõ cõfitebimur nisi sacerdoti, dummodo possit haberi eius copia: aliàs laico possumus ea confiteri, vt de pœ. dist in. 1. quem pęnitet. & dist. 6. qui vult. " Vel ideo facilè, quia per orationẽ dominicam, vel per eleemosynam, vel per modicum ieiunium, vel per aspersionẽ aquæ benedictæ dimittuntur, vt de pęnit. dist. 3. de quotidianis. & distinct. 6. qui vult. & de consecr. distinct. 3. aquam.

"Venialia remittũtur variis mod.

t ¶ *Hinc etiã.*] Respicit ad id qđ dixit, si ex deliberatione. Io.

ADDITIO. Et expones sic. Hinc, i. ad ostendendum, quòd illa quæ committuntur ex deliberatione indigent pœnitentia. & possunt ista esse verba Gra. vel Bedæ introducentis auctoritatem Aug. secundùm Hu.

†Vid B. Th. 1.2. q. 88. artic. 4. & 5. & q. 74. art. 8. ad 2.

a ¶ *Criminale.*] id est, cuius assiduitas, & contemptus † vitandi veniale nō fiat mortale *a*, non enim videtur quòd id quod est veniale, possit fieri mortale: quia secundùm opinionem istorum nihil potest speciem permutare: nisi velis dicere, quòd veniale & mortale non sint species peccati, sed accidentia. Vnde sicut mortale fit veniale recepta pœnitentia. de pœ. distin. 1. serpens. sic econuerso fit veniale mortale. Alij dicunt, quod tantùm ipse contemptus venialium est mortale peccatum, secundùm hoc expone, fit mortale, id est, ibi per contemptum fit *b* mortale: sicut ibi exponitur, accedit verbum ad elementum † & fit sacramentum. 1. q. 1. detrahe.

a Qd̄ sic vt leg. & not. d̄ pœn. dist. 1. tres. prope fin.

1 Serm. 41. de sanctis, siue 4. de anim. ab defunctorum.

5 1. Cor. 3.

b Id est, oritur.

† Inepta similitudo.

§§ 1. Cor. 3.

ALIAS EA DEMVM. Hic ponitur quarta acceptio huius nominis crimen. scilicet quod semel commissum sufficit ad damnationem & depositionem, non tamen infamat: & ostenditur in hoc § quæ peccata sint mortalia, & quę venialia: & quædam ex his enumerantur mortalia, quæ per pœnitentiam purgantur: venialia in purgatorio post mortem. Et dicitur quòd per lignum magna venialia designantur: per fœnum minora: per stipulam minima intelliguntur.

2 hic omittuntur aliquot B. Augu. verba.

† Vox ista abest ab originali.

† aliqua] Orig.

b ¶ *Super hoc.*] id est super fidem, id est, post quam fidem quis susceperit. id est licet quis post fidem sumptā venialiter peccauerit: nihilominus saluus erit.

« Venialia triplicia sūt

c ¶ *Ligna.*] " Per hoc innuit tria genera venialium. ligna vocat grauiora venialia: fœnum minora: stipulam minima. ligna enim diutius sunt in igne quàm fœnum: & fœnum diutius quàm stipula.

«Punit ne aliqs in purgatorio pro mortali peccato.

†Vid B. Th. 5. dist 18. q. 1. art. 2. q. 3. & dist. 21. q. 1. art. 1. q. 1.

d ¶ *Non capitalia.*] "Hac auctoritate dicunt quidam, quòd nullus pro † mortali peccato punitur igne purgatorio: sed tā tùm pro veniali. Alij dicunt, quòd si aliquis cœperit pœnitere pro mortali, & non perfecit hic pœnitentiam, perficiet eam in purgatorio: sed si hic non est contritus de mortali, non purgabitur pro illo in purgatorio. sic videtur Aug. hic velle, & de pœ. distinct. 1. si peccatum. & cap. sicut primi. & de pœn. dist. vltim. cap. vltim.

e ¶ *Non omnia.*] scilicet quæ sint mortalia, quæ venialia.

f ¶ *Vel.*] pro saltem.

g ¶ *Ebrietas.*] quæ quandoque est mentis obliuio: & hęc est pœna, & non est aliquod peccatum, vt 55. q. 1. sanè. "quandoque dicitur studium ad inebriādum se, & hoc est mortale peccatum, vt 35 distin. ante omnia. ext. de vi. & ho. cle. à crapula. quandoque dicitur frequens actus bibendi: & illud est veniale, vt in ver. seq.

« Ebrietas quandoque est mortalis.

h ¶ *Plus accipit.*] Casu, non ex contemptu, & non ad ingurgitationem: aliàs esset mortale peccatum, vt 4. dist. denique.

i ¶ *Plus tacet.*] " In prælatis est taciturnitas mortale peccatum, vt 44. distinct. sit rector. 40. distinct. si Papa. in alijs est veniale.

« Taciturnitas in prælatis est peccatum mortale.

k ¶ *Ieiunantibus.*] Sed nonne comedere ante horam comedendi est mortale peccatum *c*, vt de consecr. distin. 1. solent. & distin. 5. quinque modis? Sed non intelligas de ieiunijs statutis, sed de illis quæ quilibet pro sua voluntate seruat. 76. distinc. vtinam.

c Quērit nō asserit. nam hoc dicere esset durū. Arch.

l ¶ *Tardius.*] sic peccatum est, aliquid tardius dare. 13. q. 2. qui oblationes. 16. q. 1. decimæ.

ADDITIO. Dic quòd ipsum surgere non est peccatum, sed traditas & negligentia. cum istis concor. secundùm Hug.

m ¶ *Excepto.*] Arg. cō tra H. qui dixit, quod vir non potest cognoscere vxorem quin venialiter peccet, vt dixit suprà distinct. 13. nerui.

† cibum nō dederit, aut nimium] Orig.

n ¶ *Desiderio.*] supple, & causa reddendi debiti.

o ¶ *Neglexerit.*] Hoc est in prælato mortale, vt 90. distinc. præcipimus.

1. Cor. 6.

p ¶ *Seruum.*] In hoc casu seruus auditur agens contra dominum suum: & dominus talis cogitur eum vendere, vt ff. de his qui sui vel alie. iur. sunt. l. 2. §. dominorum. " Similiter maritus vxorem tenetur moderatè castigare, vt 7. quæst. 1. sicut. in fin. nisi sit clericus, qui eam durius potest castigare, vt 33. quæst. 2. placuit.

« Maritus vxorē castigare potest.

q ¶ *Adulari.*] 22. q. 2. primum. Contra 11. q. 3. nemo peritorum. & 46. dist. clericus qui. Solu. "Tribus modis adulatur quis: vel attribuendo alicui homini bonum quòd non habet: vel nimium extollendo bonum quod habet. vtrunque istorum est veniale. vel approbando malum quod habet: & istud est mortale. 11. q. 3. væ qui dicitis.

« Adulatio tripliciter fit.

r ¶ *Vel sumptuosa.*] 41. distin. non cogantur.

ADDITIO. Hoc vult sonare ista concor. sicut infirmatur dives, si vtatur vilibus: ita infirmantur pauperes, si vtūtur delicioſis, secundùm H. Arch.

¶ *Iuramus.*] Intellige cum quis iocando iurat. " Nam pro temerario iuramēto bene peccat aliquis mortaliter, licet, nō tanta pœnitentia imponatur ei, sicut si solemniter & ex discretione iurasset, vt 22. q. 4. qui sacramēto. Idem dico in iuramēto per metum extorto, vt ext. de iureiu. verum. Contra. 2. q. 4. nos sanctorum. Sol. ibi de solemni, hic de non solemni.

« Iuramentum an sem per sit mortale peccatum.

t ¶ *Temeritate.*] sed si ex odio, esset mortale. vnde sequitur, quoniam.

Qualis

Qualis hinc.] Casvs. Quærebatur qualis repræsentabitur homo ante Deum in die iudicij. Et respondet quòd si bonus decedit, bonus repræsentabitur: & si malus decedit, malus repræsentabitur. Sed tamen sunt quædam peccata in iusto quæ purgantur post mortem: scilicet venialia, vt sermo otiosus: risus immoderatus: & peccatum curæ familiaris. & hoc probatur auctoritate Euangelij dicentis: Si quis dixerit blasphemiam in spiritum sanctum, nec in hoc seculo, nec in futuro remittetur ei. Vnde à contrario sensu apparet, quòd peccata quædam in futuro remittentur. nam quod de vno negatur, de alijs conceditur.

a ¶ *Qualis hinc.*] Hoc verum est de summè bonis vel summè malis. nam quidam sunt summè boni: quidam summè mali *a*.

a De hoc ēt not. extr. de cele. Mis. cū Marthæ. in fin.

b ¶ *In iudicio.*] vt 13. q. 2. tempus. Ioan.

c ¶ *Culpis.*] scilicet venialibus.

d ¶ *Credēdus est.*] Hic vult dicere, quod quædam culpæ tolluntur per ignem purgatorij ante diem iudicij.

e ¶ *Blasphemiam.*] " qui peccat per impotentiam, dicitur peccare in patrem: quia patri attribuitur potentia. 24. distin. qui episcopus. Qui peccat per ignorantiam, dicitur peccare in filiū: quia filio attribuitur scientia. 38. distinct. si iuxta. Sed qui ex contemptu peccat, dicitur peccare in spiritū sanctum, vt ille qui est obstinatus in peccato, & illud dicitur irremissibile *b*, i. non ita de facili remittitur sicut præcedentia. de pœ. distinc. 1. §. potest. & dist. 2. sciendum.

" Peccatur vario modo in Patrē & Filiū & Spiritū sanctū.

Matth. 12.

b Quod dic vt leg. & no. j. de pœ. dis. 1. §. potest etiam. & distinc. 2. cap. sciendum. Arch.

f ¶ *Negatur.*] Ar. qđ de vno negatur, de alio conceditur, vt 16. quæstio. 3. de crimine. ff. de iud. l. cum prætor. sic quod de vno conceditur, de alio negatur, vt 45. distinct. disciplina. 1. quæst. 1. per Esaiam. 33. quæstio. 5. qui sitit *c*. Ar. contra C. de nat. li. Auth. item si quis. vbi licet vnū nominet, tamen extenditur ad alios. sic 61. dist. miramur. argu. ff. de cu. re. si quis.

c In fin.

" Negotia multa sunt quę vix sine peccato fiūt

g ¶ *Sine culpa.*] " Similiter militia, mercatio, procuratio, siue administratio aliqua vix sine peccato fit, vt de pœn. dist. 5. falsas. & cap. qualitas.

Qui in aliud.] Casvs. Dicitur in hoc cap. quòd si quis non egit pœnitentiam in hac vita de aliquo veniali, in futuro seculo purgabitur igne purgationis, qui superat omnē pœnam, quam aliquis potest pati in hoc mundo.

nuscripto sunt iuuenta: habentur autem infrà ea. ante. c. primum.

d ¶ Vnde Beda.] *In commentarijs ipsius ad cap. 5. epistolę Iacobi, ad illa verba:* confitemini alterutrum, *sic legitur:* In hac autem sententia, illa debet esse discretio, vt quotidiana leuiaque peccata alterutrū, coæqualibus confiteamur: eorumque quotidiana credamus oratione saluari: porrò grauioris lepræ immunditiam iuxta legem sacerdoti pandamus, atque ad eius arbitrium, qualiter, & quanto tempore iusserit, purificari curemus.

e ¶ Nullum peccatum.] *In gloßa ordinaria in ca. xi. 1. Corinth. ad ea verba:* reus erit corporis & sanguinis Domini, *citatur hæc sententia ex B. Augustin. homilia 24. in Ioan. in hęc verba,* Nullum peccatum veniale est, dum placet, quantumcunque paruum: sicut mortale, si verè displicet, nullum iudicatur.

Item Gregorius Dialog. libr. 4. c. 39.

¶ Quæ sunt venialia peccata, quæ post hanc vitam purgantur.

CAP. IIII.

Qvalis hinc [a] quisq; egreditur, talis in iudicio [b] præsentatur: sed tamen de quibusdam leuibus culpis [c] esse ante iudicium purgatorius ignis credendus est [d], pro eo, quod veritas dicit [Quia si quis in spiritum sanctum blasphemiā [e] dixerit, neque in hoc seculo remittetur ei, neque in futuro.] In qua sententia datur intelligi, quasdam culpas in hoc seculo, quasdam verò in futuro posse laxari. Quod enim de vno negatur [f], consequens intellectus patet, quia de quibusdam conceditur. Sed tamen, vt prædixi hoc de paruis, minimisque peccatis fieri posse credendum est, sicut est assiduus otiosus sermo, immodetatus risus, vel peccatum curæ familiaris, quæ vix sine culpa [g] vel ab ipsis agitur, qui culpam qualiter declinare debeant, sciunt, aut in non grauibus rebus error ignorantiæ, quæ cuncta etiā post mortem grauant, si adhuc in hac vita positis minimè fuerint relaxata.

1 [*Item Augustinus in libro de vera & falsa pœnitentia, c.* 18.]

¶ De eodem. PALEA. CAP. V.

Qvi in aliud seculum distulit fructum conuersionis, prius purgabitur igne purgationis. Hic autem ignis, & si æternus non sit, miro tamē modo grauis est. Excellit enim omnem pœnam, quam vnquam aliquis passus est in hac vita, vel pati [F] potest.

F ¶ Vel pati potest.] *Hæc verba non sunt in originali, neque infrà de pœn. distinct. 7. capit. vltim. §. fin. vbi hoc idem recitatur.*

Aliàs autem ea tantùm delicta significat, quorum est perpetua infamia.

2 *Vnde Hieronymus scribit in eadem epistola ad Titum, c.* 1.

¶ A die baptismi sine crimine debet inueniri, qui in episcopum est ordinandus. CAP. VI.

Primùm [h] itaque sine crimine iubetur esse † episcopus, quòd puto alio verbo ad Timotheum, irreprehensibilem nominatum: non quòd eo tantùm tempore, quo ordinandus est sine vllo sit crimine, & præteritas maculas noua conuersatione diluerit: sed quòd ex eo tempore, quo in Christum renatus est nulla peccati conscięntia remordeatur. Quomodo enim potest præses [i] ecclesiæ auferre malum de medio eius, qui in delicto simili corruerit? aut qua libertate corripere [k] peccantem potest: cum tacitus sibi ipse respondeat [l], eadem admisisse, quæ corripit?

3 *Ecce, qui ordinandus est in episcopum, non solùm tempore suę ordinationis, sed etiam omni tempore post baptisma à crimine immunis esse debet,*

Alias. Hic prosequitur Gratianus secundùm H. quintam acceptionem huius nominis, crimen, dicens quod crimen dicitur quodcunque irrogat perpetuam infamiam.

Primùm.] Casvs. Dicitur in hoc ca. quòd qui eligitur in episcopum, debet esse sine crimine, & sine criminali infamia post baptisma, nec sufficit, si eo tempore sit sine crimine quo est ordinandus, cùm fortè per pœnitentia n diluit peccata sua. Quomodo enim poterit alios corrigere, qui in simile corruit delictum.

1 j. de pœn. dist. 7. c. vlt. §. fin.

h ¶ *Primùm.*] Ex hoc ca. tres oriuntur opiniones. dicit H. " quòd qui semel peccauit, non potest amodo promoueri, vēl aliquos actus legitimos exercere, vt hic, & 48. distinc. quoniam. & 1. quæstio. 7. si quis omnem. & 50. distinct. illud. & 6. quæstio 1. qui crimen. & 8. quæstio. 1. in scripturis. in fin. & ext. de temp. ordi. cap. ex tenore. Et est argum. pro eis. ff. de ædil. edic. quis sit fugitiuus. 1. responso. fur enim non purgat vitium furti, licet rem restituat. ff. de fur. qui ea mentē. nec raptor vitium rapinæ. ff. vi bo. rapto. l. pe. Alij dicunt, quòd post quodlibet mortale acta pœnitentia potest quis promoueri, nisi sit crimen enorme, vt 81. distinct. Apostolus. Et est argumen. ad hoc 50. distinct. ferrū. ff. de ædil. edi. quod ita sanatum est *d*. quia status nostri temporis, &c. vt 84. distinct. fraternitatis. & dicunt quòd ille canon corrigit alios, qui de rigore loquuntur. Tertij dicunt quòd quantumcunque sit graue delictum, dummodo sit occultum, post pœnitentiam non impedit promouendum, vt 50. distinctio. de his. Ego credo, quod siue sit occultum, siue manifestum, dummodo sit enorme, impedit promouendum, licet egerit pœnitentiā. 50. distinct. miror. Io. Sed certè hoc non est verum, licet Io. hoc dicat. nam pro occulto crimine nemo repellitur post pœnitentiam, nisi in homicidio, vt dicit noua decre. ext. de temp. ord. cap. vlt. quæ declarat hoc totum. Ber.

" promoueri vtrū possit ille qui semel peccauit.

2 In commē tarijs ad ca pit. 1.

† sit.] Orig.

1. Cor. 5.

d Ad idē de pœn. dist. 1. quantuslibet. & cap. quamobrē. versi. neque enim, &c. & 32. q. 1. qđ autem. in fi. 56. dist. nunquam. nam Deus vitijs tantùm irascitur, non hominib. de pœ. distin. 1. quāobrem. Arch.

3 Cōcord. l. frater à fratre. ff. de cōdi. inde. & l. altius. ff. si ser. ven.

i ¶ *Præses.*] id est, episcopus.

k ¶ *Corripere.*] not. quòd potest quis accusari de peccato, de quo pœnituit. 33. q. 2. admonere.

l ¶ *Respondeat.*] sic j. dist. proxim. vna tantùm. & 42. dist. §. 1. & 62. dist. in sacerdotibus. §. 1.

Sequi-

Sequitur.] Hæc dist.diuiditur in duas partes. Secũda ibi, *Sicut duobus.* Ioan.de Fan.

CASVS. Suprà tractatum est primum c. apostolicæ regulæ, s. oportet episcopum esse sine crimine: quod intelligitur non solùm suæ ordinationis tempore, sed etiam omni tempore post baptismũ. In hac verò 26.dist.prosequitur secundum c. apostolicæ regulæ, s. oportet episcopum esse monogamũ, i. vnius vxoris virum, idest, nõ plurium, & hoc intelligitur post baptismum: quod probatur p seq. c. quod abrogatũ est.

a ¶ *Sequitur.*] in hac 26.dist. exequitur secũdum præceptum apostolicæ regulę, oportet episcopum esse vnius vxoris virum, quod negatiuè exponitur, i. nõ plurium: tamen in casu necessitatis bigam⁹ promouetur vsque ad subdiaconatũ, vt 34. dist. lector. "Assignantur autem quatuor rationes, quare bigamus non possit promoueri. Vna propter defectũ sacramenti, quia nõ est ibi sacramentum vnitatis, cum carnem suã diuiserit in plures, vt j.ea. ácutius. Item propter prærogatiuam ordinum, vt j.e. vna. Itẽ propter signum incontinẽtiæ, ex eo quòd de vna transiuit ad aliam, vt 82.dist. proposuisti. Item ex eo p̃ non habet frontem hortandi viduitatẽ, vt j.ea.vna. in fin.

1 Beda, & gloss.ord. 1.Tim.3.ad hæc verba.

2 glo. nõ habet

" Bigamus ꝓpter 4. rationes promoueri non potest.

3 In gl. ord. c.j. epist. ad Tit. sumpta tñ snia ex B.Aug. in li. de bono cõiugali, c. 18.

4 28.q.3,c. acutius. Iuo p.8.ca.294. Pann. lib.6. c.66. Ans.l. 9.c.59. Polyc.l.2. titu. 31.

1. Cor.7.

Vnius.] CASVS. Quæsitum fuit à Hieron. vtrum c. apostolicæ regulæ, oportet epm̃ cẽ monogamum, intelligat añ baptismũ, vel post. Et resp. q̃ post baptismũ & nõ ante, si enim ante cõiugẽ habuit, nõ imputatur ei, sicut nec stuprum.

b ¶ *Vnius.*] i. non plurium. sic ext. de test. licet. Et sic verba affirmatiua exponuntur negatiuè, vt 1, q. 1, iudices. 23.q.4. si ea.

c ¶ *Monogamum.*] Monos vnum, gamos mulier, vel nuptiæ. inde monogamus, s. qui vnam tantùm habuit vxorem. H.

d ¶ *Post baptismum.*] Non dicit verum, quia matrimonium non soluitur in baptismo, vt j.eo c. deinde. & malè sentit hic Hiero. vnde Aug. eum corrigit in proxi. c.

e ¶ *Nouo homini.*] Sub eo modo loquendi seruus post manumissionem dicitur nouus homo, vt ff. de adi.leg. si seruus legatus. & alia lex dicit, quòd post manumissionem alius intelligitur, vt ff. de sol. qui res. §. aream.

Acutius.] CASVS. Capitulum hoc diuiditur in duas par. In 1.par. probat Aug. quòd ille qui habuit vnam coniugem ante baptisma, & aliam post, promoueri non põt, cũ sit bigamus. & hoc fit, non propter peccatum, qd̃ contraxit, sed p̃p sacramenti defectum, quod in eo deficit, cum hic non de peccato, sed de inordinatione agatur. Et si cathecumena fuerit ante baptismum corrupta, licet postea baptizetur, tñ nõ poterit inter virgines cõsecrari. In 2.parte quæ incipit ibi, *Sicut*, dicitur quòd sicut vnitas vni viro, i. Christo debet esse subdita, & non diuersis, id est, Deo & diabolo, ita à Deo recedere in superstitionem diaboli non licet. Vel intellige sic, vt faciat ad propositum Gratiani, id est, sicut duobus coniugijs non pót aliquis deseruire simul, sic ab vno coniugio in aliud ire non licet, quia talis apostataret à via ordinandi.

f ¶ *De sacramento.*] Sensus est, bigamus non repellitur quia peccauit. sed propter sacramenti defectum, qui est in eo. extr. de big. à nobis. & c. nuper. Et no. q̃ in matrimonio triplex designatur sacramentũ *a*, cõiunctio animorum per verba de præsenti designat comũctionem fidelis animæ ad Christum, sed cõmistio carnis designat cõiunctionem Christi, & ecclesiæ, extr. de biga. debitum. Item designatur ibi vnio deitatis cũ humanitate, vt de conse. dist. 2. in Christo. & illam designat coniũctio corporum.

a hic videas quod dicam de pœ. dist. 2. §. Adam. super gl. dicẽs hoc, &c. Archi.

g ¶ *Consecrari.*] "quæri consueuit, cum consecratio epi maior sit & dignior quàm virginum, quare possit consecrari in epm̃, qui nõ solùm vxorem habet, sed etiam post mortuã vxorem habuit concubinã, vt 33.dist. habuisse. & 34.dist.c. fraterni tatis. & si qua fuerit corrupta vel ante baptismũ vel postea, non possit inter sacras virgines cõsecrari, vt 20. q.1. iuuenculas? Respõdetur, sacra virgo significat ecclesiam triumphantẽ, vbi non est macula neq; ruga. 21.dist. quamuis. sed eps ecclesiam militãtẽ, vbi sunt boni & mali. 31.distin. quoniam. 11.q.3.audi.

* corruptus in epm̃ consecrari põt, sed non corrupta inter virgines.

Matth.6.

5 cõcor.tex. in l.naturaliter. quem vide C. de epis. & cle.

h ¶ *Significat.*] Et ita† ipse episcop' est sacramentum, sicut aqua ipsa. 1.q.1. detrahe verbũ ab aqua, quid erit nisi aqua.

i ¶ *Vni viro.*] id est, Deo, & non diabolo, & sic bene aptat̃ sequens litera.

k ¶ *Subditam.*] id est, non ab eo diuisam. & bene sequitur.

6 Burc. l.4. c.98. Iuo p.1. c.292. & p.8.ca.303. Poly.l.6. titul.4.

†aliàs, oppo nitur.

†Neque epi scopus, nec; aqua, priè est sacramẽtum, Vide Turrecre. hic.

† post] Orig.

DISTINCTIO XXVI.

ps 1

Equitur a in vtraque epistola [vnius vxoris virum] post baptisma videlicet, non ante baptismum.

Vnde Hieronymus A *scribit ad Oceanum, epist.* 83.

¶ Post baptismum debet esse monogamus, qui in episcopum est ordinandus.

CAP. I.

1 VNius[b] vxoris virum, id est, monogamum[c] post baptismum[d]. Si enim & ante coniugem habuit, quæ obierit: non ei imputatur, cui prorsus nouo homini 2 [c] nec stupra, nec alia, quæ ante fuerunt, iam obsunt.

A ¶ Hieronymus.] *Sentẽtiæ quidem huius, & sequentis capitis sunt Patrum, qui citantur, ideſt Hieronymi, & Augustini: verba tamen ipsa potius videntur sumpta ex collectaneis Bedæ, & ex glossa ordinaria, huius quidem capitis in primã ad Timoth. cap.3. sequentis verò in epistolam ad Titum, cap.1.*

Augustinus verò contra testatur scribens 3 in epistola ad Titum.

¶ Qui ante baptismum habuerit vnam, & post baptismum aliam, ordinandus non est.

CAP. II.

4 ACutius intelligunt, qui nec eum, qui cathecumenus, vel paganus habuit alteram, ordinandum censuerũt: quia de sacramento[f] agitur, non de peccato B. Nam in baptismo peccata omnia dimittũtur: & qui dixit § Si nupserit virgo, non peccat. § satis declara-

propositum Gratiani, id est, sicut duobus coniugijs non pót aliquis deseruire simul, sic ab vno coniugio in aliud ire non licet, quia talis apostataret à via ordinandi.

f ¶ *De sacramento.*] Sensus est, bigamus non repellitur quia peccauit. sed propter sacramenti defectum, qui est in eo. extr. de big. à nobis. & c. nuper. Et no. q̃ in matrimonio triplex designatur sacramentũ *a*, cõiunctio animorum per verba de præsenti designat comũctionem fidelis animæ ad Christum, sed cõmistio carnis designat cõiunctionem Christi, & ecclesiæ, extr. de biga. debitum. Item designatur ibi vnio deitatis cũ humanitate, vt de conse. dist. 2. in Christo. & illam designat coniũctio corporum.

uit nuptias nõ esse peccatum. Propter sanctitatem autem sacramenti, sicut fœmina, si catechumena vitiata est, nõ potest post baptismum inter Dei virgines consecrari[g]: ita non absurdè visum est bigamum non peccasse, sed normã sacramenti amisisse, non ad vitæ meritũ, sed ad ordinationis ecclesiasticæ signaculum necessariam. Et sicut plures antiquorum patrũ vxores, significauerunt futuras ex omnibus gẽtibus ecclesias, vni viro subditas, id est Christo: ita noster antistes, ideſt, epi scopus vnius vxoris vir significat[h] ex omnibus gentibus vnitatem vni viro[i] Christo subditam[k]. 2 ¶ Itaque sicut duobus dominis seruire, sic ab vno Deo apostatare, & in alterius superstitionem ire, non licet 5.

B ¶ De peccato.] *sequebatur*, propter sanctitatem sacramenti, sicut si fœmina, &c. *Restitutus est totus hic locus ex glossa ordinaria. Nã apud B. Augustinum, & reliquos collectores copiosior etiam est.*

Item Innocentius Ruffo, & Eusebio, & cęteris episcopis Macedoniæ epist.22.cap.2.

¶ Bigamus probatur, qui ante baptismum habuerit vnam, & post baptismum alteram.

CAP. III.

6 DEinde ponitur † non dici oportere bigamum eum, qui catechumenus habuerit, atque amiserit vxorem, si post baptismum fuerit aliam sortitus, eamque primam videri, quæ nouo homini copulata sit: quia illud coniugium per † baptismi sacramentum

a hic videas quod dicam de pœ. dist. 2. §. Adam. super gl. dicẽs hoc, &c. Archi.

g ¶ *Consecrari.*] "quæri consueuit, cum consecratio epi maior sit & dignior quàm virginum, quare possit consecrari in epm̃, qui nõ solùm vxorem habet, sed etiam post mortuã vxorem habuit concubinã, vt 33.dist. habuisse. & 34.dist.c. fraterni tatis. & si qua fuerit corrupta vel ante baptismũ vel postea, non possit inter sacras virgines cõsecrari, vt 20. q.1. iuuenculas? Respõdetur, sacra virgo significat ecclesiam triumphantẽ, vbi non est macula neq; ruga. 21.dist. quamuis. sed eps ecclesiam militãtẽ, vbi sunt boni & mali. 31.distin. quoniam. 11.q.3.audi.

* corruptus in epm̃ consecrari põt, sed non corrupta inter virgines.

Matth.6.

5 cõcor.tex. in l.naturaliter. quem vide C. de epis. & cle.

h ¶ *Significat.*] Et ita† ipse episcop' est sacramentum, sicut aqua ipsa. 1.q.1. detrahe verbũ ab aqua, quid erit nisi aqua.

i ¶ *Vni viro.*] id est, Deo, & non diabolo, & sic bene aptat̃ sequens litera.

k ¶ *Subditam.*] id est, non ab eo diuisam. & bene sequitur.

6 Burc. l.4. c.98. Iuo p.1. c.292. & p.8.ca.303. Poly.l.6. titul.4.

†aliàs, oppo nitur.

†Neque epi scopus, nec; aqua, priè est sacramẽtum, Vide Turrecre. hic.

† post] Orig.

Deinde.] CASVS. Hoc c. diuiditur in duas partes. In prima parte dicitur, q̃ Ruffus, & Eusebius, & cęteri epi ma cedoniæ tres prauas opin. habebant. Prima erat, q̃ ille nõ debet bigamus reputari, qui ante baptismum habuit vnã & postea aliam, & eam quam post baptismum aliquis habuit, videri quasi nouo homini copulatam. Sed hanc opi. reprobat Innoc. per duo inconuenientia. Primùm est, q̃ secundũ illorum opinionem, si aliquis ante baptismum tres habuerit vxores, & post baptismum quartam, quæ quarta est, erit prima secundũ eos. Secundum inconueniens est, q̃ hæc talis quæ quarto ducta est, debet loco virginis reputari. Secũda opinio erat, q̃ totum quidquid agit homo ante baptismum, in baptismo deletur, qd̃ Inn. reprobat, cũ in baptismo tantùm peccata deleantur, & non matrimonia, cum Deo auctore sint cõstituta. Tertia opinio erat, q̃ matrimonium ante baptismum non erat legitimum: & hoc improbat tali ratione, quia si hoc verum est, filij inde nati non erunt legitimi, nec hæreditatem habebunt: sed erunt spurij, vel naturales. Hoc etiam improbatur auctoritate Domini. nã interrogatus à Iudæis, si liceret homini dimittere vxorem suam, respondit: Quos Deus cõiunxit, homo non separet. & de his tantùm loquebat̃, s. Iudæis, qui ante baptismum

ptiſmum contraxerunt. In 2 parte, quæ incip. ibi, *Quæro, & ſolicitus.* reuertitur Inn. ad ſecundam opin. & eam improbat duab. rationib. vſque in finem. Prima eſt, quòd ſecũdùm hoc filij nati ante baptiſmum, & poſt non erunt fratres, nec inter eos erit familiæ erciſcundæ iudicium, quod eſt abſurdum. Secunda eſt, quia ſecundum hoc, bona quæ facit aliquis cathecumenus, non proſunt ei, ſi quod ante baptiſmum geſſit, in baptiſmo deletur, quod non fuit verum in Cornelio gentili, nec in præceptis legalib. diligenter impletis. Et ſic concludit, quòd per baptiſmum nõ aboletur matrimonium, ſed peccatum.

† al. ablatũ.

1. Tim. 3. Tit. j.

cũ cęteris [a] criminibus ſit ablutum †. Quod cum de vna vtiq; dicitur, certè, ſi tres habuerit in vetere poſitus homine vxores [B], erit ei, quæ poſt baptiſmum quarta eſt, ſic interpretãtibus prima, & virginis æquè [b] nomẽ accipiet, quę quarto ducta eſt loco. Quis (oro) iſtud nõ videat contra Apoſtoli eſſe prę ceptum, qui ait, vnius vxoris virum oportere fieri ſacerdotẽ? Sed obijcitur [c], quòd in baptiſmo totum, quidquid in vetere homine geſtũ eſt, ſit ſolutum. Dicite mihi (cum pace veſtra loquor) crimina tantùm dimittuntur in baptiſmo, an & illa, quæ ſecundum Domini † præcepta, ac Dei inſtituta complẽtur? Vxorem ducere crimẽ eſt, an non eſt crimen? Si crimẽ eſt, ergo (præfata venia dixerim) erit auctor in culpa: qui, vt crimina committerentur, in paradiſo præcepit c? cum ipſe eos benedixit. Si verò non eſt crimẽ, quia quod Deus inſtituit †, nefas ſit crimẽ appellari, & Salomon addidit [Etenim à Deo præparatur viro vxor,] quomodo creditur inter crimina eſſe dimiſſum, quòd auctore Deo legitur conſummatum? Quid de talium [d] filijs percenſetur? Nunquid non erunt admittendi in hæreditatis conſortio †, quia ex ea ſuſcepti ſunt, quæ ante baptiſmũ fuit vxor, erũtq; appellandi vel naturales [e], vel ſpurij: quia non eſt legitimum matrimonium, niſi illud (vt vobis videtur) quod poſt baptiſmũ aſſumitur? Ipſe Dominus, cum interrogaretur à Iudæis, ſi liceret dimittere vxorem, atq; exponeret fieri nõ debere, addidit [Quod ergo Deus iunxit, homo non ſeparet.] Ac ne de his locutus eſſe credatur, qui [D] poſt baptiſmum ſortiuntur [f], meminerint hoc & à Iudæis interrogatum, & Iudæis eſſe reſponſum [g]. ¶ Quæro, & ſolicitus quæro, ſi vna eademque ſit vxor eius, qui ante cathecumenus, poſteà fit fidelis, filiosque ex ea, cũ eſſet cathecumenus, ſuſceperit: ac poſtea alios, cum fidelis: vtrum ſint appellãdi fratres, an non habeãt poſtea, defuncto patre, herciſcundæ hæreditatis cõſortium, quibus filiorum nomen regeneratio ſpiritualis creditur abſtuliſſe? Quod cum ita ſentire, atq; iudicare abſurdum eſt, quæ (malum) ratio eſt, hoc defendi, & vacua magis opinione iactari, quàm aliqua auctoritate [h] roborari? cùm nõ poſſit inter peccata deputari, quod lex præcepit [i], & Deus iunxit? Nunquid ſi quis cathecumenus virtutibus ſtuduerit, humilitatem ſecutus fuerit, patientiam tenuerit, eleemoſynas fecerit, morti deſtinatos [k] qualibet ratione eripuerit, adulteria exhorruerit, caſtitatem tenuerit, quæro, ſi hæc, cum fuerit factus fidelis, amittit: quia per baptiſmũ, totum, quod vetus homo geſſerat, putatur auferri? Aſpiciamus gentilem hominem Cornelium orationibus, atq; eleemoſynis vacantem, angelũ audientem per reuelationem, ipſumq; [E] Petrum videntẽ: nunquid per baptiſmũ hæc illi ablata ſunt, propter quę ei baptiſmus videtur eſſe conceſſus [l]? Si ita creditur, mihi credite, nõ modicũ erratur: quia quidquid bene geſtum fuerit, & ſecundũ præcepta legalia cuſtoditum, non poteſt facientibus deperire. Nuptiarum ergo copula, quia Dei mandato perficitur, non poteſt dici peccatum: & quod peccatum non eſt, ſolui inter peccata [m], credi omnino non debet: eritque integrum æſtimare aboleri nõ poſſe prioris nomen vxoris, cùm non dimiſſum ſit pro peccato, quod † ex Dei ſit voluntate completum.

Gen. j.

Matth. 19.

28. q. 1. nunquid.

† al. conſortium.

Matth. 19.

† iunxit] Orig. Prouerb. 19.

Arg. contra. 1. quæſtio. 7. & ſi illa. in princ. vbi de hoc. Arch.

Et c. Apoſtolica. & c. quia. ff. de conſt. pecu. l. 1. §. debitum. Arch.

Cæteri & alij, quandoque ponuntur impropriè.

Persona loquẽtis an in generali ſermone cõprehendat.

Additio.

† legis.] Orig.

a ¶ *Cum cęteris.*] "Impropriè ponitur hæc dictio, cæteris, vt ibi, & cum eo alij duo latrones. ſic 56. diſt. Cenomanẽſem [a]. 34. diſt. ſi quis viduam. 8. quæſtio. 3. Artaldus. vnde licet ſic inueniat ſcriptum in aliquo inſtrumento: hæc eccleſia cũ cæteris capellis, p hoc non probatur eccleſiã iſtam eſſe capellam.

ADDITIO. Arg. contra. 1. quæſtio. 7. & ſi illa. in princ. vbi de hoc. Arch.

b ¶ *Aequè.*] id eſt, ſimili ratione.

c ¶ *Sed obijcitur.*] Nunc obijcit contra ſecundam opinionem.

d ¶ *Quid de talium.*] Hic obijcit contra tertiam opinionem.

e ¶ *Vel naturales.*] Qui dicũtur legitimi, qui naturales, habes 32. q. 4. liberi. qui ſpurij. ff. de ſta. ho. l. vulgo.

f ¶ *Sortiuntur.*] vxores & viros.

g ¶ *Reſponſum.*] Not. interpretandas eſſe locutiones ſecundùm p̃ſonas quæ loquuntur, quid vel quib. loquuntur, vt hîc, & 1. quęſt. 7. dici. & extra de ma. & obe. ſolitę. "& q̃ perſona loquẽtis an in generali ſermone cõprehẽdit in generali ſermone. argu. ff. de pig. Paulus. §. vlt. Sed contra argu. C. de ſol. inquiſitio. & arg. cõtra. ff. loc. qui inſulam. §. vlt. vbi nec dominus nec familia excipitur in generali ſermone.

h ¶ *Auctoritate.*] Qđ enim ratione probari non poteſt, extirpandũ eſt, vt 68. diſt. corepiſcopi.

i ¶ *Lex præcepit.*] 23. q. 3. q̃ peccat nõ peccat legis auctoritate, &c.

k ¶ *Deſtinatos.*] Quid de hoc iuris ſit, habes 22. [illegible] reos.

l ¶ *Conceßus.*] q.d. "eadem cauſa non operatur contrarios effectus. ſic 57. diſt. ſi quis in ægritudine. ſicut eadem ſolutio nõ parit liberationem & repetitionem, vt ff. de ſolu. qui hominẽ. §. vlt. extra de bapt. maiores.

"Cauſa eadem diuerſos effectus non operatur.

m ¶ *Inter peccata.*] Videtur ergo, quòd infamia cõtracta ante baptiſmum non tollitur per baptiſmum. & ita qui ante baptiſmũ fuit infamis, poſteà nõ põt promoueri, vt 48. diſt. qm̃. & 1. q. 7. ſi quis omnem. Hoc non credo: "ſed dico infamiã & irregularitatem ex proprio delicto prouenientẽ tolli in baptiſmo [b]: quia dona baptiſmi ſunt ſine omni pœnitentia, & ſatisfactione, vt de cõſecr. diſt. 4. ſine. Si enim peccatũ non deleretur quantũ ad infamiã, adhuc poſt baptiſmũ obeſſet, qđ negat Ambro. j̃. ea. vna. vnde ſi aliquis occidit mille homines ante baptiſmũ, omnis infamia & irregularitas tollitur, vt 51. diſt. ſi qs poſt acceptum. hoc ẽt patet in Paulo, qui ante baptiſmum fuit homicida: & tñ poſtea factus eſt Apoſtolus, vt 50. diſtin. §. econtra. Si obijcis, q̃ ſecundũ hoc illa quæ corrupta eſt ante baptiſmum, poſt baptiſmũ non ſit irregularis: & ideo dẽt conſecrari: bene concedo, q̃ non eſt irregularis, ſed tñ impeditur à conſecratione pp̃ defectũ ſacramenti. Sed quare repellitur mulier prætextu fornicationis, q̃ ante baptiſmum cõmiſit, vt extr. de diuor. gaudemus. in fin. ſic videtur in promouẽdo. Sed hoc ideo eſt, quia illud delictum non tãtùm vxorem, ſed etiam virum maculat, vt 32. quęſtio. 1. in coniugio. Sic vides, quòd per libertatem tollitur delictum, vel infamia quã quis in ſeipſo commiſit: ſed illud delictum quod in alio commiſit, non tollitur, vt ff. de his qui nõ. infam. l. pen. & l. athletas. §. Põponius. Præterea per baptiſmũ tollitur crimen præcedens: nõ tamen

"Baptiſm⁹ tollit infamiã præcedentem.

b Arg. j̃. de conſ. diſt. 4. nõ ex quo. in fi. Arch.

Act. 10.

† al. quia.

A ¶ Bigamus.] *Rubricæ huius c. & ſequentis, quæ in codicibus impreſſis erant tranſpoſitæ, in ſuum locum ex aliquot manuſcriptis ſunt reſtitutæ.*

B ¶ Homine vxores.] *Sic in omnibus manuſcriptis, & apud Burchar. & Iuo. par. 1. cap. 292. quamuis in originali, & apud eundem Iuon. par. 8. cap. 303. paulò aliter, & obſcurius legatur.*

C ¶ Præcepit.] *In orig. & apud cæteros collect. legitur:* in paradiſo cum ipſe eos iungeret, benedixit.

D ¶ Qui poſt baptiſmũ.] *Apud Burchar. & Iuonem in 1. parte legitur:* quæ poſt baptiſmum ſortiuntur. *Sed in originali, & & apud Iuonem par. 8. & in Pannormia, & infrà. 28. q. 1. cap. nunquid. hoc modo:* qui poſt baptiſmum vxores ſortiuntur. *Verùm ob gloſſam nihil eſt mutatum.*

E ¶ Ipſumque Petrum.] *Apud Innoc. in codice canonum, & Burchar. eſt:* atque eleemoſynis reuelationem, Petrumque ipſum vidiſſe. *Apud ipſum Innocent. in tomis conciliorum:* per reuela-

a Idem not. Inn. extr. de diuor. gaudemus. ibi videas. & idem not. ĩ. 28. q. 1. si quis. Arch.

men tollitur exceptio competens ex crimine [a]. sicut per pœnitentiam tollitur crimen, non tamen exceptio competens ex crimine, vt suprà dist. prox. cap. vlt. & 33. q. 2. admonere. Ioan. Quod autem hic dicitur, non est peccatũ, sed sequela peccati, scilicet infamia ex peccato contracta. secus autem est in illa quæ non prouenit ex peccato, sed ex constitutione ecclesiæ, vt in illa quæ inuita est corrupta, vt s. ead. c. 2. & in iudice & executore, vt 50. dist. si qs viduã. & 51. dist. aliquantos. & tamen non peccant tales. si. 23. quæst. 5. miles. Sed secundum H. videtur sequi inconueniens, s. qp melioris conditionis sunt delinquẽtes, quàm illi qui non deliquerũt, 34. dist. fraternitatis. 9. q. 3. mandamus. in glo. non qp. sed hoc contingit virtute sacramenti.

1 Iuo par. 8. c. 291. Pan. libr. 6. c. 64.

VNa tantùm.] Casvs. In hoc c. dicitur, quòd si quis iterauerit coniugium, id est secũdam habuit vxorem, non potest postea promoueri secundum legem promotionis, quod quibusdam mirũ videtur, s. vt matrimonia ante baptismum cõtracta obsint: peccata verò non obsint volentibus promoueri, quod non debet videri mirum: cũ peccata in baptismo deleãtur, bigamia verò non. Per §. autem sequentem, qui planus est, probatur, quòd bigami reputantur, non solũ qui ante baptisma, sed etiã qui post coniugia frequentauerunt.

¶Casus seq. §. patet.

a ¶*Ordinationis.*] simile ĩ. 32. distin. seriatim.

b ¶*Non soleant.*] Ergo infamia ex delicto proueniens nõ nocet, quantum ad legẽ promotionis: scilicet per baptismum deleta. Matth. 15.

c ¶*Hortator.*] sic 25. distinct. capit. vltim. & 47. distinct. cap. sicut hi. §. necesse.

d ¶*Bigamus.*] Bigamus componit̃ à bis & gamos, quod est mulier, vel vxor. & sic dicitur bigamus, qui duas habet, vel habuit vxores. Archidiaconus.

e ¶*Sacerdotis.*] Idem de quolibet sacro ordine. 42. distinct. quiescamus.

QVi *sine crimine.*] Casvs. Dicitur in hoc c. quòd ille qui habuit tãtùm vnam vxorem, & est sine crimine, promoueri potest: qui verò bis contraxit, licet non peccauerit: tamen prærogatiua sacerdotij est exutus, nec poterit promoueri.

QVòd *autem.*] Hæc distinct. diuiditur in duas partes. In prima intendit Gratian. superficialiter allegando probare, quòd si diaconus fuerit protestatus, quòd nõ poterit continere: si contrahit, tenet matrimonium, sed hoc est falsum. Secunda ibi, *Quidam.* Ioan. de Fant.

Casvs. Suprà ostensum est, quòd oportet episcopum esse vnius vxoris virum. In hac 27. dist. quæritur, an tempore administrationis possit eius copula fungi, quam vnicam & virginem habuit? Et resp. qp non. & hoc probatur per sequens c.

reuelationem angelum, Petrumque ipsum vidisse. *apud Iuonem:* Petrum ipsum reuelatione vidisse.

Item Ambros. lib. de officijs, c. vlt.

¶In baptismate culpa dimittitur, non lex coniugij aboletur.

CAP. IIII.

1 VNa tantùm, nec repetita nobis copula permittitur, & in ipso coniugio lex est non iterare coniugium, nec secundæ coniugis sortiri coniunctionem. Quod plerisque mirum videtur, cur etiam ante baptismũ iterata [A] coniugia electioni muneris, & prærogatiuę ordinationis [a] impedimẽta generent, cum etiam delicta obesse nõ soleant [b], si lauacri remissa fuerint sacramento. Sed intelligere debemus, quia in baptismo culpa dimitti potest, lex aboleri non potest. In coniugio non culpa, sed lex est. Quod culpæ est igitur, in baptismo relaxatur: quod legis est, in coniugio non soluitur. Quomodo autem potest hortator [c] esse viduitatis, qui ipse coniugia frequentauerit.

A ¶Iterata.] *Apud B. Ambros. locus hic variè legitur. Nam in antiquis impressionibus habetur,* iterato coniugio. *in recentioribus verò,* iterati coniugij. *itemque in Pãnormia, & apud Iuonem. In his tamen, quæ sequuntur, concordant, sic legendo,* ad electionem muneris, & prærogatiuam ordinationis impedimẽta generentur.

Ioannes etiam Baptista dum Herodẽ ab incestu prohiberet dicens: [*Non licet tibi habere vxorẽ fratris tui,*] *euidenter ostendit inter infideles coniugia esse. Vnde datur intelligi, qnòd bigami dicuntur non solùm, qui post*

f ¶*Quòd autem.*] In hac 27. distinct. primò ponit incidentem [b] quæstionem, scilicet, an episcopus possit vti matrimonio contracto. Secundò ponit contrarietates capitulorum quorundam, quæ loquuntur de vouentibus: & ea soluit distinguendo inter vouentes solemniter, & vouẽtes simpliciter. Et incipit hic tractare de continentia clericorũ. & protenditur iste tractatus vsque ad 63. distinct.

b Nã vltra propositum principale hoc interserit de continentia clericorum, vsque ad 35. dist. vt dixi ĩ. ĩ rubr. huius libr. Archi.

baptisma coniugia frequentant, sed etiam, qui ante baptismum vnam, & post baptismũ alteram habuisse probantur. Bigamus [d] *verò in sacerdotem ordinari non debet: non quia deliquerit secundam accipiẽdo vxorem: sed quia prærogatiua exutus est sacerdotis.* [e]

Vnde Ambrosius ad Vercellenses, lib. 10. epist. 82. ait.

¶Non peccat bigamus, sed prærogatiua sacerdotis exuitur.

CAP. V.

2 QVi sine crimine est vnius vxoris vir, tenetur † ad legem sacerdotij susciendi. Qui autẽ iterauerit coniugiũ, culpam quidem non habet coinquinati, sed prærogatiua exuitur sacerdotis.

DISTINCTIO XXVII.

1 Ipse QVòd autẽ [f] *vnius vxoris vir episcopus esse iubetur: quæritur, an de tempore ordinationis hoc sit accipiendum, vt tempore suæ administrationis, eius possit copula fungi, quam vnicam, & virginem sibi desponsauit.*

Hoc Martinus Papa prohibet dicens. 3

¶Non ordinetur diaconus, nisi castitatem fuerit professus.

CAP. I.

4 DIaconus [g] qui eligitur, si contestatus [h] fuerit pro accipiendo matrimonio, & dixerit nõ posse in castitate permanere, hic non ordinetur. Quòd si in ordinatione tacuerit [i], & ordinatus fuerit, & posteà matrimonium desiderauerit, alienus sit à ministerio, & vacet à clero.

Hac auctoritate datur intelligi, quòd illi, qui vxores habẽt, vel acci-

Diaconus.] Casvs. Aliquis volebat in diaconũ promoueri, sed castitatem seruare nolebat: quæsitum fuit an deberet ordinari? Et respondet M. Papa quòd non. sed si cum ordinaretur tacuit, & post ordinationem contraxit, deponi debet.

2 Iuo p. 8. c. 290. Pann. l. 6. c. 63. † al. tenea-tur.

g ¶*Diaconus.*] secundum quòd patet per §. sequentem, hoc ca. potest intelligi de matrimonio iam contracto, & de contrahendo. & secundum hoc diuersis modis exponitur litera: "secundum quòd intelligitur de contracto, planum est: quia iste M. Papa præcessit Greg. qui indixit continẽtiam subdiaconibus. 31. distinct. ante. sed hoc expone pro accipiendo, idest, pro cõtracto retinendo. Licuit enim etiam tempore Syricij vsque ad Grego. subdiaconis vti iam contracto matrim. 87. distinct. quicunque. 82. dist. proposuisti. expone ergo quod dicit, matrimonium desideraverit [c], id est, desideraverit vti iam contracto. Secundum autem quòd loquitur de contrahendo, de diacono fuit tantùm quæsitum, & de eo tantùm respõsum. Idẽ tamen est de subdiacono. infrà 32. distinct. si quis eorum. & secundum hoc plana est litera. Quod tamen dixi, quòd M. præcessit Greg. H. dicit per chronicam suam falsum esse. & dicit quòd Gregor. præcessit Mart. 66. annis.

"Textũ dupliciter exponit.

3 Apud Martinũ Bracarens. c. 39.

4 dis. 28. dia coni. Iuo p. 6. c. 2p. 376. Pan. l. 3. capit. 97.

c s. cum effectu, & de facto cõtraxerit. Arch.

h ¶*Si contestatus.*] Nota quòd protestatio valet, vt extra de no. oper. nunc. cum ex iniuncto. & infrà distinc. proxim. diaconi. extra quod met. causa. perlatum. & 31. quæstio. 2. Lotharius. & ff. de neg. gest. Nesennius. ff. quib. mod. pig. vel hy. sol. si debitor. §. 1. Argumen. contra extra de constitut. cum M. Ferrarien sis. & de appell. solicitudinem. Ioan. Hoc credo tenendum, quòd protestatio semper valet facta præsente aduersario, nisi contradicat aduersarius [d], vel iudex si facta fuerit re adhuc integra existente, vt in hoc capit. & extra de in integrũ restitut. cum venissent. nisi in casibus quibus expressum est, qp protestatio non valeat, vt ibi, extra de constitution. cum M. & de appellat. solicitudinem.

d Argu. ad hoc extr. de ele. Cumana. Arch.

i ¶*Tacuerit.*] Not. taciturnitatem haberi pro consensu, vt hic, & 54. distinct. si seruus. & 65. distinct. si fortè. & 20. quæstio. 2. puella. ff. sol. matr. l. 2. argumen. contra extra de præscri. nihil. Sol. "taciturnitas semper habetur pro consensu, nisi in tribus casibus not. 2. quæstio. 7. plerunque. Item & in casibus illis vbi requiritur expressus cõsensus, vt in seruitute imponenda

"tacens ân consentiat.

ponenda non sufficit consensus tacitus, sed expressus, vt ff.de seru.vrban.præd.inuitum. Item in procuratore constituendo. ff.de procu.filius.§.inuitum. Item in furto, vt ff.de fur.qui vas. §.vetare. Item in soluendo matrimonio, vt ff.de ritu nup.in eo iure.§.3. Vel distingue,an tale sit factum quod possit fieri me prohibente. in eo casu non obest taciturnitas, vt rem meam quis possit vendere me inuito: & ideo ibi non nocet taciturnitas,vt ff.de cõtrahenda emptio. rem alienam. Si autem tale factum est, quod non potest fieri me prohibente,ibi taciturtas habetur pro consensu [a], vt extra de his quæ fiũt à prælat.cap.2.sic distinguit lex. ff.de re iudi.sæpe.sic 11.quæst.3.quando.& extra de senten.& re iudica. quamuis. Io.

a De hoc ét not.extr. de præsumpt. nõne. ibi videas. Arch.

15.27.q.1.c. nuptiarum. §.proindè.

HAC AVCTORITATE. Casvs. Concludit Gratianus ex supradicto c.q illi qui habent vxores vel habere volunt, nec diaconi nec sacerdotes fieri possunt. sed si diaconus à ministerio cessare voluerit, matrimonio iam contracto vti potest: quia etsi etiam in sui ordinatione castitatem promittat, tamen tanta est vis matrimonij, vt ipsum matrimonium non dissoluatur. & hoc probat per sequentia. Quod tamen dicitur ab illo versicu. *Si verò.* falsum est, nisi hoc intelligas in orientali ecclesia.

2 Ibid. ea. si quis votum.

¶Casus autem plani sunt, vsque ad c. quod interrogasti.

a ¶*Licitè.*]allegãdo dr.

Qvidam.] Hæc est ij.pars dist.in qua corrigit & dicit, quòd vouentes simpliciter, licet non debeant contrahere, tamen tenet matrimoniũ.Io.deFan.

35.17.q.1.c. vouentibus. Sent.4. dist. 38.

b ¶*Post votum.*]Quidam dicunt illud votum esse simplex, quod fit per verba de futuro, vt ego voueo, q post mortem vxoris continebo. hoc votum impedit, vt dicunt, sed non dirimit matrimonium. Votum solemne est, qđ fit p verba de psẽti, vt ego voueo continentiam. istud impedit & dirimit, ext.qui cler. vel vou.meminimus.& cap. consuluit. " Ego credo tribus modis votum solennizari, vel per ordinem, vel per habitum, vel ex eo quòd coram aliquibus testibus deuouit se alicui religioni. & dic vt not. 27.quæstio.1.cap.1.Ioan.Quod Ioan.dicit de habitu, intelligas si recipiendo habitum fecit professionem expressam,vel tacitam, vt extra de regul. statuimus. & capitu. præceden. quia solus habitus non solennizat votum,vt eo.tit.porrectum.Bar.

" Votũ solemnizatur tripliciter.

pere volunt,nec diaconi, nec sacerdotes fieri possunt, nisi continentiam profiteantur.¶*Si verò diaconus à ministerio cessare voluerit, & contracto matrimonio licitè* [a] *potest vti. Nam etsi in ordinatione sua castitatis votum obtulerit: tamen tanta est vis in sacramento coniugij,quòd nec ex violatione voti potest dissolui ipsum coniugium.*

Unde augustinus A *in libro de bono viduitatis ad Iulianam viduam, cap.* 10.

¶Nubentes post votum non sunt adinuicem separandi.

CAP. II.

2 [1] QVidam nubentes post votum [b] asserunt adulteros esse. Ego autem dico, q grauiter peccant, qui tales diuidunt.

A ¶Augustinus.] *Verba propria huius c.non sunt inuenta apud B.Augustinum. Sententia tamen habetur in libello, de bono viduitatis. Omnino autem intelligendum hoc est de voto simplici,vt Gratian. in fin. huius distin. exponit.*

Item Theodorus in pœnitentiali.

¶De eodem.

CAP III.

2 SI vir simplex B votum [c] virginitatis habens adiungitur vxori, postea non dimittat vxorem, sed tribus annis [d] pœniteat.

B ¶Simplex.] *Abest vox ista ab omnibus manuscriptis,& infra.27.q.1. c.si quis votum.etiam ab impressis. In aliquot tamen peruetustis, est glossa interlinearis.*

Hieronymus C *verò econtra scribit.*

¶Damnabile est vouentibus virginitatem,velle nubere.

CAP. IIII.

3 VOuentibus virginitatem,non solùm nubere, sdd etiam velle [e] damnabile est.

c ¶Hieronymus.] *Gratianus hic. & infra 17.q.1 cap.vouentibus. & Magister sententiarum hoc tribuunt Hieronymo, apud quem non est inuentum.In glo.ordinaria 1.Timot.c.5.ad ea verba*, habentes damnationem, *refertur ex B.Augustino, cuius propria verba habentur infra in c.nuptiarum.27.q.1.post principium.*

Idem contra Iouinianum,lib.1.

¶Damnationem habebit, si nupserit quæ virginitatem vouit.

c ¶*Si vir simplex votum.*] i.propositũ perpetuæ continentiæ habendæ.

d ¶*Sed tribus annis.*] " Alibi dicitur, quòd isti sunt peiores adulteris, vt 27. quæstio. 1. nuptiarum. Quare ergo istis tantùm triennij pœnitentia indicitur, cum adulteris septennij indicatur. 33. quæstio. 2. hoc ipsum? Item cum isti in Deum peccent,grauius essent puniendi, quàm illi qui in hominem peccant, vt 17.quest.4.sicut qui. 22.quæst.1.mouet.Sed istud est propter bonũ matrimonij adiunctũ [b], & sic habes, quòd minuitur pœna delicti ꝓpter adiunctum bonũ, vt 32. quæstio.2. quidquid. & quæst. 4. dixit. & cap.origo.& 22.quæstio.2. si quælibet.

" Nubens post votum, peior est adultero.

4 Iuo p.7.c. 124.Pann.l. 3.c.192.

1. Cor.7. † peccauit] Hier. † al. quæ semel.

1. Tim.5. b Ad hoc fa. qđ no.1.q.1. qbusdã. In. hic arg. &c.

5 Valdè variãt hęc nomina in exẽplaribus, & Burc.& Iuo.

6 Burc.l.8. c.47. Iuo p. 7.cap.65.& 152.Pann.l. 3.c.205.

Vouentibus.]

e ¶*Etiam velle.*] sic ergo videtur, quòd sola voluntas etiã quo ad ecclesiam punitur, vt 19. dist. Anastasius. sic ergo licet nubere per se sit bonum, tamen malum est istis, sicut corpus Christi malum fuit Iudæ, vt de cõsec.dist.2.sicut Iudas.& arbor paradisi mala Adæ, vt 11. quæst. 3. quid ergo.

f ¶*Si nupserit virgo.*] Sqæ non vouit.

†al.ministerio inchoauit.

4 ¶SI nupserit virgo [f], non peccat †; non illa virgo, quæ semet † Dei cultui dedicauit. Harum enim si qua nupserit, habebit damnationem: quia primam fidem irritam fecit.

Item Nicolaus Papa ad albinum [5] *Viennen.ecclesiæ Archiepiscopum.*

¶Quæ sanctimonialem se esse finxerat,nubere non valet.

CAP. VI.

6 QVod interrogasti de fœmina,quæ post obitum mariti sui sacrum velamen super caput suum imposuit, & finxit [g] se sub eodem velamine sanctimonialem esse: posteà verò ad nuptias redijt: bonum mihi videtur,quia per hypocrisim ecclesiasticam regulam conturbare voluit: & non legitimè in voto suo permansit, vt pœnitentiam agat de illusione nefanda, & reuertatur [h] ad id, qud spopondit,& in sacro ministerio † permaneat, quod inchoauit.

5 Valdè variãt hęc nomina in exẽplaribus, & Burc.& Iuo.

6 Burc.l.8. c.47. Iuo p. 7.cap.65.& 152.Pann.l. 3.c.205.

†al.ministerio inchoauit.

PALEA CAP. VII.

7 NAm si consenserimus, quòd omnia sacramenta ecclesiastica quisque, prout vult, fingat, & non verè faciat: omnis ordo ecclesiasticus turbabitur:nec catholicæ fidei iura consistunt, nec canones sacri ritè obseruãtur. Quid enim profuit Simoni mago baptismum sacrum fictè suscipere,& in Christianitate permansurum se finxisse, cum per Apostolum fraude eius detecta, quod sibi futurum esset, prænuntiatum fuit? Ait enim [Pecunia tua tecum sit in perditionem:cor enim tuum non est rectum coram Deo. Pœnitentiam itaque age ab † hac nequitia tua: & roga Deum, si fortè remittatur tibi hæc cogitatio cordis tui: in felle enim amaritudinis, & obligatione iniquitatis video te esse.] Ideo tales, nisi resipiscant, spirituali gladio percutere censemus. Non enim fas est Spiritui sancto

7 Burch. & Iuo ibid. Pan.l.3. ca. 307. Act.8.

Act.5.

Vod interrogasti.] Casvs. Quædam vidua claustrum monialium intrauit, & velamen super caput suum imposuit continentiam profitendo, & inter alias monachas sicut sanctimonialis est morata. postea contraxit matrimonium, dicens se fictè monasterium intrasse,quęsitum est,quid fieri debeat.Et respondit Nicolaus Papa,quòd ipsa debet agere pœnitentiam de illusione nefanda, & reuerti ad monasterium, vt seruet quod promisit. Omnia autem quæ sequuntur,plana sunt, & per te videbis.

g ¶*Et finxit.*] " Quædam simulatio sit ex honesta causa, quædam ex inhonesta. Ex honesta, vt 22. quæst. 2. vtilem. & 23. q. 2. dominus. Similiter si aliqs simulat se religionem intrare propter timorem, talis simulatio non nocet,dummodo protestatio præcedat [c], vt extr. qđ met.cau.perlatum.Simulatio aũt ex inhonesta cã semper facit monachum: nec admitteretur, si vellet probare contrarium,vt 27.q.1.vidua.& extr.de reg.vidua.& C.de lat.lib.tol.l. vnica.§.sed & qui dñi funus pileati.Et not.q Ioã. Fauentinus distinxit: " est fictio intentionis,& fictio operis.Fictio intentionis est cum quis fictè ad baptismum accedit, & licet fictè acce-

" Simulõ fit cã duplici. † al.de hac.

c Et hoc iõ qa sp psumitur durare volũtas, nisi ꝓbetur mutata. ff. de proba. eũ q. & ff. de leg. 2.Lucius.in fin.Arch.

" Fictio intentionis, & fictio opis.

†vide B.Th. p.3.q.98.ar. 7.& q.69.ar tic. 9. & 10.

accedat †, tamen verum baptismum recipit, vt 1.quæst.1.sicut ficti.[a] similiter si quis fictè fit monachus ad hoc, vt possit fieri abbas, nihilominus est monachus, licet ficta, & non sincera sit eius intentio[b]. Fictio operis dicitur, vbi factum fingitur esse quod non fit, vt ff.de ritu nuptia. simulatq. vel cum simulat se vendere, & donat, & secundum quod dicitur C. plus val. quod agit. quàm quod simulatè concipitur. Similiter dico, quòd si aliquis eo proposito copulaturali cui mulieri, quòd nolit stare legitimè cum ea, & hoc paratus sit ꝓbare, quòd non est audiendus. nam in sponsalib. recurritur ad cõmunem intelligentiam verborum, licet contra hens alium ītellectum habuerit, vt extra de sponsalib. ex literis. 1. vbi enim verba non sunt ambigua, non est locus interpretationi, vt ff.de legat.3. ille aut ille.[c]

a Qđ leg. & no.ea.q. spõ sus. §. ecce qñ.in fi.

b Ad hoc 16.q.7.p laicos. Ioan.de Fan.

c Idẽ not.ẽt Io. & Bern. ex.de reg.vt cleri.vbi no. de materia huius gl.

h ¶ *Reuertatur.*] Hoc intellige, quando post habitũ assumptum stetit inter moniales, vt 27.quæst.1.vidua. aliàs solus habitus non dirimeret sequẽs matrimonium, vt extra de regul. porrectum. & extra. de conuer. coniu. ex parte. in fi.

a *Presbyteris, diaconibus.*] vt extr. qui cle.vo.ca.1. contra. Sed ibi fuit dispensatio comparatiua.

b ¶ *Disiungi.*] Non enim debet dissimulatione culpabili nefanda sententia corroborari. C.de incest.nup.l.vlt. in fi.

b *Disiungi.*] quo ad carnis copulam: " quia qđ non est, non potest dissolui, neque accusari, extra de despon. impuber. ad dissoluendum. sicut dicit lex quòd matrimonium non dicitur dissolui, quod ab initio nullum fuit, vt in Authen.de nupt.§. si verò ab initio.

" Quod nõ est, non põt dissolui.
1 Iuo p.7. c. 124. Pann.l. 3.c.193.

mentiri, sicut Ananias, & Saphira mentiti sunt, & statim perierunt

¶ *Caput hoc in multis Gratiani codicibus; (in quibus habetur sine nomine Paleæ) est coniunctum superiori, quemadmodum & apud Burchardum, & Iuonem. In Pannormia autem est seiunctum.*

Item Calixtus Papa II.

¶ In sacris ordinibus constituti non ducant vxores, & si duxerint, separentur.

CAP. VIII.

PResbyteris, diaconis[a], subdiaconis, & monachis concubinas habere, seu matrimonia contrahere penitus interdicimus: contracta quoque matrimonia ab huiusmodi personis disiungi[b], & personas ad pœnitentiam redigi debere iuxta sacrorum canonum diffinitiones iudicamus.

¶ *Hic canon inuentus est in cod. Vatic. Bibliot. in fragmento cuiusdam concilij ab Vrbano secundo habiti, c. 2.ex eodem verò concilio sunt canones, Alienationes.12.q.2. & Paternarum.24.q.3.*

Hic distinguendum est, quòd vouentium alij sunt simpliciter vouentes, de quibus Agustinus, & Theodorus locuti sunt: alij sunt, quibus post votum, benedictio accedit consecrationis, vel propositum religionis, de quibus Hieronymus, & Nicolaus, & Calixtus scripserunt.

Vnde idem Hieronymus contra eũdem Iouinianum lib.1.scribẽs ait.

¶ Incestę sunt virgines, quæ post cõsecrationem nubunt.

CAP. IX.

1 VIrgines, q̃ post consecrationem nupserunt, nõ tã adulteræ sunt, quàm incestæ[c].

DISTIN. XXVIII.

1 ps *ECce ostensum est*[d], ꝙ nolentes vouere continẽtiam, nec ad subdiaconatum, nec ad superiores possunt gradus conscende-

c VIrgines.] ¶ *Quam incestæ.*] sacrilegæ etiam sunt. 27. q.1.virginib. quia vasa Domini, id est seipsas contaminant[d]. j̃.dist.proxi.decernimus.

d Sub. &iõ ĩoẽm eccle sĩã delinq̃re vĩ. 26. q.2. sed & illud. 55.dis.c.sed illud. in fin. Arch.

ECce.] Hæc dist. diuiditur 11.partes, in quarum prima probatur, quòd nullus debet esse subdiaconus, nisi promissa castitate, & hoc per c.Grego. & c.Innoc. Ioan.de Fan. Quæ autem fuit causa institutionis, habetur 31.distin.§.causa. Secunda ibi, *Quando.* Tertia ibi, *Priusquam.* Quarta ibi, *De his.* Quinta ibi, *Assumi.* Sexta ibi, *Presbyter.* Septima ibi, *Quia sunt.* Octaua ibi, *De Syracusanæ.* Nona ibi, *Si quis docuerit.* Decima ibi, *Presbyterum.* Vndecima ibi, *Consulendum* Io.de Fan.

CASVS. Ostensum est s̃.in illo c.diaconus. & c.presbyteris. ꝙ diaconi, præsbyteri & subdiaconi debent continentiam promittere. Adhuc in hac 28.distin.de eodem tractat, & annectit de his qui ab infantia ecclesiasticis officijs mancipantur, & quòd relictę diaconorum & sacerdotum non contrahant, & ꝙ sacerdotes proprias vxores à sua cura non abijciant. Sequentia plana sunt vsque ad c. *Priusquam.*

d ¶ *Ecce ostensum est.*[c]] in hac 28.distin. agit de continentia clericorum in tribus ordinibus, ostendit etiam qualiter sint ordinandi qui ab infantia ecclesiasticis officijs adiunguntur. Item ostendit quòd relictę presbyterorum & diaconorum non possunt alijs nubere, & quòd sacerdotes à sua cura non debent abijcere mulieres. vltimò dicit, quòd ad laicos non spectat' iudicare de sacerdotibus, licet mali sint.

c Hic sub. sic. s̃.di. pxi. c.j. & pe. est ostensum, q̃ diaconi, subdiaconi & p̃sbyteri dẽt cõtinẽtiam promittere, & adhuc in hac, &c. secundũ Bart. Brix.

2 j̃.dis.31.c. añ trienniũ.

re. Vnde ad subdiaconatum accedentes, non sine voto castitatis iubentur admitti, auctoritate B. Gregorij, qui
10 *scribens Petro subdiacono lib.1. epistol.42.in fi.ait.*

¶ Non fiat subdiaconus, qui se castè victurum non promiserit.

CAP. I.

2 NVllum facere subdiaconum præsumant episcopi, nisi qui se victurum castè ꝓmiserit[e]. *& nonnullis interiectis:*
20 Quia nullus ad ministerium altaris accedere debet, nisi cuius castitas ante susceptum ministerium fuerit approbata.

Item Inno.II.in concilio Rom.c.5.

¶ Subdiaconus, & supra constituti, incontinentes, vxorem, aut concubinam ducentes, ecclesiastico beneficio, & officio careant.

CAP. II.

3 DEcernim', vt ij, q̃ ĩ ordine subdiaconatus†, & supra, vxores duxerĭt, aut cõcubinas habuerĭt, officio, atq; eccle siastico bñficio careãt[f]. Cũ. n. ipsi templum, vasa Domini, & sacrariũ Spiritus sancti dẽant esse, & dici, indignũ est eos cubilib. & immunditijs deseruire.
40 *Item ex concilio Toletano, 4.c.26.*

¶ Castè se victuros promittant in diaconos, vel p̃sbyteros ordinãdi.

CAP. III.

24 QVando presbyteri, aut diaconi[g] per parochias constituuntur: oportet eos primùm professionẽ[h] eꝑo suo facere, vt castè, & purè† viuãt sub Dei timore; vt dum eos talis ꝓfessio obligauerit, vitæ sanctæ disciplinam † retineant.

Item Gregorius clero, & nobilib. ciuib. Neapolitanis, lib.8.episto.40.

¶ Qui longã corporis sui continẽtiã non hẽt, in eꝑm eligi non debet.

CAP. IIII.

60 3 5 PRiusq̃ ad nos scripta vĩa discurrerẽt †, Ioãnẽ diaconũ, qui ab altera parte[i] ele-

e Hęc dispẽsatio est in corpore iuris clausa. iõ oĩb. eꝑis est ꝓmissa, secũdum Ala. & Gof.

g ¶ *Aut diaconi.*] Hodie etiam acolythis conferuntur ecclesię ex dispensatione[f], vt extra de ętate & qualita. prętera.

h ¶ *Professionem.*] Quid promittere debeat, dixi 24.distinct quanquam.

PRiusquam.] Hæc est tertia pars, in qua probatur, quòd habens filiam paruulam non debet esse episcopus.

CASVS. Vacante ecclesia Neapolitana, quidam nomine Ioannes fuit ibi in episcopum electus à minori parte capituli, alijs contradicentibus: quia filiam habebat paruulam: supplicabatur Papę vt ipsum confirmaret: sed Gregorius noluit eum confirmare, dicens, quòd nec ipsi debuerunt eum eligere, nec ipse debuit electioni consentire, cum filia teste conuincatur sui corporis continentiam non habere.

i ¶ *Ab altera parte.*] ideſt medietate: quia nomine partis medietas designatur, vt ff. de verbor. significa. nomen. §. portio-

3 Pann.l.8. c.142. † diaconat'] Pannor.

4 Burc.l.2.c. 157. Ans.l.7 ca.106. Iuo p.3.c.130. & p.6. ca.248. Pã.l.3.c.22.

† al.piè.

† al.disciplina retineat] cod. Regius.

5 Ans. l.6.c. 9.al.16. Pol. l.2.tit.2.

† al.recurrerent] al.discurrissent.

portionis.& ff.de vsufr.l.etiam.

a ¶*Paruulam.*] paruitas filiæ fuit argumentum, ꝙ non diu fuerat continens.vnde aliud esset si habuisset magnam filiá[a], vt sic non obstet,vt j.ead. de Syracusanæ. vnde ibi fuit dispẽsatum. Sed hodie iure communi nullus talis promouendus est in episcopum, vt 61.dist. Catinensis.

a Nã ꝑ tpis ꝓcessũ qñque purgat vitiũ.1.q.1. cito. & not. 2.q.1. in primis.Arc.

b ¶*Filiam.*] Not. ꝙ per factum ipsum probatur aliquid,vt 82.di. ꝓposuisti.12.q.2.quatuor.& 18.dist. peruenit. Ex hoc c. videt,“ ꝙ iudex ex suo officio possit aliquid supplere de facto,quod sibi non constat tanquam iudici. Et licet non obijciatur aliquid à partibus contra personam electi: ipse tamen superior potest obijcere[b]. Sed hoc ideo supplet de facto, quia illud spectat ad substantiam electionis; sicut supplet de tali facto, quod spectat ad substantiam iudicij,vt dixi 2.q.7. alieni. Ioann. Aliàs iudex non supplet de facto, nisi qđ constat iudici tanquam iudici, vt C. de temp.app.l.1.§.vlti. & C.de app.ampliorẽ. circa prin.& ff.de testi. l.3.§. tu magis scire. Sed licet possit supplere, tamen ei soli non creditur,vt ext.de proba.quoniam contra falsam. Sed de iure supplet. C. vt quæ desunt aduo.l.vna. Bart.Brix.

“ Iudex qñque de facto supplet.

b Qđ dic,vt legi. & not. extr.de elec. cum nobis olim.de postul.ca.3. & hic adde qđ dicã j.2.q.7 iudicet. Ar.

De ijs.] Hęc est 4. pars huius dist. in qua dicit, qđ in xviij. anno debet perscrutari conscientia iuuenum, vtrum velint contrahere, vel castitatẽ tenere.

Casvs. Hoc c. loquitur de illis filijs, qui traduntur à parentib. in ecclesijs secularib. erudiẽdi.Dicitur enim quòd illi receptis minoribus ordinibus in pueritia, cum ad xviij. annum peruenerint,interrogari debent, an velint continentiã ꝓfiteri,vel non. Et si dixerint se velle cõtinere, post xx.annum, debẽt ad subdiaconatum ꝓmoueri: & si postea castè vixerint, post xxv. annum diaconi fiant: ita tamen ꝙ de cætero ad nuptias, vel furtiuos concubitus nõ accedãt:quod si fecerint, deponantur. Si verò dixerint se nolle cõtinere,ducãt vxores, ita vt si postea renuntiauerint pari consensu copulę nuptiali, ad sacros ordines poterunt promoueri.

† al.professionem. aliàs ꝓmissionem.

2 Adde ꝙ hæc dictio, à hic ponit exclusiuè. tex.est si. in l.rõ. §.fi.ff.đ act.emp.

† al.abortiuos.

† res damnent, & ab] Orig.manuscrip.reg.

ctus est,paruulam[a] habere filiam[b] ex quorundam relatione cognouimus. Vnde, si rationem voluissent attendere: nec alij eum eligere, nec ipse debuerat consentire. Nam qua præsumptione ad episcopatum audet accedere,qui ad huc longam corporis sui continentiam filiola[A] teste conuincitur non habere?

A Filiola.] *Sic emendatum est ex originali, Ansel. & Polycar. cum antea legeretur,* filia. *Superius etiã dixerat,*paruulam filiam. *quibus vocibus recens incontinentia manifestè exprimitur.*

Item ex concilio Toletano, 2.c.1.

¶ Ad subdiaconatum accessuri continentiam profiteantur.

CAP. V.

4[1] DE ijs,quos volũtas pàrẽtũ à primis ĩfantię[c] annis clericatus[B] officio mãcipauit, statuimus obseruandũ, vt mox detõsi,vel ministerio c lectorum[d] traditi,in domo ecclesiæ sub episcopali præsentia à præposito sibi debeant erudiri. At vbi octauumdecimum[e] ætatis suæ compleuerint annum, coram totius cleri,plebisque conspectu voluntas eorum de expetendo coniugio ab episcopo perscrutetur: quibus si gratia castitatis Deo inspirante placuerit, & permissionem † castimoniæ suæ absque coniugali necessitate spopõderint seruaturos, hi tanquam appetitores arctiſsimæ viæ, leuissimo Domini iugo subdantur: ac primò sub diaconatus ministerium habita probatione[f] professionis suæ à [2] vigesimo anno suscipiãt. Quòd si inculpabiliter, ac inoffensè vigesimumquintum annum ætatis suæ peregerint, ad diaconatus officium, (si scienter implere posse ab episcopo comprobantur) promoueri debent. Cauendum tamen est his, ne quando suæ sponsionis immemores ad terrenas[g] nuptias, aut ad furtiuos † concubitus vltra recurrant. Quòd si fortè fecerint, vt sacrilegij rei † ab ecclesia habeantur extranei. Quibus autem voluntas propria interrogationis tempore desideriũ nubendi persuaserit, concessam ab Apostolo licentiam auferre[h] non possumus:ita vt cum prouectæ ætatis in coniugio positi renuntiaturos se pari consensu operibus carnis spoponderint, ad sacros ordines † adspirent.

c ¶*Infantiæ.*] i.pueritiæ:quia infantia nõ durat nisi vsq; ad septẽniũ,vt C.de iu.deli.si infanti.Sic ergo videt, ꝙ pueri bñ possunt habere beneficia ecclesiastica.nã & ꝓmoueri possũt, vt 77.di.ĩ singulis.Sed cõtra.1.q.1.pueri.“ Sed dic, ꝙ bñficia possũt habere,sed nõ ꝓlaturas,vt ext.de æta.& qual.ĩdecorũ.

“ Pueri bñficia sȝ ñ ꝓlaturas habere possunt.

d ¶*Lectorum.*] Noĩe lectoris hic compræhendit oẽs minores ordines.s.25.dist.c.1.

e ¶*Octauumdecimum.*] In clerico seculari requiritur votũ in xviij. anno,vt hic,& 77.dist. in singulis .sed in monacho in xx.vt 20.q.1. illud.qđ iõ fit, ne monachalis habit' ꝓp nuptias deserat, nisi vbi dura est cõuersatio, vt in insulis, vbi dat maius spatium, vt extr.de reg.quia in insulis.

c Hoc c.nil facit ad hoc quod dicit, requiritur, &c.Arc.

† al.gradus.

Addivio. Hęc palea est.20.q.1.quia.

f ¶*Probatione.*] Dẽt n.lõga ꝓcedere continentia,vt s.eo. proxi.c. & 77.dist. quicunque.

g ¶*Ad terrenas.*] qa terram replent,virginitas verò paradisum. 33.q.1.nuptiæ.

h ¶*Auferre.*] quod ergo de iure cõi competit, negandum non est. in Auth. de nupt. circa fi.§.sed hoc qa.ff. de re iu.l.4.§. si qs cõdẽnat'.

B ¶Clericatus.] *In omnibus editionibus, & duobus codicibus Vaticanis conciliorum legitur,* in clericatus officio, vel monachali [al. monachi] posuit. *Sed in codice Lucensi regio habetur eodem modo atque apud Gratianum.*

C ¶Ministerio lectorum] *In omnibus codicibus conciliorum, ante citatis (etiam Lucensi) legitur,* ministerio lectorum. *Verùm in epistol. 1.Syricij ad Himerium, c.9. & Innocentij 24. cap.5. (vbi de eadem ferè re agitur) est,* lectorum ministerio,seu officio.

Item ex concilio Arelat.2.c.2.

¶In coniugio constitutus ad sacerdotium assumi non debet.

CAP. VI.

5[3] ASsumi aliquem ad sacerdotium in coniugij vinculo constitutum non oportet, nisi fuerit promissa conuersio.

Item ex eodem tertio.

¶Non ordinentur diaconi, qui castitatem non profitentur.

CAP. VII.

PRætereà placuit, vt deinceps non ordinentur diaconi,nisi qui prius conuersionis proposito professi fuerint castitatem.

¶*In Arelatensib. quæ extant, hic ipse penitus canõ nõ inuenitur.Sed sententia habetur in tertio. cap. 2. in fine.*

Verùm illa priori auctoritate diaconis videtur permitti coniugium,cum ad sacerdotium tantùm coniugati prohibeantur assumi. Porrò sequenti auctoritate videtur permitti subdiaconis, cum de diaconis specialiter præcipitur, vt sine probatione castitatis non ordinentur. Hoc idem in Ancyrana synodo videtur esse permissum, in qua, c. 10. (al.9.) sic statutum est.

¶Diaconi non prohibeantur à ministerio, si in ordinatione dicunt se continere non posse.

CAP. VIII.

4 DIaconi[i] quicunq;, cũ ordinantur,si in ipsa or-

3 Paulò aliter in Orig.

Casvs. Ab hoc loco vsque ad §.ecce. omnia ca.inducuntur ad probandum,ꝙ subdiaconi non tenẽtur continere cõtra priora c. Et idem ꝓbat de sacerdote & diacono. Inducuntur duo prima à cõtrario sensu, & inducunt oĩa sophisticè: vel verũ est quod dicit, si de illorũ tpe intelligatur quo continentia cœpit introduci. Omnia qnę sequuntur vsq; ad c.diani.plana sunt.

Diaconi.] Casvs. Statutũ fuit in synodo Ancyrana, ꝙ si aliq ĩ diacones ordinẽtur, & dicant se nolle vel nõ posse cõtinere, & eps nihilominus ordinat eos,si postea contraxerint, ab vxore separabunt, sed in ministerio remanebũt: quia videtur,ꝙ eps eis licentiã dederit:si verò ĩ ordinatione sua tacuerit, vident continentiã ꝓfiteri: & iõ si postea cõtraxerint, officio & beneficio priuabuntur.

4 Pã.l.3.c. 87. Pol.l.4. tit.31.

i ¶*Diaconi.* Ad intelligen-

gentiam horum capitul.notabitis, quòd in orientali ecclesia & in occidentali licitè contrahitur in minoribus ordinibus, vt 32.dist.si quis eorum.& c.lectores.& c.placuit. sed constituti in superiori ordine nec apud nos,nec apud Græcos possunt contrahere,nec poterant tempore Apostolorum,& si cõtrahant,non est matrimonium : & hoc patet ex sexta synodo, quæ in oriente fuit celebrata: & regulam statuit eis,vt 32.distin. si quis eorum. 31.dist. Nicæna.& 84.distin. cum in præterito. " In hoc autem est differentia inter eos,& nos.ipsi.n.siue sint coniugati siue non, promouentur ad sacros ordines non ꝓmissa continentia , vt 31. dist. quoniam. sed occidẽtales nunquam promouentur nisi continentia promissa, vt s. e.nullum. & c. assumi. A tempore autem Syricij & Innoc. non licuit occidentalibus ad diaconatum, vel supra promoueri , nisi promissa continentia, vt 82. dist. proposuisti. & c.plurimo. Sed subdianis vsque ad tempus Greg.licuit,vt 31.dist. ante triennium. Orientales ergo licitè vtuntur matrimonio contracto ante sacros ordines: posteà in sacris ordinibus contrahere nõ licet,vt 31.distin.quoniam & c.aliter. & ext. de cle.cõiu.cum olim. sed post receptum sacrum ordinem non possunt contrahere, vt ibi dicitur.

" Oriẽtales ab occidẽtalib.differũt.

1 Bur.l.2.c. 108.Iuo p.6 c.185. Pan. l.3.c.91.

dinatione protestati [a] sunt dicentes , velle se habere vxores,nec posse se continere: hi si posteà [b] ad nuptias venerint, maneant in ministerio [c], propterea quòd his episcopus licentiam dederit. Quicunque sanè tacuerunt, & susceperunt manus impositionem,professi continentiam,si posteà ad nuptias venerint, à ministerio cessare debebunt.

Item ex concilio Neocæsariensi, cap.1.

¶Presbyter ducens vxorem ab ordine deponatur.

CAP. IX.

6 ¹ PResbyter si vxorem duxerit,ab ordine [d] suo illum deponi debere: Quòd si fornicatus fuerit, vel adulterium commiserit, extra ecclesiam abijci , & ad pœnitentiam [e] inter laicos A redigi oportet.

A ¶ Inter laicos.] *Græcè legitur, ἐξωθεῖσθαι τέλεον, καὶ ἀγεσθαι αὐτὸν εἰς μετάνοιαν: quæ Dionysius exiguus vertit :* amplius pelli debet, & ad pœnitentiam redigi. *vbi nulla mẽtio fit pœnitentiæ inter laicos agendæ : de qua re copiosius dicetur infra 30.dist.c.fi.*

Item Gregorius lib.11.epist.59.

¶De eo, qui relictam cuiusdam diaconi duxit vxorem.

CAP. X.

7 ² QVia sunt [f] culpæ,in q̃bus culpa est, relaxa-

2 Iuo p.9.c. 126.

re vindictam, quærenda semper est veritas, vt inquiri debeat, vtrum accusatum noxa condemnet,an à pœna innocentia patefacta subducat. [3] Itaque peruenit ad nos Fantinum defensorem vltionem exercere in Petrum latorem præsentium voluisse, pro eo, quòd (quantum dicitur) relictam cuiusdam diaconi, tempore,quo conductor [g] fuit, marito tradiderit : Sed quoniam iste coniugem diaconi asserit non fuisse, dicens [h],nec eã vir ginẽ † [i] ad eũ veniss̃e;deniq; † nec religiosam [k] mutasse vestem, postqam ille in ordine sacro promotus est: adijciens etiam, priusquam ad diaconum perueniret , & posteà, praua illam opinione vixisse: Ideo † fraternitatem tuam his hortamur affatibus , vt cum Dei,sicut decet, timore causam hanc subtili omnino inuestigatione perquirat,vt si in coniugio diaconi mulierem, de qua agitur, fuisse [l] constitit, & suprascriptus lator memorato defensori , & rectori patrimonij, ad vindictam modis omnibus tradatur [+], & cum competenti emendatione ij,qui malè sociati sunt, diss iungantur.Si verò in eius coniugio non fuit, memoratum Fantinum ex nostro mandato commonere te volumus, vt ei facere nil præsumat, nec falsa † illum accusatio apud eum in aliquo prægrauet.

ADDITIO. Et publica delicta publico remedio egent. de pœn.distin. 1.quamuis.& §.hoc ergo. & videas quod legitur & not.30.quæst.1.ca.vlt.& 81. distinct.si quis episcopus.

QArchid.

Via sunt culpæ.] Hæc est 7. pars distinct. in qua probatur, quòd vxor subdiaconi,diaconi, vel presbyteri post mortem mariti contrahere non potest: & probatur per tres auctoritates .Io.de Fant.

3 Iuo p.6. c.84.

CASVS. Clericus quidam in consortio suo quandam habuit mulierem : postea factus est diaconus : eo mortuo Petrus qui erat bonorũ eius procurator, vel qui antea fuerat ꝓcurator patrimonij beati Petri, tradidit eam nuptui : propter quod Faustinus, qui tũc erat procurator & defensor patrimonij beati Petri , volebat ipsum Petrum punire. Vnde ille Petrus de hoc conquestus est domino Papæ : & tribus rationib. se excusauit , quibus probat, quòd illa mulier non fuit vxor diaconi. Primò quia corrupta venit ad illum diaconum, cum adhuc clericus erat. Secundò, quia cum ille recepit ordinem sacrum , illa non mutauit vestem, nec continentiam promisit. Tertiò , quia antequam ille peruenire ad diaconatum, & postea mulier illa vixit incontinenter.Quare Gregor.præcepit cuidam, vt inquirat vtrum illa fuerit vxor diaconi, & tradat eum puniendum Faustino defensori : si non fuerit,nullo modo puniatur.

† Virginẽ illam] Orig. † vt nec religiosam vestẽ mutare ꝑsumeret] in Orig. & apud Iuo.†

4 Ad hoc facit tex. in l. ob seruãdũ. in fi. ff.de offic.præsi.

† Est etiam apud Iuo.ñ aũt i Orig.

f ¶ *Quia sunt.*] q̃ hæc allegatio valeat, probatur 34.distinct.quis viduam.

g ¶ *Conductor.*] idest,defensor.

h ¶ *Dicens.*] & ita non potuit vxor eius censeri : quia maritus corruptæ non potest promoueri.

i ¶ *Nec eam virginem.*] Hic per duo extrema colligitur medium:ex eo enim quòd ab initio non erat virgo, & postea iste promotus fuit in diaconum , colligitur eam non fuisse vxorem.argu.ff.de hære.institu.sed & si.§.solemus.& 53.dist. c.legem. " quandoque medium trahit extrema. ff. de seruit. rustico. prædio. qui sella. §. vlti. & l.tria prædia. quandoque principium trahitur ad finem. infra 35. distinct. ab exordio. ff.de lega. 3. si quis in princip. quandoque finis trahit ad se principium , vt 13.quæst.2. c.vltima voluntas.ff.de adimen. leg.l.3.& l.4.

" Princip iũ, mediũ,& finis , an vnũ trahat aliꝺ.

k ¶ *Nec religiosam.*] i.religiosum habitum, quem solent sumere viduæ,vel aliæ deuotæ,licet non conuertantur ad aliquã ecclesiã." Nec.n.credo,quòd vxor illius qui ꝓmouetur ad sacrum ordinẽ,teneatur intrare religionem.sed sufficit, q̃ voueat perpetuam continentiam , vt 77.dist. episcopus.Nec obst.extra de conuers. coniug. sanè. quia illud speciale est in vxore episcopi.Sed adhuc obst.extra de cle.coniu. quod à te. Sed illud intellige cũ ordinatus vult transire ad religionem. Sed nec hic Papa aliq̃ ꝺt de veste: sed Petrus illud allegauit.

" Cõiugat' ꝓmouerĩpt, l3 vxor religionem nõ ĩgrediatur. b Sub.& cõtinẽtiã ꝓfitẽte, vt ext. de conuers. coniug. coniugat', Arc.

i ¶ *Fuisse.*] supple,& cum ordinatũ ipsa sciente [b],nã si ea inuita

" Cleric' solẽniter pœnitẽre nõ ꝓt. a Hoc ẽt no. ext. ꝺ pecu. c.1.& c. q̃situm. ibi videas.Arc.

" Presbyter formicãs pl' punitur, q̃ legitimè cõtrahens.

a ¶ *Protestati.*] s.dist. prox.diaconus.& extr. de in inte.rest.c.1.in fi.

b ¶ *Postea.*] Sic extra de cle.coniug. diuersis. & ext.de concess. præb. & eccl non va. cum super.in fi.de fil.presbyt. veniens.

c ¶ *In ministerio.*] quia videretur venire contra promissionem propriam,vt extra de cond.app.per tuas.

PResbyter.] Hæc est 6.pars,in qua ponitur pœna sacerdotib. fornicarijs.Io.de Fan.

CASVS. Dicitur in hoc c.quòd si presbyter duxerit vxorem, debet deponi. Si verò adulterium vel fornicationem commiserit, debet extra ecclesiam abijci,& ad pœnitentiam inter laicos redigi.

d ¶ *Ab ordine.*] idest ab officio, & non beneficio : " & secundum hoc magis punitur sacerdos qui fornicatur , quàm qui legitimè contrahit:& hoc ideo,quia facit contra sacrum ordinem,& etiam contra legem:& ideo minus peccat ducendo vxorem : quia credit hoc sibi licere:sicut illa minus punitur,quæ publicè delinquit , quam quæ priuatè delinqueret : quia credit hoc sibi licere,vt ff.de ritu nup.l.vlt.

e ¶ *Ad pœnitentiam.*] 50. distinct. confirmandum.contra. " Sed illud intelligitur de solemni pœnitentia , quam clericus facere non debet [a] : istud de publica, vt 30.quæstio. 1.si quis sacerdos.& 30.distin.si quis presbyter. sed si depositus fuerit, bene potest solemniter pœnitere, vt de pœn. dist.6.sacerdos. Adhuc signatur contra.80 distin.presbyter.vbi dicitur,quòd sacerdos non debet publicè pœnitere inter laicos. Sed illud verum est quando crimen est occultum. sed hic loquitur quãdo crimen est publicum apud laicos.2.q.1. si peccauerit.

uita ordinaretur,vel ignorante, non fieret ei prę̃iudicium.sed si sciuit & tacuit,fit ei præiudicium , vt post mortem illius nō possit nubere,vt 32. dist.seriatim. Vnde non requiritur quòd mulier voueat : sed sufficit,si scit virum suum ordinari .

Si se cuiquam.] Casvs. Dicitur in hoc c. quòd si relicta p̃sbyteri, vel diaconi nupserit secundó, separari debet:& si castigati,id est moniti noluerint separari , excommunicentur. Si est in litera, *castitate.* , id est, propter castitatem seruandam ·

¶ Casus sequentis ca. de eadem materia loquitur,& per se patet.

† al. castigati.al.castitate seruata separentur .

a ¶ *Duplici.*] quātum ad primum.

† al.criminū.

b ¶ *Separentur.*] Dubitatur de vxoribus ordinandorum , qualiter vouere debeant, & dare licentiam. " videtur quòd solo verbo , vt s. ea. dist. de his. in fi. & ca.quia sunt culpæ . & 32. dist. seriatim. sed contra ext. de conuer. coniu.sanè . & 34. distin.fraternitatis.vbi dicitur quod vxor promouendi intrabit monasterium. [a] Item alia ratione:quia cœtus clericorum præeminet cę tui monachorum:quia vix bonus monachus facit bonum clericū. 16.q.1.legi. & facit ad hoc ext.de conuer.coniu.coniugatus.sed nullus suscipitur in monachum nisi conuertatur vxor.27.q.2. Agathosa. Dic non esse necesse , quòd conuertatur , sed quòd voueat castitem tantùm , nisi de ea habeatur suspicio. ext. de nonuer. coniug. cū sis præditus.Et speciale est in illa decr. sanè. in vxore episcopi. Sed obijcitur , hæc mulier non vouit solemniter : ergo si contraxerit, tenet matrimonium . qđ hic negatur. Sol.secundum quosdam, votum istud est solēne ex propria p̃fessione,† vt ext. qui cle.vel vo. consuluit. aliàs non videtur q̃ sola scientia mulieris solemnizet votum , nisi ipsa expressè voue rit. Io. Sed videtur q̃ sola cōstitutio ecclesiæ hoc matrimoniū dirimat, non scię̃tia, vel votū: qđ ex eo patet,q̃ Græcus non promittit continentiam dum recipit sacros ordines, vt 31.dist. quoniam. tamen si contraxerit post sacros ordines , non tenet matrimonium . hoc ergo non facit votum sed sola constitutio ecclesiæ.

1 Apud Martinū Braca. c.29. & cōc. Tol. 1.c.18.

" Vxores ordinādorum quid vouere debeant.

a Dicunt q̃dam, q̃ monasterium sibi assignabitur per episcopum, & ipsius auctoritate fiet separatio, siue dabitur licē tia.j.27.q.2. si vir. ibi videas. Arch.

† abest à cōcilio.

† al.tantùm.

2 Anſ.l.6.c. 42.al.46. Policar.l.2. tit.1.

† confessione.

c *Si qua.*]¶ *Aut diaconi.*]ideo non facit mentionem de subdiaconis: quia tempore Gregorij promouebatur quis in subdiaconatum non promissa continentia:nec fiebat vxoribus aliquod præiudicium,vt 27.q.2.multorum.

De Syracusanæ.] Hæc est viij.ps dist.in qua p̃bat,q̃ null⁹ dēt fieri eps̃ hns̃ filios &vxorē,nisi ex necessitate,&remota cā impedimēti.s.q̃ p tales res ecclesiæ nō lędātur.Io.de Fant. Cas v s. Dū ecclesia Syracusana pastore vacaret, qdā minus idoneus ibidē est electus,hns̃ filios & vxorē: p̃ quo Cethegus patricius supplicauit Papæ Pelagio,vt eius electionē cōfirmaret.sed quia p̃sona illius electi erat minus idonea, Pelagius nō exaudiuit Cethegū,imo distulit eū confirmare ferè p̃ annū,vt Syracusana electio in melius proueniret. Sed quia irreuocabiliter in suo proposito perstiterunt , & in illa ecclesia non erat alius idoneus: ne amplius insanirent (sicut p̃tor magnificus Papæ significauit) iō Papa eius electionē cōfirmauit priu⁹ tn̄ ab eo cautione recepta, in qua continebat, quāta esset suarū rerū substātia : & q̃ nihil de reb. ecclesiæ vsurpabit: & q̃ quę̃sita tpe ep̃atus ecclesiæ reseruabit.

3 Nouella. 6. & 123. in princ.

† al. concilij] Gratia.

d ¶ *Solet.*]Not.caueri debere ex eo, q̃ solet aliquid fieri, vt 98.dist. Afros.& 63. dis. nosse. e ¶ *Perstiterunt.*[" No. arg. q̃ ambulatoria est volūtas eligentiū vsq; ad cōfirmationē, vt 61. dist.studij.& 63.di.q̃to. & ext. de ele. cū terra. & q̃ nullū ius acquiritur electo añ confirmationē [b] , vt ext. de acc. super his.& 27.q.2. nō est dubiū.& ext. de ele. cū in cūctis. [c] & c. nosti.Arg.cōtra ext. đ ele. cū inter.in fi.& p illam decre. dico q̃ non pōt variari.Ioan.Sed hodie publicato scrutinio variare neq̃unt electores, vt ext.de elect.publicato. postulatio aūt variatur, si postulantes diffidūt de iure suo , nisi sit iā p̃sentata superiori,vt ext.đ postu. p̃l.bonę.2. f ¶ *Principalis*] i.principū, vt in auth.de san. epis.circa prin."Hic p̃hibet in ep̃m eligi habens vxorē & filios, & 61.dist.Catinēsis.idem est si hēt nepotes , vt in auth.qūo opor.epis.§. 1.colla.1. Sed hoc pōt intelligi , qn̄ filij mali sunt,vel nepotes,nā pp tales ab alijs legitimis actibus patres remouē tur, vt 6.q.1. qui crimē. vel qn̄ ita tenerè diligit eos,q̃ prę̃sumitur rōne ipsorum, q̃ dilapidēt bona ecclesię̃,vt hic dicitur.idē est si habet patrē, vel si hēt fratres de quibus est timor : aliàs non repellitur quis pp vxorem vel filios,cū hoc p̃mittat Apostolus.Et est arg.ad hoc 12.q.2. eps̃, qui filios . [d] & ext. de testa.c.1. dum tamen longa continentia præcesserit,vt s.eod.prius quàm.& 77.dist. quicunque.

b Hoc est falsum : sed dic vt no.63. di. quāto. Arc.

c Ver. cū autē . sed multum à longe ibi sumitur hoc arg. vn̄ dic q̃ nil aut parū facit si bene videatur. Arch.

" Eligi non debet in episcopum habens vxorē & filios.

4 Infero ex hoc text. q̃ aliqua propter scandalum euitandum permittuntur , quę non fierēt aliàs : de quo 51. dist. aliquantos. in addi.gl.fi.

d Et c.sacrorum.12.q.1. sint manifestæ.

Item ex concilio Aurelianensi, 1. *cap.* 15.

¶De vxore presbyteri,vel diaconi, si alijs se coniunxerit.

CAP. XI.

Si se cuiquam mulier duplici [a] cōiugio,presbyteri,vel diaconi relicta coniunxerit, aut † separentur [b] : aut certè, si in criminis † intentione perstiterint , pari excommunicatione plectantur.

Item ex concilio Martini Papę. [1]

¶ De eodem.

CAP. XII.

Si qua vidua episcopi , vel presbyteri, aut diaconi [c] maritum acceperit , nullus clericus , nulla religiosa persona † cum ea conuiuium sumat; nūquam communicet: morienti tamen † ei sacramenta subueniant.

Item a *Pelagius Cethego patricio.*

¶Cuiusdam episcopi ordinatio differtur, quia vxorem habet, & filios.

CAP. XIII.

8 [2] De Syracusanæ vrbis antistite optauera-

mus in ipso initio , gloriæ vestrę̃ desiderijs obedire,nisi nos multiplex ratio,ipsius nō paucis temporibus ordinationem differre facerdotij coëgisset , ob hoc, quòd vel personæ qualitas (sicut & vos melius nostis) vel superstes vxor , aut filij (per quos ecclesiastica solet [d] periclitari substantia) nostros animos diutius ab eius ordinatione suspenderent . Et quantum ad cautelam humanam pertinet,integro penè anno distulimus , opinātes,quòd in melius Syracusanorum proueniret electio. Sed quia in voluntatis suæ proposito irreuocabiliter perstiterunt [e], & nullus est alius in eadem repertus ecclesia , nisi longioribus adhuc temporum differre tur spatijs : ne paulò amplius insanirent (sicut filij nostri magnifici viri prętoris testificatione didicimus) inter huiusmodi ambiguitates illud consultius iudicauimus faciēdum , 3 vt congrua prouidentia causā, pp quā principalis [f] constitutio habentem filios,& vxorem ad episcopatus ordinem promoueri prohibet , salua dispositione concilij † muniremus. Qua de re summo studio ab eodem Syracusanæ vrbis episcopo , priusquam à nobis cōtingeret ordinari , huiusmodi exegimus cautionem, per quā & suam fateretur , quantula esset,præsentis temporis habita rerum descriptione,substantiam ; & nihil vnquam per se, aut per filios , & vxorem , siue quamlibet propinquam , aut domesticam , vel extraneam fortè personam de rebus vsurparet ecclesiæ, & vniuersa sui episcopatus quæsita [g] tempore,ecclesiæ suæ dominio sociaret ; nihil vltra id , quod modò descriptum est,filijs suis,vel hę̃redibus relicturus.

3 Nouella. 6. & 123. in princ.

† al. concilij] Gratia.

" Eligentes an variare possint.

bHoc est falsum : sed dic vt no.63. di. quāto. Arc.

c Ver. cū autē . sed multum à longe ibi sumitur hoc arg. vn̄ dic q̃ nil aut parū facit si bene videatur. Arch.

" Eligi non debet in episcopum habens vxorē & filios.

4 Infero ex hoc text. q̃ aliqua propter scandalum euitandum permittuntur , quę non fierēt aliàs : de quo 51. dist. aliquantos. in addi.gl.fi.

d Et c.sacrorum.12.q.1. sint manifestæ.

a ¶Item Pelagius] *Anselmus, & auctor Polycarpi ex eadem epistola referunt hæc, quæ caput istud antecedunt:* Quod de ordinando ecclesiæ Catinēsis episcopo, salubris electione iudicij fieri desideraſtis, agnouimus:confestim sequenti die eū iuxta morem discutientes , tertio, quo venit,die episcopum cōsecrauimus: simili quidem mō & de Syracusanę̃,*& quæ sequuntur. In Polycarpo tamen inscriptio est* . Gelasius Papa Ceto.*Iuo autem in epistola ad Hugonem archiepiscopum Lugdunensem, quæ incipit.*Causam Beluacensis,&c. *ita scribit* . Si enim Papa Gelasius quondam Syracusanæ vrbis electū vxorem habentem,& filios interuenięnte Cetego patricio, &c.

Ecce hac auctoritate electus in episcopatum non B *prohibetur habere vxorem, & filios.* [4] *Eligi autem ad episcopatum non debet , nisi aut sacerdos, aut diacon⁹:subdiacon⁹*

e ¶ *Perstiterunt.*[" No. arg. q̃ ambulatoria est volūtas eligentiū vsq; ad cōfirmationē, vt 61. dist.studij.& 63.di.q̃to. & ext. de ele. cū terra. & q̃ nullū ius acquiritur electo añ confirmationē [b] , vt ext. de acc. super his.& 27.q.2. nō est dubiū.& ext. de ele. cū in cūctis. [c] & c. nosti.Arg.cōtra ext. đ ele. cū inter.in fi.& p illam decre. dico q̃ non pōt variari.Ioan.Sed hodie publicato scrutinio variare neq̃unt electores, vt ext.de elect.publicato. postulatio aūt variatur, si postulantes diffidūt de iure suo , nisi sit iā p̃sentata superiori,vt ext.đ postu. p̃l.bonę.2. f ¶ *Principalis*] i.principū, vt in auth.de san. epis.circa prin."Hic p̃hibet in ep̃m eligi habens vxorē & filios, & 61.dist.Catinēsis.idem est si hēt nepotes , vt in auth.qūo opor.epis.§. 1.colla.1. Sed hoc pōt intelligi , qn̄ filij mali sunt,vel nepotes,nā pp tales ab alijs legitimis actibus patres remouē tur, vt 6.q.1. qui crimē. vel qn̄ ita tenerè diligit eos,q̃ prę̃sumitur rōne ipsorum, q̃ dilapidēt bona ecclesię̃,vt hic dicitur.idē est si habet patrē, vel si hēt fratres de quibus est timor : aliàs non repellitur quis pp vxorem vel filios,cū hoc p̃mittat Apostolus.Et est arg.ad hoc 12.q.2. eps̃, qui filios . [d] & ext. de testa.c.1. dum tamen longa continentia præcesserit,vt s.eod.prius quàm.& 77.dist. quicunque.

g ¶ *Quæsita.*] de rebus ecclesiæ,vel intuitu eceleſiæ,vt 12.q.1.manifesta.& c.seq.& q.5.c.pen.

ECCE HAC. Iste §.diuiditur in duas partes.In prima parte cōcludit Grat.ex supradictis ab illo c.assumi.vsq; huc,q̃ siue sit subdiaconus,siue diaconus,siue p̃sbyter,licitè p̃ vti matrimonio cōtracto.Et ad hoc allegat breuiter supradicta recapitulādo.In ij.par.q̃ inc.ibi, *sed qđ de electione.*soluit p̃dictas obiectiones,qa qđ dicit̄ in illo c. de Syracusanæ.nō ob. qa in minorib.ordinib.cōstitut⁹, vel ī laicali habitu potuit elect⁹ il-

le habere vxorẽ & filios:& poſtea de conſenſu vxoris cõtinen tiã pr ofeſſus bene potuit ꝓmoueri. illud aũt c.quia ſunt culpæ.intelligitur de diacono,cuius eccleſia nondũ ſuſceperat vo tũ continẽtiæ : vel de eo diacono qui ſuſcepit eã in minorib. ordinib.ſicut dictum eſt de epo Syracuſano. Alia aũt c.ex tpe vel loco intelliguntur.

Ex tpe: quia nõdũ erat indicta cõtinẽtia mini ſtris altaris. Ex loco:qa oriẽtalis eccleſia nõdũ ſuſceperat votũ cõtinẽ tiæ. hoc tñ ſeruat: quia ſi moritur vxor,quę du cta eſt in minoribus or dinibus,cum qua eſt a- liquis factus ſacerdos, ſi poſtea contrahit,de- ponetur.

† al. legitimè.

a ¶ *Niſi neceſſitate cogẽte.*]Hodie iure cõi eligitur,vt ext. de ætat. & quali.à multis.

b ¶*Gregorij.*] ſ. ead. quia ſunt.

c ¶*Suſceperat.*] Hæc ſol.non valet, [a] quia à tempore Apoſtolorum non licuit in ordine illo contrahere: nec in ſubdiaconatu, vt 84. diſt. cum in præterito.

a Ad idem Hug.&Lau ren.quorũ fuit iſta gl. Arch.

d ¶ *Neocæſarienſis.*] ſ.eo. c. presbyter ſi.

e ¶*Ancyranæ.*] ſ. eo. diaconi.

f ¶*Ex tempore.*] Illud ſtare non põt,qđ di cit in fi. illius c.diaco- ni ꝓfeſſi cõtinentiam.

† al.militauerat.

ADDITIO. Alij ve rò ſentiunt cum Grat. & ſecundum hoc ꝙ di cit ibi,profeſſi, &c.dic, de cætero: quia prius li cuit ei cõtrahere Arch.

g ¶*Ex loco.*] G. ita credebat,ꝙ in orienta- li eccleſia diaconi poſ- ſent cõtrahere: ſed hoc non eſt verum.

¶ITEM OPPONITVR. Adhuc opponitur per ſeq.c.quorum prima duo ſunt plana. & poſtea in diſt. 30.ponit ſolutionem.

SI quis.] Hæc eſt 9. pars diſtinctionis,in qua dicit presbyterũ religionis cã non debere cõtẽ nere propriam vxorẽ.

h ¶*Contemnere.*] quã tum ad exhibitionẽ ne ceſſariorum,vt 41.diſt. omnino.& §.poteſt.

i *SI quis diſcernit.*]& infra,&c.

PResbyterum.] Hæc eſt decima pars huius diſtinctionis,in qua dicit presbyterum non legalibus nuptijs detẽtum ab officio abſtine re debere.

CASVS. Quidam pre sbyter orientalis mortua ſua vxore duxit ſe cundam, cum putaret ſibi licere.quęſitum eſt in ſexta ſynodo, quid de eo fieri debeat. Et *verò non,niſi neceſſitate cogente* [a]*: ſi ue ergo presbyter, ſiue diaconus,ſiue ſubdiaconus fuerit,apparet, quòd in præfatis ordinibus conſtituti licitè* † *matrimonio vti poſſunt.* ¶*Quia ergo auctoritate Gregorij,qui relictam diaconi, marito tradidit, puniendus eſt; item in Neocæſarienſi concilio presbyter ducens vxorem, non diaconus, iubetur deponi; item in Ancyrana ſynodo, diaconi, qui in ordinatione ſua dicunt ſe velle habere vxores, ſi poſtea venerint ad nuptias, non prohibentur à miniſterio : patet, quòd nec diaconi, nec ſubdiaconi ſunt prohibendi à coniugio. Sed quod de electione obijcitur, verum quidem eſt in epiſcopatum non eligendum, niſi in ſacris ordinibus conſtitutum : ſed ipſum vxorem habere, & filios, non repugnat præmiſſis auctoritatibus de continentia clericorum.* ¶ *In laicali enim habitu, vel in minoribus ordinibus conſtitutus potuit habere vxorem, & filios : & ſi poſtea ex conſenſu vxoris continẽtiam profeßus ſubdiaconatum, vel diaconatum, vel presbyterij gradũ adeptus fuerat, attamen vxori, & filijs ipſum neceſſaria ſubminiſtrare oportebat.* ¶*Illud autem Gregorij* [b]*, duobus modis ſoluitur: vel quia eccleſia illa,cui diaconus ille miniſtrauerat*† *nondum continentiæ votum ſuſceperat* [c] *in diaconis, & reliquis miniſtris : vel quia (ſicut de electo in epiſcopum antea ſcriptum eſt) ante ſub diaconatum memoratus diaconus eã in vxorem duxerat.* ¶ *Illud autem Neocæſarienſis*[d] *& Ancyranæ* [e] *ſynodi: vel ex tempore* [f]*, vel ex loco intelligitur. Ex tempore,quia nondum erat introducta continentia miniſtrorum altaris. Ex loco* [g]*, quia vtraque ſynodus orientalis eſt, & orientalis eccleſia non ſuſcipit generale votum caſtitatis:hoc tamen diligenti obſeruatione cuſtodit, vt poſt adeptum ſacerdotiũ, defuncta priore vxore, cum qua ſacerdos factus fuerat, ſi alteram duxerit, deponatur.*

† al. legitimè.

1 Burc. l.1. c.78. Iuo p. 3.cap. 184. Pan.l.3. ca. 113.

B ¶Non prohibetur.] *A pleriſque vetuſtis exemplaribus abeſt dictio,* non:*Retenta tamen eſt,quoniam hic Gratianus in alteram partem diſputando,ex canonibus prius citatis præ ſe fert hoc probare,ſubdiaconis,diaconis, atque etiam presbyteris non fuiſſe prohibitum vſum coniugij. Quòd tamen qualiter accipiendum ſit, ipſe poſtea declarat à verſic.* Sed quòd. *vſque ad verſ.* Illud autem. *Hac de re agetur etiam infra in notatione ad principium diſt.31.*

Item opponitur illud, qđ legitur in canone Apoſtolorum,c.6.al.5.

¶ Presbyter cauſa religionis non contemnat propriam vxorem.

CAP. XIIII.

9 1 SI quis docuerit ſacerdotem ſub obtentu religionis propriam vxorem contemnere [h],anathema ſit.

reſp. ꝙ debet priuari omni ſacro miniſterio : ita ꝙ neque publicè, neque priuatim benedicat: quia benedictionem nõ habet propter delictum ſuum : ſed imploret veniam à Domino de ſuo delicto: honorẽ tñ ſuę cathedrę ꝓ diſpẽſationẽ tenebit.

k ¶*Non legalibus.*] poteſt intelligi de eo qui contraxit ſecũdas nuptias per igno rantiam iuris. [b]

b Sic intelligit Gratia. 31.di. §.vlt.

¶ *Gratianus refert ſenſum canonis, cæteri collectores ipſa ẽt ferè verba.*

Item ex concilio Gangrenſi, c.4.

¶ Anathema ſit, qui presbyterum coniugatum diſcernit à communione, nuptiarum occaſione. C.XV.

2 SI quis diſcernit [i] pſbyterũ coniugatũ tamquam occaſione nuptiarum,quòd offer re non debeat,& ab eius oblatione ideo ſe abſtinet, anathema ſit.

¶*Græcè eſt,* Εἴ τις διακρίνοιτο παρὰ πρεσβυτέρᾳ γεγαμηκότος, ὡς μὴ χρῆναι, λειτουργήσαντος αὐτῷ, προσφορᾶς μεταλαμβάνειν, ἀνάθεμα ἔστω. *i.* Si quis ſecernat ſe à presbytero, qui vxorem duxit,tamquam non oporteat, illo liturgiam peragente, de oblatione ꝓcipere,anathẽma ſit. *quæ verſio non multum diſcrepat à verſione Dionyſij exigui.*

Itẽ ex ſexta ſynodo in Trullo, c.26.

¶ Ab officio abſtineat presbyter non legalibus nuptijs detentus.

CAP. XVI.

10 3 PResbyterũ per ignorantiam nõ legalib. [k] nuptijs detentum cathedram quidem habere [l], ſed c ab officio abſtinere præcipimus:ſuffi cit enim huiuſmodi indulgentia ei:Quia benedicere alijs eũ, qui vulnera ſua debet curare, conſequens non eſt. Benedictio enim ſanctificationis traditio eſt. Qui verò hanc non habet propter delictũ † [m] ignorantiæ [n], quomodo alijs tradet? Non igitur publicè, neque priuatè benedicat;nec corpus Domini diſpẽſet alijs;nec alio modo miniſtret: ſed ſufficiat ei,quòd præſidet:& implo ret à Deo, vt dimittatur ei iniquitas ignorantiæ ſuæ. Manifeſtum eſt autem, quòd huiuſmodi non legitimæ nuptiæ ſoluentur, & nullatenus vir acceſſum habebit ad eam; propter quã ſacro miniſterio priuatus eſt [o].

2 Burc. l.3. c.75. Iuo p. 2. c.128. & p.3.c.158.

c ¶Ab officio.] *Græcè eſt,* τῶν ἐλοιτῶν ἐνεργειῶν; *ideſt,*à cæteris officijs. *Item Nicolaus ad conſulta Bulgarorum cap.70*

c Ratio eſt, ne ad ſecularia negotia redeat in opprobrium ordinis clericalis. 93. diſt. diaconi. Archi.

70 ¶ De presbyteris non eſt laicis iudicandum. C. XVII.

11 4 COnſulendum decernitis, vtrum presbyterum A habentem vxorem debeatis ſuſtentare, & honorare: an à vobis proijcere. Ad quod reſpondemus, quoniam licet ipſi valdè ſint reprehenſibiles [p] : vos tamen Deum

4 Iuo p. 2. c.82.Pann. l.5.c.12.

" Ordinis ſuſceptio obligat ad continẽdũ.

3 Simile ẽt in 3. can.eiuſdem ſynod.&apud Baſi. in epi. ad Amphilochium, c. 27.

"Presbyter excommunicatus tenetur ad horas dicendas.

† τὸ ἐκτῆς ἀγνοίας παράπτωμα.

" Bulgari qui ſunt.

d Hunc intellectũ approbat hic Laur. quod dic vt ibi dicam. Arch.

p ¶*Reprehenſibiles.*] ſi.15.q.vlt.cap. vl. Sed contra.32.diſt. nullus. Sed illud intelligitur, [d] cum notorium eſt crimen eius.

Sed notan-

Sed notandum.] Hic intitulatur 29. distiin qua soluit prædictas oppositiones Gratianus, & exponit: Et dicit ꝙ quædam c. intelliguntur ex tempore, & loco, & causa, & persona.

a ¶ *Sed notandum est.*] Quia dixerat ſ. prox. dist. §. ecce in si. quædam c. esse temporalia, vel localia: ideo ad soluendum multa contraria, ostendit in ista 29. distin. quædam capitula tradita esse ex causa, quædam ex tempore, quædam ex loco, quædam ex persona, quædam ex negotio, q̃dã ex necesitate.

Ciendum.] Casvs. Dicitur in hoc cap. quòd quædam cap. ex causa, & persona, & tẽpore designantur, & qa hoc multi non respiciunt, cadunt in labyrinthum & laqueum erroris: nec rectè iudicant, cum non intelligant ad plenum.

¶ Casus sequentis cap. patet.

b ¶ *Ex causa.*] Ex causa fuit statutũ ne neophyti promoueantur ad episcopatus, vt 48. dist. ca. 1. scilicet ne in superbia extollerentur. sed hæc causa cessauit in Ambrosio, qui cathecumenus est electus in episcopum, vt 61. dis. §. his omnibus.

c ¶ *Ex persona.*] vt in Aug. qui factus est episcopus alio viuente, vt 7. q. 1. non autem. & c. petitti.

d ¶ *Ex loco.*] quia ꝓpter propinquitatem vel remotionem loci aliquid statuitur. vt 64. dis. cum longè. 24. q. 1. pudenda, & ſ. dist. 4. erit autem.

2 Ad idem 93. dist. iuxta.

a Vel iõ dicit: quia quædam sũt localia, quædam non.

e ¶ *Ex tempore.*] sicut Anglicis datũ fuit propter nouitatem, vt coniungãtur in quarto gradu, vt 35. q. 3. q̃dã.

1 Ansel. l. 4. c. 53.

f ¶ *Intelligant.*] quod esse non debet. 11. q. 3. eorum.

b dicit Io. d Fan. Quod dicit Io. nõ est verum: imo de iure communi ẽ vt domestici admittantur. C. de rep. l. ex cõsensu ext. d test. insup. nã edictum de testib. ẽ ꝓhibitoriũ: vt quilibet admittatur qui non ꝓhibetur. ff. de test. l. 1. & d hac materia not. 3. q. 5. in sum. & c. 1. Arc.

g ¶ *Perquirant.*] qd inciuile est, vt ff. de iegi. inciuile.

h ¶ *Regulæ.*] ¶ *Negotio.*] id est ꝓpter qualitatem negotij aliquid statuitur qd est contra ius: sicut in causa matrimonij, consanguinei admittuntur in testimoniũ, vt 35. quæst. 6. consanguineos. & propter causam ecclesiæ statuitur, quòd domestici admittantur in testimonium, vt 14. quæst. 2. super prudentia b.

i ¶ *Necessitate.*] lex non debet institui nisi propter necessitatem, vt ſ. dist. 4. erit.

Necesse. Casvs. Quidam scripturas varias & diuersas tantùm vno modo intelligebant: quos docet Hieronymus intelligere scripturas secundum diuersitatem temporum, locorum, & causarum. Et hoc probat exemplo Ioannis Euangelistæ, qui scribens vij. ecclesijs, in vnaquaque conuenit imitari, qui solem suum oriri facit super bonos, & malos. Deijcere verò eum à vobis ideo non debetis: quoniam nec Iudam Dominus, cũ esset mendax discipulus, de numero Apostolorum eiecit. Verùm de presbyteris, vobis, qui laici estis, nec iudicãdum est, nec de eorum vita quidpiã inuestigandum: sed episcoporum iudicio, quidquid est, per omnia reseruandum.

Matth. 5.

A ¶ Presbyterum.] *In vltimo c. harum responsionum referuntur Bulgarorum verba, dicentium multos apud se esse Græcos, & Armenos, & alios, qui diuersa docerent. Nondum enim à Romana sede episcopum, aut presbyterum acceperant, Quamobrem nihil mirandum, si presbyter, de quo in hoc capite agitur, coniugatus erat.*

DISTINCTIO XXIX.

1. p. *Sed notandum est* a, *quòd secundum Isidorum pleraque capitula ex causa, ex loco, ex tempore ex persona consideranda sunt. Ait enim Isidorus.*

¶ Ex tempore, loco, & persona, & causa regulæ canonum intelliguntur.

CAP. I.

Sciendum est, quòd pleraq; capitula ex causa b, ex persona c, ex loco d, ex tempore e consideranda sunt; quorum modi, quia medullitus non indagantur: in erroris labyrinthum nonnulli intricando impingũtur: cum ante iudicant, quàm intelligant f: ante inculpant, quàm iterando lecta perquirant g.

Hinc etiam Gregorius ait.

¶ Pro diuersitate rerum temperantur regulæ sanctorum.

CAP. II.

1 Regulæ sanctorum Patrum pro tempore, loco, & persona, & negotio h, instante necessitate i traditæ sũt. specialia vitia vario modo corrigebat: nec imitatur medicos imperitos, qui vno collyrio oculos omnium infirmorum volunt curare.

k ¶ *Causas.*] 23. q. 8. occidit.

l ¶ *Vulneribus.*] No. ꝙ varietas delictorum requirit varietatem pœnarum, vt 45. dis. licet. 50. dist. vt cõstitueretur. 44. dist. comessationes. 41. distin. non cogantur.

Item Hieronymus in proœmio epistolæ ad Ephesios.

¶ Pro diuersitate locorum, temporum, & hominum, scripturæ intelligendæ sunt.

CAP. III.

Necesse est, vt iuxta diuersitates locorum, & temporum, & hominum, quibus a scriptæ sunt, diuersas & causas k, & argumenta, & origines habeant. Et quomodo B. Ioãnes in Apocalypsi sua ad septem scribens ecclesias, in vnaquaque earum specialia, †vel vitia reprehendit, vel virtutes probat: ita & sanctus Apostolus Paulus per singulas ecclesias vulneribus l medetur illatis, nec ad instar imperiti medici vno collyrio m omnium oculos vult curare.

m ¶ *Collyrio.*] Arg. contra illos qui tales in omnibus contrarijs ponunt solutiones: aliud secũdm leges, aliud secũdm canones, vel hoc nouum, illud vetus.

A ¶ Quibus scriptæ.] *Antea legebatur*, quibus diuersæ scripturæ factæ sunt. *Emendatũ hoc est ex manuscriptis, & originali, quemadmodum & nonnulla alia.*

DISTINCTIO XXX.

1. ps *Illud autem* n, *ꝙ in canone Apostolorum, & in Gangrensi concilio, & in sexta synodo legitur, ex causa consideratur: & ex tempore. Causa fuit hæresis Manichæorum* A, *quia coniugium detestabantur, sicut etiam quorundam* o *superstitio multa in catholicorum detestationem introduxisse inuenitur: contra quos in Gangrensi concilio capitibus sexdecim statutum legitur.*

A Manichæorum.] *Propriè Gangrensis synodus statuit contra Eustathianos, vt ſ. dist. 16. c. prima adnotatio. Sed hunc errorem Eustathiani hauserant à Manicheis.*

¶ De multimoda superstitione hæreticorum, quos Gangrense concilium anathematizauit.

CAP. I.

2 Si q filij parẽtes, maximè fideles p, deseruerit occasio

n ¶ *Illud autem.*] Dictum fuit ſ. 28. dist. c. si quis docuerit. & c. seq. ꝙ sacerdotes non debent à se abijcere vxores suas prætextu religionis. hic dicit, ꝙ ex causa fuit hoc statutũ. scilicet propter quosdam hæreticos q coniugia detestabantur.

o ¶ *Quorundam.*] scilicet hæreticorum.

p ¶ *Fideles.*] Fidelibus & infidelibus parentibus tenemur subuenire: magis tamen fidelibus, 86. dist. non satis. " Sed pone ꝙ habes patrem hæreticum: nunquid præferes ipsum extraneo bono? P. manducator dixit hanc quæstionẽ esse nebulã, & tenebrosam aquã in nubibus aeris. Sed dicas ꝙ patrẽ qualiscunq; sit, debemus ꝓponere extraneo, ẽt sancto, in his q̃ spectant ad opus misericordiæ in ꝓuidendo ei in necessarijs, nisi alter magis indigeat: qa tũc potius tenemur extraneo subuenire, vt 86. dist. pasce. Ambrosius tñ videt cõtradicere huic opinioni in cãticis, in illo loco: Ordinauit in me charitatem. ait enim: Multorum est charitas inordinata: quidã. n. id, quod

Apocal. 1.

† aliàs, deest disiuncti ua, vel.

2 Iuo p. 8. c. 319.

" Pater malus an sit extraneo bono præferẽdus.

est primũ, ponunt tertium vel quartum. Sed primò diligendus est Deus [a]: secundò parentes: deinde filij: postea domestici: qui si boni sunt, malis filijs sunt pponendi. de pœ. dist. 2. charitas. sed illa auctoritas intelligẽda est de affectu interiori, nõ de beneficiorũ exhibitione. nã magis debemus diligere extraneos bonos q̃ propinquos malos, licet illis potius debeamus subuenire. 13. q. 2. non æstimemus.

a dicit B. Bern. in lib. de diligendo Deũ. cã diligendi Deũ Deus est modus, sine modo diligere. ob duplicẽ causam Deum propter se diligendum dixerunt: siue quia iustius, siue quia nil diligi fructuosius potest. Arc.

† al. sit.

1 Burc. l. 8. c. 62. Iuo p. 7. c. 80. & p. 8. c. 320.

a ¶ *Dei cultus.*] quod quidam hæretici fecerunt ratione illius auctoritatis: Qui reliquerit patrem & matrẽ ꝓpter me, centuplum accipiet. 28. q. 1. in princ.

b ¶ *Quæcunque.*] j. de cõse. dist. 5. fucare. 33. q. 5. mulier. Io. [b]

c ¶ *Si qua mulier.*] ¶ *Discedere.*] sine eius consensu.

d ¶ *Si qua mulier suo proposito.*] quia magis est habilis, & magis parata in scissa veste, quàm in clausa ad meretricandum.

e ¶ *Si quis contemptum.*] quia si nõ facit in contemptum illius diei, etiam omni die bonum est ei si ieiunat, vt 76. dist. vti nã.

¶ *Si quis eorum.*] Cassvs. Beneuentanus sic ponit casum. Quidam dum ieiunasset, cepit eum fames affligere. ille propter famem superbiens dicebat nõ esse ieiunandum, & sufficere solam conscientiam pro facto. de isto dicitur quòd debet anathematizari. Ego Bartho. Brix. aliter casum intelligo, sic ponens. Quidam dum permaneret in proposito abstinentiæ, i. continentiæ: propter necessitatem corporalem id est, abstinentiam, per quam multa necessaria corpori subtrahuntur, superbiebat, omnia ieiunia paruipendens, cũ plus alijs ieiunaret: pfectam cõstitutionem ecclesiæ iudicãs in sua conscientia. dicitur ꝙ talis anathema sit. seq. c. vsque ad c. si quis virorum. patent.

3 Iuo p. 8. cap. 229. & 317.

† al. cõtemnendo.

4 Repetitur j. dist. 31. c. q cũq; ex versione Diony. Burc. l. 8. c. 64. Iuo p. 7. c. 82. & p. 8. ca. 316. & hoc secũdo loco ex hac ead. versione.

5 Burc. l. 8. c. 61. Iuo p. 7. c. 79.

f ¶ *Necessitatem.*] id est continentiam.

g ¶ *Si quis.*] ¶ *Basilicas.*] Nisi cũ fiunt per inanes reuelationes vt de conse. dist. 1. placuit.

6 Burc. l. 8. c. 60. Iuo p. 7. c. 78.

ne Dei cultus [a], hoc iustũ esse iudicãtes, & nõ potius debitũ honorẽ parẽtibus reddiderint, vt hoc ipsũ [B] in eis venerẽtur, ꝙ fideles sũt, anathema sint †.

¶ *In aliquot vetustis exemplaribus hæc omnia, quæ hic citantur, ex concilio Gangrensi, vnico capite, & coniuncta oratione leguntur. Sunt autẽ ex prisca versione. Sed ea, quæ est Dionysij exigui, longe magis respondet originali Græco, quamuis neque ipsa vsquequaque.*

B ¶ Vt hoc ipsum.] *Græcè est,* Προτιμωμένης δηλονότι παρ' αὐτοῖς τῆς θεοσεβείας *id est:* Quòd scilicet diuinus cultus apud ipsos omnibus rebus præferatur.

Item ex eodem. c. 17.

¶ De eodem C. II.

1 QVæcunq; [b] mulier, religioni [A] iudicans cõuenire, comam sibi amputauerit, quã De[c] ad velamen eius [B], & ad memoriam subiectionis illi dedit, tanquam resoluens ius subiectiõis, anathema sit 2.

A ¶ Religioni.] Græcè est, Διὰ νομιζομένην ἄσκησιν, *id est:* Ob eam, quæ existimat pietatis exercitatio: *quod Dionysius vertit:* propter diuinum cultum, vt extimat. *Græci enim religiosorum, quos nos dicimus, vitam propriè* ἄσκησιν *nominabunt. Burchardus, & Iuo in par. 7. secuti sunt versionem Dionysij, in octaua autẽ Iuo priscam.*

B ¶ Ad velamen eius.] *hæc non sunt in græco originali, neque in versione Dionysij. Videntur autem sumpta ex epist. prima ad Corinthios, c. ij.*

Item ex eodem, c. 14.

¶ De eodem. C. III.

3 SI qua mulier derelicto viro discedere [c] voluerit soluto vinculo coniugali nuptias condemnando †, anathema sit.

Item ex eodem, c. 10.

¶ De eodem. C. IIII.

4 SI quis propter Deum virginitatem professus, in coniugio positos per arrogantiam vituperauerit, anathema sit.

Item ex eodem, c. 9.

¶ De eodem. C. V.

5 SI quis vel virginitatem, vel continentiam professus [c], tanquam abominabiles nuptias iudicat, & nõ propter hoc solùm, quòd continentiæ, & virginitatis bonum, sanctũ propositum est, anathema sit.

c ¶ Professus.] *Hic erat additum,* in coniugio: *quod neque est in cano ne græco, neque ẽt in latino. qui citat̃ infra dist. 31. c. quicunq; neq; in multis manuscriptis Gratiani codicibus. Item ex eodem. c. 13.*

¶ De eodem. C. VI.

6 SI qua mulier suo proposito [d] vtile iudicans, vt virili veste vtatur, propter hoc virilem habitum imitetur [D] anathema sit.

D ¶ Imitet.] *Græcè legitur.* καὶ ἀντὶ τοῦ εὐπρεποῦς γυναικείου ἀμφιάσματος, ἀνδρεῖον ἀναλαβοι. *quæ Dionysius exiguus aptè vertit,* & pro solito muliebri amictu virilem sumit, *sicque habet Burchardus, & ferè ẽt Iuo. Item ex eodem, c. 18.*

¶ De eodem. C. VII.

7 SI quis tanquam hoc continentiæ conuenire iudicans, die Dominico ieiunauerit in eiusdẽ [E] diei contemptum [e], anathema sit.

7 Burc. l. 13 ca. 219. Iuo p. 4. c. 51.

E In eiusdem.] *In originali huius priscæ versionis est,* aut in eiusdem diei contemptum: *quod in versione Dionysij, quam attulerunt Burchardus, & Iuo, istis vocibus videtur exprimi,* aut contumaciam, *al.* propter contumaciam. *Sed in græco vulgato nihil est, quod istis respondeat.*

Item ex eodem. c. 19.

¶ De eodem. C. VIII.

8 SI quis eorum, qui in proposito sunt continentiæ, propter [F] necessitatẽ [f] corporalem superbiat, & ieiunia communia putauerit contemnenda, totius ecclesiæ perfectam in sua conscientia iudicãs rationem, anathema sit.

8 Bur. l. 13. ca. 5. Iuo p. 4. c. 38.

F ¶ Propter necessitatẽ.] *Nihil mutatum est ob glossas: cæterùm multis modis discrepat à prisca versione, & à Dionysiana, quam secuti sunt Burchardus & Iuo. Prisca sic habet:* Si qs eorum, qui in proposito sunt continentię, præter necessitatem corporalẽ, & superbiens ieiunia cõia totius ecclesię putauerit cõtemnenda, perfectam in sua scientia vindicans rationem, anathema sit. *Dionysiana autem hoc modo:* Si quis eorum, qui cõtinentiæ studet, absq; necessitate corporea, tradita in commune ieiunia, & ab ecclesia custodita, superbiẽdo dissoluit, stimulo suæ cogitationis impulsus, anathema sit. *Quæ versio in cæteris quidem partibus, originali græco, etiam vulgato, satis respondet: sed in postrema insignis est varietas. Nam vbi Dionysius habet,* stimulo suæ cogitationis impulsus, *in græco vulgato est,* ἀποκυροῦντος ἐν αὐτῷ τελείου λογισμοῦ, i. nimirum perfecta, quæ in ipso est, ratiocinatione, illa abrogante. *In manuscriptis autem huius canonis exemplaribus partim est,* ὑ'ποικουροῦντος. i. perfecta in eo residẽte ratione, *partim,* ἐπικουροῦντος. ideſt, perfecta, quæ in ipso est, ratione sibi auxilium ferente. *Notantur verò Eustathiani (quos postea Bogomilici sectati sunt) qui ita statuebant, peracto certo quodam ieiunio, ad eam se perfectæ vitæ rationem peruenisse, vt postea omnia sibi essent indifferentia, nulliſque præceptis obligarentur, sed soluti omnino essent, ac ne peccare quidem possent: qua de re Balsamon in capitis huius interpretatione.*

Item ex eodem, c. 20.

¶ De eodem. C. IX.

9 SI quis per superbiam tanquam perfectum se existimans, cõuentus, qui per loca, & basilicas [g] sanctorũ martyrum fiunt, vel accusauerit, vel etiam oblationes, quę ibidem celebrantur, spernendas esse crediderit, memoriasque sanctorum contemnendas, anathema sit.

9. Pann. l. 1. c. 8.

Item ex eodem, c. 5.

¶ De eodem. C. X.

10 SI quis docet domum Dei contemptibilem esse debere, & congregationes, quę in ea fiunt, anathema sit.

10 Burc. l. 3. c. 94. Iuo p. 3. c. 84.

Item ex eodem, c. 6.

¶ De eodem. C. XI.

12 SI quis extra [h] ecclesiam priuatim populos congregans, cõtemnat ecclesiasticas sanctiones [G], ipsamque ecclesiam apud se sine concilio † episcopi cum presbytero agat, anathema sit.

11 Burc. l. 3. c. 95. † al. consilio.

G ¶ Sanctiones.] *Post hoc verbum in prisca versione ista sunt interiecta,* aliterq; ea, quæ sunt ecclesiæ, voluerit vsurpare, non conueniente presbytero iuxta decretum epi, ipsamq; & cætera, *hic sequuntur. Dionysii autem versio, quæ optimè respondet verbis græcis, & refertur à Burchardo, hæc est:* Si quis extra ecclesiam seorsum conuentus celebrat, & despiciens ecclesiam, ea quæ sunt ecclesiæ, voluerit vsurpare, non conueniente presbytero, iuxta decretum episcopi, anathema sit.

Item

h ¶ *Si quis extra.*] Et domus in qua hęc fiunt, publicanda est, vt in auth. de eccl. ti. §. si quis in sua domo. collat. 9. Ioan.

a *Si quis.*]¶*Ex fide.*] id est,ex bona cõscientia.extr.de præscr. quoniam omne.

1 Infrà 31. dist. si quis nuptias exversiõe Dionysij. Burc. l.8.cap.61. Iuo p.7.ca. 79.

b ¶*Immolatum.*]Idolothytis non debemus vesci, vt hic, & 50. dist. presbyteros. & 32.q. 4 sicut satius. Sed contrarium videtur illud Apostoli ad Corinth. Si quis infidelium vocat vos ad cenam, omne quod vobis apponitur manducate nihil interrogantes a. sed illud loquitur secundùm sua tempora,cum adhuc pauci erant fideles. Quod autem dicit de sanguine & de carne suffocata, hodie nõ tenet: quia tantùm in figura fuit istud prohibitum.

2 Iuo p. 4. c.30.

a Vt 11. q. 3.ad mensam. & 1. q. 4.§.notãdũ. Arc.

† al. immolatã, & suffocatam.

3 Iuo p. 8. c.318.

Additio. 12 q. 2. gloria episcopi. Arc.

c *Si quis.*] ¶*Filios.*] Nam ex iuramento non possumus adstringi ad illud, vt 22. quæst. 4. inter. de hoc habuisti 3. distin. 1. ius naturale.

† al. ἑαυτῳ.

Si quis virorum.]Casvs. Quidam in quadam pretiosa veste iustitiam ponebat,qua si proposito continentiæ conueniret, reprehendens eos, qui alia veste vtebantur. dicitur quòd talis anathema sit.

4 Burc. l.8. c.63. Iuo p. 7.c.81.

d ¶*Veste.*]"Sufficit ergo ꝙ quis veste vtatur secundum consuetudinem regionis.& sic trãsmontani non coguntur vti affibulatis vestibus vt Italici, non ob. noua constitutione, ext.de vi & ho. clc. clerici. quia lex debet conuenire consuetudini,vt 3. dist. 4. erit.

"Consuetudinẽ in vsu vestiũ debemus obseruare.

† al. beris.

5 Iuo p. 8. c.321.

Hæc autem scripsimus.] Hæc est secunda pars distin. in qua conci. interpretatur prædicta. Arch.

Casvs. Dicitur in hoc c. ꝙ ea quæ statuta sunt in superioribus c.non sunt statuta, nisi contra eos qui religionis habitum & propositum continentiæ assumẽtes in superbiam efferuntur contra eos qui simpliciter viuunt, facientes noua statuta contra diuinas scripturas,& ecclesiasticos canones: illi verò commendantur, qui continentiam seruãt,& proprijs abrenuntiãt cum humilitate, & qui diuitias possidẽt cũ iustitia, & bonis operibus.

† castitatẽ secum] Ori.& Iuo.

Item ex eodem,c. 1.

¶De eodem. C. XII.

1 SI quis nuptias in accusationem duxerit,& mulierem fidelem, ac religiosam cũ viro suo dormientem, abominandam crediderit, aut etiam accusandam,tanquam nõ posse coniugatos in regnum Dei ingredi,anathema sit.

Item ex eodem c.2.

¶De eodem. C. XIII.

2 SI quis carnem manducãtem ex fide cum religione,præter sanguinem, & idolo immolatum † b,& suffocatum, crediderit condemnandum, tanquam spem non habentẽ, qui eã mãducat, anathema sit.

Item ex eodem, c.15.

¶De eodem. C. XIIII.

3 SI quis dereliquerit proprios filios c suos, & non eos aluerit,& (quod pietatis d est) necessaria nõ pbuerit,sed sub occasione cõtinẽtiæ negligẽdos putauerit,anathema sit.

H ¶Quod pietatis est.] *Longè fidelius Dionysius:* & quod ad se pertinet, non ad pietatem diuini cultus informat. *Græcè enim est:* καὶ τὸ ὅσον ἐπ' αὐτῳ † πρὸς θεοσέβειαν τὴν προσήκουσαν ἀπάγη. *Subintelligitur autem particula negans,id est,* μὴ *ex superiore membro.*

Item ex eodem,c.12.

¶De eodem C. XV.

4 SI quis virorum putauerit sancto proposito (id est continentiæ)conuenire,vt pallio vtatur, tanquam ex eo iustitiam habiturus, & reprehendat vel iudicet alios, qui cum reuerentia birris † vtuntur & alia veste d communi, quæ in vsu est,anathema sit.

Item ex eodem,c.vltimo.

¶De eodem. C. XVI.

5 HAec autem scripsimus nõ abscindentes eos,ꝙ in ecclesia Dei secundum scripturas sanctum propositum cõtinentiæ eligunt,sed eos a, qui suscipiunt habitum eius, & in superbiam efferũtur aduersus eos,qui simplicius viuunt. Sed & hos condemnamus, qui se extollunt aduersus scripturas, & ecclesiasticos canones, & noua e introducunt præcepta. Nos autem & virginitatem cũ humilitate admiramur, & continentiam cum castitate & religione Deo acceptissimam dicimus, & renuntiationem secularium negotiorum, atque actuum cũ humilitate approbando laudamus, & nuptiarum b vinculum, quod secundum castitatem † perdurat, honoramus, & diuites f cum iustitia, & operibus bonis non abijcimus c.

† castitatẽ secum] Ori.& Iuo.

a ¶*Eos*, qui suscipiunt habitum] *Græcè est.* τοὺς λαμβάνοντας τὴν ὑποδεσιν τῆς ἀσκήσεως εἰς ὑπερηφάνειαν κατὰ τῶν ἀφελεστέρου βιοῦ τῶν ἐπαιρομένους τε καὶ παρὰ τὰς γραφὰς, καὶ τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς κανόνας καινισμοὺς εἰσάγοντας: id est,ꝙ ex instituto exercitationis huiusmodi, capiunt occasionem sese efferendi, sɕque extollunt aduersus eos,qui simplicius viuunt, & aduersus scripturas, & ecclesiasticos canones introducũt nouitates.

b ¶Et nuptiarum vinculum.]*Græcè.* καὶ γάμου σωφρόνησιν σεμνὴν, *quę Dionysius vertit:* & nuptiarum castum vinculum.

c ¶Non abijcimus.] *Posĩ hæc verba in concilio ipso proximè sequuntur, quæ habentur infra c. parsimoniam.dist.41.*

3 Item ex concilio Martini Papæ.

¶Anathematizatur, qui Manichæorum superstitiones sequitur.

CAP. XVII.

6 SI quis presbyter d ppter publicam g pœnitẽtiam à sacerdote acceptam, absque aliqua necessitate die Dominica pro quadã religione ieiunauerit, sicut Manichæi, anathema sit. Similiter e quia qđ ab Apostolis traditum est, canõ tenet antiquus:placuit,vt ꝑ oẽs Dominicas,& per oẽs dies Paschæ vsq; ad Pentecosten † non f prosternant h se in oratione cã † humilitatis: sed recto vultu ad Dominum fungantur orationis officio: quia in his diebus gaudium resurrectionis Domini celebram⁹. Si quis g ẽt non pro abstinentia, sed ꝑ execratione escarũ à carne abstineat:placuit sancto cõcilio vt ꝑgustet i, & sic, si vult abstinere,abstineat. Si autem spernit, ita vt olera cocta cum carnib.nõ degustet,iste non obediẽs, nec suspicionem hæresis à se remouens, deponatur de ordine clericatus.

d ¶Et noua.] ff.de cõstit. princ.in rebus.

f ¶*Diuites.*] Hoc verum est de talibus qui faciunt misericordiam non habentibus.vt 33. q.5.secundum. nam & Dominus habuit pecuniam, vt 12.q.1.exẽplum. aliàs abijcienda est pecunia exẽplo Cratis,vt 12.q.2. gloria episcopi.§.Crates."nam aliena rapere conuincitur qui vltra necessaria sibi retinet,vt 42.distin.§.1. Io.

"Rapere aliena dr qui vltra necessitatem sibi retinet.

f ¶*Diuites.*]"Non est cõtra illud, facilius est camelum per foramen acus transire: quia illud de talib. intelligitur qui in diuitijs spem ponentes, gratius intuentur aurum quàm solem: de quibus habetur 47.dist. sicut hi. b

" Diuites aliqui boni sunt.

3 Apud Martinum Bracarens. c.57.

6 Burc.l.13 c.20. Iuo p. 4.c.52.

Si quis presbyter.] Casvs. Hoc. c.di uiditur in tres part. in 1.pãr. dicitur ꝙ si quis presbyter accepta publica pœnitentia in die Dominica ieiunauerit ea intentione qua Manichæi ieiunabant, anathema sit. In 2. parte, quæ inc. ibi, *Similiter.* dicitur quòd in diebus Dominicis & inter Pascha & Pentecostennõ debem⁹ flectere genua, sed vultu erecto orare ad Dñm in 3.par.quæ inc.ibi, *Si quis etiam,* dicitur: *Si quis non comedit carnes vel olera, in quibus carnes coquũtur, propter execrationem escarum, compelli debet degustare:& si nõ luerit, tanquam hæreticus deponatur.*

b Et dicit Hier. diuitias habuisti,requiem perdidisti. Dum vigilas augmentum diuitiarum cogitas. Dum dormis latronẽ somnias. In diẽ solicitus,in nocte pauidus, & sic semper mẽdicus. Arc.

g *Si quis.*] ¶*Propter publicam.*] quam facere potest sacerdos, sed non solemnem, vt dixit 3. 28.dist.presbyter.

† al. quinquagesimã.

† abest vox ista ab Ori. ibid. c.58.

h ¶*Prosternant.*] vt de consec.di.3.quoniã sunt.

i ¶*Prægustet.*] Ecce quòd suspectus cogitur comedere siue gustare. Sed nunquid idẽ est si aliquis est suspectus eo quòd non communicat in anno: c nunquid cogendus est communicare? Non quia illa non recipitur sine peccato, si recipiẽs est peccator: sed ad hoc potest cogi vt faciat se dignum, id est, vt pœniteat. de consec. distinction.2. si qui intrat. ea. distin. hi qui. secundum Hu. cuius fuit ista gl.

c Vt de cõs. di.2. seculares.cũ duobus c.seq.secundũ Hu. & c. si non.

Tempus quoque.] Hæc distin. diuiditur in sex partes. In 1.corrigitur sententia Pelagij per Greg. vt in c.seq.Secunda ibi,*causa verò*.Tertia ibi, *Potest & aliter*. Quarta ibi, *Sed obijcitur*. Quinta ibi,*aliter*.Sexta ibi,*Similiter*.Ioan.de Fan.

CASVS. In hac 31.dis. dicit Gratia. ꝙ illa ca. quæ fuerunt posita in dist. 38. intelliguntur ex tempore: quia nondum erat indicta continentia sacerdotibus. & hoc probat per sequentia. Dicit etiam quæ est causa. sc. quòd propter munditiã fuit continentia indicta: & quòd sacerdotes vxores non abijciant à sua cura, quin eis necessaria ministrent.

a ¶*Tempus.*] In hac 31. dis.ostendit, quòd à tempore Greg.statutum fuit vt subdiaconi non ordinarentur nisi promissa cõtinentia. *a* Secundò agit de causa continentiæ presbyterorum & diaconorum *b*. Tertiò dicit, quòd licet ordinati in sacris ordinibus vxoribus non debeant cõmisceri, tamen necessaria prouidebũt eis *c*. Vltimò assignat differentiam inter orientales & occidentales.

a Vt j. ea. c.1.

b Vt j. ea. §.causa. vsque ad §. quod aũt.

c Hoc facit ad prædi. §. quod autẽ. vsq; ad c.Nicęna.Arch.

Ante triennium.] Casus istius cap. ex quadam constitutione Pelagij pendet: vnde scire debes, quòd vna constitutio facta fuit ab Apostolis de cõtinentia clericorum,vt 84. distinctio. cum in præterito. Item fuit postea à Siricio repetitum in 82. dist. plurimos. Tertia fuit facta auctoritate Pelagij, q̃ habetur 27.q.2.multorum. de qua fit hic mẽtio. Est ergo casus huius cap. Pelagius fecit quandam constitutionem per quendam diaconem nomine Seruum Dei, vt oẽs subdiaconi Siciliæ à suis vxoribus. abstinerent, quas in minorib. ordinib.duxerant,aut ab officio cessarent: quam constitutionem, quia dura fuit & iniqua vt subdiaconi compellerentur ad continentiã, Greg.primus qui successit Pelagio, retractauit,& statuit, vt nullus decætero fiat diaconus, nisi continentiam promittat: ita tamen, vt mala præterita,id est continentia,quæ solet esse iuuenibus mala,id est, pœnalis: vel mala si non seruetur,per violentiã non exigat: & hoc in 1.par.In 2.par. quæ inci.ibi, *Qui verò*. commendat illos qui constitutionem illam, quæ facta fuit ante triennium seruauerunt: & hortatur eos vt debeant in suo proposito permanere.illi verò qui noluerint à suis vxoribus abstinere,promoueri non debent: quia nullus debet ꝓmoueri,nisi eius castitas fuerit approbata. Vel sic:Olim promouebantur subdiaconi nõ promissa cõtinentia:& licitè vtebantur vxorib.& beneficijs: Postea Pelagius prædecessor Gregorij statuit,vt vel cõtenti essent vxorib.tm̃,vel beneficijs tm̃: de qua cõstitutione Gre. facit mentionẽ 27.q.2. multorũ.Postea idẽ Pela.aliã edidit cõstitutionẽ,in qua p̃cipit ne prohibuit,vt subdiaconi nullo mõ commisceri debeãt amõ vxoribus suis:& illã cõstitutionẽ quidã subdiaconi seruabant:qdã non. sed qa illa constitutio fuit iniqua, s.qđ aliqis qui non promisit continentiam, cogeretur continere: ideo retractatur à Greg. & statuitur, ꝙ si q subdiaconi sunt,nó cogant cõtinere,nisi velint,si qaũt in futurũ sunt ordinandi, non admittant nisi ꝓmittant continentiam.

† ſic] Orig.

b ¶*Durum.*] Statutũ Pelagij fuit contra Euangelium, in quo excipit sola fornicatio *d*, ideo reprobatum fuit. Sed quare reprobatur illa constitutio Pelagij, in qua statuit, vt aut beneficia,aut vxores dimittant: cum idẽ statuerit Aexãder ext. de cler. coniu. c.1. Sed dic,cum aliquis in minorib. ordinib. existẽs postea contrahit, potest priuari beneficio prius habito. & de illis loquitur Alexan. cum verò aliquis primò cõtrahit, & postea ecclesia scienter ei confert beneficium, postea nõ potest illud ei auferre: & de illis loquitur Pelagius. & ideo constitutio eius fuit iniqua. simile ext. de cle. coniug. diuersis.

d Vt 32. q. 1.dixit.

1.Cor.7.

3 Pann.l.3. c.92.

c ¶*Non inuenit.*] id est,non suscepit.

4 j.dist.84. c.cum in ꝑterito. Pan. l.3.c.95.Raba. pæn.ca. 29.

d ¶*Promiserit.*] Hoc intelligo si habeat licentiam vxoris.

e ¶*Mala.*] id est,continentia, quæ iuuenib. est mala.33.q.2.in adolescentia *e*.

e Sub. & ad pœnã, & ad onus.28.di. de his. & accipitur hoc nomẽ, mala, ꝙ pœna: & est sensus à subdiaconis vxorẽ habentibus sine voto per violentiam non exigatur continẽtia: sed ab ordinandis decætero:q̃ si ꝓmittere noluerint, repellãtur. Io. de Fan.

CAVSA VERO. Hæc est secunda pars dist. in qua dicitur, ꝙ causa huius constitutionis fuit munditia sacerdotalis. & hoc probat per 6.c.Ioan.de Fan.

CASVS. Dicit Gratianus, ꝙ pp munditiam sacerdotalem inducta fuit continentia in ecclesia; quia cum sacerdotes semper debeãt orare ſp debent ab vxoribus abstinere, Et hoc probat auctoritate Apostoli per seq.c.quorum prima duo patent.

f ¶*Acerdotibus.*] idem est de alijs clericis.Lauren.

g ¶*Semper.*] id est horis debitis.sic j. e.si laicus. 22. dist. sacrosancta.& j.37.dist.de quibusdam,36.dist.c.vlt. Arch.

h ¶*Piscopos.*] Hoc c.habetur 84.dis.cum in præterito.

i ¶*Vel qui.*]i.subdiaconi.nã & subdiaconi sacramẽtis inseruiunt.

Empus a quoq;, quia nondũ erat institutũ, vt sacerdotes cõtinẽtiam seruarent.

h ¶Nondum.] *Quod ait hic Gratianus, fuisse tempus, quo nondum erat institutum, vt sacerdotes continentiam seruarent, in subdiaconis (Nam & hi sacerdotum nomine interdum comprehenduntur, valetque idem sacerdotis nomen atq; in sacris constitutus, vt infra ad initium distinctionis 33.notaturque in gloss.1. q.1. Qui per pecuniam) locum habere potest. Fuit enim tempus, cũ subdiaconi in aliquibus prouinciis, vt in Sicilia, continentiæ legibus nõ adstringebantur: quod Gregorij locus, qui solus ad hanc rem confirmandã proximè à Gratiano citabitur,manifestè probat. Diaconis autem & presbyteris in Latina ecclesia nũquam licuisse vxoribus, quas ante sacros ordines duxerant,vti ex canonibus, qui post primum in hac eadem distinctione citantur, & alijs multis, præsertim epistola secunda Syricij ad Himerium Tarraconensem clarè demonstratur.*

Vnde Gregorius scribit Petro subdiacono Siciliæ, lib.1. epist. 42.

¶ Qui castitatem non promisit, ab vxore sua separari non cogatur.

CAP. I.

1 ANte triennium subdiaconi omnium ecclesiarum Siciliæ prohibiti fuerant, vt more Romanę ecclesiæ nullatenus suis vxoribus miscerẽtur.Quod mihi durum[b],atque incõpetens videtur,vt qui vsũ eiusdem continentiæ non inuenit[c],neq; castitatẽ ante promisit,compellatur à sua vxore separari,atq; per hoc(quod absit) deterius † cadat 2. Vnde videtur mihi,vt à præsenti die episcopis omnibus dicatur, vt nullum subdiaconũ facere ꝑsumant, nisi qui se victurũ castè promiserit[d],quatenus & ꝑterita A mala [e] quæ per propositũ mentis appetita non sunt, violenter non exigantur,& futura cautè caueãtur. ¶Qui verò post eandem prohibitionẽ, quæ ante triennium facta est, continenter cum suis vxorib. vixerunt,laudandi,atq; remunerãdi sunt,& vt in bono suo† permaneant,exortandi. ¶Eos autem, qui post prohibitionẽ factam se à suis vxoribus continere noluerint,ad sacrum ordinem nolumus promoueri: quia nullus debet ad ministerium altaris accedere,nisi cuius castitas ante susceptum ministerium fuerit approbata.

† fic] Orig.

A ¶Mala.] *Vox ista abest à Polycarpo, & aliquot vetustis Gratiani codicibus.*

2 *Causa verò huius institutionis mũditia sacerdotalis fuit, vt liberè cunctis diebus orationi possint vacare. Si enim(vt Paulus ait)ab vxoribus est cessandum,vt expeditius orationi vacemus: ministris vtique altaris, quibus quotidiana necessitas orandi incumbit, nunquam coniugali officio vacare permittitur.*

Vnde Beda in commentarijs super Lucam ad c.1.ait.

¶Sacerdotibus semper castitas obseruanda ꝓcipitur.

CAP. II.

3 SAcerdotibus[f],vt semper altari queant assistere, ꝑ mper [g] ab vxoribus continẽdum, semper castitas obseruãda præcipitur.

Item in concilio Cartaginensi 2.c.2.

¶ Qui diuinis sacramentis inseruiunt, continentes esse oportet.

CAP. III.

4 EPiscopos [h],ꝑsbyteros, & diaconos ita placuit (vt decet sacros antistites, ac Dei sacerdotes, necnon & leuitas,vel qui [i] sacramentis diuinis inseruiunt) continentes esse in omnibus.

Item Innocentius I. Victricio Rothom.episcopo epist.2.c.9.

---

1 Pann.l.3. c.89.Polyc. l.4.tit.31.

a Vt j. ea. c.1.

b Vt j. ea. §.causa. vsque ad §. quod aũt.

c Hoc facit ad prædi. §. quod autẽ. vsq; ad c.Nicęna.Arch.

d Vt 32. q. 1.dixit.

1.Cor.7.

3 Pann.l.3. c.92.

4 j.dist.84. c.cum in ꝑterito. Pan. l.3.c.95.Raba. pæn.ca. 29.

e Sub. & ad pœnã, & ad onus.28.di. de his. & accipitur hoc nomẽ, mala, ꝙ pœna: & est sensus à subdiaconis vxorẽ habentibus sine voto per violentiam non exigatur continẽtia: sed ab ordinandis decætero:q̃ si ꝓmittere noluerint, repellãtur. Io. de Fan.

uiunt. 84. distinction. cum in præterito. Et expone istud, vel, pro, & secundùm Hug. & ita per hoc, & per illud infrà 32. distin. placuit. suppletur illud 84. distinct. cum de quorundam. quia hæc tria cap. sunt Carthaginensis concilij, & faciunt pro epi. Hu. secundùm Lau.

Tenere debet.] Casvs. Victorius Rothom. episcopus habebat quosdam presbyteros & leuitas in sua diœcesi, qui nolebant à suis vxoribus abstinere. Ideo quæsiuit à Papa, an presbyteri & leuitæ deberent viuere continenter? Et respon. quòd sic, & hoc probat auctoritate prophetæ dicentis: Sancti estote, &c. id est, mundi. & exemplo sacerdotum vet. test. qui in sua hebdomada à suis vxoribus abstinebant, sed finita sua hebdomada suis vxoribus commiscebãtur propter sobolem procreandam: quia nullus poterat fieri sacerdos nisi de tribu Aaró. hodie verò cum sacerdotes quotidie debeãt orare, nec requiritur de qua tribu promoueantur, semper debent ab vxoribus abstinere. Sequentia duo c. plana sunt, & per te videbis.

1 Burc. l. 2. c. 118. Ans. l. 7. ca. 134. Iuo p. 6. ca. 94. & 194. Pann. l. 3. c. 94.

† Leuit. 11. Luc. 1.

Num. 18.

† al. præceptº fuerat.

a ¶ *Quoniam ego sanctus sum.*] Ex quo dominus se commendauit, & Christi actio nostra est instructa lectio. 81. dist. legitur. " ergo & nos possumus nos commendare, & Aug. se commendat, æquiparando se prophetis, vt 23. quæst. 4. ecce. & proconsul potest præmittere libellũ commendationis suæ, vt ff. de offic. procon. obseruare. Similiter ille qui impetrat veniã ætatis, se commẽdat. *a* C. de his qui ve. æta. imp. l. 2.

2 Ibid. cõtinẽter Ans. l. 7. c. 132. 1. Cor. 7.

" Commendare ꝓt aliquis seipsũ. † al. officiũ.

b ¶ *Anno.*] id est, septimana. sic alibi ponitur dies pro anno, vt 33. q. 2. hoc ipsum. & tẽpus pro anno, vt de conse. dist. 4. omni tempore *b*.

a Ad idẽ ꝙ dt Bal. Custodi aĩam meã, qm̃ sãctus sum, &c. & in Ps. Inclina Domine.

3 j̃. dist. 82. c. proposuisti. Pann. l. 3. c. 95.

b Ideo autẽ fit hoc, quia annus dicitur, ab an, quod est circũ quia circumuoluitur, voluit fic & quodlibet tps. L.

c ¶ *Nec præterit.*] excepto sabbato sancto, & die veneris præcedenti, vt de conse. dis. 3. sabbato. qui duo dies nulli reputantur propter paucitatem. sic j̃. de conse dist. 2. reuera.

d ¶ *Vel à baptismatis.*] dum est necessitãs. ar. 5. dist. baptizari.

4 Pann. l. 3. cap. 96.

e *Eos.*] *Vel cum vxore.*] ne dum cum alia.

¶ Sacerdotes, & Leuitę cum vxoribus suis misceri non debent.

CAP. IIII.

1 TEnere debet omnino ecclesia, vt sacerdotes, & Leuitæ cum vxoribus suis non misceantur, quia ministerij quotidiani necessitatib. occupantur. Scriptum est enim [Sancti † estote, quoniã & ego sanctus sum [a] Dominus Deus vester.] Nam si priscis temporibus anno [b] vicis suæ de templo Dei sacerdotes non discedebant (sicut de Zacharia legimus) nec domum suam omnino tangebant, quibus vtiq; ꝓpter sobolis successionem, vxoris vsus fuerat relaxatus, quia ex alia tribu, & præterquã ex semine Aaron, ad sacerdotiũ nullus accedere præcipiebatur †; quanto magis hi sacerdotes, vel leuitæ pudicitiã ex die ordinationis suæ seruare debent, quibus vel sacerdotium, vel ministerium sine successione est, nec præterit [c] dies, qua vel à sacrificijs diuinis, vel à baptismatis [d] officio vacent?

PALEA. CAP. V.

2 NAm [B] sicut Paulus ad Corinthios scribit dicẽs [Abstinete vos ad tempus, vt vacetis orationi:] & hoc vtique laicis præcepit, multò magis sacerdotes, quibus orandi, & sacrificandi iuge sacrificiũ † est, semper debebunt ab huiusmodi consortio abstinere.

B Nam sicut.] *Hæc palea in duobus vaticanis (in quibus solis reperitur) est coniuncta cum superiori capite, quemadmodum etiam in epistola Innocentij: & legitur.* Nam si Paulus. *Sed non est mutatum, quoniam est initium capitis.*

Item Exuperio Tholosano Episcopo, epist. 3. cap. 1.

¶ Qui ab vxoribus suis abstinent, ad sacrificia admittantur.

CAP. VI.

3 EOs c ad sacrificia fas sit admitti, qvel cũ vxore [e] nõ exercent carnale officiũ [f]. c ¶ Eos.] *Apud Innocentium, & infra dist. 82. c. Proposuisti. vbi hoc idẽ est repetitum, legitur,* neque eos ad sacrificia fas sit admitti, qui exercẽt vel cum vxore carnale consortium.

Item Hieronym. contra Iouinianũ, lib. 1.

¶ Sacerdoti, cui est semper orandum, matrimonio semper est carendum.

CAP. VII.

4 SI laicus, & quicũq; fidelis orare [g] non potest, nisi carreat officio cõiugali, sacerdoti, cui ſp pro populo offerẽda sũt sacrificia, semper orandũ est: si semper orandũ est, ergo semper matrimonio carendum [h].

Quòd autem i Manichæorum causa de coniugio A sacerdotum illud supradictum sit, ex Gangrensi concilio apparet, in quo c. 1. sic statutũ legit.

A ¶ De coniugio.] *Sequentem canonem Gratianus restringit ad coniugia sacerdotum, cum tamen in eo dãnentur illi, qui omnino nuptias vituperabant, nec volebant aliquẽ Christianum etiam laicum, liberis operam dare. Nec fuit editus propriè contra Manichæos, sed contra quendam Eustachium, qui hunc errorem cum alijs multis in Armenia disseminauerat. Est autem caput hoc idẽ cum capite, si quis nuptias, supra distin. 30. sed ex alia versione.*

¶ Anathema sit, qui nuptias vituperat.

CAP. VIII.

5 SI quis vitupat nuptias, & dormiẽtem cum viro suo fidelem, ac religiosam detestatur, aut culpabilẽ ęstimat, velut, quæ regnum Dei introire non possit anathema sit.

Item ex eodem, c. 8. & 9.

¶ De eodem.

CAP. IX.

6 QVicũq; virginitatẽ custodiẽs, aut cõtinẽtiæ studens, velut horrescens nuptias, nec ꝓp hoc, ꝙ bonum, & sanctum est, nomen virginitatis assumit, anathema sit.

3 *Potest & aliter intelligi illud, qđ in canone* k *Apostolorum legitur, vt iste sit sensus capituli: [si quis docet sacerdotẽ vxorẽ suam contemnere,] non quam vxorem in sacerdotio accepit, sed quam, dum adhuc esset laicus, vel in minoribus ordinib. constitutus, sibi copulauit, cum qua continentiam professus est, cum ad sacros ordines ascenderet, quam nullus debet contemnere, hoc est ab animo, & cura sua abijcere, quin ei necessaria prouideat. Probatur autem hęc interpretatio auctoritate Leonis Papę, qui epist. 90. c. 3. scribens Rustico Narbonensi Episcopo ait.*

¶ Ministris altaris cum episcopis, & presbiteris eadem est lex continentiæ.

CAP. X.

7 LEx continentiæ eadem est altarisministris, quę episcopis, atque presbyteris: qui cum essent laici, siue lectores, licitè & vxores ducere, & filios procreare potuerunt, sed cum ad prædictos peruenerũt gradus, cœpit eis non licere, [l] quod licuit. Vnde, vt de carnali fiat spirituale cõiugiũ, oportet eos nec dimittere uxores, & quasi nõ habeãt, sic habere,

f ¶ *Officium.*] post votum factum.

g *Si laicus.*] ¶ *Orare.*] Quid de hac materia iuris sit, habes 33. quæst. 4. c. 1. & 2.

h ¶ *Matrimonio carendum.*] ar. "ꝙ si aliqua sibi cohęrent, vel si aliquid sequitur ex alio, vno probato & reliquum est probatum, c vt 33. distin. si quis viduam. 26. distin. deinde. 3. q. 6. hæc quippe. argu. contra de pœ. dist. 1. sicut primi. in fi.

" ꝓbato vno coniunctorum, ꝓbatur reliquum.

c Sic de talibus vno cõcesso & aliud concessum est. 1. quæ. 1. sicut Christus vbi de hoc. Arch.

QVOD AVTEM. Casvs. Dicitur in hoc §. quòd illud quod dictum fuit in Gangrensi conci. s̃. 28. distin. in c. si quis docuerit. & c. si quis discernit. ex causa fuit statutum, scilicet ꝓpter Manichæos, qui nuptias condemnabant exemplo sacerdotum. Et hoc probat duobus seq. capit. quæ plana sunt, & per se patent.

i ¶ *Quod autem.*] Respicit tria pen. cap. 28. dist. dicens quòd illud statutum fuit propter hæresim Manichæorum, qui nuptias contemnunt.

5 s̃. di. 30. c. si quis nuptias.

QVicunque.] POTEST ET ALITER. Hæc est tertia pars dis. in qua dicitur, quòd illud quòd supra dictum est in cap. si quis docuerit. distinct. 28. ex causa, vel ex tempore intelligitur. nunc autem aliter exponit, dicens quòd illud c. potest intelligi de sacerdotibus nostri temporis, vt si quis docuerit sacerdotem contemnere vxorem, quam in minoribus ordinib. duxit, vel cum erat laicus, vt eam à sua cura abijciat, cum qua postea cum promoueretur continentiam est professus, anathema sit. & hoc probatur per duo c. seq.

6 s̃. di. 30. c. si quis vel virginitatẽ. ex alia vẽrsione Burc. l. 8. c. 6. Iuo p. 7. cap. 79. s̃. dis. 28. c. si quis.

k ¶ *In canone.*] s̃. 28. dis. si quis docuerit. Io.

LEx.] Casvs. Rusticus Narbon. episcopus quæsiuit à Leone, vtrum diaconi possint, vel debeant cognoscere vxores suas? Qui resp. quòd non, sed debent continere sicut episcopi & presbyteri. nam cum erant laici vel lectores, hoc eis licebat, sed postquam promoti sunt ad sacros ordines, cœpit eis non licere qûod ante licebat, eas tamen à sua cura abijcere non debent, quin eis necessaria subministrent.

7 Bur. l. 2. c. 114. Ans. l. 7. c. 135. & 6. c. 204. Poly. l. 4. ti. 31. Iuo p. 6. ca. 68. Pã. l. 3. c. 106. 1. Cor. 7.

l ¶ *Eis non licere.* No. quòd

q̄p propter commutationē ſtatus incipit aliquid non licere qđ prius licuit. *a* 12.q.1. nolo.& 22.q.2. ne quis arbitretur.

a Ad hoc j. 27.q.1.nuptiarū.32.q. vlt. c.vl.17 q.1.sūt qdā. & hēs ēt ad hoc 88. diſ. fornicari.ff. đ ſol. cū qs. j.reſp.argu. cōtra ext.đ diuor. gaudem⁹. Arc. † al.' ceſſet exercitatio nuptiarum.

O*Mnino.*] Casvs.Abbas Niceta dicebat licere epiſcopo, presbytero,& diacono amplecti vxorem ſuam, & cognoſcere, & hoc probabat auctoritate Apoſtoli dicentis ſe habere poteſtatem circumducendi mulierem ſicut frater Domini, & Cephas. Leo autem Papa eum reprehēdit,& ſcribens contra eum dicit non eſſe verum vt poſſint cū ea dormire more ſolito, tamen debēt eis largiri victum & veſtitum, & hoc probat exemplo Apoſtolorū, reprehendens eum ex eo quòd malè intelligebat illud verbū, circumducendi.

"Vict' noīe cōprehendi tur veſtitus

a ¶*Et veſtitum.*] "Ex quo dicit victum & veſtitum, videtur q̄p nomine victus non comprehendatur veſtitus, vt ff. de tranſ. cum hi. §.qui tranſigit. *b* quod nō eſt verum.ff.de ver. ſig.verbo victus.

b Vbi not. ſ3 hoc verū eſt quo ad tranſactionem, aliter bene continetur. Arc. 1 Pann.l.3. c.115.

b ¶*Largiatur.*] ſequeſtrato tamen habitaculo,vt 77.diſtin. epiſcopus. & hoc cum perſona eſt ſuſpecta.

1. Cor.9.

c ¶*Paulo Apoſtolo dicente.*] Ducebāt enim vxores ſecum, vt ſeruirent eis in cibis parandis, & ab eis paſcerentur(cum eſſent pauperes) de mercede prædicationis.

d ¶*Sororem.*] i. quaſi ſororem.

e ¶*Circumducendi.*] nobiſcum.

f ¶*Vt de mercede.*] ar. "quòd ſi quis habet vxorem & filios, de bonis eccleſiæ ipſos poteſt paſcere. ſi non habet propria. vt 86. diſtin.non ſatis. j. diſtin. prox. ſi quis verò. & 50. diſt.ſtudeat. in fin. & 37. diſtinct. legant. quia nemo carnē ſuā vnquam odio habuit, vt 13.quæſt.2.non æſtimemus. & hæc vera ſunt ſi indigent. *c* aliàs ſecus, vt 28. diſt. de Syracuſanæ. vnde & ſi viro relictus eſt vſus alicuius rei, mulier eadem re poteſt vti,vt ff. de vſu & habit. l.cæterùm.§ mulier.

"Bñficiat" ſuis conſan guineis ſubuenire pōt. 2 Pann.l.3. c.115.

c Ad hoc 18.q. 1. habebat.in pr.

g ¶*Hinc & illud.*] j. in illo capit. presbyrer quidam quod eſt infrà diſtinct. proxi. Ioan.

quib.conceditur clericis habere vxores. Ioan.de Fan.

N*Icena ſynodus.*] Casvs. Nicæna ſynodus volebat legem imponere & neceſſitatem epiſcopis,presbyteris, diaconibus & ſubdiaconibus vt ſeruarēt caſtitatem cum vxoribus,cū quibus in minoribus ordinibus matrimoniū cōtraxerunt.Sed qa hęc lex erat occaſio fornicādi, ſurrexit Paphnutius confeſſor inexpertus nuptiarum,& ſynodo contradixit ne talem poneret legē,cū caſtitas ſit cognoſcere vxorem propriā. ſynodus autem ſnīam eius laudauit,&approbauit.

2 Pann.l.3. c.83.

h ¶ *Introducere.*] de conſenſu vxoris, aliter eſſet iniqua.

¶Diſſuaſu Paphnutij ſynodus nō conſtituit,quòd presbyteri cum ſuis vxoribus non dormirent.

CAP. XII.

2 NIcæna ſynodus corrigere volens hominum vitām in eccleſijs commorantium,poſuit leges, quas canones vocamus, in quorum tractatu videbatur aliquibus introducere[h] legem,vt epiſcopi, presbyteri, diaconi, & a ſubdiaconi,cū cōiugibus,quas ante conſecrationē duxerant, nō dormirent. Surgens aūt in medio Paphnuti⁹ cōfeſſor cōtradixit, honorabiles cōfeſſus nuptias, & caſtitatē[i] eſſe dicens, cum propria coniuge cōcubitū: 1 ſuaſitq; concilio,ne talē poneret legē, grauem eſſe aſſerens cām quę in ipſis,aut eorū coniugibus occaſio fornicationis exiſteret. Et hęc quidē Paphnutius (licet nuptiārū eſſet inexpertus)expoſuit:ſynoduſque laudauit ſnīam[k] eius, & nihil ex hac parte ſanciuit: ſed hoc in vniuſcuiuſque volūtate,non in neceſſitate dimiſit.

i ¶*Caſtitatem.*]ſic qui bene comedit, abſtinēs eſt 44 di.cōuitia. in fi.

"Contradicere poteſt vn⁹ multis.

k ¶*Sententiam.*] "Vn⁹ ergò poteſt contradicere toti vniuerſitati *d*. ſi habet rationabilem cauſam, vt ext. de his quæ fi.à ma.par. cap.c. 1. nam ſententia vnius poteſt alios trahere ad partem ſuam, vt ext. de eo. qui mit.in poſ. cap. cum ſicut.ff.de arb. Itē ſi vnus.§.vlt. C de vet. iu.enuc.l.1.§ ſed is,&c.

d Et eſt hic arg. q̄p vnus canonicus p̄t ſe opponere ,p̄ defenſione eccleſiæ ſuæ. Ad idē ext. de conc.p̄b. ex parte. vbi đt Io. de Fan.hoc eē verū ēt ſi capitulū illi⁹ eccleſię nollet defendi, & hoc fauere eccleſiæ. arg.ff. de li. cau.l.1.2.3. 1 Adde gl. concor. in eo. ,p̄poſuiſti. ver. eſto te.ē.62. diſ.

A ¶Et ſubdiaconi.] *In aliquot vetuſtis codicibus,& in originali Socratis non ſunt duæ iſtæ voces. Sozomenus tamen lib.1.c.22.habet tam græcè, quàm in latina vetere, & noua verſione;vt etiam Nicephorus.*

Itē ſynodus ſexta, c.13.li.8. c.19. ¶Non in perpetuum,ſed tempore oblationis, à complexu ſuarum vxorum ſacerdotes abſtineant.

CAP. XIII.

3 QVoniām B[l] in Romani[m] ordine canonis eſſe cognouimus traditū, eos qui ordinati † ſunt[n] diaconi, vel presbiteri, debere confiteri, q̄p iam ſuis non copulētur vxoribus, nos antiquum ſequentes canonē Apoſtolicæ[o] diligentiæ, & cōſtitutiones,ſacrorum virorū legales nuptias amodo valere volumus, nullo modo cum vxoribus ſuis eorum cōnubia diſſoluētes, aut priuantes eos familiaritate adinuicē in tēpore opportuno[p]. Quicū

3 Pann.l.3. c.86.

† ordinādi] ſed ob gl. n eſt mutatū.

l ¶*Quoniam.*] ideſt, quamuis.

m ¶*Romani.*] Hic aſſignatur differentia inter orientales & occidentales.

n ¶*Qui ordinati ſunt.*] id eſt, ordinantur.

o ¶*Apoſtolicę.*] quia Apoſtolus præcepit,vt vir reddat debitum vxori. 33.q.1.c 1.

p ¶*Opportuno.*] "iſtud eſt cōtra Gandulphū & alios q̄ dicūt q̄p vir quolibet loco ēt in eccleſia, & quolibet tempore tenetur reddere debitum vxori petenti.Sed hoc nō eſt verū: qā ſi cut debitor,non debet ſemper venire cū ſacco parat⁹, vt ff.de ſo.quod

"vir debitū vxori nō ſp nec vbique reddere tenetur.

HVT IGITVR.Casvs. Concludit Gratianus ex ſupradictis, q̄p ſacerdotes debent ſuis vxoribus cū quibus in minoribus ordinibus vel in laicali habitu contraxerunt, neceſſaria miniſtrare; ſed debitum reddere non valent. Sed contra hoc duo ſequentia c.inducuntur, ſc.quòd ſacerdotes debent reddere debitum vxoribus ſuis.

SED OBIICITVR.

Hæc eſt 4. pars diſt. in qua ponit duos canones orientales, in

c ¶*Hinc & illud.*] *Gregorii [Presbyter quidam.] quod require infra diſ. ſequenti.c.pen.*

¶ *Vt igitur ex his auctoritatibus ap paret, ſacerdotes vxoribus, quas in laicali habitu, vel in minoribus ordinibus conſtituti ſibi legitimè copularunt,neceſſaria miniſtrare, debita verò reddere non valent.*

4 ¶*Sed obijcitur illud tripertitę hiſtorię,lib.2.c.14.*

so. quod dicimus. sic nec vir semper debet esse paratus. 33.q. 4. Christiano *a*.

a ¶ *Diligens.*] dignus.

b ¶ *Continentes.*] Sed nunquid in orientali ecclesia vir potest promoueri sine licentia vxoris? Dicit H.q̃ sic *b*: quia nec fit ei præiudiciū aliquod.

Sed certè præiudicium fit ei: quia post mortē viri nō potest contrahere *c*. Item & in alio fit ei præiudicium: quia tē pore vicis suę non debet ei cōmiscere: cum etiam ad tempus vir in inuita vxore non possit orare, vt 33.q.4. Apostolus. sed ibi expone orare, ideſt peregrinari. Ioan.

HOC AVTEM. Casvs. Modò Gratianus soluit supradictam obiectionem: & dicit q̃ hæc duo c. intelligūtur de clericis oriē talis ecclesiæ, qui non susceperunt votum castitatis, cui sexta synodus præfuit, licet occidentalis sit: & hoc probatur per sequens c.

ALiter. Casvs. Dicitur in hoc c. q̃ alia est traditio orientalis ecclesiæ, & alia occidentalis. Nam in orientali ecclesia omnes clerici indistinctè possunt vti matrimonio contracto. In occidentali verò ecclesia aliter seruatur.

c ¶ *Copulantur.*] i. copulato vtūtur *d*. Multi ex hac litera dixerūt, q̃ orientales possunt contrahere in sacris ordinibus. sed eis obstat j. dist. prox. si quis eorum. sed ipsi dicunt q̃ ibi sexta synodus nobis præfixit regulam.

SIMILITER. Casvs. In hoc §. ostēdit Gratianus qualiter intelligātur tria c. in 28. dist. sc. consulendum. & presbyterū. & si quis discernit. & vnum c. in 34. dist. si subdiaconus. Dicit enim q̃ illud c. consulendum. locale fuit: quia Bulgari nondum susceperāt votum continentiæ. In c. presbyterum. non legitimæ nuptiæ intelligūtur secundæ, scilicet, si quis discernit. locale fuit: vel intelligitur de vxore quę ducta fuit in minoribus ordinibus. Similiter c. illud, si subdiaconus. de secunda vxore intelligitur.

d ¶ *Nicolai.*] 28. dist. consulendum.

e ¶ *Synodi.*] 25. dist. presbyterum.

f ¶ *si quis.*] s. 28. dist. si quis.

g ¶ *Si subdiaconus.*] j. 24. dist. si subdiaconus.

a Melius ea. caus. & q. c. apostolus. in gl. vlt.

b ſ. Laur. cōtra.

† lege dign⁹] sed ob glo. non est mutatum.

c Hæc ratio non videtur bona. nā in vxoribus orientalium nō habet locum, q̃d habetur in 22. dist. qa sunt culpæ. & sequen. quia continentiā non promittunt tacitè vel expressè. Arch.

† aliàs tractationis.

que ergo diligens †[a] inuentus fuerit in subdiaconali ordinatione, aut diaconali, aut sacerdotali, hic nullo modo prohibeatur ad talem ascendere gradum pro vxoris suæ legitimæ cohabitatione. Nec etiā tempore ordinationis suæ profiteri cogatur, quòd abstinere debeat à legalis propriæ vxoris familiaritate. *Item infrà.* ¶ Oportet eos, qui altari ministrāt in tempore oblationis † sanctorum continentes [b] esse in omnibus, vt à Deo possint consequi, quæ simpliciter postulant. ¶ Si quis igitur præsumpserit contra Apostolicos canones, aliquos presbyterorum, & diaconorum priuare contactu, & communione legalis vxoris, deponatur. Similiter & presbyter, aut diaconus, qui religionis causa vxorem suam expellit, excommunicetur: si verò in hoc permanserit, deponatur.

B ¶ Quoniam.] *Græcè sic habetur:* ἐπειδὴ ἐν τῇ ῥωμαίων ἐκκλησίᾳ ἐν τάξει κανόνος παραδέδοσθαι διέγνωμεν. *id est:* Qm̃ in Romana ecclesia loco canonis traditum esse cognouimus, &c. *Hanc verò ecclesiæ Romanæ traditionem non solùm B. Hieronymus contra Iouinianum, Humbertus supra citatus, & alij Latini scriptores defendunt, sed etiam Balsamon, in explanatione huius canonis satis apertè probat. Verùm de omnibus huiusmodi canonibus, qui sextæ synodo adscribuntur, quid sit sentiendū, ad caput, Habeo librum. dist. 16. satis explicatum fuit.*

Hoc autem ex loco intelligendum est; orientalis enim ecclesia (cui sexta synodus regulam viuendi præscripsit) votum castitatis in ministris altaris non suscepit.

Vnde Stephanus Papa ait in prima actione synodi ab ipso in Basilica Lateranensi congregatę.

¶ Occidentalis, non orientalis ecclesia castitatis obtulit votum.

CAP. XIIII.

1 ALiter se orientalium traditio habet ecclesiārū, aliter huius sanctę Romanę ecclesiæ. Nam earum sacerdotes diaconi, atq; subdiaconi matrimonio A copulātur: istius autem ecclesiæ, vel occidentaliū nullus sacerdotum à subdiaco

1 Pann. l. 3. c. 84.

SEruanda.] Hæc dist. diuiditur in sex partes. in prima par. probat quòd in sacris nullus potest habere vxorem: in minoribus autem potest: & etiam habere beneficium. hoc probat per tres auctoritates. Secunda ibi, *Nullus*. Tertia ibi, *Verum*. Quarta ibi, *Prohibentur*. Quinta ibi, *Interdixit*. Sexta ibi, *Presbyteram*. Ioan. de Fan. Casvs. Hic intitulatur 32. dist. in qua dicitur, q̃ in occidentali ecclesia clerici in sacris ordinib. constituti debent continentiam seruare, vt probatur per sequens c. Sed in minoribus ordinib. non coguntur: & hoc per c. j. eo. seria. in.

2 s. 28. dist. c. vlt.

h ¶ *Seruanda est.*] In hac 32. dist. adhuc prosequitur de continentia clericorum. " Dicit ergo quòd cōstituti in quatuor sacris ordinibus tenentur continere: & qui non fuerint continentes, priuantur officio, & beneficio: & si habent publicas concubinas, nullus Missam eorum audiat *e*. & vt facilius possint seruare continentiam, præcipitur eis vt extraneārum fœminarum familiaritatem vitent *f*. Ioan. Sed nunquid quilibet ordo est sacer? Et certè videtur q̃ sic. nam dicitur in lib. 4. sententiarū, 22. dist. c. 1. in prin. q̃ ordo est sacrū signaculum, in quo traditur spiritualis potestas ordinato, & officium: & in quolibet ordine confertur gratia si dignè sumatur, vt ibi dicitur. Sol. reuera quilibet ordo g sacer est: sed quatuor p̃ci puè dicūtur sacri à sanctimonia, i. castitate & continentia, quam indicunt s. 28. dist. nullum. & c. decernimus.

3 s. 28. dist. c. psbyterū.

" Clerici in 4. sacris ordinibus constituti continere tenentur.

4 s. 28. dist. c. si quis.

e Vt j. c. nullus. & c. pter hoc. Arch.

f j. ea. interdixit. & c. sequen.

OMnium. Casvs. Quæsitum fuit à Leone, an subdiaconi possint habere vxores. Et respon. q̃ clerici in minorib. ordinib. constituti si contrahant, immunes sunt à culpa: sed hoc subdiaconis non licet. Vndè qui habent, sint tanquam non habentes: & qui non habent, permaneāt singulares. Et si hoc custoditur in subdiacono, multo fortius in diacono, presbytero, & episcopo custodiri oportet.

5 j. 34. dist. c. si subdiaconus. ex Martino Bracarens.

i ¶ *Quæ in alys.*] ideſt, laicis.

DISTINCT. XXXII.

SEruanda est h ergo continentia ab omnibus in sacris ordinibus constitutis.

Vnde Leo Papa ad Anastasium epistola. 82. c. 3. & 4. ait.

¶ Neque etiam subdiaconis connubium conceditur.

CAP. I.

OMnium sacerdotū tam excellens est electio, vt hæc quæ in alijs [i] membris ecclesiæ vacant † à culpa, in illis tamen habeātur illicita. Nam cum extra clericorum [k] ordinem constitutis, nuptiarum societati, & procreationi filiorū studere sit liberum, ad exhibēdam tamen perfectę continentiæ puritatem, nec subdiaconis quidem connubium carnale conceditur, vt & qui habēt, sint tanquam nō habentes, & qui non habent, permaneant singulares [l]. Quod si in hoc ordine [m], qui quartus est à capite [n], dignū est custodiri, quanto

6 Burc. l. 1. c. 5. & l. 2. c. 148. Ans. l. 7. c. 137. & l. 6. c. 18. in fi. Iuo p. 5. c. 59. & p. 6. c. 98. & 221. Pan. l. 3. c. 100.

† aliàs non vocantur ad culpam.

k ¶ *Clericorum.*] sacrorum.

l ¶ *Singulares.*] id est, diuisi ab eis.

m ¶ *In hoc ordine.*] id est, subdiaconali.

n ¶ *A capite.*] ideſt ab episcopatu. " & sic videtur q̃ episcopatus

" Episcopatus est ordo.

patus sit ordo.54.dist.si seruus. & 93 dist.diaconos. & dist. 21. cleros. sic 28.dist.nullum.

a ¶ *Item.*] Hic habent quidam c.quod est 27. q.2.multorum, &c.

SI qui verò.] CASVS. Quæsiuit Augu. Anglorũ episcopus à Gregor. quid deberet fieri de clericis in minorib. ordinib.cõstitutis, qui continere nõ possunt. & resp.Greg.ꝙ ipsi debent vxores accipere, & stipendia sua recipere exterius. Et hoc probat exemplo patrum, qui diuidebãt singulis prout quibusque opus erat. Et debent viuere sub regula sua ecclesiastica,& lingua,& corde à malo abstinere.

b ¶ *Exterius.*] Signatur cõtrarium.12.q.1. necessaria. & de consec. dist.5.in omnib.vbi dicit, ꝙ omnes clerici simul dormiẽt. Sed dic, vt no.12.q.1. quia tua.

1 j.27.q.2. Ansel.l.7.c. 138. Polyc. l.4.tit. 31.

c ¶ *Inuigilent.*] Licet enim sint vxorati,tamẽ abstinebunt à negotiatione & armis,vt 88.di. fornicari.20. q. 3. cos. sic ext.de ele.transmissam.& 81.dist dictum.

DE illo.] CASVS. Quidã episcopus permisit alicui subdiacono ducere vxorẽ, de quo Nicolaus Papa eũ reprehendit, cum tñ clericis infra subdiaconatum liceat contrahere matrimonium.

d ¶ *Damus.*] "Sed nũ quid Papa dare potest subdiacono licentiam contrahendi? Videtur ꝙ sic. Nam dispensat ecclesia cũ consanguineis *a*, & dispensat in alijs votis. vt extra. de vo.& voti redempt. ex multa. & in iuramẽtis, vt 15. q.6. auctoritatẽ. vbi dicitur,dissolue obligationes impietatis. Ecõtra videtur, vt ext. de stat.mon.cũ ad monasterium:in fi. Solu.si votum ipsum obliget ordinatum, Papa non potest dispensare. sed si constitutio obliget, & non votum, tunc potest Papa dispensare: quia contra constitutiones ecclesiæ bene dispẽsat.25.q.1.sunt quidam. Ioan. Ego credo quòd Papa possit † dispensare, cum hoc non sit contra articulos fidei *b*, & ipse habeat plenitudinem potestatis, vt 2.q. 6. decreto. & c. seq. Bart.

magis in primo, vel in secundo, tertioue seruandum est, ne aut leuitico ministerio, aut presbyterali honore, aut episcopali excellentia quisquam idoneus æstimetur,qui se à voluptate vxoria A nec dum frenasse detegitur.

A ¶ Vxoria.] *Sic emendatum est ex epistola Leonis, & cæteris collectoribus, præterquam Iuone in parte 6. c.98.nam ibi est, vt antea apud Gratianum,* luxuriæ. *Ex isto autem epistolæ loco ostenditur eo quoque tempore in multis ecclesiis eam fuisse cõsuetudinem, vt subdiaconi à proprijs vxoribus abstinerent. Quod tamen ante B.Gregorium non erat generatim omnibus ecclesiis præceptum, quippe cum in Sicilia aliter obseruaretur.c.nullum. supra dist. 28. & c. ante triennium. dist.31.*

[*Item a Gregorius Leoni Episcopo Catin lib.3.epist.34.*]

PALEA. C. II.

1 MVltorum relatione cõperimus hãc apud vos olim consuetudinem tenuisse, vt subdiaconi suis licitè miscerentur vxoribus. Quod ne denuo quisquam præsumeret, à Seruodei sedis nostræ diacono ex auctoritate nostri decessoris est isto modo prohibitũ, vt eodem tempore ij, qui iam vxoribus fuerant copulati, vnum è duobus eligerent,idest, aut à suis vxoribus abstinerẽt, aut certè ministrare nulla ratione præsumerent.Et quantũ dicitur, Speciosus tunc subdiaconus ꝙ hac re ab administrationis seu suspendit officio, & vsque in obitus sui tempus, notarij quidem gessit officium,& à ministerio quod subdiaconũ oportuerat exhibere, cessauit. *& post aliqua.* ¶ De cætero verò fraternitas tua sit omnino solicita, vt quos ad hoc iam officium cõtigerit promoueri,hoc quàm maximè diligenter inspiciat; ne si vxores habent, miscendi se cum eis licentia potiantur; sed ad similitudinem Apostolicæ sedis, eos cuncta obseruare sua nihilominus districtione constituat.

Item Gregorius Augustino Anglorum Episcopo, c.2.ad secundam interrogationem.

¶ Extra sacros ordines cõstituti ducant vxores, & ab ecclesia stipendia accipiant.

CAP. III.

2 SI qui verò sunt clerici extra sacros ordines constituti, qui se continere non possunt,sortiri vxores debẽt, & stipendia sua exterius [b] accipere,quia & de eisdem patribus, de quibus præfati sumus, notimus scriptum, ꝙ diuidebatur singulis,prout cuiq; opus erat. De eorum ergo stipendio cogitandum atque prouidendum est, & sub ecclesiastica regula sunt tenendi,vt bonis moribus viuant,& canendis psalmis inuigilent [c],& ab omnibus illicitis cor, & linguam, & corpus Deo auctore conseruent.

Item Nicolaus Papa Odoni † Vienn ensi Archiepiscopo.

¶ Subdiacono vxorem ducere non licet.

CAP. IIII.

3 DE illo clerico, Alueri-co † nomine, quem per ordines ecclesiasticos vsq; ad subdiaconatum castè vixisse dicitis,cur vestra auctoritate vxorẽ duxerit,miramur: eo ꝙ nulli vnquam (exceptis illis, quibus ecclesiastica regula habere permittit) vxorem ducẽdi † licentiam damus [d].

4 *Item Nicolaus Papa omnibus episcopis.*

¶ Non audiatur Missa presbyteri concubinam habentis.

CAP. V.

5 2 NVllus Missam audiat [e] presbyteri,quem scit [f] concubinam indubitanter habere, aut subintroductam mulierem. Vnde etiam ipsa sancta synodus hoc capitulũ sub excõmunicatione statuit, dicens [Quicunque sacerdotum, & diaconorum, &c.]

[*Sicut in* B *subsequenti capitulo Alexandri secundi continetur.*

B ¶ Sicut in subsequenti.] *Hæc clausula est Gratiani omittentis referre ex capitè Nicolai ea, quæ proximè ex Alexandro relaturus erat. Sunt enim eadem verba. Nam Nicolaus secundus in epistola, quæ extat, omnibus episcopis catholicis scripsit se in concilio, quod Romæ habuit centum tredecim episcoporum,hunc canonem edidisse,quem postea Alexander secundus (vt ipse etiam testatur in epistola manuscripta) in concilio à se habito ijsdem verbis repetiuit. Quare in Pannormia appellatur decretum Nicolai iunioris, & Alexandri.*

Item Alexander secundus 6.

¶ Non est audienda Missa presbyteri, qui concubinam habet.

CAP. VI.

7 PRæter hoc autem præcipiendo mãdamus,vt nullus Missam audiat presbyteri, quem scit concubinam habere indubitanter, vel subintroductam mulierem. Vnde etiã sancta synodus hoc capitulum sub excõmunicatione statuit, dicens: ¶ Quicunq; sacerdos, diaconus,subdiaconus post cõ

NVllus.] Hęc est secunda pars dist.in qua dicitur qđ in duobus. c. seq. continetur. Io. de Fan.

CASVS. Præcepit Nicolaus Papa in hoc c. vt nullus audiat Missam sacerdotis, quem scit indubitanter habere cõcubinam, aut sub introductam mulierẽ. Synodus etiã hoc sub excõmunicatione præcipit.quod sequitur,est §. Gratiani. † al. Adoni

e ¶ *Audiat.*] Contrarium legitur 28.dist.cõsulendum. 15.q. vlti.c. vlti. Sed hic loquitur de illo cuius crimẽ notorium est vel per sententiam, vel per propriam confessionem,vt ext. de cohab. cleric.& mulie.vestra. Imo si ad huc post sententiã corrigi voluerit, non dicã eum suspẽsum ipso iure,vt 81.dist.si qui sunt presbyteri. extr. de cohabi.cleric. & mulie.c. sicut. Bart.tamen dicit hunc canonem fuisse quandoq; latæ sententiæ,sed hodie non esse: & hoc quod dixi speciale est in hoc crimine fornicationis, vt notorius fornicator sit suspẽsus ipso iure, & etiã simoniacus, vt §. verũ. sed in alijs criminibus non est expressum." & ideo licet notoria sint, non est propter illa abstinendũ ab officijs ipsorum. vel dic ꝙ licet notorius fornicator ipso actu sit suspensus, tamen propter contrarium actum ipso iure restituitur ei officium. 81.dist. si qui sunt. vnde quàm cito pœnitet, licitè celebrat. Io. Sed certè quidquid dicat Ioan.hoc tene pro certo, siue sit notorium per sentẽtiam, siue per confessionem, vel per rei euidentiam de fornicatione ipsius, ꝙ vitari debet, vt ext.de cohab.cler.c.vlt.Bart. † al.habẽdi.

3 Iuo p.6.c. 119. † al.Aluico.

4 In synodo Roma.113. eporum in basilica Cõstantiniana.

5 Pann.l.3. c.135.

6 In epistol. prox. not.indicata.

f ¶ *Quem scit.*] scientia iuris,non facti.Io. c

PRæter.] CASVS. Capitulum hoc diuiditur in duas part. In 1. part. dicitur, ꝙ nullus debet audire Missam presbyteri quẽ scit concubinam indubitanter habere, vel subintroductam mulierem. Hoc idẽ statuit synodus sub excõmunicatione seruandum,præcipiens,vt talis sacerdos Missam non cantet,nisi cessauerit,nec

[a] Subdiaconus an de licentia Papę possit contrahere.

a scilicet vt contrahant. 35.q.3.quidam. & c. ꝙ scripsi.

[†] vide B.Th. 2.2.q.88.arti.7.& 11.& Caiet. ibid.

b Nec etiã potest dispẽsare contra Apostolum. 25.q. 1.sunt quidam. Io. de Fant. sed hic videas quod leg. & not. ext. de vot.c.nõ est.

2 j.12.q.1. quia tua. §. si qui.Iuo p. 6.c.86.Pan. l.3.c.108. Act.2.

c Et ꝙ sic debeat intelligi, probatur 20.q. cap.2.ibi de hoc in glos. argu.ꝙ, &c. vbi ita not. Arch.

7 Pann.ibid. & l.8.c.142.

rit,nec alia diuina celebret, cum his qui obediunt huic constitutioni, nec aliquid ab ecclesia percipiat. In 2. par. quæ incip.ibi,*Præcipientes etiam statuimus.* Dicitur,ꝙ illi qui seruant castitatem, simul manducent & dormiant, & decimas, & primitias & oblationes percipiant à laicis,quas qui non dederit,excommunicetur.

a ¶ *Ab ecclesia.*] hoc concedo in suspenso à canone.idem est in excommunicato. ext. de ap.pastoralis.“ non ita dico in suspenso ab homine, ꝙ ibi statim debeat amittere beneficium *a*, quia relegato ad tempus bona non adimuntur, nisi hoc in sententia exprimatur. C.de pœ. deportatorũ. quia dum alijs rationibus,quis constringi potest, non sunt ei subsidia subtrahenda. C. de exec.rei iu.stipẽdia Io. imo dico, ꝙ nec hæc adimerent, nisi in sentẽtia exprimeretur. qd de hoc iuris sit, notatur in quæstionibus. B.

b ¶ *In dispositione.*] arg.pro communi vita clericorum *b*, vt 1.q. 2.sacerdos. Sed cõtra, variæ sunt consuetudines.j.eo.placuit.ext.de constit. cum omnes.& de ele.cũ ecclesia Vulterana.

c ¶ *Separentur.*] arg.“ ꝙ laici excommunicãdi sunt qui decimas vel oblationes soluere nolunt.16.q.1.statuimus. & c.reuertimini. 13.q. 2.qui oblationes.12.q. 1.duo sunt genera.

1 Leo ix.in conci.Rom.

“Clerico excõicato est subtrahẽdũ beneficium.

a Fortè non bene dicit Ioann. quia qui non facit officium non debet p cipere bñficium.ext.de cler.con.qd à tc. & c.diuersis. Arc.

b 12.q.1.necessariũ. de cons. dist.5. in omnibus. vbi de hoc.

“ Excõicari possunt qui decimas nõ soluunt.

Matth.13.

VERVM. Hæc est tertia pars dist.in qua ponit c. Vrbani,in quo dicitur quæ differẽtia sit inter sacramenta celebrata à malis catholicis, vt in necessitate possint sumi, & sacramẽta ab hæreticis,quæ nullo modo possunt sumi, præter baptisma.Ioan.de Fan.

CASVS. Dictum est ſ.in c.nullus. & c.præter hoc.ꝙ nullus debet audire Missam sacerdotis,quem scit concubinam indubitanter habere.sed hoc videtur contradicere Hieron.& Aug. & multis alijs.qui dicunt sacramenta non esse spernẽda in bono,vel malo prælato, vt 1.q.1.in multis c. Sed hæc contrarietas soluitur in epistola Vrbani,quæ epist.j.sequitur statim.

d ¶ *Verùm.*] Hic §.diuiditur in tres partes.

e ¶ *Hieronymo.*] 1.q.1. sicut Christus.

f ¶ *Augustino.*] 1.q.1.si fuerit. & c.neque in homine.

g ¶ *In epistola.*] 1.q.3.saluator.

h ¶ *Præposito sancti Iuentij.*] Epistola destinata fuit ab hæretico,in qua multa *c* obijciebantur ei, scilicet vtrum vera essent sacramenta vel sacrificia hæreticorum. cui cum non respondere posset,misit eam Papæ Vrbano,vt responderet: ipse verò respondit ad singula.

c Quæ cõtinentur. 1.q. 3. saluator.

AD HOC VERO. CASVS. Quidam misit epistolam quandam præposito sancti Iuentij,in qua duæ quæstiones continebantur: quas cum nesciret soluere, Vrbanum super hoc consuluit. Vrbanus verò ei easdem quæstiones scribit, & solutiones ponit. Diuiditur ergo hoc c.vel hæc epistola in duas partes.In prima parte ponuntur duæ quæstiones: quarum prima est, vtrum sacramenta sint recipienda à criminosis? Respondet Vrbanus,ꝙ vera sunt sacramẽta in sui essentia à quocunque fiant, dummodo fiant in forma ecclesiæ, & ab his qui potestatem habent conficiendi, & recipienda sunt ab eis nisi

stitutum beatæ memoriæ prædecessoris nostri sanctissimi Papæ Leonis 1, ac Nicolai de castitate clericorũ, concubinam palã duxerit, vel ductam non reliquerit,ex parte omnipotentis Dei, & auctoritate beatorũ Apostolorũ Petri,& Pauli præcipimus, & omnino contradicimus,vt Missas nõ cantet,nec Euangelium, aut Epistolã ad Missam legat,neq; in presbyterio ad diuina officia cũ his qui præfatæ constitutioni obedientes fuerint, maneat, neq; partẽ ab ecclesia [a] suscipiat. ¶Præcipiẽtes etiam statuimus, vt hi præ dictorum ordinũm,qui eisdẽ prędecessoribus nostris obedientes castitatem seruauerint, iuxta ecclesias,quibus ordinati sunt, (sicut oportet religiosos clericos) simul mãducent, & dormiãt, & quidquid eis ab ecclesijs competit, cõmuniter habeant. Et rogantes [A] monemus,vt ad Apostolicam,cõmunem scilicet vitam,summopere peruenire studeant, quatenus perfectionem cum his cõsecuti, qui centesimo fructu ditantur,in cœlesti patria mereã tur adscribi. Deinde, vt decimæ,& primitiæ,seu oblationes viuorum,& mortuorum ecclesijs Dei,fideliter reddant à laicis, & vt in dispositione [b] episcoporum sint, quas qui retinuerint,à sanctæ ecclesiæ communione separentur [c].

A ¶Et rogantes.] *Hæc vsq; ad ver.*

sint hæretici, vel schismatici.& hoc probat auctoritate Augu. Nicolaus tamen & Greg. præceperunt ab officijs simoniacorum & iacentium in fornicatione manifesta abstinẽdum esse. Secunda quæstio sit cõplexiuè: Aut non sunt vera sacramenta quæ conficiuntur ab istis,nec habent virtutis effectum, aut sunt vera. Si non sunt vera, ergo neq; agentibus, neque suscipientibus obsunt.Si sunt vera, ergo sperni non debent.Et respondet Vrbanus, quòd vera sunt. Verumtamen cõtra statuta Grego.& Nicolai non sunt recipiẽda de manib.eorum. In necessitate tamen ab istis, scilicet simoniaco, & notorio fornicatore potest baptisma suscipi, & etiã Eucharistia. In secunda parte quæ incipit ibi, *Hæc de malis.* dicitur,quòd sacramenta schismaticorũ, & hæreticorum vera sunt, vt dicunt doctores ecclesiæ,sed non habent effectũ donec fuerint reconciliati ecclesiæ vel ipsi,vel ordinati ab ipsis, per manus impositionẽ,sed non sunt recipienda ab ipsis, in mortis tamen articulo tãtùm baptisma ab eis recipi potest. Cyprianus tamen, & 80. episcopi cum eo dixerunt baptisma hæreticorum esse lauacrum diaboli. Sed reprehensi sunt ab Augustino, Stephano, Cornelio, & alijs Pontificibus Romanis, cũ melius sit à talib.baptismũ recipere, quàm in æternum perire. Et hãc sententiam sequitur tota ecclesia.

2 1.q.1.neque in homine.

3 Trac.5.ad c.1.Ioannis circa med.

† aliàs, dedit.

i ¶ *Ad hoc.*]Hic incipit c. Vrbani.

k ¶ *Et veneranda.*] & etiam suscipiẽda,& per hoc respondet duabus quæstionibus,scilicet quòd ipsa sacramenta vera sunt, & præterea quòd suscipienda sunt: & ita facias vim in verbo illo, veneranda.

4 Greg. vij. l.2.reg.epistol.45.

l ¶ *Malus.*] Non sufficienter probat hoc, cum aliud dici potest in baptismo, aliud in cæteris.“ nam & à pagano conferri potest.de consecra.dist.4. à quodam. sed melius probat per sequens, non abhorreat, &c.

“Baptizare potest paganus.

m ¶ *Columba.*] id est, bonus Christianus.

n ¶ *Attamen.*] Hucusque intelligit de malis occultis, & de illis qui tolerantur.

o ¶ *Consiiterit.*] per sententiam, vel per confessionem, vel per rei euidentiam, vt ſ.dixi in c.nullus.

p ¶ *Duci.*]“ argu. hic ꝙ laicus de mandato superioris potest suspendere clericos, & excommunicatio est iurisdictionis potius quàm ordinis.arg.ext.de elect.transmissam.nam electioni possunt interesse laici.64.dist.Hadrianus.& c.in synodo.& arg. 96.dist.bene quidem.& c.nos ad fidem. & causis matrimonialibus.35.q.5.ad sedem.circa me.2.q.5.Mennam. Ioan.Hoc tamen videtur alienum à laico, cũ de rebus spiritualibus se non intromittat: vt extra de iudi.decernimus. imo vt ibi dicitur, prohibetur prælatis vt talia laicis non committant, tamen dominus Papa qui habet plenitudinem potestatis,eis posset committere vt excommunicarent.2.q.5. Mennam.Bart.

“Laicus qñque potest clericos suspendere, & excõicare.

q ¶ *Officium.*]“ Hug. istud intelligit de notorio simoniaco, sicut de notorio fornicatore: melius credo,ꝙ etiam occultus simoniacus suspensus sit, si est simoniacus in ordine, vt 1.q.1

“Simoniacus an sit ſuspensus.

reperiun-

deinde,*addita sunt ex epistola manu scripta Alexandri, quorum aliqua etiam sunt in concilio Nicolai, in quo est præterea sequens versiculus:* Deinde, *qui in epistola Alexandri non est.*

3 *Verùm* d *principia harum auctoritatum contraire videntur Hieronymo* e, *& Augustino* f 2 *& cæteris, qui Christi sacramenta neq; in bono, neq; in malo homine fugienda ostendunt, sicut subsequens causa simoniacorũ plenius demõstrat.Sed Vrbanus secundus in epistola* g *destinata præposito S.Iuentij* h *hanc contrarietatem determinat,dicens:* [*Ad* B *hoc* i *verò quod subiungitur in eadẽ epistola, i. vtrum sit vtendum ordinationibus, & reliquis sacramentis à criminosis exhibitis, vt ab adulteris,vel sanctimonialiũ uiolatoribus, vel huiusmodi: Ad hoc, inquam,ita respondemus.Si schismate,vel hæresi ab ecclesia non separantur, eorũdem ordinationes,& reliqua sacramẽta, sancta,& veneranda* k *nõ negamus, sequentes B.August.qui super Ioannem de huiusmodi tam copiosè, quã veraciter disserit. Ait.n.* [3 *Baptizat seruus bonus, siue seruus malus* l: *no sciat se ille,qui baptizatur, baptizari,nisi ab illo, ꝙ sibi tenuit* † *baptizandi potestatem*] *& paulò post:* [*Hon horreat columba* m *ministerium malorũ, respiciat Domini potestatem*] & infrà. [¶ *Attamen* n *decessores nostri Nicolaus, & Gregorius à Missis sacerdotum, quos tales reuera esse constiterit* o, *fideles abstinere decreuerunt, vt & peccandi licentiam cæteris auferrent, & huiusmodi ad dignæ pœnitentiæ lamenta reuocarent. Scribit hoc prædecessor noster Gregorius Rodulpho Duci Sueuiæ, & Bertulpho Duci* p *Carentanorum inter cætera:* [4 *Officium* q *simoniacorum,& in fornicatione iacentium scienter nullo mo*

reperiuntur. suſpẽſus eſt enim quo ad ſe, & quo ad alios. Hoc ideo dicit: quia quilibet peccator ſuſpenſus eſt quo ad ſe, licet non quo ad alios [a] præter notorium fornicatorem, & occultum ſimoniacum. vnde ab occulto ſimoniaco in ordine, quem ſcis eſſe ſimoniacum, non debes recipere ſacramenta, vt dixi 1. q. 1. ſi quis à ſimoniacis. & probatur ext. de ſimon. per tuas. ſed à quolibet alio qui adhuc toleratur, potes recipere: quia licet quilibet peccator ſit quo ad ſe ſuſpenſus, vt 1. q. 1. ſacerdotes. non tamẽ quo ad alios, vt hic patet, & 15. q. vlt. cap. vlt. ſic quandoque aliquis eſt ſuſpenſus quo ad alios, & non quo ad ſe, vt extra de cle. peregr. tuæ.

a ¶ *Porrò.*] Hæc ſunt verba Vrbani.

b ¶ *Si.*] exponitur, id eſt, quamuis.

c ¶ *Præſumuntur.*] id eſt, præſumptiuè conficiuntur.

d ¶ *Sed agentibus.*] Ab illo loco vſq; ad illum locum, cæterum, agit de ſimoniaco, & de fornicatore. & ab illo loco vſque ibi, ſciẽdum, loquitur de hæretico, & ſchiſmatico, " & tres innuuntur differentiæ inter hos duos, ſcilicet ſimoniacum, & fornicatorem, & inter illos duos, ſcilicet hæreticũ & ſchiſmaticum. Prima eſt, quòd ſimoniacus & fornicator tempore neceſſitatis conferunt duo ſacramenta, ſcilicet baptiſmum & corpus Chriſti: ſed illi [b] baptiſma tantùm. Secunda eſt, quòd iſti conferunt ſacramentũ & effectum ſacramenti, illi tantùm ſacramentum † [c]. Tertia: quia ordinati ab iſtis recipiũtur ſine manus impoſitione, ſed ab illis non. 1. q. 1. manus. & c. quod quidam.

a De hoc ẽt not. 50. dist. de his verò. in gl. vlti. ibi videas.

† miſterijs] Orig.

† aliàs ferè.

" Simoniacus & fornicator tripliciter differunt.

1. Rẽg. 15.

† Can. 45. 46. & 47.

b ſcilicet hæreticus & ſchiſmatic⁹.

1 lib. 1. epiſt. 12. ad Ianuarium, & epiſt. ad Iubaianũ, quæ ante illius concil. poſita eſt.

† Niſi in caſu neceſſitatis, quia qui à præciſo accipit ſacramentum extra caſum neceſſitatis, peccat, non itẽ qui à malo. B. Tho. p. 3. q. 64. ar. 6. ad 2. & ar. 2. ad 2. & q. 67 art. 5.

c Et nõ corpus Chriſti. 34. q. 1. cap. vlti. & quæ ſit ratio no. ẽ. ea. q. §. ſed illud. Arch.

2 In concil. Stephan. 1. Aug. l. 7. cõtra Donatiſtas.

d Et hoc eſt propter ipſius Euchariſtiæ reuerẽtiam. arg. de cõſe. diſt. 4. p opter regulam.

" Pœnitẽtia an poſſit ab hæreticis recipi.

e ¶ *Contra præfatorum.*] Nicolai & Gregorij. Et ſic patet ꝙ hic tantùm loquitur de ſimoniacis & fornicatoribus.

f ¶ *Inſtituat.*] ſcilicet obſunt.

g ¶ *Vel communione.*] Sic ergo ab iſtis recipitur Euchariſtia, ſed non ab hæreticis, vt 24. q. 1. ſi quis dederit [d].

h ¶ *Talibus.*] Sacerdotibus.

i ¶ *Et ordinationum.*] id eſt, ordinum.

k ¶ *Et ſacramentorum.*] aliorum.

l ¶ *Confectio.*] impropriè dicuntur ordines confici.

m ¶ *De malis.*] Hæc litera bene innuit, ꝙ ab illo loco, porrò ad hæc, &c. vſq; huc, tantũ de malis catholicis intelligitur, non de præciſis. nec cõrradicit illud contra Donatiſtas, quia Vrbanus inducit auctoritatem Greg. à minori. Nam hic dicit de ſacramentis Donatiſtarum, & ꝙ habent proprias virtutes, &c.

n ¶ *Formam.*] id eſt, virtutem habent, quia vera & integra ſunt. 1. q. 1. quod quidam. & de conſec. diſt. 4. oſtenditur. & c. ſicut in ſacramentis.

o ¶ *Initiati.*] id eſt, conſecrati. ſi. de conſec. diſt. 2. quia corpus. 12. q. 2. aurum. 28. q. 1. caue. Sed aliter accipitur. 27. q. 2. cum initiatur.

p ¶ *Per manus.*] 1. q. 1. hi qui. " Sed quid dices de pœnitentia? nunquid eſt ab iſtis præciſis accipienda? Reſpon. in caſu neceſſitatis eis poſſumus cõfiteri. nam & cuilibet. de pœn. diſt. 1. quem pœnitet. ſed licet eis confiteamur, tamen nõ debemus recipere ab illis pœnitentiam: quia nec in eo caſu imponenda eſt pœnitentia, ſed innoteſcenda 26. q. 7. ab infirmis. vel dic ꝙ non debemus confiteri. 24. q. 1. §. ſed iſtud. in fi. de pœn. diſt. 6. c. qui vult. & illud ne inducant nos in deſperationem ſicut Iudæi Iudam cũ eẽ pœnitenti dixerũt, quid ad nos? tũ videris. de pœn. diſt. 1. iijs poteſtatis.

q ¶ *Apoſtolorum.*] id eſt, ꝙ ſub nomine Apoſtolorum facti ſunt, ſed ſunt apocryphi. 15. diſt. ſancta Romana. 16. diſtin. canones. Hug.

r ¶ *Quorum.*] ſimplex eſt hæc relatio.

ſ ¶ *Ex parte.*] 31. diſt. aliter.

t ¶ *Diaboli.*] Si quo ad effectũ dixiſſent in deteſtationẽ criminis hereſeos, bene dixiſſent: ſed hoc dixerunt, quia non credebant eſſe ſacramentorum veritatem apud hæreticos, & ideo reprehenſi fuerũt ab Aug.

u ¶ *Appellant.*] ĩ. de conſecr. diſtin. 4. quomodo.

x ¶ *In baptiſmo.*] Videtur ꝙ nec baptiſmus in neceſſitate ab hæretico ſit accipiendus, nã cordis contritio ſufficit, vt de conſec. diſt. 4. baptiſmi vicem. ſic nec corpus Chriſti. 24. q. 1. cap. pen. & vlt. quia qui credit manducat, de cõſecr. diſt. 2. vt quid paras? Reſpon. hęc eſt ratio, quia baptiſmus neceſſarior eſt, nam in eo delentur omnia peccata, adeo ꝙ etiam ignis purgatorij pœna non ſentietur. de conſe. diſt. 4. fine. nõ autem ita eſt in cordis contritione, vel pœnitentia: nã per ea non poteſt purgatorium euitari [e], " quod excedit omnem pœnã quam hic quis poſſit ſuſtinere, ſecundum quod hæc colligun tur. de pœn. diſt. vlt. c. vlti. & 25. diſt. qui in aliud.

† Inn. Victricio, epiſto. 1. c. 15.

† Syrici⁹ Himerio. c. 1.

3 Leo de cõſec. diſt. 4. hi de quibus.] Anaſtaſius diſt. 19. c. 2.

4 Extta de æta. & qual. c. à multis. Pan. l. 3. c. 102.

e Vt cõtinetur in præd. c. nullus. De hoc legi. & not. 24. q. 1. §. ſed illud. ibi videas. Archid.

" Purgatorij pœna eſt acerbior omni mundana.

y ¶ *Neceſſarior.*] imo eſt ianua omnium ſacramentorũ. 1. q. 1. ſi quis confugerit. de conſec. diſtin. 4. hi verò. ext. de presbyt. non baptiza veniens.

" Græci in ſacris ordinib. non poſſunt cõtrahere.

PROHIBENTVR. Hæc eſt 4. pars diſt. in qua probatur qualiter debeant puniri omnes qui in ſacris recipiunt vxores, vel retinent cõcubinas: & dicit ꝙ debent à clero ſubmoueri, & vxores mancipari ſeruituti: & hoc probat per 8. auctoritates ſanctorum patrum. Ioan. de Fan.

CASVS. Concludit Gratianus ex ſupradictis, ꝙ ſacramenta de manibus hæreticorum, ſimoniacorum, & in fornicatione iacentium non ſunt recipienda, non quin ſint vera ſacramenta, ſed ideo fit, vt tales ſacerdotes propter verecũdiam facilius ad pœnitentiam prouocentur, ſi viderint ſe contemni.

¶ Caſus ſeq. c. patet.

2 *Si quis eorum.*] " Iſtud c. euidenter eſt contra illos qui dicunt quòd Græci poſſunt contrahere in ſacris ordinib. f cum hoc c. ſit ſextæ ſynodi, & ſexta ſynodus præfixit eis regulam viuendi, vt 31. diſt. Nicæna. & c. quoniam. §. hoc autem. patet etiam ꝙ apud eos in ſacris ordinibus non contrahitur matrimonium, nec etiam tempore Apoſtolorũ licitum fuit contrahere

f Argum. ad hoc 31. diſt. aliter. vbi ẽt de hoc. ſed Hug. dicit, ꝙ hoc Nicol. conſtituit. & ſecũdum Laur. eſt, ꝙ eo argum. opt. ff. com. l. 1. & l. in cõmodato. §. ſicut autem. Arc.

& præfatos epiſcopos ob hanc cauſam vehemẽter redarguunt, affirmãtes baptiſma, ſiue ab hæretico, ſiue ſchiſmatico, eccleſiaſtico more celebratũ ratũ eſſe, & meritò: quia alia in baptiſmo [x], & alia in reliquis ſacramentis conſideratio eſt, quippe cũ & ordine prior, & neceſſarior [y] ſit. Subito enim morituro, prius baptiſmate, quàm Dominici corporis communione, vel alijs ſacramentis conſulitur, & dum fortè catholicus non inuenitur, ſatius eſt ab hæretico baptiſmi ſacramentum ſumere, quàm in æternum perire. Et hanc ſententiã præſcriptorum Pontificum, Cornelij, Stephani, & Auguſtini, ſecuti ſunt Innocentius, † Syricius † Leo, Anaſtaſius, & magnus Gregorius, & omnis catholica eccleſia.

4 ¶ [3] *Prohibentur ergo de manibus talium ſacerdotum ſacramenta ſuſcipi; non quin ſint vera quantum ad formam, & effectum: ſed quia, dum huiuſmodi ſacerdotes ſe à populo contemptos viderint, rubore verecundiæ facilius ad pœnitentiam prouocẽtur.*

B ¶ Ad hoc.] *Hinc vſque ad finem capitis omnia accepta ſunt ex epiſtola Vrbani ſecundi. L. Præpoſito ſancti Iuentij apud Ticinum, quæ habetur in vetuſto codice Bibliothecæ Vaticanæ, cuius epiſtolæ initium, & magna pars habetur infra 8. ſaluator. 1. q. 3. atque in aliquot vetuſtis Gratiani codicibus eſt caput diſtinctum cum rubrica,* De eodem.

Item ex ſexta ſynodo, c. 6.

¶ Qui vxorem ducere voluerit, ante ordinem ſubdiaconatus hoc faciat.

CAP. VII.

4 SI quis eorum [z], qui ad clerum accedunt, voluerit nuptiali iure mulieri copulari, hoc ante ordinem ſubdiaconatus faciat.

Item ex concilio Carthag. 3. c. 19.

¶ Lectores aut vxores ducant, aut continentiam profiteantur.

trahere in subdiaconatu, vt 84.dist.cum in præterito.

Lectores.] Casvs. Clerici quidam in pubertate 18.an. positi volebant ad subdiaconatum non promissa continentia promoueri. Quæsitum fuit in concilio Carthag. quid de hoc fieri deberet; & responsum fuit, q̃ isti aut ducant vxores, aut cogantur continentiam profiteri, si volũt subdiaconi fieri.

CAP VIII.

1 LEctores, cũ ad annos pubertatis [a] venerint, cogãtur [b] aut vxores ducere, aut cõtinentiam profiteri.

Item Gregorius Bonifacio Episcopo Rhegino, lib.3. epist.5.

¶ Subdiaconos continentiam seruare oportet.

CAP. IX.

2 SVbdiaconis tuis hoc, qd̃ de Siculis statuimus, decernimus obseruari, nec illam definitionem nostram cuiusquam sinas contumacia, [c] aut temeritate corrumpi.

Item Vrbanus ij. in synodo apud Melphiam, cap.13.

¶ Beneficio & officio careant, qui post diaconatum vxoribus vacant.

CAP. X.

3 EOs, qui [d] post subdiaconatum A vxoribus vacare volunt, ab omni sacro ordine remouemus, officioque, atque beneficio ecclesiæ carere decernimus. Quòd si ab episcopo commoniti non se correxerint, principibus indulgemus licentiam, vt eorum fœminas mancipent seruituti. Si verò episcopi consenserint [e] eorum prauitatibus: ipsi officij interdictione mulctentur.

A ¶ Subdiaconatum.] *Antea legebatur*, diaconatum. *Sed emendatum est ex aliquot vetustis Gratiani exẽplaribus, & ex ipso concilio, cuius vnum exemplar est in bibliotheca Vaticana, & alterum missum est è Gallia. Diaconis enim nunquam in Latina Ecclesia legitur permissum fuisse coniugium, aut vsum ipsius: quos Syricius, & Innoc. semper eadem continentiæ lege cum episcopis, & presbyteris coniunxerunt. Subdiaconis quoque post B. Gregor. & prohibitionem illam, quæ continetur in c.ante triennium. supra dist.31.eadem lex fuit constituta: quam Vrbanus secundus hic innouandã statuit. Itẽ Dominico Patriarchæ Grãdẽsi.*

¶ Excludendi sunt à suorum graduum dignitate subdiaconi, & deinceps, si continentes esse nolunt.

CAP. XI.

4 ERubescant impij, & apertè intelligant iudicio Spiritus sancti eos, qui in sacris ordinibus, presbyteratu, diaconatu, subdiaconatu sunt positi, nisi mulieres abiecerint, & castè vixerint, excludẽdos ab omni eorundem graduum dignitate. De manifestis quidem loquimur: secretorum [f] autem, & cognitor Deus, & iudex est.

Idem in Melphiensi synodo præsidens dixit, c.12.

¶ Ad sacros ordines nõ accedat, nisi virgo, aut probatæ castitatis.

CAP. XII.

5 NEmo ad sacrum ordinẽ permittatur accedere, nisi aut virgo [g], aut probatæ sit castitatis, & qui vsque ad subdiaconatum vnicam, & virginem vxorem habuerit.

Item in concilio Carthaginensi, 5.cap.3.

¶ In tribus gradibus constituti etiã ab vxoribus abstineant.

CAP. XIII.

6 PLacuit episcopos, presbyteros, diaconos [B] secundum priora [c] statuta etiam ab vxoribus abstinere [h]: quod nisi fecerint, ab ecclesiastico remoueantur officio: cæteros verò clericos ad hoc non cogi, sed secundum vniuscuiusque [i] ecclesiæ consuetudinem obseruari debere.

B ¶ Diaconos.] *sequebatur*, subdiaconos. *quæ vox sublata est: quoniam abest ab originali, & ab Africano, c.37. & à Carthaginensi græco, c.71. & infra dist.84.c. cum de quorundam. quamuis habeatur in Carthaginensi codice canonum, cap.5.*

C ¶ Secundum priora statuta.] *græcè est κατὰ τοὺς ἐθίσους ὅρους: & Balsamon interpretatur*, tempore vicis suæ: *quod ab originalis sententia alienum est.*

7 *Item Leo IX. contra epistolam Nicetæ Abbatis.*

¶ In minoribus ordinibus constituti vxorem ducant, nisi voto, aut religioso habitu prohibeantur.

CAP. XIIII.

8 SEriatim, & apertè prosequemur, quid sancta Romana ecclesia in gradibus clericorum agat. Clericos tãtùm, ostiarios, lectores, exorcistas,

Eos qui.] Casvs. Quidã diaconi contrahebant de facto, vel vxores quas duxerant ante sacros ordines cognoscebant. Quæsitum fuit quid de eis deberet fieri, & de vxoribus eorum? Et respondet Vrbanus, q̃ clerici ab officio & beneficio suspendantur: & si incorrigibiles fuerit, datur licentia principib. vt eorum fœminas mancipent seruituti: & si episcopi huic prauitati cõsenserint, suspendantur.

d ¶ *Eos qui.*] Quod hic dicitur, intelligo quando quasi matrimonialiter [a] ducunt vxores, & in eo casu filij rediguntur in ecclesiæ seruitutem, vt 15.q.vlt.cũ multæ. primò tamen ipse eps rediget in seruitutem eas sit potest, vt 81.dist.quidam clerici. sed si ipse non sufficit, tunc itur ad brachium seculare, vt hic dicitur. sed obijcitur, nonne principes habent iurisdictionem super istas, cum sint laicæ? quare ergo eis indulgetur istud, cum ipsi eas per se possunt punire? Si legitima esset vxor ista, tunc planũ esset, quia legitima vxor sortitur forum ex persona viri, vt ff.de iu.om.iu. cum quædã. Sed illa quæ non est legitima, non, vt ff.ad mu.de iure.§.vlt. " Ad hoc potest dici, q̃ cum sit de familia sacerdotis, est de foro ecclesiæ, sicut & alij qui sunt de familia eius, vt 89.dist.indicatum. & 12.q.2.ecclesiarũ seruos. vel ideo censetur de foro.ecclesiæ: quia deliquit in persona ecclesiæ, quia ratione delicti dicitur in me princeps habere iurisdictionem: & ratione delicti fit quis de foro alterius, vt 6.q.3.placuit.

e ¶ *Consenserint.*] Hodie deponitur, vt extr. de vi. & ho.cle. vt clericorũ mores. & 83.dist. si quis epũs. & ext. de simo. nemo. Sed illud [b] verum qñ prece, vel p̃tio cõsensit, vt ibi dicitur in illa cõstitutione, vt clericorũ. Si autem eps negligens esset, suspendatur per duos mẽses, vt 1.q.1. quidquid.

E *Rubescãt.*] Casvs. Quæsiuit patriarcha Granden. quid debeat fieri de his qui erãt in sacris ordinibus positi: nihilominus tñ mulierculas sibi habebant. Et resp. Vrbanus, nisi eas abiecerint, & vixerint cõtinenter, si est manifestũ, sunt ab omni dignitate ecclesiastica remouendi: si autem occultum est, diuino iudicio reseruẽtur. Sequẽtia duo c. plana sunt.

f ¶ *Secretorum.*] " Ex hoc patet q̃ ecclesia nõ iudicat de occultis, sic 32.q.5. Christiano. 2. q.5. consuluisti. & 6.q.1. si omnia. Et est arg. pro opinione illorum qui dicũt q̃ occultum delictum non irrogat irregularitatem. Io. qd̃ est expressum hodie extra. de temp.ord.c.vlti. nisi in homicidio & simonia in ordine. 1.q.1. reperiuntur. B.

g NEmo. ¶ *Virgo.*] " quid si credit se cõtrahere cũ virgine, & est corrupta? Dico eũ nõ promouendũ, cum sit maritus corruptę, vt 51.dist. q̃ in aliquo. qa ibi nec error nec violẽtia excusat, vt 32.q.5.ille autẽ. sicut nec casus excusat, vt 15.q.1.c.vl. Quid si primò corrupi virginem, & postea eã desponsaui? arg. q̃ promoueri non possum, si volo eã ducere, vt 30. q.5.qualis. & j̃.dist.proxi. maritum. hoc notaui in quæst. B.

ADDITIO. Quæstio dominicalis est: & incipit, Aliquis cognouit virginem, &c.

h PLacuit.] ¶ *Etiam abstinere.*] id est non contrahere.

i ¶ *Sed secundum vniuscuiusq;.*] " No. cõsuetudinem seruãdam in matrimonio, vt hic, & j̃.ea.qm̃. & ext.de cog.spi.c.2. Sed cõtra extr.de spon.duo.tua. & ex hoc videtur q̃ eps in sua diœcesi possit statuere ne acolythi contrahant. Sed credo hãc consuetudinẽ referendã ad beneficia, vt si consuetudo sit vt acolythi vxorati habeant beneficia, ipsa seruet. sed hodie corrigitur per decr.ext.de cle.coniug. Ioann. & c.cum decorem.

SEriatim.] Casvs. Abbas Niceta dicebat clericos in sacris or-

a Pann.l.3. c.111.

a Hanc sententiam sequitur Vin. & Inn. extr. de coh. cle. c.2. in fi. vbi etiã de hoc. Arch.

b Id est qd̃ dicitur in illis c. prædictis Grandẽsi patriarchæ. iste sub nomine archiepiscopi continetur, vt patet 21. dist.c.1.ver. ordo.

2 Pan.l.3.c. 99.

3 Pann.lib. 3.c.101.

b ¶ *Cogantur.*] j̃.eod. placuit. cõtra. Sed illud quando ecclesia penuriam non patitur. argu. 55.dist.c.1.

c ¶ *Contumacia.*] quia non est fauore alicuius personæ omittendum quod statutis generalibus cõtinetur. 61. dist. miramur.

4 In c.à multis. §.erubescãt. extr. de æta.& qual. Pann.l.3.c. 103.

" Vxor clerici est de foro ecclesiæ.

5 In c.à multis. extra de æta.& qual. Pann. lib.3. c.104.

" Ecclesia non iudicat de occultis.

6 Pann. lib. 3.c.105.

" Bigamus est cũ corrupta et ignoranter contrahens.

7 Humbertus Cænoman. legat' Leonis ix. in responsione contra Niceta.

8 Pann.l.3. c.107.

" Consuetudo est obseruãda in matrimonio.

cris ordinibus posse cognoscere vxores suas. Leo autem Papa reprehendens eius epistolam dicit, q̃ clerici in minorib.ordinibus,si sunt extra vxorem vel habitum monachalem,possunt vxores sortiri virgines, non viduas vel repudiatas: alioquin nec ipsi,nec bigami poterunt promoueri postea. Si autem postea voluerint promoueri,debet hoc etiã fieri de consensu vxoris: quæ postea nec maritis nec alijs debet carnaliter copulari viuẽte marito, vel post mortem. Seq. c. plana sunt vsq; ad c.presbyter.

a ¶ *Votum & habitũ.*] bene dicit, habitum & votũ: qa solus habitus nõ solẽnizat votum, vt ext. de reg. porrectum.

b ¶ *Post mortem.*] "De ista vxore promoti dico q̃ eo ipso q̃ dat licentiam, intelligitur vouere: similiter etiam ea cuius maritus suscepit habitum religionis: vnde neutra debet contrahere: si tñ contraxerit, tenet secundũ quosdam: nam votum non fuit solẽnizatum [a]. Distingue tñ vtrum huius vxor sciat ius,vel dicatur sibi: quia non vouere intelligitur, non tñ solemnizatur votũ. Si verò ignortat, nec ei dicitur: non intelligitur vouere.in vxore tñ promoti secus posset dici,non propter votũ, sed propter cõstitutionem ecclesiæ: scilicet vt non sit matrimoniũ si contrahat. & videtur expressum s. 28. distin. quia sunt. H.dicit q̃ in vtraque vxore promoti & ingressi votum de præsenti dirimit, licet non solemnizet actũ. Io.Faber dicit aliud esse in vxore ingressi, aliud in vxore promoti: quia illa post mortem contrahit,sed vxor promoti non: quia est ratio diuersitatis: quia dignior est clericatus q̃ monachatus. nam etiam bigamus potest esse monachus. 16.q.1. legi. Sed mirum est, q̃ tantus vir hoc dixerit, cum manifestè obuiet. 27.q.2.Agathosa. & c. si quis cõiugatus.& 33. q.5.qui vxorem. posset autem dici, q̃ votum vxoris solemnizatur ex voto viri promoti, & ita vir vxori communicat votum, vt 28. dist. quia sunt. De hoc not. in d c. qui vxorem.

ADDITIO. Idẽ no. Hostien.extr.de reg.ad apostolicam. Arch.

c ¶ *Quoniã.*] ¶ *Vxores ducere.*] i.retinere.

"Vxor promoti an matrimonium contrahere possit.

a Ar.27.q.2. multorũ. vbi de vxore promoti loquitur, q̃ quia votum non fecerat postviri mortem nubere non prohibetur: sed illud secundũ sua tempora 31.dist.c.1. dic ergo secundũ Io. de Fan, q̃ illud non est verũ in vxore promoti. 38. dist. qa. & c.sequen. Arch.

1 Pann.l.3. c.110.

† ἑτερόδοξον.

† magna.

2 Burc.lib. 2. cap. 109. Antel.l.7.c. 133.& 6.c. 202. Iuo p. 6.cap. 186. Pann. l. 3.c. 112.

3 In epist.ad Oc. ibidem. In episto.ad Nepotianũ, propè fin. In episto.ad Rust. In epist. ad Oce.l.1.cõtra Iouin.

acolythos,si extra votum,& habitum [a] monachi inueniantur, & continentiam profiteri noluerint, vxorem ducere virginem cum benedictione sacerdotali permittit: non autem viduam,aut repudiatã: quia propter hoc deinceps nec ad subdiaconatum prouehi poterũt: quia nec laicus non virginem sortitus vxorem, aut bigamus ad clericatum potest ascendere. Quòd si quis ex præfatis ordinibus desiderat ad subdiaconatum ascẽdere, nequibit hoc sine consensu vxoris suæ: vt fiat de carnali deinceps spirituale cõiugium, nemine eos ad hoc cogente. Neque permittitur posteà vxor iungi eidem marito suo carnaliter: nec cuiquã nubere in vita, aut post mortem [b] illius.

Item ex concilio Calcedon. c. 14. ¶ Non liceat clericis alterius sectæ vxorem accipere. CAP. XV.

1 QVoniam in quibusdam prouincijs concessum est lectoribus & psalmistis vxores ducere [c]; statuit sancta synodus, non licere cuiquam ex his accipere sectæ [d] † alterius vxorem.

Item in Nicæno concilio,c. 3. ¶ Non habitent cum clericis mulieres, nisi quæ naturali fœdere omnem suspicionem excludunt.

CAP. XVI.

5 2 INterdixit per omnia sancta † synodus nõ episcopo, non presbytero,non diacono, vel alicui omnino, qui in clero est, licere subintroductã habere mulierẽ; nisi fortè aut matrẽ, aut sororẽ [e] aut amitã, aut A ẽt eas idoneas [f] psonas, quæ fugiant suspiciones [g].

A ¶ Aut etiam.] *Græcè est: ἢ ἀμόνα πρόσωπα πᾶσαν ὑποψίαν διαπέφευγεν.* i.vel eas tantùm personas, quæ omnem fugerint suspicionem.

[*Item Hieronymus ad Nepotianum de vita clericorum, & alibi.*]

PALEA. C. XVII.

3 HOspitiolum [B] tuum aut rarò, aut nunquam mulierum pedes terant: ¶ Quia non potest [c] toto corde cum Deo habitare, qui fœminarum accessibus copulatur. ¶ Fœmina D conscientiam secum pariter habitantis exurit. ¶ Nunquam de formis mulierum disputes. ¶ Fœminæ nomen tuũ nouerint,vultũ nesciant. ¶ Fœminam,quam bene videris cõuersantem, mente dilige, non corporali frequentia [E]. ¶ Si bonum est mulierem non tangere,malum est [h] ergo tangere.

B ¶ Hospitiolum.] *Caput hoc habetur in multis manuscriptis, & sine Paleæ nomine. Est autem collectum ex varijs B. Hieronymi locis: in quibus de vitanda mulierum consuetudine agitur.*

C ¶ Non potest.] *In epistola ad Oceanum, quæ non putatur esse B. Hieronymi, legitur,* Mihi crede,non toto corde cũ Domino habitare, &c.

D ¶ Fœmina.] *Ibidem paulò superius*, flammigero igne percutit fœmina conscientiam pariter habitantis, exuritque fundamenta montiũ.

E ¶ Nouerint.] *Antea legebatur*, fœminę nomen tuũ nesciant. *Emendatum est ex aliquot manuscriptis, & ex epistola Hieronymi ad Rusticum monachum.*

F ¶ Frequentia] *In epistola ad Oceanum est,* frequentes ornatu.

Item Gregor.in dialogo,lib.4.c.2. ¶ Presbyter vxorem suam quasi sororem diligat, & quasi hostem fugiat.

CAP. XVIII.

4 PResbyter quidam sibi cõmissam regebat ecclesiã cum magno timore Domini, qui ex tempore accepti ordinis presbyteram [i] suam vt sororem diligens,sed quasi hostẽ cauens, ad se propius accedere non sinebat, eamque sibi appropinquare nulla occasione permittens, ab ea sibi communionem funditus familiaritatis abscidit.

Presbyteram verò quam debeamus accipere, Laodicense concilium, cap. 11. *ostendit dicens.* ¶ Viduæ,vel seniores presbyteræ appellantur.

CAP. XIX.

MVlieres [G], q̃ apud Græcos presbyteræ appellãtur,apud nos viduæ, seniores, vniuiræ, & matricuriæ [k] appellantur,in ecclesia tanquã ordinatas constitui non debere. †

G ¶ Mulieres.] *sic habet prisca versio, Græcè: περὶ τοῦ μὴ δεῖν τὰς λεγομένας πρεσβυτίδας, ἢ τοι προκαθημένας ἐν ἐκκλησίᾳ καθίζεσθαι.* Qđ nõ oporteat eas, quæ presbyteræ, vel præsidentes dicuntur, in ecclesia collocari. *quæ est Dionysij versio præter quàm in vltimis verbis. Ille enim habet,* ecclesijs ordinari. *Et videndus est Balsamon ad eum locum.*

DISTINCT. XXXIII.

ps 1. ECce, *quòd in sacris ordinibus constituti vxores habere non possunt: vel si bigami aliqui fuerunt inuenti,ad sacros or-*

b Istud c.nõ oportet.potius contradicit: sed dic q̃ loquitur in sponsalib. de futuro,quæ inter tales post sunt cõtrahi, vt ibi no. Hug.

c ¶ *Aut sororem.*] in quibus nil fœui criminis existimari fœdus naturalẽ permittit,vt ext. de cohab.cler.c. pen.

f ¶ *Idoneas.*] vt vxores seruorum suorum, vt 81. dist. volumus. & c. cum omnibus.

g ¶ *Suspiciones.*] quia suspectas mulieres habebat,vt ext.de cohab. cler.c.1. & 2.

h *Ospitiolũ tuũ.*] ¶ *Malum est.*] Argum.à contrarijs, si vnum est bonum, reliquum est malum, fallit in prodigalitate & auaritia. "Item duo contraria quandoq; inueniuntur bona,vt nubere,& non nubere: quotidie communicare, & non cõmunicare. 18.q. 1.sic.n.& de conse.dist. 2.quotidie.& arg.C.de procur.exigẽdi.ibi, sed multò iustius fuit.

"Contraria duo q̃que sunt bona.

PResbyter.] CASVS. Quidam de consensu vxoris fuæ factus fuit presbyter: quem Greg.valde cõmendat: quia & si eã post sacerdotium diligeret vt sororem, tamen quo ad carnis officium vitabat vt hostem: nec appropinquabat ad eã. Quæ autem postea sequuntur, plana sunt vsq; ad distinctionem: & per te videbis.

4 Pann.l.3. c.114.

i ¶ *Presbyteram.*] cum qua in minoribus ordinibus contraxerat.

k MVlieres.] ¶ *Et matricuriæ.*] id est, habentes curam de rebus ecclesiæ.

ECce.] Hęc dist. diuiditur in quatuor partes. In prima ponuntur x. impedimẽta,quę impediunt promouendos. Secũda ibi, *Communiter*. Tertia ibi, *Laici*. Quarta ibi, *Cæterùm*. Ioan.de Fan. CASVS. Concludit Gratianus ex supradictis q̃ in sacris ordinibus constituti vxores nõ possunt habere. nec bigami possunt ad sacros ordines promoueri. In hac verò 33.dist. quæritur, an ille q̃ præter vxorem concubinã habuit,possit promoueri? Et respondet quòd non. Et accipitur hic cõcubina,quæ habetur loco vxoris. Additur etiam

† Aliàs,non debere decernimus.

etiã in hac dist.de arreptitijs,dæmoniacis, & caducis maximè.

a ¶ *Sed quæritur.*] Hic intitulatur 33.distin. in qua magister ostendit " cp bigami,corpore vitiati,vsurarij, publicè pœnitentes,lusores,in scena ludentes,furiosi,arreptitij, accipientes meretrices in vxores, habentes cõcubinas non possunt promoueri : quandoq; tamen dispensatur in concubinarijs.j.ca.cap.vlt. [a] Et not.cp in primis duob. c. magister accipit cõcubinam pro vxore [b], quã quis duxit sine solemnitate, vt j.34.dist. §.concubinam. sed H. intelligit de vera concubina : quam si quis habuit post baptismũ, promoueri non debet, vt 25.distin.c.vlt.Ioan.

" Vsurarij & alij multi non possunt promoueri.

a Ad idem 34. dist.fraternitatis. Arc.

b Idẽ tenet Goff. prout not.j.21.

1 Ans.lib.6. c.143. Iuo p.8.c.387. al.151.

Si quis.] Casvs. Quidam post baptisma duas habuit vxores, vel vnam vxorem, & aliam concubinã: quæsitum fuit ab apostolis vtrum talis possit promoueri, & resp.cp non potest talis promoueri ad ordinem clericalẽ.

† al.esse.

b ¶ *Post acceptum.*] maximè.Idem enim est si ante [c] baptisma habuit vnam, & post aliã vxorem vel concubinam : vel determinat verbum infra positum, habuerit.

c 26. dist. acutius.

c ¶ *Aut concubinam.*] post primam vxorem : talis tñ ex dispensatione quandoq; promouetur.j. eod. habuisse. & 34. dist. fraternitatis.

DESERVIENTES. Exponit modò Gratianus qui dicãtur sacro ministerio deseruire : & dicit cp subdiaconi & acolythi: & qualiter deseruiant, dicit. Exponit etiam cp concubina intelligitur illa quæ ante vxorem ducta fuit, vel post mortem vxoris.

Maritũ.] Casvs. In hoc c. x. enumerãtur impedimenta, pro quibus aliquis repellitur à promotione, vt si maritus fuit duarum matronarum : vel præter vxorem,concubinam,vel meretricem in matrimoniũ assumpsit, &c.

2 Ans.lib.7. c.22. al. 26. Iuo par.8.c. 285. Pol.l. 2.tit.31.

†aliàs, addi tur, censui mus.

" Punit qs & meretur ex eo. facto.

d ¶ *Concubinam.*] Arg.cp si quis habuit virginem concubinã : licet postea sumat eam in vxorem, cp non potest promoueri, vt 34.dist.curandum. & c.præcipimus. & 30.q.5.qualis.

d Dic melius, illud non contradicit : nam quãtum ad legẽ promotionis reús est, vt hic, sed quantũ ad gratiam innocens.vt ar.10.q.1.c. fi.32.q.5.c. ille. Arch.

e ¶ *Vel meretricem.*] 32.q.1.c.non est culpandus.arg.contra. Sol.illud in figura." & ita ex vno eodemq; facto punitur quis & meretur, vt ff.quib.vt indig.l.1. [d]

f ¶ *Vel iniusto.*] i. ex indignatione, vel ex nimia cõmotione. secus si propter necessitatẽ faceret,vt 55.dist.si quis à medicis.

g ¶ *Illum.*] talis etiam deponitur.47.dist. de Petro.& c. qm̃.

h ¶ *Pœnitentia.*] vt 51.dist. qui in aliquo.& 50.dist.de his.

i ¶ *In furiam*] tñ promotus non deponitur,vt 7.q.1.quãuis.

Communiter.] Hæc est ij.pars huius distin. in qua probatur per tres auctoritates sanctorum patrum, cp dæmoniaci, & epileptici, & furiosi non debent promoueri.Io.de Fan.

Casvs. Sequitur in hoc c. cp illi qui dæmonibus arrepti eliduntur, non debent sacris altarib.ministrare, nisi suspensi per annum inueniuntur ab incursu dæmonum liberati. Illi verò qui morbo epileptico vel caduco laborant, nõ ministrent,nisi prius inquiratur qualiter illi laborent : qui si in terram cadũt, non ministrent. Alijs verò ægritudinibus laborantes nõ prohibentur. Et not.quòd hoc c. loquitur de iam promotis. Sequens c. patet.

" Morbo caduco laborãtes, an ministrare possint.

k ¶ *De ijs.*] " qui ita vexantur, distinguẽdum est : nam si frequenter cadunt,non debent ministrare,vt j.7.q.2.c.1. si verò rarò, & emittũt voces confusas, similiter non debent ministrare, vt j.7. quæst.2. c.2. si autem rarò, nec emittunt voces confusas, possunt : sed habere debent coadiutores, vt 7 q.1. illud. promoueri autem nõ possunt tales ex quo passi sunt semel,vt s.ea.c.maritũ. Et hæc est opin. H.nec in hoc habet contradictionẽ. " In dæmoniacis similiter nulla est cõtradictio inter H. & alios quo ad promotionem:quia omnes dicũt cp nullus talis debet promoueri,vt c.maritum. & c.clerici. In promotis autem distinguitur inter H. & alios. Nam dicunt alij cp sicut non debet promoueri qui semel est arreptus à dæmone, ita nec officium potest exercere etiam si iam promotus sit : & qui hoc dicunt, illam literam,qui tamen,aliter intelligũt quàm H. nam dicunt quòd hoc relatiuum, qui, refertur ad proximè positum, scilicet epilepticos [e] : & est sensus literæ, epileptici non debent se ingerere diuinis sacramentis, exceptis illis qui sine passionibus, idest qui sine vocis confusæ emissione & spumæ iactatione : qui tamen & ipsi,i. isti qui hoc non faciunt, sed tantùm cadunt,debent esse tamdiu suspẽsi, donec appareat eos per annum liberatos,i. nõ occupatos incursu dæmonum,idest appareat,cp illa passio non est dæmoniaca,sed epileptica. H. verò dicit in dæmoniacis promotis, quòd si per annum steterunt, & non fuerunt passi supradicta,possunt exercere diuina officia. vnde dicit quòd illud relatiuum, qui, refertur propriè pro dæmoniacis : & impropriè secundum eum ponitur in fi.liberati.

" Punit qs & meretur ex eo. facto.

d Dic melius, illud non contradicit : nam quãtum ad legẽ promotionis reús est, vt hic, sed quantũ ad gratiam innocens.vt ar.10.q.1.c. fi.32.q.5.c. ille. Arch.

l ¶ *Vel inscusse.*] id est, temerè.

m ¶ *Exceptis illis.*] epilepticis qui rarò cadunt.

n ¶ *Passionibus.*] id est, sine spuma, &c.

o ¶ *Qui tamen.*] scilicet dæmoniaci. H.

p ¶ *Spatio.*] 7.q.2.cap.vlt.contra. Sed ibi fuit dubium : hic certum.

q *Clerici.*] ¶ *Sacri regiminis.*] Ex hoc quòd dicit, sacri reminis, videtur quòd ad minores ordines bene possunt promoueri. Lau.

† alienì] cæteri collectores.

4 Iuo p.11. c.104.

e Ad huius verbi declarationẽ dic, quòd epilepsia græcè appẽsio dr, eo,qđ mentem appendẽs pariter & corp° possideat.fit autem ex melancholico humorequo ties exsuperauerit & ad cerebrũ conuersus fuerit. Arc.

Item Pius Papa.

¶ Arreptitij, vel epileptici sacris altaribus non ministrent.

CAP. III.

3 Communiter diffinimus, vt nullus de ijs [k], qui aut in terram arrepti à dæmonibus eliduntur, aut quolibet modo vexationis incursibus efferuntur, vel sacris audeãt altaribus ministrare, vel indiscusse [l] se ingerant sacramentis diuinis, exceptis illis [m],qui corporis incõmoditatibus dediti, sine huiusmodi passionibus [n] in terrã probantur elisi: qui tñ [o] & ipsi tamdiu erũt ab officij sui ordine,& loco suspensi; quousque vnius anni spatio [p] per discretionẽ episcopi inueniantur ab incursu dæmonum liberati †.

† deftet] Or.

Item Nicolaus Papa.

¶ De eodem. C. IIII.

4 Clerici qui in adolescentia à dæmonibus cognoscuntur obsessi, ad superiorem sacri regiminis [q] gradum ascẽdere non possunt.

† al.pro ordinatione. Act.8.

¶ *Simile quiddam habetur in concilio Arausico* 1. c. 16. *Iuo citat Nicolaum Aluuino Iouansi Archiepiscopo,ad quem etiam fortasse scribitur c.quorundam. j. dist.*34.

*Item Gelasius Papa,epist.ad vniuersos episcopos per Lucaniam constitutos,*c.21.

† offert] Or.

3 Burc.l.3. c.72. Iuo p. 2. cap. 125. Pol.li.4. tit. 31.

" Dæmoniacorum promotorum & promouendorũ distinctio.

Item Gelasius Papa.

¶ De eodem. C. V.

5 Dæmoniacos qui ad clericatus officium promoti sunt, & postea à dæmonibus arripiuntur, ab officio ministrandi submouendos esse censemus.

Item Gregorius 1 *ait.*

¶ Dæmoniacus qui ad clericatus officium promotus est, & postea à dæmonibus arripitur, ab officio ministrandi submouendus est.

Item Gelasius Papa.

¶ Dæmoniacus qui ad clericatus officium promotus est, & postea à dæmonibus arripitur, ab officio ministrandi submouendus est

VSque adeo.] CASVS: Quidam episcopi permittebant dæmoniacos presbyteros caducos,& furiosos ministrare diuina: quos Gelasius reprehendit: & probat q̃ hoc fieri nõ debet,ne per hoc generetur scandalum Christianis, & probat hoc à minori: quia lex mosaica non permittebat ægros corpore tãgere sacra: multò ergo minus in nouo testamento dæmoniacis,caducis, & furiosis debet hoc permitti.

1 Burc.l.2. c.20.Poly.l. 3:tit.9.c.vlt. Iuo par.2.c. 88. & par.6. c.40.

a ¶ *Opere.*] id est, diuino obsequio.

b ¶ *Necessitatis.*] id est,infirmitatis.

c ¶ *Ne quibuslibet.*] prima ratio.

d ¶ *Sautiatum.*]i.debilitatum,vt 49.dist.c.1.

e ¶ *Diuina.*]i.mosaica:

f ¶ *Quanto magis.*] q. d:ex quo vitiati corpore remouentur, multò magis vitiati mẽte:arg. 38.dist.sedulò [a].

a Ar.ad hoc 44.di.c.nul. clerico. 16. qõ. 1. miramur.nã mẽs maior est, q̃ corpus. 38. dist. sedulo. secundùm Lau.

Laici.] CASVS. Felix episcopus quęsiuit ab Innocen.an laici qui tempore maximè baptismi vxores habuerunt,possint promoueri. Et resp.q̃ sic, si bonæ fuerint opinionis, nisi præter vxorem cõcubinam, vel meretricem vxoris affectu cognouerint.

Leuit.21.

g ¶ *Instituerunt.*]idest, informauerunt.

h ¶ *Si non pellicem.*] Pellicem vocat quam quis ad tempus habet causa saturandæ libidinis.

2 Anſl.7.c. 29. al. 34. Iuo p.6.c. 95.Pan.lib. 3.c.45.

CÆTERVM. CASVS. Supra dictum est q̃ ille qui præter vxorem habuit concubinã, promoueri nõ potest. Nunc verò dicit, q̃ multi inueniuntur cõcubinas habuisse quos canones non reijciunt, si post sacrũ ordinem se immaculatos custodiunt.

HAbuisse.]CASVS. Andreas Tarentanus eps habuit concubinam ante quàm esset episcopus.& hoc Gregor.bene nouerat. Sed quidam dicebant post episcopatum eum habuisse accessum ad cã. Greg. autẽ hoc audiẽs, cum dubium esset,certam noluit ferre sentẽtiam, sed eum suæ conscientiæ cõmittens præcepit ei, vt nullo modo accederet ad ministrandum, si commistione illius concubinæ se post episcopatum sciret esse maculatum.

¶De eodem. C. V.

1 VSque adeo sanè comperimus illicita quæq; prorumpere; vt dæmonibus;similibusq; passionibus irretitis ministeria sacrosancta tractare tribuatur. Quibus si in hoc opere [a] positis,aliquid propriæ necessitatis [b] occurrat: quis fidelium de sua salute cõfidat, vbi ministros ipsos curationis humanæ, tantà perspexerit calamitate vexari? Atque ideo necessariò remouendi sunt: ne quibuslibet [c], pro quibus Christus est mortuus; scandalũ generetur infirmis. Postremò, si corpore sauciatum [d] fortassis, aut debilem nequaquam sanctá contingere lex diuina [e] permisit; quantò magis [f] doni cœlestis dispensatores esse non conuenit (quod est deterius) mente percussos?

Item Innocentius Papa I. Felici Episcopo Nucerino, epist.4. c.4.

¶Qui tempore baptismi vxores habent, si postea religiosè vixerint, clerici fieri non prohibentur.

CAP. VI.

32 LAici, qui habentes vxores baptizati sunt, ac sic se instituerunt [g], vt opinio eorum in nullo vacillet, vt aut clericis iuncti sint, aut monasterijs, ex quo baptizati sunt, adhæserint: si non concubinã: non pellicem [h] nouerint, si in omnibus bonis operibus vigilauerint, non prohibentur huiusmodi ad clericatus sortem assumi.

4 *Cæterùm ante susceptum sacrum ordinem quosdam legimus concubinam habuisse: quos tamen sacri canones non reijciunt, si post sacrum ordinem ab eius commistione sesè immaculatos custodiunt.*

Vnde Gregorius Andreæ Tarentino Episcopo, l.2.epist.44. siue c.83.

¶De quodam episcopo, qui ante sui episcopatus apicem concubinam habuit.

CAP. VII.

3 HAbuisse tè concubinam manifesta veritate [A] cõperimus: de qua etiam cõtraria est quibusdã nata suspicio. Sed quia in rebus ambiguis [i] absolutum non debet esse iudicium: hoc tuæ cõscientię eligimus cõmittendum [k]. Qua de re,si in sacro ordine cõstitutus eius te permistione esse recolis maculatum; sacerdotij honore depositó [l], ad ministrandum nullo modo præsumas [m] accedere,sciturus in animę tuę periculo† te ministrare,& Deo nostro te sine dubio reddere rationem, si huius sceleris conscius in eo,quo es ordine,celãs veritatẽ permanere volueris.

A ¶Comperimus.] *sequebatur*, & te illius criminis participationem habere.*quæ verba sunt etiam in editione operum B.Gregorij Frobeniana. Verùm sublata sunt: quoniam absunt & ab alijs editionibus, & à cæteris collectoribus, & à Ioãne diacono li.3.nu.43.uitæ eiusdẽ Gregorij: omninoque sententiam perturbant.*

DISTINCT. XXXIIII.

1. ps. DOmesticarum [n] quoq; personarũ immoderatã familiaritatẽ episcopũ vitare oportet.

Vnde Nicolaus Papa ad Albinum† Archiepiscopum.

¶Etiam consanguinearum immoderatam familiaritatem episcopum vitare oportet.

CAP. I.

4 QVorundam relatione fideliũ, nostris auribus intimatum est; quòd Lanfredus episcopus, qui & iuuenis esse dicitur, venationi sit deditus: quod vitium plurimos etiã de clericali catalogo, genere duntaxat Germanos [o], & Gallos irreuerenter implicat. Verũ iste (si ita est,vt audiuimus) tam

b Sed tunc habet locũ circa hoc quod leg. & not.2. qõ.5. quãto. Arc.

c Ad idẽ 35. q.6. si duo. extr. de vot. postulasti. vbi de hoc.

3 Burc.l.1. c.195. Iuo p.5. c.310. Poly.l.4.tit. 39.

† al.periculum.

† al.Aluinũ.

n ¶ *Domesticarum.*] In hac 34.distin.ostendit, quòd clerici etiam domesticis personis nõ exhibebunt nimiam familiaritatem, & quòd clerici non intererunt venationibus aut aucupationibus. Secundò ostendit qualiter accipiatur concubina in superioribus cap. si quis. post c. maritum. c. habuisse. quæ cap. sunt s. distin.proxi. Tertiò adiungit de multis non promouendis,& quòd bigami quandoque promouentur ad subdiaconatum, vt infrà c.lector. Quartò ostendit q̃ clerici non debent interesse conuiuijs nuptiarum.In fine ostendit propter cuius viduæ copulam quis impeditur à promotione.

4 Iuo par.5. c.353.

†al. Aluinũ.

QVorundam.] CASVS. Lanfredus episcopus in duobus peccabat: scilicet in venatione more Germanorum & Gallorum, & in immoderata filiæ suæ familiaritate: propter quæ mala fama erat orta de ipso: & ideo sæpe correptus ab Aluino & eius suffraganeis fuit: nullatenus tamen emendatus fuit: quare Nicolaus præcepit vt concilio episcoporũ conuocato moneant illum,vt à supradictis se abstineat: q̃ si non fecerit,excõmunicetur: tandem si contumax fuerit,deponatur.

i ¶ *Ambiguis.*] s.14.dist.sicut contra. " Sed dic q̃ triplex est ambiguitas: ambiguitas iuris,ambiguitas facti,ambiguitas personæ: vbi ambiguitas iuris est, ibi de similibus ad similia proceditur, vt 20.dist.de libellis. & de tali ambiguitate loquitur illud c.14.dist.sicut.sed vbi factum ambiguum est, tunc nunquam ferenda est sententia in alicuius præiudicium, vt 11.q. 3.grauc.hoc ideo dico, quia si nulli fit præiudiciũ, vt in baptismo,consecratione, vel ordinatione: bene fertur in dubio certa sententia,scilicet vt baptizetur, vel ecclesia consecretur: vel denuo ordinetur, vt de consecr.dist.4.paruulos. & dist.1. solemnitates.& 68.dist.presbyteri. tamen quandoque dubitatur de facto,& fertur sententia in præiudicium alterius, vt extra de sponsi.iuuenis. sed illud est propter periculum animæ. Vbi autem est ambiguitas personæ,sed factum est certum,bene fertur certa sententia, vt 5.q.1.quidam.

" Ambiguitas est triplex.

k ¶ *Committendum.*] Sed quare non indicitur ei hæc purgatio quia exilis fuit infamia [b]: & sic quandò aliquis ppriæ consciẽtiæ committitur [c], vt s. dist.4.c. denique.& 15. q.8.cap.1. & 33.q.4.vir cum propria.

l ¶ *Depositó.*] i.suspen. ad tempus quousq; satisfac.sic ponitur 21.q. 2.quoniam.

m ¶ *Præsumas.*] arg. q̃ occultum delictum reddit hominẽ irregularem. Arg.contra dist. proxi.erubescant. Dic vt ibi. hoc fortè in eo casu quãdo non pœnituit super crimine.

DOmesticarũ.] Hæc dist.diuiditur in ix. partes. In quarũ prima reprehendit Gratianus quẽdam episcopũ, qui erat venator: & cum filia nimiam familiaritatẽ habebat.Secunda ibi,*Concubina.* Tertia ibi, *Cæterũ.* Quarta ibi, *Quod ergo.*Quinta ibi,*Similiter.* sexta ibi, *Quæ autem.* Septima ibi, *Sed postea.*Octaua ibi, *Quibus autem.* Nona ibi,

*Vidua.*Ioan.de Fant. CASVS. In hac 34. dist. ostendit Gratian. abstinendum esse à nimia familiaritate domesticarum mulierũ. Addit etiã qualiter in superioribus c.accipiatur concubina, & de quibusdam personis, quæ à promotione repelluntur.

n ¶ *Domesticarum.*] In hac 34.distin.ostendit, quòd clerici etiam domesticis personis nõ exhibebunt nimiam familiaritatem, & quòd clerici non intererunt venationibus aut aucupationibus. Secundò ostendit qualiter accipiatur concubina in superioribus cap. si quis. post c. maritum. c. habuisse. quæ cap. sunt s. distin.proxi. Tertiò adiungit de multis non promouendis,& quòd bigami quandoque promouentur ad subdiaconatum, vt infrà c.lector. Quartò ostendit q̃ clerici non debent interesse conuiuijs nuptiarum.In fine ostendit propter cuius viduæ copulam quis impeditur à promotione.

o ¶ *Germanos.*]" idest, Theutonicos,qui sunt verũ germen,

" Germani vnde dicuntur.

vel

† nulla fenum grauitate.]Iuo. 1 Ad c.3.Michææ, & in Psal.90.

vel verè nobiles.Argu. extra de elect. venerabilem.& de præben.venerabilis.

a ¶ *Venatorem.*] existentem venatorem:ne obijciatur de Eustachio.86.dist. Esau.

ADDITIO. Subau. qui prius fuit venator, postea fuit sanctus : potest tamẽ aliquis simul esse venator & sanctus. Archid.

b ¶ *Fama.*] non quòd aliquid ibi fœui criminis existimaretur propter fœdus naturæ [a], scilicet quia corã omnibus eam nimis osculabatur,& ponebat manus in gremium eius: & ideo fuit ei indicta purgatio. sic extra de purg.canon. c. cum in iuuentute.

a i. pp sanguinis ,ppinquitatẽ.extra de præsumpt.cũ in iuuentute . C.de epi. & cler. eum q, Arch.

c ¶ *Episcopis.*] Argu. "quòd solus metropolitanus non potest audire causam [b] episcopi,etiam ciuilem,vt 11. q. 1. si clericus. & 6. q. 4.si inter.

" Archiẽps solus causã eṗi audire non potest. b sc. mistam vt hic erat. nã de vitio hic agitur. Archid.

d ¶ *Bestiarum.*] infrà 86. dist. qui venatorib.

e ¶ *Excommunicatus abscedat.*] vt non interfit cum eis negotijs cõmunibus.

CONCVBINA. CASVS. Dicitur hic ꝙ in præcedenti distin. accipitur concubina , quę cognoscitur vxoris affectu: sed non fuit ducta cum solemnitate: & talem lex concubinam vocat.Duo seq. capitula plana sunt.

f ¶ *Concubina.*]hic respicit id quod dixi suprà prox.dist.c.1.

g ¶ *Asciscitur.*] id est amplectitur.

cNam & canon lex appellatur.31. dist. Nicæna. Arch.

h ¶ *Lex.* [c]] Canonica , vt infra capitulo proximo , vel etiam lex ciuilis : quia concubinatus à lege nomen accepit , vt ff. de concubin.in concubinatu .

i IS *qui.*] 30.q.5.aliter. contra . Sed ibi loquitur quãdo nõ constat de mutuo consensu.

2 Extr.đ cle. vena.cap.1. Bur.l. 2. ca. 213. Iuo p. 5. c. 366. & p.6.ca. 288. & p. 13. ca. 30.Pan.l.3. c.167.

†al.voluntate ſæpius detectus.

k ¶ *Coniunctione.*] secundum leges ita est, ꝙ si impares sunt personæ contrahentium, non præsumitur matrimonium, nisi dotalia instrumenta interueniant. C. de nup. imperialis.§.imo. & illud ff. de do.donationes . secus si pares . ff. de ritu nup.in liberæ.secundũ canones semper præsumitur adulterium nisi meritò iuuenis dicitur, qui iuuenilib. desiderijs occupatus, nulla † grauitate cõstringitur. *& infrà* . Nam (vt beatus dicit Hieronymus [1]) venatorẽ [a] nũquam legimus sanctũ. *& infrà* . Nihilominus autem de hoc episcopo relatum est apostola tui nostro, quòd cum quadã filia sua immoderatam teneat familiaritatem, & ob id mala fama [b] ei orta sit : pro qua re à sanctitate tua,cæterisque coëpiscopis suis commonitus, atque correptus est,sed nullatenus emendatus:quæ res in hoc maximè displicet,& magis, ac magis deteriorem de se reddit opionem, in quo beatitudinis tuæ, & cæterorum coëpiscoporum suorum rationib. nõ obedit,& per inobediẽtiam in culpam protoplasti relabitur . Oportet ergo fraternitatem tuam synodale cum episcopis [c], & suffraganeis tuis conuocare concilium : & hunc salutaribus eloquijs episcopum conuenire, atque illi pastorali auctoritate præcipere : quatenus ab omnium bestiarum [d], vel volucrum venatione penitus alienus existat,atque ab immoderata filiæ suæ familiaritate semet omnino coërceat . Quòd si parere contempserit, & tam pro venationis declinatione , quàm pro immoderata filiæ suæ conuersatione vitanda vobis admonentibus obedire distulerit, à vestro collegio excommunicatus abscedat [e]. Quòd si in hoc contumax adhuc apparuerit , à ministerio cessare debebit.

[*Ex concilio* A *Aurelianensi* 5.]

PALEA. CAP. II.

2 EPiscopum, presbyterũ, aut diaconum canes ad venandum,aut accipitres, aut huiusmodi res habere nõ licet. Quòd si quis talium personarum in hac voluptate † sæpius detẽtus fuerit, si episcopus est, tribus mensibus à communione B suspendatur; diaconus verò ab omni officio, & communione suspendatur.

A ¶Aurelianensi.]*Hæc Palea etiam in decretalibus tit.de cler.ven.c.1.citatur ex concilio Aurelianensi , & in Pannormia ex c. 8. Sed in Aurelianensibus,quæ extant, non est inuẽta.Burchard.& Iuo par.6.c.288. citant ex Meldensi. Eadem verò sentẽtia est in Agathensi.cap.55. (quod etiam citat Iuo par.5.c.366.& par. 13.c.30.)& in Epaunensi,c.3.*

B ¶A communione .] *in decretalibus legitur* à communione , si presbyter,duobus: si diaconus,ab omni officio suspendatur . *Apud Burchard.est* , se à communione suspendat , presbyter duob. diaconus vno ab omni officio,& communione suspendatur : *neque multò aliter apud Iuon.par.6.& in concilio Epaunensi.In Agathensi autem,& apud Iuo.par.5.*Se à communione suspendat ; presbyter duobus mensibus se abstineat:diaconus verò ab omni officio , & † communione cessabit. *Verùm apud eundem Iuo. par.13 ex concilio item Agathensi hoc modo legitur:* se à communione abstineat † , presbyter duobus mensibus se abstineat: diaconus vno ab omni officio, vel communione cesset. apparent legales solemnitates,vt 30.q.5.aliter. [d] ext.de cland. desponsa. cum inhibitio.

d De hoc not.e.q. nãtes. ĩfi. & 3. q. 4. consanguineorum. in pr.

†al.vel. †al. suspendat .

PALEA. CAP. III.

3 OMnibus seruis Dei venationes, & siluaticas vagationes † cum canibus: & vt accipitres aut falcones habeant,interdicimus.

3 Ext.đ cle. venat. ca.2. Burch.l. 2. ca.214. Iuo p.6 c.289. † al. fatigationes.

¶ *Hæc etiam Palea habetur eod.tit.de cle.ven.c. 2. vbi ex eodem concilio Aurelianensi citatur , quemadmodum , & apud Burchar.& Iuo.Sententia ijsdẽ penè verbis est in synodo Francica sub Zacharia Papa,quæ & conciliorum tomis est inserta , & habetur lib.5.capitular.c.2. & manuscripta etiam inter epistolas Zachariæ in codice sæpè memorato monasterij Dominicanorum.*

Concubina [f] *autem hic ea intelligitur,quæ cessantibus legalibus instrumentis vnita est , & coniugali affectu asciscitur* [g], *hanc coniugem facit affectus : concubinam verò lex* [h] *nominat.De hac dicitur in concilio Toletano* 1.c.17.

¶Qui non habet vxorem,sed loco illius concubinam,à communione non repellitur .

CAP. IIII.

4 IS, A [i] qui non habet vxorem, & pro vxore concubinam habet, à communione non repellatur: tamen † vt vnius mulieris, aut vxoris, aut concubinæ sit coniunctione [k] contentus .

4 Iuo p.8.c. 94. Pan.l.6. c.49. † al.tãtùm.

A ¶Is qui non.] *Integer concilij canon,qui apud Iuon.quoque, & in Pannormia refertur est hic*: Si quis habens vxorem fidelis †, concubinam habeat,nõ communicet. Cæterùm is, qui non habet vxorem,& pro vxore concubinam habet , à communione non repellatur: tamen † , vt vnius mulieris,aut vxoris,aut concubinæ (vt ei placuerit) sit coniunctione contentus. Aliàs viuens abijciatur,donec desinat,& ad pœnitentiam reuertatur . *Neque verò omne concubinarum genus eo etiam tempore permittebatur . De quibus quid in legibus gentilium Imperatorum legatur, nihil opus est referre. Certè Iustinianus nouella.*18.*c.5.(vt est apud Iulianum antecessorem)quasdam concubinas comparat quodammodo vxoribus : quæ sine dotalium tabularum solemnitate ductæ fuerant . Ad quod concubinarum genus referendum est, quod scripsit B. Aug. in lib. de bono coniug. & refertur* j.32.*q.2.solet. In quibus hęc tria erant necessaria : primum,vt vterque esset solutus : deinde fides mutua,quòd alteri non iungerentur, neque à procreatione filiorum abhorrerent : tertiã , vt vsque ad mortem in ea vitæ coniunctione manendum sibi proponerent . Et in his quidem scribit B.Augustꝰ. posse aliquo modo dici,nuptias esse , & connubium , quamuis sic habitam non audeat appellare vxorem: quia non interuenerant instrumenta dotalia,& alia,quæ iure ciuili,& canonico requirebantur,vt esset legitima vxor:quod habetur in prędicta nouella* 18.*& j.30.q.5.cap.aliter.Itaque huiusmodi mulieres , cum non essent vxores vocabantur concubinæ : sed ob illa tria,præcipuè, quòd in affectu maritali permanere statuerant , permittebatur ipsis communicare : habebanturque tanquam vxores minus solemniter ductæ . Et hoc est: quod hic , & in sequenti c.dicitur, pro vxore,& loco vxoris habere concubinam: Idq; Gratian. ipse ad fi.c.antecedentis §.concubina. indicauit. Nam concubinarum ad tempus adhibitarum , etiam si filiorum procreandorum causa haberentur , planè illicitus erat concubinatus : quod asserit idem B. Aug.c.audite.* j. *ead.& in cod.lib.de bono coniugali, c.concubinæ.*j.23.*q.2.*

Idem Isidorus de distantia † noui & veteris testamenti.

†àl. consonantia.

a *Christiano.*] ¶*Concubinam.* id est mulierem non solemniter ductam: si tamen mutuus cõsensus interuenit. aliàs concubinam non licet habere, vt 32.quæst. 4.nemo. † CAETERVM. Hæc est tertia pars dist. in qua dicitur, ꝙ verò concubinario ex causa potest dispensari. Ioan.de Fan. CASVS. Dictum est s. ꝙ si quis præter vxorẽ habuit vxoris affectu concubinam, promoueri non potest: sed si fornicariam habuit, nec habetur suspectus de incontinentia in futuro, poterit promoueri.

†Et 35.q.3. de cõsanguinitate. nam nulli fornicari licet. 88.dist.fornicari.ciu.

1 Iuo p.8.c.66.Pan.l.6.c.50.

2 Cum hoc tex.concor. Ale. de Im. il. & si post tres,cir. pri. ff. si qs cau. & gl. in aut. de tri.& se. §.& ꝙ sępe. ver. filiorũ. & ibi not. Ang. col. 3. ad hoc ꝙ dictio, plurimas,importet numerũ triũ. Itẽ adde Bar. in l. si gẽma. ad fi. ff. ar. fur. cæ.

3 Burc. li.2. c.15. Pol. l. 6.tit. 8. Iuo p. 8. c. 153. Pã.l.6.c.43.

Fraternitatis.] CASVS. Clericus quidam mortua vxore in subdiaconum est promotus,qui secũdas nuptias non contraxit, veruntamen cum Micena ancilla sua fornicationem commisit, modò volebat in diaconũ ordinari:vnde quæsiuit Florentinus episcopus an possit?Et respondet Pelagius Papa ꝙ sic, duabus rationib. Vna est,quia defectus nostri temporis non patitur rigorem antiquorũ canonum valere: & quia ætas istius subdiaconi suspicionem incontinẽtiæ à se remouere videtur: Micena verò ancilla,de qua confessus est filios habuisse,monasterio tradatur. Plana sũt quæ sequuntur vsq; ad §.quod ergo.

" Luxuria qñque plus iuris habet, ꝙ castitas.

b ¶*Non patitur.*]"Ecce casus vbi plus iuris habet luxuria quàm castitas: quia castus repelleretur si contraxisset cum secunda. sed fornicator non. ad idem facit ext.de biga. quia circa. Itẽ per istud c.quidam dicunt derogatũ esse illi 25.dist.c.vlt.qa cum istud sit æquitas [a]: & illud rigor, meritò æquitas præponitur rigori,vt 45.dis.licet.50. dist.põderet.ext.de fur. c.vl.C. de iud. placuit.

a Imo fuit dispensatũ, vt j. patet, & j. §.prox. & not.s.dis. prox.c.1.

c ¶*Professura.*] alibi dicitur ꝙ debet vendi, vt 81.dist. quidam. alibi dicitur, ꝙ redigitur in seruitutem,vt 32.di. eos.Sed dic, ꝙ diuersitas pœnarum episcopo dat optionem [b],vt ext. de off.deleg. de causis. Vel distinguas an sint publicè ductæ quasi vxores,vel non. 15.qõ. vlt.cũ multæ. Sed qualiter præcipitur isti intrare religionem, cum hæc res non sit præcepti,vt 32.q.1. integritas? "Dic ꝙ ratione delicti cogit intrare monasterium quandoque aliquis ad agẽdam pœnitentiam,vt 50.dist. si ille.& 81.dis. si quis clericus.vel expone, iubemus. id est consulimus.

b De hoc not.21.q.2. in summa.

d *Si quis.*] ¶*Nullatenus.* Hic de stricto iure loquitur, vt illud 25.dist. primum.

c Sub. & illud. 1.q.7.s. quis omnẽ.

QVOD ERGO. Hęc est quarta pars huius di. in qua ꝓbat per sex auctoritates sanctorum patrum, quòd nullus episcopus debet ordinare bigamũ, vel viduæ maritum, illiteratum, pœnitẽtem, obnoxium curiæ:nec illum qui cognouit vxorem suam postquam sciuit illam adulterã. Io.de Fan.

4 Ans.l.7.c.68.al.71. Pol.l.2.ti.1.

†al.cum.

CASVS. Dictum est s. in c.fraternitatis.ꝙ ille qui fornicatus est, potest promoueri. sed qa videbatur contrarium ei quod dictum est s.in 33.dist.in c. maritum. & c.laici. ideo constitutum est,quia tales cum difficultate continentiam seruant, vel quia corruptæ erant cũ quibus contraxerunt: vel meretricari nõ cessant, licet in vxores ducantur. & hoc probatur ꝑ c.quæ sequuntur.

†al. subtilitatis.

c ¶*Meretricari.*] hæc rõ non valet: quia nunquam maritus corruptæ promouetur.

† al. Mucineam.

C*Vrandum.*] CASVS. In hoc c. dicitur ꝙ ad sacros ordines promoueri non potest qui vxorem virginem sortitus nõ fuerit.

f ¶*Virginem duxit.*] 30.q.5.qualis.

¶Qui post mortem vxoris habuerit de ancilla filios, diaconus fieri permittitur.

CAP. VII.

4 FRaternitatis tuæ relatione suscepta,eius latorem secundas quidem nuptias expertum non fuisse didicimus, castitatem tamen eum † priori non seruasse cõiugio designasti. Et quamuis multa sint,quę in huiusmodi casibus obseruari canonicæ iubeat sublimitatis † auctoritas:tamen quia defectus nostrorum temporum, quibus non solùm merita, sed corpora ipsa hominum defecerunt,districtionis illius non patitur [b] in omnibus manere censuram,& ætas istius de quo agitur, futuræ incontinentiæ suspicionem auferre dignoscitur: vt ad diaconatũ possit prouehi,temporum,vt dictum est, concedentes defectui, concessisse nos noueris. *& infrà.*¶Micenam † verò ancillam eius,de qua se post transitum vxoris filios habere confessus est, iubemus, vt tua dispositione cuiq; monasterio continentiam professura [c] tradatur A.

A ¶Tradatur.] *Apud Anselmum sequitur*:vt meliori sorte ad quod promouetur officium, sub bonæ possit famæ meritò ministrare, nec aliqua opinionis eius maculandæ relinquatur occasio: *neq; multò aliter in Polycarpo.*

Hoc ex dispensatione misericordiæ: cæterùm ex rigore disciplinæ intelligitur illud Aurelianensis A *concilij.*

A ¶Aurelianensis.]*Hæc ad verbum habentur in concil. Gerundensi,cap.*8.

¶Non admittatur ad clerum, qui præter vxorem, aliam cognouerit.

CAP. VIII.

5 SI quis de laicis post vxorem, aliam cuiuscunq; conditionis cognouerit mulierem, in clericum nullatenus [d] admittatur.

5 Burc.lib. 2.c.38.Iuo p.6.c.139.

4 *Quod ergo de pellice,& meretrice apud Gregorium, & Innocentium scribitur: propter spem futuræ incontinentiæ constitutum creditur: quia difficilè continentiam seruat, qui se illicito concubitu maculare non metuit. Vel † prohibetur ordinari, qui pellicem, vel meretricem cognouerit maritali affectu: vel quia corrupta florem virginitatis amiserit: vel quia meretricari [e] non desinit, licet in vxorem ducatur. Vtrumque enim, impedimentum cuilibet præstat, quominus ad sacros ordines pertingere valeat.*

†al.& *Vnde Hilarius Papa in synodo Romana,c.2. scribit dicens.*

¶Qui virginem non duxit vxorem, ad sacros ordines non accedat.

CAP. IX.

6 CVrandum † ergo in primis est, ne ad sacros ordines † (sicut gestis prioribus ante præscriptum est) quisquam, qui vxorem non virginem duxit [f], aspiret.

6 Ans.l.7.c.12. al. 15. Pã.l.3.c.50 † cauendũ] Orig. †grad⁹] or. †forte] scylacinõ.

Item Gregorius vrbis Romanæ præsul Squilatino † Episc. lib.2.epist.25.

3 *Cæterùm, si non talis cõcubina fuerit,& ętas illius, de quo agitur, futuræ incontinentiæ suspicionem auferre dignoscitur: apostolica concessione ad ordinem diaconatus prouehi potest.*

Vnde Pelagius Papa scribit Florentino † Episcopo.

Praci-

PRæcipimus.]CASVS. Septem genera hominum in hoc c.enumerantur,qui à promotione repelluntur, vt bigamus, &c.

a ¶*Ignorantem literas.*] s.prorsus,vt 36.dist.illiteratos. [a]

b ¶*Vitiatum.*] enormiter.

c ¶*Sed si quos.*] iã ordinatos supple. aliter idem repeteret.

¶Bigamus,vel pœnitens,corpore vitiatus, literas ignorans, curiæ, vel conditioni obnoxius clericus non fiat.

CAP. X.

1 PRæcipimus, ne vnquam illicitas ordinationes facias nec bigamum,aut qui virginem nõ est sortitus vxorem, aut ignorãtem literas [a], vel in qualibet parte corporis vitiatũ [b], vel pęnitẽtiæ, † vel curię, aut cuilibet condõni obnoxiũ ad sacros ordines ꝑmittas accedere, sed si quos [c] huiusmodi reperis, nõ audeas ꝑmouere.

Item in Neocæsariensi concilio, cap. 8.

¶Non fiat sacerdos, cuius vxorem euidenter constat adulterium admisisse.

CAP. XI.

2 SI cuius vxorem adulteriũ commisisse, cum esset laicus euidẽter fuerit comprobatum: hic ad ministerium ecclesiasticum admitti [d] nõ potest. Quòd si in clericatu iam eo cõstituto,adulterauit, dato repudio dimittere eam debet.Si verò retinere eius consortium velit, non potest suscepto ministerio perfrui.

Item.ex concilio Martini Papæ [3].

¶De eodem.

CAP. XII.

SI laici † vxor in adulterio fuerit deprehensa, hic talis ad ministerium ecclesiasticũ nullo modo adducatur. Si aũt post ordinationẽ alicuius clerici,vxor adulterata fuerit,dimittat eam. Si autem cum ipsa voluerit permanere,à ministerio alienus sit.

Præmissis auctoritatibus bigami, & qui virgines non sunt sortiti vxores, à sacris ordinibus prohibentur. Sed quæritur, si quis ante baptisma viduam duxerit vxorem, an propterea sit prohibendus à sacris ordinib.

De his ita scribit Innocentius Papa Victricio Rothomagen. Episcopo. epist.2.c.5.

licet sit arg.contra 33.q.1.si quis [e].ff.sol.mat. cum mulier. ff. de adul.si vxor.§.vlt.quid iuris sit de hoc,in qõne notaui, ibi videas, &c. Posset tñ probabiliter dici,ꝙ sibi præiudicat quo ad legem promotionis,quæ factum solum requirit, non quo ad legem Mosaicam,vt 15.q.1.§.fi.non obstat. ꝙ inuitus hoc fecit,vel passus fuit: ar. 26.dist.acutius. hoc totum determinat decre. ext.vt lit. pen.c.2.Bart.

¶Qui ante baptisma, seu post baptisma viduam duxit vxorem, non admittatur ad clerũ.

CAP. XIII.

4 SI quis [e] viduam (licet laicus [f]) duxerit vxorem, siue ante baptismum, siue post baptismum,nõ admittatur ad clerum:quia eodem vitio [g] videtur excluſus.In baptismo .n. crimina dimittuntur,non acceptæ vxoris consortium relaxatur. *& infrà*. ¶5 Quòd si nõ putatur vxor esse computanda, quæ ante baptismũ ducta est, ergo nec filij, qui ante baptismum geniti sunt, pro filijs habeantur.

Prohibentur etiam bigami à quolibet ordine clericatus, iuxta illud Ambrosij epist. 82. ad Vercellensem ecclesiam.

¶Qui secunda coniugia sortitur, clericus non fiat.

CAP. XIIII.

6 COgnoscamus non solùm hoc de episcopo, & presbytero [h] Apostolum statuisse, sed etiam Patres in concilij † Nicæni tractatu addidisse [i], neq; clericum quemquam debere esse, qui secũda coniugia sortitus sit.

5 *Similiter etiam viduarum mariti,vel ancillarum, vel meretricum, clerici fieri non possunt.*

Unde in canonibus Apostolorũ, c.18.legitur.

¶Spectaculis publicis mancipatam vel iectam, vel ancillam ducens vxorem, diaconus non fiat.

CAP. XV.

SI quis viduam, aut iectam acceperit, aut meretricem, aut ancillam [k],vel aliquam de ijs,q̃ publicis spectaculis mancipantur,non põt esse eps, aut presbyter, aut diaconus, aut ex eorum numero,qui ministerio sacro deseruiunt.

Quæ autem sit vidua, quæ iecta, vel meretrix,Hieronymus epi. 128. ad Fabiolam de veste sacerdotali ostendit dicens.

eDe hoc c. q.c. 1. & 33. q.2. placuit.

4 Anſ.l. 7.c. 11.Iuo p.6. c.55.

5 c.6. eiusdem epist.

6 Iuo p. 8.c. 290.Pã.l.6. c.63.

†concil.Nicæni tractatus.]Orig.

fVel.i.impedimento.

[a] Et 1.q.j.§. ecce si clericus.ver. hoc fol.ext.li. 6. de temp. or. nullus. vers. pœna imponitur talem ordinanti.

[1] Anſ.l. 7.c. 35.al.42. Poly.l.2.tit. 31.Iuo p. 8. c.288.

†al. pęnitentem. al. publicè pœnitẽtem. al.solemniter pęnitentem.

[b] Sub. ꝙ fieri nõ dẽt vt vĩ 16.q.7.in uẽtũ.56. di. satis.74.dist. gesta.Arch.

[2] Anſ.lib.7. c.19.

"Marit'sine metu bigamiæ an vxori debitum reddere possit pẽdente accusatione adulterij.

[3] apud Mar. Bracar.c.28

†alicui[9] laici.]Orig.

[c] Vbi đ hoc & ext. de adulte. c. vlt. ibi videas.

[d] Al.incipit vasis iræ.

[e] *Si quis.*] hoc bene habes in auth. de sanc. episc.§. clericos autem non aliter ordi. coll. 9.

[f] ¶*Laicus.*] ideo dicit de laico, quia minus videretur de eo: vel ideo quia si clericus hoc faceret,non solũ non ꝑmoueretur, sed omni priuilegio ecclesiasticæ dignitatis priuaretur, vt 84.dist. quisquis.

g ¶*Vitio.*] i.defectu [f]. si.56.dist. quia simpliciter.& 26.dist.acutius.

[h] COgnoscamus.] ¶*Et p̃sbytero.*] supple & diacono. 81. dist.c.1.

[i] ¶*Addidisse.*] Augu. tamen dicit,ꝙ secundum interpretationem apostolus intellexit [g] de quolibet ordine, vt 81.

[g] Et lex đt qđ ex mẽte legis est ꝑ inde accipiendũ, ac si ex verbis legis esset. ff. de ver.sign.nominis. §. verbum.

[k] *Si quis.*] ¶*Ancillam.*] "Sed quare hic prohibetur, cum tamen eo ipso ꝙ aliquis ducit ancillam suam in vxorem ipsa libera efficiat? vt C.de la.li.tol.auth.ad hoc.& C. de oper. li.libertæ.similiter tenet matrimonium cum aliena ancilla, vt 29.q.2.c.1.& 2.Resp.propter pręrogãtiuam sacerdotij.Vel iõ quia

"ancilla cũ dño contrahens, libera efficitur

quia non videtur ibi esse plenum matrimonium, vt 32. q.2. sicut non omnis. & ideo non videtur ibi esse plenum sacramẽtum [a]. Vel hoc ideo contingit: quia vilis persona præsumitur qui contrahit cum ancilla.

a i. tale mrimoniũ ñ vr plenè designare Xpi & ecclesiæ sacramentum scdm Lau. & Hug.

a *Vidua est.*] Vt hoc melius intelligas, dic quòd vidua dicitur quæ à viro idua, id est diuisa, vel separata est. Nam iduo, as, dicitur separare, vel diuidere. & dicitur sic ab idus quod est diuisio, vel separatio, secundum Pol. & dic vidua, scilicet ex cuius copula quis impeditur. Hugo. Ioan. de Fant.

1 Iuo p.8.c. 297. Pã.l.6. c.68.

¶Quæ sit vidua, vel electa, vel meretrix.

CAP. XVI.

1 VIdua est [a], cuius maritus [b] est mortuus: Electa est, quæ à marito viuente pijcitur; Meretrix [c], quæ multorum [d] libidini patet.

7 [2] *Sed postea temporum defectui condescendens Papa Martinus in minoribus ordinibus eos constitui permisit, non † regulam præfigendo, dicens.*

2 Apud Martin. Bracar. c.44. Ex concil. Tolet.j.c.4. †hęc verba, non regulã prędigendo, absunt ab aliquot exẽplaribus.

¶Inter lectores, vel ostiarios deputetur subdiaconus secundam ducens vxorem.

CAP. XVII.

SI subdiaconus [e] secundam vxorem duxerit, inter lectores, [f] vel ostiarios habeatur, ita vt Apostolum non legat.

Necessitate tamen exigente bigamus vsque ad subdiaconatum potest promoueri.

3 *Unde Martinus Papa ait.*

3 Ibid.c.43. Ex concil. Tolet.j.c.3.

¶Viduam ducens vxorem, subdiaconus, si necessitas exigat, fieri potest.

CAP. XVIII.

LEctor, si viduam alterius, vxorem acceperit, in lectoratu permaneat, aut si fortè necessitas sit, subdiaconus fiat [g]; nihil autem suprà. Similiter, & si bigamus fuerit.

8 *Quibus autem propria coniugia prohibentur, interdicitur etiam nuptialibus conuiuijs interesse.*

Vnde in Agathensi concil.c.39. legitur.

¶Nuptiarum conuiuijs presbyteri interesse non debent.

CAP. XIX.

4 PResbyteri, diaconi, subdiaconi, vel deinceps, q-bus ducendi vxores licentia A non est, etiam alienarum [h] nuptiarum euitent conuiuia: nec his cœtibus misceantur, vbi amatoria cantantur, & turpia: aut obscœni motus corporum choreis, & saltationibus efferuntur: ne auditus, aut obtutus sacris mysterijs † deputati turpium spectaculorum, atque verborum cõtagione polluantur.

A ¶Licentia non est.] *In codicibus impressis legebatur*, licentia modò non est. *Expuncta est dictio*, modò, *quæ neque in originali, neq; in vetustis exemplaribus Grat. aut Burc. Iuone, concilio Venetico, c. 11. (vbi hoc idem repetitur) habetur. Ac presbyteris quidẽ nunquam, ne apud græcos quidẽ licuit ducere vxores.*

Vidua verò intelligenda est, si post solemne fœdus nuptiarum, morte interueniente, à viro suo diuisa fuerit. Cæterùm, si antequam conueniant, fatali necessitate ab alterutro diuisi fuerint, licet ex sponsalibus vxor sit appellata, non tamen post mortem sponsi, etiam si in propria sit ducta, & cum eo velata, vidua appellatur: nec ex eius copula à sacris ordinibus aliquis prohibetur.

Vnde Pelagius Papa scribit.

¶Qui cum alio velatam, non tamen illi nuptam, vxorem duxit, sacerdos fieri non prohibetur.

CAP. XX.

5 VAlentino [i] clerico, cui mulier cum alio ante velata, non tamẽ ei nupta, sed virgo permanens, post mortem eius, cum quo velata erat sponsa †, coniugali est copula sociata, quia iterum † velamen accepit, nullum in promouendo generetur obstaculum: quia nihil est (quantum ad hũc articulum pertinet) quod ei de canonicis obuiet institutis.

5 Simile 27. q.2. c. quod aũt. §. itẽ si sponsa. Iuo p. 6. ca. 113. †al. sponso. †al. interim

DISTINCT. XXXV.

1 ps *Quibus [k] ordinibus bigami prohibeãtur, & vtrum reputentur bigami, qui ante baptismum habuerũt vnam, & post baptismum alteram, & an liceat sortiri vxores in sacris ordinibus constitutis, multorum auctoritatibus breuiter monstratum est.* ¶ [6] *Sequitur autem in descriptione illa Apostolica, vt sit sobrius, qui ordinãdus est, non vinolentus: quod ex auctoritate veteris testamẽti introductum est. Ministri enim templi prohibẽtur vinum, & siceram bibere, ne ebrietate grauẽtur corda eorum, & vt sen-*

plp Noè, & exemplo Loth: & dicit q̃p vinolentus est qui frequenter vino repletur. Seq.c.patet.

k ¶*A quib.*] Hic agitur de tertio c. Apostolicæ regulæ, oportet ordinãdum non esse vinolentum, sed sobrium. & introducit multa in commendationem abstinentiæ, & in reprobationem ebrietatis. interserit etiam de pœna illorum, qui frequenter indulgent ebrietati, & dicit quòd minores corporaliter puniuntur, maiores post admonitionem xxx. diebus communione priuantur, vt j. cad. c. vlt. [c]

6 1.Tim.3. & in glo. ad eũ locũ hñr hæc oĩa ex Hie.epi.83. 1.Tim.3. Leuit. 10.

c Et qui nec sic resipuerint, deponẽtur, vt j. c. eps. Hug. j. eod. ca. vterne.

4 Burc. li.2. ca.134. Iuo p.6.ca.208. Poly.l.4. ti. 31. “ Dispensatio vtrũ possit cum bigamo fieri.

† Nõ est absurdũ quoad ius positiuum. Vide B. Tho. 4. di. 2. q. 3. 3.

a ¶*Quia*

PResbyteri.] Casvs. Dicitur in hoc c. q̃p illi, quibus non est licitũ cõtrahere matrimonia conuiuijs nuptiarum interesse non debent, ne propter motus obscœnos & turpia cantica visus & auditus eorum contaminentur.

h ¶*Etiam alienarũ.*] Et si clerici fuerint inaliquo cõuiuio, & adueniãt ioculatores, surgant, & recedant de mensa. vt de consecrat. dist. 5. non oportet. †al. ministerijs.

VIDVA. Casvs. Dictum est s̃. quòd qui viduam habuit vxorẽ, repellitur à promotione. Nunc verò dicit, q̃p vidua est cuius vir post copulam carnalem est defunctus. Veruntamẽ si antequam cognoscatur à viro suo, mortuus fuerit vir eius, nõ debet propter hoc vidua appellari, licet traducta fuerit & velata. Et si quis cum tali contraxerit, non repellitur à promotione. quod probatur seq.c.

V *Alentino.*] Casvs. Valentinus duxit quandam in vxorem quæ antea fuit alteri desponsata, & cum illo velata: sed non fuit ab eo cognita, quia fuit morte præuentus, & sic virgo permansit. Dicitur hic, q̃p propter hoc Valentino nullum impedimentum generatur quin valeat promoueri post mortem vxoris, vel ea viuẽte de consensu ipsius.

i ¶*Valentino.*] hunc casum habes ext. de bigam. debitum.

A *Quibus.*] Casvs. Dictum est s̃. à quibus ordinib. bigami prohibeãtur, & vtrũ bigami reputentur, q̃ ante baptismũ vnã, & post baptismum alterã vxores habuerunt, & an liceat sortiri vxores in sacris ordinib. constitutis. In hac verò 35. di. prosequitur Gratianus tertiũ c. Apostolicæ. regulæ, s. oportet ordinandũ nõ esse vinolẽtum, sed sobrium: quia in vete. testam. ministris tẽpli p̃hibebatur vinũ & siceram bibere, ne propter ebrietatem corda eorũ grauarentur: & quia vẽter meró æstuans despumat in libidinem. & hoc probatur exem-

a ¶ *Quia venter.*] pinguis venter grossum generat sensum. 44.dist.§.si ergo.

b E *Piscopus.*]¶ *Aleæ.*] Clerici nõ debent ludere, "vel ludis interesse,vt extra de vi.& ho.cler.clerici.nec participes erunt ludentibus,nec inspectores ludi, vt in auth. de san. episc. §. interdicimus.

"Clerici ludere aut lusores spectare ñ debẽt.

"Ludo perditum an repeti possit.

col. 9. "Sed nunquid potest repeti id quod in alea perditur? Dicũt quidam [a] quòd nõ, sed pauperibus est erogan da pecunia illa.arg.14. q.5.nõ sane. cum enim turpitudo vertitur ex parte vtriusque,melior est conditio possidentis.ff.de condi.ob turp. cau. l. si ob turpem. [b] melius credo quòd possit repeti, vt ff.de aleat. l.vlt.in fi.etiam vsq; ad 50.annos, vt dicit greca constitutio.C. de relig.& sump.funer.& de aleat. Et si quis existẽs in alea rem suam vendiderit, non tenetur de euictione,vt ff.qua.rer. act.non da.si filio. §. 1. licet autem hic prohibeatur ludus,tamen ꝓ conuiuio habendo potest ludi.ff.co.l.vlt.

a Secundũ Lau.

b ff. de cõd. ob tur. cau. vbi,aũt.hæc fuit opi. Pl. & Bar.

c ¶ *Deseruiens.*]id est, valde seruiens, vt illa præpositio,de,augmentet.ff.deposi.l.j.in prin. quandoque priuat: vt ibi.

Sæpè precor mortem, mortem quoque deprecor idem.

d ¶ *Aut desinat.*]Non ergo pro quolibet delicto statim episcopi debent fulminare, vt vel excommunicẽt, vel deponant [c]. ad idem dicit 67. dist. episcopus. & 92.dist.c.vlt.Si quoties peccant homines, sua fulmina mittat Iupiter, exiguo tempore inermis erit.

c Ad hoc ext. de cler. pere.c.j. vbi de hoc. sed cõtra 46.di. quoniam,& not.27.q.1. nec aliqua. in glo. not. quod.

e ¶ *Priuetur.*] aut verberetur, vt infrà ead.c. vlt.

A *B exordio.*] Casvs. In hoc ca. triplex status humani generis denotatur. Nã à principio mundi carnes nõ comedebamus, nec dabamus libellum repudij,nec circuncidebamur. post diluuium verò data lege vinum cum carnibus est assumptum,& repudij duritia est concessa, & cultellus circumcisionis est datus. Postquam verò Christus venit, ω reuolauit ad α, id est finis ad principium: quia hodie non circumcidimur,nec damus repudij libellum, nec carnes omni die comedimus, dicente Apostolo, Bonum est vinum non bibere,& carnes non comedere.

Matth.19.

Act. 15.

f ¶ *Nec carnibus.*] "tamen Lamech fuit venator, sed illud fuit propter pelles, non propter carnes. 31. quæstio. prima, quomodo.

"Lamech fuit venator

g ¶ *In signum.*] "vt per eam fideles discernerentur ab alijs. vel fuit signũ interioris circumcisionis,vel fuit signum futuri baptismi:quia tunc per circumcisionem tollebantur peccata, sicut nunc per baptismum,vt j. de consec.dist.4. quòd autem apud nos.

"Circuncisio quare fiebat.

sus eorum vigeat semper,& tenuis sit; vel quia venter [a] mero æstuans facilè despumat in libidinem. Vnde Noë inebrietate nudauit fœmora: Loth,quem Sodoma non vicit, vina vicerunt. ¶ [1] *Quod tamen* † *vinolentus esse prohibet,no semel, sed frequẽter vino repletus debet intelligi.*

*Hinc etiam in canonibus Apostolorum can.*43.*&* 42.*legitur.*

¶Diaconus,presbyter, & episcopus ebrietati,& aleæ deseruientes, nisi desierint,deponantur†.

CAP. I.

1 E Piscopus,aut presbyter, aut diaconus, aleæ, [b] atque ebrietati deseruiens [c] aut desinat [d], aut certè damnetur; † Subdiaconus, aut lector, aut cantor similia faciens, aut desinat,aut communione priuetur [e]. Similiter etiam laicus.

Item Hieronymus libro 1.*contra Iouinianum.*

¶Esus carnium, & vini potus, post diluuium concessus legitur, post Christi aduentum inhibitus.

CAP. II.

A B exordio cõditionis humanę nec carnibus [f] vescebamur, nec dabamus repudium, nec præputia nobis eripiebantur in signum [g]. Hoc cursu ad diluuium usq; peruenimus. Post diluuiũ autem cũ datione legis,quam implere [h] nullus potuit, carnes ingestæ sunt ad vescendum, & repudia concessa duritiæ [i], & cultellus circumcisionis appositus, quasi Dei manus plus in nobis creauerit, quàm necesse est. Postquam autem Christus venit in fine temporum,& ω [k] reuoluit ad α [l], & extremitatem retraxit ad principium, nec repudium nobis dare permittitur, nec circumcidimur, nec comedimus [m] carnes, dicente Apostolo [Bonum est vinum non bibere, & carnes non comedere.] Et vinũ enim cum carnibus post diluuium dedicatum est [n].

h ¶ *Implere.*] s.dist.4.erit contra. Sed dic,ꝙ facilè non potest impleri. Vel dic, ꝙ tunc nullus potuit eam implere quo ad hoc vt adipiscceretur vitam æternam: "quia per circuncisionem non aperiebatur ianua cæli,licet ianua inferni etiam esset præclusa.secus hodie per baptismum.extr. de bapt. maiores. Vel ideo istud dicit, quia contrarietas fuit in lege. cum enim quod præceptũ fuit ꝙ sabbati die non fieret aliquod opus [d], item præceptum fuit quòd viij. die circuncideretur puer [e], potuit contingere quòd sabbatũ esset dies viij. ab ortu pueri,sed tamen in hoc nõ peccabant, quia excusabantur propter impossibilitatem: ideo autem fuerunt eis data dura præcepta, quia ex superbia eorum dixerunt, non deest qui impleat, sed deest qui iubeat [f].

"Circuncisio & baptismº differũt.

Gal.5. Rom.14.

d Vt Exod. 20.cap.

e Gen. 18.

Prouer.20.

i ¶ *Duritiæ.*] tamen peccatum erat, vt extra de diuort. gaudemus.

f Hoc sñialiter ꝑt sumi de j.lib.Regum,c.8.

k ¶ *Et ω.*] quæ est vltima litera Græcorum.

l ¶ *Ad α.*]quæ est prima Latinorum. & est argu. ꝙ restituta re ad pristinum statum, prióra iura restituuntur, vt 26.q.6.si quis de corpore [g].ff.de fer.rust.prẽd. hi qui.aliàs, & Attilicinus.Item arg.ꝙ non sit iniuria rei,si restituitur ad pristinum statum. ff. de pactis.si vnus. §. quod & in specie dotis.

Mich.2.

g Vbi ď hoc. & facit qđ no.1.q.7.donatum.

m ¶ *Nec comedimus.*] id est, suademus non comedere, consilium est.

Matth.22.

n ¶ *Dedicatum est.*] id est, in vsum assumptum.

E *Clesiæ principes.*] Casvs. Quidã prælati cum populum admonere deberent ad ieiunia seruanda,fartis corporibus & rubentibus buccis prædicabãt: contra quos inuehitur Hieron. & auctoritate Michææ prophetæ probat eos deijciendos à prælaturis suis in tenebras exteriores: quas vitare possunt,si imitentur apostolos non solùm sermone,sed etiam vitæ conuersatione. Quæ autem sequuntur,plana sunt vsque ad c.sexto die.

o ¶ *Principes.*] id est,prælatos,vt de consecratio. distinct. 1. corpora.

p ¶ *Propheticus.*] scilicet Micheæ.

q ¶ *Lautisque.*] idest, delicatis.

r ¶ *Epulis conquisitis.*] id est terrenis delicijs, quæ multo labore quæruntur.de consecr.dist.5.ne tales.

f ¶ *Exteriores.*]id est ex toto extra lucẽ.arg.40.di.quelibet.

t ¶ *Buccas.*]Plenus venter facilè de ieiunijs disputat. 11.q.2. gloria episcopi.Arg.ꝙ archidiacono cũ visitat parochias non est exilis prestanda procuratio,vt 10.q.3.illud.Hoc verum est ante visitationem factam,extra de cens.lib.exigit.Greg.x.

S *Exto die*.] Casvs, Secundum H. cap. istud diuiditur in tres partes. In prima parte Amb. detestatur vitiũ gulæ,& commẽdat abstinentiam in cibo: & hoc probat per Adam, qui dum voluit abstinere à cibo vetito, perseuerauit in bono. sed sed postquam non abstinuit, spoliatus est oĩ bono gratuito, & vulneratus est in naturalibus. In secunda parte quæ incipit ibi, *Et infra*. detestatur ebrietatem: & hoc per Noe, q̃ propter ebrietatem nudatus est: ex qua ebrietate seruitus est secuta. & p̃ Loth, qui propter ebrietatem commisit incestum cum duabus filiabus suis,in 3.parte, quæ incip. ibi. *At non Abraham*, commendat sobrietatem in vino:& hoc per Abrahã, qui angelis hospitibus suis nõ vinum, sed lac apposuit. Et per Ioannem Baptistã, qui nec vinum bibit, nec panẽ comedit, Benecuẽtanus autem sic ponit casum. In hoc ca. probat Ambros.7.rationib. & exẽplis esse abstinendum à superfluitate ciborum & vini: qa multa mala inde proueniũt. Prima ratio est in prin.c. Secũda ibi, *Vt sciamus*. Tertia ibi, *In prin*. Quarta ibi, *Manebat*. Quinta ibi, *Legimus*. Sexta ibi, *At non Abraham*. Septima ibi, *Denique annunciauit*.

a ¶*Sextò*.] Illud inducitur ad detestandam ebrietatem siue gulã. "Primo, quia per eam degenerauit humana conditio. Secundo, exẽplo Noè. Tertiò, quia seruitus est inducta propter eam. Quarto exẽplo Loth. Deinde commendat sobrietatẽ exẽplo Abrahę, qui cibum ministrauit Angelis sine vino: & exemplo Ioann. Baptistę.

b ¶ *Sexto die*.] id est die veneris. "nam Dominico die Dominus cępit facere mundum, vt 75.dist.cp̃ die. Alij dicunt, cp̃ omnia simul creauit.vñ Salomon *a*. Qui viuit in æternum, omnia simul creauit. sed licet omnia simul facta fuerint, non simul dici omnia poterant: & ideo scriptura vtitur tali dist. extr. de sum.tri.c.1.

¶De eodem.

PALEA. CAP. V.

1 VEnter mero æstuans citò despumat in libidines. Vbi ebrietas, ibi libido dominatur,& furor.

[*Idem ad Nepotianum de vita clericorum*.]

¶De eodem.

PALEA. CAP. VI.

2 VInolẽtum sacerdotem & Apostolus damnat, & vetus lex prohibet. Sacerdotes qui ministrant † in templo Dei, prohibentur vinum,& siceram bibere,ne in crapula,& ebrietate aggrauentur corda eorum. Sicera hebræo sermone omnis potio nuncupatur, q̃ inebriare põt. *& infrà*.3 ¶Quid quid inebriat, & statum mentis euerit, fuge similiter vt vinum. [Nolite, ait Apostolus, inebriari vino, in quo est luxuria.] *& suprà*. 4 ¶Qui altario deseruiunt, vinum, & siceram non bibant. Sponsa A Christi vinum fugiat vt venenũ: vinũ, & ebrietas incendium est.

A ¶Sponsa Christi.] *In epistola ad Eustochium sic habetur*. Hoc primum moneo,hoc obtestor,vt sponsa Christi vinum fugiat pro veneno. *& paulò post*: vinum & adolescentia duplex est incendium voluptatis.

Item Prosper de vita contemplatiua,lib.2.c.22.

¶De eodem.

CAP. VII.

LVxuriam facit, & nutrit vini perceptio nimia,non natura.

Item Ambrosius in libro de Elia, & ieiunio,c.4.& 5.

¶In paradiso abstinentia, post paradisum edendi lasciuia incępit.

CAP. VIII.

SExto [a] die [b] bestiæ [c] sunt creatæ, & cum bestijs orta edẽdi potestas est, & vsus escarum. Vbi cibus cœpit [d], ibi finis factus est mundi: ibi † cœpit sua incrementa nescire,vbi † cœperunt diuina opera circa eum feriari [e]. Quo indicio † declaratum est, quòd per cibos mundus haberet imminui p̃ quos desijt [f] augeri. *& infrà*. ¶Et vt sciamus non esse nouũ ieiunium [g], primam illic legẽ constituit de ieiunio. *& infrà*. ¶Eousque nemo præuaricari nouerat,vt adhuc orta non esset,quę prima est prẽuaricatio. Indictum ieiunium, abstinentiæ lex à Domino Deo: præuaricatio [h] legis à diabolo, culpa per cibum, latebra [i] post cibum: cognitio infirmitatis in cibo, virtus firmitatis in ieiunio. *& infrà*. ¶Serpens gulæ persuadet, Dominus ieiunare decernit. Itaque gula de paradiso regnantem expulit, abstinentia ad paradisum reuocauit [k] errantem, *& infrà*. ¶In principio generis humani ignorabatur ebrietas: primus Noë vineam plantauit: dedit naturã,sed ignorauit potẽtiam. Itaque vinum nec suo pepercit auctori, *& infrà*. ¶Sed illius ebrietas nobis suadet sobrietatem. Semel enim inebriatus est Noë. Vbi enim malum ebrietatis agnouit,iumentum †[l] suum ad remedium tẽperauit: nõ effudit ad vitium. ¶Manebat antequam vinum inueniretur, omnibus inconcussa libertas: nemo sciebat à consorte naturæ suæ obsequia seruitutis exigere. Non esset [m] hodie seruitus, si ebrietas non fuisset. Obrepserat quidem iã fraternæ prælationis inuidia [n], manebat tamen adhuc paternæ pietatis reuerẽtia. Læsa pietas [o] est,dũ ridetur ebrietas [p]. Non illis itaque solis nocent vina,quos tentant [q], sed & illis amplius, quorum oculis temulẽta ebriorum membra nudantur. ¶Legimus etiã, quòd patrem Loth inebriauerint filiæ in monte,ad quem timẽtes incẽdium Sodomitarum confugerant,& habitabant in spelunca. *& infrà*. ¶Fuit itaque ebrietas origo incesti, pessimæ regenerationis † partus [r] deterior. At non Abraham vina in suo conuiuio ministrabat: sed immolabat vitulum,butyrum, & lac etiam angelis hospitib. exhibebat. Cæli dominum, mundi agnoscebat auctorem. Vinum ergo exhibere non poterat. Sed rectè illic deerat materia peccati [s], vbi erat remissio [t] peccatorum. Deniq; annũtiauit eum † Ioannes non manducans panem,neq; bibens vinum. Qui.n. Christum annuntiat; ab omni vitiorum incentiuo præstare se debet alienũ.

Item ex concilio Agathensi, c.41.

¶Triginta diebus à communione abstineat clericus,quem ebriũ fuisse constiterit.

CAP. IX.

3 ANte omnia clericis vitetur ebrietas, quæ omnium vitiorũ fomes, ac nutrix est. Itaque eum,quem ebrium fuisse constiterit, (vt ordo patitur) aut triginta dierum

1 ¶. *Initio di. Hiero. in epi. ad Tit. ad c.1.*

2 *In epi. ad Oceanum.*

† *altario deseruiunt.*] Orig. *Leuit.10. num.16.*

3 *Ad Nepotianum.*

Ephes. 5.

4 *Ad Eustochium. epistol.22.*

"*Ebrietatis mala.*

† *vbi*] Orig.

† *ibi*] Orig.

† *alias, iudicio.*

" *die Dñico incępit Dominus mundũ facere.*

a *Eccl.18.*

c ¶*Bestiæ*.] id est, animalia in terra. nã 5. die fuerunt creata volatilia, &pisces. Genes. 1.

d ¶*Cœpit*.]mundus.

e ¶*Feriari*.].i.cessare.

f ¶*Desijt*.] tunc fuit homo spoliatus gratuitis, & vulneratus in naturalibus.de pęnit.dist. 1.Adam.

g ¶*Ieiunium*.] id est, abstinentia.

h ¶*Præuaricatio*.] sci licet fuit.

i ¶ *Latebra*.] quia abscondit se Adam à facie Domini. de pœniten.distin.1.& venit.

k ¶ *Reuocauit*.] arg. quòd primi parentes saluati sunt, vt de pœnit.distinct.1. sicut primi.& de consecr.distin. 1.hic duo.

† *inuentum. vera lectio.*

l ¶*Iumentum*.] id est carnem suam quam pascit homo quasi iumẽtum. "Vel dicitur corpus iumentum, quasi iuuamentum.

" *corpus est iumentum.*

m ¶*Non esset*.] supra distinct.1.ius gentium.contra. sed ibi soluitur.

n ¶*Prælationis inuidia*.]quia Cain interfecit fratrem suum.

o ¶*Pietas*.]paterna.

p ¶*Ebrietas*.] id est ebrius.

q ¶*Tentant*.]id est,inebriant.

r ¶*Partus*.] id est effectus: "istud vult dicere, quòd vinum ex se duos producit effectus: primò ebrietatem: deinde incestum. & ebrietas fuit deterior effectus vini *b*. Vel aliter: ex ebrietate processit seruitus. Item ex ea processit incestus, qui deterior est. Vel illud vult dicere, quòd filia est deterior, quam mater:quia Moabitæ & Amonitæ, quæ ab illis processerũt, fuerunt deteriores, quàm matres.

" *effectus nisi ẽ duplex. ibi.c.5.*

† *al. regeneratricis.*

b Et secũdũ hoc expõe regeneratricis,id est vini q̃ genera uit ebrietatẽ in incestũ Arch.

s ¶*Materia peccati*.] scilicet vinum.

t ¶*Remissio*.] id est Deus remittens peccata.

Matth.9.

† *al. Dominum.*

ANnte omnia.] Casvs. Dictũ fuit in concil.Agath.vt prius à clericis vitetur ebrietas, quàm alea, quę cunctorum nutrix est vitiorum, si quis clericus fuerit inebriatus, si est in sacro ordine, 30. diebus à communione remoueatur: si est in minoribus ordinibus verberibus subijciatur.

3 *Burc.l.14. c.11. Iuo p.13.c.79.*

a ¶*Aut*

"Eps p laicũ non verberet clericum.

a De hoc ẽt not. 23.q.5. c.1.in fi.

a ¶ *Aut corporali.*] recipiat 40. ictus. "sed episcopus non verberabit clericum per laicum, vt ext.de sent.exc. vniuersitatis. nisi sit incorrigibilis, vt ext.de sent.exc.vt famæ a.

Portet igitur. Casvs. Hic intitulatur 36. dist.in qua prosequitur quartum c.f. oportet episcopũ esse prudẽtem, q; verum est non solùm literatura, sed etiam in secularibus negotijs. Et hoc dictum est propter eos qui sub nomine simplicitatis stultitiam sacerdotum excusant. De literatura tractatur in his trib. dist. continuis. De peritia verò secularium negotiorũ tractatur in 39. distin.

1 Gl. ordin. 1.Tim.3.

b ¶ *Oportet.*] Ab hoc loco vique ad 40. dist. ostendit quam peritiã debent habere clerici: & in hoc ostendit q; habebunt peritiam literarum sacrarum.in prox. dist. ostendit, q; etiam habebunt peritiam secularium scientiarum. & inde sumpta occasione ostendit in 38. dist. quòd ignorantia est periculosa clericis. in 39. dist. dicit quòd habebunt peritiam secularium negotiorum. Et agit hic de quarto cap. apostolicæ regulæ.

† al. dispensatione.

2 Burc.l 2. c. 18. Iuo p. 6.cap.37. & 75.Pan. l.3. ca.46. Leuit.22. ibi.c. 19.

c ¶ *Simplicitatis.*] " Nec simplicitas, nec aliud potest excusare sacerdotis imperitiam, vt 38.dist.si in laicis.

" Sacerdotis imperitia est inexcusabilis.

d ¶ *Secularium.*]cum enim episcopus sit iudex & corporum, vt 11.q.1. de persona. & 12.q.1. præcipimus. & animarum. 10.q.1.quæcunque oportet ipsum tam spirituali, quàm seculari scientia ornari. 39.dist.circa princ.

Eps est iudex corporum & animarum.

Literatos.] Casvs. Quæsitum fuit à Gelasio, vtrum illiterati & corpore vitiati, qui seipsos sponte abscidérũt, possint promoueri. Et resp. quod nõ: quia secundum legem Moysi nihil vitiosum Deo debeat offerri.

3 j.dist. 59. c.1. Anst.lib.6.c. 28. Iuo par.5.c. 102.

e ¶ *Illiteratos.*] scilicet pœnitus. "Sufficit tamen mediocris scientia: vt ext.de cle.cum nobis olim.non enim requiritur in clerico summa perfectio.sic ff.de ædi.edi.sciendum.§. illud. & l. si quis venditor.licet sit ar.contra,ext.de pur.c.cõstitutus.Sed quid si penitus laicus ordinaretur, nunquid reciperet characterem? Sic, arg. *b* 1. quæstio. 1. ventum. ibi, sed dicitur. De hoc not. 40. distinctio. sicut. & extr. de cler.per sal. promo c.vno.

"Scientia mediocris sufficit.

b De hoc ẽt not.40.di. sicut.& 52.di. c.j.& ext.de cler.per sal. pro.c.1.

f ¶ *Imminutos.*]enormiter.

g ¶ *Seipsos.*]ex indignatione. Ioan.

Qui ecclesiasticis.] Casvs. Quidam archiepiscopus promouit quendam ad episcopatum, qui non erat literis eruditus, nec disciplinis ecclesiasticis imbutus. quæritur est de eo & de ordinatoribus quam pœnam debeant pati. Et respon. Zozimus, quòd ordinatus debet remoueri ab ordine quem suscepit, ordinatores verò careant potestate conferẽdi eundem ordinem, quem illicitè tradiderunt.

spatio à communione statuimus submouendum, aut corporali a subdẽdum supplicio.

DISTINCT. XXXVI.

1 2 ps

Portet b *etiam ordinandum esse prudentem. Quod contra eos notandum est, qui sub nomine simplicitatis* c *excusant stultitiam sacerdotum. Prudentem autem episcopum oportet intelligi non solùm literarum peritia, verum etiam secularium* d *negotiorum dispositione* †.

Vnde in epistola Gelasij Papæ ad episcopos per Lucaniam,c.18.& 19.

¶Illiterati, & corpore vitiati non promoueantur ad clerum.

CAP. I.

2 ILliteratos e, aut aliqua parte corporis vitiatos A, vel imminutos f nullus præsumat ad clericatus ordinem promouere: quia literis carens sacris non potest esse aptus officijs; & vitiosum nihil Deo prorsus offerri legalia præcepta sanxerunt. ¶Similiter qui seipsos g abscindunt.

A ¶Vitiatos vel.] *Istæ duæ voces absunt à pleriſq; vetustis exemplaribus Gratiani, & originali, cuius expressa est potius sententia, quàm verba relata.*

Item Zozimus Papa epist. ad Isichium Episcopum Salonitanum.

¶ Ad summum sacerdotium non aspiret, qui diuinis stipendijs, vel disciplinis non est eruditus.

CAP. II.

3 QVi ecclesiasticis disciplinis per ordinem nõ est imbutus, & temporum approbatione diuinis stipẽdijs h eruditus, nequaquam ad summum ecclesiæ sacerdotiũ aspirare præsumat; & non solùm in eo ambitio inefficax habeatur, verum etiam ordinatores eius careãt eo ordine i, quem sine ordine contra præcepta patrum crediderant præsumẽdum.

Ecce quòd sacrarum literarũ oportet episcopum habere peritiam: vnde in veteri testamento inter cętera ornamenta pontifex rationale ferebat in pectore, in quo scribebatur manifestatio, & veritas, quia in pectore pontificis manifesta debet esse cognitio veritatis. ¶*Hinc etiam vectes, quibus arca portabatur, iugiter annullis erant inserti, vt cum arca esset portanda, nulla fieret mora de intromittendis vectibus: quia prędicatores, per quos Ecclesia circumfertur, sacris literis semper debẽt insistere, ne tunc quęrant* k *discere, cum ex officio alios debeant docere.* ¶*Hinc etiam Dauid prius ex gratia spiritus sancti donum scientię percepit, & postea administrationem regni exsecutus est.* ¶*Salomon quoque nõ diuitias, non longa tempora huius vitę, sed sapientiam à Deo petijt, & impetrauit.* ¶*Hinc etiam Dominus prius posuit verba sua in ore prophetę, & postea constituit* l *eum super gentes, & regna, dicens ad Hieremiã* [*Ecce dedi verba mea in ore tuo, ecce constitui te hodie super gentes, & super regna.*] ¶*Hinc etiam Malachias ait* [*Labia sacerdotis custodient* m *scientiam, & legem requirent de ore eius, quia Angelus Dominus exercituum est.*] ¶*Hinc etiam Saluator noster prius in medio doctorum sedit audiẽs illos & interrogans, & postea prędicare cœpit: quia prius quisque discere, & postea prędicandi officium vsurpare debet.* ¶*Hinc etiã Salomon prius ait* [*tempus tacendi*] *& postea* [*tẽpus loquendi*] *quia veritas prius tacendo discitur, & postea loquendo prędicatur.* ¶*Hinc idem Dominus ait.* [*Qui audit* n, *dicat veni* o.] ¶*Hinc etiam prius Apostolos docuit, deinde eos ad prędicandum misit, dicens* [*Estote ergo prudentes, sicut serpentes* p, *& simplices* q *sicut colũbę.*] *Sic ẽt post resurrectionem prius illis sensũ aperuit, & scripturas explanauit, & postea dixit eis* [*Eũtes in mundũ vniuersũ, &c.*]

i ¶ *Ordine.*] " Hic habes quòd qui iniustè confert aliquem ordinem, priuatur potestate conferendi illum. 1.quæstio. 1. si qui episcopi. alibi suspenditur à celebratione Missæ per annum, vt 55.distin.nullus.alibi deponitur, vt 51. distin.cap.1.& 62. distin. cap.vlt.& 81.distin.tantis.cum in hoc sit pœnarum varietas, fortè minor amplectitur 50. dist.eos. vel dic vt not. 21.quęst.2. in summa. in fi. Consueuit distingui, quòd si ex negligentia ordinat quis indignum, tunc suspenditur: si ex certa scientia deponitur. Vel aliter, aut ordinat illum cum quo de facili dispensare potest, vel cum quo dispensare non potest, vt secundum hoc magis vel minus puniatur. hodie tamẽ mitius agitur cum talibus, vt ext.de præb.graue.

" Ordinãtis iniustè punitio.

Exo.28.]ex interprete. 70.

Exo.25.

2.Reg.5.

ECCE.Casvs. Beneue. sic ponit casum huius §. in hoc §. probat Gratianus 14. rationibus vel auctoritatibus, quòd episcopus debet esse peritus in literis. Prima est in principio. Secunda incipit ibi, *Hinc etiam vectes.* Tertia, *Hinc etiam Dauid.* Quarta, *Salomon quoque.* Quinta, *Hinc etiam Dominus.* Sexta, *Hinc etiam Malachias.* Septima, *Hinc etiam idem saluator.* Octaua, *Hinc etiam Salomon.* Nona, *Hinc idem Dominus.* Decima, *Hinc etiam prius.* Vndecima, *Hinc Petrus.* Duodecima, *Hinc etiam Paulus.* Decimatertia, *Vnde sacerdotes.* Decimaquarta, *Hinc etiam in canticis.*

3.Reg.3.

2.Paralip.j.

Hier.1.

Mal.2.

Luc.2.

Eccles.3.

Apoc.22.

Matth.10.

k ¶ *Quęrant.*] nec .n. episcopus debet egere doctrina aliorum, quoniam alios debet instruere, vt 1.q.7. conuenientibus sic 16.q.j. sic viue. Ioan. in Authen. de sanc.episc.circa princip.

Marc.16. Matth.14.

ADDITIO. "Si tamẽ episcopus minus sit eruditus, ab alio doceri non contemnat, vt patet 18.dist.non oportet. & 22. dist. de Constantinopolitana, & 20.q.3.si habes.

"Epś aliorũ doctrina nõ dẽt egere.

l ¶ *Constituit.*] Not.ex ordine loquendi probari ordinem factorum.sic 43 distin.sit rector.& 20.dist.§.1. Ioan. Ar. 1.q.1. vt euidenter.

m ¶ *Custodiunt.*] quia videre debet quibus præiudicet, & quibus non, vt 43.dist.in mandatis.& 32.q.vlt.c.vlt.

n ¶ *Qui audit.*]discendo.

o ¶ *Veni.*]docendo.

p ¶ *Serpentes.*] ne eorum doli supplantemini.

q ¶ *Et simplices.*] ne alijs *c* dolos machinemini. Ioan. vt 16. q.1.si cupis.

c 16.q.1.si cupis.

a ¶*Satisfactionem.*] scilicet respondẽdo eis satisfaciatis. Et est ar. quòd prælati tenentur respondere ad omnes quæstiones: nam tantum debẽt differre præ lati à subditis, quãtum granum à palea, vt 25. distin.§.nomine autem criminis. 1.quæstio. 1. viliſſimus.& 8.qõ.1.licet.Ioan.

1.Petr. 3.

b ¶*De ea fide.*] id est, de articulis: quod creditis,& tenetis.Ioan.

1.Tim. 4.

c ¶*Spe.*] id est, de his quę speratis.

d ¶*Oculi.*] scilicet sponsæ.

Exod. 38.

e ¶*Pleniſſima.*]sic sẽper prælati sedebũt iuxta fluenta Euangeliorum & sacræ scripturę: "& sicut columba sedet ex natura iuxta aquam vt videat in ipsa aqua vmbram superuenientis accipitris, & sic sibi præcauere consuet uit, sic prælatus sibi p scripturam præcauebit contra hæreticos. 10. distin.in fin. 11. distin. nolite.

Cant. 5. " Prælatus columbam imitetur.

Leuit. 18.

S*I quis vult.*] Casvs. Tria sunt opera,quæ Moses & Aarõ faciebant,scilicet legere,docere populum, & orare: hæc tria opera debet episcopus facere, si vult imitari Mosen & Aaron. & si orauerit episcopus, vincet populus eius dæmones sicut populus Israel vicit Amalechitas orante Mose.

Leuit. 18.

f ¶*Non vadit.*] Nunquid ergo episcopi nõ intererũt bellis?imo *a*, quia etiã possunt alios hortari ad bellum, vt 23.q.7.igitur.& c.hortatu.Ioan.

Exod. 17. a Not. in c. hic all. 23. q. 8. igitur. in fi.Arch.

g ¶*Indesinenter.*] omnino,vel horis statutis. sic 21.q.3.hi qui. de cõse.dist.5.nunquam.31. dist.si laicus.ff.de cõdi. & dem.si quis ita.22.distin.sacrosancta.

S*Ed quæritur.*] Hæc dist. diuiditur in quinque partes. Secunda ibi,*Cur ergo.* Tertia ibi, *Relatum*. Quarta ibi,*Ideo.*Quinta ibi, *Vt itaque*.

†al.dimiserit.

Casvs. Ponitur hic 37.distin. in qua quæritur an oporteat clericos esse eruditos literis secularibus, scilicet libris gentilium:Et primo probat eos nõ esse legendos vsq; ad §.sed *Vnde,cum de quinque panibus quinque millia hominum vellet reficere, prius panes accipiens fregit, & postea discipulis dedit,& per eos demũ turbis apposuit: quia sacramenta legis,& prophetarum prius differendo exposuit, & postea eorum scientiam discipulis dedit, & per eos tandem illam fidelibus dispensauit.*

¶*Hinc & Petrus, cum rectoribus ecclesiæ scriberet, ait* [*Parati esse debetis reddere rationem omni poscenti vos satisfactionem* a *de ea fide* b *& spe* c, *quæ in vobis est,*] ¶ *Hinc etiam Paulus scribens ad Timotheum ait.* [*Attende lectioni, exhortationi, & doctrinæ.*]

¶*Ex quibus omnibus liquidò colligitur, quòd non sufficit prælatis bona conuersatio, & morum honestas, nisi addatur scientia doctrinæ. Vnde sacerdotes ingressuri tabernaculum, prius lauabantur in labro æneo, quod fecerat Moyses ex speculis mulierum.* ¶*Hinc etiam in canticis canticorum oculi* d, *per quos prælati ecclesiæ intelliguntur, assimilantur columbis, quæ residentiuxta fluenta plenißima* e.

Hinc etiã Hieronymus A *in Leuit.*

¶Sacerdotis est legis scientiam habere,non bellis, sed orationibus vacare.

CAP. III.

SI quis vult pontifex nõ tam vocabulo esse, q̃ merito, imitetur Moysem,imitetur Aaró. Quid enim dicitur de eis? quòd non discedunt de tabernaculo Domini. Erat ergo Moyses ĩdefinẽter in tabernaculo Domini. Quod autem opus eius erat? vt, aut à Deo aliquid disceret,aut ipse populum doceret. Hęc duo sunt Põtificis opera, vt, aut à Deo discat legendo scripturas diuinas, & sæpius meditando, aut populum doceat. Sed illa doceat,quæ à Deo ipse didicerit, non ex proprio corde, vel humano sensu, sed quæ Spiritus sãctus docet. Est & aliud opus quod facit Moyses: ad bella non vadit f, non pugnat contra inimicos. Sed quid facit? orat,& donec ille orat, vincit populus eius: si relaxauerit,& demiserit † manus, populus eius vincitur, & fugatur.Oret ergo & sacerdos ecclesiæ inde sinenter g, vt vincat populus, qui sub ipso est,hostes inuisibles Amalechitas, qui sunt dæmones impugnantes eos, qui volunt piè viuere in Christo.

A ¶Hieronymus.] *Citatur ex beato Hieronymo, & extat in homilia sexta Origenis in Leuiticum: quas quidem homilias cum alijs multis beatus Hieronymus Latinas fecit, sed ita,vt noxia quæque detruncarit vtilia transtulerit. Quod ipsemet ad Theophilum epist.62.ad Vigilãtium epist.75.& in plogo secundi libri in Michæam profeßus est. Ac frequenter Gratianus ea,quæ sunt Origenis Hieronymi nomine citat, vel quia pręcipui ecclesiæ doctoris auctoritas maius pondus habet,vel quia Hieronymus eo,quo dictum est, modo illa vertendo,penè sua fecerat.*

DISTINCT. XXXVII.

1 ps

S*Ed quæritur* h, *an secularibus literis oporteat eos eẽ eruditos. De his ita scribitur in Concilio Carthaginensi.4.c.16.*

¶Libros gentilium non legat episcopus.

CAP. I.

2 EPiscopus gentilium i libros non legat: hæreticorum autem, pro necessitate, aut tempore.

Item Hieronymus ad Damasum Papam de filio prodigo,epist.146.

¶Reprehenduntur sacerdotes, qui omissis Euangelijs comœdias legunt.

CAP. II.

3 SAcerdotes Dei omissis Euangelijs, & prophetis videmus comœdias legere, amatoria bucolicorum versuum verba canere. Virgilium tenere †, & id quod in pueris necessitatis k est, crimen in se facere voluptatis.

Idem ad cap.4.epist. ad Ephesios, lib.2.comment.

¶In vanitate, & obscuritate sensus ambulant,qui secularibus disciplinis occupantur.

CAP. III.

NOnne vobis uidetur in uanitate sensus, & obscuritate mentis ingredi, qui diebus, ac noctibus in dialectica arte torquetur? qui physicus perscrutator oculos trãs cælum leuat, & ultra profundum terrarum, & abyssi †, in quoddam innane demergitur, qui iambum ferit A? qui tantam † metrorum siluam in suo studiosus corde distinguit, & congerit? & (vt ad alteram partem transeam) qui diuitias per fas, & nefas quærit? qui adulatur regibus, hæreditates captat alienas, & opes congregat, quas in momento, cui sit relicturus, ignorat?

A ¶Ferit.] *Antea legebatur*, iambum feruet. *In originali aũt impresso est*, Iambum struit. *Emendatum vero est ex antiquo gratiani exẽplari. Nam Terentianus de Iãbo sic scribit:*

Iambus

econtra.deinde probat contrarium.postea dat solutionem j.eo.§. cur ergo.Prima duo c.plana sunt.

h ¶*Sed quęritur.*] in hac 37.distin.quærit *b* G. an ordinandus debeat habere peritiam secularium scientiarum.

b Sc. incidẽter. Hug.

"Primo autem ostendit, quòd clerici non nõ debent respicere libros gentilium *c*. Secundum ponit argu.in contrarium, & talem dat solutionem, quòd quidam legunt libros gentilium causa delectationis,& voluptatis, & hoc est prohibitum: quidam legunt ad eruditionem, & illud licitum est,vt per eos sciãt rectè loqui, & discerne re verum à falso.Io. vt j.eo.§.cur ergo. Et no. ℣ in omnibus vsq; ad §.sed contra.videtur sola voluptas prohiberi.

"Clerici an libros gentiliũ respicere possint.

c Et hoc facit vsq; ad §.j. eod. sed econtra.

2 Anſ.lib.7. c.202. Bur. l.1. cap.95. Iuo p.4. ca. 160.&p.5.c. 197. Pann. l.2.c. 130. Pol. l. 4.tit.7.

i E*Piscopus gẽtiliũ.*] "ergo nec leges audire debent.nam op probrium est eis, si se velint esse peritos disciplinarum forensium. C.de testa. consulta dialia.Sed contra,leges sunt per ora principũ diuinitus promulgatę, vt 16.qõ. 3. nemo *d*. Dic ℣ ad hoc licet audire leges,vt p eas melius intelligantur canones.arg.j.ea.dist. §. sed seculares. Ioan.

"Epis an liceat leges audire.

3 Iuo p.4.c. 162. Pan. l. 2.c.131. d Ad idé C. de lõg.tem. p̃scr.l.fi. 25. q.1.iõ. Arc.

k S*Acerdotes.*] ¶*Necessitatis.*]vt sciant rectè loqui.

† al. tãtùm.

NOnne.] Casvs. Quattuor genera hominum in hoc c. reprehenduntur, scilicet dialectici,qui quotidie in arte dialectica torquentur, & physici, qui oculos trãs cælum leuant, & versificatores,& cupidi, qui diuitias per fas,& nefas acquirunt, quas in momento cui sint relicturi,ignorant.

Ephes.4.

† al. abyssi quoddã immane demergit.

Vino.] Casvs. in hoc c. exponit quinque Hiero. Dicit enim, quòd illi inebriã tur vino, qui sacras scri pturas malè intelligũt, atque peruertunt. Secũ dò inebriantur sicera, qui sæculari scięntia abutuntur. Tertiò exponit, qui dicantur pseudoprophetæ. Quartò, qui sint diuini. Quintò quòd ille comedit vuã acerbam, qui aliter exponit scripturã, quàm veritas habet, etsi non contra fidem.

"Aures malè intelligẽtibus sunt euellendæ.

a ¶*Intelligunt.*] "Talibus qui malè intelligunt dicta magistri, essent aures præscindendæ. vt 24.q.1.si Petrus.

b ¶*Secundum tropologiam.*] ideſt, secundum moralem intellectum à tropos, quod est conersio *a*, quando verba nostra conuertimus ad mores informandos. 43.dist.si rector.

†al. tendicula.

a Et logos sermo. inde tropologia, i. conuersio sermonis. Hug. de hoc no. 76. di. ieiunĩ. in fi.

Additio. Isti cõtrarium faciebant. & facit de pœn. dist. 1. super tribus. Arch.

1 Hie. l. 5. ad c. 29. Ier.

Egant.] casvs. In hoc c. reprehendũtur sacerdotes à Hieronymo, qui filios suos & nepotes faciebant legere comœdias, & poetica carmina, & quia ad hoc pecuniam ecclesiasticam & ad alios turpes vsus conuertebãt: vnde dicit eos presbyteros puniendos ad instar Heli, qui cecidit de sella supinus, & mortuus est, quia suos filios non correxit. Quæ sequuntur, plana sunt vsque ad §. sed è contra.

2 Hier. l. 6. cõment. ad c. 31. Ier.

3 Iuo p. 4. c. 166.

c ¶*Ecclesiasticis.*] argu. contra ſ. 31. distin. omnino.

d ¶*Strenam.*] Strena est primum donum, qđ datur in principio calẽdarum. & datur pro augurio. 26.q.vlt. non observetis. & dicitur strena quasi sine threna, id est, sine lamentatione.

e ¶*Sportulam.*] quæ datur pro fabulis saturni, vel pro festis saturni cẽlebrandis, vel pro ludis saturni bonæ fortunæ.

f ¶*Sed quia filios.*] Talis repellitur à testimonio, vt 6.q.1.qui crimẽ. Itẽ nec potest esse episcopus, vt 48.dist.§. necesse. immo potius dicitur canis, quàm episcopus, vt 2.quæst.7. qui nec. Ioan.

1. Reg. 2.

Iambus ipse sex enim locis manet.
Et inde nomen inditum est senario,
Sed ter feritur, hinc trimetrus dicitur.
Scandendo binos quòd pedes coniungimus.

Ac de ijsdem senarijs Isidorus l. 1. Etymo. c. 58. ait, hos græci, quia geminos feriunt, trimetros dicunt.

Idem lib. 9. ad c. 28. Esaiæ.

¶Qui scripturas sacras malè intelligit, vel seculari sapientia abutitur, vino inebriatur, & sicera.

CAP. IIII.

VIno inebriantur, quando scripturas sanctas malè intelligunt [a], atque peruertunt: sicera, quando seculari abutuntur sapientia, & dialecticorum tendiculis, quæ non tam vincula † sunt appellãda, quàm phasmata, id est vmbræ quædam, & imagines, quæ cito pereunt, atque soluuntur. *Idem.* ¶1 Secundum tropologiam [b] pseudoprophetas eos debemus accipere, qui aliter scripturarum verba accipiũt, quàm Spiritus sanctus sonat; & diuinos eos, qui coniectura mentis suæ incerta futurorũ quasi vera pronuntiant absq; diuinorum auctoritate verborum. *Idem.* ¶2 Quicunque scripturas non ita intelligit, vt rei veritas habet, vuam acerbam comedit.

Idem lib. 3. ad c. 6. epist. ad Ephesi.

¶Reprehenduntur episcopi, qui filios suos secularibus erudiunt literis.

CAP. V.

3 LEgant episcopi, atque presbyteri, q filios suos secularibus literis erudiunt, & faciunt illos comœdias legere, & mimorum turpia scripta cantare, de ecclesiasticis [c] forsitan sumptibus eruditos. Et quod in corbonam pro peccato virgo, vel vidua, vel totam substantiam suam effundens quilibet pauper obtulerat, hoc in kalendariam strenam, [d] & saturnalitiam sportulam [e], & mineruale munus grammaticus, & orator, aut ĩ sumptus domesticos, templi stipes, aut in sordida scorta conuertit. Heli sacerdos, ipse sãctus fuit: sed quia filios [f] suos non eruditiuit in omni disciplina, & correptione, supinus cecidit, & mortuus est.

[*Item ex responsione Hadriani* B *Papæ ad Carolum, c. 49.*]

PALEA. CAP. VI.

4 OMnem vim venenorũ † suorum in dialectica disputatione constituunt hæretici, quæ, philosophorũ sententia, definitur non adstruendi vim habere, sed studium destruendi. Sed non in dialectica complacuit Deo saluum facere populum suum. Regnum enim Dei in simplicitate fidei est, non in contentione sermonis.

4 Iuo p. 4. c. 229. †al. inuentorum.

B ¶Hadriani.] *Hoc caput antea tribuebatur Vrbano. Sed est in scripto Hadriani de imaginibus ad Carolum magnum, c. 49. & inde emendatum est. Eadem verò habentur apud B. Ambrosium lib. 1. de fide ad Gratianum Imper. c. 3.*

Item Rabanus de preßuris ecclesiasticis.

¶Beatus Hieronymus ab Angelo verberatur, quia Ciceronis libros legebat.

CAP. VII.

5 LEgimus de beato Hieronymo, quòd cũ libros [g] legeret Ciceronis, ab Angelo est correptus, eo quòd vir Christianus paganorum figmentis intenderet.

Hinc etiam filius ille prodigus † in Euangelio reprehẽditur qui de siliquis h, *quas porci manducabant, ventrem suum replere cupiebat.* ¶*Hinc etiam origenes* C *cyniphes, & ranas, quibus Aegyptij sunt percussi, vanam dialecticorum garrulitatem, & sophistica argumenta intelligit. Ex quibus omnibus colligitur, quòd non est ab ecclesiasticis secularium literarum quærenda peritia. Sed contra legitur, quòd Moyses, & Daniel omni scientia Aegyptiorum, & Chaldæorum eruditi fuerunt. Legitur etiam, quòd præcepit Dominus filijs Israel, vt expoliarent* i *Aegyptios auro, & argẽto, moraliter instruens, vt siue aurum sapientiæ, siue argentum eloquentiæ apud poëtas inuenerimus, in vsum salutiferæ eruditionis vertamus.* ¶*In Leitico etiam primitias* D *mellis, id est dulcedinem humanæ eloquentiæ, Domino iubemur offerre.* ¶*Magi quoque tria munera obtulerunt Domino, in quibus nonnulli 6 tres partes* k *philosophiæ volunt intelligi. Denique (vt in expositione psalterij* E *Cassiodorus testatur) omnis splendor rethoricæ eloquentiæ, omnis modus poëticæ locutionis, quælibet varietas decoræ pronunciationis à diuinis scripturis sumpsit exordium. Hinc Ambrosius* F *ait super epistolam Colossensium [omnis ratio scientiæ supernæ, vel terrenæ creaturæ in eo est, qui est caput earum & auctor: vt qui hunc nouit, nihil vltra quęrat, quia hic est perfecta virtus, & sapientia, quidquid alibi quæritur, hic perfectè inuenitur. In Daniele, & Salomone ostendit infidelibus se totius auctorem sapientiæ. Quod infideles non putant, quia non legunt in Euangelijs, & Prophetis astrologiam, geometriam, & alia huiusmodi: quæ ideo despecta* l *sunt à nostris, quia nihil valent ad salutem, sed mittunt in errorem, & dum his student, curam animæ, non habent. Qui verò Christum nouit, thesaurum sapientiæ, & scięntiæ inuenit, quia id nouit, quod vtile est.*]

g ¶*Legimus.*] ¶*Libros.*] quia legit eos causa delectationis non causa eruditionis, vt de consec. dist. 5. nõ mediocriter.

4 Iuo p. 4. c. 229. †al. inuentorum.

h ¶*De siliquis.*] "id est, sæcularibus scientijs, quæ inflant, non satiant. *b*

"scientiæ seculares non satiant.

b Sicut. n. siliquæ onerant ventrẽ & inflãt, sed non satiant, sic & illæ à spirituali fame non liberant, nec cæcitatẽ expellũt, sed onere peccatorum & gehẽnæ reatu grauãt. quicunq; ergo ad remouẽdam cæcitatem ignorãtiæ illas artes & scientias discere appetit, quasi siliquis vẽtrem suum replere cupit, secundũ Hug.

SED ECONTRA. Casvs. Amodo probat Gratianus, quòd clerici secularibus scięntijs debent esse eruditi. Et hoc probatur sex rationibus. Prima est in principio. Secunda ibi, *Legitur etiam.* Tertia ibi, *In Leuitico.* Quarta ibi, *Magi.* Quinta ibi, *Denique.* Sexta ibi, *Hinc etiam Ambrosius.*

i ¶*Vt expoliarent.*] 14.q.5. dixit.

k ¶*Tres partes.*] scilicet moralem, naturalẽ, & rationalem.

l ¶*Despecta.*] respectu aliarum scientiarũ. Ioannes.

5 Ex Hiero. ad Eustoch. de custodia virg. Iuo p. 4. c. 164. Pã. l. 2. c. 132. †Luc. 15.

Act. 7. Dan. 1.

Exo. 3. & 11.

Leuit. 2.

Matth. 2.

6 Rab. ad hunc locum Matt.

cap. 2.

C Origenes.] *Is homilia 4. ad c. 7. Exodi. ranas quidem comparat poëtis, Cyniphes autem dialecticis.*

D ¶Primitias.] *Leuitici c. 2. prohibetur fermentum, ac mel adoleri in sacrificio Domini: primitiæ tamen eorum iubentur offerri, sed non super altare imponi. Vbi in gloßa ordinaria mel exponitur gentilis eloquentia, ab Isychio autem paganorum doctrina, cuius primitiæ ad imitationem beati Apostoli Pauli poßunt Deo offerri.*

E ¶Cassiodorus.] *In prologo psalterij. c. 15. & sequenti multis verbis Cassiodorus diuinæ scripturæ eloquentiam explicat, & commendat. Sed quæ affert in principio explanationis psalmi. 6. valde videntur his, quæ nunc referuntur, conuenire.*

F ¶Ambrosius.] *Ex beati Ambrosii principio expositionis capitis secundi epistolæ ad Colossenses. hæc summatim collecta*

Vrbat.] CASVS. Quidam prohibebant Christianos ne legerent libros gentilium, quos Beda reprehendit, dicens q̃ bene possunt legi sine peccato, vt vtilia inde sumantur, ad instar Mosi & Danielis, & etiam Pauli, qui suis epistolis inseruit versus poëtarum, scilicet Cretenses, &c.

a ¶*Si qua.*] arg. quòd vtile non vitiatur per inutile, vt 16. q.4. q.1. §.dis.9. si ad scripturas. contra. Ioan.

b ¶*Magister.*] Nam legitur q̃ cum Paulus venisset Athenas, vidit ará ignoti Dei, in qua erat scriptum, Hæc est ara ignoti Dei *a*, ĩ quo viuimus: mouemur, & sumus. à qua scriptura Apostolus incœpit prædicationem suam, & aperuit illis Athenientibus sensum illius scripturæ, prosequens de Deo nostro, & dicens: Quẽ vos dicitis ignotum, ego prædico & colo. tunc " Dionysius areopagita videns quẽdam cæcum transeuntem dixit illi: Si illumi naueris istum cæcum, credam tibi, qui statim inuocato noĩe Christi illuminatus est, & ille credidit.

a Al. ignoto Deo datiui culpa.

c ¶*Indidisset.*] "In epistola Pauli ad Titũ illud Epimenidis poëtæ, Cretenses semper mendaces, malæ bestiæ ventres pigri. 1.q.1. Dominus declarauit. Interseruit etiam in prima epistola ad Corinthios illud Menandri, Sæpe bonos mores corrumpũt colloquia praua. 28.q.1. sæpe. Item vsus est illo versu: Odero si potero, si non, inuitus amabo. sed Hieron. de consecr. dist. 5. nonnunquam. vsus est verib. Virgilij, & Aug. illo Lucani, mens hausti nulla, &c. 26.q.5. nec mirum. & iurisperitus auctoritate Virgilij. ff. de rer. diui. in tantum. §. cenotaphium. & Homeri, Instit. de contrah. emp. §. pretium.

1 Iuo p.4. c.85. Pan.l. 2.c.133.

†Al. quibus vbilibet inuẽta vtilia]

"Dionysius per prædicationem Pauli fuit conuersus.

"Apostolus vsus est sententijs poëticis.

2 l.9. reg.epist.48.j.86 dist. c. cum multa.

CVR ERGO. CASVS. Soluit Gratianus contrarietatem hanc, dicens q̃ sæculares scientias debet quis addiscere non ad voluptatem, sed ad eruditionem, vt quæ in eis vtilia inueniuntur, ad vsum sacræ eruditionis conuertantur. Vnde Gregorius quendam episcopum reprehendit, non quia seculares scientias didicerit: sed quia ad voluptatem grammaticam loco Euangelij exponebat.

3 Pan.l.2.c. 134.

d ¶*Sed seculares.*] Vnde beatus Gregorius infra 86. distin. cum multa.

L *Egimus aliqua.*] CASVS. Totum hoc c. legi potest de sæcularibus scientijs secundum H. & ostẽditur ratio triplex quare legantur, scilicet ne negligantur, ne ignorentur, & vt repudientur. Vel sic legimus aliqua vt nouum & vetus test. negligamus. Legimus aliqua, vt artes, ne ignoremus. Legimus aliqua, vt scripturas hæreticorũm, vt repudiemus.

sunt, referunturq̃ue in glossa ordinaria, & ab Anselmo ad idem caput secundum, cuius Anselmi verbis Gratiani verba magnopere sunt similia.

Hinc etiam Beda libro 2. Regum, c.9. in Samuelis allegoricis expositionibus.

¶Non prohibeantur clerici sacras literas legere.

CAP. VIII.

1 TVrbat acumẽ legentiũ, & deficere cogit, qui eos à legendis secularibus literis omnimodo æstimat prohibendos, in quibus † si qua [a] inuenta sunt vtilia, quasi sua sumere licet. Alioquin nec Moyses, & Daniel sapientia, vel literis Aegyptiorum paterentur erudiri, quorum tamen superstitiones simul, & delicias horrebant. Nec ipse magister[b] gentium aliquot versus poëtarũ suis vel scriptis indidisset [c], vel dictis.

2 *Cur ergo legi prohibentur, quæ tam rationabiliter legenda probantur? Sed seculares* d *literas quidã legunt ad voluptatem poëtarum figmentis, & verborum ornatu delectati: quidam verò ad eruditionẽ eas addiscunt, vt errores gentilium legẽdo detestentur, & vtilia, quæ in eis inuenerint, ad vsum sacræ eruditionis deuotè conuertant. Tales laudabiliter seculares literas addiscunt.* 2 *Vnde B. Gregorius quendam episcopum non reprehendit, quia eas didicerat, sed quia contra episcopale officiũ pro lectione Euangelica grãmaticam populo exponebat.*

Hinc etiã Ambrosius scribit super Lucã in explanatione proœmij.

¶Seculares literæ legendæ sunt ne ignorentur.

CAP. IX.

3 LEgimus aliqua, ne negligantur [e] A, legimus, ne ignoremus [f], legimus, non vt teneamus, sed vt repudiemus. [g]

e ¶*Ne negligantur.*] vt vetus testamentum.

f ¶*Ne ignoremus.*] Nam quãuis nullus sit vsus, tamen scientia necessaria est, vt §. dist. 7. c. vlt.

g ¶*Repudiemus.*] vt libros hæreticorum, vt 24.q.3.c.vlt.

A ¶Negligantur.] *Sic etiam in Pannormia, sed in originali & in vno Gratiani manuscri.* ne legantur. *Ibi enim agitur de pseudeuangelijs. Sed non est mutatum ob glossam.*

Item Hieronymus ad cap.1. epist. ad Titum.

¶Grammatica legenda est, vt per eam sacræ scripturæ intelligantur.

CAP. X.

20 4SI quis artem grammaticam nouerit, vel dialecticam, vt rationem rectè loquẽdi habeat, & inter falsa & vera diudicet, non improbamus B.

¶Geometria [h] quoque, & arithmetica, & musica habent in sua scientia veritatem: sed nõ est scientia illa, scientia pietatis. Scientia pietatis est nosse legem, intelligere prophetas, Euẽgelio credere, Apostolos non ignorare. ¶5 Grammaticorum c autem doctrina etiã potest proficere ad vitam, dũ fuerit in meliores vsus assumpta.

B ¶Non improbamus.] *Absunt istæ duæ voces ab originali. Exponens enim beatus Hieronymus verba illa ex principio epistolæ ad Titũ,* & cognitionem veritatis, quæ est iuxta pietatem, *ita scripsit:* Est planè veritas, quæ non habet pietatẽ, si quis grammaticam, &c.

C ¶Grammaticorum.] *Hæc non sunt B. Hieronymi, sed Isidori libr. 3. de summo bono, c.13. ex quo citat Iuo.*

Item Hieronymus in primum caput Danielis.

¶Exemplo Danielis probatur nõ esse peccatum secularibus literis erudiri.

CAP. XI.

6 QVi de mensa [i] Regis, & de vino potus eius nolunt † comedere, ne polluantur, vtique si ipsam sapientiã, atque doctrinam Babyloniorum scirent [k] esse peccatum, nunquam acquiescerent discere doctrinam & scientiam paganorum? Et resp. Hieron. q̃ non: & hoc probat exemplo quatuor puerorum, s. Danielis, Ananiæ, Azariæ, Misaëlis, & exemplo Mosi: qui si sciuissent esse peccatum, nũquam didicissent. Discebant enim vt cõuincerent incredulos: aliter risui paterent, si de dogmatibus eorum cũ eis disputarent, cum inde nihil scirent. Secũda quæstio fuit, an sit peccatum recordari secularium legum in prædicatione vel disputatione? Et respondet, non: quia hoc fit ex necessitate, vt probemus ea, quę sancti dixerunt, in libris gentilium contineri.

4 Pan.l.2.c. 135.

5 Iuo p.4.c. 107. Pan.l. 2.c.136.

6 Pol.l.4.ti. 7.

i ¶*Qui de mensa.*] "Daniel, Ananias, Misaël, Azarias *b*: nam turpe est alicui decretanti ius in quo versatur ignorare, vt ff. de origine iuris. l.2. §. Seruius.

"Daniel & socij sui.

b Isti alio noĩe dicti sunt Baltha sar, Sidrac, Misac, & Abdenago, secundũ Hug. & Lau.

k ¶*Scirent esse peccatum.*] ex eo quod Hieronymus hic inducit exemplum Danielis, colligitur argu. quód in dubijs recurrendum est ad exempla maiorum & aliorum. 16. quæst. 1. sunt nonnulli. 22. quæst. 1. vt noueritis. 1. quæst. 7. conuenientibus. 12.q.2. quæst. 16. quæst. 3. præsulum. 14. quæst. 1. c. vlt. 26. q.2. non statutum. & c. non exemplo. C. de sent. & interl. nemo *c.* contra Sol. " vbi iura deficiunt, recurrendum est de similib. ad similia: aliàs non. 20. dist. de quib. dic vt ibi. Item ar. præsumi eo ipso bonum, quòd ab aliquo bono sit factum, vt 7.q.1. omnis qui. & 34.q.1. cum beatissimus. 9.q.2. Lugdunensis. 12.q.1. expedit. 28.q.1. sic enim. 31. dist. omnino. Ioan.

† non vult.] Ori. & Poly. & sic deinceps. Act. 7.

7 Hiero. in prolog. in Danielem. c Vt no. 20. dist. c. fi. "recurritur qñq; ad simil. lib. ad simil.

a ¶*Prædi-*

a ¶ *Prædicta.*] scilicet de incarnatione, vt illud Virgilij.
" *Iam noua progenies cælo demittitur alto.*
" Virgilius.
b ¶ *Contineri.*] vt illud Ouidij.
" *Odero si potero: si non, inuitus amabo.*
" Ouidius.

De quibusdam.] Casvs. Relatum fuit Eugenio in synodo sua quòd in quibusdam locis non erant magistri, qui erudirent alios in liberalibus artibus: & ideo præcepit omnibus episcopis, vt in congruis locis magistros constituant, qui quotidie in doctrinis liberalibus alios doceant.

c ¶ *Neque magistros.* Arg. quòd scholares *a* in scholis de ecclesijs suis debẽt habere præbendas. s. distinct. 32. si qui. ff. ex quib. cau. ma. in integr. necnon. ff. de neg. gest. l. 1. extra de cle. non resi. inter quatuor. 1. q. 2. sacerdos. Sed contra. 1. quæst. 2. placuit. j. de consec. distin. 1. nemo. j. 12. q. 2. concessa. 16. quæst. 1. generaliter.

a Intelligo aliquẽ esse in scholis, licet aliquando diuertat cã. eundi ad curiam Romanam vel alibi, statim reuersurus: nã tunc nec diuertisse videt de pœ. dist. 1. diuortium. Arc.

d ¶ *Subiectisque.*] id est baptismalibus ecclesijs.

e ¶ *Vt magistri.*] Quid iuris sit de magistris, habes ext. de magist. quia nonnulli. & extra de magist. c. 1. quia à clericis ipsius ecclesiæ, & à pauperibus nihil petẽt vt ibi dicitur, " Sed nunquid magister iure licito potest facere collectam? Videtur quòd non: quia scientia donum Dei est: vnde vẽdi non potest, vt 1. q. 3. non solùm. quia professores iuris & si honestè accipiunt, tamen inhonestè petũt, vt ff. de va. & extraor. cog. l. 1. §. est quidem. Item quia potius debent proijcere pecuniam exẽplo Cratis. 12. q. 2. gloria. §. Crates. Item quia propter honorem adipiscẽdum legunt: non propter vtilitatẽ aliorum, quare tanquam suorum negotiorum gestores nihil ab auditorib. petere debẽt, vt ff. de neg. gest. si pupilli. §. 2. Sed contra: qui ꝑ tpe præstat obsequiũ, debet consequi beneficiũ, vt 12. q. 2. charitatem. Item quare non posset magister vendere doctrinã suam, sicut iurisperitus consilium, vt 14. q. 5. non sanè? Item nonne testis gratis testatur, & tamen recipit procurationem, i. pecuniam procurationis nomine, vt 4. q. 3. c. venturis. & ẽpus gratis cõsecrat ecclesiam: tamen recipere potest procurationẽ: vt ext. de simo. cũ sit. & officiũ magistri remunerandũ est, vt ff. de dona. Aquilius? So. tunc petat magister collectam cũ ei sua plenissimè nõ sufficiunt, vt 10. q. 3. priscis. & 12. q. 1. epũs ecclesiasticarum rerum. Ioan. Ego credo quidquid dicat Ioã. ꝙ magister potest facere collectam de qua viuat, & procuretur, etiam si abundè *b*: quia epũs cum consecrat ecclesiam, & cum visitat, recipit procurationẽ etiam si abundet, vt in decr. de si. cum sit Romana. & ext. de cen. cum Apostolus. & eo. tit. sopitæ. nec vendit magister scientiã, quia æstimari non potest: sed pro labore suo promittitur ei præmium. nam prædicator non dicitur vendere prædicationem, & tamen petere potest sustentationem, vt extra de præsc. cum ex officij. & de censi. cũ venerabilis. & 13. q. 1. §. quia ergo. & §. his ita. Bar. *c*

" Magister pro docẽdo an possit collectã facere.
2 Iuo p. 4. c. 214. Anse. l. 7. c. 2. Poly. l. 4. tit. 32.
b Arg. contra. 10. q. 3. cauẽdũ. iuxta fi. vbi de hoc. & ibi dicam. Archi.
c De hoc etiam no. 1. q. 3. vendentes. & plenè ext. de mag. quia. Arch.

f ¶ *Assiduè.*] id est, horis competentibus. sic s. 31. dist. sacerdotibus. ff. de cond. & dem. si quis ita legauerit.

Si quid veri.] Casvs. Manichæi dicebãt, quòd si Orpheus & Sybilla, & alij vates & philosophi gentiliũ de Deo aliquid dixerunt, tantæ est auctoritatis quantæ sunt verba prophetarũ. Et rñdet Aug. dicens, ꝙ si quid veri ibi reperitur, valet ad conuincẽdum eos: sed nõ vt habeatur in auctoritate sicut verba prophetarũ. Et hoc probat similitudine Dæmonum & Angelorũ: qui dæmones, licet vera dixerint de Christo, non tamẽ sunt tantæ auctoritatis quãtæ verba Angelorum.

g ¶ *Si quid veri.*] Ar. " quod testes vel instrã possunt pro parte rata haberi, pro parte non, vt dixi s. dist. 9. si ad sacras. sed illud verũ est, quãdo reprobantur ratione personæ: secus si reprobentur ꝓp dicta. Itẽ arg. quòd si aliquid induxero ꝓp me, quod non teneor recipere cõtra me. s. dist. 19. si Romanorum. contra. Ioã. Sol. si vtor aliquo contra me, & pro me vti debeo: nisi in casibus specialibus. 2. q. 7. si hæreticus. Dic vt ibi. Bart.

" Instrumẽta possunt ꝓp parte approbari, & ꝓp parte reprobari.
† sed ibi fusius.
3 Ibid. infra.

h ¶ *Valet quidem.*] Ar. esse argumentandũ ab exemplis paganorum, & in dubijs ad ea recurrendum. j. 13. q. 2. questa. s. dist. 21. submittit.

i ¶ *Dæmoniorum.*] Cũ dixerunt filio Dei, Ad quid venisti ante tẽpus torquere nos? Apostolus tamen in epistola ad Corinth. videtur cõtrarium dicere, cum dicit, Si cognouissent eũ, nunquam dominum gloriæ crucifixissent. Dic quòd si perfectè eum non nouerunt: " tamen credebant eum filium Dei, cum viderunt eum ambulãtem super aquas, cum viderunt eum esurire, non credebant.

† al. sanis.
" diaboli vtrũ cognouerũt Christi esse filiũ Dei.

Relatum.] hæc est 3. pars huius dist. in qua dicit quòd à sapientibus debemus audire, quæ leguntur in sacra scriptura. Ioan. de Fan.

Casvs. Quidam erant, qui cum veritatis doctorem nõ haberent, diuinam scripturam exponebant pro suæ voluntatis arbitrio: & non secundum traditionem sanctorum patrum: ex suo ingenio quasdam similitudines capientes: quos Clemens reprehendit, ostendens, quòd diuina scriptura non debet intelligi secundum arbitrium alicuius, nec extraneus sensus debet quæri, vel à litera alienus: licet multa sint in diuinis scripturis, quæ possunt trahi ad varios & diuersos intellectus. Et ideo docet scientiam esse discendam ab eo, qui veritatem à suis maioribus percepit: vt possit postea veritatem prædicare, & alios rectè docere: & ad assertionem veri dogmatis artibus liberalibus poterit vti, vt falsa & simulata declinet. Sequens cap. patet.

k ¶ *Traditionem.*] Tales dicuntur transferre terminos patrum, vt 24. q. 3. transferunt.

a ¶ *Verisi-*

Item ex synodo Eugenij a *Papæ secundi.*

¶ Magistros, & doctores episcopi congruis locis constituant.

CAP. XII.

2 De quibusdam locis ad nos refertur neque magistros [c], neque curam inueniri pro studio literarum. Idcirco in vniuersis epis, subiectisque [d] plebibus, & alijs locis, in quibus necessitas occurrerit, omnino cura, & diligentia adhibeatur, vt magistri [e] & doctores constituantur, qui studia literarum, liberaliumq; artium dogmata assiduè [f] doceant: quia in his maximè diuina manifestantur, atq; declarantur mandata.

Item Eugenius a *Papa.*

Discunt autem, non vt sequantur, sed vt iudicent, atque conuincant: quomodo si quispiã aduersus mathematicos velit scribere imperitus mathematis, risui pateat: & aduersus philosophos disputans, si ignoret dogmata philosophorum. Discunt ergo ea mente doctrinam Chaldeorũ, qua & Moyses omnem sapientiam Aegyptiorum didicerat. Idem.

¶ 1 Si quando cogimur literarum secularium recordari, & aliqua ex his discere, q̃ olim omisimus: non nostræ est voluntatis, sed, vt ita dicam, grauissimæ necessitatis, vt probemus ea, quæ à sãctis prophetis ante secula multa p̃dicta [a] sunt, tam græcorum, quàm latinorum, & aliarum gentium literis contineri. [b]

¶ Auctoritatibus gentilium, eorũ vanitas retunditur, atque conuincitur.

CAP. XIII.

Si quid veri [g] *de Deo Sybilla, vel Orpheus, alijue gentium vates, aut philosophi prę dixisse perhibentur, valet quidem* [h] *aliquid ad paganorum vanitatem reuincendam, non tamen ad istorum auctoritatẽ amplectendam.* 3 *Quantum enim distat de Christi aduentu intet prædicationem Angelorum, & confessionem dæmoniorum* [i], *tantum inter auctoritatem prophetarum, & curiositatem sacrilegorum.*

Item Clemens Papa I. epist. 5. ad suos discipulos.

¶ Ad intelligentiam sacrarum scripturarum, secularium peritia necessaria ostenditur.

CAP. XIIII.

3 *Relatum est nobis, quòd quidam in vestris partibus commorantes aduersantur sacris† doctrinis: & prout eis videtur, non secundum traditionem* [k] *patrum, sed iuxta sensum suum, docere videtur.*

a ¶ *Verisimilitudines.*] id est, statim volunt per similitudines procedere in alijs. & licet per similia licitum sit argumentari [a], vt 20 dist. de libellis. non tamen semper, vt 17. q. 1. nuptiarum. & 28. q. 1. sic enim.

b ¶ *Alienum.*] nisi illud reperiatur in auctoritate, vt cum inuenimus annũ poni pro die, vel econtra, vt 31. dist. tenere. 33. q. 1. hoc ipsum.

c ¶ *Discere.*] Prius. n. debet discere quàm docere, vt 16. q. 1. si clericatus. & c. sic viue. & 36. dist. §. ecce.

d ¶ *In pueritia.*] Arg. " quod aliquis potest testificari de eo quod vidit in puerili ætate, vt hic, & de cõsec. dist. 4. cum itaque. & c. placuit. & 26. dist. deinde. nam & liber factus potest testificari de eo qđ vidit cum esset seruus, vt ff. de verb. sig. nationem. §. vlt. [b] Arg. contra, quia hæc ætas nescit quid agat, vt C. de fal. mo. l. 1. & impubes nihil intelligitur scire, vt ff. de iu. & fa. igno. l. vlt. Dic quód si fuerit capax doli, bene potest de eo quod tunc vidit, testari de puro facto, sed de circunstantijs, sc. qualiter quid factũ sit, non: quia, in hoc facile potuit falli memoria. Ioan. quod satis credo. arg. insti. de inut. stip. §. pupillus. ff. de reg. iur. l. in negotijs. Bar.

I *Deo prohibetur.*] Hæc est 4. pars huius distinct. in qua dicit causam quare fuit prorhibitum studere in libris gentilium. Ioan. de Fan.

e ¶ *Thura.*] quasi dicat non refert, an quid fiat, an eius simile, vt 11. q. 3. existimant. & 86. dist. pasce. ff. man. l. vlt.

1 Iuo p. 3. c. 167. Pan. l. 2. c. 137.

VT ITAQVE.

CASVS. Concludit Grat. ex supradictis, qđ sacerdotes debẽt ignorantiam omnino vitare: quia si sacerdotes cæci & ignorantes velint docere subiectos, ambo in foueã cadunt: quod probatur auctoritate psal. Et licet quis velit se excusare auctoritate Euangelij dicentis, Seruus nescius voluntatem domini, &c. non tamen prodest. & hoc probatur auctoritate Apostoli: Qui ignorat, &c. quod debet intelligi de eo, qui inuenit à quo potuit discere: aliàs punitur. qp probatur auctoritate Augustini. Non omnis, &c. Sequens capitulum patet.

Psal. 35. 2 Ex Gre. in l. 1. pastor. c. 1.

Matth. 15. Psal. 68.

f ¶ *Oculi eorum.*] id est, prælati [c], qui regunt alios.

ADDITIO. vt 36. dist. §. ecce. in fi.

c Aliás oculi eorum. s. prælatorũ qui, &c.

g ¶ *Dorsum.*] id est, subditos qui sustentari debent à prælatis quasi in dorso: vel qa sequunt dorsum ipsorũ. 11. q. 3. pcipuè.

h ¶ *Qui ignorat.*] id est, qui negligit scire, vel contẽnit scire.

Multas enim quidam, vt audiuimus, vestrarum partium ingenioſi † homines ex ijs, quæ legunt, verisimilitudines [a] capiunt. Et ideo diligenter obseruãdum est, vt lex Dei cum legitur, non secundum propriam ingenij intelligentiam legatur, vel doceatur. Sunt enim multa verba in scripturis diuinis, quæ possunt trahi ad eum sensum, quẽ sibi vnusquisq; sponte præsumpsit, sed fieri non oportet. Non enim sensum †, quem extrinsecus adulteretis, alienum [b], & extra neũ debetis quærere, aut quoquo modo ipsum scripturarũ auctoritate confirmare: sed ex ipsis scripturis sensum capere veritatis. Et ideo oportet ab eo intelligentiam discere [c] scripturarum, qui eam à maioribus secundum veritatem sibi traditam seruauit, vt ipse possit ea quæ rectè susceperit, competenter asserere. Cum enim ex diuinis scripturis integrã quis, & firmam regulam veritatis susceperit, absurdum nõ erit, si aliquid etiam ex eruditione cõmuni, ac liberalibus studijs, quæ fortè in pueritia [d] attigit, ad assertionẽ veri dogmatis conferat: ita tamen, vt vbi vera didicerit, falsa & simulata declinet.

a Ad hoc ext. de consti. translato. & de rescri. inter. & de transla. inter. ext. de app. vna. ff. ad l. Aq. illud. Arc.

† al. sensum extrinsecꝰ alienum.

b Ad idé facit expẽssè, vt vr̃ ff. ad Syl. excipiũtur. Arc.

" Testificari põt quis de eo qp vidit ĩ ætate puerili.

Item Isidorus in libro 3. sententiarum de summo bono, c. 13.

¶ Quare prohibetur Christianus poëtica figmenta legere.

CAP. XV.

1 4 IDeo prohibetur Christianus figmenta legere poëtarum, quia per oblectamenta inanium fabularum, mentem excitant ad incertiua libidinum. Non enim solùm thura [e] offerendo, dæmonibus immolatur, sed etiam eorum dicta libentius capiendo.

2 *Vt itaque ex præmissis apparet, imperitia sacerdotibus semper esse debet aduersa: quia cum per ignorantiam cæcati alijs ducatum præstare cœperint, ambo in foueam cadunt: vnde dicitur in psalmo.* [*Obscurentur oculi eorum* [f], *ne videant, & dorsum* [g] *eorũ semper incurua.*] *Cum enim obscurantur illi, qui præeunt, ad ferenda onera peccatorum facilè sequentes inclinantur. Elaborandum est itaque sacerdotibus, vt ignorantiam à se quasi quandam pestem abijciant. Licet enim seruus ne sciens uoluntatem domini sui, & nõ faciens, dicatur vapulare paucis, nõ tamen hoc de omnibus generaliter intelligitur. Ait enim Apostolus* [*Qui ignorat* [h], *ignorabitur.*] *Quod de eo intelligendum est, qui noluit* [i] *intelligere, vt bene ageret.*

Vnde Augustinus ait in lib. quæ veteris ac noui testamenti, q. 67.

CAP. XVI.

NOn omnis ignorans immunis est à pœna. Ille. n. ignorans potest excusari à pœna [k], qui à quo disceret, non inuenit. Istis autem hoc ignosci, †qui habẽtes à quo discerent, operam non dederunt. Huiusmodi non licet ignorare: accipiant ergo veniam, si conuertantur.

¶ *Caput hoc in plerisque vetustis Gratiani exemplaribus coniunctũ est superiori. Est autem responsio ad quæstionem, quam præmisit B. Augustinus his verbis:* Quid est, quod in carne positus Saluator ait: Pater ignosce illis, non enim sciunt quid faciũt. Si enim nescium, quid est, quod ignoscitur? maximè cũ dicat Rex Abimelech ad Deum: Nunquid gentem ignorantem perdes? Non omnis ignorans, immunis est, &c. *In extremo autem addita sunt nonnulla ex ipso B. Augustino, quò sententia sit integrior.*

ADDITIO. Nã ignorãtia q̃ est ex culpa, nocet. 28. q. 1. §. ex his.

i ¶ *Qui noluit.*] " Videtur ergo qp illi sint excusati ad quos prædicatio Apostolorum non peruenit, vt 82. dist. proposuisti. sed nõ est ita: quia in oẽm terrã exiuit sonus eorum. 19. distin. ita dns. nec excusatur quis p ignorantiam, qui potest habere copiam peritorũ ff. de iu. & fac. igno. l. regula. vel si sua prudentia facilè potuit illud scire. C. de ingen. manumi. l. 3. & ff. quis or. in bon. poss. seruc. l. 2. §. in bonorum.

" Excusanturne hi ad quos Apostolorũ prædicatio non peruenit.

Luc. 12. k NON *omnis.*] ¶ *A pœna.*] id est à peccato pro quo debetur pœna, vel à pœna æterna. aliter non congruè diceret, nec verum etiam cum in quolibet ignorante sit pœna eo ipso, quòd ignorat, secundũ Hug.

1. Cor. 14.

CVm *itaque.*] Hæc dist. diuiditur ĩ tres par. In prima intẽdit probare, quod oẽs sacerdotes & alij maiores & minores debẽt esse instructi in l. diuina, & præcipuè in canonica, & probat hoc per x. auctoritates. Secũda ibi, *Quamuis.* Tertia ibi, *Sed licet.* Io. de Fan.

† al. ignoscinõ potent.

CASVS. Facta mentione supra de ignorantia §. vt itaque. & in c. non omnis. supponit Gra. 38. dist. in qua ostendit quòd ignorantia periculosa est, maximè sacerdotibus.

Luc. 23.

Gen. 20.

1 ¶ *Cũ itaq;.*] Superi dist. facta fuit mẽtio de ignorãtia: iõ magister annectit istã 38. dist. in qua ostendit qp ignorãtia periculosa est, maximè sacerdotib. " Notãdum est ergo, qp ignorãtia iuris alia est iuris naturalis, alia ciuilis vel canonici. Ignorãtia iuris naturalis neminẽ excusat, si est adultus, vel discretus: quia in his parũ interest decipere vel decipi posse, vt 16. q. 1. si cupis. de hac dr̃, Ignorans ignorabitur. Ignorãtia iuris ciuilis vel canonici neminem excusat, vt j̃. co. si in laicis, &c. q̃ ipsis. aliquos tñ excusat, vt milites, mulieres [d], rusticos, minores. Io. in damno tñ vitando nulli nocet, vt ff. de iu. & fa. ign. error. in fi. nisi in his q̃ introducta sunt ad rigorem iuris cõseruãdũ, vt in cõstitutione, si qs in tantã. C. vndé vi. & in p̃scriptionib. Bart. " Ignorãtia facti alia, pbabilis, & hęc excusat: qa ẽt peritissimos fallit, vt j̃. 1. q. 1 si quis à simoniacis. & 9. q. 1. ordinationes. alia est crassa & supina, vt cum quis ignorat id qđ publicè factũ est in ciuitate. hæc neminem excusat, vt 16. dist. qđ dicitis. 12. q. 2. qui & humanis. Hoc plenius inuenies. 1. q. 4. §. vlt. in fi.

" Ignorantia iuris est multiplex.

d De hoc legi. & no. 22. q. 4. §. illicitũ. fęminas tamen non in oibus excusat ignorantia, sed ĩ quibusdam vt not. ff. de iu. & fa. ig. regula. in prin. & C. e. tit. l. fi.

3 Burc. lib. 1. cap. 100. Iuo. p. 5. c. 202. Ans. l. 7. c. 114.

" Ignorantia facti est multiplex.

DISTINCT. XXXVIII.

1 ips

VM [1] *itaque voluntaria ignorãtia omnibus noxia sit, sacerdotibus est periculosa.*

Vnde in concilio Tolet. 4. c. 24. legitur.

¶ Sacerdotibus maximè ignorantia vitanda est.

CAP. I.

3 IGnorantia mater cunctorum errorũ maximè in sacerdotibus Dei vitãda est, qui docendi officium in populis, susceperunt. Sacerdotes enim

I *Gnorantia.*] CASVS. Docet hic concilium Toletan. qp ignoran-

ignorantiam sacerdotes Dei debent vitare,quæ mater est cunctorum errorum: & ideo maximè in sacerdotibus est vitanda.Vnde sacras scripturas legere debent, quibus populos sibi commissos valeant erudire,tam in scientia fidei,quàm in morib. & hoc probatur auctoritate Apostoli dicentis: Attende lectioni. &c.

a ¶ *Ad Timotheum.*] Arg. ꝙ vni dicitur, ad oēs extenditur,vt 24.q. quodcunque.& 16.q.1 prædicator.61.dist.miramur.de pœnit.dist.1. §.his auctoritatibus [a]. C.de diuer.rescrip.l.1. ff.de pac. iurisgentium. §.pactorum.Ar.contra, 25.dist.qualis.

1.Tim.4. ibid.inferi⁹

a Ver.nunc autē. aliàs est c.ad idē de cōse. dis. 4.propriè. 1 Conc. Arc.4.c.3.

Q *Vando.*] Casvs. Docet cōcilium Toletan.ꝙ quādo episcopi ordinant presbyteros in capellis, debēt eos docere qualiter officia debeant celebrare,ne per ignorantiam in diuinis sacramentis offendant. & cum ad litanias venerint, vel ad concilium, debent ep̄o suo reddere rōnē qualiter baptizauerint, vel officia celebrauerint. Sequens c.patet.

2 Burc.lib. 2. cap.157. Ans. l.7. c. 113. Iuo p. 3. cap.129. Pan. l.3. c. 23.

b ¶ *Officialē.*] in quo continetur officiū ecclesiasticum.

† al. accedant.

c ¶ *A sacerdote.*]idest episcopo.

† al.Deum offendant.

d ¶ *Ad litanias.*] " id est,in rogationibus. Et sic patet ꝙ oēs sacerdotes venient ad cathedralem ecclesiam in festo rogationum. sic j. de cōse.dist.3.c.3.de cōse.dist.1.& hoc.

" proceſſiones rogationum.

e ¶ *Vel ad concilium.*] Sic patet,ꝙ conuentus quem habet ep̄s cū clericis suis, dicitur concilium, vt 18.q.2. abbates.2.q.2.placuit.18.di. propter.& c.placuit.

f *Si in laicis.*] " Videtur ergo quòd laici habebunt peritiā iuris: maximè si sint iudices, cum teneantur ferre sententiam in scriptis,vt dixi 20. dist.§.1. Sed potest intelligi de iure consuetudinario, vel de iure naturali, in quo periculosa est ignorantia, vt 16.q.1. si cupis [b].

" laici iuris peritiam debent habere. 3 Ans.l.7.c. 119.Pol.l.4 tit.4.

b Vel dic ꝙ hoc pōt intelligi de illis laicis, q in dignitate sunt cōstituti, de quib. hr̄ exēplū, 59.dist.si officia. Arc. 4 Burc.lib. 2. cap. 160. Iuo p.6. c. 251.Ans. l. 7.c.108.Poly.l.4.tit.4. † al.suos canones. † al.digna.

N *Vlli sacerdotum.*] Casvs. Multi populi normam canonum & decretorum nō seruabant:& ep̄i cū canones ignorarent, eos non corrigebant. Præcepit ergo Cælestinus, vt nulli eporum liceat canones ignorare,quatenus cum fuerit necesse, corrigant delinquentes.

g ¶ *Canones.*] Pœnitētiales,si intelligis de sacerdotibus.vt 26.q.7.tempora. si intelligis de episcopo,planū est,vt 23.dist.qui episcopus [c].

c Ad idem 61.dist. statuimus . & ext. de cōs. & af.c.1. in fi.& j.e.oēs.

Q *Væ ipsis.*] Casvs. Octo exponit in hoc ca. Augustinus, quæ sunt sacerdotib.necessaria , ad hoc vt ignorantiam vitent,scilicet libri sacramentorum,&c.de quibus octo si vnū defuerit, vix sacerdotis nomen habebit.

¶Quæ sint sacerdotibus necessaria ad discendum.

CAP. V.

Q *Væ ipsis sacerdotibus necessaria sunt ad discendum* [h], id est, liber sacramentorum [i],lectionarius, antiphonarius,baptisterium, computus [k],canon pœnitentialis, psalterium,homiliæ per circulum anni Dominicis diebus, & singulis festiuitatibus aptæ. Ex quibus omnibus si vnum [l] defuerit , sacerdotis nomen vix [m] in eo constabit: quia valde periculosæ sunt euangelicæ minæ, quibus dicitur [Si cœcus cœco ducatū præstet: ambo in foueam cadunt.]

h ¶ *Ad discendum.*] supple hæc sunt.

i ¶ *Sacramentorum.*] id est,Missale.

5 Burc.l.2. c.2. & l.19. c.8.Ans.l.7. c. 109. Pol. l.3. tit.31. Iuo p.6. ca. 22.Pan.l.3. c.24.

k ¶ *Computus.*] quò ad dies & menses.

l ¶ *Si vnum.*] Arg. ꝙ vbi plura requiruntur ex necessitate , si vnum ex his deest , nihil agitur, vt de conse. dist.4. in synodo. 22.q.2.animaduertendum.sic qui offendit in vno , factus est reus omnium, vt de pœ. dist.5.consideret.& est simile [d]. C.de test. si vnus. & ff.de transa. cū hi.§.si prætor. Arg. contra. 30. quæst.5. aliter. ff.de ven. inspic. l.1. in fine. [e]

d Scilicet.à princip.glo. Matth.15.

m ¶ *Vix.*] quia vbi res deest, nec nomen habebitur,vt 68.distinct.cor episcopi. 7. q.1. factus. C.de fer.à nullo. 35. q. 7.quid est.

e Hic adde quod le. & no. 13.q.5. c.2. in gl. 2. 23.dist.quorundā.Arc.

¶Officialem libellum ab episcopo accipiant presbyteri, cum ordinantur .

CAP. II.

2 Q Vādo presbyteri in parochijs ordinātur,libellum officialem [b] à suo sacerdote [c] accipiant, vt ad ecclesias sibi deputatas instructi succedant, † ne per ignorantiam etiam in ipsis diuinis sacramētis offendant. † Cum verò ad Litanias [d], vel ad concilium [e] venerint, rationem episcopo suo reddant,qualiter susceptū officium celebrent, vel baptizent.

Item Leo Episcopus ad clerum, & plebem Constantinopolitanæ vrbis.ep.22.

¶Insciti a sacerdotum nec excusatione digna est, nec venia.

CAP. III.

3 S I in laicis [f] vix tolerabilis videtur insciti a: quantò magis in ijs, qui præsunt, nec excusatione digna est, nec venia?

Item Cælestinus vniuersis episcopis per Apuliam, & Calabriam constitutis,epist.3.

¶Canones non licet sacerdotibus ignorare.

CAP. IIII.

4 N Vlli sacerdotum liceat canones [g] † ignorare, nec quicquam facere, quod patrū possit regulis obuiare. Quæ enim à nobis res dignè † seruabitur,si decretaliū norma constitutorum pro aliquorum libitu,licētia populis permissa,frangatur?.

Item ex dictis Augustini.

¶ *Caeteri etiam collectores Augustinum citant. Ferè autem omnia hæc habentur in pœnitētiali Bedæ, & in libro de officijs ecclesiasticis, & alibi,*

Item ex 7.synodo,c.2.

¶Quæ oportet scire eum, qui episcopus est ordinandus.

CAP. VI.

6 O Mnes psallētes repromittimus [n] Deo [In iustificationib. tuis meditabor: nō obliuiscar sermones tuos.] Quod oēs quidem Christianos obseruare saluberrimum est,sed præcipuè hos, qui hierarchicam consecuti sunt dignitatē. Vnde definimus oēm qui ad episcopatus prouehendus est gradum,modis omnib. psalterium [o] nosse, vt ex hoc & omnis clerus , qui sub ipso fuerit,ita moneatur, & imbuatur. Inquiratur autem diligenter à metropolitano,si in promptu habeat legere scrutabiliter,& non transitoriè tam sacros canones, & sanctum Euāgelium,quàm diuini Apostoli librum,& omnem diuinā scripturam,atque secundum mādata Dei conuersari, & docere populum sibi commissum. Substantia [p] enim summi sacerdotij nostri sunt eloquia diuinitus tradita,id est vera diuinarum scripturarum disciplina , quemadmodum magnus perhibet Dionysius. 7 Quòd si disceptauerit [q], & ita libenter facere , & docere minimè spoponderit , nullatenus consecretur.Ait enim propheticè Deus.[Tu scientiam repulisti & ego repellam te.ne sacerdotio fungaris mihi.]

6 Mutatus est periodi ductus. Iuo p.5. c.373. Psal. 118.

n ¶ *Repromittimus.*] id est, videmur nos obligare, cum dicimus illa verba: In iustificationibus tuis meditabor.

o ¶ *Psalterium.*] 85. dist. archidiaconum [f]. 23.distinct. qui episcopus.

f Al.incipit, Florentinū.

p ¶ *Substantia.*] idest, de substantia sacerdotij videtur esse,quòd ordinandus habeat scientiam.

7 c.1.eccle. Hierarchię.

q ¶ *Si disceptauerit.*] id est , si contradixerit.

Osez 4.

a Placuit.

a *Lacuit.*] ¶*Inculcentur.*] similiter cum nouum celebratur concilium, vt 18.dist. decernimus, 11.q.3.curæ.

b *Sicut stellas.*] ¶*Firmamento.*] id est, meditationi & lectioni. Hug.

c ¶*Mundana.*] Vnde dicitur: Ama scientiam scripturarum, & carnis vitia nó amabis. de conse.dist.5.nũquam. Hug.& Lau.

d *Si iuxta.*] ¶*Sapientiam.*] sic argnmẽtatur: Christus est scientia: ergo qui ignorat scientiam, ignorat Christum [a]: & intellige de tali ignorãtia, quæ contemnit discere. ſ.proxi. c.fi. Io.

e *Qui ea.*] ¶*Sapiuntur.*] id est, approbantur.

f ¶*Ignorat.*] Intellige de eo qui contemnit scire, vel de eo qui de facili scire posset, si habuisset tractatum cum peritis, vt C.de ing.ma. l.3.ſ.dist.proxi.

Quamuis.] Hæc est scda pars huius dist. in qua dicit, ꝙ illi errãt qui falsa pro vero approbant, vel econtrario. Io.de Fan.

Casvs. Quidã contra Aug.ita argumentabantur: nõ potest quis errare nisi ignorantia rerum: sed omnis ignorantia est nescientia. ergo quicunque nescit, errat. Dicit Aug. quòd ignorantia est vitanda in maiorib.& in minoribus: non tamen sequitur, ꝙ quicunq; nescit, errat. Sed ille dicitur errare, qui putat se scire ꝙ nescit: & qui falsum pro vero asserit. Verumtamen multum refert in quibus rebus quis erret. Nam si in re honesta, & quæ ad salutem animæ proficiat quis erret, sciens præponitur nescienti, & non errans erranti. In rebus autem diuersis, si ista sint vtilia, illa inutilia, & noxia: in noxijs nescions præponitur sciẽti: quia talia melius est nescire quàm scire.

g ¶*Errare.*] Errare enim est aliud pro alio putare. vt 22.quæst.2. in quibus. [b]

h ¶*Eademque.*] In his quæ spectant ad salutẽ animæ, nihil interest decipi vel decipere, vt 16. q.1.si cupis.

i ¶*Quàm scire.*] Hic videtur quòd bonũ sit ignorare mala, vt 32. dist. hospitiolum. Sed contra, omnis scientia à Deo est, [c] vt 37. dist. §. hinc. & bonum est scire mala, vt ea vitemus, vt ſ.dist.proxi.qui

1 pro declaratione huius ca. vide Ale.ď Imo. in l. si quis. C.de pac.& §. igitur ordinandus. ĩ authẽ. qũo op. epi.

a Addẽ q̃ tñr scire Christiani ad beatitudinẽ cõsequẽ dã. not. Bal. in gl. super rub. C. de sum.tri. In. & Io.An. in c.2. §. pro defectu. de renun.

† al. pœniteant] al. asserant.

2 1.Cor.1.

1.Cor.14.

3 lib.moral. 15.c.23.mutato verborũ ordine.

b Adde qualiter errare ignorare, nescire, & tubare differunt, no. gl. sup rub. ff.de iur. & fa.ign. & in l. de statu. ff.de test.

c Arg.cõtra 26.q.2.q fine.& q.5.episcopi. in prin.

4 Sentent.l. 1.dist. 18.c. illud.

† al. error. q.p.c. cauẽdus.] orig.

Item ex concilio Carthag.3.c.3.

¶De eodem. CAP. VII.

PLacuit 1, vt ordinandis episcopis, vel clericis prius ab ordinatoribus suis decreta cõciliorum auribus eorum inculcentur [a], ne se aliquid contra statuta concilij feciſſe pœniteat. †

Item Zepherimus Papa epi.1. ad episcopos Siciliæ.

¶Sacræ scripturæ inhærentes non obscurantur iniquitate mundana.

CAP. VIII.

SIcut stellas cœli non extinguit nox, sic mentes fideliũ firmamento [b] inhærentes sanctæ scripturæ non obscurat mundana [c] iniquitas.

Item Hieronymus ad Eustochiũ in proœmio comment.in Esaiam.

¶Ignorantia scripturarũ est ignorantia Christi.

CAP. IX.

2 SI iuxtà Apostòlum Paulum, Christus Dei virtus est, Deiq; sapientia, & qui nescit scripturas, nescit Dei virtutem, eiusque sapienaiam [d], ignoratio scripturarum, ignoratio Christi est.

Item Gregorius in pastorali, p.1. cap.1.

¶A Domino sciuntur, vel ignorantur, qui ea quæ Dei sunt, sapiunt, vel ignorant.

CAP. X.

QVi ea, quæ Dei A sunt, sapiunt, à Domino sapiũtur [e]: & qui ea quæ Dei sunt, nesciunt, à Deo nesciuntur. Paulo attestante, qui ait [Si quis ignorat [f], ignorabitur.] *Idem.* 3 Quicunque stultus est in culpa, erit sapiens in pœna.

A ¶Dei sunt.] *In loco indicato legitur,* Qui ea, quæ sunt Domini nescsiunt, à Domino nesciuntur, Paulo attestante, &c.

Item Augustinus in Enchiridio ad Laurentium, c.17.

¶Non qui aliquid nescit, sed qui putat se scire quod nescit, errare probatur.

CAP. XI.

4 3 QVuamuis errare † [g], quanta possumus cura, cauendum sit, non solúm de mensa. & c. si quid veri. Dic quòd omnis scientia bona est.

" sed dicitur aliqua scientia mala. quia mala est illi, cui dat occasionem peccandi: sicut Adæ fuit malum pomum paradisi, vt 2.q.3.quid ergo. & Iudæ buccella. vt 1.q.1. §. opponitur. ver. nec mirum. de conse.dist.2.& sancta.

" Scientia aliqua dicitur mala.

in maioribus, verùm etiam in minoribus rebus, nec nisi rerũ ignorantia possit errari, nõ tamen est consequens, vt continuò erret quisquis aliquid nescit: sed quisquis se existimat scire qd̃ nescit. Pro vero quippe approbat falsum: quod est erroris propriũ. Verumtamen in qua re quisq; erret interest plurimũ. Nam in vna eadẽq; [h] re, & nescienti sciens, & erranti non errans recta ratione prę ponitur. In diuersis autem rebus, id est, cum iste scit alia, ille alia, & iste vtiliora, ille minus vtilia, vel etiã noxia, quis non in eis, quæ ille scit, ei præferat nescientem? sunt enim quædam, quæ nescire, quàm scire [i] sit melius.

3 *Sed licet per ignorantiam grammaticæ artis aliquid vitiosum proferant episcopi, vel presbyteri, non tamen ideo à scholasticis sunt despiciendi: quia morum vitia magis quàm verborum sunt præcauenda.*

Vnde Augustinus in libro de catechizandis rudibus, c.9.

¶Non contemnant scholastici ecclesiasticam simplicitatem.

CAP. XII.

5 SEdulò monẽdi sunt scholastici A, vt humilitate induti Christiana, discant non contemnere, quos cognouerint morum vitia, quàm verborum amplius deuitare, & cordi casto linguam exercitatam nec conferre audeant: quam etiam præferre consueuerant. *& infrà.* His etiam maximè vtile est, nosse ita esse præponendas verbi sententias [k], vt præponitur animus corpori. Ex quo fit, vt ita malle debeant veriores, quàm disertiores audire sermones, sicut malle debent prudentiores, quàm formosiores [l] habere amicos. Nouerint etiam nõ esse vocem ad aures Dei, nisi animi affectum. Ita enim nõ irridebunt, si aliquos antistites, & ministros ecclesiæ fortè animaduerterint, vel cum barbarismis, & solœcismis Deum inuocare, vel eadẽ verba, quæ pronuntiant, nõ intelligere [m], perturbatèq; distinguere: non ꝙ ista minimè corrigẽda sunt, vt populus ad id, quod planè intelligit, dicat [n],

5 Iuo p.6.c. 383.

" Sententia potius quã verba attẽdi debet.

" Seneca.

" Imperitia ñ facit quẽ deponi.

d Ad idem 73.dist.cpo rũ, in fi.25. q.2.& ĩ Galliarũ. in fi.

" Presbyter an sine ministro possit celebrare.

SEdulò.] Casvs. Quidam prælati p ignorantiam grammaticæ lectionis Deũ cũ solœcismo & barbarismo inuocabant: & propter hoc à peritis scholasticis despiciebantur. quare quæsitũ fuit ab Augustino, an hoc deberent facere? Et resp. quòd non: & hoc probatur trib. rationibus. Prima est, quia diserta lingua scholasticorum casto cordi non debet præponi. Secunda est, quia scientia præponitur verbis, sicut animus corpori: & sicut prudens amicus formoso præponitur. Tertia est, quia Deus magis inspicit affectum quàm vocem. ignorantia tamen talis est reprehẽdenda: sed ab his tolerãda qui didicerunt: quia sicut sonus in foro, ita votũ in ecclesia benedicitur.

k ¶*Sententias.*] "No. ꝙ magis consideranda est sententia quàm verba, vt 1.q.1. marchion. 22. quæst. 5. humanæ. de consec.dist.4. retulerunt. etsi non sanctificatur. & potius mens est cõsideranda quàm verba. vt 23.q.1. paratus. Arg.cõtra. ext. de spõsa. ex literis. fol. non est à verbis recedendum: nisi ex verbis prauus generetur intellectus: & tunc verba sunt interpretanda.

l ¶*Quã formosiores.*] Vnde Seneca. "Infirmus non quærit medicum eloquentem, sed curare scientem.

m ¶*Intelligere.*] Argu. "quòd non est deponendus aliquis propter imperitiam [d], vt 10.q. 1.placuit.

n ¶*Dicat.*] Arg.contra. extra de fil.presbyt. proposuit. 7. quæst. 1. illud. sed nec hic populus respondet, Amen, officiãdo ecclesiam vel missam. " Et ita videtur, quòd

tur,quòd nec ſine miniſtro poteſt presbyter Miſſam dicere, licet H.dixerit, quòd bene poſſit cum populo tantùm eccleſiam officiare.

a ¶*Amen.*] Videtur ergo ſufficere, ſi populus reſpondeat ſacerdoti in Miſſa [a].& ſic eſt contra.7.q.1.illud. Sed dic ꝙ non reſpondet populus officiando miſſam.

a Dicit Hug. quod quidem verum eſt. ſed hoc nō colligitur hic. non.n.dī ꝙ populus ſic rñdeat officiando, &c. vt ſequitur. de hoc ī. in gl. præced. Arch. †tamē] or.

b ¶*Vt ſono.*] Hoc eſt dicere, ſicut in concione laici compoſitos ſermones & politos conſiderant: ſic viri eccleſiarum votum & intentionem conſiderare debēt ſacerdotis.

c ¶*Itaque.*] id eſt, quamuis.

d ¶*Illa.*] concio.

e ¶*Bona dictio.*] nominetur: non tamen poteſt dici benedictio. 28.diſt.presbyterum.

Nvllus.]Casvs. Quidam epiſcopi dedignabātur diſcere à iuuenib. vel ignobilib. propter opprobrium ſenectutis, vel nobilitatem generis: quos Clemens reprehēdit, dicens ꝙ potius ſunt membra diaboli quàm Chriſti:& potius ſunt infideles quàm fideles.

f ¶*Opprobrium.*] Et dicit Auguſtinus. "Ego ſenex à puero non dum anniculo paratus ſum edoceri,vt 24.q.3. ſi habes.& ſtultus eſt,q bona quæ videt, diſcere cōtemnit,vt 22.diſt. de Conſtantinopolitanæ. & ſi vnum pedem haberem in ſepulchro, alium extra: adhuc vellem diſcere, vt ff.de fideic.lib. apud Iulianū. Vnde Seneca. "Nulla ætas ſera eſt ad diſcendum.

"Incitatio optima ad diſcendum.

"Seneca.

Ecce.]Hæc diſt. breuis eſt: & ideo non diuiditur.

g ¶*Ecce.*] In tribus ſupradictis diſt. demonſtratum eſt, ep̄m debere eſſe prudentem in literis tam diuinis quàm ſecularib. "Nunc verò in hac 39. diſt. oſtēdit, ꝙ oportet epiſcopum eſſe prudentem in negotijs ſecularib. vt ſua cautela reddantur eccleſiæ indēnes: & cuique neceſſaria pro ſuo modulo miniſtrentur, & hoc exemplo Domini,qui turbas ſequētes non ſolùm verbis ſpiritualib.ſed etiam corporalib.alimentis reficiebat: quam peritiam: quia Petrus diaconus non habuit,eſt à dignitate repulſus, ad quam fuerat electus, vt probat ſequens c.quod per ſe patet.

"Epiſcopus debet eſſe prudens in negotijs ſecularibus.

†al.non fugere.

h ¶*Habere peritiam.*] Et ita hoc eſt adhuc de illo capitulo, de quo tractatur 36.diſt.ſcilicet,oportet epiſcopum eſſe prudentem,ſecundum Hug.& Lau.

Amen [a]: ſed quia † piè tolerāda ſunt ab eis, qui didicerunt, vt ſono [b] in foro,ſic voto in eccleſia benedici.Itaque [c] forenſis illa [d], nonnūquam fortè bona dictio [e], nunquam tamen benedictio dici poteſt.

a ¶Scholaſtici.] *Vox iſta abeſt ab originali. Sed in eo hæc præcedunt:* Sunt item quidam de ſcholis viſitatiſſimis grammaticorū, oratorūq; venientes,quos neque inter idiotas numerare audeas, neque inter illos doctiſſimos,quorum mens magnarum rerum eſt exercitata quæſtionibus. His ergo, qui loquendi arte cæteris hominibus excellere videntur,cum veniunt, vt Chriſtiani fiāt, hoc amplius, quàm illis illiteratis impartire debemus,ꝙ ſedulò admonendi ſunt,vt humilitate,&c.

Item Gregorius ad Leandrum Epiſcopum Hiſpalenſem, in præfat. Moral.ad finem.

¶De eodem. CAP. XIII.

INdignum vehementer exiſtimo,vt verba cæleſtis oraculi reſtringam ſub regulis Donati.

¶*Hoc, & duo ſequentia capita abſunt à multis antiquis exemplaribus,neque gloſſam habent.*

[*Item Auguſtinus de vera religione,c.49.& 50.*]

PALEA. CAP. XIIII.

LOcutio diuinarum ſcripturarum ſecundum cuiuſque linguæ proprietatem accipienda eſt. Habet enim omnis lingua,ſua quædā propria genera locutionum, quæ cum in aliam linguam transferuntur,videntur abſurda.

[*Item Hieronymus ad Pammachium, epiſt. 52. cuius initium eſt* [*Chriſtiani interdum pudoris eſt.*]]

PALEA. CAP. XV.

ECcleſiaſtica interpretatio, etiā ſi habet eloquij venuſtatē, diſſimulare eam debet,& fugere †, vt non otioſis philoſophorum ſcholis, paucisque diſcipulis, ſed vniuerſo loquatur hominum generi.

Item Clemens Papa epiſt.3.

¶Propter opprobrium ſenectutis,à paruulis, & à minimis non erubeſcat diſcere epiſcopus.

CAP. XVI.

NVllus epiſcop⁹ †propter opprobrium [f] ſenectutis, vel nobilitatem generis à paruulis,vel minimis † eruditis, ſi quid fortè eſt vtilitatis, aut ſalutis,inquirere negligat. Qui enim rebelliter viuit, & diſcere atque agere bona recuſat,magis diaboli,quàm Chriſti membrum eſſe oſtenditur, & potius infidelis, quàm fidelis monſtratur.

† abeſt ab originali.

DISTINCT. XXXIX.

IPS Ecce [g] *plenariè mōſtratum eſt, quòd ſacerdotes oportet literarum tam ſacrarum, quàm ſecularium eſſe peritos. Nūc quæritur, an ſecularium negotiorū oporteat eos habere peritiā* [h]. *Hanc prælatis eße neceſsariam multis rationibus probatur. Debent namque prælati ſubditis non ſolùm ſpiritualia,ſed etiam carnalia ſubſidia miniſtrare,exemplo Chriſti,qui turbas ſequentes nō ſolùm verbo docebat, ſed etiam virtute ſanabat, & corporalibus alimentis reficiebat. Vt autem prælati hæc omnia plenè poſſint perficere, ſecularium negotiorum oportet eos habere ſolertiam* [i]: *vt eorum cautela & eccleſiæ ſeruētur indemnes, & cuique neceſſaria pro ſuo modo* [k] *miniſtrentur. Vnde quidam in epiſcopum electus, à Beato Gregorio pro ſua ſimplicitate repellitur, ne eius occaſione res eccleſiæ dilapidarētur.Sic enim ſcribit Gregorius clero,& nobilibus. Neapol. lib.8.epiſt.40.*

¶Secularium negotiorum imperiti non ſunt in epiſcopos ordinandi.

CAP. I.

IPEtrus diaconus, quem à vobis electum aſſeritis, omnino (vt dicitur) ſimplex eſt [l]: & noſtis, quia talis hoc tempore in regiminis debet arce conſtitui, qui non ſolùm de ſalute animarum, verum etiam de extrinſeca [m] ſubiectorū vtilitate, & cautela ſciat eſſe ſolicitus.

DISTINCTIO XL.

IPS Portet [n] *quoque epiſcopum eße ornatum, & hoſpitalem,Ornamenta epiſcopalia, virtutes debent intelligi, quæ à Do-*

i ¶*Solertiam.*] id eſt, induſtriam, & ſolicitudinem. Solers enim antiquitus dicebatur qui erat omni bona arte inſtructus. Et dicitur ſolers,quòd ſit ſolicitus in arte & vtilis, ſecundum Papiam.

k ¶*Pro ſuo modo.*] quia plus quandoque conferendum eſt vni quàm alteri, vt 1.q.2.clerici. 12.quæſt.2.vulteranæ. extra de præben.de multa. in fi.

† al. minus.

l PEtrus.] ¶*Simplex eſt.*] "Quædam eſt ſimplicitas, q̄ eſt contraria dolo [b]: & illa eſt bona,vt 16.q.1. ſi cupis. ſed hic vocat ſimplicitatem negligētiam, ſiue ſtultitiam, vt 36.di.in prin. illa enim impedit promouendū, vt hic, & arg.74. diſtin. epiſcoporum.ſed promotum non deijcit,ſed datur ei coadiutor, vt 7.q.1.quia frater.& 12.q.2. vobis. tamen iſte Petrus nō tantùm propter ſimplicitatem fuit remotus, ſed etiā quia ſolidos dedit ad vſurā, vt 47.diſt.de Petro.

"Simplicitas eſt duplex.

b 2.q.7.ſancta quippe ruſticitas,i. ſimplicitas. aliqñ ē ſimplicitas cōtraria difficultati.C.d fu. l. vlt. in prin. inſti.d fideic. hær. §.quia. Ar.

m ¶*Extrinſeca.*] Debet enim cautus circa ſua negotia eſſe, vt 23. diſtin. qui epiſcopus.& eſt ſimile 86. diſt. fratrem.Ioannes.

Portet.] Hæc diſt. diuiditur in ſex partes, in quarum prima probat primò & principaliter,quòd ornatus debet eſſe ſacerdos, & omnes alij clerici, vt honorem faciant ſuis cathedris, & dignitatibus: & hoc probat per quatuor auctо. Secunda ibi, *Homo Chriſtianus.* Tertia ibi, *Si Papa.* Quarta ibi, *Ante omnia.* Quinta ibi, *Illud.* Sexta ibi, *Multi.* Ioan.de Fan.

Casvs. Hic intitulatur 40.diſ.in qua proſequitur quintum ca. Apoſtolicæ regulæ, ſ. oportet epiſcopū eſſe ornatum: ſed per ornamenta virtutes intelliguntur: & hoc probatur auctoritate Pſal. & exemplo ſacerdotū veteris teſtamenti, qui varijs veſtibus vtebantur, quæ deſignāt veſtes interiores, ſ. virtutes, & bonos mores, quibus ſuæ cathedræ conferāt decorem, quem ab eo non accipiunt: nec intelligant ſibi licentiam peccandi conceſſam ex dignitate ſibi data, ſed neceſſitatem bene viuendi: quod probat ſeq. cap.

1 Anſ.l.6. c.13. Poly. l.2. tit.1.

1. Tim. 3.

n ¶*Oportet.*] Hic proſequitur 5.c.Apoſtolicæ regulæ, oportet epiſcopum eſſe ornatum.Eſt autem duplex ornatus, exterior,& interior. Exterior ornatus conſiſtit in grauitate, & in inceſſu, & in habitu, & in temperantia cibi & potus. de iſto

ornatu

ornatu agitur in proxima sequen. distin. Interior ornatus est virtus. & de hoc agitur hic; & ostendit quòd locus non dat virtutem, nec dignitas, sed vitæ meritum. Ioan.

NOn nos.] CASVS. Quidam dicebant, quòd Petrus & successores eius licentiam peccandi à Domino receperunt cum priuilegio dignitatis. Symmachus autem Papa dicit, non esse verum: quia Petrus transmisit ad posteros Apostolicam dignitatem cum hæreditate in nocentiæ, quam per bona opera acquisiuit: verumtamen nullus debet dubitare sanctum esse quem apex tantæ dignitatis attollit: in quo si bona propria desint, sufficiunt merita Petri, vt bonæ opinionis habeatur. Quæ sequuntur vsque ad c. si Papa. plana sunt.

Psal. 131. Exod. 28.

a ¶*Perennem meritorum.*] id est, Apostolicam dignitatẽ per bona merita acquisitã. [a]

a Arg. 24. q. 1. pudenda.

b ¶*Cum hæreditate.*] id est, ad hoc transmisit, vt essent hæredes bonitatis suæ.

1 Poly. l. 3. tit. 7.

c ¶*Pro actuum luce.*] idest, per bonos actus.

d ¶*Quos.*] id est, quia eos.

e ¶*Quis enim.*] q. d. & si quandoque fortè Apostolici non essent boni: "tamen semper præsumuntur esse boni. quis enim, &c. Sed nonne contrarium est 19. distinct. Anastasius. 21. dist. nunc autem? Sed non dicitur hic, q̃ sancti sunt: sed quòd sancti præsumũtur, donec contrarium constet: quia hæreditatem innocentiæ recipiunt, vt hic dicitur. Sed quid si constet de ipso, quòd adulterium commisit, vel homicidium? "Dicit Hug. quòd licet nõ possit accusari, inde tamen peccat: & quod hic dicitur, bene facere intelligitur de his, quę possunt æquè retorqueri ad bonum, vel ad malum: quia semper in dubio pro ipsius facto præsumitur. Sed hoc certè idem est in quolibet sacerdote, vt 11. quæst. 3. absit. & 41. distin. c. 1. & 16. quæst. 1. si clericatus? Resp. hoc verum est: sed tamen magis præsumitur pro Papa, vt 93. distinct. c. 1. vnde sacrilegij instar esset disputare de facto[b] suo, vt 17. q. 4. §. qui autem. Vel dic quòd facta Papæ accusantur, vt homicidia Sampsonis, & furta Hebræorum, & adulterium Iacob, vt extra de diuor. gaudemus. Ioan.

" Papa sive apostolicus semper præsumitur bonus.

" Papa de homic. vel adulterio accusari nequit.

2 j. 2. q. 7. c. non oẽs. Poly. l. 3. tit. 8. Bur. l. 1. c. 207. Iuo p. 5. c 321.

b Ista fuit sententia Lau. dicentis, q̃ qui de alijs præsumit vel dubitat peccat venialiter: de Papa, mortaliter. arg. huius §. hic all. qui autem.

f ¶*Illustrat.*] id est, dat eis occasionem bene viuendi, vt 81. dist. valet.

g NOn est.] *Stare.*] dignè, sicut exigit eminentia dignitatis. Hug.

h ¶*Opera eorum.*] 35. dist. c. ecclesiæ.

i NOs.] *Non ex locorum.*] tantùm: ne sit contra. 81. dist. valet.

k ¶*Morum.*] C. de epis. & cler. si quemquam.

l ¶*Nobilitate.*] sic j. 1. q. 1. vilissimus.

m NOn loca vel ordines.] tantũ: quia per ordines cõfertur gratia, vt 1. qu. 1. quidquid. & est simile 23. q. 4. sicut 2.

HOmo.] Hæc est 2. pars huius dist. in qua probat, quòd vnus in eodem genere peccati magis punitur q̃ alius: & hoc probat per istud c. Io. de Fant.

n ¶*Cadit.*] id est, cadere videtur ab ecclesia. "Ex hoc c. plurimi dicunt, quòd circunstantiæ loci & temporis & dignitatis & scientiæ aggrauant peccatum[c]: vt magis peccet clericus, quàm laicus in eodem genere delicti, & magis literatus, quàm non literatus, & magis peccatur in loco sacro vel tempore quàm extra. arg. 19. dist. nulli. & 50. distinct. quia tua. & 11. quæst. 3. præcipuè. & 25. quæst. 1. nulli. de pœn. distin. 5. considèret. & 32. quæst. 5. qui viderit. & augetur peccatum dignitate peccãtis[d], vt ff. de re mil. omne. §. augetur. Alij dicunt q̃ circunstantiæ cũ sint bonæ & à Deo, non debent esse alicui occasio mali. vnde dicunt, q̃ circunstantiæ non aggrauant peccatum, sed solus contemptus. si ergo laicus ex maiori contemptu peccat, magis peccat quàm clericus. Sed quia non cõstat ecclesiæ qualiter quis peccat, an ex cõtẽptu, vel alio modo. 24. q. 3. Deus. ideo nõ põt iudicare de peccato secundũ contẽptũ, & iõ iudicat p circunstãtias, quasi per quasdã p̃sumptiones, & magis punitur clericus q̃ laicus: quia magis p̃sumitur contra ipsum. & licet hic duæ causæ tm̃ enumerentur, q̃ videntur aggrauare peccatũ: tamẽ plures sunt. de pœ. dist. 5. considèret.

" Circunstãtiæ peccata aggrauantes.

3 Burc. l. 1. c. 208. Iuo p. 5. c. 321. Pol. l. 3. tit. 7.

c Adde ad hoc tex. gl. & doc. in l. autfacta. §. iff. de pœ. & de hoc satis not. Gof. in sum. de pœ. & remis. §. cõfitetur qs &c.

4 Pol. ibid.

d Ad hoc 5. q. 6. presbyteri. C. de epis. & cler. presbyter.

5 Concor. tex. in l. nemo. C. de sum. tri. & l. omnes. §. q manus. ff. d re mil.

† al. gestis.

6 Iuo p. 5. c. 23.

Vnde Symmachus Papa ait.

¶Officium sacerdotij non confert, sed adimit peccandi licentiam.

CAP. I.

1 NOn nos beatum Petrũ, sicut dicitis, à Domino cum sedis priuilegijs, vel successores eius, peccandi iudicamus licentiam suscepisse. Ille perennem[a] meritorũ dotem cum hæreditate[b] innocẽtiæ misit ad posteros. Quod illi concessum est pro actuum luce[c], ad illos pertinet, quos[d] par conuersationis splendor illuminat. Quis enim[e] sanctũ dubitet esse, quem apex tantæ dignitatis attollit? In quo si desunt bona acquisita per meritum, sufficiunt, quæ à loci decessore præstantur. Aut enim cleros ad hæc fastigia erigit: aut qui eriguntur, illustrat[f].

¶*Caput hoc, quod citatur ex Symmacho, est in libro, quem pro Symmacho Ennodius diaconus scripsit: iureque Symmachi nomine citatur, quòd eum librum Symmachus, & vniuersa quinta synodus pro causa Symmachi habita sic approbarunt, vt parem ei cum synodis, & Apostolicis decretis auctoritatem tribuerint.*

Item Hieronymus ad Heliodorũ, epist. 1.

¶Filij sanctorum sunt, qui exercẽt opera eorum.

CAP. II.

2 NOn est facile stare[g] loco Pauli, tenere gradum Petri iam cum Christo regnã tium: quia A hinc dicitur, non sanctorum filij sunt, qui tenẽt loca sanctorum, sed qui exercent opera eorum[h].

A ¶Quia hinc.] *Hæc vsque ad finẽ non sunt inuenta Apud B. Hieronymum, ex quo tamen, aut ex eius dictis, citant etiam cæteri collectores.*

Item Gregorius.

¶Morum nobilitas, non loci, vel generis, sacerdotes notificet.

CAP. III.

3 NOs qui præsumus, nõ ex locorum[i], vel generis dignitate, sed morum[k] nobilitate[l] innotescere debemus: nec vrbium claritate, sed fidei puritate.

Item Gregorius ad Anastasium presbyterum, lib. 6. epist. 29. vel c. 193.

¶Non loca, vel ordines, sed mérita nos Deo iungunt.

CAP. IIII.

4 NOn loca, vel ordines[m] creatori nostro nos proximos faciunt: sed ei nos merita bona iungunt, aut mala disiungunt.

Item Ioannes Chrysostomus, [id est auctor operis imperfecti, in Matheum homilia 40. ad c. 21.]

¶Magnitudo peccati, vel dignitatis quemque fortiter deijcit.

CAP. V.

2 HOmo Christianus fortiter cadit[n] in peccato propter duas causas, aut propter magnitudinem peccati, aut propter altitudinem dignitatis. 5

Item ex dictis † Bonifacij B martiris.

¶Damnatur Apostolicus, qui suæ & fraternæ salutis est negligens.

CAP. VI.

3 SI Papa suæ, & fraternæ salutis negligens, deprehenditur inutilis, & remissus in operibus suis, & insuper

Si Papa.] Hæc est tertia pars huius distin. in qua probat, q̃ Papa magis punitur quàm alij, si malè regit ecclesiam Dei. & hoc probat per hoc c. Ioan. de Fant.

CASVS. Bonifacius martyr consultus fuit, an Papa ab aliquo possit iudicari, si inueniatur negligens & remissus in operibus suis, cũ noceat sibi & omnibus subditis suis: & similiter multos secum trahit. Et resp. q̃ non, cum debeat omnes alios iudicare, nisi hæreticus deprehendatur: pro cuius salute, cum ipse sit caput ecclesiæ post Deum, vniuersitas fidelium instãtius orat:

orat: sed licet iudicari non possit, nihilominus punietur cum ipso diabolo in æternum.

«Prelati tacere nō debent.

a ¶ *Taciturnus.*]" Taciturnitas mortalis est in prælato, vt 43.di.c.j.

b ¶ *Mancipio.*] id est, diabolo, qui mancipatus est gehennæ.de pœ. dist.1.mancipium.

†al. vapulaturos.

«Papa iudicatur à nemine.

c ¶ *A nemine.*]" Papa à nemine potest iudicari, vt 9.q.3.nemo. quod intellige nisi ipse se subijciat alij.2.q.7. nos si incompetenter. Sed contra 24.q.2.sane profertur.versi.item Romanorum. vbi dicitur, quòd Dioscorus Papa Romanus fuit excommunicatus, quamuis in fide non peccauerat. Sed ibi appellat Papam patriarcham Constantinopolitanum. Item adhuc obstat 11.q.2.nō liceat ibi, vnus Papa iudicat de suo successore. Sed ibi non iudicat de ipso, sed dicit quòd non liceat ei alienare res ecclesiæ.

d ¶ *A fide deuius.*]Qđ intelligit Hugo, cum Papa non vult corrigi: si enim paratus esset corrigi, non posset accusari, vt 24.q.1. apertè. & cap. ait. & cap. hæc est fides. & 2.q.3.dixit Apostolus.

«Papa an de crimine accusari possit.

" Sed quare non potest accusari de alio crimine? ponamus quòd notorium sit crimen eius vel per confessionem, vel per facti euidentiam: quare nō accusatur vel de crimine simonię, vel adulterij: etiam cum admonetur, incorrigibilis est & scandalizatur ecclesia per factū eius? Certè credo ꝙ si notoriū est crimen eius quandocunque, & inde scandalizatur ecclesia, & incorrigibilis sit: quòd inde possit accusari.

1.Cor.1.

Esa.14.

Nam contumacia dicitur hæresis [a], vt 81. distin. si qui presbiteri. & contumax dicitur in fidelis, vt 38. distinct. nullus. Hic tamen specialiter fit mentio de hæresi, ideo quia & si occulta esset hæresis de illa posset accusari: sed de alio occulto crimine non posset. Item nū quid potest denunciari crimen Papæ secundū regulā istam: si peccauerit in te frater tuus [b]: cū nomine fratris quilibet Christianus dicatur, vt 11.q.3. ad mensam? Sed dico ꝙ non à bono taciturnus [a], quòd magis officit sibi, & omnibus, nihilominus innumerabiles populos cateruatim secum ducit primo mancipio [b] gehennæ, cum ipso plagis multis in æternum vapulaturus †. Huius culpas istic redarguere præsumit mortalium nullus: quia cunctos ipse iudicaturus à nemine [c] est iudicandus, nisi deprehendatur à fide [d] deuius: pro cuius perpetuo statu vniuersitas fideliū tātò instantius orat quantò suam salutē post Deū ex illius incolumitate animaduertit propensius pendere.

a Dic ꝙ hæreticus dicitur plurib. modis, vt no.24.q.3. inter. & ex. de hær. firmissimè.

b Vt 2.q.1. si peccauerit.

B ¶ Dictis Bonifacij.] *Nauclerus gen.26.testatur hoc fuisse dictum Bonifacij martyris. Verum Deus dedit presbyter Cardinalis, tit. Apostolorū in Eudoxia, tempore Victoris Papæ iij. libros quatuor de rebus ecclesiasticis composuit, qui in bibliotheca Vaticana seruant. Et li.1.c.231. ex gestis (sic habēt ēt multi Gratiani codices, & Iuo) Bonifacij martyris, & Archiepi Moguntini sedis Apostolicæ legati, hæc sanctissimi illius viri de Romano Pontifice, ac sede Apostolica verba refert, in quibus est hoc caput: & quidem ex antecedentib. & sequentib. valde illustrat.* Sācta Romana Ecclesia priuilegio specialis auctoritatis diuinitus, & humanitus caput omnium ecclesiarum post Christum Iesum effecta, secūdum Antistitis, vel rectoris sui qualitatem, & valitudinem afficit totius Christianitatis membra, vt illius incolumitati sua respondeant incolumitate, & cōgaudeant: & nihilominus eius languoribus suo lā guore cōsentiant: & sicut eius gloria iuxta Apostolum conglorificātur: sic eius deiectione deijciuntur vt illud propheticū in eo precipuè cōpleri deprehendatur[Omne caput languidū, & omne cor mœrēs: à plāta pedis vsque ad verticem nō est in eo sanitas.]Et reuera tanta reuerentia apicē præfatæ Apostolicæ sedis omnes suspiciunt, vt nō aullā sanctorum canonum disciplinam, & antiquā Christianæ religionis institutionem magis ab ore precessoris eius, quàm à sacris paginis, & paternis traditionibus expetant: illius velle, illius nolle tantùm explorant, vt ad eius arbitrium suam conuersationem & ipsi remittant, aut intēdant. Quòd si, vt summopere sibi, & omnibus expedit, zelo domus Dei sine intermissione tabescens, fidelis dispensator & prudens existens, Deo & hominibus opere & sermone irreprehensibilē sese cō seruare studuerit, vt verè fatear, vniuersum penè mundum secum attonitum, & solicitum post Deum currere facit: ex vtroque sexu populos diuersæ professionis, conditionis, & ætatis cateruatim Domino suo super omnia bona ipsius constituendus ducit. Si verò suæ, & fraternæ salutis negligens deprehenditur, inutilis, & remissus in operibus suis. & iusuper à bono taciturnus (quod magis officit sibi & omnibus) nihilominus innumerabiles populos cateruatim secum ducit, primò mancipio gehennæ cum ipso plagis multis in æternum vapulaturus: cuius culpas istic redarguere præsumit mortalium nullus: qa cunctos ipse iudicaturus à nemine est iudicandus, nisi fortè deprehendatur à fide deuius: pro cuius perpetuo statu vniuersitas fidelium tātò instantius orat, quantò suam salutem post Deum ex illius incolumitate animaduertunt propensius pendere. Saluo enim diuinæ omnipotentię mysterio, vt dignum est, loco ab ipsa secundo illud B. Iob non incongruè aptari sanctæ Romanæ Ecclesię potest: [Si destruxerit, nemo est qui ædificet: & si incluserit hominem, nullus est qui aperiat ei: si continuerit aquas, omnia siccabuntur: & si emiserit eas, subuertent terram] nec immeritò: cum ipsa specialius in Petro cœli, terræque retentet habenas. Hæc cū omnium fidelium in Christo spiritualis sit mater, nemo debet renuere illius feriri disciplina, vel emendari censura, iuxta illa prouerbia Salomonis[Ne dimittas legem matris tuæ, liga eam in corde tuo iugiter: qui enim abijcit disciplinā, infelix est: & stultus homo despicit matrem suam.] & rursus[Est maledictus à Deo, qui exasperat matrē: & maledictio matris eradicat fundamēta,]illa vtique quæ arrogāt †, diuisa à sede illius, cui dictum est [Tu es Petrus, & super hanc petrā ædificabo ecclesiam meam.] & super arenam concupiscentiæ carnalis, seu humanæ præsumptionis probantur posita: cursus riui minimè prosperat, si à suo fonte diuidatur.

† fortasse] arrogāter. Matth. 16.

Item Augusti.ad Valeriū, epist.148.

¶Non ordines, sed vitæ merita nos Deo commendant.

CAP. VII.

4 ANte omnia peto, vt cogitet religiosa prudētia tua, nihil esse in hac vita, & maximè hoc tempore facilius, & lætius, & hominibus acceptabilius episcopi, aut presbyteri, aut diaconi officio, si perfunctoriè [e], atque adulatoriè res agatur: sed nihil apud Deū miserius, & tristius, & dānabilius. ¶ 2 Itē nihil esse in hac vita, & maximè hoc tēpore difficili[9], laboriosius, periculosius [f] epi, aut presbyteri, aut diaconi officio: sed apud Deū nihil beati[9], si eo modo militē, quo noster Imperator iubet. Quis aūt iste sit modus, nec à pueritia, nec ab adolescētia mea didici, & eo tpe, quo discere cœperam, vis mihi [g] facta est merito peccatorum meorū. Nam quid aliud existimē nescio, vt secundus locus [h] gubernaculorum mihi traderetur. qui remum tenere non noueram.

1 Anſ.l.6.c. 196. Iuo p. 6.c.389.

e ¶ *Si perfunctoriè.*]id est, negligenter.

f ¶ *Periculosius.*] " quia qui episcopatum desiderat in terra, inueniet confusionem in cœlo 8. quæstione prima, qui episcopatum. & infrà eadem capitu. multi.

" Epatum desiderare valde periculosū est.

2 Anſ.l.6.c. 186.

g ¶ *Mihi.*] & sic aliquis potest cogi vt fiat episcopus. quod verum est, si ab initio cogitur, vt fiat de nolente volens, vt 23. quæstione. 4. displicet. sed si perseueraret in voluntate, non esset cogendus, vt 74. distinctio. vbi ista.

h ¶ *Vt secundus locus.*] " qa primus locꝰ est Papatus, secundus locus est epi-

" Papatus est primus locus.

est episcopatus. Vel ideo hoc dixit, quia factus est coepiscopus alteri, vt 7.q. 1.non autem.

S *Icut viri.*]CASVS.In hoc c.no.similitudo inter matrimoniũ carnale &spũale:qâ-sicut legitima coniunctio,s.animorum,vnum facit matrimonium, & sicut duorum commistio vnum facit corpus, ita clericatus & sacerdôtiũ vnum faciunt presbyterum,& electio & consecratio faciunt vnũ episcopum. Et hæc omnia supradicta vnũ corpus efficiunt, i. ecclesiam, quod cito rumpitur, nisi legaliter obseruetur.

a ¶ *Clericatus.*] i.minor ordo. hic videt,ꝙ si laicus promoueretur i sacerdotem, nullum reciperet characterẽ. sed si haberet aliquem minorẽ ordinẽ, & per saltũ reciperet superiorẽ, bene reciperet characterem,vt 52.dist. solicitudo.Alij dicũt, ꝙ laicus verum ordinem reciperet,dũ tñ baptizat⁹ fuerit.arg.1.q.1.ventũ. Io. quod verũ [a]credo. Bar.

a Idem no. 36. dist. ca. j.in glo.

b ¶ *Electio.*] cõsueuit istud induci,quòd ex sola electione nõ cõsequitur aliqs ius, vt de hoc dixi 63.dist.quanto.

† Quo loci illud aduerte.Orig.

I *Llud.*] Hæc est quinta pars huius dist. in qua probatur, quòd nõ est ita magnus, qui cadere non posset, si gratiã non haberet, & hoc probat̃ ꝓ hoc c. & duo c.seq.Ioan.de Fant.

CASVS.Quidã nimis gloriabãtur de loci nobilitate,sed Ambro. ꝓbat non esse gloriandũ: quia in loco nobili põt esse malus, & in vili loco bon⁹ ĩueniri, & hoc probat exemplo Adę & Euæ. nam Adam creatus fuit in agro Damasceno, & tamen melior est inuentus Eua, quæ in paradiso est creata.

† al. Quam libet.

c ¶ *Extra paradisum.*] in agro damasceno.

d ¶ *Non loci.*] argu.ꝙ ratione loci, vel dignitatis, vel nobilitatis ꝓ aliquo non præsumitur, vt 12.q. 2. gloria. arg. contra. 24. dist.qñ. Et certè pro nobilibus semper debet præsumi in ijs, quæ spectant ad nobilitatem. argu. ff.de fi.instr.l.fi.Io.

Gen.19.

Q *Vælibet.*]CASVS. Quidã dicebant,ꝙ aliquis non poterat saluari, nisi in locis solitarijs: sed Greg.dicit hoc non esse verum; & hoc probat exemplo trium. Nam Loth in ipsa ciuitate fuit iustus,& in mõte peccauit. Adã in paradiso deliciarũ peccauit, quo nihil est iucundius. Et Angelus de cælo per peccatum descendit.c.quod sequitur,patet.

1 Burc.l.1. c. 206. Iuo p.5. c.320.

Item Isidorus.

¶Corrumpitur,& ad terram sacerdotiũ trahitur, nisi legaliter, & iustè seruetur.

CAP. VIII.

S Icut viri, & muleris digna coniunctio vnum facit matrimonium, & sicur duorum copulatio vnum perficit corpus: ita clericatus [a], & sacerdotium vnum faciunt presbyterum, & electio [b] & consecratio vnum faciunt episcopũ: quę omnia vnum efficiunt corpus: quod citius corrumpitur, & ad terram trahitur,nisi legaliter seruetur, nisi iustè viuendo laudetur.

Item Ambr.lib.de paradiso, c.4.

¶Gratia, nõ locus saluat animam.

CAP. IX.

5 I Llud † autem animaduerte,quia extra paradisum [c] vir factus est,& mulier intra paradisum: vt aduertas,quòd nõ loci [d], non generis nobilitate,sed virtute vnusquisque gratiam sibi comparat. ¶Deniq; extra paradisum fact⁹, hoc est in inferiore loco, vir melior inuenitur: & illa,quæ in meliore loco,hoc est in paradiso, facta est,inferior reperitur.

Item Greg.li.6.reg.epist.5.seu. 169.

¶De eodem.

CAP. X.

Q Vęlibet † occulta [e] loca sine gratia Dei animam saluare non possunt: quod aliquando in ipsis quoque conspicimus erratibus [f] electorũ, Nam Loth in ipsa peruersa ciuitate [g] fuit iustus,in monte [h] peccauit. Sed ista cur dicimus cum maiora nouerimus? Quid enim paradiso incundius? ꝙd cælo securius? & tamen homo ex paradiso, & Angelus de cælo peccando cecidit [i].

Idem.

¶De eodem.

CAP. XI.

1 A Dam primus homo pro peccato de paradiso eiectus est [k]: hoc est,quia Dei nobilitatem à se deiecit, nobilitate loci priuatus est.

e ¶ *Occulta.*] arg.contra eremitas.

f ¶ *Erratibus.*]id est,peccatis, vel delictis.

g ¶ *Peruersa ciuitate.*] arg.quòd non nocet bono malorum conuersatio,vel cohabitatio.

h ¶ *In monte.*]15.q.1. inebriauerunt [b].

b Et 35. di. sexto die.

i ¶ *Cecidit.*]Nã ex verietate locorum nullũ diserimen inducitur.C. de temp.in integ.rest.l. vlt.arg. contra. 32.q.5. qui viderit.

c de casu ei⁹ hĩ de pœ. dist.2.in pr. Laur.

i ¶ *Cecidit.* [c]] " Et hæc est causa,quare nos persequitur,quia nos illuc debemus ascendere vnde ipse descẽdit. 16. q.2.cap.1.

" Dæmon quare nos persequit.

k *Adam.*] ¶ *Eiectus est.*]Gen. 4.de pœn. dist.1.Adã.& priuatus,vt de pœ.di.1. cap.serpens.& capit.sicut primi.

Item Ioannes Chrysostomus, [id est auctor operis imperfecti,in Matthæum,homil.43.ad cap.23.]

¶Non est verus sacerdos omnis, qui nominatur sacerdos.

CAP. XII.

6 M Vlti sacerdotes, & pauci sacerdotes: multi nomine, pauci opere. Videte ergo, quomodo sedetis super cathedram: quia non cathedra facit sacerdotem,sed sacerdos cathedram: non locus sanctificat hominem, sed homo locum [l]; non omnis sacerdos sanctus, sed omnis sanctus sacerdos. Qui bene sederit super cathedram, honorem accipit ab illa: qui malè sederit, iniuriam facit cathedræ: ideo ꝙe malus sacerdos de sacerdotio suo crimen acquirit, nõ dignitatem. In iudicio enim sedens, si quidem bene vixeris,& bene docueris, omnium iudex es: si autem bene docuerir, & malè vixeris, tui solius condemnator eris †. Nam bene viuendo, & bene docendo, populum instruis, quomodo debeat viuere: bene autem docendo, & malè viuendo,Deũ instruis, quomodo te debeat condemnare. *Idem.* ¶ 2 Quicunque desiderauerit [m] † primatum in terra, inueniet confusionem in cœlo: nec [A] inter seruos Christi computabitur, qui de primatu tractauerit [n]: nec vnusquisque eorum festinet, quomodo alijs maior appareat, sed quomodo omnibus inferior videatur: quoniam non qui maior fuerit in honore [o], ille est iustior: sed qui fuerit iustior, ille maior. Conuersatio ergo melior est desiderãda nõ dignior gradus.

† al.es.

2 Ibi. hom. 35.ad c.20.

† al. desiderat.

m ¶ *Desiderauerit.*]Ad hoc.vt prę̃sit, non vt ꝓsit,ne obstet.8.q. 1. qui episcopatum.

n ¶ *Tractauerit.*] No. ꝙ eo solo ꝙ aliquis loqui de cp̃atu,punit̃,sic eo ipso " ꝙ quis loquitur ambitiose de nũmis peccat.16.q.1. si cupis. & q loquit̃ de mulierib⁹, vt 32.di hospitiolũ.

" Peccat q de nummis ambitiosè loquitur.

o ¶ *In honore.*]quia nõ gradus elegantior,sed vitæ melioris actio comprobatur. 23.q. 4.sicut hic.& 16.q.1.sunt nõnulli.Et est hic ar.ꝙ illa pars quę iustiori

iustiori rationi innititur, maior dicitur, licet sit minor. sic 31. distinctio. Nicæna. 19. dist. in canonicis. 4. q. 3. §. 2. ext. de testibus, in nostra [a]. & 20. dist. §. 1.

a Ext. d ele. ecclesia vra 2. ibi videas. & dixi plenè 31. di. Nicena. Arch.

Cce.] Supra in præcedenti distin. dictum est, quòd oportet episcopum esse ornatum moribus & virtutibus. "

" Ornatus exterior clericorum.

In hac verò 41. dist. dicitur, quòd oportet ep̃m esse ornatum in exterioribus, & in habitu, s. & incessu. in habitu, ne fulgidis, vel sordidis vestibus se exornet: quod probat auctoritate Hieronymi dicentis: Nec affectatæ sordes, nec exquisitæ delitiæ laudes pariunt. qd tam de vestibus quàm decibis est in elligendũ. Et ad hoc inducit sequens ca. De incessu autem dicet j. ea. §. vlt.

a ¶ *Et incessu.*] vt grauitate itineris offẽdat gratuitatem mentis, vt j. ead. §. vlt.

Quisquis.] Casvs. Hoc ca. diuiditur in ij. partes. In prima parte dicitur, q̃ nullus debet vti rebus transitorijs strictius vel abundãtius quàm socij, cum quibus viuit: quia remissius vtendo aut hypocrisim significat, aut intemperantiam: abundantius vtendo, vel laudem significat, vel quia est gulosus vel prodigus. In 2. parte quæ incip. ibi, *In omnibus.* ostẽdit vsum illorum pretiosorum non esse repudiandum, si tranquillè, & sine turpitudine, vel voracitate assumantur. Et hoc probatur exemplo Christi, qui cibum delicatũ, scilicet piscẽ comedit, & reprehenditur vsus vilium ciborũ, si nimis ardenter & cũ voracitate assumantur, quod probatur exẽplo Esau & iumentorum.

1 Ino p. 4. c. 24. Pan. l. 2. c. 195.

b ¶ *Viuit.*] Not. quòd quilibet se conformabit socijs in cibo & in moribus, vt dist. 8. quæ contra. 12. distin. illa. "

" Excõicatus ratione societatis toleratur.

Et est arg. quòd ratione societatis toleratur excommunicatus, quia excommunicatus ratione contractus ad communionem admittitur. ext. de sen. excõ. si verè.

c ¶ *Aut intemperans.*] scilicet nolens conformare se alijs.

† al. sanus

d ¶ *Superstitiosus.*] id est, inanis gloriæ cupidus, vel hypocrita.

Luc. 24.

Gen. 25.

e ¶ *Significat.*] fortè habet ventrem insatiabilem, vel causa infirmitatis hoc facit.

f ¶ *Aut flagitiosus est.*] prodigus, vel hypocrita.

A ¶ Nec inter.] *In loco iudicato legitur*, vt inter seruos Christi non sit de primatu certamen, nec vnusquisq;, &c. *Sed obstitit gl. ne mutaretur.*

DISTIN. XLI.

Cce quibus oportet sacerdotẽ esse ornatũ moribus: sed præterea oportet illum esse ornatum in exterioribus, habitu videlicet & incessu [a]: *habitu vt nec fulgidis, nec sord dis se vestibus ornet. Vt enim ait Hieronymus* B, *nec affectatæ sordes nec exquisitæ deliciæ laudem pariunt: quod tam de vestibus, quàm de cibis intelligendũ est.*

B. ¶ Hieronymus.] *Ad Eustochium de custodia virg. sic scribit:* nec affectarq; sordes, nec exquisitæ munditiq; conueniunt Christiano. *Ad Nepotianum quoque in eãdem ferè sententiam*, vestes pullas æquè deuitas, vt candidas, ornatus, vt sordes pari modo fugiendæ sunt, quia alterũ delicias, alterum gloriam redolet.

Vnde Augustinus ait lib. 3. de doctrina Christiana, cap. 12.

¶ Pro moribus eorum, cum quibus viuimus, etiam vti debemus alimentis.

CAP. I.

1 QVisquis rebus prætereuntibus restrictius vtitur, quàm sese habent mores eorum, cum quibus viuit [b]: aut intẽperans [c] A, aut superstitiosus [d] est. Quisquis verò sic eis vtitur, vt metas consuetudinis bonorum, inter quos versatur, excedat: aut aliquid significat [e]; aut flagitiosus [f] est. In omnibus enim talibus non vsus rerum, sed libido [g] vtentis in culpa est. *& infrà.*

¶ Quid igitur locis, & temporibus, & personis conueniat, diligenter attendendum est, ne temerè flagitia [h] reprehendamus. Fieri enim potest, vt sine aliquo vitio cupidinis, vel voracitatis, pretiosissimo cibo sapiens vtatur: insipiens autẽ fœdissima gulæ flamma in vilissimum olus ardescat, & sanius † quisque maluerit, more Domini, piscẽ vesci [i], quã lenticula more Esau nepotis Abrahæ, aut ordeo, more iumentotum. Non enim propterea continentiores nobis sunt pleræque bestiæ: quia vilioribus aluntur escis. Nam in

g ¶ *Sed libido.*] q. d. potius cõsiderabimus causam facti quàm ipsum factum. sic 23. q. 8. occidit. & 29. distin. sciendum. arg. contra j. 32. q. 4. origo.

h ¶ *Flagitia.*] i. non statim dicamus aliquid esse vitiosum. nam dubia in meliorem partem sunt interpretanda. ext. de reg. iur. estote.

i ¶ *Piscẽ vesci.*] hãc historiam habes de pœn. dist. 2. §. opponitur.

omnibus huiusmodi rebus non ex earum rerum natura, quibus vtimur, sed ex causa [k] vtendi, & modo appetendi, probandum, vel improbandũ, quod facimus.

k ¶ *Sed ex causa.*] vt j. 21. quæstione. 4. omnis iactantia.

A ¶ Intemperans.] *Apud sanctum August. & Iuonem legitur:* temperans. *sed ob glossã non est mutatũ.*

Idem super epistolam Ioannis.

¶ Non cibus, sed appetitus in culpa est.

CAP. II.

DEliciæ quælibet, si absq; desiderio percipiantur, non officiunt: & viles cibi appetenter accepti impediunt profectum abstinentiæ: Dauid enim aquam malè concupitam effudit, & Helias carnes comedit.

¶ *In operibus B. Augustini aut impressis, aut manuscriptis, quæ hactenus ad manus venerint, hæc non sunt inuenta. Cæterùm apud Prosperum de vita contemplatiua l. 2. c. 22. eadem ferè leguntur:* Nec deliciæ quælibet, si absque desiderio percipiãtur officiunt: & viles cibi plerunq; abstinentiq profectum, si appetenter accipiantur, impediunt. Hinc est, q̃ sanctus Dauid aquæ in se concupiscentiam castigauit, atque eam sibi à suis oblatam, ne desiderio suo ex ea satisfacere videretur, effudit: & sancto Heliæ perceptio carniũ non concupita non nocuit.

Idem de verbis Domini secundũ Matthæum, serm. 5. †

¶ Contra suæ infirmitatis consuetudinem, aliquibus cibis diuites vti non cogantur.

CAP. III.

NOn cogantur [l] diuites [m] pauperũ cibis vesci: vtãtur consuetudine infirmitatis suæ: sed doleant aliter se non posse: si consuetudinem [n] mutant, ægrotant. Vtantur superfluis [o], dent inopibus necessaria. Vtantur pretiosis, dent pauperibus [p] vilia.

Idem lib. 2. quæst. Euang. c. 11.

¶ Æquanimitas tolerandi, nõ vsus vel abstinentia cibi iustitiam facit.

CAP. IIII.

QVod dicit Dominus

l ¶ *Non cogantur.*] Argum. quòd mitius agendum est cum diuitibus & nobilibus, quàm cũ pauperibus [b], vt 86. distin. non satis. & 84. distin. peruenit. 50. dist. contumaces. 26. q. 7. tẽpora. Argu. contra. 22. q. 5. qui compulsus. " Dic quòd ignobiles magis puniuntur corporali pœna, quàm nobiles: sed pecuniariter magis punitur nobilis quàm ignobilis, vt 24. q. 1. qui contra. & ff. de pœn. si quis aliquid. & l. quẽdã.

b Ad idẽ qđ legi. & not. ext. de vot. cap. 1.

" Nobilium & ignobiliũ pœna non est æqua.

m ¶ *Diuites.*] cũ sunt in pœnitentia.

n ¶ *Si consuetudinem.*] Argum. " quòd commutationes pœnarum possint fieri in spiritualibus. 82. distinctio. presbyter.

" Pœnæ in spiritualib⁹ possunt cõmutari.

o ¶ *Superfluis.*] id est, pretiosis.

p ¶ *Pauperibus vilia.*] Argumen. contra infrà 49. distinct. cap. vltim. in fine.

Quod dicit.] Casvs. Augu. exponit hic illum locum Euangelij super Matth. venit Ioannes non manducans neque bibens, &

† ad illa verba] petite, & dabitur vobis] sed paulò aliter

2 Ino par. 4. c. 23.

Matt. 11.& Luc.7.

dicunt, dęmonium habet. venit filius hominis manducans & bibens & dñt Iudæi: Ecce hic homo vorator eſt,& potator vini. Sed iuſtificata eſt ſapientia à filijs ſuis,i.Chriſtus iuſtus eſt oſtenſus à ſuis Apoſtolis. Eſt ergo caſus. Quæſitum fuit ab Auguſtino vtrũ ſit virtus in abſtinendo vel manducando: & reſpõdet quod non: ſed iuſtitia eſt in æquanimitate tolerandi inopiam & tẽperandi ſe in abundantia ciborum: & nõ ſe corrumpendi. Et hoc probat exemplo Apoſtoli dicentis: Scio eſurire, & ſcio abundare. in cibis enim non multum intereſt ſiue parũ ſiue multum ſumat qs: cum ille qui parum ſumit,& ardenter, reprehendatur: & is qui paulò plus & ante horam cum oportet ſumit ſine auiditate, commendetur.

a ¶ *In Euangelio.*] tangit hic quòd Chriſtus in Euangelio Matt. xj. dicit de Iudæis: " Venit Ioannes non manducans carnes, neque bibens vinum: & dixiſtis, dæmonium habet. venit Ieſus manducans & bibens: & dixiſtis, ecce vorator & potator vini. ſed licet alij malè opinarentur de ipſo: tamen iuſtificatus eſt ab Apoſtolis ſuis [a].

" abſtinentia Chriſti & I. Baptiſtæ diuerſa fuit.

a i.Chriſtus iuſtus eſt oſtẽſus à ſuis diſcipulis ſiue Apoſtolis, ſm B. Brix.qui ipſum oĩa iuſtè facere intellexerũt.

b ¶ *Ipſi.*] datiui caſus.

c ¶ *Poſitas.*] coram alijs.

d ¶ *Si id in tempore.*] id eſt,pro tempore,ſcilicet cum coram aliquibus tempore neceſſitatis citius proponitur cibus.

Philip.4.

e ¶ *Neque.*] i.nõ ideo debet quis ſtatim comedere, ꝙ videt alios neceſſitate exigente comedere, & proponitur cibus.

f ¶ *Cum.*]id eſt,quãdo.

g ¶ *His.*]id eſt,eis.

h ¶ *Scio.*] ſic faciẽt epiſcopi, cum venient ad pauperes eccleſias: ne breuis hora conſumat victum longi temporis. extra de cenſibus cum Apoſtolus.

1 Iuo par.8. c.321.

P *Arſimoniam.*] Casvs. Octo enumerantur in ca. quorum ſex commendantur,& duo reprobant.[1] & ſcire debes,quòd parſimonia eſt vſus rerum temporalium cum moderatione.

" Parſimonia.

in Euangelio [a] [Iuſtificata eſt ſapiẽtia ab omnibus filijs ſuis] oſtendit filios ſapientiæ intelligere nec in abſtinendo, nec in manducando eſſe iuſtitiam, ſed in æquanimitate tolerandi inopiam, & in temperantia per abundantiam non ſe corrumpendi, atque opportunè ſumendi,vel non ſumendi ea, quorum non vſus, ſed concupiſcentia reprehendenda eſt. Non enim intereſt omnino, quid alimentorum ſumas, vt ſuccurras neceſſitati corporis, dummodo congruas in generibus alimentorum his, cum quibus tibi viuendum eſt. Neque quantum ſumas, intereſt multum: cum videamus aliorum ſtomachum citius ſaturari: & eos tamen illi ipſi [b] paruo quo ſentiantur, ardenter, & intollerabiliter, & omnino turpiter inhiare: alios autem pluſculo quidem ſatiari, ſed tolerabilius inopiam perpeti, & vel ante ora poſitas [c] epulas,ſi id in tempore [d] opus ſit, cum tranquillitate aſpicere, neque [e] tangere. Magis ergo intereſt, non quid,vel quantũ alimentorum pro congruentia hominum, atque perſonæ ſuæ, & pro ſuæ valetudinis neceſſitate quis capiat: ſed quanta facilitate, & ſerenitate animi careat, cum [f] his [g] vel oportet,vel neceſſe eſt carere vt illud in animo Chriſtiani compleatur, quod Apoſtolus dicit.[Scio [h] & minus habere: ſcio & abundare, vbique & in omnibus imbutus ſum, & ſatiari,& eſurire,& abundare,& penuriam pati: omnia poſſum in eo,qui me confortat.]

Item ex concilio Gangrenſi, c.vlt.

¶ Temperantia ciborum, & veſtium, non diſſolutio eorum laudatur.

CAP. V.

1 PArſimoniam [i] cum veſte humili non reprobamus: ſunt ẽt ornatum A præter corporis diligentiam [k] infucatum [l] laudamus. Diſſolutos autem, & fractos in veſtibus inceſſus non recipimus: & domos Dei honoramus, & cõuentus,qui in his fiunt, tãquam ſanctos, & vtiles recipimus,pietatem in priuatis [m] domibus non concludentes, ſed omnẽ locum in nomine Dei ædificatum honorantes: & cõgregationem in eccleſia factã ad vtilitatem communem recipimus, & bona opera, quæ ſupra [n] vires B in fratres pauperes exercentur, ſecundum eccleſiaſticas traditiones beatificamus: & omnia, quæ conueniunt traditionibus Apoſtolicis, & ſanctarum ſcripturarum pręceptis, in eccleſia fieri exoptamus.

A ¶ Præter corporis.] *Eſt ex priſca verſione: Grecè eſt,* δὶ ἐπιμέλειαν μόνον τοῦ σώματος ἀπερίεργον, *i.* pp corporis tantùm curã minimè ſuperuacaneam atque operoſam. *ſed ob gloſſam non eſt mutatum.*

B ¶ Supra vires.] *In priſca illa verſione eſt:* iuxta vires. *Dionyſiana habet, vt Gratianus. Grecè autem:* τὰς καθ' ὑπερβολὴν εὐποιίας τῶν ἀδελφῶν τὰς κατὰ τὰς παραδόσεις, διὰ τῆς ἐκκλησίας εἰς τοὺς πτωχοὺς γινομένας; id eſt, eximias, atque excellentes fratrum beneficentias, quæ ſecundum traditiones per eccleſiam in pauperes fiunt.

Item Gregorius Ioanni Conſtantinopolitano,lib.1.reg.epiſt.24.

¶ Sub ſpecie virtutis ſæpe ſe vitia ingerunt.

CAP. VI.

SÆpè ſe vitia [o] eſſe virtutes mẽtiuntur,vt tenacitas,parſimonia,effuſio,largitas,crudelitas, zelus iuſtitiæ, remiſſio, pietas velit videri.

Item ex concilio Carthagin.4.c.15.

¶ Meritis fidei, & vitæ, non diuitijs epiſcopalis auctoritas quæritur.

CAP. VII.

EPiſcopus vilẽ ſuppellectilẽ [p], & menſam, ac victũ pauperẽ habeat, & dignitatis ſuæ auctoritatem fide, & vitæ meritis quærat. ¶ Hoſpitium quoque non longè ab eccleſia habeat.

Iem ex eodem,cap.45.

¶ De eodem.

CAP. VIII.

2 CLericus profeſſionem ſuam & habitu,& inceſſu probet: & ideo nec veſtibus, nec calceamentis decorem quærat.

Sicut ergo in cibis mores eorum,cũ quibus viuimus, obſeruare monemur: ſic & de indumentis intelligendũ eſt. Vt enim alibi dicitur: [3 *Quiſquis contemptis his, cum quibus viuit, lautiora ſibi, vel auſteriora præ cęteris indumenta, vel alimenta quærit, aut intemperans ſui, aut ſuperſtitioſus eſt.*] *in Inceſſu autẽ debet eſſe ſacerdos ornatus, vt grauitate itineris, mentis maturitatem oſtendat. Incompoſitio enim corporis (vt Auguſtinus ait* [4] *) inæqualitatem indicat mentis.* [5] *Vnde hiſtoriographus* [q] *ille cum eius mutabilitatem* [r] *deſcriberet, cuius conſcientia excitata* † *curis mentẽ vaſtabat*

i ¶ *Parſimoniam.*] i.tẽperatum vſum.

k ¶ *Diligentiam.*] i.voluptatem.

l ¶ *Infucatum.*] id eſt, pretioſum: vel infucatum, id eſt non pretioſè fucatum.

m ¶ *In priuatis.*]Ar. " contra illos qui dicunt melius eſſe orandum in priuato loco,& non coram hominibus, quàm in eccleſia,ex illa auctoritate: Tu autem cum oraueris, intra in cubiculum tuum, & clauſo oſtio ora patrem: ſed illud de cubiculo mentis intelligitur.

" Orare publicè quàm clam melius eſt.

n ¶ *Quæ ſupra.*]Nam quidquid ſuper erogaueris, reddam tibi, ſic 86.diſt.non ſatis.

Saepe.] Casvs. Dicit hic Greg. ꝙ vitia diligenter ſunt pcauenda,quia ſæpe ſub ſpecie virtutum vitia latenter ſubintrant.

o ¶ *Sæpe ſe vitia.*]Stulti dũ vitant vitia in contraria currunt.

P E *Piſcopus.*] ¶ *Supellectilem.*] hoc hodie non tenet: quia modò habent amplas poſſeſſiones, vt 12.q.1. expedit. & ſic non eſt contra de conſe. diſtin. 1. vaſa. & ext. de cenſi. cum Apoſtolus. vbi dicitur quòd archiepiſcopi 50.equitaturas habebunt in viſitationibus.

Sicvt ergo. Cõcludit Gratianus ex ſupradictis, quòd ſicut mores eorum cum quibus viuimus, ſeruandi ſunt in cibis: ſic etiam in indumentis,& in inceſſu etiam debet eſſe ſacerdos ornat⁹, vt grauitate itineris mẽtis oſtendat maturitatem. Si enim incõpoſitè & nõ decenter incedit(vt dicit Aug.) mẽtis inæqualitas indicatur. Et hoc probatur exemplo Catilinæ, qui propter variũ inceſſum fuit à Salluſt.notatus.

ibid.c.14.

q ¶ *Vnde hiſtoriographus.*]Salluſtius.

r ¶ *Mutabilitatem.*] Catilinæ.

Hoſpitalem.

2 Burc.l.2. ca.209.Iuo p.6.ca.284. Anſel.l.7.c. 202.

3 ſ.eod.cap. quiſquis.

4 Epiſt.109. ad Monachas habet ſenſus.

5 Salluſtius ā Catilina. † al. excitatam,al.exagitatam.

Hospitalem.] Hęc dist.diuiditur in 4.partes.in quarum prima dicitur, quòd sacerdotes debent esse hospitales,& recipere pauperes Xpi.& hoc probatur per id quod sequitur vsque ad c. quiescamus. Secunda ibi, *Quiescamus*. Tertia ibi, *Sed licet*.Quarta ibi, *Non oportet*.Io. de Fã.

CASVS. In hac 42. dist. prosequitur Grat. sextum cap.Apostolicę regulæ : s.oportet sacerdotem esse hospitalem. quod probat 8. rõnib. Prima est in principio Secũda incipit ibi, *Qui enim Apostolum*. Tertia ibi, *Si enim sacerdos*. Quarta & quinta incipiunt ibi, *Ordinandus itaq;*.Sexta ibi, *Quomodo etiam secundum Hieronym*.Septima ibi, *Vnde Apostolus*. Octaua ibi, *si enim vidua*.Casus autem seq.c.planus est.

a ¶ *Hospitalem.*] In hac dist.ostendit Gratianus quòd hospitalis erit ordinandus : quia non haberet frontem inuitandi alios ad hospitalitatem, si domũ suam hospitibus clauderet : & quia hæc pietas remuneratur æternaliter & temporaliter. Item exẽplo Abrahæ & Loth : qui quoniam hospitales erant, Angelos hospitio recipere meruerunt [a]. Addit etiam q̃ in hospitalitate non erit electio vel delectus personarum [b]. adiungit etiam de conuiuijs in ecclesia non faciendis [c] .su fine breuiter tangit 7.ca. Apostolicæ regulę : scilicet, oportet ẽpm esse pudicum [d].

b ¶ *A seipso.*] sim. ff. de neg.gest.si pupilli.§. vlt.ff.de tidciuf. tut.ff.d pact.cum in co. 47.dist. §.necesse.in prin.

c ¶ *Aliena.*]47.dist.sicut j.93 dist diaconi.j. 14.q.4. quid dicam. sic ext de relt.spol.sæpe.& 16.q.1.decimæ.

d ¶ *Corporalis.*] sine operibus pietatis.

ADDITIO. qđ dicit ad modicum, dicas respectu corũ per quę habetur vita æterna.vtilis tamen est,quia oportunitatem peccandi aufert. de cons.di. 5.nunquam. Laur.

e ¶ *Ad omnia.*] id est ad temporalia & æterna, vt 16. quæst. 1.decimæ.

f ¶ *Ab hac.*] hospitalitate.

g ¶ *Alienus.*] vt 85.dist.archidiaconum.

h ¶ *Vidua.*]31.q 1.quomodo.

Si quis.] HINC ETIAM. Adhuc probat Grat. hospitalitatem esse tenendam, & qui eam non habuit, abijcitur ab ecclesia, sicut Ioan.eiecit quendam Diotrepem,quia pauperes non recipiebat. Et ostendit etiam quòd omnibus indifferenter quibus possumus debemus hospitalitatem exhibere : quod probat sequenti c.

i ¶ *Diotrepem.*]proprium nomen. vel id est, sacerdotem.

Vieſcamus.] Hæc est 2. pars huius distinct. in qua dicitur, quòd in eleemosynis dandis non debet esse differentia cum petitur pro nutrimento.si autem peteretur causa prædicationis, tunc esset discernendum. Hoc autem intelligo de eleemosynis quotidianis, non autem de præmeditatis.aliàs contradiceret Hieron. 16. quæstio.1.cap.fi.vbi dicit, quòd in paupere magis est attendenda religio, quàm paupertas. Io. de Fan.

CASVS. Quidam dicebant, quòd in omnibus hospitib. recipiendis facienda erat examinatio. Sed dicit Ioan. Chrysost. non esse verum. Nam si petat aliquis tãquam prelatus, facienda est examinatio, quia fortè non rectè petit, vel est intrusus, vel excommunicatus. Non enim datur tantùm temporale, sed etiam accipitur spirituale.Si verò petit amore Dei, indifferenter est omnibus dandum,exẽplo Abraham,qui meruit Angelos recipere : quod fortè non fecisset si distinxisset personas. Quæ sequuntur, patẽt vsque ad distinctionẽ.

k ¶ *Curiositate.*] Non enim semper erimus curiosi, nam multa sunt dissimulanda.ff.de nou. l.doli.in fi.

l ¶ *Periculum.*] " Si enim in minoribus adhibenda est discretio, fortius in maioribus. sic 7.q. 2. capit.vlt.ff.ad Carb.l.1.§.2.

m ¶ *Postulat.*] " Ergo indistinctè omnibus est danda eleemosina, vt infrà eod. cap.proxi. & suprà §. proxi. & 86. dist.pasce. & 1.quæst.2. quàm pio. & 11.quæst. 3. quoniam multos. & 16. quæst. 1. si cupis.& 23.q. 4.duo. alibi dicit: omni petenti te tribue. Sed contra [e]: Dns dicit Desudet eleemosyna in manu tua, donec inuenias iustum cui des. Et in Canticis,vbi dicitur: Ordinauit in me charitatẽ. Et dicit Ambros. Ordinata est charitas vt primò Deus, secundò parentes, deinde filij, postea domestici, vltimo extranei diligantur Et alibi dicit Ambros. quòd delectus personarum debet esse in misericordia impendenda, vt 86. distinctione. non satis. & Hieronym. dicit, quòd in pauperibus non tam paupertas quàm religio est attendenda, vt 16. quæstione prima. quoniam quid quid. & Augustin. dicit : Vtilius esurienti panis tollitur, quàm de cibo securus, &c. vt 5. quæstione. 5. non omnis.23.quęstione.4.nimium. Distingue ergo : eorum qui petunt eleemosynam,alij sunt cogniti,alij non.Item alij petunt quasi ex debito, vt prædicatores & prælati, alij pro sustentatione corporis. Si ergo quis petat ex debito, & ratione officij, quia dicit se ad hoc missum vt ibi prædicet, & tale officium constat ei commissum esse, recipiendus est, si est incognitus, est examinandus an ita sit, vt in hoc capitul. Si autem quis petit pro nutrimento, tunc indistinctè omnibus est danda, vt hic, & 1. quæstione. 2. quam pio. & 11. quæstio. 3. quoniam. nisi quis per securitatem cibi negligat

† al. vexabat.

vastabat † *: inter cætera hoc etiam notabile indicauit,dicens [Citus modò,& modò tardus incessus.*

DISTIN. XLII.

Hospitalem [a] *verò sacerdotem esse oportet ne sit in numero eorum, quibus in iudicio dicetur [Hospes eram,& non suscepistis me.] Qui enim Apostolum secutus, alios ad hospitalitatem debet inuitare, quomodo hospitalitatis exhortator poterit esse, qui domum propriã hospitibus claudit ? Si enim sacerdos primùm à seipso* [b]*, & à domestica ecclesia sua debet exigere quod postea populis imperet : si primum, imitando Christum, ipse debet facere, quæ postea populum doceat,necesse est,vt pauperes hospitio recipiat,quò ad hospitalitatem facilius suo exemplo subditos attrahat.*

¶ [1] *Ordinandus itaque sacerdos ad memoriam reuocet, quomodo Abraham, & Loth per hospitalitatis opera, Deo placuere, & Angelos hospitio meruerunt recipere : quomodo Angeli Sodomis hospitalem domum ingressi, Loth cum familia sua liberauerunt : quomodo clausas domos cum hospitibus ignis ingressus perdiderit: quomodo etiam secundũ Hieronymum* [2]*, aliena* [c] *rapere conuincitur, qui vltra necessaria sibi retinere probatur : ac sic per opera pietatis se instruat, & præsentis vitæ subsidia, & æternæ claritatis præmia à Deo percipiat : vtrumque enim pietati promittitur.* ¶ *Vnde Apostolus scribẽs ad Timotheum ait [Exerce teipsum ad pietatem.Nam corporalis* [d] *quidem exercitatio ad modicum vtilis est : pietas autem est vtilis ad omnia* [e]*, habens promissionem vitæ, quæ nunc est,& futuræ.] Ab hac* [f] *quisquis alienus* [g] *fuerit, in sacerdotem ordinari non poterit.* ¶ [3] *Si enim vidua* [h] *in ecclesia recipi prohibetur, quæ pauperes non hospitio, quæ pedes sanctorum non lauit, quæ omne opus bonum non est executa : multò magis sunt prohibendi à sacerdotio, qui ab opere pietatis probantur alieni. Vnde* † *hospitalitatis opera despicientes, in Gangrensi concilio excommunicantur.Sic enim in eo statutum est,c.11.*

¶ Non sunt despiciendi, qui conuiuia pauperibus exhibent.

CAP. I.

[4] SI quis despicit eos, qui fideliter agapes [5], id est cõuiuia pauperibus exhibent, & propter honorem Dei conuocant fratres,& noluerit cõmunicare huiuscemodi vocationibus, paruipendens quod geritur,anathema sit.

Hinc etiam Ioannes Euangelista in epistola sua quendam Diotrepem [i] *excommunicat, qui nec pauperes recipiebat, & recipientes de ecclesia eiciebat.In hospitalitate autem non est habendus delectus personarum : sed indifferenter quibuscunque sufficimus, hospitales nos exhibere debemus.*

Vnde Ioãnes Chrysostomus in epistil.ad Hebræos homil.11.ad c.6.

¶ In recipiẽdis hospitibus nulla debet esse distinctio.

CAP. II.

[2] QViescamus ab hac absurda curiositate [k], & diabolica,& peremptoria †. Si enim in clero se electum esse dicat, si sacerdotem se nominet, scrutare : non enim sine periculo in talibus indiscussa communicatio est : circa maiora periculum [l] vertit: nõ enim das, sed accipis.Si verò pro nutrimento postulat [m], nihil in his examines. Inquire

† al. vnde quidam.

4Burc.l.19. c.124. Iuo p.15.c.136. Ansl. 5,ca. 76.

5 vide ī hũc locũ Alc.li. ptissimis.j. in dictiõe agapes.Opinatur emAlc. ilapinas hic legendum, nõ agapes,

Epist.3.

" Discretione maiore ī maioribus opus est.

"Eleemosyna quibus est danda.

† al. perniciosa.

e Hug. dicit q̃ hoc dixit ī Euãgelio, sed nescio vbi.Sed põt sumi Eccle. 12. vel hoc dixit ſm interpretatio. 70.interpretũ. đt Rod. q̃ ista auctoritas, desudet, &c.sumitur ex c. p̃ced. vbi dr̃ sic, si benefeceris, scito cui benefeceris, & erit gr̃a in oculis tuis multa.Arc.

1 Glo. ord. gen. 19. ex Alcuino. Gen. 18. & 19.

2 Vt j. §. 1.

b Et j. ead. quiescam. Matth. 25.

c Vt j.c. nõ debet. & c. seq.

d scilicet in §.pudicus.

2 In reg.Monacharum, cap. de paupertate.

1.Tim.4.

1.Tim.5.

3 31.q. 1. quomodo.

iustitiam : quia tunc subtrahenda est ei, vt 5.q.5. non omnis. nisi iam fame moriatur, vt 86. distin.pasce.si autem non possumus omnibus sufficere,tunc danda est potius bono, quàm malo, consanguineo, quàm extraneo. & sic loquitur illud: Desudet eleemosyna, &c.& illud: Ordinauit in me charitatem, vt 86. distin. non satis.

a ¶*Sed quoniam omnes.*] Argum. q̃ ratione dubitationis melius est ex abundantia aliquid facere, quàm aliquid dimittere, vt 11. quæstio.3. nolite.13.q. 2. non æstimemus. 24. quæst. 3. corripiantur.

" Dubitatio notabilis.

" Et est argum. ad quæstionem cum dubitatur quis ex duobus occiderit hominem,quòd potius ambo admittantur ad ordines,quàm ambo repellantur [a]. argum. contra. 23. quæst. vlti. si quatuor. Quid iuris sit de hoc, notatur in quæstionibus. & est expressum de homi.significasti.

a Argu. ad hoc 23.q.4. quàm magnum. Lau.

b ¶*Non oportet,&c.*] ¶*Partes.*] & domum mittere.& est cõtra episcopos qui nolunt prouincias visitare, & tamen petunt redimi procurationes, vt 10.q.1.relata.

c Anſl.5.c. 77. Iuo p.3. c.128.

c ¶*Propter iniuriam.*] id est infamiam.

2 Vide quod no. An.Alc. lib. ptermis. 1. in dictõe, agapes.

d ¶*Vlli.*] ¶*Transeũntes.*] " Sic in tabernis possunt clerici comedere carsa necessitatis,vt 44.distin.clerici.de vita & honest.clerici.

" Clerici in tabernis possunt q̃que comedere.

e ¶*Oratorium.*] ab orando quippe dicitur, vt in eo nihil aliud quàm oretur & psallatur. infra ead. in oratorio.

f ¶*Quicquam aliud.*] tamen ecclesiasticæ causæ [b] possunt & debent tractari in ecclesia,vt 2. q.2.præceptum.

b Sed nõ seculares.ext. de im.ecc.c. j.vbi d̃ hoc.

3 Burc.l.3. c. 82. Iuo p. 3.c.32.Ansl. l.5.c.78.

¶*Vdicus quoque.*] Hæc distin. diuiditur in 4. partes, in quarum prima dicit, quòd rector ecclesiæ debet esse discretus in silentio, & vtilis in verbo, ne aut tacenda dicat, aut dicenda subticeat. & ad hoc probandum inducit c. seq. Secunda ibi, *In mandatis*. Tertia ibi, *Scimus autem*. Quarta ibi, *pariter quoque*. Ioan. de Fant.

4 Burc.l.3.c. 83. Iuo p.3. c.74.

CASVS. In hac distinct. 43. prosequitur Grat. 7. capitu. Apostolicæ regulæ, scilicet oportet episcopum esse pudicum : quod verum est non solùm factis, sed etiam verbis, vt probatur per cantica canticorum.

g ¶*Pudicus.*] Hic breuiter tangit 7. cap.Apostolicæ regulæ, oportet episcopum esse pudicum.

h ¶*Genæ.*] Sicut enim per genas cibi [c], sic per prædicationes ecclesiæ fideles incorporantur, vt de consecra. distin. 2. quia passus.

c sc. masticãtur & masticãdo incorporãt. Hug.

DEBET. In hoc §. prosequitur Grat. 8. cap. Apostolicæ regulæ, scilicet oportet episcopum esse doctorem, id est talem qui sciat docere. Nam quãtum prodest bonis per exemplo bonæ vitæ, tantum nocet malis si fileat. Nam prædicatione prælatorum, mali sunt arcendi & corripiendi, sed in sua prędicatione debet prælatus esse discretus, ne vel tacenda proferat, vel dicenda taceat. Quod sequentib.c. probatur.

5 In reg.B. Bñdic.c.52.

6 Burc.l.3.c. 81. Iuo p.3. c.71.

i ¶*Debet, &c.*] Hic prosequitur 8. capitu. Apostolicæ regulæ, oportet ordinandum esse doctorem, id est talem qui sciat docere & prędicare. considerabit autem prius quibus & quæ prędicet [d] : quia non omnia omnibus sunt prædicanda. hæreticis enim secreta fidei non sunt pandenda [e], nec nimis alta dicet minus capacibus, & si subditi non obediunt prędicanti, non ideo cessabit à doctrina & correctione eorum [f].

d Vt j.e. di. in mãdatis.

7 Sensus nõ verba.Isido. etym.l.15.c. 4.Smaragd. in reg. B.Benedicti. cap. 52.Burch.l. 3.c. 80. Iuo p.3. c.72.

8 Cant.5.ex gl. interlin. ibidem.

e 11.q.3.nolite.in fi.

k ¶*Silentio.*] Expone negatiuè. sic 2.quæst.7. sancta.

l ¶*Nam latratu.*] id est, prædicatione.

9 Ad Ocea. epi.83.& gl. ord. in 1.Timot.3. vers. coctorem.

f Vt j.e. diſ. sancimus. cũ 2.ca. seq.

m ¶*Canum.*] infra secunda quæst. septima. qui nec.

n ¶*Et baculo.*] comminationis.

Sed licet ipsa conuiuia despicienda non sint, non tamen in ecclesijs celebrari, nec clericos ad ea conuocatos ex eis partes sibi tollere oportet.

Vnde in Laodicensi concilio, c.27.

¶Clerici ad agapem vocati partes sibi non tollant.

CAP III.

1 NOn oportet ministros altaris, vel quoslibet clericos A ad agapem [2] vocatos, partes [b] tollere propter iurie [c] B, quæ ex hac occasione ecclesiastico ordini possit deputari.

A ¶Clericos.] *In concilio Græco,& prisca etiam versione additur :* vel laicos.

B ¶Propter iniuriam.] *Græcè est,* διὰτό τῶν ὑβριντῆ τάξει προσρίζεσθαι τῆ ἐκκλησιαστικῆ· *id est,*eo q̃ ecclesiastico ordini inuratur contumelia.

Item ex eodem,cap.28.

¶In locis Deo sacratis nec comedere, nec accubitus sternere liceat.

CAP. IIII.

3 NOn oportet in basilicis, 4 seu in ecclesijs agapem facere, & intus A manducare, vel accubitus sternere.

A ¶Et intus.] *Græcè est,* καὶ ἐντῷ ἐικῷτε͂ θεε͂. *quod Dionysius vertit,*nec intra Domũ Dei: *sed apud Balsamonem abest vox,*Dei.

Item ex concilio Carthag.3. c.30.

¶Nisi necessitate coacti. clerici in ecclesia non conuiuentur.

CAP. V.

4 NVlli episcopi, vel clerici in ecclesia conuiuentur, nisi fortè transeuntes [d] hospitiorum necessitate illic reficiantur. Populi etiam ab huiusmodi conuiuijs, quantum potest fieri,prohibeantur.

Item ex dictis B.Benedicti Abb. 5

¶De eodem.

PALEA CAP. VI.

6 ORatoriũ [e] hoc fit, quod dicitur : nec ibi quidquam aliud [f] geratur, vel condatur, quàm quod diuinis ministerijs † conueniat.

Item Augustinus epistol. 109. de regula monachorum.

¶De eodem.

CAP. VII.

7 ¶N oratorio præter orandi, & psallendi cultum penitus nihil agatur, vt nomini huic & opera iugiter impensa concordent.

DISTINCTIO XLIII.

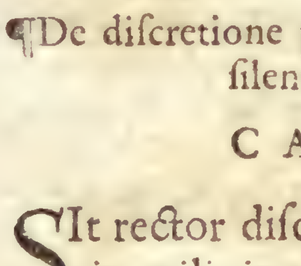

Vdicus [5] quoque debet esse sacerdos, vt & moribus, & verbis pudorem indesinẽter exhibeat. 8 *Vnde in canticis cãticorum genæ [h] sponsæ, id est prædicatores, turturi comparantur.* ¶*Debet [i] etiam gratiam docendi habere:quia, vt Hieronymus ait :* [9 *Innocens, & absque sermone conuersatio,quantum exemplo prodest, tantum silentio [k] nocet. Nam latratu [l] canum [m],& baculo [n] A pastorum,lupi sunt arcendi.*] *In ipsa autem doctrina discretum oportet esse rectorem, ne aut tacenda proferat,aut proferenda taceat.*

A ¶Baculo.] *In epistola B. Hieronymi legitur:*baculoque pastoris luporum rabies deterrenda est.*Sed glossa ordinaria cum Gratiano concordat.*

Vnde Gregorius part.2. sui pastoralis,cap.4.ait.

¶De discretione prædicationis, & silentij.

CAP. I.

SIt rector discretus in silentio,vtilis in verbo, ne aut tacenda proferat, aut proferenda reticescat. Nam,sicut incauta locutio in errorẽ pertrahit, ita indiscretum silentium eos, qui erudiri poterant, in errore derelinquit. Sæpè namque rectores improuidi humanam amittere gratiam formidantes, loqui liberè recta pertimescũt, & iuxta veritatis vocem nequaquam iam gregis custodiæ, pastorum studio,sed mercenariorum vice deseruiunt: quia verendan-

Iob 10.

lędantur. & hoc proba rur tribus auctoritatibus. In tertia quæ incipit ibi, *prouidendum quoque est.* dicitur quòd etiam vtilia non debet nimis effundere, quia loquacitas nimia leuis apud homines reputatur, & hoc probatur tribus auctoritatibus.

Esa.56. Exech.13.

CASVS. Primò dicit, quòd prædicator, vel rector nec silenda proferet, nec proferenda silebit. & hoc probat ix. auctoritatibus. Secũdò dicit, quòd talia proponat, quæ non deducant homines in errorem: & hoc probat tribus auctoritatibus. Tertiò ostendit, quòd etiã vtilia non debet nimis effundere. & hoc probat tribus auctoritatibus.

a ¶ *Veniente.*] iuxta illud. *Nam siluisse nocet, multosque silentia damnant.*

Thren.2.

b ¶ *Latrare.*] propter pigritiam.

c ¶ *Hinc rursus.*] Primò conqueritur, & primò ponit verba Prophetæ, deinde ea exponit, & sic procedit per totum c.

d ¶ *Dicere.*] idest, dicitur.

e ¶ *Tacendo.*] Nota quòd tacens & timens fugere dicitur. vnde ẽt tacens pro contumace habetur, vt 65. distinct. si fortè. & ff. de inter. actio. de ætate. §. qui tacuit.

f ¶ *Qui dum fugitiua.*] id est, transitoria.

g ¶ *Quos.*] simplex relatio, non refertur ad immediatè dictum.

ad Tit.1.

h ¶ *Securitate.*] eo ipso quòd tacetur, promittitur securitas delinquentibus, vt 83. dist. error.

Malach.2.

i ¶ *Sermo.*] doctoris.

k ¶ *Nescit.*] scilicet esse peccatum ille cui prędicatur, vel cũ eius pœnitẽtia auditur, quæritur ab eo locus, & tẽpus, & persona cũ qua deliquit, quæ fortè peccator propter verecundiam vult occultare, vt de pœn. distin. 6. cap. 1. in fi.

Esa.58.

a Et de pœ. dist. 5. ca. 1. in prin.

a Tamen in quæstionibus vbi fit præiudicium alij, non fient speciales interrogationes, vt ff. de quæstion. l. 1. §. qui quæstionem.

l ¶ *Custodiunt.*] idest, custodire debent.

m ¶ *Quia Angelus.*] id est nuntius Domini.

n ¶ *Præconis.*] infrà

niente [a] lupo fugiunt, dum se sub silentio abscondunt. Hinc namque eos per prophetã Dominus increpat dicens [Canes muti, non valentes latrare [b].] Hinc rursus [c] quęritur, dicens [Non ascendistis ex aduerso, neque opposuistis murũ pro domo Israël, vt staretis in prælio in die Domini.] Ex aduerso quippe ascendere, est pro defensione gregis, voce libera, huius mundi potestatibus cõtraire. Et in die Domini in prę lio stare, est prauis decertantibus ex iustitię amore resistere. Pastorem enim recta timuisse dicere [d], quid est aliud, quàm tacẽdo [e] terga præbuisse? qui nimirum si pro grege se obijcit, murũ pro domo Israël hostibus opponit. Hinc rursus delinquenti populo dicitur [Prophetæ tui viderunt tibi falsa, & stulta, nec aperiebãt iniquitatem tuam, vt te ad pęnitentiam prouocarent.] Prophetæ quippe in sacro eloquio nonnunquam doctores vocantur, qui dum fugitiua [f] esse præsentia indicant, quæ sunt ventura manifestant: quos [g] diuinus sermo falsa videre redarguit. quia dum culpas corripere metuunt, incassum delinquentibus promissa securitate [h] blandiuntur: qui iniquitatem peccantium nequaquã aperiunt: quia ab increpationis voce conticescunt. Clauis quippe apertionis est sermo [i] correctionis: quia increpatio culpam detegit, quam sępè nescit [k] ipse etiam, qui perpetrauit. Hinc Paulus ait [Vt potens sit in doctrina sana exhortari, & eos, qui contradicunt, redarguere.] Hinc per Malachiã dicitur [Labia sacerdotis custodiunt [l] scientiam, & legem requirunt ex ore eius: quia [m] Angelus Domini exercituum est.] Hinc per Esaiam Dominus admonet dicens [Clama, ne cesses, quasi tuba exalta vocem tuam.] Præconis [n] quippe officium susçipit, quisquis ad sacerdotium accedit, vt ante aduentum iudicis, qui terribiliter sequitur, ipse scilicet clamando gradiatur. Sacerdos ergò, si prædicationis est nescius, quam clamoris vocem daturus est præco mutus? Hĩc est enim quòd super pastores [o] primos in linguarum specie Spiritus sanctus insedit: quia nimirum, quos repleuerit, de se protinus loquẽtes facit. Hĩc Moysi præcipitur, vt tãbernaculum sacerdos ingrediens tintinnabulis [p] ambiatur: vt videlicet prædicationis voces habeat: ne superni inspectoris iudiciũ ex silentio offendat: scriptum quippe est [vt audiatur sonitus, quãdo ingreditur, vel egreditur sanctuarium in conspectu Domini, & non moriatur [q].] Sacerdos namque ingrediens, vel egrediens, moritur, si de eo sonitus non auditur: quia iram contra se occulti iudicis exigit, si sine prædicationis sonitu incedit. Aptè aũt tintinnabula vestimẽtis illius describuntur inserta. Vestimẽta enim sacerdotis quid aliud, quàm recta opera debemus accipere? propheta testante, qui ait [Sacerdotes tui induantur iustitia.] Vestimentis itaque illius tintinnabula inhærẽt: vt † vitæ viam cum linguæ sonitu ipsa quoq; bona opera [r] sacerdotis clament. Sed cum rector se ad loquẽdum præparat, sub quanto cautelæ studio loquatur, attendat: ne si inordinatè ad loquendum rapitur, erroris vulnere corda audientium feriantur: & cum fortasse sapiẽs videri desiderat, vnitatis cõpagẽ insipienter abscindat. Hinc namque veritas dicit [Habete sal in vobis, & pacem habete inter vos.] Per sal quippe, verbi sapientia designatur. Qui ergo loqui sapienter nititur, magnoperè metuat, ne eius eloquio audientium vnitas cõfundatur. Hinc Paulus ait [Non plus sapere, quàm oportet sapere, sed [s] sapere ad sobrietatem [t].] Hinc in sacerdotis veste iuxta diuinam vocem tintinnabulis mala punica coniunguntur. Quid enim per mala punica, nisi fidei vnitas designatur? Nam sicut in malo punico, vno exterius cortice multa interius grana muniunt: sic innumeros sanctę ecclesię populos vnitas fidei contegit, quos intus diuersitas meritorũ tenet. Ne igit rector incautus ad loquendũ prorupat: hoc, quod iam præmisimus, per semetipsam veritas discipulis clamat. [Habete sal in vobis, & pacẽ habete inter vos:] ac si figuratè per habitũ sacerdotis dicat: mala punica tintinnabulis iungite, vt per omne, quod dicitis, vnitatem fidei cauta obseruatione teneatis. Prouidendũ quoq; est solicita intẽtione rectoribus, vt ab eis nõ solũ praua nullo modo, sed ne recta quidẽ nimiè [u] & inordinatè proferantur: quia sępè dictorũ virtus pditur, cũ apud corda audientiũ, loquacitatis incauta ĩportunitate leuigat [x], & auctorẽ suũ hæc eadẽ loquacitas inquinat, quæ seruire auditoribus ad vsum profectus ignorat. Vnde bene per Moysem dicit [Vir, qui fluxũ seminis patit, immun-

Exod.28.

o ¶ *Pastores.*] id est, Apostolos.

Act.2.

p ¶ *Tintinnabulis.*] octoginta tintinnabula, & totidem mala punica in inferiori margine tunicæ sacerdotalis pẽdebant.

Exod.28.

q ¶ *Non moriatur.*] aĩa. s. peccãdo, vel vt fama eius nõ sit mortua.

r ¶ *Opera.*] Arg. quòd si aliqua permiserit se desponsari, vel arrhari, licet expressè non consentiat, videtur quòd sponsalia sint contracta. arg. 30. quæst. 5. fęminæ. 27. quæstio. 2. si quis desponsauerit. 32. quęstio. 2. honorantur. ff. de spons. sed ea [b]. Nam opera probant, vt 46. distinct. cap. 1. 11. q. 3. existimant. 22. q. 5. cauete. vt ex. de his quę fiunt. à maio. par. cap. ex ore. argu. ff. de mino. si filius. ff. de inoffic. test. l. vltim. ff. de ædil. edi. si tamen. §. ei qui. Ioan. [“] Ego dico, quòd si contrahentes possunt loqui, exprimere debent consensum suum, alioquin non iudicaretur pro matrimonio, cum necessaria sint verba q̃tum ad ecclesiam, vt extra de spon. tuæ fraternitatis. quia etiam mutus si contrahit, signis debet exprimere consensum, vt ext. de spon sa. cum apud. Bart.

b Dicas q; si parentes cõtrahant cũ filijs, sufficit eorũ taciturnitas, vt in iur. p̃dicti, & extra de desp. impu. accesit. & c. de illis. Arch.

“ Verba in cõtrahendo mr̃imonio, an sint de necessitate.

Pfal.131.

† al. si.

Marc.9.

f ¶ *Sed sapere.*] ad hæc quæ hic dicuntur, bene facit extra de hær. cum ex iniuncto.

t ¶ *Ad sobrietatem.*] i. sine pręsumptione.

Rom.12.

u ¶ *Nimiè.*] id est, in multiloquio.

Exod.28.

x ¶ *Leuigatur.*] id est, leuis & inanis ab auditoribus iudicatur.

Marc.9.

Leuit.15.

a ¶*Est.*]scilicet vsque ad vesperam, vt ℨ.dist.6.testamentum.
b ¶*Seminiuerbius.*] A presbyteris Athenienſium dictum est de Apostolo,quid sibi vult iste seminator verborum? & secũdum hoc erit hic seminiuerbius.sed si habes semiuerbius,tũc dic quòd obscurus erat, vel quia (vt dicitur) vitium linguæ habebat.

« Seminiuerbi⁹ quis dicatur.

ADDITIO. "Seminiuerbius, ideſt, seminans verba, vel id est, abbreuians verba, secũdum Lau.Item Paulus in quadam sequẽtia dicitur spermologus.sperma enim Græcè, Latinè dicitur semen,& logos sermo, secundum Hugonem.

Act.17.

c ¶*Præmisit.*] " arg. ꝙ ab ordine [a] verborũ est argumentandũ. 20. dist.§.1.& 23.q.4.displi cet.& j.q.1.vt euidẽter. & 3.q.7. *in grauib.ext.* de resc. cum dilecta. Et si præcedens verbũ est dubium, & sequens manifestum,sequens clausula est sequenda. ff. de pe.hær.vtrũ aũt. qñquẽ etiam secundum præcedentẽ exponit sequens. ff.de leg.1.si seruus plurium.in fine.

« Arg.ab ordine verborũ sumitur.

a Al. dr̃ qd ordine scripturæ non est curandũ ff. de solu. nec enim. Arc.

d ¶*Importunitas.*]NO. quòd propter tria consueuit induci hoc c. scilicet quòd tacens & timens vñr fugere. Item quòd ęquè aliquid probat factis vt dictis. Itẽ ordinem verborum attendendum,vt per not. suprà posita.patet.

2. Tim. 4.

† al.corde.

IN *mandatis.*] Hæc est 2.pars huius dist. in qua dicitur,ꝙ hęreticis & paganis non sunt secreta nostræ fidei manifestanda. & hoc c. ad hoc probandum inducitur.Si tu quæras quæ dicta Origenis recipiant?

Matth.10. Marc.7.

Rñdet recipit ecclesia tanquam sua ea,quę de dictis euis Hieron.recipit. alias sunt cum suo auctore dãnata per Papam Gelasium.15.dist. sancta ROMANA.ver.Itẽ Origenis.Io.de Fan.

CASVS.Quæsitũ fuit ab Origene, vtrũ indifferẽter secreta fidei sint

Matth.7.

cuilibet referanda? Et resp.quòd non,duab.rationib.Prima est, quia Christus præcepit vt intrantes ciuitatem examinemus,quis sit in ea dignus,vt apud eum cibum sumamus; multò fortius est hoc faciendum in cibo spirituali,cum non dẽamus proijcere margaritas nostras añ porcos.Secunda est: quia si fidelis est,& bonus paratus corrigi,referàre sibi debemus, vt quod in eo deficit,per nos suppleatur,vt si qua in eo macula fuerit,emendetur: si autem perfidus est & incorrigibilis, nulla secreta fidei ei sunt reuelanda,sed monendus est vt resipiscat. Si verò nos prouocet dicere quod non decet ipsum audire, dẽmus eum prudenter eludere,ne si nihil respondeamus, putẽt auditores inopia responsionis nos declinare certamen.

e ¶*In mandatis.*]scilicet. Euangelicis. Matth.10.c.& Marc. 7.vbi Dominus præcepit discipulis suis: In quãcunque ciuitatem intraueritis, interrogate quis in ea dignus sit, & sic ibi manete. Ex verbis illis arguitur hic à minori. Laur.

f ¶*Non potest.*] Nam timor in dubijs deteriora canit. Et Lucanus.

Pessimus in dubijs augur timor.

g ¶*Quòd.*]id est, quia bona sint.

h ¶*Virtutum.*] Ergo videtur, quòd qui non habet fidem possit habere virtutem, quod non est verũ, vt 24.q.1.vbi.

i ¶*Quæ palam.*]id est, indubitãter sunt mala.

k ¶*Permanet.*] sæpius admonitus.

l ¶*De secretioribus.*] sed ea quæ spectant ad admonitionem,non autem secreta fidei: quia si illa sciret,facilius nos inde impugnaret,vt 11. q.3.nolite.

m ¶*Prudenter.*]transferendo nos callidè ad alienam materiam: cũ nec ipsi debeant alieni regni scrutari arcana. C. de commer. mercatores. & extra de elect. quòd sicut. imo subtili ingenio debemus à barbaris extorquere aurũ, vt C. de commer.l.2.& 14. q. 4. ab illo. & q.5. cap.dixit.

n ¶*Eludere.*] " Notã dolum esse bonum cõtra hostem. sic 22. q.2. vtilem.& ff. de do.l.1.

« Dolus bonus.

o ¶*Penuria.*]Arg.contra j. 24.q. 3.cum quibus [b].

b Dic ꝙ ibi loquit̃ d̃ hęreticis damnatis, hic d̃ occultis:vel dic ꝙ cũ eis possum⁹ loqui q̃tum ad ea quæ pñt eos reducere ad fidẽ,vt no.j. c.prox.Arc.

Item Clemens epist.3.in extremo.

¶Porcis,& canibus sacra non sunt committenda.

CAP. II.

2 IN mandatis [e] habemus, vt venientes ad ciuitatẽ discamus prius, quis in ea dignus sit: vt apud eum cibum sumamus: quanto magis nosse conuenit, quis, qualisue sit is, cui immortalitatis verba credenda sunt? Soliciti enim, & valdè soliciti esse debemus, ne margaritas nostras mittamus ante porcos. Sed & ob alias causas vtile est viri huius habere me notitiam.Si enim sciam, quia in his, de quibus non potest [f] dubitari, quòd [g] bona sint, emendatus est, & inculpabilis: hoc est, si sobrius, si misericors, si iustus, si mitis, & humanus (quæ vtique bona esse nullus ambigit) tunc consequens videbitur, vt ei, qui obtinet bona virtutum [h], etiam quod deest fidei,& scientiæ, conferatur: & in quibus maculari eius vita videtur, quæ est in reliquis probabilis, emendetur.Si verò in ijs, quę palam [i] sunt, peccatis inuolutus permanet [k], & inquinatus,non me oportet ei aliquid de secretioribus [l], & remotis diuinæ scientiæ proloqui, sed magis protestari, & conuenire eum, vt peccare desinat, & actus suos à vitijs emendet.

Quòd si ingesserit se,& prouocauerit nos dicere, quæ eũ minus rectè agentem non oportet audire: prudenter [m] eum debemus eludere [n]. Nam nihil omnino respondere, auditorum causa vtile non videtur: ne fortè existiment nos responsionis penuria [o] declinare certamen, & fides eorum lædatur non intelligentium propositum nostrum.

Item Anacletus, epist. 1. omnibus episcopis.

¶Verba prædicationis persecutoribus suis pręlati nõ subtrahant.

CAP. III.

3 1 SCimus autem multos ob id infestare doctores, vt eos perdant [p], & placita propriæ voluntatis adimpleant. Non propterea tamen doctores (inquantũ vires suppetũt) à recta æmulatione [q], & bona intentione † recedere [r] debent, scientes,quia beati, qui persecutionem patiuntur propter iustitiam.

« Prælatus ꝓp persecutionem non deserat prædicationẽ.

† al.institutione.

p ¶*Perdant.*] id est, confundant.

Matth.5.

q ¶*Æmulatione.*]id est dilectione. Vnde no.versum, qui valet ad multas expositiones.

" *Æmulor inflatur, amat,inuidet, ac imitatur.* Bart.

« Æmulor varia significata habet.

r ¶*Recedere.*] " Not.quòd propter subsannationem,vel persecutionem non cessabit doctor à docendo,vel prælatus à prędicando,vt hic,& 11.q.3. nolite. quia etsi illi non proficiant, tamen ipse faciat quod suum est,vt 47.dist. quod apud nos.& 23.q.4.licut non est.nec obstat suprà c. prox. vbi dicit, quòd prudenter debemus eludere tales. nec etiam illud obst. 24. quæstio. 3. dixit Apostolus. vbi dicit, hæreticum hominem post primam & secundam correctionem deuita. quia vtrumque illorum obtinet in secretioribus fidei, quæ nõ debemus

pandere

pandere illis:sed ab illis quæ faciunt ad correctionem,nunquã cessandum est,vt 1.q.7.conuenientibus.Io.Hodie autem si hę retici non corrigantur, statim tradendi sunt curiæ seculari ad puniendum.si autem corrigantur,& iurent stare mandato ecclesiæ,in perpetuo carcere debent detrudi ad agendam pœnitentiam,vt extra de hæretic.c.pen.Bar.

E *Phesiis.*] Casvs. Venantius episcopus suos subditos corrigere nolebat , vel negligebat. de quo eũ Gregor. reprehendit: quia peccata subditorum nisi eos corrigat, sibi imputant.& hoc ꝓbat auctoritate Pauli: & quia pastor videtur occidere delinquẽtes, nisi eos corrigat.

Act.20.

a ¶ *Paulus.*] in actibus Apostolorũ 20. c.

b ¶ *A sanguine.*] idest, à peccato.

« Imputandum nõ est ei per quem non stat.

c ¶ *Annuntiarem.*] Argu. " quòd si per te nõ stat aliquid quo minus fiat,non est tibi imputandum , vt 24. q.2. admonere.& 47. dist c. vlt.& §.necesse. & C.de instit.& substi. l.1.Arg. contra extra de eo qui mit.in poss. cau.rei ser. c.1. Ioan. Sed certè ibi stetit nõ per petentem possessionem. ff.de reg. iur.l.culpa.Bart.

d ¶ *Mundus.*] Argu. à destructione antecedẽtis,vt 24.q.2. sanè.

e ¶ *Tacendo.*]infra 83. dist.error.

† Dispensatiõe nobis] Orig. 1.Cor.9.

Dispẽsatio.] Casvs. in hoc cap.Nicolaus Papa reprehendit prælatos , qui nolunt corrigere subditos, & prædicare: quia væ erit eis, si verba cælestis seminis non prædicauerint , & nõ sparserint in subiectos: & hoc ꝓbat auctoritate Pauli. Præterea sicut magnum est periculum prælatis silere : sic periculosum est subditis non obedire.

f ¶ *Væ.*] aliàs veh, scilicet ęterna mors.11.q. 3.væ qui.

g ¶ *Et clamet.*] Infęlix ego homo , quis me liberabit de corpore mortis huius? ꝛ. 6. dist. sed pensandum.

Additio. Vel dic,clamet prædicando:vel se timere æternam damnationem,secundum Hug.

h ¶ *Quantò magis.*] Argu.à maiori, vt 32.q.5. si Paulus.8.q. 1.si ergo tantus.

i ¶ *His.*] id est subditis.

k ¶ *Parere.*] idest obedire.

PARITER. Hæc est quarta pars huius distin. Dictum est ꝛ.in c.in mandatis. ꝙ secreta fidei non sunt hæreticis reuelanda. Nunc verò dicit Gratianus ꝙ idem est de catholicis indignis , & non intelligentibus:si autem secus fiat, non fit ad eorum vtilitatem ; sed potius ad ostentationem , vel adulationem,vel scientiæ iactationem,vel propter loquacitatem incautam.Et hoc probat per expositionem , Beati immaculati. Ex quib.patet,ꝙ si prælatus in prædicando discretionem non seruat,tanquam torto naso,i.discretione carens,sacerdotis officio videtur indignus.

Item Gregorius Venantio , lib. 1. Epist.33.

¶Non est mundus à sanguine subiectorum,qui Dei concilium illis non annuntiat.

CAP. IIII.

E Phesijs Paulus [a] dicit] Mũ dæ sunt manus meę à sanguine [b] omniũ vestrũm:nõ em̃ subterfugi, quominus annuntiarem [c] omne consilium Dei vobis.] Mundus [d] ergo à sanguine eorum non esset , si eis Dei consilium annuntiare noluisset: quia cum increpare delinquentes noluerit, eos proculdubio tacendo [e] pastor occidit.

Item Nicolaus ad Michaelem Imperatorem in epistola , cuius initium est, [Proposueramus.]

¶Æternæ damnationis pœnam incurrit prædicator, qui semen diuini verbi non pargit.

CAP. V.

DIspensatio † est nobis cęlestis seminis iniũcta: væ [f] si non sparserimus: væ si tacuerimus. Quod cum electionis vas formidet , & clamet [g] , quanto magis [h] cuilibet exiguo metuendum est : Proinde , sicut non leue discrimen incumbit Pontificibus siluisse pro diuinitatis cultu, & ecclesiæ correctione quod conguit, ita his [i] (quod absit) non mediocre periculum est , qui cum debeant parere [k], despiciunt.

1 *Pariter quoque obseruare debet sacerdos,ne indignis, & non intelligentibus secreta mysteria , sua prædicatione referre incipiat . Qui enim ea docet,quæ ab auditoribus non valent intelligi , non ad eorum vtilitatem , sed ad sui ostentationem facit. [1] Vnde in expositione [Beati immaculati] dicitur. Vitiũ est secreta mysteria vulgare indignis:quod fit vel loquacitate incauta,dum sine iudicio volat irreuocabile [1] verbum,vel adulatione,vt ei placeat[2],cui secreta reuelat, vel iactatione scientiæ,vt plura scire videatur.] In quibus omnibus profectò datur intelligi, quanta debeat esse discretio in prædicatione sacerdotis: qua si fortè caruerit,tãquam torto [m] naso,sacerdotalis officij iudicatur indignus.*

DISTIN. XLIIII.

1 ps

Vm autem vinolentus esse prohibeẽt,gulæ intẽperantiam ne quaquam habere permittitur . Neque enim ebrietas prohibetur , & voracitas permittitur . Vtrunque [n] enim inter opera tenebrarum Apostolus connumerat scribens Romanis [Non in comessationibus , & ebrietatibus.] Ventris namque ingluuies ad luxuriam prouocat facilè , & omne opus bonum dissoluit [3] Vnde [venter , & genitalia sibimetipsis vicina sunt : vt ex vicinitate membrorum confœderatio intelligatur vitiorum .] Hinc etiam Nabuzardam princeps coquorum muros Hierusalem destruxisse legitur : quia venter , cui multitudo coquorum deseruit , ædificia virtutum ad solum redigit. Sacerdos itaque de altari viuere [o] , non luxuriari quęrat , vt ait Hieronym. [Tibi ò sacerdos de altario viuere , non luxuriari permittitur .] Sunt autem comessationes non solùm sacerdotibns , sed etiam laicis noxiæ : qui festiuos , & solemnes dies nou aliter se dignè celebrare putant , nisi comessationibus deseruiant.

Vox emissa semel, irreditura volat.[a]

m ¶ *Torto.*] ĩ.dist.49. c.1.hinc etenim nasum comparat discretioni: quia per eum perpendi tur odor & fetor.

Vm autem.] Hęc distin. diuidit in tres par. in quarum prima probat de temperantia gulę.& hoc probat ꝑ quatuor auctoritates sanctorũ patrum. Secunda ibi, *Multis.* Tertia ibi , *Nõ oportet.* Io.de Fan.

Casvs.Supra ĩ 35.dis. dictũ est , ꝙ sacerdos non debet esse vinolen tus,sed sobrius:quia comessatio & voracitas ebrietatis sunt cohęrentia,ideo ꝓhibita ebrietate, prohibetur in hac 44 dist.voracitas,& gulæ intemperantia. Et probatur tribus rationibus.Prima est,quia comessatio & ebrietas ab Apostolo enumerãtur inter opera tenebrarũ dicens: non in comessationib.&c. Secũda est: quia ventris ingluuies facilè prouocat ad luxuriam : & omne opus bonum dissoluit : Tertia probat exemplo Nabuzardam , qui destruxit muros Hierusalem: quia ei multitudo coquorum deseruit. Sunt autem comessationes noxiæ non solùm sacerdotib. sed etiam laicis: qui dies festiuos celebrare non putant , nisi comessationibus deseruiant.

Rom.13.

CVM AVTEM. Hæc dist.spectat ad tertium c.apostolicæ regulæ, quæ tractata est 35. dist. oportet ordinandum esse non vinolentum , sed sobrium. sed non tractauit ibi nisi de sobrietate potus: ideo resumit eam hic, & tractat de temperantia & sobrietate cibi. " Annectit ꝙ laici & clerici qui faciunt magna conuiuia causa lasciuiæ,delinquunt[b].Item addit ꝙ clerici non debent comedere,vel bibere in tabernis, nisi necessitas cogat.[c] Deindè dicit,quòd cibum clericorum semper præcedet & sequetur oratio . Item quòd in sacerdotali conuiuio semper debet legi lectio sacræ scripturæ.

n ¶ *Vtrunque.*] Arg.ꝙ vno prohibito,vel permisso, idem erit in connexo sibi,vt ꝛ.dist.4.deniq;.& 1.q.1.sicut Christus." Et est hic arg.ꝙ si Papa, vel episcopus scienter aliquem ordinat, videtur restituere ipsum famæ [d],cum fama & sacerdotium sibi sunt annexa.Ioan.Quod falsum est,vt ext.de schism.capitu.2. vbi dicitur quòd probare debet secum fuisse dispensatum. Bart.

o ¶ *Viuere.*] " sufficere debet ergo clerico , ꝙ viuat, i. sola necessa-

a Ad idẽ 5. q.5.q ambulat. ff.de ca. & postli. re. in bello. §. factæ. i aut. ð æqua. do. §. hinc igit. in fi.Arc.

1 Gl.ord.ex Ambr.ser.2 in Psal.118. ver. [abscõdi eloquia tua.]

2 Tex.est in fin.l.1.C.de sta. & imag. vbi vide qd sit adulatio.

3 Hier.ĩ epi. ad Amãdũ. & Augu. de Tẽp. ser.65. Greg.in pasto.p.3.c.20

4 Reg.vlt.secũdum 70.

4 In Michęã c.3. in extremo.

" Conuiuia reprobata . b ĩ.e.c.j.cõuiuia. & ca. multi.

c Vt ĩ. c.nõ oportet. cũ 2.ca.seq. Et cõcor. gl. in c.nõnulli.in gl.j.ꝛ.42.di.

" Ordo purgat ifamiã. d Arg. C.de his ꝙ no.inf. l.3. idẽ sentit.Hug.

" Victus & vestit[e] sufficiũt clerico.

necessária habeat: & arctatur illa necessitas tantùm ad victũ & vestitum [a], vt 12.q.1. episcopus. Qualiter tamen hoc intelligendum est, dixi 21.q.1.c.1.

a Quod leg. & not. 24.q.2. resecandæ. & 32.q.2. sic nõ sũt. in glo. vlt.

Comessationes.] Casvs. Quæsiuit Aurelius ab Aug. vtrum laici qui in diebus festiuis deseruiunt comessationib. & ebrietatib. propter hoc debeant suspẽdi, vel excommunicari. Et resp. quòd non: qa multitudo est causa, in quam seueritas disciplinæ non est exercenda: sed monendi sunt non imperiosè, sed benignè vt Deus in nostro sermone timeatur, & non nos: & vt cętera multitudo frangatur, incipiẽdum est à spiritualibus, vel spũalib' proximis.

1 Iuo p. 13. cap. 68.

a ¶*Putantur.*] à stultis videlicet.

b ¶*Lugendum.*] id est, nõne vnusquisque hoc lugendum videat.

c ¶*Carneis.*] scilicet spiritualibus.

d ¶*Cum multitudine.*] Multi sunt 40. vt extr. de cle. exc. latores. Aliquando 23. milia sunt pauci, vt 45. dist. disciplina. "Et habes hic ꝙ propter multitudinem detrahitur seueritati, vt 50. dist. vt constituerentur. & 1.q.7. quoties. 33.q.4. ipsa pietas. & c. non potest. Quandoq; & cũ paucitate mitius agendum est, cum timetur scandalum. 23.q.4. cũ quisque [b]. Vbi ergo aliquid malè fit: & quasi ex auctoritate defenditur, tunc non debet dormire seueritas. quando verò nõ defenditur, tunc dissimulari potest propter scandalum, vt de pœ. dist. 6. c. 1. in fi. & 82. dist. plurimos. & 50. dist. domino sancto. sed propter scandalum nunquam debet deseri veritas ipsa, vt extra de reg. iu. qui scandalizauerit [c]. sed seueritas pœnarum potest deseri, vt hic. Io. Item vbi non habet locum dispensationis remedium, vt in matrimonio: propter multitudinem nõ est recedendum à seueritate canonica, vt ext. de transa. ex par. Bar. [d]

† abest ab Ori. Iuo, & aliquot manuscriptis Gratiani.

" Seueritati an ꝓpter multitudinẽ vel paucitatem detrahatur.

b Concord. tex. in l. decurionẽ. & ibi gl. & do. C. de pœn.

c Vbi d hoc & ext. de tẽ. or. sane. ibi videas.

2 cõc. Aqsg. c. 60. Bur. l. 2. c. 31. Iuo p. 6. c. 205.

d sc. & tacet qñque platus non ꝓp scandalum, sed ꝓp maiꝰ malum qd posset eccle siæ prouenire, vt cũ Rex aliqd facit in reb. eccle się secundũ Laur.

Non oportet.] Casvs. Clerici omnes generaliter, & qui votum continentiæ fecerunt, prohibentur ingredi tabernas, nisi causa necessitatis, vt infrà capit. sequenti. Sequentia duo capitula plana sunt.

c ¶*Vsque.*] impropriè ponitur hic vsque, cum nulli sint in medio.

f ¶*Qui in proposito.*] vt Deo deuoti conuersi. 12.quæst.prima.duo, &c.

g ¶*Nulli clerico licet.*] ¶*Ergasterium.*] id est, stationem.

h *Quantò magis.*] cui non licet minus, non licebit & maius, vt hic. & 24. quest. 1. miramur. & 74. distin. gesta. 14. quæstio. 5. pœnale [e]. sicut in casu conuerso, scilicet cui licet maius, & minus. 16.q.2. vsus.

e Ad idem 30.q.3. pyctaciũ. ff. de int. & rel. re legatorũ. §. vlt. Arch.

i ¶*Aut cesset.*] sic 35. dist. c. 1.

k *Clerici.*] ¶*Nisi peregrinationis.*] Not. quòd permittitur viatori, quod alij non permittitur. Argu. simile. j. 11.q.3. quoniã multos.

Vltis.] Hęc est 2. pars huius di. in qua reprehenditur quidam Natalis episcopus, qui semper erat in comessationibus ita ꝙ officium suum nesciebat: & ita alijs detrahebat. & hoc probatur per hoc cap. & per cap. seq. Io. de Fan.

Casvs. In hoc cap. reprehendit Greg. Natalem episcopum, qui tantùm conuiuijs deseruiebat, in quibus vita absentium reprehendebatur, & inanes fabulæ cantabantur: quod ex eo apparebat, quia neque lectioni neque exhortõi insistebat: neque suis maioribus reuerentiam exhibebat.

l ¶*Actionum.*] Argu. præsumi contra aliquẽ quandoque propter crimen præteritum. 18. distinct. peruenit [f]. 34. quæstio. 1. cum per bellicam. Quandoque ex præsenti circa præsens, vt hic. quandoque circa futurum. 50. distin. si quis diaconus. Quandoque ex præterito circa præteritum. 22. quæst. 1. non est. Quandoque ex præterito circa futurum. 23. quæstione. 5. si apud. & 81. distin. plurimos.

3 Aqsgran. conc. ca. 90. Burc. l. 2. c. 130. Iuo p. 6. c. 204.

m ¶*Inuigiles.*] quæ duo, scilicet lectioni studere, & exortationi inuigilare, sunt opera pontificis. 36. distinct. cap. vlt.

f Vbi d hoc & ext. de psum. scribã & C. d adul. si qui. 31.q.1. si quis viuẽte. ext. de ele. officij. Arch.

n ¶*In testimonium.*] hic vnum factum probat aliud, vt 1.quæstio.1. constat, &c.

4 Adde q actio hic accipitur pro actu. simile l. magistratuum. C. de ado. & in l. 3. ff. de offi. proc. & j. e. di. rationis

Conuiuia.] Casvs. Item Natalis episcopus excusabat se, quia reprehensus fuit propter conuiuia, quæ faciebat: dicens quòd bona intentione & causa impendendæ charitatis hoc faciebat. Sed Grego. dicit, quòd tunc fiunt ex charitate, cum vita absentium non reprehen-

Vnde augustinus scribit ad Aurelium Episcopum, epist. 64.

¶Non est vacandum comessationibus, & ebrietatibus.

CAP. I.

1 COmessatiões, & ebrietates ita concessæ, & licitæ putantur [a], vt in honorem etiam beatissimorũ martyrum non solùm per solemnes dies (quod ipsum quis nõ lugendum [b] videat, qui hæc non carneis [c] oculis inspicit?) sed etiam quotidie celebrentur. *& post pauca:* Non ergo asperè quantum existimo, nõ duriter, non modo imperioso ista tolluntur: magis docendo, quàm iubendo, magis monendo, quàm minando. Sic enim agendum est cum multitudine [d] peccantium †. Seueritas autem exercenda est in peccata paucorum. Et si quid minamur, cum dolore fiat, de scripturis comminando vindictam futuram, ne nos ipsi nostra potestate, sed Deus in nostro sermone timeatur. Ita prius mouebuntur spirituales aut spiritualibus proximi, quorum auctoritate, & lenissimis quidem, sed instantissimis admonitionib' cętera multitudo frangatur.

Item ex concilio Laodicensi, c. 24.

¶Nulli clericorum, aut continentium licet tabernas intrare.

CAP. II.

2 NOn oportet [a] clericos seruientes à presbyteris vsque [e] ad diaconos, & deinceps ordinis ecclesiastici omnes vsque ad ministros, aut lectores, aut exorcistas, aut ostiarios, aut psalmistas, aut etiam eos, qui in proposito [f] continentiæ sunt, tabernas [B] intrare.

A ¶Clericos seruientes.] *Grecè est,* ἱερατικοὺς *quod Dionysius vertit,* sacro ministerio deditos: *quam versionem concilium Aquisgranense, Burchardus, & Iuo attulerunt.*

B ¶Tabernas.] *sequebatur in impressis,* nisi causa necessitatis: *quæ sunt expuncta, quia neque in plerisque manuscriptis, neque in Burchar.*

Item ex sexta synodo, c. 9.

¶Deponatur clericus, qui tabernam, aut ergasterium habere voluerit.

CAP. III.

NVlli clerico licet tabernam [A], aut ergasteriũ [g] habere. Si enim huiusmodi tabernam ingredi prohibetur, quantò magis [h] alijs ministrare in ea? Si quis verò tale quid fecerit, aut cesset [i], aut deponatur.

A ¶Tabernam, aut ergasterium.] *Grecè est,* καπηλικὸν ἐργαστήριον. id est, cauponariam tabernam.

Item ex concilio Carthag. 3. c. 27.

¶Nisi necessitate compulsi clerici tabernas non ingrediãtur.

CAP. IIII.

3 CLerici, edendi, vel bibendi causa tabernas non ingrediantur, nisi peregrinationis [k] necessitate compulsi.

Item Gregorius Natali Episcopo, lib. 2. reg. indict. 10. epist. 14.

¶Corripiendus est episcopus, qui conuiuijs occupatur.

CAP. V.

2 MVltis ab vrbe tua venientibus, frater charissime, didici, pastorali cura derelicta, solis te conuiuijs occupatum: quæ audita non crederem, nisi hæc actionum [l] tuarum experimentis ad probarem. Nam quia nequaquã lectioni studeas, nequaquam exhortationi inuigiles [m], sed ipsum quoque vsum ecclesiastici ordinis ignores, hoc est in testimonium [n], quod eis, sub quibus es positus, seruare reuerentiam nescis.

Idem ad eundem, lib. 2. epist. 37.

¶De eodem.

CAP. VI.

COnuiuia, quæ ex intẽtione impendendę charita-

prehenditur,nec inanes fabulæ recitantur, sed verba sacræ lectionis,& cum infirmitas sola reficitur: & qui hæc in suis conuiuijs facit, magister est abstinentiæ. Quæ autem sequuntur vsque ad distinctionẽ, plana sunt,& per se patent.

† al. sanctitas.

a ¶ *Mordetur.*] Vnde versus:

Quisquis amat dictis absentum rodere vitã. Hanc mensam vetitam nouerit esse sibi.

b ¶ *Abstinentiũ.*]No. q; abstinẽs dicit qui bene comedit: & continens dicitur qui tamen cognoscit vxorem suã vt 31.dist.Nicæna.

† al. abstinentia.

N *On oportet.*] hæc est tertia pars dist. in qua dicitur, quòd nullus debet facere cõuiuium de confertis, id est de simbolis: qđ in vulgari dicitur, escoht.& ad hoc probãdum ista tria c.inducũtur.Ioan.de Fan.

1 De consdi.5.c.null² Burc.l.2.c. 161. Iuo p. 6.c.252.

c ¶ *Non oportet.*] hic habent quidam capit. nullus. quod est infrà de consc.dist.5.nullus.

† al. in amore.

d ¶ *Ex symbolis.*] symbolum est quando plures conferunt ad conuiuia facienda.idem est confertum.

e ¶ *Celebrare.*] Nam vt ait Iuuenalis, Miserum est aliena viuere quadra.

† al. facere permittat.

f ¶ *Ro reuerentia.*] infrà de consecr. dist.5.in omnibus.

g N *On liceat.*] ¶ *Hymno.*] infrà de consec. distin.2. panis & calix.& capit. didicimus.

tis fiunt, rectè vestra fraternitas † in suis epistolis laudat. Sed tamen sciendum est, quia tũc ex charitate veraciter prodeunt, cum in eis nulla absentium vita mordetur [a], nullus ex irrisione reprehẽditur, nec in eis inanes secularium negotiorum fabulæ, sed verba sacræ lectionis audiuntur: cum non plus,quàm necesse est, seruitur corpori: sed sola eius infirmitas reficitur, vt ad vsum exercendæ virtutis habeatur. Hæc itaque si vos in vestris cõuiuijs agitis,abstinentium † [b], fateor magistri estis.

[*Item ex concilio Nannetensi.*]

PALEA. CAP. VII.

1 NVllus presbyterorum, quando ad anniuersarium diem trigesimum, aut septimum, vel tertium alicuius defuncti,aut quacunque vocatione ad collectam presbyteri conuenerit, se inebriare vllatenus præsumat, nec precatus amore † sanctorum, vel ipsius animę bibere, aut alios ad bibendum cogere, vel se aliena precatione ingurgitare, nec plausus,& risus inconditos, & fabulas inanes ibi referre, aut cantare præsumat, aut turpia ioca, vel vrso, vel tornatricibus ante se fieri † patiatur:nec laruas dæmonum [B] ante se fieri consentiat: quia hoc diabolicum est,& à sacris canonibus prohibitum.

† al. in amore.

B ¶ Demonum.]*Burchardus addit,* quas vulgo Talamascas dicunt.

[*Item ex eodem.*]

¶ De eodem. PALEA. CAP VIII.

2 Burc.l.2.c. 162. Iuo p. 6.c.153.

2 QVando autem conuenerint presbyteri ad aliquod conuiuium, aliquis † prior illorũ, versum ante mensam incipiat, & cibum benedicat: & tunc secundum ordinem sedeant, alter alteri honorem præbentes, & per vices cibum, & potum benedicant, & aliquis de illorum clericis aliquid de sancta scriptura legat. Et post refectionem similiter sanctum hymnum dicant ad exemplum Domini, sicut in cœna fecisse legitur: & sic se contineant omnes presbyteri,maximè in talibus locis, vt non vituperetur ministerium illlorum.

† decanus, aut aliqs] Burch.

[*Item ex eodem.*]

¶ De eodem. PALEA.

CAPIT. IX.

3 Burc. l.2. c. 164. Iuo p.6. c.255.

3 QVando presbyteri per Kalendas simul conueniũt post peractum diuinum mysteriũ †, ad necessariam collationem †, non quasi ad plenam refectionem, sed quasi ad prãdium,ibi ad tabulas resideant: ne per talia inhonesta conuiuia se inuicem grauent: quia indecens est, & onerosum, sæpe etiam tardè ad ecclesiam redeuntes maius damnum de reprehensione consequuntur, quod † de grauedine mutua contrahunt,quàm lucrum ibi † faciant. Nam de huiusmodi conuentu Paulus Corinthios reprehendit, qui inconuenienter cœnam Dominicam manducare conueniebant.Sic & qui ad cœnam Dominicam,idest ad collationem verbi sub occasione conueniunt, & ex veritate † ventris causa coniunguntur,reprehensibiles coram Deo, & hominib. habentur.Et ideo peractis omnibus, qui voluerint, panem cum charitate in domo fratris sui simul cum fratribus frangant, & singuli singulos bibere faciãt, & maximè vltra tertiam vicem poculum non contingant,& sic ad ecclesias redeant.

† al.minister rium. † al. collectionẽ. & j.

† al. inglu-uietate. al. ingurgitate.

Item ex concilio Laodicensi.cap.53.

¶ Christiani ex symbolis conuiuia non celebrent.

CAPIT. X.

3 4 NOn oportet [c] ministros altaris,vel quoslibet clericos,aut etiam laicos Christianos ex symbolis [d] [quæ † vulgus comessalia appellat] conuiuia celebrare [e].

4 Conc.Aquisg. c.83. Rab. in pœ. c.27.

Item ex concilio Toletano 3.cap.7.

¶ Sacrarum scripturarum lectio sacerdotalibus semper conuiuijs misceatur.

† ista Sunt addita loco cuiusdã gl.

CAPIT. XI.

5 PRo reuerentia [f] Dei, & sacerdotum id vniuersa constituit synodus, vt (quia solent crebrò mensis otiosæ fabulæ interponi) in omni sacerdotali conuiuio lectio diuinarum scripturarum misceatur. Per hoc enim & animæ ædificantur ad bonum, & fabulę non necessariæ prohibentur.

5 Burc. l.2. c. 169. Iuo part.6.260. Rab. in pœ. c.28.

Item ex concilio Martini Papę,cap.61.& 66. [6]

6 apud Martin.Braca.

¶ De confertis nec conuiuia facere, nec ante horam diei tertiam clericis comedere licet.

CAPIT. XII.

7 NOn liceat sacerdotes, vel clericos, sed nec religiosos laicos conuiuia facere de confertis.

7 Burc. l.2. c. 165. Iuo p.6.ca.256. C.66.

¶ Nec oportet clericos,vel laicos religiosos ante sacram horam diei tertiam inire conuiuia, nec aliquando clericos,nisi hymno [g] dicto,comedere panem, & post cibos gratias auctori Deo referre.

Si ergo laicis comeßationes damnabiles sunt,multò magis sacerdotibus imputantur ad gehennã Venter enim pinguis (vt Hieronymus ait [8] *) crassum sensum generat: cum sacerdotalis sensus contra vigil esse debeat,& tenuis: itaque ideo edacitatis vitio obnoxij in sacerdotes vngi non debent.Hi enim [vt ait Gregorius in moralibus* [9] *] qui adhuc vitiorum bello sub iacent, nequaquam per prædicationis vsum præesse magisterio cęterorum debent.*

8 Epist. ad Nepotianũ.

9 lib.23.ca. 12.

DISTINCTIO XLV.

1 ps *SEquitur [non percussorem.] Non enim oportet episcopum ita esse irascibilem, & perturbati sensus,vt percutiat, qui debet esse patiens: sed sequatur eum,qui dorsum posuit ad flagella.*

Vnde

CASVS. In hac 45.dist.prosequitur 9.c. apostolicæ regulæ oportet episcopum non esse percussorem: quia non debet esse irascibilis & perturbati sensus, sed patiens exemplo Christi, qui dorsum posuit ad flagella. Et primò probat quòd prælati non debēt aliquem percutere vsque ad §. *Salomon.* postea allegat in contrarium vsque ad §. *Ex his.* No. " ergo quòd est percussio spiritualis: & est percussio corporalis. Spiritualis est, cū quis indiscreto sermone corrigit aliquos. ista prohibetur. vt infrà ca. vlti. Corporalis est illa quæ manu fit. & ista vbi fit ex ira vel odio, vel ad hoc vt magis timeatur. peccatum est, vt infra ea. cap. 1. sed si fit causa correctionis [a] licita est ei qui habet potestatem in eum, vt infrà eo. cum beatus. & 35. distin. añ omnia. hoc tamen scias, quòd episcopus suis manib. neminem verberabit, vt 86. dist. non liceat. sed per alium potest, vt 5.q.5.illi. non tamē per laicuum, sed per clericum, si clericus fuerit verberandus, vt ext. de senten. excom. vniuersitatis. nisi penitus sit incorrigibilis. tunc etiam per laicum potest, vt ext. de sent. excom. capit. vt famæ. " Item distinguēdum est circa qualitatem iparū personarum, quæ corrigendæ sunt, & ēt circa quantitatem criminum: nam qui sunt in minoribus ordinibus constituti, licitè verberantur etiam pro minoribus criminibus vt infra e. §. Salomon. & 35. dist. ante. sed maiores non sunt verberandi nisi pro maioribus vel enormibus criminibus, vt infrà e. cū beatus. & 35. distin. ante. " Sunt tamen alij casus, in quibus licitè percutitur clericus, vt nō. 17. quæst. 4. si quis suadente.

" Percussio est duplex. 1. Tim. 3. & ibi gl. ordi. & Ansel. ex Hier. ad Oceanum.

1 Io. Diac. l. 3. c. 9. Pol. l. 4. tit. 9.

a De hoc mēbro dic, vt leg. & no. ext. de sen. exc. cū voluntate. vers. q̄ de his.

2. Tim. 4.

2 Arg. q̄ sufficit allegatio gñalis nō expresso libr. de quo q̄ gl. in ver. continebat. c. cōtinebat d̄ desp. imp.

" Clericus an possit verberari.

Vnde Gregorius scribit Ioanni Episcopo Constantinopol. libr. 2. epist. 52. al. cap. 91.

¶ Verborum correptione, non verberibus timeri debet episcopus.

CAP. I.

1 QVid autem de episcopis, qui verberibus timeri volunt, canones [a] dicāt [2], bene fraternitas vestra nouit. Pastores etenim facti sumus, non percussores: & egregius prædicator dicit [Argue, obsecra, increpa in omni patientia, & doctrina.] Noua verò, atque inaudita est ista prædicatio, quæ verberibus exigit fidem [b].

Item in concilio Romano sub Silvestro, cap. 17.

¶ De eodem.

CAP. II.

NEminem † [c] quisquam peccantem clericum cæde attingat, non presbyter, nō episcopus clericum, vel seruitorem ecclesiæ ad cædem perducat. Sed si ita causa exigit clerici, triduo [d] priuetur honore, vt pœnitens redeat ad matrem ecclesiam.

† nemo] Orig.

" Corrigēs d3 multa attendere.

Item Gregorius Paschasio Episcopo Neapol. lib. 11. epist. 15.

¶ Non asperis, sed blādis verbis, ad fidem sunt aliqui prouocandi.

CAP. III.

QVi sincera intētione extraneos à Christiana religione ad fidem cupiunt rectā perducere, blandimentis [e] nō asperitatibus debent studere, ne quorū mentem reddita ad † planum ratio poterat reuocare, pellat procul aduersitas. Nam quicunque aliter agunt, & eos sub hoc velaminè à con

" Clericus an possit verberari.

† al. à plano

Quidam autem.] CASVS. Quidam prælati erant, qui vt magis timerentur, suos clericos verberabant. Et præterea homines ad fidem verberibus & nō prædicatione cogēbāt: sed dicit Greg. in hoc c. quòd hoc facere non debent, & hoc probat auctoritate Pauli dicentis: Argue, obsecra, increpa in omni patientia & doctrina. Et auctoritate concilij, in quo statuitur, vt nullus clericus percutiatur; qui contra fecerit, triduo suspendatur.

a ¶ *Canones.*] 86. dist. non liceat.

b ¶ *Fidem.*] " Ad fidem enim nemo cogendus est, vt 23. q. 5. ad fidem. & infrà cap. de Iudæis. sed fidem receptam cogitur quis retinere. & sic non obstat 23. quæstione. 4. quis nos. & quæst. 6. iam verò.

" Fidem suscipere nemo cogitur

c ¶ *Neminem.*] ¶ *Peccantem.*] dum tñ non nimis [b] enormiter excedat. vel intellige quòd clericus in sacris ordinib. constitutus non est grauiter & immoderatè verberandus. & sic non obstat ext. de sent. exc. vniuersitatis. Ioan.

b Et sic nō ob. extra de sent. exc. vt famæ. Ioan. de Fan.

d ¶ *Triduo.*] similis suspentio est 5. q. 3. in loco, &c.

Qui sincera.] CASVS. Neapolitani verberabant Iudæos vt ad fidem conuerterentur: nec permittebant eos suas festiuitates celebrare. De hoc cōquesti fuerunt Iudæi Papę. Præcepit ergo Papa Neapolitano archiepo, ne hoc fieri permittat: quoniam non asperitatibus, sed rationibus & auctoritatibus vet. test. sunt commonendi, & admonitionibus ad fidem sunt conuertendi: aliàs eorum conuersio erit inutilis. si autem conuerti noluerint, in ferijs & festiuitatibus suis, quas ipsi & parentes eorum hactenus colerunt, inquietari non permittat, sed liberam habeant licentiam celebrandi.

3 Iuo part. 13. c. 105.

† al. adhibere.

e ¶ *Blandimentis.*] vel etiam muneribus. vt 23. q. 4. ca. vlt. licet argu. sit cōtra. 1. q. 2. quam pio. 22. q. 2. primum.

f ¶ *Cæremonias.*] cæremonię dicuntur sacrificia Iudęorum: quia cereis exercebantur. s. dis. 6. §. his ita.

g ¶ *Licentiam.*] " Sed nonne Iudæi mortaliter peccant ista faciendo " ? quomodo ergo datur eis licentia peccā di mortaliter? Item si peccāt mortaliter, quare non puniuntur, cum ipsi in alijs delictis puniantur, vt 17. q. 4. constituit. ext. de vsu. post miserabilem? Sed dic quòd non dat eis hic licentiam peccandi: sed liberationem à pœna. & est simile 4. distinctione denique. & 21. quæstio. 2. placuit. 23. quæstio. 1. paratus. Ad aliud respondeo, quòd si Iudęi ab hoc prohiberentur, ergo cogerentur ad fidem. & hæc vera sunt: dum tamen ipsi in contemptum nostræ fidei non exerceāt talia, vt C. de Iudæ. Iudęos. & ext. de iudæ. & si iudæos.

" Ecclesia quare permittit Iudęos mortaliter peccare.

c Nam celebrare & exercere illa cæremonialia est peccatum mortale. Vnde Hier. Cultū legis ab aduentu Christi non differt ab idolatria. Arch.

Licet plerunque accidant.] CASVS. Episcopi in Gallia, Germania & Europa statim cum perpendebant clericos suos delinquere, eos iudicabant, & eijciebant de ecclesia sua: de quo Papa eos reprehendit, & docet, quòd si aliquando clerici delinquant, non statim fulminent illos, sed supportēt: cū nec ipsi sint sine reprehensione & peccato, & hoc probat exēplo Christi, qui si Petrum post trinam negationem statim iudicasset, non tantum fructum ex eo recepisset. Et auctoritate Euangelij dicentis: Quod tibi non vis fieri, &c.

47. e. c. licet Iuo part. 5. cap. 368.

LIcet plerunque accidāt in sacerdotibus, quę sūt reprehendenda, plus tamen erga corrigēdos agat beneuo-

a ¶ *Beneuo-*

“ Mitia sit cõ iuncta misericordiæ.

†al.commotio.

“ Iudex sit amator æq tatis & misericordiæ.

† al.prospici.Orig.

“ Coactio est duplex.

a Ar. cõtra 22.q.4.inter.vbi de hoc, ibi videas.

1 Burc.l.4. c.82.Iuo p.1.c.276.& p.12.c.94. Pann.l.1.c.72. Rom. 10.

a ¶*Beneuolentia.*] “ Nam sentẽtia, quę misericordiã vetat, fugienda est.50.di. ponderet.

b ¶*Sine peccato.*] vt 81.di.Apostolus.& 25. dist.§.nunc autem.

c ¶*Expectandi.*] Ar. “ quòd semper iudex potius sequetur misericordiam quàm iudicium: vel æquitatem quàm rigorem, vt 86.dist.non satis. 50. di. ponderet. 26.q.7. alligant. & 35. q. 9. veniam. Ad idem. 9.dist.sana.

d ¶*Iudicandi.*] id est, damnandi.

e ¶*Scandalorum.*] nã scandalum est, clericũ statim puniri post delictum.sic.11.q.3.rursus.

f ¶*Non vult.*] sic 2. q.6.qui se scit.

DE *Iudæis.*] Casvs. ideo statutum fuit in cõcilio Toletan. ne de cætero ad fidem per vim adducãtur: qa cui vult, Deus miseretur: & quẽ vult indurat. Admonendi ergo sunt, & nõ cogendi. Verumtamen si iã coacti sunt ad fidem, sicut factum fuit temporib. principis Sisebuti: quia iam sacramenta diuina receperunt: cogendi sunt ea seruare: ne nomen Domini blasphemetur in eis, & fides q̃ susceperunt, cõtemptibilis habeatur. Sequens c. satis planum est.

g ¶*Saluandi sunt.*] qa nullus inuitus fit bon°, vt 23.q.6.vides.

h ¶*Coacti sunt.*] “ Coactio conditionalis, de qua hic loquitur, non impedit sacramentum baptismi: nec etiam sacramentum ordinis, vt 74.dist. vbi impedit tamen sacramentum matrimonij [a], vt extr. de spon.cum locum. sed si fuerit absoluta coactio nullus character imprimitur, vt ext. de bapt. maiores. sed in dormiẽtibus & amentibus distinguitur: qp si prius habeant propositum baptizandi, recipiunt characterem: aliter non, vt ibidem dicitur in fi. eo qp dormiens possessionem non acquirit, vt ff. de acq. pos. l. 1. §. 1.

i ¶*Vilis.*] No. propter vilitatem vitandam aliquid fieri. 100.dist.prisca.& c.seq.

k *Licet.*] ¶*Et quod prouisum est.*] simile est quod dicit decr quod alicui pro pietate conceditur, non debet redundare in alterius iniuriam, vt ext. de ecc. ædi. capit. 2. & extra de ap. reprehẽsibilis.

l ¶*Concordiam.*] scilicet vt vnus præesset alijs, ne fieret schisma, vt 93.dist. legimus. & 89. dist. ad hoc.

lentia [a], quàm seueritas, plus cohortatio, quàm commina-
tio †, plus charitas, quàm po
testas: cum nemo nostrũm sine reprehẽsiõe, aut sine pecca
to [b] viuat. nam si Dominus sta
tim post trinam negationem beatum Petrũ apostolum prę-
ceptorem nostrum iudicasset, non tantum ex eo fructum, sicut fecit, recepisset. Expectandi [c] ergo, atque corrigendi magis sunt rectores ecclesiæ, quàm statim iudicandi [d]: cũ maiora negotia, & difficiliores causarũ exitus, sanctorum patrum canones spiritu Dei conditi, & totius mundi reuerentia consecrati iubeant sub nostræ sententię expectatione suspendi, nostroque moderamine finiri. Vnde necesse est hęc & àlia ecclesiastica quęque negotia post multarum experimenta causarum solicitius perspici †, & diligentius præcaueri: quatenus per spiritũ charitatis, & pacis, omnis materies scãdalorum [e], & præsumptio inuidorum A atque oppressio simplicium fratrum de ecclesijs Domini auferantur. Et sicut nõ vult quisquam fratrum se aliorum iudicio prægrauari, ita non audeat alij inferre, quod sibi nõ vult [f] fieri. Iudæi non sunt cogendi ad fidem: quam tñ si inuiti susceperint, cogendi sunt retinere.

venire (sicut factum est temporibus religiosissimi principis Sisebuti) quia iam constat eos sacramentis diuinis sociatos baptismi gratiam suscepisse, & chrismate vnctos esse, & corporis, & sanguinis Domini extitisse participes, oportet, vt fidem, quam etiam vi, vel necessitate susceperunt, tenere cogantur, ne nomen Domini blasphemetur, & sides, quã susceperunt, vilis [i], & contẽptibilis habeatur.

Item Leo Papa, epi.82.ad Anastasium Episcopum Thessalonicensem, cap.1.

¶Beneuolentia plus quàm seueritas erga corrigendos agat.

CAP. VI.

2 LIcet nõnunquam accidant, quæ in sacerdotalibus sunt reprehendenda personis, plus tamen erga corrigẽdos agat beneuolentia, quàm seueritas, plus cohortatio, quã comminatio †, plus charitas, quàm potestas. Sed hi, qui quę sua sunt, quærunt, non quæ Iesu Christi, facilè ab hac lege discernuntur: & dum dominari magis, quàm consulere subditis quærunt, placet honor, influat superbia, & quod prouisum [k] est ad concordiam [l], tendit ad noxam.

Item ex canone Apostolorum, c. 28.iuxta priscam versionem.

¶Deijciatur ab officio presbyter, & diaconus & episcopus verberibus timeri quærens.

CAP. VII.

3 EPiscopum, aut presbyterũ, aut diaconum percutientem fideles delinquentes, aut infideles iniquè agẽtes, & per huiusmodi volentem timeri, deijci ab officio suo præcipimus, quia nusquã nos docuit [m] hoc Dominus. Econtrario verò ipse cum percuteretur, non repercutiebat: cũ malè diceretur, non remaledicebat: cũ pateretur, non comminabatur.

Item ex concilio Bracharensi 3.cap.6.

¶Non verberibus, sed verbis subditos episcopi corripiãt.

CAPIT. VIII.

CVm beatus Apostolus arguere, obsecrare, vel increpare in omni patiẽtia præcipiat, extra hãc doctrinam nouimus quosdam ex fratribus tantis cædibus in honoratos † subditos efferuescere, quantas poterant latrocinantium promereri personæ.

Et ideo, qui gradus iam ecclesiasticos meruerunt, id est presbyteri, abbates, & leuitæ, qui exceptis grauioribus [n], & mortalibus culpis, nullis debent

2 ℨ. eo.ca.licet.j. Poly. l.4.tit.29.

†al.commotio.

3 Anſ.l.6. c.159. Pol. l.4.tit.9.

“ Clerici nõ sunt æqualiter verberandi.

2.Petr.2.

2.Tim.4.

† sic in codice regio.

te.& 21.di.c.deniq;.5. q.5.illi qui. sũt & aliæ pſonæ q̃ habent coerctionẽ verberũ. ſed tẽperatã:vt pater, dominus,mater, paterfamiliàs,magiſter, marit⁹ [a], vt 23.q. 4. duo iſta. & q.5.c.1.& 7.q.1. ſicut. vñ ſi pater verberat filiũ clericũ in minorib. ordinib. cõſtitutũ, nõ eſt excõicatus:idem eſt de alijs ꝓpinquis, vel de ijs qui familiã hñt, vt extr.de ſent. excom. cũ volũtate.ĩ ſi. Io. Tã credus ẽt rñdit,quòd ſi pater aĩo corrigẽdi verberat filiũ ĩ ſacris ordinib.conſtitutũ, ꝙ non eſt excõicatus:quia manus illa nõ eſt iniuriosa:cũ non faciat aĩo in iuriandi, vt ext.de ſen. exc.c.1. hoc etiam notaui in quæſtionib.B.[b]

a Adde gl. ĩ l. magiſtratib.ff.de iur. om.iud.& in auth. de nu. §.ſi verò.colla.3.

b queſtio venerialis eſt, & incipit,q̃ritur vtrũ pater,&c.

a ¶ *Subtrahat.*] Arg.ꝙ ex quo ꝓlatus non ſeruat reuerẽtiã ſubdito, nec ſubditus tenẽt ei ſeruare,vt 45.diſt.eſto. 22.q. 5. de forma. 32. q.5.iniquum.

1 Prouer.23

† Leniter.] Orig.

b ¶ *Leuiter.*]ff.ad leg. Aquil.præceptoris.

2 lib.2.dial. c.4.

c ¶ *Exilij.*] No.“ clericũ poſſe relegari ĩ exiliũ,vt 2.q.1. in primis. & notatur 3.q. 4. hi q.

“ Clericus ꝓt relegari.

Io.2. SALOMON.Hęc eſt ſcda pars huius diſt. in qua ꝓbatur ꝙ ſubditi

1.Cor.5. Act.3. ſunt caſtigãdi: & tunc eos ꝓlati diligunt cum eos caſtigant & hæc ꝓbantur ꝓ iſtũ §. & per quinq; auctoritates Sãctorum.Io.de Fant.

3 Siricius papa epi.1.c.6. CASVS.Hactenus probauit, ꝙ eps percutere non dẽt.Modò probat Gratianus cõtrariũ in hoc §. ſeptem auctoritatib. & exẽplis: quod etiam per ſequentia capitula probat.

4 lib.20.e.6. ad c.29. Iob paſt.par.2.c. 6.l. 1. regu. epiſt.24.

d ¶ *Flagellauit.*] vt 1. q.3.ſaluator.

e ¶ *Fornicatorem.*] ĵ. 2.q.1. de manifeſta.

f ¶ *Et magum.*] ĵ. 23. q.8.legitur.

g ¶ *In canonib.*]in hoc libro nõ inuenio illos canones:ſed verba correctiõis inueniunt 28. di.de his.& 12.q.1.c.1.

h ¶ *Ergaſtulis.*]ĵ.27.q. 1. ĩpudicas.& c.puenit.

Luc.10. *Diſciplina.*]CASVS. In hoc c. probat Gratian⁹(aliàs Greg.) ꝙ prælatus circa correctionẽ ſubditorum debet in ſe habere miſericordiam & diſciplinam. Et hoc probat quinque rationib. vel exemplis, ſ. Samaritani, qui vulneribus ſe-

debent verberibus ſubiacere, non eſt dignum, vt paſſim vnuſquiſque prælatus honorabiliora membra ſua,prout voluerit, & ei placuerit, verberibus ſubijciat, & dolori : ne, dum incautè ſubdita percutit membra, ipſe quoque debitam ſibi ſubditorum reuerentiam ſubtrahat [a], iuxta illud, quod quidam ſapiens dixit. §Luiter † [b] caſtigatus reuerentiam exhibet caſtiganti:aſperitatis autem nimiæ increpatio nec correctionem recipit, nec ſalutem. § Et ideo, ſi quis aliter, quàm dictum eſt, prædictos honorabiles ſubditos licentia perceptæ poteſtatis elatus,malitia animi tantùm, crediderit verberandos, iuxta modum verberum, quæ intulerit, excommunicationis pariter, & exilij [c] ſententiam ſuſtinebit.

2 *Salomon verò contrà admonet dicens* [1][*Pertute filium tuum virga : & liberabis animam eius à morte .*] *Hinc etiam B. Gregorius ſcribit in dialogo* [2] *Beatum Benedictum , quendam monachum virga percutiendo ſanaſſe, quem crebra admonitione curare non poterat . Hinc etiam Dominus flagello facto de funiculis , maiè verſantes in templo flagellauit* [d] *, & de orationis domo eiecit. Hinc etiam Apoſtolus fornicatorem* [e] *illum ſatanæ corporaliter vexandum tradidit : & magum* [f] *illum corporali cæcitate damnauit. Hinc etiam in canonibus* [g] *, pueri, qui ante rationales annos irrationabiliter verſantur , verberibus caſtigari iubentur .* [3] *Virgines quoque , ſi religionis veſte depoſitâ alijs ſe copulauerint , ergaſtulis* [h] *retrudi præcipiuntur.*

Hinc etiam Gregorius in moralibus , 20.lib.par.4.c.6. [4]

¶Diſciplina nõ eſt ſeruãdã ſine miſericordia,nec miſericordia ſine diſciplina.

CAP. IX.

DIſciplina [i], vel miſericordia multum deſtituitur: ſi vna ſine altera teneatur. Sed circa ſubditos ſuos ineſſe rectoribus debet, & iuſtè conſolans miſericordia , & piè ſæuiens diſciplina . Hinc eſt, quòd ſemiuiui illius vulneribus, qui à Samaritano in ſtabulum ductus eſt , & vinum adhibetur, & oleum : vt per vinum mordeantur vulnera, per oleum foueantur: quatenus vnuſquiſque , qui ſanandis vulneribus præſt , in vino morſum diſtrictionis adhibeat , in oleo mollitiem pietatis : per vinum mundentur putrida , per oleum ſananda foueantur. Miſcenda [k] eſt ergo lenitas cum ſeueritate , faciendumque quoddam ex vtraque temperamentum , vt neque multa aſperitate exulcerentur ſubditi , neque nimia benignitate ſoluantur. Hoc nimirum illa tabernaculi arca ſignificat,in qua cum tabulis virga ſimul & manna eſt: quia cum ſcripturæ ſacræ ſciẽtia, in boni rectoris pectore, ſi eſt virga diſtrictionis, ſit & manna dulcedinis. Hic etiam Dauid ait § Virga tua, & baculus tuus ipſa me conſolata ſunt. § Virga etenim percutimur, & baculo ſuſtentamur. Si ergo eſt diſtrictio virgæ, quæ feriat , ſit & conſolatio baculi , quæ ſuſtentet . Sit itaque amor , ſed non emolliens : ſit rigor , ſed non exaſperans : ſit zelus , ſed non immoderatè ſæuiens : ſit pietas , ſed non plus , quam expediat , parcens. Intueri libet in Moyſi pectore miſericordiam cum ſeueritate ſociatam . Videamus amantem piè , & diſtrictè ſæuientem. ¶ Certè cum Iſraëliticus populus ante Dei oculos penè inueniabilem contraxiſſet offenſam , ita vt eius rector audiret § deſcende , peccauit pòpulus tuus § ac ſi ei diuina vox diceret : qui in tali peccato lapſus eſt , iam meus non [l] eſt , atque ſubiungeret § Dimitte me , vt iraſcatur furor meus contra eos , & deleam eos , faciamque te in gentem magnam . § ille ſemel & iterum pro populo, cui præerat , obicem ſe ad impetum Dei iraſcentis opponens ait § Aut dimitte eis hanc noxam : aut ſi non facis , dele [m] me de libro tuo , quem ſcripſiſti. § Penſemus ergo , quibus viſceribus eundem populum amauit , pro cuius vita de libro vitæ deleri ſe petijt . Sed tamen iſte , qui tanto eius populi amore conſtringitur , contra eius culpas penſemus, quanto zelo rectitudinis accendatur. Mox enim vti petitione prima , ne delerentur, culpæ ueniam obtinuit [n] , ad miiui appoſuit vinũ & oleum : & arcæ , in qua virga erat & manna:& Dauid, qui virga & baculo ſanatus eſt : & Moyſi,qui circa populum exercuit miſericordiam & ſeueritatem : & exemplo Iob, qui cum ſederet quaſi Rex exercitu circumſtante, erat tamen mœrentium cõſolator. Et quid hæc ſupra dicta ſignificent , diligenter in hoc c.exponitur.

Heb.9.

i ¶ *Diſciplina.*] i. rigor ſiue pœna.

k ¶ *Miſcẽda eſt.*]No.“ ꝙ iudices ſemꝑ ſequẽtur mediocritatem , vt ar.ext.de cen. ex parte. ff.de pign.act.ſi ſeruus. ff.de iur.& fac.ign.nec ſupina. ext. de offi. cu. c.1.& ff.de ver.ob.con tinuus . §. cum ita [c]. Ar.contra. ff.de ne.ge. Neſennius.in fin. Ioã. Solu. iudex potius ſequatur æquitatem , q̃ rigorem , vt C.de iudi. placuit. vbi certum eſt ius ab æquitate diſſentire , vt in reſtitutione minorũ, niſi ex cã magis ſequeretur rigorẽ : vbi. ſ.multis graſſantibus opus eſt exemplo, vt ff.de pœn. aut facta. in fi.vbi aũt ius ſcriptũ non eſt,iudex ſꝑ ſequetur ęquitatem, vt extr. de tranſa.c.vlt.Bar.

“ Iudex mediocritatem ſequatur.

Pſal.22.

c Ad idẽ ff. de ſer. leg.l. gñaliter. nã ſi legaui tibi ſeruum, nec expreſſi de quo, de mediocri intelligendum eſt. Laur.

l ¶ *Meus non eſt.*] Ar. qđ de vno cõcedit , de alio negat. ſic.1.q.1. ꝑ Eſaiã.33.q.5. q ſitit.& 23.q.4.forte. ſic 25.di. qualis. ſimiliter cũ iudicatur rem meã eſſe , ꝑ conſequens iudicat tuam non eſſe, vt ff.de proc.Pomponius. §.2.

Exod.23.

m ¶ *Dele.*] Sed quare hoc petijt Moſes [d], cũ nemo deleri poſſit niſi ꝑꝑ peccatũ ꝓpriũ : qa Sꝑs sãct⁹ nulli ingerit ĩmeritã pœnã, vt 11.q. 3.illđ? Dñt qdã ꝙ impetu mentis hoc dixit. Alij dicũt,ꝙ ex magna cõfidẽtia hoc dixit : q. d.impoſſibile eſt ꝙ me deleas. Aug.tñ dixit ꝙ hęc dictio,aut,ponitur hic cõdõnaliter, i.ſi nõ dimittis eis , hãc noxã, dele me cũ eis.poſtea deſtrue cõſequens:ſed non deles me:ergo dimittes eis hãc noxã. & Greg.hic conditionaliter exponit.Alij intelligunt hoc de morte ſpali, prout videtur ſonare litera ſequens.

d Sub. ſicut ẽt idẽ petijt 23.q.4.iuxta fin.Arc.

n ¶ *Obtinuit.*] ſ. 50.di. ſi quis præpoſtera. contra , ibi dicitur quòd

veniam

veniam petijt, sed non obtinuit? Respon. "Obtinuit ad tẽpus, vel ne punirentur æternaliter: sed non vt nunquam punirentur. Puniti enim sunt pro illo peccato in Romana & in Babylonica captiuitate, vt 86. dist. ieiunium. vel obtinuit veniam quo ad vitam æternam, non quo ad temporalem: sicut & Dauid remissum fuit peccatum quo ad vitã æternam: sed tñ punitus fuit tẽporaliter, vt de pœ. di. 1. sicut primi.

"Mosi oratio pro populo in quo fuit exaudita.

†A'iàs, post verbum obtinuit, rectitudinis zelo sui cẽsus ait.

a ¶ *Paucorum.*] Not. 23. milia dici pauca [a]: quia pauci fuerunt respectu aliorũ. simi. ff. de de verb. sig. maiorem. Additio. Et 23. q. 4 §. quod autem.

a Adde regulariter quot dicantur pauci, not. glo. in l. senatus. ff. ad do. cã mor. & c. cupientes. §. cæterum. in gl. in ver. cõtradicẽtiũ pauci tas. de ele.

b ¶ *Allegauit.*] Arg. qꝙ idẽ potest esse aduocat' vtriusq; patris: & nũc inducere iura pro vna parte, nunc pro altera. quod est falsum [b]: & sic tutor duorum litigãtiũ pro vno agit, & pro altero resp. vt ff. de aut. tuto. accipientis. "Ex hoc loco sumitur causa quare eps accedens ad altare deponit mitram & baculũ: sed cũ conuertit se ad populũ, resumit cõminationis suæ insignia, vt de cõs. dis. 1. nullus episcopus.

b Adde de hoc latè p Ioan. An. in merc. i reg. contractus. lib. 6.

" Epscpq; sumit, & qñ que depõit mitram & baculũ non sine causa.

Omnis.] Casvs. Dicitur in hoc c. qꝙ ois qui rectè iudicat, dẽt in manu gestare stateram, vt iudicet & absoluat iustè: & in vtroq; penso, i. in condẽnatione, vel absolutione dẽt habere simul iustitiã & misericordiã, vt per iustitiã peccati sniam reddat: & per mĩam peccati temperet pœnam: in omni negotio timens ne ꝺ iustitię tramite deuians cadat.

c ¶ *In vtroque.*] i. in absoluẽdo & condẽnãdo.

" iudex qualiter potest habere rigorem & misericordiam.

d ¶ *Portat.*] " Sed qualiter istud stare põt, qꝙ iudex hẽat misericordiam & rigorẽ? Primũ ea rõe, quia iudex non ꝑt mitigare pœnam, à canone latam, vel lege inflictã, vt 2. q. 3. § notãdum. 2. sed illud ibi expeditũ est. Itẽ qualiter misereꝛ iudex illius quẽ occidit [c]? Itẽ quę misericordia manet circa illũ qui deponit? Item quæ misericordia fit ibi vbi filius punit pro delicto patris? vt 6. q. 1. §. verũ. 2. Sol. ideo dicitur iudex seruare rigorẽ & misericordiam: non qꝙ simul exerceat ea circa aliquẽ: sed quia si opus fuerit, & cã subest, dẽt esse misericors in dispẽsando: si cã non subest dẽt esse rigidus in iudicando. Vel dic qꝙ iudex semper habebit misericordiam etiã occidendo hominẽ: & si non per mitigationem pœnę, saltẽ per compassionem, vt j. c. vera. Item ex hoc facit misericordiã cum facit vt ille conteratur inter flagella, & ne fiat deterior. Vnde eo ipso qꝙ iudex punit aliquem, misericordiam facit, vt j. e. c. prox. & iste ĩtellectus patere ꝑt ex illis c. 23. q. 4. duo ista. & c. ea vindicta. qui enim facit finem peccato, misericors est, vt de pœn. distin. vltim. c. vlt. in fi.

† Iob 29.

c Nã iudex iustè & licitè interficit 23. q. 5. miles. nam nõ est crudelitas crimina pro Deo punire, sed pietas. 23. q. 8. legi. Arch.

Et qui emendat.] Casvs. In hoc c. ostendit Aug. qꝙ elemosyna dupliciter fit à prælato: s. dimittẽdo ei à quo læsus est, & orando pro ipso vt ei dimittatur, vel verberando, vel corrigẽdo delinquẽtes ẽt inuitos: quia multa bona præstantur inuitis, quando ipsi sunt sibi inimici. Capitulum quod sequit, planũ est.

1 Burc. l. 16. c. 25. §. ois.

e ¶ *Dimittit.*] " Quilibet, potest & tenetur dimittere rancorem, sed non tenetur dimittere satisfactionem. vt 90. dist. si quis contristatus. & 33. q 4. si illic.

" rancorem dimittere tenemur.

f ¶ *Corripit.*] Hic videtur, qꝙ aliquis ꝑt verberare vel excõicare aliquẽ ꝓ ꝓpria iniuria, sic 23. q. 4 si illic. & 2. q. 7. si quis. Sed contra j. di. ꝓx. seditionarios [d]. vbi dicit, qꝙ clerici non debẽt esse vltores proprię iniuriæ. similiter est cõtra 23. q. 4 inter. vbi dicitur, qꝙ nullus dẽt aliũ excõicare pro propria iuria. similiter est cõtra. 23. q. 5. ꝺ occidẽdis. vbi dicitur, qꝙ iudex pro sua iniuria non dẽt reũ occidere. Sed solue vt dixi 2. q. 7. si quis episcopus. Io. Sol. pro propria iniuria potest prælatus aliquem punire dũmodo nõ faciat hoc animo vlciscendi, vt j. dist. prox. seditionarios. vel vt magis timeatur, vt s. ea. di. c. 1. sed si animo corrigendi hoc facit, & non ex indignatione, bene licet, vt ĩ hoc c. dicit Bar.

d Ad idẽ ad de extra de hom. significasti. 2. in fi. de hoc not. extr. de cle mal. c. 1. vbi videas. Arc.

2 4. sen. di. 15.

g ¶ *Inuitis.*] Arg. qꝺ " inuito cõfertur beneficiũ, vt 23. q. 4. displicet. & q. 5. non vos. 74. dist. placuit & c. cõsuluit. ff. de neg. gest. soluẽdo. ff. de li. cau. l. 1. & 2. & ff. ꝺ ap. non tm̃. ar. cõtra 20. q. 3. prẽsens. & 23. q. 5. ad fidem. ff. de re. iu. inuito. Sol. ad bonum semel receptum bene cogitur aliquis illud retinere: aliàs non [e]. Cõtraria verò iura in casibus specialibus loquuntur, in quibus quis cogitur.

" Beneficiũ inuito confertur.

e s̃. e. de iudæis.

† al. Alcuinus.

Svnt enim. Dictum est s̃. in c. prox. qꝙ qui corripit & punit, dat eleemosynam: ideo ponit quot sunt genera eleemosynarum, & ad hoc alle. duo cap. seq. Io. de Fan. & Hug.

per compassionem, vt j. c. vera. Item ex hoc facit misericordiã cum facit vt ille conteratur inter flagella, & ne fiat deterior. Vnde eo ipso qꝙ iudex punit aliquem, misericordiam facit, vt j. e. c. prox. & iste ĩtellectus patere ꝑt ex illis c. 23. q. 4. duo ista. & c. ea vindicta. qui enim facit finem peccato, misericors est, vt de pœn. distin. vltim. c. vlt. in fi.

Et qui emendat.] Casvs. In hoc c. ostendit Aug. qꝙ elemosyna dupliciter fit à prælato: s. dimittẽdo ei à quo læsus est, & orando pro ipso vt ei dimittatur, vel verberando, vel corrigẽdo delinquẽtes ẽt inuitos: quia multa bona præstantur inuitis, quando ipsi sunt sibi inimici. Capitulum quod sequit, planũ est.

1 Burc. l. 16. c. 25. §. ois.

e ¶ *Dimittit.*] " Quilibet, potest & tenetur dimittere rancorem, sed non tenetur dimittere satisfactionem. vt 90. dist. si quis contristatus. & 33. q 4. si illic.

" rancorem dimittere tenemur.

f ¶ *Corripit.*] Hic videtur, qꝙ aliquis ꝑt verberare vel excõicare aliquẽ ꝓ ꝓpria iniuria, sic 23. q. 4 si illic. & 2. q. 7. si quis. Sed contra j. di. ꝓx. seditionarios [d]. vbi dicit, qꝙ clerici non debẽt esse vltores proprię iniuriæ. similiter est cõtra 23. q. 4 inter. vbi dicitur, qꝙ nullus dẽt aliũ excõicare pro propria iuria. similiter est cõtra. 23. q. 5. ꝺ occidẽdis. vbi dicitur, qꝙ iudex pro sua iniuria non dẽt reũ occidere. Sed solue vt dixi 2. q. 7. si quis episcopus. Io. Sol. pro propria iniuria potest prælatus aliquem punire dũmodo nõ faciat hoc animo vlciscendi, vt j. dist. prox. seditionarios. vel vt magis timeatur, vt s. ea. di. c. 1. sed si animo corrigendi hoc facit, & non ex indignatione, bene licet, vt ĩ hoc c. dicit Bar.

d Ad idẽ ad de extra de hom. significasti. 2. in fi. de hoc not. extr. de cle mal. c. 1. vbi videas. Arc.

2 4. sen. di. 15.

g ¶ *Inuitis.*] Arg. qꝺ " inuito cõfertur beneficiũ, vt 23. q. 4. displicet. & q. 5. non vos. 74. dist. placuit & c. cõsuluit. ff. de neg. gest. soluẽdo. ff. de li. cau. l. 1. & 2. & ff. ꝺ ap. non tm̃. ar. cõtra 20. q. 3. prẽsens. & 23. q. 5. ad fidem. ff. de re. iu. inuito. Sol. ad bonum semel receptum bene cogitur aliquis illud retinere: aliàs non [e]. Cõtraria verò iura in casibus specialibus loquuntur, in quibus quis cogitur.

" Beneficiũ inuito confertur.

e s̃. e. de iudæis.

† al. Alcuinus.

Svnt enim. Dictum est s̃. in c. prox. qꝙ qui corripit & punit, dat eleemosynam: ideo ponit quot sunt genera eleemosynarum, & ad hoc alle. duo cap. seq. Io. de Fan. & Hug.

Tria.

¶ Iustè iudicans misericordiam cum iustitia seruat.

Cap. X.

1 Omnis, qui iustè iudicat stateram in manu gestat, & in vtroque [c] penso iustitiã & misericordiã portat [d]: sed per iustitiam reddit peccãti sententiam: per misericordiam peccanti temperat pœnam: vt iusto libramine quædam per æquitatem corrigat: quædam verò per miserationem indulgeat. Qui Dei iudicia oculis suis proponit, semper timens, & tremens in omni negotio formidat: ne de iustitię tramite deuians cadat, & vnde non iustificatur, inde potius condemnetur.

Item Augustinus in Enchiridio, cap. 27.

¶ Qui remittit, & qui corripit, vterque miseretur.

Cap. XI.

2 Et qui emendat verbere, in quem potestas datur, vel coërcet aliqua disciplina, & tamen peccatum eius, quo ab illo læsus, aut offensus est, dimittit [e] ex corde, vel orat, vt ei dimittatur, non solùm in eo, quod dimittit, atque orat, verum etiam in eo, quod corripit [f], & aliqua emendatoria pœna plectit, eleemosynam dat, quia misericordiam præstat. Multa enim bona præstantur inuitis [g], quando eorum consulitur vtilitati, non voluntati, quia sibi ipsi inueniũtur esse inimici.

Sunt enim multa genera eleemosynarum, de quibus Albinus † ait.

¶ De multiplici genere eleemosynarum.

a ¶ Viginti tria.] *Sic etiam legitur in codicibus B. Gregorij, sed in hæbrais, paraphrasi Chaldaica, versione* Septuaginta, *& vulgata est:* tria milia.

Item Isidorus lib. 3. sententiarum

"Eleemosyna magna.

a Dñs non vult opes fundi, sed dispensari. 76.dist.non satis.Arc.

1 Pann.l.2. c.192.

TRia sunt.] ¶*Quidquid.*] "Hæc est magna eleemosina qui dat vltra id quod potest [a], vt 41. distinct. parsimoniam.

b ¶*Dimittere.*] quantum ad rancorem ad minus, vt 90. distin.capit. si quis contristatus.

DVæ sunt.] CASVS. Dicit Augustinus in hoc c.quòd duæ sunt eleemosynæ, vna cordis, scilicet dimitttere & parcere inimicis,alia corporis,scilicet pecuniæ: sed eleemosyna cordis maior est quã eleemosyna corporis: quandoque em̃ volo facere, sed nõ possum, cum non habeam cui dem, vel pauperes non inueniam.eleemosynam verò cordis semper facere possum, quæ sine terrena substantia sufficit.

c ¶*Redundat.*] id est, abundat.

2 Pann.l.2. c.193.

d ¶*Benigno corde.*] "quia qui dat pauperi eleemosynã non ex charitate, sed ideo vt remoueat à se importunã petitionem, rem perdit & meritum, & venialiter peccat [b], vt 25.dist.§.criminis.

"Eleemosynæ dator pt venialiter peccare.

b Sic ét pec cat qs dãdo eleemosinã ad vanam gloriã.ar.1. quæ.1.vide. quantum.

EX HIS OMNIBVS: Hæc est tertia pars huius distin.in qua probatur, quòd in correctionibus debet semper iudex declinare in partem mitiorem, & tamen punire: & hoc probat per quatuor auctoritates. Io. de Fan. CASVS. Concludit Gratianus ex supradictis, quòd seueritas cũ mansuetudine, & ẽconuerso semper est habenda.Et soluit supradictã contrarietatem, dicens quòd in capitulis supra dictis vsque ad §. Salomon.illi percussores ab episcopali officio repelluntur: qui verberant, non vt vitia corrigant, sed vt magis timeãtur: & qui prętermissa mansuetudine semper sunt ad verbera parati,de q̃bus dicit Petrus,Ne sitis dominantes, &c.

1.Petr.5.

3 in ca. 29. Iob, c.16.

SVnt namque.] CASVS. Quidam prę lati intantum erant misericordes,quòd omnino rigorem iustitiæ negligebãt. Alij erant intantum rigidi, q̃ nullam misericordiam,vel mansuetudinem habebant: quos Greg. in hoc cap. reprehendit, dicẽs quòd circa delinquentes,& iustitiam & misericordiam seruare debent, ita quòd rigor nõ sit rigidus,neq; mãsuetudo sit dissoluta.

CAP. XII.

1 TRia sunt genera eleemosynarum: vna corporalis,egẽti dare,quidquid [a] poteris: altera spiritualis, dimittere [b] à quo læsus fueris: tertia, delinquentes corrigere, & errantes in viam reducere veritatis.

Item Augustinus, libro 50. homilia 6.

¶Eleemosynę pecunię prę fertur eleemosyna cordis.

CAP. XIII.

2 DVæ sunt eleemosynę, vna cordis, altera pecuniæ. Eleemosyna cordis est dimittere ei,à quo læsus es.Nã dare aliquid indigenti aliquã do quæris,& non habes, indulgere peccanti quantum volueris redundat [c] tibi. *& infrà.*

¶Eleemosyna cordis multò maior est, quàm eleemosyna corporis. *& infrà.* ¶Charitatis eleemosyna sine substantia terrena sufficit sibi, illa verò, quæ corporaliter datur, si non benigno corde [d] tribuitur, omnino non sufficit.

3 Ex his omnibus apparet, quòd nec lenitas mansuetudinis sine rectitudine seueritatis, nec zelus rectitudinis sine mansuetudine in prælatis debet inueniri. Percussores ergo, qui præmissis auctoritatibus ab episcopali officio remouentur,non quilibet corporaliter flagellantes, sed prætermissa mansuetudine ad verbera semper parati intelligendi sunt, qui per flagella non vitia corrigere, sed timeri appetunt, quibus Petrus scribit [Ne sitis dominantes in clero,sed forma facti gregis ex animo.] Hinc etiam Gregorius scribit in moralibus,lib.19.parte 4.c.23. [3]

¶Mansuetudo & districtio ab inuicem non seperentur.

CAP. XIIII.

SVnt namque nonnulli ita districti, vt omnem etiam mansuetudinem benignitatis amittant: & sunt nonnulli ita mansueti, vt perdant districti iura regiminis. Vnde cunctis rectoribus vtraque summoperà sunt tenenda,vt nec in disciplinæ vigore benignitatẽ mansuetudinis,nec rursum in mansuetudine districtionem deserant disciplinæ: quatenus nec à compassione pietatis obdu-

VEra iustitia compaßionem.] CASVS. In hoc c.assignatur differentia inter veros iustos, & falsos hypocritas, quoniam veri iusti compassionem habent,& indignantur aduersus delinquentes,eos corrigendo.Falsi verò iusti despiciũt peccatores, & dedignantur eos, & nulla misericordia, vel compassione delinquẽtibus condescendunt, & inquantum se extollunt, intantum deteriores fiunt.

c *Falsa verò.*] Vnde falsa iustitia non est iustitia, " & iudex si iustitia in eo non est,non est iudex, sicut nec iniusta misericordia, misericordia.vt 23.q.4.est iniusta. sicut falsus denarius [c] non est denarius & falsus tutor non est tutor, vt ff.de verb. sig. Paulus. " Et no. q̃ facit hic differentiam ĩter indignari &dedignari,vt indignatio spectet ad malos, [d] & dedignatio ad bonos: & illud odium est bonum quo quis odit peccata, non homines,vt 86.di.odio. & iustus irascetur peccatis populorũ, vt 7.q.1.§.cum verò.

" Iudex falsus non est iudex.

c Sic dr falsa virtus.28 q.j.§.ex his.

" Indignari & dedignari differunt.

d Vñ dicas, q̃ dedignari ꝓprie est cũ superbia irasci,& corripere, & increpare,secũdũ Hug.

REcedite.] CASVS. In principio huiꝰ c.ponit Hierony.verba hypocritarũ scripta in Hieremia, quib. vtuntur hypocritę eijciẽdo peccatores à sua communione,dicendo: Recedite, &c.Sed dr Hieron. q̃ talis loquela nõ sanat,imo peccantes in desperationẽ inducit. Bonus autẽ pastor cõpatitur delinquenti, & per humilitatem conatur eum ab errore reuocare,sicut Paulus faciebat, qui dixit: Factus sum infirmus infirmis.

4 Rabanl sunt, non Hierõ. ij.cõmentarij.

Thren.4.

f ¶*Recedite.*] Hęc sũt verba illorum, qui habent falsam iustitiam: sed hæc verba non de corporali, sed de spirituali recessu intelligenda sunt,vt 23. quæst. 4. recedite.

Esa.52.

g ¶*Infirmitate.*]"ideo enim Dominus permisit Petrum cadere, vt ex sua infirmitate sciret qualiter deberet aliorum infirmitatibus compati, vt 50.dist.cõsiderandum.

" Petrus cecidit, non sine causa.

h ¶*Leuamentum.*] Debet. enim prælatus singulos iuuare proposse, vt 8. quæstione. 1. Clemens.

1.Cor.9.

SEd illud.] CASVS. Quidam sacerdotes volebant videri beneuoli inter suos subditos, & quia timebant ne hõmines malè loquantur de ipsis, negligunt corrigere delinquentes,

Item homilia 34.in Euangel.

¶Vera iustitia miseris compatitur, delinquentibus indignatur.

CAP. XV.

VEra iustitia compassionem habet,falsa verò † [e] dedignationem: quamuis & iusti soleãt rectè peccatoribus dedignari.Sed aliud est, quod agitur typo superbiæ, aliud, quod zelo disciplinæ. Dedignãtur † etenim,sed non dedignantes. *& post pauca.* ¶At contra hi, q̃ de falsa iustitia superbire solent, cæteros quosque despiciunt, nulla infirmantibus misericordia condescendunt, & quò se peccatores esse non credunt, eò deterius peccatores fiunt.

Item Hieronymus, ad capit. 4. Threnorum [4].

¶Peccantes mansuetudine prouocentur, non austeritate abijciantur.

CAP. XVI.

REcedite [f], inquiunt,poluti: recedite,abite, noli te nos tangere: nolite in aliquo nobis cõicare. Talis loquela non illuminat cæcum, non sanat ęgrotum, non curat infirmum, sed magis occidit, atq; in desperationem periclitantem mittit. Boni etenim rectores ex sua infirmitate [g] aliorũ infirmitates pensantes magis, per humilitatis,& mãsuetudinis leuamentũ [h] studẽt peccãtes ab erroris laqueo eruere, quã per austeritatẽ in foueam perditionis nutãtes ꝓpellere. Vnde doctor gentium[Factus sum,inquit,infirmus infirmis.]

Thren.4.

Item ex origene, homilia.7.in Iosue.

¶In populum ira Dei desęuit,cum prædicator delinquentes palpat, non corripit.

CAP. XVII.

SEd illud non otiosè transmittendum est, quod

quentes,quos Hieronymus redarguit: & quòd debent esse vigiles, & corrigere peccatores, probat quatuor auctoritatib. s.Pecantem coram omnib.&c. Ostendit etiam quantum malum ex negligentia ꝓlatorũ sequatur,s. vno peccante vniuersa plebs polluitur. Quod probat duobus exemplis, scilicet Achor, & ouis morbidæ.

a Pone ꝙ aliquis peccauit publicé,& satisfacere vult in occulto, nũ qd sufficit? nõ. Nã dicit canon, vbi malũ cõtingit, ibi moriatur.2.q.j. si peccauerit. Ad hoc de pœ. di. j. §. hic ergo. Arch.

a ¶ *Vno.*]scilicet Achor, qui furatus fuerat regulam auream de hiericontino anathemate, vt 1.q.4.§. item peccato ciuium.

1.Tim.5.

b ¶ *Vt cęteri.*] No. ꝙ cum quis delinquit publicè,publice est arguẽdus, & non occultè, [a] vt sic cęteris metus incutiatur, & etiam scãdalũ auferatur, vt 2. q.5. si mala.& q.7.qua propter.& 23. q.4. ita planè.& 28.q. 2. peruenit. & 11.q. 3.c.vl. & multis personis grassantib. exemplo opus est, vt ff. de pœ.aut facta.§.vl.

1.Cor.5.

ibid.

c ¶ *Duobus.*] Ex hoc c. videtur ꝙ illa auctoritas, si peccauerit, intelligatur ẽt de manifesto delicto. Quid iuris sit,dixi 2.q.1. si peccauerit.

†Matth.18.

†al.arbitris.

d ¶ *Morbida.*]j.1.q.1. fertur. 24.q. 3. resecandę.

e ¶ *Hinc etiam alibi.*] Ar. "ꝙ possumus vti iure aliquo,cuius non habemus auctorem, vt s. e. neminem. & ext. de fri.& male.ca.1.de conse. dis. 4. sanctam. arg. contra.ff.de fal.l.vl.vbi dicitur, ꝙ falsarius est qui allegat leges, quarum non habetur auctor.Io. Hoc iõ contingit in legib.qa nulla sine auctore certo inuenitur.B.

"iure cuius nõ est auctor vtrum possumus vti.

PERCVSSOR. Hæc est quarta pars dis. in qua prosequitur de ꝑcussione spirituali qa supra dixit de corporali.Arch.

1Greg.past. 2.par.c.6.

CAS V S.Hactenus exposuit de ꝑcussore corporali: Nunc intendit tractare de spirituali,de illo, s.qui inutili sermone infirmorũ animos vulnerat. Hoc probat per sequens ca.cuius casus facilis est, & per te videbis.

Equitur.] Hęc dist. diuidit̃ in in tres partes, in quarum prima reprehendit superbos doctores. Secunda ibi, *Ecce quare.* Tertia ibi, *Non licet.*Io. de Fan.

1 Ad Tit. 1.

CAS V S.Hic intitulatur 46. dist. in qua prosequitur decimum c.

†al.sana.

vno [2] peccante ira Dei super ómnem populum venit. Hoc quando accidit? quãdo sacerdotes,qui populo præsunt, erga delinquentes benigni videri volunt, & verentes peccantium linguas,ne fortè malè de eis loquantur, sacerdotalis.seueritatis immemores nolunt complere quod scriptum est § Peccantem coram omnibus argue,vt cæteri [b] timorem habeant.]& iterum § Auferte malum ex vobis ipsis: § nec zelo Dei succensi imitantur Apostolum dicentem § Tradidi huiusmodi hominem Satanæ in interitum carnis,vt spiritus saluus fiat. § Neque illud† Euangelij implere studeant, vt si viderint peccantem, primò secretè conueniant, si post etiã duobus [c], vel tribus adhibitis †, quòd si contempserit, & post hæc ecclesiæ correctione non fuerit emendatus, de ecclesia expulsum velut gentilem habeant,ac publicanum: & dum vni parcunt, vniuersæ ecclesiæ moliuntur interitum. Quę ista bonitas? quæ ista misericordia? vni parcere,& omnes in discrimen adducere? Polluitur enim ex vno peccatore populus. Sicut ex vna oue morbida [d] vniuersus grex inficitur, sic vno fornicante, vel aliud quodcunque scelus committente plebs vniuersa polluitur.

1 *Hinc etiam alibi* [e] *dicitur*[*Rectorem subditis pietas matrem,disciplina verò patrem exhibeat.*]4¶ *Percussor quoque dicitur, qui sermone inutili infirmorum conscientiã vulnerat.*

Vnde Anacletus Papa epist.2.ad Episcopos Italiæ.

¶ Qui sermone incauto conscientiam percutit infirmorũ, percussor vocatur.

CAP. XVIII.

SAnè percussor ille dicitur doctor,qui sermone inutili conscientiam percutit infirmorum. 2 Ideo tenere vos, & omnes fideles oportet eum, qui secundum doctrinam est, fidelem sermonem, vt potens sit consolari in doctrina sancta, † & contradicentes redarguere,& rectè viuentes,atque rectam fidem tuentes consolidare.

DISTINCT. XLVI.

1. ps

Equitur [f] 3 [*Nõ litigiosũ.*]*Nihil est enim impudentius arrogantia rusticorum, qui garrulitatem auctoritatem putant,& parati ad lites,in subiectos tumidi intonant:qnd ex arrogantia, & superbia prouenire manifestum est.*

Vnde Gregorius scribit in moralibus,lib.23.par.5. c. 12. ad cap. 33. Iob.

¶Arrogantes nesciunt inferre humiliter,quæ docent.

CAP. I.

HOc habet proprium doctrina arrogãtium,vt humiliter nesciant inferre quod docent:& recta, quæ sapiunt, rectè ministrare non possint. In verbis [g] enim eorum proditur, quòd cum docent, quasi in quodam sibi videntur sublimitatis culmine residere: eosque quos docent, vt longè infra se positos,veluti in imo respiciunt†, quibus non consulendo loqui,sed vix dominando dignãtur. Rectè autem his per prophetam Dominus dicit: § Vos autem cum austeritate imperabatis eis, & cum potentia: § Cum austeritate enim, & potentia imperant, qui subditos suos nõ tranquillè ratiocinando corrigere, sed asperè inflectere dominando festinant. At contra vera doctrina tantò vehementius hoc elationis vitium fugit per cogitationem†: quantò ardẽtius verborũ suorum iaculis ipsum magistrum [h] elationis insequitur. Cauet enim, ne eum magis elatis moribus pdicet, quẽ in corde audientiũ sacris sermonibus insectatur. [i]

2 *Ecce, quare litigiosi prohibent̃ in episcopos ordinari. Est & alia causa huius prohibitionis. Litigiosi nãque vel adulationib.animos principum sibi conciliant: vel fratribus suis detrahendo, infamiæ notam ingerunt, vel inter fratres discordiam seminando seditionem nunquam facere cessant: quæ omnia in prælatis damnabilia esse probantur.*

Vnde Gregorius scribit in moralibus, li. 18.par.4. c.ad c.3. 27. Iob.

Apostolicæ regulæ,s.oportet episcopum esse non litigiosum. Nihil enim deterius est arrogantia prælatorum incomposito rum:vnde rusticis comparantur, qui garrulitatem auctoritatem putant:& parati ad lites, tumidè in subditos intonant:qd ex superbi a prouenit.Et ad hoc inducit sequens c.

f ¶ *Sequitur.*] In hac 46. dis. exequitur x. c. Apostolicæ regulæ, s. oportet ꝑm esse nõ litigiosum. "talis autem duplici de causa prohibetur ordinari. Vna,qa cum talis sit arrogans, nescit humiliter docere: vnde subditi vilipẽdunt eius doctrinam. [b] Item alia ratione, quia consueuerunt tales distemperati esse in moribus: solent enim esse adulatores, proditores, & detractores, maledici, inuidi, scurriles, ad vlciscẽdas iniurias suas prompti: quæ secundũ ordinem hic exequit̃. [c]

"Litigiosus duplici rõe ordinari nõ debet.

3 1. Tim.4. & ibi gl. ordin. & Ans. ex Hiero.in epist. ad Oceanum.

bVt j.e.c.1.

cTertia, qa cũ ipse sit litigiosus, & ꝑ cõsequentiã ꝓuocet alios ad discordiã, nõ posset ad cõcordiã reuocare: qd̃ tñ tenetur ex officio facere.93 dis. c.1. per totsecũdũ Hu.

HOc habet.] CAS V S. In hoc c.dicit̃ ꝙ duo genera sunt prælatorum. Nam alij sunt arrogãtes:alij sunt humiles. Arrogantes sunt qui humiliter nesciunt proferre quod docent: qui quasi in quadam sublimitate residẽtes, quos docent tãquam in imo positos despiciũt: & vix dominando eis loqui dignãtur. Et hoc probat auctoritate prophetę dicentis, Vos autem, &c. Humiles verò sunt qui tãtò vehementius vitium elationis fugiunt, quantò ardẽtius verborum iaculis ipsum magistrum elationis,i.diabolum persequuntur.

† al. despiciunt.

Ezech.34.

g ¶ *In verbis.*]"Ex verbis enim perpendimus alicuius stultitiam, vt 93.di. legimus. & extra de suc.ab inte. cum dilectus. & ex verbis perpenditur quanta fides adhibeatur testib. vt ff. de quæst.de minore.qñque etiam per signa ꝑpenditur:quia impudicus oculus,&c.vt 32.q. 5.nec solo. & de pœnitentia dis.1. in actione.

" Stultitia ꝙ verba ac signa perpenditur.

ibid. c. 13.

h ¶ *Magistrum.*] id est, diabolum.

† al. cogmitionem.

i ¶ *Insectatur..*] id est, pérsequitur.

ECCE.Hęc est secunda pars huius distinc.in qua reprehendit auaros,adulteros, maledicos,murmuratores, seditionarios, & iniuriarum vltores:& hoc probat per octo auctoritates. Io.de Fan.

CASVS. Dictum est supra ꝙ litigiosi non debent in episcopos ordinare:quia nesciũt humi

liter docere. Ponit Gratianus alias causas: quia tales consueuerunt esse adulatores, & detractores, & inter fratres discordias seminantes: q̃ omnia sunt damnabilia in prælatis. Et ad hoc inducuntur sequẽtia capitula.

¶ De ijs, qui peccatoribus adulantur.

CAP. II.

SVnt nonnulli, qui dum malefacta hominum laudibus efferunt, augent [a] quæ increpare debuerunt. 1 Hinc enim per prophetam dicitur: § Væ q̃ consuunt puluillos sub omni cubito manus, & faciũt cer uicalia sub capite vniuersæ ætatis. § Ad hoc quippe puluillus ponitur, vt mollius quiescatur. Quisquis ergo malè agẽtibus adulatur, puluillum sub capite, vel cubito iacentis ponit, vt qui corripi ex culpa debuerat, in ea fultus laudibus molliter quiescat. ¶ Hinc rursum scriptum est: § Ipse ædificabat parietem, illi autem liniebant eum. § Parietis quippe nomine, peccati duritia designatur. Aedificare ergo parietem, est contra se quempiã obstacula peccati construere. Sed parietem liniunt, qui peccata perpetrantibus adulantur, vt quod illi peruersè agentes ædificant, ipsi adulantes quasi nitidum reddant. ¶ Sed sanctus [b] vir sicut mala de bonis non æstimat, [c] ita iudicare bona de malis recusat, dicens [Absit à me, vt iustos vos iudicem: donec deficiam, non recedam ab innocentia mea. §

Hinc etiam in concilio Carthag. 4. c. 56. legitur.

¶ Adulator vel proditor clericus ab officio degradetur.

CAP. III.

2 CLericus, qui adulationibus [d], & proditionibus [e] vacare deprehenditur, ab officio degradetur.

Item ex eodem concilio, c. 55.

¶ Excommunicentur ab episcopo qui fratribus non probanda obijciunt.

CAP. IIII.

ACcusatores [f] fratrum episcopus excommunicet, qui [A] non probanda fratribus obijciunt. Et si emendauerint vitium, recipiat eos ad communionem, non ad clerum. [g]

maledicus, scurra, fratrum profectibus inuidens non promoueatur.

CAP. V.

¶ *Rubrica hæc pertinet simul ad hoc caput, & ad duo sequentia.*

103 CLericus maledicus (maximè in sacerdotibus) cogatur [h] ad postulandam veniam; si noluerit, degradetur: nec vnquam ad officium absque satisfactione reuocetur [i].

Item ex eodem concilio, c. 60.

¶ De eodem.

CAP. VI.

4 CLericum scurrilem, & verbis turpibus ioculatorem ab officio retrahendum censemus.

Item ex eodem, c. 54.

¶ De eodem.

CAP. VII.

5 CLericus inuidens fratrum profectibus, donec in vitio est, non promoueatur.

Item ex eodem, c. 67.

¶ Non sunt ordinandi, qui seditionibus vacant.

CAP. VIII.

6 SEditionarios statuimus nunquam ordinandos [k] clericos, sicut nec vsurarios, nec [l] iniuriarum [m] suarum vltores.

Item ex concilio Laodicensi, c. 5.

¶ Vsuras exigere clericis minimè licet.

CAP. IX.

3 NOn licet fœnerari ministris altaris, vel in sacerdotali ordine constitutis, vel vsuras vel lucra, quæ sescupla † [n] dicuntur, accipere.

Item Leo papa episcopis per Campaniam, epist. 1. c. 4.

¶ Nec suo nomine, nec alieno clericus fœnerator exiſtat.

CAP. X.

7 SIcut non suo [o], ita nec alieno nomine aliquis clericorum exerce-

---

1 Adde tex. in l. captatorias. ff. de hęre. inst. gl. in l. 1. & ibi Cy. C. si qs ali. test. ph.

Ezech. 13.

ibidem.

a Augent.] Nõ enim oportet laudando augere malitiam serui, vt ff. de ser. corre. l. 1. §. persuadere. in fi.

b Sed sanctus.] scil. Iob: cuius verba Greg. hic exponit.

c Non æstimat.] qa dubia in meliorem partem interpretantur, vt ext. de re. iu. estote.

d Clericus.] ¶ Qui adulationib.] Triplex est adulatio, vt dixi 25. dist. §. aliàs.

e ¶ Proditionibus.] "Proditor dicitur qui ꝓpter timorem non defendit veritatem: & qui tacet eam, vt 11. q. 3. nolite. [a] Item qui crimen alterius sibi soli notũ manifestat, [b] vt 2. q. 1. si peccauerit. Itẽ qui malitiosè cicumuenit alium, & callidè seducit, vt in periculum salutis trahat. 16. q. 1. si cupis. Item qui rẽ sibi commissam exponit hostibus. 22. q. 5. de forma. Item qui iussa veritatis contemnit. 11. q. 3. abijt. Item qui secretum sibi commissũ reuelat. 13. dist. nerui.

"Proditor multipliciter dicitur.

a 2. vbi de hoc.

f ACcusatores.] id est, detractores.

g ¶ Non ad clerum.] Optimum est hic ar. pro H. qui dicit, quòd qui semel fuit excommunicatus, amodo nõ admittatur ad actus legitimos, [c] vt dicã. 4. q. 1. in prin.

2 Bur. l. 2. c. 176. Iuo p. 6. cap. 267. Pann. l. 3. c. 173.

b Item prodit qui non probãda de fert. 2. q. 7. §. de his. in prin. Itẽ qui secreta sibi cõmissa reuelat. dẽ pœ. dist. 6. sacerdos. Arc.

c Hoc c. nil vĩ facere ad hoc, qa non refert se ad exercitationẽ, q̃ est pœna medicinalis: sed ad vitiũ, qđ est crimẽ. Arc.

h Clericus.] ¶ Cogatur.] per excõmunicationem, vt 6. q. 1. illi qui. & 22. q. 1. prędicandum.

Iob. 27.

i ¶ Reuocetur.] Arg. quòd episcopus possit depositũ restituere. de hoc dixi. 2. quęs. 6. ideo. Vel dic degradetur, i. suspendatur, & reuocetur per Papam.

k Seditionarios.] ¶ Ordinandos.] & ordinatos deijciendos.

l ¶ Vsurarios.] quia tales propter auaritiam ꝓ minimo litigant.

m ¶ Nec iniuriarũ.] de hoc dixi s̃. dis. prox. & qui emendat.

3 Burc. l. 10. c. 69. Iuo p. 11. c. 11. & p. 13. c. 66.

NOn licet.] Hæc est tertia pars huiꝰ dis. in qua resp. & prohibet vsuras præcipuè clericis: prohibet dico per duas auctoritates. Ioã. de Fan.

n ¶ Sescupla.] "Hic ponitur sesculpũ pro sesquialtero, quod contineat totum, & eius medietatem, Sescuplum [d] secundum quod per s, scribitur. dicitur à sequi, quod est totum, & plica. vnde sescupla vsura dicitur cũ datur summa aliqua, & recipitur summa illa cũ sua plica, id est, medietate. [e] sexcuplum scriptũ per x, dicitur quelibet res sexies multiplicata.

4 Ans. l. 7. c. 163. Burc. l. 2. c. 172. Iuo p. 6. ca. 263. & p. 11. cap. 79. Pan. l. 3. c. 172.

" Sescuplũ.

d Vide Bud. ĩ lib. de asse & partibus eius. in prin.

5 Burc. l. 2. c. 16. Iuo p. 6. c. 35.

e Vt senarius ad quaternarium est sescuplex: ergo si quis daret mutuo 4. solid. & postea ꝓ vsura susciperet 6. illa vsura est sescupla, quasi sesqplica, à sesq, qđ est totũ, & plica, quasi aliquid totũ, i. medietas. & scribitur ꝓ s, non per x, secũdũ Hu.

6 Agath. cõcil. Bur. l. 2. c. 37. Iuo p. 6. c. 36.

SIcut non.] CASVS. Quidam q̃siuerunt à domino Papa vtrum liceret alicui clerico tutorio vel curatorio nomine vsuras exercere. Et resp. quòd sicut nõ suo, ita nec alieno nomine debet quis facere vsuras. Incongruum enim est pro aliorũ cõmodis perpetrare delicta. Sed illam solã vsuram facere debemus, vt quod in hoc seculo misericorditer operamur, à Domino in futuro seculo multiplicatum recipere valeamus.

o ¶ Non suo.] Ar. quod quis non potest facere suo nomine, nec alieno, vt 23. quæstio. 8. his à quibus. & ff. de admi. re. ad ci. per. l. 2. in pr. Arg. contra 88. di. episcopus. & 2. quæstio. 6. si episcopus. 5. q. 3. cap. vltimo ff. quæ res pig. obli. pos. Aristo. "Et est hic argum. quòd si aliquis quasi procurator vel tutor quandoque recipit vsuras, ꝙ nõ possit † petere vt sibi reddantur vsuræ. Ioannes. Vnde si aliquis tutor à me recipit vsuras nomine pupilli: finito officio possum

† al. sesquipla.

" Tutor pupilli noĩe nõ debet vsuras exigere.

† Quod dñs possit repetere. legendũ vĩ, vt ex seq.

7 Ans. l. 7. c. 150. Burc. l. 2. c. 121. Iuo p. 6. c. 66.

sum petere vsuras à tu-
re: quia pro alio pecca-
re non debuit, vt di-
citur hic, secus in alijs
contractibus: quia finito officio non conue-
nitur tutor vel curator vt C. de admin. tut. si non subscripsisti. & C. quan. tut. vel cur. esse desi.[a] l. 1. licet secus sit in procuratore, [b]vt ff. de procur. procurator qui pro euictione. quia tutor fit ex necessitate, procurator voluntate. ff. de proc. l. 1. Bart.

a ¶ *Commodis.*] quia periculosa est talis compensatio. 14. dist. quod ait.

Quod autem.] Hęc dist. diuidit in 4. partes: in quarū prima principaliter prohibet vsuras. & hoc facit per quinque auctoritates. Secunda ibi, *Virū.* Tertia ibi, *Necesse est.* Quarta ibi, *Quod tunc.* Io. de Fan.

Casvs. Dictum est s. in illo cap. seditionarios. quòd vsurarij prohibentur ordinari. In hac verò dis. 47. dicit, quòd ideo contingit, quia tales cuipditati deseruiunt: cupidi autem ab Apostolo ordinari prohibentur: quia cito & facile à iustitia deuiant. & prosequitur 11. c. Apostolicæ regulæ, s. oportet episcopum non esse cupidum. Sequens cap. patet.

b ¶ *Quod autem.*] Hic prosequitur 11. c. Apostolicę regulæ, non cupidum, & continuatur illi c. seditionarios. & ideo prohibetur cupidus, quia facilè à vero deuiat.

c ¶ *Prohibentur.*] s. in epistola ad Timoth.

d *Episcopus.*] ¶ *Exigens.*] sed non suscipens. tūc enim deponeretur, vt infra. ea. si quis. contra. vbi de accipiente dicitur. vel exigens cum effectu. [c] vel illud pro tempore datum est, & non habet locum hodie, sed habuit locum tempore Apostolorum propter nouitatem ecclesiæ. [“] Et habes hic. q̄ non q̄d libet mortale peccatū deijcit iā p̄motū, vt 35 di. c. 1. & 5. q. 4. in loco.

Quoniā multi.] Casvs. Quidam clerici obliti diuinę scri

re fęnus attentet. Indecens est enim, crimen suum commodis [a] alienis impendere. Fœnus autem hoc solùm aspicere† & exercere debemus, vt q̄d hic misericorditer tribuimus, ab eo Domino, qui multiplici ter, & in perpetuum mansura tribuit, recipere valeamus.

DISTINC. XLVII.

1. ps

Vòd autem [b] *in fine huius capituli, vsurarij ordinari prohibentur, inde est, quòd vsuram exercentes cupiditati deseruire probantur: cupidi autē ab Apostolo ordinari prohibentur:* [c] *quia tales facilè à iusto deuiarent.*

Vnde in canonibus Apostolorū, c. 44. legitur.

¶ Diaconus, presbyter, & episcopus exigens vsuras, nisi desierit, deponatur.

CAP. I.

1 Episcopus, aut presbyter, aut diaconus vsuras à debitoribus exigens [d], aut desinat, aut certè deponatur.

Item ex concilio Nicæno, c. 17.

¶ Vsuras exigens siue clericus, siue subiectus regulæ, deijciatur.

CAP. II.

2 Quoniam multi sub regula constituti auaritiā, & turpia lucra sectantur, oblitique diuinæ scripturę dicentis: § Qui pecuniam suā nō dedit ad vsuram § mutuū dantes, centesimas [e] exigunt, iustè censuit sancta & magna synodus, vt si quis inuentus fuerit post hanc definitionem vsuras accipiens, aut † ex adinuentione aliqua, vel quolibet modo negotium transigens [f], aut hemiolia, id est, sescupla A † exigens, vel aliquid tale prorsus excogitans [g] turpis lucri gratia, deijciatur à clero, & alienus existat à regula.

A ¶ Sescupla. †] *Hoc sesquialterarum vsurarum genus, quamuis grauissimum, in frugibus humidis, vel arentibus Constantinus lege permiserat, quæ nunc extat in codice Theodosiano, lib. 2. tit. vlt. de vsur. l. 1. Eodem pertinet, quod scribit B. Hieronymus in commentarijs in Ezechielem, lib. 6. c. 18. his verbis.* Solent in agris frumenti, & milij, vini, & olei, cæterarumque specierum vsuræ exigi, siue, vt appellat sermo diuinus, superabundantiæ: verbi gratia, vt hiemis tempore demus decē modios, & in messe recipiamus quindecim, hoc est, amplius partem mediam. *Quamobrem hoc canone, quo Patres illi omnes pecuniarias vsuras clericis interdicunt, voluerunt etiam sescuplam frugum expressè ijsdem interdicere. Postea verò in alijs concilijs, & à Romanis Pontificibus, genus omne vsurarum tanquam iure naturali, ac diuino contrarium tam clericis, quàm laicis fuit interdictum: quemadmodum apparet in Decretalibus tit. de vsur.*

Hinc etiam Gregorius, in 19. lib. Moralium, cap. 25. in 29. c. Iob, scribit dicens.

¶ Temporalibus lucris deseruientes, Deo nequaquam militare probantur.

CAP. III.

Omnes huius seculi dilectores in terrenis rebus fortes sunt, in cœlestibus debiles. Nam pro temporali gloria vsque ad mortem desudare appetunt, & pro spe perpetua, ne parum quidem in labore subsistunt: pro terrenis lucris quaslibet iniurias tolerant, & pro cœlesti merce de vel tenuissimi verbi ferre contumelias recusant: terreno iudici toto etiam die assistere fortes sunt: in oratione verò coram Domino vel vnius horæ momento lassantur: sæpè nuditatem, deiectionem, famem pro acquirendis diuitijs, atque honoribus tolerant: & earum rerum se abstinentia cruciant, ad quas adipiscendas festinant: superna autem laboriosè quærere tantò magis dissimulant, quantò ea retribui tardius putant.

¶ Hi itaque quasi aliarum † arborum more deorsum vasti sunt, sursum angusti: quia fortes in inferiora subsistunt, sed ad superiora deficiunt. At contra ex qualitate palmarum [h] designatur proficiens vita iustorum, qui nequaquam sunt in terrenis studijs fortes, & in cœlestibus debiles, sed longius, atque distantius studiosos se Deo exhibent, quàm seculo fuisse meminerunt.

¶ Nam cum quibusdam per prędicatorem nostrum dicitur. § Humanum dico propter infirmitatem carnis vestræ. Sicut enim exhibuistis mēbra vestra seruire immunditię, & iniquitati ad iniquitatē, ita nūc exhibete mēbra vestra seruire iustitię

pturæ dicentis, Qui pecuniam suam non dedit ad vsurā vsuras centesimas faciebant, quę in fine anni sorti æquiparantur. Ideoq; synodus statuit, vt si quis inuentus fuerit vsuras vel hemiolia decętero exercere, vel aliq̄ machinationem circa hoc facere, deponatur.

e ¶ *Centesimas.*] Centesima dicitur vsura, q̄ sorti æquiparatur in anno. [d]

f ¶ *Transigens.*] id est, quodcunque nouum pactum, vel contractū inueniens in fraudem vsurarum, vt si sumat rem in pignore, & non cōputat fructus in sortem. c. 1. & 2. extra de vsur.

Additio. Vel dic transigens, i. turpia lucra per negotium transactionis petens, id est. vel transformans, vt qa vendit granum centū solidos, secundū Goff.

g ¶ *Excogitans.*] argu. quòd sola cogitatio punitur, [e] vt 6. q. 1. §. si qs cum. quod verū est quo ad Deum, etsi non procedit ad actum, vt 27. q. 1. nec aliqua.

Omnes.] Casvs. Cap. istud diuiditur in tres partes. In prima parte inuchit̄ Greg. contra cupidos, qui in terrenis sunt fortes, & in cælestib⁹ debiles. quoniam circa terrena sunt ardentius insudantes, sed pro vita æterna vix per momentum laborant. In secunda parte, quæ incipit ibi. *Hi itaque.* dicitur, quòd cupidi & mundanorū amatores assimilantur arboribus quibusdam, quæ deorsum vastæ sunt, & sursum tenues. Nam hi tales circa terrena sunt fortes, & in superioribus deficiunt. Boni vero palmæ comparantur, quæ deorsum est tenuis, & superius ampla. Nam hi tales in cælestibus magni sunt, in terrenis debiles. In tertia parte q̄ incipit ibi, *Nā cum quibusdam.* Hortatur nos Gregor. quòd saltem ita simus fortes circa bonum, sicut fuimus circa vitia corpori seruiendo.

h ¶ *Palmarum.*] secundum illud: Iustus vt palma florebit. Rom. 6.

a ¶ *Am-*

d Imo in cētum mensibus.

e Adē an & qn̄ sola cogitatio puniatur, no. ī c. 1. in gl. in ver. nos tn̄ studiosam. de eo q mi. in pos.

† Aliàs, malarum.

a Aliàs, qn̄ mi. ex facto tut. l. 1.

b Add Pau. de Cast. & Ale. de Im. in l. si quis iniquū. §. si procurator. ff. qd qs. iu. gl. tn̄ in l. si sciēte. ff. de pari. vr̄ tenere cōtrariū, q̄ sequit̄ ibi Bar. & Ang. p l. ordinē. §. in fraudē. ff. ad muni. idem etiam tenet Bart. in l. j. §. incidit. in fi. ff. ad turp. & Fran. Tigr. i d. §. in fraudē facit tex. in l. j. C. vt ne. ad su. patr. lib. 11. & ibi Ang. 1. Tim. 3.

1 Burc. li. 2. c. 119. Iuo pa. 6. c. 195. & p. 13. cap. 15. Pan. l. 3. c. 17.

2 j. 14. q. 4. c. 8. ex alia versione. Poli. l. 4. ti. 31. Rab. li. pœ. c. 32. Bur. l. 2. cap. 129. Ans. l. 7. ca. 153. Iuo p. 6. ca. 196. & p. 13. c. 8. Psal. 1.

† redundat ista particula.

† al. sesquipla.

e Ista sn̄ia & p̄cedēs fuit Gos. & Hu. secūdū istā expositionē dic exigēs. i. exactū recipiens.

† al. sesquipla.

“ Peccatum mortale nō semper deijcit iam promotum.

a ¶ *Amplius.*]Tantum faciatis boni,quantum feciſtis mali, "non intelligas quòd tandiu debeat pœnitere, quandiu fuit malus,quia tanta poſſet eſſe contritio, quòd momentanea pœnitentia ſufficeret.de conſecrat.diſt.4.baptiſmi.

" Peccator an tandiu déat pœnitere q̃diu fuit malus.

b ¶ *Tales.*]Videtur hic quòd aliquis poſſit tantum creſcere in malitia,quantum in bonitate,quod non eſt verũ, quia charitas poteſt in infinitum extendi,iuxta illud: Bonum mihi lex oris tui ſuper milia, &c. ſed malitia non, quia aliquis non poteſt eſſe ſummè malus,vt de pœn. diſt.2.c. ſi ſermo. §. ecõtrario.† c ¶ *Aeris.*]i. cæleſtis conuerſationis.[a]

† in e.c.idẽ iudiciũ fit de vtroq;.

a Quæ iõ dr aer,qa in ea ſæpe boni pẽna cõtẽplatiõis erigunt ad ſublimia ſicut auis in aere 23.q.4.cum in lege. Archid.

De Petro.]Casvs. Petro quem Neapolitani elegerunt in archiepiſcopo, de quo cõfirmando ſupplicauerũt Papę,duo obijciebantur, ſ. quòd ſolidos dederat ad vſuras, & qp nimis erat ſimplex. De vſura ſcribit Gregorius Neapolitanis, vt de hoc veritas inquiratur, quo inuento recedant ab eius electione, & alium eligant.Si aũt hoc falſum fuerit, quia perſona eius ſibi nota non erat, & vtrum ſit ita ſimplex vt dicitur, pręcepit vt de cętero Romam veniat, vbi ſi aptus inuentus fuerit iuuante Domino conſecrabitur. Sequens c. patet.

1 Anſl.6.c. 9.Pol.l.2.titu.1.

d ¶ *De Petro.*]De eodem Petro habes 39. di.Petrus.& 61. di.ſtudij. De hac materia notaui ſ. 28.di.priuſquã.

e ¶ *Peruenisse.*]Iſte repulſus erat ꝓpter duo, ſ. propter vitium vſurarum, & propter ſimplitatem,& tamen neutrũ fuit ei fortè oppoſitũ.

" Iudex ex offõ põt aliqd obijcere.

& ita eſt arg. "quòd iudex ex officio ſuo poteſt aliqd obijcere. ext. de elect. cum nobis.

f ¶ *Subtilitate.*]No.qp alicui committitur inquiſitio de proprio facto: ſed hæc inquiſitio erit ſummaria: non plena, aliàs non committeretur.

" Notus nõ examinat.

g ¶ *Ignota.*]"per hoc patet, quòd qui eſt notus, non examinatur,vt 94.di.valde.35.q.9.veniam. vnde & notus ſine probatione recipitur,vt ext. de regul. ad Apoſtolicam. ſed dum conſecratur, bene examinetur,vt 23. diſt.qui epiſcopus

2 Iuo p.13. c.12.Pan.l. 3.c.156.

h ¶ *Cum decreto.*]omnium ſubſcriptionib. roborato,vt 61.diſt.epiſcopus.& 63.diſt.quanto[b].

b Ext.d ele. innotuit. vbi de hoc.

i ¶ *Si quis clericorum.*]¶ *Degradari.*] j. 14.q.4.quoniam.

k ¶ *Et abstinere.*]à ſacramentis quouſque pœnitet.

in ſanctificationem: ſ eorum proculdubio infirmitati condeſcenditur, ac ſi eis apertius diceretur, ſi nequaquam amplius[a] poteſtis, ſaltem tales[b] eſtote in fructu bonorum operum, quales fuiſtis dudum in actione vitiorum, ne debiliores vos habeat ſancta libertas aëris[c] A, quos in carne validos habuit vſus terrenæ voluptatis.

A ¶ Aeris. *Apud B. Gregor. legitur,* ſancta libertas hæredes, *vel,* ſancta libertas charitatis, quàm in carne: *In vno autem exemplari Gratiani Vaticano*, cœleſtis conuerſationis: *quod in gloſſa ad explanandam dictionem*, aeris, *affertur.*

Item Gregorius clero,& ciuibus Neapolitanis,lib.8.epiſt.40.

¶ Ad ſacros ordines vſurarij promoueri non debent.

CAP. IIII.

1 De Petro[d] inſuper ad nos peruenisse[e] cognoſcite quòd ſolidos dedit ad vſuram: quod vos oportet cum omni ſubtilitate[f] perquirere:& ſi ita conſtiterit, alium eligite, & ab huius vos perſona ſine mora ſuſpendite. Nam nos amatoribus vſurarum nulla ratione manus imponimus. Si verò ſubtili habita inquiſitione hoc falſum eſſe patuerit (quia perſona eius nobis ignota[g] eſt, & vtrum ita ſit de ſimplicitate eius, quod ad nos perlatum eſt,ignoramus)cum decreto[h] à vobis facto ad nos eum venire neceſſe eſt:vt vitã, moresque illius ſolicitius inquirentes, ſenſum quoque pariter agnoſcamus,vt ſi huic iudicio aptus extiterit, veſtra in eo(adiuuante Domino) deſideria compleamus.

Itẽ ex concilio Eliberitano,c.20.

¶ Degradetur clericus, qui vſuras accipere detegitur.

CAP. V.

2 Si quis clericorũ detectus fuerit vſuras accipere, placuit degradari[i],& abſtinere[k].

Item Leo Anatolio Epiſcopo Cõ-

Virum catholicum.]Hęc eſt 2.pars huius diſt.in qua probat per tres auctoritates, quòd aliàs etiam nõ debemus eſſe cupidi.Ioan de Fan.

Casvs. Leo Papa hortatur clericos, & pręcipuè ſacerdotes,ne alligentur vitio cupiditatis,dicente ſcriptura: poſt concupiſcentias tuas non eas. Nam mẽs potentiæ auida,nec abſtinere nouit à vetitis, nec vti conceſſis, nec pietatem habet.Seq.cap.patet.

ſtantinopolitano,epiſt.51.

¶ Nec implicari errore, nec cupiditate violari ſacerdotem oportet.

CAP. VI.

2 [3] Virum catholicũ, & pręcipuè Domini ſacerdotem, ſicut nullo errore implicari,ita nulla oportet cupiditate violari, dicente ſancta ſcriptura § poſt concupiſcentias tuas nõ eas. § Mens[l] enim potentiæ[m] † auida nec abſtinere nouit à vetitis,nec gaudere conceſſis,nec A pietati adhibere conſenſum.

A ¶ Nec pietati.] *Hoc poſtremum orationis membrum abeſt ab originali:ſed habetur etiam apud Anſelmum.*

Item Gregorius,lib. 7.epiſt.110.

¶ Qui cupiditatem à ſe non abſcindit,bonorum auctori inhærere non valet.

CAP. VII.

Bonorum auctori inhęrere aliter non valemus, niſi cupiditatem à nobis(quæ omnium malorum radix eſt) abſcindamus.

Item Ambroſius de eo, quod ſcriptum eſt in Euangelio[Hominis cuiuſdam diuitis fructus vberes ager attulit.

¶ Auari eſt hominum bona inuadere, quorũ neceſſitatibus ſubuenire valet.

CAP. VIII.

4 Sicut ij, qui per inſaniam mente tranſlati ſunt, non iam res ipſas,ſed paſſionis ſuæ phãtaſias vident:ita etiam mẽs auari ſemel vinculis cupiditatis adſtricta,ſemper aurũ,ſemper argentum videt,ſemper reditus computat, gratius aurũ intuetur, quàm ſolem †: ipſa eius oratio, & ſupplicatio ad Dominum,aurum quærit. *& poſt pauca.* ¶Interdum ẽt vſuræ arte nequiſſima ex ipſo auro aurum naſcitur. Sed qd agis? Nec ſatietas[n] vnquam,nec finis aderit cupiditati. *& infrà.* ¶Sed ais:quid iniuſtum eſt, ſi cum aliena[o] non inuadam,

Copia nuda,ſitis ebria,plena fames.
Diues habere cupit quantò plus omnia ſumit.

o ¶ *Aliena.*]q.d.circa rem ꝓpriã nõ poteſt qs peccare,[c]ſed cer-

1 Cupidus deuiat à veritate.

3 Anſl.7.c. 149.

Eccl.18.

ſal.pecunię

1.Tim.6.

Serm.81. Luc.12.

4 Ex Baſilij homilia ad eundẽ Euãgelij locũ.

† ſolem videt.] Orig.

" Auarꝰ eſt inſatiabilis.

c Hoc ẽ falſum. nã oẽ qp, &c.14.q. 4. qd dicã.i fi.42.di.§.i. verſ. modo. Arch.

certè expedit rei publicæ, nc quis re sua malè vtatur, vt instit. de ijs qui sunt sui vel ali. iu. §. sed hoc tempore.

a ¶ *Commune.*] i. communicandum tpe necessitatis, vt 12. q. 1. duo. & q. 2. aurum. 86. di. non satis. & lex dicit, qp cibaria tpe necessitatis sunt omnibus cõicanda, vt ff. ad l. Rhod. de iact. l. 2. §. cum in eadẽ. in fi.

b ¶ *Etiam violenter.*] Dicitur hic qp per violentiam dicitur auferre, qui vltra necessaria sibi retinet, [a] & 12. q. j. nolo. & q. 2. aurum. qđ verum est si hoc fiat tẽpore necessitatis. nam aliàs potest quis sibi vltra necessaria retinere, vt 12. q. 1. expedit. & c. habebat. & q. 2. aurum.

[a] Ad hoc 42. dist. §. 1.

c ¶ *Minus.*] Alibi inuenitur quòd magis delinquit qui aufert, quã qui non dat, vt 12. q. 2. & si illi.

d ¶ *Esurientium.*] Nũquid ergo pauperes ipsũ possunt petere? Non directo iudicio, sed denuntiare possunt ecclesiæ illum, qui non dat. "& sic ecclesia potest eum cogere vt det. ar. ext. de simo. ad Apostolicam.

" Ecclesia qñque cogit ad eleemosynã dandã.

NECESSE. Hæc est tertia pars huius di. in qua dicitur & probatur, quòd prælatus debet bene esse dispositus domui suæ. Ioan. de Fan.

CASVS. Hic prosequitur 12. c. Apost. regulæ, scilicet, oportet episcopũ esse domui suæ bene prępositum. s. vt vxorem & filios, si quos in laicali habitu habuerit, verbo & exemplo prouocet ad virtutes, vt prius à domesticis exigat quod erit postea populis præcepturus. Et quòd debeat esse bene præpositus domui suæ, probat Gratianus duabus auctoritatibus Pauli, & vno exemplo, scilicet Iob, qui pro filijs suis quotidiana sacrificia offerebat. Si verò non sit bene præpositus, & filios suos negligit corrigere, ordinari prohibetur. Et hoc probat duobus exemplis, scilicet Hely, & Dauid, & duabus auctoritatibus, scilicet Pauli & & Hieremiæ.

† al. nõ suũ.

1 Hie. Ocean.

1. Tim. 3. & ibi glossator. Ephes. 5.

e ¶ *Necesse est.*] Hic prosequitur 12. c. Apostolicę regulæ, oportet ordinandum esse domui suæ bene præpositum. "Tunc dicitur quis bene præpositus domui suæ, quando familiam suam bene gubernat verbo & exemplo: quia qui negligenter suos gubernauit, pręsumitur contra eum, quòd circa extraneos sit magis negligens, [b] nec haberet frontem redarguendi alios qui suos noluit corripere: tamen si per eum non staret quin familia eius emendaretur, nõ imputaretur ei. j. ea. c. pe. & vlt.

1. Tim. 3.

" Domui suæ bñ præpositus quis dicatur.

[b] Et crimen negligentię adeò magnum est, qp inducit depositionẽ. 8. dist. dictum. Ray.

f ¶ *A domesticis.*] vxor verò dicitur domestica, vt 33. q. 6. ca. vlt. C. de re mili. quicunque. li. 12. ff. ad Syl. l. 1. §. verùm.

propria diligentius seruo? O impudens dictum. Propria dicis? quæ? ex quibus reconditis in hunc mundum detulisti? Quando in hanc ingressus es lucem, quando de ventre matris existi: quibus, quæso, facultatibus, quibusq; subsidijs stipatus ingressus es? *& post pauca.* ¶ Proprium nemo dicat, qđ est commune [a], quod plus quàm sufficeret, sumptum, etiã violenter [b] obtentum est. *& infrà.* ¶ Nunquid iniquus est Deus, vt nobis non æqualiter distribuat vitæ subsidia? vt tu quidem esses affluens, & abundans, alijs verò deesset, & egerent? An idcirco magis, quia & tibi voluit benignitatis suæ experimenta conferre, & aliũ per virtutem patientiæ coronare? Tu verò susceptis Dei muneribus, & si in sinum tuũ redactis, nihil te putas agere iniquum, si tam multorum vitæ subsidia solus obtineas? Quis enim tam iniustus, tam auidus, tam auarus, quàm qui multorum alimenta suũ † non vsum, sed abundantiam, & delicias facit? Neq; enim minus [c] est criminis habenti tollere: q̃ cum possis, & abundes, indigẽtibus denegare. Esurientium [d] panis est, quem tu detines: nudorum indumẽtum est, quod tu recludis, & miserorum redẽptio est, & absolutio, pecunia, quam tu in terram defodis. Tot † te ergo scias inuadere bona, quot † possis præstare, quod velis.

[a] Commune.] *Apud B. Ambros. legitur*, Proprium nemo dicat, qp è cõmuni plus quàm sufficeret, sumptum, & violenter obtẽtum est. *sed ob glossam non est mutatum.*

[b] *Necesse est etiam. vt ille, qui ordinandus est, [suæ domui sit bene præpositus.] id est si in laicali habitu vxorem habuit, vel filios, à vitijs ad virtutum studia, & verbo, & exemplo prouocet, vt quod postea præcepturus est populis prius exigat à domesticis. Vnde Apostolus Ephesiis scribit, vt vxores suas sicut sua corpora diligant, & filios suos non ad iracũdiam prouocent, sed enutriant illos in omni disciplina, & correctione Domini. Vnde cum Paulus ad Timotheum scribens dixisset [suæ domui bene præpositum] statim subiũxit [habentem filios sibi subditos in omni castitate] [non in accusatione luxuriæ.] non enim talium cohabitator frontem habet aliòs redarguendi. Vnde de beato Iob legitur, quòd pro filijs suis quotidiana offerebat Deo sacrificia, offerens holocausta per singulos: quos tanta charitatis perfectione in vnum constrinxit, vt quisque eorum in suo die conuiuium fratribus pararet, & ad epulandum secum tres sorores suas pariter inuitaret. Quod quia Heli facere dissimulauit, ac falsa pietate superatus delinquentes filios ferire noluit, (sicut in libro Regum legitur) apud districtum iudicem semetipsum cum filijs crudeli damnatione percussit: vnde ei diuina voce dicitur [Honorasti filios tuos magis, quàm me.] Hinc ẽt Dauid erga filios benignitatem, non disciplinæ seueritatem exercens, eorum iuuentutem experimento didicit pernicioſam, quorum pueritiam vaga licentia permisit esse voluptuosam. Vnus [g] quippe eorum sororem [h] suam stupro corrumpens à fratre eius, Absalone videlicet, inter epulas, quas fratribus suis fraudulenter parauerat, obtruncatus est. Absalon verò postquam veniam à patre obtinuit, de regno illum expulit, & ad concubinas eius ingressus est: demum per inuia deserti patrẽ persequens: quercui inhæsit, atque ita suspensus interijt. Hinc etiam Paulus ad Timotheum scribit, dicens [Qui suorum, & maximè domesticorum curam non habet, fidem negauit, & est infideli deterior.] Iure ergo, qui domui suæ nescit præesse, in episcopum ordinari prohibetur, quia qui in re minima, de qua sibi [i] familiarior debet [k] cura ineſſe fidelis nõ est, quomodo in ecclesia Dei (vbi tot sunt, & aliena) solicitam diligentiã adhibebit? Vnde Hieronym[2] [2 Nõ [1] enim † iustus polluitur ex vitijs filiorum, sed libertas [m] ab Apostolo ecclesiæ principi [n] reseruatur, vt talis fiat, qui non timeat propter vitia liberorum extraneos reprehendere.*

[c] 4 *Quod tunc [o] fiet, si non erit, quod sibi imputetur. Cum enim gressus hominis à Domino dirigantur, nec sint in homine eius viæ: corripere quidẽ potest, corrigere autem nõ valet: pulsare potest, non aperire: manus comprimere, non animum mutare.*

Vnde Augustinus clero, & populo Hipponensi, epist. 137.

¶ Bonorum hominum disciplina mores immutare non valet.

[d] 3 [1] *Necesse est [e] etiam. vt ille, qui ordinandus est, [suæ domui sit bene præpositus.] id est si in laicali habitu vxorem habuit, vel filios, à vitijs ad virtutum studia, & verbo, & exemplo prouocet, vt quod postea præcepturus est populis prius exigat à domesticis. [f] Vnde Apostolus Ephesiis scribit, vt vxores suas sicut sua corpora diligant, & filios suos non ad iracũdiam prouocent, sed enutriant illos in omni disciplina, & correctione Domini. Vnde cum Paulus ad Timotheum scribens dixisset [suæ domui bene præpositum] statim subiũ-*

[e] ¶ *Necesse est.*] Hic prosequitur 12. c. Apostolicę regulæ, oportet ordinandum esse domui suæ bene præpositum. "Tunc dicitur quis bene præpositus domui suæ, quando familiam suam bene gubernat verbo & exemplo: quia qui negligenter suos gubernauit, pręsumitur contra eum, quòd circa extraneos sit magis negligens, [b] nec haberet frontem redarguendi alios qui suos noluit corripere: tamen si per eum non staret quin familia eius emendaretur, nõ imputaretur ei. j. ea. c. pe. & vlt.

[f] ¶ *A domesticis.*] vxor verò dicitur domestica, vt 33. q. 6. ca. vlt. C. de re mili. quicunque. li. 12. ff. ad Syl. l. 1. §. verùm.

[g] ¶ *Vnus.*] Ammon.

[h] ¶ *Sororẽ.*] Thamar.

[i] ¶ *Sibi.*] sic 8. q. 1. quid autem.

[k] ¶ *Debet.*] i. consueuit. Hoc ideo dico: quia nemo debet præferre res suas reb. sibi commodatis, vt 8. q. 1. quod autem. & ff. commo. si vt certo §. commodatum.

ADDITIO. ad idem 12. q. 4. quicunque. ff. de admin. tu. tutor. & C. arb. tu. l. quidquid.

l ¶ *Non enim.*] sic 2. q. 7. qui nec regiminis.

m ¶ *Sed libertas.*] corrigendi alios, cum corripit suos.

n ¶ *Principi.*] id est prælato, & c. Ioan.

QVOD TVNC. Hæc est quarta pars huius dist. in qua probatur, quòd non imputatur patri peccatum filiorum, nec prælato peccatum subditorum, si per eum non stetit, & hoc probat duabus auctoritatibus. Ioan. de Fan.

CASVS. Dictum est s̃. in §. necesse. quòd ordinãdus suę domui debet esse bene præpositus, qđ tunc fiet, si non sit quod possit ei imputari. Nam si corripiat quantum in se fuerit filios, licet non corrigantur, quia non sunt in eis viæ Domini, nec gressus eorum à Domino diriguntur, non est ei imputandum, quia pulsare potest, non aperire, nec eorum animũ mutare. Et hoc probat Gratian. sequenti c.

o ¶ *Quod tunc.*] s. qp domui suæ sit bene præpositus.

Quantumlibet.] CASVS. Augustinus corrigebat Vincentium Donatistam, sed obijciebat ei Vincentius: tu non debes me corrigere, cum monachos tuos corrigere nõ possis. Et respondet Augu. dicens: non inueni meliores, quàm qui in monasterijs profecerunt, nec deteriores, quàm qui in monasterijs defecerunt, quos licet corrigere non valeam meis verbis, mihi tamen imputari nõ debet. Et hoc probat tribus exemplis, scilicet arcæ Noè, & domus Abrahæ, & domus Isaac, vbi inter bonos inuenti sunt valde mali.

Tit. 1.

Iob 1.

c Melius diceret corripiendi, & j. ibi corrigit, melius diceret corripit, vt eo. ibi corripere quidem, &c.

2. Reg. 13.

2. Reg. 16.

2. Reg. 18. 1. Tim. 5.

2 In com. ad c. 1. epist. ad Titum.

† itaque] Orig.

Psal. 36. Hier. 10.

a ¶ *Inter octo.*]ipse pater,& tres filij,& quatuor ipsorũ vxores.
b ¶ *Vnus.*]scilicet Cham.
c ¶ *Dilexi.*]id est,diligendum præuidi.[a]
d ¶ *Odio.*]quia scilicet præuidi.quòd esset futurus malus.
e ¶ *Difficile.*] id est, vix, quandoque ponitur pro non, vt 1.q.1.principatus.sic 2. q.8.§.biduum.

[a] Fuit.n.hispid⁹ tã mẽte q̃ corpore.56.di.nasci.in fi.Hu.

octo [a] homines vnus [b] reprobus inuẽtus est; aut melior sit, quàm domus Abrahæ, vbi dictum est §Eijce ancillam,& filium eius,§aut melior sit, quã domus Isaac:cui de duobus geminis dictũ est §Iacob dilexi, [c] Esau autem odio [d] habui. § *& infrà.* ¶ Simpliciter autem fateor charitati vestræ coram Domino Deo nostro, qui testis est super animam meã, ex quo, Deo seruire cœpi, quomodo difficilè [e] sum expertus meliores, quàm qui in monasterijs profecerunt: ita nõ sum expertus peiores, quã qui in monasterijs ceciderunt†,ita vt hinc arbitrer in Apocalypsi scriptum§iustus iustior fiat:& sordidus sordescat adhuc.§

Item Cyprianus,lib.1.epist.3.Cornelio Papæ.

¶ Conuicia perditorum à via rectitudinis nos mouere non debent.

CAP. X.

QVod ad nos attinet, cõ scientiæ nostræ cõuenit,frater,dare operã, ne quis culpa nostra de ecclesia pereat:si quis autem vltrò, & crimine suo perierit,& pœnitentiam agere, atque ad ecclesiã redire noluerit,nos in die iudicij inculpatos [f] futuros credimus, qui consulimus sanitati, illos solos in pœnis remansuros, qui noluerint consilij nostri salubritate sanari:Nec mouere nos debent conuicia perditorum, quominus [g] à via recta,& à certa regula non recedamus [h], quãdo & Apostolus instruat †dicens § Si hominibus placerem, Christi seruus non essem.§

[a] Monachorum laus.
Gen.21.
Malac.1.
[a] al. defecerunt.
Apoc.22.
[1] Infero, qđ inducit de eo qđ est in actu,inducetur đ eo qđ est in potentia. conc. l. & post rem. de trãs. & l. q in vtero. ff.de sta.ho.
Gal.1.
† al. quàm Apostolus instruit.

Quod ad.]Casvs. Ostendit Cornelius Papa in hoc cap. quòd prælatus debet esse solicitus in correctione subditorum, & si nõ corrigantur ad eius monitionem, nihil imputabitur sibi in die iudicij: ipsi autẽ in pœnis perpetuis remanebunt, nec propter perditorum conuicia à recta via debet prælatus recedere,dicente Apostolo: Si hominib⁹ placerem, seruus Dei non essem.

f ¶ *Inculpatos.*] quia illud non est ex vitio nostro, sed aliorum,sicut alibi vitium materiæ non imputatur artifici. Vel aliàs, inculpatos.arg.bonum si per aliquem non stat quo minus aliquid fiat,id non est ei imputandum.simile. 22.q.2. faciat homo. & 23.q.5.de occidendis.43.dist. Ephesijs.sufficit. n. vtiliter inchoari,licet non habeat effectũ.ff. de ne.gest.sed an vltro.§.1.

g ¶ *Quominus.*] si.s̃.dist.43.scimus.

h ¶ *Non recedamus.*]No. hoc,minus, & non faciunt vnam affirmationem,[b] vt ff.de ver.sig.duobus.

[b] Secũdum hoc expõe, minus.i. nó magis. quo pro vt. aliàs sine non,secũdũ Hug.

¶ *Prohibentur.*]Hic intitulatur 48. di.in qua prosequitur Gratian. 13.c. Apostolicæ regulæ, s. non neophytum. Neophytus enim.i.nouiter ad fidẽ cõuersus,ordinari prohibetur,ne crederet,quòd Christiana religio plurimum eo indigeret. Momentaneus enim sacerdos humilitatem nescit,& personarum modos: & sæpe in arrogantiam incidunt facta magistri, qui discipuli esse non nouerunt.

i ¶ *Prohibentur.*] Hic intitulatur 48.dist.in qua prosequitur 13.& vlt.c.Apostolicæ regulæ,s.oportet ordinandum non esse neophytum.Dicitur autẽ neophytus nouellus in fide, [c] vel religione, [d] prohibentur autẽ tales ordinari, duplici de causa, s.ne incidant in superbiam, putantes quòd fides Christiana multum eis [e] indigeat, vel quia nondum est expertus statum ecclesiæ, vnde nescit se alijs conformare. Vtrũ autem in aliquo casu talis valeat ordinari, dicẽt j.dist.61.§. his omnibus.

[c] Vt j.c. 1.
[d] Vt j.c.2.
[e] Vt in hoc §.ver.causa.

DISTINC. XLVIII.

1 ps. ¶ *Prohibẽtur* [i] *etiã neophyti* [k] *in episcopos ordinari,* [2] *vt qui heri erat cathecumenus, hodie non fiat episcopus:qui heri erat in theatro,* [l] *hodie non sedeat ia ecclesia: qui vespere erat in circo, hodie non ministret altario:qui dudum fuerat fautor histrionum, hodie non sit consecrator virginum. Causa autem huius prohibitionis est, secundum Apostolum,ne elatus in superbiam, tanquam religio Christiana plurimum eo egeret, incidat in ruinam diaboli.* [3] *Momentaneus* [m] *namque sacerdos nescit habere humilitatem, obseruare modos personarum,vel se cõtemnere: non ieiunauit, non fleuit, non se correxit, non pauperibus erogauit.In arrogantiam (quæ est ruina diaboli)incidunt,qui puncto horę nec dum discipuli fiunt magistri: & sicut Innocentius ait* [[4] *Miserum* [n] *est eum fieri magistrum, qui nec dũ didicit esse discipulus.*]

Vnde in Nicæno concilio,cap.2. legitur.

¶ Neophytus in episcopum non est ordinandus.

CAP. I.

5 QVoniam multa siue per necessitatem [o], siue ex quacunque [A] causa,contra regulam gesta sunt:ita vt homines ex vita gentili nuper adhuc catechizati, vel instructi statim ad spũalem baptismum veniissent [p], & continuò,cũ baptizati,ẽt ad eẽpatum, vel presbyterium prouecti sunt:rectè igitur visum est de cętero nihil tale debere fieri.Nã & tpe [q] opus est, vt sit catechumenus, & post baptismũ multa probatione indiget. Euidens namq; est apostolicum pręceptum,dicens.[Non neophytum,ne forte elatus in iudicium incidat, & laqueum diaboli.] Si verò præcedente † [B] tempore [r] commis-

[c] Vt j.c. 1.
[d] Vt j.c.2.
[e] Vt in hoc §.ver.causa.
[2] j.Timo.3. gl.ord. ibid. & Hier. Oceano.
[3] Leo apud Ansel.l.6.c. 30.
[4] Epist.12.ad Aurelium.
[5] Mart.Brac. eps,c.22.
[f] Vt ext. de elec. officij. & c. cum in magistrum. Arch.
1.Tim.3.
† al.procedẽte.] Orig.
[g] Concord. tex.ĩ l.aliqñ ff.đ of.pcõ. & de sicar. l. furens.
"Necessitas qñque excusat,qñq; nó.
[h] Sub. & sic ordinat⁹ eo ipso debet deponi. 50. di.ex pœnitẽtib.81.di. quicunque.
[i] Infra de conse.dist.5.neophyti.
[q] Et tempore.]di.50. ponderet.& tempore, per interstitia temporum,vt 77.dist.in singulis.
[r] Tempore.]i.ante ordinationem,& post baptismũ,[h] sic intelligitur.q.7.si quis omnem.hoc ideo dico,quia pro crimine

Addition. Et est Arg.contra nouos magistros.Archid.

l ¶ *In theatro.*]Hæc sunt verba Hieron. super epistolam ad Titum.1o.

m ¶ *Momẽtaneus.*] Lõgo enim tempore debet esse aliquis probatus,vt 24.dist. episcopi.in auth.quom.opor. epis.§.sancimus.coll.1. & graue est in expertos,&c.19.q.3. monasterijs.

n ¶ *Miserum est.*]Miserum enim est eũ fieri magistrum,qui nondum formam discipuli assumpsit. j. 61. dist. miserum.[f]

Quoniam multa. Casvs. Duo in hoc c.per Nicænũ concilium statuũtur. Primũ est, quòd neophyti non ordinentur, licet quondam ex quadam necessitate contra regulam fuerint ordinati: quoniam opus est mora temporis, & multa probatione indigẽt antequam tales debeant promoueri, ne elati in superbiã incidant in laqueũ Diaboli. Et hoc probatur auctoritate Apostoli. Secundũ est, quòd si quis post baptisma cõuictus fuerit duobus,vel tribus testibus mortaliter peccasse,à promotione repellitur:& qui contra prædicta fecerit,ipse etiam deponetur.

o ¶ *Necessitatem.*]Si propter necessitatem aliquid fit, videtur quòd illud licitè fit:quia quod non est licitum in lege, necessitas facit licitum,ext.de re.iu.quod non est licitum.[g] Item necessitas legem non habet.j.de consec.dis.1.sicut.non ergo fit contra regulam. "Resp.necessitas quæ reperitur iu auctoritate, vt necessitas vitæ,excusat, vt ext. de fur. si quis per necessitatem. de consec.di.5. discipulos. sed in adulterio necessitas non excusat.ff.de rit.nup.palam. §. non est. Nam potius debemus quęlibet mala tolerare,&c.32.q.5.ita ne.

p ¶ *Venissent.*]infrà de conse.distinct.5.neophyti.

q ¶ *Et tempore.*]di.50. ponderet.& tempore, per interstitia temporum,vt 77.dist.in singulis.

r ¶ *Tempore.*]i.ante ordinationem,& post baptismũ,[h] sic intelligitur.q.7.si quis omnem.hoc ideo dico,quia pro crimine

commissō ante baptismum non deponitur, vt 26.distin.vna. & ca. deinde opponitur.

a ¶*Cesset.*]id est, non ordinabitur. Vel secundum alios etiam ordinatus degradabitur. " & sic videtur quòd crimẽ ciuiliter probatum inducit depositionem. sic 24.dist.c.vlt.

† al. magni.

" Crimẽ ciuiliter ꝓbatũ depositionẽ inducit.

b ¶*Fecerit.*] promouendo tales,&c.

S*Icut neophytus.*]Casvs.Hoc c. diuidit in duas partes. In prima parte dicitur, quòd neophytus est q de nouo ad fidem est conuersus,vel qui de nouo intrauit religionem.In secunda parte, quæ incipit ibi,*Ordinatè ergo*.dicitur, quòd neophytus ordinari non debet antequàm in fide solidetur. aliter enim casum appetit cum per abrupta,id est, præcipitãter quærit ascensum.Et ꝓbatur similitudine parietum: q nisi prius soli dentur, & à nouitatis suæ humore siccentur, tignorum pondera nõ accipiunt:& si apponãtur, fabrica tota diruit.

1 Et l.5.epi. 51. Vigilio epõ Arelat.

2 Pol.l.2.ti. 1.Ansl.l.6.c. 26.Iuo p. 5. c.131.

c ¶*Repente.*]i. nouiter in monachali habitu:talis enim nõ est eligendus in prælatum,vt extr.de elect. cum causam. & extra de ele. officij. quæ aũt dẽant cẽ interstitia [a] hẽs 87. dis. in singulis.& c. monachus.

† al.in initio

† al.ordines

3 Adde tex. in fi.i l. fi.ff. ad l. Iul. de ambi. & ibi doct. de ambitiosis tractant.

d ¶*Qui ad summi.*]j. 1.q.j.pueri. & si quis episcopus per pecuniã. & 61.distin. statuimus.

a s. quo ad ordines suscipiendos à nouiter mõachato.

e ¶*Gradibus.*]id est, interstitijs. nec ob. 52. dist.solicitudo.

† al.summa.

E*Cce.*]Casvs. Hactenus ostendit Gratianus per 13. c.Apostolicę regulæ, à quibus ordinandus debeat esse immunis. Nunc autem supponit 49.distin. in qua generaliter ostendit, quòd non debet esse criminosus: quia cum is ad intercedendum mittitur qui displicet, cum intercedit, irati animus ad deteriora prouocatur, & fit subditis auctor ruinæ: quare cauere debet ne regiminis locũ assumat aliquis, vt proculpis aliorum oret, si in se damnabile vitium recognoscit.

f ¶*Ecce.*]A 25.dist.hucusque tractatum est aliquod mortale c peccatum admiserit, & conuictus duobus, vel tribus testibus fuerit: cessat [a] à clero,qui huiusmodi est.Si quis verò præter hæc fecerit [b], tanquam contraria statutis sancti † concilij gerens: ipse præcipitabitur de statu sui cleri.

A ¶Quacunque causa.] *Græcè est,* ἢ ἄλλως ἐπεισαγομένου τῶν ἀνθρώπων: *quod Dionysius vertit,* aut aliàs cogentibus hominibus.

B ¶ Præcedente.] προιόντος, *id est,* procedente, *sed ob glossam non est mutatum.*

C ¶Mortale.]*abest vox ista à prisca versione.Græcè est,* ψυχικόντι ἁμάρτημα, *quod Dionysius vertit,* delictum animæ.

Neophyti vero hodie appellantur, propositum sacræ religionis nouiter assumentes.

Vnde B.Gregorius scribit Syagrio Episcopo,& alijs episcopis, l. 7.epi. 110. [1]

¶ Quis dicatur Neophytus.

CAP. II.

2 SIcut neophytus tunc dicebatur,qui initio† D sanctæ fidei erat eruditione plantatus:sic modò neophytus habẽdus est,qui repente [c] in religionis habitu plantatus,ad ambiẽdos honores†sacros irrepserit.

¶ 3 Ordinatè ergo ad ordines accedendum est. Nam casum appetit, qui ad summi † [d] loci fastigia postpositis gradibus [c] per abrupta quærit ascensum. Scimus autem,quòd ædificati parietes non prius tignorum pondus ancipiunt, nisi à nouitatis suæ humore siccentur:ne si ante pondera,quàm soliden tur,accipiant, cunctam simul fabricam ad terrã deponant.

D ¶Initio sanctæ.]*In lib.7. epistо. 110. vbi habetur prior pars huius c.vsque ad ver.*Scimus autem,*legitur,* in sanctæ fidei erat conuersatione plantatus. *lib.autem 5. epist. 51.siue c.95. (vbi et eadem ferè ijsdem verbis habentur,ac prętera sequens pars vsque ad finem) legitur hoc loco* , Qui adhuc nouiter erat plantatus in fide.

DISTINCT. XLIX.

1. ps

Cce [f], *à quibus uitijs debeant esse immunes,qui in episcopum sunt ordinandi. Qui enim intercessores* [g] *pro populo ad Deum parãtur, necesse est,vt eius gratiam bene viuendo mereantur. Vnde Gregorius ait in pastorali.*

¶ [4] *Solicitè formidandum, ne qui placare posse iram Dei creditur, hãc ipse ex proprio reatu mereatur.Cuncti enim liquidò nouimus: quia cum is,qui displicet,* [h] *ad intercedendum mittitur, irati animus ad deteriora prouocatur. Qui ergo adhuc desiderijs terrenis adstringitur: caueat, ne districti iram iudicis grauius accendens,dum loco delectatur glorię,fiat subditis auctor ruinæ. Solerter ergo se quisque metiatur:nec† locum regiminis assumere audeat, si in se adhuc [i] vitium damnabiliter regnat: nec is, quem crimen deprauat proprium, intercessor fieri appetat pro culpis aliorum.*

Idem in eod. pastorali eod. c. 11. continenter.

¶Sacrificium Deo non offerat,qui vitijs est maculatus.

CAP. I.

HInc [k] etenim superna voce ad Moysen dicit̃. §Loquere ad Aaron: homo de semine tuo per familias, qui habuerit maculam,nõ offerat panes Domino Deo suo:nec accedat ad ministerium eius.] Vbi & repentè subiungitur. § Si cæcus fuerit, si claudus, si vel paruo, vel grandi, & torto naso,si fracto pede, vel manu, si gibbus,si lippus, si albuginẽ habens in oculo, si iugem scabiem,si impetiginem in corpore,vel ponderosus. [l] †] Cæcus quippe est, qui supernæ contemplationis lumen ignorat: q præsentis vitę tenebris pressus,dum venturam lucem nequaquam diligendo cõspicit, quò gressus operis porrigat, † nescit. Hinc etenim prophetãte Anna dicitur§Pedes sanctorum suorum seruabit [m]; & impij in tenebris [n] cõticescent. § ¶Claudus verò est,qui quidẽ, quò pergere debeat, aspicit: sed per infirmitatem mentis, vitæ viam perfectæ† non valet tenere,quam videt:quia ad virtutis statum dum fluxa consuetudine non erigitur, quo per desideriũ innititur, illuc gressus operis efficaciter non sequuntur. Hinc etenim Paulus dicit§Remissas manus, & dissoluta genua erigite, & gressus rectos facite pedibus vestris,vt non claudicans quis erret,sed magis sanetur.§¶Paruo autem naso est, qui ad tenẽdam mensuram discretionis idoneus non est. Naso quippe odores,fœtoresque discernimus. Rectè ergo per nasum discretio exprimitur; per quam virtutes eligimus, delicta reprobamus. Vnde & in laude sponsæ dicitur§Nasus tuus, sicut turris, quæ est in libano: § quia nimirum sancta ecclesia, quæ ex causis singu-

de 13.c.Apostolicæ regulæ. Hic magister in his duobus cap. sub cõpendio tractat de eisdem. 4par.j.c.11.

g ¶*Intercessores.*Videtur hic,quòd orationes factæ à sacerdotib. malis, noceant subditis. quod intellige cum ipsi ex certa scientia eligunt malum, & conformem suis moribus: alias scilicet æquè operatur remissionem per malum, vt per bonum sacerdotem,vt j. 1.q.1. si fuerit. ad hoc argu.6. q.1.ex merito.ar.8.q.1. audacter. † ne]Orig.

h ¶*Displicet.*]3.q. 7. in grauibus.

i ¶*Si adhuc.*]Arg.quòd quis non potest accusari de crimine de quo pœnituit:[b]& quòd non impeditur à promotione.26. q.5. quicunque. ꝑ.46. distin.clericus. 3. & 8.quæstio. 1. in scripturis. Argum. contra 33.quæstio.2.admonere.Solut. accusari potest si commissum est post baptisma,vt 25.distin.primum.B. Leuit. 21.

b Adde ad hoc text. in l. q ea mẽte ff. de fur.

H*Inc etenim.*]Casvs.Probat Grego.in hoc capitu. quòd illi qui vitijs subiacent, panes Domino non valent offerre:nec ad ministerium eius accedere, cum aliena peccata non possint diluere: qa in veteri testamento corpore vitiati & maculati repellebantur à ministerio. Et hoc probatur xij. exemplis vitiorum: quæ vitia figuraliter intellecta in nouo testamento repellunt. Vnde exponit G. quid per vnumquodque vitium designetur,& quare repellant à promotione.Sequens c.patet. † hernios[o]] vulgata. † al.dirigat. 1.Reg.2. † al. ꝑfectè.

k ¶*Hinc.*]Probat Gre. in hoc c. q vitiosi non pñt offerre panes Dño, nec aliorum peccata diluere: quia in vete. test. corpore vitiati repellebanẽ, & hoc probat xij. exemplis:quæ vitia figuraliter intellecta in nouo testamẽto repellũt. Heb. 12.

l ¶*Vel Ponderosus.*]i. criminosus.

m ¶*Seruabit.*]ne labatur in hæresim.

n ¶*In tenebris.*]peccatorum.

a ¶Ex

a ¶*Ex nimia.*]Nimia ſubtilitas in iure reprobatur.ext. de iud. dilecti. & ſic fit aliquid in iure contra rationē gratia diſputandi.ff.ad leg. Aquil.ita vulneratus.in fine.& magis valet ſimplicitas quàm difficultas.inſt. de fidcic. hære. §. ſed qa ſtipulationes.
b ¶*Faciē.*] i.rationem. quæ eſt facies cordis.
c ¶*Et eo.*]id eſt, ideo.
d ¶*Quo.*]id eſt,quia.
e ¶*Aliarum.*]impropriè ponitur. ſic. s̄. 26. diſt.deinde.ibi,cum cę teris criminibus.
f ¶*Ponderoſus.*]per immundam cogitationē.
g ¶*Ad opus.*]Ex hoc videtur quòd occultū peccatum impedit promouendum, [a] & ex eo ſequitur ibi, grauat in abditis.Sed contra arg. 50. diſt. ſacerdotes. qa latentia peccata non habent vindictam quo ad eccleſiam militantem, vt 32.q.5. Chriſtiana. & 32.diſt.erubeſcant.

a Hoc hodie determinatur extr. de tēp.ord.c.5.

lis tentamenta prodeant, per diſcretionem conſpicit:& ventura vitiorum bella ex alto deprehendit.Sed ſunt nonnulli, qui dum æſtimari hebetes nolunt,ſæpè ſe quibuſdam exquiſitionibus plus quàm neceſſe eſt,exercentes,ex nimia [a] ſubtilitate falluntur. Vnde hic quoque ſubditur:§vel grandi, & torto naſo.§Naſus.n.grandis, & tortus eſt, diſcretionis ſubtilitas immoderata:quę dū plus quàm decet, excreuerit, actionis ſuæ rectitudinem ipſa confundit. ¶ Fracto aūt pede, vel manu eſt, qui viā Dei pergere oīno non valet, atque à bonis actibus funditus exors vacat: quatenus hæc, non vt claudus, ſaltem cum infirmitate teneat : ſed ab his oīmodo alienus exiſtat.¶Gibbus verò eſt,quem terrenę ſolicitudinis pondus deprimit, ne vnquam ad ſuperna reſpiciat : ſed ſolis his,quæ in infimis calcātur, intendat:qui & ſi quādo aliquid ex bono patriæ cęleſtis audierit,ad hoc nimirum Peruerſæ conſuetudinis pōdere prægrauatus,cordis faciem [b] non attollit: quia cogitationis ſtatum erigere non valet,quem terrenæ ſolicitudinis vſus curuum tenet. Ex horum quippe ſpecie pſalmiſta dicit § Incuruatus ſum, & humiliatus vſquequaque.§Quorum culpam quoque per ſemetipſam veritas reprobans ait. § Semen autem, quod in ſpinis cecidit,hi ſunt,qui audiunt verbum,& à ſolicitudinibus, & diuitijs, & voluptatibus vitæ euntes ſuffocantur, & non referunt fructum. §
¶Lippus verò eſt,cuius quidem ingenium ad cognitionem veritatis emicat:ſed tamen hoc carnalia opera obſcurant. In lippis quippe oculis pupillæ ſanæ ſunt,ſed humore defluente infirmantes † palpebræ groſſeſcunt, quę quia infuſione crebra atteruntur, etiam acies pupillæ vitiatur.Et ſunt nonnulli, quorum ſenſum carnalis vitæ operatio ſauciat: qui videre recta ſubtiliter per ingenium poterant: ſed vſu prauorum actuum caligant.Lippus itaque eſt, cuius ſenſum natura exacuit, ſed conuerſationis prauitas confundit:cui bene per Angelum dicitur § collyrio inunge oculos tuos,vt videas.§Collyrio quippe oculos,vt videamus, inungimus, cum ad cognoſcendam veri luminis claritatem, intellectus noſtri aciem medicamine bonæ operationis adiuuamus. ¶Albuginem verò habet in oculo, qui veritatis lucem videre non ſinitur: quia arrogantia ſapientiæ, ſeu iuſtitiæ cę catur.Pupilla namque oculi nigra, videt: albuginem tolerans nihil videt:quia videlicet ſenſus humanę cogitationis,ſi ſtultum ſe,peccatoremque intelligit,cognitionem intimæ claritatis apprehendit. Si autem candorem ſibi iuſtitiæ,ſiue ſapientiæ tribuit, à luce ſe ſupernæ cognitionis excludit: & eo [c] claritatem veri luminis nequaquam penetrat,quo [d] ſe apud ſe per arrogantiam exaltat, ſicut de quibuſdam dicitur § Dicentes enim ſe eſſe ſapientes, ſtulti facti ſunt. §¶Iugem verò habet ſcabiem, cui carnis petulantia ſine ceſſatione dominatur. In ſcabie etenim feruor viſcerum ad cutem trahitur, per quam rectè luxuria de ſignatur: quia ſi cordis tentatio vſque ad operationē proſilit, nimirum feruor intimus vſque ad cutis ſcabiem prorumpit,& foris iam corpus ſauciat : quia dū in cogitatione voluptas non reprimitur, etiam in actione dominatur.Quaſi enim cutis pruriginem Paulus curabat abſtergere, cum dicebat § Tentatio vos non apprehendat,niſi humana: §ac ſi apertè diceret, Humanum quidem eſt tentationem in corde perpeti:dæmoniacum verò eſt in tentationis certamine in operatione ſuperari. ¶Impetiginem quoque habet in corpore,quiſquis auaritia vaſtatur in mente:quæ ſi in paruis non compeſcitur, nimirum ſine menſura dilatatur. Impetigo quippe ſine dolore corpus occupat, & abſque occupati tædio excreſcens membrorum decorem fœdat: quia & auaritia captiuam animam,dum quaſi delectat, exulcerat: dum adipiſcenda quæq; cogitationi obijcit, ad inimicitias accendit:& dolorem in vulnere non facit, quia æſtuanti animo ex culpa abundantiam promittit. Sed decor membrorum perditur: quia aliarum [e] quoque virtutum per hanc pulchritudo deprauatur, & quaſi totum corpus exaſperat: quia per vniuerſa vitia animum ſupplantat,Paulo atteſtante,qui ait § Radix omnium malorum eſt cupiditas. § ¶Ponderoſus [f] verò eſt,qui turpitudinem non exercet opere : ſed tamen ab hac cogitatione continua ſine moderamine grauatur in mente: qui nequaquam quidem vſque ad opus [g] nefarium rapitur:ſed eius animus voluptate luxuriæ ſine vllo repugnationis obſtaculo delectatur. [1] Vitium quippe eſt ponderis, cum humor viſcerum ad virilia labitur,quæ profectò cum moleſtia dedecoris intumeſcunt. Ponderoſus ergo eſt, qui totis cogitationibus ad laſciuiam defluens, pondus turpitudinis geſtat in corde : & quā uis praua non exerceat opere,ab his tamen non euellitur mente: nec ad vſum boni operis in aperto valet aſſurgere: quia grauat hunc in abditis pō dus turpe.¶Quiſquis ergo quolibet horum vitio †ſubigitur,panes Domino offerre prohibetur;ne [a] profectò diluere aliena delicta non valeat is, quem adhuc propria deuaſtant.
¶Quia igitur paucis ad magiſterium paſtorale dignus qualiter veniat, atque hoc indignus qualiter pertimeſcat,oſtē dimus:nunc is, qui ad illud dignè peruenerit,in eo qualiter viuere debeat, demonſtremus.

1.Cor.10.

1.Tim.6.

1 Sic & Arnobius.

b ¶*Ne profecto.*]*Sic etiam in originali impreſſo.In aliquot Gratiani manuſcriptis legitur,* Nec profectò diluere aliena delicta valet is, quē adhuc propria deuaſtant.

Item Hieronymus ſuper Malachiam,ad c.1.

¶Indoctus,terrena lucra ſectans,vitioſus ordinari non debet.

CAP. II.

2 SAcerdotes nomē Domini deſpiciunt, & quātum ad ſe,[h] panem pollutum offerunt,

Pſal. 118.

Luc. 8.

† infirmitate]Orig.

Apoc. 3.

Rom.1.

S*Acerdotes.*] Cassvs. Hoc c. diuiditur in duas partes. In prima parte reprehenduntur ſacerdotes,quia nomen Domini deſpiciunt: & quantum in ſe eſt,panem pollutum offerunt:quod fit cum qs indignè ad altare accedit, vel ſacrdotium ſimoniacè acquiſiuit, cū doctrinam populo malè diſpergit, deſpicit pauperem, honorat potentem. In ſecūda parte,quæ incipit ibi, *Si offeratis.* reprehendunt q indignos inſtituunt: & hoc facit auctoritate veteris teſta. in qua reprehenduntur ſacerdotes vet. teſt. qui Domino offerebant animalia cæca, clauda, & languida, & etiam pigra.quæ vitia hodie figuraliter intellecta repellunt in nouo teſtō.
h ¶*Ad ſe.*] No.q aliquid dicitur malū quo ad ſe. ſic. 1. q. 1. quod quidam. & qō.3. ſaluator.“ſic matrimonium dicitur ſolui quo ad ſocerum qui repudiū miſit, non quo ad coniuges.ff. de don.inter vir. & vx.cum hic ſtatus. §. ſi ſocer. & facit quis aliquid

†al. vitiorū.

“Matrimoniū q̄tū ad diuerſos diſſoluitur, & non ſoluit.

2 Senſus aliqua ex parte.

quid quantum in se ipso est. 11.q.3. inter verba. sic 22. q. 2. §. vlt. in fi. de conse. dis. 4. quęris.

a ¶ *Potentem.*]in eo quòd potens est.

b ¶ *Pauperem.*]j̃. 11.q.3.pauper.

c ¶ *Locat.*]in dignitate.

d ¶ *Vsquequo.*] Dictũ fuit ab Helia "fugiente iram Reginæ Iezabelis vniuerso populo colenti Baal. 3. Reg. 18. nam deficit ambobus qui vult seruire duob. & 26. dist. acutius. [a]

"Helias Iezabel fugiés quib. verbis vsus est ad populum.

e ¶ *Illum.*] i. alium.

f ¶ *Indignum est.*] contra s̃, 41. di. nõ cogant. sed ibi de rebus: hic de personis.

† al. dispertit.

a Concord. tex. in c. j. de eo q ar. bel. depo. & de feu. c. 1. col. 10.

EX *præmissis.*] Hæc dist. diuiditur in 7. partes, in quarum prima dicit ꝙ lapsi non pñt reparari. & hoc probat per 12. auctoritates. Secunda ibi, *Econtra exemplis.* Tertia ibi, *Quomodo igitur.* Quarta ibi, *De lapsis.* Quinta ibi, *Quod verò.* Sexta ibi, *Item obijcitur.* Septima ibi, *Apostatæ.* 10. de Fan.

1 Concord. tex. in l. j. C. de vete. iur. enucl. & in aut. de mona. §. j. col. j.

3. Reg. 18.

CASVS. Supra monstratum est, ꝙ criminosi ordinari non possunt. In hac verò 50. dis. quæritur, an tales post pœnitentiam possint in suis ordinibus remanere, & ad superiores ordines ascendere. & probatur multis auctoritatibus, ꝙ ipsi prohibentur, nec possunt ascendere. & hoc facit vsque ad §. *Econtra.* Demum probat contrarium vsque ad §. *Quomodo.* & ibi incipit soluere.

g ¶ *Ex præmißis.*] Tractauit hucusque magister de qualitate ordinãdorum. In hac dist. 50. tractat primò de iam promotis, an ipsi postquam lapsi sunt, valeant reparari? Et primò allegat, quòd non possunt reparari: postea allegat pro parte cõtraria. & hoc bene soluit. j̃. e. §. qũo. & pro parte prima allegat vsque ad §. econtra. & postea inducit multa c. ad probandam solutionem suam, vsque ad §. sed illud. vbi aliam ponit: & eam probat per c. seq. vsque ad §. *Quod verò.* & postea adiungit de lapsis in hæresim, [b] quòd non sit eis communicandum ante reconciliationem. Ab illo §. *Quod verò.* subiungit tractatũ de homicidijs vsque ad illum §. *Præmißis.* Deinde addit de solemniter pœnitentibus, quòd non debeant ordinari, vel ad militiam secularem redire: & ꝙ clericis talis pnĩa non sit imponenda. & pro quibus culpis sit imponenda. Vltimo subdit de apostatis qui nec ad habitum secularem, nec ad clericatum ascendere possunt post pœnitentiam. "Circa lapsos tres regulæ sunt notandæ, [c] quæ continentur j̃. ea. dist. vt constitueretur. Prima regula secundum H. hæc est, vt Qui mortaliter peccauit post baptismum, non promoueatur, vt 25. dist. primum. 1. q. 7. si quis oẽm. Secunda est, Promotus si mortaliter peccat, deijciẽdus est. j̃. c. qui semel. Tertia est, Qui ab ordine deponit̃, amodo non restituitur. j̃. ea. c. 1. & 2. & c. peruenit. & vbicunque mitius agitur, dispensatio est. Istæ aũt tres regulæ secundũ tres opi. recipiunt interpretationem. Quidam eñ dñt quod oẽ pctũ mortale impedit promouendũ, & deijcit iam promotũ. [d] & si talis sit promotus, & egerit pnĩam: tñ non p̃t ministra re sine dispensatione. Alij intelligũt de magnis criminib. prædictas regulas: qa minora post pnĩam non repellunt. nec deijciunt. vt 81. dist. c. apostolus. & 46. di. clericus. 5. q. 4. in loco. 68. dist. c. 1. quia nec oẽ publicum crimen aĩæ mortem irrogat. inst. de pub. iu. §. vlt. "Tertij intelligunt prædictos tres regulas de manifestis. occulta. n. post pnĩam nõ repellũt, nec deijciunt. imo iure communi promouetur: & si ꝓmotus est, remanet in ordine suo. j̃. ea. cap. de his verò. & c. præcedenti. & hæc opi. verior est, & benignior: hoc tñ excepto, ꝙ maxima pctã ẽt occulta repellunt, vt de hoc plenè dixi s̃. 25. di. c. vlt. De adulterijs aũt & similibus p̃t eps simplex dispẽsare. ext. de iud. at si clerici. j̃. ead. contumaces. de maiorib. non. j̃. ea. minor. & in simonia. 1. q. 1. erga. "& secundũ quosdã in oĩbus criminib. dispensat vbi non ꝓhibetur. ext. de sent. exc. nup. & de pœ. dist. 6. §. 1. in fi. & 82. di. presbyter. & in plurib. casib. inuenio eꝑm posse dispensare, vt notaui, 1. q. 7. §. nisi rigor. Petrus Hispanus contrarium dixit. nam cum in quibusdã certis casib. ei permittitur dispensare, ergo in alijs prohibetur: arg. 25. dist. qualis. & C. de proc. maritus. [e] Quis aũt cum deposito possit dispensare, dixi 2. q. 5. iõ. Cũ suspenso aũt vel pœnitẽte ẽt in hęresi bñ dispensat eps. j̃. ea. presbyteros. Io. Istę opi. hodie terminantur per decr. Greg. in extrauag. de temp. or. quæsitum. vbi reprobatur. opi. Io. & credo ꝙ episcopus semper possit dispensare, nisi ei prohibeatur expressè à iure, vt 27. q. 2. lex diuinæ. in fi. & extra de sententia excommunicatio. nuper. B.

"Ifti intelligunt regulas prout sonant. Lau.

† al. actam.

"Eps in quibus criminibꝰ dispẽsat.

2 Ans. l. 8. c. 35. & l. 11. c. 13. Iuo p. 6. c. 80. Pan. l. 3. c. 145.

e Extra de trãsl. epi. c. 2. ver. nec ꝙ de cessione, &c. secundũ Lau.

3 Pann. l. 3. c. 141.

Si lapsis.] CASVS. "Constantinus Mediolanens. episcopus quæsiuit à Gregorio, an cuilibet lapso debeat licentia dari ad suum ordinem reuertendi? Et respondet, quòd non, triplici ratione: quia si hoc fieret, vigor ecclesiasticæ disciplinæ frãgeretur: & quilibet propter spem reuersionis praua desideria concipere non formidaret: & præterea vindictã sibi inflictam putaret esse temporalem, & non perpetuam. Sequens c. patet.

"Episcopus an possit ꝓ dispensare.

h ¶ *Si lapsis.*] Hoc c. loquitur de depositio, vt patet per fi.

i ¶ *Spe.*] quia facilitas veniæ, &c. vt 23. q. 4. est iniusta. & ext. de vi. & ho. cle. vt clericorum.

k ¶ *Supplicatio.*] carnalis, sed spiritualis bene. j̃. ea. clerico.

l ¶ *Reuocare.*] j̃. 23. q. 4. est iniusta.

m ¶ *Non statuta.*] perpetuo. "Qui enim deponitur, perpetuò deponitur, vt hic, & 81. dist. si quis clericus. & C. de pœ. seruus. Arg. contra 33. q. 4. non oportet. 2. Ibi simpliciter ponitur, seperentur: & tamen seperantur ad tempus, non perpetuò, vt extra de consti. ex literis. in fi. Sed certè illa non sunt contraria: quia ibi nulla fuit depositio: & est hoc ideo statutum, ne leges ludibrio fiant, vt C. de bono. quæ lib. l. vltima. §. fina. & est simi. quod lex dicit quòd damnatus de crimine, ad militiam non recipitur, vt ff. de re milita. qui cum vno. §. adulteri.

"Depositio est ꝑpetua.

f Nã verbũ, statuere, rẽ perfectã significat. de pœ. dis. 1. §. hoc autem. secũdm L. ff. quod quisq; iur. l. 1.

n QVi *semel.*] ¶ *Adipisci.*] Hoc c. intelligitur de rigore. 25. dist. primum. j̃. ea. miror. vel in maioribus, vel de manifestis

DISTINCTIO L.

1. EX *præmissis* [g] *auctoritatibus liquidò monstratum est, quòd varijs criminibus irretiti in sacerdotes ordinari non possunt. Nunc autem de eisdem quæritur, vtrum post peractam* † *pœnitentiam, vel in proprijs ordinibus remanere, aut ad maiores gradus conscendere valeant. Multorum auctoritatibus, varijs criminibus irretiti à proprijs ordinibus deijciuntur, & ab accessu maiorum prohibentur.*

Vnde Gregorius ait Constantio Mediolanensi Episcopo. lib. 4. epist. 17. siue, c. 61.

¶ Lapsi in suum ordinem reparari non possunt.

CAP. I.

2 SI lapsis [h] ad suum ordinem reuertendi licentia concedatur, vigor canonicæ procul dubio frangitur disciplinę: dum pro reuersionis spe [i], praua actionis desideria quisque concipere non formidat. & *post pauca.* ¶ Illud igitur prę omnibus studete, vt lapsos, in sacrum ordinem nullius vobis supplicatio [k] aliquo modo reuocare [l] suadeat, ne huiusmodi non statuta [m], sed temporaliter dilata credatur esse vindicta.

Item Martinus Papa I. Amando Episcopo.

¶ Qui post suam ordinationem labitur, depositus permanebit.

CAP. II.

3 QVi semel post suam ordinationẽ in lapsum ceciderit; deinceps iam depositus erit, nullumque gradum sacerdotij poterit adipisci. [n]

b f. in §. de lapsis. Lau.

"Lapsorum reparõ trib. regulis declaratur.

c f. ius cõe continẽtes. Laur.

d Mortaliter peccat qui post baptismũ peccauit, si se promoueri ꝓmittit, vel si in iam suscepto remanet, quantũ cũq; egerit pœnitentiã, nisi cum eo fuerit dispẽsatum.

nifestis criminibus.ext.de temp.ord.c.fi.sic non ob.82.distin. presbyter.& 15.q.vlt.hi qui.

P*Resbyterum.*]Casvs. Sacerdos quidam fuit lapsus in crimen,de quo postea in iudicio fuit sponte cõfessus, qua re quæsiu it episcopus Fabianus, an posset in sacro ordine remanere , vel reuocari deberet? Et respondet Gregorius quòd non. Sed quia sponte confes sus est,mitius est agendum cum ipso.s. vt nomẽ sacerdotis retineat, vel in minoribus ordinibus remaneat.

a ¶*Aut permanere.*] Simile s. 24. dist.c. vlt. j. 15. q.vlt.si quis presbyter.cõtra.Sol.in inferiori ministrauit, vt ibi, sed non in superiori,vt hic.

1 Ansl.8.c. 26.Pan.l.5. c.146.

† al.relatione.

b ¶*Mitius.*]arg.quòd mitius agitur cum confesso, quàm cum conuicto,[a]vt j. eo. de his verò.& 15. q. vlt. Si quis presbyter. Si 16. di. qa simpliciter. 1. q.5. prẽsentium. argu. contra 24.dist.c.vlt. Sed ibi timore probationum est confessus: hic sponte.

a Concord. tex.in l.2.& ibi gl. & do. C.quæ app. non recip.

†al. Cenno moto Venetiensi.

c ¶*Facili.*]i.sponte,vt extra de ho.lator.

M*Iror.*]Casvs. Quidam episcopus volebat cum quodam sacerdote homicida dispensare:& persuadebat domino Papę, vt ei post perpetratũ homicidium concederet ministrare.Sed Ioã.Papa eum reprehendit,dicens hoc fieri non posse post quantancunque pœnitentiam : sed diluat tam immane flagitium lachrymis,vt possit inuenire suffragium salutis.

2 Iuo p.6.c. 114.& p.10. c.51. Pan.l. 5.c.153.

Item Gregorius Papa Sabiniano Episcopo,lib.7.epist.25.

¶Presbyter post lapsum nulla ratione in sacro ordine reparari valet.

CAP. III.

1 PResbyterum, de quo nos fraternitas tua latoris prę sentium legatione † cõsuluit, nulla ratione in sacro ordine post lapsum,aut permanere, [a] aut reuocari posse cognoscas. Circa quem tamen mitius [b] agendum est : qa commissum facinus facili [c] dicitur professione confessus.

Item Ioannes VIII. Cenomantico†Uticensi Episcopo.

¶Post perpetratum homicidium sacerdotale officium ministrari non potest.

CAP. IIII.

2 MIror [d] minus doctã sciẽtiam tuam, sacerdotẽ putare post perpetratum homicidium [e]posse in sacerdotio ministrare:imo (quod est ineptius)nobis suadere [f] velle, vt ipsi tali prẽsumptioni pręberemus assensum. Quis enim tam demens, tamque peruersi sensus,tale quid æstimaret , vel post quantancunque pœnitentiam nõ dat eis licentiam aliquem hominem occidendi: & ideo melius est illis in gradu inferiori irreprehensibiliter famulari , quàm alta indebitè appetendo in profundum inferni demergi.

d ¶*Miror.*]Hic habes quòd episcopus non potest dispensare [b] cum homicida:item nec cum simoniaco, vt 1.q.1. erga. nisi quandoque,vt 1.q.5.c.1. & vlt. Io. De simoniaco est expressum ext. de ele.c.pe. vbi dicitur, quòd si aliquo ignorante sit commissa simonia , episcopus cum eo potest dispensare,si in simplici beneficio sit commissa simonia:secus si in prę latura.si autem eo sciente sit facta : episcopus non potest dispensare cum eo.extra de si.nobis.B. Item nec cum deposito secundum quosdam,vt 2.q. 6. ideo. Item nec cum eo qui excommunicatus celebrat,vt 11.q.3. si quis episcopus. & 7. q. 1.si quis presbyter.licet sit arg.contra 2. q. 5. quanto. Sed illud de mandato Papę. Item nec cum eo qui accedit ad iudicium seculare.vt 21.q.5.si quis episcopus. Item nec cum bigamo,vt extr.de big.c.de bigamis. & 34. dist.lector. Io. Nec dispensat hodie cum filijs presbyterorum,vt ext.de fil.presb. c.pen.vbi.s.ministrauit pater immediatè.B. Dispensat autem in plerisque criminibus,vt notaui.1.q.7.§.nisi rigor. & generaliter vbi non prohibetur episcopo dispensatio , semper dispensare potest,vt extr.de sen.exc. nuper. licet quidã dicant, quòd in illis solis casibus dispensabit vbi à iure ei permittitur : quia cum in quibusdam criminibus ei conceditur dispensatio , vt ext.de iud. at si clericu. ergo in alijs ei prohibetur,arg.25.dist.qualis.& C.de procu.maritus. Et licet dispensatio sit ius quod peti non potest:tamen quandoque episcopus tenetur dispensare,vt j.ead.vt constitueretur. in fi. & c.si quis diaconus.& c.domino sancto.& 1.q.7. dispensationes.& 23.q.1.noli.in fi.

b s. in ordine,sed in beneficio sic. ext. de cler. pub. in du. Henricus.j. e.presbyteros.& c.studeat.dici pt q hoc c.miror. loquit in homicida notorio, siue manifesto,& voluntario.d hoc leg.& no. j. e.de his verò.Arch.

c ¶*Homicidium.*]sponte,vt extra de homic.lator.

f ¶*Suadere.*]Plus enim est suadere,quàm compellere. ff. de fer.cor.l.1.§.persuadere.& plus punitur suasor, quã faciens.

Item Nicolaus Papa.

¶ Ad maiorem gradum clericus prouehi non potest,qui paganum occidit.

CAP. V.

3 CLericum, qui paganum occiderit [g],non oportet ad gradum maiorem prouehi , qui carere etiam debet acquisito: homicida enim est. Nam cum discreti sint milites seculi à militibus ecclesiæ:non conuenit militibus ecclesiæ militare [h] seculo , per quod [i] ad effusionem sanguinis necesse sit peruenire.

Item Osbaldo Chorepiscopo Quadrantino.

¶Qui defendendo se paganum occiderit, sacerdotali careat officio.

CAP. VI.

DE his [k] clericis, pro quibus consuluisti,scilicet q tentiam concedendum , cum omni no sit canonicæ disciplinæ contrarium? Debet ergo sacerdotio priuatus lachrymarum fonte flagitium tam immane diluere, vt talibus saltem remedijs curatus, salutis possit inuenire suffragium.

3 Iuo par.6. c.120.

g ¶*Occiderit.*]spõte.B.

h ¶*Militare.*]Per hoc patet quòd loquitur de illo qui in bello fuit. hortari tamen potest clericus aliquos ad defensionem suæ ecclesiæ. 23. q.8. vt pridem. arg.ff.de his qui no.infa.ob hæc verba.§.vlt.

i ¶*Per quod.*] Arg. " quòd ratione vnius delicti imputantur omnia delicta quæ sequuntur ex illo,vt 15.q.1.si quis insaniens.22. q.4. inter.ff.quod met. cau. si mulier. Arg. contra extra de spon.veniens. Additio. Et facit q not. j. ead. quantum.in gl.hic patet. ibi dicam.Sed Ber. contra loquitur in matrimonio, in quo licet quis sua culpa cadat in metum, non nocet,vt no. ext. quòd me. cau.Abbas.Arch.

" Imputantur multa pp vnum delictum.

De his.]Casvs. Quidã clerici defendendo se, paganum occiderunt:quare quæsiuit Quadrantinus episcopus, an peracta pœnitentia possint ad pristinum gradum redire, vel ascendere ad altiores? Et respondet quòd non : quia Papa nõ dat eis licentiam aliquem

" Homicidiũ vtrũ impediat iã p mouendos, & dejciat promotos.

c s.de misericordia, vt not.extr.de homi. sicut. vbi plane d hoc.

d Vel dic q ibi fuit casfortuitus,vt no.j.e.d his clericis.ĩgl. j.in fi.Arch.

e Et c.hi q. & ca.si duo. nisi fortè grãde scãdalũ inde oriretur: quia tunc indicitur ei purgatio. ext. eo. ex literis. & not. ext. de hom. cũ dilect⁹.in gl.q tamẽ, &c. q fuit gl. Vin-

k ¶*De his.*]"Circa illos qui committunt homicidium , distingue sic:quia aut committitur homicidium ex necessitate : aut ex casu: aut ex voluntate. Si ex necessitate:aut illa necessitas est euitabilis : aut ineuitabilis . Si est euitabilis , superiores ordines non potest ascendere , sed in iam susceptis toleratur,[c]vt j.ea.de his clericis. Si fuit ineuitabilis necessitas , sine omni dispensatione potest ministrare in ordine iam habito:sed ad superiores habendos petet dispensationem , vt extr. de homi.suscepimus.& c. 2. Nec obst.extra eo.lator. vbi dicitur,quòd ad superiores talis licitè promouetur : quia hoc intelligo ex dispensatione.[d]Ioan. Sed certè quidquid dicat Io. de necessitate ineuitabili, capitulum videtur expressè dicere , quòd talis necessitas in nullo obsit: vt j. ea. quia te quasi obnoxium. De hoc notaui in quæstionibus.B. Si verò casu cõmittitur homicidium : aut dedit operam rei licitæ , aut non. Si dedit operam rei licitæ,ei non imputatur.sed potest ministrare in susceptο,& ascendere ad superiorem,vt extra eodem cap.vltim.& infra ead.sæpe.[e]& extra eod.Ioannes.Sed si illicitæ rei operam dedit, tunc nec in susceptο potest ministrare , nec ad superiorem ascendere, vt infrà eadem. clerico. & cap. si quis voluntate.Si verò voluntate occidit: nunquam dispensandum est cum eo,secundum quod loquitur cap. miror.H. tamen cum suo rigore dixit,quòd in nullo casu potest homicida promoueri: quia potius debet quilibet permittere se occidi,quàm alium occidere,vt 32.q.5.ita ne.& dicit q hoc verbum, consulendi,ponitur pro verbo præcipiendi, vt 28. q.1. sic enim.Item secundum.H.etiam si crimen homicidij sit occultum,tamen post pœnitentiam nõ potest exequi suum officium.

" Homicidiũ vtrũ impediat iã p mouendos, & dejciat promotos.

c s.de misericordia, vt not.extr.de homi. sicut. vbi plane d hoc.

d Vel dic q ibi fuit casfortuitus,vt no.j.e.d his clericis.ĩgl. j.in fi.Arch.

e Et c.hi q. & ca.si duo. nisi fortè grãde scãdalũ inde oriretur: quia tunc indicitur ei purgatio. ext. eo. ex literis. & not. ext. de hom. cũ dilect⁹.in gl.q tamẽ, &c. q fuit gl. Vin-

ficium.secus est secundum eum in quolibet crimine alio, vt infrà ead.de his.nisi in simonia.Ioan.Et hoc expresse dicitur extra de tempo.ordinat. cap.vltim.& ita duo crimina tantùm excipit:scilicet simoniam,& homicidium.Arg.extra de accusat.inquisitionis.B.Alij autem plerique dicunt, quòd siue sit homicidium,siue aliud crimen, dummodo sit occultum, post pœnitẽ tiã bene exequitur offi cium suum sine omni dispensatione, licet nó possit promoueri. Sed in simonia post nullam pœnitẽtiam potest exe qui officium suum. 1. q.1. erga. Hodie autẽ obtinet opinio H.circa crimen occultũ, vt extra de accusat. inquisitionis.B.

a ¶ *Defendẽdo.*] in cautè sine moderamine. cuilibet enim licitum est se defendere cum moderamine, vt ff. dist. 1. ius naturale.& extra de appell.c. significauit.C. vnde vi.l.j.

Si episcopus.] Casvs. Quæsitum fuit in cõcilio Agathensi, quam pœnam debet pati episcopus, presbyter, vel diaconus, qui capitale crimen commiserit,vel chartam falsauerit, vel falsum testimonium dixerit? Et respondet, q deponi debet, & detrudi in monasterium ad agendam pœnitentiam: vbi donec viuit,non nisi laicam tantummodo communionẽ accipiat.

b ¶ *Aut chartam.*] Dic vt suprà 19.dist. in memoriam.

c ¶ *Testimonium.*] infra.5. q.6. presbyteri.2.

1 Apud Mar. Brac.

Si quis viduam.] Casvs. Statutum fuit in concilio Martini Papæ, quòd si quis duxerit in vxorem viduam", vel relictam: aut homicidium commiserit facto,præcepto, consilio, vel defensione,post baptisma promoueri non potest:& si irrepserit,deponatur & eijciatur: & in fine suæ vitę communionem accipiat.

2 Ansel.l.7. c.11. Ex cã. 18. apos.

† al. relictã.

d ¶ *Si quis.*] Iudex,executor, & assessor in causis criminalib.non possunt ꝓmoueri. hoc nõ est ratione peccati:quia non peccant ista faciendo,[a] vt 23. q.4. quęstitũ. & q. 5. miles. sed propter irregularitatem, quam ex tali facto contraxerunt.

a Iõ dicebat Ber. q istud c. intelligebat de illis qui non peccauerunt.

e ¶ *Aut facto.*] vt miles.

f ¶ *Aut præcepto.*] Vt iudex.

g ¶ *Aut consilio.*] Vt assessor. "& ita ex consilio punitur aliquis,contra illud ff. man.l.2. in fi. & l.denique.Sed nunquid addi debet de voluntate?argu. quòd sic.1. q.4. quia præsulatus.in fin.quod non concedo,licet antequam fiat, vellet illud factum esse:vel post factum gratum habeat.

" consilium facit vt quis puniatur.

h ¶ *Defensione.*] euitabili. B.

"Homicida antè baptismũ an ꝓmoueri possit.

i ¶ *Post baptismum.*] "Ergo si ante baptismum, potest. Bazianus dixit:si ante baptismum occidit non peccando, vt iudex,non potest promoueri: quia non tollit irregularitas:sed si occidit peccando,tollitur totum.Io.Et sic melioris conditionis est peccans,quàm non peccans.De hoc quid iuris sit, notaui in quæstionibus.& 36.dist.in gl.videtur.B. [b]

b Qõ venerialis est, de qua habuisti 21.dist.in prin.& ibi ꝺ hoc. & 51. dist.in sũma. & 26.di.deinde. Arch.

se defendendo[a],paganum occiderunt, si posteà per pœnitẽtiam emendati possint ad gradum pristinum redire, aut ad altiorẽ conscendere: scito nos nullam occasionem dare, nec vllam tribuere eis licentiam quẽlibet hominem quolibet modo occidendi. Verũ si contigerit, vt clericus sacerdo talis ordinis saltem paganũ occiderit, multum sibi consulit, si ab officio sacerdotali recesserit:satiusque est illi in hac vita Domino sub inferiori habi tu irreprehensibiliter famulari,quàm alta indebitè appetẽdo damnabiliter in profundum demergi.

Item ex concilio Agathensi.c.50.

¶ Cadat ab officio episcopus, presbyter, aut diaconus capitale committens crimen.

CAP. VII.

SI episcopus,presbyter, aut diaconus capitale crimen commiserit,aut chartam[b] falsauerit, aut falsum testimonium[c] dixerit,ab officij honore depositus in monasterium retrudatur,& ibi, quamdiu vixerit,laicam tantummodo cõmunionem accipiat.

Item ex concilio Martini Papæ, cap.26. [1]

¶ Qui homicidij, facto, aut præcepto,aut consilio post baptismum conscius fuerit,clericus non ordinetur.

CAP. VIII.

[2] SI quis[d] viduam, aut alio dimissam †duxerit,nõ admittat ad clericatũ. Quòd si irrepserit,deijciatur. Similiter,si homicidij aut facto[e],aut præcepto[f], aut consilio[g], aut defensione A[h] post baptismũ[i] conscius fuerit, & per aliquã subreptionem ad clericatum venerit, deijciatur, & in fine vitæ suæ† laicam communionem tantummodo recipiat.

10 A ¶ Defensione.] *In codice Lucensi regio (in quo sunt etiam hæc capitula à Martino Bracarensi episcopo collecta) & apud Anselmum,& in editione conciliorum tribus tomis,in margine legitur*, assensione: *cui lectioni conuenit quod legitur in concilio Triburiensi,capit. 11.circa finem.*

Item Gregorius Ianuario Episcopo Calaritano,lib.3.epist.26.

¶ De sacris ordinibus lapsi reparari non possunt.

CAP. IX.

3 PErvenit ad nos,quosdam de sacris ordinib[b] lapsos, vel post pœnitentiam, vel ante,ad ministerij sui officium reuocari: Quod omnino prohibemus, & in hac re sacratissimi quoque canones contradicunt. Qui igitur post acceptũ sacrum ordinem lapsus in peccatum carnis fuerit[k], sacro ordine ita careat,vt ad altaris ministeriũ vlterius non accedat.

Idem Venantio Lunensi Episcopo,lib.4.epist.5.seu,c.49.

¶ De eodem.

CAP. X.

4 ACcedens ad Gorgonã insulam fraternitas vestra discutiat id, quod ad nos de Saturnino presbytero[l] B perlatum est. Peruenit namq; ad nos,quia, postquàm pro crimine lapsus sui,à sacerdotij ordine est deiectus, ad explendum ministerium sacerdotij præsumpsit accedere, & omnipotenti Deo hostias immolare. Quòd si ita factum fraternitas vestra repererit, eum sacri corporis & sanguinis Dominici participatione priuatũ in pœnitentiam redigat:ita vt vsque ad diẽ obitus sui in eadem excommunicatione perpetuo[m] careat

† al.sua communionem recipiat.

k ¶ *Fuerit.*] de quo fuerit conuictus vel confessus. & hoc[c] verum est, nisi episcopus cum eo dispensaret, vt extra de iud. at si clerici. Sed nonne canonista prohibet episcopo dispensare in hoc casu?non:sed redarguitur indiscreta dispensatio, vt dixi extr. de præb.de multa.

c ſ.q canones cõtradicunt in hac re, &c.

3 Polyc.l.4. tit.39. Ans. l.8.c.20.Iuo par.6.c.78. Pann.l.3.c. 133.

Accedens.] Cas vs. Hoc c. loquit de quodam presbytero Saturnino, & de quodam diacono abbate, & de q busdã subdiaconis.presbyter Saturninus propter suum delictum de positus fuit : & tamen post depositionẽ Missas celebrauit. Diaconus verò abbas & subdiaconi mortaliter peccauerunt, crimen forni cationis committendo. Vnde Lunen. eps quæsiuit quam pœnam isti pati deberent. Et respõdet Greg.quòd Saturnirus presbyter careat cõmunione corporis & sanguinis Christi donec vixerit.in fine tamẽ viaticum accipiat, nisi antea episcopo visum fuerit ei esse miserandũ.& in scriptis caueat, vt de cętero Missam nõ cantet: & gerat curam monasteriorum in insula Gorgonia & Capraria sine ꝑiudicio alicuius. Diaconus verò abbas semper ab ordine sacro depositus erit: qui tamẽ poterit inter alios monachos priorem locum obtinere,si eius cõuersatio meruerit: sed ordinem non obtinebit, in cuius loco debebit alius ordinari. Subdiaconus verò irreuocabiliter deponetur: laicam tamen communionem accipiat.

4 Pol. ibid. Ansel.l.8.c. 21.Iuo p.6. c.83.

l ¶ *Presbytero.*] Ergo clericus degradatus non retinet ordinem.arg. 54.dist.ex antiquis.& & 11. q.3. episcopus.& 15.q. vlt.si quis presbyter.& 23.q.vlt.clerici.& idem videtur ꝑ hoc quod dicitur j. inter laicos communionem. Sed tamen dico quòd characterem semper retinet, per id qđ habes 1. q. 1. qđ quidam.& 32.q.7.licitè.arg.81. dist.dictum. "Vnde qui percutit ipsum,incidit in canonem: saltem in memoriam pristinæ dignitatis.vt ff.de decurio.l. vlt.& ff. de quæst. vnius.§. seruus.& de consec.dist.4.ostenditur.Io. quod non credo, cum

"Degradatũ ꝑcutiens incurrit excõicationẽ.

careat

careat omni priuilegio clericali : [a] nec credo quòd conficiat : [b] quia omnem potestatē amisit.B.

a ¶ *In tuæ.*] Ergo episcopus potest remittere pœnitentiam iniunctam à Papa. sic 33.q. 2.latorem.

ADDITIO Vel de hoc vt ibi.argu. contra 15. di.c. 2. in fi. ibi videas.De hoc etiam no. 26.q. 7.tempora.

b ¶ *Abbatem.*] "ergo abbas potest esse diaconus: quia abbas potius est nomen officij. q̃ dignitatis. 18.q.2.cap.1. imo in minorib.ordinibus constitutus potest esse [c] abbas. extra de ætat.& qualit.tuam.

c ¶ *Venerit.*] existentē.

d ¶ *Cecidisse.*] per crimen.

e ¶ *Priorem.*] i. vt sit monachus,vt pri⁹ fuit: non tamen erit abbas.

f ¶ *Obtineat.*] non ordinem, vel dignitatem.

g ¶ *Solicitudinem.*] Vt sit procurator loci, licet sit infamis: quia infames non excluduntur à ciuilibus muneribus.[d] sed honoribus. arg. C. de his qui non impl.sti. sa.so.sunt. l.2. lib.10. & ext. de ęta. & qual.tuam. "& sic procurator monasterij potest esse infamis : sed non procurator episcopi. 5.q. 3.quia episcopus. quia non requiritur summa in eis perfectio integritatis, vt 16. q.1.legi.

Postquam.] CASVS. Episcopus quidam depositus fuit: canonici volebant alium eligere. Archiepiscopus vel primas disturbabat eum restituere uolens: quod dicit Greg.de iure fieri non posse:& cū ecclesia vltra tres menses vacare non debeat præcipit Greg. archiepiscopo, vt deprecationi canonicorum cō sentiat, & loco depositi alium ordinet.

h ¶ *Tres menses.*] "tres dantur ad electionem à die mortis: & alij tres menses ad consecrationē petendā. j. 100. di. quoniam. & 63. di. obeuntib.& ext.de ele. ne pro defectu. nisi per necessitatem prorogetur:[e] vt 28. di. de Syracusanæ.

ECONTRA. Hæc est secunda pars huius dist.in qua magister P maneat, & viaticum tantummodo exitus sui tempore percipiat. Sin autem eum fraternitas tua talem pœnitentiam agere cognouerit, vt ei iustè ad recipiendam inter laicos communionem,& ante exitū, debeat misereri: hoc in tuæ [a] fraternitatis ponimus potestate:*& infrà.* 1 ¶Pręterea ad fraternitatis tuæ consulta respōdentes statuimus, diaconum, & abbatem [b] de portu Veneris [c],quem indicas cecidisse [d], ad sacrum ordinem non debere,vel posse vllo modo reuocari.Quem quidem sacro ordine priuatum in pœnitentiam deputare te conuenit:cuius si posteà actus, conuersatioque meruerit : priorem [e] inter alios monachos, vbi tu tamen decreueris, standi locum obtineat [f]. Subdiaconi quoque, quos similis culpa cōstringit, ab officio suo irreuocabiliter depositi, inter laicos communionem accipiant. In portu autem Veneris,loco lapsi diaconi, alium, qui hoc officium implere debeat,ordinabis.Saturninum verò presbyterum, vt nunquam ad sacri ordinis ministerium præsumat accedere, scriptis cauere decreuimus: sed eum in insula Gorgona, atque Capraria solicitudinem [g] de monasterijs gerere,& in eo,in quo est statu, sine cuiusquam aduersitate manere permittimus.

A ¶Presbytero.] *In vetusto codice epistolarum B. Gregorij, & aliquot antiqs exēplarib. Gratiani legitur:* expresbyteros. *itēq; inferius in hoc eodem cap.* Saturninum verò expresbyterum:*siue vt in impressis B. Gregorij,*expresbyterum. *Depositos enim presbyteros,expresbyteros,& eos,q monasteria deseruerant, exmonachos appellabant,sicut illi qui consulatum, aut quæsturam gesserant, ex consules, aut exquæstores vocari soliti fuerant.*

Idem Mariniano Episcopo Rauē nati,lib.6.epis.39.seu, c.203.

¶ Loco lapsi alius ordinandus est.

CAP. XI.

2 POstquam quemquam criminaliter abscedentem†, in locū,de quo lapsus est, nulla permittit ratio reuocari: & vltra tres menses [h] ecclesiā vacare pontifice 3 statuta sacrorum canonum nō permittūt; ne cadente pastore dominicū gregem antiquus(quod absit) hostis insidiando dilaniet, fraternitas vestra deprecationi eorum consentire,& in loco lapsi debet episcopum ordinare.

Item Martinus Papa I.in epis.ad Amandum.

¶ Qui post ordinationem suam in lapsum ceciderit,sacra mysteria non debet tractare.

CAP. XII.

SI post ordinationem suam quispiam in lapsum cecide rit,& præuaricationis peccato fuerit†deprehensus obnoxius, omnimodo prohibendum est, eum manibus lutulentis, atque pollutis mysteria nostræ salutis tractare.

2. *Econtra*[i] *exemplis, & auctoritatibus probatur post actam pœnitentiam proprios gradus licitè posse administrare, & ad maiores conscendere.* [4] *Maria enim soror Aarō post quā lepra percussa est, quia in Moysem murmurauerat, acta pœnitentia à peccato mundata,& sanata est,& pristinam gratiam prophetandi recepit. Aaron* [k] *autem post conflatum vitulum,etiam in summum sacerdotem consecratus est. Dauid post adulterium, & homicidium spiritum prophetię recepit,& in proprio†gradu permansit. Achab quoque post mortem Nabuthæ viri sanctissimi per pœnitentiam humiliatus in regia sede remānsit.Et vt prætereamus multa exempla veteris testamenti, Petrus negauit Christum,& tamen postea princeps Apostolorum factus est:Paulus Stephanum lapidauit,* [m] *& tamen à Deo in Apostolum electus est.Multi quoque ab hæresi ad vnitatem catholicæ fidei reuertentes in suis ordinibus sunt recepti: alij verò ad episcopalem etiam gradum sunt promoti,vtpote Augustinus,* [n] *& alij complures.*

¶ De eodem. PALEA.

CAP. XIII.

5 IOannes Chrysostomus à duabus synodis orthodoxorum eporum fuit dijudicatus †, sed iterum fuit restitutus.Marcellus eps Ancyræ Galatiæ depositus fuit:sed postmodum proprium recepit epatum. Asclepius dijudicatus à synodo, ecclesiam suam postea recepit. Lucius eps Adrianopolites damnatus à Papa Iulio recepit ecclesiam sui epatus.Cyrillus eps Hierosolymitanus depositus fuit, posteà reconciliatus est ecclesiæ suæ. Simili modo Polychroniū eiusdem ecclesiæ Hierosolymitanæ pontificē Sixtus Papa damnauit,& iterum ipse eum reconciliauit.Innocentius Papa Photinum epm damnauit, sed posteà eum in proprium locum restituit ecclesiæ suæ. 6 Misenum [B] epm à Felice Papa damnatum Gelasius Papa successor illius reconciliauit†,& ecclesiæ suę restituit.Leontius,dum esset presbyter,depositus fuit, sed posteà in Antiochia patriarcha extitit.Gregorius verò quartus Papa Theodosium, quem Eugenius eius antecessor presbyterij honore priuauerat,sanctæ ecclesiæ Signinæ consecrauit epm. Ibas namque eps diiudicatus fuit,sed sancta synodus canonicam suam illi restituit ecclesiam.Rothadū† verò epm S. Suessionensis ecclesiæ à Synodo,cui Carolus interfuit, condemnatum,& Sophronium † Placentinum epm meritò reprobatū, Nicolaus Papa ambos reconciliauit.

¶ *Caput hoc à vetustioribus codicibus abest: in vulgatis inscribebatur,* Item ex epistola Cyrilli ad Ioannem Antiochenum: *quæ inscriptio sublata est, quoniā quæ in hoc capite tractātur, ex varijs historijs sunt collecta,& aliqua longè post Cyrillū,& Hierosolymitanum,& Alexādrinum,contigerunt. Neq; apud Burchar-*

a Adde quæ no. in addi. c.2.de pœn. lib.6.& cap. dñs. in gl.in ver. sacrilegiū. j.93.di.

b Hæc fuit opi. Ray. q̃ rec.Goff. & B.ext.d cle. exc.mi. c.2.

1 Eod.lib.4. epis. 16. seu c.60. Pann. l.3.c.137.

" abbas quē ordinem debet habere.

c Verum est dispēsatiuè: & sic loquit dec.tuā. ibi. ex tua.&c.

d Ista opin. cōiter tenet per gl. & doct.in ca.cū deputati.de ind.& c.Imperatorū.de iu.cal.Spe. ī ti.de ꝓc.§.j. ver.itē q̃ est infamis . & Ale.d Im. l. reum crimi nis.in fi. C. de proc.

" Infamis ꝓt esse procurator.

2 Anſ.l.8.c. 25.

† al. cadentem.

" Electio an fieri debeat intra 3.mēs.

3 di.75.qm̃.

e De hoc 61 di. Osius. & c. bene nouit. ibi de hoc.

f Arg.cōtra 22.qō.6.vides. vbi de hoc.

5 Bur.l.1.c. 233. Iuo in ꝓlog.Pann. in ꝓlo.c.32

† al.iudicatus.

Sixtus Papa iij.

6 35.q.9.c. Gregorius.

† al.& cōmunicauit.

† al. Rotardum.

† al. Suffrenum] vel Suffredum. vt j. 6. q. 3. deniq; Suffredus.

† al. deprehendatur.] Orig.

4 33.q.2.c. hoc ipsum. Num.12. Exod. 32.

12.reg. 1.& 12.

† al.pristino

3.reg.21. Matth.26. Ioan.21. Act.7.& 9.

Ponderet.] CASVS. In hoc ca. ostendit Calixtus Papa, quòd clerici post lapsum pacta pnīa pñt in pristinum statū restitui. Et hoc probat auctoritatib.& exmplis 11. Prima est in principio ca. Secunda probatio incipit ibi,*Sed si aliqs lapsus.* & ad hoc inducit auctoritatē Apostoli: Si p̄occupatus,&c. Tertia ibi, *Porrò S.Dauid.* Quarta ibi,*Beatus quoque.* Quinta ibi, *Peccator.* Sexta ibi, *Errant itaq;.* Septima ibi,*Nũ quid qui dormit.* Octaua ibi,*Redde mihi.* Nona ibi, *Vade, & amplius noli peccare.* Decima ibi, *Non ergo.* Vndecima ibi,*Sententiam.*

a ¶*Ponderet.*]Grauis erit quilibet in verbis, vt 4.q.3.§.item in crīalibus. verſ. in teſtib. & qui cito fatur,ad pęnitentiam properat, vt dicit Seneca: & poteſt qs in proprio facto petere inducias ad reſpondendum,vt ff. de inter. act.qui interrogatur,an hæres ſit. nam teſtis repentinus, &c.5. q. 5. §. ſed aliud.

Tob. 4.

1 Burc.l.19. c.42. Iuo p. 6.c.48.

b ¶*Quod tibi.*]in Tobia.

† non perdamus eum, ſed fra.] Ori.

c ¶*Tempore.*]Nam ratio tpis mutat cōſtōem vt 34.di. fraternitatis.

Gal. 6.

d ¶*Apoſtolus.*]ad Galatas.

e ¶*Dauid.*]Hoc exemplum nō cōpetit. nam nihilominus fuit dictū ei "Nō ædificabis mihi domum:quia vir ſanguinum es. j. de conſe. di.1.ca.1. & 1.q.7.ſi qs omnem.

"Dauid ꝓhibitus eſt ædificare.

f ¶*Miniſtrare.*]diſpenſatiuè,ſi crimē eſt manifeſtū: vel ipſo iure, ſi crimen eſt occultū ext. de tem.ord.c.vlt.

Ezech.18.

g¶*Qui dormit.*]in peccato.

h ¶*Non adijciet.*]i.nō conabitur bñ opando.

2 Pet.l.4.tit. 38.Pan.l.3. c.148.

i ¶*Vt reſurgat.*] per pœnitentiam.

k ¶*Docuit.*]i. doctūrum ſe promiſit: "& ſic eo ipſo quòd quis promittit ſe velle docere, Deo obligat. ſic 21.di. in nouo. vbi ſimiliter arguit Anacletus ex illa auctoritate:Dabo tibi claues,i.do in corpore mortali: & ſic futurū ponitur ꝓ p̄ſenti, vt de conſ. diſ.2. in Chriſto. ff. de ver. ſi. verbū erit. B. ſimile 23.q. 5.§. hic notandum.ibi.da. &c.

"Docere ſe velle ꝓmittens, Deo obligatur.

l ¶*Miſericordiam.*]Si *Burchardum, & Iuonem vlla talis inſcriptio eſt, ſed tantùm in Pannormia.*

b ¶Miſenum.] *Antea legebatur,* Nicænum.*Emendatum eſt ex Burchardo,Iuone,&c. Gregorius. j. 35. q. 9. Atque in Pontificali Romano manuſcripto in vita Nicolai primi hæc leguntur.* Sicut beatus Papa Felix Vitalem, & Miſenum epiſcopos,qui in Petro Alexandrino hæretica face coinquinato coacti conſenſerant,ſacerdotali gradu, eccleſiaſtica imo communione priuauit.

Pręterea Calixtus Papa I.de huiuſmodi ſcribit ita,epiſt.2.ad epiſcopos Galliarum.

¶ Clerici poſt lapſum in ſuis ordinibus reparari poſſunt.

CAP. XIIII.

POnderet[a] vnuſquiſque ſermones ſuos,& quod ſibi loqui non vult, alteri non loquatur. Vnde bene ſacra ait ſcriptura§Quod tibi[b] non vis fieri,alteri ne facias.]Nos.n.tpe[c] indigemus, vt aliquid maturius agamus. Nec præcipitemus conſilia, & opera noſtra, neque ordinē corrumpamus. ¶ 1 Sed ſi aliquis lapſus quocunq; modo fuerit,portemus† eum, & fraterno corripiamus affectu:ſicuti ait B. Apoſtol[d]: §Si pręoccupatus fuerit hō in aliquo delicto, vos, qui ſpūales eſtis,inſtruite hmōi in ſpiritu lenitatis, conſiderans teipſum ne & tu tenteris. Alter alterius onera portate,& ſic adimplebitis legem Chriſti.] ¶Porrò S. Dauid[e] de criminibus mortiferis egit pnīam, & tamen in honore permanſit. ¶Beatus quoque Petrus amariſſimas lachrymas fudit,quando Dñm negaſſe pęnituit: ſed tñ Apoſtolus permanſit. Et Dñs per Prophetam peccanti bus pollicetur,dicens §Peccator in quacunque die conuerſus ingemuerit,omniū iniquitatū illius non recordabor amplius. § 2 Errant enim qui putāt Dñi ſacerdotes poſt lapsū, ſi condignam egerint pnīam, Dño miniſtrare[f] non poſſe,& ſuis honorib. frui, ſi bonā deinceps vitam duxerint, & ſuū ſacerdotium condignè cuſtodierint.Et ipſi,qui hoc putant, nō ſolùm errant,ſed ēt cōtra† traditas eccleſiæ claues diſputare,& agere vñr: de quibus dictum eſt [Quæcunque ſolueritis in terra, erunt ſoluta & in cęlo.] Alioquin hæc ſnīa aut Dñi non eſt, aut vera eſt. ¶ 3 Nos verò indubitanter tā Dñi ſacerdotes, q̄ reliquos fideles poſt dignam ſatisfactionē poſſe redire ad honores credimus, teſtante Dño per Prophetam §Nunquid c qui dormit[g] non adijciet[h] vt reſurgat[i] ? § Et Propheta Dauid pnīam agens dixit. § Redde mihi lætitiam ſalutaris tui, & ſpū prīcipali cōfirma me.§Ipſe namq; poſt pnīam, & alios docuit[k],& ſacrificiū Deo obtulit,dans exemplum doctoribus ſanctæ eccleſiæ, ſi lapſi fuerint, & condignam pnīam Deo geſſerint,vtrunque facere poſſe. Docuit. n. qñ dixit [Docebo iniquos vias tuas, & impij ad te conuertent̄.§Et ſacrificium Deo pro ſe obtulit, dum dicebat §Sacrificiū Deo ſpiritus contribulatus.§Vidēs enim Propheta ſcelera ſua mū data per pnīam, non dubitauit prædicando, & Dño libando curare aliena.*& infrà.*¶Mū datur ergo homo à peccato,& reſurgit gratia Dei lapſus,& in priſtino manet officio iuxta prædictas auctoritates. Videat ne amplius peccet,vt ſententia Euāgelij maneat in eo §Vade,& amplius noli peccare.§Vnde ait Apoſtolus[Non ergo regnet peccatum in veſtro mortali corpore, vt obediatis concupiſcentijs eius.] *& infrà.* ¶Sententiam,fratres, quæ miſericordiam[l] vetat, nō ſolùm tenere,ſed & audire refugite, quia potior eſt miſericordia omnibus holocauſtomatibus,& ſacrificijs.

c ¶Nunquid.]*In epiſtola Calixti & apud collectores indicatos legitur:*nunquid, qui cadit,nō adijciet, vt reſurgat ? & qui auerſus eſt, non reuertetur ? *& alibi* : nolo, inquit Dominus,mortem peccatoris, ſed vt conuertatur,& viuat. *Quæ duæ ſnīæ habentur Hiere.8.& Ezec.33. Sed ob gloſſam nihil eſt mutatum.*

Item Hieronymus ad c. 3. Malachiæ.

¶In priſtinum gradum poſt pœnitentiam reuocari poſſunt ſacerdotes.

CAP. XV.

ET purgabit[m] filios Leui: tp̄s[n] eſt enim vt iudiciū incipiat à domo[o] Dei.§& alibi[p] ſcribitur. § A ſanctis meis incipite.§ In filijs autem Leui omnem[q] ſacerdotalem intellige dignitatem.Si autem ſacerdotes purgandi ſunt,& colandi,vt purum aurū remaneat,& argentum,quid de cęteris eſt dicendū? Qui cum emundati fuerint,& colati, tunc offerent Dño iuſta ſacrificia,& placebit ſacrificiū eorū,qđ offerunt ꝓ Iuda,& Hieruſalē,hoc eſt ꝓ ijs,q. Dñm cōfitent̄, & pacem enim in aliquo redarguendi ſumus, "meli' eſt miſericordiæ reddere rōnem,quam crudelitatis.35.q.9. veniam. & j.26.q.5. alligant.& 11.q.3.nemo.j.86.di. non ſatis.j. 1.q.7. exigūt.ſ.di.9.ſana quippe.

"Excedendū eſt poti' circa miſericordiā, quā circa crudelitatem.

Pſal. 40.
Pſal. 50.

ET purgabit filios.] CASVS. probat Hiero. poſt peractam pnīam ſacerdotes poſſe Deo placere, & ſacrificare ſibi ſicut añ pctm faciebant. & hoc probat auctoritate Malachię dicentis, ſacerdotes vete.teſt.purgandos eſſe & colandos, vt puri remaneant, ſicut aurum & argentum, vt Deo dignè offerāt. Ita & alij, vt dicit Gre. cū emendati fuerint poterunt offerre:& placebit Deo ſacrificium eorum,ſicut dies ſeculi,& anni antiqui Dño placuerūt,i. ſicut ante peccatum Dño placuerūt, ita & poſt peccatum emendati placent, & placere debent.

m ¶*Et purgabit.*]verba Malachię ſunt, Ecce veniet Dominus exercituum, & quis poteſt cogitare diē aduentus eius, & quis ſtabit ad videndum eum? Ipſe enim quaſi ignis conflans, & quaſi herba fullonum, & ſedebit conflans, & emundans quaſi aurum & argentum, & purgabit filios Leui, & colabit eos quaſi aurum & argentū, & erūt offerentes Domino iuſta ſacrificia, & placebit Domino ſacrificiū Iuda & Hieruſalem ſicut dies ſeculi, & anni antiqui.

Ioan.8.

Rom.6.

n ¶*Tēpus enim, &c.*] Verba Petri in epiſtola canonica.

ADDITIO. Primæ Petri.4.c.

o ¶*A domo.*] id eſt, ſacerdotibus. Omnia enim† mala à ſacerdotib.proceſſerunt, 24.q. 3.transferunt.

†Vide gl. in c.iſto alleg.

p ¶*Et alibi.*] in Ezechiele.c.9.

q ¶*Omnem.*] ar.quod de vno dicitur, de omnibus intelligitur, vt 61.diſ.miramur. & 24. q.1.quodcunque.

Mala.3.

1.Petr.4.

Exech.9.

a ¶*An-*

a ¶ *Antiqui.*] id est, patres sancti.
b ¶ *In principio.*]i.ante peccatū.ar.j.prox.c.
c ¶ *Sic post peccatum.*] imo plus.j.e.c.fidelior.

Q *Via sãctitas tua.*] Casvs. Secundinus inueniebat contrarias auctoritates de reparatione lapsorum, quare supplicauit Gre. vt solueret ei has contrarietates: & scriberet sibi de clericis lapsis, vtrũ possint post pnĩam reparari. Greg. verò ei satisfaciẽs ostendit lapsos pacta pnĩa, posse in statũ pristinũ reduci, sequens concilia & antiquos patres.& hoc probat exẽplis & rõib. sex. Prima rõ est ibi, *Quid enim.* Secundum exemplũ vel rõ est ibi, *Aut domũ.* Tertia ibi, *Gaudeo.* quarta ibi, *Et ouẽ.* Quinta ibi, *Sicut in Apocalypsi.* Sexta ibi, *Quid enim grauius.*

1 Rab.i pẽ. c. 1.Burc.l. 19.c.3.Iuo par.6.c.85. Pann.l.3.c. 147.

d ¶ *Quatuor.*]s.Constantinopolitana, Ephesina, Calcedonensis, & Ancyrana, de qua habes j.e.domino.[a]
e ¶ *A capite.*]i.epo.
f ¶ *Vsque ad quartũ.*] id est,subdiaconatũ.
g ¶ *Ita & in crimine.*] j.24.q.j. nõ afferamus.
h ¶ *Triticum.*]i. pnĩam.
i ¶ *Et fructum.*]id est, restitutionem.
k ¶ *Gaudeo.*] ideo dicit gaudeo, quia post pœnitentiam fortior resurgit homo, vt j.ea. fidelior.[b]
l ¶ *Nonagintanouẽ.*] Per hunc numerum designantur nouem ordines Angelorũ,de quib. habes. j. de pœ. dist. 2. principium.
m ¶ *In deserto.*]idest in cœlo:quod diabolus p casum deseruit.
n ¶ *Et prima.*] arg. qp restituti possunt accusare & testificari. arg.e. ferrum.& cap. domino sancto.
o ¶ *Pauci.*]difficile.n. est continere, vt 28. dist. de his. & 33. q. 5. qui sitit.nec tamẽ ideo minus delictum est, vt 2.q.1.multi. in fi.& 32. quæstio.7.flagitia. & licet istud sit naturale, non tamen excusat, vt ff.ad l.Aq.si seruus. §.si fornicarius.

a De istis hr 15. dist.c.1.

†al.& crimine.

† al. vindicta q post pẽnitentiã.

b scdm hũc intellectum istud,magis qđ est i tex. tenetur cõparatiuè, & legitur de veris iustis, & loquitur quadã similitudine vulgari. Arc.

Luc. 15.

† in deserto]abest ab Orig.

Apoc. 2.

Q *Vid est.*] Casvs. Probat Grego.in hoc capitu. quòd prælati post lapsum pacta pœnitentia, ex officio suo prædicare possunt: & hoc probat exemplo pacem eius mente conspiciũt [sicut dies seculi, & sicut anni antiqui[a]:] vt qũo in principio[b] placuerunt Deo, sic post peccatum[c],& pẽnitẽtiam placere incipiant,cum omni fuerint peccatorũ sorde purgati.

Item Gregorius Secundino, lib.7. epist.53.

¶ Lapsi reparari possunt.

CAP. XVI.

1 Q Via sanctitas tua hoc à nobis requisiuit, vt sibi de sacerdotali officio post lapsum resurgendi auctoritates scriberemus, dum se dicit de hoc canones diuersos legisse, & diuersas sñias inuenisse, aliàs resurgẽdi, aliàs nequaquã posse: Ideo A nos generales synodos à Nicæna incipientes, hanc cum reliquis quatuor[d] veneramur,quia ipsam sequẽtes cæteræ in cunctis canonicis sententijs vnanimiter concordant. Nos verò præcedentes patres sequi debemus, qui auctore Deo à sacra doctrina illorũ non discordamus. A capite[e] itaque incipientes vsq; ad quartum[f] altaris ministrũ, hãc formam seruandã cognoscimus, vt sicut minorem maior p̃cedit in honore,ita &[g] † in crimine, & quem maior sequitur culpa, maiore plectat vindicta,& sic posteà † pnĩa credatur esse fructuosa. ¶ Quid enim prodest triticum[h] seminare,& fructum[i] illius nõ colligere,aut domum constructere, & non illic habitare? Post dignam igitur satisfactionẽ credimus posse rediri ad honorẽ. *& infrà.* ¶ Ad fontẽ misericordiæ recurrentes Euangelij ꝓferamus sñiam.[Gaudeo[k],inquit,super vno peccatore pœnitentiam agente, magis quã super nonagintanouem iustis, qui non indigent pœnitẽtia.] Et ouem perditam,nonagintanouem[l] non errantibus relictis in deserto[m] †, humero pij pastoris ad ouile reportatam Dñs ipse testatur. Si ouis perdita errans post inuentionem ad ouile humero reportatur, cur post pnĩam ad ecclesię ministerium lapsus non reuocetur? Sicut B in Apocalypsi dicitur de ministro ecclesię[Memento vnde excideris, & age pnĩam, & prima[n] opera fac.] Quid enim est grauius,aut carnale delictum admittere, sine quo pauci[o] inueniuntur; aut Dei filium iureiurando negare? In quo tamen hunc ipsum B. Petrum apostolorum principem, ad cuius sactũ corpus indigni sedemus, lapsum esse cognoscimus. Sed post negationem pnĩa secuta est, & post pnĩam misericordia data † est, quia posteà ab Apostolatu eũ non expulit, qui ante quidem ipsum se negare prędixit.

A ¶ Ideo nos.] *In duabus editionibus epistolarum B. Gregorij legitur,* ideo generalissima, quæ à Nicæno concilio incipiunt cũ reliquis quatuor inuenimus concordantia. Nã nos præcedentes,&c. *In vno manuscripto codice est,* generalissimè: *reliqua eodem modo. Apud Burchardum, Iuonem, Pannormiam.* Nam nos generaliter, *cæteroqui parum à Gratiano discordant.*

B ¶ Sicut.] *Hinc vsque ad ver.* Quid enim. *in aliquot codicibus epistolarum excussis, & duabus manuscriptis, Burchardo, Iuone, & Rabano non habentur.*

Idem super Ezechielem, hom. 9. ad c.2.

¶ Post accerrimam pœnitentiam lapsi reparantur.

CAP. XVII.

Q Vid est hoc, quod ꝑphetæ[p] iacenti dicitur § Sta supra pedes tuos,& loquar tecum.§ Qui.n.iacenti loquebatur, cur non se, nisi stanti promittit esse locuturũ? Sed sciendum,quia alia sunt, quæ iacentes,alia, quæ stantes audire debeamus. Iacenti. n. dicitur,vt surgat,stanti aũt præcipitur,vt ad prædicationẽ proficisci debeat. Adhuc.n. nobis in infirmitatis confusione iacentibus pręberi non dẽt auctoritas prędicationis. Sed cum iam in bono opere surgimus, cum iam recti stare cęperimus, dignum est, vt ad lucrandos alios in p̃dicationem mitti debeamus. Stans[q] ergo propheta visionẽ spiritualem vidit & cecidit: cadens verò iam monitionis verbum susceptit,vt surgeret: surgens aũt præceptum audiuit, vt prædicaret. Nã qui adhuc ex superbię vertice stamus, cũ iam de æternitatis timore[r] aliquid sentire cęperimus,dignũ est, vt ad pęnitentiã cadamus. Et cum infirmitatem nostram subtiliter cognoscentes,humiliter iacemus,per diuini verbi consolationem surgere ad fortiora opera iubemur.

Ibidem lib. 18. moralium, c. 16. ad c. 28.Iob.

¶ De eodem.

CAP. XVIII.

F E R-

Ezechielis prophetæ, qui cum staret & videret similitudinem quatuor animaliũ, & quatuor rotarum, cecidit in faciem suam,& Dominus dixit ei, Fili hominis, sta supra pedes tuos, & loquar tecum. Iacenti ergo in peccato prophetæ dicitur, vt resurgat per pœnitentiam, & post pœnitentiam ad prædicandum mittitur. Prælati similiter in peccato iacentes prędicabunt, sicut fecit propheta. Nam cum stant in peccatis superbiæ prælati, dignum est, vt ad bona opera consurgant per pœnitentiam. Et not. quòd in prædicta auctoritate stare dupliciter sumitur. Nam primò accipitur in mala significatione, postea in bona.

† al.misericordia Dei data est.

p ¶ *Prophetæ.*]Ezechieli,Ezechie.2.
q ¶ *Stans.*]Hic stans accipiẽ in mala significatione,& prius in bona, & ita est hic ar. " quod aduocatus varijs modis potest iura exponere,sicut hæc auctoritas, Verbum caro factum est.vel illud.Veritas de terra orta est, qñque exponitur, i. Christus de virgine nat' est, vt 35. q.10.c.1.qñque exponitur.i. confessio de pœnitente.de pœ.di.1.quicunque. ar. contra 23. q.7. quod autem. Sed hęc diuerso respectu.

"Iura vario modo pñt exponi.

Addit io. Ad idem extra de ap. solicitudinem.in fi.vbi de hoc.

r ¶ *Timore.*]"seruili s. cum quo charitas dedignatur habitare. inducit tamen iste timor filialem, sicut seta filum, vt j.de pœ. di.2.si quis tantam.

"Timor est duplex.

F *Errum.*]Casvs.Legitur in Iob,Habet argentum venarum suarum principia, & locus est auro,in quo conflatur. ferrum de terra tollitur,& lapis calore solutus in æs conuertitur. Per hanc auctoritatem vult Greg. probare, quòd postquam prælatus separatus est per pœnitentiam à peccatis, debet lucidus reputari, nec debet conspici in eo id qđ fuit, sed quod modò est, ad instar ferri,quod donec est sub terra, obscurum est: sed postquam separatur à terra, fit lucidũ, & vtile ad secandum.

Sic

Sic prælatus ad prędicandū. & ad verba diuina declarandum.

a ¶ *Ferrum.*]in Iob cōtinetur ita: habet argentum venarum ſuarum principia,& auro locus eſt in quo conflatur: ferrum de terra tollitur, & lapis calore ſolutus in æs conuertitur.

b ¶ *Incipit.*] arg. quòd poſt pœnitentiam reuertitur quis ad priores [a] actus. ſi. 32.q. 1. cum renuntiatur. & q.5. præceptum.in fi.& 6.q 1.illi qui. & s.eo.c. quia ſanctitas tua. in fi. ff.de ædi. edi. quod ita. ar. contra 61. di. in ſacerdotib. Reſp.q nunquam per pœnitentiá reuertitur res ad priorem ſtatum, vt 33. q.2. admonere. & 81. diſt. Romanus. & c. ſi quis clericus. ſed per diſpenſationem,vt 2.q.3.§.notandum.in fi.Io. niſi in occultis criminib.vt extra de tempo. ordi.cap. vlt.B.

c ¶ *Quod non fuit.*]i. qualis non fuit, & ſic non eſt hic aliqua fictio iuris. "Vel dic, qđ ius fingit eum eſſe nouum hominem ſicut baptizatū.26. di.c.1.de pœ. di. 2. §. Romanos. & c.quomodo.verſi.expoliantes. alteratus tamen eſt.2.q.7.§.quia ergo. ſic fingit non eſſe homicidam qui eſt homicida.23.q. 5.ſi homicidium. ſimiliter fingit aliquem non tranſiſſe qui tranſiuit, vt 7.q.1. mutationes. & non eſſe epiſcopum qui eſt epiſcopus,vt 2.q.7.nō omnes,& c.qui nec. & eſſe virginem, quæ non eſt virgo,vt 32.q.5. proposito. & non eſſe matrimonium quod eſt. vt 30.q.5.aliter. Sed nunquid per tales fictiones præiudicabitur iuris veritati: ita vt non admittatur probatio in contrarium? videtur quòd ſic,vt ext.de reg. vidua. Videtur contra, vt ext. de ren. ſuper eo. & ff. quòd me. cau. non eſt veriſimile. & vna præſumptio per aliam præſumptionem tollitur.ff.de in int.reſt.l.diuus. "Ego dico breuiter,quòd contra omnem præſumptionem admittitur probatio, niſi vbi ius de iure alicuius non tantùm pręſumit, ſed etiam certum quid ſtatuit,[b] nec multum appretior illam diſtinctionem quorundam,q eſt q̄dam pręſumptio iuris, quędā hoīs q̄dā naturę,de quib.habes ext.de ſponſ.is qui.quia lex dicit,quòd per fictionem iuris veritas non confunditur, nec deletur, vt C. de iur. dot.in rebus.in prin.

Cum exaudiero.]Casvs. Probat Aug. in hoc c. quòd prælatus ſi diluet peccata ſua per pœnitentiā, docere poteſt ſicut prius. Et hoc probat auctoritate Eſaiæ, quæ eſt in principio c.& exemplo Dauid.

d ¶ *Cum exaudiero.*]Eſaias propheta.37.c.

Iesus]Casvs. Iudæi venientes de Aegypto per deſertum cum viderent vxores ſuas valde ſqualidas ex labore itineris, abiecerūt eas, & ſuperinduxerunt alienigenas,qđ fecit Ieſus filius Ioſedech ſacerdos magnus: à quib.alienigenis compellebantur idolatrare, quas poſtea ad monitionem Eſdræ dimiſerunt. De iſto Ieſu Zacharias propheta vidit viſionem quandam,quam recitat ſic: Oſtendit mihi Dominus ſacerdotem magnum Ieſum coram Angelo Dei,& ſatan.i. vxor idolatra, ſtabat à dextris eius, & Ieſus erat indutus ſordidis veſtib.dixitque Angelus ad eos qui coram ſe ſtabant: Auferte ei ſordida veſtimenta, & date ei candida veſtimenta. & poſuerunt ſuper caput eius cidarim, indueruntque eum candidis veſtibus.

e ¶ *In typo.*] quia duxit alienigenam. ſicut Chriſtus eccleſiam.

f ¶ *Sordidatus.*] quia dimiſit vxorem.

g ¶ *Diabolus.*]i. vxor quæ idola coluit.

h ¶ *Candida.*] quādo ad conſilium Eſdrę reliquit illam.28.q. 1. §. 1.& 2.

Contumaces.]Casvs. quidam clerici communionem fratrum & intrare eccleſiā contemnebant, officia ſua penitus negligentes: quæſitum fuit in concil. Aga. quam pœnam pati deberent: & reſpondetur, quod puniri debent prout ordo permiſerit, i.maiores ſuſpēdantur officio & bñficio: & eis peregrina cōmunio tantū tribuatur: minores verò acrius puniantur: q tamen ſi poſtea reſipuerint & pœnitentiá egerint,in matrice eccleſia reſcribentur, & in ſtatū priſtinum reuertētur.

i ¶ *Prout dignitatis ordo.*]"Alio enim modo ſunt puniendi clerici minorum ordinum, & alio maiorū, vt 35. diſ. ante omnia. & 11. q.1. ſi clericorū.& 12.q. 2. fraternitas.

k ¶ *Prioris.*] id eſt, altioris.

l ¶ *Communionem.*]id eſt, nolunt eſſe inter alios.[c]

m ¶ *Neglexerint.*]Auferet eis officiū. & bñficiū. Ioan. per ſuſpenſionem ſecundum Hug.

n ¶ *Peregrina.*]q̄ aliàs dr̄ laica.ext. de ele.c.2.

o ¶ *In matricula.*]ſic 2. q.1.nomen.

p ¶ *Dignitatemque.*]"ſi enim à vigilijs deeſt,auferendum eſt ei ſtipendium, vt 91.diſt.clericus victum. ſed ſi prælatus per tres hebdomadas deeſt, per triēnium ſuſpenditur: vel etiam ſi diebus ſolemnib.deeſt, vt 7.qō. 1. ſi quis in clero. ſi per duos menſes,priuatur eccleſia,vt 7.q.1.præſentium. niſi velis dicere hodie correctum, vt ext.de cle.non reſid.ex tuæ. [d] Sed an poſſit repetere fructus poſtea cum reueritur? non videtur, vt C.de re mil. l.1. lib.12. alioquin ſpe reſtitutionis facilius delinqueret,vt s.e.diſtin.ca.1. Item quia pœnæ non ſolent repeti.ff.de cond. indeb. pœnæ. & pœnam quam quis ex ſuo delicto præſtitit.non repetit.[e] ff.de procu. qui proprio.§. pœnam. Item hic & in ſeq.c.videtur quòd epiſcopus poſſit diſpenſare cum depoſito. Nam & ſenatus reſtituit. ff.de poſtu. l.1. §. de qua autem.& ſenatus æquiparatur principi.ff.de aqua plu. arcen.quod principis.& eccleſia habet ſuum ſenatum, vt 16.q. 1.eccleſia.argu.ad hoc 11.q.3.epiſcopus. & C.de epiſ. & cler. placet. Argu.contra.ext.de cler.non reſiden. ex tuæ. in fin. & dixi de hoc 2.qō.6.ideo.Ioan.Solu. "cum depoſito ſolemniter ſolus Papa diſpenſat,vt de pœnit. diſt.6.c.1.in fi.B.

Si quis. Casvs. Quæſitū fuit in concilio Martini Papę q̄ pœnam deberet pati presbyter,vel diaconus qui caſu illicito calicem vel librum eccleſiæ alienat: & reſp. quod non debet

---

a Ad hoc s̄. e.quia tua. ver.ſicut in. vbi de hoc. & 23.q.6.vides. iuxta fi. vbi etiam de hoc.

1 Concord. text.in fi. in l.1.§.in ſumma.ff. đ aqplu. ar.& in l. prouincia les.ff.đ ver. ſignific.

"Ius multa fingit.

Pſal. 50.

2 j. de pœ. di.2.c.ſi eñ §.Ieſus.

Zach.2.

† al.præceſſerit aduentum Saluatoris.

"probō vtrū contra prę-ſumptionē admittatur.

b Alias ſec⁹. ff. de re.du. qui duos. 2. 3.& 4.ſcđm Lau.q hanc ſentētiā tenet cū Io.

3 Et capitu. l.7.c.311.

4 Iuo par.6. c.366.

" clerici maiores aliter puniūtur, q̄ minores.

5 Apđ Martin. Bracar.

c Lau. dicit cōionem. i. cōem obſeruantiam & cōuerſationē. Arch.

6 Bur.l.3.c. 179.ex Bracarenſi.Iuo p.3.c.173. ex Martino & 240. ex Bracarēſi.

"Prælatorū eccleſias negligentium punitio.

d đ hoc plenè not. ext. vt lit. ñ cōt. qm̄. §.ſi verò.& 7.q.1. ambitionis. ibi dicā.Ar. eDic q ſi iuſtā cām absētiæ h; oia recupat. ff. đ re mi. ex cā.nā &ſnīa reſcindit ,p bata iuſta cā absētię , ext. đ re iu. cum Bertol dus.

"Papa ſol' cū ſolēniter depoſito diſpenſat.

debet haberi in ordine clericorum : vel debet ab administratione causæ rem oueri: in iudicio enim episcopi dimittitur, si cum eo voluerit dispensare.

a ¶ *Iudicio tamen episcopi.*] "Hic ergo permittitur episcopo dispensare in sacrilegio, sic & in hæresi, vt j. e a. presbyteros qui. & in occultis etiã magnis. infra, de his verò. & hoc verum est nisi sit enorme sacrilegium, vt 12. quæstio. 2. de viro.

" Eps in hæresi dispensat.

QVOMODO. Hęc est tertia pars huius dist. in qua concordat iura: & dicit quòd qui verè pœnitent, possunt reparari: & qui fictè pœnitent, non sunt reparandi: & hoc probat ex auctorita. Ioannes de Fan.

CASVS. Probauit supra Gratianus, quòd lapsi reparari non possunt, postea probauit contrarium. Nunc verò ponit solutionem, dicens quòd illi qui agunt fictè pęnitentiã non odio criminis, sed timore vtilitatis, vel affectione honoris, non debent restitui: sed qui verè pœnitentiam agunt, restitui possunt. Et hanc solutionem probat per sequentia c. vsque ad §. quicunque.

VT constitueretur.] CASVS. Quæsiuit Bonifa. ab Augu. quare in ecclesia sit statutũ vt clerici post pœnitentiam de criminib. non promoueantur, vel deijciantur, vel non reuocentur: & resp. Augu. quod hoc non est constitutum propter desperationem indulgentiæ, i. quòd ecclesia dispensare non possit: sed propter fictè penitentes est constitutum, vt deposita spe temporalis altitudinis, non superbè, sed humiliter agerent pœnitentiam. & licet possint reparari post lapsum, vt Dauid & Petrus: non tamen canones qui prohibent reparationem, inutiliter sunt constituti: quoniam facti sunt propter fictè pœnitentes, vt secundum varia genera morborum varias medicinas inuenirent: rigor quorum canonum non est seruandus vbi multitudo est in causa.

Hier. 8.

1 Greg. l. 7. ep. 53.

b ¶ *Non desperatione.*] id est, ob hoc quod ecclesia desperet se posse restituere tales.

c *Sed rigore.*] Hic manifestè colligitur, quòd canones qui dicunt lapsos non esse reparandos vel restituendos, de rigore loquuntur.

d ¶ *Etiam de cęteris.*] id est, omnibus. nomine enim cęterorum omnes intelliguntur. ff. de ver. sig. cęterorum.

e ¶ *Sed non ideo.*] quasi dicat licet possint restitui aliqui secundum rigorem.

f ¶ *Nihil detrahebat.*] id est, vbi non timetur. periculum.

g ¶ *Aliquid.*] id est rigorem, vt non restituerentur, vt sic fierent magis humiles.

h ¶ *Addiderunt.*] scilicet, vt non possint restitui.

i ¶ *Per.*] id est, propter.

k ¶ *Potentias.* id est, dignitates.

† al. irrepprabiliter.

l ¶ *Experimenta.*] sic 29. dist. sciendum. vel aliter vt quandoq; fiat restitutio: quandoque non.

m ¶ *Strages.*] ſ. 44. di. comessationes.

n ¶ *Detrahendum est.*] "Hic habes quòd dispensatio quandoque est debita, scilicet vbi strages multorum iacet: & alibi, vt 45. dist. licet. & 1. q. 7. dispensationes. & 11. q. 3. plerunque. 23. qo. 1. noli. in fin. & j. eo. considerandum. cum enim dispensatio sit quasi quædam misericordia: & est certum quòd quilibet tenetur esse misericors, vt 86. dist. non satis. & licet debita sit, tamen peti non potest: sicut episcopatus debetur bono: & tamen nõ potest eum petere, vt 8. q. 1. q epiſcopatum. quandoque autem prohibetur dispensatio, vt 1. q. 1. erga. & ſ. eo. miror. quandoque etiam permittitur dispensatio, vt j. e. domino. & ſ. e. si quis presbyter. "Et nota q aliud est rigor, aliud est ius, aliud est dispensatio. Rigor est quidã excessus iuris, & quædam austeritas facta ad terrorem, secundum quod dicit canon, quod pœnitentia imponitur contrahenti secundas nuptias, vt 31. q. 1. c. hac ratione. & ca. præcedenti. & quòd communio nõ est danda etiam in fine vitæ his q defecerunt in accusatione clericorum,

" Dispensatio quãdoq est debita.

" Rigor, dispensatio, & ius, differũt.

†al. posteriorum doctorum diligentia.

In iudicio tamen episcopi [a] dimittendum est, siue dignus sit, siue indignus in suo recipi vt debeat gradu: quia multoties hoc ipsum, quod de sacrosancto altario contaminatum est, in episcopi potestate dimissum est.

A ¶ Diaconus.] *Sequebatur*: aut subdiaconus. *quæ duæ dictiones expunctæ sunt, quia neque apud Martinum, aut Burchardum, aut Iuonem, neque in antiquis Gratiani codicibus habentur.*

[*Item Augustinus ad Bonifacium.*]

PALEA. B

CAP. XXIII.

B ¶ Palea.] *In aliquot vetustis exẽplaribus Gratiani hæ duæ paleæ nõ habentur: sed post finem capitis*, si quis presbyter. *sequitur continenter*, Quomodo igitur, *sunt tamen in multis, atque in ijs quidem, à quibus plerunque paleæ absunt. Ac videntur summæ quædam partim præcedentium capitum*, ponderet: & quia sanctitas. *partim sequentis*, vt constitueretur. *quod refertur ex Augustino ad Bonifacium. Atque inde potuit in has paleas hæc eadem irrepere citatio.*

BEne valet sacerdos restitui ad honorem suũ post peractam pœnitentiam: licet in hoc diuersi diuersa sentiãt, dicentes non posse restitui ad honorem. Sed sic dictum est propter simulatas pœnitentias quorundam, & propter affectatas honorum dignitates.

PALEA.

CAP. XXIIII.

SAcerdos quidem si cadit, valet, & habet restitutionis locum post dignam peractam pœnitentiam, in honorẽ suum, propheta attestante, qui ait § Nunquid qui cadit, non adijciet, vt resurgat? § 1 Et Beatus Gregorius hoc dicit ad Secũdinum inclusum, amicum suum. Etiam ab ipso propheta in hoc argumentum habemus: qui cum post peractũ adulterium, & homicidium perpetrauit, tamẽ postea peracta dignè pœnitentia per Dei gratiam ad pristinum officiũ restituitur.

3 *Quomodo igitur huiusmodi auctoritatum dissonantia ad concordiã reuocari valeat, breuiter inspiciamus. Sunt quidam, quos non odium criminis, sed timor vtilitatis, & amissio proprij gradus, & ambitio celsioris ad pœnitentiam cogit. Hos sacri canones irrecuperabiliter† deijciunt: quia qui simulatione pœnitentiæ, vel affectione honoris à Deo non consequitur veniam, nec ab ecclesia reparationem meretur.*

† al. irreparabiliter.

Vnde Augustinus scribit ad Bonifacium epist. 50.

¶ Quare constitutum est in ecclesia, ne post pœnitentiam quis ad clericatum redeat.

CAP. XXV.

2 VT constitueretur in ecclesia, ne quisquã post alicuius criminis pœnitentiam clericatum accipiat, vel ad clericatum redeat, vel in clericatu maneat, non desperatione [b] indulgentiæ, sed rigore [c] factum est disciplinæ. Alioqui contra claues datas ecclesię disputabitur, de quibus dictum est § quæ solueritis in terra, soluta erunt & in cœlo. § Sed ne fortè etiam de cęteris † [d] criminibus, spe honoris ecclesiastici animus intumescens superbè ageret pœnitentiam, seueriſſimè placuit, vt post actam de crimine dãnabili pœnitentiam, nemo sit clericus: vt desperatione temporalis altitudinis, medicina maior, & verior esset humilitatis. Nam & sanctus Dauid de criminibus mortiferis pœnitentiam egit, & tamen in honore suo perstitit. Et Beatum Petrum, quando amariſſimas lachrymas fudit, vtique Dominum negasse pœnituit, & tamẽ Apostolus mansit. Sed non ideo [e] superuacua putanda est posteriorum †diligentia, qui vbi saluti nihil detrahebatur [f], humilitati aliquid [g] addiderunt [h], quo salus totius muniretur, experti, credo aliquorum fictas pœnitentias per [i] affectatas honorum potentias. [k] Cogunt enim multas inuenire medicinas multorum experimenta [l] morborum. 3 Verùm in huiusmodi causis, vbi per graues dissensionum scissuras non huius, aut illius hominis est periculum, sed populorum strages [m] iacent, detrahendũ [n] est aliquid seueritati, vt maioribus

† al. posteriorum doctorum diligentia.

3 j. 23. q. 4. ipsa pietas. §. verum.

rum,hoc est episcoporum,vt 2.q.3.si quis episcoporum. & ri
gor non est seruandus [a], nisi vbi timetur exemplum mali, vt
45.dist.sed illud.quandoque tamen rigor est idem quod subti
litas iuris,vt ext.de ref.spo.in literis.& ext.de no.ope.nunc.in-
telleximus.Despensatio est idem quod iuris relaxatio:& ea nō
est vtendum nisi sit ne-
cessitas vel vtilitas,vt j.
q.7.tali. Ius autem me
dia strata incedit inter
rigorem,& dispensatio
nem.ff.de iu.om.iu.qui
iurisdictioni.& 24.q.2.
legatur.

a Et die q iu ris rigor ex cā multipli ci mitigat, vt not. ext. de sent.exc. pueris.Arc.

1 Extat inter opa B. Cypr. lib.2. ep.7.

ADDITIO. Dicit Hugo idem, sc.quod rigor non est ius, imo est iuris excessus in austerita te.Ius autem est æqui-
tas, id est æqualitas ius
suū vnicuique tribuēs,
bonis p̄mia, malis sup-
plicia:hoc debet iudex
semper obseruare: arg.
C.de iud.placuit.Arch.

2 Anſ.lib.8. c.20.

a ¶*Maioribus.*]sic di.
4.denique.

b ¶*Cleri Romani.*]vel. Cornelij Papæ.

c ¶*Cypriano.*]In chro nicis non inuenitur qđ aliquis Papa dictus fue rit Cyprianus: tamen quòd fuit Papa, habes j.ea.de eo tantùm. sed fortè hic & ibi est men dosa litera.

Absit.] CASVS. Cyprianus suasit Cornelio Papæ, vt No uitianos & schismati-
cos facilè reciperet. sed resp. Cornelius: absit vt eos recipiamus tam profana facilitate:cum adhuc iaceant in pecca tis, & quotidie cadant de peccato in peccatū: quia per hoc daretur eis & alijs occasio de-
linquendi. nam prælatus qui omissa pœnitē-
tia delinquentibus par cit: non curat,sed po-
tius occidit.

†al. ꝓcede-re.

d ¶*Vigorem.*]id est ri gorem.

3 Anſ.lib.8. c.32.

e ¶*Fidei.*] id est disci-
plinæ.

f ¶*Sed etiam cadant.*] vlterius.

g ¶*Ruinæ.*] id est, euersi & ruentes fra-
tres.

h ¶*Properata.*] quia quæ committuntur in Deum, remitti nō pos sunt sine pœnitentia: & quia facilitas veniæ incentiuum tribuit de linquendi, vt j.23.q.4. si is qui. & cap. est in iusta.

i ¶*Intercepta.*] id est, dimissa.

Si quis.] CASVS. Cyprianus repre-
prehēdit hic quosdam præsbyteros, qui ad mādatum aliquorum martyrum,id est eremitarum & religio sorum virorum etiam impœnitentibus remittebant pœnam peccatorū,& dicit ꝙ si quis hoc facit,prouocat Deū ad iracun
diam contra delinquentes.Item ostendit,quod si martyres p̄-
cipiant ea,quæ scripta sunt & licita, facienda sunt: quia non
sunt contra Deum,sed vt dispensetur cum eo qui verè pœni-
tet,& non fictè. Si verò præcipiant ea, quæ scripta non sunt,
expectandum est donec probentur ea Deo placere: quoniam
non statim concedit Deus quod postulat martyr, sicut Moyses non statim impetrauit veniam peccatorū po-
pulorum cum petijt.

k ¶*Remissionem pec-catorum.*] Quæ enim in nos delinquuntur, possumus remittere si-
ne pœnitentia, "sed nō quæ in Deum. 23. q. 4. si is qui.

"Delicta cō missa ī Deū remittere nō possum.

l ¶*Sententiam.*] Qui ergo non seruat senten tiam iudicis,offendit iu
dicem, "& iniuriam fa-
cit iudici, qui frustrato riè appellat ab ipso. C. quan.prou.non est ne-
cess.l.vlt.in fi. & hæc po
test esse causa quare iu
dex debeat esse suspe-
ctus ei qui appellauit ab ipso, vt extra de ap. ad hæc.

† al. Maso-nem.al.Mas senū] Ori. " Appellās frustratoriè iudicem of-fendit.

4 Anſ.lib.8. c.37. Pol.l. 4.ti.39. Iuo p.6.c.397. p.15.57.& 86. Burc. l. 19. c. 43.&73. Pann.l.3.c. 149. Rab. pœ.l.1.c.1. Cōc.Neocę far.c.1.

m ¶*Martyres.*] i.Chri sti sacerdotes.

n ¶*Vt sciamus.*] per si gna exteriora consideratā in pœnitentibus.

o ¶*Videri.*] ar. "ꝙ nō statim tenetur qs crede re ēt bono viro.vt 9.di. ego solus. fi. ff. qđ cum fal.tut.l.2. imo imputa tur alicui,ꝙ nimis ē cre dulus.9.q.3. non solū. 86.di.si quid verò.ff. de eo ꝙ quē fac.l.j.§.j. Nō ob.23.q.j.qd culpatur. vbi in dubio obedit:qa ibi loqtur dū p̄latus p̄-
cipit ꝙ est dubiū hic đ martyrib.q nō erāt pręlati.26.q.5.nec mirū.

† al. xx. " Credulus non dēt qs esse nimis.

Domino sancto.] CASVS.Massanus eps inuenerat ī cōcilio Ancyrano,ꝙ lapsi ī for nicationē post pniam poterant restitui. Alibi inuenerat eos nō esse re stituēdos: & iō rogauit Isidorū vt hāc cōtrarie tatē ei solueret.Et resp. ꝙ illi q verè pęnitēt,ad gradū pristinū restituū tur & honorē: q verò si ctè pęnitet, nō restituū tur.& hoc ꝓbat auc̄to ritate Ezechielis & Io. Euāgelistæ. In fi.dicit, qđ vbicunq; inuenitur discors cōciliorū sn̄ia, illa suscipiat.q̄ est anti-
quior,& potior pietate id est misericordior.

† al. corpo-ris.

† al.adeptæ.

p ¶*In epistolis.*] Mas-sanus rogat Isid.vt solu tionē canonū contra-
riorū circa restitutionē lapsorū ei rescriberet.

Ezech. 16.

Et si scripta non sunt in Domini lege,quæ mandant,ante est,vt sciamus [n] *illos de Deo impe-
trasse quod postulant,tunc fa-
cere quod mandant. Neque enim statim videri* [o] *potest de diuina maiestate concessum, quod fuerit humana pollicita tione promissum.Nam& Moy ses pro peccatis populi petijt, nec tamen peccantibus veniā cum petijsset, accepit.*

Item Isidorus ad Massanum † *Epi scopum.*

¶Qui sunt reparandi post lapsum, vel qui non.

CAP. XXVIII.

4 DOmino sancto meritis-
que beato fratri Massa-
no episcopo salutem. Quod in epistolis [p] venerabilis fraterni-
tas tua innotuit, videlicet, qđ in canone A Ancyrano,c.xix.† legitur post lapsum corpora-
lem restaurādum honoris gra-
dum post pœnitentiam: alibi verò legitur, post huiusmodi delictum nequaquam reparan
dum antiqui ordinis meritum, hæc diuersitas hoc modo solui tur.Illos enim ad pristinos gra dus redire canones præcipiūt, quos pœnitentiæ præcessit sa-
tisfactio, vel condigna pecca-
torum confessio. At contra hi, qui neque à vitio corruptionis † emendātur,atque hoc ipsum carnale delictum, qđ admit-
tunt,vēdicare [q] quadam super stitiosa [r] temeritate nituntur, nec gradum vtiq; honoris, nec gr̄am communionis recipiūt. Ergo ita est determināda sen-
tentia, vt necesse [s] sit illos re-
staurari in locum honoris, qui per pœnitentiam recōciliatio nem recepisse merentur diui-
næ pietatis. Hi enim nō imme ritò cōsequūtur ademptæ † di-
gnitatis statum, qui per emē-
dationem pœnitētiæ recepisse noscūtur remedium vitę.Id au tem ne fortè magis sit ambi-
guum, diuinæ auctoritatis sen tētia cōfirmetur.Ezechiel qui dem propheta sub typo præua ricatricis Hierusalem ostendit post pœnitētiæ satisfactionem pristinum posse restaurari ho-
norem. [Confundere,inquit,

q ¶*Vendicare.*] i.defendere. sic etiam è contra ponitur.

r ¶*Superstitiosa.*] s̄.8.dist.quo iure.

s ¶*Necesse.*]Ex hoc verbo,necesse,& ex illo verbo,p̄cipiunt,

quod supra ponitur, patet dispẽsationem q̃nque esse debitã [a], vt ſ̃.eo.vt constitueretur. "& sic patet, ꝙ episcopus peccat si non dispensat, vbi patet ratio dispensandi, vt 34.dist.fraternitatis.ar.2.q.5.quanto.tamen cum superiore agi potest officio iudicis, vt fiat dispensatio, vt ext. de iur.patr. nullus. licet non possit peti iure actionis, sicut potest dici de eleemosyna pauperi debita.47.dist.sicut.

a Ad hoc ĵ. 23.q.j. noli. vbi de hoc. & ĵ. e. si qs. ver. ꝙ si. vbi de hoc. arg. ĵ. c. considerãdũ. Arch. "Eps q̃q; peccat si nõ dispensat.

a ¶ *Antiquitatem.*] i. mores antiquos.

b ¶ *Atque ignominiã.* Ex hoc verbo, & ex illo verbo, depositionẽ, est ar. "ꝙ episcopus potest depositum & infamem restituere [b], quia ignominia idem est, ꝙ infamia, vt ff. de ijs qui no. infa. l. 2.§.ignominiæ. & sic patet, ꝙ potest tollere *infamiam*, ꝙ concedo [c] vbicunq; potest dispensare, vt di xi.2.q.3.§. hĩc colligit.

†al. post cõfusionem, id est, peccati. "Infamiam potest eps tollere.

b De hoc le. & not.ſ̃. eo. cõtumaces.

c Idem Ioã. de Fã. q approbat istã totam gl.

c ¶ *Depositionem.*] id est suspensionẽ. sic 46. dist. clericus.

d ¶ *Discors.*] Nonne illa sentẽtia est potius sequẽda quæ maiorem continet pietatem? vt 9.dist.sana. "licet enim canon Apostolorũ potior sit, quia antiquior sit alijs canonibus, tamen præiudicatur [d] ei per posteriores, vt 82. dist.presbyter. idem patet in canone Hieron. vt 26.dist.deinde.& ca. acutius. Item quandoque præiudicat ille canon, qui nõ est potior, vt 25.q.1.contra statuta. quod ergo dicitur hic, intellige cum ambæ constitutiones sunt particulares, & locales: & de illis loquitur cap. 19.di. in canonicis. sed si ambæ sunt generales semper posterior prẽiudicat, vt ext. de co.spi.c. j.ff.de le. non est nouũ. Sed qualiter præfertur vnus canon alteri, cum omnes sint promulgati instinctu spiritus sancti. 16. qõ. 3. nemo [e]? Resp. ꝙ duo canones possunt esse contrarij, & tamen vterque est iustè institutus. quod eñ vnus statuit, & iustè: alter contrariũ potest statuere, & iustè. 63. dis. §. verùm. ext. de consang. & affi. non debet.

"Canon canoni an ꝑiudicet.

Apoc.2. d Videas qd̃ leg. & no. 18 di. qm̃ qdẽ.

e Et melius 25.q.1. violatores. & ĵ. c. ꝑx. in pr. & ĵ. e. si ille. Arch.

1 ĵ. 3.q.2.c. hoc ipsum.

e ¶ *Cuius aut antiquior.*] si ambo sunt æqualis pietatis. 19. di. in canonicis.

QVICVNQVE. Casvs. Concludit Gra. ex supradictis breuiter epilogãdo solutionẽ, quæ est ſ̃. in §. qũo. sed huic solutioni obijcit c. sequens, & alia vsq; ad §. sed illud.

ô Iuda, & porta ignominiam tuam,] & post paululum: [Et tu, inquit, & filiæ tuæ reuertimini ad antiquitatem tuam.] ¶ Quod dixit [Confundere] ostẽdit post † peccati opus debere quẽq; erubescere, & post confessionem pro admissis sceleribus verecundam frontem humi prostratam demergere, pro eo ꝙ dignum confusione perpetrauerit opus. Deinde p̃ cepit, vt post ignominiã, & deiectionem nominis sui, siue dignitatis reuertatur ad suã antiquitatem [a]. Ergo dum quisq; post opus confessionis suæ cõfunditur, atq; ignominiã [b] portãs, depositionem [c] suam cum humilitate luget, reuocari secundum prophetam ad priorem statum poterit. Item Ioannes Euãgelista Angelo Ephesi ecclesiæ inter cætera quædam similia scribit. [Memor esto vnde cecideris, & age pœnitentiã, & prima opera fac, alioqui veniam tibi, & mouebo candelabrum tuum de loco eius.] ¶ Ecce [B], inquantum valui, cõcilij Ancyrani antiquam planè, & plenam auctoritatem sacris testimonijs explanaui, oñdens eum posse restaurari in ꝑprio gradu, qui per pœnitentię satisfactionem nouerit ꝑpria delicta deflere. Qui verò negligit, nec luget quæ gessit, & lugenda sine vllo pudore religionis, vel timore iudicij diuini cõmittit, eum nullo modo posse ad pristinum gradum restaurari cognoscas. In fine c autẽ huius epistolæ hoc adijciendum putaui, vt quotiescunque in gestis conciliorum discors [d] sententia inuenitur, illius concilij magis teneatur sententia, cuius aut antiquior [e], aut potior extat auctoritas.

A ¶ *Sic habet hoc caput in epistola, quæ nuper vnà cum alijs Isidori operib. est impressa Parisijs, & ita scribitur,* Isidori Hispalensis archiepiscopi epistola ad Massanum episcopum Domino sancto, meritisq; beato, &c. *In epistola autem longiore, eodem argumento, & ijsdem penè verbis, (quæ & ibidem antea Antuerpiæ cum libris de summo bono impressa est) non fit hoc loco mentio concilij Ancyrani: sed tamen in editione Parisiensi titulus hic est.* Isidori Hispalensis archiepiscopi epistola de restituendis in pristinam dignitatem clericis pœnitentibus. seu, Explanatio canonum aliquot Ancyrani concilij. *Veruntamen in canone il loxix. versionis Dionisij (qui apud Græcos, & in alijs versionibus vigesimus est) vbi legitur,* perfectionem consequi secũdum pristinos gradus. *Græcè est,* κατὰ τοὺς βαθμοὺς τοὺς προάγοντας. i. secundum gradus, qui eò deducunt. *& Balsamon longè aliam sententiam elicit, quam Isidorus.*

S *I quis.* Casvs. Hoc c. diuiditur in duas par. In 1. par. probat Hormisda, ꝙ si aliquis clericus fuerit in adulterio deprehensus, vel conuictus, vel confessus, non potest ad suũ honorem redire. Et hoc probat per verba Nicæni concilij 300. & 18. episcoporũ. & reprehendendo deridet eos qui dicebant rigorem non esse seruandũ circa delinquentes. in 2.p. quæ inc. ibi, *Quòd si eos.* dicitur, qd̃ si clerici delinquentes verè pœnitent, restitui possunt exemplo Dauid. Si verò non resipiscunt, non est eis indulgendum, cum Deus nõ indulgeat. & si eis falsò indulgeamus, in dicij dicturi sunt cõtra nos, ꝙ nos non debuissem[9] eis indulsisse, nec permisisse eos in delictis propter blanditias permanere, vel minas eorum. Et no. ꝙ prima pars facit contra solutionẽm Gratiani: sed secunda pro eo. sequens c. patet.

B ¶ Ecce.] *Hic in epistola longiore multa interijciuntur.*

C ¶ In fine.] *Hæc nunc leguntur in lõgiore epistola, non autem in aliã, quam cæteroqui Gratianus videtur secutus.*

Quicunque igitur pro criminibus suis dignè Deo pœnitẽtiã obtulerint, auctoritate Gregorij, & Augustini, & Hieronymi, & Isidori gradũ pristinæ dignitatis recipere possunt. Qui autem non odio criminis, sed timore vtilitatis, vel ambitione honoris falsas Deo pœnitẽtias offerunt, in pristini honoris gradum reparari minimè poterunt.

Sed obijciũt illud Hormisdæ Papæ, qui scribit omnib. episcopis per vniuersas prouincias.

¶ Diaconus, aut presbyter in adulterio deprehensi reparari non possunt.

CAP. XXIX.

SI quis A diaconus [f], aut presbyter post acceptam benedictionem leuiticam cũ vxore sua incontinens inuenitur, ab officio suo deijciatur.

3 ¶ Ecce [g] manifestè constat, quia secũdum titulos antiquorum Patrum Sancto B spiritu suggerente conscriptos, & secundum sententias cccxviij. [h] episcoporum, quas etiam Gallicani canones continere vidẽtur, clerici in adulterio deprehensi [i], aut ipsi confessi, aut ab alijs conuicti ad honorem redire non possunt [k]. 4 Sed quia fortè non desunt, quib. pro nimia pietate [l] suprascripta sanctorum patrum seueritas minimè placeat, sciant se cccxviij. episcoporum, qui fuerunt congregati in concilio Nicæno, & reliquos statuerunt canones, sententias reprehendere, vel damnare. Sed fortè maior est in illis pietas, q̃ in suprascriptis trecẽtis decem & octo episcopis? maior est in illis misericordia, quàm in sancto [m] Ioãne apostolico Papa? maior charitas, q̃ in reliquis sanctis sacerdotibus, qui hoc † exemplo remedia [n] ecclesiarum suis defi-

2 Araus. cũ. c.23. & Aurel.5.c.4. Pann. l.3.c. 98. Ans. lib. 11.c.87.

3 Concord. cũ hoc tex. in l. si adulteriũ. cũ ibi no. per Bar. ff. de adul.

4 ſ̃.c.miror.

f Sola dẽprehensio sufficit ad notã infamiæ inducẽdã. ff. de rit. nu. palã. §. q̃ in adulterio. secũdm Gof. qui ita not. extr. de iud. cũ ñ ab hoie. Arch.

†al. pro exẽplo & remedio] Ans.

g ¶ *Ecce.*] vsq; ad hũc locum sunt verba Nicæni concilij.

h ¶ *Cccxviij.*] Ergo videtur, ꝙ hoc sit statutum Nicæni concilij, cui tot interfuerunt, vt 15.distinct.canones. licet Damasus Papa de ccc. tantùm loquatur. 10.quæst.1. hanc consuetudinem. sed minor numerus non excludit maiorem.

i ¶ *Deprehensi.*] aliquo sequentium modorum. Videtur ergo, quòd sola deprehensio sufficit, vt hic, & 81. distinctio. presbyter. & habes infra eo. de his. sed non est ita nisi sint conuicti, vel confessi, vt sequitur infra secunda quæstione prima, nos in quemquam. & 12. quæstio. 1. non dicatis. Vel intellige, deprehensi ita quòd factum sit notorium ex facti euidẽtia [f], vt ext. de coh. cle. & mulie. tua. tales enim qui in maleficio publicè deprehenduntur, sine iudicio damnantur, vt C. de def. ci. l. defensores. lex 7. est.

k ¶ *Non possunt.*] de iure.

l ¶ *Pietate.*] ironicè loquitur.

m ¶ *In sancto.*] ſ̃.ea. miror.

n ¶ *Remedia.*] i. pœnas contra illos, qui nõ seruant statuta.

a ¶ *Omnibus.*

a ¶*Omnibus.*]ar.q̃ qui vni facto contradicit, omnibus contradicit.sic ſ̃.4.diſt.deniq;.de pœn.diſt.5.fratres.& ext. de reg. iur.deſicat.de conſe.diſt.2. comperimus.

"Inobediēs ꝑlato eſt ei inimicus.

b ¶*Et inimicos.*] not. "q̃ eo ipſo,quòd aliquis non obedit prælato,eius eſt inimicus,vt 24.q.1,quoniam vetus.ſ̃.e.ſi quis prępoſtera.

c ¶*Palpare.*] id eſt, adulari.

†al.prona.

d ¶*Deberemus.*] not. diſpenſationem eſſe debitam.vt ſ̃.e.vt conſtitueretur.& 11.q.3.plerunque.

ADDITIO. Dicas breuiter, q̃ vbicunque perſona,res,& locus eā exigit,debita eſt.19.di. c.1.& 2.ſ̃.eo. diſt. duo. ver. præcipiunt. & ver. neceſſe.& j̃.eo.conſiderandum. Quod dic vt plenè no.in Spec. de legato.§. genera autem. & not.ext.de ſen.excō. pueris. Arch.

e ¶*Digna.*]quod nulli facit.24.q.2.legatur.

f ¶*Dimiſerit.*]non.n. tam cito dimittit Deus ſicut ſacerdos abſoluit de pœn.diſtin.1. quem pœnitet.

Pſal.6.

g ¶*Dicturi.*]Nunquid voce tunc loquentur, cum Apoſtolus dicat, quod tunc linguæ ceſſabunt, licet propheta cōtrarium dicat: Exultationes Dei in gutture eorum. Sed quidquid ſit, tunc nullus accuſabit alium, "ſed ſola conſcientia accuſabit quemlibet.9.q.4. aliorum.

Pſal. 101.

"Conſcientia ſola damnādos accuſabit.

h ¶*Indulgemus.*] id eſt indulſimus.

i ¶*Permittimus.*] id eſt,permiſimus.

k ¶*Quia vno.*]ſcilicet Achor. 8. qō. 1. audacter. j̃.j.q.4.§. item peccato Achor.Ioan.

l ¶*Vicunq;.*]¶*Diuini.*]id eſt, eccleſiaſtici.

m ¶*Difficile.*]tale difficile habes.47.diſt. quātumlibet. aliàs ponitur pro non.2.q.6.§.biduū ver. ſi aduerſus. & 47. diſt.c.ſi.

Num.16.

Q*Vi ſub gradu.*] CASVS. Aliquis exiſtens in gradu ſacerdotali mortaliter peccādo cecidit, dr̃, q̃ ille talis debet eſſe cōtentus baptizare,cōionē infirmis dare, & diuina officia celebrare. ſed ad ſuperiores ordines non aſcendat, vel diuina officia celebrabit tamq̃ clericus, ſed non ſacrificabit.Alia litera hēt. Qui ceciderit à gradu. & ſecūdū hoc ſic pones caſum: Aliqs ſacerdos depoſitus fuit pp peccatū,qui acta pę nitentia volebat reſtitui,quæritur an poſſit? reſpondetur, q̃ non: ſed in neceſſitate poteſt baptizare, communionem dare,& altario miniſtrare,non tamen Miſſam cantabit.

n ¶*Sub gradu.*] id eſt in gradu.

o ¶*Baptizare.*] Sed nonne iſtud laico conceditur,vt 1.q.1. quod quidam? Sed dic quòd iſte poteſt ſolemniter baptizare [a], "quod laicus non pōt, vt 81.diſt.ſi diaconus. Item obijcitur,quòd ſi iſte poteſt baptizare,ergo & ſacrificare, vt dicit Hie.1.quæſt.j. ſicut Chriſtus. Sed ibi loquitur de adhuc tolerato.

†al.ex dictis Hieron.

a Etiā poterit rōne ordinis, qđ nō poterit laicus. Ioā. de Fan.

"Baptiaare ſolemniter laicꝰ nō ꝑt. 1 Pol.l.4.ti. 39.Bur.l.19 c.78. Iuo p. 15.c.91.

p ¶*Miniſtrare.*] ſed non celebrare.Vel dic, q̃ poteſt remanere [b] in officio ſacerdotali [c]: ſed non poteſt eſſe epiſcopus.

† poſt lapſum]deſunt ferè in oīb. exempl.

b Diſpenſatiuè. Hug.

c Scđm hūc intellectum poterit cōficere,& corpus Chriſti & alia facere,& ea ſola pœna hic j̃. ponitur in eū, qa ñ pōt amplius ꝓmoueri, ſecūdū hoc ñ eſt cōtra 1. quæ.1.ſicut Chriſtus.

2 Bur.l.19. c.80. Iuo p. 15.c.93.

† à ſuo gradu.

PResbiteros.] CASVS. Hoc c.diuiditur in tres part. in 1. p. loquitur de quibuſdā presbyteris & diaconibus qui coacti coactione conditionali dæmonibus immolauerunt: dc quib. quæſitum eſt quomodo debeant puniri,& reſp.presbyteri, & diaconi,q coacti fuerūt coacti cōditionali, ſi verè pęnitet eos feciſſe, & poſtea fideliter & non fictè paganos impugnauerūt, honorem ſuum retineant, ſed in ſuis officijs nullo modo miniſtrent, niſi epiſcopus laboris eorum poſtea conſcius, cū eis duxerit diſpēſandum. In 2. par.inc. ibi, *Qui autem fugientes*. dicitur,q̃ illi qui fugientes comprehenſi ſunt, & coacti coactione violēta dæmonibus immolare,nec peccauerunt: & nullo modo ſunt puniendi, nec laici propter hoc debent à promotione repelli. In 3. par.inc. ibi, *De his autem.* dicitur, quòd illi qui ſpontè hoc fecerūt ſicut factum fuit ſub tyranno Licinio,admitti debent, ad pœnitentiam & cōmunionem eccleſiæ,

3 Bur.l.5.c. 40.& 41. Iuo p.2.ca. 49.& 50. Poly.l.6.tit. 12. C.2.

q ¶*Qui immolauerunt.*] coacti conditionaliter.

†al. vt offerrent.

†illum] priſca verſio.

d Dic planius offerre i.ī altari cōficere. q. d. bñficiū retinebit, ſed ñ offm̃.ſic j̃ e. ſtudeat. ī ſi. 28.di ꝓsbyterū. ext.de cle.pu. ī du. Hēricus. ſic ècōsra retinet qs offlciū ſed non bñficiū. 1.q. 5.c.1.Io. de Fan.

Num.16.

Q*Vicunq;.*]¶*Diuini.*]id eſt, eccleſiaſtici.

m ¶*Difficile.*]tale difficile habes.47.diſt. quātumlibet. aliàs ponitur pro non.2.q.6.§.biduū ver. ſi aduerſus. & 47. diſt.c.ſi.

Q*Vi ſub gradu.*] CASVS. Aliquis exiſtens in gradu ſacerdotali mortaliter peccādo cecidit, dr̃, q̃ ille talis debet eſſe cōtentus baptizare,cōionē infirmis dare, & diuina officia celebrare. ſed ad ſuperiores ordines non aſcendat, vel diuina officia celebrabit tamq̃ clericus, ſed non ſacrificabit.Alia litera hēt. Qui ceciderit à gradu. & ſecūdū hoc ſic pones caſum: Aliqs ſacerdos depoſitus fuit pp peccatū,qui acta pę

ſancto Ioanne apoſtolico Papa?

Item Hieronymus. †

¶Difficile eſt poſt lapſum ad priſtinum gradum redire.

CAP. XXX.

1 QVicunque dignitatem diuini [l] gradus nō cuſtodiunt,contenti fiant animā ſaluare. Reuerti enim in priſti nū gradum poſt lapſum † difficile [m] eſt.

¶*Simile quiddam priori parti huius capitis habetur in can.27. Baſilij ad Ampilochium,& in can.26.ſynodi in Trullo.*

Item Baſilius A.

¶Lapſus poſt pœnitentiam altario tantùm miniſtret.

CAP. XXXI.

2 QVi ſub † gradu [n] cecidit poſt pœnitentiam, contentus fiant baptizare [o], communionem infirmis dare, & altario tantummodo miniſtrare [p].

A ¶Baſilius.]*Iuo citat ex dictis Auguſtini. Habetur nonnihil ad hanc rē faciens in epiſtola Baſilij ad Ampilochium can.27. Sed propius etiam ad hanc ſententiam accedit can.* 14. *concilij Aurelianenſis primi, & canon nonus concilij Neocæſarienſis (qui habetur infra* 15. *q.* 8. *qui admiſit.) præcipuè ſi hic legatur,quēadmodum in pleriſque Gratiani codicibus*, communionem infirmis dare, non autem ſacrificare,& altario miniſtrare. *Similem quādam ſententiam refert ex nouella Leonis Balſamon ad canonem.* 21. *ſynodi in Trullo.*

*Item ex concilio Ancyrano,ca.*1. *& ſequentibus.*

¶De ſacerdotibus, diaconis, & laicis,qui idolis thuriſicant.

CAP. XXXII.

3 PResbyteros,qui immolauerunt [q], & poſteà certamen iterum inierunt [r], ſi B ex fide luctati ſunt, & nō ex compacto [ſ] ad oſtentationem,vt caperentur †, ipſi fecerunt, hos placuit honorem [t] quidem ſedis propriæ retinere: offerre [u] autem illis, & ſermonē ad populum facere,aut aliquibus ſacerdotalib.officijs fungi [x] non liceat. ¶Diaconi ſimiliter,qui immolauerunt,poſteà verò iterum reluctati ſunt,aliàs † quidē honorē habere oportet:ceſſare aūt debent ab omni ſacro miniſterio, ita vt nec panem,

a ¶*Nec*

70 A ¶Si quis.] *Hinc vſque ad ver. Ecce.ſunt ex cap.*23.*concilij Arauſici, quod videtur citatum fuiſſe ab Hormiſda,ſiue alio quiſquis fuerit huius capitis auctor,Anſelmus quidem & ipſe Hormiſdam citat.*

B ¶Sancto ſpiritu.] *Apud Anſelmul legitur*, à ſancto Ioanne Papa tranſmiſſos, & cccxviij. epiſcoporū ſententias, *quod videtur conuenire cum his,quæ paulò inferius habētur,* 80 Maior eſt in illis miſericordia, q̃ in

k 2

a ¶ *Nec calicem.*] ante confectionem, quia post confectionem nō est eis licitum offerre. & sic non est cōtra 93. dist. peruenit.

b ¶ *Penes.*] Hic patet q̄ episcopus dispensat in hæresi, & cum schismatico, vt s.e.vt constitueretur. nō tamen cū excommunicato ministrante. 11.q. 3. si quis episcopus.

C.3.

c ¶ *Per necessitatem.*] famis, imò potius debent mori fame, quàm vesci idolothytis. 32.q. 4. sicut satius. & j. 31. qō. 5. ita ne. Vel vocat hic necessitatem coactionem.

d ¶ *Ampliorem cautelam.*] Quandoq; enim ad cautelam imponitur alicui pœnitentia, vt 34.q. 2. in lectum.

e ¶ *Commodari.*] quia restituuntur ad communionem [a], non ad officium, vel beneficium, tamen dabitur sustentatio eis. 16. q. 6. de lapsis. Io. de Fan.

a se. si dignè pœniteant.

ADDITIO. Sed videtur contra, quod no. 1. q. 7. maximum, & 21. dist. §. non autem. in glo. sed videtur. in fi.

SED ILLVD. CASVS. Modo resp. Gratianus tribus. c. supradictis, scilicet illis c. si quis diaconus, & duobus sequētibus, & cuilibet dat suam solutionem, & generalem solutionē ad omnes supradictas contrarietates, dicēs, quòd cap. quæ prohibent restitutionem lapsorum, intelligenda sunt cum crimina sunt manifesta ante ordinationem, vel post. quæ verò permittunt, de occultis intelliguntur, quibus per occultam pœnitentiam purgatis in suis ordinibus remanere possunt. Et hoc probat duobus c. seq.

1 Cōc. Nicœnum 1. c. 11.

f ¶ *Sed illud Hormisdę.*] s.e. si quis diaconus.

g ¶ *Hieronymi.*] s. ead. quicunque.

h ¶ *Basilius.*] s. ea. qui sub gradu.

SAcerdotes.] CASVS. Carolus Archiepiscopus quæsiuit à Papa vtrum sacerdotes, quorum fornicatio est manifesta rei euidētia, vel per testes, possint habere hōnorem sacerdotij. Et respon. quòd non, secundum canonicam institutionem.

nec calicē [a] offerant, nec Euangelium pronuntient, c nisi fortè aliqui episcoporum conscij sint laboris eorum, & humilitatis, & mansuetudinis, & voluerint eis aliquid amplius tribuere, vel adimere. Penes [b] ipsos ergo erit de his potestas.

¶ Qui autem fugientes cōprehensi sunt, vel à domesticis traditi, vel ademptis facultatibus sustinuere tormenta, aut in custodiam trusi proclamauerunt se Christianos esse, & eousque adstricti sunt, vt manus eorum comprehendentes violēter attraherēt, & funestis sacrificijs admouerent, aut aliquid pollu ti cibi per necessitatem sume re cogerentur, confitentes iugiter se Christianos esse, & luctum rei, quæ contigit, incessabiliter ostendentes omni deiectione & habitu, & humilitate vitæ, hos velut extra delictum cōstitutos, à communionis gratia non prohiberi decernimus. ¶ Si verò prohibiti sunt ab aliquibus propter ampliorē cautelam [d], vel propter quorundā ignorantiā: statim recipiantur. ¶ Hoc autē similiter, & de clericis, & de laicis cæteris obseruari conuenit. ¶ Perquisitum est autem & illud, si possunt ēt laici, qui in has necessitatis angustias inciderunt, ad clericatus ordinem promoueri. ¶ Placuit ergo & hos, tanquam qui nihil peccauerunt, si & præcedens eorum vita probabilis sit, ad hoc officiū prouehi. 1 ¶ De his autem, qui negauerunt præter necessitatem, aut præter ablationē facultatum, aut præter periculum, vel aliquid huiuscemodi (quod factū est sub tyrannide Licinij) placuit sanctæ synodo, quamuis humanitate probentur indigni, tamen eis beneuolentiam commodari [e].

1 Cōc. Nicœnum 1. c. 11.

B ¶ Si ex fide.] *Hic verba cōcilij sunt in compendium redacta: omnino autem versio Dionisij, quam attulerūt Burchardus & Iuo, propius accedit ad verba græca. Sunt tamen nonnulla in hoc c. emendata, & locupletata ex versionibus, quas gratianus videtur secutus.*

c ¶ Nec Euangelium pronuntiēt.] *In versione antiquiore est,* nec pronuntient. *in alia quam Burchardus attulit,* vel prædicando, *græcè,* κηρύσσειν, *quod ppriè significat Euangelium, & fidei doctrinā prædicare.*

Sed illud Hormisdę [f] *Papę desidiosos, & negligentes, non verè pœnitentes reparari prohibet.* ¶ *Illud autem Hieronymi* [g] *fatetur hoc esse difficile, non impossibile.* ¶ *Basilius* [h] *autē circa delinquentes rigorem iustitiæ seruādum ostendit, quē circa pœnitētes alij relaxandum misericorditer affirmant.* ¶ *Possunt & aliter distingui præmissæ auctoritates.* [2] *Quorū enim crimina manifesta sunt, ante vel post ordinationem à sacris ordinibus deijciendi sunt: quorum autem peccata occulta sunt, & satisfactione secreta secundum sacerdotis edictum purgata, in proprijs ordinibus remanere possunt* [3].

Vnde Nicolaus Papa Carolo Archiepiscopo, & eius suffraganeis.

¶ Non potest restitui in sacerdotem, cuius crimen fuerit manifestum.

CAP. XXXIII.

4 SAcerdotes, si in fornicationis laqueum ceciderit & † criminis manifestus [i], siue ostensus fuerit actus, sacerdotis non possunt [k] habere honorem secundum canonicæ institutionis auctoritatem.

Item Rabanus Archiepiscopus scribit ad Heribaldum, lib. pœn. c. 1.

¶ Qui valeant reparari post lapsum vel non.

CAP. XXXIIII.

6 DE his verò visum est nobis scribendum, qui sacros ordines habētes, ante, vel post ordinationem contaminatos se esse in capitalibus criminibus confitentur. In quibus, vt mihi videtur, hæc distātia esse debet, vt hi, qui deprehensi [l], vel capti fuerint publicè in periurio, furto, atque fornicatione, & cæteris huiusmodi criminibus, secundum canonum sacrorum instituta, à proprio gradu decidant: quia scandalum est populo Dei tales p̄sonas suprà † se positas habere, quas vltrà modum vitiosas esse constat. Nempè inde retrahuntur homines à sacrificio Dei (sicut quondam Heli filijs peccātibus, fecisse leguntur) & rebelles hinc, atque cōtrarij existētes, eorum prauis exemplis quotidie peiores fiunt. Qui autem de prædictis peccatis abscōditè à se admissis per occultam confessionem coram oculis † Dei præsente etiam sacerdote, qui eis indicturus est pœnitentiam, confitentur, & semetipsos grauiter deliquisse quæruntur, si A se per ieiunia, & eleemosynas, vigiliasque, & sacras orationes purgare certauerint, his ēt gradu seruato [m],

i ¶ *Manifestus.*] per euidentiam facti.

k ¶ *Non possunt.*] sine dispensatione [b]. sed si est occultum, possunt sine dispensatione post pœnitentiam.

b Ad hoc 81. dist. ministri. ext. d big. qa, &c. & fortè cū hoc pōt dispēsare ep̄s, secūdū id, qđ not. Inn. ext. de cler. p. c. 1. in gl. 1. in probatione.

DE his verò.] CASVS. Quidam in sacris ordinibus constituti fecerunt periuriū, furtum, vel fornicationē, vel huiusmodi: quare quęsiuit Heribaldus ab Archiepiscopo Rabano, an tales debeant cadere à primo gradu. Et resp. quòd sic, si publica sunt eorum delicta: quia scandalum est tales præesse, & laici inde detrahunt sacrificio Dei, sicut factum fuit per filios Heli. Si autem peccata eorum sint occulta, & per occultam pœnitentiā deleantur, ad consilium sacerdotis in suis gradibus remanentes indulgentiam à Domino cō sequuntur.

2 Raba. pœ. c. 1.

3 In gestis cōcilij Vormaciēs. c. 11. Vide Iuon. p. 10. c. 180.

4 Pan. l. 3. c. 136.

† al. aut.

l ¶ *Qui deprehensi.*] & conuicti, vt 15. q. vlt. c. vlt. & ext. de iudi. cum non ab homine. & advocabit testes, "per quos probabit ipsum in crimine deprehensum, & detineat eum p̄ viginti horas. ff. de adult. capite.

"Deph̄ēsus ī crimine p̄t per 20. horas d̄tineri.

m ¶ *Seruato.*] Secundū quosdam iure communi, & promouetur, & manet in ordine susceptо occultus peccator post peractam pœnitentiam [c], vt etiam sentit Gratianus. s. eo. §. sed illud. nisi in simonia, vbi quis ordinē emit, qui quantum ad se, & ad alios est suspensus, vt 32. dist. §. verum. & ext. de si. tanta. licet sit ar. contra extr. de si. extuæ. sed ibi non dicitur quòd dispensabatur cū eo: sed dicitur quòd p̄ hiberi non potest, cum sit occultum. Sed obijcitur istis quod dicit in fi. de spe veniæ. Sed ip si intelligunt de spe veniæ quantum ad peccatum. H. verò dicit, quòd in occulto peccato non potest dispensari: quia de illo non potest quis accusari vel puniri: quia occulta peccata nō habent vindictam, vt 32. quæst. 5. Christiana [d]. Ad hoc ergo q̄d occultus peccator possit promoueri, confitebitur episcopo crimen suum: & nō ei soli, sed corā aliq̄bus p̄sonis: & sic poterit dispensare

c Hoc facit q̄ talis solū Deū habet vltorē. 6. q. 1. si oia. 32. q. 1. apud. Et De⁹ non sanat aliquē, nisi ex toto sanet. de pœ. dist. 3. sunt plures. & extra de bapt. maiores.

† al. angelis. d Concor. l. 3. §. mittantur. cū no. ff. de ven. inſp. & l. ab Anastasio. C. mand.

ſpenſare ſecum.ſed vt dixi ſ.25.diſt.c.vlt.peccatum ſiue ſit occultum,ſiue manifeſtum,dum tamen ſit enorme, ſemper impedit ne poſſit ſine diſpenſatione promoueri: licet poſſit exequi ſuſceptum ordinem cum eſt occultum peccatū , & quòd occultum peccatum impediat promouendum,habes extr.de temp.or.ex tenore.Ioā.

Sed hæ opiniones hodiæ ſublatę ſunt per de cr.ext.de temp.or.c. vl. B. "Sed nunquid ſacerdos tempore pœnitentiæ poteſt exequi officium ſuum? Videtur ꝙ non,vt ſ.diſt.6.teſtamẽtum.& de conſec.di. 2. ſi non ſunt. & c.quotidie.& ſ.e.quid eſt, hoc. cum quilibet ſit ſuſpẽſus quantum ad ſe propter mortale peccatū, vt 1.q.1. ſacerdotes. & facit ad hoc ext. de celebr. miſ. de homine . Dico quod melius eſt ſi abſtineat ſi credit ſe indignum. ſi autem cõteritur, dico quòd poteſt [a] celebrare. nõ ob. ſ.di.33. habuiſſe. quod eſt contra. ſed illud intelligitur de eo quem non pęnituit adhuc. de pœn.diſtin.3.inter hęc hircum .

" Sacerdos tpe pœnitẽtię an poſſit ſuum offm exercere.

a Sub. niſi ſit tale peccatū ꝙ acta pœnitentia ñ poſſit ī ordine remanere ext. de tẽp.or.c. vl. & đ act. inq ſitiõis . ñ đ occulto peccato non facies manifeſtũ.Io.đ Fã. & facit ad hãc mĩiam qđ le. & no. extr.de tẽp. ord. ex tuarũ.& de fur. c.fi.Arc. 1 Anſ.lib.8. c.28. †al.tamen. †al. à cõione abſtineat. 2 ſ.e.c.clericum.& c.de his clericis. & c.miror.

DE LAPSIS. Hic incipit quarta pars huius diſt.in qua loquitur de hæreticis, qui olim ſine concilijs non recõciliabantur. Io.de Fan. CASVS.Supra dictũ eſt de alijs lapſis: nunc verò de lapſis in hæreſim dicit, ꝙ non eſt communicandum eis ante recõciliationem: quod probatur ſequenti c.

DE eo autem.] CASVS. Quoſdam hæreticos debebat Cyprianus eccleſiæ reconciliare: ſed differebat. quæſiuit ergo Antonianus quare differret? Et reſp ideo, vt congregato conſilio epiſcoporũ de communi reconcilientur. ante verò recõciliationem nullus eis communicare debet.

" Hæreticũ recõciliare ꝑt eps hodie ſine cõſilio.

a ¶*Communicato.*] " Olim enim epiſcopus ſolus non poterat ſine conſilio recõciliare hæreticum,vt 1.q.7. ſi qs epiſcopus. Sed hodie ſecus [b]. extr.de hæret.ad abolendam.§.præſenti.

b Sub.& hoc ꝑꝑ periculũ,qđ hodie ẽt nimis inualuit . ad idem ext.de purga. can. inter. ſecundũ Hoſt.

QVOD VERO. Hæc eſt quinta pars huius diſt.in qua ponitur quid iuris ſit de homicidis volũtarijs,vel caſualibus, vel neceſſarijs.Io.de Fan.

CASVS. Iſte §.reſpicit c.illa,miror.clericum.& de his.in quib. dicitur, quòd clerici homicidę carere debẽt officio percepto, quod Gratianus dicit eſſe verum de illis qui poterant homicidium euitare.Cæterùm ſi neceſſitate obſidionis anguſtati fecerunt homicidium, pęnitentia purgati remaneant in officio vt probatur ſequenti c.

b ¶*Quod verò.*] ſ.e.c.clericũ.& c.de his clericis.& c.miror.

DE *his clericis.*] CASVS. Quidam ſacerdotes leuitæ, & ſubdiaconi in obſidione poſiti hoſtes interfecerunt,vnde quæſitum fuit de his, an poſſint in ſuis ordinibus remanere? Reſpond. concilium quòd quilibet clericus vitare debet ſanguinis effuſionem. ſed ſi in hoc de neceſſitate inciderint, officio & communione corporis Chriſti duobus annis priuẽtur,in quibus pœnitentiam agant:qua peracta officio ſuo reddantur: ita tamen quòd ad altiora non promoueantur. Si autem in prædicto tempore negligenter pęnitеant,in poteſtate epiſcopi erit prolongare tempus pœnitentiæ.

Sequens §. cum ſeq. c. patet.

c *In hoc .*] ex neceſſitate.

d ¶*Priuentur.*]ad cautelam , ſecundum H. [c] "clerico in nulla neceſſitate licitum eſt occidere: imo potius debet permittere ſe occidi: ſed nos intelligim' iſtud de neceſſitate euitabili: quia poterat bene exiuiſſe caſtrum ante aduentum Paganorum : ſi enim eſſet ineuitabilis neceſſitas, nõ imponeretur eis pœnitentia . vnde dicas , qđ ſi eſt neceſſitas ineuitabilis, ſine omni diſpenſatione poteſt celebrare in ordine habito.ſed non debet promoueri ſine diſpenſatione, vt extra de hom.c. continebatur. Sed ob. extra eod.lator. vbi dicitur , quod licitè poteſt promoueri ad ſuperiores ordines. Ioā. Sed illud eſt diſpenſatio. de hoc dixi ſ.eod.c.de his. Sed melius dicas, quòd ibi fuit caſus fortuitus . B.

c Sic eſt antiqua gl.Io. q̃uis pauci hoc habeãt. " Occidere Arch. vtrũ liceat clerico ī neceſſitate.

e ¶*Sacerdotis.*] " Vide quomodo circa canones pœnitẽtiales habet ipſe ſacerdos plenã poteſtatem [d]. vt 26.q.7.tempora . ſecundum leges duplicatur tempus pœnitentię eis,qui non ſeruant pœnam & pœnitentiam iniunctã, vt ff. de pęn. aut damnum.§.inter eos .

3 Pann.l.3. c.154. " Sacerdos plenã ptãtẽ habet circa canones pęnitentiales. d Ad idẽ de pœ. di.1.mẽſuram . ibĩ de hoc .

f ¶*Clerico .*] Si iſte dedit operã rei licitæ expellendo porcos de agro ſuo : tunc intellige quòd hoc minus diligenter fecerit, aliàs in nullo puniretur,vt dixi ſ. ea. de his.

4 Pann.l.3 c.155.

g ¶*Pro amore.*] ſpirituali . talis enim amor non inducit ſimoniam , vt 1.q.1.filium. & c.latorem.& 35.q.9. veniam .

h ¶*In pœnitentia.*] interiori: "quia ſacerdos non facit publicam pœnitentiam niſi pro enormi crimine,vt de pœn. diſt. 6. ſacerdos.& 28.diſt.presbyter.

" Sacerdos ꝑt qñq; publicã pœnitẽtiã facere

Via te.] CASVS. Sichibertus epiſcopus Corſicæ inter anguſtias & iacula Saracenorum poſitus,vt periculum euitaret,quoſdam interfecit ex illis. Super hoc conſuluit dominum Papam,qui reſpondet quòd bene fecit, quia ſe obnoxium putat:ſed quia non ſponte hoc fecit , ſecũdum canones non condemnabitur.

i ¶*Iudicas.*]cum non ſis.

k ¶*Inde canonicè.*]i.non ſecundum rigorem canonum: quia tunc nullo modo, vt ſ.eo. miror. nunc autem miſericorditer

¶A communione abſtineant, qui lapſis ante reſtitutionem communicant.

CAP. XXXV.

1 DE eo autem †, quod ſtatuẽdum eſſet circa cauſam lapſorum , diſtuli , vt cum quies,& tranquillitas data eſſet,& epiſcopis in vnum cõuenire indulgẽtia diuina permitteret,tunc communicato [a], & librato de omnium collatione conſilio,ſtatueremus,quid fieri oporteret:Si quis verò ante cõſilium noſtrum, & ante ſententiam de omnium conſilio ſtatutam , lapſis temerè communicare voluiſſet,ipſe à communicatione abſtineretur †.

5 [2] *Quod verò* [b] *ſuprà de homicidis ſtatutum legitur,intelligendum eſt , quando facultas effugiendi datur , nec neceßitate clauduntur obſidionis. Cæterùm, cum neceßitate anguſtati effugere non poſſunt, ſi tunc homicidium admiſerint , purgati per pœnitentiam , & officio,& communioni reddentur .*

Vnde in concilio Ilerdenſi,c.1. legitur.

¶Poſt duorum annorum pœnitentiam,officio, & communioni reſtituantur clerici, qui in obſidionis poſiti neceſſitate ſanguinem fuderunt.

CAP. XXXVI.

DE his clericis,qui in obſeſſionis neceſſitate poſiti fuerint, id ſtatutum eſt, vt qui altario miniſtrant , & Chriſti corpus,& ſanguinem tradunt, vel vaſa ſacro officio deputata contrectant,ab omni humano ſanguine, etiam hoſtili ſe abſtineant. Quòd ſi in hoc incidерint,duobus annis tam officio, quàm communione corporis Domini priuentur [d], ita vt his duobus annis,vigilijs,ieiunijs, orationibus, & eleemoſynis ꝑ viribus , quas Dominus donauerit,expientur: & ita demum officio , vel communioni reddantur: ea tamen ratione , ne vlterius ad officia potiora prouehantur . Quòd ſi in definito tempore negligentiores circa ſalutem ſuam extiterint,protelandæ ipſius pœnitentiæ tempus in poteſtate maneat ſacerdotis [e].

Caſu quoque ſi clericus homicidium fecerit, in proprio gradu ex diſpenſatione remanere permittitur.

Vnde Vrbanus II. ſcribit Guernerio Narbonenſi Epiſcopo .

¶Qui caſu homicidium facit, ex diſpenſatione in ordine ſuo permaneat .

CAP. XXXVII.

3 CLerico [f] iaciente lapidem puer dicitur interẽptus: Nos pro amore [g] tuo in ſuo ordine eum permanere ꝑmittimus: vt tamen ſemper in pœnitentia [h] , & timore permaneat .

Item Stephanus V.Sichiberto Corſicæ Epiſcopo .

¶De eodem. CAP. XXXVIII.

4 QVia te quaſi obnoxiũ iudicas [i] , eo quòd à Sarracenis captus homines interfeciſſe videris: bene facis . Sed quoniam non tua ſponte id feciſſe cognoſceris , inde canonicè [k] nullo modo iudicaris .

toleratur. Vel intellige quando ineuitabili [a] neceſſitate hoc fecerit.

SI VERO. CASVS. Dictum eſt ſ. q̃ illi qui neceſſitate obſidionis, vel caſu aliquos occiderint, poſſunt in ſuis ordinibus remanere. Nunc verò dicit q̃ ſi quis ira commotus aliquem occiderit, licet non habeat animũ occidendi, perpetuò tamen depoſitus erit, qđ ſequenti c. probatur.

Si verò ira presbyter commotus aliquem interfecerit, & ſi animum occidendi non habuerit: perpetuò tamen depoſitus erit.

Vnde Nicolaus Papa ſcribit Hosbaldo Corepiſcopo A *Quadrantino.*

A ¶Chrepiſcopo.] *Antea legebatur*, coepiſcopo: *emendatum eſt ex omnibus, quæ collata ſunt, vetuſtis Gratiani exemplaribus, optimeq̃ conuenit verbis Nicolai.*

¶Perpetuò careat officio presbyter, qui ita commotus, licet extra animum, aliquem interfecerit.

CAP. XXXIX.

1 STudeat [a] ſanctitas tua p- ſuadere epiſcopo tuo, ſibi canonicum ſociare numerum collegarum, id eſt ſex [b] ex vicinis prouincijs fratres, & coëpiſcopos ſuos: quibus tecum iunctis, & decernentibus, diligenter inueſtigate, & omni niſu ſcrutari procurate, quatenus inuenire valeatis, vtrum percuſſione iam nominati presbyteri, an cerui cis fractione idem diaconus, vt fertur, extinctus eſt. Et ſiquidem à ſæpè fato p̃sbytero nõ ad mortem percuſſus eſt, ſed ex equo cadẽs [c] ceruice fracta interijt [d]: ſecundũ arbitrium veſtrum pro percuſſione, incautè agenti presbytero pœnitentiam competentẽ indicite: & aliquanto tempore à Miſſarum ſolemnijs ſuſpẽdatur: denuo poſt hęc ad ſacerdotale rediturus officium.

2 Quòd ſi veraciter qualicunque percuſſione [e] iſtius presbyteri, ille mortuꝰ eſt diaconus: nulla hunc ratione miniſtrare ſacerdotis more decernimus: quoniam etſi voluntatem [f] occidendi non habuit, furor tamen, & indignatio, ex quibus motio illa mortifera prodijt [g], in omnibus, ſed præcipuè in Dei miniſtris multipliciter inhibentur, atq; vbique damnantur. Verùm ſi presbyter adeo veſtro ſtudio obnoxius † fortè claruerit: præcipimus, vt tale beneficium [h] ſibi eccleſiæ ſuæ cõcedatur: quo & ipſe, & ſui [i] ſufficienter poſſint habere ſuę ſuſtentationis ſolatium.

Item ex concilio Maticen. A *c.6.*

A ¶Maticenſi.] *Burchardus, & Iuo citant ex concilio Moguntino: in nullo tamen eorum, quæ extant, habetur. Simile verò aliquid legitur in concilio Vormac. c. 27.*

¶De eodem.

PALEA. CAP. XL.

3 QVi verò odij meditatione, vel propter cupiditatem, Iudæum, vel paganum occiderit: quia imaginẽ Dei, & ſpem futuræ conuerſionis exterminat †, quadragĩta dies in pane, & aqua pœniteat.

¶De eodem.

PALEA. CAP. XLI.

4 SI quis homicidium fecerit, ſi epiſcopus eſt, xv. annos pœniteat, & deponatur, cunctos quoq; dies vitæ ſuę peregrinãdo finiat; presbyter xij. annis pœniteat, tres † ex his in pane, & aqua: & deponatur ſuperioris ſententia, Diaconus x. annis pœniteat, tres ex his in pane, & aqua. Clericus, & laicus ſeptem annis pœniteat, tres in pane, & aqua, & ad gradum cuiuslibet ſacerdotij accedere non præſumat.

Item ex concilio Ancyrano, c.22. §. eos verò [5].

¶Quinquennio à communione abſtineant, qui caſu homicidium faciunt.

CAP. XLII.

6 EOs verò, qui non voluntate, ſed caſu [k] homicidium fecerint, prior quidem regula poſt ſeptem annorum pęnitentiam communioni ſociauit, ſecundum gradus conſtitutos: hæc A verò humana † [l] quinquennij tempus tribuit.

A ¶Hæc verò.] *Græcè eſt,* ὁ δὲ δεύτερος τὸν πεντάετῆ χρόνον πληρώσει. *id eſt:* Secunda verò quinquennij tempus explebit. *Atque ita ferè Burchardus, & Iuo ex Dionisij verſione, &* ℣. *ead. c.* Si quis voluntate. *Item ex concilio Eliberitano. c. 5.* [7]

¶Quibus temporum ſpacijs à communione abſtineat, quæ voluntatẽ, vel caſu ancillam ſuam interfecit.

CAP. XLIII.

8 SI qua fęmina zeli furore accenſa, flagellis verbe-

---

a Hãc ſniam teneas: qa de ea intelligitur hoc c. vt no. ext. de hom. ℣. in c. ſicut. ĩ gl. not. hic ẽt. in fin. & ſ. e. de his. 1.

1 Iuo p. 10. c. 24.

2 Adde an excõicatus abſolutus p̃cipiat fructus medij tp̃is. arg. q̃ nõ, in l. 1. & l. ſi vt allegas. C. đ te. mil. & ĩ aut. vt cũ de ap. cog. §. ſi verò. col. 8.

†al. noxius] Iuo.

b Vel dic, p uincijs, i. diœceſib⁹, ſicut è cõtra ponitur 11. q. 3. epi qui ſcđm Laur. & Hug.

a Hãc ſniam teneas: qa de ea intelligitur hoc c. vt no. ext. de hom. ℣. in c. ſicut. ĩ gl. not. hic ẽt. in fin. & ſ. e. de his. 1.

b ¶*Sex.*] quia tot non erant in prouincia illa [b].

c ¶*Cadens.*] poſtea.

d ¶*Interijt.*] non ex cauſa percuſſionis: ſed ex alio caſu, quia cecidit.

e ¶*Percuſſione.*] ſiue directa, ſiue occaſionali.

f ¶*Et ſi voluntatem.*] directam.

g ¶*Prodijt.*] Et ſic p̃p vnum delictum imputantur omnia quæ ſequuntur ex illo. ℣. c. ſæpe. & ſ. eo. clericum.

h ¶*Vt tale beneficiũ.*] "Hic diſpẽſatur in beneficio, non in officio, vt 28. diſtin. presbyterum. debet autem de iure carere [c] vtroque: quia cui interdicitur vnum, interdicitur & reliquum: cum ſint cõnexa, vt 81. diſt. ſi quis. nam malè meriti continua egeſtate laborare debent, vt ff. depoſit. bona fides. Sed iõ diſpenſatur, ne propter neceſſitatem victus ad turpia lucra conuertatur, vt 81. diſ. ad reatum.

" Diſpenſatur qñq; in bñficio, non in officio.

c Per ſniam non ipſo iure. Arch.

3 Burc. l. 6. c. 33. Iuo p. 10. c. 162.

† al. extinxit.

i ¶*Et ſui.*] Sui enim filij & ipſe eadem perſona intelliguntur, vt 35. q. 3. §. hac auctoritate. in prin. & vxor dicitur pars viri. 33. q. 2. admonere. vnde videtur, q̃ licet clericus ſit ſuſpenſus ab homine, vel canone, q̃ tamen ei relinqui debeat vnde ſe & ſuos poſſit ſuſtentare. & eſt ſim. arg. ff. de preca. l. pen. ff. de vſu & ha. l. 2. maximè "cum etiam vxor & filij de bonis eccleſiæ paſci poſſunt, vt 31. diſt. omnino. nec totum extorquendum eſt à debitore quod habet: ſed habenda eſt ratio, ne egeat. ff. de re iu. inter eos. in fi. ille autem qui excommunicatur, nihil percipiet nomine eccleſiæ. ext. de appell. paſtoralis.

4 Anſl. l. 11. c. 34.

† al. quatuor.

"vxor & filij de bonis eccleſiæ paſci poſſunt.

EOs verò.] CASVS. Quæſitum fuit in concilio Neocæſarien. quanta pęnitentia deberet iniungi eis qui caſu fecerunt homicidium. Et reſpondet q̃ ſecundum antiquã regulam ſeptem annorũ pœnitentia iniungetur poſtquam reddetur cõmunioni. Hęc verò eſt noua regula, quæ humaniorem imponit pę nitentiam v. annorum tantùm.

5 Ex priſca verſione. Et Tribur. cap. 52.

k ¶*Sed caſu.*] dum tamen culpa præceſſerit caſum [d]: aliàs etiã clericus poſſet promoueri. ext. eo. ex parte. & c. ſignificaſti. & cap. dilectus. in fi. imo talis miniſter Dei dicitur, vt 15. q. 1. nec is.

6 Polyc. l. 6. ti. 10. Burc. l. 6. c. 15. Iuo p. 10. ca. 25. & 144.

† al. humanior.

l ¶*Humana.*] ideo magis eſt tenenda, vt ſ. 9. diſt. ſana. Ioan. Quid iuris ſit de hoc, notaui plenè in quæſtionibus. B.

7 Et in cõc. Vorm. c. 39 8 Rab. pœ. c. 54. Burc. l. 6. c. 19. Anſel. l. 11. c. 36 Iuo p. 10. c. 22. & 148.

d Al. ei non imputatur. arg. 15. q. 1. ſi qs ĩſaniés. & not. ſ. eo. clerico. dũ tñ daret operã rei licitæ, vt ĩ dec. hic ℣. all. dilectus. & c. tit. Ioan. & c. fi. Arch.

80 SI qua.] CASVS. Quædam domina furore iracundiæ accenſa, ita acriter ancillam ſuam flagellauit, q̃ intra diem tertium

tertium expirauit.quæsitum fuit in concilio Eliberitano quã do possit ad communionem admitti.& respondet ꝙ si voluntariè fecit post septem ann.pœnitẽtiam: si casu, post 5. poterit ad communionem admitti:& non ante, nisi intra hoc tempus fuerit infirmata.Seq.casum per te videbis.

a ¶ *Ancillam.*] Hic habes ꝙ æquè punitur dominus occidens seruum suum sicut alienum,vt ff. de ijs q̃ sunt sui vel alie.iu.l. 1. in fi. modica tamen castigatio permittitur domino.ff de ijs qui sunt sui vel ali.iu.l.2.“vnde secũdum iura nostra seruus potest cõqueri de domino, si sæuiat in ipsum,vt 23.q.4. si ecclesia.& ca. qui peccat.in fi.Et dic vt no. super illo ca. si ecclesia. 2.q.7. quæritur.

“ Dñs non potest in seruum sequire.

b *Si quis.*] ¶ *Semper.*] i. horis statutis.sic 22.distin. si quis vult.& de consecr.dist. 5.nunquam.

c ¶ *In exitu.*] supple, si moritur ante finitũ tempus pœnitentiæ : quia post tempus pœnitentiæ licitè communicat,vt 26. q. 7. si quis de corpore .

1 Iuo p.10. c.39.

ADDITIO. Hoc fit in quibusdam crimi nibus, & præsertim si quis pœniteat solemniter.26.q.7.si quis. secũ dum Hug.

2 Pandect. lib.47.tit.2. l.79.

Q *Vi saccum.*] CASVS. Quidam furatus fuit saccum cũ pecunia. Quæsitũ fuit an possit conueniri actione furti nomine sacci. Et respondet qđ sic:licet non habuit voluntatem furandi saccum principaliter.

d ¶ *Animus.*]Sed cõtra,furtum sine affectu furandi non committitur.13.q.vlt.c. vlt. & inst. de vsuc. §. item si is . “Sed dic ꝙ ratione accessionis committitur furtum: & quę cõmodatis, vel depositis rebus accedunt,deposita vel commodata intelliguntu r.ff.commo. l.si vt.§.vsq; adeo . Vel dic,animus,scilicet principaliter : sed secundariò & indirectè per quandam consequentiam fuit ei animus saccũ furandi : & sic non est contrarium . ff. de fur. si quid fur. §. 1. sic & ff. quod met.cau.l.si mulier.§.penult. 15.quæst.1.meritò. 23. q. 4.displicet.

“Furtũ cõmittit rõne accessionis.

CONTRA. CASVS . Dictum est s̃.in c.studeat,ꝙ si quis faciat homicidium sine volũtate,tamen punitur.Modò probat contrarium,s.quòd voluntas punitur, non opus . Et hoc probat vsque ad §.præmissis.

e ¶ *Contra.*] Hucusq; ostendit opus sine animo puniri:nunc ostendit contrarium.

“Occidẽs i luduo an sit puniendus.

E *Vm qui.*] CASVS. “ Quidam ludendo ictu calcis suum socium percussit,adeo ꝙ mortuus est. Iudex loci propter hoc delictum eum voluit punire.consultus est Imperator,an ille debet puniri.Et resp.ꝙ non debet puniri : imo debet liberari ab omni suspicione & pœna legis Corneliæ: & hoc si probauerit se casu,non voluntariè hoc crimen commisisse.

f ¶ *Cum calcis.*] quoniam fecit ludi causa.

g ¶ *Si hoc.*] scilicet ꝙ in ludo occidit.& istud obtinet cũ ludus licitus est.ff.ad l.Aqui.nam ludus.sed si est illicitus ludus, non excusat [a], vt ext.de præsum.c. 1. ex quo autem constat ꝙ in ludo mortuus est, non est necesse probare ꝙ casu occiderit, vt ff. ad l.Aquil. in lege.ext. de sent. excõ. super eo.aliàs qui casũ allegat,ipsum probare tenetur,vt C.đ pig.act. quæ fortuitis. & C. de iniur. si non conuitij. Ergo si aduersarius dixit ꝙ ipsum dolo occiderit,hoc probabit: ꝙa qui dolum obijcit, ipsum ꝓbabit. ff.de ꝓb. quotics . & intellige ꝙ ludus fuit licitus, & secundum hoc intellige ꝙ non punitur talis lege Cornelia, ex quo nihil fecit dolo : punitur tamen l. Aquil. in qua venit leuissima culpa. ff.ad l.Aquil.in lege .

a Si ludus noxius,i. nocens est,imputatur . ff. ad l. Aq. nã ludus.nã oẽ maleficium prauè ꝓsumitur actũ . hæc tñ ꝓsũptio ex var. circũstãtijs colligitur . 22.q.2.ꝙait & c. ne qs . & de cõs.di. 4.solet.ff. đ ac.& ob.l.3. §. verborũ . ff. de iniu.il lud. §.post. 15.q.j.illud. ext. de sent. exc.c. 1. secundũ Gof. qui ita not. ext. de præsum. c.j.Ar.

h ¶ *Adnotatione.*] id est, lege.

Q *Vantum .*] CASVS.Cum Placidus traheret caballos de stabulo,vxor sua inter caballos fortuito casu collisa est: & fecit abortum confracta: & ideo iudex eum punire volebat tãquam homicidam. Cõsultus Papa super hoc respõdet, ꝙ super hoc puniri nõ debet secũdum leges, postquam volũtas eius pernicioſa nõ fuit : sed de furto põt puniri, si alienos caballos furatus est. Põt tamen legi totum illud capitulũ de vxore Placidi, quæ dum traheret caballos collisa est fortuito casu,& fecit abortum , q̃ dicit Papa non esse puniendã de abortu, non sua sponte facto:sed de furto,si fecit, potest puniri . Et ita dupliciter H. & B. posuerunt casum .

†al.Pelagi⁹.

†al.Placidi⁹

i ¶ *Quantum.*]i.sicut.

k ¶ *Alienos.*] Si vis dicere , ꝙ iste furabatur caballos, & ducendo eos collisit mulierem : tunc quod dicit in fine non puniri per leges,“verùm est l.Cor.de sic. in qua venit dolus,non lata culpa. ff. de sica. in lege. tamen de culpa bene punitur,vt s̃.ea.causa.studeat .

“ Culpa lata in l.Cornelia nõ venit.

l ¶ *Culpabilis.*]& sic patet,ꝙ licet aliquis de furto teneatur, non tamen tenetur de ijs quæ sequuntur ex furto. sic 15.q.1. sanè.s̃.5.dist.ad eius.ff.de fur.verùm.ext.de spõ.veniens. Arg. contra s̃.eo.clericum .

m ¶ *Non agnoscitur.*] quando eam præmonuit.H.

H *I qui .*] CASVS. Quidam arbores incidebant , eis cadentibus quidam homines sunt oppressi ab eis . Quærebatur an essent homicidæ , qui arbores incidebant . Et respondetur : si non est factum eorum voluntate , & debitam cautelam adhibuerunt , inculpabiles sunt.. Si verò eorum culpa , vel negligentia mortui sunt , deponendi sunt , & non suscipiendi de cætero . Idem est casus sequentis c. Casus illius c. si duo. facilis est , & per te formabis .

neque super hoc ambigi poterit,omni metu, ac suspicione, quam ex admissæ rei discrimine sustinet, secũdum id,quod adnotatione [h] nostra comprehensum est, volumus liberari.

[*Item Imperator Antoninus C. ad leg. Cor.de sicar.l.*1.]

¶PALEA. CAP. XLVII.

FRater vester rectius fecerit,si se præsidi prouinciæ obtulerit. Qui,si probauerit non occidendi animo hominem à se esse percussum,remissa homicidij pœna, secundum militarem disciplinam sententiam proferet . Crimen enim contrahitur,si & voluntas nocendi intercedat. Cęterùm ea, quæ ex improuiso,casu potius quàm fraude accidunt : fato plerunque , non noxæ imputantur .

Hinc,& Gelasius † Papa.

¶De eodem. CAP. XLVIII.

Q Vantum [i] dicit iste Placidus † , anno præterito dictũ est de vxore illius: quia subitò inter caballos inuenta est,& dum traherentur caballi,collisa est illa,& abortum fecit. ¶Quod si ita est,fortè si caballos alienos [k] tulerit : inde est culpabilis [l] . Nam de muliere , quæ casu inter caballos confracta est, vbi voluntas illius non agnoscitur [m] pernicioſa fuisse,non potest, nec debet addici per leges .

Item Nicolaus Papa.

¶De eodem. CAP. XLIX.

HI, qui arbores incidere videntur,si contigerit,vt cadens arbor occiderit hominem à se esse percussum,remissa homicidij pœna , secundum militarem disciplinam sententiam proferet . Crimen enim contrahitur,si & voluntas nocendi intercedat. Cęterùm ea, quæ ex improuiso,casu potius quàm fraude accidunt : fato plerunque , non noxæ imputantur .

¶De his,qui voluntate, vel casu homicidium faciunt.

CAP. XLIIII.

1 SI quis [b] voluntariè homicidium fecerit, ad ianuã ecclesiæ catholicæ semp subiaceat, & communionem in exitu [c] vitæ suæ recipiat.Si autem non voluntariè , sed casu aliquod homicidium fecerit: prior canon septem annis agere pœnitentiam iussit:secundus canon quinque mandauit.

Item ff.tit.de furt.l. qui saccum .

¶De eodem. CAP. XLV.

2 QVi saccum habentem pecuniam surripuerit,furti actione,etiã sacci nomine,tenetur : quamuis nõ sit ei animus [d] sacci furripiendi.

Contra [e] animum,non opus puniri,lib.9.C.tit.ad l.Corn.de sic.exemplo sacrarum literarum Diocletiani,& Maximiani colligitur.

¶De eodem. CAP. XLVI.

EVm, qui asseuerat homicidium se nõ voluntate , sed casu fortuito feciſſe, cum calcis [f] ictu mortis occasio prębita videatur; si hoc [g] ita est,

a ¶*Inculpabiles*.] Si fecit in priuato loco: tunc enim non potuit diuinare, vt ff. ad l. Aql. si putator. & extra vt eccl. benefi. vt nostrũ. Si in publico, debuit clamare, caue caue, vt ℈. ead. si duo.

b ¶*Saepè contingit*.] ¶*Vel negligentia*] Argum quòd qui occasionẽ damni dat, &c.[a] sic 86. dist. pasce. 16. q. 1. decimæ. & extra de homici. presbyterum. 27. q. 2. si tu. & 31. qõ. 2. de neptis. & 1. quęst. 1. placuit. 3. B. argum. contra. 15. q. 1. inebriauerunt. & ff. de ser. cor. Neratius. §. si seruo. ff. de fur. verùm. de eo q fregit ostium meretricis, sed non ideo punitur amplius, "quia satis est punitus propter ignominiam.

[a] Sub. dãnũ dedisse vr, imo plus qñ que peccat vt patet i eo qđ le. & no. 23. q. 5. cum homo. Ioã. de Fan.

1 Burc. l. 6. c. 21. Iuo p. 10. c. 150.

" Ignominia satis punit.

c ¶*Insperatus*.] "Fortuiti enim casus nullo hominum consilio prę uideri possunt. ff. de admi. re. ad ci. pert. l. 2. C. de pi. act. l. q̃ fortuitis.

" Casus fortuiti nõ pñt præuideri.

d ¶*Si duo*.] ff. ad l. Aql. si putator.

PRAEMISSIS. CASVS. ℈. in illo c. de his clericis qui in subdiaconis, & in c. illo, clerico. dictũ est quòd clericis lapsis permittitur in suis ordinibus ministrare: ad maiores verò ascendere nõ possunt. Idem dicitur in hoc §. & hoc probat per sequens cap. Sed postea exemplo B. Petri probat, q̃ lapsi post pœnitentiam ad maiora possunt promoueri.

2 Burch. l. 6. c. 21. Iuo p. 10. c. 150.

e ¶*Præmißis*.] supra ead. de his clericis.

f ¶*Permittitur*.] allegando dicit propter sequen. c. Ioan.

H *I qui*.] CASVS. Quidam clerici in sacris ordinibus cõstituti fornicati sunt, quæsitum fuit, vtrum ad sua officia redire possint, & ad maiora promoueri. Et respondet concilium, si dignè pœnituerint, in potestate sit episcopi vel veraciter afflictos non diu suspendere, vel desidiosos prolixiori tempore ab ecclesiæ corpore segregare: ita tamen, vt sua loca retineant, & ad altiora non promoueantur. qui si iterum ipsi lapsi fuerint, omni dignitate carebunt, nec habebunt nisi in fine communionem.

3 15. q. 8. c. hi qui. Rab. pœn. cap. 1. Burc. l. 19. c. 74. Iuo par. 15. c. 87.

g ¶*Hi qui*.] Hoc cap. habes 15. quæst. vlt. hi qui.

SED EXEMPLO. CASVS. Dictum est ℈. quòd lapsi post pœnitentiam non possunt ad altiora conscendere. Modò dicit Gratianus contrarium: scilicet quòd lapsi non solùm restitui possunt ad antiquum statum, sed etiam ad altiora promoueri: quod probat exemplo B. Petri, qui post trinam negationem nõ solùm permansit Apostolus, sed etiam factus est pastor totius ecclesiæ, quod probatur duobus sequen. c.

C *Onsiderandum*.] CASVS. Quæritur hic quare Christus permisit Petrum peccare negando seipsum ad vocem ancillæ, quẽ facere disposuerat pastorem ecclesiæ. Et respondet Gregor. hoc esse permissum ex magnæ pietatis dispensatione: scilicet vt Petrus suam fragilitatem cognosceret: & in sua culpa disceret qualiter aliorum delictis parcere deberet, & alijs misereri posset.

4 Homi. 2. in Euang.

h ¶*Permisit*.] id est, non prohibuit.

i ¶*Debuißet*.] arg. dispẽsationẽ esse debitã.

k ¶*Præposuit*.] hoc verbo, "Pasce oues meas: factus est princeps [b]. ext. de ele. significasti, non illo, Tu es Petrus, & super hãc Petrã, &c. quia illud fuit ei dictum ante passionem. 22. distin. sacrosancta.

" Petrus per q̃ verba fuit fact⁹ Papa.

b De hoc plenius 21. dist. in nouo testamẽto. Arch.

F *Idelior*.] CASVS. Dicit Ambrosius in hoc c. q̃ Petrus post negationem fortior resurrexit, & fidelior factus est, & maiorẽ gratiam recepit, quàm perdiderat. Factus est cũ pastor ecclesiæ, vt qui infirmus fuerat in fide cæteros in fidei stabilitate firmaret. Et pro solida deuotione quam habuit circa ecclesiã, & circa homines conuertendos, dictus est petra: quod probat auctoritate Euangelij.

l ¶*Gratiã*.] Arg. " q̃ potius est eligendus q̃ peccauit, & pœnituit, quàm qui semper fuit bonus: quia magis scit compati peccatoribus. vt supra. c. prox. nam infirmus fortior resurgit. de pœ. dist. 1.

" Eligendus potius est q̃ peccauit, & pœnituit, q̃ q̃ nunquam peccauit.

nem, inculpabiles [a] sunt, atq; innoxij: quia nec volũtate eorum, nec desiderio, homicidiũ perpetratum est: Si verò aliqua culpa eorum, vel neglectu, morientis hominis interitus cognoscitur aduenisse: abijciendi sunt à gradu, & in sacro ordine nullatenus suscipiendi.

[a] ¶*Inculpabiles*.] Si fecit in priuato loco: tunc enim non potuit diuinare, vt ff. ad l. Aql. si putator. & extra vt eccl. benefi. vt nostrũ. Si in publico, debuit clamare, caue caue, vt ℈. ead. si duo.

Itẽ ex concilio Vormacensi, c. 29.

¶De eodem. CAP. L.

1 SAEpè contingit, dum qs operi necessario insistens arborem inciderit, vt aliquis subtus ipsam veniens deprimatur: Et idcirco, si voluntate, vel negligentia [b] incidentis arborem factum est, vt homicida, pœnitentiæ debet omnino submitti. Quòd si nõ vo to, non incuria illius, non denique scientia contigit: sed dũ ille operi necessario fortassis incumberet, iste insperatus [c] occurrens sub arbore improuisus deuenit, & sub ipsa oppressus est: incisor arboris non tenetur pro homicida.

[b] ¶*Vel negligentia*] Argum quòd qui occasionẽ damni dat, &c. sic 86. dist. pasce. 16. q. 1. decimæ. & extra de homici. presbyterum. 27. q. 2. si tu. & 31. qõ. 2. de neptis. & 1. quęst. 1. placuit. 3. B. argum. contra. 15. q. 1. inebriauerunt. & ff. de ser. cor. Neratius. §. si seruo. ff. de fur. verùm. de eo q fregit ostium meretricis, sed non ideo punitur amplius, "quia satis est punitus propter ignominiam.

[c] ¶*Insperatus*.] "Fortuiti enim casus nullo hominum consilio prę uideri possunt. ff. de admi. re. ad ci. pert. l. 2. C. de pi. act. l. q̃ fortuitis.

Item ex cõcilio Triburiensi, c. 30. [Sed ibi copiosius.]

¶De eodem. CAP. LI.

2 SI duo [d] fratres in silua arbores succiderint, & appropinquãte casura ipsius arboris frater dixerit fratri, caue: & ille fugiens in pressuram arboris inciderit, & mortuus fuerit: viuens frater innocens de sanguine germani diiudicet.

[d] ¶*Si duo*.] ff. ad l. Aql. si putator.

PRAEMISSIS. CASVS. ℈. in illo c. de his clericis qui in subdiaconis, & in c. illo, clerico. dictũ est quòd clericis lapsis permittitur in suis ordinibus ministrare: ad maiores verò ascendere nõ possunt. Idem dicitur in hoc §. & hoc probat per sequens cap. Sed postea exemplo B. Petri probat, q̃ lapsi post pœnitentiam ad maiora possunt promoueri.

2 Burch. l. 6. c. 21. Iuo p. 10. c. 150.

e ¶*Præmißis*.] supra ead. de his clericis.

f ¶*Permittitur*.] allegando dicit propter sequen. c. Ioan.

Præmißis [e] auctoritatibus, lapsis permittitur [f], vt post pœnitentiam in suis ordinibus reparari valeant: ad maiorem autem conscendere post lapsum nulla eis auctoritate permittitur: imo pœnitus prohibetur.

Vnde in Ilerdensi concilio, c. 5. legitur.

¶Lapsi in suis ordinibus repararari possunt, sed non ad maiora conscendere.

CAP. LII.

3 HI, qui [g] altario Dei deseruiunt, si subitò in flẽda carnis fragilitate corruerint, & Domino respiciente, dignè pœnituerint, ita vt mortificato corpore, cordis contriti sacrificium Deo offerãt: maneat in potestate pontificis, vel veraciter afflictos non diu suspendere, vel desidiosos prolixiore tẽpore ab ecclesię corpore segregare: ita tamen, vt sic officiorum suorum loca recipiãt, ne possint ad altiora officia vlterius promoueri.

3 15. q. 8. c. hi qui. Rab. pœn. cap. 1. Burc. l. 19. c. 74. Iuo par. 15. c. 87.

g ¶*Hi qui*.] Hoc cap. habes 15. quæst. vlt. hi qui.

¶Quòd [A] si iteratò velut canes ad vomitũ reuersi fuerint, & [B] veluti sues in volutabris luti iacuerint, non solùm dignitate officij careant, sed etiã sanctam communionem, nisi in exitu, non percipiant.

A ¶Quod si iteratò.] *Hinc vsque ad finem absunt à codicibus illis Gratiani, à quibus paleæ abesse solent. in alio autem hic præpositum est nomen paleę.*

B ¶Et veluti sues in volutabris luti iacuerint.] *Hæc non leguntur in antiquis editionibus conciliorum, Colonienśi, ac Parisienśi, duobus codicibus Vaticanis, Lucensi regio, neque ℣. 15. q. 8. c. Hi qui. Sunt tamen apud Iuonem, & in editione Colon. 4. vol.*

Sed exemplo beati Petri (qui post quam trinæ negationis maculas cõfessione diluit amoris: non solùm in gradu sui apostolatus remansit, verùm etiam in pastorem totius ecclesiæ à Christo institui meruit) probãtur lapsi post dignam pœnitentiã non solùm propria officia retinere, sed etiam ad maiora posse conscendere. Quòd autem beatus Petrus post negationem pastor ecclesiæ à Domino sit institutus, probatur auctoritate B. Gregorij, [+] qui in homilia Dominicæ resurrectionis de eodem principe Apostolorum scribit, dicens.

¶Petrus post culpam negationis princeps Apostolorum à Domino est institutus.

CAP. LIII.

COnsiderãdum nobis est, cur omnipotens Deus eum, quem cunctæ ecclesiæ p̃ferre disposuerat, ancillæ vocem pertimescere, & se ipsum negare permisit [h]. ¶Quod nimirum magnæ actum esse pietatis dispensatione cognoscimus, vt is, qui futurus erat pastor ecclesiæ, in sua culpa disceret, qualiter alijs misereri debuisset [i]. Prius itaq; eum ostendit sibi, & tunc præposuit [k] cæteris: vt ex sua infirmitate cognosceret, quàm miseriter aliena infirma toleraret.

Item Ambrosius in serm. 47. de fide Petri.

¶Post negationem in fide, & gradu Petrus profecit.

CAP. LIIII.

FIdelior factus est Petrus, postquam fidem se perdidisse defleuit: atque ideo maiorem gratiam [l] reperit, quàm amisit. Tanquam enim bonus pastor tuendum gregem accepit, vt qui sibi antea infirmus fuerat, fieret omnib. firmamẽtum: & qui ipse interrogationis tentatione nutauerat, cęteros fidei stabilitate fundaret.

poteſt.& ibidem diſt.3.ille.Arg.contra.12.diſt. nos conſuetudinem.& 16.q.1.legi.

a ¶ *In nationibus.*] id eſt,gentilibus.

ITEM OBIICITVR. Hæc eſt ſexta pars huius diſt.in qua loquitur de pœnitentibus cum ſolemnitate, & de bigamis: & miſtim ponit 14.auctoritates.Io. de Fan.

Matth. 16. CASVS. adhuc obijcit Gratianus, ꝙ lapſi non poſſunt aſcendere ad maiora: nam pœnitentes promoueri non debẽt: ergo nec ad maiora aſcendere poſſunt. quod probat ſex ſeq. c. quæ loquuntur de ſolẽniter pœnitentibus.

† opis Chriſtiani] Ori.

EX *pœnitentibus.*] CASVS. Quidam eps ordinauit quẽdam ſolemniter pœnitentẽ, quærebatur quam pœnam deberet pati epiſcopus vel ordinatus. & reſpondet ꝙ ſi epiſcopus ordinauit talem ignoranter,tantùm ordinatus deponitur: ꝙa tempore ordinationis ſuæ,ſuum impedimentum non manifeſtauit epiſcopo[1]. Si verò epiſcopus ordinauerit eũ ſcienter,etiam ipſe poteſtate ordinandi priuabitur. Eandem pœnam patiatur epiſcop⁹, qui ſcienter ordinauit bigamum,viduæ vel repudiatæ maritum.

† al. ſolemniter pœnitentes.]

1 Poly.l.2. tit.31. Anſ. l.7. c.20.& 23. Burc. l. 2. c.35. Iuo p.6. c.136. & p.15. c.5. Pan. l.3. c. 60.

b ¶ *Si per ignorantiã.*] Bene enim poteſt ignorare cum non ipſe, ſed alij examinent.24 diſt. quando. ext. de off. archid.vt noſtrum.

2 c.69.

c ¶ *Non prodidit.*] Ex hoc cap. " videtur ꝙ quilibet ordinandus teneatur prodere crimen ſuum[a], vt 24. diſt.cap.quando.& c.vlt.& 81.diſt.tantis.& c.quicunque.& 8. quæſt.3.Artaldus.in fi.Sic videtur quòd in iure teneatur quilibet confiteri delictum ſuum ſi interrogatus fuerit,vt 11.q.3. quiſquis.& 35.quæſt.6.ſi duo.& 15 quæſt.vlt. cap.1.& penult. Quod H.concedit,& dicit quòd quilibet in examinatione & in iudicio tenetur confiteri crimen ſuum: ſed in examinatione ſufficit vt dicat quòd in genere cõfiteatur ſe criminoſum: & ſic petat diſpenſationem.ſed ſi ſpecialiter pro aliquo crimine fuerit interrogatus: tunc reſpondebit,& dicet ſe feciſſe inde pœnitentiam.nec obſt. ĵ.de pœ.diſt.1.§.his auctoritatibus. vbi dicitur,non tibi dico prodas.quia illud loquitur de pœnitente,qui ſe non debet in publico prodere; niſi enim occultus peccator prodat crimen ſuum, dicit H. non poſſe diſpenſari ſecum. & coram pluribus debet dicere, & prodere ſe: " quia prodere eſt in publicodicere, vt 2.quæſt.1. ſi peccauerit. ſicut enim epiſcopus non poteſt audire cauſam[b] criminalẽ, niſi cum clericis ſuis,vt 15.quæſt.7.epiſcopus.ſic nec ſolus poteſt diſpenſare.qualiter enim probaret aliquis ſecum diſpenſatum eſſe,niſi coram pluribus factum eſſet, vt ext.de ſchiſm. fraternitatis? Alij dicunt quòd nec in iudicio,nec in examinatione tenetur aliquis prodere ſe: quia Deus occultat peccatum,de quo aliquis pœnituit,vt 32.q.1.apud.& ſic licitum eſt alicui redimere ſanguinem ſuum quocunque modo poteſt. 2.quæſt.3.§.notandum.& ff.de bo.co.qui ante ſen.l.1.ſic & honorem ſuum. Sed nunquid clerico promouendo præiudicat confeſſio ſua,vt inde debeat puniri? Videtur quòd ſic,vt ext. de elect.per inquiſitionem.imo idem etiam videtur ſi extra iudicium fieret confeſſio,vt extra de exceſ.præl.quàm ſit graue. Dico quòd non,niſi in hoc ſolo quòd non admittitur ad ordines,vt 24.diſt.quando.in fi.ſic extra de exce.denique. & eſt ea ratio: quia licet confeſſus fuerit,tamen non punitur: quia ad hoc non agebatur,vt dixi 3.quæſt.6. hoc quippe. idem dico ſi teſtis confitetur crimen ſuum,vt probatur ext.de acc.inquiſitionis.Ioan.

" Crimen ſuum in ordinatione vel in iure, an teneat quis prodere.

a Hic non probat hoc: quia tex. dicit,pœnitẽtem, non dicit criminoſũ: nec hoc probant c. hic inducta. Arch.

d ¶ *Priuetur.*] Hic ſignantur contraria, quæ ſoluta ſunt.36. diſt.qui eccleſiaſticis.

Denique pro ſoliditate deuotionis, eccleſiarum petra dicitur: ſicut ait Dominus [Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo eccleſiam meam] Petra enim dicitur, eo ꝙ primus in nationibus[a] fidei fundamenta poſuerit,& tanquam ſaxum immobile totius corporis † Chriſtianitatis compagẽ, molemque contineat.

6 Item obũcitur; pœnitentes † ad ſacros ordines promoueri non debẽt: non ergo lapſi poſt pœnitentiam ad maiora pertingere poßunt.

Vnde in concilio Carthaginẽſi, 4. c.68.& 69.legitur.

¶Non ordinetur clericus ex pœnitentibus.

CAP. LV.

1 EX pœnitentibus,quamuis ſit bonus, clericus non ordinetur.Si per ignorantiam[b] epiſcopi factum fuerit, deponatur a clero: quia ſe ordinationis tempore non prodidit[c] fuiſſe pœnitentem. Si autem ſciens epiſcopus ordinauerit talem: etiam ipſe A ab epiſcopatu ſuo ordinandi duntaxat poteſtate priuetur[d]. 2 Simili ſententiæ ſubiacebit epiſcopus: ſi ſciens ordinauerit clericum eum,qui viduam,aut repudiatam vxorem habuit, aut ſecundam.

A ¶Ipſe ab.] *In originali legitur:* ipſe ab epiſcopatus ſui ordinandi duntaxat poteſtate priuetur, *al.* ipſe epiſcopatus ſui, *quemadmodum & apud Iuonem,par.15.c.5.*

Item Siricius Papa Hymerio Epiſcopo, epiſt.1.c.15.

¶Bigamus, pœnitens, viduæ maritus,ſacræ militiæ ſe ingerens, ſine ſpe promotionis in ſuo ordine permaneat.

CAP. LVI.

3 QVicunque pœnitens, quicunq; bigamus, quicunque viduæ maritus, ad ſacram militiam indebitè, & incompetenter irrepſerit: hac ſibi conditione à nobis veniã intelligat relaxatam, vt in magno debeat computare beneficio, ſi adempta ſibi omni ſpe promotionis,in hoc,quo inuenitur[e], ordine perpetua ſtabilitate permaneat.

Item ex concilio Gerundenſi,c.9.

¶Non prohibeatur à clero,qui preſſus languore per communionem pœnitentiæ benedictionem accepit.

CAP. LVII.

SI † verò[f], qui ægritudinis languore depreſſus

QVicunque.] CASVS. Quidã pœnitentes, & bigami, & viduarum mariti ordinati fuerunt in minoribus ordinib. vel fortè vſque ad ſubdiaconatum. quæſitum fuit à Siricio Papa, vtrũ poſſint promoueri ad ſuperiores ordines? Et reſpondet Papa quòd non,imo pro maximo beneficio debent reputare, ſi tolerentur in ordinibus in quibus inueniuntur,omni ſpe promotionis eis adempta.

e ¶ *Inuenitur.*] " Sic ergo facilius diſpenſatur in ordine ſumpto, quàm in ſuſcipiendo, vt extra de renunc. niſi cum pridem. quia turpius, &c. vt ext. de iureiur. quemadmodum. Vel vocat hic ſacrã militiã minores ordines, ad quos poſſunt promoueri, vt ĵ.ead. placuit.& 6.quæſt.1.c.infames.

" Diſpenſatur facilius in ſumpto, quàm in ſuſcipiẽdo ordine.

3 Anſ.l.7. c.17.20.& 21.

SI *verò.*] CASVS. Quidã in extremis laborans,pœnitentiam poſtulauit,cui ſacerdos ſolemnem pœnitentiã iniunxit,præbendo ſibi communionem corporis Chriſti. Poſtquam verò conualuit, pœnitentiam ſolemnem ſibi iniunctam non egit. quæritur an valeat promoueri? Et reſp.quòd ex quo caput ſolemni pœnitentiæ nõ ſuppoſuit,bene poteſt promoueri, ſi aliàs eſt dignus.ita poſuit Beneuent.hunc caſum.ſed quia hoc contra iura videtur, cum ille ante ægritudinem mortaliter ſecundum hoc peccaſſet, & poſtea ſimiliter non adimplendo pœnitentiam: ideo ego Bar. Brix.cum H.intelligo caſum hunc de illo qui non accipit corpus Chriſti vſque ad articulum mortis: vnde non videbatur verè pœnitens. Qui tamen ſi non egit pœnitentiam ſolemnẽ, nec modò eſt criminoſus,promoueri poteſt. Vel fortè de illo intelligitur qui pro occulto,& paruo crimine ſolemnem pœnitentiam facere promiſit.

† Is verò] manuſcrip. & Orig.

c Vt benedict.

f ¶ *Si verò.*] Quidam ita ponunt caſum[c]. aliquis tempore ægritudinis tale recepit mandatum à ſacerdote, vt poſtquam conualeſceret,ſolemnem faceret pœnitentiam, talis non prohibetur à promotione, dum tamen non ſteterit inter pœnitentes. Sed iſte caſus non placet: quia poſtquam ſanatus eſt talis,tenetur ſtare in ordine pœnitentium,vt 26.quæſt.6. qui recedunt[d]. Item cum pœnitentia talis non iniungitur, niſi pro graui peccato mortali: ergo poſt mortale peccatum non debet promoueri,vt 26.quæſt.6.cap.vlt. Alij ſic ponunt caſum: Quidam communionem non accepit quouſque fuit in periculo mortis. dubitabatur de tali vtrum poſſet promoueri poſt ſanitatem: quia non videbatur tunc verè pœnitens, qui timore mortis pœnituit. Et reſpondetur quòd poteſt: & hæc fuit cauſa dubitationis: quia ſicut non poteſt promoueri qui in ægritudine baptizatur, quia potius præſumitur ex timore, quàm ex voluntate libera baptizatus, vt 57. diſtin. ſi quis in ægritudine. idem videbatur de pœnitente tali. ſed non eſt ſimile: quia multi omittunt ex deuotione quòd non communicant, vt de conſecra. diſtinct. 2. quotidie. ſed quicunque differt baptizari, in mora eſt, & etiam in culpa.

d Sicut qui iniecit manus violentas in clericum: & pp inualetudinẽ vel aliud impedimentum no põt accedere ad curiam, abſoluit ab inferiori, tñ tenet accedere reſtituta conualeſcentia, vel opportunitate cũ diſt. ext.de ſent. excõ. de cætero. & in illa decret. peruenit.

a ¶ *Pœni-*

" Pœnitentia infirmis non est imponenda.

a ¶ *Pœnitentiæ.*] " Pœnitentia infirmis non est imponenda, sed innoteſcenda. 26.q.7.ab infirmis. Io. Tu autem videas casum, quem notaui ſ. ibi, alij. B.

b ¶ *Benedictionem.*] id est communionem.

SI ille.] CASVS. Duæ quæstiones factæ fuerunt Hormisdę Papæ. Prima fuit talis: An ille qui perfectè egit solemnem pœnitentiam, possit episcopus vel presbyter fieri. Et respondet quòd nō: & si fuerit ordinatus, & de hoc conuincatur, debet deponi. Secunda quæstio fuit, an ille qui inuitus detrusus est in monasterium ad agendam pœnitentiā, possit ad sacerdotiū promoueri. Et respōdet quòd non: quia nihil aliud dicendū est, quàm solēniter pœnitens secūdum decreta sedis Apostolicæ & canones 300. & 18. episcoporum. Si autem contra factum fuerit, non solùm temerarium, sed etiam periculosum esse non dubito.

†al. dicimus

pœnitētiæ [a] benedictionem [b], quam viaticum deputamus †, per communionem acceperit, & postmodum reconualescēs caput pœnitentiæ in ecclesia publicè nō subdiderit, si prohibitis vitijs non detinetur obnoxius, admittatur ad clerum.

Item Hormisda Papa omnibus episcopis per vniuersas prouincias constitutis.

¶ Qui ad pœnitentiam agendam in monasterio detruditur, presbyter non ordinetur.

CAP. LVIII.

1 SI ille, qui vltrò petit pœnitentiam, quamuis eā perfectè agat, non potest episcopus, aut presbyter ordinari: ita vt etiam si per ignorantiā ordinatus fuetit, & posteà conuincitur pœnitentiam accepisse, deijciatur: ille ergo qui inuitus ad pœnitentiam agendam mittitur in monasteriū [c], (qui vtique nihil aliud, quàm pœnitens dicendus est) [d] qua conscientia ad sacerdotium venire permittitur? Nemo mihi alia quælibet contra auctoritatem sedis Apostolicę, vel 318. episcoporum, vel reliquorum canonum constituta, obijciat: quia quidquid contra illorum definitionem (in quibus Spiritum sanctum credimus locutum) dictum fuerit, recipere non solùm temerarium, sed etiam periculosum esse non dubito.

Item Gelasius vrbis Romæ Episcopus omnibus episcopis per Lucaniam, &c. c.5.

¶ Bigamus, vel quilibet post pœnitentiam sacris non applicetur ministerijs.

CAP. LIX.

2 NOn confindat quisquā pontificum bigamos †, aut coniugia sortiētes ab alijs derelicta, siue quoslibet post pœnitentiam, vel sine literis [e], vel corpore vitiatos, vel conditionarios, aut curiæ, publicarumque rerū nexibus implicatos, aut pàssim nulla temporis congruentis [f] expectatione dignos, diuinis seruituros applicare ministerijs †.

Item Innocentius Agapito, & cæteris, epist. 6.

¶ Pœnitentes nec etiam clerici fieri possunt.

CAP. LX.

3 CAnones apud Nicæam constituti, pœnitentes etiam ab infimis [g] officijs clericorum excludunt [h].

Hoc non de quibuslibet pœnitentibus intelligitur, sed de illis tantùm qui post actam pœnitentiam secularis militiæ cingulum accipiunt. De quibus Innocentius Episcopus scribit Victricio Rothomagensi Episcopo, epist. 2. c. 2.

¶ Non debet fieri clericus, qui post remissionem peccatorum, militiæ cingulum habuit.

CAP. LXI.

4 SI quis post remissionem [i] peccatorū, cingulum militiæ secularis habuerit, ad clericatum admitti omnino non debet.

Potest & aliter intelligi. Est quædam pœnitentia, quæ solemnis appellatur, quæ semel tantùm in ecclesia conceditur: de qua Ambrosius ait, [5] *[Sicut vnum est baptisma, ita vnica est pœnitentia.] Item [Non est secundus locus pœnitentiæ.] [6 Meritò reprehenduntur* A, *qui sæpius agendam pœnitentiam putant, quia luxuriantur, in Christo. Nam si verè agerent pœnitentiam, iterandā postea non putarent.]*

A ¶ Reprehenduntur.] *Legebatur*, reperiuntur. *Emendatum est hic ex originali: quod tamen fieri non potuit. ſ. c. reperiuntur. de pœ dist. 3. quia vox*, reperiuntur, *ibi est initiū capitis.*

Item August. ad Macedonium, Epist. 54.

¶ De eodem. CAP. LXII.

7 QVamuis cautè, & salubriter prouisum sit, vt locus illius humillimæ pœnitentiæ semel tantùm in ecclesia concedatur, ne medicina [k] B nimis vtilis vilis [l] habeatur: tamen quotidie peccantibus nunquam per pœnitentiam [m] venia negatur.

1 s. ex c. pœnitentibus. Poly. l. 2. tit. 31. Ans. l. 7. c. 22. & l. 11. c. 87.

c ¶ *In monasterium.*] ergo pro aliquo delicto. aliàs enim non cogeretur ibi manere. 20. q. 1. sicut. & dic vt ibi notaui. & 16. quæst. 6. de lapsis.

d ¶ *Dicendus est.*] propter similitudinem in ieiunijs & vigilijs. aliàs enim differt publica pœnitentia ab ingressu monasterij, vt ſ. 33. q. 2 admonere. 2. q. 1. in primis. Contra, ibi episcopi missi in monasteriū ad agendam pœnitentiam, post sex menses restituuntur ordini suo: sed ibi tēporaliter fuerūt missi, hic perpetuò. Vel dic quòd ad superiorem non potest promoueri, vt hic, sed ad eundem potest redire, vt ibi dicitur.

NOn confidat.] CASVS. In hoc c. nouem impedimenta ponuntur, quæ repellunt à promotione. Sequēs c. patet.

e ¶ *Vel sine literis.*] s. 36. dist. c. illiteratos.

f ¶ *Congruentis.*] ſ. 77. dist. in singulis, &c. [a]

CAnones.] *Pœnitentes.*] scilicet solemniter.

g ¶ *Ab infimis.*] sic 24. dist. c. vlt.

h ¶ *Excludunt.*] nisi in necessitate, vt ſ. ead. c. placuit.

HOC NON DE QVIBVSLICET. CASVS. Dicit Gratianus in hoc §. quòd præd. c. loquuntur de pœnitentibus non ordinandis, qui post pœnitentiam cingulum secularis militiæ susceperunt: qui promoueri non possunt, vt probatur seq. cap. Alia ponitur solutio.

ſ. seq. §. potest qui. §. patet. & per se planus est.

SI quis post remissionem.] " Qui semel egit pœnitentiam solemnem, non potest fieri clericus, nec etiā miles, vt 33. q. 1. admonere. nec laicalem habitum potest deferre, vt ſ. ea. c. vlt. tamen secundum regulā ecclesiasticam viuet, vt de pœ. dist. 5. contrarium. & c. falsas. & est tamen conueniēdus sub iudice ecclesiastico, vt 11. q. 1. aliud. Ioan.

" Pœnitentia solēnis impedit clericatum.

† al. mysterijs.

i ¶ *Remissionem peccatorū.*] id est, baptismā [b], vt 51. dist. si quis post acceptum. & intellige de officiali, q sæua executus est præcepta, vt 51. dist. c. 1.

b Et secundū hoc non facit ad propositū Gratiani. H.

ADDITIO. dic qp intelligit de illa pœnitentia, in qua prohibitum est ei ne ad militiam redeat. de pœ. dist. 5. contrarium. & hoc ideo qa fortè in ipsa militia cō miserat peccatum, pp quod egerat pœnitentiam, vt ead. dist. falsas.

3 In conc. Nicæno, c. 10.

POTEST ET ALITER. CASVS. Ponit hic aliam solutionem Gratianus, ſ. qp est quædam pœnitētia solemnis, q̄ reiterari non potest: sicut nec baptismus. Et hoc probat auctoritate Ambrosij.

QVamuis.] CASVS. Macedonius inuenerat, qp pœnitentiæ nō est secundus locus, & qp vnica est pœnitētia sicut baptisma: dubitauit an quotidie peccantib. deberet pœnitentia denegari. & iō quæsiuit ab Aug. quid iuris esset? qui respondit, qp licet solēnis pœnitentia semel tantùm concedatur, ne vilis reputetur: tamen priuata pœnitētia nō debet quotidie peccātibus denegari. Seq. §. patet. & quòd in eo dicitur probat duobus c. seq.

4 Anſ. l. 7. c. 11.

5 Lib. 2. de pœ. c. 10. de pœ. dist. 3. c. reperiūtur. & c. fi.

6 Hug. lib. de sacram. par. 14. c. 4. Ambr. ibid.

k ¶ *Ne medicina.*] " Hæc est vna ratio quare non iteratur, ſ. ne vilis habeatur solemnis pœnitentia, quæ est medicina, vt hic. Secunda quia est sacramentum, & significat eiectionē Adæ de Paradiso [c]. ſ. ea. in capite. & non est facienda iniuria sacramento, vt de cōse. dist. 4. ostenditur. & 1. q. 1. sacramenta Gratianus tamen dixit, qp secundum consuetudinem quarundam ecclesiarum iteratur, vt de pœ. dis. 3. §. ex persona.

" Pœnitentia solemnis nō iteratur.

c Sub. quæ semel tantū facta est.

l ¶ *Vilis.*] " Not. quòd propter fugiendam vilitatem multa statuuntur, vt hic, & 45. distin. de Iudæis. 80. distinct. episcopi. 27. q. 2. institutum.

7 ſ. de pœ. dist. 3. c. quāuis. Magister. l. 4. dist. 14. c. 3. Iuo. p. 15. c. 14.

" Vilitas est fugiēda.

m ¶ *Pœnitentiam.*] priuatam.

Pœni-

Poenitentes.] Casvs. Dicitur in hoc c. quòd sacerdotes debent imponere super capita pœnitentium manum excluſoriam vel benedictoriam, & cilicium: & tunc ipſi pœnitentes debent deponere comas, & mutare veſtes. quod ſi non fecerint, abijciantur. Iuuenibus autem ſolemnis pœnitentia nõ facilè imponatur propter fragilitatem ætatis: viaticũ autem omnibus in morte datur.

a ¶ *Impoſitionem.*] ab epiſcopo, ad quem ſolum ſpectat imponere ſolemnem pœnitentiã, vt j. c. proxi. & reconciliatio ad ſolum eum ſpectat, niſi in neceſſitate, vt 26.quæſt.6.c.1. & vlt.

b ¶ *Comas.*] Sed nunquid deponet mulier comam, cum etiam ei ſolemnis pœnitẽtia imponitur, vt 33. q.2. de his? Reſp.non: " quia habet eam in ſignum ſubiectionis. 30.diſtin. c.2.ideo autem comã deponet vir, quia amodo in habitu viuet clericali [a]. j.de conſe.diſt. 5.dictum.& 81.diſt.dictum.& 33.q.2. admonere.& j.cad.c.vlt.

c ¶ *Iuuenibus.*] & ſi fuerit impoſita, non iõ prohibentur contrahere. 33.q.2. in adoleſcentia. Alij autem nõ poſſunt contrahere. 33.q.2.de his. Idem dico de decrepitis: " quia ætatis ratio habenda eſt in pœnitentia. 26.q.7. tẽpora. & c. hoc ſit. Sic præſumitur magis pro ſene, quàm pro iuuene, vt 34.diſ. fraternitatis.

d ¶ *Omnibus.*] 2.q.3. ſi quis epiſcopum. contra: illud terroris eſt, vel hoc de pœnitentibus dignè: ibi fictè. 24. q.2 legatur.

Addition. Vel viaticum non conceditur. ext. de pœn.& re.quod in te. in princ. de ſent. excom. permittimus.& adde quod legitur & no. 27.q.1. impudicas. in fi.Arch.

In *capite.*] Casvs. Dicitur hic ꝙ volẽtes ſolemniter pœnitere, debent in capite Quadrageſimæ ſe cum archipresbyteris & pſbyteris ſuis epiſcopo ciuitatis ante fores eccleſiæ repræſentare in triſti habitu, nudis pedibus: & eis in eccleſia introductis, epiſcopus ſeptem Pſalmos pœnitentiales decantet: deinde manum eis imponat. cineres & cilicium ſuper capita eorum ponat, eos aqua aſpergendo benedicta. demũ expellantur de eccleſia, ſicut Adam fuit de Paradiſo eiectus: & totus clerus eos cũ reſponſorio proſequatur, & in cœna Domini à ſuis archipresbyteris & presbyteris liminibus eccleſiæ præſententur.

e ¶ *Suſceperunt.*] Ergo alio tempore poteſt pœnitẽtia imponi à ſacerdote: & poſtea hæc ſolemnitas fiat ab epiſcopo.

1 Capit.l.5. c.58. & l.7. c.310.

" Mulieri quare permittitur coma.

2 Burc.l.19. c.27. Iuo p. 15.c.17.

a Quod de tonſura, & non veſtib. intelligitur Laur.

" ætatis rõ in pœnitentijs eſt habenda.

3 Burc.l.19. c.26. Iuo p. 15.c.45.

† al. præfixos.

b ¶ Ne medicina.] *In aliquot vetuſtis exemplaribus Gratiani caput hoc eſt coniunctum ſuperiori. Locum enim Diui Auguſtini ſuo modo aptat. Apud illum quidem hoc loco ita legitur:* Ne medicina vilis, minus vtilis eſſet ægrotis, quæ tantò magis ſalubris eſt, quantò minus cõtemptibilis fuerit: quis tamen audeat dicere Deo, quare huic homini, qui poſt primam pœnitentiam rurſus ſe laqueis iniquitatis obſtringit, adhuc iterum parcis? &c.

Hæc autem pœnitentia quomodo imponenda ſit in Agathenſi concilio legitur, in quo ſic ſtatutũ eſt, c. 15. [1]

¶ Quomodo pœnitentes ad pœnitentiam accedant.

CAP. LXIII.

2 Poenitentes tempore quo pœnitentiam petunt, impoſitionem [a] manuum, & cilicium ſuper caput à ſacerdote (ſicut vbique conſtitutũ eſt) conſequantur. Si autẽ comas [b] non depoſuerint, aut veſtimenta non mutauerint, abijciantur, & niſi dignè pœnituerint, non recipiantur. Iuuenibus [c] etiam pœnitentia non facilè committenda eſt propter ætatis fragilitatem. Viaticum tamen omnibus [d] in morte poſitis non eſt negandum.

Item ex eodem A.

¶ Quæ ſint ſeruanda in ſolemni pœnitentia.

CAP. LXIIII.

3 In capite Quadrageſimæ omnes pœnitentes, qui publicam ſuſcipiunt, aut ſuſcepe runt [e] pœnitentiam, ante fores eccleſiæ ſe repræſentent epiſcopo ciuitatis, ſacco [f] induti, nudis pedibus, vultibus in terram demiſſis, reos ſe eſſe ipſo habitu, & vultu proteſtantes. Ibi adeſſe debent decani, id eſt archipresbyteri [g] parochiarũ, & B presbyteri pœnitentium, qui eorum conuerſationẽ dili genter inſpicere debent, & ſecundum modum culpæ pœnitentiam per præfatos † [h] gradus iniũgere [i]. Poſt hæc eos in eccleſiam introducant †, & cũ omni clero ſeptem pœnitentiales Pſalmos in terra proſtratus epiſcopus cum lachrymis pro eorum abſolutione decantet: tunc reſurgens ab oratione, iuxta quod canones iubẽt, manus eis imponat, aquam benedictam [k] ſuper eos ſpargat, cinerem prius mittat, deinde cilicio capita eorum operiat: & cum gemitu & crebris ſuſpirijs denuntiet eis, quòd ſicut Adam proiectus eſt de Paradiſo, ita ipſi pro peccatis ab eccleſia abijciuntur: poſt hæc iubeat miniſtris [l], vt eos extra ianuas eccleſiæ expellant: clerus verò proſequatur eos cum reſponſorio [In ſudore vultus tui veſceris pane tuo, &c.] vt videntes ſanctam eccleſiam ꝓ facinoribus ſuis tremefactam, atque commotam, non parui pendant pœnitẽtiam. In ſacra autem Domini cœna [m] rurſus ab eorum decanis, & eorum presbyteris, eccleſiæ limitibus repræſentẽtur [n].

A ¶ Ex eodem.] *Ex Agathenſi etiã Burchardus & Iuo, & Rhebaldus Cardinalis (qui tempore Paſchalis Pontif. claruit) in libro ſuo de pœnitentia publicè nõ iteranda. In vno tamẽ manuſcripto Burchardi exemplari citatur ex pœnitẽtiali Romano. Sententia verò huius c. magna ex parte habetur in Pontificali, & ordine Romano à pag. 24. vſque ad 30.*

B ¶ Et presbyteri.] *Apud Burchardum legitur,* id eſt presbyteri.

¶ *Hanc pœnitentiam nulli vnquam clericorum agere conceditur, atque ideo huiuſmodi pœnitentes ad clerũ admitti prohibentur.*

Vnde in Carthaginenſi concilio, 5. c.11. ſtatutum eſt.

¶ Clericis non imponatur manus, tanquam pœnitentibus.

CAP. LXV.

4 Confirmandum † eſt, vt ſi quando presbyteri, vel diaconi in aliqua grauiori culpa conuicti fuerint, qua eos à miniſterio neceſſe ſit remoueri: non eis manus

f ¶ *Sacco.*] ſicut fecit Achab. de pœ. diſt. 3. §. ecce.

g ¶ *Archipresbyteri.*] videtur ergo ꝙ alius ſit decanus, alius archipresbyter. & ſic eſt contra 60.diſt.c.1. ſed ibi ponitur hæc dictio, aut, ſubdiſiunctiuè. Vel loquitur hic de rurali decano.

h ¶ *Per præfatos.*] in parte ca. quæ hic non eſt. ad hoc facit. 33.q.2.latorum.

i ¶ *Iniungere.*] Arg. ꝙ epiſcopus nõ põt iudicare de ſubditis ſuorũ prælatorum, vt ext. de offi.ord.cum eccleſiarum. Io.quod nõ eſt verum, " cũ ſit iudex ordinarius omniũ clericorũm ſuę diœceſis. ſed dicitur ibi ꝙ nõ debet eps reuocare ſententias excõicationis iuſtè latas ab eorum prælatis ſine eorũ conſenſu. B.

Addition. De hoc no. 11.q.3. qui reſiſtit. Argu.

k ¶ *Benedictam.*] vt ꝑ eam tollantur venialia peccata, vt de cõſe.diſt. 3.aquam. & diſt.4. nec quemquam.

l ¶ *Miniſtris.*] id eſt, oſtiarijs, ad quorũ hoc ſpectat officium, vt 21. diſt. cleros. & 25. diſt. perlectis.

m ¶ *Cœna.*] j.de cõſec. diſt. 2.in cœna.

n ¶ *Repræſententur.*] ita fit quolibet anno [b], vt tali die immittãtur in eccleſiam: & licet ſtent in eccleſia, non tñ communicabunt cum alijs in euchariſtia, vel oſculo: & ſic erunt vſq; ad octauam Paſchæ, & tunc iterũ exibunt de eccleſia, & erunt extra eccleſiam vſq; ad talem diem ſequentis anni: & hoc fiet vſq; ad finem pœnitentiæ. " & etiam ſi bene pœnitet, ſcdo vel tertio anno põt ei reddi ingreſſus eccleſiæ, vt 12.q.2. De viro. & 33.quæſt.2. latorẽ. Qñq; etiam vſq; in finẽ vitæ manebit extra eccleſiam, vt 33.q.2. admonere. & hæc intromiſſio fit à proprio ſacerdote, niſi ſolẽniter debeat reconciliari eccleſiæ, ſcilicet finito tẽpore pœnitentiæ: vel etiam ante ſi epiſcopo viſum fuerit expedire: hanc enim ſolus epiſcopus poteſt facere, vt 26. q.6.c.1. Item ſolemnis pœnitentia non eſt imponenda, niſi pro crimine manifeſto & enormi, quod totam vrbem commouit. 26.q.6.c.vlt.

† al. confirmatũ] Ori.

HANC. Casvs. Dicit Grat. in hoc §. quòd nulli clericorum permittitur agere ſolemnem pœnitentiam: & ideo huiuſmodi pœnitentes non admittuntur ad clerum.

Confirmandum.] Casvs. Dicitur in hoc c. quòd ſi preſbyter, vel diaconus aliquid commiſerit, propter quod debeat à miniſterio eccleſiæ remoueri: non tamen propter hoc eis ſolẽnis pœnitentia iniungatur, ſicut laicis conſueuit imponi. In fine dicitur, ꝙ rebaptizati ordinari non permittuntur.

a ¶ *Pœniten-*

" Epiſcop' vtrũ ſit iudex omniũ clericorum ſuæ diœceſis.

Geneſ. 3.

b Sed quare hæc fiant in die cœnę dñi, not. de conſ. diſt. 4. de pœnitentib. ibi videas in glo. ſed pone, &c.

" Pœnitentes ſolemniter quanto tpe debeãt eſſe extra eccleſiam.

4 Bur.l.19. c.72. Iuo p. 15.c.85.Capit. 5.c.66.

a ¶*Pœnitentibus.*] nisi sit depositus: tunc potest solemnem pœnitentiã facere.& sic intelliguntur cõtraria.de pœn.dist.6. sacerdos [a].tamen publicam pœnitentiam potest facere sacerdos,vt 28.dist.presbyter.30.dist.si quis presbyter. & 81.dist. si quis episcopus.& hoc pro publico crimine,non pro priuato.

a Et hoc cõtingit ,ppter scandalũ q̃ subditis immineret. ar. ſ.c.de his verò. 61. dist. in sacerdotibus. Io. de Fan.

b ¶*Rebaptizati.*] sciẽter, vt j̃.de cõse. dist.4. qui bis.tamen in habitu clericali vel regulari semper erunt, vt de cõsecra.dist.5. dictum.

tanquam pœnitentibus [a], vel tanquam fidelibus laicis imponatur; neque vnquam permittendum,vt rebaptizati [b] ad clericatus gradum promoueantur.

Vnde Siricius Papa Hymerio, epistol.1.c.14.

¶Nec clerico pœnitentiam agere, nec pœnitenti ad clericatum accedere permittitur.

CAP. LXVI.

ILlud.] Casvs.Quæsitum fuit an laici, qui solemnem pœnitẽtiam egerunt, mundati à contagione peccatorum omnium valeant promoueri? Et respõdet Siricius Papa,quòd sicut clericis non permittitur agere solemnẽ pœnitentiam: sic nullus laicorum post solẽnem pœnitentiam potest promoueri, cum dudum fuerit vas vitiorum.

1 Anſ. l.7. c.26. Burc. l.19.c.49. Iuo par.6.c. 54.& p.15. c.65.

ILlud quoq; nos par [c] fuit prouidere,vt sicut pœnitẽtiam agere cuiquam non conceditur clericorum, ita & post pœnitudinem, ac reconciliationem nulli vnquam laico liceat honorem clericatus adipisci: quia quamuis sint omniũ peccatorum contagione mundati, nulla tamen debent gerendorum sacramentorum instrumenta [d] suscipere, qui dudum [e] fuerunt vasa vitiorum.

Item leo Papa Rustico Narbonensi,epist.90.† c.2.

¶Presbyteris, & diaconis tanquam pœnitentibus nõ debent manus imponi.

CAP. LXVII.

2 ALienum est [f] à consuetudine ecclesiastica, vt qui in presbyterali honore, aut in diaconij gradu fuerint consecrati, ij pro crimine aliquo suo per manus impositionem remedium accipiant pœnitendi: quod sine dubio ex Apostolica traditione descendit, secundum quòd scriptum est: [Sacerdos A si peccauerit quis orabit pro eo?] Vnde huiusmodi lapsis ad promerendum misericordiam Dei priuata est expetẽda secessio [g B]: vbi † illis satisfactio, si fuerit digna,sit etiam fructuosa.

2 Poly.l.4. tit.39. Burch.l.19. c.71. Iuo p. 6.c.67.

† al.vt.

A ¶Sacerdos.] *Vulgò sæpe indicatur in margine locus iste ex* 1. *Reg. c.*2. *vt* j̃.*de pœ. dist.*1. *c.si sacerdos. cum tamen in eo scripturæ loco in vulgata legatur*, si autem in Deum peccauerit,quis orabit pro eo? *Verũ B.etiam Gregorius ad illum locum in morali interpretatione, talem sententiam elicit,* Quis ei intercessor re manet, cum ille se transgrediendo præcipitat, qui ad intercedendum pro alijs ordinatus est?

B ¶Secessio.] *Sic emendatum est ex antiquis codicibus, & epistola ipsa: & hanc lectionem habuit auctor glossæ, quod ex manuscriptis glossis constat: idcirco & in ea emẽdãdum. Antea legebatur*, est expetenda successio.†

Probantur etiam auctoritate Toletani cocilij primi,huiusmodi pœnitentes ad clerum non admittendi: in quo,c.2.sic statutum est.

¶Causa necessitatis ad clerum pœnitentes admittantur.

CAP. LXVIII.

3 PLacuit, vt pœnitentes nõ admittantur ad clerum, nisi tantùm si necessitas, aut vsus [h] exegerit: & tunc inter ostiarios deputentur, vel inter lectores,ita vt Euangelia, aut epistolam [i] † non legant. ¶Si qui autem ante ordinati sunt diacones: inter subdiacones habeantur, ita vt manum non imponant [k], nec sacra contingant. Eum † verò pœnitẽtem dicimus, qui post baptismum, aut pro homicidio, aut pro diuersis criminibus, grauissimisq; peccatis publicam pœnitentiam gerens sub cilicio † diuino fuerit reconciliatus altario.

7 Apostatæ [l] quoque ad clericatus officium admitti non debent.

Vnde in concilio Arelatensi, 2. *cap.*25.

¶Ad clericatus officium non admittantur apostatæ.

CAP. LXIX.

4 HI,qui post sanctam religionis professionẽ apostatant,& ad secularem [m] † redeunt cõuersationem,& postmodum pœnitentiæ remedia non requirunt, sine pœnitentia communionẽ penitus non accipiant. Quos etiã iubemus ad clericatus officium non admitti. Et quicunq; ille sit,post pœnitentiam secularem [n] habitum accipere nõ præsumat. Quòd si præsumpserit, ab ecclesia [o] alienus habeatur.

b Dicit Laud. hoc nõ est verũ, sed est arg. q̃ magis est dispẽsandũ. Sed dictum hoc est verius in quo consentit Io. de Fan.

3 In c.Martin. Bra. c. 23.Pol. l.2. tit.31.Burc. l.2.c.37.Ansel.l.7.c.31. Iuo par.6 c. 138. Pan.l. 3.c.61.

† al.Apostolum] orig. « Apostatæ qui dicũtur.

† Expœnitentem] in cap.Martin. Brach.

† al. concilio.

4 Rab.pœn. c.33.Burc.l. 19.c.67.Iuo p.15.c.81.

† seculũ redeunt] orig. « tonsuram ferre nõ tenetur,qui in minorib. cõtrahit.

« Consuetudo attenditur qñq; circa ordinandos.

« Dispensatur cũ bigamo facilius quàm cum pœnitente.

† al. est expectãda successione.

h ¶*Aut vsus.*] id est, vtilitas: hæc enim inducunt dispensationem. 1.q.7. tali, vel vsus, id est consuetudo. Sic est arg. « quòd consuetudo attenditur circa ordinandos, vt dixi 12. dist.nos consuetudinẽ. i ¶*Epistolam.*] arg. « q̃ difficilius dispensatur cum pœnitente, q̃ cum bigamo [b], vt 34. dist.lector.

k ¶*Non imponant.*] id est, nõ ministrent in officio subdiaconatus, sed tantùm nomen habeant: & habeant locum subdiaconorũ in choro,& in cibo. Et est sim. 15.q.8. qui admisit. & c. si qs presbyter.

APOSTATAE.

Hæc est septima pars huius dist. in qua tractat de apostatis. Ioan. de Fant.

l ¶*Apostatæ.*] « Apostatæ dñr retro abeuntes à fide, religione,vel clericatu. 26.q.vlt.non obseruetis.Ioan.

HI qui.] Casvs. Quidam clerici relicto clericali habitu ad seculum redierunt, quare quesitum fuit in concilio Arelatensi, an debeant admitti ad cõmunionem corporis Christi? Et respondet, q̃ non, nisi resipiscant, nec etiam ad clericatus officium admittantur.Post pœnitentiam verò habitum seculare non assumant: quod si fecerint, excommunicentur.

m ¶*Ad secularem.*]qđ fieri non licet: quia q̃ semel habuit tonsurã clericalem, semper vtetur ea, vt 32.dist. si qui clerici. 20.q.3.cos.Ioã. « Hoc tene pro certo, quòd in minoribus ordinibus constitutus potest contrahere,& ad seculum redire, nec tunc debet ferre tonsuram: nec apostata iudicatur, vt ext. de cler. coniug. Ioan.Si autem retinendo ecclesiam dimitteret tonsuram & habitũ, vel religiosus religionem [c] suam, apostata iudicatur, vt extra de apost.c.1. & vlt.

c Sub.dimittat: q̃ intelligẽ, vt dixi ſ.§.p̃x.Arc.

n ¶*Secularem.*] quidquid interim acquisierint, cedet mõnasterio.18.quæst.2.Abbates.& C.de episc. & cleric. l.vlt. §. hoc etiam.

o ¶*Ab ecclesia.*] vt supra eod. distinct. si quis post remissionem.

Ecce.

Ecce.] Casvs. Supra ostensum est, q̃ criminosi & solemniter pœnitentes promoueri non possunt. In hac verò 51. dist. ostendit Gratianus, q̃ curiales, & armata militia vtentes, & aduocati promoueri non possunt. quod probat c. seq.

a ¶ *Adiecit quoque.*] Triplex assignatur ratio quare officiati siue curiales non promouẽtur. Vna est ratio, quia frequenter contrahunt irregularitatem ex officio suo, vt j̃. cap. 1. & 2. Secũda, quia multum molestatur eccl̃esia, cũ tales repetuntur, vt j̃. c. 2. & 3. Tertia ratio, quia præsumitur contra eos, quòd non causa religionis ordinẽtur, sed vt fugiant ratiocinia. 53. dist. legẽ [a]. Quidam addunt duas alias rationes, s. quòd ecclesia tristatur de eis cum repetuntur, de quibus gaudere deberet. Item ꝓpter voluptates, quas fortè habuerũt in suis officijs, vt j̃. ea. præterea. " Dicuntur autẽ largè curiales omnes, qui aliquo modo sunt obligati curiæ, siue milites, siue aduocati forenses, siue iudices, siue officiati, siue histriones [b]. sed isti prohibentur à promotione, vt sequitur. nullus ergo officialis promoueatur, nisi prius absolutus à curia, postea sic, dum tamen sæua non exercuerit, nec effuderit sanguinem humanũ, nec turpia & inhonesta facta fecerit, vt histriones. De iudicibus autẽ & aduocatis est dicendum, quòd si tantùm interfuerunt ciuilibus causis, non repelluntur vt 61. dist. Ofius. & hoc est verum, si post baptisma huiusmodi officium exercuerunt, secus si ante, vt j̃. ea. c. si quis. Baz. tamen dicit, quòd si ante baptismum aliquis ex officio occidit hominem, talis post baptismum non potest promoueri: quia baptismus tantùm crimina tollit, vt 26. dist. deinde. & c. vna. B. dicit, q̃ potest: quia non debet esse melioris conditionis peccans, quàm non peccans. ad hoc facit ff. quod vi, aut clam, l. Seruius.

A *Liquantos.*] Casvs. Quatuor genera hominum notantur in hoc c. s. aduocati, milites, curiales, id est officiales, & histriones, qui postquam exercuerunt officia sua, sunt in sacerdotes ordinati ab Episcopis Hispaniæ. Quidam etiam ex eis qui histriones fuerant, facti sunt episcopi. Scribit ergo Innocentius Papa cuidam archiepiscopo. & dicit quòd tales non debuerunt promoueri: sed propter scandalum quod inde fieret in prouincijs Hispanorum, patienter tolerat eos. Verumtamen prohibet ne decætero tale fiat, & si contra factũ fuerit, ordinati cum suis ordinatoribus deponentur.

b ¶ *Qui post.*] Hoc ideo dicit, quia quæcunque peccata quis fecerit ante baptismum, non imputantur ei postea, vt j̃. ea. si quis post. & supra dist. proxi. si quis viduam. & c. placuit. & 26. dist. vnius.

c ¶ *Exercitatione.*] vt aduocati.

d ¶ *Ad sacerdotium.*] " Quicunque fuit accusator, aut aduocatus, aut iudex, aut testis, vel etiam notarius in causa sanguinis, non potest promoueri, vt s̃. dist. proxi. si quis viduam. nam constat, q̃ [c] clericus non potest esse accusator in causa sanguinis, vt 2.. q7. sicut. & c. sacerdotes [d]. nec iudex. 23. q. vlt. his à quibus, nec testis. 11. q. 1. testimonium. nec notarius. 23. q. 4. illud. & in extrauag. ne cler. vel mon. sententiam. Baz. tamen intelligit hoc de aduocato accusatoris. nam cuilibet licitum est defendere reum. 23. q. 5. reos. & C. de epis. aud. addictos. Et si obijciatur ei, nonne si accusator deficit, punietur pœna talionis? & sic videtur hoc imputandum aduocato, qui obtinendi pertinaciam suscepit? Sed ipse respondet, qa ad hoc non egit aduocatus, vt accusator puniretur, sed vt reus absolueretur [e]. Item quia alio iudicio agendum est de calumnia accusatoris. & dicit clericum appellare posse pro cõuicto in causa sanguinis: quia ibi quilibet auditur appellans, vt ff. de app. non tantùm. & sic causam appellationis pót exercere. Prior opinio est magis tuta, vt nec pro accusatore, nec pro reo possit clericus aduocare [f]. nec obstat 23. q. 5. reos. qa ibi non dicitur, quòd aliquis possit patrocinari pro damnatis, sed possumus intercedere pro eis. licet enim aduocatus rei non intendat ad hoc, quòd accusator puniatur: tamen per quandã consequentiam tendit ad hoc, vt 15. q. 1. meritò. & argu. 1. q. 3. si quis obiecerit. ad idem arg. opti. s̃. dis. proxi. clericum.

e ¶ *Ex militia.*] id est, milites.

f ¶ *Ex curialibus.*] id est, officiatis.

g ¶ *Voluptates.*] id est ludibria, quibus voluptatibus excitabantur homines.

h ¶ *Et editiones.*] quæ narrabantur voluptatis causa, scilicet ea quæ edita erant ab hominibus: scilicet turpes fabulas, vel cantus.

i ¶ *Discutienda.*] id est, corrigenda.

k ¶ *Remittenda.*] arg. " ratione scandali aliquid tolerari. sic s̃. dist. 4. denique. 28. dist. de Syracusanæ. & no. 44. dist. comessationes [g]. Item quòd aliquid prohibetur fieri, factum tamen toleratur [h]. 7. q. 1. episcopus in diœcesi. s̃. dist. proxi. quicũq;. Io. De *Esignata.*] Casvs. Quærebatur vtrum illi qui sæua exercuerunt iudicibus obtemperando, possint promoueri? Et respondet Innocentius, Si hoc fecerunt postquam fideles sunt facti, promoueri non possunt. Idem dicit de curialibus, quorum quidam etsi de iure promoueri possint, tamen quia ecclesiæ tribulationem sustinent, cum à curia repetuntur promoueri non debent.

l ¶ *Fidelis.*] id est, post baptismum.

m ¶ *Administrauerit.*] curiæ in sæuis actibus.

n ¶ *Qui debeant.*] ex meritò vitæ. Et est arg. hic, q̃ si aliquid est pro me, & aliud contra me, magis nocet mihi, quod est contra me. quàm prosit id quoe est pro me, sic 65. dist. Ismael. & ff. quib. ad lib. procl. non lic. l. vlt. [i] & ext. de offi. dele. super quæstionum. § si verò. in fi. arg. contra. ff. de iu. fis. non intelligitur. §. 1. & extra de sen. & re iu. causam. in fi. Sol. primum regulare propter promptitudinem ad malum, 12. q. 1. omnes alia casualia propter restrictionem doli mali. ext. de do. & contu. finem. & quia non est delegatus à principe.

o ¶ *Sæpè.*] Arg. aliquid statui ꝓp cautelã futurorũ, vt 27. dist. de Syracusanæ. 54. dist. generalis. 23. dist. in nomine Domini.

Præterea.

DISTINCTIO LI.

Ips I *Ecce, quòd criminosi, vel non pœnitentes, vel publicam pœnitentiam agentes, à sacris prohibentur ordinibus. Adiecit quoque [a] sancta mater ecclesia, vt curiales, aut post baptisma militantes, aut in foro decertantes à sacris prohibeantur ordinibus.*

Vnde ait Innocentius Papa episcopis in Toletana synodo constitutis, epistola 24. c. 25

¶ Post baptismum militantes, vel in foro decertantes, à sacris prohibentur ordinibus.

CAP. I.

ALiquantos † ex his, qui post [b] accepram baptismi gratiam in forensi exercitatione [c] versati sunt, & obtinendi pertinaciam susceperunt, accitos ad sacerdotium [d] esse comperimus, è quorum numero Rufinus, & Gregorius perhibentur: aliquãtos ex militia [e], qui cum potestatibus obedierunt, sæua † necessariò præcepta sunt executi: aliquantos ex curialibus [f], qui dum parẽt potestatibus, quæ sibi sunt imperata, fecerunt: aliquantos, qui voluptates [g], & editiones [h] populo celebrarunt, ad honorem summi sacerdotij peruenisse: quorum omnium neminem, ne ad societatem quidem ordinis clericorum oportuerat peruenisse. Quæ si singula discutienda [i] mandemus, non modicos motus, aut scandala Hispanienſibus prouincijs, quibus mederi cupimus, de studio emendationis inducemus: idcirco remittenda: [k] potius hæc putamus. Sed ne deinceps similia committantur, dilectionis vestræ maturitas prouidebebit, vt tantæ vsurpationi saltem nũc finis necessarius imponatur: eo videlicet consti tuto, vt quicunque tales ordinati fuerint, cũ ordinatoribus suis deponantur.

Idem Felici Episcopi Nuceriano, epist. 4. c. 3.

¶ De quibus laicis aliqui ad clericatum non possunt peruenire.

CAP. II.

1 DEsignata sũt genera laicorum, de quibus ad clericatum peruenire nõ possunt, id est si quis fidelis [l] militauerit, si quis fidelis causas egerit, hoc est postulauerit, si quis fidelis administrauerit [m]. De curialibus autem manifesta ratio est, quoniam etsi inueniantur huiusmodi viri, qui debeant [n] clerici fieri: tamen quoniam sæpius à curia † repetuntur, cauendum ab his est propter tribulationem, quæ sæpè [o] de his ecclesiæ prouenit.

Idem Victricio Episcopo Rothomagensi, epist. 2. c. 11.

a Adde qđ obligat⁹ ad ratiocinia, nullatenus põt promoueri. not. in l. officiales. C. de epis. & cler.

† Quantos enim] orig. & ꝓ interrogationem.

" Curiales q̃ dicuntur.

b Sub. siue quodcũque officium habentes honestum vel inhonestũ. Quãdoque verò strictè dicuntur curiales, q̃ honesta curiæ officia procurãt, vt decuriones. Qñdoq; strictius dicunt curiales illi qui erant officiales ĩ cã sanguinis, à cruore dicti secũdũ Lau.

† Seuera] orig.

" Causa sãguinis multos impedit promoueri.

c Al. vt 2. q. 7. sicut sacerdotes. nec iudex, &c. aliàs, vt 2. q. 7. si qs. & c. sacerdotes.

d 11. q. 1. clericũ nullus.

" Scandali rõne aliqua tolerantur.

g Concor. tex. in l. si oleum. ff. de do. & inf. l. æquissimũ. ff. de vsufr.

h Ad hoc 45. dist. de Iudæis. Hu.

† al. ad curiam.

i Ad idem ff. ad Syl. si quis in graui. & ita qđ nocet prævalet. vt ibi põt dici q̃ valet præualet. ff. de sena. emancipatũ. §. vlt. secũdũ Lau.

PRæterea.] CASVS. Quidam volebant promouere curiales.consultus fuit Papa super hoc à quodam archiepiscopo: s.an possent promoueri? Et respondet q̃ non,propter tres rationes.Prima est:quia maiorem tristitiam habet ecclesia de eis reuocandis,quàm habuit gaudium de aduentu eorũ. Nã Imperator præsens quandoq; instítit supradicto archiepiscopo p̃sente,vt tales in minoribus non solùm ordinibus ordinati, sed etiã ad sacerdotiũ promoti reducerentur.Secunda ratio est: quia tales in suis officijs voluptates turpes exercuerunt. Tertia ratio est: quia præfuerunt, vel interfuerunt apparitoribus, & ludis mimorum.

1 Iuo par.3. c.349.

†al.adscitis.

† al.munijs.

†al. vel munerum.

a ¶*Functionibus*.] id est officijs, & intelligitur de his, qui alicui officio obligati sunt, vt tutores, & curatores, vel procuratores,qui finito officio suo licitè promouẽtur, vt ext. de obl.ad rat.c.vnico. Nã qui ex administratione aliqua est obligatus rei publicę,non potest prouehi ad honores, vt ff. de mu.& honor.rescripto.§. debitores. secus si obligatus est pro aliquo debito,vt ibi dicitur,& C.de epis.& cler. quisquis emensis "Sed quid si aliquis est obligatus ad scribendum aliquid, fortè iuramento: nunquid talis potest conuerti in monasterium? Dicit Hug. q̃ sic: nec fit iniuria illi cui seruire tenetur, qa instinctu Spiritus sancti fit.sic 14.q.5. dixit. arg. pro eo ext. de vot. scripturæ.& ext.de conuer.coniu.ex publico. & c.vlt.& 33.q.2.c.admonere. 19.q.2.duę.sicut soluitur ingratitudo religionis ingressu,vt 19.q.3.c.1. Sed èconstra videtur, q̃ etiam mortuus debitor non potest sepeliri inuito creditore,nisi satisfaciat ei,vt ext.de app. qua fronte. Satis videtur q̃ possit intrare:& quòd monasterium non in amplius tenetur, quàm ad ipsum peruenerit,nisi postea ratione sui ad pinguiorem fortunam perueniat per successionem aliquam, vt 19.q. vlt. si qua[a]. Vel dic q̃ in monasterio existens potest exequi tale officium, dum tamen non negligat diuinum obsequium vt 91.dist.clericus.

"Obligatus ad aliqd faciẽdũ,nõ impeditur ingredi monasterium.

aSub.vel aliquos libros scripsit.qđ tñ intelligo deductis expẽsis eiusdem. 16.q.6.de lapsis. ff. de cess.bon. his q̃ bonis. secundũ Lau.

b ¶*Muneribus*.] id est,officijs munerum mimorum.

c ¶*Instabat*.] tamen facti sacerdotes non restituuntur.54. dist.ex antiquis.

SI quis post.] CASVS. Aliquis ex præcepto vel auctoritate maioris post baptismа cingulum militare accepit ad vẽxandum fideles,& necauit: quæsitum fuit in concilio Toletano,an possit promoueri.Et respondet quòd de iure promoueri non potest: & si non peccauerit, & dispensatiuè ad minores ordines fuerit promotus: diaconus tamen fieri nõ potest.Vel aliter. Aliquis accinxit gladium ad necandum fideles:non interfecit tamen,sed per eum non stetit: quæritur vtrum possit promoueri? & respondet quòd non, nisi dispensatiuè in minoribus ordinibus:ita q̃ diaconus non fiat.

"Milites an promoueri possint.

b Et in hoc casu loquit hoc ç. si qs. vt not. j.21. q 3. p̃sens. i gl.ar. q̃, &c.

d ¶*Si quis*.] Pone casum j̃.de pœn.dist.1.si quis cum telo. Alij ponunt casum de officiali.

e ¶*Militauerit*.] "milites (vt videtur) non possunt promoueri sine licentia Papæ.19.q.3. monasterijs. sed intelligo illud de his qui irregularitatem contraxerunt[b]. vnde non concedo q̃ hoc solum impediat promotionem, quòd gladium assũpsit & militiam,nisi sæua facta exercuit, vt j.53.dist.legem. si verò sæpè interfuit bellis,& per eum non stat quin occidat aliquem, licet non occidat,tamen propter ambiguum duplicitatis non admitterem talem ad clerum.ar.23.q.5.excommunicatorum.

¶Non admittantur curiales ad clericale officium.

CAP. III.

1 PRætereà frequenter quidam ex fratribus nostris, curiales,vel quibuslibet publicis functionibus[a] occupatos, clericos facere contendunt, quibus posteà maior tristitia, cum de reuocandis eis aliquid ab Imperatore præcipitur, q̃ gratia nascit de accito.† ¶Constat enim eos in ipsis muneribus[b] † etiam voluptates exhibere, quas à diabolo inuentas esse non dubium est, & ludorũ &† mimorum apparatibus,aut præesse, aut forsitan interesse. Sit certè in exemplum solicitudo,& tristitia fratrum,quam sæpè pertulimus Imperatore præsente, cũ pro his sæpius rogaremus,quam ipse nobiscum positus cognouisti: quibus † nõ solùm inferiores clerici ex curialibus, verùm etiam in sacerdotio constituti ingens molestia,vt redderẽtur,instabat[c].

Item ex concilio Toletano, 1.c.8.

¶Non promoueatur ad diaconatũ, qui post baptismum ad fidelem necandum accinctus fuerit.

CAP. IIII.

SI quis[d] post baptismum militauerit[e], & clamydẽ sumpserit, aut cingulum[f] ad necãdos A fideles,etiã si grauia non admiserit, si ad clerum[g] admissus fuerit[h], diaconij non acciat dignitatem.

A ¶Ad necandos fideles.] *Verba hęc non sunt in codice Lucensi Regio.*

Item ex cõcilio Toletano, 4.c.18.

¶A quibus debet esse immunis,qui in episcopum ordinatur.

CAP. V.

QVi in aliquo[i] crimine detecti sunt, qui infamiæ[k] nota aspersi sunt, qui scelera aliqua per publicam pœnitentiam se admisisse confessi sunt, q̃ĩ hæresim lapsi sunt,vel qui ĩ hæresi baptizati aut rebaptizati esse noscunt̃,q̃ semetipsos abscíderunt,aut naturali defectu membrorum, aut decisione A aliquid minus habere noscuntur,qui secundæ vxoris coniunctionem sortiti sunt, aut numerosa coniugia frequentauerũt, qui viduam, vel à marito relictam duxerunt, aut corruptarum mariti fuerunt,qui concubinas[l],aut fornicarias B habuerunt,qui seruili conditioni obnoxij sunt,qui ignoti sunt,qui neophyti,vel laici[m] sunt, qui seculari militię dediti sunt,qui curiæ nexib. obligati sunt, qui inscij literarum sunt, qui nondum ad triginta annos peruenerunt, qui per gradus ecclesiasticos non ascenderunt, qui ambitu honorem quærũt, qui munerib. honorẽ obtinere moliuntur, qui à decessoribus[n] in sacerdotium eliguntur.

f ¶*Aut cingulum*.] id est, characterem militarem,vt 1.qõ.1. quod quidam.in fi.

g ¶*Si ad clerũ*.] id est, subdiaconatum.

h ¶*Admißus fuerit*.] ex dispensatione.

QVi in aliquo.] CASVS. Hoc c. diuiditur in duas partes. In prima parte assignantur 26.impedimẽta quę repellunt ab episcopatu, vel archiepiscopatu, vel etiam ab alia dignitate. In secunda parte, quæ incipit ibi. *Sed nec ille.* dicitur q̃ episcopus debet eligi à clero,& à populo ciuitatis auctoritate metropolitani:qui posteà legitimè examinatus ab omnibus episcopis de prouincia, vel à tribus de consensu aliorum,die Dominica cõsecret̃ auctoritate metropolitani: & vbi ipse elegerit. Metropolitanº verò in ciuitate metropolitana ab episcopis suæ prouinciæ consecrabitur. Et si ordinati, vel ordinatores contra hoc egerint, honoris sui periculo subiacebunt.

i ¶*Qui in aliquo*.] Primò ponit xxvj.impedimenta, quæ impediunt promouendum episcopum. "Secundò dicit q̃ episcopus ad minus à tribus episcopis est consecrãdus ibi, *vbi metropolitano placuerit*. Metropolitanus autem est consecrandus in ciuitate metropoli à suis suffraganeis.

"Epi & archiepiscopi à quot sunt consecrãdi.

k ¶*Infamia*.] etiam de facto, vt dixi secunda quæst.7.ca. ipsi Apostoli.

l ¶*Qui concubinas*.] "Ex hoc videtur quòd episcopus ipso facto non dispenset[c]. si enim ipso facto dispensaret, quare hic puniretur promouens concubinarium, cum tamen cum ipso possit dispensare ipso facto? vt extra de iud.at si clerici.& facit ad hoc 81.distin.si qui. & extra de schism.fraternitatis.& extra de præbend. referente. Item secundum hoc episcopus semper diceret se dispensasse,vt sic non puniretur. Quod autem ipso facto dispenset, probatur extra de fil.presbyter.veniens.& 28.distin.diaconi.& extra qui matr.acc.non poss. per tuas. 54.distin.si seruus. & extra de restitut.spol.literas.§. opinioni. vbi habes quòd ecclesia mandando vel dissimulando dispensat. Et hoc credo quòd circa notum solo facto dispensat, sed non circa ignotum: quia noti examinatione non egent, vt 47. distin. de Petro. Consulo tamen quòd testes, vel literas habeant super dispensatione facta sibi. Vel dic quòd hic redarguuntur illi qui ex contemptu ordinant aliquos non examinando eos, vt 81. distinctio dictum, & capitu. quicunque. & tantùm indiscreta dispensatio redarguitur hic, & in omnibus similibus extra de præben. de multa.

"Cõcubinariũ ꝓmouẽs an vr̃ cũ ipso dispẽsare

c Ad hoc efficax ar.ext. đ fil. p̃sb.ex tua.iuxta fi. vbi đt cũ aliquib. clericis dispensasti,&c. ergo à contrario cũ qb. dispẽsatũ nõ est, p̃t ꝓcedere iudices illi secũdũ q̃ eis datũ est in mãdatis. ext. de resc. si qñ. & cacũ dilecta. secũdm Hug.

m ¶*Laici*.] non enim repente de laico fiet episcopus.61.di. c.1.& 2.

n ¶*Qui à decessoribus*.] nisi in hoc Papa dispensauerit, vt 7. q.1.petisti.

a ¶*Domi-*

a ¶*Dominica*.] hora tertia. 75. distin. quòd die.

"Metropolitanus ī propria ciuitate est consecrandus.

b ¶*Metropoli*.] " in propria ciuitate consecrandus est metropolitanus, vt hic, & 63. distinct. metropolitano.

c ¶*Conuenientibus*.] " Hic habes ꝙ metropolitanus consecrandus est à suffraganeis, vt 66. distin. c. 1. extra de temp.ord. si archiepiscopus. & in authen. de eccle.tit.§.1. coll.9. Arg.contra. 24.q.1.pudenda. vbi dicitur, ꝙ à Papa sit consecrandus. sed primum est de iure: Papa tamen iam præscripsit contra ius. illud.

"Archiepiscopus à q̄bus est consecrandus.

¶*Vi verò*.] Casvs. Supra in ꝓ xi.capitulo dicitur, quòd qui per gradus ecclesiasticos non ascenderunt, non debent esse episcopi.cuius verbi occasione supponitur hic 52. dist.in qua ostenditur, quòd si quis prætermisso ordine minori ascenderit ad maiores nō superbia,sed negligentia: abstinere debet à maioribus donec prætermissum ordinem suscipiat : quod probatur seq.c.

† al.à

¶*Solicitudo*.]Casvs. Quidam clericus ordine subdiaconatus p̄termisso, negligētia potius quàm contemptu factus est diaconus & presbyter.quare quæsiuit Constantien. episcopus an posset in officio diaconi, vel presbyteri ministrare?Et resp. Ale. Tandiu cesset ab officio sacerdotali, donec in proximo quatuor tē porum ieiunio recipiat subdiaconatum.

"Sacerdos quis nō efficitur fine alijs ordinib.

d ¶*Subdiaconatus*.]" Videtur ergo ꝙ aliquis promouetur in sacerdotem qui nullum habuit ordinem, vt laicus qui fit sacerdos secundum Hug. sed huic ob. 40.di.sicut. [a] & ext.de presb.non bap. veniēs. Sed contra ext. de cle. per sal.promo. c.vnico. episcopus autem non potest esse nisi fuisset sacerdos, [b] vt extra de excess. prælat. ex literis. in fi.de hoc dixi.40.dis. sicut. Si verò non baptizatus ꝓmoueretur, vel chrismaretur, nullum reciperet sacramē tum : qa baptismus est

a Vbi è contrario stādū est,secundū Hug.

† al.Rainaldo, al. Rumatdo.

† al.Constātienſi.

b Idem sentit Hug. & Lau.

1 Iuo p.6.c. 409.

¶Sed nec ille deinceps sacerdos erit, quem nec clerus, nec populus propriæ ciuitatis elegit,vel auctoritas metropolitani, vel comprouincialium sacerdotum assensus non exquisiuit. Quicunque ergo deinceps ad ordinem sacerdotij postulatus, & in his, quæ prædicta sunt, exquisitus, in nullo horum deprehensus fuerit, & examinatus, probabili vita,& doctrina extiterit : tunc secundum synodalia, vel decretalia constituta,cum omnium clericorum, vel ciuium voluntate, ab vniuersis comprouincialibus episcopis, aut certè à tribus,in sacerdotem die Dominica [a] consecrabitur,conueniētibus cæteris, q̄ absentes sunt, literis suis, & magis auctoritate,vel præsentia eius, q̄ est in metropoli constitutus. Episcopus autem cōprouincialis ibi consecrandus est, vbi metropolitanus elegerit. Metropolitanus autem non nisi in ciuitate metropoli [b], † comprouincialibus ibidem conuenientibus [c]. ¶Si quis autem deinceps contra prædicta vetita canonum,ad gradum sacerdotij indignus aspirare contenderit ; cum ordinatoribus suis adepti honoris periculo subiacebit.

A ¶Aut decisione aliquid.] *Addita hæc sunt ex concilijs olim Coloniæ,ac Lutetiæ impressis. In nouissima verò Colonien si editione legitur,* vel defectione, *pro,* vel defectione.

B ¶Aut fornicarias.] *In codice Lucensi Regio legitur*, ad fornicationes : *quod videtur intelligendum de concubinis ad tempus adhibitis. vt* s̄.*dist.*34.*c.is qui.est annotatum.*

DISTINCTIO LII.

1 ps

¶*Vi verò prætermissis aliquibus gradibus non superbia, sed negligentia ad maiorem ascenderit, tandiu à maioribus abstineat, quousque congruo tempore prætermissos accipiat.*

Vnde Alexander secundus scribit Grimaldo † Constantinien si † episcopo.

¶De eo qui subdiaconatus ordine postposito, diaconus & presbyter est ordinatus.

CAP. I.

1 SOlicitudo dilectionis tuæ studuit consulere, vtrum portitor istarum literarū, diaconatus,& presbyteratus officium idoneus sit peragere,nec ne,cum ad id præpostero †cursu,subdiaconatus[d] ordine post posito, negligentia potius, q̄ superbia cognoscatur ascendisse. Vnde nos consulendo charitati tuæ mandamus,vt ab officio sacerdotali eum prohibeas, donec proximo quatuor temporum ieiunio subdiaconatus ministerium sibi ritè imponas, & sic deinceps ad maiora officia eum redire concedas.

¶*In libro peruetusto est epistola eiusdem Alexandri ad Geruasium Remensem Archiepiscopū : cui hoc idem consilium dat, quod Rumaldo Constantien si Episcopo se dedisse narrat.*

DISTINCTIO LIII.

2 ¶*Vriales* [e] *autem, vt supra scriptū est,ideo ordinari prohibētur, quia frequenter, dum ab ecclesia repetuntur, plurima incommoda ecclesia consequitur : vel quia ijdem curiales non voto religionis, sed vt officiorum suorum ratiocinia fugiant, ad ecclesiam se transferunt.*

Vnde Greg. Papa scribit lib 7. reg.epist.11.episcopis Siciliæ de lege Mauritij Augusti.

¶Quare sit constitutum, ne curiales ordinentur.

CAP. I.

3 LEgem, quam [f] pijssimus Imperator dedit,ne fortasse hi qui militiæ, vel rationibus sunt publicis obligati, dū causarum suarum periculum fugiunt,ad ecclesiasticum habitum veniant, vel in monasterijs conuertantur, vestræ studui fraternitati transmittere, hoc maximè exhortans, quod hi,qui seculi actionibus implicati sunt, in clero ecclesiæ præproperè suscipiendi nō sunt 4, quia dum in ecclesiastico habitu non dissimiliter, quàm vixerant,viuunt, nequaquam student seculum fugere,sed mutare. Quòd si etiam tales quoq; monasterium petunt, suscipiendi nullo modo sunt, nisi prius à ratiocinijs † publicis absoluti fuerint.

ianua sacramentorum, vt 32. di. §. verùm. nisi enim positum sit fundamētum, nihil potest superædificari, vt 1. q. 1.cum Paulus. Et est argu.quòd præpostera-tio facti non vitiat factum. Argu. contra. 7. quæst. 1. nihil. 23.dist. quorundam. de consec. distin. 4. omnis. Ioan. Sol. dicas quòd laicus recipit ordinem sacerdotij,& etiam episcopatus [c] : quia character imprimitur, si conferatur in forma ecclesiæ ab eo qui potestatem habet, vt extra de cle. p̄ sal.promo. c.1.& hoc dummodo sit baptizatus,nec decre.illa,ex literis. in aliquo contradicit.B.

† al.præpropero.

c Si intelligas ꝙ primò recipiat sacerdotiū, & post episcopatū,verum dicit. Aliàs falsū est:quia nec in eꝑatu imprimit̄ character,secūdum quosdā : sed alij contra, arg. ext. de ren. post translationē. §.vlt. vbi de hoc ext. de ord. ab epi. qui re. ep. c. 1. Arch.

¶*Vriales autem*.] Casvs. Assignatis supra quatuor rationib. in 51.dist.in c.designata.& in c.præterea.& in cap.1. quare curiales à promotione repelluntur : subiungit 53.dist. in qua assignat quintā rationem, quia. s. non voto religionis fiunt ecclesiastici,sed vt officiorum suorum ratiocinia fugiāt. & hoc probatur sequenti c.

2 distin.51. designata.

e ¶*Curiales*.] Hic assignat tertiam causam quare curiales nō promouentur.Ioan.

¶*Legem*.] Casvs. Hoc c.diuiditur in duas par. In prima parte ostendit Greg. quòd qui militiæ, vel qui rationib.sunt publicis obligati, nec in clero, nec in monasterio suscipi debent, quia vitam seculi nolunt fugere, sed mutare, cum eodē modo viuant in ecclesia sicut in sæculo, & hoc probatur per legem Mauritij Imperatoris : sed si voluerint causa religionis intrare monasterium, nō recipiantur,nisi prius à publicis ratiocinijs fuerint absoluti. In secunda parte quæ incip.ibi, *Si qui verò*. dicitur, quòd milites non sunt temerè in monasterijs suscipiendi, nisi vita eorum subtiliter inuestigetur, & per triennium in habitu laicali fuerint probati.

3 Iuo p.10. c.124.

4 Adde quæ no. 3. dist. 5. in summa. in gl. vnic.

f ¶*Legem quam pijssimus*.] no.qualiter ex sequenti facto & præcedenti

† al.actionibus] orig.

denti probatur medium, vt 28.dist. quia. Nam ex bona vita præcedente & sequente præsumitur medium, scilicet, quòd bono zelo petierit habitum monachalem.

ADDITIO. Ad idem 33.quæst.1.c.1.secundum Hug.18.dist. peruenit.Laur.

a ¶*Ex militaribus.*] milites non impedit religio sacramenti, quia & clerici sacramento tenentur episcopis, vt 23. dist. quanquam. & tamen eis inuiris possunt intrare religionẽ. 19.q.2.duæ.

b ¶*In suo.*] No. q̃ in suo habitu quisque probãdus est, vt hic, & 54. dist.multos. & extra de reg.super eo.& 17.q.2 si quis incognitus. "Dicunt tamen quidam, q̃ potius in monachali habitu probandus sit, quia non solùm alij ipsum probabunt, sed ẽt ipse probabit asperitatem ordinis & habitus ipsorum, quod non potest facere in sua veste. Ioan. Sed certè licet iura quędam dicant, q̃ in proprio habitu sit probandus quis, consuetudo tamen se in contrarium habet,& decr.etiá contradicit ext. de reg. statuimus.

"Religionis asperitas in quo habitu p̃banda est.

c ¶*Per triennium.*] "incognitus probabitur per triennium, vt hic & 17.q.2.si quis incognitus.sed laicus cognitus vel clericus ignotus p̃ biennium. 19.q.3.monasterijs.clericus notus per annũ. 17.q.2.Gonsaldus [a]. vel fortè notus statim potest recipi. ext.de reg. ad Apostolicam. Sed hodie non debet per decr. Alexandri quarti.ext.eo.non solũ. In cruce signatis statuitur dimidius annus.extra de reg. c.1. [b]

"probari q̃s quanto tp̃e debet.

1 Poly.l.2. tit.31. Ans. l.7.c.28.

a Vbi d̃ hoc videas.

2 Burc.l.2. cap.22.in fi. Iuo par.6.c. 64.

b Not. Ho. q̃ dicit H. q̃ si vita & cõditio hoís sit nota, probatur p̃ annũ. & sic loquit̃ p̃ce.ca.Gonsaldus.Si verò conditio nota est,sed vita ignota, tunc p̃ biennium. & sic loquit̃ præced. c.monasterijs. q̃ si vtraq;,s.conditio & vita sit ignota, vel saltẽ cõditio, tunc trienniũ est expectãdũ. & sic loquit̃ præced. c.si quis ignot⁹. & istud c.legem. & j̃.di. proxi. multos.Arch.

"seruus priuati sine libertate non potest promoueri.

¶Si q̃ verò ex militaribus [a] viris A in monasterijs cõuerti festinant, nõ sunt temerè susci-
piendi, nisi eorum vita fuerit subtiliter inquisita. Et iuxta normam regularem debent in suo [b] habitu per triennium [c] probari,& tunc monachicum habitum Deo auctore susci-
pere.

A Viris.] *In aliquot vetustis Gratiani exemplaribus, & apud Iuonẽ legitur*, numeris, *vt significentur milites in breuiculo, seu matricula descripti.*

DISTINCTIO LIIII.

Erui [d] autem ordinari prohibentur, nisi à proprijs dominis libertatem legitimam consequantur.

Vnde Leo Episcopus scribit epist. prima omnibus episcopis per Campaniam, &c.

¶Seruus ad clericatus officium nõ promoueatur.

CAP. I.

1 NVllus episcoporum seruum alterius ad clericatus officium promouere præsumat, nisi fortè eorum [e] petitio, aut voluntas [f] accesserit, qui aliquid [g] sibi in eo vendicant potestatis. 2 Debet enim esse immunis ab alijs, qui diuinæ militiæ est aggregandus, vt à castris dominicis, quibus nomen eius adscribitur,nullis necessitatis vinculis abstrahatur.

B ¶Nullus.] *Caput hoc videtur confectum ex titulo,qui in codice canonum præponitur primo decreto Leonis primi, & ex parte posteriore ipsius decreti,in qua exceptio eorum, quæ prius statuit continetur: prior autem pars, quæ hic deest,habetur j̃.eo.c.admittuntur.*

Item ex concilio A Triburiensi.

¶De seruili conditione nullus ad sacros ordines deueniat.

CASVS. Hic intitulatur 54. dist. in qua dicitur, quòd serui ordinari non debent nisi prius à dominis suis plenam libertatem fuerint consecuti. Ostenditur secundò quid iuris sit si serui fuerint promoti non adepta libertate. Tertiò qualiter serui Iudæorum,siue pagani,siue Christiani ab eorum dominio debeant liberari.

d ¶*Serui.*] Primò ostendit,quòd nec priuatorum,nec ecclesiarum serui sunt promouendi,nisi libertatem sint consecuti. Secundò ostendit quid iuris sit si aliter sint ordinati. Tertiò qualiter serui Iudæorum à dominio ipsorum valeant liberari. "Not. ergo,quòd nunquam seruus priuati est promouendus nisi plenam libertatem sit consecutus, ita quòd nihil iuris retineat in eo dominus,vt j̃.eo.quicunque.& c.nullus. Si verò sunt ecclesiarum,non possunt similiter promoueri,nisi primò consequantur libertatem.j̃.eo.c.3. ecclesia tamen non potest manumittere seruos suos pleno iure, nisi det p̃latus duos eiusdem meriti. 12.q.2. episcopus qui.nec tunc pleno iure manumittit, vt ibidem colligit̃.De hoc distingue,vt extra de ser.non ord.eo libentius. & de rebus eccle. non alien. consensus.

3 Poly.ibid. Burc. l.2.c. 21. Iuo p.6. c.41. Pann. l.3.c.48.

CAP. II.

3 NVlli de seruili conditione ad sacros ordines p̃moueantur, nisi prius à proprijs dominis legitimam libertatem consequantur: cuius [h] libertatis charta ante ordinationem in ambone publicè legatur,& si nullus contradixerit,ritè consecrabuntur.Porrò seruus nõ canonicè consecratus, postquam de gradu ceciderit [i], eius conditionis sit, cuius fuerat ante gradum.

A ¶Concilio Triburiensi.] *Huius capitis in conc.Tribur.c.29. sententia potius habetur,quàm verba,quę aliqua ex parte videntur conuenire cum ijs,quæ scribuntur primo libro capitularium, c. 88. de ordinatione seruorum.ver.& quandoque.*

[*Ex concilio Carthaginensi* A 1. *cap.8.*]

PALEA. CAP. III.

4 MAgnus epũs Astiagensis † dixit, quid dilectioni vestræ videtur, procuratores, actores, & executores, seu curatores pupillorũ si debeant ordinari ? Gratus episcopus dixit: si post depositta vniuersa,& reddita ratiocinia, actus vitæ ipsorum fuerint cõprobati in omnibus, debent & cum laude,cleri, si postulati fuerint,honore munerari. Si enim ante libertatem negotiorum, vel officiorum ab aliquo sine consideratione fuerint ordinati, ecclesia B infamatur. Vniuersi dixerunt, rectè omnia statuit sanctitas tua, ideoque ita est, & nostra ista quoque sententia.

A ¶Carthag.] *In codicibus impressis citatur ex Moguntinensi. Emendatũ verò est ex Burchardo, Iuone, decretal.in c.vni.de oblig.ad ratioc.*

B ¶Ecclesia infamatur.] *Sic emendatum est ex concilio, & decret. & Burchardo, & Iuone.Antea legebatur*,ab ecclesia infirmentur.

4 Extra de ob. ad rat. ordin. cap. magnus. Burc. l.2. c. 37. Iuo p.6. c.137. † al. Augustudunẽsis.

"Publicè factis nemo contradicere potest.

h ¶*Cuius &c. in ambone publicè legatur.*] argu. "quòd si aliqua sunt publicè facta,nemo post ea auditur cõtradictor.8.quæst.1.licet.& 16.distin.quod dicitis. & 12.q.2. qui & humanis.fin.extra qui ma.acc.pos.c.vlt.arg.contra.15. q.6.c.1.in fi.

i ¶*Ceciderit.*] ita sit seruus sicut prius, nisi sit presbyter, vel diaconus,vt j̃.eo.ex antiquis.Sed nunquid gaudebit talis priuilegio clericali quantum ad canonem, si quis suadente. 17. q.4.arg.quòd non, ext. de foro compe. c.2. & 17.q.4. si quis deinceps.arg.contra.ff.de dec. l.6. Ad hoc dico, q̃ ille in omnibus caret priuilegio clericali,præterquàm in eo solo,q̃ non potest verberari sine sacrilegio,quia illud priuilegium datum est clericis non tantùm fauore ipsorum,sed etiam odio laicorum: vnde in odium laicorum vtitur eo, vt ext.de sent. excõ.

contin-

contingit, & euitatis. sed aliàs accusari potest à bigamis, & iudicari à laico [a], licet secus sit in clerico deposito. 81. dist. dictũ. & hoc ideo est, quia iste fecit furtum corporis sui. & C. de fer fug. l. 1. Item nunquid potest contrahere matrimonium? Non, quia noluit, quod facere potuit. ext. de conuer. cõiu. quidam. Ioan. Non credo excommunicatum qui depositum percutit, cum sit priuatus omni dignitate, & priuilegio, quod habebat. argu. ad hoc 84. distin. quisquis. B.

a Et est ratio, quia ista priuilegia data sunt, & in sui fauorem quilibet renunciare põt, & qb. fecit indignũ. argu. C. de pac. l. si qui. Ioan. de Fan.

1 Iuo par. 6. c. 375. †al. famulis.

Qui ex.] CASVS. Hoc c. loquitur de seruis ecclesiarum, qui ordinari non debent, nisi prius libertatem ab episcopis consequantur. & si honestè in clericatu vixerint, poterũt ad maiores ordines promoueri. si verò ingrati extiterint, in seruitutem redigantur.

a ¶ *Religet.*] " Hoc obtinet in seruis ecclesiæ tantùm, vt propter ingratitudinem reuocentur in seruitutem. 12. q. 2. Octaua [b]. etiam si presbyter sit. 12. q. 2. diaconi. sed in laicis secus. nam illi omne ius quod habent in seruo, tenentur remittere. vnde non possunt reuocare in seruitutem, nec tenet lex. C. de episco. & cler. seruus. vbi habes, quòd domino redditur seruus si deserit monasterium, per id quod habes ext. de cond. app. cap. 2. sed si vult transire ad aliud monasterium, tũc distinguitur, vt extr. de fer. non ord. cò libentius.

" Serui ordinati possunt qñque propter ingratitudinem in seruitutẽ reuocari.

2 Pol. l. 2. ti. 35. Burc. l. 2. c. 25. Iuo p. 6. c. 126. Pann. l. 3. c. 46.

b Concord. tex. in l. 1. & 2. C. de li. & posthu. & in aut. vt cũ de app. eo. §. aliud quoq;. col. 8. & Spec. l. ti. de iu. om. iud. §. 1.

†crimine capitali.] Ori.

3 Cap. l. 1. c. 88.

4 Extra de fer. non ord. c. 2. Bur. l. 2. c. 31. Iuo p. 6. c. 32. Pan. l. 3. c. 163.

†indiscretè promouebãtur] cap.

†aut latitans] cap.

QVI AVTEM. CASVS. Dicitur in hoc §. quòd illi serui q promoueri debẽt, à dominis suis plenam debent consequi libertatem, ita q ipsi in nullo teneantur suis dominis obnoxij.

Quicunque.] CASVS. Statutũ fuit in concilio Toletano, quòd illi liberti ordinẽtur qui à dominis suis directa manumissione sunt liberati: ita quòd nullũ in eis obsequiũ domini sui retineant, & illi sine crimine appareant. si verò in eis obsequium retineatur, ordinari non debent, ne possint secundum

Item ex concil. Toletano nono, c. 11.

¶ Post donum libertatis famuli ecclesiæ reuocentur in clerum.

CAP. IIII.

1 QVi ex familijs† ecclesiæ seruituri deuocãtur in clerum ab episcopiss suis, necesse est, vt libertatis percipiãt donum: & si honestæ vitæ claruerint meritis, tunc demum maioribus fungantur officijs. Quos verò flagitij sordidauerit incorrigibilis noxa, perpetua seruitus conditionis religet [a] in catenam.

Qui autem ordinandi, à dominis suis libertatem consequuntur, ab eorum patrocinio penitus debent esse alieni, vt in nullo eorum obsequijs inueniantur obnoxij.

Vnde in concilio Toletano quarto, c. 72. legitur.

¶ Ad clericatum suscipiuntur qui nullo obsequio retento à dominis suis libertatem percipiunt.

CAP. V.

2 QVicunque libertatem à dominis suis ita percipiunt, vt nullum sibi in eis obsequium [b] patronus retentet, isti si sine crimine† sunt, ad clericatus ordinẽ liberi suscipiantur: quia directa manumissione absoluti noscuntur. Qui verò retẽto obsequio, manumissi sunt, pro eo, quòd adhuc patroni seruitute tenentur obnoxij, nullatenus sunt ad ecclesiasticum ordinem promouendi, ne, quãdo voluerint eorum Domini, fiãt ex clericis [c] serui.

[*Ex concilio Toletano* D 82. c.] 3

PALEA. C. VI.

4 DE seruorum ordinatione, qui passim ad gradus ecclesiasticos promouentur†, placuit omnibus cum sacris canonibus concordari debere: & statutum est, vt nullus episcoporum deinceps eos ad sacros ordines promouere præsumat, nisi prius à dominis proprijs libertatem cõsecuti fuerint. Et, si quilibet seruus dominum suum fugiens, aut† per literas, aut adhibitis testibus munere conductis, vel corruptis, aut qualibet calliditate, vel fraude ad gradus ecclesiasticos peruenerit, decretum est, vt deponatur: & dominus eius eum recipiat. Si verò auus, vel pater ab alia patria in aliam migrans in eadem prouincia filiũ genuerit, & ipse filius ibidem educatus, & ad gradus ecclesiasticos promotus fuerit, & vtrum seruus sit, ignotum† sit, & postea veniens dominus illius legibus eum acquisierit, sancitum est, vt si dominus eius illi libertatem dare voluerit, in gradu suo permaneat. ¶ Si verò eum catena seruitutis à castris dominicis abstrahere voluerit, gradum amittat, quia iuxta sacros canones, vilis persona manens sacerdotij dignitate fungi non potest.

D ¶ Toletano.] *Sic etiam citatur apud Burchardum, & Iuonem. In Pannormia à ver.* si quilibet seruus. *citatur ex primo libro capitulariũ, vbi integrum extat hoc caput, atque etiam caput post hoc, secundum.* De rebus verò illorum.

5 *Item ex concilio Martini Papæ [ideſt ex c. Mart. Episcopi Bracarensis, c. 46.]*

¶ Sine patroni consensu non ordinetur, qui patrocinio cuiuslibet est obligatus.

CAP. VII.

SI quis obligatus est tributo seruili, vel aliqua conditione, vel patrocinio cuiuslibet domus, non est ordinandus clericus: nisi probatæ vitæ fuerit, & patroni consensus accesserit.

[*Ex concilio Toletano* A c. 2.]

PALEA C. VIII.

6 DE rebus verò illorum, vel peculiari†, qui à proprijs dominis libertate donantur, vt ad gradus ecclesiasticos iure promoueantur, statutum est, vt in potestate dominorum consistat quidquid ante libertatem habuerunt, vtrum illis concedere, an sibi retinere† voluerint.

A ¶ Toletano.] *Hæc palea in capitularibus habetur coniunctè cum palea antecedente.* De seruorum, *sed apud Burchardum, & Iuonem ex eodem Toletano separatim referuntur.*

Cæterùm [d] *si à Dominis suis libertatem consecuti non fuerint, & ad ecclesiasticos ordines aliquo modo irrepserint, presbyter peculij amissione mulctetur: diaconus verò, aut vicarium pro se præstabit, aut in seruitutem reuocabitur: cæteri verò gradus non possunt quemquam à nexu seruitutis absoluere.*

Vnde Gelasius scribit Martino†, & Iusto Episcopis.

voluntatem dominorum in seruitutem reuocari.

b ¶ *Nullum obsequiũ.*] " Dicũt quidam, quòd obsequium, quod consistit in non faciendo, scilicet de non vocando in ius, vel quod in reuerentia consistit, vt de assurgendo, non potest patronus remittere: quia illud naturaliter debetur, vt C. de bo. lib. l. vlt. C. de in ius voc. l. 2. Sed hoc nõ est verum: quia super eo potest libertus transigere. ff. de condi. ind. l. si non sortem. §. libertus. & bene concedo, quòd generali remissione nõ tollitur (vt ibi dicitur) sed speciali [c] põt. Nec tenet quod est extr. de fer. non ordi. c. nullus. Non enim in eo retinere potest aliquid iuris, licet sit arg. contra j̃. e. frequens. in fin. Io. Vel melius dic, quòd honesta conditio fuit ibi apposita, quam quia non seruabat, degradari iubetur in illa decret. nullus. Bar.

" Patronus quæ iura põtest libertis remittere.

† ignorauerit] cap.

c ¶ *Ex clericis.*] quod tamen facẽre non possunt, nisi probata causa ingratitudinis, vt 15. q. 7. episcop⁹ sacerdotib.

c Vt ff. de cõd. & dem. nonnunquã in fin.

Si quis.] CASVS. Dicitur hic, quòd neq; adscriptitius, neque originarius, neque libertus ordinari debet: nisi probatæ vitæ fuerit, & consensus patroni accesserit.

5 Ex conci. Toleta. 1. c. 10.

De rebus.] CÆTERVM. CASVS. Dicitur hic q̃ si serui sine libertate ad ecclesiasticos honores irrepserint, presbyter amissione peculij mulctetur, diaconus det vicarium, vel in seruitutẽ reuocetur. Cæteri verò ab istis in seruitutẽ reuocentur: quod probatur seq. c. Et est iste secundus articulus huius distinctionis.

6 Burc. l. 2. c. 23. Iuo p. 6. c. 38.

†al. peculio.

† vendicare] cap.

d ¶ *Cæterùm.*] Hic agitur q̃d iuris sit, si seruus ordinatur non adepta libertate. " Vnde not. q̃ si sciente, & contradicente domino ordinatur, reuocatur in seruitutem, etiam si sacerdos factus sit, secũdum quosdam, licet Hugo hoc neget [d], vt j̃. e. quis aut. Si sciente, & non contradicente domino in clerum fuerit ordinatus, ex hoc ipse liber fit, & ingenuus, vt j̃. eo. si seruus secundo.

" Serui sine libertate ordinati, an sint in seruitutem reuocandi.

d j̃. c. proxi. de hoc extr. de fer. non ord. c. 2.

† al. martyrio.

Si autem Domino nesciente,distinguitur: aut episcopo sciente,aut ignorante. Si sciente episcopo, vel eo qui præsentat ipsum,ordinetur, duplum restituet domino episcopus, vel præsentans.ĩ.eo. si seruus absente. Si verò episcopo & præsentatore ignorante, tunc locum habet hoc c.proxi.ĩ.

¶Seruus si latenter irrepserit ad sacerdotium,peculij amissione mulctetur.

CAP. IX.

1 EX antiquis regulis,& nouella synodali explanatione cõprehensum est personas obnoxias seruituti, cingulo cœlestis militiæ non pręcingi. 2 Sed nescio vtrũ ignorantia: an voluntate rapiamini,ita vt ex hac causa † nullus penè episcoporũ videatur extorris. Ita enim nos frequens,& plurimorũ querela circumstrepit, vt ex hac parte nihil penitus putetur cõstitutum.¶ 3 Actores siquidem illustris viri filij nostri Amandi grauiter conquerũtur homines suo iuri debitos, alios iam clericos, alios iam diaconos ordinatos, cum non solùm post modernũ concilium (quod tantorum collectione† Põtificum sub omniũ saluberrimæ prouisionis assensu constat esse perfectũ)huiuscemodi personę suscipi nõ deberent: verùm etiã si qui fortè in diuinæ cultu militiæ ante fuerint[a] ignorantia facientę, suscepti: eliminati prorsus, & exuti religioso priuilegio[b] ad dominorum suorum possessiones iusta debuerint admonitione cõpelli.Et ideo fratres charissimi, eos, quos supradicti viri actores in clericatus officio monstrauerint detineri, discussos, & obnoxios approbatos, custodito legum tramite, sine intermissione restituite: ita vt si quis iam ex his presbyter reperitur, in eodem gradu peculij[c] sui† amissione mulctatus maneat. Diaconus verò,aut vicarium[d] præstet, aut si non habuerit,ipse reddatur. Reliqua verò officia sciant neminem posse ab hac obnoxietate,si cõuincitur, vendicari, quatenus hoc ordine custodito, nec dominorum iura, nec priuilegia vlla ratione turbentur.

Item Herculentio, Stephano, & Iustõ Episcopis.

Papæ per suos procuratores. Papa verò repræhendendo eos qui talia faciunt,committit causam tribus episcopis, scilicet Herculentio,Stephano,& Iusto,sub hac forma,vt Leontium omnino dominæ suæ reddant, si iustè non poterat refragari: Antiochum verò,qui iam gaudet sacerdotij prerogatiua,si domina vult eum in sua ecclesia collocare,habeat illum non velut seruum, sed pro ministeriorũ celebratione susceptum.

¶Seruus, clericus factus, seruituti obnoxius maneat.

CAP. X.

4 FRequens equidem, & assidua nos querela circũstrepit de his pontificibus, qui nec antiquas regulas, nec decreta nostra nouiter directa cogitantes,obnoxias possessionibus †, obligatasque personas venientes ad clericalis officij cingulũ non refutant.¶ 5 Nuper enim actores illustris fœminæ Placidæ, petitorij oblatione conquesti sunt, Sabinũ Marcellianensis, siue Clusitanæ† vrbis antistitẽ, Antiochũ seruum iuris patronæ suæ (absentis dominæ occasione captata) ad presbyterij honorẽ vsque perduxisse, eiusque fratrem Leontium clericalis officij priuilegio decorasse. Et ideo fratres charissimi, inter supradictos actores[c], & eos, qui extremæ conditionis repetuntur obiectu, cognitionẽ vobis nostra auctoritate deputamus, vt omni veritate discussa,si reuera obiectã sibi maculam, iustæ refragationis non poterit† ratione diluere[f], Leontiũ clericum,quem gradus prefinitus legibus non defendit, ad sequendam conditionis suæ necessitatem modis omnibus redi[g] iubeatis[B]: Antiochum verò quia propter sacerdotium reconciliari† non potest, si in sua ecclesia in hoc, in quo est, honore collocare desiderat domina, non velut redditum sibi habeat, sed pro mysteriorum celebratione susceptum.

B ¶Reddi iubeatis.] *In plerisq; vetustis exemplaribus Gratiani, Anselmo, Iuone, & Polycarpo legitur,* redhibete. *sed ob glossam non est mutatum.*

Idem Rufino, & Aprili Episcopis.

¶De eodem.

CAP. XI.

6 QVis aut leges principũ, aut patrum regulas, aut admonitiones modernas dicat res aliena consecrata, vt 14. quæst. vltim. comperimus? Respondeo, quia in rebus inanimatis nullus perpenditur dolus. sic.7. quæst. 1. episcopus. " Item quia ibi est consecratio in superficie, sed in homine est in anima, & lex dicit, quòd alia est ratio in homine, quàm in alia re. ff.de leg.1. si domus. §.cum alicui.

QVis.] CASVS. Maxima illustris fœmina conquesta est domino Papę per procuratores suos,ꝙ Lucerinus episcopus duos seruos originarios, Siluestrum scilicet & Candidum

1 Sensus in epist. ad episcopos per Lucaniam, &c.c.16. Pol.l.2.titu. 31.Ansl.l.7. c.29.

2 Adde an omisso dñi seruitio possit religionẽ ingredi, not.in Aut. de mo. §. cũ aũt.col.1.in gloss.in ver. nec seruº.in sum.29.q.2.

† al. culpa.

3 Iuo p.6.c. 353. Pann. l.3.c.164.

† al. collatione.

a Adde an & qñ id fiat, no. in l.iubemus. C. de test.vbi vide not. in add. c. fi. de cõst. text. est. & Bart.in l.leges. C.de legibus.

b de hoc no. ff.eo.c.2.Ad hoc facit ff. 50.di.vt cõstitueretur. in.prin. & c. accedens. Arch.

† al.sui sola.

FRequens.] CASVS.Sabinus Marcellianensis vrbis episcopus ordinauit duos seruos Placidæ,s.Antiochum in presbyterum,& Leontium in clericum.Conquesta est Placida Pa-

4 Poly.ibid. Ansel.l.7.c. 30.

" Procurator in causa liberali interuenit.

† al.possessoribus.

5 Iuo par.6. c.354. Pan. l.3.c.165.

† al.Cusillinatis.

" Probatio qñque reo incumbit.

c Potest dici ꝙ nõ fuit diu in possessione libertatis, aliàs contradiceret.ĩ.e. si seruus sciente. & intelligit de clerico seculari, secus de monacho,vt ibi not. secundum Pet.

† aliàs, potuerint.

† al. retolli.

6 ff. dist. 10. c.31. Iustin. nouel. cõst. 123. circ. fi. Deusdedit part. 4. Iuo p.6.ca. 104. & p. 4. cap. 179. Pan.l. 2.c.150.

" Consecratio rei animatæ & inanimatę est diuersa.

dum contra canones, & ea contradicente, in diacones ordinauit.de quo Papa eum reprehendit,& precipit Rufino & Aprili episcopis,vt si vera sint, à sacris officijs repellantur, cum nõ sint legitimè ordinati.

a ¶ *Repellantur.*] i.restituantur ei. Et sic habes hic,q̃ plus valet contradictio, quàm absentia.contra regulã ext.de ele.q̃ sicut ". Itẽ habes hic, quòd id qđ post probabilem cõtradictionem factum est, cassatur, nunquid codẽ modo eo ipso quòd aliquid post probabilem appellationem factum est,cassandũ est statim? quod videtur,vt 2.q.6. quoties.in fine.Dico q̃ non,nisi probetur causa appellationis,vt ext. de testib.ex parte Adæ. ext.de rest.spol.audita. cum distinctione extra de app. interposita. vel dic vt ibi,vel hoc est in optione petentis quod maluerit.2.q. 1. in primis.Sed nonne est contrarium? ĵ.e.si seruus? ibi.n. episcopus sciens cõdemnatur in dũplũ. Sed potest esse, q̃ episcopus condemnetur, & seruus restituatur.

2 Et c.bonæ me. 2. dicũt quidam istã regu.locum habere ĩ his quorum presentia, vel cõtradictio non potest totũ, quod agitur confirmare, vel ifirmare,seu infringere, aliàs secus, vt hic. Arc.

G *Eneralis querelæ.*] Casvs. Multi cõquesti sunt Papę Gelasio de episcopis & abbatib. qui ordinauerãt, vel receperant seruos suos originarios in monasterijs suis : & eos indifferenter ad clericatũ admittebãt,quos & reddere contradicebant: propter quæ clericalis dignitas obfuscatur: & ideo præcipit Papa episcopis, vt tales decętero non ordinent,& abbatib.ne eos in monasterijs suis recipiãt, nisi de voluntate dominonorum suorum : & si quos habẽt ordinatos, vel in monasterijs receptos,restituant,vel legitimè cum dominis trãsigant. Nam nihil ecclesiæ deperit si ea quæ sunt aliena reddantur. Si verò cõtra fecerint, pœnam depositionis & excõmunicationis subibunt.

1 Polyc.l.4. tit.14. Ans. l.72. 196. Iuopar. 6. c.100.

debere contemni, nisi qui impunitum sibi tantùm æstimet transire commissum? Actores siquidem filiæ nostræ illustris, & magnificæ fœminæ Maximæ,petitorij nobis insinuatione conquesti sunt,Siluestrum, atque Candidum originarios suos contra cõstitutiones,quæ supradictæ sunt, & cõtradictione præeunte à Lucerino pontifice diacones ordinatos. Ideo, fratres charissimi,tantæ præuaricationis excessus noueritis sagacius inquirendos, & si constiterit querelam veritate fulciri,continuò,qui cõtradictione præeunte nõ legitimè sunt creati, à sacris officijs repellantur [a].

Item episcopis per Lucaniam, &c.epist.1.c.16.

¶Nec ad religiosæ vitæ propositũ, nec ad clericatus officium serui sine dominorum consensu admittantur.

CAP. XII.

1 GEneralis etiam querelæ vitanda præsumptio est, qua propemodum causantur vniuersi passim seruos, & [b] originarios dominorum iura, possessionumque A fugientes sub religiosæ conuersationis obtẽtu, vel ad monasteria sese conferre, vel ad ecclesiasticum famulatum,conniuentibus quoque præsulibus indifferenter admitti. Quæ modis omnibus est amouẽda pernicies, ne per Christiani nominis institutũ [c], aut aliena peruadi,aut publica videatur disciplina subuerti: præcipuè cum nec ipsam ministerij clericalis hac obligationem fuscari conueniat dignitatem, cogaturque pro statu militantium sibi, conditioneque iurgari [d], aut videri (quod absit) obnoxia. 2 Quibus solicita cõpetenter interdictione prohibitis, q̃squis episcopus,presbyter, aut diaconus, vel eorũ, qui monasterijs pręesse noscũtur, huiusmodi personas apud se tenentes nõ restituendas patronis, aut deinceps vel ecclesiasticæ seruituti [e], vel religiosis congregationibus putauerint applicandas, nisi voluntate forsitan dominorum scripturæ † testimonio primitus absolutas, vel legitima tranfactione [f] concessas, periculum se proprij honoris non ambigãt, communionisque subituros, si super hac re cuiusquam verax nos querela pulsauerit. ¶Magnis quippe studijs,secundum beatũ Apostolũ, pręcauẽdum est, ne fides, & disciplina Domini blasphemetur. *Idem.* ¶Nihil perire credimus ecclesiasticis vtilitatibus,si,quæ sunt aliena [g], reddantur [h].

super libertate, vel super ipso seruo : & super seruitio potest fieri tranfactio.36.q.1.de rap.nec est magis simonia, quàm si quis emeret terram vt ibi ædificaret ecclesiam: sed tamen ipse seruus non potest transigere cum domino, vt C. de transact. interpositas.

g ¶ *Aliena.*] ĵ.12.q.2. fraternitas.ĵ.14.q.6. si res aliena propter quã. h ¶ *Reddantur.*] Postquã scit ecclesia ea esse alterius. " Sed pone q̃ prælatus sciat rem non esse ecclesiæ, nunquid statim tenetur restituere? videtur hic q̃ sic,& extr. de fim. per tuas.in fi.& ext.de postu.bonę. 2. quia bonam fidẽ debet agnoscere,vt ff.mã. quintus. Dico q̃ si diffidit de iure ecclesiæ,denuntiabit illi,quem credit dominum,vt rẽ petat : nec in hoc facit fraudem, vt ff. de neg. gest. atqui natura. §.cũ me absente. & de hoc iuenies 34.q.2. si verò.

2 Iuo p.16. c.47.

" ¶latus qđ debet facere de re,quã scit non esse ecclesię suæ

† al.scriptionis.

HOC TVNC. Casvs. Tãgitur hic tertius articulus huius dist.dictum est s̃.q̃ serui non debent ordinari inuitis, vel ignorantib.dominis. & si ordinati fuerint, sunt eis restituendi: qđ verum est cum dñs & seruus sunt Christiani. Sed si Iudæus mancipium Christianum emerit: iudicis vel episcopi auctoritate debet eo inuito ad libertatem perduci. Et hoc probat per sequentia capitula.

1.Tim.6. 2.Petr.2.

i ¶ *Iudæus.*] Distingue, aut seruus Iudęi est vernaculus, i.ex ppria ancilla natus : aut emptitius. Si est emptitius: aut emit eũ antequam fuit Christianus, aut post. Item si emit eum ante : aut emit eũ causa seruiendi, aut causa mercimonij. " Vernaculus si vult fieri Christianus, statim eripitur in libertatẽ nullo pretio dato, vt C. de epis. & cle.Deo nobis.§.vlt. Si.n.emptus ad seruiendum, sine pretio liberatur, si vult fieri Christianus : multò magis qui natus est ex ancilla propria,sine pretio liberatur,si vult fieri Christianus.Dicit.n.Greg.pro illo solo dandum pretiũ,qui causa mercimonij est emptus, vt ĵ.e.fraternitatem. Si aũt est emptus postquã fuerit Christianus,liber efficitur nullo pretio dato : quia cõmercium Christiani penitus est ei interdictũ,vt ĵ.eo.mancipia.Si aũt esset emptus dum esset paganus:si causa seruitij est emptus,& vult fieri Christianus liber efficitur sine pretio,vt ĵ.e.fraternitatem.Si aũt causa mercimonij est emptus : si eum venalẽ non exponit intra tres menses,postea sine omni pretio liberatur: quia præsumitur q̃ ad seruiendum eum emerit : vt eo.c.fraternitatem. Si autem intra tres menses eum exponit venalem, & fortè eum vendere non potest : si vult fieri Christianus, liberatur relicto pretio duodecim solidorum,ext.de Iudæ.c.1.Idẽ per omnia in seruis Paganorũ : licet Hugo dicat q̃ si vernaculus Pagani fiat Christianus, tenetur seruire domino suo [c] secundùm illud Apost.

" Serui Iudæorũ si volunt baptizari an eripiantur statim in libertatem.

c Vndedicit illud esse in vernaculis Iudæorũ pp eorum perfidiã & magis suspectã eorũ cohabitationẽ.Sed vt prędictũ est idem dicendum est in vtrisque. C.de epis.& cle. Deo nobis.quia hodie pagani ferè omnes iudaizãt discernẽdo cibos, & alios ritus exercẽdo,secundum La...

a ¶ *Et originarios.*] " Originarij sunt qui ex adscriptitijs nati sunt in ipso solo, vt C.de agr.& cen.l.colonus.lib.11. & tales sine gleba non possunt vendi, vt C. de agr. quemadmodum. nec videtur esse differentia inter eos & seruos, vt C.eo.ne diutius. Adscriptitij autem sunt qui per 30.annos fuerunt in solo.C.eo.cum satis.1o." Adscriptitij enim duobus modis fiũt : aut præscriptione, aut duplici confessione per scripturam bis factam, vt C.de agr.& cens.l.cum scimus. Ber.

" originarij qui sunt.

" Adscriptitij dupliciter fiunt.

b Facit ad hoc tex.in l. 2. C.de ind. vid.l.meminerint.

c ¶ *Institutum.*] id est, ne fauore ecclesiæ aliquid iniustè statuatur [b] : quia prætextu pietatis non est faciendа impietas, vt 14.q.5.fortè.& 1.q.1.non est putanda.

" Simonia vtrũ cõmittatur,si quis emat seipsum vt promoueatur.

d ¶ *Iurgari.*] id est, litigari.

e ¶ *Seruituti.*] id est, clericatui.

f ¶ *Tranfactione.*]"Et nonne hoc est simonia,vt quis se emat vt promoueatur,imo vt promotus maneat in ordine, vt s̃.eo. ex antiquis. Sed dic q̃ hic non fit transactio super ordine,sed

3 *Hoc tunc obseruandum est, cum dominus & seruus eiusdem professionis inueniuntur.Cæterùm si Iudæus i mancipium Christianum emerit, iudicis,vel episcopi auctoritate, etiam eo in inuito,ad libertatem debet perduci.*

Vnde Gregorius Libertino præfecto Siciliæ lib.2. episto.37.seu c.76.

Quicunque serui sunt sub iugo in fidelium, Dominos suos omni honore dignos arbitrentur. Et alibi, Serui subditi estote dominis, &c. Et secundum hoc potest Paganus esse dominus Christiani: sed non fieri.

M*Ancipia Christiana.*] CASVS. Quidam Iudæi quosdã seruos Christianos emerunt: quęsiuit Libertinus episcopus; quid inde esset faciendum: & mandat ei Papa Gregorius vt eos ad libertatẽ perducat, ne Christiana religio sub iecta Iudæis polluatur.

i C.ne Iud. Chri.mancipiũ.§. nulla:

a ¶ *Mancipia Christiana.*] ante emptionem.

b ¶ *Ad libertatem.*] j. 17.q.4. Iudas qui contra[a]. Sed hic de eo agitur quem constat esse Christianum, ibi de eo qui mentitur se Christianum, vt euadat iugum seruitutis.

a Ad idẽ est tex.in l.fi. & ibi Bar. & p tot.C.ẽ iud.

† al.Iudæos opus est agere.

c ¶ *Perducite.*] id est, perductos ostẽdite: qã statim liber est, ext.de Iudæ.c.2. tamen coloni possunt esse Iudæorum, vt ibi dicitur. Sed nunquid Christianus potest emere Iudæum mancipium? Sic tamẽ vt cum illo non moretur, vt 28.q.1.sæpe.& c. nullus. Ioan.

N*Vlla officia.*] CASVS. In hoc cap. duo dicuntur. Primum est, quòd publica officia non sunt committenda Iudæis, occasione quorum possint offendere Christianos. Secundum est, ꝙ serui Christiani ab eis circumcisi, vel Iudaico ritu maculati, pretio nullo reddito ad libertatẽ perducantur.

b Io. diac.l. 4.nu.47.

3 Iuo p.13. c.106.Pol.l. 7.tit.14.

d ¶ *Nulla officia.*] j. 17.q.4.constituit.

e ¶ *Occasio.*] arg.ꝙ nemo cogitur sibi eligere exosum, vt 63.di.c. vlti. Io.arg.54.dist.c.1.

f ¶ *Non reddito.*] secundum legẽ decapitatur. C.ne Iudæus Christianum man.l.vnica.

DE *HIS* AVTEM. Supra ostensum est qd fieri debeat de seruis Christianis, quos Iudęi emerunt. Nunc ostendit quid iuris sit de seruis in fidelib. & emptis ab eis. Et de hoc scribit Greg. Fortunato Neapolitano episcopo.

† al. extraneis.

† cui vendi debeant] Orig.

F*Raternitatem.*] CASVS. Iudæi Neapolim habitantes emerũt seruos paganos, vel Iuęos cã mercimonij de extraneis finibus, quos Neapoli habebant, qui volebant fieri Christiani: sed eorum domini non permittebãt, imo eos vendebant. Quæsiuit Fortunatus episcopus Neapolitanus quid de hoc esset faciendum. Et resp. Greg. vt sua solicitudine in libertatem vendicentur, nec alijs vendi patiatur: hac tamen consideratione seruata circa Paganos, vt intra tres menses ab eo tpe quo Neapolim ducti sunt, venales eos exponãt emptores Iudæi: intra quos si dũ emptor cui vendantur nõ inuenitur, ad ecclesiã cõfugerint, Christiani fiant, & pretium recipiant à Christiano emptore: vel alius recipiat pro eis si absentes sunt: idẽ est, & si extra ecclesiã dixerint se velle fieri Christianos. Si verò intra tres menses eos venales non exposuerint, & volunt fieri Christiani: nullus de cętero emat eos ad seruiẽdum: & nullo reddito pretio ad libertatẽ perducantur, quia pręsumitur ꝙ tm̃ ad seruiendũ sibi emerunt, & non ad vendendum: ita posuit Beneuen. casum, & ita etiã sentit Hug. in summa sua. Probabiliter tm̃ potest dici, ꝙ principiũ c. vsq; ad locum illum, *Hi verò.* intelligitur de Iudæis vel Paganis seruis, qui causa mercimonij non habebãtur: qui indistinctè perueniunt ad libertatem, si volunt fieri Christiani. Reliqua verò pars loquitur de illis qui causa mercimonij emuntur. Tu tamẽ prudens lector deliberabis casum in melius commutãdo, sicut tibi videbitur.

† al. reseruasse.

¶ *Ad libertatem perducantur mancipia Christiana à Iudæis comparata.*

CAP. XIII.

1 MAncipia[a] Christiana, quæcunq; Iudæum cõparasse patuerit, ad libertatẽ[b] iuxtà legum præcepta sine omni ambiguitate perducite[c], ne, quod absit, Christiana religio Iudæis subdita polluatur.

Item ex concilio Toletano 3.c.14.

¶ Officia publica Iudæis non sunt committenda.

CAP. XIIII.

NVlla officia[d] publica Iudæis † iniungãtur, per quę eis occasio[e] tribuatur, Christianis pœnam inferre. Si qui verò Christiani ab eis iudaismi ritu sunt maculati, vel etiã circumcisi, non reddito[f] pretio ad libertatem, & religionẽ redeant Christianam.

De his autem, qui in infidelitate empti, ad gratiam baptismi venire desiderant, quid fieri debeat, Gregorius Papa scribit Fortunato Neapolitano Episcopo libr.5. epistol.31.seu cap. 131.[2]

¶ In libertatem vendicentur serui, qui ab infidelitate ad fidem accedunt.

CAP. XV.

3 FRaternitatem vestrã de his oportet esse solicitã. Et si de iudæorum seruitio nõ solum Iudæus, sed etiam quisquam paganorum fieri voluerit Christianus, postquam voluntas eius fuerit patefacta, ne hũc sub quolibet ingenio, vel argumento, cuipiam Iudæorũ venũdandi facultas sit, sed is, qui ad Christianam conuerti fidem desiderat, defensione vestra in libertatem modis omnibus vendicetur. ¶Hi verò, quos huiusmodi oportet seruos amittere ne forsitan vtilitates suas irrationabiliter æstiment impediri, solicita vos hęc conuenit consideratione seruare, vt si paganos, quos mercimonij causa de externis † finibus emerint, intra tres menses, dum emptor, cui † venditi fuerint[g], non inuenitur, fugere ad ecclesiã fortè contigerit, & velle se fieri dixerint Christianos, vel etiam extra ecclesiam hanc talem voluntatem prodiderint, pretium eorum à Christiano scilicet emptore percipiant[h]. Si autẽ post præfinitos tres menses quisquam huiusmodi seruorum velle suũ edixerit†, & fieri voluerit Christianus, nec aliquis eum postmodum emerit †[i], nec dominus qualibet occasionis specie audeat venundare, sed ad libertatis proculdubio præmia perducatur: 4 quia hunc non ad vendendũ, sed ad seruiendum sibi dicitur †[k] comparasse †.

† al.dixerit.

† emere] Orig.

4 Io. diacl. 4.c.46.

† Intelligitur] Orig. † al. reseruasse.

[*Idem Ianuario Caralitano Episcopo, lib.3.epist.9.*]

PALEA. C. XVI.

5 SI quilibet Iudæorum seruus ad venerabilia loca cõfugerit causa fidei, nullatenus eum patiamini præiudicium sustinere: sed siue olim Christianus, siue nunc fuerit baptizatus, siue vllo Christianorũ[a] pauperum damno religioso ecclesiasticæ pietatis patrocinio in libertatem modis omnibus defendatur.

5 Iuo par. c.102.

a ¶Christianorum.] *Ioannes diaconus in vita S. Gregorij. lib.4. num. 46. referens hanc epistolam & Iuo p.13.c.102. habent hãc vocem: quæ tamen abest à codicibus epistolarum S. Gregorij tam impressis, quàm manuscriptis, qui sunt collati.*

[*Item ex concil. Toletano 12.c.9.*]

PALEA. C. XVII.

6 ETsi† Iudæorũ serui nec dum adhuc conuersi ad Christi gratiam conuolauerint, libertate donentur.

6 Burc.l.4. c.86. Iuo p. 1.c.280.

† vt si] Orig.

[*Item ex concilio Matisconensi 1.c.16.*]

PALEA C. XVIII.

7 PRæsenti[b] concilio Deo auctore, sancimus, vt nullum Christianum mancipium Iudæo deinceps seruiat, sed datis pro quolibet bono mancipio duodecim solidis, ipsum mancipium quicunq; Christianus, seu ad ingenuitatem, seu ad seruitium licẽtiam habeat redimendi. Et si Christianus fieri desiderat, & non permittitur, similiter faciat, quia nefas est, quem Christus Dominus sanguinis sui effusione redemit, blasphemum Christianæ religionis in vinculis tenere. Quod si acquiescere his quę statuimus, quicunque Iudæus noluerit, quamdiu ad pecuniam constitutam vęnire distulerit, liceat mãcipium † ipsum cum Christianis, vbicunque voluerit habitare.

7 Burc.l.4. c.88. Iuo p. 1.c.282.

ADDITIO. Et tunc dic emptor, scilicet Iudæus, qui eos emerat.

h ¶ *Percipiant.*] datis duodecim solidis pro meliori mãcipio, vt extra de Iudæ.c.1. Sed qd si nemo ipsum vult redimere? quærat pretiũ ostiatim, vt ff.de ma.l. 3. aut seruiat quinque ann. C. de cap. l.vlt. & 36. q.1 de raptoribus.

† al. mancipio ipsi.

h ¶ *Percipiant.*] "Sic ergõ aliquis cogitur vẽdere rem suam, vt 14. q.6.comperimus.

" Vendere quandoque qs cogitur rem suam.

i ¶ *Emerit.*] i. emet. "sic qñq; ponitur futurũ pro ꝑterito, vt 63.dist. nosse. ibi ponitur fortè peruentũ pro peruenisse. sic ff.de ver.si. verbũ erit. & ff. de leg. 3. etiã. & ẽ.dist.50.ponderet.

" Futurum ꝑ præterito ponitur.

k ¶ *Dicitur.*] i. præsumitur. & hæc est præsumptio

« Probatio an admittatur contra p̄ sumptionē.

a Adde an & qñ contra pręsumptionem iuris & de iure admittat̄ ꝓbatio vel non, not. in aut. sed iam necesse. C. de do. an. nu. gl. in l. iu risgētium. §. quod ferè. ff. de pa.

1 Polyc. l. 2. tit. 31. Burc. l. 2. c. 24. Iuo p. 6. c. 125.

† aliàs, perhibuerint.

2 Iustinia. de san. epis. §. si seruus. & in auth. si seruus. de epi. & cler.

3 Auth. de monach. §. hinc autē.

« Furtū sui ipsius quis committit.

4 Tit. de san. epi. §. sed & quidem.

5 Auth. episcopalis. de epis. & cler. eo. auth. sed episcopalis. eo.

6 Aut. adscriptitios. eo.

b scilicet de fectum, quia seruitus nō est crimen, sed est defectus: sed ordinādus peccat non manifestando defectū: vnde si bene inspicias, nō est contra Hug.

« Ordinato quando nō tenetur episcopus prouidere.

sumptio iuris.“ & dicunt quidam, quòd contra hanc præsumptionem non admittitur probatio [a], cum hic nō tantùm præsumat, sed etiam statuat ius, vt extr. de reg. vidua. ext. de condi. app. per tuas. Et istud concedo quòd vbicunque non tantùm præsumit ius, sed etiam aliquid certi statuit: quòd non admittatur probatio in contrarium. licet H. cōtrarium dicat, vt 27. q. 1. nec aliqua. & 35. q. 3. extraordinaria. j. 17. q. 4. in venditionibus. Io. Ego credo quòd semper admittitur probatio in contrarium, nisi ius statuat quòd non admittatur, vt j. 17. q. 4. in venditionibus. De hoc habes 50. dist. ferrum. B.

Si seruus.] Casvs. Quæsitū fuit in concilio Aurelianensi quā pœnā deberet pati episcopus qui ordinauit quendam seruū domino absente, siue ignorante. Et respondetur, si episcopus ordinauit cum scienter in presbyterum, vel diaconum, ipso in ordine permanēte duos domino reddat. Si autem ignoranter ordinauit: illi qui cum repræsentauerunt episcopo, simili pœna teneantur.

a ¶ *Absente.*] Videtur enim episcopus tunc cum eo dispensasse. si. 28. dist. diaconi. Et est argu. ad hoc, quòd episcopus dispensat ipso facto circa notum, vt dixi 51. distin. qui in aliquo.

b ¶ *Officia.*] de dispēsatione fauore libertatis. deberet enim deponi: “ quia furtum cōmisit corporis sui, vt C. de ser. fug. l. 1. Sed quid si isti non habent vnde soluant? tunc dico istum reddendū domino, vt suprà eod. ex antiquis. argu. ff. de co per quem factum est. l. vltim.

c ¶ *Compensęt.*] si habet propriū, alioquin non: quia delictū personæ, &c. vt 16. q. 6. si episcopum. ext. de app. reprehensibilis.

d ¶ *Supplicauerint.*] Et sic patet quòd non semper deponitur ordinatus, qui occultat crimen suum [b]: quod est contra H. vt dixi dist. 50. ex pœnitentibus.

e ¶ *Teneantur obnoxij.*] Item patet hic, quòd episcopus non tenetur prouidere ordinato cum alter eum examinat, vt s. 24. dist. quando.

Si seruus.] Casvs. hoc c. habetur ex auth. de sanc. episc. §. si seruus. & diuiditur in quatuor par. In 1. parte dicitur ꝙ si dominus sciat seruum ordinari, & non contradicat, statim eripitur in libertatem.“ Si verò ignorat, intra annum recuperabit illum, si probauerit seruilem fortunam. In 2. par. dicitur, quòd si per triennium probatus monachus efficitur, euadit iugum seruitutis. In tertia dicitur, quòd ordo episcopalis liberat a patria potestate, & à seruili fortuna, vel ad scriptitia, sed non

B ¶ Præsenti.] *Caput hoc eodem modo refertur à Burchardo, & Iuone; in concilio tamen ipso paulò aliter habetur, & nonnulla desunt.*

Item ex concilio Aurelianensi 1. cap. 10.

¶ De eodem.

CAP. XIX.

1 SI seruus, absente [a], vel nescio, domino, episcopo tamen sciēte, quòd seruus sit, diaconus, aut presbyter fuerit ordinatus, ipso in clericatus officio [b] permanēte, episcopus eum domino duplici satisfactione cōpensat [c]. Si verò episcopus eum seruum nescierit, qui testimonium perhibent, † aut eum supplicauerint [d] ordinari, simili redhibitioni teneantur [e] obnoxij.

Item constitutio noua.

¶ De eodem.

CAP. XX.

2 SI seruus sciente [f], & non contradicente domino, in clero fuerit ordinatus, ex hoc ipso, quòd cōstitutus est, liber, & ingenuus erit. Sed si ignorāte domino, licet ei intra spatiū vnius [g] anni & seruilem [h] fortunam probare, & seruum suū [i] accipere. 3 Verùm etiam si legitimo probato experimento monachus efficiatur, euadit iugum seruitutis. Debent enim per triennium [k], antequā monachi efficiantur, in monasterio permanere: posteà verò si monachi effecti fuerint, liberi efficiuntur. 4 Episcopalis [l] enim ordo liberat à fortuna seruili, vel adscriptitia, sed non à curiali [m], siue officiali: nam & post ordinationē durat. 5 Sed & ius patriæ potestatis soluit episcopalis dignitas. 6 Adscriptitios verò in ipsis possessioni bus clericos etiam præter voluntatem dominorū fieri permittimus: ita tamen, vt clerici à curiali. In quarta dicitur, ꝙ adscriptitij possunt clerici fieri inuitis dominis, ita vt agriculturam adimpleant.

f ¶ *Sciente.*] arg. de taciturnitate [c] extr. de his, quæ si. à præla. c. 2. & dixi 27. dist. diaconus. & 28. dist. diaconi.

g ¶ *Vnius.*] Sed qualiter hoc stare potest in presbytero, vel diacono? nam episcopus debet seruare interstitia temporum, quæ sunt j. 77. dist. in singulis. sed si obseruauit, cō stat ꝙ plus stetit. quàm per annum. Resp. dicūt quidā, ꝙ iste fuit ordinatus sine examinatione, & nō obseruatis interstitijs. vel dic ꝙ erat grādæuus: vnde vsque ad annū potuit promoueri in diaconē vt 77. dist. monachus. Vel dic ꝙ annus iste incipiat non à tempore ordinationis, sed à tempore scientiæ. argu. 17. q. 2. si quis incognitus.

h ¶ *Seruilem.*] “ plus enim valet ordo, quàm scientia & militia, vt ff. dē lib. cau. qui de libertate. in fi.

i ¶ *Seruum suum.*] cum dist. s. e. ex antiquis.

k ¶ *Per triennium.*] Ad monachatū datur triēnium: ad clericatū annus: quia clerici sunt in publico, “ & monachi latent.

l ¶ *Episcopalis.*] & etiā sacerdotalis, vt s. co. ex antiquis.

m ¶ *Sed non à curiali.*] Quidā dicunt, ista verba nō esse in ipsa lege: & verū est ꝙ in illa nō ponuntur, sed alibi: vt in auth. de sanct. epis. §. sed hoc quidem. col. 9. sed secundū hęc iura canonica hoc nō tenet: quia cum ordo liberat à seruili fortuna, multò fortius à curiali soluit episcopalis dignitas: quæ autem dignitas liberat à potestate patria, habes in auth. constitutio. quę de dig. col. 6. & C. de decu. l. vl. lib. 10. & in auth. vt ordinariæ præfec. col. 5.

n ¶ *Adimpleant.*] Hoc non tenet, vt s. eo. quicunque [d].

Admittuntur.] Casvs. Quidā episcopi admittebant indistinctè ad sacros ordines seruos, & ordinarios, & alijs cōditionibus obligatos: quos Leo Papa reprehendit, & mandat eis, quòd de cætero hoc non faciant, nisi voluntates eorum, qui in eis habent aliquid potestatis, accesserint.

o ¶ *Originarijs.*] Tales enim liberi sunt, vt C. de agr. l. diffinimus, lib. 11. & l. ne diutius. & ext. de Iudæ. c. 2. [e] Ioan.

DE SERVIS. Casvs. Hic mouet Gratianus quandam quæstionem, an serui monasterij possint ordinari: & probat sophisticè ꝙ non possunt: quia serui ecclesiarum promoueri non possunt, nisi ab episcopis suis libertatem consequantur. sed serui monasterij libertatē consequi non p̄nt: ergo ad clericatū promoueri nō possunt: & ꝙ non p̄nt consequi libertatem, probatur sequenti c. cuius casus patet, & per te videbis.

facti impositam sibi agriculturam adimpleant [n].

10 ¶ *Extat hoc caput ad verbum in epitomis nouellarum cōstitutionum ab Irnerio descriptis, quæ post codicem poni solent, itemque in nouella 123. c. 26. per Iulianum antecessorē. Verba autem quæ addita erant in titulo,* Leo Imperator omnibus episcopis, *videntur illuc irrepsisse ex sequenti titulo.*

Item Leo Papa omnibus episcopis, epist. 1, c. 1.

¶ De eodem.

CAP. XXI.

7 ADmittuntur passim ad ordinem sacrū, quibus nulla natalium, nulla morum dignitas suffragatur: & qui à dominis suis libertatem consequi minimè potuerunt, ad fastigium sacerdotij (tanquam seruilis vilitas hūc honorem iure capiat) prouehuntur. *& infrà.* Ab his itaq; fratres chariſſimi, omnes vestræ prouinciæ abstineant sacerdotes: & non tantùm ab his, sed etiam † ab alijs originarijs [o], vel qui alicui conditioni obligati sunt, volumus temperari, nisi fortè eorum petitio, aut voluntas accesserit, qui aliquid sibi in eos vendicant potestatis.

4 *De seruis monasterij quæritur, an ecclesiasticis officijs possint aggregari, an non. Sed famuli ecclesiarum nō sunt ordinādi sicut supra dictum est, nisi à proprijs episcopis libertatem consequantur. Porrò seruus monasterij libertatem consequi non* A *valet: non ergo ad clericatum sibi accedere licet. Quòd autem liber fieri non possit, probatur auctoritate octauæ synodi, in qua sic statutum legitur.*

A ¶ Non valet.] *In primo Vaticano post hæc verba sequitur:* qui enim sunt monasterij, in nullius ius transire possunt. Vnde nec abbas potest dicere, hoc meum est: non ergo, &c. *Caput autem, quod nunc à Gratiano citatur, alibi repertum non est, quàm apud Isidorum Hispalensem in reg. monach. c. de famil. vita.*

c Al. tacens habetur ꝙ contumace. j. 65. dist. c. vlt. in gl. vlt. eps̄ inter ordinandū debet obseruare interstitia temporū

7 Ans. l. 7. c. 25. Burch. l. 2. c. 22. Iuo p. 6. c. 64.

« Ordo præfertur scientiæ & militiæ.

« Monachi latent.

† & ab alijs, qui aut originali, aut alicui] Ori.

d Et ideo subijcit c. seq. ꝙ hoc corrigit. Io. de F.

e Ad ordines tñ non admittētur sine licentia dominorū, vt hic. Nec tenet, quod legit. & not. s. c. proxi. in fin. Nā illud hic corrigit Io. de Fan.

e: Abbas nihil proprij habet.

a *Abbati.*] ¶ *Liberum.*] quia si manumittitur seruus eccle siæ, duo dabuntur loco illius, vt 12.q.2. episcopus." sed abbas nihil habet proprij, vt 12.q.1. non dicatis. Vnde non potest facere hanc recompensationem.

b ¶ *Proprium.*] quia nemo potest plus iuris in alium, &c. vt extr. de don.inter vi.& vxo. nuper.& ff.de reg. iur. nemo.1.q.7. Dalbertum. sed fallit extr. de ele.suffraganeis.ff.de ac.rer. do. non est nouum [a].

1 Isido.Hispa. in reg. monacho.c. de famil. vita.

c ¶ *Alienari.*] 11.q.3. si quis à proprio.nisi in casib. vt ff. de pig.act.si conuenerit.& insti.qb. alie. non licet.§.1. & ff. de vsufr.l.qđ nostrum.

a de hoc extra de iure pat. cura. 1. ibi videas.

d ¶ *Proprio.*] sim.ext. de iur. patro. quòd autem.

HAC AVCTO. CASVS. Dicit Gratianus in hoc §. in quo casu intelligitur supradictum c. Et dicit q̃ seruui monasteriorum nõ prohibentur fieri liberi, & ordines recipere, dummodo non recedant ab obsequio monasteriorum: sed prohibẽtur libertatẽ nancisci, si ab eorum seruitio recedere velint: qa turpe est, vt monachi laborent, & serui sui otio torpeant: sicut habetur in quadam constitutione 17.q.4. in vẽ ditionib. & quòd serui monasteriorũ possint promoueri probatur seq.c.

e ¶ *In alio capitulo.*] j. 17.q.4.in venditionib.

† aliàs præsidens.

MVltos.] CASVS. Quęsitum fuit ab Augustino, an serui ecclesiarum, vel secularium virorum, si velint fieri monachi, sint indifferẽter admittendi? Et respon. q̃ non: quia si indifferenter eos admitti mus, damus eis occasionem fugiendi domi nos suos, se ad ecclesiã transferendo. Si autem indifferenrer repellantur, Deo negamus quædam. i. eos qui hoc petunt ꝓpter Deum, qui dedit omnia: & ideo prius in laicali habitu diligẽter congruo tempore probati, si eorum vita inueniatur honesta, monachi fiant: & si postea irreprehensibiliter vixerint, poterũt ad sacros ordines promoueri per temporum interualla: dummodo non sint illis criminib. maculati, quæ lege veteri morte puniebantur. Quod postea sequitur planum est vsque ad distinctionem.

† aliàs ex. 2 Ex decre. B. Grego. in extremo 12. lib. regesti, & aliqua ex parte l.4. epist.44. Ioã. diac. l.2. 16. In cõc. Tribur. cap. 29. Ansel. l.7. c. 184. Pol. l. 6. tit. 16.

f ¶ *Negare.*] Ex hoc videtur, q̃ serui ecclesiarum secundum præscriptum modum probati, impediri non possunt, si velint promoueri: "cum opus sit pietatis manumittere seruos. 12.q. 2.cum redemptor. Sed dic q̃ Gregorius non dat potestatem hic seruis conuertendi [b], & se subtrahendi: sed prælatos instruit, vt non aliter manumittant quam probatione adhibita. Vel dic quòd loquitur de iam manumissis [c], vt etiam tales indistinctè non sint recipiendi, nisi probentur per triennium in laicali habitu.

" seruos manumittere est opus misericordiæ.

b Al. transferendi.

c Ita intelligit. Lau.

¶ Monasterij seruum abbati, vel monacho non licet liberum facere.

CAP. XXII.

1 ABbati, vel monacho monasterij seruum non licebit facere liberum [a]. Quis enim nihil proprium [b] habet, libertatem rei alienæ dare nõ potest. Nam sicut etiam seculi leges sanxerunt, nõ potest possessio alienari [c], nisi à proprio [d] domino.

Hac auctoritate prohibentur serui adipisci libertatem recedendi ab obsequijs monasterij: sed non prohibentur nancisci libertatem promouendi ad sacros ordines. Potest enim in sacris ordinibus constitutus, monasterij obsequijs perpetuò deseruire: ac sic seruus monasterij & libertatem adipisci, & sacris officijs associari valet. Vnde in alio [e] capitulo pfatæ cõstitutionis hæc causa redditur [Iniustum [B] est enim vt monachis rurale opus facientibus, serui eorum otio torpeant, ac delitijs affluant.]

B ¶ [Iniustum.] *Infra 17. q. 4. c. in venditionibus. vers. iniustum. hoc ipsum citatur ex concilio Agathensi. vbi etiam extat. c. 56.*

Quod autem serui ecclesiarũ (quo nomine etiam monasterij seruos significari intelligimus) ad sacræ religionis propositum debeant assumi auctoritate Gregorij probatur, qui in generali synodo residẽs † dixit.

¶ Si conuersationis probatæ fuerit famulus ecclesię, potest ordinari.

CAP. XXIII.

2 MVltos de † ecclesiastica familia, seu seculari militia nouimus ad omnipotẽtis Dei seruitium festinare, vt ab humana seruitute liberi in diuino seruitio valeant familiarius in monasterijs conuersari. Quos si passim dimittimus, omnibus fugiendi ecclesiastici iuris dominium occasionem præbemus. Si verò festinantes ad monachi fiant: & si postea irreprehensibiliter vixerint, poterũt ad sacros ordines promoueri per temporum interualla: dummodo non sint illis criminib. maculati, quæ lege veteri morte puniebantur. Quod postea sequitur planum est vsque ad distinctionem.

g ¶ *Omnia.*] & ita non debemus omnes refutare: nec etiam omnes admittere: " & sic media via tenenda est, vt 45.dist. disciplina. ff. de offi. proc. l. solent.

" Media via est tenenda.

h ¶ *Militiæ.*] non obst. 19.q.3. monasterijs. & dixi 53.dist. legem.

omnipotentis Dei seruitiũ incautè retinemus, illi inuenimur negare [f] quædam, qui dedit omnia [g]. Vnde necesse est, vt quisquis ex iuris ecclesiastici seruitute, vel secularis militiæ [h], ad Dei seruitium conuerti desiderat, probetur prius in laico habitu constitutus. Et si mores illius, atque conuersatio, bono desiderio illius testimonium ferunt, absq; vlla retractatione seruire in monasterio omnipotenti Deo permittatur, vt à seruitio humano liber recedat, qui diuino amore districtiorẽ subire appetit seruitutem. Si autem & in monastico habitu, secũdum Patrum tegulas irreprehensibilitet fuerit conuersatus, post præfixa sacris canonibus tempora, licenter iam ad quodlibet ecclesiasticum officium prouehatur: si tamen illis non fuerit criminibus maculatus, quæ in testamẽto veteri morte [i] mulctantur.

i ¶ *Morte.*] non tamẽ omnia, nec sola quæ tunc puniebãtur morte [d], hodie repellunt à promotione, quia furtum, & simplex fornicatio non puniebantur morte, vt 36.q.2. denique. & in alijs multis, vt 22.q.2. si quis per vetus. hæc tamen hic repellunt à promotione. 49.dist. hic etenim.

d De furto pbatur de cõs. dis. 4. di scipulos. & ext. de furt. si quis. Hodie ista propriè sumendo repellũt à promotione. 81. dist. c. 1.

k PRohibendum est.] ¶ *Fuerint.*] i. vixerint: vel etiam eorum hæredes, vt C. de lib.& eor. lib. libertinæ. filius tamen liberti potest, vt ff. de obseq. lib. hæredes. C. de ope. lib. quod ex liberta. secus tamen est in libertis ecclesiarum, vt s. eo. qui ex famulis. "quia eorum domina, scilicet ecclesia, nunquam moritur, vt 12.q.2. liberti.

" Ecclesia nunquã moritur.

Ecce quomodò serui ad clericatũ assumi valeant, vel quomodo non admittantur. Liberti quoque non sunt promouendi ad clerum, nisi ab obsequijs sui patroni fuerint absoluti.

Vnde in concilio Eliberitano, c. 80.

¶ Absque patroni assensu liberti nõ promoueantur ad clerum.

CAP. XXIIII.

PRohibẽdum est, vt liberti, quorum patroni in seculo fuerint [k], ad clerum non prouehantur.

DISTINCT. LV.

1 ps *Orpore verò vitiati [l] similiter à sacrificijs prohibentur.*

Vnde Gelasius Papa episcopis per Lucaniam, & Brutios constitutis, epist. 1. cap. 2. & 3. scribit dicens.

Orporibus.] Hęc dist. diuiditur in duas part. Et principaliter in hac dist. tractat q̃ corpore vitiati, scilicet impotentes, vel magnis membris & apparentib. vnde deformarentur, vel minoribus per culpam suam, promouendi nõ sunt. Si autem à barbaris, vel à dominis, vel ab inimicis secti fuissent, vel à medicis, vel casu, possent promouere: & hoc probat in prima part. per 12. auctoritates sanctorum. Secunda ibi, *Hoc autem.* Io. de Fant.

CASVS. Hic intitulatur 55. distin. in qua ostenditur, q̃ corpore vitiati promoueri non possunt: & quæ pœna ordinatoribus taliũ sit imponenda.

l ¶ *Corpore verò vitiati.*] Hic agitur de corpore vitiatis: & quę pœna debeatur ordinatoribus taliũ. " Notandũ q̃ sponte vitiati in quocunq; mẽbro, repelluntur à promotione, & deijciuntur iam promoti, vt j. ea. pœnitentes. sunt. n. sui homicidæ. j. eo. si quis. & c. qui partem. si autẽ casu vitiati sunt corpore, s. ab hostibus inuiti, vel propter ægritudinem voluntarij: siue à se, siue à medicis, nõ obstet eis. j. e. si quis à medicis. Si autem aliàs sunt vitiati: aut ipsi insistebant operi licito, aut operi illicito. Si illicito, repelluntur: si licito, & sunt vitiati in minimis membris, siue occultis, non repelluntur à promotione, vt j. e. qui partem. & c. eunuchus. Sed si in magnis, & manifestis, non promouentur, vt j. eo. si Euangelica. Si ergo aliquis in principalibus membris, s. in oculo, vel manu habet enorme vitium, non promouetur: secus si modicum: & quod non generet scandalum, vt extr. de cler. ægro. vel debili. c. presbyterum. ext. de corpo. vitia. c. 1. & 3. [e] Ioan.

" Corpore vitiati sunt à promotione repellendi.

e Et c. vlti. vbi de hoc: & in pced. c. presbyterorũ. Archi-

Prisi is.

PRiscis.] CASVS. Tempore Gelasij in quadam prouincia ecclesiæ erant ita desolatæ officio clericorum propter hostilem rabiem, vt pauci vel nulli sacerdotes inuenirẽtur, qui populis ministrarent diuina ministeria: quæsitum fuit à Gelasio, an de monachis, vel laicis possint aliqui promoueri? Et resp. q̃ sic, necessitate instãte, dummodo sint honestæ vitæ: salua tamen honorificẽtia priscorum canonum, qui tales prohibent, nisi necessitate per ecclesias ordinari. & hoc in 1. par. In 2.par.quæ incipit ibi, *Ne sit*. ponit vndecim impedimenta, quæ prohibẽt supradictos promoueri etiã instante necessitate.

1 Iuo p.3.c. 142.& 143. Poly.l.2.tit. 31. Ansl.l.7. c.46.

a ¶ *Vel sufficientibus.*] " Vbi enim non est copia aliorum, bene assumũtur minus legitimi, vt ff.de decu.generaliter.§.pe. sic aliàs in defectum probationum admittitur minus idoneus testis, vt 4.q.3.§. item in criminali.versi. item serui. 14.quæst.2. cap. 2.

2 Concord. tex.in l. gña liter. & ibi Cyn. C. de epis. & cle. gl.& Bar. in l.2.§. fi.ff.de don.

" Legitimis deficientib. assumuntur minus legitimi.

b ¶ *Monasterialibus.*] Hic videtur quòd monachi non possunt esse prælati ecclesiarum secularium nisi ex dispensatione. extr. de capel. mona.cap. in ecclesijs. extr. de stat.mona.cap. 2. Hug.dicit, quòd de iure possunt: dum tamen habeant & abbatis, & episcopi consensum. 16.q.1. cum pro vtilitate.& cap.doctos. De regularibus habes quòd licitè possunt, vt extr.de stat. mona.cap. quod Dei. Io.credo q̃ de iure communi possunt ꝑmoueri, si possunt secum habere socium sui ordinis, vt extra eod.titu.monachi.[a] Bar. De hoc ad plenũ 16.q.1. in summa.

3 Ibid. c. 3. 7. dist. 77. si quis.

a Et ista fuit sniã Tan. & Gof. Dicũt enim q̃ in ista dec. monachi. continetur ius cõe.ex dispẽsatione tamen episcopi, cum consensu abba. potest monachus præfici ecclesiæ parochiali. 16.q.1.in parochia. c. doctos. cũ pro vtilitate.c.si monachus. Et hoc de pauperib. dicunt intell. Arch.

Nvllus.] CASVS. Antiquitus facta fuit constitutio, vt nullus episcopus ordinaret pœnitentem, vel bigamum, vel viduæ maritum, vel corpore vitiatum, quam episcopi male seruabãt: & ideo Arelatens. concilium nunc statuit regulam sæuiorem, vt quicunque amodo tales ordinauerit, anno integro cesset à celebratione Missarum: & si celebrauerit post excommunicationem, deponetur. Sequens cap. patet.

" Annus bissextil. duos dies facit haberi pro vno.

c ¶ *Seueriorem.*] Et nonne seuerior fuit illa constitutio, quæ priuat tales potestate ordinandi, vt 36.dist.qui ecclesiasticis? & sic hic adijcitur alia pœna.

d ¶ *Anno.*] Not. hic annum computari à tempore scientiæ, vt 17.q.2.si quis incognitus.2.q.6.c.biduum. " Quid si annus fit bissextilis, in quo aliquis suspensus est, nunquid sufficit abstinere cccLxv.diebus? non videtur: quia illi duo dies habentur pro vno [b], vt extr.de verb.sig.quæsiuit.sed non est ita, vt ff. de stat.lib.cum hæres.§.Stichus.quia hoc c.loquitur de vitiatis in anima [c]: & quantum ad hoc facit ad propositum magistri.

b Adde hic ad hoc, an bissextus cõputetur in numero dierum & mensium. not.in gl.fin. in l.2. ff. de di. & tem. præsc. & gl. in l.bissextus. ff.de verb.sig.

c 13.di.vsq;.

¶ Qui de monasterialibus disciplinis ad clericale munus accedit, & de laicis, ante acta eius vita examinetur.

CAP. I.

1 PRiscis igitur pro sui reuerentia manentibus constitutis (quæ, vbi nulla vel rerum, vel temporum perurget angustia, regulariter cõuenit custodiri) eatenus A ecclesijs, quæ vel cunctis sunt priuatæ [2] ministris, vel sufficientibus [a] vsque adeo despoliarę seruitijs, vt plebibus ad se pertinentibus diuina munera supplere non valeant, tam instituendi, quàm promouẽdi clericalis obsequij sic spatia dispensanda concedimus: Vt si quis monasterialibus B [b] disciplinis eruditus ad clericale munus accedit, ẽt de laicis anteacta eius vita requiratur. [3] ¶ Ne sit aliquo facinore infectus, vel illiteratus, vel bigamus, vel ab adolescentia sordidatus, vel corpore vitiatus, vel seruilis, vel originariæ conditionis, vel curiæ, vel publicarum rerum nexibus implicatus, vel publica pœnitentia notatus, vel nulla cõgruentis temporis expectatione discussus.

A ¶ Eatenus ecclesijs.] *Restitutus est hic locus ex epistola Gelasij, & Iuone.*

B ¶ Monasterialibus.] *Hic de industria videntur Gelasij verba mutata, & in compendium redacta: integra autem referuntur infra dist. 77. c. si quis. & ibi legenda.*
Item ex concilio Arelatensi, 3.c. 3.

¶ Annuæ suspensioni subiaceat, qui præter canonum formam aliquem ordinat.

CAP. II.

NVllus pœnitentem, nullus bigamum, nullus viduarum maritos in prædictis honoribus audeat ordinare. Et licet hoc iam propè omnium canonum instituta contineãt, tamẽ ne cuiquam sacerdotum supplicantium (sicut iam diximus) importunitas, vel suggestio iniqua subrepat: necesse fuit, vt nunc seueriorem [c] regulam sibi velint Domini sacerdotes imponere. Et ideo, quicunque ab hac die contra ea, quæ superius sunt comprehẽsa, clericum ordinare præsumpserit, ab ea die, qua ei potuerit hoc approbari, anno [d] integro Missas facere † non præsumat. Quam rẽ si quis obseruare noluerit, & contra constitutum fratrum faciens Missas celebrare præsumpserit, ecclesię communione priuetur, & ab omnium fratrum communione † nouerit se alienum: quia dignum est, vt seueritatẽ ecclesiasticæ disciplinæ sentiat, qui toties salubriter à sanctis patribus instituta obseruare contemnit.

c ¶ Ecclesiæ communione priuetur.] *Hæc verba non sunt in ipso concilio, & videntur idem significare, ac sequentia: sunt tamen in vetustis quoque Gratiani codicibus.*

Item Hilarius in concilio Romano ab ipso habito, c. 3. [*Paulò tamen aliter.*]

¶ Non ordinentur pœnitentes, vel illiterati.

CAP. III.

4 POenitentes, vel inscij literarum, aut aliqua mẽbrorum damna perpessi, ad sacros ordines aspirare non audeant. Quisquis autem talium consecrator extiterit, factum suum ipse dissoluet [e].

Corpore autem vitiati intelliguntur non casu, sed propria voluntate abscißi.

Vnde in canonibus Apostolorum, c.22.& 23.legitur [5].

¶ Qui semetipsum abscinderit, non ordinetur.

CAP. IIII.

6 SI quis abscidit [f] semetipsum [id est †, si quis amputauit sibi virilia] non fiat clericus [g]: quia sui est homicida [h], & Dei conditionis inimicus.

¶ Si quis cum clericus fuerit, abscinderit semetipsum, omnino damnetur: quia sui est homicida.

d Vbi ð hoc extr. de pb. cũ non ignores.in fi.

† aliàs celebrare.

† aliàs charitate.

e Adde an & qñ quis possit cõtra factum proprium venire. & not. in l. post mortem. ff. de adop.

e ¶ *Poenitentes.*] ¶ *Dissoluet.*] Argu. aliquem venire contra factum proprium. si. 35. q.9. quod quis. 12.q.1. certè [d]. extr. de ele.nosti. Arg. contra de cle. coniug. diuersis fallacijs.extr.de concess.præben. cũ super quæstione.extr.de fil.presb.veniens.vel dic q̃ ipse dicitur dissoluere, quia ob ignominiam sui dissoluitur.sic.70.dist.neminem. & 21.q.2.c.1. cum enim ipse ob hoc sit dignus depositione, ipsemet non dissoluet. Io.Sol. de iure communi non potest aliquis venire contra factum suum, nisi in casib. expressis in iure [e]. Bar.

CORPORE. CASVS. Dicit Gratianus hic, q̃ illi corpore vitiati ordinari prohibẽtur, qui non casu sed voluntate propria se abscinderunt: quod probat sequentib. capitulis.

Si quis.] CASVS. In hoc c.dicitur, quòd si quis laicus sibi virilia absciderit, ad clericatũ promoueri nõ potest: cum sit sui ipsius homicida. Si verò abscinderet, debet deponi, quia sui est homicida. Sequens c.patet.

4 Ansel.l.7. c.16.

f ¶ *Abscidit.*] ex indignatione, vel etiam causa continentiæ.

g ¶ *Clericus.*] Sed q̃d dices de Origene", qui se eunuchum fecit, vt liberius in occulto posset prædicare tempore persecutionis ecclesiæ mulierib. tamen postea apud Cæsaream factus est sacerdos? " Item Marcus præscidit sibi pollicem, vt sic fieret indignus sacerdotio: & tamen postea factus est sacerdos, vt legitur in historia ecclesiastica. Sed hæc non sunt trahenda ad consequentiam. 4.q.1.c. vlti. 7. q. 1.petisti [f].

" Origenes se eunuchũ fecit.

" Marcus sibi pollicem præscidit.

5 Ex prisca versione.

6 Ansel.l.7. c.37.

† Ista est gl. ĩ vetere versione. c.23.

f Ad hoc 2. q.7. §. is ita. 4.q.3.c.vlti.

h ¶ *Homicida.*] non q̃ homicida tunc sit factus: sed propter homicidij periculum q̃d sequi poterat sectionẽ, dicitur homicida: sicut qui infantem exponit, homicida dicitur. 87.dist.c.vlt. Et est arg. quòd non est considerandum quid eueniat, sed quid euenire possit, vt 22.q.1.in nouo. 21.distin. denique. 23.q.5.relegentes. ff.de his qui deiec. vel effu.l.si verò.§.pen. & C.de vsufr.ambiguitatem. Arg.contra. 23.q.5. de occidendis.

a *Hi qui vitio.*] ſ.33.diſt.maritum, &c.

Qui partem.] CASVS. Duo fuerunt homines,qui ſemetipſos abſciderunt: vnus ſponte,alius caſu, cum ruſtica no operi curam impenderet. quæſiuit Nucerianus epiſcopus an valeant promoueri? Et reſpondet Felix Papa, ꝙ ille qui ſe abſcidit ſponte,non poteſt: ille verò qui caſu ſe abſcidit, poteſt promoueri: & ſi clericus eſt, non deponetur: quia caſus veniam meretur: ſed voluntas propria vindicanda eſt.

† Si qui] Orig.

b ¶ *Digiti.*] "Fortè ſi haberet ſuperfluos digitos, eos poſſet præcidere: ſicut vngues, vel dentes nimis prolixos precidere poſſet.& Hieronymus fecit ſibi ſecari dentes: & Eſaias ſuã linguam amputauit, vt 8.q.1.in ſcripturis. Argum. contra 35.diſt.ab exordio. vbi dicitur, ꝙ Deus nihil ſuperfluũ creauit in nobis: & eſt arg.ad hoc ſ.eo.ſi quis. vbi dicitur quòd Dei cõditioni eſt inimicus.

" Membra poteſt quis quandoq; diminuere, vt Hierony. & Eſa.

c ¶ *Præcipiunt.*] ideſt, permittunt. ſic 31.q.1. hac ratione.

d ¶ *Caſus.*] ſic ſimplicitati & ignorantiæ venia tribuatur.ĩ. de conſecra.diſt.2.c.3. & ext. de re.permu. cum vniuerſorum [a]. tamen caſus non excuſat in amotione terminorum. ff. de termi.mo.l.2.

1 In concil. Tribur.c.33 Pol.l.2.titu. 31. Bur.l.2. c.14. Iuo p. 6.c.58.Anſ. l.7.cap.35. Pann.l.3.c. 43.

2 Infertur ex iſto text. ꝙ aliqd impedit facien dũ quod factum tenet. l. nõ dubiũ. C. de leg. & l.1.§.biduũ. ff.qñ ap. ſit.

† al. vindicata.

a Concord. tex.in l.1.ff. de don. fac. text.in l.tutor.ff.de ſuſpe.tut.

SIMILITER.

CASVS. Nunc dicit Gratianus, ꝙ illi qui à medicis ſecantur, vel à barbaris, vel qui caſtrãtur à dominis, poſſunt promoueri. & ad hoc inducit ſequens c.

3 In Tribur. ibid. Anſel. l.7.c.36. Polyc.ibid.

e ¶ *Similiter.*] iſtud reſpicit vltimam partem præced. c.

Si quis à medicis.] CASVS. Dicitur in hoc c. quòd ſi quis per languorem à medicis ſectus fuerit,vel caſu à barbaris abſciſſus, vel à domino caſtratus, poterit promoueri ſi aliàs eſt dignus: & ſi eſt clericus,non repelletur. Si quis verò cum ſanus eſſet, ſeipſum ſponte abſcidit, non promouebitur: & ſi promotus eſt,debet repelli. Sequens c.planum eſt.

† ἐξεταζόμενον.

† ἄλλως ἀξίοι.

f ¶ *A medicis.*] "Medicus licitè promouetur,ſi eum non remordet conſcientia. extra de ætat. & qualita. ad aures. ei enim non imputatur euentus mortalitatis.ff.de offi.præſi.illicitas.§.ſicut. & tamen imperitia eius culpæ annumeratur.ff.ad leg.Aquil.idem iuris.circa medium.

" Medicus poteſt promoueri.

Item ex concilio Arelatenſi 2.c.7.

¶ Non producantur ad clerum, qui ſeipſos abſcindunt.

CAP. V.

Hi †, qui ſe, carnali vitio [a] repugnare neſcientes,abſcindunt, ad clerum peruenire non poſſunt.

Item Innocentius ſcribit Felici Nuceriano Epiſcopo,epiſt.4.c.1.

¶ Non eſt ordinandus, qui partem digiti volens ſibi abſcidit.

CAP. VI.

1 QVi partẽ cuiuſlibet digiti [b] ſibi ipſi volens abſcidit, hunc ad clerum canones non admittunt. Cui verò caſu aliquo contigit, cum aut operi ruſtico curam impendit, aut aliquid faciens ſe non ſponte percuſſit,hos canones præcipiunt [c] & clericos fieri, & ſi in clero fuerint reperti,non abijci. ¶ 2 In illis enim voluntas eſt iudicata †, quæ ſibi auſa fuit ferrum inijcere A: in iſtis verò caſus [d] veniam meruit.

A ¶Iniicere.] *In originali ſequitur,* quòd ſcilicet & alij id facere dubitari non poſſit, in iſtis, &c.

Similiter [e] verò intelligendum eſt de ijs, qui per languorem à medicis ſecantur, aut à barbaris abſcinduntur, aut à dominis caſtrantur.

Vnde in Nicæno concilio, c.1.legitur.

¶ Qui per languorem à medicis deſecatur, ad clerum valet admitti.

CAP. VII.

3 SI quis à medicis [f] propter languorem deſectus eſt[g]: aut à barbaris exciſus, hic in clero permaneat. Si quis autẽ ſeipſum ſanus, abſcidit, hunc & in clero conſtitutum † abſtinere conuenit, & deinceps B nullum debere talium promoueri. Sicut autem hoc claret, quòd de his,qui hanc rem affectant, audentque [h] ſemetipſos abſcindere, dictum ſit; ſic eos, quos aut barbari, aut domini [i] caſtrauerunt, ſi inueniuntur aliàs† digniſſimi,tales ad clerũ ſuſcipit regula.

† ἀξεταζόμενον.

B ¶ Et deinceps.] *His verbis nihil reſpondet in græco vulgato codice: ſed optimè apud Balſamonem quem admodum & in Carthaginenſi 6. in capitulis Nicænæ ſynodi à Teilone, & Thearisto verſis.*

g ¶ *Deſectus eſt.*] vt tamen nõ pariat nimiam deformitatem, vt extra de cler.ægrot.presbyterum.

h ¶ *Audentque.*] Qui enim ſibi audet manum inferre,multò potius alijs auderet,ff.de ædil.edic.cum autem.§.excipitur. 23.q.5.ſi non licet.

Item ex canone Apoſtolorum 21.

¶ Licitè ordinetur epiſcopus, qui per hominum inſidias eunuchizatur.

CAP VIII.

EVnuchus [k], ſi per c inſidias hominum factus eſt, vel ſi in [l] pſecutione, eius ſunt amputata virilia,vel ſi ita natus [m] eſt, & eſt dignus, fiat epS D.

c ¶ Per inſidias.] ἐξ ἐπηρείας. id eſt ex inſultu,& iniuria.

D ¶ Epiſcopus.] *In græcis exemplaribus non habetur vox iſta,& videtur ſubintelligi* κληρικός.

Item ex Martino Bracharẽſi Epiſcopo in capitulis ſynod.græc. c.21.

¶ Non excluduntur à clero, qui à medicis, vel à barbaris, vel à dominis ſuis caſtrantur.

CAP. IX.

4 SI quis pro ægritudine naturalia à medicis ſecta habuerit, ſimiliter & qui à barbaris,aut dominis ſuis fuerint caſtrati, & moribus digni fuerint viſi,hos canon admittit ad clericatus officium promoueri. Si quis autem ſanus, non per diſciplinam [n] religionis, & abſtinentiæ, ſed per abſciſſionem plaſmati à Deo corporis exiſtimans poſſe à ſe carnales concupiſcentias amputari, caſtrauerit ſe: non eum admitti decernimus ad aliquod clericatus officium. Quòd ſi iam antefuerit promotus ad clerum: ꝓhibitus à ſuo miniſterio deponatur.

Item ex concilio Ilerdenſi 5.

¶ Non prohibetur à ſacris ordinibus,qui à medicorum inciſione claudus efficitur.

CAP. X.

6 SI quis in infirmitate poſitus clericus,medicorũ inciſione claudus [o] efficitur, promoueri ad ſacros ordines eum non denegamus.

Item Stephanus Roberto Metenſi Epiſcopo.

¶ Non prohibetur à clero, qui digitum ſibi caſu abſcidit.

CAP. XI.

7 LAtor preſentiũ Flauius † ſcilicet clericus ad ſanctam ſedem Apoſtolicam veniens detulit à te nobis directam epiſtolam, qua indagare

ADDITIO. Et miles qui ſeipſum vulnerauit, punitur: ſecundum id quod habetur ff.de re milit. omnes.§. qui ſe.

i ¶ *Aut domini.*] qui autem ſeruum caſtrat, capite punitur, & ſeruus, & medicus, ff. de ſic.l.4.§ vltim. & locus in quo hoc factum eſt, cõfiſcat. C. de eun.l.1.

k *Evnuchus.*] Talis enim vitioſus eſt, vt ff.de edil.edict. cum autem. & quandoque pretioſior.ff. ad legem. Aquil. ſi ſeruus. §. & ſi puerum.

l ¶ *Si in perſecutione.*] Non eſt ergo neceſſe ſeruare carnem illam, vel puluerem, vt dicũt vulgares.

m ¶ *Natus.*] vt frigid⁹.

Si quis pro ægritudine.] CASVS. Dicitur in hoc cap. quòd ſi quis propter infirmitatẽ à medicis ſectus fuerit, vel barbaris, vel à domino ſuo caſtratus fuerit: ſi aliàs dignus eſt,poterit promoueri. Si quis verò cum ſanus eſſet ſponte ſibi virilia amputauit,vt à carnali concupiſcentia abſtineret: propter hoc, & non propter abſtinentiã non poteſt promoueri: & ſi promotus eſt, debet deponi. Sequens c. patet.

4 Iuo p.6.c. 374.Pann.l. 3.c.56.

n ¶ *Non per diſciplinam.*] vt videatur corã hominibus eius continentia. & fortè hoc facit ꝓpter hypocriſim: ſic 35.diſtinct. eccleſiæ principices.

5 Concordat Turonenſe c.33.

o *Si quis.*] ¶ *Claudus.*] non tamen vt oporteat ipſum ire cum baculo ad altare, vt de conſecra. diſt. 1. nullus epiſcopus. "tamen ſecundum legem veterem claudus non promouebatur.49.diſ. c.1.& vlt.

6 Burch.l.2. c.15. Iuo p. 6.c.34.Pan. l.3.c.42.

" Claudus an poſſit ꝓmoueri.

Lator præſentium.] CASVS. Flauius clericus captus à Normannis amiſit digitum ſiniſtræ manus: & propter hoc Robertus epiſcopus ſuus miſit eum ad Papam cum literis ſuis: & quæſiuit ſi poſſet promoueri. Et reſp. Papa ſe vidiſſe qđ acciderat. Vnde cõmendãs epiſcopũ de ſua ſolicitudine dicit, ꝙ ſi à barbaris ſectus fuerit, & aliàs dignus eſt,poterit promoueri: cũ canones in ſimilibus caſibus

7 Iuo p.6.c. 118.Pann.l. 3.c.44.

† aliàs Flauianus.

casibus idem dicant.

a ¶ *A Normannis*.] "de istorum ferocitate habes infrà 7. q. 1. sciscitaris [a].

"Normanni feroces sũt. a De Vngaris habes de conse.dist.1. cõcedimus. Arc.

b ¶ *Sinistræ*.] idem si dextræ, dum tamen non sit deformitas magna. ext. eo. capit. 1. & ext.de cle ægr. presbyterum. maximè si non amisit aliquem de illis, per quos fit signum crucis.

Præcepta.] Casvs. Presbyter Stephanus inter acutas sudes amisit bursam testiculorum dum præsidio fugæ niteretur euadere imminentes gladios barbarorum, qui Thusciam præ omnibus prouincijs deuastabant: & propter hoc Palladius episcopus priuauit eũ officio & beneficio. Stephanus verò conquestus est Papæ de facto episcopi. præcepit ergo Gelasius Palladio episcopo, vt sibi restituat vniuersa: quia sicut canones non patiũtur debilitatos per culpam suam in magnis membris promoueri: ita promoti per casum fortuitum debilitati in membris, non debent repelli.

1 Ans.l.7.c. 39. Iuo p.6. c.107. Pan. l.3.cap. 55. Pol.l.2.titu. 31.

c ¶ *Debiles.*] scilicet voluntate, non casu.

†in eo actu] Iuo.

d ¶ *Inferiores.*] Videbatur quòd iste non posset esse sacerdos: "quia nec miles esse posset nisi haberet ad minus vnum testiculum. ff. de re milit. qui cum vno.

"Miles esse non potest qui caret testiculis.

e ¶ *Postmodum.*] Arg. quòd licet quis peruenit ad statum à quo nõ potest incipere: tamen toleratur. 29. quæstio. 2.perlatum. 30.quæst. 1. ad limina. 32. quæstio. 7. hi qui. & cap. neque. Arg. contra ext. de ætat. & qual. c. 1. Sol. hic non fuit in culpa: ibi sic. 15. q. 1. cap.fi. [b]

† al.indicio.

2 Adde qui de iure dicãtur barbari, no. gl.in pẽ. inst. §. quorum.ver.barbaricæ gentes.

HOC AVTEM. Hæc est secunda pars distinctin. in qua dicitur quod infrà prox. continetur. Io.de Fan. & sic continuatur. dictum est s. in pluribus cap. quòd non repellitur à promotione qui casu vel ægritudine vel persecutione perdidit membrum: Nunc verò dicit Grat. quòd hoc non intelligitur de quolibet membro. Nam qui oculum qualitercunque amisit, p-

b Adde hoc quod le. & no. 1. q. 1. c. 1.in fi. in gl. in ea ecclesia.

† al.abstringi.

studuisti, eum à Normannis [a] nuperrimè captũ sinistræ [b] manus digitũ habere abscissum: sciscitans, si ob hoc ad ecclesiasticum ordinem valeat promoueri, an non. ¶ Quod & nos reperientes, quia solertia tua magis super hoc solicita à sede Apostolica doceri flagitat, normam iustitię semper sequi exoptans, studium tuæ sanctitatis meritò collaudamus, reuerentiam tuam scire volentes, quoniam si ita est, q̃ à Normannis digitum ipsum habeat abscissum, ad promouendum (si aliàs dignus fuerit) nil ei nocebit: eo quòd quid de his, qui à dominis, vel medicis, siue à paganis non sponte tale quid patiuntur, sacri censeant canones, dilectionem tuam latere non credimus.

Item Gelasius Papa Palladio Episcopo.

¶ Tempore sinceritatis dignitas accepta sequente debilitate non amittitur.

CAP. XII.

1 PRęcepta canonum, quibus ecclesiastica regitur disciplina, sicut ad sacerdotiũ debiles [c] corpore non patiuntur venire: ita & si quis in † eo fuerit constitutus, ac tunc fuerit sauciatus, amittere non potest, quod tempore suæ sinceritatis accepit. ¶ Stephanus siquidem presbyter petitorio nobis defleuit oblato, quod [A] habetur in subditis, Olim sibi ante annos plurimos collatam presbyterij dignitatem, quam re vera immaculati corporis iudicio † suscepisset: sed nuper propter prouinciæ vastitatem (quam Thusciæ præ omnibus, Barbarorum 2 feritas diuersa sectantium, & ambiguitas inuexit animorum) dum imminentes gladios euadere fugæ præsidio niteretur, acutis sudibus occurrentia sibi septa transiliens, inferiores [d] partes corporis inseruisse suggessit, quę vix adhibita curatione biẽnio potuissent abstergi †. Et ideo frater chariſſime, supradicto locum suum, dignitatẽque restitue, quatenus sacrosancta mysteria, sicut consueuit, exerceat. Neque enim cõuenit ob hoc auferri ante susceptum ordinem, in quo postmodum [e] in inualetudinem corporis casu probatur faciente collapsus.

A ¶ Quod habetur.] *Sic est emendatum ex Ansel. & antiquis codicibus Gratia. Nam hæc est vsitata forma in epistolis Romanorum Pontificum vbi propria verba petitionũ subiungunt. Antea legebatur:* qđ haberet.

2 *Hoc autem non de omnibus membris intelligendum est. Qui enim oculum casu amiserit, licet desit voluntas: tamen sacerdotium adipisci non potest.*

Vnde Gelasius † scribit Rufino Episcopo.

¶ Non sunt præstanda iura sacerdotij, cui oculus erutus est.

CAP. XIII.

3 SIeuangelica admonitio iracundiam nec vsq; ad verbum furentem prosilire pmittit, ne si Racha fratri suo quis dixerit, reus sit gehennæ ignis: quali putamus pœna plectendum esse, qui non solùm pugno impiè percussit in leuitici hominem officij ministerio seruientem: sed quasi non sufficeret ad cedem manus, ita (instigante se diabolo) raptus est ad iracundiã, vt fuste non solùm percuteret, sed etiam erueret oculum fratris? Et quamuis huiusmodi excessus grauiori esset pœna plectendus: bene tamen fraternitas tua fecit ab officio eum presbyterij remouere. Hoc tamen solicitudinis tuæ sit, vt locum ei pœnitentiæ constituas, & in aliquo eum monasterio retrudas, laica tantummodo sibi communione concessa. In loco autem illius alium te necesse est ordinare presbyterum. 4 Nam illi, cui erutus est oculus, non possunt secundum canones sacerdotij iura concedi. Neq; enim aliquid ei prodest, quòd oculum inuitus [f] amisit: cum nec volens quisquam oculum amisisse credendus est: nec sacratissimos canones aliquem casum in amissione oculi, qui ad sacerdotium adipiscẽdum non impediret, suis excepisse [g] regulis inuenimus: sed hoc tantummodo ad prohibitionem suffecisse videmus patribus, vt qui careret oculo, sacerdotij officium adipisci nõ possit. Sed nec illi vllatenus quasi in compensationem iniuriæ [h] sacratus ordo concedi poterit: qui ad tantam sacerdotem proprium potuit iracundiam prouocare [i], vt & ille officium, in quo erat, amittere non debet ad sacerdotium.

Euangelica.] Casvs. Quidam diaconus ad tantam iracũdiam quendam sacerdotem prouocauit, q̃ ille sacerdos non solùm percussit diaconũ fuste, sed etiam oculum eius eruit. Ideo Rufinus episcopus priuauit eum officio presbyteri. post hoc factum postulabat diaconus in sacerdotem promoueri duabus rationibus. Tum quia inuitus oculum amiserat: Tum quia in recompensationem suæ iniuriæ: quod totum Rufinus episcopus Papæ significauit. Præcipit ergo Gelasius Papa, vt presbyterum detrudat in monasteriũ: & loco eius alium ordinet: nec diaconum in sacerdotem promoueat: quia sacri canones nullum casum in monoculo excipiunt vt promoueri possit: nec ei prodest, quòd oculum inuitus amisit: maximè cum ad tãtã iracundiam sacerdotem prouocauerit, vt illè officium, & iste promouendi facultatem amitteret.

† al.Pelagi°.

3 Poly.ibid. Ansel.l.11. c.169.

Matth.5.

f ¶ *Inuitus.*] Arg. est ad quæstionem, quòd si sponsa est oppressa à sponso, non posset [c] intrare religionẽ: quia non prodest ei, quòd inuita est passa. Quid de hoc sit, in quæstionibus dixi. B. Dic q̃ ingredi poterit non obstãte corruptela: quia non debet esse melioris conditionis malus quàm bonus. nam nemo ex suo delicto, &c. vt ff.de reg. iu. nõ fraudantur. tamen qui oculum amiserit, remanet tutor, vt C.de excus. tu. frater tuus.

c Arg. cõtra 5.di.ad eius fcđm Hug.

4 Iuo par.6. c.111.

g ¶ *Excepisse.*] Arg. quòd vbi canon non excipit, nec nos excipere debemus. 2. q. 5. consuluisti.

h ¶ *Iniuriæ.*] ["quia pœna vnius non debet cõuerti in præmium alterius. ff. ad Syll. l. si sequens. ff. quod metus cau. sicut in exceptione. §. Pedius.

"Pæna vni" nõ debet esse præmium alterius.

i ¶ *Prouocare.*] Grauius delinquit qui me ad iracundiam prouocat, quàm ego.C.ad le. Iul.de vi priua. quoniam.& 23. quæstio.5. cum homo.

n

Presby-

Resbyterorum.] Hæc dist. diuiditur in tres partes. In prima parte probat, quòd nullus illegitimè natus promouetur nisi in cœnobijs vel canonia regulari: & hoc probat per c. Vrbani, quod solum c.continet ius commune. Secunda ibi. *Sed hoc.* Tertia ibi, *Contra.* Io.de Fan.

CASVS. Hic intitulatur 56.dist. in qua agit Gratia. de filijs presbyterorum, & ostendit qui eorum promoueri possunt, & qui nō allegādo ꝓ vtraq: parte,& solutionē ponēdo a ¶*Presbyterorum.*] "De legitimis filijs nō est dubium, quin licitè promoueantur. j. eo. §.cum ergo, sed illegitimi non: si tamen sint in monasterijs vel canonijs regularibus, licitè promouentur.vt j.eo.c.1.& ext.eo. c. 1. & cap. ad abolendam. quia ingressus monasterij tollit irregularitatem [a], vt 16. quæst. 1.legi. 19. quæst. vlt. c.vlt.& in aut.de mon. in princip.col.1. Licet quidam contrarium dicant: & dicunt quòd religio circa eos non plus operatur,nisi ꝓ facilius cum eis dispensatur. arg.pro eis. 55.distin. cap. priscis & 50. dist. c.si ille. & dico episcopum posse dispensare circa tales, vt extr. eo.veniens. & c.ex trāsmissa [b]. sed soluꝰ Papa dispensat cum eis in episcopatu, vt extr. de elect. innotuit. Dicūt tamen quidam ꝓ circa paternas ecclesias immediatè habendas solus Papa possit dispēsare. arg. extra eo. ex tua.[c] quod non credo, per illam decret. veniens. Io.Sed certè solus Papa dispensat in hoc casu, vt ext. eo. c. dilectus filius. & extr. eod.cap.vlt.vbi de hoc traditur. B.

Resbyterorum.] CASVS. Quæsitum fuit an filij presbyterorum sint promouendi? Et resp. ꝓ non, nisi in monasterio vel regulari canonia fuerint conuersati.

b ¶*Presbyterorum.*] Idem de diaconis & subdiaconis, quia non est alia causa prohibitionis,nisi quia timentur in eis exempla paterni criminis, vt 6. q. 1. si quis cum. & etiā propter odium paternum, vt 15.q.vl.cum multæ.& 24.distinct. quando.

c ¶*Filios.*] Sed nunquid hoc ad nepotes extenditur: & videtur ꝓ sic: "quia nomine filiorum nepotes continentur.ff. de ver.sig.liberorum.& arg.ff.ad Maced.filium. Sed non est ita: quia odia sunt restringenda,vt de pę.dist.1.pœnæ.ff. de lib. & posthu.cum quidam. tollitur enim vitium per successionem, vt j. eo. dns. & licet senator non possit ducere illā cuius pater teret,& iste prouectus sui perderet facultatem.

1 In cōcilio Claramontens. c.25.& Melphiensi, & in concil. Innoc. ij. c. 19. Snia est in cōc.Lateran.sub Ale. iij.p.19. c.2.

"Filij p̄sbyterorum duplices sunt.

2 Ex decretis Greg. 7. & Vrban. ij. Ansel.l.6.c. 150. Iuo p. 6. cap. 410. Pann. l.3. c. 51.

† al.canonicis, al.canonicis regularibus.

a Arg. cōtra ext. q cl. vel vo. c.2. & de apo. c.2. vbi de hoc. & ibi videas.

3. In Pontificali.

b Inn. intelligit istam d̄ cret. de dispensatione Papæ. Aliq cōtra. e. tit. conquerente. Arch.

c Dicas secundū Rayner. & Host. ꝓ in talib. ecclesijs p̄t eps dispensare cum filio illegitimo. vt probatur in hac decr. ex tua cum ibi respōdeatur ad consultationē. Arch.

† al.Hormisdæ. Iuo in ꝓlog. Pann. in ꝓlog. ca. 30. & ib. 3. c. 52.

" Filiorum appellatiōe nepotes cōtinentur.

DISTINCT. LVI.

1 1. ps *Resbyterorum* [a] *etiam filij ad sacra officia nō sunt admittendi Vnde Vrbanus Papa secundus ait.*

¶ Filij presbiterorum à sacris prohibentur officijs.

CAP. I.

2 PResbyterorum [b] filios [c] à sacris altaris ministerijs remouemus, nisi aut in cœnobijs [d], aut in canonijs † religiosè probati, fuerint conuersati.

2 *Sed hoc intelligendum est* [e] *de illis, qui paternæ incontinentiæ imitatores fuerint. Verùm si morum honestas eos commendabiles fecerit: exemplis & auctoritatibus non solùm sacerdotes,sed etiam summi sacerdotes fieri possunt.*

[*Vnde Damasus Papa scribit.*[3]]

PALEA C. II.

OSius Papa fuit filius Stephani subdiaconi.Bonifacius Papa fuit filius Iucundi presbyteri. Felix Papa filius Felicis presbyteri de titulo fasciolæ. Agapitus Papa filius Gordiani presbyteri. Theodorus Papa filius Theodori epi de ciuitate Hierosolymæ. Siluerius Papa filius Siluerij† epi scopi Romæ. Deusdedit Papa filius Stephani subdiaconi. Felix enim tertius, natione Romanus,ex patre Felice presbytero fuit. Item Gelasius natione Afer ex patre episcopo Valerio natus est. Item Agapitus natione Romanus ex patre Gordiano presbytero originem duxit. Complures etiam alii inueniuntur, qui de sacerdotibus nati Apostolicæ sedi præfuerunt.

¶ *In nullo vetusto Gratiani codice adscribitur hic nomen Paleæ. In decimo Vaticano, & alijs quibus-*

vel mater artē ludicrā fecit:tn̄ potest illam ducere cuius auus, vel auuia artem ludicram fecit,vt ff.de rit.nup.l.lege Iul.§. 1. d ¶*Cœnobijs.*] Sed hoc ad facilitatem dispensationis referas, vt quidam dicunt.Idem est vbicunque conuersentur religiosi:" quia locus non sanctificat hominem, vt 40.dist.non loca. nam conuersati in monasterijs sæpe deteriores sunt alijs, vt 47.dis. quantumlibet. "Locus non sanctificat.

dam habetur coniunctè cum verbis superioribus Gratiani, à versicul. Felix enim tertius, *vsque ad finem.* 10 *In alio autem satis etiam emendato ista eadem cohærent cum superioribus: sed post illa verba*, ex patre Gordiano presbytero originem duxit,*sequitur*, vnde Damasus Papa scribit: Deusdedit Papa filius Stephani subdiaconi, Bonifacius Papa filius Iucundi presbyteri, Felix Papa filius Felicis presbyteri de titulo fasciolæ, Agapitus Papa filius 20 Gordiani præsbyteri, Theodorus Papa filius Theodori episcopi de ciuitate Hierosolyma, Siluerius Papa filius Hormisdæ episcopi Romæ. Complures etiam, &c. *Nec verò magnopere mirandum est hæc omnia ex Damaso citari, qui vixit ante istos, qui hic enumerantur. Liber enim qui Pontificalis dicitur, vbi hæc scripta suis locis leguntur,* 30 *à Damaso cœptus est scribi: ideoque licet ab alijs multa deinde sint addita, retinuit tamen primi auctoris nomen: Iuo quidem eadem ferè ista refert ex Gestis Romanorum Pontificum. Omnino partem aliquam huius cap. saltem illam, quæ in* 10. *Vaticano habetur, ab ipso Gratia. scriptam esse constat ex verbis Gratiani in extremo præcedente capitu.* 40 *& cap. penul. huius distin. Auctor verò Paleæ, dum vnum per se caput conficere voluit, ordinem perturbauit, præsertim in repetitione Felicis iij. & illud de Osio temerè adiunxit, quod nulli Romanorum Pontificum nomen fuit.*

Hinc Augustinus ait libro de bono coniug.c.16.

¶ Vitia parentum filijs non imputantur. 50

CAP. III.

4 VNdecunque homines nascantur, si parentū vitia non sectentur, & Deum rectè colant, honesti, & salui erunt. Semen enim hominis ex qualicunque homine, 60 Dei creatura est: & ea malè vtentibus malè erit, nō ipsum aliquando malum erit. Sicut autem boni filij adulterorum, nulla [f] est defensio adulterij †: sic mali [g] filij coniugatorum nullum est crimen nuptiarum.

Item Ioannes Chrisostomus homilia tertia in Matthæum. 5.

dam conuersati in monasterijs sæpe deteriores sunt alijs, vt 47.dis. quantumlibet.

SED HOC. Hęc est ij. pars huius distin. in qua probare vult, ꝓ si boni fuerint, non nocent illis natales parentum.& hoc vult probare per viij.auctoritates Ioan.de Fan.

CASVS. Dicit Gratianus, ꝓ supradicta intelliguntur de filijs sacerdotum,qui paternā incontinentiam imitātur. sed si sunt bonæ vitæ, non solùm sacerdotes, sed etiā Papæ fieri possunt. Quod ꝓbatur exēplo Bonifacij,Felicis,& Agapiti, & multorum aliorum, qui fuerunt filij sacerdotū: & tn̄ ad summū sacerdotiū sunt prouecti.

e ¶*Sed hoc intelligendum est.*] istud spectat ad principium cap.

Osius.] Aliàs Orosius. Omnia ista exempla intellige de his,qui laicali statu vel minorib. ordinib. orationib. parētū susceptisunt: qn̄ suis parētib.licebat vti vxorib. suis. j.eod. cum ergo.Arch.

VNdecunque.] CASVS. Ab hoc loco vsq; ad §.*contra.* ꝓbat Gratian. peccata parentum filijs non imputari. est ergo casus istius c.talis. Duæ qōnes factæ fuerunt Aug. Prima fuit, an peccata parentum filijs imputentur. Et respondet, ꝓ non, si paterna vitia non sequantur. Semen enim hominis ex quocunque homine bonū est, & Dei creatura est. secunda fuit,an mali filij coniugatorum nuptias vituperent: & respondet ꝓ non: sicut nec boni filij adulterorum eos ab adulterio excusant.

f ¶*Nulla est.*] similis locutio: *Vestes quas geritis sordida lana fuit*

g ¶*Sic mali.*] Nota ꝓ bonum præcedens nō excusat malum sequēs: nec bonum sequens purgat malum præcedens,vt 23.q.5. rele gentes.& 14.q.5.fortè.& c.neq;" Sed verum est, ꝓ non nocet delictum patris filio quantum ad vitam æternam: nocet tamen quo ad ordines: item quo ad successionem,vt 6. q. 1. si quis cum. item quo ad alias pœnas,vt 1.q.4. §. item peccato. Mitius tamen loquitur lex de illis qui spurij sunt. ꝓ non obest eis hoc,quum possint eligi ad decurionatum: quia non est impedienda dignitas eius qui nihil admisit [d], vt ff. de decu.

4 Sent.4. d. 33.32.q.4.§ cut.§. vnde cunq; in l. Iuo in p. & p.6.c.4.5 Pann.in eo lo.c.29.

† adulteriorum] C.iij. 5 ad illa verba,Iudas autem genuit, &c.

"Patris delictum an noceat filio.

dNam mala parētū filijs non imputātur.ff.de decur.l.2.§.2. & vlt. & filiꝰ fugitiui fugitiuus filius non est. ff.ad ser.fugi.l.1. secundum Laur.

cu.spurij.in prī. & l.generaliter. §. spurios. & Boetius, quid genus aut pauos,&c.& Iuue.

1 Sent. ibid. Iuo p.6. ca. 414. *Tolle Tuum.Hannibalem.Malo pater tibi sit Tersites, dummodo tu sis Facidę similis, Vulcaniaque arma capessas: Quam te Tersitæ similem producat Achilles.*

Nunquam.] Casvs. Dicit Ioan. Chrysost.q nūquā filiꝰ dēt erubescere de vitijs parētū,dūmodo sit virtuosus.Nā quātūcūque quis matrē habeat vilē & pollutā, nunq̄ d eius vilitate obfuscabitur,vel polluetur: quia si fornicatrix vel fornicator post pœnitentiam ex vita non maculatur,multò minus maculat filius de meretrice natus, si virtute propria decorat: imo magis laudādus est, q̄ natus ex bonis. & nobilibus parentibus,si malitiā sequatur,& malꝰ sit.

a ¶ *Nescio.*]Ideo vult dicere,q̄ ille qui natus est ex parētibus prorsus alienis à virtutib., dū tñ ipse sit bonꝰ,melior est q̄ ille qui natus est de bonis parentib., licet ipse ēt sit bonus.

a Magis em admirabilis est, qui exēpla non habuit & bonꝰ est, quàm q habuit & bonus est. arg. 96.distin. in scripturis. Arch.

b ¶ *Parentibus.*]id est, ratione parentum.

Nasci.] Casvs. Rufinꝰ natus fuit ex adulterio,& ideo despiciebat creatorē, qui sic eum formauerat, & culpabilē & peccatorē se pp hoc reputabat. Sed Io. Chrysost. scribit contra eū,& docet, q̄ pp hoc non dēt despicere Dñm, nec se peccatorē reputare,qa non ipse, sed qui eū de adulterio genera uit, peccauit, semine abutendo: sicut nec peccat semen qđ in sulcis nascitur, sed peccat fur q̄ rapit: & consolatur eū duob.exēplis.s.Iepte,q̄ licet fuerit filius meretricis, tñ sanctus fuit. Et exēplo Esau,qui licet natus fuerit de legitimo coniugio,tñ malus fuit & pessimus.

2 Iuo par.6. c.413.

" Mulieres ad quid p-ducuntur.

b Et est maximū in mulierib. cōcipere, &c. ff. de ædil. edi. queritur. §. 1.

c ¶ *Quod suum est:*] "Mulieres. n. ad hoc natura genuit, vt partus ederent ᵇ, vt C. de indi. vid. l.2. & pudor est feminis nuptiarum præmia non habere, vt 32.q.2. pudor.

d ¶ *Sanctos.*] tamen in hoc nō fuit sanctus, q̄ temerarium iuramētum voluit seruare, vt 22.q.4.vnusquisque.

ADDITIO. Ibi inuenies hanc historiam secundum Hu.

e ¶ *Triticum.*] 24 q.1. quoniam vetus.

¶De eodem.

CAP. IIII.

1 NVnquam de vitijs erubescamus parentum, sed vnum illud quæramus A, & amplectamur, virtutem videlicet. Huiusmodi enim,etiā si alienigenam quis habeat matrem,etiam si fornicatione pollutam, vel quolibet eiusmodi dedecore sordidatam,nihil tamen de eius aut vilitate fuscabitur, aut crimine polluetur. Quòd si fornicatorem ipsum ad meliora conuersum nequaquam prior vita cōmaculat, multò magis ex meretrice natus, & adultera, si propria virtute decoretur,parentum suorum non dedecoratur opprobrijs. *Item infrà.* ¶Non est omnino, nec de virtute,nec de vitio parentum aut laudandus aliquis, aut culpandus: nemo inde verè, aut obscurus, aut clarus est: imo etiam (si quiddam B à communi opinione abhorrens dicendum est) nescio a quomodo ille magis resplendet,qui ex parentibus b à virtutibus prorsus alienis,ipse tamen fuerit de virtute mirabilis.

A ¶ Quæramus.] *In versione, quæ nunc vulgata est,legitur,* atque omnibus studijs assequamur nobilitari propriarū honore virtutum. *Græcè integer locus ita habet,* παιδέυωμεν καὶ ἡμᾶς διὰτούτων μηδέποτε ἐγκαλύπτεσθαι ἐπὶ τῶν προγόνων κακίᾳ, ἀλλ' ἓν μόνον ἐπιζητεῖν, τὴν ἀρετήν.

B ¶Si quiddam à communi.]*Sic est emendatum ex græco.* εἰδὲ χρήτικαὶ παράδοξον εἰπεῖν. *Antea legebatur, quemadmodum ferè & in vulgata versione, & apud Iuonem,* vt consideratius aliquid dicamus, aut expressius.

Item Hieronymus in epistola ad Pammachium contra errores Ioannis Hierosolymitani.

¶ Non parentum, sed proria culpa quemque condemnat.

CAP. V.

2 NAsci de adulterio, non est eius culpa, qui nascitur, sed illius, qui generat. Quomodo in feminibus non peccat terra, quæ fouet: non semen, quod in sulcis iacitur: non humor, & calor, quibus temperata frumenta in germē pullulant:sed, verbi gratia,fur, & latro, qui fraude, & vi eripit femina: sic in generatione hominum recipit terra, id est vulua, quod suum est c, re-

ceptum confouet, confotum corporat, corporatum in membra distinguit, & inter illas secretas ventris angustias Dei manus semper operatur,idemque est corporis creator,& animæ.Noli despicere bonitatem figuli tui, qui te plasmauit, & fecit, vt voluit. Ipse est Dei virtus, & Dei sapientia, qui in vtero virginis ædificauit sibi domum. Iepte inter viros sanctos d Apostoli voce numeratus meretricis est filius. Sed audi. Esau de Rebecca, & Isaac genitus hispidus tam mente, quàm corpore, quasi bonum triticum e in lolium, auenasq; degenerat: quia non in seminibus,sed in voluntate nascentis causa vitiorum est, atque virtutum.

Item Augustinus contra Faustum libro 22.c.64.

¶Iniquitates parentum filijs obesse non possunt.

CAP. VI.

SPonsus f ille, qui vocaturus erat ad nuptias bonos & malos,suis congruens inuitatis, nasci etiam voluit de bonis & malis: quo exemplo discant fideles parentum suorū iniqtates sibi obesse non posse.

¶ *Apud B.Augnst.lib.22.cōtra Faustum,c.64.sic legitur:* Fideles enim eius venturi ex omnibus gentibus, etiam exemplo carnis ipsius discere debuerunt, parentum suorum iniquitates sibi obesse non posse.Proin de sponsus ille suis congruens inuitatis, qui vocaturus erat ad nuptias bonos & malos etiam nasci voluit de bonis & malis.*Et ex his compositum est hoc c.*

Item Gregorius ad Columbum Episcopum Numidæ, lib.10.epist.8.

¶Non aliena culpa,sed propria aliquem ab eo, quo fungitur, deijcit gradu.

CAP. VII.

SAtis peruersum g, & contra ecclesiasticā probatur esse censuram, vt frustra pro quorundam voluntatibus quis priuetur,quem sua culpa, vel facinus ab officij, quo fungitur, gradu non deijcit.

Item Hieronymus.

¶Ex adulterinis nati coniunctionibus à sacerdotio non prohibentur.

CAP. VIII.

3 DOminus noster Iesus Christus voluit nō solùm de alienigenis, sed etiam de adulterinis commistioni-

e ¶ *Triticum.*] 24 q.1. quoniam vetus.

S *Ponsus.*] Casvs. Dicitur in hoc cap. quódChristus,qui quotidie vocat bonos & malos ad nuptias suas, nasci voluit & bonis & malis parētibus,vt eius exemplo discamus vitia parentum nobis nō obesse. Ecc.33. 1.Cor.1. 11.Iud.11.

f ¶ *Sponsus.*]" ecclesia vocatur spōsa Christi: quia adhuc per delictum separari† potest ab ipso, sicut sponsa à sponso ante consummatum matrimoniū, sed in futuro sæculo dicetur vxor, quæ mo- ò sponsa dicitur.7.q. 1.sicut vir. " Ecclesia est Christi sponsa,& nō vxor.

† Non tota', sed in partibus.

S *Atis.*] Casvs. Quidam episcopus volebat priuare quosdam clericos officio, & beneficio propter peccata parentum. Sed dicit Grego. satis esse puersum, vt deijciatur ab officijs, vel gradu, quē proprium facinus, vel culpa non deijcit. Matth.22.

g ¶ *Satis peruersum.*] Istud c.intelligitur de iam promoto. talis enim propter delictum alterius non priuatur iure suo.non enim priuādus est quis iure suo nisi pro grauissimo delicto,vt 16.q.7. inuentum.& 74.di.gesta. excipiunt quidam casum in eo qui ignoranter adeptus est beneficiū pecunia patris, vt 1.q. 5.cap.1. Sed illud ideo perdit, quia furtiuum est. " Sed quid si pater commisit crimen læsæ maiestatis,nonne filius priuandus est beneficio cum sit infamis factus, vt 6.q.1. si qs cū. & infames promoti etiam deijciuntur, vt 6. q.1. infames? Nō quia cum clericus sit, est à iurisdictione principis exemptus †, vt 96.dis. duo. 1. q.4.§. ècontra. in fi. Item fallit illud ext. de eccle. ædil. edi. ad audiētiam. 2. & ext. de cle.ægr.c.2.vbi quis sine culpa priuatur iure suo,hoc tamen scias q̄ multoties quis punitur sine culpa, sed non sine causa, vt extra vt lit. non contest. quoniam.ī.34. dis. si cuius vxorem. "Patris delictum etiā grauissimū non tollit filio beneficium.

† Exempt⁹. Idem Alb.l. quisquis. C. ad l.Iul.ma. Lu. Ro. fin. 686. Ang. tract.malef. ver. che hai tradita la tua patria. col.7. Gem. c.vt commissi.de hær. in 6.Pa. c.cum laicis.de iure pa.sed Io, Imo. l.in insulā.in prin. fol. ma.Phi. Fran. c. felicis.§.si quis. in glo. ver. pōtificalem. de pœ. in 6. Pręposit.hic dicunt gl. esse veram in maiestate tēporali,secus in ecclesiastica. Idem Hēr. Bohic. ca. vergētis. de hæret. 3 Ansl.6.c. 149.Pol.l.2. tit.31.

D *Ominus noster.*] Casvs. Hieron.

fuit

fuit interrogatus, an ille qui nascitur de adulterio, repellatur a sacerdotio. Et resp. ꝙ non, si est bonæ vitæ: & hoc ꝓbat exẽplo Christi, qui nasci voluit de adulterinis commistionibus & alienigenis: dans nobis fiduciam, vt vndecunque nascamur, si boni erimus, qđ non repellimur à sacerdotio, & ꝙ Christus natus fuerit de adulterinis cõmistionibus. ꝓbat per genealogiã, incipiens à Iuda patriarcha, qui cum Thamar nuru sua incestum & adulterium commisit, & ex illa generatione plures nati sunt, post quos Dauid, ex quibus Christꝰ originẽ duxit.

a ¶ *A sacerdotio.*] nõ intelligas, ꝙ ipso iure

† al. tamen. possit promoueri: sed hoc ideo dicit, quia episcopus tenetur in hoc casu dispensare: quia dispensatio quandoque est debita, vt dixi 50. dist. vt constitueretur.

"Filij sacerdotum an sint serui ecclesiæ. Genes. 38. Ruth. 4. b ¶ *Repellitur.*] " Sed nõne filij sacerdotum serui sunt ecclesiæ? vt 15. q. vlti. cum multæ. qualiter ergo promouentur non adepta libertate? Sed dic, quòd illud loquitur de his qui quasi legitimè & solenniter ducunt, [a] vel derogatum est ei contraria consuetudine. 4. dist. §. leges.

a sc. vt vxores, nõ vt cõcubinas. & ita etiam intelligit 81. di. quidã. secũdum Vin. Gof. & In. q ita no. ext. đ coh. cler. ca. 2. De hoc not. 32. dist. eos. Arch.

I *Smael.*] Casvs. Abraham auctoritate & licentia vxoris sue. s. Saræ cognouit. Agar ancillã, & ex ea genuit Ismaelem, qui repulsus fuit à populo Dei. non ideo quia natus fuerat de ancilla, sed qũia faciebat iniuriam fratri suo Isaac, compellendo ipsum adorare terreas imagines, & aliàs sibi nocendo.

c ¶ *Fraterna discordia.*] quã habuit cõtra Isaac. 32. q. 4. recurrat.

.1 Iuo p. 8. c. 61. Pan. l. 6. c. 47.

d ¶ *Potestas.*] Hanc olim habuerunt potestatem mulieres, vt de licentia, vel potestate ipsarum viri possent accedere ad ancillas suas [b], & filij ita nati dicebantur potius filij dominæ quàm ancillæ: sed eratlegalis filius dominę carnalis filius ancillæ. ita secũdũ legem Mosaicã mulieres poterant adoptare filios [c]. sed secundũ legem Iustiniani nõ possũt, nisi filij eius sint in acie amissi, vt inst. de adop. §. fœminæ.

b Vt 32. q. 3. dixit.

c Adde sacerdotes habere idẽ ius cũ mulieribus, not. in l. 2. §. illud. & in l. si pater. §. fi. & in l. si arrogator. penult. ff. de adopt.

CONTRA. Hęc est tertia pars huius dist. in qua probat contrarium eius quod præmittitur. Io. de Fan.

2 Iuo par. 8. c. 224. † aliàs improperiũ nobis obijcit.

Casvs. Hactenus probauit ꝙ peccata parentum filijs non imputantur. Nunc vult probare contrarium per sequens c.

Sigens.] Casvs. Improperabatur Bonifacio in Italia & Francia, & etiam ab ipsis paganis, quòd gens Anglorum ducebat fœdam vitam adulterando & fornicando ad instar Sodomiticæ gẽtis. Scribit ergo Bonifacius martyr Regi Anglorum, dicens non esse mirum, si nuper fuit in bello deuictus: cum ex tali commistione vilis gens oriatur, & libidinosa, nec Deo amabilis: & hoc probat exemplo Hispanorum & Prouincialium & Burgundionum, qui tandiu fornicati sunt donec per Saracenos puniti & deuicti fuerunt.

d Ad hoc 23 q. 5. remittũtur. & §. hinc notandũ. & q. 4. si quos Arc.

† al. vindex.

† al. etiam.

tis fœdam vitam duxerit, de tali commistione meretricum ęstimandum est degeneres [e] populos, & ignobiles, & furentes libidine fore procreandos, & ad extremum vniuersam plebem ad deteriora, & ignobilio ra vergẽtem, & nouissimè nec in bello seculari fortem, nec in fide stabilem, & nec honorabilem hominibus, nec Deo amabilem esse vẽturam: sicut alijs gentibus Hispanię, & Prouinciæ, & Burgundionum populis contigit: quæ sic à Deo recedentes fornicatæ sunt, donec iudex † omnipotens taliũ criminum vltrices pœnas per ignorãtes A legem Dei, id est † per Saracenos venire, & sæuire permisit [f].

A ¶ Per ignorantes.] *In epistola B. Bonifacij martyris (quæ vnà cum multis alijs extat manuscripta in codice sæpe memorato bibliothecæ Dominicanæ) legitur:* p ignorantiã legis Dei, & per Saracenos, &c. *cum qua lectione concordãt aliquot vetusta Gratiani exemplaria, & ferè etiam Iuo.*

Vnde g *Vrbanus in fine superioris capitis distinguendo subiunxit* [3].

¶ Si religiosi inuenti fuerint filij sacerdotum, ordinentur.

C A P. XI.

¶ *Rubrica huius c. abest ab aliquot vetustis (neque enim est vlla capitis distinctio) & præponitur sequenti capiti,* apostolica.

NIsi aut in cœnobijs, aut in canonijs † religiosè probati fuerint conuersari. †

Idem Alexander II.

¶ De eodem.

C A P. XII.

2 APostolica auctoritate p̃cipimus vobis, vt si eũ, qui ab ecclesia [h] electus est, altero digniorem esse, canoni camq; eius electionem probaueritis, fulti nostra auctoritate consecretis. Nam pro eo, ꝙ filius sacerdotis dicitur, si cæterę [i] virtures in eum conueniãt, non reijcimus, sed suffraganeis meritis conniuẽdo eum recipimus.

Hoc autem, quod de filijs sacerdotum dicitur, ex dispẽsatione ecclesiæ introductum videtur: & quod ex dispensatione introducitur, ad consequentiam regulæ trahi non poterit.

3 Anselm. l. 6 c. 29.

† al. canonicis.

† al. conuersati, filij sacerdotũ non admittãtur ad clerum.

e Sic j. cap. prox.

f De hoc ét le. & no. 50. dist. vt constitueretur. & secũdum hoc dic, cęterę, i. si omnes. Arc.

Idem Augustinus de vnico baptismo contra Donatistas, lib. 1. c. 15.

¶ A populo Dei non separat aliquem materna conditio, sed propria culpa.

C A P. IX.

1 ISmaël, vt separaretur à populo Dei, non obfuit mater ancilla, sed obfuit fraterna [c] discordia: nec profuit potestas [d] vxoris, cuius magis filius erat: quia per ipsius iura coniugalia & in ancilla seminatus erat, & ex ancilla susceptus.

3 Contra Bonifacius martyr scribens Echeldobaldo Regi Anglorum.

¶ Vitia parentum etiam ad posteros transferuntur.

C A P. X.

2 SIgens Anglorum (sicut p istas prouincias diuulgatum est, & nobis in Francia, & in Italia improperatur, & ab ipsis paganis improperium est †) spretis legalibus connubijs, adulterando, & luxuriando ad instar Sodomiticæ gen-

Oenomanensem.] Casvs. In ecclesia Cenoman. electus fuit in episcopum quidam filius sacerdotis: quare quęsiuit Barth. Turonen. archiepiscopus an propter hoc eũ deberent repellere. Et resp. Papa, quòd non, si aliàs bonus est: non tamen volumus vt in posterum hęc regula recipiatur, sed vt ad tempus necessitati ecclesiæ consulatur.

« Illegitimi sunt postulandi.

a ¶ *Electum*.] "Hodie non sunt tales eligendi, sed postulandi à solo Papa: quia metropolitanus cum electo in episcopum non posset dispensare, vt ext. de elect. innotuit.

b ¶ *Sed ad tempus*.] j. 1. q. 7. tali. Ioan.

1 Anſ. l. 6. c. 29. Pan. l. 3. c. 53.

CVM ERGO. Iste §. respicit illum §. suprà. sed hoc intelligendum. Et dicit Gratianus, quòd isti qui dicuntur ibi esse promoti in summos pontifices, intelliguntur esse nati non de fornicatione, sed de coniugio legitimo: quod olim fuit licitum omnibus sacerdotibus: nunc autem licet tantùm orientalibus.

23. c. Ofius.

c ¶ *Cum ergo*.] respicit primum §. huius distinction.

d ¶ *De fornicatione*.] non dicit bene: quia si essent legitimi sine dispensatione promouerentur.

Sap. 3. sed paulò aliter

QVOD AVTEM. Casvs. Obijcit Gratianus sibi in hoc §. & postea soluit dicens, quòd illud ꝙ dictum est ſ. in c. vndecunque. quod vitium originis non imputatur semini: videtur contrariũ ei quod dicitur in ecclesiastico, quòd adulterorum filij abominatio sunt Dño. Sed dicit illud sic esse intelligendum, sicut intelligitur quod suprà dictum est de filijs presbyterorum, vt illi tantùm dicantur abominatio esse Domino, qui paterna vitia vel flagitia eorũ sequuntur.

e ¶ *Negatur*.] ſ. eo. vndecunque.

Via.] Casvs. Hoc ca. intelligitur ex dispensatione, sicut illud c. Cenoma. Petronius qui de adulterio natus est, fuit in episcopum Legion. electus: qui post electionẽ ad apostolicum veniẽs humiliter est cõfessus:

3 Pann. l. 3. c. 54.

Papa verò audiens ipsum esse bonæ famæ & bonæ vitæ ab his qui secũ erãt, ipsum confirmauit in dignitate ex dispẽsatione.

a Vbi d hoc Sed si aliqd est pro me, &c. vt not. 31. dist. c. 2.

f ¶ *Dignoscitur*. Arg. contra. ff. de acq. hær. sed & si de sua.

g ¶ *Et vitam*.] Ex quo plura fecerunt pro ipso: & tantùm vnum faciebat contra ipsum, & non debuit impediri eius promotio 28. dis. de Syracusanæ. & 13. dist. duo mala [a].

Vnde Vibanus Papa II. scribit Bartholomæo Turon. Archiepiscopo.

¶ Filij sacerdotum non prohibentur ab episcopatu, si cæteræ virtutes in eis inueniantur.

CAP. XIII.

1 COenomanensem electum [a] pro eo, quòd filius sacerdotis dicitur, si cęteræ virtutes in eum conueniũt, non reijcimus, sed suffragantibus meritis patienter suscipimus: non tamen, vt hoc pro regula in posterum assumatur, sed ad tempus [b] ecclesiæ periculo consulitur.

Cum ergo [c] *ex sacerdotibus nati, in summos Pontifices suprà* [2] *leguntur esse promoti, non sunt intelligendi de fornicatione* [d], *sed de legitimis coniugijs nati: quæ sacerdotibus* A *ante prohibitionem vbique licita erant, & in orientali ecclesia vsque hodie eis licere probatur.*

Quòd autem vitium originis semini imputari negatur [e], *videtur esse contrarium illi sententiæ* [*Adulterorum filij abominatio sunt Domino*.] *Sed sicut suprà dictum est de presbyterorum filijs, ita & hoc de filijs adulterorum intelligendum videtur, vt illi dicantur esse abominatio Domino, ad quos paterna flagitia hæreditaria successione descendunt. Similiter & illud Vrbani intelligendum est, quod ipse scribit Petronio Legionen. Episcopo.*

A ¶ Sacerdotibus ante.] *Hic ostendit apertè Gratianus, se in ea fuisse opinione, aliquando in Latina ecclesia presbyteris etiam licuisse vti coniugio, quod in ecclesia Græcorũ & olim, & nunc permissum est. Id verò minimè ita esse superius initio dist. 31. est adnotatum. De illis verò, quos antea narrauit creatos fuisse summos Pontifices, dicendum est eos, antequam patres ipsorum vllo sacro ordine essent decorati, fuisse generatos.*

¶ De eodem.

CAP. XIIII.

3 QVia simpliciter ad sedem apostolicam veniens humiliter peccatum confessus es, quod Pontificij tui videbatur officium impedire, videlicet, quòd ex matre non legitima procreatus sis, quam viuente propria vxore pater tuus cognouisse dignoscitur † [f]: Nos Apostolicæ mansuetudis gratia admonente, à cæteris, quæ sacerdotium impediunt, criminibus, tam tui professione, quam fratrum testimonio, qui tecum sunt, immunem te agnoscentes, & vitam [g] tuam religiosam audientes, ab huius te peccati vinculo absolutum in susceptо sacerdotali officio confirmamus [h].

h ¶ *Confirmamus*.] Et hoc fit ex dispensatione. Ioan.

DISTINCTIO LVII.

Item qui ægritudine.] Casvs. Hic intitulatur 57. dist. in qua dicitur hominem in ægritudine baptizatum non promouendum.

i ¶ *Ægritudine*.] "In hac dist. traditur, quòd qui baptizatur in ægritudine non est promouendus: & est intelligẽdum de tali qui cum sanus esset, distulit baptizari: sed timore mortis petijt baptismum. causa autem huius constitutionis est, quia præsumitur non verè pœnitens qui mortis causa est pœnitens: & sic præsumuntur peccata non esse ei dimissa: si tamen statim moreretur, præsumeret ecclesia peccata ei dimissa esse, vt de pœ. distinct. 7. nullus. & sic ecclesia circa idem factum habet contrarias præsumptiones, sed diuerso respectu. de conse. distin. 3. perlatum.

" Baptizatus in ægritudine non est promouendus.

† al. dicitur.

Item, qui in ægritudine [i] *constitutus baptizatur, presbyter ordinari non debet.*

Vnde in Neocæsariensi concilio, c. 12. legitur.

¶ Non ordinetur presbyter, qui in ægritudine constitutus baptizatur.

CAP. I.

4 SI quis [k] in ægritudine constitutus, fuerit baptizatus, presbiter ordinari non debet. Non enim fides illius voluntaria, sed ex necessitate [l] est, nisi fortè postea [m] ipsius studium, & fides probabilis fuerit, aut † hominum raritas [n] exegerit.

Quod canon hic statuit, videtur multò ante in Romana ecclesia obseruatum: quemadmodum ex epistola Cornelij Papæ de Nouatiano patet, cuius verba relata ab Eusebio Historię Eccles. lib. 6. capit. 35. istuc spectantia hæc sunt: Qui quidem vbi exorcistarum præsidio, spiritu illo malo esset liberatus, & post in tã grauem morbum, vt iam fermè mori putaretur, incidisset, in lecto, in quo decumbebat, aqua circumfusus baptismum accepit: *& paulò post, cum de ipsius ordinatione agit, adiungit:* Qui quidem episcopus, non solùm ab vniuerso clero, sed etiam à multis laicis vetitus: quoniam minimè licebat quemquã in lecto ꝓpter morbum baptizatũ, sicut huic contigerat, in clerum assumi: ma-

k ¶ *Si quis*.] intellige adultus: nam pueri ab hæreticis baptizati ꝓmouentur, vt 1. quæst. 4. placuit.

4 Pol. l. 2 ti. 31. Bur. l. 4. c. 43. Iuo p. 1. ca. 237. & p. 6. c. 101.

l ¶ *Sed ex necessitate est*.] præsumitur. & sic canon prẽsumit hoc in deteriorem partem [b]: similiter 30. q. 5. aliter.

† al. &

" Sed cum hæc irregularitas proueniat à peccato, & baptismus tollat peccatum, quare nõ tollit irregularitatem ipsius? Resp. quia baptismus inducit hanc irregularitatem: vnde non potest eam tollere: quia eadem res non potest habere contrarios effectus. argu. extra de baptis. maiores. vltra medium, ibi, sed hæc tanquam impossibilia. sic suprà 26. dist. deinde. sic eadem causa non potest parere obligationem & liberationem, vt ff. de solu. qui hominem. §. vlt.

bsc. ꝙ peccata non sunt ei dimissa: & hæc prẽsumptio non potest tolli per baptismum, cum secundum Laurẽ. & Io. eam inducat, sed tollitur per aliam præsumptionẽ, scilicet, per sequentem bonam conuersationẽ, vt in c. continetur. Arch.

m ¶ *Postea*.] & ita per sequens factum eliditur præcedens præsumptio. sic de conse. distin. 4. tunc valere. 34. quæst. 1. cum per bellicam. sic quandoque præsumptio sequens elidit precedentem, vt ff. de in integ. rest. diuus.

"Baptismus an tollat irregularitatem.

n ¶ *Raritas*.] Arg. quòd propter raritatem hominum aliqua conceduntur, vt 55. dist. c. priscis. 1. q. 7. talis.

Item

ITem ex monachali.] Casvs. Suprà in 54. distinct. dictum fuit,quòd serui ordinari non debent, nisi voluntas dominorum accesserit.Sed quia in quibusdam locis monachi seruis comparantur, cum non habeant proprium,nec sint suæ voluntatis,vt 12. q.2.nō dicatis. ideo Grat. ponit hanc 58. distin. in qua ostendit monachū ad ecclesiasticum officium non promoueri nisi de voluntate proprij abbatis, & etiam de consensu conuentus.

a ¶*Item ex monachali.*] ś.55.distin.cap.priscis. dixerat,quód monachi possunt præfici parochialibusecclesijs: "sed ne crederet aliquis, quòd hoc posset fieri sine licentia abbatis: ideo ponit hanc dist.&c.

" Clericus sine sui prælati licentia non est trāsferendus.

1 Paulò aliter.

Nvllus.] Casvs. Quæsitum fuit à Gregorio, an episcopus possit monachum promouere ad officiū clericatus, vel ad dignitatem. Et respondet, quòd non,nisi eum abbas obtulerit propria voluntate sibi. Quod sequitur, planum est, vbi dicitur, quod sit ex dispensatione, ad consequentiam trahi non debet, ad quod inducit seq. cap.

2 Et in Afri. c.47.

b ¶*Abbas.*] No.quòd nullus monachus potest promoueri ad ecclesiasticos honores, nisi cū licentia abbatis, vt 16. quæst. 1. si quis monachus.& cap. cum pro vtilitate. idem intellige de quolibet clerico, vt sine licentia prælati sui non possit ab episcopo transferri [a] ad alium locum,cū nec clericus episcopi ab archiepiscopo, quia omnium consensus est requirendus quorum ius læditur, vt 54. distin. nullus. 9. quæst. 3. per singulas. Et nō solùm voluntas abbatis est requirenda, sed etiam monachorum,vt 19. quæst.3.statuimus. Nam hæc est quædam alienatio. vnde non potest fieri sine consensu omnium,vt 12.q.2. sine. Ioan.& quod dicitur de episcopo, credo falsum si causa subest. ext.de excess.præl.sicut.

a Idem not. hic H. & L. in vtroq; dicto. Ad qđ facit qđ le. & no. 7.q.1. episcopus loco. & idem sentit hic Io. de F.

Si quis.] Casvs. Dicitur in hoc cap. quòd episcopus nō potest alienum monachum promouere ad clericatum, vel facere abbatem in suo monasterio, nisi de voluntate proprij abbatis, quod si fecerit, cummunione suæ plebis sit contentus,& promotus remouebitur ab eo quod accepit.

"Monachus pt in ecclesia secularis esse platus.

c ¶*Maiorem.*] " Ex hoc loco videtur,quòd monachus possit esse prælatus in ecclesia sæculari. quòd episcopus possit esse,non est dubium, vt 18. quæstio.1. statutum. Item, quòd plebanus possit esse, habes 16. quæst. 1. monachos. & cap. in parochia. Item, quòd canonicus sæcularis possit esse, videtur 74.dist. quorundam. Item, quòd vicedominus episcopi possit esse,videtur: quia episcopus debet habere testimonium à monachis,vt 2.q.7. cum pastoris. sed œconomum debet habere episcopus, vt sit ei testis,vt 16. q.7.quoniam in quibusdam. ergo potest esse œconomus, vel vicedominus episcopi. & istud H. admittit. arg. contra decimasexta quæstione prima,de præsentium.De hac materia notaui decimasexta quęstione septima, in nona. potest tamen intelligi [b],quod hic dicitur de ecclesia monachali,quæ episcopalis etiam fuit.

b Et verè secundū Lau. secūdū quē iste intellectus qui sequtur est verꝰ: sic ét intelligitur 74.dis. quorūdam. secūdū Lau.

d ¶*Suæ.*] simil. supra distinctio.decimaoctaua. placuit. Sed contra infra quarta quæstione quinta.cap.primo. Die vt in d.cap. placuit.

Item qui.] Casvs. Suprà distinctione quinquagesimaprima, in aliquo fecit mentionem de illiteratis & promotis sine interstitijs tēporum, & inde sumpta occasione specialē ponit Gratianus tractatum de his, docens tales non esse promouendos. Casus istius c. habetur supra 36. distin. qui ecclesiasticis.

3 Anſ. l.6.c. 28.Iuo p.5. c.102.ś. dis. 36.

e ¶*Item.*] Dictum fuit suprà distinct. quinquagesima.non confidat.& quinquagesimaquinta distinctione. priscis.ꝙ nullus ordinandus est nisi seruatis interstitijs temporum, ideo ostendit hic, quòd ad instar sęcularium dignitatū nullus per saltum est ordinandus [c].

† temporis] Orig.

† al.ordinatores eiusca reant.

4 Anſ. l.6. c.28.

† al. plurimos] Orig.

Si officia.] Casvs. Quæsitum fuit an episcopi debeant promouere aliquos in episcoposvel presbyteros, qui in minoribus ordinibus non sunt examinati, vel sine temporū interstitijs promoti. Et resp. Vrbanus, ꝙ non, sed docet esse per ordinem assuescendum, vt primò assuescat in minoribus ordinibus qui ad maiores voluerit promoueri, ne dux esse desideret, cum tyro prius non fuerit. Et hoc probat ad instar curiæ sæcularis, vbi gradatim aliquis promouetur. Et reprehendit quosdam episcopos, qui quærentes pompam in multitudine presbyterorum, ordinabant eos in locis solitarijs,vt eis ordines cōferrent, qbus aliud cōferre nō possunt.

c Vel aliter c. 51. dist.ą in aliquo fecit mentionem de illiteratis,& de promotis sine interstitijs temporum, inde sumpta occasione specialem ponit Grat.tractatum de his, docens tales non esse promouēdos, secundum B.

f ¶*Si officia sæcularia.*] id est, sæculares non deferunt principem locum ingressis, &c.

" Legitimatus à principe non est apud ecclesiam legitimatus.

g ¶*Quis.*] Not.modum argumentandi, ex quo ita est apud sæculares iudices,eodem modo erit apud ecclesiam.si.31. dis. tenere.& c.si laicus.3.q.5.quia.19.q.3. monasterijs. sic 12.q. 2.cum deuotissimam. Et est arg.ad quæstionem illam, " ꝙ si aliquis est legitimatus à principe, ꝙ apud ecclesiam est legitimis,quod non credo.arg.ad hoc ext.qui si.sint leg. per venerabilem.de hoc not.10.di.c.1.vbi videas. Arc.

" Gradatim ascenditur ad honores.

h ¶*Saltu.*] " Gradatim enim deferendi sunt honores,vt 93. distin.

DISTINCT. LVIII.

Item ex monachali [a] *habitu nullus assumitur ad ecclesiasticū officium, nisi fuerit oblatus voluntate proprij Abbatis.*

Vnde Gregorius scribit Marriano Episcopo Rauennati, lib. 7. epistola 18. [1]

¶Monachus non ordinetur clericus, nisi voluntate abbatis episcopo fuerit oblatus.

CAP. I.

NVllus ad ecclesiasticum officium ex monasterio ꝓducatur monachus, nisi quem abbas [b] loci admonitus propria voluntate obtulerit episcopo.

Item ex concilio Carthaginensi 5. cap. 13. [2]

¶ De eodem.

CAP. II.

SI quis de alterius monasterio repertū*, vel ad clericatum promouere voluerit, vel in suo monasterio maiorem [c] monasterij constituere B: episcopus, qui hoc fecerit,à cæterorum communionē seiunctus, suæ [d] tantùm plebis communione cōtentus sit: & ille neque clericus e, neque præpositus perseueret.

A ¶Repertum.] *Græcè legitur: ἐάν τίς ἀπἀλλοτρίου μονάστηρίου ὑποδέξηταί τινα.* id est ab, si quis ab alieno monasterio receperit aliquem.

B ¶Constituere.] *Antea sequebatur:* sine licentia abbatis, & monachorum: *quæ verba sunt expuncta: quia absunt à concilio Cartaginen. & Africano, & plerisque vetustis Gratiani codicibus,*

c ¶Clericus.] *Sequebatur*, neque canonicus, *quæ ob easdem causas sunt sublata.*

DISTINCTIO LIX.

Item [e], *qui ecclesiasticis disciplinis imbuti, & temporum approbatione discussi non sunt, ad summum sacerdotium non aspirent.*

Vnde ait Zozimus Papa ad Isicihū Salonitanū Episcopum epis. 1.

¶Non aspiret ad summum sacerdotium, qui ecclesiasticis disciplinis non est imbutus.

CAP. I.

QVi ecclesiasticis disciplinis imbutus per ordinem non est,& temporū† approbatione diuinis stipēdijs eruditus, nequaquam ad summum ecclesiæ sacerdotium aspirare præsumat: & non solū in eo ambitio inefficax habeatur; verum etiam in † ordinatores eius, vt careant eo ordine contra præcepta Patrum crediderant præsumendum.

Idem A *eadem epistola.*

¶ Ad sacerdotale officium, nullus, nisi per singulos gradus probatus accedat.

CAP. II.

SI officia secularia [f] principem locum,non vestibulum actionis ingressis, sed per singulos † gradus examinatis, temporibus deferunt: quis [g] ille tam arrogans, tam impudens inuenitur,vt in cælesti militia,quę propensius pō deranda est, & sicut aurum, repetitis ignibus exploranda, statim dux esse desideret: cum tyro ante non fuerit, & prius velit docere, q̄ discere? Assuescat in Domini castris, in lectorum primitus gradu diuini rudimenta seruitij: nec illi vile sit exorcistam,acolytū, subdiaconum, diaconum per ordinem fieri: nec hoc saltu [h], sed

dist.legimus.in fi.& ff.de mu. & ho.vt gradatim. nam casum appetit qui per abrupta ascensum quærit,vt 48.dist. sicut.

a ¶*Stipendia.*] "Nota ꝙ magis præsumitur pro illo qui plura stipendia habet in ecclesia:quia is gradu ceteros antecedit, quem labor prolixior & stipendia longiora fecerunt ante iure,vt C.de offi. ma.off. nemo.& 61.dist. miramur.

4 Præsumitur plus pro illo qui plura habet stipendia.

b ¶*Rarum.*] sic ĵ.93. distinct.legimus[1].

aEt 2.q.7.in sãcta & sub. hoc, & ideo si hoc non fit rarum,nõ est magnũ. L.

Hoc.] Casvs. Quidam ex laicis honoris desiderio inflammati repente fiebant sacerdotes,& episcopi: qui licet nõdum didicissent in ecclesiastica militia famulari: tamen duces esse volebant,& locum regiminis obtinere, quod reprehendit Gregor. & prohibet ne fiat.

c ¶*Tonsurantur.*] ar. ꝙ nullus debet tonsurari ad hoc, vt dignitatem consequatur, [b] vt 16.q.7.p laicos. Quid iuris sit de hoc, ibi notauit, licet sit arg. contra 61.dist.bene. Io.H. dicit,"ꝙ ipsa spes non inducit simoniam, dũ tamen non interueniat pactio: quia sola animi destinatio non inducit simoniã,vt ext. vt eccl. ben. vt nostrum. Alij contrarium dicunt, vt arg.8.q.3.Artaldus.Io. & certè decretalis videt dicere, ꝙ sola spes inducat simoniam,ext. de sim.ca.vlt.& talis simonia per solam pœnitẽtiam aboletur, vt ibi dicitur.hoc tamen credo,ꝙ spes pro honesto seruitio, non inducit simoniam.

† al. dum ꝙ parochias.

b Ad hoc extra de elec. cum ad nostram.

" Spes vtrũ inducat simoniam.

1 Ansel.l.6. c.32.Pol.l.2 tit.1.

d ¶*Inculpati.*] No.ꝙ semper præsumitur, ꝙ in fraudẽ receperit ordinem qui subitò recipit, licet bene meritus sit, aliàs sic præsumitur,ꝙ libertas ĩ fraudem data sit quandoq; licet seruus sit bene meritus, vt ff. qui & à qb. ma.l.1.in fi.arg.ad hoc 61.dictin. miramur[c].

† al.præposi ti.

c Et hoc facit in arg. ꝙ etiam in persona probata, & exercitata non est permittendum, quod ĩ statutis generalib. continetur, vt ibi dicitur. Item 81. di. c.2.secundũ H.

† Aliàs ante tamen ꝑ distincta eccle siastici ordinis se exerceat officia.

Ordinatos.] Casvs. Quidam archiepiscopi ex laicis, & parum literatis in episcopos ordinabant, qđ Papæ innotuit ex confessione cuiusdam eorum. vnde præsumit Cælestinus alios similia fecisse: & ideo prohibet,vt ad tantam dignitatem non promoueantur, qui per singula non creuerint officia, & qui non fuerint eruditi. Nam prius debet esse discipulus antequam sit magister,vt possit docere quod didicit.

Confessio vnius quandoq; nocet alteri.

e ¶*Ordinatos.*] No. ꝙ confessio vnius nocet alij [d]:quod est contra id.2.q.5.interrogatum. sed hoc est propter causę connexionem,vt 81.dist.tantis.& no.3.q.6.hæc quippe. Vel dic,ꝙ non nocet,nisi quo ad præsumptionem, sicut dictum vnius nocet quo adpræsumptionem,vt 86.dist.tanta.

d Sequũtur istã gl. Cyn. Ale. de Im. & Mod. in l. fi duo. ff. de iureiur.

f ¶*Ratione.*] vt prius sit discipulus.

statutis maiorum ordinatione temporlbus. Iam verò ad presbyterij fastigium talis accedat,vt & nomen ætas impleat, & meritum probitatis stipendia[a] ante acta testentur. Iure inde summi Pontificis locum sperare debebit. Facit hoc nimia remissio consacerdotum nostrorum, qui pompam multitudinis quærunt, & putãt ex hac turba aliquid sibi dignitatis acquiri. Hinc passim numerosa popularitas etiam his locis, vbi solitudo est, talium reperitur, dum † parochias extendi cupiunt; aut quibus aliud præstare non possunt, diuinos ordines largiuntur. Quod oportet districti semper esse iudicij. Rarum [b] est enim omne, quod magnũ est.

A ¶Idem.] *Caput hoc antea tribuebatur Vrbano.Emendata est inscriptio ex plerisque vetustis Gratiani exemplaribus: habetur enim in eadem epistola.*

Item Gregorius lib. 7. reg. epistol.110.

¶Cuiuslibet meriti laicus ad summum non aspiret sacerdotium.

CAP. III.

1 Hoc ad nos peruenisse non dissimili dignum detestatione complectimur, quòd quidam desiderio honoris inflati, defunctis episcopis tonsurantur [c], & fiunt repente ex laicis sacerdotes, atque inuerecundè religiosi propositi † ducatum arripiunt, qui nec esse adhuc milites didicerunt. Quid putamus quòd isti subiectis præstaturi sunt, qui antequam disciplulatus limen attingant, tenere magisterij locum non formidant? Qua de re necesse est, vt quãuis inculpati [d] quisque sit meriti: ante tamen per distinctos ordines ecclesiasticis exerceatur officijs †.

Item Cælestinus episcopis Galliarum,epist.2.c.3.

g ¶*Confirmat.*] ideſt confirmare debet.

h ¶*Difficilius.*] ſ.40.dist.ante omnia.

Ecce.] Casvs. ſ. ostensum est qui possint ad sacros ordines promoueri,& qui non. in hac verò 60. dist.ostẽdit ex quib. ordinib.sit aliquis eligẽdus in archipresbyterum, vel præpositum, vel episcopum, vel archiepiscopum.

¶Non aspiret ad summum sacerdotium, qui ecclesiasticis disciplinis non est imbutus.

CAP. IIII.

2 Ordinatos [e] verò quosdam, fratres chariſſimi episcopos,qui nullis ecclesiasticis ordinibus ad tantæ dignitatis fastigium fuerint instituti,contra Patrum decreta, huius vsurpatione, qui se hoc recognoscit feciſſe,didicimus, cum ad episcopatum his gradibus, quibus frequentissimè cautum est, debeat peruenire,vt minoribus initiati officijs ad maiora firmentur. Debet enim ante esse discipulus,quis quis doctor esse desiderat, vt possit docere,quod didicit:omnis vitæ institutio hac ad id, quo tendit, se ratione [f] confirmat [g]. Qui minimè literis operam dederit, præceptor nõ potest esse literarum. Qui nõ per singula stipendia creuerit, ad meritum ordinem stipendij non potest peruenire. Solum sacerdotium inter ista,rogo,vilius est, quod facilius tribuitur, cum difficilius [h] impleatur?

i ¶*Ecce.*] Hic ostendit ex quibus ordinib. aliquis eligendus sit in præpositum, vel decanum, vel archipresbyterũ,vel episcopum." & dicit, ꝙ nullus eligẽdus est in præpositum, nisi sit diaconus, vel ꝑsbyter,nullus in archidiaconum, nisi sit diaconus, nullus in decanum vel archipresbyterũ, nisi ꝑsbyter, nullus in episcopũ,nisi ad minus sit subdiaconus.

2 Burch.l.1. c.18. Iuo p. 5.c.72.

"Eligendus in quo ordine dẽt esse.

Nvllus.] Casvs. Prohibetur ĩ isto c.vt eps non faciat aliquem archidiaconum, nisi sit diaconus: nec aliquem faciat archipresbyterũ,vel decanũ, nisi sit presbyter.

k ¶*Nullus.*]Hæc duo c.dicit H. abrogata per id quod est ĵ. c.pen. & vlt.ext.de elect.cum in cunctis [e]. vbi dicit, ꝙ qui est in sacris ordinibus potest eligi in præpositum vel archidiaconum. sed subdiaconatus est hodie sacer ordo. ext. de æta. & qual. à multis. §. verũ. & hoc satis sustineri potest cum acolythus ẽt possit eligi ad prælaturã,vt ext. de æta.& qua. præterea.vbi dicitur, ꝙ dispensatiue potest eligi. Vel dic, ꝙ exponitur hęc dictio,fit.i.fiat. sufficit enim si talis sit, ꝙ in breui possit promoueri ad istos ordines, vt ext. de æta. & qual. præterea. non.n. refert an iam sit, an cito fiat, vt ext. de verb. sig. cap. 3. & de conse. dist.4.quando.Sed quare statuit istud de istis dignitatibus," cum in episcopum possit eligi subdiaconus? vt ĵ. ea. c.vl. Sed huius rationẽ assignat Gratia.ĵ.ea.distin.§. horum. & de episcopo.ĵ.eo.§. alterum. scilicet propter ordinis dignitatem. In quo aũt ordine debeat esse cantor vel primicerius,cõsuetudini relinquo 32.dist placuit."Licitè ergo potest qs in minorib.ordinib.eligi ad has dignitates,dũ tn̄ habeat ætatẽ [f].Sed his ob.ext. de elect.dudum.1.in fi. Si vis sustinere dictum H. expone qđ dicit illud c.præterea.dispẽsatiuè, ſ.ex dispensatione canonis. Non ob c. dudũ.in fi. quia potest intelligi de defectu tali qui impediat promouendum ad talem dignitatem, de quo ibi fit mentio. vnde dicitur,ꝙ acolythus possit eligi ad illam dignitatem, vt videtur dicere littera, sic scilicet intelligenda.

e §. inferiora. & in hoc facit, qđ ibi de sacro ordine nulla habetur mẽtio, sed tantùm de ætate, moribus, & scientia, vt ibi præmi sit.

" Subdiaconus in episcopum potest eligi.

¶Archipresbyter, vel decanus,aut archidiaconus,non nisi diaconus, aut presbyter ordinetur.

CAP. I.

Nvllus [k] episcopus [l] in ecclesia sua, nisi diaconus sit, archidiaconum instituere, aũt ordine debeat esse cantor vel primicerius,cõsuetudini relinquo 32.dist placuit."Licitè ergo potest qs in minorib.ordinib.eligi ad has dignitates,dũ tn̄ habeat ætatẽ [f].Sed his ob.ext. de elect.dudum.1.in fi. Si vis sustinere dictum H. expone qđ dicit illud c.præterea.dispẽsatiuè, ſ.ex dispensatione canonis. Non ob c. dudũ.in fi. quia potest intelligi de defectu tali qui impediat promouendum ad talem dignitatem, de quo ibi fit mentio. vnde dicitur,ꝙ acolythus possit eligi ad illam dignitatem, vt videtur dicere littera, sic scilicet intelligenda.

" Ecclesia parochialis ꝑt conferri existenti in minoribus.

f Vt ext.lib. 6. de æta. & qua. permittimus.

" Archidiaconatũ quis conferre potest.

l ¶*Episopus.*] Suprà "ergo collatio archidiaconatus spectat

DISTINCTIO LX.

Ecce [i] ostensum ex parte est, qui possint ad sacerdotij ordinem promoueri, & qui non. Nunc autem considerandũ est,ex quibus ordinibus in archipresbyterum,vel præpositum, vel episcopum, vel archiepiscopum sint eligendi.

De his ita statutum est in concilio Vrbani Papæ celebrato Aluerniæ.

i ¶*Ecce.*] Casvs. ſ. ostensum est qui possint ad sacros ordines promoueri,& qui non. in hac verò 60. dist.ostẽdit ex quib. ordinib.sit aliquis eligẽdus in archipresbyterum, vel præpositum, vel episcopum, vel archiepiscopum.

ctat ad epm.74.di.eporũ& 25.di.c.1.& 21.dist. c.1.& 89. dis. volumus. Sed contra 93.dist.legimus.& ext.de elect.cũ in cũctis. vbi dicitur,quòd ad canonicos spectat. Dic quòd ad episcopum tantùm spectat confirmatio, ad canonicos electio de iure: in talibus tamen considerandã est consuetudo,vt ext. de elect.cum ecclesia [a].

a Quidam dicunt qp nõ licet epo eligere archidiaconũ aliunde, nisi de ecclesia cathedrali. & hoc per decr.ext. de his quæ fi. à præl. tua. in pr. ibi, assumãtur.

a ¶*Nisi presbyteri.*] j.23.q.4. sicut excellẽtiam. contra. vbi dicitur, quòd non gradus elegantior, sed vitæ melioris, &c. Sed dic, quòd non tantùm ordo consideratur,sed ordo & meritum.

NVllus.] Casvs. Dicit Calixtus,qp nullus in præpositum, vel archiepiscopũ vel vel archidiaconum eligatur, nisi sit diaconus, nec aliquis in decanum vel archipresbyterum eligatur, nisi sit presbyter.

INnouamus.] Casvs. Quidam erant electi in archidiaconos,qui non erant diaconi.quidam in archipresbyteros vel decanos,qui non erant presbyteri. Inn. igitur secũdus confirmans antiqua decreta prohibet ne hoc decętero fiat: & si qui j. prænominatos ordines existentes præsumpserint ordinari, suscepto priuentur honore. Item prohibet ne adolescentibus, & in minoribus ordinibus constitutis, & in dignis prædicti conferantur honores.

b ¶*Vel presbyter.*] redde singula singulis.

1 Cõcordat Eugenius ij. in cõci. Rhemensi, ca.6. Pann. l.8. c. 140.

c ¶*Ordinari.*] "Cogitur ergo aliquis recipere ordinem, & sic est contra hoc.74.dist.gesta. sed illud rõne adiũcti ordinis.73.dist.c.fi.

" Ordinem recipere cogitur quis.

d ¶*Ne adolescentibus.*] intra xxv. an.[b] vt extra de electio. cum in cunctis.§. inferiora.

b Nec.n. ferendum est eũ legitimã tutelã agere. C. de legi.tut. l. vlt. Io. de Fan.

HORVM. Casvs. Dicit Gratianus, qp illud quod dictum est de clericis non promouendis in archipresbyteros, vel decanos nisi sint presbyteri, & in archidiaconos nisi sint diaconi, statutum fuit ex causa. scilicet propter illos qui promoueri contemnebant adeptis dignitatibus. Nam etiam in episcopos diaconi promouentur, qđ probatur seq.c.

nec archipresbyterum, aut decanum,nisi presbyteri [a] sint,ordinare præsumat. Quod,vt districtius teneatur, apostolica auctoritate prohibemus, & interdicimus.

¶*In capitibus manuscriptis concilij Claremontensis habiti ab Vrbanoij. (quæ non sunt decreta ipsius concilij, sed summa quædam ipsorum) in tertio hæc leguntur, quæ ad præsentem canonem faciunt:* vt nullus fiat decanus in ecclesia, nisi presbyter, nullus archidiaconus,nisi leuita.

Item Calixtus Papa.

¶Nullus in præpositum, vel archipresbyterum, nisi presbyter, nullus in archidiaconum, nisi diaconus ordinetur.

CAP. II.

NVllus in præpositum,nullus in archipresbyterum, nullus in decanum,nisi presbyter, nullus in archidiaconum, nisi diaconus ordinetur.

¶*Et rubrica, & caput emendata sunt ex manuscriptis codicibus.*

*Item Innocentius I I. in concilio Romano,cap.*10.

¶De eodem.

CAP. III.

1 INnouamus autem,& precipimus, vt nullus in archidiaconum, vel decanum, nisi diaconus,vel presbyter [b] ordinetur. Archidiaconi verò vel decani, vel præpositi, qui infrà ordines prænominatos existunt,si inobedientes ordinari [c] contempserint, honore suscepto priuentur. Prohibemus autem,ne adolescentib.[d], vel infrà sacros ordines constitutis,sed qui prudentia,& merito vitæ clarescunt, prædicti concedantur honores.

Horum vnum propter procacitatem quorundam statutum est,qui nomen præpositurę adepti, officiũ contemnunt, nolentes fieri sacerdotes: aliàs enim inane esset, cum etiam in episcopum eligi possunt in subdiaconatu constituti, iuxta illud Vrbani A *Papæ.*

NVllus in episcopum.] Casvs. Statuit hic Vrbanus, vt nullus eligatur in episcopum, nisi fuerit in sacris ordinibus constitutus. Sacros autem ordines dicimus diaconatum, & presbyteratum, quos solùm legitur primitiua ecclesia habuisse. Subdiaconi verò necessitate exigente de licentia Romani pontificis,uel archiepiscopi,si bonę vitę fuerint,possunt in episcopos eligi.

e ¶*In sacris.*] " postulari tamen potest in episcopum laicus. 61.dist.c.Osius.& 63.dist. c.Valentinianus.

" Laicus in epm postulari potest.

f ¶*Habuisse.*] " supple sacros. nam etiam subdiaconatus fuit tempore Apostolorum,vt 35.dist.episcopus.

g ¶*Romani pontificis.*] Hodie licitè eligitur, vt ext.de ætate & qual.à multis.

h ¶*Metropolitani.*] " sicut ergo olim metropolitanus potuit dispensare circa ordinẽ, sic videtur, qp adhuc possit, cum non auferatur ei hæc dispensatio,siue iurisdi. arg.extra de sen.exc. nuper [c].

" Metropolitanus an possit circa ordinem dispẽsare.

A ¶Vrbani.] *In cap.à multis. ext. de æta. & qual. tanquam decretum Vrbani* 1. *citatur: Apud Iuonem verò,& in Pannormia ex synodo Beneuẽtana,quæ tempore Victoris III. cui Vrbanus II.successit,habita fuit: Nam Vrbanus primus cẽtum, plus minus annis Nicænam synodum antecessit.*

¶Non eligatur in episcopum, nisi in sacris ordinibus constitutus.

CAP. IIII.

2 NVllus in episcopum eligatur, nisi in sacris [e] ordinibus religiosè viuens fuerit inuentus. Sacros autem ordines dicimus diaconatum, & presbyteratum.Hos siquidem solos † primitiua legitur habuisse [f] ecclesia. subdiaconos verò,quia & ipsi altaribus ministrant,opportunitate exigẽte concedimus: si tamen spectatæ sint religionis, & scientiæ. Quod ipsum non sine Romani Pontificis [g],vel metropolitani [h] licentia † A fieri permittimus.

Alterum verò, vt in episcopum, vel archiepiscopum,nisi in sacris ordinibus constitutus non eligatur, propter dignitatem ordinis statutum est.

¶A Licentia.] *Sic mutatum est ex d.c.à multis. Iuone, & Pannormia, quamuis etiam in vetustis Gratiani codicibus legatur,* scientia.

DISTINCTIO LXI.

1 ¶*Item laici*[i] *non sunt in epos eligendi: sed per singulos ordines prius sunt probandi.*

*Vnde Gregorius Brunichildæ reginæ Francorum,lib.7.reg.epis.*113.

¶Sacerdotes ex laicis non sunt ordinandi.

CAP. I.

3 SAcerdotale officium vestris in partibus in tantã (sicut didicimus) ambitionẽ perductum est, vt sacerdotes subitò [k], quod graue nimis est, ex laicis ordinentur.

*Item Hormisda Papa episcopis per Hispaniam constitutis, epist. 3. cap.*1.

Et not.qp vocat his laicos illos,qui non sunt ordinati, & illos qui repente sunt ordinati:& nec isti nec illi sunt eligendi.Ioã.

SAcerdotale.] Casvs. Brunichilda Regina Francorum faciebat laicos in episcopos promoueri. vnde Gregorius ipsam redarguit,& reprehendit.

i ¶*Item laici.*] Hic ostendit,qp laici nõ sunt eligẽdi in epos, sed possunt postulari [d]. Item ostendit, qp tm̃ de propria ecclesia facienda est electio. Deinde ostẽdit de visitatore, qp nihil debet pręsumere de rebus illius ecclesię, cui datus est visitator

3 Anst.l.6.c. 77.Poly.l.2. tit.1.

d Et j. eo.§. his omnibus c.statuimus. & ea.Osius. §. sed aliud.

k ¶*Subito.*] & ita iniquè & malè. " Iniquitas enim omnia prępcipitat, ut infrà de pœn.dist.3.inter hęc hircum. si tamen

" Iniquitas omnia præcipitat.

necessi-

necessitas est, in anno & dimidio potest laicus recipere omnes ordines, vt 77. dist. monachus. & in c. sequen.

1 Pol. l. 2. ti. 1. Ansel. l. 6. c. 22.

IN sacerdotibus.] CASVS. Duo prohibet Hormisda in hoc c. Primum est, laicos in episcopos non esse eligẽdos, etiam si fuerint probatę vitæ, & bonæ conuersationis. probatus. n. debet esse quis antequam eligatur, & discere antequã doceat. Nam irreprehensibilis & emendatus esse debet, qui præferẽ, & orat pro populo. Secũdum est, ꝙ pęnitentes ad gradum episcopalem aspirare non possunt: nam præferens memorandi criminis labem non habet lucidam sacerdotij dignitatem.

2 Ans. ibid. Poly. ibid.

a ¶ *Corrigendis.*] sic 3. q. 7. iudicet. & c. seq.

b ¶ *Longa.*] sic ꝛ. 28. dist. priusquam.

c *NOn negamus.*] ¶ *Pręstare.*] vnde non petere exemplum, sed dare dignus erat. ad idem 16. q. 1. prædicator.

d ¶ *Emendationem.*] sic 8. q. 1. qualis. 1. q. 1. c. vilissimus.

« Pontifex debet esse humilis.

e ¶ *Humilitatis.*] « quia nihil ita splendet in pontifice sicut humilitas, vt 100. dist. contra morem,

† aliàs veniam concedi.

f ¶ *Teste.*] quia publica delicta publico egent remedio, vt de pę. dist. 1. §. hoc ergo. & c. quamuis. [a]

a Nã. pecca tẽ publicè, &c. 45. dist. sed illud. 32. q. 3. nemo.

g ¶ *Memorandi.*] & hoc propter memoriã præteriti delicti. si. 25. di. c. vl. & 48. di. cap. 1. & 3. q. 4. c. 2. & ff. de decur. l. vlt.

† al. miserã di] Orig.

h *MIserum est.*] ¶ *Qui nũquã.*] ꝛ. 59. di. ordinatos. [b]

b Ad idem 48. dist. §. 1. Sed vĩ sufficere si p 2. menses sit apud magisterium ff. đ le. 3. feruis. §. ornatrici. bº. Io. de F.

MIramur.] CASVS. Quidam archiepiscopi quosdã laicos in episcopos promouebant occasione guerræ sedandæ, & popularis tumultus remouendi: quare Leo Papa eos ex hoc reprehendit dicens, quòd pro nullius persona faciendum est contra decreta sanctorum patrum. Et quòd archiepiscopi hoc facere nõ debeant, probat quatuor rationibus. Prima est, quia qui tales sublimat, non consulit populo, sed nocet. Secũda est, quia quod habet malum initium,

3 Poly. ibid. Ans. l. 6. ca. 34.

4 Iuo par. 5. c. 105.

¶ De eodem.
CAP. II.

1 IN sacerdotibus eligendis curam oportet esse perspicuam. Irreprehensibiles enim esse conuenit, quos præesse necesse est corrigendis.[a] *& infrà.* ¶ Longa [b] debet vitam suam probatione monstrare, cui gubernacula committuntur ecclesiæ,

Idem eodem loco continenter.

¶ De eodem.
CAP. III.

2 NOn negamus esse in laicis Deo placitos mores, sed milites suos probatos sibi quærunt instituta fideliũ. Discere prius quisque debet, antequam doceat, & exemplum religiosæ conuersationis de se potius alijs pręstare,[c] quàm sumere. Emendationẽ[d] esse conuenit populo, quem necesse est orare pro populo. Longa obseruatione religiosus cultus tradatur, vt luceat, & clericalib. obsequijs erudiẽdus inseruiat, vt ad venerandi gradus summam perductus, quis sit fructus humilitatis, [e] ostendat. *& infrà.* ¶ Nec tantùm de laicis consecrari inhibemus: sed nec de pœnitentibus quidem quisquam ad huiusmodi gradum profanus temerator aspiret. Satis illi postulanti sit venia: † qua conscientia absoluat reum, qui se peccata sua populo scit teste [f] confessum? Quis enim quem paulò ante vidit iacentem, ve neretur antistitem? Præferens memorandi [g] † criminis labẽ, non habet lucidam sacerdotij dignitatem.

¶ In plerisque vetustis Gratiani codicibus caput hoc coniunctum est superiori, quemadmodum est in ipsa Hormisdæ epist.

Item Innocentius Papa ad Aurelium Carthaginensem Episcopum, epist. 12.

¶ De eodem.
CAP. IIII.

3 MIserum est eum magistrum fieri: qui nunquam [h] discipulus fuit: eum summum fieri sacerdotem, qui nunquam in vllo gradu obsecutus fuerit sacerdoti.

Item Leo Episcopus ad episcopos Africanos, epist. 85. al. 87. c. 1.

¶ De eodem.
CAP. V.

4 MIramur tantùm apud vos per occasionem temporis impacati, aut ambiẽtium præsumptionem, aut tumultum [i] valuisse popularem, vt indignis quibusque, & longè extra sacerdotale meritum constitutis, pastorale fastigiũ, & gubernatio ecclesię credere tur. Non est hoc consulere populis, sed nocere: nec præstare regimen, sed augere discrimen. [k] Integritas enim præsidentium, [l] salus est subditorũ: & vbi est incolumitas obediẽtiæ, ibi sana est forma doctrinæ. ¶ 5 Principatus [m] autẽ, quem aut seditio extorsit, aut ambitus occupauit, etiam si moribus, atque actib. non offendit, ipsius † tamen initij sui est pernicios exemplo. Et difficile est, vt bono peragantur exitu, quæ malo sunt inchoata principio. ¶ Quòd si in quibuslibet ecclesię gradibus prouidenter, scienterque curandum est, vt in Domini domo, nihil sit inordinatum, [n] nihilque præposterum, quantò [o] magis elaborandum est, vt in electione eius, qui suprà omnes gradus constituitur, nõ erretur? Nam totius familiæ Domini status, & ordo nutabit, si, quod requiritur in corpore, non inueniatur in capite. 6 Vbi est illa beati Pauli Apostoli per spiritũ Dei emissa pręceptio? qua in persona Timothei omnium [p] sacerdotum Christi numerus eruditꝰ: & proinde vnicuiq; nostrũm dicitur [Manus cito nemini imposueris, neque communicaueris peccatis alienis. 7] Quid [q] est cito manus imponere, nisi ante maturitatem ętatis, ante tempus examinis, ante meritum laboris, † ante experientiam disciplinæ sacerdotalem honorem tribuere non probatis? Et quid est cõmunicare peccatis alienis, nisi talem effici ordinantem, qualis ille est, qui non meruit ordinari? ¶ 8 Sicut enim boni operis sibi comparat fructum, qui rectum tenet † in eligendo sacerdote iudicium: ita grauis semetipsum afficit damno, qui ad suę dignitatis collegiũ sublimat indignum. Nõ enim in cuiusquam persona [r] prætermittendum est, quod institutis generalib. cõtinetur: nec putãdus est honor ille ltĩmus, qui fuerit contra † diuinę legis pcepta collatus. *& infrà.* ¶ Meritò sanctorũ Patrũ venerabiles sãctiones, cũ de sacerdotũ electiõe loquerentꝰ, eos demũ idoneos sacris administrõnib. vix est vt bono peragatur exitu. tertia est, quia si minores ordines non dantur sine discussione, multò minus ordo episcopalis est sine discussione dandus. Quarta est, quia si laicus laboris inexpertus notari solet ambitus, si dignitatem appetat sæcularem, multò magis eius notari ambitus solet, qui ambit administrationem diuinorum.

5 1. q. 1. ca. principat°. Polyc. ibid. Ans. l. 6. c. 2.

i ¶ *Aut tumultum.*] argumen. « quòd nõ est deuiandum à iure communi propter tumultum popularem, nec propter sedandam discordiam, vt 62. dist. docendus. 18. qu. 2. si quis abbas. 8. quæst. 1. licet. sic C. de pœn. l. decurionum. & arg. extra de app. constitutus. argum. contra. ff. ad l. Cor. de sic. l. pe. & 28. di. de Syracusanæ. & 11. q. 3. anteceſſor. & 50. dist. vt constitueretur. extra de re. iur. qui scandalizauerit.

« ius cõe pp tumultũ populi non est violandum. † al. ipso.

k ¶ *Discrimen.*] id est, periculum.

l ¶ *Præsidentium.*] i. sacris officijs deputatorum.

6 Ans. l. 6. c. 35.

m ¶ *Principatus.*] 1. q. 1. principatus.

1. Timot. 5.

n ¶ *Inordinatum.*] « scilicet, vt potius eligatur ille qui diu militauerit in ecclesia, vt j. eod. quid proderit. vel etiam ille [s] qui est in maiori ordine constitutus, [t] vt 75. di. ca. vlt.

« Eligẽdus est magis. exercitat°.

7 j. dist. 78. quid est manus.

o ¶ *Quantò.*] no. quantò res est maior, tantò maior est inquisitio facienda, vt 59. di. ordinatos. & 47. dist. quantumlibet. 42. di. quiescamus. & 7. q. 2. ca. vlt. & est hoc contra illos qui dicunt, ꝙ in causis matrimonialib. non est ita districta examinatio faciẽda circa testes.

c 89. distin. eporum. † al. obediẽtiæ.

8 Poly. ibi.

p ¶ *Omnium.*] Arg. ꝙ vni dr̃, ad alios extẽdit, vt dixi 38. di. ignorantia. Et arg. 32. q. 7. apostol°. & 31. q. 1. ꝙ si. & C. đ nat. li. aut. itẽ si qs.

† al. sectat.

q ¶ *Quid est cito.*] vt 78. dist. c. quid est manus. & 86. dist. tanta.

« ius cõe pp psonã nõ ẽ reliquẽdũ. d i. pp amorẽ pſonę nõ receditur, i. non debet recedi. sic no. 1. q. 7. §. pro ꝑsona. † de præuaricatione] Orig.

r ¶ *Persona.*] « No. ꝙ pp personam [u] non receditur à iure cõi, vt hic, & 50. di. ex pœnitentib. & 89. di. singula. 59. dist. hoc ad nos. tñ qñdoq; receditur à iure pp personam, vt fuit in Augustino, vt 7. q. 1. non aũt. Item pp

un scan-

ſcandalum,quod timetur in perſona,vt 23.q.4.non poteſt Similiter pro miſeratione perſonæ,vt 86.di.tanta.Sed dic,quòd ibi perſonæ fauore non receditur à iure : ſed propter vtilitatem prouenientem ex perſona.

" Electio facit quẽ p̃ſumi meliorẽ.

a ¶ *Pro laboribus.*] " No. ꝙ eo ipſo ꝙ quis electus eſt,præſumit̃ eſſe melior alijs, vt di.94.c.1.& diſt.59. cap.1.& 40.di.c.1.Arg. contra.8.q.1. illud.

† al. proue-ctiores.

b ¶ *Documenta.*] Hic mala vita ꝓbat aliquẽ ambitioſè pueniſſe ad dignitatem:ſic ècõuerſo merita alicuius excuſant ipſum de ambitione,vt 1.quæſt.1. quibuſdam. [a]

a Et eſt bonũ, ſ. ad hoc qđ hic dr̃ 1. q.7.ſancim⁹ j.reſp. C.de re mil.cõtra publicã. ad fi.Io. de F.

E *Piſcopum.*] Casvs. Dicit̃ in hoc c. ꝙ eꝑs conſecrari nõ debet ſine conſcientia & iudicio metropolitani & ſuorum ſuffraganeorum, & ꝙ non debet eligi niſi probatæ vitæ, & qui ante longo tempore probatus fuerit in ſermone fidei & conuerſatione.

c ¶ *Conſtitui.*] i.conſecrari.Solus. n. non debet conſecrare eꝑm,licet ſolus ipſum poſſit confirmare,vt 64. diſt. c.1.& 51. diſt.c.vlt. dũ tñ adſit conſenſus capituli ſui,vt extr. de his quæ fi. à præla. nouit.

d ¶ *Multo.*] ſic ſ̃. diſt. 59.c.vlt.& ſ̃. ead.in ſacerdotibus.

Q *Vid proderit.*] Casvs. Cæleſtinus redarguit omnes qui laicos eligunt vel ordinant in epiſcopos:quia ſi hoc fieret, nihil prodeſſet clericis diu in caſtris Dominicis militaſſe : quare prohibet ne hoc de cętero fiat: ſi contra fiat, pœnam depoſitionis minatur ꝑmouentibus, & promotis.

1 ſ̃.diſt.24. c.epiſcopi.

" Eccleſiæ ſeruire ſpe ſtipendiorũ licet.

† καὶ τῇ τῶ εὐδεος λόγῳ πολιτεία.

e ¶ *Proderit.*] " No.ꝙ licitum eſt alicui ſeruire in eccleſia ſpe ſtipẽdiorum, vt ſ̃. 59.diſt.ſi officia. & 74.diſt.conſuluit. Ar. contra: 8.q.1.ſunt i eccleſia. & 12.q.1. habebat. [b] ſed dic ꝙ ſperare poteſt, dum tamen non principaliter ad hoc ſeruiat, vt 77.dis. in ſingulis.& 8.q.1. qui epiſcopatum.

b Itẽ arg.cõtra extra de ele. cum ad noſtrã.ibi đ hoc.& adde qđ not. 59. diſt. hoc ad nos. Arch.

f ¶ *Alienum.*] i. alijs debitum. ſic ſ̃. 13.diſt. c.1.ff.de adop.l.fi.

2 Nicol. ad Mich. Imp. in epiſtola, quæ incipit, principatũ. Polyc. ibid. Anſel.l.7.c. 33.

† al. præpoſtero.

S *Tatuimus.*] Casvs. Dicitur in hoc ca.ꝙ illis eccleſia regenda non debet committi, qui neſciunt legitimas inſtitutiones, & qui in minoribus ordinibus, incrementum non ſuſceperunt, ſed à ſummis volũt habere principium : cum abſurdum ſit vt imperiti magiſtris, & noui antiquis præferantur.

g ¶ *Ab infimis.*] ſic 48.diſt.ſicut.

h ¶ *Noui.*] Seniores in eccleſia ſemper præponendi ſunt iunioribus in electione, [c] in reſponſione, in ſubſcriptione,vt 75.di. c. vlt. & 74.diſt. epiſcoporum.& 17.di. §. hinc etiam. & capit. ſequen. 96. diſt. bene quidem.

c de hoc nõ. 85.diſ. Arc.

HIS OMNIBVS. Casvs. ſ̃.probatum eſt laicos non eſſe eligendos. Nunc autem probatur contrarium tribus exemplis. ſ. Nicolai,Seueri,& Ambroſij: ſed hanc contrarietatem ſoluit Gratian. dicens:ideo eſſe prohibitum laicos promoueri, quoniam laici in ſcij eſſe conſueuerunt, & imperiti,ſed ſi periti ſunt, & clericos in bonitate tranſcendũt, eligi poſſunt & promoueri exemplo Nicolai, Seueri,& Ambroſij. Et hanc ſolutionem probat ſeq.c.

† cõſtitutis đcretalib⁹] Orig.

3 Poly.ibid. Anſel.l.6.c. 138. Iuo p. 5. cap. 105. in fi.

4 Concord. tex.in auth. de def. ciui. cũ bon. glo. in ver. maximorum. §.q igitur. col.j.

i ¶ *His omnibus.*] Hęc ſolutio non valet: quia laicus quantumcunq; ſit perfectus, non eſt eligendus : ſed tantùm poſtulandus, vt j̃. ead. obitum.& ſ̃.c.in ſacerdotib. & ſ̃.diſt. 59.hoc ad nos.quod autem dicitur de his tribus non ob. quia diuina inſpiratione fuit factum. 4. q. 3. §.vlt. [d] Vel dic ꝙ iſti poſtulati fuerunt.

d Sub. cui nemo dignè reſiſtere ꝑt. 19.q.2.c.1.

ECONTRA.Hæc eſt 2.pars, in qua probat contrarium ſupradictis.Io.de Fan.

N *Eophytus.*] Casvs. Vercellenſes vituperabant electionem Ambroſij: qa neophytus erat: & neophytos Apoſtolus prohibuit ordinari.Sed reſpõdet Ambroſius hoc ideo eſſe prohibitum ab Apoſtolo,quia neophyti conſueuerunt ꝑpter honores ſuperbire: ſed ſi humiles inueniantur, poſſunt ordinari: quia ceſſante cauſa ceſſare debet effectus. vnde occidentales epiſcopi electionem ſuam legitimam eſſe iudicauerunt : & orientales eam exemplo aprobauerunt : qui multos tales elegerũt,

5 Concor.l. gñaliter.j.đ epi.& cle.& l. ſi pater. C. de hær. inſt.

k ¶ *Superbiam.*] ſuprà 48.diſt.quoniam.

l ¶ *Cauſa.*] Videtur ergo quòd vbi prohibetur electio ex cauſa, quòd ceſſante illa cauſa poſſit fieri electio,vt hic,& 28.di. de Syracuſanæ.

tres chariſſimi,qui iuris noſtri, id eſt canonum gubernacula cuſtodimus,neceſſe eſt obuiemus: hiſq; fraternitatem veſtram epiſtolis cõmonemus, ne qs laicum ad ordinẽ clericat⁹ admittat,& ſinat fieri, vñ & illũ decipiat, & ſibi cauſas generet,quib. reus conſtituto rum † decretalium fiat.

Item Leo epiſt.85. al. 87.c.1. ad epiſcopos Africanos.

¶ Rudibus, & imperitis gubernacula eccleſiæ non ſunt committenda.

CAP. VIII.

3 STatuimus, [A] ne in aliquo Apoſtolica, & canonica decreta violentur, & ne his eccleſia Domini regenda credatur, qui legitimarum inſtitutionum neſcij, 4 & totius humilitatis ignari, non ab infimis [g] ſumere incrementum, ſed à ſummis volunt habere principium, cum valde iniquum ſit, & abſurdum, vt imperiti magiſtris, noui [h] antiquis, & rudes præferanrur emeritis.

A ¶ Statuimus.] *In epiſtola ipſa coniunguntur verba huius capitis cum extremis verbis capitis,* Miramur.*ſupra ea. hoc modo:*quàm diligens, & quàm prudens habenda eſt diſpenſatio diuinorum munerum, & cæleſtium dignitatum: ne in aliquo apoſtolica,& canonica decreta violentur, & his eccleſia Domini, &c. *totaque oratio per interrogationem profertur.*

His omnibus [i] *auctoritatib. laici prohibentur in epiſcopatum eligi.*

2 *Econtra Beatus Nicolaus ex laico electus eſt in epiſcopum : Beatus Seuerus ex lanificio aſſumptus eſt in archiepiſcopum: beatus Ambroſius cum nondum eſſet baptizatus, in archiepiſcopum eſt electus.*

¶ *Sed ſciendum eſt, ꝙ eccleſiaſticæ prohibitiones proprias habent cauſas,quibus ceſſantibus ceſſant & ipſæ.* [5] *Vt enim laicus in epiſcopum non eligeretur,hæc cauſa fuit, quia vita laicalis eccleſiaſticis diſciplinis per ordinem non erudita neſcit exempla religionis de ſe præſtare alijs,quæ in ſeipſa experimento non didicit.Cum ergo quilibet laicus merito ſuæ perfectionis clericalem vitam tranſcendit, exemplo beati Nicolai, & Seueri, & Ambroſij,eius electio poteſt rata haberi.*

Vnde idem Ambroſius in epiſtola 82.ad Vercellenſes ait de ſeipſo.

CAP. IX.

NEophytus ꝓhibẽt ordinari,ne extollat̃ i ſuperbiã. [k] Sed ſi non deeſt humilitas cõpetẽs ſacerdotio: vbi cã [l] non hæret,

sanæ.1.q.1.quod pro necessitate.Argum.contra 32. quæst. 1. dixit.& 19.quæst.2.duæ sunt. " Vno modo sic potest exponi, cessante causa cessat & constitutio, id est, quando causa cessat actu & exemplo, id est, vt non possit trahi in perniciem exempli. [a] 64.distinct.§.verùm.Vel dic quòd cessat circa personam illam ad hoc tãtùm vt dispensari possit secum. Vel dic qđ tunc cessat, quãdo hoc in iure exprimitur ꝙ cessare debeat: vel dic quando omnis causa cessat & impulsiua & finalis,& efficiens & occasionalis: tunc cessat constitutio. ff. de post. l.1.§. sexum.

" Constõis cã cessante, an cesset ipsa constõ.

a Arg.ff.de pœ.si qs aliqd.§. abortionis.1.q.j. principat.

1 Cõcor.l.j. §.sexum. cũ ibi not.ff.de postu. & l.si militem. cũ gl.C. đ cõd. ob caus.

a ¶*Iudicio.*] id est, per sententiam.

b ¶*Exemplo.*] similes ordinando: sed dispensatiuè. & sic planum est.

OSius.] Casvs. Dicit in hoc cap. quòd si diues vel literatus laicus, vel quis curialis fuerit ĩ episcopum postulatus, non debet consecrari, nisi per singulos ordines fuerit legitimè approbatus. deinde poterit ad episcopatum ascendere.

c ¶*Aut diues laicus.*] qui de suis facultatibus aliquid dedit ecclesiæ: non tamen est recipiendus ideo: nisi aliàs dignus sit, vt 1.q.13.ex multis.nec enim diuites sunt reijciendi, vt 30. distin. hæc scripsimus.

2 Burc. l.1 c.27. Iuop 5 a.71.

d ¶*Scholasticus.*] id est literatus.

† al.ex administratore.

e ¶*De foro.*] scilicet causarum ecclesiasticarum.

f ¶*De administratione.*] ciuili vel curiali.

g ¶*Ante lectoris.*] ĵ. 77.dist.quicunque & 18.quæst.2.quàm sit.

h ¶*Presbyteri.*] Hoc totum non potest fieri intra tres menses: " & ita differri potest consecratio episcoporum, quandoque vltra annum.vt 7.quæstio. 1. constitutum. & 28. dist. de Syracusanæ.

" Consecratio eporum qñque differtur vltra annum.

SED ALIVD. Hæc est tertia pars distinct. in qua distinguit,& bene.Ioannes de Fant.

Casvs. Nunc assignat Gratianus differentiam inter postulare & eligere. Nam postulatur qui est alteri subditus laicus vel clericus.& fit hoc simplici petitione. Ille verò eligitur,qui est in sacris ordinibus constitutus. & hæc electio fit cum solemnitate decreti. Et hæc differentia probatur sequenti capitulo.

"Postulatio qualiter fit. b De hoc satis no.Inno. ext.de post. c. fin. ibi videas.

i ¶*Sed aliud est.*] " Postulatio fit his verbis. petimus vt facias te promoueri,[b] quia volumus te eligere, & tunc dicitur postulari à seipso. Ab alio autem fit postulatio, vt si clericus vel laicus sit de episcopatu alterius: tunc postulatur ab epo loci,vt 71.dist.primatus.& etiam à seipso:quia vnius consensus non sufficeret.Si autem laicus diceret, nolo tonsurari nisi certus sim de electione,vel clericus diceret,nolo ordinari nisi certus sim de episcopatu:de hoc nullum pactum est interponendum,vt 59.distin.hoc ad nos.& 16.q.7.per laicos. " nec peccat qui hac spe recipit ordinem, dumtamen principaliter eo proposito non ordinetur: sed ad hoc vt possit prodesse. 8. q.1. sunt in ecclesia.Si ergo clericus est de eodem epatu, ille non postulatur: & est monendus & ẽt cogendus suscipere sacros ordines,vt ĵ. ea. bñ. sed laicus de eodem epatu à seipso postulatur,vt s̃.e.Osius.Ille aũt à quo postulatur, nõ cogitur

" Beneficij spe ordinẽ recipiẽs nõ peccat.

hæret, vitium non imputatur. Itaq; ordinationem meam occidentales episcopi iudicio, [a] orientales etiam exemplo [b] probarunt. 1

¶*In aliquot vetustis exemplaribus caput hoc coniunctum est superiori. Nam Gratianus (quod sæpè facit) sententiam potius B.Ambrosij afferre voluit, quàm ipse omnino atque eodem seruato ordine verba referre: locus enim integer sic habet.* Quàm resistebam,ne ordinarer, postremò cum cogerer, saltem ordinatio pro telaretur. Sed non valuit præscriptio,valuit impressio. Tamen ordinationem meam occidentales episcopi iudicio,orientales etiam exẽplo probarunt. Et tamen neophytus prohibetur ordinari,ne extollatur superbia. Si dilatio ordinationi defuit, vis cogentis est: si non deest humilitas competens sacerdotio, vbi causa non hæret, vitium non imputatur.

Item obijcitur illud Sardicensis concilij, cap.13.

¶Scholasticus ex foro, aut ex administratione postulari potest episcopus.

CAP. X.

2 OSius episcopus dixit. Et hoc necessarium arbitror, vt diligentissimè tractetur,si fortè aut diues laicus, [c] a aut scholasticus [d] de foro, [e] aut de † administratione [f] episcopus fuerit postulatus, vt non prius ordinetur, nisi ante & lectoris [g] munere, & officio diaconi, aut presbyteri [h] fuerit perfunctus: & ita per singulos gradus (si dignus fuerit) ascendat ad culmen episcopatus.

a ¶Laicus.] *Abest vox ista à concilio:sed ob glossam non est inducta.*

b ¶De foro,aut de administratione.] *Græcè tantummodo est,ἀπὸ τῆς ἀγορᾶς.*

3 *Sed aliud est [i] postulari,aliud eligi. Postulatur nexibus curiæ adstrictus ab Imperatore: clericus alterius ciuitatis à suo episcopo, sed non eligitur aliquis,nisi in sacris ordinibus constitutus.* [3] *Fit enim electio cum solemnitate decreti omnium subscriptionibus roborati, postulatio verò simplici petitione. Quam distinctionem B. Gregorius innuit in regesto,lib.2. epist.19.scribens Benenato Episcopo.*[4]

¶Electio episcopi debet fieri cum solemnitate decreti, omnium subscriptionibus roborati.

CAP. XI.

EPiscopus,[k] dum fuerit postulatus, cum solemnitate decreti subscriptionibus [l] omnium roborati, & dilectionis tuæ testimonio literarum ad nos sacrandus occurrat.

Sic beatus Ambrosius [A] *ante susceptum baptisma ab Imperatore est postulatus, non electus.*

A ¶Ambrosius.] *Quòd synodus elegerit Ambrosium, & non Imperator,ostenditur in c. Valentinianus.* ĵ. *dist. 63. Ac de sua electione ipsemet Ambrosius refert aliqua lib. 1. off. c.1.& de pœnit.lib. 2.c.8. & in epistola ad Vercellenses.*

4 *Item clerici alterius ecclesiæ non*

dare postulatum nisi velit,vt 63. di.literas. 85.di.archidiaconum.76.di.dilectionis.in aut.de san.epis.§. nullum.col.9.potest tamen per superiorem cogi, vt ipsum det qñ non subest iusta causa omittendi.arg.ext.de iu. pa. nullus.Sed quæro ad quem titulum ordinetur iste, cum adhuc non sit electus, nec aliquod habet beneficium? dico ad titulum ecclesiæ ad quem est postulatus.Pone ergo, ꝙ alium postea eligãt. hoc.n. facere possunt: quia per postulationem non est ius quęsitum postulato, vt ext. de post. bonæ. & c.postulationẽ. & ita tenebit electio alterius. " Dico quòd licet nil iuris sit quęsitum postulato, tamen potest eos conuenire, vt prouideant ei in stipendio conuenienti, vt ext.de iur.pa. pastoralis, non eñ debuerunt mutare consilium in alterius iniuriam,vt 22.q.2.primum.ff.dere.iu.nemo. si autem nondum elegerunt alium, potest eos conuenire, vt eligant ipsum ad illum episcopatum: & hoc modo potest dici, qđ possunt variare, si aliquis à seipso postulatur:si verò postulatur à superiore,& postulatio præsentata [c] est ei, & ille consentit: satis potest dici,quòd nõ possunt variare postulationem, vt extra de postu. bonæ. 2. Item clericus alterius ecclesiæ bene potest eligi: sed post electionem est postulandus,vt 76.dist. dilectionis. 63. di. literas. 58.di.Florẽtinum. Sed laicus primò est postulandus: deinde eligendus.ext. de ele.ĩ causis.

" Postulat pt postulantes cõuenire,vt sibi ꝓuideant.

3 In ordine Romano.

4 Et alibi sępè.& j.e.ca. obitum.

c Maximè postquã fuerit scrutiniũ publicatũ, ab ea postulatiõe recedere ñ pñt: & ita no.H. ext.de post. c.vlti.đ ele. in causis. in gl. vlt.& ca. publicato.

" Electio facta sine decreto tenet.

EPiscopus.]Casvs. Quidam canonici volebant quendam clericum alterius ciuitatis postulare in epm. præcepit ergo Gregorius cuidam epo visitatori illius ecclesiæ, vt prius postuletur,& postea eligatur:deinde Romam cum solemnitate decreti, & cum epistola visitatoris consecrandus occurrat.

k ¶*Episcopus.*] id est,dum aliquis postulatur vt fiat episcopus,vt 63.dist.literas.

l ¶*Subscriptionib.*] in quib.continetur de vita electi. vt ĵ.ea. Catinensis.& 7.q.1.qualiter. " Sed nunqd adeo requirit hoc decretũ vt electio sine decreto facta sit nulla? Vr quod sic,vt hic,& 47.dist.de Petro.& 2.q.1.legũ.& 7.q.1.qualiter.& 8.q.3.talia.& 12.q.2.sine exceptione.& 63.dist.quãto.Sed dico,ꝙ licet in electione requirat decretũ cum subscriptionib.canonicorum: tñ electio facta sine ipso tenet. Duab.n.de causis fit subscriptio:vna cã vt si quis vellet variare vota sua,incideret ei obuiare ꝓpria confessio,vt 1.q.7.saluberrimum. alia rõne,vt per subscriptionem sciatur an oẽs canonici fuerint prẽsentes in electione.arg. ext. de his quæ fiunt à præla. quanto. in fi.licet ergo scriptura requiratur in electione:tamen si fiat sine ipsa,tenet.& est simile:Nam in matrimonio multa requiruntur interuenire:& tñ si non interueniant, tenet matrimonium.30.q.5.nostrates.Io.contra ext. de elect. innotuit.B.

SIC BEATVS. Casvs. Dicitur hic, quòd supradicto mõ fuit Ambrosius postulatus ab Imperatore, & nõ electus. Et cõtradicit iste §. illi §.s̃.his omnib. Item probat Gratianus ꝙ clerici alterius ecclesiæ non sunt præferendi illis,qui in ꝓpria ecclesia bene militauerunt.quod probat per sequentia c.

ITEM CLERICI. Hæc est 4. pars distin. in qua probat

quandam incidẽtiam, & dicitur ꝙ nullus alterius eccleſię debet eligi, niſi primò omnes clerici illius eccleſiæ fuerint reprobati. Ad ſecundum inducit ſeptem auctoritates: ſupple hic, niſi maior pars eligat aliunde, quia licitum eſt eis renuntiare iuri ſuo. ext. de elect. cum inter. Io. de Fan.

NEc emeritis.] CASVS. Dicitur ī hoc c. quod ignoti & extranei non debent præponi bene in ſua eccleſia militantib. & qui habẽt bonum teſtimonium ciuium eorum.

2 ¶ *Emeritis.*] id eſt, bene meritis in vita & ſcientia. 1. quæſt. 1. viliſſimis.

1 Poly. ibid. Anſ. l. 6. ca. 11. Deuſdedit p. 1.

NVllus.] CASVS. Quæſitum fuit à Cæleſtino, an clericis inuitis epiſcopus dari debeat de aliena eccleſia? Et reſpondetur ꝙ non, ne alter ſubripiat honorem alterius. Clerici enim debent habere liberam electionem: & tunc de aliena eccleſia eligantur, quando in propria nullus inuenitur idoneus: & ſi clerici ſe viderint in hoc prægrauari, ſit eis facultas appellandi & contradicendi.

2 Deuſdedit ibi. Pol. ibi. Anſ. l. 6. c. 25. Bur. l. 1. c. 7. Iuo p. 5. c. 61. Pan. l. 3. c. 7.

b ¶ *Nullus inuitis.*] à principio. " ſed ſi per negligentiam neminẽ elegiſſent, bene daret eis inuitis, vt 89. diſt. volumus. ſimiliter vbi minor pars contradicit, nec habet iuſtam cauſam contradictionis, bene datur eis epiſcopus inuitis. Idem poteſt dici de laicis quòd eis inuitis non eſt dandus, ſi habent iuſtam cauſam contradictionis, vt 63. diſtin. ſi fortè. De hoc no. 23. diſt. c. illud.

" Eps an inuitis poſſit dari.

c ¶ *Ciuitatis.*] " Nunquid per hoc intelliges prius clericos totius ciuitatis vel diœceſis eſſe reprobandos? Videtur quòd ſic, vt ĩ. 63. dſt. ſacrorum. & c. plebs. & c. noſſe. & ext. de vſu pal. cum ſuper. illi enim videntur eſſe de aliena eccleſia, cum totum non ſit aliud à parte, vt ext. de elect. cum nobis olim. & qui in continentibus ædificijs demorantur, Romæ morari videntur, vt ff. de verb. ſign. l. qui in continentibus. & l. ædificia. & l. pupillus. §. incola. ſicut in tutela reprobandi ſunt omnes de ciuitate, antequam eatur ad vicinas ciuitates, vt ff. de tuto. & cur. l. diuus. & præſes debet eſſe de diœceſi, vt C. de incol. l. verum. lib. x. & hoc concedit H. Sed credo ſufficere, quòd reprobati ſunt omnes de maiori capitulo. arg. ext. de ver. ſig. cum clerici. & de reſcr. cum Rodulphus. Sed quid ſi maior pars eligit extraneum, & minor eligit de gremio ſuo? a Videtur qd' hic prævalebit electio paucorum, vt 7. q. 1. denique. nam in poſtulatione omnes erant concordes, vt 63. diſt. literas. Io Sol. hoc falſum eſt. ſufficit enim quòd duæ partes conſentiant in poſtulatione. de elect. ſcriptum. B. Item minor pars iuſtam habet cauſam contradicendi. Vnde licet ſint pauciores, auditur eorum contradictio: vt ext. de his quæ fiunt à ma. part. c. cum in cunctis. 31. diſt. Nicæna. Arg. contra ext. de cle. cum nobis olim. & ca. cum inter. Dico tenere electionem minoris partis, cum eligunt ſecundùm formam canonum de ſuo gremio. Vnde ſi diuerſi ſunt clerici, prius examinatur ille, qui eſt de propria, quàm qui eſt de aliena eccleſia, vt diſtin. 85. archidiaconum Florentinum. Nec obſtant præmiſſæ decre. ideo enim tenuit ibi electio maioris partis, quia nullus fuit ibi ex aduerſo electus. Sed adhuc ob. ext. e. ti. in cauſis. vbi prẽualet poſtulatio trium de aliena eccleſia electioni duorum de propria. Sed hoc fuit propter formam mandati: quia ita conuenerant, vt in quem maior pars cõueniret, ille eſſet potior. & de hoc no. ext. de ele. cum inter canonicos. Sed quid ſi omnes eligunt de aliena eccleſia præter vnum qui eligit de propria? Hic dico non valere electionẽ vnius: quia nullum de propria poteſt eligere, cũ quilibet eorum conſenſit in alium: vnde in ſeipſum non poteſt cõſentire. Item quid ſi data eſt aliquibus poteſtas vt eligant, & ipſi poſtulant extraneum? Tenet poſtulatio, vt extra de renun. poſt tranſlationem. ext. de elect. in cauſis. de poſtula. bonæ. licet autem apertè ſint egreſſi fines mandati, tamen fecerunt id quod eſt vicinum mandato, vt ff. iud. ſol. iam tamen. §. vlt. Io. Quidquid dicat Ioan. eius opinio non ſeruatur de electione b minoris partis de eadem eccleſia. vnde cum totum capitulum facere videatur, quod fit à maiori parte capituli, vt extra de his quæ fiunt à ma. par. cap. cum in cunctis. tenebit electio extranei, vt dicit T. per decre. ſuperius allegatas: quia multa fieri non debent, tamen facta tenent: nam melior eligi debet, vt 8. q. 1. licet. tamen ſufficit ſi bonus eligatur, vt extra de elect. cum nobis. & cap. cum dilecti. & C. de ſtat. & ima. l. vlt. B.

† alĩs, qui & ſi non debitum habent epũm patus præmium.

3 Ex regula S. Benedicti c. 64.

4 Anſel. l. 6. c. 13.

† vt ſi fortè huic ordini hic non videatur idoneus] Orig.

ſunt præferendi in electione iis, qui bene militant in propria eccleſia.

Vnde Cæleſtinus Papa ad epiſcopos Galliæ, epiſt. 2 c. 4.

¶ Extranei emeritis in ſuis eccleſijs non prẽponantur.

CAP. XII.

1 NEc emeritis[a] in ſuis eccleſijs clericis peregrini, & extranei, & ꝙ ante ignorati ſunt, ad excluſionem eorum, qui bene de ſuorum ciuium merentur teſtimonio, præponantur.

Idem ead. epiſt. c. 5.

¶ De eodem.

CAP. XIII.

2 NVllus inuitis[b] detur epiſcopus. Cleri, B plebis, & ordinis conſenſus, & deſiderium requiratur. Tunc autem alter de altera eligatur eccleſia, ſi de ciuitatis[c] ipſius clero, cui eſt epiſcopus ordinandus, nullus dignus (quod euenire non credimus[d]) poterit reperiri. Primùm enim illi reprobandi ſunt, vt aliqui de alienis eccleſijs meritò præferantur. Habeat vnuſquiſque fructum[e] ſuæ militiæ in eccleſia, in qua ſuam per omnia officia tranſegit ętatem. In aliena ſtipendia minimè alter obrepat: nec alij debitam alter ſibi vendicare audeat mercedem. Sit facultas clericis renitendi, ſi ſe viderint prægrauari, & quos ſibi ingeri ex tranſuerſo agnouerint, non timeant refutare. Qui etſi non debitum præmium,[f] † vel liberum[g] de eo, qui eos recturus eſt, debent habere iudicium.

B ¶ Cleri.] *Hinc vſq; ad ver.* Tũc. *ſunt addita ex Orig. & referuntur, ĩ. 63. c. cleri.*

PALEA. C. XIIII.

3 IN ordinatione præpoſiti illa ſemper conſideretur ratio, vt hic conſtituatur, quem ſibi omnis concors congregatio ſecundùm timorem Dei, ſiue etiam pars congregationis (quamuis parua) ſeniori conſilio elegerit. Vitæ autem merito, & ſapientia eligatur, qui ordinandus eſt, etiam ſi vltimus fuerit in ordine congregationis. Quòd ſi etiam omnis congregatio vitijs ſuis (quod abſit) conſentientem perſonam pari conſilio elegerit, & vitia ipſa aliquatenus in notitiam epiſcopi, ad cuius diœceſim pertinet locus ipſe, vel † ad alios vicinos præpoſitos, vel Chriſtianos claruerint, prohibeant prauorum prẽualere cõſenſum, & domui Dei conſtituant dignum diſpenſatorem.

A ¶ Palea.] *Hæc palea abeſt ab omnibus vetuſtis exemplaribus Gratiani, quæ ſunt collata. Extat autem in regula S. Benedicti, ex qua nonnulla ſunt emendata.*

Item Greg. clero, & nobilib. ciuibus Neapolitanis, l. 8. reg. ep. 40.

¶ De eodem.

CAP. XV.

4 STudij veſtri ſit, etiam alium, qui aptus ſit prouidere, vt † ſi fortè Petrus, quem à vobis electum aſſeritis,

† vel abbatibus, vel chriſtianis vicinis claruerint.

b Idem ſentit Goſ. ext. de elect. in cauſis.

d ¶ *Non credimus.*] Nota benignam prẽſumptionem, quòd ſemper præſumitur quòd aliquis ſit dignus in eccleſia, vt ĩ. ead. obitum.

e ¶ *Fructum.*] ſic ff. de adop. nec ei. §. præterea.

f ¶ *Præmium.*] ſcilicet, obtinet, vt aliquis de ipſis eligatur. Per hoc videtur quòd licet aliqui perdiderint ius eligendi, quòd poſſunt excipere contra illum qui datur eis: videtur tamen, quòd excipere non poſſunt, ſed tantùm agere, vt ext. de ap. conſtitutus. in fi.

g ¶ *Vel liberum.*] vel, id eſt. ſaltem.

Tudii.] CASVS. Neapolitani elegerunt Petrum in epiſcopum: ſed quia dicebatur ſimplex & vſurarius, mandat Gregor. vt alium eligant cum illo de eadem ciuitate, vt ſi ille fuerit reprobatus, ſecundus confirmetur. ſic dixit H. in ſumma. Beneuen. ſic dixit: Neapolitani elegerunt Petrum minus idoneum: & quia idoneus non inuenitur, præcipit Greg. vt alium inueniant de eadem ciuitate, in quem electio eorum valeat declinare, quem ſi non inuenerint, graue ipſius cleri erit opprobrium. Poteſt tamen dici, quòd antequam inuentus eſſet minus idoneus, mandauit eis, vt alium inuenirent in eadem ciuitate, & hoc videtur melius literæ conſonare.

" electio an poſſit fieri de eo, qui non eſt de gremio.

a Ad hoc extra de ele. c. eccleſia. 2. vbi de hoc plenè p Phi. arg. cõtra e. tit. licet. ĩ fi. De hoc no. 23. diſ. c. 1. ĩ gl. ergo aliquis. ibi videas.

2 ¶ *Decli-*

« Ecclesia pōt in duos consentire. † quo] Ori. a Dicas q̄ hic nō dr̄ q̄ aliū debeāt eligere añq̄ Petr⁹ reprobet: sed dr̄ vt ꝓuideāt aliū quē Petro reprobato eligāt, & hoc planū est. Arch.

a ¶ *Declinare.*] Argu. « quòd ecclesia potest in duos consentire, vt si vnus non obtineat, [a] alter saltem otineat. arg. 85. di. Archidiaconum. & 8. q. 1. in scripturis. maximè vbi diffidunt de iure suo, vt ext. de post. bonæ. Sed nonne priuati debent esse iure suo, vt ext. de ele. cum in cunctis? Sed hæc & similia loquuntur in eo casu, quando eligentes latebat vitium electi. sic 28. di. de Syracusanæ. secundùm alios secundus potest eligi sub conditione, vt si primus non obtineat, secundus maneat, vt 85. di. archidiaconum Florentinum. sic extra de ele. cum terra. sic 7. q. 1. quamuis. & c. pastoralis. Hodie euacuatur totum per ca. Innoc. 4. quod incipit, in electionib. de elect. lib. 6.

huic ordini non videatur idoneus, sit in quem † se vestra declinare [a] possit electio. Nam graue cleri illius erit opprobrium, vt si hic fortasse approbatus non fuerit, alium se dicant, qui eligi debeat, non habere.

Item Gregorius Barbaro Episcopo, lib. xi. epist. 16.

¶ De eodem.

CAP. XVI.

1 Io. dia. li. 3. c. 22. Deusdedit par. 1. Ans. lib. 6. c. 26.

1 OBitum Victoris Panormitanæ ciuitatis antistitis directa relatio patefecit. Quapropter visitationis desti tutæ ecclesiæ fraternitati tuæ operam solemniter [b] delegamus: Quam ita te conuenit exhibere, vt nihil de prouectionibus clericorum, reditu, ornatu, ministerijsq; vel quidquid est in patrimonio eiusdem, à quoquam præsumatur ecclesię. Et ideo dilectio tua ad prædictam ecclesiam properabit, & assiduis adhortationibus clerum, plebemque eiusdem ecclesiæ admonere festinet, vt remoto studio, [c] vno eodemque consensu talem sibi præficiendum expetant sacerdotem, qui & tanto ministerio dignus valeat reperiri, & à venerandis canonibus nullatenus respuatur. Qui dum fuerit postulatus, cum solemnitate decreti omnium subscriptionibus roborati, & dilectionis tuæ testimonio literarum ad nos sacrandus occurrat. 2

Bitum.] CASVS. mortuo episcopo Panormitano Gregorius posuit ibi quendam visitatorem, cui quatuor commisit, vt admoneat clerum & plebem dignam personam in episcopum eligere: & vt de alia ecclesia nullum ibi eligi patiatur, nisi in ea non inueniret idoneus. Nec aliquis laicus ad hoc officium aspirare præsumat: & vt omnia monasteria eius dispositione regantur, quousq; illis ꝓprius episcopus fuerit ordinatus.

b ¶ *Solemniter.*] i. ita plenè quasi episcopus omnia disponet, vt 12. q. 1. quoniam Velina.

c ¶ *Studio.*] i. dissensione, vel inuidia.

d ¶ *Et in periculum.*] Et ita vī quòd si vitiosa sit electio, imputat visitatori, Et per hoc c. dicit Hug. « visitatorē hēre ius ī electione, vt j. c. ꝓx. & 63. di. plebs. aliàs non videtur quare pateretur pœnam. Sed dico, quòd nō plus habet iuris quàm per canonem exprimatur. ar. 18. q. 2. hoc tantùm. vnde non dico ipsum posse eligere, vt 63. dis. §. ex his. ea autem facit visitator, quæ per sacerdotes non possunt expediri, vt 7. q. 1. pontifices. Item nisi intra annum procuret, ꝙ sit ibi episcopus, ipse remouetur. 8. q. 1. constitutum. & viuet de rebus ecclesiæ. 12. quæst. 2. charitatem. & c. ecclesiasticis. Item visitator dare potest præbendas & ecclesias vacantes, vt hic innuit in fi. ca. & 12. quæst. 2. non liceat.

« Visitator an ius hēat in electiōe. 2 Poly. ibid.

† aliàs, ne & illæ suæ voluntatis effectum non inueniāt, & tu. &c.

e ¶ *Parochia.*] In tota diœcesi habebit iste prouisionem, vt 12. quæst. 1. quoniam Velina. vt patet in fi. c. *Catinensis ecclesiæ.*] CASVS. Defuncto episcopo Catinensi Pelagius commisit Eucarpo episcopo illius ecclesiæ visitationem, & negotia gubernanda donec ibi per ipsum pastor dignus eligatur. præcipit ergo ei vt illuc pergat, & de eodem clero talem eligi faciat, qui nec vxorem habeat, nec filios, & qui non sit criminosus: & eo electo Romam veniat consecrandus.

B ¶ Ne ad hoc.] *Similis clausula est etiam eodem lib. proxima epistola 17. & lib. 2. indict. 10. ep. 19. Benenato episcopo, & epist. 26. Ioanni episcopo Scyllaceno, & lib. 7. indict. 2. epist. 25. Fortunato episcopo Neapolitano. Ex quib. locis collatis veteribus codicib. harum epistolarum, emendatus est hic locus, vt non multum discrepet ab antiqua lectione Gratiani. Verùm in recentiorib. editionibus epistolarum beati Gregorij in epistola hic citata legitur*, ne ad id cuiuslibet conuersationis, vel meriti laicam personam aspirare permittas.

Item Pelagius Papa Eucarpo Messanen. episcopo.

¶ De eodem.

CAP. XVII.

3 CAtinensis ecclesiæ visitationem tibi iniungimus, cuius episcopum de hac luce transisse suscepta cleri relatione didicimus. Impossibile [f] enim est, vt nos in prouincia illa duntaxat in Syracusanis partibus alij cuilibet causas, quæ ad Deum pertinent, committamus, nisi fortè talem per te Deus nunc in Catinensi ecclesia eligere voluerit, de cuius conscientia possimus esse securi, vt à te labores istos paululum remouere possimus. Mox ergo dilectio tua ad supradictam Catinensem ecclesiam pergat, & hominem de clero, qui nec vxorem habeat, nec filios, [g] nec crimen aliquod canonib. inimicum, eligi cum auxilio Dei compellat, [h] atque suadeat: & statim eum ad vrbem Romam cum decreto, & testificatione relationis tuæ transmitte.

Item Gregorius Paßino Episcopo, lib. 10. epist. 13.

¶ Qui in episcopum eligitur, non sit reus criminum, quæ sacra lex morte punit.

CAP. XVIII.

BEne nouit fraternitas vestra, quàm longo sit tempore Aprutium † pastorali solicitudine destitutū: † vbi diu [i] quæsiuimus, quis ordinari debuisset, & nequaquam potuimus inuenire. Sed ꝙa Opportunus mihi in moribus suis, in psalmodiæ studio, in amore orationis valdè laudatur, & religiosam vitā omnimodò agere dr̄, hunc volumus, vt fraternitas vestra ad se faciat venire, & de aīa sua admoneat, quatenus in bonis studijs crescat.

Ene nouit.] CASVS. Aprutiana ecclesia diu fuit destituta pastore, & longo tempore quæsiuit Gregor. nec ibi dignum potuit inuenire. Tandem inuentus est ibi quidam Opportunus laudabilis vitæ: quare præcipit Grego. Passiuo episcopo, vt illum Opportunum moneat vt in bonis studijs crescat: & si nulla crimina ei obstant, monachus vel subdiaconus fiat: & demum episcopus consecretur.

i ¶ *Vbi diu.*] « argu. ꝙ differri potest electio, [d] cum non inuenitur idoneus, & licet aliqui intra tps statutū iusto impedimento detenti non eligant, non

« Impossibile multipliciter dicit.

b Ad hoc C. đ cur. fu. l. pe. ff. đ his q de. vel ef. cū sanè. ff. loc. cum in plures. §. 2.

g ¶ *Nec filios.*] « Tamen aliàs quantùm ad seculares honores pro sunt filij, vbi filius pro anno computatur. ff. de mino. l. 2. Sed nunquid istud est contra præceptum Apostoli, qui dixit, vnius vxoris virum? Solu. hic loquitur quando præsumptio est, quòd propter filios dilapidet bona ecclesiæ. sic 28. dist. de Syracusanæ. & tunc dabit cautionem, & faciet inuentarium. 12. q. 1. sibi manifestæ. Idem dico de nepotibus, vt in auth. quomodo oportet episcopos. §. 1. col. 1.

« Filiꝰ qñq; facit quē ꝑsumi maiorem.

3 Poly. ibid. Ans. l. 6. ca. 44.

h ¶ *Compellat.*] « Ergo aliquis potest cogi ad episcopatum [c] sicut ad alios ordines [e], vt 40. di. ante omnia. 92. di. si quis episcopus per manus. 74. dist. placuit. Ioan.

« Eꝑatū suscipere pōt quis cogi.

c Hoc ñ hr̄ hic, ſ3 potiꝰ clerici sunt compellēdi ad faciendā electionē, scđm Hug. & sic non bene arguit gl. Arch.

« Electio ex causa pōt differri.

d Etiam cu iuscūq; bñficij Lau. Et ꝑ hec vide qđ legi. & no. 85. dist ca. 2.

† Aprutium ciuitas] ori. † destituta] Orig.

priuantur electione, vt ext.de elect.ne pro defectu. nam non currit præscriptio contra illum,qui nõ poterat eligere. vt ext. de concef. præb.& eccl.non vacan. quia diuersitatem.& ar.C. de an.exce. l.1. in fi. C.de inof.test. contra ff. ex qui. cau.ma. l.quòd quidam. [a]

a Ex ꝓdictis patet,ꝙ tps deputatum ad elect. celebrandam est vtile nõ cõtinuũ: nã nõ currit iusto impedimẽto detentis nec etiã ignorantib. Arch.

a ¶*Vel monachus.*] Sed quare monachus? fortè quia erat monasterium cui deerat prælatus. Vel ideo ꝙa si est monachus, citius potest promoueri ad sacros ordines, vt 77. di. monachus. Sed nonne hic diutius expectabitur quàm per tres mensis: ꝙ esse non debet,vt 50.dist.postquam.sic s. eo.Osius.& 7.q.1.constitutum.

Et si nulla ei crimina, quæ per legis sacræ regulam morte mulctanda sunt,obuiant,tunc hortandus est, vt vel monachus, [a] vel à vobis subdiaconus fiat: & post aliquantum temporis, si Deo placuerit,ipse ad pastoralem curam debeat promoueti.

Cui autem visitatio iniungitur, nihil de rebus eiusdem ecclesiæ à quoquam præsumi patiatur.

Vnde Gregorius Gaudentio Episcopo,lib.4.epist.12.seu.c.56.

¶Non patiatur à quoquam præsumi de rebus ecclesię,cui eius fuerit iniuncta visitatio.

CAP. XIX.

1 QVoniam Festus Capuanæ eccleſiæ episcopus in Romana ciuitate positus de hac luce migrauit, curæ nobis fuit (quæ vniuersis ecclesijs à nobis impenditur) ad fraternitatem tuam præsentia scripta dirigere, vt memoratæ ecclesiæ visitator [b] accedas: sic tamen, vt nihil de prouentionibus † clericorum, reditu, [c] ornatu, ministerijsque,vel quidquid præfati loci esse patuerit,à quoquam præsumi patiaris, sed omnem vigilantiam, atque cautelam circa clerum, plebemque eiusdem ecclesiæ exhibere te conuenit, vt in vigilijs, obsequioque ecclesiastico sedulò, ac deuotè debeant seruire.

DISTINC. LXII.

Reuiter [d] monstratum est, ex quibus ordinibus in quos gradus sunt eligendi. Nunc videndum est,à quibus sunt eligendi,& consecrandi. Electio, clericorum est, A *petio,plebis.*

Vnde Leo Papa Rustico Narbonensi Episcopo,epist.90.al.92.c.1.

A ¶Est.] *In vulgatis codicibus sequebatur*, consensus principis. *In manuscriptis verò partim legitur*, consensus plebis, *partim*, petitio plebis: *atque ita est emendatum.*

1 Anſ. lib. 5.c.12.

«Visitatorẽ quis constituere põt.

† al. prouectionibus.

a ¶*Vel monachus.*] Sed quare monachus? fortè quia erat monasterium cui deerat prælatus. Vel ideo ꝙa si est monachus, citius potest promoueri ad sacros ordines, vt 77. di. monachus. Sed nonne hic diutius expectabitur quàm per tres mensis: ꝙ esse non debet,vt 50.dist.postquam.sic s. eo.Osius.& 7.q.1.constitutum.

Qvoniam Festus.] CASVS. Capuanus archiepiscop⁹ Romæ defunctus est: & ideo Papa præcipit cuidam episcopo, vt illuc visitator accedat: & nil de reb. ecclesiæ minui patiatur: sed & clerum & plebem illius loci moneat, vt in vigilijs mortuorum, & in obsequio diuino sedulè seruiat & deuotè.

b ¶*Visitator.*] « Hic habes, ꝙ Papa visitationis committit officiũ. Sed an metropolitanus possit visitatorem constituere, sicut præses curatorem, vt inst. de cur. §. vl. Non credo. Io. Ego dico ꝙ sic: cum non inueniam ꝓhibitum. argumentum extr.de senten.exc.nuper. B.

c ¶*Reditu.*] A quo custodiri debent bona vacantis ecclesiæ, notaui infra 2. q. 2. charitatẽ. & c.illud.

Reuiter.] CASVS. Supra dictum est ex quo ordine, & in quem debeat quis promoueri. & quòd laici non debeant in episcopos eligi. Nunc verò docet, quòd clericorũ est eligere, & populi consentire.

d ¶*Breuiter.*] Nunc hic ostendit,ꝙ clericorum sit eligere, populi consentire. Ostendit etiam ꝙ si aliquis fuerit consecratus sine auctoritate metropolitani, deponitur. 51. dist. qui in aliquo. ver.fi.

Vlla ratio.] CASVS. Quidam episcopi non fuerunt electi à clericis,nec à populo expetiti: nec metropolitani iudicio consecrati.Quæritur de istis talibus episcopis,& de ordinatis ab eis, an debeant inter episcopos & ordinatos reputari? Et resp. Leo Papa ꝙ non: potest tamen dispensari cum clericis ab eis ordinatis,vt j. 1.q. 1. si quis à pseudoepiscopis.

e ¶*Nec à plebibus.*] « Consensus plebis requiritur in electione: & eo ipso consentiunt, ꝙ perhibent ei testimonium: quia testimonium plebis æquiualet electioni,vt 24. di. c.1.& 67. di.reliqui. Sed quid si aliquis est consecratus, qui non habuit consensum plebis, nunquid cassabitur consecratio? Vñ ꝙ sic in odium consecrantium & eligẽtium cum contemptus est: licet ex gratia populus sit requirendus vel vocandus, vt 16.q. 7. decernimus. 21. q. 2.c.1. & 70.di.c.1. Nam semper cõsensus plebis est requirendus, vt 8.q. 1. licet. Item quia laicus potest excipere contra electum: & dicere ꝙ ei inuito non est dandus episcopus, vt infrà 63. di. capit. si fortè.& cap. Hadrianus. H. dicit si oritur scandalum ex hoc, ꝙ cassanda sit electio & consecratio: sed dico [b] non ideo cassandum, licet non affuerit: quia plura exiguntur, quæ tamen omissa nõ vitiant factũ. arg. 30.q. 5. nostrates. quia hmõi leuia omissa non vitiant rẽ, vt ff. de ven. insp.l. 1.in fi.eo ipso autem intelligitur laicus consentire, si nõ dissentit, vt 54. di. si seruus.2.ff. solu.mat. l. 2.§.vl.

« Cõsensus plebis est in electiõe requirendus.

2 Pol.l.2.ti. 1. Bur.l.1. c.2.Ansl.6. c.75. Iuo p. 5.c.65.

† al. cõprouincialibus.

b Et bene secundũ Lau. & Io. de F.

f ¶*Tribuendum.*] Isti tñ dant ordinem, & habent eum: sed non iustè, vt j. de conse. dist. 4. nullus autem.

g ¶*Nec docetur.*] si. extra de iu. pat. quòd autem.

h ¶*Si qui.*] 1. q. 1.sacerdotib. & ca. si qui à pseudoepiscopis.

4 Pol.l.6.ti. 1. Bur.l.15. c.13. Iuo p. 16. cap. 14. Deusdedit. par.1.

Docendus.] CASVS. Quidam populus nolebat episcopum eligere, nec permittebat eligere clericos. quæsitum fuit à Cælestino, quid in hoc casu sit faciendum. Et respon. populum esse docendum, vt prohibita non attentet: qui si non corrigitur, punitur ecclesiastica seueritate, sc. excommunicatione.

i ¶*Per seueritatem.*] scilicet excommunicationem. ferro enim resecanda sunt vulnera,&c.vt 16.q. 1.in canonibus.

5 In Pontificali est mentio huius decreti.

NISI. CASVS. In hoc §.& sequen. c.dicitur, quòd episcopus consecrari non debet, nisi fuerit canonicè electus: & casum per te videbis.

¶Non sunt habendi inter episcopos, qui nec à clericis eliguntur,nec à plebibus expetuntur.

CAP. I.

2 NVlla ratio sinit, vt inter episcopos habeantur, qui nec à clericis sunt electi, nec à plebibus [e] expetiti,nec à prouincialibus † episcopis cum metropolitani iudicio consecrati. Vnde cum sæpè quæstio de malè accepto honore nascatur, quis ambigat nequaquam istis esse tribuendum, [f] quod nec † docetur [g] fuisse collatum? 3 Si qui [h] autem clerici ab istis pseudo episcopis in eis ecclesijs ordinati sunt, &c. *vt infrà in causa simoniacorum.*

Item Cęlestinus Papa ad episcopos Apuliæ,& Calabriæ,epist.3.c.3.

¶Populus non debet præire,sed subsequi.

CAP. II.

4 DOcendus est populus, non sequendus: nosque, si nesciunt, eos quid liceat,quidúe non liceat, commonere, non his consensum præbere debemus. Quisquis verò conatus fuerit tentare prohibita, sentiet censuram sedis Apostolicæ minimè defuturam. Quæ enim sola admonitionis auctoritate non corrigimus,necesse est, vt per seueritatem [i] congruentem regulis vindicemus. Per totas ergo hoc, quæ proprijs rectorib.carent, ecclesias volumus innotescat,vt nullus sibi aliqua spe forsitan blanditus illudat.

Nisi autem canonicè electus fuerit,consecrari non debet.

Vnde Calixtus PP.2.

¶Non consecretur in episcopum, nisi canonicè electus.

CAP. III.

5 NVllis [k] in episcopum, nisi canonicè electum cõsecret. Quod si præsumptum fuerit,& consecrans,& consecratus absque recuperationis spe deponatur.

k NVllis.] ¶*Deponatur.*] 1.q.1. si quis episcopus.& ca.si qui episcopi. suprà dist. 50. ex pœnitentib. suprà 63. distin.qui ecclesiasticis.

Laici.

Laici.] hęc di. diuiditur in quatuor par. In prima probat per 8.auctoritates sanctorum, ꝙ laici non debent eligere, nec electioni interesse nisi vocati. Secunda ibi,*Contra.* Tertia ibi,*Principibus.* Quarta ibi,*Verùm quia.* Ioan.de Fan.

CASVS. Supra dictū est, ꝙ electio est clericorum. Sed quia laici volebant interesse electionibus clericorum, ideo supponit hác 63. dist.in qua primò ostēdit,ꝙ laici non debent interesse electionibus, vsq; ad §.*His omnibus.* Deinde probatur contrarium. Deinde in §. *Electione.* ponit solutionem.

DISTINC. LXIII.

1 ps *Laici*[a] *verò nullo modo se debent inferere electioni.*

Vnde Hadria. PT. in 8. syn. Constantinopoli sub ipso celebrata.

¶Laici electioni Pontificum non se inferant.

CAP. I.

1 NVllus laicorum principum, vel potentum semet inferat electioni, aut promotioni Patriarchæ, Metropolitæ, aut cuiuslibet episcopi, ne videlicet inordinata hinc, & incongrua fiat confusio,vel contentio, præsertim cum nullam in talib.potestatem quemquam potestatiuorum, vel cæterorum laicorum habere cōueniat. *& infrà.* ¶ 2 Quisquis autem secularium principum, & potētum, vel alterius dignitatis laicus aduersus communem,[b] & consonantem,atque canonicam electionem ecclesiastici ordinis agere tentauerit, anathema sit, donec obediat, & consentiat, quidquid ecclesia[c] de electione, & ordinatione proprij pręsulis se vel le monstrauerit,

¶*Hic citantur partes quædam vigesimi secundi canonis octauæ synodi sub Hadriano Papa,ij.habitæ,& ab Anastasio bibliothecario latinitate donatæ.*

Item ex octaua synodo, actione prima.

¶De eodem.

CAP. II.

3 HAdrianus Papa secundus (quod Nicolaus p̄decessor eius disposuerat[d]) missos suos, Donatum scilicet Hostiēsem episcopum,& Stephanum Nephesinum episcopum, & Marinum diaconum sanctę Romanę ecclesię ad Basilium Imperatorem, & ad filios eius Constantinū,& Leonem Augustos,[e] Constantino polim direxit, cum quibus & quod sicut.& ext.de post. bonæ. 2.in fi. & seruitus seperatim conceditur.ff.de ser.rust.præ.per fundum.Dico nullam talem esse electionem,cum sit clādestina,vt ext.de ele.quia pp.ad fi. Io.Hoc hodie determinatū est,ext.de ele.in Genesi.vbi dicitur,quòd singulares electiones non valent.Bar.

Anastasius bibliothecarius[f] Romanæ sedis vtriusq; linguę, græcæ,& latinæ peritus perrexit:& synodo congregata(quā octauam vniuersalem synodū illuc conuenientes appellauerunt) exortū schisma de Ignatij depositione,& Photij ordinatione sedauerunt, Photium anathematizantes, & Ignatiū restituentes. In qua sic statutū est: 4 Consecrationes,† [g] & promotiones episcoporum cō cordans priorib. concilijs,clericorum electione, ac decreto episcoporum collegij fieri sancta hæc & vniuersalis synodus diffinit,& statuit:atq; iure promulgat, neminem laicorum[h] principum, vel potentum semet inferere electioni, vel promotioni Patriarchæ, vel Metropolitæ, aut cuiuslibet episcopi,ne videlicet inordinata, hinc, & incongrua fiat confusio, vel contentio, præsertim cum in talibus nullam potestatem quemquam potestatiuorum, vel cæterorum laicorum habere conueniat:sed silere,& attendere sibi,vsquequo regulariter à collegio ecclesiæ suscipiat finem electio futuri Pōtificis. Si verò quisquam laicorum ad contractandum,† [i] & cooperandum inuitatur[k] ab ecclesia,licet huiusmodi, cum reuerentia, si fortè voluerit, obtemperare se asciscentibus. Taliter enim dignum pastorem sibi regulariter ad suam ecclesia†salutem promouet.[A]

A ¶Promouet.] *Si hic addatur vers.*Quisquis. *ex capite antecedente,erit integer 22.canon.8.synodi.In vulgatis sequebatus uox* clerus.*quę in vetustioribus est glosa interlinearis.*

Item ex historia tripertita, lib. 7.cap.8. [5]

¶ Electioni episcoporum Imperator interesse non debet.

CAP. III.

7 VAlentinianus Imperator veniens ab oriente ad hesperias partes (vt refert

c ¶*Ecclesia.*] ecclesiā hic vocat viros ecclesiasticos, qñq; vocatur cōgregatio fideliū,vt j. de conse.di.1. ecclesia. DE hoc dixi 7.q.1.scire.

H*Adrianus Papa.*] CASVS. Ignatius patriarcha Cōstantinopolitanus iniustè fuit depositus, & Photius loco eius substitutus:q̄ p̄sumptionē Nicolaus voluit remouere, sed morte p̄uentus non potuit,sed Hadrianus successor eius misit nūtios tres Constātinopolī ad Basiliū Impatorē,& ad filios eius, cū qb. fuit cancellarius Romanæ sedis, & ibi octaua synodus cōgregata, duo fecit. Primò Photium deposuit, & Ignatiū restituit. Secundò constituit,vt clericorū si electio tm̄, & ꝙ nullus laicus inserat se electioni patriarchę metropolitani vel ep̄i:sed silere debet. & attēdere qd clerus faciat,nisi à clericis iuitaretur ad remouēdos, & impugnādos malos.

d ¶*Disposuerat.*] arg. successorem debere cō summare quod antecessor ĩchoauit,vt hic,[d] & 12. q. 2. hæc huius. & q.5.quia.

ADDITIO. Ad idē ext. de resc. literis. vbi de hoc. & 11.q.3.si eps añ dānati. Papa tm̄ non tenebatur ad hoc, nec hoc dicitur ꝙ teneretur,bene tm̄ fecit. B.

e ¶*Augustos*]no. ꝙ filij Imperatorū dn̄r ēt Augusti,qa sperabat̄,ꝙ ēnt futuri Imperatores, & quasi p̄ auguriū hoc sperabat̄.“ Vel sicut Impator dr̄ Augustus,quia illius p̄positi dēt esse,ꝙ augeat,sic & filius p̄t dici Augustus, qa & hoc propositum debet habere, cum habebit imperium. [e]

f ¶*Bibliothecarius.*]i. cancellarius.s̄. 21.dist. submittitur.

g ¶*Consecrationes.*] hęc sūt verba concilij.

h ¶*Laicorum.*] j.96. di.bene quidem.

i ¶*Ad contractandum.*] idest,simul tractandum.

k ¶*Inuitatur.*] “ hinc inuitantur laici ad electionē, alibi ad sermonem faciendum, vt 23.di.mulier. qñq; ad causas mr̄imoniales,vt 35. q. 5. ad sedem. causis autem fidei intererunt etiam non vocati,vt 96. dist. vbi nam. Sed nunquid subscribent laici? ar.ꝙ sic.7.q.1.episcopus de loco.

V*Alentinianus.*] CASVS. Cum ecclesia Mediol. vacaret pastore, mortuo Auxentio hęretico, qui Mediol. ecclesiam,

1 Anſ.l.6.c.23.&72. Iuo part.5.c.122. Pan.l.3.capit.8. Deusdedit par.1.

a Vel facias continuatiōné non ad pximā dist. sed ad 61. di.vbi dr̄,qd̄ laici non debent eligi, sic nec eligere, vt in hac dist. Io. de Fan.

2 j.c.proxi. Pol.l.2.ti.3.

“ Electioni nullus laic⁹ dēt interesse.

b Idem not. j. ea. distin. Reatina.

3 Anſ.l.6.c.23. Iuo p.5.c.122.Pann.l.3.c.8. De⁹ dedit p. 1.

“ Electio sit cōis consonans, & canonica.

c Argu. ad hoc 92.dist. ca. pe. & ibi de hoc. arg. ad hoc 38. q. 2. si quis. abbas.

4 Polyc.l.2. tit.1.

† promotiones & consecratiōes] Orig.

d Et 18. q. 2.dudum.

† al. concertandum] Orig. & alij collect.

† al.& ecclesiæ.

“ Imperator quare dr̄ Augustꝰ.

5 Caput ē collectoris arbitratu cōpositum.

e Hoc v3 ad solutionem eius ꝙ hr̄ 21. dist. nunc autē. 7.q.1.in apibus.L.

“ Laici ad aliqua spiritualia inuitantur.

f Ad idē qd̄ leg. & no.j. e.quantò.in glos. ex hoc loco. in fin. &c.

ecclesiam, vt lupus dilaniarat, venit ab oriente Valentinianus Imperator, & suasit episcopis congregatis, vt talem in archiepiscopum elegerēt, cui etiam ipse Imperator se syncerè submittere possit. episcopi verò cum rogarent imperatorem, vt eligeret, ipse noluit assentire. demum Ambrosium elegerunt nondum baptizatum, vnde Imperator gratias referens, ꝙ electus esset ad saluandas aīas, cui curam corporum commiserat, confortauit eum vt non timeret. dicens: Deus te adiuuabit, & ego te semper defendam, & pro te pugnabo.

a ¶ *Episcopos.*] ergo electioni metropolitani intererunt omnes episcopi comprouincia les, vt j. e. metropolita no. & 66. di. c. 1. Io. sed in his non attendo [a] ni si consuetudinem, vt ext. de ele. cum ecclesia. & ext. de postu. bonæ. Io. [“] De iure communi oīs electio spectat ad capitulum, vt ext. de cau. pos. & proprie. cum ecclesia. B.

[a] Vt est ecclesia Rauēnas.

[“] electio ad quē spectat de iure cōi.

b ¶ *Solo.*] sic magistri morib. & facūdia alios debent præcedere, vt C. de profes. & med. magistros. lib. 10.

c ¶ *Testemque.*] no. ꝙ conuersatio præbet alicui testimonium, vt 2. q. 7. cum pastoris.

d ¶ *Submittamus.*] ar. ꝙ imperator est minor quolibet episcopo. [“] & excommunicari potest ab episcopo, vt hic innuitur, & 18. dist. quoniam quidem. 96. dist. duo. tamen Imperator est maior in temporalibus illis qui ab eo recipiunt temporalia: sed minor est in spiritualibus, ext. de ma. & obed. solitæ. 2. q. 7. §. item cū Dauid.

[“] Impator pōt ab epo excōicari.

e ¶ *Super vos.*] i. ad vos spectat. sic respon. Theodoricus. 17. dist. §. hinc. Vel ideo hic dicit, super vos. [“] ꝙa electio est periculo eligētium. [b] si quis. n. malum nominat, tenetur de omni damno, & dispendio, quod per eum acciderit. C. de peric. nominatorum. l. 1. lib. 11. Item si inhabilem nominat, & appellatur, tenet̄ dare sūptus quos fecerant aduersarij. C. de decu. l. 2. lib. 10. [c]

[“] electio est periculo eligentium.

[b] Vt 61. di. qd ꝓderit, & c. obitū.

[1] In epistō. ad Vercellense.

[c] Et de sū. recu. l. vna. li b. x. Arch.

f ¶ *Electus.*] & ita malè dicit G. ꝙ fuerit postulatus. s̄. 61. dist. §. his omnib. & §. sic beatus. in fi. Sed potes dicere, qd̄ fuit electus in postulandum: [d] vt ext. de reu. post trāslationem. Io. & dicit T. ꝙ clericus alterius ecclesiæ in sacris ordinib. constitutus eligi potest Ita no. in illa decre. post translationem. nisi sit episcopus, vt videtur dicere decr. extra de ele. cum inter canonicos. & postea debet postulari. B.

[d] Sic ét no. j. c. quāto. i gl. 1. Ad idē ext. de ele. i causis. Electio tn̄ sic celebrata n̄ est initialis, sed ꝓparatoria ad electionē faciēdā, secundū Io. & Gofr.

g ¶ *Corpora.*] & ita fuit curialis, sed absolutus fuerat, nec ex officio contraxerat irregularitatē, alioquin non promoueretur. 51. dist. si quis post.

h ¶ *Ordinem.*] ex hoc verbo dixerunt quidā, ꝙ Imperator debet habere ordinem subdiaconalem, sed non est verum, [e] quia habet militarem characterem, vt 1. q. 1. quod qdā. gerit tn̄ officiū subdiacōni cum ministrat epō.

[2] Iuo part. 5. c. 357.

[e] Adde Bal. plenè hoc exāminātē, & tenētē ꝓ opi. gl. i, pa. C. & doc. in c. venerabilē. extra. de ele. & Spec. ti. de leg. §. nunc ostendēdum. ver. 39.

¶ *Corpora.*] & ita fuit curialis, sed absolutus fuerat, nec ex officio contraxerat irregularitatē, alioquin non promoueretur. 51. dist. si quis post.

CAP. IIII.

[2] POrrò scias, quia relatum est nobis, quòd quicunque ad episcopatum in regno tuo prouehendus est, non nisi fauentem [i] tibi permittas eligi. [k] Idcirco Apostolica auctoritate sub diuini iudicij obtestatione iniungimus tibi, vt in Treuerensi vrbe, & in Agrippina colonia nullum eligi patiaris, antequam relatum super hoc, nostro Apostolatui fiat.

Item ex concilio Parisiensi. 1. c. 8.

¶ Non recipiatur à comprouincialibus, qui regia ordinatione episcopale culmen est adeptus.

CAP. V.

[3] SI per ordinationem regiam honoris istius culmen peruadere aliquis nimia temeritate prēsumpserit, à cōprouincialibus loci ipsius episcopis † recipi nullatenus mereatur, quem indebitè ordinatum cognoscunt. Si quis de comprouincialibus recipere eum contra interdicta † præsumpserit, sit a fratribus omnibus segregatus, & ab ipsorum omnium charitate semotus.

[3] Iuo p. 5. c. 123. Pan. l. 3. c. 9.

† al. epūm.

Item ex concilio Laodicensi, c. 13.

¶ De eodem.

CAP. VI.

[4] NOn est permittendum turbis electionem eorum facere, qui sunt ad sacerdotium promouendi.

[4] Burc. l. 2. c. 8. Iuo p. 6. c. 28. Ansel. l. 6. cap. 38. al. 43 Deus ded. p. 1. & 4.

Item ex A *septima synodo, quæ est secunda Nicæna, 350. episcoporum, cap. 3.*

¶ Irrita sit electio episcopi, vel presbyteri, vel diaconi à principib. facta.

CAP. VII.

[5] OMnis electio episcopi, vel presbyteri, vel diaconi à principibus facta, irrita maneat, secūdum regulam, [m] quæ dicit [Si quis episcopus secularibus potestatibus vsus, ecclesiam per ipsos obtinuerit, deponatur, & segregētur [B] ab ecclesia omnes, qui illi communicant.

[5] Ex concilio Parisiēsi. c. 8. Ex Laodicēsi. c. 13. Ex septima. c. 3. Ex Nicæna. c. 3. Ex Antiochēsi. c. 4. Ex Sardicēsi. c. 3. Ex Carthaginēsi. c. 13. Ex Nicæna. c. 4. Ex Antiochēsi. c. 5. Ex Nicæna. c. 5. Ex Antiochēsi. c. 6. Ex Nicæna. c. 6. Ex Antiochēsi. c. 7. Ex Nicæna. c. 7. Ex Antiochēsi. c. 8. Ex Nicæna. c. 8. Ex Antiochēsi. c. 9. Ex Nicæna. c. 9. Ex Antiochēsi. c. 10. Ex Nicæna. c. 10. Ex Antiochēsi. c. 11. Ex Nicæna. c. 11. Ex Antiochēsi. c. 12. Ex Nicæna. c. 12. Ex Antiochēsi. c. 13. Ex Nicæna. c. 13. Ex Antiochēsi. c. 14. Ex Nicæna. c. 14. Ex Antiochēsi. c. 15. Ex Nicæna. c. 15. Ex Antiochēsi. c. 16. Ex Nicæna. c. 16. Ex Antiochēsi. c. 17. Ex Nicæna. c. 17. Ex Antiochēsi. c. 18. Ex Nicæna. c. 18. Ex Antiochēsi. c. 19. Ex Nicæna. c. 19. Ex Antiochēsi. c. 20. Ex Nicæna. c. 20.

A ¶ Super vos.] *Vera lectio est,* supra nos. *μεῖζον ἢ καθ' ἡμᾶς. Sed ob. gl. non est restituta.*

Item Nicolaus Papa I. Lothario regi.

¶ Auctoritate apostolica, non regio fauore episcopus est eligendus.

A ¶ Ex septima.] *Citabatur antea ex secunda actione sextæ synodi. Restitutus est locus ex Iuone.*

[m] OMnis lectio.] ¶ *Regulam.*] 16. q. 7. quis deinceps.

Non

Non licet.] *His.* Casvs. Hactenus probauit, quod laicus non debet interesse electioni. Modò vult Gratianus probare contrarium.

Contra. Hęc est secunda pars distin. in qua probat sophisticè, quòd laici possunt & debent interesse electioni episcopi & archidiaconi. Io. de Fan. dicit cap. ad hoc inducta esse intelligenda, quòd tantùm debent consentire, non autem eligere, nisi hoc habeant ex priuilegio speciali: vel sunt vocandi ad tempus ex causa.

a ¶ *Contra.*] Tu dicas, quod laici debent interesse non ad eligẽdum, sed ad consentiẽdum, ī. e. nosse. [a]

a Vtj. e. §. electionis.

b ¶ *Primæ Iustinianæ.*] id est, Salonitanæ: quæ sic dicta est: quia Iustinianus ibi natus est. Alij dicunt de Rauenna, quia vtraq; est Illyrica, vel adiacet Illyrico mari.

1 Apud Marti Brac. c. 1.

Qvia.] Casvs. Ioãnes de communi voluntate totius concilij & principis electus est in episcopum primæ Iustinianæ: quod cum audisset Gregori[9], retulit gratias Deo, & confirmauit eũdem & rogauit Deum vt ipsum custodiret.

2 j. dist. 24. epi. & di 61, episcopum. Bur. l. 1. ca. 20. Iuo par. 5. c. 64. Ans. l. 6. ca. 8. al. 12.

c ¶ *Concilij.*] id est, collegij.

d ¶ *Consentimus.*] cõfirmando electionem tuam: " & ita Papa confirmat omnes metropolitanos, vt j. eod. quanto. & ca. Salonitanæ. & 100. distin. quoniam. quod verùm est cum non habent primatem: sed ei nullo medio subsunt, vt j. e. cum longè. & j. distin. prox. quia per ambitiones. nisi velis dicere, quòd eo ipso quòd qs recipit pallium à Papa, intelligitur confirmari ab ipso: imo & plerique archiepiscopi non confirmantur nec consecrantur, nisi à suis subditis: nec petitur confirmatio à Papa, sed tantùm pallium, vt dixi. De hoc 51. dist. qui in aliquo.

" Metropolitanos confirmare ad quẽ ptinet. 3 Est patria Iustinia. magni, q è Taurelio natali solo vili Dalmatiæ pago metropolim fecit, & de suo nomine nũcupauit, vt in nouel. cõst. 131. d eccl. can. in prin. 4 Ansel. l. 6. c. 95.

Qvanto.] Casvs. Laurentio Mediol. archiepiscopo sublato de medio, Cõstantinus diaconus electus est in eius locum vnanimi consensu à clericis: qui supplicauerunt Papæ vt ipsum confirmaret. Sed quia in petitione eorum non continebantur clericorum subscriptiones, ideo Greg. præcipit Ioanni subdiacono, vt Genuam proficisceretur: & voluntates Mediol. qui illic coacti barbarica seueritate detinebãtur, inuestigaret. et si omnium voluntates in electione eius perdurare cognosceret, auctoritate apostolica faceret ipsum à suffraganeis consecrari.

e ¶ *Relatio.*] Ex hoc loco quidam dixerunt, quòd electio posset variari vsq; ad subscriptionem: sed post, non. ar. 1. q. 7. saluberrimum. & 27. q. 1. omnes fęminæ. & ar. pro eis extra de cen. olim. Alij dicunt vsq; ad confirmationem esse ambulatoriam voluntatem eligentium, vt ext. de præb. cum non ignores. & ex eo quod dicit hic, pdurare. j. e. Salonitanæ. 28. di. de Syracusanę. 71. dis. studij. vñ & priora stipẽdia retinet electus vsq; ad cõfirmationẽ, vt ext. de ele. cum in cunctis. nec cogit inscribere qui excipit contra electum non confirmatũ: qa nõ deijcitur ab obtento, sed ab obtinẽdo, vt ext. de ac. super his. Item quis ante confirmationem nõ renuntiat electus ẽpatui, cum adhuc nihil iuris sit consecutus, vt ext. de transl. inter. " Sed tu dicas, q̃ per consensum eligentium ius est acquisitum electo: dum tñ ipse consentiat, [b] vel consentire velit, vt ext. de ele. cum inter canonicos. in fi. Io. nec possunt post electionẽ variare: sed ante publicationem scrutinij possunt, vt ext. de ele. publicato. B. " Si quæras quale ius acq̃ritur electo per electionem, dico quòd ius prælaturę, & ius administrãdi: sed non exercituum prẹlaturæ vel ad administrationis. per confirmationẽ enim nihil iuris noui acquiritur: sed tñ exercitiũ: ext. de rescr. pastoralis. ī fi. 16. q. 1. §. ecce. electio. n. facit ĩperatorem, vt 93. dist. legimus. " Sed quęritur vtrum per nominationẽ aliquid iuris acq̃ratur nominato? vī q̃ sic. vt 16. q. 7. cõtra sanctorũ. & 2. q. 6. nominationes. & 72. di. placuit. & ext. de elect. auditis. Ar. cõtra ext. de ele. q̃ sicut. & c. innotuit. Dico q̃ [c] si noīatio est tractatus pręcedẽs electionem, per noīationem nihil iuris acquiritur. nam per talem noīationem exprimitur cõsensus de futuro: & est sensus, nomino talem, i. nomino eum eligendum: sicut ẽt aliquis eligitur in postulandum. vt ext. de ren. post translationem. & ī. e. Valentinianus. sicut non contrahitur matrimonium carnale per hæc verba, nomino te in mulierem. sed si per denominationem exprimitur consensus de præsenti, tũc denominato ius ẽ acq̃situm: quia non refert quibus verbis, quis exprimat consensum, vt 22. q. 5. humanæ. maximè si consuetudo est alicuius ecclesiæ, quòd per talia verba celebretur electio: tunc in talibus ad communem intelligentiam verborum est recurrendum, vt extra de spon. ex literis. 1. Quid de postulatione iuris sit, dixi. ī. 61. dist. §. sed aliud. Sed quare reprobatur hic electio propter defectum subscriptionis? sed intellige quòd hic non erãt duæ partes præsentes, [d] quæ ad minus debent esse in electione: & ideo in fraudem nolebant subscribere, ne eorum paucitas reprehenderetur. vnde cum ab initio non fuerit consensus eorum legitimus, bene dicit Papa si perdurat. sic ī. 28. di. de Syracusanæ. & 39. di. Petrus. Sed videtur, quòd non esset denuo requirendus eorum consensus, vt ff. de ser. ru. præ. per fundum. sed illud non est simile: quia seruitus concedi potest separatim: sed electio debet esse communis, vt hic dicitur. & eo. c. 1. sed cum Gratianus intelligat hoc. c. quòd consensus laicorum hic requirebatur: quare ergo dicit subscripta relatione, cum laici non subscribant? Videtur quòd subscribant, vt 7. q. 1. episcopus de loco. & 1. q. 6. si quis autem episcopatum. Item subscriptio non est de electione, sed de solennitate, vt 61. dist. episcopus.

" Electo i' acquiritur p consensũ eligentiũ.

b Intellige secũdum id qđ hr extra li. 6. de ele. q̃ fit. Gre. x.

" Electus q̃ ius habet.

" Nominatio an tribuat aliqđ ius nominato.

5 Ans. li. 6. c. 26. Polyc. l. 1. tit. 5.

c Ista ẽt fuit hic sńia H. quam fouet Gof. ext. de transla.

d Vel eligãt indignũ. secũdũ Vinc. & B. qđ dic, vt not. extra de post. bonæ. 2. glo. ĩ dicit, &c.

f ¶ *Genuam.*] " Not. q̃ vocantur absentes à Mediolano vsq; ad Genuam: sed non vsq; ad 12. dietas, vt ext. de ele. cum inter.

" Absentes vnde vocantur ad electionem.

Hęc est secunda pars distin. in qua, quòd laici possunt & debent interesse electioni.

b ¶ Et segregentur.] *In aliquot vetustis Gratiani exemplaribus est:* segregetur. *Sed plerisque cum vulgata lectione conuenit. In canone* 31. *Apostolorum græcè sic legitur.* καθαιρεῖσθω, καὶ ἀφοριζέσθω καὶ κοινωνοῦς τες αὐτῳ πάντες. *& infrà* 16. *q.* 7. *cap. Si quis episcopus. vbi hic idem canon ex alia refertur versione legitur:* & segregetur, omnesq; qui illi communicant, *eodemq; modo est apud Anselmum. Verùm in versione Anastasii bibliothecarij legitur, quemadmodum apud Gratianum, & conuenit cum versione prisca, ac Dionysiana.*

Item ex concilio Martini Papæ, cap. 1. [1]

1 Apud Marti Brac. c. 1.

¶ Non eligantur à populo, qui sunt promouendi ad clerum.

CAP. VIII.

2 NOn licet populo electionem facere eorum, qui ad sacerdotium promouentur: sed in iudicio episcoporum sit, vt ipsi eum probẽt, si in sermone, & fide, & spirituali vita edoctus sit.

His omnibus auctoritatibus laici excluduntur ab electione sacerdotum, atque iniungitur eis necessitas obediendi, non libertas imperandi.

2 *Contra* [a] *verò scribit B. Gregorius Ioanni episcopo primæ* [b] *Iustinianæ* [3] *Illyricæ, lib.* 4. *epist.* 15. *seu. cap.* 56.

a Vt j. e. §. electionis.

b ¶ *Primæ Iustinianæ.*] id est, Salonitanæ: quæ sic dicta est: quia Iustinianus ibi natus est. Alij dicunt de Rauenna, quia vtraq; est Illyrica, vel adiacet Illyrico mari.

3 Est patria Iustinia. magni, q è Taurelio natali solo vili Dalmatiæ pago metropolim fecit, & de suo nomine nũcupauit, vt in nouel. cõst. 131. d eccl. can. in prin. 4 Ansel. l. 6. c. 95.

¶ Voluntas principis in ordinatione Pontificis desideratur.

CAP. IX.

4 QVia igitur susceptа fratrum, & coẽpiscoporũ nostrorum relatio ad locum vos sacerdotij, totius concilij [c] vnito consensu, & serenissimi principis voluntate declarat accersiri, gratias omnipotenti Deo creatori nostro magna cum exultatione retulimus, qui vitam actusque vestros ita de præteritis fecit esse probabiles, vt omnium vos, quod est valdè laudabile, faceret placere iudicio. Quibus nos quoque in personam fraternitatis tuæ per omnia consentimus: [d] atque omnipotentem Dominum deprecamur, vt charitatem vestram, sicut sua gratia elegit, ita in omnibus sua protectione custodiat.

Idem Gregorius Ioanni subdiacono, lib. 2. *Indict. ij. epist.* 30. *seu c.* 69.

¶ Clerus, & populus Pontificis electioni intersint.

CAP. X.

5 QVantò Apostolica sedes, Deo auctore, cunctis prælata constat ecclesijs: tantò inter multiplices curas, & illa nos valdè solicitat, vbi ad consecrandum antistitem, nostrum expectatur arbitriũ. Defuncto igitur Laurentio ecclesiæ Mediolanensis episcopo, sua nobis relatione clerus innotuit in electione se filij nostri constantij diaconi sui vnanimiter consensisse. Sed quoniam eadem non fuit subscripta relatio, [e] ne quid, quod ad cautelam pertinet omittamus, huius idcirco præcepti auctoritate suffultum Genuã[f] te proficisci necesse est. Et quia multi illic Mediolanen-

c Vel eligãt indignũ. secũdũ Vinc. & B. qđ dic, vt not. extra de post. bonæ. 2. glo. ĩ dicit, &c.

d Vel eligãt indignũ. secũdũ Vinc. & B. qđ dic, vt not. extra de post. bonæ. 2. glo. ĩ dicit, &c.

e ¶ *Relatio.*] Ex hoc loco quidam dixerunt, quòd electio posset variari vsq; ad subscriptionem: sed post, non. ar. 1. q. 7. saluberrimum. & 27. q. 1. omnes fęminæ. & ar. pro eis extra de cen. olim. Alij dicunt vsq; ad confirmationem esse ambulatoriam voluntatem eligentium, vt ext. de præb. cum non ignores. & ex eo quod dicit hic, pdurare. j. e. Salonitanæ. 28. di. de Syracusanę. 71. dis. studij. vñ & priora stipẽdia retinet electus vsq; ad cõfirmationẽ, vt ext. de ele. cum in cunctis. nec cogit inscribere qui excipit contra electum non confirmatũ: qa nõ

f ¶ *Genuam.*] " Not. q̃ vocantur absentes à Mediolano vsq; ad Genuam: sed non vsq; ad 12. dietas, vt ext. de ele. cum inter.

" Absentes vnde vocantur ad electionem.

ſiter. Quid de hoc iuris ſit, dixi 7.q.1.factus. ext.de ele.ĩ Gñſi.

a ¶ *Barbarica.*]propter hoc verbum inducit magiſter cap.vt etiam conſenſus laicorum requiratur.

b ¶ *Perdurare.*]Ar.ꝙ non eſt conſenſus niſi duret, vt de pœ. diſt. 1.diuortium.ext.de ver. ſi. nam & ego. ff. de in rem ver.ſi pro patre.§.verſum.

c ¶ *Aſſenſu.*] hic habes quòd Papa confirmat electionem metropolitani, vt dixi s̃. cap. prox.

† aliàs, conuocatis clericis in communione.

Plebs.] Casvs. Vacante eccleſia Diotrenſi, electus eſt ibi quidam à paucis & tenuib. ceteris diſcordantib.cuius electionẽ Philippus & Gerũtius viſitatores illius eccleſiæ reprobauerunt: ꝙ cum audiſſet Gelaſius, præcepit viſitatorib. vt omni turba clericorũ & laicorum conuocata moneant eos talem perſonam eligere in p̃latum, quæ non poſſet pati repulſam.

Philip.2.

d ¶ *Et tenuib.*] i. modicæ auctoritatis. & ſic non tm̃ numerus, ſed etiam auctoritas eligẽtium conſideratur. ar. 19. di. in canonicis, arg. contra ext. de ele. dudum.

† al. Geron tio.

e ¶ *Ex omnibus.*] "ergo in electione ep̃i totus clerus ciuitatis intererit, vt hic,& j̃.e.ob euntibus.& 8.q.1.licet. ſed verum eſt quod intererunt ad conſentiendum,non ad eligendũ, vel interſunt ſi eſt conſuetudo longa. extr. de cau. poſ.& proprie. cũ eccleſia.

" Electioni ep̃i qui debent intereſſe.

1 Anſel. l. 5.c.50.

† al.nos.

f ¶ *Turbam.*] Hoc ca. & omnia quæ dicunt laios vocari ad electionem,intelligit H.de patronis. Dic vt s̃.in prin. huius diſt.

g ¶ *Admonentibus.*] Ergo patet hic,quòd viſitator non eligit, vt dixi 61. diſt.obitum.

Noſſe.]Casvs. Defuncto Imolenſi epiſcopo vota populi ſe diuiſerunt in partes in electione ſucceſſoris. Vnde præcipit Stephanus archiepiſcopo Rauennati, vt clero & populo cõuocato monente eo talis in epiſcopum eligatur, cui non poſſint canones obuiare. Dicit etiam quòd clericorum eſt eligere: populi verò conſentire. Sequens cap.patet.

a Tpe Imp. Fride. antiq & Othonis 4. ep̃us Imolẽſis appellabatur ep̃s Corneliẽſis ſic vide cõtineri in priuilegio p̃dicti Othõis, qđ eſt ipſi⁹ ep̃i Imolẽſ. in eccleſia vocabatur eccleſia Corbalien. Arch.

h ¶ *Imolenſem.*] tamen tempore Stephani non erat Imola ſedes epiſcopalis ſed iuxta, in caſtro ſancti Caſſiani. [a] Et ſic eſt argu. quòd non vitiatur reſcriptum, licet quis nominetur epiſcopus non nomine catedræ ſed hoc ideo fecit,quia locus ille celebrior erat.

i ¶ *Sæpè.*] inf. e.c.vlt.& j̃.8.q.1.nec nouum.

k ¶ *Clero & populo.*]Et no.verbum ſemel hic poſitum,æqui uocè poni.ſic 28.diſt.presbyterorum.

ſium coacti barbarica [a] feriatè conſiſtunt, eorum te voluntates oportet conuocatis eis in commune † perſcrutari. Et ſi nulla eos diuerſitas ab electionis vnitate diſterminat, ſi quidem in prædicto filio noſtro Conſtantio omnium voluntates, atq; conſenſum perdurare [b] cognoſcis, tunc eum à p̃prijs epiſcopis,ſicut antiquitatis mos exigit, cum noſtræ auctoritatis aſſenſu [c] ſolatiante & auxiliante Domino, facias conſecrari,quatenus huiuſmodi ſeruata conſuetudine, & Apoſtolica ſedes proprium vigorem retineat,& à ſe conceſſa alijs ſua iura non minuat.

Item Gelaſius Papa Philippo, & Geruntino † epiſcopis.

¶ In electione epiſcopi populus debet adeſſe.

CAP. XI.

1 PLebs Diotrenſis data nobis petitione defleuit diu ſe ſine rectoris proprij gubernatione diſpergi. Ac ſicut aſſeritur,is qui à vobis iam probatus dicitur,à paucis,& tenuibus [d] putatur electus, cum ad vos † pertineat, vniuerſos aſſidua admonitione compellere,vt omnes in vnum quem dignum ſacerdotio viderint, & ſine aliqua reprehenſione,conſentiant. Et ideo fratres chariſſimi, diuerſos ex omnibus [e] ſæpe dicti loci parochijs preſbyteros, diaconos, & vniuerſam turbam [f] vos oportet ſæpius conuocare, quatenus nõ, prout cuilibet libuerit,ſed cõcordantibus animis talem, vobis admonentibus, [g] ſibi quærant ſola diuinitatis attentione perſonam, quam nulla contrarietas,à conſtitutis poſſit reuocare præſcriptis.

Item Stephanus epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei Romano Archiepiſcopo Rauennati.

¶ De eodem.

1 *Epiſcopos per Aemiliam.*] Aemilia dicitur à Rauenna vſque ad Placentiam.

Literas.] Casvs. Iulianus epiſcopus Grumentinus ſignificauit Pelagio,ꝙ clerus & populus Marcellian.eccleſiç poſtulabat in epiſcopum Latinum diaconum ſuum. Papa verò reſcribit: ꝙ gaudet, ſi vult ipſum concedere. & deinde ſi poteſt electus occurrat ante paſcha, vt & tũc in ſabbato immediatè poſt paſcha ordinetur.

2 Anſ.l.6. c.36.

m ¶ *Omnes.*]Hic colligitur,quòd omnes conſentire debent in poſtulatione extranei, vt dixi s̃. 61. diſt. nullus. & ideo dicit decre. quòd poſtulatio non admittitur in diſcordia, vt extra de poſtul. præ. bonç.quod tamen verum eſt ſecũdum diſtinctionem eius ꝙ legit extra de ele.ſcriptum eſt.

n ¶ *Et vis.*]Hic habes ꝙ clericus alterius ep̃i eſt poſtulandus, vt 61. diſt. §. ſed aliud. & ca. Oſius. & laicus etiam eſt poſtulandus, vt ibi dicitur: & illegitimus, vt ext.de elec.innotuit. Item hic habes, ꝙ ep̃s non cogitur dare poſtulatum,vt 85.diſ. Florentium. Nemo enim cogitur emancipare filium ſuum, vt inſtitu. qui. mo. ius pa. po. ſo. §.vl. " Sed pone ꝙ eligatur talis clericus, & ep̃s eius poſtea nõ conſentiat:nunquid iſti sũt priuati electione, quia elegerunt eum quem non poterant habere: vel nunquid conſenſus illius à quo erat poſtulandus, confirmat electionem?arg.ꝙ non confirmat,ext. e. auditis.Argum. ꝙ ſic,ext.e. quòd ſicut. & extra de iu. pat. cura paſtoralis. Ad hoc dico, ꝙ ſi eligitur in poſtulandũ, [b] bñ tenet talis electio, vt extra. de renun.poſt trãslationem. Vel dic, quòd ſi elegerunt eo ꝓpoſito,vt ſtatim dẽat tenere electio, non ratificat̃ per ſequentẽ cõſenſum illius à quo eſſet poſtulandus. Si verò ſciebant electionẽ per ſe inualidã eſſe,ſed ſperabãt, qđ Dñs Papa eam ratam hẽret tũc ratificatiõe Dñi Papæ cõfirmat̃.ſic 9.q.2.Lugdun.Similem diſtinctionẽ facit lex. ff. de ſo.ſi qs offerenti. Vel dic, quòd non eſt inconueniens,ſi clericus alienus eligat̃,quia talis primò dẽt eligi, & poſtea poſtulari,vt dixi 61.di.§.ſed aliud.Item obijcit̃, cum clericus contradicente ep̃o poſſit fieri Monachus,vt 19.q.2.c.1.ergo multò fortius poteſt ꝓmoueri ad ep̃ale regimen,cum ille trãſeat ꝓ priuata vtilitate,iſte pro cõi, quæ præiudicat priuatæ, vt 7. q.1.ſcias.& 8.q.1.in ſcripturis.ext.de poſt.bonæ. 1.Reſp.monachus tranſit ad locũ deiectionis vbi nulla præſumitur ambitio: hic verò præſumitur ambitio ex eo,quòd nolente ep̃o vltrò

"electio vel poſtulatio de clerico alteri ſubdito facta, an valeat.

4 j̃.diſt.76. c.vlt. Pol.l. 2.ti.29.Anſel.l.6.c.60. Iuo part.6. c.112.

b Idẽ ſi ſimpliciter eligitur, vt ſatis patet 76 di. dilectionis. extr. de ele.eccleſia 2.& ext. lib. 6.e. tit. cap. quam ſit.

CAP. XII.

2 NOſſe tuam fraternitatẽ volumus ad noſtras aures fore peruentum, Imolenſem [h] epiſcopum ab hac luce migraſſe, in cuius ſucceſſoris electione, populi diuiſionem proueniſſe audiuimus. Quod quia ſæpè [i] contingere ſolet (quærentib. ſingulis quæ ſua ſunt,non quę Ieſu Chriſti) nõ adeo miramur. Verumtamen in hoc tuam plurimum oportet adhiberi ſolicitudinem, vt conuocato clero, [k] & populo, talis ibi eligatur per Dei miſericordiam, cui ſacri non obuient canones. 3 Sacerdotum quippè eſt electio: & fidelis populi conſenſus adhibendus eſt, quia docendus eſt populus,non ſequendus.

2 Anſ.l.6. c.36.

Item Nicolaus Papa Ioanni Rauennati Archiepiſcopo.

¶ De eodem.

CAP. XIII.

1 EPiſcopos per Aemiliam non conſecres, niſi poſt electionem cleri,& populi.

¶ *In vetuſto codice Mutinenſi ſex concilij Romæ habiti referuntur capitula,quorum ſecundum eſt hoc.Et de hac eadem re habentur multa in Pontificali manuſcripto in geſtis Nicolai primi.*

Item Pelagius Papa Iuliano Epiſcopo Grumentino.

¶ De eodem.

CAP. XIIII.

4 LIteras charitatis tuæ ſuſcepimus,quibus ſignificas,Latinum diaconum tuum ad epiſcopatum eccleſiæ Marcellianenſis à clero, & omnibus, qui illic conueniunt, poſtulari. *& infrà.* ¶Sed nunc & hoc dicimus, vt ſi eũ omnes [m] eligunt,& vis [n] eum concedere, gratum nobis eſſe cognoſce,& ſi poteſt, ante diem ſanctum feſtinet occurrere,vt vel ſabbato ipſo noctis magnæ poſt baptiſmum cum Dei gratia valeat ordinari.

3 ſ.62.diſt. c.docẽdus.

4 j̃.diſt.76. c.vlt. Pol.l. 2.ti.29.Anſel.l.6.c.60. Iuo part.6. c.112.

b Idẽ ſi ſimpliciter eligitur, vt ſatis patet 76 di. dilectionis. extr. de ele.eccleſia 2.& ext. lib. 6.e. tit. cap. quam ſit.

vltrò se ingerit.q potius trahi dēret,vt 8.q.1.sciēdum. [a] malè tñ facit epus si eum absque iustitia negat,vt 7.q.1.omnis qui. & p superiorem cogi pōt.arg.ext.de iu.pa. nullus principali.

a Et ca.episcopatū. 1.q.5.sicut.C. ad epi.& cle. si quéquā. secundū Io. de Fan. qui sequit hæc omnia supradicta.

Principali.] Casvs.Milites Centumcellenses impetrarunt scriptum à principe,in quo dabat eis licentiam,vt in eccle sia Centumcellensi or dinaretur vnus presby ter, & vnus diaconus, & subdiaconus, quod cū Papæ significassent, præcepit Laurētio epi scopo,vt si personas illas inculpabiles inueni ret,& bonæ vitæ,& lau dabilis testimonij, adueniente mediana heb domada vnumquemq; per pfata officia promoueret. Et dicit H. quod ista 4. c.intelligūtur de ecclesijs in qbus Imperator habebat iusp patronatus, vel isti erant curiales qui postulati fuerunt ab Impera tore.No. quòd ista tria seq.c.s. Reatina.nobis. & lectis.de vno & eodem clerico loquūtur, s.Colono.& illud c.lectis. præcedit alia duo c. & primò debet legi secūdum naturam rei gestæ. Est ergo casus illius c.lectis.Reatina ec clesia pastore destituta, Colonus diaconus ab omnib. vnanimiter est electus, pro quo ordi nando,& consecrando Guido comes Stephano Papæ supplicauit. Stephanus verò noluit eum ordinare: quia imperialem epistolam absolutionis iuxta morē non detulerat. & ideo ne molestaretur imperialis animus: eius peti tionem non admisit, sed suadet comiti, vt acquirat epistolam imperialem,& tunc habitat licentia iuxta eius voluntatem consecrabitur.

1 Anſ. lib. 7.c.94.

† al.hebdomada.

a ¶*Principali.*] Exc. isto & seq. dicit H. patronum debere eligere cum alijs in ecclesia cōuentuali. Alij dicunt qp ecclesia episcopalis nō habet patronum.

b ¶ *Principis.*] Sed quare petebatur istud ab Imperatore ? quia fortè isti curiales erāt, vel fortè patronus erat. Et ita est argum. quòd patronus non tātùm prælatum, sed etiā subdiaconum, & diaconum potest instituere. ar. 18.q.2.Eleutherius. 16.q.2.si quis episcoporum. in authen. de san. epis. §. si quis oratorij domum. coll. 9. & ext. de fil.pres.ex transmissa.dum tamen hoc fiat cum consensu prælati,

« Patronus vtrum instituer possit.

† al. volueritis.

† al.asculanam.

Idem Laurentio Episcopo Centumcellensi.

¶Ex sacra A principis quis ordinatur.

CAP. XV.

1 PRincipali [a] deuotissimorum militum, qui illic in ciuitate Centumcellensi consistunt, relatione ad nos directa sacram insinuant se clemētissimi principis [b] impetrasse, quæ eis presbyterum, diaconum, & subdiaconum fieri debere præcepit. Ideo hortamur dilectionem tuam, vt pſonas ipsas videas, & diligenter inquiras,ne aliquid contra canones commisissent: & si eos inculpabiles repereris,& vitę ipsorum laudabile testimonium videris,veniente mediana [c] septimana † Paschę, si Dominus voluerit, & si vixerimus [d] vnumquemque per officia,quæ prædiximus, non differas promouere.

A ¶Ex sacra.] *Emendata est hæc rubrica, vt indicet illum,de quo agitur, fuisse ad petitionem Imperatoris ordinatum:sacra enim epistolam Imperatoris significat.*

Item Leo quartus Lothario, & Ludouico Augustis.

¶Papa rogat Augustos, vt Reatinam ecclesiam cuidam electo dignentur concedere.

CAP. XVI.

REatina [e] ecclesia,quę per tot temporum spatia pastoralibus curis destituta consistit, dignum est, vt brachio amplitudinis vestrę subleuetur,ac gubernationis tegmine protegatur. Vnde salutationis alloquio præmisso vestram māsuetudinem deprecamur, quatenus Colono humili diacono eandem ecclesiam ad regendum concedere dignemini,vt vestra licentia [f] accepta [g] ibidem eum Deo adiuuante, consecrare valeamus episcopum. Sinautem in prædicta ecclesia nolueritis, † vt præficiatur episcopus, Tusculanā † ecclesiam, quę viduata existit, illi vestra serenitas dignetur concedere, vt consecratus à nostro præsulatu Deo omnipotenti, vestroq; imperio grates [h] peragere valeat.

Item Ritæ Comitissæ.

vt ext.eo.tit. proposuit. Sed verius credo hoc spectare ad ipsum [b] prælatum,vt ipse possit ministros præficere,quos velit, vt ext.de iu.pa. postulasti. Quid iuris habeat in electione patronus dicit decre.extra de iur.patr. nobis.B.

b Istā snīam sequit H. 16 q.7.decernimus. vbi dixit, Nō credo qp pfon° dēt eligere nisi platum, vel interesse electioni nisi prælati. Arch.

c ¶*Mediana septimana.*] s.cum cantatur, stientes.Io.

d ¶*Si vixerimus.*] si habes vixeritis,planum est. si habes vixerimus, est argu. quòd mandatum & pręceptum morte mandantis re integra [c] soluitur extra de of.del.gratum.Io.

c De hoc ſ. 13.q.1.c.vlt. dic vt ibi.

¶Regio præcepto ab Apostolico Colonus Reatinę ecclesię ordinatur episcopus.

CAP. XVII.

NObis dominus [i] Imperator, & imperatrix p suas epistolas dixerunt, vt Colonū in Reatina ecclesia, quæ pastoris officio per longa iam tempora destituta videbatur, episcopum facere deberemus, sicut & fecimus.

Item Stephanus Guidoni Comiti.

¶Imperatoris epistola in electionis confirmatione desideratur.

CAP. XVIII.

2 LEctis sagacitatis vestræ lapicibus, qui defuncto ecclesiæ Reatinæ antistite,clerum & plebem eiusdem ecclesiæ elegisse sibi futurum antistitem,nobisq; consecrandum vestro studio directum esse, ne ipsa ecclesia diu [k] sine proprio constet pastore, fatebantur,nos de obitu prioris dolentes,nunc ipsum electum vnanimitate, † & canonica ipsius ecclesiæ electione, vt mandastis, tam citissimè ordinare omisimus, quòd imperialem nobis,vt mos est, absolutionis minimè detulit epistolā. Pro qua scilicet re ambiguum est nobis: ideo voluntati vestrę in hoc parere distulimus, ne augustalis anim° durissimè hoc, quocunque modo perciperet. Sed scientes ecclesiam Dei sine proprio diu pastore non debere consistere, gloriæ vestræ mandamus, quoniam aliter nos agere non debuimus, vt vestra † solertia, imperiali, vt prisca consuetudo dictat, percepta licentia,& nobis,quemadmodum vos scire credimus, imperatoria directa epistola tunc voluntati vestræ de hoc parebimus, eundemque electum,Domino adiuuante,consecrabimus: quod, charissime fili, molestè nullo modo suscipias.

Item Leo Papa I.ad Anastasium Thessalonicensem Episcopum,epist. 82.al.84.c.6.

¶Clericorum,& ciuium voluntate metropolitanus est ordinandus.

CAP. XIX.

803 METropolitano defuncto, cum in loco eius

d ¶*Si vixerimus.*] si habes vixeritis,planum est. si habes vixerimus, est argu. quòd mandatum & pręceptum morte mandantis re integra [c] soluitur extra de of.del.gratum.Io.

Latina.] Casvs. Leo Papa prę missō salutatiōis alloquio rogauit Imperatorem Lotharium,& Ludouicum, vt ecclesiam Reatinam dudum destitutam pastore concederet gubernandam Colono diacono, quod si nollet facere,concederet ei Tusculanam ecclesiam, quæ diu vacauit:vt cōsecratus Deo, & sibi gratias agere possit.

2 S. Antonius part.2. ti.16.c.j.§.j.

e ¶*Reatina.*]hoc c.& duo seq. loquuntur in eadem materia.

f ¶*Licentia.*] " consensus principis est requirendus electione celebrata, vt extra de ele. quod sicut. nisi aliud suadeat scandalum.ext. eo. quia vel præscripta consuetudo, [d] vt extra de iure patr.nobis.

" Principis cōsensus est electione celebrata requirendus.

† al. vnanimi.

d Idē no.est s. e.in summa. dic qp i° eligendi in collegiata ecclesia nō cadit in laicū, secus in parochia. 16.q.1.i parochia. 3.q.7. decernimus. Arch.

g ¶*Accepta.*]26. q.7. decernimus.

h ¶*Grates.*] spirituales,non carnales.1.q.1. filium. hoc enim esset simonia, vt 1. q.1.sunt nonnulli. & q. 2. sicut. Immo videtur, quòd non sit simonia, dummodo ex post facto merè sine aliqua ambitione petentis.1.q.2.sicut episcopum.

Nobis.] Casvs. In hoc ca. dicitur qualiter Imperator misit literas suas Papæ,in quib. dedit ei licētiam cōsecrandi dictum Colonum in ecclesia Reatina, qd & Papa fecit.

† al. vt à vestra.

i ¶*Dominus Imperator.*] ex humilitate hoc fecit, cum ipse sit filius ecclesiæ, vt 96.distin.si Imperator.

k *Lectis.*] ¶ *Diu.*] i. vltra tres menses, vt 50. dist. postquam. nisi causa necessitatis, [e] vt 75. dist. quoniam.& 7.q.1. constitutum. Et ita restringitur quandoque vaga significatio alicuius verbi, vt 65. dist. de persona.

e Ad hoc ſ. 61.di. Oſi° & c.bene.& ibi de hoc ext de elec. ne pro defectu.

Metropolitano.] Casvs. Dicitur hic,qp defuncto metropolitano omnes suffraganei

3 Anſ.l.6.c. 19. al. 15. Iuop 5.ca. 348. Deusde.p.1.

ganei debent ad sedem archiepiscopalem conuenire, vt omnium ciuium & clericorum voluntate discussa, ex presbyteris vel diaconibus eiusdem ecclesiæ optimus ordinetur.

a ¶ *Ad ciuitatem metropolim.*] ibi enim consecrandus est metropolitanus, vt 51.di. qui in aliquo. Et est arg. hic q̃ prouinciales episcopi intererunt electioni metropolitani, [a] vt §. eod. Valentinianus.

b ¶ *Ex presbyteris.*] presbyterum præmittit, qui em̃ prior est in ordine, erit prior in electione. [b] 75. dist. cap. vlt. & 91. di. statuimus. vnde hęc dictio, vel, nõ dat illis optionem sic vel sic eligendi, sed ordo verborum ostendit quo ordine debeãt eligere. sic j. de conse. dis. 2. in Christo. 2. & optimè hoc dicitur. ff. ad Treb. l. heredes. in fi.

c ¶ *Vel diaconis.*] hodie ex subdiaconis potest eligi, extra de æta. & qual. à multis.

d ¶ *Optimus.*] si. in auth. de monach. §. ordinationem. coll. 1. Sed quis dicetur optimus? qui & principalem locum tenet. [“] quod. n. per superabundantiam dicitur, vni soli conuenit, vt ff. de verb. ob. vbi autem non apparet. 1. resp. ff. de ędil. edict. si vẽditor. §. vlt. Qualiter istud intelligatur, inuenies 8. q. 1. licet.

Si in plebibus.] Casvs. Isidorus docet hic, q̃ ad officium archidiaconi pertinet, vt defuncto vel deposito archipresbytero alicuius loci archidiaconus illuc vadat, & à clero, & à populo faciat electionem fieri, & ipsam plebem regat donec archipresbyter ibi ordinetur.

e ¶ *Proficiscatur.*] speciali auctoritate episcopi, aliàs non liceret, [c] vt ext. de of. arch. cum satis. nisi hoc habeat de consuetudine præscripta. & sic intelligo ext. de excess. præl. ad hoc. & ext. de app. bonę. & extra de instit. cum venissent. Quid tamen de hoc iuris sit, dixit 25. dist. perlectis.

A Gatho.] Casvs. Consuetudo erat, quòd electio Papæ subscripta repræsentaretur Imperatori Constantino poli. & tunc temporis electus dabat quandam summam pecuniæ Imperatori, ad quam summam releuandam misit Agatho Ioannem episcopum Portuen. Constantinopolim, qui in octaua Paschæ in ecclesia sanctæ Sophiæ latinè Missam coram Patriarcha & principe celebrauit, & ad suam postulationem accepit imperiale rescriptum, per quod solita quantitas est ei relaxata: ita tamen vt electio Pontificis Imperatori semper repræsentaretur, vt cum Imperatoris conscientia, & iussione Pontificis ordinatio deberet prosperè fieri, sicut factum fuit de Vitaliano, cuius electio fuit præsentata ipsis principibus, sicut consuetudo erat.

alius fuerit subrogandus, prouinciales episcopi ad ciuitate metropolim † [a] conuenire debebunt, vt omnium clericorum, atque ciuium voluntate discussa, ex presbyteris [b] eiusdem ecclesiæ, vel diaconis [c] optimus [d] ordinetur.

Item Isidorus in lib. officiorum.

¶ Cum clero, & populo archipresbyteri fiat electio.

CAP. XX.

SI in plebibus archipresbyteri obierint, aut p̃ aliquo reatu exinde electi fuerint, archidiaconus, quantò ocius p̃ficiscatur [e] illuc, & cum clericis, & populis † ipsius plebis electionem faciat, quatenus dignus pastor domui Dei constituatur, & dum ordinatur, eius prouidentia ipsa plebs custodiatur.

Item ex gestis Romanorum Pontificum. [1]

¶ Electus in Romanum Pontificem non ordinetur, nisi eius decretum Imperatori primum præsentetur.

CAP. XXI.

AGatho natione Siculus, cuius legatione fungens Ioannes episcopus Portuensis Dominico die octauarum Paschæ in ecclesia S. Sophiæ publicas Missas coram principe, & patriarcha latinè celebrauit, hic susceptit diualem † secũdùm suam postulationem, per quam releuata est quantitas, quę solita [f] erat dari pro ordinatione Pontificis faciẽda, † sic tamen vt si contigerit post eius transitum electionem fieri, non debeat ordinari, qui electus fuerit, nisi prius decretum generale introducatur in regiam † vrbem secundùm antiquam consuetudinem, vt cum eius sciẽtia, & iussione debeat ordinatio prouenire. † ¶ 2 Itẽ Vitalianus natione Signiensis direxit responsales suos cum synodica epistola iuxta consuetudinem in regiam vrbem ad piissimos principes significans de ordinatione sua.

Item ex historia ecclesiastica.

¶ Imperator ius habet eligendi Pontificem.

CAP. XXII.

3 HAdrianus Papa Romã venire Carolum regem ad defendendas [g] res ecclesiæ postulauit. Carolus verò Romam veniens Papiam obsedit: ibique relicto exercitu in sancta resurrectione ab Hadriano Papa Romę honorificè susceptus est: Post sanctam verò resurrectionem reuersus Papiam cœpit Desiderium regem: deinde Romam reuersus constituit ibi synodum cum Hadriano Papa in patriarchio Lateranensi in ecclesia sancti Saluatoris: quæ synodus celebrata est à cliij. episcopis religiosis, & abbatibus. Hadrianus autem Papa cum vniuersa synodo tradiderunt † Carolo ius, & potestatem eligendi Pontificem, & ordinandi Apostolicam sedem. Dignitatem quoque patriciatus [h] ei concesserunt. Insuper archiepiscopos, & episcopos per singulas [i] prouincias ab eo inuestituram accipere diffiniuit: & vt nisi à rege laudetur, & inuestiatur episcopus à nemine consecretur: & quicunque contra hoc decretum ageret, anathematis vinculo eum innodauit, & nisi resipisceret, bona eius publicari [k] præcepit.

Adrianus.] Casvs. Desiderius Rex morabatur Papiæ, qui totam Italiam stimulauit, ꝓpter quẽ repellendum Hadrianus Papa fecit Carolũ venire, qui Papiæ dimisso exercitu, Romã iuit, ibique honorificè receptus, Papiam redijt, & tamdiu eam obsedit, donec Desiderium regem cepit. Deinde Romam reuersus synodum congregauit, vbi Hadrianus cum cliij. episcopis dedit Carolo potestatem eligẽdi Papam, & ordinandi sedem Apostolicam, & confirmandi omnes episcopos & archiepiscopos per prouincias: & quicunque contra hoc priuilegium veniret, anathema esset: & nisi resipisceret, bona eius publicari præcepit.

g ¶ *Defendendas.*] ad hoc tenentur omnes principes, vt 23. q. 5. prĩcipes. & si nollent eã defendere, possunt excommunicari: 23. q. 5. administratores. Io.

h ¶ *Patriciatus.*] vt puniret crimina, & secundùm hoc potest intelligi. 2. q. 6. omnis oppressus. [“] Et ita iudex ecclesiasticus alij pót committere causam sãguinis. Vel intellige q̃ est aduocatus Romæ, vt extra de elect. venerabilem.

i ¶ *Per singulas.*] ergo in Francia & in Hispania. vnus est. n. [f] Imperator, vt 7. q. 1. in apib. quod cõcedo nisi probãt se exẽptos ab Imperatore, vt vigesimatertia quæstione octaua. §. ecce. vñ adhuc de capite suo dabunt tributum Imperatori omnes, cũ non probent se exemptos ab Imperatore, vt ff. de cens. l. vltima. si. n. dñt se non subesse Romano Imperio, per consequẽs dñt se non habere aliquid proprij, vt §. dist. 1. ius Quiritum. fateamur [g] ergo Imperatorem esse dñm mundi, vt ff. ad legẽ Rhod. deprecatio. Obstat [h] q̃ Reges Hispaniæ cum non subessent Imperio, regnum ab hostium faucibus eruerunt.

k ¶ *Publicari.*] Hic ecclesia publicat bona laicorum, & qñque deponit laicos à dignitatib. 32. q. 5. præceptorum. in fin. Vel dic quòd hic docet ecclesia quid fieri debeat. sic 24. q. 3. de illicita. & 5. q. vlt. delatori.

In synodo.

---

a Facit ad hoc 63. dist. cap. 1.
† al. metropolitanam.

b i. vt prius eligatur. ar. ad hoc 64. di. eꝑorũ. secundũ Lau.

† al. presbyteris.

“ Qd̃ p̃ sup abundantiã dr̃, vni soli conuenit.

1 In Pontificali Vaticano. in decretis Agathonis, & tomo 2. conc. in decret. eiusdem.

† iussionẽ] Orig.

c Arg. opt. 94. di. c. vlt. ĩ fi. decr. hic all. cũ satis. non probat, quoniam loquit̃ in cõmissione curæ animarũ hoc aũt c. fi in plebibus loquit̃ d̃ custodia vacãtis ecclèsiæ, quod dic vt no. 16. q. 7. c. nullo. Arc.

† al. faciẽdi.

† al. regia vrbe.

d Ad hoc facit. qd̃ not. Io. B. & H. ext. de sim. suam. & j. e. quia.

† al. prosperari.

2 In Pontific. in gestis Vitaliani Papæ.

e Ad hoc ad de qd̃ leg. & not. ext. de rel. domib. constitutus.

3 Pann. l. 8. c. 134.

† aliàs, tradidit. & paulò post concessit.

“ Iudex ecclesiasticus cãm sanguinis alij committere pt.

f Vnus est. Sol. intelligitur p̃ singulas p̃uincias sui imperij.

g Istã glo. sequunt Cyn. Bart. & Bal. Sal. & Ias. in l. 2. col. 2. C. de sum. tri.

h Adde hic an reges Franciæ subiiciantur imperio. gl. in cap. 1. in prin. de pa. iu. fir. tenet q̃ sic: cõiter tñ tenet cõtrarium per tex. in c. per venerabilẽ. ext. q fi. sint leg. Spe. tit. de ap. §. nũc tractemus. ĩ prin. Bar. ĩ l.

hostes. col. 2. ff. de ca. & Bal. in d.c.j. de pa. iu. fir. reprobata. ibi glo. & ét ibi pōit An. de If. Ité ꝓ hoc addē cō cor. ī apost. ad Iaſ. in l.j. C. de ſum. trī. Idē d̄ rege Hiſpan. glo. mag. ad ſi. in capit. & neceſſe. & de do. int. vi. & vx. Pan. c. venerabilē. co. 9. de ele. Iaſ. l. id quod apud hoſtes. de leg. 1.

1 Pann. l. 8. c. 136.

a Ibi diſtinguitur vtrū eſſet ibi donatiuū vel confirmatiuū. nā nō ꝓt donare ſi iā donatū erat vt ī hac decre. in fi. l.j. de do. cir. fi. nec idē dare & confirmare ſimul & ſemel, niſi oſtendat cōceſſio prīcipalis primo. ff. de iu. om. iud. l. & quia. Arch.

IN *ſynodo.*] CASVS. In hoc c. continetur ꝙ ſicut Hadrianus conceſſit priuilegium Carolo: ita Leo Papa in ſynodo Romæ congregata conceſſit idem priuilegium Othoni primo Regi Teutonicorum, & eius ſucceſſorib. vt ipſe eligat ſibi ſucceſſorem, & ordinet Romanum Pontificem, & epōs & archiepiſcopos, vt ab eo inueſtituram accipiāt, niſi aliquorum inueſtituram conceſſerit Romanis Pontificib. vel archiepiſcopis: & qui contrauenerit, decreuit, excommunicationi ſubiacere: & niſi reſipiſceret, irreuocabiliter exulare: vel ſi laic⁹ eſt, vltimo ſupplicio affici.

a ¶ *Confirmamus.*] ar. ꝙ idem poteſt dare & confirmare. 23. diſt. in nomine. extra de elect. cum inter. Arg. contra ext. de fi. inſtr. ca. inter dilectos. [a] dic ꝙ non poteſt eodem reſpectu: ſed diuerſis, vt in d.ca. cum inter. & ff. de iur. om. iud. & quia qñque ēt dicitur dare, i. datum oſtendere, vt 23. q. 5. §. hinc notandum. ff. de teſtam. hęredes. §. ſi qd.

b ¶ *Primò.*] non dicas primo regi, ſed primo Othoni, i. ante quem nullus alius fuit. ſic extra de ver. ſi. Ioſeph. & ff. de ver. ſig. proximus.

c ¶ *Succeſſorem.*] Hoc ſpeciale fuit contra id. 8. q. 1. Moyſes. ſic 7. q. 1. petiſti. hic patet ꝙ maximam habet poteſtatem Papa circa imperium. Sed dic quòd tantùm in Italia permittit ei facere ſucceſſorem.

d ¶ *Ac per hoc.*] q. d. ex quo in Romana eccleſia hoc permittitur: ergo & in minoribus. Et eſt arg. quòd idem iuris eſt in membris, qd̄ in capite, vt 16. q. 2. c. 1. 12. q. 2. cognouimus. & q. 1. præcipimus. & 1. q. 3. ſi quis epiſcopus. 24. q. 1. rogamus.

e ¶ *Conceßit.*] videtur ergo quòd Imperator poſſit dare priuilegiū libertatis, vt ext. de reſti. in integ. auditis.

" Papa dat gladij poteſtatem.

f ¶ *Sit Patricius.*] " & ſic Papa dat hic gladij poteſtatem: cuius tamen exercitium ipſe non habet. Ioan. extra de elec. ſuffraganeis. B.

g ¶ *Apoſtolicam.*] Sed nunquid Papa poſſet ei poteſtatem dare, vt deponeret ipſum? ſic in hæreſi & de conſenſu Cardinalium: imo in omnibus ſe poteſt ſubijcere ei, vt 2. q. 7. nos ſi.

h ¶ *Exilio.*] no. eccleſiam poſſe aliquem mittere in exilium. vt 3. q. 4. hi. qui.

" Imperatores multa ꝓ diderūt priuilegia.

i ¶ *Affici.*] Cum hæc priuilegia fuerint omnibus ſucceſſoribus data, quare non vtuntur eis? Reſpon. " quia Imperatores eis renuntiauerunt, vt j. ead. tibi. Item quia per abuſum ea perdiderunt, vt j. ead. §. verùm. Item quia ex cauſa fuerunt eis conceſſa. vnde ceſſante cauſa, ipſa ceſſauerunt, vt 1. q. 7. quod pro remedio. Nec obſt. quòd hic dicitur de ſucceſſoribus: quia hoc intelligendum eſt de illis ſucceſſoribus, qui hoc impetrare poſſunt, vt 23. diſt. in nomine.

¶ Electio Romani Pontificis ad ius pertinet Imperatoris.

CAP. XXIII.

1 IN ſynodo [a] congregata Romæ in eccleſia S. Saluatoris. Ad exemplum B. Hadriani Apoſtolicæ ſedis antiſtitis, qui domino Carolo victorioſiſſimo regi Francorum, & Longobardorum, Patriciatus dignitatem, ac ordinationem Apoſtolicæ ſedis, inueſtituram epiſcoporum conceſſit: ego quoque Leo epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei, cum toto clero, ac Romano populo conſtituimus, & confirmamus, [a] & corroboramus, & per noſtram Apoſtolicam auctoritatem concedimus, atque largimur domino Othoni primo [b] regi Teutonicorum, eiuſq; ſucceſſorib. huius regni Italię in perpetuū facultatem eligendi ſucceſſorem, [c] atque ſummæ ſedis Apoſtolicæ Pontificem ordinandi, ac per hoc [d] archiepiſcopos, ſeu epiſcopos, vt ipſi ab eo inueſtituram accipiant, & conſecrationem, vnde debent, exceptis his quos Imperator Pontificibus, & archiepiſcopis conceſſit: [e] & vt nemo deinceps cuiuſque dignitatis, vel religioſitatis eligendi vel Patricium, vel Pontificem ſummæ ſedis Apoſtolicæ, aut quemcunque epiſcopum ordinandi habeat facultatem abſque conſenſu ipſius Imperatoris (quod tamen fiat abſque omni pecunia) & vt ipſe ſit Patricius, [f] & rex. Quòd ſi à clero, & populo quis eligatur epiſcopus, niſi à ſupradicto rege laudetur, & in

Item Leo Papa.

SAlonitanæ.] CASVS. Maximus dicebatur in quatuor deliquiſſe. Primò, quia per ſimoniam Archiepiſcopatum Salonitanæ ciuitatis acquiſierat. Secundò, quia ordinatus fuerat Papa irrequiſito, vel eius reſponſali. Tertiò, quia contra excommunicationem à Papa latam ſub conditione ſi diuina celebraret, eo ꝙ ſic fuerat ordinatus, Miſſas cantare præſumpſit audacia quorundam ſecularium, quibus multa præmia, ſua eccleſia ſpolitata, dare dicebatur. Quartò, ꝙ fornicationis vitio laborabat. Sed ad preces principum Conſtantinopolitanæ ciuitatis ratam habuit eius ordinationem. Alia verò mala illius indiſcuſſa relinquere noluit: iōq; præcepit ſibi, vt Romā venire non differret: & ſi non venerit, diſtrictione canonica feriet̄.

k ¶ *Iußiſſent.*] Arg. ꝙ auctoritas maioris excuſat, [b] vt 14. q. dixit. 28. di. diaconi. 23. q. 5. miles. Arg. cōtra 12. q. 2. quicunq;. & 16. q. 1. in canonibus. Io. Sol. " in malo nulli eſt obediēdum: nec aliquis excuſatur, vt 11. q. 3. ſi dominus. B.

l ¶ *Sub excommunicationis.*] " Ex hoc videtur ꝙ per talia verba fiat excommunicatio: cum ſic dicitur, præcipio tibi hoc ſub pœna excommunicationis. Et eſt arg. ad idem ext. de eo qui or. fur. ſu. ca. 1. Arg. cōtra ext. de iu. pa. relatum. in fi. & de ſagit. c. vno. vbi de hoc. Hug. dicit ꝙ ſi talis ꝓhibitio fiat à canone, non fit excommunicatio ꝓ illa verba, vt 30. di. per totum. ſecus ſi ab homine: quia canon mitius agit quàm homo, vt 26. q. 7. alligant. ff. de arbitr. Celſus. Alij dñt, ꝙ refert an diffiniendo illa verba proferantur, vt tunc per ea fiat excommunicatio, an conſtituendo ius: & tunc non fiat excommunicatio per illa verba. Sed hæc veritas eſt, quòd illa verba non habent vim ſententiæ, ſed tantùm comminationis, vt C. commin. epiſtolas, per totum. Hoc autem ſcias, quòd ſub conditione poteſt quis excommunicari: & taliter hic intelligo latam ſententiam: vnde exiſtente conditione ligat excommunicatio, & non prius: & tamen à tali excommunicatione poteſt appellari: licet H. contrarium ſcripſerit, vt extra de ap. præterea. 2. & hoc ideo, quia excōicatio tunc non trahit ſecū ſuam executionē: quia non cedit, nec venit dies ante exiſtentem condōnem, vt ff. de verb. ſig. cedere. Sed quid ſi excōicans moriē priuſquā exiſtat conditio? tunc dico excōicatum qñ exiſtat conditio: " & ita aliquis excōicatur à mortuo. [d] Vtrum aūt conditione exiſtente intelligatur retro fuiſſe excōicatus, per id quod legitur. ff. qui pot. in pig. hab. l. potior. & ff. de ma. teſt. Neratius. Vel tantùm à tempore conditionis extantis, per id quod eſt. ff. de ædi. edi. bouem. §. ſi ſub conditione. diſputationi

¶ Præcepto principum, Maximo remittitur, ꝙ abſque auctoritate Apoſtolica ordinatur.

CAP. XXIIII.

2 SAlonitanæ ciuitatis epiſcopus me, ac reſponſali meo neſciente, ordinatus eſt: & facta res eſt, quæ ſub nullis anterioribus principibus euenit. Quod ego audiens, ad eūdem prævaricatorem, qui inordinatè ordinatus eſt, protinus miſi, vt omnino Miſſarum ſolemnia celebrare nullo modo præſumeret, niſi prius à ſereniſſimis dominis cognoſcerem, ſi hoc fieri ipſi iuſſiſſent. [k] Quod ei ſub excommunicationis [l] interpoſitione mandaui. Qui †contempto me, atque deſpecto, in audaciam quorūdam ſecularium hominum, q- bus, denudata ſua eccleſia, prę mia multa præbere dī, nunc vſque Miſſas facre præſumit, atq; ad me venire ſecundum iuſſionē dñorum noluit. Ego autem præceptionis pietatis

[a] ¶ In ſynodo.] *Initium huius ca. videtur eſſe iſtud:* Ad exemplū, &c. *verba autem, quæ antecedunt, ipſa quoq; pertinere ad titulum, vt integer titulus ita habeat.* Leo Papa in ſynodo congregata Romæ in eccleſia S. Saluatoris. *Eſt autem Leo octauus, de quo multa ſcribit Luitprandus in fine lib. 6. & S. Antoninus par. 2. tit. 16. c. 16.*

Item Gregorius libr. 4. reg. epiſt. 34. ſeu ca. 78. ad Conſtantiam Auguſtam.

b Etiam in atrociorib⁹ quo ad qd, vt no. 86. di. an putatis.

" Obedien dū nō eſt alicui ī malo.

" Excōicatio an ferat̄ per hæc verba. præcipio ſub pœna excōicationis.

2 Polyc. l. 1. tit. 5.

c Quia tūc eſt ligatus, vt hic. & extra de app. ꝓterea. & de eo q or. fur. ſu. c. 1. ſcdm Laur. q hic ſeqtur hāc ſniam Hug. † al. &] Ori.

" Excōicari ꝓt quis ſub conditione.

" Excōicat quis à mortuo,

d Arg. cōtra 27. q. 1. c. 2. in prin.

tioni relinquo.Ioan.Ego credo quòd à die exiſtentis conditionis per decre.illam,præterea.extra de appel.B.

a ¶*Obediens.*]hoc dicit ex humilitate, quia ei præcipere non poterant.Hug.

« Eps an poſſit iniuriã ſibi factã remittere.

b ¶*Laxaui.*] No. "epiſcopum remittere poſſe quæ ad ipſum ſpectant,non quæ ad Deum: [a] arg. 23.q. 4. ſi is qui prelatus.Sed nonne quæ fiunt in psonam epiſcopi,vel alterius prælati, fiunt in contemptum eccleſiæ, & ideo in Deum?vtiq;, ſed principaliter in prelatum.s.diſt. 45. & qui emẽdat. & 23.q.4.iter.

a Adde ad hãc gl. tex.i l. ſi quis in hoc. cũ ſua auth. C. de ſan. epiſc.

c ¶*Ac ſi me.*] Arg.qp ratihabitio ſequens facit aliquid legitimum, quod ab initio factum fuit illegitimè.extra de iu.pa. cura.18. q. 2. de monachis.9. q.2.Lugdunen.

d ¶*Cognoui.*]per auditum.2.q.5.quanto. 22. qu.5. hoc videtur. non tanquam iudex. 2. q.1. §.quando.

CVm *longè.*] Casvs. Conſuetudo erat in Hiſpania, qp quoties moriebat epiſcopus, omnes epi cõprouinciales congregabantur, vt Regi de obitu præſulis ſignificarent.Sed quia qñque nuntiorum impediebatur celeritas, ita qp ſine magno incommodo electio principis non valebat expectari: & ſi recederent, oportebat eos iterum conuenire ad conſecrationẽ electi:& ſic eis difficultas maxima incumbebat, ſimiliter & Regi immi nebat difficultas, cum alijs negotijs impeditus non poſſet tam cito conſulto epiſcoporum reſpondere,quod conſultum numeroſa neceſſitas expectabat: ideo placuit omnibus epiſcopis Hiſpaniæ, vt archiepiſcopus Toletanus haberet poteſtatẽ confirmandi & ordinãdi in quibuslibet prouincijs epiſcopos,quos regalis poteſtas eligat ſaluo priuilegio cuiuſlibet prouinciæ: ita tñ vt quicunq; fuerit ordinatus, poſt ſuam ordinationem intra ſpatium trium menſium proprio archiepiſcopo ſe præſentet.

† Dum]ori. in quo hæc oſo pendet ab alio principio.

† al. iniurioſa.

† al.Gallię.

e ¶*Poteſtati.*] nihil tamen hic Regi ſubtrahitur: quia ſicut prius eligebat, ita & modò poſt priuilegium Toletano epiſcopo conceſſum.B.

f ¶*Atque Galliciæ.*] connumerat hic Galliciam Hiſpaniæ, cum tñ ſit pars eius: & ita pars connumeratã ſuo toti. ſic j.eo. ego.& C.de excu.tu.exactores. vbi dicitur, onerib. & tutelis. Additio. Cum tamen omnis tutela ſit onus: & ita ius non reſpicit talem connumerationem.Vel locus eſt ſicut loquuntur peregrini.vel non eſt pars eius,ſecundùm Lau.

b Et ſic not. qp cõſentit aliquid ſaluo iure ſuo.

g ¶*Priuilegio.*]i.iure.ſic 9.q.3.ſaluo. [b] ff.qb.mo. pig.vel hypo.ſol.ſi debitor.§.1.potius ergo onus quàm ius primatiæ cõceſſum fuit huic Toletano epo. cum.n. Rex eligeret olim de conſilio omnium epiſcoporum,hoc cõſilium concediẽ ei hic.

h ¶*Maneat.*]Arg.propter loci & temporis difficultatem electionem fieri à quo non debeat:ſic ext.de iu.pa. ſi verò.& 24. q.1.pudenda.93.diſt.iuxta.

i ¶*Epiſcopis eligere.*] i.à Rege electos conſecrare & confirmare.

k ¶*Infrà.*]j.di. 93.iuxta.ext.de iu.pat.ſi verò. j. 65. diſt. ſi quis contra. ſed non eſt cõtra. [c]

c ſub.immo potiꝰ cõcordat, cũ hic dr, intra 3. mẽſiũ, &c.i duob. mẽſibꝰ impletis qđ idẽ eſſet ſcdm Ioan.

Electiones. Casvs. Iſte §. reſpicit prox.c.cum longè. Nõ ſolùm in Hiſpaniâ eligebantur epi per Reges, ſed etiã electiones ſummorum Pontificũ & epiſcoporum quondam Imperatorib. repreſentabantur:ſicut factum eſt de Ambroſ.& Grego. Vnde apparet laicos ab electione nõ eſſe excludendos. Hãc verò contrarietatẽ ſoluit Grat.dicens, qp laici non debet vocari ad electionem faciẽdam, ſed ad præbendum electioni conſenſum. Ná clericorum elt eligere, & populi cõſentire: ſicut s.in c.noſſe.in fi.Et qp laici vocẽtur ad electionem non vt eligãt, ſed vt conſentiant electioni, probat per duo ſeq.c.quorum primum patet.

1 s.e.c.noſſe.

l ¶*Et beati Gregorij.*] non in hoc volumine, niſi arg.s.ea. Agatho.

m ¶*Stephani.*] s. ead. diſt.noſſe.

2 s.diſt.61. c.nulli⁹. Poly.l.2.ti.1.& cęteri.vt j.

Vota.] Casvs. Dr in hoc c. quæ debeant in electione concurrere, ſ. conniuentia & cõſenſus ciuium, bona fama populi, maiorum laicorum arbitriũ & voluntas, & electio clericorum,& ſubſcriptio.

n ¶*Vota.*] i.conniuẽtia & conſenſus, vt s. diſt. 24 epiſcopus.

† aliàs,conſtituantur.

o ¶*Ciuium.*] non ruſticorum extra ciuitatem conſiſtentium.

p ¶*Honoratorum.*] ſ. maiorum de populo, & clero. s. ea. Hadrianus.in fi.

q ¶*Arbitrium.*]s.diſ. 23.c.1.24.di.c. nullus.

r ¶*In ordinationibus.*] id eſt,electionibus.

s ¶*Ordinis conſenſus.*] quia dicitur ordo cerdonum, pellipariorum,vel alterius corporis.

t ¶*Et plebis.*] " nomine plebis cenſentur illi, qui non ſunt collecti ad aliquod corpus [d] faciendum: de quo corpore habes.ff.quod cuiuſque vni.l.1.& eſt ad hoc bonum ſimile.C.de epiſc.au.l.iubemus.

" Plebis nomine qui cẽſentur.

d De hoc le.& no.extra de excẽſ.pl. delicta. & per Inn. ext. de of.ord. cum ab eccleſiarum. Arch.

Principibvs. Hæc eſt 3.pars huius diſtin. in qua reddit rationem,quare vocabantur principes ad electiones. Archidiaconus.

Casvs. Hic duplex ratio redditur, quare quondam Regibus & Imperatoribus electiones repræſentabantur: ſ. vt nullus hæreticorum & ſchiſmaticorum electioni contraueniret,

pro

---

tionis per decre.illam,præterea.extra de appel.B.

a ¶*Obediens.*]hoc dicit ex humilitate, quia ei præcipere non poterant.Hug.

b ¶*Laxaui.*] No. "epiſcopum remittere poſſe quæ ad ipſum ſpectant,non quæ ad Deum: [a] arg. 23.q. 4. ſi is qui prelatus.Sed nonne quæ fiunt in psonam epiſcopi,vel alterius prælati, fiunt in contemptum eccleſiæ, & ideo in Deum?vtiq;, ſed principaliter in prelatum.s.diſt. 45. & qui emẽdat. & 23.q.4.iter.

« Eps an poſſit iniuriã ſibi factã remittere.

a Adde ad hãc gl. tex.i l. ſi quis in hoc. cũ ſua auth. C. de ſan. epiſc.

c ¶*Ac ſi me.*] Arg.qp ratihabitio ſequens facit aliquid legitimum, quod ab initio factum fuit illegitimè.extra de iu.pa. cura.18. q. 2. de monachis.9. q.2.Lugdunen.

d ¶*Cognoui.*]per auditum.2.q.5.quanto. 22. qu.5. hoc videtur. non tanquam iudex. 2. q.1. §.quando.

CVm *longè.*] Casvs. Conſuetudo erat in Hiſpania, qp quoties moriebat epiſcopus, omnes epi cõprouinciales congregabantur, vt Regi de obitu præſulis ſignificarent.Sed quia qñque nuntiorum impediebatur celeritas, ita qp ſine magno incommodo electio principis non valebat expectari: & ſi recederent, oportebat eos iterum conuenire ad conſecrationẽ electi:& ſic eis difficultas maxima incumbebat, ſimiliter & Regi immi nebat difficultas, cum alijs negotijs impeditus non poſſet tam cito conſulto epiſcoporum reſpondere,quod conſultum numeroſa neceſſitas expectabat: ideo placuit omnibus epiſcopis Hiſpaniæ, vt archiepiſcopus Toletanus haberet poteſtatẽ confirmandi & ordinãdi in quibuslibet prouincijs epiſcopos,quos regalis poteſtas eligat ſaluo priuilegio cuiuſlibet prouinciæ: ita tñ vt quicunq; fuerit ordinatus, poſt ſuam ordinationem intra ſpatium trium menſium proprio archiepiſcopo ſe præſentet.

† Dum]ori. in quo hæc oſo pendet ab alio principio.

† al. iniurioſa.

† al.Gallię.

e ¶*Poteſtati.*] nihil tamen hic Regi ſubtrahitur: quia ſicut prius eligebat, ita & modò poſt priuilegium Toletano epiſcopo conceſſum.B.

f ¶*Atque Galliciæ.*] connumerat hic Galliciam Hiſpaniæ, cum tñ ſit pars eius: & ita pars connumeratã ſuo toti. ſic j.eo. ego.& C.de excu.tu.exactores. vbi dicitur, onerib. & tutelis. Additio. Cum tamen omnis tutela ſit onus: & ita ius non reſpicit talem connumerationem.Vel locus eſt ſicut loquuntur peregrini.vel non eſt pars eius,ſecundùm Lau.

b Et ſic not. qp cõſentit aliquid ſaluo iure ſuo.

g ¶*Priuilegio.*]i.iure.ſic 9.q.3.ſaluo. [b] ff.qb.mo. pig.vel hypo.ſol.ſi debitor.§.1.potius ergo onus quàm ius primatiæ cõceſſum fuit huic Toletano epo. cum.n. Rex eligeret olim de conſilio omnium epiſcoporum,hoc cõſilium concediẽ ei hic.

h ¶*Maneat.*]Arg.propter loci & temporis difficultatem electionem fieri à quo non debeat:ſic ext.de iu.pa. ſi verò.& 24. q.1.pudenda.93.diſt.iuxta.

gere ſucceſſores:ſic tamen, vt quiſquis ille fuerit ordinatus, poſt ordinationis ſuæ tempus infrà [k] trium menſium ſpatium proprij metropolitani præſentiam viſurus accedat.

Electiones quoque ſummorum Pontificum, atque aliorum infrà præſulum quondam Imperatoribus repræſentabantur: ſicut de electione B.Ambroſij, & B. Gregorij [l] legitur.Quibus exemplis, & præmiſſis auctoritalibus liquidò colligitur, laicos non eſſe excludendos ab electione,neque principes reijciendos ab ordinatione eccleſiarum. Sed qp populus iubetur electioni intereſſe: non præcipitur aduocari ad electionem faciendam, ſed ad conſenſum electioni adhibendum. [l] Sacerdotum enim (vt in fine ſuperioris ca.Stephani [m] Papæ legitur) eſt electio, & fidelis populi eſt humiliter conſentire. Deſiderium ergo plebis requiritur, vt clericorum electioni concordet. Tũc enim in eccleſia Dei ritè præficietur antiſtes: cum populus pariter in eũ acclamauerit, quem clerus communi voto elegerit.

Vnde Cæleſtinus Papa ait ad epiſcopos Galliæ epiſt.2.c.5.

¶Plebis non eſt eligre, ſed electioni conſentire.

CAP. XXVI.

[2] CLeri, plebis, & ordinis conſenſus, & deſideriũ requiratur.

Item Leo primus ad epiſcopos Viennenſis prouinciæ,epiſ.87.al.89. [ſed paulò aliter,& copioſius.]

¶ De eodem.

CAP. XXVII.

VOta [n] ciuium, [o] teſtimonia populorum,honoratorum [p] arbitrium, [q] electio clericorum in ordinationib. [r] ſacerdotum expectantur. † *& infrà.*¶ Per pacem, & quietem ſacerdotes,qui præfuturi ſunt, poſtulentur, teneatur ſubſcriptio clericorum : honoratorum teſtimonium,ordinis conſenſus, [s] & plebis. [t]

i ¶*Epiſcopis eligere.*] i.à Rege electos conſecrare & confirmare.

k ¶*Infrà.*]j.di. 93.iuxta.ext.de iu.pat.ſi verò. j. 65. diſt. ſi quis contra. ſed non eſt cõtra. [c]

c ſub.immo potiꝰ cõcordat, cũ hic dr, intra 3. mẽſiũ, &c.i duob. mẽſibꝰ impletis qđ idẽ eſſet ſcdm Ioan.

Electiones. Casvs. Iſte §. reſpicit prox.c.cum longè. Nõ ſolùm in Hiſpaniâ eligebantur epi per Reges, ſed etiã electiones ſummorum Pontificũ & epiſcoporum quondam Imperatorib. repreſentabantur:ſicut factum eſt de Ambroſ.& Grego. Vnde apparet laicos ab electione nõ eſſe excludendos. Hãc verò contrarietatẽ ſoluit Grat.dicens, qp laici non debet vocari ad electionem faciẽdam, ſed ad præbendum electioni conſenſum. Ná clericorum elt eligere, & populi cõſentire: ſicut s.in c.noſſe.in fi.Et qp laici vocẽtur ad electionem non vt eligãt, ſed vt conſentiant electioni, probat per duo ſeq.c.quorum primum patet.

1 s.e.c.noſſe.

l ¶*Et beati Gregorij.*] non in hoc volumine, niſi arg.s.ea. Agatho.

m ¶*Stephani.*] s. ead. diſt.noſſe.

2 s.diſt.61. c.nulli⁹. Poly.l.2.ti.1.& cęteri.vt j.

Vota.] Casvs. Dr in hoc c. quæ debeant in electione concurrere, ſ. conniuentia & cõſenſus ciuium, bona fama populi, maiorum laicorum arbitriũ & voluntas, & electio clericorum,& ſubſcriptio.

n ¶*Vota.*] i.conniuẽtia & conſenſus, vt s. diſt. 24 epiſcopus.

† aliàs,conſtituantur.

o ¶*Ciuium.*] non ruſticorum extra ciuitatem conſiſtentium.

p ¶*Honoratorum.*] ſ. maiorum de populo, & clero. s. ea. Hadrianus.in fi.

q ¶*Arbitrium.*]s.diſ. 23.c.1.24.di.c. nullus.

r ¶*In ordinationibus.*] id eſt,electionibus.

s ¶*Ordinis conſenſus.*] quia dicitur ordo cerdonum, pellipariorum,vel alterius corporis.

t ¶*Et plebis.*] " nomine plebis cenſentur illi, qui non ſunt collecti ad aliquod corpus [d] faciendum: de quo corpore habes.ff.quod cuiuſque vni.l.1.& eſt ad hoc bonum ſimile.C.de epiſc.au.l.iubemus.

" Plebis nomine qui cẽſentur.

d De hoc le.& no.extra de excẽſ.pl. delicta. & per Inn. ext. de of.ord. cum ab eccleſiarum. Arch.

Principibvs. Hæc eſt 3.pars huius diſtin. in qua reddit rationem,quare vocabantur principes ad electiones. Archidiaconus.

Casvs. Hic duplex ratio redditur, quare quondam Regibus & Imperatoribus electiones repræſentabantur: ſ. vt nullus hæreticorum & ſchiſmaticorum electioni contraueniret,

pro

pro quibus sæpe ecclesia periclitabatur: & vt ipsi principes tanquàm filij deuotissimi consentirent in electum, quem sibi viderent in patrem eligi: sicut de Ambros. fecit Valentinianus. Et q̃ principes interessent propter hæreticos & schismaticos, probat per sequens c.

a ¶*Legibus.*] 23.q.7. cap.1. & 2.& di.8.quo iure.

QVia.] CASVS. Romana Ecclesia sę pe patiebatur molestias in obitu Papæ, & in electione successoris: quia nuntij Imperatoris defuerant: ideo statuit Stephanus, q̃ electio Papæ non fieret nisi prę sente populo,& senatu,& Imperatore, vel eius legatis, vt scandala remouean tur, & eis præsentibus consecretur: & nullus audeat extorquere iura menta vel promissiones, nisi quæ fuerint de antiqua consuetudine.

1 §.c.Valétinianus.

b ¶*Præsente.*] inf.79. dist.nullus.

"Iurādū ne est de indémitate eccle siæ ante ele ctionem.

c ¶*Iuramenta.*] " vī ergo, quòd ante electionem non sit præstā dum iuramentum de indemnitate ecclesiæ, vt 8.q.3.Artaldus. & §. 28. di. de Syracusanæ. præsumentur.n. hęc ió facere vt eligeretur. Dicunt tamen quidam, quòd si est consuetudo, quòd præstetur, præstari potest: & sic intelligunt quod dicitur hic in fi. Quid tamen iuris sit de hoc, hēs 8.q.3. in summa.

2 Pan.l.3.c. 1.§.Stephanus Papa.

"Consuetudo an possit inducere, vt aliquid recipiatur in spiritualibus. a Quia hoc affertiuè ponūt Ioan.B. Host.ext.de simo. tua.& facit ad hoc q̃ consuetudo facit non delictū, qđ aliàs esset delictū. 32. q.4. obijciū tur. Ad idē habes.argu. opt. extra. de temp.ordi.c.2. ibi videas. Arch.

d ¶*Consuetudo.*] " Per hoc videtur, quòd in spiritualib. seruanda sit consuetudo in recipiendis munerib.[a] vt §. eod. Agatho.& in authen. de san.epi.§.4. col.9.& 1. q. 3. quæsitum.& 9.q. 3. conquestus. & ext. de simo. ad Apostolicam. Arg.contra ext. de sim. cum in ecclesiæ. & c. sicut. Ad hoc dicunt quidam, q̃ licitum est aliquid petere in spiritualibus, sed non pro spiritualibus, vt non petatur pro consecratione, sed pro consuetudine. Vel dic quòd si consuetudo illa pietatem continet, non potest peti: tamen superior cogere potest, vt seruetur talis consuetudo, vt dicit illa constitutio, ad Apostolicam. H. tamen dicit, quòd istud referatur ad legatos Imperatoris, vt non aliud Romana ecclesia petat ab eis, quàm ipsi soliti sunt facere, s. vt Papa non cogat eos aliud iuramentum facere Papæ, quàm iuramentum fidelitatis, quod Imperator consueuit præstare, vt j. ead. tibi. & hoc indicat illud verbum, minuatur.

VERVM. Hæc est quarta pars huius di. in qua dicitur, quare principes postea fuerunt prohibiti, scilicet quia impedimentum præstabant: & quia ipsi renuntiauerunt. Ioan. de Fant.

CASVS. Dictum est §. in cap. quia. quòd constitutio facta fuit quondam, quòd Imperatores deberent interesse electioni Papæ & episcoporum, vt §. patet in multis cap. Nunc verò dicit Gratianus in hoc §. quòd postea statutum fuit contrarium propter tres rationes. Prima ratio est, quia Imperatores abutebantur priuilegio suo: quia non solùm consentire volebant, sed etiam electionibus se ingerebant. Secunda ratio fuit, quia in hæresim labebantur, & sæpè ecclesiam impugnabant. Et quòd Apostolici potuerunt in contrarium statuere, & destruere constitutiones quas antecessores fecerunt pro bono, probat exemplo Ezechiæ, qui serpentem æneum, quem fecerat Moyses pro liberatione populi, destruxit: cum populus illum coleret sicut Deum. Tertia ratio est, quia Imperatores suis priuilegijs renuntiauerunt: & postea electiones Apostolicorum celebratæ sunt præsentibus & inconsultis legatis Imperatoris, quod probat sequens cap.

4. Reg.18.

e ¶*Excelsa.*] id est, templa idolorum in excelsis posita.

f ¶*Ideo.*] quia iussu domini factus erat: & quia eum respicientes liberabantur.

g ¶*Destruxit.*] " Hic Ezechias commendatur ex destructióe imaginis, quæ erat occasio superstitionis. quare ergo Massilienſis episcopus condemnatur, qui destruxit imagines, in quibus populus idolatriam committebat, vt de conse.dist. 3. perlatum? Dic quòd serpens iste fuit temporalis ad sanandum vulnera. vn de cessante causa cessare debuit effectus, sed causa imaginum perpetua est, vt habeatur in eis memoria Dei.

" Ezechiæ commendatio.

h ¶*Destruantur.*] Argum. " successores debere mutare facta & instituta prædecessorum etiam bona, si viderint esse ea pernicio sa exemplo. 7.qu.1.videntes. 35.q. 1.capit. 1. & 96.dist. bene.in fi.di. 69. corepiscopi. & extra de deci.suggestum. vbi est argumen. quòd priuilegium quod est exemplum mali, remouendum est. instit. vi bon. rap. §. sed ne dum talia.

" Successores, pdecessorum statuta mutare possunt.

3 Iuo par. 5.c.16.

CVm Hadrianus.] CASVS. Hadrianus secundus ab ecclesia S. Mariæ maioris deportatus est à clero & populo & proceribus certatim ad patriarchium Lateranense. quod audientes nuntij Ludouici Imperatoris molestè tulerunt, quòd cum præsentes essent, vocati non fuerunt: qui audientes quòd non fuit factum in contemptum eorum, sed ad cautelam futuri temporis, omnem indignationem medullitus sedauerunt, & accesserunt humiliter ad salutandum electum.

i ¶*Traheretur.*] Debet enim ire quasi inuitus, vt argumen. 1.q.6. sicut is.C.de episco. & cler. si quemquam. sic enim appellantur quasi proprio nomine: & quia portatur Papa in manibus, ne offendat ad lapidem.

2 ¶*Temporis.*

3 *Principibus verò, atque Imperatorib. electiones Romanorum Pontificum, atque aliorum episcoporum referedas vsus, & constitutio tradidit pro schismaticorum, atque hæreticorum dissensionibus, quibus nonnunquam ecclesia Dei concussa periclitabatur: Contra quos legibus[a] fidelissimorum Imperatorũ frequenter ecclesia munita legitur. ¶Reprę sentabatur ergo electio Pontificum catholicorum principibus vt eorum auctoritate roborata nullus hęreticorum, vel schismaticorum auderet contraire, & vt ipsi principes tanquam deuotissimi filij in eum consentirent, quem sibi in patrem eligi viderent, vt ei in omnibus sufragatores existerent: sicut Valentinianus B. Ambrosio supra legitur dixisse[1] Noli timere: quia & Deus, qui te elegit, semper te adiuuabit, & ego adiutor, & defensor tuus, vt meum ordinem decet, semper existam.]*

Vnde Stephanus Papa statuit, dicens.

¶Præsentibus legatis Imperatoris ordinetur Pontifex Romanus.

CAP. XXVIII.

2 QVia sãcta Romana Ecclesia, cui, auctoī Deo, præsidemus, a plurib. patitur violentias, Pontifice obeunte: quę ob hoc inferuntur, quia absque imperiali notitia Pontificis fit consecratio: nec canonico ritu, & consuetudine ab Imperatore directi intersunt nuntij, qui scandala fieri vetent: volumus, vt cum instituendus est Pontifex, conuenientib. episcopis, & vniuerso clero eligatur præsente[b] senatu, & populo, qui ordinandus est: & sic ab omnibus electus pręsentibus legatis imperialibus consecretur; nulluſque sine periculo sui iuramenta,[c] vel promissiones aliquas noua adinuentione audeat extorquere, nisi quæ antiqua exigit consuetudo, [d] ne vel ecclesia scandalizetur, & imperialis honorificentia minuatur.

4 Verùm, quia Imperatores quandoque modum suum ignorantes, non in numero consentientium. sed primi distribuentium, imo exterminantiũ esse voluerunt, frequenter etiam in hæreticorum perfidiam prolapsi catholicæ matris ecclesiæ vnitatem impugnare conati sunt, ideo sanctorum Patrum statuta aduersus eos prodierunt vt semet electioni non inserent, et quisquis eorum suffragio ecclesiã obtineret, anathematis vinculo innodaretur: sicut scriptura quoque diuina dicit, quòd Ezechias dissipauit excelsa[e], & contriuit statuas, & succidit lucos, & fregit serpentem æneum, quem fecit Moyses: videlicet, quia illum serpẽtem Deus fieri iusserat, ne serpentina morte populus interiret, ideo[f] ipse populus colere, & venerari cum cęperat: & idcirco destruxit[g] iste, quem iubente Deo fecerat ille, Ac per hoc magna auctoritas ista est habenda in ecclesia, vt si nonnulli ex prædecessoribus, & maioribus nostris fecerunt aliqua, quæ illo tempore potuerunt esse sine culpa, & postea vertuntur in errorem, & superstitionem, sine tarditate aliqua, & cum magna auctoritate à posteris destruantur[h]. Postremò præsentibus legatis Imperatorum, & inconsultis, electiones Romanorũ Pontificũ leguntur celebratæ, & tandem ijdē Imperatores religioso mentis affectu præfatis priuilegijs renuntiauerunt: multa insuper donaria ecclesiæ conferentes.

Vnde Gregorius A scribit.

¶ Inconsultis legatis Imperatoris Hadrianus II. ad pontificatum eligitur.

CAP. XXIX.

3 CVm Hadrianus secundus ad Romanũ Pontificatum ab ecclesia Dei genitricis Dominæ nostræ, quæ dicitur ad præsepe, traheretur[i] ad Lateranense patriar-

1 ¶ Inconsultis legatis Imperatoris Hadrianus II. ad pontificatum eligitur.

2 ¶ Temporis.

a ¶ *Temporis.*] Not. quæ non ſunt mala, interdum debent omitti, ne ſint exemplo perniciosa, vt s. diſtin. 23. in nomine. ſuprà diſt. 21. denique. 12. quæſt. 2. liberti. 2. quæſt. 7. accuſatio. & 30. q. 1. c. 1. inſti. vi bo. rap. §. ſed nedum.

b ¶ *Et ad ſalutandum.*] argum. " eos cõſenſiſſe electioni ex quo interfuerunt, & eum ſalutauerunt, & non reclamauerunt. ſic extra de his quæ fi. à maio. par. capit. ex ore. in fi. & ext. de priuile. cum olim. in fin. & extra de ſent. excomm. ſi aliquando. [a] & eo ipſo quòd quis ſalutat alium, videtur conſentire ei, vt 24. q. 1. omnis. Sic ex eo quòd quis non vult ſalutare alium, præſumitur inimicus. vt extra. de offi. delega. cum ſuper. in parte deciſa. & eo ipſo quòd Stephanus dixit, perlegatur: intelligitur conſenſiſſe, vt 96. diſt. bene. ſic inf. de conſec. diſt. 2. pacem.

" Electũ ſalutans electioni eius præbet conſenſum.

1 Concor. tex. ĩ l. ſi exhæredat. & l. ſi apponas. §. 1. ff. de inof. teſt.

a Ad hoc fa. qđ le. & no. ext. đ p̃b. dilecto. in gl. ad hoc videbat. Sed p̃ot dici, q̃ ibi eps ignorabat illũ minº canonicè fuiſſe receptũ: & iõ nõ obfuit. arg. ff. de interr. act. đ ętate. §. vſum. Ar.

EGo *Ludouicus.*] CASVS. Hoc ca. diuiditur in duas partes. In j. parte dicitur, q̃ Impe. Ludouic. conceſſit & confirmauit Paſchali & eius ſucceſſoribus Romam cum toto ſuo ducatu & territorio in perpetuum tenere, & habere quietè, ſicut ſui anteceſſores quietè poſſederunt. In ſecunda parte dicitur, quòd quando Papa de hoc mundo migrauerit, nullus electionem ſucceſſoris cuiuſcunque ſit gentis impediat, vel electorib. contradicat: ſcilicet Cardinalibus, ſed eo electo & conſecrato nuntij dirigantur ad regem Franeorum ad pacem & amicitiam inter eos ſociandam. Secunda pars incipit ibi, *Idem quando diuina.* Seq. ca. patet.

2 S. Antoni nus p. 2. tit. 16. c. 1. §. 2. Volaterr. l. 3. Anſl. 4. c. 35. Iuo p. 5. c. 51.

c ¶ *Confirmationis.*] Argu. quòd aliquid ſimul datur & confirmatur, vt no. s. ead. in ſynodo.

d ¶ *Viculis.*] id eſt, villulis. ff. ad mun. qui ex vico. nec poſſet Imperator illam donationem reuocare, cum dicit lex, quòd ſola immenſitas eſt menſura rerum donatarum in eccleſia. C. de ſacroſan. eccle. auth. ſed hodie. imo nec concedit hic, ſed conceſſa cõfirmat. nam omnia hæc & alia plura iam prius fuerant eccleſiæ conceſſa. inf. 96. diſtin. Conſtantinus. " præterea quia Imperator poteſt alienare [b] res imperij, vt ff. de leg. 1. apud Iulianum. §. vlt. Item quia per hanc conceſſionẽ non lęditur imperium, ex quo res redit ad primum ſtatum, vt ff. de pact. ſi vnus. §. pactus. & 35. diſt. ab exordio. non ob. 12. quæſt. 2. non liceat. quia ille nõ poterat legem imponere ſuo ſucceſſori. extra de elect. innotuit.

† al. villulis.

" imperator imperij res alienare pt. b Ad hoc fa. opt. q le. & not. 16. q. 3. placuit. 1. ſecundum Io.

e ¶ *Et territorijs.*] Quid ſit territorium, quid ſit oppidum, quid vrbs, habes ff. de verb. ſign. pupillus. §. territorium. " Et ſic eſt argum. quòd nomine ciuitatis non comprehenduntur eius territoria, vt 12. quæſt. 2. cap. vlt. & ff. de verb. ſign. l. 2. & ff. de arbit. ſi cum dies. §. ſi arbiter. Argumen. contra. ff. de verb. ſign. qui in continentibus. & l. ædificia. ff. de iud. inſulæ. ff. de offic. præf. vrb. l. 1. ibi, *Cum vrbem.*

" Ciuitatis appellatiõe eius territoria ñ cõprehenduntur.

f ¶ *Seu.*] Hæc dictio, ſeu, potius auget donationẽ, quàm diſiungat inter res donatas, vt ff. de aur. & arg. leg. l. ſi quis ita.

g ¶ *Migrauerit.*] " olim enim nullus audebat tractare de electione Papæ ante tertium diem poſt ſepulturam præmortui, vt j. diſt. 79. nullus. ſed per contrariam conſuetudinem hoc hodie abrogatum eſt.

" Papę electio olim p triduum differebatur.

ADDITIO. Idem ſentiunt hic Hugo. & L. quorum fuit hæc gl.

3 S. Antoninus ibi. Iuo p. 5. c. 14.

h ¶ *Omnes Romani.*] Nota quòd olim omnes Romani intererant electioni ex conſuetudine. j. c. proxi. & cap. ſeq.

i ¶ *Francorum.* ["No. imperium prius Francorum fuiſſe, ſed poſteà Teutonici virtutibus q̃meruerunt imperium, vt 28. q. 1. §. ex his. in quos hodie trãſlatũ eſt imperium. ext. de elec. venerabilem.

" imperium Franci primò, deinde Teutonici habuerunt. c No. hic, q̃ tũc Franciã tenebat Romanus Imperator.

CONſtitutio.] CASVS. Dicitur hic quòd primus Henricus & primus Otho conſtituerunt cum Romanis

4 Anſl. 4. c. 37. & l. 6. c. 7. Iuo p. 5. cap. 52.

chium, certatim à clero, & proceribus, & plebe deportatus eſt. Quod audientes miſſi Ludouici Imperatoris moleſtè tulerunt, indignati ſcilicet, q̃ dum præſentes eſſent, non fuerunt inuitati, nec optatæ à ſe futuri præſulis electioni intereſſe meruerunt. Qui acceptа ratione, quòd non cauſa contemptus Auguſti, ſed futuri temporis [a] proſpectu omiſſum hoc fuerit 1 (ne videlicet legatos principum in electione Romanorum pręſulum expectandi mos per huiuſmodi fomitem inoleſceret) omnem indignationem medullitus ſe dauerunt, & ad ſalutandum [b] electum etiam ipſi humiliter acceſſerunt. B

A ¶ Gregorius.] *Hoc antea citabatur ex Gregorio quarto, cuius eſſe non poteſt, cum Hadrianus ij. de quo hic mentio fit, poſterior ſit Gregorio quarto. In Pontificalibus verò manuſcriptis inter geſta Hadriani ij. itemq́ue in collectione manuſcripta decretorum Romanorum Pontificum in decretis eiuſdem Hadriani ſecundi habetur.*

B ¶ Acceſſerunt.] *In ijſdem Pontificalib. hæc continenter ſequuntur:* Audiens hoc Ludouicus Imperator Chriſtianiſſimus, mox Imperialem ſcribens epiſtolam, cunctos Romanos, qui dignum tanto peregiſſent officio præſulem, collaudauit: per quam epiſtolam videlicet innotuit, nulli quidpiam præmij fore p̃ conſecratione Romani Pontificis quoquo modo pollicendum: cum ipſe hanc non ſuorum ſuggeſtione, ſed Romanorum potius vnanimitate ardentiſſimè cuperet prouenire, maximè cum reddi, quæ ablata fuerant, non auferri à Romana eccleſia, vel deperire quidquam ſe diceret anhelare.

Item pactum conſtitutionis Imperatoris primi Ludouici cum Romanis Pontificibus.

¶ Electio Romanorum Pontificum à Ludouico conceditur Romanis.

CAP. XXX.

2 EGo Ludouicus Imperator Auguſtus ſtatuo, & concedo per hoc pactum confirmationis [c] noſtræ tibi beato Petro principi Apoſtolorum, & per te vicario tuo domino Paſchali ſummo Pontifici, & vniuerſali Papæ, & ſucceſſoribus eius in perpetnum, ſicut à prædeceſſoribus noſtris vſq; nunc in veſtra poteſtate, & ditione tenuiſtis, & diſpoſuiſtis Romanam ciuitatem cum ducatu ſuo, & ſuburbanis, atque viculis † [d] omnibus, & territorijs [e] eius montanis, & maritimis litoribus, & portubus, [f] ſeu cunctis ciuitatibus, caſtellis, oppidis, ac villis in Thuſciæ partibus. *Item infrà.* ¶ Quãdo diuina vocatione huius ſacratiſſimæ ſedis Pontifex de hoc mundo migrauerit; [g] nullus ex regno noſtro, aut Francus, aut Longobardus, aut de qualibet gente homo ſub noſtra poteſtate conſtitutus licentiam habeat contra Romanos aut publicè, aut priuatim veniendi, aut electionem faciẽdi: nullusq́ue in ciuitatibus, aut in territorijs ad eccleſiæ beati Petri Apoſtoli poteſtatem pertinentib. aliquod malum propter hoc facere præſumat: ſed liceat Romanis cum omni veneratione, & ſine qualibet perturbatione honorificam ſuo Pontifici exhibere ſepulturam: & eum, quem diuina inſpiratione, & beatri Petri interceſſione omnes [h] Romani vno conſilio, atque concordia ſine qualibet promiſſione ad Pontificatus ordinem elegerint, ſine aliqua ambiguitate, vel contradictione more canonico conſecrare: & dum conſecratus fuerit, legati ad nos, vel ad noſtros ſucceſſores reges Francorum [i] dirigantur, qui inter nos, & illum amicitiam, & charitatem, ac pacem ſocient.

[*Item Leo quartus Lothario, & Ludouico Auguſtis.*]

¶ Electio, & conſecratio Romani Pontificis non niſi iuſtè, & canonicè fiat.

C. XXXI. PALEA.

3 INter nos, & vos pacti ſerie ſtatutum eſt, & confirmatum, quòd electio, & conſecratio futuri Romani Pontificis non niſi iuſtè, & canonicè fieri debeat.

[*Item conſtitutio A primi Henrici, & primi Othonis cum Romanis Pontificibus.*]

¶ Ab Imperatore, vel nuntijs eius electioni Romani Pontificis nullum obſtaculum generetur.

C. XXXII. PALEA.

4 CONſtitutio primi Henrici, & primi Othonis cũ

manis pontificibus, vt nullus eorum nuntius vel alius cuiuscunque sit gentis vel conditionis, in electione Romani Pontificis audeat contradicere: & qui contradicere voluerit, exilio perpetuo tradatur.

T*Ibi domino.*]Cas v s. In hoc c. continetur qualiter Otho iurauerit fidelitatem Ioanni Papæ per suum procuratorem, in quo dicitur quòd in 8. c. tenetur.

a ¶*Tibi domino.*]Arg. "quòd qui feudum recipit ab ecclesia, iuramentum fidelitatis nõ solùm ecclesiæ, sed etiã prælatis præstare debet, vt ext. de iureiur. Ego N. episcopus. [a]s̃.di. 23. quanquam. & 22.q.5. de forma. imo etiam ipsi capitulo, vt extra de verb. sig. cum clerici. cũ ipsi sint pars corporis sui, vt 6. qõ. 1. si quis cum. [b] Non obst. ext. de sim. ex diligenti. quia ibi non erat ius feudi, de quo iure plenè habetur in constitutione Friderici, de feudis.

b ¶*Et iurare.*]"Nota quòd œconomus siue syndicus iurat in animam propriam, extra de iura. cal. in pertractandis. sed procurator iurat in animam domini, vt hic, & 100. dist. optatum. 17. q.4. metuentes. & extra de off. le. nouit. in parte decisa. Fit autem hoc iuramentũ sub talibus verbis. Ego iuro in animam domini mei, q̃ ip se hoc seruabit. [c] Vel sic iurat. Dominus me⁹ iurat per me, quòd hoc seruabit: sic ipsum De⁹ adiuuet. Sed qualiter obligat aliquis alium per iuramentum contra id quod legitur instit. de inut. stip. §. si quis alij? Sed dic quòd dominus semet obligat, sed per alium, vt ext. de sen. exc. mulieres. ff. de admi. tu. ita autem. §. gessisse. "Sed q̃d si dominus reuocet mãdatum, [d] nun quid intelligitur obligatus per tale iuramentum? ita, si non peruenit reuocatio ad procuratorem, sicut id quod facit iudex tenet, donec ignorat reuocatum mandatum, vt extr. de app. si duobus. & ratione ignorantiæ tenet sententia, vt 3.q.7. §. tria. in prin. & 9. q. 1. ordinationes. ff. de off. præsi. si fortè. ff. de procur. si procuratorem. in fi. ff. mand. si mandassem. Ioan. Si autem lis esset contestata, oporteret q̃ reuocatio perueniret ad iudicem vel aduersarium. alioquin firmum est quod fit cum procuratore, vt extra de proc. mandato. Si autẽ non sit lis contestata, videtur sufficere si reuocatio peruenit ad procuratorem, vt dicit expresse decre. ext. de p̃c. ex insinuatione. & c. seq. B. Sunt tamen speciales casus in quibus requiritur perseuerantia: sicut cum matrimonium contrahitur per nuntium, si dominus reuocat mandatum, non dico dominum obligatum, licet nuntius ignoret reuocatum: [e] & cum pater mandat filio vt aliquem manumittat ff. de manu. vin. si pater. & hoc ideo quia pater & filius censentur vna persona, vt 35.q.3.§.hac auctoritate. Ioan.

c ¶*Meo.*]aliàs, meorum. sed quam cautionem potest de hoc facere, quòd sui non dent damnum, contra id ff. commod. ad eos? Vel qualiter potest se obligare ad alienum factum, contra id inst. de inut. sti. §. si quis alij? " nec enim tenetur quis de facto familię suæ si ipse non mandauit, nec ratum habuit, vt 1.q.4. quia prę̃sulatus. extr. de rest. spol. cum ad sedem. ff. de vi & vi arm. l. 1. §. ait prætor. Sed dic q̃ intelligitur obligasse [f] se curaturum, ne ab eis dãnum daretur. 22. qõ. 5. de forma. sicut est cum quis permittit alium sisti in iudico: tantùm ad hoc tenetur vt operam det quam potest. ff. de ver. ob. quoties qs. Sed litera illa, meorum, nõ est in libro meo. Ioan.

S*Acrorum.*]Casvs. Carolus & Ludouicus constituerunt, vt episcopi à clero & populo de sua diœcesi eligerentur ob vitæ meritum, & sapientiores remota acceptione munerum & personarum, quatenus verbo & exemplo suis possint prodesse subiectis.

d ¶*Per electionẽ.*]Hoc nomen propriè & impropriè sumitur hic cũ illis genitiuis cleri populi: arg. ff. cõmo. si vt certo §. commodatum.

e ¶*Diœcesi.*] Not. pro Hug. q̃ examinãdi sunt oẽs de diœcesi prius q̃ eligatur extraneus, vt di xi 61. dist. nullus.

f ¶ *Personarum.*] sic 8.q.2. dilectissimi. & extra de inst. ad decorem.

g ¶*Et munerum.*] Cũ talis eligatur, à Deo dicitur eligi. 8. q. 1. si ergo. Hug.

h ¶*Vt exemplo.*]nam cœpit Iesus facere & docere, vt 26. dist. ecce. & §. ex his.

EX HIS. Casvs. Concludit Gratianus ex supradictis, quòd Imperatores renuntiauerunt priuilegijs quę sibi concessa fuerant de electione summi Pontificis. Et cum constet ex supradictis, q̃ electio est clericorũ tantũmodo: nunc quæritur incidenter, an sit tantùm canonicorũ matricis ecclesiæ, an etiam aliorum religiosorum eiusdem ciuitatis. Cui qõni rñdens primò p̃bat auctoritate Nicæni & Gangrensis concilij, quòd sufficiant clerici matricis ecclesię ad episcopum eligendum. Postea videtur hoc corrigere per auctoritatem Nicolai, dicens quòd sicut electio Papæ non fit à Cardinalibus tantùm, sed etiam ab alijs religiosis: sic & electio episcopi non à canonicis tantùm, sed etiam à religiosis fieri debet, quod probat auctoritate Innocentij Papæ.

Romanis Pontificibus. Vt nullus missorum nostrorum cuiuscunque impeditionis argumentum in electione Romani Pontificis componere audeat, omnino prohibemus. *Item.* 1 In electione Romanorum Pontificum neque liber, neque seruus ad hoc venire præsumat, vt illis Romanis, quos ad hanc electionem per constitutionem sanctorum Patrum antiqua admisit consuetudo, faciat aliquod impedimentum. Quòd si quis contra hanc nostram constitutionem {facere} præsumpserit, exilio tradatur.

A ¶Constitutio.]*Ex antiquo exẽplari Gratiani restitutus est hic titulus, in quo exemplari post titulum istum, interposita rubrica, incipit caput:* Vt nullus, &c. *vt etiam apud Iuonem. Verùm, quia receptum est, vt initium huius cap. sit à dictione,* Constitutio. *relicta sunt hæc verba etiam in principio ipsius. Extat verò hoc cap. in vetustis quoque exemplaribus, in quibus paleæ esse non solent.*

Item constitutio Othonis.

¶Iuramentum Othonis, quod fecit domino Papæ Ioanni.

CAP. XXXIII.

2 TIbi domino [a] Ioanni Papæ ego rex Otho promittere, & iurare [b] facio per Patrem, & Filium, & Spiritũ sanctum, & per lignum hoc viuificæ crucis, & per has reliquias sanctorum: quòd si permittente Domino Romã venero, sanctam Romanam Ecclesiam; & te rectorem ipsius exaltabo secundũ posse meũ, & nunquam vitam, aut membra, & ipsum honorem, quem habes, mea voluntate, aut meo [c] consilio, aut meo consensu, aut mea exhortatione perdes: & in Romana vrbe nullum placitum, aut ordinationem faciam de omnibus, quæ ad te, aut ad Romanos pertinent, sine tuo consilio: & quidquid de terra sancti Petri ad nostram potestatem perueneritꝫ tibi reddam: & cuicunque Italicum regnum commisero, iurare faciam illum, vt adiutor tui sit ad defendendum terram sancti Petri secundum suum posse. Sic me Deus A adiuuet, & hæc sancta Dei Euangelia.

A ¶Sic me Deus.] *Addita hæc sunt ex Centio Camerario, in cuius libro habentur multæ formæ iuramentorum, & extat manuscriptus Romæ.*

Item ex 1 *lib. capitulorum* † *Caroli, & Ludouici Imperatorum, capitu.* 84.

¶ Liberum sit clero, & populo de propria diœcesi episcopum eligere.

CAP. XXXIIII.

3 SAcrorum canonum non ignari, vt in Dei nomine sancta ecclesia suo liberius potiretur honore, assensum ordini ecclesiastico præbuimus, vt scilicet episcopi per electionem [d] cleri, & populi secundum statuta canonum de propria diœcesi [e], remota personarum [f], & munerum [g] acceptione, ob vitę meritum, & sapientiæ donum eligantur, vt exemplo [h], & verbis sibi subiectis vsquequaque prodesse valeant.

Ex constitutionibus his, & pacto Ludouici Imperatoris deprehenditur, Imperatores illis renũtiasse priuilegijs, quæ de electione summi Pontificis Hadrianus Papa Carolo Imperatori, & ad imitationem eius Leo Papa Othoni primo Regi Teutonicorum fecerat. Cum ergo præmissis auctoritatibus cunctis liqueat electionem clericorum tantũmodo esse, quæritur, quorum sit ipsa

e Concord. tex. in l. stipulatio ista in pr. & l. cũ filius. §. j. cũ ibi no. ff. de verb. obl.

" Familiæ delictũ an dominum obliget.

f ¶ hac ma. not. extr. de sponsi. sicut. Arch.

† al. capitularium.

3 Anse. l. 6. c. 6.

"Vasall⁹ ecclesię cui d; fidelitatis iurm̃ p̃stare

1 In leg. Lõgobar. l. 5. tit. de Põt. leg. 3.

a Meli⁹ e. ti. ea te. §. nũc igitur. in pr. & de p̃scri. cũ ñ liceat. §. ideoq; in prin. Arc.

b Al. §. verũ

" Oeconomus & ꝓcurator diuersimodè iurant.

c De cõsimili ma. no. In no. in l. 6. de test. p̃sentiũ. q̃ est Inn. in glo. scilicet totius, &c.

a S. Antoninus p. 2. tit. 16. c. 1. §. 16. ĩ med. Anse. l. 1. ca. 90. & l. 4. c. 36.

" ꝓcurator reuocat⁹ si aliqua facit an teneant.

d Idẽ no. In. ext. de spõs. sup rubr. & satis ẽt not. j. 30. qu. vlt. nec illud. ibi videas. & hæc snĩa ẽt hodie approbatur ext. lib. 6. de proc. c. procurator. [abest à Gratia. & Iuo]

[a] Nomẽ clericorũ qñqs restringit.

a ¶ *Maioris.*] "Sic ergo nomen clericorum restringitur ad maioris ecclesiæ canonicos, [a] vt 10.q.1.antiquos. 8. q.1. c. 2. ext.de verb.sig.cum clerici.benignè est in talibus seruanda cõ suetudo,vt extra de cau.pos.cum ecclesia.

[a] Adde q̃ ét aliqñ ad ꝓlatos, gl.est no. in auth. de sanc.epi. §.presbyterorũ,coll.9.

b ¶ *Non à Cardinalibus.*] vt s̃.distinct.23.cap.1.&c.

Obeuntibus.] Cavs. Constituit in hoc cap. Innocent. Papa, quòd cum vltra tres menses à tempore vacationis episcopalis ecclesia vacare non debeat: canonici sub vinculo excommunicationis non faciãt electionem episcoporum religiosis exclusis, vt eorũ consilio idonea eligatur persona. Si autem fuerit aliter factum, irritum erit & vacuum. Nunc quærit Gratianus incidenter, si duo à partibus eligãtur, qs sit alteri præferendus: quod per sequen.c.declaratur.

[1] Nicol. ij. al.j. in cõci. Rom.c.1.

[2] Innoc.ij.c. 28.

c ¶ *Sub anathematis.*] quid de hoc tenere debeas,dixi s̃.eadem, Salonitanæ.

[a] Electione dicitur quis tripliciter excludi.

d ¶ *Excludant.*] "dicit Hug. istos tripliciter excludi: tunc propriè excluduntur, cum non vocantur, vel si vocati non audiuntur,vel si sponte veniant, non admittant̃. Credo hoc c.nõ tenere. [b] aliud em̃ seruat̃, & religiosi hic vocantur clerici ciuitatis,vel prælati episcopatus.arg. 79.dist. si quis pecunia.

[b] Cũ hoc dicto vr̃ concor. Hug. q̃ no. hoc, qa in multis ecclesijs derogatũ é huic canoni ex cõtraria cõsuetudine, q̃ Papa scit,& ñ improbat & sic vr̃ tacitè approbare. Arch.

e ¶ *Religiosißimos.*]id est,prælatos aliarum ecclesiarum.

f ¶ *Exclusis.*] quia inuitæ nuptiæ, &c. 31, q.2.§.1.

[a] Religiosorum consensus an sit in eorum electione requirendus.

g ¶ *Assensu.*] "Videtur quòd non tantùm consilium religiosorum,sed etiam consensus ipsorum requirendus est: & ita videtur quòd religiosorum personæ faciant partem in electione,argumen.extra de elect.cum in veteri.nam & sequaces sũt aliorum in electione, vt 79. distinct. cap. 1.& cap.si quis pecunia.& 23.dist.cap.1.& satis potest dici,quòd nisi consilium ipsorum fuerit requisitum, quòd nulla sit electio: si tamen fuit habitum consilium,& non consensus,tenet electio,vt extra de abitr.cum olim.& est simil.ff.de administ.tutorum.quidam decedens.§.Papinianus. & extra de regul.licet.C.de iure emphyteut.l. vltima.Et expone consensu requisito, licet non habito.

h ¶ *Eorum.*] Argum. quòd non sufficit religiosorum præsentia, nisi habeatur consilium argum.j̃.10. quæst. 2. casellas argum.12.quæst.2.sine exceptione.§.1.

i ¶ *Et conniuentia.*]Argum.quod aliquorum consensu fieri debet,eorum dissensu impeditur faciendum, & dissoluitur factum, vt s̃.distinct.51.qui in aliquo. & 31.q. 2.si verum.s̃.distin.62. nulla ratio.1.q. 1.ordinationes.10. q.2. casellas. 12. q.2.alienationes.& cap. sine 15.q.7. episcopus nullius. 33.q. 5.quod Deo.&c.manifestum.20.q.2.puella.

k ¶ *Nunc ergo quæritur.*]Super isto §.posuit Hug.dist.quia cum eligentes dissentiunt, tria considerand̃ sunt, auctoritas,numerus, & bonus zelus. Auctoritas consideratur in dignitatibus, zelus consistit in animo, vt sine carnali amore eligant,sed secundũ meritũ personæ. "De numero patet, & dicit quòd vbicunque duo ex istis concurrunt, pręponderant tertio.vnde si ex vna parte est auctoritas & bonus zelus, & ex altera numerus: pro priore iudicatur,vt 23. dist. cap.1. & 93. dist.miratus.7.q.1.denique. Item si ex vna parte est numerus & auctoritas,& ex altera est bonus zelus,pro primo iudicatur.

[a] Collatio numeri ad numerum, &c. est in electione facienda.

electio,an clericorum maioris [a] *ecclesiæ tantùm,an etiam aliorum religiosorum qui in eadem ciuitate fuerint. Sed(sicut in breuiatione canonum Fulgentij Carthaginensis ecclesiæ diaconi inuenitur)in septimo capitulo† Nicæni concilij, & in Gangrensi statutum est,vt ad eligendum episcopum sufficiat ecclesiæ matricis arbitrium. Nũc autem sicut electio summi Pontificis non à Cardinalibus* [b] *tantùm verum etiam ab alijs religiosis clericis auctoritate Nicolai Papæ* [1] *est facienda: ita & episcoporum electio non à canonicis tantùm,sed etiam ab alijs religiosissimis clericis,sicut in generali synodo Innocentij Papæ* [2] *Romæ habita constitutum est.Ait enim.*

¶ Absque religiosorum virorum consilio canonici maioris ecclesiæ episcopum non eligant.

CAP. XXXV.

Obeuntibus sanè episcopis, quoniam vltrà tres menses vacare ecclesiam sanctorum Patrũ prohibent sanctiones, sub anathematis [c] vinculo interdicimus, ne canonici de sede episcopali ab electione episcoporũ excludant [d] religiosissimos [e] viros, sed eorum consilio honesta & idonea persona in episcopum eligatur. Quòd si exclusis [f] eisdem religiosis electio fuerit celebrata: quod absque assensu [g] eorum [h], & conniuentia [i] factum fuerit, irritum habeatur & vacuum.

Nunc ergo quæritur [k]*,si vota eligentium in duas se diuiserint partes, quis eorũ alteri sit præferendus. De his ita scribit Leo episcopus ad Anastasium Thessalonicensem episcopũ epist.82.al.84.cap.5.* [*sed paulò aliter.*]

¶ Cum vota eligentium in duas se diuiserunt partes,quis sit prę-ferendus alteri.

CAP. XXXVI.

[3] Si fortè § quod [A] nec reprehensibile, nec irreligiosum iudicamus § vota eligentiũ in duas se diuiserint [l] partes: metropolitani iudicio [m] is alteri præferatur, qui maioribus & studijs [n] iuuatur, & meritis,tantum † vt nullus [o] inuitis,& non petentibus ordinetur, ne ciuitas † episcopum non optatum aut contemnat, aut oderit.

[3] Polyc.Li. tit.1.Anſl. 6.c. 19.Iuo p.5.ca.347. Pan.l.3.c.6.

[A] ¶ Quod nec reprehensibile, nec irreligiosum iudicamus.] *Hæc verba, quæ à ceteris collectoribus non referuntur, non sunt inuenta apud Leonem, sed apud Gregoriũ, ex quo referuntur* j̃.8.q.1.c. *nec nouum.*

" Electis duob.equaliter qs alteri pręferri.

† al. tamen.

† al. plebs inuita.

[c] Hanc tenetãquã verorẽ. De hoc not. extr.de ele.ecclesia vestra. 2.ibi videas.& qd not. Gof.in sum.de iure pa. §. si plures. ver. sed si p̃sentata.

argum. 28.dist.de Syracusanæ. Ibi enim bono zelo contradicebant qui significabant Papæ electum habere vxorem & filios: sed tamen quia plures erant ex alia parte, & maioris auctoritatis, consensit Papa illis. Item si numerus & bonus zelus est ex vna parte,& ex altera parte auctoritas,statur primo. 65.dist.ca.1.& 2. Hanc distin. non approbo: quia licet ex vna parte sit auctoritas & melior zelus. ex altera numerus,statur pro numero, vt extra de elect. dudũ. 1.& extra de appel.constitutus. nisi numerus esset in paruo maior, & auctoritas aliorum longè præcelleret: & posset eo casu fieri compensatio,vt extr.de test. in nostra. nam vbi est par debitum, & dispar numerus creditorum, semper numerus præfertur, vt C. qui bon. ced. poss.l. vltima.§. 1. tũc enim decurritur ad dignitatem cũ par numerus est hincinde. ff. de pact.maiorem. Similiter dico ad zelum decurrendum, cum par vel ferè par numerus est hincinde. "Sed qd si par est zelus, numerus & auctoritas hincinde?tunc recurratur ad meritum personæ, vt j̃. c. prox. Sed si omnia sunt æqualia, tunc cassetur [c] vtriusque electio, & nouus eligatur, vt 79. distinct. si duo. Vel iudex cogat eos ad concordiam, vt instit. de satisd. tut.§. sin autem. Vel res sorte dirimatur, vt in Mathia,vt 21.distin. cleros. & C. commun. de leg. l. vlt. in princip.& ff.de iudic. sed cum ambo. Vel metropolitanus gratificet cui velit,vt extra de paroch. cap. 1. & argumen. ff. ad Syllan.l.3.§.si cum omnes.& ff.de relig.l.vlt. Vel præferatur ille qui prius ordinatus est,vt 75.dist. cap. vlt. vel senior præferatur,vt 35.quæst.6.ca.1.ff. de fide instrum.l.vlt. Vel ille qui prius nominatus est, vt in authent. de monach. §. pecolla. 1. Vel præferatur ille qui quandoque deliquit, illi qui semper bonus fuit. Vel præferatur ille qui diutius militauit in ecclesia,vt 61.dist. quid proderit. Si autem vtraque electio est vitiosa, vtraque cassatur,vt extra de ele. considerauimus.

Si fortè.]Cavs. Quæsitum fuit à Leone,si duo ad episcopatum eligantur,quis sit alteri præferendus? Et respondet,quòd iudicio metropolitani præfertur ille qui maioribus iuuatur meritis & studijs, & licet possit archiepiscopus alterum alteri præferre: tamen omnibus canonicis inuitis vel plebe non potest episcopum dare, ne quem nolunt, odiant & contemnant.

[l] ¶ *Se diuiserint.*]quia natura hominis prona est ad dissentiẽdum.ff.de arbit.item si vnus.§. vlt.arg.20. q.3. procliuus. Et præsumit hic canon,quòd licet discordia sit in electione, ꝙ vtraque pars bono zelo moueatur,vt 8.q. 1. nec nouum. Sed contra.s̃.e.nosse.Illud est frequentius. hoc autem rarum. 12. q. 1.omnis ætas.

[m] ¶ *Iudicio.*]Sed quid si metropolitanus non vult ipsum cõsecrare? videtur quòd tunc à suffraganeis petenda.sit consecratio,vt 89.dis.volumus.Sed melius est,quòd à superiore petatur, [d] vt 9.quæst. 3.nunc verò. & 8. quæst.3. Ar taldus ext. de in. pat.nullus.

[d] ā hoc no. 65. dist.c.1.

[n] ¶ *Studijs.*]eligentium:quia magis appetitur iste quàm ille.

[o] ¶ *Tantum vt nullus.*]quasi dicat," si timetur scandalũ, tũc vtriusque electio cassabitur,vt 79.dist. si duo. tũc enim est aliquid detrahendum seueritati,vt 50.dist.vt constitueretur.

" Electio vtriusque electi cassatur timore scandali.

Hinc

HInc considerandum.]Hæc dist.diuiditur in tres partes.In prima probat, quòd episcopus debet consecrari in loco vbi mandauerit metropolitanus. Secunda ibi,*Quia per ambitiones.* Tertia,ibi,*Episcopum.*Ioan. de Fant.

CASVS.Supra ostensum est, à quibus episcopi sint eligendi. Amodo vult ostendere Gratianus,à quibus sacri ordines sint conferendi, & quo tempore sint tradendi, & in quibus locis patriarchæ , primates, archiepiscopi,episcopi, corepiscopi & reliqui sacerdotes sint ordinandi. Et durat tractatus vsque ad 81. di. videlicet à quibus ordinentur episcopi,in Nicæno concilio diffinitum est. Vnde in hac 64. distin.docet, qp episcopi sunt ordinandi ab archiepiscopo cũ omnibus suffraganeis : vel saltem à tribus posſunt ordinari de mandato archiepiscopi.

1 In concil. Nicæno 2. c.3.Ansl.l.6. c.4. & 54. Iuo par.5.c. 117. Burc.l. j.c.27. concor.

a ¶*Hinc considerandum.*] Hic depingitur 64. dist. In præcedenti dist.docuit ad quos pertineat episcoporum electio.In hac orditur tractatum suum vsque ad 81. dis. ostendendo à qbus sacri ordines sunt distribuendi,& quo tẽpore , & in quibus locis.Aquib. hoc facit in hac dist.[a] Ex quo tempore , hoc facit in 75. dist. In quibus locis , hoc facit in 80.dist. Primò dicit de consecratione episcoporũ. No. ergo , quòd electus in episcopum confirmatus debet consecrari à metropolitano cũ suis suffraganeis:vbi autem metropolitanus adesse non potest , vel etiam non vult, præstabit auctoritatem hoc faciendi [b] tribus ad minus , alijs omnibus per literas suas consensum præbentibus.Item metropolitanus ab omnibus suis suffraganeis debet consecrari , aut saltem à tribus.

a Et in seq. vsq; ad 65. dist. electus cõfirmat[a] à quo debet consecrari.

b Quis metropolitan[a] hoc delegare possit, p batur ext. d elẽ.suffraganeis. & de transla. c.1. & de of. or. quod sedẽ.

EPiscopi.] CASVS. Quæsitũ fuit in cõcilio à quot episcopis sit aliquis ordinandus in episcopum? Et respondetur,quòd ab omnibus comprouincialibus episcopis,aut à tribus saltem præsente metropolitano,vel eo mandante,ita vt illi qui interesse non possunt, suũ consensum literis præbeant. Potestas autem conuocandi , vel confirmandi episcopos,spectat ad metropolitanum.Duo cap. sequentia plana sunt.

b ¶*Tres episcopi.*]absque metropolitano,extra de tempo. ordinatio. capitu. nec episcopi . Vel dic , quòd duo sufficiunt cum metropolitano. & secundum hoc dic , quòd hæc dictio , præter,ibi ponitur inclusiuè.sic 15.quæstio.7.felix. argum. ad hoc.infra ead.cap.3.Ioan.Sed certè ibi non est,præter,nec litera contradicit B.

DISTINCT. LXIIII.

1. ps HInc considerandum [a] est,à quibus,vel quo tempore sacri ordines sunt tribuendi, vel quibus in locis patriarchæ, primates,archiepiscopi, episcopi, corepiscopi,& reliqui sacerdotes sint ordinandi. *A quibus ordinentur episcopi,in Nicæno primo concilio definitum est,in quo sic legitur,* c.4.

¶Ab omnibus comprouincialibus episcopi ordinentur.

CAP. I.

1 EPiscopi ab omnibus, qui sunt in prouincia sua,debent ordinari.Si verò hoc difficile fuerit, vel aliqua vrgente necessitate, vel itineris longitudine, certè tres episcopi [b] debent in vnum congregari : ita vt etiam cæterorum,qui absentes sunt,consensum in literis [c] teneant , & ita faciant ordinationem. Potestas [d] sanè, vel cõfirmatio pertinebit per singulas prouincias ad metropolitanum episcopum.

Item Anacletus ad episcopos Italiæ,epist.2.

¶De eodem.

CAP. II.

2 ORdinationes episcoporum auctoritate [e] Apostolica ab omnibus, qui in eadem fuerint prouincia, episcopis sunt celebrandæ. *& infrà.*
¶ Quòd si simul omnes conuenire minimè poterunt: assensum [f] tamen suis apicibus [A] præbeant,vt ab ipsa ordinatione animo non desint.

A ¶Apicibus.]*In epistola est,* precibus. *Apud Iuon. & Burch.* precibus,& scriptis.

[*Ex concilio Arausicano, 1.capitu.21.*]

¶PALEA.

in episcopum? Et respondetur,quòd ab omnibus comprouincialibus episcopis,aut à tribus saltem præsente metropolitano,vel eo mandante,ita vt illi qui interesse non possunt, suũ consensum literis præbeant. Potestas autem conuocandi , vel confirmandi episcopos,spectat ad metropolitanum.Duo cap. sequentia plana sunt.

b ¶*Tres episcopi.*]absque metropolitano,extra de tempo. ordinatio. capitu. nec episcopi . Vel dic , quòd duo sufficiunt cum metropolitano. & secundum hoc dic , quòd hæc dictio , præter,ibi ponitur inclusiuè.sic 15.quæstio.7.felix. argum. ad hoc.infra ead.cap.3.Ioan.Sed certè ibi non est,præter,nec litera contradicit B.

c ¶*Literis.*]arg.quòd in quocunque contractu vel causa cõsensus aliquorum desideratur,nil refert,an præsentes consensum exprimant,"an absentes per literas consentiant[c],vt 100. distinct.optatum.Et est argum. de consensu absentium,vt distinc.63.quanto.& distinc.18.placuit.Et est argum. matrimonium contrahi inter absentes,vt ĩ.30.q. 5. nec illud. & ext. de conuer. cõiu. ex parte.ff.de spõ. l.vlti.Nam in consensu non exigitur verborum solemnitas. ff.de act. & obli.consensu.Sed licet ita sit in cõsecratione, secus est in electione, nisi per procuratorẽ fieret electio, vt ext.de electio. quia propter. Io.

" Absentes pñt per lras consentire.

c Adde ad hoc nota. p Bar. ĩ l.si qs mihi bona. §. iussum.ff. de acq. hær.

3 Burc.l.j. c. 30. Iuo p.5. c.141.Pann. l.3. c.20.

d ¶*Potestas.*] quo ad confirmandum." nam consecrate non potest ẽpm contempto minimo episcopo,qui in prouincia sit : nec ille reciperet executionem, nec dico eũ plus posse hoc casu , quàm alium episcopum.arg.9.q.3.c.1. & 2.Confirmare autem debet statim vel infirmare,si ei notus est electus, ẽt simplici verbo, & in camera. ext.de appel.qua fronte. Sufficit enim si est notus, vt dicat, eligatis magis idoneum.arg.28.dist.priusquam.39.distin.Petrus. vbi est ignotus, examinet eum.In consecratione verò semper examinet,vt 23. dist. qui episcopus.

† al.de abiectione , & ambitione .

† al. vestris.

† al. consecrare.

" Metropolitanus neminem contemnat cũ suffraganeũ consecrat.

4 Pol. l.2.ti. 4.Bur. l.j.c. 28.Pan.l.3. c. 10. Iuo p.5.c.139.

e ORdinationes .] ¶*Auctoritate.*] generali , vt huius c. & similium.

f ¶.*Assensum.*]sed quo modo præstabunt assensum , cum eis fortè notus non sit qui eligitur. nec eum viderunt vnquam, vel audierunt aliquid de eo ? Sed dic, quòd sufficit si non cõtradicant.Vel dic,quòd quem indignũ esse non nouit quis,dignum debet æstimare, & ei testimonium ferre , vt extra de scru. in ordi. fac. ex part.

5 Poly.ibid. Iuo par.5.c. 113. Ansl. l. 6.c.56.

g COmprouinciales.] ¶*Iussu.*] Sed si ecclesia archiepiscopo vacat,cuius auctoritate hoc facient & conuenient? Rñ. Apostolici , vel capituli matricis ecclesiæ,ext.de hęr.ad abolendam.& ext.de elect. quia diligẽtia.

"ius vniuersitatis penes vnum stat.

"Nã & penes vnũ stat ius vniuersitatis. 12.q.2.non liceat alicui.ff.quod cuiusque vniuer.sicut.& 65.distinct. si fortè.

EXtra *conscientiam.*]CASVS. Innocentius duo prohibet in hoc c.Primum est,vt nullus in episcopum ordinetur præter conscientiam metropolitani : qa integrũ est iudicium,&c.Secũdum est, vt vnus ẽps alium ordinare nõ p̃sumat episcopum.Et hoc probat auctoritate Nicænæ synodi.

h ¶*Plurimorum.*]nam dicit lex, qp per ampliores homines p̃fecta veritas reuelatur.C.de fideic.l. vlt.& est simile ext. de offic.dele.prudentiam. 1.resp.in fine.

i ¶*Ne furtiuum.*]ideo dicit furtiuum:qa qđ ad omnes spectat,

ctat,isti subripiũt, nil tamen vnus iure confert.66.dist.c.2.potius ergo hoc dicendo respexit similitudinẽ facti, quàm rei essentiam.Laurent.

Q *Via per ambitiones.*]Hęc est ij.pars dist.in qua probat,ꝙ metropolitanus debet à suis suffraganeis consecrari, & non ab alijs. licet litera sit obscura,ab isto intellectu non recedatur. Ioan.de Fan.

CASVS. ab antiquo fuit statutum,vt archiepiscopus cum omnib. suis suffraganeis ordinaret & cõsecraret suos episcopos, & suffraganei consecrarent suum archiepiscopum. Sed hoc malè in Dardania seruabatur: imo archiepiscopus alienos suffraganeos, & suffraganei archiepiscopum alienum consecrabant. Et ideo Gelasius monet omnes episcopos ꝑ Dardaniam, vel quamlibet prouinciam constitutos, vt ab antiqua consuetudine non recedant, ita quòd nullus archiepiscopus ordinare ꝑsumat alterius suffraganeos, & nulli episcopi cõsecrent archiepiscopum alienum, & pręcepit eis vt regulas veterum seruent, sicut patres nostri fecerunt. Seq. c. eundem habet casum cũ primo c. huius dist.

1 Anſ.l.6.c. 41.al.39.ex Gelaſ.ad natalem eꝑm ꝓpè idem.

2 Concor.l. prędes.C.de ſer.& l.2.C. vt ne. pri.

a ¶ *Ambitiones.*]id est, dissensiones.

b ¶ *Illicitas.*]dimitte, quia, & incipe ibi, non pudet.

†al.vnamq̃que.

c ¶ *Metropolitanis.*] in consecrandis episcopis.

† decedentes]vera lectio,

d ¶ *Episcopis.*]in metropolitanis consecrandis.

“Priuilegiũ à cõsuetud. inducitur,

e ¶ *Antiquitas.*]“No, quòd consuetudo priuilegium inducit. 9. q. 3, conquestus. & prælationes quæ fiunt à rusticis, tempore acquirunt.C.de agr.litib.lib. 11.Arg.contra 10.q.3. quia.& dixi 18.q.2.seruitium.

Item Gelasius vniuersis per Dardaniam constitutis.

¶Episcopi à suo metropolitano,& ipse ab eisdem consecretur.

CAP. VI.

2 1 Q Via per ambitiones [a] illicitas [b] non pudet quosdam ecclesiarum iura turbare, ac priuilegia, quæ metropolitanis [c], vel prouincialibus episcopis [d] decreuit antiquitas [e] temeraria pręsumptione peruadere, propter qđ etiam communionis Apostolicæ desiderant dissidium tenere, quo scilicet ab ei° auctoritate diuisi, vel impunè [f] proprias vsurpationes exerceant, non respicientes, quia æterno iudici rationem tam de catholicæ sinceritatis [g] iniuria, quã de traditionum præiudicijs paternarum, non sine perpetuæ sint damnationis interitu reddituri, si in hac obstinatione permanserint, charitatem vestram duximus [h] instruendã, 2 vt vos omnes in commune fratres, siue per Dardaniam, siue per quamq;†contiguam ꝓuinciam cõstituti,qui vos sub metropolitanis vestris esse meministis [i], & [k] ab eisdem subsitui decernentes†[l], sicut vetus consuetudo deposcit,vnanimiter statuatis [m] antistites [n],& vicissim [o] si metropolitanus humanæ conditionis sorte decesserit,à comprouincialibus episcopis,sicut forma transmisit, sacrari [p] modis omnibus censeatis:nec quemquam sibi, qđ vobis antiqua dispositione cõcessum est, patiamini [q] vendi-

f ¶ *Vel impunè.*]i, saltem de facto, Lau. aliâs est in tex.velut impunè.

g ¶ *Sinceritatis,*] quia catholicam sinceritatem non obseruant.

h ¶ *Duximus.*] hic resume,quia, quasi dicat:quia hoc & hoc est,ideo duximus eam,&c.

i ¶ *Meministis.*]& ideo debitum honorem eis exhibeatis,

k ¶ *Et.*]i.etiam.

l ¶ *Decernentes.*]in commune, communem vtilitatem considerantes,& ad scrutinium venientes:vos omnes inquam vnanimiter.

m ¶ *Statuatis.*]& hoc fieri.

n ¶ *Antistites.*]substitui loco defunctorum,sicut vetus, &c.

o ¶ *Et vicissim.*]omnibus modis censeatis,metropolitanum subaudi.

p ¶ *Sacrari.*]à comprouincialibus episcopis, si metropolitanus de hac vita, &c.hic est verus intellectus huius literæ: nec habet contrarium. Alij intelligunt sic,quòd mortuo metropolitano suffraganei pũt interim aliquem electum consecrare,secundum hoc hæc dictio, sacrari, ponitur passiuè, & non subauditur ibi,metropolitanus,vt 65.dist. si fortè. Sed contra 100.di.quoniam.ibi dicitur ꝙ vacante sede metropolitana nõ debent epi ordinari. “ nec.n.ecclesia sustinet semper vicẽ defuncti epi,vt 12.q. 2.si qua.& ext.de præsc.c. 1. Sed illud cap. quoniam. potest intelligi quando ille fuit in mora petendi pallium. Ioan.

“Ecclesia ñ semper vicẽ defuncti sustinet.

care: quatenus & inter ipsas aduersantium voluntatũ procellas,veterum regulas nullalenus custodire cessetis: sicut persecutionum tempore diuersarum patres nostros constanter fecisse non dubium est.

Item ex concilio Martini Papæ.

¶De eodem.

CAP. VII.

3 EPiscopum oportet [r] maximè quidem ab omni concilio constitui. Sed si hoc ꝓ necessitate, aut pro longinquitate itineris difficile [f] fuerit,ex omnibus tres eligãtur †, & omnium præsentium,vel absentium subscriptiones teneãtur,& sic posteà ordinatio fiat. ¶ Huius autem rei potestas in omni prouincia ad metropolitanum pertineat episcopũ.

Item ex concilio Nicæno, 1.c.6.

¶ Non erit episcopus, qui præter metropolitani sententiã fuerit ordinatus.

CAP. VIII.

4 ILlud generaliter est clarum,quòd si quis [t] præter sententiã† metropolitani fuerit factus episcopus, hunc magna synodus diffiniuit episcopum esse non oportere.

DISTINCT. LXV.

1. ꝑs *Omprouincialium* [u] *episcoporum vniuersaliter desideratur consensus in ordinatione episcopi. Quòd si aliqui animositate ducti contradicere voluerint, obtinet sententia plurimorum.*

Omprouincialium.] Hæc dist. diuiditur in tres partes. Secunda ibi, *Si autem.* Tertia ibi,*His auctoritatibus.*Io.de Fan.

CASVS. Dictum est supra, quòd comprouinciales epi debent interesse consecrationi episcopi. Nunc verò in hac 65. distin. dicit, ꝙ si aliqui contradixerint,obtinere debet sententia plurimorum. & est primus articulus huius dist. quæ quatuor habet articulos:qui per quatuor §. distinguuntur.

“ Hæc dist. 4. articulos cõprehẽdit.

u ¶ *Comprouincialium.*]Hic intitulatur 65.dist.“in qua quatuor articuli ponuntur. ` Primus est,quid iuris sit in ordinatione episcopi,si aliqui episcopi dissentiunt. Secundus, quòd metropolitanus non debet consecrare episcopum præter cõscientiam primatis vbi primas est. Tertius, quòd episcopus non consecratus in præsentia archiepiscopi, debet eum intra spatium trium mensium visitare. Quartus est,quòd si vnũ tantùm episcopum contingit in prouincia superesse, inuitare debet

c Concor.l. nominationũ.C. de de cu.li. 10. & l.nulli. cum seq. ff.quod cu. vn.

a Ar.ad idẽ 7.q.1. qa ff. ibi ſpiritu contumaci. ſumpto ar. à contrario ſenſu.ꝺ hoc not.11.q.3. non debet.

3 In capitul. Mart. Brac. c.4. ex cõci. Nic. c.4.

†al.colligãtur.

4 Anſ.l.6.c. 42.Deuſdedit p.1.

b Sic ponit 25.q.1.c.1.

† al. ſniam, vel conſcietiam.

debet vicinę prouinciæ episcopos, & cum eis consecrare cõprouinciales episcopos: aut si ipse negligit, episcopi conuenient ipso contradicente, & consecrabunt episcopos. In primo ergo articulo obtinebit sententia plurimorum.

SAne.] CASVS. In Nicæno concilio quæsitum fuit si in ordinatione episcopi duo vel tres contradicant pluribus, quorum sententia obtineat? Respondet quòd plurimorum sententia obtinebit.

Vnde in Nicæno concilio, c.6.

¶ Si cæteris consentientibus ordinationi episcoporum, duo, vel tres contradicant, obtineat sententia plurimorum.

CAP. I.

SAnè si communi omnium cõsensu[A] rationabiliter ꝓbato secũdum ecclesiasticam regulam, duo, vel tres animositate [a] ducti per contentionem contradicant [b], obtineat plurimorum sententia sacerdotum.

A ¶Consensu.] *Græcè legitur.* Μήσου ἐυλόγου ὄντος, καὶ κατὰ κανόνα ἐκκλησιαστικὸν. *quod Dionysius vertit*, decreto rationabili, & secundum ecclesiasticam regulam comprobato.

¶ *Item ex concilio Martini Papæ.* [1]

¶De eodem.

CAP. II.

NOn debet ordinari episcopus absque consilio, & præsentia† metropolitani episcopi. Adesse autem oportet omnes, qui sunt in prouincia sacerdotes, quos per suam debet epistolam metropolitanus conuocare. Et quidem si omnes occurrerint†, bene; si autẽ hoc difficile fuerit, plures oportet [c] occurrere. Qui autem non conuenerint, præsentiã [d] sui per epistolas faciant, & sic omnium facto consensu, ordinationem episcopi fieri oportet. Si autẽ aliter, pręter quod terminatum est à nobis, fuerit factum, talem ordinationẽ nihil valere decernimus.

2 ¶Si autem secundum canones ordinatio episcopi fuerit facta, & aliquis cum malitia in aliquo contradixerit, plurimorum consensus obtineat.

Item ex concilio Antiocheno, c. 19. [2]

¶De eodem.

CAP. III.

EPiscopus non est ordinandus sine consilio, & præsentia metropolitani episcopi, cui melius erit, si ex omni prouincia congregentur episcopi. Quod si fieri nõ potest, hi qui adesse non possunt, pro prijs literis [e] cõsensum suum de ipso designent, & tunc demum post plurimorũ siue per præsentiam, siue per literas cõsensum sententia consona ordinetur. Quòd si aliter, quàm statutum est, fiat, nil valere huiusmodi ordinationem. ¶ Si verò etiam secundum definitas regulas ordinatio celebretur, cõtradicant autem aliqui propter proprias, & domesticas simultates, his contemptis [f], sententia de eo obtineat plurimorum [g].

Si autem prouinciam primatem habere constiterit, nec etiam metropolitano absque eius conscientia episcopum [h] consecrare licebit.

Vnde Leo Papa Anastasij Episcopo, epist.82.al.84.c.6.

¶Absque primatis consensu metropolitanus episcopum non ordinet.

CAP. IIII.

3 DE persona autem consecrãdi episcopi, & de cleri, plebisque consensu metropolitanus episcopus ad fraternitatem tuã [i] referat, quodque in prouincia bene placuit, scire faciat, vt ordinationem ritè celebrandã tua quo-

De persona.] CASVS. Anastasius patriarcha quęsiuit à Leone, vtrum archiepiscopus sine eius cõsensu debeat eꝑm consecrare. Et respondet ꝙ non: sed archiepus de electione & consecratione episcopi sibi debet notificare, & quod in prouincia factum est, vt sua fraternitas ipsum confirmet, & approbet sine mora, ne gregibus Domini diu desit cura pastoralis.

i ¶ *Fraternitatem tuam.*] O Anastasi patriarcha.

ADDITIO. Subaudi, cui Papa loquitur, s. vt ei assensum præbeat. in hoc. n. versatur primatis iurisdictio. Similiter ꝙ à metropolitano ad eum appellatur: & ꝙ maiores causę ad eũ deferuntur. 9.q.3.conquestus. 2.q.6.c.2. 18.di.c.1. Similiter confirmat archiepi electionem, vt no. 63.di. quia igitur. aliàs nõ reperitur, ꝙ maiorem habeat iurisdõnem in eũ: nam concilium sine eo celebrare potest, arg. 92.dist.c.pen. 18.dist. c.1. vbi no. Io. de Fan.

SI AVTEM. Hæc est secunda pars dist. secundum. Io. de Fan. & dicit hic Hug. quòd generaliter non seruatur quod hic dicitur.

[a] Aliàs hoc verbũ sumitur in bona significõne, vt 87.distin. quisquis.

[b] Metropolitan⁹ & sui suffraganei si dissentiãt in cõsecrõe ep̃i quis præfertur.

[1] In capitul. Mart. Brac. c.3. ex concor. Antioc. c.19.

[c] † al. conscięntia.

† al. concurrerint.

[d] Præsentari dr̃ qs per literas.

[c] d̃ hoc art. not. ext. de ꝓc. accedẽs in gl. 2. & c. mãdato. in gl. de mãdato, &c. & ad de qd̃ dicã 16.q.1. monachi. in ad de canone. Arch.

[b] Hæc fuit sñia Hugo. q intelligit eé verũ vbi metropolitan⁹ n̄ vult consecrare, & oẽs alij volũt. Arc.

[2] De hoc vide qd̃ no. 2. q. 6. §. itẽ si plures. in gl. 1.

[e] De hoc vide qd̃ no. 2. q. 6. §. itẽ si plures. in gl. 1.

[f] Sub. & diffinitũ est, primates vel patriarchas nil. &c. 9.q.3. cõquest⁹. ext. de offi. ord. duo. sic 1.q.1.qa cognouimus. 16.q.1. nulli eꝑorũ. & 8.q.3. hoc tm̃. 25.q.2. amputato. Ar.

[g] Archieps in cõfirmõe nõ tenetur primatem consulere.

[3] Deus dedit p.1. Iuo p.5. c.348.

[h] Archieps in cõfirmõe nõ tenetur primatem consulere.

[i] Præsentari dr̃ qs per literas.

[a] Con-

a ¶*Confirmet.*]j̃.16.q.7.nullus omnino.
b ¶*Moræ.*]sic 2.q.1.sicut.& ext.de sen.& re iud.iurgantium.
« Pęna est imponenda sine mora. imo « & vbi pœna est imponenda, nulla mora debet interuenire.de pę.dist.1.Adam.arg.contra 11.q.3.cum apud.nego tia ergo cum celeritate expedienda sunt.

P*Lacet.*] Casvs. Hoc c. duas habet par.in 1.dicitur, quòd archiepiscopus in consulto primate non debet episcopum consecrare.In 2. dicit̃, quòd si archiepiscopus abest ex præcepto primatis, tres episcopi possunt episcopum ordinare. Secunda incipit ibi, *Si autem.*

c¶*In quocunque.*]dum tamen honesto. nam dicit lex, quòd cum dicitur, quidam sunt alijs pręferendi, intelligendum est si sint honesti. ff.de mun.& ho.vt gradatim.ff.de recep.arbit. si cum dies.§. si arbiter. d¶*Si autem necessitas fuerit.*]i. si archiepiscopus non est in prouincia.

M*Os antiquus.*]Cas vs. dicitur in hoc c. quòd secundum antiquam consuetudinem honor proprius reseruatur per suas prouincias Alexandrino patriarchæ, qui similis est Romano. Idem dicit de Antiocheno, & alijs patriarchis.In seq. c.dicit quòd honor ꝓprius deferatur Hierosolymitano patriarchę, ita quòd non fiat præiudiciũ metropolitano.

1 Anſ.l.4.c.46.Poly.l.2 tit.22.

†perduret.] χρατέτω.

e ¶*Mos antiquus.*]ar. pro consuetudine seruanda,vt 9.q.3.conquestus.

f ¶*Et Pentapoli.*]regio est.

g ¶*Parilis.*]i. similis quibusdam: quia vterque deponit episcopos.Vel dic[a] Ro.i.Constantinopol. sic ponitur.24.q.2. sane profertur. hęc enim subest Papæ sicut aliæ. 9. qō. 3. cuncta.& 24.q.1. quoties.

a Melius & planius secundũ Hug.

h¶*Ecclesiæ.*]j̃.dist.99. ecce.

i Q*Voniam.*]¶ *Vt Aeliæ.*]Aelia vocata est ciuitas Hierosolyma, ab Helio quæstore,[b]qui situm ciuitatis mutauit: "cum primò dicta fuit Salem", postea Hiebus, postea Salomonia à Salomone, inde dicta est Hierosolyma à Hieron, quod est sacra, & Salomon, quasi sacra ciuitas Salomonis.

b Quęstore. imo ab Helio Hadriano Imperat. Euseb. hist. eccl.l.4.c.6.

" Hierusalē varia habet nomina.

k ¶*Manente.*]vt non minuatur ab eo. electio que confirmet [a] auctoritas. Quæ rectis dispositionibus nihil moræ [b], aut difficultatis debet afferre,ne gregibus Domini diu desit cura pastorum.

Item ex concilio Carthaginensi 2.cap.12.

¶De eodem.

CAP. V.

PLacet omnibus, vt in consulto primate cuiuslibet prouinciæ, tam facilè nemo præsumat, licet cũ multis episcopis, in quocunque [c] loco sine eius, vt dictum est, præcepto episcopum ordinare. ¶Si autem necessitas fuerit [d], tres episcopi, in quocunque loco sint, cum primatis præcepto ordinare debeant episcopum.

Item ex concilio Nicæno,c.6.

¶ Vnicuique ecclesiæ proprius honor seruetur.

CAP. VI.

1 MOs antiquus [e] perdurat † in Ægypto, vel Lybia,& Pentapoli [f], vt Alexandrinus episcopus horum omnium habeat potestatem: quandoquidem & episcopo Romano parilis A [g] mos est: ¶Similiter autẽ & apud Antiochiam,cæterasque prouincias honor suus vnicuique seruetur ecclesiæ [h].

A ¶Parilis.] *Græcè legitur,* ἐπειδὴ καὶτῳ ἐν τῇ ῥώμῃ ἐπισκόπῳ τέτοσωνδές ἐστιν. *id est*, quoniam & Romæ Pontifici hoc vsitatum est. *Quibus verbis nulla paritas Romani, & Alexandrini Patriarchatus inducitur, vt quidam malè interpretati sunt. De qua re optimè Nicolaus primus in epistola ad Michaelem imperatorem, quæ incipit*, Proposuerunt, *sic scripsit*: Nicæna synodus nouerat Romanæ ecclesiæ omnia Domini sermone concessa: Si omnia,ergo defuit nihil, quod non illi concesserit. Denique si instituta Nicænæ synodi diligenter inspiciantur, inuenietur profectò, quia Romanæ ecclesiæ nullum eadem synodus contulit incrementum:sed potius ex eius forma, quod Alexandrinæ ecclesiæ tribueret, particulariter sumpsit exemplum. *Hactenus Nicolaus. Statutum igitur fuit ita in Alexandrina ecclesia obseruandum,quia sic fieret in Romana.*

Item ex eodem, c.7.

enim episcoporum ad solum metropolitanum est referenda, sed consecratio non debet fieri sine notitia primatis.

QVI VERO.Casvs.Hic est tertius articulus,vbi dicitur,quòd episcopus consecratus de metropolitani licentia, absente tamen, eius se conspectui præsentet intra tres menses.

¶De eodem.

CAP. VII.

QVoniam mos antiquus obtinuit,& vetusta traditio,vt Æliæ [i], id est Hierosolymorum† episcopo honor deferatur, habeat consequenter honorem: manente [k] tamen metropolitanæ ciuitati propria dignitate.

Qui verò à comprouincialibus suis cum metropolitani licentia fuerit ordinatus, infra constituta tempora eius se præsentet aspectibus.

Vnde in Tarraconensi concilio, c. 5.legitur.

¶ Metropolitano se repræsentet nuper factus episcopus.

CAP. VIII.

SI quis in metropolitana ciuitate non fuerit [l] episcopus ordinatus, postquam suscepta benedictione per metropolitani literas honorem fuerit episcopi adeptus: id optimum esse decreuimus, vt postmodum statuto tempore, id est impletis [m] duobus [n] mẽsibus, se metropolitani sui repręsentet aspectibus, vt ab illo monitis ecclesiasticis instructus plenius, quod obseruare debeat,recognoscat. Quòd si fortè hoc implere neglexerit, in synodo increpatus à fratribus corrigatur. Et si fortè infirmitate [o] aliqua, ne hoc impleat, fuerit præpeditus, hoc suis literis metropolitano indicare procuret.

3 *His auctoritatibus datur intelligi, quòd episcopi à comprouincialibus suis debeant ordinari. Sed quæritur si in prouincia plurimi episcopi fuerint †, & contigerit fortè vnum remanere episcopum, quid fieri debeat.Ille,quia solus est,ordinare non potest episcopum: comprouinciales enim non habet, cum quibus episcopum consecrare valeat.Cum ergo talis necessitas fuerit,quid faciendum sit,in Sardicensi concilio definitur, in quo,c.5.sic Statutum legitur.*

¶ Si fortè vnus tantùm in prouincia remanserit episcopus,ad consecrationem episcopi de vicina prouincia conuocentur.

CAP. IX.

2 SI FOR-

i Anſ.l.4.c.46.Poly.l.2 tit.22.

†al.Hierosolymæ.

l ¶*Non fuerit.*] vbi enim vult metropolitanus, ibi ordinandus est episcopus,vt 51.di. qui in aliquo.

m ¶*Impletis.*]"sic ergo episcopus consecratus ꝓter conscientiam [c] metropolitani eius conspectui debet p̃sentari intra tres mẽses,vt s̃.di.63. cum longe. sed ordinati à Papa debent se præsentare conspectui eius singulis annis.93.dist.iuxta sanctorum.

« Epi inscio metropolitano consecrati, qd facere debẽt.

c Quidã dñt q̃ hoc dictũ nõ est verũ: qa hic ñ loqtur ꝺ eo q̃ ꝓter cõscięti ã est ꝓmotus ad ordines, sed loqtur qñ ordinatur ex mãdato archiep̃i cõfirmati ñ cõsecrati.& sic ẽ sim.extr.de ele suffraganeis. & hoc hic tenebat Iac. de Al. Arc. tamen contra.

n ¶*Duobus.*]s̃.dist.63. cum longè. contra. sed potius consonat: quia ibi & hic intra tertium mensem hoc facit.

o ¶*Et si fortè infirmitate.*]simile s̃. dist. 18. episcopus ad synodũ. 5. q. 3. c. 1. vbi de hoc tractaui, & ff.de leg. 1.si grege. §. fi. idem est in alijs impedimentis. & hoc ponitur gratia exẽpli.

HIS AVCTORITATIBVS. Casvs. Supra dictum est,quòd episcopi à comprouincialib. episcopis debẽt ordinari, sed nunc quæritur quid fieri debeat, si tantùm vnus episcopus in prouincia remanserit cęteris defunctis. Et de hoc quid fieri debeat,vt in seq.c.dicetur.

†al. non fuerint.

S*I fortè.*] Casvs. Quęsitum fuit in cõcilio Sardicensi, si contingat,quòd omnes episcopi prouinciæ sint defuncti præter vnum, & aliquis velit in episcopum promoueri siue ordinari, à qbus sit ordinandus. Et respõdet quòd ille superstes debet episcopos vicinæ prouinciæ conuocare, vt cum ipsis ordinet. Si autem hoc negligat facere, populi cõueniant epi-

2 Burc.l.1.c.26. Iuo p.5.c.137.

episcopos vicinæ prouinciæ,& illum solum episcopum qui in prouincia remansit, ipsi episcopi citabunt, vt veniat. Si verò non venerit, ipsi nihilominus eum ordinabunt.

a ¶*Si fortè.*] Hoc cap.semper ad hoc cõsueuit induci, quòd vniuersitas stet in vno, vt ff.quod cuiusq.vni.l.sicut.imo potius in contrarium potest induci, cum iste solus non possit id quod vniuersitas potuit. vnde dico,quòd vniuersitas perijt cum redigitur ad vnum caput.argum. ff. de lega.1.si grege. Vnde satis dici potest, ꝙ si omnes delinquant in eligendo præter vnum, quòd ille solus non potest eligere, cum non consistat in eo ius vniuersitatis. Ioan. quod credo falsum, vt ff.qđ cuiusque. vni. l. sicut municipij. in fin. & extra de elect. bonæ memoriæ.2. Vnde dico, quòd si omnes peccent præter vnum, quòd ille solus potest eligere, per iura superius posita.

"Ius eligendi potest in vno remanere.

b ¶*Superstes.*] "& ita ius vniuersitatis deuoluitur ad vnum. instit. de leg.§.si grex.ff.quod cuiusque vniuer. sicut. §. in decurionibus. B. Sed quis dabit ipsis episcopis expensas? Ecclesia quæ vacat. argu. 4. quęst. 3. venturis. & 10.quæst.3.cauendum. & 12. quæst.2. charitatem.si est tenuis,comedent de suo,vt extra de vit.& honest.cleri.cum ab omni.

c ¶*Conuocet.*]Sed nunquid tenentur illi conuenire ad conuocationem illius? Tenentur quidem, & nisi venirent,peccarent,argum. 11.quęst.1. sicut enim. argum. distin. 90. præcipimus.& debent tunc cogi ab ipsorum prelato vel Papa. H. dicit quòd ab isto compelli possunt auctoritate huius canonis."nã quandoque par in parem habet imperium, vt 2. quęst.6.placuit.2.& 6. q.4. cap.2.

"Par in parem quandoque imperium habet.

c ¶*Conuocet.*] argu. quòd vacante ecclesia clerici possunt vicinos episcopos conuocare, vt 7.q. 1. Pontifices.

a Certè in hoc casu iste eps non est par, imo est superior quo ad vocationé auctoritate huius canonis.

d ¶*Negleserit.*] Arg. quòd si subditi negligunt facere quæ debẽt, ea debeant suppleri à maiori vel per se vel per alium, & èconuerso.argum.9.quæst.3.cũ simus.arg.89.dist.volumus.8.q.3. Artaldus.

e ¶*Populi.*] largè sumitur hic populus, quia causa communis est, & ita non est contra.9.q.3.cum simus,

tè [a] in prouincia vnum tantùm contigerit remanere episcopũ, superstes [b] episcopus conuocet [c] episcopos vicinæ prouinciæ, & cum eis ordinet comprouinciales sibi episcopos. Quod si facere neglexerit [d], populi [e] conueniant episcopos prouinciæ vicinæ, & illi prius commoneant episcopum, qui in eadem prouincia commoratur,& ostendant,quòd populi petant sibi episcopum rectorem,& doceant iustum esse, vt veniat [A] ipse, & cum eis ordinet episcopum. Quòd si literis conuentus tacuerit [f], & dissimulauerit, nihilque rescripserit, tunc satisfaciendum est populis, vt conueniant ex vicina prouincia episcopi, & ordinent episcopum.

¶*Capitulum hoc quomodo refertur à Gratiano, præcipuè in priore parte,neque cum latino, quod geminum est in tomis conciliorum, multoque minus cum græco canone conuenit: quinetiam apud Burchardum, & Iuonem variè legitur. Huius verò concilij canones à Latinis latinè, & à græcis græcè à principio scriptos fuisse Nicolaus Papa Photio scribens in epistola, quæ incipit*, Innumerabilium,*his verbis indicat.* Quomodo autem non esse apud vos Sardicenses canones tu solus astruere poteris,quando non solùm à latinæ, verum etiam cum alijs à græcæ linguæ hominibue statuti sunt & promulgati? Qua de re credibile non est, quod ibi diffinitum est vnumquenque ipsorum minimè propriæ linguæ tradidisse. *Dionysius quoque exiguus in epistola ad Stephanum episcopum, qua ei suam græcorum canonum interpretationẽ obtulit, Sardicense concilium à principio inter latinos latinè editum fuisse his verbis significat.* Tunc sancti Chalcedonensis Concilij decreta subdentes, in his græcorum canonum finẽ esse declaramus, ne qd prætereà notitiæ vestræ credamur velle subtrahere. Statuta quoque Sardicensis concilij, atque Africani, quæ latinè sunt edita, suis à se numeris cernuntur esse distincta.

A ¶Vt veniat ipse.] *Tam in concilio,quod est in codice canonum,quàm quod in collectione Isidori, & apud Burchardum, & Iuonem legitur*, vt & ipsi veniant, & cum ipso ordinent episcopum. *Græcus autem canon ita habet.*

Ὅσοις ἐπίσκοποις ἔτυχεν ἐν συμβῇ ἐν μιᾷ ἐπαρχίᾳ ἐν ᾗ πλείοσι ἐπίσκοποι τυγχάνουσιν ἕνα ἐπίσκοπον ἀποκεῖναι, κἀκεῖνος κατὰ τινὰ ἀμέλειαν μὴ βληθῇ συνελθεῖν καὶ συναινέσαι τῇ κατασάσει μιᾶς ἐπισκόπου τὰ δὲ πλήθη συναθροισθέντα παρακαλοῖεν γίνεσθαι τὴν κατασασιν τὸν παρ' αὐτῶν ἐπιζητουμένου ἐπισκόπου, χρῆ πρότερον ἐκεῖνον τὸν ἐναπομείναντα ἐπίσκοπον ὑπομιμνήσκεσθαι διὰ γραμμάτων τὸν ἐξάρχου τῆς ἐπαρχίας (λέγω δὴ τὸν ἐπισκόπου τῆς μητροπόλεως) ὅπι ἀξιοῖ τὰ πλήθη μοιμένα αὐτοῖς δοσθῆναι, ἡγεῖται καλῶς ἔχειν καὶ τοῦτον ἐκδέχεσθαι, ἵνα παραγένηται. Εἰ δὲ μὴ διὰ γραμματων ἀξιωθεὶς παραγένηται, μήτε μὴν ἀντιγράφοι τὸ ἱκανὸν τῇ βελήσει τὸ πλήθος χρὴ δὲ καὶ μεταλαιτεῖσθαι καὶ τοὺς ἀπὸ τῆς πλησιοχώρου ἐπαρχίας ἐπισκόπους, πρὸς τὴν κατάσασιν τοῦ τῆς μητροπόλεως ἐπισκόπου.

Id est, Osius episcopus dixit. Si qua in prouincia, in qua plurimi sunt episcopi, contigerit vnum episcopum morari absentem, neque is propter negligentiam quandã conuenire voluerit, neq; episcoporum creationi consentire, populi verò congregati postulent eum, quem ipsi expetunt,episcopum constitui: primùm oportet episcopum illum qui absens moratur, admoneri literis primatis prouinciæ (nimirũ episcopi metropolitani) de populorũ postulato,pastorem sibi dari petentium: rectè autem se habere puto cum quoque,vt interfit, expectari †. Quòd si neque per literas rogatus affuerit, ac ne rescripserit quidem, satisfaciẽdum populi voluntati est. Conuocari autem oportet ex vicina etiam prouincia episcopos ad metropolitani episcopi creationem.

DISTINCTIO LXVI.

1 ¶Ab omnibus suffraganeis suis archiepiscopus ordinetur.

CAP. I.

1 ARchiepiscopus [h] [A] ab omnibus suæ prouinciæ episcopis ordinetur. *& infrà* B.

¶Illud tamen, quod de archiepiscopi consecratione prædictum est,atque præceptum, id est, vt omnes suffraganei eum ordinent, nullatenus immutari licet: quia,qui illis præest,ab omnibus [i] episcopis, quibus

f ¶*Tacuerit.*] "hic tacens pro contumace habetur.Alibi pro fugiente,63.distin.sit rector. Alibi pro contradicente, vt ff.de proc.filiusfamil.§.inuitus.86.dist.tanta. Alibi pro consentiente.54.dist.si seruus.ff.de inter.act.de ætate.§. qui tacuit. Alibi pro neutro.ff.de re.iu.qui tacet.

"Præsumitur in multis cõtra tacentem.

*Archiepiscopus.*hęc distin. diuiditur in duas part. Secunda ibi, *De episcopis*. Ioan. de Fant.

CASVS.Suprà in duabus proximis distin.dictum est de ordinationibus episcoporũ:nunc verò dicit Gratianus de ordinatione archiepiscoporum in hac 66. distinct.in qua dicitur, quòd debet ab omnibus episcopis prouinciæ ordinari, & repetit de ordinatione episcoporum.

g ¶*Archiepiscopus.*] hic depingitur 66. dist. in qua ostendit magister duo: scilicet qui debeant interesse in cõsecratione metropolitani: quia omnes suffraganei, & quòd nullus debeat consecrari in episcopum à paucioribus quàm à tribus. Dicit ergo Hugo hoc referre inter consecrationem episcopi, & archiepiscopi, "quia in consecratione archiepi oẽs epi intererunt, nisi esset vrgentissima necessitas,in consecratione episcopi etiam si nõ sit grauis, dum tamen aliqua sit necessitas,sufficit per literas consentire.51.dist.c.fi.

"Consecratio epi & archiepi differunt.

†al.admitti.

A*Rchiepiscopus ab omnibus.*] CASVS. Anitius Papa statuit in hoc cap. vt Archiepiscopus ordinetur ab omnibus episcopis suæ prouinciæ: nec debet hoc mutari: quia qui omnibus episcopis debet præesse, debet ab omnibus approbari & constitui: quod si aliter factum est vel fuerit, irritum erit. Sequens §. patet. in quo dicitur quòd episcopus debet ordinari saltem à tribus episcopis.

† Sic Iustin. nouel. 151. in prin.

h ¶*Archiepiscopus.*] Argum. "quòd si eligit abbas alicuius monasterij,qui præest alijs monasterijs,omnes abbates illorum monasteriorum debent consentire, & electioni interesse.

1 Extra de temp. ord.c. si archieps. Pol.l.2.tit8. Ansel.l.6 c. 39 Burch.l. 1.c.28. Iuo p. 5. c. 139. Pann.l.3.c. 10.

i ¶*Ab omnibus.*]Ar. quod omnes tangit, ab omnibus, debet approbari, vt 8.q.1.licet.C.de aucto.præstan. l.vlt. & 54. distin.c.1.

"Electioni abbatis quis consentire debet.

a ¶ *Irrita.*] quo ad officij executionem.

b ¶ *Quàm à tribus.*] Sed quare tres episcopi debent interesse? quia in tribus est fidei fundamentum: quam puris & simplicibus verbis confiteri tenentur. 23. distin. qui episcopus. & 24. distin. quando.

PORRÒ.] CASVS. quęsitũ fuit ab Anacleto vtrum episcopus posset ordinari à paucioribus quàm à tribus episcopis. Et respondet quòd non, & hoc exemplo Iacobi Hierosolymitani archiepiscopi, qui fuit ordinatus à tribus: scilicet à Petro, Iacobo, & Ioanne. Et in hoc dederunt formam suis successoribus, vt ad minus à tribus episcopis cęteris consentientibus consecretur episcopus.

c ¶ *Archiepiscopus.*] suprà 21. distin. cleros. cõtra. Sed Mathias fuit primus ordinatus ĩ clericum, " iste primùs in archiepiscopum.

" Iacobus fuit primus archiepꝰ.

d ¶ *Nuncupatus.*] " quia filius fuit sororis matris Domini: vel qa fuit ei similis prorsus in persona: vel quia mater sua fuit filia fratris Ioseph, qui putabatur pater Domini[z]. 27. q. 2. coniunx.

" Iacobus frater Domini nuncupabatur.

z Idẽ repetitur in epist. Aniceti. Polyc. ibid. Anfel. l. 6. c. 53. Burch. l. 1. c. 15. Iuo par. 5. cap. 139. Pann. l. 3. c. 17.

e ¶ *Ordinatus.*] id est, ad certi loci administrationem electus: vel ordinatus simpliciter. " Sed nonne omnes apostoli erant episcopi? Videtur quòd sic: quia Petro primò fuit datus pontificatus: & omnes alij fuerũt pari potestate prædĩti, vt 21. distin. in nouo[b]. Item episcopi successerunt in locũ apostolorum, vt 68. distin. quorum. ergo apostoli fuerunt episcopi. Item legitur de Iuda, quòd episcopatum eius accipiat alter. Ad hoc dicunt quidam, quòd omnes apostoli erant simplices sacerdotes, & tamen consecrare poterant, nam Moyses simplex sacerdos erat[c]: & tamen consecrauit Aaron, vt 21. distin. §. 1. nec tunc differenria erat inter episcopum & sacardotem: vt 95. dist. olim. Vel dic quòd tantùm visibili vnctione hi tres consecrauerunt eum: sed prius erat inuisibiliter vnctus à Domino. vel dic quòd non ordinauerunt eum: sed tantùm formam ordinandi alijs ostenderunt. Vel dic quòd non in episcopum, sed in archiepiscopum eum ordinauerunt. Vel dic ordinauerunt, id est, inthronizauerunt eum ad administrationem certi loci. prius enim erat episcopus sine titulo.

a Arg. 22. q. 2. quæritur.

" Apostoli oẽs vtrũ fuerunt epi.

b Et 24. q. 1. loquitur. iuxtà prin.

c Ad hoc vĩ facere quod dicit Psalm. Moyses & Aaron in sacerdotib. eius. Dic secundum D. Hug. Card. q reuera nõ legit q Moyses fuerit sacerdos, nisi quia aliqua fecit q̃ pertinent ad sacerdotẽ, iõ Psalm. dicit, Moyses & Aaron, &c.

RESBYTERI.] Hæc dist. diuiditur in duas par. Secunda ibi, *Episcopus.* Ioan. de Fant.

CASVS. Expedito tractatu de ordinatione episcoporum & archiepiscoporum: nunc in hanc 67. dist. ostendit Gratianus à quibus presbyteri, coresp iscopi, & reliqui clerici, sint ordinandi. Et quòd ab vno episcopo sunt ordinandi, & non à pluribus.

f ¶ *Presbyteri.*] Hic depingitur 67. dist. ostenso quòd episcopus non potest ordinari nisi à pluribus: ostendit hic quòd reliqui sacerdotes & clerici ordinari possunt ab vno solo episcopo. In ordinatione tamen sacerdotum & diaconorum alij sacerdotes & ciues assensum debent præstare. In reliquorum ordinatione sufficit testimonium trium.

RELIQUIS.] CASVS. Dicitur hic, quòd reliqui sacerdotes & diaconi à proprio episcopo sunt ordinandi: ita q̃ ciues & alij sacerdotes consentiant: ita quòd ordinatio à ieiunantibus fiat. In ordinatione verò cęterorum sufficiunt tres testes, & episcopi approbatio. Quod sequitur planum est.

g ¶ *Vt ciues.*] quibus debent præesse.

h ¶ *Sacerdotes.*] quibus debet associari: vel de quorum collegio est. Vel de clericis maioris ecclesiæ dicit: sine quorum consensu episcopus clericos ordinare non debet, vt dixi 24. distinct. episcopus.

2 Pol. ibi Anfel. l. 6. 53.

i ¶ *Ieiunantes.*] tam ordinantes, quàm ordinati, vt infra de consecrat. distin. 5. vt episcopi. infrà distinct. 75. quod à patribus.

k ¶ *Diaconi.*] Nam ecclesiæ præcipuè committuntur presbyteris & diaconis. 12. q. 2. diaconi.

l ¶ *Trium.*] infra. 1. quæstio. 1. placuit vt de ordinatione. versi. multorum. contra. " Sed ibi multi possunt dici tres. institu. de iure person. §. vltim. supra distin. 23. episcopus. contra, supra distinct. 23. lector. contra. Sed hoc de notis intelligitur: illud de ignotis. Vel hic cum occultè ordinat, & sine solennitate: illud cum publicè, &c.

3 15. q. 7. c sexta. & ca episcopus.

" Tres dicẽ tur multi.

EPISCOPUS, &c.] Hæc est secunda pars distin. & habes hoc 15. quæst. 7. cap. 1. Ioan. de Fan.

m ¶ *Solus.*] id est, sine alijs episcopis potest ordinare aliquos: sed sine alijs episcopis non potest deponere, vt 14. q. 7. felix. non autem excluduntur clerici: " quia nec sine illis potest beneficia conferre, nisi hoc habeat ex consuetudine, vt extr. de his quæ fiunt à maio. parte c. ea noscitur.

" Eps solus bñficia conferre nõ potest cessante consuetudine.

n ¶ *Auferre.*] 21. q. 3. episcopus. & 15. q. 7. c. vlt.

QVÆRITUR.] Hæc distin. diuiditur in quatuor partes, in quarum prima quæritur, si aliquis fuerit ordinatus ab eo de quo dubitatur an esset episcopus, vtrum debeat iterum ordinari. & primò probatur, quòd non, superficialiter. Secunda ibi, *Inter episcopos.* Tertia ibi, *Hi verò.* Quarta ibi, *Quod autem.* Ioan. de Fant.

CASVS. Suprà ostendit Gratianus, de ordinatione eorum quos constat esse episcopos: in hac verò 68. distin. quæritur, an illi sint reconsecrandi qui ordinantur ab illis, quos non constat esse episcopos. Et primò probat, quòd non sunt reconsecrandi qui ordinantur ab illis quos constat non esse episcopos. Posteà probat contra. Tandem dat solutionem. infrà in §. *Quod ergo.*

d Quia magister. §. dist. proxi. in prin. fecerat mentionem de chorepiscopis: ideo de ipsis interserit in hac dist. Hug.

o ¶ *Quæritur.*] Hic depingitur 68. distinct. in qua magister ostendit quid iuris sit de clericis qui ordinantur ab eis quos non constat. esse episcopos: & quæ differentia sit inter episcopos & chorepiscopos[d], & quare chorepiscopi recesserunt ab aula domini. quartò ostendit, qui successerunt in loco apostolorum.

Sicut]

¶ Sacerdotes ab vno episcopo possunt ordinari.

CAP. I.

2 RELIQUI sacerdotes à proprio ordinentur episcopo, ita vt ciues[g] & alij sacerdotes[h] assensum præbeant, & ieiunantes[i] ordinationem celebrent. Similiter & diaconi[k] ordinẽtur. Cæterorum autem graduum distributioni trium[l] veracium testimonium, cum episcopi scilicet approbatione, sufficere potest.

Item in Hispalensi concilio, 2. c. 6. legitur.

¶ De eodem.

CAP. II.

2[3] EPiscopus sacerdotibus, ac ministris solus[m] honorem dare potest, solus auferre[n] non potest.

DISTIN. LXVIII.

Væritur[o] *de illis, qui ordinantur ab his, quos non constat fuisse episcopos, an sint iterum consecrandi, an non. Quod verò consecrandi non sint, probatur auctoritate Gregorij, qui scribens Ioanni Rauennati episcopo, libro 2. epistol. 32. ait.*

¶ Semel consecratus iterum consecrari non debet.

Sicut. CASVS. Ioan. archiepiscopus Rauennæ de duobus quæsiuit. Primò, vtrum sacerdotes semel consecrati essent iterum consecrandi. Et respondet quòd non: sicut non sunt rebaptizandi. Secundò, vtrum illi qui cum leui culpa sunt ordinati presbyteri, debeant deponi. Et respondet quòd non, sed eis debet pœnitentia imponi.

14.sent.dis. 25.B. & Po. l.2. titu. 36. Ansl. 7. capit.104. Pan.l.3. ca. 76. Iuo p.6. cap.82.

a ¶ *Sicut.*] Hoc cap. non facit ad propositũ Grat. quia hoc cap. loquitur de illis qui sunt ordinati à talibus quos constat esse episcopos: & illud contra quod sequitur, similiter malè inducitur: quia nullo modo est contrarium: & ita superficialis est argumentatio magistri.

b ¶ *Consecratus.*] Prima q. 1. si quis confugerit. contra. & 1.q.7. Daibertum. contra. ibi dicitur, "quòd ordinatus malè vel baptizatus, iterum ordinatur. Sed illud verum est, cum extra formam ecclesiæ est ordinatus vel baptizatus: alias secus: de consc. distin.4. ostenditur. ver. si. & c. quomodo.

"Ordinat' semel, an possit iterũ ordinari.

2 Ansl. l. 7. ca. 110. Iuo p.8. c.117.

† à quibus fuerint ordinati] Orig.

c ¶ *Cum leui culpa.*] dicunt quidam, veniali: ar.25.di.§.criminis. Alij leui [a], id est, mortali præeunte, non tamen permanente: nam peccauit, sed pœnituit. Sed quia post talem culpam se permisit promoueri, aliam culpam cõtraxit, cum qua promotus est: de qua hic loquitur. tu dic quòd promoueri potest cum culpa existente & manente mortali, dum tamen leui. De huiusmodi culpis collige exempla 5.q.4. in loco. 21.q.4 c.vl. 18. di. cap. vl. de consc. dis. 2. relatum. Sed hic no. quòd omnes concordantiæ istæ de promotis loquuntur. sed si enorme peccatum tacuisset, secus esset, vt 50.di. ex pœnitentibus. Io. nisi esset occultum peccatum, vt ext. de temp. ord. quæsitum. nisi in homicidio, vt ibi. B.

a Hæc fuit sñia H. & L. & hic videas q̃d no.15.q. vlt. in summa & q̃d q̃dã mortalia sint grauiora, q̃dam leuiora, hr̃ de consc.di.3. de pœnitentib. Arc.

CAP. I.

1 SIcut [a] semel baptizatus iterum baptizari non debet: ita qui consecratus [b] est semel, in eodem iterum ordine non debet consecrari. Sed si quis forsitan cum leui culpa [c] ad sacerdotium venit pro culpa pœnitentia indici debet, & tamen ordo seruari.

Contrà Gregorius tertius ad Bonifacium episcopum, epistola 2. scribens testatur.

¶ De presbyteris, qui ordinantur ab eis, quos constat episcopos non fuisse.

CAP. II.

2 PResbyteri, quos ibidem reperisti, si incogniti fuerint illi, qui † ordinant [d], & dubium est eos episcopos fuisse, an non, qui eos ordinauerunt, si bonæ actionis, & catholici viri sunt ipsi presbyteri, & in ministerio Christi, omnique lege sancta edocti, ab episcopo suo benedictionem presbyteratus suscipiant, & consecrẽtur [e]: & sic ministerio sacro fungantur.

Quòd ergo consecratus, in eodem ordine iterum consecrari prohibetur de eo intelligendum est, qui consecratus est ab illo, quem certum erat consecrandi ius habere. Qui autem ab illo consecratur quem no constat ius consecrandi habuisse, iterum consecrandus est: quia si ille consecrandi ius non habuit, iste ex olei effusione qui se dicit baptizatum, vt de consc. dist. 4. placuit. & c. de infantibus? Resp. quia sola fides confert alicui sacramentum baptismi, vt ext. de presby. non bap. c. 2. sed sola fides non dat ordinem. ad hoc facit: 1.q.1.c. spiritus sanctus [b]. §. ecce quandoque. Item licet in viuo præsumatur aliquis potius non baptizatus, tamen in mortuo p̃sumitur [c] potius baptizatus, vt de cõs. di stin. 4. si eos. supple vt suffragia ecclesiæ ei p̃ficiant. 13.q.2. non æsti memus & c. animæ.

b Al. 1.q.j.§. cũ honoris.

c In hoc pũcto videas quod no. 3. q.4. consanguineorum. & ext. de p̃sum. illud. in glo. sed qua re. & ext. q fil. sint legi. lator. in glo. sed vr̃. Arc.

Nil consecrationis accepit. Et quia in ipso ordine consecratus non erat, nunc quasi primùm ad cõsecrationẽ veniens ab episcopo sacerdotalem benedictionem, & consecrationem consequitur. Si autem ius consecrandi habuit, in prima vnctione consecutus est consecrationem: in secunda verò non reiteratur [f] consecratio, sed sola vnctio: sicut, de quo dubium est, an sit baptizatus, vel non, debet baptizari, qui si prius baptizatus non fuerat, consequitur gratiam baptismi: si autem baptizatus erat, nihil accipit in secuuda vnctione †: nec pertinet hoc ad reiterarionem baptismi, sed ad cautelam salutis. Hoc & de ecclesiis consecrandis similiter obseruandum est.

† lotione.

Vnde in Niceno concilio legitur.

¶ Non debet iterum consecrari ecclesia semel consecrata.

CAP. III.

3 ECclesijs [g] semel consecratis Deo non iterum debet consecratio adhiberi, ni si aut ab igne exustæ, aut sanguinis effusione, aut cuiuscũque semine [h] fuerint pollutæ: quia sicut infans à qualicunque sacerdote in nomine Patris, & Filij, & Spirituſſanti semel baptizatus, non debet iterum baptizari: ita nec locus Deo dicatus, est iterum consecrandus, nisi propter eas [i] causas, quas superius nominauimus: si tamen fidem sanctę Trinitatis tenuerunt, qui eum consecrauerunt.

3 De consc. dist. 1. c. ecclesijs.

f ¶ *Non reiteratur.*] Hæc solutio est canonica. dixit tamen G. "quòd si millies ordinatur presbyter, tot presbyterales ordines recipit quot recipit sacerdotalia. Idem dicit de baptismo. aliter enim quomodo fieret iniuria sacramento, vt j. de consc. dist. 4. ostenditur. vel quomodo diceretur quis bis baptizari, vt j. de consc. dist. 4. qui bis. & c. eos. Item cum dicatur, accedat verbũ ad elementum, &c. 1.q.1. detrahe. ergo quoties dicuntur verba illa, & apponitur elementum, fit nouum sacramentum [d]. Nam & sæpius sumit aliquis corpus Christi, & sæpius excommunicatur aliquis, & ex pluribus causis aliquis possidet rem aliquam, vt ff. de acq. pos. possideri. §. ex pluribus. Sed certè secundum hoc si centies aliquis contraheret cum aliqua, tot essent matrimonia, quod falsum est. 31.q.1. quomodo. Item posset secundum hoc deponi ab vno sacerdotio & retinere aliud. Dicas ergo quòd non iteratur nisi vnctio exterior, & sicut secunda manumissio nihil adijcit primæ, vt C. de manumis. vindi. l. 2. sic in sacramento. Vltima opinio verior est.

"Baptizat' vel ordinatus pluries, an plures recipiat characteres.

dDicas q̃ sacramenta dicuntur iterari quo ad opinionẽ, vel quo ad facti speciem. ar. C. de adult. eum qui. nã ibi secundũ matrimoniũ nullum est. & dicit lex, q̃ res mea non potest ampliùs esse mea. inst. de act. §. sic itaque. ext. de fi. inst. inter dilectos. Ar.

Ecclesiis.] CASVS. Quæritur est in Nicæno concilio, vtrum ecclesiæ semel consecratæ sint iterum reconsecrandæ. Respondetur, quòd non, si in forma ecclesiæ sint consecratæ, nisi alicuius semine vel sanguinis effusione sint pollutę vel combustę. Nam sicut semel baptizatus non debet iterum baptizari, sic locus in forma ecclesiæ consecratus nõ debet iterum consecrari, nisi propter supradictas causas.

"Sacramenta non præsumuntur, excepto matrimonio.

"Baptizatũ se dicẽti creditur.

g ¶ *Ecclesiis.*] quid iuris sit de hac materia, notaui de consc. dis. 1. ecclesijs.

h ¶ *Semine.*] fornicario. nam dicit G. q̃ ẽt in ecclesia vir vxori tenetur debitum reddere, sed malè. ar. ff. de solutio. q̃d dicim'.

i ¶ *Propter eas.*] adde alium casum de consc. dis. 1. si motũ.

INTER EPISCOPOS. Hęc est secunda pars distinctionis, in qua ponit differentiam inter episcopos & chorepiscopos. Ioan. de Fan.

CASVS.

CASVS. Modò vult probare contrarium: scilicet, q̃ sunt consecrandi.

Presbyteri.] CASVS. Quidam cum putarentur episcopi, quosdam presbyteros ordinauerunt: sed postea dubitabatur vtrum fuerint episcopi in veritate, aut non. vnde fuit quęsitum à Gregorio, vtrum illi sint iterum à proprio episcopo ordinandi & consecrandi. Et respondetur q̃ sic, ex quo scilicet dubitabatur: si tamen sint bonæ vitæ, & eruditi in ministerio Christi, & in lege diuina.

d ¶ *Qui ordinant.*] Vera litera est, ordinant. ad hoc facit 3. quæst. 4. omnes quos.

e ¶ *Et consecrentur.*] Hic in dubio potius præsumitur non ordinatus quàm ordinatus. similiter in dubio præsumitur potius non baptizatus, quàm baptizatus, vt de consec. distinct. 4. paruulos. & in dubio potius præsumitur ecclesia non consecrata quàm consecrata, vt de consc. dist. 1. solennitates. "Sed cum ita præsumitur in his sacramentis: quare in sacramento matrimonij potius præsumitur pro ipso, quàm contra ipsum, vt 33.q.1. si quis acceperit? Respon. sine omni periculo est, si sacramenta illa iterentur. Sed periculum esset, si iudicaretur non esse matrimonium vbi est. Item quare non creditur hic verbo illius, qui se dicit ordinatum: "sicut creditur e

CASVS. In hoc §. assignat Gratianus differentiam triplicem inter episcopos & chorepiscopos, quia episcopi ponuntur tantùm in ciuitatibus, chorepiscopi in vicis. episcopi formatas tribuunt literas, chorepiscopi commendatitias siue pacificas tantùm. Item episcopi conferunt sacros ordines, chorepiscopi tantùm minores.

a ¶ *Inter episcopos.*] Ponit tres differentias inter episcopos, & chorepiscopos. " Isti autem chorepiscopi aliquid habeabãt supra presbyteros, sed non bene determinat quid.

" Chorepiscopi aliqd habebant vltra presbyteros.

b ¶ *Formatas.*] " formatæ siue dimissorię dicuntur literæ, quibus quis eximitur à iurisdictione sui episcopi, quę olim cum solennitate magna fiebant, vt 73. distinct. cap. 1. Commendatitiæ siue pacificæ dicuntur, quæ dantur clerico viatori, quibus commendatur, vt pacificè possit exequi officium suum. Et licet Gratianus dicat, quòd chorepiscopi dare tales poterant, illud non credo [a], sed solus episcopus, vt de confe. distinct. 5. nõ oportet. 71. distinct. extraneo. Quod archidiaconus eas dare non possit, habes extr. de off. archid. significasti.

" Formatæ, siue dimissoriæ.

1 Iuop. 6 c. 72. Anſ. l. 7. c. 122. Poly. l. 4. tit. 26.

a Et bene Io. de Fan. & ita est ar. q̃ chorepiscopus non potest dare licentiã clericis, vel laicis, vt eant in peregrinatione, quia non possunt formatas dare, secundũ L. & H.

c ¶ *Commendatitias.*] arg. contra 71. dist. extraneo.

d ¶ *Leuiticam.*] nec subdiaconalem, nisi tãtùm lectoratum, vt j. prox. dist. c. 1. in fi. Sed G. fuit deceptus ex ca. seq. vbi non dicitur nisi de duobus ordinibus tantùm. Io. de Fan.

† baptizandis] Orig. & Iuo.

† ex hæres.] Orig.

Q *Vamuis.*] CASVS. In hoc c. 10. enumerantur, quæ pertinent ad officium episcoporum, quæ chorepiscopi sibi vsurpare non debent, licet multa sint communia chorepiscoporum, & presbyterorum cum epis.

† al. lxx.

e ¶ *Plurima.*] quo ad minores ordines conferẽdos, quo ad p̃dicationem quoad confessionem: ita tñ, q̃ non possit conferre nisi lectoratum, & inferiores, ostiariatum, & psalmistatum.

f ¶ *Erigere.*] in ecclesia consecrata. " Nam ante consecrationem licet presbyteris constituere altaria, sed post non, nisi de consensu episcopi, quod si fecerit, deponatur. arg. j. de conse. distinct. 1. nullus presbyter. hæc expositio est illius verbi, cõstitutio altaris.

" Altaria ante consecrationẽ eri gi possunt.

g ¶ *Fidelibus baptizatis.*] Hugo intelligit literam sic, baptizatis, sc. extra ecclesiam, & redeuntibus ad eã, vt de conse. dis 4. ab antiqua. qđ postea sequitur, de hæreticis intelligit in ecclesia baptizatis. Vel dic q̃ idem reperitur in seq. litera. Alij intelligũt de insolenniter baptizatis in necessitate à patre vel à matre. 30. q. 1. ad limina. quibus postea episcopus in confirmatione debet ea conferre, quę collata eis non fuerunt, vt hic 1. q. 1. §. ecce. sequens verò litera intelligitur de baptizatis nõ in necessitate, & ita non repetit idem [b].

b Hoc dicit Lau. sed litera hoc nõ patitur, quia apertè loqtur de hæreticis. Io. de Fan.

h ¶ *Hæreticis.*] j. de conse. dist. 4. quamuis.

i ¶ *Nec publicè.*] quod solus episcopus potest. 50. distinctio. in ea. nisi in necessitate, vt 26. q. 6. c. vlt. & c. 1.

HI VERO. Hæc est 3. pars dist. in qua probat, quòd chor episcopi recesserunt ab aula. Io. de Fan.

CASVS. dicitur in hoc §. q̃ chorepiscopi episcoporum officia vsurpabant, & ordo eorum est hodie extirpatus.

2 *Inter episcopos, & chorepiscopos* [a] *autem hæc est differentia, quòd episcopi non nisi in ciuitatibus, chorepiscopi etiam in vicis ordinari possunt: episcopi formatas* [b] *tribuunt, chorepiscopi non nisi commendatitias* [c], *& pacificas dare valeat. Episcopi ius consecrandi habent, chorepiscopi tantùm minores ordines tribuunt, leuiticam* [d] *autẽ, & sacerdotalem benedictionem non valent præstare. De his ita scribit Leo. I. ad episcopos Germaniæ, & Galliæ, epist. 86. al. 88.*

¶ In quibus chorepiscopi ab episcopis differant.

CAP. IIII.

1 QVamuis chorepiscopis, & presbyteris plurima [e] cum episcopis ministeriorum communis sit dispensatio: quædam tamen auctoritate veteris legis, quædam nouellis, & ecclesiasticis regulis sibi prohibita nouerint: sicut est presbyterorum, & diaconorum, aut virginum consecratio, sicut constitutio altaris, ac benedictio, vel vnctio. Si quidem nec erigere [f] eis altaria, nec ecclesias, vel altaria consecrare licet, ne per impositionẽ manuum, fidelibus [g] baptizatis †, vel conuersis hæreticis † [h] paracletum Spiritum sanctum tradere, nec chrisma conficere, nec chrismate baptizatorum fontes signare, nec publicè [i] quidem in missa quemquã pœnitentem reconciliare, nec formatas cuilibet epistolas mittere. Hæc enim omnia illicita sunt chorepiscopis, qui ad exẽplum, & formã lxxij † discipulorum esse noscuntur, vel presbyteris, qui eandem gestant figuram: quoniam quanquam consecrationem habeant, põtificatus tamen apicem non habent.

3 *Hi verò propter insolentiam suã, qua officia episcoporum sibi vsurpabãt, ab ecclesia hodie prohibiti sunt.*

Vnde Damasus [k] *Papa ait ad episcopos Africæ, epist. 4.*

¶ Ordo chorepiscoporum à sacra sede reprobatur.

CAP. V.

2 CHorepiscopi tam ab hac sacra sede, quàm à totius orbis fuerant episcopis prohibiti. Nimis ergo eorum institutio improba, nimis est praua, quia vt hi de summo sacerdotis ministerio aliquid præsumant, omni auctoritate caret. *& infrà.* Nam non amplius quàm duos ordines inter discipulos Domini esse cognouimus, id est duodecim Apostolorum, & septuaginta † discipulorum. Vnde [l] iste tertius processerit [m], funditus ignoramus [n]. Et quod ratione [o] caret extirpari necesse est. 4

¶ Quòd autem † episcopi non sint, qui minus, quàm à tribus sunt ordinati episcopis, omnibus patet: quoniam vt bene nostis, prohibitum à sanctis est patribus, vt qui ab vno, vel à duobus sunt ordinati episcopis, nec nominentur episcopi. Si nomen non habent [p], qualiter officium habebunt?

Item Vrbanus secundus.

¶ Apostolorum in ecclesia locum episcopi teneant.

CAP. VI.

QVorum vices [q] in ecclesia habeant episcopi, & quis eis hanc dignitatem dare debeat, sanctus Augustinus ostendit, inquiens [Pro patribus tuis nati sunt tibi filij. Quid est pro patribus

k ¶ *Vnde Damasus.*] sed tamen hunc Nicolaus est secutus, & sic est cõtra di. 50. studeat. sed iam tempore Nicolai aboleuerat constitutio Damasi, vel fuerunt prohibiti, nõ quin essent, sed ne essent, vt prius.

2 Poly. ibid. Anselm. l. 7. c. 123.

C *Horepiscopi.*] CASVS. Quæsitum fuit à Damaso Papa, quare ordo chorepiscoporum sit hodie prohibitus. Et resp. propter duas rationes. Prima est: quia sibi improbè vsurpabant officia episcoporum. Secunda est: quia tantùm duos fuisse ordines legitur inter discipulos Christi, sc. duodecim apostolorum, & septuagintaduorum discipulorum. & cum non possit ratio reddi, vnde iste tertius ordo processerit, ideo meritò extirpari debet. Et istud quod postea sequitur, est pars c. vt dicit Hug. Alij tamen dicunt, quòd est §. Casus patet per se.

† al. lxxii.

† al. enim.

l ¶ *Vnde.*] id est, ex qua causa.

m ¶ *Processerit.*] quo ad talẽ præsumptionẽ.

n ¶ *Ignoramus.*] Sed nonne per totum orbem fuerunt chorepiscopi. ergo præsumendum est, " quòd fuerunt ab apostolis vel concilijs instituti, vt 12. dist. illa. Sed hic nõ negat illos ab apostolis institutos, sed cãm institutionis ignorat. Et est hic ar. q̃ à quocunque auctore aliqd sit institutum, & quantũcunque diu obtentum, si non subest causa, vel si onerosum est, extirpandum est, vt 12. distinctio. omnia. j. de conse. distinct. 1. placuit. 10. q. 1. hanc. & 63. dist. §. verum. ext. de censi. peruenit.

" Chorepiscopi antiquitus fuerunt ab Apostolis instituti.

Psal. 44.

o ¶ *Et quod ratione.*] institutionis. Et est argumentum pro ratione reddenda [c], vt ext. de censi. peruenit. & C. de cod. l. pen. ff. sol. ma. dotem.

c Ad idem ext. de p̃sc. si quando. vbi de hoc. & 23. q. 4. de tyrijs.

QVOD AVTEM. Hęc est quarta pars dis. in qua probat. quòd filijs ecclesiæ possunt fieri patres: scilicet possunt fieri episcopi loco apostolorum. Io. de Fan.

p ¶ *Nomen non habent.*] arg. *Si re priueris, nec nomen* [d] *habere mereris.* 32. q. 4. dicat in fin. C. de fer. à nullo. argum. 86. distin. fratrem. 16. quæst. 1. si cupis.

d Vide Nic. Euerar. de loc. lega. ab Etymolog. col. vlt.

Q *Vorum vices.*] CASVS. Quęsitũ fuit ab Vrbano quorum locũ epi hodie teneant in ecclesia, & quorũ vice fungantur. Et resp. q̃ locum tenent apostolorum, & eorum vice funguntur. Et hoc probatur auctoritate Augustini dicentis, Pro patribus tuis nati sunt tibi filij, &c. quę auctoritas durat vsque in finem.

q ¶ *Quorum vices.*] j. 12. q. 1. videntes. s̃. dis. 21. in nouo.

a ¶ *Ecclesia.*]"ergo est ecclesia mater & filia. Item ecclesia quandoque dicitur vxor. 7.q.1.sicut.& 21.q.2. sicut.quandoque mater. 12.q.2.qui abstulerit. quandoque dicitur filia, vt de conse.dis.1.ecclesia.nam catholicorum collectio, quæ est ecclesia,per episcoporum prædicationem generatur,vt 23.q. 4.recurrat. Item ecclesia etiam dicitur locus vbi Deum timentes veniam postulant. in Authen. vt liceat ma. & auiæ. §. qa verò.col. 8.

"Ecclesia ẽ mater,vxor & filia.

b ¶ *Patres.*]quia eam ꝓtegũt,& defendunt.

†al.pro apostolis filij nati sunt, & constituti episcopi.

c ¶ *Genuit.*] per baptismum.& ita ecclesię filius datur ei curator, quod etiam lex dicit.ff. de tu. & cur. datis ab his.l. is qui.dic vt notatur 12. q.1.c. vlt.

d ¶ *Illos.*]"in hoc cõparatur patri episcopus, & ecclesia filio : quia sicut filius non potest sine auctoritate patris litigare,vt C.de bono.quæ li. l. vlt. sic ecclesia sine auctoritate prælati, vt ext. de iud. causam.& 16.q. 1. monachi. Item sicut filius non conuenitur,sed pater nomine filij, vt C. de bon.ma.l.1.C.de an. exce.l.1. sic ipse prælatus est conueniendus, non ecclesia,nisi negotia ecclesiæ distincta sint à negotijs prælati, vt ext.de rescip. c.edoceri.

"Eps patri, & ecclesia filio comparatur.

e ¶ *Per quos.*] per eos pullulauit,& creuit,cũ nulla esset tunc temporis.

f ¶ *Nata es.*]id est,augmentata.

tuis nati sunt tibi filij ? Patres missi sunt Apostoli: pro Apostolis filij nati sunt tibi. constituti sunt episcopi. † Hodie enim episcopi, qui sunt per totum mũdum, vnde nati sunt? Ipsa ecclesia [a] patres [b] illos appellat, ipsa illos genuit [c], & ipsa illos [d] constituit in sedibus patrum. Non ergo te putes desertam, quia non vides Petrum, quia non vides Paulum : quia non vides illos, per quos [e] nata es [f]. de prole tua tibi creuit paternitas. Pro patribus tuis nati sunt tibi filij,constitues eos principes super omnem terram.§ & infrà. §Filios genuit ecclesia,constituit eos pro patribus suis principes super omnem terram. §

DISTINCT. LXIX.

1. ps. *Tonsura verò* [g] *clerici de manu abbatis suscipi potest, si eidem abbati manus impositio ab episcopo facta noscatur.*

Vnde in septima synodo cap. 14. *legitur.*

¶Abbates,quibus ab episcopo manus imponitur,aliquos tonsurare possunt.

CAP. I.

1 QVoniam videmus sine manus impositione à paruula ætate tonsuram [h] cleri†quosdam accipientes, nondumque ab episcopo manus impositione percepta super ambonem irregulariter in collecta legentes, præcipimus a-

1 Iuo p. 5.c. 376.

Tonsura. hæc di. diuiditur in tres part. Secũda ibi, *Lectoris.* Tertia ibi,*Simili modo.*Io. de Fan.

† al. clerici.

Casvs.Hic intitulatur 69.dist.in qua ostẽdit,quòd,non solũ episcopi possunt conferre minores ordines, sed etiam abbates in proprijs monasterijs possunt conferre lectoratum: quibus ab batib.ab episcopo manus impositio facta est.

g ¶ *Tonsura verò.*] in hac 69. distinct. tractat de collatione minorum ordinum vsque ad lectoratum. "Et nomine tonsuræ,accipe hic tres minores ordines,psalmistatum, ostiariatum, & lectoratum. & hoc licet abbati tantùm in suo monasterio:exorcistam tamen facere vel acolythum non licet. infra.ead.cap.vlt.

" Tonsura qñque tres ordines cõprehendit.

Quoniam.]Hoc capitulum diuiditur in duas partes. In prima parte prohibetur,ne aliquis super pulpito in ecclesia vel monasterio legat epistolam,vel lectionem, nisi primò fuerit ordinatus, & tonsuram habeat ad modum clerici. In secunda parte dicitur,quòd abbates & sacerdotes, quibus ab episcopo manus imponitur iuxta morem præficiendorum abbatum conferre possunt in suis monasterijs lectoratum. Idẽ licebat quondam chorepiscopis. Et nota ꝙ legere epistolam pertinet ad subdiaconũ, legere lectiones ad lectorẽ pertinet.

a Hæc fuit sñia H.& L. q dñt idem quod proxi. sequitur.

h ¶ *Tonsuram.*]id est coronam. nam aliam tonsuram posset fęmina dare.

i ¶ *Lectoris.*]vel etiam ostiarij.non aũt exorcistæ, vel acolythi faciendi ius habęt:licet sit ar.contra extr.de or. ab episco- po qui renun.epis. c.1.sed & si abbas ex priuilegio habeat, vt oẽs minores conferat,bene potest. Sed nunquid hodie abbas potest conferre istos ordines? Credo [b] quòd sic, si tamen manus ei est imposita.ext.de æt.& qual.or.cum cõtingat.Io.Ego non credo, quòd possint conferre tales ordines abbates, nisi lectoratum, vt videtur dicere hoc c. & decr. cum contingat.

bCredo Angel.Clauas. ver. ordo.2. §.1.sp̃ requritur iurisdõnem quasi ep̃alẽ in oĩ ordine conferendo.

modo id minimè fieri. Idipsum quoque obseruandum est etiam inter monachos.¶ 2 Lectoris [i] autem manus impositione† [k] licentia est abbati solummodo in proprio monasterio [l] faciendi; si duntaxat eidẽ abbati manus impositio [m] facta noscatur ab episcopo, §secundum†morem [n] præficiendorum Abbatum, § dum constet illum esse presbyterum.

¶Simili etiam modo secundũ antiquam consuetudinẽ chorepiscopos præceptione [o] oportet episcopi promouere lectores.

Item ex concilio Laodicensi, capitu.26.

¶Non exorcizent, qui ab episcopo prouecti non sunt.

CAP. II.

NOn oportet exorcizare [p] eos, qui necdum ab episcopis sunt promoti† [q], neque in ecclesijs, neque in domibus [r].

DISTINCT. LXX.

Ab episcopis [s] *alterius* [t] *ciuitatis clericus ordinari non poterit, nec etiam à proprio* [u] *absolutè ordinandus est : absoluta enim ordinatio Chalcedonensi concilio ꝓhibetur, & vacuam habere manus impositionem præcipitur : in quo sic statutum est canone 6.*

¶Nemo ordinandus est absolutè.

CAP. I.

2 NEMI-

Ab episcopis] Casvs. Supra ostẽsum est, ꝙ clerici sunt à proprio episcopo ordinandi. nunc autem vult ostendere Gratianus quòd nullus episcopus debet ordinare clericum alterius sine eius licentia:quod ostendit. j. 71.di. Et ostendit quòd nullus debet ordinari sine titulo : & si ordinetur,irrita erit talis ordinatio quo ad executionem: quod ostẽdit in hac 70.dist.c.1.& 2.Ioan.de Fan.

2 Anſ.l.7.c. 105.Pol.l.2. tit.31.Burc. l.2. c.6. Iuo par.6.c.26. Pan.l.3. ca. 27.

f ¶ *Ab episcopis.*] Hic depingitur 70. dis. Quia dixerat presbyteros & reliquos clericos ab episcopo debere ordinari,inde sumpta occasione ostendit, ꝙ nullus ordinandus est sine titulo, i.sine ecclesia vel ecclesiastico beneficio. "& si fuerit ordinatus,debet deponi tam in iniuriam ordinantis quàm ordinati: quia permisit se sic promoueri. 16. q. 7. decernimus. 21.q.2.c.1. sed quoniam episcopi hanc pœnam nullam reputabant,hodie prouisum est,vt remaneant promoti, & episcopus vel etiam eius successor eis prouideat.ext.de prẽb. episcopus.ext.e.tit.cum secundum.

" Ordinat" sine titulo deponi dẽt.

t ¶ *Alterius.*]hoc exequitur in dist.sequenti.

u ¶ *A proprio.*]hoc exequitur in ista dist.&c.

Eminem.]Casvs.Statutum fuit in Niceno concilio, vt nullus. episcopus ordinet aliquem clericum sine certo titulo alicuius ecclesię,in ciuitate vel extra ciuitatem. & si ordinauerit aliquem clericum sine titulo, in opprobrium ordinantis officij executione carebit.

Nemi-

† Hæc non sunt in grẽco canone.

†al. prouecti.

a ¶ *Neminem.*]etiam in minorib.ordinib.non debet ordinari.ar.12.q.1.videntes.32.dist. si qui verò.cum enim habeat officium in ecclesia, ergo & beneficium debet habere. ext. de præb.dilectus.extr.de fil.presby.proposuit.ne dicatur:"Mendicat in plateis infelix clericus, vt 93.dist.diaconi.

" Clericus infelix esurit ī plateis.

b ¶ *Absolutè.*]id est, sine titulo.

†al. ordinari iubemus.

nem [a] absolutè [b] ordinari† presbyterum, vel diaconum, vel quemlibet in ecclesiastica ordinatione constitutum, nisi [A] manifestè in ecclesia ciuitatis [c], siue possessionis [d], aut in martyrio [e] aut in monasterio, q ordinatur, mereatur ordinationis publicatæ † vocabulū. Eos autē, qui absolutè ordinantur, decreuit sancta synodus vacuam [f] habere manus impositionem, & nullum [B] tale factū valere ad iniuriam [g] ipsius, qui eum ordinauit.

c ¶ *Ciuitatis.*]hoc ideo dixit, "quia potius est præsentandus clericus q est de ciuitate quàm extraneus, vt ī.dist. px. hortamur.C. de epis. & cle.in ecclesiis.

" Clericus ciuitatensis ē extraneo ꝓferendus.

d ¶ *Siue possessionis.*] id est, si ordinatur ad titulum patrimonij sui, vt ext.de ꝓb.c. tui. Vel hoc ideo dicit, quia potius sunt illi clerici instituendi, de quorum bonis funda[a] est ecclesia, vt ext. de rescrip. cū adeo.

†al. publicæ

a Fundata. idē Arc.præpos.hic vide Roc.Cur. đ jur. pat.ver. honorificū. q.18.

e ¶ *In martyrio.*]Vbi sunt reliquiæ martyrū. vel loquitur de regulari ecclesia. Colligitur etiam hic ex eo, quod dicit, siue possessionis, arg. quòd si quis habet patrimoniū sufficiens, ordinari potest sine titulo. ext. de præb. episcopus.

f ¶ *Vacuam.*] quo ad executionem.

g ¶ *Ad iniuriam.*] & ēt suum delictum: quia se sic permisit promoueri, aliàs alterius odio non debet alius præ grauari.C.de inoff.test. si quis in suo.ext.de his quæ fi.à maio. par. cap. c.quæsiuit.in fi.

A ¶ Nisi manifestè.] *Græcè legitur:* εἰ μὴ ἰδίκως ἐνἐκκλησίᾳ πόλεως ἢ κώμης ἢ μαρτυρίῳ, ἢ μοναστηρίῳ ὁ χειροτονέμενος ἐπικηρύττοιτο. *hoc est,* nisi propriè in ecclesia ciuitatis, vel pagi, aut martyrio, aut monasterio, qui ordinatur, pronuntietur. *In ordine autem Romano fit mentio talis pronuntiationis, episcopi nomine per archidiaconum factæ.* De titulo S. Stephani eligimus Petrum ad lectorem ad eundem titulum.

B ¶ Nullum tale factum.] *Græcè,* μηδαμῶ δύνασθαι ἐνεργεῖν. *id est,* nunquam posse operari.

Item ex concilio Vrbani ij. habito Placentiæ.

¶ Irrita sit ordinatio sine titulo facta.

CAP. II.

1 S. Antoninus par.2.c. 1.§. 22.

1 SAnctorum canonum statutis consona sanctione [S.] In hoc c. quinque per concilium Vrbani statuuntur. Primū est, vt ordinatio sine titulo facta irrita habeatur. Secundum est, vt clericus perpetuò perseueret in ecclesia in qua est intitulatus. tertium est, vt clericus nō intitulet in duabus ecclesijs: quia licet ex dispensatione episcopi clericus possit duabus ecclesijs præsidere, canonicus tamen præbēdarius in duab.ecclesijs esse nō potest. Quartum est, vt præpositus maioris ecclesiæ curam habeat de ecclesijs pauperib. quæ clericos suos sustentare non possunt. Quintum est, vt præter nouem præfationes decima dicatur, quæ incipit: Aequum & salutare.

b Adde qđ ꝓpriè dicat ꝓpetuū, & qđ æternū, no.in l.eum debere colūnam.ff.de fer. vrb. pđ.

h ¶ *Perpetuò.*]i.dum viuit.[b] ff.pro sol. l.1.filius enim non debet esse temporalis nec hæres.ff.de adop.quæsitum. & inst.de hær.inst.§.hæres.

c Aliàs incipit, si tibi.

i ¶ *In duabus.*]Qui enim titulum habet in vna ecclesia, si recipit secundam ecclesiam vel præbendam pro titulo, perdit primam, vt ext. de concess. præb. & eccl. non vacant. literas. sed si recipit ipsam quasi beneficium, & quasi commendatam siue stipendium, tunc secus: & tunc non est canonicus secundæ præbendæ, nec cum eis potest eligere. Si quæras quare canon iste permittit episcopo dispensare in ecclesijs, & non in præbendis, dico ꝙ æquè potest dispensare in ꝑbendis sicut in ecclesijs, dummodo sint de eodem episcopatu. Est ergo hæc veritas, quòd de iure communi non potest quis habere duas ecclesias vel præbendas in eodem episcopatu vel in diuersis, nisi in casib.notatis. 21. qō. 1.in summa. "Sed numquid hodie beneficium huius canonis est sublatum episcopis per illam nouam constitutionē, de multa, in tit. de præb. ex eo ꝙ dicit ibi, per sedē apostolicā poterit dispensari? [d] Dico ꝙ nō: sed tm̄ vaga & indiscreta dispensatio est ablata ab eis nō probabilis: sicut per remotionem appellationis non remouetur necessaria appellatio vel probabilis, ext. de ap. pastoralis. sic cū Dominus prohibuit iurare, non prohibuit iuramentum necessarium, sed temerarium, vt 22.q.j.c.ita. sic cum Dns prohibuit vxorem separari à viro, intelligendum est tantùm de illa separatione, quæ fit sine ratione, vt 33. q. 2.quos Deus.

"Eṕi vtrum hodie possint circa beneficiorum pluralitatē dispensare.

d Sed nūqd in casu potuerit legatus cardinalis? Dicit Rosf. bene, ꝙ curia t3 ꝙ nō: qa hoc spāliter sedi apost. reseruat̄ & hoc ipse not. in suo libello iuris can. B.

decernimus, vt sine titulo facta ordinatio irrita habeatur, & in qua ecclesia quilibet titulatus est, in ea perpetuò [h] perseueret. ¶ Omnino autem in duabus [i] aliquem titulari non liceat, sed vnusquisque in qua titulatus est, in ea tātùm canonicus habeatur. Licet enim episcopi dispositione vn' diuersis [k] præesse possit ecclesijs, canonicus tamen præbendarius, nisi vnius ecclesiæ, in qua conscriptus est, esse non debet. ¶ Si quæ tamen capellæ sunt, quæ suis reditibus clericos sustentare non possunt, ea cura [l] ac dispositio prępositi [m] maioris ecclesiæ, cui capellæ subditæ esse videntur, immineat, & tam de possessionibus [n], quàm de ecclesiasticis capellarum officijs ipse prouideat. [o]

In eodem etiam concilio antiquis nouem [p] *præfationibus decima addita est, quæ ita se habet* [*Aequum, & salutare, & te in ven. vel assumptione Beatæ Mariæ collaudare, benedi. & prædi. quæ, & vnigenitum tuū S.S. obumb. concep. & virginitatis gloria permanente lumen æter. mundo effudit, Iesum Christum dominum nostrum.*]

DISTINCT. LXXI.

E clericis ve-

Si obijcias, ꝙ punitur eps, qui permittit ipsū habere prius stipendiū, vt ibidem dicitur extra de præb. quia in tm̄. de cle. non resid. qa nonnulli. ergo dispensare non potest. Non sequitur: quia eps punitur q ordinat clericum concubinarium, vt 51. dist. qui in aliquo. & tm̄ cū ipso dispensare pōt: sed ideo punitur, quia indiscretè dispensat. Si obijcis quod dicitur ibi per sedem apostolicam: ergo non potest per aliū, non sequitur: quia eodem modo decretū dicit ꝙ ordinationes epō rum faciendæ sunt auctoritate apostol. 64.di. ordinationes. & tm̄ propria auctoritate fieri possunt. Sic ēt alibi dicitur, ꝙ quilibet p̄sbyter pōt & dēt baptizare vel celebrare de licētia epi, vt 16. q. 1.cunctis. & tm̄ suo iure pōt baptizare: sed ideo dicit hoc, ꝙ eius auctoritate saltē generali debeat fieri dispensatio. Vel dic ꝙ tunc solus Papa dispensat, cum quis diuersa beneficia in diuersis epatibus vult habere ꝓp repugnātiam quę ex hoc proueniret: quia nemo duobus dn̄is potest seruire [e], vt 21. q. 1. c. 1. Io. Hæc glossa nihil valet: quia Papa tantùm dispensat circa plures ecclesias habentes curam animarum & plures dignitates, vt expressè dicit decre. de multa. sed circa plura beneficia simplicia non videtur episcopo dispensare prohibitum.

" An plures ꝑbēdæ possint alicui cōferri. iuxta princi. §. sed. qđ dcm̄ est, &c. Arc.

e De hoc ēt no. 21. q. 2. c. 1. & idē sentit H. e. cau. q. 1. in pr. & Gof. & Vin. ext. de ꝑb. đ multa. Arc.

i ¶ *In duabus.*]Nec iure ciuili quis in duob. collegijs potest connumerari. ff. de coll. & cor. ill. l. 1. §. 1. nec duas militias habere. C. qui. mil. non pos. l. 1. §. inposterum. nec duos honores. ff. ad mun. libertus. §. præscriptio.

k ¶ *Diuersis.*] non conuentualib. cum enim nec canonicus in diuersis conuentualib. esse possit, ergo multò magis nec prę latus, ita quòd sit in eis canonicus.

l ¶ *Cura.*]12. q. 2. bone rei. Lau.

m ¶ *Præposito.*]i. episcopo, qui est ordinator in cunctis, vt in contrario hic signato. 25. dist. c. 1. Vel dic prępositō. i. archidiacono. ar. ext. de ver. sig. q̄uis. & sic nec illud erit contrariū.

n ¶ *Tam de possessionibus.*]Ar. pro capel. vt decimæ debitæ maiori ecclesię sic communicentur illis. Ar. contra 12. q. 1. videntes. [f] 1. q. 1. c. 1.

f Et 16. q. 1. qcunq;. vbi de hoc. ext. de ꝑscrip. ex transmissa. vbi de hoc. Arch.

o ¶ *Prouideat.*] vt dentur vni, vel simul vniantur, vt 10. q. 3. vnio. de consec. dist. 1. c. 2. & ext. de præb. exposuisti.

p ¶ *Nouem.*]de conse. dist. 1. inuenimus.

DE clericis.]CASVS. Hic ponitur 71. di. in qua ostē dit Gratian. quòd clericus vnius episcopi non est ab alio episcopo ordinandus, vel in ecclesia recipiendus sine licentia & literis sui episcopi: alioquin irrita erit ordinatio & receptio, nisi causa hostilitatis fuerit ab ecclesia sua eiectus clericus: quia tunc dū durat hostilitas, recipi potest, vt 7. q. 1. pastoralis. Io. de Fan.

a ¶ *De*

a ¶ *De clericis verò.*] In hac di. 71. ostendit Gratian. quòd clericus vnius episcopi non est ab alio ordinandus episcopo, vel in aliqua ecclesia instituendus sine literis sui episcopi. quod si factum fuerit, irritabitur, nisi hostilitatis causa clericus exularet j̃. eod. clericos.

ILud.] CASVS. Quidã episcopi ordinabant & recipiebant in suis ecclesiis aliorum episcoporum clericos, eis irrequisitis: vnde contentiones & discordię nascebantur: & ideo statutum fuit in concilio Sardicen. ne hoc decętero fieret, nisi cum licentia suorum episcoporum: alioquin irrita erit talis ordinatio. Duo sequentia c. plana sunt, q̃ ferè idem dicunt cum isto.

b ¶ *Contentionibus.*] "Nã communitas mater discordiæ est. ff. de lega. 2. cum pater. §. dulcissimis.

"Cõitas discordiã parit.

c ¶ *Et sine voluntate.*] Argum. expressum ad id quod dixi. 7. quæst. 1. placuit.

C. 19.

d ¶ *Ordinatio.*] nisi postea ratum haberet suus episcopus, " vt 63. di. Salonitanæ.

a Ex ista gl. infertur, q̃ ratihabitio retrahitur. Cõcor. text. in l. vero. §. sed & si. & ibi Bar. ff. d̃ sol. & l. obseruare. §. fi. ff. d̃ of. pcõ.

e *De aliena.*] ¶ *Exoratus.*] Sed nunquid sufficeret vt dissimularet? b Non, vt 85. dist. Florentinum. & 63. di. literas. vt no. j̃. 7. q. 1. c. placuit.

b Dicit ibi Lau. sufficere facere vt canonicũ, nõ vt p̃latũ.

f *Si quis ausus.*] ¶ *Cõsensum.*] Ergo cum consensu eius poterit. C. de sacrosan. eccl. qui sub prætextu. & expresso consensu non tacito. ff. de proc. filiusfamil. §. inuitus.

Clericos.] CASVS. Quæsitum fuit in Chalcedo. concilio, vtrum episcopo liceat ordinare in sua ciuitate clericos alterius ciuitatis? Et diffinitum est q̃ non: sed vnusquisque clericus perseueret in ea ecclesia in qua ab initio consueuit: exceptis illis, qui causa hostilitatis & necessitatis suas ecclesias p̃diderunt & ciuitates. & quicunque episcopus contra fecerit, excommunicatus permanebit cũ eo quẽ susceperit, donec ad suam ecclesiã reuertatur clericus.

1 Pann. l. 3. c. 64.

†al. vsurpet.

2 Burc. l. 1. c. 109. Iuo p. 5 c. 11. ex alia versione.

g ¶ *Sed quiescant.*] nisi vocentur, & eligantur ad alias ecclesias. tunc. n. auctoritate maiores possunt transire ad alias, vt 7. q. 1. episcopus de loco.

h ¶ *Ex necessitate.*] sed pone quòd presbyter amisit ecclesiam suam, episcopus ciuitatem suam: tamen remanet in aliqua parte sui episcopatus: "nunquid clericus rẽcedet, quo voluerit sine literis episcopi? Dicunt quidam quòd non. nam adhuc prælatus remanet amissę ecclesiæ. Alij dicunt contrarium, vt dixi 7. q. 1. pastoralis. Sed verior est ratio prior: quia episcopus adhuc non definit esse suus prælatus: quia non tantũ ratione beneficij, sed etiam ratione ordinis est prælatus suus. Alij dicunt in pendenti esse vtrum sit prælatus. nam si postea liberatur ecclesia, remanet ecclesiæ prelatus. aliàs non. 7. q. 1. pastoralis. Et arguitur ad hoc ext. de cle. non resid. fraternitati. c Item pone quòd episcopus dat ei licentiam transeundi ad aliũ episcopatum sub ea conditione, vt si redierit prior ecclesia ad libertatem, redeat ad eam: nunquid episcopus interim est prælatus eius? Sic: non tamen potest eum excommunicare nisi fortè ecclesia liberata non velit redire. licet. n. interim sit eius p̃latus, ligatam tamen habet executionem. Item si ad aliam ecclesiã vellet eum reuocare, non posset nisi ad suam, ex quo ei licentiam dedit: nisi ei sub hac conditione licentiam dedisset, vt posset eũ quandocunque vellet reuocare. Item si totus episcopatus occupatus est à Saracenis: nunquid remanent clerici istius episcopi, cum omnes sint in episcopatu alterius? Dico quòd remanent, sed non habet iurisdictionem liberam in eos. Item nunquid possunt eos vicini episcopi recipere sine literis eius? Sic: ipse tamen si episcopatus eius esset liberatus, posset eos reuocare, etiam si eis licentiam dedisset: nisi fortè licentiando eos absolueret. Vel dic quòd prior desinit esse prælatus ipsorũ, vt no. 7. q. 1. pastoralis.

c Ad idẽ 7. q. 1. pastoralis. nã multę sunt in pędẽti. ff. si cer. pe., pinde. Sed arg. cõtra C. de sen. pas. l. vltim. Arc.

3 Ans. l. 6. c. 125. & l. 7. c. 109. Iuo p. 6. c. 361.

4 Io. diac. l 3. c. 20. Pol. l. 1 tit. 7. Ans el. l. 7. c. 80.

i ¶ *Tamdiu.*] j̃. 21. q. 4. episcopi. Arg. j̃. 7. q. 2. c. 2. &c.

Fraternitatem.] CASVS. In ecclesia Benafrana erat quidã diaconus nomine Gratianus: quem Fortunatus episcopus volebat in sua ecclesia ordinare: & eum propter hoc postulauit à Papa. & qa in ecclesia Benafrana non erat episcopus hostilitate faciente à quo peti posset diaconus ille: Papa eum sibi sine mora concessit.

k ¶ *Habituro.*] absolutè ponitur sine verbo. 63. dist. Agatho.

l ¶ *Licentiam.*] "Sed nunquid capitulum dũ ecclesia vacat posset ipsum licentiare? Non: quia quædam alienatio est, quæ non potest fieri vacante ecclesia. 12. qõ. 2. si qua. de hac materia habes 24. dist. c. 2. Io. Sed quid si ecclesia habet visitatorem,

" Capitulũ ñ p̃t licẽtiare clericum sede vacante.

non habeat consensum f illius episcopi, à quo recessit clericus, irrita sit huiusmodi ordinatio.

Item ex concilio Chalcedonensi, cap. 20.

¶ Clericus vnius ecclesiæ in alia non ordinetur.

CAP. IIII.

3 CLericos in suis ecclesijs constitutos, sicut iam diffiniuimus, non liceat in alterius ciuitatis ecclesijs ordinari: sed quiescant g in ea, in qua ab initio ministrare meruerũt: exceptis illis, qui proprias ciuitates perdiderunt, & ex necessitate h ad alias ecclesias migrauerunt. Si verò quicũque episcopus post definitionem istam ad alium episcopum pertinentem clericum susceperit, placuit sanctæ synodo, & eum, qui susceptus est tandiu i excommunicatos manere, quandiu ipse clericus reuertatur ad propriam ecclesiam.

Item Gregorius Fortunato Episcopo Neapolitano, l. 5. epist. 11. *seu c.* 111.

¶ Apostolica permissione vnius ecclesiæ clericus in altera valeat ordinari.

CAP. V.

4 FRaternitatẽ tuam à nobis petisse recolimus, vt Gratianum ecclesiæ Benafranæ diaconum tuæ concederemus ecclesiæ cardinandum B. Et quoniam nec episcopum, cui obsecundare, nec propriã habet ecclesiam, hoste scilicet prohibente, quò suum debeat ministerium exhibere, petitionem tuam nõ pręuidimus differendam. Idcirco scriptis tibi præsentibus eum necessariò duximus concedendum, habituro k licentiam l diaconum illum, nostra interueniente auctoritate, ecclesię tuæ, Deo propitio, constituere cardinalem.

rem,[a] Videt, q̃ iste possit alienare, vt inst. de cu. §. vl. nam auctoritate metropolitani debet constitui visitator. Sed videtur contra quod dicit lex: quia ad ea quæ solemnitatem iuris desiderant, tutore opus est. ff. de consen. & aucto. præst. l. curatorem. vnde non credo hæc fieri posse per visitatorem, cum solẽnitatem exigant. 10. q. 2. hoc ius. Ioan.

a Sub. qm̃ d; cõstitui autoritate metropolitani. Lau. qđ dic, vt plenè dixi 61. dist. c. vlti. & ibi de hoc.

PRimatus.] CASVS. Episcopus Vegesel-
itanus surrexit in concilio Carthag. & suggessit concilio, vt statueret ne aliquis episcopus vsurparet clericum vel parochianum alterius, nec apud se retineret sine alterius episcopi licentia: cuius dictũ Gratus episcopus approbauit: & per concilium Sardicen. confirmauit, & auctorizauit. Sequens c. patet.

a ¶ *Sine literis.*] j. ℞x. di. c. 2. & 3. & j. 76. di. c. vl. & s̃. c. prox. & s̃. 61. di. Osius. & 85. dist. Florentinum. in fi. & s̃. 63. dist. literas.

a ¶ *Sine literis.*] crederem tamen & testes sufficere. C. de fi. inst. in exercendis. & ext. de cle. pere. tuæ. Lau.

" Laicus an possit ordinari à non suo epo.

b ¶ *Obtineat.*] "Sed nõ ne extraneus episcopus potest ordinare laicum de alterius episcopatu, cum laicus possit transferre domicilium quo voluerit? Dico quòd sic: sed domicilio non translato non potest eũ ordinare: sicut nec alia sacramenta ab extraneo recipere posset, vt de pœ. di. 6. placuit. de conse. di. 2. tribus. nec peregrinari potest laicus sine licentia episcopi. de conse. dist. 5. non oportet.

1 Burc. l. 2. c. 43. Iuo p. 6. c. 144. Ans. l. 6. c. 124.

† al. priuat⁹.

2 Ex isto tex. infert q̃ literæ epi sunt authẽticæ: cũ (vt hic) faciant fidẽ. Cõcor. tex. in l. mo numẽtorũ. & ibi glo. & do. C. đ rel. & sum. fun. No. Bal. Pe. đ Bellap. & Cyn. in l. si qua p calũniam, C. de epis. & cle.

c ¶ *Eius episcopi.*] sic C. de of. ma. mi. milites. vbi dicitur, quòd sine licentia Imperatoris, &c.

† ordinet.] Orig.

d ¶ *A collega suo.*] Sed pone quòd eum concedat: vbi dicitur iste habere domicilium? Dic quòd si vtrunque beneficiu m retinet, vtrobique. [b] ff. ad mun. l. Labeo. & l. assumptio. §. à viris prudentibus.

b Ad hoc C. de in col. ciues. l. 10.

† al. & per consensum sui epi habeat.

EXtraneo clerico. e ¶ *Cõmendatitijs*] inde cõse. dist. 2. tribus. ext. de cle. pereg. c. tuę. & 20. q. vl. & 19. q. 2. duæ. & C. de epis. & cle. si qua.

" Clerici de diœcesi sũt extraneis p ferendi.

HOrtamur.] CASVS. In hoc. c. monet Aug. patronos" ne aliquem clericũ in suis ecclesiis eligant, nisi fuerit ordinatus ab episcopo, in cuius diœcesi ita est ecclesia: vel nisi recipiatur ab eo per literas commẽdatitias. Seq. c. patet per se.

B ¶ Cardinandum.] *Antea legebatur*: ordinandum. *Emendatum est ex ipsa epistola. Cardinare verò, seu Cardinalem constituere (quod est in fine huius capitis) ita videtur B. Gregorius accepisse, vt canonicam translationem significet. Nam cum tempore S. Gregorij canon sextus cõcilij Chalcedonensis accuratè obseruaretur, vt nullo modo daretur alicui locus in ecclesia (qui nunc titulus vocatur) nisi simul ad eum locum ordinaretur, cum aliquis iam ordinatus, necessitate aliqua in aliã ecclesiam transferebatur, vt in illa in eodem gradu, quo in prima ordinatus erat, deseruiret, in secunda dicebatur incardinari, quod ex isto nunc indicato loco patere potest, & ex libr. 3. epist. 14. & alibi. Quod etiam in episcopis B. Gregorius faciebat, lib. 2. indict. 10. epist. 6. & epist. 25. (quod refertur infra. 7. q. 1. c. pastoralis) & indict. 11. epist. 13. & sequenti, quod habetur infra. 21. q. 1. c. relatio. de hac re Ioannes diaconus lib. 3. c. 8. & 11. & 16. Gregorium verò Ioannes vij. & facto ipso, & vocabulo in eadem notione accepto, est imitatus, quod ex aliquot manuscriptis ipsius epistolis constat.*

Item ex concilio Carthaginensi 1. cap. 5.

¶ Sine literis episcopi sui in aliqua ecclesia clericus non suscipiatur.

CAP. VI.

1 PRimatus † episcopus Vegesel-
itanus dixit. Suggero sanctitati vestræ, vt statuatis non licere clericum alienum ab aliquo suscipi sine literis[a] episcopi sui, 2 neq; apud se retinere, nec laicum vsurpare sibi de plebe aliena, vt eum obtineat † [b] sine conscientia eius episcopi [c], de cuius plebe est. Gratus episcopus dixit. Hæc obseruantia pacem custodit: Nam & memini in sanctissimo cõcilio Sardicensi statutum, vt nemo alterius plebis hominem vsurpet: Sed si fortè erit necessarius, petat à collega [d] suo, & per consensum habeat. †

Item ex concilio Chalcedonensi, cap. 13.

¶ Sine literis commendatitijs clericus extra suam ecclesiam nõ ministret.

f ¶ *Veniens.*] Hoc verum est, cum ille qui clericum præsentat, laicus est: quandiu idoneus est in suo episcopatu, non præsentabit extraneum. episcopus enim vndecumque posset præsentare, vt j. 16. q. 1. si quis episcoporum. [c]

g ¶ *Vllum absque.*] ¶ *Peregrinorũ.*] Clerici peregrini largè possũt appellari omnes, q̃ non sunt de episcopatu ordinantis, siue sint clerici, siue laici: quia nulli talium debent recipi ab aliquo episcopo ad dignitatem, vel ordines, vel alia sacramenta ecclesiastica. suprà ead. distinctio. per totum. & specialiter. eod. titu. primatus. & hoc ext. de cle. pere. c. 2. & 3. Et quòd omnes tales dicantur peregrini & extranei, est ar. 3. q. 6. peregrina. 6. q. 3. c. 1. & 2. Ignoti dicuntur quorum origo, vita, & singularitas sunt ignota episcopo, non distincto, sint de eodem episcopatu, vel alio. 24. di. quando. 42. dis. quiescamus. ver. si enim in clero, &c. Ar. 2. q. 7. quærendum. ver. quorum vita. secundum Ra. & Goff.

c Quod no. ext. đ iu. pa. significasti. s3 qđ s̃. dcm est p Io. per oĩa à Laur. approbatur cui⁹ fuit ista glo. & idé p oĩa sẽtit H. & Ioan. de Fan.

3 Burc. l. 2. c. 139. Ans. l. 7. c. 162. Poly. l. 4. ti. 31.

4 Burc. l. 15. c. 30. Iuo p. 16. c. 31.

CAP. VII.

3 EXtraneo clerico, & lectori extra ciuitatem suam sine commendatitijs [e] literis proprij episcopi nusquã penitus liceat ministrare.

Item ex sermone Sancti Augustini ad populum.

¶ De eodem.

CAP. VIII.

4 HOrtamur christianitatem vestrã iuxtà sanctorum canonum instituta, vt in ecclesijs à vobis fundatis aliunde veniens [f] presbyter nõ suscipiatur, nisi à vestræ fuerit ecclesiæ consecratus episcopo; aut ab eo per commendatitias literas suscipiatur.

Item ex cõcilio Antiocheno, c. 7.

¶ Absque formata clerici peregrini non suscipiantur.

CAP. IX.

NVllum [g] absque formata [A], quam Græci epistolam dicunt, peregrinorum clericorum suscipi oportet.

A ¶ Formata.] *Græcè est, μηδένα ἄνευ εἰρηνικῶν δέχεσθαι τῶν ξένων. quod Dionysius vertit.* nullus peregrinorum sine pacificis, id est, commendatitijs suscipiatur epistolis. *atque ita Burc. & Iuo habent.*

DISTINCT. LXXII.

IMissorias [h] verò literas episcopus, nisi rogatus, non tribuat: sicut statutum est in synodo habita Romæ.

Vnde Leo Papa.

¶ Nisi eodem petente, nulli dimissoriæ literæ præstentur.

CAP. I.

5 EPiscopus [i] subiecto sibi sacerdoti, vel alij clerico, nisi ab ipso postulatus [k], dimissorias non faciat, ne ouis quasi perdita, aut errans inueniatur.

Item ex concilio Carthaginensi 3. c. 21.

dare. ff. de re milita. officium.

IMissorias.] CASVS. Supra in ℞x. dist. dictum est, quòd clericus sine literis dimissorijs, vel cõmendatitijs sui episcopi, & sine eius licentia recipi non dẽt: ideo supponit hanc 72. di. in qua ostendit, quòd clerico non debet patere licentia sine literis dimissorijs: quas episcopus non debet dare nisi rogatus. Et casus omnes plani sunt.

h ¶ *Dimissorias.*] Hic depingitur 72. di. Dixerat supra magister, clericum sine commendatitijs literis sui epi non esse recipiendum. nunc ostendit, quòd episcopus nõ debet eas dare nisi instanter rogatus.

i EPiscopus.] ¶ *Nisi ab ipso.*] s. qui eũ habere desiderat & postulat: sicut cum quis transit in familiam alterius, vt ff. de adop. l. 2. sic s̃. 70. distinct. capitu. 2.

5 Ansel. l. 6. c. 122.

k ¶ *Postulatus.*] "Sũt enim quædam quæ nõ conceduntur nisi cum instãtia, vt palliũ 100. di. prisca. & apostoli. 2. q. 6. post appellationẽ. bene accedit ad hoc, quia qui præest, parcissimè debet commeatũ

" cõcedẽda sunt quædã cũ instãtia.

Cleri-

¶De eodem.

CAP. II.

1 CLericum [a] alienum, nisi concedente eius episcopo, nemo audeat vel retinere, vel promouere in ecclesia sibi credita. Clericorum [b] autem nomen lectores & psalmistæ, & ostiarij retinent. †

Item ex concilio Mileuitano, capitu.15.

¶In vna ecclesia ordinatus, in alia non suscipiatur. †

CAP. III.

2 PLacuit [c], vt quicunque in vna ecclesia vel † semel eligitur, [B] ab alia ecclesia ad clericatum non teneatur.

B ¶Eligitur.] *In concilio Mileuitano est*, vel semel legerit, *itemque in concilio Carthaginensi græco, c.91. κὰν ἅπαξ ἀναγνῷ, In Africano autē. cap.57.* vel semel suscepto officio legerit.

DISTINC. LXXIII.

3 QValiter verò cōmendatitia, vel dimißoria, seu formata epißola facienda sit, videndum est. *Debent namque literæ græcæ interponi in ea epistola, & non sine causa. Græca enim elementa literarum, numeros etiam exprimere, nullus qui vel tenuiter græci sermonis notitiam habet, ignorat. Ne igitur in faciendis epistolis canonicis, quas mos latinus formatas vocat, aliqua fraus falsitatis temerè præsumeretur: hoc à patribus cccxviij. Nicææ congregatis saluberrimè inuentum est, & constitutum: vt formatæ epistolę hanc calculationis, seu supputationis habeant rationem: id est, vt aßumantur in supputationem prima græca elementa patris, & filij, & spiritus sancti, hoc est ϖ, υ, α: quæ elementa octogenarium, & quadringentesimum, & primum significant numerum: Petri quoque Apostoli prima litera, id est, π, quæ numerum octoginta significat: eius quoque, qui scribit, episcopi† prima litera, cui scribitur, secunda litera, accipientis, tertia litera, ciuitatis quoque, de qua scribitur, quarta, & indictionis, quæcunque est illius† temporis, numerus assumatur. Atque ita his omnibus græcis literis, quæ, vt diximus, numeros exprimunt, in vnum ductis, vnam, quæcunque fuerit collata, † summam epistola teneat: hanc qui suscipit, omni cum cautela requirat expressè.† Addat præterea separatim in epistola etiam nonagenarium, & nonum numerum, qui secūdum græca elementa significat ϡϡϑ.*

¶Exemplar formatæ epistolæ, quæ in Nicæna synodo à cccviij. Patribus facta est.

CAP. I.

4 IN nomine patris. ϖ, & filij. υ, & spiritus sancti. α ϖ. Vualterio Spirensi episcopo. Ego Burchardus sanctæ Vuormaciensis ecclesiæ deuotus, gregis Christi famulus, in Deo verò summæ felicitatis beatitudinem. Cum sancta catholica ecclesia prompta sit sequi documenta Euangelica, quæ dicunt § Qui recipit prophetam in nomine prophetæ, accipiet mercedem prophetæ: & qui recipit iustum in nomine iusti, mercedem iusti accipiet, &c. § & Apostolus iubeat hospitalitatem sectari, & necessitatibus sancto-

rum virorum communicare: tamen propter eos, qui cauteriatam habent suam conscientiam, dicentes se esse simplices, cum sint astutia diabolica repleti, & pro opere pietatis dicunt se de loco ad locum transire, cum sint, sua malitia faciente, fugitiui, & dicunt se esse ministerio sacro insertos, cum non sint, statutum est à sanctis patribus, neminem clericum alienum, & ignotum recipi ab aliquo episcopo & inthronizari in sua ecclesia, nisi habeat à proprio episcopo epistolam, quæ in canonibus nominatur formata. Ideo notum facimus fraternitati† vestræ, quòd præsens frater noster harum literarum portitor nomine Hermanus† non pro sua nequitia expulsus est à nobis: sed postulantibus fratribus, eo quòd ex familia nostra fuit, & noster baptizatus, fecimus ei libertatem receptam in† cornu altaris canonicè, & ordinauimus eum ad gradum presbyterij. Cui etiam has dimissorias, siue commendatitias literas facimus, & eum ad vestram dilectam fraternitatem dirigimus, vt in vestra parochia sub vestro sacro regimine, & defensione consistere valeat. Ego, inquam, Burchardus humilis episcopus in nomine patris, † & filij, & spiritus sancti, & in vnitate sanctæ ecclesiæ, in qua Petro datum est ius ligandi, atque soluendi, absoluo Hermanum presbyterum de ciuitate Vuormacienſi indictione x. & licentiam do vobis inthronizandi eum in quacunque ecclesia vultis vestræ parochiæ. ¶ 5 Hanc ergo epistolam græcis literis hincinde munire decreuimns, & annulo nostræ ecclesiæ firmare censuimus. Fraternitatem vestram Christus nobis incolumen cōseruet A. π. υ. α. π. Data Vuormaciæ. Idib. Martij, anno Dominicæ incarnationis, MXII. Indictione X.

A ¶Conseruet.] *In hoc & sequenti cap. ea tantùm sunt emendata, quæ exemplarium auxilio restitui poterant. Cæterùm quæ hoc loco sequuntur, etiam apud Burch. sunt deprauata. Facilè autē restitui possunt ex regulis initio distinctionis traditis. Quibus quidem regulis optimè respondet exemplum ab Iuone allatum par. 6. c. 435. si literæ in extremo 434. capitis positæ, ponantur loco earum quæ in ipso 435. afferuntur. Addita enim illis dictione, ἀμήν, resultat numerus ibi notatus, id est, IↃCCLXXVIII. Bene etiam procedet exemplum capitu. 434. si vbi nunc summa est 1539. fiat 1439. satis sit locum indicasse.*

¶Incipit epistola formata à cccxviij. episcopis, & ab Attico A Constantinopolitanæ verbis episcopo edita.

CAP. II.

6 SAnctissimo in Christo fratri summa dulcedine charitatis amplectendo: A. ilius ciuitatis episcopo, υ. ilius ecclesiæ præsul perpetuæ beatitudinis optat in Christo salutem. π. υ. α. π. De cętero nouerit sancta fraternitas vestra, quòd iste clericus Hermanus nomine, nostra in parochia instructus, ac detonsus paruitatem nostram rogauit, quatenus illi commendatitias literas conscriberemus, quibus vestræ celsi tudini commendatus, sub tuitione vestri regiminis degere posset: cuius voluntati consentientes, secundum canonicam auctoritatem literas ei dimissorias dedimus, per quas & ipsi concedimus, vt sub vestro magisterio diuinæ seruituti insistens suæ deseruiat vtilitati, & vobis licentiam tribuimus, vt, si dignum eum iudicaueritis, ad sacros ordines promoueatis. Commendatum ergo eum curæ vestræ suscipite, & nostris ex partibus absolutum in vestrarum ouium numero custodite. Quas literas, vt vigore veritatis firmatæ, indubitanter à vobis suscipiantur, literis græcis, vt canonica docet auctoritas, confirmare stategimus.

1 Burc. l. 2. c. 42. Iuo p. 6. c. 14.

a Cōc. Africanū. c. 57.

3 Ex Attico ad finē cōcilij Chalced. Anſ. l. 6. ca. 121. Iuo p. 6. c. 433.

4 Burc. l. 2. c. 227. Iuo p. 6. c. 434. similē quiddā multoq; magis, c. 435.

Matth. 10. Rom. 12.

5 Iuo p. 6. c. 434. simile.

6 Anſ. l. 6. c. 112.

a Cōc. Lericum.] ¶*Episcopo.*] sic C. de eman. iubemus.

b ¶*Clericorum autem.*] ē. dist. 21. cleros. ergo & qui eos verberat, incidit in canonem. 17. q. 4. si quis suadente.

c PLacuit.] ¶*Eligitur.*] Arg. ex electione ius acquiri. [a] q-dam tamen dicunt contrarium & exponunt semel, id est perfectè ita quòd confirmatus sit. ar. ext. de of. delega. in literis. & etiam si nondum est translatus, vt est arg. ff. de dona. qui saxum.

a Qđ dic vt no. 63. dist. quāto. & 16. q. 7. contra sanctorum. ibi Ioan. intelligit hoc c. in nomina tione. Acqri, Dic vt in cle. 1. vt lit. pend.

† al. retineāt

† al. retineaū

† al. deest, vel

† al. epistolam.

† al. id.

† al. collecta

† al. expressam.

† al. patris π. & filij υ. & spiritus sancti α.

† al. à

† Ecmann°] Burc.

Quæritur.]Hæc dist.diuiditur in tres partes, in quarum prima probat magister, quòd clerici non sunt ad ordines compellendi. Secunda ibi, *Sanè.* Tertia ibi, *Verùm.* Io.de Fan.

CASVS. Suprà in pluribus locis facta est mentio de promotione clericorum. Sed quia clerici quandoque nolunt promoueri: ideo Grat. annectit hanc.74.di. in qua quæritur, an aliquis inuitus sit promouendus. Et hoc ordine procedit. Primò probat, ꝙ clerici inuiti promoueri nō debent per duo prima c. postea probat contrarium: deinde solutionem dat. j. ead. §. verùm.

† al.m.ecc. xxv.

a ¶ *Quæritur.*]Hic depingitur 74. di. in qua quæritur, "an quis inuitus sit ordinandus: & præcisè continetur in quibusdam c. quòd nō, in quibusdā quòd sic, vt. s. de nolentib. fiant volentes. cū ergo nec aliqs vult promoueri, nec necessitas vel vtilitas ecclesiæ exigant: non est cogendus, vt j. eo.c.1.& 2. si autem necessitas ecclesiæ hoc exigit, cogitur, iuxta illud quod habes j. e. c. 3.& 4.& 23.q.4. displicet. si autem exigat vtilitas ecclesię, tunc dēt cogi: iuxta id quod habes. j. ea.c.vlt.[a] Hæc tn dist. videtur reprobari j. eo.ca. episcoporū. & ext. de ęta. & qual. or. quæris.& iō dici potest oīa hæc referenda ad arbitriū iudicis. Præterea qñ dices quòd vtilitas sit, & non necessitas? Tunc dico vtilitatem esse tm̄ cum ecclesia indiget promotione aliquorum qui nolunt promoueri,& tn̄ aliqui sunt in eadem ecclesia qui promoueri pn̄t, vt j.eo.cap. vlti. Tunc autem dico necessitatem esse, qñ ecclesia indiget promotione aliquorū: nec alij sunt in ecclesia qui dignè pn̄t promoueri, vt j.eo. c.4. Si vis distinguere secundum distinctio. H.s. si quis sit promouendus: dic quòd promouendus ad dignitatem cogitur per subtractionem bn̄ficiorum. Alij dn̄t, quòd per attractionem ēt corporis ad ordines, vt j.1. q. 6. c. vl.8.q. 1.in scripturis.23.q.4.displicet.si tn̄ sit sp inuitus, non cogitur.20.q.3.præsens.j.e.c.vbi. "Inuitis.n. non sunt dandi honores.ff.de decur.l.2.& 3.§. vlt.Sed promouendus ad ordines, vel honores suadente vtilitate tm̄ cogitur secundum qđ hēs j.ea.c.vlt.s.quòd maiores sunt plūribus bn̄ficijs honorandi, vt ibi dicetur. Necessitate cogente cogitur suspensione ab officio. j.ea.si qui. & c.placuit. "in quo intelligo & priuationem bn̄ficij. regulariter.n. vno subtracto & reliquum est subtractum, vt 81. di. si quis amodo. Credo tamen quòd debeat præcedere suspensio ab officio, quasi quædam excommunicatio, quam si contemnit, sequitur beneficij subtractio, vt 60. dist. innouamus. 23.q.4. c. fortè. Si verò nec necessitas nec vtilitas exigit, non est cogendus: & si episcopus eum cogat, videtur causa odij & ingratitudinis eum cogere. j.c. episcopus. & c. gesta. Quidam tamen volunt remouere distinctionem de necessitate & vtilitate, arg. j.e. episcoporum. & dicunt quòd diuersi canones diuersas pœnas imponunt nolentibus promoueri: & est in arbitrio episcopi quā imponat. Aliter tn̄ soluitur hæc contrarietas extra de æta.& quali. quæris. Io. Quid-

"Ordinād' est qs inuit' suadente vtilitate aut necessitate.

† al.ordinari.

a Vbi đ hoc in gl.1.

" Honores ñ sunt inuitis dandi.

" Offō subtracto subtrahi debet beneficium.

quid dicat Ioan.decre.illa,quæris.dicit quòd cogi possunt, si vtilitas vel necessitas exigat, per subtractionem officij & beneficij.& tunc dico vtilitatem esse ecclesiæ, cum ille qui promoueri petitur, vtilior est in officio quàm alter qui iam est promotus: & vtile est plures esse in ecclesia in eodem officio. Necessitas est cum iā promotus non sufficit: vel non est aliquis promotus.B.

E *Piscopus.*]CASVS. Dicitur in hoc c. ꝙ episcopus non debet promouere aliquem in uitum vel reclamantē, quod si fecerit, à celebratione Missarum suspensus, annuæ pœnitē tiæ subiacebit.

b ¶ *Qui inuitum.*]aliquo indicio alio quam voce voluntatem ostendente.

1 Pol.l.2.tit. 33. Iuo p.6. c.379.

c ¶ *Aut reclamantem.*] voce vel signo. 50. dis. si quis diaconus, quamuis enim esset inuitus: si nec voce nec aliquo indicio reclamaret, prę-sumeretur voluntari'. 54. dist.c. si seruus. aut reclamantem signo saltem. "nam & per signa ita apparet voluntas, sicut per vocem. [b] 32.q. 5.nec solo.30.q.2.c.1. & 2.Et sic no.differentiam inter inuitum & reclamantem, vt ff. de ser.vrb. præd. inuitum.

† al.adducitur.

" Voluntas manifestatur signis & voce.

d ¶ *Non præsumat.*] nihilominus deponetur, vt j.eod. vbi.

b Ad idem ext.de spōs. cum apud. Iteē addē Bal. in l. quāuis. C. de imp. & al. subst.

GEsta.]CASVS. Natalis episcopus cū haberet archidiaconē suum exosum nomine Honoratum, quia contradicebat sibi, ne vasa sacra parentibus largiretur: illum inuitū vno eodemq; tpe in sacerdotem promouit: & ab archidiaconatu remouit. Quod cum significatum esset Greg.& cū deprehenderet ꝙ hoc malo zelo factum fuisset, reprehendit episcopum, dicens ꝙ sicut nemo compellitur promoueri inuitus, ita aliquis ab ordine non debet eijci sine culpa.

2 In Codice canonum.

e ¶ *Gesta.*]Hoc c.& c.Honoratus. loquuntur de eadem materia:& idem est casus vtriusque.

" Indignus minoribus ad maiora non promoueatur.

f ¶ *Secretario.*]aliter sumitur 23.dis.non oportet.

g ¶ *Persona.*] Arg. " non debere promoueri ad maiora, qui minoribus indignus iudicatur. arg. 24.q.1.miramur.& di.44. nulli liceat. ff. de senatusconsul. qui indignus. & cui interdicitur pomerium, &c. ff. de ser.expor. cui pacto. ff. de interd. & releg. l. relegatorum. §. vlt.

"Contraria allegans audiri nō dēt.

h ¶ *Quæ tanquam.*]i. & illa. Arg. "quòd contraria allegans non est audiendus. 13.q.2.quàm præposterum. de consec. dist. 2.reuera. 23.q.7.c.3. extra de appe. solicitudinem.

"Monachis inuitis, an districtior vita possit imponi.

i ¶ *Crescere.*]Arg. "quòd monachis vel canonicis inuitis districtior vita non possit [c] imponi: argu. 15.q.1.non est. & 20. q.3.præsens. Io. 32.q.1.integritas.B.

c Hoc assertiuè ponūt T. & B. ext. ne clerici vel mo. relatū. sed hoc dcm̄ fortè verum ē in clericis ñ p fessis. Arg.

CONTRA. CASVS. Hucusque probauit, quòd aliqs non sit promouendus inuitus. modò vult probare contrarium per quatuor sequentia cap.

Si qui.]CASVS. Quæsitum fuit in concilio Carthaginen si, quam pœnam debeat pati clericus, qui propter necessitatem ecclesię suæ ad maiores ordines recusat ascendere. Et respondet quòd debet remoueri ab officio illius ordinis, à quo recedere noluit. Idem est casus sequent.cap.

k ¶ *Recedere.*]Nō ꝙ amittat qs ordines inferiores si ꝓmouea

tur

DISTINC. LXXIIII.

1 Ipse *Quæritur* [a] *de his, qui ab episcopis suis pro moueri † contemnunt, an inuiti sint sublimandi, an non.*

De his ita statutum inuenitur in concilio Aurelianensi, 3.c.7.

¶ Annuæ suspensioni subiaceat episcopus, qui inuitum ordinare præsumit.

CAP. I.

EPiscopus, qui inuitum [b], aut reclamantem [c] præsumpserit ordinare, annuali pœnitentiæ subditus Missas facere non præsumat [d].

Item Gregorius Natali Episcopo Salonitano, in 1.lib.reg. ep.19.

¶ Nullus promoueatur inuitus.

CAP. II.

1 GEsta [e], quę nobis in concilij vestri confecta secretario [f] direxistis, in quibus archidiaconus Honoratus addicitur, † plena esse cognouimus semine iurgiorum: cum vno eodemque tempore vna persona [g] nolens ad sacerdotij ordinem prouehitur, quæ [h] tanquam immerita à diacona tus officio remouetur. Et sicut iustum est, vt nemo crescere [i] compellatur inuitus, ita censendum puto similiter, ne quisquam insons ab ordinis sui ministerio deijciatur iniustè.

Contra inuenitur in concil. Carthag.c.31.[2]

¶ Qui ab episcopis suis promoueri contemnunt, à locis suis deijciantur.

CAP. III.

1 SI A qui clerici ab episcopis suis promoueri contempserint: nec illic maneant, vnde recedere [k] noluerunt.

tur ad maiores, sed dicitur recedere quo ad executionem solemnem: quia non ita solemniter exequitur quis inferiores ordines, vel recedit quo ad appellationem. Quòd recedat à priore, est ar. 37. dist. qui de mensa. 92. dist. c. in sancta. Sed (vt præ dixi) recedit quo ad onus, [a] non quo ad honorem: arg. opt. ff. ad mun. l. municeps. "

a Onus. vñ ñ imminéte necessitate ñ possit cõpelli in inferiori ministrare. Pan. c. 3. de vi. & ho. cle.

Sed quid si se dicit criminosum, estne ei credendum? videtur quòd nõ: quia mota iam sibi controuersia hoc dicit: arg. ext. de testi. licet. ext. q matr. ac. pos. cum in tua. & c. peruenitur. Sed dic ei credendum. extra de æta. & quali. quæris à nobis. Si militer si se dicit insufficientem, audiendus est, arg. j. eo. episcoporum. aliàs si non auditur eius excusatio, potest appellare. C. de ap. ciues. & l. qui ad ciuilia.

"Criminosum se dicẽti, an sit credendum.

1 Burc. l. 2. c. 178. Iuo p. 6. c. 42. Ansl. l. 6. c. 103.

† ecclesiarũ non obtemperauerint.

E *Episcoporum.*] Casvs. Quidam episcopi vel prælati præponebant clericos posteriores tempore vel ordine clericis prioribus: & ideo prohibitũ fuit in concilio Agathensi, ne hoc de cętero fieret, nisi in duobus casibus, scilicet si prior contemneret ordinari, vel nimis esset simplex, in quibus casibus ille minor p̃ponetur, quem episcopus elegerit prę-ponendum. Vel aliter, hoc c. duas habet partes. Prima loquitur de promouendo, in quo casu minor maiori, vel posterior priori nõ est præponendus, nisi prior obedire contemnat. Secunda pars loquitur de archidiacono iam ꝓmoto: qui si est nimis simplex, habebit tantùm nomen archidiaconatus, & alius quem episcopus elegerit præponendum, habebit administrationem. Secunda pars incipit ibi, *Sanè.*

† al. ne.] ori.

† al. Archidiaconus.

a ¶ *Episcoporum.*] sic construe. Nullus episcoporum præponat posteriorẽ priori, quãuis posterior sit de numero eorum, &c. Et nota secundum opi. H. quòd prior debet semper eligi, & de priori, vt dicit, sufficit ne malus existat, licet posterior melior sit, vt j. 75. c. vlt. Alij dicunt semper meliorem præferendum, etiam si posterior sit. arg. 16. dist. 6. synodus. versic. prima.

b ¶ *Sanè.*] hanc literam intelligunt quidam de promouendo, & etiam totum c. "& ita assignantur duo casus, in quibus posterior præfertur priori, scilicet cũ renuit prior promoueri, vel cum est simplicior quàm esse debeat in officio ad quod eligitur, & tunc lege, ille scilicet posterior, tenebit nomen loci sui, id est, debiti sibi priori, vel debiti ratione prioritatis.

" Posterior in duob. casi b° est priori ferendus.

c ¶ *Propter simpliciorem.*] 7. q. 1. quia. & c. petisti. contra, s̃. dist. 39. Petrus. & dist. 47. de Petro.

a ¶ *Si qui.*] *Verba huius c. sunt tit. seq. c.* Placuit. *qui est proprius canon 31. concilij Carthaginen. in codice canonum, & apud Græcos.*

¶ De eodem.

CAP. IIII.

1 PLacuit, vt quicunque clerici, vel diaconi pro [a] necessitatibus ecclesiasticarum † rerum non obtemperauerint episcopis suis volentibus eos ad honorem ampliorem in ecclesia sua promouere: nec illic ministrent in suo gradu, vnde noluerunt recedere.

† ecclesiarũ non obtemperauerint.

a ¶ Pro necessitatibus.] *Græcè est,* διὰ τινας ἀναγκαστικὰς αἰτίας τῶν ἐκκλησίων αὐτῶν. *id est,* ob quasdam cogentes causas suarum ecclesiarum.

Item ex concilio Agathensi, capitu. 23.

¶ Posteriores prioribus episcopi nõ præponant.

CAP. V.

EPiscoporum [a] etiam, quorum vita non reprehenditur, posteriorem priori nullus præponat, nisi † fortè superbia elatus, quod pro necessitate ecclesiæ episcopus iusserit, implere contemnat.

2 ¶ Sanè [b] si officium Archidiaconatus † propter simpliciorẽ [c] naturam implere, aut expedire nequiuerit, ille loci sui nomen teneat, & ordinationẽ [d] [a] ecclesię, quem elegerit episcopus præponendum.

† al. Archidiaconus.

a ¶ Et ordinationem.] *Quamuis in recentioribus conciliorum editionibus Colonien sibus legatur,* & ordinationi ecclesiæ, quem elegerit episcopus, præponatur: *tamen in vetere Coloniẽsi, duobus Parisiẽsibus, et duobus codicibus conciliorum Vaticanis est eodem modo, atque apud Gratianum.*

Item Gregorius Ioanni Episcopo Syracusano, lib. 11. epist. 34.

d ¶ *Et ordinationem.*] id est, administrationem. & dicit Archid. scilicet dandi, "& ita simplicitas impedit promouendum", [b] sed non deijcit iam promotum. Si vis intelligere de iam promoto, dic ille scilicet simplex, tenebit, id est, habebit honorem & dignitatem: quia non remouebitur, sed dabitur ei coadiutor, & hoc est quod dicit, & ordinationem, id est, administrationem teneat ille, quem elegerit episcopus. [c]

" Simplicitas, pmouẽdũ impedit.

b Adde quis dicatur simplex, not. in l. 1. in pr. C. de ædil. act.

¶ In quo loco quisque ordinatus est, inuitus teneri non debet.

CAP. VI.

QVorundam ad nos relatione peruenit Cosmã, qui ex monacho monasterij S. Luciæ à decessore vestro memorandæ † memoriæ Maximiano in ecclesia Syracusana [e] factus subdiaconus, atque à vobis posteà in possessione, quæ Iuliana dicitur, presbyter est ordinatus, ita nimia tristitia, & loci qualitate [f] vehementer afflictum, vt vitam sibi pœnam existimet, & contritionis † suæ fugam quærat auxilium. Et ideo, [g] quia tales erga subiectos nostros [h] debemus existere, quales nobis, si subiecti fuissemus, nostros volueramus esse præpositos, [2] magnæ benignitatis est, si eum in ecclesiã, vbi subdiaconi est functus officio, sanctitas vestra reducere, atque illic presbyterum voluerit constituere Cardinalem. Quod & facere, quantum arbitramur, debebitis: si tamen nihil est, quod iustè contra ipsum animos vestros exasperet. Si verò aliqua culpa est, suis nobis hoc epistolis vestra fraternitas, vt scire possimus, insinuet.

† al. veneranda.

† al. contristationis.

2 Adde tex. ĩ l. iustitia. §. iuris p̃cepta. ff. de iu. & iur.

3 Verùm illud Gregorij de his intelligendum est, qui non causa necessitatis, sed causa ingratitudinis callidè ab episcopis suis promoueri quærunt ur. Illud autem Carthaginensis concilij de his intelligitur, qui nolunt obtemperare episcopis suis propter necessitatem ecclesię uolentibus eos ad altiora promouere. Hanc distinctionem ex decreto Simplicij Papæ quilibet corroborare valet, qui scribens Ioanni episcopo Rauennati, ep. 2. ait inter cætera.

¶ Non est aliquis inuitus ad episcopatum pertrahendus.

CAP. VII.

3 VBi ista didicisti, quæ in fratrem, & coëpiscoc "Error qualitatis dissoluit mrimoniũ spũale.

d Idẽ diceré ĩ socio Lau. & facit pro restõe illius arg. ff. de adop. & si pubes. I. de F.

3 Pol. l. 2. tit. 33. Ansl. l. 6. c. 66. & 67. Burc. l. 1. c. 29. Iuo parte 5. c. 140.

a ¶ *Onus.*] vñ ñ imminẽte necessitate ñ possit cõpelli in inferiori ministrare. Pan. c. 3. de vi. & ho. cle.

"Criminosum se dicẽti, an sit credendum.

1 Burc. l. 2. c. 178. Iuo p. 6. c. 42. Ansl. l. 6. c. 103.

† ecclesiarũ non obtemperauerint.

† al. ne.] ori.

† al. Archidiaconus.

" Posterior in duob. casi b° est priori ferendus.

a ¶ *Et ordinationem.*] id est, administrationem. & dicit Archid. scilicet dandi, "& ita simplicitas impedit promouendum", [b] sed non deijcit iam promotum. Si vis intelligere de iam promoto, dic ille scilicet simplex, tenebit, id est, habebit honorem & dignitatem: quia non remouebitur, sed dabitur ei coadiutor, & hoc est quod dicit, & ordinationem, id est, administrationem teneat ille, quem elegerit episcopus. [c]

" Simplicitas, pmouẽdũ impedit.

b Adde quis dicatur simplex, not. in l. 1. in pr. C. de ædil. act.

c Sedm istã sniam vlt. vĩ q coadiutor ñ sit ꝓlatus, & sic vĩ cõtra, qđ le. & not. extr. de cl. ægr. c. 3. vbi dñt T. Gos. & B. q coadiutor é prẽlatus ex quo h3 curã animarũ, vt ibi & e. tit. tua. ibi latius vide.

† al. veneranda.

† al. contristationis.

2 Adde tex. ĩ l. iustitia. §. iuris p̃cepta. ff. de iu. & iur.

" Monach° non ꝓt esse secularis canonicus.

" Error qualitatis dissoluit mrimoniũ spũale.

d Idẽ diceré ĩ socio Lau. & facit pro restõe illius arg. ff. de adop. & si pubes. I. de F.

3 Pol. l. 2. tit. 33. Ansl. l. 6. c. 66. & 67. Burc. l. 1. c. 29. Iuo parte 5. c. 140.

VERVM. Hæc est tertia pars huius dist. in qua soluit & dicit, quòd præcisè non est quis compellendus ad aliquam dignitatem. & hoc probat tribus auctoritatibus. Io. de Fan.

Casvs. Soluit Gratianus prædictam contrarietatem, dicens ꝙ illud c. gesta. intelligitur de his qui non causa necessitatis, sed causa odij volunt clericos promouere. Illa verò c. si qui. & placuit. intelliguntur de his clericis, qui causa necessitatis contemnunt promoueri. Et hanc dist. probat seq. cap.

VBi.] Casvs. Io. eps Rauennas consecrauit quendam Gregorium inuitum in epm, de quo conquestus est Papæ:

quare Papa scribit archiepiscopo,& redarguit eum super hoc, & si de cętero talia fecerit,priuabit eum ordinatione Rauēnatis,& Aemilien.ecclesię. Nam priuilegiū meretˉ amittere,&c.

a ¶ *Honorem.*] " Hic patet, ꝙ licet qs coactus ordinetur, tñ recipit ordinem.arg.1.q.1.qđ qdam.& 45.dist.de Iudæis.Sed si absoluta esset coactio, tunc nullum reciperet ordinē.vt ext. de bapt. maiores. Sed nūquid iste qui conditionali coactione ordinat' est,tenetur continere ? videtur ꝙ sic, vt 45. di. de Iudæis. Item quia coacta voluntas est voluntas,vt 15.q.1.meritò. maximè secundum illos qui dicunt, ꝙ ordini sit votum,annexū, vt 27. dist. diaconus. 84.dist. cum in prętereto. Dicunt quidam,[d] ꝙ talis teneatur cōtinere, & licet non debeat quis cogi ad recipiendum ordinē, tamen receptum cogitur seruare. Sed hoc non credo vbi metus talis est, qui cadit in constantem virum, vt ext. quod me. cau. c. perlatum. & c. cum dilectus. quia integritas est res voti,& nō præcepti.32.q.1.c.integritas. & continentia non debet esse nisi voluntaria,vt 31.di. c.ante triēnium. & 20.q.3. cap. præsens. nec dico talem in aliquo habere priuilegium clerici : si tamen vult vti eo, potest: sed tunc continere tenetur. Secus autem in baptismo, quia illud est sacramentum salutis & necessitatis, ideo illud cōgitur retinere, vt in c. de Iudeis.

" Ordinat' coactè an ordinē recipiat,& cōtinere déat.

†al.electione.

aVt Lau.de hoc satis not. Gof.& Rayn.ī suis sum. vt dixi ℨ.45.di.đ iudæis. ibi videas.& not. ext. de bap. maiores. §. vlt.

1 cōcor.tex. īl. q sint. ff. đ ne.ge.& l. Iudęos.C.đ pa. sacri. & temp.

2 11.q.3.c. priuilegiū. 25.q.2.c.de nuntiamus autem.

3 Anſ. l.7. c.75.

b ¶ *Inuitum.* ℨ.23.q. 4 c. displicet tibi. contra. ℨ. 1. q.6. sicut is. & cōtra, ℨ.7.q.1.c.scias. C. de epis. & cle. l. si quemquam.contra.Sed dico, ꝙ semper ab initio debet esse inuitus, vt dixi ℨ.8. q. 1. in scripturis. Io.

b Vbi đ hoc plene hr̄.

H *Onoratus.*] Casvs. Archidiaconus Honoratus contradicebat episcopo Natali, ne sacra vasa consanguineis daret, propter quod vt eum callidè degradaret, volebat ipsum inuitum compellere ad sacerdotium, quod antecessor Grego.prohibuit sibi ꝑ scripta ad supplicationem dicti archidiaconi:ipse verò contemnens eius prohibitionem,& etiam Greg. Honoratum inuitum in sacerdotem ordinauit, & ab archidiaconatu eū eijciēs, alium loco eius substituit, q suis moribus obtēperaret, propter qđ Honoratus cōquestus est postea Greg.Greg.verò cum sæpe citasset Natalē, vt Romam veniret, & ipse semper contemneret, commisit Antonino subdiacono,vt ꝑgens in Saloniā moneat episcopū Natalem, quatenus Honoratum in archidiaconatu ręstituat, qđ si facere contempserit auctoritate Apostolica primò ei vsum pallij auferat.& si adhuc contumax fuerit, communione corporis,& sanguinis Christi priuetur.

pum nostrum Gregorium nō dilectione†,sed inuidia perpetrasti ? quem inexcusabili violentia pertrahi ad te passus es, atque vexari, vt ei honorem [a] tantum, non per animi tranquillitatem, sed per amentiā, sicut dicendum est,irrogares? Neque enim talia potuissent fieri sanitate consilij. Nolumus exaggerare, quod gestū est, ne cogamur iudicare, qđ dignum est.Nam priuilegium meretur amittere, qui permissa sibi abutitur potestate. *& infrà.* 1 ¶ 2 Denuntiamus autē, quòd si posthac quidquam tale præsumpseris, & aliquem seu episcopum, seu presbyterum,seu diaconum, inuitum [b] facere fortè credideris,ordinationes tibi Rauennatis ecclesiæ,vel Æmilienſis noueris auferendas.

Item Gregorius Antonino subdiacono,lib.2.ep.16. indictione 10.

¶De eodem.

CAP. VIII.

3 HOnoratus archidiaconus ecclesiæ Salonitanæ [c] à sanctę memoriæ decessore meo, missa supplicatione popoſcerat: vt ab antistite suo inuitus prouehi ad fortioris gradus ordinem contra morē nullatenus cogeretur. Hoc enim fieri sibi non prouehendi gratia, sed causa ingratitudinis [d] perhibebat. Pro qua re tunc iam sanctæ memoriæ decessor noster scriptis suis Natali fratri, coëpiscopoque nostro interdixerat, ne prædictū Honoratū archidiaconum inuitum proueheret, neue dolorem conceptæ ingratitudinis diutius in corde retineret. Cumque & à nobis hæc eidem summoperè fuerint interdicta, non solùm mandata Dei negligens, sed & scripta nostra contemnens,præfatum archidiaconum quasi ad fortiorē honorem [e] prouehens, conatus est arte callida degradare. Vnde actum est, vt eo de archidiaconatus loco summoto, alium asciſceret qui eius obtemperare moribus potuisset. Quem Honoratum archidiaconum arbitramur antistiti suo aliunde displicere non potuisse,nisi quòd cum vasa sacra suis dare parentibus prohibebat. Quam causam subtili voluimus,& tunc sanctæ memoriæ decessor meus, & nunc ego indagatione discutere, sed ipse suorum sibi actuū conscius, [f] personam ad iudicium postposuit destinare. Proinde experientiam tuam præsentis præcepti auctoritate duximus fulciendam, quatenus conueniens in Salona,Natalem fratrem, coepiscopumque nostrum saltem tot scriptis [g] admonitum studeat adhortari, vt supra memoratum archidiaconum in suo statim loco suscipiat.Quòd si facere hoc cōtumaciter, vt consueuit, fortè distulerit, vsum ei pallij, qui ab hac sede concessus est, ex auctoritate sedis Apostolicæ contradices † [h].Quem si etiam amisso pallio adhuc [i] in eadē pertinacia perseuerare perspexeris, dominici quoque corporis,& sanguinis eundem antistitem participatione priuabis [k].

c ¶ *Salonitanæ.*]ℨ.93.dist.miratus.

d ¶ *Sed causa ingratitudinis.*]q alium propter odium, vel ingratitudinē nominat ad dignitatem, tenetur ei ad omne damnum qđ ei inde accidit.C.li ꝓp.inim.creat.fact.sit.l.1.lib.10.

e ¶ *Honorem.*]nam dicit lex, ꝙ ex quo quis,promouetur ad maiorem dignitatem, amittit priorē.C.de primic.l.1.li.12. Et est ar. ff.ad mu. l. municeps.

f ¶ *Conscius.*]arg.ꝙ q vocatus nō venit, hoc ipso videtur diffidere de cā.11.q.1.Christianis. 3.q.9. decernimus.

g ¶ *Tot scriptis.*]ar.hic, "ꝙ nemo puniendus est pro prima contumacia. 92.dist. c.vlt.& 84. di. c. 1. sed fieri debet prout canon dicit. 23. q.4.fortè. quod non est verum, vt dixi 4.q. 5. quisqs. [c] In hoc cōueniunt T. Hug.& Iac.ꝙ puniri debet in expensis citatus si in prima citatione non veniat, licet ius ei cōcedat trinam citationem, vt 24. qō. 3. de illicita. & C. quo.& quan. iu.aut.qui semel. Nec dicitur antea contumax quantū ad excommunicationem, [d] vel missionem in possessionem: puniri tamen debet in expensis si in prima citatione non venit. [e] ff. si quis iusdicenti non obtemp. l. vna. & ita in publico conuentu responderunt Iac. T. & H. Et est argu. contra H. sententiam, quam not. 4. q. 1. in summa. Nam si post contumaciam infamis esset,non retineret ecclesiasticam dignitatem. C. de dignit. l. 2 lib. 12. extra de excess.prælat.inter.

"Contumacia prima, an faciat aliquē puniri.

c In gl. sed obijcitur. ibi videas ꝓp id quod sequitur.

d Arg.cōtra ℨ.24. qu.3.si qd potētib. vbi de hoc.

e Adde ad hoc Barto. Bal. & Alb. đ Ro.in l.Sacim⁹. C. de iudi.

† al. contradicito] Ori.

h ¶ *Contradices.*]atten de archiepm à subdito excōicari posse, & eiusdem censuræ similitudine posse deponi illius auctoritate personæ à quo fuit destinatus, vt 2.q.6.si episcopus. Bar.

i ¶ *Adhuc.*]arg.ꝙ crescente contumacia dēt crescere & pœna. ff. de interdict.& releg relegatorum. "Et iste ordo est seruandus, cum aliquis punitur pro contumacia, vt post admonitionē suspendat̄,scđo excōicet̄, tertio deponat̄,quarto curiæ tradat̄,vt 23.q.4.fortè.in fi.34.di.quorundā. Sed si pro crimine quis punit̄,tunc primò deponitur:postea excommunicatur,vt 81.distin.dictum.extra de iud.cum non ab homine. [f]

"Cōtumax quo ordinè punitur.

f Vbi đ hoc, & ext.de testib. cog. cū super.

k ¶ *Priuabis.*]i.priuatum esse ostendes. nam eo ipso, ꝙ contumax erat,priuatus erat.vel priuabis quo ad hoc vt possit vitari ab alijs in sacramentis.

Adhibenda est etiam disciplina, qua nolentes promoueri ad sacros ordines, ad obediendum episcopis suis prouocentur. In minoribus siquidem ordinibus constituti, paulatim per singulos gradus sunt prouehendi, vt contemnentes suis obedire episcopis,doleant sibi esse prælatos, quos prius habebant subiectos.

ADHIBENDA EST. Casvs. Suprà in c.placuit.& ℨ.c.si q. ōnsum est qualiter in tpe necessitatis nolens ꝓmoueri sit puniēdus. Nūc verò docet Grat.ꝙ si est vtilis ecclesię,& nō vult promoueri,qualiter prouocet̄,vt epō suo in hoc obediat.Dicit enim ꝙ minores paulatim sunt promouendi, vt contemnens promoueri,doleat minores sibi esse prælatos in ordine,

& præ-

& præbenda:& sic de nolente fiat volens.

Consuluit.]Casvs. Victor episcopus consuluit Gelasium quid esset sibi faciendum, cum diaconi sui pro vtilitate & necessitate ecclesiæ promoueri in sacerdotes contemnant; qui respondet dicens,quòd inuiti compellendi non sunt, sed debet acolythos & subdiaconos (si digni sunt) in presbyteros ordinare, eis maiora beneficia assignando,vt hac ratione constricti & honorem quę rant,& quæstum.

Vnde Gelasius scribit Victori Episcopo.†

† al. episcopo alexandrino.

¶ Cum maiores ordinari contempserint, de minoribus promoueantur ordinibus.

CAP. IX.

1 COnsuluit dilectio tua de suorum promotione clericorum, perhibens, ꝙ diaconi ad presbyterij gradũ (quo ecclesiam tuam memoras indigere [a]) venire detractant. Quapropter quia inuitos fieri ecclesiastica moderatio, grauitasque non patitur, vt ex nolentibus fiant uolentes, ordinatio illa potest perficere†,si†quos habes vel in acolythis, vel subdiaconis maturiores ætate,& quorum sit vita probabilis, hos in presbyteratum studeas promouere, vt qui in suis ordinibus proficere noluerint, reddantur suis inferioribus post minores†, ipsaq; commoda [b] presbyteri propensius [c], quàm diaconi consequantur, vt hac [d] saltem ratione [e] constricti & honorem, quem refugerant, appetere nitantur [f], & quæstum.

1 Ans.l.7.c.102. Iuo p.6.c.106.Poly.l.2.ti.31.

† al. proficere.

† aliàs qui, scilicet si quos. Iuo p. 6. ca. 43.

† al. posteriores.

a Presbyteri pl⁹ i decimis hẽant, ꝙ diacones.

b ¶ *Commoda.*] Nam exhortatione præmiorum,&c.ff.de iu.& iur.l.1.& 23.q.4.c.vlt.Ioan.

c ¶ *Propensius.*] Sed quomodo hoc procedet vbi præbendæ omnes æquales sunt ? Põt dici, quòd decurtentur præbendæ eorum. Vel dic consequantur spe, non re.

c ¶ *Propensius.*]"Est hic argum. de iure communi plus presbyteros quàm diacones de oblationibus & decimis debere habere.arg.32.dist.præter hoc quod verum est, sed de specialitate quandoque aliter fit.1.q.2.c.vlt.

Addit io. De hoc etiam no.1.q.2.c.vlt. vbi videas.16.q.7.c.1.Arch.

d ¶ *Vt hac.*]Hic vt,consecutiuum est.1.q.1.quisquis.si enim esset causatiuum,simoniam committeret qui propter quæstum Deo seruiret. " Deo enim propter Deum seruiendum est principaliter,vt 8.q.1. sunt in ecclesia.& 1.q.1.non est.& si esset causatiuum,videretur eos inuitare ad inuidẽdum alijs. Item arg.beneficium sicut priuilegium quandoque concedi[a] alicui odio alterius.

" Deo ꝓp Deũ est seruiendum.

a Dic ꝙ hoc totũ iõ est, qa hr̃ respectus ad vtilitatẽ ecclesiæ, aliàs in odiũ alteri⁹ nõ esset priuilegiũ cõferendũ alicui. C.đ ista. & ima.l.fi. Argu. ff. ad treb. si cum ab her. ff.de adm. tu.impuberi.§.tẽpus. I. de F.

e ¶ *Ratione.*] Graue enim videtur quòd plus detur socio quàm sibi etiam fratri. C. de bo. quę lib. cum oportet.j. resp. nec de eadem societate debet vnus plus quàm alius cõsequi. ff.pro soc.verum.§.si cum tres.nec est alicui conferendùm vn de alij scrupuloso corde moueantur,vt 16.q.7.c.1.

f ¶ *Nitantur.*] Argum. quòd fit quandoque secundariò qđ principaliter fieri non potest,vt hic,& ff.de postulã. l.1.§. penul.& vlt.

Tempus autem.] Hæc dist.diuiditur in quinque partes:in quarum prima dicitur, quòd die Dominica & hora tertia & ieiuni debent episcopi consecrari quocunque tempore: & hoc probat per cap.seq.Secunda ibi, *Tempus autem.* Tertia ibi, *Cęterorum.* Quarta ibi, *Quod die.*Quinta ibi, *Ordinationes.* Io.de Fan.

Casvs. Ostenso qualiter & à quibus sit clericorum ordinatio facienda,nunc ostendit Gratian. quo tempore sit ordinatio facienda. Et primò de ordinatione episcoporum, postea de ordinatione cęterorum explicat, & dicit hic quòd in consecratione episcopi certum tempus non eligitur: dummodo in die dominica & hora tertia & ieiunantibus fiat, vt j.e.c.1.

Cęterorum verò ordinationes fiunt in certis temporibus, vt j.e.cap.vlt.

g ¶ *Tempus autem.*]Hic depingitur 75. distinct. in qua agit magister de consecratione episcoporum, & de temporib. ordinationum. subiungit ẽt de ordinatione aliorum clericorum. Debet autem ordinatio episcoporũ fieri hora tertia die. Dominico. j. ea. cap. 1. & cap. quod die cæterorum verò in sex partitibus anni, scilicet in quatuor temporibus,& in sabbato mediæ hebdomadæ quadragesimæ,& in sabbato sancto.j.e.ca.vlt. extra detem. ord.c.3.& 63. distinct.literas.

DISTINC. LXXV.

1 ps *TEmpus autem* [g] *cõsecrationis sicut in ordine Romano habetur, ad episcopi benedictionẽ nõ eligitur.* [h] *Omni tempore* [i] *benedicũtur: dummodo ieiuni, & hora tertia benedictionem accipiant.*

Vnde Anacletus Papa scribit ad episcopos Italiæ,epist.2.in princ.

¶ Ordinationes episcoporum qua hora fieri debeant.

CAP. I.

2 ORdinationes [k] episcoporum auctoritate [l] Apostolica ab omnibus, qui in eadem fuerint prouincia, episcopis sunt celebrandæ. Qui simul conuenientes scrutiniũ [m] diligenter agant, ieiuniumque cum omnibus celebrent precibus, & manus [n] in sanctis† Euangelijs, quæ prædicaturi sunt,imponentes, Dominica die, hora tertia [o] orantes, sacraque vnctione exemplo3 [p] prophetarum, & regum capita eorum more [q] Apostolorum, & Mosis [r] vrgentium, eos more, &c.

h ¶ *Non eligitur.*]i.nõ est electum,vel determinatum in canone.

i ¶ *Omni enim tẽpore.*] id est, omni mensę, vel septimana, similiter restringitur, de consecr. dist. 4. omni tempore. ibi exponitur,id est,omni anno.

Addit io. De hoc etiam nota.31. distinct. tenere.Archid.

Ordinationes.]Casvs. Anacletus docet in hoc cap. quòd ordinationes, id est, consecrationes episcoporum debent fieri ab omnibus comprouincialibus episcopis die Dominica,& hora tertia, sacra vnctione interueniente, exemplo pphetarũ & apostolorũ & Moysis. Nã Samuel inunxit Dauid, & Helisæus Iehu Regem, apostoli Iacobum,& Moyses Aaron.

2 ẽ. dist. 64. ordinatiões epõrũ. Bur. l.1.c.15.Iuo p.5.c.69. Ans.l.6.ca. 53.Pan.l.3. c. 12.Pol.l. 2. tit. 6. De ꝓphetis 3. Reg. 19. De Moyse, Exod.29. De regibus 1.Reg,10.

† al.& manꝰ cũ sanctis.

3 al. prophetarum exemplo regum capita perungentium, eos more, &c.

k ¶ *Ordinationes.*]Casvs. Ostenditur à quibus, qualiter, qua hora,qua die episcopus debeat ordinari.

l ¶ *Auctoritate.*] generali.extra de elect.cum in cũctis. 16. q.1.cunctis.

m ¶ *Scrutinium.*]id est,examinationem,de qua habes distinct. 23.qui episcopus.

n ¶ *Manus.*]Duo ponent super caput consecrandi codicem Euangeliorum:tertius fundet benedictionem: alij omnes ponent manus super caput eius,vt 23.dist.episcopus.

o ¶ *Tertia.*] "Multiplex est ratio de hora tertia: quia debet tunc Missa publicè celebrari, vt de conse. dist. 1. nocte. sine qua Missa non potest consecrari: quia nec ecclesia sine Missa consecratur.de consecr.dist.1.omnes. "licet quidam dicant contra, quòd scilicet non sit de substantia consecrationis, quibus ego assentio: [b] quia non est de substantia vnctio ipsa, de qua magis videtur quòd sit de substantia. imo si omissa est,suppletur.extra de sac.vnct.c.1.in prin. Alij tamen dicunt omnia ista esse de substantia: arg. 23.di. quorundam. præter tempus, vel horam, quia quocunque tempore ordinatur recipit ordinem. arg.j. 77. distin.subdiaconus. extra de tempo. ord.sanè.nam quandoque citius, quandoque tardius Missa celebratur. Item ideo est facienda consecratio hora tertia: quia Spiritus sanctus in igneis linguis hora tertia, &c.de consec. distinct. 1.nocte.quorum loco succedunt episcopi. 21. distin. in nouo. & quia hora illa Dominus est crucifixus, vt ibidem dicitur.& tali hora Apostoli consecrauerunt Paulum, & Barnabam,&c.j.eod.quod die.

"eporũ cõsecratio fit hora tertia.

" Ecclesia ꝓt sine Missa cõsecrari.

bEt bñ sed3 H. & L.cuiꝰ fuit gl. ista. de hoc plenè not. ext. de ele. ꝙ sicut. vbi idẽ dicitur.

p ¶ *Exemplo.*]"quia Samuel inunxit Dauid & Saulẽ: Helisæus Iehu in Regem Israel.

"Samuel inunxit Dauid.

q ¶ *More apostolorum.*[qui inunxerunt Iacobum. supra.66. dist.porrò.

r ¶ *Et Mosis.*] qui inunxit Aaron & filios eius. 21. distinct. §.primo.

a i.habet eē cōstās & efficax à spūsācto. significat. n. grām q̄ à Spūsctō est,nec talis effectus, i. significatio vnctiōis pt esse aliqd ī aliquo, nisi à Spūsctō veniat: quia q̄ gra subsit vnctiōi, hoc est à Spiritu sancto. Hu.

" Gra cōfertur in collatione sacramenti.

a ¶ *Sanctificatio.*]i.omnis vnctio sanctificans,& efficax est à spiritu sancto. "Et sic patet quòd in collatione sacramenti cōfertur gratia:& illa gratia inuisibiliter operatur. 1.q.1.multi.& si sacramentum aliquod confertur digno, tunc corroborat virtutem priorem,vt de consec.di.5.nouissimè. & augetur in eo gratia.de consc.di.4.non ex quo.Sed si sacramentum confertur indigno, solum sacramentum recipit, & illud recipit ad sui malum: sed non recipit rē sacramenti.Hæc materia optime tractatur ext.de sa.vnct.cum veniſſet.

b ¶ *Chrismati.*] Et ita chrisma est sacramentum,quod concedo. sic & aqua. 1. q.1.detrahe. & c.multi.

TEMPVS. Hæc est secunda pars dist. in qua dicitur, quòd ecclesia episcopalis vltra tres menses vacare non debet:& postquam electus fuerit,vsq; ad alios tres menses consecratur.interim ecclesia per œconomum gubernatur. & hoc probat per cap. seq. Io. de Fant.

1 Pol.l.2.tit. 10. Bur.l.1. c.24. Ansl. 6.c.40. Iuo p.5.c.135.

CASVS. Supra dictū est qua die, & qua hora debet eps consecrari: nunc aūt dicit intra quod tempus à tempore electionis & confirmationis debeat consecrari. Et dicit Gratianus,quòd intra tres mēses, nisi per necessitatem differretur.

τῆς ἀναβολῆς

QVoniam.]CASVS. Duo dicuntur in hoc c. Primū est quòd nullus archiepiscopus differat ordinationes episcoporum vltra tres menses, nisi necessitas cōpulerit amplius protelari. Secundum est quòd reditus viduatæ ecclesiæ debent esse in potestate œconomi, donec episcopus eligatur,& confirmetur.

" Electio d3 fieri intra trimestre.

c ¶ *Tres.*] "vsque ad tres menses fit electio. 50. dist. postquam .& vsque ad alios tres menses consecratio, vt hic dicitur,& 100.di.quoniam.

d ¶ *Necessitas.*]propter quam quandoque posset differri p totam vitam electi,maximè confimati, vt si vitietur in corpore:arg.ext.de elect.cum in cunctis. licet sit arg. contra ext. de æta.& qual.c.1.vel si non reperiretur idoneus in ecclesia, nisi in minoribus ordinibus, vt j.7. q.1. constitutum. s. dist. 61. Osius.28.dist.de Syracusanæ.

e ¶ *Episcoporum.*]vel metropolitanorum,vel electorum qui epi sunt destinatione. contra vtrosque enim pœna est statuta.100.di.quoniam.

f ¶ *Apud œconomum.*]De hac materia dixi j. 12.q.2.illud.

CÆTERORVM. Hæc est tertia pars huius dis.in qua dicitur quòd ordinationes clericorum non debent fieri nisi congruo tempore.Ioan.de Fant.

CASVS. Supra dictum est quo tempore ordinentur episcopi.Nunc verò docet Grati. quo tempore cęteri debeant ordinari.Et dicit quòd certis temporibus, s.sex,i. in quatuor temporibus anni.& in sabbato sancto, & in sabbato quod est ante Dominicam de passione Domini,vt j.eod.c.vlt. Minores etiam ordines possunt conferri in die Dominica ab episcopis,vt extra de temp.ord.

O ¶ Casus seq.c.planus est.

g ORdinationes.] ¶ *Leuitarum.*]Hoc idē in subdiacono, nisi in Papa tm̄.ext.de tem.or.c.1.sed secundū hęc decreta nōdum subdiaconatus erat sacer ordo. arg. j.e.c. pe. 60.dist.c.fi. h ¶ *Tempore.*]& in maiori ecclesia,vt ar.s.dis.67.reliqui. & ar. 24.di.c.vlt. minores autem ordines, vbi, & quando libuerit potest episcopus conferre, b vt extra ea. cap. 3. & omnes simul si consuetudo habeat hoc in prouincia. extra de eo qui fur.ordi.rec.cum H.lator.

b Ad idem j. quando palea est.

QVod à patrib.]CASVS.Quęsiuit Dioscorus Alexandrinus patriarcha à Leone, vtrū indifferenter omnib. diebus sacri ordines possunt vel debent conferri. Et resp. quòd non, sed tantùm post diem sabbati, & post exordia noctis, quę lucescit in prima sabbati, vel in Dominica ī mane continuato ieiunio sabbati vsque ad diem Dominicam, in quibus,i.intra quæ tempora ieiunis,& à ieiunantib.debet fieri consecratio. sic vt videtur Beneuen. & etiam mihi casus ponendus: licet non seruetur de consuetudine.

2 Pol.l.2.tit. 28. Ansl.7. c.43. Bur.l. 2.c.3.Iuo p. 6. c. 23. & 47.

i ¶ *Sabbati.*]Quidam intelligunt hoc cap. de sabbato paschali, vt si quis tunc velit conferre ordines, debeat eos conferre in occasum solis. quia Missa tunc non est cantanda nisi die illa finita, c vt j.de consc. di.3.sabbato.qd patet ex eo quod dicitur tunc,Deus,qui hāc sacratissimam noctē. H. dicit quòd omnes ordines sunt conferendi die Dñico. Et dicit, q̄ vespera præcedentis noctis trahitur ad diē sequentem d, vt siue de vespere in sabbato, siue de mane in Dñico conferantur,semper in die Dñico videantur conferri.sed certè secundum hoc non esset necessaria continuatio ieiunij.Prę terea omnia iura dicunt, q̄ tantū in sabbato conferendi sunt ordines,vt extra eo. cap. 3. Alij dicunt, quòd omnes ordines sabbato conferuntur,& dicunt, quòd mane Dñicæ diei potius trahitur ad vesperam prędcedentem, quàm vespera ad mane. Et ita siue conferantur vesperæ in sabbato, siue in mane sequenti, semper fictione canonica conferentur sabbato: & secundum hoc de iure debet continuari ieiunium. Inn. autē nō determinat,an mane trahatur ad vesperam p̄cedentem,an vespera ad mane. de temp. or. literas. consuetudo tamen habet,quòd tantùm circa horam nonā sabbati fiunt ordinationes;secundum H. exponitur post diem sabbati.i.post finitum diem sabbati. Alij exponūt post diem sabbati.i. post incœptū diem sabbati. Ioan.certè H. opinio vera videtur, & malè reprehenditur de continuatione ieiunij, quia iam incœpta est dies Dominica:& ideo est necessarium ieiunium,licet nō seruetur de consuetudine, nisi velis dicere q̄ hæc c.sint abrogata per decre.extra eo.ti.c.3.B.in consecratione autem episcopi non est necessaria continuatio ieiunij: "cum tantùm die Dominico consecretur, & in mane quilibet intelligatur ieiunus,vt extra e.literas. sed licet quis possit ordinare aliquem in sacerdotem in sabbato,& in mane in eā,e tamen aliū ordinē non posset eidē conferre in mane cui vnū contulerat in sabbato extra e.literas.Sed nunqd Dominico die in mane potest q̄s ordinari in sacerdotē, & eadē die hora tertia in eā? H.dicit quòd sic, quia nunquam inuenitur prohibitum.

3 Cæterorum verò ordinationes nō nisi in temporibus certis, & diebus maximè sacerdotum, & leuitarum fieri debent, vespera videlicet sabbati,vel mane diei Dominicæ continuato ieiunio. Vnde Zepherinus Papa scribit ad episcopos Aegypti,ep.2.

¶ Ordinationes presbyterorum, vel leuitarum, qua hora fieri debeant.

CAP. III.

2 ORdinationes g presbyterorum,leuitarūq̄e, tempore h congruo, multis coram adstantibus, solemniter agite,& probabiles, ac doctos viros ad hoc opus prouehite, vt de eorum societate, & adiumento plurimum gaudeatis.

Item Leo Episcopus Dioscoro Alexandrino Episcopo,ep. 79.c.1.

¶ Presbyteri,& leuitæ qua hora ordinandi sunt.

CAP. IIII.

3 QVod à patribus nostris propensiore cura nouimus esse seruatum, à vobis quoque volumus custodiri, vt non passim diebus omnibus sacerdotalis, vel leuitica ordinatio celebretur, sed post diem sabbati i eius noctis,

e Hoc ét de plano cōcedunt Vin. & Inn. vt not. ext. de tēp. ord. literas.

" Eporum consecratio fit tm̄ die Dominico.

1 Poly. ibid. Ansel.l.7.c. 44.Iuo p.6. c.71.

d Adde qua literaccipiatur dies: p ītellectu h' gl.Bar.i l.2. ff. de ver. si. & in l. more Romano. ff. de feri. & l. aut facta.§. tps.ff. ad sil.

A ¶ Si autem quis.]*Sic etiam in prisca versione, Græcè est:* εἰ δὲ μὴ τοῦτο ποιήσοι, ὑποκεῖσθαι αὐτὸν (al. αὐτῷ) ἐκκλησιαστικῷ ἐπιτιμίῳ. *quæ alter inter-*

a ¶ *In prima.*]id est,mane die Dominico.
b ¶ *Eligantur.*]id est,electi cõsecrentur.Hypallage.18. quæstio. 2.diffinimus.
c ¶ *Quod eiusdem.*]id est,conferantur ordines.
d ¶ *Continuato.*] ab ordinatoribus vel ordinandis.Lau.
e ¶ *Ieiunio.*] "quid si pransus conferat ordinem: nunquid confertur ordo ? Hug. dicit, quòd sic, & idem dicit in alijs sacramentis,prę terquàm in eucharistia, & fortè idem posset dici de eucharistia. arg.de consec. dist. 2. liquido. quod concedo,qa pransus bene potest conficere,licet non debeat,arg. illius c.liquido.
f ¶ *Declaratur.*]Legitur enim in quadã Homilia Bedæ,quæ legitur nocte illa super Euangelio illo: Vesperæ autem sabbati, vbi dicit Beda, quòd in die ista noctes incipiunt præcedere dies, ideo [a] fortè, vt tres dies & noctes haberi possint in quibus Dominus fuit in ventre terræ, quod nec sic habetur nisi synecdochicè; [b] vel declaratur, quia Missa non decantatur in sabbato, sed in principio sequentis noctis, & dicitur, Deus q hanc sacratissimam noctem, &c.& ita est de die Dominica nox illa.Lau.

"sacraméta cõferri pñt post cõmestionem.

†exordia de ligant, hoc est sub lege diuini officij substituã tur] Orig.

†quã]Orig.

a Aliàs, adeo, sed ñ est bona lra & sic ét ponit L. & Io. de F.

b Ista est figura tribuens toti, qđ est partis,vt cũ dr Ethiops est albꝰ pp dentes quos h3 albos Nec.n. Dñs stetit, siue fuit in vẽtre terræ p tres dies & noctes, ni si sic loquẽdo. nã & aliàs totũ ponitur ,p parte,vt 1. di.§. scire. imo totum ñ est aliud à suis partibus, vt not.61. dist. nullꝰ. secundũ Io. de F.

1 Iuo p.6.c. 70.Pan.l.3. c.13.

Act.13.

2 Ex isto textu infertur, qꝑ dies Dñicus ñ accipitur gñaliter.si. in l.1. §.hoc autẽ. & ibi Bar.ff. đ op. no.nũ.

†al.benedictiones tribuant]Ori.

†dispositionum.

3 Concord. tex.in l.more Roman. not.ff.đ fer. Bar.in l.aut facta.§.tps. ff.ad Syl.

c Ar.ad hoc 95.dist.c.olim. I. de F.

Idem eodem capite.

¶ Quare die Dominico sacerdotum ordinationes celebrentur.

CAP. V.

4 [f] QVòd [A] die [g] Dominico 2 ordinationes sacerdotum [h] celebrentur, non tantum ex consuetudine, sed etiam ex Apostolica nouimus venire doctrina, scriptura manifestante, quòd cum Apostoli Paulum, & Barnabam ex præcepto Spiritus sancti ad Euangelium gentibus mitterent prædicandum, ieiunantes, & orantes imposuerunt eis manus: vt intelligamus, quanta & dantium,& accipiẽtium deuotione curãdum sit, ne tantæ benedictionis sacramentum negligenter videatur impletum. Et ideo piè, & laudabiliter Apostolicis morem gesseris institutis, si hanc ordinandorum sacerdotũ formam per ecclesias,quibus Dominus præesse te voluit,etiam ipse seruaueris,vt his, qui consecrandi sunt,nunquam benedictio †, nisi in die Dominicæ resurrectionis tribuatur: cui à vespera sabbati initium constat adscribi:& tantis diuinarum†dispensationum 3 mysterijs est consecrata, vt quidquid [i] est à Domino insignius constitutum, in huius diei dignitate sit gestum.In hac mundus sumpsit exordium: in hac per resurrectionem Christi & mors interitum, vita accepit initium,In hac,&c.

g ¶ *Quod die.*]H.ponit fundamentum suæ opin.in c.isto, quòd scilicet in die Dominico possunt ordines conferri.quod patet per hoc, quod dicit ordinationes sacerdotum, & per id quod dicit initium, &c. nos qui contrarium dicimus, exponimus ordinationes sacerdotum,i episcoporum consecrationes. [c] pro quo intellectu bene facit, quòd j. subijcit,ex Apostolica, &c. Nam Paulus & Barnabas episcopi fuerunt. vnde per eorum exemplum nihil probatur nisi de episcopis: & quod dicit, cui initium, &c.dic nihil facere ad rem, sed dicit incidenter, imo adscribitur ei fi-

A ¶ Quòd die.] *Sumptum est cap. ex eodem loco, vnde & antecedens, mutato tamen verborum ordine,& nõnullis initio adiectis.In ipsa enim epistola post vltima verba præcedẽtis cap.sequitur continenter.* Nam præter auctoritatem cõsuetudinis, quam ex Apostolica nouimus venire doctrina: etiam sacra scriptura manifestat,quòd cum Apostoli,&c.

[*Item in ordine Romano, cap. de gradibus ecclesiæ.*]

¶ De eodem.

CAP. VI.

PALEA.

4 QVando, & vbi libitum fuerit,vsque ad subdiaconatus officium ordinantur clerici:diaconi verò, atq; presbyteri nunquam † nisi in publica ordinatione.

Item Gelasius ad episcopos per Lucaniam,epist. 1.c. 13. [5]

¶ De temporalibus ordinationis.

CAP. VII.

5 [6] OOdinationes presbyterorum,& diaconorum, nisi certis temporibus, & diebus exerceri nõ debent, id est quarti [k] mensis ieiunio, septimi [l], & decimi [m]: sed & etiam quadragesimalis [n] initij,ac medianæ † [o] hebdomadę,& sabbati ieiunio circa vesperam nouerint celebrãdas: nec cuiuslibet vtilitatis causa, seu presbyterum [p], seu diaconum his pręferre [q],qui ante ipsos fuerint ordinari.

h ¶ *Sacerdotum.*]i.episcoporum.sic non erit pro H.
i ¶ *Vt quidquid.*] 16.q.1 c.vlt.de consec. dist.4. quæris.
ADDITIO.Ex hoc colligit,quòd generalis sermo non accipitur generaliter,vt ibi not.Archid.

ORdinationes.]CASVS Duo dicuntur in hoc c. Primum, est, quòd ordinationes sacerdotum, diaconorum & subdiaconorum non sunt faciendæ, nisi in sex temporibus anni. sc. in quatuor temporibus, & in sabbato ante dominicam de passione Domini, & in sabbato sancto. Secundum est, quòd nullus episcopus debet præferre posteriorẽ priori.
k ¶ *Quarti.*]i. ieiunij. hoc semper in omni septimana Pentecostes occurit, "& loquitur secundum antiquam cõputationem Latinorum,qui incipiebant annum à Martio.

" Annus à Martio qñque incœpit.

l ¶ *Et septimi.*] i. Septembris.
m ¶ *Decimi.*]id est,Decembris.
n ¶ *Quadragesimalis.*] id est, in prima septimana quadragesimæ.

4 Anſl.7.c. 61.

o ¶ *Medianæ.*] in qua cantatur,Sitientes,quæ præcedit Dominicam de passione.

†al. non.

ADDITIO.Et extra de temp.ord.c.3.
p ¶ *Seu presbyterum.*] de hoc dixi suprà 74. distinct. episcoporum. 8. quæst. 1.licet ergo.
q ¶ *Præferre.*]ecce hic habes,qꝑ prius ordinati præferuntur [d] alijs, ut in habẽdis honoribus, & in alijs, vt 17. distin. §. hinc. & extra de ma. & obed. c.1. & 74 dist. episcoporum etiam. licet posteriores sint meliores;non obstat 24.q. sicut.7.q.1. licet. vt ibi no. licet sit arg. contra. ẽ.dist.16.sexta. ver.prima.Io.Hodie sufficit si electus à maiori parte capituli sit bonus,vt extra de elec.cũ nobis.B.

d Et ita attẽ dit hic tꝑis prioritas.sic 17.đi.§.vlt. ext. de ma. & ob.c. 1. & alibi excellentia ordinantis. ff.de alb.scr.l. vl. ext.đ ma. & obe. p tuas. Arch.

6 Pol.l.2.tit. 28.Anſl.7. c.45. Iuo p. 6.c.74. Pã. l.3.c.25.

Vibus temporibus.] Hæc dist. diuidit in tres partes,in quarũ prima dicitur quando debent fieri ieiunia quatuor temporum, & hoc probat per sex auctoritates. secundum c.in fi. non tenet,neque prima pars tertij c.tenet,sed secunda pars tenet, secundum Ioan. de Fan. Secunda ibi, *Primum.* Tertia ibi, *Non autem.* Io.de Fan.

e Al.sancta.

† medianæ quadragesimæ die sabbati ieiunio] Orig.

CASVS. Supra facta est mentio de quatuor temporibus, & ideo Gratianus supponit dist.76.in qua primo ostendit quãdo quatuor tempora sunt celebranda, & vnde originem habuerunt.Addit etiam qꝑ inter Pascha & Pentecosten nõ sunt ieiunia indicenda:nec genua flectenda.

DISTINC. LXXVI.

Vibus tempori-

a ¶ *Qui-*

a ¶ *Quibus temporibus.*] in hac di. 76. agit magister de temporib. ieiuniorum. Ostendit etiam diuersas origines eorum. Postea ponit differentiam inter nos & Hebræos in computatione mensium. [a] Ostendit etiam, quòd non sit ieiunandum à Pascha Domini vsque ad Pentecosten, nec esse flectenda genua. [b]

a Vt j. c. ieiunium.

1 Pol. l. 3. tit. 25. Iuo p. 4. c. 27. Pan. l. 2. c. 175.

I *Eiunium.*] Casvs. Quæsiuit Benedictus episcop[s] à Calixto, quoties quatuor tempora essent in anno celebranda, qui respondit dicẽs, quòd hactenus ter celebrata fuerunt: sed melius est vt quater in anno celebretur solemne ieiunium, ad instar quatuor temporum anni, per quæ voluitur annus.

b Vt j. e. scite. & c. seq.

b ¶ *Voluitur.*] "lex tamen in æstatem & in hyemem annum distinguit. ff. de aqua quot. & æstiu. l. 1. §. hoc interdictum.

2 Cap. 5. c. 86. Burc. l. 13. c. 2. Iuo p. 4. c. 35. Pann. l. 2. c. 180.

[c] Annus in æstatem & hyemẽ dituiditur.

c *Constituimus.*] hoc c. est abrogatum.

†al. cum.

De ieiunio.] Casvs. Hoc c. habet duas partes. Prima est abrogata, quia non habet locum quod in ea dicitur. Secunda est authentica, vbi dicitur quòd ieiunium æstiuum celebrandũ est in prima hebdomada post Pentecostẽ, in quo tempore diaconi dalmaticis induantur, & alleluia cantetur, sed genua non flectimus. Ieiunium verò autumnale celebratur in Septembri in tertio die Mercurij Septembris computando à prima die mercurij eiusdem mensis: Hyemale autem ieiunium celebrandum est in mense Decembri ante vigiliã natiuitatis Domini. Secunda pars incipit ibi, *Et hoc sciendum.*

d ¶ *Martiæ.*] non semper, imo prima septimana quadragesimæ.

e ¶ *Iunij.*] nec hoc semper, imo in septimana Pentecostes.

3 Burc. in fi. Iuo p. 4. ca. 33. Pan. l. 2. c. 181.

f ¶ *Et hoc sciendum est.*] quod ab hinc dicitur manet immutatum, superiora per sequentem canonem mutantur, scilicet statuimus. & ita vtile nõ vitiatur p inutile. contra. 9. dist. si ad sacras. Laur.

g ¶ *Celebrari.*] cedit ergo in ieiunio minus dignum dignori. arg. ff. de

bus [2] ieiunia celebranda sint, Calixtus Papa determinat scribens Benedicto episcopo, epist. 1.

¶ Quibus temporibus ieiunia celebrentur.

CAP. I.

1 IEiunium, quod ter in anno apud nos celebrare didicisti, conuenientius nunc per quatuor tempora fieri decernimus, vt sicut annus per quatuor volui[t] tpa, sic & nos quaternum solemne agamus ieiunium per anni quatuor tempora.

Item ex concilio Moguntino primo, c. 34. [sed ibi fusius, hic summatim.]

¶ De eodem.

CAP. II.

2 COnstituimus [c], vt quatuor tempora anni ab omnibus communi † ieiunio obseruentur: id est in mense Martio, hebdomada prima: in Iunio: secunda: in Septembri, tertia: in Decembri, quarta.

¶ *Auctor Micrologi ca. 24. & 25. de hoc ipso Moguntini concilij canone disputans, apertè ait hoc ex ignoratione traditionis ecclesiasticæ fuisse profectum. Vnde Leo Papa ait:* Huius obseruatione, &c. *quod refertur inf. ead. dist. c. 6. Et ne quis occasione horum conciliorum Germanicorum deciperetur, Gregorius VII. (quod in eodẽ Micrologo narratur) veterem Romanæ ecclesiæ consuetudinem renouauit. De qua re in concilio Claremontensi Vrbani secundi, canone primo, sic statuitur.* Primum ieiunium quatuor temporum semper fiet prima hebdomada quadragesimæ: secundum in hebdomada Pentecostes absque genuum flexione, cum alleluia, & Gloria in excelsis Deo, & vestibus solemnib. fiet: tertium plena hebdomada ante æquinoctium autumnale: quartum plena hebdomada ante Natale Domini, vigilia eiusdem accepta. *Et idem repetitur in altero cõcilio Placentiæ postea habito, quod est in bibliotheca Vaticana, & citatur infra ea. c. Statuimus.*

Item ex concilio Salegunstæ habito, cap. 2.

¶ De eodem.

CAP. III.

3 DE ieiunio autem incerto quatuor temporum hanc certitudinem statuimus, vt si calendæ Martiæ [d] in quarta feria, siue antea euenerint, eadem hebdomada ieiunium celebretur. ¶ Si autem Calendæ Martiæ in quintam feriam, aut sextam, aut sabbatum distendantur, in sequẽtem hebdomadam ieiunium differatur. Simili quoq; modo, si Calendæ Iunij [e] in quarta feria, aut antea euenerint, in subsequenti hebdomada ieiunium celebretur: & si in quinta, aut sexta feria, aut sabbato contigerint, ieiunium in tertiã hebdomadã reseruetur. ¶ Et hoc sciendum [f] est, q̃ si quando ieiunium mensis Iunij in vigilia Pentecostes secundum prædictam regulam euenerit, nõ ibi celebrandum erit, sed in ipsa hebdomada solẽni Pentecostes: § quia [A] vigilia simul, & ieiuniũ celebrari [g] non debẽt: § & tunc propter solemnitatem Spiritus sancti, diaconi dalmaticis induantur, & alleluia cãtetur, &, flectamus genua, nõ dicatur. ¶ Eodẽ modo de Septembris ieiunio constitutum est, vt si Calendæ Septembris in quarta feria euenerint, aut antea, ieiunium [h] in tertia hebdomada celebretur: & si in quinta, aut sexta, aut sabbato contigerint, in quarta hebdomada ieiunandum erit. ¶ In Decembri [i] verò illud obseruandum erit, vt proximo sabbato ante vigiliam natalis Domini celebretur ieiuniũ: quia si vigilia in sabbato euenerit, simul vigiliam, & ieiunium celebrare non conuenit.

A ¶ Quia vigilia.] *Hæc vsque ad verbum* debent, *non sunt in ipso concilio impresso ex Burch. eadem verò sententia repetitur in fine capitis.*

Contra Vrbanus in concilio Placentino, c. 15.

¶ De eodem.

CAP. IIII.

4 STatuimus etiam, vt ieiunia quatuor temporum hoc ordine celebrẽtur: primũ in initio Quadragesimæ: secũdum in hebdomada Pentecostes: tertium verò in Septembri [k]: quartum in Decembri more solito fiat.

Item Leo Papa, sermone 1. de ieiunio Pentecostes.

¶ De eodem.

CAP. V.

5 IGitur post sanctæ lætitiæ dies, quos in honorem Domini à mortuis resurgentis, ac deinde in cœlos ascendentis exegimus, postq; acceptum Sancti spiritus donum, salubriter, & necessariè consuetudo est ordinata ieiunij, vt si quid fortè inter ipsa festiuitatum gaudia negligens libertas, & licẽtia inordinata prẽsumpsit, hoc religiosę abstinẽtiæ cẽsura castiget.

Idem sermone octauo de ieiunio x. mensis.

¶ De eodem.

CAP. VI.

6 HVius obseruantiæ vtilitas, dilectissimi, in ecclesiasticis præcipuè est constituta ieiunijs, quæ

min. verùm. §. vlt. ext. de conse. eccl. vel alt. c. qd in dubijs. Et est. arg. quòd si festum alicuius Apostoli die lunæ euenerit, sabbato vigilia ieiunanda est: "quia ieiunium & Dominica simul concurrere non possunt. ext. de obser. ieiu. c. 1. arg. contra. ext. de verbo. significa. quæsiuit. Lau.

" Dñica & ieiunium simul concurrere ñ pñt.

h ¶ *Ieiunium.*] infra de conse. dis. 3. quoniam.

i ¶ *In Decembri.*] "*Prima quadragenæ seruat ieiunia veris. Pneumatis hebdomada seruare secunda iuberis. Tertia septembris cultum fert mercuris* [c] *istum. Sabbata ieiunent vigilem præeuntia Christum.* Lau.

" Ieiunia 4. temporum.

c Nominatiui casus, & fęminini generis est.

Tatuimus.] Casvs. In hoc c. rectè continetur in quibus temporibus ieiunia quatuor temporum sunt celebranda, & corrigit & emendat illud c. constituimus. & primam partem illius c. de ieiunio.

k ¶ *In Septembri.*] secundum distinctionem c. superioris. in fi.

Igitur.] Casvs. Docet Leo, q̃ post 50. dies lætitię computandos à die resurrectionis, quos in honorem Domini celebrauimus, indicitur ieiunium, vt si quid per abundantiam lætitiæ deliquim[s], abstinentia ieiunij castigetur.

Hvius.] Casvs. Dicitur in hoc c. quòd ex doctrina sancti Spiritus constitutum est, vt quaternum ieiunium celebretur in quatuor temporibus anni, s. in vere, & æstate, & autumno, & in hyeme: ad instar quatuor elementorum, & quatuor cardinum mundi, & quatuor euangeliorum. Et primum est ieiunium in Quadragesima. Secundum, s. æstiuum post Pentecosten. Antumnale est in Septẽbri. Hyemale in Decembri.

4 Polyc. l. 3. tit. 25.

PRI-

5 Poly. ibid.

6 Poly. ibid.

PRIMVM. Hæc est secunda pars huius dist. in qua dicitur vnde habuerunt ortum ieiunia Iudæorum, qui aliter computant quàm nos. Io. de Fan.

CASVS. Iste §. respicit illud c. ordinationes. 5. 75. dist. in quo facta est mentio de primo mense, quarto, septimo, & decimo. Et dicit Grat. ꝙ debemus ibi intelligere primum mensem & cæteros secundum cõputationem nostram, & non secundum computationem Hebræorum, apud quos Aprilis est primus mensis: quartus Iulius, septimus October, & Ianuarius decimus. Sed Romani olim primum mẽsem dicebant Martiũ: nunc verò Ianuarium. Præterea quare Hebręi ieiunabant in Augusto, qui est eis quintus mensis, rationem assignat Zacharias in seq. cap.

a ¶ *Primum.*] accipe in superiori distinct. cap. vlt.

I *Eiunium.*] CASVS. Hoc c. diuiditur in tres partes. In prima ponit Hiero. verba Zachariæ, vbi dicitur ꝙ Hebræi ieiunant in quarto, quinto, septimo, & decimo mense: & ostendit ꝙ Latini expositores hunc locum varijs modis exposuerunt & dissonantibus. In secunda parte ponit multiplices causas quare ieiunant Iudæi in prædictis mensibus. In tertia parte primò exponit verba Zachariæ secũdum literam: postea secundum anagogicũ intellectum. Secunda pars incipit ibi, *Cogimur*, Tertia ibi, *Hoc igitur est omne.* Et verba sunt prophetæ vsque illud, *In hoc loco.* & qđ dicitur ibi, *Quarti, &c.* subauditur mensis. *In hoc loco.* verba sunt Hiero. inserta illi auctoritati.

1 Poly. ibid.

b ¶ *Ieiunium quarti.*] subauditur mensis. & arg. sumi potest ex hoc c. "ꝙ etiam ea, quæ moralia sunt, immutantur per ecclesiam hodie. Nam alijs temporibus celebrabãtur olim hęc ieiunia, alijs nunc.

2 Exiſtotex. infertur, ꝙ qñq; magis cõsideratur accidẽtale. cõcor. l. 2. §. exactis. ff. đ ori. iu. & l. 1. §. bestias. ff. de postu.

" Præcepta ẽt moralia sunt per ecclesiam mutabilia.

c ¶ *In hoc loco.*] Verba Hieron.

d ¶ *Dixerunt.*] Ostendendo causas constiutionis talis vel talis ieiunij.

" Magistro plusquã discipulis credẽdum est.

e ¶ *De fonte.*] Collige in dubijs ad rei originem recurrẽdũ: " & plus magistro quàm discipulis credendum, vt dixi di. 9. vt veterum. & dist. 20. de quibus. 24. q. 1. loquitur. 5. dist. 12. præceptis. arg. contra, nunquam ad rei originem recurrendum. ff. de le. & senatus. & ideo. nam dicit lex, quòd non de omnibus quæ constituta sunt reddi ratio potest, &c. ff. titu. eodem, non omnium.

f ¶ *De riuulis.*] argu. non valere sumptum sine originali. C. de edend. auth. ibi posita, arg. contra ext. de fideius. peruenit. Dicit. Albe. "quòd si est transcriptum per manum tabellionis, valet: arg. ff. de admin. tu. chirographis. Azo dicit non valere nisi per iudicem fiat translatio, vt in aut. vt frat. fil. §. illud. col. 9. C. de test. publicati. Io. Hæc quæstio determinatur hodie per decret. quam habes ext. de fi. instr. c. vlt. vbi dicitur quòd

" Transcriptum an valeat sine originali.

quæ ex doctrina Sancti Spiritus ita per totius anni circulum distributa sunt, vt lex abstinentiæ omnibus sit adscripta temporibus. Si quidem ieiunium vernum in Quadragesima, æstiuũ in Pentecoste, autumnale in mense septimo, hyemale autem in hoc, qui est decimus, celebramus, intelligentes diuinis nihil vacuum esse præceptis, & verbo Dei ad eruditionem nostram omnia elementa seruire, dum per ipsius mundi cardines, quasi per quatuor euangelia incessabili tuba discimus, quod & prædicemus, & agamus.

2 ¶ *Primum* [a] *verò mensem, quartum, septimum, & decimũ, non Hebræorum ratione, sed nostra debemus accipere. Primus enim mensis apud illos est Aprilis, quartus Iulius, septimus October: decimus Ianuarius. In quibus, & præterea in quinto mense, qui est Augustus, quæ fuerit eis causa ieiunij, Hieronymus in commentarijs ad cap. octauum Zachariæ exponit dicens.*

¶ Quare in suprascriptis mensibus ieiunia lex imperauit.

CAP. VII.

1 IEiunium [b] quarti, & ieiunium quinti, & ieiunium septimi, & ieiunium decimi (ἀπὸ κοινοῦ enim subauditur mẽsis) domui Iudæ, & Hierusalẽ in dies festos vertetur & gaudium: veritatem tantùm Deus quęrit, & pacẽ. In hoc loco [c], nostrorum multi multa dixerunt [d], & inter se dissonantia, *& paucis interiectis.* ¶ Cogimur igitur ad Hebræos recurrere, & scientiæ veritatem de fonte [e] magis, quàm de riuulis [f] quærere [g] 2. *& paulò post.* ¶ Ieiunium quarti [h] mensis, qui apud Latinos vocatur Iulius, die septima, & decima eiusdẽ mensis illud arbitrantur, quando descendens Moyses de mõte Sina tabulas legis abiecit [i] atque confregit, & iuxta Hieremiam muri primũ rupti sunt ciuitatis [k]. In quinto mense, qui apud latinos appellatur Augustus, cum propter exploratores terræ sanctæ seditio orta esset in populo, iussi sunt montem non ascendere, sed per xl. annos longis à † terra sancta circumire dispendijs, vt exceptis duobus, Chaleb, & Iosue, omnes [l] in solitudine caderent. In hoc mense & à Nabuchodonosor, & multa [m] post secula à Tito & Vespasiano templum Hierosolymis [n] incensum est, atque destructum, capta vrbs Bethel, ad quã multa milia confugerant Iudæorum: aratum templum in ignominiam gentis oppressę à Tito Annio Rufo. In septimo verò, qui apud nos appellatur October, sicut suprà diximus, occisus est Godolias, & Iudæ tribus, ac Hierusalem reliquię dissipatæ. Legamus Hieremiã, Mense decimo (qui apud nos Ianuarius dicitur, eo quòd ianua anni sit, atque principiũ) Ezechiel in captiuitate positus audiuit, & cunctus populus captiuorum, quinto mense templum esse subuersum, quod plenissimè in eodem prophęta cognoscimus. Hoc est igitur omne [o], quod dicitur. Dies planctus, & ieiuniorum, quos hactenus habuistis in luctum, sciatis vobis (quia cogitaui, vt benefaciam Hierusalem, & domui Iuda) in lætitiam, & gaudium, & solemnitates esse vertendos: ita duntaxat, si veritatem diligatis, & pacem. Iuxtà anagogem [p], ꝙa tunc ieiunamus, quando sponsus aufertur à nobis, & non meremur eius habere præsentiã; cum reuersus fuerit Dñs ad exemplata instrumenta aliqua iusta causa auctoritate iudicis scripta eãdem vim habeant cum auctenticis & originalibus. B.

Exod. 32.

Hierem. 52.

ADDITIO. De hoc no. 100. dist. contra morem. & extra de verb. sig. abbate. Archid.

g ¶ *Quærere.*] 5. di. 9. vt veterum.

Num. 14.

h ¶ *Quarti.*] mensis, s. secundum Hebraicam computationem.

† ad terram sanctã] Or.

i ¶ *Abiecit.*] cum inuenisset Iudæos conflasse vitulum, vt 45. dist. disciplina. ĩ. de pœ. dist. 2: §. item opponitur.

4. Rex. 25. Hier. 49. & 41.

k ¶ *Ciuitatis.*] à Nabuchodonosor, qui cũ Chaldæis cepit ciuitatẽ Hierusalem. 23. q. 5. §. hinc. in fi.

l ¶ *Omnes.*] qui diffidere cęperunt: sed cum Moyses non diffideret, & esset maior xx. annis: quare non intrauit terram promissionis? rationem habes 23. q. 4. §. his omnibus. Et dic omnes, qui à xx. ann. & supra exiuerunt de Aegypto.

Hier. 52. Ezech. 33.

m ¶ *Multa.*] Sed quare inducit hoc de Tito & Vespasiano, cum ante per multa tempora fuit illud ieiunium constitutum? & dicimus quòd istud non facit ad propositum: vnde est arg. quòd quandoque aliqua inseruntur decretis, quę non faciunt ad propositũ principale. arg. 5. prox. dist. quòd die. vers. cui initium.

a Dic legit, i. hr̃ in Iosepho, secundum Gof.

n ¶ *Hierosolymis.*] Legitur [a] in psalterio. Vt qđ Deus repulisti "ꝙ Hierusalem capta est eo tpe, quo interfecerunt Iesum Christum, sc. in Pascha: possumus dicere quòd tunc fuerit capta: sed illæsa conseruata in se vsque ad Augustum, qñ fuit accensa ab Ismael qui Iudæus erat: & quibusdã à alijs.

" Hierusalẽ quando fuit capta.

o ¶ *Hoc igitur est omne.*] i. hoc signat apud nos: nã apud Grecos decimus inuenitur October, vt 5. dist. 18. propter.

p ¶ *Anagogem.*] i. superiorem & spiritualem vel moralem intellectum: nam ana, supra: goge, ducere: inde pedagogus, quasi ductor. "hoc modo exponitur: hic est enim quidam intellectus historicus, [b] allegoricus, moralis, sine tropologicus & anagogicus, sicut diximus 5. dist. 37. vino. sic hæc vox, Hierusalem, historicè signat ciuitatem illam terrestrem, allegoricè ecclesiam, moraliter animam fidelem, anagogicè cęlestem Hierusalem. Moralis intellectus attendit quæ iuxta nos sunt, allegoricus quæ intra nos, anagogicus quę suprà nos. hic ergo ponitur anagogicus, pro allegorico.

" Scriptura diuina quadrupliciter exponi põt.

b Historia secũdũ Isid. in 1. l. etym. dr̃, ab historein Græcè, qđ ẽ latinè cognoscere, vel videre. apud veteres. n. nullꝰ scribebat historiã nisi q interfuisset. Alij dñt ꝙ dr̃ ab historõ Græcè. qđ gesticulatio, i gestuũr pśeta tio: vñ & histrio vocat gesticulator. i. aliorũ gestorũ recitator & repræsentator Arc.

a ¶*Et fames.*]j.8.q.2.audacter.

NON AVTEM. Hæc est iij.pars huius dist. in qua dicitur, quòd à Pascha vsque ad Pentecosten non debemus de necessitate ieiunare. Ioan.de Fan.

CASVS. Dictum est s.in ca.de ieiunio, quòd post Pentecosten ieiunium quatuor temporum est celebrandum:modò vult hic Gratian. ostendere quare non ante, s. quia à Pascha resurrectionis vsque ad Pentecosten non indicuntur ieiunia ex necessitate, & hoc probat p seq.c.

Ioan. 16.

nos, & cogitauerit, vt benefaciat nobis:omnis tristitia vertetur in gaudium, & fames [a] pristina sermonis Dei, præsentia doctrinarum eius, & cœlestis panis saturitate pensabitur.

3 Non autem videntur [b] *ieiunia quarti mensis posse celebrari ante diem Pentecostes. A die enim Dominicæ resurrectionis vsque in diem Pentecostes non indicuntur obseruanda ieiunia.* [c]

Vnde Ambrosius in eiusdem diei sermone 61.qui sic incipit.

¶De eodem.

CAP. VIII.

SCire [A] debet sanctitas vestra: Per hos quinquaginta dies nobis est iugis, & continuata festiuitas: ita vt hoc omni tempore neque ad obseruandũ indicamus ieiunia, neque ad exorandum Deum genibus succedamus [d] †. & *infrà.* ¶ Instar ergo Dominicæ: † tota quinquaginta dierum curricula celebrantur, & omnes isti dies, velut Dominici deputantur. Resurrectio enim Dominica est. Nam in Dominica resurgens saluator reuersus ad homines est, & post resurrectionem tota quinquagesima [e] cum hominibus commoratus est. Æqualis ergo eorum [f] necessarium vt esset festiuitas, quorum æqualis esset & sanctitas †. Sic enim disposuit Dominus, vt sicut eius passione in quadragesimę ieiunijs contristaremur: ita eius resurrectione in quinquagesimæ ferijs lętaremur. Non igitur ieiunamus in quinquagesima, quia in his diebus nobiscum Dominus commoratur. ¶ *Item in Apologia* [g] *Dauid.* Hunc numerum §quinquagesimum videlicet § læti celebramus post Domini passionem,remisso culpæ totius debito, chirographo quoque [h] euacuato [i], ab omni nexu liberi, & suscipimus aduenientem in nos gratiam Spiritus sancti, die Pentecostes vacante ieiunio laus dicitur Deo, alleluia cantatur. [k]

ligati tanquam chirographo.

i ¶*Euacuato.*]vt C.de plus pe.l.vna.& est ar. quòd cancellato instrumento liberatur debitor, [b] quod verum est nisi creditor probet contrarium.ff.de prob.si chirographum.

b ā hoc no. ext. de rea. sanè. in gl. & sic.& ext. vt lit. pend. eccl. 2.in fi. Arc.

k ¶*Cantatur.*]j.de consec.dist.3.ne quis.&c.ieiunium.

A ¶Scire debet.]*In multis manuscriptis exemplaribus à cap.* ieiunium.*vsque ad cap.* post Pascha. *in aliquot etiam vsque ad vltimum, nulla est distinctio capitum. Tanquã enim vnico contextu continentur multæ auctoritates à Gratiano citatę:Ideo verba ista,*scire debet sanctitas vestra,*cohærent cum extremis verbis Gratiani ad fi. precedentis cap.atque ita legendum.* Vnde Ambrosius in eiusdem diei sermone 61.qui incipit,Scire debet sanctitas vestra,*ac deinde subiungendum.* Per hos quinquaginta,&c.*Suo enim modo aptauit hunc locum Gratianus. Nam apud B. Ambrosium paulò aliter habetur.*

Necessariò ergo ecclesia constituit, vt post diem Pentecostes ieiunia celebrẽtur. Sed quòd in illis 50. diebus ieiunandum esse negatur: ex obseruantia [l] *necessitate intelligitur.*

Vnde idem Ambrosius in eiusdẽ diei sermone 60. qui sic incipit.

¶De eodem.

CAP. IX.

NOsse credo [B] vos fratres. Non minore lætitia celebramus diem Pentecostes, quàm sanctum Pascha curauimus.†Tunc enim,sicut modò fecimus, ieiunauimus sabbato, vigilias celebrauimus: oratio nibus pernoctantes [m] † instituimus: vnde necesse est [n], similem † obseruantiam similis lętitia subsequatur.

A ¶Nosse credo.] *Idem euenit in hoc capite, quod in superiore euenisse notatum est.Cohæret enim cum superioribus, prima sermonis periodo quasi in summam redacta.*

Obseruantia verò similis dicitur quo ad factum, non quo ad necessitatem.

Vnde Isidorus lib.1.de ecclesiasticis officijs,c.42.

¶De eodem.

CAP. X.

POst Pascha vsque ad Pentecosten,licet traditio ecclesiarum abstinentiæ rigorem prandijs relaxauerit [o]: tamen si qui monachorum, vel clericorum ieiunare cupiunt, non sunt prohibendi, quia ad instar Antonij & Pauli & cæterorum patrum, qui in his diebus in eremo ieiunauerunt, exceptis diebus Dominicis.

o ¶*Relaxauerit.*]interdicendo ieiunia.

NECESSARIO. CASVS. Concludit Gra.ex supradicto c. dicens quòd ecclesia necessariò instituit ieiunium post pentecostẽ, quod dicitur non esse ieiunandum in his 50. diebus. intelligitur ex necessitate:de facto tamen ieiunamus in vigilia Pentecostes, sicut in vigilia resurrectionis,& ad hoc inducitur seq. cap.

l ¶*Obseruantiæ.*]hic malè dicit & in seq. §. "imo vigilia Pentecostes necessariò ieiunanda est, vt j.c. nosse. & s. c.de ieiunio.non ob.ca. scire.quia pro vno die, nec plus, nec minus, [c] sed quòd ieiunari debeat hoc habet ecclesię consuetudo generalis.

"Vigilia Pentecostes est necessariò ieiunanda.

c ā cõs.di.2. reuera.& vide qđ dixi 65.dist.c.1.

NOsse credo.]CASVS. Docetur hic, quòd cum tanto gaudio celebrandus est dies Pentecostes, quanto dies resurrectionis. Et hoc ꝓbat per similem obseruantiam : quia vigilia Pentecostes celebratur sicut vigilia resurrectionis, vnde similis obseruantia simili debet gaudere lętitia.

m ¶*Pernoctantes.*]per totam noctem significat.ff.de verb.sign.vrbana.§.pernoctare.

†al.celebrare curauimus.

† pernoctanter.]Orig.

n ¶*Necesse est.*]id est, cõueniens est [d] secundũ G. nam consilium est. non enim quidquid cõsulitur, iuris necessitatẽ subijcitur.de pœ.dist. 6.c.1.in fi.ff. de iudic. non quidquid.

†similis obseruantia similem lætitiam subsequat]Orig.

d Adde glo. cõcor. in l.de pupil §.meminisse.ff. & no. op. nun. & l.1.ff. de of.præf.præto. Arc.

OBSERVANTIA. CASVS. Dicit Gratianus, quòd similis obseruantia est,quo ad factum, & non quo ad necessitatem, consuetudo tamen ecclesiæ præiudicat ei quod Gratianus dicit.

POst Pascha.]CASVS. Quæsitum fuit ab Isidoro, vtrum monachi vel clerici vel laici possunt ieiunare à resurrectione vsque ad pentecosten? qui respondet dicens, quòd licet ecclesia relaxet ieiunia & abstinentiæ rigorem, si quis tamen vult ieiunare, potest ad instar Antonij & Pauli & cæterorum patrum, qui in his diebus in eremo ieiunauerunt, exceptis diebus Dominicis.

Vtinam

---

a ¶*Et fames.*]j.8.q.2.audacter.

Fluuius etiã quãque arescens dr perennis.

[a] s. an illi tres dies de qb.loquitur ꝑdi. c.rogatiões. sint ieiunandi. Io.de Fan.

† succidamus] Orig. & aliquot Gratiani exẽplar. vetusta, & recentes editiones,

†al.Dominicę resurrectionis,

†sic quantitas.]Orig.

d ¶*Succedamus.*] quia vnum genu succedit alij,& ita factum notat.

e ¶*Quinquagesima.*] Si quadragesimam dixisset, melius dixisset : "nam post 40. dies ascendit in cælum. de cõ se.di.5. ieiunium. & sic ponitur totum pro parte.sic 23. quæst.4. cum supernã. sic èconuerso pars ponitur pro toto. 14.q.5.pęnale.

" Christus post dies xl. ascendit in cœlum.

C.8.

Glo.2.

f ¶*Eorum.*] arg."pro omnibus vigilijs Apostolorum ieiunandis, vel pro nullis, quod falsum est: ecclesia tamen Romana consuevit in vigilijs omnium ieiunare. extr. de obs. ieiun. consilium. nisi Ioannis, Philippi, & Iacobi, vt ibi Lau.

" Ieiunãdũ est in vigilijs oim apostolorum, nisi Ioannis,Philippi,& Iacobi.

g ¶*In apologia.*]i.sermone excusatorio de adulterio, quod Dauid commisit cum Bethsabee.ab apo,quod est re,& logos, quod est sermo,quasi responsio pro aliquo.

h ¶*Chirographo quoq;.*]i.peccato quo tenebamur diabolo ob

VTinam.]CASVS. Lucinius quæsiuit à Hieronymo an sit peccatum ieiunare in 50.diebus post Pascha resurrectionis,& in diebus dominicis.Et resp.quòd non. Et hoc probat exemplo Pauli & aliorum credentium, qui in illis diebus ieiunauerunt:non tamen cogitur quis ieiunare, sed vnaquæque prouincia in sensu suo abundat, & leges maiorum interpretatur.

a ¶ *In actibus.*] s. 30. di. si quis tanquã cõtra.
b ¶*Contextas.*]i.inter sertas solemnitates, vel contextas id est iuges & continuatas.s̃.e. scire.
b ¶*Auferam.*] dicendo tunc esse ieiuãdum.
ADDITIO.q.d.No lo his diebus indicere ieiunium.Arch.
1Pol.l.3.tit. 23. Act.13. 20.& 27.
d ¶*In suo.*] vt morem obseruet in ieiunijs, sicut dicitur de vigilia Bartholomæi.ext.de obser.ieiu.consilium.
e ¶*Apostolicas.*]consuetudo enim interpretatur legem. ff.de verb. sig.anniculus.
†al.festiuis.
Dilectionis.] Hoc cap. inducitur ad ostendendum varietatem computationis inter Latinos,& Hebræos. Nam secundum Latinos quartus est mensis Iunius, secundum Hebræos Iulius: & ita facit ad propositũ Gra. est ergo casus. Latinus diaconus ecclesię Grumentinę fuit electus ab omnibus in episcopum Marcellianensem,quod negotium totum Petrus Pontinus episcopus Papæ significauit. Rescribit ergo Pelagius, quòd iam iusserat Latinum prædictum Romam venire, credens eũ habere literas dimissorias à suo episcopo: quod si verum est, mittit Petro vt faciat eum venire ad Vrbem in sabbatho sancto: quia si tunc non venerit, cogetur subsistere vsq; ad ieiunia quarti mensis,id est,Iulij.
2 s̃.dist. 63. literas. Pol. l.2.tit.28. Ans.l.6. c. 59.
†al. Cusilinatis.
3 s̃.dist. 54. c. frequens.
f ¶ *Vt veniret.*] quia fortè suberat Papæ iste episcopus nullo medio.
g ¶ *Ab episcopo.*] ar. quòd clericus alicuius episcopi in alia prouincia non debet eligi,nec ipse debet consentire,nisi habet literas dimissorias quib.absoluatur ab obnoxietate sui episcopi. ar. 85.di. Florentinum ar. ehidiaconum.& dist.71.fraternitatem.arg.contra,quòd scilicet non exigatur consensus episcopi, Inst. de adop. §. sed si quis nepotis. De hoc dixi suprà 61.dist.§.sed aliud.
h ¶ *Ad quarti.*]s̃.75.dist.ordinationes.

Antonius, & Paulus, & cæteri patres antiqui etiam his diebus in eremo leguntur abstinuisse, neque soluisse abstinentiam, nisi tantùm die Dominico.

Item Hieronymus ad Lucinium, epist.28.

¶De eodem.

CAP. XI.

1 VTinam omni tempore ieiunare possimus, quod in actibus [a] Apostolorum diebus Pentecostes, & die Dominico apostolum Paulum, & cum eo credentes fecisse legimus. *& infrà.* ¶ Nec hoc dico, quòd Dominicis † diebus ieiunandum putem,& contextas [b] quinquaginta † diebus ferias auferam. [c] sed vnaquæque prouincia abundet in suo [d] sensu: & præcepta maiorum leges Apostolicas [e] arbitretur.

Item Pelagius Papa Petro episcopo Potentino.

¶ Sabbato magno post horam baptismi episcopus valet ordinari.

CAP. XII.

2 DIlectionis tuæ scripta suscepimus, quibus significas Latinum ecclesiæ Grumentinæ diaconum ad episcopatum Marcellionensis ecclesiæ, siue Clusitanæ † ab omnibus fuisse electum: quod iam ante hoc tempus retulisti, & iussimus, vt veniret [f], credentes eos de persona eiusdem ab episcopo [g] suo dimissorias accepisse. 3 Quod si modò fecerunt,facite eum velociter ad vrbem Romam occurrere, vt si Deus iusserit, in sabbatho magno post horam baptismi ordinetur. Quòd si ante memoratum diem non occurrerit, cogetur vsque ad quarti [h] mensis ieiunia sustinere.

DISTINC. LXXVII.

His temporibus [i] *secundum Anacletum, Zepherinum, Gelasium, & Pelagium, episcopi, presbyteri,& diaconi sunt ordinandi. Metropolitanus autem iuxta Leonem* [4] *ex presbyteris eiusdem ecclesiæ, vel ex diaconis optimus ordinetur. Ex monachis autem, vel laicis nullus nisi per gradus ecclesiæ, debet ad summum sacerdotium peruenire.*

Vnde Caius Papa Felici Episcopo,epist. vnica in extremo.

¶ Non nisi per distinctos gradus quisquam ad sacerdotium aspiret.

CAP. I.

ILlud nos statuentes vobis, & omnibus seruare mandamus, vt ad ordines ecclesiasticos sic ascendant in ecclesia, qui ordinari merentur: id est,si quis episcopus esse meretur, sit primùm [k] ostiarius, deinde lector, postea exorcista, inde sacretur acolythus, demum verò subdiaconus, deinde diaconus, & postea presbyter, & exinde, si meretur, episcopus ordinetur.

Vnde Zozimus Episcopus vrbis Romæ ait ad Isychium,epist.1.capitu. 3.

¶ Quæ interualla temporis in singulis gradibus seruanda sint.

CAP. II.

5 IN singulis gradibus hæc tempora sunt obseruanda in ordinib. suscipiendis,vt si ab infantia literas didicerit, à septennio vsque ad annos duodecim recipit tres minores ordines,post annum 12. fiat acolythus.in 21.subdiaconus fiat.post 25. diaconus. post triginta presbyter, deinde mereatur eps ordinari.Eadẽ interstitia seruentur in defensoribus.i.patronis ecclesiæ,si voluerint ad clericatum promoueri.

i ¶ *His temporibus.*] hic intitulatur 77. di. in qua tractat de interstitijs temporum obseruandis. Not.ergo q̃ si quis ab infantia sit mãcipatus militiæ clericali, anno 7. potest ordinari clericus, ostiarius, lector, & exorcista: & sic stabit vsq; ad annũ 12.exinde acolythus vsque ad annũ 20. & postea in 21.subdiaconus, in 25. an. diaconus, in 31.presbyter,exinde p̃t esse episcopus, vt j̃. eo. in singulis. & c.quicunque.28. dist. de his. sed si adultus velit ordinari,sic potest fieri ordinatio, vt per 7. annos recipiat ordines oẽs. in duob. primis quatuor minores,in reliquis q̃n que ordinetur acolytus,subdiaconus, diaconus, presbyter, & episcopus si electus fuerit. infra eo. quicunque. si autem secus factũ fuerit,deponi debet. infra eo.dist.subdiaconus.ex generali tamen consuetudine his omnibus capitulis derogatum est. vbi verò maior necessitas ecclesię incumbit, laicus per annum & dimidium, monachus verò per annum potest recipere omnes ordines, vt j̃.e.c.vlt.

4 Epist. 82. Anastasio.

ILlud.] CASVS. Docet Gelasius in hoc c. quòd si quis vult ad episcopatum ascendere, debet gradatim promoueri, vt primò ostiarius,deinde lector, &c. quod oportet per interstitia temporũ fieri.
k ¶*Primùm.*] s̃.21.di. cleros.contra. s̃.dist.32. seriatim. contra s̃. 44. di.non oportet. 1.contra 59.di.si officia contra. " nam ibi colligit̃, q̃ psalmistatus sit ordo primus:sed melius colligitur ext.de æt.& qualit.cum contingat. Sed dic, quòd hæc dictio, primùm,sequentia respicit, non quòd sit primus ordo ostiarius sed primus est respectu sequentium.
ADDITIO.Ista fuit sententia Lau. Vel potest dici, q̃ ideo tacet de psalmista hic & 92.dist. à subdiacono.quia ille ordo à simplici sacerdote potest conferri. 23. di.psalmista. & noluit enumerare nisi illos qui ab epis conferunt̃ secundum Hug.
IN *singulis.*]CASVS. Zozimus docet hic tempore esse seruanda in ordinib. suscipiendis,vt si ab infantia literas didicerit, à septennio vsque ad annos duodecim recipit tres minores ordines,post annum 12. fiat acolythus.in 21.subdiaconus fiat.post 25. diaconus. post triginta presbyter, deinde mereatur eps ordinari.Eadẽ interstitia seruentur in defensoribus.i.patronis ecclesiæ,si voluerint ad clericatum promoueri.

" Temporũ interstitia sunt in ordinibus obseruanda.

"Psalmistatus est primus ordo.

5 Ans.l.7.c. 49.Raba.de instit.cler.l. 1.c.13.

HIs temporibus.]CASVS. Ostenso quib. temporib.sint clerici ordinandi,nunc in hac 77.distinc. ostendit quæ, vel quanta interstitia temporum in singulis ordinibus sint seruanda, & super hoc triplex regula seruatur. Nam alia seruatur in pueris, qui per interstitia promouentur,quę sunt j̃.eo.in singulis.& quicun-

a ¶ *Si ab infantia.*]i.ſeptimo ann.C.de iu.deli.l.ſi infanti.Io.
b ¶ *Nomen.*]vt ſcribatur in matricula. 50.diſt.contumaces.
c ¶ *Quinquennio.*]poſt ſeptennium.J.e.c.ſubdiaconus.
d ¶ *Exinde.*]poſt 12.annos cum volucrit.
e ¶ *Vel ſubdiaconus.*] vel pro,id eſt, hoc probat in c.ſeq.arg. C.de ver. ſi.l. vlt. arg. ext. de eo qui fur. or. re.c. 2.

† al.mihi ſtetijs.

f ¶ *Xiiij.annis.*] computatis à tempore ſeptennij. hoc reſpicit qđ dicit de infantia.i. ſeptennio,& ita in 21.an. ſubdiaconus fiat.
f ¶ *Xiiij. annis.*]hęc determinatio 14. an. non reſpicit niſi tantũ ſubdiaconatum. quod patet ex c.ſe. vbi dicitur, quòd ab acceſſu adoleſcentiæ vſque ad xx. annum fiat acolythus, & ſubdiaconus, ſed in xv. anno acolythus, in 21. ſubdiaconus.
g ¶ *Pontificatum.*] J. de conſe. diſt. 5. de his verò. ſ.di.18. ſi epiſcopus.& diſt.59.ſi officia.
h ¶ *Defenſores.*] id eſt aduocati,caſtaldi.1.q.3. ſaluator.[a]
i ¶ *Ex laicis.*]J.di.89. indicatum. contra. Sed hic iſti laici erant de foro eccleſiæ, ibi non. & conſtitui debẽt iſti quo ad tẽporalia, nõ quo ad ſpũalia. 16.q.7.in nona.
k ¶ *In ordine.*] contra. Nonne iſti ſunt grandæui, cum eis committatur adminiſtratio.ergo per ſeptem annos tantùm poſſunt aſcendere ad omnes ordines, vt J.c. prox. quare ergo hic dicit ſupradicta obſeruatione. Reſp. ideo vt gradatim omnes recipiant, & nullum prætermittant, nec tamen per tanta interſtitia,vel hoc corrigitur.Io.

a Adde hic, q defenſor appellatur pronus ſiue aduocatus eccleſiæ, extra de elect. venerabilẽ. Itẽ reus dr defenſor. 4. q.4.c. 1. Itẽ cuſtos patronę Romanę eccleſię.28.di.qa ſunt culpæ. Item cuſtos cuiuslibet eccleſiæ, vt hic.Itẽ exorciſta.J.e.monach9 nouitius.Arc.

QVicunque .] Cavs v s. Hoc c.diuiditur in duas par. In 1. proſequitur de pueris: in 2. de grandæuis. In prima igitur dicitur qđ pueri ante pubertatis annos baptizari debẽt, & fieri oſtiarij,lectores, & exorciſtæ,deinde vſque ad xx. an. ita quòd vſque teneatur incluſiuè: inde fiat acolyth9 & ſubdiaconus. poſt 25. diaconus: poſt 30. presbyter,poſt decennium computandũ à 20. an. fiat epiſcopus: qa poſt quam eſt præsbyter,ſtatim fieri poteſt epiſcopus.In ſecunda verò parte dicitur quòd ſi quis eſt grandis ętatis,prius baptizetur, & in primo biennio fiat oſtiarius, lector, & exorciſta.In ſequenti quinquennio fiat acolytus & ſubdiaconus:poſtea diaconus,poſtea presbyter,epiſcopus . Secunda pars incipit ibi, *Qui verò iam.*Sed duo ſequentia capitu. plana ſunt.

‡ Iuo p.6.c. 91.& 92.

l ¶ *Pubertatis.*] i.annum 14.ſecundum quoſdam: ſecundũ H.ante 12. Inſt.qui.mo.tu.ſi.in prin.ext.de deſp.impu. puberes.20.q.1.illud. "vbi incipit adoleſcentia , exſuſſatur & exulat pubertas. Io. quod dicit H.de 12.annis, non eſt verum in maſculo,ſed in puella,vt inſt.qui.mo.ſi.tute.in 1.col.B.

" Pubertas qũ finitur.

m ¶ *Baptizari.*]Sed quare dicit q tũc debeat baptizari,cũ ſit dubium & periculoſum intantum differri baptiſma,vt de cõſe.di. 4. quando quis. & c.ne quod abſit? ideo " dicit quia cum baptiſma ſit ianua omniũ ſacramentorum,vt 32. di §. verùm.in fi.non poſſet ordinari ſi non eſſet baptizatus , ext. de presb. non bap.c.3.non quòd dẽat differri: ſed ſi caſu dilatũ eſt,baptizari dẽt.

" Baptiſma eſt oĩm ſacramentorũ ianua.

n ¶ *Acolythus.*] "Et ita videtur quòd de iure non debeant minores ordines ſimul conferri:quod credo niſi diſpenſatiuè : vel niſi ſit conſuetudo , vt ext. de eo qui fur. or. re. cum H.lator.

" Ordines minores aũ ſimul cõferri poſſint.

o ¶ *Ad diaconij.*]Continentia ſpeunte. ideo hic non dixit de ſubdiaconatu , quia nondum erat ſacer ordo tempore Syrici, qui antiquiſſimus fuit. 32. diſt.erubeſcant. hodie verò eſt ſacer ordo.

ibid.c. 10.

p ¶ *Exinde.*]J.e.di.epiſcopus. contra. Sed referas hoc ad xx.annum, de quo ſermo præceſſit , non ad quinquennium proximum :& ſic erit in xxx. anno, vt ibi dicitur , & ext. de elec. cum in cunctis. Vel dicas eſſe conſtitutionum varietatem. Hug.

q ¶ *Grandęuus.*] ſ.23. anno.[b]vel 30. quia hæc eſt virilis ætas. J.e. c.epiſcopus '.ætas. n. multũ facit ad eruditionẽ. 16. q. 7. hoc ſit. & ſi ſit 23. annorũ , ita recipit oẽs ordines intra 30.annũ, ſicut quilibet alius, qui à pueritia deſeruiuit eccleſiæ. Vel grãdæuus,ſ. 18.annorum:arg.28.di. de his.& 32.di.lectores.

b Hãc ſſam ponit Laur. cuius fuit hæc gl. Sed Hug. ponit 18.vt 28.di. de his. 31. di. lectores. ſed hoc ſecundũ Hu. nõ valet, qa tunc in ſeptennio nõ poſſet recipere oẽs ordines.

r ¶ *Statim.*]ſ.diſ.47.§. 1.ar.contra. Sed non dicit ſtatim,i.incontinẽti: ſed ſtatim,i.paulò poſt. tale ſtatim hẽs. ff.de ꝓcu.qui procuratorẽ.vel ibi non ꝓhibẽt, niſi de epatu & presbyteratu.

s ¶ *Vel habere.*]Ita tñ qꝫ dudum iam promiſerit continentiã.nã præire dẽt continentia , vt 28.diſt.c. priuſquam.ꝑterea de iſto grandæuo non exprimitur in canone. 26.diſ. qui ſine. diſtingue tamen inter ordinem & ordinẽ. & ita arbitrio boni viri relinquitur. ext.de offic.deleg.de cauſis. ff.de iu. delibe.l.1.

c Concord. tex. cũ gl.in l.non aliter. ff.de le. 3.& l.1.ff.đ mi.

t ¶ *Aliud.*]à biennio ſi eſſet in 15.ann.nec refertur ad antecedens quinquennium:quia non præceſſit aliud. ſic C. quomo. & quand.iud.Auth.qui ſemel.

da, ſi ab A infantia [a] eccleſiaſticis miſterijs † nomen [b] dederit, vt inter lectores & exorciſtas quinquennio [c] teneatur, exinde [d] acolythus,vel ſubdiaconus [e] xiiij.annis [f] fiat, & ſic ad benedictionẽ diaconatus , ſi meretur,accedat: in quo ordine qninque annis, ſi inculpatè ſe geſſerit , hærere debebit. Exinde ſuffragantibus ſtipendijs, per tot gradus datis propriæ fidei documentis, presbyterij ſacerdotium poterit promereri: de quo loco (ſi eũ exactior ad bonos mores vita perduxerit) ſummum Pontificatum [g] ſperare debebit. *& infrà.* ¶Defenſores [h] etiam eccleſię, qui ex laicis [i] fiunt,ſupradicta obſeruatione teneantur , ſi meruerunt eſſe in ordine [k] clericatus.

ætatis annum , ſi probabiliter vixerit,vna tantùm , & ea quam virginem communi per ſacerdotem benedictione percepit,vxore contentus,acolythus [n] , & ſubdiaconus eſſe debebit, poſteaque ad diaconi [o] gradum (ſi ſeipſum primitus, continentia præeunte,dignum probauerit) accedat. Vbi ſi vltrà B quinque annos laudabiliter miniſtrauerit,cõgruè presbyterium conſequatur. Exinde [p] poſt decennium epiſcopalem cathedram poterit adipiſci: ſi tamen per hæc tempora integritas vitæ , ac fidei eius fuerit approbata. Qui verò iam ætate grandæuus [q] melioris propoſiti conuerſatione prouocatus, ex laico ad ſacram militiam peruenire feſtinat , deſiderij ſui fructum non aliter obtinebit,niſi eo,quo baptizatur, tempore, ſtatim [r] lectorum , aut exorciſtarum numero ſocietur : ſi tamen eum vnam habuiſſe, vel habere [s] , & hanc virginem accepiſſe conſtet vxorem . Qui dum initiatus fuerit, expleto biennio,per quinquennium aliud [t] acolythus, & ſubdiaconus fiat , & ſic ad diaconatum (ſi per hæc tempora dignus iudicatus fuerit) prouehatur . Exinde iam acceſſu temporum, presbyterio, vel epiſcopatui , ſi eum cleri, ac plebis euocauerit electio non immeritò ſocietur.

A ¶Si ab infantia.] *Prior hæc huius capitis pars ſummatim refertur. integer locus ſic hẽt .* Si ab infantia eccleſiaſticis miniſterijs nomen dederit,inter lectores vſq; ad vigeſimũ ætatis annũ cõtinuata obſeruatione perduret.Si maior iam,& grãdæuus acceſſerit , ita tamen vt poſt baptiſmum ſtatim ſe diuinæ militiæ deſideret mancipari , ſiue inter lectores, ſiue inter exorciſtas quinquennio teneatur,exinde acolytus, vel ſubdiaconus quatuor annis , & ſic ad benedictionem, &c. *Ac ſanè in vno etiã peruetuſto Gratiani codice,& apud Rabanum,lib.1.c. 13. de inſt.cleric.legitur:*quatuor annis, *non,*quatuordecim.*Sed ob gloſſas nihil mutatum,additumve eſt .*

A ¶Vigeſimum.]*In pleriſque vetuſtis exemplaribus , & Gratiani , & epiſtola : atque apud Iuonem legitur* , trigeſimum . *Sed in epiſtola Zozimi , quæ relata eſt in antecedente notatione* , vigeſimum .

B ¶Vltra.] *Sic legitur in omnibus manuſcriptis , & in originali ipſo. In vulgatis erat* intra.

Item Syricius Papa ad Hymerium Tarraconenſem,epiſtola 1.capitu.9 .

¶De eodem.

CAP. III.

I QVicunque itaque ſe eccleſiæ vouerit obſequijs à ſua infantia,ante pubertatis [l] annos baptizari [m] ,& lectorum debet miniſterio ſociari . Qui ab acceſſu adoleſcentiæ vſque ad A vigeſimum

Item ex ſexta ſynodo , capitulo decimoquinto.

¶De eodem.

Subdia-

a *Vbdiaconus.*]¶*Non minor xx.annorum.*] Ita vt cõpleue rit xx.annum. "hoc enim requiritur in honorib.ecclesiasticis, vt ext.de ele. cum in cunctis. licet secus sit in honorib. ciuilibus, [a] vbi sufficit attigisse 25. an. vt ff.de mu. & ho. ad rẽ.licet sit arg.contra j̃.di. ꝓx.c.ꝑsbyter.In usucapionib.sufficit attigisse vltimũ diẽ, vt ff.đ diuer.& tẽp.ꝑsc. in vsucapione. & similiter quantũ ad factionẽ testamenti sufficit attigesse vltimum diem 14.anni, vt ff.de test.qua ætate. Sed quantum ad excusationem ciuilium munerum requiritur quòd annus sit completus, vt ff. de iure imm.maiores. Sed quãtum ad beneficium restitutionis sit computatio de momento ad momentũ. vt ff.de min. l.3. §. minorem. Sed in temporalibus actionib. oportet vt vltimus dies sit completus, vt ff. de act.& obl.l. in omnibus temporalibus. Ioan.

b ¶*Lacuit.*]j̃. 20.q.1. placuit.

c ¶*Salutent.*]Solebãt fortè lecturi in pulpito aliquam salutationem nobis ignotam prẽmittere, vel dicebant, Dominus, vobiscũ. vbi modò dicunt: Iube domine benedicere. 21. distinct.denique.

Episcopus benedictionem.]Casvs.Hoc cap.diuiditur in tres partes. In prima parte dicit quòd minor xxv.annorũ fieri diaconus nõ debet. In secunda parte dicitur, quòd si coniugatus iuuenis voluerit ordinari, requirenda est vxoris voluntas: & seq̃strato cubiculo & religione promissa ordinetur. In tertia parte dicitur, quòd ante xxx. an. presbyter vel eps non ordinet. Secunda pars incipit ibi, *Sanè.* Tertia ibi, *Presbyterũ verò.*

d ¶*Iuuenes.*]idem est de alijs regulariter. ar. 32.q.5.per totum. si sũt senes bene potest alter conuerti: & alter in seculo remanere. extr.de conuer. coniu. cum sis.

e ¶*Sequestrato.*]j̃.81. di.volumus.contra.Sed hic de suspectis. Vel dic ꝙ thalamus tantùm debet sequestrari, non ãt mansio: [b]& hoc obtinet in vxore promouendi: secus est in vxore illius q̃ vult conuerti: quia tunc vxor intrabit religionem. vel si est senex promittet continentiam, vt extr.de conuer.coniu.cum sis.& de illa materia no.28. dist.qa sunt culpæ. "Quid si vxoratũ promouet eps ad minores ordines? debétne ab eo exigere cõtinẽtiã: cũ sine titulo eũ non debeat ꝓmouere, & beneficium simul cũ vxore habere nõ possit: ext.de cle.coni.c.1.& ca.diuersis? Sic: si tamen promouetur, nec exegerit, habebit bñficiũ. ar.32.di.si q. ab eo ãt q̃ vxorẽ nõ habet: nõ est exigenda cõtinentia. 15. q.3.§.cũ autẽ. Io.

f ¶*Religione.*]i. castitate: q̃ qualiter ꝓmitti debet, dixi 32. di.seriatim. nec enim ista debet religionẽ intrare: qa nec vir eius intrat. secus est in vxore monachi vel episcopi ext. de conu.coniu.sane.

g ¶*Antequàm.*]No. "ꝙ canon aliter interpretatur virilem ætatem, aliter interpretatur lex.ff. de mi.l.1.C. de his q̃ veni.ẽta. imp.l. vl. sed diuersificant: qa diuersos habẽt respectus. prætor non habuit respectum nisi ad rerum suarum administrationem.

h ¶*Ne per ætatem.*]ar. ratione ætatis præsumi ꝓ aliquo vel contra, vt s̃.34.di. quorũdam. 33. q.2.antiqui.

In veteri.]Casvs. Quidam epi ante 25. annũ leuitas ordinabant: sed Toletanũ cõcil. ꝓhibet ne hoc decẽtero fiat: sed post 25.annum leuitæ ordinẽtur: & ꝑsbyteri post 30. qđ ꝓbat auctoritate legis Mosaicæ & canonicæ.

i ¶*Leuitæ.*]"In veteri lege à 25. anno Leuitę deseruiebant tabernaculo, & custodiebant vasa tabernaculi aurea. antea non.

k ¶*Tabernaculo.*]" qd sit tabernaculũ, habes ff.de ver.si.l.inde tabernacula.

l ¶*Nos.*] commiscet se alijs, vt citius reprehendat.

m ¶*Pueros.*]"Puer qñque seruũ, qñq; puellam significat.ff. de ver. si.pueri. quandoque dicitur puer 18. annorũ. ff.de ali. & ci.le.l. mela.

n ¶*Leuitæ.*]Omnes q̃ in templo seruiebant, dicebantur Leuitæ: " quia de tribu Leui assumebantur. Sed nũqd conferebatur eis tunc character? Sic, ar.de cõs. dist. j.c. j. sed non idem qui hodie. ar. ext. de sacra vnct. cum venisset. in fi. 21.di.c.1. quod est contra opi. Hug. quam dixi s̃.75.dist.c.1.ꝙ scilicet sine Missa conferatur character. " Sed hodie immutata est forma per Christum. vnde nec Aaron sine Missa conferret hodie characterem.

Si quis.]Casvs. Dicitur hic quòd si quis monach' voluerit ꝓmoueri, vita eius prætęrita requiri debet, si fuerit criminosus vel irregularis, contrahendo cum secunda vxore, vel repudiata.

o ¶*Munus.*[id est, si vult ad ordinem promoueri. Archid.

Monachus.]Casvs. Hoc c. diuidit in duas par. In 1. loquitur de monacho. In 2. de laico. In prima ergo dicitur ꝙ monachus nouitius, si bonæ vitæ & bonæ conuersationis fuerit, intra annum potest oẽs ordines recipere per interstitia breuia in cap. assignata, vt deuotio sancti propositi legitima suppleat interstitia. In secũda par. dicitur, quòd laicus intra

---

« ætas in honoribus & multis alijs necessaria é

a Etiã fortè est rõ, qa honores eccle się poti⁹ spectãt ad on⁹, q̃ honoré. 8.q.1. illud. Io. de Fan.

1 Et concil. Cartha. codicis c. an. 16.

2 Burc.l.2.c. 11. Iuo p.6. c.31. Pã.l.3 c.30.Pol.l.2 tit.27. Ans. l.7.c.96.

3 Iuo par.5. c.365.

4 C.17. Bur. l.2. c.9 Iuo p. 6. ca. 29.Pan.l.3. c.28.

5 Pol.l.2.tit. 27.Bur.l.2. c.12. Iuo p. 6.c.32.Pan. l.3.c.31.

b Vł lra idẽ dicere, cum dicat sequestrato mansionis cubiculo. đ hoc legi. & not. ext.đ cõue. coniu.cõiugat⁹. ibi viđ.

« coniugati an possint promoueri.

CAP. IIII.

SVbdiaconus non minor viginti annorum [a] ordinetur.¶Si quis verò in aliquo ordine sacerdotali præter constituta tempora ordinatus fuerit, deponatur.

Item ex concilio Carthaginensi, cap. 4. [1]

¶De eodem.

CAP. V.

2 PLacuit [b], vt ante vigintiquinque annos ætatis nec diaconi ordinentur, nec virgines consecrentur, & vt lectores populum non salutent. [c]

Item ex concilio Agathensi, cap. 16.& 17.

¶Minoribus xxv.annis leuitica nõ præstetur benedictio.

CAP. VI.

3 EPiscopus benedictionem diaconatus minoribus, quam xxv.annorum, penitus non committat. ¶Sanè si coniugati iuuenes [d] consenserint ordinari, etiam vxorum voluntas ita requirenda est vt sequestrato [e] mansionis cubiculo, religione [f] promissa, posteaquã pariter conuersi fuerint, ordinentur. ¶4 Presbyterum verò, vel episcopum, ante triginta annos, id est antequam [g] ad viri perfecti ætatẽ perueniat, & diaconos ante vigintiquinque nullus metropolitanorũ ordinare præsumat: ne per ętatem [h] (quod aliquoties euenit) aliquo errore culpentur.

Item ex concilio Toletano, 4. capitu.19.

¶De eodem.

CAP. VII.

5 INveteri lege ab anno vigesimoquinto leuitæ [i] in tabernaculo [k] seruire mandãtur: cuius auctoritatem in canonibus & sancti patres secuti sunt. Nos [l] & diuinæ legis & conciliorum præcepti immemores, infantes & pueros [m] leuitas facimus ante legitimã ætatem, ante experientiam vitæ: ideoque ne vlterius fiat à nobis, & diuina lege, & canonicis admonemur †sententijs, vt †à vigintiquinque annis ętatis leuitæ [n] consecrentur, & à triginta presbyteri ordinẽtur.

Item Gelasius Papa ad episcopos per Lucaniam, epist.prima, c.3.

¶Per quæ interualla temporum ordinetur, qui de monachis in clericatum eligitur.

CAP. VIII.

6 SI quis de religioso proposito, & disciplinis monasterialibus eruditus ad clericale munus [o] accedat, in primis eius vita præteritis acta temporibus inquiratur, si nullo graui facinore probatur infectus, si secundam non habuit fortassis vxorem, nec à marito relictam fortitus ostenditur, si [A] pœnitentiam publicam fortassis non gessit, nec vlla corporis parte vitiatus apparet, si seruili, aut originariæ non est conditioni obnoxius, si curiæ iam probatur nexibus absolutus, si assecutus est literas, sine quibus vix fortassis ostiarij possit implere ministerium.

A ¶Si pęnitentiam.] *Hinc vsque ad finem addita sunt ex epistola ipsa, vt melius percipiatur nexus sequentis capitis. Nam post verbum,* ministerium, *continenter apud Gelasium sequitur,* vt si his omnibus, quæ sunt prædicta, fulcitur, continuò lector, &c.

Item eodem capite,& sequenti.

¶De eodem.

CAP. IX.

MONA-

« ætas virilis diuersimodè interpretatur.

Num.8.

† In codice regio, admonemur exemplis.

† al.sed.

« Leuitæ officium.

6 s̃.di.55.c. 1.Anse.l.7. c.47. Iuo p. 3.c.143.

« Tabernaculum.

« Puer quid significat.

« Leuita à leui dicitur.

« character hodie sine Missa non confertur.

intra annum & dimidium poterit promoueri ad omnes ordines si fuerit commendabilis vitæ, vt quod deest tempori, & quod prolixior consuetudo non contulit, supplcat in eo morum probitas:& hæc omnia fiunt de dispensatione propter necessitatem: qua cessante vetus forma seruet. Secunda pars incipit ibi, *Si verò laicus.*

a ¶ *Monachus.*] Hoc c. loquitur secundum casum illum s. dis. 55. priscis s. de dispensatione; præcedentia de iure communi.

b ¶ *Nouitius.*]quia de nouitio maior dubietas videbatur esse.

c ¶ *Vel notarius.*] A notis. i. literis legendis. [a] Pedius tamen scripsit literas non esse notas. ff. de bo. pos. sed cum patrono. §. notis. Notę autem quandoque dicuntur cicatrices. Vnde lex dicit, quòd & notæ & nomina fugitiuorũ ad magistratus sunt referenda. ff. de ser. fu. l. 2. iuxta illud: *Folijsque notas & nomina mandat.*

d ¶ *Defensor.*] exorcista. nam prius fit ostiarius, post exorcista. s. e. c. 1. dicitur exorcista defensor: quia defendit corpus à dæmonibus.

e ¶ *Deuotio.*] "Sicut enim ingenium supplet tempus in bene studente, sic & bonitas ætatẽ: & ita compensatur probitas cum tempore. sic ergo bonitas supplet ætatem sicut tempus, vt C. de prępo. sacro. scr. l. 1. li. 12. & malitia dicitur ætatem supplere. C. si mi. ma. se. dix. l. 3. ext. de despon. impuber. de illis. ita ꝓbitas, & honestas supplet tempus. C. de his qui ve. æta. impe. l. omnes. & ff. de decr. ab or. fa. l. 1. sic aliquid qđ est minus, æquiparatur alij quod est maius, facta cõpensatione hinc inde. 7. q. 1. quęro. & 19. di. in canonicis. Istud idem consideratur in testi. quia fit compẽsatio auctoritatis ad numerũ. ext. de testi. ĩ nostra.

f ¶ *Examinare.*] Arg. quòd si laicus inducitur in testem, diligentius est examinandus quàm clericus, propter maiorem duritiã. 12. q. j. duo.

g ¶ *Conuenientia.*] i. conueniẽtib. ministris.

h ¶ *Vitia.*] i. vitiosos clericos.

i ¶ *Compendia.*]i. vtilitates, vel vtiles ministros.

k ¶ *Quorum.*] " Arg. potest colligi ex hoc quòd tantum valeat testimonium quatuor clericorum, quantum sex laicorum. nam in sesquialtera proportione videtur quod se habeant: sicut se habent sex & quatuor: quia tantum potest clericus facere per annum, quantum laicus per annum, & dimidium. 46. dist. c. pe.

chus [B] [a] verò nouitius [b] morum honestate fulcitur, continuò lector vel notarius [c], aut certè defensor [d] effectus, post tres menses existat acolythus: maximè si huic ætas etiã suffragatur: sexto mense subdiaconi nomen accipiat, ac si modestæ conuersationis, honestæque voluntatis existit, nono mense diaconus, completoque anno sit presbyter: cui tamen, quòd annorum interstitia fuerant collatura, sancti propositi sponte suscepta doceatur pręstitisse deuotio [e].

¶ 1 Si verò laicus quispiam ecclesiasticis est aggregandus officijs, tantò sollicitius in singulis, quæ superius comprehensa sunt, huiusmodi decet examinari [f] personam, quantum inter mundanam, religiosamque vitam constat esse discriminis: quia vtique conuenientia [g] ecclesiæ ministeria reparanda† sunt, non inconuenientibus meritis ingerenda: tanto que magis, quòd sacris aptum possit esse seruitijs, in eorum quęrendum est institutis, quãtum de tempore, quo fuerant hęc assequenda, decerpitur, vt morum habere doceatur hoc probitas, quod prolixior consuetudo non contulit: ne † per occasionem supplendæ penurię clericalis, vitia [h] potius diuinis cultibus intulisse †, non legitimæ familię Domini cõputemur procurasse compendia [i]: Quorum [k] promotionibus, super anni metas [l], sex mẽses nihilominus subrogamus: quoniam, sicut dictum est, distare [m] conuenit inter personam diuino cultui deditam, & de laicorum conuersatione venientem. Quæ tamen eatenus indulgenda credidimus, vt c ecclesijs ab hac occasione cessantibus [n] canonum paternorum vetus forma seruetur.

B ¶Monachus.] *Quomodo hic locus in originali habeat, proxima superiore notatione indicatum est.*

c ¶Vt ecclesijs.] *Hæc multò plenius à Gelasio exponuntur:* Vt illis, inquit, ecclesijs, quibus infestatione bellorum, vel nulla penitus, vel exigua remanserunt ministeria, renouentur: quatenus his, Deo propitio, restitutis, in ecclesiasticis gradibus subrogandis canonum paternorum vetus forma seruetur, nec contra eos vlla ratione prævaleat, quod pro accidentis defectus remedio prouidetur, non aduersus scita maiorum noua lege proponitur, cæteris ecclesijs ab hac occasione cessantibus, quas non simili clade vastatas pristinam faciendis ordinationibus conuenit tenere sententiam.

l ¶ *Metas.*] s. e. di. quicunque. contra. Sed ibi de neophyto: hic de renato ab infantia loquitur. Vel illud regulariter & de iure cõmuni: hoc specialiter ex dispensatione. vnde subijcit, quæ tamen, &c.

m ¶ *Distare.*] j. 8. q. 1. nec sufficere. [b]

n ¶ *Cessantibus.*]Cessante causa concessionis, cessare debet pariter & concessum. vt 1. q. 7. qđ pro remedio. & c. exigunt. s. dist. 55. priscis. 56. dist. Ismael. ar. contra. C. fam. erc. l. 2. Lau.

ADDITIO. Dic vt no. 61. dist. neophytus. & 19. q. 2. duæ. Arch.

DISTINC. LXXVIII.

Qua verò [o] ætate sacerdotes ordinari debeant, Bonifacius [A] Papa diffiniuit dicens.

A ¶Bonifacius.] *Cæteri collectores citant ex decretis Fabiani. Extat apud Martinum Bracarensem in c. græc. synod. capitu. 20. ex Neocæsarien. c. 11.*

¶Ante annos triginta presbyter non ordinetur.

CAP. I.

2 SI quis [p] triginta ætatis suę annos non impleuerit, nullo modo presbyter ordinetur, etiam si valde sit dignus. [q]

[*Item in nouellis Authentica de sanctis. episcopis. §. clericos. apud Iulian. Antec. constit. 123. c. 19.*]

¶De eodem.

PALEA. CAP. II.

3 NEmo presbyter consecretur, qui minor triginta annis sit: nemo diaconus, vel subdiaconus fiat, q minor xxv. annis sit: nemo lectoribus connumeretur, qui minor xviij. annis fuerit: nemo inter diaconissas consecretur sacrosanctę ecclesiæ, quæ minor sit xl. annis, vel ad secundum matrimonium peruenerit.

Item Leo Papa ad episcopos Africanos, epist. 85. c. 1.

¶Non est ordinãdus sacerdos, nisi longo sit probatus examine.

CAP. III.

4 QVID

n ¶ *Cessantibus.*]Cessante causa concessionis, cessare debet pariter & concessum. vt 1. q. 7. qđ pro remedio. & c. exigunt. s. dist. 55. priscis. 56. dist. Ismael. ar. contra. C. fam. erc. l. 2. Lau.

ADDITIO. Dic vt no. 61. dist. neophytus. & 19. q. 2. duæ. Arch.

o ¶ *Qua verò.*] Hic in titulatur. 78. dist. in qua ostendit magister non debere ordinari sacerdotes de iure communi ante triginta annos cõpletos: " quia in tali ætate Dominus baptizatus est, & prædicare cœpit: & quidam alij prophetæ: sed quia & ante hoc tempus prophetæ ad prædicandum missi sunt, possunt necessitate imminente à 25. ann. ordinari. j. eod. dist. c. vlt. arg. ff. ad Tre. filium. §. 1.

p ¶ *Si quis.*] ¶ *Non impleuerit.*] Ext. de ele. cum in cunctis.

q ¶ *Sit dignus.*] argu. est non debere derogari iuri commnni ꝓpter personam. s. dist. 50. ex pœnitentib. dis. 61. miramur. Sed propter necessitatem vel vtilitatẽ derogatur iuri, licet nõ propter dignitatem tantùm, vt 1. quæstio. 7. c. tali. [c]

QVid est manus.] CASVS. Super epistolã ad Timotheũ habetur. Manus cito nemini imposueris, nec communicaueris peccatis alienis. Nunc verò Leo Papa exponit literam Apostoli: & dicit, quòd ille cito manum imponit, qui ordinat aliquem ante congruam ætatem, & ante examinationem, & antequam sit disciplinatus. Et ille communicat peccatis alienis qui efficitur malus: sicut est ille quem ordinat, & in malo est ei similis.

a ¶ *Quid*

[a] Sed hoc expone vel notari°, vel pro ideſt, & sic exponũt Gra. & Hu.

[1] Ibid. c. 4.

[e] Ingenium & alia ꝑs supplere possunt.

† al. deputãda.

† al. nec.

† al. intulisse iudicemur.

[f] al. Examinandus.

[g] Clericus laico prefertur.

[b] Ad idẽ 61. di. in sacerdotibus. s. 4. di. statuim°, & c. deniq;. 1. q. 1. vilissimus.

[c] Ad idẽ 15. q. vlti. c. vlti. & de hoc ẽt no. j. c. c. vlt.

[2] Pol. l. 2. tit. 20. Bur. l. 2. c. 10. Iuo p. 6. c. 30. Pã. l. 3. c. 29.

[3] Poly. li. 2. tit. 27.

[4] s. dist. 61. c. miramur. versi. qd est cito] Ansel. lib. 6. c. 34. Iuo p. 5. ca. 105.

a Cap.1. a ¶ *Quid est.*]Hoc est in epistola ad Timotheum: [a] Manus cito nemini imposueris: neque communices peccatis alienis. b ¶ *Communicare.*] Communicat peccatis alienis qui illis cõsentit,ar.dis.86.c.1.& c.culpam.& c.facientis.83.di.c.quid enim.& c.error.

PResbyter *ante 30.*] Casvs. Dicitur hic, quòd presbyter ante xxx. annos ordinari non debet, licet sit vitæ probabilis: qa Christus tantùm in trigesimo anno cœpit prædicare,& baptizatus est.

†al. laboris.

c ¶ *Ante triginta.*] Potest tamen ei concedi in vigesimoquinto anno regimen parochialis [b] ecclesiæ. ext. de ele.cũ in cũctis.Sed cui incũbet ꝓbatio de ætate, si dubitat de ętate? Dico ꝙ ei q agit,scilicet qui petit ordinem. vnde si maior est actor, ipse probabit se maiorem, siue minorem,[c] vt C. de prob. cum te. C. de in int. restitu. mi. si minorem.ff. de min.minor ex aspectu. Sed si minor est reus tunc aduersarius probabit, vt C. q & aduersus quos. l.1.ff.de mi.de ætate.

b Hoc fortè intelligitur ꝺ cõuẽtuali sẽdm Laur. ſ; intelligas indistincte, vt probatur ext. lib.6.de ele.licet canon. qđ est cõci. Gre.x. ætatis ꝓbatio, cui incumbit.

c Adde an ꝺ ætate filij credatur libro pris vel eiꝰ assertiõi, not. gl.i l.ét ff.ꝺ ꝓb.Bal. i l.neq; natales. C. e.tit.

d ¶ *Prædicauit.*] Sed sacerdotis officium est prædicare, vt 16. q. 1. adijcimus. Vnde est hic ar. contra id quod diximus quòd debeat implere trigesimũ annum Dicit Ioan.Chrysost.quòd de trigesimo anno nondum attigerat Iesu nisi 30. dies.sicut in Euangelio continetur: Erat Iesus quasi annorum 30. Sed est ar.superficiale:[d] sed probatur per hoc quòd ante xxx. annum non possit promoueri.

1 Pol.l.2. tit. 27. Anſ.l.7. c.95. Pann. lib.3.c.29.

2 S. Greg.in Ezechiel. hom.2.

Hier.1.

Matth.4. Act.7.

d Nã factũ Dñi non est trahẽdũ ad cõsequẽtiã, secũdùm B.

HOC REGVLARE EST.Casvs.Dicit nunc Grat. qđ hæc quæ dicta sunt.s.de 30. an. vera sunt,& seruanda de iure communi. Et hoc probat exemplo Christi, & Ioannis Bap. & Ezechielis qui tantũm in xxx.anno prædicare cœperunt,sed dispensatiuè ante tale tempus potest aliquis ad dignitatem presbyterij promoueri.& hoc probat sex exemplis:scilicet Hieremiæ & Danielis, Dauid & Salomonis, Ioannis Euangelistæ & Pauli: qui omnes ab adolescentia acceperunt officium prædicandi,& gubernationem super alios.Et ad hoc probandum induc it seq.ca.cuius casus per se patet.

e ¶ *Prædicasse.*]ante hoc tempus.

f ¶ *Si xxx.annorũ.*] ¶ *Necessitas.*]vel vtilitas,cum illa etiam inducat dispensationem, vt 1.q.7.tali.imo de iure communi(vt videtur) cum enim in 25. anno ad regimen ecclesiæ possit assumi, vt ext.de ele.cum in cunctis. " & quilibet prælatus debeat esse presbyter. 21. q.2.sicut. cum etiam talis debeat eligi, qui per breue tempus possit promoueri, vt ext. de æta. & quali. præterea. Et breue tempus est vt non vacet ecclesia nisi per tres menses ad plus,vt 50.dist. postquam. ergo prædicta ca.videntur correcta.Io.quod non credo, vt ext. de electio. dudum. & extra de præbend. cum iamdudum. in fine.

" Prælatus quilibet ꝑsbyter esse debet.

¶ Necessitate exigente xxv.annorũ presbyteri ordinentur.

CAP. V.

SI triginta annorum non reperiuntur,& necessitas [f] exposcit, 3 à vigintiquinque annis & supra leuitæ,& sacerdotes ordinentur.

DISTINC. LXXIX.

Apostolicus.]Hæc dist.diuiditur in sex par. in quarum prima dicitur, quòd nullus debet eligi in ecclesia Romana nisi à Cardinalib.nec ante mortem Papæ aliquo verbo, vel facto de Papatu debet promitti.Et hoc probat per sex auctoritates.Secunda ibi, *Nullus Pontifice.* Tertra ibi, *Sed quæritur.* Quarta ibi, *Hoc autem.* Quinta ibi, *Electio.*Sexta ibi,*Sicut supra.*Io.de Fan.

Casvs. supra in 23. di.c.1. tractatum est de electione & confirmatione Papæ: nunc verò in hac 79.dist.idem repetit, vt aliquid addat. continet enim hæc di. quatuor articulos. In primo dicit, quod Papa non debet eligi nisi à Cardinalib.In secundo dicitur quid iuris si duo apostolici eliguntur.In tertio dicitur qđ electio successoris dẽt fieri cum deliberatione p̃decessoris.In quarto dicitur quòd electio apostolicorũ soli Deo reseruatur, quæ omnia per suos §§. patebunt.

3 ex isto tex. infertur, ꝙ plura fiunt necessitatis cã, ꝙ aliàs ñ fierẽt. concor. l. ñ solũ §. fi. ff.de excus.tut.

g ¶ *Apostolicus autẽ.*] Hic depingitur 79. distin. in qua specialiter magister agit de electione summi Pontificis, ostendens à quib. debeat eligi: "& dicit qđ à Cardinalib. & quando: quia die tertia post depositionem defuncti,vt j̃.eo. nullus.subdit etiam quid iuris sit cũ duo malo zelio eligunt, vt j̃.e. si duo. vel cum simoniacè aliquis eligitur, vt j̃. ea. si quis pecunia. [e] & dicit qđ à solo Deo potest deijci.de ordinatione cius non tractatur hic, quia de ea dictum est. s̃. 23. dist.in nomine.

4 Pol.l.2. ti. 4.Anſ.l.6.c. 15.j̃.ea.si ꝙs pecunia.

" Papa à q-bus & qñ est eligendus.

e Et j̃.c.1.

Addition. Istud c.non fuit ibi introductum nisi propter ordinationem: & ideo repetit hoc de electione & inthronizatione, & nõ de ordinatione, secundum Hug.

SI *quis.*] Casvs. Statuit Nicolaus in hoc c. quòd si quis sine concordi & canonica electione Cardinaliũ & aliorum religiosorum clericorum fuerit electus, vel inthronizatus,non habeatur apostolicus,sed apostaticus.

h ¶ *Et canonica.*]Quam electionem vocas canonicam?"nũquid dices idem esse quod in aliorum electionib.saltem quo ad hoc vt debeat esse de eadem ecclesia, [f] vel vt melior eligi debeat,[g] vel ẽt prior, [h] vel vt non sit aliquo modo irregularis? Sed breuiter dico,quòd si est electus à duabus partib.amodo nulla admittitur contra ipsum exceptio, nec de vitio eligentium vel electi:quia non esset coram quo iudice exceptiones illæ prẽponerentur.vnde si tertia pars vellet probare electionem esse simoniacam,' non audiretur,vt ext.de ele. licet. qui tamen sic eligunt,peccant:& electio talis vitiosa est.

" Electio Papę h; aliqua specialia.

f Vt 63.dist. nullus.

g Vt 61.dist. metropolitanus.

i ¶ *Sequentium.*]Hi consentire debent: non tamen vocandi sunt de necessitate.

h Vt 75.dist. c. vlt. in fi.

k ¶ *Religiosorum*]s̃.di.23.cap.1.contra.sed ibi dicit religiosos viros præduces, non respectu Cardinalium, sed respectu laicorum.

i De hoc j̃. c. si quis pecuniã. Arc.

Si

Si quis Papa.]CASVS. Hoc c. diuiditur in duas part. In 1. par. dicitur, quòd ille debet deponi qui Papa viuo & incolumi præstiterit fauorem carnalem pro Romano pontificatu: vel qui eo inconsulto subscriptionem fecerit: vel sacramentum dederit alicui: vel suum suffragium polliceatur propter hoc: vel qui hac de causa priuata conuenticula facit. In 2. par. dicitur quód quicunque huiusmodi coniurationes & insidias patefecerit & probauerit, indulgentiam promerebitur & præmiũ. Secunda pars incipit ibi, *Propter occultas fraudes.*

1 Bure. l. 1. c. 223. Inoc. p. 5. c. 336. Poly. l. 1. tit. 4. Ansl. lib. 6. c. 1.

a ¶ *Pro Romano.*] maxime: ar. ĩ. c. nullus Pontifex.

b ¶ *Aut subscriptionẽ.*] aliàs subscriptiones.

c ¶ *Pyctacia.*] Pyctacia hic dicuntur scripta obligatoria. 30. qõ. 3. pyctacium. & secundum hoc dicitur pyctacium à pingendo, vel dicuntur munera quædã: & secundum hoc dicitur à petendo.

ADDITIO. Quidam dicunt quòd est generis fęmini: vnde in quibusdam libris inuenitur hæc pyctacia: sed dico esse literam corruptam: vel esse accusatiuum pluralem: & quod dicitur pyctaciolas. infrà 16. quæstione 7. non obseruetis. dico nõ esse verum: sed debet esse pyctaciola. Hug.

† al. vel C. 5.

2 Poly. ibid.

† al. perse-quitur.

d ¶ *Districtionis.*] id est, districtæ constitutionis sententia.

e ¶ *Pertulerit.*] Ar. in simonia aliquem de se confessum audiri cõtra socios eiusdem criminis. [2] Sed est ar. contra 15. q. 3. nemini. sed subintelligendum est ibi cum simonia: † & ita per hoc ca. determinatur & suppletur illud. vnde colligitur qđ crimen simoniæ & crimen læsæ maiestatis æquiualent, & æquis passib. ambulant, vt 15. q. 3. sanè. & quidem quęcunque personæ recipiuntur in accusatione in erimine læsæ maiestatis, recipiuntur in crimine simoniæ: & cũ ibi recipiantur socij initæ factionis contra se, similiter & hic. Itẽ hic habetur qꝑ aliquis illum cum quo simoniã commisit, de simonia potest accusare: & ille punietur, & iste non: qđ Hug. intelligit vbi res non processit ad actum: ſ. ad donationem vel receptionẽ pecuniæ. Tunc enim vterque debet deponi. Io. quod ego non credo. cum crimen istud procedat ad instar criminis læsæ maiestatis, vt 15. qõ. 3. sanè. in quo si socius criminis probat crimen, remuneratur. vt 6. q. 1. si quis.[b] B. arg. ext. de testi. veniens." Dicunt tñ quidam qꝑ nunquam in simonia socius socium accusat. 15. q. 3. nemini. nisi qñ simul committitur crimen læsæ maiestatis, vt hic. Et ad ca. sane, respondeo qꝑ quo ad quædam, non quò ad omnia simonia æqꝑ passib. ambulat cum crimine lęsæ maiestatis. Sed videtur quòd ille q accusat illum quẽ dicit fuisse socium in crimine, non esset audiendus: Tũ ideo, quia statim puniendus esset, ex quo sponte confessus est crimen suum, vt 2. q. 1. nos in quemquã. Tum quia turpitudinem suam allegans nõ auditur, vt ext. de don. inter dilectos. Sed dic esse speciale in hoc crimine, vt allegans suam turpitudinem audiatur & vt confessio eius nõ puniatur: [c] Tum quia non est directa cõfessio, quando qꝑ ideo confitetur vt accusetur. Sed licet confessio accusatoris non puniatur in simonia tamen confessio testis punitur, vt ext. de ele. per inquisitionem. Sed qd si confessus non potest probare crimen quod intendit? Videtur quòd tunc puniendus sit: qꝑ tacere debuit crimẽ qđ probare non potuit, vt 2. q. 7. plerique. 6. q. 2. si tantũ. qđ concedo. Io. f ¶ *Remuneratione.*] ñ ipso facto, sed à iudice eã impetret, vt C. quib. ex cau. ser. pro prę mio li. acci. l. 1. "& ita inuitat aliquis ꝑ pmiũ ad accusandũ, vt 6. q. 1. §. verũ. & l. si quis cum.

b Aliàs §. vẽrum.

" Simoniacus an socium accusare possit.

3 Deusdedit p. 2. Ansl. l. 6. c. 25. Pol. li. 1. ti. 4.

4 Deusd ibi. Polyc. ibid. Ansel. l. 6. c. 24. S. Ant. l. 6. c. 24.

citẽ qa nõ agitur ad hoc vt crimẽ suũ publicetur, ergo ñ fiat ei ꝓiudiciũ, vt ff. de lib. ag. l. j. in fi. Arc.

"Accusatoribus qñq; præmium datur.

Portebat.]CASVS. Hoc c. & sequens idem dñt: ſ. quòd nullus debet eligi in Papã nisi de Cardinalib. presbyteris, vel diaconib[9], dũmodo inter eos idoneus inueniatur.

Si quis ex episcopis.] CASVS. Hoc c. & sequens ferè eundem habent casum. Dicitur. n. hic quòd si quis clericus vel laicus electioni cardinalium contradixerit, vel sedem apostolicam voluerit vsurpare, anathema sit: & non solùm ipse, sed et oẽs ei fauentes. In seq. c. dicitur, quod si quis cõtradixerit eligentibus Romanum Pontificẽ, anathema sit.

5 Deusd. ibi Ansel. l. 6. c. 26. & 27. In Põtificali Rom. manuscr.

d Adde not. ꝑ Alb. đ Ro. in rubr. C. đ sum. tri. Spti. đ lit. cõt. §. iã nũc videdũ. ver. si vera omnia.

g ¶ *Presbyterorum.*] Ar. Cardinales presbyteros maiores esse diaconibus: [d] & ex illis primò debere eligi, & postea ex diaconis si in illis non inueniatur idoneus: arg. s. di. 23. in nomine. Arg. contra. s. c. proxi. quia ibi prius dicit diaconus,

Item Symmachus Papa in synodo Romana prima, c. 3. & 5.

¶ Papa superstite, eo inconsulto, de electione futuri Pontificis nemo audeat loqui.

CAP. II.

ij' SI A quis, Papa superstite, pro Romano [a] Pontificatu cuiquam quolibet modo fauorem præstare conuincitur, loci sui honore, vel cõione priuetur. Si B quis presbyter, aut diaconus, aut clericus, Papa incolumi, & eo incõsulto, aut subscriptionem [b] pro Romano põtificatu commodare, aut pyctacia [c] promittere, aut sacramentum præbere tentauerit, aut aliquod certè suffragiũ polliceri, vel de hac causa priuatis conuenticulis factis deliberare, atque decernere, loci sui dignitate, atque † communione priuetur. & *infrà.* ¶ 2 Propter occultas fraudes, & coniurationum secretas insidias, quas huius sententia districtionis [d] consequitur†, si quis ad ecclesiasticam pertulerit [e] notitiam consilia eorum qui contra hanc synodum de pontificali egerint ambitu, & rationabili probatione conuicerit, particeps actionis huiusmodi non solùm purgatus ab omni culpa sit, sed etiam remuneratione [f], quæ nõ indigna sit, sub leuet. Vniuersa synodus, &c.

A ¶ Si quis Papa.] *Initium hoc vsque ad versiculum*, Si quis presbyter. *est caput secundum suggestionis Fulgentij archidiaconi Romanæ ecclesiæ: quod vnà cum tribus alijs capitulis, in tomis conciliorum, præcedit primam, vel secundam synodum sub Symmacho, cum hac inscriptione:* Capitula primæ synodi Romanæ sub Symmacho Papa. *In codice verò canonum prænotantur his verbis:* Tituli decretorum Papæ Symmachi numero quatuor.

B ¶ Si quis presbyter.] *Hæc sunt propria verba capitis tertij ipsius synodi, quod est secundum in codice canonum.*

Item ex concilio Stephani Papæ III. [*Deusdedit addit, habita in basilica constantiniana, act. 3.*]

¶ In apostolatus culmen nullus, nisi ex Cardinalibus promoueatur.

CAP. III.

3 OPortebat, vt hæc sacrosancta domina nostra Romana ecclesia (iuxtà quod à B. Petro, & eius successoribus institutum est) ritè ordinaretur, & in Apostolatus culmen vnus de Cardinalibus presbyteris, aut diaconis consecraretur.

Item ex eodem.

¶ De eodem.

CAP. IIII.

4 NVllus vnquam laicorũ, neque ex alio ordine prę sumat, nisi per distinctos gradus ascendens diaconus, aut presbyter Cardinalis factus fuerit, ad sacri Pontificatus honorem promoueri.

¶ *In Pontificalibus manuscriptis vno Vaticano, & altero Cardinalis Sirleti in vita Stephani Papæ III. referendo synodum ipsius tempore habitam, hæc leguntur, ad caput hoc pertinentia.* Tunc allatis sacratissimis canonibus, eisque liquidò perscrutatis, prolata est sententia ab eodem sacerdotali concilio, sub anathemate interdicentes, ne vllus vnquam præsumat laicorum, neque ex alio ordine, nisi per distinctos gradus ascẽdens diaconus, aut presbyter Cardinalis factus fuerit, ad sacri Pontificatus honorem promoueri: & alia plura, quæ canonica indigebant correctione, in eodem concilio statuerunt emendanda.

Item ex eodem.

¶ Anathematizetur episcopus, monachus, vel laicus Romanam ecclesiam inuadens & in gradum filiorum eius prorumpens.

CAP. V.

iij [5] SI quis ex episcopis, vel presbyteris, vel monachis, vel laicis contra canonum, & sanctorum patrum statuta prorumpens, in gradum filiorum sanctæ Romanæ ecclesiæ, id est presbyterorum [g] Cardinalium, & diaconorum ire pręsumpserit, & hanc Apostolicam sedem inuadere quilibet ex supradictis tentauerit, & ad summnm Pontificalem honorem ascendere vo-

conus,&c. Sed ordini literæ non est standū. ff. de sol. nec enim. ADDITIO. Et videas quod de hac materia no. 63. dist. c. metropolitano. Archid.

a ¶ *Perpetuum.*] donec pœniteat. 10. q. 1. quia sacerdotes. simile ext. de const. ex literis. & inst. locati. §. adeo. Aliter sumitur. ff. pro so. l. 1. & 10. q. 2. perpetua. ext. de iureiu. veritatis.

ADDITIO. De hoc no. 70. dist. sanctorum. in 1. gl. & 1. qō. 1. reperiuntur in fi. Arch.

b *Si quis.*] *Seu primatibus.*] Primates appellat quosdā fortè nobiles, q̄ intersunt vt populum arceant, [a] q̄ si iustè mouerentur, exaudirentur.

†al. hanc canonicam.

a Ad hoc artic. 63. di. qasācta. 64. dī. qa p ambitiones. Arc.

Vllus.] CASVS. Mortuo Apostolico vel epō aliquo, Cardinales vel canonici intantū festinabant, q̄ nihil curabāt de sepultura defuncti: quare statutū fuit, q̄ nec Papa nec epō viuente, nec etiam eo defuncto electio fiat successoris, nisi tertia die post sepultnram.

1 Deusdedit ibid. Anst. l. 16. c. 28.

c ¶ *Viuente.*] Idem dicitur ext. de ele. bonæ. Sed nunquid mortuo Papa ecclesia erit mōstrum sine capite, vel nunquid vniuersitas Cardinaliū erit caput? Si hoc dicas, Cardinales tūc temporis possunt deponere episcopum: eadem rōne canonici mortuo epō possūt deponere clericum aliquē. Dic ergo & ecclesiam tunc viuere, & tñ carere capite. "Ar. tamen est, quòd Cardinales suppleant defectum mortui Papæ j̄. co. si qs. Io. melius ext. de maio. & obed. his quæ. & capit. cum olim. B.

2 In Pontificali Rom. manusc.

" Cardinales an suppleant defectum mortui Papæ.

3 Anselm. l. 6. c. 11. Deusdedit p. 1.

SED QVÆRITVR. CASVS. Hic est secundus art. vbi quæritur quid iuris sit, si duo apostolici eligātur temeritate certantium: & quis alteri sit præferendus: & quid de hoc sit, legitur seq. ca.

4 In tomis cōciliorum inter epistolas Bonif.

d ¶ *Honorius.*] Sed q̄d spectat ad Imperatorem statuere aliquid de electionib. contra id 96. di. bñ? Sed istud fecit rogatu ecclesiæ. "Et est ar. ad q. illam q̄ laicus de reb. ecclesiasticis vel spiritualibus possit iudicare. Ar. contra. s̄. dis. 96. denique. sed ibi intelligitur præter auctoritatem ecclesiastici prelati. De hoc dixi extr. de arb. contingit.

" Laicus an possit de rebus ecclesię iudicare.

Si duo.] CASVS. Bonifacius Papa rogauit Imperatorem Honorium vt conderet legem, qua doceretur quid esset faciendum, si duo apostolici temeritate certantium eligantur. Constituit ergo Honorius, quòd neuter illorum duorum sit Papa. sed noua electione communi consensu tertius eligāt.

" Electio facta p Cardinales, si dicatur cōtra fas esse, qs erit iudex.

e ¶ *Contra fas.*] Et ideo neuter obtinet, vt ext. de ele. considerauimus. nec priuantur Cardinales hoc casu potestate eligendi, contra id ext. de elec. cum in cunctis. " Sed quis erit iudex de hoc an electio sit contra fas? Non ipsi Cardinales, quia si sic, essent iudices in proprio facto. nam nullus superior potest inueniri, vt ext. de ele. licet. in fi. Dic istud cap. locum habere quando neuter est electus à duabus partibus. Vel dic quòd cō cilium conuocabitur.

f ¶ *Nullum.*] s̄. di. 63. si fortè contra. Sed quod hic dicitur, sit cum vtraque pars ducitur malo zelo. ibi cum vtraque pars bono zelo ducitur: & hoc patet p hæc verba, contra fas.

HOC AVTEM. CASVS. Dicit nūc Gratianus, quòd c. si duo. intelligitur quando vterque malè est electus: & non intelligitur quando vnus per apostasiam ordinatur. & alter canonicè: cuius electio facta fuit extra Vrbem propter intrusionem alterius.

5 j̄. dis. 97. c. Victor Honorius. Anst. lib. 6. c. 17.

†certantes] Orig.

Si quis pecunia.] CASVS. Constituit Nicolaus Papa, q̄ si quis pecunia, vel alio modo illicito vsurpet sedem apostolicum: non apostolicus, sed apostaticus habeatur: & liceat Cardinalib. cum anathematizare, & laicorum auxilio eum repellere: & si electio successoris intra vrbem fieri non potest, fiat extra: & electus habeat plenam potestatem disponendi res in vtilitatem ecclesiæ, & faciendi omnia quasi esset inthronizatus.

6 In fine.

g ¶ *Non apostolicus.*] videtur per principium istius cap. "quòd Papa de simonia possit accusari: quia non est apostolicus, sed apostaticus. & quia simonia hæresis est. 1. q. 1. eos qui. & c. fertur. & c. liqueat. & per primum cap. huius dist. quod non credo. & loquitur hic de eo qui per simoniam electus est ab illis, qui non habebant potestatem eligendi, non à Cardinalibus. " Simonia autē largè dicitur hæresis, non secundum quod Papa, vel alius de hæresi potest accusari, cum scilicet errat aliquis in articulis; fidei sed anteq̄ eligatur Papa, exceptione cuiuslibet criminis repelli poterit. Sed pone quòd aliquis accusat Cardinales, quòd simoniacè elegerint Papam (hoc enim licitè potest fieri, vt inf. cap. proximo.) nunquid si probata fuerit simonia, Papa deponetur? Non. arg. 2. q. 5. interrogatum. ff. de adul. denuntiasse. Sed quid si dum vxor tua creditur mortua, eligeris in Papam & consecraris, & vxor tua te repetit, an ei reddendus es, vel si tu neges eam tuā vxorem esse, apud quem cognoscetur, cum Papa iudicari non possit nisi de hæresi? Respon. si reuocetur in dubium, non est cogendus stare iudicio alicuius, imo excipere potest, Dominus est qui me iudicat. 9. q. 3. aliorum. " Si autem certum est, tenetur ei reddere debitum, nisi mulier induci possit ad continentiam obseruandam, vel abrenuntiabit papatui, & satisfaciet vxori, &c.

7 ſ. ferè idē dist. c. si qs Apostolicę. Anst. l. 6. ca. 16. Pol. l. 1. tit. 4. Iuo p. 4. c. 8.

" Papa vtrū possit accusari de simonia.

" Simonia dī hæresis.

h ¶ *Laicis.*] infra distinct. 96. cap. 1. contra. Sed illud generaliter

" Coniugatus in Papa electus, an debitū reddere dēat.

Deusdedit presbyter Cardinalis tituli Apostolorum in Eudoxia, pa. 2. c. 131. refert multa ex synodo habita à Stephano tertio, in quibus caput hoc integrum continetur.

Item ex concilio Leonis Papæ IIII.

¶ Anathema sit, qui canonicæ electioni Romani Pontificis contradicere præsumpserit.

CAP. VI.

iiij [1] SI quis ex sacerdotibus, seu primatibus [b] nobilibus, seu cūcto clero sanctę Romanæ ecclesiæ, electioni Romani Pontificis contradicere præsumpserit, sicut in concilio Bonifacij, & Stephani Papæ legitur statutum, anathema sit.

Item ex concilio Bonifacij Papæ III. [2]

¶ Nullius episcopi fiat electio nisi post diem tertium depositionis alterius.

CAP. VII.

2 [3] NVllus, Pontifice Romano viuente [c], aut episcopo ciuitatis suæ præsumat loqui, aut partes sibi facere, nisi tertio die depositionis eius, adunato clero, & filijs ecclesiæ: & tunc electio fiat.

3 Sed queritur, si duo concertantiū temeritate electi fuerint, quis eorum alteri preferendus sit? De his ita scribit Honorius [d] Augustus ad Bonifacium Papam. [4]

¶ Si temeritate cōcertantium duo fuerint ordinati.

CAP. VIII.

5 SI duo fortè contra fas [e] temeritate concertantium† fuerint ordinati, nullū [f] ex his futurū penitus sacerdotē, sed illū solum in sede apostolica permansurū, quē ex numero clericorum, noua ordinatione diuinum iudicium, & vniuersitatis consensus elegerit.

4 Hoc autem capitulum non de eo intelligendum est, qui vno per Apostasiam ordinato, à Cardinalibus, & religiosis clericis Apostolicę sedi inthronizatur: etiam si ille apostaticus ita cathedram beati Petri violenter tenuerit, vt canonica electio intra Vrbem fieri non valeat.

Vnde Nicolaus Papa II. in concilio Romano statuit dicens. [6]

¶ De eo qui per pecuniam, vel populari tumultu, non canonica electione ordinatur.

CAP. IX.

v [7] SI quis pecunia, vel gratia humana, vel populari, seu militari tumultu, sine concordi, & canonica electione, ac benedictione Cardinalium episcoporum, ac deinde sequentium ordinum religiosorum clericorum fuerit Apostolicæ sedi inthronizatus, non Apostolicus [g], sed apostaticus habeatur, liceatque Cardinalibus episcopis, cum religiosis, & Deum timentibus clericis, & laicis [h] inuasorem etiam cum anathemate, & humano auxilio, & studio à sede Apostolica repellere, & quem dignum iudicauerint præponere. Quòd si hoc intra vrbem perficere nequiuerint, nostra auctoritate Apostolica cōgregati in loco, qui eis placuerit, eligant quem dignio-

liter prohibetur.[a] in alijs quod ſpecialiter contra inuaſorem Apo.ſedis permittitur,vel ſingulis referenda ſunt'ſingula:licet clericis anathematizare, & laicis humano auxilio à ſede Apoſtolica pellere. Et ſic aliquis punitur ſimul pœna canonica & ciuili, [b] contra id extra vt lit.non conteſt.quoniam.in fine. Sed hoc ſpeciale eſt in intruſo, in quo non ſufficit altera pœna. 23. quæſtio. 5.cap. quid ergo.

a Alias,phibetur in malis. hoc ſpāliter,&c.

b De hoc 16 q.j.ſtatuim

†al.in

a ¶ *Intronizatus.*] ſi. 23. diſt. in nomine.

ELECTIO. Casvs. Hic eſt tertius articulus, vbi dicitur quòd electio ſucceſſoris debet fieri cum deliberatione anteceſſoris.

SI transitus.]Casvs. Symmachus Papa ſtatuit, vt ſi mors inopinata contingat, ita vt anteceſſor non poſſit ante decernere de electione ſui ſucceſſoris,ſi quidem ab omnib.fuerit canonicè electus, conſecretur. Si autem (vt fieri cōſueuit) duo eligantur,electus à pluribus præferatur, niſi fuerit ſimoniace electus.

1 Deuſdedit ibid. Pol.ib. Anſ.l.6.c.1. Pan.l.3.c.2.

b ¶ *Non poßit.*]j. 8. q.1.epiſcopo non.contra. Solutio.“aliud eſt de ſui ſucceſſoris electione cum fratrib.deliberare, quod poſſet fieri, vt hic permittitur,& aliud eſt ex teſtamento quaſi dignitatis ſuæ hæredem ſubſtituere. quod ibi penitus prohibetur, quia nec Papæ licet, [c] quia hoc nec Moyſes potuit.8.q.1.Moyſes. nec eſt trahendum ad conſequentiam factum Petri Clementem ſubſtituentis ſibi. 8. q.1. c.1. quia & ad eius vmbrā curabantur infirmi. de hoc dici conſueuit. 1. q.1,Petrus.

“ Papa an d ſuo ſucceſſore poſſit cum Cardinalibus deliberare.

† al. conuenerit.

c Sed nūqd Papa p̄t dare licētiam alij, vt eligat ſibi ſucceſſores, certè ſic, 7.q.1. petiſti. quare ergo ñ p̄t ſibi eligere? Reſp.Hu. q̄ multa ſunt, q̄ alijs indulgem⁹ licitè, nobis tñ talia indulgeri ñ licet. Ēps em̄ ſæpe cū alijs diſpenſat, priuilegiū vel honorē dat alijs.S3 nūqd talia poſſit ſibi impēdere? ñ, qa nemo aſſumit ſibi honorē 8.q.1. in ſcripturis. ſecūdùm H.

c ¶ *Sententia plurimorum.*] ſc.duarum partium ext. de ele.licet.

d ¶ *Careat.*] accuſabitur ergo iſte de ſimonia, nec præiudicabitur Papę, argumen. 2. quæſtione 5.interrogatum eſt.

SICVT. Casvs. Hic eſt quartus articulus in quo dicitur, q̄ electio ſummorū Pontificum ſoli Deo reſeruatur,licet electio à Cardinalib. fiat. Quod probatur ſeq.cap. cuius caſus planus eſt.

2 Iuo par.5. c.2.38.

e *Electionem.*] & ita fallit regula, ad quem ſpectat inſtitutio,& deſtitutio. 16. quæſtio. 2. viſis. quia benedicere poteſt,& maledicere, qui ligare,& abſoluere poteſt,vt 21.diſ. inferior.& c.denique.

Oca verò.]Hæc diſt. diuiditur in duas part. in quarum prima quęritur vbi debeat fieri ſedes patriarchalis,vel primatum vel metropolitanorū vel ep̄orum, vel aliorum minorum.Secunda ibi,*Sedes autem.* Io. de Fan.

Casvs. Supra oſtendit quando & à quibus clerici debeant ordinari:nunc verò in hac 80.diſtinc.oſtendit in quibus locis debeant præponi patriarchæ,archiepiſcopi, epiſcopi, & presbyteri. Patriarchæ debent poni in capitibus prouinciarum, vt infra 99.diſtinct.prouinciæ. archiepiſcopi in ſingulis prouincijs,vt infra 6. quæſt. 3. ſcitote.epiſcopi verò in ciuitatibus. Presbyteri per caſtella & villas, vt j.eo.epiſcopi.

f ¶ *Loca.*]hic intitulatur 80. di. ſupra magiſter oſtendit à quibus & quando ſint ordinandi clerici, nunc ſubdit in quib. locis ordinandi debeant ordinari.& qui dem primates ibi conſtituuntur,vbi olim ponebantur “ protoflamines gentilium.archiepiſcopi vbi“ archiflamines. epiſcopi vbi eorum“ flamines. & hoc ex maxima parte factū eſt inſtitutione beati, Petri,vt j̄.e.c.1.& 2.

“ Protoflamines.

“ Archiflamines.

“ Flamines.

3 Extat apd Stephanū. j. epiſt.2.c.5.

VRbes.]Casvs. Hoc c. loquit̄ de primatib. gentilium & Chriſtianorum. Eſt ergo caſus. Lucius conſultus fuit in quib. locis primates Chriſtianorum ſunt collocandi: qui reſpondet dicens, quòd multo tempore ante aduentum Chriſti verbes ſunt ſtatutæ, in quib. erant primates gentilium, ad quos ipſi gentiles pro maioribus negotijs appellabant,& in eiſdem locis poſt aduentum Chriſti apoſtoli & eorum ſucceſſores poſuerūt primates Chriſtianorum, ad quos(ſalua apoſtolica auctoritate) epiſcoporum maiora negotia ſunt referenda.

4 Anſ.lib.6. c.118.

†al.Archiflamines.

g ¶ *Statutæ.*] à gentibus. & ita eſt arg. quòd conſtitutiones gentilium ſunt authenticæ. argum.99. diſtinc. cap. 1. Nec eſt contra. 13. quæſtio.1.cap.1.nam illud de parochijs,hoc de ciuitatibus.

5 Leo ix.ep. 3.Pol.l.2.ti. 22.Burc.l.1. c.155. Anſ. l.6.c.113.

h ¶ *Appellabant.*]ergo bene dicitur, appello Papam, appello ſedem Apoſtolicam,& Apoſtolus dixit, Cæſarem appello.

†iudicia] Orig.

i ¶ *Patriarchas.*] Repetitio eſt eiuſdem, “ quia idem eſt primas & patriarcha.99.diſt.c.1.ſicut. & dicit lex differentia tantùm nominis eſt inter pignus & hypothecam.ff.de pi. res hypothecæ. §.inter pignus.

“Primas,& patriarcha idem.

IN illis.]Casvs. Gentiles habebāt tres ordines ſacerdotum,ſcilicet primiflamines,archiflamines,& flamines.Loco primiflaminum Petrus iuſſit poni patriarchas, qui de maioribus.aliorū epiſcoporū cauſis cognoſcunt.Loco archiflaminū, archiep̄os. Loco flaminū,epiſcopos, qui in ſingulis ciuitatib. ſinguli eſſe debent.

k ¶ *Petrus.*]arg.à tempore Petri eſſe limitatas prouincias.

l ¶ *In fide.*]j.24.qō.1.quoties.contra j̄. 16.q. 1.frater noſter.

con-

---

rem, & vtiliorem Apoſtolicæ ſedi perſpexerint, conceſſa ei auctoritate regendi, & diſponendi res, & † vtilitatem ſanctæ Romanæ eccleſiæ, ſecundum quòd ei melius videbitur, iuxtà qualitatem temporis,quaſi iam omnino intronizatus [a] ſit.

5 *Electio verò Romani Pontificis etiam cum deliberatione prædeceſſoris fieri debet.*

Vnde Symmachus Papa ait in ſynodo Romana prima.c.4.

¶ Si Papa de electione ſui ſucceſſoris ante decernere non potuerit.

CAP. X.

1 SI trāſitus Papæ (quod abſit)inopinatus euenerit, vt de ſui electione ſucceſſoris (vt ſuprà placuit) non poſſit [b] ante decernere, ſi quidem in vnum totius inclinauerit † eccleſiaſtici ordinis electio,conſecretur electus epiſcopus. Si autem,vt fieri ſolet, ſtudia cœperint eſſe diuerſa eorum, de quibus certamē emerſerit,vincat ſententia plurimorum [c] ſic tamē,vt ſacerdotiō careat, [d] qui captus promiſſione, non recto iudicio de electione decreuerit, Synodus dixit, placet,&c.

6 *Sicut ſuprà monſtratum eſt, electio ſummorum ſacerdotum à Cardinalibus, & religioſis clericis fieri debet,electio verò eorum,iudicio diuino reſeruata eſt.*

Vnde Anacletus Papa ait ad epiſcopos Italiæ,ep.2.c.2.

¶Summorum Pontificum electionem ſibi Dominus reſeruauit.

CAP. XI.

2 ELectionem [e] verò ſummorum a ſacerdotū ſibi Dominus reſeruauit,licet electionem eorum bonis ſacerdotibus, & ſpiritualibus populis conceſſiſſet.

10 a ¶Summorum.]*ſequebatur.* Pontificum vel ſacerdotum. *Sublatæ ſunt duæ priores voces, quia neque in originali,neque apud Iuonem,neque in vetuſtis Gratiani exemplaribus leguntur.*

DISTINC. LXXX.

1 20 ps *LOca* [f] *verò, in quibus primates, patriarchæ, archiepiſcopi, epiſcopi, presbyteri ſunt ordinandi, hæc ſunt ſecundum Lucium Papam,& Clementem,atque Anacletum. Ait enim Lucius Papa.* 3

¶In quibus locis primates, vel patriarchæ debeant ordinari.

30

CAP. I.

4 VRbes,& loca, quibus † primates præſidere debent,non à modernis, ſed etiā multis ante aduentum Chriſti ſunt ſtatutæ [g] temporibus, quarum primates etiam gentiles, pro maioribus etiam negotijs appellabant. [h] In ipſis verò vrbibus poſt Chriſti aduentum,Apoſtoli, & ſucceſſores eorum, patriarchas [i], vel primates poſuerunt, ad quos epiſcoporum negotia (ſalua in omnibus Apoſtolica auctoritate) & maiores cauſæ, poſt Apoſtolicam ſedem ſunt referendæ.

40 50

Item Clemens Papa ad Iacobū, epiſt.1.

¶De eodem.

CAP. II.

5 IN illis verò ciuitatibus, in quibus olim apud ethnicos primi†flamines eorum, atque primi legis doctores erāt, epiſcoporum primates poni, vel patriarchas beatus Petrus [k] pręcepit, qui reliquorū epiſcoporum cauſas †,& maiora, quoties neceſſe foret negotia in fide [l] agitarent. *& paulò poſt.*¶In illis autem ciuitati-

60 70

3 Extat apd Stephanū. j. epiſt.2.c.5.

†flamines] Archiflamines.

†iudicia] Orig.

“Primas,& patriarcha idem.

patriarcha.99.diſt.c.1.ſicut. & dicit lex differentia tantùm nominis eſt inter pignus & hypothecam.ff.de pi. res hypothecæ. §.inter pignus.

IN illis.]Casvs. Gentiles habebāt tres ordines ſacerdotum,ſcilicet primiflamines,archiflamines,& flamines.Loco primiflaminum Petrus iuſſit poni patriarchas, qui de maioribus.aliorū epiſcoporū cauſis cognoſcunt.Loco archiflaminū, archiep̄os. Loco flaminū,epiſcopos, qui in ſingulis ciuitatib. ſinguli eſſe debent.

k ¶ *Petrus.*]arg.à tempore Petri eſſe limitatas prouincias.

l ¶ *In fide.*]j.24.qō.1.quoties.contra j̄. 16.q. 1.frater noſter.

con-

" Fidei quæstio est referenda ad sedem Petri.

contra " vbi dicitur, ꝙ tantùm ad Petrum est referẽda quæstio fidei. sed expone hoc in fide, i. fideliter. Vel posſũt agitare causas fidei, sed nõ procedere ad sententiã. vel distingue q̃ sint qui dubitãt. nã si laici, videt, ꝙ epi possint determinare. ext. de hær. ad abolendã. si clerici, Papa. ext. e. tit. cũ Christus.

a ¶ *Tenebant.*] i. reputabant.

b ¶ *Singulos.*] ar. ĩ vna ciuitate non plures esse debere epos[a], de Auguſtino & Valerio fuit spãle, vt j. 7. q. 1. non aũt. " Sed quid de Venetis q̃ patriarchã habẽt & epm? Sed dic ꝙ non est patriarcha Venetorum, sed Grandẽsis, qui locus differt multum à Venetijs.

a Ad hoc extra. ḋ off. or. qm̃. 22. q. 2. sicut.

1 Addꝺ qd sit ciuitas, qd villa, & q d castrũ, not. Bar. in l. j. §. si autẽ. ff. de no. ope. nun. & l. si hęres. ff. de lega. 1.

" Veneti patriarchã, & epm habẽt.

c ¶ *Vocabulo.*] nam olim, &c. 95. dist. olim.

d ¶ *Par.*] s. dis. 21. ĩ nouo. cõtra. 24. q. 1. loquitur. cõtra. Sed par fuit quo ad consecrationẽ, non quo ad administrationem.

E *Piscopi.*] Casvs. In hoc c. notaẽ duplex differentia inter epos & psbyteros. Prima est, quia epi nõ debent poni in ciuitatib. quin etiam sint magnę & non paruæ: presbyteri verò per castella. Secunda differẽtia est, quia episcopus nõ pót consecrari ab vno epo, sed presbyter sic.

2 Idem est Clementis in epist. px. citata. Bur. l. 1. ca. 4. Iuo p. 5. c. 58. & 98.

e ¶ *Non in castellis.*] quandoque tamen episcopus est ĩ castro. 16. q. 1. & temporis. vbi dicitur Cumani castri sacerdos.

" Leges vbi debẽt legi.

f ¶ *In modicis.*] " similiter leges in maiorib. ciuitatib. & regalibus tantùm sunt docendę, vt in proœmio. ff.[b]

b Conc. l 1. C. d[illegible]li. vr. Ro. [illegible] 1.

g ¶ *Singuli.*] argu. nullum debere in duabus ecclesijs intitulari[c].

† quemcunque] Orig. c 70. distin. sanctorum.

h ¶ *Vilescat.*] quantũ ad vulgi opinionem. nam propter hoc non est vilior episcopus, vt 93. dist. legimus. Similiter sponsa non est statim tradenda, ne vilescat desideranti, vt 27. quæst. 2. institutum. est simile in fide susceptа per vim, vt 45. distin. de Iudæis. " Sic episcopus non erit solus, ne vilescat per hoc. 93. distin. diaconi qui. idẽ est in pœnitentia non iteranda. de pœnit. dist. 3. quamuis. & 50. dist. quamuis.

3 Pol. l. 2. ti. 23. Burc. l. j. c. 32. Iuo p. 5. cap. 107. & 143.

" Eps ñ dẽt esse solus.

I *Llud.*] Casvs. Statuitur in hoc c. vt in minoribus locis, & vbi est paucitas hominum ponantur presbyteri, & eorum cura sufficiat: episcopi verò in frequentiorib. ciuitatibus, & maiorib. populis.

4 ext. de priuil. c. 1.

i ¶ *Et vbi.*] vt & j. 16. q. 1. felix episcopus, & c. multis concilijs. & 16. q. 1. plures.

bus, in quibus dudum apud prædictos erant archiflamines, quos tamen minores tenebant[a] quàm memoratos primates, archiepiscopos instituipræcepit. *& infrà.* ¶ In singulis verò reliqs ciuitatibus[1] singulos[b], & nõ binos, vel ternos, aut plures, episcopos constituipræcepit, qui non primatum, aut archiepiscoporum, aut metropolitanorum nomine, quia matres ciuitatum nõ tenent, sed episcoporum tantùm vocabulo[c] potirentur: quoniam nec inter ipsos Apostolos par[d] institutio fuit: sed vnus omnibus præfuit.

Item Anacletus epist. 3. c. 2.

¶ De eodem.

CAP. III.

2 EPiscopi nõ in castellis[e], aut modicis[f] ciuitatib. debent constitui: sed presbyteri per castella, & modicas ciuitates, atque villas debẽt ab episcopis ordinari, & poni: singuli[g] tamen per singulos titulos suos. Et episcopus non ab vno, sed à pluribus debet episcopis ordinari, & vt dictum est, non ad modicam ciuitatem, ne vilescat[h] nomen episcopi: sed ad honorabilem vrbem titulandus, & denominandus est. Presbyter verò ad qualemcunque † locum, vel ecclesiam in eo constitutam est præficiendus.

Itẽ Leo Papa ad episcopos Africæ, epist. 85. c. 2.

¶ De eodem.

CAP. IIII.

3 ILlud sanè, quod ad sacerdotalem pertinet dignitatem, inter omnia volumus canonum statuta seruari, vt non in quibuslibet locis, neque quibuslibet castellis, & vbi[i] ante non fuerunt, episcopi cõsecrentur[k]: cum vbi minores sunt plebes, minoresque conuentus, presbyterorum cura sufficiat. [4] episcopalia autem gubernacula non nisi maioribus populis, & frequentibus ciuitatib. oporteat præbere: ne, quod sanctorum Patrum diuinitus inspirata decreta ve tuerunt, viculis, & possessionibus, vel obscuris, & solitarijs municipijs tribuatur sacerdotale fastigium.

Item ex concilio Laodicẽsi, c. 57.

¶ De eodem.

CAP. V.

NOn debere in vicis, & villis † episcopos ordinari, sed visitatores[l] A, id est, qui circumeant, constitui: hos autẽ, qui antehac ordinati sunt, nihil agere censemus sine cõscientia episcopi ciuitatis. Similiter etiam presbyteri[m] nihil sine præcepto[n], & consilio episcopi agant.

k ¶ *Consecrentur.*] nisi multitudo excreuerit, vel gens de nouo sit conuersa ad fidem, vt j. 16. q. 1. præcipimus. argu. dist. 99. nulli archiepiscopi. ext. de eccle. ædifi. ad audientiam[d].

d Idẽ & in alio casu 7. q. 1. temporis. 12. qu. 2. abbatibus.

On debere.] Casvs. Laodicense concilium statuit vt episcopi non ponantur per vicos & villas, sed visitatores. i. archipresbyteri, qui debent visitare parochias: qui sine consilio & conscientia epi ciuitatis nihil agere debent.

A ¶ *Sed visitatores.*] *In codice græco impresso legitur,* ἢ περιοδευτὰς, *in trib. autem manuscriptis,* ἀλλὰ περιοδευτὰς.

2 *Sedes autem episcoporum non longo interuallo debent disiungi, vt ad consecrationem sui comprouincialis sine difficultate possint occurrere.*

Vnde Gregorius Augustino Anglorum Episcopo, responso octauo.

¶ Episcopales sedes non longo interuallo à se debent disiungi.

CAP. VI.

5 FRaternitatem tuam ita volumus in Anglia episcopos ordinare, vt ipsi sibi episcopi longo [o] interuallo minimè disiungantur: quatenus nulla sit necessitas, vt in ordinatione alicuius episcopi conuenire non possint. Nam episcopoporum ordinatio sine aggregatis trib. [P], vel quatuor episcopis fieri non debet.

l ¶ *Sed visitatores.*] i. archidiaconos, vel archipresbyteros.

m ¶ *Similiter etiam presbyteri.*] j. 12. q. 2. abbatib.

n ¶ *Sine præcepto.*] si volunt res ecclesię alienare. 12. qu. 2. abbatib. vel intellige de pcepto generali[e], vt 16. q. 1. cunctis.

SEDES AVTEM. hæc est secunda pars distin. in qua dicitur ꝙ episcopales sedes debent esse vicinæ. Ioan. de Fan.

e Sic ét no. 75. di. c. 1. & hoc rõe officij ecclesiastici, secundum H. † al. castellis.

F *Raternitatem tuã.*] Casvs. Præcepit Greg. Augustino Anglorum episcopo, vt ordinaret episcopos non longo interuallo inter se distantes, vt leuiter possint conuenire ad episcoporum ordinationem faciendam: quæ ad minus cum tribus episcopis, vel quatuor fieri debet & conuenit.

5 Pann. l. 3. c. 16.

o ¶ *Longo.*] Dicunt quidam longo vt viginti miliarium. argument. ff. de verborum significatio. l. 3. melius hoc relinquitur arbitrio boni viri, id est iudicis. argumen. ff. de iure deliberan. l. 1. extra. de offi. iud. del. de causis. Vnde si multum distant ciuitates illæ inter se, in locis intermedijs debet poni episcopus. " conuenienti ergo interuallo debent distingui, habita consideratione situs & qualitatis regionis ipsius, & difficultatis viarum. sic. 16. qu. 1. & temporis.

" Eꝑatus sunt distinguendi interuallo cõuenienti.

p ¶ *Tribus.*] ad minus. s. dist. 51. c. vlt. s. distin. 64. episcopum.

DISTIN. LXXXI.

1 ps HAec de ordinandis[q], & ordinatoribus, atq; de singulorum graduum distinctionibus, & officijs dixisse nos sufficiat. Verùm quia aliquantulum diffusius in his immorati sumus, quædam præcedentibus cohærendistinctionum, & protenditur vsque ad 93. distinct. Et diuiditur hæc dist. in quatuor partes: in quarum prima probat qualiter intelligitur illud verbum, *Oportet episcopum esse sine crimine.* Secunda ibi, *Quolibet.* Tertia ibi, *Clericus.* Quarta ibi, *Oportet.*] Io. de Fan.

HAec de ordinandis.] In hac distin. incipit sexta pars tractatus

CASVS. Egit suprà Gratianus de ordinationibus & officijs singulorum. Ab hoc verò loco vsque ad 91. dist. breuiter epilogat quædam c. apostolicæ regulæ, vt addat quædam quæ prætermiserat. Et continuans dicta dicendis, primò ponit de primo c. apostolicæ regulæ: scilicet, oportet episcopũ esse sine crimine, i. sine peccato mortali: quod verum est non solùm de episcopo, sed etiam de quolibet prelato: ꝙ probat per seq. c.

Tit. 1.

q ¶ *Hæc de ordinãdis.*] A 25. dist. vsq; ad 50. tractauit magister 13. ca. apostolicæ regulæ. Sed quia quędam omisit, idco ab hac 81. dist. vsq; ad 93. dist. nouem c. apostolicæ regulæ repetit: non ordine illo quo illa executus est. Et in hac exequitur illud, oportet eꝑm esse sine crimine. addit ẽt de incontinentibus, in quo includitur secundum ca. apostolicæ regulæ, & ꝙ qui priuat officio, debet priuari beneficio [a]. & quòd archidiaconus solus nõ dẽt accedere sub prætextu humilitatis ad tabernacula matronarum [b].

Beda ad Tit. 1.

Tit. 1. & 1. Tim. 3.

a Vt j. c. si qs sacerdotum. Archi.

b Vt j. c. clericus. & ca. seq.

a ¶ *Sub epilogo.*] id est, breui repetitione superiorum.

ADDITIO. Et dicitur ab epi, quod est supra, & logos, quod est sermo. Arch.

1 Aug. ibid. sup. s. di. 25. c. vnum oratiũ. Ex libello Ennodij ꝓ defensiõe synodorum Romanarũ.

APostolus. CASVS. Paulus Apostol' docuit, ꝙ qñ eligitur aliquis ad ordines, vel ad aliq̃ dignitatem, dẽt esse sine crimine, quod sit dignum accusatione, & depositione, vt homicidium, & adulterium, & hiusmodi. sed non ait sine peccato: quia si hoc dixisset, omnis homo repelleretur.

b ¶ *Quando elegit.*] i. eligi præcepit. 6. q. 1. si sacerdos.

c ¶ *Ad præposituram.*] i. ad quodcuuq; ecclesiasticum officiũ: & ita patet "ꝙ criminosus etiam à minimo ordine prohibetur, vt hic, & 33. dist. c. 1. & 2. 34. dist. cognoscamus. 24. di. c. vlt. hoc hodie terminatur extra de temp. ord. c. vlt.

" Criminosus ét à minimo ordine ꝓhibeť.

d ¶ *Reprobaretur.*] j. de pœ. dist. 3. septies. §. Niniuitę.

e ¶ *Ordinaretur.*] simile de pœ. dist. 3. c. pe. & dist. 2. si enim.

f ¶ *Fraus.*] hoc verum est, "cum fraudi dolus inest. nam oĩs dolus est fraus: sed non cõuertitur, ff. de pact. iurisgentiũ. §. dolo. & sic sumitur extra de rescr. cęterùm. quandoque largè sumitur fraus. ff. de re. iu. fraudis.

" Fraus est genus doli.

g ¶ *Et damnatione.*] solet quæri propter quæ crimina quis deponi [c] debet. non. n. pro quolibet deponitur. 7. q. 4. in loco. Et est super hoc duplex opinio. "Quidam dicunt, ꝙ pro quolibet crimine deponitur, nisi expressum sit in contrariũ, ꝙ pro eo deponi non debet. Alij dicunt, ꝙ nũquam deponi debet pro aliquo nisi expressum sit: pro quo ego dico, ꝙ pro quolibet crimine, in quo quis est incorrigibilis, deponi dẽt: sed statim tñ non deponitur aliquis pro prima contumacia, vt 45. dist. licet. & 74. dist. honoratus. illud autem non est crimen. 5. q. 4. in loco. nec illa quorum exempla posui. 68. dist. c. 1. & multa exempla de hoc posui 15. q 8. in summa.

c Ad hoc extra de iudi. cũ non ab hoĩe. Arch.

" Crimina digna depositione quæ sunt.

QVOLIBET. Hic incipit secunda pars huius distin. in qua probat per 16. auctor. sanctorum patrum, quòd si clericus ceciderit in lapsum criminis post ordinationem, debet deponi. Ioan. de Fan.

CASVS. Supra dictum est in c. Apostolus. quòd ordinandus debet esse sine crimine, vt homicidio, & adulterio, & similib. Nũc autem dicit, quòd si his criminib. aliquis est obnoxius, promoueri non debet nec ordinari. & si ordinatus talia conuincitur commisisse ante ordinationem vel post, debet deponi, vt probatur per seq. c.

tia sub epilogo [a] ad memoriam subij ciamus. Debet ordinandus in episcopum (vt Apostolus scribit) esse sine crimine, id est sine peccato mortali: quod non solùm de episcopo, sed etiã de quolibet electo ad aliquam præposituram ecclesiæ oportet intelligi.

Vnde Augustinus scribit tractatu 41. ad c. 8. Ioannis.

¶ Sine crimine, & graui peccato debet esse, qui ordinatur episcopus.

CAP. I.

APostolus Paulus quando elegit [b] ordinandos, vel presbyteros, [1] vel diaconos, & quicunque ordinãdus est ad præpositurã [c] ecclesiæ, non ait, si qs sine peccato est: (hoc enim si diceret, omnis homo reprobaretur [d], nullus ordinaretur [e].) sed ait [si quis sine crimine est] sicut est homicidiũ, adulterium, aliqua immunditia fornicationis, furtũ, fraus [f], sacrilegiũ, & cætera huiusmodi. *Item.* ¶ Crimen autem est peccatum graue accusatione, & dãnatione [g] dignissimum.

2 *Quolibet itaque horum implicatus ordinari non debet, vel si iam ordinatus, ante tempus, vel post tempus suę ordinationis aliquod eorum admisisse conuincitur, suscepti gradus officio priuabitur.*

Vnde Symmachus Papa ait.

¶ Monitoris personam non rectè suscipit, qui verbis non operibus docet.

a ¶ *Sub epilogo.*] id est, breui repetitione superiorum.

ADDITIO. Et dicitur ab epi, quod est supra, & logos, quod est sermo. Arch.

1 Aug. ibid. sup. s. di. 25. c. vnum oratiũ. Ex libello Ennodij ꝓ defensiõe synodorum Romanarũ.

APostolus. CASVS. Paulus Apostol' docuit, ꝙ qñ eligitur aliquis ad ordines, vel ad aliq̃ dignitatem, dẽt esse sine crimine, quod sit dignum accusatione, & depositione, vt homicidium, & adulterium, & hiusmodi. sed non ait sine peccato: quia si hoc dixisset, omnis homo repelleretur.

b ¶ *Quando elegit.*] i. eligi præcepit. 6. q. 1. si sacerdos.

c ¶ *Ad præposituram.*] i. ad quodcuuq; ecclesiasticum officiũ: & ita patet "ꝙ criminosus etiam à minimo ordine prohibetur, vt hic, & 33. dist. c. 1. & 2. 34. dist. cognoscamus. 24. di. c. vlt. hoc hodie terminatur extra de temp. ord. c. vlt.

" Criminosus ét à minimo ordine ꝓhibeť.

d ¶ *Reprobaretur.*] j. de pœ. dist. 3. septies. §. Niniuitę.

e ¶ *Ordinaretur.*] simile de pœ. dist. 3. c. pe. & dist. 2. si enim.

f ¶ *Fraus.*] hoc verum est, "cum fraudi dolus inest. nam oĩs dolus est fraus: sed non cõuertitur, ff. de pact. iurisgentiũ. §. dolo. & sic sumitur extra de rescr. cęterùm. quandoque largè sumitur fraus. ff. de re. iu. fraudis.

" Fraus est genus doli.

g ¶ *Et damnatione.*] solet quæri propter quæ crimina quis deponi [c] debet. non. n. pro quolibet deponitur. 7. q. 4. in loco. Et est super hoc duplex opinio. "Quidam dicunt, ꝙ pro quolibet crimine deponitur, nisi expressum sit in contrariũ, ꝙ pro eo deponi non debet. Alij dicunt, ꝙ nũquam deponi debet pro aliquo nisi expressum sit: pro quo ego dico, ꝙ pro quolibet crimine, in quo quis est incorrigibilis, deponi dẽt: sed statim tñ non deponitur aliquis pro prima contumacia, vt 45. dist. licet. & 74. dist. honoratus. illud autem non est crimen. 5. q. 4. in loco. nec illa quorum exempla posui. 68. dist. c. 1. & multa exempla de hoc posui 15. q 8. in summa.

c Ad hoc extra de iudi. cũ non ab hoĩe. Arch.

" Crimina digna depositione quæ sunt.

QVOLIBET. Hic incipit secunda pars huius distin. in qua probat per 16. auctor. sanctorum patrum, quòd si clericus ceciderit in lapsum criminis post ordinationem, debet deponi. Ioan. de Fan.

CASVS. Supra dictum est in c. Apostolus. quòd ordinandus debet esse sine crimine, vt homicidio, & adulterio, & similib. Nũc autem dicit, quòd si his criminib. aliquis est obnoxius, promoueri non debet nec ordinari. & si ordinatus talia conuincitur commisisse ante ordinationem vel post, debet deponi, vt probatur per seq. c.

CAP. II.

NEmo rectè monitoris [h] personã suscipit, nisi qui actibus suis errata [i] condẽnat, & amorẽ innocentiæ conuersatione demonstrat.

Item Cælestinus ad episcopos Galliæ, epist. 2. c. 3.

¶ Careat ordine, quem præstat, qui indignum sublimare non metuit.

Nemo.] CASVS. Dicit Symmachus in hoc c. ꝙ nullus debet assumere prædicandi officium, nisi qui suis actibus errata condemnat: & amorem innocentiæ sua conuersatione demonstrat.

h ¶ *Monitoris.*] id est, prædicatoris.

i ¶ *Errata.*] i. maiora [d] 68. dist. c. 1. aliàs cõtra diceret ꝓposito Grat. sic 25. dist. c. vlt. & 3. q. 7. iudicet.

d Hęc est vera lĩa, sedm L. & I. de F.

Antis.] CASVS. Daniel cum esset electus in eꝑm, accusatus fuit apud Cælestinum de multis criminib. & prẽcipuè de incestu cũ monialib. propter quæ crimina inuestiganda citatus fuit vt Romã veniret, qui cõtemptis literis Papæ, in eꝑm ẽ promotus: committit igitur causam quibusdam Cælestinus, & prẽcipit eis vt de his cognoscant, quæ si vera esse inuenerint, ipsum & ordinatorem ipsius deponant: quia qui talem ordinat, ostendit se esse similem illi.

k ¶ *Literis.*] Et ita res iam erat litigiosa. extr. de off. iud. dele. gratũ.

l ¶ *Obrepsit.*] "Ex quo aũt se promoueri fecit lite pendente, deponẽdus est, ẽt si innocens inuenitur [e], extra de accu. Deus ops [f]. ff. de li. cau. qui de libertate. Ioã. quod falsum credo, prout notaui in quæstionib. B. de hoc no. 8. q. 4. nõne. Io. si autem accusator p annum tacuerit, postea potest promoueri electus, vt ff. de mu. & hono. reus. sed in eꝑatu tantũ tres menses dantur, vt in auth. de san. epi. §. 3. colla. 9. nisi iudex breuius tempus fuerit moderatus, vt 4. q. 5. quisquis. ar. ext. de fi. instr. accepimus. ext. de app. personas. in fi.

" accusatus lite pẽdẽte promotus, an sit deponendus.

e Cũ ista gl. cõc. gl. not. in l. reus delatus. ff. de mun. & ho.

f Ibi not. Gof. ꝙ si aliqs pendẽte accusatiõe vel denunciatione ꝓmoueat remoueri d3q̃ uis innoxius sit. d re mil. q statu. & l. qui cũ vno. §. reus.

m ¶ *Conuicto.*] de crimine, vel quòd post accusationem fuerit ordinatus.

n ¶ *Sociabitur.*] sic ergo sententia lata contra ordinatum præiudicat ordinatori, vt hic, & 59. dist. ordinatos. & hoc videtur ꝓp cãæ cognitionẽ, vt dixi 3. q. 6. hæc quippe. Vel dic, ꝙ tunc præiudicat ordinatori sententia lata contra ordinatum, quando præsens est, & scit causam agi ordinati. cum enim quasi sua causa agi videatur, & tacet, nec defendit causam, sibi præiudicat, vt extra de sen. & re iud. quamuis. & ff. de re iudi. sępe.

¶ Non recipit ordo ecclesiasticus eum, qui sine examinatione, vel postea confessus ordinatur.

Si qui.] CASVS. Quidam presbyteri promoti sunt sine examinatione: & postea cum examinarentur, ipsi in iudicio confessi sunt omnia peccata sua. Alij ante ordinationem cũ examinarentur, confessi sunt peccata sua, & tamen episcopi promouerunt eos. quæsitum est i. i Nicæno concilio, vtrum isti debeant recipi & defendi in suis. ordinibus? Et resp. ꝙ non. Sic ponit casum Beneuen. H. verò intelligit de eisdem personis casum sic. Aliqui sine examinatione in presbyteros sunt promoti: postea examinati in iure confessi sunt peccata sua: nihilominus tamen promoti sunt ad episcopatum, vel ad aliam dignitatem: quæritum est in concilio, vtrum tales debeant recipi? Et resp. quòd non.

¶ *Sine*

a ¶*Sine examinatione.*] "Sed quid de episcopo,q̃ sine examinatione tales ordinat? Dicit lex & canon eum deponendum.in auth.quo.opor.epis.§.oportet.& 1.q.1. si qui episcopi.& s̃.dist.24.§.vlt.s̃.dist.50.de his verò. & c.ex pœnitentib. Item quid si dicat ep̃s se dispensasse cũ eis? non est ei credẽdum, nisi probet se cũ eis dispensasse:vel nisi sibi bonas literas dederit. nã hæc res cõmissa est episcopo quærenda,non negligenda. ff. de transact.cum hi.§.si prætor [a]. debet ergo probari dispensatio,vt est expressum extra de schism.c.2. maximè cũ ep̃s dispensare non debeat sine consensu capituli,vel maioris partis: aliàs post errores suos semper mentiret̃ ep̃s se cum eis dispensasse,quod verum credo etiam circa notum. hoc tamen [b] nõ nego, quin circa notam personam solo facto dispensat episcopus,vt dixi s̃.dist.51.c.vlt.punitur tamen episcopus si indiscretè dispenſat.

b ¶*Examinati.*] cum ad maiora promouentur, s.ad episcopatum.

c ¶*Contra regulam.*] quæ interdicit tales ordinari.

Q *Vicunque.*] Casvs. Quidam criminosi ordinati sunt ignoranter ab episcopis:q̃dã verò scienter.Quæritur an debeant deponi?Et respon.quòd sic.

d ¶*Per ignorantiam.*] ordinantiũ:& dic ignorantiam iuris,vel facti, secundum Hug.

c ¶*Vel contemptu.*] id est, eis scientibus.

f ¶*Non præiudicat.*] Factum enim prætoris iuri publico nõ derogat.ff.de fer.l.1.

g ¶*Compertum.*] Ar. ꝙ quandocũq; de veritate constat, sequenda est.8.dist.qui contẽpta. nam diuturnitas tpis, &c ext. de fim.nõ fatis.inducit tamen dispensationem.35.q.8. de gradib. & ext. qui ma. accu.pos. per tuas.

M *Aximianus.*] Casvs.Quidã presbyteri ex cõcubinis filios habuerunt, quos Maximianus zelo Dei accensus, corã Apostolico accusauit, cõmisit ergo cãm Innocẽtius q̃busdã,& præcepit eis,si hęc vera inuenerint,remoueant eos ab officio sacerdotali.

h ¶*Maximianus.*] j̃.3.q.2.quia ea.

i ¶*Qualẽ quærelam.*] subaudi criminalem, nã clericus erat iste. non enim laicus posset istos accusare.2. q. 7.per totum. nisi fortè patronus p̃latũ de dilapidatione: quia tunc sua interest.arg.16.q.7.fin̄js.aliàs laicus non auditur de hoc crimine,vt 28.dist.consulendum.

k ¶*Libelli.*] Per hoc ꝙ dicit,libelli, & postea presbyteris. argumentatur " ꝙ quis in eodẽ libello plures accusare pos-

a Epi clericos sine examinatione ordinantis punitio.

ƒ Rab. lib. pœ.c.j. Bur. l.2.c.13.Iuo par.6.c.33. Ans.l.8.c.13 s.di.24.c.vl.

g Et sic ītel ligitur extr. de fil.p̃sbyt. yeniens. secundũ Lau.

h al.catholica.]sic i epi. 1.Cali.1.

b Licet ita habeat̃ i antiqs apparatibus: tñ secũdũ istam correctionẽ B.Brix.ñ est de gl.sed ita dẽt esse vt hic est posita cum addit.B.Brixi. sed Io.de F. hoc ponit ī suo apparatu sicut iacet,

i Pol.l.4.ti. 39. Ans.l.8. c.15. Iuo p. 6.c.96. h al.Maximilianus.

c Aliqui hñt hoc ext. qui ma.acc.pos. per tuas. vt hic hẽt: sed nõ dẽt esse: qa illa decr. est remota: fuit tñ in 3. cõpilatione e.tit.Patronus prælatũ de dilapidatione accusare põt.

" Accusari possunt plures simul.

sit.Io.Quid iuris sit de hoc, not.plenè 2.q.1. prohibentur. in gl. quæ incipit, quæstus.B.

k ¶*Libelli*] i.chartæ quam Papa misit.30.q.3.Pictacium.B.

l ¶*Perspecto.*] videt̃ ergo, ꝙ nõ sufficiat si authẽticè ipsũ exhiberet:sed vt ēt teneat̃ exhibere libellũ,quẽ porrexerat Papæ,vt 7.q.1.p̃sentium. & 55.dist. præcepta. & maximè vbi procurator impetrauerat literas,& dubitatur an ille de hoc habuit speciale mandatum, vt extra de rescri.nonnulli. vel an fuerit excommunicatus, vt extra de proba.c. post cessionem.

m ¶*Remoueantur.*] " ergo presbyter pp̃ simplicem fornicationem deponitur, vt 27. q.1. vt lex.contra j̃.82. dist. c.presbyter. & 34.dist. fraternitatis.Io.Communiter autẽ dicitur, ꝙ pro simplici fornicatione q̃s deponi nõ dẽt, cũ pauci sine illo vitio inueniãtur,vt 50. dist.quia sanctitas tua.

n ¶*Polluerunt.*] q̃tũ ad se 49.dist.c.vlt.

S *Acerdos.*]Casvs. Dicitur in hoc c.ꝙ si sacerdos de aliquo crimine conuincatur, deponi debet,& ep̃s ei locum prouidere debet,in quo pœnitentiã agere possit.

o ¶*Si in eo.*]ergo pro oĩ cã non deponit. B.

p ¶*Prouiso loco.*] id est,monasterio,vt c.se.

D *Ictum.*] Casvs. Dicitur hic, ꝙ si sacerdos propter delictum, vel negligentiã suã fuerit degradatus, detrudi debet in monasteriũ,vel canoniam regularẽ ad pœnitẽtiã agẽdã, nec dẽt amodo viuere seculariter,& si cõtra facere p̃sumpserit, excõmunicari dẽt.

q ¶*Negligẽtiam.*]no. " ꝙ aliquis q̃uè deponit̃ pp̃ negligẽtiã,sicut pp̃ dolũ.86.di.c.1. & 11.qu.3. placuit. & 100.di.qm̃.& ext.d̃ sta. mo.cũ ad monasteriũ. ī fi.& C.d̃ of.p̃fe. ori.si quos.& ff.d̃ cu. & exh. re.carceri. & l.milites. qd̃ ītelligo cũ crassa ẽ negligẽtia,vt 1.q.1.qd qd & ff.d̃ ver.si. magna

r ¶*Gradu.*]arg.pro illis,qui dicunt exaucto ratum priuari sacramẽto [d]. vnde colligitur talem posse verberari sine sacrilegiò. arg.est ad hoc 50.dist.accedens.

f ¶*Seculariter.*] hic patet, ꝙ depositꝰ secũdũ regulã ecclesiasticã tenet̃ viuere.ar.ad hoc 32.di.si q̃ verò.& 20.q.3. eos.

" vñ verberãs eos incidit ī canonẽ,& ecclesia eos tueri dẽt, nisi sit ĩcorrigibiles,vt ext.de iud.cũ nõ ab hoĩc.Io.qd̃ falsũ credo,cũ sit exauctoratus: & nudatꝰ oĩ priuilegio [e]. B." Sed nũq̃d q̃ hoc mõ detrudit̃ ī monasteriũ,ibi cogit̃ eẽ p̃petuò, qd̃ vr̃ di.50.c.j.j̃.e.si q̃s clericꝰ? Sd̃ dic hoc eẽ ī arbitrio iudicis,& ſm qualitatẽ delicti : nã q̃nq; ad tps d̃trudit̃,vt 2.q.1.ī primis.

d Ar. cõtra 1.q.1.quod quidã.versi. si fortè.

" clericũ depositũ verberans incidit in canonem.

e Ar.ad hoc 54.di.c.2.in fi. vbi d̃ hoc

" Detrusus in monasterium,an cogatur ibi p̃petuò esse.

" negligẽtia q̃nque dolo cõparatur.

" presbyter an ꝑ simplici fornicatione sit deponendus.

3 Ans. l.5. in prin.

4 In concil. Cabilonen. c.40. Bur.l. 2. cap. 191. Iuo p.6. ca. 236.

CAP. IIII.

1 SI qui sine examinatiõe [a] promoti presbyteri sunt, & postea examinati [b], confessi sunt peccata sua, & cum confessi fuissent, cõtra regulam [c] venientes homines eis manus imposuerunt, hos ecclesiasticus ordo non recipit. In omnibus enim quod irreprehensibile est, sancta † defendit ecclesia.

Item eiusdem concilij, c.10.

¶Lapsi per ignorantiam, aut contemptu ordinantium, ordinati deijciantur.

CAP. V.

Q Vicunque ex his, qui lapsi sunt, per ignorantiã [d] sunt ordinati, vel cõtemptu [e] A eorum, qui eos ordinauerunt, hoc non præiudicat [f] regulæ ecclesiasticæ: Cum enim compertũ [g] fuerit, deponũtur.

A ¶Contemptu.] *Græcè est in concilio vulgato* ἢ καὶ προειδότων τῶν προχειρισαμένων, *id est* : Vel etiam ijs antea scientibus, qui ordinauernnt.

Item Innocentius ad Maximum, & Seuerum, epist.5.

¶Alienus fiat à ministerio, qui illud, viuendo illicitè, polluit.

CAP. VI.

2 MAximianus † [h] filius noster agens in rebus huiusmodi, qualem [i] querelam detulerit, libelli [k] eius series annexa declarat. Qui zelo fidei, & disciplinæ ductus, non patitur ecclesiam pollui ab indignis presbyteris, quos in presbyterio filios asserit ꝑcreasse. Quod non licere exponerem,nisi nossem vestram prudentiam legis totius habere notitiam. Et ideo, fratres charissimi, libelli, q̃ subiectus est,tenore perspecto [l],eos, qui talia perpetrasse dicuntur, iubebitis in medio collocari,discussisque obiectionibus, quæ ipsis presbyteris impingũtur, si conuicti fuerint, à sacerdotali remoueantur [m] officio(quia qui sancti non sunt, sancta tractare non possunt) atque alieni efficiantur à ministerio quod, viuendo illicitè, polluerunt [n].

Item Eugenius Papa.

¶Cuilibet ab ordine deposito,episcopi prouidentia, locus pœnitentiæ deputetur.

CAP. VII.

3 SAcerdos, aut quiuis alius in ordine ecclesiastico ꝑfectus,si in eo [o] scelere inueniatur, quo abijciendus comprobatur, depositus, prouidentia episcopi, bene prouiso [p] loco constituatur, vbi peccata lugeat, & vlterius nõ cõmittat.

Item ex concilio Moguntino.

¶Retrudantur in monasteriũ presbyteri,qui pœnitentiam agere contemnunt.

CAP. VIII.

4 DIctum est nobis presbyteros propter suam negligentiam [q] canonicè degradatos, & seculariter gradu amisso viuere, & pœnitentiæ agendę bonum negligere.Vnde statuimus, vt gradu [r] amisso,agendæ pœnitentię gratia, in monasterium A,aut in canoniam regularem mittantur.

¶Si verò hoc fieri causa quęlibet prohibuerit, vbicunque sint, pœnitentiam agere non desistant. Si autem amisso gradu seculariter [f] viuere voluerint, & pœnitentiam agere neglexerint,ab ecclesiæ communione separentur.

A ¶In monasteriũ.] *In concilio Cabilonensi, vbi hic canon habetur (licet Burch.etiam, & Iuo ex Mogun tino citent) & apud cæteros collectores legitur,* in monasterio,aut canonico,aut regulari : *in vno autem peruetusto Gratiani codice,* in monasterio iuxta canonum regulam.

Item Isidorus, sententiarum de summo bono,lib.2.c.10.

¶Mutatio loci aliquando valet cõuersis ad pœnitentiam.

primis .quandoq; iubetur per egrinari p orbē vt de pœ. dist. 6.sacerdos. qñq; traditur curiæ secular,vt 11.q.1. statuimus. aliàs nunq̃ cogitur quis inuitus ingredi monasterium, nisi propter delictum, vt 20.q.1. sicut. & 55. dist.si euangelica. Ioā.

† aliàs, vbi quisque prauè vixit,& illecebris.

V*Alet.*] Casvs. Statuitur hic, ꝙ si aliquis de crimine fuerit conuictus, dēt separari à loco in quo commisit delictum ad pęnitentiam peragendam. Nam interdū valet loci mutatio cum affectus mentis sæpè cum loco mutet̃, cum nō videat vbi malè gessit. Seq. duo cap. plana sunt, quæ de hac materia loquuntur.

1 Iuo p.8.c. 285. Pan.l. 3.c.143.

a ¶ *Valet.*] gratia cooperante.

b ¶ *Interdum.*] interdū nocet, vt s̃.dist.74. quorundā.& C.quo.& qñ iud.l. 5. sed valet si fiat ex charitate.

c ¶ *Mutatur locus.*] j̃. 35.q.6. ab isto die.j̃.distin.86.fratrem.

" Delictorū memoria an sit bona. 2 Pann.l.3. c.144.

d ¶ *In aspectu.*] " Memoria delictorū, q̃ est concupiscētia,detestabilis est [a].15. q.1. mulier.q̃ aūt est ad cōpunctionem, illa bona est. Nullū.n.tale delictorū remediū est sicut eorū continua memoria. de pœ.di.3.Iudas. de pœ. dist.1.§. his auctoritatib.vers.non tibi dico. & ver.nūc aūt. & qñq; bona est memoria rei ad terrorē,vt 7.q.1.denique in fi.

a Ad hoc 32 q.7. non solū. in prī. vbi de hoc.

e S *I quis clericus.*] ¶ *Communione.*] s.fideliū & sacramentorum.Hug.Alij dicūt s.fidelium, non autem fratrum.arg.j̃.eo.si diconus.Archid.

3 In cōc.Tribur.cap.11. Rab.l.pœn. c.j.Ans.l.11 c.29.Burc.l. 2.c.189.Iuo p.6.ca.234. Pol.l.4.ti.31

f R *Omanus.*] ¶ *Romana.*] Sed quatione detrudit ibi, cum aliūde esset? quia ibi fortè commiserat, vt in auth.vt nulli iud. §.si verò.

† Episcop[o], aut presbyter, aut diacon[o]] Orig. Naum 1. secūdum 70. ἓτερ ἐκδικήσεως δὶς ἐπὶ τὸ αὐτο.

P *Resbyter.*] Casvs. Quæsitum fuit ab Apostolis, quam pœnam pati debet presbyter vel diaconus, qui publicè in adulterio, vel fornicatione, periurio vel homicidio fuerit deph̃ensus. Et rñ. ꝙ dēt deponi, sd excōicari nō dēt,cū nō dēat duplici cōtritione flagellari,more tñ laicorū dēt pœnitentiā agere,cum eius crimen sit manifestum.

g ¶ *Aut furto.*] sed qualiter laici ꝓbabūt istud esse " cum non possint testificari contra clericū.2. q.7. epi? h ¶ *Captus est.*]& conuictus.ext. de iud.cum non ab homine. de hoc dixi 50.dis.de his. 1. & c. si qs diacon[us] [b]. vnde cum capitur,detineri debet per 20. horas diurnas, & nocturnas,vt videatur, vt ff. de adul.capite. sed nec testibus admissis creditur, nisi à principio clericū in adulterio viderint,nec laicis creditur de hoc: quia laici oppidò nobis infesti sunt. 2. quæst. 7. laici. Vel dic, captus per sententiā,vel ꝓ confessionem [c] ꝓpriam,vel rei euidētiā, vt ext.de cohab.cle.vestra. & c.vlt.

" laicus cōtra clericū testificari nequit.

i ¶ *Scriptura.*] extr.de iudi. at si clerici.de pę. distin.3.§.auctoritas.ff. nau. cau. licet. §.vlti.

k ¶ *Bis.*] i.perfectè.

b Adde qualiter,ꝓbatur adulterium vel fornicatio,no.Bart. in l.2.§.fi.ff. de adul.& l. q̃rebatur.ff. de test. mil.

l S *I quis episcopus.*] ¶ *Inter laicos.*] hoc ītellige, qñ crimē venit ī notitiā populi, vt s̃.27. dist. ꝑsbyter [d].

4 s̃.dist.28. ca. ꝑsbyter. Ans.l.11.c. 31.

S *I diaconus.*] Casvs. Dicitur hic,ꝙ si diaconus, vel presbyter commisit crimen aliquod dignum depositione,ab officio & cōmunione dēt repelli: si verò non est depositus,sed se ꝓp delictum ab altaris ministerio remouit more pœnitētis, si alij presbyteri desunt poterit in necessitate baptizare.

c Non.n.sufficit si capiatur,nisi alias cōuincatur, vel confitetur. arg. 12. q.j.ñ dicatis 15. q.vlti. c. vlt.licet cōtra videatur hic dici, vt 50. dist. de his verò. & c. si quis diaconus.secūdum Hug.

d Vel cū ex hoc magnū scandalū ortū est,vt 50. dist.sacerdotes.

5 Iuo p.6.c. 368.& p.15 c.18. C.14.

m ¶ *A communione.*] corporis Christi, vel ad tp̃s.& sic soluit contrariū illius c. presbyter.vel expone,i.beneficio,& sic soluit cōtra. s̃.ea.c.presbyter [e].

† al. sic.

6 cōcor.tex. ī l.si libert[o]. ff.de bo. lib. & l.sd & hę. §.prætor.ff. de procur.

n ¶ *Necessitatis.*]arg. alicui licere causa necessitatis baptismum conferre,cui non licet aliud sacramentū conferre.j̃. de consec.dist. 4.constat.1. q. 1. sicut Christus.contra.s̃.dist. 50.c.qui sub gradu.

e Nō est extrānea ista expositio, quia bñficia clericorum cōia sūt.32. di. c. præter hæc.16.qu. 1.c.fi.

o ¶ *Liceat.*] cum solemnitate. aliàs etiam laicus hoc posset.

p ¶ *Baptizare.*] dic vt 50.dist. qui sub gradu.

S *I qui.*] Casvs. In Italia Teutonia presbyteri, diaconi, & subdiaconi publicè tenebant concubinas, quibus omnibus Grego. officium interdixit donec pœnitentiam age-

7 Ans.l.6. c.177.Pan. l.3.c.134.

CAP. IX.

V Alet[a] interdum[b] conuersis pro animæ salute mutatio loci. Plerunque enim dū mutatur [c] locus,mutat̃ & mētis affectus. Congruum est. n. inde etiam corporaliter auelli,vbi quisq; illecebris † deseruiuit. Nam locus,vbi quisque prauè vixit, hoc in aspectu [d] mentis apponit,quod sæpè ibi vel cogitauit,vel gessit.

Item ex 3. synodo Aurelianensi, cap.7.

¶ Clericus adulterasse conuictus, vel confessus,in monasterio detrudatur.

CAP. X.

j [1] SI quis clericus adulteras se aut confessus, aut conuictus fuerit, depositus ab officio, communione [e] concessa, in monasterio, toto vitæ suæ tempore detrudatur.

Item Pelagius Papa constantino defensori.

¶ De eodem.

CAP. XI.

[2] ROman[a] ecclesiæ Thęanensis clericus pro crimine adulterij,quod admisisse perhibetur, à clericatus ordine depositus,in monasterio hic in vrbe Romana [f] ad agendam pœnitentiam ex nostra iussione detrusus est.

Item ex canone Apostolorū 25.

¶ In crimine captus presbyter, vel diaconus deponatur,non tamen communione priuetur.

CAP. XII.

[3] PResbyter†,aut diaconus, qui in fornicatione, aut periurio,aut furto [g],aut a homicidio captus [h] est, deponatur:non tamen communione priuetur [b]. Dicit enim scriptura [i] [Non † vindicabit Dominus bis [k] in idipsum.

a ¶ Aut homicidio.] *Hæc dictio non est in canone 25. Apostolorum. Sed in concilio Triburiensi, cum Patres illi ita dixissent:* legimus in canonibus Apostolorum, quòd episcopus,presbyter, & diaconus, qui in fornicatione, aut periurio, aut furto captus est,deponatur: *hinc argumentatur idem multò magis statuendum esse de homicida, quæ fortasse causa fuit, quamobrem à Gratiano, & alijs collectoribus ea dictio huic canoni adiecta sit. In canone autem 32. Basilij idem statuitur de clericis peccantibus peccatum ad mortem, quod etiam de fornicatoribus expositum erat in canone tertio.*

b ¶ Priuetur.] *In codicibus impressis sequebatur,* si paruerit sententiæ, *quæ verba sunt expuncta, quia neque in originali,neque in vetustis Gratiani exemplaribus leguntur.*

Item.

¶ De eodem.

CAP. XIII.

ij [4] SI qs episcopus, aut presbyter,aut diacon[us] post diaconij gradum acceptum fuerit fornicatus,aut mœchatus, deponatur, & ab ecclesia proiectus,inter a laicos [l] agat pœnitentiam.

¶ Proprius auctor huius c. non est inuentus: sed simile habetur in concilio Neocæsarien si, c. 1. & in capitulis Martini Bracarensis, c. 27.

a ¶ Inter laicos.] *Hæ duæ dictiones non leguntur in c.1. cōcilij Neocæsariensis citato.supra.dist. 28. ca. presbyter. (vt ibi notatum est) neque in capitulis Martini Bracarensis.*

Item ex concilio Aurelianen. 1. c.11.& 14.

¶ De eodem.

CAP. XIIII.

[5] SI diaconus,aut presbyter crimen capitale commiserit,simul & ab officio, & à cōmunione [m] pellatur. Si verò ꝓ reatu suo se ab altaris communione sub pœnitentis professione submouerit:his † quoq; si alij defuerint,& causa certa necessitatis [n] exoritur [6] poscentem baptisma liceat [o] baptizare [p].

Item Gregorius VII. omnibus per regnum Italicum,& Teutonicorum debitam S. Petro obedientiam exhibentibus.

¶ Non ingrediantur ecclesiā presbyteri,diaconi,subdiaconi, qui in fornicationis crimine iacent.

CAP. XV.

iij [7] SI qui sunt presbyteri, diaconi, vel subdiaconi, qui in crimine fornicationis iaceant, interdicimus eis ex parte Dei omnipotentis, & sancti Petri auctoritate, ecclesiæ introitum, vsque

agerent, & si vellent in crimine perseuerare, præcepit omnibus vt eorum officia non audirent: quia eorum benedictio in maledictionem conuertetur. & hoc probat auctoritate prophetæ dicentis: Maledicam inquit, &c. Et quicunque præceptis nostris non obedierit, peccatum idololatriæ, & paganitatis incurret.

a ¶ *Dum pęniteant.*] ex hoc determinantur contraria. ſ. diſt. 61. miramur. verſi. ſicut enim.

b ¶ *Emendent.*] ex hoc videtur, ꝙ ſicut tales ipſo facto ſuſpenduntur, ſic ipſo facto per contrarium reſtituitur eis officium, vt dixi 32. diſtin. nullus. argu. ad hoc 15. q. 6. nos ſanctorum. & 16. quęſtio. 7. ſi quis deinceps.[a]

Malach. 2.

1 Iuo p. 5. c. 36. li. 35. moral. c. 12. 8. q. 1. c. ſciendũ.

a Dicit Lau. hoc ſpeciale eſſe in notorio.

c ¶ *Audire.*] ſ. 32. diſt. nullus. & c. præter hoc. ſed j. 15. q. 8. ſciſcitantibus. contra. ſed ibi ſoluam.

3. Reg. 15.

d ¶ *Maledicam.*] id eſt, reprobabo, vel reputabo maledictionem cũ benedixerint [b] vobis.

b Vel dic vt not. 1. q. 1. c. maledicã. & c. multi. Ar.

e ¶ *Paganitatis.*] id eſt, infidelitatis.

f ¶ *Contemnit.*] Qualiter ſit hoc intelligendum, dixi 22. diſtinctio. omnes. 19. diſtinct. in memoriam. & c. nulli. Ioan.

S *I quis.*] Casvs. Hæc 4. conſequentia ca. eundem habent caſum, in quib. dicitur, ꝙ ſi qui in ſacris ordinibus fuerint conſtituti, ad concubinas, vel vxores accedere non debent, quod ſi contumaciter fecerint, officio & beneficio carere debent.

g ¶ *Diaconus.*] vel ſub diaconus, vt in c. ſeq.

h ¶ *Decidat.*] quo ad executionem, prout patet in ſequenti litera, " ſed nec ſtatim debet ſuſpendi, ſed expectari debet per 40. dies. extr. de coha. cle. ſicut ad extirpandam. ſed illud diſpẽſatio eſt. ius enim erit, ꝙ ſtatim deponatur. ſ. ea. c. 1.

" clericus q vxorem accepit, an ſtatim ſit ſuſpẽdendus.

2 Pann. l. 3. c. 138.

i S ¶ *I quis ſacerdotum.*] ¶ *Officium.*] Ex his duob. c. habes, ꝙ cui interdicitur officium, & beneficium. " quandoque tamen permittitur beneficium, & non officium, vt 50. diſtinct. ſtudeat. & 28. diſt. presbyterum. quandoque ẽcõuerſo, vt 1. q. 5. capit. 1. quandoque etiam punitur in perſona, & nõ in rebus, vt 16. quæſt. 6. cognouimus. & cap. illud.

" Beneficiũ qñque permittitur, & non officiũ.

3 Pan. l. 3. c. 139.

" Eligens vnum, renunciat alteri.

k ¶ *Cogatur.*] " Ergo per electionem vnius, vel per renuntiationem intelligitur alij abrenuntiatum. ſ. 8. diſt. quo iure. C. de fur. l. 1. ff. de trib. quod in hæredem. §. eligere. ff. de re. iu. nemo. §. quoties. arg. contra. ff. quo. le. l. 1. §. 3. & argu. plura de hoc inuenies. 13. q. 1. in fi. Io. Sol. vbi ſunt aliqua repugnantia: eligendo vnum, renuntiat alteri. aliàs ſecus. Bar. de pę. diſt. 1. §. item ſi antequam.

dum pœniteant[a], & emẽdẽt.[b] Si qui verò in ſuo peccato pſeuerare maluerĩt, nullus veſtrũ officium eorũ audire [c] pſumat: ꝙa benedictio eorũ vertit in maledictionẽ, & oratio in peccatũ, teſtante Domino p Prophetã [Maledicã [d], inquit, benedictionib. vr̃is.] [1] Qui verò huic ſaluberrimo p̃cepto obedire noluerit, idololatrię peccatũ incurrit, Samuele teſtãte, & beato Gregorio adſtruẽte, [Peccatũ ariolãdi eſt nõ obedire, & quaſi ſcelus idololatriæ nõ acqeſcere.] Peccatũ igit̃ paganitatis [e] incurrit, ꝙſquis dũ Chriſtianum ſe aſſerit, ſedi Apoſtolicę obedire cõtẽnit. [f]

¶In regeſto epiſtolarum Gregorij VII. non eſt inuenta hæc epiſtola, in qua ſint omnia prorſus verba huius c. Sunt tamen in eo multæ, quæ huius decreti faciunt mentionem. Lib. 1. epiſt. 30. epiſcopo Salburgenſi. & lib. 2. epi. 61. Leodienſi epiſcopo, & ſeq. epiſtola Sicardo Aquilegienſi. De quo decreto, vt ipſum exequi omnino curarent, eo. lib. 2. epiſt. 66. Burchardo Halberſtatenſi epiſcopo, & epiſto. ſequenti, Annoni Colonienſi Archiepiſcopo diligẽtiſſimè ſcribit. & lib. 3. epiſt. 4. Sigifredo Archiepiſcopo Moguntino idem mandat, & lib. 4. epiſt. 10. comitiſſæ Flandriẽſi, & ſequenti, comiti de eadem re ſcribit. Inter decreta etiam Innocentij ij. ſit iſtius decreti mentio. Verũ propria verba huius cap. vſque ad ver. Qui verò huic ſaluberrimo, *Marianus Scotus refert in fi. ſuorũ chronicorũ. Sequentia autem verba valde ſunt ipſi Grego. vij. familiaria.*

Item Alexander ſecundus, epiſcopis, & Regi Dalmatiarum.

¶ Officio & beneficio priuetur epiſcopus, presbyter, vel diaconus fęminam accipiens, vel acceptam retinens.

CAP. XVI.

iij [2] SI quis amodo eps, presbyter, aut diaconus [g] fęminam acceperit, vel acceptã retinuerit, proprio gradu decidat [h] vſq; dum ad ſatisfactionẽ veniat: nec in choro pſallẽtiũ maneat, nec aliquã portionẽ de rebus eccleſiaſticis habeat.

Idem in clero Mediolanenſi.

¶ De eodem.

CAP. XVII.

iiij [3] SI qs ſacerdotũ, vel diaconorum, vel ſubdiaconorũ, officiũ[i] contumaciter deſerẽs fęminã ſibi potius eligit, ſicut ſpõte ob fornicationem dimittit officium: ita ob præuaricationẽ dimittere cogatur [k] etiam inuitus beneficium.

Idem populo Mediolanenſi.

¶ De eodem.

CAP. XVIII.

[4] EOs ẽt, qui vt fornicari eis liceat, diuinum officium derelinquũt, & à Deo recedẽtes, diabolo & operib. eius ſeruiũt: ſicut ſe iuſtiſſimè ab officio alienos faciũt: ita bñficio [l] eccleſiarum priuatos eſſe adiudicamus.

Item Lucius Papa.

¶ De eodem.

CAP. XIX.

[5] MIniſtri altaris p̃sbyteri, ſiue diaconi ad Dñica tales eligantur officia qui continentiã ſeruẽt. ¶ Si verò poſt ordinõnẽ ſuã miniſtros cõtigerit ꝓprię vxoris [m] inuadere cubile, ſacrarij nõ intrẽt limina, neq; ſacrarij [n] A portitores fiãt, neq; altare cõtingãt, neq; ab offerẽtib. [o] holocauſti [p] oblationẽ ſuſcipiãt: neq; ad Dñici corporis portionẽ † accedãt: [q] neq; ꝓpinent [B], neq; ſine maioris natu auctoritate minora[r] gerãt officia: vrceũ ſanè ad altare, vel calicem ne ſuggerãt.

A ¶ Sacrarij.] *In epiſt. 2. Clementis (vnde c. hoc ſumptum videri poteſt, & vnde citat Iuo) legitur:* ſacrificij. *in vno autem vetuſto Gratiani codice,* ſacri.

B ¶ Neque propinent.] *In epiſtola Clæmentis eſt:* nec aquam ſacerdotibus porrigat ad manus, oſtia forinſecus claudat, minora gerat officia, vrceum, ſiue calicem ad altare non ſufferat †. *Apud Iuonem verò:* Sed aquam tantùm ſacerdotum manibus porrigat, oſtia forinſecus claudat, minora geſtet officia: vrceum ſanè ad altare ſuggerat.

Idem.

¶ Clericus matronorum domicilia frequentans deponatur.

CAP. XX.

3 [6] CLeric' ſol' ad fęminę tabernaculũ nõ accedat, nec ꝓperet † ſine maioris natu ſacerdotis † iuſſiõe, ânec ſolus cilia matronarũ, nec illis p clericos ſuos vel domeſticos aliqd ſecretè mittat: ꝺ quo ſi cõuicit̃, & ille deponat̃, & illa excõicet

l EOs beneficio.] j. 16. q. 6. illud. argu. ff. de pec. l. 1. C. de vſur. l. vlti.

m Miniſtri.] ¶ Propriæ vxoris.] maximè: quia idem eſt in aliena. Et not. quòd dicit inuadere, quia iã non eſt vxor quo ad debitum reddendum. ſ. 77. diſt. epiſcopus. cum qua votum emiſit [c]: " & ſi eam cognoſcat, inceſtum committit, & filij erunt illegitimi, & ſerui. 15. quæſt. vlti. cum multæ. eſt tamen vxor quo ad adminiſtrationem. 31. diſt. lex. & plus peccat cum iſta quàm cum ſoluta. H. arg. contra. j. diſt. prox. propoſuiſti.

4 Pan. l. 3. c. 140.

c Ad hoc 33 q. 5. qđ Deo ſđ videas ꝙ not. 30. q. 1. noſce. in gl. ille tamen. in fi.

" Vxorẽ cognoſcens cũ qua votum emiſit, inceſtũ cõmittit.

n ¶ *Sacrarij.*] id eſt, ſacrorum vaſorum.

o ¶ *Ab offerentibus.*] " id eſt, ſacerdotib. qui offerunt, id eſt conficiunt. Vel expone, nec ad oblationẽ alijs porrigendam. q.d. nec ipſi ſumant corpus Chriſti, nec alijs porrigant. Vel melius hoc vult dicere: diaconi nec exerceant officium diaconale, nec presbyteri presbyterale. Vel expone, nec ab offerẽtib. i. ſubdiaconis, qui offerre ſolent diacono patenã cũ euchariſtia.

" Offerẽtes qui dicũtur. 5 Hr̃ i epiſt. 2. Clem. ad Iacobũ fratrem Dñi. Anſ. l. 8. c. 2. Pol. l. 4. ti 31 Iuo par. 6. c. 87.

† al. portationem.

Addition. 91. di. cleros.

p ¶ *Holocauſti.*] i. euchariſtiæ. & dic intrãſitiuè.

q ¶ *Accedãt.*] presbyteri, i. non conficiant.

r ¶ *Minora.*] i. minorũ ordinũ officia ſine licẽtia ſupioris: & planũ eſt capitulũ, vt 16. q. 6. illđ Arg. cõtra. C. de vſufr. l. vlt. & ff. de ſup. le. l. 1.

C *Lericus.*] Hęc eſt 3. pars di. i qua dicit̃, ꝙ archidiaconus non dẽt frequẽtare domos matronarũ, vel aliarũ mulierũ, nec mittere xenia p clericos, & hoc ꝓbat̃ in ſeq. c. Ioan. de Fant. Casvs. Hoc c. de trib. p ſonis loquit̃, ſ. de clerico, p̃sbytero, & archidiacono. Dicit̃ ergo hic ꝙ clericus ſolus nõ dẽt ĩtrare tabernaculũ mulierũ: nec ẽt cũ ſocio ſine iuſſu p̃lati. nec p̃sbyter cum ſola fęmina cõ fabulet̃. Archidiaconus verò ſub p̃textu officij ſui nõ frequẽtet domi-

† al. ſuggerat.

6 Clem. Papa ibid. paulò inferius. Iuo p. 6. ca. 89. Anſ. l. 7. c. 147. Poly. l. 4. tit. 31.

† al. frequentet.

† al. ac ſacerdotis.] al. principis.

" ꝑsumptio sumitur ex solitudine & societate.
a Concord. text. in l. cũ alius. C. de cu.fu. & l.fi. §.pen. C.de bo. quæ lib.
† al.domesticos eius.
† al. secreti aliquid.
" Peccare vter magis dr̃, an manifestè delinquẽs, vel occultè.
† tex.hic nõ loquitur de peccato publico,vel secreto,sd̃ dãnat ea q̃ secretè fcã afferunt suspicionẽ, ñ aũt facta palã.

a ¶*Fœmina.*] argu. " ex solitudine,vel societate præsumi ꝑ aliquo vel contra.j̃.ea.in omnibus.& c.clerici.argu. 18.q.2.in decima.& c.diffinimus.

b ¶*Humilitatis.*] Prætextu.n.pietatis non est committenda impietas.ff.depos.si hominem.& 30.q.1. nosse. & 14.distinct. quod ait.

c ¶*Frequenter.*] Ratione frequentiæ pro aliquo, vel contra aliquẽ præsumitur [a], similiter ex longa mora, arg. 34. di.quorundam. 19.dist. Anastasius.

d ¶*Secretè.*] " magis enim peccat occultè peccans quàm manifestè,vt 19.distin. Anastasius.Sed contra. ff.de ritu nupt.l.vlt.ff.de auct. tuto.pupillus.§. vlt.qui enim malè agit, odit lucem. 18. q. 2. perniciosam.extra de offi.iud.de leg. consuluit. & extra vt ec.bene. vt nostrum. Io.Sol.† vbi quis magis contemnit , ibi magis peccat,siue secretè siue palam.De hoc 40. dist. homo christianus. [b]

b Et extr.de cele.mis. de homine. & 32.di.nemo ibi videas.
1 Clem. ibi. cõtinenter. Polyc. ibid.

Si quispiam. Hæc palea habetur extra de cohab.cler. & mul. c.2. ibi exponitur.

2.Cor.2.

e ¶*Iudicetur.*]Nota ꝙ ratione delicti mulier efficitur de foro ecclesiæ.Arch.

Oportet.] Hæc est quarta pars distin. in qua probat per 10.c. sanctorum Patrum, ꝙ cum clericis non debent cohabitare suspectæ mulieres,nec solus cum sola debet confabulari.Io.de Fan.

Casvs. Greg. monet hic presbyteros esse vigilantes super gregem sibi commissum:ne lupi morsibus, id est,diaboli lanientur.& reprehendit eos de consortio mulierum: quia vbi fuerit cum mulieribus cohabitatio , antiqui hostis stimulus non deerit, cum quibus si fornicentur, sacrificare nõ debent. Quod probat tribus auctoritatib.prophetarum,scilicet Moysi , Sophoniæ,& Malachiæ. Sequen . capitu. patet.

† al.scire.

2 Pol.l.4.ti. 31.ex Lucio Ansl.8.c.9. ex pœn.Romano.

f ¶*Nefarium.*] id est, horribile. nam si nefarium esset dicere , malè faceret Gregor. dicendo.

g ¶*Stimuli.*] Nam ex cohabitatione præsumitur accessus.18. quæstione secunda , diffinimus.

h ¶*Ne fallamus*] Publicum enim testimonium , & opinio non est fallenda. C.de latin. liber.tollen.l.1.§.sed & qui scimus. & argumen.27.dist.quod interrogasti.

i ¶*Qui fallitis.*] Dicuntur enim fallere , ex quo habent voluntatem fallendi [c]. nec minus peccant.de pœ.distin.1. si cui. aliàs autem non fallunt. 24. quæstio. 3. Deus. mentiri enim Deo , &c. de consecratio.distinctio. 2. panem.

c Adde gl. ĩ l. vẽdicatio. ff. de rei vẽ. Bar.in l. q̃ d tota.e.ti.

k ¶*Pollutos.*] quantũ ad sacerdotes. 49. dist. cap.vlt.

Additio. Ad hoc 49. distin.c.vlt.de consecra. dist. 4. quæris. & 1. q. 1. quod quidam. Arch.

l *Volumus.*] Quod dicitur in istis cap. videtur corrigi extra de cohabita.cleric.& mul. capit. 1. Vel intellige illud quando personæ sunt suspectæ , vel secum habent suspectas. " Sed vsque ad quem gradum licet clericis cum consanguineis habitare ? Dici potest, quòd vsque ad secundum in linea transuersali.j̃.ead. cum omnib. sed in ascendente vel descendente vsque ad septimum, vel hodie vsq; ad quintum : quia cum his naturale fœdus nihil sæui criminis, &c.vt extra de coha.cle. à nobis.& C. de epis.& cler. cum qui. etiam si illæ personæ iuuenes sint. Vltra secundum verò distingue an suspectæ, quia iuuenes sunt : an non , quia sunt senes , & tunc potest.in primo casu , non. sic etiam distingue in ancillis : & sic intellige j̃.eo.fœminas, Sed contra,non ne clerici debent simul dormire.12.q.1.necessaria? sed hoc de alijs qui simul non viuunt. Io. Et no.quòd illi decre.à nobis.est standum, quæ vltima est de illa materia , & corrigit decret. primam illius tituli B. m ¶*Vel vxore.*] s̃.dist. 77.eps.arg.contra : sed hoc de senibus,illud de suspectis. Vel loquitur secundum antiqua tempora. Vel sol. vt ibi dixi. & quod dicit castè : quia castitas, &c.31.distin.Nicęna.

3 Iuo p.6. c. 76. Pol.l.4. tit.31.
" clerici cũ mulierib.cõ sanguineis habitãt possunt.
2.Cor.6. 1.Tim.2.
Leuit.20.
Soph. 3. secundum 70.
Malac.1.secundum 70.

Legi- ibidem.

plaribus est sine nomine.

B ¶Admonitionem.] *In eodem canone sequitur.* metropolitani , vel alterius episcopi , aut eius,cui subiacere videatur.

Item Gregorius.

¶Simul cum mulieribus sacerdotes habitare non licet.

CAP. XXIII.

4 [3] Oportet sacerdotes, q̃bus Domini populus cõmissus est, cũ magna animi constantia vigilare super dominicas oues, ne lupinis morsibus,idest diaboli stimulis lanientur.Neque enim hoc silere debeo,quod cum graui animi tristitia dico : sacerdotes cum fęminis habitare conspicio: quod nefarium [f] est dicere,vel audire,& contra sanctorum canonum sancita. Vbi.n. talis fuerit commorantium cohabitatio,antiqui hostis stimuli [g] non desunt.Ideoque admonendi sunt,vt non antiqui hostis decipiantur fraude, quatenus iuxtà Apostoli vocem nõ vituperetur ministerium nostrum. Cauere enim nos oportet,fratres,ab illicitis, vt mundas valeamus ad Dominum leuare manus: scriptũ est enim [Sancti estote , quoniam sanctus ego sum Dominus Deus vester.] Si quis verò præsumpserit aliter agere , sacerdotij sui honore priuet. Vnde omnimodo cauendum est , fratres, ne fallamus [h] populum, & illud prophetæ dictum impleatur in nobis [Sacerdotes mei contaminant sancta, & reprobant legem] quos & alius Propheta increpat dicens [O vos sacerdotes,qui fallitis [i] nomen meum , & dixistis,in qua re fallimus nomen tuum?quibus responsum est : offerentes ad altare meum panes pollutos [k]. Non est mihi voluntas in vobis, dicit Dominus , & sacrificium nõ accipiam de manibus vestris:quia polluti estis.]

Item Symmacho defensori,lib.1.reg.indict.9.epist.50.

¶De eodem.

CAP. XXIIII.

4 Volumus [l] vt sacerdotes † prohiberi debeant, ne cum mulieribus conuersentur , excepta duntaxat matre,sorore,vel vxore [m],quæ castè regenda est.

Idem lib.7.epist.39.

¶De eodem.

4 Iuo par.6. c.81.
† sacerdotes qui in Corsica commorãtur] Ori.

Cap.

CAP. XXI. PALEA.

1 Sed si fortè aliqua intercessio fuerit,episcopo suggeratur. Et si talis est , ad quam debeat ire pio interuentu, ipse pergat:sinautem , de latere suo dirigat [A],cum duobus aut tribus testibus. Nemo tamen cum extranea habitet fœmina,nisi proxima,aut soror fuerit. Et hoc cũ mtgna solicitudine fiat.Nõ enim ignoramus malitias satanæ.

¶*Hæc Palea in plerisque vetustis exemplaribus habetur coniuncta c. antecedenti.*

A ¶Iussione.] *In epistola Clementis sequitur :* Nec presbyter solus cum sola adiungatur , sed duobus adductis testibus visitet infirmam : nec solus cum sola fœmina fabulas misceat:nec archidiaconus, aut diaconus sub prętextu officij humilitatis frequentet,&c.

[*Idem.*]

¶De eodem.

CAP. XXII. PALEA.

2 Si quispiam sacerdotum, id est presbyter,vel diaconus, vel subdiaconus de quacunque fœmina crimine fornicationis suspectus, post primam,secundam,& tertiam admonitionem [B] inueniatur fabulari cum ea,vel aliquo modo conuersari , excommunicetur : fęmina verò canonicè iudicetur [c].

A ¶Dirigat.] *In epistola S. Clementis sequittur:* cum duobus , ac trib. qui hoc sanare † debeant . Sanè ad visitandum mulierem infirmam nullus clericus ingrediatur , nisi cũ duobus,aut trib.Nemo tamen,&c.

[*Ex decreto Eugenij Papæ.*

¶De eodem.

A ¶Ex decreto.] *Hic canon in cõcilio Romano primũ ab Eugenio ij.editus, & postea à Leone quarto ẽt in concilio fuit repetitus,& citatur in decretalibus tit.de cohabit. cler. & mul. Et in plerisque vetustis exem-*

L *Egitur.*] Casvs. Dicitur hic, qnòd sacerdotes non debent cum mulieribus habitare. Et hoc probatur exẽplo Augu. qui etiam cum sorore noluit habitare propter alias mulieres quæ cum sorore erant.

"Abstinere à licitis quã doq; debemus.
1 Apud Possidoniũ, ĩ vita Augusti. Iuo p. 6. ca. 77.
†al. consuescerit.
"Eps nullã secum héat mulierem.

a ¶ *Legitur.*] argu. "qp etiam à licitis debemus abstinere, si eorum occasione peruenitur ad illicita. argum. dist. 63. §. verum. 11. q. 3. priuilegium. & 21. distin. denique.

b ¶ *Mea.*] & hoc intelige cum tales sunt consãguineæ, quæ sine alijs esse non possunt. "Vel intellige de episcopo, cui non licet aliquam habere secum. C. de epi. & cler. auth. epõ. Lau.

"Socij mei socius ñ est meꝰ socius.

c ¶ *Sorores meæ.*] "qa socius socij mei, socius meus non est. ff. pro soc. nam socij. nec vasallus mei vasalli, meus vasallus est: sicut nec libertus mei liberti, libertus meus est. ff. de verb. significat. Modestinus. nec frater fratris mei, frater meus. ff. de ritu nupti. generali. §. inter priuignos.

Eccl. 4.

ibidem.

IN *omnibus.*] Casvs. In octaua synodo fuit constitutum, vt clericus cum talib. personis, & in tali loco & tempore cum mulieribus loquatur, vt omnis suspicio remoueatur. Nam si clericus vult ire ad domum alicuius fœminæ, melius vadat cum alio quàm solus, ne si ceciderit, non sit qui subleuet eum.

d ¶ *Vt certus.*] id est, ille ad cuius spectat officium. 18. q. 2. in 10.

"pſumptio sumit rõne numeri, loci, temporis, & personæ.

e ¶ *Loco.*] in hoc c. habes "præsumi contra aliquem, & pro aliquo ratione numeri, loci, temporis: ratione etiam personæ, & causæ. 23. quæst. 8. occidit. & 29. distinctio. sciendum. & 18. quæst. 2. diffinimus.

f ¶ *Duos.*] argu. quòd melius est esse duos simul quàm vnum, vt 7. q. 1. illud. 12. q. 2. nobis. argu. contra. ff. de admi. tut. l. 3. §. quod in tutoribus. si. ff. de exerc. act. ne in plures. & Adam dũ solus fuit nõ peccauit, vt de pœn. dist. 2. quando Adam. argu. contra. 21. dist. q. 1. in apib. Sol. horum brocardorũ est vt referas te ad id de quo agitur: licet enim binarius reprobetur, 32. q. 1. nuptiæ. non tamen quo ad omnem significationẽ. 28. q. 1. sæpe. id est, non quo ad omnem locum in quo ponitur. & solue per c. sæpe.

CVm *omnibus.*] Casvs. Statuitur in hoc c. qp clerici non habitent cum mulierib. nisi sint sibi coniunctæ in primo gradu, vel secundo consanguinitatis, vt mater, auia, soror, & amita. Item cum ancillis, & pedissequis quæ cum eis erant ante quàm ordinarentur. Item cum nuribus, & vxoribus seruorum suorum.

g *Ex familia.*] quis. n. ferret coniuges à viris, vel patres à filijs separari? C. com. vtriusq; iu. possessionum. arg. ad hoc 11. q. 3. quoniam multos. " dura enim esset talis separatio. ff. de fun. instr. quæsitum. §. saltuarium.

"Personarũ cõiunctarũ separatio dura est.

h ¶ *Etiam antequam ordinarentur.*] idẽ si post: sed iõ dicit, qa fortè nõ haberet necesse tot psonas recipere iã ordinatus, vt filius duceret vxorem in domum patris clerici; sed si prius ante ordinationem patris iam eam habebat in domo non debet eam ejicere. nam. Turpius ejicitur, quàm non admittitur hospes. extr. de iureiur. quemadmodum.

munia. Hęc est enim apud gentiles prima reprehensio.

Item Gregorius ad Ianuarium Episcopum Caralitanũ, lib. 3. epi. 26.

¶De eodem.

CAP. XXIX.

2 ARchidiaconũ tuum, vt audio, habitare cũ mulieribus prohibuisti: & nunc vsq; in ea prohibitione despiceris, qui nisi[k] iussioni tuæ paruerit, eum sacro ordine volumus esse priuatum[l].

Item ex cõcilio Tolctano, 4. c. 42.

¶Venundentur ab episcopo, quæ appetunt consortia clericorum illicita.

CAP. XXX.

3 QVidam clerici legitimũ non habentes coniugiũ, extrancarum mulierũ[m], vel ancillarum suarũ interdicta sibi consortia appetunt. Ideo, quæ coniunctæ taliter cum clericis sunt, ab epõ auferantur, & venundentur,[n] illis pro tempore relegatis ad pœnitentiam, quos sua libidine infecerunt.

Item Syricus Papa Himerio Episcopo, epist. 1. c. 12.

¶Non habitent fęmine cum clericis, nisi quas necessitudo excusat.

CAP. XXXI.

4 FOEminas non alias esse patimur in domib. clericorum, nisi eas tantùm, quas ꝓpter solas necessitudinũ cãs habitare cũ eijsdem synodus Nicæna ° ꝓmisit.

Item ex concilio Africano, c. 5.[5]

¶Nisi maiorum iussione ad fœminarum domicilia clerici non accedant.

CAP. XXXII.

6 CLerici, vel cõtinẽtes[p] ad viduas, vel virgines, nisi ex iussu, vel permissu eꝓrum, fraternitatis. ne filij pereant propter eorum absentiam. Item hic subaudi quando contrahunt cum eis tanquam cum vxoribus, aliàs non concedo, quòd venundari debeant, vel in seruitutem redigi propter simplicem fornicationem. argumen. 15. quæstio. vlti. cap. vlt. vt not. 32. distin. eos. & 34. distin. o fraternitatis.

o *FOEminas.*] ¶ *Synodus Nicæna.*] quæ est s. ea. in omnib.

Clerici.] Casvs. Idem ferè est casus istius c. cum illo s. eo. clericus solus. Duo c. seq. plana sunt.

p ¶ *Continentes.*] vt sunt conuersi & deuoti.

"Balnea multis periculosa sunt.

2 Ansel. l. 7. c. 136.

"si autem filios non habuerint, clauduntur in monasterio, vt dist. 34.

3 Ans. l. 7. c. 148. Polyc. l. 4. tit. 39.

a & dñt qdã ꝙ nõ est canõ latę sententiæ, sed ferendæ, vt patet in decre. hic alle. si quispiam. Arch.

4 Pol. l. 4. ti. 31. Bur. l. 2. c. 110. Iuo p. 6. c. 52. & 187. Ans. l. 7. c. 149. C. 35 Concord. Carthag. 3. c. 25.

l ¶ *Priuatum.*] post tri nam admonitionem[a], vt ext. de cohab. cler. & mulier. si quispiam.

m ¶ *Mulierum.*] id est, ancillarum.

n ¶ *Et venundẽtur.*] Et hoc si filios habuerint.

6 Ans. l. 7. c. 151.

"mulierum cũ clericis contrahẽtiũ punitio.

Q *Vidam.*] Casvs. Quidam clerici cũ nõ haberent vxores, appetebãt extranearũ mulierũ, vel suarum ancillarum cõsortia. Quare Tolet. concil. statuit, vt eps vendat tales mulieres, clericis pro tpe ad pœnitẽtiã relegatis. Casus sequentis c. patet.

ARchidiaconum.] Casvs. Ianuarius episcopus bis prohibuerat archidiacono suo, ne cum mulieribus habitaret. Sed ipse ꝓp hoc non dimittebat. præcepit ergo Greg. vt cũ tertiò admoneat, & si contemnit, cum ab officio deponat.

k ¶ *Qui nisi.*] vt 24. q. 3. de illicita.

ADDITIO 2.q.2.duo 27.q.1.vt lex.

a ¶ *Aliqui.*] hoc non potest intelligi, nisi de laicis propter literam præcedentem. Sed quid si duo clerici dicunt me commisisse fornicationem cum aliqua tali die, duo laici dicunt me fuisse secum tota die in alio loco? " dico præponendos laicos [a]: quia stant pro reo. & ita patet hic, ꝙ clericus ꝑt se purgare qñq; cũ laicis, vt 18.q.2. ĩ decima, vt ibi dixi.

" testes prę ferendi sunt qui pro reo deponunt. a Ad hoc facit qđ no. in auth. de hæ. & fal. §. si verò absũt. vbi dr, ꝙ talis assertio habet in se implicitã affirmationem. Arch.

b ¶ *Vitæ.*] Coguntur enim quandoque sanctimoniales ꝓpter defectum rerum operas aliquas facere clericis, vel alijs, & per talem familiaritatem, & propter rerum defectum coguntur aliqua turpia facere. " Præcipitur ergo hic, quòd si aliquæ sint pauperes, quòd episcopus eis ꝓuideat, & hoc faciat de quarta pauperum. Si obijcias. ĵ. de consecra. dist. 5. nunquam. " vbi nũquam permittitur, imo iubetur ne sint otiosæ, sed faciant calathos, vel similia, illud intellige, quod ecclesiæ possunt facere operas, non extraneo. 54. dist. si seruus. in fi.

" Sanctimonialib. pauperibus dẽt prouidere ẽps.

" Moniales otiosæ esse non debent. 1 Polyc. l. 4. ti. 37. Bur. l. 8. c. 55. Iuo p. 7. c. 73.

c ¶ *Vidue.*] ĵ. 87. dist. in. c. 1.

2 Pol. lib. Iuo p. 8. c. 327.

Generaliter. Hæc di. diuiditur in tres ptes, in quarum prima dicitur, quòd episcopus debet prouidere pauperibus secundum posse suum, scilicet illis qui laborare non possunt. Secunda ibi, *Proposuisti.* Tertia ibi, *Qui autem.* Io. de Fant.

CASVS. Hic intitulatur distinct. 82. in qua ostendit, quòd clerici in sacris ordinibus cõstituti nec suis vxoribus, nec cum alienis mulieribus debent cõmisceri carnaliter, & qualiter sint puniendi qui post promissam continentiam fornicantur, vel de facto contrahunt, vel suis vxorib. commiscentur, & q̃ pęnitentia iniũgatur presbytero fornicãti. Et spectat hoc ad c. Apostolicę regulæ, oportet ep̃m esse sine crimine. vel ad hoc, oportet ep̃m esse monogamum. In princip. tamen ponit de hospitalitate. Et primum c. huius dist. planum est.

aut presbyterorum, non accedat. Et hoc non soli faciant, sed cum conclericis, vel cum quibus episcopus, aut presbyter iusserit. Nec ipsi episcopi, & presbyteri soli habeant accessum ad huiusmodi fœminas: sed vbi aut clerici præsentes sunt, aut graues aliqui [a] Christiani.

Item ex concilio Carthaginensi, 4. cap. 102.

¶ Episcopi prouideant, ne occasione temporalium, clericorum familiaritatib. virgines socientur.

CAP. XXXIII.

1 ADreatum episcopi pertinet, vel presbyteri, qui parochiæ præest, si sustentandæ vitæ [b] præsentis causa adolescentiores viduæ, vel sanctimoniales clericorum familiaritatibus subijciantur.

Item ex eodem, c. 103.

¶ De eodem.

CAP. XXXIIII.

2 VIduæ [c], quæ stipendio ecclesiæ sustentantur, tam assiduæ in Dei opere esse debent, vt & meritis, & orationibus suis ecclesiam adiuuent.

DISTIN. LXXXII.

1 ps

Generaliter [d] *etiã pauperibus, & ijs, qui suis* [e] *manibus laborare non possunt* [f], *episcopus necessaria prouideat.*

Vnde in concilio Aurelianensi 1. cap. 18. legitur.

¶ De eodem.

CAP. I.

EPiscopus pauperibus [g], vel infirmis, qui, debilitatem faciente, non possunt suis manibus labore, victum, & vestitum (inquantum † sibi possibile fuerit) largiatur.

Itẽ Innocẽtius [h] *Exuperio Tolosano Episcopo, epist. 3. cap. 1.*

¶ Qui voluptatem officio præposuerit, modis omnib. submoueatur.

CAP. II.

2 PRoposuisti, quid de his obseruari debeat, quos in diaconij [i] ministerio, aut in officio presbyterij positos „incontinentes esse, aut fuisse generati filij [k] prodiderunt. De his & diuinarum legum manifesta est disciplina, & beatæ recordationis viri Syricij episcopi † monita euidentia cõmearunt, vt incontinentes, in officijs talibus positi, omni ecclesiastico honore priuarentur, nec admittantur ad tale ministerium, quod sola [l] continentia oportet impleri. Est enim vetus admodum sacræ legis auctoritas iã inde [m] ab initio custodita, quòd in templo [n] anno vicis [o] suæ habitare præcepti sunt sacerdotes, vt seruientes sacris oblationibus, puros † & ab omni labe purgatos sibi vendicent diuina ministeria, neque eos ad sacra † officia fas sit admittti, qui exercent vel cum vxore [p] carnale consortium: quia scriptum est, q § Sancti estote [r], 5, quia & ego sanctus sum, Dominus Deus vester. § Quibus vtique propter sobolis successionẽ, vxoris vsus fuerat relaxatus: quia ex alia tribu, & ꝑterquã ex semine Aaron, ad

aũt contra Syricij constitutionem scienter contraxerint de facto, vel se proprijs vxorib. miscuerint, deponantur.

i ¶ *Diaconij.*] Ideo non dicit de subdiaconis, quia non erat † tunc sacer ordo: non tñ poterant contrahere. 32. dist. si qui.

† Vide ĩ. dist. 21. in pri. in gl. verb. subdiaconos.

k ¶¶ *Filij.*] " Filius enim est argumentũ ambulans super terram de incontinentia patris. 28. dist priusquam.

" Filius ambulãs super terrã, testatur pris incontinẽtiã.

l ¶ *Quod sola.*] i. à solis cõtinentib. vt 84. dist. cum in ꝑterito.

m ¶ *Iam inde.*] id est, de hoc articulo.

n ¶ *Quod in templo.*] Sufficit ergo scholari ad hoc vt stipẽdiũ consequatur, vt sua vice seruiat ecclesiæ, scilicet cum ibi est.

o *Vicis.*] i. septimanę. " aliàs est dies pro anno, vt 33. q. 2. hoc ipsum.

" Dies pro anno inueniatur.

p ¶ *Cum vxore.*] multò ergo fortius si cum alia.

ADDITIO. Dicit ꝙ pp reuerẽtiã sacramẽtorũ vult eos esse sãctos, i. mũdos ab oĩ labe mortali vel veniali, spirituali vel corporali, quod non potest esse quando carnaliter vxorib. commiscentur, secundùm Hug.

q ¶ *Scriptum est.*] "Sufficit ergo ita scriptũ esse, licet sit durũ. argu. 19. dist. in memoriam. ff. qui & à qui. li. ma. prospexit.

" sufficit ita esse scriptũ.

r ¶ *Estote.*] Argu. contra. 31. distinct. Nicęna. nam castitas est

3 Iuo p. 6. c. 57. Pan. l. 3. c. 137. Ans. l. 8. c. 8. Pol. l. 4. tit. 31.

4 ĵ. c. seq.

† possibilitas habuerit.] Orig.

Luc. 2. Paralip. 24.

† al. puri, & purgati.

† al. sacrificia.

Leuitic. 11. & 20.

5 ĩ. dist. 31. c. eos.

Numer. 18.

tas est cum propria coniuge.[2]

a ¶ *Quò magis.*] id est, quantò magis.

b ¶ *Nec præterit dies.*] præter sabbatum magnum, & diem præcedentem, vt de consecr. dist. 3. in sabbato. Vel dic, sacrificijs, id est, officijs diuinis.

c ¶ *Vel baptismatis.*] cum necessitas exigit. aliàs baptismus qui fit cum cerei benedictione, & 9. lectionib. bis in anno tantùm fit. de cõsec. dist. 4. propriè.

d ¶ *Præcepit.*] id est persuasit, vt 33. quæst. 4. Christiano. vel præcepit vxoribus nolentib. continere. Vel dic præceptum esse cum vir accipit corpus Christi, vt, s. non exigat [b], sed reddere tenetur omni tempore.

e ¶ *Vxoris.*] id est, non ideo dicit eum esse virum vxoris vnius, vt ea vtatur tempore sacerdotij.

f ¶ *Vt permaneret.*] Arg. "voces affirmatiuas resoluendas in negatiuas. arg. ſ. dist. 26. vna tantum. & capitu. vnius [c].

g ¶ *Sed propter incontinentiam.*] idest, vt ea mortua contineat, & secundam nõ ducat: & sic negatiuè legitur, vnius, idest, non pluriú. argu. ext. de testib. licet.

h ¶ *Futuram.*] id est, quam timebat

i ¶ *In carne sunt.*] id est, carnaliter viuentes.

k ¶ *Sed ea planè.*] hic respondet consultationi, & reuertitur ad constitutionem Syricij, de qua dixerat. Dicit autem Hug. & alij, quòd Syricius bis emisit constitutionem: primò illam quæ erat data ab Apostolis, scilicet vt in sacris ordinibus nullus contraheret: & si contraheret, deponeretur, vt 84. dist. cum in præterito. " hæc fuit primò ab Apostolis statuta: sed quia aboleuerat, renouata est à Syricio. procedente tempore referebatur quæstio de talibus, de quibus Innocentius hic loquitur: sed tamen quia quidam prætendebant ignorantiam primæ constitutionis Syricij, inde sumpta occasione Syricius aliam edidit humaniorem, mitigando rigorẽ primæ, scilicet vt ignorantes excusarentur, vt infra eadem, plurimos. & hanc formam scribit, scilicet secundæ, Innocentius Exuperio. & quòd scripsit bis Syricius, patet ex hoc cap. & seq. ubi dicitur, quòd quidam excusantur ignorantia constitutionis Syricij. Sed qualiter hoc, dicetur in prima constitutione. Quidam dicunt, quòd non dedit de hoc facto nisi semel cõstitutionem, renouando constitutionem Apostolorum, & mitigando eam cum sua distinctione. & secundum hoc eadem est causa decisionis Innocentij, nisi quòd Innocentius vtitur distinctione circa constitutionem Syricij: & Syricius circa constitutionem Apostolorum. Tertij dicunt, quòd Syricius duas emisit constitutiones, sed in nullo renouauit Apostolorum constitutionem: " quia Apostoli nihil constituerunt de continentia. arg. 31. dist. quoniam & dicit Hug. quòd quædam constituit ecclesia, quæ non fuerunt statuta ab Apostolis, vt de continentia ministrorum. 35. q. 1. §. hac itaque. in fi. Quod autem dicitur j. 83. dist. cum in præterito. quòd scilicet Apostoli docuerunt: verũ est exemplo. 31. dist. omnino. non cõstitutione. sed de hoc dixi 28. dis. diaconi. Prima ergo constitutio Syricij fuit de continentia, vt quicunque vellet promoueri ad sacros ordines, faceret hoc non tantùm promissa, sed etiam præeunte continentia. hoc innui videtur 77. dist. quicunque. sed quia illa non seruabatur à quibusdam prætendentibus ignorantiã, ideo aliam fecit cum distinctione. j. e. plurimos. nec fecit primam nisi in promouendis. promotos enim non posset adstringere sine suo velle, sicut nec posset Papa constituere de acolythis iam promotis ne contraherent. arg. 32. q. 1. integritas. Ioan. quod falsum est [d], cum habeat plenitudinem potestatis. 2. q. 6. decreto. nec legib. adstringitur, vt ff. de leg. & constitu. princeps. & C. e. di gna vox. Bart. nec in 1. vel in 2. c. habes, quòd Syricius aliquam constitutionem fecerit, sed inuehitur in 2. c. contra incontinentes, de quibus consultus fuerat distinguendo, imo potius dispensando: quod patet ex verbo, monita. in prin. c. & per verbum, admonitionem. in fin. & dic commeauit non constituendo, sed ignoscendo & dispẽsando, vt j. e. presbyter.

l ¶ *Et diuersa.*] diuersa & bimembris. nam recipit diuisionem, id est distinctionem, & hoc de secunda.

m ¶ *Prouincias.*] pro maiori parte.

n ¶ *Non probatur.*] "Ex hoc videtur quòd dicit citationem ad se non peruenisse, quòd hoc non tenetur probare: sed potius aduersarius tenetur probare ꝙ peruenerit ad eum, cũ talis negatiua non possit probari, vt ext. de electio. bonæ. Sed non est verum, quia credẽdum est verbo nuncij, donec contrarium probetur, vt not. 4. q. 3. §. item in criminali. versi. item testes quos. sic ergo expone, nõ probat̃ pueniſſe: i. ꝓbat̃ nõ pueniſſe " cũ. n. constõ sit publicè promulgata, quilibet eam tenetur scire, vt 16. distin. quod dicitis ext. de postu. præl. ad hæc. 12. q. 2. qui & humanis. & secundum leges tenetur eam quilibet scire vsque ad duos menses, vt in auth. vt fa. no. consti. §. 1. col. 6. secũdũ canones vsque ad sex menses, vt 18. dist. decernimus. quia ergo p ꝙ sumebatur peruenisse ad istos, tenèbantur ipsi probare ignorantiam: " & hoc est generale ꝙ pp præsumptionem cogitur probare aliquis ignorantiam, vt hic, & ext. de elec. innotuit. & 1. q. 1. si qui à simoniacis. & C. de peri. tu. l. pen. aliàs qui dicit aliquèm sciuisse, hoc tenetur probare [e], vt 3. q. 9. indicas. & ff. de admi. tu. l. hoc aũt. quid. n. peccat qui præsentis legis inscius pristinam sequitur obseruãtiam? vt C. de testa. iubemus. in fi. Sed qualiter probat se aliquis ignorasse? dico suo sacramento [f], vt 34. q. 2. in lectum. ext. de sen. exc. si vero. vt no. 4. q. 5. quisquis. in fi. [g] Io. Vel etiam alio modo si potest probare se fuisse in alio loco: & forte si prẽsumptio est contra eum, non crederem iuramento suo. B. " Sed quid si collegium vel aliquis conuentus dicit se ignorasse, nunquid tunc omnes iurabunt? dico ꝙ sufficit, si episcopus cum maioribus de capitulo iurat, vt ff de cond. & demon. munipicibus. Alij dicunt ꝙ eo ipso probatur ignorantia, ꝙ non probatur scientia, vt C. qui mil. non pos. super seruis. lib. 12.

o ¶ *Ignorantibus.*] "Decretum nõ ligat ignorantes. ff. de decr. ab ord. fac. l. vlt. ff. loc. l. si ignorans.

ADDITIO. Ad idem 12. q. 2. de laicis. vbi de hoc. Dic ꝙ decretum secundum canones ligat ignorantes, vt dixi 19. dist. 1. super summa. ibi videas. Arch.

p ¶ *Negabitur.*] Arg. neminem ligari antequam constitutio ad eum peruenit: arg. di. 31. ante triennium. 36. q. vlt si autem 12. q. 5. sicubi. & 47. dist. quoniam. 14. q. 4. si quis oblitus. 54. di. ex antiquis.

q ¶ *Deteguntur.*] eo ipso ꝙ non probant ignorantiam, cum ad omnes commeauerit.

Plurimos.

[2] Idẽ tenet Spe. ti. de eo q mit. i poss. ver. porrò. & Bar. in l. mulier. §. ,ponebatur. ff. ad Turp.

† Quantò.] Orig.

[b] de hoc le. & no. d cõs. di. 2. ois hõ. 1. Cor. 2.

† al. orationis.

† al. quia.

[c] Cõc. tex. ĩ l. non dẽt. ff. d do. & l. nã etiam. ff. de inof. test.

Tit. 1.

1. Tim. 3.

[d] Ar. ad hoc ſ. 32. di. placuit. vbi de hoc. sed dictũ hoc omno falsũ est nisi intelligas d ,promouendis. & sic no. H. 18. di. de his. in fi. 1. Cor. 7. Rom. 8. 1. Tim. 3.

† al. ad oẽs prouincias. † ,pbabitur] Orig.

† al. ignorationis.

" Probare tenetur qui dicit se non citatum.

† al. detegentur.

" constõ publicè ,pmulgata intra qd tps ligat.

" Ignorãtiã ,pbare quis cogitur pp psũptionẽ.

[e] Dñt qui iuris apicibus inuigilant, regulare eé ignorãtiã ñ debere ,pbari, sed sciam

[f] Ad hoc fa. qd lẽ. & no. ext. de sent. exc. si verò. & de homi. significasti. j. & d iu. ca. 2. idem latè Ias. §. sed istæ. insti. de act.

[g] Cõcor. gl. fi. in l. si cui. & ibi Bar. ff. de accus.

" Collegiũ nunquid iurare possit.

" decretum non ligat ignorantes.

" clericis cõtinẽtiam qs primò indixit.

" Apostoli d cõtinẽtia nihil constituerunt, sed solo exẽplo illam docuerunt.

PLurimos *sacerdotes.*] Casvs. Quidam significauerunt Syricio Papæ, ꝙ plurimi sacerdotes post longa tempora suæ ordinationis filios habuerunt tam ante sacros ordines, quàm de vxoribus, quas postea de facto duxerunt: quorum quidam allegabant hoc sibi licere ad instar sacerdotum & leuitarũ veteris testamenti. Quidam verò dicebant se per ignorãtiam lapsos, & inde dolebãt: quare Syricius Papa reprehẽdit eos, qui suum crimen defendebãt exẽplo sacerdotum veteris testamẽti, cum alia causa fuerit in illis quã in istis, & dicit eos esse deponendos, cum ex certa scientia deliquerint.

1 Iuo p. 6. c. 50. Polyc. l. 4. tit. 31. Illi verò qui per ignorantiam dolent se lapsos fuisse, ad altiora nõ ascendant: sed in suis ordinibus remaneant: ita tamen quòd decẽtero viuant continenter. Seq. §. patet.

a ¶ *Solius successionis causa.*] præcipuè. nam & causa incontinentię. 32. q. 2. §. his ita.

b Q *Via aliquanti.*] ¶ *Vt tua.*]cum ergo hic scribat vni & in prẽcedenti c. dicatur quòd constitutio Syricij Papæ ad omnes prouincias commeauit: patet ꝙ duas emisit Syricius constitutiones: & etiã quia hic dicit ignorãtiam respectu primę.

Leuit. 20. Luc. 1. c ¶ *Lapsos.*] respectu scilicet secundæ constitutionis.

d ¶ *Misericordiam.*] quia illa ignorantia iuris non eos excusat [a] à toto: sed quia facilius cum eis dispẽsatur. Alij dicunt, quòd vnam tantùm emisit, & dicunt, ignorantia Apostolicæ constitutionis.

a Addẽ ꝙ qñque iuris ignorantia excusat à pœna ꝓpter rusticitatẽ, non aũt excusat à nullitate actus, vt no. in l. 1. C. đ interd. ma. int. pup. "Consuetudo antiqua nõ excusat.

e ¶ *Deiecti.*] i. lapsi.

f ¶ *Priuilegij.*] Argũ. " contra eos qui prætendunt se non debere dare decimas, quia prædecessores sui non dederunt: & sic vti volunt priuilegijs suorum antiquorũ, extra de decim. c. 2. & c. quamuis. Item arg. cõtra illos, qui prosui iuris tuitione cõsuetudines antiquas allegant, vt 32. q. 4. nemo. & 1. q. 4. c. vlt.

2 Pol. ibid. Iuo p. 6. ca. 50. §. quia.

† ignoratione] Orig.

g ¶ *Cauere.*] Arg. " ex præsentibus futura præsumi. arg. dist. 50. si quis diaconus. di. 51. ꝑterea.

" ꝓsumitur ex ꝓsentib. circa futura † al. detecti.

Addit io. Hoc no. 18 dist. peruenit.

h ¶ *Vt abscindantur.*] sic 16. q. 1. in canonib. 24. q. 3. ecce.

QVI AVTEM.

Hic incipit 3. pars huius dist. in qua quęritur qualiter pœnitentia imponatur sacerdoti lapso in fornicationem, ita quòd possit postea celebrare. Et resp. ꝙ decẽ annis debet pœnitere. Io. de Fã.

P *Resbyter.*]Casvs. Hoc ca. loquitur de manifesta fornicatione, pro qua in tempore Apostolorum clerici deponebantur. sed sancti patres in Gangrensi concilio congregati hũc rigorem temperarunt, statuẽtes vt si presbyter sponte confiteatur delictũ suum, & velit pœnitere, decem annis pœniteat iuxta modũ, qui in hoc c. exprimitur, postea poterit in honorem pristinum reuocari. Eadem pœnitentia erit sacerdotibus imponẽda pro singulis delictis, quæ depositionẽ inducunt.

i ¶ *Presbyter.*]Hoc c. intelligunt quidam de dispensatione, alij de iure: quia ẽps post peractã pnĩam tenetur dispensare: argu. 50. di. domino sancto. &c. vt constitueretur. " vnde dicunt hodie ꝙ fornicatione neminem deponendũ, nisi in ea perduret, & ideo quia hodie fragiliora sũt corpora nostra quã olim erant. 34. dist. fraternitatis. licet eadẽ ratione debes dicere de quolibet crimine, vt j. eo. c. vers. eadẽ quoque. & not. sup. prox. dist. c. Maximianus.

† excidant] Orig.

"Fornicõnis causa hodie nemo deponendus.

k ¶ *Apostolorũ.*]"Hic concilium dispẽsat cõtra Apostolum in pœnis, vt supra. dist. prox. presbyter. sic supra. 34. dist. cognoscamus. & c. lector.

" Conciliũ contra Apostolum dispensat.

3 Polyc. l. 4. tit. 39. Can. Apost. 25.

l ¶ *Auctoritatẽ*] Hãc non habemus in corpore canonũ B. Siluestri.

m ¶ *Decem annis.*]Alibi dicitur, " quòd sacerdoti pro fornicatione, imponitur pœna xij. annorum, & episcopo xv. 30. q. 1. si quis sacerdos. & c. non debet. alibi vij. vt 33. q. 2. hoc ipsum. Sed varietas delicti inducit varietatem pœnę: scilicet cum fornicatio est simplex, vel icestuosa, poterit sacerdos mitigare pœnam pro quantitate criminis, & qualitate personæ. 26. q. 7. tempora.

" sacerdotis fornicarij pœnitentia.

n ¶ *In vesperã.*] " Nã ea hora debent comedere ieiunantes. de consec. dist. 1. solent.

" Ieiunãtes in vespera comedere debent.

o ¶ *Pœnitere.*] s. dist. prox. si quis ẽps. contra. & 28. dist. presbyter. cõtra. Sed expone publicè, i. solemniter.

† al. etiam.

p ¶ *Sagimine.*] arg. " ꝙ licet comedere de sagimine illis dieb. quibus oua & caseum licet comedere. 4. dist. denique.

" Sagimẽ & lardũ die veneris comedere licet.

† al. sanguine.

a ¶ *In choro*]

Lurimos sacerdotes.] Casvs. Quidam significauerunt Syricio Papæ, ꝙ plurimi sacerdotes post longa tempora suæ ordinationis filios habuerunt tam ante sacros ordines, quàm de vxoribus, quas postea de facto duxerunt: quorum quidam allegabant hoc sibi licere ad instar sacerdotum & leuitarũ veteris testamenti. Quidam verò dicebant se per ignorãtiam lapsos, & inde dolebãt: quare Syricius Papa reprehẽdit eos, qui suum crimen defendebãt exẽplo sacerdotum veteris testamẽti, cum alia causa fuerit in illis quã in istis, & dicit eos esse deponendos, cum ex certa scientia deliquerint.

1 Iuo p. 6. c. 50. Polyc. l. 4. tit. 31. Illi verò qui per ignorantiam dolent se lapsos fuisse, ad altiora nõ ascendant: sed in suis ordinibus remaneant: ita tamen quòd decẽtero viuant continenter. Seq. §. patet.

a ¶ *Solius successionis causa.*] præcipuè. nam & causa incontinentię. 32. q. 2. §. his ita.

b Q *Via aliquanti.*] ¶ *Vt tua.*]cum ergo hic scribat vni & in prẽcedenti c. dicatur quòd constitutio Syricij Papæ ad omnes prouincias commeauit: patet ꝙ duas emisit Syricius constitutiones: & etiã quia hic dicit ignorãtiam respectu primę.

Leuit. 20. Luc. 1. c ¶ *Lapsos.*] respectu scilicet secundæ constitutionis.

d ¶ *Misericordiam.*] quia illa ignorantia iuris non eos excusat [a] à toto: sed quia facilius cum eis dispẽsatur. Alij dicunt, quòd vnam tantùm emisit, & dicunt, ignorantia Apostolicæ constitutionis.

a Addẽ ꝙ qñque iuris ignorantia excusat à pœna ꝓpter rusticitatẽ, non aũt excusat à nullitate actus, vt no. in l. 1. C. đ interd. ma. int. pup. "Consuetudo antiqua nõ excusat.

e ¶ *Deiecti.*] i. lapsi.

f ¶ *Priuilegij.*] Argũ. " contra eos qui prætendunt se non debere dare decimas, quia prædecessores sui non dederunt: & sic vti volunt priuilegijs suorum antiquorũ, extra de decim. c. 2. & c. quamuis. Item arg. cõtra illos, qui prosui iuris tuitione cõsuetudines antiquas allegant, vt 32. q. 4. nemo. & 1. q. 4. c. vlt.

2 Pol. ibid. Iuo p. 6. ca. 50. §. quia.

† ignoratione] Orig.

g ¶ *Cauere.*] Arg. " ex præsentibus futura præsumi. arg. dist. 50. si quis diaconus. di. 51. ꝑterea.

" ꝓsumitur ex ꝓsentib. circa futura † al. detecti.

Addit io. Hoc no. 18 dist. peruenit.

h ¶ *Vt abscindantur.*] sic 16. q. 1. in canonib. 24. q. 3. ecce.

QVI AVTEM.

Hic incipit 3. pars huius dist. in qua quęritur qualiter pœnitentia imponatur sacerdoti lapso in fornicationem, ita quòd possit postea celebrare. Et resp. ꝙ decẽ annis debet pœnitere. Io. de Fã.

P *Resbyter.*]Casvs. Hoc ca. loquitur de manifesta fornicatione, pro qua in tempore Apostolorum clerici deponebantur. sed sancti patres in Gangrensi concilio congregati hũc rigorem temperarunt, statuẽtes vt si presbyter sponte confiteatur delictũ suum, & velit pœnitere, decem annis pœniteat iuxta modũ, qui in hoc c. exprimitur, postea poterit in honorem pristinum reuocari. Eadem pœnitentia erit sacerdotibus imponẽda pro singulis delictis, quæ depositionẽ inducunt.

i ¶ *Presbyter.*]Hoc c. intelligunt quidam de dispensatione, alij de iure: quia ẽps post peractã pnĩam tenetur dispensare: argu. 50. di. domino sancto. &c. vt constitueretur. " vnde dicunt hodie ꝙ fornicatione neminem deponendũ, nisi in ea perduret, & ideo quia hodie fragiliora sũt corpora nostra quã olim erant. 34. dist. fraternitatis. licet eadẽ ratione debes dicere de quolibet crimine, vt j. eo. c. vers. eadẽ quoque. & not. sup. prox. dist. c. Maximianus.

† excidant] Orig.

"Fornicõnis causa hodie nemo deponendus.

k ¶ *Apostolorũ.*]"Hic concilium dispẽsat cõtra Apostolum in pœnis, vt supra. dist. prox. presbyter. sic supra. 34. dist. cognoscamus. & c. lector.

" Conciliũ contra Apostolum dispensat.

3 Polyc. l. 4. tit. 39. Can. Apost. 25.

l ¶ *Auctoritatẽ*] Hãc non habemus in corpore canonũ B. Siluestri.

m ¶ *Decem annis.*]Alibi dicitur, " quòd sacerdoti pro fornicatione, imponitur pœna xij. annorum, & episcopo xv. 30. q. 1. si quis sacerdos. & c. non debet. alibi vij. vt 33. q. 2. hoc ipsum. Sed varietas delicti inducit varietatem pœnę: scilicet cum fornicatio est simplex, vel icestuosa, poterit sacerdos mitigare pœnam pro quantitate criminis, & qualitate personæ. 26. q. 7. tempora.

" sacerdotis fornicarij pœnitentia.

n ¶ *In vesperã.*] " Nã ea hora debent comedere ieiunantes. de consec. dist. 1. solent.

" Ieiunãtes in vespera comedere debent.

o ¶ *Pœnitere.*] s. dist. prox. si quis ẽps. contra. & 28. dist. presbyter. cõtra. Sed expone publicè, i. solemniter.

† al. etiam.

p ¶ *Sagimine.*] arg. " ꝙ licet comedere de sagimine illis dieb. quibus oua & caseum licet comedere. 4. dist. denique.

" Sagimẽ & lardũ die veneris comedere licet.

† al. sanguine.

a ¶ *In choro*]

fedis auctoritate deiectos: nec vnquam posse veneranda attrectare mysteria, quibus se ipsi, dum obscœnis cupiditatibus inhiant, priuauerunt. Et quia exempla præsentia cauere [g] nos præmonent in futurum, si quilibet episcopus, presbyter, atque diaconus (quod non optamus) deinceps fuerit talis inuentus, iam nunc sibi omnem per nos indulgentiæ aditum intelligat obseratum: quia ferro necesse est vt abscindantur [h] †vulnera, quæ fomentorum nõ senserint medicinã.

¶ *Caput hoc in aliquot manuscriptis Gratiani exemplaribus coniunctum est superiori.*

¶ *Qui autem propter peccata iubentur deponi: post condignam pœnitentiam in suo ordine poterunt reparari*

Vnde in concilio Hybernensi A.

A ¶ Hybernensi.] *Caput hoc citabatur ex concilio Gangrẽsi, in quo non legitur. Emendatum est ex Polycarpo, & alio libro manuscripto peruetusto, in quo libro sunt multi canones pœnitentiales: & hic refertur ex Theodoro Archiepiscopo Hybernẽsi.*

¶ Quæ pœnitentia sit imponenda sacerdoti, qui de fornicatione conuictus fuerit.

CAP. V.

3 PResbyter [i], si fornicationem fecerit, quanquam secundum canones Apostolorum [k] debeat deponi: tamen iuxta auctoritatem [l] beati Papæ Siluestri, si in vitio non perdurauerit, sed sua sponte confessus adiecit, vt resurgat, decem annis [m] in hũc modum pœniteat: tribus quidem mensibus priuato loco à cęteris remotus pane, & aqua à vespera in vesperam [n] vtatur: tantùm autem diebus Dominicis, & præcipuis festis modico vino, & pisciculis, atque leguminibus recreetur sine carne, & sagimine, ouis, & caseo A, sacco indutus humi adhæreat: die, ac nocte iugiter misericordiã dei oĩpotẽtis imploret: finitis trib. mensib. continuis exeat: tñ in publicũ non procedat, ne grex fidelis in eo scandalũ patiatur. Nec. n. † debet sacerdos publicè pœnitere [o], sicut laicus. Postea aliquantis per resũptis viribus. vnũ annum, & dimidiũ in pane, & aqua expleat, exceptis Dñicis, & præcipuis festis, in quib. vino, & sagimine [p] †, ouis,

a ¶*In choro.*] vt ibi ministret.
b ¶*Vocem.*]quam non habemus in hoc corpore.
c ¶*Tres legitimas ferias.*] "f.2.& 4. & 6.feriam, vt j.e.innuitur.de conse.dist.3.ieiunia.& 22.q.5.c.1.
d ¶*Expleto.*] ergo reconciliandus est quis peracta parte pœnitentiæ: etsi tota finita non sit,vt 12. q.2.de viro.extra de fur. ex literis.
e ¶*Denarium.*] Et ita potest dare denarium pro ieiunio,quod spirituale est. nec tamen simoniam cõmittit: quia cum Deo intelligitur contrahere, sicut nec lex Iulia de ambitu locum habet in Romana ciuitate [a]. imo spirituale datur hic tantùm, sc. eleemosyna pro spirituali.bene facit ad hoc: quia sicut ære peccatorum iste se vendidit, vt 15. quæst. 1. non est q̃p cuiquam. ita & pecunia sua se redimat. de pœn. dist. 1. medicina. Et est argum.pro commutatione pœnæ. 36. quæst.1.de rap. "Nunquid autem potest hic ieiunare per aliũ?quod videtur [b]: quia denariũ potest dare vt se redimat à ieiunio:ergo multò fortius per alterius ieiunium potest liberari. Item quia ieiunium viui liberat mortuum, vt 13.quęstio.2.animæ. de pœ.dist.6.c. 1. quod concedo si per propinquam personam ieiunet. & debet iste denarius esse talis, q̃p non euincatur ab eo cui donatur:aliàs non contingeret liberatio, vt C.de sent. & inter. libera. ff. de leg. 3. qui concubinam.§.si hæres. quia nõ intelligitur datũ quod euinci potest, vt ibi dicitur:argum.14.q.5.immolans." Sed nunquid pœnitens sua auctoritate potest hanc commutationem facere?Dicunt quidam q̃p sic [c]: quod non concedo in pœnitentia imposita ab homine [d],vt ext.de vo.& vo.red. ex multa.in fin. Io.Sed certè quod hic dicitur de denario, auctoritate huius canonis facere potest pœnitens:nec decret. illa in aliquo contradicit.Batt.

1.Epist.2.

a Adde nec ét simonia, no.gl.&Bar. 11. barbari⁹. ff.d̃ of. pręt. & in l.j.gl.1. ff.ad l.Iul.d̃ ambit.

" Ieiunari p̃t p alium. 2 Epist.2.

b Ad hoc facit quia liberatur qs iurãdo p̃ aliũ, vt no.63.di. tibi.arg.contra ext.d̃ of. dele.c. fi. cũ simil. Arch. ¶operarius] Polycarp.

" Pœnitẽtia imposita auctoritate p̃pria mutari non potest.

f ¶*Redimere.*] Arg.ea quæ facere tenemur, alia æquivalentia faciendo posse recompensari:& ita commutationem pœnarum posse fieri:arg.36.q.1.de raptorib.dist.12.non cogantur.contra.1.q.1.nullus episcopus.2.

g ¶*Sextam feriam.*]Ergo quartam posset redimere.quod.n. de vna negatur,de alia concedi videtur.25.dist.qualis.

h ¶*Eadem.*] non tamen eadem dispensatio est in omnibus: quia in aliquib.prohibetur.50.dist.miror.

c Adde bo. tex.in l.plerũq;. ff.d̃ iu. dot.& l.2.ff. de lib. leg. d Vr̃ innuere q̃p sit sec⁹ in ieiunijs ĩ dictis ab ecclesia ¶ Sed potestdici secũdũ Inn. q̃p 13 ieiunia ĩ dicta ab ecclesia nõ debeãt cõmutari vel redimi sine cã: tñ ea p̃nt mutari, sic vt ieiunium festi qd̃ est ĩ die lunę fiat ĩ sabbato: & dr̃ q̃ ĩ qbusdã locis Frãciæ, sc. vbi sunt ecclesiæ S.Quintini nõ ieiunatur in vigilia oĩum sanctorũ. s3 tertia præcedenti die secundùm Innoc.Arch.

[R]*Ouidendum.*] Hęc dist diuiditur in duas partes: in quarum prima punit negligentes prælatos, & qui gaudent adulationibus: & hæc probat per 7. auctor. Secunda ibi, *Quanquam.* Io.de Fant. Casvs. Hucusque tractauit Gratianus, quòd oportet prælatum esse sine crimine, quod in faciendo consistit. sed quia consentiens malo aliorum dicitur committere crimen: ideo subiũgit hanc 83. distinct. in qua ostendit, quòd prælatus etiam consentire non debet peccatis alienis: quia parum differt vtrum quis homicidium committat propria manu, vel facienti consentiat: quia mortem probatur inferre, qui hanc cum potest non excludit.

i ¶*Prouidendum.*] In duabus superioribus distinctio.tractauit magister, quòd ordinandus debet esse sine crimine proprio. In hac dist.ostendit, quòd non debet alienis criminibus consentire.

k ¶*Inferas.*]sim.est j. 86.dist.pasce.& extr.de sent.exc. quantæ.& patet hic, quòd medicus gratis tenetur curare pauperem infirmum: quia plus debet valere apud eum vita illius, quàm propria pecunia, vt 86.distinct.non satis. Sed quid si infirmus dives est, & nihil vult dare medico:nunquid gratis tenetur eũ curare? Videtur quòd non, cum nemo de suo cogatur facere beneficium,vt 10. quæstio. 2. præcariè. cum etiã medicus licitè potest recipere mercedem [e], vt 14.q.5.non sanè. Dico quòd tenetur eum curare suis impensis [f]. & si conualuerit,repetat expensas: quia vtiliter gessit negotium eius, vt ff. de nego. gest. Pomponius. etiam si moriatur æger, p̃t petere impensas:quia sufficit si vtiliter cœpit gerere, licet euentus nõ sit secutus, vt ff.e. tit. sed an vltro. ff.de offi.præsi. illicitas. §. sicuti. nec potest ei obijci, quòd causa pietatis fecerit sumptus illos, nisi esset propinquus infirmo [g], vt C. eo. alimenta. sed quid si infirmus prohibet ne aliquæ medicinæ dentur ei? tunc dicunt quidam, quòd medicus nullam habet actionẽ, vt C.de nego.gest.l.vlt. Sed dico quòd eum inuitum potest curare:sicut inuitum posset extrahere de domo ruitura.23. quæstio.4.ipsa pietas. Inuito enim potest conferri beneficium,vt 45.distinctio.& qui emendat [h]. imo præsumo ipsum fuisse furiosum,cum illa verba dixit in ægritudine, vt ff. de condit.instit.quidam. & extra de succes. ab intesta. capit. finali. Sed quid dices, si quis vult me interficere nisi dem ei pecuniam: nunquid teneor ei dare vt me liberem à morte? ita videtur,per hoc qd̃ hic dicitur,& 86.distinct. non satis. in princip.Dicunt tamen quidam,solos prælatos ad hoc teneri, vt 12. quæstio. 2. gloria & 16. quæstione 1. capit. vlti. Alij dicũt,quòd quilibet tenetur redimere vitam alterius. Vtrum autem quilibet teneatur defendere alium,dixi 23.q.3.non inferenda.

e ¶ad hoc not. 1.q.1. q stu-det. ibi vid.

f Adde arg. ad hoc bo. in l.ñ tm̃. ff. de app.& ff. d̃ rel.&sum. fun.at si qs. §.Labeo.

4 Anf.l.6.c. 177.

g Si est cõiũcta p̃sona vr̃ donasse nisi ꝓtestetur: secus si eét extr aneus.ĩ funere, eod. modo distinguitur. ff.de reli. & sum. fu.si qs.§. sd̃ interdũ.Ar.

h Adde ad hoc no. in l. soluẽdo. in gl.2.ff.d̃ ne. ge.& l.solutionem. ff. de sol.

Ctoritate omnium ferè exemplarium Grat.manu scriptorum, & Polycarpi,& libri manuscripti in superiore notatione indicati.

DISTIN. LXXXIII.

[P]*Rouidendũ* [i] *quo que est, ne is, qui ad ordinãdũ eligitur, & si ꝓprio vitio videatur alienus, consentiendo alienis inquinetur. Vt enim Symmachus Papa ait* [3]*: nõ est grandis differentia, an lethum inferas* [k]*, an admittas. Mortem enim languentibus probatur infligere, qui hanc,cum posit,non excludit.*

Hinc Gregorius vij.ait in reg. lib. 6.cap.12. Romanæ synodi celebratæ anno Domini 1080.al.1078.

¶Suspẽdatur episcopus ab officio, clericorum suorum fornicationi consentiens.

CAP. I.

[4] SI quis eps fornicationem presbyterorum, diaconorum,subdiaconorũ [A], vel crimen incestus in sua parochia, pretio [l] interueniente, vel precib. consenserit, vel commissum,sibiq; compertum auctoritate officij sui non impugnauerit,ab officio suspendatur [m].

3 In libello Ennodij.

A ¶Subdiaconorum.] *Additũ hoc est ex originali,& Anselmo, quemadmodum & paulò post verba illa,* sibiq; cõpertũ. *Notum aũt est à tẽpore Gregorij primi subdiaconos eadem lege continentiæ, qua presbyteros adstrictos fuisse.*

Item Gregorius prima parte pastoralis, c.2.

¶Maximè ecclesiam lædit qui sub nomine sanctitatis delinquit.

g Si est cõiũcta p̃sona vr̃ donasse nisi ꝓtestetur: secus si eét extr aneus.ĩ funere, eod. modo distinguitur. ff.de reli. & sum. fu.si qs.§. sd̃ interdũ.Ar.

h Adde ad hoc no. in l. soluẽdo. in gl.2.ff.d̃ ne. ge.& l.solutionem. ff. de sol.

Si quis episcopus.] Casvs. Quidam episcopi pretio interueniente vel precibus consentiebant clericis suæ diœcesis in fornicatione stare, vel incestu, & eos non puniebant. Quæsitum fuit à Gregorio quam pœnam pati debeant? et respondet quòd suspendi debent ab officio & beneficio.

l ¶*Pretio.*]De hac materia inuenies.16.quæst.7. decimas. & 1.quæst.1.c.vlt.& cap.nullus episcopus.j.23.q. 4. c. si is qui. & c.si illic.

m ¶*Suspendatur.*] i.deponatur.1.q.3 si quis episcopus. aliàs esset contra.11.q.3.Teugualdum.

Additio. Vel dic quòd ponit pœnam solius consensũs secundum L. cuius etiam fuerãt verba quæ præcedunt.De hoc legitur.

legitur & not.ſ.32.diſtin.eos.ibi videas.

NEmo.] CASVS. Dicitur hic, q̄ nemo magis in eccleſia nocet quàm p̄latus delinquens: quia nullus audet eum redarguere propter ordinis reuerentiam: & alij ſumunt ab eo exemplum delinquendi: & ideo epiſcopus qui tales non corrigit, magis dicendus eſt canis impudicus q̄ epiſcopus.

1 Pol.l.4.ti.31.Burc.l.j.ca.209. Iuo p.5.c.323.

a ¶*Redarguere.*] ſ.diſ.40.ſi Papa. 6.q.1.oues. quia vult magis placere ſilendo, quàm diſplicere redarguendo.

« Delicta maiorũ alios corrumpunt.

b ¶*Extenditur.*]" Delicta enim maiorum trahũtur ab alijs in exemplũ, vt 11.q.3.p̄cipuè.

2 Burc.l.j.c.203. Iuo p.5.c.317. ex Gregorio.

c ¶*Non corrigit.*] cum eſt clamor de talibus. ext.de ſi.licet Heli.

ERror.] CASVS. Dicitur hic q̄ ſi poſſum reſiſtere errantib. & perturbare peruerſos, & negligo: mala eorum videor approbare per cõſenſum: & ſocius crimi nis ſum, cum manifeſto faciniori non obuiem. Sequentia autem duo c. plana ſunt.

d ¶*Cum poſſis.*] ex officio. hoc enim intelligunt quidam de prælato.ar.23. q. 4. ita planè. Sed H. de quolibet. 24. q.3. tam ſacerdotes.

3 Deº dedit par.2.Eleutherius Papa ad Galliæ prouincias, & oriẽtales in epi. ad Iuliũ & Aegyptij in epi. ad Felicem II.

e ¶*Societatis.*] Impro priè ſumit̃ hoc nomen ſocietatis: quia inhoneſtarum rerum ſocietas nulla eſt. ff. pro ſoc. nec prætermittendum.

f QVid enim.] ¶*Non pollui.*] directè. nã occaſione alterius bene polluitur ſi ei conſenſerit.

g ¶*Qui.*] j.22.q.5.ſi qs.

h ¶*Conſenſum.*] De triplici conſenſu dicitur. 2.q.1.notum. in fi.

i COnſentire videtur.] ¶*Corrigi.*] j.11.q.3. qui cõſentit. j.23.q.3. oſtendit. & 24.q.3. qui aliorum.

k ¶*Non occurrit.*] ſi. ff. de iu.pat.adigere. ff. de nox. ſi ſeruus. in fi. ff. de ijs. qui not. infa. quid ergo. §.1.

4 Poly.l.4.tit.31.

SICVT AVTEM. CASVS. Hucuſq; oſtendit quòd aliquis peccatis alienis conſentire nõ dẽt. Nũc verò oſtendit, quòd laudib. malorum aliquis gloriari nõ debet, nec gratulari.

NIhil.] CASVS. Quidam prælati gloriabantur laudib. malorum. Sed dicit Anacletus, q̄ ex hoc facto maxima p̄nicies oritur circa ſubiectos. qa p̄latus qui laudib. gloriatur, timet corrigere delinquẽtes: & ſicut nouerca odit priuignũ, ita negligẽtia correctionem & diſciplinam.

l ¶*Luporum.*] i. laicorum [a]: qui qñ dicunt̃ oues, vt 2.q.oues.

a ſ. malorũ: lupi ſunt q̄ i eccleſia eſſe vident̃ cũ ñ ſint, & cũ nõ p̄nt nos infeſtant. de conſe. diſ.4. qũo. verſ. nõ ob aliud. in fi. ſecũdũ L.

m ¶*Placere.*] ſic 21.q.1.c.1. ſimile ext. de cle. coniu. c. diuerſis. ſimile. ff. de ope. lib. duorum.

n ¶*Labiorum.*] ideſt, prædicandi: vel etiam redarguendi.

o ¶*Obligata.*] ſi. j.8.q.2.c.vlt. & c. dilectiſſimi.

p ¶*Negligentia.*] ſ.38. diſt. ignorantia.

QVANQVAM Hęc eſt ſecunda pars huius diſt. in qua dicit, q̄ licet mali ſacerdotes ſint cul pandi: tamen non deſpiciendi. Io. de Fan.

ADDITIO. Et not. hic, malum prælatũ lixiuio cõparari: alibi lapideo canali, vt in prædi. ca. ſi fuerit. Alibi monetario 1.q.1. quod quidam. & vide quod dixi 44. diſt. c.1. & in ſumma. & dic, lauat, ſ. conditionaliter, ſecundum Hug.

5 Anſ.l.6.c.154. Iuo p.5.c.237. in fin.

CASVS. Dictum eſt ſupra, q̄ prælatus debet eſſe immunis à ſuis peccatis & alienis. ſed quãuis ſit peccator, non tamen eius doctrina debet contemni: quia ſicut lixiuium per cinerẽ fluens lauat ſordes, & non lauatur: ſic doctrina per malum facerdotem miniſtrata lauat auditores à ſorde delictorum.

† al. ſicut autem.

SOlicitum.] Hęc diſt. diuiditur ĩ quatuor partes: in quarũ prima reprehendit deſides epiſcopos, & hoc p̄ duo c. Secunda ibi, *Quod autem.* Tertia ibi, *Similiter.* Quarta ibi, *Presbyterorum.* Io. de Fan.

6 Burc.l.j.c.204. ex dictis Hiero. Iuo par.5.c.318.

CASVS. Supra oſtenſum eſt quòd prælatus debet eſſe ſine crimine. Nunc verò ſupponit 84. diſt. In qua oſtendit Grat. quòd prælatus debet habere ſolicitudinem circa ſubiectos. Et habet hæc diſt. 4. articulos. In primo dicitur, quòd epiſcopus debet eſſe ſolicitus circa tuitionem pauperum & monaſteriorum. In ſecundo agitur de munditia ſacerdotum. In tertio, quòd epiſcopus dẽt cẽ monogamus. In quarto vnde dicat̃ p̄sbyter.

q ¶*Solicitum.*] Tria c. apoſtolicę regulæ hic breuiter tangit, q̄ epiſcopus debet eſſe prudens [b], continens, monogamus.

b Prudentia conſiſtit in ſcĩa laſum: ſed nõ vĩ eſſe aſtutus q̄ in his q̄ dẽt agere perui gil nõ eſt, & ſolicitus, & ita patet q̄ eſſe ſolicitũ referẽt ad eſſe prudẽté, ſecũm Hug.

PPeruenit ad nos.] CASVS. Paſchaſius epiſcopus in duob. delinquebat. ſ. qđ non curabat defendere monaſte-

correctionem & diſciplinam.

l ¶*Luporum.*] i. laicorum [a]: qui qñ dicunt̃ oues, vt 2.q.oues.

m ¶*Placere.*] ſic 21.q.1.c.1. ſimile ext. de cle. coniu. c. diuerſis. ſimile. ff. de ope. lib. duorum.

n ¶*Labiorum.*] ideſt, prædicandi: vel etiam redarguendi.

Vnde Anacletus Papa, epiſt. 1. epiſcopis omnibus.

10 ¶Miſerrimus eſt epiſcopus, qui malorum laudibus gloriatur.

CAP. II.

1 NEmo quippe in eccleſia nocet amplius, quàm q̄ puersè agens nomen, vel ordinem ſanctitatis hẽt. Delinquẽtem namq; hũc nemo redarguere [a] præſumit, & in exemplum culpa vehementer extendit [b], qñ pro riuerentia ordinis, peccator honoratur. [2] Eps A itaq; qui talium crimina non corrigit [c], magis dicendus eſt canis impudicus, quàm epiſcopus.

A ¶Epiſcopus.] *Hæc non ſunt ibi apud B. Gregorium. Similia citãtur infra. 2. q. 7. c. qui nec regiminis. ex Auguſtino (cui etiam reliqua huius capitis antea tribuebantur) & ex eodem à Burchardo, & Iuone citantur. Cęterùm ijdem collectores, Burchardus quidem lib. 1. c. 13. Iuo autem par. 5. c. 67. referunt aliqua ex Origene, quæ cum his aliquantulum conueniunt.*

Item Innocentius.

¶Qui non reſiſtit erroribus, conſentit.

CAP. III.

3 ERror, cui nõ reſiſtitur, approbatur, & veritas, cũ minimè defenſatur, opprimit̃. Negligere quippe, cũ poſſis [d] deturbare puerſos, nihil aliud eſt, q̃ fouere. Nec caret ſcrupulo ſocietatis [e] occultę, qui manifeſto facinori deſinit obuiare.

Item Pius, epiſt. 1. ad omnes Chriſti fideles.

¶Non prodeſt ſuo errore non pollui, qui alieno conſentit.

CAP. IIII.

QVid. n. prodeſt illi ſuo errore non pollui [f], qui [g] conſenſum [h] præſtat erranti.

Item Gregorius A.

¶Qui non occurrit, conſentit erranti.

CAP. V.

4 COnſentire videtur erranti, qui ad reſecanda, quæ corrigi [i] debent, non occurrit [k].

A ¶Gregorius.] *In epiſtolis impreſſis Beati Gregorij non habetur. Verùm libro 7. epiſt. 117. Syagrio epiſcopo Auguſtudunenſi poſt ea verba,* q̄ non reſtiterit, *in regeſto manuſcripto peruetuſto & in Polycarpo, vbi ipſa epſtola integra refertur, hæc ſequuntur.* Nam conſentire videtur erranti, qui corrigenda, vt reſecari debeant, non occurrit. Quia verò, &c.

Sicut aũt aliorũ vitia palpare nõ debet, ita nec malorum laudibus delectari.

A ¶Labiorum.] *In epiſtola Anacleti legitur*, laboris: *apud Anſelmum, & in vno ex vetuſtis codicibus Gratiani*, laborum, *vnde potuit irrepſiſſe mendum, quod tamen ob gloſſam non eſt ſublatum.*

2 *Quanquam ſacerdotem tam à ſuis, quàm ab alienis criminibus oportet eſſe immunem, tamen ſi aliorſum ſeſe habuerit, non ideo verba ſuæ prædicationis debent contemni.* [6] *Sicut enim Hieronymus ait, vt lixiuium per cinerem humidum ſtuens lauat, & non lauatur: ita bona doctrina per malum doctorem, animas credentium lauat à ſordibus peccatorum.*

DISTIN. LXXXIIII.

1 ps SOlicitum [q] *quoque, & vigilantem oportet eſſe epiſcopum circa defenſionem pauperum, releuationem oppreſſorum, tuitionem monaſteriorum. Quod ſi facere neglexerit, aſſperè corripiendus eſt.*

Vnde Gregorius Anthemio ſubdiacono Campaniæ, lib. 11. epiſt. 29.

¶Corripiatur epiſcopus, qui circa officium ſuum negligens extiterit.

CAP. I.

PEruenit ad nos, fratrem, & coëpiſcopum noſtrum Paſchaſium ita deſidem, nẽgligentemque in cunctis exiſtere, vt in nullo, quia eſt epiſcopus, agnoſcatur: adeò vt neque eccleſia ipſius, neque mo-

nasteria & pauperes & oppressos:& præterea consilia sapientum audire nolebat. Scribit ergo Greg. Anthemio subdiacono reprehendendo eum, quòd talia permittebat, & mandat ei, vt eum corrigat coram alijs episcopis, vel coram quibusdam de nobilibus subiectis: quòd si se non corrigat. Romam est transmittẽdus: vbi saltem discat qualem conueniat esse sacerdotem, vel prælatum ecclesiasticum.

†al. vel pauperes.

a ¶ *Pauperes.*] quorũ curam non per se, sed per archipresbyterum, vel archidiaconum gerere debet, vt j. 88. dist. episcopus gubernationem.

† his] Orig.

b ¶ *Consilia.*] Vnde Augu. dicit, " quòd à puero nondum anniculo paratus est doceri, vt 24. q. 3. si habes. aliàs stultus esse conuincitur, vt 22. dist. de Constantinopolitana.

" Doctrina est ab oĩbus accipienda. 1 paulò plenius apud B. Greg.

" cõsilio bono est acquiescendum.

" Qui enim bono consilio non aquiescit, amittere debet dignitatem: exemplo Roboam, qui seniorib. nõ acquieuit. 7. q. 1. denique. vel ad instar vxoris Loth, quæ conuersa est in statuam salis, & dicit lex quòd ea firmitate nituntur, quæ consilio gerũtur. C. de repud. l. 3. cum etiam cõsilio clericorum debeat episcopus disponere de rebus ecclesiæ. extr. de ijs quæ fiunt à præl. sine consen. ca. nouit. & iste non excusatur quando potuit scire, sed noluit [a]. 38. dis. qui ea. nec iudici licet deuiare à respõsis prudentum inst. de iu. nat. §. responsa. " & dicit lex quòd tunc nõ prodest alicui ignorantia, quando potuit scire p se, vel per alium. ff. de bon. pos. in bonorum. ff. de iur. & fact. ignor. regula.

2 Ibid. paulò inferius.

a Ad hoc 37 dist. §. vlti. c. non omnis.

" Ignorãtia ñ excusat illũ qui scire potuit p se, vel p aliũ.

c ¶ *Sapientum.*] 1. q. 1. estote.

d ¶ *Ab altero.*] s. dist. 38. c. vlt.

e ¶ *Possit.*] Nam omne artificium, &c. ff. de leg. 3. seruis legatis. §. ornatricibus.

† al. ad.

f ¶ *Distulisti.*] Hoc iõ, quia iste erat legatus istius prouinciæ.

g ¶ *Sacerdotalis.*] id est episcopalis.

ADDITIO. hoc ideo vt magis verecundetur. H. & hoc si publicè peccauit. 45. dist. sed illud. aliàs secus, vt in gl. seq. alleg. 15. q. 5. c. 1. secundum Io. de Fan.

h ¶ *Discere.*] 15. q. 5. c. 1.

i ¶ *Dei timorem.*] 28. dist. quia sunt.

Vntiatum.] CASVS. epi Campaniæ negligentes erant circa ecclesias & monasteria, & circa pauperes & oppressos. Scribit ergo Greg. Anthemio subdiacono, vt epos in vnum conuocet: & eos super his rebus ita corrigat & emendet, qp de cetero apud Papam querela iterari non possit. qp si negligentes fuerint, Romam transmittantur, vt ibi per districtionem sentiant quàm graue sit à prauis non corrigi.

nasteria, siue filij ecclesiæ, vel oppressi pauperes† [a] eius erga se dilectionis studium sentiãt nec aliquam supplicantibus sibi † in quibus iustum est, opem defensionis accomodet, & (quod adhuc dici est grauius) consilia [b] sapientũ [c], & recta suadentium nulla patiatur ratione suscipere, vt qđ per se nequit attendere, ab altero [d] saltem possit [e] addiscere. *& infrà.* ¶ [1] Quod si ita est, non sine culpa tua esse cognoscas, qui eum obiurgare, atq; coërcere, vt dignum est, distulisti [f]. Quia ergo hoc totum non solùm ipsum reprobat, sed etiam ad sacerdotalis [g] officij pertinere probatur opprobrium, volumus, vt eum corã alijs sacerdotibus, &† quibusdam de filijs suis nobilibus cõtestari pro hac re debeas, & hortari. [2] Si verò (qđ nõ credimus) post hanc adhortationẽ nostram solito adhuc more negligens esse tentauerit, ad nos est modis omnibus transmittendus, vt hic positus discere [h] possit, quid, vel qualiter secundum Dei timorem [i] agere conueniat sacerdotem.

Item ad eundẽ eodem lib. epi. 33.
¶ De eodem.

CAP. II.

NVntiatum est nobis Cãpaniæ episcopos ita negligentes existere, vt immemores honoris sui, neque erga ecclesias, neque erga filios suos paternæ vigilantiæ curã exhibeãt, vel monasteriorum solicitudinem gerant, seu in oppressorum, & pauperum se tuitionem impendant. Ideo hac tibi auctoritate præcipimus, vt eis à † te conuocatis, ex nostro illos mandato distri

k ¶ *Vigilantes.*] " Nã vigilantib. ius ciuile scriptum. est ff. de ijs quæ in frau. c re. pupillus. in fine.

" Vigilantibus iura scripta sunt.

l ¶ *Aliqua excusatione.*] ar. in hoc casu non licere appellare [b]. Ar. j. 27. q. 1. si custos. & c. si homo. ar. ext. de appel. cum sit Romana. & c. reprehensibilis. dic insufficienti, ne sit contra. ext. de offi. deleg. c. ex parte.

b Hoc iõ, qa vr appellõ ĩterponi ad malitiã confouendã. ar. C. de off. pf. præt. ori. l. j. ext. de app. suggestũ. §. & ad nram. Sd tu dic ex cusatiõe nõ sufficienti, aliàs secus, ext. đ off. le. ex parte. secũdũ I. đ F.

m ¶ *In se valeat.*] vt si stultus fuit in culpa, sapiens sit in pęna, vt 38. di. qui ea. & 27. q. 1. si custos. & c. si homo.

QVOD AVTEM. Hæc est 2. pars huius dist. in qua probat duabus auctoritatib. qp diaconi, presbyteri, & subdiaconi, debent esse casti. Io. de Fan.

CASVS. s. in 82. dis. ostẽsum est de munditia sacerdotum & diaconorum. Nunc verò dicit idem esse intelligendũ de subdiaconis. & est iste secundus art.

CVm in præterito.] Hæc duo c. intelgit H. & B. de matrimonio non contrahẽdo in trib. sacris ordinib. & in ecclesia orientali. Est ergo casus. In 1. cõcilio Carthag. constitutum fuit, vt episcopi, presbyteri, diaconi, & subdiaconi abstinerent à matrimonio cõtrahendo sicut à tempore Apostolorũ fuit obseruatum. Postea secundò fuit congregatum concilium ab ipsis epis: & fortè alij plures etiam pdictã constitutionem confirmauerunt, & approbauerunt.

3 ĩ Carthag. codicis can. c. 3. & 4.

† al. constrictione castitatis per. 4 dis. 31. episcopos.

n ¶ *Cum in pręterito.*] Scilicet in primo concilio Carthag. [c] Hoc c. & sequẽs intelligit H. de matrimonio contrahẽdo, quod scilicet non licet presbyteris vel diaconis.

c Qđ est 32 dist. placuit. cui ĩterfuit Aug. vt 16. distin. c. sexta. vers. septima. secũdũ Io. de Fan.

o ¶ *Qui sacramentis diuinis inseruiunt.*] i. subdiaconi & qđ dicit j. e. ab vxorib. abstinẽdũ, dicas de ducẽdis: & secundum hoc suppletur hic, quod dicitur in c. seq. in quo nõ fit mentio de subdiaconis, per illud quod habemus 32. dist. placuit. in quo sunt ferè eadẽ verba. & est similiter Charthag. concil. & hic dicit H. qp Apostoli non instituerunt de non vtendo iã cõtracto: qa si Apostoli hoc instituissent, oriẽtales hoc admisissent [d]. Alij verò intelligũt ea de cõtracto: & qđ dicit infra, ẽt ab vxorib. dicunt ante legitimè sibi copulatis, aut de facto. Nã dicunt, qp ista † c. facta fuerũt ante tps Gregorij, q introduxit continẽtiã ministris. 31. di. ante triennũ. i. subdiaconis: presbyteris verò & diaconis Syricius introduxit. imo dicũt, qp olim sacerdotes poterãt cõtrahere ante Syricium, vnde & Moyses contraxerat. Exponũt ergo; Apostoli docuerũt exẽplo & ope, & admonitiõe. scđm Hug. nõ instõne, vel cõstõne scđm alios.

5 dist. 31. c. aliter.

† a[1]. &

d Vr contra 31. di. aliter

† vide no. s. di. 31. in verba Gra. in prin.

p ¶ *Antiquitas.*] à tempore Syricij hic vocat antiquitatem. 82. dist. plurimos.

Cum

2 Quod autem de munditia castitatis sacerdotibus imperatur, hoc etiã de quibuslibet altari seruientibus intelligendum est.

Vnde in Carthaginensi concilio 2. c. 2. Aurelius episcopus dixisse legitur. [3]

¶ Qui sacramentis diuinis inseruiunt, continentiam in omnibus seruent.

CAP. III.

CVm in præterito [n] concilio de continentiæ, & castitatis moderamine tractaretur, gradus isti tres conscriptione † quadam castitati per consecrationes annexi sunt: [4] Episcopos, inquam, presbyteros, & diaconos ita placuit, vt condecet sacrosanctos antistites, & Dei sacerdotes, nec non & leuitas, vel qui sacramẽtis [o] diuinis inseruiunt, continentes esse in omnibus, quò possint simpliciter, quod à Deo postulant, impetrare: vt quod Apostoli docuerunt, [A] & ipsa seruauit antiquitas [p], nos quoque custodiamus. [B] [5] Ab vniuersis episcopis dictum est. Omnibus placet, vt episcopi, presbyteri, & diaconi, vel † qui saramenta contrectant,

Cvm de quorundam.] Casvs. in concilio Carthag.6.relatum fuit, ꝙ quidam clerici continentiam non seruabant,& ió statutũ fuit,vt epi,presbyteri,diaconi,& subdiaconi abstineant ab vxorib.ducendis,& si duxerint, deponãtur. Cęteri aũt clerici ad hoc cogi non debẽt,sed vniuscuiusque ecclesiæ cõsuetudo dẽt seruari.sed ego Barth. Brixien. satis credo, ꝙ hæc duo c.itelligi possunt in ecclesia occidẽtali, & de matrimonio iam cõtracto, quo vti non debent clerici in sacris ordinib. constituti. Et ita formabis casũ, vt supradicti non vtantur matrimonio iam contracto ꝓmissa iam continentia cum vxorib. & bene etiam dixit quosdam sic intelligere.

pudicitię custodes, etiam ab vxoribus abstineant. Ab omnibus dictum est:Placet, vt in omnibus & ab omnibus pudicitia custodiatur, qui altario deseruiunt.

a ¶*De quorundam.*] ordo cum referretur de incontinentia quorundam clericorum, placuit,&c.

b ¶*Vxores.*] cum quibus professi erant continentiam seruare.

c ¶*Et diaconos.*] & subdiaconos, 32.dist. placuit. vbi sunt eadẽ verba.

d ¶*Remouentur.*] ꝛ. dist.81.ministri.

e ¶*Consuetudinem.*] 32.dist.c. placuit. & c. quoniam in quibusdã.

SIMILITER. Hæc est tertia pars huius di. in qua ꝓbatꝫ, ꝙ nullus bigamus potest esse clericus. Ioan.de Fan. Casvs.Supra 26.dist, dictum est, quòd ep̃s debet esse monogamus. Nũc autem dicit Grat.idem esse seruandum in alijs clericis,& iste est tertius articul⁹.

Vsquis.]Casvs. Tarraconẽsis episcopus quæsiuit à Syricio Papa qd debeat fieri de clericis,qui ducunt viduas,vel secundam vxorem. Et resp. ꝙ debent deponi,& inter laicos redigi.

f ¶*Clericus.*]in minorib. ordinib. constitutus, quia de alijs non posset intelligi. a

g ¶*Viduam.*] ꝛ.di.34. lector.contra Io.

h ¶*Duxerit.*]& ita nõ incidit in canonem q eũ verberauit. & hoc verum erat tpe Syricij qui præcessit Innocentium, qui edidit illud. 17.q.4. si quis suadente.Sed quid hodie? H. dicit, ꝙ incidit, quia iste coronam tenetur portare. extra de vita & hon.cler.clericus. " Tu dic, ꝙ vbi contraxerit cũ corrupta,vel vidua,statim priuatur omni priuilegio, prout hoc c.dicit.& c.altercationis,const.Greg.x.de big.lib. 6.Si verò cum virgine,tunc est in eius optione.an velit retinere priuilegium,an non.Si vult retinere,portabit coronam, & viuet clericaliter.si non,exuitur omni dignitate & honore clerica

i ¶*Quam.*] s.communionem.

Vnde Siricius Papa Himerio Tarracon.episcopo, epist.1.c.11.

10 ¶Laica sit tantùm communione contentus clericus viduam, aut secundam ducens vxorem.

CAP. V.

2 QVisquis clericus [f], aut viduam [g], aut certè secundam coniugem duxerit [h], omni ecclesiasticæ dignitatis priuilegio mox nudetur,laica sibi tantùm communione cõcessa. Quam [i] ita demum poterit possidere [k],si nihil posteà, propter quod hanc perdat,admittat.

4 *Presbyterorum verò nomen, quanquam à senectute sit sumptũ, magis tamen maturitatem [l] indicat sapientiæ, quàm caniciem corporis.*

Vnde Anacletus ad episcopos Italiæ,epist.2.

¶Presbyteri seniores dicuntur nõ tam ætate,quàm sapientia.

CAP. VI.

3 PORrò Moysi præcipitur, vt eligat presbyteros [† id est seniores.] Vnde & in prouerbijs dicitur [Gloria senum canicies,] hæc † verò canicies sapientiam [m] designat, de qua scriptum est[Canicies hominũ prudentia est.]Cumque nongentos,& amplius annos ab Adam vsq; ad Abrahã vixisse homines legerimus, nullus alius [n] prius appellatus est presbyter,id est senior, nisi Abraham, qui multò pauciorib. annis conuincitur. Non ergo propter decrepitam senectutem, sed propter sapientiam presbyteri nominantur.

DISTIN. LXXXV.

HOspitalitas verò vsque adeò episcopis est necessaria, vt si ab ea inueniantur alieni,iure prohibeantur ordinari.

ADDITIO.Quidam opponunt textui de isto Melchisedech: sed dic secundum Laur.quòd non legimus eum appellatum presbyterum,licet sacerdotem.De hoc etiam not.63.distin. porrò.Archid.

Hospitalitas.] Hic ponitur 85. distinct.in qua de hospitalitate tractatur, quam si quis non habuerit,ordinari prohibetur.

CAP. IIII.

1 CVm de quorũdam [a] clericorum, quamuis erga vxores [b] proprias, incontinentia referretur, placuit episcopos, & presbyteros, & diaconos [c] secundum priora† statuta etiam ab vxoribus continere,quod nisi fecerint, ab ecclesiastico remoueantur [d] officio: cęteros autẽ clericos ad hoc non cogi: sed secundum vniuscuiusque ecclesiæ consuetudinem [e] obseruari debere A.

A ¶Debere.]*In codicibus impressis hæc sequebantur*, contra Martinus Papa [si lector viduam duxerit,]vt supra legitur.Sed illud,vbi necessitas,hoc, vbi nulla necessitas vrget. *Quæ sunt expuncta,quia in vetustis codicibus, aut non habentur, aut sunt adscripta in margine.*

3 *Similiter, quòd monogamus episcopus esse iubetur, etiam ad reliquos ordines ecclesiasticos deriuari oportet.*

---

i i cod.c in. c.23. In Africa.c. 37. dist. 32. c.placuit.

†al.propria.

a Nã si primò tales cõtraxisset bigamiã, ordinari nõ possent.32. dist. si qs viduarũ.50. di.nõ cõfidat. Ar.

c Clericꝰ cõtrahens cũ corrupta, pdit oẽ priuilegiũ clericale.

k ¶*Possidere.*]arg."in corporalia possideri. de hoc dixi.2.q.2.nullus.2.& scientia possidetur [b], vt 16.q.1.reuertimini. imo lex dicit,planè,quòd ius possidetur. ff.com.prędi.l. 2.ext. de cau.pos. cum ecclesia. & ita facit ad hoc, quòd restitutio communis possit peti vt aliarum rerum.

Presbyterorvm. Hæc est 4. pars dist. in qua dicitur, ꝙ senes presbyteri non vocantur nisi propter sapientiam tantùm, non autem propter ætatem. Io.de Fan.

Casvs. Hic est quartus articulus,vbi ostendit,quòd licet presbyter dicatur propter senectutem, magis tamen congruè dicitur propter sapientiam.

l ¶*Maturitatem.*] i. sapientia, scientia, & morib.1.quęst.1.vilissimus.

" Incorporalia dñr qñ q; possideri. b & ideo ius eligẽdi prędscribitur,qđ dic,vt plenè no.Gof.ext. de elec. humana.& hic adđ qđ no.j. q.j.null⁹ eps

2 Ans.l.8.c. 5.Iuo p.6,c. 51.

PPorrò.] Casvs. Anacletus probat in hoc c. ꝙ duplici de causa dicitur presbyter. s. propter ætatem, & hoc ostendit exemplo Moy, qui cum non posset sustinere laborem ad populum gubernandum, elegit ex præcepto Domini 70. presbyteros, i. seniores Israel, qui cum eo populũ gubernarent. Similiter ostẽdit,ꝙ presbyter vel senior dicit ꝓp sapientiam. & hoc ꝓbatꝫ exẽplo Abrahæ, vsq; ad tps cuius, licet homines vixissent non gẽtis annis & amplius, null⁹ tñ dictus est presbyter,idest, senior,nisi Abraham,qui pauciorib. annis legit vixisse.

3 Ans.l.7.c. 96. Bur.l.2. c.5.Iuo p.6. c.25.

†absurt ista ab Orig. Prou.20. Num.11. Exo. 29.

† al. hic. Sap.4. apud 70.

m ¶*Sapiẽtiam.*]ꝛ.35. q.6.c.2.sic20.di.de qb. ff.de iu.immu.semp.ff. de fid.instr.l.2. & l.vlt. argu.contra.ff.de ædil. edi. præcipiunt ædiles. si.habes extr. de cle.cũ nobis olim [c].

c Vbi patet ꝙ qs repellitur ꝓp defectum ætatis.Arch.

n ¶*Alius.*]añ Abrahã. Melchisedech. n. fuit sacerdos contemporaneus Abrahæ.

Archidiaconum.] Casvs. Vacante ecclesia Anconitana tres fuerunt ibi electi, non temeritate concertantium, sed bono zelo. Primò, archidiaconus eiusdem ecclesiæ, qui dicebatur Florentinus. Secundò fuit, electus Rusticus diaconus eiusdem ecclesiæ. Tertiò Florentinus diaconus ecclesiæ Rauennatis: sed archidiacono Florentino tria obijciebantur scilicet quòd erat senex, & nullo modo ad regimen assurgere posset, & quòd sic erat tenax, quòd in domo sua nunquam amicus ad charitatem intrasset, & quia iurauerat se nunquam fore episcopum. Rustico verò licet homo vigilans esset, obijciebatur, ꝙ psalmodiã ignoraret. Florentinus verò Rauennatis ecclesiæ diaconus nesciebat̃ qualis esset, licet solicitus diceretur. Scribit ergo Gre. Ioanni episcopo, vnà cum episcopo Armenio Anconitanæ ecclesiæ visitatore, vt inquirant ista, & primò de archidiacono, & postea de Rustico: qui si inuenti fuerint indigni, confirmẽt tertium, si crimen ei non obsistat, & hoc de volũtate archiepiscopi sui.

1 Ioã.Diac. l.3.c.11.

†al.Florẽtinũ, al.Floretiũ archidiaconum.

a ¶ *Archidiaconum Florentium.*] aliàs Florentinum archidiaconũ. proprium nomen, vel quia inde fuit.

Vnde Gregorius scribit Ioanni Episcopo, lib.12.epist.6.[1]

¶Hospitalitatem nescieus non fiat episcopus.

Cap. I.

Archidiaconum † Florentium [2] ecclesiæ Anconitanæ, qui ad episcopatum fuerat electus, scripturæ quidem sacræ scientiam habere, sed ita ætatis senio [b] iam confectum accepimus, vt ad regiminis officium non possit assurgere: adijcientes etiam ita illum tenacem [c] existere, vt in domo eius amicus ad charitatem nunquam introëat. Rusticus autem diaconus eiusdem ecclesiæ, qui similiter electus fuerat, vigilans quidem homo dicitur, sed quantum asseritur, psalmos ignorat. Florentium verò diaconum ecclesiæ Rauennatis, qui ab omnibus [d] electus dicitur, solicitum esse nouimus, sed qualis sit interius omnino non scimus. Ideoque fraternitas tua vnà cum fratre, & coëpiscopo nostro Armenio suprascriptæ ecclesiæ Anconitanæ visitatore illuc festinet accedere, & diligenter de moribus † singulorum [e] requirere, si de nullo sibi sunt crimine cõscij, quod eos ad hoc officium vetet accedere. Pariter etiam requirendum est, si hoc, quod de præfato archidiacono dictum est, quia nunquam amicus domum eius ingressus est, si ita se veritas habeat, & vtrum ex necessitate, an ex tenacia † talis sit; aut si ita senex est, vt ad regendum non possit assurgere; vel si tactis sacrosanctis [f] Euangelijs (sicut nobis nuntiatum est) iurandum præbuerit, nunquam se ad episcopatum accedere. Sed & de Rustico diacono, quantos [g] psalmos minus teneat, perscrutandum est. Florentino autem diacono Rauennati, si nullum, sicut diximus, crimen est, quod obsistat, apud episcopum [h] eius agi necesse est, vt ei debeat cessionem concedere: non tamen ex nostro mandato, vel dicto, ne contra suam voluntatem [i] eum cedere † videatur.

† al. tenacitate.

† al. cõcedere] in recentioribus editionibus.

b ¶ *Senio.*] " ecce quòd senectus impedit promouendum, sed non deijcit promotum, vt 7.quæst.1.petisti.ext.de renun.literas.

" Senectus impedit ꝓmouẽdum.

† al.de vita, & moribus.

c ¶ *Ita tenacem.*] not. " quòd auaritia impedit promouendum, vt 42. distinctio. §. 1. [a] nam domus clerici erit omnibus communis. 16. q 1.quoniam.

"auaritia ꝓmouendum impedit.

a Adde ad hoc qđ leg. & no.ext.de ꝓb.cũ iã dudũ. 16. q.7. & hoc in fi. ver. & arbitror.

d ¶ *Qui ab omnibus.*] id est, maiori parte capituli. Vel dic, quòd hic plures simul fuerunt electi, vt si quis reprobaretur, alter assumeretur, vt 61.dis.studij.& 56.dist.apostolica.

e ¶ *Singulorum.*] item hic patet, quòd primo examinantur electi de propria ecclesia, quàm de extranea: & satis patet hic, quòd licet extraneus electus sit à maiori parte, " quòd tamen præfertur ille, qui est de gremio ecclesiæ, vt dixi 61.distin.cap.nullus inuitis.& cap. quid proderit. Item hic prius examinatur archidiaconus tanquam maior, quàm diaconus: " quia maiores & seniores semper præferuntur in electione minoribus, vt 74. dist. episcoporum. & 75.dist.c.vlt.

"Canonicꝰ de gremio ꝓfertur extraneo.

" Maiores minorib. in electione ꝓferuntur.

f ¶ *Sacrosanctis.*] " Videtur ergo, quòd propter tale iuramentum aliquis repelliiur ab episcopatu. quare enim iuberetur de hoc inquiri, si propter hoc non repelleretur? H. distinguit, si iurans hoc intellexit, quòd nollet recipere episcopatum quæcunque necessitas instaret, iuramentum tale nullum fuit: nec tenetur illud seruare, vt septima quæstione 1. scias. 8. quæstione prima, in scripturis [b]. Sed si alio modo intellexit, venialiter peccauit, quia temerè iurauit, vt 22. quæstione quarta. §. iilicitum. Semper autem intelligitur iuramentum esse temerarium cum non subest necessitas [c], vt extra de iureiurando, & si Christus. Si autem ignoratur an generaliter intellexit, vel non: tunc præsumo, quòd tantùm de licitis iurauerit, licet generaliter iurauerit, vt extra de iureiurando, ad nostram. Sed nunquid tale iuramentum excludit electum? Non videtur, vt extra de renun. cum inter. in fine ext.de iureiu.sicut nostris. Nec temerarium iuramentum repellit à beneficio, vt extra de restitutio. spolia. solicitè. nec à testimonio, vt extra de testi.intimauit. extr. de testi. cog. peruenit.cum pęnitentia vnius anni imponatur pro temerario iuramento, vt 22.q. 4. qui sacramento. Econtra videtur, ꝙ non possit eligi, vt hic patet: sicut nec eligere potest qui illud iurauit, vt extra quod me.cau.ad aures. Item quia etsi esset illi citum, tamen propria auctoritate non potest venire contra illud, vt 22.q.4. innocens.extr. de elect. venerabilem. Item quia lex dicit, ꝙ gratia ei facienda est, qui hoc iurauit scilicet se ordini non interfuturum, vt ff.ad munic. Imperatores. non ergo est ius commune. Sol. credo ꝙ possit eligi, dummodo pęnituit de tali delicto: quia temerarium iuramentũ nõ irrogat perpetuam infamiam iudicio meo, sed tantũ solemne. Io. Ego credo Ioannem benedicere. B.

" subditum laxare non cogit quis.

g ¶ *Quantos.*] de iure debet totum psalteriũ scire. 38.dist. omnes.& 23.dist. qui episcopus. ext.de elect.cum nobis olim.

h ¶ *Apud episcopum.*] not. ꝙ aliquis ante potest eligi, quàm postulari à suo episcopo. 76. distinct. dilectionis.& 63.distin.literas. ext.de renũ. post translationem.

i ¶ *Voluntatem.*] arg. " episcopum non debere cogi, vt concedat clericum suum sine voluntate sua. argu. distinctio. 63. literas. 76. distinctio. dilectionis. nam nemo cogitur aliquem à sua potestate liberare. C.de emancipa. nec cogitur quis inuitus mutare familiam. C.de adopt.l.penult. §. 1. similiter nec abbas compellendus est monachum suum concedere. 1. quæstio. 2. quàm pio. & 58. distinctio. capit. 1. & 2. ita nec episcopus, in Authen. de sanct.episcop. §. nullum autem episcopum. Item argumen. quòd mandatum Papæ sic est interpretandum, vt nulli faciat præiudicium [d], vt 9. quæstione 3. nunc verò. ext.de off.deleg.super eo. 99.dist.ecce. C.de manc.nec auus.

d sc. multũ, sic no. Io. & B.ext.đ ver. sig. olim. in gl.vlti. in fi. Arch.

1 ps *Doctorẽ autẽ* [k] *episcopum oportet esse, ne inferiorũ culpæ in eum refundantur, qui docendi officium accepit, quod exequi nescit, vel negligit.*

Vnde Leo episcopus scribit Aquilegiensi Episcopo, epist.3. & 84. seu. 86.

Doctorem.] Hæc dist.diuiditur in 8.partes, in quarum 1. probat trib.auctoritatib. ꝙ episcopus & quilibet prælatus debet subditos corrigere benignè: sin autem, eorum peccata imputantur illis. Secunda ibi, *Si autem.* Tertia ibi, *In doctrina.* Quarta ibi, *Liberalem.* Quinta ibi, *In ipsa.* Sexta ibi, *Similiter.* Septima ibi, *Vel percussor.* Octaua ibi, *Prohibentur.* Io.de Fan.

Casvs. Repetit hic Gratianus illud cap. apostolicæ regulæ, oportet episcopum esse doctorem, vt inferiorum culpæ in eum non refundantur: quod fieret si nesciret docere, vel negligeret. Et habet hæc 86.dist.7.articulos, qui in suis locis distinguentur.

k ¶ *Doctorem autem.* In hac distin. 86. repetit illud capitulum

lum apostolicæ regulæ : oportet episcopum esse doctorem.
« Doctrina epi in quo consistit. « Hæc autem doctrina debet consistere in disciplina correctionis,& in sermone prædicationis.In disciplina, vt corrigat ex charitate,& cum lenitate : non ex odio: nec modum excedat in correctione.sed si excesserit, veniam non cogitur
a Vtj. e. c. quando. à subditis postulare [a].
In sermone prædicationis : scilicet vt prædicet scientiam sacræ scripturæ,non humanæ.j.ea. cum multa. Replicat etiam in
1 Ans. l. 6. c. 155. hac distinctione capitulum,oportet episcopum esse hospitalem : sed verbis alijs : scilicet oportet episcopũ esse liberalem.Lau.

ADDITIO. vtj. e. fratrem. cum cap. seq. vsque ad §. similiter. vbi repetit ca. non parcus. sed alio modo in cap.fin.repetit.capitu. non cupidus.Arch.

IN *feriorum culpæ.*] CASVS. Aquilegen. patriarcha non corrigebat vitia subditorum : vnde Leo ipsum reprehendit, & ostendit, quòd inferiorum culpæ prælatis negligentibus imputantur : & dum vitia corrigere negligunt, faciunt in populo pestilentiam.

a ¶ *Inferiorum culpæ.*] Not.quòd per culpam subditorum probatur negligentia prælati, vt 18.dist. propter. & ca. peruenit.

b ¶ *Negligentesque.*] Propter negligentiam ergo bene punitur aliquis.de consecr.dist.1. nemo.2. ff.ad leg.Aqu. si seruus. §. si fornicarius.81.distin. dictum. Ioan.

¶ Negligentiæ rectorum imputantur culpæ inferiorum.

CAP. I.

1 INferiorum culpę [a] ordinum, ad nullos magis referendæ sunt, quàm ad desides, negligentesque [b] rectores : qui multam sæpè nutriunt pestilentiam, dum austeriorem [A] dissimulant adhibere medicinam.

A ¶Austeriorem.] *Sic legitur in epistola* 84. *Verùm in epistola tertia eiusdem Leonis legitur*, necessariam. *Reliqua vtrobique eadem sunt.*

Item Leo Episcopus Rustico Narbonensi Episcopo,epist.90.seu 92.in prin.

¶ Homines sunt diligendi, peccata odio habenda.

CAP. II.

O Dio habeantur peccata, non homines [c]: corripiantur tumidi, tolerentur infirmi : & quod in peccatis seuerius castigari necesse est, non sæuientis [d] plectatur animo,sed medentis [e].

Item Ioannes VIII.

¶ Qui negligit emendare, quod valet, facientis culpam habet.

CAP. III.

2 FAcientis [f] culpã proculdubio habet, qui quod potest corrigere, negligit emẽdare [g]. Scriptum quippe est [Non solùm qui faciunt, sed etiam qui consentiunt facientibus] participes iudicantur.

Odio.] CASVS.dicitur hic, quòd peccatores tumidi sũt corrigendi : & infirmi qui ex fragilitate peccant, tolerãdi. & cum correctio fit, ex charitate fiat, non ex odio.

2 Greg.l.7. ep.114.ind. 2.Pelag. 2. epi.3. Eleutherius s̃.di. 83. c. error. 2.q.7. negligere. & 23. q.3.c.qui potest. Iuo p. 6.c.115. Rom. 1. « vitã hominum corrigi bonum est.

c ¶ *Non homines.*] 23. quæst.4.duo ista.j. de pœ.dist.1.quamobrem. s̃. distin. 45. sunt namque.

d ¶ *Non sæuientis.*] « quia hoc solum bene agitur, vt vita hominum corrigatur, & c.j.de pœ. dist. 1. importuna. & c. quia diuinitatis.24.q.3.cum sancti.

e ¶ *Sed medentis.*] vt 23.quæst.5. prodest. est etiam opinio similis in auth.de mand.princ.§. non permittas [b]. colum.3. Laur.

b Aliàs incipit,q delinquentes.

F *Acientis.*] aliàs incipit, culpam proculdubio facientis.

CASVS. Quidam prælati in proprijs personis uon delinquebant, sed delinquentes corrigere negligebant : sed dicit Io. Papa. Non sufficit prælatos non peccare in propria persona, si delinquentes non corrigãt : ideo hortatur eos vt sint vigiles circa delinquentes corrigendos: ne prælatis culpæ delinquentium imputentur.

« Arenæ nõ sunt sine cæmento ligãdæ.

f ¶ *Facientis.*] Hic Ioan. « ligat arenas sine cæmento. & idem decies dicit. B.

g ¶ *Emendare.*] Culpam habet facientis qui negligit. hoc exaudi post admonitionem : argu.27.quæst.1. si cultos.nam aliàs esset eadem pœna negligentiæ & cooperationis : quod falsum est.1.quæst.1.quidquid.

¶ Et libat Domino prospera, qui ab afflictis pellit aduersa. Et negligere, cum possit de-
10 turbare peruersos, nihil aliud est, quàm fouere. Nec caret scrupulo consensionis occultæ, qui manifesto facinori desinit obuiare. Et probat odisse se vitia, qui condemnat errantes. Nec relinquit sibi locum deuiandi, qui non pe-
20 percerit excedenti. Et primus [h] innocentiæ gradus est odisse nefanda. Et latum pandit delinquentibus aditum, qui iungit cum prauitate consensum. Et nihil prodest alicui non puniri proprio, qui puniendus est alieno [i] peccato.

¶ *Caput hoc ex varijs sententijs hinc inde collectis confectum est : quarum prima vsque ad versicul.* emendare, *sumpta est ex epistola beati Gregorij* 114. *libr. 7. indi. 2. Theodorico, & Theoberto Regibus Francorum.*

2 *Si autem in corripiendo quis modum excesserit, non à subditis, sed à Domino veniam petat.*

Vnde Augustinus de vita A *clericorum.*

¶ Veniam à subditis non petat, qui in corripiendo modum excesserit.

CAP. IIII.

3 QVando necessitas disciplinæ,minoribus† coërcendis dicere vos verba dura [k] compellit, si etiam ipsi † modum vos excessisse sentitis, non à vobis exigitur, vt ab eis veniam postuletis:ne apud eos [l], quos oportet esse subiectos, dũ nimia seruatur humilitas regendi frangatur auctoritas [m]. Sed tñ petenda est ve-

h ¶ *Et primus.*] « Nã tres sunt innocentiæ gradus.23. quæstio. 4. ita planè. primus est, malum non facere: secundus est facientibus non consentire.tertius peccantes si potest corrigere.45.dist. c.tria.& c.duæ. « Innocentiæ tres sũt gradus.

i ¶ *Alieno.*] infrà.6.q. 1.qui crimen. in fi.37. distin.legant. vnde expone, id est alieno de consensu alieni peccati. nam regulariter de alieno peccato nullus punitur, saltem in alio seculo. 1. quæst.4. iam itaque. & c. crimen. & 83.dist.quid prodest.& j. ead. quid prodest.7. quæst.1. §.cum autem. Ioan.

SI AVTEM. Hæc est secunda pars huius distin.& secundus articulus,vbi dicitur, q̃ si prælatus excedat in corrigendo, non debet petere veniam à subditis, sed à domino.

Q *Vando.*] CASVS. Quidam prælati dum ex charitate corrigerent subditos, excesserunt modum in corrigendo. Quęsitum fuit ab August. vtrum debeãt petere veniam à subiectis. Respondetur quòd non, ne propter nimiam humilitatem prælati vilipendantur à subditis : sed à domino petere debent, qui nouit quòd ex benignitate hoc fecerint. 3 Iuo p.6.c. 384.

† aliàs,in moribus.

k ¶ *Dura.*] nimium. & tunc peccat prælatus venialiter. 23.q.4. qui peccat. in fi. sic & qui pauperem exasperat importunè petentem.25.distin.§.criminis. j.2.quæst.7. nos si. contra.Sed illud ex humilitatis lęnitate:hoc ex auctoritate prælaturæ: vel subaudi, illud est casuale & voluntarium : hoc autem regulare & necessarium. « Vbi autem prælatus ex odio modum excessit,debet veniam postulare:quia tenet iniuriarũ.ff ad l. Aqui.quẽ admodũ.§.magistrat'.Iõ aũt magis parcit p̃latis s̃.i hoc casu, q̃ i alijs,qa vix põt qs in cura rei familiaris peccatũ euitare. 25.di.qualis. Vel hoc exaudi vbi modum ign orãter excessit: quo casu nõ tenet. ff.vi bon.rap.l.2.§.si publicanus.officiatis n.facilius parcit q̃ alijs,vt ibi patet,vt ext.de sen. exc.si verò. « plat' modũ excedẽs i correctiõe an debeat à subditis veniã petere.

l ¶ *Ne apud eos.*] 2.q.7.nos si incompetenter.contra.

m ¶ *Frangatur auctoritas.*] Augere.n.ex ingenio dẽt dignitatẽ:« qa sæpè nimia familiaritas contemptũ generat. ff.de off. prę̃si.obseruandũ.ff.de of. pcons.nec quidquã.§.circa. qđ verũ est iter fatuos.ita exponebat Azo, vt ab eo audiui.Io.illa ergo auctoritas, Vade pri' recõciliari fratri tuo añq̃ offeras ad altare:de p̃latis non intelligit, nisi qñ ex odio procedunt. « Familiaritas nimia parit contemptum.

a ¶ *Dili-*

a ¶ *Diligatis.*] id est, diligere debeatis.
IN DOCTRINA. hæc est 3. pars dist.& tertius articulus, vbi continetur,q̄ prælati debent proferre auctoritates diuinæ scripturę in sua doctrina,& non grammaticam exponere: quia in ore pontificis non bene sonant laudes Iouis.
b ¶ *Ne laudes.*] Iuppiter ex alto periuria ridet amantum.

Vm multa.] Casvs. Multa bona relata sunt Grego. de ep̄o Desiderio: de quibus lætatus est Papa in tantum ēt, q̄ quidquid dignum peteret ab eo concederet. Post ea fuit ei significatum, q̄ grammaticam suo populo exponeret. propter quod intantum Greg. est contristatus, q̄ totum gaudium q̄d prius habuit, conuertebatur in luctum. Scribit ergo ei Gre. & docet ne de cętero talia faciat: quia laudes Iouis cum Christi laudibus non conueniunt.
«Preces iustę sūt exaudiendæ.
c ¶ *Vt negare.*] Ar. "quòd si subditus honestus est, prælatus eius iustas preces eius debet exaudire. j. 12. q. 2. religiosam. & 35. q. 9. veniam.
d ¶ *Grammaticam.*] Sed quomodo iste exponebat grammaticā populo? quia fortè dicebat: cum ego dico homo, intelligatis tam de mare quàm de femina: quia communis generis est. ff. de verb. sign. hominis appellatione. Sed melius dic, q̄ grammaticā hic appellat scientiam auctorum. " Recitabat enim in ecclesia fabulas Iouis, & eas moraliter exponebat in prædicatione sua [a].
1 Burc. l. 1. c. 97. Iuo p. 4. ca. 161. & p. 5. c. 199.
" Fabulas poetarum p̄ dicando, moraliter expone nō multū laudatur.
e ¶ *Verteremus.*] id est, deberemus vertere.
a Et hoc patet ibi, cum laudibus Iouis, &c. Lau.
f ¶ *Laudibus.*] s̄. dist. 37. c. 1. & 2. c. legimus. & §. cur ergo.
g ¶ *Non capiunt.*] Vnde Ouidius. "*Non bene conueniunt, nec in vna sede morantur Maiestas & amor, &c.*
f Ouidius.
h ¶ *Canere.*] Laudes Iouis, agmina Christi.
LIBERALEM. Hæc est quarta pars distin. & quartus articulus: vbi dicitur quòd ep̄s debet esse liberalis circa egētes: aliàs vanū hēt nomen ep̄i.
i ¶ *Liberalem.*] Hic §. respicit illum §. prox. s̄. distinctio. 65. hospitalitas.
Additio. Et scias, q̄ hospitalitas dicitur in recipiendo & procurando secum in domo: liberalis est, aliàs largus & munificus, licet non hospitetur alios, secundum Hug.
Fratrem nostrum.] Casvs. Marinianus de monacho factus est episcopus: & nolebat aliud facere, nisi legere & orare, sicut in monasterio consueuit facere: sed de pauperibus & hospitibus nullam curam habebat. Vnde Greg. scribit Secundo seruo Dei, vt moneat eum, quatenus habeat largam manū, & pauperibus prouideat.
k ¶ *Marinianum.*] iste de monacho factus fuit episcopus:

nia ab omnium* Domino, qui nouit etiam eos, quos plus iusto fortè corripitis, quanta beneuolentia diligatis [a].

A ¶ De vita.] *Inter opuscula B. Augustini anno Domini* 1481. *Parmæ impressa, sunt tres sermones de communi vita clericorū, ex quibus in vulgatis tomis operum B. Augustini, tomo decimo referuntur duo sub numero* 52. *&* 53. *ad fratres in eremo. Tertius autem cum epistola* 109. *omnino conuenit. sed quæ in epistola diriguntur ad monachas, in sermone diriguntur ad viros. Ex istis tribus sermonibus de communi vita clericorum multa capita accepit Giatianus (vt suis locis notabitur) & hoc quidem ex tertio.*

3 *In doctrina verò sacræ scripturę, auctoritatem debet episcopus præferre, non secularium literarum peritiam ostentare. Non enim episcopalis officij est grammaticam exponere, ne laudes* b *Iouis personent ore pontificis.*

Vnde Gregorius scribit Desiderio Episcopo, lib. 9. epis. 48.

¶ Sacram scripturam, non grammaticam debet episcopus exponere.

CAP. V.

1 CVm multa nobis bona de vestris fuissent studijs nuntiata, ita cordi nostro nata est lætitia, vt negare [c] ea, quæ sibi fraternitas vestra concedenda poposcit, minimè valeremus. Sed post hoc peruenit ad nos (quod sine verecūdia memorare non possumus) fraternitatem tuam, grammaticam [d] quibusdam exponere. Quam rem ita molestè suscepimus, ac sumus vehementius aspernati, vt ea, quæ prius dicta fuerunt, in gemitū & tristitiam verteremus [e]: quia in vno se ore cum Iouis laudibus [f] Christi laudes non capiunt [g]. Et quàm graue, nefandumque sit episcopis, canere [h], q̄ nec laico religioso conueniat, ipse considera.

4 *Liberalem* i *quoque necessitatem patientibus sacerdotem esse oportet: aliàs autem vacuū portabit nomen episcopi.*

Vnde Gregorius scribit, libr. 5. epist. 29. seu c. 129. Secundino seruo Dei inter cætera.

¶ Sine liberalitate inane portatur nomen episcopi.

CAP. VI.

FRatrem nostrum Marinianum [k] episcopum verbis, quibus vales, excita, quia obdormisse eū suspicor. *& infrà.* ¶ Dic ergo ei, vt cum loco mutet [l] & mentem. Non sibi credat solam lectionem, & orationem sufficere, vt remotus [m] studeat sedere, & de manu mi nimè fructificare: sed largam manum habeat, necessitatem patientibus [n] concurrat, alienam inopiam, suam credat: quia si hæc non habet, vacuū [o] episcopi nomen [p] tenet.

5 *In ipsa autem liberalitate modus adhibendus est rerum, & personarū: rerū, vt non oīa vni, sed singulis quædam præstentur, vt pluribus prodesse possimus, iuxta illud Prophetæ* [*Disperſit, dedit pauperib.*] *personarum, vt primùm iustis, deinde peccatoribus: quibus tamen dare prohibemur* q *, non quia homines sunt, sed quia peccatores.*

Vnde Augustinus tract. 100. *ad cap.* 16. *Ioannis.*

¶ Immane peccatum est res suas donare histrionibus.

CAP. VII.

2 DOnare res suas histrionibus [r] vitium est immane, non virtus. Et scitis de talibus [s] quàm sit frequēs fama cum laude: quia sicut scriptum est, [laudatur pec-

& tota die volebat legere, vt in monasterio faciebat.
l ¶ *Mutet.*] s̄. dist. 81. valet. j. dist. 100. rationis.
m ¶ *Vt remotus.*] j. dist. 88. ep̄s nullā. c ōtra. Sed aliud est nulla necessitate faciente curā rei familiaris suscipere, & lectionū atque orationū studio tepidè inhærere (qd̄ ibi interdicit:) aliud in necessitate alijs subuenire: & pp̄ proximos contemplationis studium temperare: quod hic præcipitur.
n ¶ *Patientibus.*] magis tamē religiosis succurrat. 16. q. 1. c. vl.
o ¶ *Vacuum.*] quo ad etymologiā. "quia non est superintendens. 8. q. 1. qui episcopatum.
" Eps superintendēs dicitur.
p ¶ *Nomen.*] imo & noīe & re priuādus est, vt 88. dist. quę ipsis. 68. dist. chorepiscopi [b].
b 2. c. 7. §. quibus ergo. C. de fer. à nullo. Arc.
IN IPSA. Hæc est 5. pars dist in qua dicitur, q̄ ep̄s non debet dare histrionibus, nec venatoribus, nec meretricibus: nisi forsan in summa necessitate intuitu naturæ. & hoc probat x. auctoritatibus. Ioan. de Fan.
Casvs. Hic est quintus articulus, vbi docetur, q̄ in liberalitate habēdus est modus rerum & personarum. Rerum, vt non omnia dentur vni, sed singulis diuidantur, quod probatur auctoritate psalmi. Personarum, vt primò iustis subueniamus, post ea peccatoribus quibus debemus subuenire in eo, quòd sunt homines, & non in eo quòd sunt peccatores: quod per sequentia probat. Psal. 111.
q ¶ *Prohibemur.*] aliter debemus.
Donare.] Casvs. In istis quatuor c. s. donare. q venatorib. qui venatorib. vidēt. reprehendit Augustinus illos, qui donāt histrionibus, venatoribus, & meretricibus ea tantū causa, vt malam exerceant artem, non attēdentes in eis naturam Dei, sed nequissimam artem: sed si donarent eis quia homines sunt, non esset peccatum. 2 Iuo p. 11. c. 84. Psal. 9.
r ¶ *Histrionibus.*] " isti histriones prohibentur à promotione. 33. distinct. maritum. & à corpore Christi. de consec. dist. 2. pro dilectione. & infames sunt. 4. quæst. 1. cap. 1. & ff. de ijs qui no. in fa. l. 1. §. ait prætor.
"Histriones à promotione prohibentur.
" Dare turpibus, an sit permissum. c Arg. 23. q. 3. duo ista. 11. q. 3. qñ multos. in fi.
s ¶ *Talibus.*] "dare cā vanæ gloriæ pro exercitio sui vitij, immane peccatum est, sed in necessitate [c] non. Idē de venatorib. & meretricibus: in talibus. n. non vitiū est fouendum, sed natura sustentanda est. " Sed quid de chitharistis, & alijs q̄ varijs vtūtur instrumentis, nunquid est licitum audire ea vel tangere, vel talibus personis aliquid dare? Et quidem si ad voluptatem vel luxuriā, non: quia Deum manibus † stimulat, qui populum vocibus delectat, vt 92. dist. in sancta. sed ad laudē Dei bene, vel ob aliam iustam causam, puta recreationis, quia debilis est, vel infirmus. de conse. dist. 3. peruenit. ver. fi.
" Citharistę & alij varijs vtētes instrumentis an peccent.
† aliàs moribus.

ADDITIO. Dum tñ obscenos motus corporum ante se fieri non patiatur, 34.dist.presbyteri. de cõs.di.5.nõ oportet Arc.

a ¶ *Peccator.*] j.23.q.4.duo.

b *QVi venatoribus.*] No. "quòd venatio quædam oppressiua est, & hæc illicita est. vt 5.distin.6.§.vlt. quædam arenaria, quædam saltuosa. Arenaria est, cum quis pugnat in arena cum bestia dẽtata, & ad hoc locat operas suas. hanc qui exercet, peccat mortaliter, & qui eam aspicit: & q cã exercet, infamis est: nisi gratia virium suarum experiẽdarum. ff. de post.l.1.§. Item senatus. De hac loquitur hoc c. & duo seq. & 3.q.7.§. tria. Saltuosa est, quæ fit in syluis & saltibus; & hæc licita est: tamen est illicita ex tempore, vt in Quadragesima, & diebus ieiuniorum. j. eo. an putatis. nisi in necessitate. arg j.23.q.8. si nulla. Item ex persona: quia clerico non est licita, etiam si pauper sit secũdum quosdam, vt 34. dist. quorundam. quia potest aliàs victum q̃rere. 91. di. clericus. nã faciat cistas & calathos & retia. de conse. dis. 5. nunquam. Laico licita est ob necessitatem pro pellib. & carnibus, non ob voluptatẽ: & hoc de ea, quæ cum clamore fit. Ponere autem laqueum, vel rete sine strepitu & clamore & canibus licet etiam clericis: cum monacho etiam liceat texere linum pro capiẽdis piscibus. de conse. distin. 5. nunquam. De saltuosa loquitur j. e. Esau. & duo seq. cap.

"Citharistę & alij varijs vtẽtes instrumentis an peccent.

3 Iuo par. 13. c. 31.

†amat] Ori. & sic deinceps.

†al. publicãt

† aliàs, nunquid non & ipsa hominibus donant.

2 Iuo ibid.

3 Iuo par. 13. c. 32.

c ¶ *Meretricibus.*] meretrix tamen non turpiter accipit, licet turpiter meretricium faciat. ff. de cond. ob tur. cau. l. 4. §. sed quod meretrici. Sed nonne causa affectionis meretricibus dare possumus. ff. de do. affectionis? Dicunt quidam, quòd sic pactione non præcedẽte, sed causa remunerandi bene possumus post factum, quod non credo: "quia semper peccatum est dare. arg. 16. quæst. 1. legi. ff. de don. inter vir. & vx. l. 3. §. 1. Rem autem quam dedi meretrici, repetere non possum. Sed pignus non pignoratitia, sed rei vendicatione possum, vt C. de cond. ob tur. cau. l. 2. non in tex. sed in gl. Hug. quia conuenitur tunc tanquam quilibet alius possessor [a] ff. ad exhi. de eo. §. hæres.

4 Inter opa adscripta Hieronym. tom. 8.

5 Iuo p. 13. c. 33.

"Meretricibus sine peccato dari nequit.

a Arg. contra C. de dõ. l. 1. vbi de hoc.

ESau.] CASVS. hæc tria cap. intelliguntur de ijs qui venantur causa delectationis. Dicitur ergo hic, quòd Esau non venaretur nisi peccator fuisset. Nam piscatorem sanctum inuenimus, sed venatorem non.

d ¶ *Venator erat.*] dum venator permanet, ne obijciatur de Eustachio. 50. di. ferrum.

"venatio, prohibetur, sed nõ piscatio.

e ¶ *Piscatores.*] "sed quare prohibetur venari, & non piscari? quia fortè piscatio fit sine clamore, venatio non: vel quia maior est delectatio in venatione: dum enim quis est in venatione, nihil potest de diuinis cogitare.

QVid prodest.] CASVS. Dicitur hic, quòd non prodest abstinentia ad vitam æternam si quis luxuriari in venationibus velit. Idem dicitur in seq. cap. imo (quòd plus est) non solùm tenetur de suis peccatis: sed etiam de peccatis seruorum suorum, quos secum ducit.

f ¶ *Ieiunare.*] efficaciter ad salutem.

g AN *putatis.*] ¶ *Seruulos.*] non tamen seruti debẽt ei obedire. 11. quæst. 5. non semper. excusantur tamen quo ad quid vt 22. quæst. 5. qui cõpulsus. C. de sep. vio. l. 2. C. de ijs qui sibi intest. asscr. l. vl. non in totum, quia in atrocibus non debent obedire. ff. de re. iu. ad ea. ff. de act. & obl. seruus. & dominus tenetur pro omnibus peccatis eorum. ext. de testi. sicut. & 22. q. 5. qui compulsus.

6 Iuo p. 1 c. 34.

7 Iuo ibid.

ADDITIO. arg. ad hoc. C. de accu. l. non ideo. Arch.

NOn satis.] CASVS. Hoc c. diuiditur in tres part. In 1. dicitur q̃ non sufficit opera charitatis velle, nisi opus addatur exterius, si fieri põt, & ẽcõuerso. In 2. par. ostenditur, q̃ in operibus charitatis nouem sunt cõsiderãda. s. fides, causa, locus, tempus, modus, proximitas, ætas, debilitas. & nobilitas. In tertia dicitur, quòd misericordia communis & generalis est omnibus. & ab ea nullus excluditur. Secunda pars incipit ibi, *Item perfecta.* Tertia ibi, *Nam & si.* Sequens c. patet.

8 Anf. l. 1 c. 28. Poly. 6. tit. 20.

Gal. 6.

h ¶ *Velle.*] cum facultas adest, & necessitas instat. "aliàs sufficit bona voluntas cum charitate. 45. distinct. duæ. si ext. de eo, qui mit. in pos. constitut⁹.

"Voluntas bona suffi cit.

i ¶ *Ex bono.*] aliàs non est bonum. ar. ff. man. l. 1. §. 2. & l. si procuratorem. 32. quę stio. 5. sicut.

9 Tex. est si in l. si ob tu pem. ff. d cõd. ob tur cau. & l. 3. § ex pluribus cum ibi no ff. de ac. pos

k ¶ *Ex bona.*] informata, scilicet charitate. Lau. [b]

b vt 32. q. 5 sic enim se cundũ Hug.

l ¶ *Liberalitas.*] not. in liberalitate esse attendendã fidẽ, causam, locum, tempus, modum, necessitudinem, ætatem, debilitatem, conditionem: quæ diligenter & ordine tractantur in c. præsenti, vsq; ibi, pulchra etiam liberalitas. vbi tractatur præcipuè de modo, vsque ibi, super Lucã. exinde ostendit præceptũ de misericordia impendenda esse cõe & generale omnibus.

m ¶ *Domesticos.*] nisi extraneus indigeret ad mortem, & domestici non: tunc. n. prius extraneo subuenirem. "Sed quid si pater meus est infidelis, & æqualiter indiget cum fideli, cui teneor magis? Pe. Manducator vocauit hanc q. tenebrosã aquã in nubib. aeris. posset tamen dici, q̃ magis fideli: quia hic dicit fideli. & j. eo. causam præstat natura, non gratia. Hu. præfert patrem infidelem: vt dixi. 30. c. 1. [c] 2. arg. 23. q. 8. §. ecce in si.

"Patri infi deli an po tius subue niendũ sit quàm extra neo fideli.

c Et 42. dist quiescamus ibi vide.

n ¶ *Suorum.*] quia quis magis timet in filijs, quàm in se. ff. quod me. cau. isti quidem. §. vlt.

a ¶ *Propter*

a ¶ *Propter debitum.*] hic loquitur secundū ea tempora, quando si debitor non erat soluendo, dabatur creditoribus ad puniendum ipsum: "hodie autem si aliquis conuenitur ex maleficio,& non est soluendo, puniri [a] potest. 14. q.6. si res. ff.de pę.l. 1. [b] & hoc casu nō est ei subueniendum, nec redimenda est pęna eius: quia eius pœna pretio remitti prohibetur. 1.quæst. 1. iubemus. si autem conuenitur ex contractu, non est cruciandus, sed sufficit, quòd cedat bonis.C.qui bo.ce.pos. l. 1. & inanis est actio, &c.ff. de do. ma. l. nam his. tenetur tamen si post perueniat ad pinguiorem fortunam. ff. de cef.bo.is qui [c].

b ¶ *Excrucietur.*] de facto, non de iure.ext. de pign.capitu. 2. C.de act. & obl. ob æs. in Auth. vt nul. iud. §. quia verò.col.9. Laur.

c ¶ *Ad mortem.*] qualiter hoc intelligi debeat, inuenies 23. q. 5.reos.

d ¶ *Est probanda.*] ¶ *Melius.*] arg.C. de serui.l.reos.

e ¶ *Velint.*] nam tanquam pauperibus debes dare, aliàs non. 12. q.2.quisquis.

f ¶ *Natura.*] "nā omnes fideles proximi sūt nostri, vt de pœ. di. 1. c. charitas. ver. proxi.

g ¶ *Non gratia.*] vnde supple, & affectio.

h ¶ *Putant.*] parentes tui qui volunt te dare bona ecclesiæ illis.

i ¶ *Considerandа est.*] hic de ætate.

k ¶ *Ingenuos.*] hic de conditione.

l ¶ *In egestatem.*] Dicit Boetius. Inter omnes aduersitates fortunæ, infeliciſſimum genus infortunij est fuisse felicem.

m ¶ *Et maximè.*] id est, tantùm. Nam aliter nō teneor [d] ei subuenire, vt ff. dep. l. bona fides.& 5.quæst. 5. non omnis. sed verum est, quòd redimere non teneor: sed dare eleemosynam bene.

n ¶ *Pulchra.*] Hic iterum repetit de modo.

o ¶ *Dato.*] quantò enim minora sunt quæ sparguntur, tantò plures recipientes erunt. in Auth. de consul.§.si lumniæ, & non adiuues: si sit in carcere & pœnis, & supplicijs propter debitum [a] aliquod iustus excrucietur [b] (nam etsi omnibus debetur misericordia, tamen iusto amplius) si tempore afflictionis suæ nihil à te impetret: si tempore periculi, quo rapitur ad mortem [c], plus apud te pecunia tua valeat, quam vita morituri,non est leue peccatum B.

A ¶ Non satis.] *Hinc vsque ad cap.* si quid verò. *in aliquot vetustis Gratiani exemplaribus, & apud Anselmum est vnicum caput.*

B ¶ Non est leue peccatum.] *Verba hæc non sunt ibi apud Ambrosium, sed tamen apud Anselmum, & in Polycarpo.*

Idem ibidem paulò inferius.

¶ De eodem.

CAP. XV.

1 DOminus † non vult simul effundi opes, sed dispensari, nisi fortè, vt Heliſæus, qui boues suos occidit, & pauit pauperes ex eo, quod habuit: vt nulla cura teneretur domestica, sed relictis omnibus in disciplinam se propheticam daret.

Idem ibidem continenter.

¶ De eodem.

CAP. XVI.

2 ESt probanda illa etiam liberalitas, vt proximos seminis tui non despicias, si egere cognoscas. Melius [d] est enim, vt ipse subuenias tuis, quibus pudor est ab alijs sumptum deposcere, aut alicui postulare subsidium necessitati: non tamen, vt illi ditiores eo fieri velint [e], quod tu posses cō ferre inopibus: causam A enim natura [f] præstat, non gratia [g]. Neque enim propterea te Domino dicasti, vt tuos diuites facias: sed vt vitam tibi perpetuam fructu boni operis acquiras: & pretio miserationis peccata redimas tua. Putant [h] se parum poscere? pretium † tuū quærunt: vitæ tuæ fructum adimere contendunt: & accusant †, quòd eos diuites non feceris: cum te illi velint æternæ vitę fraudare mercede.

A ¶ Causam enim.] *Apud B. Ambrosium legitur,* causa enim prę stat, non gratia, *itemque apud Anselmum, & in Polycarpo. Sed vetusti codices Gratiani, & glossa cum impressis concordant. Alia autem nonnulla ex ipso Ambrosio sunt emendata.*

Idem ibidem paulò inferius.

¶ De eodem.

CAP. XVII.

3 COnsiderāda [i] est etiam in largiendo ætas, atq; debilitas, nonnunquam etiam verecundia, quæ ingenuos [k] prodit natales, vt senibus plus largiaris, qui sibi labore iam non queunt victum quęrere. Similiter & debilitas corporis, & hęc iuuanda promptius: tum si quis ex diuitijs cecidit in egestatem [l]: & maximè [m], si non vitio suo, sed aut latrocinijs, aut proscriptione †, aut calumnijs, quæ habebat, amisit.

Idem libro secundo officiorum. c.21.

¶ De eodem.

CAP. XVIII.

4 PVlchra [n] etiam A liberalitas est in ipso quoq; pauperis dato [o] mensuram tenere, vt abundes pluribus, nō conciliandi fauoris gratia vltra modū fluere. Quidquid ex affectu puro, & sincero promitur, hoc est decorum: non superfluas ædificationes aggredi, nec prętermittere necessarias [p]. Et maximè sacerdoti hoc conuenit, ornare Dei templū honore † q congruo, vt etiam hoc cultu aula Domini resplē deat: impensas misericordiæ conuenientes frequentare: quantum oporteat, largiri peregrinis, non superflua [r], sed competentia, &c. *Idem.* 5 ¶ Compatiamur alienis calamitatibus, necessitates aliorū, quantum possumus, iuuemus, & plus interdum, quàm possumus [f]. Melius est enim pro misericordia causas [t] præstare vel inuidiam perpeti, quàm prætendere in clementiam, vt nos aliquando in inuidiam incidimus, qui confregerimus [u] vasa mystica vt captiuos redimeremus.

A ¶ Pulchra etiam.] *Apud B. Ambrosium legitur:* pulchra liberalitas erga ipsos quoque pauperes mē suram tenere. *Sed apud Anselmum, & in Polycarpo habetur vt apud Gratianū, & adest glo. in voce,* dato.

Idem ad c.3. Lucæ, in ver. [*Generatio viperarum.*]

¶ De eodem. C. XIX.

IN † singulis quoq; generib. hominum cōueniens tribuit sanctus Ioan. Baptista rīsum vnum [x] omnibus [y], ita: publicanis, ne vltra præscriptum exigant: militibus, ne calumniam faciant, ne prædam requirant, docens idcirco stipendia cōstituta militię, ne dū sūptus quæritur, prædo grassetur [z]. Sed hæc, & alia officiorū autem. col. 4. vnde pauperibus non sunt facienda sumptuosa conuiuia, vt 25. dis. §. aliàs. in fi.

3 Pol. ibid. Anſ. ibid.

p ¶ *Necessarias.*] ff. de cu. fu. l. vl. §. 1. Laur.

q ¶ *Honore.*] j. de cōsec. distin. 1. cap. 1. j. 12. quæst. 2. gloria. cōtra. Sed ibi notantur illi qui hoc ita faciunt, quòd super Dei pauperes non intendunt: hoc non ita fieri præcipitur, vt cura pauperum relinquatur.

† al. præscriptione.

ADDITIO. Argu. contra 12. quæstio. 2. gloria. Sed ibi loquitur contra prælatos, qui neglectis pauperibus templa gemmis & auro ornabant: hic autem ad vtrunque inuitat, scilicet, ad curam pauperum, & ad ornatum ecclesiarum. mediocritas enim seruanda est. Omne enim quod non propter necessitatem, sed propter venustatem accipitur, elationis habet calumniam. 21. q 4. capit. 1. Hu. Idem Lau. & Io. de Fan.

4 Anſ. ibid. Poly. ibid.

† decore] Ori.

r ¶ *Superflua.*] Arg. j. 21. q. 3. c. 1. Lau.

f ¶ *Possumus.*] Quod sit cum nobis necessaria subtrahimus: ad quod non tenemur, vt 42. dis. §. j. si autem hoc facimus, commendandi sumus, vt 41. di. parsimoniam. Nam dicit lex, "ꝙ tunc tenetur libertus patronum alere quando supereſt sibi, & deest alij, vt ff. de li. agn. si quis. §. de alimentis. C. de op. li. l. 1. & dicit canon, ꝙ intantum debet dare, quantum sibi possibile est. 82. dis. c. 1. dic ergo hic, quantum possumus, i. quantum debemus, & tenemur ex præcepto.

5 e. lib. c. 28.

"Libertus patronum qñq; alere tenetur.

t ¶ *Causas.*] Sic 5. dis. 50. ponderet. in fin. & 11. q. 3. nemo. & 26. q. 7. alligant. arg. contra. ff. depo. si hominem. vbi punitur pietas: sed ibi misericordia dolo proxima fuit [e]: " & est quandoque in iusta misericordia. 23. q. 4. est iniusta.

e Ad hoc ar. ff. đ do. elegāter. §. idē Labeo. Arc. "Misericordia qñq; est iniusta.

u ¶ *Qui confregerim°.*] j. 12. q. 2. aurum.

† singulis quoq;] Ori.

x ¶ *In singulis.*] *Vnū.*] j. 23. q. 1. militare.

y ¶ *Omnibus.*] de misericordia impendēda.

z ¶ *Grassetur.*] i. impinguatur rapiendo & spoliando hoſes. Lau.

a ¶ *Pauper.*

a Qui non habet in ære, an sit puniendus in corpore.

a sc. in corpore.

b Et 5. q. qa. ff. de iu. om. iu. si quis id.

c Et C. q bo. ced. pos. l. q bonis. ext. đ fōl. Odoardus. Ad idē C. de rei vx. ac. l. vnic. §. cū aūt. Arc.

1 Poly. ibid. Anſ. ibid.

† al. Deus. Orig. 3. Reg. 19.

2 Anſ. ibid. Pol. ibid.

" fideles oēs sunt proximi nostri.

† al. præmiū.

d Videas qđ legi. & not. 12. q. 2. omnino.

† accusat.] Orig. & sic de nceps.

a ¶ *Pauper.*] Argu. " quòd pauper de eleemosynis quas collegit, debet eleemosynam facere. j. 12. q. 1. habeat.

" Eleemosyna de eleemosynis est facienda,

b ¶ *Vt conferant.*] Quidquid enim habes vltra id quod tibi sufficit, aliorum est, vt 47. dist. sicut hi.

c ¶ *Non habenti.*] " quia habenti dare, nihil aliud est quàm p dere, vt 1. q. 2. pastor.

" Hñti dare est perdere.

d ¶ *Aeterũ.* ¶ *Quo loco.*] id est, qua auctoritate.

† al. misericordiæ.

e ¶ *Insolentem.*] quæ erat, quia ipsi filij sua omnia dabant ecclesijs vel sacerdotibus, & nolebant pascere parentes. 30. dist. capit. 1.

" Pater etiã impius est pascendus.

" Nam etsi impius pater sit, tamen pascendus est, vt in Auth. de incest. nupt. §. si verò. contingit. col. 2.

" cibaria omnia sunt in necessitate cõia.

f ¶ *Pasce.*] " Tempore enim necessitatis cibaria omnia communia sunt. ff. ad leg. Rho. de iac. l. 2. §. idem etiam.

" Panẽ subtrahens aliũ occidit.

g ¶ *Occidisti.*] " Occidit quis alium p subtractionem panis corporalis, vt hic, & 14. q. 5. immolans. & spiritualis [a], vt di. 43. Ephesijs. Detractione occidit quis odio, actu, mẽte, vt j. de pœn. dis. 1. homicidiorum. & cap. omnis. Negligentia. j. dist. prox. c. vlt. & 55. dist. si quis abscinderit. & est si. ff. de li. ag. necare. j. 16. q. 1. decimæ. ff. de re mili. l. omnes. §. q præpositum. 11. q. 3. non solùm. 12. q. 2. aurum. s. dist. 50. sæpe cõtingit. j. 30. q. 5. nullum ante. s. di. 47. sicut.

a Ad idẽ 8. q. 1. audacter. Arc.

Matth. 15. Leuit. 20. Exod. 21.

h ¶ *Vi clementiã.*] *Quamuis.*] id est, quãuis faciant opera spiritualia. Laur.

SIMILITER. Hæc est 6. pars dist. in qua dicit, q̃ prælatus cum discretione debet punire subditos suos: qđ probat duabus auctoritibus Io. de Fan.

1 Anſ. l. 13. c. 28. Poly. l. 6. tit. 20. D. T. 2. 2. q. 32. ar. 5.

CASVS. Hic est sextus articulus huius distinctionis, in quo prosequitur illud capitulum apostolicæ regulę, oportet episcopum esse non percussorem. Et exponit alio modo quàm s. in 45. dist. exposuerit: quoniam hic dicitur, q̃ non debet esse percussor. i. facilis ad vindictam, quod probat duobus seq. cap.

2 Cõcor. cũ hoc c. & sua gl. text. in l. necare. & ibi glo. ff. de lib. agn.

Si quid.] CASVS. Ioan. episcopus Corinthiorum statim cũ audiebat aliquem deliquisse, causa incognita puniebat. de quo Greg. eum reprehendit, & docet quòd si aliquid dicatur sibi de aliquo clerico, non statim credat: sed præsentibus senioribus ecclesiæ suæ veritatem inuestiget: & tunc, si oportuerit, culpam feriat delinquentis.

i ¶ *Si quid.*] 15. q. 7. c. 2. Qualiter hoc c. debeas intelligere, habes ext. de sim. licet Hely.

k ¶ *Non credas.*] j. 22. q. 3. innocens. contra. Ibi de incredulitate quæ inter socios habenda est, loquitur: sed hic de illa quę ad iudicẽ pertinet. vel refert vtrũ bona, vel mala de aliquo dicantur. De hac materia no. 23. q. 4. quàm magnum.

l ¶ *Ecclesiæ.*] Cum hoc c. de causa inquisitionis loquatur, vt ext. de acc. qualiter. 2. " ergo in causa inquisitionis non habet necesse eps alioscõ uocare, nisi canonicos tantùm. Nam nomine ecclesiæ tuæ maior ecclesia intelligitur. ar. extr. de ver. si. cum clerici. Ar. contra. 18. q. 2. si quis abbas. & extenditur hoc nomen, ecclesiæ tuæ, ad omnes ecclesias diœcesis. extra de vsu. pal. c. 1. Itẽ, est arg. hic, q̃p episcopus nõ vocatis alijs episcopis possit sacerdotem condemnare. Sed dic q̃p seniores hic vocat episcopos: cum iste Corinthiorum esset archiepiscopus [b]. Vel loquitur tantùm de causa pecuniaria, quam potest tractare eps tantùm cũ suis clericis. Vel canonica districtio dicatur pœna suspẽsionis [c], quam eps cum suis clericis pot inferre. Vel loquitur de clericis infra sacros ordines constitutis: quorum causas etiam criminales potest episcopus cum suis clericis tractare & decidere. arg. 15. q. 7. in summa. Ioan.

" Eps in cã inquisitiõis quos debet conuocare.

† adimplebit] Orig.

b Subaud. & suffraganei sint de clero metropolitanę ecclesiæ, vt colligitur 93. di. mirat' Io. de Fan.

c s. ppetuæ. secus in tpalibus, quod dic, vt not. Inn. ext. de exc. pl. c. 1.

Anta nequitia.] CASVS. Ianuarius eps cum habuisset rixam cum quodã suo subiecto: consilio quorundam malorum messes illius ante Missarum celebrationem & die Dominica exarauit: & post Missã illuc reuertens, terminos agri euulsit & amouit. Quod cũ Greg. audisset, non credebat: sed postea certificatus est per abbatem Cyriacũ. Sed quia Ianuarius nimis erat simplex & senex, ppea Papa ei pepcit: monẽs cũ vt decætero talia nõ faciat. cõsiliarios tñ ipsius spatio duorum mensium cõione corporis & sanguinis Christi priuauit.

4 j. q. 7. tãta. Burc. l. 1. c. 197. Iuo p. 2. c. 78. & p. 3. c. 312.

m ¶ *Tãta.*] j. j. q. 7. tãta.

n ¶ *Fixa.*] i. certa. " Sed cum iste absens esset, qũo Papa ferret in eũ sententiam? Dic q̃p hic loquitur de sententia comminatoria. s. cõminando ei. Vel citatus fuit, & noluit venire: & dominus Papa recepit testes eo absente. De vno habes hic. De duobus habes 11. q. 1. fratris. Alij dicunt sententiam fuisse latam sub conditione, si scilicet constaret de ijs quæ dicta fuerunt de ipso.

" Papa in absẽtem an sententiam ferre possit.

o ¶ *Etiam terminos.*] In hoc peccauit grauiter, & secundum leges talis punitur pœna quinquaginta aureorum, vel relegatione, vt ff. de term. mot. l. 2. & 3. cum distinctione vtrum sit inuenis, an senex, vt ibi dicitur. secundum legem autem diuinam maledictus reputatur. 12. q. 2. in legibus.

Sed filius.

¶ De eodem.
CAP. XXI.

1 PAsce [f] fame morientem. Quisquis enim pascẽdo hominem seruare poteras, si non pauisti, occidisti [g] 2.

A ¶ De officijs.] *Caput hoc non est inuentum apud B. Ambrosium, sed apud Anselmum, & in Polycarpo ex eodem citatur, & Bartholomæus Vrbinas Eremita in Milleloquio, quod collegit ex dictis B. Ambrosij, affert hunc locum ex eodem Ambrosio in libro de alendis pauperibus, qui liber hactenus desideratur.*

Item Hieronymus in commentarijs ad Galatas, cap. 6. in ver. Alter alterius.

¶ De eodem.
CAP. XX.

CAeterũ Dei traditio est, vt prius pascas parentes. Nam si iuxta diuinum oraculum contumelia parentis morte luitur, quantò magis fames, quæ morte grauior est? Quo loco [d] insolentem [e] Dominus infrænat iactantiam, &c.

Idem in libro de officijs A.

¶ De eodem.
CAP. XXII.

QVi clementiam non habet, nec indutus est viscera misericordiæ, & lacrymarum, quamuis [h] spiritualis sit, non adimplet † legem Christi.

6 Similiter etiam oportet episcopũ non esse percussorem, id est non ad vindictam facilem.

Vnde Gregorius scribit Ioanni episcopo Pannormitano, lib. 1. epis. 40.

¶ Ad vindictam episcopus facilis esse non debet.

CAP. XXIII.

3 SI quid [i] verò de quocunque clerico ad aures tuas peruenerit, quod te iustè possit offendere, facilè non credas [k], nec ad vindictam te res accẽdat incognita: sed præsentibus senioribus ecclesiæ [l] tuæ diligenter est veritas perscrutanda: & tunc si qualitas rei poposcerit, canonica districtio culpã feriat delinquentis.

Idem Ianuario Episcopo, lib. 7. indic. 2. epist. 1.

¶ De quodam episcopo, qui antequàm Missarum solemnia celebraret, die Dominico ad exarandum messem cuiusdam profectus est.

CAP. XXIIII.

4 TAnta [m] nequitia ad aures meas de tua senectute peruenit, vt eam nisi adhuc humanitus pensaremus, fixa [n] iam maledictione feriremus. Dictũ quippe mihi est, quòd Dominico die, priusquam Missarum solẽnia celebrares, ad exarandum messem latoris præsentium perrexisti, & post exarationem eius, Missarum solemnia celebrasti: post Missarum solemnia etiam terminos [o] possessionis illius eradicare minimè timuisti. Quod factum quæ pœna debeat insequi omnes qui audiunt, sciũt: Dubij autem de tanta hac

1 Anſ. l. 13. c. 28. Poly. l. 6. tit. 20. D. T. 2. 2. q. 32. ar. 5.

2 Cõcor. cũ hoc c. & sua gl. text. in l. necare. & ibi glo. ff. de lib. agn.

i ¶ *Si quid.*] 15. q. 7. c. 2. Qualiter hoc c. debeas intelligere, habes ext. de sim. licet Hely.

k ¶ *Non credas.*] j. 22. q. 3. innocens. contra. Ibi de incredu-

l ¶ *Ecclesiæ.*] Cum hoc c. de causa inquisitionis loquatur, vt ext. de acc. qualiter. 2. " ergo in causa inquisitionis non habet necesse eps alioscõ uocare, nisi canonicos tantùm. Nam nomine ecclesiæ tuæ maior ecclesia intelligitur. ar. extr. de ver. si. cum clerici. Ar. contra. 18. q. 2. si quis abbas. & extenditur hoc nomen, ecclesiæ tuæ, ad omnes ecclesias diœcesis. extra de vsu. pal. c. 1. Itẽ, est arg. hic, q̃p episcopus nõ vocatis alijs episcopis possit sacerdotem condemnare. Sed dic q̃p seniores hic vocat episcopos: cum iste Corinthiorum esset archiepiscopus [b]. Vel loquitur tantùm de causa pecuniaria, quam potest tractare eps tantùm cũ suis clericis. Vel canonica districtio dicatur pœna suspẽsionis [c], quam eps cum suis clericis pot inferre. Vel loquitur de clericis infra sacros ordines constitutis: quorum causas etiam criminales potest episcopus cum suis clericis tractare & decidere. arg. 15. q. 7. in summa. Ioan.

m ¶ *Tãta.*] j. j. q. 7. tãta.

n ¶ *Fixa.*] i. certa. " Sed cum iste absens esset, qũo Papa ferret in eũ sententiam? Dic q̃p hic loquitur de sententia comminatoria. s. cõminando ei. Vel citatus fuit, & noluit venire: & dominus Papa recepit testes eo absente. De vno habes hic. De duobus habes 11. q. 1. fratris. Alij dicunt sententiam fuisse latam sub conditione, si scilicet constaret de ijs quæ dicta fuerunt de ipso.

o ¶ *Etiam terminos.*] In hoc peccauit grauiter, & secundum leges talis punitur pœna quinquaginta aureorum, vel relegatione, vt ff. de term. mot. l. 2. & 3. cum distinctione vtrum sit inuenis, an senex, vt ibi dicitur. secundum legem autem diuinam maledictus reputatur. 12. q. 2. in legibus.

a ¶ *Sed filius.*] Arg. “ quòd creditur dicto vnius, vt infrà 8. quæstio. 3. talia. & 97. distinctio. nobilissimus. In forma iudicij [a] quantum ad veram probationem vni testi non creditur, vt ext. de testi. licet. in fi. & co. tit. veniens. sed quantum ad præsumptionem, vt C. de rebus cre. in bonæ. nisi casus aliquis specialis inueniatur, vt ext. de in int. restitu. ex literis. & de procu. ex insinuatione. & ext. quod met. cau. capitu. vlt. & ext. de testi. in omni. Ioann. Similiter vbi non fit præiudicium alij, creditur vni testi, vt de consec. distinctio. 4. cum itaque B.

“ Vnius dicto q̃nque creditur.

a Concord. text. in l. si quis decurio. C. defal.

† al. hortamur aliquãdo resipisce.

b ¶ *Quia simplicitatem.*] No. quòd parcitur senectuti, vt 34. distinction. fraternitatis. 26. quæstion. 7. hoc sit. & cap. tempora. Item parcitur simplicitati, de consec. distin. 2. cap. 3. & ext. de re. perm. cum vniuersorum.

† al. compescе.

1 Concor. l. 1. ff. de don. & l. tutor. ff. de suspe. tu.

d ¶ *Tacemus.*] Non ergo semper qui tacet consentit [b]: nec semper idem est tacere qđ voce consentire. ar. de conse. dist. 4. cum pro paruulis. & 65. distin. capit. si fortè. de hoc 27. distinct. diaconus.

b Sic etiam not. 1. q. 7. tãta.

d ¶ *Eos.*] ff. de regu. iur. consilij. Lau.

ADDITIO. Videas quod legitur & no. institu. mandati. §. tua gratia. versi. cuius generis.

e ¶ *Excommunicatos.*] Arg. ꝙ quandoque magis puniuntur consiliarij quàm facientes [c]. distinct. 96. duo. 11. quæstio. 3. qui consentit. & 24. quæstion. 3. qui aliorum. Sed hoc ideo factum est, quia in istis non conueniebant ea propter quæ fieret dispensatio circa eos. Sed licet iste debuit puniri, tamen indulcum est ei ratione ætatis & simplicitatis.

c Sic aliquãdo plus punitur consulens, quàm si ipse idem faceret qđ consuluit, vt ff. ad l. Põp. de parric. vtrum. & no. eo. ti. l. 1. vt patet exemplum in medico, qui filio dedit venenum vt daret patri. nam in hoc casu plus punitur medicus q̃ si ipse patré illius filij venenasset. vt ibi patet.

VEL PERCVSSOR. Septima pars. CASVS. Exposuit supra Gratia. ne episcopus sit percussor, id est, ad vindictam facilis, modò exponit & alio modo, scilicet ne percutiat aliquem propria manu, vt j. eo. prox. cuius casus planus est

2 Burc. l. 1. ca. 202. Iuo p. 5. c. 316.

f NON *licet.*] quod tamen potest per alium: etsi non per se, vt 5. quæst. 5. illi qui. & 14. quæstio. 6. cap. 1. sicut & aliquis gerit & facit per alium. 88. dist. episcopus gubernationem. ita tamen, quòd sit clericus. si enim per laicum percutit, incidit in canonem, extr. de sent. excommuni. vniuersitatis. “ Sed quid si clericum non habet? Tunc verberet per se, vt dixi 45. distin. in summa.

“ Clericus p quem castigandus est episcopo iubente.

g ¶ *Manibus.*] C. de episcop. & cler. Auth. sed neque proprijs manibus.

PROHIBETVR. Hæc est octaua pars dist. in qua dicitur, quòd clerici non debent tractare res laicorum, nec possessiones eorum conducere, nec esse tutores, nisi suorum propinquorum, id est, quibus succederent ab intestato, nisi de mandato episcopi egissent causas pauperum. Io. de Fan.

CASVS. Hic ponitur septimus articulus, in quo repetit Gratianus illud c. Apostolicæ regulę, scilicet, oportet eꝑm nõ esse cupidũ, & turpis lucri sectatorem. quod de omnibus clericis generaliter est intelligendum.

PERuenit.] CASVS. Quidam episcopi, clerici, vel monachi possessionem laicorũ causa cupiditatis conducebant, cum suæ possessiones ei sufficerent, & procurationes secularium negotiorum ꝑpropter lucrum suscipiebant, officia sua penitus dimittẽtes: prꝫcepit conci. Calcedo. ne hoc decætero fiat, excepta legitima tutela, vel cura miserabilium ꝑsonarum, quam clerici suscipere debent ad iussionem suorum episcoporum. & quicunque contra hoc statutũ fecerit, debet excommunicari.

3 Burch. l. 2. c. 145. Iuo p. 6. c. 218.

h ¶ *Conductiones.*] Contra ext. de deci. c. dilecti. “ nam ibi non reprobantur monachi, qui habent terras ad firmam: sed dic, ꝙ illud est cum sua eis nõ sufficiunt [d], vel cum ipsimet excolunt, non vt inde plus lucrẽtur, sed vt de fructibus viuant. Adeo autem hoc prohibet clericis, quòd si propter hoc deprehendantur in fraude, non subuenitur eis. ext. ne cle. vel mo. cap. sacerdotibus.

“ Monachi ꝑnt terras ad firmam habere.

† al. seculariũ.

d Adde qđ le. & no. ext. ne cleri. vel mon. c. 2. & 21. q. 3. placuit. Arch.

i ¶ *Causas.*] de hoc notaui 15. quæst. 2. in summã.

k ¶ *Auaritiæ.*] nam propter necessitatẽ bene possent. 91. dist. c. 2.

ADDITIO. Adde qđ leg. & no. 88. dist. c. 1. in prin. vbi videas.

l ¶ *Tutelas.*] j. di. 88. c. vlt. cõtra. 21. q. 3. Cyprianus. contra. “ Sed illud Cypriani de testamentaria tutela, siue datiua, hic autem de legitima tutela ĩtelligitur. Item 16. quæst. 1. generaliter. contra. Ad hoc dic, quòd clerici non coguntur recipere aliquam tutelam: possunt tamen legitimam recipere tutelam si volunt, vt hic dicitur. & est hoc priuilegium clericorum ꝙ licet ipsi possunt succedere alicui ab intestato, “ non tamen tenentur recipere tutelam, licet aliàs illud obtinet, vt inst. de leg. pa. tu. §. 1. Sed episcopus vel monachus etiam volens non posset recipere legitimam tutelam. in auth. de sacros. episc. §. Deo amabiles. Vel dic, quòd illi authen. prꝫiudicatur per canonem istum, vt episcopus & monachus, si velint possint recipere legitimam tutelam, sed non datiuam, vel testamentariam. sed ad tutelam miserabilium ꝑsonarum omnes clerici, siue monachi [e] tenentur, vt 88. dist. c. 1. & c. episcopus gubernationem.

“ Tutela est triplex.

“ tutelã non tenẽtur clerici recipe.

e Vt hic, & ſ. ꝑx. dictũ est de monachis intelligo cum de cominatione eius qđ habetur 16. q. 1. qui verè. & ca. monachi. à monasterio. Arch.

m ¶ *Correctioni.*] id est, suspensioni Laur.

7 *Vel percussor esse prohibetur, ne videlicet proprijs manibus aliquem cedat.*

Vnde in Agathensi A *concilio legitur.*

¶ Non licet episcopo proprijs manibus aliquem cedere.

CAP. XXV.

2 NON licet [f] episcopo manibus [g] suis aliquem cedere. Hoc enim alienum à sacerdote esse debet.

A ¶ Agathensi.] *Hoc caput non habetur in Agathensi, quod extat. Burchardus & Iuo citant ex decretis Bonifacij Papæ. Habetur autem in nouellis const. 123. c. 16. apud Iulianũ antecess. Non dissimilis etiam est canon 28. Apostolorum, quem inter-*

pretatur synodus Constantinopolitana, quæ prima, & secunda dicta est. cap. 9.

8 *Prohibetur etiam episcopus turpis lucri esse cupidus, ne aliquo inhonesto negotio victum, vel cætera sibi necessaria quærat. Quod generaliter de omnibus diuino cultui mancipatis, id est clericis, & monachis intelligi oportet.*

Vnde in Calcedon. concilio, cap. 3. legitur.

¶ Qui connumerantur in clero, turpibus lucris non inseruiant.

CAP. XXVI.

3 PERuenit ad sanctam synodum, quia de ijs, qui in clero connumerantur, quidam propter turpis lucri gratiam, alienarum possessionum conductiones [h], & causas [i] seculares † suscipiunt, & à sacris quidem officijs se per desidiam separant, ad domos autem sæcularium concurrũt, & substantiarum eorum gubernationes auaritiæ [k] causa suscipiunt. Decreuit ergo sancta, & magna synodus, neminem horum deinceps, hoc est episcopum, siue clericum, aut monachum conducere possessiones, aut miscери secularibus procurationibus; nisi fortè, qui legibus ad minorum ætatum tutelas [l], siue curationes inexcusabiles attrahuntur, aut cui ciuitatis ipsius episcopus ecclesiasticarum rerum commiserit gubernacula, vel orphanorum, ac viduarum, quæ indefensæ sunt, & earum ꝑsonarum, quæ maximè ecclesiastico indigent adminiculo, propter timorem Dei. Si quis verò transgressus fuerit hæc præcepta, cõrectioni [m] ecclesiasticæ subiaceat.

Viduis autem .] hæc dist.diuiditur in tres partes , in quarum prima probat per sex auctoritates sancto rum patrum , quòd viduis & orphanis debet sustentationis beneficium præberi ab ecclesia . Secunda ibi, *Libertos*. Tertia ibi, *Si expositus*. Io.de Fant.

CASVS . Supra dictum est, ꝙ episcopus debet esse liberalis, sed quia hoc non sufficit nisi miserabiles personas tueatur , ideo subiungit hanc 87. dist.in qua ostendit, ꝙ episco pi debent defendere vi duas & miserabiles ꝑsonas , & etiam liber- † al. Leõtio. tos , qui sunt ecclesiæ commendati.

a ¶*Viduis.*] in hac di. 87. ostendit magister, « « ꝙ viduis & pupillis, libertis & oppressis tenetur prælatus patrocinium impendere , & etiam manumissos defendere . Ad vltimum subiungit de expositis. j.ead.c.vlt. « Oppressis dicit prælatus patrocinari.

Licet.] CASVS. Quædam viduæ & quidam orphani conquesti sunt Gelasio Papæ de violentia quorundam , vnde præcipit duobus episcopis, scilicet Petro & Gerontio, vt eas ꝑsonas tueatur . Et quòd hoc facere debent, probatur assertione diuina :

† al.prodesse. b ¶*Licet .*] 11.q. 1. Christianis.

c ¶*Plus tamen.*] no. ꝙ etiam causæ pauperum & oppressorum,& peregrinorum spectãt ad ecclesiam , vt 24.q. 3.si quis de potentib. & c.seq.& s̃. c.proxi. & ext. de ver. sig. super quibusdam . in fi. spectant etiam ad iudiciũ regis, vt 23. q.5. regũ. & c.administratores. « « Viduæ & pupilli sunt circa forum priuilegiati. Similiter viduis & pupillis concessit Imperator magnum priuilegium.s. ꝙ aliquis nõ possit illos trahere ad iudicium extra prouinciam , ipsi tamen possunt alios trahere . C. quan. imp. inter pu. & vid. l.vna. Vidua est quę etiam maritum nõ habuit.ff. de ver. sign. malum.§.viduam. Pupillus est qui intra pubertatem desijt esse in patris potestate. ff. eo. pupillus. respon. 1.

Defensionis.] CASVS.Maximus & Ianuarius clerici paruuli desolati erant auxilio parentum & propinquorum, qui cum nõ possent violentias quorundam sustinere,Gelasio sunt conquesti. Præcepit ergo Gelasius Anastasio episcopo, vt eos tueatur à violentia improborum , cum diuina auctoritas hoc præcipiat . Seq.duo c.plana sunt.

d ¶*Pupillis.*] pupillo tu eris adiutor.

e ¶*Executionis.*] id est defensionis.

f ¶*Commenta.*] fraudes.

g *Quisquis.*] ¶*Remedia.*] Arg.quòd debeat quis de hoc, de quo certus est,vel securus , priuilegium Ro.sedis impetrare,vt hic elicit,cum oẽs teneamur defendere tales spe cialius.arg.ext. de test.licet vniuersis.ar.dist. 23. quanquam.L.

h ¶*Nos.*] vt tamen primò coram suo iudice deferatur querela,vt extrà de for. comp.ex transmissa. & in defectum iudicis secularis.

i ¶*Animositate.*] « in bonã significatione sumitur , aliàs in mala.65.dist.sanè . « Animositas qñq; in bonã, qñq; in malã partẽ sumitur.

DISTIN. LXXXVII.

Idem Leontio, & petro episcopis.

¶De eodem .

CAP. III.

QVisquis in negotijs suis nostri nominis intercessione sperat sibi remedia g posse conferri, prona nos h conuenit animositate i præstare.

Idem Honorio episcopo .

¶De eodem.

CAP. IIII.

DIuinæ retributionis k memor ad pontificalem cõscientiam non ambigas pertinere,egentium commodis piã solicitudinem non negare .

Idem fortunato Episcopo.

¶Tueatur ecclesia , quos in sui defensione susceperit.

CAP. V.

1 IRreligiosum l prorsus, & execrabile iudicamus , si quisquam A vel extraneos in sua tuitione susceptos,nõ omni fide m,& tota animi sui educauerit sanctitate. Ac cum Olympius diaconus dilectionis tuæ,Felicis,& olympij suggeratur auunculus, eosq; pàruulos n tutelæ vice susceperit nutriendos: vltra latrocinium esse iudicamus , quòd eos bonisculis † parentum (sicut asserunt) reliquit extorres : alia retinendo, alia contra leges o, & iurã vendendo.

A ¶ quisquam .] *In vulgatis codicibus sequebatur vox*, clericos, *quæ in aliquot manuscriptis , & apud Iuonem non habetur, ideoque sublata est . Non enim hic clericos cum laicis , sed extraneos cum sanguine iunctis comparat.*

Item ex concilio Arausicano , 1.cap.5. & sequentibus.

¶ Confugientes ad ecclesiam extrahere non licet.

CAP. VI.

2 EOs, qui ad ecclesiam p confugerint, tradi non

l ¶*Irreligiosum.*] CASVS . Olympus diacon' suscepit curã duorũ suorũ nepotũ, s.Felicis & Olympij. Sed cũ deberet res illorum fideliter administrare , partem illarum rerum vendit , & partem sibi retinuit . quare Papa præcepit episcopo Fortunato , vt eos defendat, & omnia eis restitui faciat .

1 ¶*Irreligiosum.*] per hoc c.& s̃.proxi. distin. peruenit. « colligitur , ꝙ clericus bñ põt legitimã tutelã susciperé , sed & ẽt extraneorũ ꝑsonarũ si vult a. Laur. m ¶*Non omni fide.*] & ita videtur, ꝙ tutor teneatur etiam de leuissima culpa. C. de peri. tu.& tu.tutoribus.arg. contrà ꝙ. s.non teneatur nisi de leui. C. ar. tu. quidquid. Et quod dicit,fidei,est ar. contra perfidos aduocatos , q plenã fide clientulos non defendunt. ar. 2.q. 3. §.notandum. « Clericus tutor esse ꝑt si vult.

n ¶*Paruulos.*]No. ꝙ si minor lædatur in cõtractu, habet actionem aduersus dantem & accipientem b. C. si tu. vel cu.inter. l. etiam.si verò lædatur in iudicio, habet actionem ad uersus tutorem tantũ. C.de iud. properãdum in fine. Sed contra. ff. de min. l. etiam. §. 1. Sed illa l. properandũ. intelligitur quando tãtùm circa instantiam iudicij læsus est. Illa l. etiam. in principali causa loquitur, cum restituatur in iudicijs minor , vt ff.de min. etiam.§.ex causa.& C.si aduer. rem. iu.per totum . Io. imo etiam restituitur minor , etsi contumax fuerit, vt ff.de min.l.minor.B.

1 Iuo p.6.c. 109.

a Adde ad hoc glos. in aut. ꝑsbyteros. C. de epi. & cle.& inf. de excu. tut. §. idẽ in milite. not. B.in l. legitimas.§. fin.ff. de leg. tut.

† al. bonisculis.

b Arg.cõtrà ff.de min.in causæ. 2.in prin. sed nõ ob. quia illud intelligitur qñ contra eundem habet ordinarium auxilium & extrà ordinarium , secus si contra diuersos. Arc.

o ¶*Contra leges.*] C.de præd.minor. per totum.

2 Raba. pœ c.22. Bur.l. 3.c.395.Iuo p.3. c.112. Ibid.c.6.

Eos.] CASVS Hoc c.diuidit in tres partes.In primà dicit, ꝙ q̃ ad ecclesiam confugiunt, ꝓp loci reuerentiam debẽt ab ecclesia defendi.In ij.parte dicit, ꝙ si quis mãcipià ecclesiæ occupauerit propter sua quæ ad ecclesiam confugerint, excommunicari debet . In tertia parte dicitur , quòd si quis vult reuocare in seruitutem,vel ad obsequiũ,vel ad colonariam conditionem manumissos in ecclesia , & ecclesiæ commendatos, cẽsura ecclesiastica coerceatur. Secũda pars incipit ibi, *Si quis autem*. Tertia ibi, *In ecclesia*.

p ¶ *Ad ecclesiam.*] j. 17.q.4.reum.

¶*Man-*

a ¶ *Mancipijs.*] de istis manumissis ab ecclesia, vel de commendatis ecclesiæ dicit H. "quòd si postea impetantur super libertate, ipsi coram ecclesiastico iudice debent respondere. vnde & si quis eos detinens nollet respondere, nisi sub seculari iudice, posset statim ecclesia ipsum excommunicare. si verò non est manumissus in ecclesia tunc primò debet conueniri, qui eos molestat sub seculari iudice. & si non vult satisfacere per eũ, tunc ecclesia eum compellet excommunicando, vel alio modo. Lauren. dicit, quòd vbicunque manumittãtur, nisi manumittantur in ecclesia [a], vt clerici fierent, vt ext. de fer. non or. capit. 1. in parte decisa, quòd semper primò conueniendus est, qui eis litem facit, sub iudice suo seculari. Ioan. nisi hoc fortè faceret laicus in fraudem. extra de iu. pa. relatum. §. ad hęc. B. Sed quæro, ad quid ergo ecclesia recipit libertos sub protectione sua, cum illud ius sit in alijs omnibus, ꝙ si aliquis non potest habere iustitiam corã iudice seculari, accedit ad iudicem ecclesiasticum, vt extra de fo. comp. ex transmissa? Videtur ergo quòd liberti spectant ad iudicium ecclesiæ, vt 11. q. 1. Christianis. Vel dic, quòd licet istæ personæ, & alię de quibus hic agitur, recipiãtur sub protectione ecclesiæ: non tamen eximuntur à iudicio seculari, vt extra de priuile. recepimus. & est expressum in iudicijs, extra de foro compet. ex tenore.

"Manumissi ab ecclesia vbi sunt cõueniendi.

1 Iuo p. 3. c. 154. & 245. Pan. l. 2. cap. 84.

a Quidã em manumittũtur in ecclesia & charta manumissionis legitur in ambone. 54. di. nulli. & tales gña liter ecclesia defendet secundũ H. C. 7.

b ¶ *Per omnes.*] in vna excommunicetur, in alijs denuntietur. Si dices, quòd nemo potest plaries excommunicari. dic vt not. 3. q. 4. cap. vlt. & extra de sen exc. officij.

c ¶ *Et per testamentum.*] extra de fer. non ord. c. 1.

d ¶ *Coerceatur.*] nisi admonitus satisfaciat. & est ar. hic, "ꝙ omne crimen est ecclesiasticum, 35. q. 6. episcopus in synodo.

"Crimẽ qđ libet est ecclesiasticũ.

ADDITIO. Arg. ad hoc j. c. prox. vbi Laur. idem sentit dicens, quòd hoc etiam potest videri per auctoritatem domini, si peccauerit. 2. q. 1. si peccauerit. extra de iud. nouit. De hac ma leg. & no. extra de off. or. c. 1. de purg. can. nos quidẽ. Arch.

Libertos.] Hæc est secunda pars dist. in qua dicitur, quòd ecclesia debet libertos defendere: præsertim eos qui eius patrocinio commendantur. Ioan. de Fan.

CASVS. Hæc duo c. libertos. & liberti. vt dicit Benecuen. loquuntur de libertis ecclesiæ commendatis: quos si aliquis inuadere sua auctoritate voluerit, vel in seruitutem reuocare, vel bona eorum auferre conatur: & ecclesia & episcopus debent eos defensare.

e *Liberti.*] ¶ *Peculio.*] Sed nunquid liber homo habet peculium? Non: "quia sicut seruus non habet bona, ita pater familiàs non habet peculium. ff. de verb. sign. paterfamiliàs. sed loquitur hic secundum tempus quo seruus erat, vel peculium sumitur hic impropriè. arg. C. de inoff. test. l. vlt. ff. ad Treb. l. cogi. 1. resp. De peculio autẽ serui qui manumittitur, hoc in summa notabis, quòd si manumittitur inter viuos, dominus videtur ei concedere peculium, nisi adimat expressè. Si autem in testamento libertas ei relinquitur, peculium apud hæredem remanet, nisi expressè ei concedatur. C. de pecul. eius qui li. me. l. vna.

"Peculium seruus habere potest, sed non liber homo.

Si expositus.] Hæc est tertia pars dist. in qua ponit de infantibus expositis. Io. de Fant.

CASVS. Quæsitum fuit in concilio Toletano, quid fieri debeat cum aliquis colligit puerum expositum ante ecclesiam. Et respon. quòd debet in publicum duci, vt cuiuscunq; sit ille puer, siue sit dominus, siue pater, veniat intra decem dies, & puerum recipiat. si autem post decem dies venerit, audiri non debet: sed tanquam homicida puniatur.

f ¶ *Expositus.*] "Exponitur autem aliquis à patre, vel domino, vel ab extraneo. Si à patre vel domino, aut necessitate, vel sponte. Si sponte, nunquam potest recollige re cũ postea: nec enim suum dicere poterit quem pereuntem contempsit. C. de infan. exp. l. 1. & 2. Si necessitate, repetit quandocunque: quia inuitus videtur exposuisse. C. de infant exp. l. 1. & in his casibus locum non habet cõtestatio. quod tamen dixi de necessitate, videtur malè dictum. nam dicit lex, ꝙ si ipse non potest eũ alere, debet eum in xenodochium [b] mittere C. de la. lib. tol. l. vna. §. sed scimus. Sed quod dixi [c] intelligas cum nullum talem locum inuenit: & intelligas maximè hoc de filijs: nam de seruo videtur, ꝙ potius debeat eum vẽdere, q̃ exponere. & est iste casus in quo seruus habitus pro derelicto, statim in libertatẽ eripitur, vt C. de la. li. toll. l. vna. in auth. de nupt. §. hoc amplius. & §. multò magis collat. 4. aliàs occupanti conceditur. Si autem ab extraneo, & sciente dño vel patre, tunc locum habet qđ hic dicitur. Si verò ignoráte, sp põt repetere qñcunq; voluerit. C. de infant. expo. l. 1. Hug. dicit, ꝙ tãtùm vsq; ad decem dies auditur pater in hoc casu: quod verius credo [d]: quia de ijs quæ publicè fiunt, non potest prætendi ignorantia, vt 17. dist. ꝙ dicitis. Idem potest dici quãdo pater propria voluntate exposuit. Ioan. Hoc teneas breuiter, ꝙ si à patre infans exponitur, vel ab alio, eo sciente vel ratum habẽte, statim liberatur à patria potestate. & si dominus idem facit, seruus statim eripitur in libertatem, & libertus in ingenuitatem. Idem est si alimenta fuerint istis languẽtibus denegata, aut si isti languentes expositi fuerunt, cuiuscunque fuerint ætatis: & qui eos suscipiunt, non habent aliquod ius in ipsis, vt extra de infant. vel lang. expos. c. 1. Bart.

"exponens filiũ vel seruum an possit illum recolligere.

3 Burc. l. 3. ca. 186. Iuo p. 6. c. 246. & p. 16. ca. 52. Pann. lib. 2. cap. 83.

4 capit. l. 6. c. 142. concor. Valẽse 1. c. 9. Bur. l. 3. ca. 201. Iuo p. 3. ca. 253. Pol. l. 3. tit. 13.

b id est, hospitale.

c sc. de necessitate.

g ¶ *Intra decem dies.*] De his x. diebus dic, quòd currunt à tempore scientiæ, & sunt continui: & si in tali loco est, quòd venire non potest, restituitur per clausulam generalem: arg. ff. ex quib. cau. ma. l. 1. Alij dicunt quòd sunt vtiles: cum scilicet experiri potest. ff. de ædil. edict. cum lex. & de dil. & tẽp. præ. l. 1. "Si verò ille qui colligit, expendit aliqua in puero erudiendo in aliqua artę, repetit à recolligente. C. de infan. exp. l. 1. quod autem causa alimenti expendit, non repetit nisi in duob. casibus: scilicet, cum protestatus est. ff. de neg. gest. Nesennius. vel vbi collectus non vult ducere filiam suam in vxorem. C. de nupt. patrem.

d Adde de ista q. & alijs in mate. expositorũ, not. in l. 1. & 2. per Alb. de Ros. C. đ infan. expos. & gl. in l. nemini. C. de epi. lau.

"Expensæ circa infantem expositum factæ, an possint repeti.

h ¶ *Habeat.*] non in seruum. C. de infan. expo. l. vlt. & ideo dicitur iste eum habere, quia alius iam non potest petere puerum: puer tamen bene recedet ab eo cum voluerit: & continebit epistola, scilicet, quòd si quis in eo aliquid iuris sibi vendicet, exeat & probet esse suum: aliàs non crederetur ei. argu. contra, extr. qui fil. sint leg. transmissæ. "vbi creditur patri & matri dicentibus aliquem non esse filium suum: quia non est præsumendum aliquem denegare filium suum.

"Pater & mater filiũ đnegare nõ præsumunt.

Prohibentur.] In hac dist. prohibetur cupiditas & mercatio omnibus clericis. Et diuiditur in duas partes: in quarum prima probat per decem auctoritates sanctorum Patrum, ꝙ clerici non debent esse mercatores. Secunda ibi, *Neque apud.* Ioan. de Fant.

CASVS. Facta interpositione miserabiliũ personarũ, in hac 88. dist. redit Grat. ad materiam suam: s. ad cap. cupiditatis. cuius cupiditatis negotia clerici suscipere prohibentur: sed non prohibentur opera pietatis orphanis, & viduis ipendere.

a ¶ *Prohibentur.*] Facta interpositione deviduis, & libertis, & expositis, reuertitur in hac dist. 88. ad propositum suum: scilicet ad illud cap. non cupidũ. & ostendit clericos cã turpitudinis & cupiditatis non debere opera exercere. tandẽ subijcit ꝙ nullus presbyterum in testamento dẽt nominare tutorẽ, &c.

Decreuit.] CASVS. Statuit Melchiades Papa in synodo sua, ꝙ clerici causa cupiditatis & lucri nõ conducãt possessiones, nec negotijs secularib. se immiscẽant, nisi in duobus casibus: s. propter curam miserabilium personarum, & propter curam ecclesiasticam ab episcopis sibi commissam, & quòd curam talem debeant suscipere clerici, probat duobus exemplis: scilicet Moysi & Angelorum ascendentium & descendentium per scalam quam vidit Iacob: ad instar quorum prælati ecclesiæ debẽt ascendere contemplando, & descendere curã subditorum habendo.

b ¶ *Conducere.*] s. causa cupiditatis, vt not. 86. dist. c. vlt. & semper intelligo causa cupiditatis hoc fieri, nisi necessitas probetur. arg. 12. q. 1. c. 1.

c ¶ *Vbi patet.*] id est, propter quod patet.

d ¶ *Angelos.*] "Per angelos intelliguntur prędicatores, qui pro ingenio auditorum debent se aptare, vt 8. q. 1. cap. oportet. & di. 43. sit rector. §. vlt. vnde non propter Iacob, sed propter angelos inducitur hæc auctoritas.

"Prædicatores qnque dñr angeli.

2 Cõcil. Aqsgranen. ca. 93. 14. q. 4. c. clerici.

3 Pol. l. 4. ti. 31.

† quoque q̃ de. legendũ videtur.

DISTINCT. LXXXVIII.

1. ps

Prohibentur a ergo clerici cupiditatis negotia suscipere, non pietatis curam viduis, & orphanis impendere.

Vnde Melchiades A Papa 1.

¶ De eodem. C. I.

DEcreuit sancta synodus nullum deinceps clericũ aut possessiones conducere b, aut negotijs secularibus se miscere, nisi propter curam pupillorum. [& † orphanorum,] ac viduarum; aut si fortè epis ciuitatis ecclesiasticarum rerũ solicitudinem habere præcipiat. Vbi liquidò patet c, quia alia sunt negotia secularia, alia ecclesiastica. Nonne Moyses in sæculo erat, cum crebrò tabernaculum intraret, & exiret, qui intus contemplatione raptus, foris infirmantium negotijs vrgebatur? *& infrà.* ¶ Sic & Iacob ascendentes, & descendentes Angelos d vidit: quia videlicet rectores ecclesiæ non solùm Deum contemplando superna appetunt, sed deorsum quoque ad membra illius miserando descendunt. Et Domini sacerdotes horum facta imitantur, & se custodiunt, & subditorum onera portant.

A ¶ Melchiades.] *Caput hoc habetur in scripto de primitiua ecclesia, & munificentia Constantini, quod in antiquis conciliorum voluminibus continenter sequitur post decreta Melchiadis (quamuis in recentioribus concilium Neocæsariense sit interpositum) & ex illa coniunctione fortasse factum est, vt hoc quoque scriptum olim decretis Melchiadis adnumerari solitum esset: cum tamen in eo de Nicæno cõcilio, & alijs, quæ post Melchiadem gesta sunt, mentio fiat, quod ex capite, ad futuram. ĩ. 12. q. 1. apparet.*

Item Gelasius Papa ad episcopos per Lucaniam. c. 17. 2

¶ De eodem. C. II.

3 COnsequens e est, vt illa quoque † de Picenis partibus nuper ad nos missa relatio nuntiauit, non prætereũda putaremus: id est plurimos clericorum negotiationibus inhonestis, & lucris turpibus imminere †, nullo pudore cernentes euangelicam lectionem, qua ipse Dominus negotiatores è templo verberatos flagellis asseritur expulisse, nec Apostoli verba recolentes, quibus ait: [Nemo militans Deo implicat se negotijs secularibus,] Psalmistam quoque Dauid surda dissimulantes aure, cantantem f [Quoniam non cognoui negotiationes g, introibo in potentias Domini.] Proinde huiusmodi aut ab indignis posthac quæstibus nouerint abstinendum, & ab omni cuiuslibet negotiationis ingenio h, vel cupiditate cessandum i: aut in quocunq; gradu sint positi, mox à clericalibus officijs abstinere cogãtur: quoniam domus Dei, domus orationis & esse debet, & dici, ne per † officia negotiationis potius sit latronũ spelũca.

Itẽ ex septimo canone Apostolorũ.

¶ In sacris ordinibus constitutus sęculares curas assumere non debet.

CAP. III.

j EPiscopus, aut presbyter, aut diaconus nequaquã seculares curas k assumat: sin aliter deiiciatur.

Item Gregorius Romano defensori, lib. 8. epist. 11.

¶ Episcopus secularibus causis occupari non debet.

CAP. IIII.

4 PErlatum est ad nos reuerendissimum fratrem nostrum Basilium episcopum, velut vnum de laicis in causis secularibus occupari, & prætorijs l inutiliter ꝺseruire. Quę res quoniam & ipsum vilem reddit, & reuerentiam sacerdotalem annihilat, statim vt experiẽtia tua hoc præceptum m susceperit, eum ita ad reuertẽdum districta executione compellat, quatenus ei illic te insistẽte † quinq; diebus n sub qualibet excusatione ĩmorari non liceat: ne, si quolibet modo eũ ibidẽ amplius morã habere ꝑmiseris, cum ipso apud nos graiter incipias esse culpabilis.

e ¶ *Cõsequẽs.*] qa sacerdotes erãt ĩstituti, vt 2. q. 7. accusatio. L.

f ¶ *Cantantem.*] id est metricè describentem.

g ¶ *Negotiationes.*] i. falsam traditionẽ Iudæorũ: quia. s. credebant se iustificari ex operibus legis, figuras legis sectantes, à gratia resilientes, vel negotiationes, id est, vt vilius emant, & carius vendant.

h ¶ *Ingenio.*] Arg. "ꝙ nec sub qualibet fraude excogitata possunt exerceri negotiationes, ergo nec causa necessitatis, vt quidã asserũt: nec causa lucri captandi ad opus pauperum. 1. quæst. 3. si quis obiecerit, arg. contra ext. nec cle. vel mo. c. 1. 91. dist. clericus. Laur.

i ¶ *Cessandum: aut in, &c.*] Videtur ergo, ꝙ in eius optione sit an velit abstinere à quæstu, aut ab officio. ff. de iu. do. plerunque. §. vlt. quod falsum est. Sed hic, aut comminatiuũ a est. 11. q. 1. placuit.

k EPiscopus.] ¶ *Curas.*] ĩ 21. q. 3. c. 1. 2. & 3. & 11. quæs. 1 te quidem.

PErlatum.] CASVS. Basilius epus tãquã aliquis laicꝰ ibat extra suũ epatũ corãiudicib. secularib. aduocando. Qđ cũ audisset Grego. ꝑcepit Romano defensori, vt ꝑfatum Basiliũ ĩtra 5. dies cogat reuerti: qm̃ ꝓp hoc dignitas epalis vilescit. Nã si ibi amplius eũ ĩstare ꝑmiserit, vterq; grauiter punietur. Seq. c. plana sũt vsq; ad palcã illã, *Ejiciens.* q̃ in scholis non legitur, sed in ea rõ assignatur quare in domo, vel re cõsimili non est vsura, sed pecunia sic: & hoc triplici rõne. Prima est: qa pecunia nõ est disposita nisi ad emendũ. Secũda est: qa ex agro eũ arando fructũ capio, & ex domo vsum mansionis: & ĩõ domũ locãdo vel fundum, videor quasi permutare lucrum cum lucro. sed ex pecunia reposita nullum fructũ capio. Tertia ratio est: qa ager, vel domus veterascit, sed non pecunia. & hoc est in prima columna, vbi dicitur: *Primò quidem.*

l ¶ *Et prætorijs.*] i. locis iudicij tractandi. Quid sit prætorium, habemus ff. de iust. & iu. l. pen.

m ¶ *Præceptum.*] ĵ. 23. q. 4. iustum. ĵ. 14. q. 4. clerici.

n ¶ *Quinque diebus.*] arg. moram posse purgari b. Item no. inducias & expectationes v. dierum: & hoc à tempore quo suscepit literas. ext. de ap. super eo. 4. q. 4. c. 1. & q. 5. c. 1. quandoque duorum. 5. q. 2. c. præsenti.

1 In scripto de primitiua ecclesia, & munificẽtia Constãt. ex concil. Chalcedo. cap. 3.

† absunt istę duæ voces ferè ab oib. manuscrip.

Exod. 33.

Genes. 28.

† aliàs, quatenus ei illi citè insistẽti

† aliàs inhiare.

" Negociatiões p clericos quacũque causa exerceri nõ debent.

2 Et est sensus, si moniti cessãt, dispẽsatur cũ eis: aliàs abijciuntur à clero, & nõminus à negociatione cessabunt. Arg. 13. q. 3. c. 1. & 81. dist. si quis. Arc. Matth. 21. 2. Tim. 2. Ps. 70. vide ĵ. c. qm̃.

Luc. 19.

† ne officina negociationis, & spelũca potius sit latronũ] Orig.

4 Ansel. l. 6. c. 179.

b Adde an & qñ possit mora purgari vel nõ, no. Bar. ĩ l. si insulã. ff. de ver. ob. Bal. ĩ l. & si post tres. ff. si qs cau. glo. & do. in c. potuit. de loc.

a Episcopus tuitionem.] i. apertionem, vt.s. coram eo nō aperiantur, sed coram magistro census. C. de testam.l. consulta. Vel dic, tuitionem id est, qꝑ sit aduocatus. aliàs per eum debet adimpleri [a], quod in testamentis relictum est. extra de test. si hæredes. & ff. de pet. hær. hæreditas. in fi. 10. Dic ergo vt dixi, non suscipiet ex hoc officiū aduocationis.

1 Polyc.l.4. tit.5.

a Dic, qꝑ vbi persona à testatore deputata est, illa exequitur 12.q.2. de laicis. in fi. Arch.

b Episcopus.] ¶ *Id se reuocet.*] principaliter, vel per se: & tunc non est cōtra 86. dist. fratrem.

c Episcopus gubernationem.] Sed per archipresbyterum. nam partiri debet onera sua. extr. de offi. archipresby. cap. vlt. ar. " per alios nobis licere quæ nobis per nos non licent [a]: arg. 5.q.3. cap. vlt. arg 12.q.1. præcipimus. Et valet ad quæstionem quòd ecclesia possit alicui concedere gladium, licet ei non liceat eo vti per se. 23. q. vlt. c. sæpè. Similiter inuenitur, quod licet nobis per alios, & per nos, vt dist. 95. illud superfluum. & ècōuerso, quod non licet nobis per nos, nec per alios, 46 dist. sicut. 23.q. vlt. his à quibus. & consequitur quis per alium quod nō potest per se. ff. de sta. hom. Imperator. & id per se, quod non per alium. C. de ijs qui vet. æta. imp. l. 2. ff. de adop. post mortem. § neque. 23. dist. quorundam. & quandoque plus per se valet factū quàm per alium. de cōsecr. dist. 4 illud. Ioan. Sol. generale est quòd quis potest per se quod potest per alium, & ècō tra. sed in casibus specialib. failit quandoq; ratione personæ, quæ prōhibetur per se facere, vt in hoc c. sed per aliū non prohibetur [d]: vel ratione rei: quia in causa criminali aliquis agit per se, & non per alium, vt 5.q.3. in criminalibus. 3.

a Potest qs per aliū qđ non potest per se.

i Pol. ibid.

b An hoc ꝑcedat regulariter, not. in l. Labeo. ff. de vsuca. Dyn. in reg. qꝑ alteri. lib. 6. bonæ tex. & ibi Bar. & Bal. in l. 1. §. ne autē. C. de cad. toll.

c 63. distin. Hadrianus. 2.

d Hic vide quod leg. & not. de cōse. dist. 4. quando. 2.

3 Iuop. 8. c. 89. Pan. l. 7. c. 26.

ADDITIO. Circa hoc dicas, quòd quado aliquis potest aliquid facere sua auctoritate: tunc non est vis siue ꝑ se, siue per aliū faciat, nisi specialiter ꝓhibeatur; sed vbi sua auctoritate non potest facere, sed alterius: tunc locum habet qꝑ non potest alteri committere. Psal. 70. extra de off. delcg. quoniam apostolica. vbi Inno. sic not. Archid.

4 paulò aliter.

d Negotiatorem.] "Sed nunquid licet clerico habere tabernam [e]? videtur qꝑ sic. C. de epis. & cle. l. 2. sed dicimus, qꝑ licet lex concedat, canon tamen non permittit. 16. q. 3. cum autem. Vel dic, quòd potest habere tabernam propter necessariam & honestam negotiationem.

" Clericus tabernā habere potest.

e Ornicari.] ¶ *Semper non licet.*] id est nunquam. 32. q. 4. nemo. argu. contra. 31. q. 1. hac ratione. sed licet aliquando licentia pœnæ, sed licentia culpæ non, quia non euadit culpam. dist. 4. cap. denique [f].

e Addē qđ veniat appellatione tabernę, no. in l. tabernæ. ff. de verbo. sig. & l. q tabernas. ff. de contrah. emp.

f ¶ *Non licet.*] Arg. qꝑ propter mutationem status quod ipsi erat licitum, fit illicitum, & ècontra. argu. dist. 31. c. lex continentiæ. argu. contra. 12. quęst. 1. non dicatis.

f Dic qꝑ fornicatio nulli vnquā impunè conceditur. 27.q. 1. nubendi. Ar.

† aliquā blādi speciem.

Item ex concilio Carthaginensi, 4. cap. 18.

¶ Testamentorū tuitionem, & curam rei familiaris episcopus non suscipiat.

CAP. V.

ij 1 Episcopus tuitionem [a] testamentorum non suscipiat.

Item ex eodem. c. 20.

¶ De eodem.

CAP. VI.

iij Episcopus nullam rei familiaris curam ad se reuocet [b], sed lectioni, & oratio- 20 ni, verbi Dei prędicationi tantummodo vacet.

Idem ex eodem, c. 17.

¶ De eodem.

CAP. VII.

iiij 2 Episcopus gubernationem [c] viduarum, & pupillorum, ac peregrinorū, non per seipsum, sed per archipresbyterum, aut per archidiaconum agat. 30

Item Gregorius Quertino exprætectis, epist. 30. lib. 10.

¶ Ratiociniorum causas clericus suscipere non debet.

CAP. VIII.

INutile, & valde laboriosum est, hominem literatum, ratiociniorum causas assumere, & in eis se, quod non expedit, obligare.

Item Hieronymus ad Nepotianum de vita clericorum. 50

¶ Fugiendus est clericus negotiator.

CAP. IX.

NEgotiatorem [d] clericum, & ex inope diuitē, ex ignobili glorioſum, quasi quādam 60 pestem fuge.

Item Augustinus in libro quæstionum veteris, & noui testamenti. cap. 127.

¶ Clerico negotiàri non licet.

CAP. X.

3 FOrnicari omnibus semper non licet [e]: negotiari verò aliquando licet: aliquando non licet. Antequam enim ecclesiasticus quis sit, licet ei negotiari: facto iam, non licet [f]. 70

[*Item Ioannes Chrysostomus super Matthæum, [id est auctor operis imperfecti, hom. 38. ad c. 21. Matth.*] 80

¶ De eodem.

PALEA. C. XI.

4 EIciens Dominus vendētes, & ementes de templo, significaut, quia homo mercator vix, aut nunquam potest Deo placere. Et ideo nullus Christianus debet esse mercator: aut si voluerit esse, proijciatur de ecclesia Dei, dicente propheta: [Quia non cognoui negotiationes, introibo in potētias Domini.] Quēadmodum enim qui ambulat inter duos inimicos, ambobus placere volens, & se commendare, sine maliloquio esse non potest (necesse est enim, vt isti malè loquatur de illo, & illi malè de isto) sic qui emit, & vendit, sine mendacio, & periurio esse non potest, & *paucis interiectis*. ¶Sed est nec stabilis substantia eorum, neq; ad bonum proficit, quod de malo congregatur. Quemadmodū enim si triticum, aut aliud † tale cernas in cribro: dum huc, & illuc iactatur, grana omnia paulatim deorsum cadunt, & tandem in cribro nihil remanet, nisi stercus solum: sic de substantia negotiatorum nouissimè nil remanet, nisi solum peccatum. Sed omnes homines videntur esse mercatores. Ostendam ergo, quis non est negotiator, vt qui talis non fuerit, eum intelligas esse negotiatorem. Quicūque rem comparat, non vt ipsam rem integram, & immutatam vendat: sed vt materia sibi sit inde aliquid operandi, ille non est negotiaror. Qui autem comparat rem, vt illam ipsam integram, & immutatā dando lucretur, ille est mercator, qui de templo Dei eijcitur. Vnde super omnes mercatores plus maledictus est vsurarius. Ipse namque rem datam à Deo vendit, non comparatam, vt mercator: & post fœnus rem suam repetit, tollens aliena cum suis: mercator autem non repetit rem venditam. Adhuc dicet aliquis: Qui agrum locat, vt agrariam recipiat, aut domum, vt pensiones recipiat, nonne est similis ei, qui pecuniam dat ad vsuram? Absit. Primùm quidem, quoniam pecunia non ad aliquem vsum disposita est, nisi ad emendum. Secundò, quoniam agrum habens arando accipit ex eo fructum: habens domū, vsum mansionis capit ex ea. Ideo qui locat agrum, vel domum, suum vsum dare videtur, & pecuniā accipere, & quodammodo quasi cōmutare videtur cum lucro lucrum: ex pecunia reposita nullum vsum capis. Tertiò ager, vel domus vtendo veterascit. Pecunia autem cum fuerit mutuata, nec minuitur, nec veterascit [Et mensas nummulariorum subuertit.] Pecunia spiritualiter homines intelliguntur: quia sicut nummus habet charagma Cæsaris, sic homo habet charagma Dei. Et quemadmodum solidus, qui non habet charagma Cæsaris reprobus est: ita & homo, qui non ostendit in se imaginem Dei, reprobus æstimatur. Vnde Esaias dicebat ad Hierusalem [Pecunia tua reproba est, caupones tui miscent vinum cum aqua, &c.] Ideo ergo mensas nummulariorum euertit, significans, quia in templo Dei non debent esse

Esa. 1.

nummi,

nummi,nisi spirituales,id est,qui Dei imaginem,non diaboli portant. Aut certè mensas nummulariorum, sacerdotum dicit scripturas.Nouo enim testamento succedente priori, euersæ sunt scripturæ illorum.

¶Hæc Palea (quemadmodum & sequens) est in aliquot vetustis exemplaribus,in quibus Paleæ rarò habentur.Est autem sumpta ex auctore operis imperfecti (cuius multæ sententiæ partim reijciendæ,partim in bonam partem interpretãdæ sunt) & quidem multis locis de industria,quod ibi plenius,hic in summam redactum est, incolumi ferè sententia. Quamobrem ea tantùm mutata, aut locupletata sunt: quæ valde conducere visum est.Quod etiam in seq. capite est obseruatum.

Item ex verbis Augustini [hinc inde collectis, & in summam redactis ad Psal.70. vers. Quoniam non cognoui.]

¶ De eodem.

PALEA. C. XII.

QVoniam non cognoui literaturam.] Aliqui codices habent [negotiationes:] in quo diuersitas interpretum, sensum ostendit,nõ errorem inducit. Ergo si propterea iste tota die laudem Dei dicit, quia non cognouit negotiationes: corrigant se Christiani; non negotientur. Sed ait mihi negotiator. Affero ex lõginquo merces: mercedem laboris mei, vnde viuam, peto: dignus est operarius mercede Luc.10. sua. De mendacio, de periurio agitur,non de negotio.Ego enim mentior,non negotium. Possem enim dicere: tanto emi, tanto vendam: si placet, eme.
† aliàs,reuocas me. Quomodo ergo reuocas † à negotiatione? omnes artifices mentiuntur,sutores,agricolæ. Vis, vt optem carum tempus, vt possim vendere annonam, quam seruaui? Sed non hoc faciunt,inquis, agricolæ boni: nec illa negotiatores boni. Quid enim? Etiam & filios habere malum est: quia quando eis caput dolet, malæ & infideles matres ligaturas sacrilegas, & incantationes quærunt? omnia ista hominum,non rerum peccata sunt. Quære ergo episcope (dicit mihi negotiator) quomodo psalmistam intelligas, & noli me prohibere à negotiatione: negotiatio enim me non facit malum, sed iniquitas mea, & mendacium meum. Quæramus ergo negotiatores, qui præsumunt gloriari ex suis operibus: si sunt contra illam gratiam, quam hic psalmista commendat, vt nemo de suis operibus glorietur. Et sicut contra medicos superbos salutis pollicitatores vigilat hoc, quod dictum est [tota die salutem tuam] sic contra negotiatores de operibus suis gloriantes vigilat hoc, quod
Psal.87. dictum est [os meum annuntiabit iustitiam † tuam.]
Psal. 70. † iustitiam tuam, id est non meam, &c.] Aug. Vnde & Dominus expulit illos de templo volentes suam iustitiam statuere, & ignorantes iustitiam Dei. Meritò dictum negotium, quia negat otium: quod malum est, neque quærit veram quietem, quæ est Deus.

Item Cassiodorus in eundem psal.70.in eundem vrsiculum.

¶De eodem,

CAP. XIII.

† al. negotiari. QVid est aliud negotium †, nisi quæ possunt vilius comparari,carius velle distrahere? *& infrà.* Negotiatores ergo illi abominabiles existimantur, qui iustitiam Dei minimè considerantes, per immoderatum pecuniæ ambitum polluuntur, merces suas plus periurijs onerando, quàm pretijs. Tales eiecit
Ioan. 2. Dominus de templo dicens. [Nolite facere domum patris mei, domum negotiationis.]

NEque.] Hæc est secunda pars dist. & est pars illius 21. q. 3. Cyprianus.

CASVS. Statutum fuit in concil. Calcedon. ſ. 86. distin. in cap.peruenit.vt nullus laicus clericum in testamento ad tutelam nominaret,contra quam cõstitutionem Victor cum moriebatur presbyterum Geminium Faustinum in testamento suo fecit tutorem: & ideo præcepit Cyprianus,vt pro eo nullæ orationes in ecclesia fiãt, nec oblationes recipiantur.

Item Cyprianus ad clerum, & plebem Furnitanorum, libro primo epistolo.9.

¶ Nomine sacerdotis careat, qui Dei ministros à suis auocat officijs.

CAP. XIIII.

2 1 NEq; apud altare Dei 2 meretur nominari in sacerdotũ prece, qui ab altari sacerdotes,& ministros voluit auocare. Et ideo Victor,cum contra formam nuper in concilio à sacerdotibus datam, Geminianũ Faustinum presbyterum ausus sit tutorem constituere, non est, quòd pro dormitione eius apud vos fiat oblatio: aut deprecatio aliqua nomine eius in ecclesia frequẽtetur: vt sacerdotum decretũ religiosè, & necessariè factum seruetur à nobis.

DISTIN. LXXXIX.

1 ps *Omui[b] quoque suæ oportet episcopum bene esse præpositũ, vt quędam inde quodammodo futuræ dispensationis argumenta sumantur. In dispensatione verò ecclesiæ hanc regulam obseruandam nouerit, vt nulli quantumlibet exercitatæ personæ duo simul officia committat: neque secularibus viris res ecclesiasticas gubernandas committat.*

Vnde Gregorius scribit omnibus episcopis.

1 Iuo par.6. c.393.

a Adde q; regulariter nõ potest.l.1.2. & 3.C. si re. vel accus.

« Accusari potest quis post mortẽ.

b Fecerat.n. cõtra id, qđ in concilio continetur: & ita notoriũ erat eũ impœnitentẽ decessisse & ideo non fit pro eo oblatio in altari.13.q.2.p obeuntibus. Arch.

1. Tim.3.

1 Omui quoque suæ.] Hæc distin. diuiditur in tres partes,in quarum prima dicitur, quòd vni personæ non debent committi duæ dignitates, vel officia, Secunda ibi, *Volumus*. Tertia ibi, *Propinquis*. Ioan. de Fan.

CASVS.In hac 89.dist.repetit illud cap.Apostolicę regulæ: Oportet ordinandum domui suæ esse bene præpositum. Et ostendit quòd in hoc debet esse prouidus, vt sicut in domo seculari diuersa officia vni personæ non committuntur, sed pluribus: sic episcopus in ecclesiasticis officijs obseruabit, singula officia singulis committendo: ita tamen quòd administrationem rerum ecclesię laicis non committat.Et habet hęc dist. quatuor articulos.

b ¶ *Domui.*] hoc c. tractauit magister ſ.47.dist.§. necesse. sed aliter hic & aliter ibi [d], ibi enim exposuit,domui, id est, familiæ suæ; hic aliter, domui suæ, id est, ecclesiæ suæ. & illud est quasi præparatorium ad istud, vt in hoc § innuit G. Ostendit ergo in hac distin.89. qualiter prælatus ecclesiastica beneficia debeat dispensare: quia plura non debet committere [e] vni, & quòd non debet laicos œconomos constituere in ecclesia,vel vicedominos [f]: & quòd ecclesiastica officia propinquis non concędat. Laur.j.cad.decenter.

d Qualiter in statutis, & qualiter in legib⁹ capiatur hoc nomen domus, vide p Bar. in l.lex Cornelia.§. domum,& l. nec Labeo. ff. de adult.

e Vt j.c.1.

f Vt j.c.qꝛ. & c.seq.

Singula.]

Singula.] Casvs. Episcopi plura officia vni committebant personæ. sed docet. Greg. hoc non esse faciendum. Nam sicut in humano corpore singula membra suum habent officium: ita in ecclesia Dei (secundum Pauli sententiã) singuli singula debent habere officia: nec vni personæ quantumcunque exercitatæ vno tempore sunt plura officia committenda: & sicut varietas membrorum per officia diuersa præstat corpori fortitudinem & venustatem, sic personarum varietas per singula officia distributa ecclesiæ præstat fortitudinem & venustatem, alioquin esset ibi confusio.

1 Pol.lib.4. tit.23. Anſ. tib.7.c.108. Iuo part.6. c.344. Rom.12.

a ¶ *Singula.*] Not. q̃ difficile est, vt vnus vicem duorũ obtineat [a]. ff. de pact. si plures. C. de assess. nemo. extr. de test. adhæc. C. de testa. consulta. vbi dicitur q̃ absurdum est, si promiscuis actibus rerũ turbentur officia. arg. contra ĩ. 21.q.1.c.vlti. & ff. quod cuiusq; vni. sicut. §. vlti. Præterea videtur hic tãtùm prohiberi in eadem ecclesia: sed falsum est, quia in diuersis nõ potest, extra de excessib. præla. c. vlti. Similiter lex dicit q̃ non potest quis per plures ciuitates plures habere potestarias. ff. ad mun. libertus. §. p̃scriptio. Sol. " regulare est, q̃ vna p̃sona non suppleat vicem plurium [b], nisi in causa necessitatis, vt idem sit carnalis & spiritualis pater [c]. 30.q.1. ad limina. Vel prælatus in diuersis ecclesijs. 10. q. 3. vnio. vel idem sit eligens & confirmans. extr. de elec. cum inter. vel vt ipsemet tradat sibi possessionẽ. ff. de contrahen. empt. fistulas. §. fundum. vel nisi causa vtilitatis, vt cum duæ ecclesiæ vni cõmittantur. 16.q.1. & temporis. vel vt idem seruus vicem plurium dominorum sustineat. ff. de stip. ser. l. 1. §. cõmunis. vel vt apud semetipsum aliquis emancipetur, vel adoptetur. ff. de adoptio. si consul. Laur.

a Ad hoc 2. q̃. 1. §. sed sciendum. in fi. & c. multi. 16.q.1. p̃sbyteros.

" Vnus vicẽ pluriũ supplere nõ potest.

b Cõc. tex. in l. si plures cum cõcor. ibi addi. ff. de pac.

Rubrica. ¶ Vni personæ duo non committantur officia.

CAP. I.

1 SIngula [a] ecclesiastici [b] iuris officia singulis [c] quibusque personis singulatim cõmitti iubemus. Sicut enim in vno corpore multa mẽbra habemus, omnia autem membra nõ eundem actum habent: ita in ecclesiæ corpore secundum veridicam Pauli sententiam, in vno, eodemque spiritu alij conferendum est hoc officiũ, alij committendum [d] est illud: neque vni, quantũlibet [e] exercitatæ personæ vno tempore duarum rerum officia committenda sunt: quia si totum corpus est oculus [f], vbi auditus? Sicut enim varietas membrorum per diuersa officia, & robur corporis seruat, & pulchritudinem [g] repræsentat: ita varietas personarum per diuersa nihilominus officia distributa & fortitudinem, & venustatem sanctæ Dei ecclesiæ manifestat. Et sicut indecorum est, vt in corpore humano alterũ membrũ alterius fungatur officio, ita nimirum noxium, simulq; turpissimum, si singula rerum ministeria personis totidem non fuerint distributa.

A ¶ Gregorius.] *Caput hoc à collectoribus ita citatur, quasi sint verba alicuius epistolæ B. Gregorij. Verùm à Ioanne diacono lib. 2. vitæ eiusdem sancti Pontificis, nu. 54. sic referuntur:* singula ecclesiastici iuris officia singulis quibusque personis singulatim committi debere dicebat: asserens, quia sicut in vno, &c. *Ex eo autem nonnulla sunt emendata.*

Item Gregorius Anthemio subdiacono, lib. 9. epist. 66.

Addit io. Vbi de hoc, & ext. de prob. ex literis. ibi videas.

b ¶ *Ecclesiastici.*] Non ordinum, sed dignitatum. vnus enim bene habet omnes ordines: licet ab vno tãtùm denominetur.

c ¶ *Singulis.*] ĩ. 21.q.1.c.vlt. contra. Sed illud ex speciali priuilegio, hoc ex generali iure. 16.q.1. hinc. Laur.

d ¶ *Committendum est.*] Alius habebit archidiaconatum: alius autem archipresbyteratum, & sic de alijs [d]: arg. ĩ. 13.q.1.cap.1. & 2. Laur.

d Ad hoc plenè facit q̃d not. extr. de conc. præben. literas.

e ¶ *Quantumlibet.*] argu. non esse derogandum iuri generali pp̃ personæ prærogatiuã. s. dis. 61. miramur. s. dis. 78. si quis. L. Addit io. Sed tamen propter personæ vtilitatem bene receditur. 1.q. fi. tali. 15.q.vlt.c.1. Io. de Fan.

f ¶ *Oculus.*] id est, si omne officium attribuitur ei, qui dicitur in ecclesia oculus, vbi erit " auditus? ideſt auris. i. officium q̃d ei attribuitur, qui dicitur in ecclesia auris? Per oculum intelliguntur maiores in ecclesia, qui sibi & alijs prouident. Per aurem in ecclesia discreti intelliguntur & scientes. Vel referas hoc ad illud quod dixit, quòd diuersitas officiorum sit in ecclesia, aliàs non obstaret: quia si totum, &c. quasi dicat, si omnes in ecclesia essent vnius officij, quomodo impleretur corpus ecclesiæ, cum diuersis opus est?

" Oculus & auris quos in ecclesia significant.

g ¶ *Et pulchritudinem.*] Singula quæque locum teneant sortita decenter. Laur.

Rubrica. ¶ Quilibet episcopus vicedominũ, & œconomum habeat.

CAP. II.

2 [2] VOlumus, vt frater noster Paschasius, & vicedominum [h] sibi ordinet, & maiorem [i] domus: quatenus possit vel hospitibus [k] superuenientibus, vel causis, quæ eueniunt, idoneus, & paratus existere. Si verò & negligentem eum prospicis, & ea, quæ diximus, implere differentem, omnis clerus [l] eius adhiberi debet, vt communi consilio ipsi eligant, quorum personæ ad ea, quæ prædiximus, valeant ordinari.

Hinc A *colligi potest archidiaconi electionem à cuncto clero, si episcopus negligens, vel differens fuerit, canonicè fieri posse. Officium vicedomini est episcopatum* † *disponere.*

Vnde Gregorius Clementinæ patriciæ, lib. 1. epist. 11. post alia.

A ¶ Hinc.] *Verba hæc vsq; ad vers.* officium. *absunt à plerisque vetustis exemplaribus.*

2 Pol.l.4.ti. 22. Anſl.6. c.145.

Rubrica. ¶ Quod sit officium vicedomini.

CAP. III.

3 DIaconum verò Anatolium, quem ad vos dirigi proposcistis, hoc nos facere nõ posse, causæ magis modus quàm rigoris austeritas facit. Vicedominum [m] enim eũ constituimus, cuius arbitrio episcopium commisimus disponendum.

Item ex concilio Calcedonensi, cap. 26.

Rubrica. ¶ De eodem.

CAP. IIII.

4 QVia in quibusdam ecclesijs, sicut ad nos per uenit, sine œconomo episcopi ria admonitio [e], vt extra de sup. neg. præl. c. licet. extra de cons. præb. & eccles. non vac. quia. in fi.

Episcopiũ.

h ¶ *Et vicedominum.*] Exponit H.i. œconomum rerum episcopalium, qui rebus episcopalibus, & hospitibus superuenientibus prouideat.

i ¶ *Et maiorem.*] ideſt œconomum rerum canonicarum, & iste intellectus habetur ex rubrica quadã. " Vel maiora tus est quædam dignitas, quę est in quibusdã ecclesijs, vt Vercellis in ecclesia S. Mari [n].

" Maior est dignitas in quibusdam ecclesijs.

3 Anſel.l.7. c.77.

k ¶ *Vel hospitibus.*] qa episcopus non potest in propria persona tractare talia negotia. 5.q. 3. quia episcopus. & referas q̃d dicitur de hospitibus, ad vicedominum.

l ¶ *Clerus.*] ar. " q̃ si prælatus non vult vel negligit facere ea quæ debet, debent suppleri per subditos: & è conuerso. arg. ĩ. 9.q.3. cum simus. & videtur q̃ in talibus non sit necessaria admonitio [e], vt extra de sup. neg. præl. c. licet. extra de cons. præb. & eccles. non vac. quia. in fi.

" Negligentia prælati suppletur p subditos.

416.q.7.qm̃ in quibusdã Anſel.l.6.c. 143. Poly.l. 4. titul. 22. Deusdedit par. 4.

OFFICIVM. Casvs. Hic est secundus articulus: in quo docetur, quòd officium vicedomini est episcopatum disponere.

e Ar. ad hoc ext. de accu. sicut & de for. com. ex transmissa. nã tempus ei est pro admonitione. C. de iu. emphy. l. 2. ext. de loc. potuit. Arch.

" Vicedominus.

Dlaconum.] Casvs. Clementina patricia postulauit à Greg. Anatolium diaconum: Sed quia fecerat eum vicedominum, vt gubernaret res episcopatus, non potuit eum sibi concedere: & magis propter hanc causam quàm propter aliquam aliam duritiam eum sibi non concessit.

m ¶ *Vicedominum.*] Ex hoc c. patet, " q̃ vicedominus est qui habet potestatem super res ipsius episcopatus, œconomus qui super res canonicorum: cui scilicet res ecclesiastica gubernanda mandatur. C. de sacros. eccle. iubemus. in prin. Et sicut episcopus dispensat res episcopales sub testimonio vicedomini. sic canonici res ecclesiasticas sub testimonio œconomi: & è conuerso, vt 16.q.7. quoniam. & 12.q.1. manifesta. Iste œconomus in quibusdam ecclesijs appellatur præpositus.

Q *Via in quibusdam.*] Casvs. Dictum fuit in cõcilio Calcedo. quòd quidam sine œconomis res ecclesiæ gubernabant.

bant.peæcepit ergo concilium, vt vnuſquiſque epiſcopus habeat œconomum de proprio clero: qui arbitrio epiſcopi res eccleſiæ gubernet, ne propter abſentiam œconomi res eccleſiæ diſpergantur, & epiſcopo infamia generetur: & qui contra hoc fecerit, diuinis regulis ſubiacebit.

a ¶ *Epiſcopos.*] vel etiã alios prælatos. quilibet enim prælatus debet œconomum conſtituere. C. de epiſ. & cler. omnes. §. hoc nihilominus. arg. 9. q. 3. cum ſimus. extra de offi. ord. cum vos. De officio œconomi, ſyndici, actoris, no. 16. q. 7. quoniam. arg. " quòd epiſcopum poſſet corrigere œconomus res eccleſiæ diſſipantẽ, ſicut & archidiaconus [a]: arg. diſt. 74. honoratus.

" Eps œconomũ corrigere poteſt.

a Imo & patronatus, & qlibet alius ſubditus. 16 q. 7. filijs. ar. ſecundũ H.

b ¶ *Teſtimonio.*] Epiſcopo enim perhibent teſtimonium œconomi ſuæ adminiſtrationis: ſed cubicularij ſui perhibẽt teſtimonium ſuæ conuerſationis, vt 2. q. 7. cum paſtoris. Io.

IN *dicatum eſt.*] CASVS. Ioã. epiſcopus Carolitanus commiſerat curam epiſcopatus in tẽporalibus quibuſdam laicis, qui ruſticos eccleſiæ ſuis bonis expoliauerunt: de quo ruſtici fuerunt Papæ conqueſti. præcipit ergo Papa Ioanni epiſcopo, vt rei veritatem inquirat: & ſi laici inueniantur in culpa, cum pœna legali cõpeliantur reddere vniuerſa, & de cætero non committat curam epiſcopatus laicis, ſed clericis, quos corrigere poſſit.

1 Anſ. l. 6. c. 146.

† cõmittentes] Orig.

c ¶ *Inter eos.*] Sed nõne iſti erant laici? ergo debẽt cõueniri ſub ſeculari iudice, vt 11. q. 1. experientiæ. " Sed ideo conueniuntur coram eccleſiaſtico, quia rapuerunt bona eccleſiæ, vt extra de foro cõpeten. c. cum ſit generale. & eſt hoc contra rectores ciuitatum, qui compellunt ruſticos eccleſiarum ſub ſe reſpõdere [b]. Alij dicunt ſeruos & libertos eccleſiæ ſequi forum dominæ. i. eccleſiæ, vt dixi 11. q. 1. cap. 2. ruſticos autem non, ſed ſeculare, niſi eccleſia ab Imperatore conſecuta eſſet iuriſdictionem ſuper eos. arg. 63. diſt. ego. extra de appella. ſi duobus. verius dicitur hic laicos iſtos conueniri in foro eccleſiæ ratione prædicta, & quia adhuc erant in adminiſtratione, vnde ratione adminiſtrationis ruſticos conuenire poterant ſub epiſcopo. arg. 2. q. 6. c. ei qui. §. nulli quoque. poſt depoſitam adminiſtrationem non, niſi fortè in breui. vel niſi fugerent. in authen. vt iu. ſine quo quo ſuſſ. §. ſi quis autem. & §. neceſſitatem. Alij dicunt, quòd iſte epiſcopus reprehenſus fuerat: quia œconomum fecerat aliquem de iſtis laicis, qui tantùm clericus eſſe debet: aliàs bene poſſet eis committere curam ruſticorum, & aliorum bonorum epiſcopatus. 77. diſtin. cap. 2. in fine.

" Laici coram iudice eccleſiaſtico poſſunt quãdoque conueniri

b Dicit hic Hugo. & in hoc puncto poteſtas Bonon. voluit obtinere cõtra Bononiẽſm, ſed nõ potuit. de hoc not. 16. q. 1. c. generaliter. §. nouarum. in verb. iuxta. Arch.

d ¶ *Cum pœna.*] Iſti committebant crimen concuſſionis, " cuius pœna quadruplum eſt, vt 18. diſt. quoniam. & hoc cum ciuiliter agitur. cum verò criminaliter, punitur pro arbitrio iudicis, vt 1. q. 1. concuſſionis. " & ſic eccleſia ſuum quandoque poteſt cum augmento repetere, vt 12. q. 2. c. in legibus [c]. ſed arg. contra ead. quæſtio. fraternitas.

" Cõcuſſionis pœna.

" Eccleſia ſuum qñq; cum augmẽto repetit.

c De hoc le. & nõ. 18. diſt. qm̃. in fi. ibi videas.

e ¶ *Vt in ſubditis.*] Videtur ergo quòd prædicti laici non ſint de foro eccleſiæ: ſed ideo hoc dicit, quia facilius coercentur clerici quã laici.

f ¶ *Quàm accuſent.*] ideſt accuſabiles oſtendant.

PROPINQVIS. Hæc eſt tertia pars diſt. in qua dicitur, quòd epiſcopus hoc officiũ non debet committere ſuis conſanguineis. Io. de Fan.

CASVS. Hic eſt 3. articulus, vbi dicitur, qꝓ epiſcopus non debet committere cõſanguineis, vel fauore ſibi cõiunctis, res eccleſiæ gubernandas.

Decenter.] CASVS. Querimonia facta fuit in concilio Toletano, quòd quidam epiſcopi res eccleſię dabant gubernandas conſanguineis, vel fauore ſibi cõiunctis, per quos res eccleſiæ lædebãtur. Ideo ſtatuit cõcilium, vt talibus adminiſtratio non committatur: quod ſi factum fuerit, illi ab adminiſtratione remoueantur, & epiſcopi excommunicationi annuæ ſubiacebunt, & quæ malè ablata ſunt, reddantur in duplum ab ijs qui abſtulerunt.

† Nam quiſquis] Orig.

† deuinctis] Orig.

† al. loca.

g ¶ *Aut ſanguine.*] ſic 10. q. 2. hoc ius. in fin. Vel intellige de ijs qui malæ vitæ ſunt. aliàs videtur eſſe cõtra. ſ. diſt. 86. nõ ſatis. quis enim carnem ſuam odio habuit? 13. q. 2. non æſtimemus. Sed quare prohibet hoc de propinquis? ideo, " quia magis proni ſunt epiſcopi ad dandum coniunctis perſonis, quàm alijs. Sic ſæpius & fortius prohibetur fornicatio: quia potius peccatur hoc genere peccati. 50. diſt. quia tua. Itẽ ſicut magis punitur qui interfecit vxorem, quàm matrẽ: quia proniores ſunt homines ad illud faciendum, vt 33. q. 2. admonere." Item ſicut hac ratione ſubuenitur mulieri cum intercedit, non tñ cum dat: quia pronior eſt ad intercedendum, quàm ad dandum, vt ff. ad Velleianum. l. 4. Item & alia ratione prohibetur dare propinquis: quia ſemper præſumitur, qꝓ res eccleſiæ latenter lædantur per eos. 1. q. 3. peruenit. & 10. q. 2. cẽps.

" Epi citius propinquis, quàm alijs dant.

h ¶ *In duplum.*] ſic 12. q. 2. c. in legibus.

" Mulieri intercedenti, ſed non danti ſubueniẽ.

ADDITIO. Hoc c. videtur potius contra. ſed ibi dicam, & pro contrario hic alleg. Hug.

PORRO.

res eccleſiaſticas tractant: placuit omnes eccleſias habentes epiſcopos [a], etiam œconomũ habere de proprio clero, qui gubernet eccleſiæ res cum arbitrio ſui epiſcopi: vt non ſine teſtimonio [b] ſit gubernatio ipſarum rerum eccleſiaſticarũ: & ex hoc eueniat res ciuſdem eccleſiæ diſpergi, & ſacerdotali dignitati obtrectatio generetur. Si verò quis hoc non obſeruauerit, diuinis ſubiaceat regulis.

¶ *Hic idem canon refertur* ĩ. 16. *q.* 7. *c. quoniam in quibuſdam. ex verſione Dionyſij. Hic enim eſt ex priſca, quæ extat in collectione Iſidori.*

¶ *Item Gregorius Ianuario Caralitano Epiſcopo. lib.* 7. *epiſt.* 66.

¶ Secularibus viris res eccleſiaſticæ non committantur.

CAP. V.

1 INdicatum eſt nobis, quòd laicis quibuſdam curam veſtri patrimonij commiſeritis †, qui poſtmodum in ruſticorũ veſtrorum deprædationibus, atque A fatigationibus fuerint deprehẽſi: & reddere res, quas indecenter retinent habitas, quaſi ſuæ ditionis, quippe veſtræ non ſuppoſiti curationi, poſtponant, vobisque deſpiciant actuum ſuorum reddere rationem. Quod ſi ita eſt, diſtrictè à vobis diſcuti cõuenit, atque inter eos [c], eccleſiæque veſtræ ruſticos cauſam examinare ſubtilius. Et quidquid in eis fuerit fraudis inuentum, cũ pœna [d] legibus ſtatuta reddere compellantur. Decætero verò cauendum à fraternitate veſtra eſt, ne ſecularibus viris, atque non ſub regula noſtra degentibus, res eccleſiaſticæ cõmittantur: ſed probatis de veſtro officio clericis. In quibus, ſi quid reperiri poterit prauitatis, vt in ſubditis [e], emendare quòd illicitè geſtum fuerit, valeatis: quò B videlicet apud vos habitus ſui officium magis conuenienter adminiſtrent, quàm accuſent [f].

A ¶ Atque fatigationibus.] *In pleriſque manuſcriptis legitur*, atque ex fatigationibus: *in editionibus epiſtolarum B. Gregorij*, atque per hoc & fatigationibus, *in vno autem vetuſto earundem epiſtolarum codice*, atque per hoc ex fugationibus.

B ¶ Quo videlicet.] *Apud B. Gregorium legitur*, quos apud vos habitus ſui magis officium commendet, quàm excuſet.

3 *Propinquis etiam, vel fauore ſibi coniunctis eccleſiaſtica officia epiſcopus committere non audeat.*

Vnde in Toletano concilio, 10. *cap.* 3. *legitur.*

¶ Eccleſiaſtica officia non committat epiſcopus propinquis, vel fauore coniunctis.

CAP. VI.

DEcenter omnibus placet, & in præſenti tale reſcindere factum, & non eſſe de cætero faciendum. Quicunque † igitur põtificum deinceps aut ſanguine [g] propinquis, aut fauore perſonis quibuſcunq; ſibi coniunctis † talia lucra † cõmendare tentauerit: ad ſuum nefandæ præſumptionis excidium, & quod iuſſum fuerit, deuocetur in irritum: & qui ordinauerit, annuæ excommunicationi ſubiaceat. Quæ verò ablata fortaſſe fuerint, ab eo, qui tulerit, reddantur in duplum [h].

Porrò ipſa officia quare ita ſint diſtinguenda, & non vni perſonæ omnia comittenda, ex auctoritate Gregorij, & Bonifacij Papæ datur intelligi, qui ſic aiunt.

¶ *Caput hoc penè iiſdem verbis legitur in epiſtola Bonifacij ſecundi ad Eulalium, & Gregorij primi ad epiſcopos Galliarum, lib.* 4. *epiſ.* 52. *Sic quoque in alijs epiſtolis B. Gregorij multa leguntur; quæ in ſcriptis ſuperiorum Pontificum habentur.*

PORRO. Casvs. Hic est quartus articulus, vbi ratio redditur quare vni personæ non sunt danda diuersa officia.

Ad hoc dispensationis.] Casvs. Gregorius & Bonifacius dicunt, quòd ideo est constitutum, vt diuersa officia diuersis committantur personis, quatenus ex obedientia minorum, & ex dilectione maiorum erga minores, recta fiat administratio singulorum officiorum. aliter enim vniuersitas rerum ratio nabiliter gubernari nō posset. & quod in ecclesia Dei debeant esse officia diuersa, probatur ad instar curiæ cœlestis, vbi quidam angeli sunt minores, & quidā maiores.

† al. dispositionis.

a ¶ *Diuersos.*] inter prælatum & subditum.

† vna cōcordię fieret ex diuersitate contextio] Orig.

b ¶ *Et potiores.*] hoc erit vsque in diem iudicij tantùm. Dicit enim Apostolus, Dum mundus iste durabit, homines præerunt hominibus, dæmones dæmonibus, Angeli Angelis.

" plātio qlibet post iudicium cessabit.

" Cum autē Deus erit omnia in omnibus cessabit omnis prælatio, non tamē ordo vel maioritas, aliquis enim maior erit alio. nam in domo patris mei, &c. de pœn. distin. 4. in domo. sed non præerit ei, & vide quomodo prælatus & subditus sibi connectuntur: vt 95. dist. esto. & hæc diuersitas ordinum propter maiorem concordiam est statuta: vt 45. dist. licet. 2.

† æqualitate] Bonon.

c ¶ *Vera.*] ideſt, per veram concordiam. Io.

d ¶ *Contextio.*] infra 95. dist. esto. Io.

e ¶ *Vniuersitas.*] creaturarum.

f ¶ *Qualitate.*] quia qualitas corporum nō potest manere in vno statu. de consc. distin. 5. ne tales. & dicit lex, " quòd circa statum humanum nihil est stabile, vt in aut. de nō al. aut perm. §. vt autem. coll. 2. vel dic, qualitate, ideſt æqualitate: quia non omnes possunt esse episcopi.

" Status humanus est instabilis.

¶ Graduum & ordinum distributio ecclesiasticam vnitatem conseruat.

CAP. VII.

AD hoc dispensationis † diuinæ prouisio gradus diuersos[a], & ordines cōstituit esse distinctos, vt dum reuerentiam minores potioribus exhiberent, & potiores[b] minoribus dilectionem impenderent: vera[c] † concordia fieret, & ex diuersitate contextio[d], & rectè officiorum gereretur administratio singulorum. Neq; enim vniuersitas[e] alia poterat ratio ne subsistere, nisi huiusmodi magnus eam differentiæ ordo seruaret. Quia verò quæque creatura in vna, eademq; qualitate[f] † gubernari, vel viuere non potest: cœlestium militiarum exemplar nos instruit: quia dum sunt Angeli, & sunt Archangeli: liquet, quia non sunt æquales, sed in potestate, & ordine (sicut nostis) differt alter † ab altero.

† aliàs vnus.

DISTINCT. XC.

Ipse Igitiosus[g] quoq; prohibetur ordinari: quia qui sua potestate discordantes ad concordiam debet attrahere, qui oblationes dißidentium prohibetur recipere; nequaquam litigandi facilitate alios ad dißidium debet prouocare.

Vnde in concilio Carthaginensi 4. c. 59. legitur.

Itigiosus.] Hæc distin. diuiditur in duas partes, in quarum prima probatur, quòd clerici non debēt esse litigiosi: quia ex officio suo tenentur alios ad concordiam reuocare, & si talis fuerit, ordinari non debet: & hoc probat x. aucto. sanctorum. Secunda ibi, *Præcipimus.* Ioan. de Fan.

Casvs. Repetit hic illud c. Apostolicæ regulæ, non litigiosum: qui ordinari prohibetur. Nam cum discordantes debeat concordare, & oblationes dissidentium non recipere, non debet esse talis, vt inter alios discordiam ponat. hæc continuatio mihi placet, & litera hoc videtur velle. Sed Benecuen. & H. sic continuant. s. 46. distin. ostendit Gra. episcopum non debere esse litigiosum in se. i. quòd non debet lites amare. Nunc autem aliter repetit, scilicet vt non amet litigia inter alios: sed discordantes reconciliet. Et est casus primus planus.

g ¶ *Litigiosus.*] In hac dist. 90. tractat hoc c. non litigiosum, quod tractauit 46. dist. sed dissimiliter. ibi enim ostendit, ꝙ episcopus non debet esse litigiosus. hic verò, ꝙ discordantes debet ad concordiam reuocare. vltimò additur, ꝙ episcopi debent sibi vicissim præstare auxilium ad pacem seruandam.

h *Discordantes.*] ¶ *Ratione.*] i. amicabili compositione extra iudicium, & de plano. " nam iudex ad cōcordiam laborare debet. 5. q. 2. si primates. & litigantes recōciliare. ff. de vsufr si cuius. §. æquissimum. & de offi. presi. illicitas. §. ne potentiores. Si ergo inter se compositionem faciant, remanebunt crimina impunita, contra illud. ff. ad le. Aquil. ita vulneratus[b]. sed hoc in crimine iniuriarum obtinet, quod quilibet potest remittere. sed si criminaliter ageretur, esset falsum: sed si delictum tāgeret ecclesiam, ibi non posset subditus cōponere cum prælato: vt 23. q. 4. si is qui. potest tamen renūciare accusationi, vt ext. de accu. veniens. Addit io. Ad idē in auth. de man. prin. §. deinde. coll. 3. Pacis. n. turbator capite plectendus est. ff. de re mil. qui metu. Archid.

" Iudex ad cōcordiā laborare dēt.

a Conc. tex. in authē. de mand. prin. §. deinde. col. 3. nō tamen potest eos cogere. tex. est in §. fina. in authen. vt lit. iur.

b Et ext. de sent. excom. vt fama. de fideiuss. si à reo. §. vlt.

¶ Clerici discordes deijciantur, vel reuocentur ad concordiam.

CAP. I.

1 DIscordantes clericos episcopus vel ratione[h], vel potestate[i] ad concordiam trahat: inobediētes synodus per audientiam damnet.

Item ex eodem, c. 93. & 94.

¶ Dissidentium fratrum, in ecclesia oblationum dona non recipiantur.

CAP. II.

2 OBlationes[k] dissidentiū fratrum neque in sacrario, neque in gazophylacio[l] recipiantur. *Similiter.* † ¶ Dona[m] eorum, qui pauperes opprimunt[n], à sacerdotibus refutanda sunt.

Item Cyprianus de vnitate ecclesiæ.

¶ Extra ecclesiā esse probatur, qui pacem cum proximo non habet.

CAP. III.

NEq; ad Cain munera respexit Deus. Neque enim pacatum habere Deum poterat, qui cum fratre pacem per zeli discordiam non habebat. Quam sibi igitur pacem promittunt inimici fratrum? quæ sacrificia celebrare se credunt æmuli sacerdotum? An secū esse Christum, cum collecti fuerint, opinantur, qui extra Christi ecclesiam[o] colligundissidentium. Tu melius dic, ꝙ cum hæc sit pœna, non debet extendi nisi quatenus reperitur delictum. " nam specialiter de quibusdam personis inuenitur prohibitum, vt hic de isto. Item de eo qui pauperem opprimit. Item de sacrilego vt 12. q. 2. de viro. Item de eo qui vi extrahit seruū ad ecclesiam confugientem: vt 17. q. 4. miror. Item de raptore. extr. de rapto. super eo. Item de vsurario. extr. de vsur. quia in omnibus, sed etiam pœnitentes quandoq; prohibentur oblationes facere. de consecr. dist. 4. eos. Idem dico de meretrice[d].

i ¶ *Vel potestate.*] scilicet coercione: vt ff. de of. præsi. congruit. & j. eo. placuit.

2 Burc. l. 4. c. 38. & 39. Iuo par. 2. c. 47. & 48. j. c. eorum.

Oblationes.] Casvs. Dicitur, ꝙ sacerdos non debet recipere oblationes discordantium fratrum, nec eorum qui pauperes opprimunt.

† al. similiter dona eorum.

k ¶ *Oblationes.*] cum odium eorum apertū est & notoriū: hoc intellige de volūtarijs oblationibus, non de decimis & primitijs. extr. de deci. de terris. 16. q. 1. decimæ. Laur.

l ¶ *In gazophylacio.*] " id est, arca, vel locus est vbi reponuntur oblationes, à gaza, quod est diuitię, & phylatein, quod est seruare.

" Gazophylacium quid est.

m ¶ *Dona.*] dicit Hug. hoc generaliter intelligendum esse de quolibet qui est in mortali peccato[c], & gratia exēpli est illud positum, s.

c Subau. in quo qs contumaciter p sistit, secundùm Hug.

" oblationes facere multis est vitiū.

d Ar. ad hoc bonum in auth. de leno. in pr. & qđ ibi not. col. 3.

n ¶ *Opprimunt.*] si quis tñ officiatus oprimit rusticos, qa fortè debet habere x. & accipit xij. dona eius nō sunt respuēda de iure seccundum quosdam: quia transfertur dominium in huiusmodi, & fieri potest inde eleemosyna: nec est vera rapina, arg. 14. q. 5. non sane. si tamen propterea correctus nollet cessare, debent respui. Vel dic, ꝙ inde potest fieri eleemosyna, nō tamen oblatio. Idem dico in meretrice: vt dixi 14. q. 5. in prin.

Neque.] Casvs. Quidam inimici fratrum & inuidi cōfisi de illo verbo Euangelij: Vbicunq; fuerint congregati duo, vel tres in nomine meo, &c. insimul collecti sacrificabant Dño. Sed dicit Cyprianus, ꝙ Deus eorum sacrificia non respicit: sicut ad sacrificia Cain non respexit. talis. n. culpa discordię non dimittitur, ēt si passionem patiantur pro Christo.

o ¶ *Ecclesiam.*] extra quam qui inueniuntur, exterminabuntur. 24. q. 1. quia ex sola. Laur.

a ¶ *Nec sanguine.*] si impœnitens decedat, hoc ad exaggerationem huius criminis dicitur, quia idem est in quolibet alio crimine.

b ¶ *Abluitur.*] quo ad vitam æternam: sed valet martyrium quo ad minorem pœnam. de pœn.distin.4. si quis autem non habens.

c ¶ *Inexpiabilis.*] Verũ est post mortem," aliàs de nemine desperandũ est; vt de pœn.dist.7.ne mo. 32.q.2. ancillam. nam qui impœnitens decedit in martyrio, nõ saluatur[a], de pœn.dist. 1.c.vlt. sed mitius punitur, vt ibidem dicitur, & de pœ.dist.3.§.põt.

" Desperandum est de nemine.

a Ad hoc vide qđ legit. & no. 1.q.1. vide.

Lienus.] Casvs. Dicitur in hoc c. qp quicunque murmurat, & discordat à fratribus, abijciendus est ipse, & factum eius: qui ne exterminetur ab angelo exterminatore (sicut fuerunt exterminati Iudæi murmurantes in deserto) agere debet pœnitentiam ad arbitrium sacerdotis, iuxta magnitudinem peccati sui.

1 Burc.l.10. c.52. & 54. Iuo p.13.c. 55. & 54. ex concil. Mogũtino.

x. Cor.10.

d ¶ *Opus.*] idest, oratio eius sit clericus est. opº enim eius est orare. 36. dist.c.vl. vel si est laicus, opus eius, id est, oblatio eius. ṡ.ea.dist. oblationes. & 12.q.1.duo.

e ¶ *Neque.*] sic 2.q.7. §. de his etiam.

f ¶ *Murmurauerunt.*] & perierunt in deserto. illa pœna est, vt citius moriatur. 11. q. 3. episcopi si sacerdotali.

g ¶ *Ab exterminatore.*] id est, ab Angelo malo: qui exterminauit murmurãtes in deserto à terra promissionis. B.

Si quis monachus.] Casvs. Quæsitũ fuit quantam pœnã debeat pati monachus q rixatur, vel fratrib. conuitia infert? & resp. iuxta modum peccati diuturna pœna purgentur ad arbitrium sui prælati. Idem est & si fuerit murmurator. Sequens c. planum est.

2 in reg. Isid. c.17. Burc.l. 10.c.62, Iuo p.13.c.63.

† abest à multis exẽplis.

h ¶ *Vel manifestum.*] idest manifestè.

i ¶ *Diuturna.*] videtur quòd tãto tempore debeat quis esse in pœnitentia, quanto fuit in peccato. 3.q.2. cap.1." Sed dicimus hoc ponẽdum in arbitrio prælati. nam quandoque inuenitur, qp debet esse tanta. de pœ.dis. 1.quãobrem. quandoque minor. de pœni. dist. vlt. c. vlt. quandoque maior. de pœn. distin. 3. productior.

" Pœnitẽtia est arbitraria.

3 In l. sentẽtiarum Patrum, c.96. ex statutis seniorum. Burc.l.10.c. 53. Iuo par. 13.c.54.

k ¶ *Prioris.*] idest abbatis." abbas enim potest absoluere monachum suum inijcientem manus in monachum suum. vel alterius. sed non potest si percusserit clericum secularem[b], vt extr. de sen.excom.cum illorum, &c.

" abbas monachũ excõmunicatum absoluere potest.

b Isto casu debet absolui à diœcesano episcopo: qđ dic, vt extra, de sent.exc.religioso. ibi videas.

Tudendum.] Casvs. dicitur hic, quòd episcopus discordantes clericos vel laicos debet ad concordiam reuocare, potius quàm ad iudicium vocare. & consueuit hoc capitulum intelligi in crimine iniuriarum. Seq.e.patet: l ¶ *Ad pacem.*] Hæc & similia intelligo, cum ciuiliter agitur de crimine, vel in causa ciuili: secus vbi criminaliter ageretur, expedit enim peccata nocentium nota esse. ff. de iniur. cum qui. & extr. de col.deteg.c.1. Ioan. vel cum agitur actione iniuriarũ, vt dictum est. ṡ. ea.c.1. B.

m ¶ *Coërceant.*] ar." qp episcopus si quis corã eo accusauerit aliquẽ, & velit desistere, & ille velit ei remittere, non debeat eos cogere prosequi causam illam[c] etiam lite cont. & quòd illi possint desistere, cũ episcopus debeat eos magis hortari ad pacẽ quàm ad contentionẽ. arg. 5.q. 2. si primates. Ioan. quod verum credo in crimine iniuriarum, vel cum agitur ciuiliter: aliàs non[d], vt ext. de col.c.2. B.

" Accusator pendẽte accusatiõe potest desistere.

4 Burch.l.r c.62. Iuop. 5.c.172.

c Adde an & quãdo põt accusator desistere, no. Cy. in l.fi. C. de ac. & l.2. C. de exhibe. B. l. athletas. ff. de fal.

5 Burc. l. 1. c. 101. Iuo p.5.c.203.

Placuit etiam.] Casvs. Dicitur hic, qp si quis habet discordiam cum aliquo, debet moneri, vt ad pacẽ redeat: & si cõtempserit, debet excommunicari.

† cohortentur] vera lectio.

d Et est ratio, quia expedit peccata nocentium, &c. vt dicitur ĩ gl. præ. secundum R.

n ¶ *Arguantur.*] Arg, qp admonitio semper debet præcedere vindictã. ar. 12.q.2. indignè. Additio. Ad idẽ 32.q.5. præceptum. ff. de fideic. lib. cum verò. §. subiectum. & §. seq. Ad idem 45. dist. licet plerunque. Arch.

6 ṡ. eo. oblationes. Burc. l.5.c.39. Iuo p.2.c.48.

o ¶ *Excommunicatione.*] Videtur tamen, qp primò iudex secularis coget[e] eos ad concordiam: & si hoc nõ sufficiat, qp tunc excõmunicabuntur. 17. q.4. de presbyterorum, &c.

7 Burc.l.10. c.61. Iuo p. 13.c.62.

Si quis contristatus.] Casvs. Quidam satisfacere volebat alicui cui iniuriam fecerat: sed iniuriam passus reconciliari nolebat. Quæsitum fuit, quid de illo fieri debeat: & respon. qp debet fame macerari, donec de nolente fiat volens.

8 No. doc. q iudex põt cogere ad cõpromittẽdum eos, q diu litigauerunt, l. quidam æstimauerũt. si cert. pet.

p ¶ *Satisfaciente.*] " imo etiam non satisfaciente eo, rancorem tenetur dimittere: vt de pœ.dist.5.c.vlt. quia nõ est licitum nobis aliquem odio habere: vt 23.q.4.c.cũ in lege. 11.q.3. inter verba. sed actionem iniuriarum, i. satisfactionem, non tenemur dimittere.

" Rancoré, sed non iniuriam tenemur dimittere.

9 Burc.l.10. c. 59. Iuo p. 13.c.60. ex Fabiano.

tur? Tales etiam si occisi in confessione nominis fuerint†. macula ista nec[a] sanguine abluitur[b]. Inexpiabilis[c], & grauis culpa discordię nec passione purgatur.

† aliàs, nominis Christi fuerint.

Item ex octaua synodo.

¶ Murmurantes à fratrum vnitate alieni efficiuntur.

CAP. IIII.

1 ALienus sit à fratrum vnitate, qui murmurat, & opus[d] eius abijciatur, qm murmurans A extiterit: ne pœnam murmurantium incurrat: de qua Apostolus dicit [Neque[e] murmuraueritis, sicut quidam murmurauerunt[f], & perierunt ab exterminatore[g].] iuxtà B mensuram itaque operis peccator (quod in hac sententia Apostoli plenius declaratur) sacerdotis iudicio pœniteat.

¶ *In libello B. Basilij de institutis monachorum Rufino interprete (qui nuper Coloniæ cum regula B. Benedicti est impressus.) cap.42. in vltima responsione habetur prima pars huius capitis vsque ad vers.* abijciatur.

A ¶ Qui murmurans.] *Eiusdem libelli, cap.50. penultima interrogatio sic habet,* Si verò etiam quis murmuret propter escam, quę erga eum sententia seruabitur? Resp. Ea, quæ circa eos, qui murmurauerunt in deserto. Dicit enim Apostolus [neque murmuraueritis, sicut quidam eorum murmurauerunt, & perierunt ab exterminatore.]

B ¶ Iuxta.] *Hæc pars non habetur, in eo Basilij loco. Apud Burchardum verò & Iuonem (à quibus citatur ex concilio Mogunti.) sic legitur,* iuxta mensuram, opusque peccati, quia in hoc sententia, &c.

Item ex eodem.

¶ Corripiantur, qui rixas, & contentiones amant.

CAP. V.

2 SI quis monachus A † contentiones, vel rixas amauerit, vel manifestum[h] conuicium fratri intulerit, iuxta arbitrium rectoris, modumque peccati, diuturna[i] expietur pœnitentia. *Item.* ¶ 3 Qui contentiosus, aut murmurans extiterit, secundum arbitrium prioris[k] tamdiu B pœniteat, quamdiu culpę qualitas extat.

A ¶ Si quis monachus.] *Hanc prio-*

rem partem Burchardus, & Iuo citant ex concilio Agathensi, in quo etiam habetur ex codice librorum sexdecim, lib.5.cap.23. abest autem ferè vbique, etiam in multis Gratiani exemplaribus, vox, monachus.

B ¶ Tamdiu.] *Apud Burchardum, & Iuonem (qui citant hanc partem posteriorem ex Moguntino, habetur autem in libro sententiarum Patrũ, cap.96. ex statutis seniorum) legitur,* ita pœniteat, qualiter culpæ qualitas extat.

Item ex concilio Carthag.4.c.25.

¶ Dissidentes episcopi ad concordiam redire cogantur.

CAP. VI.

4 DIssidentes episcopos, si non timor Dei, synodus reconciliet.

Item ex eodem. c.26.

¶ De eodem.

CAP. VII.

5 STudendum est episcopis, vt dissidentes fratres, siue clericos, siue laicos, ad pacem[l] magis, quàm ad iudicium coërceant.† m

Item ex eodem. c.94.

¶ Non recipiãtur dona eorum, qui pauperes opprimunt.

CAP. VIII.

6 EOrum, qui pauperes opprimunt, dona à sacerdotibus sunt refutanda.

Item ex concil. Agathensi, c.31.

¶ A cœtu alienentur fidelium, qui ad concordiam redire contemnunt.

CAP. IX.

7 PLacuit etiam, vt (sicut plerunque fit) quicunque odio, aut longinqua inter se lite dissenserint, & ad pacem reuocari diuturna[8] † obstinatione nequiuerint, à sacerdotibus ciuitatis primitus arguantur[n]: Qui si inimicitias deponere pernicioſa intentione noluerint, de ecclesiæ cœtu iustissima excommunicatione[o] pellantur.

Item Fabianus Papa.

¶ Inedijs maceretur acerrimis, qui fratri suo reconciliari noluerit.

CAP. X.

9 SI quis contristatus noluerit reconciliari frarri suo, satisfaciente[p] eo, qui contristauit, acerrimis macceretur in-

† abest à multis exẽplis.

" Pœnitẽtia est arbitraria.

3 In l. sentẽtiarum Patrum, c.96. ex statutis seniorum. Burc.l.10.c. 53. Iuo par. 13.c.54.

" abbas monachũ excõmunicatum absoluere potest.

† al. diuturna intentatione.

e Vide legistas l. quidã æstimauerunt. si cert. pet.

dimittere. Nam ad remittendam iniuriam nullus est cogendus [a]. 23.q.4. si illic. imo bene facit qui dimisso rancore agit iniuriarum.45.dist.& qui emendat.23.q.5. de occidendis.

a Vide qd no.1.q.2.qa prælatus. in glo. ar. &c. vers.sed nūquid, &c. Arch.

a ¶ *Inedijs.*] idest pœnis excommunicationis.

PRæcipimus.] Hæc est.2.pars dist. in qua ꝓbat ꝙ episcopi debent sibi præstare consilium & auxiliū ad pacem tenendam. Io.de Fan.

CASVS. Dicitur hic ꝙ ad pacem firmiter tenendam & obseruandam debent episcopi sibi mutuum auxilium exhibere:& qui hoc nō fecerit, deponatur.

1 In concil. Lateran. c. 9.extra. de treu.& pa.c. 1.§.præcipimus. ex Alex. iij. Pan. l.8.c.147.

b ¶ *Præcipimus.*] Per ista c. patet, ꝙ ad iudicium ecclesiæ spectat facere pacem: vt hic,& ext.de treu. & pac.treugas." Item patet hic ꝙ episcopi puniūtur, qui sibi non præstant mutuum auxilium, vt 3.q.1.nulli. & etiā mortuo episcopo vel infirmo vicini episcopi tenentur supplere defectum episcopi: vt 7.q.1.pontifices. Ioan.

" Episcopi sibi mutuū debent præstare auxilium.

ADDITIO. hinc eliciūt aliqui quare per diuersa anni tempora treugæ constituantur. extr.de treu.c.1. vt scilicet eo tempore paci reformandæ detur opera.ar. C.de fe.l.dies.ar. 33.q.2.placuit. Ioā.de Fan.& hic adde, & videas quod dicam 24.q.3.illi qui. Arch.

2 Poly.l.4. tit.13.

PErlatum.] CASVS. Quidam conabantur vt alij ab officio caderent, & ordinibus in sacramentis, ab alijs discordantes, vt in baptismo & alijs sacramē tis, vnde discordiæ ortæ sunt inter eos. Qd cum Victor Papa audiuisset,præcipit vt ad pacem velociter redirēt, & auxilium sibi vicissim conferrent. Si verò contempserint,à cōmunione ecclesiæ repellantur.

† al.fratres.

c ¶ *Discrepare.*] Hoc dicit canon," vt simplam teneamus baptismi formā propter schisma vitandum. de cōse. dist.4.propter vitandū. vbi tamen consuetudo est diuersa, nihil officit, vt de consec.dist.4. de trina.

" Baptismi forma debet esse simpla.

†al.artificio Act.2. & 1. Corinth. 4. 1.Thessa.2. & 2.Thes.3.

d ¶ *Concordare.*] cum metropolitana ecclesia.12.dist.c.pe. de consec.dist.1.altaria. & dist. 3.c.literis.Ioan.

†aliàs Gelasius.

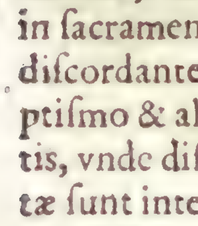

Vi autē turpi.] CASVS. Supra in dist. 88. dictū est quòd clerici negotiari non debent. Sed quia dubitari posset vnde viuere debeant,ideo subiungit hāc 91.dist. Gratian.vbi docet ꝙ viuere debent de oblationibus,& de decimis: quæ si deficiant,ad instar Pauli quęrant sibi victum de aliquo artificio: dummodo propter hoc officia sua non negligant, nisi essent infirmi.

3 Anſ.lib.7. c.165.

e ¶ *Qui autem.*] Dictū est 88.dist.clericis nō licere negotiari: vnde ostēditur in hac 91.dis. ex quo debeāt sustentari, quia de ecclesiasticis stipendijs."vbi autē clerico non sufficit ecclesia, proprijs manib.sibi quærere victum debet iuxta Apostolum: non tamen qd ex hac occasione subtrahatur ab ecclesiasticis officijs. H.

" clericus ꝓprijs manib. sibi victum quærere potest.

f ¶ *Quod absque inæqualitate.*] i. nisi cum inæquale est corpº exuberātia,vel defectu humorum: hoc est ex causa infirmitatis.

ELeutherius.] CASVS. Pelagius qñ cōsecrauit Eleutheriū, compulit eum ad præstādum cautionē,vt vigilias quotidianas in ecclesia sua faceret rite celebrari:in quo cū clerici sibi non obedirēt, sed potius negotiationi intenderent,conquestus est Papæ: præcipit ergo Papa cuidā vt illos clericos contumaces cōpellat vigilijs insistere omnibus modis.

4 ext.de celebra. miss. c.1.ex Agathēsi. Burc. l.2. ca.104. Iuo p.6.cap. 181.ex Nānetensi.

g ¶ *Promisit.*] quæ promittenda sunt, not.23. dist. quanquam.

h ¶ *Vigiliæ.*]i.mortuorum exequiæ,vel generaliter ecclesiastica officia [b].61.dist.qm festus. " & ꝓpter causam hęc cautio fuit exacta ab episcopo isto:quia clerici sui negligentes erāt circa diuina officia: aliàs de iure cōmuni huiusmodi cautio nō est in ordinatione episcopi exigenda. Sed videt ꝙ Eleutherius hoc modo pro suis clericis obligari nō potuit, ꝓmittendo eorū factū [c].inst. de inutil. stip.§. si quis aliū.Sed dic ꝙ bene potuit, cū ad eius officiū spectaret eos ad hoc cogere:& ita sua interfuit 3. p̄terea p illa verba videt ꝓmisisse se curaturū vt illi intersint,sicut cū quis ꝓmittit aliū iudicio sisti: arg.ff.de ver. obl.quoties qs aliū. & est sim.s.63.distin. tibi dño.Itē est arg.hic" qd eps potest inducere cō suetudinē nouā in sua ecclesia quo ad officia celebranda.12.dist.nouit.& de cōse.dis.3.c.1.

b Vnde eorū culpa in eū redūdabat. 86. dist. c.1.

" Episcopus potest suorū subditorum factum promittere.

† al.opportunitatis.

5 in regu.S. Benedicti.c. 16. Burch.l. 2.c.105.Iuo p.6. c.182. Psal.118.

c Hanc glo. dicit singul. Brix. in suo diction. ver. factum. ad hoc qd quis non potest ꝓmittere factū alienū. Psal.118.

3. Vnde bene obligabatur.inst.it.de inutil.stip.§. cæterùm. & §.seq.

" Episcopus in sua ecclesia nouam consuetu.inducere potest circa officia.

CLericus.] CASVS. Dicitur in hoc cap. quòd

6 Burch.l.2. c. 103. Iuo p.7.c.180.

dimittere. Nam ad remittendam iniuriam nullus est cogendus [a]. 23.q.4. si illic. imo bene facit qui dimisso rancore agit iniuriarum.45.dist.& qui emendat.23.q.5. de occidendis.

a ¶ *Inedijs.*] idest pœnis excommunicationis.

PRæcipimus.] Hæc est.2.pars dist. in qua ꝓbat ꝙ episcopi debent sibi præstare consilium & auxiliū ad pacem tenendam. Io.de Fan.

CASVS. Dicitur hic ꝙ ad pacem firmiter tenendam & obseruandam debent episcopi sibi mutuum auxilium exhibere:& qui hoc nō fecerit, deponatur.

b ¶ *Præcipimus.*] Per ista c. patet, ꝙ ad iudicium ecclesiæ spectat facere pacem: vt hic,& ext.de treu. & pac.treugas." Item patet hic ꝙ episcopi puniūtur, qui sibi non præstant mutuum auxilium, vt 3.q.1.nulli. & etiā mortuo episcopo vel infirmo vicini episcopi tenentur supplere defectum episcopi: vt 7.q.1.pontifices. Ioan.

ADDITIO. hinc eliciūt aliqui quare per diuersa anni tempora treugæ constituantur. extr.de treu.c.1. vt scilicet eo tempore paci reformandæ detur opera.ar. C.de fe.l.dies.ar. 33.q.2.placuit. Ioā.de Fan.& hic adde, & videas quod dicam 24.q.3.illi qui. Arch.

PErlatum.] CASVS. Quidam conabantur vt alij ab officio caderent, & ordinibus in sacramentis, ab alijs discordantes, vt in baptismo & alijs sacramē tis, vnde discordiæ ortæ sunt inter eos. Qd cum Victor Papa audiuisset,præcipit vt ad pacem velociter redirēt, & auxilium sibi vicissim conferrent. Si verò contempserint,à cōmunione ecclesiæ repellantur.

c ¶ *Discrepare.*] Hoc dicit canon," vt simplam teneamus baptismi formā propter schisma vitandum. de cōse. dist.4.propter vitandū. vbi tamen consuetudo est diuersa, nihil officit, vt de consec.dist.4. de trina.

d ¶ *Concordare.*] cum metropolitana ecclesia.12.dist.c.pe. de consec.dist.1.altaria. & dist. 3.c.literis.Ioan.

Vi autē turpi.] CASVS. Supra in dist. 88. dictū est quòd clerici negotiari non debent. Sed quia dubitari posset vnde viuere debeant,ideo subiungit hāc 91.dist. Gratian.vbi docet ꝙ viuere debent de oblationibus,& de decimis: quæ si deficiant,ad instar Pauli quęrant sibi victum de aliquo artificio: dummodo propter hoc officia sua non negligant, nisi essent infirmi.

e ¶ *Qui autem.*] Dictū est 88.dist.clericis nō licere negotiari: vnde ostēditur in hac 91.dis. ex quo debeāt sustentari, quia de ecclesiasticis stipendijs."vbi autē clerico non sufficit ecclesia, proprijs manib.sibi quærere victum debet iuxta Apostolum: non tamen qd ex hac occasione subtrahatur ab ecclesiasticis officijs. H.

" clericus ꝓprijs manib. sibi victum quærere potest.

f ¶ *Quod absque inæqualitate.*] i. nisi cum inæquale est corpº exuberātia,vel defectu humorum: hoc est ex causa infirmitatis.

ELeutherius.] CASVS. Pelagius qñ cōsecrauit Eleutheriū, compulit eum ad præstādum cautionē,vt vigilias quotidianas in ecclesia sua faceret rite celebrari:in quo cū clerici sibi non obedirēt, sed potius negotiationi intenderent,conquestus est Papæ: præcipit ergo Papa cuidā vt illos clericos contumaces cōpellat vigilijs insistere omnibus modis.

4 ext.de celebra. miss. c.1.ex Agathēsi. Burc. l.2. ca.104. Iuo p.6.cap. 181.ex Nānetensi.

g ¶ *Promisit.*] quæ promittenda sunt, not.23. dist. quanquam.

h ¶ *Vigiliæ.*]i.mortuorum exequiæ,vel generaliter ecclesiastica officia [b].61.dist.qm festus. " & ꝓpter causam hęc cautio fuit exacta ab episcopo isto:quia clerici sui negligentes erāt circa diuina officia: aliàs de iure cōmuni huiusmodi cautio nō est in ordinatione episcopi exigenda. Sed videt ꝙ Eleutherius hoc modo pro suis clericis obligari nō potuit, ꝓmittendo eorū factū [c].inst. de inutil. stip.§. si quis aliū.Sed dic ꝙ bene potuit, cū ad eius officiū spectaret eos ad hoc cogere:& ita sua interfuit 3. p̄terea p illa verba videt ꝓmisisse se curaturū vt illi intersint,sicut cū quis ꝓmittit aliū iudicio sisti: arg.ff.de ver. obl.quoties qs aliū. & est sim.s.63.distin. tibi dño.Itē est arg.hic" qd eps potest inducere cō suetudinē nouā in sua ecclesia quo ad officia celebranda.12.dist.nouit.& de cōse.dis.3.c.1.

b Vnde eorū culpa in eū redūdabat. 86. dist. c.1.

" Episcopus potest suorū subditorum factum promittere.

† al.opportunitatis.

5 in regu.S. Benedicti.c. 16. Burch.l. 2.c.105.Iuo p.6. c.182. Psal.118.

c Hanc glo. dicit singul. Brix. in suo diction. ver. factum. ad hoc qd quis non potest ꝓmittere factū alienū. Psal.118.

3. Vnde bene obligabatur.inst.it.de inutil.stip.§. cæterùm. & §.seq.

" Episcopus in sua ecclesia nouam consuetu.inducere potest circa officia.

CLericus.] CASVS. Dicitur in hoc cap. quòd

6 Burch.l.2. c. 103. Iuo p.7.c.180.

edijs [a] vsque dum gratanti animo satisfactionem recipiat.

Item Innocentius secundus.

¶ Episcopi ad pacem firmiter tenendam vicissim sibi consilium, & auxilium præstent.

CAP. XI.

2 1 PRæcipimus [b], vt episcopi ad solum Deum,& salutem populi habentes respectum,omni tepiditate semota, ad pacem firmiter tenendam mutuum sibi consilium, & auxilium præbeant: neque hoc alicuius amore, vel odio prætermittant. Quòd si quis in hoc Dei opere tepidus inuentus fuerit,damnum propriæ dignitatis incurrat.

Item Victor Papa ad Afros, epist.2.

¶ Expellendi sunt à communione fidelium, qui sibi inuicem reconciliari noluerint.

CAP. XII.

2 PErlatum est ad sedē Apostolicam, aliquos vestrūm nocere fratribus † velle, & vt cadant,decertare: similiter in sacramentis,discrepare [c]:& ob id contentiones, & æmulationes fieri inter vos: à quibus dissensionibus vos auertere, & in his omnibus concordare [d], & opem ferre vicissim mādamus. Nam si hoc agere citò neglexeritis, & vicissim reconciliari non studueritis,ab Apostolicæ sedis, & totius ecclesiæ cōmunione vos pelli non dubitetis.

DISTIN. XCI.

Vi autem [e] turpi lucro, vel inhonesto negotio victum sibi quærere prohibentur: de oblationibus ecclesiæ stipendia consequantur. Quòd si ecclesia ei sufficere non potuerit, proprio artificiolo †, vel agricultura (exemplo Apostoli,qui de labore manuum viuebat) sibi necessaria inueniat:ita tamē vt occasione sui operis vigiliis ecclesiæ non desit. Quod absque inæqualitate [f] sui corporis nulli impunè conceditur.

Vnde Pelagius † Papa.

¶ Corripiantur clerici, qui officijs matutinis, vel vespertinis se subtrahunt.

CAP. I.

3 ELeutherius frater,& coēpiscopus noster quæritur clericos suos sibi contra ca

bent. Sed quia dubitari posset vnde viuere debeant,ideo subiungit hāc 91.dist. Gratian.vbi docet ꝙ viuere debent de oblationibus,& de decimis: quæ si deficiant,ad instar Pauli quęrant sibi victum de aliquo artificio: dummodo propter hoc officia sua non negligant, nisi essent infirmi.

nones superbire, & id, quod nobis iubentibus facta in scrinio cautione promisit [g],vt quotidianis diebus vigiliæ [h] in eius celebrarentur ecclesia,illis cō temnentibus implere non posse: sed magis vnumquemque suis (postposito ecclesiæ seruitio) vacare negotijs. Et ideo experientia tua eos, quos tibi esse ostenderit cōtumaces, debita obiurgatione compesce, & modis omnibus, vigilijs vacare compelle.

[*Item ex concilio Nannetensi.*]

¶ De eodem.

PALEA. C. II.

4 PResbyter mane,matutinali officio expleto, pensum seruitutis suæ,canendo primā, tertiam,sextam, nonamq; persoluat: ita tamen vt postea horis competētibus, & signis designantibus iuxtà possibilitatē à se, aut à scholaribus publicè cōpleatur. Deinde peractis horis, infirmis visitatis, si voluerit, ad opus rurale exeat ieiunus, vt iterum necessitatibus peregrinorum, & hospitū, siue diuersorum cōmeantium, infirmorum quoque, atq; defunctorū succurrere possit vsq; ad statutam horam pro qualitate temporis, & opportunitate †. *Item ex dictis S. Benedicti.*

¶ 5 Propheta dicēte: [Septies in die laudem dixi tibi:] qui septenarius sacratus numerus à nobis sic implebitur,si matutinæ,primæ, tertiæ, sextæ, nonæ, vesperæ, completorijque tempore nostræ seruitutis officia persoluamus: quia de his dixit Propheta: [Septies in die laudem dixi tibi.] Nam de nocturnis vigilijs idem ipse Propheta ait [Media nocte surgebam ad confitendum tibi.] Ergo his temporibus referamus laudes creatori nostro super iudicia iustitiæ suæ.

Item in concilio quarto Carthaginensi,c.52.& 49.

¶ Sine officij detrimento, artificiolo sibi clericus necessaria quærat.

CAP. III.

6 CLericus victum,& vestimentum sibi artificiolo,

4 ext.de celebra. miss. c.1.ex Agathēsi. Burc. l.2. ca.104. Iuo p.6.cap. 181.ex Nānetensi.

g ¶ *Promisit.*] quæ promittenda sunt, not.23. dist. quanquam.

h ¶ *Vigiliæ.*]i.mortuorum exequiæ,vel generaliter ecclesiastica officia [b].61.dist.qm festus. " & ꝓpter causam hęc cautio fuit exacta ab episcopo isto:quia clerici sui negligentes erāt circa diuina officia: aliàs de iure cōmuni huiusmodi cautio nō est in ordinatione episcopi exigenda. Sed videt ꝙ Eleutherius hoc modo pro suis clericis obligari nō potuit, ꝓmittendo eorū factū [c].inst. de inutil. stip.§. si quis aliū.Sed dic ꝙ bene potuit, cū ad eius officiū spectaret eos ad hoc cogere:& ita sua interfuit 3. p̄terea p illa verba videt ꝓmisisse se curaturū vt illi intersint,sicut cū quis ꝓmittit aliū iudicio sisti: arg.ff.de ver. obl.quoties qs aliū. & est sim.s.63.distin. tibi dño.Itē est arg.hic" qd eps potest inducere cō suetudinē nouā in sua ecclesia quo ad officia celebranda.12.dist.nouit.& de cōse.dis.3.c.1.

b Vnde eorū culpa in eū redūdabat. 86. dist. c.1.

" Episcopus potest suorū subditorum factum promittere.

† al.opportunitatis.

5 in regu.S. Benedicti.c. 16. Burch.l. 2.c.105.Iuo p.6. c.182. Psal.118.

c Hanc glo. dicit singul. Brix. in suo diction. ver. factum. ad hoc qd quis non potest ꝓmittere factū alienū. Psal.118.

3. Vnde bene obligabatur.inst.it.de inutil.stip.§. cæterùm. & §.seq.

" Episcopus in sua ecclesia nouam consuetu.inducere potest circa officia.

CLericus.] CASVS. Dicitur in hoc cap. quòd

6 Burch.l.2. c. 103. Iuo p.7.c.180.

quòd clericus quærere debet sibi victum de artificio vel agricultura, dummodo officium suum nō negligat: & si clericus (nisi propter infirmitatem suam) officium suum dimiserit, excommunicari debet. Idem dicit in seq.c. Additur tamen, ꝙ si clericus vadat vagando per nūdinas, deponi debet: & ꝙ si propter emptiones ab officio declinet, remouebitur ab officio. Aliud c. quod postea sequitur, planum est.

† al. præparet. C.49.

a ¶ *Agricultura.*] arg. C.de epis.& cler.l.2.nā mercari non potest.88. dist.fornicari.H.

ADDITIO. Subaudi vt ibi dicitur. sed ipsa mercatio debet esse honestatis cōscia, vt ibi etiā dicitur, quod erit secundum Azo. si faceret libros, & postea venderet. ad hoc 14.q.4.c.1.& 10.q.3.cauendum. in fin. quod dic vt not. 14.q.3. in summa. in fi. & q.4.c.3. & 88.dist.c.1.& 2.Arch.

b ¶ *Officij.*] "Ergo clericus nō potest operas suas per totam diē locare, cum non debeat officio deesse, vt 54.distin. si seruus.

" Clericus locare ꝑ totam diē operas suas nō potest. 1 Burch.l.2. c.102. Iuo p.6. c.179. & 180. C.53. C.48. 2 Burc.l.2. c.102. Iuo p.6. c.285. Burch. l.2. c.51. C.50.

c ¶ *Vigilijs.*] non tñ videntur puniēdi si desint diuinis officijs, cū non possint percipere necessaria ab ecclesia, cum de altario debent viuere: secus tamen est, quia fecerunt sibi præiudicium, quando permiserunt se promoueri ad tam tenuem ecclesiam, sicut est in matrimonio carnali. arg.32. q.5.horrendus." Vnde sicut vir tenetur ministrare necessaria vxori, quæ tamen est talis, qđ ei debitum reddere nō valet, vt 32.q.7. quod proposuisti. & c.2.qui. ita iste tenetur officiare ecclesiā, licēt pauper sit, & dicere cum Apostolo: Scio & abundare, & esurire, &c.41.dis. qđ dicit. & ministrent ei manus. 21.q.1.clericus.in fin. imo videtur quòd debeat auferri ei ecclesia, eo quòd ad tenue beneficium se promouendum consensit, vt dicitur extra de præben.c.vlti. Sed quid si à principio fuit diues ecclesia cū ad eam promotus est, sed post vergit ad exiguitatem? dices clericum ad hoc teneri? sic. episcopus tamen in hoc casu, & præmisso debet eam vnire ecclesijs alijs. 10.q.3. vnio.de conse.dist.1 omnes.

" Ecclesiam etiā pauperem, tenet clericus officiare.

d ¶ *Stipendio priuatus.*] sed cui applicabitur hoc? Potest dici, quòd canonicis insimul cum episcopo. Hoc verū est in eo, quod de cōi percipiebatur: aliàs videtur, quòd tantùm canonicis. arg.C.de hær.decur.& naui.l.1.2.& 3. nisi cum iniustè priuatus est. tunc.n.omnia ipse recuperat quæ amisit. ff.de re mili. l.pen.C.eo.l.1.lib.12.Laur." Sed certè ego credo, ꝙ suum beneficium debet assignari alicui qui celebret pro eo, donec ipse est excommunicatus, vt extra de appel. peruenit.B.

" Exēbicati beneficium cui est assignandum.

e *Clericus.*] ¶ *Artificiolo.*] ex quali artificio clericus potest sustentare se, notaui 14.q.3.in summa.

f ¶ *Interemptores.*] id est, illud secundum quod solet esse inter emptores, & sic idem repetit: & tunc sunt duæ partes, secundum quod est hic interemptores, est vna pars, "& vocat interemptores proxenetas, de quibus habes ff.de proxen.l.2.

" Interemptores sunt proxenetę.

g ¶ *Declinantes.*] scilicet clerici. Ioan.

vel agricultura [a], absque officij [b] sui duntaxat detrimento, paret †. *Item.* ¶ Clericus, qui absque corpusculi sui inæqualitate vigilijs [c] deest, stipendio priuatus [d] a excommunicetur.

a ¶ Priuatus.] *In postrema Colonien si conciliorum editione legitur,* priuetur. *Sed in vetustioribus Colonien sibus, duabus Parisien sibus, exemplaribus duobus huius concilij manuscriptis Vaticanis, & vno Sorien si regio legitur, quemadmodum apud Gratianum.*

Item ex eodem, c. 51. 53. & 48. & 50.

¶ De eodem.

CAP. IIII.

1 CLericus, quantumlibet verbo Dei eruditus, artificiolo [e] victum quærat. *Item.* ¶ 2 Omnes clerici, qui ad operandum validi sunt, & artificiola, & literas discant. Qui verò non pro emendo aliquid in nundinis, vel in foro deambulant, ab officio suo degradentur. Interemptores a [f] autem ab officio declinātes [g], vel negligentius agentes, ab officio suo remoueantur.

¶ *Caput hoc confectum est ex multis capitib. Carthaginen. quarti non suo ordine dispositis.*

a ¶ Interemptores.] *In exemplaribus concilijs etiam manuscriptis legitur*: clericum inter tentationes ab officio suo declinantem, vel negligentius agentem, ab officio suo remouendum. *Contra enim in canone 42. iubet.* clericum inter tentationes officio suo incubantem, gradibus sublimandum. *Sed ob glossam nōn est mutatum. De tentationibus*

e *Clericus.*] ¶ *Artificiolo.*] ex quali artificio clericus potest sustentare se, notaui 14.q.3.in summa.

f ¶ *Interemptores.*] id est, illud secundum quod solet esse inter emptores, & sic idem repetit: & tunc sunt duæ partes, secundum quod est hic interemptores, est vna pars, "& vocat interemptores proxenetas, de quibus habes ff.de proxen.l.2.

g ¶ *Declinantes.*] scilicet clerici. Ioan.

Cum autem.] Hęc dist. diuiditur in quatuor partes: in quarum prima dicitur, ꝙ corde Deo est cantādum, non tantùm voce: & hoc probat duab. auctoritatibus. Secunda ibi, *A quibus.* Tertia ibi, *Nunc autem.* Quarta ibi, *Quòd autem.* Ioan.de Fan.

CASVS. Proxima distinctione supra dictū est, quòd clerici debent vigilijs insistere, & conuenire ad officia celebranda. Nunc verò in hac.92. distin. ostendit Gratianus, qualiter debeant celebrare, cantando. s. magis corde quā ore. Et continet quinque articulos.

h ¶ *Cum autem.*] Ostendit magister in præcedenti dist. quòd clerici debent celebrare diuina officia in ecclesia. In hac 92. dist. ostendit magister qualiter, quia scilicet non debent vocis modulationi insistere [a]. adijcitur etiā quòd in ecclesia Romana diaconi cantare nō debent, sed verbo prædicationis vacare [b]. Postea mouet incidentem q. vtrum episcopi qui non recipiuntur in sua ecclesia, possint in alia parochia episcopale officium exercere [c].

a Vt j.e.e.i.

b Vt j.e.c.i.

3 Anſ.l.i.c. 60. Ephes.5.

c Vt j.e.9. de episcopis cum c.seq.

Antantes.] CASVS. Hoc c. diuiditur in duas partes. In prima parte ponuntur verba apostoli, vsq; ibi, *Audiant.* In secunda parte ponuntur verba Hieronymi, quibus reprehendit eos qui in ecclesia voce tantùm cantant, & non corde, & vngunt fauces & guttur, vt dulcius resonent in conspectu populi.

† al. colliniē das, vt

i ¶ *Cantantes.*] hæc sunt verba Apostoli.

k ¶ *Audiant.*] verba Hieronymi exponentis,

l ¶ *Non voce.*] tantùm. nam & voce decantandum est, vt de consecr.distin.5. non mediocriter. & ibi, psallite Deo in iubilatione." tamen magis cordis deuotione, quàm vocis iubilatione, vt 38.dist. sedulò. Vnde versus:

" Cordis deuotione magis, quā vocis iubilatione, cantandum.

Non vox, sed votum: non chordula musica, sed cor:
Non clamans, sed amans: cantat in aure Dei.

m ¶ *Liniendæ.*] vt populum delectent: nam nec ipsa veritas pronuntianda sic est, vt quis hominibus placeat. 22.q.2. primum." linire autem vt melius cantent & pronuntient, vel vti electuario, peccatum non est, si ad laudem Dei, & non gratia laudis consequendæ deliniantur. arg.32.q.4.obijciuntur. procurare.n.debent, vt clara voce nō rauca pronuntiēt, vt 21.dist. c.1.vt populus planè intelligens dicat, Amē. vt 38.dist. sedulò.

" Vocē aptare ad clarius cantandum, nō est peccatum.

n ¶ *Theatrales.*] Tragœdi sic faciebant in theatro decantando tragœdias." & dicuntur à tragos, quod est hircus, & oda, quod est laus: quia hirco remunerabantur, propter fœtidam naturam hirci.

" Tragœdi vnde dicuntur.

AB OFFICIO. CASVS. Dictum est s. quòd corde cantandum est. Nunc verò ostendit, quòd diacones ab officio cantandi sunt exempti, ne dum studeant cantilenis, ab altaris officio remoueantur. Et hic est secundus articulus.

o ¶ *Exempti.*] hoc intellige quando induti sunt in ecclesia ad cantandum Euangelium, & sic intellige sequens c.

In sancta.

DISTINCT. XCII.

1 ps *VM autem* g *ad ecclesiam venerint, corde magis, quàm voce Deo cantādum meminerint.*

Vnde Hieronymus lib. 3. coment. ad c.5. epistolæ ad Ephesios.

¶ Corde, non voce tantùm Deum laudare debemus.

CAP. I.

3 CAntantes [i], & psallentes in cordibus vestris Domino.] Audiant hæc adolescentuli: audiant [k] ij, quibus psallendi in ecclesia officium est: Deo non voce [l], sed corde cantandum: nec in tragœdorum modum guttur, & fauces dulci medicamine liniē dæ† [m] sunt, vt in ecclesia theatrales [n] moduli audiantur, & cantica, sed in timore, in opere, in scientiam scripturarum.

Ab officio autem cantandi, & psallendi diaconi inueniuntur exempti [o], *ne dum vocis modulationi studeant, altaris ministeria negligant.*

Vnde Gregorius lib.4. epist.44. seu c.88. & lib.12 post finem epistolarum in concilio ab ipso habito.

g ¶ *Declinantes.*] scilicet clerici. Ioan.

In sancta.] CASVS. In ciuitate Romana cantores assumebantur ad administrandum altari: & diaconi dum deberẽt insistere officio prædicandi, vel eleemosynarum largitioni, cantibus operam dabant, & sæpe ad iactantiam cantabant, vt à populo laudarentur, ex quo Deus stimulabatur, quod Gregorius valde reprehendit: vnde statuit, vt diaconi tantùm Euangelium dicant, alia verò officia, scilicet cantandi psalmos & lectiones p subdiaconos expleãtur, & per minores ordines in necessitate. Et dicunt quidam, quòd hoc capit. loquitur de diaconis Romanæ curię. potest tamen intelligi de alijs diaconis, qui dum ministrant altari, cantibus non debent intendere, cum duo officia simul exercere non possint.

1 Anſl.7.c. 69. Pol.l.4. titu.31.Iuo p.2.c.79.

¶Cantandi officium diaconi sibi non vsurpent.

CAP. II.

1 IN sancta Romana eccle 10
sia dudum consuetudo est valde reprehensibilis exorta, vt quidam ad sacri altaris ministerium [A] cantores eligantur, & in diaconatus ordine constituti, modulationi vocis inseruiant, quos ad prædicationis [a] officium, & eleemo 20
synarum studium vacare congruebat. Vnde fit plerunque, vt ad sacrum ministerium dũ blanda vox quæritur, quæri congrua vita negligatur: & cãtor minister Deũ moribus stimulet [b], cum populum vocibus delectat. Qua de re præsenti decreto constituo, vt in 30
hac sede [c] sacri altaris ministri cantare non debeant, solumque [d] Euangelicæ lectionis officium inter Missarum solemnia exoluant: psalmos verò, ac reliquas lectiones censeo per subdiaconos, vel si necessitas exigit, per minores or- 40
dines exhiberi. Si quis autem contra hoc decretum meũ venire tentauerit, anathema sit.

[A] ¶Ministerium.] *In impressis sequebatur*, constituti, *quæ vox expũcta est, quoniam neque in vetustis Gratiani exemplaribus: est, neque apud B. Gregorium, neque apud alios collectores, & videtur addi in glossa ad ver.* ministerium *quæ etiam glossa non est inter vetustiores.*

2 *A quibus ordinandos oporteat esse immunes; breuiter monstratum est. De quorum verò manibus ordines suscipere debeant, facilè patet. Sacerdos enim, & cuncti infra ipsum constituti ab episcopis suis debent ordinari.*

Vnde in concilio Martini Papæ legitur. 2

¶Qui non sunt ordinati ab episcopo, in pulpito non psallant, neque legant.

CAP. III.

NOn liceat in pulpito psallere [e], aut legere: nisi 70
qui ab episcopo [f] lectores sunt ordinati.

De episcopis autem, à quibus, vel in quibus locis ordinari debeant; supra definitum est.

3 ¶*Nunc autem quæritur de his, qui ordinati, à parochijs suis non recipiuntur, vel pro aliqua causa eas adire noluerint, an in alterius parochia episcopale possint officium celebrare, De hijs in concilio Martini Papæ sic statutum est.* 3

¶Sacerdotis tantùm officium gerat episcopus, quem sua parochia non recipit.

CAP. IIII.

4 SI quis [g] ordinatus episcopus [A], pro contentione [B] populi [h], aut pro aliqua [i] ratione, non pro sua culpa in parochiam, quæ ei fuerit data, non ierit: hunc oportet honorem sacerdotij tantummodo contingere [k]: ita vt de rebus ecclesiæ, in quã venit †, nihil sibi præsumat. sustineat autem, quod de eo sanctũ concilium iudicare [l] voluerit.

[A] ¶Episcopus.] *In vulgatis sequebatur:* ad parochiam cuius est electus; *quæ inducta sunt auctoritate manuscriptorum, & originalis, ac cęterorum collectorum.*

[B] ¶Contentione.] *In duobus vetustis exemplaribus Gratiani, & vno conciliorum Regis Catholici legitur,* contemptione.

Item ex concilio Antiocheno, capit. 18. 5

¶De episcopo ordinato, quem sua parochia non recipit.

CAP. V.

SI quis episcopus ordinatus ad parochiã, cuius [m] † est electus, minimè accesserit, nõ suo vitio, sed quòd eũ aut populus vetet [A] †, aut propter aliam [n] cãm, non tamen eius nis suis non recipiuntur, vel aliqua de causa illuc ire nolunt, an in alterius episcopi parochia possint episcopale officium exercere? Et respondet, quòd non, nisi inuitarentur: sed officiũ sacerdotale possunt exercere. ET est iste quartus articulus.

NVNC AVTEM. Hęc est tertia pars dist. in qua dicitur, quòd si episcopus ad parochiam ad quam ordinatus est, non potest venire: ex causa potest exercere officium suum in ecclesia presbyterali vbi prius fuerat, ita quòd nõ sit episcopo iniuriosus, in cuius parochia fuerit: & hoc probat per quinque auctoritates sanctorum patrum. Ioan. de Fan.

Si quis ordinatns.] CASVS: Aliquis ordinatus in episcopũ non poterat ire ad ecclesiam, ad quam electus erat, non sua culpa interueniente, sed propter populi contentionem, vel aliam iustam causam. Quæritũ est an in parochia alterius possit officia celebrare? Et respondet, quòd sic, tanquam sacerdos, ita tamen, vt de rebus ecclesiæ vbi diuina celebrat, nihil sua auctoritate vsurpet, sed expectet quid synodus de eo statuat. Idem est casus sequentis cap. & quod dicitur ibi, honoris, id est, honorabilis officij, idest, presbyterij.

3 Capitul. Mart. Brac. c.10.

4 Vide Pel. 11. in epist. ad Benignũ Poly.l.2.ti. 15.Bur.l.1. c.40. Iuo p. 5.c.151.

† al. conuenit.

g ¶*Si quis.*] hæc tria capitula loquuntur de eadem materia: "scilicet cum quis est ordinatus episcopus ad aliquam ecclesiam, sed non audet ire illuc propter scandalum, vel ꝓpter hostilitatem, vel quia ibi non recipitur aliqua de causa, sine culpa tamen sua, iste non debet aliquid præsumere de rebus ecclesiæ ad quam diuertit, & expectabit quousque prouideat ei synodus alibi. 7. quæstione 1. pastoris.

"Epo d3 synodus ꝓuidere qui ad ecclesiã suã non audet accedere.

5 In epist. Pela.2. Pol.ibid. Burc.l.1.c. 141. Iuo p. 1.c.150.

h ¶*Pro contentione populi.*] argumen. contra. 16. quæstione. vlti. si plures.

† al.cui.

i ¶*Aut pro aliqua.*] scilicet de iure: quia dicunt se non elegisse eum, vel dicunt quòd renuntiauit episcopatui.

† al.vitet.

k ¶*Contingere.*] ideſt, non episcopalia, nisi inuitatus sit. arg. extra de eo qui renun. epiſc. c. 1. ĩ. 7. q. 1. c. episcopi.

a& ĩ.e.c.pe. sed hoc ca. pastoralis. hoc nõ probat quia loquit in papali concessione. Arch.

l ¶*Iudicare.*] nam aliam ecclesiam si vacat debent ei conferre. 7. q. 1. pastoralis [a]. "sed & populus est excõmunicandus qui eum non recipit cum iustam causam non prætendat, nisi scandalum timeatur: sicut & ipse excommunicatur cum ad ecclesiam illam ire non vult. ĩ. eo. c. 3. Ioan.

"Excõicandus est populus suum nõ recipiẽs episcopum.

m SI quis.] ¶*Cuius est.*] ideſt, ad quam.

n SI ¶*Aliam.*] quam fortè allegat.

1 Anſl. 7. c. 69. Pol. l. 4. titu. 31. Iuo p. 2. c. 79.

"sacerdotis solius est ꝑdicare.

a ¶*Prædicationis.*] ĩ. 16. q. 1. adijcimus. contra. sed illud ex causa dictũ est propter quosdam improbos monachos hoc sibi vsurpantes, 16. q. 1. peruenit. aliàs etiam diaconi possunt prędicare. vel hoc intellige ex delegatione. "aliàs solius sacerdotis officium est prædicare. Vel prædicationem appellat lectionẽ Euangelicam.

b ¶*Stimulet.*] ideſt, exasperet contra se.

c ¶*In hac sede.*] Apostolica. ex hoc dicunt quidam hanc prohibitionem in ecclesia Romana tantùm locum habere. alij tantùm de Cardinalib. intelligunt H. verò generaliter intelligit esse prohibitũ, cum. ĩ. ad legendũ Euãgelium induti sunt, qđ patet ex illo verbo qđ ĩ. dicit, inter missarum. & causa huius constitutionis fuit honestas.

d ¶*Solumque.*] argu. quòd diaconus non nisi causa necessitatis debet legere epistolam. 25. dist. cap. 1. &c.

2 In capitulis Martini Brac. c. 45.

A QVIBVS. Hæc est secunda pars. dist. in qua dicitur, quòd nullus debet cãtare in pulpito nisi sit ordinatus. & hoc probat per cap. seq. Ioan. de Fan.

CASVS. Dictum est s. à quib. clerici debent esse immunes. Nũc verò ostendit, quòd presbyteri, & cęteri inferiores à suis episcopis debent ordinari. quod probatur seq. cap. cuius casus planus est: & est tertius articulus.

"Laici an possint ĩ ecclesia cantare.

e *NOn liceat.*] ¶*Psallere.*] argum. "pro laicis qui non cantant in pulpito, sed alibi in ecclesia.

f ¶*Qui ab episcopo.*] vel abbate. 69. dist. c. 1. vel etiam à sacerdote, vt 23. dist. psalmista. Sed aliter accipitur ibi psalmista.

DE EPISCOPIS. CASVS. Ostensum est supra à quibus, & in quibus locis episcopi sunt ordinandi. Nunc verò incidenter quæritur de episcopis ordinatis, qui à parochia

a ¶*Et honoris.*] Videtur contra ſ.prox.ca.ſed dic, honoris,i. honorabilis miniſterij: quia in veſtibus epiſcopalibus exercebit ſacerdotale officium, non epiſcopale, niſi inuitatus ſit,vt dixiſ. c.proxim.& maior reuerentia exhibebitur ei, quàm alij presbytero ſimplici.

ADDITIO. Et hoc in memoriam dignitatis,vt ff.de decur.l.vlt.

b ¶*Prouinciæ.*] quæ ſcilicet habet decē vel vndecim epiſcopos & metropolitanum. 6.q. 3.ſcitote.Laur.

S*I quis.*] CASVS. Quæſitum eſt quid debeat fieri de illis epiſcopis, qui cum in ſuis epiſcoparib. non recipiantur, per ſeditiones plebes alienas volunt vſurpare? Et reſpondet quòd ſi volunt pacificè miniſtrare in ordine presbyterij, ī quo prius erant ante quàm eſſent epiſcopi,nō ſunt repellendi. Si autem facere voluerint ſeditiones, repelli debent.ſic intelligit caſum Hug. licet Benenuen. in medio ca. aliter intelligat dicens: Si velint pacificè pmanere vt presbyteri in eccleſijs,vt prius fuerant, non abijciantur,&c.

c ¶*Si qui epiſcopi ordinati ſunt.*]ideſt,ſi qui clerici ordinati ſunt epiſcopi.

d ¶*Vbi prius.*]i.in quo loco, vel in quo ordine. " Sed nūquid prior eccleſia tenetur eos recipere? videtur quòd non.72.diſt. placuit.ar. contra. 21.q. 2.ſi quis iam tranſlatus. Ad hoc dic quòd ſi habuit corporalem poſſeſſionem per ſe, vel per aliū eius eccleſiæ ad quam modò non recipitur, non tenetur prior eccleſia eum recipere,licet nōdum eius beneficiū ſit collatum. Si nō habuit poſſeſſionem [a], tenetur: licet iam alijs conceſſa fuerint eius beneficia,vt ext. de elect. cū in cūctis.7.q.1. eos. C. de rep.hær.l.vltim. Per alium dixi: quia idem eſt ac ſi per ſe. extra de prēben.accedens.argum.3.q.1.cap.1.in §.1.Ioan.hæc gl.non adaptatur ad textum.B.

e ¶*Non abijciantur.*] Argu.quòd non debet electus in alia prouincia priuari bñficio priore ante quàm trāsferat ad aliā.

f ¶*Dignitate.*]Sed nunquid eſt clericus huius epiſcopi? Diſtingue: quia ſi non vult renuntiare epiſcopatui, ad qnē electus eſt, non erit clericus eius: remanebit tn ei prius beneficium,quod ius conſeruauit ei.Si verò renuntiauit,eius clericus erit,& ab eo iudicabitur.ext.de renun.ad ſupplicationem niſi in criminali cā: tamen non pōt eum deponere in memoriam priſtinæ dignitatis.ff.de decū.l.vlt. Quod ergo dicit,auferatur honor, dic quòd per Papam:arg.C.vbi ſena.vel clarif. l.vlt.circa medium. Ratione aūt delicti poterit eum excōicare ſi exceſſerit in ſua diœceſi,licet nō abrenuntiet epatui: qa & poſſet quēlibet archiepiſcopū non ſuū.ar.6.q.3. placuit.ff. de of.preſid.preſes. Hoc tn tene,quòd ſine licentia Papę nō abrenuntiabit extr.de tranſla.epiſcop. inter corporalia.Laur.

S*I quis epiſcopus.*]CASVS. Dicitur hic, quòd ſi quis epūs negligit ire ad eccleſiā ſuam, debet cōione priuari donec coactus vadat, vel donec ſynodus aliquid decreuerit de ipſo.

g ¶*Impoſitionem.*] i. ordinem epiſcopalem.

h ¶*Nec acquieuerit.*] intra tres mēſes.ĵ.100. di. quoniam ſponſa. tn intra duos menſes, &c. ext.de conu.coniug.ex publico.Ioan.

2 Pol.l.2.ti. 12. Bur.l.1. c.7. Iuo pa. 5.c.148.

S*I quis epiſcopus.*] Quæſitum eſt quid debeat fieri de epiſcopo, qui cum nō habeat eccleſiam propriā, ſurripit ſine concilio metropolitani vacātē epatum? Et reſp, quòd debet abijci: etiam ſi populus quem ſeduxit, velit ipſum habere.

i ¶*Epiſcopus vacans.*] i.vacans epiſcopatu,vel epatū nō habēs. " ſicut dicit mulier vacās quæ virū non habet. ff.ad l. Iul.de vi publ.qui cœtu. §. qui vacantem.Io.

" Mulier vacans eſt q virū ñ habet.

k ¶*Irruerit.*]" Sed qd ſi iſte ītruſus aliqua cō tulerit ipſi eccleſiæ? Tenet̄ ei eccleſia reſtituere, ſicut de ſimoniaco. ext.de ſimo. veniens.& qa nihil deperit eccleſię,54.di.generalis.Sed ſi bene promotus eſſet, eccleſia non teneretur ei reſtituere: & ideo bonus deterioris eſt conditionis quā malus.Io. Sed contra ext. de ſim. de hoc.Sol.in ſimoniaco dicunt quidam,qp nihil debet ei reſtitui: & quod dicit illa decr.veniens. diſpenſatio fuit. Alij dicūt qp pp delictū abbatis & monachorū hoc contingit. Tan.dicit quòd clerico in ſeculo remanenti nil reſtituitur: ſecus ſi ad religionem tranſit,vt 27. q.1.ſi quis rapuerit.De clerico autem ſeculari qui remouetur ab eccleſia, quid iuris ſit ſi aliqua contulit [b]. no. extra de cler.coniu. qđ à te.B.

" Intruſus an recipiat q̄ eccleſiæ contulit.

b In ipſo introitu.

l ¶*Deſideret.*] Argu. quòd quę malo ſunt in choata principio,non conualeſcunt, quamuis ad eum caſum deueniant,à quo rectè poſſent incipi,vt 7.quæſtio. 1. epiſcopum. extra de elect. auditis [c]. Argum. contra extra de iure pat. cura paſtoralis. extra de conuer. coniug. placet. Ioan. Dic,quod ipſo iure nullum eſt,non cōualeſcit.aliàs ſecus [d]. extra de elect. auditis. & c. quod ſicut. B. Item argum. quòd nō valet electio concors,niſi canonica ſit. 18.q.2. ſi quis abbas.63.diſt.cap.1.

c Cōc. text. aut. vt iu.ſi. quoq. ſuſ.§. cogitatio. coll.2.

d Dic vt dixi 63.di. Salonitane. Archid.

m ¶*Et perfectum.*] Et nota quòd concilium dicitur perfectum,licet non adſit primas,vt 18.diſt.c.1.

QVOD AVTEM. Hæc eſt quarta pars diſt.in qua dicit. quòd omnis ſacerdos cōpellatur intereſſe officijs.Io. de Fan.

CASVS. Supra in c.clericus victum.diſt.91.dictū eſt quòd clerici debent excōmunicari qui vigilijs ſe ſubtrahunt,& artificijs ſe applicant. Nūc autem dicit illud eſſe intelligendū de illis

---

ſitio perpetratam, hic & honoris [a] ſit, & miniſterij particeps: dummodo rebus eccleſiæ, vbi miniſtrare cognoſcitur, in nullo moleſtus exiſtat. Quem etiam obſeruare conuenit, quidquid ſynodus perfecta c prouinciæ [b] iudicando decreuerit.

A ¶Vetet.] διὰ τὴν τοῦλαοῦ παράτησιν, eo quòd populus recuſet.

B ¶Obſeruare.] ἐκδέχεσθαι: ideſt: expectare & ſuſcipere.

C ¶Perfecta.] *Antea legebatur:* perfectę. *Reſtituta eſt vera lectio ex originali, & Burchardo, & Iuone. Quid autem ſit ſynodus, quæ hic perfecta, & in paulò poſt ſequentibus capitibus integra dicitur, exponitur infrà ea.c.ſi quis epiſcopus.3.*

Item ex cōcilio Ancyrano, c.18.

¶A ſua parochia non recepti alijs moleſtiam non inferant.

CAP. VI.

1 SI qui epiſcopi ordinati ſunt [c], nec recepti ab alia † parochia, in qua fuerāt denominati, voluerintque alias occupare parochias, & vim pręſulibus earum inferre, ſeditiones aduerſus eos excitando: hos abijci † placuit. Quòd ſi voluerint in presbyterij ordine, vbi prius [d] fuerant vt presbyteri reſidere: nō abijciantur [e] à propria dignitate [f]. Si autem ſeditiones cōmouent ibidem cōſtitutis epiſcopis, presbyterij quoque honor talibus auferatur, fiātque damnatione † notabiles.

Item ex concilio Antiocheno, capit. 17.

¶Cōmunione priuetur epiſcopus, qui ſibi cōmiſſam eccleſiam adire neglexerit.

CAP. VII.

iij 2 SI quis epiſcopus per manus impoſitionē [g] epiſcopatum acceperit, & A ſibi commiſſum miniſterium ſubire neglexerit,nec acquieuerit [h] ire ad eccleſiam ſibi commiſſam: hunc oportet cō munione priuari,donec ſuſceperit coactus officium, aut certè de eo aliquid integra decreuerit eiuſdem prouinciæ ſynodus ſacerdotum.

A ¶Et ſibi.] *Ita etiā Burchardus, & Iuo. Sed in verſione Dionyſij, quam in cęteris partibus referunt, legitur:* & præeſſe populo conſtitutus miniſterium ſubire,&c. *quod ad verbum de græco expreſſum eſt.*

Item ex eodem, cap.16.

¶Sine concilio integri ordinis vacantem epiſcopus vacans eccleſiam non adeat.

CAP. VIII.

iiij 3 SI quis epiſcopus [i] vacans in eccleſiam nō habentem epiſcopum ſurripiens populos ſine concilio integri ordinis irruerit [k], etiam ſi populus, quem ſeduxit, deſideret [l] illum: alienum eum ab eccleſia eſſe oportet. Integrum autem, & perfectum [m] concilium dicimus illud, cui metropolitanus A epiſcopus interfuit.

¶*Hæc verſio, quam & Gratianus, & Burchardus, & Iuo ſequuntur, eadem ferè eſt atque illa Martini Bracharenſis, Dionyſiana verò longè magis accedit ad verba græca.*

A ¶Metropolitanus.] *Addendum eſt,* Metropolitanus etiam. *Sic enim græcè:* καὶ ὁ τῆς μητροπόλεως.

---

† ἐκκηρύκτους, id eſt, abdicatos.

a ſ.pacificā, vel per eum ſtetit quominus eam habuerit,extra lib.6.de præb. licet epūs. Arch.

1 Poly.ibid. Burca.l.1.c. 36. Iuo p.5. c.147.

† aliàs, illa.

" ꝑlatus an ſit recipiendus, q ad eccleſiā dimiſſam reddit.

† ἀφορίζεσθαι, id eſt, ſegregari.

illis qui frequenter ab episcopis commoniti nolunt obedire: qđ probat sequenti c. Et est iste quintus articulus huius dist.

Si quis presbyter.]C A S V S. Dicit in hoc c. qđ si quis clericus noluerit diuinis officijs admonit⁹ ĩteresse, deponi dẽt.

a ¶*Deputatus.*]Per hanc literã dicunt quidam illũ teneri ad hoc tm̃ qui alicui ecclesiæ intitulatus est: aliàs nõ, ẽt si ordinatus sit ad titulũ suæ possessionis. ext. đ p̃b. eps. Tu dic eũ & quẽlibet clericũ teneri ad hoc, licet nõ teneatur specialiter ad hanc, vel illã ecclesiã. sic subaudi extra de reg. super eo.

15. dis. 91. c. clericus victum.

2 In cap. M. Braca. c. 64. ex. Tol. j. capit. 5.

b ¶*Matutinis.*]" Matutina dicunt officia q̃ celebrant à mane vsque [a] ad nonã, vespertina à nona vsq; ad noctẽ. 11. q. 3. si quis episcopus in concilio.

" officia matutina & vespertina.

a Exclusiue tenetur, secundũ. Hu.

ADDITIO. Sed aliter ibi exponitur scđm Lau. vt ibi dicã. Arch.

c ¶*Conuenerit.*]Nam ex p̃cepto tenent clerici ad horas. extra de cele. mis. dolentes. in fi. ibi videas Arch.

d ¶*Castigatus.*]" Nota q̃ p̃ prima offensa nõ est quis puniendus, vt 74. di. honoratus. & ex. de off. cust. c. 1

† al. sacrificium.

" Offensa prima dz eé impunita.

Bedientiã.] In hac di, incipit 7. pars tractatus distinctionũ. Et hęc dis. diuidit in septẽ partes: in quarũ prima tractat de obediẽtia q̃ debẽt oẽs catholici ecclesię Romanę capiti suo. & hoc probat quatuor auctoritatib. Scđa ibi, *Reliqui.* Tertia ibi, *Vt igit ex p̃missis.* Quarta ibi, *Cõpagis.* Quinta ibi, *Diaconi.* Sexta ibi, *Hoc capitulo.* Septima ibi, *Hoc aũt.* Ioan. de Fan.

† al. ex ordine.

CASVS. Supra ostẽsum est in quib. locis p̃lati debeant ordinari, sed qa prelatura contẽptibilis est sine obediẽtia minorũ: ideo ĩ hac 96. di. ostendit, qđ minores gradatim debẽt maiorib. reuerentiã exhibere: & primò docet q̃ Papę omnes subiecti sunt generaliter, intantum vt nulli liceat ei communicare cui ipse Papa pro suis malis actibus non communicat.

3 Clem. ep. 1. Anacl. ep. 1. Alex. epi. 1. Fabiẽ. ep. 1. Conc. Vasen. 1. c. 6. 2. q. 3. c. 15. Iuo p. 14. c. 22. Ansl. l. 1. c. 6. Pol. l. 1. tit. 16.

e ¶*Obedientiam.*]Hic intitulatur 83. dist. in qua ostendit magister hactenus qualiter & à quibus, & in quib. locis clerici & prelati debent ordinari: sed quia dignitas prelatorũ sine obedientia contẽptibilis est: ideo ostẽdit hic de obedientia, quã debent inferiores superioribus. Et primò de obediẽtia quę debetur Papæ. Secundò de obedientia quã debent minores maiorib. rõe ordinis: postea de obedienaia q̃ subditi clerici dãt epis suis. ostendit ẽt differetiã inter presbyteros & diaconos, qñque loquens cõtra istos, qñque contra illos. ad vltimũ ostẽdit presbyteros maiores esse diaconis. " No. aũt qđ obedientia consistit in tribus. in reuerentia exhibenda, in mãdato suscipiendo, in iudicio subeũdo. Reuerẽtiã dẽt minor vt assurgat maiori, & cedat ei primũ locũ in sedẽdo & eundo, nisi minori maior administratio commissa sit. vñ archipresbyter, vel presbyter archidiacono dẽt reuerentiã, licet ordine maior sit,

" Obedientia in tribus consistit.

ratione maioris administrationis. 25. di. c. 1. hac consideratione qñque presbyter tenetur obedire diacono prælato. In mãdato aũt & iudicio nemo tenetur obedire, nisi ei qui hẽt administrationem, vel iurisdictionẽ super eũ, & nisi ab eo absoluatur per appellationẽ, vel recusationem, vel si ei controuersiã [b] moueat, vel si prælatus deponat. 8. q. 4. in summa. & ca. nonne. L. f ¶*Clementis.*]in p̃sbyterũ. nã Petro viuente non fuit Clemens Papa. 8. q. 1. si Petrus.

b id ẽ, si moueatur qõ ĩter prælatũ & clericum suũ. 11. q. 1. de persona. ext. de fo. cõpe. si qs contra. Arch.

ADDITIO. Ad hoc 14. q. 6. c. ali⁹. & c. sc. Ar.

Si inimicus est.]CASVS. Petrus apostolus cũ instituit sibi Clemẽtẽ successorẽ, docuit populos & oẽs subiectos vt nulli cõicarent cui viderẽt Clemẽtẽ p̃ suis actibus non cõicare: sed recederẽt ab eo sine aliqua cõtione, quãuis eis à Clemente nõ dicat: ad hoc vt ille peccator erubescat, & citiº ad obedientiã reuertat & petat reconciliari. Si quis verò cõtrafecerit, hostis est ecclesiæ: & est nequior hostis, quã illi qui sunt foris.

† al. hr̃ al. gratia reparare.

g ¶*Si inimicus ẽ.*]inimicus dicit hic quo ad opinionẽ excõicati: sicut iudex dicit crudelis latroni. 23. q. 5. non est crudelis. " aliàs Papa neminẽ debet habere odio: imo pacẽ cũ oĩbus habebit. 11. q. 3. inter verba. Vel inimicus ẽ actibº, vt 86. di. odio.

" Papa neminẽ odio habeat.

h ¶*Nolite.*]sic 7. q. 1. scire. 11. q. 3. quib. ep̃i. Arg. cõtra. 6. q. 2. si tm̃. sed ibi solutum est.

i ¶*Expectare.*] Ergo denũtiatio nõ est expectãda. ext. de sen. exc. cũ nõ ab homine. " tm̃ sola fama semper nõ sufficit ad hoc vt quis vitandus sit, vt ext. de excess. præl. inter. licet sit arg. cõtra ext. de ele. venerabilẽ. " Sed qd si Papa cõicat excõicato? Non incidit ideo in canonẽ, quia Papa non ligatur à canone, vt ext. de ele. innotuit. ff. de recep. l. pe. Nec eoipso eũ absoluit: arg. ext. de sen. exc. cũ desideres. Si tm̃ ei cõicaret intendẽdo eũ absoluere facto, ẽt si nõ verbo, habendus est pro absoluto: cũ princeps sola voluntate libertatẽ concedat. ff. de manumis. apud. & facit ad hoc ext. de sen. ex. si aliqñ. ext. de priui. cũ olim. C. de fideicom. libe. l. si voluntate.

" Fama sola ñ sufficit vt excõicatus vitari dẽat.

" Papa cõicãs excõicato, ñ incidit in excõicationẽ, nec eũ absoluit.

k ¶*Dicat.*] non enim debet certiorari qui non ignorauit. ff. de act. emp. l. 1.

l ¶*Nolite.*]" Nã eoipso qs suspectus est, qđ inimicorũ est amicus. arg. 3. q. 5. c. 3. & ob hoc filius matrẽ exhęredat. C. de inoff. testa. l. liberi. Et est simile extra de accus. cum oporteat.

" Inimicorũ amicº est suspectus.

m ¶*Non loquitur.*]hoc verũ est in hoc casu, si qui s. excõicati sunt: secus si pp priuatum odium alicui non loqueretur.

n ¶*Qui exterminare.*]j. 24. q. 1. quoniam vetus.

o ¶*Hostis.*] Vnde Boetius: " Nulla pestis efficacior est ad nocendum, quàm familiaris inimicus. arg. C. de dolo. l. lata. vnde: Non est deterior hostis quàm fictus amicus. Non odiũ grauius, quàm simulatus amor. vnde illud etiam: Mus in pera. &c. arg. 13. q. 1. §. item præcepit. sim. est 12 q. 1. certè. Ioan.

" familiares inimici sũt pestiferi.

DISTINCT. XCIII.

CAP. IX.

v SI quis presbyter, aut diaconus, vel quilibet clericus ecclesiæ deputatus [a] si intra ciuitatẽ fuerit, aut in quolibet loco, in quo ecclesia est, & ad quotidianum psallendi officiũ † matutinis [b], vel vesperti nis horis ad ecclesiam non cõuenerit [c], deponatur à clero: si tamen castigatus [d] veniam ab episcopo per satisfactionẽ noluerit promereri.

¶Cui pro actibus suis Apostolicus inimicatur, communicare non debemus.

CAP. I.

3 SI inimicus est [g] iste Clemens alicui pro actibus

p 3 1 *Bedientiam* [e] *autem inferiores ordines* † *superioribus debẽt. Summo enim Pontifici ea debetur ab omnibus obediẽtia, vt nulli liceat ei communicare, cui pro actibus suis inimicus ipse extiterit: nec in ecclesia esse poterit, qui eius cathedram deserit. Vnde Beatus Apostolorum princeps Petrus in ordinatione Clementis* [f] *populum alloquens inter cętera ait.*

¶Cui pro actibus suis Apostolicus inimicatur, communicare non debemus.

A ¶Ideoque.]*Hinc vsque ad finem sunt in Fabiani tantummodo epistola. Quamobrem ex ipso potißimùm videtur Gratianus cætera, etiam sumpsiße.*

Item Gregorius lib. 5. epist. 16. seu cap. 126.

¶A nullo debet suscipi, quem Romana depellit ecclesia.

Iratus valde sum.] Casvs. Gregorius excommunicauit Maximum archiepiscopum Salonitan. qui fuerat simoniacè ordinatus, à cuius cõmunione nullus se remouit, niti episcopus Paulinus, & Honoratus eius ecclesiæ archidiaconus. vnde Gregorius omnes aliós reprehendit: quia quem Apostolica sedes repellit, omnes debent habere repulsum, donec ab illatis criminib. mundetur. Seq. c. patet.

i Ans. libr. 12. c. 11.

a ¶ *Clero.*] & ita quilibet episcopus suffraganeus est de clero metropolitani. ar. ext. de post. præl. bonæ. arg. 86. dist. si quid verò. Fortè iste fuerat canonicus, & ad hoc retinebat ibi præbendam.

« q̃d vix fit, fieri dicitur.

b ¶ *Vix.*] "quod ergo vix fit, tamen fit. ff. de iudic. vix. 19. distin. in memoriam. arg. contra. ff. ad Velleian. tutor. quia ibi dicitur vix fieri, vt quis pro se apud eundẽ intercedat, & ita vix. i. nunquam. sic 2. q. 6. §. biduu. vers. si aduersus.

c ¶ *Ordinibus.*] arg. q̃ eis qui multitudinẽ nõ sequuntur, vt 7. q. 1. de niq;." & quòd consuetudo non excusat à delicto, vel pœna. arg. 2. q. 1. multi. s. dist. 23. in nomine. arg. contra s. dist. 19. in canonicis.

« Multitudo nõ excusat à delicto.

d ¶ *Filij.*] qui ergo priuati sunt a sacramentis filij sunt ecclesiæ: quia sunt episcopi, sc. filij, "cum certum est, q̃ qui non est cum episcopo, extra ecclesiam est, arg. 7. q. 1. scire. Vel dic, qd iam erant absoluti, vel quia causa humilitatis hoc dixit. 2. q. 7. nos si incompetenter.

« Extra ecclesiam est, qui cũ epõ non est.

2 Iuo par. 5. c. 361.

† al. quem.

Qui cathedram epi scopi.] Casvs. Dictum est s. q̃ omnes debẽt obedire Papę. Nũc autem dicit, q̃ epi qui subsunt Papæ immediatè, hanc ei reuerẽtiã debent, vt singulis annis curiam visitent. & hoc probatur seq. c.

Iuxta.] Casvs. Dicitur hic, q̃ epi qui subsunt Ro. eccl. nullo mediãte, si vicini sunt, quolibet anno sedem Apostolicam visitent per se vel per alium. Si verò sunt remoti, faciant sicut in chirographo suo continetur. Et quicúq; hoc contẽpserit, nisi sit valetudine impeditus, canonicis regulis subiacebit.

e ¶ *Iuxta*] hoc cap. loquitur de eis qui subsunt Dño Papæ nullo medio.

Leo epi. 4. c. 7. Pol. l. 4. c. 25. Ans. l. 6. c. 164.

f ¶ *Propinqui sunt.*] q̃ scilicet in eadem prouincia sunt, illos vocat

CAP. II.

1 MIratus valde sum, quia in tanto Salonitanę ecclesiæ clero [a], vel populo, vix [b] duo ex sacris ordinibus [c] inuẽti sunt, frater scilicet, & coëpiscopus noster Paulinus, & dilectissimus filius meus Honoratus archidiaconus eiusdem ecclesiæ, qui communicare Maximo sacerdotium rapienti, minimè consentirent, & se Christianos esse cognoscerent. Debuistis enim filij [d] charissimi, pensare ordines vestros, & quẽ sedes Apostolica repellebat, repulsum cognoscere, vt prius si posset, ab illatis criminibus mundaretur: & tunc ei vestra dilectio communicaret, ne particeps obligationis eius existeret.

Itẽ Cyprian⁹ de vnitate ecclesiæ.

¶ Non est in ecclesia, qui cathedram Petri non sequitur.

CAP. III.

2 QVi cathedram Petri, super quam † fundata est ecclesia deserit: in ecclesia se esse non confidat.

¶ *Apud Cipriánum Romæ impressum hæc leguntur:* Hanc ecclesiæ vnitatem qui non tenet, tenere se fidem credit? Qui ecclesiæ renititur, & resistit, in ecclesia se esse cõfidit? *Verùm in vaticana bibliotheca, præter octo integra Cypriani exemplaria, est etiam aliud, in quo tantùm opuscula quædam continentur, & inter ea hic tractatus. Atque in eo codice, itemque in altero integro monasterij Sancti Saluatoris Bononiæ sunt verba hæc, quæ à Gratiano, & Iuone afferuntur. Ac sanè paulò ante Cyprianus hanc ipsam Petri cathedram esse ostenderat, vnde vnitas ecclesiæ penderet.*

Episcopi verò, qui Apostolicæ ordinationi subiacent, etiam hanc reuerentiã debent, vt sese singulis annis, Apostolorum liminibus repræsentent. Vnde Anacletus, & Zacharias Papa.

¶ Singulis annis Apostolorum limina visitent episcopi, qui ordinationibus Apostolicis subiacent.

CAP. IIII.

3 IVxta [e] sanctorum Patrum, & canonum instituta omnes episcopi, qui huius Apostolicæ sedis ordinationi subiacent, qui propinqui [f] sunt annuè circa † Idus Maij sanctorũ principum Apostolorum Petri, & Pauli liminibus præsententur [g], omni occasione sepposita: Qui verò de longinquo [h], iuxta [i] chirographũ [k] suum impleant. Qui autem huius constitutionis contemptor extiterit, præterquã si ęgritudine fuerit detentus: sciat se canonicis [l] subiacere sententijs.

¶ *Hic est canon quartus synodi Romæ habitæ sub Zacharia Papa, quæ extat in bibliotheca vaticana, ex qua nonnulla sunt hoc capite emendata.*

2 *Reliqui verò in ecclesia minores semper debent màioribus subesse, sicut in synodo Romana S. Syluestri, c. 7. legitur.*

¶ Minores maioribus obedientiam exhibeant.

CAP. V.

4 A Subdiacono [5] vsque ad lectores [m] omnes subditi sint diacono Cardinali vrbis Romæ in ecclesia repræsentantes ei honorem [n]. Porrò Pontifici presbyter, presbytero diaconus, diacono subdiaconus, subdiacono accolythus acolytho exorcista, exorcistæ lector, lectori ostiarius, ostiario abbas [A o], abbati monachus in omni loco repręsentent obsequium siue in publico, siue in gremio [P] ecclesiæ.

¶ *Caput hoc & apud Gratianum, & in ipsius synodi editionibus videtur valde mendosum: Burchardus & Iuo sic habent.* A subdiacono vsque ad lectorem, omnes subditi sint diacono Cardinali vrbis Romę, in ecclesia honorem repræsentantes tantùm. Pontifici verò presbyter, diaconus, subdiaconus, acolythus, exorcista, lector, abbas, monachus in omni loco repræsentent obsequium, siue in publico, siue in gremio ecclesiæ. *Verùm ob magnam codicum varietatem, & propter glossas, ac doctorum dicta nihil ferè in textu mutatum est.*

A ¶ Abbas.] *De abbate, & monacho in synodi editionibus nulla mentio est.*

Item ex epist. 1. Clementis ad Iacobum fratrem Domini. 5

lex præsentes. C. de præscrip. 10. an. l. vlt.

Additio. Ad hoc extra de maio. & obe. humilis. vbi de hoc.

g ¶ *Præsentẽtur.*] per se vel per alios. extra de iureiu. ego N.

h ¶ *De longinquo.*] argu. ratione loci permittitur quod aliàs non permittitur. arg. 24. q. 1. pudenda. s. dist. 63. cum longè. s. dist. 29. c. 1. & 2. s. dist. 4. erit. s. dist. 63. c. j. & 2. Et dic de longinquo, vt sunt vltra Italiam constituti, vt ex. de elect. nihil est quod ecclesiæ. « Vel remotos vocat vltra duas dietas, vt extra de rescr. nonnulli.

† al. Idibus Maij.

« Remoti q̃ dicuntur.

i ¶ *Iuxta.*] ar." q̃ expediri per alios sufficit qd iustè impeditus per se facere non potest. 28. dist. episcopus.

« impeditus q̃ aliũ expedire p̃t officium suum.

k ¶ *Chirographum.*] extra de electio. significasti. in parte decisa. s. 65. dis. si quis. 5. q. 3 si ęgrotans.

l ¶ *Canonicis.*] s. dist. 18. si quis episcoporũ.

RELIQVI. Hæc est 2. pars huius distinct. in qua dicitur, q̃ omnes minores in ordine, vel dignitate debent suis maioribus reuerẽtiam præstare, & hoc probat per 7. auct.

Casvs. Dictum est s. qualiter omnes debent obedire Papæ. Nunc autem dicit Grat. q̃ in ecclesia ab ostiario vsq; ad epm gradatim minor debet obedire superiori. quod probat per seq. c.

4 Bur. l. 2. c. 224. Iuo; 6. cap. 299. Ans. l. 7. ca. 66.

A *Subdiacono.*] Casvs. dicitur hic, quòd à subdiacono vsque ad lectores debent omnes obedire Cardinali diacono, deinde Põtifici presbyter, presbytero diaconus, &c.

5 No. ex isto text. q̃ hæc dictio, à, excludit. simi. text. hẽs l. l. rõne. §. fi. ff. de act. emp.

m ¶ *Ad lectores.*] hic nomine lectorum omnes inferiores ordines comprehendit.

n ¶ *Honorem.*] rõne ordinis. hæc est enim iustitia, vt minor seruiat maiori. 33. q. vl. est ordo. nisi minor in administratione maioris sit. 95. di. c. 1. vel nisi obtineat locũ superioris, j. eo. c. vlti.

o ¶ *Abbas.*] "loquit secũdũ ea tpa cũ monachi non erant clerici, vt j. 16. q. 1. generaliter." Vel fortè quilibet clericus dignior est quolibet monacho. argu. 16. q. 1. alia est causa. & c. legi. hodie maior honor debetur abbatib. quàm alijs clericis. arg. ext. de æta. & quali. c. 1. 69. distin. c. 1.

« Monachi. olim nõ erãt clerici.

« Clericus secularis est dignior monacho.

p ¶ *Siue in gremio.*] ar. contra 95. di. eps. 2. Nã ibi dicitur, quòd in domo collega debet esse, prælatus in ecclesia.

5 Et l. 2. consti. c. 48.

Diaconi.

Diaconi.] CASVS. Dicitur hic, quòd diaconi velut oculi episcopi debent omnia considerare, & si viderint aliqua corrigenda, significent episcopo. & per hoc ostenditur, quòd debent episcopo obedire.

a ¶ *Oculi.*] Et not. quòd loco diaconorum succesſerũt archidiaconi, "qui dicunt oculi epi, qui perlustrant. alia causa habetur j. eo. diaconi.

" Archidiaconi sũt oculi episcopi.

b ¶ *Oberrantes.*] Sunt & alij oculi circumlustrantes synodales testes. 35. q. 6. episcopus in synodo. Vel ibi loquit de excessibus laicorũ, hic clericorũ. H.

c ¶ *Præcipitio.*] ergo nõ tantũ tenetur quis denuntiare iam commissum crimen, sed ẽt committendum. quod verum est. 22. q. 5. hoc videtur. arg. ext. de cogn. spi. tua. de consecr. distinct. 2. cum omne crimen.

Sacerdotes verò.] CASVS. Probat Clemẽs in hoc c. quòd reuerentia est sacerdotibus exhibenda, & hoc probat auctoritate Petri dicentis: Vos estis sal terræ. & auctoritate Domini dicentis: Beati estis, &c.

d ¶ *Sal terræ.*] in omnibus enim operibus nostris sal offerre debem⁹. de consecr. distin. 4. sal. & per sal sapiẽtia intelligitur. 43. di. sit rector.

1 Ansel. l. 7. c. 67.

e ¶ *Maledixerint.*] nõ qnòd ex maledictione benedictionẽ quis consequatur, sed ex patientia quam sustinet. 11. q. 3. qui iustus. L.

Matth. 5.

Nulla.] CASVS. Quæsitum fuit qd debeat fieri de illis clericis, qui sub nullius episcopi disciplina gubernantur? Et respon. quòd debent à suo officio remoueri. tales em̃ acephali dñr: qui verò suis maioribus rectè obediũt, donum consequuntur à Deo. Seq. c. patet.

2 Concord. conc. Mogũt. sub Carolo, c. 22.

3 Bure. l. 2. ca. 226. Iuo p. 6 c. 301.

f ¶ *Nulla.*] ij. 18. q. 2. abbatibus.

g ¶ *Acephalos.*] priui legiati tamen qui Papæ subsunt, non sunt acephali: quia Papa episcopus eorũ est, arg. extra de priuil. recepimus tales sicut excõicatos dẽt quilibet excludere de ecclesia sua. ex. de paro. & al pa. cap. 2. Et est hic ar. pro prælatis: & " quòd ẽt eremitæ subsunt episcopo, in cuius territorio sunt, vt 16. quæst. prima qui verè. Ioan.

2 Adde qd̃ acephali dicunt illi qui sunt sine capite, vt hic. conco. gl. in aut. de ap. §. generalem. col. 4.

" Eremitæ subsint epo.

h ¶ *Ille proculdubio scandalizatur.*] ideſt scandalizat Deum. 8. quæst. 1. qui vos. Ioan.

ADDITIO. Ad idem 3. q. 1. nulli. 5. 21. dist. in nouo. Arch.

Diaconi.] CASVS. Præcipit Euaristus. vt in qualibet ciuitate sint septẽ diaconi, qui custodiant epm̃ à malis hominibus, ne prædicatio eius impediatur, & ne ipse despiciatur. Seq. cap. patet.

i ¶ *Diaconi.*] "hoc c. loquitur de episcopali ecclesia, vbi debent esse septem diaconi, vt d̃ consecr. dist. 1. episcopus Deo. Et vbi facultates suppetunt, vt 7. q. 1. illud.

" Diaconi 7. dñt esse i ecclesia episcopali.

k ¶ *Ne ipse episcopus.*] quoquo modo infestetur, aut lædatur ab istis insidiatoribus id est, hæreticis, vel ita, ne quoquo modo offendatur ab illis, aut lædat̃ à suis clericis per oppressionem. Et ideo debent ei astare, & ab eo auertere huiusmodi oppressiones.

4 Iuo pa. 6. c. 245.

l ¶ *Aut verba.*] hęc est secunda causa huius cõstitutionis.

m *Detrahendo.*] timore hæreticorum [b] scili cet subticendo.

b Quia fortè timore hęreticorũ nõ audet solus p̃dicare. & hæc expositio cõgruit illi lr̃æ, quæ habet polluantur, aut despiciant.

n ¶ *Redoleat.*] i exeat in publicum ex frequẽti ardore.

o ¶ *Cum voluntate.*] j. de consec. dist. 2. reuera. Ioan.

p *Diaconi.*] *Actuũ.*] 6. vbi agitur de septem diaconibus ordinatis ab Apostolis. Ioan.

5 Pol. l. 2. ti. 38. Ansl. l. 7. c. 69.

VT IGITVR EX PRÆMISSIS. Hæc est tertia pars huius distinctio. in qua dicitur quòd diaconi debent subdere se presbyteris & non præferre. & hoc probat per ix. auctoritates. Ioan. de Fan.

† abest ab Orig.

CASVS. Supra in c. à subdiacono. dictum est quòd sicut presbyteri obedire debent episcopis, sic diaconi presbyteris. Sed quia diaconi non solùm volebant adæquari presbyteris, sed etiam præferri: ideo vt eorum superbia opprimatur, statutum fuit, vt sacerdotibus dignam reuerentiam exhibeant, & sibi nihil vsurpent.

6 Ex prisca versione. Ordo Ro. ca. 9. Conc. Aqsg. c. 64.

7 Burc. li. 2. c. 219. Iuo par. 6. c. 294. & 295.

q ¶ *Ex præmißis.*] Ab isto loco incipit magister altercationem suam inter presbyteros & diacones. Et primò allegat pro presbyteris, quòd diaconi debent eis subesse, vsq; ad illud c. diaconi. post in illo c. diaconi. allegat pro diaconis. vb timò in c. legimus. dabit sententiam contra diaconos. H.

Act. 7.

CAP. VI.

¶ Quod sit officium diaconorum.

DIaconi ecclesię tanquam oculi [a] sint episcopi, oberrantes [b] & circumlustrantes cum verecũdia actus totius ecclesiæ, & perscrutantes diligẽtius, si quem videant vicinum fieri præcipitio [c], & proximũ esse peccato, vt referant hæc ad episcopũ. *& infrà* [B]. ¶ Sed & de peregrinis similiter episcopo suggerant refouendis, & cętera his similia, quæ ad cultum ecclesiæ, & disciplinam eius pertinent, diaconis curæ sint.

B ¶ Et infra.] *Sic legitur in plerisq; manuscriptis. In vulgatis legebatur: & ita. alia verò nonnulla verba restituta sunt ex originali.*

Item ex eodem, eadem epistola.

¶ De eodem.

CAP. VII.

1 SAcerdotes verò beatus Petrus sal terræ [d], & mũdi lumẽ docens, p̃cepit in splẽdore bonorum operum patrẽ glorificare Deum: de quibus Dominus ait [Beati estis, cum maledixerint [e] vobis homines, & rel.] & iterum [vos estis sal terræ.]

Item ex concilio Parisiensi. [2]

¶ Hi non sunt habendi clerici, qui episcopali prouidentia nõ gubernantur.

CAP. VIII.

3 NVlla [f] ratione clerici, aut sacerdotes habendi sunt, qui sub nullius episcopi disciplina, & prouidentia gubernantur. Tales enim acephalos [g], ideſt sine capite, prisca ecclesiæ consuetudo nominauit.

Item ex epist. 3. Clementis.

¶ De eodem.

CAP. IX.

QVi suis episcopis nõ obediunt, indubitanter rei, & reprobi existunt. Porrò ipsi à Deo donum summi muneris consequuntur, qui per iustitiæ, & præceptorum eius semitas incedentes, doctoribus suis, qui rectè episcopi intelliguntur, libenter obediunt.

Item Anacletus epist. 1.

¶ Illi in Deum scandalizantur, qui suo non obediunt episcopo.

CAP. X.

4 ILle proculdubio scandalizatur [h] in Deum, qui rectè non docet, & qui eius scandalizat episcopum, vel sacerdotem.

Item Euaristus ad episcopos Africanos, epist. 1.

¶ Septem debent esse diaconi in vnaquaque ciuitate.

CAP. XI.

5 DIaconi [i] (qui quasi oculi videntur esse episcopi) in vnaquaque ciuitate, iuxtà Apostolorum constituta, septem debent esse, qui custodiant episcopum prædicantem: ne aut ipse episcopus † [k] ab insidiatoribus quoquomodo infestetur, aut lędat̃ à suis: aut verba [l] diuina, detrahendo [m], aut insidiando, polluantur, vel despiciantur, sed veritas spirituali redoleat [n] feruore, & pax prædicata labijs, animi cum voluntate [o] cõcordet.

Item ex concilio Neocæsariensi, cap. 14. [6]

¶ De eodem.

CAP. XII.

7 DIaconi septem esse debent secundum regulam, quamuis [A] magna sit ciuitas. Regulæ autem auctoritas ista est, quòd & liber Actuum [p] Apostolorum idem insinuat.

A ¶ Quamuis magna.] *Antea legebatur*, quamuis non magna. *Emendatum est ex canone græco, (qui etiã recitatur in sexta synodo c. 16.) & ex vulgatis etiam versionibus. In canonibus primæ Nicænæ synodi, qui ex Arabico in Latinum conuersi nuper editi sunt, canone 62. multa habentur ad hanc rem pertinentia: quem fortasse canonem significauit Andreas Colocensis septima actione synodi Florentinæ.*

3 *Vt igitur ex præmißis* [q] *apparet, diaconi debent obedientiã p̃sbyteris,*

Diaconos.]CASVS. Diaconi vſurpant officia epiſcoporum & presbyterorũ. baptizabant enim eis præſentibus, & nõ præcipientibus: & corpus Domini propria auctoritate populis diſtribuebãt, quare Pelagi⁹ ſtatuit ne de cętero talia faciãt ſine p̃cepto eorũ, niſi in neceſſitate presbyteris abſentibus.

à ¶*Deputatum.*] ſcilicet diaconis. ſic 18. q. 2. hoc tantùm.

b ¶*Primis.*] ideſt, maioribus: epiſcopali ſcilicet, & presbyterali: " & ita epiſcopatus eſt ordo, vt 83. di. cũ in p̃terito. 21. diſt. clericos. ad idem 21. diſt. c. 1.

" Epatus eſt ordo. 1 Pol. lib. 3. tit. 10. Anſ. l. 7. cap. 63. Burc. li. 4. c. 57. Iuo p. j. c. 252. & p. 6. c. 99.

c ¶*Abſque epõ.*] i. abſente epõ, vel presbytero: quibus ſolũ baptizãdi miniſterĩ permiſsũ eſt, vt de cõſe. di. 4. conſtat. & dic quòd abſq; epiſcopo, i. pręter auctoritatem eius.

" Diaconus p̃t baptizare, & corp⁹ Xp̃i ægris erogare.

† officijs] Or.

d ¶*Neceßitas.*] No." q vbi neceſſitas exigit, & presbyter eſt abſens, p̃t diaconus ẽt iure ſuo baptizare, & corp⁹ chriſti erogare infirmis, ſi conſecratum eſt: ſed in eccleſia in præſentia p̃sbyteri non poteſt, etiã ſi neceſſitas exigat, niſi iuſſus à presbytero: puta cum multi ſunt qui indigent baptiſmo, & presbyter non põt omnibus ſufficere. ſimiliter ſi multi ſunt qui volunt accipere corpus Chriſti: nec presbyter ſufficit omnibus.

2 C. 10. in medio.

† al. erogationem.

3 In Aqſg. c. 41.

e ¶*Chriſtianis.*] Et ẽt hæreticis [a], vt j. 1. q. 1. quod quidam, &c.

4 Burc. l. 5. c. 26. Iuo p. 2. c. 36.

Peruenit.]CASVS. Diaconi in tribus delinquebant. Primò, quia poſt conſecrationem porrigebãt hoſtiã ſacerdotibus. Secundò, quia ſumebãt ſacramẽta in Miſſa priuſquam epiſcopi. Tertiò quia ſedebant in medio presbyterorum. Statutum ergo fuit in Niceno cõcilio, vt decętero talia non faciant, ſed in ſua menſura permaneant: & ſi quis obedire noluerit, ceſſet ab officio. Capitula quæ ſequuntur, plana ſunt vſque ad ca. nonnulli.

a Qđ eſt ergo iſtorum priuilegiũ? đt vt no. 50. diſt. qui ſub gradu.

f ¶*Sacramenta.*] ideſt Euchariſtiã confectã: ſanguinem autem bene porrigunt. j. eo. diaconi ſunt. & ver. ſacerdotib. & hęc eſt ratio quare ſacerdos corpus Chriſti ſumat, calicẽ autem de altari presbyteris ſumere non licet, ſed diaconus eis porriget: " quia ſumptio corporis futurã reſurrectionem corporũ ſignificat, quã Deus ſua virtute faciet ſine oĩ miniſterio. " Sed ſumptio ſanguinis ſignificat redemptionẽ peccatorũ, quæ fit interceſſionib, aliorũ. 13. q. 3. c. animæ. s̃. di. 50. presbyteros qui contra. ibi in pœnã dicitur de diaconis, panẽ offerant quare de iure licitũ eſſe videt. Ioannes. Sed illud intelligit̃ qn̄ in principio ſecretorũ diaconus accipiẽs patenam cũ pane offert ſacerdoti. Imponitur ergo diaconis ad pœnã, ne panẽ offerãt altario miniſtrando: hic autẽ prohibetur ne poſt ſacramenta confecta corpus Chriſti porrigãt ſacerdoti, vt ſumat. B.

" Corporis Chriſti ſumptio quid ſignat.

" ſanguinis ſumptio qd repręsẽtat.

5 & 7 Agat. ca. 65. & Aquiſg. c. 77.

6 Anſl. 7. c. 65. Bur. l. 2. ca. 221. Iuo p. 6. c. 296.

g ¶*Etiam ante epiſcopos.*] ideſt, antequam epiſcopi ſumant.

h ¶*In medio.*] ſecundũ conſuetudinẽ diuerſorũ locorũ hæc variantur [b]. in quibuſda eñ locis hæc obſeruantur: in quibuſdam non.

b Ar. ad hoc ff. đ of. pcõ. obſeruare. §. antequã. & l. idẽque. ff. mand.

i *Non oportet.*] ¶*Sed iußione.*] hoc obſeruatur ſecundum cõſuetudinẽ quarũdam eccleſiarum cũ redit à lectione Euangelij. Laur.

7 Aquiſgr. c. 78.

k *Non oportet.*] ¶*Panem.*] ideſt, corpus Domini. Dare, ideſt porrigere, ſcilicet alijs poſt cõfectionem ſine licentia ſacerdotis. Vel dic, dare, id eſt conficere: quod ad ſolum presbyterũ pertinet. 1, quæſtio. 1. dictum. ext. de ſumm. trifirmiter.

l *Diaconi ita ſe.*] in Miſſa: nam alibi magis ſunt miniſtri epiſcopi.

8 Pol. l. 2. ti. 39. Anſl. 7. c. 63.

a ¶*Præſen-*

ſicut præsbyteri epiſcopis. Sed diaconi ſuperbientes, ſacerdotibus æquari, vel potius præferri quærebant: contra quorum inſolentiam multorum auctoritates manauerunt, eorum ſupercilium reprimentes, atque vt ſacerdotibus condignam obedientiam exhibeant, decernentes.

Vnde Gelaſius A *Papa in epiſt. ad epiſcopos p Lucaniã, c. 9. & 10. ait.*

A ¶Gelaſius.] *Sic eſt in pleriſque manuſcriptis, & apud Burc. & Iuonem. Nã in impreſſis erat* Pelagius.

¶Nihil eorum quæ ſunt decreta primis ordinibus, vendicent diaconi.

CAP. XIII.

1 DIaconos propriam cõſtituimus ſeruare mẽſuram, nec vltra tenorem paternis canonibus deputatũ [a] quippiã tentare permittimus: Nihil eorum ſuo miniſterio penitus applicare, quæ primis [b] ordinibus propriè decreuit antiquitas. Abſque epiſcopo [c], vel presbytero baptizare non audeant, niſi prædictis fortaſſis ordinibus † longius conſtitutis, neceſſitas [d] extrema cõpellat. Quòd & laicis chriſtianis [e] facere plerunque conceditur. *& infrà.* ¶ 2 Sacri corporis prærogationem † ſub cõſpectu pontificis, ſeu presbyteri (niſi his abſentibus) ius non habeant exercendi.

Item in concilio Nicæno, ca. 14. ſeu 18. 3

¶Inferiores presbyteris ſe diaconi cognoſcant.

CAP. XIIII.

4 PEruenit ad ſanctum cõciliũ, quòd in locis quibuſdam, & ciuitatibus, presbyteris ſacramenta [f] diaconi porrigant. Hoc neque regula, neque conſuetudo tradidit, vt hi qui offerendi ſacrificij non habent poteſtatem, his qui obtulerunt, corpus Chriſti porrigãt. Sed & illud ĩnotuit, quòd quidam diaconi etiam [g] ante epiſcopos ſacramenta A ſumunt. Hęc ergo omnia amputentur: & in ſua diaconi menſura permaneant: ſcientes, quòd epiſcoporum quidẽ miniſtri ſunt, inferiores autem presbyteris habentur. Per ordinem ergo poſt presbyteros gratiam ſacrę communionis accipiant, aut epiſcopo, aut presbytero porrigente. Sed nec ſedere in medio [h] presbyterorum diaconis liceat: quia ſi hoc fiat, præter regulam, & ordinem probatur exiſtere. Si quis autem etiam poſt has definitiones obedire noluerit, à miniſterio ceſſare debebit.

¶*Prior pars huius ca. vſque ad ver.* amputentur. *eſt ex priſca verſione in can.* 14. *Reliqua verò pars eſt ex verſione Dionyſij in canone* 18. *quã quidem totam offerunt, & codex canonum, & Burchardus, & Iuo.*

A ¶Sacrameta ſumunt.] *Græcè eſt:* τῆς εὐχαριστίας ἅπτονται. *quod Dionyſius vertit,* oblata contingant. *quãquam Burchardus, & Iuo hoc vno ferè loco diſcrepantes habẽt, ille qui dẽ,* ſacra oblata contingãt: *hic verò,* ſacram oblationem contingant.

Item ex concilio Laodicenſi, c. 20. 5

¶Diaconus honorem exhibeat presbytero, & ipſe ab inferioribus honoretur.

CAP. XV.

6 NOn oportet diaconũ coram presbytero ſedere: ſed iuſſione [i] presbyteri ſedeat: ſimiliter autem diaconus honorem habeat à ſequentibus, id eſt à ſubdiaconis, & omnibus clericis.

Item ex eodem c. 25. 7

¶Calicem benedicere, & panem dare diaconis non licet.

CAP. XVI.

ij NOn oportet diaconos A panem [k] dare, nec calicem benedicere.

A ¶Diaconos.] *In vetuſtioribus priſcæ verſionis editionibus eſt,* diaconem. *Græcè eſt,* ὑπηρέτας, *quod Dionyſius vertit,* ſubdiaconos, *& ſic habetur in concilio Aquiſgranenſi.*

Item ex concilio Carthag. quarto A *, 37.*

¶Sicut epiſcopis, ita & presbyteri diaconi miniſtrent.

CAP. XVII.

8 DIaconi ita ſe [l] presbyteri, ſicut epiſcopi miniſtros eſſe cognoſcant.

A ¶Quarto.] *Caput hoc cum duobus ſequentibus habetur in concilio quarto Carthaginenſi, & in codicibus Gratia. ẽt manuſcriptis, itemque apud Anſelmũ titulo huius capitis erat additum:* Cartaginẽſi quarto, cui Papa Zozimus interfuit per Vicarios, *quod minimè conuenire oſtendunt acta ſextæ ſynodi Carthaginenſis: ad quam Zozimus Fauſtinum Potentinæ eccleſiæ epiſcopum, Philippum, & Aſellum legatos miſit. Nam quarta habita eſt. Honorio iiij. & Eutychiano coſſ. ſexta verò Honorio xij. & Theodoſio viij coſſ. i. anno vigeſimo poſt. Quo anno (put ex africano concilio can. 76. & ſequentibus apparet) contra Pelagij, & Cæleſtij hæreſim quædam ſunt definita, cum Cæleſtinus ad Zozimum Papam appellaſſet: quod ex nonnullis manuſcriptis Zozimi, & epiſcoporum Africæ ad ipſum epiſtolis, quę in bibliotheca Vaticana ſeruantur, demonſtratẽ. Quare, cũ Zozimus ĩ Potificatu duos tãtũ annos, & mẽſes aliquot vixerit, nę*

ceſſarium

a Sic 1.q.7. si qs omnẽ. 15.q.1.mulier.

a PRæsente.¶*Eroget*.] iussus vel non iussus, longe tamen posit is episcopo, vel presbytero. s. ead. diaconus.

b *Diaconus.*] ¶*Loco.*] i. in aliquo: de omni [a] tñ honesto ff. de arb. si cum dies. §. si arbiter. & ff. de mun. & hon. vt gradatim. §. 1.

c ¶*Diaconus in conuẽtu.*] vbi conueniunt ad synodum.

d ¶*Loquatur.*] i. prędicet, nam officium prædicandi presbyterorũ c. 16. q. j. adijcimus. Hug.

e ¶*Alba.*] i. dalmatica. arg. 11. q. 3. episcopus presbyter.

f ¶*Vel lectionis.*] Euãgelij.

1 Poly. ibid. Anse. l. 7, c. 66. Burc. l. 5. c. 13. Iuo p. 2. c. 23.

N *Onnulli.*] CASVS. Quidam diaconi in choro volebant esse in loco digniori, volentes sacerdotib. præferri: sed conciliũ Toletanũ

2 Ans. ibid. statuit vt tam diacones quàm presbyteri perseuerent in locis sibi deputatis: ita vt diaconi cognoscant presbyteros esse maiores se.

g ¶*Atque in primo.*] id est, in primo ordine, vt sit Parisius.

† al. induatur.

h ¶*Vt sublimiores* [b].] Sic cõstrue. ergo tam illi, quàm isti consistãt in vtroque or. ita. s. vt diaconi agnoscant presbyteros sublimiores se, s. diaconis: & stabunt secundum tempus suę ordinationis. 17. dist. cap. episcopos.

b i. maiores quasi stẽt ĩ vtroq; choro diuis, ita q̃ presbyteri in primo, diaconi in secundo. Pet.

3 Bur. l. 2. c. Iuo p. 6. ca. 297.

COMPAGIS. hęc est 4. pars huius di. in qua dicitur, q̃ compagi, i. sãdalia & mappulę, i. linteamina, quę portant Cardinales, solis Romanis clericis competunt: & hoc probat per duo cap. Ioan.

† al. sibi.

CASVS. Supra in ca. diacones prohibitũ est, ne diacones vsurpent officia episcoporũ vel presbyterorum. Nunc verò dicit, q̃ non debẽt vti compagis. i. calceamentis ẽporum, quibus nulli diaconorũ vti licet absq. apostolica licentia: sicut nec mappulis vti debent absque eiusdẽ auctoritate. quas concessit Cõstantinus cardinalibus, vt ĩ. 96. distin. in illa palea, Constantinus.

4 Ioan. dia. l. 4. c. 8.

i ¶*Compagis.*] id est, sãdalib. " & dicuntur cõpagi sandalia, vel caligę episcopales, & est masculini generis. Io.

" compagi.

ADDITIO. s. compagus compagi. Hug.

5 Ans. li. 6. c. 74.

k ¶*Nec mappulis.*] " i. ornamentis equorum quæ Constantinus concessit cardinalib. ĩ. 96. di. cõstantin⁹. nã mappa ornamentũ est equi. similiter in Aut. de cõsu. §. quãtacunq; [c]. & sunt quædã alba linteamina quibus cooperiunt equi Cardinaliũ, cũ pro

" Mappulæ q̃d signent.

c Idẽ ar. C. nul. li. ĩ frę. &c. l. vnica. lib. 11.

cessarium est multò ante ipsius Pontificatum quartam synodum Carthaginensem habitam fuisse.

Item ex eodem, c. 38.

¶ De eodem.

CAP. XVIII.

1 PRæsente presbytero diaconus Eucharistiã corporis christi populo, si necessitas cogat, iussus eroget [a].

Item ex eodem, c. 39. 40. & 41.

¶ De eodem.

CAP. XIX.

2 DIaconus sedeat quolibet loco [b], iubente presbytero. Item diaconus [c] in cõuentu presbyterorũ interrogatus loquatur [d]. Alba [e] verò tempore oblationis tantùm, vel lectionis [f] vtatur †.

Item ex concilio Toletano 4. c. 38.

¶ Diaconi presbyteris se superiores non cognoscant.

CAP. XX.

3 NOnnulli diaconi in tantam erumpunt superbiam, vt sesè presbyteris anteponant, atque in primo [g] choro ipsi priores stare præsumãt, presbyteris in secundo choro constitutis. Ergo, vt sublimiores [h] se † presbyteros agnoscant, tam hi quàm illi in vtroque [A] consistant.

A ¶ In vtroque.] *Licet in vulgatis Gratiani codicibus legatur,* in vtroque ordine. *& in tomis cõciliorum impressis.* in vtroque choro: *tamen in vetusto codice conciliorum Regis Catholici, & plerisque vetustis Gratiani, etiam impressis neutra vox habetur.*

4 *Compagis* [i] *verò calciari absque Apostolici licentia diaconis non permittitur, sicut nec mappulis* [k] *vti absque eiusdem auctoritate quibuslibet clericis conceditur.*

Unde Gregorius Ioanni Episcopo Syracusano, li. 7. epist. 28. indict. 1. 4

¶ Absque Apostolica licentia Diaconi compagis vti non præsumant.

CAP. XXI.

5 PErtenit ad nos, diaconos ecclesię Catinensis scalceatos compagis procedere cessionem faciunt. Alij dicunt q̃ mappulę sunt mitræ ẽpales.

Peruenit.] CVSVS. Apostolicus concesserat solis diaconibus ecclesiæ Messan. vti cõpagis: quos tamen postea diaconus Catinensis ecclesię portare pręsumpsit. Præcepit ergo Greg. Ioanni ẽpo Syracusano, vt subtiliter inuestiget an per se, an alterius auctoritate hoc fuerit, q̃a si malè vsurpata non puniãtur, via delinquentibus alijs aperitur.

re pręsumpsisse: quod quia nulli hactenus per totam Siciliã licuit nisi solis tantummodo diaconis ecclesię Messanensis, quibus olim à prędecessoribus nostris non dubitatur esse cõcessum, bene recolitis. Quia ergo tantæ temeritatis ausus non est leuiter attendendus, cum omni hoc fraterniras vestra subtilitate perquirat: & si [A] ita, sicut ad nos peruenit, inuenerit verum esse, vtrum vel à se, vel alicuius [l] hoc auctoritate [m] præsumpserint, nobis subtiliter innotescat: vt cognita veritate, quid fieri debeat, disponamus. Nam si negligenter ea, quæ malè vsurpantur, omittimus, excessus viam [n] alijs aperimus.

A ¶ Et si ita.] *Hic & paulò inferius addita sunt aliquot verba ex originali.*

Item Ioanni Rauennati Episcopo, lib. 2. epist. 54. seu c. 93. 6

Mappulis clerici sine Apostoli licẽtia vti non debent.

CAP. XXII.

7 ILlud autem, quod prouẽdis à clero vestro mappulis scripsistis, à nostris est clericis fortiter obuiatum, dicentibus nulli hoc vnquam alij cuilibet ecclesię cõcessum fuisse: nec Rauennates clericos illic, vel in Romana ciuitate tale aliquid cum sua conscientia præsumpsisse, nec si tentatum esset, ex furtiua vsurpatione sibi præiudicium generari. Sed etiam, si in qualibet ecclesia hoc præsumptum [o] fuerit, asserunt emendandum quod non concessione Romani Põtificis, sed sola surreptione præsumitur †.

Item Hieronymus de septem ordinibus ecclesiæ, c. 5. 8

¶ Sicut in ministerio, ita in dispensatione sine diacono episcopus non viuat.

CAP. XXIII.

9 DIaconi sũt, quos ĩ Apocalypsi legimus, septẽ

d Et ext. ne sed. vac. illa. vbi de hoc, & extra, de transl. inter.

ede hoc no. 75. di. an putatis.

6 Ioan. dia. l. 4. c. 2.

7 Ans. li. 7. c. 168.

" Antiqtas non dat priuilegium.

† al. p̃sumi.

" Prę̃scribi nõ possunt aliqua.

8 Inter opa B. Hiero. tomo 4. vel 9.

9 Pol. l. 2. ti. 19. Ans. l. 7. c. 72.

dic vt le. & no. ext. de p̃sc. cũ licet. ĩ fi. & 16. q. 3. clerici. ĩfi. Arc.

Diaconi.] Hæc est 5. pars huius dist. in qua laudat diacones quatuor modis: s. à significatione, quia significant septem

septem candelabra aurea. A virtute, quia debent esse virtuosi. Ab officio, quia sine illis episcopi cantare non debent. Ab institutione, quia à Domino fuerunt instituti. Io. de Fan.

CASVS. Supra dictum est diacones subesse sacerdotibus sed ne sacerdotes nimium inde superbirent, cõmendat Hieron. in hoc capit. diacones. diuiditur ergo hoc c. in tres par. In 1. part. cõmendat Hiero. diacões quadruplici rõne. Rõne significõnis quia significantur per septẽ cãdelabra aurea, & septẽ Angelos eccle siarum. Rõnæ vitæ & cõuersatiõis. Rõe ministerij: qa sine his sacerdos ministrare non potest: maior est q̃ ministrat, q̃ cui ministratur. Et ratione institõnis: qa à Deo sunt ĩstituti. In 2. par. reprehendit rapacitatem cporum, qui volunt oĩa rapere, & oĩa sibi vendicant. In 3. par. ostendit, qp sicut in hoc mundo raptor punitur à iudice: ita eps qui bona clericorũ rapit à Dño punictur, nisi vniuersa reddantur. Secunda pars incipit ibi, *Nunc autem.* Tertia ibi, *Certè vt ipse.*

Apoc. 1.

† Abest ab Orig. Deut. 33.

† al. nouimº.

† al. nomen habet.

Marc. 10.

† consecratio] vera lectio.

a ¶ *Angeli.*] i. prælati.

b ¶ *Candelabra.*] quæ erant in templo Dñi.

c ¶ *Voces.*] auditæ à Ioanne in Apocalypsi.

d ¶ *Docentes.*] populũ quo ad vitam actiuam.

e ¶ *Soli Deo.*] "quòd solus Deus nouit eorum conscientas, ei namque cor omne patet, & omnis loquitur voluntas, vt 24. q. 3. Deus [a].

" cor omne Deo patet.

a Cõcor. gl. in l. 2. ff. de don. int. vir. & vxor.

f ¶ *Colloquentes.*] quo ad contemplationem: vel hoc dum sunt in oratione. de consecrat. dist. 1. quando.

g ¶ *Patri.*] Hoc pt intelligi historicè quãdo Moyses in vltionẽ idolatriæ [b] vituli conflati, præcepit leuitis vt nemini parcerent, nec ẽt patri. similiter diaconi non deberent eos cognoscere, i. amori Dei amorem eorum præponere. " Vel potest intelgi mysticè de diabolo, & de concupiscentia carnis, & eius moribus vt in gl. hic de pictis.

b Hæc historia no. 45. distin. disciplina. † deĩde Ori.

" Diabolus pater dicit.

h ¶ *Et matri.*] idest carnali concupiscentiæ.

i ¶ *Non noui.*] idest, nolo præponere vestrum amorem amori Dei.

k ¶ *Et filios.*] id est, illicitos motus.

l ¶ *Non agnoscentes.*] idest non nutrientes: sed ad petram il lidentes.

m ¶ *Habet.*] " quia sine diacono episcopus Missam celebrare non poterit, nisi necessitate instante: tunc enim etsi non posset habere diaconũ, absque eo Missam celebrare poterit.

" Eps sine diacono nõ celebret.

n ¶ *Minister.*] Hic commendat eos à ministerio.

o ¶ *Ministratio.*] id est, consecratio Eucharistiæ.

p ¶ *Sacramẽti.*] i pñtib. sacerdotib. corã eis, vt s. di. e. diaconi.

Angeli [a] ecclesiarum. hi sunt septem candelabra [b] aurea: hi voces [c] tonitruorum. *& infrà.* ¶ Virtutum operatione præclari, humilitate præditi, quieti, humiles, euangelizantes pacem, annuntiantes hona, dissensiones, & rixas, & scandala resecãtes, docẽtes† [d], soli Deo [e] colloquentes [f], in tẽplo nihil de mundo penitus cogitantes, dicentes patri [g], & mãtri [h], nõ nouit† [i] vos & filios [k] suos nõ agnoscentes [l], *& paulò post.* ¶ Sine hoc sacerdos nomen a† non habet, ortũ nõ hẽt [m], officium non habet. Hic minister [n] Dei dicitur, quia scriptũ est.] Quis maior est, qui ministrat, an cui ministratur?] Et sicut in sacerdotio ministratio† [o], ita in ministro est sacramenti [p] dispensatio. *& paulò post.* ¶ Sacerdotibus etiam propter prẽsumptionem non licet de mensa Domini tollere calicem, nisi eis traditus fuerit a diacono. *& paucis interiectis.* ¶ Ita enim Deus noster omnipotens vniuersa dispposuit, vt qui maiorem [q] se esse crediderit, minor sit, & qui videretur minor, maior existeret. Deniq; quàm hoc verũ sit, ipse perpende. Leuitę inferũt oblationes in altari, Leuitæ cõponũt mensam Domini: Leuitæ cum sacerdotibus, dum sacramenta benedicũt†, assistũt: Leuitę ante sacerdotes orant [r], vt si distinctio locorum credit, etiam in altari Dei videant sibi episcopi, si superbi sunt, diaconos anteponi. Si humilitatẽ diligunt, maiores se esse in eo, qp sunt humiles, cognoscant. Tũc demum† [t], vt aures habeamus ad Dominum, diaconus acclamat: ipse prædicat [t], ipse horratur, ipse commonet adstãtib. sacerdotib. [u] ne leuiter hãc vocem, quæ loquitur hæc, & pacem annuntiat, aut negligẽter aspicias, aut cõtemnẽdam putes. Sufficit huic ordini tantùm, per Dominum fuisse cõcessum, vt nõ solus sacerdos in templo totum agere, & implere videatur. *& infrà.* ¶ Nũc aũt ex quo in ecclesijs, sicut in Romano imperio, creuit auaritia, perijt lex de sacerdote [y], & visio [z] de propheta. Singuli quiq; per† potentiam [a] episcopalis nominis, quam sibiipsi illicitè absque ecclesia [b] vẽdicarunt [1], totum quod leuitarũ est, in vsus suos redigũt, nec hoc sibi, qđ scriptum† est, vendicant, sed cunctis auferunt vniuersa. Mẽdicat infęlix clericus ĩ plateis, & ciuili † operi mancipatus publicam à quolibet deposcit alimoniam †. Et quidem [c] ex eo despicitur cunctis sacerdotale officium, dum misericordia desolatus, iustè [d] putatur ad hãc ignominiã deuenisse. *& infrà.* ¶ Solus incubat bonis †, solus ministerio vtitur [e], solus vniuersa sibi vendicat: solus partes inuadit alienas [f], solus occidit [g] vniuersos. *& paulò post.* ¶ Hinc propter sacerdotum auaritiã odia consurgũt: hinc episcopi accusãntur [h] à clericis, hinc prĩcipum † lites, hĩc detractiõis † causã, hinc origo criminis. Etenim si vnusquisq; ita in hoc † mundo visibili aliquid possidere [i] iubetur, vt sua tantùm possessione cõtẽtus sit, ac res nõ inuadat alienas, nõ agrum pauperi tollat, nõ vineam, non subuectorium † aliquod, nõ famulos, nõ fructus, quãtò magis, qui ecclesiæ Dei præest, debet ita in oĩbus seruare iustitiã, vt sibi [k] hoc tãtùm vendicet, quod sui iuris esse cognoscit? aliena nõ rapiat? aliena nõ cõtingat? æqualem [l] se cęteris faciat? & sicut sine his ĩ ministerio nõ viuit, ita in dispẽsatione [m] nõ viuat? ¶ Certè, vt ipse nosti, qui visibiliter in hoc mũdo ius inuadit alienũ, accusat̃ à paupere, dãmnatur à iudice: Ita & in ecclesia Dei, cum vnusquisq; cũ dicũt, flectam' genua

Apoc. 1.

† Abest ab Orig. Deut. 33.

† al. nouimº.

† al. nomen habet.

Marc. 10.

† consecratio] vera lectio.

q ¶ *Maiorem.*] id est, meliorẽ, vel hoc cũ bene administrat.

r ¶ *Orant.*] id est prædicant, vt dist. 25. vnum. & 11. q. 1. sicut n. vnde exponẽdo subdit tũc demũ. qđ aũt dicit in altari ańponi, respicit qđ de calice pmiserat, calicẽ nõ tollere, nisi eis traditus fuerit à diaconis. Vel dic, orãt, id est, ad orãdũ inuitant, cũ dicũt, flectam' genua

s ¶ *Tunc demum.*] s. circa finem Missæ, cũ diaconus clamando dicit populo: Humiliate vos ad benedictionem. Ezech. 7.

t ¶ *Prædicat.*] j. 11. q. 1. sicut enim. scilicet legendo Euangelium.

v ¶ *Sacedotibus.*] quędam hic referuntur, quæ ex toto bene non intelliguntur: quia non in oĩb. ecclesijs hæc officia habet diaconus.

† pro potentia] Orig.

1 Qđ est cõtra iuris preceptũ, vt ff. de iu. & iur. iusti. §. iuris præcepta & insti. e. ti.

x *Huic.*] Commendat hic eos ab institõne. j. e. dominus. contra. s. dist. 21. §. i. cõtra. Sed intelligas tãtùm per Deum principaliter: quia eius auctoritate hoc in vet. testamen. fuit institutum. 77. di. in veteri. ar. ext. đ sen. exc. mulieres.

† al. adscriptum.

† al. seruili.

† al. eleemosynam.

y ¶ *Petyt lex de sacerdote.*] verba Esaiæ, idem, multi sacerdotes nõ adimplent legẽ.

z ¶ *Et visio.*] i. gratia prophetizandi, propter auaritiam: " quia omnes virtutes patiuntur detrimentum ab vno vitio, &c. đ pę. di. §. c. 1.

† diuitijs or. al. donis.

a ¶ *Per potentiam.*] in uehitur in episcopos.

b ¶ *Absque ecclesia.*] i. in tali modo vt aliena vsurpent. aliter videt cõtra. j. e. c. px. 95. di. olim

" Virtutes oẽs ab vno vitio detrimẽtum patiuntur.

c ¶ *Quidem.*] s. dist. 86. non satis.

† al. principium litis.

† desolationum causę] Orig.

d ¶ *Iustè.*] i. suis meritis.

e ¶ *Vtitur.*] i. non vult partiri onera administratiõis cũ fratib. ext. đ of. arch. c. vl. & đ pśum. mandata. Vel dic, i. de reb. ecclesiasticis.

† Hunc mundum visibiliter possit] Orig.

f ¶ *Alienas.*] cũ qđ suũ ñ ẽ, scire d3 ad alios pertinere. C. vñvi. cũ q̃rebat.

† al. subiectorum] al. subiũctorũ.

g ¶ *Occidit.*] hoc refert̃ ad laicos, quib. occasionẽ mortis pstãt. 11. q. 3. præcipuè. 86. dist. pasce.

" Eueniẽtia de nouo per quem sunt diuidenda.

h ¶ *Accusantur.*] " nã eṕi oĩa ẽt ea, q̃ de nouo eueniũt, ĩ simul cũ alijs debent diuidere: ar. 12. quæst. 2. cognouimus. Item nec ea distribuere dẽt sine cõsẽsu canonicorũ. ext. de his q̃ fi. à p̃la. sine consen. ca. nouit. licet sit p̃ordinator ĩ cunctis. 25. di. plectis. nisi hoc sibi vẽdicaret eps ex cõsuetudine. ext. de his q̃ fi. à pl. ea nosciť. Et est ar." quòd semper præsumitur quòd accusatio episcoporum fiat ex odio, vt no. 2. q. 7. si quis eps. Arg. cõtra. 6. q. 1. si omnia.

" Accusatio eporũ pśumit̃ ex odio fieri. † aliàs, ĩ alio secus.

i ¶ *Possidere.*] Hoc ad laicos refertur. vnde cautè dixit, in hoc mundo. & in clericis secus, † vt j. 12. q. 1. c. duo sunt.

k ¶ *Sibi.*] Arg. pro distributione portionum inter clericos.

l ¶ *Æqualem.*] si. 95. dist. episcopus. 2. & iste est vnus gradus humilitatis, vt s. dist. 22. de Constantinopolitana.

m ¶ *Ita in dispensatione.*] id est, distributione præbendarum.

Vltionis.

a ¶ *Vltionis.*] ex toto : quod non dicitur differri, " quia totum tempus huius vitæ breuissimũ reputatur. de pœ. di. 5. consideret. Nam quòd quandoque pęna differatur, est expressum j. 23. q. 4. quod Christus. 45. di. licet. j. & est ratio quare quandoque differatur, vt de pœn. distin. 3. quid ergo. de pœ. distin. 1. prædixerat.

" Vitæ p̃sentis tp̃s breue dr̃ esse.

b ¶ *Assiduè.*] i. iteratò non miseretur de facili. nam vulnus iteratũ tardius sanatur, vt j. de pœ. dist. 3. inanis.

HOC CAPITVLO. Hæc est 6. pars huius dist. in qua laudat presbyteros, & humiliat diaconos. Io. de Fan.

CASVS. Supra proximo c. diaconi sunt commẽdati. sed quia nimis contra presbyteros supbiebant : iõ Hieronymus contra eorum supercilium scribit.

† Dei p̃ces. ac solum] Orig.

† abest ab Orig.

c ¶ *Insolescentes.*] " qa sępe ex laudis pręconio innascitur superbiæ inflatio, vt 6. q. 1. sunt plurimi. superbiebunt fortè ex eo ꝙ s̃. c. prox. cõmendati sunt.

" Laudis p̃coniũ superbire facit.

LEgimus.] CASVS. Euagrius ep̃s quæsiuit à Hieronymo, vtrũ sacerdotes essent diaconis pręferendi? Et resp. ꝙ sic, & probat tripliciter, s. ratione nominis, siue appellationis : quia olim idẽ dicebaũ p̃sbyter & episcopus. Et hoc probatur sep̃ẽ auctoritatib. Ratione officij siue instõis : quia ad maius officium sunt instituti presbyteri quã diaconi : quia sacerdotes orant & prædicant : sed diaconi ministrant. Et resp. obiectioni quã fecit sibiipsi d̃ diaconis rõe. ecclesie, & rõe promotionis : quia diaconus promouetur in sacerdotem, & non è conuerso. & hęc promotio non fit nisi de minori ad maius. Ratio officij ĩcipit ibi, *Quid enim facit*. Ratio prohibitionis est ibi, *Qui prohibetur à minori.*

1 Poly. ibid. Ans. l. 7. ca. 87.

Esa. 32.

† al. quis patiatur. Act. 20.

Philipp. 1.

d ¶ *In Esaia.*] 32. c.

e ¶ *Fatua loquetur.*] No. arg. " ꝙ qui fatua loquitur fatuus est, vt 23. q. 8. conuenior. & ff. de cond. inst. quidam. j. de pœn. distinctio. 1. §. potest. & 1. quæstio. 1. ita fit.

" Fatuus ẽ qui fatua loquitur.

f ¶ *Mensarum.*] quam iniuriam patitur.

g ¶ *Audi.*] ideo dicit testimonium, quia duo sunt per quos probat.

h ¶ *Philippis.*] nomen ciuitatis in Macedonia.

i ¶ *Cum episcopis.*] cum in vna ciuitate plures episcopi non debeant esse : arg. di. 80. in illis. & c. episcopi. & 13. q. 1. ca. 1. & ideo hoc ipso nomine presbyteri intelliguntur.

k ¶ *Episcopos.*] id est, presbyteros, cum in vna ecclesia episcopi plures esse non debent.

l ¶ *Contentiosè.*] quia singularum ecclesiarum singuli sunt episcopi, vt 7. q. 1. in apibus.

m ¶ *Reliqui.*] Verba Apostoli ad Titum cap. 1. post sequitur ad Timotheum.

n ¶ *Luxuriæ.*] id est, de luxuria accusabiles. ideo non subditos, quia propter peccata filiorum citius rapitur quis morte. 47. dist. §. necesse. cum scilicet ipse est negligens.

o ¶ *Per prophetiam.*] id est, per electionem.

p ¶ *Presbyterij.*] scilicet presbyterij mei, & sic loquitur de seipso : cum tamen ipse Paulus esset episcopus, cum eum ordinaret.

q ¶ *Compresbyter.*] " Ecce Petrus se vocat presbyterum, cũ tamen esset ep̃s & summus. s̃. di stin. 75. ꝙ die Dominico. in vers. sacerdotũ.

" Petrus se vocat presbyterum.

r ¶ *Nõ ex necessitate.*] id est, ex gratia turpis lucri : arg. j. di. 95. esto. Et ita est ar. quòd presbyter non debet locare operas suas : arg. 21. q. 2. præcipimus.

Ad Tim. 1.

s ¶ *Significantius.*] s. ꝙ ep̃s dicit presbyter. q. d. vbi pro ep̃o dicit presbyter, significantius diceretur sic. s. episcopon : quia magis accedit ad significationem vocabuli episcopus quã hoc nomen presbyter.

t ¶ *Filius.*] " i. Ioãnes : quia altius intonuit, & quia cũ Iacobo assumptus in montem seorsum audierunt vocem nubis : Hic est filius meus dilectus.

" Ioannes dicit filius tonitrui.

1. Tim. 4.

u ¶ *Presbyter.*] Ecce Ioannes vocat se presbyterũ, cũ tn̄ esset ep̃s.

1. Petr. 5.

x ¶ *Electæ.*] proprium nomen.

y ¶ *Caio.*] mitto salutẽ.

z ¶ *Postea.*] Hic respõ. tacitę obiectioni, quare hoc immutatum est : & ad hoc respõ. " Sed quæritur quomodo facta fuit hæc prælatio? Si dicatur ꝙ in officio, contra, de conse. dist. 5. manus. qa exercere episcopalia non licuit, nisi his qui successerunt in locum Apostolorum. 68. distin. quorum vices. 21. distin. in nouo. & ita hæc prælatio ab initio facta fuit. Si autẽ dicatur, quòd in nomine, obstat 80. dist. in illis. quia ibi dicitur ꝙ quidam præpositi sunt, qui tantùm episcoporũ vocabulo, &c. Ad hoc dicunt quidam, quòd in prima primitiua ecclesia commune erat officium episcoporum, & sacerdotum, & nomina erant communia. 95. distin. olim. & officium erat commune : sed in secunda primitiua cœperũt distingui & nomina & officia. H. dicit a quòd tantum in nomine fuit facta prælatio. primo n. omnes dicebantur sacerdotes : licet quidã alijs prælati essent quantum ad officium. Et quod dicitur 80. dist. in illis, qui tantùm episcoporum vocabulo potirentur, ex pone, id est non archiepiscoporum, nec primatum : & ita excluditur superius, non inferius. Tertij dicunt, quòd prælatio hæc facta fuit & quo ad nomen, & quo ad administrationem, & quo ad quædam ministeria, quæ spectant tantùm ad officium episcopale : & fuit hęc prælatio facta à tempore Petri. & hoc innuit hæc litera ibi, Nam & Alexandrię à Marco Euãgelista vsque ad Heraclam & Dionysium : " quia Marcus fuit

" Prælatio inter ministros ecclesiæ ad quid facta fuit.

Marc. 3. 1. Ioannis. 3. Ioannis.

a Ipse Hugo sic dr̃t, ego credo ꝙ ab initio dr̃ia fuit inter ep̃os & simplices sacerdotes, sicut modo ẽ & ĩ administrõne, & i plõe & in officijs & in sacramẽtis : s. quo ad appellõnẽ non erat dr̃ia, qa cõiter & indifferenter illi & illi dicebãtur ep̃i & presbyteri. Arch. †

† Et hęc Ar. d̃ dr̃ia ep̃i & p̃sbyte. sniа tenẽda est. Vide cõcil. Trid. se. 23. c. 4. & can 7 S. Th. 2. 2 q. 184. 6. 1.

" Marc⁹, Petrus, & Clemẽs, fuerũt contemporanei.

stipendia sua perdit, clamat ad Deum, exauditur à Christo : nec differtur in hac parte vltionis a sententia, si non reddantur vniuersa. Moderatio enim Dei †, ac pietas solum nostrũ reditum quærit, ac nos cupit sua longa † bonitate saluari. Sed si non conuertimur, si duri corde sumus, si in peccatis vsque ad mortem illicitè perduramus, assiduè b peccanti, sicut scriptum est, Deus non miseretur.

A ¶ Nomen non habet.] *Sic etiam in originali, sed in multis Gratiani manuscriptis, & apud Anselmum est*, nomẽ habet, officiũ non habet.

6 Hoc capitulo sacerdotum auaritia reprehenditur, diaconorum dignitas, siue officium commendatur. Sed quia, vt supra dictum est diaconi insolescentes c etiam presbyteris se præferendos arbitrati sunt, contra eorum supercilium scribit Hieronymus ad Euagrium Episcopum, epist. 85. tomo 2.

¶ Diaconi presbyteris debent subesse.

CAP. XXIIII.

1. LEgimus in Esaia d [Fatuus fatua e loquet̃.] Audio quendam in tantã erupisse vecordiam, vt diaconos presbyteris, id est episcopis anteferret. Nam cum Apostolus perspicuè doceat eosdem esse presbyteros, quos episcopos, quid † patitur mensarum f, & viduarũ minister, vt supra eos se tumidus efferat, ad quorum p̃ces Christi corpus, sanguisq; conficitur? Quæris auctoritatem? Audi g testimoniũ [Paulus, & Timotheus serui Christi Iesu oĩbus sanctis in Christo Iesu, qui sunt Philippis h, cum episcopis i, & diaconis.] Vis & aliud exemplum? in actibus Apostolorum ad vnius ecclesiæ sacerdotes ita Paulus loquitur : [Attendite vobis, & cunctó gregi, in quo vos Spiritus sanctus posuit episcopos k, vt regeretis ecclesiam Domini, quam acquisiuit sanguine suo.] Ac ne quis contentiosè l in vna ecclesia plures episcopos fuisse contendat, audi & aliud testimoniũ, in quo manifestissimè comprobatur, eũdem esse episcopum atq; presbyterũ. [Propter hoc reliqui m te in Creta, vt quæ deerant, corrigeres, & constitueres presbyteros per ciuitates, sicut & ego tibi mandaui. Si quis est sine crimine, vnius vxoris vir, filios habẽs fideles, non in accusatione luxuriæ n, aut non subditos. Oportet enim episcopũ sine crimine esse quasi Dei dispensatorem.] Et ad Timotheum [Noli negligere gratiam, quæ in te est, quæ tibi data est per prophetiam o per impositionem manuũ presbyterij p.] Sed & Petrus in prima epistola. [Presbyteros, inquit, in vobis precor cõpresbyter q, & testis passionũ Christi, & futuræ gloriæ, quæ reuelanda est particeps, regite gregem Christi, & inspicite nõ ex necessitate r, sed volũtariè iuxta Deum.] Quod quidem Græcè significantius s dicitur ἐπισκοποῦντες, id est superintendentes : vnde & nomen episcopi tractum est. Parua tibi videntur tãtorum virorum testimonia? Clangat tuba Euangelica, filius t tonitrui, quem Iesus amauit plurimum, qui d̃ pectore Saluatoris doctrinarũ fluenta potauit [Presbyter u Electę x dominæ, & filijs eius, quos ego in veritate diligo.] Et in alia epistola [Presbyter Caio y charissimo, quem ego diligo in veritate.] Quòd autem postea z vnus electus est, qui cæteris in prima primitiua ecclesia commune erat officium episcoporum, & sacerdotum, & nomina erant communia, & officium erat commune : sed in secunda primitiua cœperũt distingui & nomina & officia. H. dicit a quòd tantum in nomine fuit facta prælatio. primo n. omnes dicebantur sacerdotes : licet quidã alijs prælati essent quantum ad officium. Et quod dicitur 80. dist. in illis, qui tantùm episcoporum vocabulo potirentur, ex pone, id est non archiepiscoporum, nec primatum : & ita excluditur superius, non inferius. Tertij dicunt, quòd prælatio hæc facta fuit & quo ad nomen, & quo ad administrationem, & quo ad quædam ministeria, quæ spectant tantùm ad officium episcopale : & fuit hęc prælatio facta à tempore Petri. & hoc innuit hæc litera ibi, Nam & Alexandrię à Marco Euãgelista vsque ad Heraclam & Dionysium : " quia Marcus fuit

fuit contemporaneus Petro & Clementi : arg. 24. q. 1. cum beatissimus. Heracla autem & Dionysius fuerunt contemporanei ipsi Hieronymo : & ita est illud contra sedatum, 80. di. in illis. & illud de conse. dist. 5. manus. Ante prælationem ergo ista nomina presbyter, episcopus, erant prorsus synonyma : & etiam administratio cõmunis erat : quia communi consilio sacerdotum regebantur ecclesiæ. 95. di. olim. In schismatis ergo remedium (vt hic dicitur) facta est prælatio, vt vnus præesset & quo ad nomen, & quo ad administrationem, & quo ad quædã sacramenta, quæ modò appropriant episcopis.

« Electio sola non facit verũ imperatorem.

a ¶ *Imperatorem.*] « Ex sola enim electione principum dico eũ verum Imperatorẽ ante, quàm à Papa confirmetur. Arg. hic, licet non ita appelletur, vt dixi 63. di. quãto. contrariũ est verũ, ext. de cle. venerabilẽ. 23. dist. in noie [a].

a Add̃ Alb. de Ros. in l. bñ à Zeno. ar. C. d̃ qua. ꝓsc. & Bar. ĩ extraua. ad repr. in ver. rege.

b ¶ *Diaconi.*] supple & quomodo diaconi eligunt, &c.

c ¶ *Eligant.*] Ecce ꝙ episcopi non est archidiaconũ eligere, &c. Ar. contra 74. dis. eporum. Sed variæ sunt cõsuetudines. 21. dis. §. 1. ext. de cle. ecclesia Vulterana.

d ¶ *Ordinatione.*] In ordinatione cętera intelliguntur quæ non sunt, nisi ab episcopis. hęc cũtinentur s. di. 68. quamuis corepiscopis.

† al. addit, siue Guarmacię.

e ¶ *Nec altera.*] Rñsio est ad tacitam quęstionẽ: « nõne diaconi Cardinales Romani præponuntur omnib. presbyteris, exceptis presbyteris Cardinalibus, quib. vñr parificari? Resp. ꝙ cõsuetudo Romanæ ecclesiæ nõ est trahẽda ad consequentiã. vel rñsio est hic in prin. c. 1. ibi, audio quædã, &c. dicebant eĩ quidam ꝙ sicut Romę honorabiles erant diaconi: ita debebant esse vbiq; locorũ.

« Diaconi Cardinales vtrũ præponantur omnibus presbyteris.

f ¶ *Totius.*] imo fideles sũt vna ecclesia: & hoc est qd̃ sequitur, & Galliæ, &c.

«Consuetudo generalis ẽ sequenda.

g ¶ *Maior est.*] « Et ideo magis sequẽda est consuetudo gñralis, vt s. di. 12. nouit. s. di. 40. nos qui. & c. nõ loca [b]. Et est hic ar. ꝙ statuta cõcilij ꝑiudicant statuto Papæ, si contradicãt, vt dixi 9. q. 3. nemo.

b Cõc. te. in l. obseruare ff. de off. pro con. l. idemque. ff. man.

† al. benedictionẽ corã presbyteris Act. 6.

h ¶ *Eiusdem meriti.*] q̃tum ad sapientes, & peritos & discretos. « Nam idiotę & vulgares episcoporum paruæ ciuitatis contemnere solent. argument. distinctio. 80. episcopi.

« ꝑps paruę ciuitatis cõtẽnitur ab idiotis.

i ¶ *Et paupertatis.*] Nam paupertas ciuitatis nõ minuit prę- 80 rogatiuam regni, vt ĩ. 96. di. « sicut nec mulier propter paupertatem dicitur humilis, vel abiecta. C. de inc. nup. l. humilem. Arg. contra. in aut. de def. ciu. §. nos igitur. col. 3. [c]

«Paupertas nõ facit mulierem abiectam.

c Ad idem 16. q. j. sunt nonnulli. in fine.

k ¶ *Diaconi.*] Hoc non solùm Romæ fit, sed etiam aliarum ecclesiarum consuetudo obseruat: sed fortè tpe Hieronymi non fiebat: hodie fit. ext. de scr. in or. fa. cap. 1.

l ¶ *Vrbis.*] s. dist. 11. qs nesciat. contra. & c. nolite. contra. Sed ibi de ea consuetudine agitur quam ecclesia Romana seruat, & alijs mandat seruandam: hic verò de ea, quam sola seruat nec vult ab alijs seruari. vñ ibi dicitur, quã Romanã ecclesiã viderit sequi & docere. de consec. dist. 1. basilicas.

m ¶ *Consuetudinẽ.*] q. d. non quod fiat, sed qd̃ fieri debeat considerandum est, vt ext. de cle. c. venerabilem. 12. q. 2. gloria. in fi. de off. præsid. sed licet.

n ¶ *Paucitatem.*] quia pauci erant tales diaconi: & ideo superbiebãt. « quidquid. n. rarò accidit, miraculum est, vt in auth. de consu. §. itaque. col. 3.

« Miraculũ est quod rarò accidit.

o ¶ *Pretiosius.*] sicut & pretia rerum in quibusdam locis variãtur secundum plus & minus ff. de eo quod cer. lo. l. ideo.

p ¶ *Mensis.*] viduarũ & pauperum, sed tantũ instemus prędicationi.

q ¶ *Dignitatis.*] ĩ. 8. q. 1. qui episcopatum. cõtra. Sed ibi iuxta etymologiam vis nominis designatur: hic qd̃ ex vsu loquendi ex nomine concipitur. Vel dicẽ dum, quòd non est nomen honoris tantùm, sed etiam oneris. 8. q. 1. illud inferendum.

r ¶ *Continetur.*] « Nã in toto continetur & pars, vt 14. q. 5. pœnale. & ff. de reg. iur. in toto. & est sim. ff. quod met. cau. l. 1.

« Pars cõtinetur in toto.

1 Iuo par. 5. c. 355.

s ¶ *De minori.*] Hoc bene dicitur. ff. de mu. & ho. vt gradatim.

ADDITIO. Ext. de transla. c. 1. & c. licet.

t ¶ *Sacerdotibus.*] ĩ. de pœn. di. 1. §. ex his itaq;

Luc. 5.

DOminus. CASVS. Cyprianus probat ꝙ diaconi debent reuereri sacerdotes tanquã maiores. Et hoc probat duob. exemplis Christi, qui sacerdotibus & Põtificib. Iudæorum, licet mali essent, reuerentiã exhibuit. Et vna ratione: quia sacerdotes à Domino, diaconi verò post Ascensionem ab Apostolis sunt instituti. Primum exemplũ est ibi, *Nam cum leprosum.* Secũdum est ibi, *Item subditus.* Tertium est ibi, *Meminisse autem.*

u ¶ *Sacrilegum.*] Argu. quòd si dominus Papa aliquem suis priuilegijs primatẽ appellat, ex ipsa nominatiõe ius ei acquiritur.

pertatem dicitur humilis, vel abiecta. C. de inc. nup. l. humilem. Arg. contra. in aut. de def. ciu. §. nos igitur. col. 3. [c]

c Ad idem 16. q. j. sunt nonnulli. in fine.

k ¶ *Diaconi.*] Hoc non solùm Romæ fit, sed etiam aliarum ecclesiarum consuetudo obseruat: sed fortè tpe Hieronymi non fiebat: hodie fit. ext. de scr. in or. fa. cap. 1.

l ¶ *Vrbis.*] s. dist. 11. qs nesciat. contra. & c. nolite. contra. Sed ibi de ea consuetudine agitur quam ecclesia Romana seruat, & alijs mandat seruandam: hic verò de ea, quam sola seruat nec vult ab alijs seruari. vñ ibi dicitur, quã Romanã ecclesiã viderit sequi & docere. de consec. dist. 1. basilicas.

m ¶ *Consuetudinẽ.*] q. d. non quod fiat, sed qd̃ fieri debeat considerandum est, vt ext. de cle. c. venerabilem. 12. q. 2. gloria. in fi. de off. præsid. sed licet.

n ¶ *Paucitatem.*] quia pauci erant tales diaconi: & ideo superbiebãt. « quidquid. n. rarò accidit, miraculum est, vt in auth. de consu. §. itaque. col. 3.

« Miraculũ est quod rarò accidit.

o ¶ *Pretiosius.*] sicut & pretia rerum in quibusdam locis variãtur secundum plus & minus ff. de eo quod cer. lo. l. ideo.

p ¶ *Mensis.*] viduarũ & pauperum, sed tantũ instemus prędicationi.

q ¶ *Dignitatis.*] ĩ. 8. q. 1. qui episcopatum. cõtra. Sed ibi iuxta etymologiam vis nominis designatur: hic qd̃ ex vsu loquendi ex nomine concipitur. Vel dicẽ dum, quòd non est nomen honoris tantùm, sed etiam oneris. 8. q. 1. illud inferendum.

r ¶ *Continetur.*] « Nã in toto continetur & pars, vt 14. q. 5. pœnale. & ff. de reg. iur. in toto. & est sim. ff. quod met. cau. l. 1.

« Pars cõtinetur in toto.

1 Iuo par. 5. c. 355.

s ¶ *De minori.*] Hoc bene dicitur. ff. de mu. & ho. vt gradatim.

ADDITIO. Ext. de transla. c. 1. & c. licet.

t ¶ *Sacerdotibus.*] ĩ. de pœn. di. 1. §. ex his itaq;

Luc. 5.

DOminus. CASVS. Cyprianus probat ꝙ diaconi debent reuereri sacerdotes tanquã maiores. Et hoc probat duob. exemplis Christi, qui sacerdotibus & Põtificib. Iudæorum, licet mali essent, reuerentiã exhibuit. Et vna ratione: quia sacerdotes à Domino, diaconi verò post Ascensionem ab Apostolis sunt instituti. Primum exemplũ est ibi, *Nam cum leprosum.* Secũdum est ibi, *Item subditus.* Tertium est ibi, *Meminisse autem.*

u ¶ *Sacrilegum.*] Argu. quòd si dominus Papa aliquem suis priuilegijs primatẽ appellat, ex ipsa nominatiõe ius ei acquiritur.

præponeretur, in schismatis remediũ factũ est, ne vnusquisq; ad se trahens Christi ecclesiã rumperet. Nam & Alexãdriæ à Marco Euangelista vsq; ad Heraclam & Dionysiũ episcopos, presbyteri semper vnũ ex se electum, in excelsiori gradu collocatum, episcopũ nominabãt: quomodo si exercitus Imperatorẽ [a] faciat, aut diaconi [b] eligant [c] de se, quem industriũ nouerint, & archidiaconũ vocẽt. Quid enim facit, excepta ordinatione [d], episcopus, qd̃ presbyter non faciat? Nec altera [e] Romanæ vrbis ecclesia, altera totius [f] orbis existimanda est. Et Galliæ, & Britannię, & Africa, & Persis, & Oriens, & India, & omnes barbarę nationes vnũ Christum adorant vnam obseruant regulã veritatis. Si auctoritas quæritũ, orbis maior est [g] vrbe. Vbicunq; fuerit episcopus, siue Romæ, siue Eugubij, siue Constantinopoli, siue Rhegij, siue Alexandriæ, siue Tanis †, eiusdẽ meriti [h], eiusdem est & sacerdotij. Potentia diuitiarũ, & paupertatis [i] humilitas, vel sublimiorem, vel inferiorẽ episcopum non facit: cęterũ omnes Apostolorũ successores sunt. Sed dicis, quomodo Romæ ad testimoniũ diaconi [k] presbyter ordinatur? Quid mihi præfers vnius vrbis [l] consuetudinem [m]? Quid paucitatẽ [n], de qua ortum est supercilium, in leges ecclesiæ vẽdicas? Omne, quod rarum est, plus appetitur. Pulegium apud Indos pipere pretiosius [o] est. Diaconos paucitas honorabiles, presbyteros turba contẽptibiles facit. Cęterùm etiam in ecclesia Romæ presbyteri sedent, & stãt diaconi, licet paulatim increbrescẽtibus vitijs inter presbyteros absente episcopo, sedere diaconum viderim, & in domesticis conuiuijs benedictiones † presbyteris dare. Discant, qui hoc faciunt, non se rectè facere, & audiãt Apostolos: [Non est dignum, vt relinquentes verbum Dei, ministremus mensis [p].] Sciant, quare diaconi constituti sint. Legant acta Apostolorum: recordentur cõditionis suę. Presbyter, & episcop[9], aliud ętatis, aliud dignitatis [q] est nomen. Vnde & ad Titum, & ad Timotheũ de ordinatione episcopi, & diaconi dicit: de presbyteris omnino reticetur: quia in episcopo & presbyter continetur [r]. Qui prouehitur, de minori [s] ad maius prouehitur. Aut igitur ex presbytero ordinetur diaconus, vt presbyter minor diacono comprobetur, in quem crescit ex paruo: aut si ex diacono ordinatur presbyter, nouerit [B] se laicis maiorem, sacerdotibus [t] esse minorem.

A ¶ Per prophetiam.] *Sic in vulgata editione, & Grecè,* διὰ προφητείας: *sed hic apud B. Hieronymum*, prophetiæ.

B ¶ Nouerit se.] *In originali est*, nouerit se lucris minorem, sacerdotio esse maiorem. *Quò etiam pertinet, quòd idem Hieronymus ad caput vltimum Ezechielis scribit.* Leuitarũ multitudinem intelligere se à sacerdotali gradu esse disiunctam, & ad decutiendam superbiam ministrorum, qui ignorantes humilitatẽ status sui vltra sacerdotes, hoc est presbyteros, intumescunt, & dignitatẽ non merito, sed diuitijs æstimant. *Verùm ob glossam non est mutatum.*

Item Cyprianus, lib. 3. epist. 9.

¶ De eodem.

CAP. XXV.

[1] DOminus noster ipse Iesus Christ[9] rex, & iudex, & Deus noster vsque ad passionis diem seruauit honorẽ Pontificibus, & sacerdotibus, quãuis illi nec timorem Dei, nec agnitionẽ Christi seruassent. Nam cum leprosum emundasset, dixit illi: [Vade, & monstra te sacerdoti, & offer donum.] Humilitate ea, qua nos quoque esse humiles docuit, sacerdotem adhuc appellabat, quem sciebat esse sacrilegum [u]. Item sub ictu passio-

ritur.32.q.4.dicat.in fi.16.q.vlt.contra sanctorum.ar. contra. 3.q.6.hæc quippe.ext.de præsum.illud.C.de iur.& fact.ignor. non idcirco." Et est ar.ex hoc,q̃ tam bonus quàm malus sacerdos gaudet priuilegio clericali, 11.quæst.1. sacerdotibus.

" Sacerdos tã bonus q̃ malus gaudet priuilegio clericali

a ¶*Vt nos.*] Sed debent esse fortes,.i.debent præstare exemplum facti boni ex animo: i.ex dilectione: & non velint damnari.

Ioan. 18.

b ¶*Elegit.*] Not. "q̃ quantò à maiori quis ordinatur, tantò est maioris dignitatis, vt 1.q.1.filium.ext.de maio.& obed.per tuas.

" Ordinatus à maiori maioris est dignitatis.

c ¶*Cõstituerunt.*] hoc in nouo testõ.nam in veteri utrique à Domino sunt electi. s.e.c. diaconi. contra. Sed illud in veteri testa. hoc in nouo.vel per Dominũ fit qd̃ ab Apostolis statuitur,vt 28.q.1. sic enim. tamẽ auctoritate eius.de cõse. dist.4. qñ.

† al. existit.

d ¶*A quibus fiunt.*]ar. "quòd nemo debet se opponere illi à quo recipit beneficium,vt 22.q.5.de forma.& extr.de postu.c.vlt. ff.de inoffi. testa.si pars. in fi.§. hoc autem.8.q.2. illud [a].

" Nemo se opponat illi à quo bñficiũ recipit.

† al.presbyteros.

a 96.dist.si imperator. 1.q.7.c.1.

HOC AVTEM. Hæc est 7.pars huius distin.ĩ qua dicitur, quòd quando diaconus vel subdiaconus tenet locũ patriarchæ, superior est.Io.de Fan.

CASVS. Supra dictum est, quòd officium diaconorum minus est, quàm officium sacerdotum, quod verum est generaliter, nisi cum diaconus est legatus patriarchæ, vel archiepiscopi, vt seq.c.

PRæcipimus.]CASVS. Statutũ fuit in sexta synodo, quòd diaconus nõ sedeat ante presbyterum,nisi sit legatus patriarchæ,vel archiepiscopi,pro aliquo negotio decidendo. In quo casu honorandus est sicut ille cuius vice fungitur. & si quis diacon' aliter facere præsumpserit, repellitur ab officio suo.

1 Iuo par.6. c.123.

c ¶*Ante presbyterum sedeat.*] in concilio. 17. dĩ. cpos.in fi.

f ¶*Tunc.*] arg.aliquem tandiu habere priuilegium, quandiu tenet eius locum [b].16.q.1.generaliter.C.de testa.mil.l.vl. & hæc dictio,tunc, extremitatem, id est, finem iurisdictionis complectitur.arg.ff.de condit.& demon.l.4.§.si ita. item arg. qnòd quis consequitur ex alterius persona, quod non habet ex sua.ff.quæ res pig.ob.pos.l.Aristo.Et dicit lex, quòd si non potest prohibere me euntem per fundum, nec aliquem nomine meo.ff.de verb.obliga.si stipulatus.tamen ea tantùm habet iste quæ iurisdictionis sunt, non quæ ordinis. argum. ad primum,extra de offic.deleg.sanè 2.

b Concord. tex.in l.pen. in fin. C. de aqued.li.11 & Ale.d Im. in rub. d of. eius cui mã. est iu. col.4.

g ¶*Ultimus.*] not. quòd qui deliquit in aliquo ordine, in hoc punitur,quòd postponitur alijs sui ordinis, vt 50.dist.accedens. & 19.quæst.3. mandamus. 25. quæst. 2. sic decet. 24. dist.§.2.& 1.q.7.c.1.

Vbdiacono.] Hæc dist.diuiditur in tres partes, in quarum prima dicitur, q̃ etiam summus Pontifex potest subdiacono committere vices suas, & hoc probat per c.seq.Secunda ibi,*Legatum.* Tertia ibi, *Archidiaconus.*Io.de Fan.

CASVS. Dictum est s.q̃ diacono põt patriarcha vel archiepiscopus vices suas cõmittere. Nunc aũt dicit Gratianus in hac 94.distin. quòd etiam subdiacono potest summus patriarcha committere vices suas. Et est iste primus articulus huius dis. quæ tres hẽt articulos.

h ¶*Subdiacono.*] hic intitulatur 94. distin.in qua magister idem dicit de subdiacono, qd̃ dictum erat in superiori c. de diacono. quòd scilicet etiam legatus Papæ potest esse. Expo nit tres §§.& in §. singulis, mutatur materia. In primo dicitur quod dixi.In secundo, q̃ si quis impedit legatum domini Papæ, excommunicandus est.In tertio, q̃ archidiacon' vltra suũ statum exigere non debet Io.

VALdè.] CASVS. Symmachus intra Siciliam prouinciã cõmisit vices suas Petro subdiacono.Vnde prẽcipit Symmachus,vt de eo non dubitent quem ipse præuidit præferendum, sed eum recipiãt.

2 Pann.l.1. tit.14.Anſ. l.1.c.26.

i ¶*Omnia.*] s. dist. 89. singula.contra. Sed dic, omnia quo ad cognitionem causarum, nõ quo ad dignitates,vel officia ecclesiastica.vt ibi.

k ¶*Præsentes.*] arg. " quòd prẽsentia non exhibetur per alium. arg. contra.65.dist.c.2.

" Præsentia non exhibetur p̃ aliũ.

l ¶*Præcipimus.*]arg." quòd Papa etiam laico causam spiritualem cõmittere possit. 32. dist. §.verum.& §.ad hoc.

" Papa laico cãm spirituale committere põt.

m ¶*Repræsentetur.*] nã idem ipse videt cognoscere qui dedit iudicẽ, vt extra de offi. delega. sanè. C. vbi & apud quem rest. pe. deb. l. 3. C.de iudi.l.vltima.

† al. patrimonium.

n ¶*Auctoritas.*] not. " quòd delegatus non habet plus iuris, quàm delegans, siue par sit aliàs delegatus. argu. ff. de dam. infect. qui bona.§. vlti.siue sit maior. ff.de offic. eius cui man.est iurisdi. & si prætor.quandoque tamen habet minus quis si ex delegatione cognoscat,quam si ex iure suo.ext.de off.dele.super quẽstionum.§.si verò.arg.C.de procu.maritus.

"Delegatus nõ hẽt plus iurisdõnis,q̃ delegans.

3 Conc. Triburien. c.9.

c Ad hoc ext.de offic. del. cũ olim magister. vbi de hoc. Arch.

o ¶*Dubitare.*] arg.quòd si Papa ex certa scientia dat iudicẽ quòd ille non potest recusari.ff.de offi.præfec.præt.l.vnica. sic j.17.q.4.§.qui autem.extra de rer.perm.cum olim.& extra de app.nouit Sed contra extra de appe.cum speciali. & c. postremò. Io. Sol.iudex poterit semper recusari iusta causa interueniẽte [c], "etiam si esset legatus Papę,vt extra de offi.leg.licet. cum legitimæ exceptiones cuilibet reseruentur, vt extra de offi.deleg.ex parte.B.

"Delegatus ẽt Papæ põt recusari.

LEGATVM. Hæc est secunda pars huius dist.in qua dicitur,quòd nullus debet impedire legatos Romanæ ecclesiæ, & si fecerit,excommunicetur,vt in capit.sequen. Ioan.de Fan.

CASVS. Hic est secundus articulus, vbi dicitur,quòd qui impedit legatum Apostolicæ sedis,excommunicari debet.

p ¶*Patrocinium.*] " ergo Sicilia est de patrocinio † beati Petri,ut arg.10.q.3.relatum.11.q.1.peruenit.

" Sicilia est de patrocinio Petri.

† aliàs,patrimonium. in tex.& gl.inde Siciliam de patrimonio beatiPetri recensetur ex allegi.

Si quis.

---

nis cum alapam accepisset, & ei diceretur, [Sic respondes Pontifici?] nihil ille contumeliosè locutus est in personam Pontificis: sed magis innocentiam suam tutatus est, dicens [Si malè locutus sum, exprobra de malo: si autẽ bene,quid me cedis?] Quæ omnia ab eo ideo facta sunt humiliter, atq; patienter,vt nos [a] humilitatis, ac patientiæ haberemus exemplum. Docuit enim sacerdotes veros legitimè,& plenè honorari, dum circa falsos sacerdotes ipse talis extitit†. Meminisse autem diaconi debent, quoniam Apostolos, id est episcopos, & præpositos † Dominus elegit [b]: diaconos autem post ascensum Domini in cœlos Apostoli sibi constituerunt [c] episcopatus sui, & ecclesię ministros. Quòd si nos aliquid audere contra Deum possumus, qui episcopos facit, possunt & contra nos audere diaconi, à quibus fiunt [d].

7 *Hoc autem, quod de diaconorum minoritate dicitur, vbique seruandum est,nisi cum locum diaconus habuerit aut proprij patriarchæ, aut sui metropolitani.*

Vnde in sexta synodo,c.7.legitur

¶Diaconus sacerdotib.non præferatur,nisi locum metropolitani sui obtineat.

CAP. XXVI.

1 PRæcipimus, ne diaconus (quamuis etiam in dignitate,hoc est in officio quolibet ecclesiastico sit) ante presbyterum [e] sedeat, nisi cum locum habuerit proprij patriarchæ, aut metropolitani sui pro aliquo capitulo. Tunc [f] enim sicut illius locumtenens honorabitur. Si quis verò præsumpserit hoc tyrannicè facere, à proprio gradu repulsus, vltimus [g] omnium fiat in ordine suo.

DISTIN. XCIIII.

1 ps *Vbdiacono [h] etiã summ' patriarcha vices suas cõmittere valet. Vnde Gregori' [A] ad episcopos Siciliæ, lib.1.epist.1.ait.*

A ¶Gregorius.]*Restituta est inscriptio ex Polycarpo. Nam antea legebatur,* Symmachus Papa.

¶Etiam subdiaconis vices suas Apostolica committit ecclesia.

CAP. I.

2 VAlde necessarium esse perspeximus, vt sicut prædecessorum nostrorũ fuit iudicium, ita vni,eidemq; personæ omnia [i] committamus, vt vbi nos præsentes [k] esse non possumus,nostra per eum, cui præcipimus [l] repræsentetur [m] auctoritas [n]. Quamobrem Petro subdiacono sedis nostrę intra prouinciam Siciliam vices nostras, Deo auxiliante, cõmisimus. Nec enim de eius actibus dubitare [o] possumus, cui Deo auxiliante totum nostræ ecclesiæ noscimur patrocinium † [p] commisisse.

2 *Legatum verò Apostolicæ sedis quicunque impedierit, vsque ad satisfactionem excommunicetur.*

Vnde Alexander Papa I.epist. 2. omnibus episcopis [3].

Si quis.]CASVS. Dicit Alexander in hoc c.quòd quicunque legatum impedit,non vnius, sed multorum profectũ turbat: & ideo à multis est arguendus,& à liminibus ecclesiæ arcendus donec resipiscat.

a ¶*Legationem.*]imo qui legatum hostium impedit,tradendus est hostibus, vt ff. de leg.l.vltima.

b ¶*Sed multorum.*] arg. " quòd qui peccat in multos, grauius peccat.extra de testi.sicut.22.q.5. qui cõpulsus.sicut qui circa eandẽ personã multis modis peccat,grauius peccat.23.q.5. relegentes. Sed nunquid qui eum capit, potest ab eo absolui? sic, ext.de sent. exc.ad eminentiam. Et no.quòd legatus huiusmodi non potest eẽm deponere, nec mutare de loco ad locum, nec in eius manibus potest eẽs resignare, nisi ad hoc haberet speciale mandatũ.ext. de off.le. c.quod translationẽ.ar. ff.de off.eius cui mand. est iu.l.1.Bart. legebat hoc c.trufando: si quis impedit legatum, non auertit profectũ vnius tantũ,s.Cardinalis: sed multorum,id est,familiæ suę & parentũ: & sicut multis nocet ille,s. Cardinalis,ita à multis est redarguẽdus: & ita vsque in finem.

" Peccãs in multos grauiꝰ peccat.

1 Burc.l.15. c.37.

† al.euertit.

† al. arcendus.

† al. quoq;. † Concord. tex. in §. itẽ leg.Iulia.de vi.cũ gl.p q̃ habes concor. insti.de pub.iud.

c ¶*Nocet.*]ergo quicunq; aliquid nocumẽti sentit, admittitur ad agendum,vel accusandũ,vt 12.q.2.nõ liceat.

d ¶*Impedit.*]nec legatus delegatum impedire debet.extra de offic. leg.studuisti.

e ¶*Liminibus.*]arg. " in quo quis deliquit,in eo debere puniri. 12.q. 2.qui & humanis.27.q. 4. frater & coepiscopꝰ.

" Punitur quis in eo ĩ quo peccat.

2 Iuo pa.3. c.134.

ARCHIDIACONVS. Hæc est tertia pars distinctionis,ĩ qua dicitur,q̃ archidiaconi non debent facere collectas ĩ subditos,& hoc probatur per cap. seq. Ioan.de Fan.

1.Petr.5.

CASVS. Hic est tertius articulus,vbi dicit, quòd archidiaconi nõ debẽt grauare clericos auferendo eis pecuniã, & dominationẽ in eos exercendo, licet quæ corrigenda viderint, debeant episcopo nuntiare.

¶ Excommunicetur, qui legatum sedis Apostolicæ impedire tentauerit.

CAP. II.

1 SI quis aũt legationẽ A [a] impedit,non vnius, sed multorum [b] profectum auertit †. Et sicut multis nocet [c], ita à multis arguendus est, & bonorum societate priuandus †. Et quia Dei causam impedit [d], & statum conturbat ecclesiæ: ideo ab eius liminibus [e] arceatur †. Ab omnibus itaque † talis est cauendus,& non in communionem fidelium vsque ad satisfactionem recipiendus.

A ¶Legationem.] *In epistola ipsa, concilio Triburiensi, & apud Burchardum additur,* vestram. *Ea enim legatio videtur significari, qua Apostolos,& episcopos pro Christo fungi docuit beatus Paulus 2. Corint.c.5.*

3 *Archidiaconus verò,quamuis ex officio suo clericorum vitam diligenti examinatione debeat inquirere, & quæ corrigenda inuenit, episcopo nuntiare: tamen dominationem super eos exercere, & censum ab eis exigere prohibetur.*

Vnde in Cabilonensi concilio, ca. 15.legitur.

¶Archidiaconi super presbyteros iurisdictionem nõ exerceant.

CAP. III.

2 DIctum est,quòd in plerisque locis archidiaconi super presbyteros parochianos quandam exercẽt dominationem,& ab eis censum exigunt. Quod magis ad tyrannidem, quàm ad rectitudinis [f] pertinet ordinem. ¶Si enim iuxtà Apostoli [g] sententiam, episcopi non debent esse dominantes in clero, sed forma facti gregis ex animo [h]: multò minus facere isti hoc debent, sed contenti sint regularibus disciplinis, & teneant propriam mensuram: & quod ab episcopis eis iniungitur [i], hoc per parochias suas exercere studeant, nihil per cupiditatem, & auaritiam præsumentes.

1.Petr.5.

Dictum.]CASVS. Quidam archidiaconi dominationẽ exercebant in presbyteros,& parochianos suos,& ab eis censum exigebant: quod etiam episcopis facere non licet, iuxta Apostoli sententiam: ideo prohibetur ne archidiaconi de cętero istam cupiditatem exerceant: sed teneant propriã mensuram,& faciant quod episcopi eis præceperint.

" Archidiaconi multa re possunt.

2 Ad hoc extra de elec. dudũ.2.& d of.archid.c. vlt.Arc.

f ¶*Rectitudinis.*] sed nunquid de consuetudine præscripta possunt archidiaconi multare? videtur, quòd non: extra de pœn.licet. " Sed dic,quòd bene possunt,ex quo iudicare possunt de consuetudine præscripta [a]. arg. ff. de iudic.l,2.§. vlt.ext.de off.delega.ex literis.Illud ergo exaudi cum pecuniaria pœna non timetur.aliàs si illa magis timetur, imponenda est,23.q.5.prodest.dum tamen pœna pro eodem peccato nõ infligatur nisi ter in anno.C.de mo.mul.cos.

g ¶*Apostoli.*] id est,Petri,licet alibi dicatur, quòd nomine Apostoli, Paulus designatur.16.q.1.prædicator.10.q.3.quia cognouimus.

h ¶*Ex animo.*] id est, ex dilectione, vt non velit dominari.

i ¶*Iniungitur.*] " Videtur ergo, quòd archidiaconus nõ habeat nisi demandatam iurisdictionem.De hoc notaui.25.dist.perlectis.

" Archidiaconꝰ an habeat iurisdictionem delegatam.

DISTINCT. XCV.

20 ps 1 *QVòd autem [k] sacerdotes supra iubentur episcopis tanquã subditi obedire, nõ ita intelligendũ est,quasi non liceat eis, præsentibus episcopis sacra mysteria celebrare (sicut ẽpali supercilio quidam ab his volebant presbyteros prohibere) sed quia presbyteri Pontificibus tanquam filij parentibus debẽt obedire. Baptizatos etiam chrismate [l] eis tangere conceditur.*

Vnde Gregorius scribit Ianuario Episcopo Caralitano,lib.3.epist. 26. indict.12.

¶Vbi episcopi desunt, baptizatos in frontibus presbyteri chrismate tangant.

CAP. I.

3 PEruenit quoque ad nos, quosdam scandalizatos fuisse,quòd presbyteros chrismate tangere in fronte eos, qui baptizati † sunt, prohibuimus. Et nos quidem secundum vsum veterem ecclesiæ nostræ fecimus. Sed si omnino hac de re aliqui contristantur, vbi episcopi desunt, vt presbyteri etiam in frontibus baptizatos † chrismate tangere debeant, concedimus [m].

Supra Leo episcopus contra [4] Quamuis corepiscopis,&c.]

Item Gelasius Papa episcopis per Lucaniam &c. epistola 1. capit.8.

QVòd autẽ.] Hæc distiꝰ. diuidit in tres partes, in quarum prima quæritur vtrũ sacerdotes possint chrismare siue cõfirmare pueros in fronte? & dicas,q̃ nõ: tamẽ vult probare per c.Greg. quòd possunt. ꝟ.93.dist. à subdiacono. H.Secũda ibi,*Sed quæritur.* Tertia ibi, *Chrismа.*Ioan.de Fan.

CASVS. Dictum est ꝟ.quòd sacerdotes episcopis debent obedire. Nunc in hac 95.distin. dicit Gratianus, quòd hoc non debet ita intelligi quin possint Missã coram episcopo celebrare: sed quia debent eis sicut filij obedire. Et primò ponit quandam contrarietatẽ: postea soluit eam in §.sed istud.Postea auctoritate Innocentij soluit duas quæstiones, vt ĩ. ead.istud. Ad vltimum repetit de dignitate p̃sbyterorum, ostendens multa esse eis licita etiã in episcoporum præsentia.

3 de cõs. di. 4. p̃sbyteri baptizatos. Pol.l. 3. tit. 10. Mag. 4. sent. dist.7. cap.1.

† baptizandi.] Orig.

† baptizandos.] Orig.

k ¶*Quòd autem.*] hic intitulatur 95.distin.in qua ponit Gratianus quandam contrarietatem, & eam soluit. [b] postea ponit duas quæstiones,& eas soluit auctoritate Innocentij. Repetit postea de dignitate presbyterorũ, ostendens multa licere presbyteris in episcoporum præsentia.

b ĩ.c.c.p̃sbyteros. ꝟ. sed istud. Arch.

4 Dist. 68.

l ¶*Chrismate.*] infrà de consec.dist.5.manus. contra.& ca.nouissimè.contra.ꝟ.dist. 21. cleros. contra. Hoc ad tempus pro sedando scandalo fuit concessum: nunc verò antiquatum. vel in primitiua ecclesia presbyteri chrismabant,nunc verò minimè. extra de consuet,quanto.Ioan.

Peruenit.]CASVS. Quidam presbyteri pueros in fronte chrismabant. quod cum Greg. prohibuisset, quidam ex hoc scandalizati fuerunt: & ideo propter scandalum remouendum concessit presbyteris, vt in absentia episcoporum chrismarent.

m ¶*Concedimus*]hoc expeditum est,q̃ presbyter chrismãdo si sua

si sua auctoritate hoc facit, nihil agit, nec pueri aliquid recipiunt. extra de consue. quanto. " Sed nunquid Papa ei demandare hoc potest? Quidam dicunt, quòd sic [a], ex quo omnia sacramenta quæ recipit presbyter, ex delegatione Papæ conferre potest. arg. hic. vnde diaconus ꝑt conferre diaconatū, & confirmare in fronte, sed non ꝑt Papa ei demandare, vt cōferat ordinē quem non habet, vel ēt vt conficiat corpus Christi: quia solis presbyteris dictum est: Hoc facite in meā cōmemorationē. arg. 1. q. 1. dictū. hoc † dicit H. Alij dicunt, ꝙ non pōt Papa delegare presbytero, vt chrismet in frōte. vnde isti nihil conferebāt. Si obijciatur, quare hoc permisit Greg. illis, cum in hoc videatur eis dare licentiam peccandi? Dicunt quidam, ꝙ hoc inuitus permisit ob nimium scandalū: nec dabat eis occasionē mali: quia inuitus hoc concedebat. 35 quæst. 3. quod scripsi. & 23. q. 2. si qđ verius. Alij dicunt, ꝙ hoc c. loquitur secundū antiqua tempora. sed hoc nihil est: quia litera huius c. contradicit, ibi, secundū veterē vsum. & qa secundū hoc Greg. nihil hic concederet. Sed nunquid Papa posset eis concedere, vt chrisma conficerent? H. dicit, ꝙ non. " Itē quæritur, nunquid ep̄s demandare ꝑt ea, quæ sunt ordinis epis̄copalis? Sic [b], sed ea non potest demandare nisi ep̄o. argum. ext. de cons. eccl. aqua. Ea verò quæ iurisdictionis sunt potest etiam demandare presbytero, sicut & reconciliare. 26. q. 6. presbyter. & c. Aurelius. Sed etiam inter ea quæ iurisdictionis sunt quędam non possunt demandari nisi eis qui adminiculo ordinis illa exercere possunt, vt deponere, verberare clericum. Alia sunt quæ etiam laicis demādari possunt: sicut iudicare in causa ciuili. Item dico quòd episcopus nihil habet hodie qđ sit meri ri imperij quod demandari nō possit: de quo lex loquitur. ff. de offic. eius cui man. est iu. l. 1. quia omnia alij episcopo demandare potest, nisi vsum pallij. ext. de vsu pal. ad hoc.

Svpra. Casvs. Modò vult probare contrarium: & inducit c. s̄. 68. dist. c. quamuis. & c. seq. cuius casus patet.

Presbyteros.] Sed istvd. Casvs. Soluit Grat. dicens, quòd illud quod Greg. concessit s̄. in c. 1. huius dist. factum fuit propter scandalum vitandum. & quod dicitur s̄. in c. quamuis. & c. presbyteros. est generaliter obseruandum. Ponitur & alia solutio, scilicet vbi consuetudo est, absente episcopo & in necessitate possunt presbyteri hęc facere: & ex concessione Greg. Cap. verò quamuis. & c. presbyteros. intelliguntur cum episcopi sunt præsentes. sed de iure oleo sanctificato possunt vngere infirmos presbyteri: & hoc probatur auctoritate Iacobi. Sed quæritur an episcopis licet eodē modo vngere infirmos: an illa vnctio sit impęnitentibus concedenda, quæ quęstiones in proximo. c. soluuntur.

a ¶ *Sed istud.*] Hoc allegando dicit, aliàs consuetudo non iuuaret in hoc, vt ext. de consuet. quanto.

b ¶ *Sanctificato.*] quo deficiente admiscetur aliud. ext. de cōse. eccles. vel alt. c. quod in dubijs. " Et est duplex causa quare infirmi inunguntur: scilicet quia venialia delentur: & præstat augmentum virtutibus, arg. de conse. distin. 5. cap. 1. & 2. & extra de sa. vnct. cap. 1. & quia infirmus citius liberatur ab infirmitate corporali: argum. hic. " Sed quid si quis non habet oleum, & inungit chrismate, tenet vnctio? Videtur quòd sic: quia prope eadem vsia est: quia chrisma non est nisi oleum balsamo admistum. ext. de sacr. vnct. ca. 1. sicut & tenet emptio cum acetum venditur pro vino: quia est prope eadem vsia, vt ff. de contrahen. emp. l. in venditionibus. sed fortè secus: quia non est fortè prope eadem vsia. " Item nunquid confert hoc sacramentū, si quis inungit oleo non consecrato? videtur ꝙ sic: quia & baptismus cōfertur in aqua non consecrata. de cons. dist. 4. c. si quis. Alij dicunt contra, nec est simile †: quia vis baptismi tota est in verbis: hæc autem vis est in re ipsa: s. in oleo. Sed ista ratio calumniā habet. extra de bap. c. pen. Sed nunquid pōt hoc sacramentum iterari? Dicunt quidam quòd non. 1. q. 1. quod quidā. de consec. dist. 4. ostenditur. Si obijciatur de matrimonio, non valet: quia veritate inspecta matrimonium non iteratur. 31. q. 1. hac ratione prius enim vnū deletur, quàm secundū contrahatur. " Alij dicunt, quòd potest iterari: quia cum quis secū dò infirmatur, definit in eo esse istud sacramentum quod prius accepit †.

Sed qværitvr. Hæc est secūda pars distinct. in qua quęrit, si episcopus pōt inungere infirmos, est dicendum quòd sic ȷ̄. c. prox. Ioan. de Fan.

¶ Vltra suum modum presbyteri tendere non præsumant.

CAP. II.

Presbyteros vltra suū modum tēdere prohibemus: nec episcopali fastigio debita sibimet audacter assumere: non conficiendi chrismatis, non consignationis Pontificalis adhibendæ sibimet arripere facultatem.

Sed istud [a] *Gregorij pro scandalo sedando semel concessum legitur. Illud autem Leonis Papæ, & Gelasij, vsu approbante, prævaluit, nisi fortè, vbi aliquorum cōsuetudo hoc admisit, vt in absentia episcopi, extrema necessitate cogente, ex concessione Gregorij, presbyteri baptizatos in fronte liniant: ¶ Prohibitio verò Leonis, & Gelasij in eo casu intelligatur, cum episcopi præsentes sunt, vel cum non cogit vltima necessitas. Oleo verò sanctificato* [b] *permittitur eis vngere infirmos. Vnde Iacobus ait* [*Infirmatur quis in vobis? inducat presbyteros ecclesiæ, qui orent super eum, vngentes eum oleo in nomine Domini, & oratio fidei saluabit infirmum.*]

2 ¶ *Sed quęritur, an episcopis liceat eodem oleo vngere infirmos: vel si impęnitētibus huiusmodi vnctio sit concedenda.*

De his verò ita scribit Innocentius Papa ad Decentium Eugubinū Episcopum, epist. 1. cap. vlt. [1]

¶ Oleo sanctificato non prohibetur episcopus infirmos tangere.

CAP. III.

2 Illud superfluum videmus adiectum, vt de episcopo [c] ambigatur, quod presbyteris licere nō dubium est. Nam idcirco de presbyteris dictum [d] est: quia episcopi occupationib⁹ alijs impediti ad omnes languidos ire non possunt. Cęterùm si episcopus aut potest, aut dignum ducit aliquem à se visitandum, & benedicere, & tangere chrismate [e] sine cunctatione potest, cuius est ipsum chrisma conficere. Nam non A pœnitentibus [f] istud infundi non potest [g]: quia genus est sacramenti. Nam quibus reliqua sacramenta negantur [h], quomodo vnum † genus putatur posse concedi? His ergo, frater charissime, omnibus, quæ tua dilectio voluit à nobis exponi, prout potuimus respondere curauimus.

A ¶ Non pœnitentibus.] *In epistolis Innocentij tam impressis, quàm manuscriptis (licet aliter testetur auctor glossæ) in concilio Vvormacensi, in quo hoc idem repetitur, apud Alcuinum, & Iuonem, & in aliquot Gratiani codicibus legitur sine negatione. Et in glossa, (vt est in antiquis exemplaribus) vtraque lectio exponitur.*

Illud.] Casvs. Quidam episcopus cum legeret in epistola Iacobi, inuenit eum dixisse tantùm de presbyteris vt vngant infirmos: quare quæsitum est ab Innocen. an episcopus oleo sanctificato infirmos vngere possit. Et respondet quòd sic: & ideo tantùm de presbyteris Iacobus fecit mentionem: quia episcopi alijs negotijs impediti non possunt infirmos visitare. Secundò quæsiuit, an hæc vnctio sit impœnitentibus concedenda. Et respondet quòd non: quia cui negantur cętera sacramenta, non debet istud concedi.

c ¶ *Vt de episcopo.*] Argum. " quod licet minori ex officio, multò fortius maiori licere. ar. 33. q. 2. historia. 35. q. 6. si duo. argum. contra. 88. dist. episcopus gubernationem. arg. si. per contrarium. 8. q. 1. si ergo.

d ¶ *Dictum.*] à Iacobo, vbi dixit, Infirmatur quis, &c. quamuis in hoc nomine presbyteri possunt intelligi episcopi. Arg. contra dist. 50. placuit. vers. vt manum non imponant.

e ¶ *Chrismate.*] id est, oleo: vel, vt dicunt quidam, episcopus chrismate, presbyter oleo inungit. H.

f ¶ *Non pœnitentibus.*] ita continua, verè ei, quem episcopus dignum duxerit ad visitandum, & ita in originali habetur, nō pœnitentibus: quod intelligit de solemniter pęnitentibus.

g ¶ *Non potest.*] sic 50. dist c. vlt.

h ¶ *Negantur.*] Arg. ꝙ excōicatus vel anathematizatus non possit contrahere matrimonium [c]: quod non est verum, vt ext. de eo qui du. in mat. quam poll. per adult. significasti, in fin. Hug.

h ¶ *Negantur.*] Arg. omnia eiusdem generis eodem iure cēseri. arg. s̄. dist. 4. denique. arg. s̄. dist. 2. comperimus. ar. contra. 50. dist. studeat. arg. dist. 81. si quis sacerdotum.

Chrisma. Hæc est tertia pars dist. in qua dicit̄, ꝙ presbyteri debent chrisma à suo episcopo recipere: & episcopi debent honorare presbyteros: quia & ipsi presbyteri sunt: & insimul debent Dei ecclesiam gubernare. Quia autem vnus

episcopus

, Papa vtrū possit delegare simplici sacerdoti vt in fronte chrismet.

a Istud dem̄ cōfirmatur ext. đ cōsu. quanto. §. 1. ibi, sua temeritate, &c. q. d. ibi ex nr̄a auctoritate bene possent, & sic ibi intellig. Host.

† vid B. Th. 3. p. q. 72. 11. primum. & 4. sen. d. 7. q. 3. 1. 3.

Iac. 5.

" Eps demā dat tā ea q̄ sunt ordinis q̄ ea q̄ sunt iurisdictionis.

1 Alcuinus de diuinis officijs pag. 94.

b Sub. licet ab Apostolis fuerit institutum, vt à solis episcopis cōficeret. de cons. di. 5. man⁹. i multis. n. statutis Apostolorū licita est dispensatio secundum Hug.

" Vngūtur infirmi pp duas causas.

" Vnctio extrema an possit fieri sine oleo.

2 Cōc. Vuormacien. ca. 72. Iuo par. 2. c. 75.

" vngere an possit quis oleo nō cōsecrato.

† vid S. Th. 3. p. q. 72. 3. & 4. sent. di. 7. q. 1. 2. 3.

" Vnctio extrema pōt iterari.

† al. quomodo hoc vnū.

† vid S. Th. 4. distin. 23. ar. 3.

" Maiori licet qđ licet minori.

c Adde an possit fieri monachus, no. Bal. i l. q sub ptextu. C. de sacrosanct. eccl.

episcopus est maior, hoc fuit de consuetudine †. & hoc probat per octo cap. Ioan. de Fan.

Casvs. Nunc verò dicit, ꝙ presbyteri debẽt petere chrisma à suis episcopis quolibet anno nõ per clericũ minorẽ, sed aut per se, aut per sacristam, vt j. seq. cap. cuius casus idem dicit.

3 *Chrisma verò à suis episcopis ad baptismi sanctificationem presbyteri perant.*

Vnde in concilio Carthag. 4. c. 36.

¶Chrisma singulis annis à proprio petatur episcopo.

CAP. IIII.

1 PResbyteri, qui [a] per diœceses ecclesias regũt, nõ à quibuslibet episcopis [b], sed à suis: nec per iuniorẽ clericũ, sed omni [A] anno [c] aut per seipsos, aut per [d] illum, qui sacrarium tenet, ante Paschæ solẽnitatem chrisma petant.

¶*Huic capiti rubrica est præposita ex aliquot vetustis exemplaribus.*

A ¶Omni anno.] *Verba hæc non sunt in editionibus conciliorum Colonien. duobus & quatuor tomis impressorum, neque infra de cõsecr. dist. 4. vbi hoc idem, sed ex concilio apud Valentias, refertur. Verũ & in Colonien. prisca, ac trium tomorum, & duobus Parisien. duobusque codicibus Vaticanis habẽtur. Et in c. literis. de consec. dist. 3. à Fabiano Papa singulis annis nouũ chrisma fieri præcipitur.*

Item Hieronymus ad caput primum epistolæ ad Titum, ad ea verba [*& constituas.*]

¶Presbyter idem est qui episcopus, ac sola consuetudine præsunt episcopi presbyteris.

CAP. V.

2 OLim † idem erat presbyter; qui & episcopus. Et antequam diaboli instinctu studia in religione fierent, & diceretur in populis, [Ego sum Pauli [e], ego Apollo, ego autem Cephæ] cõmuni presbyterorum consilio ecclesiæ gubernabantur. Postquam verò vnusquisque eos, quos baptizauerat, suos putabat esse, nõ Christi: in toto orbe decretũ est, vt vnus de presbiteris electus superponeretur † cęteris, ad quë omnis ecclesiæ curâ pertineret, & schis

matum semina tollerentur [f]. *& paulò post.* ¶Sicut ergo presbyteri sciunt se ex ecclesiæ cõsuetudine ei, qui sibi præpositus fuerit, esse subiectos: ita episcopi nouerint se magis cõsuetudine [g], quàm dispẽsationis † Dominicę veritate pẽsbyteris esse maiores, & in cõe debere ecclesiam regere.

Idem ad Rusticũ Narbonensem Episcopum de septem gradibus ecclesiæ [3].

¶Coram episcopis, presbyteris docere licet †.

CAP. VI.

4 ECce [A] ego dico, præsentibus episcopis suis atque adstantibus in altari presbyteros posse sacramenta cõficere. *& infrà.* ¶Sed quia [h] scriptum est [Presbyteri duplici [i] honore honorentur, maximè qui laborant in verbo Domini,] prædicare eos decet, vtile est benedicere [k], congruũ confirmare [l], conuenit reddere communionem, necesse est visitare infirmos, orare pro inualidis, atque omnia [m] Dei sacramenta complere. *& infrà.* ¶Nemo hinc episcoporum inuidia diabolicæ tentationis inflatus iracatur in tẽplo, si presbyteri interdum exhortentur plebem, si in ecclesijs prædicent, si plebibus, vt scriptum est, benedicant. Etenim abnuenti mihi ista sic dicam: qui non vult presbyteros facere, quæ iubentur à Deo: dicat, quis maior est Christo? aut quid corpori eius, aut sanguini poterit anteponi? Si presbyter Christum consecrat, cum in altario Dei sacramenta benedicit, benedicere [n] populo non debet [o] qui Christũ

moueantur tanquam vitiosi. Quarta est: quia ab initio presbyteri fuerunt mandati iudices, & etiã appellati sunt episcopi. Quod probat 4. auctoritatibus. Prima est circa principiũ. Secunda ibi, *Etenim abeuntibus*. Tertia ibi, *Quis igitur hic rogo*. Quarta ibi, *Presbyteri negotiorum*.

h ¶*Sed quia.*] Ita continua. dico ꝙ præsentibus episcopis possunt conficere: quia nõ solũ hęc, sed alia possunt facere. Ex vi literę & ẽt probationis videtur, ꝙ episcopi non prohibẽt presbyteros Missam cãtare, sed benedicere & prędicare, & cetera quę † dispositionis] Orig. sequuntur.

i ¶*Duplici.*] A clericis & laicis: vel quo ad obedientiã in spiritualib. & subministrationem in temporalibus. Vel duplici, i. officio pdicãdi, & sumendi tympanũ, id est, temporalia: iuxta illud: Sumite Psalmum, &c. † al. non licet.

k ¶*Benedicere.*] "cũ episcop⁹ abest. Sed hęc sol. non valet: qa hic loquitur cũ pręsens est episcop⁹. vel intelligas istud qñ benedicit priuatim sine solẽnitate [c]. aliàs contra. 21. dist. denique. item cõtra. 26. q. 6. ministrare. Sed & illud similiter intelligit de solemni benedictione. Vel dic ꝙ quando cantat Missam præsente episcopo, debet innuere episcopo vt ipse benedicat. & si vult episcopus benedicere, nõ benedicet presbyter. argu. de consec. dist. 1. cũ ad celebrandas. aliter presbyter suo iure põt benedicere. nam eo ipso ꝙ ei dat potestatem benedicendi, supponit ei tanquam minor, & potest ab eo benedici: arg. ff. de iu. om. iu. l. est receptũ. & ff. ad Treb. ille à quo. §. tẽpestiuũ. Hug. vel dic quòd eo ipso, ꝙ permittit ei Missam celebrare, per consequens omnia quæ sine missa esse non possunt, vt ext. de offi. del. præterea.

l ¶*Confirmare.*] in fide. 11. q. 3. quòd prædecessor. vel inũgere oleo infirmorum, vel chrismate in vertice.

Additio. Prima expositio præualet secundum H. & hoc patet per Hieron. quod sequitur, exhortentur. Archid.

m ¶*Omnia.*] quæ ad eos pertinent. arg. vocabulum generaliter prolatum non omnia particularia comprehendere: arg. contra. 28. dist. de Syracusanę [d].

n ¶*Benedicere.*] id est, absoluere, vel priuatim reconciliari, non solẽniter, vt 26. q. 6 c. 1.

o ¶*Non debet.*] Arg. cui licet plus, licet & minus, vt 16. q. 2. c. 1. Sed maius tripliciter dicitur efficacia, vt baptismus, vt 32. dist. §. verum. scilicet quia mortalia tollit & venialia. propter rem subiectam, & sanctitatem, vt corpus Christi, vt hic. auctoritate ministrantium, vt quæ ad episcopos solos pertinent, vt infrà de consecra. distin. 5. manus. & quarto modo propter significa-

---

[a] Vide no. s. d. 93. c. legimus. in glo. ad ver. postea.

1 De consec. di. 4. pbyteri. Burc. l. 4. c. 76. Iuo p. 1. c. 270. Pã. l. 1. c. 101.

[a] Si malum misit, imputatur, vt le. & no. 3. q. 7. in grauib⁹. i pr. De hoc ẽt not. in ca. cõsueuit. ff. nau. cau. sta. l. fi. §. seruorum. Archi.

[b] Sub. & iõ sum melior. Hęc dicebãt quidã credẽtes merita baptizantiũ aliquid operari in baptismo, qđ falsum est. de cons. di. 4. si inter. & c baptismus. H.

† sapponeretur] Orig.

[a] Ans. l. 7. c. 127. Poly. l. 2. tit. 39.

† idem ergo est presbyter] Orig.

1. Cor. 1.

[b] Adde pro cõcordia hꝰ gl. an & qñ verbum generaliter ꝓlatũ restringatur. gl. in l. 1. vnusquisque. C. đ sa. sã. eccl. Bar. in l. j. § hoc autem. ff. de no. op. nun.

[c] 1. Tim. 5.

[d] Ans. l. 7. c. 128.

[e] Presbyter simplex, an possit benedicere epõ præsente.

[3] Inter opa Hiero. tom. 4. vel 9.

significationem, vt matrimoniũ quod significat Christi & ecclesiæ coniunctionẽ.ext.de biga.debitum. quintò pp multitudinem conuersorum.1.q.1.interrogo.

a ¶*Nomen.*] Arg.C.đ cur.fu.cum alijs. in fin.

b ¶*Damnum gibbi inferatis.*] i. remoueatis presbyteros à consecratione & prædicatione, sicut illum qui gibbũ habet,vt ſ. dist.69. hinc etenim.vel demum gibbi, qa non prædicãtib. presbyteris incuruatur populus in delictis, & quasi gibbosus efficit.

† gregibus] vera lectio.

2.Tim.3.

c ¶*Patrimonij.*] i rerũ ecclesię.ſ.21.di.i nouo.

d ¶*Negotiorum*]i.causarum, vt 11.q. 1.relatum.& 2.q.5. si quis.

e ¶*Sacerdotum.*] i.episcoporum. ergo & oẽs intererunt cõcilio metropolitani,vt 18.dist.c. pen.& vlt.

† consilio.] Orig.

f ¶*Error.*] Hic collige ꝙ ea q̃ per errorẽ statuta sunt, ex diuturna vtẽtium approbatione iustificiunt. Ioã. qđ falsum est,cum consuetudo debeat esse rationabilis & præscripta[a], vt extr. de consu.c. vlt.nec ista litera contradicit. B. vt ratione multitudinis excusentur à pœna, non à culpa,vt ſ. dis.4.deniq;. quod enim factum est, infectum esse non potest.in auth. de æq. do. §.1.colla.4.ff.de capt.l. in bello.§.factæ.

a Adde q̃ sit consuetudo rõabilis & p̃scripta in l. de quib. ff. de legib.

Act.20.

Ioan.13.

Matth.3.

g ¶*Vel ad præsens.*] id est,amodo.

h ¶*Quòd Romæ.*] ſ.vbi minores exercent sua officia præsentibas maioribus.

† eorũ]Ori.

E*Sto subiectus.*] Cassvs.Quædam consuetudo pessima erat in quibusdam ecclesijs, ſ. quòd presbyteri pręsentibus epis non audebãt prædicare vel loqui. Sed Hieron.ostendit ꝙ subditi debent obedire prælato, & prælatus nõ debet subtrahere subditis debita. & hoc probat quinq; rationibue. Prima est ibi,*Scitum est illud.*Secunda ibi,*Quod autem Aaron*. Tertia ibi,*Vnus domin⁹*. Quarta ibi,*Recordemur.* Quĩta ibi,*Sed si aliquid, vt inquit.* Omnia capitula quæ sequuntur vsque ad distin.plana sunt.

i ¶*Quasi clericos*]Hoc est contra supercilium episcoporum " qui subditos appellant filios, cum debeant eos appellare fratres, vt 8.quæst. 1. quid autem. vel socios,vt 10. q. 3. cauendum.caueãt tamen clerici, ne cum scribunt episcopo, vocent eum fratrem, prout dicit dominus Imperator, ꝙ iudices superioribus honorem debent facere in salutatione.C.de offi.diuer.in l.2.arg.C.de offi. præfec.vrb.l.1. vbi hoc idem dicitur.

" Epi subditos debent fratres appellare.

k ¶*Deferatur.*] Sed pone ꝙ ep̃s aliter se habeat contra istum quã debeat : nunquid iste suo iure potest ei obedientiam negare? Videtur ꝙ sic.arg.45.distin. eum beatus.22.q.5.de formæ. " & fides non est seruanda non seruanti[b]. extr.de iureiur. peruenit.2.secus tamen est[c] : consulo tamen ei, vt agat per superiorem. arg.11.q.3.si episcopis. 9.q.3.nunc verò.

1 Ansel.l.7. c.121.

" Frãgẽti fidẽ fides frãgatur eidẽ.

b Ad hoc fa. qđ dr̃ in gl. seq. arg.qđ, &c.

c Adde not. gl.in l.vt responsum. & ibi Bal. C.đ transa.gl.11. cũ ꝑponas. C.de pact.

l ¶*Scitum est.*] i.sapienter dictum est. H. & iõ sciri dignum. Laur.hoc est, ita se debet habere ep̃s erga presbyteros, sicut Aaron habuit se erga filios sacerdotes.

m ¶*Vt principem.*] Factum respicit. nam de iure tolerandus est prælatus vsque ad sententiam.8.q. 4.nonne.

n ¶*Me.*] Arg. ꝙ frustra petit debitũ qui quod debet non impendit, vt 28. quæst.1.si infidelis. 32. quæstio.5.non mœchaberis. & cap. si ducturi.ſ. dist.9. neque.in fi.10.q.1.placuit. 22.q. vlt.de forma.18.q.2.ab batibus.argum. contra. 11.q.3.inter verba. 93. dist. Dominus.33.q.5. quod Deo. Hug.

1.Petr.5.

o ¶*Inuideant.*] Argu. " contra episcopos qui malunt habere illiteratos q̃ literatos circa se.

" Epi lr̃atos secũ habeãt

p ¶*Reuelatum.*] ſ.dist. 8.frustra. C.de offic.repro. l.potioris.

q ¶*Sedenti.*] in loco inferiori.

1. Cor.14.

r ¶*Taceat.*] deliberãdo ĩ sermone, cũ non dẽat interrũpere verbũ eius.

Prouerb.10. & 13.

f *Non.*] ¶*Oportet.*] Tempore solemnium officiorum, vel eum redeunt à processione ad chorum.

t ¶*Et sedere.*] coniungas ingredi & sedere: aliàs falsum esset.

u ¶*In tribunalib.*] Ar. C.de hæret. & manich. cuncti.

u ¶*In tribunalib.*] i. in sede iudiciaria, vt iudicent sine eo.

¶ *In*

etiam meruit consecrare? *& paulò post.* ¶Circa [B] laicos, ac mulieres iubentibus vobis, ô iniustissimi sacerdotes,presbyter Dei, benedictionis perdit officium,amittit linguæ opus, non habet confidentiam prædicandi, truncatus est omni parte virtutũ,solum presbyteri nomen[a] habet,plenitudinẽ, ac perfectionem, q̃ consecrationi eius cõpetit, nõ retẽtat. ¶Quis hic rogo,ô sacerdotes, honor vester est, vt damnum gibbi † inferatis[b] ? Quoniam cum pastorib. per potentiã vestrã aufertur Deo digna diligẽtia,cõtagiũ quoddã, & calamitas crescit in gregib.ac Dñi ci c patrimonij[c] dãna conquiritis,dum soli vultis ĩ ecclesia potentari. *& paucis interiectis.* ¶Presbyteri ab initio, vt legimus,negotiorum[d] iudices esse mandati sunt,presbyteri inter esse sacerdotum[e] cõcilio† : qñ & ipsi p̃sbyteri vt legimus,epi nuncupantur, secũdum quod scriptum est ad D ep̃m [Noli negligere gratiam, quæ data est tibi per impositionem manuum presbyteri] & alibi ad maiores natu [Qui vos posuit ep̃os regere ecclesiam Dei.] *& infrà.* ¶Sed oderunt hoc sacerdotes superbi ĩ presbyteris nomẽ,qui nolunt esse hoc, qđ Christus qui discipulorum pedes lauit: qui baptizatus est à Ioanne, licet baptizandum se Ioãnes à Dño ꝓclamaret.Propterea hæc scribo, vt si præteriti tp̃is error[f] nõ põt iam reuocari, vel ad præsens[g] in ecclesijs seruetur humilitas, vt presbyteri hoc in ecclesijs suis faciant,quod Romæ[h],siue quod in oriẽte, quod in Italia, quod in Creta,qđ in Cypro, quod ĩ Africa,quod in Illirico, quod in Hispania,quod in Britãnia, quod ẽt ex parte per Gallias, quod in oĩb.locis, vbi humilitas perseuerat, quod in cœlis fit (quod maius est) vbi sedes Angelorũ † legis eẽ dispositas.

† regis] Ori.

A ¶ Ecce ego.] *Principium huius c.longè aliter legitur in libello de septem gradibus, & additur negatio,* Nec ego dico præsentibus episcopis,atque adstantibus altari,presbyteros posse sacramenta conficere: sed si fortè vsus exegerit, vt venientes ad ecclesiam sacerdotes eisdem horis, quibus aut oblatio parata nõ sit,aut non possit offerri,non debere episcopum repudiare Eucharistiam presbyterorum,&c.

B ¶Circa laicos.] *In libello sic legitur,* tamen credendum est summi sacerdotis iudicio, & hoc faciendum, quod iusserit circa laicos, & mulieres. Iubentibus vobis iniustissimè sacerdotibus, nõ rectè presbyter Dei,benedictionis,&c.

c ¶Ac Dominici.] *Ibidem est*, ac Deo nostro, non patrimonij sui damna conquiritis, dum soli vultis in ecclesijs potentari?

D ¶Ad episcopum.] *Hoc loco longè plenior est ratio in libello, & pro hac auctoritate Apostoli ad Timotheum,multa alia afferuntur.*

Item ad Nepotianum,epist.2.

¶Episcopi, & clerici inuicem sibi honorem exhibeant.

CAP. VII.

[1] ESto subiectus Pontifici tuo, & quasi animæ parentem suscipe. *& paulò post.* ¶Sed episcopi sacerdotes se esse nouerint, non dominos, honorent clericos quasi clericos[i], vt & ipsis à clericis,quasi episcopis honor deferatur[k]. ¶Scitum est [l] illud oratoris Domitij, Cur ego te, inquit, habeam vt principem[m], cum tu me[n] non habeas vt senatorem? ¶Quod Aaron & filios eius, hoc episcopum, & presbyteros esse nouerimus. Vnus Dominus, vnum templum: vnum sit etiam ininisterium. ¶Recordemur semper, quid Apostolus Petrus præcipiat sacerdotibus [Pascite eum, qui in vobis est gregem Domini, ꝓuidentes non coacti, sed spõtaneè,secundum Deum: neq; vt turpis lucri gratia,sed volũtariè, neque vt dominantes in clerũ,sed forma facti gregi† ex aĩo,vt cũ apparuerit princeps pastorum, percipiatis immarcescibilem gloriæ coronam.] ¶Pessimæ consuetudinis est in quibusdam ecclesijs tacere presbyteros,& præsentib.ep̃is non loq; :quasi aut inuideant[o], aut non dignentur audire.[Et si alij, inquit Apostolus Paulus, fuerit reuelatum [P] sedenti [q], prior taceat[r]]*& paulò post.* ¶§ Gloria patris est filius sapiens.§ Gaudeat episcopus iudicio suo, cum tales Christo elegerit sacerdotes.

1 Ansel.l.7. c.121.

Item ex concilio Laodicẽsi.c.56.

¶Presbyteri episcopos non præcedant,sed comitentur,vel subsequantur.

CAP. VIII.

NOn oportet [f] presbyteros ante ingressum episcopi ingredi, & sedere[t] in tribunalibus[u], sed cum epi-

a ¶*In peregrinationis.*] de licentia superioris.j.de conse.di. 5. non oportet. & de consensu ipsius ecclesiæ extra de vot.& vot.red.c.magnæ.& etiam domini Papæ.

b EPiscopus.]¶*Non patiatur.*] ita ꝙ nō liceat ei sedere, nisi presbyter assumeret sibi officium standi.C. de postu. quisquis. §. vltim.

c EPiscopus.]¶*Collegam se.*]ita tamen quòd non contēnatur.ff.de off.præt.ob seruandum.Ioan.

d PResbyter.]¶*Nō signet.*] in vertice: quia in fronte non potest etiam auctoritate episcopi,vt de conse. dist.4.presbyteri.

ILlud aūt.] In hac di. probatur, quòd constitutiones laicorū nō præiudicant ecclesijs: quia nihil iuris laicis ḋ rebus ecclesiasticis cōcessum est, nisi sola defensio: & hoc probat ꝑ 12.auctor.Io.de Fan. CASVS.Supra in dist. 79.posuit Grat.constitutionem Honorij latā super electione Romani Pontificis.sed ne aliquis crederet, ꝙ laicis esset attributa potestas disponendi aliquid de reb.ecclesię, & faciē di constitutionem sup ipsis: ideo Grat. nunc dicit, quòd illa constitutio nullius fuit momenti: cum à laico facta fuerit: quia non habet potestatem aliquid disponendi de reb. ecclesiæ: quare constitutio Basilij nihil valebat vt j.ea.c.1.bene tamen dicit,ꝙ constitutio Honorij facta fuit auctoritate Papę: ideo valuit.

1 Iuo pa. 5. c.337.

2 In capitu. Mart. Brac. c.52.de cōs. di.4. oi tempore.M.Bracha.c.56.

e ¶*Illud autem.*] Hic depingitur 96.distinct. magister posuit constitutione Honorij Augusti latam super electionem Romani Pontificis.79.distin. si duo. Sed ne viderentur laici habere potestatem contuendi vel disponendi de rebus ecclesiæ: ideo reducit hic illam constitutionem ad memoriam, " vt ostendat quòd laicus non habet potestatem suo iure constituendi aliquid de rebus ecclesiæ. bene tamē possunt laici rogati concilijs interesse, & de rebus ecclesiasticis constituere. non tamen vt valeat eorum constitutio, quia ꝑsi constituerunt: sed quia ratum habet ecclesia, vt dicit Gratia. infrà distinct. proxim. §.1.&c.

3 Ansel.l.7. c.188. Bur. l.5. cap.44. Iuo p.2. ca. 53.

" laici ḋ reb° ecclesiæ nihil posſūt cōstituere.

† ἐντωχυριακῳ

scopo ingredi, nisi fortè aut ægrotet episcopus,aut in A peregrinationis [a] commodo eū abesse constiterit.

A ¶In peregrinationis cōmodo.] *Sic prisca versio: sed Dionysius longè propius ad verba Greca,* nisi forsitan infirmitate detineatur,aut ꝓficiscatur episcopus.
πλὼ ἐι μὴ ἀνωμαλοίη, ἢ ἀποδημεῖ ὁ ἐπὶ σκοπος.

Item ex concilio Carthaginensi, 4.*cap.*34.

¶Episcopus nō dominum,sed collegā se presbyterorū cognoscat.

CAP. IX.

EPiscopus in quolibet loco sedens stare presbyterum non patiatur [b].

*Item ex eodem,cap.*35.

¶De eodem.

CAP. X.

1 EPiscopus in ecclesia,& in consessu presbyterorū sublimior sedeat. Intra domum verò collegam se [c] presbyterorum esse cognoscat.

Item ex concilio Martini Papæ.

¶Sine præcepto episcopi presbiter non signet infantes.

CAP. XI.

2 PResbyter præsente episcopo non signet [d] infantes, nisi ab episcopo fuerit illi præceptum.

[*Item ex concilio Neocæsariensi* A *,cap.*13.]

¶[De eodem.]

CAP. XII.

PALEA.

3 PResbyteri ruris,in ecclesia † ciuitatis, episcopo pręsente,vel presbyteris ipsius vrbis,offerre non possunt, nec panem sacrificatum B dare, calicemque porrigere.Si verò absentes hi fuerint,& ad c dā dam orationem vocentur soli,dare debebunt.

A ¶Neocæsariensi.] *Antea citabatur ex Genuensi.Restituta est inscriptio ex cęteris collectoribus. Est autem hæc ferè Dionisij versio.*

BEne quidem.] CASVS.Symmachus Papa ægrotans,cū de salute corporis desperaret, timens schisma posse contingere post mortem suam iniunxit Basilio, vt interesset electioni successoris post mortem suam propter schisma remouendum. tempore procedente quidam episcopi tractabāt de electione successoris Symmacho adhuc viuente. quo audito Basilius congregauit concilium, & fecit constitutionē, ne liceret electionem Papæ fieri sine eius præsentia: nec liceret Papę alienare res ecclesiæ, & si alienatæ essent reuocari debere: & quædam alia,quę in capitulo recitantur, constituit.Symmachus autem postea reconualescens post mortē Basilij congregata synodo omnia post recitationem eorum retractauit. Et no.quòd quandoque loquitur Symmachus,vt in principio quandoque notarius,q continuat verba diuersorum per totum hoc cap. quandoque synodus, quandoque Basilius: quandoque aliqs de synodo. & ego cum Hu.ad maiorē itelligētiā aliquantulū lati° posui casū,q̄ Bened.Duo c. seq.per te videbis.

4 s. dist.6 c.si duo.

5 in syno.Ro 3. sub Symmacho. c. & seq.

f ¶*Bene.*] symmachus Papa laborabat ī extremis,& timuit ne in electiōe sui successoris ꝓpter strepitus hæreticorum schisma interueniret. " rogauit Patritium Basilium,qui gerebat vices Odoacris regis, ꝙ ipse interesset in electione sui successoris. Basilius statim Symmacho viuente fecit quandam constitutionē, s.quòd sine eius consultatione non fieret electio summi Pontificis.Prętera, ꝙ non liceret alicui prædium ipsius ecclesię alienare: quę constitutio retractatur hic: tū quia ibi quædā constituta sūt q̄ à laico nō possunt cōstitui: tū qa res esset mali exempli.63.di. §.verū.

" Basilius Symmacho rogatus interfuit electiōi Papæ.

g ¶*Plenitudo.*] j. 6.q. 1.si omnia.

" cōsensus clericorū ñ sufficit ī cōtractibus rerū ecclesiasticarum.

h ¶*Maxime.*]bene diffiniuit,supple.

i ¶*Memoriæ.*] ergo iā decesserat Basilius tempore huius synodi.

† sed vt possit]Orig.

k ¶*Vel subscripsit.*]ar. " ī cōtractib.rerū eccle siasticarū ñ sufficere cō sensū clericorū; nec alienationib.nisi speciaLiter subscribāt [a], arg. 10.q.2,casellas.12.q.2. abbatib.& ç. sine exceptione.

a De hoc no. 100.dis. optatū. ibi videas. Itē adde in quibus casibus requiratur subscriptio, no.B. in l.diuus. §.senatus. ff.ḋ fal.

l ¶*Inde disputem.*]nō est di-

DISTINCT. XCVI.

4 ILlud autē [c] Honorij Augusti, *quod de electione summi Pontificis suprà cōstituisse legit, nullius esse momenti probatur: cum non solùm de ordinibus, sed nec etiā de rebus ecclesiasticis legatur aliquando laicis attributa disponendi facultas. Vnde quæcunque à Principibus in ordinibus,vel in ecclesiasticis rebus decreta inueniūtur,nullius auctoritatis esse monstrantur.*

Vnde Symmachus Episcopus catholicæ ecclesiæ vrbis Romæ synodo præsidens dixit [s].

¶Dę rebūs ecclesiasticis disponendis, laicis nulla facultas relinquitur.

CAP. I.

BEne [f] quidem fraternitas vestra ecclesiasticis legibus obsecuta sub diuini timore iudicij, quæ erant statuenda definiuit, & ad iustitiæ cumulum peruenit, dum sufficiēter vniuersa complectitur:nec adiectiōe indiget plenitudo [g], maximè [h] de clericis, quos amor dominationis inuasit, & iugum disciplinæ ecclesiasticæ fecit respuere, *& paulò post.*

¶Quorum excessus enarrare difficile est: vnū tamen, quod occurrit, venerando ordini vestro intimare non differo. Dixerunt inter alia, scripturam quandam illustris memoriæ [i] Basilium, quasi pro ecclesiasticæ amore substantiæ, conscripsisse:in qua nullus Romanæ ecclesiæ, nec interfuit, nec subscripsit [k] antistes, per quē potuisset sortiri legitimā firmitatem. Ne verò ego inde disputem [l], vnde † pōt vestrū iudicare concilium: requiratur,& deferatur in medium,vt ex lectione cognoscatis, cuiusmodi possit habere substantiā.

est disputandum de eo, de quo statim constare potest. si ergo vxor petat sibi virum restitui, & vir paratus est incontinenti probare cõsanguinitatẽ, non est audienda. ff. vt in pos. le. si is à quo. arg. contra extra de restit. spol. c. literas.

a ¶ *Synodus.*] verba notarij.

b ¶ *In Mausoleo.*] verba sunt scriptoris.

"Mausoleũ quid sit.

"Mausoleum propriè est sepulchrum principis. Et dicitur à Mausoleo Rege, cui vxor Arthemisia pudicitiæ insignis construxit sepulchrum miræ pulchritudinis. Vnde & alia sepulchra sic sunt appellata.

1 ibid. c. 2. † in vnum apud beatum] Orig.

†resedisset, sublimis] Orig.

c ¶ *Electione.*] non tamen, vt aliquid inde constitueres, & ita excessisti finem mandati Basilij.

2 Verba Basilij. †nostri] ori.

d ¶ *Ac ne confusionis.*] prosecutio legis, & continuantur verba sic, non celebretur de electione Papæ, &c. ac ne.

† al. ne per.

e ¶ *Nihil debuisset.*] hoc dicit propter quosdam, qui viuente priore Symmacho tentauerunt alium eligere, vt dist. 79. si quis Papa. & c. nullus. Ioan.

† al. ciuilitatis.

† al. tamen admonitione.

3 Abest dictio [Symmachi] ab Orig. sed auctor casus, & gl. habuit

f ¶ *Præferentes.*] i. primò statuentes.

"Prædiũ est duplex.

g ¶ *Rusticum.*] "quid sit rusticum prædium, & quid sit vrbanum prædium, habemus, ff. de seru. rust. præd. & ff. de seru. vrb. præd. per totum.

h ¶ *Titulis.*] siue donationis, siue emptionis.

† al. vtrum. † prætermissas psonas religiosas] codex can.

i ¶ *Maximus.*] sic & iurisperiti dicunt quid sentiant. ff. de his quæ in testa. delent. l. proximè.

" Laicus potest excommunicare ex Papæ delegatione.

k ¶ *Laico.*] "nõ licuit laico iure suo, sed ex delegatione Papæ bene: arg. 32. dist. §. verũ. 10. q. 3. c. vl. Sed vtrum episcopus laico possit hoc committere, iam dicemus j. ea. c. & non. M. tamen dicit contra: quia mucro est episcopi: imo nec presbyter hoc potest.

4 Verba Basilij.

†vestræ sanctitatis.

l ¶ *Munitum.*] nam si quis emit rem ecclesię, vel aliam rem in casu illicito, non potest prescribere. Nã dicit lex, & nõ est dubium eum malæ fidei possessorem qui contra legum interdicta mercatur. C. de agr. & censi. lib. 11. quemadmodum. nam nec iuris ignorãtia potest eum excusare. ff. de iur. & fac. igno. l. iuris. & hoc benignè statuerat: secus tamen est de iure: "quia bene

" Laicus vtrum rẽ ecclesię possit ꝑscribere.

¶ Sancta synodus [a] respondit, deferatur in medium, vt cuiusmodi sit, possit agnosci. Et dũ diceret, Hormisda diaconus recitauit. [1 Cum A in † Mausoleo [b], quod est apud beatum Petrum Apostolum, resideret † sublimis, & eminentissimus vir præfectus prætorio, atq; patritius, agens etiam vices præcellentissimi Regis Odoacris Basilius, dixit. 2 Quanquam studij vestri †, & religionis interfit, vt in episcopatus electione [c] concordia principaliter seruetur ecclesiæ: ne tamen † per occasionẽ seditionis, status ciuitatis † vocetur in dubium, admonitione † beatissimi viri Papę nostri Symmachi 3 Simplicij, quam ante oculos semper habere debemus, hoc nobis meministis sub obtestatione fuisse mandatum, vt propter illum strepitum, & venerabilis ecclesiæ detrimentum, si eum de hac luce transire cõtigerit, non sine nostra consultatione, cuiuslibet celebretur electio.] Hæc cum legerẽtur, Crescónius episcopus ciuitatis Tudertinæ ecclesiæ, surgẽs è confessu dixit. [Hic perpendat sancta synodus, vti † ꝑtermissis † ꝑsonis religiosis, quib. maximè curæ est de tãto Pontifice, electionẽ laici in suã redegerint potestatẽ: qđ contra canones esse manifestũ est.] ¶ Itẽ Hormisda diacon⁹ legit. 4 Nam & cum quid confusionis [d], atque dispendij venerabilis ecclesia sustineret, miramur, prætermissis nobis, quidquam de rebus ecclesiæ fuisse tentatum, cum etiam sacerdote nostro superstite nihil sine nobis debuisset [e] assumi. Quare si amplitudini vestræ †, vel sãctitati placet, incolumia omnia quæ ad futuri antistis electionem respiciunt, religiosa veneratione seruemus, hanc legem specialiter præferentes [f], quam nobis, hæredibusq; nostris, Christianæ mentis deuotione sancimus: ne vnquam prædiũ, seu rusticum [g], seu vrbanum, vel ornamenta, aut ministeria ecclesiarũ, quæ nunc sunt, vel quæ ex quibuslibet titulis [h] ad ecclesiarum iura peruenerint, ab eo, qui nunc antistes sub electione cõmuni fuerit ordinãdus, & illis, qui futuris seculis sequentur, quocunq; titulo, atq; commẽto alienari liceat. Si quis verò aliquid eorum alienare voluerit, inefficax, atq; irritum iudicetur, sitq; facienti, vel cõsentienti, accipiẽtiq; anathema. Maximus [i] episcopus Bleranæ ecclesiæ dixit. [Modò sancta synodus dignetur edicere, si licuit laico [k] homini anathema in ordinem ecclesiasticum dictare: aut si potuit laicus sacerdoti anathema dicere, & contra canones, quod ei non competebat, constituere. Dicite, vobis quid videtur? De meli cuit laico legem dare?] Sancta synodus dixit, Non licuit, & adiecit, lege sequentia.

¶ 5 Hormisda diaconus legit. [Et is, qui prædium rusticum, vel vrbanum iuris ecclesiastici fuerit cõsecutus, nouerit se nulla lege, vel præscriptione munitum [l]: sed siue is, qui alienauerit, siue qui eum † sequetur, voluntate contraria prædium huiusmodi alienatũ reuocare B voluerit, id cum fructibus restituat, quos † illic fuerit consecutus. ¶ Hæc cum legeret, Stephanus epũs Venusinæ ecclesiæ surgens è cõfessu dixit, perlegatur [m]. Hormisda diaconus legit. 6 Qua c pœna placuit accipiẽtis etiam hæredes [n] afficere. In qua re cuilibet clericorũ contradicẽdi libera sit facultas. Iniquum est enim, & sacrilegij instar, vt q̃ vel pro salute, vel pro requie animarũ suarũ † vnusquisq; venerabili ecclesię, pauperũ causa contulerit, aut certè reliquerit [o], ab his quos hæc maximè seruare cõuenerat, in alterum † transferãtur. Planè quecũq; in gẽmis, vel auro, atq; argento, necnon & vestibus minus apta vsib. vel ornatui videbunt ecclesię, q̃ seruari, ac diu manere nõ pñt, sub iusta æstimatiõe vẽdãtur [p], & erogationi † religiosæ ꝑficiant [q].] ¶ Cũq; lecta fuisset, Laurẽtius epũs Mediolanẽsis [r] ecclesię dixit [Ista scriptura nullũ Romanæ ciuitatis potuit obligare Pontificẽ: quia non licuit laicos statuendi in ecclesia, præter Romanum [s] præscribit laicus rem ecclesiæ cum fructibus etiam percipiẽdis, si sit malæ fidei possessor. de re. spol. grauis.

ADDITIO. Ad hoc ext. de præscr. ad audientiam. iuxta fi. Super hoc videas quæstionem B. quæ incip. esto quòd res ecclesiastica, &c. & quod not. j̃. 16. quæst. 3. vniuersas. in glo. non dicit. Arch.

m ¶ *Perlegatur.*] ff. de legibus, & senatusconsul. l. inciuile.

n ¶ *Hęredes.*] turpia enim lucra ab hæredibus sunt extorquenda. ext. de vsur. tua. ff. de calum. in hæredem. Sed & alienator posset conueniri, vt not. 12. q. 2. monemus.

o ¶ *Reliquerit.*] in morte. relinquendi nãque verbum, &c. ff. de tab. exhib. l. 1. §. vlt. [a]

a Et habes hoc qđ hic dr. 16. q. 1. in canonib. Arch.

p ¶ *Vendantur.*] argu. C. de admi. tut. lex.

q ¶ *Proficiant.*] hic terminatur lex ipsa.

r ¶ *Mediolanensis.*] ar. Mediolanensis prærogatiuam sedis habere ante Rauennatem, cum ante eum respondere tur, sicut in alia synodo ante eum scripsisse legitur. s̃. di. 17. §. hinc. & §. illud igitur. G. tamen aliter hoc soluit. dist. 17. §. illud.

5 Verba Basilij.

f ¶ *Præter Romanũ.*] i. Papę auctoritatem, & consensum eius. Sed cõtra. 16. q. vl. in nona actione. Sed ibi non prohibetur, quòd episcopus laico non possit committere officiũ ad tempus, sed ne iurisdictionem largiatur ei in perpetuum. "Et est argu. Papam quamlibet causam ecclesiasticam committere posse laico: arg. 23. distin. mulier. & 94. dist. valde. 5. qõ. 3. qui episcopus. contra 79. distin. si duo. j̃. eod. denique. contra. Intelligendum est non sua auctoritate. "Sed nunquid auctoritate episcopi potest laicus aliquid constituere in ecclesia? videtur, quòd prædicare potest inuitatus à clericis. 23. distin. mulier. arg. ext. de fo. compet. nullus iudicum. Dic cum H. quòd non potest ex delegatione episcopi causas spirituales tractare, nec excommunicare. vnde nihil faciunt qui per pueros excommunicant & perseruientes. Causam autem ciuilem laicis episcopus committere potest, & ita intellige prædictam decret. in nona. Et quod dicitur de prædicatione speciale est. Quid ergo di-

† al. q illud.

" Causa q̃libet ecclesiastica per Papã laico cõmitti põt. 6 cap. 3. Basilij verba.

" Laicus an epi auctoritate põssit ī eccelesia aliquid constituere.

† al. suorum

† al. alienitatem.

† al. erogatio religioni proficiat.

ces de templarijs? non ne ipſi poſſunt excommunicare fratrem ſuũ? Dici poteſt, quòd ſic: quia ipſi non ſunt laici.arg.12.q.1.duo.Credo quòd non poſſunt, niſi ſint presbyteri.extra de ſent. excommu. canonica.

a ¶*Imperandi.*] ĩ.16. q.vlt.non placuit.

b ¶*Legatur.*] verum eſt, quòd non legitur aſſenſus metropolitanorum ſecundum canones,id eſt legitimus: bene tamen legitur cõſenſus eporũ. arg.ĩ.eo c.1. Illa autem determinatio quę præcedit, ſecũdum canones,ſoluit contra.

c ¶*Nec canonibus.*] coniũctim accipe hæc duo diuiſa.

d ¶*Religioſis.*] ĩ.16. q.vlt.laicis.

e ¶*Debere.*] ĩ.9.q.3. cap.2.

f ¶*Qui meritò.*] s̃.40. diſt.non vos.

g ¶*Primatum.*] ĩ.9. q.3. nemo. & c.antiquis.

h ¶*Tribuere.*] s̃. diſt. 16.c.1.& 2.

i ¶*Carere.*] s̃.diſt.21. in tantùm.

1 ĩ.9.q.3. c.2.

k ¶*Vel Stephani.*] iſte tamen Stephanus non dixit, niſi perlegatur: & ſic per tale verbum intelligitur aliquis cõſentire,vt no.s̃.63.diſt. cum Hadrianus.

l ¶*Ratione.*] arg. ratione auctoritatis aliqua repelli, licet ſint bona. arg. 16.diſt. c.1. 1.q.1. principatus.ff.de re mil. l.3. §. in bello. arg. contra.1.q.1.Dominus declarauit. arg. cõtra.1.q.1. nonne Sodomitæ.

† al.nunc † al.prærogatiua.

m ¶*Actione.*] dicitur prima actio : quia fiebat pro prima die in ſynodo. 16.quæſt.7.in nona.

† al.conſecrari.

n NOS.] *Intereſſe.*] Similiter ſolebat intereſſe electioni Papæ propter hæreticorum ſcandalum:arg. diſt.63.quia ſancta.

† al.liquet.

o ¶*Inuenta.*] " Et ita videtur quòd poſſit de fide catholica diſputari.ar.contra.C.de ſum. tri.nemo. 24.q.3. cum quib.Reſpondeo:dubitando non licet diſputare de ea:quia dubius in fide, hæreticus eſt. extra de hæret.dubius. aliàs diſputatur. ĩ.ead. ſatis. 23. quæſt. 6. vides.C.de epiſc. & cler. quoniam.

" Diſputari vtrũ poſſit de fide catholica.

Pontificem, habere aliquam poteſtatem,quos obſequendi manet neceſſitas,non auctoritas imperandi[a],maximè cum nec Papa Romanus ſubſcripſerit,nec alicuius ſecundum canones metropolitani legatur[b] aſſenſus.] ¶Petrus epiſcopus Rauennatis eccleſiæ dixit [Scripturam,quę in noſtra cõgregatione vulgata eſt, nullis eam viribus ſubſiſtere manifeſtum eſt: quia nec canonibus[c] cõuenit,& à laica perſona concepta videtur: maximè quia in ea nullus præſul ſedis Apoſtolicæ interfuiſſe, vel propria ſubſcriptione firmaſſe monſtratur.] ¶Eulalius epiſcopus Syracuſanæ eccleſię dixit [Scripturã quæ in ſacerdotali concilio recitata eſt, euidentiſſimis documentis conſtat eſſe inualidam.Primùm,q cõtra Petrum regulas à laicis, quamuis religioſis[d] (quibus nulla de eccleſiaſticis facultatibus aliquid diſponendi legitur vnquam attributa facultas) facta videtur: deinde q nullius præſulis Apoſtolicę ſedis ſubſcriptione firmata docetur. 1 Quòd ſi cuiuslibet prouincię ſacerdotes intra terminos ſuos concilio habito, quidquid ſine metropolitani ſui auctoritate tentauerint, irritum eſſe debere[e] ſancti Patres ſanxerunt, quantò magis, quod in Apoſtolica ſede, non † exiſtente præſule (qui meritò † [f] beati Petri Apoſtoli p vniuerſum orbem primatum[g] obtinens ſacerdotij,ſtatutis ſynodalibus cõſueuit tribuere[h] firmitatem) à laicis (licet cõſentientibus aliquãtis epiſcopis,qui tamen Pontifici à quo conſecrati † probantur,prę iudiciũ inferre non potuerunt) præſumptum fuiſſe cognoſcitur,viribus carere[i] non dubiũ eſt,nec poſſe inter eccleſiaſtica vllo modo ſtatuta cenſeri.] ¶Sancta ſynodus dixit. Licet † ſecũdum proſecutionem venerabilium fratrum noſtrorũ, Laurentij,Petri, Eulalij, Creſconij,Maximi,vel Stephani[k], nec apud nos incertum habetur hanc ipſam ſcripturam nullius eſſe momenti: verumtamen etiam ſi aliqua poſſet ratione[l] ſubſiſtere,modis omnibus in ſynodali conuentu prouida beatitudinis veſtræ ſentẽtia eneruari conueniebat, & in irritum deduci,ne in exemplum remaneret præſumendi quibuslibet laicis, quamuis religioſis,vel potentibus in quacunque ciuitate quolibet modo aliquid decernere de eccleſiaſticis facultatibus, quarum ſolis ſacerdotibus diſponendi indiſcuſsè à Deo cura commiſſa docetur.

a ¶Cum in Mauſoleo.] *Hoc initium ſcripturæ Baſilij in tomis cociliorum, & codice canonũ ſic habet,* Cum in vnum apud beatum Petrũ Apoſtolũ reſediſſent, ſublimis, &c. *Omnino autem multæ ſunt huius c. varietates in exemplaribus Gratiani,in varijs cõciliorum editionibus, & in codice canonum: ex quibus eæ tantùm partim indicatæ, partim notatæ ſunt, quæ maioris ponderis ſunt viſæ.*

b ¶Reuocare.] *Sic eſt emendatum ex omnibus concilij exemplaribus & impreſſis,& manuſcriptis, cum antea legeretur,*retinere.

c ¶Qua pœna.] *In omnibus editionibus conciliorom legitur,* Quam pœnã placuit accipientis hæredes, prohæredesque reſpicere. *In codice verò canonum manuſcripto non eſt dictio,*prohæredesque.

Vnde in ſexta actione[m] *Chalcedonenſis concilij Martianus Imper. dixit inter cætera.*

¶Imperatores ad fidem confirmandam, non ad potentiam oſtendendam ſynodo intereſſe debent.

CAP. II.

2 NOs ad fidem confirmandam, non ad potentiam oſtendendam, exemplo religioſiſſimi principis Conſtãtini ſynodo intereſſe[n] voluimus,vt inuenta[o],veritate non vltrà multitudo prauis doctrinis attracta diſcordet.

Item ex eadem ſexta actione,in fi.

Quædam.] infra ead.ſatis.

p ¶*Seruauimus.*]confirmanda & terminanda.Hug.

q ¶*Sanciri.*] q.d.volumus eam per noſtrã legem ſiue conſtitutionem determinari & cõfirmari.Hug.

Vbi nam] Casvs. Hæc quatuor c. de Ignatio loquuntur iniuſtè depoſito auctoritate Michaëlis Imperatoris. Reprehẽdit ergo hic Nicolaus Imperatores,qui concilijs epiſcoporum intereſſe volebant, quod nõ eſt faciendum, niſi vbi de fide tractatur, quæ cõmuniter ptinet ad omnes tã clericos quàm laicos.

r ¶*Vbinam.*] Hæc 4.c. [a] loquũtur de materia Ignatij,de quo dicitur s̃.21.diſt. ſubmittitur. Arg.omiſſum intelligi quod ſcriptum non inuenitur.arg.10. q.1. hanc conſuetudinem.de conſec. diſt.4. cum itaque.& c.ſeq. ff. de verb.obl.quidquid.

a ſcilicet iſtud & tria ſeq.

s ¶*Interfuiße.*] niſi rogatos[b].63. diſt. Hadrianus.

b Et ſecũdũ hoc ceſſat contra riũ. 35.q.1 ad ſedem Arch.

t ¶*Ad clericos.*] Dicquòd hoc nomen,clericos, ſtrictè accipitur, vnde per fidẽ & ad omnes, &c. comprehẽdit Deo deuotos & tales perſonas. Vel dic prout ſonat.

u ¶*Pertinet.*] Arg." quod omnes tangit,ab omnibus debere tractari, & approbari[c]. arg. diſt.66. c.1. C.de auct. præſt.veterem. de hoc extra de ijs, quæ fiunt à præl.c.fi.

" Quod omnes tangit, dẽt ab omnib. approbari.

c Concord. extra de hi quæ fi. à pl ſine cõſen capi. c. vlt ibi videas.

¶De eodem. CAP. III.

3 QVædam capitula ſunt, quæ ad honorem veſtræ reuerentiæ vobis ſeruauimus[p], decorũ eſſe iudicantes à vobis hæc regulariter potius firmari per ſynodum,quàm noſtra lege ſanciri[q].

3 Anſ. ibid Deuſd. p.3

Item Nicolaus Papa in epiſtola ad Michaëlem Imper.quæ incipit [*propoſueramus.*]

¶Synodali conuentui Imperatores intereſſe non conuenit, niſi vbi de fide agitur.

CAP. IIII.

4 VBinam[r] legiſtis, Imperatores anteceſſores veſtros ſynodalibus conuentibus interfuiſſe[s], niſi forſitan in quibus de fide tractatum eſt,quæ vniuerſalis eſt,quæ omnium communis eſt, quæ nõ ſolùm ad clericos[t],verum etiam ad laicos,& ad omnes omnino pertinet[u] Chriſtianos?

4 Anſ.l.1 c.75.

Idem in eadem epiſtola.

Denique.

Denique.] Casvs. Statuit hic Nicolaus, vt Imperatores, qui tantùm rebus humanis præsident, se de rebus ecclesiasticis non intromittant, nec de clericis iudicent.

a ¶ *Denique.*] arg. quòd episcopus in causis ecclesiasticis laicum non possit præficere. Arg. contra. s. cad. bene quidem.

b ¶ *Iudicare.*] j. 17. q. 4. diffiniuit. contra. in fi. sed ibi dic, principis, id est, principalis personæ vel, id est, episcopi. 35. dist. ecclesiæ.

c ¶ *Præsumant.*] arg. quòd clericus diffinitionibus principum & laicorum non debeat supponi [a] nisi per recõuentionem.

¶ De prẽsulibus diuinarum rerum, qui humanis rebus præsunt, iudicare non possunt.

CAP. V.

1 DEnique [a] hi, quibus tantùm humanis rebus, & non diuinis, præesse permissum est, quomodo de his, per quos diuina ministrantur, iudicare [b] præsumant [c], penitus ignoramus.

Idem paulò inferius.

¶ Nec etiam Imperator iura Pontificis, nec Pontifex iura regia vsurpet.

CAP. VI.

2 CVm [d] A ad verum [e] ventum est, vltra sibi nec Imperator iura Pontificatus arripuit, nec Pontifex nomen Imperatoriũ vsurpauit [f]: quoniam idem mediator Dei, & hominum homo Christus Iesus sic actibus proprijs [g], & dignitatib. distinctis, officia potestatis vtriusque discreuit [h] propria volens medicinali humilitate sursum efferri, nõ humana superbia rursus [i] in infernum † demergi, vt & Christiani Imperatores ꝑ æterna [k] vita Pontificibus indigerent, & Pontifices pro cursu temporalium [l] tantummodo [m] rerum imperialibus legibus vterentur: quatenus spiritualis actio carnalibus † distaret incursibus: & ideo militans Deo minimè se negotijs secularibus implicaret; ac vicissim nõ ille rebus diuinis præsidere videretur, qui esset negotijs secularibus implicatus.

A ¶ Ad verum.] *Post vltima verba capitis antecedentis sequitur continenter in eadem Nicolai epistola.* Fuerunt hæc ante aduentum Christi, vt quidam typicè reges simul & sacerdotes existerent. Quod sanctũ Melchisedech fuisse sancta prodit historia: quodque in membris suis diabolus imitatus: (vtpotè, qui semper quæ diuino cultui conueniunt, sibimet tyrannico spiritu vẽdicare contendit) vt pagani Imperatores ijdem & maximi Pontifices dicerentur. Sed cum ad verum ventum est, eundem Regem atq; Pontificem, vltrà sibi, &c. *Nihil autem mutatum est, & ob glossam, & quoniam est initium capitis. Nonnulla verò alia huc pertinẽtia notata sunt s. dist. 10. c. quoniam.*

Idem in eadem paucis interiectis.

¶ A seculari potestate Pontifex prorsus nec solui, nec ligari valet.

CAP. VII.

3 SAtis euidenter ostenditur [n], à seculari potestate nec ligari prsus, nec solui posse Pontificem, quem constat à Pio principe Constãtino (qđ lõgè superius memorauimus) Deum appellatum [o]: nec posse Deum ab hominibus iudicari manifestum est. 4 Sed & Theodosius [A] minor sanctæ synodo scribens Ephesinæ [p] primæ, dixit [Deputatus est igitur Candidianus magnificẽtissimus comes strenuorum domesticorum transire vsque ad sanctissimam synodum vestrã, & in nullo quidem ijs, quæ faciendæ sunt de pijs dogmatibus quęstiones, seu potius [q] ex positiones, communicare. Illicitum namq; est eum, qui non sit ex ordine sanctissimorum eporum, ecclesiasticis intermiscri tractatib. †] *& post pauca.* ¶ His itaq; manifestè repertis apparet cõministrum nostrũ Ignatium per imperialem tantummodo sententiam nullo modo potuisse prorsus expelli. In cuius damnatione, quia præsulum quoque assensus est subsecutus, apparet id causa fuisse patratum adulationis, non legitimæ sanctionis.

A ¶ Theodosius minor.] *Verba hæc sunt accepta ex epistola Theodosii, ac Valentiniani Imperatorum synodo Ephesinæ per Candidianũ missa, quæ est in extremo primæ actionis ipsius synodi. In versione antiqua, quæ seruatur in bibliotheca Vaticana, & quæ Lutetiæ edita est, eadem planè hoc loco habentur verba cum his, quæ refert Nicolaus, & optimè conueniunt cum Græcis.*

Idem Ludouico Imperatori. [5]

habendi. si. extra de iudi. nouit.

Denique.] Casvs. Statuit hic Nicolaus, vt Imperatores, qui tantùm rebus humanis præsident, se de rebus ecclesiasticis non intromittant, nec de clericis iudicent.

a ¶ *Denique.*] arg. quòd episcopus in causis ecclesiasticis laicum non possit præficere. Arg. contra. s. cad. bene quidem.

b ¶ *Iudicare.*] j. 17. q. 4. diffiniuit. contra. in fi. sed ibi dic, principis, id est, principalis personæ vel, id est, episcopi. 35. dist. ecclesiæ.

c ¶ *Præsumant.*] arg. quòd clericus diffinitionibus principum & laicorum non debeat supponi [a] nisi per recõuentionem.

¶ De prẽsulibus diuinarum rerum, qui humanis rebus præsunt, iudicare non possunt.

CAP. V.

1 DEnique [a] hi, quibus tantùm humanis rebus, & non diuinis, præesse permissum est, quomodo de his, per quos diuina ministrantur, iudicare [b] præsumant [c], penitus ignoramus.

Idem paulò inferius.

¶ Nec etiam Imperator iura Pontificis, nec Pontifex iura regia vsurpet.

CAP. VI.

2 CVm [d] A ad verum [e] ventum est, vltra sibi nec Imperator iura Pontificatus arripuit, nec Pontifex nomen Imperatoriũ vsurpauit [f]: quoniam idem mediator Dei, & hominum homo Christus Iesus sic actibus proprijs [g], & dignitatib. distinctis, officia potestatis vtriusque discreuit [h] propria volens medicinali humilitate sursum efferri, nõ humana superbia rursus [i] in infernum † demergi, vt & Christiani Imperatores ꝑ æterna [k] vita Pontificibus indigerent, & Pontifices pro cursu temporalium [l] tantummodo [m] rerum imperialibus legibus vterentur: quatenus spiritualis actio carnalibus † distaret incursibus: & ideo militans Deo minimè se negotijs secularibus implicaret; ac vicissim nõ ille rebus diuinis præsidere videretur, qui esset negotijs secularibus implicatus.

A ¶ Ad verum.] *Post vltima verba capitis antecedentis sequitur continenter in eadem Nicolai epistola.* Fuerunt hæc ante aduentum Christi, vt quidam typicè reges simul & sacerdotes existerent. Quod sanctũ Melchisedech fuisse sancta prodit historia: quodque in membris suis diabolus imitatus: (vtpotè, qui semper quæ diuino cultui conueniunt, sibimet tyrannico spiritu vẽdicare contendit) vt pagani Imperatores ijdem & maximi Pontifices dicerentur. Sed cum ad verum ventum est, eundem Regem atq; Pontificem, vltrà sibi, &c. *Nihil autem mutatum est, & ob glossam, & quoniam est initium capitis. Nonnulla verò alia huc pertinẽtia notata sunt s. dist. 10. c. quoniam.*

Idem in eadem paucis interiectis.

¶ A seculari potestate Pontifex prorsus nec solui, nec ligari valet.

CAP. VII.

3 SAtis euidenter ostenditur [n], à seculari potestate nec ligari prsus, nec solui posse Pontificem, quem constat à Pio principe Constãtino (qđ lõgè superius memorauimus) Deum appellatum [o]: nec posse Deum ab hominibus iudicari manifestum est. 4 Sed & Theodosius [A] minor sanctæ synodo scribens Ephesinæ [p] primæ, dixit [Deputatus est igitur Candidianus magnificẽtissimus comes strenuorum domesticorum transire vsque ad sanctissimam synodum vestrã, & in nullo quidem ijs, quæ faciendæ sunt de pijs dogmatibus quęstiones, seu potius [q] ex positiones, communicare. Illicitum namq; est eum, qui non sit ex ordine sanctissimorum eporum, ecclesiasticis intermiscri tractatib. †] *& post pauca.* ¶ His itaq; manifestè repertis apparet cõministrum nostrũ Ignatium per imperialem tantummodo sententiam nullo modo potuisse prorsus expelli. In cuius damnatione, quia præsulum quoque assensus est subsecutus, apparet id causa fuisse patratum adulationis, non legitimæ sanctionis.

A ¶ Theodosius minor.] *Verba hæc sunt accepta ex epistola Theodosii, ac Valentiniani Imperatorum synodo Ephesinæ per Candidianũ missa, quæ est in extremo primæ actionis ipsius synodi. In versione antiqua, quæ seruatur in bibliotheca Vaticana, & quæ Lutetiæ edita est, eadem planè hoc loco habentur verba cum his, quæ refert Nicolaus, & optimè conueniunt cum Græcis.*

Idem Ludouico Imperatori. [5]

habendi. si. extra de iudi. nouit.

1 Ans. ibid.

a Concor. tex. in l. 1. C. de sum. tri. & l. mercatores. C. de com. & merc. & l. 1. cum glo. C. de eunuc.

2 s. dist. 10. c. quoniam. Ansel. ibid.

† al. inferna

† al. à carnalibus.

" Imperator vtrũ habeat iurisdictionẽ à Papa.

2. Tim. 2.

b Concor. tex. ĩ auth. vt ꝓpo. no. impe. in prĩ. col. 6.

Genes. 14.

c In princ. sed parum facit.

" Christus quædam vt Imperator, & quædã vt Rex gessit.

" Christus officium sacerdotis, & Impatoris gessit.

" Christus humilitate sua omnes erexit.

3 Ans. l. 1. c. 71.

" Legibus an sit vtẽdũ in causis spiritualibus.

4 Rufinus in hist. li. 1. c. 2.

d Adde qd quãdo contrariant canonib. no. Cy. in l. fin. C. de int. ma. iter pu. & tut. & in auth. cassa. C. de sacro san. eccl.

e Adde ad hoc Cyn. & Pe. de Bellap. in l. 1. C. q̃ sit lon. conſ. & l. cũ clericis. C. de episc. & cler.

† σχέμματοιν.

5 Habẽtur aliqua ĩ ea. epist. ad Michaelem.

" Dubitandum nõ est de fide.

" Dogma & doma differunt.

a Concor. tex. in l. 1. C. de sum. tri. & l. mercatores. C. de com. & merc. & l. 1. cum glo. C. de eunuc.

1 Ans. ibid.

2 s. dist. 10. c. quoniam. Ansel. ibid.

† al. inferna

† al. à carnalibus.

" Imperator vtrũ habeat iurisdictionẽ à Papa.

2. Tim. 2.

b Concor. tex. ĩ auth. vt ꝓpo. no. impe. in prĩ. col. 6.

Genes. 14.

c In princ. sed parum facit.

" Christus quædam vt Imperator, & quædã vt Rex gessit.

" Christus officium sacerdotis, & Impatoris gessit.

" Christus humilitate sua omnes erexit.

3 Ans. l. 1. c. 71.

" Legibus an sit vtẽdũ in causis spiritualibus.

4 Rufinus in hist. li. 1. c. 2.

d Adde qd quãdo contrariant canonib. no. Cy. in l. fin. C. de int. ma. iter pu. & tut. & in auth. cassa. C. de sacro san. eccl.

e Adde ad hoc Cyn. & Pe. de Bellap. in l. 1. C. q̃ sit lon. conſ. & l. cũ clericis. C. de episc. & cler.

† σχέμματοιν.

5 Habẽtur aliqua ĩ ea. epist. ad Michaelem.

" Dubitandum nõ est de fide.

" Dogma & doma differunt.

g ¶ *Proprijs.*] id est, imperij & sacerdotij: vel proprijs quo ad Christum. " quædam enim gessit tanquam Imperator: puta cum eiecit de templo, &c. 2. quæst. 7. accusatio. & cum coronam de spinis portauit. quod est signum regni. 12. q. 1. duo. quædam gessit vt sacerdos: quando seipsum obtulit in ara crucis pro sacrificio.

h ¶ *Discreuit.*] Imo videtur contra: " quia non discreuit, sed confudit, cum ipse vnus & idem vtrunq; officium gessit. Sed dic quòd ideo ipse vtrunque officium gessit per se, vt notaret quòd ex eodem fonte processerunt. 21. dist. cleros. in fi. nam dicit lex, quòd summa nobis dona à Deo concessa sunt, scilicet sacerdotium, & imperium. in auth. quom. opor. episc. in princ. col. 1.

i ¶ *Rursus.*] Primus ꝑ superbiam cecidit. vnde homines in infernũ demergebãtur. " Christus autem nos humilitate sua sursum erexit, sed si haberent omnes omnia officia, superbirent, ita quòd iterum demergerentur in infernum.

k ¶ *Pro æterna.*] j. de pœn. dist. 1. mutiplex.

l ¶ *Temporalium.*] Argum. " quòd in causis spiritualibus (vt in matrimonio) non sit vtẽdum legibus imperialibus. argu. 32. quæst. 2. inter hæc. 11. quæst. 1. continua. argumen. de consecra. distin. 3. cẽlebritatem. Sed in alijs licet eis vti, si non obuient canonibus [d], argumen. distin. 10. si in adiutorium. argumen. distin. 54. ex antiquis. Ber.

m ¶ *Tantummodo.*] Hoc aduerbium determinat tantùm illud adiectiuum, temporaliũ, non illud verbum; vterentur: & sic est falsũ hic notatum ab Hug. arg. quòd in causis spiritualibus, &c. Nam bene licet leges allegare in spiritualib. 35. q. 5. ad sedem. 15. quæst. 3. §. cum autem. Lau. [e] Vel dic tantummodo, id est, maximè. sic è contra. 11. q. 3. si quis episcopus.

Statis.] Casvs. Ostẽdit hic Nicolaus, ꝙ Ignatius auctoritate Michaëlis Imperatoris deponi non potuit: & hoc probat duobus exemplis, scilicet Constantini & Theodosij Imperatorum.

n *Ostenditur.*] in alia parte cap. quæ hic non est.

o ¶ *Appellatum.*] legitur enim omnes clericos Deos appellasse, vt 11. quæst. 1. sacerdotibus. 12. q. 1. futuram. secundum hanc rationem nec ab episcopo possent iudicari clerici: sed hoc dixit vt ostenderet quanti sint

g ¶ *Proprijs.*] id est, imperij & sacerdotij: vel proprijs quo ad Christum. " quædam enim gessit tanquam Imperator: puta cum eiecit de templo, &c. 2. quæst. 7. accusatio. & cum coronam de spinis portauit. quod est signum regni. 12. q. 1. duo. quædam gessit vt sacerdos: quando seipsum obtulit in ara crucis pro sacrificio.

h ¶ *Discreuit.*] Imo videtur contra: " quia non discreuit, sed confudit, cum ipse vnus & idem vtrunq; officium gessit. Sed dic quòd ideo ipse vtrunque officium gessit per se, vt notaret quòd ex eodem fonte processerunt. 21. dist. cleros. in fi. nam dicit lex, quòd summa nobis dona à Deo concessa sunt, scilicet sacerdotium, & imperium. in auth. quom. opor. episc. in princ. col. 1.

i ¶ *Rursus.*] Primus ꝑ superbiam cecidit. vnde homines in infernũ demergebãtur. " Christus autem nos humilitate sua sursum erexit, sed si haberent omnes omnia officia, superbirent, ita quòd iterum demergerentur in infernum.

k ¶ *Pro æterna.*] j. de pœn. dist. 1. mutiplex.

l ¶ *Temporalium.*] Argum. " quòd in causis spiritualibus (vt in matrimonio) non sit vtẽdum legibus imperialibus. argu. 32. quæst. 2. inter hæc. 11. quæst. 1. continua. argumen. de consecra. distin. 3. cẽlebritatem. Sed in alijs licet eis vti, si non obuient canonibus [d], argumen. distin. 10. si in adiutorium. argumen. distin. 54. ex antiquis. Ber.

m ¶ *Tantummodo.*] Hoc aduerbium determinat tantùm illud adiectiuum, temporaliũ, non illud verbum; vterentur: & sic est falsũ hic notatum ab Hug. arg. quòd in causis spiritualibus, &c. Nam bene licet leges allegare in spiritualib. 35. q. 5. ad sedem. 15. quæst. 3. §. cum autem. Lau. [e] Vel dic tantummodo, id est, maximè. sic è contra. 11. q. 3. si quis episcopus.

Statis.] Casvs. Ostẽdit hic Nicolaus, ꝙ Ignatius auctoritate Michaëlis Imperatoris deponi non potuit: & hoc probat duobus exemplis, scilicet Constantini & Theodosij Imperatorum.

n *Ostenditur.*] in alia parte cap. quæ hic non est.

o ¶ *Appellatum.*] legitur enim omnes clericos Deos appellasse, vt 11. quæst. 1. sacerdotibus. 12. q. 1. futuram. secundum hanc rationem nec ab episcopo possent iudicari clerici: sed hoc dixit vt ostenderet quanti sint

habendi. si. extra de iudi. nouit.

p ¶ *Ephesinæ primæ.*] quia secunda non est recepta in auctoritate.

q ¶ *Seu potius.*] optimè corrigit se: " quia qõnes non debẽt fieri super fide dubitando. arg. ext. de hær. dubius. " Dogma autem per g, est doctrina in fide, sine g, est angulus: vnde illud, sedebat domate domus. 25. q. 2. si quis.

IN *scripturis.*] CASVS. Ludouicus Imperator quando audiebat sacerdotem deliquisse, statim erat paratus credere & punire. Sed Nicolaus docet hoc non esse faciendum, sed potius esse defendendum, & peccatum eorum celandum: quod probat duob. exemplis, s. Constantini, & exemplo filiorum Noë, s. Sem & Iaphet, qui verenda patris operuerunt.

a ¶ *In scripturis.*] 11. q. 1. c. sacerdotibus.

1 Anſ. ibid.

b ¶ *Et cooperirem.*] ff. de iniu. eum qui nocentem. contra. " Sed hoc de occulto quod nõ posset probari: quia talia non habent vindictã: & sic solue contrarium illud. 83. dist. c. 3. illud autem in manifestis, in quibus etiã non deberet eum prodere, vt not. 2. qõ. 1. si peccauerit.

" Crimina occulta vindictam non habent.

† Explicassem & cooperuissem eum]

c ¶ *Contegatis.*] Et tamen corripiatis. 2. q. 1. si peccauerit. hoc de occultis intelligitur. nam de manifestis cogimur accusare, p̃missa tñ admonitione. 2. q. 7. quapropter. Arg. contra [a]. j. 5. q. 2. c. vlt. & q. 5. c. 1.

† al. talia.

a s. ad textum capituli.

QVis dubitet.] CASVS. Hermanus episcopus interrogauit an Pontifices regib. & principibus sint subijciendi. Et resp. non, & hoc probat duob. simili lib. s. filij & discipuli, q̃ insani reputantur, si velint sibi patrem & magistrum subiugare.

Genes. 9.

d ¶ *Si filius.*] 21. dist. nolite. sic in authen. de nup. §. si verò. col. 4. vbi dicit, " q̃ erubescit lex filios esse correctores patrum. si tñ pater caderet in furorem, filius daretur tutor, vt eum regeret. ff. de tu. & cur. da. ab his. l. his qui. 6. quęst. 1. oues. & c. sacerdotes.

" Filius patrem corrigere nõ debet.

3 Anſ. l. 1. c. 84. Iuo p. 5. c. 378. Pan. l. 5. c. 108.

DVo sunt.] CASVS. Gelasius Papa & Anastasius Imperator contendebant de præeminentia vnius ad alterum, & de præeminẽtia dignitatum. sed Gelasius ostẽdit hic, q̃ auctoritas Pontificalis lõgè maior est, q̃ culmen imperiale. Et hoc probat duabus rationib. Prima rõ est: quia Papa de anima Imperatoris & aliorum redditurus est rationem. Secũda est, quia colla regũ & principũ submittuntur genib. sacerdotum. Et hoc ꝓbatur duob. exemplis, s. Innocentij, & Ambrosij, qui Arcadiũ & Theodosiũ propter suos excessus excommunicauerunt.

4 Concor. Ale. de Im. in l. generaliter. coll. 2. ff. de in ius voc.

5 In ea. epi. Gregor. vij. Cap. l. 5. c. 167. Conci. Paris. l. j. c. 3

6 Poly. l. 1. tit. 27. Anſ. l. 1. cap. 73. Pan. l. 5. c. 109.

¶ Facta Pontificum Imperator iudicare non debet.

CAP. VIII.

IN scripturis [a] narratur Cõstantinus Imperator dixisse [Verè si proprijs oculis vidissem sacerdotẽ Dei, aut aliquem eorum, qui monachico habitu circumamicti sunt, peccãtẽ, chlamidẽ meam expoliarem †, & cooperirem [b] eum, ne ab aliquo videretur.] 2 In quibus desideratissime fili necessariò commonemini, vt quẽad modũ fide, & religione, ac honoris parilitate ei adæquari videmini: ita quoq; humilitate, atq; deuotione æquiparari nihilominus anheletis: ita vt in nullo inferior eo, sed potior in ueniamini post illius exẽpla, qui talẽ se exhibuit ante alia † prorsus exempla. Sed hoc quidem diximus cautos vos reddere cupientes, vt si de Domini sacerdotibus, q̃ iure Patres dicũtur, aliquid cõtigerit vos audire, quod cõfusionem pijs mentibus ingerat, non infruniti tum, sed pudoratos filios Noë imitãtes paternam de reliquo verecundiam contegatis [c], vt affluenti, quemadmodum & illi benedictione repleri, moderante Domino mereamini.

Item ex epist. Gregorij vij. ad Hermanum Metensem Episcopum, lib. 8. epist. 21.

¶ Regum, & Principum patres, & magistri sacerdotes esse censentur.

CAP. IX.

3 QVis dubitet sacerdotes Christi, regũ, & principum, omniumq; fidelium patres, & magistros censeri? 4 Nonne miserabilis insaniæ esse cognoscitur, si filius [d] patrem, discipulus magistrũ sibi conetur subiugare, & iniquis obligationibus illum suæ potestati subijcere: à quo credit non solùm in terra, sed etiam in cœlis se ligari posse, & solui?

Item Gelasius Papa Anastasio Impe. [5]

¶ Auctoritas sacra Pontificum, & regalis potestas, huius mundi gubernacula regunt.

CAP. X.

6 DVo [A] sunt [e] quippe Imperator Auguste, quibus [f] principaliter hic mũdus regitur: auctoritas [g] sacra Pontificum, & regalis potestas. In quibus [h] tantò grauius pondus est sacerdotum: quantò etiam pro ipsis regibus † hominum, in diuino sunt reddituri examine rationem [i].] *& post pauca.* ¶ [Nosti itaq; inter hæc ex illorum te pendere [k] iudicio [l]: non illos ad tuam redigi posse † voluntatem.] ¶ Talibus igitur institutis, talibusq; fulti auctoritatibus plerique Pontificum, alij Reges, alij Imperatores excommunicauerunt.

Nã si speciale aliquod de personis principum requiratur exemplum, beatus Innocẽtius Papa Arcadium Imperatorem (quia consensit [m], vt S. Ioãnes Chrysostomus à sua sede pelleretur) excommunicauit. [n] B. etiam Ambrosius, licet sanctus, non tamẽ vniuersalis ecclesiæ episcopus pro culpa, q̃ alijs sacerdotibus non adeo grauis videbatur [o], Theodosiũ magnum Imperatorẽ excommunicans ab ecclesia excluſit: qui etiam in suis scriptis ostendit, q̃ aurũ non tam pretiosius sit plumbo, quàm regia potestate sit altior dignitas sacerdotalis, hoc modo circa prĩcipium sui pastoralis scribens [7 Honor, fratres, & sublimitas episcopalis nullis poterit comparationibus adæquari. Si regum fulgori cõpares, & principum diademati, longè erit inferius, quàm si plumbi metallum ad auri fulgorem [p] compares: quippe cum videas regum colla, & principum submitti genibus sacerdotum, & osculata eorum dextera, orationibus eorum credant se cõmuniri.]

A ¶ Duo sunt.] *Caput hoc sumptũ est ex eadem epistola Gregorij septimi, ex qua antecedens: & ab hoc initio vsque ad verb.* voluntatem, *sunt verba ipsius Gelasii ex epistola, quæ habetur impressa, citata à Gregorio septimo*

B Excommunicauit.] *Si hic interponatur caput,* Alius item. j. 15. q. 6. *hæc pars epistolæ integra habebitur.*

Item Ioannes Papa.

¶ Imperatores debent Pontificibus subesse, non præesse.

CAP. XI.

8 SI Imperator catholicus est (quod salua pace ip-

Prima ratio est ibi, *In quibus tantò grauius.* Secunda est in fine. Exempla sunt in medio.

e ¶ *Duo sunt.*] In auth. quo. op. epis. in princ. col. 1. §. distin. 1. humanum.

ADDITIO. Ibi soluitur. facit ad ista 2. quæst. 8. §. item cum Dauid. Arch.

f ¶ *Quibus.*] vt ab eis. sunt autẽ alia duo quibus aut per quæ regitur, vt §. dist. 1. humanum genus.

g ¶ *Auctoritas.*] neuter pendet ex reliquo. & ita est arg. pro Imperatore: " quia diuinitus cõsecutus est imperium. j. ea. c. proxi.

† al. reginibus.

h ¶ *In quibus.*] id est, per quos. nam dicit lex ꝙ parũ est ius in ciuitate esse, nisi sint per quos ius reddatur. ff. de or. iur. l. 2. §. post originem.

" Impator imperiũ diuinitus consecutus est.

† al. velle.

i ¶ *Rationem.*] j. 18. q. 2. cognouimus.

k ¶ *Te pendere.*] quo ad spiritualia. j. de pœ. dist. 1. multiplex.

l ¶ *Iudicio.*] " Zacharias quoque Papa Regem Francorum deposuit, & in locum eius Pipinum substituit, vt j. 15. q. 6. alius.

" Regẽ Frãcoru Papa deponere potest.

m ¶ *Consensit.*] arg. cõ sentientem maiori pœna adstringi quàm facientem. arg. 24. q. 3. qui aliorum. arg. §. 86. dist. tanta nequitia.

n ¶ *Excomunicauit.*] " not. principem posse excõicari ẽt à quouis epo. §. dist. 63. Valentinianus. arg. j. 11. q. 3. si aũt vobis. vł tñ, ꝙ hoc fecerit ex delegatione synodi, qđ innuitur ex illo, pro culpa, quæ ab alijs sacerdotibus, &c. Sed primũ est verum.

" Princeps etiã ab epo excõmuni cari potest.

o ¶ *Videbatur.*] sed malè: " quia licet pro minimis causis non sit quis excõicãdus, vt 11. q. 3. epi. tñ qlibet cõtumacia digna est excõicatione, " imo tantò maior videtur contumacia, quantò ex re minori consurgit. 2. q. 7. non potest.

" Excõmunicãdus qr non est pro minimis causis.

" Contumacia tãtò maior est, quãtò ex re minori cõsurgit.

p ¶ *Fulgorem.*] " & quanta est differentia inter Solem & Lunã, tanta est differentia inter imperium & sacerdotium. extra de maio. & obed. solitæ.

" Imperium minus est sacerdotio.

SI *Imperator.*] CASVS. Imperator volebat iudicare de causis clericorũ & sacerdotum: sed Papa ꝓbat, ꝙ hoc facere non debet, qa ipse filius est ecclesiæ, & nõ præsul: & qa Deꝰ voluit seculi principes, si fideles sunt, esse ecclesiæ subiectos.

8 Poly. l. 1. tit. 19. Anſ. l. 4. c. 12. ex Ioanne 8.

Si

Si verò cõtra hanc Dei dispositioñ facere voluerit Imperator tãquam ingratus perdat potestatem, quam ab ipso est consecutus.

† al.quæ in administrãdis.

a ¶ *Filius est.*] j. 23. q.vlt.conuenior.qui tñ plati ecclesiarum dicãtur:dixi 11.q.3.p̃cipuè.

b ¶ *Non docere.*] j. 16.q.1.adijcimus.

c ¶ *Diuinitus.*] nõ ergo à Papa. nam imperium à solo Deo est,vt 23.q.4.quæsitum.nam à cælesti maiestate habet gladij potestatẽ.C. de vet. iu. enu. l.1. in prin.qđ cõcedo de vero Imperatore. Sed qs est verus Imperator? " Dicunt quidã q̃ Constantinopolitanus: sed iste alius ꝓcurator est siue defensor Romanę ecclesiæ. ar. de consec. dist.5. in die. §.hinc. & huic Rom.eccle.cõcedit gladij potestatẽ, & coronã. Sed cõtra ext. de ele.venerabilẽ." Dicitur ibi q̃ Ro. eccle. transtulit imperium in Occidentẽ à Græcis,& ita iste Roman' est verus Imperator.

" Imperator ver' qs est.

" Papa trãstulit imperium.

ADDITIO.ad hoc ext. de iud.significauerunt. in princ.Arch.

d ¶ *Quas.*] ergo debet dici,bona potestas est ista.

1 In originali hæc pendent ex superioribus. Polyc. ibid. Ansel. l.6. c.157.

e ¶ *Ius.*]s̃.dist.10.imperium . & c.certũ est. 11.q.1.si tributum.

f ¶ *Beneficia.*] ar.clericum stantem contra ecclesiã vnde habet beneficiũ, debet illo priuari [a] : nisi fortè pro talibus p̃sonis pro quib. licitũ sit ei cõtra quem libet agere: quas habes ff.de postu. l. hi qui. & 3.q.7.§.tria.in fin. s. in propria c̃a vel parentũ suorũ . Simile est inter vasallum & dñm, vt j. 22.q.vlt. de forma. Simile de aduocatis. C.đ aduo.diu.iudi.l.2.C.de reuo.don.l.1. & 7.q.1. quia frater. & dixi de hoc 3.q.1.nulli.Hoc tñ exaudio de ecclesia ad q̃ intitulat' est, ꝓ qua stare põt contra quãlibet ecclesiã, ẽt in qua habet beneficiũ, quia saluũ fuit ius primæ: imo si aliquod munus ei iniungitur ab ecclesia,nullam excusationẽ potest prætẽdere. C.de excu. tut. libertos. 23. q.1.in summa.

a Concor. tex.in l.qui cũ maior. §. pe.& fi.cum ibi no. ff.de bon.lib.

2 Ans. l.4. c.32. Deusde.l.4.c.1.

g ¶ *Et discuti.*] " ergo ante q̃ esset aliqua constitutio,etiam clerici non erant de iurisdi

"Clerici nũ quã fuerũt de iurisdõe seculari.

sius dixerimus) filius est [a], nõ præsul ecclesiæ: quod ad religionẽ cõpetit, discere ei conuenit,non docere [b]: habet priuilegia suæ potestatis,quæ administrãdis † legibus publicis diuinitus [c] consecutus est, vt eius beneficijs nõ ingratus cõtra dispositionẽ cælestis ordinis nil vsurpet. Ad sacerdotes enim Deus voluit, quæ ecclesiæ disponẽda sunt, pertinere, nõ ad seculi potestates, quas [d] (si fideles sunt,ecclesiæ suæ sacerdotib.voluit esse subiectas. Non sibi vindicet alienũ ius [e], & ministerium qđ alteri depu tatum est: ne contra eũ tendat abrumpi, à quo oĩa constituta sunt,& cõtra illius beneficia [f] pugnare videatur, à quo propriam consecutus est potestatem.Non à legib.publicis, nõ à potestatib.seculi, sed à Pontificib.& sacerdotib.omnipotens Deus Christianę religionis clericos, & sacerdotes voluit ordinari, & discuti [g], recipiq; de errore remeantes. Imperatores Christiani subdere debẽt executiones suas ecclesiasticis præsulib. [h] nõ p̃ferre.

Item Gelasius ad Epos Orientales.

¶De eodem. CAP. XII.

1 NVnquã de Pontificibus, nisi ecclesiam iudicasse, non esse humanarũ legum de talib.ferre sententiã, absq; ecclesiæ principaliter cõstitutis Pontificibus, obsequi solere principes Christianos decretis ecclesiæ,nõ suam p̃ponere potestatem, ep̃is caput subdere principem solitum, non de eorum capitibus iudicare.

¶[De eodem.] CAP. XIII. PALEA.

ij [3] COnstantinus Imperator coronam,& omnẽ regiam dignitatẽ in vrbe Romana,& in Italia, & in partib. occidentalibus Apostolico cõcessit.Nam in gestis beati Silueștri (q̃ beatus Papa Gelasi' in concilio lxx.eporũ à catholicis legi commemorat,& pro antiquo vsu multas hoc imitari dicit ecclesias) ita legitur.

¶ *Apud Anselmum libro quarto pro rubrica cap. 32. hæc habentur.* Quòd Constantinus Imperator Papa concessit coronam, & omnem regiam dignitatẽ in vrbe Romana, & Italia, & in partib. occidentalib. *In principio verò eiusdẽ capitis 32. hæc leguntur*, In gestis beati Silueștri, &c. *vsque ad finem huius , & seq. paleæ, quemadmodum etiam in collectione Deusdedit.*

¶[De eodem.] CAP. XIII. PALEA.

ij [3] CONstantinus A Impera tor quarta die sui baptismi priuilegium Romanæ ecclesiæ Pontifici contulit, vt in toto orbe Romano sacerdotes ita hunc caput habeant, sicut iudices Regem . In eo priuilegio ita ĩter cætera legitur. [Vtile B iudicauimus vnà cũ omnib.Satrapis nostris, & vniuerso senatu, optimatibusq; meis,etiã & cũcto populo Romanę gloriæ imperio subiacẽti,vt sicut beatus Petrus in terris Vicarius filij Dei esse videtur cõstitutus, ita & Põtifices, qui ipsius Principis Apostolorum gerunt vices, principatus potestatẽ, amplius , q̃ terrena imperialis nostræ serenitatis mansuetudo habere videtur , cõcessam à nobis,nostroq; imperio obtineãt, eligẽtes nobis ipsum principem Apostolorũ, vel † eius vicarios firmos apud Deum esse patronos . Et sicut nostrã terrenam imperialẽ potentiam, sic eius sacrosanctam Romanã ecclesiã decreuimus veneranter honorari , & amplius,q̃ nostrum imperium, & terrenũ thronum,sedẽ sacratissimã beati Petri gloriosè exaltari: tribuentes ei potestatem, & gloriæ dignitatẽ, atq; vigorem,& honorificentiam imperialem. Atq; decernentes sancimus,vt principatũ teneat tã super quatuor p̃cipuas sedes Alexandrinam, Antiochenã, † Hierosolymitanam, Constãtinopolitanam, q̃ etiam super oẽs in vniuerso orbe terrarum ecclesias Dei : & Pontifex , qui pro tp̃e ipsius sacrosanctæ Romanæ Ecclesię extiterit , celsior, & princeps cunctis sacerdotib. totius mũdi existat , & eius iudicio,quæq; ad cultum Dei,vel fidei Christianorũ stabilitatẽ procurãda fuerint , disponantur. *& infrà.* ¶Ecclesijs beatorũ Apostolorũ Petri & Pauli pro cõtinuatione † luminariorũ, possessionũ p̃dia contulimus,& rebus diuersis eas ditauimus,& p̃ nostram imperialẽ iussionẽ sacram tã in Oriente, q̃ in Occidente,vel etiam Septemtrionali,& Meridiana plaga,videlicet in Iudæa,Gręcia,Asia,Thracia,Africa , & Italia , vel diuersis insulis nostra largitate ei † cõcessimus,ea prorsus rõne, vt per manus beatissimi patris nostri Silueștri summi Pontificis,successorũq; eius oĩa disponãtur. *& infrà.* ¶4Beato Silueștro patri nostro,summo Pontifici,& vniuersalis vrbis Romæ Papæ,& omnib. eius successorib. Pontificib. qui vsq; in finẽ mundi in sede beati Petri erũt sessuri, de præsenti contradimus palatium imperij nostri Lateranense,deinde diadema , videlicet coronã capitis nostri,simulq; phrygiũ,† necnon & superhumerale, videlicet lorum , quod imperiale circundare assolet collum,verũ etiã & chlamidem purpuream,atq; tunicam coccineam,& oĩa imperialia indumenta , sed

3 In edicto Constãtini, qđ est post conc. Neocæsariense. Ans. l. 4. c. 32. Deusd. ibid.

ctione seculari, vnde omnes constitutiones, quæ emanauerunt, q̃ clerici non sunt iudicãdi nisi ab episcopis, nõ sunt nisi iuris declaratio.Ioan.

h ¶ *Præsulibus.*] hic bene dicit.nã dicit lex, q̃ si iudex secularis iudicauerit clericum esse damnandum , primò debet exui priuilegio clericali, vt 11.q.1. si qs.in auth.vt cle.apud proprios . §. illud planè.col.6.licet illud hodie non teneatur.fi.extra de iud. at si clerici,&c.

NVnquam.] CASVS. Decreuit Io. Papa vt de Pontificib.& alijs clericis tantùm ecclesia iudicaret, & non Imperatores , q̃ subesse debent , & non præferri.

COnstantinus Imperator.] CASVS . Palea ista non legitur in scholis, in qua continetur priuilegiũ quod Constantinus cõcessit Romanæ ecclesiæ, scilicet vt primatum inter omnes ecclesias obtineret , & in quo possessiones & insignia dignitatis ei concessit.& hoc fecit eo tempore quo Constantinus ad partes Orientales se transtulit , cum in eodem loco duo Pontifices non bene morarẽtur.Et statuit,vt nullus contra hoc priuilegiũ veniret,& pœnã minatur contra facientib.

† al.& eius successores.

† Antioch. Alex.] Ori. impressum.

† al.concinnatione.

† al. eis libertatẽ concessimus.

4 Iuo p.5.c. 49. Pann. l. 4.c.1.

† al. phrygium,id est, mitram.

& dignitatem imperialium præſidentium c equitũ, cõferẽtes etiam & imperialia ſceptra, ſimulq; cũcta ſigna, atq; banda, 1 & diuerſa ornamẽta imperialia, & oẽm proceſſionem imperialis culminis, & gloriã poteſtatis noſtræ. Viris autẽ reuerẽdiſſimis clericis in diuerſis ordinib. eidẽ ſacroſanctæ Romanæ eccleſiæ ſeruientib. illud culmen, ſingularitate, potẽtia, & p̃cellentia habere ſancimus, cuius ampliſſimus noſter ſenatus videtur gloria adornari, i. patritios D, atque cõſules effici, necnon & cæteris dignitatib. Imperialib. eos promulgamus decorari. Et ſicut imperialis militia ornatur, ita & clerum ſanctæ Romanæ eccleſiæ ornari decernimus. Et quẽadmodũ imperialis potẽtia officijs diuerſis, cubiculariorũ nempe, & oſtiariorum, atq; oĩum excubitorum ornatur, & ita ſanctã Romanam eccleſiã decorari volumus. Et vt ampliſſimè pontificale decus p̃fulgeat, decernimus & hoc, clericorũ eiuſdem ſanctæ Romanæ eccleſiæ, manipulis, & linteaminibus, i. candidiſſimo colore decorari æquos, ita & equitare. Et ſicut noſter ſenatus calceamẽtis vtitur cum E vdonibus, i. candido linteamine illuſtratis, ſic vtantur & clerici, vt ſicut cæleſtia, ita & terrena ad laudẽ Dei decorẽtur. Præ omnib. autem licentiã tribuimus ipſi ſanctiſſimo patri noſtro Silueſtro, & ſucceſſorib. eius ex noſtro indicto, vt quem F placatus proprio conſilio clericare voluerit, & in religioſorũ numero clericorũ connumerare: nullus ex omnib. p̃ſumat ſuperbè agere. Decreuimus itaq; & hoc, vt ipſe, & ſucceſſores eius diademate, videlicet corona, quam ex capite noſtro illi cõceſſimus, ex auro puriſſimo, & gemmis p̃tioſis vti debeãt, & in capite ad laudẽ Dei pro honore beati Petri geſtare. Ipſe verò beatiſſimus Papa, quia ſuper coronã clericatus, quã gerit ad gloriam beati Petri, omnino ipſa ex auro non eſt paſſus vti corona, nos phrygium candido† nitore ſplendidũ reſurrectionẽ Dominicã deſignans, eius ſacratiſſimo vertici manibus noſtris impoſuimus, & tenentes frænũ equi ipſius pro reuerẽtia beati Petri, ſtratoris officiũ illi exhibuimus, ſtatuentes eodẽ phrygio oẽs eius ſucceſſores ſingulariter vti in proceſſionib. ad imitationẽ imperij noſtri. Vnde vt pontificalis apex non vileſcat, ſed magis, quàm terreni imperij dignitas, gloria†, & potẽtia decoretur, ecce tam palatiũ noſtrum vt prædictum eſt, q̃ Romanam vrbem, & oẽs Italiæ, ſeu occidentaliũ regionum prouincias, loca, & ciuitates, p̃fato beatiſſimo Pontifici noſtro Silueſtro vniuerſali Papæ cõtradimus, atq; relinquimus: & ab eo, & à ſucceſſorib. eius p̃ hanc diualem noſtrã, & pragmaticum conſtitutum decernimus diſponẽda, atq; iuri ſanctæ Romanæ eccleſiæ concedimus permanſura. Vnde congruũ perſpeximus noſtrũ imperium, & regni poteſtatẽ in Orientalib. transferri regionibus, & in Bizantiæ prouinciæ optimo loco, nomini noſtro ciuitatẽ ædificari, & noſtrũ illic conſtitui imperium: quoniam vbi principatus ſacerdotũ, & Chriſtianæ religionis caput ab Imperatore cæleſti conſtitutum eſt, iuſtũ non eſt, vt illic Imperator terrenus habeat poteſtatẽ. Hæc verò G omnia, q̃ per hanc noſtrã imperialem ſacrã, & p̃ alia diualia decreta ſtatuimus, atq; cõfirmauimus, vſq; in finẽ mundi illibata, & inconcuſſa permanere decernimus. Vnde corã Deo Viuo, qui nos regnare p̃cepit, & coram terribili eius iudicio obteſtamur p̃ hoc noſtrũ imperiale cõſtitutum oẽs noſtros ſucceſſores Imperatores, vel cũctos Optimates, Satrapas etiam, ampliſſimum ſenatũ, & vniuerſum populũ in toto orbe terrarum nunc & in poſterũ, cunctis retro t̃pibus imperio noſtro ſubiacentem, nulli eorũ quoquomodo licere hæc aut infringere, aut in quoquã conuellere. Si quis autẽ, q̃d nõ credimus, in hoc temerator, aut cõtemptor extiterit, æternis condẽnationib. ſubiaceat innodatus, & ſanctos Dei, principes Apoſtolorũ Petrum & Paulũ ſibi in præſenti, & in futura vita ſentiat contrarios, atq; in inferno inferiori concrematus, cum diabolo, & omnibus deficiat impijs. Huius verò imperialis decreti noſtri paginam proprijs manibus roborantes, ſuper venerandum corpus beati Petri principis Apoſtolorum poſuimus. Datum Romæ iij. Kal. Aprilis, Domino noſtro Flauio Conſtantino Auguſto quater, & Gallicano v. c. Coſſ.

1 Suidas in hoc verbo, βιβλ.

† al. candidi nitoris ſplẽdidam.

† al. & gloria potẽtia.

¶ *Hæc Palea in multis habetur exemplaribus, in quibus aliæ paleæ eſſe non ſolent.*

A ¶ Conſtantinus.] *Verba hæc vſque ad verſ.* In eo priuilegio, *non ſolùm habentur apud Anſelmum, & Deuſdedit, ſed etiam in geſtis beati Silueſtri in his, quæ à Conſtãtino per octo dies poſt baptiſmum acta referuntur.*

B ¶ Vtile.] *Hinc vſq; ad finem ſumpta ſunt ex geſtis, ſeu actis ſancti Sylueſtri, in quib. multa præcedunt, ac multa deinceps plenius narrantur. Sed hic ea tantùm videntur relata, quæ in collectionib. Anſelmi, & Deuſdedit habẽtur. Titulus proprius huius partis in geſtis ipſis eſt huiuſmodi.* Priuilegium ſanctæ Romanæ Eccleſiæ, q̃d conſtituit D. Conſtantinus Auguſtus ſancto Silueſtro ep̃o vrbis Romæ, & omnib. ſucceſſorib. eius vſq; in perpetuũ, & obtulit ſup̃ corpus beati Petri Apoſtoli. *De quo item priuilegio Leo nonus in epiſtola prima, ſeu libello aduerſus inauditas præſumptiones Michaelis Conſtantinopolitani, & Leonis Acridani ep̃orum, c. 13. ſic loquitur:* Pauca ex priuilegio eiuſdẽ Conſtantini manu cum cruce aurea ſup̃ cæleſtis clauigeri venerabile corpus poſito ad mediũ proferemus. *De ijſdem geſtis ſiue actis Gelaſius in concilio LXX. ep̃orum (& refertur 5. diſt. 15. in c. ſancta Romana) ſic loquitur, vt ea videatur approbare. Et in martyrologio Romano, et Vſuardi in feſto S. Silueſtri legitur,* cuius actus clari habẽtur. *Inueniuntur verò etiam hodie peruetuſtis literis deſcripta in bibliotheca Vaticana, & Abbatiæ Nonantulæ: quorum interpres in proœmio hæc ait:* Hiſtoriographus noſter Euſebius Cæſareæ Paleſtinæ vrbis ep̃s cum hiſtoriã eccleſiaſticam ſcriberet, p̃termiſit ea q̃ in alijs opuſculis ſunt, vel q̃ ſe meminit retuliſſe. Nam viginti libros oĩum penè prouinciarũ, paſſiones martyrum, ep̃orum, & confeſſorũ, & ſacrarũ virginum, ac mulierũ continere fecit. Deinde ſecutus, & ab Apoſtolo Petro, oĩum ep̃orum nomina, & geſta conſcripſit, & earũ vrbiũ, q̃ arcem pontificatus p̃ Apoſtolicas ſedes tenere noſcũtur, vt vrbs Roma, Antiochia, Hieroſolyma, Epheſius, & Alexãdria. Harum vrbium ep̃orum oĩum præteritorũ nomina vſq; ad t̃ps ſuum, & geſta græco ſermone cõſcripſit. Ex quo numero vnum ep̃m vrbis Romæ ſanctũ Silueſtrum me de græco in latinum transferre præcepiſti domine ſancte, ac beate pater. *Quibus verbis, quicũq; ſit auctor iſtius proœmij, eadẽ geſta ab Euſebio græcè ſcripta fuiſſe clarè profitetur. Quæ etiã in vetuſtiſſimis Pontificalib. & codicib. in quib. ſanctorũ vitæ ſunt deſcriptæ, in vita beati Silueſtri referuntur. Partem horũ actorum (quod ad Baptiſmum Conſtantini, & imagines ſanctorũ Petri, & Pauli ſpectat) refert Hadrianus Papa in epiſtola Conſtantino Imperatori, & matri Irenæ ſcripta, quæ in ſecunda actione ſeptimæ vniuerſalis ſynodi habetur. Ipſum autẽ priuilegium ferè integrũ refert Leo nonus loco ſuperius indicato, & Theodorus Balſamon in Photij nomocanonem. tit. 9. cap. 1. quanquam alijs in rebus (quod Græci plerunq; ſolent) Romanæ eccleſiæ nõ ſatis æquus. Hanc eandẽ donationẽ ante Gratianũ recitarant Anſelmus, Deuſdedit, Iuo locis notatis: Quo ea pertinent, quæ Petrus Damianus in diſceptatione ſynodali inter regiũ aduocatũ, & Romanæ eccleſiæ defenſorem ſcripſit.* Lege, inquit, Conſtantini Imperatoris edictũ, vbi ſedis Apoſtolicæ cõſtituit ſuper oẽs in orbe terrarũ eccleſias principatum. Nam poſtquàm ſupra corpus beati Petri Baſilicã fundator erexit, poſtquam Patriarchiũ Lateranenſe in beati Saluatoris honore cõſtruxit, mox p̃ imperialis reſcripti ſeriem Romanæ eccleſiæ cõſtituit dignitatẽ, vbi nimirum beato Silueſtro, ſuisq; ſucceſſorib. obtulit, vt regali more, & aurea corona plecterentur in capite, & cæteras regij cultus inſulas vſurparent. Verùm beatus Silueſter ornamenta, q̃ ſacerdotali cõgruere iudicabat officio, in proprios vſus aſſumpſit: coronã verò, vel cætera quæ magis ambitioſa, q̃ myſtica videbantur, omiſit. Cui etiã Conſtantinus Lateranenſe palatiũ, q̃ catenus

aula

Sicut quamuis.]Casvs. Hoc cap. habet duas par. In 1.dicitur, ꝙ sicut aliqua parua ciuitas non minuit prærogatiuam regni, ēt si sit ibi sedes regalis, sic Imperator prærogatiuā ecclesię minuere nō pōt. In 2.dicit̄ ꝙponti fex quantuncunque sit malus: dummodo non sit hæreticus, ab Impeperatore puniri nō p̄t. Secunda pars incipit ibi, *Semper est.*

a ¶*Sicut.*]sensus est:si cut parua ciuitas non p̄t regnū iupugnare:" ita nec imperiū sacerdotiū. Vel sic,licet eps sit in parua ciuitate. Rex tamen non potest iudicare đ clericis eius: secundum hoc dic, dispensationis religiosæ, id est ep̄i constituti in parua ciuitate.

" imperium non pōt sacerdotium impugnare.

b ¶*Humanitus.*]i.cōsuetudine humana, i. fragilitate humanæ naturæ.H.

c ¶*Non tamen contra religionem.*] Nam in eo casu posset à quo cūq; redargui. 40.di. si Papa. vel ēt si schisma faceret. 23.q.5. de Ligurib." Et plures casus,in qb. laici habent iuridictionem sup clericos,dixi 23q.5. principes.

" Laici sup clericos qñque iurisdictionem habent.

d *Nullatenus.*]63.di. Valentinianus.

Boni principis.]Casvs. Hic dicitur, ꝙ officiū principis est, ecclesias destructas restaurare, nouas ædificare:& clericos potius defendere quàm destruere, vel aliquo modo subiugare.

e ¶*Contritas.*] 25.q. 1.diuinis,&c.

f ¶*Restaurare.*] 27.q. 4.diffiniuit.16.q.1. statuimus.

Hoc capitulo patenter.] Hæc dist. diuiditur in duas par. Secūda ibi,*Sine signatis*. Io. de Ean.

Casvs. Hic intitulatur 97.di. in qua cōcludit Grat. ex illo capitulo,benè quidē, ꝙ nullo laico de reb.ecclesiasticis iudicare licet sine auctoritate ecclesiæ: & si aliter factum fuerit, irritum erit, nisi ecclesia subscribat,vel auctoritatē præstet. Et iō videtur ꝙ constitutio, q̄ fecit Honorius Imperator s̄.79 di.si duo. non valuit, cū fuerit à laico aula regalis extiterat, perpetuo iure concessit, regnum Italiæ iudicandum tradidit. Nam & ipsius Regis hæc verba sunt. Vnde congruum, inquit,prospeximus nostrum imperium,& regni potestatem orientalibus transferri,ac mutari regionibus & in Bizantina prouincia in optimo loco nomini nostro ciuitatem ædificari, & nostrum illic constitui imperium: quoniam, vbi principatus sacerdotum, & Christianæ religionis caput ab imperatore cælesti constitutum est, iustum non est, vt illic Imperator terrenus habeat potestatem. *De hac eadem scribit Ado Viennensis in commentario ætatis sextæ, & Goffredus Viterbiensis in chronicis par.6.c.2.*

c ¶Præsidentium equitum.] *Græcè est apud Balsamonem.* τὰ ἀξιώματα τῶν βασιλικῶν ἀλόγων, *ideſt*, & dignitates imperialium equorū.

d ¶Id est patritios.] *Locus hic græcè sic hēt.* καὶ ἔγειρε κείνλωτὴν ὑψηλότητα καὶ μεγαλοσύνλω, ὡς κεκόσμηται ἡ μεγάλη σύγκλητος ἡμῶν, ἤτοι οἱ πατρίκιοι, καὶ οἱ κόνσυλοι ἤτοι οἱ ὕπατοι, καὶ λοιπὰ ἀξιώματα, *id est*,& illam habere celsitatē, atq; amplitudinem, qua ornatus est magnus noster senatus,siue patritij, & consules, siue hypati & reliquæ dignitates.

e ¶Cum vdonibus.] *Græcè totus hic locus habet paulò aliter*, καὶ ὡς ἡ ἡμετέρα σύγκλητος φορεῖ ὑποδήματα ἤτοι σανθάλια λευκὰ διὰ ὀθονίων, οὕτως. καὶ τὰ οὐράνια ὡς καὶ τὰ γηϊνὰ πρὸς ἀνεσιν τῶ θεῶ : *id est*, Et quemadmodū senatus noster fert calceos, seu sandalia cū linteis albis,ita ēt cę lestia,sicut terrestria ad Dei laudē.

f ¶Quem placatus.] ἵνα ἐαύτις τῆς συγκλήτε βελυθῆ μετὰ ἰδίε θελήματος, καὶ ἐναρέτε γένεσθαι κληρικὸς, καὶ εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν ἁγίων κληρικῶν σωα ριθμεῖσθαι μήτις τολμᾷ ἀπὸ πάντων ἐμποδίζειν τότω. *id est*: vt si quis ex senatu sponte sua, quodque ita ipsi libeat, voluerit fieri clericus, & in sanctorum clericorum numerum adscribi, ne quis ex omnibus hoc audeat impedire.

g ¶ Hæc verò omnia.] *hic quoque est magna verborum varietas, sed eadem ferè sententia.*

Item Gelasius ad episcopos Dardaniæ.

¶ Imperialis auctoritas religiosæ dispensationis mensurā non mutat.

CAP. XV.

Sicut[a] quamuis parua ciuitas prærogatiuam præsentis regni non minuit,sic imperialis præsentia mensuram dispēsationis religiosæ non mutat. *& infrà.*¶ Semper[A] est effectū in sacerdotali concilio de sacerdotibus iudicia prouenire. Nam qualescunque Pontifices sint, & si errore humanitus[b] accidente,non tamen[c] contra religionem vllatenus excedentes,nullatenus[d] videantur à seculari potestate posse percelli.

A ¶Semper.] *Mutatus est à collectore orationis ductus, ne quæ antecedunt,recitanda essent.*

*Item Marcellus Papa Maxentio*A.

A Maxentio.] *In impressis addebatur,*episcopo, *quæ vox abest ab omnibus manuscriptis.*

¶Ecclesias restaurare contritas, non Pontifices persequi boni principis est.

CAP. XVI.

1 Boni principis est,ac religiosi †, ecclesias contritas[e] atque cōsciissas restaurare, [f] nouas ædificare, & Dei sacerdotes honorare, atq; tueri. Vnde sanctos Apostolos, eorumque successores sub diuina contestatione constituisse legimus, non debere fieri persecutiones,nec inferri fluctuationes, nec inuidere laborantibus in agro Dominico, neque expellere æterni regis dispensatores.

† al. regis.

DISTINCT. XCVII.

1 ps Hoc capitulo[g] patenter ostenditur, quòd nec Imperatori, nec cuilibet laico licet decernere, vel deelectione Pontificis †, vel de rebus ecclesiasticis. Quæcunque autem ab eis constituta fuerint, pro infectis habenda sunt: nisi subscriptione Romani Pontificis fuerint roborata.[2] Vnde illud Honorij[h] Augusti, vt supra dictum est, vanum esse videtur, quod contra auctoritatem sacrorum canonum de electione summi Pontificis decernere tentauerit. Sed sicut ex eodem capitulo habetur, ecclesię precibus Imperator in præsumptores valet decernere: sicut pro defensione fidei quondam decreuisse leguntur,ne hæretici[i] aliquid, nomine ecclesiæ, possiderent. Ab ea autem non inuitati[k] de rebus ecclesiasticis aliquid disponendi non habent facultatem, Honorius verò Augustus non sua auctoritate, sed beato Bonifacio supplicante, ecclesiasticæ quieti consulere, & concertantium ambitionem punire curauit,

2 Dist.79. si duo.

Vnde idem Bonifacius Episcopus supplicationis epistolā Honorio Augusto destinauit,dicens.

¶Epistola Bonifacij ad Honorium Augustum.

CAP. I.

3 Ecclesiæ[l] meæ, cui Deo[o] noster meum sacerdotium, vobis res humanas regētibus,deputauit, nos cura constringit, ne causis eius, quamuis adhuc corporis incommoditate detinear, propter conuentus[m], qui à sacerdotibus vniuersis, & clericis,& Christianæ plebis perturbationibus agitantur[n], apud aures Christianissimi principis desim. Si enim secus, quàm oporteat, eueniat, non vos id facere[o], qui cuncta æqua moderatione componitis,sed nos per nostram tacentem †[P] desidiam videbimur,quod ciuitatis quietem, & ecclesiæ pacem peruertere valeat, admisisse. Cum enim humanis rebus diuinæ cultor religionis Domino fauente prouideas †, nostra culpa erit, si non id sub vestra gloria (quam certum

† al.tacētes

† al.p̄fidcas

3 epist.1.ad Honorium.

g ¶*Hoc capitulo.*] respicit in hac dis. 97. illud c.bene quidem.96. dist. & assignat in hoc §. q̄dam contrarietatē, & dat posteà solutionē.

1 Ansel.l.6. c.129,

h ¶*Honorij.*] s̄. di.79. si duo.

i ¶*Ne hæretici.*] s̄.di. 8.quo iure. & 23.q. 7. c.1.& 2.& 27.q.3.c.nimium.

k ¶*Inuitati*] s̄. di.63. Hadrianus. & c. in synodo.

Ecclesiæ.] Casvs. Hęc est epistola Papæ Bonifacij, in qua supplicat Honorio Imperatori. In 1.par. ostēdit Bonifacius, ꝙ ipse est solicitus de ecclesiastico statu, ne si negligens inueniatur,sit redarguendus. In 2.rogat Honoriū de pace & quiete ecclesiæ seruanda, ei multipliciter applaudendo. In 3.rogat eum, vt suos legatos honorificè recipiat. Secunda ibi, *Ipsa enim ecclesia.* Tertia incipit ibi, *Habet refugium.*

l ¶*Ecclesia.*] j. c. ꝓx. victor. contra. Sed vt ibi dicitur:iā erat in cō ualescentia: adhuc tñ erat debilis, vt hic.

m ¶*Conuentus.*] i. conuenticulas. C. de epi. & cle. conuenticulam.

n ¶*Agitantur.*] q. d.licet adhuc simus inualidi:tñ cura ecclesiæ nos compellit vt inuigilemus ecclesiasticis negotijs, & pro eis intercedamus apud vos: qa multi clerici turbāt ecclesiam Dei. Archidiaconus.

o ¶*Facere.*] scilicet videmini.

p ¶*Tacentem.*] ext.de test. quia ingredientibus.& 63.dist. c.1. *Sub illis.*

a ¶ *Sub illis.*] vt 11. q. 1. sacerdotibus.
b ¶ *Formidentur.*] à Christianis.
c ¶ *Virginem.*] vt 27. q. 1. nuptiarum. in fi.
d ¶ *Procellarum.*] i. hæreticorum.
e ¶ *Faciem.*] Ecclesię.
f ¶ *Præterita.*] s. beneficia. sic intelligitur de conse.di. 2. panis. ꝙ s. pro omni munere debemus Deo gratias referre, præsenti, sc. & ꝑterito, non futuro : " quia nec Deus futurũ peccatum indulget. j. de pœ. distin. 3. sanè cauendum. nec pactum valet, si fiat quòd non agam de futura iniuria. ff. de pac. si vnus. §. pacta.
g ¶ *Repetit.*]i. recolit, & ad memoriam reducit.
h ¶ *Tibi.*] ne sis ingratus.
i ¶ *Euulsa.*] per effectum : id est, euellens.
k ¶ *Prosequentibus.*] legationem nostram. Arg. ad quęstionẽ magistri P. quòd archiepiscopus Bracaren. potuit eum spoliare.
l ¶ *Postulatis.*] datiui casus.

Victor.] Casvs. Honorius nunc rescribit Bonifacio : & primo salutat eum referẽdo gratias Deo de sanitate sibi reddita : & deprẹcatur ipsum, vt debeat orare pro ipso, commendans eum in solicitudine sua : & significat ei, ꝙ ad postulationem suorum legatorum fecit cõstitutionem, per quam satis putat esse prouisum eccle siasticæ quieti. tandem rogat vt constitutionẽ illam publicet, quatenus omnes clerici sciãt ab ambitionibus apostolicæ sedis esse cessandum : quia de cetero ad hoc nullæ disensiones valebunt.
m ¶ *Victor.*]Sed quare præmisit hic Imperator nomen suum? Forte hæc cõsuetudo erat olim. C. de sum. tri. inter claras. " Papa tamẽ alios sibi præponit. 12. q. 1. dilectissimis. vel fortè tunc nouella erat Ecclesia, & adhuc obtinebat illud. Quare fremuerunt gentes, &c. [a] postea autem Imperator subiecit se Papæ, vt 23. quæst. 4. displicet.
n ¶ *Sua studia.*] idem, conspirationes. simile 61. dist. obitum : aliàs tum est diuinis semper rebus animo promptiore fauisse) firmo, & stabili iure custodiatur, quod per tot annorum seriẽ, & sub illis [a] etiam principibus obtinuit, quos nulla nostræ religionis cura constrinxit, idest, vt [A] licita seruentur, & sub vestræ imperio clementiæ minimè, quæ sunt illicita, formidentur [b]. ¶ Ipsa enim ecclesia deuotionem tuam, Christianissime Imperator, meo † quidem sermone, sed suo venerabili appellat affectu †, quam Christus Deus noster, vestri fidus rector, & gubernator imperij, vni desponsatam sibi, & intactam virginem [c] seruat, ne in eã aliquos patiamini insidiãtium procellarum [d] fluctus illidi, & quietam faciem [e] tempestatis insolitæ tumore turbari, glorioſissime, & tranquillissime Imperator Auguste †. Ipsa ergo (quæ vni desponsata, nostra † tamen mater est) Ecclesia, hac pietatem vestram legatione, quam suis sacerdotibus commisit, appellat, præterita [f], præsentiaque repetit [g]. Vobis, inquit, religiosè imperãtibus [B] creuit meus, qui modò tuus est, populus, tam fidus Deo, quàm tibi [h], qui es princeps Christianus. Ecce enim inter ipsa mysteria, inter preces suas, quas pro vestri felicitate dependit imperij, teste (apud quem, & de cuius sede agitur) sancto Petro, solicitis pro religionis obseruantia vocibus clamat, cum solicita petitione miscetur oratio, ne c humanas res solito tentatore occultè solicitante semel euul sa [i] discordia distrahat. Augeretur pluribus Princeps christianissime, mater Ecclesia, nisi apud te suarum esset cura † causarum [1], & nisi in oppressionibus idolorum, in hæreticorum correctionibus, fide tua, diuino cultu pariter cũ imperio semper florente vicisset. ¶ Habet refugium, pium tuæ mansuetudinis animum cum suæ religionis veneratione coniunctum : cum quidquid huic proficiat, vos agatis, & conferatis fratribus, & consacerdotibus meis, probatissimis viris, à me, & ab omnibus (qui Ecclesiam faciunt †) legatis : quibus (præcamur) sacræ causam religionis prosequentib. [k], in vrbe vestræ mansuetudinis hoc animo, quo postulatis annuitis, in perpetuum statui vniuersalis ecclesiæ consulatis.

A ¶ Id est, vt licita.] *In epistola ipsa legitur*, id est, vt fidens vtar licitis.
B ¶ Imperantibus.] *Additis aliquot ex epistola vocib. emendatus est hic locus*, creuit meus, qui modò tuus est, populus.
C ¶ Ne humanas.] *In plerisque vetustis legitur*, ne hos in varias res solito, &c. *In originali vero*. ne hos [aliàs vos] in varias res semel euul sa distrahat à cultu solito, tentatore solicitante, discordia.

¶ Rescriptum Honorij ad Bonifacium Papam.

CAP. II.

Victor [m] Honorius inclitus triumphator semper Augustus sancto, ac venerabili Bonifacio Papæ vrbis æternæ. Scripta Beatitudinis tuæ debita reuerentiæ gratulatione suscepimus : quibus recensitis egimus omnipotenti Deo maximas gratias, quòd sanctimoniam tuam post longum incommodum optatæ redditam didicimus sanitati. Et ideo reuertentibus venerabilibus viris gaudium nostrum, sacrorum apicũ attestatione signamus, ac petimus, vti quotidianis orationibus Apostolatus tuus studium, ac votum suum circa salutem, atque imperium nostrum dignetur impendere. Illud autem pietati nostræ satis placitum esse cognosce, ꝙ sanctimonia tua de ecclesiarum, aut populi perturbatione solicita est : Quæ, ne aliqua ratione possit euenire, satis clementia nostra credidit esse prouisum. Denique beatitudine tua prędicante id ad cunctorum clericorum notitiam volumus peruenire, vt si quid fortè religioni tuæ (quod non optamus) humana sorte contigerit, sciant omnes ab ambitionibus esse cessandum. Ac si duo, *vt suprà. Et infrà.* ¶ Vnde id obseruandum est, vt omnes tranquillam mentem, & pacificos animos ex serenitatis nostræ admonitione custodiant, nec aliquid seditiosis conspirationibus tentare conentur : cum certum sit, nulli partium, sua studia [n] profutura.

2 Sine signatis apicibus non est mos Romanæ ecclesiæ vndecunque legationem suscipere D.

Vnde Nicolaus Papa.

D ¶ Suscipere.] *In vulgatis sequebatur* neque mittere : *quæ absunt à vetustis, neque conueniunt cum his, quæ sequenti capite afferuntur.*

¶ Romana non consueuit ecclesia sine signatis apicibus legationem vndecunque suscipere. C. III.

Nobilissimus [o] vir, atque strenuus vestrę sublimitatis legatus, licet nullam epistolam iuxta consuetudinem à vobis nostro Pontificio detulisset, licet nunquam Apostolicæ sedis modus † fuerit absque signatis [p] apicibus vndecunque legationem suscipere. Nos tamen vos in illo honorantes, eiusq; grauitatẽ, & eloquiorũ illius veridicas cognoscẽtes assertiones, nihilo-

† al. ſecura]ori.
† al. moris

1 Adde ꝙ imperator est defensor & filius ecclesiæ. no. ĩ cle. Romani. de iureiur. & in aut. vt omnes obe. iu. pro. §. & hoc considerantes. col. 5.

" Papa sibi alios præponit.

2 23. q. 4. nõ inuenitur.

† faciunt ĩstius modi]

" Peccatum futurũ Deꝰ non indulget.

† al. affatu.

† al. semper Auguste.

† al. vestra.

† al. veſtra.

a Sub illis.] vt 11. q. 1. sacerdotibus.
b Formidentur.] à Christianis.
c Virginem.] vt 27. q. 1. nuptiarum. in fi.
d Procellarum.] i. hæreticorum.
e Faciem.] Ecclesię.
f Præterita.] s. beneficia. sic intelligitur de conse. di. 2. panis. ꝙ s. pro omni munere debemus Deo gratias referre, præsenti, sc. & ꝑterito, non futuro : " quia nec Deus futurũ peccatum indulget. j. de pœ. distin. 3. sanè cauendum. nec pactum valet, si fiat quòd non agam de futura iniuria. ff. de pac. si vnus. §. pacta.
g Repetit.]i. recolit, & ad memoriam reducit.
h Tibi.] ne sis ingratus.
i Euulsa.] per effectum : id est, euellens.
k Prosequentibus.] legationem nostram. Arg. ad quęstionẽ magistri P. quòd archiepiscopus Bracaren. potuit eum spoliare.
l Postulatis.] datiui casus.

Victor.] Casvs. Honorius nunc rescribit Bonifacio : & primo salutat eum referẽdo gratias Deo de sanitate sibi reddita : & deprẹcatur ipsum, vt debeat orare pro ipso, commendans eum in solicitudine sua : & significat ei, ꝙ ad postulationem suorum legatorum fecit cõstitutionem, per quam satis putat esse prouisum ecclesiasticæ quieti. tandem rogat vt constitutionẽ illam publicet, quatenus omnes clerici sciãt ab ambitionibus apostolicæ sedis esse cessandum : quia de cetero ad hoc nullæ disensiones valebunt.
m Victor.]Sed quare præmisit hic Imperator nomen suum? Forte hæc cõsuetudo erat olim. C. de sum. tri. inter claras. " Papa tamẽ alios sibi præponit. 12. q. 1. dilectissimis. vel fortè tunc nouella erat Ecclesia, & adhuc obtinebat illud. Quare fremuerunt gentes, &c. [a] postea autem Imperator subiecit se Papæ, vt 23. quæst. 4. displicet.
n Sua studia.] idem, conspirationes. simile 61. dist. obitum : aliàs in bonam partem. ead. dist. studij. Ioan.

SINE. Casvs. Quia in superiori c. facta fuit mentio de signatis apicibus : ideo nunc vult ostendere, quòd ecclesiæ Romanæ mos est non suscipere legatũ sine signatis apicibus.

Nobilissimus.] Casvs. Mandauit Nicolaus Papa cuidã principi, quòd licet mos sit Romanæ ecclesiæ non recipere legatum alicuius sine literis sigillatis : tamen legatum illius principis sine literis recipit honorificè : & verbis eius fidem adhibuit : honorans principem in persona ipsius.
o ¶ Nobilissimus.] Arg. ꝙ sine literis non est adhibenda fides legatis. 11. q. 2. Lugdunensis.
p ¶ Signatis.] " Oportet ergo ꝙ legatus exhibeat literas legationis suæ ad hoc vt credatur ei, vt hic. & 63. dist. lectis. & C. de mã. prin. l. vnica. Sed quid si perdidit literas, & vult ꝓbare [b] amissionem? Dico ꝙ potest : nõ tñ sufficit probare tenorem literæ, nisi & probetur, quòd illa litera fuerit sine vitio, vt extr. de pri. cum olim. in fi. & C. de fi. instr. l. vlt. Sed nunquid sufficit mandatum sine literis ?

" Legato sine literis suę legationis credendum non est.

b Qđ dic. vt ẽt not. ipse Io. & H. in præce. dec. de priuil. cũ olim. in glo. hoc est. vbi dñt & Gof. cũ eis hoc esse verum, nisi honestus & notus esset. & tũc potest & debet ei credi, vt in hoc c. nobilissimꝰ. Atc.

Dico

2 Dist. 79. duo.

Dico quòd legato non sufficit probare mandatum, vt C. de man.prin.l. 1.quia legati non sine periculo recipiuntur. Vnde maior est in eis facienda examinatio, vt 42.dist.quiescamus.“ Sed delegatus potest probare mandatum sine literis, vt in auth.de lit.§.omnem.col.9.& arg.extr.de offi.delega. prudentiam. & extr. de resc.ex parte. Io.Tan.& quidã alij dicunt, ꝙ in iudice delegato non sufficit probare amissionẽ rescripti, nisi ostẽdat authenticum, vt extra de offi.deleg. cum in iure. 25. quæst. 2. sancimus. & ext.de fi.inst.c. 1. Ita notat T. super illa decre.cum olim. Sed pone, ꝙ partes viderunt & approbauerũt rescriptum, & postea redactum fuit in publicam formam per tabellionem: nunquid amisso postea rescripto iudex procedere poterit? satis credo ꝙ sic.Io.vt notaui in quæstionibus [a] meis. B. Sed cum hic indistincte dicat, quòd literæ debeant esse signatæ: “ videtur à quocunque sint signatæ, ꝙ sufficiat ad hoc vt scriptura dicatur authentica, vt extr.de ap.personas.& ext.de fideiuss. peruenit. Nam & episcopus sigillat sigillo ecclesiæ suæ, vt 73.dist. in nomine Domini. in fi.item & alieno annulo potest quis signare testamentum, vt insti. de test.§. possunt autẽ. Item & alienum sigillum [b] etiam non iudicis sui fidem facit, vt j. dist.proxi.c.1.& 2. Sed dic, quòd alienum sigillum facit fidem, si nõ habetur proprium: aliàs non, vt extr de ap. significauit. & 65. dist. episcopus. Item literæ non dicuntur signatæ si legi non possunt characteres, vt ext.de fid.instr.inter. & ff.de test. ad testium. §. si signa. & §. signum. Item si filum ruptum sit, non dicuntur signatæ, vt extra de crim.fal.c.licet. Si autem filum ex toto non est fractum bene dicuntur signatæ, vt ff.de bo.pos.secundum tab.l.1.§.si linum. extra de fide instrum.sicut.

“Delegatus mandatum sine literis probare potest.

a Quæstio dñicalis est, & incip.quidam impetrauit rescriptum, &c.

“ literas esse à quocunque signatas, an sufficiat.

1 In fine epilogi concilij Romani sub Siluestro, ſ3 paulò aliter Pol.l.2.titu. 31. Ansl.l.7. c.23.

† al.nos.

†Absunt ab originali & aliquot Gratian. codicibus.

bDum tñ sit authenticũ. argu. C. de bo. proscr.si quis intra. insti. de Atti.tu. §. pen. Arch.

2 Poly.ibid. Ansel.l.7.c. 24.

† al. honore nolite suscipere] Orig.

“ Cardinali noto sine literis credi potest.

“ Voci vni quandoque creditur.

c Concord. tex.in l.si qs decurio. C. de fals. & l. Theopõp, ff.de do.pl. regulariter ramen est contra.

“ Clerici sine literis suorum episcoporũ nõ sunt recipiẽdi.

a ¶ *Nihilominus.*] “ Ergo & Cardinali qui bene notus est in aliqua prouincia, credendum esset sine literis: maximè cum non contingat Cardinalem vnquam abesse nisi legationis causa. Ioan.

b ¶ *Credidimus.*] Arg.“ ꝙ interdum voci & assertioni vnius credendum sit, si persona sit honesta & authentica [c]: arg.8.q.3. c.1.Arg.contra.9.dist. ego solis. sic conuerso ex persona proferentis instrumentum, minus creditur instrumento, vt ff. de eden.si quis.§.1.sic si malus aliquid dicat, non facilè ei creditur, vt 24.q.1.quisquis. Arg.contra. 19.dist.secundum.

Quæ circa ordinandos.] Cas vs. Egit. s. Grat. diligenter de ordinatione & electione clericorum: sed quia per mutationem locorum veritas occultatur: ideo in hac distin.98. ostenditur vt clerici peregrini non recipiantur, nisi cum literis quinque episcoporum, cum à proprio episcopo fuerunt commendati.

c ¶ *Quæ circa.*] Hic depingitur 98. distinct. in cuius principio vtitur Gratian. transitu: in quo ostendit quid dixerit hactenus, & quid in hac dicturus sit.“ Nam quia clerici sæpe mittuntur de prouincia ad prouinciam, breuiter ostendit, ꝙ non sunt recipeindi in alia prouincia sine literis episcoporũ suorũ.

Nvllus.] Cas vs. Dicitur hic, quòd nullus episcopus debet recipere clericum transmarinum in sua ecclesia, nisi habuerit literas sigillatas quinque episcoporum, vel eo amplius fuerit commendatus: quia multa per subreptionem solent euenire. Idem dicitur in seq.c.

d ¶ *Nullus aliqua.*] ista ca. introducta sunt ad cautelam: vel legun tur de primitiua ecclesia: & sic secus hodie.

e ¶ *Nisi quinque.*] Contra 71. dist. cap.2. Sed hæc capitula loquuntur, quãdo ita remoti sunt quòd sigilla episcoporum & etiam loca ignota sunt: illud quando episcopus propinquus est, & eius sigillum bene cognoscitur: & hoc colligitur extra de cle.pereg.tuæ. Sed pone quòd non habet literas: est ne recipiendus si probet per testes? ita.extra de cle. pereg. cap.vlti.“ Nam magis credendum est viuæ voci, quàm mortuæ.in auth. de fide instrum.§. si verò.colum. 6. H. intelligit hæc capitula abrogara. olim enim habuit locũ hoc capitulũ propter multitudinem hæreticorum. Sed illud capitulum, tuæ. euacuat opinionem istam. Sed certè non videtur recipiendus, & si mille sigilla haberet ignota: quia non plus fidei præstant mille ignota, quã vnũ ignotum. præterea in testamento ita inuenis quòd cum signa sunt ignota, conuocantur omnes illi, quorum dicuntur sigilla, vt sciatur an recognoscãt sua signa, vt ff.quemadmo. testamen. aper. cum ab initio.“ ex hoc concedo, quòd nisi aliqualis habeatur notitia de sigillis, & de illis remotis ecclesijs, ꝙ non sit eis credendum, & si mille sint: ar.ext. de fid.instr.c.quod super his.

3 Poly.ibid. Ansel.l.7.c. 25. Iuo par. 6.c.351.

“Voci viuæ magis credẽdum est, q̃ mortuæ.

4 Iuo part. 6.c.352.

†al.in peregrinatione.

“ Sigillis ignotis fides non est adhibenda.

d Concord. no. per Bar. in l. Lucius ff.de fi.instr. & l. ad testium. ff. de test.

f ¶ *Ranſmarinos.*] Idem intelligo de quolibet ignoto, qui sigilla repræsentat ignota. Ioan.[d]

g ¶ *Chirographis.*] idest, literis, in quibus continebitur de vita, de morib. de ordinib. & de irregularitate sua.

h ¶ *Per ſubreptionem.*] sicut extra de procu.cap.1.& 3.quæstio.3. inducias.

Afros.] Cas vs. Præcipit Grego.in hoc cap.episcopo Squillatino, vt afros & peregrinos clericos ad ordines non suscipiat: quia quidam eorum sunt hæretici: quidã sunt rebaptizati: quidam verò sunt peregrini: & ordines quos nõ habent, se mentiuntur habere.

i ¶ *Afros.*] Ratione prouinciæ præsumitur contra aliquem. ar. 24.dist.quando.ff.de ædi.edi.c. ꝙ si nolit.§. qui mancipia.[e]

k ¶ *Suscipias.*] vt officient populum. aliàs bene: extra de cle.pe. cap. pen.

l ¶ *Fortiores.*] Hæc est vna ratio, quare non admittuntur. aliæ assignantur 19.q.2.duæ.

Omnes.] Cas vs. In hoc cap.statuitur, vt illi qui in peregrinatione sunt baptizati, non promoueantur: quia eorum vita est incognita, & possunt esse irregulares.

m ¶ *Omnes.*] Hoc c.loquitur de adultis.“ Sed nonne baptismus tollit omnem peccati maculam? Vtique.sic j.de pœ.dist. vlt.c.vlt. hoc ergo ideo quia fortè isti bigami vel aliàs irregulares sunt, quia ante baptismum fortè fuerunt bigami.

e Arg.contra extra.de iud. cum de putati. extr. de instit. ad decorem. Arch.

“Baptismus oẽm peccati maculam tollit.

DISTINCT. XCVIII.

Væ circa[c] ordinandos sint obseruanda, quæ in eorum electione diligenter sint considerandа, multorum auctoritatibus monstrata sunt. Sed quia veritas rei nonnunquam obscuratur mutatione prouinciæ, decretum est sacris canonibus, vt peregrini, nisi quinque, vel eo amplios suorum episcoporum fuerint commendati chirographis, non ordinentur.

Vnde Siluester Papa generali concilio præsidens dixit.[1]

¶ Nisi quinque episcoporum literis designatum transmarinum hominem ad clericatum nullus suscipiat.

CAP. I.

NVllus aliqua [d] ratione transmarinum hominem penes vos † in clericatus gradus suscipiat, nisi quinque [e] [aut † eo amplius] episcoporũ designatus sit chirographis.

Item Anastasius I. vrbis Romæ Episcopus ad omnes Germaniæ, ac Burgundiæ Episcopos, epist.1.c.2.

¶ De eodem.

CAP. II.

TRansmarinos [f] homines in clericatus honorem † nemo suscipiat, nisi quinque, aut eo amplius episcoporum chirographis [g] sint designati: quia multa per subreptionem [h] solent euenire.

Item Gregorius Romanæ Ecclesiæ præsul Squillatino Episcopo, lib. 2.episto. 25.

¶ De eodem.

CAP. III.

AFros [i] passim, vel incognitos peregrinos, ad ecclesiasticos ordines tendentes nulla ratione suscipias [k]: ꝙa Afri quidem aliqui Manichæi, aliqui rebaptizati; peregrini verò plurimi etiam in minoribus ordinibus constituti fortiores [A] [l] de se prætendisse honores sæpè probati sunt.

A ¶ Fortiores.] *Sic legitur in vetustis Gratiani & B. Gregorij codicibus, verùm in Frobeniana, ac Lugdunensi eiusdem B. Gregorij operum editione*, ad fortiores prætendisse honores.

Item ex concilio Eliberitano, c. 24.

¶ Non sunt promouẽdi ad clerum, qui peregrè fuerint baptizati.

CAP. IIII.

OMnes [m] qui peregrè † fuerint baptizati, eo ꝙ eorum minimè sit cognita vita, placuit ad clerum non esse promouendos in alienis prouincijs.

DE primatibus.] Hæc distin.diuiditur in tres partes,in quarum prima dicitur, ꝙ vbi erant primates gentilium olim: ibi sunt modò primates, id est, patriarchæ, qui idem habent officium, licet nomina sint diuersa.Secunda ibi, *Nulli archiepiscopi.* Tertia ibi, *Vniuersalis.* Ioan. de Fant.

CASVS. Quia suprà in 80. distin.c.1. Gratianus fecerat mentionem de primatibus, & patriarchis, nec assignauerat differentiam inter eos. ideo supponit hanc 99. distin. in qua ostendit, quòd primates & patriarchæ quo ad officia non differũt, sed quo ad vocabula, ad quos primates vel patriarchas ab archiepiscopis, appellãt episcopi. Ostendit etiam ꝙ archiepiscopi debent primatibus obedire in his, quæ iustè fuerint imperata.

a ¶ *De primatibus.*] fecerat Gratianus suprà in dist. 80. mentionem de primatibus, & patriarchis: sed ne quis crederet propter nomi num diuersitatem aliquam esse realem differentiam, ideo ostendit in hac distin. differentiam esse tantùm in nomine. Ostendit etiam de reuerẽtia quam debent archiepiscopi suis primatib. Ostendit etiã ꝙ nec Romanus Pontifex debet vniuersalis appellari.

7 Iuo par.5. c.53. Pann.l.4.c. 23.

† al.leges.

PRouinciæ.] CASVS. Quæsitum fuit ab Anacleto in quibus locis primates instituendi sint: & an archiepiscopi eis debeant obedire. Et respon.quòd leges ecclesiasticæ iusserunt poni primates vel patriarchas,qui eandem formam tenent(licet diuersa sint vocabula)in capitibus prouinciarum, vbi olim erant primates paganorum: ad quos primates vel patriarchas ab archiepiscopis appellatur.In alijs verò ciuitatibus, metropolitanis debent archiepiscopi residere,

† al.nostris.

qui debent prædictis primatib^us obedire, nec debent nominari primates, sed archiepiscopi vel metropolitani.

b ¶ *Ante Christi aduentum.*] " Ergo ante tempus Gelasij & Dionysij distinctæ erant prouinciæ. vnde reprobatur quædam solutio, quæ ponitur 10.quæst.3. nec numerus. quòd scilicet tunc non erant prouinciæ limitatæ. Sed dic quòd prouinciæ fuerunt diuisæ,vt hic,sed diœceses non nisi à tempore Dionysij.13.q.1.cap.1. Vel solue per illam literam,maxima ex parte. q.d. non omnes.

" Prouincię quo tempore fuerunt distinctæ.

c ¶ *Quibus permissum.*] quia modica erat summa. 2.quęst.6. anteriorum.§. illud.

d ¶ *Non erat.*]vt clericis,qui in causis ecclesiasticis non possunt appellare ad principem, vt j.11.q.1.placuit.

e ¶ *Quoties.*] idest, bis ante sententiam: vel post sententiam secundum canones. Et not.quòd dicit,quoties, secundum leges." sed tamen non licet secundum leges appellare ad principem nisi in casu ante sententiam. & ita est arg.ad expositionem illius 2.q.6. omnis oppressus.

" appellare ante sniam sm leges nõ licet.

f ¶ *Ipsis.*] repetit quod dixerat.

g ¶ *Formam.*] Argu.C.de cod.si idem.contra. quia diuersitas nominum debet designare diuersitatem rerum,21.dist.cleros.

DISTINCTIO XCIX.

1 ips

DE primatibus [a] *autem (quorũ suprà mentionem fecimus) quęritur,quem gradum in ecclesia obtineant, an in aliquo à patriarchis differant, quam obedientiam archiepiscopi eis debeant. Primates, & patriarchæ diuersorum sunt nominum, sed eiusdem officij. Ab archiepiscopis autem quoties necesse fuerit, episcopi ad primates appellant, sed à primatibus ad archiepiscopos appellare non licet. Debent ergo obedientiam primatibus archiepiscopi in omnibus, quæ sibi ab eis iustè fuerint imperata.*

Vnde Anacletus Papa ait ad episcopos Italiæ, epist.2.

¶ Quæ obedientia sit exhibenda primatibus, & patriarchis.

CAP. I.

1 PRouinciæ multò ante Christi aduentum [b] tẽpore diuisæ sunt maxima ex parte, & postea ab Apostolis, & beato Clemente prædecessore nostro ipsa diuisio est renouata. Et in capite prouinciarum (vbi dudum primates legis † seculi erant, ac prima iudiciaria potestas, ad quos qui per reliquas ciuitates commorabantur, quando eis necesse erat, qui ad aulam Imperatoris, vel Regum confugere non poterant, vel quibus permissum [c] non erat [d], confugiebant pro oppressionibus, vel iniustitijs suis, ipsosque appellabant quoties [e] opus erat, sicut in lege eorum præceptum erat:) ipsis [f] quoque in ciuitatibus, vel locis nostros † patriarchas,vel primates,qui vnã formam [g] tenent, licet diuersa sint nomina, leges diuinæ, & ecclesiasticę poni,& esse iusserunt: ad quos episcopi, si necesse fuerit,confugerent,eosq; appellarent: & ipsi primatum nomine fruerentur, & nõ alij. Reliquæ verò metropolitanæ ciuitates,quæ minores iudices habebant (licet maiores † comitibus [h] essent) haberent metropolitanos suos, qui prædictis iustè obedirẽt primatibus, sicut & in legibus seculi olim ordinatũ erat: qui non primatum, sed aut metropolitanorũ, aut archiepiscoporum nomine [i] fruerentur.

¶ *Hoc caput integrum repetitur à Gregorio vij.lib.6.reg.epist.35. Rothomagensi, Turonensi, ac Senonensi archiepiscopis, scripta, ex qua & originali nonnulla sunt restituta.*

Item Anicetus ad episcopos Galliæ.

¶ Non vocentur primates, nisi qui primas sedes tenent.

CAP. II.

2 NVlli archiepiscopi primates vocentur [k], nisi illi, qui primas [l] tenent ciuitates†, quarũ episcopos Apostoli,& successores Apostolorum, regulariter patriarchas, & primates esse constituerunt; nisi aliqua gens deinceps ad fidem conuertatur [m], cui necesse sit propter multitudinẽ eorum †, primatem constitui [n]. Reliqui verò, qui alias metropolitanas sedes adepti sunt,nõ primates, sed metropolitani nominẽtur.

Item ex concilio Africano, c.6. [3]

¶ Primæ sedis episcopus non appelletur princeps sacerdotum,vel summus sacerdos.

CAP. III.

4 PRimæ [o] sedis episcopus non appelletur princeps

h ¶ *Comitibus.*] id est, comitantib.vel sequentibus eos.vel comitatibus,idest, episcopis.Comitatus enim dicitur [a] districtus alicuius ciuitatis, vbi est episcopus. Vel hoc vult notare, ꝙ archiepiscopus maiorem habet potestatem in prouincia & iurisdictionem quàm primas. " nam metropolitanus est iudex ordinarius omnium episcoporum prouinciæ: " primas tantùm archiepiscopi, vnde secundũ hoc maior est patriarchis.

a Ădde qđ sit cõmitatus, & ī quo differt à ciuitate,districtu,vel territorio. tex.in l.1.C.quando Imp. int. pu. & vi.

† al.maiorũ comitum.

" Metropolitani iurisdictio.

h ¶ *Comitibus.*]id est, propter comites & propter episcopos suffraganeos.

" Primatis iurisdictio.

i ¶ *Nomine.*] argu.ex nominibus, semper res nominum, idest res significatas per nomina debere attendi.

NVlli archiepiscopi.] CASVS. Quæsitum fuit ab Aniceto Papa, vtrum archiepiscopi sint appellãdi primates vel patriarchæ. Et respon. quòd non, nisi multitudo populorum intantum excrescat, vt de archiepiscopo fiat patriarcha.

2 Pol.l.2.ti. 21. Iuo p.5. c.54. Pann. l.4.c.25.

† al.sedes.

k ¶ *Vocentur.*] C. de li. cau. iubemus. C. de prob.nec epistolis.

† al.episcoporum.

l ¶ *Qui primas.*] sicut Romanus, Antiochenus, Alexãdrinus.ẽ.21. distin.cleros. Quid de Veneto?dic ergo quòd est primas respectu inferiorum.extr.de pri.c. antiqua.

3 Et Carth. 3.c.26.

m ¶ *Ad fidem conuertatur.*] " Nam & apes accrescentes. 7. quælt. 1.in apibus. de consec. dist.5. nunquam. & iuuentus Romana excrescens nouam sibi ciuitatem ædificauit: arg. C. de sacrosanct. eccles. iubemus. Et bene dicit, conuertatur: nam aliàs vix posset contingere, quòd in aliquo loco intantum excresceret populus, vt primate indigeret, vt 34.dist. fraternitatis.

" Multitudine crescẽte multa fiunt.

n ¶ *Constitui.*] arg.j.parochiam alicuius non debere constitui ecclesiam, nisi multitudo fidelium excreuerit. " Sed nunquid illo muito cuius est parochia, poterit hoc fieri & irrequisito? Non, vt 16.q.1. multis cõcilijs. & 16.q.1. felix. & c.seq. Sed si requisitus nollet consentire: non minus tamen fieret per maiorem,scilicet per Papam.extr.de eccl.ædif.c.3.eius tamen consensu primo requisito. Et not. quòd huiusmodi requisitio facienda est,cũ ille locus esset,in quo excreuit multitudo fidelium, iam deputatus alicui episcopatui, aliàs non.

" Multitudine excrescẽte an possit ecclesia ī alterius parochia sine ipsius consensu construi.

o ¶ *Primæ.*] id est, patriarchalis.

PRIMVS VNIVERSALIS.

Hæc

Hæc est 3. pars distinctionis: in qua dicitur, q̃ Papa nõ debet vocari vniuersalis Io. de Fã.

Nvllus patriarcharum.] Casvs. Episcopi in suis epistolis appellabant patriarchas vniuersales: quare prohibet Pelagius omnibus episcopis vt neminem de cætero appellent vniuersalem: quia si vnus appellatur vniuersalis, cæteris honor debitus subtrahit.

Ecce.] Casvs. Eulogius Alexandrinus patriarcha in sua epistola Gregoriũ vniuersalem appellauit: quod ipse Greg. ante prohibuerat: quare præcipit sibi vt hoc de cætero non faciat: quia non verbis, sed moribus quærit prosperari: & si ipse vniuersalis appelletur, nullus honor cæteris remanebit. qd̃ ei non placet: quia tunc ipse honoratus cum alijs honor debitus non negatur.

a ¶ *Subtrahitur.*] Ar. "quòd Papa per suum mandatum non vult derogari iuri alicuius. j. 25. q. 2. quod verò dicitis. j. 9. q. 3. nunc verò. j. 11. q. 1. peruenit. s. 63. dist. quanto. s. 85. di. Archidiaconum Florentinum. in fi. [a] Arg. contra 8. q. 3. Artaldus. 9. q. 3, conquestus. in fi. sic ext. de of. dele. super eo. vbi dicitur, non est intentionis nostræ alicui derogare per rescriptum nostrũm. & ita arg. q̃ vni attribuitur, alij subtrahit̃, argu. 45. dist. disciplina. ff. de iud. cũ prætor. in fi. & extr. de [b] rescr. olim. in fin. 85. dist. archidiaconũ. arg. nemini consulendum cum alterius iactura, vt j. 9. q 3. si quis verò. no. 22. qó. 2. primum. 14. q. 5. denique.

b ¶ *Præbetur.*] Non enim debent plus esse subditi quàm expedit. 2. q. 7. admonẽdi, "nec prælati ita humiles vt contemnantur. 86. dist. quando. ff. de offi. præsi. obseruandum.

c ¶ *Non negatur.*] Sic C. de cad. tol. l. 1. §. vlt. C. de nupt. imperialis. in prin. nec enim publicè prodest, &c. [c] C. de sen. præf. præ. l. 1.

d ¶ *Negat se hoc esse.*] .i. esse de vniuersitate, cũ tñ Romana ecclesia nõ sit vniuersalis, licet sit de vniuersitate. Ioã. sacerdotum, vel summus sacerdos, aut aliquid huiusmodi, sed tantùm primæ sedis episcopus.

3 Vniuersalis autem nec etiam Romanus Pontifex appelletur.

Vnde Pelagius II. epist. omnibus episcopis illicitè à Ioanne Constantinopo. conuocatis. &c.

¶ Nec etiam Romanus Pontifex vniuersalis est appellandus.

CAP. IIII.

1 NVllus patriarcharũ vniuersalitatis † vocabulo vnquam vtatur: quia si vnus † patriarcha vniuersalis dicitur, patriarcharum nomen cæteris derogatur. Sed absit hoc, absit à fidelis cuiusquam mẽte, hoc sibi velle quempiam arripere, vnde honorem fratrum suorũ imminuere ex quantulacunque parte videatur. Quapropter charitas vestra neminem vnquam suis in epistolis vniuersalem nominet, ne sibi debitum subtrahat, cũ alteri honorem offert † indebitum.

Item Gregorius Eulogio patriarchæ Alexandrino, lib. 7. epist. 30. indic. 1. [2].

¶ De eodem. CAP. V.

3 ECce præfatione epistolæ, quam ad me ipsum, qui prohibui, direxistis, superbiæ appellationis verbum, vniuersalem me Papam dicentes imprimere curastis. Quod, peto, dulcissima mihi sanctitas vestra vltrà non faciat: quia vobis subtrahitur [a], quod alteri plus, quàm ratio exigit, præbetur [b]. Ego enim non verbis quęro prosperari, sed moribus; nec honorem esse deputo, in quo fratres meos honorẽ suũ perdere cognosco. Meus namque honor est, honor vniuersalis ecclesiæ: meus honor est, fratrum meorum solidus vigor.

Tunc ego verè honoratus sum, cum singulis quibusque honor debitus non negatur [c]. Si enim vniuersalem me Papam vestra sanctitas dicit, negat se hoc esse [d], quod me fatetur vniuersum. Sed ab sit hoc. Recedant verba, quæ vnitatem inflant, & charitatem vulnerant.

¶ *Apud B. Gregorium hæc sequuntur.* Et quidem in sancta Chalcedonensi synodo, atq; post à subsequentibus patribus hoc decessoribus meis oblatum vestra sanctitas nouit. Sed tamen nullus eorum vti hoc vnquam vocabulo voluit, vt dum in hoc mundo honorem sacerdotum diligerent omnium, apud omnipotentem Deum custodirent suum. *Quam rem etiam plenius exponit, lib. 4. epist. 32. Refert autem B. Thomas in opusculo contra errores Græcorum totã illam synodum sancto Leoni sic acclamasse*, Leo sanctissimus Apostolicus, & œcumenicus, id est vniuersalis Patriarcha per multos annos viuat. *Et Leo ix. Michaeli Constantinopolitano archiepiscopo de hac eadem appellatione scribens ait*, Licet magno Leoni prædecessori nostro, & successoribus ipsius hoc sancta decreuit Chalcedonensis synodus. *Sed in multis quoque libellis, qui actione tertia eiusdem synodi habentur, hæc est inscriptio*, Sãctissimo, ac beatissimo vniuersali Patriarchæ magnę Romæ Leoni. *Et in codicibus multarum epistolarum ad Romanos Pontifices, quæ manuscriptæ in Vaticana bibliotheca seruantur (quarũ multa exempla sunt penes priuatos) ad Hormisdam Papam plusquàm trecenti Archimandritæ, ac monachi secundæ Syriæ sic scribunt.* Sanctissimo, ac beatissimo orbis terræ Patriarchæ Hormisdæ continẽti sedem principis Apostolorum Petri, deprecatio, & supplicatio minimorum Archimandritarum, & cæterorum Monachorum secundæ Syriæ. *Et in media ferè epistola.* Quoniam Christus Deus noster principem pastorum, & doctorem, & medicum animarum constituit vos nostrum sanctum Angelum, dignum est passiones, quæ nobis contigerunt, exponere, &c. *Auitus quoque Galliæ episcopus ad eundem Hormisdam sic scribit*, Dum religionis statui, & plenis catholicæ fidei regulis perspicitis conuenire, vt gregem per tota vobis vniuersalis ecclesiæ membra commissum, peruigil cura me adhortationis informat. *Et Ioannes episcopus Nicopolitanus ad eundem*, Decenter ad vestras orationes concurro, vt iuxta consuetudinem Apostolicæ sedis vestræ cunctarum ecclesiarum, curam, & Nicopolitanorum habere dignemini, secundum antiquam specialem dispositionem vestram. *Et in breuiario Liberati, c. 22. episcopus Patera hęc Imperatori de Syluerio Papa ait*, multos esse in hoc mundo reges, & non esse vnum, sicut ille Papa est super ecclesiam mundi totius. *Et Regino Germanus lib. 11. Chronicorum de Nicolaò primo loquens, sæpè illum vocat vniuersalem Pontificem. Sed istius dictionis*, vniuersale, *duæ sunt notiones, quod Innocentius iij. lib. 2. epistol. 206. (quæ incipit*, Apostolicæ sedis) *Patriarchæ Constantinop. scribens exponit his verbis*, Dicitur enim vniuersalis ecclesia, quæ de vniuersis constat ecclesijs, quę græco sermone catholica nominatur: & secundum hanc acceptionem vocabuli ecclesia Romana non est vniuersalis ecclesia, sed pars vniuersalis ecclesiæ, prima videlicet, & præcipua: veluti caput in corpore, quoniam in ea plenitudo potestatis existit, ad cæteras autem pars aliqua plenitudinis deriuatur. Et dicitur vniuersalis ecclesia illa vna, quæ sub se continet ecclesias vniuersas. Et secundũ hanc nois rationẽ Romana tantùm ecclesia vniuersalis nuncupat̃: qm̃ ipsa sola singularis priuilegio dignitatis cæteris est prælata, sicut & Deus vniuersalis Dominus appellatur) non quasi iam diuisus in species, aut specialissimas, aut etiam subalternas) quoniam omnia sub eius dominio continentur. Est enim vna generalis ecclesia, de qua veritas inquit ad Petrum, [Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo ecclesiam meam.] Matth. 16.

DISTINCTIO C.

Episcopos [e] autem ordinare ante pallium acceptum nec archiepiscopo, nec primati, nec

Episcopos.] Hæc dist. diuidit̃ in quinque par. & loquitur de pallio, qd̃ est Pontificalis officij plenitudo, & ideo posuit in fine. In quarũ prima parte dr̃, q̃ metropolitanus sine pallio ordinare ep̃os non debet. & hoc probat per c. seq. Secũda ibi, *Prisca.* Tertia ibi, *Cæsarum.* Quarta ibi, *Pallium.* Quinta ibi, *Priuilegia.* Io. de Fant.

Casvs. Supra tractatũ est de patriarchis & archiep̃is: sed quia eorũ dignitas est impfecta sine pallio: iõ supponit hic centesimã di. in qua specialiter de pallio tractat̃, oñdens primo, q̃ patriarchis, vel archiep̃is sine pallio cõsecrare nõ licet. Scd̃o, q̃ intra tres mẽses à tpe cõsecrationis palliũ sit petẽdum, vt j. c. qm̃. Tertiò oñdit qb. palliũ sit dãdũ, s. benemeritis, & instanter postulãtib. vt j. e. c. prisca. Quartò quo tpe pallio sit vtẽdũ, s. tm̃ in celebratione Missę, vt j. e. pallium. Quintò verò, q̃ cum donatione pallij noua priuilegia conceduntur, vel vetera confirmantur, vt j. eo. rationis.

e ¶ *Episcopos.*] Hic intitulatur 100. dist. & quia fecerat mentionem

3 Pol. l. 2. tit. 25. Ans. l. 6. c. 130. † al. hoc tã ꝓfano vocabulo] Orig. † al. summus] Orig.

† al. infert. "Papa per suũ mãdatũ an iuri alterius derogari velit.

2 Io. diac. l. 3. c. vlt.

3 Pol. l. 2. ti. 26. Ans. l. 6. c. 131.

a Adde ad hoc dubiũ tex. in l. nec auus. C. de emen. lib. & l. 3. §. si qs à principe. ff. ne quid in loc. pub.

b Aliàs ext. de prescrip. cum olim.

"humilitas nimia prętorum contemnitnr.

c Singulis legum adminicula denegari. Arch.

tionem de primatibus,& archiepiſcopis,& eorum dignitas videtur eſſe imperfecta ſine pallio, vt extra de elc. ſignificaſti. ideo ſpecialiter tractat de pallio,oſtẽdens,q̃ niſi habeant pallium,non poſſunt epiſcopalia exercere officia. "Ponit etiam intra quod tp̃s debeat peti & dari,quia intra tres menſes: & quibus quia benemeritis: & fortiter poſtulantibus. [a] & quo tp̃e ſit eo vtendum, vt in alio tẽpore vti eo non poſſit: quia tãtùm in celebratione Miſſæ, niſi plus ex priuilegio alicui cõceſſum ſit, vt in alio tẽpore vti poſſit. & qualiter ſit dandum:quia cũ donatione noui priuilegij, vel renouatione veteris. j.eadẽ, optatũ.

" Palliũ qd refert,& qñ peti debet.

a Vt j.eo.c. priſca.

1 Pol.l.2.ti. 10.Burc.l.j. c.25. Anſl. 6.c.92. Iuo p.5. c. 136. Pã.l.3.c. 11.

Quoniam quidam. CASVS. Hoc c. in duas par. diuiditur. In j.dicit̃,q̃ ſi archiepiſcopus vltra tres menſes à tempore cõſecrationis pallium petere diſtulerit, carere debet dignitate ſibi commiſſa,& alij metropolitani cum cõſilio ſummi pontificis viduatæ eccleſię prouidebunt. In 2.par. quæ loquitur de epiſcopo,dicitur,q̃ epiſcopus intra tres menſes à tempore electionis debet conſecrari. Sed ſi vltra mẽſes quinque diſtulerit, nec ibi, nec alibi in epiſcopum conſecrabitur,imo iudicio ſui metropolitani cedat, & abrenũtiet vel recedat. Secunda pars incipit ibi, *Si verò conſecrandi.*

†al. epiſcopo.

2 Innoc.iij. l.j.epiſ.117

a ¶*Fidem.*]i fidelitatem, vel etiam ſymbolum, vt j. ea. optatum.

b ¶*Epiſcoporum.*] " ſed quare differunt per hoc conſecrationes epiſcoporum, cum eccleſia vacãte comprouinciales epiſcopi aliquẽ cõſecrare in epiſcopũ poſſint,vt 64. diſt. qa. ext.de ele.quia diligentia?Item etſi ipſe non habeat pallium,tñ alijs mandare poſſet conſecrationem,vt ext.de ele.ſuffraganeis [b]. Ad hoc p̃ot dici,q̃ illud c.loquitur qñ electus eſt in mora petendi pallium .ſ.poſt tres menſes elapſos: vñ ipſe alijs non p̃ot committere conſecrationem,nec etiam tunc ſuffraganei ſui poſſunt conſecrare aliquem,vt per hoc maior rubor incutiatur electo,cum viderit ſuum ſuffraganeum conſecrari ab extraneis:quia non multùm curaret,ſi à ſuis conſecraretur. ſed vſq; ad tres menſes antequam ſit in mora petendi pallium,ſatis videtur,q̃ cõprouinciales epiſcopi poſſunt epiſcopalia iura ſupplere: cum ſemper vicini epiſcopi ſuppleant defectum alicuius vacantis eccleſiæ,vt 7.q.1.pontifices.65.diſtinct.ſi fortè. Sed ipſe electus licet ſit conſecratus, iura epiſcopalia nõ p̃ot exercere ante receptum pallium: nec virgines conſecrare, nec ordinare clericos,nec ſynodum celebrare,vt ext.de elect. q̃ ſicut.in fi. ext.e.ſignificaſti. "Sed nunquid electus in archiepiſcopum, & cõfirmatus poteſt confirmare eos qui ſunt electi in epiſcopos? Dico,q̃ ſic.ext.de ele.noſti. & c.tranſmiſſam.de tranſl.cũ ex illo.imo & capitulum poteſt confirmare,quia ſupplet vicẽ prælati.ar.ext.de hær.ad abolendam.& ar.de conceſ.præb.nulla.Sed dico q̃ nec capitulum ſupplet in hoc defectum prẽlati.vt ext.ne ſe.va.illa.licet ſit ar.q̃ ſolus Papa poſſit.24.diſtin. presbyteri.ext.de conceſ.præb.quia diuerſitatem.

" Archiepi pallium nõ petentis negligentiam quis ſupplere debet.

† al. p̃bere.

b Quidam dicũt q̃ iſta decr. non tenetur. Sed dic, vt not. ext. de transla.c.j.in gl. pen. Arch.

"Electus in archiepm, & cõfirmatos electos in ep̃os confirmat.

patriarchæ licet. Quod ex auctoritate Pelagij Papæ (licet minus euidẽter) datur intelligi.

Ait enim Pelagius Papa.

¶Intra tres menſes fidem ſuam exponere,& pallium poſtulare à Romana eccleſia quiſq; metropolitanus ſtudeat.

CAP. I.

1 QVoniam quidam metropolitanorum fidẽ [a] ſuam ſecundum priſcam conſuetudinem ſanctæ ſedi Apoſtolicæ exponere detrectãtes, vſum pallij neq; expetunt,neque percipiunt, ac per hoc epiſcoporum [b] conſecratio viduatis [c] eccleſijs non ſine periculo protelatur,placuit, vt quiſq; metropolitanus vltrà tres [d] menſes conſecrationis [e] ſuæ ad fidem ſuam exponendam, palliumq́ ſuſcipiendum, ad Apoſtolicam ſedem non miſerit,commiſſa ſibi careat dignitate, ſitq; metropolitanis alijs licentia poſt ſecũdam [f] & tertiam commonitionem viduatis eccleſijs cum conſilio [g] Romani pontificis, ordinãdo epiſcopos †, ſubuenire. ¶ 2 Si verò conſecrandi epiſcopi negligentia prouenerit, vt vltrà [h] tres mẽſes eccleſia viduata cõſiſtat, communione priuetur, quouſq; aut loco cedat [i], aut ſe conſecrandum offerre † nõ differat. Quòd ſi vltrà quinq; menſes per ſuam negligentiã retinuerit viduatam eccleſiã, neque ibi, neque alibi conſecrationis donum percipiat: imo metropolitani ſui iudicio cedat.

c ¶*Viduatis.*]olim.nam poſt confirmationem electi iam eſt matrimonium inter eum & eccleſiam.de tranſla.prælat.inter corporalia. Vel dic,q̃ vidua eſt quo ad epiſcopalia'.

d ¶*Tres menſes.*]accuſatus de hoc coram Papa: aliàs non.

e ¶*Conſecrationis.*] i.confirmationis,ſi ante erat epiſcopus.

f ¶*Poſt ſecundam.*]dicunt quidam faciendã ipſi metropolitano intra alios duos menſes antequam deponatur: ſicut poſt ſequitur de epiſcopis. quod enim dicitur de epiſcopis. j. hoc exaudi de metropoli.vnde hæc determinatio poſt ſecundam, &c. determinat illud verbum,careat. & ſecũdum hoc eſt hic arg. q̃ mora poteſt purgari. " Alij dicunt, q̃ hæc admonitio debet fieri tãtũmodo à ſuffraganeis metropolitani,ad quos (vt dñt)tranſlata eſt poteſtas cũ metropolitanus negligẽs exiſtat. Si ergo ſuffraganei poſt admonitionẽ neglexerint cõſecrare vel elegere, vicini metropolitani cõſecrabũt conſilio Papę. "Sed quare aufertur capitulo ptãs eligendi? Reſp. Quia neglexerunt admonere ſuum electum ad petẽdum pallium: aliàs dico reuerti ad eos ius eligendi. Sed quare deſcendit ad metropolitanum, cum tantùm ad Papã deuoluuntur epiſcopatus,vt ext. de conceſ.præb.& eccl.nõ va. dilectus? Sed hic p̃cisè nõ deſcendit ad Metropolitanũ, ſed ad Papã cũ eis: vel tũc deſcẽdit Papã cũ aliquis eſt negligens in eligendo [c]. Et eſt ſi.65. diſt. ſi fortè.Io. Hodie ſolus Papa facit hoc per decre. illam dilectus. B.

" archiepm negligẽtem circa pallij petitionem quis monere debet.

3 Anſ.li.6. c. 93. Pol.l. 2.tit. 24.

" Prẽlati negligentia aufert capitulo ius eligendi.

4 Io.diac. l. 3.c.5.

5 Anſl.6.c. 90. Poly. l. 2.tit.1. †al.fraternitas veſtra.

6 1.q.1.c. de ordinationibus.

c Hoc eſt falſum, vt ext.de elec. ne prò defectu. vbi dicitur q̃ ad p̃ximum ſuperiorẽ devoluitur in hoc caſu: quod dic vt ext.lib.6.e. tit.quãquã.

g ¶*Cum conſilio.*] dicunt quidam hoc generale eſſe, q̃ vbicunque per negligentiam vnius transfertur poteſtas ad alium,ille non procedet,niſi prius requirat auctoritatem ſuperioris. ſed hoc nego,& eſt hic ſpeciale: aliàs ſecus. 9.q.3. cum ſimus. arg.ff.de cond.inſt.quæ ſub conditione.§.vlt.

h ¶*Vltra tres menſes.*]ſed quare non dantur niſi tres menſes archiepiſcopo,vt ſ.e.c.quia maius periculum eſt in mora metropolitani.42.diſt.quieſcamus.

i ¶*Cedat.*]ergo metropolitanus poteſt deponere electum. contra 7.q.1.mutationes.& 3.q.6.quãuis.ext.de trãſl. inter. " Sed hoc ſpeciale eſt, vt confirmatum poſſet metropolitanus deponere,& hoc in odium negligentiæ.Alius eſt caſus 92.di. ſi quis epiſcopus per manus. Tertius 23.diſt. illud. Sed certè hic non deponitur niſi ab obtinendo, non ab ordine quẽ habet,vt ext.de accu.c.ſuper his.

" confirmatus quando que deponitur.

PRiſca.] CASVS. Docet hic Grego. Brunichildam Reginam,quòd pallium non datur niſi benemerito,& fortiter poſtulanti.

k ¶*Et fortiter.*]ſed ſi fortiter poſtulet,nõne p̃ot notari ambitio? Non. "quia cum quis ſuo iure vtatur,prodeſt inſtãtia. de pœ.di. 1.importuna.72.di.c.1.& 2.q.6. poſt appellationẽ.

" Petenti inſtantia prodeſt.Orig.

NOuit.] CASVS. Palea eſt,in qua præcipitur, vt pro recipiendo pallio nihil detur,ſicut olim conſuetudo erat cum hoc habeat ſpeciem ſimoniæ.

CAV-

CAVSARVM. Hæc est 3.pars huius distin. in qua dicitur, q̃p qui pallium accipit,obedientiam iurare debet,& quòd canones seruet,quod nisi fecerit,pallium non habebit. & hoc probat trib.cap.Ioan.de Fan.

CASVS. In hoc §.exponit Gratianus quæ sunt merita causarum, scilicet vt is qui postulat pallium, mereatur recipere, & fidē suam iuramēto adstringat, vt apostolicis decretis & statutis synodalibus obediat. Postea ostendit, q̃p pallio non est vtendum nisi certis diebus, & inter Missarum solennia. Et ad hoc probandum inducit sequentia capitula.

Hæc palea habetur in plerisque vetustis exemplaribus.

3 *Causarum verò merita accipienda sunt,vt & is, qui postulat, mereatur accipere,& fidei suæ professionem prius iuramento confirmet, & apostolicis decretis, atque synodalibus statutis se obediturum nihilominus caueat. Pallio autem non nisi certis diebus,& intra ecclesiam ad Missarum solemnia cuiquam Metropolitano vti licebit.*

Vnde Ioannes Episcopus Vuliberto A *Agrippinensi Episcopo.*

A ¶Vuliberto.] *Restitutum est hoc nomen ex Anselmo. Nam antea erat,* Giliberto. *Nam Regino in ea ætate, qua Ioannes octauus Romanæ ecclesiæ præfuit, meminit Vuliberti episcopi Agrippinensis: & inter epistolas Ioannis Papæ octaui, quæ in biblioteca Vaticana seruantur,est epistola alterius arg. ad eundem, & Deusdedit refert integram eiusdem Ioannis epistolam ad eundem Vulibertum.*

OPtatum.] CASVS. Vuliberti Agrippinensis episcopus per suum nuntium à Ioāne pallium postulauit. sed ei propter quatuor causas nō concessit, scilicet quia fidem catholicam ad plenum in epistola sua non exposuit, & quia nec vniuersalium conciliorum nec decretalium Pontificū Romanorum vllam fecerat mentionem: & præterea in illa epistola non subscripserat,item nec aliquem nuntium miserat, q̃ pro eo iuraret.

1 Ansel.l.6. c.92.

a ¶*Minus.*]argu.totū contractum vel rescriptum,vel instrumentū nil valere,& esse irritādum,si aliqua necessaria desint in eo. ar.38. dist.quæ ipsis.3.q.9. pura. & idem facit plus quod minus, vt 9. dist. si ad scripturas sacras[a] ar.contra: quia superflua non vitiant, vt de consc.dist.4. si non sanctificatur. ff. de re. iu. non solent.

a Adde tex. in l. si qs ex argētarijs§. si initium. ff. de ædēn. no.in aut.vt præpo. not. impe. in prī. & §. si qua. col.5.

¶Nisi post consuetam fidei professionem, pallium dari non debet.

CAP. IIII.

1 OPtatum tibi palliū nūc conferre nequiuimus: quia fidei tuæ pagina minus[a], quàm oporteat, continere reperimus: cum videlicet in ea nullam sanctarum vniuersaliū synodorum,in quibus fidei nostræ symbolum continetur, nec decretalium Pontificū Romanorum constitutorum secundum morem feceris mentionem[b]: sed nec illam propria subscriptione[c] munieris, nec aliquem[d], qui hanc iureiurando[e] firmaret, miseris.

*Item Gregorius Aregio Episcopo Francorum,lib.7.epist.*111.

b ¶*Mentionem.*] de eis conseruandis.Quid autem iurare debeat q̃ palliū petit, habes ext. de iureiuran.ego. & de ele.significasti.& notatur 23.dist. q̃q̃.

c ¶*Subscriptione.*]ar. "donationem episcopi nihil valere, nisi eius subscriptione firmetur sicut cum concedit aliquem locum,vel iurisdictionem alicuius loci alicui loco vel hospitali:arg.dist. 96. bene. ar.12.qō. 2.sine exceptione.& cap. cum redemptor.

"Epi donatio sine subscriptione non valet.

2 Ansel.l.6. c.90.

d ¶*Aliquem.*]arg.quem per alium iurare.s.dist. 63. tibi domino.j.17.q.4.metuentes.

e ¶*Iureiurando.*]ext.de iur.cal.inhærentes.

IN *ea synodo,quam.*] CASVS. Gregorius præcepit Syagrio archiepiscopo,vt deberet contra simoniacam hæresim synodum congregare; huic synodo vult Aregium episcopum Francorum interesse.præcipit ergo Greg. episcopo, vt illuc vadat,& pallium quod transmisit Syagrio episcopo concedat,si prius promiserit illicita, quæ prohibita sunt in synodo,ab ecclesia remouere. Item præcipit ei, vt omnem veritatem & ordinē de illa synodo scriptis planis & apertis debeat significare. Capitulum quod postea sequitur, planum est: in quo dicitur quando archiepiscopus,& vbi pallio vti debet.

2 INea synodo, quam cōtra simoniacam hæresim per fratrem, & coëpiscopum nostrum Syagrium decreuimus congregari, sanctitatem vestram volumus interesse, atq; eidem fratri ita pallium, quod transmisimus[f], tribui, si prius se promiserit illicita,quæ prohibuimus,per definitionem synodicam à sancta ecclesia remouere. De qua synodo omnem nobis subtiliter ordinem tuam fraternitatem volumus scriptis discurrentibus[g] nuntiare, vt ipse, cuius nobis sanctitas valde experta est, nos reddas de omnibus certiores.

Idem Virgilio Episcopo Arelatē si,lib.4.epist.51.seu c.95.

¶Non nisi ad Missarum solemnia archiepiscopo vti pallio licet.

CAP. VI.

4[3] PAllium tibi transmisimus, quo fraternitas tua intra ecclesiam[h] ad sola Missarum[i] solemnia vtatur.

[*Item Ioanni Rauennati Episcopo,li.2.epist.54.seu c.93.indict.*11.]

¶De eodem.

CAP. VII. PALEA.

4 NOn multum temporis interuallum est, quòd quædam nobis de tua fraternitate fuerunt nuntiata, de quibus vobis, veniente illuc Castorio notario sanctæ, cui Deo auctore præsidemus, ecclesiæ, subtiliter nos indicasse meminimus.Peruenerat namque ad nos quædam in ecclesia vestra contra consuetudinis,atq; humilitatis B tramitem geri,quę sola, vt bene nostis, est officij sacerdotalis erectio. Quæ, si sapientia vestra mansuetè, vel cum episcopali suscepisset studio,non de illis accēdi debuerat, sed oportuerat te hæc eadem cum gratiarum actione corrigere.

B ¶Humilitatis.]*Restitutus est hic locus ex ipsa epistola. Antea enim legebatur*, contra vtilitatem ecclesiæ,& consuetudinis tramitem geri: quæ sola, vt bene nostis, est officij sacerdotalis ereptio.

Item Ioanni Episcopo Rauennati, in eadem epistola.

¶De eodem.

CAP. VIII.

5 CONtra morē quippe ecclesiasticum est, si non

f ¶*Quod transmisimus.*] Arg. "pactiones in donatione spiritualium posse interuenire & conditiones:arg.contra. 1. q. 2. quàm pio. Sed ibi intelligitur pactio & cōditio illicita, sed hæc est licita, cum ad eam nihilominus teneretur. Vel ante electionem nulla debet esse, sed post electionē. ante consecrationē potest esse, saltem licita, vt de rebus & consuetudine ecclesiæ,& fidei articulis, & huiusmodi obseruandis. & hoc à maiori non à minori exigi potest.arg. 27. di. de Syracusanæ. vt not. 8.q.3.in summa. "Vel dic q̃p hæc dictio, si, nō notat hic conditionē, sed quandam modificationem:arg.ff. de tutel.muto.§.secūdo. sic ponitur ext.de elect.significasti[b].imo nec dicitur conditio, cū subintelligatur.ff. de cōdi. & demō. conditiones. Argu.contra. quia conditio est. Nam si dico: date illi si iurauerit: hoc est dicere, non date illi nisi iurauerit. ff. de condit.& demō. quibus diebus. §. 1. Ioan. Ego credo quòd honesta & licita conditio apponi potest in collatione spiritualium:vt ext. de elect. significasti. & & ext.de ser. non or.eò libentius. B.

"Actiones interuenire pñt in spiritualium donatione.

g ¶*Discurrentibus.*] id est cito directis.

h P *Allium tibi.*] ¶*Intra tuam ecclesiam.*]id est,ecclesiā quamcunque tuæ diœcesis.ext.de vsu pal. ca. 1. nō autem potest vti pallio alterius,vt ext.e. c.ad hæc. nec in alterius diœcesi.e. tit. cap. ad honorem.

b Imo ibi exponitur pro qa, vt not. ext. de spōs. du.c.j. in gl. si de fornicatio. Arch.

3 Ansel.l.6. c.98.

"Si, nō semper cōditionem notat.

4 Ansel.l.6. c.87.

i ¶*Missarum.*] Et in synodo etiam vti potest: "sed non potest synodum congregare ante susceptionem pallij, vt extr. de electio. significasti.tamen cap. prox. dicere videtur, quòd tantùm in ecclesia debeat vt pallio: nec in processione vtetur eo, vt ext.eo.cap.1.

"Archiepūs ante pallij susceptionē non conuocat synodū.

5 Ansel.l.6. c.95. Pol.l. 2.tit.20.

CONtra.] CASVS. Ioannes archiepiscopus Rauen. extra Missarum solemnia pallio vtebatur: super quo cum à Gregorio reprehenderetur, defendebat se priuilegijs Apostolicorum: in quibus omnes consuetudines suæ ecclesiæ erant confirmatæ: quare Papa scribit ei dicens: Aut defendit se consuetudine generali, aut priuilegio. Generali consuetudine

fuetudine se tueri non potest: quia alij archiepiscopi hoc nõ faciunt. Si verò priuilegio se tuetur, necesse est, vt illud ostẽdat: quod si ostendere non potest, à tali præsumptione de cętero cesset: ne eius exemplo alij archiepiscopi talia sibi velint vsurpare.

a ¶ *Patientissimè.*] Ar. "quòd licet videatur iniustum quod præcipit prælatus, patienter tamen ferendum est. s. dist. 31. ante trienniũ. & distin. 19. in memoriam. 23. quæst. 1. quid culpatur.

"Prælati p̃ceptum ẽt iniustum est faciendum. † al. correptio.

b ¶ *Consuetudines.*] "Sed nunquid valet priuilegium ita generale? Sic, vt 19. dist. si Romanorum. Et est si. 9. q. 2. episcopi. 23. dist. præterea. ff. de leg. 1. l. si quã do. tamen cum hoc priuilegium obscurè loquatur, & faciat mentionem alterius priuilegij vel consuetudinis necesse est vt illud exhibeatur, vt 76. dist. ie iunium. in prin. & extr. de verbo. sign. abbate. vt no. s. dist. 9. vt veterum. Ad hoc dicunt q̃dam, quòd si in hoc priuilegio inseritur totus tenor primi, non est necesse primum exhiberi ext. de iur. cal. inhærentes. C. de do. si donatio. ff. de do. ex hac scriptura. ff. de admin. tutor. chirographis. Sed certè illud non sufficit. nam adhuc potest esse falsitas in bulla vel filo, vt extr. de priuil. cũ olim. in fi. Alij dicunt, quòd si auctoritate iudicis est rescriptum publicatum, non est necesse exhiberi, secus si per tabellionem: quia publicatio facta coram iudice fidem facit, licet postea perdatur, vt C. de test. publicati. & iudex diligentius singula cõsiderat quàm tabellio. Sed istis ob. ext. de sen. & re iud. cum inter [a]. in fi. Ad hoc dico, quòd sufficit si corã iudice est publicatum: ita vt non teneatur exhibere prius instrumentum nisi aduersarius dicat se velle probare falsum: tunc enim debet illud exhibere, licet prius fuerit ei fides imposita: nisi iuret illud se perdidisse, vt C. de fide instrum. l. vlt. Io. Hoc hodie determinatur ext. de fide instr. c. vlt. B.

"Priuilegiũ exẽplatim exhibere vtrum sufficiat.

a In fin. ver. veritate. vbi dr̃, q̃ oĩa gesta p̃sumuntur per omnia rite celebrata, si gesta à tabellione scribuntur. Arch.

c ¶ *Priuilegio.*] vide qualiter argumentatur: ex quo per priuilegium hoc vendicatur: non ergo de iure communi hoc potest vendicari: quasi simul non possit quis inniti priuilegio, & iure communi, vt 16. q. 1. hinc est. & ff. de leg. 1. si quando. "Sed certè quandoque vtitur quis & priuilegio, & iure cõmuni, vt ext. de consue. cum dilectus. nec renuntiat quis priuilegio militari, licet vtatur iure communi, vt ff. de mil. test. l. 3. sic ff. de pri. cred. l. antepen. 23. dist. quanquam. in princ. Sic iuri communi, & etiam consuetudini potest quis inniti, vt ext. de censi. c. sopitæ. & 95. dist. olim. Io. Sed certè quidquid dicat Io. non dicitur priuilegium de eo quod competit de iure communi, cum priuilegium sit lex priuata. s. dist. 3. priuilegia. nec illa decre. de consuet. cum dilectus. contradicit: imo concordat, cum confirmatio ad priuilegium, & electio ad ius commune pertinere dicatur. extra de ele. cum inter. ad fi. Bar.

"Priuilegio & iuri communi licet quandoque inniti.

d ¶ *Omnium.*] Vide qualiter argumentatur, ex quo aliæ ecclesiæ vtuntur tali cõsuetudine: ergo & ista debet vti eadem. arg. si. ext. de cen. ex parte. Sed huic argumento posset responderi, "quòd consuetudo aliarum ecclesiarum non derogat consuetudini istius, vt s. 12. dist. illud. & ext. de capel. mo. dilectus. circa fi.

"Consuetudo ecclesiarum p̃t esse vniformis.

e ¶ *Ostendi.*] Hoc est contra tres regulas. "Vnam, quòd tenetur possessor dicere titulum suæ possessionis. hoc est contra id, 2. q. 5. §. 1. Aliam, quòd ab eo qui ius negat, nõ requiritur probatio: q̃d est contra id. ff. de proba. ab ea. Tertiam, q̃ actore non probante reus non absoluitur. 6. quęstio. vlt. actor [b]. sed hoc est ideo quia præsumptio contra ipsum facit.

"Tres reg. notabiles.

b Concord tex. in l. qui accusare. C. de eden. † al. scripto priuilegio.

f ¶ *Non ostenditur.*] Qui enim priuilegium allegat, debet probare & ostendere: ext. de priui. porrò. & c. seq. & c. pastoralis. nullus tamẽ tenetur edere, nisi illũ articulum qui facit ad rem. ext. de fi. instrum. contingit. licet aliàs nemo posset iudicare de priuilegijs sedis Apostolicæ. extra de iudic. cum venissent. tamen qui defendit se per tale priuilegium, oportet vt illud exhibeat, vt extra de fide instrum. accepimus. "Sic ergo canonicus, qui possidet duas præbendas, cum de iure non possit eas possidere: si contra eũ agatur, ipse tenetur p̃bare qualiter habet. secus si conueniatur super prima tantùm. Dicunt tamen quidam, q̃ canonico indistinctè incumbit onus probãdi, scilicet institutionẽ suam. extra de appell. personas. argumen. extra de procura. ex insinuatione. argumen. 2. q. 1. legum.

1 Pol. l. 2. ti. 21. Anf. l. 6. c. 86.

"Canonic⁹ de cõi iure nõ põt duas præbendas possidere.

2 Addã actionẽ hic capi p̃ actu. si. in l. j. ff. de off. p̃fe. vr. Ale. & in l. trãsactiones. C. de transa. & in aut. hoc ius. C. de sa. ssan. eccl.

g ¶ *Te comprobes.*] Nonne præscriptione posset iste se tueri? Non: quia nullum ius proditum est, quo talia à talibus taliter possideantur. & quod de iure communi non possidetur, nec præscriptione acquiritur, vt hic, & 93. dist. illud. & capitu. peruenitur.

patiẽtissimè [a] toleratur, (quod à vobis absit) etiam iniusta correctio †. *& infrà.* ¶ Illud frater chariſſime, tibi non putamus ignotum, quòd penè de nullo metropolitano in quibuslibet mundi partibus sit auditum, extra Missarum tempus, vsum sibi pallij vindicasse. Et quòd bene hanc consuetudinem generalis ecclesiæ noueritis, vestris nobis manifestissimè significastis epistolis: quibus p̃ceptum beatæ memorię decessoris nostri Ioannis Papæ nobis in subditis transmisistis annexum, continens omnes consuetudines [b] ex priuilegio [c] prædecessorum nostrorum cõcessas, vobis, ecclesiæque vestræ debere seruari. Confitemini igitur aliam esse generalis ecclesiæ consuetudinem, post quam ea, quæ vos geritis, vobis ex priuilegio vendicatis. Nulla ergo vobis in hac re, vt arbitramur, poterit remanere dubietas. Aut enim mos omnium [d] metropolitanorum ẽt à tua est frarernitate seruãdus, aut si tuæ ecclesiæ aliquid specialiter dicis esse concessum, præceptumvè à prioribus Romanæ vrbis Põtificibus, quòd hæc Rauennati ecclesiæ sunt concessa, à vobis oportet ostendi [e]. Quòd si hoc non ostẽditur [f], restat postquã talia agere neque consuetudine generali, neq; priuilegio vendicas, vt vsurpasse te comprobes [g], quod feciſti. *& infrà.* ¶ Decorari pallio volumus, forsan mo rib. indecori, dum nihil in epi scopali ceruice splendidius [h] fulget, quàm humilitas. Oportet igitur fraternitatem tuam, si honores suos sibi quibuslibet argumentis stabili proposuit mente defendere, aut generalitatis vsum ex non scripto [i] sequi: aut ex scriptis † priuilegijs se tueri [k]. Quòd si postremò nihil horũ est, alijs metropolitanis huius te præbere nolumus præsumptionis exẽplum.

5 Priuilegia quoque cum vsu pallij semper debent concedi.

Vnde idem Gregorius Syagrio Episcopo Augustodunensi, lib. 7. epistola 112.

¶ Cum vsu pallij aliqua priuilegia debent concedi.

CAP. IX.

1 RAtionis ordo omnino nos admonet, vt cum vsu pallij aliqua simul, sicut diximus, largiri priuilegia debeamus. Sed quoniam cum honoris augmento, cura [l] quoque solicitudinis debet accrescere, vt cultui vestium, actionis 2 quoque ornamẽta conueniant, oportet, vt enixius in cunctis se studijs vestra fraternitas exerceat, & circa A subiectorũ [m] actus sit cura vigilans, vt vestrum illis exemplum instructio, & vita magistra sit.

A ¶ Et circa.] *Locupletatus est hic locus ex originali.*

Idem Ioanni Episcopo primæ Iustinianæ Illyricæ, lib. 4. epist. 15. seu c. 59.

h ¶ *Splendidius.*] "Sic nihil est splendidius in principe quàm fides. C. de sum. trin. inter claras.

"fides recta in principe splendet.

i ¶ *Ex non scripto.*] j. 25. q. 2. institutionis. s. di. 1. cõsuetudo.

k ¶ *Tueri.*] supra dist. 11. catholica. argum. contra. Sol. onus potest quis inducere sibi ex consuetudine, non honorem. 8. q. 1. in scripturis.

PRIVILEGIA. Hæc est quinta pars huius dist. in qua ostendit Gratianus q̃ priuilegia cum pallio sunt concedẽda.

R *Ationis.*] Casvs. Syagrius episcopus à Gregorio pallium postulauit. Gregorius verò palliũ sibi largitus est, & priuilegia. Sed q̃m cum honore debet crescere solicitudo: ideo præcipit sibi vt solicitus sit circa curam subiectorũ. Duo sequentia capitula plana sunt, & per te videbis.

l ¶ *Cura.*] Arg. ad quem pertinet honor, & onus, vt dist. 56. Dominus noster. dist. 86. fratrem. dist. 13. nerui. 49. dist. ante omnia distinct. 35. ecclesiæ. "nam dicit lex, quòd vtilitas per dignitatem augmentatur. ff. de iud. l. si longius. in fi. ff. de don. filius. §. 1.

"Dignitas augmentat vtilitatem.

m ¶ *Subiectorum.*] s. 87. dist. §. 1. & c. diuinæ.

2 ¶ *Pallium.*

a P *Allium.*] ¶*Vices.*] Per priuilegium fecerat eum legatum suum, sicut suus prædecessor fuerat. Vel ideo dicit, quia omnes vocantur ab eo in partem solicitudinis, non in plenitudinem potestatis, vt 2.q.6.decreto. Vel prius erat legatus, sed esse desijt factus archiepiscopus: arg.ff.de arb. non distinguemus.§. 1.

b S *Criptorum vestro tum.*] ¶*Ordinatum.*] à suis episcopis: "nam hoc est regulare, vt à suis suffraganeis consecretur archiepiscopus. 63.dist.quanto. & potest perpendi ex hoc c.& s. eo. quoniã. & 44.dist.quia. & metropolitanus etiam sine licentia summi Põtificis potest consecrari: & ad Papam nõ spectat (vt videtur) nisi datio pallij. Alij dicũt istud obtinere, vbi metropolitanus hẽt primatem: vel cum hoc habet ex consuetudine. hodie tamen vult Papa, & petatur ab eo confirmatio cum pallio, vt extra de elect. & sicut. vt dixi 51.distin. cap.vlt.

"Archiep̃s à suis suffraganeis consecratur. 1 Ansel.l.6. c.99.

2 Ansel.l.6. c.100.

c ¶*Atq; priuilegia.*] Ista priuilegia fuerũt personalia, & transierunt cum persona. ff. de regu.iur.priuilegia. & extra de instit. cum venissent. "Sed licet transeant eum persona, tamen debent concedi successori cum petierit: & fit iniuria ei nisi concedatur sibi: beneficium tamen est si ei conceditur. ff. de aqua quot. & æsti. l.1. §.pen. nam si impetraui vt ducam aquam de flumine publico per prædium meũ, & vendo tibi prædium, priuilegium non trãsit ad te: [a] sed tamen impetrabile est à te, & iniuria fit tibi si non concedatur. Sed tamen multa potest iudex & debet facere, ad quæ compelli non potest. ff. de iudic. non quicquid. C. quomodo & quando iudex.l. 1.

"Priuilegia quædam licet personalia trãseunt ad successores.

a Concord. tex.in §. sed quod principi.in ver.planè.cum glo. in ver. personales. insti. de iu. nat. Ansel.l.6.c. 86.

¶Vsus palij aonceditur, & antiqua priuilegia innouantur.

CAP. X.

1 PAllium vobis ex more transmisimus, & vices [a] vos Apostolicę sedis agere ite rata innouatione decernim⁹.

Idem episcopis Epiri, lib.5. epist. 7. seu c.107. indict. 14.

¶De eodem.

CAP. XI.

2 SCriptorum vestrorum insinuatio, fratres chariss imi, patefecit Andream fratrẽ nostrum Nicomedianæ ciuitatis episcopum, Deo propitio, solemniter ordinatum [b]. *& infrà.* ¶Suprascripto igitur Andreæ fratri & episcopo nostro palliũ nos direxisse agnoscite, atque priuilegia [c], atque cuncta concessisse, quæ prædecessoribus nostri eius prædecessoribus contulere.

DISTINCTIO. CI.

IN vna autem prouincia duo metropolitani esse non debent: sicut in Chalcedonensi cõcilio, cap.12. statutum est.

IN vna autem.] Casvs. Quia supra facta est mentio de metropolitanis: ideo supponit hic distin.101.in qua ostẽdit, q̃ in vna prouincia duo metropolitani esse non debent: quod verum est, nisi multitudo populi excrescat, vt 16.q.1.præcipimus.& 99. dist. nulli. & hoc non potest fieri nisi de speciali licentia Papæ, vt 7.q.1.mutationes.

¶Duo metropolitani in vna & eadem prouincia esse non debent.

CAP. I.

3 PEruenit [d] ad nos, quòd quidam præter ecclesiasticas ordinationes affectantes potentiam, per [A] pragmaticum sacrum [e] vnam [f] prouinciã in duas diuidant, ita vt ex hoc inueniantur duo metropolitani episcopi in vna [g] eademque prouincia esse. Statuit ergo sancta synodus deinceps nihil tale attentari à quolibet episcopo: eos verò qui aliquid tale [h] attentauerint, cadere de proprio gradu.

Hactenus de electione, & ordinatione clericorum tractauimus. Nũc ad simoniacorum ordinationes transeamus. Et vt facilè liqueat, quid super hac hæresi, sanctorum patrum decreuit auctoritas, causa deducatur in medium: cuius negotium, & de scienter à simoniacis ordinatis, & de ignoranter à simoniacis consecratis, & de ordinationibus, quæ per pecunias fiunt, contineat.

Peruenit.] Casvs. Relatum est in cõcilio Chalcedonensi q̃ quidam episcopi sine auctoritate Papæ per imperialem constitutionem vnam prouinciã diuidebãt in duas: & ita duo metropolitani in vna & eadem prouincia inueniebantur: quare concilium statuit, vt episcopi qui talia de cætero facere tentauerint, deponantur.

3 Polyc.l.2. tit.24. Iuo p.5.c.146. Burc.l.1.c. 35.

d ¶*Peruenit.*] supra, dist.10.c.1.

e ¶*Per pragmaticum sacrum.*] id est principis rescriptum: pragma enim causa dicitur. "vñ pragmatica sanctio dicitur causa in consistorio principis ventilata coram proceribus sacri palatij: & constitutio principis facta ex cognitione causæ dicitur pragmatica sanctio. Ioan.

"Pragmatica sanctio.

f ¶*Vnam.*] Nam ex quo princeps diuidit, duæ sunt prouinciæ. ff. de offic. assess. si eadem.

g ¶*In vna.*]quod fieri non debet nisi excrescat multitudo populi, vt s̃.99. dist. nulli Io.

b Sequũtur doc.in c.per venerabilẽ. per illũ tex. ext.q fi. sint leg.& Cy.in aut. ex complexu. C.de ince.nup. & Bar.in l.qui in prouincia. de rit. nupt.

h ¶*Tale.*] Argum. quòd licet princeps legitimet aliquẽ [b], non tamen erit legitimus quo ad ecclesiam: & ita erit legitimus quo ad vnum forum, non tamen quo ad aliud. ad hoc facit 10.dist.cap.1.& 15.q.3.cum autem.

PRIMAE PARTIS DECRETI FINIS.

THE CATHOLIC UNIVERSITY OF AMERICA LIBRARIES
3 0530 011 289 709